Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
14 F
22

= 13. 8. K. 31 Torino, Bevilacqua, 1588

[illegible], 8 [illegible] 1535 [illegible] franc. e [illegible]

13-11.E.24

III 7.45

VENETIIS, M

Apud Rubertum Me

13 14 F.22
B

SERENISSIMO CAROLO EMANVELI DEI GRATIA SABAVDIÆ DVCI,

CAROLVS CACHERANVS Oſaſcus Comes Rochæ Arazij, & Senator Ducalis. S. D.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BEnemereri de multis, cum ipſum per ſe laudabile ſit, & glorioſum, Dux Sereniſſime; tum eò illuſtrius cenſeri debet, quò ad plures emanat vtilitas: vt qui ſua ſtudia in quamplurimis iuuandis ponunt, immortalitate digni videantur. Atqui haud ſcio, an alia in re vlla vtilius opera locari poſſit, quàm in litibus dirimendis, & componendis, quarum quaſi æſtu abſorpta hominum vita, diu quieſcere nequit. Quare præclarè mihi videntur facere illi, qui doctiſſimorum ſententias varijs in cauſis prolatas colligentes, hac ratione tanto malo mederi ſtudent. ſic enim fit, vt in quauis re, quæ in diſceptationem veniat, propoſito haud diſſimili exemplo, controuerſia omnis nullo negotio tollatur: Et in hoc quidem ſtudio, non vulgari cum laude, verſatus eſt olim pater meus Octauianus Cacheranus: edito etiam deciſionum iuſto ſatis volumine. cumque ſuſcepti laboris commoda, quæ in plurimos redundabant, ſtatim ferè perſpexiſſet; alterum volumen aggreſſus eſt, quod tamen ei non licuit perficere, cùm ad alia negotia animum transferre, & amicis eum de iure conſulentibus reſpondere cogeretur. Atque hac potiſſimum de cauſa, mutato conſilio, iuris reſponſis animum applicuit, ac primam conſiliorum partem explicare exorſus, immatura tamen morte præuentus, quod paulo ante inchoarat, ad exitum perducere non potuit. Quocirca cùm nihil gratius me paternæ pietati, ac memoriæ facere poſſe viderem, quàm ſi eiuſdem nomen ſatis quidem illuſtre immortalitati, quantum fieri poteſt, commendarem: eas lucubrationes, quæ ad me peruenerant, typis committere ſtatui. Memini enim, cùm ferè quod futurum erat animo diuinaret, identidem illum dicere ſolitum, acerbè, ſe atque grauiter ferre, quod inchoa-

to operi faſtigium imponere prę ętate, ac publicis negotijs non liceret. Cùm igitur de altero conſiliorum volumine excudendo cogitarem. Vnus tu Dux inuictiſſimè ſtatim occurruiſti, cuius nomini dicatum in hominum manus deueniet; vt tanto pręſidio munitum, nihil eſſet, quod ſibi à quoquam cenſeret formidandum. Accipe igitur ea qua ſoles benignitate Princeps ſapientiſſime munus hoc, leue illud quidem, at non à leui in te obſeruantia profectum; ac non me ſolum, ſed parentis etiam mei in te voluntatis certiſſimum argumentum. Vale.

Ad Lectores.

VIR Perilluſtris Octauianus Cacheranus Aſtenſis, Rupis Araſij Comes, atque Ozaſchi oppidi Dominus, quem (vt multos ſolent) non familiæ & auorum ſplendor obcecauit, aut opum magnitudo preſſit, ne veram glorię ſemitam perſpicue agnoſceret, & arduum virtutis iter ingrederetur, cui inſiſtens, conſtantiſsimè ad altiſsimos gradus in patria ſummasq; dignitates euectus, vſque ad extremum vitæ exitum ingenti cum laude perſeuerauit: talem ſe iuriſconſultum, & iuſtitiæ ſacerdotem præſtitit, vt Senator primum, inde Præſes, poſtremo Cancellarius (quæ maxima eſt apud Sereniſſimos Duces Sabaudiæ dignitas) creatus, & ius integerrimè dixit, & totam Rempublicam grauiter & ſapientiſsimè adminiſtrauit. Huius quam aſſidua fuerint ſtudia, quam integra mens, quantumq; graues ſententiæ, & benemerendi de Republica deſiderium, egregium vobis teſtimonium fecerunt aureæ illæ ampliſſimi Pedemontani Senatus Deciſiones, quas compilauit, illuſtrauit, & edidit. eas enim tanto applauſu excepit quiſque, vt nunquam deficerent, qui anxiè quæritarent ſi quid aliud à tam celebri artifice elaboratum operis inueniretur, quorum efflagitatio fecit, vt grauiſſimus Senator Carolus filius, virtutum, & bonorum patris imitator, & hæres, raptim aliquot reſponſa collegerit, & nobis dederit emittenda. non multa quidem, cùm magno pondere rerum adminiſtrandarum præſſo conſulentibus vacare non concederetur, ſed ea tam exacta doctrina referta, tantaq; integritate reddita, vt nihil vobis gratius poſſe hac tempeſtate contingere exiſtimauerimus. Hæc itaq; qua animi propenſione ſolemus, & communi bono conſulere, & veſtris commodis inuigilare, non ſpernenda diligentia, ex ſcriptorum mendis vindicata, & copioſo indice alphabetico aucta, vobis exhibemus. Fruimini fœcundis hiſce laboribus, & lætis animis curam noſtram agnoſcite, & noſtris fauete progreſſibus.

DE LIBRIS DECISIONVM,
& priuatorum reſponſorum Oſaſci,

CARMEN,

MANFREDI GOVEANI CONSILIARII
ET SENATORIS DVCALIS.

HOS immortales Natos mortalis Oſaſcus
Nominis hæredes fecit, & ingenij.
Accepit primogenitus conſulta Senatus:
Poſthumus accepit propria vota patris.

Ad Librum reſponſorum.

O Patre felici partus felicior? ille
Dixit iura ſuis: edicit filius orbi.

IN LIBRVM CONSILIORVM

Oſaſci Magni Cancellarij

AMBROSII OLLERII CASALENSIS

EPIGRAMMA.

RECTVM Conſilium probatur eſſe
Quando illud ratione commouetur,
Quod prudentia procreatur ſagax,
Quodcunque experientia auxit ipſa:
His ſanè tribus extat undiquaque
Tutum conſilium fidele multis.
Illis præditus ut fuit potenter
Oſaſcus populis Ducis fauendo.
Hinc tantum meruit decus bonorum,
Et ſummos adijt gradus honoris.
Res eſt ſacra quidem colenda iuſtis,
Sanum conſilium & ſalubre, multis
Tali conſilio viget viretque
Oſaſci liber hic refertus amplè,
Dignus, qui manibus teratur uſque.

EIVSDEM EPIGRAMMA IN LIBRVM DECISIONVM.

CONSILIA haud pereunt quondam deciſa Senatu,
Erumpunt tandem quæ latuere diu:
Namque bonum & verum vertuntur mutuò rectè
Sic deciſa valent vertere ſubdubia
Unde cum valeat tantum deciſio cunctis
Quis non commendet facta labore breui?
Ingenij inuentum, virtus laudetur Oſaſci,
Qui per virtutem viuere nos moneat.

OCTAVIANI CACHERANI COMITIS ROCHAE ARAZII,

ET DOMINI OZASCHI, SABAVDIÆ CANCELLARII Iuriſconſulti Eminentiſſimi:

BIBLIOTECA A. R. ROMA VITTORIO EMANUELE

CONSILIVM PRIMVM.

SVMMARIVM.

1 Cauſa quãdo apud prudẽtẽ & æquũ iudicẽ tractatur, diſputationes omittendæ ſunt, & ſola rei veritas inſpicienda venit.

2 Rei veritas ex fide geſtorum probatur.

3 Antiquitatis, territorij, & finium, probatio, ea melior eſt, quæ per publica ſit inſtrumenta, quàm per teſtes, præſumptiones, & coniecturas, dummodo inſtrumenta de conſenſu partium, quæ pro tempore erãt, facta reperiantur.

4 Inſtrumentum publicum, ſi de aliquo contractu extat, tunc de eo dubitandum non eſt.

5 Inſtrumentum dicitur probatio probata, veritas apparens, & manifeſta.

6 Finium, & territorij vbi controuerſia inter communitates extat de terminorum poſitione, inſtrumenta fieri ſolent, quæ fines probant.

7 Argumentum à communiter contingentibus, in iure validiſſimum eſt.

8 Inſtrumentum ſi omnia ſolemnia & extrinſeca à iure requiſita contineat, de eo dubitandum non eſt.

9 Inſtrumentum, vt publicum, & ſolemne dicatur præcipuè continere debet appoſitionem nominis Domini, Anni, menſis, diei indictionis, loci, teſtium, ſubſcriptionis & ſigni Notarij.

10 Inſtrumenta antiqua fidem faciunt, adeò quòd in eis cõtenta in dubium reuocari non debent.

11 Inſtrumenta antiqua, multas iuris præſumptiones pro ſe habent, maximè quòd vera, & ſolemnia ſint.

12 Inſtrumentum ſimpliciter producens, aut copiam ſiue exemplum inſtrumenti, omnia contenta in inſtrumẽto approbare cenſetur.

13 Inſtrumentum in executionem eius de quo factum apparet, factum præſumitur.

14 Inſtrumenta plura ſuper eadẽ re diſponentia, facta non præſumuntur.

15 Notarius nemo naſcitur, nec talis eſſe præſumitur, minusquè eius aſſertioni ſtandum eſt.

16 Antiquiſſimum factum illud dicitur, quod centum annorum metam excedit.

17 Notariatus qualitas ex antiquitate temporis præſumitur, & inſtr̃is rogitus, quo caſu probatio quaſi poſſeſſionis notariatus, & eius auctoritatis nõ requirit.

18 Exemplum ſiue tranſumptum ſtatuti, parte non vocata factum, licet in actis productum, non probat.

19 Notarios creare regulariter non poſſunt, niſi Princeps ſeu Magiſtratus eius.

20 Inſtrumenta notariorum, per ſtatuta communitatum annullari non poſſunt, ſed tãtum per Principem, aut eius Magiſtratum.

21 Inſtra duo ſi facta reperiantur vnũ ſine die, aliud cum die certa, illud antiquius dr̃ quod diẽ certam habet.

23 Statutum in prohibitione actus, ſimpliciter diſponens, non intelligitur in dubio, diſponere, in caſu, in quo iuramentum interuenit.

24 Negatiuam allegans, illam probare debet, quando intentionis eius fundamentum eſt.

25 Negatiua cõtinẽs quẽ nõ eſſe notariũ, per exhibitionẽ, & inſpectionẽ matriculæ notariorũ probari poteſt.

26 Inferior ſtatuere & ligare, aduerſus ſui ſuperioris auctoritatem regulariter non poteſt.

27 Princeps ea quæ iuris poſitiui ſunt tollere poteſt.

28 Principis præſentia omnem ſolemnitatem ſupplet, & inſinuationis defectum tollit, ac ſuſpicionem, & deceptionis allegationem.

29 Princeps alicui committendo, vt inſtrumẽtum recipiat ex hoc ſolo, eundem ſuum notarium publicum creare, & conſtituere, videtur, ſicut de doctore dicitur, qui Principis ſolo verbo Doctor creatur.

30 Doctor ſolo Principis verbo, cõſtitui & creari poteſt, ſicut, & Notarius.

31 Principes penes ſe viros nobiles, & iuris peritos, habere præſumuntur.

32 Facta regulariter non præſumuntur.

33 Inuериſimilitudo quando iuri communi, vel naturæ contraria eſt ſuſpicionem falſitatis, contra inſtrumentũ antiquum, inducere poteſt.

34 Teſtes de auditu, contra producentem probant.

35 Notarius, teſtes & locum inſtrumenti, tam in principio quàm in fine inſtrumenti, apponere poteſt.

36 Ordinis præpoſteratio, in inſtrumentis, falſitatis ſuſpicionem non inducit.

37 Falſitatis ſuſpicio, cõtra inſtr̃m ex friuolis & leuibus ſuſpicionibus induci non debet, imo in dubio, vt falſitatis ſuſpicio tollatur interpratatio facienda eſt.

38 Diuerſa inter ſe bonam illationem non faciunt, & ex tali illatione arguere non licet.

39 Inſtrumẽtum, etſi in prothocollo Notarij, qui illud recepit regiſtratum non reperiatur, tamen illud partibus contrahentibus nocere non debet.

40 Inſtrumenti in publicam formam redacti fides, ex eo tantum non debilitatur, quòd Notarius illud in ſuo prothocollo, non poſuerit.

41 Inſtrumentum in publicam formam redactum, vires ſuas & probationis effectum non perdit, ex eo quòd de illo matrix non appareat.

42 Interpratatio pro validitate actus ſemper fieri debet.

43 Mandatum ex diuturnitate temporis etiam mille annorum non præſumitur, ſed contra nu. 45. & ſeq.

44 Doctoris dictum ſine lege loquentis, tutum non eſt.

45 Mandatum ex temporis diuturnitate præſumitur.

46 Filius vt hæreditatem ſibi delatam adire poſſit, neceſſe eſt vt patris mandatum præcedat

quod præceſſiſſe ex diuturnitate temporis, 10. annorum præſumitur.

47 *Mandatum licet ex diuturnitate temporis regulariter non præſumatur, tamen ſecus eſt, quando antiquitas tanta eſt, quòd eius probatio propter antiquitatem impoſſibilis redderetur.*

48 *Mandatum ex antiquitate temporis præſumitur, vbi licētia & cōſenſus, ad validitatē actus requiritur.*

49 *Papæ conſenſum ad validitatē actus requiſitum, propter antiquitatem tēporis interceſſiſſe præſumitur.*

50 *Mandatum ex diuturnitate temporis præſumitur quando vltra diuturnitatem alia coniectura, aliaque inditia concurrunt.*

51 *Mandatum ex diuturnitate temporis intereeſſiſſe præſumitur, ſi de eo in inſtrumento per verba etiam enuntiatiua mentio fiat.*

52 *Verba enuntiatiua, licet ex ſe non probent, in antiquis tamen plenè probant.*

53 *Antiquitas inſtrumento enuntianti mandatum fidem dat, ita vt propter curſum tēporis antiqui & mādati enuntiationē, mādatum intereeſſiſſe præſumatur.*

54 *Mandatum præſumitur ex diuturnitate longi temporis, concurrente ſcientia, & patientia eorum quorū intereſt.*

55 *Mandatum ex lapſu 30. annorum intereeſſiſſe præſumitur.*

56 *Mandatum intereeſſiſſe præſumitur ex concurſu quaſi poſſeſſionis cum diutina patientia.*

57 *Patientia diuturna, ſcientiam neceſſariò includit.*

58 *Patientia diuturna, quæ annexam ſcientiam habet, mādatum præſumi facit.*

59 *Agens tamquàm procurator meus, me ſciente & patiente videtur a me mandatum habere, adeò quòd ſententia contra eum lata mihi nocet, licet de mandato non appareat.*

60 *Scientia, & patientia eorum quorum intereſt, iuncta temporis antiquitate, præſumi faciunt, actum fuiſſe ſolenniter, & validè explicatum.*

61 *Mādatum intereeſſiſſe præſumitur, ex veriſimilitudine, data diuturnitate temporis, nempe ſi perſonæ graues ſint, & de actu magni momenti agatur.*

62 *Soluens penſionem nomine alieno, præſumitur ſoluere de mandato eius pro quo ſoluit, cum veriſimile non ſit eum velle iactare ſuum.*

63 *Finium deciſio & terminatio, quando de eis controuerſia præceſſit, ad Principem ſpectat.*

64 *Finium deciſio, & terminatio dicitur eſſe de reſeruatis Principi in ſignum ſupremi Dominij.*

65 *Præſumptiones plurès ſiue ſpetialia plura, ſuper vno met facto induci non debent.*

66 *Mandatum vbi præceſſit, ratificatio non requiritur.*

67 *Mandatum vbi interuenit, promiſſio de rato ſuperflua redditur.*

68 *Clauſula ratum & gratum, &c. in mandatis apponi ſolita, ſi omiſſa fuerit, mandatum inſufficiens non reddit.*

69 *Abundanter quæ fiunt, vitiare non ſolent.*

70 *Ratificatio mandati ita præſumitur ex lōgitudine temporis, ſicut mandatum ipſum.*

71 *Paria ſunt ratificationem fieri verbis vel factis, cum voluntas, ita verbis ſicut factis declaretur.*

72 *Voluntas ita declaratur verbis, ſicut factis, præſertim per actus ſucceſſiuos, & continuatos.*

73 *Facta verbis potiora ſunt, ad arguendam alienius voluntatem.*

74 *Poſſeſſio pacifica cum diutina patientia, & ſcientia partis aduerſæ, inducit ratificationem trāſactionis.*

75 *Communitas ſoluendo aliquid virtute tranſactionis per ſindicos initæ, tranſactionem ipſam approbare & ratificare cenſetur.*

76 *Communitas ſoluens expenſas per ſindicum in lite factas, geſta per eum ratificare videtur.*

77 *Ratificatio ex ſcientia, & taciturnitate inducitur.*

78 *Antiquitas temporis omnem ſolemnitatem circa actū interceſſiſſe præ[illegible] facit.*

79 *Exemplum inſtru[illegible]enti, quando originali contrarium eſt, non probat, [illegible] originali ſtatur.*

80 *Inueriſimilia quæ ſunt, falſitatis ſpeciem oſtendunt.*

81 *Probatio, quæ fit per inſtrumenta, euidens dicitur & manifeſta, ac probatio probata non probanda, & veritas apparens.*

82 *Finium terminatio admittitur per præſumptiones & cōiecturas præcipuè in probandis confinibus antiquis, vbi de inſtrumentis ſuper plantatione terminorum confectis, non apparet.*

83 *Singula quæ non proſunt, ſimul iuncta iuuant.*

84 *Fama in antiquis, vim probationis habet.*

85 *Fama plenè probantur, confines antiqui.*

86 *Fama in his, quæ memoriam hominum excedunt, plenè probat.*

87 *Fines & territoria, per teſtes deponentes de auditu à maioribus, & prædeceſſoribus ſuis probantur.*

88 *Teſtibus deponentibus de confinibus, licet paſtoribus, & ſimplicibus credendum eſt.*

89 *Terminis ſigna habentibus, in dubio ſtandum eſt, licet partes quæ litigant, terminos non poſuerint.*

90 *Termini ſi antiqui ſint, inſtrumentisque conformes, mutati non præſumuntur.*

91 *Finium nomen ſi mutatum reperitur, tunc potius attenduntur confines, & rei qualitas demonſtrata, quam nomen proprium.*

92 *Dicta teſtium, neceſſariò concludere debent, aliàs non releuant.*

63 *Præſcriptio tanti temporis cuius initij memoria non extat quomodo probetur, & quæ requirantur.*

94 *Teſtibus deponētibus de geſtis aliquibus in regione aliqua, non exprimēdo certos terminos & confines deſignatos, non creditur.*

95 *Fama probata non releuat, niſi teſtis dicat, de Communi fama, & quòd ortum habuerit a perſonis fide dignis, non a ſuſpectis.*

96 *Probatio æquiuoca, indifinita, vel dubia, non releuat.*

97 *Indifinita in probationibus vniuerſali non æquipolet regulariter contra.*

98 *Præſcriptio tanti temporis cuius initij memoria non extat, probari debet per teſtes, ad minus ætatis annorum 54.*

99 *Teſtis deponens aliquē poſſediſſe à 30. annis citra, non probat poſſeſſionem triginta annorum.*

100 *Teſtis deponēs per auditū, cōtra producentem probat.*

101 *Teſtis ſi ſit contrarius nō probat, neutriusq; dicto eius ſtandum eſt.*

102 *Iudex originis vel domicilij, cōtra cōmittētes homicidium in alieno territorio, procedere, & proceſſum formare poteſt.*

103 *Teſtis deponens per verbum credit non probat.*

104 *Officiales hincinde contra homicidas pro homicidijs commiſſis in confinibus territoriorum, procedere poſſūt.*

105 *Poſſeſſio aliqua, ſeu quaſi poſſeſſio, per actus æquiuocos non acquiritur.*

106 Teſtis

106 *Teſtis dicens quòd ex eius depoſitione ſperat commodum, vel incommodum non probat.*
107 *Teſtis in eius depoſitione argumentanti, inferenti, aut iudicanti non creditur.*
108 *Vniuerſitas non quærit ſibi poſſeſſionem ex actibus particularium ipſius vniuerſitatis. Intellige ſi faciant nomine particulari, ſecus ſi vniuerſitatis.*
109 *Solutio cenſus non facit quin dominium in dubio ſit pleno iure ſoluentis cenſum, cùm regulariter per contractum cenſualem concedens omne ius ſuum, in recipien. transferat.*
110 *Teſtis deponens de eius credulitate non probat, & ſimiliter ſi per audire dici.*
111 *Teſtis bannitus propter homicidium non probat, & teſtis idoneus non dicitur.*
112 *Teſtibus deponentibus per dictionem aut, vel circa, ſiue per alia verba ambigua, & obſcura, non creditur.*
113 *Teſtes ſingulares non probant.*

CONSILIVM PRIMVM.

VIsis Actis controuerſiæ vertentis
inter Illuſtriſsimum, & Excellentiſ
ſimum Ducem Florentiæ, &c. vni-
uerſitatem, & homines terræ Bar-
gæ eius ſubditos parte vna, ac Illuſtriſsimum,
& Excellentiſsimum Ducem Ferrariæ, vni-
uerſitatē, & homines terræ Plebis, & Rochæ
Pellagi ex altera, prætextu iuriſdictionis, ter-
ritorij, proprietatis, & poſſeſſionis certæ &
determinatæ partis paſcuorum ſiue alpium
verruculæ, Fontanaziarum, & Montisalti ſci-
torum citra iugum alpium Montis Apenini
verſus Lombardiam, & defendentibus dictis
Duce Florentiæ, & Bargenſibus fines, & terri
torium ipſorum Bargenſium protendi vſque
ad terminos deſignatos, & denūtiatos per ip-
ſos Bargenſes, poſitos intra prædictas regio-
nes verruculæ, Fontanaziarum, & Montisal-
ti, & per conſequens ſupremum Dominium,
& iuriſdictionem prædicti territorij pertinuiſ
ſe, & pertinere præfato Illuſtriſſimo Duci
Florentiæ, illumque ab immemorabili tem-
pore, & citra fuiſſe, & eſſe in poſſeſſione ſeu
quaſi dictorum finiū territorij, & iuriſdictio-
nis miniſterio ſuorum officialium, & ſubdito
rum, Contra verò contendentibus Duce Fer
rariæ, hominibusque Plebis, & Rochæ à pel-
lago eorum fines extendi vſque ad iugum al-
pium Montis Apenini, proinde ſupremū do-
minium, & iuriſdictionem dictarum regionū
verruculæ, Fontanaziarum, & Montisalti per
tinuiſſe, & pertinere prædicto Duci Ferrariæ
illumque miniſterio ſuorum officialium fuiſ
ſe, & eſſe in poſſeſſione ſeu quaſi dictorum fi-
nium territorij, & iuriſdictionis à tanto tem-
pore citra, cuius initij memoria non extat in
contrarium, perſpectis etiam motiuis, ſiue du
bijs contra Ducem Florentiæ, & Bargenſes
1 eleuatis: Quoniam cauſa † hæc apud pruden-
tiſſimum, & æquiſsimum arbitrum ſeu iudicē
tractatur omiſsis diſputationibus, & ſola rei
2 veritate inſpecta, quæ † ex fide geſtorum pro-
batur conſtantiſſimè defendo Ducem Flo-
rentiæ reſpectiuè meliora, & potiora iura fo-
uere, & propterea Laudum ſeu ſentētiam in
eorum fauorem proferri debere, ad quod de-
monſtrandum vtor infraſcripto argumento
ſeu ſillogiſmo.

Vbi de finibus antiquis, & territorio agitur
3 & diſputatur, melior probatio † ea eſt, quæ fit
per inſtrumēta publica, præſertim de finibus
ipſis inter partes contendentes diſponentia,
quàm quæ fit per teſtes, præſumptiones, & cō
iecturas: At in caſu quo de agitur Dux Florē-
tiæ, & Bargenſes probant eorum intētionem
per inſtrumenta vetuſtiſsima, inter ipſas par-
tes fines prædictos determināntia, ergo ipſi me
lius eorum intentionem probant quam ad-
uerſarij. Maior huius argumēti ſiue ſillogiſmi
propoſitio probatur ex text. in l. cenſus. ff. de
probatio. & in l. in finalibus, ff. fini. regund. tra
dunt communiter Doct. in cap. cùm cauſam
de probatio. vbi Bal. col. 2. verſ. ibi melius &c.
quem ſequitur Felyn. nu. 5. Dicens ꝙ in factis
antiquis nulla melior probatio reperiri po-
teſt quam per inſtrumenta: recurrendum eſt
enim ſecundū eum ad memoriales antiquos
tamquam ad ſtipitem veritatis, qui in æternū
permanent, & in terminis noſtris dicit idem
Bald. conſi. 468. qualiter probentur. col. 1. lib.
3. quòd in iſtis factis antiquis meliora ſunt in-
ſtrumenta quam teſtes, dum tamen inſtrumē
ta facta ſint de conſenſu partium, quæ pro tē-
pore erant, & in quorum locum nouelli ſuc-
ceſſerunt tamquam palmites ex radice, idem
repetit in conſi. 420. verba Principis Montis-
ferrati, lib. 1. Socin. conſi. 187. col. 6. verſi. non
omitto, quòd ſuper iſtis factis, & in conſ. 166.
col. 2. verſi. pro hoc facit, lib. 2. Calcan. conſil.
90. nu. 3. Dec. conſi. 42. in 5. dubio, nu. 9. Hiero.
de Monte in ſuo tract. fini. regun. c. 60. nu. 1. &
alijs pluribus locis. Brun. conſ. 34. num. 3. & 4.
Pariſ. conſi. 104. nu. 41. & ſeq. vol. 1. Abb. conſ.
64. nu. 22. & ſequen. Crauet. conſi. 54. nu. 10. &
ſequen. & conſi. 31. in fine dicens poſt Bal. cō-
ſil. 233. & 249. lib. 1. & 400. lib. 5. ꝙ vbi de con-
4 tractu extat inſtrumentum † non eſt dubitan
dum. Hinc dicunt communiter Doctores in
l. cùm precibus, C. de probatio. & in cap. licet
5 cauſam extra cod. titu. ꝙ inſtrumentum † eſt
probatio probata, veritas apparens & mani-
feſta. Ex qbus omnibus ſupradictis patet ma-
iorem propoſitionē iure probatam eſſe. Mi-
nor autem eiuſdem argumēti propoſitio pro
batur ex duobus publicis inſtrumentis nomi-
ne Ducis Florentiæ, & Bargēſium productis,
videlicet inſtrumento tranſactionis, & cōuen
tionis ſuper lite, & controuerſia dictorum fi-
nium, & territorij initæ inter ipſas vniuerſita-
tes Bargæ, Plebis, & Rochæ pellagi miniſte-
rio Syndicorum, & procuratorum ipſarum
vniuerſitatum corā Illuſtriſsimo Borſio tunc
Duce Ferrariæ dictarum terrarum Plebis, &
Rochæ Domino, & Magnifico D. Hierony-
mo Machiauello cōmiſſario nominatim de-
ſtinato a Republica Florētiæ terræ Bargæ tūc
Dn̄a rogato ſer Benedicto de Pagniñis nota-
rio publico Florētino anno 1457. die 2. men-

ſis Iulij;& altero inſtrumento videlicet fixio-
nis , & plantationis terminorum dictorum
confinium in executionem eiuſdem tranſa-
ctionis de mandato eorundem Ducis Borſij
& commiſſarij Machiauelli, eidem ſer Bene-
dicto de Pagninis notario fieri rogato , ſub
die 10. eiuſdem menſis Iulij Anni prædicti.
1457. Quod quidem inſtrumentum maximè
vrget ad probationem præcedentis tranſa-
ctionis cum communiter fieri ſoleant inſtru-
6 mētā poſitionis † terminorum vbi de finibus
agitur. l. inter Caſtellianum. & Ibi gloſſ. ff. de
recept. arbitr. quam citat Hieron. de Mont.
7 cap. 17. nume. 4. Argumentum † enim à com
muniter contingentibus validiſſimum eſt, vt
latè Euerar. docet ſuis locis legalibus cap. 57.
De quorum quidem inſtrumētorum fide am
8 bigendum non eſt , tum quod † habeant om-
nia ſolemnia extrinſeca ad fidem publici in-
9 ſtrumēti requiſita, videlicet † nomen Domi-
ni, annum, menſem, diem, Indictionem, locū,
teſtes, ſubſcriptionem, & ſignum notarij iux-
ta tradita in authen. de inſtrum. cautel. & fide,
& in authen. vt præponatur nomen Imperat.
& per Bart. & communiter alios in l. ſi quis ex
argentarijs. §. ſi Initium nu. 5. 6. & ſequen. ff. de
eden. Felyn. poſt alios. in cap. 1. de fid. inſtrum.
latè Pariſ. conſi. 28. nu. 18. lib. 2. Tum quia anti
quiſſima ſunt, Nam vt inquit Curt. conſil. 76.
col. 2. verſ. ſed præmiſsis non obſtantibus, &c.
10 inſtrumenta † antiqua fidem faciunt , taliter
quòd iſtud non debet in dubium reuocari. Et
Curt. refert Pariſ. dicto conſi. 104. nu. 44. lib. 1.
11 Multum enim pro talibus inſtrumentis † an-
tiquis præſumitur, q̄ ſint vera, & ſolemnia d. l.
cùm precibus. C. de probatio. Bar. & commu
niter alij in l. admonendi , ff. de iureiur. Dec.
conſi. 36. nu. 6. Calcan. d. conſi. 90. nu. 4. Pariſ.
d. conſi. 104. nume. 65. lib. 1. cum alijs adductis
per Alciat. de præſumpt. reg. 3. cap. 13. num. 7.
Et prædictum vltimum inſtrumentum com-
probatur etiam ex confeſsione partis aduer-
12 ſæ reſultante, † ex productione copiæ ſiue in
ſtrumēti ſimpliciter facta. l. cùm precum. C.
de liber. cauſ. Ange. conſi. 132. quidam Nico-
laus, col. 2. Iaſ. conſi. 57. col. 4. vol. 1. latè Pariſ.
conſi. 125. nu. 20. & ſeq. vol. 1. Dicens iſtam eſ-
ſe communem opinionem, & conſi. 79. nu. 3.
Et ex approbatione huius ſecundi inſtrumē-
ti ſequitur neceſſariò approbatio primi, in cu-
ius executionem fuit factum ſecundum , vt
ex eius lectura apparet, cum expreſsè de pri-
mo inſtrumento mentio fiat, idem tamen di
cendum eſt, etſi de primo mentiò non fieret,
13 Nam cum de alio inſtrumento † non appa-
reat , præſumitur factum , in executionē eius
de quo apparet, vulg. l. quædam mulier. ff. de
rei vendicat. & l. 2. C. de acquir. poſſ. Barto. in
l. cum ſolus, col. fin. verſi. tertio caſu. ff. de vſu-
capio. Alex. conſil. 25. nume. 11. & ſequ. vol. 2.
14 Non enim plura † præſumuntur inſtrumen-
ta ſuper eadem re diſponentia ſecundum Sa-
lyc. poſt Bald. in l. 2. nu. 2. C. de error. aduocat.
Alex. conſi. 16. nu. 30. vol. 6. Iaſ. conſi. 62. nu. 2.
& 71. vol. 1. Pariſ. conſil. 27. nu. 43. vol. 4. Ex
* quibus patet iſtam eſſe *communem* ſententiam.

Neque ipſorum inſtrumentorum fidei no-
cent , quæ ex aduerſo obijciuntur , Nempè,
quod non conſtet dictum ſer Benedictum de
Pagninis, qui ea inſtrumenta recepiſſe legitur
fuiſſe notarium , neque talem eſſe præſumi ,
15 cùm nemo naſcatur tabellio. † ſecundum
Specul. in titu. de inſtrumen. editio. §. reſtat vi-
dere. col. 8. verſi. & ſcias q̄ tabellionatus offi-
cium, colum. 13. verſ. illud autem notandum
eſt, quod licet, &c. cum pluribus per Socyn. re
latis conſi. 33. col. 1. verſicu. 2. concluſio. lib. 1.
vbi dicit non credi in hoc , nec ſtandum eſſe
eius aſſertioni.

Quia reſpondetur , quòd vbi inſtrumenta
antiquiſsima ſunt , qualia ſunt iſta de quibus
agitur, metam centum annorum excedentia,
16 cuius temporis lapſu factum , † dicitur anti-
quiſsimum Innoc. in cap. veniens. de teſtib. &
in cap. quid per nouale de verbo. ſignificat. &
in terminis noſtris Hieron. de Mont. de finib.
regen. cap. 60. in fine, tūc ex temporis antiqui-
17 tate præſumitur qualitas † notariatus, & ideo
non requiritur probatio quaſi poſſeſsionis
notaria tus, aut eius auctoritatis. Idem Innoc.
in d. cap. veniens, de teſtib. quem refert, & ſe-
quitur Bald. in aucten. quas actiones. col. fina.
verſi. ego dico. C. de ſacroſan. eccleſ. Anchar.
conſil. 213. colum. fin. Alex. conſi. 150. num. 8.
vol. 6. Fely. in cap. ſicut. nu. 29. de re iudic. Cra-
uet. ꝯſi. 274. nu. 14. Dec. ꝯſi. 36. nu. 3. & conſ. 42.
nu. 2. & Dec. refert, & ſequitur Alciat. de præ-
ſumpt. reg. 3. præſumpt. 13. nu. 16. idem Dec.
conſi. 638. nu. 6. Afflic. deciſ. 251. nu. 5. verſicu.
quid autem ſi vnum inſtrumentum , quòd
etiam voluiſſe videtur deciſ. 245. num. 4. Gui-
do. Pap. deciſ. 357. nume. 2. Nec ab his diſſen-
tit Crauet. de antiquit. temp. part. 3. ſectio. inci
pien. vidimus in genere , quid dicitur de anti-
quo nu. 10. & 11. Ex quibus etiam elicitur iſtā
* eſſe *receptam* ſententiam.

Non etiam fidei ipſorum inſtrumētorum
derrogat aſſertum ſtatutum Regienſe, prohi-
bens (vt aſſeritur) quoſuis notarios forenſes
nō deſcriptos in matricula Collegij notario-
rum Regienſium recipere aliqua inſtrumen-
ta in territorio Regienſi declarando nulla hu-
iuſmodi inſtrumenta.

Quia reſpondetur , primò de huiuſmodi
ſtatuto non legitimè conſtare. nam aſſertum
18 exemplum † in actis productum non probat,
cùm ſit parte non vocata ſumptum . iuxta
tradita per Docto. in authen. ſi quis in ali-
quo. C. de eden. & in capit. fi. de fid. inſtru.

Secundò reſpondetur, dato citra veri præ-
iudicium, quòd de eo legitimè cōſtaret, atta-
men adhuc inſtrumētorum prædictorum fi-
dem non tolleret, eo quòd de ſtatuētium po-
teſtate nō appareat , quibus ius commune re-
ſiſtit, vt non poſſint creare notarios, cùm hoc
19 ad ſolos Principes ſeu Magiſtratus † regulari
ter pertineat iuxta tradita per Oldra. conſ. 75.
20 Multoq; minus eorum inſtrumenta † annul-
lare arg. not. in regul. eius eſt nolle ff. de regu.
iur. & in §. fi. in authen. de armis, gloſſ. in cap.
cùm

cum inferior. in verbo ligare, de maiorit. & obedien.

Tertiò reſponderi poteſt non conſtare de
quo tempore tale ſtatutum conditum fuerit,
& cum de antiquitate ipſorum inſtrumento-
rũ appareat, non præſumitur tale ſtatutũ an-
tiquius ſed potius econuerſo.argu. notat. per
Bar.Bald.Salyc.& alios Doct. in l.de rebus.C.
de donatio.ante nupt. & in l. ſi debitor. C. de
priuileg.fiſc. concludentes quòd quando agi-
tur de prioritate duorum inſtrumentorum, il
21 lud dicitur antiquius † quod habet diem cer-
tam.ſequitur Socyn.iun. conſi.102.nume.18.
vol.3.His etiam accedunt notat. per Docto.
in l.1.in princip. vbi Iaſ.nume.4. & 5.ff. ſolut.
matrimon. Quòd quando duo inſtrumenta
22 † eodem die confecta reperiuntur, & in vno
apparet de hora diei, in alio non, præſumitur
anterius illud in quo apparet de hora, faciunt
etiam tradita per Ioan. de Plat. in l. 1. C. de
iur.fiſc.lib.10.quem refert, & ſequitur Felyn.
in cap.Paſtoralis nume.5.verſicu.2. allegaba-
tur.de reſcript. Dicens quòd licet ibi præfera-
tur fiſcus prætendens rem ſibi obligatam ad-
uerſus alium, qui dicit ſibi donatam, ſi non ap
paret de prioritate, attamen non obſtante ta-
li priuilegio fiſci, ſi donatarius probet de tem
pore certo, & fiſcus de incerto, licet illud poſ
ſit ſe habere ad prius, & poſterius, tamen præ-
fertur donatarius, qui probat de tempore cer-
to. Sic ergo in caſu noſtro, cùm appareat de
tempore certo ipſorum inſtrumentorũ, tem
pus autem conditi ſtatuti ſit incertum, præ-
ferenda erunt inſtrumenta vti anteriora ſta-
tuto.

Quartò reſpondetur, quod etſi conſtaret huiuſ
modi ſtatutũ eſſe anterius inſtrumentis, quod
non admittitur per prædicta, attamen illud
23 non extenditur † ad inſtrumenta iurata Ale-
xand.conſi.27. nume.14.conſi. 125.nume.10.
vol.1.& conſi.37.nu.24.vol.2.Pariſ.conſil.96.
nume. 100. & ſequen. libr. 1. poſt plures alios
per eum citatos, dicens iſtam eſſe communẽ
opinionem, Cagnol. in l. ſi librarius nu.43.ff.
de reg.iur.

Quintò etiam reſpondetur, quòd cùm pars
fundet ſe ex eo quod præfatus ſer Benedictus
non eſſet deſcriptus in matricula Collegij no
tariorum Regienſium eidem incũbebat pro-
24 bare hanc negatiuam, † cùm illa ſit fundamẽ
tum eius intentionis iuxta Doctrinam Barto.
in l.Actor.C.de probatio.& in l.hoc iure ff.de
verbor. obligat. Nam etſi ſit negatiua poteſt
25 tamen probari † per exhibitionẽ matriculæ,
vt nominatim decidit Bart.in l.fin. C. de reb.
cred.& alij cumulati in additio. ad Abbat. in
c.1.col.5.litera B.de fid.inſtrumen.

Sextò reſpondetur productum ſtatutũ non
extendere vires ſuas ad inſtrumenta recepta
per notarios ab Imperatore cõſtitutos, cùm
26 inferior non poſſit regulariter ſtatuere, † &
ligare aduerſus ſuperioris auctoritatem, vt in
cap.cùm inferior.de maiorit.& obedien.l.mi
nor autem Magiſtratus.ff.de minor. quæ iura
in ſimilibus terminis citat Roman. conſ.218.
col.2.verſ.ſed iniuſta, &c. quem citat Dec.cõ-
ſil.17.nume.2.

Septimò poſſet reſponderi præſentiã, con-
ſenſum, & auctoritatem Illuſtriſsimi Ducis
Borſij ſupplere defectũ illius matriculæ, Nã
hæc qualitas, quod notarius debeat eſſe de-
ſcriptus in matricula Collegij Regienſis dici
tur ſolemnitas à ſtatuto requiſita, & merè iu-
27 ris poſitiui, quam † Princeps ſui præſentia po
teſt ſupplere argum.notat.in l.omnium C.de
teſtam. quã citat ad hoc Iacob. à San. Georg.
in ſua inueſtit.in verb. Princeps verſic. vigeſi-
maſexta ſpecialitas. Præſentia Principis om-
nem ſolemnitatem ſupplet, & defectum inſi-
28 nuationis tollit, † nec non ſuſpicionem, &
fraudem, & allegationem deceptionis Alex.
in d.l.omnium in fin.& ibi Aret.in princip.C.
de teſtam. Pariſ.conſ.96.num.38.lib.4.Quini-
mo cum prædictus Princeps rogauerit ſer
Benedictum recipere prædicta inſtrumenta
in territorio Regienſi, vt ex clauſula Acta di-
29 cta geſta, † &c. apparet, ex hoc ſolo videtur
ſuum notarium conſtituiſſe argum. eorum
quæ ſcribit idem Iacob. à ſanct. Georg. loco
ſupra citato verſi.3.ſpecialitas, vbi poſt Ang.
in l.1.C. de ſenten.paſſ. dicit Principem poſſe
30 † ſolo verbo creare Doctorem ergo, & no-
tarium arguen. à maiori ad minus argu.auth.
multo magis.C.de ſacroſ.eccleſ.

Præterea cùm non ſolũ fuerit præſens Prin
ceps tranſactioni ſed in ea etiam interuene-
rit, & conſenſum, ac auctoritatem ſubditis
ſuis præſtiterit, nec non contenta in dicto in-
ſtrumento obſeruare promiſerit, & ſic contra
xerit, dicitur huiuſmodi inſtrumentum ple-
nam fidem facere teſte Socyn.dicto cõſi.287.
nume.7.poſt gloſſ. Butri.& Angel.per eum ci-
tatos, cui deſeruiunt quæ ſcribit Abb. in cap.
1.col.6.de fid.inſtrument. quòd quando cum
præſentia Principis interuenit actus poſiti-
uus, tunc difficultas, & ſolemnitas ſuppletur.

Nec fidei dictorum inſtrumentorum ad-
uerſantur coniecturæ ſeu præſumptiones cõ-
tra inſtrumenta prædicta in motiuis adductæ
videlicet non eſſe veriſimile Ducem Borſiũ
non habuiſſe ſecretarium, & quòd pateretur
inſtrumenta de confinibus recipi per notariũ
partis aduerſæ.

Si quidem reſpõderi poteſt, quòd etſi cum
31 Principe præſumantur adeſſe plures † viri
nobiles, & iuris periti iuxta notat. in d. l. om-
nium, C.de teſtamen.attamen in ſpecie, quòd
ſecum habeat ſecretarium ſeu notarium nõ
video hoc à iure præſumi, & cum iſtud ſit
32 facti, clarum eſt facta † regulariter non præ-
ſumi vulg.l.in bello.§.factæ.ff.de capt.& poſt-
lim. reuerſ. cum ſimil. & dato quòd habuiſſet
non propterea tollitur quin notarius Flo-
rentinus, potuerit rogari de receptione dicti
inſtrumenti argumen.l.non hoc.C. vnd. legi-
tim. Non enim hæc prætenſa non veriſimi-
33 litudo † eſt iuri communi, vel naturæ con-
traria, prout eſſe debet ad inducendam ſu-
ſpicionem falſitatis contra inſtrumentum
antiquum, ex cumulatis per Tiraquel. in

præfatio. l. ſi vnquam nume. 60. C. de reuoc.
donatio.

Rurſus reſpondetur ad aliam prætenſam
non veriſimilitudinem ꝙ intra nonum diem
non potuerit fieri ratificatio tranſactionis, &
plantatio terminorum, Cum hæc omnia duo
bus diebus fieri potuerint, put, & facta appa-
ret dicta terminorũ fixio ex prædicto inſtru-
mento facto ſub die 10. Iulij, à parte per pro-
ductionem copiæ inſtrumenti, vt dictum eſt
probato, ac ex dictis teſtium partis aduerſæ vi
delicet. 4. 5. 14. & 17. deponentium de termi-
nis verruculæ, & de alijs diuidẽtibus fines Bar
gæ, & Plebis, qui teſtes, licet de auditu depo-
nant, attamen contra producentem probant
Roman. conſi. 104. & conſil. 57. nume. 3. in fi-
ne quem ſequitur Crauet. conſi. 201. nu. 7.

Vanum eſt etiam quod de diuerſitate ſtili
notarij obijcitur, quia ſtante diuerſitate loco-
rum potuit variè obſeruari, nec video iure
cautum notarium aſtringi, ſumere annum
Domini à natiuitate ſeu incarnatione, aut cir
cumciſione, vel reſurrectione, & quin poſſit
35 apponere teſtes, † & locum inſtrumenti in
principio vel in fine, argu. eorum quæ tradit
Barto. communiter receptus in l. ſi quis ex ar-
gentarijs. § ſi initium nume. 33. ff. de eden. latè
Pariſ. conſi. 28. nume. 59. & ſequen. vol. 2. poſt
Anchar. Socyn. Corn. Felyn. & Dec. per eum
36 allegatos cõcludens præpoſterationem † or
dinis conſueti non inducere ſuſpicionem fal
ſitatis, & nu. 50. dicit in dubio faciendam eſſe
interpretationem, vt ſuſpicio falſitatis tolla-
37 tur, quæ † non inducitur ex friuolis, & leui-
bus ſuſpicionibus.

Nec vrget allegata ſuſpicio, quæ adduci-
tur ex incongruitate ſeu repugnantia termi-
norum, qui nequiſſimè a Bargẽſibus demon-
ſtrati dicuntur, cùm terminis in inſtrumentis
deſcriptis, quia ex hac demonſtratione ter-
minorum ad fidem inſtrumentorum, tam-
38 quàm diuerſa † non fit bona illatio vulg. l. Pa
pinianus exuli ff. de minor. l. 4. §. nihil cõmu-
ne ff. de acquir. poſſeſ.

Nec etiam obſtat, quod dicitur non appa-
rere prædicta inſtrumenta eſſe regiſtrata in
prothocollo ipſius Notarij, quia reſponde-
39 tur quòd talis omiſſio, † non habet nocere
partibus, & contrahentibus: nec iure cautum
reperitur, ꝙ inſtrumentum redactum in pu-
40 blicam formam † ſolemniter, vt eſt præſens,
non faciat fidem ex eo tantum, quod Nota-
rius non poſuerit illud in prothocollo, vt in-
quit Pariſ. conſi. 104. nume. 62. libr. 1. vbi poſt
Bald. Felyn. & Soc. quos refert dicit quòd in-
41 ſtrumentum † redactum in publicam for-
mam non propterea perdit vires ſuas, & effe-
ctum probationis ex eo quòd de illo matrix
non appareat. Et ex prædictis puto ſublata
omnia, quæ contra fidem inſtrumentorum
obijciuntur.

Data igitur fide inſtrumentorum prædicto
rum videndum eſt nunc de validitate conten
torum in eis: Et firmiſſimè teneo valere, cùm
42 ſemper fieri debeat interpretatio † pro vali-
ditate actus vulg. l. quoties. ff. de verb. obliga-
tio. & l. quoties. ff. de reb. dub. cum ſimil.

Nec aduerſus prædictam tranſactionem,
obſtat defectus mãdati ipſorum ſindicorum,
qui tranſigerunt ſuper terminatione confi-
43 nium, quod non præſumitur, † ex diuturni-
tate temporis etiam mille annorũ teſte Bald.
in l. 2. C. ſi ex falſ. inſtrum. & in l. 1. C. de reb.
alien. non alienan. cũ alijs pluribus eũ ſequen.

Quandoquidem licet huic obiectioni abũ-
dè ſatisfactum ſit à prudentiſsimis iurecon-
ſultis Reueren. Collegij Piſani, & aliis conſu-
lentibus, Adeò quod nihil vltra addi poſsit,
Attamen ne ſuperfluo aditus videar, non pi-
gebit ſaltem per modum ſubſcriptionis, ali-
qua dicere.

Reſpondetur itaque primò dictum Baldi,
44 † tutum non eſſe cum ſine lege loquatur, &
plures habeat contradictores, videlicet Man-
45 datum † ex diuturnitate præſumi, prout con-
trarium tenuit Dec. in l. 1. nu. 9. C. qui admitti,
& in pluribus Conſilijs videlicet in conſi. 199.
circa finem verſ. prætereà etiam in mandato.
poſt Bald. ſibi contrarium quem refert in con
ſil. 287. in primis videndum eſt col. penul. ver-
ſicu. quoad ſecundum lib. 3. & Curt. ſenio. in
conſ. 76. ſuper moriuis, &c. quos etiam refert,
& ſequitur in conſi. 297. col. 1. verſ. nec obſtat
& latius hãc opinionem defendit idem Dec.
conſi. 496. col. fina. verſi. quia ſupra, vbi dicit
dictum Baldi non probari iure, & tenacius eã
tuetur in conſi. 638. col. 2. verſic. non obſtat ſi
dicatur, & Dec. refert & ſequitur Crauet. de
Antiquit. tempor. part. 2. ſectione incipien. ex
præmiſſis abſolutam habemus nume. 59. poſt
Iaſ. quem refert in l. ſciendum col. 8. verſic. li-
mitat D. Alex. ff. de verb. obligat. & in l. 1. col.
5. in 2. limitat. C. qui admitti, addit etiã Paul.
de Caſtr. huius ſententiæ eſſe in conſil. 84. viſa
dicta facti narratione, & hijs quæ circa finem
lib. 1. eandem ſequuntur etiam Gozad. conſi.
73. col. 4. & Beltran. conſi. 56 col. 3. vol. 3. Nec
ab hac opinione diſſentit Brun. de forma, &
ſolemnit. in articul. de probat. & præſump.
form. col. 11. verſi. prædicta reſtringuntur, alle
gans pro hac opinione text. in l. ſi filius. C. de
46 petitio. hæredit. vbi ad hoc, vt filius † poſſit
adire hæreditatem ſibi delatam oportet, ꝙ
præcedat mandatum patris. l. ſi quis mihi bo-
na. §. iuſſum, ff. de acquir. hæredit. & tamen ex
diuturnitate temporis, 10. annorum præſumi
tur præceſſiſſe mandatum, & ſecundum hanc
opinionem determinauit Rota teſte Caſſio-
dor. Deciſ. 3. tit. de procurat. cuius auctoritas
eſt maxima, vt dicit Ruyn. conſi. 35. nu. 18. lib.
1. quòd licet ex diuturnitate temporis regula-
47 riter mandatum † non probetur, attamen ſe-
cus eſt quando antiquitas eſt tanta, quòd pro-
batio eius propter antiquitatem redderetur
impoſſibilis. l. ſi arbiter. ff. de probatio. vt quia
lapſum eſſet tempus centum annorum, prout
in caſu noſtro. His accedit quod Aretin. ſcri-
bit cõſi. 36. col. 1. poſt gl. Angel. Butr. & Imol.
in locis per eum citatis, dicens ꝙ vbi requiri-
48 tur licentia, † & conſenſus ad validitatem
actus,

actus, præſumitur mandatum ex antiquitate
temporis, Hinc inſerens licentiam, & conſen
49 ſum Papæ † requiſitum ad validitatem actus
præſumi propter antiquitatem temporis, ſe-
quitur Dec.conſi:409.nu.6. & ſequen.

Sed dato quod Baldi opinio eſſet commu-
nis, prout eam communem eſſe atteſtatur,
Grammat.Deciſ.103.nu.83.& Socy.iun.conſ.
56.nu.5.vol.1. Attamen ea non procedit, vbi
50 cum longitudine temporis † concurrunt aliæ
coniecturæ,& alia inditia quia tunc præſumi
tur mandatum Crauet.in loco proximè cita-
to.nu.69.Ruin.conſi.107.nu.5.verſ.& licet ex
diuturnitate, libr.4. vbi dicit, quòd licet ex
diuturnitate temporis ſola non præſumatur
mandatum, ſecundum Alex.poſt Bald.quem
allegat in l.qui in aliena.in princ.ff.de acquir.
hæredit.nihilominus alijs concurrentibus cō-
iecturis præſumi,& probari dicitur mandatū,
& dicit ſe putare ꝙ prudens & circumſpectus
iudex,qui ad veritatem intenderet, qualis eſt
Dominus arbiter hanc cauiloſam exceptio-
nem non admitteret. In caſu autem noſtro
cum antiquitate temporis centum annorum,
propter quam ſolam deberet præſumi man-
datum, cùm illud tempus dicatur antiquiſſi-
mum, plures coniecturæ mandati præambu-
li concurrunt.

Prima illa eſt, quòd ipſius mandati mentio
enunciatiuè fit in ipſo inſtrumento trāſactio-
nis per illa verba,&c.prout de eorum manda
tis conſtat manu publici notarij, quo caſu per
51 talia verba enuntiatiua,† præſumitur manda
tum præceſſiſſe, concurrente antiquitate tem
poris, ita dictum Baldi limitat Dec. conſi. 36.
nu.8.vbi dicit dictum Bald.in d.l.2. verum eſ-
ſe quando ſimpliciter allegatur mandatum,
quod nulla ratione iuſtificatur, ſecus autem
eſt quando inſtrumentum narrat, & dicit ali-
quem habere mandatum, prout in caſu iſto,
quia tunc licet talia verba de ſe non probent,
attamen coadiuuantur ex concurſu antiquita
52 tis. Nam aliàs verba enuntiatiua, † quæ ex ſe
non probant in antiquis tamen plenè pro-
bant.& Dec.refert, & ſequitur Crauet. de an-
tiquit.tempor.part 2.in princip.in 2.ſublimi-
tat.nu.1.poſt Gozadin.Purpur.Bal. Veronen.
Socy.& alios in locis per eum relatis.eundem
Dec.refert & ſequitur Boer.Deciſ.281.nu.17.
Cagnolin d.l.velle nume.19. dicens antiqui-
53 tatem † dare fidem inſtrumento enuntianti
mandatum, vt propter curſum tanti tempo-
ris interueniſſe præſumatur mandatum pro-
pter enuntiationem mandati in inſtrumento
antiquo factam. Idem tenet Socy. Iun.in ter-
minis noſtris conſi.139.nu.10. verſi. ſed quic-
quid.& in indiuiduo reſpondens in caſu no-
ſtro conſ.146.nu.9. & ſeq.vol.3. Vant. de nul-
litat.ſenten.tit.quib.mod.ſenten. nulla deſen.
poſſ.nu.92.verſ.vel intelligere potes. Natt.cō
ſil.526.num.7.& ſeq.poſt Bald.Burr. & Salyc.
Curt.Iaſ. & Dec. per eum allegatos, Franciſ.
Viu.in ſuis communibus opinionibus in ver-
bo mandatum, nume.1.4.& 7. ex quibus patet
* hanc eſſe crebriorem * ſententiam.

Secunda coniectura eſt ſcientia, & patien-
tia ipſorum hominum, & vniuerſitatis terræ
plebis & Rochæ, quæ etiam concurrente an-
54 tiquitate † temporis facit præſumi mandatū
ipſorum præceſſiſſe.ita dictum Baldi non pro
cedere hoc caſu tradit Balb.in tractat.de præ-
ſcriptio.in prima parte 3.partis principa. nu-
me.37.verſ.vel poteſt aliter dici. Natta conſi.
55 126.nu. 13. imo præſumitur mandatum † ex
lapſu 30.annorum Brun.conſi.95.col.1.verſi:
quòd ſi dicatur. quem refert, & ſequitur Cra-
uet.de antiquit.tempor. loco proximè citato
56 nu.67.vbi dicit mandatum † præſumi ex con
curſu quaſi poſſeſſionis cum diuturna patien
tia Gozad.conſi.94.col.11. At in caſu noſtro
quaſi poſſeſſio cum diuturna patientia con-
currit, quia ex forma conuentionis illi de ple-
be vſi ſunt paſculis Fontanazlarum alternis
annis, & paſsi ſunt Bargēſes eodē modo vti:
ſciueruntque terminos fuiſſe poſitos, quod
quidem non niſi ex præcedenti titulo tranſa-
ctionis factum præſumitur iuxta tradita in d.
l. quædam mulier ff. de rei vendicatio. in l. 2.
C. de acquiren. poſſeſsio. cum alijs ſupra ci-
57 tat. Hæc autem diuturna patientia † neceſſa-
rio includit ſcientiam, l.quoties.la 2.ff. de ſer-
uit.titu.general.quem text. ad hoc not. Anto:
de Butr.in cap.peruenit col. 1. circa finem de
58 cenſib. At huiuſmodi patientia † quæ habet
annexam ſcientiam facit præſumi mādatum.
l.qui patitur.ff.mandat. not. plenè Bartó. in l.
quæ dotis colum.penul.& vlt.ff. ſolut. matri-
mo. ergo in caſu noſtro mandatum præſumi
tur. Hinc dicimus quòd ſi aliquis agat iam-
59 quàm procurator meus me ſciente † & pa-
tiente, videor ſibi mandatum dediſſe, &
ſic ſententia lata contra talem procurato-
rem mihi nocet, licet de alio mandato non
appareat: quia præſumitur ex ſcientia, vt plu-
ribus comprobat Afflic. Deciſ. 308. nume.6.
7.8. vant.de nullitat.ſenten.tit.quib.mod. ſen-
tent.null.defendi.poſſ.nume. 94. poſt Innoc.
Bald.Caſsiodo.Felyn.Alex.& Guidonem Pa-
pam per eum relatos. faciunt quæ notat Dec.
conſil.409. nume. 6.& ſequen. quòd propter
60 ſcientiam, † & patientiam iuncta antiqui-
tate præſumatur pro ſolemnitate, & validi-
tate actus.

Tertium inditium ſiue tertia coniectura,
quæ hic iuncta cum longitudine temporis fa
cit præſumi ſolemnitatem mandati interue-
61 niſſe, eſt veriſimilitudo † qualitatis perſona-
rum quæ contraxerunt. Non enim veriſimile
eſt ſindicos, & procuratores vniuerſitatū ac-
ceſsiſſe ad hunc actum tanti momenti, ſi mā-
datum non habuiſſent prout in terminis no-
ſtris dicit Dec. d. conſil.42. in 5. dubio.col.6.
verſ. 3.reſpondetur,& d.conſi.36.nu.8. verſic.
2. reſpondetur adducens quod in ſimili dicit
Rot.deciſ.3.nota,&c.vbi dicitur, quòd ſi quis
62 ſoluit † penſionem nomine alieno præſu-
mitur ſoluere de mandato eius, pro quo ſol-
uit, cùm veriſimile non ſit eum velle iacta-
re ſuum, idem dicit Socyn.conſil.46.nume.3.
lib.3.Gozad.conſil. 11. col.4 quos refert, &
ſequitur

ſequitur Crauet. de antiq. tempor.d.2. par. in
princip.nume.65.idem ſequitur Viu.lib.com
mun.opinio. in verbo mandatum, nume. 6,
imo in caſu iſto hoc procederet etiam ceſſan,
te antiquitate temporis, vt voluit Crauet. lo-
co præcitat. & in ſimilibus terminis reſpon-
dit Ruyn.conſi.97.nume.5.volum.4.& conſi.
35.num.21.vol.1.Et hæc multo magis locum
habent quando concurrit perſonarum quali-
tas,& dignitas, vt hoc caſu noſtro, in quo Il-
luſtriſsimus tunc Dux Borſius,& D. Hierony-
mus Machiauellus legatus excelſæ reipubli-
cæ Florentinæ affuerunt, quorum interuen-
tus induceit etiam præſumptionem mandati,
ſi quidem veriſimile non eſt quòd paſſi fuiſ-
ſent fieri coram ipſis actum fruſtratorium,ita
in terminis noſtris conſiderat mādatum præ-
ſumi interueniſſe ob præſentiam,& interuen-
tum ſuperiorum Dec.d.conſil.42.col.6.verſi.
ſecundo reſpondetur, vbi dicit ſatis interue-
niſſe mandatum ex eo,quòd adfuit dominus,
qui potuit tamquàm Dominus fines ſubdito-
rum terminare, præſentia itaque., & conſen-
ſus ipſorum Ducis,& Commiſſarij auctorita-
tem tranſactioni præſtantium ſufficit, & om-
nem defectum mandati ſupplet, cùm potuiſ-
ſent ipſi propria auctoritate abſque interuen
tu ſubditorum fines prædictos terminare,
63 † imo ad ipſos Principes ſpectat controuer-
ſias finiū decidere, & terminare, vt dicit Cal-
can.d.conſi.90.num.7.argumen.l.quod Prin-
cipis.ff.de aqu.pluu.arcen.& cap.1.80.diſtinc.
ac cap.1.13.quæſt.1.cum pluribus ibi per eum
traditis,& ibi.nume.15. dicit ad ſolum Princi
pem hoc ſpectare, & non ad alios idque eſſe
64 de reſeruatis † Principi in ſignū ſupremi Do
minij,& Calcan. refert, & ſequitur Brixien. d.
tractat.de finib.regend.cap. 2.nume. 11. quod
& ab ipſis Dominis factum in caſu noſtro ap-
paret, ex quo de auctoritate, imo & de ipſo-
rum Dominorum expreſſo mandato plan-
tati, & fixi fuerunt termini prædicti, prout ex
lectura ſecundi inſtrumenti colligitur,quo fit
vt nihil vltra quærendum ſit,cùm ab ipſiſmet
Dominis facta terminatio confinium dica-
tur,cui ipſi conſenſum, & auctoritatem præ-
ſtiterunt, l. 1. §. omnia. C. de veter. iur. enu-
clean.

Non etiam obſtat qđ aduerſus eadē inſtru-
menta obijcitur, videlicet eiuſdem tranſa-
ctionis, & conuentionis ratificationem ex-
preſsè promiſſam fieri ab hominibus, & vni-
uerſitatibus, vtriuſque partis infra menſem
tunc proximum ſubſecutam non apparere,
nec factam præſumi, cùm ea quæ facti ſunt,
non præſumātur.l.in bello.§.factæ.ff. de capt.
& poſtlim. reuerſ. ne plures præſumptiones
65 † ſiue ſpecialitates ſuper vno facto inducan-
tur contra l.1.C.de dot.promiſſ. ideo ex defe-
ctu ratificationis promiſſæ,tranſactionē non
ſubſiſtere: eo, maximè quod præfati Illuſtriſ-
ſimus Dux Borſius, & Commiſſarius expreſ-
sè conuenerunt quòd facta approbatione, &
ratificatione tam per dictos homines, & vni-
uerſitates Bargæ quàm Rochæ pelagi, & ple-
bis de pellago, prout ſindici, & procuratores
conuenerunt infra menſem prædictum, ipſi
Domini etiam confirmarent, & ratificarent,
& quòd vbi per alteram ipſarum partium,vi-
delicet prælibati Illuſtriſsimi Ducis, & dictæ
Magnificæ Communitatis Florentiæ ceſſa-
tum fuerit ipſam approbationem, & confir-
mationem facere tunc in arbitrio alterius
partis remaneat eodem modo ab ipſa confir
matione,& ratificatione ceſſare, & ſic eo ca-
ſu omnia, & ſingula ſupraſcripta, pro nullis
infectis, & caſſatis habeantur, ac haberi de-
beant. Quo ſtante cum tranſactio prædicta
non appareat cōfirmata per ratificationem,
ſequitur eam tranſactionem, & omnia alia
inde ſequuta, pro nullis, & infectis habenda
eſſe;quoniam hæc obiectio facili negotio tol
li poteſt.

Primò enim reſpondetur, quòd cum man-
66 datum † præceſſerit, vt ſupra probatum exti-
tit,non requirebatur ratificatio Alexan.con-
ſil.12.in fine lib.5.quem refert Crauet. conſil.
67 261.nume.2.Promiſſio † enim de rato ſuper-
flua eſt, vbi mādatum interuenit, iuxta notat.
in l. ſi procurator. ff. de condict. indebit. vbi
Paul.de Caſtr.col.2.verſicu.idem nota, &c. di
cit propterea ſuperflua eſſe verba, quæ in in-
ſtrumentis procuræ ponuntur, videlicet pro-
68 mittens † habere ratum, & gratum quicquid
actum per procuratorem fuerit, quæ verba,
etſi in inſtrumento non ſint poſita non pro-
pterea dici poteſt mandatum inſufficiens. idē
dicit ibi Iaſ.num.2.in 2.notab.& eſt glo.quam
Ang.ibi ſingularem appellat in l.ſi procurato
rem,in verbo ratum.ff.de procurator. Socyn.
iun.conſil.18. nu. 22. Sed in caſu noſtro man-
datum ſufficiens præceſsiſſe ad tranſigendum
probatum eſt, Ergo neceſſaria non erat, imo
potius ſuperflua promiſsio de ratificari faciē-
69 do,hinc dicitur quæ † ex abundanti fiunt non
vitiare.l.ſolent,ff.de regu.iur.cum ſimil.

Secundo dicitur,quòd ſicut ex longitudine
temporis præſumitur mandatum, maximè
iunctis alijs cōiecturis, vt ſupra probauimus,
70 ita ex longitudine † temporis præſumitur ra-
tificatio,Socy.conſi.46.nu.4.lib.3.poſt Ange.
& Alexan.quos refert in l.ſciendum,ff.de ver-
bor.obligatio. Pariſ.conſi.33.nume.61.vol.1.
Socy.iun.d.conſi.18.num.32.vol.3. poſt alios
plures quos ipſi referunt.

71 Tertiò reſpondetur paria † eſſe aliquid ver
72 bis, vel factis ratificari cùm voluntas † ita fa-
ctis declaretur ſicut verbis.l.Paulus reſpondit
ff.rem rat.haber.l.de quibus, circa finem.ff.de
legib.pulchra gl.in c.dilecti filij, el 2. in verbo
facto de appellatio.latè Pariſ.conſil. prealle-
gat.33.num.59.& ſequen.vol.1.præſertim per
actus ſucceſsiuos & continuatos Pariſ.conſi.
21.num.33.& ſequen.vol.4. latè Cagnol.poſt
Dec.in l. ſemper, qui non prohibet nume.20.
73 ff.de regu.iur.imo facta † verbis potiora ſunt
ad arguendum voluntatē alicuius,l. ſi tamen,
§. ei qui, ff. de ædilit. edict. cum ſimilibus per
Dec.adductis in d. c. dilecti filij in 2.notabil.
de appellat. at in caſu noſtro ratificatio per
vtramque

vtramque partem facto ſucceſſiuo, & conti-
nuato ſubſecuta apparet, ergo illa ſufficit.
quod autem factis etiam ſucceſsiuis, & con-
tinuatis fuerit ſubſecuta ratificatio, ex pluri-
bus demonſtratur. Primò ex eo quod pri-
mum caput dictæ tranſactionis loquẽs de po
nendis terminis diuiſorijs iuxta modum in
tranſactione præſcriptum, fuit plenè per par-
tes obſeruatum, vt ex inſtrumento plantatio-
nis terminorum ſub die 10. Iulij apparet, itẽ
ex eo quòd modus vtendi paſcuis in tranſa-
ctione deſignatis alternis annis fuit ab ipſo tẽ-
pore hactenus ab ipſis contrahentibus obſer-
uatus. Item ex eo quòd concludenter proba-
tum eſt Bargenſes conſuctos incidere nemo-
ra in dictis locis. Quartò quia nulla ædificia in
tra prædictos terminos a tempore dictæ tran-
ſactionis citra cõſtructa probãtur, prout nec
conſtrui conuentum fuerat. Ex quibus om-
nibus profecto ſatis ratificata dicitur dicta
tranſactio, quoniam iſtud non ex alio factum
dici poteſt quàm virtute tranſactionis prædi-
ctæ, iuxta notat. per gloſſ. Barto. & Bald. in d. l.
quædam mulier. ff. de rei vendicatio. Barto. in
l. cùm ſolus, col. fin. ver. 3. caſu, ff. de vſucapio.
& in l. Celſus, col. penul. verſi. quæro pone, ff.
eod. titu. Socyn. iun. d. conſi. 18. num. 31. vol. 3.
poſt plures per eum citatos, & nominatim in
caſu poſitionis terminorum in conſi. 139. nu.
11. & ſequen. & conſi. 146. vol. 3. vbi in hac no
ſtra ſacti ſpecie de iure reſpondet. Pacifica igi
tur poſſeſſio dictorum paſcuorum cum diu-
74 tina patientia, † & ſcientia inducit ratificatio
nem ipſius tranſactionis. Socy. conſi. 164. col.
fina. verſi. ſecundo quia poſt priuilegium. lib.
2. vbi dicit ex patientia poſſeſſionis hincinde
induci ratificationem tranſactionis. Crauet.
conſi. 55. nume. 2. & 5. Belon. conſi. 15. nume.
11. & conſi. 18. nu. 17. & ſequen. Alexan. conſi.
88. quoniam omne datum. col. penul. libr. 5.
quem refert, & ſequitur Dec. conſi. 29. num. 2.
verſicu. & quod dictum eſt. Pariſ. conſi. 33. nu.
6. & ſequen. lib. 1. Socy. iun. conſi. 48. num. 9. &
ſequen. vol. 2. facit, quod dicit Calcan. conſil.
101. nu. 4. quem refert, & ſequitur Crauet. con
75 ſil. 158. nu. 3. quod Communitas † ſoluendo
aliquid virtute tranſactionis initæ per ſindi-
cos cenſetur ipſam tranſactionem approba-
re, & ratificare Dec. conſil. 486. viſis col. fi. nu.
12. vbi poſt plures, quos refert dicit vniuerſita
76 tem † ſoluentem expenſas factas per ſindicũ
in lite videri geſta per eum ratificare, imo cũ
dictæ vniuerſitates Rochæ, & Plebis à pella-
go ſcientiam ſaltem præſumptiuè, ex ſupradi
ctis habuerint dictæ tranſactionis, & tacue-
rint, ex eo ſolo ratificaſſe dicũtur, ſecundum
Abb. conſil. 18. colum. 4. verſi. 3. dixi lib. 2. quẽ
refert, & ſequitur Crauet. conſi. 40. nume. 3. di
cens quòd vniuerſitas cenſetur ratificare lau-
dum prolatum inter eius ſindicum, & aliam
77 vniuerſitatem, ex taciturnitate † vniuerſita-
tis: quia ſecundum eum, à communiter acci-
dentibus præſumitur, ꝙ vniuerſitas copiam
habuerit inſtrumenti laudi per manus ipſius
ſindici, ex qua receptione cum taciturnitate
inducitur ratificatio. Quanto magis ergo in
caſu noſtro inducta cẽſetur ratificatio ex quo
non ſolum ſcientia cum taciturnitate, ſed ex-
preſſa obſeruantia ipſius tranſactionis in-
teruenit.

Nec obſtat, quod dicitur ratihabitionẽ di-
cti inſtrumenti tranſactionis fieri debuiſſe cũ
ſolemnitatibus iuris, & ſtatutorum terræ ne-
ceſſarijs, & ſic expreſsè: quia attenta antiqui-
tate temporis cum alijs ſubſecutis præſumi-
tur omnem ſolemnitatem interueniſſe, vt la-
tè concludit Dec. dicto conſi. 409. per totum
& Socy. iun. conſi. 18. nume. 30. & ſequen. vol.
3. Præterea voluerunt partes ipſæ, & expreſsè
conuenerunt quòd etiam non ſequuta ratiha
bitione ab altera partium tranſactio, & con-
uentio firma maneret, licet contrauenięs in-
curreret pœnã mille Ducatorum, vt legitur
in cap. incipien. quæ omnia, & ſingula, in verſ.
qua commiſſa vel non, &c. Qua clauſula ſtan
te dato, etiam quòd hactenus de ratificatione
non appareret, non ideò reſoluitur trãſactio,
iuxta notat. in l. qui fidem. ff. de tranſactio. &
in l. cum proponas, 2. C. eod. titu. Quinimo di
ci poteſt prædictos Plebanos, & homines ter
ræ Rochæ pluries incurriſſe dictam pœnam,
& modo incurrere, cùm prædicto inſtrumen
to tranſactionis contraueniant, & Bargenſes
illam obſeruent. ita expreſsè ſentiunt Vital.
in tractat. clauſul. c. 3. Cott. in Memorial. inci-
piente clauſula rato manẽte pacto. poſt alios
per eum allegatos.

Nec illuſtriſsimo Duci Ferrariæ, ipſiſq; Ple
banis, & Rochenſibus ſuffragatur, pactum fa
ctum inter præfatum quondam Ducem Bor
ſium, & Hieronymum Machiauellum legatũ
ſeu Commiſſarium excelſæ reipublicæ Flo-
rentinæ, quod incipit quibus omnibus, &c.

Cum approbatio, & cõfirmatio dictorum
Principum reſpectiuè tam propter plantatio
nem terminorum à delegatis amborum Prin
cipum factam, quàm ob perceptionem fru-
ctuum, & poſſeſsionem dictorum bonorum
proinde obſeruantiam inde ſecutam, iuncta
temporis antiquitate, præſumatur ſubſecu-
ta, iuribus ſupra allegatis.

Præterea ſi accurate legãtur dicti pacti, ac
clauſulæ reſolutiuæ verba, ex eis conſtat dictã
clauſulam reſolutiuam locum non habere,
niſi duobus concurrentibus, videlicet altera
partium non ratificante, qui caſus nõ euenit,
cùm vt ſupra dictum eſt præſumatur ratifica-
tio, & confirmatio, niſi dicamus eam nõ ſecu
tã eſſe parte Illuſtriſsimi Ducis Ferrariæ, quo
etiam caſu adhuc non reſoluitur trãſactio ni-
ſi etiã Illuſtriſsimus, & Excellentiſsimus Dux
Florentiæ vellet ceſſare a dicta cõfirmatione
& ratificatione, ita nominatim cautum in di-
cto cap. legitur.

Minus refragantur prædictis inſtrumentis
aſſerta exempla per partem producta tam-
quàm diuerſa ſint ab inſtrumentis à Bargenſi
bus productis.

Quan-

Quandoquidem reſponderetur, quòd quantum ad aſſertum exemplum prætenſi inſtrumenti anni. 1454. à Plebanis ſeu Rochēſibus producti, dicitur illud nõ eſſe veriſimile, cùm non conſtet de aliquo eius originali imo in ſubſtantialibus aduerſantur inſtrumētis à Bargenſibus productis: quo fit vt vbi exemplum,
79 † eſt contrarium originali, tunc exemplum non probat ſed ſtatur originali Bart. in l. ſempronius, proculo ff. de leg. 2. In l. ſi quis ex argentarijs, §. prætor ff. de eden. at inſtrumētum tranſactionis quod producitur originale eſt ab eodem met notario qui illud recepit ſcriptum, ergo illi ſtandum eſt. Et prædicti exempli inueriſimilitudo augetur, ex eo quod in nullo corriſpondeat exēplo inſtrumenti plātationis terminorum etiã à parte producto, multoque minus originali inſtrumento plantationis prædictæ a Bargēſibus exhibito, cum prædicti termini plantati non cõueniant cum terminis enuntiatis in dicto exemplo aſſertæ tranſactionis anni 1454. Sed terminis deſcriptis in inſtrumento tranſactionis anni 1457. die ſecunda Iulij a Bargenſibus exhibito, & in inſtrumento plantationis terminorum expreſsè relato. Nam in eo fit mentio de conuētione facta die 2. Iulij eiuſdem menſis Iulii, & exemplum aſſertæ tranſactionis a plebanis productum factum legitur anno 1454. die 7.
80 Septembris. Cùm ergo veriſimilia † non ſint dicta exempla ſpeciem falſitatis oſtendunt Bald. in l. 1. col. 3. C. de ſeru. fugit. Facit text. in cap. quia veriſimile, de præſumptio. l. fina. C. quod met. cauſ. cum pluribus relatis per Tiraquel. in l. ſi vnquàm, in præfatione num. 37. C. de reuoc. donatio.

Firmata itaque fide, & validitate prædictorum inſtrumentorum liquida, & euidens ex eis reſulat probatio intentionis ipſorum Illuſtriſsimi, & Excellentiſsimi Ducis Florentiæ, & Bargenſium. Nam vt ſupra dictum fuit
81 probatio † quæ fit per inſtrumenta euidens dicitur, & manifeſta, ac probatio probata nõ probanda, & veritas apparens ſecundum Bal. in l. Imperator la prima col. 2. ff. de ſtat. homin. & eſt tex. in l. fin. iuncta glo. in verbo manifeſtum. C. de reb. credit. & iureiur. in cap. licet, & ibi Felyn. nume. 10. & Dec. in 13. notab. de probatio. idem Felyn. in capit. ſignificauerunt, nume. 4. verſic. & ſic vult, ꝙ ſola productio. &c. de teſti. plura ad hoc adducit Dec. cõſil. 423. nu. 10. & ſequen. Pariſ. conſi. 10. nu. 20. vol. 1. & conſi. 77. nu. 1. & 2. vol. 3. Soc. iun. conſil. 127. nu. 7. vol. 3. Ruy. conſi. 12. nu. 1. vol. 4. latiſſimè more ſuo Tiraquel. de retrac. lignagier. §. 2. glo. 1. nume. 20. & tribus ſequen. præſertim accedentibus multis adminiculis, & argumentis, quæ etiam per ſe ſola abſque alia probatione ſufficeret in caſu noſtro, cùm in probandis confinibus maximè antiquis, vbi
82 de inſtrumentis ſuper terminatione, † confinium confectis non apparet, admittūtur præſumptiones, & coniecturæ d. c. cum cauſam, de probatio. l. in finalibus, ff. fin. regund. gloſſ. in cap. ſi Papa in verbo probata de priuileg. lib. 6. Dec. dicto conſi. 42. nu. 8. verſicu. his tamen non obſtantibus, & conſi 146. nume. 14, cum alijs per Pariſ. citatis d. conſi. 14. num. 42 lib. 1. & in his duæ probationes coniunguntur
83 quæ aliàs non coniungerentur, quæ † non proſunt ſingula ſimul iuncta iuuent ita inquit Aret. d. conſi. 42. col. 1. in fin. Socyn. d. conſil. 187. col. 3. in princip. libr. 2. cum alijs per Brixien. citatis in ſuo tractat. fin. regund. c. 53.

Primum itaque adminiculum eidem probationi accedens eſt fama publica reſultans tam ex prædictis inſtrumentis antiquis, quam
84 alijs ſcripturis productis: quæ † in antiquis vim probationis famæ habent, vt inquit Crauet. conſi. 54. nume. 10. poſt Bald. Salyc. Paul. de Caſtr. Aretin. Socyn. & Dec. in locis per. cum citatis, & in terminis noſtris Socy. d. conſil. 187. colum. 3. verſicu. ſecunda ratio, &c. quam etiam ex teſtibus parte ipſorũ Bargenſium examinatis deponentibus publicam famam eſſe fines Bargenſium protendi vltra iugum alpium vſque ad verruculam, per famã
85 † autem plenè probantur cõfines antiqui, vt voluit Guid. Pap. deciſ. 193. verſicu. tertio probatur cum alijs quos citat Brixien. de finib. regen. cap. 55. num. 10. & cap. ſequen. vbi num.
86 14. firmat concluſionem quòd fama † in his quæ memoriam hominum excedunt, prout in caſu noſtro plenè probat.

Secundum adminiculum reſultat, ex depoſitionibus teſtium deponentium ſe audiuiſſe a patribus & auis, ac alijs prædeceſſoribus antiquis ſibi dicentibus fines, & territorium Bargenſium extendi vltra iugum alpium vſque ad montem verruculæ, fines autem antiqui probantur per huiuſmodi teſtes deponentes
87 † de audiru a maioribus, & prædeceſſoribus ſuis, vt tradit idem Guid. Pap. d. deciſ. 193. verſicu. 6. probantur cum pluribus per eundẽ Brixien. adductis de finib. regen. cap. fin. Accedat quòd omnes teſtes deponunt ſe fuiſſe in locis de quibus contēditur, & ibi a patribus, & auis ſuis demonſtratos ſibi fuiſſe terminos: quiuè eis dicebant illos eſſe terminos diuiſorios finium, & territorij Plebanorum, & Bargenſium, monentes propterea eos, ne fines, & terminos prædictos cum beſtiis excederēt, quia extra illos terminos, & limites, finis erat, & territorium plebis, & Rochæ a pellago: creditur autem ſtantibus prædictis inſtrumentis huiuſmodi teſtibus, † qui ſunt Paſtores, & ſim-
88 plices imo in iſtis, quanto ſunt ſimpliciores tanto ſunt credibiliores, vt inquit Bald. d. conſil. 468. in princip. lib. 3. & d. conſi. 420. colum. 2. libr. 1.

Tertium præmiſſis accedit adminiculum, quòd duo termini, adhuc hodiè in locis prædictis ſecundum formã prædictæ tranſactionis, & plantationis terminorũ exiſtunt prout ad oculũ Illuſtri D. Arbitro demonſtrati fuerunt: Nempè primus in monte verruculæ, inter nudam, & nemus, qui ſignatus cõſpicitur vna Cruce ſculpta, alter vero in loco, videlicet propè aquam, quæ exit de lacu ſancto tendentem ad tagliolas tribus crucibus notatus,

Quibus

89 Quibus quidem terminis † ſigna habentibus,
in dubio ſtandum eſt, attẽtis præſertim dictis
inſtrumentis, dato etiam quod partes ipſe liti
gantes dictos terminos non poſuiſſent, vt in-
quit Corn.conſi.333.nu.12.libr.1.per d.l. in fi-
nalibus,ff.fini.regund. & l.2. vbi glo.C.eo.tit.
& Corn. refert & ſequitur Brixien. de fini. re-
90 gend.cap. 19. in princ. cum ſint antiqui, † in-
ſtrumentisque conformes, nec præſumantur
mutati d.l.in finalibus,& d.l.2.vbi gloſ.C.fini.
regun.Alciat.de præſumptio.reg.2. præſump.
3. in princ. & licet nomen loci ſiue regionis,
in qua eſt ſcitus terminus prædictus,qui in in-
ſtrumento dicit. A.imo *l'eito del piano*,non con
ueniat,quia hodie vocatur *el piano delle Macine*,
attamen ex quo rei qualitas concordat ſuffi-
cit, etſi nomen non conueniat, iuxta tradita
per glo.Barto.& alios in l. ſi quis in fundi vo-
cabulo.ff. de leg. 1. vbi enim fundi nomẽ à fi-
nibus diſcordat, vel ab alia rei veritate, tunc
91 confines † potius attenduntur, & rei qualitas
demonſtrata,quàm nomẽ proprium, & Bart.
refert,& ſequitur Brixien. d. tract. de finib. re-
gen.cap.85.in princ.poſt Parid. de Put. quem
refert de fin.feud.in cap. incipien. vbi diſcor-
dat,& per glo.notab.in d.l.ſi quis in fundi vo
cabulo.ſequitur Alexand.conſi.8. nume. 8. &
ſequen.vol.4.Felyn. in cap. ſignificante. nu.7.
de reſcript.

Quartum qnod additur adminiculnm eſt
obſeruantia ipſius tranſactionis,& cõuentio-
nis,vt ſupra latè diximus,quæ etſi in omnibus
facto,& culpa aduerſariorum non fuerit con
tinuata, in pluribus tamẽ, & principalioribus
capitibus recepta fuit, vt antè abundè proba-
uimus:Nam in inſtrumento prædicto ſub 10.
Iulij à Bargenſibus producto conſtat de poſi-
tione, & plantatione terminorum iuxta for-
mam inſtrumenti præcedentis tranſactionis,
factæ die ſecunda eiuſdem menſis anni 1457.
Teſtibusque vtriuſq; partis probatur Bargen.
vſos fuiſſe alternis annis imparibus, dictis pa-
ſcuis,ac teſtibus Bargenſium liquet eos,annis
quibus fruebantur locis prædictis, ibidem Cu
ſtodes deputaſſe, ligna in nemoribus intra di-
ctos terminos exiſtentibus pacificè & quietè
abſque contradictione alicuius a dicto tem-
pore,& citra incidiſſe, vltraquè iugum detu-
liſſe, Magiſtratusque tam olim reipublicæ
quàm Ducis Florentiæ plures actus iuriſdi-
ctionales intra dictos terminos exercuiſſe, id-
que ex iuribus, & ſcripturis in actis productis
apparet: De quarum ſcripturarum fide ambi
gendum non videtur,poſtquàm vobis æquiſ-
ſimo arbitro oſtenſa fuerũt originalia, ex his
quæ adducit Afflic. Deciſ. 28.num. 5.per quos
quidem actus indubitati iuris eſt poſſeſſionẽ
territorij,& iuriſdictionis probari:ſecundum
Barto.in d.l.2.C.de acquir.poſſ.& in l. Titia.ff.
de ſolutio.Socyn.conſi.182.nu.19.

Nec Duci Florentiæ Bargenſibusque no-
cent, Ducivè Ferrariæ Plebanis, & Rochenſi
bus proſunt depoſitiones teſtiũ nomine vni-
uerſitatum Plebis & Rochæ pellagi examina
92 torum, cùm eorũ dicta † neceſſariò non con
cludant, prout iure concludere debẽt vulgat.
l.ad probationem dominij,vbi glo. & Doct.
C.de probatio. & cap.in præſentia extra eod.
titu.Et ad hoc demonſtrandum duas præmit
to concluſiones veras, vnam in iure, alteram
in facto:iuris enim certi eſt ꝙ ad probandam
93 præſcriptionem † vel poſſeſſionem tãti tem-
poris cuius initij memoria non extet in con-
trarium prout in caſu noſtro per partẽ dedu-
ctum fuit, teſtes debent deponere ꝙ ſemper
viderunt,& audiuerunt ita eſſe,nec vnquã au-
dierunt vel viderunt contrarium, & ꝙ com
munis eſt,& ſemper fuit opinio,vox,& fama,
ꝙ ſic fuerit: & ꝙ non extat memoria in con-
trarium. Hanc formam tradit iuriſconſultus
in l.ſi arbiter,in fin.ff.de probatio.gl.fin.com-
muniter approbata in cap. 1. de præſcr.nu.6.
Alex.conſi.136.nu.13.vol.2. Signorol.conſil.
70.nu.19 Balb.de præſcri. in 3.part. nu.31. Ia-
cob.a Sanct.Georg.de Homag.num.29.Pariſ.
conſi.27.nu.96.conſi.104.nu.12.& ſeq.& con
ſil.112.nu.22.vol.1.poſt Abb.Alex.Corn.Cu-
man.Felyn.& alios per eum relatos,Chaſſan.
in conſuet.Burgund.fol.28.nu.9. Ruy. conſil.
66.nu.22.vol.3.Curt.Iun.cõſi.61.nu.11.Pract.
Papien.in form.lib.in actio.cõfeſſor. in verb.
ſeruitus,nu.20.in fi.Fely.conſi.20.nu.8.Ex qui
* bus patet iſtam eſſe veram, & *communem* con-
cluſionẽ. At in caſu noſtro,nullus ex teſtibus
aduerſariorum deponit ea forma præallega-
ta,vt infra patebit,ergo non probant.

Secunda concluſio in facto vera eſt, vt ex
actis probatur, nempe ꝙ Regiones verrucu-
læ, Fontanaziarum, & Montisalti de quibus
agitur latiſsimæ fuerunt & ſunt, vt nõ ſolum
contineantur intra terminos, & limites deſi-
gnatos in inſtrumentis tranſactionis & plan-
tationis terminorũ, & teſtibus à Bargenſibus,
& Plebanis ꝓductis ſed etiã vltra ipſos termi-
nos verſus Plebem, & Rocham ac Fiumal-
bum. Et ex propoſitione facti ſequitur ꝙ teſti
bus qui indiſtinctè deponunt de aliquibus ge-
ſtis in regionibus prædictis,non exprimendo
intra terminos deſignatos credẽdũ non erit,
94 tamquàm non concludentibus,† vt nomina
tim concludit Socy.d.conſi.182.nu.20.Prædi
ctis igitur duabus concluſionibus ſic præpoſi
tis clarè demõſtrabo teſtes ex aduerſo exami-
natos nihil probare,quod noxium ſit prædi-
dictis Illuſtriſsimo Duci Florentiæ, & Bar-
genſibus.

Nam primus teſtis dum deponit ſe ſcire,ꝙ
iugum alpium Mõtis apenini diuidit Prouin
ciam Lombardiæ, & Fregnani a prouincia
Tuſciæ,& Bargenſibus, quia ſemper vidit, &
dici audiuit a ſenioribus, & quia eſt publica
vox,& fama, & ita tentum,& reputatum fuit
toto tempore contento in capitulo,non con
cludit de tempore immemorabili: quia non
dicit, ꝙ nunquam viderit nec audiuerit con-
trarium, & quod cõis ſit vox & fama, nec di-
cit ꝙ memoria non extat in contrariũ. Qui-
nimo ſuper quinto capitulo interrogatus re-
ſpõdit ꝙ poſſent extare dicti termini licet ip-
ſe nunquã viderit,ergo non concludit, vt no-

minatim

mlnatim tenet Signor. de Homod.cōſ.70.nu.
19.& licet deponat de publica voce, & fama,
95 attamen non deponit de cōmuni † ſama, &
ꝙ ortū habuerit, a perſonis fide dignis & non
ſuſpectis proui deponere debuiſſet cap. quali
ter, & qñ de accuſatio. Bart.in l.de minore.§.
plurium.ff.de quæſtio.Dec.conſil.37.nu.9.&
10.Pariſ.in materia noſtra d.conſi.112.nu.25.
& ſeq.& d.conſi.104.nu.160.& ſequen.lib.1.
Quo vero ad aſſertos actus iuriſdictionales
exactiones gabellæ, & regaliū, ac inciſiones li
gnorū factos & factas vt aſſeritur a magiſtra-
tibus, & hominibus ſubditis Duci Ferrariæ in
prædictis regionibus reſpectiuè nihil etiā cō-
cludit, Quia non deponit qui eſſent dicti offi
ciales, quoſvè actus iuriſdictionales exercue-
rint præter exactiones dictorū aſſertorū Re-
galium, & gabellæ, nec à quibus exegerit niſi
a Paſtoribus, & conducentibus ligna reſpecti
uè in genere neminē nominādo, excepto ſal-
uatore, eius patre, quem dicit à quadraginta
quinq; annis conduxiſſe gabellas a Duce Fer-
rariæ, & eas exegiſſe, ac ipſum teſtē iā. 20. an-
nis elapſis fuiſſe conductorem, & exactorē di-
ctarum gabellarum, nec deponit in qua parte
regionum prædictarū fuerint facta prædicta
reſpectiuè, & ideo cum ſimpliciter deponat
fuiſſe factos actus iuriſdictionales, & exactio-
nes in illis regionibus huiuſmodi probatio,
96 † tamquàm æquiuoca indifinita, & dubia nō
releuat.l.non hoc.C.vnd.legit. c. in præſentia
de probatio. Potuerūt enim prædicta omnia
fieri in dictis regionibus verruculæ, Fontana-
ziarū, & Montisalti, ſed non in ea parte quæ
remanſit de indubitatis finibus plebis, & Ro-
chæ, & extra prædictos terminos deſcriptos
in prædictis inſtrīs, ergo non ꝯcludit d.l. non
hoc.C.vnd.legit. Nam fundamentū intentio
nis ipſorū plebanorū, & Rochenſiū erat pro-
bare ꝙ aſſertos actus iuriſdictionis, & alios
exercuerint intra terminos deſignatos, quod
cum non fecerint idcirco dr̄ non eſſe probatā
poſſeſſionem, ſeu quaſi iuriſdictionis alte-
riusvè iuris Ducis Ferrariæ, Plebanorū, & Ro
chenſium reſpectiuè ita nominatim in ſimili
bus terminis rñdit Socy.d.conſi.187.num.20.
verſi. 2. principaliter eſt aduertendū per text.
* cū gl.& ibi Bar. *communiter* receptum in l. non
ſolum.§.ſed vt probari.ff.de nou.oper. nunc.
& per tex.quem ibi ad hoc ponderant Bald.&
Saly.in l.1.C.ne ſeru. ex ſuo facto cū pluribus
alijs iuribus per eum relatis. Simpliciter ergo
97 & indiſtinctè loquitur. Indifinita † autem in
probationibus non æquipolet vniuerſali. Fa-
ciunt notat.per Abbat.& alios in c.auditis.de
præſcr.Dec.in c.cùm omnes, in 2.lectura, col.
1.de conſtitutio.& in conſi.:46.nu.13.conclu
dentes indifinitā in probationibus non æqui
polere vniuerſali. Et deponit hic teſtis de frui
tione paſcuorum Fōtanaziarum alternis an-
nis, & id dicit eſſe, quia dici audiuit ita fuiſſe
conuentum inter Bargenſes & plebanos, er-
go cōfirmat inſtrumentū tranſactionis pro-
ductum à Bargenſibus, cùm de alio legitimè
non appareat, & eſt ætatis annorum.55. con-
ſobrinus . D. Bini.
Secundus teſtis nec etiam cōcludit de tem
pore immemorabili, ſed quòd ſunt. 15.aut 16.
anni quibus conuerſatus fuit ferè ſingulo an-
no vti paſtor in regionibus de quibus agitur
cum patre & auo, a quibus dici audiuit iugū
Appenini diuidere Lombardiam a Tuſcia, &
quod citra iugum erat iuriſdictionis Ducis
Ferrariæ, & hæc erat opinio ſuorum anteceſ-
ſorum, & ſua, & quod ita fuit antiquitus ten-
tum, & reputatum à tāto tempore citra, quòd
non eſt memoria hominis in contrarium. Ex
quibus verbis non probat concludenter, vt di
ximus poſſeſſionem ſeu quaſi tanti temporis
cuius initij memoria non extat in contrariū,
quia non dicit quòd ſemper ita viderit, & au-
diuerit ſic eſſe, ſed tantum quòd iam ſunt an-
ni 15.aut 16.quòd audiuit ab auo & patre, nec
dicit ita fuiſſe, & eſſe communem opinionē
& famam, & quod fama ortū habuerit a per-
ſonis fide dignis, & nō ſuſpectis, nec etiam cō
cludit quoad ad exactionem Regaliū & Ga-
bellarum, cùm deponat de tempore tantum
dictorum 15.aut 16. annorum dicēs quòd ſol
uit Regalia, & Gabellas pro tempore quo te-
ſtis ipſe emit dicta Paſcua.& deponit, ꝙ vidit
Bargēſes incidere ligna in dictis nemoribus,
& ea ducere ad terras dictas, *alle tagliole & alle
Fontanazze*, & trahere ligna a dictis Siluis in
Tuſciam: Et licet deponat ꝙ vidit Bargenſes
ſoluere gabellā non concludit: quia loquitur
indifinite, nec nominat ſoluentes: Quinimo
duo dicit, primo quod in paſcuis Fontanazia-
rum fuerunt facti Ronchi, & ex hoc colligi-
tur ꝙ Regio ad Fontanazias extenditur vltra
terminos deſignatos, cū intra illos nulli fue-
rint effecti Rōchi propter vſum alternatiuū.
Secundo dicit paſcua verruculæ eſſe priuato-
rum Plebis, qui ſemper eis vtuntur, & fruun-
tur, & in hoc aduerſatur alijs teſtibus dicenti-
bus Paſcua verruculæ eſſe vniuerſitatis Ple-
bis, eſt ſubditus Reipublicæ Lucenſis, quæ litē
habet contra Bargenſes, filiusfamilias, ætatis
annorum 30. cuius dicta propterea non pro-
bant aliquid eſſe immemorabile, cùm ad id
98 probandum † requiratur ſaltem ætas, 54. an-
norum ſecundum Geminian. in c.1.col.4. de
præſcr.in 6.Balb.de præſcrip.fol.16.col.3.Pa-
riſ.d.conſi.27.nu.97.& cōſ.104.nu.124.vol.1.
Tertius teſtis pariter non concludit tem-
pus immemorabile, quia non deponit, quòd
ipſe teſtis nunquam viderit aut audiuerit con
tratium, & quod non extet memoria in con-
trarium, nec de communi voce & fama, &
quòd ortum habuerit a perſonis non ſuſpe-
ctis, ſed dicit quòd ſemper audiuit a ſeniori-
99 bus, præſertim a patre, & alijs paſtoribus † a
30. annis citra, quo caſu non probat etiam
poſſeſſionem 30. annorum, ſecundum Bart.
* *communiter* receptum in l.Celſus.num.23. ff. de
vſucap. Dec. in cap. licet cauſam in 12. no-
tab.de probatio. quòd iugum montis apenini
diuidit Tuſciam a Prouincia Lombardie,
nec eſt eius ætatis, vt poſſit deponere de ali-
quo, de quo non extet memoria in cōtrariū,
cùm

cùm dicat ſe eſſe ætatis annorū 45. vel circa, & quo ad ſolutionem regalium dicit, ꝙ quando duxit pecudes depaſcēdas in Fontanazijs ſoluit regalia, & ſic non concludit, quia non ... duxerit pecudes nec dicit in-

5. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete il Manifesto dell'amore delle Tre Persone Divine: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

6. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete il Fonte della divina Misericordia: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

7. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete il Giardino delle vere delizie: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

8. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete la Sorgente di ogni bene; vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

9. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete il Bagno salutare per tutte le Anime peccatrici: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

10. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete la Nuvola prodigiosa, che spargete sopra di noi tutte le grazie, e le benedizioni celesti: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

11. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete il nuovo risplendente Sole, che illuminate la Chiesa trionfante, e militante: vi do onore, gloria e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

12. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete la Fornace ardente, che accendete tutt' i cuori, che a Voi si accostano: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

13. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete la Torre di fortezza contro i nostri nemici: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

14. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete l'Albero della Vita: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

15. Cuore di Gesù! Vi adoro. Voi siete la Bandiera di Pace dell' Uomo con Dio: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

16. Vi adoro o mio Gesù, Voi siete Figlio di Dio Vivo: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

17. Vi adoro, o mio Gesù, Voi siete Figlio di Dio Vero: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

18. Vi adoro o mio Gesù, Voi siete Figlio di Dio Eterno, Immenso, Incomprensibile, ed Immortale: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

19. Vi adoro o mio Gesù, Figliuolo di Maria concepita senza macchia di peccato originale: vi do onore, gloria, e benedizione — *Gloria Patri ecc.*

pertinente, ... caturinec vidit aliquos actus iuriſdictionales fieri a magiſtratibus Frignani, & interrogatus ſuper quinto capitulo, reſpondit vidiſſe dictum terminum verruculæ, & dici audiuiſſe illum diuidere Plebem a Barga, & ſic comprobat prædicta inſtrumenta militantque ſe rè contra hunc teſtem quæcunque cōtra præcedentes teſtes fuerunt oppoſita, eſt Lucenſis, atteſtatur de lite, filiusfamiliàs, ætatis annorum 35.

Quintus teſtis, non concludit de tempore immemorabili, dicit enim quòd ſuo tempore per annos 20. diuerſis vicibus pauit pecudes ſuas in paſcuis, aliquando verruculæ, aliquando Montiſalti, & aliquando Fontanaziarum, & ſoluit regalia, & gabellas officialibus Ferrariæ, non exprimens in qua parte dictarum regionum paſceret, nec quibus annis ſpecificè ſoluerit regalia, & gabellas: imo ex depoſitione facta ſuper ſecundo & tertio ca-

... deponere de paſcuis, & ... extra prædictos termi- ... paſcuis verruculæ, quæ ... de inciſione lignorū, ... tis regionibus, qui ron- ... non fuerunt facti in pa ... exiſtentibus intra ter- ... ſcendendo ad iugum. ... ternis annis, quo ad pa- ... onens de dicta lite, æta-

... ncludit de tempore im ... ponit quòd ſunt 30. an- ... quibus dici audiuit iu- ... diuidere Lombardiā, ... eponit de ſolutione re- ... on dicit de quo tempo- ... is, ligniſque inciſis in di- ... gitur, ſed indefinitè lo- ... probat, vt ſæpè dictum, ... orum 50.

... il penitus cōcludit quo- ... tabile, & quoad ſolutio- ... lium, non dicit de tem- ... ſoluerit pro paſcuis, de ... iſtinctè loquitur pro il- ... & Fontanaziarum, idē ... ionis gabellarum, & de ... t quatuor annis, citra vi ... egione *delle Fontanazze*, ... m teſtem non loqui de ... um, in quibus nulli ron- ... Lucenſis, ætatis anno- ... neus.

... iter, non concludit de ... abili; imo dicit homi- ... os Lucenſium habere fi- ... tra iugum montis Ape- ... iure proprio, an ab aliis ... tenus dicit de ſolutione ... , & gabellæ, non depo- ... , nec ſpecificè de regio- ... nos deſſignatos in dictis ... s factis in p̄dictis regio- ... e, ex quo ſequitur quòd dicatur deponere de parte ſita extra dictos terminos, cùm in paſcuis Fontanaziarum, de quibus agitur, nulli effecti fuerint ronchi. Deponit pariter ferras exiſtentes in illis regionibus eſſe multum antiquas, eſt Lucenſis, dicit de lite Lucenſium, cum Bargenſibus, ætatis annorum 52. vel circa.

Nonus teſtis, ſimiliter non deponit de tempore immemorabili, nec de aliquo tempore certo, ſed quòd in decimooctauo, ſeu vigeſimo annis, quibus conuerſatus eſt in illis regionibus emit paſcua Montiſalti, & aliquando verruculæ: & deponit nunquam duxiſſe eius Pecudes ad depaſcēndum in paſcuis Fontanaziarum, propterea non pro-

 bat

but.eſt Lucenſis,ætatis annorum 30.

Decimus teſtis,non quoque deponit de tẽpore immemorabili,nec de aliquo certo tẽpore,licet deponat quòd vidit ea de quibus deponit per tempus ſuæ memoriæ, quod eſt 50.annorum: nec deponit ſpecificè de tẽpore,nec in qua parte dictarum regionum: & deponit de conductione paſcuorum facta iã annis 15.elapſis,dicit pariter quòd ſerræ erant antiquitus,nimiſque affectatè deponit,vt apparet in reſponſione ad quintum capitulum. eſt de fiumalbo, & ſic ſubditus comprehenſus in tranſactione.

Vndecimus teſtis,nihil de eodem tempore immemorabili concludit, & licet dicat ꝙ durante ſpatio 10.aut 12. annorum, fuit Locumtenens D. Bini, & eo tpe coegit oẽs paſtores depaſcentes pecudes in regionib. Fontanaziarum,Montiſalti,& verruculæ ſoluere regalia,& conducentes ligna in Tuſciam ſoluere gabellam, non tamen dicit, qñ inceperunt dicti 10.anni,& dicit ea facta fuiſſe annis 8.aut 10. Deponit etiam de vſu alternis annis, & vidit incidere ligna,exprimens tempus præciſum,ſcilicet de anno elapſo,nec deponit in qua parte dictarum regionum, & quòd vniuerſitas Coregliæ Dominij Lucenſis, hẽt paſcua citra iugum. Dicit tamen vniuerſitatem Fiumalbi eſſe dominam illius paſcui, & licet dicat quòd gabellatores Ducis Ferrariæ exigunt generaliter regalia, & gabellas, non tamen concludit de quo tempore, vt ſupra dictum eſt,& eſt de fiumalbo,ætatis annorũ 55.

Duodecimus teſtis, Fiorauante ſimiliter nõ cõcludit circa tempus immemorabile deductum. Deponit tantum de quodam actu iuriſdictionali facto anno 1529. & de alio facto anno 1538.in loco dicto *ſtretaglie*,inter verruculam,& lacũ ſanctum, & ſic intra terminos contentos in dictis inſtrumentis: Dicit etiam ab anno 1538. vſque ad annum 1547. fuiſſe exactorem regalium, & gabellarum in omnibus prædictis regionibus nomine Ducis Ferrariæ,in quibus actibus eſt ſingularis,& deponit de paſcuo Coregliæ citra iugum, licet dicat credere eſſe de iuriſdictione Ducis Ferrariæ,& in tertio capitulo eſt contrarius ſecundo teſti dicenti paſcua verruculæ pertinere ad priuatos Plebis a Pellago,qui eis vtebatur, hic autem teſtis dicit ea eſſe vniuerſitatis, ab

101 eaque fuiſſe vendita,quo fit vt neutrius † dicto ſtandum ſit,cum ſint contrarij. Alex. ꝯſi. 136.nu.4.lib.7.poſt Io. Andr.& alios quos refert, & in ꝯſi. 2.nu. 10.co.lib.7.Pariſ.ꝯſ.107.nu. 60.lib.1. Deponit ẽt ſerras Fontanaziarũ eſſe antiquas,ac comprobat inſtrumentum tranſactionis a Bargenſibus productum in eo qđ ſuper tertio capitulo interrogatus, deponit Bargenſes,& Plebanos vti paſcuis Fontanaziarum alternis annis, videlicet Bargenſes anno impari Plebanos vero anno pari,& ita facta ſupputatione ab anno initæ tranſactionis ſeruatum fuiſſe dignoſcitur,& ſic eius dictum conuentioni,ſiue tranſactioni prædictæ conuenit.eſt de fiumalbo annorum 59.

Decimustertius æquè non concludit de tẽpore immemorabili,& quo ad exactionẽ regalium, & gabellarum deponit ea ab anno 1557.vſq; ad annum 62.exegiſſe, nec non vidiſſe anno præterito, vnum condemnari pp repertum ſal album, item multis teſtibus aduerſatur in eo, quod dicit oẽs paſtores citra iugum capere ſal in loco Plebis, ſeu Mutinæ, aliàs capiebantur, & ꝯdemnabantur: & vidit incidere ligna a Plebanis durantibus quinq; annis quibus fuit publicanus,non exprimens in qua parte dictarum regionum:imo præſuponit extra dictos terminos,dum deponit vidiſſe fieri ronchos in confinibus verruculæ,& Fontanaziarum,& ſubtus.eſt oriundus a Rondonellata ſubditus Ducis Ferrariæ,habens bona in loco Plebis. annorum 57.

Decimusquartus teſtis,nihil quoque de tpe immemorabili deponit,neq; concludit reſpectu iuriſdictionis, quam dicit exercuiſſe officiales Sextolæ,iam annis 30.vel circa, contra quoſdam de Plebe, qui dicebantur occidiſſe quendam Bargenſem, ſecus ſerras exiſtentes ſupra Fõtanazias,quia rõne domicilij,& originis homicidarum potuit cõtra ipſos in alie

102 no territorio delinquentes † formari proceſſus l.1.C. vbi de cri.agi opor. Bar. in l.cũctos populos.q.8.C.de ſum.tri. & fide cath. quem in terminis noſtris refert, & ſequitur Socin.d. conſi.187.col.7.ver. Item duæ aliæ inquiſitiones.lib.2.vnde iſta non eſt proꝫatio concludens,& quo ad aliud homicidium,de quo te-

103 ſtatur,per verbum credit,deponit,quo † caſu non probat Pariſ.cõſ.104.nu.37.lib.1. poſt Ange. Alex.Ial.& Crott.quos refert,dicitque fuiſſe factum ſubtus dictas ſerras. Præterea cũ aſſerta homicidia dicantur cõmiſſa in confinibus territoriorũ potuit per officiales Ferra-

104 rien.procedi † iuxta tradita in c.3.de fo.cõp. Quo verò ad exactionem regalium,& gabellæ non concludit de tpe, nec pro quibus paſcuis,ſed ſimpliciter dicit pro pecoribus,quæ paſcebantur a ſummitate alpiũ citra, & proptereà nõ concludit,quo fit,vt per huiuſmo

105 di actus † æquiuocos non dicatur acquiſita aliqua quaſi poſſeſſio iuriſdictionis ſecundũ Ant.de But.in c.fi.col.11. de cauſ. poſ.& proprietat. relatum per Soci. in terminis noſtris in præalleg.conſi.187.col.7.ver.& ſic ꝓbatio.

Quoad inciſionem verò arborum factam per Plebanos, ẽt deponit quod ab annis 20. ſeu 25.citra,ideò non probat, nec ẽt deponit in qua parte viderit incidere,& teſtatur regiones verruculæ, & Fontanaziarum ſe protẽdere vſque ad mediũ miliare a loco Plebis. Deponit pariter, ꝙ iam 20.annis dici audiuit de tribus terminis inter Bargam, & Plebẽ, & ſic comprobat inſtrumenta tranſactiõis, & plãtationis terminorũ a Bargenſibus producta. eſt ætatis annorum 50. habitator Plebis, vbi omnia bona ſua habet,& dicit ſe magnum dãnum paſſurum,ſi Bargenſes obtinerẽt,quo fit

106 vt non probet, † cum incõmodum timeat, & cõmodum ſperet, vt latè Pariſ. tradit poſt plures quos refert d.conſi.104.nu.135.vol.1.

Deci-

Decimusquintus teſtis circa tempus im-
memorabile non concludit, neque reſpectu
illius aſſerti proceſſus, & ſic actus iuriſdictio-
nalis facti, vt aſſerit iam 30. annis elapſis, præ-
textu quorundam homicidiorum factorũ re-
ſpectiue a Plebanis, & Bargenſibus in dictis lo
cis: quia non dicit ſe vidiſſe dicta aſſerta ho-
micidia perpetrare, nec proceſſus formatos
legiſſe, de quibus conſtare deberet, per ſcri-
pturam vulg. cap. quoniam contra. de proba.
vbi glo. & Doc. dici ẽt poſſunt quoad aſſerta
homicidia quæ proximè diximus, contra de-
cimumquartum teſtem. Prætereà hic teſtis ar
107 gumentatur, infert, & iudicat † ideò ei non
creditur Inno. & Doc. in c. cùm cauſam, de te-
ſtib. Bal. in l. ſolam. col. 1. C. de teſtib. quos re-
fert, & ſequitur Crauet. conſi. 134. num. 43. &
quoad ſolutionem regalium deponit, ꝙ vidit
paſtores Fontanaziarum ſoluere regalia, iam
annis 34. elapſis, & cùm indefinitè loquatur,
non concludit, vt ſupradictum, & non recor-
datur a quibus fuerint ſoluta regalia, & fieri
põt quod id factum fuerit a Plebanis annis ad
eos ſpectantibus. Non ẽt concludit quoad ſo
lutionẽ gabellæ prætextu abductionis ligna-
minum in Tuſciam, quia loquens de ſerris, &
nemoribus, non ſpecificè deponit de ijs, de
quibus agitur, ſed indiſtinctè, & indefinitè lo-
quitur de ſerris, & nemoribus exiſtentiũ citra
iugum. Inſuper aſſerta ſolutio, ſiue exactio ga
bellæ a conducentibus ligna in Tuſciam fie-
bat, eo quia cõducentes lignamina in Tuſciã
in tranſitu pertingunt fines Rochæ a pellago,
quoniam via, quæ ducit in Tuſciam eſt ſinuo
ſa, & tortuoſa, & neceſſe eſt per fines Rochæ
tranſire, prout concludentiſſimè probatum
fuit per omnes teſtes parte Florentinorum
examinatos. Quo verò ad inciſionem nemo-
rum ab illis de Plebe pariter, non concludit,
quia examinatus in loco Plebis dicit vidiſſe
incidere ligna ſurſum, per illa nemora verru-
culæ, Montiſalti, & Fontanaziarum, quæ cùm
ſint regiones latiſsimæ non concludit de lo-
cis contentioſis, quod etiam arguitur ex eo
quod deponit de ronchis, qui non fuerunt fa-
cti in paſcuis Fontanaziarum, & dum etiam
deponit ꝙ ipſe ſcidit arbores ſupra ſerras illo
rum de Plebe, & duxit ad eius ſerram, quam
emit, iam 25. annis elapſis, non concludit, cũ
ẽt indefinitè loquatur, quoniam Plebani ha-
bent ſerras, extra terminos prædictos in parte
inferiori, vbi ẽt ſuam ſerrã ſitam eſſe dicit.
Et dato ꝙ per iſtum teſtem, & etiã per alios
probatum diceretur homines Plebis incidiſſe
ligna in nemoribus exiſtentib. in locis de qui-
bus controuerſia eſt, (quod tamen negatur,)
attamen ex huiuſmodi inciſione iſtorum par
ticularium Plebis, non dicitur quæſita aliqua
poſſeſſio cõmunitati, & vniuerſitati Plebis,
quandoquidem vniuerſitas, non quærit ſibi
108 poſſeſſionem ex actibus particulariũ † perſo
narum ipſius vniuerſitatis, arg. l. pe. §. munici-
pes. ff. de acq. poſ. cum alijs cumulatis per Pa-
riſ. conſ. præcitato 104. nu. 132. lib. 1. Negat ẽt
fuiſſe factos ronchos in regione Fontanazia-
rum, quos fieri incepiſſe dicit a 20. annis citra
& quod Plebani ponunt cuſtodes anno quo
vtuntur, & pariter ꝙ ſerræ ſunt antiquæ. Quã-
tum verò ad ſolutionem gabellarum, de qua
in ſecundo capitulo, æquè non concludit de
certis perſonis, nec de certo tpe, minusq; de
locis contentioſis, & eſt habitator plebis ab
anno 1514. citra, & ætatis annorum 70.

Decimusſextus teſtis, quoad diuiſionem fi-
nium non concludit de tempore immemo-
rabili, & quantum ad inciſionem lignorum,
vltra iugum licet deponat de inciſione ligno
rum facta a Plebanis, per tempus 45. annorũ,
attamen non concludit, quòd ligna fuerint
inciſa in locis contentioſis, cùm indefinitè lo
quatur: Nam dicit quòd nemora verruculæ
& Fontanaziarum ſunt latiſſima, & ſe præten
debant vſque ad vnum miliare propè Plebẽ,
& loquitur per verba præſentis temporis, *pa-
ghino, e fa paghare*, dicit ſe credere Bargenſes
incidiſſe in dictis nemoribus, & deponit de
vſu paſcuorum Fontanaziarum alternis an-
nis, nec non ꝙ Plebani ponunt cuſtodes in pa
ſcuis Fontanaziarum ſingulis annis, & in hoc
aduerſatur alijs dicentibus, quod anno ſpe-
ctante ad Bargenſes deputantur cuſtodes a
Bargenſibus, & ideo ei credendum non eſt.
Deponit etiam quòd Serræ in regione *alle ta-
gliole*, ſunt omnes extra terminum habentem
tres cruces, & in parte inferiori. Eſt habitator
Plebis, vellet Plebanos, pro debito obtinere,
& ſic non probat. l. teſtium. ff. de teſtib. eſt æta
tis annorum 75.

Decimusſeptimus teſtis, nihil concludit
reſpectu temporis immemorabilis, & loqui-
tur per audire dici, & dum deponit, quòd ab
anno 28. vſque ad 40. incidit ligna citra iugũ,
non concludit in qua parte. Dicitque quòd
oppidum Coregliæ habet paſcua citra iugũ.
Nec obſtat quòd dicit illos de Coreglia ſolue
re cenſum annuum vniuerſitati Plebis, quia
loquitur per verbum intellexit l. in ſumma. §.
idem Labeo. ff. de aqu. plu. arc. l. teſtium. C. de
109 teſtib. Accedat quòd ſolutio † cenſus non fa
cit quin dominium, in dubio ſit pleno iure
ſoluentium cenſum, cùm regulariter per cõ-
tractum cenſualẽ concedens in cenſum trãſ-
ferat omne ius ſuum, vt latè concludit Iaſ. in
l. 1. nu. 48. & ſeq. C. de iur. emphy. & quoad ſo-
lutionem gabellæ, pro lignaminibus non cõ-
cludit de certo tempore. Dicitque ronchos
factos fuiſſe ſub verrucula à 30. annis ci-
tra, & ſic non probat. Deponit verò ſe audi-
uiſſe dici ab initio quo venit, vt habitaret in
loco Plebis, quod dicit eſſe ſpatio 40. anno-
rum confines Bargæ, & Plebis ſe protcn-
dere propè verruculam ſpatio dimidij mi-
liaris, & minus. habitator Plebis ætatis, an-
norum 62.

Decimusoctauus teſtis, nihil penitus depo
nit, niſi de confeſſione cuiuſdam Mancini
Bargenſis, qui dixerat quòd ipſe incideret ſer
ram ipſorum de plebe.

XIX. Deponit de captura filij ſui facta a cõ
mẽtarienſi Bargæ, qa inuẽtus fuerat die 11. in

Serra cuiuſdam Gianini cum bobus, vt abdu-
ceret ligna, & etiam de captura aliorum de
plebe, qui inde relaxati fuerunt ſolutis expen.

Vigeſimus teſtis eſt filius deciminoni te-
ſtis deponens de prædicta captura vigeſimi
primi. Non concludit quoad diuiſionem fi-
nium de tempore immemorabili, & loquitur
110 de credulitate, † & audire dici, & propterea
non probat. d.l. teſtium. C. de teſtib. d.l. in ſum
ma. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arcē. & per
Fely. in c. tam literis. ext. de teſtib. & per Parif.
d. conſi. 104. nu. 37. & 38. & deponit de quadā
captura beſtiarum facta 12. annis præteritis
cuidam de Monte Carlo dominij Ducis Flo
rentiæ, cui poſtea reſtitutæ fuerunt dictæ be-
ſtiæ. Et quātum ad ſolutionem regaliū quam
dicit factam a quodam Iacopeto, annis 40.
non dicit pro quibus paſcuis citra iugum, er-
go non probat, & quod ipſe pauit pecudes in
verrucula iam 10. annis elapſis, & in Monteal
to iam annis quinque aut ſex pariter nō pro-
bat poſſeſſionem, nec ēt longi temporis. Idē
dicitur de ſolutione gabellarum. Deponit is
de vſu alternis annis, eſt Lucenſis nulla aut
pauca bona habens ætatis annorum 60.

Vigeſimusſecundus teſtis non deponit cō-
cludenter de tempore immemorabili, & dū
deponit de ſolutione regalium, & gabellæ, nō
deponit de certo tempore, nec de locis cōten
tioſis, ſed indefinitè de locis ultra iugum, &
dum dicit de quadam executione iuditiali fa-
cta in regione Fontanaziarū a miniſtris Sex-
tolæ iam octo annis elapſis, non concludit,
quia non reddit cauſam ſcientiæ, nec quòd
fuerit facta intra terminos contentioſos, &
deponit per verbum credulitatis, ideò non
probat, vt ſupra dictum eſt, imo dicit ſe nun-
quam aliquid habuiſſe agendum in paſcuis
Fontanaziarū, & quod minori tempore 20.
annorū citra fuit facta magna inciſio ligno-
rum, præſertim verſus dictas regiones, eſt ban
nitus a Ducatu Florentiæ propter homicidiū
111 † ideò non probat. d. l. teſtium. in princ. & l.
ob carmen. §. ſi. ff. de teſtib. filiusfamilias, æta-
tis annorum 33.

Vigeſimustertius teſtis deponit tātum ſu-
per incendio Serræ, ætatis annorum 33. ſecre-
tarius. D. commiſſarij Sextolæ.

Vigeſimusquartus, tantummodo de eodē
incendio deponit, eſt de loco Plebis, ætatis
annorum 41.

Vigeſimusquintus teſtis, qui fuit duodeci-
mus Fiorauante deponit de donatione ne-
morum Montiſalti intra certos terminos a
Plebanis facta Duci Ferrariæ per audire dici
ab anno 1551. citra, ideò non probat, vt ſupra
dictum eſt, dicitq; ſe conduxiſſe dicta nemo-
ra anno 1556. per ſex annos tunc futuros à ne
gotiorum geſtore Ducis Ferrariæ, quē noīat.

Vigeſimus ſextus teſtis, qui fuit decimuſ-
quartus deponit quod 15. vel 22. annis præte-
ritis, vel circa dici audiuit in loco Plebis de
donatione facta Duci Ferrariæ nemorū Mō
tiſalti verſus Fontanazias, & excluſis Fōtana
zijs, & quòd vidit fieri carbones, pro vſu fabri
carum per annos quinque, aut octo, & ꝙ an-
nis octo cuditur ferrum in dictis locis dona-
tis, huic teſti quanta fides adhibenda ſit, tu ma
gis ſcire potes, cùm deponat per audire dici,
& de tempore incerto, nempe per dictionē
112 † aut, vel circa, & ſimilibus quo caſu nō pro
bat, ſecundum Panormitan. in cap. tuæ. extra
de deſponſat. impub. Iaſ. in l. & ſi poſt tres. nu.
7. & 10. ff. ſi quis cautio. Ruyn. conſi. 36. nu. 6.
* volum. 4. & *communem* eſſe opinionem atteſta
tur Viu. commun. opin. in verbo teſtis depo-
nens per dictionem vel circa.

Vigeſimusſeptimus, qui fuit quindecimus
deponit de dicta donatione facta annis 30. vel
circa, cui dicit ſe fuiſſe præſentem.

Vigeſimusoctauus, deponit de eadem do-
natione facta iā annis 15. elapſis, & plus, & ꝑ
auditum, & ſic non probat, vt ſupra diceba-
mus: oriundus a Rōdonellara, cuius filius eſt
gener. D. Bini, ætatis annorum 54.

Vigeſimusnonus teſtis, de prædicta dona-
tione deponit facta, vt dicit 10. aut 12. annis
præteritis, & plus, & per auditū iam annis 12.
elapſis, eſt de Rōdonellara ætatis annorū 33.

Trigeſimus teſtis Hypolitus Malgutius ni-
hil dicit de tempore immemorabili, & licet
deponat ꝙ ab anno 1545. vſq; ad annū 1550.
vidit obſeruare quòd fiebant executiones ci-
tra iugum, attamen, nec etiam cōcludit, quia
potuerūt fieri extra dictos terminos, & erant
a iugo citra, imo deponit quòd cum volue-
runt capere Bargenſes deferentes granum in
Tuſciam ſe oppoſuerunt, & occiderunt vnū
de executoribus, cuius homicidij occaſione
fuit factus proceſſus, & quòd tunc temporis
erat lis, & differentia inter Bargenſes, & Ple-
banos, quæ nunc viget, audiuitq; dici de vſuf-
fructu cōmuni inter Bargenſes, & Plebanos,
& dici audiuit publicè ab omnibus, ꝙ Com-
munitas, & particulares Plebis habebant Ser-
ras intra prædictos terminos. Deponitque de
exhibitione duorum inſtrumentorum publi-
corum, per Bargenſes anno 1547. facta, & de
copia ſupraſcriptorum inſtrumētorum ſub-
ſcripta per Peregrinum de Manzerijs, ſed nō
recordatur in qua carta eſſent ſcripta dicta
duo inſtrumenta, nec vidiſſe fieri copiam eo-
rum: & interrogatus dicit ꝙ iuditio ſuo, nec
ſibi, nec ſuo colligæ fuit oſtenſum aliqđ aliud
inſtrumētum, fuit aliàs delegatus a Duce Fer-
rariæ in hac cā anno 1547. ætatis annorū 52.

Trigeſimusprimus teſtis, Peregrinus Man-
zerius nihil quoque concludit de tēpore im-
memorabili, ſed deponit ꝙ ſunt anni 27. quo
tpe fuerunt a cōmiſſario Ducis Ferrariæ exa-
minati plures teſtes ſuper cōtrouerſia de qua
agitur, quos aſſerit depoſuiſſe ſummitatē mō
tis Apenini diuidere territoria Bargēſium, &
Plebanorum, & regiones controuerſas ſpe-
ctare Duci Ferrariæ, cui ſoluebantur regalia a
paſtoribus: deponit de dictis inſtrumentis pro
ductis per Bargenſes anno 1547. & copia per
eum ſumpta in loco Sextulæ, quod nō eſt ve-
riſimile; quia Bargenſes non permiſiſſent eo-
rum inſtrumenta originalia deferri ad lo-

eum

cum Sextulæ, & in poteſtatem aduerſariorũ Sextulæ, ætatis annorum 60.

Ex ſupradictis igitur teſtib. & iuribus ex aduerſo examinatis & productis reſpectiuè clarè patet non eſſe probatam aliquam poſſeſſionẽ, ſeu quaſi alicuius iuriſdictionis, ſeu territorij, alteriusue iuris quod comp etere aſſeritũr Excellentiſs. Duci Ferrariæ, Plebanis, ſeu Rochenſibus intra terminos deſcriptos in p̃dictis inſtrumentis tranſactionis, & fixionis terminorum a Bargenſibus productis, cũ nullus prædictorum teſtium concludenter deponat de diſtinctione finiũ, poſſeſſione, ſeu quaſi tanti tpis cuius initij memoria non extat in cõtrarium, nec ẽt 30. annorum ante hanc nouiſſimam litem, multo minus 20. annorum ante cõttouerſiam inchoatam de anno 1547. Nã ſi accuratè legãtur dicta teſtium partis aduerſæ, nullus eſt qui concludat poſſeſſionem, ſeu quaſi tpis immemorabilis, nec ẽt 30. annorũ, cum ſolum de ea videantur deponere aliquid infraſcripti teſtes, videlicet 12. teſtis dũ deponit de ea captura beſtiarum cuiuſdam hominis oriundi a Monte Carlo, per commiſſariũ Sextolæ facta in paſcuis Fontanaziarum de quibus agitur anno 1529. & alijs actis iuriſdictionalibus quos dicit ſe exercuiſſe ab anno 1538. & ſeq. vſque ad annum 1547. quia quo ad oẽs prædictos actus conſiderato initio tpis huius controuerſiæ motæ, quod fuit vt dictũ eſt anno 1547. de qua lite ẽt deponunt plures teſtes Plebanorum, non includunt tp̃s 30. annorum: quoniã aſſertus actus anni 1529. fuit factus annis dũtaxat. 18. ante controuerſiam prædictam. Alij vero actus geſti anni 1538. facti fuerunt annis 10. ante prædictam litem, & contra eum opponitur non eſſe integrum teſtem, cùm ſit originarius Fiumalbi, eſtque ſin-
113 gularis† teſtis. l. iuriſiurandi. C. de teſtib. cap. licet ex quadam. ext. eod. titu. patiturq; alios defectus ſupra oppoſitos.

Nec etiam aliquid probat. 14. teſtis qui deponit de homicidijs perpetratis annis 30. vel circa, aut 35. elapſis, quia ex hoc non probat poſſeſſionem 30. annorum, cùm conſiderato tempore huius controuerſiæ inchoatæ anno 1547. ſolum præterierunt anni 10. aut 15. attẽto autem tempore reaſſumptionis huius litis cum dubium ſit eius teſtimonium, eo quod deponat de 30. annis vel circa, aut de 35. proptereà non probat ſecundum Bar. in d. l. Celſus. in fi. ff. de vſucap. Alex. conſi. 89. nu. 2. vol. 5. vbi dicit non induci proptereà præſcriptionem. Inſuper reſponderi poteſt, ꝙ quantũ ad homicidium perpetratum per homines Plebis dato ꝙ fuiſſet perpetratũ in loco alterius dominij, potuit iudex originarius, & domicilij procedere, vt ſupra dicebamus ſecundum Cy. & alios in l. 1. C. vbi de crimine agi oport. Bar. Bald. & alios. in l. cunctos populos. C. de ſumm. trinit. & fide Catho. Ang. in repetit. l. ſi vacantia. C. de bono. vacan. lib. 10. Quo verò ad homicidium perpetratum a Bargenſe, cũ dicat illud perpetratum in parte inferiori a ſerris Fontanaziarum, non cõcludit illud fuiſſe factum in locis de quibus agitur, & ideò cũ prædicti actus ſint æquiuoci, per eos non cenſetur acquiſita aliqua quaſi poſſeſſio iuriſdictionis, vt paulo ante diximus ex Butr. In cap. fin. de cauſ. poſſeſ. & proprietat. & Socin. in d. conſi. 187. colum. 7.

Nec pariter aliquid aduerſarijs præſtat 15. teſtis: dum deponit quod 34. annis elapſis, & plus ſtetit pro famulo ſaluatoris publicani annis 4. quibus durantibus vidit eidem ſoluere regalia, & gabellas a paſtoribus, & alijs veniẽtibus circa iugum ad paſcua Fõtanaziarum, nam huiuſmodi probatio tamquam ambigua, & æquiuoca pariter non concludit, quia non dicit in qua parte Fontanaziarum, & habita ratione ad tempus inchoatæ controuerſiæ de anno 1547. deponit de actibus factis annis tantum. 17. elapſis, & non eſt integer cùm ſit habitator plebis, ac deponat de proprio intereſſe, & patitur alias oppoſitiones ſupra adductas.

Nec parti aduerſæ ſuffragatur. 16. teſtis deponens de annis 45. dicens durante tempore ſuæ habitationis in loco plebis, quod aſſerit eſſe per ſpatium 45. annorum, vidiſſe incidere ligna in nemoribus veruculæ, Montiſalti, & Fontanaziarum, quia non teſtatur vidiſſe incidere ligna in locis controuerſis, ſed indefinitè ac indiſtinctè loquitur, ideo eius probatio vti dubia non releuat. d. l. non hoc. C. vnd. legiti. Et attento tempore controuerſiæ inchoatæ nõ deponit niſi de 25. annis, nec huic teſti credendum eſt, tum quòd ſit incola plebis, tum etiam quòd dicat ſe male pro debito Plebanos obtinere victoriã huius cauſæ.

Nec etiam concludenter deponit de tempore 30. annorum 17. teſtis, dum teſtatur ꝙ ab anno 1528. vſque ad 40. incidit in dictis regionibus citra iugum, & pro lignis inciſis in dictis regionib. verruculæ, & Fontanaziarum ſoluebat pro licentia illis de Plebe, quia etiã is Indefinitè loquitur, quòd incidit ligna in dictis regionibus citra iugum, & ſic potuit incidere extra loca contentioſa: nec deponit de certis annis includentibus neceſſariò tempus 30. annorum, dicit etiam ſe a 28. annis vſque ad 40. incidiſſe cuius dictum verificatur ſi incidiſſet tantum annis 28. & ſequentib. quo caſu certè non præterijſſent. 30. anni a reaſſumptione huius controuerſiæ, multo minus ab anno 1547.

Non etiam probat de tempore 30. annorũ 21. teſtis deponens de ſolutione regalium facta a quodam Iacopeto, iam ſunt anni 40. cũ dicat quòd ſoluit pro paſcuis citra iugum, & ſic indefinitè, nec probat de 30. annis, ſi fiat relatio ad præfatum annũ inchoatæ litis 1547. Eſtque ſingularis, nulla vel pauca bona poſſidens, reliquorum verò teſtium nullus eſt qui deponat de dicto tempore 30. annorum, ita ꝙ conſtanter dicendũ ſit, non eſſe probatam aliquam poſſeſſionem, ſeu quaſi inductiuam alicuius præſcriptionis, ſeu iuris aduerſus iura competentia præfatis Illuſtriſs. Duci Florentiæ, & Bargenſibus virtute dictorum inſtru-

mentorum tranſactionis, & plantationis terminorum, nec non aliorum iurium a Bargenſibus productorum, tam reſpectu petitorij, quàm poſſeſſorij.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula iurium reſeruatiua, nullum ius denouo tribuit ſed ſi quod eſt ius tantum ſeruat.*

2 *Negatiua regulariter eſt improbabilis, hinc eſt quod teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua magis creditur quam deponentibus ſuper negatiua.*

3 *Teſtibus duobus affirmantibus magis creditur, quàm mille negantibus.*

4 *Præſcriptio non perfecta, ſiue ante litem motam non completa, præſcribentem non releuat.*

5 *Confinia inter communitates præſcribuntur, ſi tamen fines ſint limitati, & diſtincti, aliàs ſecus.*

6 *Præſcriptio iuriſdictionis longi temporis titulum, & bonam fidem requirit.*

7 *Bonam fidem non habere, vel habere, [illegible] de ea non apparere paria ſunt.*

8 *Fides mala ex ſcientia cauſata, præſcriptionem impedit.*

9 *Fides mala hæredes defuncti afficit, vt non poſſint propter defuncti vitium præſcribere.*

10 *Opinione a communi in iudicando, & conſulendo recedendum non eſt.*

11 *Fides mala ab initio impedit quamcunque præſcriptionem etiam longiſſimi temporis, imo immemorabilis.*

12 *Præſcriptio tam longi quàm longiſſimi temporis, quoad iuriſdictionem non procedit, niſi in ea concurrat ſcientia, & patientia Principis, contra quem præſcribitur, aut ſaltem ſuorum officialium.*

13 *Vectigalium & gabellarum impoſitioni non præſcribitur, niſi concurrat tempus, cuius initij memoria non extat in contrarium.*

14 *Iuri paſcendi animalia, ac incidendi ligna in locis publicis, non præſcribitur niſi ſpatio tanti temporis, cuius initij memoria non extat in contrarium.*

15 *Limita concluſionem prædictam non procedere, vbi de titulo apparet, quia tunc ſufficit longa, vel longiſſima præſcriptio.*

16 *Poſſeſſione hominum priuatorum, & ex eorundem actibus, an vniuerſitati ius aliquod, media præſcriptione quæratur, diſputatio inter Doctores, non indubia eſt.*

17 *Præſcriptionis exceptio odioſa, & rigoroſa eſt, iuri & naturali æquitati contraria, iniquum præſidium inducens.*

18 *Finium in controuerſiis, ea pars vincit, quæ antiquiorem poſſeſſionem probat, quando verò non conſtat de antiquioritate illa vincit, quæ habet titulum, tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio.*

19 *Poſſeſſio titulata tanquàm magis iuſtificata, non titulata præfertur.*

20 *Poſſeſſio tanto iuſtior eſt, quanto magis a proprietate cauſatur.*

21 *Remedio retinendæ poſſeſſionis intentato, ille obtinere non poteſt, qui malæfidei poſſeſſor eſt.*

22 *Poſſeſſio iunior titulo antiquo munita, & iuſtificata, præfertur poſſeſſioni antiquiori non titulatæ, ex quo per titulum clandeſtinitatis præſumptio tollitur.*

23 *Poſſeſſio iunior præſumitur clandeſtina, & vitioſa, etiam ſi ſit titulata, quando titulus poſt poſſeſſionem habitus eſt, ſecus ſi titulus eſt primò habitus, deinde poſſeſſio, quia tunc antiquiori præfertur.*

24 *Interdicto vti poſſidetis, ille obtinet qui probat de antiquiori poſſeſſione ſine titulo, etiam ſi aduerſarius probet defuncti poſſeſſionē cum titulo, dummodo titulus fuerit acquiſitus poſt antiquiorem poſſeſſionem ſecus ſi ante.*

25 *Poſſeſſionem, & titulum ſi vtraque pars probauit, illa vincere debet, quæ probauit antiquiorem titulum, propter quem etiam poſſeſſio præſumitur antiquior.*

26 *Petitorium regulariter poſſeſſorium abſorbet.*

27 *Vniuerſitas, non pōt condemnari pro delicto commiſſo, niſi appareat, ꝙ delictum fieri mandauerit, vel ſi non mandauit, ſaltem ex poſt facto ratum habuerit.*

28 *Iuriſdictio contra inferiorem a Papa, & Imperatore, ſpatio longi temporis, cum titulo tamen & bona fide, præſcribi poteſt.*

29 *Præſcriptio in iuriſdictione non procedit, niſi cōcurrat titulus iuſtus, vel putatiuus, iuſto errore cauſatus.*

30 *Tranſactionis titulus præſcribendi conditionem non transfert, ſi in ea non interuenit traditio, ſeu quaſi, quia tunc pro titulo non habetur.*

31 *Inſtrumentum vel alium titulum qui impugnat, non poteſt eius vigore præſcribere, aut eo aliàs ſe iuuare.*

32 *Actus ſubſecutus ex cauſa præambula factus cēſetur.*

33 *Fallit dicta concluſio, quando actus eſt ſubſecutus longiſſimo temporis interuallo accedente.*

34 *Actus contra intentionem agentium operari non debent.*

35 *Duces, Marchiones, & alij non recognoſcentes Imperatorem, vel alias iura imperialia habentes, vt eſt Dux Florentiæ, poſſunt in ſuis ditionibus, quæ Imperator, in ſuo Imperio poteſt.*

CONSILIVM SECVNDVM ad Primum continuatiuum.

QVO fit vt tria Corrolaria ex præmiſſis neceſſario inferri dicamus: Primum erit, Clauſulam reſeruatiuam poſitam in dicto inſtrumento tranſactionis, videlicet ſaluo etiam, & reſeruato iure vtriuſque partis quoad iuriſdictionem, nihil omnino operari in fauorem Ducis Ferrariæ, cùm nec ſcripturis publicis ſiue auctenticis, nec teſtibus fuerit probatum Ducem Borſium tunc Ferrariæ, & Mutinæ dominum tempore dictæ tranſactionis vel antè, aliquos actus in prædictis locis, quorum mentio in tranſactione fit exercuiſſe, ex quibus dici poſſit eidem Duci Ferrariæ, acquiſitam fuiſſe iuriſdictionem, qua probatione ceſſante certi iuris eſt clauſulam prædictam nullam iuriſdictionem tribuiſſe nec tribuere Ducibus Ferrariæ ſeu Mutinæ pro tempore
1 exiſtentibus, cum clauſula † reſeruatiua nullum ius de nouo tribuat, ſed ſi quod eſt tantum ſeruat. l. ſi in venditione. in fi. ff. commu. prædio. l. ſi quis legauerit. ff. de leg. 1. l. in lege. ff. de contrahen. emptio. cum alijs ſimilibus cumulatis per Crauet. conſi. 28. num. 8. conſi. 33. nu. 17. & 20. conſi. 127. nu. 7. poſt Bar. Ang. Oldrad. Alex. Veron. Socin. & Dec. per eum allega-

allegatos. Natta.conſi.636.num.t97.& ſequ.
Gramat.deciſ.103.num.42.& in hoc caſu no-
ſtro Socin.Iun. d. conſi. t46.nu.a5.vol.3. De
iure autem inclitæ tunc Reipublicæ Floren-
tiæ proinde Ducis eiuſdem, ſcripturis & teſti-
bus à Bargenſibus productis apparet. Et dato
quòd aliter non appareret de iuriſdictione
anteà competente vniuerſitati Florentiæ, in-
ficiari (niſi iniuria) nemo poteſt quin ei-
dem Reipublicæ vna cum finibus & territo-
rio fuerit acquiſita ſuperioritas & iuriſdictio
in locis prædictis in inſtrumento plantatio-
nis terminorum deſſignatis, vt latiſſimè con-
cludunt Collegium Piſanum Auguſt. Berou.
Socin.Iun.& alij qui pro Illuſtriſs. Duce Flo-
rentiæ,& Bargenſibus ſcripſerunt,quib.addo
Hyeron.de monte cap.77.num.2.poſt Boer.
deciſ.227.nu.5.& quatuor ſequent. vbi plures
ad hoc adducit.

Secundum erit Corrolarium, nullam ab
Excellentiſſimo Duce Ferrariæ, Plebanis &
Rochenſibus, probatam fuiſſe præſcriptio-
nem tam reſpectu finium, quàm iuriſdictio-
nis alteriusúe iuris eiſdem reſpectiuè intra
prædictos terminos competentis: Nam ſi lo
quimur de præſcriptione tanti temporis, cu-
ius initij memoria non extat in contrarium
profectò ea probata non eſt; cùm vt ſupra di-
ximus, Teſtes de ea deponentes, concluden-
ter non deponant. Et dato quòd aliqui ex di-
ctis teſtibus, qui teſtati ſunt de tempore, cu-
ius initij memoria non extat in contrarium
formiter deponerent, (quod tamen negatur)
attamen de finibus tantum reſtantur, videli-
cet quòd fines Plebis, & Bargæ diſtinguuntur
iugo Montis Apenini. Quibus tamen in hoc
credendum non eſt, quia eorum depoſitio ve
ritati aduerſatur, Cum 3.4.14.& 17.teſtes Ple
banorum dicant ſe dici audiuiſſe iam pluri-
bus annis præteritis terminum vetruculæ eſſe
diuiſorium finium Plebis & Bargæ,& id com
probatur ex dictis teſtium videlicet 30.& 31.
deponentium de anno 1547. vidiſſe inſtru-
mentum plantationis ſiue fixionis termino-
rum inter fines Bargæ, & Plebis, quibus te-
ſtibus ſtantibus probatur memoriam homi-
num ſtare in contrarium. Prætereà teſtibus,
& inſtrumentis, à Bargenſibus productis pro
batur, & quidem concludenter, memoriam
extare in contrarium, quo fit vt firmior ſit
probatio, quæ concludit memoriam extare
in contrarium quam contraria, quia hæc ſu-
2 per negatiua, quæ † regulariter eſt improbabi
lis, illa verò ſuper affirmatiua fit, ita nomina-
tim concludit Nat.d.conſi.636.nu. 105.& ſe-
quen. poſt glo. Ioan. Andr. & Geminia. per
eum citatos. Nam & magis creditur duobus
3 teſtibus † affirmantibus, quàm mille negan-
tibus.glo.in l.diem proferre.§.ſi plures.in ver
bo inde quæritur.ff.de arbitr.& in cap.1.in gl.
fin.de præſcriptio. in 6. cum pluribus relatis
per Curt.in tracta.de teſtib. concluſ.25.Boer.
deciſ.100.nu.5.cum ſimilibus.

Nec etiam eſt probata præſcriptio 30.an-
norum tam reſpectu confinium aſſertæq; iu-
riſdictionis & exactionis regalium,& gabella
rum,quæ competere dicuntur Duci Ferrariæ,
quàm aſſerti iuris lignandi & paſcendi Pleba
nis, & Rochenſibus (vt aſſeritur) ſpectantis,
quia vt ſup. probatũ extitit, teſtes aduerſario
rum non concludunt p̃dictam præſcriptionẽ
præſertim perfectã ante litẽ motã, prout con
4 cludere debebant, cùm aliàs præſcriptio † nõ
perfecta non releuet præſcribentem ſecun-
* dum Barto. *communiter* approbatum in d. l.
celſus.nu.27.& 28.ff. de vſucapio. Nam & ſi
5 confinia † inter Communitates præſcriban-
tur ſpatio. 30. annorum. l.fina. C. fin. regund.
Hier. de Mont. cap. 74. num. 6. poſt Paul. de
Caſt.per eum citatum, attamen id non pro-
cedit quando fines eſſent limitati, & diſtin-
cti, quia tunc præſcribi non poſſunt: ita limi-
tat. d. l.fina. Hier.de Mont.d.c.74.& c.76.nu.
2.5.6.t5.19.& poſt glo. Archidia. Abba. Card.
Paris.de Puteo. Laud. Guido. Pap. Curt. Sen.
& Io. Lecirier.per eum allegatos per tex.in d.
l. finali.

Quo verò ad iuriſdictionem, deffendimus
etiam non eſſe probatam præſcriptionem
iuriſdictionis, non quidem longi temporis,
6 cum requirat † titulum & bonam fidem, de
quibus hic non apparet, quinimo de mala fi-
de Ducis Borſij conſtat. Si quidem cùm non
appareat ipſum ante dictam tranſactionem
habuiſse iuriſdictionem in dictis locis, pro-
ptereà iure dici poteſt ipſum Ducem Borſiũ
tempore dictæ tranſactionis bonam fidem
7 non habuiſſe, cum paria † ſint non habere,
vel habere, ſed non apparere. l. duo ſunt titij.
ff. de teſtam. tutel. l. in lege. ff. de contrahen.
emptio. cum ſimil. à Pariſ. cumulatis. dicto
conſi.104.nu.2.vol.1. Non potuit igitur præ-
fatus Dux Borſius contrahens contra for-
mam dictæ tranſactionis ex poſt præſcribere
8 ſtante eius mala fide † cauſata ex ſcientia di-
ctæ tranſactionis, & plantationis termino-
rum cap. fin. de præſcriptio. cuius mala fides
9 † afficit Duces hæredes ſeu ſucceſſores vni-
verſales præfati Ducis Borſij, vt etiam ipſi
non poſſint præſcribere propter vitium de-
functi. vulga. l. cum hæres. ff. de diuerſ. & tem-
* por. præſcriptio. vbi *communiter* Doctor. latè
Balb.de præſcriptio.in 2.parte, 3. partis prin-
cipalis quæſt.12.col.5.& 6.vbi dicit iſtam eſſe
10 crebriorem ſententiam, à quà † in conſulen-
do, & iudicando non eſt recedendum, cui
addo Socin.conſ.203.nu.2. Hieron.de Mont.
d.cap.76.nu.4. Pariſ.d.conſi.27.nu.138.& ſeq.
11 vol.1. Et prædicta mala fides † ab initio im-
pedit quamcunq; aliam præſcriptionem lon
giſſimi ſeu etiam Immemorabilis temporis,
* ſecundum veram, & *communem* concluſionem
per tex. in d.c.fina.de præſcript. Pariſ.d. conſ.
27.nu.139.& ſequen. Natt.d conſi.636.num.
12.& ſequen. poſt Io. Andr. Bald. Butr. Franc.
Ioann.de Nicol. Balb. & Pariſ. per eum alle-
gatos Porti.lib.3. commun. opinio. conclu-
12 ſio. 46. Prætereà in præſcriptione † iuriſdi-
ctionis longi ſeu longiſſimi temporis ſecun-
* dum magis *communem* opinionem requiritur
ſcien-

ſcientia, & patientia Principis,contra quem
præſcribitur, aut ſaltem ſuorum officialium,
vt in terminis noſtris ſcribit Dom. Hiero.de
Mont.cap.77.nu.6.& ſequen.Natt.conſi.518.
nu.6.poſt Bar.& alios per eum citatos, & hæc
etiam locum habent in præſcriptione iuris
exigendi aſſerta regalia, & gabellas ſiue vecti
13 galia, in quibus † tamen præſcribendis re-
quiritur tempus,cuius initij memoria nõ ex-
tat in contrarium, vt latè concludit Balb.de
præſcript. in 2.parte.5. part. principal. verſic.
tertia eſt quæſtio. affirmans hanc eſſe com-
munem opinionem. Berta. in tracta. de Ga-
bell.in prima part.num.26.& ſequen.Hieron.
de Mont.d.c.77.nu.3.poſt Abbat.& Dec. per
eum relat. ex quibus patet, hanc eſſe *commu-
nem* ſententiam. Idem dicimus quoad præ-
14 tenſum ius † ſiue facultatem incidendi ligna,
& paſcendi pecora intra terminos in dictis
inſtrumentis tranſactionis, & plantationis
terminorum deſcriptos, quod ius prætendũt
Plebani, & Rochenſes longiſſimo & imme-
morabili tempore præſcripſiſſe. Nam vt ſu-
pra iure demonſtrauimus nulla eſt formiter,
& concludenter probata præſcriprio, præ-
ſertim temporis immemorabilis quod cre-
briore Doctorum ſententia, vt proximè dixi
15 mus, receeptum eſt, vbi titulus † non proba
tus requiritur in præſcribendis huiuſmodi iu
ribus,ſecundum glo. & Doct. in l. ſeruitutes:
ff.de ſeruitut.& in l.j.§.fina.ff.de aq.plu.arcen.
Abb.& alij. in cap. de quarta.de præſcriptio.
Balb.de præſcriptio.in 2. part. principal. q. 5.
poſt Corn.per eum allegat.Hieron.de Mont.
cap.73.num.6.poſt Bertr.Cepol.& alios quos
citat. Præterea omiſſa quæſtione an ex acti-
16 bus, & poſſeſſione† hominum priuatorũ ali
quod ius vniuerſitati quæratur mediante præ
ſcriptione, cuius diſputatio non indubia eſt
ex his quæ latè ſcribit Paris.d.conſi.27.nume.
101. & 4.ſequen. vbi partem negatiuam de-
fendit, & num. 110. & ſequen vol.1.& quam
etiam tenet in præcitat.conſi.104.nu.132.eo.
lib.1.Et admiſſo citra veri præiuditium,quod
formiter eſſet probata dicta poſſeſſio longiſ-
ſimi.& antiquiſſimi temporis? attamen ex ea
ius aliquod vniuerſitati acquiſitum præſcri-
ptione dici non poteſt, propter ipſarum per-
ſonarum particularium, & vniuerſitatis ma-
lam fidem ab initio cauſaram ex dictis inſtru
mentis trãſactionis & fixionis terminorum:
vt latè pluribus iuribus,rationibus, & auctori-
tatibus probat idem Pariſ.d. conſi.27.nu.107.
& duobus ſequen. & num.116. & tribus ſequ.
ac conſi.101.nu.98. nec non d.conſi. 104 nu.
133.lib.1.poſt Bart.Imo.Corn.Socin. & alios
quos refert Hieron. de Mont.d.cap.77. nu.4.
& 5. Ex ſupradictis itaque patet, nullam præ-
ſcriptionem obſtare Illuſtriſſimo Duci Flo-
rentiæ ac Bargenſibus, opitularique Excel-
lentiſſimo Duci Ferrariæ, Plebanis, & Ro-
chẽſibus,eo maximè cùm huiuſmodi præſcri
17 ptionis exceptio † ſit rigoroſa, & odioſa,con
trariaque iuri, & equitati naturali: inducens
iniquum præſidium, præſertim vbi cauſa agi
tatur coram arbitro, & arbitratore proce-
dente (vt in caſu noſtro) ſecundum verita-
tem,& æquitatem Pariſ.d.conſi.101.nu.88.&
ſeq.vol.1.poſt glo.Angel.Felyn.Balb.& alios
per eum citatos.

Tertium prædictis additur Corrolarium,
non eſſe ab aduerſarijs probata neceſſariò re-
quiſita ad obtinendum in remedio retinen.
intentato, videlicet ſe poſſidere tempore tur
bationis, & tempore intẽtati interdicti: prout
à iure requiritur §.hodie.inſtitut. de interdict.
Bar.in l.1.§.fin.nu.2.ff.vti poſſidet.c.licet cau-
ſam vbi Doct.extra de probatio.

Nec obſtat, quod dicitur ſufficere, ſi inten-
tans dictum remedium probet ſe aliquo tem
pore præterito poſſediſſe, & alleget ſe poſſi-
dere de præſenti, & continuo poſſediſſe tem
pore litis motæ, iuxta tradita per Alex.conſ.
88.nu.18.vol.5.& Afflic.Decis.394. nume.3.
& ſequ. quia prædicta procedunt, ſi Dux Flo-
rentiæ, & Bargenſes non allegaſſent,& pro-
baſſent ſe poſsediſse, præſertim medio tem-
pore, & etiam poſſidere, ita declarat Afflic.
d.deciſ.394.num.2. Sed demus vtranque par-
tem probaſse ſuam poſseſſiònem tempore
litis conteſtatæ, dicimus melius probatam
eſse intentionem Ducis Florentiæ & Bargen
ſium, & propterea debere obtinere: Nam
ipſi probant de antiquiori poſseſſione tam
per teſtes aliàs examinatos ad æternam rei
memoriã; & nouiſſimè repetitos, quàm per
publica acta & inſtrumenta antiqua. Pleba-
ni vero non probant concludenter aliquem
actum poſſeſsorium de antiquo. Nam & ſi
aliqui teſtes conati ſint de aliquibus actibus
deponere, nullus tamen actus poſseſſionis
probatur ante annum 1529. Ex iuribus autem
& teſtibus Bargenſium probantur actus lõge
antiquiores, & propterea obtinere debent
attento maxime titulo antiquiſſimo tranſa-
ctionis prædictæ, iuxta tradita per Bart. in l.
ſi duo. col.2.ff.vti poſsid. Alex.dicto conſi.88.
nu.7.vol.5. Cæpol.cautel.203. nu. 2. Felyn. in
d. cap. licet cauſam. t 2.quæſt. de probatio. &
in terminis noſtris ita conſulẽdo decidit Bal.
d.conſil.420.verba Principis col. 1. in fin. lib.
1. & in præalleg.conſi.468. Qualiter proben-
tur pertinentiæ.col.fina. lib.3. vbi dicit, quòd
18 in controuerſia finium † ea pars vincit, quæ
antiquiorem poſſeſſionem probat, ſed ſi non
cõſtet quæ poſſeſſio ſit antiquior, & vna pars
habeat titulum altera verò non, tunc illa vin-
cit quæ habet titulum tam in petitorio, quàm
in poſſeſſorio referens Iacob. de Aret. ita de-
terminare in l.quoties.C. de rei vendic. ſentit
idem Bald.conſi.428.ad euidentiam.col.fina.
lib.1. Idem conſulendo decidit Aretin.conſi.
42.viſo conſilio col. fina. verſic. & quia prius
19 conſulens,&c. Poſſeſſio,† enim titulata præ-
fertur tamquàm magis iuſtificata, ſecundum
Bal.in l.qui accuſare.in vlt.notab. C. de eden.
20 Et tanto iuſtior eſt poſſeſſio,† quanto magis
a proprietate cauſatur, vt idem Bald. dicit in
l.data opera ad finem. C. qui accuſar.nõ poſ.
quem refert & ſequitur Rip. in l. naturaliter.

§.nihil

§.nihil commune nu.100. vbi etiam Iaſ.ff. de
acquir. poſſeſſ. vbi poſt Curt. quem refert in
conſi.74. dicit quòd imo ille qui iuſtificat poſ
ſeſſionem titulo debet obtinere, etiam quòd
aduerſarius probet poſſeſſionem per teſtes
plures numero.

Sed & ex alio prædictos Ducem Ferrariæ,
& Plebanos obtinere non poſſe in huiuſmo-
di interdicto dicitur, quia ſunt in mala fide vt
ſupra probatum eſt: Nam vt quis in tali inter-
21 dicto † retinendæ obtinere poſſit, neceſſe eſt
quòd bona fide poſſideat, ſi autem eſt malæ
fidei poſſeſſor obtinere non poterit: vt pluri-
bus comprobat Pariſ.d.conſi.142.num.66. &
67.lib.1.Poſt Paul.de Caſtr.Bart.Abbat. Curt.
Senio. & plures alios, quos refert.

Prætereà dato ſed non conceſſo, quòd poſ-
ſeſsio Ducis Ferrariæ & Plebanorum eſſet an
tiquior poſſeſsione Ducis Florentiæ & Bar-
genſium, attamen auſim dicere, quòd cum
Dux Florentiæ, & Bargenſes probent eorum
poſſeſſionem ex titulo habito ante poſſeſsio-
nem aduerſariorum, ideo debet præferri eo-
22 rum iunior poſſeſsio † munita & iuſtificata ti
tulo antiquo poſſeſsioni antiquiori non titu-
latæ, cùm per titulum antiquum tollatur præ
ſumptio reſultans ex iuniore poſſeſsione, vi-
delicet quòd præſumatur clandeſtina, & vi-
tioſa, ita nominatim dicit Crauet. conſi. 258.
nume.20.verſi.quinto principaliter. & nu.21.
vbi dicit, id quòd dicitur poſſeſsionem iunio-
rem etiam titulatam præſumi clandeſtinam
& vitioſam, procedere quando ille titulus
23 † eſſet habitus poſt poſſeſsionem, ſecus ſi ti-
tulus fuiſſet primo habitus, deinde poſſeſsio
ſubſecuta, quia tunc præfertur iunior poſſeſ-
ſio iuſtificata titulo antiquiore. & hæc conclu
ſio videtur etiam de mente Alex. in d. conſil.
88.nume.7.verſi.plus dico. vbi poſt Bald. dicit
24 quòd in interdicto † vti poſsidetis, obtinet,
qui probat de antiquiore poſseſsione ſine ti-
tulo, etiam ſi aduerſarius probet de iuniore
poſseſsione cum titulo, dummodo ille titu-
lus fuerit acquiſitus poſt antiquiorem poſſeſ-
ſionem, Ergo ſecus erit ſi ante habitus fuerit.

Quòd ſi pars dicat, ſe quoque titulum habe
re, nẽpe diuiſionis factæ de prædictis regioni-
bus inter ipſas vniuerſitates & homines Ple-
bis & Rochæ a Pellago, & propterea ſuam
poſſeſsionem vti quoque iuſtificatam titulo
eſſe præferendam.

Reſpondetur primo, de huiuſmodi titulo
legitimæ non conſtare: Nam aſſertum exem
plum inſtrumenti diuiſionis à Plebanis pro-
ductum non probat, eo quod parte non vo-
cata ſumptum fuerit iuxta tradita in Authen.
ſi quis in aliquo.C.de eden.& in cap. ſi. de fid.
inſtrum.Bart.& Bald.in l. 2. C. de teſtam. imo
de eius originali & protocolo non apparet,
neque conſtat eum, qui illud recépiſſe dicitur
fuiſſe notarium, & qui talis non præſumitur
niſi probetur, cùm non ſimus in antiquis iux-
ta notat.per Imol.& alios in cap. 1. de fid. in-
ſtrum.Specul.de Inſtrument.editione §.reſtat
videre.col.8.verſi.& ſcias quòd tabellionatus
officium cum pluribus relatis per Socy.d.con
ſil.33.col.1.verſi.2.concluſio.lib.1.

Secundo dato quòd de eo legitimè conſta-
ret, dicitur quòd huiuſmodi titulus ipſis Ple-
banis patrocinari non debet, tamquàm cau-
ſatus longè poſt ipſam tranſactionem, & plã-
tationem terminorum, cui ipſi Plebani &
Rochenſes interfuerant, in cuiuſquidem tran
ſactionis præiuditium, & iurium ipſorum Bar
genſium diuiſio prædicta fieri non potuit; &
proptereà non tenet. Et dato quòd teneret,
attamen cùm titulus tranſactionis ſit antiquiſ
ſimus, & longè ante aſſertum titulum diuiſio
nis, ideo præferri debet, & ex eo poſſeſsio Bar
genſium dicitur magis iuſtificata. facit quod
pulchrè ſcribit Bald. in l. poſt ſententiam. C.
de ſent.& interlocut.omn. iudic. quem refert
Rip.in d.§.nihil commune.nu. 100.ff. de acq.
poſſeſ.Felyn.in d.cap.licet cauſam.col.6.ver-
ſic. quarta cauſa victoriæ de probatio. dicens
quòd vbi vtraque pars probat poſſeſsionem
25 † & titulum, illa vincere debet, quæ probauit
antiquiorem titulum, propter quem etiã poſ
ſeſsio præſumitur antiquior.

Poſtremò extra omnem dubitationem eſ-
ſe videntur iura Ducis Florentiæ & Bargen-
ſium, cum vtraque pars remedia retinendæ
poſſeſsionis, & petitorij intentauerit, proſe-
cutaque fuerit, vt ex libellis, ſchedulis & alijs
iuribus hincinde productis clarè apparet, &
ſuper vtroque remedio factæ fuerint proba-
26 tiones, petitoriumq; † regulariter abſorbeat
poſſeſsorium.l.poſt ſententiam.C. de ſenten.
cap.1.& 2.cap.Paſtorale.§. ſi vero, vbi glo. in
verbo, cauſa non deciſa.& cap. cùm dilectus,
de cauſ. poſſeſ. & proprietat. vbi communi-
ter Doct. ac melius de titulo, & iure proprie-
tatis dicti Illuſtriſsimi Ducis Florentiæ & Bar
genſium conſtet, quàm Excellentiſsimi Du-
cis Ferrariæ & Plebanorum, ideò vincere de-
bent. vt in terminis decidit Bald.conſi.161.in
fine vol.3.Rip.in d.§.nihil commune nu.100.
ff.de acquir. poſſeſ.

Quod autem attinet ad caput incẽdij ſer-
ræ aſſerti Iohannini, Non video aliquid poſ-
ſe iure decerni: Quandoquidem dictus Iohan
ninus in compromiſſo comprehenſus non le
gatur, nec in hoc iuditio legitimè compa-
27 reat, nec conſtet vniuerſitatem † Bargẽſium
incendium commiſiſſe, aut fieri mandaſſe,
vel quatenus eius nomine factum fuiſſet rati-
ficaſſe, quibus ſtantibus condemnari non po
teſt vniuerſitas, iuxta vulgatam doctrinam
* Bart. *communiter* receptam in l.aut facta.§.non-
nunquam, nu.10.ff.de pen. ideò ius erit aduer-
ſus incendiarios.

Concludo igitur priora & potiora eſſe iura
Illuſtriſsimi & Excellentiſsimi Ducis Floren-
tiæ, necnon Bargenſium, & propterea in eo-
rum fauorẽ pronuntiari debere, videlicet trã-
ſactionem inter partes ipſas inhitam de qua
in inſtrumento recepto a quodam Domino
Benedicto de Pagninis notariò die 2. Iulij an-
ni 1457. eſſe obſeruandam, & in eius obſer-
uantiam declarandum fines, & territorium
Bargen-

Bargenſium ſe protendere vltra iugum Mon
tis Apenini vſque ad terminos verruculæ, &
alios deſcriptos & deſignatos in prædicto in-
ſtrumento tranſactionis, nec non alio planta-
tionis terminorum recepto per eundem no-
tarium die 10. Iulij prædicti anni 1457. a Bar-
genſibus productis. Qui quidē termini quoad
non apparentes communi conſenſu partium
infra tempus præſtituendum reponi debeant
aliàs ex nunc dicto tempore elapſo iuxta mo
dum & formā in prædictis inſtrumentis tran-
ſactionis & plantationis terminorum præſcri
ptum pro repoſitis habeantur; Proinde iuriſ-
dictionem, merum, mixtum imperium & re-
galia prædicti territorij ſpectaſſe, & pertinuiſ-
ſe ſpectareque & pertinere pleno iure prædi-
cto Illuſtriſsimo & Excellētiſsimo Duci Flo-
rentiæ, ipſumque ac Bargenſes reſpectiuè in
poſſeſsione ſeu quaſi finium territorij, iuriſdi-
ctionis, regalium, & aliorum iurium locorū
de quibus agitur eſſe manutenendos: Necnō
parti aduerſæ interdicendum eſſe, ne in futu-
rum in prædictis iuribus & locis aliquam mo-
leſtiam inferat, imo eandem condemnari ad
quæcunque damna, & intereſſe occaſione ve
xationis, & turbationis præteritæ. Et ita iuris
eſſe cenſeo ſaluo ſaniori iuditio.

DIXIMVS Prioribus noſtris Allega-
tionibus, clauſulam reſeruatiuam
iuriſdictionis poſitā in inſtrumen-
to tranſactionis anni 1457. die 2.
Iunij, nihil omnino opitulari Duci Ferrariæ,
niſi facta probatione, ꝙ dicta iuriſdictio tunc
ei competeret, cum reſeruatio nihil præſtet,
niſi inueniat, quod reſeruatū eſt, iuribus iam
allegatis. Nunc audio in controuerſiam ite-
rum referri, iuriſdictionem in dicta clauſula
reſeruatam probari parte Ducis Ferrariæ ex
eo, ꝙ probati dicantur quidam actis iuriſdi-
ctionales facti ab officialibus prædicti Ducis
per plures annos, ab anno 1529. citra in locis
cōtētioſis, videlicet exactionis duorū Caſeo-
rum pro ſingulo grege, a Paſtoribus depaſcē-
tibus in dictis locis, & vectigalis ſiue gabellæ a
vehentibus ligna ibidem inciſa vltra iugum
Montis Apenini, tamquàm ex iſtis exactioni-
bus probetur iuriſdictionem competijſſe Du
ci Ferrariæ tempore dictæ tranſactionis, qua
probata dicatur probatus titulus ex dicta clau
ſula reſeruatiua, proinde probata præſcriptio
decem ſeu viginti annorum cōtra præſatum
Ducem Florentiæ ex his, quæ ſcribit Balb. de
præſcriptio. in 2. part. 5. part. principalis col-
7. verſic. circa primam quæſtionem. conclu.
dens communem eſſe opinionem aduerſus
Ducem, Marchionem, vel aliquem inferio-
rem a Papa, & Imperatore iuriſdictionem
28 † præſcribi ſpatio longi temporis cum titulo
& bona fide.

Sed his non obſtantibus adhuc dicimus nō
eſſe probatam aliquam præſcriptionem, præ
ſertim longi temporis cōtra Ducem Floren-
tiæ & vniuerſitatem Bargæ; Quia ad inducen-
29 dam hujuſmodi præſcriptionem † requiri-
tur titulus iuſtus, verus, vel putatiuus cauſatus
iuſto errore. l. Celſus. vbi Docto. ff. de vſuca-
pio. Balb. de præſcript. in prima part. 3. part.
principalis quæſt. 5. Sed dicta clauſula reſerua
tiua non eſt habilis ad translationē ſeu acqui-
ſitionem alicuius dominij, ſeu iuris, vt aliàs di
ximus, ergo non eſt titulus legitimus ad indu-
cendam dictam præſcriptionem.

Quod autē dicta Clauſula reſeruatiua non
ſit titulus habilis ad translationem ſeu acqui-
ſitionem alicuius dominij, ſeu iuris; clarè pa-
tet ex iuribus aliàs allegatis, quæ præſertim lo
cum habent ſecundum communem conclu-
30 ſionem in titulo tranſactionis, † quando nul-
la interuenit traditio ſeu quaſi, quia tunc non
habetur, pro titulo, nec transſert præſcriben-
di conditionem, vt latè concludit Balb. in 1.
part. 3. part. quæſt. 5. Nec arbitror prudentiſsi-
mum arbitrum aliquem, vel alium iurecon-
ſultum, qui acta perlegerit, velle defendere Il
luſtriſsimum Ducem Ferrariæ longo tempo
re præſcripſiſſe dicta iura virtute prædictæ
clauſulæ reſeruatiuæ, cum ex actis paſsim cō-
ſtet partem Ferrarienſem ſemper contendiſ-
ſe dictum inſtrumentum, in quo eſt deſcripta
prædicta clauſula reſeruatiua eſſe de falſo ſu-
ſpectum. Quot fit, vt nullo modo dici poſſit
Ducem Ferrariæ præſcripſiſſe virtute dicti ti-
31 tuli, quem † impugnat, cap. ex eo. de reg. iur.

Præterea velle probare titulum ex præten-
ſis exactionibus ſubſequutis, eſſet inducere
plures ſpecialitates ſeu præſumptiones, con-
tra regulam l. 1. C. de dot. promiſsio. Prima ꝙ
ex actibus poſſeſſorijs ſubſecutis ex interual-
lo ſeptuaginta annorū & vltra, præſumatur
poſſeſsio, ſeu quaſi iuris ab initio contra Do-
* ctrinam Bal. *communiter* receptam in l. ex per-
ſona. C. de probatio. & in l. ſi ſui qui ff. ad l. Iul.
de adulter. attenta præſertim probatione
actuum iuriſdictionalium factorum nomi-
ne Excellentiſsimæ Reipublicæ Florentinæ
ante dictam tranſactionem, de qua in iuribus
parte Bargenſium nouiſsimè productis appa
ret. Alex. conſi. 81. nu. 3. vol. 7.

Secunda præſumptio induceretur videli-
cet, ꝙ actus prædicti lōgiſsimo tempore poſt
ſequuti cēſeantur in executionem dictæ clau-
ſulæ reſeruatiuæ facti, quod etiam iuri com-
muni aduerſari puto, quia ſi clauſula reſerua-
tiua nihil operatur, niſi ad obſeruationem iu-
ris præcedentis, quomodo non conſtito de di
cto iure præcedenti erit verum dicere, actus
ſubſecutos fuiſſe factos in executionem di-
ctæ clauſulæ, quæ reſpicit ius præteritum non
autem futurum?

Tertia erit ſpecialitas, ꝙ ex actis longè poſt
factis inducatur titulus præcedens, præſertim
is qui de ſe non eſt titulus, quod non video iu
re probari.

32 Nec obſtat quod dicitur actus † ſubſecu-
tos præſumi ex cauſa præambula factos vul-
gat. l. quædam. C. de rei vendicar. l. qui aliena.
§. ſi is qui putabat ff. de acquir. hæredit.

Quia prædicta procedunt, vbi conſtat de
cauſa præambula. Sed in caſu noſtro non li-
quet

quet de aſſerta iuriſdictione præambula, &
clauſula reſeruatiua nihil de ſe præſtat, ergo
non procedunt in caſu noſtro, nec etiam lo-
33 cum habent prædicta, quando actus † ſequen
tes longiſsimo temporis interuallo facti fue-
runt. ita declarat Alex.conſil.25.nu.9.vol.2.
Nec video quomodo dici poſſit præfatos
actus exactionum caſeorum & gabellæ fuiſ-
ſe factos in executionem dictæ clauſulæ, cùm
pars ſemper contenderit dictam tranſactio-
nem nō fuiſſe factam, & quatenus fuerit inita
34 eſſe innalidam, ideò non debent actus † ſub-
ſecuti operari contra intentionem agentium
vulg.l.non omnis.ff.ſi cert. pet. Et ex præmiſ-
ſis liquido dignoſcitur non obſtare Doctrinā
Balbi ex aduerſo allegatam, Cui etiā duobus
modis reſponderi poteſt.. Primò non habe-
re locum in caſu noſtro, cùm nō fuerit prout
requiritur probata ſcientia, & patientia Du-
cis Florentiæ, ſeu eius officialium, vt aliàs di-
ximus, & ſentit idem Balb.in d.2.part. quintæ
part.principal.col.mihi 8.verſic.2.principalis
quæſtio. Secundo poteſt reſponderi, id quod
dicitur ſpatio longi temporis cum titulo, &
bona fide præſcribi iuriſdictionem, & exactio
nem vectigalium aduerſus Duces, Marchio-
nes, & alios inferiores a Papa, & Imperatore,
debere intelligi de Ducibus, & Marchioni-
bus, alijsque inferioribus Imperatorem reco-
gnoſcentibus, & non habentibus iura Impe-
rialia & Regalia: Secus vero, de non recogno
35 ſcentibus † Imperatorem, vel habentibus iu-
ra Imperialia in ſuis ditionibus, vt eſt Dux
Florentiæ: quia de iſtis idem iudicatur in eo-
rum dominio, qđ de Imperatore in ſuo Impe
rio, vt ſentit idē Balb.in d.ſecund.part.quintæ
part.principal col.2. verſicu. fallit ſecundum
Bart.& verſi.2. quæſtio eſt vtrum ſuperioritas
verſic.& concludit Felyn.poſt Socyn.& alios
per eū citatos, quibus poſſem plures alios cu-
mulare, quos gratia breuitatis prætermitto.
Quapropter cum prioribus allegationibus
concludo nullam eſſe probatam præſcriptio
nem aduerſus Illuſtriſsimum Ducem Floren
tiæ & Bargenſes.

SVMMARIVM.

1 *Imperator iuris communis diſpoſitione inſpecta dici-
tur habere ſupremum dominium, & iuriſdictionem
in omnibus bonis mundi.*
2 *Donare nemo poteſt quod non habet.*
3 *Priuatio habitum præſupponit.*
4 *Cronicorum libris maximè in antiquis paſſim cre-
ditur.*
5 *Finium & territorij cuiuſuis loci eſſe præſumitur id
quod intra eius fines ſitum, poſitumque eſt.*
6 *Imperator ſi donat oppidum Eccleſiæ inferiori Eccle-
ſia Romana ius ſuperioritatis ſibi reſeruare cen-
ſetur.*
7 *Rex ſi concedat alicui caſtrum, cum omni iure quod
habet, non tamen videtur conceſſum ius Regium ſiue
ſuperioritatis.*
8 *Iuriſdictio non poteſt ſeparari ab origine vnde orta
eſt, & cuius cauſa vigorem ſuum obtinet.*
9 *Iuriſdictio ſuprema dicitur ſacrum ſacrorum, & non
eſt in marſupio Principis ſupremi vt cenſeatur illam
à ſe abdicare velle.*
10 *Imperator non poteſt alienare terras Imperij, ita vt
nullo modo Imperio ſubſint, niſi alienatio in Eccle-
ſiam Romanam fiat.*
11 *Imperator donans Caſtrum, ſolum intelligitur donare
ius priuatum, non autem conuenientia ſibi vt Impe-
ratori, vt ſuprema eius auctoritas vel iuriſdictio.*
12 *Ducatu per ſupremum Principem conceſſo cum clau-
ſula cum omni Imperio, & omni iure, nullo penitus
reſeruato, non veniunt reſeruata Regia Maieſtati in
ſignum ſupremæ ſuæ poteſtatis.*
13 *Leges aliud ſunt, & aliud Canones, vnde legum ap-
pellatione canones non veniunt.*
14 *Nomina quando diuerſa ſunt, vnum nomen appella-
tione alterius non venit.*
15 *Appellatio interponi debet ab Epiſcopo ad Archiepi-
ſcopum niſi conceſſum feudum eſſet per Imperatorē
Eccleſiæ, quia tunc omiſſo Archiepiſcopo ad Impe-
ratorem appellandum eſt.*
16 *Præſcriptio in iure ſupremi dominij Principis non ca
dit, quia illud ius nullo tempore præſcribi poteſt.*
17 *Collectæ & onera publica imponi poſſunt per Princi-
pem Secularem etiam in terris Eccleſiæ ſubditis, vi
gente tamen vtilitate; & neceſſitate publica, maxi-
me pro expellendis hæreticis.*

CONSILIVM TERTIVM.

PLuribus iam annis præteritis de
iure interrogatus, reſpondi, &
etiam nunc reſpondeo Sere-
niſſimo Sabaudiæ Duci, & Co
mitatus Aſtenſis Comiti, ius
ei eſſe, in terris ſeu oppidis vaſ
ſallorum Epiſcopatus Aſtenſis intra limites,
& terminos dicti Comitatus conſtitutis, one
ra communem & publicam vtilitatem con
cernentia imponendi, & exigendi, Ad quod
probandum propoſui vnum in facto veriſſi-
mum, videlicet prædicta oppida ſeu munici
pia, quæ nunc dicuntur eſſe feuda Epiſcopa-
tus Aſtenſis priuſquàm ad Eccleſiam Aſten-
ſem peruenirent iuris eſſe Romani Imperij,
tam ex iuris communis diſpoſitione, qua
† omnia ratione ſupremi dominij, & iuriſ-
1 dictionis ad Imperatorem ſpectare dicuntur
& præſumuntur, niſi contrarium probetur,
vulg.l.deprecatio. ff. ad l. Rhod. de iactu & l.
bene a Zenone. vbi glo. & Docto. C. de qua-
drien. præſcriptio. & in l.1.C.de ſumm. Trini.
& fide Cathol. quàm ex inſtrumentis conceſ
ſionum ſeu donationum de dictis oppidis ab
Imperatoribus Epiſcopis Aſten. factarum;
Quæ conceſſiones ſeu donationes in neceſſa
rium antecedens præſupponunt rerum dona
tarum dominium penes præfatos Imperato
res concedentes ſeu donantes fuiſſe, Cùm re-
gulariter nemo † det quod non habeat. l. tra-
2 ditio.ff.de acquir.rer.domin.ea.quod autem.
de iure patron.cap.nemo plus iuris. de regul.
iur. in 6.& ibi glo.& Doct.facit regula. l. De-
cem. ff.de verb.obligatio. vbi priuatio † præ-
ſupponit

3 ſupponit habitum. & l.non videtur deſijſſe.
ff.de reg. iur. Nec non ex libro annualium &
ſtatutorum Aſtenſium collat.1.ca.44. & col-
lat.17.cap.50. in quibus prædicta oppida con
numerata leguntur inter oppida dicti Comi-
tatus, & comprobantur hæc ex libris Croni-
corum receptiſſimis, quibus † paſſim creditur
4 præſertim in antiquis, ſecundum Bar.& alios
Doct.in l.1.ff.ſi cert.petat.& in cap. Inter dile
ctos. de fide inſtrumen. & in ſpecie de Comi-
tatu Aſtenſi Neuizan.conſi.12.nume.8. inter
conſil. Brun. cum ſimilibus. Item ex ipſa rei
euidentia, ex qua patet prædicta oppida eſſe
ſita conſtitutaúe intra fines & limites Comi-
tatus Aſtenſis, quo fit vt id quod intra fines
† alicuius dominij vel vniuerſitatis ſitum po
5 ſitumque eſt, ad illum dominum ſeu vniuer-
ſitatem pertinere præſumatur.l. Inſulæ italiæ.
ff.de iudic.l.ædc ſacra.§.1.ff.de contrahen.em
ptio.cap.omnes Baſilicæ.16.quæſt.7.Brun.cō
ſil.34.nu.5. poſt Bald. & Socin. per eum alle-
gatos, quos refert & ſequitur Socin.iun. con-
ſil.65.nu.68.& conſi.68.num.6.vol. 1. addens
Pau.de Caſt.in l.1.ff.de acq.poſſeſſ.Dec.conſ.
528.nu.2.Fran. Mar.in ſimilib.terminis in de-
ciſ.Delphina.q.455.nu.1.

His igitur præſuppoſitis ſequentem in iure
infero concluſionem, quòd & ſi diſputari poſ
ſit an in donatione generali alicuius caſtri, ſi-
ue curiæ facta ab Imperatore, veniant iuriſ-
dictio, merum & mixtum imperium, de qui-
bus non eſt facta ſpecifica mentio, ex his quæ
notantur per glo.Bald.& Doct.in cap.vnico.
quæ ſint regalia.& in cap.porro.de priuileg.&
alios cumulatos a Tiraquel. in repetit.l.ſi vn-
quam. in verbo libertis.nu.6.& pluribus ſeq.
attamen poſito quòd veniant, imo fuiſſent ab
Imperatoribus nominatim conceſſa, nihilo-
minus cum titulo donationis Epiſcopis Aſtē
ſibus fuerint donata; in dubio cenſentur Im-
peratores in illis reſeruaſſe ſibi ipſis ius ſupe-
rioritatis, & præcellentiam tex. eſt clarus in
cap.ſolitæ. verſ. quod autem ſequitur, de ma
iorita. & obedien. quo in loco legitur, Sum-
mum Pontificem non negare, quin Impera-
tor præcellat in temporalibus illos duntaxat,
qui ab eo recipiunt temporalia. Ita expreſsè
dicit non paruæ inter Canoniſtas authoritatis
Ioan.Andr.in addit.ad Spec.de iuriſdict.om.
iud.nu.17.in verbo Paſtoralis verſi. ſed ſi ta-
lis donatio. vbi expreſsè dicit, ꝙ ſi imperator
6 † donat, vel concedit aliquod oppidum ali-
cui Eccleſiæ inferiori Eccleſiæ Romanæ, ſem
per in dubio cenſetur ſibi reſeruaſſe ius ſupe-
rioritatis. Nam licet iuriſdictio tranſeat in
Eccleſiam donatariam, attamen ea ſemper
ita hæret oſſibus Imperij, quòd poterit per ip
ſum Imperatorem via recurſus exerceri. quā
concluſionem tacito Io. Andr. tenet etiam
Ang.in l.1.§.fina.in fi.ff.de offi.eius cui mand.
eſt iuriſdict.& Ioan. Andr. refert & ſequitur
Pau.de Caſt.conſi.126.col.1.verſi.breuiter di
ci poteſt. vol.2.quos citat, & ſequitur Card.
ſacri Palatij apoſtolici auditor cap. 1. de Ca-
pit. qui cur.vendid.col. 6. verſi. Si autem fie-
ret donatio alteri Eccleſiæ. Iaſ. plenè conſil.
123. per totum vol. 1. loquens in donatione
facta Epiſcopo Cenetenſi, addens Nicol. de
Vbald.aduocatum conſiſtorialem ita tenere
Boſſ.de crimin. leſæ maieſt.nu.100. poſt Præ-
poſ.& Lauden. per eum citatos: quam con-
cluſionem latiſſimè deffendit. Franc. Marc.
in ſuis deciſionibus parlamenti Delphinat.
quæſt.455.num. 8. & ſequen. Cui deſeruiunt
quæ notantur per glo.fin.& Doct. in cap. Pa-
ſtoralis.de donatio. & Alex. conſil. 24.nu.23.
vol.5. Alberic.de Roſat.in l.fin.C.de iuriſdic.
7 omn.iudic. vbi dicit ꝙ ſi Rex † conceſſit ali-
cui caſtrum cum omni iure, quod ibi habet,
non videtur conceſſiſſe ius regium, quod ibi
habebat, ſi illud in ſpecie non fuiſſet veriſimi
liter conceſſurus. Idem tenuit Laud. de Prin
cip.num.115.Bald.in l.qui ſe Patris, colum.2.
verſi. Item in conceſſione.C.vnde liber.quo
loci inquit.in conceſſione iuriſdictionalium
ſemper cenſeri reſeruatam authoritatem cō
cedentis, & in titulo de feudo March.in prin
8 cip. concludens iuriſdictionem † non poſſe
ſeparari ab origine, vnde orta eſt, & cuius cau
ſa vigorem ſuum obtinet: idq; comproba-
tur arg.not.in cap.loquitur, in §. Epiſcopatus.
in illis verbis vnitas tamen ſeruatur integra
in origine.24.quæſt.1. Prædicta comproban-
tur etiam ex *crebriore* opinione & interpreta-
tione Doct. in cap. intellecto. de iureiur. vbi
9 Bald.firmat iuriſdictiones ſupremas eſſe ſa-
crum ſacrorum, ideò non eſſe in marſupio
Principis ſupremi, quem refert & ſequitur
Felyn. in cap.ad audientiam.nume. 4. de præ-
ſcript. Et quod ſint ſacrum ſacrorum, dicunt
Bart.& idem Bald.in l.prohibere. §. planè. in
fin.ff.quod vi aut clam. imo dicit Bald. in d.c.
intellecto. & in l.1.nu.8.circa fin.C.de hæred.
vel actio. vendit.quòd ſummæ iuriſdictiones
non ſunt in manu Principis. Didac. lib.pract.
quæſt.cap.14.num.1.in fin. Hinc ſcribit Iaſ.in
prælud.feud.nu.77.poſt Bald.& Lauden.locis
præcitatis. quòd quando Imperator alienat
expropriando & penitus à ſe abdicando ſupe
rioritatem, non tenet alienatio quo ad prædi-
ctam ſupremam ſuperioritatem. hoc etiam
dicit Pau.de Caſt.in d.l.deprecatio, num.6.ff.
10 ad l.Rhod.de iactu.quia Imperator † non po
teſt alienare terram Imperij quantum ad to-
talem alienationem, vt nullo modo ſubſint
Imperio, niſi alienatio fiat in Eccleſiam Ro-
manam. cap. fundamenta de electio.in 6. vbi
Doct. Et idem etiam expreſsè ſequuntur Gul
liel.de Cun.Bart.Bald.& Salic.in princip.ff.&
Iacob.Butrig Bald.& Salic.in princip.C. Bal.
Ang.& Alex.in l.filio quem pater.ff. de lib. &
poſthum. poſt alios ibidem ab Alex relatos,
& latè etiam tenet.conſi.24.nume.24.lib.5.&
idem firmat.Io.Baptiſt.à ſanct.Seuer.in l. cun
ctos populos.num.10.C.de ſum.Trinit.& fid.
Cathol. & in l.Imperium nu.35.ff.de iuriſdic.
omn.iudic.poſt Bald.conſil.ibi citato. Et præ
dicta procedunt, etiam ſi alienatio eſſet con-
cepta verbis generalibus, quia non veniunt
reſeruata Principi in ſignum ſupremæ pote-
ſtatis

ſtatis, teſte Rip.in l.obligatione generali. nu.
1.& 2.ff. de pignor.& hipothec. poſt Bald.
Alex.Felin. & Iaſ. locis citatis. Dec.in l.Impe
rium.num.55.ff.de iuriſd.omn.iudic. His de-
ſeruiunt quæ ſcribũtur in deciſ.Pedemõ.101.
num.11.& 12.vbi poſt Abb.Luc.de pen. Lau
den.Dec.& Afflic. locis citatis concluditur,
quod in his quæ competunt alicui iure domi
nij, vel ſpecialis reſeruationis, concedendo
vnum ita intelligitur eſſe conceſſum, quòd
aliud remanens ex ipſa conceſſione non vio
11 latur, ideo Imperator † donans Caſtrum,ſo
lum intelligitur donare ius priuatum, non au
tem conueniẽtia ſibi vti Imperatori,ea enim
eius perſonæ cohærent. Paul. de Caſt. in l.de-
precatio num.6.ff.ad l.Rhod.de iact. Luc.de
pen.in l.1.C.de priuileg.Schol.lib.12.& in l.1.
col.3.verſi. ſed pone.C.de veteran. eo.lib.12.
quem refert & ſequitur moder. Pariſ. de feu.
§.1.glo.5.verſi.& ſiet num.53. & tribus ſequẽ.
vbi expreſſè poſt alios ibi citatos concludit
12 ꝙ in cõceſſione Caſtri, Ducatus, † aut Comi
tatus facta per ſupremum Principem cũ clau
ſula cum omni Imperio, & omni iure, nihil
penitus, reſeruato, non veniunt neq; inſunt
regalia, nec alia reſeruata Regiæ Maieſtati,
quia talia nõ ſunt alienabilia per Principem.
& num.56.reprehendit Bald.qui contrarium
conſi.201. pro Epiſcopo Boluaco conſuluit,
imo ſecundum aliquos etiam per contractũ
aut alio modo ab Imperatore in præiudiciũ
ſucceſſorum concedi non poſſunt. cap. 1. &
ibi Bald.quæ ſint Regal. & in tit. de pace con-
ſtan.verſic.amplius. quem refert, & ſequitur
Felin.in cap.1.col.4.verſi.4.declara. de proba-
tio.& etiam ſi voluiſſet Imperator, nec hoc à
ſe abdicare potuiſſet, per notat. in cap. 1. de
renuntiat. in glo. in verbo, & erat. Et multo
magis hæc in caſu noſtro vrgent, cùm expreſ
ſè Imperatores donantes in dictis donationi
bus ſibi ipſis reſeruauerint dictam ſuperiori-
tatem, præſertim Henricus iij. in inſtrumen-
to confirmationis ſeu conceſſionis factæ an-
no 1041. ſeptimo calen. Februarij, cuius co-
pia fuit Romæ tranſmiſſa, quo nominatim
ꝓhibet cuiuis perſonæ magnæ vel paruæ ne
prædictum Epiſcopum, eiuſue ſucceſſores in
bonis donatis moleſtare ſine legali iudicio
præſumat, quæ verba, ſine legali iudicio,
propriè loquendo de ipſorum Imperatorum
ſeu eorundem Magiſtratuum iudicio intelli-
13 gi debent. Cum aliud ſint leges, † aliud Cano
nes cap.1.de nou.oper.nuntiat.Bar.in l.Priui-
legia.C.de ſacroſ.eccleſ.& in tract. de Poteſt.
Eccleſiaſt. & ſecula. incerto authore cap.82.
14 nu.13.Nam cùm diuerſa ſint nomina, † vnum
non venit appellatione alterius.l. ſi idem. C.
de codicil. Idq; manifeſtè probatur ex impo
ſitione pœnarum cõtrauenientibus, quarum
dimidia Cameræ Imperiali non autem apo-
ſtolicæ applicatur, & in alia conceſſione pœ
nes D.Epiſcopum exiſten. vbi hæc verba le-
guntur, ſalua iuſtitia noſtra.

Nec obſtant, quæ poſt glo.not. Inno.Abb.
& Felin.in d.ca.ſolitæ: concludentes ab Epi-
15 ſcopis † eſſe appellandos Archiepiſcopos
etiam in ſententijs cauſarum temporalium,
per tex.in cap.Romana de appella.in 6.Quia
reſpondetur debere intelligi de ſententijs la-
tis in temporalibus in terris Epiſcoporum,
immediatè ſubditis Eccleſiæ Romanæ, ſecus
ſi dicti Epiſcopi titulo donationis habuerint
dictas terras ab Imperatore, quia tunc appel
latio ad Imperatorem interponi debet. Ita
expreſſè tenet Iaſ.in conſi.123.vol.1. poſt Ca
ſtren. & alios concitatos, quam opinionem
etiam ſequitur Fran. March. & alij ſupra rela-
ti. Item quia non procedunt contraria, at-
tentis dictis clauſulis reſeruatiuis, quarum vi-
gore legitur Hẽricum ſeptimum anno 1313.
die 6. Iunij ſuo reſcripto mandaſſe Epiſcopo
Aſtenſi ſub pena indignationis, vt opem &
auxilium ferret Amedeo Comiti Sabaudiæ
in aprehendenda poſſeſſione Ciuitatis & Co
mitatus Aſtenſis Donati eidem Amedeo
ann. 1313.

Rurſus reſpondetur, quòd iuxta mox re-
ſponſa obſeruatur in Epiſcoporum ſenten-
tijs intra dominium Sabaudiæ Ducalem præ
ſertim Archiepiſcopatus Taurinen. & Epi-
ſcopatunm Auguſtæ, hiporediæ, & Montis
regalis, & in omnibus vltramontanis.

Nec obſtat, quòd in terris Epiſcopi Aſten-
ſis fuerit præſcriptum contrarium, quia ad-
hoc reſpondet Iaſ.d.conſi.123.col. fi. Ex qui-
bus concluſionibus neceſſariò ſequitur alia,
quòd ſicut Imperator ipſe, ſi prædictum Co-
mitatum Aſtenſem penes ſe retinuiſſet quæ-
cunque onera ratione dictæ ſuperioritatis, &
ſupremæ iuriſdictionis dictis oppidis impo-
nere potuiſſet. C.vectig.nou.inſtit.non poſſe
& C. de indict. & ſuperindict. lib. 10. vt ſupra
probauimus; Ita prædicta omnia Sereniſſi-
mus Dux, & Comes tamquàm inueſtitus per
petuo de dicto Comitatu cum omnibus rega
libus, in eo poteſt omnia facere, quæ Impe-
rator in ſuo Imperio poteſt Iaſ.cõſi.227. col.
8.& conſt.136.num.4.vol.4.Curt. Iun. conſil.
100.nu.3.Rip.lib.2. reſpon.cap.3.in fi. & Soc.
conſi.166.num.1.& 2.vol.2.cum aliis conge-
ſtis in deciſ. Pedemont.155.nu. 1. Præſertim
attentis priuilegijs Imperialibus a ſancta ſede
Apoſtolica confirmatis, quibus vicarius per
petuus Imperialis in tota ſua ditione, proin-
de in dicto Comitatu, & nominatim in Diœ-
ceſi Aſtenſi conſtituitur, illiq; eandem reue-
rentiam, & obedientiam ab epiſcopis debe-
ri mandatur, quæ Imperatori præſtanda
eſſet.

Nec prædictis aduerſatur allegata præſcri-
ptio non recognoſcendi Imperatores, pro-
inde Comites Aſtenſes in ſuperiores, Cùm
multis modis reſponderi poſſit. Primo: quia
16 ius † ſupremi dominij nullo tempore præ-
ſcribi poteſt. l. comperit vbi glo. & Doct. C.
de præſcrip. 30. vel 40. annor. quam in termi
nis noſtris citat Iaſ. d.conſi.123.col. fina.ver.
nec prædictis habet obſtare.vol.1. poſt Bald.
in authen.quas actiones. C. de ſacroſ. eccleſ.
& in l.Imperium, col.8.verſ. limita iſtam con

cluſionem.ff.de iuriſd.omn.iudic.& ibi in addit. Felin.in c.cum te col. 5. verſic. quia nulla præſcriptio, de re iudic. Guid.Pap.q. 416.

Sed quia prædictus articulus dubitabilis eſt ex adductis latè per Felin.poſt Abb. in ca. cùm non liceat.num. 10. vſq; in fi. de præſcriptio. & per Balb. de præſcriptio. in 2.part. 5. part. principalis quæſt. 2. concludentes opinionem affirmatiuã videri crebriorem, ideò ad ſecundam reſponſionem deueniendum eſt; videlicet impediri præſcriptionem propter malam fidem: nam cùm Epiſcopi Aſtẽſes, qui pro tempore fuere, ſciuerint donationes ab Imperatoribus factas continere clauſulas reſeruatiuas ſuperioritatis, de quibus ſupra ſcripſimus, certum eſt ex tali ſcientia induci malam fidem, quæ impedit omnem præſcriptionem tam de iure ciuili, quàm Canonico. vulg. c.fin.de præſcriptio. cui deſeruit tex. in l. cùm notiſſimi. §.fi. C.de præſcript. 30. vel 40.annor.

Quòd autem ſcientiam habuerint dictarũ clauſularum probatur euidenter, quia inſtrumenta donationum Imperialium, in quibus inſertæ leguntur dictæ clauſulæ reſeruatiuæ fuerunt penes Epiſcopos Aſtenſes, & hodie adhuc exiſtũt apud modernum Epiſcopum, prout eſſe etiam præſumuntur arg. notat. in l. 1.§.quod penes.ff.de fide.& nommaro.& hæred.tutor.& curat.

Rurſus reſpondetur aſſertam præſcriptionem non fuiſſe perfectam, quinimo interruptam, ſaltem reſpectu prædicti iuris imponẽdi, & exigendi onera dictis oppidis Eccleſiæ Aſtenſis, cùm proponatur pro notorio Sereniſſimũ Ducem a x. xx. xxx. xl. l. annis elapſis, & a tanto tempore citra, cuius initij memoria non extat in contrarium iuncto tempore ſuorum anteceſſorum Comitum, fuiſſe & eſſe in poſſeſſione ſeu quaſi imponendi, & exigendi onera, præſertim continentia publicam vtilitatem à villis, terris, oppidis, ſeu hominibus ipſarum Epiſcopatus Aſtenſis, prout ab alijs feudatarijs dicti Comitatus ſciẽtibus, patiẽtibus imo & conſentientibus Epiſcopis pro tempore exiſtentibus, nec non hominibus dictorum oppidorum, ſicq; fuiſſe declaratum reſcripto Regio anno 1516. cuius copia etiam fuit tranſmiſſa: Quæ exactiones dubio procul interruperunt omnem præſcriptionem cap. illud autem. de præſcriptio. glo. in verbo, per executorem. in l. ſicut, vbi & Bar. C.de præſcript. 30. vel 40. anno. His deſeruiunt quæ ſcribit Felyn. in cap. cùm nobis. nu. 3. verſi. Inferiori tamen. de præſcriptio. vbi dicit quod inferior qui acquiſiuit talia præſcribendo contra Principem, poſſet ea perdere præſcriptione communi. Quæ omnia facilè probari poterant, & poſſunt tam per teſtes quàm ſcripturas, quibus probatis in tuto ſunt iura prædicti Sereniſſimi Ducis non obſtantibus allegatis per Albã ſuis conſi. 62. 63. & ſequen. Cum diuerſæ poſſint adduci rationes de vno caſu ad alium præſertim in verbis donationum Imperialium, & quia Duces Mediolani non erant in poſſeſſione exigendi per longiſſima tempora, prout deducitur in caſu noſtro extare Sereniſsimum Sabaudiæ Ducem, in multiſq; pungi poſsunt eius dicta præcipuè dum æquiparat donationem factã eccleſiæ Aſtenſi donationi factæ Eccleſiæ Romanæ, quæ æquiparatio a iure reprobatur vt in authen. quas actiones. C. de ſacroſ.eccleſ. & per Ioan. Andr. & alios Doctores ſupracitatos: quòd autem publicæ vtilitatis imo neceſsitatis gratia fuerint impoſita huiuſmodi onera ſiue munera, omnibus liquidiſsimè conſtat, cùm potiſsima ac finalis cauſa indicẽdi onera ipſa ea fuerit, vt zizaniam Hæreticæ prauitatis, quæ iã in Pedemontana, Aſtenſiq; regione pullulauerat, & ſerpebat, eradicaret, & ſibi ſubditos ac finirimos ſub ſanctæ, & ortodoxæ Romanæ Eccleſiæ obedientia pro
17 poſse contineret, quo caſu vtilitate, † & neceſsitate vrgente, & præſertim prædicta nec dignitas aliqua, nec priuilegium, aut ipſamet Religio a collectis, & muneribus excipitur nec excuſatur Dyn.& Rayn.de Forliu.Bal. & Imo. in l. ſi ex toto. in princip. ff. de leg. 1. & not.idem Bald.in l. iubemus.nume.1. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & Barto. in l.1.in fi. C.de oper.liber. ſequitur Flor.in d.l.iubemus. Ant. de Butr. in ca.peruenit extra de immunit. Eccleſ. & not. idem Bald.in l.quod ad præſens. C.de Murileg. lib. 11.& per Angel. in l. diuus, per illum text. ff. de petit. hæredit. quod ſequitur apoſtil. ad Bald. in d.l. iubemus. in verbo neceſsitatis. C. de ſacroſanct. eccleſ.

Concludo igitur Sereniſsimum Ducem & Comitem Aſtenſem fuiſse, & eſse in poſſeſsione ſeu quaſi imponendi, & exigendi onera præſertim publicam vtilitatem reſpicientia à terris vaſsallorum Epiſcopi Aſtenſis, & propterea in ea non debere moleſtari, ſed manuteneri prout ſperat.

SVMMARIVM.

1 *Actor dicitur ille, qui alium ad iudicium vocat ſeu trahit.*

2 *Reſcripti manutentionis executio dicitur actus extraiudicialis, & non facit cenſeri manutentum eſſe actorem, niſi pars aduerſa ad id citata ſit, vel iudex interueniat.*

3 *Actor qui ſit, & qui reus ex principio cauſæ cognoſcitur, vnde qui alium ad iudicium trahit actor dicitur.*

4 *Agere prohibitus non cenſetur excluſus ab exceptione & defenſione, limita tamen concluſionem vt ibi.*

5 *Iudicium mutatio, aliam eſſe cauſam vel iudicium non facit.*

6 *Appellatio non immutat quin actor originarius per appellationem remaneat actor.*

7 *Mandatum in cauſa producens, procuratorio nomine comparere cenſetur, licet id præciſè non dicat.*

8 *Agens debet præuenire in adimplendo promiſſa alids malè agit contra partem ad obſeruantiam.*

9 *Locatæ rei locatori mercedem retinere licet, quando locator primò loco locationis inſtrumento contrauenit.*

Man-

10 Mandato quantumuis generali nunquam cenſetur conceſſa facultas qua mandatarius poßit incidi facere mandantem in pœnam ſeu periurium, aut aliam rem illicitam.

11 Cauſa quando reducitur ad non cauſam perinde eſt ac ſi ab initio non fuiſſet.

12 Cauſa ceſſante ceſſat effectus.

13 Rem & pretium ſimul retinere eſt contra æquitatem & legem ſcriptam.

14 Excipiendo multa conſequi poſſunt, quæ non agendo.

15 Fruſtra quis, quod ſibi debetur petit, ſi non impendit quod ipſe debet.

16 Dies executionis reſcripti attendi debet, non autem dies conceſſionis eiuſdem.

17 Reſcripti ſuppntatio fieri debet inſpecto tempore præſentationis, non autem conceſſionis eiuſdem, & ſic attenditur dies præſentationis non dies datæ.

18 Ordo intellectus, ordini verborum præferendus eſt.

19 Annus ſecundum morem Romanum, a die Natiuitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti, computari debet.

20 Ius ſuperueniens pendente iudicio ex cauſa tamen de præterito, in iudicio deduci poteſt, & ſuper eo condemnatia ſequi.

21 Oblatio tempore incongruo, & poſt ius quæſitum parti facta, offerentem non releuat.

22 Oblatio verbalis inualida dicitur.

23 Oblatio verbalis etiam in iudicio facta, non ſufficit.

24 Debitor qui ante ſolutionem, pignoratitia actione egit, licet rectè non egerit, tamen ſi in iudicio pecuniam offerat, debet & rem pignoratam, & quod ſua intereſt conſequi.

25 Offerat, verbum adiunctum accuſatiuo, pecuniam, strictè intelligi debet & de naturali & reali pecuniæ oblatione, non de verbali.

26 Creditoris abſentia a loco ſolutioni deſtinato, debitorem excuſat, ne abſentia durante in mora eſſe dicatur.

27 Fallit concluſia ſi creditor ibi Procuratorem ad pecuniam recipiendam reliquit.

28 Debitor non excuſatur à mora propter abſentiam creditoris à loco ſolutioni deſtinata poſt cœptum iudicium, ſed ſolum ante.

29 Debitor licet non conſtituatur in mora non ſoluendo in loco ſolutionis deſtinato propter abſentiam creditoris, non tamen a debito liberatus dicitur.

30 Pacta facto in eius fauorem quilibet renuntiare poteſt.

31 Conductor non ſoluens mercedem locationis tempore conuento a conductione expelli poteſt.

32 Depoſitum factum tempore incongruo, non releuat deponentem.

33 Depoſitum non dicitur legitimè factum niſi depoſitarius ſe obliget ad reſtituendum depoſitum creditori.

34 Iuramentum moræ purgationem non admittit.

35 Moræ purgationem æquitas Canonica admittit.

36 Aequitas Canonica quòd mora purgari poſſit, de iure ciuili locum non habet.

37 Aequitas canonica in foro contentioſo locũ non habet, ſed tantum in foro pœnitentiali.

38 Aequitas canonica quòd mora purgari poſſit non procedit in iuramento promißorio, vel vbi mora eſt geminata, aut lis conteſtata, aut ſi de conſiderabili creditoris intereſſe agitur.

39 Iuramentum promiſſorium habet vim continuæ interpellationis, ita vt mora ſecundum communem opinionem purgari non poſſit.

40 Moram purgare non poteſt, qui tenetur ex parte ſua aliquid adimplere, niſi prius adimplenda offerat.

41 Mora quòd æquitate canonica ſuadente purgari poſſit ſanè intelligi debet, videlicet ſi celeri ſatisfactione purgetur.

42 Moræ purgatio licet iudicis arbitrio relinquatur, tamẽ arbitrium duo menſes a die moræ excedere non debet aliàs creditor grauari diceretur, qui propterea appellare poßet.

43 Locator non poteſt expellere eum qui a conductore conduxit, ſi ipſe primo conductori ſoluit, quamuis primus conductor locatori non ſoluerit, Limita. tamen concluſionem duobus modis vt ibi.

44 Conductor ſecundus à locatione expelli poteſt ſi nec ipſe, nec primus conductor, mercedem locationis locatori ſoluerunt.

45 Locator ciuiliter & naturaliter poſſidẽs, poteſt expellere quemlibet detentorem, etiam cauſam habentem ab eo qui cauſam à locatore habet.

46 Locatori competit interdictum retinendæ poßeſſionis aduerſus ſecundum conductorem habentem cauſam a primo conductore, non tamen poteſt eum expellere propria auctoritate.

47 Emphyteota primus ſi fecit ſecundum emphyteotam de voluntate domini directi, & neuter ſoluit canonem, vterque a Domino directo expelli poteſt.

48 Iure datoris reſoluto, & ius acceptoris reſolutum cenſetur.

49 Interlocutum quod eſt ab eodem iudice diffinitiua ſententia reuocari poteſt.

50 Poſſeßionis commoda multa ſunt, & inter cætera fructuum perceptio.

51 Sententia delegati a Senatu ita media cautione non obſtante appellatione interpoſita executioni demandari debet, ac ſi ipſiuſmet Senatus eſſet.

52 Sententia lata in poſſeßorio, quacunque appellatione aut ſupplicatione non obſtante executioni demandari debet.

53 Aequalitas in iudicijs ſeruari debet.

CONSILIVM QVARTVM.

ET ſi ex lectura actorum, cuilibet oculato iudici liquere poſſit ſentẽtiam in fauorem Illuſtriſsimi Cardinalis Altaemps ritè & rectè prolatã fuiſſe, attamẽ quo munus iudicantis explerem iuxta notata per Felyn. in cap. dilectus, nume. 3. de reſcript. mihi viſum fuit ad veritatis cognitionem paucula infraſcripta adducere: pro quorum comprobatione præmitto Reuerẽdiſs. D. Bernardinum Caluum, & Nob. Bernardũ Caſtagnam eſſe in dicta cauſa originales actores, cùm clarè pateat ipſos primo in ius vocaſſe M. D. Iuſtum vicomercatum, etiam tamquàm præfati Illuſtriſsimi Cardinalis procuratorem, proponendo Caſtagnam virtute locationis eidem a dicto. D. Caluo factæ, eſſe in poſſeſſione & tenuta bonorum præpoſituræ Vezolani manutenendum, petens inhiberi dicto D. iuſto & alijs quibus expedierit, ne ipſum Caſtagnam turbent, & moleſtẽt in dicta

poſſeſsione citra iuditialem cognitionem,
idque clarè legitur in precibus & reſcriptis a
Caſtagna obtentis.

Primò ſub die quinta Iunij, quo mandatur
citari D. Iuſtum ad diem quintam poſt præ-
ſentationem reſcripti compariturum coram
Illuſtriſsimo Senatu, dicturum cauſas, quare
ſupplicata Caſtagnæ fieri non deberent, man
dando intereà ipſum Caſtagnam non mole-
ſtari in tenuta bonorum, de quibus ſupplica-
tur: Cuius reſcripti vigore die Decima ſexta
Iunij, fuit ad diem vigeſimam primam eiuſ-
dem menſis citatus D. Iuſtus, qua die Caſta-
gna aliud reſcriptum obtinuit, quo commit-
titur Senatui vt in dicta cauſa procedat, parti-
busque iuſtitiam miniſtret. Et huius poſterio-
ris reſcripti præſentatio inſtante Caſtagna fa
cta legitur præfato D. iuſto die vigeſimo ſex-
to dicti menſis Iunij. Item ex alijs precibus a
Caſtagna Senatui porrectis, & reſcripto ac or
dinatione ab Excellentiſsimo Senatu die vi-
geſimo quinto menſis Iunij obtētis, & in per-
ſonam præfati D. Iuſti die 26. Iunij exequu-
tis, quibus mandatum legitur partibus vt cō-
pareant die vigeſimoſeptimo dicti menſis Iu
nij inhibitionibus in fauorem D. Caſtagnæ la
xatis, in ſuo robore remanentibus: qua die vi-
geſimoſeptimo Iunij virtute prædictarum li-
terarum & ordinationis coram Senatu com
paruit Caſtagna, dicens ſe in prædicta cauſa
ſupplicantem, producens porrectam ſuppli-
cationem, & literas, necnon alia reſcripta ab
eo obtenta, & duo inſtrumenta locationum,
ac inſtrumentum procuræ D. Calui, apochā
& comparitionem, cum alijs iuribus, petens
ſe diffinitiuè manuteneri, in dicta conductio-
ne, & inhiberi parti ne eum moleſtet. Et ex
aduerſo comparuit D. Iuſtus tamquàm is, cō-
tra quem fuit ſupplicatum, fidem faciens de
eius mādato, cuius virtute ſubſtituit Iacomel
lum, petens copiam productorum per Caſta-
gnam cum termino opponendi ſibi tradi,
Quibus auditis Senatus decreta copia produ-
ctorum aſſignauit Iacomellum ad opponen
dum, & recognoſcendum literas miſſiuas, &
apocham. Ex quibus omnibus manifeſtè li-
quet prædictos Caluum & Caſtagnam in hac
cauſa fuiſſe & eſſe originales actores, quia ipſi
primò Illuſtriſsimum Cardinalem ſeu D. Iu-
1 ſtum eius procuratorem in iudicium † voca-
uerunt, & traxerunt vulg. l. in tribus. ff. de iudi.
cap. forus. §. accuſaror. & §. reus, de verb. ſigni-
fica. cum alijs pluribus cumulatis a Roma. cō
ſil. 217. Bart. in l. libertus. ff. de in ius vocan. &
in l. de pupillo. §. fina. nu. 2. & 3. ff. de nou. ope.
nunciatio. quos refert & ſequitur Dec. conſil.
43. nume. 5. verſ. ſed prædictis reſponderi po-
teſt. & conſi. 487. nu. 10. & conſi. 680. in fine.

Nec obſtat, quod dicitur nomine præfati
Illuſtriſsimi Cardinalis fuiſſe ſub die ſecunda
Iunij obtentum reſcriptum Ducale, quo mā-
datur Cardinalem manuteneri in poſſeſſione
dictæ præpoſituræ, & bonorū, inhibēdo om-
nem moleſtiā, & ſub die decima octaua eiuſ-
dem menſis fuiſſe manutentum. Quòdq; præ-
fatus D. Iuſtus vti procurator Illuſtriſſimi Car
dinalis die quarta Iunij expreſsè inhibuerit
Caſtagnæ, ne vlterius ſe impediret in dictis bo
nis, quæ omnia contendit Caſtagna, præſtitiſ-
ſe occaſionē parti agenti pro defenſione ſuo
rum iurium ad principem recurrendi, & obti
nendi prædicta reſcripta, ac in ius vocandi di-
ctum D. Iuſtum, mercedemque retinendi,
quia hæc facilè tolluntur.

Nam quod attinet ad executionem reſcri-
2 pti manutentionis; cùm ſit † actus extraiudi-
cialis teſte Alexan. in l. 4. §. ſi ex conuentione,
col. 2. ff. de re iudi. præſertim cùm ad eam vo-
catus non fuerit Caluus, aut Caſtagna, vt con-
cludit Pariſ. in c. cùm inter. de exceptio. poſt
Fely. & Dec. ibi. & multo magis prætenſa in-
hibitio facta ſub die 4. Iunij, cùm legatur fa-
cta à dicto D. iuſto, & in domo propria Caſta
gnæ nullo iudice interueniente, ſequitur ex di
ctis actibus extraiudicialibus non fieri, quomi
nus prædicti Caluus & Caſtagna, qui non cita-
ti in ius vocarunt D. iuſtum, dicantur origina-
les actores, d. l. in tribus, cum alijs ſupra allega
tis per Roma. d. conſi. 217. qui loquitur in for-
tioribus terminis, videlicet in eo qui captus
prætendebat capturam fuiſſe illicitam. Alex.
in d. l. libertus. col. 2. reprobata opinione Bu-
trij in cap. cùm inter. de exceptio. Fely. in cap.
intelleximus. nu. 4. & 5. de iudic. Dec. in d. cap.
cùm inter col. 6. in fin. & col. 7. in princ. de ex-
ceptio. alioquin ſequeretur quòd agēs actio-
ne iniuriarum, vi bonorum raptorum, legis
Aquiliæ, furti, & remedijs retinendæ ſeu recu-
perandæ poſſeſſionis, & regulariter alijs actio
nibus contra non obſeruantem promiſſa nū-
quam diceretur actor, quia facto aduerſarij
non obſeruantis prouocatur ad agendum:
quod dicere quantum iuris diſpoſitioni ad-
uerſetur, vnuſquiſque mediocriter iudicare
poterit.

Nec etiam in contrarium pugnat, quod di-
citur, præfatum D. Iuſtum impetraſſe reſcri-
ptum, quo fuit citatus Caſtagna coram iudi-
cibus delegatis proceſſurus in dicta cauſa vſ-
que ad ſententiam diffinitiuam.

Quia non propterea Caſtagna, qui primò
citauerat D. Iuſtum coram Senatu deſinit
eſſe actor, nec D. Iuſtus reus d. l. libertus vbi
Bart. quem refert & ſequitur Felyn. in d. cap.
intelleximus. nu. 5. verſi. Item eo ipſo, quibus
accedunt quæ ſcribit Dec. in d. cap. cùm inter
col. 5. verſi. & quia ad iudicandam, de excep.
vbi iuribus per eum allegatis concludit ad iu
3 dicandum aliquem eſſe reum, † vel actorem
debere inſpici principium cauſæ. facit quod
ſcribit Iaſ. in d. l. libertus. verſi. limita iſtam re-
gulam, poſt Innoc. in cap. ſi verè circa finem,
de ſenten. excommunicat. quo loci poſita re
4 gula, quòd prohibitus agere, † non cenſeatur
excluſus ab exceptione, & defenſione; eam li-
mitat non procedere, quando defenſio conſi
ſteret in reconuentione: quam limitationem
declarat debere intelligi, ſi reconuentio eſſet
ex alia cauſa, quam ex ea qua ipſe cōuenitur,
ſecus ſi ex eadem cauſa; quia tunc adhuc dici-
tur

tur reus. ſed in caſu noſtro cauſa quam proſe-
quitur D. Iuſtus coram Illuſtriſsimis delega-
tis eſt eadem, quæ fuit intentata per Caſtagnã
coram Excellentiſſimo Senatu, ergo adhuc
remanet reus D. Iuſtus. Nec mutatio iudicũ
5 † facit aliam eſſe cauſam vel iudicium. vulg. l.
proponebatur. ff. de iudic. Cui accedit text. in
l. ſi quis cùm totum. §. ſi ancillam. ff. de exce-
ptio. rei iudic. & hæc comprobantur ex notat.
in l. hi qui. C. de appellatio. & in c. in præſen-
tia. de renunciatio. vbi dicitur per appellatio-
6 nem † non immutari, quin actor originarius
remaneat actor.

Quod autem D. Caſtagna comparuerit,
actusque fecerit nomine ſuo, & tamquam
procurator D. Calui, legitur in dicto primo
memoriali tento ſub die vigeſimaſeptima
Iunij: in quo inter cætera iura ibidem produ-
cta exhibuit dicti D. Calui mandatum genera-
le cum libera, rogatum die decimoſeptimo
Iulij milleſimo quingenteſimo ſexageſimo
octauo, & licet in dicto memoriali non dixe-
rit ſe comparere procuratorio nomine Cal-
7 ui, attamen producendo mandatum † cenſe-
tur etiam eo nomine comparere, teſte Bart.
* *communiter* recepto in l. poſt dotem, nu. 12. ff. ſo
lut. matrimo. quem ibi ſequitur Alexan. & la-
tè Iaſ. nu. 72. & pluribus ſequen. Pariſ. plura iu-
ra ad hoc adducens in conſi. 117. nu. 29. vol. 1.
& id clarius apparet ex mandato ſpeciali ad
hanc cauſã locationis dictæ præpoſituræ Vez
zolani proſequendam rogato die ſeptimo Iu
lij, & per Caſtagnam die decimotertio eiuſ-
dem menſis Iulii producto.

Nec aduerſatur, quòd poſtea in ſequen-
tibus memorialibus reſpectiuè non fuerit
expreſsum, quod ageretur nomine dicti
Calui.

Quia cùm per productionem dictorũ man
datorum actus tunc facti cenſeantur etiã pro-
curatorio nomine dicti Calui facti iuribus ſu-
pra allegatis, dicitur actus ſequentes, etiam ꝙ
dictum non fuerit eos fieri nomine dicti Cal-
ui, cenſeri debere eo nomine factos, ex doctri
na Bart. in l. ita ſtipulatus. §. Griſogonus, nu. 8.
ff. de verbo. obligatio. quem refert & ſequitur
Alex. in l. 1. §. nunciatio. col. 3. ff. de nou. oper.
nunciat. & ibi Iaſ. nume. 3. & in l. mater nu. 29.
C. de rei vendica. quos citant & ſequuntur
Ruyn. conſi. 47. nume. 7. & conſi. 61. nume. 34.
vol. 5. Pariſ. conſi. 107. nu. 39. vol. 3. Nata con-
ſil. 636. nu. 68. & prædicta ſine dubio clarared
duntur etiam ex cedula à Caſtagna die 4. Au-
guſti producta incipien. *il Signor Giuſto Vico-
mercato* in illis verbis, *maggiormente che detto
Caſtagna in tutto queſto fatto repreſenta la perſona del
detto Caluo condutore eſſendoui legitimo procuratore.*
Vt acta docent, & in ordinatione Illuſtriſs.
Delegatorum prolata ſub die vigeſima ſe-
ptembris proximè præteriti, qua pronuncia-
tum legitur præſatum Caſtagnam compare-
re tam nomine proprio, quàm procuratorio
præfati Calui, quæ ordinatio tranſitum fecit
in rem iudicatam, cùm ab ea non appellaue-
rit Caſtagna.

Præſuppoſito igitur (ſtantibus præmiſſis)
pro conſtanti D. Caluum & Caſtagnam re-
ſpectiuè fuiſſe, & eſſe originales actores, ſequi
tur vera Iuris diſpoſitio & regula, ipſos acto-
res præſertim Caluum nõ potuiſſe agere nec
iuuari (ſtante maximè partis oppoſitione) in-
ſtrumento locationis a præſato Illuſtriſsimo
Cardinali eidem Caluo factæ, niſi prius obſer
uaſſet eius parte cum iuramẽto promiſſa text.
eſt vulg. in l. Iulianus, §. offerri. in illis verbis,
nulla ex empto actio eſt. vbi gloſſ. Barto. &
* *communiter* Doct. ff. de actio. emp. latè Dec. con
ſil. 119. col. 1. & conſil. 421. poſt Innoc. Barto.
Bald. Paul. de Caſtr. Anchar. Fulgoſ. Alex. &
Ant. de Canar. per eum allegatos: Afflic. de-
ciſ. 220. nu. 4. Pariſ. conſi. 33. num. 77. vol. 1. His
famulatur text. in l. ædiles etiam in fin. ff. de
ædilit. ædic. ex quo text. Bald. in l. ædem. col. 1.
verſ. 2. caſu C. locat. Dicit ordinem eſſe, quod
8 agens † præueniat in adimplendo. Natt. con-
ſil. 50. nu. 4. & ſequen. Cùm igitur dictus Cal-
uus, non ſoluerit mercedem conuentam ſuis
terminis præfixis iuxta per eum cũ iuramen-
to promiſſa, ſequitur neceſſario nullã ſibi ex
dicto inſtrumento locationis cõpetere actio
nẽm, & quatenus cõpetiiſſet exceptione non
implementi excludi, iuribus ſupra allegatis.

Nec etiam ipſi Caluo prodeſt, & Illuſtriſsi
mo Cardinali nocet, quod ex aduerſo allega-
tur, videlicet præfatum Cardinalem miniſte-
rio præfati D. Iuſti ſui Procuratoris primo cõ
traueniſſe dictæ locationi, & proprio iura-
mento, attenta ſecunda locatione facta per
D. Iuſtum procuratorem Cardinalis Domi-
nico de Magiſtris, & dicta inhibitione facta
prædicto Caſtagnæ de ſe non impediendo de
9 bonis dictæ Præpoſituræ, quo caſu † licuiſſe
dicunt eidem Caluo mercedem retinere iux-
ta tradita per Bald. poſt gloſ. in l. ſi traditio. C.
de actio. emp. & in l. cũ proponas. C. de pact.
quia hæc tribus modis tolli poſſunt.

Primò iure negari poteſt Illuſtriſsimũ Car
dinalem cõtraueniſſe eius promiſſioni, quia
ipſe nõ fecit locationem Dominico de Ma-
giſtris, nec inhibitionẽ dicto Caſtagnæ, cùm
legantur factæ à dicto D. Iuſto virtute cuiuſ-
dam mandati generalis prædicti D. Cardina-
10 lis, in quo mandato † quantumuis generali
non cenſetur conceſſa facultas, qua mãdata
rius poſſit facere mandantem incidere in pœ
nam, ſeu periurium, aut aliquam rem illicitã,
l. ſi procurator, §. Celſus ait. vbi Bart. nume. 7.
* Alex. & *communiter* Doct. ff. de condic. indeb.
Bart. in l. de pupillo. §. fina. in princ. ff. de nou.
oper. nunciatio. Felyn. in cap. 1. nume. 8. vt lit.
non conteſt. poſt Bart. Bal. Abb. Imol. & Ro-
man. per eum citatos, & talem poteſtatẽ non
fuiſſe conceſſam præfato. D. Iuſto virtute præ
dicti generalis mandati, ſæpiſſimè & expreſsè
affirmauit pars aduerſa, vt legere eſt in preci-
bus a Caſtagna porrectis die vigeſima quinta
ac in cedula producta die vigeſimaſeptima
Iulii, & clarius in dicta cedula incipiẽte, *il Sig.
Giuſto*. producta die 4. Auguſti, vbi nomina-
tim dicit & benè, per generale mandatum de

quo in actis non potuiſſe D. Iuſtum contra-
uenire dictæ locationi, nec facere incidere
D. Cardinalem in periurium, imo requiri ſpe
ciale mandatum. Cùm ergo D. Iuſtus virtu-
te dicti generalis mandati non potuerit con-
trauenire prædictæ locationi, ſequitur neceſ-
ſariò quod ex dicta inhibitione facta Caſta-
gnæ, & locatione facta prædicto Dominico
de Magiſtris tamquam geſta præter formam
mandati, & a non habente poteſtatem, non
poteſt dici Illuſtriſsimum Cardinalem con-
trauenisse dictæ locationi.

Secundò reſponderi poteſt dato & nõ con
ceſſo, quòd ex tenore dicti mãdati fuiſſet cõ-
ceſſa facultas D. Iuſto locandi Dominico de
Magiſtris &, inhibendi Caſtagnæ modo ſu-
pra relato, attamen quoniam præfata loca-
tio, & inhibitio non habuerunt effectũ, cùm
ſublatæ fuerint ex reſcriptis Ducalibus laxa-
tis ſub diebus 20. & 21. Iunij, & ordinatione
Excellentiſſimi Senatus lata die 25. eiuſdem
menſis, quibus mandatum, & ordinatum le
gitur Caſtagnam non debere moleſtari, nec
turbari in tenuta bonorum prædictæ Præpo-
ſituræ, donec aliter fuiſſet ordinatum, & ipſis
reſcripto & ordinationi dicti D. Iuſtus & Do
minicus obtulerint miniſterio Bernardini de
Magiſtris eorum negotiorum geſtoris ſe pa-
ratos parere, vt videri poteſt in relatione fa-
cta die 25. Iunij, perſeuerauerit que D. Caſta-
gna in tenuta dictorum bonorum, ſequitur
ꝙ locatio, & prohibitio factæ à D. Iuſto per-
inde ſint ac ſi factæ ab initio non fuiſſent. arg.
l. penult. in fi. & l. ſequen. ff. de cõdict. ſine cauſ.
* vbi Bar. & *communiter* Doctores. Andr. de Iſer.
in rubr. quæ ſint Regal. col. fin. in princip. Ti-
raqu. in tract. Ceſſante cauſa part. 1. nu. 215.
11 concludentes. quòd vbi cauſa † reducitur ad
non cauſam, perinde eſt ac ſi ab initio non
fuiſſet. Nam poſtquàm virtute dictorum re-
ſcriptorum, & ordinationis fuerat moleſtia,
& turbatio ſublata, proinde cauſa retentio-
nis mercedis ceſſaret, conſequens eſt vt ceſ-
12 ſante † cauſa retentionis mercedis ceſſare
debuerit ipſa retentio. vulg. regula cap. cùm
ceſsante. de appellatio. cum pluribus cõcor-
dantibus citatis per Tiraquel. in d. prima par-
te num. 11. & ſequen. ita ꝙ poſtea non licuit
D. Caſtagnæ, tam nomine proprio, quàm di-
cti Calui proſequi remedium intentatum, ꝙ
manuteneretur diffinitiuè in dicta tenuta, niſi
ſoluta mercede ſaltim termini cadentis in fe
ſto ſancti Ioannis Baptiſtæ tunc præterito,
alioquin ſequeretur vnum abſurdiſſimum, ꝙ
ipſi Caluus, & Caſtagna poſsent in tenuta di-
ctorum bonorum perſeuerare, fructuſq; eo-
rum percipere, & interea mercedem non ſol
13 uere, & ſic rem † & pretium retinere contra
æquitatem. l. curabit. C. de actio. empt. l. Iulia-
nus. §. ſi ex vendito. ff. de actio. empt. c. conque
ſtus. de vſur. quæ etiam locum habet in con-
tractu locationis, & conductionis. Alex. con
ſil. 121. nu. 4. vol. 5.

Nec ipſos actores deffendit ꝙ præſatus D.
Iuſtus poſt dicta reſcripta, & ordinationem
Senatoriam adhuc moleſtiam intulerit præ-
dictis Caluo, & Caſtagnæ inſtando fructus pe-
nes colonos ſequeſtrari, & ipſi Iuſto remitti,
& vlterius contenderit dictos actores expelli
a dicta locatione: Quia hæc iure peti potue-
runt, ſcilicet fructuum ſequeſtratio, ac dicto
rum agentium a locatione expulſio, præſer-
tim ex iure ſuperuento Illuſtriſsimo Cardina
li ob ſolutionem mercedis non factam in ter
mino præterito, vt inſra latè demonſtrabi-
mus. Nec ipſis actoribus proſunt oblationes;
& depoſita facta, cùm legitimè non fuerint
facta, vt infra etiam clarè probabimus.

Tertiò reſponderi poteſt, admiſſo citra ve
ritatis præiuditium, ꝙ parte Illuſtriſsimi Car-
dinalis fuiſset primò contrauentum, adhuc
repetitur, quod ſupra dictum eſt, videlicet
præfatis Caluo & Caſtagnæ actionem ex di-
cto inſtrumẽto locationis non competijſſe,
niſi antequam agerent adimpleuiſſent, quæ
adimplere Caluus cum iuramento promiſe-
rat, iuribus ſupra adductis. Nam quamuis po-
tuiſſent, ſi contra eos nomine Illuſtriſſimi
Cardinalis actum fuiſſet, excipere de inobſer-
uantia, & contrauentione Cardinalis, & ſic eo
caſu retinere mercedem, donec per Cardina
lem agentem fuiſſet obſeruatum, non tamen
ipſi potuerunt agere aduerſus Cardinalem
ad obſeruantiam contractus, & interea mer-
cedem ſiue pretium retinere iuribus iam di-
ctis; Quibus deſeruit alia iuris regula; ſcilicet
14 multa conſequi excipiendo, † quæ non con-
ſequitur agendo. hanc regulam in terminis
fere noſtris videlicet in contractu emptio-
nis, & venditionis ponit glo. in verſi. poteſt. in
l. ſi in emptione. §. item ſi emptor. per illum
tex. ff. de contrahen. emptio. fruſtra enim quis
15 † quod ſibi debetur petit; ſi nõ impẽdit, quod
ipſe debet. l. ædiles. in fin. ff. de ædil. ædi. & Pau.
de Caſtr. in d. §. offerri. nu. 1. & 2.

Nec obſtat ſi dicatur, ꝙ tempore obtento
rum reſcriptorum nundum venerat dies ſan-
cti Ioannis Baptiſtæ præfixa ſolutioni, ideò
non tenebatur offerre: Quia ſi attendimus
prout de iure attendi debet dies exequutionis
16 † dictorum reſcriptorum, conceſſorum, ſub
diebus 20. & 21. ſactæ Domino Iuſto, die 25.
Item dies ordinationis Senatoriæ videbimus
omnia ſacta die vigeſimaquinta Iunij, & ſic
lapſo die ſancti Ioannis ſtatuto ſolutioni di-
midiæ partis mercedis. ſi autem obſeruamus,
præſentationem dictorum reſcriptorum ſa-
17 ctam Senatui prout attendere † debemus iux
ta notat. per Felin. in cap. cæterum. nu. 11. de
reſcript. legitur præſentatio facta die 27. Iu-
nij, qua die fuit factus primus actus iuditialis,
ſeu primum memoriale coram Illuſtriſsimo
Senatu, & ſic præterita die ad ſoluẽdum mer-
cedem præfixa, qua die petijt Caſtagna ſe ma
nuteneri diffinitiuè, nulla facta oblatione,
quam tamen facere tenebatur iuribus ſupra
allegatis.

Præterea non eſſet forſan errare ſi dicere-
tur, ꝙ primus terminus ſtatutus ſolutioni mer
cedis erat iam præteritus tempore dictæ pro
hibi-

hibitionis, & locationis factæ a dicto D.Iuſto
dictis Dominico, & Caſtagnæ reſpectiuè,
Quia ſi ſpectamus verba conuentionis, nec-
18 non ordinem intellectus, † qui ſemper præ-
ferendus eſt ordini verborum, teſte Bald.in l.
fina.col.6.verſ.item ordo intellectus.C.de hæ
red.inſtituen.per tex.in l.talem.ff.eo.tit. cui fa
mulatur tex.ad literam.in l.nec enim ratio.ff.
de ſolutio.Alex.conſi.161.nu.3.vol.3.quem
refert & ſequitur Pariſ.conſi.31.in fin. vol. 3.
Clarum eſt enim primum terminum datum
ſolutioni mercedis veniſſe in diebus feſtis Na
talibus dicti anni 1569. qui verè præcedunt
diem Diui Ioannis Baptiſtæ eiuſdem anni
1569. Nam & ſi ſecundum ordinem deſcri-
ptnm in dicto inſtrumento terminus cadens
in feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ 1569. ſit pri-
mo ſcriptus, quàm terminus ſtatutus in feſtis
Natalibus eiuſdem anni 1569. attamen ex or
19 dine intellectus incipiendo annum † a nati-
uitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti iuxta mo-
rem Romanorum, ſecundum quem rogatū
legitur prædictum inſtrumentum locationis
indubium eſt terminū ſtatutum in feſtis Na-
talibus dicti anni 1569. præcedere terminum
præfixum in feſto ſancti Ioānis Baptiſtæ eiuſ-
dem anni 1569.quo ſtante ſequitur, ꝙ tempo
re locationis, & prohibitionis ſactæ a dicto
D. Iuſto iam Caluus contrauenerat promiſ-
ſioni iuratæ non ſoluendo in feſtis Natalibus
anni 1569.

Sed demus ordinem ſcripturæ eſſe obſer-
uandum, & iudicium inchoatum fuiſſe ante-
quam dies primæ ſolutionis veniſſet, adhuc
deffendimus, ꝙ aduenientе termino ſtatuto
ſolutioni pendente iudicio, & ipſo Caluo nō
ſoluente iuxta promiſſa cum iuramento po-
20 tuit a locatione expelli, quia ius † ſuperueniēs
pendente iudicio ex cauſa de præterito. po-
teſt in iudicio deduci, & ſuper eo condēna-
tio ſequi.l.ſi rem alienam mihi.§.fin. ff. de pi-
gnorat.actio: cum aliis ſimilibus citatis ibi in
glo.& in l.non poteſt.ff.de iudic. Alber.in l.1.
nu.4.ff.de condict.ſine cauſ.Alex, in l. exitus,
col.fina.ff.de acquir.poſſeſſ.& in terminis lo-
cationis facit tex.in l.ſi quis fundum.§. fin. ff.
locat.Alex.conſi.105.num.14.in fin. & ſeq.&
num.25.& ſequen.vol.3.& conſi.127.colu.1.
verſi.2.reſpondeo.vol.5.Alber.de Roſat.in l.
& an eadem.§.actionis.ver. Item quæro quid
ſi propoſui.ff.de except.rei iudic.& in l.ſi con
ſtante.§.fina.num.1.ff.ſolu. matrim.& ibi Ca
ſtren.num.4.verſi. nec obſtat. Capel. tholoſ.q.
30.Capic. deciſ. 16. nu.6.& ita alias iudicauit
Rot.de anno 1547.die 4. Nouembris in cau-
ſa cuiuſdā varoſini, & porri, & de anno 1551.
die quarta Nouembris in cauſa quorundam
de Bentiuolis prout vidi ſcriptum in libro De
ciſiònum Rottæ ſcripto per Illuſt.Senatorem
a Ponte dum romæ reſſideret.

Nec actores iuuant oblationes factæ per
ipſorum alterum videlicet dictum Caſtagnā
die vigeſimo Iulij,& quarto Auguſti, quia fue
21 runt factæ † incongruo tempore, & poſt ius
quæſitum Illuſtriſsimo Cardinali ob ſolutio-
nem non ſactam tempore conuento, item
22 fuerunt verbales, † & propterea inualidæ.
Bar.in l.acceptam.col.1.C.de vſur. & in l.præ
tor.§.ſi quis paratur circa finē,ff.de nou.oper.
nuntiat.Alex.conſi.130 nu. 12.& pluribus ſe-
quen.vol.4.poſt Barto.Bal. Angel. Ancha.&
Roman.per eum citatos, & conſi. 131. nu. 7.
eo.vol.Socin.iun. conſi. 34. nu.12.& ſequen.
vol.1.Natt.conſi.31.num.6.late.Dom. Rol. a
Valle.conſi.53.num.17.& octo ſequen.& nu.
36. quo conſilio ad contraria reſpondet. &
pro hac opinione, quòd non ſufficiat verba-
23 lis oblatio † etiam in iudicio videtur text.ex-
preſſus in d.l.ſi rem alienam mihi §.fina.ff. de
pignorat. actio. quo loci Vlpianus cenſet de-
24 bitorem † qui ante ſolutionem egit pignora
titia, licet rectè non egerit, tamen ſi offerat in
iudicio pecuniam debet rem pignoratam, &
ꝙ ſua intereſt conſequi: cui accedunt tex. in l.
ſi cum militantibus.in fin.C.de reſtitut.milit.
& in l.3.iuncta glo.in verbo inſerenti ideſt ſol
uenti quod debuerat.C.de iure fiſc.& in l.1.in
illis verbis, & id quod ex cauſa iudicati debes
exolueris.C.de fid.inſtrum. & iur. Haſt. fiſcal.
25 lib. 10. Nam illud verbum, offerat, † adiūctum
accuſatiuo pecuniam, debet ſtrictè intelligi,
ideſt de naturali, & reali oblatione pecuniæ,
arg.not.per Bart.in l. ſolutionis.nu.1.ff. de ſo-
lutio.& Alex.conſi.95.nu.5.vol.3.& in d.l.ædi
les.in fin. ff. de ædilit. edict. vbi iureconſultus
vtitur verbo, præſtat, quod eſt verbum ſacti.
Et ex prædictis iuribus, patet non eſſe tutam
opinionem tenētium in iudicijs ſufficere ob-
lationem verbalem, quæ opinio etiam ſi ve-
ra eſſet non haberet locum in caſu noſtro, cū
non fuerint factæ oblationes tempore con-
gruo. Nec iuuari poſſunt ipſi actores quòd
ſolutiones debebant fieri Romæ, a qua vrbe
tempore ſolutionis præfatus D. Cardinalis
26 aberat, cuius abſentia † ſtante non pòterat
Caluus dici in mora, iuxta doctrinam Barto.
* *communiter* receptam in l. item illa ff. de con-
ſtitu.pecun.

Si quidem licet præfatus D. Cardinalis tē-
pore prædicto abeſſet ab vrbe, attamen ha-
27 bebat ibidem procuratorem † ad recipiendā
pecuniam, quod ſufficit ſecundum Alex. cōſ.
210.col.fin.verſi.& an eidem, & verſic.præte
reà dictus.vol.6.

Secundò poteſt reſpōderi doctrinam Bart.
28 procedere quoad inducendam moram † an-
te ceptum iudicium, ſecus autem poſt iudi-
cium inchoatum, quia tunc debitor non ex-
cuſatur a mora, cùm dies cepti iudicij vim in
terpellationis habeat.Ita reſpondet Alex. di-
cto conſi.210.num.1.& 3.per tex.in l.ſi homi-
nem.ff.manda.in l.ratio.§.ſi per venditorem.
ff.de actio.empt.& notat.in l.vinum.ff. ſi cer-
tum petatur.

Tertiò reſpondetur doctrinam Barto. non
procedere, quando debitor ageret ex contra-
ctu, vltro citraq; obligatorio, quia & ſi in ter-
29 minis Bar.debitor † non conſtituatur in mo-
ra non ſoluendo in loco deſtinato ſolutioni,
propter abſentiam creditoris, non tamen eſt
libe-

liberatus a debito, ideo agendo ad obſeruan-
tiam contractus debet ipſe prius adimplere,
quod ſi non fecerit actio eidem non compe
tit.d.§.offerri cum alijs ſuper citatis.

Quartò reſponderi poteſt, doctrinam Bar.
in d.l.item illa.non habere locum in caſu no-
ſtro.Nam cum pactum de ſoluendo Romæ
fuerit factum in fauorem Illuſtriſſimi Cardi-
30 nalis potuit† illi renunciare.l.penult.C.de pa
ctis.cap.dilecti.de foro competen. & vbique
glo.& Doct.prout illi renuntiauit conſtituen
do D.Iuſtum procuratorem, etiam ſpecialē
ad exigendum pecuniam eidem Cardinali
debitam, cui procuratori rectè ſolui poterat
l.ſolutum.§.ſolutam.ff.de pig.actio. & quem
D. Iuſtum dicti Caluus,& Caſtagna, pro pro-
curatore præfati Cardinalis ad huiuſmodi
mercedem exigendam recognouerunt, &
acceptauerunt ſoluendo illi aureos decem
in præſenti ciuitate in deductionē dictæ mer-
cedis debitæ pro anno 1568.vel 1569.quo fit,
vt non poſſit ſe a mora excuſare, ſi non ſol-
uerunt reſiduum in feſto Sancti Ioannis Ba-
31 ptiſtæ,& propterea à cōductione† potuerunt
expelli.l.quæro §.inter locatorem.ff.locat. c.
propter ſterilitatem. §. verum. & cap. potuit
etiam.eo.tit.iuncta gloſ. Alex. conſi. 105. nu.
12.& 14.in fine,& ſeq.volum.3.& conſi. 131.
nu. 1.& ſeq. vol. 4. Cagnol.in l.ſi quis maior.
nu.51.& ſeq.C.de tranſac.poſt Bal.Alex.Feli.
Iaſ. Ferrat. Parpal.& Ripam per eum citatos
Boer.cōſi.13.nu.17.poſt Inn.Bar.Iaſ.& Alex.
per eum citatos.

Nec ipſos actores releuant prætenſa depo
32 ſita† tamquam facta incongruo tempore l. ſi
ſolutionis.cum alijs ibi in glo.citatis.ff. de ſo-
lution.Iaſ.conſi.9.nu. 15. vol. 1. quibus addo
tex.in terminis.in l.Celſus.ff.de recept.arbitr.
vbi habetur quòd ſi quis intra certum tempus
aliquid dare promiſerit,nec datum erit licet
poſtea offeratur,attamen pœna ſemel com-
miſſa non euaneſcit. Nam qui promittit cer-
to termino ſoluere duo ꝓmittit, ſcilicet ſol-
uere,& certo termino ſoluere. Accedat quòd
depoſitum factum, ſub die vigeſima ſecunda
augusti fuit inſufficiens,quia debebat fieri ſal-
tem de ſcutis 140.& non fuit factum, niſi de
ſcutis 64.& parcellæ productæ per actores ad
probandam ſolutionem dicti termini ſancti
Ioannis Baptiſtæ ꝯcernunt onera anni 1568.
Quod autem prædictum depoſitum fuerit
inſufficiens clarè patet ex ſecundo depoſito
ſcutorum 76. facto die vigeſima ſeptima Se-
ptembris,nec fuerunt legitimè facta,quia de-
33 poſitarius † non ſe obligauit ad depoſitum
reſtituēdum ipſi D.Cardinali creditori, pro-
ut ſe obligare tenebatur ſecundum Iaſ. in di-
cto conſi.9.nu.15.verſ.4.quod talis depoſitio
vol.1. & quia facta poſt proteſtationes iuris
quæſiti præfato Illuſtriſ.Cardinali. Item op-
ponitur dicta depoſita eſſe inualida,cùm non
pure, ſed ſub conditione facta fuerint, dum-
modo, Cardinalis ceſſet a moleſtia,vel patia
tur vti,& frui rebus conductis: quæ conditio
etiam ſi ſit intrinſeca irritat oblationem, &
depoſitum,ſecundum Bar.in l. ſi ſoluturus.in
fi.ff.de ſolutio.quem refert, & ſequitur Sarr.
in Annot.ad Matheſil.ſing.127.num.8.Iaſ.in
d.conſi.9.nu.15.ver.quia &c.licet Bar.non ci
tet. Et dato citra veri præiudicium, quòd de-
poſita fuiſſent legitimè facta,attamen non re
34 leuant actores,attento iuramento, qđ † non
* admittit moræ purgationem,ſecundum *com-
munem* concluſionem de qua per Bar.& alios,
in l.ſi quis maior.C.de tranſactio. & in l. ſi in-
ſula.vbi Rip.nu.9.& ſeq.ff.de verb.oblig. Ma-
theſil.ſingul.50.& ibi in additio.vbi plures re-
feruntur Crauet.conſi.246.num.4. & 5. quod
præſertim dicit procedere quando eſt facta
oppoſitio non implementi, & ex ijs tollitur
obiectum quod fieri poſſet de §. fina. Inſtitu.
de perpet.& tempor.actio. quia debet intelli
gi in caſu, in quo mora purgari poteſt. ſecus
quando purgari non poteſt.

Nec præfatos Caluum, & Caſtagnam de-
35 fendit prætenſa æquitas† canonica, quæ mo-
ræ purgationem admittere videtur. Cum plu
ribus modis poſſit reſponderi.

36 Primò quòd dicta æquitas † non habet lo-
cum de iure ciuili,quod ſeruari debet,præſer-
tim in hac ciuitate.ita reſpondet Alex. conſi.
105.nu.9.& ſeq.vol.1.& conſi. 131. nu. 2.vol.
4.Crauet.d.conſi.246.nu.4.

Secundò reſpondetur dictam æquitatem
37 † canonicam non habere locum in foro con
tentioſo,ſed in pœnitentiali.teſte Roman.ſin
gul.449.cum ibi cumulatis in addit.Pariſ. cō-
ſilio 19.nu.241.vol.2.poſt Bal.Ange. & Alex.
per eum citatos.

38 Tertiò dicimus dictam æquitatem† canoni
cam non procedere in iuramento promiſſo-
rio,vel vbi mora eſſet geminata,aut lis conte
ſtata,ſeu ageretur de aliquo conſiderabili in-
tereſſe creditoris.l.mora.ff.de vſur.cum ſimi
libus.ſic reſpondet poſt alios,per eum citatos
Rip.in l.ſi inſulam,nu.70.77.90. & ſequē.ff.de
verbo.oblig.& in repetit.l.fina. C. de reuocā.
donatio.Pariſ.d.conſi.19.nu.239.& 240.ſequi
tur Alciat.reſponſ.rot.nu.9.& ſequen. ſed in
39 caſu noſtro adeſt iuramentum † promiſſo-
rium,quod habet vim continuæ interpella-
* tionis,ſecūdum *communem* opinionem de qua
in deciſi.Senat.Pedemon.49.num.7.& lis fuit
conteſtata ante oblationes,& depoſita facta,
agiturque de conſiderabili intereſſe Illuſtiſ.
Cardinalis,propter egregiam ſummam fru-
ctuum,& magnum eorum valorem: ſumuſ-
que in foro contentioſo, & ciuitate non ſup-
poſita eccleſiæ,quo ad temporalia,ergo præ
dicta æquitas canonica in caſu noſtro locum
non habet.

Quartò dici forſan poſſet dictam æquita-
tem canonicam,locum non habere quando
is,qui vult aliquid conſequi ex aliqua diſpoſi
tione, ſeu contractu tenetur ſui parte aliqua
præſtare,& adimplere, quia iſto caſu qui de-
40 bet primò adimplere, † non poteſt moram
purgare arg.nor.a Pariſ.d.conſi.19.num.236.
& ſeq.poſt Bar.Bald.Alex.Aret.Iaſ. Io. Crot.
Corn. & Afflic. locis per eum citatis Alciat.
d.re-

d.reſponſ.101.num.10. At in caſu noſtro Ca-
luus,& Caſtagna volunt conſequi virtute di-
cti inſtrumenti locationis manutentionem
in tenuta bonorum cõductorum, ergo prius
ipſi debebant offerre mercedẽ promiſſam,
quod cum non fecerint, non potuerunt mo-
ram purgare poſtea offerendo,& deponẽdo.
41 Præterea dato quòd mora† de æquitate ca
nonica purgari poſſet,id debet intelligi ſi cel-
leri ſatisfactione purgetur. d. cap. potuit. de
42 locat. quod tempus,†& ſi arbitrio iudicis re-
linquatur,attamen huiuſmodi arbitrium nõ
debet excedere duos mẽſes a die moræ, aliàs
diceretur grauare creditorem, qui poſſet ap-
pellare. Ita tenet Rip.in d.l. ſi inſulam. nu. 36.
ff.de verb.ob.poſt Bal. Anch. Iaſ. & Deci. per
eum citatos.

Nec Caſtagna defenditur a doctrina Bal.in
l.ædem. col.2.verſic.ſed pone locaui.C. loca.
43 vbi dicit locatorem, † non poſſe expellere
eum qui a conductore,virtute poteſtatis a lo
catore attributæ conduxit,ſi ipſe primo con-
ductori ſoluit,quamuis primus conductor lo
catori non ſoluerit: quia multis modis reſpõ
deri poteſt.

Primò iura per eum adducta non probare
eius ſententiam. Nam l. cùm eſſent ff. de ſer-
uit.ruſticor. prædior. parum conueniũt dictis.
Bald.tex.autem in l.ſolutum.§.vnde ſi domũ.
ff.de pignor.actio. licet prima facie videatur
probare ſententiam Bald.dum ibi dicitur bo-
na ſecundi cõductoris inuecta, & illata in do-
mo locata non cenſeri hypothecata, niſi in
eam ſummam in quam domum conduxit,
tamquàm in ea tantum cum domino ædium
tacitè conueniſſe videatur, & pactio primi
conductoris non proficiat domino ædium,
ſed ſua propria,ſcilicet tacita, & ſic videtur
ibi tex.ſecundum conductorem non obliga-
ri,nec affici pactione primi conductoris, ſed
ſua tantum tacita, attamen ſi accuratè lege-
tur,nihil pro opinione Baldi facit,quia ibi nõ
dicitur quõd ſi nec primus,nec ſecundus con
ductor ſoluit domino ædium,eo caſu nõ poſ
ſit ſecundus conductor expelli a domo tota,
ſi totam conduxit; vel a parte, ſi partẽ tan-
tum conduxit, loquitur enim de hypotheca
duntaxat ſecundi locatoris.

Secundò reſponderi poteſt Baldi opinio-
nem debere intelligi in terminis in quibus lo-
quitur, videlicet vbi ſecundus conductor
44 †ſoluit primo conductori, licet primus non
ſoluerit locatori,ſed in caſu noſtro, non ap-
paret dictum Caſtagnam prætenſum ſecun-
dum conductorem ſoluiſſe Caluo primo cõ-
ductori,ergo eidem Caſtagnæ non conuenit
doctrina Bal. cum eius verba non cõueniant
vulg.l.4.§.toties ff.de dam.infec.

* Tertio reſpondetur doctrinam Bal. *communiter* reprobari. Nam ipſemet Bal.contrarium
tenet in l.certa forma.in fi.C. vt in poſſeſ.leg.
45 vbi dicit locatorem †ciuiliter, & naturaliter
poſſidentem poſſe expellere quemlibet de-
tentorem, etiam cauſam habentem ab eo q
cauſam a locatore habet, & licet citet Barto.
contrarium tenentem. in l.1.§.neceſſariò.co-
lum.1.verſi.& ex iſtis.ff.ſi ventr. nomin. mul.
in poſſeſſ.miſſ.ſit,quem corruptum habeo,&
ſic legendum puto,& alius ſolummodo deti-
net iuſtè, non a poſſidente, ſed ab alio tunc
poſſidente. Attamen ſi accuratè legetur Bart.
apparebit non aduerſari opinioni Bal. in d.l.
certa forma.niſi in eo quod tenet habentem
cauſam a primo conductore poſſe expelli a
primo locatore propria eius auctoritate,cu-
ius opinionem eo tacito ſequitur Alex.dicto
conſi.131.& ſequen.volum.4. Quam tamen
improbat Bar.dicens debere experiri interdi-
cto vti poſſidetis.concedit ergo Bart. in hoc
* *communiter* receptus primo locatori † compe-
46 tere interdictum retinendæ poſſeſſionis ad-
uerſus ſecundum conductorem habentem
cauſam a primo conductore. d. §.neceſſariò.
l.hæc autem.§.ſi.in fi.ff.quib.ex cau. in poſſeſ-
catur.& ſic ſtante hac doctrina Bart. iure po-
tuit Illuſtriſſimus D. Cardinalis excipiendo
petere ſe manuteneri in poſſeſſione bonorũ
dictæ præpoſituræ, expulſis dictis Caluo, &
Caſtagna habente cauſam ab eo. & pro hac
opinione adduci poteſt deciſio in ſimilibus
terminis Iaſ.in l.2.num 150.verſi. puto quod
iſta ſit veritas.C.de iur.emphy.vbi concludit,
47 quòd quando primus emphyteuta† fecit aliũ
ſecundum emphyteutam de voluntate domi-
ni,& neuter ſoluit canonem; vterque poteſt
a domino expelli. Et hæc multo fortius pro-
cedunt in caſu noſtro,in quo dominus Caſta-
gna egit etiam iure proprio virtute prætenſæ
ſubconductionis eidem a dicto Caluo factæ,
cuius prætextu prætendit ſe a præfato Illu-
ſtriſſimo Cardinali conduxiſſe dicta bona,vt
latè deducit in cedula producta die 4. Augu-
ſti,& dato citra veri noxiam quòd ex locatio
ne facta Caluo nulla orta eſſet obligatio, nec
actio inter Illuſtriſſimum Cardinalem,& Ca-
ſtagnam, cùm propter defectum ſolutionis
mercedis Caluus a conductione ſententia ex
pellatur,conſequens eſt, vt reſoluto iure Cal-
ui,cenſeatur reſolutum ius dicti Caſtagnæ, ex
48 vulg.regula reſoluto iure† datoris cenſeri re-
ſolutum ius acceptoris, de quà in l. lex vecti-
gali.ff.de pigno.cum ibi cumulatis in additio
nibus Bar.quem ſequitur Iaſ.in d.l.2. nu. 150.
verſi.ad idem latè Tiraq. de retract. §. 3. gloſ.
vnic.num.9.& ſeq.Cagnol.in repetit. l. 2. nu.
199.C.de pac.int.empt.& vend.Crauet.conſi.
299.num.4.& in deciſ.Senat.Pedemont. 156.
nu.10.& ſeq præſertim cùm dictus Caſtagna
in iudicio interuenerit, vt latè cõcludit Dec.
conſi.187.nu.2.&c.

Nec mouere debet interlocutoria prolata
die vigeſima Septembris,qua legitur interlo-
cutum D.Caſtagnam iudicio pendente non
eſſe moleſtandũ in tenuta dictorum bonorũ,
eorumque fructus eidem præſtita cautione
eſſe relaxandos: Quia cùm non eſſet proceſ-
ſus inſtructus,vt poſſet diffinitiua ſentẽtia pro
ferri,ſed duntaxat ad audiẽdũ ordinationẽ ſu
per reuocatione ſequeſtri,& relaxatione fru-
ctuum dietim aſſignata, fuiſſetque iã aucto-
ritate

ritate Senatus iudicio pēdente Caſtagna ma-
nutentus,potuiſſentque actores plura dedu-
cere,& comprobare ad elidendum intentio-
nem Illuſtriſſimi Cardinalis: conſentaneum
viſum fuit iudicibus delegatis interloqui,
prout interlocutum legitur. At poſtquàm de
duxerunt quicquid voluerunt, & cauſa ipſa
fuit ad ordinandum, & ius ſi commodè fieri
poſſet inſtructa, & cognitum nihil nomine
agentium deductum, & probatū fuiſſe quod
intentionem præfati Illuſtriſſimi Cardinalis
perimeret, æquum pariter viſum fuit diffiniti
uè in dicta cauſa pronuntiare: quod nec mi-
rum videri debet,cùm id quod interlocutum
49 † eſt, ab eodem iudice diffinitiua ſententia re-
uocari poſſit.ex notat.in l.quod iuſſit.ff.de re
iudicata.

Concludo igitur ritè,& rectè fuiſſe pronun
tiatum Illuſtriſſimum Cardinalem legitimū,
& titulatum poſſeſſorem præpoſituræ, & bo-
norum *vezzolani* eſſe diffinitiuè in eorum poſ
ſeſſionem,non obſtante dicta locatione ma-
nutenendum, dictumque Caſtagnam ad fru-
ctuum reſtitutionem compellendum, cùm
50 inter cætera commoda poſſeſſionis, ſit per-
ceptio fructuum, vt latè ſcribit Rip.in repet.
cap.ſæpe.col.2.de reſti.ſpo.poſt Bar.in l.& ex
diuerſo. ff. de rei vendi. Quæ quidem ſenten-
tia,& ſi ab ea fuerit appellatum, ſeu ſupplica-
tum executioni demandari, ſaltem media
cautione debet infraſcriptis fundamentis.

51 Primò quia præfati iudices delegati † fue-
rint ſubrogati loco Senatus,quo caſu eorum
ſententia,ita exequi debet, ac ſi per Senatum
fuiſſet prolata, ex regula l. ſi cum.§.qui iniu-
riarum.ff.ſi quis cautio.quæ etiam locum ha
bet quando perſona ſubrogatur loco perſo-
næ Anchar.conſi.421.Chiaſſ. conſil. 51.nu.1.
verſic.7.facit poſt Bat. in l. decernimus.C.de
aquæduc.lib.11.

52 Secundò quia lata in poſſeſſorio † l.vnic.C.
ſi de moment.poſſeſſ.fuer.appellat. & ibi gl.
& Doc.latè in deciſ.Senat.Pedemon.25.

53 Tertiò,vt æqualitas † in iudicijs ſeruetur.l.
fina.vbi gl.& Doc.C.de fruc.& lit.expen.cap.
nouit.de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum iudex deferre debet inſpectis circunſtantijs perſonarum, & cauſa,quandoque actori,& quandoque reo.*

2 *Excommunicatus in cauſa audiri non debet, quando agit.*
Limita concluſionem non procedere in appellatione, quia appellatio eſt defenſio, a qua excommunicatus non expellitur. vide ibi.nu.3.

3 *Appellatio eſt defenſio,& ab ea excommunicatus exclusus non dicitur.*

4 *Cauſa,eſt res in dicendo poſita, cum impoſitione certarum perſonarum,actoris ſcilicet rei,& iudicis.*

5 *Iudicium in denuntiatione noui operis per iactum lapilli ceptum non dicitur,ſed debet incipere a citatione vide ibi,& nu.6*

6 *Actionum omnium inſtituendarum principium ab ea parte incipere debet qua prætor edicit de in ius vocando,& ſic a citatione.*

7 *In ius vocare aliquem non dicitur, qui Principi, aut præſidi libellum,aut ſupplicationem dat.*

8 *Libelli conuentionalis datio etiam in iudicio facta non facit videri dantem in ius aliquem vocare, niſi nuntius mittatur.*

9 *Reus neceſſarius dicitur is qui ſpecialiter, per nuntiū, aut per literas vocatur ad iudicium, vel quando citatio generalis certum genus perſonarum reſpicit.*

10 *Reus voluntarius dicitur quando citatio eſt facta generaliter de quocunque,qui comparere voluerit, vel ſpecialiter cum clauſula tamen ſi citatus ſua intereſſe putauerit.*

11 *Actores veri dicuntur,qui de actibus merè extraiudicialibus,vt eſt inthimatio reſcripti abſenti conqueruntur.*

12 *Actor dicitur ille,qui diffinitiuè in poſſeſſione ſe manuteneri petit.*

13 *Exequtio actus merè extraiuditialis dicitur quando citatio non præceſſit.*

14 *Officium iudicis ad executionem non ſe extendit, quæ factum extraiudiciale dicitur.*

15 *Doctoris dictum ſecundum legem,quam allegat intelligi debet.*

16 *Executio quæ præcepto iudicis cauſa non cognita, & parte non vocata fit,actus iudicialis non eſt.*

17 *Actum eſſe iudicialem auctoritas iudicis non facit, niſi partis citatio, & cauſa cognitio etiam interueniat.*

18 *Actus omnis qui a iudice fit iudicialis dici non poteſt.*

19 *Citatio realis dicitur,quando perſona capitur, & detinetur.*

20 *Perſonæ captura,ſine iudicis commiſſione regulariter fieri nequit.*

21 *Tertius ſciens litem inter aliquos verti, vel ſententiam prolatam fuiſſe non citatus comparens, & pro ſuo intereſſe aliquid fieri petens, actoris partibus fungi dicitur.*

22 *Creditor pecuniam debitam oblatam accipere nolēs, ſi pignus vendicare vult, offerre, conſignare, & deponere debet.*

23 *Oblatio verbalis in iudicio facta,ſecundum aliquos doctores ſufficit,quando expreſſè creditor oblatam pecuniam recipere recuſat.*

24 *Oblatio verbalis tunc ſufficiens dicitur quando purè, & ſimpliciter fit,ſecus ſi ſub aliqua cōditione etiam intrinſeca.*

25 *Oblatio verbalis tempore incongruo facta non valet.*

26 *Oblatio in iudicio facta offerentem non releuat ſi iuramentum interuenit,quia iuramentum ad factum præciſè obligat.*

27 *Soluere qui cum iuramento promiſit, compenſationem petere non poteſt,quia præciſè ſoluere tenetur.*

28 *Facto vbi opus eſt verba non ſufficiunt.*

29 *Probatio nulla maior eſt,quàm partis aduerſæ confeſſio in iudicio facta.*

30 *Literas tranſmiſſas non acceptans, verum impugnans ex illis ſe iuuare non poteſt.*

31 *Literas tranſmiſſas qui acceptare vult,illas cum ſuis qualitatibus acceptare tenetur.*

32 *Ratificatio generalis mandato generali comparatur, & ſicut per mandatum generale non venit illicitum, ita nec per ratificationem generalem.*

33 *Cauſa limitata limitatum effectum producit.*

Factum

34 *Factum non dicitur, quod non durat.*
35 *Factum iudicis, & multo magis Principis, factũ partis cenſetur.*
36 *Ius ſuperueniens iudicio pendente ex cauſa de praterito in iudicio deduci poteſt, & ſuper eo ſententia ferri.*
37 *Doctorem ſine lege, & ratione loqui erubeſcentia eſt.*
38 *Inſtrumentum qui dicit nullum, non negat inſtrumentum fuiſſe factum.*
39 *Inſtrumento impugnato quandoque quis ſe iuuare poteſt regulariter tamen contra.*
40 *Inſtrumentum impugnans eo ſe iuuare non poteſt, niſi ante ſententiam ab impugnatione deſiſtat.*
41. *Inſtrumenti impugnatio per partem aduerſam acceptari debet, aliàs impugnatio impugnanti non obeſt.*
42. *Contrarius non dicitur qui a confeſſione impugnata recedit.*
43 *Reus exceptionibus contrarijs in iudicio vti poteſt, ſecus crederem de actore in actionibus contrarijs per not. in l. 1. C. de fur.*
44 *Bona eccleſiæ in generali obligatione non veniunt.*
45 *Locationis merces per conductorem debita loco pignoris retineri poteſt, propter moleſtiam conductori illatam. Fallit tamen concluſio, vt ibi.*
46 *Conductor qui locationis merecedem tempore conuento non ſoluit, propria auctoritate per locatorem expelli poteſt.*
47 *Conductor, qui cum iuramento promiſit, mercedem ſoluere ceſſans cadit a iure ſuo, & per totum tempus locationis expelli poteſt, licet in vno tantum termino ceßauerit.*

CONSILIVM QVINTVM.

QVamuis putem ex prioribus allegarionibus, ſi accuratè legãtur ſublata eſſe omnia motiua ex aduerſo adducta, attamen ad clariorem motiuorum ſolutionem nominatim reſpondendum duxi.

Et primò ad ea quæ ſcribit Dec. in c. cùm inter. col. 5. ver. & quia ad iudicandum reum, vel actorẽ principium cauſæ inſpicitur duobus modis reſpondeo.

Primò quòd glo. 3. in cap. ex inſinuatione. in verb. clerici. de procurat. allegata per Dec. non dicit id ad quod allegatur, ſed dicit quòd inſpectis circumſtantijs perſonarum, & cau-
1 ſæ iudex debet deferre iuramentum † quandoque actori quandoque reo, ex quibus verbis non video quomodo eliciatur, quòd ex principio cauſæ cognoſcatur, quis ſit actor, & quis ſit reus. nec etiam probatur dictum Decij in allegato cap. ſignificauit. cum gloſ. de exception. quinimo potius videtur probari contrarium, quia attento principio cauſæ capitulum ibi erat originalis actor, & propte
2 rea † non debuiſſet audiri in cauſa appellationis tamquàm excommunicatum, cap. intelleximus. de iudic. & tamen auditur, cùm appel-
3 latio † ſit defenſio, a qua excommunicatus nõ expellitur, & in hoc eſt caſus ſingularis, vt dicit ibi Abb. Non probant igitur iura allegata per Decium eius dictum, niſi defendendo illum intelligamus de principio cauſæ, accipiendo cauſam, prout coram iudice proponitur parte vocata. cap. forus. verſ. cauſa a caſu. iuncta glo. in verbo cauſa. de verb. ſignific.
4 quæ dicit quòd cauſa † eſt res in dicendo poſita cum impoſitione certarum perſonarum, actoris ſcilicet, rei, & iudicis, & facit tex. in l. poſtquàm liti. C. de pact. & in l. cauſas, vel lites. & ibi gloſ. & communiter Docto. C. de tranſactio. & tex. in cap. ex parte veſtra. iuncta
5 glo. fin. de verb. ſignifi. vbi per iactum † lapilli in denuntiatione noui operis, non dicitur ceptum iudicium ſeu lis. His accedit tex. in d. l. in tribus, vbi ad hoc vt cognoſcatur, quis ſit reus, aut actor, non attenditur quis præbuerit cauſam liti, ſed quis primo ad iudicium aduerſarium prouocauit. quod etiam comprobatur ex d. cap. forus verſicu. accuſator. vbi accuſator vocatus eſt, quaſi cauſator, quia ad cauſam vocat eum quẽ appellat, & hæc coadiuuantur ex eo quod dicitur omnium actio
6 num † inſtituendarum principium ab ea parte incipere qua prætor edicit de in ius vocando, & ſic a citatione. §. fi. Inſtitu. de pœn. temerè litigant. Bar. in l. 1. ff. de in ius vocan. At in caſu noſtro Caſtagna fuit primus, qui in ius vocauit, & citari fecit D. Iuſtum vti procuratorem Illuſtriſſimi Cardinalis, vt ex actis apparet, ergo ipſe eſt actor, & non Dominus Iuſtus citatus.

Nec obſtat reſcriptum a Domino Iuſto obtentum ſub die 2. Iunij, quia cum nec generaliter, nec ſpecialiter fuerit vocatus, aut citatus Caſtagna a Domino Iuſto, non poteſt dici Caſtagna reus voluntarius, vel neceſſarius, tex. eſt expreſſus in l. libertus aduerſus. ff. de in ius vocan. quo loci Paulus Iureconſultus cen
7 ſet eum qui libellũ † Principi, vel Præſidi dat in ius vocare non videri. & gloſ. 1. ibi in fine
8. dicit, quòd libelli † conuentionalis datio non facit, vt quis videatur in ius vocare, niſi nuntius mittatur. faciunt notat. per Doct. in l. 1. & 2. C. quand. libel. Princip. dat. & per Dec. in d. cap. cum inter. col. 5. verſ. circa primam quæſtionem. vbi poſt Innoc. & Docto. concludit
9 quòd is dicitur reus † neceſſarius, qui ſpecialiter vocatur ad iudicium, vel quando citatio generalis reſpicit certum genus perſonarum,
10 voluntarius † autem quando citatio eſt facta generalis de quocunque qui comparere voluerit, vel ſpecialiter cum clauſula, ſi citatus ſua intereſſe putauerit, at virtute dicti reſcripti Dominus Caſtagna, non fuit ſpecialiter, nec generaliter vocatus, ergo reus neceſſarius, ſeu voluntarius dici non poteſt. nec erat citandus, cùm non poſſet contradicere dictæ manutentioni Illuſtriſſimi Cardinalis veri, & titulati poſſeſſoris dicti beneficij, prout nec contradixit, imo expreſsè conſenſit, vt multis in locis in actis apparet, præſertim in ſupplicatione porrecta die 25. Iunij, & in cedula producta die 4. Auguſti, vbi fatetur Cardinalem eſſe legitimum, & titulatum poſſeſſorẽ bonorum locatorum, & non habere contra-
dictorem

dictorem in dicta poſſeſſione. Cùm igitur di-
ctus Caſtagna, is fuerit qui primò citare, & in
ius ſpecialiter vocare fecerit Dominum Iu-
ſtum, antequàm Illuſtriſſimus Cardinalis vir-
tute prædicti reſcripti, ſub dicta die 2. Iunij
manuteneretur, cuius executio facta legitur
die 18. Iunij D. autem Iuſtus vigore reſcripti a
Caſtagna die 5. Iunij obtenti, & die 16. Iunij,
& ſic per duos dies ante dictam manutentio
nem exequuti citatus fuerit, negari iure non
poteſt prædictum Caſtagnam eſſe originalẽ
actorem & Dominum Iuſtum reum neceſ-
ſarium.

Nec prædicta tolluntur ex allegatis in mo-
tiuis in verſic. prætereà ſi inſpiciatur ſupplica
tio; Quia ibi dicta aduerſantur ſcriptis paulo
ante in præfatis motiuis, in verſiculo, nam illi
verè dicuntur actores &c. vbi expreſsè dici-
11 tur quòd illi dicuntur veri actores, † qui con-
quæruntur de actibus merè extraiudicialibus,
ſed intimatio facta per Dominum Iuſtum
D. Caſtagnæ die 4. Iunij, & ſic die præcedenti
reſcriptum a Caſtagna obtentum eſt merè
actus extraiudicialis, ergo cum Dominus
Caſtagna motus ex prædicta intimatione pe-
tat in ſuo reſcripto ſub die 5. Iunij obtento in
hiberi ſe moleſtari, nec turbari in ſua pacifica
12 poſſeſſione, & tenuta dicitur actor, † præſer-
tim petens ſe diffinitiuè manuteneri, vt in ca
ſu noſtro. & l. 1. ff. quod vi aut clam. & l. 1. C. ſi
per vim vel alio mod. §. retinendæ, & §. hodie
Inſti. de interdict. & Dec. in cap. intelleximus.
colum. 4. verſicu. tertia concluſio. de iudic. ex
aduerſo allegatus probat hanc concluſionẽ,
dum dicit, quòd excommunicatus non con-
uentus, & ſic non citatus petens principaliter
tenutam aduerſario datam retractari, tam-
quam non legitimè datam repellitur, cũ tunc
dicatur actor, ſecus ſi conuentus, & ſic citatus
petat miſſionem factam contra eum reuoca
ri, quia tunc dicitur reus. d. cap. forus. §. reus.
id etiam tenet Dec. dicto conſi. 43. nu. 1. verſi.
ſed prædictis reſponderi poteſt. cum alijs in
allegationibus adductis. Et quòd executio
13 † ſit actus merè extraiudicialis, quando non
præceſſit citatio tenet Pariſ. dicto cap. cùm
inter. num. 31. poſt Felin. & Dec. cum quibus
concordat Alex. in d. §. ſi ex conuentione, cu
ius dictum non tollitur ex reſponſione in mo
tiuis data, videlicet ꝙ executio in caſu Alexã.
eſſet merè extraiudicialis quoniam nulla iu-
dicis auctoritas, aut mandatum interuenerat.
Quia ſalua pace Domini motiuantis, hoc nõ
14 dicit Alex. ſed dicit quòd officium † iudicis
non ſe extendit ad executionem, quæ eſt fa-
ctum extraiudiciale l. 2. C. de executio. rei iudi
catæ. Intelligendo igitur dictum Alex. ſecun-
15 dum legem † allegatã, prout intelligi debet,
ex doctrina Bart. in l. non ſolùm. §. liberatio-
nis. ff. de liberat. legat. & alios citatos a Cur. ſe
nio. conſil. 65. colum. 3. Executio ſecundum
Alex. dicitur factum extraiudiciale, etiam ſi
fiat auctoritate, vel præcepto iudicis. d. l. 2. Et
16 dicere quòd executio † quæ fit præcepto iudi-
cis cauſa non cognita, & ſic parte non voca-
ta ſit actus iudicialis eſt dicere contra tex. in l.
1. C. de executio. rei iudic. & ſcripta a Pariſ. lo
co ſupra citato poſt Felin. & Dec. vbi conclu
17 dit auctoritatem iudicis † non facere actum
eſſe iudicialem, niſi interueniat partis citatio.
nec Bald. in motiuis allegatus in additio. Spe-
cul. in tit. de executio. ſenten. verſic. ſententia
lata dicit id ad quòd adducit. videlicet quòd
actus executionis ſententiæ ſit mixtus, & par-
ticipet de iudiciali actu, ſed dicit quòd q exe-
quitur per miniſtrum dicitur ipſemet exequi,
& quòd qui exequitur eſt quaſi miniſter, ſed
ex iſtis verbis non bene infertur ergo actus
executionis eſt mixtus, & participat de iudi-
18 ciali, quia non omnis actus † qui a iudice fit
iudicialis dicitur, vt notat. per gloſ. in verbo
grauatum. & ibi Doctor. in cap. concertatio-
ni. de appellatio. in ſexto, quæ retorquetur. fa-
ciunt notat. in d. l. 1. C. de executio. rei iudica.
Patet igitur Dominum Caſtagnam dici acto
rem, cùm primus in ius vocauerit Dominũ
Iuſtum, ex cumulatis etiam per Roman. in di
cto conſi. 217. quæ non tolluntur ex reſpõſio-
ne in motiuis data, quia aut volumus attende
re executionem, & effectum reſcripti cõmit-
tentis manutentionem, & ſic manutentionẽ
ipſam, & tunc ita actus manutentionis poteſt
dici pfectus, ſicut actus carcerationis, & hoc
caſu dicta de carcerato locum habent in ma-
nutento, quia vterque eſt actus perfectus. aut
volumus conſiderare reſcriptum nudum an-
te aliquam executionem, & tunc certi iuris
eſt Dominum Iuſtum, non poſſe dici actorẽ.
d. l. libertus aduerſus. cum alijs ſupra allega-
tis. Præterea ſi ille qui aliquo inſtante fuit ca-
19 ptus, quo caſu † dicitur realiter citatus, teſte
Bald. in l. ſi quando. in 12. quæſt. C. de teſtibus
20 quod † non poteſt ſine iudicis commiſſione
regulariter fieri, iuxta doctrinam Imol. in c.
quoniam contra. in verbo citationes. & ibi
Butr. & Imo. de probatio. & Bald. loco proxi-
mè citato. Specul in tit. de accuſat. §. 1. faciat
citare eum qui illum fecit capi, dicendo prin-
cipaliter capturam illicitam, & propterea eſ-
ſe reuocandam dicitur actor, quanto magis
diceretur actor ſi nondum carceratus, & ſic
nec verbaliter nec realiter citatus peteret licẽ
tiam, ſeu decretum de carcerando reuocari,
& nullum declarari. Nam Roman. in d conſ.
ad hoc, vt ille qui petit capturam, vel tenutã
reuocari, & nullam declarari dicatur actor,
vel reus, non fundat ſe in eo quòd actus ſit p-
fectus, vel imperfectus, ſed ſolùm conſiderat
an fuerit citatus ad iudicium, & hoc caſu di-
catur reus, vel non fuerit citatus, & tunc dica
tur actor eſſe, prout etiam conſiderant com-
muniter Doctores. Et hæc comprobantur ar
gumento notat. in l. ſi perluſorio. ff. de appel.
21 quo loci habetur quòd tertius † ſciens litem
inter aliquos verti, vel ſententiam prolatam
fuiſſe, & ſtimulatus propter dictam litem, vel
ſententiam non citatus compareat pro ſuo
intereſſe, & petat aliquid fieri, dicitur fungi
partibus actoris, quod etiam expreſsè do-
cet Bal. in auth. nunc ſi hæres. col. 2. verſ. ſi ter-
tius

tius non vocatus compareat. C. de litigioſ.
quem refert & ſequitur Crauet.conſi.14. qui-
bus accedit Dec.in d.cap.cum inter.colum.8.
verſicu.non obſtat quòd ſtimulatus,& verſic.
non obſtat quòd in appellationem, vbi re-
probat dictum Abb. in motiuis allegatum in
d. capit. dilecti. in fin. de maiorit.& obedien.
dicens cõtra Abba.eſſe communem opinio-
nem.& Dec.ſequitur Pariſ.in d.capit.cùm in-
ter.nu.31. & quod tertius non citatus compa-
rens pro ſuo intereſſe fungatur partibus acto
ris probat text.in cap.veniens, 2. verſicu. ſub-
diaconus noſter.Iuncto verſic.cùm igitur.vbi
Papa mandat illi ſubdiacono, qui vti tertius
comparebat, vt ſuam intẽtionem probaret,
quod certè munus actoris eſt, non rei, vulg.l.
qui accuſare. C. de eden. At cum in caſu no-
ſtro. D. Caſtagna non fuerit nec ſpecialiter
nec generaliter citatus,ſed ipſe pro iure & in-
tereſſe ſuo ſecerit primo citare D. Iuſtũ, ne-
gari iure non poteſt quin Caſtagna ſit actor,
& D.Iuſtus reus.

Sante igitur hac concluſione in iure & fa-
cto vera, quòd D. Caſtagna tam ſuo quàm
procuratorio nomine Calui fuerit, & ſit in
hac cauſa actor, hinc alia reſultat vera & *com-*
* *munis* concluſio quòd conductoribus non cõ
petat actio ex conducto, niſi ipſi primo ob-
ſeruauerint,& præſtiterint per eos, præſertim
cum iuramento promiſſa d. §. offerri. & d.§.
inter locatorem. l. ædiles etiam in fin. ff. de
ædilit. ædict. cum alijs iuribus & auctoritati-
bus in prioribus allegationibus in verſicul.
præſuppoſito igitur, &c. adductis. At D. Cal-
uus & Caſtagna tpe ordinationis per Senatũ
auditis Aduocatis partium ſub die 25. Iunij
prolatæ, multo magis tpe primi memorialis
ſub die 27. eiuſdem menſis Iunij iam erant de
bitores ſaltẽ medietatis mercedis ꝯuentæ, &
per ipſum Caluum Illuſtriſsimo Cardinali
cum iuramento promiſsæ, quam non ſol-
uerunt, nec præſtiterunt, ergo non potuerunt
agere.

Nec ipſis actoribus opitulantur ea quæ in
motiuis in verſi.ſed demus.& in verſi. ſequen
ti adducuntur.

Quia omiſſa diſputatione an diſpoſitio. §.
offerri. & aliorum ſimilium locum habeat
parte opponente vel non, cũ multi non me-
diocris auctoritatis iurecõſulti tenuerint agẽ
rem à Principio debere offerre, quorum ſen-
tentia comprobatur in l.ædiles etià, ff. de ædi-
lit.edict.& in l.ſi cum militaribus.C. de reſtit.
milit. Dec.conſil.421.nu.7. & ſequ. cum alijs
cumulatis a D. Rol.a Val.conſi.53.nu.31.vol.
1. Dico in caſu noſtro fuiſſe in ſpecie oppoſi-
tum de inobſeruantia Calui conductoris, de
qua oppoſitione apparet in cedula incipien.
Meſſer Bernardo ſubſcripta Philippo Bucci pro
ducta die. 13. Iulij & in alia incipiente *il legiti-
mo procuratore.* ſubſcripta *Gio. Antonio Bellacom-
ba,* die 20. Auguſti exhibita.

Nec actores defendit prætenſa oblatio ver
balis facta in cedula incipiente *Meſſer Bernardo*
ſubſcripta Ellia, producta die 20. Iulij q̃a mul
tis modis reſpondetur.

Primò prædictam oblationem non fuiſſe
factam antequàm ipſis actoribus opponeret
de inobſeruantia promiſſorum à Caluo, vt in
motiuis proponitur, ſed poſt vt in dicta cedu
la producta die. 13. Iulij clarè apparet, ergo
non obſtat motiuum.

Secundo reſpondetur oblationem verbalẽ
* non ſufficere ſecundum magis *communem* opi-
nionem, de qua latè per Alex cõſi.130.nu.11.
& ſeq.vol.4.& latiſſimè p D.Rol. a Val.d.ↄſi.
53.nu.11.vol.1.& pluribus ſequentibus. cum
alijs cumulatis in prioribus allegationibus, in
verſ.nec actores iuuant oblationes, vbi mul-
tis iuribus,& auctoritatibus probauimus non
ſufficere verbalẽ oblationẽ, quibus addo Bal.
ita expreſsè tenentem, etiam vbi creditor re-
cuſat accipere in d.l.acceptam.col.1.verſi. ex
his nota.& col.2.verſ. modo venio ad oppo-
ſitionis, & ibi Barbat. & pro hac opinione eſt
tex. expreſſus qui cauillari nõ põt in l. inuicẽ.
22 C.de compenſatio. vbi creditore † accipere
nolente ſi debitor vult pignus vendicare dẽt
offerre, conſignare, & deponere, cui accedit
tex.in l.fi.C.debit.vẽdit.pignor.imped.nõ poſ
ſe & in authen.dos data.C.de don. ant.nup.&
vbiq; Doct. præſertim Bal.& Saly.ex q̃bus pa-
tet iſtã eſſe verã, & crebriorẽ opinionẽ. Nec
vis eſt faciẽda in dicto Alex.in d.l.qui Romæ
in prin.quia Alex.eſt ſibi ꝯrius multis in locis,
præſertim dicto conſi. 130.& intellectus Ra-
phael.in d.l.qui Romæ. in prin. ꝙ oblatio ibi
fuerit verbalis, & propterea ſufficiat quia cre
ditor recuſauerat recipere, eſt diuinatiuus, &
* *cõiter* reprobatur ſecundum Aretin. Socy. Iaſ.
& Alciat.in d.l.qui Romæ.eſt contra tex.in d.
l.inuicem.C. de compenſatio. & in l.fi.C. de-
bit.vendit.pignor.non imped.

Tertiò reſponderi põt Alex.in d.l. qui Ro-
mæ, & alios tenentes oblationem verbalem
23 † ſufficere debere intelligi, & procedere q̃n
expreſsè creditor recuſaret recipere, prout &
dicit Iaſ.nu.20. & eſt dictũ Bal. in l.1.col.2. C.
ne lic.tert. prouoc. quem refert Catel. Cott.
poſt Alex.& alios in verbo oblatio, ſed in ca-
ſu nr̃o nõ apparet dñm iuſtum præſertim tpe
prætenſæ oblationis expreſsè recuſaſſe pecu-
niam recipere, ergo non ſufficit verbalis ob-
latio.

Quartò reſpondetur id quod dicitur verba
24 lem oblationem † ſufficere, tũc locum habe-
re quando verbalis oblatio fit purè & ſimpli-
citer, ſecus ſi ſub aliqua conditione etiam in-
trinſeca, vt puta ſi dictum eſt ſoluam merce-
dem ſi locator patiatur vti, quia tunc non ad-
mittitur talis verbalis oblatio ſecũdum Bart.
& Caſtr.in l.ſi ſoluturus.in fi.ff. de ſolutio. Iaſ.
conſi.9.nume. 15. verſicu. quinto quia depo-
ſitum cum alijs allegatis in dictis allegatio-
nibus, At in caſu noſtro oblatio fuit facta
cum conditionibus in ea appoſitis, ergo non
valet.

Quintò reſpondetur prædictam verbalem
25 oblationem † debuiſſe fieri ſaltem tempore
* cõgruo.ita ꝯcludunt Alex.& *oẽs* Doctores, in

d. l. qui Romæ, & in l. acceptam. C. de vſur.
Bart. in l. creditor. ff. de ſolutio. Sed in caſu no
ſtro non fuit facta tempore debito, ergo non
releuat oblatio.

Sextò reſpondetur in contrarium adducta
non procedere: vbi quis iurauit ſoluere, quia
26 iuramẽtum † obligat præciſè ad factum. cap.
Debitores, & cap. ad noſtram, de iureiur. vbi
latè Fely. glo. in l. ſi pecuniam, in verbo neceſ
ſe. ff. de condict. cauſ. dat. cauſ. non ſecuta. vbi
latiſsimè Iaſ. nu. 22. & pluribus ſequẽtibus. vn-
27 de non poteſt compenſare † ſecundum ma-
* gis *communem* opinionem de qua per Viuium
in ſuis commun. concluſio. in verbo compẽ-
ſatio. & in verbo iuramentum iudiciale, ſi er-
go non poteſt compenſare multo minus ver
28 botenus offerre, quia vbi opus eſt facto † ver
ba non ſufficiunt vt in motiuis.

Nec exceptioni Domini Cardinalis aduer
ſatur quod in motiuis dicit, videlicet ipſum
Cardinalem fuiſſe primum qui contrauenit
inſtrumento locationis, ideo non poſſe ſe iu-
uare inſtrumẽto, aut arguere Caluũ de inob-
ſeruantia. l. qui fidem. ff. de trã ſactio. quia ſcri-
pta in motiuo ſatis abundè cenſentur ſublata
ex adductis in primis allegationibus a verſic.
Nec ipſi Caluo prodeſt. vſq; ad verſiculum,
nec actores iuuant. quorum ſumma hæc eſt.
Primo negando Cardinalem contraueniſſe
locationi factæ caluo: locationẽ verò a D. Iu-
ſto factam Dominico de Magiſtris, & inhibi
tionem D. Caſtagnæ non afficere Cardinalẽ,
iuribus ibidem allegatis, quod etiam pars ex-
preſsè fatetur in cedulis ibidẽ deſignatis, quo
29 fit, vt nulla ſit maior probatio, † quam partis
confeſsio. vulg. l. generaliter C. de non nume.
pecun. cap. per tuas de probatio. Et quam par
tis confeſſionem procurator Cardinalis ex-
preſsè acceptauit, vt in cedula producta dic.
20. Auguſti legitur, ideò ipſi parti nocet ſecun
* dum glo. *communiter* receptam in cap. cum ve-
niſſent, de eo qui mittitur in poſſeſ. cauſ. rei
ſeruand. quam citat, & comprobat Fely. in c.
capitulum. nu. 13. de reſcrip.

Neque obſtant aſſertæ literæ familiares Il-
luſtriſsimi Cardinalis ſub diebus 2. Maij, &
2. Iunij.

Quia locatio facta dicto Dominico non
fuit facta vigore dictarum literarum familia
rium ſed virtute prætenſi mandati ideò mi-
litat regula, l. multum intereſt. C. ſi quis alt. vel
ſib. & cap. cùm ſuper. de offic. de leg. Secundò
reſpondetur Caſtagnam nõ acceptaſſe dictas
literas, verum impugnaſſe, quo fit vt ex illis
30 † nõ poſſit ſe fundare ex regula cap. ex eo de
reg. iur. in 6. Felyn. latè in d. cap. capitulum. nu
me. 11. & duob. ſequen. Tertiò reſpõderi po
31 teſt prædictas literas † debere acceptari cum
ſuis qualitatibus, ſecundum Doctrinam Bart.
* *communiter* receptam in l. Aurelius. §. idẽ quæ-
ſijt. ff. de liberat. legat. Butr. poſt Innocen. in
capit. cùm olim, colum. 2. verſicu. ſi autem
vult ſupplere. de cenſib. ſed in dictis literis fa-
miliaribus die 11. Iunij data dicitur facultas
D. Iuſto locandi, eo quia Caluus non obſer-
uauerat promiſſa, Ergo cum dicta qualitate
debent acceptari dictæ literæ familiares. Ex
præmiſsis igitur demõſtratur Illuſtriſsimum
Cardinalem non cõtraueniſſe locationi an-
tequàm Caluus contrauenerit.

Nec nocet ratificatio de qua in inſtrumen
to mandati ſub die octaua februarij proximè
præteriti, quia duobus modis reſponderi
poteſt.

Primò quòd pars non poteſt ſuper dicta ra
tificatione ſe fundare, cum impugnet inſtru-
mentum, in quo continetur dicta ratificatio.
d. cap. ex eo. de reg. iur. Bart. in l. poſt legatum.
ff. de his quib. vt indign. Secundo quia ratifica
tio prædicta eſt generalis, vnde ſicut manda-
tum generale non compræhẽdit aliquid per
quod mandans incideret in periurium, & in
rem aliquam illicitam. l. ſi procurator. §. Cel-
ſus ait vbi Barto. nume. 7. & communiter Do
cto. ff. de condict. indebit. cum ſimilibus cita-
32 tis in allegationibus, ita ratificatio † genera-
lis, quæ mandato comparatur cap. ratihabi-
tionem, de reg. iur. in 6. non compræhendit il
licita. Vltimo reſpondetur ratificationẽ præ-
dictam reſtringi ad geſta per D. Iuſtum corã
quibuſcunque iudicibus. At inhibitio facta à
D. Iuſto die 4. Iunij. D. Caſtagnæ, & locatio fa
cta Dominico de Magiſtris die 14. Iunij non
fuit facta coram aliquibus iudicibus, ideò nõ
veniunt in dicta ratificatione limitata. vulg. l.
in agris. ff. de acquir. rer. domin. vbi expreſsè
33 dicitur quòd limitata cauſa † limitatum pro-
ducit effectum.

Secundò tolluntur ſcripta in motiuo quia
ſublata fuit inhibitio à D. Iuſto facta D. Ca-
ſtagnæ die 4. Iunij, pro nihiloq; habita fuit lo-
catio facta Dominico de Magiſtris, & D. Ca-
ſtagna fuit in tenuta bonorum conductorum
donec aliter fuiſſet ordinatum manutentus,
vt in reſcriptis obtentis die 20. & 25. Iunij de-
bite executis, vt ex actis manutentionis per
Reynerium receptis apparet, & pars ipſa fate
tur in cedula incipiente *glie d'auertire* produ-
cta die 4. augusti, vbi nominatim dicit atten-
ta forma dictorum reſcriptorum, & ordina-
tionis prolatæ dicta die 25. Finitum fuiſſe poſ
ſeſſorium ſummarium in fauorem ipſius Ca-
ſtagnæ, & ipſum Caſtagnam eſſe in poſſeſſio-
ne dictorum bonorum, ſaluaquè eſſe iura Il-
luſtriſsimo Cardinali in petitorio. Et propte-
rea omnia reducta fuiſſe perinde ac ſi nulla
inhibitio, locatio, aut moleſtia à D. Iuſto fa-
cta fuiſſet, iuribus in dictis allegationibus
citatis. quibus addo regulam. l. item. §. quòd
ſi actor ff. quod cuiuſque vniuerſit. no-
34 min. vbi non dicitur factum † quod non du-
rat, Ergo cenſeri debet pro infecta inhibitio
& locatio a D. Iuſto facta, cùm non dura-
uerit, ſed fuerit reuocata per reſcripta Prin-
cipis, & ordinationem Senatus, ac executio-
nem inde ſubſecutam. quæ omnia veluti ſi
ab ipſo, D. Iuſto reuocata fuiſſent cenſeri
dẽnt ex regula. l. amota. vbi Bart. ff. de euictio.
35 vbi factum † Iudicis multo magis Principis
cenſetur factum partis. Nec. D. Caſtagnam iu
uat

uat quod in motiuis dicitur de moleſtia illata
per D. Iuſtum litigando poſt dictam ordina-
tionem & executiones in fauorem, D.Caſta-
gnæ factas, & per conſequẽs quòd non fuerit
in pacifica poſſeſſione ſeu tenuta bonorũ cõ
ductorum, iuxta notat. per Fely. in d. cap. cùm
Ioannes, nu. 33. de fid. Inſtrum.

Quia reſpondetur, vt in allegationibus in
verſic. ſed demus ordinem ſcripturæ, præſer-
tim per notat. in l. ſi quis fundum §. final. ff. lo-
cat. Alexand. conſil. 105. nume. 25. & ſequen.
volum. 3. vbi expreſsè loquitur de iure ſuper-
uento locatori aduerſus conductorem ob
ceſſationem ſolutionis primi ſemeſtris pen-
dente iudicio. Capell. Toloſan. quæſtio. 30.
cum alijs in dictis allegationibus citatis, ex
quibus patet indubitatam eſſe iuris conclu-
36 ſionem, quòd ius † ſuperueniens pendente
iudicio ex cauſa de præterito poteſt in iudi-
cium deduci, & ſuper eo ferri ſententia, iu-
ribus ibidem allegatis. Quibus non obſtat
dicere quòd non procedunt in terminis no-
ſtris, cùm non videam adduci rationem qua-
re non militant &c. & dici ſolet quòd eru-
37 beſcimus † cùm ſine lege & ratione loqui-
mur. §. conſideremus. authen. de trien. & ſe-
miſ. Et id pars fatetur in cedula incipiente,
il Signor Giusto, in verſicul. *vedendoſi &c.* pro-
ducta die 4. Auguſti & prædicta multo for-
tius procedunt in caſu noſtro, vbi antequàm
partes in iudicio comparerent iam dies ſo-
lutionis mercedis venerat & ceſſerat, vt ex re-
ſcripto ſeu ordinatione ſub die 25. & petitio-
ne ipſorum agentium facta die 27. Iunij, ma-
nifeſtè liquet.

Nec ipſis Caluo & Caſtagnæ ſuffragatur id
quod in motiuis dicitur, videlicet, D. Iuſtum
ab initio impugnaſſe inſtrumentum locatio-
nis, ideo non poſſe ſe eo iuuare, ſecundum
Barto. in d. l. poſt legatum. ff. de his quib. vt in-
dign. Quia pluribus modis reſpondetur.

Primo, negando prætenſam impugnatio-
nem dicti inſtrumenti ab initio ante litem
conteſtatam.

Secundò, dato quòd in cedula incipiente
Meſſer Bernardo, ſubſcripta Philippo Bucci.
producta die 13. Iulij D. Iuſtus dixerit dictum
inſtrumentum nullum, attamen non negauit
38 factum fuiſſe, ſed dixit nullum, † addita ra-
tione quia pars non probauit Cardinalem
tunc habuiſſe titulum & poſſeſſionem dicto-
rum bonorum, qua ratione ceſſante prout
in caſu noſtro verè ceſſabat reſpectu tituli in
actis producti, nec non poſſeſſionis vigore
conſtituti in inſtrumẽto appoſiti, in quo etiã
Caluus ſe fundat, poteſt ſe iuuare impugnans
39 † inſtrumento impugnato, vt plenè conclu-
dit Felyn. in cap. Capitulum. nume. 13. verſic.
limita octauò. de reſcript. per text. in capit. ex
parte Decani, & ibi Doct. præſertim Imol. de
reſcript.

Tertiò reſpondetur regulam prædictã pro-
40 cedere niſi impugnans † deſiſtat ab impu-
gnatione ante ſententiam, ita concludit Fe-
lyn. in d. capit. Capitulum. nume. 9. verſicu. li-
mita quartò. poſt Bart. Butr. Bellam. & alios
per eum citatos. At in caſu noſtro deſtitum
fuit ab impugnatione dicti inſtrumenti an-
te ſententiam, vt in pluribus locis, maximè in
cedulis productis die 20. & penultimo augu-
ſti: Ergo poteſt ſe inſtrumento prædicto non
obſtante impugnatione iuuare, & ſic exci-
piendo petere Caluum expelli a conductio-
ne, cùm non obſeruauerit promiſſa cum iu-
ramento.

Quartò reſpondetur partem non poſſe ſe
fundare in aſſerta impugnatione quam non
acceptauit, quod requirebatur ad hoc vt im-
41 pugnatio † præiudicaret impugnanti, vt latiſ-
ſime concludit Felyn. in d. cap. capitulum, nu
me. 11. & duobus ſequen. Quapropter ex præ
dictis reſponſionibus tolluntur etiam ea, quæ
in motiuis dicuntur, videlicet diſpoſitionem
§. offerri, & aliorum ſimilium iurium intelli-
gi quando agitur de obſeruantia & inobſer-
uantia contractus, & etiam tolluntur ea quæ
de varietate & contrarietate dicuntur: faciunt
quæ ſcribit Bald. in l. ſi quis teſtibus, col. 2. C.
de teſtib. vbi dicit quòd recedens à confeſſio-
42 ne † impugnata non dicitur contrarius, quæ
contrarietas aliunde in reo admittitur, cùm
43 poſsit reus † exceptionibus etiam contrarijs
vti, iuxta notat. per Dec. & Cagnol. in l. nemo
ex his. ff. de reg. iur.

Non obſtat ꝙ in fine motiuorũ dicitur Illu
ſtriſſimum Cardinalem attento iuramẽto co
gi præcisè ad obſeruãtiam locationis, & Cal-
uum poſſe retinere mercedem donec impe-
dimẽtum tollatur, cum bona Cardinalis fue-
rint hypothecata ex notat. per Socyn. conſil,
9. vol. 4. quia multifariam reſpondetur.

Primò, prædicta procedere excipiendo, nõ
autem agendo, cùm actor vt ſupra diximus
debeat prius adimplere, & ita loquitur Socy.
in d. conſi. 9. nume. 9. Nam in caſu Socyn. co-
lonus habens bona locationis hypothecata
pro obſeruatione locationis conueniebatur
a ſingulari ſucceſſore, qui volebat eum expel-
lere, ideo nimirum ſi poteſt rem hypotheca-
tam pro tempore conductionis retinere, at-
tento præſertim quod ad nihil tenebatur co-
lonus. In caſu verò noſtro Caluus colonus
agit, & tenebatur ſoluere mercedem pro ter-
mino iam præterito tempore litis motæ &
cõteſtatæ, Bonaque conducta tãquàm Eccle-
44 ſiæ non veniebant in generali obligatione. l.
1. §. eam rẽ. ff. quæ res pignor. oblig. non poſſ.
cap. nulli de reb. eccleſ. non alienan. Ergo ſu-
mus in caſu diuerſo a conſil. Socyn.

45 Et ſi dicatur mercedem † debitam poſſe reti
neri loco pignoris propter moleſtiam illatã
a D. Iuſto.

Ad hoc reſpondetur prout ſupra reſpon-
ſum eſt, videlicet id non procedere quando
conductor agit, cùm tunc debuerit offerre, &
in caſum recuſationis deponere. d. §. offerri.
cum ſimilibus. Cardinalemq; nullam intuliſ-
ſe moleſtiam ante moram Calui debitoris,
qua ſtante potuiſſet propria auctoritate Cal-
uum expellere. Nam quod dicitur locatorẽ

D 2 qui

qui cũ iuramento promiſit manutenere conductorem in re conducta, ab ea non poſſe eũ expellere; debet intelligi dũmodo conductor ſoluat mercedem terminis conuentis, aliàs ſi
46 non ſoluit † poteſt expelli propria auctoritate, d. §. inter locatorem. l. ædem. C. locat. c. propterea ſterilitatem. §. fi. c. potuit. §. fi. extra eo. tit. Et quamuis in prædictis iuribus fiat mentio de lapſu biennij, attamen loquuntur quando conductor promiſit ſoluere ſimpliciter ſine iuramento, ſecus ſi cum iuramento, quia
47 tunc ad hoc vt conductor † cadat a iure ſuo, & poſſit expelli a toto tempore, ſufficit quòd ceſſauerit ſoluere in vno termino. Alex. cõſi. 105. nu. 4. & 9. vol. 5. & clarius conſi. 85. vol. 1. poſt Bal. quem ſequitur Felin. in c. querelam. nu. 8. ver. item dicit Bal. de iureiu. Thom. Ferrat. caut. 20. num. 4. & ex iſtis tolluntur ea quæ obijciuntur. de tex. in l. ſi quis domum. §. 1. & in l. ſi fundus, verſic. ſimiliter. ff. locat. Poſſem etiam negare Neguſan. nu. 2. membr. 2. part. prin. nu. 7. & 8. dicere id ad quod allegatur, & ſi diceret eſſet contra tex. in d. §. offerri.

Concludo igitur Illuſtr. Cardinalem dici poſſe non fuiſſe primum, qui contrauenerit inſtrumento locationis factæ Caluo ex inhibitione facta a D. Iuſto D. Caſtagnæ die 4. Iunij, & locationis factæ ab eodem D. Iuſto Dominico de Magiſtris die 14. Iunij. Et quatenus dici poſſet Cardinalis prædictarum inhibitionis & locationis prætextu contrauenisse, dicitur eas fuiſſe ſublatas reſcriptis Principis, & Illuſtriſſimi Senatus, quorum auctoritate fuit manutentus Caſtagna, & ſtantibus præſertim dictis reſcriptis non potuiſſe ipſos Caluum, & Caſtagnam tamquàm actores petere ſe manuteneri diffinitiuè, & inhiberi de cætero moleſtari in tenuta bonorum cõductorum, niſi prius ipſi actores obſeruaſſent per ipſum Caluum cum iuramento promiſſa, & ſoluiſſent mercedem debitam in feſto Sancti Ioannis Baptiſtæ, a qua ſolutione cùm ceſſauerint ab omni eorum iure ceciderunt, proinde potuerunt ab Illuſtriſſimo Cardinali expelli, & per conſequens benè fuit a primis delegatis iudicatum, & malè appellatum, ſalua melius ſentien. cenſura.

SVMMARIVM.

1 Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt.
2 Omiſſum eſſe intelligitur quicquid aſtringendæ obligationis cauſa dictum eſt, niſi palam verbis exprimatur.
3 Extenſio in contractibus conuentionalibus de perſona ad perſonam, aut de re ad rem, fieri non debet.
4 Omiſſum in contractibus tam reſpectu rei, quàm loci, temporis, & perſonarum quod eſt, pro omiſſo habetur, proinde ſuperaddi non poteſt.
5 Interpretatio in contractibus ſtricta fieri debet, præſertim ne aliorum, quàm contrahentium obligatio inducatur.
6 Obligatio ad inuitum, & ignorantem regulariter non ſe extendit.
7 Res inter alios acta alijs non nocet neque proficit.
8 Contrahens nomine alieno ei nullum ius quærit, nec eũ obligat.
9 Contrariorum & correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio.
10 Oppoſitum idem operatur in oppoſito quod propoſitum in propoſito.
11 Simulatio contractus omnino deduci, & probari debet, nec ſufficit ſi ex poſt facto ſuperueniat.
12 Paria ſunt quid non eſſe, vel eſſe, ſed non apparere.
13 Non entis nullæ ſunt qualitates.
14 Simulatio contractus coniecturis, & præſumptionibus probatur.
15 Poſſeſſionis continuatio ex parte venditoris poſt perfectam venditionem ſimulationis coniecturam efficacem inducit.
16 Inueſtitura ſi appareat, ex iuſta cauſa præambula facta præſumitur.
17 Titulum qui habet a Domino alicuius territorij, videtur etiam habere conceſſionem acquirendi poſſeſſionẽ bonorum in illo territorio conceſſorum.
18 Poſſeſſio præſumptionem iuris poſſidentis inducit.
19 Titulus potius præſumitur verus quàm ſimulatus, vt delicti, & fraudis præſumptio euitetur.
20 Contractus ſimulati nulla eſt qualitas, nullaque ſubſtantia, proinde ex eo aliquis effectus ſequi nequit.
21 Confeſſio negotiorum geſtoris quòd ſolutio ſit de pecunia domini, ſi extraiudicialiter facta ſit, ſine iuramento, & abſente domino non probat neque domino nocet.
22 Pecunia ſimplici numeratione, & ſolutione per negotiorũ geſtorem facta abſente domino extraiudicialiter, & ſine iuramento actio & obligatio domino non oritur.
23 Quitationis inſtrumentum præcedentis contractus confirmationem inducit, proinde ſimulationis præſumptio excluditur.
24 Literæ familiares poſt mortem ſcribentis exhibitæ regulariter plenè non probant.
25 Literæ familiares non probant, niſi iuſtificentur ſcriptæ, & ſubſcriptæ ab eo cuius eſſe dicuntur.
26 Literæ familiares vt probent neceſſe eſt teſtes peritos deponere vidiſſe ſcribere literas ab eo cuius eſſe dicuntur.
27 Comparatio literarum probationem concludentem non inducit, niſi facta ſit coram iudice, & teſtes deponant cum iuramento, parte præſente vel monita.
28 Literæ ex quibus comparatio fit debent habere teſtimonium officialis Archiuio præſidentis, atteſtãtis quòd de ſcripturis Archiuij publici ſint.
29 Comparationis literarum de fide minuitur quando de diuerſitate atteſtationum peritorum conſtat.
30 Locator quando actione reali ex inſtrumento locationis principaliter contra conductorem agit, ex dicto inſtrumento dominium, vel poſſeſſio non probatur.
31 Locator ſi actione reali contra tertium agat ex inſtrumento locationis dominium, aut poſſeſſio non probatur.
32 Dominium vt probetur non ſufficit titulus venditionis, interuentus, pretij, & poſſeſſio, niſi ſit longi temporis, deſcriptio in extimo, & inſtrumentum diuiſionis, ſed requiritur etiam quòd venditor tempore contractus rei venditæ dominus fuerit.
33 Locatio & venditio eiſdẽ iuris regulis conſiſtunt, proinde diſpoſitum in vno & in alio diſpoſitum cenſetur.

Dicta

34 *Dicta Doctorum ſecundum leges, & Doctores quos al legant intelligi debent.*

35 *Locatio ſola non eſt ſufficiens ad probationē dominij, reſpectu locantis, ſed alijs concurrentibus ſufficit.*

36 *Locatio longi temporis iuncto titulo dominium inducit, quod ex præſcriptione cauſatur.*

37 *Dominium ex præſcriptione longi temporis acquiritur.*

38 *Dominium ex titulo locationis iuncta poſſeſſione longi temporis etiam miniſterio colloni probatur.*

39 *Poſſediſſe tempore contractus probare debet, qui dominium ex poſſeſſione probare vult.*

40 *Exempla licet regulam non reſtringant, tamen mētem ſcribentis declarant.*

41 *Penſionis ſolutione poſſeſſio aut dominium in præiudicium tertij poſſidentis non probatur.*

42 *Glo. in c. cum Bertoldus in verbo quodam iure, dicens ex ſolutione penſionis non probari dominium aut poſſeſſionem in præiudicium tertij poſſidentis, eſt communiter approbata.*

43 *Locationis ſeu emphyteuſis titulo, & penſionis aut cēſus ſolutione dominium aut poſſeſſio in præiudicium tertij poſſidentis non probatur.*

44 *Emphyteuſis conceſſione & penſionis perceptione dominium concedentis non probatur, quando conſtat quod tempore ſolutionis alius poſſidebat.*

45 *Dominium in odium poſſidentis, probatum dici nequit, ſi penſionis perceptio continua ſaltem decem annorū non probatur.*

46 *Confeſſio aliquorum alijs nocere non debet.*

47 *Probatio præſumptiua circa poſſeſſionem, & dominiū contra tertium quomodo intelligi debeat.*

48 *Dominium directum ex inſtrumento diuiſionis non probatur.*

49 *Recognitio facta per tertium non nocet alteri tertio cauſam a recognoſcente non habenti.*

CONSILIVM SEXTVM.

LEctis dubijs a prudentiſſimo Iureconſulto D. Federico Copaliolo iudice appellationis cauſæ vertentis inter Magnificos D. de Strocijs, ſeu eorum hæredes actores; & Illuſtriſs. Philippum Eſtenſem Marchionem S. Martini conuentum excitatis, nec non diſertiſſimis reſponſis doctiſſimorum iuris prudentum qui pro prædicto Illuſtr. D. Marchione ſcripſerunt, nilque intactum, indiſcuſſumue reliquerunt, in eorum opinionem trāſire cogor, cùm ex illorum ſcriptis manifeſtè appareat ſententiam iudicis a quo appellatum extitit, nec ritè, nec rectè fuiſſe prolatam. Nam quoad actorum rititudinem attinet, cùm in motiuis nihil de ea propoſitum legerem, ideo in illa vti diſertè diſcuſſa immorandum non putaui, quinimo me remittendum duxi prout remitto, ad ea quæ a prædictis iureconſultis ſcripta fuere. Quo verò ad rectitudinem & iuſtitiam cauſæ concluſiuè loquendo cenſeo cum præfatis prudentiſſimis viris nullum dominis de Strocijs eorumúe hæredibus cōpetijſſe aut competere ius agendi aduerſus quōdam Illuſtr. Sigiſmondum Eſtenſem patrem
dicti D. Marchionis, proinde nec contra ipsū
D. Marchionem, quoniam arguendo a ſuffi-
cienti partium enumeratione vulg. l. patre fu-
rioſo. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. Aut di-
cimus intentatam fuiſſe a Strocijs actionem
perſonalem aduerſus præfatum D. Sigiſmon
dum, vti filium, & hæredem quondam illuſtr.
Herculis Eſtenſis, ad ſolutionem cenſus, ſeu
canonis, aut mercedis ducatorum quinqua-
ginta duorum, & quartariorū duorum vini,
ſingulis annis ipſis de Strocijs virtute inſtrī
rogati a quondam Iacobo Gillino nota-
rio Ferrarienſi anno 1503. die 2. Iunij ſoluēdi,
Et hoc caſu certi iuris eſt ipſos D. Strocios, &
eorum hæredes nullam habuiſſe, aut habere
actionem perſonalem aduerſus p̄fatum quō-
dam D. Herculem, ſeu D. Sigiſmondum eius
filium & ſi probaretur ipſum fuiſſe patris hæ-
redem, cùm in dicto inſtrumento nulla peni-
tus fiat de dictis D. Hercule, & Sigiſmōdo mē
tio, minusq; probetur illos fuiſſe hæredes Ni-
colai de Arpa in dicto inſtr̄o nominato, aut
ab eo cauſam in dictis bonis habuiſſe, vulg. l.
quicquid aſtringendæ. ff. de ver. ob. vbi Celſus
2 iureconſultus ſcribit quòd quicquid † aſtrin-
gendæ obligationis cauſa dictum eſt, id niſi
palàm verbis exprimatur omiſſum eſſe intel-
3 ligendum eſt; & in contractibus, † non debe-
mus conuentionem extendere de re ad rem,
nec de perſona ad perſonam. l. fideiuſſores. §.
pro Aurelio. ff. de fideiuſſo. Dec. conſ. 201. nu-
me. 2. Accedit tex. in l. ſi ſtipulatus. §. Griſogo-
nus. & ibi glo. 1. in fin. & communiter Doct.
ff. de verbo. obligat. & in l. vnica. §. ſi verò ad
deficientis. C. de caduc. tollen. conſil. 75. nu-
mero 8. volum. 4. & conſi. 64. num. 6. vol. 3. di-
cens regulam eſſe quòd quicquid omittitur
4 † in contractibus pro omiſſo habetur re, lo-
co, tempore, & perſonis. Et ſtricta fit interpre
5 tatio † præſertim ne inducatur alterius quam
6 contrahentium obligatio, in quam † regulari-
ter nemo inuitus, aut ignorans incidit l. ſolu-
tionem. ff. de ſolutionib. cap. quæris. de conſe
7 cra. diſt. 4. facit regula. C. res † inter alios acta
alijs non nocere. in rubr. & nigr. Quinimo ſi
prædictus Nicolaus Arpa in prædicto met in-
ſtrumento dixiſſet, prout non dixit ſe contra-
8 here † nomine ſuo, & præfati D. Herculis, nul-
lum ius dicto D. Herculi acquiſiuiſſet, nec eū
in aliquo obligaſſet. vulg. l. multum intereſt.
verſic. ſi verò ab initio. & l. penult. & l. fina. C.
ſi quis alter. vel ſib. & ibi glo. & Docto. & in-
ſtitu. de inutil. ſtipul. §. ſi alium daturum. & §.
ſequen. Sicut igitur ex prædicto inſtrumento
nulla actio, nullumúe ius acquiſitum dici po-
teſt præfato Domino Herculi, ſeu eius hære-
dib. aduerſus prædictos Dominos de Stro-
cijs, ita econtra nulla actio ipſis Strocijs nata
dici debet aduerſus præfatum Dominū Her-
culem, ſeu eius hæredem, vt contrariorum
9 † ſeu correlatiuorum eadem ſit diſpoſitio,
10 idemque operetur oppoſitum † in oppoſito
quod propoſitum in propoſito, vulg. l. fi. §. fi.
ff. de leg. 3.

Nec mouere dēt aſſerta ſimulatio p̄dicti in

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

ſtrumenti a ſtrociis propoſita, .cùm tollatur
ex multis reſponſionibus a præfatis Clariſſi-
mis doctotibus appoſitè,& exactè datis. Nec
enim video deductum fuiſſe,& fratres de ſtro
cijs,aut eorum hæredes probaſſe aliquam ſi-
mulationis ſpeciem, prout erat neceſſatium
11 †præſertim ſimulatè actum fuiſſe inter eos,
& præfatum Dominum Herculem, ab initio
prædicti contractus,quòd nomen Arpæ ſcri-
beretur in inſtrumento dicti contractus, qui
tamen teueta fieret cum dicto Domino Her
cule,quod omnino erat probandum, ex Bal.
& Alex.in l.ab Anaſtaſio.C.manda. deciſio.
Pedemon.42.in fine,quibus addo Simon. de
præl.conſi.120.num.42.& ſequen.poſt Alex.
Cæpol.Dec.Pariſ.& Cagnol.locis præcitatis
Rolan.a Val.conſi.6.nume.28.volum.3.& cō
ſilio 40.num.29.vol.2.Natta.conſi.628.num.
17.& tribus ſequen.concludentes non ſuffice
re,ſi ex poſt ſuperueniat, quo fit vt non facta
tali ptobatione dicatur non extare aliquam
12 ſimulationem,cùm paria †ſint non eſſe, vel
eſſe ſed non apparere, vulg. l. duo ſunt Titij.
ff.de teſtamen.tutel.cum ſimilibus. Non pro
bato igitut dicto tractatu præcedenti, ſequi-
tur non eſſe aliquam ſimulationem, ideò nō
13 entis†nullas eſſe qualitates,vulg.l.eius qui.§.
penul.ff.ſi cer.pe.l.ſi ſeruum.§.ſi modus. ff. de
contrahen.emptio.
14 Et ſi dicatur ſimulationem†probari conie
cturis,& præſumptionibus,ex Bald. in l. 3. C.
plus val.quod agit. quàm quod ſimul. cōcip.
quem ſequitur Dec. poſt alios conſ.583.nu.3.
& duobus ſequen.quarum coniecturarū, ſeu
præſumptionum, prima proponitur ex eo,
quod præfatus Dominus Hercules, poſt præ-
dictum contractum cum Arpa anno 1503.
remanſit in poſſeſſione dictorum bonorum
vſque ad eius mortem, quæ continuata poſ-
15 ſeſſio †inducit efficacem coniecturam ſimu
lationis,teſte Dec.d.conſi.587.colum.3. verſ.
ſecundo efficax, &c. Secunda coniectura re-
ſultare dicitur ex literis familiatibus a præfa-
to Domino Hercule prædicto Domino Ni-
colao anno 1505. ſcriptis, quarum vt legitur
in motiuis,præſupponitur factam fuiſſe legi-
timam comparationem. Tertia coniectura
ex ſolutione facta prædicti cenſus, ſeu fictus
de pecunia Domini Herculis, de qua in in-
ſtrumento quietationis aureorum 150. roga-
to anno 1506. Quatta coniectuta ex allegato
inſtrumento diuiſionis. Quinta ex aſſertis re-
cognitionibus prati,& Arpæ.

Reſpondetur quòd omnes prædictæ conie
cturæ tolluntur ex accuratè ſcriptis a præfatis
Magnificis Iuriſperitis. Nam quoad aſſertā
longiſſimam continuationem poſſeſſionis
bonorum de quibus agitur, reſpondetur mul-
tis modis.

Primò hanc non eſſe ſufficientem conie-
cturam ad præſumendam ſimulationē con-
tractus, quia ſi eſſet vera diceretur ſuperue-
niſſe poſt contractum, quod non ſufficit, vt
ſupra probauimus.

Secundò reſpondetur prædictam conti-
nuationem poſſeſſionis non eſſe ſufficientē
ad præſumendum contractum ſimulatum.
Natta dicro conſi.628.nume.15. & tribus ſe-
quen. poſt Barto. & Pariſ. ac Caſtren. locis
præcitatis.

Tertiò poteſt reſponderi, quòd cum pro-
ponatur ex actis conſtare Illuſtriſ. & Excel-
lentiſ. Herculem Ducē Ferratiæ anno 1501.
inueſtiuiſſe Illuſtriſ. Sigiſmondum ſeniorē,
patrem prædicti Herculis de oppido, & terri-
torio Caſtellarani cū terris,pratis, & latius vt
in prædictæ inueſtituræ inſtrumento contine
tur,dicimus prædicti Sigiſmondi ſenioris,de-
inde præfati Illuſtriſ. Herculis eius filij,& hæ
redis,nec non & Sigiſmondi iuniotis in dictis
bonis poſſeſſionem præſumi acquiſitam, &
16 continuatam ex dicta inueſtitura, † veluti ex
iuſta cauſa præambula. vulg. l. quædam mu-
lier.de rei vendicat.l.2.C.de acquir. poſſeſ. &
vbique glo.& Docto.Socin. conſi. 15. nume.
7.volum.4.cum ſimilibus allegatis per ſupra-
ſcriptos D. conſulentes. faciunt, quæ ſcribit
Alex.conſi.25.num.9.& tribus ſequen.vol. 2.
Et ſi dicatur dictas ll.quædam mulier.& l.2.lo
qui quando ille a quo quis habet titulum poſ
ſidebat,ſed in caſu noſtro non probatur Illu
ſtriſſimum Ducem Ferrariæ tempore dictæ
inueſtituræ dicta bona poſſidere,ergo nō ha-
bere locum dictam præſumptionem, argu-
mento eorum quæ ſcribit Brun.conſi.1.

Ad hoc reſpondetur duobus modis. Pri-
mò ex quo non probatur prædicta bona tem
pore dictæ inueſtituræ fuiſſe ab alijs poſſeſſa,
præſumendum eſt prædictum Ducem vti do
minum totius territorij Caſtellarani ea poſ-
ſediſſe tempore prædictæ conceſſionis, & in-
ueſtituræ.l.æde ſacra.ff.de contrahen.emptio
ne l.inſulæ Italiæ.ff.de iudic.vbi Bald. & Doc.
Brun.conſi.34.quem refert,& ſequitur Socin.
iun.conſi.65.nume.68.& conſi.68.num.6.vo-
lum.1.poſt Bal.Caſtren.& Socin.locis citatis
cum alijs ſimilibus iuribus, & auctoritatibus
a dictis D.Iureconſultis allegatis.

Secundò reſpondetur ex doctrina Bart. in
l.cùm ſolus.nume.4.in fin.ff.de vſucapio. vbi
17 notanter dicit, quòd ſi ille†a quo quis habet
titulum non poſſidebat, vel dubitatur an poſ
ſederit vel non, quia nihil eſt probatum, tunc
occaſione dicti tituli præſumitur poſſidere,
quia eo ipſo quod titulum concedit, videtur
etiam concedere quod a quocunque poſſeſ-
ſionem dictorum bonorum acquirat.l. ſi res.
vbi glo.ff.de rei vend. Sed in caſu noſtro præ-
fatus Dominus Sigiſmondus ſenior, & poſt
eum Hercules, & ſucceſſiuè Sigiſmondus iu-
nior, & Illuſtriſ. Philippus Marchio prædi-
ctorum hæres,& ſucceſſor præſumuntur poſ
ſediſſe,& poſſidere reſpectiuè prædicta bona
virtute,ſeu occaſione pdictæ inueſtituræ. ſo-
18 let.n.dici ꝙ poſſeſſio†inducit præſumptionē
iuris poſſidentis.Socin.iun.dicto conſi.68.nu
me.2. volum.1. Multo fortius prædicta proce
dunt in caſu noſtro attenta depoſitione triū
teſtium. 5. 7. & 8. de continuata poſſeſſione
prædictorum bonorum Sigiſmondi ſeniotis,
Hercu-

Herculis, Sigiſmondi Iùnioris, & Illuſtriſ.
Marchionis deponentiûm.

Et ſi replicetur ſupradictã cauſam præam-
bulam etiam præſumi ex aſſerto contractu
ſimulato, triplicatur quód cum appareat de
titulo vero, & proprio, & apparenti, potius at
19 tendendus, & præſumendus† eſt verus quam
ſimulatus, vt euitetur præſumptio delicti, &
fraudis. arg. l. merito. ff. pro ſocio. Soc. d. conſ.
25. nu. 7. vol. 4. cum ſimi. citatis ab Alciat. de
præſump. regul. 3. præſumpt. 1.

20 Præterea cum vt diximus contractus† ſimu
lati nulla ſit qualitas, nullaque ſubſtantia, non
poteſt ex eo aliquis effectus præſumi. l. nam
& ſi §. poſt defectum. ff. de iniuſt. rupt. & irrit.
fac. teſtamen.

Nec vrget ſecunda conicctura deſumpta
ex aſſerta ſolutione ducatorum 150. de qui-
bus in inſtrumento quitationis factæ a præſa-
to D. Carolo, dicto D. Nicolao Arpa anno
1506. ab aduerſarijs producto, in quo narra-
tur prædictos aureos 150. fuiſſe ſolutos de pe
cunia Domini Herculis.

Quandoquidem non probatur ex dicto in-
ſtrumento prædictos ducatos 150. fuiſſe de
pecunia præſati D. Herculis, cùm non ſit ſtan
dum confeſſioni, & dicto aſſerti Ioannis Lu-
douici de Affaruſio, confitentis ſe habuiſſe di
ctos ducatos 150. a quondam Battholomeo
Rugolletto enuntiato negotiorum geſtore
præſati D. Herculis, de dinarijs eiuſdem D.
21 Herculis, ex quo dicta confeſſio† legitur fa-
cta ſine iuramento, & extraiuditialiter, domi-
noque Hercule abſente, quibus ſtantibus nõ
ꝓbar, nec nocet dicto domino Herculi, eiuſ-
que hæredibus ex dicta vulg. regula, res inter
alios acta &c. cum alijs pluribus iuribus, &
auctoritatibus abundè a præfatis D. conſulen
tibus adductis. Et dato citra veri præiudiciũ
quòd præfati 150. ducati fuiſſent ſoluti a dicto
Nicolao confitente eos eſſe de pecunia præ-
dicti domini Herculis, imo magis dictus D.
Hercules fuiſſet præſens, & ſoluiſſet de ſua pe
cunia prædicto D. Carolo, non propterea ex
prædicta numeratione, & ſolutione aliqua
actio, aut obligatio nata dici poſſet inter ip-
ſum D. Herculem, & fratres de Strocijs l. 1. 3.
& l. multum intereſt. §. nam ſi quidem l. pen.
& l. fina. C. ſi quis alter. vel ſib. ſub alt. nomin.
vel alien. pecun. emer. & vbique glo. & Doct.
quibus concluditur ex ſimplici numeratio-
22 ne,† & ſolutione pecuniæ nõ dari actionem,
& obligationem. quod præſertim in caſu no-
ſtro ꝓcedit, in quo quitatio, & liberatio a ſo-
lutione dictorum ducatorum 150. ſuit facta
expreſsè præfato Nicolao in obſeruantiam
prædicti inſtrumenti facti anno 1503. de quo
ſit mentio in dicto inſtrumento quitationis.
23 †ex quo inſtrumento inducitur præcedentis
contractus confirmatio, proinde tollitur om
nis ſimulationis præſumptio, ex adductis de-
ciſ. Pedemon. 36. nu. 16.

Nec etiam admitti debet, tertia præſum-
ptio, ſeu conictura, quæ ſumitur ab allega-
tis literis familiaribus dicti Domini Hercu-
lis, ſcriptis præfato Domino Nicolao Arpæ
die 16. Maij. 1505.

24 Quia prædictæ literæ† non probant. l. in-
ſtrumenta. & l. ſeq. C. de probatio. l. fi. in prin.
ff. de leg. 2. cap. 1. & 2. de fide inſtrumen. præ-
ſertim cùm exhibitæ fuerint poſt mortem aſ
ſerti Domini Herculis. arg. notat. per Rom.
& Iaſ. quos refert, & ſequitur Rip. in l. admo-
nendi. num. 137. de iureiur. Accedat quòd nõ
25 probantur ſcriptæ,† ſeu ſubſcriptæ manu di-
cti Herculis: nec aſſerti periti deponunt ſe vi-
26 diſſe † Dominum Herculem ſubſcribentem
prædictas literas, quod probandum erat teſte
Socin. conſi. 274. col. 10. quem refert Rip. in
d. l. admonendi num. 104. verſic. ſexto, exigi-
tur, & num. 106. Alex. conſi. 239. num. 5. & ſe-
quen. volum. 6. Afflic. deciſ. 181. Nec compa
27 ratio† literarum operatur probationem con
cludentem dictarum literarum, rationibus &
iuribus adductis per D. conſulentes, præter-
tim cùm non fuerit facta a iudice, nec aſſerti
periti iurauerint ſecundum formam a iure
traditam, & parte non vocata, ideò nulla l. cõ
parationes. vbi Bald. C. de fid. inſtrumen. Nec
apparet aſſertas literas, ex quibus fit compa-
ratio fuiſſe ſcriptas a dicto quondam D. Her-
28 cule. Nec habent teſtimonia officialis † præ-
ſidentis Archiuio, quòd ſint de ſcripturis præ
dicti Archiuij, ideo non probant. ſecundum
Bal. in d. l. comparationes. col. 3. & in Authẽ.
ad hæc. C. eod. titu. cap. ad audientiam. de præ
ſcriptio. & ibi Doc. maximè Felin. & Dec. &
in deciſ. Pedemont. 69. nume. 2. & 3. & dimi-
nuitur etiam de fide aſſertæ comparationis
29 †ex diuerſitate atteſtationũ peritorum a par-
tibus electorum. Et dato quod probaretur
prædictas literas fuiſſe ſcriptas a præfato Do
mino Hercule, attamen Domini de Strocijs
ex dictis literis nullam poſſunt ſumere con-
iecturam quòd D. Hercules aliquid cum eis
egerit, geſſerit, aut contraxerit ex quo inter
eos dici poſſit nata actio, & obligatio. Imo
contrarium arguitur fundamẽtis a prædictis
Iureconſultis deſcriptis præſertim ex illis ver
bis, *circa la dimanda che vi fa miſſer Carolo Strozzo, del fitto di quella poſſeſſione di Caſtellarano &c.* ex
quibus verbis manifeſtè apparet contractum
factum cum dicto Arpa, non fuiſſe ſimulatũ,
quoniam ſi fuiſſet ſimulatus non petijſſet D.
Carolus fictum a dicto Arpa, ſed a Domino
Hercule.

Et cùm ex prædictis poſt deſertè ſcripta a
præfatis D. conſulentibus liquidè demonſtre
tur nullam actionem perſonalem competijſ
ſe prædictis de Strocijs aduerſus D. Sigiſmon
dum iuniorem, ſeu Illuſtriſſimum Marchio-
nem virtute dicti contractus emphyteutici
facti anno 1503. ſequitur prædictam firma-
tam concluſionem noſtram veriſſimã eſſe.

Aut volunt dicti aduerſantes fuiſſe intenta
tam rei vendicationem, tamquàm ex dicto
inſtrumento locationis, ſeu emphyteuſis iun
cta ſolutione fructuum triennij ſit probatum
eorum dominium. Et in hoc etiam cum præ-
fatis D. conſultoribus cenſeo, non eſſe proba-
tum

tum dictorum agentium in bonis prædictis
dominium aliquod aduerſus præſatum Sigiſ
mondum Iuniorem, eiusúe hæredes, quomã
certi iuris eſt quòd quando principaliter lo-
30 catortagit contra conductorem actione rea
li, tunc non probatur dominium, nec poſſeſ-
ſio ex inſtrumento locationis. l. ad probatio-
nem. C. locat. & l. ad probationem. C. de libe
ral. cauſ. & càp. inter dilectos §. cæterum. de fi
de instrument. & vbique gloſ. & Docto. ita
* *communem* eſſe dicit opinionem Villalob. lib.
4. commun. opinio. verſicu. dominium non
probatur cùm alijs a dictis conſulentibus ci-
tatis, quæ concluſio multo magis procedit ſi
31 locator agat contra tertium gloſ. & Bart. in
l. ſi quis conductionis. C. de locat. His acce-
dunt quæ vult Alex. conſi. 10. nu. 1. & ſequen.
vol. 4. & conſi. 182. num. 1. & duob. ſequen. vo
lum. 7. quem citat, & ſequitur Gribald. lib. 4.
commun. opin. in verbo dominium proban-
dum &c. Atteſtantes communem eſſe opi-
32 nem quòd ad probandum dominium † non
ſufficit titulus vendicationis, interuentus pre
tij, poſſeſſio (modo non ſit longi temporis),
deſcriptio in extimo, & inſtrumentum diui-
ſionis, ſed vltra prædicta etiam requiritur ꝙ
venditor tempore contractus fuerit domi-
nus rei venditæ. Quibus ex auctoritatibus cla
ra reſultat deciſio iſtius cauſæ. Cùm igitur eiſ
33 dem iuris regulis† conſiſtat locatio & vendi-
tio l. 1. & 2. ff. locat. non aduerſantur quæ di-
cunt Pariſ. Ruin. & alij in motiuis allegati, qa
34 ſanè debent† intelligi, & ſecundum leges, &
Doctores quos allegant, teſte Bart. in vulg. l.
non ſolùm. §. liberationis. ff. de libe. lega. cum
ſimilibus cumulatis a Curt. Senior. conſi. 65.
colum. 3. Nam in primis a præſatis Pariſ. &
Rimin. allegatus Barto. in l. ad probationem.
C. locat. qui vt argutè aduertunt Domini Cõ
35 ſultores, & ſi ibi dicat locationem† ſolã non
ſufficere ad probationem dominij, ſed cum
alijs ſufficere, attamen declarando quæ ſunt
illa alia, ponit exemplum ſi aliquis locauit
36 fundum Titio, qui† longo tempore tamquã
colonus locantis coluit, & probat titulum, at
tento titulo iuncta poſſeſſione longi tempo
37 ris inducitur præſcriptio, ex qua† acquiritur
dominium: ideò nimirum, ſi probato titulo
38 locationis, & poſſeſſione† longi temporis ẽt
miniſterio colloni probatur dominium, &
Barto. refert & ſequitur Alex. conſi. 12. num.
3. colum. 4. Rip. in l. rem quæ nobis num. 4. ff.
de acquir. poſſeſ. & eſt tex. in c. cùm contin-
gat. & ibi Panormit. de decim. At in caſu no-
ſtro non quidem probatur talis longa poſſeſ-
ſio, imo nec probatur quod tempore contra-
39 ctus† poſſiderent illi de Strocijs, quod proba
re debebant, ex adductis a Grat. reſponſ. 90.
nu. 14. & 15. poſt alios citatos. Verum proba-
tur Dominum Herculem tunc poſſidere. &
40 licet exempla† non reſtringant regulam, atta
men declarant mentem ſcribentis, in quibus
terminis loquitur. c. ſedes apoſtolica. de re-
ſcript. gloſ. in clem. non poteſt de procurato.
Io. Crot. conſi. 133. num. 9. Quinimo ex ſolu
41 tione penſionis† non probatur poſſeſſio, nec
dominium in præiudicium tertij poſſidentis,
iuribus & auctoritatibus per D. Conſulentes
latè cumulatis Ruin. conſi. 14. num. 6. verſi. &
iſtud etiam. vol. 4. idem ſentit Felin. in c. cum
Bertoldus. num. 28. de ſen. & re iudic. poſt Ca-
42 ſtren. conſi. præcitat. glo. † ordinaria *communi-*
* *ter* approbata. in dicto cap. cum Bertoldus. in
verbo quodam iure. & ibi communiter Do-
cto. præſertim Felin. nume. 25. & duobus ſeq.
poſt alios per eum relatos. & Docto. in l. quã-
uis. §. 1. ff. de acquir. poſſeſ. Ex quorum dictis
* colligitur vera, & *communis* concluſio ac do-
43 ctrina, quòd ex titulo locationis† ſeu emphy-
teuſis, & perceptione penſionis, ſiue canonis,
aut cenſus non probatur poſſeſſio, nec domi-
nium in præiuditium tertij poſſidentis: quam
concluſionem etiam firmat Anton. Gabriel.
lib. 3. commun. opinio. in titulo de locat. con
cluſ. 4. in fin. & plenius num. 5. & 9. poſt plures
ibi citatos. & hanc opinionem expreſsè etiã
tenet Ruin. dicto conſi. 14. nu. 5. & ſeq. vol. 4.
in motiuis allegato, concludens quòd per cõ
44 ceſſionem† in emphyteuſim, & perceptionẽ
penſionis non probatur dominium conce-
dentis, quando cõſtat quòd tempore ſolutio-
nis alius poſſidebat, loquens in eccleſia, quæ
probauit titulum, & poſſeſſionem continuã
quaſi ſeptuaginta annorum, ergo ſi non pro-
45 batur perceptio penſionis † continua ſaltem
per decennium non dicitur probari domi-
nium in odium poſſidentis Rip. in d. l. rẽ quæ
nobis. num. 48. & hæc declaratio munitur ra-
tione naturali, quia alioquin eſſet in poteſta-
te duorum facere inſtrumentum locationis,
ſeu cõceſſionis in emphyteuſim de re ab alio
poſſeſſa, & confiteri penſiones ſolutas, proin-
de priuare tertium ſuis dominio, & poſſeſſio
ne, quod eſſet iniquiſſimum, quia confeſſio
46 † aliquorum nõ debet alijs nocere l. nam &
poſtea §. fin. & l. ſequen. ff. de iureiuran. cap. 1.
de confeſſ. At in caſu noſtro conſtat quòd
præſatus Dominus Hercules tempore dictæ
locationis, ſeu emphyteuſis factæ anno 1503.
poſſidebat bona de quibus agitur, & poſt ip-
ſum Dominus Sigiſmondus eius filius, ergo
ex dicto inſtrumẽto ſolutionis alijſq; inſtru-
mentis factis inter alias perſonas non proba-
tur dominium ipſorum de Strocijs aduerſus
præſatum Dominum Sigiſmondum, & eius
ſucceſſores.

Non obſtant quæ in motiuis adducuntur
de probatione præſumptiua etiam cõtra ter-
47 tium, quia debent intelligi† quando quis poſ-
ſidet de præſenti & incidenter de dominio de
ducitur, ſecus ſi principaliter deducatur de
dominio, & de præſenti non poſſidet, ſed ter-
tius conuentus poſſidet. ita reſpondet Alexã.
d. conſi. 10. nu. 3. & ſeq. vol. 4. Rip. latè in d. l. rẽ
quæ nobis. nu. 52. & trib. ſeq. ff. de acqui. poſſ.

Vel poteſt reſponderi prædictam opinio-
* nem *communiter* reprobari teſte Alexan. conſi.
182. num. 1. vol. 7. poſt gl. & communiter Do
cto. in l. cum res. C. de probatio. vbi reprobat
opinionem Bald. ibi.

Nec mouere dēt allegata quarta præſumptio ex eo quòd dicitur aſſertum directum
48 dominium † fuiſſe poſitum in quodam inſtrumento diuiſionis in partem vnius ex dictis de Strociis, ex adductis per Alex. in terminis. d. conſi. 182. 1. verſicul. ibi quamuis ſit productum inſtrumentum. vol. 7. Nec contra vrgēt aſſertæ recognitiones factæ a prato, & Arpa reſpectiuè, quia non nocent tertio non habēti cauſam a recognoſcente, vulga. l. cenſualis. & l. ſi functiones. vbi Bal. C. de dona. poſt Spe. Bal. Soc. & Cor. locis citatis.

Concludo igitur prætermiſſa præſcriptione longiſſima cum prædictis prudentiſſimis Iureconſultis nullam actionem perſonalem, aut realem competiiſſe ipſis D. de Strociis aduerſus præfatum Dominum Sigiſmondū Iuniorem, multoque minus contra prædictū Illuſtriſs. D. Marchionem prætextu dictorum bonorum de quibus agitur, & propterea malè fuiſſe per Iudicem a quo iudicatum, bene verò appellatum, & facientes quod ipſe facere debebat eſſe abſoluendum a petitis ipſum Illuſt. D. Marchionem cum victoria expenſarum ſub correctione &c.

SVMMARIVM.

1 *Poſtliminij ius etiam in pace locum habet.*

2 *Remedium recuperandæ poſſeſſionis ad hæredem ſpoliati tranſit.*

3 *Pacis Pedemontanæ capitulis inter cætera continetur omnia iure belli capta, prioribus dominis reſtitui debere.*

4 *Conſtituto in inſtrumento appoſito ciuilis, & naturalis poſſeſſio acquiritur.*

5 *Filia iuris communis feudorum diſpoſitione inſpecta a feudo regulariter excluditur.*

6 *Feudo alicui pro ſe, & liberis deſcendentibus maſculis conceſſo, non cenſentur per inueſtituram nominati tranſuerſales, præſertim aſcendentes primi acquiſitoris, & multo minus fœmina.*

7 *Conceſſio qualibet in dubio ſecundum formam ſupplicationis facta intelligi debet.*

8 *Feudali in materia, hæredum appellatio ad maſculos tantum porrigitur.*

9 *Feudali in materia conceſſionis verba attēdi debent, non recognitionis vaſalli, tamquàm incidenter, & in executionem præcedentis conceſſionis facta.*

10 *Verba inaduertenter emiſſa, diſpoſitionem, & ſimplicem probationem non inducunt.*

11 *Verba quæ ex conſuetudine notariorum appoſita magis præſumuntur quàm ex partium voluntate, probationem, & diſpoſitionem non inducunt.*

12 *Conceſſionis feudalis diſpoſitio ſolum operatur reſpectu perſonarum pro quibus reperitur inueſtitura recepta, non pro alijs.*

13 *Feudum antiquum dicitur reſpectu attaui, qui in quinto gradu eſſe dicitur.*

14 *Tranſuerſales vltra ſeptimum gradum ad feudum non admittuntur.*

15 *Feudum ſi ſit antiquum, & de acquirente ad tranſuerſales tranſitum faciat, ad illud tranſuerſales vltra ſeptimum gradum non admittantur.*

16 *Feudorum iuris communis diſpoſitione inſpecta incapax eſt mulier.*

17 *Feudalia eſſe bona ab eo concludenter probari debet qui illa vendicare vult, & a communi patre agnationis proceſſiſſe.*

18 *Feudalia bona regulariter inalienabilia ſunt, proinde vaſallus de his teſtari nequit.*

19 *Verba pleno iure, ſine aliqua diminutione interpretantur.*

20 *Verba pleno iure, directum dominium ſine diminutione important.*

21 *Bona feudalia impropriè dicuntur, quæ alienabilia ſunt, & de his vaſallus teſtatur.*

22 *Feudum proprium, & verum inſtitutionem hæredis, aut ſubſtitutionem non admittit.*

23 *Scripturæ propter diſtantiam locorum, & breuitatem temporis de falſo redargui poſſunt.*

24 *Scriptura quæ veriſimilitudinem pro ſe non habet, falſitatis imaginem continere dicitur.*

25 *Falſitatem inſtrumenti ad oſtendendam in ciuilibus probatio per veriſimile, vel non veriſimile ſufficit.*

26 *Iudices in cauſis pro deprehendenda veritate veriſimilitudinem maximè conſiderare debent.*

27 *Iudices in veriſimilibus fidem præſtare non debent.*

28 *Scriptura non habens rogitum, ſignum, & ſubſcriptionem notarij, falſitatis ſuſpitione non caret.*

29 *Scriptura non habens ſignum, ſubſcriptionem, & rogitum notarij priuata eſſe dicitur, & nullam fidem facit.*

30 *Inueſtitura feudi quæ a Camera, et ab Archiuio publico deſumpta eſt fidem facere dicitur.*

31 *Scriptura reperta in archiuio publico ad hoc, vt fidem faciat tria continere debet, quòd archiuio publico præpoſitus ſit officialis, quòd habeat teſtimonium autenticum, & quòd officialis eſſe de ſcripturis archiuij publici atteſtetur.*

32 *Archiuio ſcripturarum publico officialis publicus præponi debet.*

33 *Scripturam qui in archiuio publico repertam dicit, & ideò eſſe auttenticam; bonam conſequentiam non facit.*

34 *Exemplum ſimpliciter ſumptum de ſcriptura exiſtente in archiuio publico; non probat.*

35 *Princeps ſi inueſtiat aliquem de bonis de quibus alius fuerat inueſtitus, ſi non appareat, quæ ſint illa bona conceſſio nihil valet, & inueſtitura pro non facta habetur.*

36 *Inueſtitura facta alicui de bonis quæ aliàs tenebat, licet de iure ſubſiſtat, tamen niſi certificentur bona prædicta, ad nihilum reducitur.*

37 *Inueſtitura feudi ſe reſtringens ad ſucceſſores more patriæ capaces, ad maſculos tantum extenditur.*

38 *Filius primogenitus quòd ſolus ſuccedat in feudis fratribus ſuis excluſis per Principem ſuperiorem recognoſcentem fieri non poteſt.*

39 *Feudum qui ab alio accipit, nō poteſt illud alteri alia lege dare, niſi ea qua ipſe habebat.*

40 *Vaſallus feudum recipiens pro ſe, & ſuis hæredibus non cenſetur acquirere pro agnatis, ſaltem illis ad quos feudum ſui natura tranſire non poteſt.*

41 *Feudum conceſſum in feudum nobile & gentile, fœminarum excluſiuum eſſe dicitur.*

42 *Feudum pro recipiente, & ſuis hæredibus conceſſum pro maſculis tantum conceſſum intelligitur.*

43 *Relatum in referente cum omnibus ſuis qualitatibus eſſe dicitur.*

Feudum

44 *Feudum cenſetur alienabile, & diſponibile quando in inueſtitura continetur clauſula ad faciendum quicquid vaſallo placuerit.*
45 *Hæredum & ſucceſſorum appellatione, tam ex forma decretorum dominicalium, quàm iuris communis diſpoſitione, fœmina non veniunt.*
46 *Feudo conceſſo, iuxta morem patriæ, vocati maſculi, & fœminæ excluſæ cenſentur.*
47 *Verba in præfationibus poſita, cauſam finalem oſtendunt.*
48 *Clauſula antecedentes maioris efficaciæ ſunt, & magis tendunt ad declarationem, & determinationem ſequentium clauſularum, quàm econtra.*
49 *Antecedens non ſapit naturam ſequentis, ſed ſequens antecedentis, cuius ad ſequentia virtus quadruplex eſt, ſcilicet declarandi, ſupplendi, ampliandi, & reſtringendi.*
50 *Hæres factum defuncti improbare non poteſt.*
51 *Feuda ad naturam primæuā, & propriam feudorum de facili reuertuntur, præſertim quando de forma larga ad ſtrictam tranſitus fit.*

CONSILIVM SEPTIMVM.

PRudentiſſimi & æquiſſimi patres. Quoniam in hac controuerſia ab Illuſtriſſ. quondam Sebaſtiano a Montebello Comite Intermontium aduerſus Magnificum Procuratorē Patrimonialē Sereniſſ. Sabaudiæ Ducis noſtri, ac ſuper Illuſtr. Andream Prouanam Dominum Leynici, & Catherinam eius vxorem Comites Fruzaſchi, plura nomine actoris ad fundandam eius intentionem propoſita leguntur, quæ tamen iuri & facto aduerſari, legitimiſque exceptionibus partis conuentæ elidi dicuntur: idcirco quæ hincinde ex fide geſtorum probantur ſcribere volui. vt illis perſpectis, & cognitis facilè poſſitis iuſtum pro more proferre iudicium iuxta l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præſid.

Duo igitur ab actore ſubordinatè intentata leguntur interdicta poſſeſſoria. Nempè recuperandæ & adipiſcendæ. Adipiſcendæ quidem duplici ex capite, altero ex perſona quōdam Domini Caroli a Montebello Comitis Fruzaſchi vltimi defuncti, virtute capitulorū pacis, cuius vim eam eſſe de iure dicit, vt qđ Belli calamitate ablatum fuit, id pacis lenitate reſtitui debeat. arg. l. vni. in princip. C. de caduc. tollen. Proindè quemadmodum iuri belli poſſeſſione bonorum ſuorum ſpoliatus fuerat prædictus Carolus ita iure quodam poſtli-
1 minij, quod † etiam in pace locū habet. l. poſtliminij. & l. in bello. in princip. ff. de capt. & poſtlimin. reuerſ. ad dictam poſſeſſionem reſtitui debuerit: quā etſi morte præuentus conſequi non potuit, interdictum tamen illam recuperandi, ad actorem vti eius hæredem tranſmiſerit. Cùm iure cautum eſſe dicatur
2 remedium † recuperandæ poſſeſſionis ad hæredem tranſire l. 3. in fin. ff. de vi & vi arma. capitu. ſignificauerunt. de teſtib. Socin. in l. rem quæ nobis. colum. 8. ff. de acqui. poſſeſ. quibus iuribus accedit tex. in l. hæreditas nihil ff. de reg. iur. Et huic iuris diſpoſitioni deſeruire vi-
3 detur capitulorum pacis † Pedemontanæ expreſſa diſpoſitio, qua omnia iure belli capta, prioribus Dominis reſtitui mandatur.

Altero & ſecundo capite, petit ſe reſtitui in poſſeſſionem bonorum ex perſona propria ipſius Domini actoris, & hoc ſequētibus medijs Primò vigore aſſerti conſtituti poſiti in inſtrumento conuentionis factæ de anno 1529.
4 cuius † virtute dicit acquiſitam fuiſſe naturalem, & ciuilem poſſeſſionē l. quod meo. vbi Barto. & Docto. ff. de acquiren. poſſeſ. latè Tiraquel. de conſtitut. poſſeſ. in 2. parte ampliatione 11. poſt alios per eum relatos, quibus addi poſſunt Alex. & alij ab eo citati. in l. exitus. colum. fina. ff. de acquir. poſſeſ. cap. venerabilem. §. eo igitur. de electio. Bal. conſi. 145. num. 4. & ſequen. volum. 6. Bart. in l. in illa. in fin. ff. de verbo. oblig. & in l. ſi intereſſ. de reb. dub. Secundò vigore infraſcriptarum inueſtiturarum, & cōceſſionum. Tertiò quia prima cauſa eſt in ſucceſſione filiorum & filiarum l. in ſuis. ff. de lib. & poſthu.

Sed reſpondetur quòd dato probaretur dictos ſubſtitutos prædeceſſiſſe, attamen perierunt relictis liberis ſuperuiuentibus, & etiam in dicta ſubſtitutione vocatis, locaque Baſtitæ in permutatione nominata poſſidentibus, quo caſu clarum eſt conditionem fideicommiſſi eueniſſe, ſubſtitutionemque non fuiſſe caducam. Pariſ. conſi. 99. nu. 11. & 12. & conſ. 38. nu. 2. & ſeq. vol. 2.

Reſponderi etiam poteſt actorem, & multo magis Illuſtriſſ. eius filiam non admitti ad ſucceſſionem dicti feudi Sancti Secundi, ſed
5 excludi † iuris communis feudorum diſpoſitione inſpecta, cùm præfatus Carolus fuerit inueſtitus de dicto feudo pro ſe, & liberis de-
6 ſcendentibus maſculis. Quo fit † vt non cenſeantur nominati trāſuerſales præſertim ātecēdentes primi acquiſitoris, multo minus fœminæ prout eſſet in caſu noſtro, ſi talem ſe eſſe pars agens probaſſet. §. ſi autem. & §. hoc autem. de his qui feud. dar. poſſ. & cap. 1. de ſucceſ. feud. in prin. & §. ſi. cap. 1. de content. inter me, & Dom. de portio. feu. c. 1. de beneſ. frat. c. 1. de ſucceſ. feu. vel grad. ſucceſ. in feu. c. 1. de nat. feu. cum pluribus ſimilibus.

Nec aduerſatur quod dicitur in prædicta inueſtitura non fieri mentionem de liberis maſculis, ſed de liberis 14. ſimpliciter.

Quia reſpondetur debere intelligi de liberis maſculis iuxta formam ſupplicationis, ſe-
7 cundum quam † intelligitur facta conceſſio. c. inter dilectos. §. cæterum. vbi Bald. & Felin. colum. 4. de fide inſtrumen. Iaſ. in l. Gallus. §. idem credendum. nume. 10. ff. de lib. & poſth. Dec. conſi. 192. num. 5. & conſi. 403. nume. 15. quæ interpretatio procedit attenta materia
8 feudali, † in qua dictio hæredibus de maſculis intelligitur. c. 1. §. & ſi clientulus. de alie. feud. & c. 1. §. ſimiliter. de leg. Corrad.

Non obſtat clauſula poſita in inueſtitura

facta

facta præfato Carolo de anno 1534. qua præ-
dictus Carolus recognoſcit ſe tenere prædi-
ctum locum Sancti Secundi in feudum anti-
quum auitum, & paternum.

Quandoquidem multis modis reſpondc-
tur. Primò dicta verba non eſſe poſita in con
9 ceſſione feudi, quæ † ſemper attenditur, iuri-
bus ſupra citatis, ſed ſunt poſita in recognitio
ne a Carolo vaſallo facta, & ſic quodammo-
do incidenter, & in executionem præceden-
tis conceſſionis, & veluti inaduertenter, quo
10 caſu † diſpoſitionem non inducunt, nec ſim-
plicem probationem. arg. notat. in c. 1. in fi. de
præbē. quam ad terminos noſtros citant Mo
dern. Pariſ. de feud. tit. 1. §. 6. num. 85. Dicique
11 poteſt ex conſuetudine † notariorum potius
fuiſſe appoſita, quàm partium voluntate. ar-
gum. eorum quæ ſcribit Bar. quem plures ſe-
quuntur de clauſula codicillari. in l. 1. nu. 10.
ff. de iur. codicil. Dec. in terminis. conſi. 193.
colum. fina. Item reſpondetur arg. notat. in
clem. 1. in fin. de præbend. quam ad terminos
noſtros citant Modern. Pariſ. de feud. tim. 1. §.
6. num. 85. faciunt quæ ſcribit Iaſ. conſi. 65. in
prin. vol. 3.

Secundò reſpondetur dato quòd eſſent po
ſita in conceſſione, ſolum operantur reſpe-
12 ctu perſonarum † pro quibus reperitur rece-
pta inueſtitura, & ſic ꝓ dicto Carolo, & eius
liberis, & deſcendentibus maſculis. Ita expreſ
sè tenet Paul. de Caſtr. conſil. 154. incipien. ꝙ
iſtud feudum. Alex. conſi. 10. nu. 6. & 9. verſic.
eo quia inueſtitura illa. volum. 5. quem refert
& ſequitur Socin. conſi. 10. num. 17. inter con
ſil. Brun. idem Brun. conſi. 25. num. 2. appoſi-
tè Iaſ. conſi. 152. verſi. ſolùm ergo iſti fratres
vſque in fin. volum. 4. Cur. Iun. conſi. 1. num.
13. & 14. & conſi. 133. num. 28. & ſequen. rubr.
conſi. 10. num. 6. Cæphal. conſi. 133. nume. 28.
& ſequen. Rum. conſi. 5. num. 5. vſque in finē.
volum. 1. Et ex his redditur dubia, & non tuta
opinio Nattæ conſi. 967. num. 23. vbi videtur
tenere contrarium. Cuius tamen opinio poſi
to quòd eſſet vera, non procedit in caſu no-
ſtro, præſertim propter pactum adiectum in
inueſtitura, videlicet quod ſi contingeret præ
fatum Dominum Carolum decedere ſine li-
beris maſculis, ad præfatum Ducem, & eius
ſucceſſores reuerteretur prædictum feudum.

Tertiò reſpondetur quòd in caſu noſtro ni
hil opitulatur parti agenti dicta clauſula, quia
poteſt verificari in præfati Caroli attauo, in
13 quo † feudum poteſt dici antiquum, cùm ſit
in quinto gradu. Et tamen non fuit commu-
nis agnationis pater, ideo pars agens non ad-
mittitur, etiam dato quòd probaretur tritauū
fuiſſe vtriuſque lineæ communem parentē.
Ita nominatim ſcribunt modern. Pariſ. in d.
§. 5. num. 83.

Quartò reſpōderi poteſt admiſſo citra ve-
ri noxiam quòd vocati eſſent tranſuerſales
dicti Caroli primi inueſtiti, dicitur D. actorē
quatenus aliquo agnationis gradu eidem Ca-
rolo iungatur, illum eſſe vltra ſeptimum gra
14 dum, quo caſu † non admittuntur tranſuerſa-
les. §. hoc quoque. de his qui feud. dar. poſſ. &
c. 1. §. his verò deficientibus. de ſucceſ. frat. &
grad. ſucced. in feud. Cephal. d. conſi. 133. nu.
26. & ſequen. poſt Afflic. Curt. & Gozad. per
* eum allegatos quibus accedit *communis* Do-
ctorum concluſio quòd in feudo antiquo
15 quando feudum † de ipſo acquirente faceret
tranſitum in tranſuerſales, non admittuntur
niſi vſque in ſeptimum gradum. Ita tenent
Alex. Iaſ. & Dec. in l. certum. C. vnd. legitim.
Laud. conſi. 119. colum. 3. inter conſi. Brun. &
alij quamplurimi relati a D. Rolan. a Val. cō-
ſilio 32. nume. 22. & conſi. 10. num. 21. volum.
3. quos hic referre tedioſum eſſet Nat. exactè
conſi. 634. nume. 5. At pars agens etiam dato
quòd ſecundum propoſita probarentur ſin-
guli gradus agnationis non probat ſe eſſe in-
tra ſeptimum gradum agnationis præfato
quondam Domino Carolo acquiſitori pri-
mo loci Sancti Secundi, ergo ad illud feudū
admitti non debet, auctoritatibus ſupra cita-
tis, ex præmiſſis igitur apparet nullum ius cō-
petijſſe Domino Sebaſtiano in dictis bonis
Sancti Secundi. Multò minus ipſi filiæ de iure
16 communi † feudorum omnino incapaci. Af-
flic. deciſ. 324. nu. 3.

Idem dicendum eſt de caſtro, & bonis Al-
17 pignani, quæ † non probantur (vt neceſſe eſt)
concludenter fuiſſe feudalia penes aliquem,
qui fuerit pater communis agnationis prædi-
cti Caroli, & ipſius partis agentis. Nam dato
quòd verum eſſet quondam Gullielmum de
Montebello fuiſſe patrem Vmberti, & Boni-
facij iuxta enuntiatā in aſſerto inſtrumento
diuiſionis factæ anno 1317. die 12. Auguſti, ex
dicto inſtrumento apparet ipſum Gullielmū
patrem ea poſſediſſe, & habuiſſe vti bona hæ
reditaria, & alienabilia, & hoc demonſtratur,
quia quatenus liquere poſſit dictum Gulliel-
mum patrem poſſediſſe aliqua bona in dicto
loco Alpignani, non conſtat illum de prædi-
ctis bonis fuiſſe inueſtitum. Quinimo de his
tamquàm de rebus allodialibus, ſaltem feu-
dalibus improprijs, & alienabilibus teſtatum
fuiſſe, & ea reliquiſſe præfatis filijs, excluſis
18 Gullielmo, ſcilicet, & Amedeo, quod † facere
iure non potuiſſet, ſi vt feuda propria illa poſ
ſediſſet. cap. 1. de ſucceſ. feud. quod compro-
batur ex eo, quia diuiduntur inter prædictos
Vmbertum, & Bonifacium fratres vti hære-
ditaris patris, perueneruntque in portionem
19 dicti Bonifacij pleno iure. quæ verba † inter-
pretantur ſine aliqua diminutione. vt per Iaſ.
conſi. 128. nume. 4. volum. 4. latè Soc. conſi. 1.
nume. 14. & ſequen. vol. 4. vbi poſt Bart. Bald.
Angel. Hoſtien. Alex. & Ruin. per eum cita-
20 tos concludit verba pleno iure † importare
directum dominium ſine diminutione. latè
Felin. in c. audiris nume. 4. & pluribus ſequen.
de pſcriptio. Cui interpretationi deſeruiunt
illa verba adita, proprietatis, ſcilicet, & poſſeſ
ſionis, & directi dominij: Comprobatur etiā
21 dicta bona eſſe feudalia impropria † ex teſta-
mēto dicti Bonifacij facto anno 1327. in quo
inſtituto particulariter Gullielmo filio in q-
buſdam

buſdam bonis, inſtituit eius hæredem vniuer-
ſalem etiam in bonis ſeudalibus ventrē vxo-
ris,& eidem ſubſtituit Philippum Principem
Achayæ, quem profectò ſubſtituere non po-
22 tuiſſet ſi fuiſſet feudum†proprium, & verum
c.1.de ſucceſ.feud.

Nec pars agens poteſt aliquod fundamen-
tum ſumere in aſſerta inueſtitura Bonifacij
facta,vt legitur eodem anno 1317.die 16.Au-
23 guſti. Quia dicta ſcriptura † non caret ſuſpi-
tione falſitatis propter diſtantiam locorum
in quibus facta leguntur dicta duo inſtrumen
ta, & breuitatem temporis ab aſſerto inſtru-
mento diuiſionis facto apud Chamberiacū
die 12.Auguſti,ad dictam inueſtituram factā
eodem anno, & die 16. eiuſdem menſis Au-
guſti in Caſtro Pinerolij, & ſic tribus diebus
tantum intermedijs inter diem 12.& 16. Quò
breui tempore veriſimile non eſt dictum Bo-
nifacium a Chamberiaco Pinerolium acceſ-
24 ſiſſe ideò imaginem†falſitatis dicitur habere
l.ſcripturæ.vbi Bal.C.de fide inſtrumen. Dec.
conſi.94.nume.2.dicens ad probandam falſi-
25 tatem †alicuius inſtrī in ciuilibus ſuſſicere
probationem per veriſimile, vel non veriſi-
mile Bal.in l.in exercendis.colum.2.C.de fid.
inſtrument. quem ad hoc nominatim citat
Socin.conſi.28.num.9.volum.3.Tiraquel. la-
tè in repetitione l.ſi vnquam. in præfatio. nu-
me.28.C.de reuoc.donat. faciunt quæ ſcribit
Arc.conſ.9.colum.2.quem refert,& ſequitur
26 Crauet.conſi 61.num.9.quòd iudices† maxi-
mè conſiderare debent veriſimilitudinem in
deprehendenda veritate,teſte Ancha. conſil.
27 25.vbi dicit iudices† non debere dare fidem
non veriſimilibus. & falſitatis ſuſpitio auge-
tur ex eo quòd dicta inueſtitura omnino ad-
uerſatur inſtrumento prædictæ diuiſionis, in
quo expreſsè dicitur. Item inter prædictum
Bonifacium, & Vmbertum conuentum eſt
quòd ipſo Bonifacio decedente ſine liberis
maſculis eidem in prædictis bonis Fruzaſchi
ſic in portione obuētis ſuccederet dictus Vm
bertus,& liberi maſculi excluſis filiabus, quæ
dotari deberent. In prædicta verò alia inueſti
tura vocat dictus Bonifacius eius prædictas fi
lias in dicto feudo Fruzaſchi, item & aſcen-
dentes maſculos & fœminas,cùm tamen ne-
minem aſcendentem tunc viuentem habe-
ret niſi Margaritam matrem,quam veriſimi-
le non eſt voluiſſe ad dictum feudum venire.
Creſcit etiam dicta ſuſpicio quoniam aſſerta
28 ſcriptura†caret rogitu,ſigno, & ſubſcriptio-
29 ne notarij, quorum defectus † facit ſcripturā
eſſe priuatam,vt nullam fidem facere poſſit,
ſecundum Bart. in l.ſi quis ex argentarijs. §.ſi
initium.ff.de eden.Felin. & alij in c. 1. de fide
inſtrumen.cum alijs ſimilibus cumulatis a Pa
riſ.conſi.27.col.1.& 2.volum.2.Boer.deciſio.
37.nume.10.

Nec fidem dictæ inueſtituræ præſtat quod
30 dicitur illam†eſſe ſumptam a Camera, & ſic
ab archiuio publico, quo caſu dicitur fidem
facere.authen.ad hæc.C. de fide inſtrumen.c.
ad audientiam.de præſcrip.c.cùm cauſam.de
probatio.& vbique Doctores.

Quia multis modis reſpondetur. Primò ꝙ
31 ad hoc vt ſcriptura † reperta in archiuio pu-
blico fidem faciat tria ſaltem ſunt neceſſaria.
32 Primum quòd archiuio † ſit præpoſitus offi-
cialis publicus. Secundum quòd huiuſmodi
ſcriptura ſit poſita inter ſcripturas auctenti-
cas. Tertium quòd dicta ſcriptura habeat teſti
monium auctenticum ab officiali archiuio
præfecto,qui officialis archiuio præfectus at
teſtetur eſſe ſcripturas archiuij. Ita concludūt
Abb. Aret.& Dec.in d.cap.ad audientiam.de
præſcrip.in d.c. cauſam. de probatio. Corne.
conſi.142.litera A.volum.3.Dec.conſil.458.
nume.51.vbi dicit non valere conſequentiā.
33 Hæc ſcriptura †reperta eſt in archiuio publi-
co,ergo eſt auctentica. At in hac ſcriptura
producta non apparet de ſupradictis requiſi-
tis,ergo non probat. Præterea dicimus non
eſſe productam aliquam ſcripturam archiuij
Ducalis, ſed tantum productum exemplum
ſumptum ex ſcriptura exiſtente in archiuio,
34 quo caſu†non probat, teſte Caſtren.in d.au-
then.ad hæc nume.4.in fin.C.de fide inſtrum.
Sed demus dictam inueſtituram fidem face-
re,dicimus adhuc ex dicta inueſtitura nihil ſe
qui reſpectu Caſtri, meri & mixti imperij, &
aliorum bonorum Alpignani a dominis cō-
uētis poſſeſſorum,cùm in ea non dicatur, in-
ueſtiuit de Caſtro mero & mixto imperio,&
alijs iuribus, & bonis Alpignani, ſed dicitur
tantum quòd inueſtiuit eundem Bonifacium
de omnibus rebus & poſſeſſionibus feudali-
bus,quæ dominus Gullielmus tenebat,& con
ſueuit in ſeudum tenere a dicto Principe A-
chayæ in Alpignano,& poſſe, in caburro, &
territorijs eorundem: ex quibus verbis nihil
dicitur conceſſiſſe,niſi probet pars agens quæ
bona prædictus Gullielmus in feudum a di-
cto Principe in territorio Alpignani tenuit,
& poſſedit. Ita nominatim decidit Bald. in c.
1.nume.5.verſi. pone Comes concedit Titio
in feudum.de feud.guard.quem refert, & ſe-
quitur Iaſ.in l.ſi ſic.nu.19.ff.de leg.1.per illum
tex.faciunt quæ ſcribit ibi Barto. poſt Dyn. in
* fin. & Paul. de Caſtr.quem ſequuntur *commu-
niter* Docto.Oldr.conſi.164.Alexand. conſil.
28.nume.89.& conſi.187.nume.10.volum.2.
& in l.locus ff.de acquiren.poſſeſ.Aret.conſ.
164.Socin.conſi.96.nume.11. verſicu. præte-
reà lib.1.& conſi.167.nume.20 verſicu. circa
quartam.Crauet.conſi.293.nume. 5. Calcan.
cōſ.49.nu.1.Feli.in c.2.nu.11.de reſcri.Afflic.
de feu.non haben.prop.natu.feu.num. 15. Ex
* quibus omnibus patet *cōem* & veram eſſe con
35 cluſionem ꝙ ſi Princeps † inueſtiat aliquem
de bonis,de quibus alius fuerat inueſtitus, ni-
ſi appareat quæ ſint bona de quibus alius fuit
inueſtitus nihil valet conceſſio, & habetur ꝓ
non facta. Idem expreſsè dicit Nat.conſ.514.
num. 31.poſt Signorol.conſi. 10. Quòd inue-
36 ſtitura † facta alicui de bonis quæ aliàs tene-
bat,& poſſidebat licet inueſtitura valeat, ta-
men niſi certificantur bona prædicta reduci-
tur ad nihilum dicta inueſtitura. & ſimilem
deci-

deciſionem ſcribit tenere Aret. conſil. penul.
D.Rolan. a Val. conſi. 2. nu. 19. & ſeq. vol. 3.
Cùm igitur ex præcedenribus inueſtituris
appareat dictum Gullielmum nunquam fuiſ
ſe inueſtitum de dicto loco, & bonis Alpigna
ni, ergo parti agēti nihil præſtat dicta inueſti-
tura Bonifacij. Et hæc vidētur ſufficere ad ex-
cludendum partem agentē a bonis Alpigna-
ni. Et poſito citra veri præiudiciū, ꝙ legitimè
ꝯſtaret prædictum Gullielmū fuiſſe inueſtitū
de dicto loco Alpignani, attamen ex iuribus
productis nomine partis conuētæ, præſertim
inſtrumento conuentionis factæ inter præ-
dictum Philippum Principem Achayæ, &
communitatem ac Homines Alpignani an-
no. 1320. die 6. Septembris, apparet plura
prædia ruſtica fuiſſe donata ab ipſa vniuer-
ſitate ipſi Philippo Principi, ipſumque
Principem, iure fuiſſe dominum ac poſſeſ-
ſorem caſtri & loci Alpignani, & per conſe-
quens bona ipſa reuerſa fuiſſe ad dominum
directum, conſolidatumque vtile dominium
cum directo, quod comprobatur ex inueſtitu
ra facta a Iacobo Principe Achayæ filio di-
cti Philippi anno 1337. die prima Februarij
cuidam Gullielmo de Montebello, filio alte-
rius Gullielmi domini Montisbelli pro ſe &
ſuis hæredibus deſcendentibus maſculis, &
cum clauſula, vt faciat quicquid voluerit in
perpetuum, nulla facta mentione aliquarum
aliarum inueſtiturarum præcedentium. Ex
qua inueſtitura conſtat mutatam fuiſſe for-
mam aſſertæ inueſtituræ Bonifacij alioſque
non deſcendentes a dicto Bonifacio fuiſſe in-
ueſtitos, ſcilicet Gullielmum filium Gulliel-
mi. D. Montisbelli, de quo etiam fit mentio
in alio inſtrumento mandati ad faciendum
fidelitatem per homines Alpignani prædi-
cto Gullielmo inueſtito anno 1337. die 9.
Martij. ex quibus Inſtrumentis apparet diuer-
ſos fuiſſe dominos locorum Fruzaſchi & Al-
pignani, quod etiam probatur ex prætenſo
inſtrumento inueſtituræ factæ aſſertis Ioanni
& Georgio de Montebello de Caſtro, loco,
& pertinentijs Fruzaſchi anno 1338. die 24.
Martij, in qua inueſtitura nulla fit mentio de
loco Alpignani: & nimirum cùm alius vide-
licet dictus Gullielmus eſſet de Alpignano
inueſtitus, & per conſequens dictum feudum
non remanſiſſe in ſua prima forma, ſed no-
uam ſuſcepiſſe, teſte Afflic. de vaſal. decrep.
ætat. nume. 11. Quod etiam liquet ex eo quod
37 ſequentes inueſtituræ † ſe reſtringunt ad ſuc-
ceſſores de more patriæ capaces, proinde ad
maſculos tantum, vt legere eſt in inueſtitura
ſuſcepta per Philippum ſuo & fratrum nomi
ne de Alpignano, & Fruzaſcho anno 1473.
8. Martij, & in inueſtitura ꝓdicti Caroli facta
anno 1531. die 3. Septēbris a parte agēte ſim-
plr ꝓductis, & in alijs inueſtituris de qbus fi-
des fiet. Ex prædictis igitur clarè probatur lo-
cum Alpignani eſſe extra omnem controuer
ſiam, ad illumque parti agēti præſertim filiæ,
attētis maximè quæ infra de bonis Fruzaſchi
dicentur, nullum ius competere.

Quo verò ad bona Fruzaſchi Cùm in actis
non legatur producta aliqua inueſtitura aſſer
ti Gullielmi patris dictorū Bonifacij, & Vm-
berti, nec de alia anteriore appareat, conſe-
quēs eſt aſſertam inueſtituram Bonifacij an-
no 1317. 16. auguſti, (ſi inueſtituræ nomen me
retur) eſſe primam, contra quam multa a par
te conuenta opponuntur.
Primò ſcripturam productam, nullam fidē
facere, cùm vt proximè dictum fuit careat ro
gitu, ſubſcriptione, & ſigno notarij.
Secundò, dato ꝙ eſſet auctentica, dicimus
Philippū de Sabaudia, qui de dictis bonis ſal-
tem in vniuerſali ſeu generali cōceſſione Co-
mitatus Principatus Pedemontium a Comi-
te Sabaudiæ, quem in directum dominum, &
ſuperiorem recognoſcebat, fuerat inueſtitus,
vt notorium eſt & in fine inueſtituræ legitur,
non potuiſſe ea forma inueſtire prædictū bo-
nifacium, & alterare diſpoſitionem iuris cōis
feudorum, ac vocare aſcendentes & collate-
rales fœminas in perpetuum. Ita nominatim
ſcribit Curt ſen. ꝯſi. 10. col. 29. poſt gl. & Alex.
per eum citatos. Brun. cōſi. 97 nu. 7. arg. notat.
per Felin. in c. nonnulli nu. 27. de reſcr. & per
Doct. in l. minor autem Magiſtratus. ff. de mi-
nor. Quibus deſeruiunt quæ ſcribit Natt. con-
ſil. 127. nu. 1. & ſeq. vbi dicit recognoſcentem
38 † ſuperiorem non poſſe facere, ꝙ primogeni
tus filius ſuccedat in feudis. & hæc comprobā
tur ex notat in c. 1. §. ſimiliter de leg. Corrad.
39 vbi dicit, qui feudum † ab alio accepit nō po
teſt alij alia lege dare, niſi qua ipſe habebat.
Tertiò opponitur contra dictam inueſtitu-
ram ex ea nullum ius agnatis tranſuerſalibus
dicti Bonifacij in dictis bonis Fruzaſchi fuiſſe
acquiſitum, ſecundū Alex. conſi. 10. nu. 6. vol.
3. vbi argumento notat. in l. ſi mihi, & titio. ff.
de verb. obl. poſt Odofr. Bal. & Salicet. per eū
40 citatos concludit ꝙ vaſſallus † recipiens non
potuit acquirere niſi pro ſe & hæredibus ſuis,
imo ſi expreſſam feciſſet mētionem de agna
tis haberetur pro non adiectis, ſcilicet illi ad
quos feudum ſui natura non tranſibit, niſi no
mine illorum tamquàm eorum procúrator,
vel negotiorum geſtor recepiſſet. & hoc vlti-
mo caſu ſequuta fuiſſet ratihabitio. & Alex.
refert & ſequitur Iaſ. in l. ſtipulatio iſta. §. alte-
ri & ibi Alc. at. nu. 11. & ſeq. ff. de verb. obl. Pi-
ſaur. in vol. Conſil. feud. conſ. 116. nu. 14. Curt.
de feud. in 2. part. verſ. ſecunda cadit neceſſa-
ria concluſio. vbi dicit Doctores ita cōiter te
nere. Ruin. conſi. 5. nu. 3. & ſeq. vſque in fi. vol.
1. poſt plures citatos, De qua tamen opinio-
ne ego dubito, ex adductis per Nattam conſi.
467. nu. 12. & pluribus ſequentibus.
Quartò reſpondetur, ꝙ licet inueſtitura Bo
nifacij habeat relationē ad quandā inueſtitu-
ram Gullielmi patris; verum quia extāt plura
inſtrumēta vnum rogatum anno 1307. die 3.
Nouembris, quod refert aliud inſtrumentum
inueſtituræ dicti Gullielmi de bonis Fruza-
ſchi rogatum eodem anno 1307. die 24. Apri
lis, in quo dicitur prædictum Gullielmum
fuiſſe inueſtitum de bonis Fruzaſchi in feu-

E dum

41 dum nobile & gentile proinde † excluſiuum
fœminarum, ſecundum Bald. conſil. 327. nu-
me. 2. verſicul. alij magni Doctores volum. 3.
Zazi. conſil. 11. num. 10. lib. 1. Item, & aliud in-
ſtrumentum inueſtituræ factæ eidem Gulliel-
mo eodem anno 1307. die 17. auguſti de Ca-
ſtro, & territorio Ronchaliæ in augumētum
feudi Fruzaſchi pro ipſo Gullielmo, & hære-
42 dibus ſuis, & ſic maſculis † tantùm, iuxta no-
tat. in cap. 1. §. etſi clientulus. de aliena. feudi.
cùm innumeris ſimilibus, ideò prædictas prio
res inueſtituras dicimus eſſe obſeruandas vul
gat. iuribus. Et ſi dicatur extare aliam inueſti-
turam dicti Gullielmi de anno 1306. reſpon-
detur fieri non potuiſſe in præiudicium præ-
cedentium. Et dato quòd potuiſſet, dicitur
prædictam inueſtituram Bonifacij omnia cō
tenta in dicta paterna inueſtitura continere,
43 cùm relatum † ſit in referente cum omni-
bus ſuis qualitatibus vulg. l. aſſe toto. ff. de hæ-
red. inſtituen. cum ſimilibus citatis a Dec. con
ſil. 63. nume. 6. & conſil. 182. nume. 4. At in in-
ueſtitura Gullielmi anni 1306. ſi exhibetur, in
verbis diſpoſitiuis eſt ſcripta cum clauſula, &
44 quicquid placuerit faciendum &c. quæ † ope
ratur quòd feudum cenſeatur alienabile, &
diſponibile Alexan. conſi. 189. nume. 8. vol. 2.
poſt Bald. de feud. non haben. propr. natur.
feud. in verbo dederunt, vbi Afflic. 2. Curt.
ſen. conſil. 49. nume. 79. in fin. Curt. Iun. conſ.
4. nume. 1. Iacob. a ſanct. Georg. de feud. verſ.
ita etiam colum. 1. Brun. conſi. 38. nume. 1. &
ſequen. Grammat. conſilio nono, numero
14. poſt plures alios per eum citatos. Ergo
& dicta clauſula dicitur repoſita in aſſerta in-
ueſtitura Bonifacij, Proinde feudū illud con-
ceſſum fuiſſe impropriū, alienabile, & diſpo-
nibile apparet, & talis facultas non ſolùm ip-
ſi Bonifacio ſed etiā hæredibus conceſſa cen-
ſetur. Bald. in d. tit. de feud. non haben. propr.
natur. feud. in verbo ipſe, & ibi Afflic. & com-
muniter Doctores. Quòd autem prædictus
Bonifacius ac alij ſucceſſores in dictis bonis
Fruzaſchi, etiam ſi probaretur deſcendiſſe a
dicto Bonifacio habuerint dictam. clauſulā
pro repetita, & eius virtute exiſtimauerint
poſſe de dictis bonis ad eorum placitum di-
ſponere, clarè patet. Primò ex inſtrumento
tranſactionis & diuiſionis bonorum, & hæ-
reditatis prædicti quondam Gullielmi, & in-
ter vmbertum & Bonifacium fratres, & filios
prædicti Gullielmi. In quo inſtrumento re-
fertur teſtamentum dicti Gullielmi excludēs
Gullielmum & Amedeum etiam filios legiti
mos, & naturales dicti Gullielmi. Qui circū-
ſcripta dicta clauſula ad habendum, & facien
dum quicquid placuerit &c. erant admitten-
di pro rata cum prædictis vmberto & Bonifa
cio, quos hæredes inſtituit vniuerſales in om-
nibus bonis & etiam feudalibus, & altero de-
cedente ſine liberis maſculis ſubſtituit ſuper-
ſtitem, ad quem remaneant, & iure ſubſtitu-
tionis deueniant dicta bona excluſis fœmi-
nis, quæ deberent dotari in pecunia, quæ ſub-
ſtitutio fuit repetita in dicto inſtrumēto diui-
ſionis & tranſactionis ab ipſis vmberto, & Bo
nifacio factæ: qui liberauerunt ſe inuicem de
omnibus cōmunicationibus iuris & rationis,
quæ vna pars contra aliam occaſione præ-
miſſorum habere poſſet. Item ex teſtamen-
to dicti Bonifacij condito de anno 1327. in
quo Gullielmetum hæredem in quibuſdam
bonis Caburri inſtituit, in alijs autem omni-
bus bonis allodialibus & feudalibus, & ſic
etiam in bonis Fruzaſchi inſtituit ventrem
Margaritæ ſuæ vxoris, ſcilicet ſi maſculum
aut maſculos pareret, ſi autem pareret fœ-
minas eas inſtituit in certa quantitate. Qui-
bus maſculis ſeu fœminis decedentibus ſi-
ne liberis ſubſtituit Principem Achayæ, Qui
notitiam habens teſtamenti prædicti a Boni-
facio conditi, & ſubſtitutionis in eo con-
tentæ de anno 1337. die prædicta Februarij,
& ſic annis decem poſt conditum teſtamen-
tum à dicto Bonifacio fecit donationem, &
inueſtituram de bonis Fruzaſchi Gullielmo
filio Gullielmi domini Montisbelli de quo ſu
pra, dum de loco Alpignani tractauimus mē-
tionem facimus, pro ipſo & eius hæredibus
maſculis. Ex quo tria elliciuntur: primum
prædictum Iacobum prætendere ius in dictis
bonis Fruzaſchi tam virtute dicti teſtamen-
ti ſeu ſubſtitutionis, quam aliorum contra-
ctuum initorum cum dicto Bonifacio. Se-
cundum, quòd viuente dicto Bonifacio erat
quidam Gullielmus filius alterius quondam
Gullielmi de Montebello, dominô dicti lo-
ci. Tertium, ex dicta inueſtitura maſculos
tantum eſſe vocatos. Idem etiam colligitur,
ex a tera inueſtitura ſumpta a Georgio ſuo &
Ioannis fratris nomine de bonis Fruzaſchi
anno 1375. in feudum nobile, antiquum,
& paternū nulla penitus facta mentione trāſ-
uerſalium nec fœminarum: Item ex inue-
ſtitura dictorum Georgij & Ioannis fratrum
anno 1378. pro ipſis & eorum hæredibus &
ſucceſſoribus nulla etiam habita ratione fœ-
minarum, ſed facta relatione ad prædi-
ctam inueſtituram Iacobi Principis Acha-
yæ, quæ tantum maſculos vocat: Item ex
inueſtitura facta anno 1402. Georgio, &
Ioanni fratribus condominis Fruzaſchi pro
ipſis, & eorum ſucceſſoribus, vt moris eſt,
& ſecundum bonos mores & conſuetudi-
nes patriæ: Item ex inueſtitura facta dicto
Georgio pro ſe, & eius hæredibus, & ſuc-
ceſſoribus anno 1418. quorum appellatio-
45 ne † tam ex forma decretorum Domini-
calium, quam iuris diſpoſitione non ve-
niunt fœminæ: Item ex inſtrumento do-
nationis locorum Fruzaſchi, & Alpigna-
ni facta a Deſiderio patruo Bertolino ne-
poti anno 1507. die 25. Ianuarij, in quo de-
clarantur fœminæ penitus incapaces dicto-
rum feudorum, quæ donatio fuit confir-
mata a Carolo Duce eodem anno 25. Mar-
tij, quæ declaratio etiam fuit facta per Con-
ſilium Ducale anno 1510. in cauſa inter præ-
dictum Bertolinum, & quondam vxo-
rem Domini Aymonis de publicis Præſidis
Sabau-

Sabaudienſis , Item ex multis inueſtituris a
ſucceſſoribus in dicto feudo reſpectiuè ſum-
ptis, quarum aliquæ ſunt a parte agente pro-
ductæ , in quibus expreſsè dicitur quòd Inue-
ſtiuntur vaſſalli pro ipſis , & eorum hæredi-
bus , & ſucceſſoribus de more tamen patriæ
46 capacibus. qua clauſula † ſtante cenſentur
omnino fœminæ excluſæ,& Maſculi tantum
vocati , cùm de more ſeu conſuetudine pa-
triæ notoria maſculi ad ſucceſsionem feudo-
rum admittantur, De qua conſuetudine in in-
diuiduo in caſu noſtro extant iudicata , & au-
ctenticæ ſcripturæ ſupra relatæ, Item ex inue-
ſtitura facta Bertolino,& Carolo anno. 1524.
qua deſcendentes ipſorum maſculi dũtaxat,
ſeruato ordine primogenituræ vocantur , vt
in pluribus locis dictæ inueſtituræ legitur. Et
primò in præfatione , in illis verbis, vt ipſe &
ab eodem ortum habentes maſculi primo-
47 geniti &c. quæ verba † licet in præfatione di-
cta ſint , cauſam tamen finalem reſpiciunt
vulg. l. final. ff. de hæred. inſtituen. Secundò in
diſpoſitione in illis verbis, liberis maſculis , &
quibuſcunquè deſcendentibus , tam ex ipſo
Bertolino patre, quàm ex Carolo filio , & de-
ſcendentibus eorundem ſecundum ordinem
primæ genituræ de qua infra. Item in illis ver
bis , In comitatum erigimus pro ipſo domi-
no Bertolino , & ſucceſſiuè Domino Carolo
eius filio,& deſcendentibus eorundem ſecun
dum ordinem primogenituræ de qua infra,
Item in illis , eiſdem & ſuis prædictis ſucceſ-
ſoribus , Item in verſicu. adijcientes , & ſta-
tuentes quòd ius primogenituræ & ſucceſſio-
nis primi Comitis & aliorum Comitum ab
eo deſcendentium cuſtodiri debeat . Item in
verſicu. ipſo verò Carolo ante patrem mo-
riente ſine liberis maſculis. D. D. Bertolini
naſcituris,& ſic ſucceſſiuè &c. Et hæc fortius
clariusque probantur ex inueſtitura in qua
inueſtiuit dictum Bertolinum pro ſe filioque
prænominato , nec non deſcendentibus eo-
rum ſecundum ordinem dictæ primogeni-
turæ, nulla penitus collateralium facta men-
tione.

Nec obſtat verſiculus incipiens , ita tamen
quod is qui Comitatum obtinebit . In illis
verbis , & ſucceſſiuè ſinguli proximiores,&c.
Ex quibus verbis pars agens dicit ipſis Ber-
tolino, & Carolo morientibus ſine liberis vo
catos fuiſſe tranſuerſales proximiores , quia
illa verba attentis multiplicatis clauſulis præ-
cedentibus loquentibus duntaxat de deſcen-
dentibus ipſorum Bertolini, & Caroli, debẽt
intelligi de proximioribus qui tamen ſint de
deſcendentibus ipſorum Bertolini , & Ca-
48 roli . Nam Clauſulæ † antecedentes maio-
ris efficaciæ ſunt , & magis tendunt ad de-
clarationem , & determinationem ſequen-
tium quàm econtra . Ita nominatim dicit
Bartol. in l. quiſquis. nume. 1. ff. de leg. 3. per
illum text. quem refert & ſequitur Iaſ. con-
ſil. 79. colum. 1. verſicu. & iſta clauſula. vol. 3.
Idem Barto. in l. ſtipulatus. §. Griſogonus. ff.
de verbor. obligatio. Aretin. conſil. 18. co-
lum. 2. facit regula. l. ſi ſeruus plurium. §. fina.
ff. de lega. 1 . Hinc Bald. in l. quoties prin-
cipali. in fin. C. de fideicommiſſ. per illum
49 text. notat quòd antecedens † non ſapit na-
turam ſequentis, ſed ſequens antecedentis,
Cuius quadruplex eſt virtus ad ſequentia,
ſcilicet declarandi , ſupplendi , amplian-
di , & reſtringendi , vt not. Iaſ. conſil. 69.
colum. 1. in fin. volum. 2. poſt Bald. conſil.
357. nume. 1 . verſicul. Nam præcedentium
volum. 5. Et hæc interpretatio comproba-
tur ex verbis ſubſequentibus , videlicet mo-
dis & formis ſupra ſpecificatis & expreſſis.
Sed ſupra ſpecificatum expreſſumq; non eſt
niſi de liberis , & deſcendentibus à prædi-
ctis Bertolino & Carolo , ergo de proxi-
mioribus deſcendentibus ab ipſis intelligen-
dum eſt ; cùm relatum ſit in referente cum
ſuis qualitatibus , vulg. l. aſſe toto ff. de ac-
quir. hæred. cum alijs ſupra citatis : quibus
addo text. in l. ſi ita. & l. in teſtamento. ff. de
conditio. & demonſtratio. l. 2. §. eodem mo-
do ff. naut. caupon. & ſtabul. & ibi glo. Aret.
conſil. 156. colum. 2. in princip. poſt Barto.
& alios per eum adductos . Item ex verbis
inueſtituræ , cum ſolum facta legatur ip-
ſi Bertolino pro ſe filioque prænominato,
nec non deſcendentibus eorum , ſecundum
tamen ordinem primogenituræ , vt prædi-
ctum eſt. Et prædicta ſine difficultate pro-
cedunt attenta forma expreſſa , de qua in
dicta conuentione facta inter prædictos quõ-
dam Dominos Bertolinum patrem , & Ca-
rolum filium Dominos Fruzaſchi ex vna
parte , ac prædictum quondam Dominum
Sebaſtianum de Montebello ex alia parte an-
no 1529. die 21. Iunij ab agente producta ,
in qua partes prædictæ pluribus in locis ex-
preſsè conuenerunt bona de quibus ibi , in-
ter quæ extat Comitatus Fruzaſchi debere
remanere in linea maſculina dictorum con-
trahentium , & quòd ſi extarent aliquæ filiæ
congruè dotari deberent habita ratione qua-
litatis filiæ , patrimonij , & familiæ de Mon-
tebello . Cum igitur deceſſerit prædictus
Carolus Comes Fruzaſchi ſine liberis ma-
ſculis , proindè linea maſculina ambo-
rum defecerit , conſequens eſt vt Illuſtr.
D. Iachetina filia prædicti Sebaſtiani non
admittatur ad prædictum Comitatum , præ-
ſertim ſi faciat ſe hæredem patris , cuius
50 † factum improbare non poteſt , vulg. l.
l. cùm a matre. ff. de rei vendicatio. & hæc eo
51 magis procedunt cùm feuda † de facili re-
uertantur ad naturam primæuam , & pro-
priam feudorum. Afflic. in titu. de feud. ſine
culp. non amitten . numero ſexto præſer-
tim quando de larga forma fit tranſitus ad
ſtrictam , per notat. a Gullielm. in ſuis. no-
tabil. in 4. notabil. nume. 43. & 55. facit re-
gula. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. verſicul.
fina. ff. de pact. Et ſi dicatur Dominum Seba-
ſtianum patrem. D. Iachetinæ debuiſſe tam-
quàm maſculum admitti ; reſpondetur ad-
uerſus prædictum . D. Sebaſtianum obſtare

alias exceptiones ſupra, & infra oppoſitas. Prætereà poſitio citra veri præiudiciũ, quod D.Sebaſtianus pater debuiſſet admitti, attamen cùm deuenerit ad eum caſum à quo incipere non poteſt, non eſt admittenda fœmina propter defectum perſonæ. argum. notat. in l.pluribus § etſi placet, vbi Barto. in fin. ff. de verbor. obligatio. quem refert & ſequitur Signorol. in conſi. 9. nume. 8. Competuntquè parti conuentæ aduerſus fœminam exceptiones Dolo facis petere quod reſtitutura es. l. inuitus. §. cui damus. ff. de reg. iur.

Quintò dicitur non eſſe probatum concludenter partem agentem nec quõdam D. Carolum eſſe deſcendentes a prædictis vmberto, & Bonifacio reſpectiuè.

Cùm igitur prædictus Carolus deceſſerit ſine liberis ab eo deſcendentibus, Sequitur Comitátum prædictum Fruzaſchi eſſe deuolutum ad directum Dominum, & ſic conſolidatum vtile dominium cum directo, Proinde partem agentem præſertim filiam nullum ius habere in dicto feudo Comitatus, eiquè obſtare exceptionem defectus dominij, præſertim vtilis, ac dolo facis petere quod reſtituturus es, & proptereà ei non competere remedium reintegrandæ virtute capitulorum pacis. Et ita iuris eſſe concludo, ſalua rectius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Delegatione Iudicibus ſimpliciter ad cauſam facta, facultas cognoſcendi, & decidendi tam in petitorio quàm in poſſeſſorio conceſſa intelligitur.*

2 *Reſcriptum in dubio iuxta tenorem ſupplicationis conceſſum intelligitur.*

3 *Geſta poſt ſententiam à ſententia dependẽtia, cum ſententia connexitatem habere dicuntur.*

4 *Iudex poſſeſſorij, iudex petitorij eſſe debet.*

5 *Petitorium diſcuſſo poſſeſſorio, actore inuito quandoque proponi poteſt.*

6 *Sententia interlocutoria dicitur non diffinitiua, quando in illa appoſita ſunt illa verba alio non apparente, &c.*

7 *Diffinitiua ſententia reſpectu ſummarij poſſeſſorij dici poteſt.*

8 *Lite cum procuratore conteſtata, licet moriatur Dominus non propterea finitur inſtantia, nec procuratoris mandatum.*

9 *Geneologiam, conſanguinitatem, & proximitatem aliquorum ad legitimè probandam, ſinguli gradus ab vtroquè latere probari debent.*

10 *Conſanguinitas antiqua ex verbis enuntiatiuis vnius inſtrumenti non probatur, ſed plura inſtrumenta in ſingulo gradu requiruntur.*

11 *Agnationis probatio aut præſumptio ex verbis enuntiatiuis inſtrumenti in præiudicium tertij non inducitur, niſi metam centum annorum excedat.*

12 *Antiquum vt quid dicatur vel de antiquo tempus centum annorum requiritur.*

13 *Opinione Doctorum à communi, in iudicando, & conſulendo non eſt recedendum.*

14 *Opinio Doctorum tenentium tempus antiquum dici iudicis arbitrio, non autem per tempus certum, & diffinitum communiter damnatur.*

15 *Diſtinctio, & diuiſio faciliorem cognitionem negotij quo de agitur reddit.*

16 *Protocollum a quo extractum eſt inſtrumentum ſi non habet ſignum tabellionatus, aut manuale notarij, authenticum non dicitur.*

17 *Inſtrumẽtum aut exemplum ab alienis protocollis parte non vocata ſumptum, fidem non facit.*

18 *Inſtrumentum in actis non productum non releuat, nec ſuper eo iudex fundamentum facere poteſt.*

19 *Inſtrumentum nullam fidem facit quando teſtibus, rogitu, & ſigno tabellionatus notarij caret.*

20 *Inſtrumentum in vna parte falſum in totum falſum præſumitur.*

21 *Teſtamentorum pluralitas, eadem præſertim die, non præſumitur.*

22 *Probatio neceſſariò concludere debet, aliàs non releuat.*

23 *Probationum in materia, verba ſecundum ſubiectam materiam, aut in potentiori ſignificatu non accipiuntur, ſed neceſſariò concludere debent.*

24 *Fratris dictio etiam in fratre vterino verificari poteſt.*

25 *Probatio quando dubia eſt, contra producentem interpretatio fieri debet.*

26 *Rogitus notarij eſt de ſubſtantia inſtrumenti, adeò quod eius defectus fidem inſtrumenti tollit.*

27 *Inſtrumentorum collatio legitimè facta non dicitur, ſi non apparet originalia eſſe de manu & literatura Notariorum, qui illa recepiſſe dicuntur.*

28 *Confeſſio qualificata, & limitata non poteſt per partem diuidi, & in parte acceptari, in parte verò non, ſed cum ſuis qualitatibus acceptari debet, vel in totum repudiari.*

29 *Confeſſio in fauorem confitentis acceptari dicitur.*

30 *Procuratoris confeſſio facta in cauſa merè poſſeſſoria, non nocet domino in cauſa petitoria.*

31 *Confeſſio domini in cauſa poſſeſſoria nocet ei in cauſa petitorij, ſecus ſi procuratoris confeſſio ſit.*

32 *Procurator non habens ſpeciale mandatum, ſed tantum generale, non poteſt facere confeſſionem, quæ Domino præiudicet, niſi ſit facta in modum contentioſæ iuriſdictionis, & iuſſus iudicis præcedat.*

33 *Confeſſio etſi in iudicio emiſſa, ſi à parte acceptata non ſit confitenti non nocet, & aduerſariò non acceptanti non prodeſt.*

34 *Confeſſio etiam in iudicio emiſſa ante acceptationem partis reuocari poteſt.*

35 *Procurator ſi non habeat ſpeciale mandatum ad ſic confitendum, licet confitendo Domino præiudicet, tamen cùm ad eius notitiam confeſſio peruenerit abſq; alia erroris probatione eam reuocare poterit.*

36 *Cognomina eadem plura non faciunt neceſſariò omnes de illo cognomine eſſe de vna eademmet agnatione, & ab vno communi parente deſcendiſſe.*

37 *Adam omnium hominum primus parens eſt.*

38 *Cognominis ſeu domus eiuſdem plures reperiuntur, qui tamen nullo penitus gradu agnationis ſeu cognationis iunguntur.*

39 *Feudo in recto, & antiquo, aliqui ad ſuccedendum non admittuntur, niſi probent deſcendiſſe a primò inueſtito, qui fuerit communis pater tam defunctorum,*

quàm

quàm eius qui ſuccedere vult.

40 Vir dicitur ille, qui 25. annorum ætatem excedit.

41 Inueſtiturarum, & perſonarum inueſtitarum diuerſitas, ſtipitis diuerſitatem inducit.

42 Dicenti & alleganti onus probandi incumbit, non autem neganti.

43 Præſumptio in his quæ ſunt facti non cadit.

44 Probationes iudici regulariter arbitrariæ ſunt.

45 Qualitas ſine ſubiecto non datur.

46 Non entis nullæ ſunt qualitates.

47 Paria ſunt aliquid allegare & non probare, & nihil allegare.

48 Iudex in his quæ ſunt facti ſupplere non debet.

49 Probationes iudici arbitrariæ non ſunt ſed teſte Coraſio concludentes eſſe debent, alias fruſtra Doctores allegarent & contenderent teſtes probare vel non probare.

50 Iudicis arbitrium ad caſus a iure determinatos nõ extenditur.

51 Probationes licet iudici arbitrariæ ſint, arbitrium tamen a iure regulari debet.

52 Confeſſio geminata in quocunque contractu exceptionem non numeratæ pecuniæ excludit.

53 Dotes fuiſſe ſolutas per geminatam confeſſionem probare ſufficit, licet in Decreto contineatur, dotes fuiſſe ſolutas conſtare debere.

54 Hæres contra cõfeſſionem dotis receptæ per defunctum factam, minusq; contra ſuam propriam venire non poteſt.

55 Prohibitio teſtatoris quando cũ prohibitione legis concurrit alienatio rei ſubiectæ reſtitutioni fideicommiſſi fieri non poteſt, etiam in caſibus a iure communi permiſſis, & ſic pro dote reſtituenda.

56 Contrariorum eadem eſt diſciplina.

57 Scripturam teſtamenti, aut contractus, aut aliam producens contenta in ſcriptura fatetur vera, & illa approbare dicitur.

58 Præſumptionem iuris contra ſe habenti credendum non eſt.

59 Citatus perſonaliter comparere debet, & quatenus infirmus ſit per procuratorem.

60 Impedimentum ex culpa allegantis proueniens eum nõ excuſat, quia ſibi non alijs imputare debet.

61 Iudex non requiſitus officium ſuum impartiri non debet.

62 Clauſula quod fœminæ aſcendentes ſeu collaterales per inueſtituram ad feudum rectum vocentur, inſolita eſt, & falſitatis ſuſpicionem inducit.

63 Clauſula quòd fœminæ aſcendentes ſeu collaterales ad feudum rectum, & proprium admittantur, diſpoſitioni iuris communis feudorum repugnat.

64 Corrigere quis ſe breui interuallo vel incontinenti non cenſetur, nec veriſimile eſt contrahentem a priori contractu recedere voluiſſe.

65 Adiuncti ratione verba naturam ſuam mutare poſſunt.

66 Res vna, vel duæ adiunctæ tamen, diuerſo iure cenſeri non debent.

67 Inueſtitura in dubio ſecundum iuris communis feudorum diſpoſitionem, aut ſaltem patriæ cõſuetudinem facta præſumitur.

68 Inueſtitura prima forma per ſucceſſorem mutari non poteſt, maximè quando inueſtiens iura Principis non habet, ſed alium in ſuperiorem recognoſcit.

69 Viuere quiſque vſque ad centum annos præſumitur.

70 Hominis vita per præſumptionem iuris probatur, cùm quiſque vſque ad centum annos viuere præſumatur.

71 Præſumptio iuris onus probandi contrarium eius quod præſumitur in aduerſarium transfert.

72 Reus conuentus excipiendo non tenetur probare aliquem viuere, qui allegatur mortuus.

73 Iudicandum eſt ex his quæ ex actis conſtant, non ex alijs.

74 Conſtituto ciuilis & naturalis poſſeſſio acquiritur, probato tamen quòd conſtituens tempore conſtituti poſſideret.

75 Traditio ex conſtituto reſultans, ficta non vera traditio dicitur.

76 Conſtitutum conſtituentem a reali & actuali traditione rei non liberat.

77 Subrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur. Regula tamen hæc nonnullas limitationes patitur.

78 Subrogatum non ſapit naturam ſubrogati quando eſt diuerſæ qualitatis & naturæ à natura rei in cuius locum ſubrogatio fit.

79 Subrogatum non ſapit naturam ſubrogati quando plus vel minus reperitur expreſſè diſpoſitum in ſubrogato, quàm in eo in cuius locum ſubrogatur.

80 Clauſula ad habendum faciendũ & quicquid placuerit diſponen. per ſubſequentem clauſulam reſtringi poteſt.

81 Verba vt aliquid operentur intelligi debent, non quod iocoſa ſint.

82 Repugnantiam in ſe contractus continens nihil valet.

83 Repugnantiam in contractibus, vt vitemus interpretatio benigna facienda eſt.

CONSILIVM OCTAVVM.

ET ſi exiſtimem, dubia nouiſsimè aduerſus partem originaliter cõuentam excitata, potius alia de cauſa quàm quod prudẽtiſſimis iudicibus difficultatem ingerãt, fuiſſe propoſita, cùm ex iuris allegationibus nomine Magnifici procuratoris Patrimonialis, & Illuſtr. D. Iugalium de Prouanis in actis productis, ſublata appareant, attamen, vt veritas tamquam ſæpius agitata magis eluceſcat, Illuſtribuſque iudicibus pro poſſe ſatisfaciam ſingulis dubijs reſpondendum duxi.

Quo igitur ad primum dubium inhæreo reſponſioni diſertè à Doctiſsimo. D. Antonio Sola, cauſæ patrono in eius allegationibus incipientibus, ad motiua excitata, &c. factæ, videlicet iudicia ante & poſt ſententiam prolatam ſub die. 22. Martij 1567. facta tam reſpectu iudicum quam partium, eſſe legitima, & valida. Iudicum quidem attenta forma primi reſcripti delegatorij ſub die 30. Aprilis. 1565. laxati, quo DD. delegatis committitur cognitio, & deciſio in prima inſtantia quarumcunquè differentiarum & iurium,

quæ Illuſtr. DD. Sebaſtianus Comes inter-
montium , & Andreas Prouana Domi-
nus Leynici ratione Comitatus Fruzaſchi,
& bonorum,ac hæreditatis quondam. D.Ca-
roli Comitis Fruzaſchi reſpectiuè habere
1 prætendunt. ex qua delegatione † ita ſimpli-
citer, & generaliter facta certi iuris eſt cenſe-
ri commiſſam cognitionem , & deciſionem
quarumcunque controuerſiarum vertentiũ,
& quæ verti poſſent occaſione bonorum de
quibus agitur, tàm reſpectu petitorij, quàm
poſſeſſorij text. eſt expreſſus in capitu. 1. & ibi
gloſſ. in verbo indiſtinctè. de ſequeſtr. poſſeſſ.
& fruct. Cumulatis cum ſimilibus a Vant. in
titu. quib. mod. ſentent. null. defend. poſſit.
nume. 68. Bald. conſil. 104. nume. 3. volum. 5.
quem refert & ſequitur Natt. conſil. 653. nu-
me. 5. Et hæc ſimplex & generalis delegatio
probatur ex lectura precum , iuxta quarum
2 tenorem in dubio debet intelligi reſcriptum
conceſſum, cap. inter dilectos. §. cæterum. vbi
Docto. de fid. inſtrument. in quibus precibus
indiſtinctè petijt committi cognitionem, &
deciſionem differentiarum vertentium inter
ipſas partes, quæ differentiæ erant tàm reſpe-
ctu petitorij quàm poſſeſſorij, vt in compro-
miſſo de quo in actis fol. 176. & ſequen. appa-
ret præſertim in illis verbis, *ſi in detta cauſa ver-
tente come in tutte le altre che da quella dependeran-
no per conto del Contado di Fruzaſcho, beni, & here-
dità, del fu Conte di Fruzaſcho &c.* Clarum eſt au-
3 tem geſta † poſt dictam ſententiam depẽdere
& habere connexitatem cum cauſis propoſi-
tis ante dictam ſententiam, & quod agitur de
eiſdem hæreditate, & bonis de quibus anteà
agebatur, ergo ad hanc cauſam quatenus di-
uerſa a prima dici poſſit, etiam extẽditur de-
4 legatio. Et id comprobatur, quia iudex † poſ-
ſeſſorij debet eſſe iudex petitorii. capit. 1. de
cauſ. poſſeſ. & proprietat. vbi gloſſ. in verbo
ſub vno &c. Reſpondet ad id quod dicitur ni-
hil commune eſſe inter petitorium, & poſſeſ-
ſorium. Accedat quòd partes ipſæ præſertim
poſt præfatam ſentẽtiam ſiue ordinationem
ingreſſæ ſunt merita petitorii , vt in multis
memorialibus , & præcipuè etiam in cedulis
productis die 26. Aprilis & ſecũda Iunii 1567.
Legitur. Nec obſtat quòd Dominus inter-
montium ſæpius proteſtatus fuit nolle ingre
di merita petitorii: Quia cùm delegatio fue-
rit facta ſuper omnibus differentiis, potuit ſal
tem poſt dictam ſententiam proponi petito-
5 rium, † ipſo actore inuito. l. neque fœmina. l.
ſi reus. ff. de procurator. l. inter ſtipulantem. §.
ſi ſtichum, ff. de verb. obligatio.

Quo verò ad ipſos procuratores præſer-
tim Femellum, ſatis clarè patet ex inſtrumen
tis mãdatorum ipſum eſſe legitimum in cau-
ſis poſſeſſoriis, & petitoriis tunc motis & mo-
uendis, vt ex dictorum mandatorum lectura,
& aliis prædictis in allegationibus deductis vi
dere eſt. Ex quibus patet præfatum Femellum
eſſe Dominum litis ſiue dicamus dictam ſen-
6 tẽtiam eſſe interlocutoriã, † attentis illis ver-
7 bis, *altro non apparente*, vel diffinitiuam † re-
ſpectu ſummarii poſſeſſorii , ſiue dicamus
poſt dictam ſententiam eſſe intentatum ple-
natium poſſeſſorium , aut petitorium , quod
verius arbitror ſi deducta, & producta hincin
de conſiderentur, ſuper quibus partes petie-
runt iuſtitiam miniſtrari.

Nec obſtat quòd Femellus attenta morte
Domini intermontium dicat ſe non eſſe am
plius procuratorem, nec Dominũ litis, ideo
non poſſe reaſſumi cauſam in eius per-
ſonam.

Quia contrarium in iure verum eſt. l. nulla.
C. de procurato. quo loci expreſsè dicitur,
8 quòd lite † cum procuratore conteſtata licet
moriatur dominus non propterea finitur in-
ſtantia, nec procuratoris mandatum. Quibus
ſtantibus præcipuè allegatis a Domino Sola
puto euaneſcere primum dubium.

Secundò autem dubio, videlicet quòd Do
minus intermontium ſtãtibus præſertim no-
uiter poſt dictam ſententiam productis, de-
buerit mitti in poſſeſſionem loci Fruzaſchi
ſaltem ex beneficio. §. 1. ſi de feud. fuer. con-
trouer. inter. Dom. & agnat. in vſib. feud. Præ-
ſupponendo in prædicto dubio ꝙ aſſerta de-
ſcendentia Caroli & Sebaſtiani a quondam
Gullielmo de Montebello primo inueſtito
& prætenſæ agnationis ipſorum Sebaſtiani &
Caroli communi patte ſit probata.

Reſpõdeo, quòd ſi accuratè omnia inſtru-
menta in actis producta legantur, non proba
tur concludenter geneſis dictorum Sebaſtia-
ni & Caroli a prædicto Gullielmo. Ad quod
demõſtrandũ repeto illas tres cõmunes con
cluſiones in prioribus allegationibus propo-
ſitas. Quarum prima eſt, ꝙ in probanda Gene
9 ſi, † Conſanguinitate, & proximitate aliquo-
rum debent ſinguli gradus ab vtroque latere
probari. text. ſunt expreſſi in c. licet ex quadã
verſicu. & ab vtroque latere ſingulos gradus.
de teſtib. cap. tua de conſanguin. & affinitat. &
vbiquè Docto. Dec. conſi. 321. nume. 6. quem
rogo videri poſt Bal. Anchar. Abbat. & Card.
per eum citatos Fulgoſ. conſi 184. nume. 1. &
ſequen. Lanfranch. in c. quoniam contra. in
verbo teſtium depoſitiones. col. pen. verſicu.
ſubſequenter eſt videndum de probatio. Ale-
xan. conſi. 82. nume. 3. & ſeq. vol. 1. quas refert
& ſequitur Alciat. de præſumptio. regul. pri-
ma cap. 28. in fin. cum ſimilibus cumulatis a
Tiraquel. de tractat. lignag. §. 1. glo. 16. nume.
1. & 6. Natt. conſi. 338. nume. 3. & ſequen. vbi
concludit non ſufficere probari, ꝙ aliqui ſe
nominauerint pro conſanguineis, niſi cõcur-
rat conſanguinitas vera per ſingulos gradus,
quæ ex vtroque latere probentur D. Roland. a
Vall. conſi. 73. nume. 22. in fin. & ſequen. vol.
3. quæ concluſio multo fortius procedit in ca
ſu noſtro, in quo nulli teſtes, nec etiam de fa-
ma fuerunt examinati ſuper huiuſmodi de-
ſcendentia, ſed ſolum pendet ex verbis enun-
tiatiuis inſtrumentorum.

Secunda communis cõcluſio eſt, ꝙ in pro-
10 banda conſanguinitate † antiqua ex verbis
enuntiatiuis inſtrumentorum antiquorũ non
ſufficit

ſufficit vnum inſtrumentum antiquum in ſin
gulo gradu, ſed plura requiruntur in proban-
do aliquid eſſe de antiquo ex verbis enuntia-
tiuis, vt concludit Alex.conſi. 50. nu. 5. & 6. &
conſil. 89. nume. 2. & 3. vol. 5. vbi dicit vnum
vel duo inſtrumenta non ſufficere. Socin.con
ſil. 266. colum. 2. verſic. nec etiam obſtat præ-
fatum inſtrumentum, & nume. 11. & 12. Are-
tin. in c. cùm cauſam. col. 6. verſi. debes etiam
de probat. poſt Bald. in l. optimam. C. de con-
trahen. & cõmitt. ſtipul. & alios citatos a Iaſ.
conſ. 81. loquen. in terminis noſtris Crauet. de
antiquit tempor. in prima parte nu. 76.

Tertia concluſio eſt, ꝙ ex verbis enuntiati-
uis inſtrumentorum metam centum anno-
rum non excedentium, non inducitur agna-
11 tionis † probatio, nec præſumptio, præſer-
tim, in præiudicium tertij, ita nominatim te-
net Iaſ. poſt plures per eũ citatos, quẽ etiam
præcor videri conſi. 81. num. 2. & 3. & Dec. d.
conſil. 321. nu. 11. loquen. in terminis noſtris.
* & probãt eorum opinionem ex *crebriore* Do-
12 ctorum ſententia, qua tempus † centum an-
norum requiritur, vt aliquid dicatur de anti-
quo hanc eſſe communem opinionem affir-
mant Alexan. & Iaſ. in l. cùm aliquis. C. de iur.
deliberan. poſt Innoc. Imol. Panormit. Butr.
& alios locis citatis. Idem Alexã. d. conſil. 89.
nume. 2. vol. 5. latè Felyn. in c. veniens nu. 16.
de teſtib. Crauet. conſ. 146. atteſtans hanc eſ-
ſe communem opinionem, addens Paul. de
Caſtr. Dec. & Curt. Iunio. ita etiam tenuiſſe. &
de antiquit. tempor. in prima parte nume. 2.
Ruin. conſi. 34. nume. 11. vol. 1. conſil. 151. nu.
17. vol. 4. Pariſ. conſi. 104. nume. 41. vol. 1. Soc.
Iun. conſi. 56. nume. 19. & ſeq. vol. 2. atteſtans
hãc eſſe communem opinionem, quam etiã
crebriorem affirmat Cagnol. in l. velle. nu. 2.
13 ff. de reg. iur. dicens ab ea in iudicãdo † & cõ-
ſulendo non eſſe recedẽdum, reiecta opinio-
14 ne † illorum, qui dicunt eſſe arbitrio iudicis.
& hãc eſſe communem teſtatur Suarez in ſuo
Teſaur. recept. ſenten. in verbo antiquum eſt.

Quòd autem ſinguli gradus non ſint legiti-
mè probati apertè ex actis demõſtratur, cùm
ad probandum præfatam deſcendẽtiam à di-
cto Gullielmo primo, Videam a Femello ter
tantum fuiſſe producta iura, ſcilicet bis ante
ſententiam ſub die. 10. decembris 1565. & ſub
die. 13. maij. 1566. Tertiò poſt ſententiam ſub
die 2. Iunij. Ex quibus prætenſis inſtrumentis,
ſi diligenter obſeruentur legitimè oppoſita
contra ipſorum fidem, non probant deſcen-
dentiam dictorum Caroli, & Sebaſtiani a præ
15 dicto Gullielmo, verum quia diuiſio † ſeu di-
ſtinctio faciliorem reddit negotij de quo agi-
tur cognitionem. §. igitur, vbi gloſſ. in verbo
partiri. in prooemio inſtitutio. & in l. 1. ff. de ex
ceptio. ideo à prætẽſa linea Sebaſtiani inchoã
dum putaui. Et omiſſis primis duobus gradi-
bus, videlicet vmbertum fuiſſe filium præfati
Gullielmi, & Gullielmum filium vmberti cõ
tra quos gradus poſſem aliqua adducere: Ve-
nio ad tertium gradum, ſcilicet an Ioãnes de
quo in deductione genealogiæ a parte produ
cta die 13. Maij. 1566. fuerit filius dicti Gulliel
mi filij dicti vmberti. Et conſtanter teneo di-
ctum gradum non eſſe probatum, cùm ad il-
lius probationem duo tantum fuerint produ
cta inſtrumẽta in cedula exhibita poſt ſenten
tiam die 2. Iunij 1567. quorum primum eſt te
ſtamentum prædicti Gullielmi. 1347. die 22.
Septembris, in quo dicitur, ꝙ inſtituit Ioannẽ
filium ſuum in bonis Greyſiaci. Contra quod
16 inſtrumẽtum opponitur protocollũ † a quo
dicitur extractum non habere ſignum tabel-
lionatus, nec Manuale, & ſic legitur ſcriptum
in copia tradita Dominis conuentis, vnde ni-
17 hil valet. Secũdum inſtrumentum † eſt exem-
plum aſſertæ recognitionis cuiuſdam Petri
Berroti anno 1379. Leuatum per quendam
Georgium de Ponte ab alienis protocollis
parte non vocata, proinde fidem non faciẽs
vulg. authen. ſi quis in aliquo. C. de eden. Qui-
nimo deſignatio dicti inſtrumenti fit tamquã
fuerit inſtrumentum receptum per quendam
Bouetum de Ponte, & tamẽ exemplum pro-
ductum dicit a protocollis Berteti de Ponte.
Quo fit vt nec iſte tertius gradus probetur le-
gitimè, ſaltem per duo inſtrumenta, vt a iure
requiritur, ſicut ſupra probauimus; & licet in
deſignatione cuiuſdam arboris genealogiæ
citentur ad probandum hunc tertium gradũ
duo alia inſtrumenta, videlicet. 1380. & 1391.
attamen inſtrumentum de anno 1380. nõ eſt
18 productum † in actis, proinde non releuat.
Aliud verò de anno. 1391. nullum verbũ con-
tinet quod Ioãnes fuerit filius Gullielmi. Nec
etiam eſt ſufficiẽter probatus quartus gradus
videlicet Guigonem fuiſſe filium dicti Ioan-
nis ex eo quod ad illum gradum probandum
duo dũtaxat fuerint ſub dicta die 2. Iunij pro-
ducta inſtrumẽta, quorum primum eſt inſtru
mentum teſtamenti præfati Guigonis, confe
cti anno 1391. die 12. Iulij, in quo narratur
Guigo filius Ioannis: item ex quodam inſtru
mento prætenſæ recognitionis cuiuſdam Ia-
cobi de Montebello anno 1445. die 10. Apri-
lis in quo in verbis enuntiatiuis narratur Gui-
gonem filium Ioannis, quod quidem inſtru-
19 mentum † nullam fidem facit, cùm careat te
ſtibus, togatu, & ſigno tabellionatus nota-
rii, vt ex eius lectura videri poteſt, & per con-
ſequens vnum tantum ſupereſt inſtrumentũ,
quo caſu non eſt probatus talis gradus, ex ad-
ductis in ſupraſcripta ſecunda concluſione.
Et quamuis in aſſerta arbore addantur alia
duo inſtrumẽta, ſcilicet. 1380. & 1464. Nihilo-
minus illud de. 1380. non legitur productum,
& in alio de 1464. nulla mentio fit quòd Gui-
go fuerit filius Ioannis. Deduxit etiam a di-
cto Guigone genitum fuiſſe Gullielmum, &
ſic quintum gradum, quem conatur demon-
ſtrare, Primo ex dicto quodam inſtrumento
prætenſæ tranſactionis factæ anno 1464. in
quo narratur Antonium Iacobum, & Gulliel
mum, eſſe fratres, & filios primi Guigonis,
quod quidem Inſtrumentum non caret ſuſpi
cione falſitatis propter inſtitutiones, & ſubſti
tutiones particulares, & vniuerſales, quas re-
fert

ſent fuiſſe factas a præfato Guigone in ſuo vl-
timo teſtamento de ſupranominatis fratri-
bus,& tamen ſi accuratè legetur teſtamẽtum
prædicti Guigonis factum de anno 1391. die
12. Iulij ſupra a parte productum, apparet nul-
las de dictis fratribus fuiſſe in dicto teſtamen-
to factas inſtitutiones & ſubſtitutiones parti-
culares ſeu vniuerſales, nec ipſos fuiſſe nomi-
natos; ſed fuiſſe inſtitutùm poſthumũ, & ſub-
ſtitutos quoſdam de Brocardis, & ſic alterius
20 agnationis, quo fit vt inſtrumentum † in vna
parte falſum in totùm præſumatur falſum.
Barto. in l. ſi ex falſis, circa fin. C. de tranſactio.
vbi Alex. Et ſi dicatur fuiſſe factum aliud te-
ſtamentum, reſpondetur de eo non appare-
21 re, & pluralitatem † teſtamẽtorum non præ-
ſumi teſte Iaſ. conſil. 62. nume. 2. & conſil. 71.
nu. 1. in fin. vol. 1. Præſertim eadem die. Item
producitur quodam inſtrumentum teſtamẽ-
ti cuiuſdam Iacobi confectum anno 1476.
die 14. Iunij, in quo prædictus Iacobus nomi-
nat prædictum Gullielmum eius fratrem, cui
inſtrumento opponitur non eſſe de antiquo
ſecundum prædictam tertiam communem
concluſionem, attento præſertim tempore
productionis factæ anno 1566. Nec ex dicta
nominatione video concludẽter probari ip-
ſum Guigonem fuiſſe Patrem Gullielmi ter-
tij, Nam in aſſerto inſtrumento anni 1476. nõ
ſcribitur Gullielmum ipſum fuiſſe filiũ Gui-
gonis, ſed tãtum aſſeritur ipſum Gullielmum
eſſe fratrẽ Iacobi teſtatoris, filij prædicti Gui-
gonis, ex qua aſſertione neceſſario non ſequi-
tur eſſe filium Guigonis, cùm potuerit Gul-
lielmus frater dicti Iacobi eſſe frater vteri-
nus, quo caſu gradum ſucceſſibilem in feu-
22 dis non probaret, quoniã probatio † neceſſa-
rio concludere debet authen. qui ſemel. C. de
probatio. cap. in præſentia, eod. titu. de proba
tio. Dec. in terminis probationis graduum
agnationis d. conſil. 321. num. 6. & ſequen. vbi
nume. 10. dicit quòd in materia probationis
23 † verba non accipiuntur ſecùndum ſubiectã
materiam, nec in potentiori ſignificatu, ſed
neceſſariò concludere debent. Cùm igitur di-
24 ctio frater † poſſit etiam intelligi de vterino.
25 ſequitur quòd debet fieri interpretatio † con
tra producentem; ita nominatim ſcribit Ale-
xan. conſil. 86. nume. 4. verſicu. cùm ergo, vol.
3. facit regula. l. veteribus. ff. de pact. Et ſic con
cluditur nec hunc quintum gradum eſſe pro-
batum. Proponit etiam pars aduerſa ſextum
gradum, ſcilicet quendam Carolum fuiſſe fi-
lium dicti Gullielmi. ad quod probãdum duo
tantum inſtrumenta produxit, videlicet di-
ctum teſtamentũ prædicti Iacobi anno 1476.
die 14. Maij in quo enuntiatur Carolus filius
Gullielmi, & teſtamentum prætenſ. quondã
Iacobi iunioris de anno 1513. die 6. Maij, qđ
nõ eſt ſignatum ſigno Tabellionatus, quæ in-
ſtrumenta non ſunt de antiquo, præſertim aſ-
ſertum inſtrumẽtum anni 1513. quod eſt tan
tum de annis 52. vſq; ad litem motam de an-
no 1565. & ſic non probant, vt in tertia con-
cluſione probatur.

Quod autẽ Dominus Sebaſtianus fuerit fi
lius prædicti Caroli, & ſic in ſeptimo gradu a
præfato Gullielmo primo, ꝯtendit pars agẽs
probari ex inſtrumento dicti teſtamenti aſſer
ti Iacobi iunioris anno 1513. die 6. Maij, &
per conſequens vnico, & nõ de antiquo, quo
caſu non probat, iuxta ſuprаſcriptam ſecun-
dam & tertiam concluſionem. Caretque, vt
ſupra dictum eſt ſigno Tabellionatus notarij.
Et ex ſupradictis liquidò patet non eſſe le-
gitimè probatos ſingulos gradus præſertim;
3. 4. 5. & 7. deſcendentiæ prædicti Sebaſtiani a
prædicto Gullielmo primo.

Geneſis verò prædicti Caroli vltimò defun
cti a prædicto Gullielmo primo ordine in-
fraſcripto ab actore deducitur videlicet Bo-
nifacium prædictum fuiſſe filium dicti Gul-
lielmi primi: Et ad hunc primum gradum ve-
rificandum leguntur a parte agẽte producta
duo tantum inſtrumenta. Primum videlicet
inſtrumentum præfatæ diuiſionis inter Vm-
bertum, & Bonifacium, item inſtrumentum
aſſertæ inueſtituræ a prædicto Bonifacio de
dicto anno 1317. die 16. Auguſti, productum
die 10. Decembris 1565. Cui quidem inſtru-
mento inueſtituræ nulla eſt danda fides, cùm
careat rogitu nomine, & ſigno notarij, Eſtq;
exemplum leuatũ vt aſſeritur ab alienis pro-
tocollis, ſeu regiſtris.

Nec obſtat quòd a Femello petatur fieri
collatio. Quia facta non releuaret poſito, ꝙ
exemplar ſeu aſſertum protocollum vnde
ſumptum eſt exemplum productum concor-
det cum exemplo, ſi quidem non apparet, ꝙ
dictus notarius fuerit rogatus de dicto inſtru-
26 mento, cuius defectus † ex *receptiſſima* Do-
* ctorum ſententia de qua teſtatur D. Rolan. a
Val. conſi. 26. nume. 12. & tribus ſequen. vol.
3. & conſi. 32. num. 28. & pluribus ſequen. vol.
2. tollit fidem inſtrumenti; Præterea infra de-
monſtrabitur non eſſe de nouo concedendũ
quod fiat aſſerta collatio.

Proponit deinde præfatum Bonifaciũ ge-
nuiſſe Ioannem & Georgiũ, & ad id proban-
dum duo tantum inſtrumenta leguntur pro-
ducta die 13. Maij 1566. Primum inueſtituræ
dictorum Ioannis, & Georgij anno 1378. die
24. Martij, quod inſtrumẽtum caret nomine,
& ſigno notarij, eſtq; leuatum ab alienis regi-
ſtris parte non vocata, & in dicto inſtrumen-
to ne quidem verbum vllum de dicto Boni-
facio, nec etiam in inſtrumento facto anno
1405. die 9. Nouembris. Et ſic ſecũdus gradus
a dicto Gullielmo non eſt legitimè probatus.
Nec etiam concludẽter probatur tertius gra-
dus, videlicet quondam Ibletum, & Rodul-
phũ aſſertos fratres fuiſſe filios prædicti Geor
gij. Quoniam etſi ad hoc probandum produ
cta videantur quatuor inſtrumenta, primum
1406. in quo nullum verbum quòd aſſerti
fratres eſſent filij Georgij, ſecũdum de anno
1442. in quo nec verbum aliquod de dicto
Georgio. Tertium de anno 1451. in quo nul-
lum etiam verbum de dicto Georgio legitur.
Quartum de anno 1458. in quo enuntiatur

prædictos

prædictos Ibletum, & Rodulphum eſſe filios
Georgij de Montebello, ex quo veluti vnico,
vt ſupra multis auctoritatibus oſtendimus,
non probatur eſſe gradus agnationis, ſeu de-
ſcendentiæ.

Non probatur etiam quartus gradus, vide-
licet Autonium fuiſſe filium Rodulphi cum
vnum duntaxat inſtrumentum anni 1473. fue
rit productum quod eſt leuatum, a prætenſis
alienis regiſtris parte non vocata, vt require-
batur. iuxta not. in vulg. auth. ſi quis in aliquo.
C. de eden. Nec fuit facta collatio, licet ad il-
lam faciendum fuerit Femellus Aſſignatus
dicta die 3. Maij, & licet in actis legatur quo-
dam exemplum ſub anno 1480. attamen nõ
fuit productum, caretque omnibus ſolemni-
tatibus a iure requiſitis, quo fit vt nullo mo-
do ſit probatus hic quartus gradus.

Quod vero Bertolinus fuerit filius Anto-
nij, ſimiliter non probatur ex prætenſis inſtru
mentis, non quidem ex aſſerto inſtrumento
anni 1483. die 19. Februarij, cùm careat nomi
ne, ſubſcriptione, & ſigno notarij. Nec etiam
ex prætenſo inſtrumẽto 1496. cùm in eo vnũ
ne quidem verbum legatur quod Bertolinus
fuerit filius dicti Antonij, eſtque leuatum ab
alienis protocolis parte non vocata, prout
etiam ſunt aſſerta exempla prætenſorum in-
ſtrumentorum 1501. & 1502. quorum nec fa-
cta ſaltem legitimè collatio fuit, prædictaq;
inſtrumenta non ſunt de antiquo, iuribus ſu-
pra proxime citatis. Et ſi dicatur conceden-
dam eſſe collationem a Femello poſt dictã
ſententiam requiſitam, reſpondetur non de-
bere iure concedi, quoniam bis ante dictam
ſententiam fuit Femellus aſſignatus ad faciẽ-
dum prædictam collationem, vt videre eſt in
memorialibus tentis ſub diebus 10. & 11. De-
cembris 1565. quo fuit productum exemplũ
aſſertæ inueſtituræ Bonifacij. & 13. Maij. 1566.
quo fuere exhibita alia exempla. Accedat qđ
collationi prædictæ faciendæ renuntiauit ſal-
tem tacitè Femellus, ex quo ante dictam ſen-
tentiam pluries inſterit ius dici, actaq; ad eum
effectum iudicibus exhibuit. arg. notat. in l. a
procedente. C. de dilatio. Et ſi replicetur col-
lationem prædictam fuiſſe factam, vt legitur
in teſtimonialibus ſub die octaua Ianuarij
1566. multiſariam reſpondetur. primò Femel
lum non produxiſſe dictas teſtimoniales. ſecũ
dò dato quòd illas produxiſſet dicitur non eſ
ſe legitimè factam collationem, cùm ex ea
27 †non conſtet aſſerta originalia eſſe de manu
& literatura notariorum, qui dicuntur illa re-
cepiſſe, quo caſu non probant. teſte Rolan. a
Val. conſi. 32. nu. 13. & ſeq. vol. 2. poſt Alex. &
Cagnol. per eum citatos.

Nec obſtat aſſerta confeſſio de qua in ce-
dula producta die 27. Iulij 1566. Quia multis
modis reſpondetur. Primò confeſſionẽ præ-
dictam eſſe qualificatam, & limitatam. Nam
in primis expreſsè negauit actorem habuiſſe
eundem ſtipitem cum Carolo, quem dicit de
ſcendiſſe a quodam Georgio, quem conſtan
ter negat deſcendiſſe a Bonifacio & Gulliel-
mo primo, ideo non poteſt dicta confeſſio
28 †per aduerſarium diuidi, & in partem acce-
ptari ſine ſuis qualitatibus, vt apertè conclu-
dit Socin. conſi. 294. in fin. poſt Bar. & Abbat.
locis citatis. Roman. conſi. 167. colum. 2. ver-
ſicu. quarto &c. & conſi. 353. colum. fin. verſi.
29 vnde ſuccedit, quod ſemper confeſſio in fa-
uorem confitentis acceptari dicitur teſte Cæ-
phal. conſi. 90. nume. 54. poſt Cæpol. Dec. &
Zucard. per eum citatos. Præterea nihil fate-
tur de deſcendẽtia Sebaſtiani a Gullielmo pri-
mo, cuius ſinguli gradus non fuerunt legiti-
mè probati, vt ſupra clarè probauimus. Secũ-
do reſpondetur dictam confeſſionem procu
30 ratoris† tamquàm factam in cauſa merè poſ
ſeſſoria non nocere domino in cauſa petito-
ria, in qua nos ſumus. ita reſpondet Alexã. in
apoſtil. ad Barto. in l. certum. §. ſed an ipſos. in
verbo non præiudicare. ff. de confeſ. Dec. cõ-
ſilio 146. num. 15. poſt Specul. Butr. Abba. &
Aret. locis citatis, dicens in hoc eſſe differen-
31 tiam inter cõfeſſionem procuratoris† & Do
mini. Cur. Iun. conſi. 41. num. 15. Accedit glo.
fina. in authen. Item poſſeſſor. C. qui potio.
in pignor. haben. Tertiò reſpondetur dictam
confeſſionem fuiſſe factam a procuratore
32 †non habente ad hoc mandatum ſpeciale, iõ
non nocere Domino, etiam ſi haberet gene-
rale, præſertim quando non eſt facta in mo-
dum contentionis iuriſdictionis, vt putà non
præcedente iuſſu iudicis ad reſpõdendum, vt
in caſu noſtro. Bald. in cap. ſuborta in primo
notab. per illum tex. de re iudic. latiſsimè in l.
1. colum. 15. verſic. his præmiſſis. C. de confeſ.
Barto. in l. certum. §. ſed an ipſos. num. 2. ff. de
confeſ. & ibi Alex. in apoſtil. quem refert & ſe
quitur Aufrer. in addit. Capel. Toloſ. quæſt.
391. Alex. conſi. 86. num. 4. & conſi. 222. col. 4.
circa finem. volum. 2. & concl. 66. num. 22. vo
lum. 6. Felyn. in cap. 1. nume. 15. poſt Abba. vt
lit. non conteſt. non procedatur. latiſſimè Pa-
riſ. cõnſi. 115. nu. 21. & ſeq. vol. 1. Florian. in l.
proinde. nu. 2. ff. ad l. Aquil. Quartò reſponde
tur dictam confeſſionem non fuiſſe a parte
acceptatam, imo improbatam, vt in cedula
33 incipiente *è ſuperflua*, quo caſu† non nocet cõ-
fitenti, nec aduerſario nõ acceptanti prodeſt.
Ita concludit Alexan. conſi. 20. num. 1. & ſeq.
volum. 4. Pariſ. dicto conſi. 115. num. 31. poſt
Bar. Bald. Alex. Innoc. & Fely. per eum allega
tos adducens regulã. c. ex eo. de reg. iur. in 6.
Cæph. d. conſi. 90. nu. 55. & ſequen. poſt plu-
res Doctores locis citatis. Quintò reſponde-
34 tur dictam confeſſionem †fuiſſe reuocatam,
præſertim ante aliquam acceptationẽ, quod
fieri potuit ſecundum Innoc. in c. 1. nu. 17. vt
lit. non conteſt. non procedat. & ibidem Fely.
nu. 16. Aufrer. in addi. Capel. Toloſan. q. 391.
Alex. conſi. 86. nu. 4. vol. 2. & conſi. 91. num. 7.
vol. 6. & in d. appoſtil. ad Bar. in verbo nõ præ
iudicat. verſicu. adde ſecundum Imo. vbi ex-
35 preſsè dicit quòd ſi procurator † non habeat
ſpeciale mandatum ad ſic confitendum, &
confiteatur, poſito quod Domino præiudi-
cet, tamen ſi fiat Domino abſente, cùm ad

eius

eius notitiam peruenerit poterit reuocare
abſque alia probatione erroris, prout in caſu
noſtro facium fuit. ſequitur Aret.d.conſi.13.
col.fi. Sextò dicitur dictam confeſſionem Ia-
comelli non poſſe præiudicare Domino pro
curatori patrimoniali S. A. a qua cauſam ha-
bet Dominus Leynici, qui procurator in me-
moriali ſub die 3. Maij 1567. expreſsè non cō-
ſentit deductis a partibus in præiudicialibus
S. A. & ſecunda Maij eiuſdem anni expreſsè
reuocat dictam confeſſionem.

Nec parti agenti opitulatur quòd vterque
ipſorum Sebaſtiani, & Caroli dicantur de co
gnomine, ſeu agnatione de Montebello, quia
36 ex hoc † non neceſſariò infertur quòd deſcen
derint ab vno communi parente primo inue
ſtito. l. neque narales. C. de probatio. niſi vel-
37 lemus aſcendere vſque ad Adam † omnium
hominum primum parentem. Nam vide-
38 mus multos † eſſe eiuſdem, vt dicitur domus,
ſeu cognominis, & tamen nullo penitus gra-
du agnationis, ſeu cognationis eſſe coniun-
ctos, & aſſerta conſequentia præſertim non
procedit quando tractatur de ſuccedēdo, ma
ximè in feudo, quod præſupponitur rectum
39 & antiquum: quo caſu † debet probari primū
inueſtitum fuiſſe com munem parentem tam
defuncti quam eius qui ſuccedere vult. Et ne
exempla longè petamus videmus quod in in
ſtrumento diuiſionis de anno 1313. nominan
tur duo teſtes, videlicet Dominus Petrus de
Montebello, & Aymarus Dominus Caſtri-
noui de intermontibus, & tamen clarum eſt
eos deſcendiſſe a prædicto Gullielmo primo
inueſtito, & clarius id probatur ex inſtrumen
to inueſtituræ loci Alpignani facto de anno
1337. in quo legitur Inueſtitus quondam no-
bilis vir Gullielmus de Mōtebello filius quō-
dam Domini Montisbelli. Nam cum Gul-
lielmus filius inueſtitus excederet tunc æta-
40 tem † 25. annorum, quod probatur ex illa di-
ctione, vir l. 1. vbi Barto. ff. de minor. cogimur
fateri Gullielmum patrem dicti Gullielmi in
ueſtiti non deſcendiſſe a prædicto Gullielmo
aſſerto patre dictorum Vmberti, & Bonifa-
cij. Quinimo ſi conferamus prætenſum inſtru
mentum quitationis Margaritæ vxoris quon
dam Vmberti de anno 1333. 24. Septembris
cum prædicto inſtrumento inueſtituræ Alpi-
gnani de anno 1337. apparebit ipſa inſtrumē
ta continere manifeſtam repugnantiam, cū
in dicto inſtrumento 1333. aſſeratur Gulliel-
mus Domínus Montisbelli filius dicti Vm-
berti Domini Montisbelli, & in dicto inſtru-
mento 1337. enuntiatur Gullielmus de Mon
tebello filius quondam Gullielmi Domini
Montisbelli, & tamen ab vno inſtrumento
ad aliud non intercedunt niſi quatuor anni.
41 Et ex diuerſitate Inueſtiturarum, † & perſona
rum inueſtitutarum inducitur diuerſitas ſtipi-
tis. arg. norat. per Iaſ. conſi. 87. vol. 3. Et id etiā
demonſtratur ex inſtrumento inueſtituræ no-
uiſſime a parte originaliter conuenta produ-
cto, & confecto anno 1375. in quo legitur
quoſdam Georgium, & Ioannem fratres Do
minos Fruzaſchi fuiſſe filios cuiuſdam Ioan-
nis Domini Fruzaſchi, quòd ſi filij Ioan-
nis ergo non Bonifacij, vt pars agens dedu-
cit, & qui vult dicere Ioannem Patrem dicto
rum Georgij, & Ioannis fratrum fuiſſe filium
42 Bonifacij id probare † debet d.l.a. ff. de proba
tio. l. actor. C. eod. titu. d.c. licet ex quadam. de
teſtib. & c. tua de conſan. & affinit. nec in hoc
43 cadere poteſt aliqua præſumptio, † cùm ſit fa
cti. vulg. l. in bello. §. factæ. ff. de captiu. & poſt-
limin. reuerſ. l. ſi emancipati. C. de collatio.
vbi latè Cagnol. cum ſimilibus citatis a Dec.
in l. quatenus. nu. 2. Cagnol. nu. 7. & ſeq. ff. de
regu. iur.

Nec mouere ſuper Illuſtr. iudices debet
44 quod dicitur probationes † eſſe arbitrarias.

Quandoquidem duobus modis reſponde-
tur. Primò quòd cum reſpectu huius gradus,
ſcilicet quòd Ioannes pater dictorum Geor-
gij, & Ioannis fuerit filius Bonifacij nulla pe-
nitus ſit facta probatio, non poteſt ſuper ea
cadere aliquod arbitrium, quoniam non da-
45 tur qualitas † ſine ſubiecto. l. 2. vbi Bald. ff. de
46 vſufruct. & non entis † nullæ ſunt qualitates. l.
eius qui in prouincia. ff. ſi cert. petat. Paria
47 enim ſunt aliquid allegare, † & non probare,
& nihil allegare l. 1. ff. ſi quadrup. paup. feciſſ.
dicat. & ibi glo. in verb. dicatur. Afflic. deciſi.
22. nume. 31. imo nec pars hoc allegat. Ideò
48 iudex † non debet ſuppleri in his quæ ſunt
facti.

Secundò reſpondetur non eſſe ſimpliciter
49 verum quòd probationes † ſint arbitrariæ, te-
ſte Coraſio. in l. admonendi, nu. 96. ff. de iure-
iur. imo debent eſſe concludentes. l. neque na
tales. C. de probatio. l. non hoc. C. vnde legiti.
l. duo ſunt Titij. ff. de teſtamen. tutel. quæ iura
faciunt in materia noſtra c. in præſentia. de
probatio. l. ad probationem ſeruitutis. C. de
probat. Alioquin ſuperfluo Doctores in ſuis
conſilijs contenderent teſtes examinatos in
cauſis, in quibus de iure reſpondent non pro-
bare, vel ꝓbare, ſi probatio a iudicis arbitrio
omnino penderet. Et hoc præſertim locum
habet quando ſumus in caſu determinato a
iure qualiter ſit facienda probatio, quando-
50 quidem ad caſus determinatos † a iure nō ex
tenditur iudicis arbitrium. tex. eſt expreſſus in
l. 1. §. expilatores. ff. de effractor. & expil. Spec.
de off. omn. iudic. §. fi. nu. 17. in fi. Dec. in d.c. ſe
des. col. 3. ver. in glo. 3. de reſcr. poſt Bal. in l. 1.
ff. de iure deliber. quos refert & ſequitur Viu.
lib. 2. commun. opin. c. 26. At in caſu noſtro
eſt a iure determinatum eſſe probandos ſin-
gulos gradus, vt ſupra in prima concluſione
oſtendiſſe arbitramur, ergo ad caſum noſtrū
non extenditur dictum arbitrium. Niſi velle-
mus dicere, & erit tertia reſponſio, quòd etſi
51 probationes † ſint arbitrariæ, attamen arbi-
trium a iure regulari debet. ita dicit Bartol.
* *communiter* receptus in extrauagan. ad reprimē
dum Abb. in c. 1. de dilatio. & in c. cùm Ioan-
nes. col. antepenul. de fide inſtrumē. latiſſimè
Marſil. in l. quæſtionis modum. nu. 68. & plu-
ribus ſequen. vbi plures adducit. ff. de quæſtio.

Sua-

Suarez.in ſuo tract. recept. ſent. in verb. arbitrium.

Ad tertium dubium continens non debere reſtitui dotes Illuſtriſ. Domi. Caterinæ co mitiſſæ Fruzaſchi tamquàm verè non fuerint ſolutæ, reſpondetur hoc dubium tolli ex iuribus productis tam nomine præfati Domini Sebaſtiani, quàm præfatæ Domin. Caterinæ. Et Primò ex aſſerto inſtrumento conuentionis factæ inter prædictos quondam Sebaſtianum & Carolum verſi. Item conuenerunt quod dotes mulierum, ab actore producto, quo cauetur quòd dotes vxorum ipſorum contrahẽtium etiam futurarum, quas legitimè, & ſine fraude conſtabit fuiſſe ſolutas, poſſint & valeant aſſignari, & iure hypothecæ vſq; ad realem reſtitutionem collocari in prædicto Comitatu Fruzaſchi, poſtitque fieri augumentũ dotis, & tale augumentum ſimiliter aſſignetur, collocetur, & reſtituatur vt ſupra. At conſtat legitimè & ſine fraude dotis præfatæ Illuſtriſ. D. Caterinæ fuiſſe ſolutas & c. ergo & c. Quòd autem conſtet legitimè, & ſine fraude fuiſſe ſolutas liquidò probatur ex inſtrumento Dotali a præfata Domina Caterina exhibito, & etiam ex inſtrumento teſtamenti præfati Caroli ab actore producto, in quibus præfatus Carolus pluries confeſſus fuit ſibi ſolutas. fuiſſe præfatas dotes, ex qua multiplicata cõfeſſione, ſecuta præſertim morte præfati Caroli legitimè dicitur probatum dotes fuiſſe ſolutas, ſaltem in odium præfati Caroli, & Sebaſtiani eius hæredis. l. in contractibus. C. de non nume. pecu. Afflic. deciſ. 105. 337. & latius deciſ. 402. poſt Barto. & alios in auth. ſed iam neceſſe. C. de donat. ante nupt. Felyn. in c. ſi cautio. nu. 39. & pluribus ſequen. de fide inſtrument. Suarez. in verbo confeſſio geminata, concludentes communem eſſe opinionẽ

52 quòd confeſſio † geminata in quocunque cõtractu excludit exceptionem non numeratæ pecuniæ. Hancque opinionem dicit Crebriorem Anton. Gabriel. lib. 3. commun. opinio. in tit. de iur. dot. cap. 4. Et ſi dicatur quòd ex forma Decreti Ducalis debet conſtare dotes vere fuiſſe ſolutas, in caſu autem noſtro non conſtare dotes fuiſſe realiter ſolutas. Ergo nõ eſſe locum reſtitutioni dictarum dotium, reſpondetur multis modis. Primò quòd per illa verba legitimè conſtiterit in Decreto Ducali poſita non requiritur maior probatio quã requireretur a iure communi in illa materia. Ita reſpondet Rip. in l. ſi conſtante. nu. 16. ff. ſolu. matrimo. poſt Bar. Bal. & Dec. per eum

53 allegatos. At in probanda ſolutione † dotium ſufficit probatio per geminatam confeſſionem vt proximè probauimus, quibus addo Crauet. conſi. 125. nu. 2. concludentem poſt

54 multos citatos hæredem † non poſſe venire contra confeſſionem defuncti. & hæc procedunt in confeſſionibus factis inter maritum, & vxorem, & alias coniunctas perſonas, vt pulchre concludit Natt. conſi. 684. nu. 8. poſt Salic. Angel. & Alex. ac Iaſ. locis citatis. veriſimileque eſt Dominum Carolum, qui ſplendidè, & forſan plus quàm in redditu haberet expendebat recepiſſe dictas dotes, & quod eas habuiſſe bis confeſſus non fuiſſet niſi realiter recepiſſet, ergo & c.

Secundò reſpondetur ex aduerſo adducta procedere quando eſſemus in ſimplicibus terminis Decreti. Secus quando cum decreto concurreret promiſsio partium, vt in dicto inſtrumento conuentionis inter prædictos quondam Carolum, & Sebaſtianum de anno 1529. factæ apparet. arg. notat. in authẽ. res quæ. C. commun. de legat. vbi quando cũ

55 prohibitione † legis concurrit prohibitio teſtatoris non poteſt fieri alienatio rei ſubiectæ reſtitutioni, etiam in caſibus a iure permiſsis, & ſic reſtituendæ dotis, nec locum habet dicta authen. vt prohibitio teſtatoris aliquid operetur. idem ergo dicendum eſt quando cum permiſsione legis, ſeu Decreti concurrit permiſsio contrahentium, quia tunc pariter non habet locum ſpecialis prouiſio decreti, vt ſpecialis prouiſio contrahentiũ aliquid

56 operetur, ex quo contrariorum † eadem eſt diſciplina, & idẽ operetur propoſitum in propoſito quod oppoſitum in oppoſito vulga. l. fina. §. fina. vbi Bar. & Doc. ff. de le. 3. Dec. cõſi. 656. nu. 1. & in ſimilibus terminis reſpondet Natt. conſi. 684. nu. 2. Alioquin nihil operaretur prædicta conuentio, contra l. ſi quando ff. de leg. 2. cùm ea ceſſante ex forma Decreti vbi probatur dotes verè fuiſſe ſolutas poſſit fieri reſtitutio illarum cum augumento in bonis feudalibus.

Tertio reſpõdetur nos eſſe extra omne du-

57 bium attenta confeſsione partis, quæ † reſultat ex productione teſtamenti præfati Caroli a parte facta, vulg. l. cùm precum. C. de liberal. cauſ. cum ſimilibus cumulatis a Iaſ. conſi. 57. nu. 3. Accedat quòd pluries præfatus Sebaſtianus obtulit ſeparatum ſoluere, & reſtituere dictas dotes, ergo legitimè eſt probata dicta ſolutio.

Quod autem attinet ad prætenſa iura prædictæ D. Iachelinæ prætenſæ filiæ præfati Sebaſtiani proinde ad contenta in quarto dubio, reſpondeo iure negari non poſſe ſaltem eſſe imponendum perpetuum ſilentiũ quoad ipſum Femellum Dominum litis, & ſententiam contra illum ferendam afficere ipſum D. Iachelinam perſonaliter vocatam & contumacem, iuxta notat. in l. ſæpe ff. de re iudic. cui non erat, nec eſt danda aſſerta petita dilatio ſex menſium, tamquàm à iure communi, Decretis Dominicalibus, & ſtilo exorbitans, præſertim cùm cauſæ per eam allegatæ non ſint verè, quia non conſtat de aſſerta allegata infirmitate. Nec enim fuit reperta in lecto iacẽs. Et quoad aſſertas ſcripturas quas dicit pœnes ſe non habere, non ei eſt creden-

58 dum, cùm præſumptionem † iuris contra ſe habeat. arg. l. 1. §. quod penes. ff. de fideiuſ. & hæred. tut. præcipue in cauſa tam graui, pote-

59 ratque imo debebat vti citata † etiam in caſum infirmitatis per procuratorem comparere, iuxta notat. per Bar. in l. quicunque. C. de procu-

procurator. Nec etiam conſtat in actis, nec
ab aliquo allegatur de aliquo impedimento.
Iudexque in his quæ ſunt facti, prout proximè
diximus ſupplere non poteſt, & dato quod al
60 legaretur, & de eo conſtaret † ſibi, & non alijs
imputare debet. l. quod quis ſua culpa. ff. de
reg. iu. c. damnum. eo. tit. in 6.

Succedit quintum dubium, videlicet, quòd
vbi pater fuiſſet admittendus ipſa quoque ad-
mitti deberet attento tenore aſſertæ inueſti-
turæ factæ Bonifacio de anno 1317. quod du-
bium facilè tollitur ex infraſcriptis. Primò,
quòd ipſa Domina Iachelina, non compa-
rente per ſe, vel per procuratorem, proinde
61 non petente non debent iudices † irrequiſiti
impartiri eorum officium. vulga. l. 4. §. hoc
autem ff. de damno infecto. Secundò dicitur
nullum poſſe fieri fundamentum in dicta in-
ueſtitura, quia ſit ſuſpecta de falſo, quæ ſu-
ſpitio ex multis reſultat. Primò ex breuita
te temporis & diſtantia locorum inter inſtru
menta diuiſionis, & dictæ inueſtituræ de qui-
bus latè ſcripſimus in primis allegationibus.
Secundò ex aſſerta clauſula, ac etiam aſcen-
dentibus & collateralibus, tam maſculis quā
62 fœminis, quæ quidem clauſula † videlicet
quòd fœminæ aſcendentes, ſeu collaterales
dicti Bonifacij vocentur ad dictum feudum
eſt inſolita, ideò falſitatis ſuſpicionem indu-
cit. gloſ. Bald. & Angel. in l. ſi quis ſub condi-
tione. ff. de condit. inſtitutio. Iaſ. in l. 1. §. is vi-
detur nume. 4. ff. ſi quis iuſdicen. non obtem-
pera. & in l. teſtamentum. nume. 3. & 4. C. de
teſtamen. Dec. conſil. 399 num. 1. Crau. conſ.
28. nume. 5. Natt. conſi. 124. nume. 12. Alciat.
reſponſ. 162. nume. 12. quòd autem dicta clau
ſula ſit inſolita maximè in ea parte in qua vo
cat fœminas aſcendentes, & collaterales ma
63 nifeſtè apparet, quoniam eſt † contra com-
munem, & propriam naturam feudorum
tam ex diſpoſitione iuris communis quàm
Decretorum Dominicalium, repugnatque
prioribus inueſtituris. Nec apparet de aliqua
inueſtitura eo modo & forma conceſſa. Non
enim habebat dictus Bonifacius aliquē aſcen
dentem tunc viuentem niſi aſſertam Marga-
ritam matrem, vt in dicto inſtrumento diui-
ſionis legitur. Et non eſt veriſimile quod
Princeps inueſtiens id in ſui præiudicium
contra propriam feudorum naturam, prima-
rumque inueſtiturarum tenorem conceſſe-
rit. Præſertim cùm dictus Bonifacius hoc
non requiſiuiſſet, ſed tantum ſe inueſtiri iux-
ta modum & formam inueſtituræ paternæ,
quam infra demonſtrabimus fuiſſe factam
tantum pro deſcendentibus maſculis. Tertiò
augetur falſitatis ſuſpitio, quia dicta clauſula
ex diametro pugnat contra conuenta in di-
cta diuiſione, in qua nominatim inter ipſos
contrahentes conuentum legitur, quòd mo-
riente dicto Bonifacio ſine liberis maſculis,
ſuperſtite dicto Vmberto, ſeu eius liberis, ſuc
cedere deberet dictus Vmbertus, ſeu eius li-
beri maſculi. quod quidem pactum corrue-
ret ſi eſſet vera dicta inueſtitura, quod non eſt
credendum. Non enim eſt veriſimile quòd
64 dictus Bonifacius tam breui interuallo † triū
dierum, & ſic quaſi incontinenti voluerit re-
cedere a priori contractu l. nam ad ea. ff. de
condition. & demonſtration. quam ad ter-
minos noſtros adducit Crauet. conſilio 56.
nume. 19.

Concludo igitur ex præmiſſis non eſſe dan
dam fidem dicto inſtrumento veluti de falſo
ſuſpecto, vt concludit Crauet. dicto conſi. 56.
nume. 20. & ſequen. ſed dato & non conceſſo
quod prædictum inſtrumentum eſſet verum,
& ſolemne adhuc conſtanter teneo nullum
ex eo ius competere præfatæ Dominæ Iache
linæ. Quoniam prædicta inueſtitura relatio-
nem habet ad inueſtituram Gullielmi patris,
de qua conſtat inſtrumento publico confe-
cto anno 1301. 17. Auguſti in actis producto
ſub die 30. Ianuarij, proximè præteriti, quod
inſtrumentum licet ſonet in inueſtituram fa-
ctam de villa & loco Ronchaliæ in augumen
tum feudi Fruzaſchi, attamen expreſsè in eo
dicitur quod dictum feudum Fruzaſchi fue-
rat iam conceſſum præfato Gullielmo pro
ſe, & hæredibus in feudum nobile, gentile, &
antiquum, proinde excluſiuum fœminarum
cap. 1. §. & ſi clientulus de alienat. feud. vbi
communiter Doct. Zaſi. conſil. 11. nume.
50. volum. 1. Nec dici iure poteſt prædicta
verba in gentili, nobili, & antiquo feudo nō
debere referri ad feudum Fruzaſchi, ſed ad
locum Ronchaliæ cùm ſint poſita in eadem
oratione, & reſpiciant illos genitiuos in au-
gumentum feudi Fruzaſchi conceſſi &c. Et
id etiam dignoſcitur ex repetitione dicto-
rum verborum inferius facta, reſpiciente lo-
cum Ronchaliæ. Præterea dato quòd debe-
rent referri ad locum Ronchaliæ, attamen
cùm dicta inueſtitura fuerit facta de loco
Ronchaliæ in augumentum feudi Fruzaſchi
iam conceſſi, dicimus feudum Fruzaſchi ſi
de eius inueſtitura non conſtaret præſumi
eſſe eiuſdem naturæ cuius eſt feudum Ron-
chaliæ coniunctum, cùm ratione adiuncti
tollatur omnis dubitatio, teſte Pariſ. conſil.
43. nume. 50. volum. 3. poſt Bald. & Alexand.
per eum citatos Afflic. deciſio. 307. nume. 25.
Socin. Iun. conſil. 167. nume. 26. volum. 2. con
65 cludentes ratione adiuncti † verba muta-
re naturam ſuam. & id rationi congruit, ne
66 diuerſo iure † cenſeatur feudum Fruzaſchi
a feudo Ronchaliæ eidem adiuncto. vulga. l.
eum qui ædes. ff. de vſucapio. cap. quia circa.
67 de priuileg. Et cùm in dubio inueſtitura † præ-
ſumatur facta ſecundum iuris communis
feudorum diſpoſitionem, aut ſaltem patriæ
conſuetudinem Oldrad. conſilio 159. quem
refert & ſequitur Brun. conſil. 81. in fin. idem
Brun. conſil. 80. nume. 3. & 4. Pariſ. latè con-
ſilio 13. nume. 10. & 31. volum. 1. Sigiſmon.
conſilio 1. nume. 45. & ſequentibus, & nume-
ro 129. poſt alios per eum relatos, qua pri-
ma inueſtitura prædicti Gullielmi, ſic præ-
ſumpta ſtante, certi iuris eſt illam Bonifa-
cij non valere, nec eſſe ſeruandam, cùm non
potue-

68 potuerit mutari † forma primæ inueſtituræ. Afflic. de conuent. inter Domin. & vaſal. de inueſtit. nume. 22. & ſequen. Dec. conſi. 195. poſt Iſern. Barto. Bald. Paul. de Caſtr. Abba. Cardin. & Alexand. per eum citatos. Pariſ. conſil. 2. nume. 24. volum. 1. vbi multos adducit Rolan. a Val. conſil. 50. nume. 60. vol. 3. poſt alios relatos, Dec. conſil. 85. nume. 3. & 4. quod multo magis locum habet quando inueſtiens non habet iura Principis, ſed alium in ſuperiorem recognoſcit. Curt. Senio. conſ. 50. colum. 29. poſt gloſ. & Alexand. per eum citatos. Brun. conſi. 97. nume. 7. arg. notat. per Felyn. in cap. nonnulli. nume. 27. de reſcript. & notat. in l. minor autem magiſtratus. ff. de minor. quibus deſeruiunt quæ ſcribit Natt. conſil. 127. nume. 1. & ſequen. vbi dicit recognoſcentem ſuperiorem non poſſe facere quòd primogenitus ſuccedat. At Philippus Princeps Achayæ inueſtiens recognoſcebat comitem Sabaudiæ in ſuperiorem, vt ex iuribus in actis productis apparet, ergo non potuit fœminas aſcendentes, & collaterales contra iuris communis feudorum, & Patriæ conſuetudinem ad ſucceſſionem feudi vocare. Et id manifeſtè colligitur ex ſubſequentibus inueſtituris a parte productis, in quibus dicitur pro ſe & hæredibus de more tamen patriæ capacibus, quæ veniunt ad declarationem primæ, teſte Dec. dicto conſilio 193. nume. 6.

Ex quibus concludo præfatam Dominam Iacheſinam nullum ius habere in dictis bonis Fruzaſchi attenta etiam eius qualitate, de qua in actis, & ſic ſublatum quartum dubiũ.

Supereſt reſpondere ſexto dubio reſpicienti bona Alpignani ſaltem clauſi. Quod dubium tollitur ex reſponſionibus datis dubio excitato reſpectu bonorum Fruzaſchi, quæ gratia breuitatis non repetuntur. Quibus ceſſantibus dicitur ex aſſerta inueſtitura non probari dictum Bonifacium fuiſſe inueſtitum de aliquibus bonis etiam Clauſi, cùm in ea non dicatur quòd inueſtiuit de Caſtro mero, & mixto Imperio, & alijs iuribus & bonis etiam Clauſi Alpignani, ſed dicitur tantum quòd inueſtiuit eundem Bonifacium de omnibus rebus & poſſeſſionibus feudalibus, quæ Dominus Gullielmus tenebat, & conſueuit in feudum tenere a dicto Philippo in Alpignano & poſſe, in Caburro & territorijs eorundem, ex quibus verbis nihil dicitur in feudum conceſſiſſe, niſi probet pars agens quæ bona prædictus Gullielmus in feudum a dicto Philippo in territorio Alpignani tenuit & poſſedit. Ita nominatim decidit Bald. in capitu. 1. nume. 5. verſicu. pone Comes concedit Titio in feudum. de feud. guar. quem refert & ſequitur Iaſ. in l. ſi ſic. nume. 19. ff. de lega. t. per illum text. faciunt quæ ſcribit ibi Barto. poſt Dyn. in fin. & Paul. de Caſt. quem * ſequuntur *communiter* Doctores. Oldrad. conſilio 164. Alexand. conſilio 28. numero 8. 9. & 11. & conſilio 187. numero 10. volum. 2. & in l. locus. ff. de acquiren. poſſeſ. Aretin. conſilio 164. Socin. conſil. 96. nume. 2. & conſil. 67. nume. 20. verſicu. circa quartam. Crauer. conſil. 293. nume. 5. Calcan. conſil. 49. numero 1. Iaſ. conſil. 166. colum. penultim. verſicu. non obſtat dicta ſententia. volum. 4. Felyn. in cap. 2. nume. 2. de reſcript. Afflic. de feud. non haben. propr. natur. feud. nume. 15. Dominus Roland. a Val. conſilio 46. nume. 63. & pluribus ſequentibus volum. 1. Ex quibus omni- * bus patet *communem* & veram eſſe concluſionem, quòd ſi Princeps inueſtiat aliquem de bonis de quibus alius fuit inueſtitus nihil valet conceſſio, & habetur pro non facta idem expreſſè dicit Natt. conſil. 514. nume. 31. poſt Signorol. conſilio 10. Quòd Inueſtitura facta alicui de bonis quæ talis tenebat & poſſidebat, licet inueſtitura valeat, tamen niſi certificentur bona prædicta reducitur ad nihilum dicta inueſtitura. & ſimilem deciſionem ſcribit tenere Aretin. conſil. penult. Dominus Roland. a Val. conſi. 2. nume. 19. & ſequen. vol. 3.

Cùm igitur ex præcedentibus inueſtituris appareat Dominum Gullielmum nunquam fuiſſe inueſtitum de dicto loco, & bonis Alpignani, ſequitur parti agenti nihil præſtare dictam inueſtituram Bonifacij. Quinimo vt prioribus allegationibus plenè demonſtrauimus dicta bona Clauſi conſtat fuiſſe poſſeſſa a Gullielmo tamquam allodialia, vt ex prætenſo inſtrumẽto diuiſionis dignoſci poteſt, ergo non in feudum.

Reliquum eſt vt vltimo dubio reſpicienti locum Sancti Secundi reſpondeamus. pro cuius ſolutione vltra ea quæ adduximus in prioribus allegationibus dicimus ponderanda eſſe verba inſtrumentorum, ſcilicet permutationis, & teſtamenti prædicti Antonij Chiamponis in permutatione relati. Nam in dicto teſtamento Antonius inueſtiuit Carolum de Montebello filium Bertolini eius hæredem vniuerſalem, & eo decedente ſine liberis maſculis eidem ſubſtituit in bonis Caſtri Baſtitæ Benedictum, & Franciſcum de Chiamponis & ſuos, in quo quidem teſtamento nullam quoad præfatum Carolum video appoſitam conditionem, niſi in ſubſtitutione eidem facta; ſi ſine liberis maſculis deceſſerit, quòd autem hæc fuerit conditio de qua intellexerint permutantes clarè exprimitur in dicto permutationis inſtrumento, in verſiculo ita tamen, & taliter quòd dicta villa Sancti Secundi redeat &c. & in illis verbis aduenientibus conditionibus adiectis in teſtamento Anthonij Chiamponis, caſu quo decedat idem Magnificus Dominus Carolus ſine liberis, quæ quidem conditio, videlicet quòd præfatus deceſſerit ſine liberis euenit, vt ex actis liquet, & partes ipſæ fatentur. Nec in caſu noſtro requiritur, nec Domini conuenti ſe fundant quòd ſubſtitutio dicto Carolo facta habuerit effectum, ſed requiritur tantum, & in hoc Domini conuenti ſe fundant, quòd prædicta conditio ſi Carolus deceſſerit ſine liberis euenerit.

F Nam

Nam in permutationibus dictum non fuit
aduenientibus ſubſtitutionibus, tunc enim
probabiliter dubitari poſſet quòd deberet in-
telligi de ſubſtitutione quæ habuerit effectū,
ſed dictum eſt aduenientibus conditionibus,
& exprimit quæ nam ſit conditio cuius euen-
tus ſpectatur, videlicet caſu quo Magnificus
Dominus Carolus decederet ſine liberis. Di-
uerſa enim ſunt conditio & ſubſtitutio: quo-
niam eſt dare euentū dictæ conditionis abſq;
eo quòd ſubſtitutio habuerit effectum, vel
quia deceſſerint ſubſtituti ante conditionis
euentum. l. vni. §. nam ſi ſub conditione. C. de
caduc. tollen. vel quia ſubſtituti hæreditatem
ex ſubſtitutione adire noluiſſent. Satisfactum
ergo dicitur pacto permutantium ex quo pro
batum eſt dictam conditionem, ſcilicet Ca-
rolum deceſſiſſe ſine liberis, eueniſſe. Præte-
reà cùm probatum ſit, & partes ipſæ vt dixi-
mus fateantur Carolum ſine liberis deceſſiſ-
ſe, & ex prædicto teſtamento conſtet tempo-
re dicti teſtamenti prædictos Benedictum, &
Franciſcum de Chiamponis eſſe in rerum na
tura, præſumūtur adhuc viuere tempore mor
tis præfati Caroli, quæ fuit de anno 1559. Cū
quis præſumatur viuere centum annis. l. fi-
na. C. de ſacroſanc. eccle. vbi Iaſ. nume. 13. &
31. dicit iſtud eſſe commune dictum, & com-
munem regulam poſt Angel. Imol. & Mo-
dern. per eum citatos Dec. conſi. 575. nume.
10. poſt glo. Barto. Imol. Alexan. Corne. Cu-
man. & Barbat. locis citatis, dicens durum eſ-
ſe ab hac opinione recedere Socin. Iun. conſ.
26. nume. 12. & ſequen. volum. 2. concludens
70 probari vitam † alicuius per præſumptionem
prædictam, niſi probetur contrarium, & ta-
71 lem præſumptionem † transferre onus pro-
bandi in aduerſarium. Bero. conſi. 129. nume.
10. & 11. volum. 1. Ex quibus apparet hanc eſ-
* ſe communem regulam, & opinionem, licet ali-
qui tenuerint contrarium. Quæ communis
opinio ſine difficultate procedit in reis exci-
72 pientibus aliquem viuere, quia tunc † non te-
netur vitam probare, vt expreſſe dicit Port.
lib. 1. commun. opinio. cap. 11. verſicu. limi-
ta tamen. poſt Socin. in l. ſi inter virum. ff. de
rebus dub. quod etiam ſentit Bero. d. conſilio
129. nume. 10. circa finem volum. 1. & expreſ-
sè dicit Belo. conſilio 59. nume. 5. At in ca-
ſu noſtro Illuſt. Iugales de Prouanis, & Ma-
gnificus Procurator Patrimonialis ſunt rei, &
poſſeſſores, ergo ad partem agentem ſpectat
ſubſtitutos, quos tempore teſtamenti conſtat
fuiſſe viuentes, ante mortem præfati Caroli
probare periiſſe.
73 Prætereà cum ex actis iudicandum ſit, di-
cimus ex actis non apparere quondam Sere-
niſsimum Ducem permutantem fuiſſe in rea
li, & actuali poſſeſsione dicti caſtri Baſtitæ,
& eo caſu competere parti conuentæ aduer-
ſus partem agentem vti hæredem prædicti
Caroli permutantis, ne dum exceptionem
rei actualiter non traditæ, vulga. l. Iulianus.
§. offerri. ff. de actio. emptio. cum ſimilibus,
verum etiam retentionem rerum in permu-
tationem datarum l. 1. in fine. ff. de rerum per-
mutatio.

Nec obſtat aſſertum conſtitutum. Quo-
74 niam etſi ex conſtituto † acquiratur ciuilis, &
naturalis poſſeſsio probato quòd cōſtituens
poſsideret tempore conſtituti, attamen tra-
75 ditio † reſultans ex conſtituto eſt ficta. vulga.
l. quod meo. ff. de acquiren. poſſeſ. vbi Do-
ctores. quo caſu conſtitutum non liberat con
76 ſtituentem a reali & actuali † traditione, iuri-
bus & auctoritatibus cumulatis in deciſi. Pe-
demont. 36. nume. 5. & ſequen. quæ gratia bre-
uitatis non repeto. Ideo ex præmiſsis incon-
gruè ad caſum noſtrum adaptatur regula, q̄
77 ſubrogatum † ſapit naturam ſubrogati, quæ
nonnullas patitur limitationes in caſu noſtro
vrgentes. videlicet non procedere quando
78 ſubrogatum † eſt diuerſæ qualitatis, & naturæ
a natura rei, in cuius locum fit ſubrogatio. ita
limitat Socin. in c. veniens. nume. 15. de accu-
ſatio. quem refert & ſequitur Anton. de Ga-
briel. lib. 6. de reg. iur. concluſ. 2. num. 66. 76. &
80. At alterius qualitatis & naturæ eſt locus
Sancti Secundi, quia feudalis quàm ſit locus
Baſtitæ, qui eſt omnino allodialis, ergo non
habet locum dicta regula. Secundò limitatur
79 non habere locum † quando plus vel minus
reperitur expreſsè diſpoſitum in ſubrogato
quam in eo, in cuius locum ſubrogatur, teſte
Dec. in cap. ex ratione. colum. 12. verſic. non
obſtat quod terminus. de appellatio. poſt Ca-
ſtren. loco citato, & alijs cumulatis ab Anto.
de Gabr. loco proximè allegato num. 77. At
in caſu noſtro plus, & aliter diſpoſitum fuit
reſpectu loci Sancti Secundi, quàm loci Ba-
ſtitæ, ergo non habet locum dicta regula. Et
id comprobatur multis iuribus adductis a Si-
giſmond. conſilio 11. a nume. 10. vſque ad
nume. 20.

Nec optimis iuribus Sereniſs. Ducis, & ha-
bentium cauſam ab eo aduerſatur clauſula
poſita in dicta permutatione, ad habendum,
& quicquid placuerit faciendum &c.
80 Quia dicta clauſula † limitatur & reſtringi-
tur a ſubſequenti clauſula, ita tamen &c. l. ita
tamen. & l. Lucius. §. qui habebat. vbi gloſ. ff.
ad Trebel. l. ita tamen ff. ſi ager. vectig. vel em
phyteut. petatur. Dec. conſi. 227. num. 6. quem
refert & ſequitur Crauet. conſil. 25. nume. 26.
poſt Barto. & Bald. locis citatis, Bero. conſil.
102. nume. 17. volum. 2. & conſi. 178. num. 12.
volum. 1. Ideo facultas quæ videtur data ex
dicta clauſula ad habendum &c. cenſetur re-
ſtricta a prædictis verbis ſubſequentibus ita ta
men &c. videlicet faciant de dicto loco San-
cti Secundi quicquid placuerit, ita tamen q̄
decedente dicto Domino Carolo ſine liberis,
locus Sancti Secundi ad Ducem reuertatur.
Cùm igitur Carolus deceſſerit ſine liberis, er-
go debet ad Dominum redire, non obſtante
dicta clauſula ad habendum &c. quæ intelli-
gitur dummodo Carolus non decedat ſine li
beris, quòd ſi deceſſerit ſine liberis ad Du-
cem reuertatur, aliàs ſuperfluò fuiſſet ap-
poſita dicta clauſula, ita tamen, & quod
non

81 non eſt dicendum, quia verba † intelligi
debent vt aliquid operentur c. ſi Papa de pri-
uileg. in 6. l. ſi quando ff. de leg. 1. Et ſi dicatur
quòd ſtante dicta clauſula ita tamen &c. mo-
do quo ſupra intellecta, fruſtra & ſine effectu
videretur appoſita clauſula ad habendū &c.
Reſpondetur imo dictam clauſulam multos
potuiſſe operari effectus. Primo quia ſi aliena-
tio fuiſſet facta ab ipſo Carolo, vtique duran-
te vita ipſius Caroli fuiſſet valida, itē & poſt
mortem eo caſu quo perijſſet relictis liberis,
qui propterea ſtante prædicta clauſula non
potuiſſent contrauenire alienationi paternæ,
& iuſta ratione fuit appoſita dicta clauſula
ita tamen &c. Alioquin eueniente caſu ſub-
ſtitutionis propter deceſſum Caroli ſine libe-
ris, prout euenit, potuiſſent ſubſtituti vendi-
care iure ſubſtitutionis Caſtrum & bona Ba-
ſtitæ, quo caſu priuaretur Dux contra omnē
æquitatem, & permutantium mentem, & ver
ba Caſtro & bonis Baſtitæ, nec non & oppi-
do Sancti Secundi. Et niſi prout ſupra dixi-
mus, intelligamus prædictas clauſulas, coge-
mur fateri neutram illarum tamquam conti-
82 nentes manifeſtam repugnantiam † valere,
vulga. l. vbi repugnantia. ff. de regu. iur. quam
83 † omnino vitare debemus, ex abunde ſcriptis
in ſimilibus terminis in deciſ. Pedemon. 164.
nu. 5. vſque in fi. quæ poterit ſi libet videri.

Et ex præmiſsis puto ſublata omnia dubia
aduerſus partem originaliter conuentam ex-
citata, & propterea illam eſſe diffinitiuè tam
reſpectu petitorij, quàm poſſeſsorij cùm im-
poſitione perpetui ſilentij abſoluendam a re-
quiſitis Bartholomæi Femelli procuratoris,
& domini litis a quondam Domino Sebaſtia
no de Montebello actore intentatæ, cum de-
claratione quod ſententia in dictum Femel-
lum proferenda afficiat præfatam D. Iacheli
nam citatam & contumacem, & iuſdicendo
ſuper proceſsu ſeparatim facto aduerſus præ
fatam Dominam Iachelinam legitimè cita-
tam, eſſe declarandum diffinitiuè eidem nul-
lum ius in bonis de quibus agitur compete-
re, attenta præſertim illorum, & præfatæ Do-
minæ Iachelinæ qualitate, de qua in actis cum
victoria expenſarum.

SVMMARIVM.

1 *Rei plenè & perfectè demonſtratæ fruſtra alia adijci-tur demonſtratio.*

2 *Comites, Marchiones, & Duces, qui de ipſis digni-tatibus ab Imperatore inueſtiti perpetuò ſunt, poſ-ſunt regulariter in illis, quæ Imperator in terris im-mediatè ſibi ſuppoſitis poteſt.*

3 *Dominium in vniuerſo poteſt eſſe vnius vt Imperato-ris, ſed rerum particularium poteſt eſſe alterius, & aliorum.*

4 *Comes ab Imperatore inueſtitus perpetuò de Comita-tu potius æquiparatur Principi quàm præſidi.*

5 *Dux Sabaudiæ fuit creatus vicarius Imperialis cum plenitudine iuriſdictionis & poteſtatis Imperialis.*

6 *Dux Sabaudiæ poteſt onera indicta, & ſuperindi-cta noua ſubditis ſuis mediatis & immediatis im-ponere, præſertim ob iuſtiſſimas cauſas, vtilitatem pu blicam reſpicientes.*

7 *Onera publica indicta, ſeu ſuperindicta ſubditis per Sabaudiæ Ducem etiam tempore pacis, ob cauſam tamen vtilitatem publicam reſpicientem imponi poſ-ſunt.*

8 *Collecta ex cauſa iuſta vtilitatem publicam reſpicien tes etiam tempore pacis imponi poſſunt.*

9 *Subditus ratione iuriſdictionis tenetur iurare fidelita-tem, & nominatim vitam, membrum, & honorem Principis cuſtodire.*

10 *Vaſallus in iuramento fidelitatis debet promittere vi-tam, membrum, & honorem Domini ſui cuſtodire.*

11 *Subditorum appellatione de proprietate ſermonis ve-niunt feudatarij, qui dominum recognoſcunt.*

12 *Dominus feudi propter fidelitatem rei feudalis præſti-tam, in vaſallum iuriſdictionem habet.*

13 *Fidelitatem qui ratione bonorum præſtare tenetur, va ſallus eſſe dicitur.*

14 *Iuramentum quid indiuiduum dicitur.*

15 *Vaſallus magis dicitur eſſe ſubiectus Domino quàm alius ſubditus ratione iuriſdictionis, quia vaſallus non ſolum ratione nudi exercitij iuriſdictionis, ſed etiam reſpectu feudi, & ſic certæ rei ſubiacet.*

16 *Vaſalli de iuriſdictione inueſtiti ſunt iudices ordinarij territoriorum de quibus inueſtiti ſunt.*

17 *Subditi ordinarij ratione iuriſdictionis ſubijciuntur iu riſdictioni principis, ad quem a ſententijs vaſalli ap-pellatur.*

18 *Imperator ſecundum aliquos Doctores non dicitur ha-bere iuriſdictionem in perſonam vaſalli aliunde ra-tione domicilij non ſubditi.*

19 *Vaſallus dicitur ſubditus ratione feudi, vt ad priuatio nem agi poſſit.*

20 *Subditus ratione domicilij ſeu originis delinquens in territorio Domini poteſt citari per edicta, vel voce proclamatis in territorio Domini laxata vt perſona-liter compareat.*

21 *Opinio legiſtarum eſt ſeruāda in terris Imperij, & opi nio canoniſtarum in terris eccleſiæ.*

22 *Citationem licet omnino tollere Princeps non poſſit, modum tamen aliquem citandi tamquàm iuris poſi-tiui tollere poteſt.*

23 *Citationis finis eſt vt citatio ad notitiam citati deue-niat, & comparere, & ſe defendere poſſit.*

24 *Modus curandus non eſt, dummodo effectum habea-mus.*

25 *Comparitione etiam per nuntium facta, omne vitium citationis purgatum dicitur.*

26 *Delinquentes abſentes ex conſuetudine patriæ Pede-montana citantur per edicta voce præconia publica-ta, vt perſonaliter compareant, quæ conſuetudo atten di, & obſeruari debet.*

27 *Illuſtris perſona citari perſonaliter non poteſt. Intellige tamen in actione iniuriarum, ſed pro criminibus pu-blicis perſonaliter citari poteſt.*

28 *Imperator ad præiudicium tertij, vel ad derogationē iuris communis reſcribere non intelligitur.*

29 *Inferius nullum ſtantibus terminis diſcretiuis id quod ſuperius eſt participat.*

30 *Vaſallagium quandam ſeruitutis ſpeciem præ ſe fert.*

31 *Allodium, & feudum tamquàm contraria in eodem ſubiecto eſſe non poſſunt.*

32 *Vaſallus eſſe non poteſt, & æqualis Domino ſuo in eo-dem feudo.*

33 *Priuilegium exemptionis a iuriſdictione non intelligitur ratione delicti vel quaſi.*

34 *Verba illa exemptionis omni priuilegio non obſtante &c. non debent intelligi de priuilegio clauſo in corpore iuris, ſed de priuilegio indulto per Principem viuentem.*

35 *Priuilegium exemptionis habens, vt ſub certo tantũ iudice reſpondere teneatur, illud in loco contractus, delicti vel quaſi perdit.*

36 *Actione in rem quis conueniri poteſt in loco vbi res ſita eſt, non obſtante quolibet priuilegio exemptionis, & tam ratione delicti vel quaſi quàm ratione contractus vel quaſi.*

37 *Ius commune vbi non prodeſt, ibi nec priuilegium prodeſſe poterit.*

38 *Exempti conueniri poſſunt ratione contractus, vel delicti non obſtantibus priuilegijs exemptionis.*

39 *Dux Sabaudia ab Imperatore inueſtitus fuit de Comitatu Aſtenſi, & Marchionatu Ceua cum dignitatibus, & iuribus regalibus & Imperialibus, quo fit vt de cauſis ſuorum vaſallorum Imperator, vel eius delegati cognoſcere non poſſint.*

40 *Rex Franciæ aliàs ab Imperatore de Comitatu Aſtenſi inueſtitus fuit.*

41 *Vaſallus de cauſis ciuilibus, & criminalibus occurrentibus in territorio ſuo dicitur priuatiuè inueſtitus, quo ad directum dominium.*

42 *Clauſula ex certa ſcientia Principis, motu proprio, & de plenitudine poteſtatis in præiudicium tertij non operantur.*

43 *Priuilegia ſubreptitia (quæ dicuntur quando aliquid exprimendum, non exprimitur,) nihil valent.*

44 *Imperatorem appellare non licet omiſſo medio.*

45 *Delegato ad delegantem appellandum eſt.*

46 *Cauſa in propria nemo ſibi regulariter iuſdicere debet.*

47 *Cauſa in propria iudicare poteſt, qui iura Imperialia habet.*

48 *Princeps de mero & mixto Imperio, & de omnimoda iuriſdictione etiam Imperiali inueſtitus, de quacunque cauſa criminali cognoſcere poteſt, & bona delinquentium publicare.*

49 *Cauſa feudales feuda ipſa reſpicientes per pares curiæ cognoſci, & terminari regulariter debent.*

50 *Cauſæ feudales per pares curiæ cognoſci, & terminari non debent vbi de amiſſione feudi principaliter non agitur, ſed in conſequentiam.*

51 *Cauſæ feudales per pares curiæ cognoſci, & terminari non debent vbi conſuetudo patriæ extat quòd per alium, vt per ſenatum, vel conſilium cognoſcatur.*

CONSILIVM NONVM.

QVamuis ſuperfluas eſſe exiſtimem has meas allegationes, cùm ex diſertiſſimis ſcriptis Illuſtriſſ. Dominorum Caroli Lucernæ, & Petrini Belli iam lectis abundè petitionibus Illuſtriſſimi Marchionis Finarij in precibus inuictiſſimo Cæſari aduerſus Sereniſſimum Sabaudiæ Ducem Dominum noſtrum enarratis, reſponſum fue-
1 rit, fruſtraque rei † plenè & perfectè demon-
ſtratæ alia adijciatur demonſtratio, l. 1. ff. de
in integrum reſtitutio. Attamen vt iuſſibus
eiuſdem Sereniſſimi Ducis Paream, veluti
poſt prudentiſſimos meſſores ſpicas colli-
gens infraſcriptas communes concluſiones
proponendas Duxi, omiſſa ampliore diſputa
tione propter temporis anguſtiam.
* Prima igitur erit *communis* concluſio, Du-
2 ces, † Marchiones, ac Comites, qui de Du-
catibus, Marchionatibus, ſeu Comitatibus
ab Imperatore ſunt perpetuò inueſtiti regu-
lariter in ſuis Ducatibus, Marchionatibus, &
Comitatibus poſſe ea, quæ Imperator in ter-
ritorijs ei immediatè ſuppoſitis poſſet: hanc
concluſionem expreſsè firmat Paul. de Caſt.
conſi. 196. colum. 3. ſuper primo dubio. volu.
2. Brun. loquens in Comitatu Aſtenſi conſil.
45. nume. 18 & ſequen. poſt Iſern. Barto. Bal.
Angel. Pau. de Caſtr. Imo. Barb. Cuman. Ale-
xand: & plura iura per eos allegata. Ioan. de
Sancto Iulian. inter. conſi. Brun. conſil. 3. nu-
me. 7. & ſequen. concludens quòd licet Impe-
rator qui recognoſcitur reſpectu totius Co-
mitatus ſit directus Dominus in vniuerſo, at-
tamen reſpectu ſingulorum vaſallorum, &
hominum Dux, ſeu Comes inueſtitus dire-
ctum Dominium, omne Imperium iuriſdi-
ctionem, ac plenitudinem poteſtatis habet.
3 fieri enim poteſt vt Dominium † in vniuer-
ſo vnius ſit, rerum autem particularium alte-
rius. Iaſ. in l. ſi hæredis ſeruus. ff. de lega. 1.
Idem tenet Dec. conſilio 191. nume. 1. Curt.
Iun. conſil. 1. nume. 29. & 30. & conſil. 61. nu-
me. 8. & 9. vbi loquitur in Ducibus Mediola-
ni, & Mantuæ, & teſtatur hanc eſſe commu-
nem concluſionem Socin. Iun. conſil. 92. nu-
me. 3. volum. 2. Pariſ. conſi. 1. nume. 25. & ſe-
quen. & conſi. 25. nume. 53. volum. 1. Aegid.
Boſſ. de crimin. læſæ Maieſtat. nume. 54. & ſe-
quen. & in tit. de Regal. num. 5. & de Ducibus
Sabaudiæ ſcribit Socin. conſi. 4. nume. 23. vo-
lum. 3. quem refert & ſequitur Pariſ. d. conſi.
1. num. 39. volum. 1. Iacob. a Sanct. Georg. in
ſua inueſtitu. in verbo Carolus Dux. verſicu.
Dubitatur etiam Iaſ. conſi. 227. colum. 8. Pa-
riſ. conſi. 69. nume. 3. volum. 1. Purpur. in l. 1.
nume. 225. & 240. ff. de offic. eius cui mand. eſt
iuriſdict. & in rubr. ff. de iuriſdictio. omn. iu-
dic. nume. 18. & ſequen. His accedunt quæ
ſcribit Ruyn. conſi. 130. in fin. & conſi. 134. nu-
me. 9. volum. 5. poſt Bald. in l. exemplo. C. de
4 probatio. quod Comes † inueſtitus de Comi-
tatu potius æquiparatur Principi quàm Præ-
ſidi, & præmiſſa præſertim procedunt vbi in
inueſtituris mentio facta ſit de iuribus Impe-
rialibus, & regalibus, attentaque Principum
Italiæ longiſſima conſuetudine omnibus no-
tiſſima, de qua teſtantur prædicti Doctores.
Et prædictis omnibus quæ vrgentiſſima ſunt
ceſſantibus, adhuc dicitur iura Imperialia, &
Principis habere Sereniſſ. Dux in dicto Co-
mitatu virtute priuilegiorum Imperialiũ, qui-
bus vicarius Imperialis perpetuus cũ plenitu-
dine iuriſdõnis, & ptãtis Cæſareæ cõſtituitur,

vt ſuo loco demonſtrabitur Iaſ. in l. conuen-
tionum.nume.7.verſic.3.limita.ff.de pact.Ro
man.conſi.59.colum.2. quem refert & ſequi-
tur Felyn.in cap.quæ in eccleſiarum. num. 33.
de conſtitut.plene Cuman. conſi. 153. & 162.
& ſentit Iacob. in ſua inueſtit. in verbo vica-
rius perpetuus. nume.8.& ſequen. Neuiz.con
ſilio 25.num.1. Cùm igitur Sereniſſimus Dux
ſit perpetuò ab Imperatore inueſtitus de di-
cto Comitatu cum dignitate Comitali iuri-
bus Imperialibus, & regalibus,creatusque vi
5 carius † Imperialis cum plenitudine iuriſdi-
ctionis & poteſtatis, ſequitur neceſſariò, ip-
ſum eſſe ſupremum, & directum Dominum
vaſallorum, & aliorum hominum reſpectiuè
in dicto comitatu exiſtentium.

Ex prædicta concluſione alia oritur, rece-
6 ptiſſima, videlicet ipſum Ducem † & Comi-
tem potuiſſe noua onera indicta, ſeu ſuper-
indicta ſubditis ſuis mediatis & immediatis,
& per conſequens hominibus Murialdi, Pa-
roldi, & Saliſeti imponere, præſertim ob
iuſtiſſimas cauſas vtilitatem etiam publicam
concernentes.l.vnic.C.de ſuperindict.lib.10.
vbi Barto. Bald. Angel. Ioan. de Plat. & ple-
niſſimè Luc.de Penn. plura ad rem noſtram
ſpectantia ſcribens in l.fina.colum.1.verſicu.
ſecundo.quæritur.per illam legem.C. de qui-
7 bus muner.lic.ſe excuſar. lib.10.dicens id † fie
ri poſſe etiam tempore pacis. & in l. contra.
colum. 8. verſicu. pone etiam exemplum.C.
de re milit.lib.12.quem refert & ſequitur Pa-
riſ.conſil.25.nume.63.& ſequen. & nume. 72.
& ſequen. volum. 1. ponens iuſtas cauſas im-
8 ponendi collectas † etiam tempore pacis,quæ
caſui noſtro adaptari poſſunt.latè Natt.con-
ſilio 380.Gemin.conſil.116.num.6.Docto.in
c.1.quæ ſint regal. præſertim Afflic. in verbo
extraordinaria.nume. 23. Rip. lib. 2.reſponſ.
cap.4.nume.2. Accedat quòd vltra iuris com
munis diſpoſitionem, & vniuerſalem Prin-
cipum Italiæ conſuetudinem, longiſſimam-
que ſubditis onera imponendi poſſeſſionem,
id facere expreſsè Cæſareijs priuilegijs in Co-
mitatu Aſtenſi conceſſum fuit. Hinc fit vt ip-
ſis ſubditis Murialdi, Paroldi, & Saliſeti ne-
phas fuerit impoſitioni ſalis, cui reliqui om-
nes etiam eccleſiaſtici conſentiunt reſiſtere,
qua rebellione cauſante licitè fuit in eos vti
rebelles animaduerſum.

Item ex prima concluſione inferri poteſt
tertia, videlicet præfatum Marchionem ra-
tione feudorum quæ tenet a Sereniſſimo Du
ce & Comite, ac fidelitatis præſtitæ eius eſſe
ſubditum,quæ concluſio probatur infraſcri-
9 pto argumento.ſubditus † ratione iuriſdictio-
nis tenetur iurare fidelitatem, & nominatim
vitam, membrum, & honorem Principis
cuſtodire.cap.vnic.in fin.qual.vaſal.iurar. de-
10 beat fidelit. At vaſallus † in iuramento fide-
litatis promittit vitam, membrum, & hono-
rem Domini directi cuſtodire, vt in titulo de
forma fidelitatis. & expreſſius in tit. de nou.
form.fidelit.& id præſtitit dictus Marchio, er
go ſubditus dicetur iuriſdictioni Domini Co
mitis.& ita tenuit Socin.conſi.272.colum.fin.
verſic.Item in decreto, vbi nominatim dicit
11 appellatione ſubditorum † de proprietate
ſermonis venire feudatarios, qui recogno-
ſcunt Dominum. & videtur de mente Affli.
in titu.qualiter vaſallus iurar.deb. fidelitat.co
lum.4.verſic.ſed propriè loquendo.vbi dicit
12 Dominum directum † propter fidelitatem
præſtitam rei feudalis habere iuriſdictionem
in vaſallum.& ſequitur Crauer.conſi.201.nu-
me. 17. concludens eum qui ratione bono-
13 rum † tenetur iurare fidelitatem eſſe ſubdi-
tum ſimpliciter & generaliter: quandoqui-
dem non poſſit eſſe pro parte fidelis, & pro
14 parte non cùm iuramētum † ſit indiuiduum,
ſecundum Bald. in cap. 1. §. cùm antem. co-
lum.2.de controuer.inueſtit. & huius opinio
nis videtur Abb.in dicto cap. cæterum. num.
7.verſicu. Item vaſallus, dum dicit vaſallum
15 † magis eſſe ſubiectum Domino, quàm alius
ſubditus ratione iuriſdictionis. quia vaſallus
ſubiacet non ſolum ratione nudi exercitij iu-
riſdictionis, ſed etiam reſpectu feudi, & ſic
certæ rei. quæ opinio comprobari poteſt ex
16 eo quod dicitur vaſallos † de iuriſdictione in
ueſtitos eſſe iudices ordinarios territoriorū,
de quibus ſunt inueſtiti Innoc. in c. cæterum.
colum.2.de iudi.Barto.in l.ſi vni.num.8.ff.de
re iudic.Abba.in c.prudentia.nume. 12.ff. de
offic.ordin.Brun.conſi.103.nume.4.ſed ordi-
17 narij † ratione iuriſdictionis ſubijciuntur iu-
riſdictioni Principis,ad quem a ſententijs va-
ſalli appellatur, ergo inficiari non poteſt ſe
eſſe ſubditum ratione iuriſdictionis.vide Me-
noch.conſi.99.

Sed quoniam aduerſus prædictam opinio-
nem pugnare videtur clem. paſtoralis. §. de-
nique.de re iudicat.vbi ratione feudi non di-
18 citur Imperator † habere iuriſdictionem in
perſonam vaſalli, aliunde non ſubditi ratio-
ne domicilij,& ibi latè Cardin.Oldrad.conſi.
43.nu.8.& ſeq.Soc.conſi.27.nu.2.Afflic.in tit.
qualit.vaſal.iurar.debe.fidelitat.col.1.Alciat.
reſpon.460.nu.2.& Nat.445. Aegid. Boſſ. de
crimin.læſæ Maieſtat.nu.106. vbi reſpondet
ad concil.Socin.272. Dicens id quod dicitur
vaſallum eſſe ſubditum debere intelligi ra-
tione feudi. & ita communiter tenere Do-
ctores.pro quibus ſtat,tex.in d.clem. paſtora-
lis. verſic. rurſus. in illis verbis, ratione regni
prædicti notoriè ſubditus,cùm propriè & ve-
rè ſubditus quis dicatur ratione domicilij,
* iuxta gloſ. *communiter* receptam in clem. vnic.
in verbo ſubditos. in fine,de foro competen.
quam ordinariam dicit Felyn.in capitu. fina.
nume.23.eod.titu. Boſſ. de crimi. læſæ Maie-
ſtat.nume. 95. Burſat. conſilio 16.numero 1.
Idcirco tutum non erit inhærere primæ opi-
19 nioni, niſi dicamus quòd vaſallus † dici-
tur ſubditus ratione feudi, vt poſſit agi ad
priuationem feudi, vt concludit Dominus
Roland. a Val. conſilio 1. numero 30. vo-
lumine tertio, poſt Socin. & alios per eum
relatos.

Quarta erit concluſio, ꝙ vaſallus qui nō eſt

 ſubdi-

20 ſubditus† ratione domicilij, ſeu originis de-
linquens in territorio Domini poſſit citari
per edicta, vel voce proclamatis in territorio
Domini laxata, & executa, vt perſonaliter cõ-
pareat. hæc concluſio probatur in l. omnes. §.
executoribus. verſicu. vtrum ſit. C. de epiſc. &
cler. & l. 2. C. de off. præfec. vrb. & ibi Bal. verſi.
ego aliter dico. Paul. de Caſt. num. 4. Salic. &
Alber. nu. 6. & authen. qui ſemel. vbi Barto. C.
quomod. & quand. iud. idem Bar. in extrauag.
ad reprimendũ in verbo per edictum. in prin-
cip. & verſic. ſed an prædictis. & verſicu. ſed
certè. per tex. in c. 1. §. contrahentes de foro
competen. in 6. & in l. 1. § præſides. num. 3. ff.
de requir. reis. Aretin. conſi. 135. num. 3. Dico-
* que hanc eſſe *commmnem* legiſtarum opinionẽ,
* licet Canoniſtæ *commmiter* contrarium tenue-
rint quoad condemnationem perſonæ, pro-
ut idem Aretin. tenet conſi. 58. col. 1. & 2. per
tex. in clem. paſtoralis. vbi Cardin. & commu
niter Canon. de re iudic. & opinionem legi-
ſtarum tenent Socin. conſi. 187. col. 8. ver. præ
tercà. præſertim quo ad effectum diſtringen-
di bona ipſius citati. & in c. poſtulaſti in ſecũ
do principali articulo, verſi. Dominus meus.
de foro competen. & ante ſupraſcriptos Ol-
drad. conſi. 88. in fin. vbi dicit quòd ſicut Hen
ricus Septimus voluntariè tulit ſententiam
contra Regem Robertum, ita Clemens Pa-
pa voluntariè reuocauit. vt in cle. paſtoralis.
de re iudica. Felyn. in c. quoniam frequenter.
nu. 14. vt lit. non conteſt. pariter dicit opinio-
nem legiſtarum eſſe huiuſmodi citationes
poſſe fieri, non ſolum in crimine læſæ Maie-
ſtatis, ſed etiam in alijs delictis Ruyn. conſi.
65. nu. 8. vol. 5. Quo fit vt dici poſſit in terris
21 Imperij † eſſe ſeruandam opinionem legiſta-
rum, in terris verò eccleſiæ opinionem Ca-
noniſtarum, juxta doctrinam Barto. in l. priui
legia. C. de ſacroſan. eccleſ. & in terminis no-
ſtris Oldrad. conſi. 88. in fine. Accedat quod
Princeps in reſcripto ſtatuit modum citan-
di, videlicet voce præconis, & per affixionem
copiæ reſcripti in loco vaſalli, quod facere
22 potuit, cùm & ſi non poſſit Princeps† tollere
citationem omnino, d. clem. paſtoralis. po-
tuit tamen mutare modum citandi tanquam
iuris poſitiui, vt expreſsè tenet Oldra. d. conſi.
43. nu. 1. circa fi. Ang. & Alex. in l. ſi ſic. in prin.
ff. de leg. 1. quem refert & ſequitur Ayſ. in l. vt
vim. col. 1. verſic. Item limita prædicta. ff. de
iuſti. & iur. plures adducens Doctores. & col.
17. verſic. limita tamen. Grammat. vol. 30. nu.
2. & ſequen. poſt Ancha. in dicta clem. paſto-
ralis. notab. 24. & Felyn. in cap. dilecti. de ex-
ceptio.

Prætereà in caſu noſtro res extra omnem
dubitationẽ videtur. Nam cum finis citatio-
23 nis † ſit, vt deueniat ad notitiam citati, vt poſ-
ſit comparere, & ſe defendere. clem. cauſam.
§. verum. de electio. l. conſentaneum & auth.
qui ſemel. C. quomodo & quando iud. Ol-
drad. dicto conſi. 43. num. 1. & 7. citans tex. in
l. ſed & ſi pupillus §. præſcribere. ff. de inſtito.
& in l. ſemper §. hoc edictum. ff. quod vi aut
clam. Et cùm citatio de qua Marchio con-
queritur deuenerit ad eius notitiam, vt ap-
paret in cõparitionibus ab eius procuratore
ad hoc conſtituto factis, vt in dictis precibus
Cæſari porrectis legere fas eſt ergo non eſt
24 curandum de modo † citationis dummodo
habeatur eius effectus. Ita expreſsè tenet Ro-
man. conſil. 450. facit glo. fina in l. ſi mater. C.
de inſtitu. & ſubſtitut. ſub condit. fact. quod
dictum ad terminos citationis adducit So-
cin. de citat. articul. 20. quæſtio. 30. quem re-
fert & ſequitur poſt plures relatos Neuiz. la-
tè hanc materiam explicans conſi. 70. nume.
10. & ſequen. vſque ad nu. 23. incluſiuè, con-
25 cludens per comparitionem† etiam per nun
tium factam, eſſe purgatum omne vitium ci-
tationis. & prædicta multo magis procedunt
ſtante notoria conſuetudine huius patriæ,
26 qua† paſſim citantur quicunque delinquen-
tes abſentes voce Præconis, & per edicta, vt
compareant reſponſuri, quæ conſuetudo de-
bet attendi Barto. in authen. qui ſemel. nu-
me. 14. C. quomodo & quando iudic. Socin.
de citat. articu. 4. quæſtio. 4. Boſſ. in titu. de ci-
tatio. nume. 17. & 22. Vant. de nullitat. ſenten.
ex defect. citatio. nume. 129. Et hæc omnia
comprobantur priuilegio Imperiali conce-
dente facultatem animaduertendi in non
ſubditos. Nec Marchionem defendit di-
gnitas perſonæ, tamquam ſit Illuſtris quæ
27 † non poſſit perſonaliter citari. §. in ſumma.
Inſtitu. de iniur. cum ſimilibus in glo: notat.
Quia prædicta millitant in actione Iniuria-
rum, ſecus verò vbi Illuſtris perſona cita-
tur pro criminibus publicis, ſi quidem tunc
tenetur perſonaliter comparere. l. fina. in prin
cip. C. vbi Senat. vel Clariſs. & l. tunc conne-
nit. & ibi gloſ. C. de accuſat. At Marchio de
criminibus publicis inquiritur, vt in reſcri-
pto citatorio legitur, ergo tenetur perſona-
liter comparere.

Nec Marchioni ſuffragatur prætẽſum Im-
periale priuilegium Ferdinandi Imperato-
ris, quia quod attinet ad conſtitutionem Im-
perialis vicariatus ea cenſetur facta citra præ
iuditium iuris competentis Sereniſſimo Du-
ci noſtro tam ex iuris communis diſpoſitio-
ne, quam priuilegijs Imperialibus. l. 2. §. me-
ritò. & §. ſi quis a Principe. ff. ne quid in loco
publico, vbi in ſpecie dicitur Imperatorem
28† non cenſeri reſcribere ad præiudicium ter-
tij, vel ad derogationem iuris communis l.
reſcripta. C. de precib. Imperat. offeren. latiſ-
ſimè Iaſ. in l. fina. num. 19. & plurib. ff. de con-
ſtit. Princip. & in l. quoties. C. de precib. Im-
per. offeren. dicens non eſſe in præiudicium
tertij priuilegium obſeruandum. Ioã. Neuiz.
inter conſil. Brun. conſil. 12. num. 131. & plu-
rib. ſequen. Brun. conſi. 88. nume. 3. & 4. Pariſ.
conſi. 6. num. 14. & ſequen. Felyn. in c. cauſam
quæ. de reſcript. Quinimo reſpectu feudo-
rum quæ dictus Marchio tenet a Duce non
potuit conſtitui Vicarius Imperatoris, cùm
29 nullum inferius † ſtantibus terminis di-
ſcretiuis participet id quod ſuperius eſt, te-
ſte

ſte Bald. in prooem. feud.nume. 33. poſt Ari-
ſtotel.quem refert,& ſequitur Curt.Senio.cō
ſil.65.colum.5.circa med.per eum allegatum
Nam fieri non poteſt yt in eodem feudo vaſ
ſallus ſit ſuperior vel par Domino ſuo. quan-
30 do quidem vaſſallagium † quandam ſeruitu-
tis ſpeciem præ ſe fert,vt tradit Iacob.a ſanct.
Georg. in verbo dictique vaſſalli promiſerūt
recognoſcere.nume.7.per text.in l. ſi cuius.§.
& vſusfructus.& ibi gloſſ.in verbo oportet.ff.
de vſuſr. Bald.conſil.327.nume. 5. & 9. vol.1.
Dec. conſil. 468. nume. 7. ſicut enim feudum
31 † & allodium vti cōtraria in eodem ſubiecto
eſſe non poſſunt. vt concludit Paul. de Caſtr.
32 conſi.179.col. 3. Ita vaſſallus † non poteſt eſ-
ſe vaſſallus & æqualis Dño in eodem feudo.
Quod verò ſpectat ad caput exemptionis,
vt non poſſit conueniri Marchio niſi coram
Cæſare vel delegatis ab eo.
Dicitur huiuſmodi priuilegium nō exime-
re Marchionem a iuriſdictione præfati Du-
cis, ſeu eius delegatorum ratione feudorum,
contractuum, & delictorum ſeu quaſi facto-
rum in territorio Ducis.Quoniam priuilegiū
33 † exemptionis a iuriſdictione nō intelligitur
ratione delicti vel quaſi, vt eſt text.in authen.
qua in Prouincia.C.vbi de crim.ag.oport.vbi
34 Barto.nu. 1. inquit ꝙ illa verba † omni priui-
legio non obſtante &c.de quibus in text. non
debent intelligi de priuilegio clauſo in corpo
re iuris, ſed de priuilegio indulto per Princi-
pem viuentem,vt ibidem etiam glo.ait in ver
bo illic cui alia ſimilis eſt in l. hæres abſens.
vbi etiam Barto.ff. de iudic. Idem Barto. in l.
2.§.legatis.ff.eod.tit.Salyc.in d.authen. qua in
prouincia.nume.4. dicens habentem priuile-
35 gium † exemptionis vt ſub certo tantum iudi
ce reſpondere teneatur, illud in loco contra-
ctus, delicti vel quaſi perdere. Abb.in c. quia
colum.fina.de iudic.& ibidem Felin. nume.2.
& 3. Imo tali priuilegio non obſtante poteſt
36 tamen conueniri † non tantum ratione deli-
cti vel quaſi,verum etiam ratione contractus
vel quaſi in loco vbi res eſt, quæ petitur per
actionem in rem, vt Bald.inquit.in eadem au
then.qua in prouincia.In primo notabil.ſub-
iungens rationem eſſe quia vbi non prodeſt
37 ius commune † ibi nec Priuilegium prodeſ-
ſe poteſt Alber.in d.auth.qua in Prouincia:&
in d. l. hæres abſens. nume. 6. ff. de iudic. in-
38 quiens quod exempti † etiā conueniuntur ra
tione contractus vel delicti non obſtantibus
priuilegijs exemptionis. Et præmiſſa multo
magis procedunt in caſu noſtro,cùm Sereniſ
39 ſimus Dux † fuerit inueſtitus ab Imperatore
de Comitatu Aſtenſi, & Marchionatu Ceuæ
cum dignitatibus Comitali & Marchionali,
Iuribus regalibus & Imperialibus, quo fit vt
Imperator eiusvè delegati non poſſint co-
gnoſcere de cauſis vaſſallorum & aliorū exi-
ſtentium in dicto comitatu & Marchionatu,
vt latè concludit Pariſ.conſi.1.num.97. & plu
ribus ſequen,vol.1. vbi plures Doctores hanc
concluſionem ſequentes citat.quem refert &
ſequitur Rolan.a Val.conſi.88.nume.3.vol.1.
poſt Curt.Anchar.& Alexan.per eum allega-
tos Neuiz.conſi.99.nume.3. & duob. ſequen.
40 loquens in Rege † Franciæ inueſtito de Co-
mitatu Aſtenſi ab Imperatore. Et his accedit
* *communis* concluſio qua dicitur vaſſallum † eſ
41 ſe inueſtitum priuatiuè quo ad directum Do-
minum de cauſis ciuilibus & criminalibus oc
currētibus in territorio ſuo vt latè tenet Cur.
iun.conſi.2.num.1.poſt Bal. Landr. Præpoſit.
& Io.Fabr.facit tex.in c.Imperiali. §. illud.de
prohibit.feud.alien.per Federi.Felin. in c. Pa-
ſtoralis,num. 3.de off.ordin.poſt Abb. in cap.
cæterùm,de iudic.vbi idem Felin. col.1. in fi.
quos refert & ſequitur Brun.conſi.31. num. 3.
Pariſ.conſi 2.nu.18.& ſequen. vol.2.Sic igitur
in caſu noſtro nō poteſt Imperator ſe intro-
mittere in cauſis prædictis, etiam pro primis,
& vlterioribus appellationibus, cùm Dux ſit
de illis plenè inueſtitus. Næc obſtant clauſu-
læ ex certa ſcientia,motu proprio, plenitudi-
ne poteſtatis,& non obſtantibus &c. Quia di-
42 ctæ clauſulæ † non operātur in præiudicium
tertij Pariſ.conſil. 1. a nume. 74. vſque ad nu.
97.excluſiuè vol.1.quem refert & ſequitur Pi-
ſau.in d.ꝯſi.117.inter ꝯſi.Brun.nu.294.& pluri
bus ſeq. poſt innumeros Doctores per eos ci-
tatos. Addi etiam poteſt prædicta priuilegia
eſſe ſubreptitia, cùm Marchio non expreſſe-
rit Imperatori oppida Murialdi, Paroldi, &
Salyceti eſſe de Comitatu Aſtenſi, & ea tene-
re in feudum a prædicto Duce, vti Comite
43 Aſtenſi,& propterea † non valere priuilegia;
verùm Marchionem illis gaudere non poſſe
vulg.c. ſuper literis. de reſcrip. cum ſimilibus
argum.notat.per Rip.lib.2. Reſponſ. cap.24.
nume.4. & ſequen. Et hoc magis dignoſcitur
ex declaratione Imperiali inde ſecuta qua di-
citur per conceſſionem dictorum priuilegio
rum Marchioni conceſſorum non eſſe dero-
gatum iuribus & priuilegijs Ducis, prout & a
iure non intelligitur. l. vnica. §. ſi quæ vero
pragmaticæ.C.de iuſtin.Cod.confirm. quem
ad hoc citat Paul. de Caſtr. cum alijs iuribus
per eum citatis conſi.187.colum. fina. vol.2.
latè Galiaul. in l. Centurio. col.28.ff. de vulg.
& pupil. ſubſtitur.
Ex quibus omnibus apertè demonſtratur
Marchionem Finarij iure non potuiſſe Cæſa
rem appellare reſtagante iuris communis,in-
ueſtiturarum,ac priuilegiorum Duci conceſ-
ſorum diſpoſitione. Cùm incerti iuris non ſit
etiam circumſcriptis inueſtituris & priuile-
44 gijs non debuiſſe Cæſarem † appellare omiſ
ſo medio, & ſic Duce vulg.l. Imperatores.ff.
de appellat.& ibi Imol.in primo notab.& Al
ber.in princip.Bart.in l.1. §. ſi quis in appella-
tione nume 6.ff.de appell.Iaſ.in l. qui Romæ.
§.Seia.nume.10.ff de verb.obligat. poſt Bald.
in c.dilecti 3. de appellat. vbi Dec colum.pe-
nult.Franciſ. March. dec.346.Dec. in c. inter
cæteras,colum.2. de appellat. eo maximè, ꝙ
iudices vltimarum appellationum a quibus
prætendit ſe grauatum Marchio fuerint dele-
gati a Duce, quē propterea appellare debuit
Marchio, ex vulg. regula qua cauetur a dele-
gato

45 gatò † debere delegantem appellari: l. vnica.
C. qui pro ſua iuriſdic. iud. dar. dariuè poſſunt.
l. 1. vbi Bar. ff. qui. & a quo. appell. ſit Ang. poſt
Bart. in l. præcipimus. C. de appell. quos refert
& ſequitur in terminis noſtris Brun. cōſi. 102.
col. 1. vbi loquitur in vaſſallis qui erant de pri
mis appellationibus inueſtiti. Ergo multo
magis militat in Duce, qui de omnibus ap-
pellationibus, & ſuperioritate quo ad ipſos
vaſſallos eſt inueſtitus. quæ quidem iuris com
munis diſpoſitio corroboratur priuilegijs
Imperialibus, quibus nominatim omnino iu
riſdictionem, Dominium, Imperiū quæ ſeu
quod Cæſareæ Maieſt. ex lege, iure, conſtitu-
tione, ſeu edicto competere poſſunt Duci cō
ceditur exercere, vt ſit tamquàm ſubrogatus
à Cæſare, & eius vice & poteſtate oīno ſun-
gatur, ita quòd ab ipſo Duce ad Cæſarem ap-
pellare, ſupplicare, & recurrere nemini liceat.
Quibus omnibus ſtantibus liquidiſſimè pa-
tet delegatos a præfato Duce potuiſſe iure
cognoſcere de cauſis a Duce delegatis.

Nec obſtare diſpoſitionem l. vnicæ, C. ne
46 quis † in ſua cauſ. iudic. & ius ſibi dicat. Tum
quia non dicatur cauſa propria ſed publico-
rū iudiciorum, tum etiam ſi de propria cauſa
ageretur poſſet de ea cognoſcere. Nam cùm
Dux Sabaudiæ in terris ſuis dicatur iura Im-
peralia habere, ſupremumque Dominiū, &
47 iuriſdictionē poterit † in propria cauſa iuſdi
cere. l. & hoc Tiberius. ff. de hæred. inſtituen.
vbi Barto. & Alb. Idem Bart. & Salyc. num. 3.
in l. vn. C. ne quis in ſua cauſ. ſibi ius dicat Bal.
in l. reſcripta. col. 2. verſic. non ergo C. de pre-
cib. Imperat. offeren. Paul. de Caſtr. in l. proxi
mè nume. 4. ff. de his quæ in teſtam. delen. Ale
xan. in l. eſt receptum. ff. de iuriſdict. omn. iu-
dic. Afflic. in titu. quæ ſint regal. in prin. nu. 95.
Brun. conſi. 19. in princip. & latius in conſ. 45.
col. 4. verſicu. ſed his non obſtantibus. Iacob.
de ſanct. Georg. in verbo Princeps. col. 7. ver-
ſic. 49. ſpecialitas. Alber. in l. ſi paterfamilias.
nume. 2. ff. de hæred. inſtituen. Cum enim in-
48 ueſtitus Princeps † aliquis eſt de mero mixto
Imperio, & omnimoda iuriſdictione etiā Im
periali, poterit de quacunque cauſa crimina-
li ipſe cognoſcere, & delinquentem condem
nare, & per conſequens eorum bona publica
re, vt not. Alexan. conſi. 13. num. 12. vol. 6. per
text. in l. ſi quis forte. §. ſi quos. ff. de pen. cum
alijs ibi per eum allegatis. Ex quo fundamen-
to tolluntur ea quæ ſupra in contrarium ad-
ducebantur, quòd ad Sereniſſimum Ducem
non ſpectet cognitio, nec dicatur in propria
cauſa ius ſibi dicere.

Nec etiam Duci obſtat quod dicitur cau-
49 ſas † in reſcripto Ducali deſcriptas, veluti feu
da ipſa reſpicientes debuiſſe cognoſci per pa-
res curiæ, iuxta titulum de controuerſ. feudi
apud pares terminand. & de prohibit. alienat.
feud. per Feder. §. prætereà & per tradita per
Innoc. & alios in c. cæterum, de iudic.

Quia duobus modis reſponderi poteſt. Pri
50 mò prædicta non procedere vbi † de amiſ-
ſione feudi principaliter non agitur, ſed in cō-
ſequentiam. iuxta ſcripta per Boſſ. in titu. de
for. competen. nu. 139. & 173. poſt Gullielm.
de Cun. Iſern. & Alexan. per eum relatos. Se-
cundò reſponderi poteſt conſuetudinem hu-
ius patriæ eſſe in contrarium, videlicet con-
trouerſias inter vaſſallum & Dominum ra-
tione feudi non ſolere cognoſci à paribus Cu
riæ, ſed per Cōſilia & Senatum, vt idem Boſſ.
teſtatur dicto titulo de foro competen. num.
74. poſt Bald. Iacob. de ſanct. Georg. & alios
per eum relatos.

Concludo igitur ſtantibus prædictis præfa-
tum Marchionem fuiſſe legitimè citatum, ob
eiuſque contumacias pœnas rectè & ritè de-
claratas, ipſumque non iure Cæſarem appel-
laſſe. ſub cenſura tamen Illuſtr. Dominorum
Conſilij ſtatus.

SVMMARIVM.

1 *Dos materna per mortem filiæ, ſuperſtite marito, & nepte ex filia, ad auum non reuertitur.*

2 *Patri ius exigendi dotem nō competit, ſi ſtipulatus eſt illam reddi filiæ ſuæ, aut hæredibus ſuis, ſed ipſis pro quibus ſtipulatio interpoſita eſt.*

3 *Neptis ab auo in re propria ipſius neptis inſtituta, & ſibi per ſtipulationē Aui quæſita, præterita reputatur vt teſtamentum rumpere poſſit.*

4 *Inſtitutio filij in bonis ipſius filij a patre facta non valet.*

5 *Inſtitutio filij in re aliena facta non valet, & teſtamentum patris tanquàm inofficioſum impugnari poteſt.*

6 *Dos materna in bonis patris vel aui æs alienum reputatur.*

7 *Auus non habet neptem in poteſtate ſua, ſi pater neptis viuit, ſed in patris poteſtate eſſe dicitur.*

8 *Dotis Dominium apud auum neptem dotantem nō eſt, ſed penes patrem neptis, ſi auus dotem reddi filiæ aut hæredibus ſuis ſtipulatus eſt.*

9 *Inſtitutio de bonis proprijs teſtatoris facienda eſt.*

10 *Legitima de bonis proprijs teſtatoris, non de alienis relinquenda eſt.*

11 *Collatio de bonis, quæ reperiuntur tempore mortis in hæreditate teſtatoris fieri debet non de alijs.*

12 *Conſuetudo generalis pro lege habetur.*

13 *Filius quod capit vigore legis, vel conſuetudinis, aut de voluntate patris conferre non tenetur.*

CONSILIVM DECIMVM.

ILLVSTR. Patres. Et ſi cauſa iſta
D. Mariæ Porchinæ non videatur
requirere ampliores allegationes
ad demonſtrādum quòd ſit in eius
fauorem iudicādum, Nihilominus vt magis
ſatisfaciam voto ipſius Porchinæ infraſcri-
pta pauca ſubijciam.

Primò Patres, eſt aduertēdum quòd hic ſu-
1 mus in caſu in quo dos † iſta materna nō fuit
reuerſa ad auum per mortem ipſius matris,
& præſertim ſuperſtite marito ipſius matris,
& ſuperſtite filia nepte aui tempore teſtamen
ti, & mortis ipſius aui teſtatoris, adeò q actio

aliqua

aliqua non potuit competere ipſi auo teſta-
tori ad ipſam dotem per opinionẽ Dyn. quæ
* magis *communis* & æquior reputatur per om-
nes Docto. in l. poſt dotem, & per Bartol. &
Odofr. in 4. quæſt. ff. ſolut. matrim. & per Iac.
de Beluiſ. per text. in l. inter ſocerum. §. cùm in
ter. ff. de pact. dotal. Bald. in conſil. 307. part. 4.

Quod magis cõfirmatur quia in inſtrumen
to dotali matris mortuæ ipſe auus eſt ſtipula-
tus prout communiter fieri ſolet dotem reſti
tui filiæ & hæredibus ſuis, non ipſi ſoli dotan-
2 ti, quo caſu patri † non competit ius aliquod
ad ipſam dotem, ſed tantum filiæ, & hæredi-
bus. vt per Dyn. cuius lectura eſt approbata, in
d. l. poſt dotem, & probatur in l. ſi cum dotem
in princip. cum ibi notat. eod. titu. ff. ſolut. ma
trimon. & in l. Pomponius Philadelphus ff. fa
mil. erciſcun. & l. 1. C. de inoff. teſtamen. & vt
habetur in l. quoties. cum ibi notat. ff. ſolu. ma
trimon. & ſic de dicta dote non potuit in te-
ſtamento diſponere. Quæ opinio confirma-
tur per Specul. in prædicto caſu in titu. de dot.
poſt diuort. reſtituen. §. formatis. num. 9. lib. 4.

Secundò animaduertendum eſt quòd attẽ-
3 ta facti qualitate, ꝙ iſta Neptis † reperit inſti-
tuta ab auo in re propria ipſius neptis, & ſibi
quæſita per ſtipulationem aui, per quã ſtipula
tionẽ auus eſt excluſus ab omni iure, & actio-
ne, ꝙ illi competere potuiſſet ad ipſam dotẽ,
vnde tali caſu iſta neptis pro præterita reputa
4 tur, cùm talis inſtitutio † facta in re propria fi
lij non valeat, vt per glo. in l. 3. §. ſed vtrum ff.
de minor. & Bald. conſi. 93. lib. 3. Caſtren. con
ſil. 455. lib. 2. Alexand. conſi. 20. libr. 3. Crauet.
conſi. 142. nu. 10.

Quod confirmatur quia dici poteſt, ꝙ tali
5 caſu facta fuerit inſtitutio † in re aliena, quæ
non valet: quo fit vt teſtamentum impugna-
ri poſſit tamquam inoſſicioſum. l. omnimo-
do, & l. ſancimus. C. de inoff. teſtamen. & ꝙ ſit
facta in re aliena in caſu noſtro clariſſimum
6 eſt, vt docuimus, & etiam quia dos † materna
æs alienũ reputatur, vt probatur ex l. prætor.
§. emancipati ff. de collatio. bonor. & per Bar.
in l. vt iuſiurandi. §. ſi liberi. ff. de oper. libert.

Tertiò eſt aduertendũ quia iſta neptis per
mortem matris non fuit tempore mortis in
7 poteſtate ipſius aui, † nec eius bona cùm ſu-
peruixerit pater neptis auo, in cuius patris po
teſtate erat ipſa neptis, & eius bona, vt inſtitu.
de patr. poteſtat. §. ſi quis igitur. Vnde talis in-
ſtitutio fuit facta in re aliena, & non valet, &
8 dominium dotis † erat apud patrem iſtius ne-
ptis. l. doce ancillam. C. de rei vendic. l. de his.
ff. de iur. dot.

Quartò conſideratione dignum eſt, ꝙ in ca
ſu noſtro dici nõ poteſt quòd legitima fuerit
relicta ipſi nepti a teſtatore de bonis proprijs
ipſius teſtatoris, cùm ei fuerit relicta pro legi-
tima dos materna quæ nõ erat in bonis ipſius
teſtatoris, propter dictam ſtipulationem fa-
ctam in ipſo inſtrumento dotali, ex qua abdi-
cauit auus à ſe omne ius, & omnem actionẽ,
quæ ſibi competere potuiſſet ad dictam dotẽ
extantibus liberis, vnde dicta dos non poteſt
in legitimam imputari, cùm ſit æs alienum, vt
diximus: prout etiam habetur in l. in ſuis. ff. de
liber. & poſthu. & in l. maximum vitium. vbi
Docto. C. de liber. præter. & not. in authen. ex
cauſa. C. eod. titu. in quibus locis traditur, ꝙ
9 Inſtitutio eſt faciẽda † in bonis proprijs teſta
10 toris, & quòd legitima † in ſpecie eſt de bo-
nis proprijs, & non alienis relinquenda, vt in
d. l. omnimodo. C. de inoffic. teſtam. & l. Papi-
nianus. §. quoniam. ff. eod. tit. l. ſcimus. §. reple
tionem. C. eod. titu.

11 Quintò eſt aduertẽdũ quod collatio † de-
bet fieri de bonis, quæ reperiũtur tẽpore mor
tis in hæreditate & bonis teſtatoris tantum, &
nõ in alijs bonis, vt iam in allegationibus de-
monſtrauimus, ſed iſta dos nunquam fuit nec
eſſe potuit in bonis teſtatoris vigore alicuius
ſtipulationis, actionis, ſeu iuris, ergo non eſt
conferenda.

Vltimò quòd non ſit in caſu iſto conferen
da per iſtam neptem vltra alios allegatos fir-
mat Iacob. Port. in conſil. 131. Attento etiam
ꝙ iſta dos eſt quæſita ipſi nepti vigore ſtipula-
12 tionis, & conſuetudinis † generalis, quæ pro
lege habetur, adeò ꝙ non eſt conferenda. Nã
13 filius † non tenetur cõferre illud quod capit
vigore legis, vel conſuetudinis, vel de volun-
tate patris, vt in caſu iſto. vt per Crauet. con-
ſilio 194.

Et opinio contraria procederet quãdo dos
fuiſſet reuerſa ad dotantem ex eo, ꝙ filia do-
tata reuerſa fuiſſet per mortem mariti in po-
teſtate dotantis, vel ſi non fuiſſet interpoſita
dicta ſtipulatio in inſtrumento, & non aliter.
Et ita dico & conſulo iuris eſſe ſalua rectius
ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Veritas ſæpius agitata magis ſplendeſcit.*

2 *Veritas notando & diſputando benè & optima ratione cognoſcitur.*

3 *Clauſula codicillaris concepta per verba reſpicientia futurum tempus, an rupto teſtamẽto agnatione poſthumi ignoranter præteriti, fideicommiſſum operetur.*

4 *Teſtamento rupto natiuitate poſthumi, Codicilli, ad teſtamentum pertinentes etiam rumpi dicuntur.*

5 *Codicilli ad teſtamentum pertinere dicuntur ſiue ante teſtamentum ſiue poſt facti reperiantur, & ſiue expreſſè ſiue tacitè confirmati fuerint.*

6 *Donatio inter viuos fideicommiſſo potentior eſt; quia voluntate duorum nititur, fideicommiſſum verò vnius tantùm.*

7 *Donatio inter viuos natiuitate filiorum donantis reuocatur.*

8 *Clauſula codicillaris in teſtamento militis, in quo poſthumus eſt ignoranter præteritus, nihil operatur.*

9 *Clauſula codicillaris, an ex notariorum conſuetudine apponi ſoleat, vel potius ex teſtatorum mente.*

10 *Teſtatorem codicillando & teſtando matrem ſuam filijs ſuis & deſcendentibus prætuliſſe in dubio non præſumitur.*

11 *Teſtamento materno, in quo hæres extraneus inſtitutus fuit ex cauſa præteritionis filij poſthumi ignoranter*

facta

facta rupto, hæreditas materna ad filium pertinet.

12 *Teſtamentum, in quo filius eſt ignoranter præteritus an valeat; & quid ſi teſtamentum a principio non valeat vel ex poſt facto.*

13 *Teſtamentum multis de cauſis poteſt non valere aut infirmari, ſiue hæres ante teſtatorem deceſſerit, vel quia hæreditatem non adierit vel repudiauerit, aut propter delictum incapax efficiatur, quibus caſibus clauſula codicillaris locum habere poterit.*

14 *Clauſula codicillaris multis in caſibus locum habere poteſt.*

15 *Conſequentia bona non eſt, verba generalia ſunt, ergo quemlibet caſum comprehendunt.*

16 *Clauſula codicillaris ſecundum gloſ. in authen. ex cauſa. C. de liber. præterit. nihil operatur, quando teſtamentum ex cauſa præteritionis poſthumi rumpitur, ſed ſolum quando ex defectu ſolemnitatis.*

17 *Clauſula codicillaris poſthumo etiam ignoranter præterito fideicommiſſum operatur.*

18 *Codicillos ab inteſtato facere, & clauſulam codicillarem in teſtamento apponere paria ſunt.*

19 *Codicilli ab inteſtato facti agnatione poſthumi ignoranter præteriti non rumpuntur ſicut nec teſtamentum in quo clauſula Codicillaris appoſita eſt.*

20 *Codicilli qui non poſſunt operari ex teſtamento, tacitè ab inteſtato facti videntur.*

21 *Paria ſunt in codicillis ab inteſtato venientes rogare, vel in teſtamento clauſulam Codicillarem apponere.*

22 *Fideicommiſſum peti non poteſt ex teſtamento quod de iure non valet, niſi ſuccedentes ab inteſtato rogati probentur.*

23 *Clauſula codicillaris operatur, vt omnia in teſtamento relicta ab inteſtato debeantur.*

24 *Clauſula Codicillaris tantum importat quãtum expreſſa relictorum repetitio ab inteſtato facta.*

25 *Clauſula Codicillaris poſita in teſtamento quod poſtea eſt inualidum operatur fideicommiſſum, perinde ac ſi nominatim fuiſſet rogatum in codicillis a venientibus ab inteſtato.*

26 *Paria ſunt non extare teſtamentum, vel extare ſed quod poſteà ruptum ſit.*

27 *Æquiparatorum eadem eſt diſpoſitio.*

28 *Clauſula codicillaris operatur quòd venientes ab inteſtato vocati & grauati hæreditatem hæredi ſcripto reſtituere cenſeantur.*

29 *Clauſula Codicillaris poſthumo etiam ignoranter præterito fideicommiſſum operatur, præſertim ſi teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & nõ mutauit. & hæc magis communis opinio doctorũ eſt & nume. ſeq.*

31 *Legis ad voluntatem in dubio recurrere debemus, quæ eſt vt teſtamenti verba ſequamur.*

32 *Alex. ab Imol. in conſulendo pater veritatis dicitur.*

33 *Clauſula Codicillaris vera debet cõcipi per verba præſentia & futura ſi nõ valet vel valebit &c. & operatur quotieſcunque teſtamentum iure teſtamenti valere non poteſt.*

34 *Clauſula ſi non valet iure teſtamenti valeat iure Codicillorum facit diſpoſitionem vno iure tantum valere, vnde ſi iure teſtamenti valere poteſt, iure Codicillorum non valebit.*

35 *Ratio quæ generalis non eſt, & generaliter non concludit bona dici non poteſt.*

36 *Pactum à duorum pendet voluntate, quo hæreditas dari non poteſt.*

37 *Argumentum de pacto ad codicillos non valet.*

38 *Donatio inter viuos & ſi natiuitate poſthumi irritetur, non tamen natiuitate poſthumi rumpuntur codicilli ab inteſtato facti.*

39 *Donatio inter viuos a fideicommiſſo inter cætera differt, quia donatio perfecta regulariter nõ reuocatur, niſi natiuitate poſthumi, ſed fideicommiſſum alijs modis tacitè & expreſsè.*

40 *Clauſulæ ſi diuerſos vel contrarios effectus operantur, ab vna ad alteram bonum argumentum non fit.*

41 *Termini quando non ſunt pares, argumentum ab vno caſu ad alium non procedit.*

42 *Argumentum a caſu proſpecto a teſtatore ad caſum non proſpectum non valet.*

43 *Clauſula codicillaris potius ex teſtatorum mente præſumpta, quàm ex notariorum conſuetudine apponi ſolet.*

44 *Clauſula codicillaris ex teſtatorum mente, non ex notariorum conſuetudine appoſita cenſetur, quando teſtatoribus, & teſtibus lectam fuiſſe conſtat.*

45 *Actum, verbum in ſcriptura poſitum actus perfectionem importat.*

46 *Clauſula de quibus omnibus iuſſum fuit fieri inſtrumentum &c. in inſtrumentis apponi conſueta, ad omnia præcedentia in inſtrumento cõtenta refertur.*

47 *Notarij cenſentur rogati a contrahentibus clauſulas in inſtrumentis apponi ſolitas apponere quo fit vt illas apponere teneantur.*

48 *Grauamen iniunctum filio hæredi inſtituto de reſtituendo hæreditatem, debet intelligi ſub conditione ſi filius vocatus, ſine liberis deceſſerit.*

49 *Expreſſi & taciti par virtus eſt.*

50 *Clauſula codicillaris, ſi non valet vel valebit &c. eſt huius virtutis vt cẽſeatur teſtator cogitaſſe de omnibus cauſis rumpendi teſtamentum, & ſic etiam de natiuitate poſthumi.*

51 *Finem qui ſibi propoſuit & omnem modum quo ad finem perueniri poteſt propoſuiſſe cenſetur.*

52 *Clauſulam codicillarem, qui in teſtamẽto ponit, omnes ſucceſſionis ſpecies grauare intendit.*

53 *Teſtatoris generalis cogitatio idem operatur, quòd ſpecifica eius conſideratio.*

54 *Negatiua potentius negat quàm affirmatiua affirmet.*

55 *Generalis diſpoſitio omnes caſus includit.*

56 *Diſpoſitio generalis omnem caſum etiam ſpecialem comprehendit.*

57 *Voluntas prima durare præſumitur, niſi de contrario appareat.*

58 *Teſtamentum quod paganus antequàm miles efficiatur iure communi facere voluit, non valet iure militari, niſi aliquo facto miles iure militari velle valere declarauerit.*

59 *Hæredi recuſanti fideicommiſſum incumbit probare teſtatoris voluntatem eſſe mutatam.*

60 *Paria ſunt ſcire vel ſcire debere.*

61 *Filij teſtatoris a teſtatore magis dilecti quàm mater eius cenſentur.*

62 *Præſumptiones & veriſimilitudines quãdo de veritate apparet capiendæ non ſunt, quia in claris coniecturis opus non eſt.*

63 Teſta-

63 *Teſtator in dubio propter parentum commune votum ad eius hæreditatem potius proprios filios quàm matrem vocare voluiſſe præſumitur, ſed filijs ſine liberis deficientibus potius matrem quàm teſtatoris vxorem vocaſſe cenſetur.*

64 *Matri quando pereunt filij teſtatoris ſiue liberis piè relinqui debet.*

65 *Vxor ad hæreditatem mariti ab inteſtato niſi poſt decimum agnatorum & cognatorum gradum non vocatur.*

66 *Mater teſtatoris non omnino extranea hæres dicitur, licet ſua hæres non ſit, ſicut ſui hæredes ſunt filij.*

67 *Mater teſtatoris propriè & ſtrictè loquendo ſua hæres non dicitur, quia in teſtatoris poteſtate non reperitur.*

68 *Mater teſtatoris ratione coniunctionis ſanguinis ipſi teſtatori propria hæres dicitur.*

69 *Mater teſtatoris ipſi teſtatori largo & certo modo ſua hæres dici poteſt, non tamen propriè loquendo.*

70 *Mater primum gradum aſcendentium tenet. Cuius viſcerum pars ſunt filij.*

71 *Filij dicuntur pars viſcerum matris.*

72 *Teſtamenta liberorum erga parentes, & teſtamenta parentum ergo liberos in iure ad paria indicantur.*

73 *Teſtator quo ad effectum ſucceſſionis maiorem affectionem habere præſumitur ad ſibi proximos veluti matrem ſuam, quàm ad proximos filij ſui per fideicommiſſum grauati.*

74 *Proximus conſideratur reſpectu perſonæ teſtatoris, nō autem reſpectu perſonæ in fideicommiſſo grauatæ.*

75 *Clauſula omni meliori modo &c. in teſtamento appoſita operatur quòd ſi actus non poteſt valere eo modo quo fit, quod ſaltem valeat omni alio modo quo diſponens actum facere potuiſſet.*

76 *Clauſula omni meliori modo, &c. in inſtrumento appoſita omnes defectus ſupplet.*

77 *Clauſula omni meliori modo &c. in teſtamento appoſita operatur quòd teſtator, non videatur ſe ad ſpecificata tantum reſtrinxiſſe, ſed ad alia etiam non ſpecificata potius ſe extendiſſe.*

78 *Clauſula omni meliori modo &c. operatur poſthumos in teſtamento præteritos à teſtatore vocatos cenſeri.*

79 *Actus ſi non valet eo modo quo expreſſus eſt effectum ſortietur eo modo quo validè fieri potuiſſet ſi clauſula omni meliori modo &c. in ſcriptura appoſita ſit.*

80 *Clauſula omni meliori modo &c. in teſtamento appoſita fideicommiſſi inductionem operatur ſicut clauſula codicillaris.*

81 *Teſtator ſi inſtituat hæredem vnum ex parentibus ſuis in teſtamento, quod etiam voluit valere in vim codicillorum, ſi contingat inſtitutum non obtinere hæreditatem ex teſtamento, poterit eam capere in vim fideicommiſſi virtute dicta clauſula codicillaris.*

82 *Commiſſarium ſuſpectum allegare cum iuramento ſufficit.*

83 *Commiſſarij geſta poſtquàm ſuſpectus allegatus eſt iure ciuili non ſubſiſtunt, quinimo nulla ſunt, etiam ſi de teſtium depoſitionibus agatur.*

84 *Teſtes debent iurare ad banchum iuris, vel iuxta monitionis formam aliàs eorum depoſitiones nihil valent.*

85 *Paria ſunt aliquid clàm facere vel palàm, ſed tali modo aut tam ſero quòd obuiaturus prohibere non poſſit.*

86 *Vitricus dicitur eſſe in primo affinitatis gradu, ideò in cauſa priuigni non probat.*

87 *Teſti ſingulari ratione loci & tēporis credi non debet.*

88 *Teſtis ſingularis dicitur in verbis cùm alio modo deponit, quàm per alios teſtes dicatur, quo fit vt nulla fides ei ſit adhibenda.*

89 *Confeſſione alicuius in probanda teſtes ſingulares in loco ſeu in tempore non recipiuntur nec coniunguntur.*

90 *Teſtis qui interrogatus de verbis formalibus eſt varius à verbis depoſitis in prima depoſitione non probat.*

91 *Teſtis interrogatus non reddens cauſam ſcientiæ non probat.*

92 *Teſtis ſpurius fide dignus tamquam infamis non eſt.*

93 *Teſti propter eius nimis affectionatam depoſitionem credi non debet, vt ſi dicat* che la parte ha torto, *vel quid ſimile.*

94 *Teſtis patruelis vel creditor eius partis pro qua depoſuit teſtis idoneus non eſt.*

95 *Teſtes ſingulares etiam ſi eſſent mille tantum valent quantum ſi eſſet vnus ſolus, & ſic non probant.*

96 *Teſtatoris ad probandam contrariam voluntatem tres teſtes conteſtes idonei requiruntur.*

97 *Teſtator ſi dicat nolo teſtamentum quod feci valere, vel ſimilia verba, non propterea infirmatur teſtamentum ſolenniter factum.*

98 *Teſtatorum voluntates hominum dictis ſine verbis facilè ſubuerti non debent.*

99 *Literæ quibus alicuius animi effectus exprimitur regulariter codicillorum vim non obtinent.*

100 *Teſtamentorum & codicillorum in deſtructione eadem ſolennitas requiritur, quæ in eorundem conſtructione exigitur.*

101 *Verba iactantia præſentibus teſtibus ad id non vocatis emiſſa, diſpoſitionem & obligationem non inducunt.*

102 *Teſtator ſi condito teſtamento ſuperuixit nato poſthumo ignoranter præterito, & potuit mutare teſtamentum & non mutauit, clauſula tunc codicillaris per verba futuri temporis concepta fideicommiſſum operatur.*

103 *Mutatio teſtamenti in facto conſiſtit, & facta factis non verbis ſimplicibus tolluntur.*

104 *Facta factis, non verbis ſimplicibus tolluntur.*

105 *Verba ad proximè præcedentia referri debent, non ad remota, maximè ſi alias feſtinata correctio ſequeretur.*

106 *Bartolus quandoque ſibimet ipſi in ſuis ſcriptis contrarius fuit.*

107 *Gloſa magna eſt auctoritas,*

108 *Clauſula codicillaris repetitionem legatorum & fideicommiſſorum a venientibus ab inteſtato operatur.*

109 *Loqui ſine lege in his quæ à iuris deciſione pendent erubeſcentia eſt.*

110 *Vir nobilis & gnarus leges & iura ignorare non præſumitur.*

111 *Lege clementior aut prudentior nemo eſſe, aut demonſtrare ſe debet.*

112 *Iudices ſecundum leges non iuxta eorum cōſcientiam iudicare debent.*

113 Poſt-

113 *Poſthumo ignoranter præterito ſua legitima debetur quando teſtamentum virtute clauſulæ codicillaris ſuſtinetur, & hæreditas hæredi ſcripto per fideicommiſſum reſtituitur.*

114 *Matri in bonis filij legitima debetur non trebellianica, quando hæreditas per fideicommiſſum reſtituitur.*

CONSIL. VNDECIMVM.

ET ſi præcedentibus iuris allegationibus facile vobis Clariſſimis & Doctiſſimis iureconſultis liquere poſſit ſententiam Illuſtr. Dominorum delegatorum primæ appellationis in fauorem Illuſtr. D. Ludouicæ ſolariæ originaliter conuentæ ritè & rectè probatam fuiſſe,
1 attamen quoniã veritas † ſæpius agitata magis ſplendeſcit cap. grauc. 35. quæſt. 9. Notan-
2 doque & diſputando † benè & optima ratione cognoſcitur l. fina. §. mixta. ff. de muner. & honorib. Ideò exiſtimaui quæſtionem prædictam licet ob Doctorum contrarias ſententias difficilem, quotidianam tamen, & pulcrã tertio plenius & diligentius tractare. In qua diſcutienda primo partem negatiuam præmittam, ſecundò partem affirmatiuã tuebor, Tertiò contrarijs reſpondebo, calculumque addam. Enixè rogans præſtantias veſtras, vt accuratè velint cuncta ſcrutari, quoniã in cognitione terminorum veritas huius quæſtionis conſiſtit.

3 Quæſtio igitur noſtra eſt, An clauſula † codicillaris de qua in teſtamẽto quondam Domini Petri Orliti filij prædictæ Dominæ Ludouicæ concepta per verba reſpicientia futurum tempus, rupto dicto teſtamẽto agnatione Gabrielis poſthumi ignoranter præteriti, poſt cuius Natiuitatem teſtator annis circiter tribus ſuperuixit, potuitque mutare ſeu tollere dictam clauſulam, & non mutauit operetur fideicommiſſum, ſaltem mortuo ſine liberis prædicto Gabriele filio, ſuperſtitibus nobili Delphina ipſius pupil i matre, nec nõ prædicta Illuſtr. D. Ludouica auia paterna hærede in prædicto teſtamento inſtituta.

Et prima facie videbatur dicendum clauſulam prædictam non operari fideicommiſſũ l. 1. C. de Codicil. qua cauetur rupto teſtamen
4 to † natiuitate poſthumi codicillos ad teſtamentum pertinentes etiam rumpi, Et tunc di-
5 cuntur codicilli † ad teſtamentum pertinere, ſiue facti fuerint ante, ſiue poſt, ſiue ex eo expreſsè fuerint confirmati, ſiue tacitè: ita declarat gl. ibi quam ſequitur Bart. & cæteri Doct. in d. l. 1. & hanc opinionem tenuit Bart. in l. 1. in 6. quæſt. ff. de iure codicil. & conſilijs infra citatis, quam duobus argumentis comprobare nititur, quorum primũ eſt huiuſmodi. Do-
6 natio † inter viuos potentior eſt fideicõmiſſo, quia nititur voluntate duorum l. 1. C. de
7 pact. vbi glo. At donatio † inter viuos reuocatur natiuitate filiorum l. 1. C. de reuoc. donatio. Ergo multo magis fideicommiſſum.

Secundo hoc argumento nititur. In teſtamento militis ineſt clauſula ſi teſtamentum non valet iure communi valeat iure militari
8 l. 3. ff. de teſtam. milit. Clauſula † autem huiuſmodi non operatur in teſtamento militis, in quo poſthumus eſt ignoranter præteritus. l. ſi cùm in vtero. ff. de teſtam. milit. & l. qui iure. ff. eod. titu. Ergo idem videtur dicẽdum in teſtamẽto pagani, in quo eſt expreſſa dicta clauſula codicillaris ſi nõ valet vel valebit &c. Et hanc opinionem dicit Barto. procedere ma-
9 ximè ſi hæc clauſula † ponatur de conſuetudine notariorum. Quam ſequitur, & totis viribus conatur defendere Aret. conſil. vlt. col. 2. & 3. vbi dicit huius opinionis eam eſſe ratio-
10 nem, quia teſtator † in dubio teſtando & codicillando præſumitur nõ prætuliſſe matrem filijs & deſcendentibus ipſius teſtatoris. argumen. l. cùm acutiſſimi. in fin. C. de fideicommiſ. l. tale pactum. §. ſi. ff. de pact. & l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. adducens pro hac opinione text. quem dicit continere caſum clarum in l. cùm matre ff. de inoff. teſtamen. vbi rupto
11 teſtamento † materno quo fuerat inſtitutus extraneus, ex cauſa præteritionis ignoranter factæ, ad filium hæreditatem maternam pertinere Diuus Adrianus decreuit. citat etiã. l. ſicut certi. l. ſi cum in vtero. C. de teſtam. milit.
12 quibus legibus habetur teſtamẽtum † in quo filius poſthumus eſt ignorãter præteritus alijs inſtitutis hæredibus minimè valere. concludens hanc rationem equè procedere ſiue teſtamentum a principio nõ valet, ſiue ex poſt facto; & ſic ſiue clauſula codicillaris ſit concepta per verba præſentis temporis tãtum, ſiue etiam futuri, vt in caſu noſtro, adducit pariter text. in l. qui graui. ff. de iure codicillor. qua l. habetur filiam poſt mortem patris natam in codicillis ad filium ſcriptis, quibus libertates dederat ignoranter præteritam non grauari dictis codicillis, ſed libertates a ſolo filio præſtari debere.

Nec obſtare dicit Aretin. col. 2. in prin. verba reſpicientia futurum tempus.

13 Quia cùm teſtamentum † prædictum poſſit nõ valere alijs ex cauſis quàm ex cauſa præteritionis poſthumi ignorãter præteriti, vt puta ſi hæres perierit ante teſtatorem, vel poſt mortem hæreditate non adita, aut repudiauerit hæreditatẽ, ſeu efficiatur incapax propter delictum: quibus caſibus poterit habere locũ
14 prædicta clauſula † codicillaris, propterea dicit non valere conſequentiam; verba generalia poſſunt comprehendere aliquem caſum, Ergo hunc comprehendunt. Reſpondet etiã Aret. duobus modis ad d. l. ſi quis cùm teſtamento. & l. ab inteſtato. ff. de iure codicillor. vt ibi per eum.

Nec prædictam opinionem dicit non procedere quãdo teſtator poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixit, potuitque mutare teſtamentum & non mutauit: tamquàm eo caſu dicta clauſula codicillaris operetur fideicommiſſum.

Quoniam ſecundum Aret. non propterea quòd

quòd teſtator ſuperuixit videtur matrem fi-
lio proprio prætuliſſe, niſi expreſſe aut aliqui-
bus inditijs declarauerit velle teſtamentum,
ſeu clauſulam prædictam valere. l. idem quæ-
rit. l. Tribunus. l. filiusfamilias. verſic. ſed ſi qui
dem ff. de milit. teſtament. & in authen. vt fa-
ctæ nou. conſtitutio. §. cùm non infringi. cum
ſimilibus allegatis per eum. vbi inter alias ra-
tiones hanc citat, quia teſtator ſciebat diſpo-
ſitione legis ruptum eſſe teſtamentum & co-
dicillos agnatione poſthumi, ideò teſtamen-
tum non mutauit. Et hæc multo magis in ca-
ſu noſtro vrgere videntur attentis dictis ali-
quorum teſtiũ examinatorum parte D. Del-
phinæ, qui de aliquibus verbis a teſtatore poſt
natiuitatem poſthumi prolatis, ſcientiam ru-
pturæ dicti teſtamenti propter natiuitatem
præfati filij continentibus. Et pro hac opi-
nione negatiua citatur ab Aduocatis. D. Del-
phinæ infraſcripti Doctores. Primo gloſſ. in
auth. ex cauſa. C. de liber. præterit. quæ dicit
16 clauſulam † codicillarem nihil operari quan
do teſtamentum rumpitur ex cauſa præteri-
tionis, ſed tantùm quando ex defectu ſolem-
nitatis. quam gloſſ. vt refert Corn. ibid. nume.
152. ſequutus eſt Cin. in l. ex ea. ff. de teſtam.
Gullielm. de Cun. in l. fin. C. de codicil. quem
Gulliel. de Cun. in ſpecie Domini Aduocati
partis aduerſæ dicunt ſecutum fuiſſe opinio-
nem dictæ glo. Albert. Galeot. in Margarita
ſua in titu. de teſtamen. verſicu. pone quæſtio-
nem de facto. Specul. in tit. de inſtrument. edi-
tione. §. compendioſè. verſicu. pone quidam
fecit teſtamentum. Ioan. Andr. ibidem in ad-
ditio. dum ſimpliciter ſe remittit ad quæſtio-
nem Alberti Galleot. Barto. l. 1. nume. 10. de
iure codicillo. & in conſi. 210. & 235. quidam
nomine lapus. Bald. in l. ſi totas. C. de inoffic.
donat. & in conſi. 387. quædam Domina. nu-
me. 3. lib. 5. & conſi. 424. libr. 4. Tindar. prone-
pos Barto. affirmans Gaſparem Calcan. ap-
probaſſe conſil. Bartol. Angel. in l. idemque
erit. de teſtamen. milit. in l. 1. de iure codicil. &
in conſi. 108. iſta quæſtio principaliter. Colle-
gium Peruſinum, relatũ ab Ang. in d. l. idemq;
erit. Aret. in d. conſi. vltim. & in l. Titius. ff. de
liber. & poſthum. Soci. d. conſil. 93. dicit hanc
opinionem magis æquam, fauorabilem, & ſe-
cundum mentem teſtatoris denique eſſe cõ-
munem. & refert quoſdam Senatores Senen-
ſes ita iudicaſſe. Socin. Iun. conſil. 153. vol. 2.
Alexand. conſil. 4. viſo tenore. nume. 6. libr. 1.
Ioan. Andr. in addit. ad Bald. in l. 1. C. de iure
codicil. & in cap. Rainaldus. car. 53. de teſta-
men. Signor. de homod. conſi. 172. ſer Anto-
nius. Curt. Iun. in authen. ex cauſa nume. 70.
C. de liber. præterit. Card. Zabar. conſil. 20. Io.
Baptiſta a Sanct. Seueri. relat. ab Aretin. d. cõ-
ſil. vltim. Iaſ. in authen. ex cauſa. C. de liber.
præterit. nume. 70. Duo Senatores Ducis Me-
diolani vt ibidem refert Iaſ. ita iudicarunt.
Rip. in l. ſi vnquam. quæſtio. 21. C. de reuoc.
donat. Vit. Neapol. in tractat. Clauſul. cap. 24.
colum. 12. Io. dilect. de teſt. Ruin. conſil. 2. &
6. volum. 3. Cagnol. in repetit. d. authen. ex
cauſa. Ign. ibidem. Iul. Clar. de teſtamen. quæ-
ſtio. 46.

Opinionem verò affirmatiuam, videlicet
17 dictam clauſulam † codicillarem operari fi-
deicommiſſum poſthumo etiam ignoranter
præterito defendunt iura, rationes, & aucto-
ritates infraſcriptæ.

Et primo argumentum munitiſſimum, &
iudicio meo inexpugnabile hac forma pro-
18 poſitum. Paria ſunt in iure codicillos † ab in-
teſtato facere, & clauſulam huiuſmodi codi-
cillarem (videlicet ſi teſtamentum non valet
vel valebit iure teſtamenti valeat iure codicil-
lorum) in teſtamento apponere. At codicilli
19 † ab inteſtato facti non rumpuntur agnatio-
ne poſthumi ignoranter præteriti, Ergo nec
dicta clauſula codicillaris. Maior Sillogiſmi
propoſitio probatur in l. ſi iure. C. de manu. te-
ſtam. quam ad id citat nominatim Alber. in
d. authen. ex cauſa. nume. 33. verſicu. præterea
rogare. quem ſequitur Bald. ibi colum. 4. ver-
ſicu. ſicut enim. per text. in l. Lucius. §. filiusfa-
milias. ff. de leg. 2. & in colum. penul. verſicul.
Nam ſicut codicillando ab inteſtato. & in l.
qui filio. §. 1. verſiculo ſecundo nota. ff. de hæ-
red. inſtituen. vbi per illum text. iuncta gloſſ.
20 expreſsè dicit quod codicilli † qui non poſ-
ſunt operari ex teſtamento tacitè videntur
facti ab inteſtato. Angel. in d. Authen. ex
cauſa in fin. & in conſilio 108. numero pri-
mo verſiculo Din. verò Cin. & Bartol. in fin.
Imol. in d. l. qui filio. §. ſeruus. numero ſecun-
do ff. de hæred. inſtituen. & in l. filio præte-
rito. columna octaua, de liber. præterir. Petr.
de Bellapert. in l. 1. verſiculo & ſic teſtamen-
tum. C. de codicil. Corn. in d. authen. ex cau-
ſa. numero 153. vbi multis iuribus conclu-
21 dit paria † eſſe rogare venientes ab inteſta-
to, & adijcere dictam clauſulam codicil-
larem, aſſerens Bartol. Bald. & Doctores
ita tenere. & Alexand. ibi columna ſepti-
ma verſiculo ſed certè hæc reſponſio. per
text. in d. l. ex teſtamento. iuncta gloſſ. fi-
* nal. *communiter* approbata. C. de fideicõmiſſ.
22 in qua lege dicitur fideicommiſſum † pe-
ti non poſſe ex teſtamento quod de iure
non valet, niſi ſuccedentes ab inteſtato
probentur rogati. & gloſſ. in verbo pro-
bantur. dicit id probari eo ipſo, quod in te-
ſtamento dixit; ſi non valet iure teſtamen-
ti valere volebat iure codicillorum. & Cin.
vbi expreſsè dicit paria eſſe rogare venien-
tes ab inteſtato, & dicere ſi non valet. &c.
quod etiam expreſſe tenet Aretin. in l. ex
ea. §. primo in princip. ff. de teſtament. vbi
ſummando text. dicit clauſula codicilla-
23 ris † facit vt omnia relicta in teſtamento
debeantur ab inteſtato. & in primo nota-
24 bili notat, quòd clauſula † codicillaris tan-
tum importat, quantum expreſſa repetitio
relictorum facta ab inteſtato. & citat gloſſ.
in dicta l. ex teſtamento dicens de hoc eſ-
ſe text. clarum in l. final. C. de codicill.
Ergo eſt text. in dicta l. ex teſtamento ex-
25 preſſus iuncta dicta gloſſ. quod clauſula

 codicil-

codicillaris poſita in teſtamento quod po-
ſtea eſt inualidum, operatur fideicommiſſũ,
perinde ac ſi nominatim fuiſſet rogatum a
venientibus ab inteſtato. quod etiam proba-
tur in l.codicillis.§.fin.& ibi gloſſ.ff. de lega.2.
Et ratio huius paritatis ea eſſe poteſt, quia
26 etiam paria † ſunt non extare teſtamentum,
vel extare ſed quod ſit ruptum.l.1.ff.de iniuſt.
rupt.& irrit. fact. teſtamen.& l.2.§.1.ff. quem-
admod. teſtamen. aperian. Port. conſil. 106.
nume. 72. Minor autem Sillogiſmi propoſi-
tio videlicet quód codicilli ſimpliciter ab
inteſtato facti non rumpantur natiuitate
poſthumi ignoranter præteriti, probatur
in l. ſi quis cùm nullum. & in l. qui graui, vbi
gloſſ.& l.conficiuntur.§. 1. in fin. l. ab inteſta-
to.& l.penultim. ff. de iure codicil. cum ſimi-
libus, conſequentia verò licet de ſe pateat
27 probatur, quia æquiparatorum † eadem eſt
diſpoſitio. vulg.l. ſi quis ſeruo perſuaſit. vbi
gloſſ.C.de furt. Et ratio euidens eſt, quia per
28 prædictam clauſulam † cenſentur venien-
tes ab inteſtato, quorum numero venit
poſthumus) vocati, & rogati, ac grauati
hæreditatem reſtituere hæredi ſcripto. ita
expreſsè dicit Bartol. *communiter* approbatus
in d.authen. ex cauſa in fin. per text. in l. poſt-
humus.§.fin. ff. de iniuſt. rupt. & irrit. fact. te-
ſtament. vbi plures concordantes adducit.
Angel.d.conſil.108.nume.1.verſicu. Din. ve-
rò. vſque in fin. Socin. in conſil. 140.nume.
5.Nicol.Bellam.conſil. 53.numero 17. & ſe-
quen. March. Ant. Baue. in repetit. l. cum fi-
lio.nume.162.ff.de legat.1. citans gloſſ. in d.l.
ex teſtamento.& alij omnes Docto.infra pro
hac opinione citati. Pro qua adducuntur
textus in l.generaliter.§.ex teſtamento. de
fideicommiſſ. libert. & in d. l. ex teſtamento.
C. de fideicommiſſ. quibus legibus iunctis gl.
notatur communiter a Doctoribus clauſu-
lam codicillarem operari effectum fideicõ-
miſſi, filio ignoranter præterito. Et hanc opi-
nionem conſtãter tenuerunt infraſcripti Do
ctores. Odofr. quem citat Specul. in titul. de
inſtrument. edit. §. Compendioſè nume. 18.
verſicul. Item vide Specul. loco proximè al-
leg.Cin.in authen.ex cauſa colum.fina. verſi-
cul.niſi ponerentur verba futuri temporis. Ia
cob.de Beluiſ.relatus a Bart.in d.l.1. in 6.quæ-
ſtio. & pluribus alijs præſertim ſi potuit mu-
29 tare teſtamentum † & nõ mutauit. Nicol. de
Matteſi.relat.a Bald.in d.authen.ex cauſa & a
Corn.conſ.118.litera M, volum.2.Din.& om
nes tunc moderni relati a Bartol. in d.6.quæ-
ſtio.& ab Alexan.Iaſ.& Corn.in d. authen. ex
cauſa.& dicto conſil.118.volum. 3. Beltrand,
d.conſil.150.nume.4.in 2.parte 3.volum. qui
omnes concludunt quód communis opinio
Doctorum antiquorum eſt, quód dicta clau-
30 ſula † codicillaris operetur fideicõmiſſum,
etiam rupto teſtamento natiuitate poſthumi
ignoranter præteriti. Franciſ. de Ramponib.
relatus ab Imol.in l.filio præterito. colum. 4.
& 11. ff. de iniuſt. rupt. & irrit. fact. teſtamen.
& a pluribus alijs Oldrad. de Pont.conſil.149.
nume.2. Bartol. in l. qui filiabus. in princ. nu-
me.6. ff. de lega. 1. & in auth. prædicta ex cau-
ſa.nume.24.& 25. Bald.in l. 1.ff. de iure codi-
cill. in authen. ex cauſa. colum. penultim. C.
de lib. præterit.& in l.fina.colum.penult.C.de
codicil. vbi dicit vnum notatu dignum, quòd
31 in dubio † debemus recurrere ad volũtatem
legis, quæ eſt vt ſequamur verba teſtamenti.
Alber.de Roſat. in d. authen. ex cauſa. nume.
37. & ſequen. & in l. fina. nume.4. de codicil.
Salic.in d.l.fina.nume.18.verſicu.7. quæro.C.
de codicil.Angel.in authen. ex cauſa, colum.
fina.conſi.51.nume.4.& conſi.99. omnes Do
ctores. Ciues & Forenſes tunc Peruſij com-
morantes tempore Angel.iuxta quorum cõ-
ſilium fuit iudicatum Peruſij, vt refert Angel.
d.conſil.99.Paul.de Caſtr.in l.1.nume.2.C.de
poſthum.hæred.inſtituen.& conſil.15. & 271.
volum. 2.& l.ſicut certi nume.7.in fin. & con-
ſil. 200. & conſil. 375. nume. 5. & ſequen. vo-
lum. 1. in fin. quibus in locis conſtanter dicit
hoc procedere quando teſtator nato poſthu
mo ſuperuixit, potuitque mutare teſtamen-
tum & non mutauit. Imol. in l. filio præteri-
to.colum. 9. verſicul. ſed te vera. ff. de iniuſt.
rupt.& irrit.fact.teſtamen.Corn.in d. authen.
ex cauſa.nume.46.51.& ſequen.& conſil.195.
colum.penult.& fina.volum. 1. vbi dicit Do-
cto. ita communiter tenere, & reſpondet ad
contraria.& conſil.118. litera R, vſque in fin.
volum. 2. tenet hanc opinionem affirmati-
uam, præſertim quando teſtator ſuperuixit,
& potuit mutare teſtamentum, & non muta-
uit. Iacob.de ſanct. Georg. in authen. ex cau-
ſa. numero 27.vbi in fine poſt Alexand. dicit
hanc opinionem eſſe communem, & ideò
non eſſe tutum ab ea recedere. Abb. in con-
ſil. relatis a Corn. d. conſil. 118. Raph. Cu-
man.citatus a Corn.d.conſil.118.litera R, Io.
de Monte Sperello. in d. authen. ex cauſa. di-
cens Doctores ita communiter tenere. quẽ
refert & ſequitur Corn. d. conſil. 118. colum.
fina.Fulgoſ.in d. Authen. ex cauſa. nume. 14.
& 15.Roman.conſil. 122. verſicul. præmiſſis
non obſtantibus, vbi dicit præſertim id pro-
cedere ſi teſtator ſuperuixit, potuitque muta-
re teſtamentum, & non mutauit. Alexand. in
conſulendo & legendo Pater veritatis latè
in dicta authen.ex cauſa.col. 8. verſicul. quic-
quid dicant.conſil.123.nume.8.volum.1.cõ-
ſil.142.nume.5.volum.2. & alijs pluribus con
ſilijs, vbique defendens iſtam opinionem eſ-
ſe magis communem, Maximè ſi potuit &
non mutauit teſtamentum, Andr.Barbat. cõ-
ſil.6.colum.penul.& fina.vol. 3. & in additio-
ne ad Bald.in l.fina.colum.penult.C.de codi-
cil. vbi dicit quód apud Bononiam conſuluit
dictam clauſulam operari fideicommiſſum.
omnes Doct.Paduæ & Ferrariæ, qui ſe ſubſcri
pſerunt dicto conſil.6.Barb.qui ibi & in addi-
tionibus ad Bald.in l.fi.col.pen.C. de codicil.
teſtatur talem eſſe communem opinionem.
Io.Petruc.relatus a Barb.d.conſi.6. Ang. Are
tin.inſti.de codicil.in princip. Dicens Bartol.
fuiſſe ibi contrarium, & ſæpius conſuluiſſe

contra

contra eum. Ioan. Petr. de Ferrarijs in ſua practica in forma libelli pro leg. rei ſingul. in verſicu. nec valet nec valebit. & verſicu. nec valere. Guid. Pap. quæſt. 323. referens & ſequens Ferrarium loco proximè citato. Capell. Toloſ. quæſt. 455. Aufre. in additione ad dictam Capell. Toloſan. dicit quaſi omnes Doctores tenere iſtam opinionem affirmatiuam. Benedict. in c. Rainutius, verſi. in eo teſtamento nume. 242. affirmans Doctores ita communiter tenere. Et in verſicu. ego puto hoc verum niſi &c. addit. ad Barto. In d. l. 1. in 6. quæſtio. ff. de iure codicil. affirmans ibi Barto. communiter reprobari Iaſ. in l. qui filiabus, nume. 33. ff. de lega. 1. vbi etiam dicit Bartol. in d. 6. quæſtio. communiter reprobari. Idem Iaſ. in d. authen. ex cauſa. nume. 25. loquens quando teſtator poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, & non mutauit. & nume. 24. in princip. dicit quòd magis communis opinio eſt contra Barto. in d. 6. quæſtio. Stephan. Beltram. conſil. 130. nume. 1. in prima parte primi volum. & conſi. 150. nume. 4. in 2. parte 3. volum. vbi dicit, non eſſe in iudicando & conſulendo ab hac opinione recedendum, præſertim quando teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, & non mutauit. aſſerens iſtam eſſe magis communem opinionem. Claud. Mared. Petrus Comelij & Thomas Pelliſſoni relati a Beltran. conſil. 10. in 2. parte primi. vol. Ludou. Bologn. conſi. 73. vbi dicit Barto. fuiſſe ſibi contrarium & communiter damnari in d. l. 1. quæſtio. 6. ff. de codicil. Dec. conſil. 242. & 490. reſpondens ad adducta in contrarium. Poteſt etiam adduci Aretin. ſibi contrarius in l. Titius colum. final. verſicu. & ad l. ſi vnquam C. de reuoc. donatio. vbi expreſsè dicit quòd propter verbum valebit, apparet quòd teſtator cogitauit in genere teſtamentum poſſe rumpi natiuitate poſthumi. Curt. Iun. conſil. 150. nume. 12. & in authen. ex cauſa, nume. 72. maximè ſi teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, & non mutauit. Crauet. conſi. 34. nume. 2. & conſil. 67. nume. 2. præcipuè ſi potuit, & non mutauit teſtamẽtum. Ruin. conſi. 19. nume. 8. verſicu. ſed præmiſſis non obſtantibus, volum. 3. dicens hanc eſſe communem opinionem, præſertim ſi teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, & non mutauit. Pariſ. conſi. 60. nume. 20. cum pluribus ſequen. vbi num. 23. dicit id potiſſimè procedere quando teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, & nõ mutauit. & nume. 28. dicit communem opinionem eſſe contra conſil. Soci. 93. & Barb. idem Pariſ conſil. 61. nume. 14. 15. 16. 19. & 24. & conſil. 64. nume. 13. vſque ad nume. 27. & ſequen. volum. 2. Socin. Iun. conſil. 3. nume. 27. & ſeq. vol. 4. & conſil. 29. nume. 15. volum. 3. dicens Doctores communiter tenere hanc opinionem, præſertim ſi ſuperuixit teſtator, potuitque mutare, & non mutauit teſtamentum. Ioan. Baptiſta Caſulan. in ſubſcriptione ad conſi. Socin. iun. 128. nume. 257. volum. 1. affirmans iſtam opinionem eſſe communem. Gratt. reſponſ. 112. nume. 25. & ſequen. dicens Bartol. in d. 6. quæſtio. communiter reprobari Villalob. in ſuis commun. opinionibus in litera C, nume. 67. ſequens Dec. conſil. 490. Benedict. de Benedict. conſil. 106. & 115. affirmans iſtam eſſe communem opinionem Rip. reſponſ. 128. nume. 19. verſicul. tamen limita. vbi ſcribit ſe limitare dicta per eum in repetit. l. ſi vnquam. in 21. quæſtio. C. de reuoc. donat. & conſil. ſequen. nume. 14. & dicit hanc eſſe magis communem opinionem, præcipuè ſi teſtator ſuperuixit, & non mutauit teſtamentum. Alciat. reſponſ. 350. Ballio. in repetitione d. authen. ex cauſa. nume. 78. defendens hanc opinionem eſſe magis communem Bero. conſil. 16. nume. 30. & conſil. 17. nume. 27. & duobus ſequen. vol. 2. & vbique conteſtatur iſtam eſſe receptiorem ſententiam, & ab ea in iudicando & conſulendo non eſſe recedendum. Silua. conſil. 14. nume. 14. atteſtans iſtam eſſe communem opinionem. Cephal. conſil. 138. nume. 32. & ſequen. volum. 1. dicens iſtam eſſe communem, præſertim ſi teſtator ſuperuixit, & non mutauit teſtamentum. Ioan. Crott. conſil. 66. vbi ſimiliter atteſtatur de communi. Emanuel. Suarez. in ſuo Theſaur. Recept. ſentent. in verbo præteritio filiorum. nume. 243. & ſequen. Tiraq. in Repetitione l. ſi vnquam. verſicul. Donatione largitus nume. 269. & ſequen. argumen. l. Placet & l. ideoque. ff. de liber. & poſthum. & l. qui iure ff. de milit. teſtamen. His accedit Curt. Sen. conſil. 75. in fin. vbi generaliter dicit quod virtus clauſulæ co-

33 dicillaris † ſi non valet vel valebit &c. operatur quotieſcunque teſtamentum non poſſet valere iure teſtamenti. Et ex ſupracriptis Doctoribus nume. 59. videtis iſtam affirma- *tiuam opinionem indubitanter *crebriorem*, & excedere negatiuam ferè in duplo, & etiam triplo, ſi de negatiua dememus Doctores loquentes quando clauſula eſt concepta per verba futuri temporis, & quando teſtator ſuperuixit, potuitque mutare teſtamentum, & non mutauit.

Supereſt modo reſpondere ad iura, & argumenta in contrarium adducta, quibus ſublatis in tuto erit affirmatiua & crebrior ſnīa.

Non obſtat igitur Primo text. in l. 1. C. de codicil.

Si quidem reſpondetur dictam legem cum ſimilibus procedere quando a principio vtrumque ſcilicet teſtamentum & codicilli valebant, & codicilli ad teſtamentum pertinebant, eorumque validitas a teſtamenti validitate pendebat, tunc enim rupto teſtamento natiuitate poſthumi codicilli veluti acceſſorij, & ad teſtamentum pertinentes pariter rumpuntur, ſecus autem ſi locus non erat codicillis, niſi in caſum inualiditatis teſtamenti, vt pura ſi dictum ſit ſi non valeat iure teſtamenti valeat iure codicillorum. Quia hoc caſu clauſula codicillaris nõ dependet a teſtamẽto, cũ

tantum incipiat operari quando nõ valet te-
ſtamentum. Ita expreſsè dicunt Petr. de Bel-
lapert. & Paul. de Caſtr. in d. l. 1. nume. 2. verſi-
cul. requiruntur etiam. & verſicul. Item requi-
ritur tertium. C. de codicill. Alex. ibi colum.
1. verſicul. & ideo vbi teſtamentũ habet clau-
ſulam codicillarem. & col. 2. verſic. ſed mihi
videtur quem refert & ſequitur Corn. in d. l. 1.
nume. 5. & in d. authen. ex cauſa. ad quem ſe
remittit, & ſequitur Iaſ. in d. l. 1. nume. 1. & hu-
ius reſponſionis euidens eſt ratio, quia cùm
dicta clauſula codicillaris fuerit poſita caſu
quo non valeret teſtamentum, potius dice-
retur contraria, aut ſaltem diuerſa à teſta-
mento quàm acceſſoria, ſeu pertinens ad
teſtamentum Alexand. d. l. 1. colum. 2. verſi-
cul. ſed mihi argumen. notat. in l. cum propo-
nas. C. de hæred. inſtituen. faciunt notata per
Bartol. in l. fina. nume. 4. C. de codicill. vbi di-
34 cit quòd clauſula † ſi non valet iure teſtamen
ti valeat iure codicillorum facit diſpoſitio-
nem vno iure tantum valere. Quia ſi poteſt
valere iure teſtamenti non valebit iure codi-
cillorum. quē refert & ſequitur Curt. Senio.
conſi. 75. colum. fina. verſi. vltim. confirman-
tur præmiſſa. poſt eundem Bart. in d. l. 1. in 2.
quæſt. ff. de iure codicill. Cùm igitur vt ſupra
in maiori propoſitione noſtri argumenti cõ-
cludenter probauimus, clauſula hæc codicil-
laris perinde habenda ſit ac ſi codicilli ab in-
teſtato facti fuiſſent, conſequēs eſt in caſu no
ſtro locum nõ eſſe diſpoſitioni d. l. 1. C. de Co
dicill. ſed l. ab inteſtato. ff. de iure codicill. cũ
ſimilibus, & ſic ꝙ natiuitate Gabrielis Poſthu
mi non fuit ruptum teſtamentum.

Nec obſtant quæ à Bart. ſcribuntur d. l. 1. in
6. quæſtio. ff. de iure codicillo. cuius argumen-
tum primum ſumitur ex l. ſi vnquam C. de
reuoc. donatio.

Quandoquidem multis modis reſponde-
tur. In primis negãdo rationem maioris pro-
poſitionis argumenti, videlicet quòd poten-
tior ſit donatio inter viuos fideicommiſſo, eo
quòd duorum voluntate nitatur, Cùm hæc ra
35 tio non ſit generalis † prout eſſe debet, & ſic
non bona. Quoniam nonnunquàm poten-
tius eſt fideicõmiſſum quod pendet a volun-
tate vnius, ab eoque obliquè poteſt relinqui
36 hæreditas, quam pactum † quod a duorum
pendet voluntate, quo hæreditas dari non po
teſt. l. hæreditas. C. de pact. conuent. & ꝙ non
37 valeat argumētum † de pacto ad codicillos
eſt ſingul. gloſſ. in l. qui graui. circa fin. verſicu.
Item arg. contra ff. de iure codicillo.

Secundò & melius reſpondetur negando
conſequentiam quam facit Barto. dum dicit
donationem inter viuos reuocari ſuperue-
nientia filij d. l. ſi vnquàm. C. de reuoc. dona-
tio: ergo & fideicommiſſum quod reſultat ex
clauſula codicillari, quia hæc conſequentia,
ſalua reuerentia tanti viri, & eorum qui eum
ſequuntur, a iure non probatur, Cùm & ſi
38 donatio † inter viuos facta irritetur natiuita-
te filij d. l. ſi vnquàm. attamen natiuitate filij
non rumpuntur codicilli ab inteſtato facti
d. l. ſi eùm nullum, l. ab inteſtato & l. penult. ff.
de iure codicil. cum ſimilibus ſupra citatis.
Hanc reſponſionem tenet Imol. in d. l. filio
præterito. colum. 10. verſi. & maximè etiam.
Clauſula autem codicillaris de qua agitur
æquiparatur codicillis ab inteſtato factis, vt
ſupra latè probauimus, Ergo de donatione
ad dictam clauſulam codicillarem nõ valet
argumentum.

Tertiò reſpondetur vt per Imol. in d. l. filio
præterito. colum. 10. verſicul. Item non ob-
ſtantibus maximè. l. ſi vnquam, vbi tres re-
ſponſiones adducit, quarum potior videtur
illa in qua ponit rationem diuerſitatis inter
39 donationem inter viuos † & fideicommiſ-
ſum; videlicet quoniam donatio inter viuos
tamquam perfecta regulariter non poſſit re-
uocari, & propterea lex voluerit prouidere,
fideicommiſſum autem poſsit expreſsè ſeu
tacitè reuocari.

Quartò reſponderi poteſt ſecundum Bal.
in l. fina. colum. penult. verſicu. Item non ob-
ſtat. l. ſi vnquam. vbi dicit ideò in d. l. ſi vn-
quam reuocari donationem, quia donans
non prouidit in caſum in quem donatio
rumperetur, prout prouidetur in dicta clau-
ſula codicillari ſaltem in genere. quam re-
ſponſionem refert & ſequitur Aretin. in l. Ti-
tius col. fin. verſic. & ad l. ſi vnquam. ff. de libe.
& poſthum.

Nec ſupra dictæ ſententiæ aduerſatur Bar-
toli ſecundum argumentum factum de clau-
ſula ſubintellecta in teſtamento, quod miles
deſtinauerat facere iure communi, & ante
deceſſerat, quam teſtaretur, quæ clauſula ex
verbis Barto. eſt huiuſmodi; ſi teſtamentum
non valet iure communi valeat iure milita-
ri, & tamen tale teſtamentum iure milita-
ri factum rumpitur natiuitate poſthumi igno
ranter præteriti, iuribus per eum allegatis ar-
guendo, de dicta clauſula ad clauſulam codi-
cillarem expreſſam in teſtamento pagani, vi-
delicet ſi non valet vel valebit iure teſtamen-
ti, valeat iure codicillorum.

Quia ſi terminos iuris vt oportet diligen-
ter obſeruabimus, manifeſtè cognoſcemus
magnam extare diuerſitatem inter prædi-
ctas clauſulas, illasque diuerſos imo non-
nunquam contrarios effectus operari; idcir-
40 co ab altera † ad alteram non ſubſiſtere
argumentum. vulg. l. final. ff. de calumnia-
to. Diuerſitas autem patens eſt, quia clau-
ſula ſi teſtamentum non valet iure com-
muni valeat iure militari ſubintellecta in
teſtamento, quod miles deſtinauerat facere
iure communi, & morte præuentus non
fecit, de qua in l. 3. ff. de teſtamen. milit.
non facit teſtamentum militare valere iu-
re fideicommiſſi, etiam ſi dicta clauſula
eſſet expreſſa, ſed teſtamentum militare
ſemper valet iure directo etiam ſi filij iam
nati, vel poſthumi fuiſſent ſcienter præteriti,
Cùm huiuſmodi præteritio in teſtamento mi
litari pro exhæredatione habeatur d. l. ſicut
certi in princ. C. de milit. teſtamen. Clauſula
autem

autem ſi non valet iure teſtamenti valeat iu-
re codicillorum poſita in teſtamento pagani
facit diſpoſitionem valere iure fideicommiſ-
ſi filiis iam natis, ſiue poſthumis ſcienter præ-
teritis, ſecundum Bartolum & communiter
Doctores in authen.ex cauſa.C.de liber. præ-
terit.vel exhæred.& in d.l.1.in 5. & 6. quæſt.ff.
de iure codicillo. Ergo de vna ad alterā clau-
ſulam non bene infertur.

Et ſi dicatur argumentum Bartoli loqui in
teſtamento militari, in quo poſthumus eſt
ignoranter præteritus, arguendo hoc modo,
quòd ſicut natiuitate poſthumi ignoranter
præteriti teſtamentum militare, in quo eſt di
cta clauſula ſi non valet iure communi va-
leat iure militari,rumpitur,d.l.ſicut. in verſic.
Ita ſi ignorans, & l.ſequen. idem pariter di-
cendum videatur in teſtamento Pagani, in
quo eſt poſita prædicta clauſula codicilla-
ris&c.

Ad hoc replicatur adhuc non valere præ-
dictum argumentum,nec conſequentiam,qa
41 termini † nō ſunt pares; procederet enim ar
gumentum ſeu conſequentia hoc modo,Te-
ſtamentum militare rūpitur agnatione poſt-
humi ignoranter præteriti, ergo etiam teſta-
mētum Pagani, ſed arguere prout arguit Bar.
a ruptura teſtamenti militaris,quod valuit iu-
re directo, ad rupturam clauſulæ codicillaris
ſi non valet vel valebit iure teſtamenti valeat
iure codicillorum, non puto iure fieri poſſe,
propter apertam rationis diuerſitatem. Quia
in teſtamento militari rupto natiuitate poſt-
humi ignoranter præteriti teſtator non pro-
ſpexit caſum teſtamenti rumpendi natiuita-
te poſthumi ignoranter præteriti, de quo ca-
ſu proſpectum fuit ſaltem in genere in teſta-
mento, in quo poſita eſt dicta clauſula codi-
cillaris. Ita nominatim ad l. ſi cùm in vtero.
reſpondet Bald.in d.l.fina.colum.penult.ver-
ſic.non obſtat.C.de Codicil quinimo ſi in te-
ſtamento iure militari facto, in quo poſthu-
mus fuit ignoranter præteritus, aliqua eſſent
verba etiam generalia, ex quibus dici poſſet
militem teſtantem voluiſſe diſpoſita in dicto
teſtamento militari deberi ab inteſtato quiſ-
quis hæres ſibi naſceretur,tunc huiuſmodi te-
ſtamentum militare non rumperetur natiui-
tate poſthumi ignoranter præteriti. l. qui iu-
re. ff. de teſtamen. milit. cum ſimilibus.ſic in
caſu noſtro ſtāte prædicta clauſula; in qua ſal-
tem in genere apparet de animo teſtatoris
grauandi venientes ab inteſtato ad reſtitutio-
42 nem hæreditatis, Ergo de caſu † proſpecto
ad caſum non proſpectum non bene infer-
tur. Alias tres reſponſiones ad d.l.ſicut certi.
& l.ſi cùm in vtero.ponit Imol. in l. filio præ-
terito.col.5.verſic.Item non obſtat d.l.ſicut.
quem refert & ſequitur Corn.in d. authen. ex
cauſa.nume.43.

Nec præmiſſis aduerſatur quod dicit Bar.
videlicet dictam clauſulam codicillarem, &
aliam omni meliori modo &c. ſolere poni
de conſuetudine notariorum, & non de men
te teſtatoris.

* Quia *communis* opinio † eſt in contrarium,
43 vt atteſtantur prædicti Doctores tenentes
opinionem affirmatiuam. quibus addo Curt.
Iun.in d.authen.ex cauſa.num.74. Neuiz.con
ſil.28.nume. 14. & ſequen. quæ ſine difficulta-
44 te procedit quando dictæ clauſulæ † fuerunt
lectæ teſtatoribus & teſtibus,prout in caſu no
ſtro, teſte Port. lib.4. Commun. opinio. cap.
18.in fine. quòd autem dictæ clauſulæ fuerint
lectæ & publicatæ teſtatori & teſtibus proba-
tur ex illis verbis actum &c. quia important
45 † perfectionem actus. Neuizan.latè conſi.26.
nume.42.& in terminis Bero.conſi.16. nume.
46 23.volum.2. & clarius ex illa clauſula † poſita
in fine inſtrumenti, ſcilicet de quibus iuſſum
fuit per eundem teſtatorē mihi notario ſubſi
gnato fieri publicum inſtrumentum &c. quæ
referuntur ad omnia præcedentia,vt latè con
cludit Pariſ.conſil.28.nu. 51. & ſequen. vol.2.
Ex quibus manifeſtè apparet teſtatorem etiā
rogaſſe notarium de prædictis clauſulis,codi-
cillari & alia omni meliori modo & for-
ma &c. Præterea hæc confirmantur ex com-
muni concluſione de qua per eundem Port.
lib.4.commun. concluſionum in verbo nota
rius.& clauſulæ &c.quo loci multis auctorita-
47 tibus concludit Notarium † cenſeri rogatum
omnes clauſulas conſuetas apponi in inſtru-
mento apponere, & ſic illas apponere te-
neri.

Nec huic concluſioni nocent adducta per
Aretin.d.conſi.vltim.videlicet quòd teſtator
teſtando & codicillando in dubio non præſu
matur voluiſſe præferre matrem filijs deſcen
dentibus ipſius teſtatoris, argumen. l. cùm
acutiſſimi. C. de fideicommiſſ. l. generaliter.
C. de inſtitut. & ſubſtitut. l. cùm auus. ff. de
condi.& demonſtrat. cum multis modis poſ-
ſint tolli.

Primò negando legem illam procedere in
codicillis ab inteſtato factis, qui non rumpun
tur natiuitate poſthumi.d.l. ab inteſtato. cum
ſimilibus ſupra allegatis, & per ꝯſequens nec
locum habere in teſtamento, in quo eſt præ-
dicta clauſula codicillaris, Cùm vtroque caſu
iuris diſpoſitione ſeu præſumptione cenſean
tur veniētes ab inteſtato rogati reſtituere hæ-
reditatem hæredi ſcripto,& ſic eum velle præ
ferre venientibus ab inteſtato, & propterea
magnam eſſe rationem diuerſitatis inter ca-
ſum dictæ legis & noſtrum. Nam ibi nomi-
natim erat inſtitutus filius teſtatoris, & graua-
tus reſtituere poſt mortem ſuam cuidam no-
minato, Quo caſu lex præſumit huiuſmodi
grauamen fuiſſe ex veriſimili mente teſtato-
ris factum ſub conditione, ſi filius inſtitutus
decederet ſine ſobole, quibus ſtantibus vide-
tur teſtatorem voluiſſe ſuam poſteritatem
prætuliſſe alienæ,d.l.cum acutiſſimi Nec cen
ſentur filij poſiti in conditione rogati ſeu gra
uati. quæ præſumptio non militat in caſu no-
ſtro,quando vel facti ſunt codicilli ab inteſta
to,vel in teſtamento inſtitutus eſt alius quàm
deſcendens, & eſt appoſita dicta clauſula
ſi non valet vel valebit iure teſtamenti,

valeat iure codicillorum, Quia per huiuſmo-
di clauſulam vt ſupra probatum fuit, venien
tes ab inteſtato, quorum numero venit poſt-
humus d.l.generaliter.§.ex teſtamēto, iuncta
glo.cenſentur grauati reſtituere hæreditatem
hæredi ſcripto. Ita expreſsè dicit Imol. d. col.
8.verſ.& per prædicta Corn.in d.auth. ex cau-
ſa nu.51. & alij ſupra citati, quos non repeto.
Inſuper retorquetur text.in d.l. cum acutiſ
ſimi, & adducit pro Illuſtr. D. Ludouica hoc
argumentum; Dicitur enim in ea l.grauamen
48 † iniunctū filio hæredi inſtituto de reſtituen-
da hæreditate debere intelligi ſub conditio-
ne, ſi ſine liberis deceſſerit, ideſt ſi filius voca-
tus ſine liberis deceſſerit: quo caſu cènſet Im-
perator locum eſſe reſtitutioni, at in caſu no-
ſtro Gabriel filius vocatus ab inteſtato & gra-
uatus virtute dictæ clauſulæ codicillaris deceſ
ſit ſine liberis, ergo locus eſt reſtitutioni ex
expreſſa diſpoſitione dictæ legis.
Et ſi dicatur in caſu d.l.filius erat expreſsè in
ſtitutus & grauatus, teſtamentumq; non rum
pebatur, in caſu autem noſtro poſthumus fuit
ignoranter præteritus, & teſtamentum fuit
ruptum.
Reſpondetur quòd per prædictam clauſulā
codicillarem poſthumus cenſetur ab inteſta-
to vocatus, & grauatus d.l.ex teſtamento.iun
cta glo.C.de fideicommiſſ.cum alijs ſupra al-
legatis, Ergo idem dicendum eſt quod in ex-
49 preſſa inſtitutione, & grauamine, cū † par vir
tus ſit taciti & expreſſi vulg. l. cum quid. ff. ſi
cert.petat. Nec obſtat l.2.ff.de leg.3.qua caue-
tur ex filio præterito fideicōmiſſum relinqui
non poſſe: Quia illa lex non procedit quādo
generaliter ſeu ſimpliciter fideicommiſſum
relictum eſt a venientibus ab inteſtato, vt quā
do in teſtamento eſt poſita dicta clauſula co-
dicillaris, vt ſupra probaui. Ita ſentit glo. in d.
l.2.circa finem.& in l.1. §. ſciendum in verbo
non admittitur.cod.titu.quam ſequitur vbiq;
Barto.& Alex.in l.ſi Patrono.§.actiones. col.
3.in princip.ff.ad Trebellia.
Non obſtat tex.in l.cùm mater.ff. de inoff.
teſtamen. Quia tribus modis reſpondetur.
Primò vt reſpondet Imol.in d.l.filio præte
rito.col.10.verſic.non obſtat etiam prædictis
l.cùm mater.
Secundò reſpondetur vt per Corn. in d. au-
then. ex cauſa nume. 46. verſicu. item facit l.
cùm mater.
Tertiò quia in teſtamento de quo ibi nul-
lam legimus factam mentionem de aliqua
clauſula codicillari.
Ad l.ſicut certi.& l.ſi cùm in vtero.C.de te-
ſtam. milit. ſatis reſponſum fuit ſupra, prout
etiam reſpondetur ad argumenta Bartoli.
Nec Aretini opinio iuuatur. l. qui graui. ff.
de iure codicill.
Quia in codicillis, de quibus in illa lege nō
erant venientes ab inteſtato expreſsè ſeu taci
tè grauati præſtare libertates relictas, quod
eſt quando ſimpliciter ſunt facti codicilli d.l.
ab inteſtato.& d.l.qui graui. arguendo à con-
trario ſenſu, ſed nominatim erat grauatus fi-
lius, ad quem codicilli erant ſcripti, Ideò ni-
mirum ſi poſthuma non tenetur dictas liber-
tates præſtare, ſed a ſolo filio debentur. Ita re-
ſpondet Imol.d.l.filio præterito.col.8.verſic.
& ſi nominatim non erāt relicta. Nec iuri con
ſona eſt reſponſio Aretini, quam facere niti-
tur colum.2.in prin.verſi. & quo ad primum,
ad id quod contra eius opinionem adducebā
tur, videlicet quòd quādo verba clauſulæ co-
dicillaris ſunt concepta etiam per verba futu
ri temporis non videbatur comprehendi ru-
ptura teſtamēti, quæ fit natiuitate poſthumi,
concludēs quòd licet verba illa generalis ſui
natura poſſint comprehendere caſum ruptu
ræ teſtamenti natiuitate poſthumi, attamen
non comprehendere, & propterea non vale-
re conſequentiam verba poſſunt comprehē-
dere hunc caſum, ergo comprehendūt: Quia
ſalua pace Aretini & aliorum, qui eum ſequū
tur, dicunt expreſsè cōtra text.in l. ſi quis cum
nullum. & l.ab inteſtato ff. de iure codicillo.
quibus iuribus habetur codicillos ab inteſta-
to factos vocare hæredes ab inteſtato, & com
prehendere etiam poſthumos, ita vt natiuita
te eorum, etiam ſi fuerint ignoranter præteri
ti non rumpantur Codicilli, & id comproba-
tur ex gloſſ.iuncto text.in d.l.generaliter.§. ex
teſtamento ff.de fideicommiſſ. libert. ſufficit
enim in genere & implicitè de poſthumo co
gitare. Ita expreſsè dicit Bald. in d. authen. ex
cauſa.col.4.in fin. verſic. Item in teſtamentis.
50 quia per prædictam clauſulam † nō valet vel
valebit, teſtator cogitauit de ruptura teſtamē
ti, & proſpexit contra omnes cauſas rumpen
di, ergo in genere & implicitè cogitauit de na
tiuitate poſthumi, quæ eſt vna cauſa rumpen-
51 di, quia qui cogitat de fine † cogitat etiam de
omni modo quo poteſt ad finem peruenire,
ſufficit enim generaliter & implicitè cogita-
re.argumen.l.placet.& l.ideoq; ff. de liber. &
poſthum. Iſta ſunt dicta Bald.qui col. ſequen.
circa principium ver. Item qui codicillarem.
dicit quòd qui ponit clauſulam codicillarē
52 † omnes ſucceſſionis ſpecies grauare inten-
dit.argumen.l.cum pater.§.filijs matrem.ff.de
leg.2. Idem ſentit in l.fina. col. penul. verſicu.
ſed quæro nunquid.C.de codicil. Alber. in d.
authen.ex cauſa.nume.34. circa fin. & nume.
37 & in l.fina.num.4.C.de codicil. Corn. in d.
authen.ex cauſa, num.47.& 54.in fin. Paul. de
Caſtr.in l.1.nume.2.C.de poſthum. hæred. in-
ſtituen. Imol.in l.filio præterito.col. 8. verſic.
& per prædicta idem Aretin. in l. Titius. col.
fin. verſicu. nam propterea per verbum vale-
bit apparet quòd teſtator cogitauit in genere
poſſe in futurum rumpi teſtamentum natiui-
tate poſthumi. Crot.d.conſi.66.num.6. & ſeq.
vbi dicit quòd idem operatur generalis cogi
53 tatio † teſtatoris quod operat ſpecifica eius
conſideratio.l.qui iure ff. de teſtam. milit. ſe-
quitur Dec.conſi.490.nume.5.& 6. per multa
per eum citata dicens hæc verba negatiua nō
valebit, æquipolere vniuerſali. Cum potētius
54 negatiua † neget quàm affirmatiua affirmet,
iuribus per eum citatis. Hæc comprobātur ex
regula

regula de qua in l. in fraudem. §. fina. in fi. ff. de
55 milit. teſtamen, vbi generalis diſpoſitio † omnes caſus includit. & gloſſ. fina. dicit ſcilicet vt
vlla non ſit exceptio. ſequitur Dec. conſi. 5. nume. 2. & conſi. 48. nume. 2. & Sign. conſi. 9. nu.
26. Scribit ex iuribus per eum allegatis genera
56 lem diſpoſitionem † includere omnem caſum etiam ſpecialē. Et prædicta clauſula ſine
ſcrupulo procedit quādo teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, & dictā clauſulam, & non mutauit, Tūc enim præſumitur in eadem voluntate voluiſſe perſeuerare. arg. tex. in l. in fraudem. §. teſtamētum. ff. de milit. teſtamen. cum ſimilibus ſupra citatis. Nec in contrarium vrget reſponſio Aretin. d. conſil. vltim. col. 2. fundata in l. idemque erit. & in l. ſi filiusfamilias. ff. de milit. teſtam. quia ſi conferantur leges illæ, cum l. qui iure. & l. ſequen. ad quas continuatur d. l. idemque erit nō probant intentionem Aretini. Nam in lege qui iure. & duabus ſequētibus: quoniam cautum alijs legibus erat teſtamentum militare rumpi agnatione poſthumi ignoranter præteriti, l. ſicut & l. ſequen. C. eod titu. & l. ſi filiusfamilias. in prin. & verſic. ſecundum quæ. ff. de milit. teſtam. tamquàm hoc caſu præſumeretur volūtatem militis fuiſſe velle hæredi in teſtamento militari ſcripto præferre poſthumum per errorem in teſtamento militari præteritum, ponit iureconſultus caſus in quibus ceſſat prædicta diſpoſitio, & ſic caſus in quibus teſtamentum militare natiuitate poſthumi ignoranter præteriti non rumpitur. Primum ſi teſtator hoc animo fuit, vt vellet quiſquis ſibi naſceretur exhæres eſſet. Secūdum ſi poſt teſtamētum militare aliquem arrogauit, nepos vè ſucceſſit in locū filij arrogati. Tertium ſi poſt natiuitatem poſthumi maluit eodem teſtamento durante decedere. Iſtis enim caſibus cautum eſt legibus prædictis non rumpi teſtamentum militare natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, ideò nimirum ſi in caſu d. l. idemque erit. & l. ſi filiusfamilias. teſtamētum militare ruptum natiuitate poſthumi nō reconualeſcit ex præſumpta voluntate militis, ex eo ſolo quòd miles præteritus poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixerat, Seu requiratur aliquod militis nouum factum, quo appareat illum velle teſtamentum militare ſubſiſtere, qa voluntas dicti militis in quo de poſthumo non cogitauit in genere nec in ſpecie, iuris præſumptione vt diximus, fuit velle excludere poſthumum, quem errore præterierat, & propterea vt tollatur hæc præſumpta
57 voluntas, quæ † durare præſumitur niſi de cōtrario appareat, requiritur quòd miles aliquid de nouo faciat, & tunc tale factum valet, quaſi de nouo factum. d. l. ſi filiusfamilias, l. tribunus. & l. Titius ff. de milit. teſtamen. Nec ſufficit ſola ſuperuiuentia militis ad probandam mutationē voluntatis, quæ iuris præſumptione non cenſetur mutata. Hæc probantur in d. l. Tribunus. & l. Titius. quibus cauetur teſta-
58 mentum † quod paganus antequàm miles efficeretur voluit facere iure communi, nō valere Iure militari, niſi aliquo facto miles declarauerit id velle iure militari valere. Ecce ergo quòd dictis iuribus clarè probatur non præſumi mutationem voluntatis, quinimo in ea perſeueratum. l. eum qui ff. de probat. l. cum hic ſtatus. ff. de donatio. Afflic. deciſ. 381. num. 4. At in caſu noſtro propter prædictam clauſulam codicilarem teſtator voluit diſpoſita in dicto teſtamento ſi non valerent iure teſtamenti valere iure Codicillorum, & ſic habere effectū fideicōmiſſi iuribus & auctoritatibus ſupra allegatis, ideò qui vult dicere hanc teſtatoris voluntatem ex dicta clauſula Codicillari eſſe mutatam probare debet iuribus prædictis. quibus adde tex. clarū in l. Lucius. §. fina. ff. de leg. 2. & iſtis ſic ſtantibus colligitur
59 ex dicta. l. ad hæredem recuſantem † fideicōmiſſum præſtare incumbere onus probandi teſtatoris voluntatem eſſe mutatam, & conſequenter non aduerſatur. §. non enim infringi. in Authen. vt fact. nou. cōſtitutio. Cùm dicta clauſula codicillaris ab initio fuerit ritè facta, & ex ea appareat de mente codicillantis, Ideò poteſt retorqueri. præſertim in verſ. quamobrem ab initio factum rectè, &c. Crot. d. conſ. 66. nu. 17. & pluribus ſequentibus.

Etſi dicatur prout dicit Aretin. quòd ideo non mutauit teſtamentum, quia ſciebat natiuitate poſthumi ruptum eſſe teſtamentum, Ad id replicatur quòd ſi ſciebat natiuitate poſthumi ruptum eſſe teſtamentum, vtique
60 etiam ſciebat, ſeu ſcire debebat quæ † paria ſunt. l. quod te mihi dare oportet. ff ſi cer. petat. dictam clauſulam codicillarem non rumpi natiuitate poſthumi ignoranter præteriti d. l. ab inteſtato. cum ſimilibus ſupra allegatis. Ita expreſſe reſpōdet Imol. in d. l. filio. col. 8. verſ. & pro hoc facit & verſ. ſed reuera.

Nec in caſu noſtro videtur vrgere ratio qua mouehtur Aretin. & alij doctores tenentes contrariam opinionem, videlicet veriſimile eſſe ſi teſtator cogitaſſet ſe ſuſcepturum fi-
61 lios, quòd eos † tanquam magis dilectos, non autem matrem inſtituiſſet, & veriſimile eſſe quemlibet ita reſpōſurum, & ſic pro expreſſo habere deberi. iuxta gloſ. notab. in l. tale pactum. ff. de pact.

Qnoniā ſtante prædicta clauſula reſpiciente tempus futurum, qua ſecundum crebriorem Doctorum ſententiam, teſtator in genere cogitauit de ruptura teſtamenti, etiam natiuitate poſthumi, fruſtra quærimus de præ-
62 ſumptionibus † & veriſimilitudinibus, Cùm in claris non ſit opus coniecturis. vulg. l. continuus. §. cùm ita. ff. de verb. obligatio.

Secundo reſponderi poteſt poſito teſtato-
63 rem † in dubio propter parentum cōmune votum præſumi potius ad eius bona & hæreditatem proprios filios quàm matrem velle vocare, vulg l. nam & ſi parentibus. ff. de inoff. teſtamen. & l. cùm ratio. ff. de bon. damnat. cū ſimilibus. Attamen veriſimile eſt quòd ſi Petrus teſtator fuiſſet interrogatus quid ſi ipſi teſtatori naſceretur filius, qui poſtea decedat ſine liberis an malit eius bona & hæreditatem

ad ip-

ad ipſius teſtatoris matrem quam vxorẽ,ma-
trem filiorum peruenire, vtique reſpõdiſſet
potius velle ad eius matrem quam ad vxorẽ
64 peruenire, Cùm matri † quando pereunt filij
ſine liberis piè relinqui debeat.d. l. nã & ſi pa-
rentibus.& l.ſi quis a liberis.§.a milite.ff.de li-
ber. agnoſcen.& l. 1, ff. de leg. præſtan. & tot.
65 titu.ff.ad ſenat. conſult. tertul. vxor † autem
niſi poſt decimum agnatorum & cognatorũ
gradum non vocatur l. 1.C.vnd. vir. & vxor.
His accedunt notata in l.in teſtamẽto & ibi
glo.fina. ff. de fideicommiſſ. libertat. Iaſ. in l.
non dubium nume. 6, & ſeq. C. de teſtamen.
Plura ad hoc citantur in Annotat. ad Alcia-
tum de præſumpt.reg. 1.cap. 28. quibus addo
Io. Coraſium in repetitione l. hæreditatem.
num.10.C.de impub. & alijs ſubſtitutio. Soc.
conſi.23.num. 21. Non enim omnino extra-
66 nea hæres dicitur mater, † quæ & ſi ſtrictè &
67 proprie loquẽdo tamquam in poteſtate † te-
ſtatoris non exiſtens nõ dicatur ſua hæres, at-
68 tamen ratione coniunctionis ſanguinis † di-
citur propria hæres ipſi teſtatori. l. 1. vbi eſt
text.clarus.C.de annon.Ciuilib.lib.10. & cer-
69 to modo mater † dici poteſt ſua hæres. l. ſi fi-
liusfamilias & ibi glo. & Ang. ad ſenat. conſ.
Tertul. latè Caſſan.in Conſuetud. Burgon.in
titu.de ſucceſſ.Rub.vng. Chaſcun hable.§.3.
a ſes vraijs beretiers.per totum, & ibi dicta locũ
70 habent tãto magis in matre, † Cùm ipſa pri-
mum gradum aſcendentium teneat, & cuius
viſcerum pars ſunt filij.c. afferte. de præſum-
71 ptio. † His accedunt quæ ſentit Ant. de Butr.
conſi.15.nu.1.& ſequen.vbi multis iuribus ad
72 paria iudicare conatur teſtamenta † libero-
rum erga parentes, & teſtamenta Parentum
erga liberos. Et quo ad effectum ſucceſſionis
73 præſumitur teſtatorem † maiorẽ habere af-
fectionem ad ſibi proximos, quàm ad proxi-
mos filij grauati.Ita dicit nominatim Iaſ.con
ſil.4.in princip.& Socyn.Iun.conſil.126.nu.8.
vol.1.quod comprobatur ex communi con-
cluſione de qua per Fabium Acorambonũ
poſt Bar.in repetitione.l.hæredes mei.§.cum
ita,nume.4.& ſequen.ff.ad Trebel.quòd pro-
74 ximus † conſideratur reſpectu perſonæ teſta-
toris, non autem reſpectu grauati in fideicõ-
miſſo.Rui.conſ.142.nu.8.15.& ſequen.vol.3.
Et hæc opinio, videlicet quòd in caſu noſtro
interrogatus reſpõdiſſet velle matrem ipſius
teſtatoris mortuo filio ſine liberis ſibi ſucce-
dere, vltra prædictam clauſulam codicillarẽ
comprobatur ex alia clauſula ſubſequẽti,ſci-
licet pdicta valere voluit oĩ meliori modo
& forma quibus melius valere poterit, cuius
75 clauſulæ † tanta eſt vis,ꝙ ſi actus nõ põt vale
re modo quo fit,operatur quòd valeat omni
alio modo, quo diſponens actum facere po-
tuiſſet.Ita dicit Roman.d.conſi.122.col. 1. in
fin.Socin.conſi.142.ad nu.5.& 10.conſil. 175.
nume.4. Arer.conſil.17.col.3.verſic. non ob-
ſtat clauſula.Crauet.conſi.326.num. 15. Dec.
conſi.11.nume.20.conſil.14.nu. 2.& duobus
ſequen.& conſi.77.nume.4.Rui.conſi.12.nu-
76 me.13.& duobus ſeq. dicens dictam clauſulã
ſupplere omnes defectus,& conſil.47. nu. 20.
vol.2.& conſi.146. nume. 16. vol. 3. vbi dicit
77 clauſulam † prædictã operari ꝙ teſtator non
videatur ſe ad ſpecificata tãtum reſtrinxiſſe,
ſed ad alia etiam nõ ſpecificata, ſubintellecta
tamen ſe referre Crauet.conſi.326. nume. 15.
Gozad.conſi.21.nume. 8.ſcribens virtute di-
78 ctæ clauſulæ † poſthumos præteritos cenſeri
vocatos.& conſi.46.nume.26.poſt Card. So-
cin.& Alexan. dicit prædictam clauſulam eſ-
ſe tantæ efficaciæ vt ſi actus non poteſt vale-
re eo modo quo agitur, valeat ſaltem eo mo
do quo poteſt. Pulgoſ.conſil.43.nu.3. verſicu.
Rurſus conſiderandum, & conſi.79. nume.4.
verſic.tertiò comprobatur.quem refert & ſe-
quitur Curt.iun.conſi.72.nume.8. vbi expreſ-
sè dicit virtute dictæ clauſulæ veniẽtes ab in-
teſtato cenſeri vocatos, & proinde habendũ
eſſe ac ſi id quod erat exprimendum ad vali-
ditatem actus fuiſſet expreſſum. & conſil. 73.
nume.22. Nominatim dicẽs.quòd licet actus
79 † ſit expreſſus vno modo & eo modo non
poſsit effectum ſortiri,cenſeatur eo modo fa
ctus quo validè fieri potuiſſet & cõſi.179.col.
2.quem refert & ſequitur Bellon.conſ.53.nu.
17.Berro.conſi.4.nume.5.conſi.82.nume. 12.
vol.2.Port.conſi.36.nume.25.& ſequen.At ſi
in dicto teſtamento fuiſſent expreſsè vocati
& grauati venientes ab inteſtato,& per con-
ſequens poſthumi d.l. generaliter. §. ex teſta-
mento.ff.de fideicommiſſ. libert. indubiè ſu-
ſtineretur inſtitutio in vim fideicommiſſi;er-
80 go virtute dictæ clauſulæ † omni meliori
modo.&c. dicitur expreſsè inductum fideicõ
miſſum, Proinde grauatus poſthumus ſeu do
mina Delphina eius mater reſtituere hæredi
tatem Illuſtr. Dñæ Ludouicæ auiæ paternæ.
Nec vrget replicatio quam faciunt Domi
ni Aduocati Dominæ Delphinæ;videlicet
iſtam ſecũdam veriſimilitudinem de matre
non eſſe conſiderabilem , tamquam ſatis ſit
teſtamentum ex veriſimili mente teſtatoris
propter natiuitatem filij fuiſſe ruptum , Nec
debere cõſiderari quid poſtea ſecutũ fuerit.
Quia hæc procederent vbi res remanſiſſet
intra terminos teſtamenti , tunc enim rupto
teſtamento ex poſt non conualidatur, ſecus
verò quando in defectum teſtamenti eſt po-
ſita clauſula codicillaris, de qua ſupra , quo-
niam tunc conſiderauit in genere teſtator ca
ſum rupturæ teſtamenti natiuitate poſthumi,
& prouidit, vt ſupra probauimus. quibus ad-
do text.in l.fina.§.ſi quis vero.C. de Codicill.
81 vbi teſtator † inſtituit vnum ex Parentibus
ſuis in teſtamento, quod etiam voluit valere
in vim codicillorum, ſi contingat Parentem
inſtitutum nõ obtinere hæreditatẽ ex teſtõ,
poterit eam obtinere in vim fideicommiſ-
ſi virtute codicillorum, Et his maximè acce-
dit text.iuncta glo.in l.poſthumus.§.fina.ff.de
iniuſt.rupt.& irrit.fact.teſtament. faciunt quæ
ſcribit Pariſ.conſi.75.nu. 68. & ſequen.vol. 2.
Et eo magis ita reſpondiſſet teſtator ſi cogi-
taſſet vxorem ſuſcepturam, prout ſuſcepit ſo
bolem ex foreñſi, & penitus incognito , quem
igno-

ſignoramus an ſit vir.
Nec Dominæ Ludouicæ Solariæ nocet ꝙ
dicit ex aliquot teſtibus parte Dominæ Del-
phinæ examinatis probari Dominum Petrũ
teſtatorẽ nato præfato Gabriele poſthumo
dixiſſe ſe tenere prædictum teſtamentum nõ
ſubſiſtere propter ſubſecutum matrimoniũ,
& natiuitatem dicti Gabrielis, Quia multifa-
riè reſpondetur.
Primò ꝙ examen primum à D. Valqueria
prætenſo delegato ſeu commiſſario factum
eſt nullum, tum quo ad teſtes examinatos
82 † poſt quàm fuit allegatus cum iuramẽto ſu-
83 ſpectus, quo caſu † ab eo geſta iure ciuili non
tenent. vulg. l. apertiſſimi. C. de iudic. iuncta
glo. ibi. latè Alexan. conſi. 89. colum. 2. verſi.
quintò probatur. & ſequen. vol. 1. Cùm etiam
84 ſecundus quartus & 5. teſtes † iurauerint non
ad banchum iuris iuxta monitionis formam,
ſed in platea, quæ ampliſſima eſt, etiam ante
portam dicti banchi, quod intra dictam por-
tam ſitum eſt, & fieri poteſt ꝙ procurator
D. Ludouicæ intra dictam portam & ſecus
banchum ſtaret, & non viderit commiſſariũ
quando in plateà ante portam dicti bãchi iu-
ramenta dictis teſtibus detulit. quo fit vt mili
tet Doctrina Bartol. communiter recepta in
l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clam. Ex quo
85 text. elicitur ꝙ paria † ſunt clàm facere vel
palam, ſed tali modo vel tam ſero quòd ob-
uiaturus prohibere non poſſit. Et quartus te-
ſtis iurauit die. 6. Decembris, quæ erat dies fe-
ſtus Diui Nicolai feriata. Et ſi proſpiciatur
prædictum examen, videbitur quantum pro-
perè proceſſit dictus delegatus, & nullis peni
tus factis interrogatorijs. Ideo nimirum ſi
ſub die nona Ianuarij 1570. fuit lata ordina-
tio, qua ordinatum legitur teſtes examinatos
parte Dominæ Delphinæ debere repeti, ita ꝙ
ad longum deponerẽt abſq; relatione ad pri-
mam depoſitionem, quam tamen liceret pe-
tere eis legi. Et ſi dicatur prædictam nullitatẽ
eſſe ſublatam ex repetitione dictorum teſtiũ;
Ad hoc reſpondeo ꝙ Chriſtoforo Berſatori
non eſt credẽdum, quia noluit in repetitione
ad longum deponere iuxta ordinata, licet ſæ-
pius a Commiſſario eſſet monitus deponere,
ſed tantũ ſe referre voluit ad primam depoſi
tionem contra formam dictæ ordinationis.
ex quo argui põt ꝗta fides ſit ei adhibẽda. Et ſi
ei crederet reſpectu primæ depoſitionis fru-
ſtratoria fuiſſet ordinatio, qua declaratum
fuit teſtes eſſe repetendos, ita ꝙ non deberẽt
ſe referre: nec depoſitioni Berſatoris vltra p̃-
86 dicta credi debet, cùm ſit Victricus † Domi-
næ Delphinæ, & ſic in primo affinitatis gra-
du quo caſu non probat Alexand. conſi. 133.
87 nume. 8. vol. 1. & ſingularis † ratione loci &
temporis, qa deponit de dictis in domo pro-
88 pria, & etiam in verbis, † cùm alio modo de-
ponat quam per alios teſtes dicatur. ita quod
nulla fides eſt ei adhibenda. Nec pariter Ber-
nardo Canali deponenti de verbis dictis per
præfatum Petrum teſtatorem in quadam via
cũdo ad pratum Merleti, cùm in ſuo dicto ſit
ſingularis in loco & tempore, quo caſu vt di-
ctum eſt, non probat Alexan. conſil. 94. nu. 4.
vol. 6. Iaſ. in l. admonendi nu. 256. & ſequen.
verſicu. credo ex prædictis vbi nominatim di
cit, quòd in probanda alicuius confeſſione
89 † ſeu dicto teſtis ſingularis in loco & tempo-
re non recipitur nec probat, minuſque con-
iungitur. quod etiam voluit Felin. in c. licet ex
quadam nume. 2. in princ. & col. penul. verſic.
2. reſtringenda circa fin. de teſtib. Alex. conſi.
68. nume. 8. volum. 3. cum multis ſimilibus. Et
interrogatus de verbis formalibus eſt varius
90 † à verbis depoſitis in prima depoſitione,
quo caſu non probat teſtis. Alexan. cõſi. 111.
num. 8. volum. 3. Feli. in d. c. licet ex quadam.
colum. 4. circa medium. Item deponit ꝙ Pe-
trus ita loquebatur Burlandoſſi, & quod qñ
Petrus dicebat prædicta verba ipſi teſti, idem
teſtis erat annorum ſexdecim, & dicit ꝙ non
adhibebat mentem verbis prædicti Petri. Ge-
rardus verò de Ferratijs nõ fuit repetitus cul-
pa partis, quia non præſentatus a Domina
Delphina iuxta ordinata. Barbara vxor Ga-
ſpardi granæ in repetitione variat a prima
depoſitione, præſertim in verbis formalibus
91 de quibus fuit interrogata nec reddit † ratio-
nem ſcientiæ licet interrogata, vnde non pro
92 bat. eſtque ſingularis, & filia ſpuria † Domini
Antonij Berſatoris, proinde infamis, & ſic fi-
de non digna. c. teſtimonium vbi Felin. de te-
ſtib. Antonio Freſiæ non eſt credendum pro-
93 pter eius nimis affectionatã † depoſitionẽ,
de qua apparet in repetitione in principio in
illis verbis, *Che la Signora Ludouica zapitulata in
queſta cauſa hà gran torto, & che la può allongare, ma
non ſcampare.* eſt ſingularis ratione temporis
94 & loci, patruelis † & creditor Dominæ Del-
phinæ, vt ipſe atteſtatur, & conſequenter non
probat iuribus vulgar.
Cùm igitur prædicti teſtes ſint ſingulares
ratione temporis, & loci, & verborum non
probant, etiam ſi eſſent mille, Tantum enim
95 mille † valent quantum vnus; Alexan. conſi.
13. nume. 20. volum. 1. latè conſil. 21. nume. 2.
volum. 4. cum infinitis ſimilibus. Et quòd nõ
ſufficiant teſtes ſingulares probatur argu. tex.
in l. ſancimus, verſic. ſin autem, teſtator tantũ
modo dixerit. C. de teſtam. vbi cauet ad pro-
bandam contrariam teſtatoris voluntatem
96 † tres teſtes idoneos & cõteſtes requiri. Ergo
multo minus duo ſingulares, & non integri
non ſufficiunt.
Secundò reſpondetur dato & non conceſ-
ſo, quòd teſtibus D. Delphinæ eſſet credendũ
quoad prædicta per eos teſtificata, attamen
eorum dicta non concludenter probarẽt vo-
luntatem teſtatoris fuiſſe, ꝙ dicta clauſula co
dicillaris nihil operaretur, ſed cum teſtamen-
to prædicto natiuitate dicti filij poſthumi eſ-
ſet rupta argu. notat in §. eo autem ſolo. iun-
cta glo. in verbo voluerit. Inſtit. quib. mod. te
ſtamen. infirment. vbi glo. expreſſè dicit, ꝙ ſi
97 teſtator † dixit ſimilia verba. Nolo teſtamen
tum quod feci valere, non propterea infirma
tur teſtamentum. Cui accedit text. in l. mili-
tis

tis codicillis.ff.de milit. teſtamen. & in l. ſan-
cimus. verſic. ſinautem teſtaror tantummo-
do dixerit. C.de teſtament.& in l. diuus.§. cæ-
terum.ff.de milit. teſtamen.repetit.in §. cæte-
rum.inſtitut.eod.ritu. & vbique gloſſ. & ratio
cur ita dictis legibus caueat ea adducit, quia
ſi ſimilibus verbis ſtaretur, facilè poſt mortẽ
alicuius inuenirent qui ſimilia dicerent, quo-
98 rum dictis hominum voluntates † ſubuerte-
rentur, quod eſſe non debet. argumen. l. 1. C.
de ſacroſanct. eccleſ. Et hæc comprobantur
argum. l. literæ, verſic. vel animi affectus. ff. de
99 iure codicil. vbi literæ † quibus animi affe-
ctus exprimitur vim codicillorum non obti-
nent, Ergo ſicur non obtinent vim codicillo-
rum, ita nõ poſſunt operari codicillorum de-
100 ſtructionẽ: Cùm eadem ſolemnitas † requi-
ratur in deſtructione codicillorum & teſta-
mentorum, quæ requiritur in conſtructione,
vt in ſimilibus terminis reſpondet Natt. in re-
petitione l. hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto
nume. 220. C. de teſtamen. poſt Barto. in l. fi-
deicommiſſum C. de fideicommiſſ. facit re-
gula de qua in authen. econtra. C. de repud. cũ
ſimilibus citatis in Deciſ. Senat. Pedemont.
53. nume. 10. & ſequen. faciũt ad hæc quæ ſcri
bit Barto. in l. fina. ff. de teſtament. & in l. 1. §. ſi
quis. ff. de verbo. obligatio. nume. 3. vbi dicit
101 ꝙ ſi quis ab aliqu ibus interrogatus † aliqua
verba iactantia dixit præſentibus teſtibus ad
id non vocatis, illa verba non inducũt diſpo-
ſitionem argumen. l. fina. ff. de teſtament. &
ibi Iaſ. his accedit tex. in l. obligationum ſub-
ſtantia. in fin. ff. de actio. & obligatio.

Prætereà vt ſupra probauimus, commu-
nis eſt opinio de qua atteſtãtur pluſquam. 22.
102 Doctores, quòd ſi teſtator † ſuperuixit nato
poſthumo, & potuit mutare & non mutauit
teſtamentum, quod tunc clauſula codicilla-
ris concepta per verba futuri temporis, ope-
103 ratur fideicommiſſum, mutatio † autem te
104 ſtamẽti eſt facti, facta † verò factis non ver-
bis præſertim ſimplicibus tolluntur, er-
go &c.

Nec fundamentum aliquod validum fieri
poteſt in dictis Doctorum ex aduerſo citato-
rum. & primò glo. in d. authen. ex cauſa. C. de
liber. præterit. Quia multis modis reſpon-
detur.

Primò quòd glo. prædicta in finalibus ver-
bis dicit contrarium eius pro quo allegatur,
teſte Curt. Iunio. ibi. nume. 68. in fin. poſt Bal.
per eum allegatum.

Secundò quòd glo. prædicta non loquitur
quando clauſula codicillaris erat concepta
per verba futuri temporis, ſed per verba præ-
ſentis temporis tantum, vt in verſicu. ſed po-
ne. ita expreſſè eam declarat Spec. in d. §. cõ-
pendioſè, nume. 18. vbi dicit ſecus eſſe ſi di-
ctum ſit, valet vel valebit. in caſu autem no-
ſtro clauſula codicillaris eſt concepta per ver
ba præſentis & futuri temporis, ergo non no-
cet gloſſ. prædicta propter diuerſitatis ra-
tionem.

Tertiò reſpondetur gl. illam eſſe commu-
niter reprobatam tam per antiquos, quàm
per modernos, teſte Barto. in l. 1. quæſt. 5. ff. de
iure codicil. Bald. conſi. 170. num. 7. vol. 5. Iaſ.
latè in d. authen. ex cauſa. nume. 33. vbi dicit
hoc non habere dubium. & ſequuntur com-
muniter modern. ibi latè Socin. Iun. conſil.
107. nu. 24. vol. 1.

Citantur Gulliel. de Cun. in l. fina. C. de Co
dicil. & Cyn. in l. ex cauſa ff. de teſtamen. tam-
quam ſequentes prædictam glo. quos non ha
beo, ideò nõ credo eos ita loqui, & quatenus
ita loquerentur tolluntur ex reſponſionibus
contra prædictam gl. adductis. quinimo Cin.
tenuit contrarium in d. authen. ex cauſa cir-
ca fin. in illis verbis, niſi ponerentur verba
reſpicientia futurum tempus, valet vel vale-
bit, &c.

Adducitur etiam Albet. Galeo. quem non
vidi niſi relatum in additionibus Io. Andr. ad
Specul. in allegato. §. compendioſè. nume. 23.
verſicu. pone quidam. quo loci non video ꝙ
aliquid pro opinione negatiua cõcludat. Po-
teſtque loqui & intelligi quando clauſula co-
dicillaris eſt concepta ſolum per verba præ-
ſentis temporis, ſeu quando teſtator non ſu-
peruixit diu nato poſthumo.

Allegatur itidem Specul. in d. verſic. pone
quidam. qui ſanè intellectus non probat id ad
quod adducitur, quia non loquitur quando
clauſula codicillaris fuit concepta per verba,
valet vel valebit, ſi ad proximè præcedentia
105 referatur, prout referri † debet, præſertim
ne videatur incontinenti voluiſſe ſe corrige-
re ab illis, quæ affirmauit nume. 18. verſicul.
Item vide.

Prætereà in d. verſicu. pone quidam. loqui-
tur expreſſè quando poſthumus natus eſt poſt
mortem Patris, quo caſu non militãt ea quæ
in caſu noſtro vrgent, videlicet quòd teſtator
ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, &
non mutauit. Item quærit Specul. nunquid vi
uente poſthumo poſt mortem patris teſtato-
ris legata peti poſſint. Nos autem ſumus in
caſu quo mortuus eſt poſthumus, inter quos
caſus magna eſt differentia, vt infra dicetur.

Citatur ſimiliter Ioan. Andr. referens Al-
bert. Galleo. cui reſpondetur vt ſupra ad Alb.
Galeo.

Ad Bart. in d. l. 1. in 6. quæſt. ff. de iure codi-
cillo. & in conſilijs ex aduerſo citatis tribus
modis reſpondetur.

Primò Bart. non loqui quando teſtator
poſt natiuitatẽ poſthumi ſuperuixit potuit-
que mutare teſtamentum, & non mutauit.
106 Secundò Bart. † fuiſſe ſibi contrarium in
d. l. qui filiabus. nume. 6. ff. de leg. 1. & in d. au-
then. ex cauſa. num. 24. vbi ſequitur Din. loco
proximè citato.

Citant Bald. in l. ſi totas. C. de inoff. donat.
& conſi. 387. quædam Domina vol. 1.

Cui reſpondetur prout fuit reſponſum ad
Bart. præſertim quòd eſt ſibi contrarius in d.
l. 1. ff. de iure codicil. & alijs in prioribus alle-
gationibus citatis. Ideo nimirum ſi in d. con-
ſil. 387. parum ſibi cõſtat, ſuadeatque cauſam
eſſe

eſſe concordandam. Et licet ibi dicat magnã
107 eſſe auctoritatem † gloſatoris tamen con-
ſil. 170. nume. 7. volum. 5. dicit gl. in d. authen.
ex cauſa communiter reprobari. Cumulant
quendam Tindarum pronepotem Barto. re-
ferentem Gaſpar. Galder. approbaſſe conſil.
Bart. Item quendam Andream craſſum Piſa-
num quos ſimpliciter refert Soc. d. conſil. 93.
Nec vidi illum Tindarum ſubſcriptum conſi
lijs Bart. quo verò ad Gaſpar. Calder. non re-
perui illum dicentem, prout exaduerſo ci-
tatur.

Connumerant Angel. in l. qui iure. ff. de te-
ſtam. milit. & conſi. 108. colum. 2. verſi. venio
ad ſecundum, Cui duobus modis reſponde-
tur. Primò ꝙ loquitur quando clauſula codi-
cillaris erat tantum concepta per verba præ-
ſentis temporis, vt videre eſt in d. cõſi. in ver-
ſic. ergo deficit illa cõditio ſi non valet. Cùm
hoc caſu non dicatur cogitaſſe de omni ſpe-
cie rupturæ teſtamenti natiuitate poſthumi,
quia ſtatim valet teſtamentum, ſecus verò te
net Angel. ſi clauſula prædicta reſpiciat tem-
pus futurum, vt in caſu noſtro, Cùm tunc ſal-
tem in genere cogitauerit de ruptura teſta-
menti natiuitate poſthumi. Ita expreſsè tenet
idem Angel. conſi. 99. colum. 1. verſicu. ſi au-
tem eſſet illa clauſula, ſi non valetet vel non
valebit, quo caſu dicit iſtam opinionem eſſe
veriorem, & ſecundum eam ita fuiſſe iudica-
tum de conſilio quaſi omnium Doctorum
ciuium & Forẽſium Peruſij commorãtium.
Idem expreſsè dicit Ang. in d. authen. ex cau-
ſa colum. fina. verſieu. diligenter tamen atten
de vſque in finem, vbi nominatim dicit per
108 hanc clauſulam codicillarem † induci repe
titionem legatorum & fideicommiſſorum a
venientibus ab inteſtato.

Secundo reſpondetur ꝙ idem Ang. etiam
vbi dicta clauſula eſſet ſolum concepta per
verba præſentis temporis, tenuit operari fi-
deicommiſſum in poſthumo ignoranter præ
terito, conſil. 51. nu. 4. verſi. tandem aliàs con
ſultus tenui.

Additur conſilium Collegij Peruſini rela-
tum ab Angel. in d. l. qui iure. Cui conſilio nõ
poſſum reſpondere, quia non vidi, & fieri po
teſt illud loqui quando clauſula codicillaris
eſſet concepta per verba præſentis temporis
tantùm, prout loquitur Angel. quo caſu non
aduerſaretur caſui noſtro. Præterea nõ eſt cu-
randum de dicto conſilio Collegij Peruſini,
poſtquàm idem Angel. d. conſi. 99. dicit quòd
in caſu quo agebatur de clauſula codicillari
habente verba reſpicientia futurum tempus,
fuit de conſilio quaſi omnium Doctorum tã
ciuium quàm forenſium Peruſij commoran-
tium iudicatum contrarium.

Pro hac opinione negatiua allegãt etiam
Paul. de Caſtr. conſi. 88. præclarus & egregius.
& conſi. 68. Bert. de Peruſ. quæ conſilia credo
Dominos Aduocatos in fonte non vidiſſe.
Quia ſi ea legiſſent non citaſſent cùm apertè
faciant in contrarium. Nam d. conſ. 58. quod
habeo ſub nume. 15. vol. 2. & in caſus poſitio-
ne incipit præclarus & egregius. aliàs incipit
incipiendo a ſecundo quæſito, multis iuribus
& rationibus concludit clauſulam codicilla-
rem per verba futuri temporis operari fidei-
commiſſum, etiã poſthumo ignoranter præ-
terito, dicens hoc præſertim procedere quan
do teſtator ſuperuixit poſt natiuitatem poſt-
humi, & potuit mutare, & non mutauit teſta-
mentum. & conſilium illud Paul. de Caſt. pro
opinione affirmatiua allegauit Socin. conſil.
93. nume. 6. circa finẽ volum. 4. Aliud verò
conſi. Paul. de Caſtr. 56. Bartol. de Peruſio.
quod ego habeo in primo volum. nume. 20.
incipiens clarum eſt teſtamentũ, in fine con-
cludit quòd quando teſtator diu ſuperuixit,
potuitque mutare teſtamentum, & non mu-
tauit, tunc dicta clauſula operatur fideicom-
miſſum.

Pro hac opinione etiam adducitur Soci. in
d. conſil. 93. qui multa allegat, quæ tamen in
contrarium loquuntur, vt legere fas eſt nu. 9.
dum citat Bald. in authen. ex cauſa in 7. quæſt.
Paul. de Caſt. in conſi. prædicto incipien. Bar-
tol. de Peruſio & maior pars dictorum quos
adducit loquuntur in clauſula codicillari cõ-
cepta per verba præſentis temporis dũtaxat,
nec loquuntur quãdo teſtator ſuperuixit poſt
natum poſthumum, potuitque mutare teſta-
mentum, & non mutauit. & in penul. col. di-
cit quòd non auderet eligere aliquam par-
tẽ, niſi eſſet fretus auctoritate Aretin. ſui præ-
ceptoris.

Aggregatur Socin. Iun. conſil. 153. volum.
2. ſed contrarium tenuit conſi. 3. num. 27. vol.
4. vbi dicit communẽ eſſe pro parte affirma-
tiua, & conſi. 29. nu. 15. vol. 3. Ideò de eo curã-
dum non eſt.

Addunt etiam Alexan. conſi. 41. vol. 1. qui
ſi in fine cõſilij † videatur nõ firmat dictã opi
nionem, Ideò dicit ſe in ea nõ vim facere &
propterea non meretur allegari pro opinio-
ne negatiua. Nec dici poteſt contrarius, Cùm
in d. authen. ex cauſa. & conſi. 123. nu. 8. vol. 1.
& alijs pluribus conſilijs aliàs allegatis con-
ſtanter teneat opinionem affirmatiuam eſſe
magis communem. Ideò illi adhærendum
eſt, cùm ab omnibus dicatur Pater veri-
tatis.

In conſil. verò Barbat. nume. 60. volum. 2.
fieri non debet fundamentum quia contra-
rium tenuit in additio. ad Barto. in d. l. 1. quæ-
ſtio. 6. ff. de iure codicillo. & clarius in addi-
tio. ad Barto. in l. fina. colum. penult. C. de co-
dicil. vbi dicit ꝙ Bononiæ conſuluit dictam
clauſulam operari fideicommiſſum, & quod
exiſtens Ferrariæ omnes Doctores Ferrariæ
& Padue ſe ſubſcripſerunt eius conſilio, &
etiam contrarium expreſsè tenuit ipſe Barb.
conſil. 6. colum. penult. & fini vol. 3. vbi reſpõ
det ad Barbat. in d. l. 1. quæſtio. 6. ff. de iure co-
dicillo.

Citatur pariter pro hac opinione negatiua
Bertran. conſi. 170. volum. 1. & 71. volum. 7.
Super quibus nihil validi ſuperedificari po
teſt. Tum quia idem Bertran. contrarium ex

pr eſsè

preſsè tenuit conſi.130.nume.1.volum.1. vbi
dicit magis communem opinionem eſſe ꝙ
clauſula codicillaris operetur fideicommiſ-
ſum, quam opinionem affirmatiuã receptio-
rem dicit conſi.150.nume.4.in 2.parte.3. vol.
concludens opinionem affirmatiuam præſer
tim procedere, ſi teſtator ſuperuixit, potuitq;
mutare teſtamentum, & non mutauit. proin-
de non eſſe ab hac opinione in iudicando re-
cedendum, & conſi.10.in prin. in 2. parte pri-
mi vol. expreſsè dicit non eſſe dubium quin
opinio affirmatiua ſit magis communis, &
dum dicit opinionem negatiuam poſſe pro-
cedere quando teſtator eſt iuris ignarus, re-
ſpondetur id iure non probari, & erubeſcen-
109 tia † eſt ſine lege loqui. §. conſideremus. au-
then.de trien. & remiſſ. Cum quilibet præſer-
110 tim vir † Nobilis & gnarus, prout erat teſta-
tor noſter præſumatur leges, & iura non igno
rare. l.leges ſacratiſſimæ, C. de legib. l. conſti-
tutiones. & l.fina. C.de iur. & fact. ignorant. l.
regula. ff. eod. titu.

Cõſil. vero Signor. ex aduerſo adducto tri-
bus modis reſpondetur.

Primò ꝙ multa iura allegat quæ nõ loquũ-
tur quando clauſula eſt concepta per verba
futuri temporis, præſertim num. 4. dum citat
glo. in authen. ex cauſa. ſed & nonnullos pro
eius opinione adducit, qui contrarium ſen-
tiunt, vt Specul. in d. §. compendiosè verſicu.
Item, vide. qui verſi. eſt, nu. 18.

Secundo reſpondetur Signor. nõ loqui vbi
teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamẽ-
tum, & non mutauit.

Tertio reſpondetur Signor. pro Nepote ex
filia conſuluiſſe, quia ipſe nepos præteritus
agebat, eiusque aduerſarij erant hæredes hæ-
redis inſtituti, & per conſequẽs quo ad ipſum
teſtatorem de cuius hæreditate agebatur, pe-
nitus extranei, Imo expreſſe dicit Signor. col.
fina. verſicu. Item ſciat D. Conſultor. quòd ſi
tempore quo conſuluit viueret Albertus Ne
pos ex fratre, hæres inſtitutus nunquam ſcri-
pſiſſet nec pro vna nec pro altera parte. Et ſi
conſiderentur rationes per eum adductæ in
d.colum.fina. faciunt in caſu noſtro pro ma-
tre teſtatoris inſtituta, quæ eſt in primò gradu
aſcendentium, & cõtra ipſam D. Delphinam
penitus extraneam quo ad ipſum teſtatorem
reſpectu ſucceſſionis. C. vnd. vir & vxor. Præ-
tereà fuit ſibi contrarius Signor. in conſil. alle
gato per Bal. & Imol. in l. filio præterito. ff. de
liber. & poſthum. quo caſu vna cum collegio
Mediolanenſi dicitur tenuiſſe clauſulam co-
dicillarẽ operari in præteritione poſthumi.

Nec eſt vis facienda in dicto Curt. Iun. in
auth. ex cauſa. nu. 70. quia reſpondetur duo-
bus modis.

Primo ꝙ idẽ Curt. ibi. nu. 72. diſputãdo de li
mitatione loquẽte de ſuperuiuẽtia teſtatoris
poſt natiuitatem poſthumi, & non mutantis
teſtamentum, dicit ſibi magis placere opinio
nem, quòd tunc clauſula codicillaris operé-
tur fideicommiſſum. & idem Curt. Iun. con-
trarium tenuit conſi. 150. nume. 12. & ſequen.
vbi dicit quòd communis eſt cõcluſio quòd
quando teſtator ſuperuixit, & potuit mutare
teſtamentum, & non mutauit, quòd tũc clau-
ſula codicillaris operatur fideicommiſſum
in teſtamẽto rupto agnatione poſthumi igno
ranter præteriti.

Subiungitur conſil. Zabar. vigeſimum, Cui
reſpondetur illud loqui quando nato poſthu
mo teſtator morbo præuẽtus nõ potuit mu-
tare teſtamentum, vt in ſpecie facti ibi propo
ſita apparet, verſic. deinde præuentus teſtator
morbo, &c. Ergo ſi non fuiſſet morbo præ-
uentus, & potuiſſet mutare teſtamentum, &
non mutaſſet contrariũ forſan tenuiſſet. Præ-
terea non reſpondet ad ſupra adducta in con
trarium, & cõtra eum eſt communis opinio.

Similiter citatur conſilium Io. Baptiſtæ a
Sancto Seuerino, cui non reſpondeo, quia il-
lud non vidi, poſſunt tamen reſponſiones ad
conſilium Aretini datæ accõmodari. Iaſ. autẽ
in d. authen. ex cauſa. malè allegatur pro opi-
nione negatiua, tum quia apertè fateatur ma
gis communem opinionem eſſe contra Bar-
tol. in d. l. 1. 6. quæſt. ff. de iure codicillo. vt ibi
atteſtatur. num. 24. verſicu. ſed breuiter dico.
quod etiam firmat idem Iaſ. in l. qui filiabus,
nume. 33. ff. de leg. 1. Tum etiam quia Iaſ. ibi.
nume. 25. in princip. & in fine in d. authen. ex
cauſa. Limitat dictam opinionem Barto. non
procedere quando teſtator ſuperuixit, & po-
tuit mutare teſtamentum, & non mutauit.

Quo verò ad prætenſam ſententiam duo-
rum Senatorum a Iaſ. citatorum parũ curan-
dũ eſt de ea, præſertim cùm iudicauerint con
tra communem ſententiam.

Nec curandum eſt de Igneo in d. authen.
ex cauſa. attentis reſponſionibus datis ad con
ſil. Aretin. & contra Igneum eſt communis
opinio, vt ipſe atteſtatur nu. 255. in fine.

Minusq; aduerſatur dictum Ripæ in repe-
titione d. l. ſi vnquam. quæſt. 21.

Quia limitat opinionem Bart. in d. quæſt.
6. non procedere quando teſtator ſuperuixit
nato poſthumo, potuitque mutare teſtamen
tum & non mutauit. quam limitationem ma
gis affirmat conſi. 128. & ſequen. vbi dicit iſtã
eſſe communem concluſionem. ideò retor-
quetur argumentum.

Vitalino autem loco ex aduerſo citato re-
ſpondetur tribus modis.

Primò quòd non loquatur quando clauſu-
la codicillaris eſt concepta per verba futuri
temporis.

Secundo illũ loqui quando teſtator ſuper-
uixit, potuitque mutare teſtamentum & non
mutauit.

Tertiò quòd fundat ſe in conſil. Bart. quod
communiter reprobatur.

Non obſtat Ruin. quia eſt ſibi contrarius.

Nec vrgere debet auctoritas Cagnoli in d.
auth. ex cauſa.

Quia ipſe ibi nume. 146. dicit Doctores cõ
muniter tenere limitationem prædictam, ꝙ ſi
teſtator ſuperuixit, & non mutauit teſtamen-
tũ, tũc clauſula prædicta operatur fideicom-
miſſum

miſsi poſthumo ignorāter præterito, & nu.
149. verſi. retenia tamen, dicit difficile eſſe
obtinere in practica contradictam limitatio
nem, cùm Doctores illam cōiter ſequantur.
Nec etiā mouere debent ſcripta à Dño Iulio
Claro quia cōis opinio eſt, in contrarium.

Accedat quòd omnes Doctores qui opi-
nionem negatiuam tenuerūt loquuntur quā-
do poſthumus ipſe, & ſic deſcendens à teſta-
tore præteritus agit contra inſtitutum in teſta
mento, ſiue eiuſdem ſit gradus, ſiue vlterioris
reſpectu teſtatoris. Nos autem ſumus in caſu,
in quo poſthumus extraneus hæres quo ad ip-
ſum teſtatorem agit contra Matrem teſtato-
ris ab eo inſtitutam, inter quos caſus multū
intereſt, vt per ſignor. d. conſi. 171. & Iaſ.
conſi. 4. in princip. nume. 1. vol. 1

Nec aduerſus hanc opinionem mouere
debet aſſerta ratio, qua aliqui ſe eſſe clemen-
111 tiores, & prudentiores lege † demonſtrare
conantes, contra text. in l. proſpexit ff. qui,
& à quib. & in §. oportet Authen. de iudicib.
112 & ſecundum eorum conſcientiam, † non
iuxta leges iudicaturos, aduerſus tex. in §. om-
nis autem iudex: in authen. de iudicib. & in l.
illicitas. §. veritas ff. de offic. Præſid. ducun-
tur, videlicet abſurdum videri quòd propter
clauſulam filius poſthumus præteritus ſtatim
cogatur reſtituere hæreditatem hæredi ſcri-
pto in teſtamento, quia ſi vera, & vrgens eſ-
ſet dicta ratio vtique pariter locum haberet
in codicillis ab inteſtato factis; Quoniā etiā
poſſet dici videri abſurdum, quod propter
dictos codicillos ab inteſtato factos poſthu-
mus ſtatim cogeretur reſtituere hæreditatē
nominato in dictis codicillis, & ſic codicilli
rumperentur natiuitate poſthumi ignoran-
ter præteriti, quòd tamen eſt falſum d. leg. ſi
quis cùm nullum, & l. ab inteſtato ff. de iur.
condicillo. cum alijs ſupra allegatis; Cùm igi
tur tā per codicillos ab inteſtato factos quam
per dictam clauſulam conſeantur venientes
ab inteſtato, quorum appellatione venit poſt
humus, rogati reſtituere hæreditatem nomi-
natis in teſtamento ſeu codicillis, vt ſupra la-
tiſſimè probauimus, & ſic ſaltem in genere, &
implicitè vocati, & grauati dicantur, non poſ
ſunt dici omnino pteriti, nec eis fit iniuria, cū
113 habeant ſuam legitimam, † multo magis ſi
legitimæ iuncta ſit trebelianica. Alioquin
ſimiliter dici poſſet clauſulam codicillarem
nihil operari poſthumo ſcienter præterito,
cùm eo caſu teneretur ſtatim reſtituere, & per
conſequens ſecumdum prædictos etiam eis
fieret iniuria, quod tamen eſt falſum ſecun-
dum Bart. & communiter Doctores in d. l. 1.
ff. de iure codicillo. & locis ſupra citatis.

Concludo igitur in caſu noſtro prædictam
clauſulam codicillarem operari fidei comiſ-
ſum, haneque fuiſſe, & eſſe veriorem, & cre-
briorem Doctorum ſententiam. Proinde be-
nè fuiſſe per Illuſt. Iudices in cauſa appellatio
tionis in fauorem Dominæ Ludouicæ origi-
naliter conuentæ iudicatum excepto forſan
in ea parte qua Trebelianicam Delphinæ Ma-
114 tri adiudicarunt, Cui † tantum legitima ſe-
cundum magis receptam ſententia debetur,
& malè ad vos appellatum ſeu ſuplicatum
ſaluo, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Clauſula quòd ius, & iuſtitia ſuper propoſitis in libello omni meliori modo miniſtretur, &c. intentando, &c. operatur cenſeri intentatum omne remedium agenti competens, quòd tamen ex narratis elici poteſt*

2 *Decretis Sabaudiæ antiquis moderniſuè in cauſis eſſe procedendum ſummariè, ſimpliciter, & ſola facti veritate inſpecta mandatur.*

3 *Clauſula, quòd miniſtretur ius, & iuſtitia ſuper propoſitis omni meliori modo, &c. operatur à feudatario cenſeri intentatū remediū. §. Titius, ſi de feudo fuer. controuerſ. int. Domin. & agnat. ſeu actio ex conſuetudine feudorum, vel rei vendicatio, aut alia quæuis ex narratis, & actis reſultans.*

4 *Feudum eſſe antiquum auitum, & paternum ex inueſtituris, & recognitionibus ipſius feudi, ac ex poſſeſſione anteceſſorum probari poteſt.*

5 *Cedulas, preces, aut inſtrumenta producens niſi illa animo impugnādi exhibeat, cōtenta in eis fateri vera eſſe, & comprobare cenſetur.*

6 *Tranſuerſales agnati in feudo nouo regulariter non ſuccedunt.*

7 *Laudemium pro bonis allodialibus non ſoluitur, ſed pro feudalibus aut emphiteoticis.*

8 *Confeſſionibus multiplicatis partis aduerſæ in iuditio emiſſis, nulla probatio melior eſſe poteſt.*

9 *Probatio nulla maior eſt confeſſionibus partis aduerſæ in iudicio emiſſis præcipuè iuratis.*

10 *Bona quæ non apparent regiſtrata, & pro eis onera ſoluta feudalia non allodialia præſumuntur*

11 *Bona feudalia in dubio de feudo antiquo, Auito, & paterno eſſe præſumuntur.*

12 *Feudalia bona eſſe ſi probatum fuit, præſumptio iuris quòd antiqua ſint, & non à patre feudatarij, ſed ab eo qui pater agnationis fuit habita dicuntur.*

13 *Abſolutio à iuramento obreptitia, eo quòd non ſit expreſſum quod exprimendum erat, nullius momenti eſt.*

14 *Abſolutio à iuramento ad effectum agendi non tollit probationem reſultantem ex confeſſionibus, in quibus iuris præſumptio militat.*

15 *Alienatio bonorum feudalium antiquorum per patrē facta in præiudicium filij non tenet.*

16 *Hæres ob confectionem inuentarij ſolemnis facto defuncti contrauenire poteſt.*

17 *Inuentarij ſolemnis confectio hæredi omnes ius ſuū, etiam in bonis feudalibus conſeruat.*

18 *Feudum hæreditarium dicitur mixtum, & feudum non ſimplex ſed ſecundum quid.*

19 *Feudum receptum pro ſe, & hæredibus, feudum mixtum dicitur,*

20 *Conſenſus, & renuntiatio metu facta, & præſtitus reſpectiuè non valent.*

21 *Reuerentia paterna ſine minis, vel ſæuitia patris ſufficit ad præſumi faciendū iuſtum metū in filio vt conſenſus renuntiantis, & contractus reſcinditur.*

22 *Renuntiatio facta per filium patri data enormi læſione reuocari debet, non obſtante iuramento præſtito,*

etiam non probatis minis, vel verberibus.

23 Ius in ſpe conſiſtens radicatum in inueſtituris antiquis, vel alia cauſa de præterito, cõſiderabile, & probabile dicitur.

24 Ius in ſpe ex contractu quæſitum tolli non poteſt.

25 Preces patris ad filium quoad reſciſsionem contractus, metui æquiparantur.

26 Decretum officialis præcipitanter, & cauſa non cognita interpoſitum nihil valet.

27 Debita ex quibus ad alienationem bonorum non obſtante prohibitione legis, ſtatuti, vel Decreti deuenitur, aliter quàm per partium aſſertionem probari debent.

28 Neceſſitas ex qua ad alienationem bonorum non obſtante prohibitione legis, ſtatuti, aut Decreti deuenitur, verè probari debet, non fingi; & ſic cauſæ cognitionem præcedere neceſſe eſt.

29 Partium aſſertioni non ſtatur quando aliquid ſine aliqua cauſa fieri aut expediri non poteſt, ſed alio modo probari debent, quæ à partibus aſſeruntur.

30 Partium aſſertiones vbi faciunt contractum, vel negocium eſſe licitum, quòd aliàs à iure improbatum eſſet, nihil valent huiuſmodi verborum cautiones, imo ex his iuris circumuentio arguitur.

31 Aſſertioni alicuius etiam per inſtrumentum ſtandùm non eſt, quando aſſerens actum liberè expedira non poteſt, quia tunc aſſertio in fraudem legis facta præſumitur.

32 Aſſertioni partium ſi ſtaretur debita fingi poſſent contra l. cum hi. S. ſi cum lis. ff. de tranſactio.

33 Eccleſiæ bona ex ſimplici partium aſſertione debitorum alienari non poſſunt, ſed verè debita probari debent.

34 Aeris alieni narratio pro alienatione bonorum obtinenda non ſufficit, ſed aliter probari debet.

35 Falſitas in aliquibus ex narratis ſubreptionem reſcripti, & licentiæ alienandi inducit.

36 Creditor licet vendat pignus tanquàm creditor, adhuc tenetur edocere ſe eſſe creditorem, & ſi non edocuerit perinde habetur ac ſi non eſſet creditor.

37 Iura vbi aliquid alleg2anti concedunt intelliguntur non de ſimplici allegatione, ſed de probatione ſimul.

38 Alienatio feudi regulariter prohibita eſt, niſi ex cauſis in Decretis, expreſſis, & præcipuè Philiberti Sabaudiæ Ducis, & Blanchæ Duciſſæ.

39 Acquirens rem prohibitam alienari, neceſſitatem alienandi fuiſſe probare debet.

40 Notarij, & partium aſſertioni non ſtatur, quando de præiudicio tertij agitur.

41 Alienanti rem prohibitam alienari ob æs alienum, vel in caſum aliàs permiſſum credendum non eſt, niſi de neceſſitate, & ære alieno verè appareat.

42 Alienationis iuſtæ cauſæ pro re aliàs alienari prohibita verè probari debent, aliàs non tenet iudicis decretum ſuper alienatione interpoſitum.

43 Bona feudalia pro reſtitutione dotium ex Decreto Blancæ Sabaudiæ Ducíſſæ alienari poſſunt, dotes tamen verè ſolutas fuiſſe conſtare debet.

44 Mariti confeſſio veram dotis numerationem non probat.

45 Confeſſio ſola mariti etiam iurata veram dotis numerationem non probat, & aliàs vbi actus verus requiritur ſola confeſſio nihil proficit.

46 Vxor agens hipothecaria per tertium creditorem excludi poteſt, ſi virtute confeſſionis dotis à marito etiam ante matrimonium facta agat, & aliter de vera dotis numeratione non appareat.

47 Authen, res quæ. C. commun. de leg. diſpoſitio, in dote confeſſata locum non habet, niſi de vera dotis numeratione, & ſolutione appareat.

48 Dotis confeſſio per maritum facta fraudis præſumptionem excludit, ſi ante matrimonium facta ſit, vel ex interuallo ſpei numerationis renuntiatum ſit, aut lapſa ſint tempora opponen. exceptionem non numeratæ pecuniæ, vel ante confeſſionem promiſſio præceſſerit.

49 Abſurda omnino vitanda ſunt.

50 Cauſa debitorum voluntariè contractorum non debet eſſe fauorabilior cauſa cauſata pro reſtitutione dotium omnino neceſſaria.

51 Vaſſali confeſſio quòd ære alieno onuſtus ſit, vel quod receperit pretium feudi venditi nihil valet, niſi pretium verè ſolutum, & debita verè contracta probentur.

52 Patri omnia bona vendenti, & pretium recepiſſe confitenti in præiudicium, legitimæ filiorum non creditur, ſed aliter pretium verè receptum, & ſolutum fuiſſe conſtare debet.

53 Feuda ex Decreto Ducali Sabaudiæ pro ſolutione debitorum, ex neceſſitate tamen per Vaſſallum contractorum, alienari poſſunt, ſecus verò ſi debita voluntaria ſint.

54 Decretum iudicis interpoſitum ex aliquibus cauſſis iuſtis, & ex aliquibus iniuſtis in totum corruit.

55 Metus reuerentialis filij erga patrem ob conſenſum in contractu alienationis bonorum præſtitum, ob præſentiam agnatorum purgatus non dicitur, quia potentior eſt præſũptio metus quàm purgationis.

56 Filius iure Diuino patrem revereri tenetur.

57 Filius iure naturali patrem reuereri tenetur.

58 Filius iuris ciuilis diſpoſitione inſpecta in patris poteſtate eſſe dicitur.

59 Præſumptio iure Diuino, naturali, & ciuili munita, contraria præſumptione à iure tantum ciuili introducta non tollitur, ſed probationes apertiſſimæ exiguntur.

60 Præſentia cum intelligentia eſſe intelligitur.

61 Agnati quando in actu in quo interueniunt intereſſe, & vtilitatem habent, eorum præſentia ad præiudicium minoris, vel alij alienare prohibiti, nihil operatur.

62 Agentium actus vltra eorum intentionem non operantur.

63 Dictio, expreſsè, in materia correctoria iuris cõmunis propriè, & ſtrictè, & ſic de expreſſis in indiuiduo, vel ſaltem ſpecialiter, non autem in genera intelligi debet.

64 Conſenſus limitatus limitatum effectum producere debet.

65 Interpretatio illa capi debet quæ verìſimilis eſt, vt quanto magis fieri poſſit à iuris communis diſpoſitione recedatur.

66 Verba in reſcripto concesſionis licentiæ alienandi bona feudalia vid. vt ſatisfiat creditoribus appoſita, de neceſſarijs non voluntarijs debitis intelligi debent.

67 Clauſula reſcripti, ſi preces veritate nitantur, probationem veram non aſſertionem ſupplicatorum requirit.

68 Conſenſus iuſto errore cauſatus non tenet, quo fit, vt conſentienti non noceat.

69 Interpretatio ſtricta fieri dēt vbi de correctiõe iuris cõis

feu-

feudorum agitur.
70 *Debitum non dicitur neceſſarium quando habet principium voluntarium.*
71 *Debitor quis dicatur neceſſarius, & quis voluntarius.*
72 *Debitum ex contractu mutui voluntarium non autem neceſſarium dicitur.*
73 *Feudalia bona pro mutuis, & alijs ſimilibus debitis alienari non poſſunt, quæ ſunt debita à principio voluntaria.*
74 *Paria ſunt non eſſe, vel eſſe ſed non legitime probari.*
75 *Factum allegantem non excuſat niſi probetur*
76 *Feuda Patriæ Pedemontanæ diuidi, & pro parte alienari pro ſatisfactione debitorum neceſſariorum poſſunt, & ob aliã neceſſitatem virtute decreti Ducalis.*
77 *Donatio facta per Patrem filio propter eius merita nõ valet quatenus meritis non commenſuratur, ſed ſolũ in eo quod meritis correſpondet.*
78 *Executores teſtamenti nõ poſſunt alienare bona teſtatoris vltra quàm ſit neceſſe, ſiue neceſſitas vrgeat.*

CONSILIVM XII.

ET ſi arbitrer dubias quæſtiones
aduerſus Illuſt. D. Hectorem
vtilem condominum Noni,
in cauſa per eum contra ſpectabilem D. Dominicũ Pellicerium intentata propoſitas
apud æquiſſimos iudices, præ
ſertim ex his quæ appoſitè ſcribit. D. Crauetta
abſolutas eſſe, attamen, vt veritati, & D. Hectori requiren. ſatisfaciam, pro reſponſione
dictorum dubiorũ infraſcripta paucula ſcribenda duxi.

Ad primũ igitur motiuum reſpondetur illud tolli ex pluribus petitionibus, preſertim
ſcriptis ſol. 47. & 54. contentis in cedulis nomine Domini Hectoris productis, præcipuè
in cedulia incipiente il Sig. Hettore, producta
die vigeſima Aprilis anni. M.D.L.XII. in qua
narrata alienatione bonorum de qua agitur,
eorumque natura, & alijs, quæ ad reſciſſionem alienationis pertinent, petijt ſuper narratis, & propoſitis ſibi ius & iuſtitiam miniſtrari intẽtando omnia remedia eidem magis vti
1 lia. Qua narratione, & cõcluſiõe, ac clauſula †
ius, & iuſtitiam miniſtrari, nec non decretorũ
Ducalium Sabaudiæ antiquorum, & nouorũ
2 forma, quibus † mandatur in cauſis ſummariè
ſimpliciter, & de plano ſola facti veritate inſpecta procedi debere, ſtantibus, omne reme-
3 dium † agenti competens, quod ex narratis
elici poteſt intentatũ dicitur. Iaſ. in §. omniũ.
nu. 147. Inſtit. de Action. & in l. petens num. 5.
& ſequen. C. de pact. Socin. conſi. 39. numero
18. volum. 1. Dec. conſi. 221. nume. 4. & in terminis noſtris materiæ feudalis cõſi. 445. nu. 22
Ita quòd dici poteſt ex dicta Clauſula intẽtata
actio ſiue condictio ex Beneficio. §. Titius. ſi
de feud. fuer. controuer. int. Domin. & agnat.
cap. 1. de alienat. feud. pater. ſeu actio ex conſuetudine feudorum, vel rei vendicatio, aut
alia quæuis reſultans ex his quæ ex actis probantur, & ſic ſublatũ apparet primũ motiuũ.

Secundùm motiuum tollitur ex eo, quòd
actis probatur bona vẽdita ad quæ agitur eſſe
feuda antiqua, auita, & paterna, id què demonſtratur ex inueſtituris antiquis, & recognitionibus productis, ac nouiſſima ſuſcepta
a prædicto quondam Domino Claudio producta fol. 67. in quibus legitur anteceſſores
Domini Hectoris fuiſſe inueſtitos de caſtro,
villa, territorio, terris, pratis, & grangijs No-
4 ni. Quibus † Inueſtitura, & recognitionibus
ſic ſtantibus, ac probatione quòd dicta grãgia
fuit poſſeſſa ab anteceſſoribus Domini Hectoris ſequitur iuncta iuris communis diſpoſitione, eſſe concludenter probatum dictã grãgiam cum predijs adiacentibus eſſe feudum
antiquum. Curt. Iun. conſi. 140. num. 9. & ſequen. Iaſ. conſi. 102. conſi. 27. num. 24. & 129.
vol. 1. poſt plures per eum citatos. Natt. cõſil.
460. nu. 8. & pluribus ſequentibus Ruin. conſi.
26. num. 7. Socin. Iun. conſi. 65. num. 68. Alba
conſi. 64. nu. 70. quos omnes rogo legi in hoc
articulo, quia tollunt omnem difficultatem.
Præſertim iunctis probationibus, ac multiplicatis confeſſionibus ipſorum conuentorum reſultantibus ex productione Iurium, & ſcripturarum ipſius partis originaliter conuentæ, de
5 quibus in actis, cùm producens preces, † cedulas, inſtrumenta, & alias ſcripturas, niſi illa
animo impugnandi producat cenſeatur fateri, comprobare, & confirmare in eis contenta vera eſſe, vulg. l. cum precum. C. de liberal.
cauſ. cap. cùm olim. §. fin. de cenſib. & vbique Doct. Abb. conſi. 52. in 3. dubio vol. 2.
Zaſ. conſi. 12. num. 49. Nam in præcibus in inſtrumento venditionis inſertis, & Regi à quõdam Domino Claudio ſub diebus. 4. & 18. Nouembris M.D.L. VII. porrectis, fatentur bona ipſa eſſe feudalia, & ad eorum ſucceſſionẽ
vocari filium, & eo defuncto proximiores
agnatos, Ergo citra cauillum negari non poteſt dicta bona eſſe feudalia antiqua, & Pater-
6 na; non autẽ noua, cùm in feudo nouo † trãſuerſales regulariter non ſuccedant, iuxta notat. in tit. de fratribus de nou. benef. inueſtit;
& de duob. fratr. a capit. inueſtitis Socin. iun.
conſi. 73. num. 21. vol. 1 Item in ipſo inſtrumento venditionis facto die. 29. Nouembris
eiuſdẽ anni. M.D.L.VII. tam Claudius venditor, quàm ipſi Pellicerius, & Spinellus emptores fatentur cum iuramento dicta bona
eſſe feuda antiqua, auita, & paterna. Item in
præcibus Sereniſſimo Duci porrectis die. 25.
Septembris. M.D.L.VIIII. fol. 6. & in cedula fol. 59. & in cedulis fol. 112. & 104. ac 126.
7 vbi etiã allegãt ſolutionẽ Laudemij, quòd †
nõ ſoluitur ꝓ bonis allodialibus, & producũt
inueſtituram Pellicerio cõceſſam à Sereniſſimo Duce Anno M. D. L. VIIII. die 20.
8 Decembris, quibus † multiplicatis confeſſionibus, vt diximus certè nulla melior
probatio. eſſe poteſt. capitulo per tuas de
probatio. lege generaliter Codice de non
numerat. pecunia. Latè Iaſ. in l. cùm te. num.
5. C. de tranſactio. Rolan. a Vall. conſi. 71.

nume.40. & ſequen, volum. 2. poſt alios per
duum rellatos. Hypol. in rubr. de prob. nu.
64. & 101. & in materia feudali Cur. Iun.
conſi. 140.nu.5.& ſequen. Zaz. conſi.1.nu.25
& ſequen. volum. 1. Sil. poſt alios per eum
rellatos conſi. 57. nume.15. & ſequen. Afflic.
Deciſ. 164. nume. 3. & ſequen. Neuiz. conſi.
50. nume. 32. & ſequen. loquentes in confeſ-
ſionibus geminatis, & concludentes id præ-
9 ſertim procedere ſi co nfeſſiones † fuerint iu
ratæ, prout fuerunt in dicto inſtrumento vẽ-
ditionis, vbi Dominus Claudius Venditor,
& Pellicerius emptor cum iuramentis aſſer-
uerunt omnia, & ſingula in dicto inſtrumen-
to contenta fuiſſe, & eſſe vera, quæ quidem
confeſſiones iuuantur ex eo quòd no n appa-
10 ret dicta bona † fuiſſe regiſtrata, nec pro eis
onera ſoluta. Natt. dicto conſi.460.nume.15.
& 16. Ergo ex premiſſis pr obatum eſt, dicta
bona feuda eſſe antiqua.

Et dato quòd cõtrahentes ipſi faſsi fuiſſent
ſimpliciter bona ipſa eſſe feudalia, non ex
preſſo quòd eſſent antiqua, auita, & paterna,
11 adhuc in dubio † præſumerentur antiqua,
text. eſt expreſſus in cap. 1. verſi. ſi verò Do-
minus de ſucceſſ. fratr. quem Bald. ibi dicit
eſſe ad hoc mirabilem, & eſt ſimilis text. in
cap. 1. in princip. ſi de feud. fuer. controuerſ.
inter Dom. & agnat. & vbique co mmuniter
Doctores. Dec. conſi. 269. nu. 5. & conſi. 445
nume. 5. poſt Bald. Alexan. Cur. & Socin. per
eum allegatos. Iaſ. conſi. 1 t4. nume. 2. vol. 1.
Piſan. conſi. 114. nume. 137. inter. conſi. Brun.
Zaz. conſi. 13. nume. 5. & 6 vol. 1. Curt. iun. de
feud. in prima part. quæſt. 8. colum. 4 in fine.
& colum. ſequen. Neuiz. conſi. 10. nume. 4.
Alb. conſi. 78. nume. 17. cùm igitur dicta
12 bona † probentur feudalia, præſumptio eſt
quòd ſint antiqua, ergo illa habet Hector ab
eo, qui fuit agnationis pater, non autem ab
ipſo patre. Curt. Iun. in quæſt. 8. col. 1. Nec
huiuſmodi probatio reſultans ex multiplica-
ta confeſſione tollitur aſſerta abſolutione à
iuramento, & periurio à parte impetrata, tũ
13 quià obreptitia † eſt ex eo quòd tacuit ſupra
ſcriptas multiplicatas confeſſiones tàm in iu
ditio quam extra factas, cùm etiam abſolu-
14 tio † à iuramento ad effectum agendi non
tollat probationem reſultantem ex confeſſio
nibus, cùm quibus iuris præſumptio militat,
nec aliquod ius Domini Hectoris. Oldrad.
conſil. 120 Latè Didac. Couarru. variar. re-
ſolutio. lib. 1. cap. 4. nume. 6. & ſequen.

Data igitur probatione quòd bona ad quę agi-
tur ſint feuda antiqua ipſius Domini Hecto-
15 ris, ſequitur quòd non tenet alienatio † à
Claudio patre facta in Præuiditium dicti He-
ctoris filij cap. 1. de alienat. feud. patern. cap.
1. de ſucceſſ. feud. & cap. 1. §. titius. ſi de feud.
fuer. controuerſ. int. Domin. & agnat.

Nec obſtat ipſum Domin. Hectorem eſſe hære
dem dicti Domini Claudij venditoris, quia
16 confectio inuentarij † conſeruat eidẽ omne
17 ius ſuum, etiam ſi feudum † eſſet mixtum,
ideſt hæreditariũ non ſimpliciter, ſed ſecun-
18 dum quid, ex *crebriore* * Doctorum ſententia
de qua latè per Domin. Crauet. ſuo reſponſo
pro genero nume. 481. vbi plures Doctores
hanc concluſionem firmantes citat. quibus
addo infraſcriptos eandem opinionem ſe-
quentes, videlicet Iſern. in tit. an agnat. vel
filius. col. 1. verſi. ſi dixit Titio, & hæredibus
quem ſequitur ibi Aluar. & præpoſit. col. 3.
verſi. nota text. Bald. in l. qui ſe patris. col. 6.
verſi. ſed ſi eſt antiquum C. vnd. liber. Cuman.
conſi. 163. nume. 4. Dec. conſi. 208. col. 3.
verſi. prætereà conſiderandũ eſſe conſi. 445.
nume. 56. & conſi. 468. nume. 29. & ſequen.
refferens, & ſequens Bald. in d. l. qui ſe patris
quem etiam ſequitur Iaſ. conſi. 136. nume.
5 volu. 4. Iacob. a S. georg. verſi. & cum pa-
cto de non alienan. nume. 43. & in leg. fina.
in princip. nu. 7. C. de iure deliber. Afflic. in
præludijs feud. col. 28. verſi. nec reperitur a-
liqua lex. Curt. iun. in 4. part. verſi. tertia
regula. col. 3. verſi. limita prædictam conclu
ſionem Brun. conſi. 18. nume. 16. & conſi. 80.
nume. 15. poſt Iacob. de Beluiſ. in tit. ſi de
feud. cotrouerſ. inter. Domin. & Agnat. §. ti
tius. circa finem. ſocin. iun. conſi. 42. num. 8.
19 vol. 3. vbi nominatim dicit feud. † receptũ
pro ſe & hæredibus eſſe feudum mixtum, at-
tamen magis participare de feudo ex pacto,
& prouidentia, & tamquàm tale debere con
ſiderari, & propterea inuentarium iuuare,
Zaz. de ſucceſſ. feud. col. 4. verſi. quinto limi-
ta. & de feud. alienat. col. 8. verſi. niſi inuen-
tarium feciſſet. Port. in ſuis communibus
concluſionibus lib. 3. cap. 8. col 3. verſi. quid
in feudo antiquo. vbi ſequitur Paris conſ. 10.
nume. 6. & ſequen. vol. 1.

Ex quibus omnibus patet iſtã eſſe *veram,*
* *& receptiſſimam* ſententiam, & propterea
etiam eſſe ſublatum tertium, & quartum
motiuũ. Nec Domino Hectori nocet quin-
tum argumentum, quòd contra eum ſit de
eius conſenſu, & iurium ſuorum renuntia-
tione. quia ſi Illuſt. preſtantiæ veſtræ eorum;
vt ſolent rectis oculis omnia ſcrutabuntur;
reperient Domino Hectori minori, & vix
quindecimũ annum agenti non obeſſe, nec
parti prodeſſe conſenſum, & renuntiationẽ
prædictã, iuribus, & rationibus infraſcriptis.

Primo quia ea leguntur facta in Caſtro No
ni, in domo paterna, ac in preſentia patris
venditoris, quo fit, vt non teneat dictus con
20 ſenſus, † & renuntiatio tamquàm metu facta
cùm *communis* ſit concluſio, quòd data enor-
21 mi læſione, ſola reuerentia † paterna ſine mi
nis, vel ſæuitia patris ſufficit ad preſumendũ
iuſtum metum, vt conſenſus renuntiantis, &
cõtractus reſcindatur. ita nominatim ſcribit
Dec. in cap. cauſam matrimonij col. 3. verſi.
& concluſio ſuprafacta limitatur, &c. poſt
Paul. de Caſtro. Anchar. Rutr. & Calder. per
eum citatos, & adducit ſe ipſum conſi. 86. nu.
6. vbi poſt plures dicit data enormi læſione
22 renuntiationẽ † factam patri reuocari debe-
re non obſtante iuramento, hancque con-
cluſionem firmarunt Socinus conſilio 263.
nu. 4.

nume.4.& ſequen. Ruin. conſi.170.num.16.&
pluribus ſequen.vol.1.poſt Bald. Ioan. Andr.
Caſtren. Io. Bapt. Aretin. & Soci. per eum ad-
ductos. Soci.iun. conſi.47.nu. 31. & ſeq. vol.3.
Curt. Iun. conſil.141.nume.2. Alba. conſil.77.
nume.21.& conſi.89.nu.5.& conſil.110.nu.4.
vbique affirmans iſtam eſſe communem opi
nionem Didac. par.3.cap. quamuis de pact.in
§.4.nu.7. Grammat. deciſ.103.num.49.& ſeq.
Capit. deciſ.159.nu.54.verſ. ſed quando adeſ-
ſet metus &c. concludentes non eſſe neceſſa-
rium probare minas ſeu verbera. quos om-
nes præſertim Socin. Dec. Ruin. Socin. iun. e-
go videri, quia multa ad caſum noſtrum fa-
cientia adducunt. At Dominus Hector ex di-
cto conſenſu & renuntiatione priuatur re feu-
dali, in qua ex forma inueſtiturarum antiqua-
rum erat ſucceſſurus, renuntiauitque iuri hy-
pothecæ ſibi competenti in dictis bonis vir-
tute dotium maternarum, & per conſequens
enormiſſimè læditur, ergo reſcindi debet di-
ctus conſenſus, renuntiatio, & contractus.

Nec obſtat quod dicitur ipſum Dominũ
Hectorem non poſſe dici læſum, cùm ius ſibi
competens in bonis feudalibus tãtum in ſpe
conſiſtat.

23 Si quidem cùm huiuſmodi ius † in ſpe cõ-
ſiſtens ſit radicatũ in inueſtituris antiquis, &
ſic ex cauſa de præterito dicitur conſiderabi-
le & probabile. Ita in terminis noſtris reſpõ-
det Ruin. conſil.9.nume.26.& colum. fi. vol.
1. Cuius dictis accedit Dec. conſi.107. col. fin.
verſicu. nec obſtat quod ante euentum condi
tionis. & ibi poſt Bald. in l. ſi conſtante. col. fi.
24 C. de donatio. ant. nup. dicit quòd ius † in ſpe
ex contractu quæſitum tolli nõ poteſt. Idem
dicit conſi.468. nume.26. Zaz. de feud. alie-
nan. colum.18. verſi. cùm enim. & ante Ruin.
& Dec. ſic reſpondet Oldrad. conſi.224. num.
27.& ſequen.

Quo verò ad hypothecam ſibi competen-
tem in dictis bonis reſpectu dotium materna-
rum, Nemini dubium eſt illud eidem Domi-
no Hectori tunc fuiſſe acquiſitum, & propte-
reà eius renuntiationem magno ei damno eſ-
ſe. Prætereà dici poteſt ex dicto inſtrumento
probari metum, & non ſpontaneam volun-
tatem D. Hectoris, cùm tunc rogatus a patre
legatur de conſentiendo dictæ venditioni, &
renuntiando prædictis ſuis iuribus, quæ quidẽ
25 preces † quo ad reſciſionem cõtractus æqui-
parantur metui; teſte Socin. dicto conſil. 263.
nume.8. poſt Innoc. Bart. & Io. Baptiſt. Scuo-
rin. per eum allegatos.

Nec obſtat aſſertum Decretum a delegato
interpoſitum, cùm illud facilè tollatur ex re-
ſponſionibus datis a Domino Crauetta in re-
ſponſo ſuo. num.155.247. & pluribus ſequen.
Præſertim quod eodem tempore & præcipi-
26 tanter fuerit interpoſitum, † cauſa nõ cogni-
ta, iuxta formam iuris, & literarũ Ducalium.
Cui addo q̃ latè ſcribit Alciat. de præſumpt.
reg.3.cap.10.per totum, maximè nu.6.& ſeq.
Nam parum circumſpectus & prouidus legi-
tur dictus delegatus, cùm non cõſtito ſibi de
cauſis alienationis niſi ex aſſertione vendito-
ris, vt apertè ex inſtrumento probatur, ad de-
creti interpoſitionem deuenerit, cui aſſertio-
ni partium credere non debuit, nec nunc cre
di debet, cùm aliter quàm per aſſertionem
27 † partium conſtare debeat de debitis, & alijs
neceſſitatibus, etiam ſi eſſemus inter eaſdem
perſonas, præſertim vbi principaliter de debi
tis agitur, per ea quæ ſcribit Bar. in l. ſi fortè. in
fi. ff. de Caſtren. pecul. quem refert & ſequitur
Felin. in c. Eccleſia ſanctæ Mariæ. de cõſti. Iaſ.
pluribus ad hoc cumulatis in l. ſi donatione.
nu.4.& ſeq. C. de collatio. quos refert & ſequi
tur Dec. conſi.20.nu.3.& conſi.60.col.2.& la-
tiſſimè in ſimilibus terminis in conſi.403.nu.
17.18.& ſeq. vbi nominatim dicit ꝙ cum pre-
tium rei venditæ ſaltem in totum non ſit da-
tũ creditoribus, prout ſupplicatio iudicabat,
indubitanter gratia videtur ſubrepta, & talis
contractus eſt ſimulatus & inualidus. & eum
refert in terminis dictorum Decretorum Du-
calium Neuiz. d. conſi.10. affirmans neceſſita
28 tem † debere probari, non fingi. l. fideicom-
miſſa. §. ſi rem. de leg.3. addens proptereà de-
bere præcedere cauſæ cognitionem, ſecundũ
Angel. in l. diuus in prin. ff. de pet. hæred. Dec.
in c. cùm Romana de appellatio. col.1. vbi di
cit ꝙ quando aliquid fieri non poteſt ſine ali-
29 qua cauſa, tunc aſſertioni † partium nõ ſtatur
his accedunt quæ ſcribit Alex. conſi.21.nu.8.
& conſi.136.vol.1. conſi.202.col.2.vol.2. Iaſ.
conſi.24.nu.17.& in vſibus feudorum nu.90.
vbi ex pluribus per eum allegatis dicit certiſſi
mam eſſe regulam, quæ nũquam fallit, ꝙ vbi
30 aſſertio partium facit cõtractum † vel nego-
tium eſſe licitũ, quod aliàs eſſet a iure impro-
batum, certè tales verborũ cautiones, vel hu-
iuſmodi partiũ enuntiationes nihil probant,
nec eis ſtandum eſt. imo ex talibus verbis cir-
cumuẽtio iuris aperitur. his adſtipulant quæ
idem Iaſ. ſcribit conſi.227.col.3.verſi.3. facit.
poſt plures Doctores per eum adductos, con
31 cludens non eſſe ſtandũ aſſertioni † alicuius,
quando non poteſt liberè actũ exercere, quia
tũc ſuſpecta eſt, & in fraudem legis facta præ-
ſumitur. Accedunt quæ ſcribit Crauet. conſi.
175.& ſeq. & quæ latiſſimè ſcribuntur in no-
uiſſimis additionibus ad ſing. Guid. Pap. quæ-
ſtio.377. per tres colum. quæ poſt hæc ſcripta
32 vidi. Si enim aſſertioni † partium ſtaretur fin
gi poſſent debita, contra. l. cùm hi. §. ſi cùm
lis. ff. de tranſactio. Curt. iun. conſil.24. colum.
2. Huc pertinent quæ de alienatione rerum
33 Eccleſiæ † adducit Paul. de Caſtr. conſil.74.
colum.2. verſicu. ſecundo videndum eſt. vo-
lum.1. Concludens non ſufficere narratio-
34 nẽ † æris alieni, ſed debere probari. quod etiã
voluit Dec. conſil.142. num.4.& 6. affirmans
35 falſitatem † in aliquibus ex narratis inducere
ſubreptionem reſcripti & licentiæ alienandi.
Iſtis proxima ſunt dicta Bart. in conſil.90. nu.
10. in fin. per tex. in l.1. C. credito. euictio. pi-
36 gnor. non debet. quòd ſi creditor † vendat pi-
gnus tãquã creditor, attamẽ adhuc tenet do-
cere ſeceſſe creditorẽ, & ſi nõ docuerit pinde

habetur ac ſi non eſſet creditor.per quē text.
ita concludit Socin.d.conſi.92.colum.penul.
vol.3.& ſupradictis conueniūt ea quæ ſcribit
Alexan.conſil.26.nume.21.volum.6.ꝙ vbi iu
37 ra † concedunt aliquid alleganti factum ali-
quod, intelliguntur non de allegatione ſola,
ſed quòd probetur ita verum eſſe. Nam cùm
38 regulariter prohibita ſit alienatio † feudi niſi
ex cauſis in Decretis expreſſis, vt in Decreto
Philiberti nominatim prohibetur, debet de
eis aliter conſtare quàm per verba enunciati
ua partiū.Curt.Sen.cōſ.49.col.9. ver.& dico.
poſt Bar. Bal. Alex.per eum citatos Dec.cōſ.
60.col.2.& d.ꝯſi. 142.nu.4. vbi expreſsè dicit
39 acquirētē † rē prohibitā alienari debere pro-
bare neceſſitatem alienandi fuiſſe.& nume.6.
dicit quòd quādo agitur de præiudicio tertij
40 † non eſt aſſertioni Notarij & partium ſtan-
dum.Barto.in l.1.num 4.C.de fid.inſtrumen.
& iur.haſt.Fiſcal.libr.10.quem refert & ſequi-
tur Crauet.conſi.83.nume.20.Alexan.conſil.
101.nume.11.& 12.volum.4.& conſil.55.nu.
3.4.& 5.volum.5.Pariſ.conſi.100.col.2.vol.1.
latiſsimè Natt.conſil.552.nume.3.& duobus
ſequen. concludens poſt quamplurima iura
per eum allegata,non eſſe credēdum alienan
ti etiam ſi ſit pater, rē regulariter alienari pro
hibitam,& certis caſibus permiſſam, ꝙ ob æs
alienū, vel in caſum permiſſum alienauerit.
Idem Natt.in repetit.authen.quod ſine, quæ-
ſtio.10.C. de teſtamen. per text. optimum in
l.qui teſtamentum.ff.de probatio. Bellon. cō
ſil.16.nume.2.verſi.& in prohibitis. & in præ-
miſſis concordant dicta Caſtr.conſi.74.nu.4.
volum.1.Felin.in rubr.de probat.num.3. poſt
Barto.in l.1.C.de fid.inſtrumen.& Bald.in au-
then.matri & auiæ.C.quand. mul. tutel. offic.
fung.poſſ. dicentes ꝙ quādo aliquid poſitum
eſt in conditione, cēſetur datum pro forma,
41 & nō ſufficit † præſumptiuè probare. quibus
omnibus adſtipulatur doctrina Bart. commu
niter approbata in l.1.num.3.C. de præd. De-
curio.ſine decret.non alienan.lib.10.ꝙ cauſæ
42 alienationis † debent probari, alias nō tenet
iudicis decretum. quod etiam videtur diſpo-
ſitum in decreto Blancæ, dum in caſum reſti-
43 tutionis † dotium vult debere legitimè con-
ſtare dotes verè fuiſſe ſolutas, & ꝓpterea non
ſufficere dotium receptarum confeſſionem.
Cui arrident text.in l.1.C.de donat.ant. nupt.
& in l.3.C.de dot.caut. non numerat.vbi con
44 feſſio † mariti nō probat veram dotis nume
rationem; faciunt quæ ſcribit Iaſ. conſi. 172.
volum.2.vbi in fine poſt Barto.Bald.& Alex.
dicit ꝙ vbi requiritur actus verus, ſola confeſ
45 ſio † non ſufficit. quod procedit etiam ſi con
feſſio fuiſſet iurata. Bald.in authen. ſi qua mu-
lier.colum.2.C.ad Velleian.per not. in l. cùm
quis decedēs.§.Titia.de leg.3. Idem tenet Ro
man.conſi.445.colum.fi. in 3. dubio affirmās
46 tertium conuentum excludere vxorē †, agen
tem hypothecaria virtute confeſſionis dotis
factæ a marito etiam ante matrimonium; de
cuius dicti veritate nunc non diſputo. & his
etiam adſtipulantur quæ idem Iaſ. not. in au-
then.res quæ. colum. penul. verſicu. nono li-
mita.C.commun.de legat. concludens diſpo
47 ſitionem illius authen. † nō procedere in do
te confeſſata.Guid.Pap.conſi.140. in fi. quod
etiam tenet Angel.in authen.de reſtitut. & ea
quæ parit in vndecim.men.colum. penul. ver
ſicu.vnde ſi maritus.Ergo idem dicendum eſt
in alijs debitis neceſſarijs, vt de eis verè con-
ſtet,& non per ſolam cōfeſſionem de qua in
inſtrumentis exaduerſo productis; quæ om-
nia ſonant in ꝯfeſſionē non in numerationē.

Nec in cōtrarium vrget quod aliqui argu-
tè quidem dicere voluerant, videlicet Decre
tum in dotium reſtitutione requirerē veram
ſolutionem dotium ad euitandam præſum-
ptionem donationis, quæ induceretur ex con
feſſionibus maritorum: quia hæc conſidera-
tio non eſt generalis, cùm nō habeat locum
præſumptio donationis & ſic fraudis in con-
48 feſſione † receptionis dotis factæ ante matri-
monium, præſertim ſi ex interuallo eſſet re-
nūriatum ſpei futuræ numerationis, vel lapſa
eſſent tempora opponendæ exceptionis nō
numeratæ pecuniæ, vel ante confeſſionem
præceſſerit promiſſio.l.fina.in authen.ibi po-
ſita.C.de dot.caut.non numerat. Socin.in l.1.
colum.3.verſicu.tertia concluſio.ff.ſolut.ma
trimon.Docto.in l.in contractibus.C.de non
numerat.pecun.latè Afflic.Deciſ.402.num.2.
3.9.& 10.vſque in fin.Rub.conſil.72.& tamen
in dicto caſu non admitteretur alienatio feu-
di niſi dotes probarentur verè ſolutæ, vt con-
cludit Sigiſmon.conſil.22.per totum.vbi cō-
ſuluit in ſimili decreto ſeu pragmatica ſan-
ctione. ergo idem dicendum eſt in alijs debi-
tis confeſſatis, alioquin duo ſequerētur abſur
49 da † omnino vitanda.l.nam abſurdum. ff. de
bon. libert. Primum quòd fauorabilior eſſet
50 cauſa † debitorum voluntariè cōtractorum,
ſi in his ſufficeret ſola confeſſio, quàm cauſa
reſtitutionis dotis, quæ eſt omnino neceſſa-
ria,& a iure priuilegiata,in qua requiritur pro
batio veræ ſolutionis. Secundum abſurdum
ſequeretur, quia eſſet reperta via fraudandi fi-
lios & agnatos conficiendo plura inſtrumen
ta,in quibus confiterentur ſe eſſe debitores di
uerſarum perſonarum ex diuerſis cauſis for-
ſan confictis, vt in ſimili dicit Barto.in d.l.1.
nume.4.C.de fid.inſtrumēt.& iure haſt. fiſcal.
lib.10.per text. in l. doli exceptio. ff. de noua-
tionib. Natt. conſil.162.num.5. Ex quibus cla
51 rè patet non ſufficere confeſſionem † vaſſal
li venditoris quòd ſit onuſtus ære alieno, nec
de receptione pretij feudi venditi,ſed oporte
re probare pretium fuiſſe realiter ſolutū. arg.
notat.per Anchar.conſi.vltim.colum.2.verſ.
3.dubitatur.poſt glo. Barto. & Bald. per eum
citatos,quem ſequitur Com.conſi.243. litera
B,volum. 2. quod cōprobatur ex his quæ no-
tat Iaſ.in l.1.num.4.& 5.ff. de eo per quem fa-
ctum erit.& in authen.vnde ſi parens, num.1.
& 3.C.de inoff.teſtament.& in l. nā & poſtea.
§.ſed & ſi quis.ff.de iureiur.vbi poſt Bart. Spe-
cul. Ioan. Andr.Butr.Panor.Alexan.Ioan. de
Plat. & Cæpol. per eum allegatos concludit
in præ-

in præiudicium legitimæ † filiorum non eſſe
ſtandum confeſſioni patris vendentis omnia
bona,& cōfitentis pretium receepiſſe, ſed op-
portere probare pretium, fuiſſe realiter rece-
ptum & ſolutum. quod etiam voluit Lance-
lo.Dec.in l.ſi conſtante.colum.8.ff.ſolut.ma-
trim.Alexand.conſi.57.nume.1.& 2. volu.5.
dicens id etiam procedere in confeſſione pa-
tris iurata, ergo multo magis debet probari
pretium fuiſſe realiter receptum,& ſolutum
quando eſt radicatum in prædictis bonis feu-
dalibus, virtute primæ inueſtituræ, vt ſupra
probauimus. Præterea ſi accuratè Illuſtr.præ-
ſtantiæ veſtræ ſcrutabuntur debita narrata in
dicto inſtrumento venditionis reperirent fe-
rè omnia eſſe merè voluntaria, pro quibus ex
53 forma decretorum feuda † alienari non poſ-
ſunt, præſertim debitorum contractorum ex
cauſa mutui, maximè reſpectu prætenſi credi-
ti ipſius Peliccrij ſcutorum 400. de quo non
conſtat, niſi per nudam aſſertionem vendito-
ris & emptoris. Item ſcutorum.450. Thomæ
de termo vti recederet ab inſtrumento em-
ptionis fructuum dictæ grangiæ pro ſex annis
futuris, a qua fructuum venditione nullum vi
deo vrgere caſum, cur recedere cogeret Clau
54 dius venditor. Cùm igitur decretum † fuerit
interpoſitum ex aliquibus cauſis non iuſtis,
etiam dato & non concesſo, ꝙ aliquæ cauſæ
eſſēt iuſtæ in totum corruit. Afflic.deciſ.218.
nume.4.Curt.Iun.conſi.118.nume.10.& ſeq.
Alciat.d.præſump.10.num.6.Natt.conſ.172.
nume.7.Pariſ.conſi.100.nume.32.& ſequen.
volum.1. poſt alios per eum allegatos ex qui
* bus patet iſtam eſſe *communem* opinionē. Nec
55 metus † reuerētialis dici poteſt purgatus pro-
pter præſentiam aſſertorum agnatorum, cū
potentior cēſenda ſit præſumptio metus re-
uerentialis erga patrem præſentem, quā pur-
gationis dicti metus ob præſentiam agnato-
56 rum. Nam iure diuino filius † patrem reuere
tur eique obedire debet. Exod.c.20. Deuto-
ron.capit.5. Paul. ad Epheſ.c.5.& ad Colloſſ.
57 capit.3. quod † etiam iure naturali indictum
eſt l.veluti ff.de iuſtit.& iur.& iure ciuili filius
58 † eſt in poteſtate patris. inſtitu. de patr.pote-
ſtat.§.1.& ibi gloſſ. Cùm igitur hæc præſum-
ptio veluti iure diuino, naturali, & ciuili mu-
59 nita ſit, non tollitur † per præſumptionem
præſentiæ affinium & amicorum, introductā
a mero iure ciuili, ſed requirit apertiſſimas
probationes.l.non eſt veriſimile.& ibi glo.in
verbo præſumptione, verſicu.nam quando-
que,& ſequen.ff.de eo quod met.cauſ. Præte-
reà ratio quare metus, fraus, & dolus ceſſare
præſumantur propter præſentiam amicorū
& affinium eſt, quia amici & affines diligētes
præſumuntur eſſe ne dolus, fraus,& metus cō
trahenti inferatur.d.l.nō eſt veriſimile. Cùm
igitur metus reuerentialis erga patrem inſit a
natura, ergo vbi non erunt diligentes ne me-
tus, dolus, aut fraus fiat, nō militat legis diſpo
60 ſitio. Nam præſentia † intelligitur cum in-
telligentia.l.coram.ff.de verbo.ſignific. gloſſ.
ſing.in l.tutor ff.de bono.poſſeſſ.Card.in cap.
fina. col. penult. de maior.& obedien. At in
caſu noſtro agnati qui fuerunt præſentes non
curarunt intelligere an vera eſſent aſſerta de-
bita in inſtrumento vēditionis expreſſa, pro-
inde an cauſæ venditionis eſſent verè & legi-
timè, ergo eorum præſentia ſine intelligentia
non purgat metum reuerentialem reſultan-
tem ex cōtractu facto cum patre, enormiter
lædente filium conſentientem. Dec.d.c.cau-
ſam matrimonij.colum.2.verſicu.ſecundo
allegat.& colum.3.in princip. Et multo mi-
nus æſtimanda eſt præſentia dictorum agna-
torum, quia pro eorum, non autem Domini
Hectoris intereſſe & vtilitate interuenerunt,
& conſenſerunt, vt alienatio fieret. Nam Re-
ueren. Dominus Philibertus patruus habuit
ex dicta alienatione aureos ducentum, quos
faſſus eſt ab emptoribus habuiſſe. Alijs vero
agnatis promiſerunt emptores aureos.120.
pro ſolutione cuiuſdam prætenſi eorum cre-
diti, & propterea paruifacienda eſt dicta præ-
ſentia, vt in ſimilibus terminis rūdet Natt.cō
61 ſil.162.nu.22. Accedat quòd præſentia † agna
torum non fuit adhibita vt aſſiſterent cōſen-
ſui Hectoris filij, ſed pro eorū intereſſe & vti
62 litate, quo fit vt actus agentium † nō operen-
tur vltra eorum intentionem.vulg.l.non om
nis.ff.ſi certum petatur. & ex his ſoluitur 6.
motiuum.

Præterea circumſcripto dicto metu reue-
rentiali adhuc dicitur conſenſum prædictum
non nocere Domino Hectori, cùm reſtringa
tur ad cauſas expreſſas in ſupplicatis, vt appa
ret fol.21. At in ſupplicationibus Regi porre
ctis,& in inſtrumento venditionis per tenorē
inſertis, duæ dūtaxat cāæ exprimuntur, videli-
cet in prima ſupplicatione ſub die 4.nouem-
bris vt ſatisfaceret Reuerendo Domino Phi
liberto fratri, in ſecunda verò ſupplicatione
ſub die 18.nouembris. vt parere poſſet iudica
tis & iniunctionibus pœnalibus parte Regiæ
Maieſtatis factis. Aliæ autem cauſæ ſcilicet
vt ſatisfaceret creditoribus ſuis ſunt generi-
cæ,& nō poſſunt propriè & ſtrictè dici expreſ
sè. Ideò ad eas non poteſt referri conſenſus.
Nam cùm ſimus in materia correctoria iuris
communis feudorum, prohibentis alienatio
63 nem bonorū feudaliū, dictio expreſsè † de-
bet intelligi propriè & ſtrictè,& ſic de expreſ-
ſis in indiuiduo, vel ſaltem ſpecialiter, nō au-
tem in genere.§.ſi verò expreſſim. in authen.
de hæred.& Falcid.& §.illud.in auth.de trien.
& ſemiſſ.& vtrobique Ang.& Roman.in au-
then. Similiter C.ad l.Falcid.per text. in l.fina.
in verbo expreſſim ſancimus.C.de indict. vi-
duit.tollen.facit glo. in c. inquiſitores. in ver-
bo expreſsè.de hæretic.in 6.& in materia feu-
dali text.eſt in tit.de ſucceſſ.feud.in fine. Cùm
64 igitur limitatus ſit conſenſus, † ergo limita-
tum dicitur producere effectū vulg.l. in agris.
65 & hæc interpretatio † veriſimilis eſt, & capi
debet, vt quanto minus fieri poſſit recedatur
a iuris communis diſpoſitione feudorum, &
decretorum Dominicalium, præſertim Bla-
nceæ, & Filiberti prohibētium alienationem,
niſi

niſi in certis caſibus, ſcilicet pro conſtituẽdis
vel reſtituendis dotibus, aut alijs debitis neceſ-
ſarijs perſoluendis, quæ decreta ad vnguem
mandauit Rex obſeruari. quæ cùm non fue-
rint ſeruata, ex quo apparet, ꝙ vt plurimum
pro debitis voluntarijs, nõ autem neceſſarijs
fuerit facta alienatio, conſequens eſt eam nõ
valere.

At demus citra veri præiudiciũ, quòd præ-
dicta verba pro cauſis in ſupplicatis expreſſis,
comprehẽderent etiam verba illa generalia
ꝙ eſt debitor plurium perſonarum, & illa vt
ſatisfaceret creditoribus ſuis, &c. non proptc-
66 reà debent intelligi † de omnibus creditori-
bus indifferenter, ſed de neceſſarijs tantum, ſe-
cundum formam decretorum, ad quæ expreſ-
ſam relationem habuerunt & ſupplicans, &
Princeps licentiam alienandi cõcedens, vt in
dictis precibus & reſcriptis legi poteſt, & ſic
ad debita neceſſaria. & dato ꝙ de omnibus
debitis intelligi poſſent (quod negatur) infi-
ciari tamen non poterit quin de dictis debitis
debuerit verè conſtare tempore venditionis,
& non credi aſſertioni venditoris & empto-
ris; vt ſupra in reſponſione ad decretum latè
67 probauimus, præſertim ſtãte clauſula † reſcri
pti Regij, ſi preces veritate nitantur, quæ pro
bationem non aſſertionem requirit. c. ſuper
literis. de reſcript. vbi Doctores. Verùm cum
tunc non conſtiterit præſertim dicto Hecto-
ri, de dictis debitis, nec etiã nunc liqueat non
68 tenet conſenſus † veluti cauſatus iuſto erro-
re proueniente ex aſſertione vẽditoris, & em
ptoris in inſtrumento venditionis, vt in-
fra in reſponſione ſequentis motiui proba-
bimus.

Nec aduerſatur Domino Hectori ſeptimũ
motiuum.

Quandoquidem cum decreta præſertim
Blancæ requirant debita, quorum prætextu
alienatio bonorum feudalium fieri poteſt, eſ-
ſe neceſſaria, cum ſint correctoria iuris com-
69 munis feudorum, in quibus † fit ſtricta inter-
pretatio. vulg. l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. geſt.
de propriè & ſtrictè neceſſarijs intelligi de-
bent, vt latè per D. Crauettam & alias copio
ſas allegationes, quæ exhibebuntur (ſi expe-
diet) demonſtratum, & per Excellẽtiſſimum
Senatum, ac alios iudices in ſimili cauſa dele-
gatos iudicatum fuit. Verum debita ferè om-
nia pro quibus legitur facta dicta alienatio,
non erant ſtrictè & propriè neceſſaria, cũ ha-
70 berent principium † omnino voluntarium
Iaſ. in authen. præterea. num. 19. & ſequen. C.
vnd. vir & vxor. vbi declarat quis dicatur de-
71 bitor † neceſſarius, & quis voluntarius, Diſer
tè Lud. Zuarez. in tract. de las arras nume.
72 77. & ſequen. dicens debitum † quod habuit
initium voluntarium, vt in contractu mu-
tui, largiſſimo modo dici voluntarium.
Tiraquel. de retract. Lignagier §. 1. ou æqui-
polant, glo. 14. nume. 15. vbi dicit debitũ non
poſſe propriè dici neceſſariũ quando habuit
initium voluntarium. Ergo bona feudalia
73 † pro mutuis & alijs ſimilibus non potuerũt
alienari, cum ſint debita a principio volunta
ria l. ſicut. C. de actio. & obligatio. & maximè
pro deſcriptis in inſtrumento venditionis, de
quibus legitimè non conſtitit, nec cõſtat, præ-
ſertim de aſſerto credito Peliceri j ſcutorum.
74 400. Paria † enim ſunt non eſſe, & eſſe ſed nõ
probari. vulg. l. duo ſunt Titij. ff. de teſtament.
tutel. & propterea reſpectu aſſertorum debi-
torum, de quibus legitimè non cõſtat, dicitur
alienationem eſſe factam ex falſa, aut ſaltem
iniuſta cauſa, prout etiam iniuſtiſſima eſt cau
ſa vt ſolueretur illi termo de Vicono quo ſum-
ma aureorum 450. eo quia diſcedebat a con-
tractu venditionis fructuum dictæ grãgiæ ſex
annorum futurorum, pro quorum fructuum
venditione receperat in deductionem maio-
ris ſummæ conuentæ ſcutos 400. duntaxat, vt
legitur in inſtrumento a parte producto, fol.
79. recepto die prima octobris eiuſdem anni
1557. & ex hoc demonſtratur non ſolum eſ-
ſe falſam cauſam reſpectu aureorũ. 50. quos
non conſtat dictum quondam dominũ Clau
dium recepiſſe, ſed etiam falſam eſſe aliam
allegatã cauſam, quod fuerit facta alienatio
vt etiam prouideret de alimentis ſibi & ſuæ
familiæ, quia ſi habebat illos aureos 400. rece
ptos, a Termo, ergo poterat ex eis ſibi & fami
liæ ſuæ de alimentis prouidere. Et ſi dicatur
quod eos expendiderat ſoluendo ſuis credi-
toribus, vel in alium vſum, Reſpondetur hoc
non probari, nec præſumi, cum ſit facti, quod
75 factum † non releuat allegantem niſi probe
tur. vulg. l. in bello. §. factæ. ff. de captiu. &
poſtlim. reuerſ. nec eſſe veriſimile, ꝙ eos con
ſumpſerit intra duos menſes, qui vix exiſtunt
a die prima Octobris vſque ad diem vẽditio-
nis de qua agitur, & ſi ſoluit ſuis creditoribus
ergo falſa eſt cauſa venditionis, ſaltem reſpe-
ctu creditorum quibus ſolutum fuit. Nec di-
ci poteſt alios habuiſſe creditores quam de-
ſcriptos in inſtrumento venditionis, quia id
non probatur, nec præſumitur, Item alia cau-
ſa euidenter falſa eſt, cùm non cõſtiterit legi
timè de aſſerto credito ſcutorum 100. præten
ſi Capitanei Petri de Mõtealbano, Quinimo
ex iuribus & actis a Pelicerio pductis die 10.
Decẽbris M. D. L X V. legatur in ipſius quõ-
dam Domini Claudij fauorem plura iudica-
ta fuiſſe prolata, quorum occaſione non de-
bitor ſed creditor effectus fuit; Et propterea
non debuerant nec potuerunt dicta bona feu-
dalia alienari pro dictis iudicatis.

Stantibus igitur prædictis falſis ſeu iniuſtis
cauſis, conſequens eſt conſenſum & ratifica-
tionem etiam iuratam non nocere Domino
Hectori, veluti præſtitum iuſto errore, cauſa-
to ex aſſertione patris venditoris & Pelicerij
emptoris. l. ſi quis affirmauerit. & l. quod ven-
ditor. ff. de dol. gloſſ. ordinaria in l. 2. in verbo
rectè. ff. quãd. de pecul. actio. annal. eſt. quam
citat & ſequitur Barto. conſil. 90. nu. 11. quem
refert & ſequitur Dec. conſi. 318. nume. 4. Pa-
riſ. conſi. 72. nume. 59. volum. 1. poſt Bartol.
Alexand. & Dec. per eum allegatos Calcan.
conſil. 17. colum. pen. quos refert & ſequitur

Crauet.

Crauet.conſi.157.nume.14.Ruin.conſil. 137.
nume.11.& ſequen.volum.3.Alb.conſi.9.nu.
50.vbi firmat iſtam eſſe communem opinio-
nē, Et dato citra veri præiudicium, ꝙ poſſet
conſtare de aliquibus iuſtis, & neceſſarijs cau
ſis, attamē apparet illas nō aſſendiſſe ad ſum-
mam pretij feudi alienati,& alienatio nō fuit
commenſurata cum prætenſis debitis, prout
fieri debebat, vt cōcludit in ſimili caſu Dec.
conſi.30.nume.3.verſic.non obſtat.& clarius
conſi.63.colum.fin. in princip. & conſil.638.
colum.fin.per text.in cap. quod pro neceſſita
te.1.quæſt.1.& Barto.in l.1.§. nunciatio num.
25.ff.de nou.oper.nuntiat. Dec.conſi.587.nu.
5.& d.conſi.403.nume.18.latè in l.1. num.35.
& ſequen.ff.de offic. eius cui mand. eſt iuriſd.
Gratt.reſponſ.140.nume.52.libr.1.& videtur
bon.text.in l. fina. in verſicu. quare etſi. ff. de
exercitor.quem ad terminos noſtros adducit
Bald.d.conſi.332.volum.1.& conſi. 20. in fin.
volum.1.Natt.d.conſi.162.num.2.& ſequen.
loquens in alienatione feudi Ciſternæ,dicens
ratione naturali manifeſtum eſſe feudum nō
poſſe dici alienatum ob æs alienum in ea por
tione quæ æs alienū excedit.& reſpondet con
ſil.Bald. 75. volum. 1. quod conſilium retor-
76 quetur, quia feudū † de quo agitur prout alia
feuda huius patriæ Pedemontanæ poterant
diuidi,& pro parte alienari. & his quadrant di
cta Alexan.conſi.4.nume.9. volum. 3. & quæ
dicit Corn.conſi.189.colum.3. volu.4. Pariſ.
conſi.77.num.70.vol. 1. faciunt ſimiliter quæ
77 ſcribit Alex. de donatione † facta a patre fi-
lio ꝓpter eius merita, vt valeat quatenus cō-
menſuratur ipſa donatio meritis,& nō vltra.
in l.ſi donatione colum.2.verſicu.iuxta prædi
cta quæro.C.de collatio.& quæ notat Bald.in
l.fin.§.ſin autem legata.C. de bonis quæ liber.
78 vbi executores † teſtamēti non poſſunt ven
dere vltra quam ſit neceſſe, & hæc fuit mens
Principum ſtatuētium, vt ex decreto Ducis
Philiberti in vltimis verbis etiā dignoſcitur.
Ideo quatenus fuit facta vltra ſummam æris
alieni ſubſiſtere nō poteſt iuris communis &
decretorum diſpoſitione refragante, imo in
totum corruit vt ſupra demonſtrauimus.

Nec contra Dominum Hectorem pugnāt
octauum & nonum motiuum, cum ex reſpō
ſionibus datis per dominum Crauettam faci
lè tollantur, præſertim quia pronunciatio aſ-
ſertarum litterarum familiarium facta die 10.
Ianuarij.1561.fol.63.fuit in perſonam Nico-
lai Angeſiæ, quem non conſtat ex actis fuiſſe
legitimum Procuratorem. D. Hectoris mi-
noris.

Nec etiam nocet vltimum motiuum, cū
bona feudalia de quibus agitur, nō vendicen-
tur ex pacto luendi, Nec vti hæres Claudij,
ſed iure proprio tamquàm vocatus ex anti-
quis inueſtituris quo caſu nō tenetur ad reſti-
tutionem laudemij ſtante inuentario.

Ex quibus omnibus videntur ſublata om-
nia motiua ſubtiliter tamen exercitata. Erſic
pronunciandum fore in fauorē prædicti Dñi
Hectoris, ſalua tñ cenſura rectius ſentientis.

SVMMARIVM.

1 Fiſcus fauori pro ſe introducto renuntiare poteſt.
2 Fiſcus qui in locum proſcripti ſucceſſit iudicium coram illo iudice proſequi poteſt, coram quo cum proſcripto ceptum fuit.
3 Inſtantia contra proſcriptum incboata in fiſcum tranſit, quando fiſcus in bonis proſcripti vniuerſaliter ſuccedit.
4 Inſtantia cepta cum delinquente cui fiſcus ſucceſſit ſecundum aliquos Doctores in fiſcum non tranſit.
5 Fiſcus vniuerſalis ſucceſſor condemnati dicitur, ex quo iura actiuè & paſſiuè in eum tranſeunt.
6 Pupillus ſiue agat ſiue conueniatur legitimam perſonam ſtandi in iudicio, niſi tutore auctore nō habet.
7 Tutor per inquiſitionem datus in cauſa pupilli actorē conſtituere non poteſt, nec aliquo modo adminiſtrare, niſi prius pupillum & eius bona defendere promiſerit & iurauerit.
8 Tutor pro pupillo vtilia facere & inutilia prætermittere, antequàm adminiſtrare incipiat promittere debet.
9 Tutor ante adminiſtrationem inuentarium de bonis pupilli facere debet.
10 Sententia contra pupillum non legitimè comparentem lata, ipſo iure nulla eſt.
11 Nullitas quando ex actis euidens eſt, quandocunque tam ante ſententiam quàm poſt opponi poteſt.
12 Nullitas quando ex actis euidens eſt, etiam poſt 30. annos opponi poteſt.
13 Reſtitutionem in integrum alicuius actus qui petit, actum ratificare cenſetur.
14 Sententiam iniuſtam qui dicit, etiam de nullitate agere videtur.
15 Iniuſtitia nulla maior eſſe videtur quam actorum nullitas.
16 Verbum retractari ſententiam vel arreſtum multas interpratationes habet.
17. Expreſſum quod dicitur quod verbis generalibus etiā exprimitur.
18 Loquendi communis vſus in qualibet diſpoſitione attendi debet.
19 Sententiam infirmari & reſcindi ſi petitum eſt, etiam nullitas ſententia propoſita videtur.
20 Sequentia præcedentia declarant.
21 Annus præcedēns qualis fuerit ex ſequentibus declaratur.
22 Clauſula quòd procedatur ſola facti veritate inſpecta & ſummariè pro iuſtitia, operatur quòd ſuper deductis & probatis in proceſſu, licet non petitis in precibus ſeu libello, ſententia ferri poſſit.
23 Pupillus in cauſa minus legitimè defenſus dicitur, quando interueniens pro eo præſtitus legitimus non eſt.
24 Nullitas deduci poteſt & reſtitutio in integrum ſimul peti.
25 Appellans à ſententia nulla illam confirmare non dicitur.
26 Minori in integrum reſtitutio non competit, niſi de læſione ex ſua facilitate, aut aduerſarij calliditate edoceat.
27 Sententia ipſo iure nulla effectum aliquod validū producere nequit.
28 Mater ſi cum filio eadē ruina vel naufragio intereat, filio ſuperuiuere cenſetur.

29 ater

29 *Pater hæreditatem filij ſibi delatam, non tamen additam ad eius liberos nõ tranſmittit, & multo minus ad fratrem ſuum.*

30 *Mater hæreditatem ſibi delatam, non tamen additam ad eius liberos non tranſmittit, & multo minus ad fratrem ſuum.*

31 *Ius adeundi hæreditatem in bonis noſtris eſſe non dicitur, & hac ratione hæreditas non adita non tranſmittitur.*

32 *Ius adeundi hæreditatem eſt ius quærendum, & ideo alteri non acquiritur, quia hæreditas non adita non tranſmittitur.*

33 *Hæreditas non adita regulariter non tranſmittitur.*

34 *Hæres cuiuſcumque impediti ex iuſta cauſa hæreditatem adire, reſtitutionem in integrum ad adeundum ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta cauſa, obtinere poteſt.*

35 *Filius quicquid acquirit regulariter patri acquirit, niſi pater in mortis articulo exiſtat.*

36 *Acquiſitio momentanea ſiue pauco tempore duratura conſiderabilis non eſt.*

37 *Momentanea ſiue pauco tempore duratura in conſideratione eſſe non dicuntur.*

38 *Hæreditas propriè delata intelligitur quã quis adeundo conſequi poteſt.*

39 *Hæreditatem prius tranſmittere quàm habere prapoſterum eſt.*

40 *Hæreditatem paternam infans ex potentia ſuitatis ad matrem tranſmittit.*

41 *Legis Pantonius ff. de acquir. hæredit. diſpoſitio, tribus tantum caſibus locum habet.*

42 *Hæres abſens ex cauſa legationis quæ neceſſaria dicitur, reſtitutionem in integrum ad hæreditatẽ adeundam habet, ſed & ſi ex alia cauſa duntamen probabili propter abſentiam hæredis inſtituti abſens fuerit.*

43 *Hæreditatis non agnitæ nulla tranſmiſſio fit, niſi in caſibus a iure expreſſis.*

44 *Reſtitutionis in integrum beneficij tranſmiſſio nulla fit, niſi in caſibus a iure ſpecificatis.*

45 *Aequitas inducta in uno caſu contra iuris regulas, ad alium caſum extendi non debet, licet eadem ratio ſubſit.*

46 *Regulæ iuris tanquam retrocio inhærendum eſt.*

47 *Specialia extendenda non ſunt.*

48 *Legis Pantonius ff. de acquir. hæreditat. beneficium ad caſus in lege non expreſſos, contra iuris regulas extendi non debet, etiam ſi rationis identitas in vtroque caſu concurrat.*

49 *Hæreditatem ignorans probabiliter ſibi delatam, ante aditionem moriens regulariter ad eius hæredem beneficium reſtitutionis in integrum ad adeundum non tranſmittit.*

50 *Hæredi eius in cuius perſona ſubſtantia ſeu ſubiectum aditionis cadere non põt, quia ſenſus, animus, & voluntas deficiebant, reſtitutio ad adeundum non datur.*

51 *Reſtitutio in integrum aduerſus ea quæ caſu fortuito ſiue facto eueniunt non datur.*

52 *Mors repentina caſus fortuitus dicitur.*

53 *Hæreditas aſcendentium etiam non adita in deſcendentes regulariter tranſmittitur.*

54 *Extenſio ex identitate rationis in materia exorbitanti, dummodo fauorabilis ſit fieri poteſt.*

55 *Reſtitutionis in integrum remedium ad adeundam hæreditatem intra annum à die notitiæ mortis eius, de cuius hæreditate agitur, intentari debet.*

56 *Anni vtilis loco, quo iure veteri reſtitutio in integrum ad adeundam hæreditatem concedebatur, nouo iure quadriennium ſucceſſit.*

57 *Libellum pro obtinenda reſtitutione in integrũ ad adeundam hæreditatem intra quadriennium præſentare non ſufficit, ſed litis etiam conteſtatio neceſſaria eſt.*

58 *Lis tunc conteſtata dicitur, non ſtatim cum libellus ſeu ſupplicatio porrecta eſt, ſed cùm iudex per narrationem negotij cauſam audire cœpit, & partes merita cauſæ ingreſſa ſunt.*

59 *Lis conteſtari non poteſt, niſi partibus legitimè comparentibus.*

60 *Præſcriptio quadriennij ad adeũdam hæreditatem per præſentationem libelli aut ſupplicationis ſine litis conteſtatione interrupta dici nequit.*

61 *Præſcriptionis interruptio ex ſola citatione ſecundum aliquos cauſatur.*

62 *Præſcriptio completa dicitur licet deficiãt pauci dies, quia parum pro nihilo reputatur.*

63 *Fatale quadriennij non ſolùm petitioni reſtitutionis in integrum, ſed etiam finiendæ liti datum eſt, quo fit vt cauſa intra quadriennium finiri debeat.*

63 *Inſtantia coram Parlamento regio regulariter non currit.*

64 *Inſtantia coram Parlamento Regio in præiudicium actoris currit, quando actor ſibi incombentia non fecit.*

65 *Quadriennium ad petendam reſtitutionem in integrũ ad adeundam hæreditatem, a die ſcientiæ mortis tantum currere incipit.*

66 *Caſus notabilis. ſcientia vel notitia præſumitur non ignorantia, præcipuè in affine eius cui caſus contigit.*

67 *Coniunctus. ſanguine notitiam vel ſcientiam mortis coniuncti in patria habere præſumitur.*

68 *Quilibet de prouincia ſcire præſumitur ea quæ publicè & notoriè in alia parte prouinciæ facta fuerint.*

CONSILIVM XIII.

IN controuerſia inter Magnificos Dominos Procuratorẽ Patrimonialem, & Aſcanium Riualbam hæredem quondã Domini Franciſci de Federicis mora, plures diſcutiẽdi propoſiti fuerũt articuli, Quibus abſolutis apparebit quis contendentium potiora iura foueat.

Primo igitur quæſitum extitit, An Dominus Procurator Patrimonialis iudicium euidentis nullitatis actorum corã Illuſtriſſimo Parlamento Regio inter Marchum Antoniũ Vagnonum & prædictum Franciſcum de Federicis geſtorum, Arreſtiq; inde anno 1548. Subſequuti a prædicto Domino Marcho Antonio apud Illuſtriſſimum Senatum contra dictum quondam Dominum Franciſcum de Federicis intentatum, proſequi potuerit. Et omiſſis diſputationibus quæ a Doctoribus ſiunt in quæſtione an inſtantia cõtra proſcriptum

ptum inchoata trãſeat in fiſcum, qui propter
delictum in omnibus bonis dicti Marci An-
tonij proſcripti ſucceſſit, in qua Doctores va
riè ſcripſerunt teſte Alexan. in l. ſi conſtante.
§. fina. ff. ſolut. matrimon. Arbitror opinionẽ
Barto. ibi dicentis ſpeciale eſſe in fiſco, quia
* habet ſuos iudices, *crebriorem* eſſe: Nã etſi Do-
ctores ibi magis communiter improbare vi-
deantur rationem Bar. Attamen in alijs locis
citatis per Alexan. d. §. fina. colum. 1. verſi. hic
dicebat. Sequuntur Bart. dictum & rationem,
ex quorũ dinumeratione defendi poteſt con
cluſionem Bart. eſſe communiter receptam,
præſertim ſi eidem addiderimus Soci. conſil.
46. nume. 21. volum. 4. Roder. Suarez. in repe-
titione l. quoniam in priori. C. de inoffi. teſta-
men. limit. 10. fol. 21. Boſſ. de reſtitut. quæ fit a
princip. num. 10. de bonor. publicat. num. 24.
& in titu. de fiſ. & eius priuileg. num. 44. Laud.
de fiſc. quæſt. 112. Barto. in l. fin. nume. 8. ff. de
in integr. reſtitu. minor. Alexan. in additio. ad
Barto. in l. creditor. ff. de ſolutio. Bald. de Pac.
Conſtan. §. ſanè. quos Alexan. ibi col. 2. verſic.
ideò pro euiratione contrarij citat, vbi coniũ
git ſolutionem Bart. cum ſolutione Ioan. de
Imol. Tandem diſtinguit an fiſcus ſuccedat
actori, & hoc caſu non tranſeat inſtantia, an
verò ſuccedat reo, & tunc trãſeat, rationibus
per eum adductis, quæ diſtinctio fuit primo
Roman. colum. 4. verſicu. aliàs autem memi
ni me dixiſſe. Quapropter ſtante ratione Bar.
vera quòd ſit ſpeciale in fiſco, potuiſſet fiſcus
1 † fauori ſuo renunciare. l. penult. C. de pact. &
2 perſeuerare apud eundem iudicem † coram
quo cæptum fuerat iudicium. l. vbi cæptum.
ff. de iudic. Nec ſilentio prætereundum exiſti-
maui multos magnæ auctoritatis iureconſul
tos tenuiſſe inſtantiam contra proſcriptum
3 inchoatam in fiſcum † tranſire, quando vni-
uerſaliter ſuccedit in bonis proſcripti: hanc
opinionem tenent Alber. in d. §. fina. poſt Ia-
cob. de Rauen. & Roffred. per eum citatos
Roman. colum. 4. verſicu. nunc verò melius
conſiderans. Felin. in cap. quia G. col. 2. verſi.
omnino obſtat quod dicitur de fiſco. de iu-
dic. vbi Dec. col. pen. dicit iſtam opinionem
eſſe in pũcto iuris probabilem, & eam tenuiſ-
ſe Iacob. de Rauen. Rayn. de Forliu. Roma. &
Cin. per eum citatos, & reſpondet ad d. §. fin.
videturque de mente Bellam. in d. c. quia G.
nume. 5.

Præterea dato quòd vera eſſet ea opinio,
4 ſcilicet inſtantiam † cæptam cum delinquen
te non tranſire in fiſcum, attamen cùm om-
nia iura actiuè & paſſiuè in eundem fiſcum
5 vniuerſalem ſucceſſorem tranſeant, l. 2. C. ad
l. Iul. de vi priuat. cum ſimilibus cumulatis a
Roman. conſil. 73. & 93. Paul. de Caſtr. in d. §.
fina. nume. 2. potuit dicta inſtantia a fiſco re-
nouari, ſeu de nouo inchoari, ſecundum glo.
* ordinariam *communiter* receptam in l. mutari
ff. de procurator. vbi Bart. & Bald. Idem Bart.
in l. 1. nume. 6. verſi. hoc præmiſſo. & ibi Bald.
& Angel. C. de ſenten. & interlocut. omn. iud.
Felin. in c. venerabilis. nume. 12. de iudic. & in
cap. fin. num. 2. de probatio. Afflic. deciſ. 262
num. 7. & 8. At in caſu noſtro omnia fuerunt
repetita vt apparet in memoriali reaſſum-
ptionis cauſæ ſub die 21. Februarij 1568. Ergo
legi ſatisfactũ eſt. Accedat quòd & reſcriptis
Ducalibus nominatim etiam committitur
cognitio huius cauſæ Illuſtriſsimo Senatui,
Ideo ex prædictis omnibus patet non obſta-
re oppoſitionem quæ fit, ꝙ inſtantia non trã
ſiuerit in fiſcum.

Secundus articulus eſt, an iure fuerit inten-
tata nullitas actorum coram Parlamẽto Re-
gio geſtorum, nec non arreſti inde ſubſecuti,
petitaq; reſtitutio in integrum aduerſus ſpo-
lium cauſatum virtute prædicti arreſti. Et cõ-
cluſiue loquendo videtur defendi poſſe iure
fuiſſe propoſitam nullitatem euidentem; ac
ſubordinate petitam reſtitutionem in inte-
grum aduerſus ſpolium cauſatũ propter præ
dictum arreſtũ, & alia inde ſequuta ad quod
comprobãdum præmittũtur infraſcriptæ iu-
ris deciſiones.
6 Prima ꝙ pupillus † ſiue agat ſiue conuenia-
tur legitimam perſonam ſtandi in iudicio ni-
ſi tutore auctore nõ habet l. 1. 2. & fina. C. qui
legitim. perſon. ſtand. in iudic. hab. vel non
cum ſimilibus.
7 Secũdo, ꝙ tutor † datus per inquiſitionem
non poteſt actorem conſtituere; nec aliquo
modo adminiſtrare, niſi inter alia promiſerit
& iurauerit pupillum & eius bona defende-
8 re, & vtilia † facere ac inutilia prætermittere.
l. fina. §. omnem. vbi Doct. C. de adminiſtrat.
tutor. Alexan. conſi. 129. nume. 5. volum. 1. in-
9 uentariumq; † fecerit latè Vant. de nullit. ſen-
tent. & inhabilit. & defect. mand. comparen.
nume. 148. cui addo Boer. quæſt. 53. num. 5. &
Rebuf. de ſenten. prouis. articul. 2. gloſſ. 2.
nume. 7.

Prædictis concluſionibus ſic præmiſſis ſe-
10 quens formatur argumentum; ſententia † la
ta contra pupillum non legitimè comparen-
tem eſt ipſo iure nulla, d. l. 1. C. qui legit. per-
ſon. ſtand. in iudic. non habe. l. non eo minus.
C. de procurator. & l. ſi tutor. C. in quib. cauſ.
in integ. reſtitut. non eſt neceſſ. Aret. conſi. 29.
colum. 10. verſicu. ſed his non obſtãtibus, At
Marcus Antonius tempore dictorum acto-
rum, & arreſti erat pupillus, & non legitimè
comparuit, cũ ex actis non appareat præten-
ſum Dominum Iacobum de Ripalta aſſertũ
tutorem promiſiſſe & iuraſſe pupillũ & eius
bona defendere, vtiliaque facere, & inutilia
prætermittere, Inuentariumque feciſſe, iuxta
iuris communis & Illuſtr. curiæ expreſſam di-
ſpoſitionem. Ergo iure fuit propoſita dicto-
rum actorum & arreſti nullitas. multo magis
etiam petita in integrum reſtitutio in poſſeſ-
ſionem bonorum, a qua auctoritate prætenſi
arreſti nulli ſpoliatus fuerat.
11 Prædictaque nullitas † cùm ſit euidens ex
actis, poteſt quandocunque tam ante ſenten-
tiam quàm poſt opponi. l. licet. C. de procu-
rator. cap. in noſtra cod. tit. & vbique Docto-
12 reſimo etiam poſt triginta † annos, vt latè
conclu-

concludit Balb. de præſcrip. in 4. par. 4. partis.
princip. quæſt. 32.
Etſi dicatur non fuiſſe propoſitam nulli-
tatem, imo videri Marchum Antonium rati-
13 ficaſſe † arreſtum petendo reſtitutionem ad-
uerſus dictum arreſtum, ſecundum gl. in l. cũ
minor. in princ. in verb. neque ſtipulatione. &
in §. 1. in verbo prouocauit. ff. rem rat. haber.
& argum. eorum quæ dicit glo. in d. l. licet. cir
ca fin. per text. in d. l. cum minor.
Reſpondetur quòd ſi accuratè perſpician-
tur preces & reſcriptum impetratum, intenta
ta vtraque remedia nullitatis & iniquitatis vi
debuntur.
Primo in medio concludēdi dum propo-
nit prætenſum arreſtum grauamen & læſio-
nem ei attuliſſe contra ius & æquum, quæ ver
ba etiam comprehendunt nullitatem, & ſic
rititudinem Bald. in l. ſcire oportet. §. penult.
ff. de excuſatio. tutor. concludens, ꝙ qui dicit
14 ſententiam † iniuſtam, etiam videtur agere
de nullitate imo nulla maior eſt iniuſtitia
15 † quàm nullitas. Bellamer. concluſ. 343. poſt
Innocen. in capitu. dilecto. de appell. vant.
in tit. quid ſit nullitas & vnd. dicat. facit vulg.
l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudicat. & text. in
l. 1. ff. de iniuſt. teſtam. Item ex illis verbis tam
ratione mali regiminis &c. qui genitiuus ma-
li continet iniquitatem & nullitatem. argum.
notat. per Barto. in l. ſi expreſſim. nume. & in
fin. ff. de appellat. Item ex concluſione dicta-
rum præcum, in qua petit prætenſum arreſtũ
16 retractari. quod verbum † multas habet in-
terpretationes teſte Luc. de penn. in l. 2. C. ne fi
ſcus &c. lib. 10. Ex quibus patet expreſsè fuiſſe
propoſitam nullitatem, cum etiam expreſ-
17 ſum † id dicatur quod verbis generalibus ex-
primitur, vt latè Curt. Seni. conſi. 49. col. 15.
Præterea ſecundum communem vſum lo
18 quendi; qui † in qualibet diſpoſitione atten-
di debet. l. librorum. §. quod tamen Caſſius. ff.
de leg. 3. Alexan. conſi. 49. in fin. volu. 3. Pro-
miſcuè vtimur iſtis verbis annullari, irritari, &
retractari, & ſæpe confunduntur, & accipiun-
tur vnum pro alio. Hinc videmus quòd Bart.
in d. l. ſi expreſſim. in pluribus locis vtitur his
19 verbis, ſententiam † nullam infirmari, & re-
ſcindi. & notatur in rubr. ff. quæ ſent. ſine ap-
pellat. reſcind. & in d. l. ſi tutor. in fine. C. in
quib. cauſ. in integ. reſti. non eſt neceſſ. & hæc
præſertim locum habent quando apparet de
voluntate proferentium verba, vt in caſu no
ſtro, in quo cōſtat Marchum Antonium vo-
luiſſe & nullitatem & iniquitatem intentare
& proſequi, vt in cedula infra citata apparet,
20 ſequentia † enim præcedentia declarant, &
21 qualis fuerit animus † præcedens. l. ꝗ filiabus.
ff. de leg. 1. §. Pauonum. inſtitu. de ret. diuiſio.
Barto. conſi. 59. Item in illis verbis, & vberius
prouideri prout Exc. V. videbitur. Et in reſcri
pto prouiſum fuit inter alia, quòd aliàs Sena-
tus ageret & faceret prout nouerit pro iuſti-
tia expedire, procedendo ſummariè &c. ſola
22 facti veritate inſpecta, quæ clauſula † opera-
tur, vt ſuper deductis & probatis in proceſſu,
licet non petitis in precibus ſiue libello, poſ-
ſit ferri ſententia. Alexan. in l. ſi ita ſtipulatus.
§. Chriſogonus. colum. 6. ff. de verb. obligat.
Hipol. ſingul. 272. At in actis in cedula inci-
piente *con fondamento.* ſub ſcripta *Regbino Peſcba*
Nominatim deducitur & opponitur de nul-
litate euidenti dicti arreſti, ratione minus legi
timi interuentus comparentis pro ipſo Mar-
cho Antonio, & ſuper nullitate inſtatum eſt
& petitum iuſtitiã miniſtrari, quo illegitimo
23. interuentu † ſtante pupillus dicitur non legi
timè defenſus. argum. notat. in l. 1. vbi Barto.
& Doct. C. de ſenten. aduerſus. fiſc. latis retra-
ctan. lib. 10. Ergo ex prædictis dicitur intenta-
ta nullitas.
Minus obſtat, ꝙ petendo reſtitutionem in
integrum videatur ratificaſse dictum arreſtũ
d. l. cum minor. in princip. & §. falſus. & ideo
non poſſit intētari nullitas. Cum duobus mo
dis poſſit reſponderi.
Primo vt ſupra dictũ eſt, videlicet eſſe de-
24 ductam nullitatem, † & petitam reſti utio-
nem, quod fieri poteſt. c. conſtitutus. vbi Do-
ctores. de reſtitutio. in integr. Guid. quæſt. 143.
Paria ſunt.
Secundò reſpondetur non benè inferri ex
principio d. l. cùm minor. ad caſum noſtrũ,
propter diuerſitatem facti & rationis. nã ibi
a minore fuerat cōſtitutus procurator ad exi
gendum, qui Procurator promiſerat debito-
ri minorem ratum habiturum, & ſic conſen-
ſum ipſius minoris, adeò quod a principio
omnia erant valida, ſolum deficiebat ratifica
tio minoris, quæ videtur induci ex petitione
reſtitutionis in integrum, & ideò erat ſatisfa-
ctum promiſſioni de rato, ſecus in caſu quo
ſententia eſt ipſo iure nulla propter illegiti-
mum Interuentum tutoris ſeu actoris. d. l. ſi tu
tor. & ſic ex alio defectu quàm cōſenſus, quo
caſu per petitionem reſtitutionis in integrũ
ſeu appellationem non conualidantur acta,
glo. Barto. & Docto. in d. l. ſi tutor. C. in quib.
cauſ. in integr. reſtitut. non eſt neceſſ. iuncta. l.
ſi expreſſim. verſi. vnde ſi quis. ff. de appell. vbi
25 ſi quis appellauerit a ſententia † nulla non di
citur illam confirmare. & ita expreſsè ponit
Barto. in d. l. ſi expreſsim. in princip. in vltima
oppoſit. poſt gloſſ. & latè Dec. in cap. dilecto.
colum. penul. de appella. poſt plures Docto-
res per eum citatos. Ex quibus apparet iſtam
* eſſe *communem* ſententiam.
Nec obſtat quod dicitur ex ordinationi-
bus Regijs tolli remedium nullitatis vltra
biennium.
Quia non procedunt vbi euidens eſt nulli-
tas ſeu iniquitas, reſultans ex inſpectione acto
rum Ruin. conſi. 196. nume. 13. volu. 1. & con
ſil. 29. nume. 2. volum. 5. poſt Docto. per eum
citatos Rebuff. in terminis de literis ciuilibus
gl. 3. cum cumulatis in Deciſ. Pedemon. 142.
nume. 3. & ſequen. quibus addo Alexand.
conſil. 77. nume. 10. & ſequen. volum. 5. &
Neuiz. conſil. 41. nume. 44. Balb. de præſcript.
in 4. part. princip. quæſt. 12. verſicu. trigeſimo
ſecundo quæro.

Non

26 Non obſtat quod dicitur minori† nõ com
petere reſtitutionem in integrum, niſi edo-
ceat de læſione,& ſic ex ſui facilitate aut cali
ditate aduerſarij fuiſſe læſum l.quòd ſi minor
§.1.& l.non omnia.cum ſimilib.ff. de minor.

Si quidem dicta iura procedunt data rititu
dine geſtorum cũ minore, ſecus verò vbi nõ
ritè geſta ſint,iuribus ſupra allegatis,quib. ad-
do tex.& ibi Doc.in l.pe.C.ſi aduerſ.rem iudi
cat.& in l.contra pupillum ff.de re iudi. Cùm
igitur geſta & arreſtum prolatum contra præ
dictum Marcum Antonium ſint euidẽter ip-
27 ſo iure nulla, † ergo nullum poſſunt contra
eum producere effectum, quo fit vt debuerit
Marcus Antonius, ſeu Fiſcus in poſſeſſionẽ
bonorum qua fuit virtute prætẽſi Arreſti nul
liter prolati ſpoliatus, cum fructibus à die
ſpolij reſtitui.

Quod verò attinet ad articulum rectitudi-
nis, & ſi ſtantibus præmiſſis ſuperflua videret
eius diſputatio,attamen vt aliquid de eo tan-
gamus,duo proponuntur eſſe capita. Alterũ
concernens prioritatem mortis Carlotæ ma
tris,vel Caroli filij, & in hoc ſatis abundè di-
ctum eſt in allegationibus D. Aduocatorum.
Alterum verò continens remedium reſtitu-
tionis in integrum ad adeundum ex æquitate
l.Pantonius.ff.de acqui.hære.

Et in hoc articulo præſuppoſito ꝙ præſu-
28 matur Carlotam matrem ſuperuixiſſe † Ca-
rolo infanti eadem ruyna cum matre defun-
cto juxta l.qui duos.§.fi.in fin.& l.ſi mulier cũ
impubere ff.de reb.dub:attamen ex quo dicta
Carlota mater non adiuit hæreditatem filij
infantis,dici non poteſt illam, ius adeundi ad
Franciſcum de Federicis fratrem tranſmiſiſ-
ſe.vulg.l.quoniam ſororem.C.de iur. delibe-
ran.l.vnica.§.in nouiſſimo.C.de caduc. tollẽ.
l.apud hoſtes C.de ſuis & legitim. Crauet.cõ-
29 ſil.37.nu.4.vbi dicit patrem † hæreditatem fi-
lij ſibi delatam,quam non adiuit ad eius libe-
ros non tranſmittere.Soc.iun.conſi.18.num.
30 41.vol.1.concludens matrem † hæreditatem
ſibi delatam,& non aditam non tranſmitte-
re ad eius liberos, multo minus ad fratrem,
cùm ſimilib.Et rationem adducit Bald.in d.l.
31 quoniam ſororem.quia talis hæreditas, † ſeu
ius adeundi non eſt in bonis noſtris l. pretia
rerum ff.ad l. Falcid.cui rationi accedit Bart.
in l. is poteſt ff.de acqui.hæred.quo loci dicit
32 ius † adeundi eſſe ius quærendum, ideo alteri
33 non acquiri; quia hæreditas † non adita non
tranſmittitur.

Tota igitur difficultas erit,an in caſu noſtro
in prædictum Franciſcum fratrem ex perſo-
na Carlotæ ſororis defunctæ trãſmiſſum fue-
rit remedium,ſeu beneficium reſtitutionis in
integrum ad adeundum hæreditatem Caroli
infantis,ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta
cauſa,& æquitate l.Pantonius ff.de acquiren.
hæred. quæ iuſta cauſa in eo duntaxat conſi-
ſtit,quòd prædicta Carlota eadem ruina cum
filio infante obierit,& per conſequens infan-
tis hæreditatem adire non potuerit.

Et in hac quæſtione prima facie videretur
dicendum reſtitutionis beneficiũ fuiſſe tranſ-
miſſum prædicto D. Franciſco hæredi dictæ
Carlotæ,ex dictis Bar.conſi.178. in fi.& in l.q
duos nu.5.ver.idem dico.ff.de reb.dub.vbi di
34 cit hæredem † cuiuſcunque impediti ex iuſta
cauſa adire hæreditatem poſſe impetrare re-
ſtitutionem ad adeundum, ex clauſula gene-
rali,ſi qua mihi iuſta cauſa.arg.d.l.Pantonius.
& Bar.ſequi videntur Pau.de Caſt.ibi.nu. 2.&
3.& in d.l. Pantonius.nu.8.Soc.in l.qui duos:
præallegata col.11.ver.quarto quia:& appoſi
rè in d.l.ſi mulier ff.de reb.dub.Alex. conſilio
86.col.1.in fi.vol.3.citatur etiam pro hac opi
nione Bal.in l.vnica d.§.in nouiſſimo. col. fi.
verſi.aut deceſſit caſu fortuito. C. de caduc.
tollen.& in l.1.col.1.ver.tu dic.de reſtitu. mi-
lit.& quidam Petr.de Rip. inter conſilia Bal.
conſi.155.vol.4.

Contraria tamen opinio in caſu noſtro,du
plici ex capite defendi poſſe videtur.

Primò quia poſito matrem ſimul cum in-
fante eadem ruina periſſe, dici tamen poteſt
ad eam filij infantis hæreditatem delatam nõ
fuiſſe.arg.tex.in l.fina.C.de bonis quæ liber.iũ
cta glo. vbi dicit quòd licet regulariter quic-
35 quid acquirit filius † patri acquirat, attamen
id non procedit quando filius acquirit patre
exiſtente in mortis articulo, & ratio eſt, quia
36 talis acquiſitio † eſſet apud eum momenta-
nea,ideo non conſiderabilis, ſecundum Bal.
in d.l. fi. Cuius dicta comprobãtur ex his quæ
latè cumulat Hipol.Marſil.in repetit. l. fina.
num.155.ff.de iuriſd.omn.iudic.vbi plura ad-
37 ducit ad demonſtrandum momentanea † nõ
eſſe in conſideratione, & hæc redduntur fir-
miora ex eo quod hæreditas tunc propriè de-
38 lata intelligitur quam † quis adeũdo cõſequi
poteſt l.delata ff.de verb.ſignifica. Barto. in l.
ventre.& ibi Imo.col.1.ff.de acqui. hæredita.
Alex. in l. cum antiquioribus, circa fin. C.de
iu.delibe.Dec.conſi.55. At in caſu noſtro di-
cta Carlota moriens hæreditatem conſequi
non potuiſſet, quia adire non poterat l. ab
omnibus §.cùm quidam ff.de leg.1.l.fina.vbi
glo.& Doct.ff.quand.dies legat.cedit Bart. &
Imo.in l.fina.nu.2.ff.de condit. inſtitut. con-
uenit tex. in l. nolle. & in l. is qui hæres. & l.is
poteſt.cum l.ſequen.ff.de acqui. hæredit. igi-
tur prædicti infantis hæreditas matri delata
non fuit,& propterea conſequens eſt vt reſti
tutionis ad adeundum beneficium ad fratrẽ
eius non tranſmiſerit. arg. notat. in l. non ſo-
lum.in prin.ff.de reſtitu. in integr. & per Bald.
in d.l.ſi infanti col.penul. vbi dicit præpoſte-
39 rum eſſe prius hæreditatem † trãſmittere quã
habere,quod comprobat Salic.in l.1.num. 8.
C.de reſtitu. milit. per regulam l. nemo.ff.de
reg. iur.

Secundò demus paternam infantis hære-
40 ditatem, † ideſt ius adeundi ſecundum Barto.
in l.ſi infanti num.10.C.de iur.deliber. & in l.
ventre num.13.& 18.ff.de acquir. poſſeſ.Car-
lotæ matri, præſertim ex potentia ſuitatis ſe

* cundum communem opinionem de qua per
glo. Barto. & Docto. in d. l. ventre. latè Dec.
conſi. 331. nu. 5. delatam ſiue delatum fuiſſe,
attamen adhuc iure defendi pōt Carlotam
(ex quo dictam hæreditatem non adiuit) nō
tranſmiſiſſe ad D. Franciſcum fratrem ali-
quod ius adeundi, ſeu beneficium reſtitutio-
nis in integrum, ex æquitate d. l. Pantonius. ff.
de acquiren. hæredi. Ad quod probandū præ-
41 mitto legem† Pantonius, loqui in tribus caſi-
bus tantum, videlicet quando hæres erat ab-
42 ſēs ex cauſa legationis, &† ſic neceſſaria. ſecū
do quando hæres erat abſens ex alia cauſa
probabili, & petebat ſe reſtitui ad adeundum
hæreditatem ex generali clauſula, ſi qua mihi
iuſta cauſa, & in his duobus caſibus ex conſti-
tutione diui Pij Imperatoris dabatur contra
iuris regulas reſtitutio in integrum. Quam
conſtitutionem Iureconſultus ex humanita-
te dicit eam procedere in caſu in d. l. propo-
ſito, videlicet quando hæres inſtitutus erat
abſens ex alia cauſa quàm legationis, etiam
ſi non ageretur de hæreditate matris, propter
iuſtam ignorantiam cauſatam ob probabi-
lem abſentiam hæredis inſtituti. velle autem
extendere iterum contra regulas iuris æqui-
tatem dictæ legis ad quoſcunque ignorantes
probabili cauſa, cauſata aliter quam propter
abſentiam, videtur id iure fieri non poſſe. ita
tenuerunt Bald. in l. 1. quæſt. 24. C. qui admit-
ti. iunctis his quæ ſcribit in l. ſi infanti præalle
gata colum. antepenul. & ſequen. vbi nomi-
43 natim dicit nullam fieri hæreditatis† non
agnitæ contra iuris regulas tranſmiſſionem,
niſi in caſibus ſpecificatis in iure. Idem dicen
dū videtur in tranſmiſſione dicti beneficij re-
44 ſtitutionis† in integrum, vt non fiat contra iu
ris regulas niſi in caſibus a iure ſpecificatis. &
Bald. refert & ſequitur Alex. conſi. 163. num.
1. & ſequen. vol. 2. hanc opinionem etiam te
nuit Ancha. conſi. 362. col. 1. ver. ideo aduer-
45 ſus omiſſa. dicens quod æquitas† inducta in
vno caſu contra iuris regulas, non debet ad
alium caſum extendi, licet eadem ratio ſub-
ſit. & colum. ſeq. verſi. ex perſona verò, dicit
opinionem Barto. quæ eſt quòd poſſit peti re
ſtitutio, non habere pro ſe text. expreſſum,
contrariam autem habere caſum expreſſum
in d. l. ſi infanti, & regulam iuris pro ſe. Et re-
ſpondēdo ad l. Pantonius dicit ibi eſſe caſum
ſpecialiſſimum. Et licet in caſu Anchar. poſ-
ſit imputari aliqua culpa petenti reſtitutionē,
attamen iura & rationes per eum allegatæ
poſſunt aptari in caſu ignorantiæ, aliter cau-
ſatæ quàm in caſibus expreſſis in d. l. Panto-
nius. & in fine dicit opinionem Bald. in d. l.
ſi infanti, in conſulendo & iudicando conti-
nere maximam æquitatem, eandem opinio-
nem etiam ſecutus eſt Cumanus conſi. 130.
nume. 2. 4. 5. & ſequen. poſt Barto. Bald. & Ia-
cob. de Beluiſ. per eum citatos, dicens ſtan-
46 dum eſſe regulæ† iuxta gloſ. in l. omnis diffi-
nitio. ff. de reg. iur. tamquam Carrotio, & ſpe-
47 cialia† non eſſe extendenda. & nume. 5. & 6.
reprobata diſtinctione Bald. in dicto §. in no-
uiſſimo, ſequitur opinionem Iacob. de Bel-
uiſio, necnon Barto. & Bald. in d. l. ſi in fanti
expreſsè concludentes non eſſe extenden-
dum ſingulariter beneficium d. l. Pantonius,
48 & non debere fieri extenſionem† contra iu-
ris communis regulas a paritate rationis, re-
ſpondetque ad l. qui duos. ff. de rebus dubijs,
dicens ſe ſolitum ſequi hanc opinionem,
quam etiam ſequutus videtur Fulgoſ. conſi-
lio 84. numero 2. & 3. Loquens in caſu quan-
do vnus poſt alterum illico deceſſit, quam
pariter ſequitur Imol. in d. l. ventre. colum.
8. verſicu. Item hic occurrit dubium. vbi ex-
preſſe dicit quòd quando quis probabiliter
ignorans ſibi delatam fuiſſe aliquam hæredi-
49 tatem† moritur antequam adeat, non tranſ-
mitti remedium reſtitutionis in integrum ad
eius hæredem: quia tunc probabiliter igno-
rans videtur caſualiter quodammodo perde
re hæreditatem. Ideo non eſt iuſta cauſa con
cedendæ reſtitutionis. & reſpondet ad l. Pan-
tonius, vbi etiam idem videtur tenere col. 2.
verſicu. nota propter abſentiam. Eandem
opinionem tenet expreſsè Aretin. in d. l. Pan-
tonius. colum. 6. verſicu. nunc autem conſi-
derando diligentius. quo loci dicit nulla lege
caueri quòd præſens, cui delata eſt aliqua hæ
reditas, ſi moriatur infra tempus intra quod
non potuit deliberare vtrum adeunda eſſet
hæreditas, tranſmittat beneficium reſtitutio-
nis in integrum ad adeundum. Imò dicit eſſe
contra tex. in d. l. Pantonius. Hanc opinionē
ſimiliter ſecutus eſt Salic. in l. 1. num. 7. verſi.
ad ll. in contrarium adductas. C. de reſtitu. mi
50 lit. vbi dicit hæredi† eius in cuius perſona
non poteſt cadere ſubſtantia, aut eſſentia, ſeu
ſubiectum aditionis, quia ſenſus, animus, &
voluntas defficiebant, non datur reſtitutio ad
adeundum. & reſpondet ad d. l. Pantonius. &
d. l. qui duos. & numero 10. dicit quòd caſus
fortuitus mortalitatis non eſt iuſta cauſa con
cedendi reſtitutionem in integrum: Et opi-
nio iſtorum multo magis procedit in caſu
noſtro, ſcilicet quòd beneficium reſtitutio-
nis ad adeundum hæreditatem Caroli infan-
tis ex perſona matris, & d. l. Pantonius, non
cenſeatur tranſmiſſum ad fratrem hæredem
dictæ Carlotæ, quia ſecundum communiter
Doctores in d. l. Pantonius, & Bal. in l. 1. co-
lum. 1. verſicu. tu dic quòd quando C. de reſti-
tut. milit. læſio ibi erat ſaltem cauſata in vita
hæredis inſtituti, qui propter ignorantiam
cauſatam ob iuſtam abſentiam, ſeu ſaltem
non culpabilem, & mortem ſuperuentam
non adiuit hæreditatem delatam, quam ta-
men potuiſſet prius adire ſi ſciuiſſet ſe inſtitu
tum, & per conſequens petere reſtitutionem
in integrum ad adeundum, ſi lapſum fuiſſet
tempus. Ita ſentire videntur Imo. in d. l. Pan-
tonius. col. 2. verſic. nota propter abſentiam
iunctam cum morte. & verſi. nam tunc pro-
pter illam. & circa fin. ver. in glo. conſtituiſſe.
ſequitur ibi Pau. de Caſt. nu. 6. vbi nominatim
dicit

dicit quod ſola mors quæ ſuperuenit non eſt
cauſa concedendi reſtitutionem, aliàs quili-
bet decedens hæreditate non adita tranſmit-
teret beneficium reſtitutionis in integrum, ꝙ
eſt falſum.

51 Et pro hac opinione facit quia reſtitutio
in integrum non datur aduerſus ea, quæ for-
tuitò ſiue fato ueniunt. l. verum. §. ſciendum.
52 ff. de minor. mors † autem præſertim repen-
tina, eſt caſus fortuitus. l. Iulianus. ff. qui. & a
quib. manum. bonus text. in l. milites. in fine,
C. de teſtamen. milit. glo. & ibi Angel. & Chri-
ſtoph. Port. §. 1. inſtit. de capit. diminut. & in
terminis noſtris Salic. in d. l. 1. nu. 9. C. de reſti-
tut. milit. dicit caſum fortuitum mortalitatis
non præſtare iuſtam cauſam concedēdæ re-
ſtitutionis: quod etiam videtur ſentire Socin.
conſi. 152. nu. 33. verſicu. ex quo text. datur in-
telligi. & Imol. in d. l. ventre. col. 8. verſicu. in
illis verbis. videtur enim tunc ignorās caſua-
liter perdere hæreditatem.

Et ex præmiſſis ſatis liquere poteſt equita-
tē d. l. Pantonius, in caſu noſtro locū nō hr̄e.

Non obſtat Bart. in d. conſi. 178. in fin.

Quandoquidem loquitur in hærede pupil
li, nos autem ſumus in hærede Carlotæ maio
ris, inter quos eſt diuerſa ratio, ideo diuerſum
ius, argum. l. illud. ff. ad l. Aquil. Idem reſpon-
detur ad Bar. in d. l. qui duos. cui etiam reſpon
det Salic. in d. l. 1. C. de reſtitut. milit. Præterea
Barto. dicit de quocunque impedimēto ex iu
ſta cauſa, ſed negamus mortem repentinam
præſentis præbere iuſtam cauſam conceden-
dæ reſtitutionis in integrum, vt ſupra proba-
uimus.

Ad Paul. de Caſtr. in d. l. qui duos. dum di-
cit, ꝙ totus mundus ſequitur illam opinionē
reſpondetur, ꝙ loquitur in hærede minoris,
& quando læſio non erat cōpleta viuente mi
nore, imo ſi diligenter ponderentur eius ver-
ba nu. 3. verſi. ſed poſtquàm. aliter videtur ſen
tire in maiore, & etiam in d. l. Pātonius. nu. 8.
Qui ne videatur ſtatim ſibi ipſi aduerſari de
bet intelligi ſecundum ea quæ dixit. nu. 6. vbi
dicit, ꝙ mors non eſt cauſa concedendæ reſti
tutionis. alias quilibet decedēs hæreditate nō
adita trāſmitteret bn̄ficiū reſtōnis in integrū,
qđ dicit eſſe falſū, & intelligit qn̄ bn̄ficiū re-
ſtōnis cōpetijſſet in vita defuncti, quia tūc po
tuiſſet trāſmittere aliàs non. l. nō ſolū. ff. de in
integ. reſtitut. & in l. 1. C. de reſtitut. milit. & ita
reſpondetur ad conſil. Alex. 86. vol. 3. Ad con
ſilium autem Petri de Ripa inter conſil. Bal.
conſi. 255. vol. 4. facilis poteſt dari reſponſio,
ſcilicet ibi ideò locum eſſe trāſmiſsioni, quia
agitur de hæreditate auiæ aſcendentis delata
53 matri, † quæ etiā non adita regulariter tranſ
mittitur in deſcendētes, ex diſpoſitione l. vni.
C. de his qui ant. aper. tabul. nec ibi aliquid di
citur de remedio reſtitutionis in integrum ex
æquitate. d. l. Pantonius.

Nec vrget reſponſio Soci. in d. l. ſi mulier.
vbi a paritate rationis æquiparat impedimen
tum cauſatum a ſimultanea morte, & impe-
dimentum cauſatum propter abſentiā, duo-
bus fundamētis. Primò quia licet materia di-
catur exorbitās, attamen cùm fauorabilis ſit,
54 extenſio † fit ex identitate rationis, ſecundū
Barto. in l. ſi conſtante in 9. quæſt. primæ part.
ff. ſolut. matrimon. Secundò fundat ſuum di-
ctum æquiparando fundamentū facti cauſa-
tum à caſu, & impedimētum cauſatum facto
tertij, quo ſtante fit trāſmiſsio hæreditatis nō
aditæ. l. ſcriptus hæres. ff. de Carbon. edict. &
ibi glo. & Bart. in l. ventre. ff. de acquir. hæred.

Quoniam quo ad primam rationem atti-
net, reſpondetur ex adductis per Anchar. Sa-
lic. Cuman. Fulgoſ. & alios per eos citatos lo-
cis ſupra allegatis. Secundum vero fundamē-
tum quod fit de æquiparatione impedimenti
cauſati caſu fortuito, ad impedimentum cau
ſatum facto tertij, puto iure reprobari d. l. ve-
rum. §. ſciendum. ff. de minorib. vbi reſtitutio
non datur aduerſus ea quæ caſu, ſiue fato ve-
niunt, & tamen datur quando impedimen-
tum cauſatur facto tertij d. l. ſcriptus. Barto. &
communiter Docto. in d. l. ventre. vbi caſum
d. l. ſcriptus. ponūt pro vno caſu inter regulas
exceptiuas a regula generali, ꝙ hæreditas nō
adita non trāſmittatur, inter quos caſus exce-
ptiuos non eſt caſus, l. Pātonius, ideo de vno
ad alium non valet argumentum. quo fit vt
ex præmiſſis negari non poſſit eſſe ſuſtenta-
bilem de iure opinionem tenentium æquita-
tem l. Pantonius. non extendi vltra caſus ibi
expreſſos, & ſic ad caſum noſtrum.

Sed demus citra veritatis offenſionem re-
medium petitionis reſtitutionis in integrum
ad ius adeundi ex æquitate. l. Pantonius. com-
petijſſe Domino Franciſco hæredi prædictæ
Carlotæ, attamen illi remedio tempore ſaltē
litis conteſtatæ ſeu pro cōteſtata habitæ, præ-
ſcriptum fuerat, quod infraſcriptis fundamē-
tis demonſtratur.

Primò quia ſecundum opinionem Anch.
in d. conſ. 162. colum. 1. & Imol. in d. l. ventre.
colum. 5. verſicu. ſecundo poteſt dici argum.
l. 1. C. de reſtitut. milit. D. Franciſcus intra an-
num a die notoriæ mortis dictæ Carlotæ, de-
buit intentare prædictum remedium reſtitu-
55 tionis, † quod cum non fecerit conſequens
eſt vt illi remedio tunc præſcriptum dice-
retur.

56 Secundò admiſſo quòd loco anni † ſubro-
gatum eſſet quadriennium iuxta. l. fina. C. de
tempor. in integr. reſtitut. peten. attamen dici
tur illud non fuiſſe etiam intentatum legiti-
mè intra dictum quadriēnium, cum ex dictis
teſtium nomine Marci Antonij tunc pupilli
examinatorum, caſus ruinæ Caſtri vici, proin
de mortis p̄dictæ Carlotæ euenerit anno præ-
cedenti annum rupturæ primarum inducia-
rum, quæ fuerunt factæ anno 1542. & per cō-
ſequens caſus ruinæ contigit anno 1541. Lis
autem fuit inchoata anno 1546. die 12. Apri-
lis & ſic poſt perfectum quadriennium.

Tertiò dato quòd ruina prædicta contigiſ-
ſet die. 3. Maij. 1542. prout aliqui firmare vo-
luerunt, nihilominus cum iuris diſpoſitione
non ſufficiat intra quadriennium libellum

 † pro-

57 † proponere, ſed lis conteſtari debeat, d. l. fi-
na. in illis verbis ad interpretandum conteſta
58 tionem, & ibi cõmuniter Doctores, lis † au-
tem tunc conteſtata dicatur, non cùm ſim-
plex libellus ſeu ſupplicatio porrecta eſt, ſed
cum Iudex per narrationem negotij cauſam
audire cœpit, & ſic partes merita cauſæ ingreſ
ſæ fuerunt. l. 1. vbi glo. & Docto. C. de litis cõ-
teſtat. in caſu autem noſtro quatenus lis con-
teſtata dici poſſet, ea non fuit conteſtata niſi
die 17. Maij. 1546. Qua Boglianus prætenſus
actor. D. Marci Antonij pupilli ſe à petitis li-
berari inſtetit, proinde confecto quadriẽnio,
Ergo dicto remedio iam præſcriptum erat.
Quartò dici poſſet litem illam nunquam
59 fuiſſe legitimè conteſtatam, cùm lis † conte-
ſtari non poſſit niſi partibus legitimè compa
rentibus. At prædictus Boglianus nunquam
pro dicto D. Marcho Antonio pupillo, vt ſu-
pra in principio diximus, legitimè compar-
60 uit, Ergo interrupta præſcriptio † quadrien-
nalis dici non poteſt, deficiente dicta litis con-
teſtatione. Teſte Pariſ. conſil. 32. nume. 10. &
ſequen. volum. 3. poſt gloſſ. Abbat. Bald. Fe-
lin. & Balb. per eum citatos. Et poſito ꝙ ſola
61 citatio † attendi deberet, attamen cùm lega-
tur facta minus legitimè quoad ipſum Mar-
chum Antonium infantem ſeu pupillum,
non operatur interruptionem præſcriptio-
nis ſecundum Pariſ. d. conſi. 32. nume. 8. & 9.
vbi nume. 6. & 7. addit quòd quando ad perfi-
62 ciendam præſcriptionem † deficiunt paucíſ-
ſimi dies, (ponens exemplum de decem & ſe
ptem diebus) non debent cõſiderari quomi-
nus præſcriptio dicatur perfecta. Nã dici ſo-
let quòd parum pro nihilo reputatur. latè Ti-
raq. in tractat. de iudic. in rebus exiguis verſi-
cu. ſexageſimo nonò. vbi dicit iſtam eſſe cõ-
munem opinionem, ſed in caſu noſtro a die
8. Aprilis qua legitur facta citatio vſque ad
finem quadriennij quod omni caſu finiebat
3. Maij. 1546. non ſupererant vltra 22. dies er-
go habenda erat præſcriptio pro completa
& perfecta.

Quinto prædictis omnibus ceſſantibus,
quæ multum vrgere videntur, dato quòd in-
tra quadriennium lis cõteſtata fuiſſet, debuit
etiam intra dictum quadriennium finiri, aliàs
extinguitur prædictum remedium, niſi a reo
fuerit actor impeditus. l. penult. verſic. ſin ve-
rò huiuſmodi. & in d. l. fina. in illis verbis ad
interponendam conteſtationẽ, finiendamq́
litem. & clem. 1. de reſtitutio. in integr. in illis
verbis, & cauſa reſtitutionis huiuſmodi finiri
debet intra quadriennium continuũ. & vbiq;
glo. & Docto. glo. in cap. 1. in verbo quadrien
nij. de reſtitut. in integr. libr. 6. & alij cumulati
per D. Bellacumbam: quibus addo Alexand.
conſi. 62. num. 2. & conſi. 223. nu. 3. & ſequen.
volum. 6. quem refert, & ſequitur Alciat. re-
ſponſ. 160. nu. 17. vbi poſt Paul. de Caſtr. dicit
63 fatale † quadriennij non eſſe ſolum datum
petitioni reſtitutionis, ſed etiam finiendæ liti
& eſſe ei imputandum ſi ſe in tempore arcta-
uit, & tam ſero petijt ſe reſtitui vt non potue
rit cauſa intra quadriennium expediri. argu.
l. 2. §. ſi quis. ff. ſi qs cauit. & in terminis noſtris
eſt bonus tex. in l. penul. C. de tẽpor. in integr.
reſtitu. peten. in illis verbis quæ intra ſpatium
receptum anguſtari nequeunt. & in alijs ver-
bis ſi in confinio legitimi temporis petantur
Gomeſ. in §. rurſus col. pen. verſ. & fortius qa
d. i. fina. inſti. de actio.

Et ſi dicatur non eſſe imputandũ ipſi acto-
ri ſi vltra quadriẽnium cauſa fuit protellata,
ſed Illuſtr. Parlamẽto Regio coram quo in-
64 ſtantia † regulariter non currit.

Ad hoc reſpondetur ſecundum copioſè al
legata Domini Bellacũbæ, præſertim quod
adducta in contrarium procedunt, qñ prædi-
65 ctus actor † intra quadriennium ſibi incumben
tia feciſſet, ita quod nihil eidẽ imputari poſ-
ſit, ſecus ſi ſuas probationes & incumbentia
intra quadriennium nõ fecit iuribus & aucto
ritatibus ſupra allegatis. At in caſu nro pars
actrix diſtulit facere ſibi incũbentia vſque in
diem. 18. Settembris 1546. qua die fuerunt pu
blicati prætenſi ſui teſtes, & iam erant elapſi
ſex menſes poſt finitum quadriennũ, Et vſq;
in illam diem nihil imputari potuit parti cõ-
uentæ, nec Illuſtr. Curiæ Parlamenti, quæ nõ
potuiſſet etiam ſi voluiſſet ſentẽtiam profer-
re, cum ad id acta non eſſent instructa culpa
ipſius actoris, qui nundum ſuã intentionem
probauerat, ideò illi qui in confinio quadrien
nij expectauit reſtitutionis remedium inten-
tare imputandum eſt d. l. penul. Alciat. & alij
ſupra citati.

66 Et ſi replicetur quadriennũ † nõ incipere
currere niſi a die ſcientiæ mortis. D. Carlotæ.

Reſpõdetur iuris præſumptione Dominũ
Franciſcum habuiſſe incontinẽti, aut ſaltem
intra pauciſſimos dies ſcientiã mortis prædi-
ctæ Dñæ Carlotæ, & plurium perſonarum in-
ſimul interſectarum, attento notorio caſu di
ctæ Ruinæ Caſtri vici, & mortis prædictæ D.
Carlotæ, & multarum perſonarũ, non tãtum
in oppido vici, ſed etiam in ciuitate Montis
Regalis, in qua fuerunt ſepulta cadauera, &
conſequenter per totâm hãc patriam Pede-
montanam, & alias circumuicinas. Nam ve-
66 riſimile † eſt caſum illum tam notabilem, &
a noſtris ſeculis in hac patria non auditũ de-
ueniſſe tunc ſtatim in notitiam Franciſci fra-
tris vtrinque coniuncti prædictæ Carlotæ. Et
ſi ſtatim ſcientiam non habuit nemo tamen
negabit quin intra octauum aut decimũ diẽ
a die mortis ſaltem habuerit. Cuius caſus no-
torietate ſtante tollitur omnis præſumptio
ignorãtiæ, & oritur præſumptio ſcientiæ, ma-
ximè in vnico fratre vtrinque coniuncto, tex.
eſt expreſſus in l. octaui. ff. vnd. cognat. vbi di-
67 citur non eſſe veriſimile † tam coniunctum
ſanguine defuncti mortem ignoraſſe. l. de tu-
tela. C. de in integ. reſtitut. minor. Alex. conſi.
163. nu. 3. vol. 2. in l. 2. C. qui admitti, & l. quo-
niam ſororem. C. de iure deliber. præſertim
qñ mors contingit ex facto tam notorio &
notabili Pariſ. conſ. 23. nu. 200. vol. 1. latiſſimè
Grammat. deciſ. 36. nu. 6. & pluribus ſeq. vbi
num. 20.

68 nume. 20. dicit quòd quilibet † de Prouincia
præſumitur ſcire ea quæ publicè fuerũt facta
in alia parte prouinciæ. Cagnol. in rub. C. qui
admitt. nume. 52. faciunt cumulat. a Boſſ. de
rapin. nume. 26. & ſequen. Cuius etiam ruinæ
& mortis notorietatem ſæpius faſſus fuit D.
Franciſcus.

Ex quibus omnibus tollit regula. l. verius
ff. de probat. & in ſimilibus terminis dicit glo.
fina. in l. ſi tutor. C. de peric. tutor. Qua pro-
pter ex prædictis puto defendi poſſe ſenten-
tiam Senatoriam fuiſſe ritè & rectè prola-
tam. Salua tamen rectius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Feudum ab Imperatore pro accipiente, hæredibus & ſucceſſoribus & quibus dederit conceſſum, an ſit proprium vel improprium.*

2 *Vaſſallus cum hominibus ſubditis onera publica pro prædijs feudalibus, an ſubire teneatur.*

3 *Feudum pro recipiente, hæredibus ſucceſſoribus, & quibus dederit conceſſum, propriam feudi naturam non habet.*

4 *Feudum pro recipiente, hæredibus ſucceſſoribus, & quibus dederit conceſſum, in illis capitibus in quibus non eſt alterata natura feudi, propriam feudorũ naturam retinet, & ſecundum eiuſdem conſuetudines, & terminos regulatur.*

5 *Vaſſallus Imperatoris vel alterius Principis iura imperialia habentis pro bonis feudalibus, pro quibus ſeruitium perſonale præſtatur collectas publicas hominibus ſubditis ſoluere non tenetur.*

6 *Feudum ab Imperatore vel alio Principe iura imperialia habente pro recipiente hæredibus ſucceſſoribus, & quibus dederit conceſſum præter quàm in alienatione, quæ per illa verba libera eſſe videtur, propriam feudi naturam retinet.*

7 *Vaſſallus pro bonis feudalibus ad collectas non tenetur.*

CONSILIVM XIIII.

PROPONITVR in facto inuictiſſimum Cæſarem conceſ-
ſiſſe in feudum Caſtrum, territorium, & prædia cuiuſdã
loci cum mero & mixto imperio, ac omnimoda iuriſ-
dictione, cum clauſula pro ſe, hæredibus &
ſucceſſoribus, & quibus dederit. Hinc quæri-
1 tur an tale feudum † ſit proprium vel impro-
2 prium. Item an pro prædijs feudalibus † va-
ſallus teneatur ſubire onera publica cum ho-
minibus ſubditis. Et omiſſis diſputationibus
cum apud Doctiſsimos iudices res agi pro-
ponatur, veras duntaxat & communes con-
cluſiones citabo.

Et quo ad primum articulum clarũ eſt hu-
3 iuſmodi feudum † non habere propriam na-
turam feudi. Nihilominus cenſeri debere iu-
re feudi per text. apertum & ibi Doct. in cap.
vnico de feud. nõ haben. propriam naturam
feudi. Et ratio quare iure feudi cenſeatur, eſt
euidens, quia in alijs capitibus in quibus non
eſt alterata natura feudi, retinet tale feudum
4 † propriam naturam, & regulatur ſecundum
regulas, & conſuetudines feudorum, vt latè
concludit Curt. in tractat. de feud. in prima
part. in 6. quæſtio. princip. colum. 4. verſic. ſed
circa præmiſſa inſurgit pulcra vſque in fi. So-
cin. conſi. 257. nume. 4. Dec. conſil. 193. col. 3.
verſicu. 2. præmitto.

Quod verò ad ſecundum articulum perti-
net. Pariter eſt *communis* concluſio, ꝙ vaſſallus
5 † Imperatoris vel alterius Principis iura im-
perialia habentis pro bonis feudalibus, præci
puè pro quibus ſeruitium perſonale præſta-
tur, cum hominibus ſoluere collectas non te
netur. Ita decidit Andr. de Iſern. in titu. quæ
ſint regal. in verbo plauſtrorum colum. 2. ver
ſicu. hoc non poſſet dici de feudatario. & ibi
Afflic. nume. 22. Luc. de Penn. in l. agros. col.
2. C. de fund. limit. lib. 11. Guid. Pap. deciſ. 385.
vbi dicit ita fuiſſe iudicatum, Brun. latè conſi.
103. poſt Iacob. de ſanct. Georg. in tractat. de
homagijs col. penult. verſicu. item dixi. Ioan.
Iacob. de Piſauro in volumine conſil. in ma-
teria feudali conſil. 117. nume. 123. & ſequen.
6 Cum igitur huiuſmodi feudum † retineat
propriam naturam feudi in omnibus præter-
quàm in alienatione, cuius facultas videtur li
berè cõceſſa ex illis verbis & quibus dederit,
ſecundum Curt. in dicto tract. in 4. part. prin-
cipali verſicu. quinto quæro. Sequitur ꝙ vaſ-
7 ſallus † pro eo non tenetur ad collectas, iuri-
bus proxime allegatis. Et ita ter cenſuit Sena
tus Excellentiſsimi Ducis Sabaudiæ habi-
to voto conſumatiſſimi iuriſconſulti Nico-
lai Balbi Præſidis in cauſa Dominorum Mar
chionum Cæuæ contra vniuerſitatem illius
oppidi. Et in cauſa Dominorum Azellij con
tra etiam communitatem eiuſdem loci, Ac
Nobilium Strambini contra homines Strã-
bini. Et ita ego ſentio & cõcludo in caſu pro-
poſito feudi Romagnani ſalua tamen rectius
ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſarius vniuerſalis vt actionibus vtilibus experiri poſſit reſtitutione ſaltem verbali nõ facta, ſufficit quod fieri faciat citationem per proclama generale, an quis hæredis grauati hæres eſſe velit.*

2 *Fideicõmiſſarius vniuerſalis facta citatione per proclama generale, an hæredis grauati quis hæres eſſe velit, remedium l. fina. C. de edict. diu. Adrian. tollen. intentare poteſt, & alia etiam proponere ac ſi reſtitutio verbalis facta foret.*

3 *Tertij poſſeſſores bonorum fideicommiſſi non ſunt particulariter citandi quando fideicommiſſarius vniuerſalis pro reſtitutione fideicõmiſſi facienda agit, ſed proclama generale ſufficit.*

4 *Actus petitionis quod fideicommiſſario vniuerſali fideicommiſſum reſtituatur, principaliter contra tertios bonorum poſſeſſores fideicommiſſi nõ dirigitur.*

5 *Citandi illi nominatim ſunt, qui actui gerendo cõtradicere vel conſentire poſſunt, aliàs non.*

6 *Proclamata generalia pro reſtitutione fideicommiſſi impetrata ſufficiunt, nec citatio tertiorum bonorum*

poſſeſſorum neceſſaria eſt.

7 *Fideicommiſſario vniuerſali remedium, l. fina. C. de edict. diu. Adrian. tollen. competit.*

8 *Sententia lata pro reſtitutione fideicommiſſi ad fauorē fideicommiſſarij vniuerſalis facit ius quoad omnes non prætendētes ſimile ius, dummodo per proclama. generale citati fuerint.*

9 *Regula res inter alios acta alijs non nocet, nonnullas limitationes patitur.*

10 *Regula res inter alios acta alijs nō nocet, procedit quo ad plenum præiudicium & plenā probationem, ſed quale quale præiudicium ac præſumptionem inducit.*

11 *Probationes inter alios & in alia cauſa facta quo ad non vocatos præſumptionem & ſemiplenam probationem inducunt, adeò quòd iuramentum suppletiuum deferri poteſt.*

12 *Præſumptio ſeu ſemiplena probatio ex cōfeſſione partis aduerſa corroborari poteſt.*

13 *Aſſerens aliquid intentionem aſſerentis fateri non dicitur.*

14 *Aſſerens aliquid cum adiectiuo quod aſſerens probus ſit, intentionem aſſerentis probare dicitur.*

15 *Gerens ſe pro deſcendente alicuius, illius deſcendentiā fateri dicitur, quo fit vt deſcendētia inducta & probata quaſi poſſeſſio videatur.*

16 *Cauſa ſi ſummariè & ſola facti veritate inſpecta decidenda committatur, iudex probationi veriſimili & perſuaſiua credere poteſt.*

17 *Iudex probationi veriſimili & perſuaſiua licet nō neceſſariò concludenti credere poteſt, ſi cauſa ſummariè & ſola facti veritate inſpecta decidenda committatur.*

18 *Examen parte non vocata factū licet non valeat, probatio tamen teſtium veriſimilis eſt, & apud bonos viros, & ſola facti veritate inſpecta procedentes, cōcludere debet.*

19 *Alienationis geminata prohibitio fideicommiſſum inducit.*

20 *Fideicommiſſum ex prohibitione alienationis inductum dicitur, ſi domum in agnatione ſua remanere voluit.*

21 *Fideicommiſſo inducto rei fideicommiſſariæ alienatio fieri non poteſt, & ſi fiat non valet, adeò quòd dominij translatio impeditur.*

22 *Fideicommiſſo inducto alienata reuocari per fideicommiſſarium poſſunt.*

23 *Vxores ducere ante 25. annum adoleſcentibus non congruit.*

24 *Argumentum, à communiter contingentibus in iure validum eſt.*

25 *Viuere vltra centum annos nemo præſumitur.*

26 *Vxoribus ad expectandum maritum abſentem ſeptennium datur, quo elapſo alium maritum licitè ducere poſſunt.*

27 *Maritus mortuus præſumitur quando intra ſeptennium ad domum ſuam & vxorem non reuertitur.*

28 *Dictio quondam, præſumptionem mortis eius qui aſſeritur fuiſſe in rerum natura inducit.*

29 *Factum non præſumitur ſed ab allegante probari debet.*

30 *Legato per legatarium non acceptato præſcribi poteſt.*

31 *Legato per legatarium non acceptato & præſcripto, ſequenti in gradu ad acceptandum locus fit.*

32 *Præſcriptio longi temporis in rebus fideicommiſſo ſubiectis & alienari prohibitis locū non habet, quando alienatio à prohibito facta fuit.*

33 *Præſcriptio longiſſimi temporis ſecundum Paul. de Caſtr. in bonis fideicommiſſarijs locum ſibi vendicat.*

34 *Præſcriptio longiſſimi temporis currere incipit poſtquàm conditio ſeu dies ſub quibus fideicommiſſum factum fuit euenit, non ante.*

35 *Regula l. 1. § fina. C. de annal. exceptio. in omni præſcriptione locum habet.*

36 *Præſcriptio longiſſimi temporis in omnibus contractibus & vltimis voluntatibus in quibus aliquid ſub die vel conditione diſpoſitum eſt, niſi prius dies vel conditio euenerit, currere non incipit.*

37 *Agere non valentibus nihil imputari poteſt.*

38 *Fideicommiſſum quando conditionale, vel in diem incertam vt mortis alicuius poſitum eſt, tunc præſcriptio longiſſimi temporis niſi poſt purificatam conditionem, & diei incerta aduentum currere non incipit.*

39 *Præſcriptio probata non dicitur ſi initium præſcriptionis probatum non reperitur.*

40 *Præſcriptio longiſſimi temporis perfecta non eſt, niſi fuiſſe continuam probetur, ſaltem reſpectu primorū decem annorum.*

41 *Præſcriptio longiſſimi temporis perfecta non eſt, & præſcribentem non releuat, niſi de ſcientia fideicommiſſariorum appareat.*

42 *Patientia ſcientiam neceſſariò præſupponit, quia ignorans pati non dicitur.*

43 *Ignorans pati non dicitur, quia patientia ſcientiam præſupponit.*

44 *Præſcriptio longiſſimi temporis tempore pupillaris ætatis non currit, ſed dormit.*

45 *Præſcriptionis longiſſimi temporis in computatione, tempora pupillaris ætatis detrahenda ſunt.*

46 *Teſtes in dubio conteſtes non præſumuntur, ſed potius ſingulares.*

47 *Filio viuo patre agere non valenti præſcriptio non nocet, quod procedit etiam ſi agens eſſet hæres defuncti, contra quem eſt præſcriptum.*

48 *Minori agenti ex capite iuſtæ ignorātiæ aduerſus præſcriptionem longiſſimi temporis reſtitutio in integrū danda eſt.*

CONSILIVM XV.

PRO ſolutione dubiorum ſubtiliſſimorum nouiſſimè excitatorū præmitto, quòd ad hoc
1 vt fideicommiſſarius † vniuerſalis poſſit vtilibus actionibus experiri, non facta ſibi reſtitutione ſaltem verbali, ſufficit ꝙ petat diſcuſſionem fieri per aliqua proclamata generalia, an quis velit eſſe hæres hæredis grauati, & nemine comparente tranſeunt in eum ipſo iure omnes actiones, auctoritate. l. penult. §. fina. C. ad Trebellian. Ita dicit expreſsè Bar. ibi verſi. venio ad ſecundum per tex. in l. ſi eo tempore. C. de remiſſ. pign. & vbique Salic. & Alexan. conſi. 32. colum. fina. volum. 3. Aretin. conſi. 87. col. fina. verſic. quibus explois,
2 Poteſtque tunc † intentare remedium. l. fina. C. de

C.de edict. Diui Adrian.tollen.& omnia aliã
ac ſi reſtitutio verbalis facta eſſet, vt conclu-
dit Rub.conſil.64.poſt Barto. Angel. Fulgoſ.
Corn.Io.de Anchar.& Aretin. per eum rela-
3 tos,& in huiuſmodi remedio † non ſunt citã-
di nominatim tertij poſſeſſores bonorum fi-
deicommiſſo ſubiectorum, quia talis actus
4 † petitionis vt fideicommiſſum vniuerſale
reſtituatur, non dirigitur principaliter cõtra
ipſos tertios poſſeſſores.Siquidem non obti-
nent aliquem gradum proximitatis cum gra
uato, ita vt poſſit eius hæreditas ad eos perti-
nere, Ergo ſufficit, ꝙ generaliter per procla-
ma citentur.Salic. & Barbat. in d.l. ſi eo tem-
pore.& Barto.in l. ſi quis inſtituatur.§. item ſi
conditioni.ff.de hæred. inſtituen. & ibi Alex.
in Apoſtil.vbi dicit ꝙ per talem citationẽ ge-
neralem fundatur iudicium. Et ad hoc facit
Doctrina Bald. in l.nam ita Diuus. in princi.
ff. de adoptio. relatus per Barbat. in additio.
ad Barto.in d.l. ſi eo tempore. ꝙ illi nomina-
5 tim ſunt citandi † qui poſſunt conſentire vel
contradicere alias non.latè Iaſ.in l.decem nu
me.38.& ſequen.ff.de verb.obligat.Alex.con
ſil.86.nume.1.volum. 2. & faciunt notat. per
Barb.conſi.18.col.3.volum.1.Sed in caſu no-
ſtro reſtitutionis fideicommiſſi iſti tertij poſ
ſeſſores non habebant nec habent quod ap-
pareat) ius conſentiendi vel contradicendi
quominus fieret reſtitutio fideicommiſſi vni
uerſalis,Ergo non requirebatur eorum parti-
cularis citatio, ſed ſufficit generalis per pro-
clama,vt concludũt communiter Doctores
in d.l. penult. Ex quo ſequitur ꝙ talia genera-
6 lia proclamata † faciunt plenam fidem con-
tra eos, qui nominatim non fuerunt citati,
quia non debuerunt citari, vt concludit Bal.
in l.neque Natales.C.de probatio.& ſequitur
Alexan. in d. l. ſi eo tempore. latè Iaſ. in l. nec
quicquam.nume.36. ff. de offic.proconſul.&
legat. Alioquin malè dicerent communiter
Doct.ꝙ in tali remedio de quo in d.l. penult.
C. ad Trebell. ſufficiat generalis citatio per
proclama, ad hoc vt in fideicommiſſariũ ip-
ſo iure ſint tranſlatæ actiones. Peiusque dice-
7 rent quòd dicto fideicommiſſario † compe-
teret remedium l.fin.C. de edict. Diui Adria.
tollen.vt dicit Bar.in l.penul.C.ad Trebell.in
fine & alij ſupra allegati.

Sed in caſu noſtro coram iudice fuit pro-
ductum fideicommiſſum, facta proclama-
ta, probatumque ipſi iudici Petrum Turtam
agentem eſſe nepotem grauati, nemoq; cõ-
paruit q ipſius grauati vellet hæres eſſe, ergo
militat diſpoſitio d.l.penul.C.ad Trebel. Po-
tiſſimè in rebus de quibus agit a grauato alie-
natis, in quibus non eſt neceſſaria reſtitutio,
ſed fit ipſo iure,ſecundum glo.fin. d. §. penul.
& ſic tamquam hæres Dominici teſtatoris
per fideicommiſſum potuit aduerſus poſſeſ-
ſores bonorum fideicommiſſo ſubiectorum
agere,vt latè concludit Aretin.in d. conſi.37.
colum.fina.poſt Bart.in d.l.penult.C. ad Tre-
bel.Et cum probauerit requiſita in tali reme-
dio vt in alijs allegationibus deductum fuit,
8 debet in eo obtinere. Et hæc ſententia † facit
ius quo ad omnes non prætendentes ſimile
ius Salic.in l.fina.nume.3.C.de petit. hæredit.
Ioan.Fabri latè in §.præiudiciales. colum.pe-
nult.Inſti.de actio.

Sed quia iſte Petrus turta non ſolum agit
ad dictas domos tamquam fideicommiſſa-
rius vniuerſalis, ſed etiam tamquam eorum
fideicommiſſarius particularis; Videndũ eſt
an ſit probatũ, ꝙ iſte Petrus turta in hoc par-
ticulari iudicio probauerit, quòd ſit de deſcẽ-
dentibus Petri turtæ hæredis grauati. Et vide-
tur dicendum comprobatum eſſe.

Primò ex depoſitione teſtium examinato-
rum in cauſa vniuerſalis reſtitutionis.

9 Nec obſtat, ꝙ ſit res † inter alios acta, ideo
non noceat.

10 Quia regula † procedit quoad plenũ præ-
iudicium,& plenam probationem, ſed tamẽ
inducit qualequale præiudicium, vt puta præ
ſumptionem.l.ſi duo patroni. in princ. & ibi
glo.in verbo habiturum.Barto. & Salic. ff. de
iureiuran.gl.in cap. dilectus. in verbo dantes.
de Simon.Alexan.conſi.86.colum.2. volum.
2.& dicit Dec.poſt Barto.& alios per eum re-
latos in conſi.42.num.11.ꝙ talis præſumptio
11 † eſt adeo potens, ꝙ probationem ſemiple-
nam inducit, & ſic poterit deferri iuramentũ
ſuppletiuum.comprobat Socin.conſi.149.nu
me. 8.volum. 1. Et hæc ſemiplena probatio
multo magis poteſt ꝓcedere in caſu noſtro,
in quo non poſſunt iſti tertij poſſeſſores dice
re, ꝙ non fuerint citati,ſtantibus ſaltem gene
ralibus proclamatibus.

Præterea corroboratur hæc præſumptio
12 † ſeu ſemiplena probatio ex confeſſione ad-
uerſantium, de qua in cedula incipiente, iſte
Turta,producta ſub die 18.Iunij.1547.vbi ex-
preſsè fatetur, ꝙ ipſe Petrus ſecundũ eius pro-
bam aſſertionem eſt de deſcendentibus quõ-
dam Petri Turtæ,non autem Odoardi. Nam
13 licet per illud ſubſtantiuum aſſertionẽ † non
videretur fateri intentionem aſſerẽtis,vt not.
Felin.in cap. iurauit. de probatio. attamen in
caſu noſtro dicendum eſt reſultare approba-
tionem eorũ, quæ Petrus aſſeruit propter il-
14 lud adiectiuum probam, † quaſi velit dicere
id quod aſſeuerauit Petrus Turta dicendo ſe
eſſe ex deſcendentibus quõdam Petri Turtæ,
& non Odoardi probum eſt, ideſt benè dictũ.
Et hæc eadẽ videntur repetita in cedula pro-
ducta ſub die 24. Nouembris 1548. incipiẽte,
non debuerat, in qua cum iuramẽto malitiæ
& calumniæ propoſuit pro notorio, ꝙ Domi
nus Petrus Turta ſe geſſit & gerit pro deſcen-
dente quondam Petri Turtæ, Ex qua geſtio-
ne † tamquam quid facti.l. Labeo.§. geſtum,
ff.de verbo.ſignific. videtur inducta & proba
ta quaſi poſſeſſio deſcẽdentiæ prædicti quon
dam Petri,quæ ſufficeret.iuxta latè notat.per
Dec.conſi.54. per totum & Felin. in cap. per
tuas.de probatio.

Ex præmiſſis igitũ maximè omnibus ſimul
iunctis, dicitur probatũ Petrum Turtã agen-
tem eſſe de deſcendẽtibus Petri Senioris,hæ-
redis

redis grauati. & facit regula.glo.fina. in l.2. in
princip. ff. de excuſatio. tutor. & in cap. cum
cauſam de probatio. quæ præcipuè procedit
16 in caſu noſtro, in quo cauſa † committitur
cognoſcenda ſummariè, & ſola facti veritate
17 inſpecta, quo caſu iudex † poteſt credere pro
bationi veriſimili, & perſuaſiuæ vt concludit
Aretin.conſi.126.poſt Bald.in l. ſolam. C. de
teſtib. Quos refert & ſequitur Iaſ.in l. certi cō
dictio.§.nummos nume. 32. ff. ſi cert. petatur
Dec.conſi.11.nume.20.& in d. conſil. 54. nu-
18 me.2. vbi fortius dicit, ꝙ licet examen † facti
parte non vocata non valeat, probatio tamē
illorum eſt veriſimilis, & debet concludere
apud bonos viros procedentes ſola facti veri
tate inſpecta, maximè alijs concurrentibus,
prout in caſu noſtro concurrunt, & præcipuè
citatione generali per proclamata.

Præterea dato & non conceſſo, quòd Pe-
trus Turta agens non probaretur eſſe de de-
ſcendentibus quōdam Petri Turtæ ſenioris;
negari non poteſt, prout nec pars negat, ſed
vbique fatetur, quin ſaltem ſit de domo & Pa
rentella illorū de Turtis, & proximior in gra-
du ſuccedendi ipſi teſtatori, cum nemo alius
comparuerit qui ſe talem profiteatur, licet
fuerint facta proclamata, Nec probatur aliū
extare proximiorem: Quo caſu vocatur ad
prædictas domos ſaltem ex vltimò gradu
ſubſtitutionis, vt latiſſimè concludit Iaſ. ferè
in ſimilibus terminis in conſi.34. colum.3.&
4.volum.1. poſt alios per eum relatos. & in l.
is poteſt.colum.penult.ff.de acquiren. hæred.
Socin.in l.ſi inter.colum.fin.ff.de reb. dubijs,
19 Quæ ſubſtitutio fideicommiſſi † etiam quòd
non fuiſſet expreſſa, fuiſſet tacitè inducta per
geminatam prohibitionem alienationis do-
20 morum, de quibus agitur cū cauſa, quia † ſci-
licet eas voluit ſemper remanere in agnatio-
ne de Turtis: l. filiusfamilias. §. diui el 2. & ibi
Barto.& communiter Doctores.ff.de lega.1.
latè Socin. in l.qui Romæ.§.cohæredes.num.
13.ff.de verb.obligatio.& conſi.227. nume.6.
Dec.conſi.337.nume.4.& ſequen. & propter
21 talem prohibitionem † fieri non potuit hu-
iuſmodi alienatio. Secundum Bart.in d.§. di-
ui.nu.6. & ipſo iure impeditur dominij trans-
latio.vt concludit Barto.in l.ſi ita quis.§.ea le
ge nume.5 & 6.ff.de verb. obligat. & poſſunt
22 alienata † reuocari auth. res quæ. C. cōmun.
de leg.Soc.in d.§.cohæredes.

Non obſtat quòd non ſit probata mors,
quondam Odoardi Turtæ primi fideicom-
miſſarij.

Quia de cōtrario apparet in actis. Nam te-
ſtamentum in quo continetur legatū domo-
rum de quibus agitur, fuit factum de anno
1475. quo tempore dictus Odoardus erat in
partibus vltramarinis, & præſupponebatur eſ
ſe eius ætatis, vt poſſet habere filios, & ſic ſal-
23 tem 25. † annorum, cùm ante dictum tēpus a
cōmuniter contingentibus non ſoleant ado-
loſcentes ducere vxores & habere filios, & va
24 let argumentum † a communiter contingen
tibus. l. certi §.ſi nummos.ff.ſi cert.petat.Bald,
in l. conuenticulam. C. de epiſcop. & cleric.
Euerar.latè in locis legalibus cap.63.& ſic cō
putatis illis annis 25. ſi viueret Odoardus age
25 ret annum 103. quo tēpore † viuere iure non
præſumitur.l.fina.C.de ſacroſ.eccleſ.

Accedat quia de tempore teſtamenti non
erat certum eum viuere imo dubitabatur de
eius vita, vt in illis verbis de quibus in dicto le
gato, ibi ſi viuit & ſi non viuit &c. Quo caſu
cum non ſolum fuerit lapſum ſeptenniū, ar-
26 gumento ſeptēnij quod † datur vxoribus ad
expectandum maritum, ſed & lapſi ſint vltra
ſeptuaginta anni, & dictus Odoardus non ve
nit nec habetur notitia de eo, præſumptio
27 † eſt quòd ſit mortuus, vt concludit Barto. in
d.§.mortuum. quem refert & ſequitur Alex.
conſi.4.nume.18.volum.2. quod etiam com
probatur ex cōfeſſione partis de qua in cedu-
la incipiente, iſte Turta. producta ſub die 18.
Iunij 1547. in illis verbis ſubſtitutionis factæ
quondam Odoardo, per quam dictionem
28 quondam † alio nō apparente in dubio pro-
batur Odoardum eſſe mortuum, vt cōcludit
Alexan.in l.1.§.1.colum.1.verſi.adde tamen.
ff.de nou. oper.nuntiat. Item aduertēdum eſt
quòd dicta ſubſtitutio non ſolum fuit facta
Odoardo ſub conditione ſi decederet ſine fi-
lijs, ſed etiam ſi non veniret a partibus vltra-
marinis, vbi tunc erat, quæ conditio euenit,
quia non probatur per aduerſantes illum ve-
29 niſſe, nec id præſumitur, cùm ſit facti † l.con-
ſilio.§.quæſitum.ff.de curat. furioſo. imo præ
ſumitur adhuc abſens. Alexand. conſil. 92. in
fin.volum.5.

Vlterius præmiſsis omnibus ceſſantibus,
quæ tamen militant, etiam ſi viueret dictus
quondam Odoardus, cùm non appareat ip-
30 ſum acceptaſſe legatum † diceretur præſcri-
ptum contra eum, ſecundum Soci.conſil.63.
colum.3.verſi.præterea hanc.vol.1.quem re-
fert & ſequitur Balb.in tractat.præſcriptio. in
3.parte principali quæſt.10. colum.pen. verſ.
31 tertio limitatur. & feciſſet locum † ſequenti
in gradu.argumen. notat. in l. licet. C. de iure
deliberan.

Supereſt nunc reſpōdere ad exceptionem
præſcriptionis oppoſitam, & licet in priori-
bus allegationibus credam ſatis ſufficienter
reſponſum fuiſſe, attamen vltra ea quæ ibi di-
cuntur,

Reſpondeo. Et primo quoad præſcriptio-
32 nem longi temporis clarum eſt quòd non
habet locum in rebus fideicommiſſo ſubie-
ctis, & alienari prohibitis, quando alienatio
fuit facta a prohibito prout in caſu noſtro l.
fina. §. ſed quia. §. ſin autem ſub conditione.
C.commun.de leg.l.2. C. de vſucap. pro em-
ptore.plura cumulat Corn. conſil. 294. litera
N, volum.3.& communiter Docto.in d.§.di-
ui.in penult. quæſt. Barto. & dicit ibi Rip.nu.
113.quòd iſta eſt communis opinio.

Sed difficultas eſt quoad præſcriptionem
longiſſimi temporis, quia ſecundum Paul.de
Caſtr.in d.l.fina.§.ſed quia colum.fina. verſic.
adde aliam vtilitatem. quem refert & ſequi-
tur

tur Alexan.conſi.49.nume.8.volum.3.Iaſ.in
d.§.diui. colum.fina.& ibi Rip.nu.114.Balb.
de præſcriptio.in 5.part.5.part.principal.ver-
33 ſicu. quinto quæro. poteſt habere locum † in
iſtis fideicommiſſis.
Contrariam tamen opinionem videtur te
nuiſſe gl.in d.§. ſin autem in verbo longi tem-
poris.vbi dicit ꝙ illud generaliter procedit &
allegat text.in l. cum notiſſimi.§.illud.C.de
præſcriptio.30.vel 40.annor.& idem videtur
tenere gl. in §.illud. in verbo contractibus.&
videtur ſequi Curt.licet glo.non alleget in au
then.res quæ nume.7.C.commun.de legat.
Ego puto opinionem Pauli de Caſtr.& ſe-
quatium eſſe verã eo modo quo ipſi loquun-
tur, videlicet quod incipiat currere præſcri-
34 ptio † longiſſimi temporis poſtquàm condi
tio ſeu dies certa vel incerta, ſub qua fuit fa-
ctum fideicõmiſſum euenerit. Sed antequàm
conditio vel dies certa aut incerta fideicom-
miſſi euenerit nulla penitus currit præſcri-
ptio,etiam lõgiſſimi temporis, per regulam
35 † l.1.§.fina.C.de annal.exceptio. quæ locum
habet in omni præſcriptione. Ita expreſsè di-
cit Paul.de Caſtr.Alex.& Balb.in locis præal-
legatis. & pro eorum opinione eſt text. in d.l.
fina.§.ſin autem. in illis verbis conditione im
pleta.C.commun.de legat.& clarius in d.§.il-
lud.iuncta gloſſ.in verbo contractibus.vbi in
36 omnibus contractibus † & vltimis voluntati
bus, in quibus ſub aliqua conditione, ſeu die
certa vel incerta aliquid diſponitur,tunc præ-
ſcriptio longiſſimi temporis incipit currere
quando conditio ſeu dies certa, vel incerta
euenit.Et hoc rationi naturali congruit, quia
37 ante conditionis vel diei euentum † nihil im
putari poteſt non valentibus agere.d.l.1.§.fi.
C.de annal.exceptio. Balb. de præſcriptio. in
6.part.princip.col.6.verſicu.21.& 22.Præſup-
poſito igitur ꝙ in rebus ſubiectis fideicõmiſ-
ſo non habeat locum etiam conditione im-
pleta, longi temporis præſcriptio, fruſtra de
ea in caſu noſtro agimus. Sed videndum eſt
an ſit probata poſſeſſio longiſſimi temporis.
Et concludo omnino non eſſe probatam.
38 Nam cùm fideicommiſſum † de quo agitur
ſit conditionale, vel in diem incertam, ſcili-
cet mortis Petri grauati, non incipit currere
dicta præſcriptio niſi poſt purificatam condi
tionem,& aduentum diei incertæ, & ſic mor
tis Petri d.penul.§.& d.§.illud. Cæterum nul-
lus teſtis deponit de certo tempore mortis di
cti Petri, Ergo nõ poteſt probari præſcriptio
longiſſimi temporis, quia non probatur ini-
39 tium præſcriptionis, † vt concludit Balb. in
l.Celſus.in 4.part.princip.col.11.ff.de vſuca-
pio.poſt Barto & alios per eum relatos.
Secundo dato & non conceſſo ꝙ eſſet pro
batum tempus mortis dicti quondam Petri,
& quòd a dicto tempore vſque ad tempus li-
tis motæ eſſent lapſi triginta anni, adhuc in
caſu noſtro non eſſet probata præſcriptio lõ-
giſſimi temporis,quia non eſt probata conti-
40 nua † poſſeſsio primorum decẽ, viginti, &
triginta annorum, cùm requiratur probatio
primi 11.21. Anni vt ꝯcludit Mattheſil. ſing.
117.quem refert & ſequitur Alexan. in Apo-
ſtil.ad Bart.in d.l.Celſus. nume.21.ff.de vſu-
capio.& Balb.ibi in 4.part. principal. colum.
4.in fin.
Et dato citra veritatis præiudicium, ꝙ eſſet
probata poſſeſſio continua 30.annorum, at-
tamen in caſu noſtro non eſt probata præſcri
41 ptio, cùm non ſit probata ſcientia † fideicõ-
miſſariorũ, quæ in caſu noſtro requiritur ad
inducendam præſcriptionem in bonis fidei-
commiſſo ſubiectis,& alienari prohibitis, vt
concludit Bart.in d.§.diui. in penult. quæſt. in
illis verbis ſcilicet patiẽdo præſcribi videtur
42 conſentire. Patientia † enim neceſſariò ſcien
43 tiam præſupponit,quia ignorans † non dici-
tur pati,ſecundum Barto.in l.1.§.hoc interdi-
ctum num.10.ff.de itin.actuque priuat.& hoc
expreſsè tenet Alexan.in d.§.diui.col.penul.
verſ.tetigit hic Bar.ſequitur ibi Io.de Monte-
ferr.col.39.& Ruin.col.74.
Quartò principaliter etiam ſi eſſet proba-
tum concludenter de poſſeſſione 30.vel 40.
annorum, adhuc non diceretur probata per-
fecta præſcriptio; quia detrahẽdum eſſet tem
44 pus pupillaris † ætatis tam patris iſtius Petri
agentis, quàm ipſius Petri, etiã ꝙ cum defun-
45 cto eſſet inchoata, quo tempore † dormiuit
& non cucurrit præſcriptio. ſecundum Balb.
de præſcr.in prima part.6.part. princip. verſi.
23.colum.13.& verſic.ſecunda concluſio.per
totam illam concluſionem,per l.ſicut.C.de
præſcrip.30.annorum.Curt.iun.conſ.8.num.
4.Quo tempore ſubducto nõ eſt probata præ
ſcriptio triginta annorum etiam quòd teſtes
deponerent de poſſeſſione continua, 40.an-
norum,quam tamen non probant, cùm etiã
46 ſint ſingulares † ſi accuratè põderent, prout
etiam in dubio non præſumuntur conteſtes,
vt concludit Balb.in d.l.Celſus.colum.51.&
ſequen.poſt Bart.& alios per eum relatos.
Quinto admiſſo citra veritatis præiudiciũ,
ꝙ præſcriptio longiſſimi temporis probare-
tur perfecta cũ patre iſtius Petri agẽtis, etiam
47 ante ipſius natiuitatem,attamen non † noce
ret modo agenti, & tunc non valẽti agere vi-
uo patre,& multo fortius antequàm naſcere-
tur,per d.l.1.§.fin.C.de annal.exceptio. Dec.
conſi.38.colum.3.verſicu.tertio conſideran-
dum eſt.& latè in conſi.498.nume.19.vſq; ad
24.excluſiuè. Balb.de præſcriptio.in prima
part.6.part.princip.verſicu.21.& 22.Rip.in d.
§.diui.nume.116. vbi etiam dicit iſtud proce-
dere etiam ſi agens eſſet hæres defuncti, con-
tra quem eſt præſcriptum.
Sexto præmiſſis omnibus ceſſantibus, quo
rum tamen vnumquodque maximè viget,
48 reſtitui debet Petrus agens minor † ex capite
iuſtæ ignorantiæ aduerſus præſcriptionẽ lon-
giſſimi temporis, vt concludit Balb. de præ-
ſcriptio.in 4.part.4.princip.quæſt.29.Ioan.de
Monteferrat.in d.§.diui.col.4. latè Crauet.cõ
ſil.201.nu.34.& ſequen.
Puto igitur ex prædictis ſatis eſſe reſpõſum
aduerſus ſubtiliſſima argumenta ſuperius ad-
ducta.

ducta. Et ideò eſſe pronunciãdum in caſu iſto pront conſuluit Paul. de Caſtr. quem omnibus præmiſſis perfectè vidi, in conſil. 247. volum. 1. ſecundum Guidonem Papien. vbi ferè in ſimilibus terminis conſuluit, & ad oppoſita reſpondet. Quare rogo legatur totum eius conſilium. Et prædicta omnia ſint dicta ſub cenſura Mag. veſtrarum.

SVMMARIVM.

1 *Feudum hæreditarium dicitur quando de hæredibus in inueſtitura mentio fit.*

2 *Feudum conceſſum ad habendum, tenendum, & faciendum quicquid inueſtiti voluerint, in omnes alienabile dicitur.*

3 *Feudum conceſſum ad contrahendum, & diſponẽdum, etiam per viam vltimæ voluntatis, in omnes alienabile dicitur.*

4 *Geminatio præcedentia auget & declarat.*

5 *Clauſula in executiuis inſtrumenti ad augendum poſita auget & declarat, ſicut ſi eſſet in clauſulis diſpoſitiuis poſita.*

6 *Interpretationes ſeu reſtrictiones in claris fieri non debent.*

7 *Feudum poteſt eſſe ex prouidentia concedentis, & ſimiliter per contractum vel vltimam voluntatem alienabile.*

8 *Inueſtituræ tenor is eſt qui feudi naturam demonſtrat.*

9 *Inueſtituræ primæ tenor potius attendi debet quàm conſuetudines feudorum.*

10 *Pacta appoſita in inueſtituris feudorum obſeruanda ſunt, etiam ſi contra feudi naturam ſint.*

11 *Feudum alienabile poteſt alienari & tranſire cũ qualitate feudali.*

12 *Feudum in parte poteſt eſſe alienabile, & in parte ex prouidentia concedentis inalienabile.*

13 *Prouidentia duplex, in inueſtitura feudi conſiderari poteſt, hominis ſcilicet & legis.*

14 *Hominis prouiſio legis prouiſionem ceſſare facit.*

15 *Feudum quando eſt mixtum, volens in eo ſuccedere, primi acquiſitoris hæres mediatus vel immediatus eſſe debet.*

16 *Feudum hæreditarium mixtum dicitur quando in prima inueſtitura de hæredibus & ſucceſſoribus primi acquiſitoris mentio fit.*

17 *Dictionis vt ſupra, natura eſt referre & repetere omnes qualitates præcedentes.*

18 *Intellectus ille ſumẽdus eſt per quem ſuſtinetur actus, non autem ille qui propter repugnantiam & contrarietatem actum perire facit.*

19 *Intellectus ille ſumendus eſt ne ſuperfluo in inſtrumento verba appoſita videantur.*

20 *Feudum conceſſum cum clauſula ad habendum, &c. & cum clauſula ad contrahendum, & diſponẽdum pro recipiente & eius hæredibus & ſucceſſoribus, alienabile in quoſcunque etiam extraneos dicitur.*

21 *Clauſula ad habendum &c. & clauſula ad contrahendum etiam per viam vltimæ voluntatis, tanquam in diſpoſitiuis inueſtituræ poſitæ, operantur quod feudum alienabile dicatur.*

22 *Verba clara quæſtionem voluntatis non admittunt.*

CONSILIVM XVI.

Viſis verbis inueſtituræ, de feudo Cerri factæ Illuſtr. quondam Domino Io. Frã ciſco Capino per Marchioniſſam Montisferrati, puto ſine dubio feudũ poſſe alienari, & conſidero quatuor.

Primo quòd mentio hæredum habetur in
1 dicta inueſtitura, quo caſu † feudum dicitur hæreditarium. Rub. conſi. 100. nu. 4.

Secundo ꝙ conceditur ad habendum, tenẽdum, & faciendum quicquid &c. quo caſu
2 † alienabile dicitur in omnes. cap. 1. de feud. non haben. propr. natur. feud.

Tertio quòd in ſpecie ad contrahendum
3 † & diſponendum etiam per viam vltimæ voluntatis legitur conceſſio facta, quæ gemina-
4 tio † auget & declarat præcedentia, argum. l. Baliſta ff. ad Trebell.

Quarto ꝙ in indiuiduo dicitur, ita & taliter ꝙ inueſtitus eiuſq; hæredes & ſucceſſores diſponere poſſint in futurũ, ſicut poterat Dominus ante inueſtituram.

Et licet primo illa mentio hrdũ, & ſecũda ↄſideratio ex verbis ad habẽdum tenẽdũ &c. poſſent pati difficultates doctiſſimè conſideratas ab Illuſtriſſimo Præſide in ſua deciſione, attamen iuncta tertia clauſula quæ in ſpecie declarat poteſtatem conceſſam eſſe contrahendi de feudo, de eoq; diſponendi etiã in vltima voluntate, res clara vr̃, atq; ſpecificata: quo caſu ceſſant omnes reſtrictiones in cõtrarium cogitatæ. Et licet videantur iſta omnia poſita in clauſulis executiuis, tamen conſiderandum eſt ꝙ hic vltra mentionem hæredum adeſt non ſolum clauſula ad habẽdum tenendum &c. in qua poſſunt procedere omnia in contrarium allegata, ſed vltra præmiſſa geminata adeſt ſpecialis conceſſio diſponendi per contractum ſiue vltimam voluntatem, quæ conuentio & licentia perſiſtunt. Et quamuis videatur etiam in executiuis dicta
5 clauſula † nihilominus eſt poſita ad augendum, quo caſu auget, & declarat. ita Ruin. cõſil. 117. num. 7. verſ. nec obſtat ꝙ dicatur. lib. 1. Cæphal. conſi. 40. nu. 14.

Sed ſit citra veri præiudicium præmiſſa iura pati aliquam difficultatem, clariſſima res tamen efficitur ex alia clauſula ad id poſita in indiuiduo, videlicet ita & taliter ꝙ inueſtitus, ſuique hæredes & ſucceſſores poſſint de dicto feudo diſponere prout Princeps ipſe poterat ante donationem, quo caſu deciſio Senatoria non repugnat, quæ in dubio loquitur vbi tantum adeſt ſimplex clauſula quibus dederit. Et eo modo tollitur quod dicit Rub. & Natt. in cõſilijs contra allegatis: Quia præſupponũt in ſuis caſibus ſimplicia illa verba ad habendum &c. vel quibus dederit, Sed hic ſunt geminata, imo quadruplicata, quo caſu in claris non recipiũtur interpretationes nec reſtrictiones. glo. & Docto. in l. quicquid adſtringendæ. ff. de verb. obligat. l. continuus. §.

cum

cum ita.ff.eod.titu. Aym.conſi. 294.nume.16.
verſi.tertio Principaliter.
Poſtremo notãdum eſt quòd Rub. & Nat.
in ſuis ſubtilibus reſtrictionibus, (quæ fortè
poſſent procedere in diſpoſitione legali non
in diſpoſitione hominis) improbantur cum
Bald.per Excellentiſſimum Rol.à Val.in ſuo
tracta.de lucr.dot.q.54.nu.19.23. & 27. vſque
in finem quæſtionis, cuius dicta vidẽda ſunt.
7 Nec debet videri abſonum quòd feudũ† ſit
ex prouidentia, & quod ſit alienabile per con
tractum, aut per vltimam voluntatem: qa cer
8 tum eſt in iure quod inueſtituræ tenor † is eſt,
qui naturam feudi demõſtrat, & ad tenorem
9 primæ inueſtituræ † ſemper recurrimus, po-
tius quàm ad conſuetudines feudorum, quia
10 pacta appoſita† in inueſtituris, ſunt obſeruã-
da, etiam ſi ſint contra naturam feudi. eſt tex-
tus expreſſus in capitu. 1. de feudo. non ha-
bent.propriam natur. feudo. Nat. conſi. 49.
num.9. Et quotieſcunque vniuerſalis hæres, &
ſucceſſor non diſponit inter viuos, neque in
vltima voluntate, tunc locus erit prouidẽtiæ,
& ſucceſſioni maſculorũ & ſucceſſiue aliorũ,
vt dr̃ in inueſtitura, ſi vero fiet diſpoſitio ceſſa
bit prouidentia arg. l. quandiu ff. de acq. hære.
Nec obſtat quod dicitur ſaluo iure feudi,
11 quia nõ eſt incõueniens† quòd alienetur feu-
dum, & tranſeat cum qualitate feudali. Imo
de hoc videtur eſſe tex. in d. cap. 1. in fin. de
feud.non haben.propr. natur. feud. & poteſt
12 feudum † eſſe in parte alienabile, in parte ve-
ro ex prouidentia, vt dicit magis communẽ
Clar.de feud.q.9.verſic. quandoque & tertio.
13 Imo in inueſtitura† duplex conſideratur pro
uidentia, hominis ſcilicet & legis, vt ibidem
verſi cu. & in hoc propoſito, & non eſt incon
14 ueniens, vt prouiſio hominis† faciat ceſſare
prouiſionem legis l.fina.C.de pact. conuent.
cum ſimilibus.
Ex quibus concludo feudum Cerri poſſe
alienari, ita quòd feudum in emptorem tran
ſeat ſub vinculo tamen iuramenti fidelitatis,
prout erat in prima cõceſſione. Hæc ſub cor-
rectione &c.
Suprafcriptæ opinioni Doctiſſimi Iureccõ-
ſulti D. Conſtantij Philippi Accedo, videli-
cet feudum Cerri eſſe feudum mixtum, pro-
15 inde volentem in eo † ſuccedere debere eſſe
hæredem mediatum vel immediatum primi
acquiſitoris. Idque probatur ex quampluri-
mis clauſulis in inſtrumento donationis fa-
ctæ die prima Septembris anni 1531. in quib.
tam in diſpoſitiuis quàm in executiuis fit mẽ
tio de hæredibus, & ſucceſſoribus quondam
Illuſt. D. Io. Franciſci Capini primi acquiſito
ris. Quæ verba crebriore ſentẽtia operantur
16 vt feudum †cẽſeatur hæreditarium mixtũ,
iuxta latè, cumulata in deciſ. Pedemont. 164.
num.2. nec obſtant quæ num. 3. ibi ſcripta lo-
guntur, quia in caſu noſtro dicta verba, etſi
non ſtatim addita fuerint illis verbis pro ſe,
& filijs maſculis, & fœminis, attamen ſunt po
ſita inter verba diſpoſitiua, quo fit vt prima
verba pro ſe, & filijs maſculis &c. Intelligi de
beant pro ſe, & filijs maſculis & fœminis, ſci-
licet hæredibus, & ſucceſſoribus. & hæc in-
terpretatio, ſeu ſubauditio ꝓbatur ex dictio-
ne, vt ſupra, poſita ſtatim poſt illa verba hære
dibus & ſucceſſoribus ſuis, cuius dictionis
17 † ea eſt natura, vt referat, & repetat omnes
qualitates præcedentes. ſecundum Doct. cita
tos in d. deciſi. Pedemont. 164. nu. 13. quibus
addo Pariſ. conſi. 19. num. 67. & ſeq. volum. 2.
Socin. iun. conſi. 170. nume. 32. volum. 2. Cæ-
phal. conſilio 44. nume. 3. & iſte intellectus
18 † ſumendus eſt vt donatio quæ periret pro-
pter repugnantiam, & contrarietatem quam
in ſe contineret l. vbi repugnantia. ff. de re-
gulis iuris, potius valeat quàm pereat l. quo-
19 ties ff. de rebus dubijs. & ne ſuperfluò † to-
ties cenſeatur in dicto inſtrumento facta
mentio hæredum & ſucceſſorum, contra re-
gulam l. ſi quando ff. de leg. 1. Crau. conſ. 105.
nu.7. deciſ. Pedemon. 141. nu. 4.
Accedo pariter in ſententiam dicti D. Cõ-
20 ſtantij quòd feudum† prædictum ſit alienabi
le tam per contractum, quàm per vltimam
voluntatem. & id probatur ex tribus clauſulis
ibidem appoſitis. Primò ex illa clauſula ad ha
bendum, & quicquid placuerit faciẽdum ſal-
uo tamen iure feudi. Secundo expreſſius in il-
lis verbis, ad contrahendum, & diſponẽdum
etiam per viam vltimæ voluntatis. Tertiò ex
alia ita, & taliter quòd prædictus D. Io. Fran-
ciſcus, & eius hæredes & ſucceſſores, vt ſupra
poſſint facere, & diſponere de dictis bonis do
natis prout nos, & præfatus Illuſtr. Marchio
facere & diſponere poteramus ante præſen-
21 tem donationem, quæ clauſulæ † præſertim
illa ad habendum, &c. iuncta alia ad contra-
hendum, &c. etiam per viam vltimæ volunta
tis &c. cùm ſint poſitæ in diſpoſitiuis operan
tur quòd feudum ſit alienabile. cap. 1. de feud.
non haben. propr. natur. feud. & ibi Docto.
alijque citati in deciſ. Pedemont. 164. nu. 1.
Nec huic interpretationi obſtare videntur
quæ ſcripſimus in eadem deciſ. 164. nume. 5.
& ſequentib.
Quia procedunt & intelligi debent quan-
do ex clauſulis ſubſequentibus induceretur
manifeſta contrarietas, & correctio præcedẽ
tis diſpoſitionis, put erat in caſu illo, in quo
primus acquirens feudum fuerat pro ſe, &
ſuis filijs maſculis tantum inueſtitus, ita quod
finita linea maſculina ad ipſum Ducem inue
ſtientem, & eius ſucceſſores feudum reuerte-
retur, qua diſpoſitione ſtãte erat omnino pro
hibita alienatio in extraneos. In caſu autem
noſtro expreſsè eſt facta inueſtitura pro ſe, &
filijs maſculis, & illis defficientibus pro fœmi-
nis, & fœminis defficientibus pro nepotibus
ex fratre, quibus omnibus addita fuit dictio
hæredibus & ſucceſſoribus, vt ſupra probaui-
mus, & adiecta ſtatim clauſula ad habendum
& contrahendum, & diſponendum etiam p
22 viam vltimæ volũtatis, quæ verba † cùm ſint
clara non admittunt quæſtionem voluntatis
l.non

l.non aliter.& l.ille aut ille §.cùm in verbis ff. de leg. 3.cum ſimilibus cumulatis à Tiraquel. in l.ſi vnquam §.libertis num. 5. & 6. C. de reuocan. donatio. Et niſi ita intelligamus eſſet deſtruere diſpoſitionem tituli de feud. non haben.propr.natur.feud. Et ita puto iuris eſſe ſalua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 Laudi ſiue ſententia arbitramentalis validitas duo continere debet capita, videlicet rititudinis & rectitudinis.

2 Sindicatum ſiue mandatum vniuerſitatis debere fieri in loco communi & ſolito, ſono tubæ aut campanæ, ſiue voce præconis iure cautum reperitur, aliàs non valet.

3 Notario ſiue actorum ſcribæ referenti per aliquem nuntium citationem factam fuiſſe non creditur, niſi de relatione nuntij appareat.

4 Sindicatum ſiue mandatum vniuerſitatis non valere, niſi omnia capita domorum prius citata fuerint, certi iuris eſt.

5 Capita omnia domorum ante ſindicatum vniuerſitatis citari debent vbi de cauſa ardua agitur, aliàs mandatum non valet.

6 Vniuerſitatis in congregatione vbi de cauſa vniuerſitatis ardua agitur duæ partes ex tribus capitum domorum interuenire debent.

7 Mandati fines diligenter cuſtodiendi ſunt, quo fit vt exceſſus mandatum vitiet.

8 Laudum extra tempus compromiſſi latum eſt, nullum.

9 Compromiſſi prorogatio per arbitros facta partibus nõ intimata non valet.

10 Teſtibus iuramentum delatum alio die quàm aſſignato, facit examen & iuramentum nullum eſſe.

11 Teſtes examinati ſine delatione iuramentorum nihil valent.

12 Commiſſarius deputatus ad examinandum teſtes alii loco ſui ſubdelegare non poteſt, ſed & de ſubdelegatione ei non creditur niſi appareat.

13 Inſtrumentorum etiam publicorum exempla parte non vocata ſumpta fidem non faciunt.

14 Inſtrumenta etiam publica aduerſus illos qui in illis inſtrumentis non interuenerunt non probant, ſed ſolum inter contrahentes, & eorum hæredes.

15 Noctuæ Athenas ad ferendæ non ſunt, quia aquam ad mare deferre eſſet?

16 Dictio, & præcedentia æquè principaliter copulat & coniungit.

17 Dictio, & qualitates adiectas in præcedentibus perſonis repetit.

18 Verbum, decedens ſine prole, præſupponit decedentem decedere in ætate adulta, qua filij ſuſcipi poſſunt.

19 Diſpoſitio omnis præſupponit ſubſtantiam, & qualitatem actus de quo agitur.

20 Antecedens qui ponit omnia ad id conſequentia ponere videtur.

21 Dictionis, vt ſupra, natura eſt facere repetitionem omnium qualitatum præcedentium.

22 Media ex præcedentibus, & ſequentibus declarantur.

23 Aetas teſtabilis in pupillo verificari nequit.

24 Argumentum à ſtatuto ad laudum à partibus emologatum valet.

25 Res vbi dubia eſt interpretatio contra ſe fundantem in verbis fieri debet.

26 Res vbi dubia eſt in fauorem reorum pronuntiandum venit.

CONSILIVM XVII.

EX actis agitatis coram Illuſt. D.arbitris electis ab Illuſt. D. Lelio Scarampo Comite Camini, & vniuerſitate dicti loci, principalis quæſtio proponitur, an præfatus D. Lelius, ius habeat tam virtute cuiuſdã ſententiæ arbitramentalis prolatæ a quondam Theodoro Marchione Montisferrati anno 1390. quàm cuiuſdam prætenſæ poſſeſſionis, ſeu quaſi & conſuetudinis præſcriptæ, percipiendi tertiam partem bonorum pupillorum defunctorum. Super qua quæſtione dicitur a præfatis D. arbitris in fauorẽ dicti D. Comitis prolatum laudum, de cuius validitate tractandum eſt, quæ duo continet capita

1 †rititudinis ſcilicet & rectitudinis l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudi. Nam quo ad rititudinem opponitur aduerſus ſindicatum ſiue mã

2 datum compromittendi, illud †non eſſe factũ in loco communi, & ſolito, nec ſono tubæ aut campanæ, ſeu voce præconis, iuxta ſolitũ l. 2. & l. nominationum. C. de decurio. lib. 10. vbi glo. Bart. Ioan. de Plat. & Docto & in l. 2. ff. de decret. ab ordin. facien. Bart. in l. omnes populi. nu. 16. ff. de iuſt. & iu. Nec hanc ſolemnitatem defendit prætenſa citatio, quam notarius aſſerit fuiſſe factam a Iacobo Fricha ꝑtenſo nuntio Curiæ dicti loci, quia non conſtat de relatione dicti nuntij, & non creditur

3 notario †referenti citationem fuiſſe factã per talem nuntium niſi conſtet de relatione nuntij. Pariſ. conſi. 51. nu. 13. & ſeq. vol. 4. Nec ap-

4 paret omnia capita †domorum fuiſſe citata, prout citari debebant d. l. 2. C. de decur. lib. 10. Bar. in l. nulli. in fi. ff. quod cuiuſque vniuerſit. nomin. & ibi Caſtrẽ. nu. 8. Præſertim cùm de

5 cauſa †ardua ageretur Felin. in c. cum omnes. nu. 22. extra de conſtitutio.

6 Item opponitur ꝙ in ea cõgregatione †nõ apparet interueniſſe duas partes de tribus capitum domorum, prout eſſe debebat. vulg. l. nulli. & l. ſeq. ff. quod cuiuſque vniuerſit. nomin. l. quod maior. ff. ad municip. & ibi gl. & Doct. latè Dec. in d. c. cùm omnes. col. 8. verſ. poſtremo in iſta materia.

Tertiò obijcitur quòd formam mandati exceſſerunt prætenſi procuratores, & ſindici,

7 quo caſu geſta †non valent. vulg. l. diligenter ff. mandat. Cum virtute mandati tempus cõpromiſſi eſſet tantum per menſem cum poteſtate prorogandi per tantundem, & non vltra, & tamen in compromiſſo ſtatutum eſt tempus ſex menſium.

Præterea dato quòd in mãdato fuiſſet præfixum tempus ſex menſium, attamen cum vltimus

timus actus prædictorum actorum legatur fa-
ctus ſub die 28. Nouembris 1570. qua die no-
mine vniuerſitatis quædam ſcriptura ſatis
ampla cum copioſis iuris allegationibus fuit
producta, nec video factam aliquam aſſi-
gnationem ad audiendum ius, ſeu laudũ pro-
ferri, nec etiam diem prolati laudi, ſed tan-
tum literas intimationis dicti laudi die 28. Iu-
lij 1571. veriſimileque ſit dictam intimatio-
nem fuiſſe factam intra decimam diem a die
laudi prolati, conſequens eſt laudum fuiſſe
prolatum extra tempus dictorum ſex men-
8 ſium, proinde compromiſſum † eſſe nullum l.
ſi cùm dies §. ſi intra diem. & l. Labeo. cum ſi-
milibus. ff. de recept. arbitr. Et ſi dicatur lau-
dum fuiſſe prolatum intra tempus proroga-
tionis, reſpondeo non apparere de dicta pro-
rogatione. Et poſito quòd extaret, non vi-
9 deo partibus † intimatam fuiſſe, prout intima
ri debebat, ſecundum Bald. Salic. & alios Do-
cto. in l. eorum §. Apoſtolos. ff. de appellatio.
Felin. in cap. cum olim. colum. 8. verſic. nota
tertio. de ſentent. & re iudic. latè Dec. conſilio
39. nu. 1. & 2. vbi dicit iſtam eſſe communem
opinionem.

Peccant etiam dicta acta ex parte dicti Co-
mitis, cùm non conſtet de poteſtate D. Ca-
milli Becij prætẽſi procuratoris dicti Domi-
ni Comitis.

Adducitur etiam nullitas examinis nomi-
ne Domini Comitis facti, quoniam quoad
10 presbyteros legitur iuramentum † delatum
alio die quàm aſſignato, & ſic nulliter l. aut
qui aliter. vbi Bart. ff. quod vi aut clam. Idem
obijcitur aduerſus teſtes laicos, de quorum
11 iuramentorum delatione † in copia tranſ-
miſſa non apparet. Video duntaxat dictos
teſtes inchoatos examinari die 24. Iulij, & ta-
men prima dies aſſignata ad videndum de-
ferri iuramenta teſtibus laicis cadebat ad 22.
Iulij. & in domo Illuſtr. Præſidis, nec apparet
quòd præſtita fuerint iuramenta in dicta do-
mo, & per ipſum Dominum Præſidem dela-
ta, iuxta aſſignationem factam, ideò obſtat
doctrina Bar. in d. l. aut qui aliter. quem re-
fert, & ſequitur Dec. conſ. 449. nume. 1. fue-
runtque examinati per D. Gulielmum Medã
aſſertum commiſſarium ſubdelegatum, de
12 cuius ſubdelegatione † nõ apparet, nec ei cre
ditur, & in omnem caſum non valeret. vt latè
ſcribit præfatus Illuſt. Præſes D. Rolã Val. cõ
ſilio 94. nu. 34. vſque in fi. vol. 2. poſt alios per
eum citatos quibus addo Guido. Pap. quæſt.
126. Iaſ. conſi. 155. num. 5. vol. 4. Boer. deciſio.
158. nu. 4. quos refert & ſequitur Vãnt. de nul-
litat. ſentent. ex defectu citationis num. 43. Pa
riſ. conſi. 61. num. 7. vol. 4. Bero. conſi. 179. nu.
9. & ſequen. vol. 2. Nat. conſi. 143. num. 4. atte-
ſtantes iſtam eſſe communem opinionẽ. Et
hæc ſufficere deberent ad tollendum proba-
tiones factas per teſtes, ſtantibus maximè op-
poſitionibus factis aduerſus perſonas dicto-
rum teſtium.

Quo verò ad prætẽſa inſtrumenta ſumpta
a filcijs, ſeu notulis quondam Dominici Raba
cini, & quondam Bernardini Candij certum
13 eſt fidem non facere, cum ſint exempla † ſum
pta parte non vocata. vulg. authen. ſi quis in
aliquo. C. de eden. c. cum P. Tabellio de fide
inſtru. vbi communiter Doctores.

Quod verò pertinet ad quatuor inſtrumen
ta recepta per Ioannem Antonium Boſcum
ab anno 1566. citra. nullum ius tribuunt Do-
14 mino Comiti aduerſus alios † in dictis inſtru
mentis non interuenientes. vulg. reg. de qua
in rubr. & nigr. C. res int. alios. act. alijs non
præiudicat. & cap. non debet alteri. de regu-
lis iuris.

Nec ex dictis inſtrumentis poteſt dici in-
troducta aliqua præſcriptio, multoq; minus
conſuetudo, cùm non ſint probata extrema
requiſita ad probãdam aliquam præſcriptio-
nem, ſeu conſuetudinem, quo fit vt circum-
ſcriptis aſſertis inſtrumentis, & dictis teſtium,
ſolum diſceptandum ſit ſuper interpretatio-
ne, & intellectu præfatæ ſententiæ arbitramẽ-
talis Illuſtriſsimi quondam Theodori Mar-
chionis Montisferrati. In quo articulo non
duxi multum eſſe elaborandum, cùm diſertè
fuerit diſcuſſus a Doctiſsimo Iureconſulto
D. Io. Thoma Gualla; cuius ſcriptis ſi aliquid
15 addere vellem eſſet noctuas † Athenas adfer-
re. Cum eo tamen conſentio, nempè pupil-
los non eſſe in dicta ſententia arbitramenta-
li comprehenſos, quoniam ſi prædictæ ſen-
tentiæ duo prima capita, (quorum ſecũdum
ad primum continuatur) inſpicimus, id cla-
rè ex verbis, & mente expreſſa dictæ ſenten-
tiæ ſiue laudi dignoſcitur, ex eo quod ſuper
facto ſucceſsionum propoſito, videlicet ſi
aliquis homo de Camino, vel de finibus, ſeu
qui ibidem habitat, vel habitabit deceſſerit
ſine prole legitima, & in ætate teſtabili, &c. le
gitur in prædictis duobus primis capitibus
præfatum Illuſtriſsimum Marchionem di-
ſtinguere, quòd aut talis ſine prole, & in æta-
te teſtabili decedens vult condere teſtamen-
tum, & hoc caſu teneatur inſtituere Domi-
num Camini in tertia parte bonorum ipſius,
exiſtentium in finibus Camini, ſi autem ali-
quis de dicto loco et finibus deceſſerit in æta
te teſtabili, & ſine prole legitima nullo con-
dito teſtamento, tunc Dominus Camini ha-
beat tertiam partem dictorum bonorum. In
vtroque tamen caſu ſiue teſtatus ſiue inte-
ſtatus decedat duo coniunctim præſuppo-
nuntur, ſcilicet quòd decedat in ætate teſta-
bili, & ſine prole legitima, quæ duo etiam
præſupponi debent in verſiculo ſequenti, in
illis verbis, & idem intelligatur in furioſis, &
mentecaptis, & in alijs perſonis inteſtabi-
libus, decedentibus ſine prole legitima vt
ſupra.

Quod probatur primo ex illa dictione, &,
16 quæ præcedentia copulat † ſiue coniungit
æquè principaliter l. Titiæ textores. §. nihil. ff.
de lega. 1. vbi Barto. & Doctores, & repetit
17 qualitates † adiectas in præcedentibus per-
ſonis. argum. l. Sciæ. §. Caio. ff. de fund. inſtruc.
& inſtrumen. lega. latè Are. conſi. 1. col. pe. &

vlt. quem refert & ſequitur Ruin. conſi. 15. nume. 8. volum. 1.

Secundò in illis verbis, decedentibus ſine
18 prole legitima, quæ verba † præſupponunt ꝙ decedens poſſit habere prolem, & ſic quòd decedat in ætate adulta, vt nominatim dicit Bald. in l. ex tribus. colum. 2. verſicu. idem credo C. de inoffi. teſtamen. arg. notat. in l. credendum. §. 1. & ibi glo. ff. qui pet. tutor. Nam om-
19 nis diſpoſitio † præſupponit ſubſtantiam, & qualitatem actus de quo agitur, & qui ponit
20 † aliquid omnia ad id conſequentia ponere videtur l. diuus. & ibi Bart. & Bald. ff. de milit. teſtamen.

21 Tertiò ex dictione vt ſupra, † cuius natura eſt facere repetitionem omnium qualitatũ præcedentium l. 1. §. deinde. & §. ex hoc edicto. vbi Barto. *communiter* approbatus ff. de poſtul. Dec. conſi. 182. nume. 5. & conſi. 287. nume. 10. Pariſ. conſi. 19. num. 67. & ſequen. volum. 2. At in præcedentibus capitibus dictum eſt de ætate teſtabili, ergo pupilli cenſentur excluſi.

Quartò coadiuuatur prædicta interpretatio ex verſiculo immediatè ſequenti, incipiẽ. & idem intelligatur de hominibus Camini, in illis verbis, decedentibus ſine prole legitima, & ſine teſtamento, quæ verba vt prædiximus includunt neceſſario ætatem puberem: hinc fit vt dictus verſiculus præcedens, & idẽ intelligatur de furioſis, intelligi debeat ſecundum qualitates in antecedentibus, & ſequentibus poſitas, cum ex præcedentibus, & ſequẽ-
22 tibus declarentur † media l. 3. ff. de libe. & poſthum. l. ſi ſeruus plurium § fina. ff. de lega. 1. Iſern. in rubr. quæ ſint regal. in princ. & quem ibi refert, & ſequitur, ac multis iuribus comprobat Afflic. num. 2. & ſic de ætate teſtabili,
23 quæ † in pupillo verificari nequit.

Quintò poſſent comprobari prædicta ex verſiculo. Item dicimus & declaramus, quod ſi aliquis homo qui non ſit de Camino, & deceſſerit inteſtatus, capiendo largo modo verbũ inteſtatus &c. Quia ex illis verbis apparet ꝙ Illuſtriſs. Marchio arbiter ſiue arbitrator notam habebat propriam verborum ſignificationem, ideò de induſtria poſuit illa verba largo ſumpto vocabulo, quæ non addidit in dicto verſiculo, & idem intelligatur de furioſis, & per conſequens non de impuberibus intellexerit, l. 1. in princip. & verſicu. planè ff. de ſuis & legitim. Villalob. lib. commun. opin. in verbo pupillus ex propria ſignificatione poſt Barto. & Boer. per eum allegatos. præſertim cùm diſpoſitio de qua in dicto verſic. ſit contra ius commune, l. quæ contra ff. de legibus. Alexan. pater veritatis in l. generaliter col. 5. & ſeq. C. de inſtit. & ſubſtitu. ſub condi. fact. & licet loquatur in ſtatuto, attamen idem dicen-
24 dum eſt in laudo † a partibus emologato. arg. notat. per gloſ. in rubrica C. de decret. decurio. libro 10. attenta præſertim rationis identitate.

Vltimò negari non poteſt ex præmiſſis, & maximè exactè per D. Guallam allegatis, rem
25 eſſe dubiam, quo fit † vt ſumenda ſit interpretatio contra ſe fundantem in verbis. vulg. l. veteribus. ff. de pact. & ita pronuntian-
26 dum † eſſe in fauorem reorum vniuerſitatis. l. fauorabiliores. ff. de regu. iur. præſertim cum hęc interpretatio reducat nos ad terminos iuris communis, contraria vero iuri communi aduerſetur.

Et ita iuris eſſe cenſeo, ſalua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ob inſtrumenta de nouo reperta, ſi tranſiuit in rem iudicatam reuocari non poteſt.*
2 *Sententia quæ tranſitum fecit in rem iudicatam, ob teſtes de nouo repertos reuocari non poteſt.*
3 *Sententia lata vigore iuramenti neceſſarij ob inſtrumenta de nouo reperta, reuocari poteſt, ſed id iure quodam ſpeciali.*
4 *Exceptio quæ non oſtendit ſententiam nullam, & originem ante ſententiam habet, in executione ſententiæ opponi non poteſt.*
5 *Emptor ſciens rem emptam eſſe alienam non amittit pretium ſi expreſsè de euictione ſtipulatus ſit.*
6 *Emptor ſciens rem emptam eſſe alienam non ſolum ad pretium agere poteſt, ſed etiam ad id quod intereſt, ſi expreſsè de euictione ſtipulatus ſit.*
7 *Solutio nomine proprio magis quàm alieno facta intelligitur.*
8 *Solutio ex præcedenti titulo in dubio facta intelligitur.*
9 *Diuerſa bonam illationem non faciunt.*
10 *Scientia cum aliquo actu ſubſecuto ratihabitionẽ præcedentis actus inducit.*
11 *Actum ad impugnandum proprium contractum in dubio nemo facere cenſetur.*
12 *Inducta ad vnum finem contrarium effectum operari non debent.*
13 *Renuntiatio ſtrictè interpretanda eſt.*
14 *Vendens rem duobus, aut rem inſolutum vni datam alteri etiam vendens, incidit in pœnam ſtellionatus, quæ criminalis iudicis arbitrio dicitur.*
15 *Iuribus ſuis in dubio nemo renuntiare cenſetur.*
16 *Iuribus futuris, & quæ nundum competunt, nemo renuntiare cenſetur.*
17 *Renuntiatio de beneficio facta nunquàm ad ius futurum extenditur.*
18 *Filiæ renuntiatio ad ſucceſſionem fratris vel aliorum poſt renuntiationem obuenientem non extenditur.*
19 *Renuntiatio ad ius futurum nunquam extenditur.*
20 *Contrariorum regula eſt, vt vno retento alterum dimittatur.*
21 *Contrarium ex contrario cognoſcitur.*
22 *Solutio renuntiationem non infert, niſi in his quæ ſolutioni repugnant.*
23 *Præſuppoſita in motiuis vel alibi verificari debent, aliàs non releuant.*
24 *Argumentum a contrarijs ſumi poſſe in iure certũ eſt.*
25 *Argumentandi modus, & genus in iure admittitur.*
26 *Propoſitum in propoſito idem operari debet quod oppoſitum in oppoſito.*
27 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*
28 *Contrariorum contrarij ſunt effectus, maximè vbi contrarietas circa ſubſtantialia, non circa accidentalia verſatur.*

Gemi-

29 *Geminatio, & pragnantia verba operantur quòd diſpoſitio trahatur ad omnem caſum, ad quem alioquin ex natura actus trahi non poſſet.*
30 *Ex particularibus generaliter inferrè iure non admittitur.*
31 *Illationem facere ex ſeparatis, & penitus diuerſis iure non admittitur.*
32 *Cauſa limitata limitatum effectum producere debet.*
33 *Sequentia ex pracedentibus interpretationē recipiunt.*
34 *Actus agentium vltra eorum intentionem operari non debent.*
35 *Mendax in pęnam mendacij omni beneficio ſibi alioquin a iure indulto priuatur.*
36 *Poßeſſor qui reſpondendo interrogatorijs partis aduerſa mentitur, reſpondendo ſe non poſſidere, omni poſſeſſione ſtatim priuatur.*
37 *Fauore alicuius inducta in eius odium retorqueri non debent.*
38 *Emptor moroſus in ſolutione pretij erga venditorem ad vſuras ſiue intereſſe tenetur.*
39 *Damnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi non alijs imputare debet.*
40 *Damnum pati non dicitur, qui volens damnū patitur.*
41 *Dolus reſultans ex eo quod qui clarius loqui debuerat ſuppreſſiſſet non ſupprimenda, ſi damnum cauſatur, non auditur doloſus conquarens.*
42 *Dolus vendentium culpa venditoris praponderat.*
43 *Cauſa ceſſante ceſſare debet effectus nundum pracipuè conſumatus.*
44 *Verba contrahentium otioſa eſſe tollerabilius eſt, quā quòd ex eis quis indebitè grauetur.*
45 *Experientia eſt rerum magiſtra.*
46 *Homines ſape de facultatibus ſuis amplius ſperant quàm in his ſit.*
47 *Ratio naturalis vbi adeſt & apparet, pro comprobatione aliquid allegare infirmitas eſt intellectus.*
48 *Ratione a naturali nemo ſubduci poteſt.*
49 *Paria ſunt aliqua inſufficienter, & cum mendacio exprimere, vel non exprimere.*
50 *Interpretatio contra eum qui & apertius, & fidelius loqui poterat & locutus non eſt, facienda venit.*
51 *Deceptis non decipientibus iura ſubueniunt.*
52 *Lucri & damni par ſemper ratio non eſt, quia potius ſauendum eſt his qui tractant de damno vitando, quàm alijs de indebitè lucrum captando.*
53 *Scriptura licet probetur alicui oſtenſa, niſi etiam iuſtificetur quòd fuerit tota perlecta, vera notitia de ea inducta non dicitur.*
54 *Vendens ſcienter rem alienam ignoranti, re euicta tenetur non ſolum pretium receptum reſtituere, ſed etiā quanti emptoris interſit rem non fuiſſe euictam. Proinde de euictione licet de euictione promißum non fuerit.*
55 *Facti proprij & recentis ignorantiam aut obliuionem allegare iure non admittitur.*
56 *Obliuio in facto decem annorum praſumitur.*
57 *Teſtibus deponentibus inueriſimilia credendum nō eſt.*
58 *Teſtes per eundem pramedit atum ſermonem deponere non debent, & ſi deponant eis non creditur.*
59 *Ratihabitio regulariter retrotrahitur.*
60 *Ratihabitio non retrotrahitur, quando ratificans in aliquem dolum, ſeu pœnam incideret.*
61 *Emens ſcienter rem alteri iam inſolutum datam, vel venditam re, & pretio carere debet.*
62 *Scientia vel conſenſus quando certo, & determinato tempore requiritur, tunc ratificatio etiam expreſſa ſuperueniens non retrotrahitur.*
63 *Scientia ſuperueniens cum aliquo actu approbationem actus pracedentis inducit.*
64 *Vendens ſcienter emptori etiam ſcienti rem alienam & promittens expreſſe de euictione, re actualiter euicta iuxta conuenta de euictione tenetur.*
65 *Euictio quando cauſatur facto emptoris tunc venditor non tenetur de euictione, niſi ſpecialiter euictio promiſſa ſit, etiam vbi res euinceretur facto emptoris.*
66 *Emptor ſi poſt contractum venditionis ſuſcipiat expreßè in ſe periculum rei vendita, tunc talis ſuſceptio operatur quod ſuſcipiens teneatur de caſu fortuito cōtingente etiam culpa alterius partis.*
67 *Correlatiuorum eadem eſt diſpoſitio.*
68 *Venditor ex natura venditionis de euictione regulariter tenetur.*
69 *Venditor ſi de euictione promittat quocunque modo, & caſu res euincatur, talis promiſſio operatur vt de euictione teneatur etiamſi res vendita culpa, & facto emptoris euincatur.*
70 *Venditor tenetur de euictione, quando res euincitur culpa emptoris, ſi id nominatim vel per aquipollens promiſit.*
71 *Conuentio contra naturam actus valet, vt quis in plus vel minus teneatur quàm de iure obligatus ſit.*
72 *Pretium receptum ad minus reſtituere debet, qui aliquo caſu de euictione in ampla forma non tenetur.*
73 *Locupletari aliena iactura nemo debet.*

CONSILIVM XVIII.

PRo defenſione iurium Magnifi.
D. Stephani Palliani, in primis
conſiderandū eſt ſententiæ Ex-
cellentiſſimi Senatus executio-
nem reuocari non poſſe, nec
eam aliquo modo eſſe reuocā-
dam ob teſtes poſt eam latam examinatos,
1 quia ſententia † ob inſtrumenta de nouo re-
perta ſi tranſiuit in rem iudicatam reuocari
2 non poteſt, & minus propter teſtes † de nouo
repertos, vt eſt caſus in l. ſub ſpecie. C. de re iu
dic. & in l. Imperatores. ff. eo. tit. & ibi omnes
3 notant ſpeciale eſſe in ſententia † lata prætex-
tu iuramenti neceſſarij, vt ob inſtrumenta de
nouo reperta retractetur, quoniam non eſt la
ta ex ordinarijs, probationibus, & ideo reuo-
catur, vt dicitur in l. admonendi. ff. de iureiur.
Secus vero eſt quando lata eſt ſententia abſq;
iuramento neceſſario, nam illa neque ꝓpter
inſtrumēta, neque ob teſtes nouiter repertos
reuocari poteſt. & ita declarat Bart. in d. l. ad-
monendi. in 3. oppo. & ibi Iaſ. in ſecunda le-
ctu. ſub num. 56. in 3. parte glo. dicit commu-
niter ita omnes tenere, & alij ibi ſequuntur.

Vnde non video quomodo poſſit deueniri ad reuocationem ſentētiæ Excellentiſſimi Senatus, aut eius executionis.

4 Præterea hæc non eſt exceptio † quæ poſſit
opponi contra executionem ſententiæ, quia
non demonſtrat eam nullam, & habet origi-
nem ante ſententiam, & ideò poſt eam latam
opponi non poteſt. iuxta l. peremptorias. C.
ſenten. reſcind. non poſſ. & declarat Barto. in

l.1.in 2.colum.præſertim ſub num.6. C.de iu.
& fact.ignorant. & ideò minus opponitur ad
reuocandam executionem. Et videndum eſt
ne ſententia ſi qua contra primam ferreretur
ſit futura nulla iuxta l.1.C.quan. prouoc. non
eſt neceſſ. & ibi Barto. & alij tradunt præſer-
tim cùm dicta teſtium modicũ imo nihil rele
uent venditores. Recto enim oculo intuenti-
bus manifeſtè apparet hanc eſſe meram caui
lationem inuentam ad fruſtandum ipſum D.
Stephanum, vt pretium reſtituat.

Nam poſito etiam quòd Magnific. D. Ste-
5 phanus ſciuerit † prædium quod emit vendi-
tum fuiſſe Gabiano, ipſe non poteſt amittere
pretium rei, cùm expreſſè ſtipulatus ſit de eui-
ctione. iuxta l. ſi fundum. C. de euict. l. ſi fratres
C. commun. vtriuſque iudic. & ita ibi omnes
declarant. & Iaſ. in l. vlt. §. emptor. nume. 2. &
ibi Paul. Caſtren. in fine qui legit illum §.
cum §. ſed quia C. commun. vtriuſque iudic.
6 imo agit emptor † ſciens rem alienam non
tantum ad pretium, ſed ad id quod intereſt.

Cæterum quoniam quædam inania oppo-
nuntur, videndum eſt qualia ea ſint.

Opponitur igitur quòd Magnificus D. Ste-
phanus approbauerit contractum Gabiani
petendo dilationem ad ſoluendum, deponen
doque pecuniam ipſi debitam, iuxta l. ad ſolu
tionem C. de re iudic. & ita purgauerit etiam
dolum commiſſum a Damianis.

Sed ad iſtud reſpõdetur quòd D. Pallianus
neque approbauit contractum, neque ſi ap-
probauiſſet prohiberetur agere de euictione,
quòd non approbauerit contractum patet;
quia petitio dilationis ad ſoluendum, & de-
poſitum pecuniæ debitæ reſpiciebant ipſius
obligationem, quæ erat vt partem pretij ſol-
ueret Gabiano, & ſic ſi petijt dilationem eam
inſtetit vt tardius ſolueret, ſed propterea non
infertur quòd contractum initum cum Ga-
biano approbauerit. Imo cùm ipſe emiſſet
creditur depoſuiſſe nomine ſui debiti, quia
7 ſolutio † magis intelligitur facta nomine pro
prio quàm alieno. iuxta l. 4. ff. de ſolutio. & ex
8 ſuo præcedenti titulo † iuxta tradita a Bart. in
l. 2. nume. 2. C. de acquir. poſſeſſ. Non ergo re-
ctè infertur petijt dilationem, & depoſuit pe-
cuniam, ergo contractum cum alio initum
approbauit, quia ex propria obligatione id
feciſſe cenſetur, & non ex aliena, nec ex diuer
9 ſis bona † fit illatio. l. Papinianus exuli. ff. de
minor.

Non obſtat d. l. ad ſolutionem. Quia ibi
debitor qui debebat ex condemnatione ſen-
tentiæ non poterat petere ex alia obligatio-
ne, quàm ea quæ deſcendebat ex ſententia, vn
de neceſſariò petendo dilationem pecuniæ
in qua eſt condemnatus, eam videtur appro-
bare. Sed iſtud non præſumitur in caſu noſtro
vt dixi, cùm ex propria obligatione delatio-
nem petijſſe cenſeatur.

Non obſtat quòd ſuperueniens ſcientia,
10 † cùm aliquo actu inducat ratihabitionem,
vt tenet Barto. in l. quo enim §. 1. ad fin. ff. rem
rat. habe.

Quia illud verum eſt ſi actus ſit talis, qui
aliud non poſſit operari niſi ratihabitionem,
veluti cùm quis retinet literas obligationis
contractæ, nam eas retinendo obligationem
comprobare videtur, quandoquidem ad
aliud retentio literarum referri non poterat.
& ita loquitur Dec. conſilio 98. in fine. Sed
aliud fuit in caſu noſtro, vbi depoſitum, &
dilationis petitio ad aliud referri poterant,
& ea capienda eſt interpretatio, quæ magis
prodeſt ipſi deponenti, quia nemo intelligi-
11 tur facere actum † contra ſe, neque ad impu-
gnandũ ſuum contractum iuxta l. miles ff. de
12 re mili. & inducta † ad vnum finem non poſ-
ſunt operari contrarium effectum. iuxta l. le-
gata inutiliter ff. de lega. 1. & l. legata inutili-
ter. ff. de adimen. legat. Præſertim quia re-
13 nuntiatio † ſtrictè eſt interpretanda l. ſi do-
mus. ff. de ſeruitu. vrbano. prædio. & Aretin.
in conſi. 161. incipien. verum eſt quod com-
munis. col. 3.

Nec obſtat quòd ſcientia ab initio tollat
actionem de euictione, & etiam ſuperuenien
tia ſcientiæ.

Quoniam iſtud eſt verum niſi quis nomi-
natim ſtipuletur de euictione, vt tradunt
omnes, & præſertim Salice. in d. l. ſi fundum.
& poſt Paul. Caſtren. Iaſ. in dicto §. emptor.
l. vltima. C. commun. de legatis, vt ſupra
dixi.

Non obſtat quòd licet venditores promiſ-
ſerint de euictione, non tamen ſpoponde-
rint ob eam culpam quæ prouenit ex facto
aduerſarij, quia iſta eſt oppoſitio quæ nihil re
leuat. Nam cùm ipſi promiſerint de euictio-
ne ſunt omni caſu obligati, & quod Domi-
nus Pallianus, ſciuerit alteri venditum fun-
dum, iſtud non poteſt inducere liberationem
ab euictione, cùm etiam ſcienti ob promiſ-
ſionem quis de euictione teneatur: quia ex
hoc non ſequitur aliqua deliberatio obliga-
tionis, neque eſt lex quæ hoc dicat, aut ratio
naturalis quæ iſtud ſuadeat, neque id poteſt
purgare dolum venditorum, quo ipſi eſſent
puniendi criminaliter ex crimine ſtelliona-
14 tus, vendendo † rem duobus, aut inſolutum
alij datam alteri vendendo, vt eſt caſus in l. 3.
§. 1. ff. de crimin. ſtelliona. nec vnquam viſum
eſt quod ob id quod quis ſciat aliquem deli-
quiſſe, aut dolo vſum eſſe, ipſe eum purget
aut puniatur.

Et ex hoc ceſſat quod ex dicta petitione di
lationis & depoſito videatur D. Pallianus re-
nuntiaſſe pacto euictionis, & reſtitutionis pre
tij. Quoniam vt dixi id non poteſt inferri,
cùm hæc tenderent ad confirmationem ſui
contractus, & ſolutionis pretij quod debe-
bat. ſi enim ſoluo pretium debitum, non ſe-
quitur quòd renuntiem pacto euictionis,
alioquin ſequeretur quòd omnes qui emunt
& ſoluunt pretium, etiam ſcientes rem alie-
nam, non poſſint agere de euictione, contra
d. l. ſi fundum. Et in dubio etiã non eſt capien
15 da præſumptio † ꝙ quis renuntiet iuribus ſuis.
iux. l. ſi cùm aurũ ff. de ſol. l. cum de indebito.

ff. de

ff.de probatio. Ad quid enim debebat renun
tiare actioni de euictione, & iura ſua remit-
tere?
Præterea cùm res nundum fuiſſet euicta
non poterat renuntiare iuri futuro, quia fu-
16 turis iuribus, † & quæ nundum competunt,
nemo renuntiare cenſetur. iuxta capitu. 2. &
ibi omnes canon. not. extra de renuntiatio.
17 vbi renuntiatio † facta de beneficio nun-
quam extenditur ad ius futurum. & idem te-
net Angel. in conſilio 51. & Aretin. in dicto
18 conſil. 161. qui tenent filiæ † renuntiationem
non extendi ad ſucceſsionem fratris, vel alio
rum, quæ ſibi poſtea obuenit. facit quod tra-
dit Barto. in l. vltima §. 1. ff. ad Tertul. & Aret.
in conſilio 17. in fine primi dubij verſiculo.
Item nec prohiberetur, vbi vult renuntiatio-
19 nem † nunquam extendi ad ius futurum, &
idem Domini de Rot. in deciſio. antiq. deciſ.
179. aliàs eſt concluſio tertia ſub Rub. de pa-
ctis incipien. vtrum filia. Dominic. de Sanct.
Geminia. in cap. quamuis. in fin. de pact. in 6.
Bald. in conſilio 437. colum. 2. verſiculo, ſed
quod eſt. Ludo. Bologn. in conſil. 35. colum.
penulti. verſicu. vel & ſecundo. Dec. in con-
ſilio 433. nume. 11. & in conſi. 533. ad fin. & in
l. pactum num. 9. C. de collatio. Corn. in conſ.
191. nume. 5. vol. 4. cum multis ſimilibus quæ
poſſent adduci.
Non obſtat l. penulti. de leg. commiſs. vbi
poſt diem legis commiſſoriæ præſtitutum ſi
venditor petat pretium legi commiſſoriæ re-
nuntiaſſe videtur. Nam ibi alia ratio eſt, quia
illa erant contraria, videlicet quòd eſſet inem
ptus fundus, & pretium deberetur tamquam
de empto, & regula eſt quòd in contrarijs
20 † vno retento dimittitur alterum, & ex hoc
21 † cognoſcitur contrarium, vt dicit gl. in l. ſed
& ſi pupillus. §. penult. in verſicu. ſi inſtitoria.
de inſtitu. & in §. neque autem. in Authent. de
mand. princip. & probatur in l. hæc verba §. il
le aut ille ff. de verborum ſignification. & ita
declaratur in deciſion. Pedemont. 91. ſub nu-
22 me. 19. vbi dicitur ſolutionem † non inferre
renuntiationem, niſi in his quæ repugnant ſo-
lutioni, & quòd non inducitur renuntiatio ni
ſi in his quæ directò contrariantur ſolutioni
factæ. & ita declarat Felin. in cap. cùm acceſ-
ſiſſent. nume. 30. de conſtitu. & Dec. in conſil.
638. nume. 11. Sed quòd emptor deponat pe-
cuniam, & petat dilationem non contrarian
tur obligationi euictionis, quià poteſt ſtare
quòd deponat pretium, & tamen euicto præ-
dio velit agere de euictione, prout faciũt om
nes emptores, qui licet ſoluant pretium nun-
quam tamen renuntiant actioni, quam ha-
bent de euictione.
Vnde ex his ſequitur quòd neque Magnifi.
Domin. Stephanus Pallianus, comprobauit
contractum Gablani, neque ſi comprobaſſet
prohiberetur agere de euictione, vt latius ſu-
pra fuit oſtenſum.

Aliud Conſilium in eadem materia.

CIrca nouiſſimè excitatas dif
ficultates, quòd vendens
ſcienter ementi etiã ſcien-
ter rem alienam, & promit
tens de euictione expreſsè,
omnino teneatur emptori
etiam ſcienti ſaltem ad re-
ſtitutionem pretij, niſi aliquis caſus particula
ris aliquo modo, vel aliqua certa perſona ex
cepta fuerit, quia tunc caſus particulariter ex-
ceptus ad vnguem obſeruari debet, vt ſcilicet
nec euictio pſtetur, nec pretij reſtitutio fiat,
per tex. in l. qui libertatis. ff. de euictio. multis
modis exornatum per Tiraquel. in tractat. de
retract. lignag. §. 12. in glo. 1. nu. 14. cum mul-
tis alijs concordan.
Reſponderem primò tex. illum iuncta glo.
& allegatis Doctorum locis, loqui in caſu à
noſtro longè diuerſo, & ſeparato. Nempè in
caſu quo pacti eſſent contrahentes ne vendi-
tor teneretur de euictione, & ſic quando pactũ
eſſet negatiuè conceptum, non ſolum gene-
raliter, ſed ſpecialiter. At in noſtro caſu nul-
lum pactum reſpectu euictionis legitur nega-
tiuè conceptum, ſed è contra verba pacti ſunt
affirmatiuè concepta, quòd ſcilicet teneatur
venditor de euictione quomodocunque con
tingente, etiam ſi culpa emptoris continge-
23 ret, ergo cùm præſuppoſita † in motiuo non
verificentur, prout deberent l. mancipia. vbi
gloſ. C. de ſerui. fugit. l. Lucius. de mili. teſtam.
Soc. in l. 1. §. ſi is qui quadraginta colum. 2. ff.
ad Trebel. Roman. ſing. 489. Dec. conſi. 90. &
conſi. 251. nume. 6. Alexan. conſi. 64. ad finem
lib. 1. Sed potius contrarium, ſequitur &c.
24 Si dicatur argumentum † ſumi poſſe à con-
trarijs, vt ſicuti in pacto negatiuè concepto
illa ſpecificatio certi caſus, & cauſæ, ac perſo-
næ operatur & auget vim negatiui pacti, vt
nec ad pretij reſtitutionem venditor tenea-
tur, ſic à contrarijs arguendo; quod argumen-
25 ti † genus in iure valere non ambigitur l. & ſi
contra tabulas ff. de vulg. & pupil. l. 1. ff. de his
qui ſunt ſui vel alien. iur. l. 3. §. fina. ff. de lega. 3.
colligetur argumentum, quòd affirmatiua pa
ctio per quam conuenit vt venditor tenere-
tur de euictione, virtute ſpecificæ, & expreſsæ
cauſæ & modi ob quam, & quem ſequi eui-
ctio poterat, etiam ſcilicet ſi euictio cõtinge-
ret ex defectu, & culpa emptoris, debet magis
venditorem ligare, vt idem operetur propo-
26 ſitum † in propoſito quod operati damus op
poſitum in oppoſito l. fina. in fi. vbi Bart. ff. de
lega. 3. idem Barto. in l. inter ſtipulantem. §. ſa-
cram nume. 3. & 4. ff. de verbo. obligatio. l.
inter ſocerum. §. cùm inter. ff. de pact. dotal.
l. ſi ex toto. in princip. ff. de lega. 1. cum pro-
pè infinitis quæ cumulati poſſent, de quibus
apud Tiraquel. de retract. lignag. §. 12. gloſ. pri
27 ma nume. 16. & vt contrariorum † eadem
ſit diſciplina, ſintque contrariorum contra-
rij effectus l. & ſi contra ff. de vulga. & pupil.

l.diem §.ſtari ff.de arbitr.maximè vbi contra-
rietas verſatur circa ſubſtantialia, non circa
accidentia, vt per Barto. in d.l. inter ſtipulan-
tem.§.ſacram.nume.4.prout contingit in ca-
ſibus noſtris motiuato & contingenti, er-
go &c. Et tanto magis id procedit quia in ca-
ſu noſtro in verbis pacti promiſſorij euictio-
nis affirmatiuè conceptis, non ſolum adeſt
ſpecialis expreſſio certi caſus, & cauſæ, in
quam omnino pars venditrix volebat teneri
de euictione, quando ſcilicet culpa, & defe-
ctu emptoris contigiſſet, ſed inſuper adſunt
verba prægnantia, & geminata, quocunque
modo dicta euictio ſequeretur. Per quæ ver-
29 ba †trahitur promiſſio ad omnem caſum, ad
quem alioquin trahi non poſſet ex natura
actus.glo.in l.cum pœna, ff. de arbitr. vbi Bo-
logn.& Docto.Ange.§.fina.verſicu.& eſt ad-
uertendũ.in fin.Inſtitut.de emptio. & vendit.
faciunt quæ in ſimili congerit Illuſt. D. Præ-
ſes a Valle conſilio 54. a numero 39. vſque
ad fin.volum.3. Quæ exuberantia verborum
non erat in caſu oppoſito, de quo in mo-
tiuo, ſcilicet d.l. qui libertatis. licet in vtro-
que caderet ſpecialis expreſſio certæ cauſæ,
ergo &c.

Nec obſtare videtur quòd venditrix pars
obligauerit ſibi emptorem ad ipſam indem-
nem releuãdum a Gabiano, quaſi quòd hinc
inferatur reſpectu cauſæ, & perſonæ Gabiani
emptorem promittendo indemnitatem no-
luiſſe euictionẽ ſibi præſtari, quia vltra quòd
huiuſmodi illatio eſſet dura, & non neceſ-
ſaria, eſſet enim inferre ex particularibus
30 †generaliter, quod non admittitur, ſi dicere-
mus promiſit emptor indemnitatem reſpe-
ctu memorati creditoris ex ſimplici chiro-
grapho, ergo quoquo modo ſequat euictio
a latere talis expreſsè perſonæ indemnitas
omnino erit per emptorem venditori præ-
ſtanda, hunc enim modum inferendi iura
ſpernunt.gloſ.in l.2.in verbo & ideo ff.de pa-
ctis. Barto.in l.legitima.colum. 2. verſicu. ve-
nio ad ſecundam ff.eodem titulo, de pact. l.
pater filium.§.fundum.ff.de leg.3.vulg. l. non
hoc.C.vnde legitim.& l.neque natales. C. de
probatio. Item quia inferre de caſu expreſ-
ſo in contractu emptionis & venditionis præ
dictæ ſcilicet hipothecæ ex chirographo, ad
caſum dationis inſolutum tam malitioſè ſup
preſſum, qui dicitur poſtea emerſiſſe, eſſet
31 inferre ex ſeparatis† & pœnitus diuerſis, con-
tra l.Papinianus exuli ff.de minor. Inſuper eſ-
ſet inferre a ſecundum quid tali, ad ſimplici-
ter tale, quod pariter in iure non admittitur
Bar.in l.hoc legatum ff.de leg. 3. Alex. in l. ſi
mater.in princ.C.de ſucceſ.edict. vbi Dec.nu
me.3.in materia præſertim ſtricta, vt in con-
tractibus.

Deberet quoque limitari & reſtringi ad
cauſam expreſſam, nempè reſpectu hypote-
cæ ex chirographo reſultantis, de qua ſpecifi-
ca, & ſola mentio facta inter contrahentes
32 fuerat.arg.regulæ quòd limitata cauſa † limi-
tatum producat effectum.l. in agris ff. de ac-
quir.rer.dom.l.1.§.Iulianus.ff.de itin.actuque
priuat.cum ſimilib.

Facit quia ſi ex præcedentibus ſequentia
33 †recipiunt interpretationem, ſequitur quòd
cùm in præcedentibus venditores mentitos
fuiſſe conſtet, ſubſequuta promiſſio indem-
nitatis ad terminos mendacis & dolo, expreſ
ſæ cauſæ chirographarij debiti reſtringenda
34 ſit. Alioquin actus † hominum vltra eorum
intentionem operarentur, contra l. non om-
nis ff.ſi cer.pet.

Accedat quòd ipſius inſtrumenti lectura
probat reſtrictionem de qua ſupra, fuiſſe ex-
preſſis contrahentium verbis factam ſi vi-
deatur inſtrumentum, ergo ab illa receden-
dum non eſt.

Secundò principaliter reſpõdeo retorquẽ-
do tex.cum doctrinis, & gloſ.& ſcribentium
in d.l.qui libertatis.ff.de euictio. Et dico con-
cluſionem in ſubtiliſſimo motiuo, firmaiam
non procedere quoties venditor ſic paciſcẽ-
do, & ad ſpeciales caſus deſcendendo dolo
verſatus fuiſſet, quia tunc parum illi prodeſſe
poſſet eius expreſſa, & ſpecifica pactio. Quini
mo ea non obſtante teneretur nihilominus
de euictione, quantum velimus negatiuè, &
ſpecificè cõcepta pactionis verba forent, põ-
derando tex.in eadem l.qui libertatis.in verſi-
culo, qui autem in tradendo, cum duobus
verſiculis ſeq.& præcipuè in verſic.quid ergo
ſi iuſſum.ibi non ne in conditione mentitur.
& ſic ille aureus tex. in diuerſis ſuis reſponſis
in pœnam mentientis vult non tenere pactũ
liberatorium euictionis, & vult eum qui men
titur teneri de euictione etiam in caſu ſpecia-
liter excepto, in quo (circum ducto dolo &
mendatio) alioquin non teneretur. Sed in ca-
ſu noſtro iſti Domini vendentes mentiti do-
loſè ſunt, quòd ſcilicet ius quòd prætenderet
Gabianus contra bona, quæ vendebantur eſ-
ſetius hipotecæ ex chirographo reſultans, nõ
autem eſſet datio inſolutum iam facta, vt la-
tè iam deductum fuit, ergo mendacium hoc
cis adminiculari non debet, ſed obeſſe. In pœ-
35 nam enim mendacij priuatur mendax † om-
ni beneficio a iure ſibi alioquin indulto, per
ea quæ congerit Iaſ.in §.omnium.nu.86. inſti
36 tut.de actio. vbi poſſeſſor † qui reſpondendo
interrogatorijs mentitus, priuatur ſtatim
omni poſſeſſione. Idem Iaſ. in §.item ſi quis
in fraudem numero 79. Inſtitut, eodem titu-
lo, de actio. Igitur etiam ſi eſſemus in caſu d.
l. qui libertatis, in quo expreſsè conuentum
foret ne tenerentur vendentes de euictio-
ne quam ſequi contingeret a latere dicti Ga-
biani, idem dicendum eſſet. Multo magis
ſtantibus rebus prout ſtant. Attento nem-
pe quod nos verſamur in pacto econtra af-
firmatiuè concepto in fauorem merum em-
ptoris, per quod voluere venditores de eui-
ctione teneri ex quacunque cauſa illam ſe-
qui contingeret, etiam ſi culpa, & defectu
emptoris per ſupra deducta. Aliàs indu-
cta in fauorem emptoris pactio prægnan-
tibus, & exuberantibus verbis concepta re-

torque-

37 torqueretur † in eius odium contra regulam.
l.quod fauore.C.de leg.l.1.§.accedit.C. de rei
vxor.actio.l.in ratione. la ſecunda §. tametſi.
ff.ad l.Falcid.

Et ſi diceretur ꝙ illa promiſſio indemnita
tis alioquin nihil foret operatura, ſi hunc ef-
fectum illi addimimus, vt ſcilicet non tollat
euictionis præſtationem & pretij reſtitutio-
nem,quod abſurdum videtur.

Reſpōdetur quod imo ſatis operatura fue-
rat ſi non mentiti venditores fuiſſent, Quia il
lius virtute cogi poterat D. emptor ſoluere
Gabiano, & omnem moleſtiam quā Gabia-
nus fuiſſet illaturus venditoribus pro conſe-
cutione hypothecarij crediti cogi poterat
emptor virtute pacti in ſe & ſuis ſumptibus ſu
ſcipere; vel poterant venditores vti ſua lege
38 aduerſus emptorē † moroſum, & ab eo vſu-
ras petere. l. ſi per emptorē. §. quòd ſi fundū.
de actio.empt.vbi glo.in verbo lege ſua.

Præterea demus ꝙ nihil eſſet operatura, ha
berent venditores quod ſibi imputarēt, quia
39 doloſè mentiti fuerunt. Damnum † enim qđ
quis ſua culpa ſentit ſibi debet nō alijs impu-
tare.l.quod quis ff.de regu.iur. Nec Pati dam-
40 num † dicitur,qui volēs patitur.l. ſi rem alie-
nam.§.omnis.ff.de pignor.actio. in finalibus
verbis l.1.§.intelligitur & l.quæritur §. fina. ff.
de ædil. edict. vbi eſt pulcher textus noſtro
41 propoſito ſeruiens, ibi dolus † reſultās ex eo
quod qui clarius loqui debuerat ſuppreſſiſſet
non ſupprimenda, ſi damnum cauſatur non
auditur,conquerens.

Nec obſtat ſi dicatur huiuſmodi euictionē
42 ſecutā eſſe culpa emptoris,Quia dolus † ven-
dentiū culpæ cuiuſcunque emptoris præpon
derat l.ſi obſtetrix,ad fi.ff.ad l. Aquil. Rot. de-
ciſ. 48. incipien. valet citatio &c. Qui dolus
reſultat ex eo, ꝙ tacuerunt venditores cōtra-
ctum dationis inſolutum, de quo non pote-
rant ignorantiam prætēdere ſi verus fuberat.
Crauet.conſi.83.nu.3.& conſi.142.num.20.&
conſi.172.nu.5.& 192.nu.14.

Confirmatur cōcluſio,quia ceſſante cauſa
ob quam promiſſa indemnitas fuerat,nimirū
ſi otioſa promiſſio remanſiſſet, ſed cauſa ob
quā reſtricta promiſſio indemnitatis fuerat,
fuit quia diceretur Gabiano deberi aureos.
200. pro quibus hypothecata forēt bona quæ
vendebantur,quæ cauſa ceſſauit,quia repertū
dicitur non ſcuta ducentum deberi,ſed partē
bonorum inſolutum datam: Ergo ceſſante
43 cauſa † ceſſare debet effectus nundum maxi-
mè conſumatus. vulg. c. cùm ceſſante extra.
de appellat. l. adigere §. quamuis. de iure pa-
tronat. maximè quando ageretur de damno
vitando Barto.in l.non dubium.num.9. C. de
legib.Corn.conſi.145.colum.penult. verſi. &
inſuper libr. 4. Item quia tollerabilius eſt ver-
44 ba † contrahentium fore otioſa; quàm ꝙ ex
illis quis indebitè grauetur, prout grauaretur
dubio procul dominus Pallianus ſi & re &
pretio careret.

Non obſtat, ſi diceretur nō releuare quod
venditores Baptizauerint contractum datio-
nis inſolutum pro contractu hypothecæ, eo
quia eadē facilitate, & via diſſoluebatur vnū
atque alterum.

Quia reſpondeo dato ꝙ eadem facilitate,
non tamen eodem periculo ſubiectus remā-
ſiſſet Dominus emptor contractui ſimplicis
hypothecæ,quo dationi inſolutum,quia ſi de
ſola hypotheca actum fuiſſet nō poterat Ga-
bianus niſi creditum ſuum conſequi, nec ti-
meri poterat euictio, quod ſecus fuit in da-
tione inſolutum ob morā modiciſſimi tem-
45 poris. Et experiētia † rerum magiſtra docet,
quàm facile ſit moroſum fieri,etiam ſine cul
pa & dolo promittentis,ſoluere notabilē ma
ximè pecuniarium ſummam intra certū diē.
46 Sæpe enim de facultatibus ſuis amplius quā
in his ſit ſperant homines. §. præualuiſſe inſti.
quib.ex cauſ.manumit.non licet. Iaſ. in §. Itē
ſi quis in fraudem.nume.48. Inſtitu. de actio.
vnde fit, ꝙ quilibet ſenſatus difficilius ſubie-
ciſſet ſe vni quàm alteri contractui, Ergo nō
idem ius vtrobique conſtituendū eſt. & hoc
dictat nobis ratio naturalis. Et ad hoc cōpro-
47 bandum aliquid allegare † conari infirmitas
eſſet intellectus, Ariſtot. relatus ab Angel. in
conſi.275.colum.final.& alibi Bald.dicere ſo
48 litus eſt,quòd a ratione naturali † nemo ſub-
duci poteſt.vt refert & ſequitur Iaſ.in l. illam.
nu. 10.C.de collatio.

Ad id quod dicitur præcedentia magis in-
fluere ad declarationem ſequentium, quàm
econtra per l.ſi quis. vbi Bar.& alij.ff.de leg.3.
Reſpondetur & huic argumento per retor-
quutionem,quod imo ſi ex præcedentibus ſe-
quentia recipiunt declarationem & determi
nationem, ſequitur ꝙ cum in præcedenti-
bus venditores mentitos fuiſſe conſtet,ſubſe
cuta promiſſio indemnitatis ad terminos
mendacis & dolo expreſsè cauſæ Chirogra-
pharij crediti reſtricta cenſenda ſit. Ne alio-
quin actus agentium operentur vltra eorum
intentionem,contra l.non omnis. ſi cer.pet.

Negatur deinde, ꝙ ſucceſſiuè dicitur nēpe
indemnitatem per D. Pallianum promiſſam
cenſeri præſtitam in omni caſu, quo indem-
nitas foret neceſſaria,& maximè vbi illā cau-
ſari contigiſſet culpa eius. Quoniam imo
probabilius videt̄ dicere, ꝙ promiſſio indem
nitatis dolo, & mentitis verbis, ac mentito
oneris alieni nomine extorta fuerit, & ſic ad
cauſam expreſſam reſtringenda, vt limitata
cauſa limitatum producat effectum,d.l.qui li
bertatis. ff. de euictio. & in locis ſupra citatis.
Tum maximè quia iſta reſtrictio expreſſis ver
bis facta per contrahentes fuit, ſi videatur in-
ſtrumentum,& ſic interpretari iuuat ſecundū
iuris communis regulas.

49. Prima quia inſufficienter † & cum menda-
cio exprimere & pœnitus non exprimere pa-
ria ſunt l.1.§.penult.iuncta glo. ibidem in ver
bo edere.ff.de eden. cum concordan.

Secunda quia in dubio interpretatio facien
da ſit contra eum, qui poterat & fidelius, &
apertius loqui,& ſic locutus non eſt vulg.l. ve
teribus.ff.de pact.

Tertia

51 Tertia quia deceptis † non decipientibus
iura ſubueniũt.l.2.ff.ad Velleia.l.fœminis.vbi
gloſſ.C.eod.
52 Quarta quia fauendum † his eſt qui tractãt
de damno vitando potius quam his qui de lu
cro indebite captando.l. fina. §. ſi vero. C. de
iur.deliber.

Quod demum dicitur pactum ſtipulatæ re
ſtitutionis precij in caſum euictionis, non cõ
prehendere cauſam euictionis ſequutæ facto
Gabiani, ex veriſimili contrahentium mẽte,
& Palianum poſt habitam veram ſcientiam
inſolutum dationis geminas impetraſſe dila-
tiones a Gabiano, ex quibus vtriuſque con-
tractus veram ratificationem induxerit, Tol-
litur, quia negatur præſuppoſita ſcientia, nec
tam concludenter probata admittitur ſi vi-
deantur deducta in contrarium.

Præterea dato & non cõceſſo quod per no
tarium oſtenſum illi fuerit aliquod prætẽ-
ſum inſtrumentum, quod tamen ſemper ne-
gatur, quia non verum ſed falſum & cõmen-
titium eſt, attamen non dicitur, ꝙ illud aſſer-
tum inſtrumentum oſſent duo, prout duo in
actis exhibita fuere, nec ꝙ eſſet in tali forma
ſcriptum, vt non poſſet non præſtari illi fides,
quin potius crederet D. Paleanus magis viuæ
voci ſecutn teſtato contrahentium, & referẽ-
tium qualitatem crediti, quod prætẽderet Ga
bianus contra ipſos.

Vltimò data & non conceſſa oſtenſione di
cti inſtrumenti, quæ illi facta dicitur abſenti-
bus venditoribus, poſſibile eſt ꝙ plenam noti
tiam dominus Palianus non habuerit ex illa
perſunctoria vnius inſtrumenti oſtenſione. ar
gu. Doctrinæ Anchar. in conſ. 372. in 3. dubio
principali. quem refert & comprobat Tiraq.
in tractat. retract. Lignag. §. 1. glo. 10. nu. 104.
vbi firmat quòd etiã ſi probetur alicui oſten-
53 ſum Corpus ſcripturæ † niſi etiam probetur
ꝙ perlecta tota ſcriptura fuerit, non ſequitur
notitiam de illa inductam fuiſſe. Et hoc ma-
gis admitti in caſu iſto debet, in quo mendi-
cati illi teſtes loquuntur de oſtenſione vnius
tantum inſtrumenti, & tamen ad probãdum
dationem inſolutum duo inſtrumenta neceſ-
ſaria fuere.

Sequitur ergo ex his ni fallor diluta ſatis
manere motiua prædicta. ſub cenſura tamen
& correctione Excellentiſſimi Senatus.

Aliud Conſilium ad præcedentem materiam continuatiuum.

PRO ſolutione dubiorũ no-
uiſſime aduerſus Magnificũ
iuris vtriuſq; Doctorem Do
minum Stephanum Pallianũ
in cauſa a Dominis fratribus
de Damianis contra ipſum
intentata, argute excitatorum, cùm lis ipſa
apud prudentiſſimos. & æquiſſimos iudices
tractetur, infraſcriptis duobus tantum argu-
mentis, & quidẽ mea ſnĩa ſolidis, vtẽdũ duxi.

Primum huiuſmodi proponitur. vendens
54 † ſcienter rem alienam ignoranti re euicta te
netur non ſolum reſtituere pretium receptũ,
ſed etiam quanti emptoris interſit rem non
fuiſſe euictam, proinde de euictione etiam ſi
promiſſa non fuerit.l.ſi prædium. l. non dubi
tatur.l.ſi cõtrouerſia §.ſin autem. C. de euict.
l.fina.§.fina.C.commun.de legat.§.fina.inſtit.
de empt.& vendit.l emptorem.§.fina.l.ſeruũ
quem.§.fina.ff.de actio.empt.l.1.l.venditor.l.
re euicta.ff.de euictio.cum pluribus ſimilibus
& vbique glo.& Docto.Capr.in ſuis Regul.c.
87.num.199.& 200.& ratio eſt, quia dolo ver-
ſatur ſciens rem alienam vendens ignoranti.
At fratres de Damianis prædium Bartholo-
meo Gabiano prius inſolutũ pro aureis cen-
tum traditum ſcienter vendiderunt præfato
D.Stephano Palliano ignorãti prædictam da
tionem inſolutum, ergo de euictione tenen-
tur. Quod autem ſcirent ſe dictum prædium
prius inſolutum dediſſe prædicto Gabiano
probatur ex ipſo inſtrumento dationis inſo-
lutum ab ipſis vẽditoribus factæ anno 1560.
die.19. Auguſti, cuius ignorantiã aut obliuio-
55 nem veluti facti † proprij & recentis, nõ ex-
cedentis tempus ſeptem menſium, clem.1.de
ſequeſtr.poſſeſſ.& fruct.iure allegare non poſ
ſunt.l.quamquam.ff.ad Velleia.l.magnam in
fin.C.de contrah.& committen.ſtipul. quam
ad hoc citat Bald. in l. cum rem alienam. col.
fina.C.de lega.l.plurimũ.ff.de iur. & fact. ign.
notatur in l.fina.ff.pro ſuo. & in l. peregrè. ff.
de acquir.poſſeſſ.latè Capr.reg.79.nume.1. &
ſequen. Quod verò Dominus Stephanus em-
ptor tempore venditionis prædictam inſolu-
tum dationem ignoraret, probatur primo iu
56 ris præſumptione, qua facti † alieni ignoran-
tia præſumitur.l. verius. ff. de probation. cap.
præſumitur de regu.iur. in 6. & vbique glo. &
Docto.Capr.de reg.79.num.10.cum alijs cu-
mulatis decif.Pedemont.73.num.5. poſt Ale
xand.Socin.& Iaſ.Bertran.ibi citatos. Secun-
do ignorantia emptoris probatur eo, ꝙ ipſi
venditores in dicto inſtrumẽto vẽditionis fa-
ctæ Domino Stephano cum iuramẽto aſſer-
uerunt prædictum prædium tunc fuiſſe hypo
thecatum prædicto Gabiano, pro dicta ſum-
ma aureorum centum, affirmantes de prædi-
cta hypotheca conſtare quadã Apocha, quæ
quidem hypotheca dationi inſolutum aduer
ſatur, cùm ex hac ſequuta traditione domi-
nium retineatur, iuribus vulgaribus, ex illa ve
rò trãsferatur. vulg.l.traditionibus C. de pact.
Merito igitur dictam dationẽ inſolutũ igno-
rauit emptor. Et ſi dicatur ſcientia præſumi-
tur ex eo, ꝙ emptor cautè ſibi voluerit proui-
dere per promiſſionem euictionis, de qua in
dicto inſtrumento. Reſpondetur contrarium
eſſe in iure verius.l. penul.C.de euictio.

Non obſtat quòd dicitur Dominum Ste-
phanum emptorem ante Kalendas Auguſti,
proinde antequã veniſſet dies ſolutioni præfi-
xus, ſciuiſſe prædictum prædium fuiſſe titulo
dationis inſolutum, non autem hypothecæ
Gabiano traditũ, & ab eo petijſſe tempus ad
ſoluen-

ſoluendum dictos ſcutos centum prædicto
Gabiano, & per conſequens dationem inſo-
lutum ratificaſſe, l. ad ſolutionem. C. de re iu-
dicat. dolumque venditorum propterea fuiſ-
ſe purgatum, quoniam multis modis reſpon
detur.

Primo non eſſe concludenter probatam
aſſertam petitionem prorogationis ſolutio-
nis centum aureorum, ſi accuratè legantur di
cta duorum teſtium, qui videntur atteſtari
de dicta petitione prorogationis, quorum at
teſtationes non probant dictam petitionem
ex multis, & præcipuè ex oppoſitis in cedula
incipiente ordinatum.

Secundo quia eorum dicta non ſunt veri-
ſimilia, cum deponãt de actu facto annis de-
56 cem iam decurſis, quo tẽpore † præſumitur
obliuio vulg. l. peregre. ff. de acquir. poſſeſſio.
cum concordan. de quibus per Socin. conſil.
57 38. nume. 17. volum. 1. Ideo eis † non eſt cre-
dendum l. teſtium. §. 1. in illis verbis, & ex tem
pore veriſimilia. ff. de teſtib. videnturque ferè
58 deponere per eundem † præmeditatum ſer-
monem, contra text. in d. §. 1. Reſpectu autem
prætenſæ ſecundæ prorogationis ſunt omni-
no ſingulares.

Tertio poſito quod legitimè de dicta peti-
tione prorogationis conſtaret, Reſpõdemus
& negamus ex ea induci aliquam ratificatio-
nem prædictæ dationis inſolutum, cũ potius
cenſeat petita reſpectu obligationis propriæ
præfati Domini Stephani, qui in inſtrumẽto
ſuæ emptionis promiſerat venditoribus ſol-
uere ſcutos cẽtum prædicto Gabiano Kalen-
dis Auguſti tunc ſequuturis, ob dictam datio-
nem inſolutum. argumen. l. & magis. ff. de ſo-
lutio. & id demonſtratur, quia ex ſua obliga-
tione tenebatur ſoluere kalendis Auguſti, ex
inſtrumẽto vero dationis inſolutum, ſiue pa
cti luendi poterant fratres de Damianis redi-
mere intra diem 19. Auguſti. Et dato ꝙ peti-
tio prorogationis dilationis poſſit ad vtrum-
que inſtrumentum, dationis ſcilicet inſolutũ
& hypothecæ referri, debet tamen fieri inter-
prætatio contra prædictos fratres, vt non cen
ſeatur facta ratificatio dictæ dationis inſolu-
tum, per l. veteribus. ff. de pact. & id compro-
batur ex eo, ꝙ prædicta datio inſolutum non
fuerit facta eius nomine. meritò non potuit
ratificari cap. Ratum. de reg. iur. in 6. Dec. in l.
ſemper qui non prohibet. ff. de regu. iur. Phi-
lipp. Franch. in cap. ratihabitione. nume. 5. co.
tit. potius enim nouus conſenſus dicitur quã
ratihabitio. teſte Franch. in d. c. ratum. in 2. no
tab. poſt glo. & Bald.

Quarto reſpondemus dato ꝙ ex ea induce
retur ratificatio prædicti inſtrumẽti dationis
inſolutum, non propterea valere conſequen-
tiam, ergo cenſeatur ſententiam ratificaſſe, &
talem ratificationem retrotrahi ad tempus
venditionis factæ dicto D. Stephano, ita vt tẽ
pore emptionis præſumatur emptor habuiſ-
ſe ſcientiam aſſerti contractus dationis inſo-
lutum. Quoniam etſi regulariter ratihabitio
59 † retrotrahatur l. ſemper qui nõ prohibet. &
l. hoc iure. §. deiecit. ff. de regu. iur. cap. ratiha-
bitionem. de regu. iur. in 6. cum ſimilibus, at-
60 tamen non procedit † quoad effectum vt ra-
tificans incidat in aliquem dolũ ſeu pœnam.
argum. notat. per Bartol. in l. 1. §. ſed etſi quis.
nume. 2. verſicu. tu vero dicas. ff. de vi & vi ar-
mat. quem refert & ſequitur Dec. in d. l. ſem-
per. nume. 2. verſicu. Bart. tamen Philip. Fran.
d. cap. ratum. num. 3. At in caſu noſtro ſi talis
ratificatio retrotraheretur ad tempus vendi-
tionis factæ Domino Stephano, argueretur
eius dolus tẽpore eius emptionis, ex quo di-
ceretur ſcienter emiſſe rem alteri iam inſolu-
tum datam, & ſic alienam, proinde incurre-
61 ret pœnam, quia priuaretur † & re & pretio.
d. l. ſi fundum ſciens. C. de euictio. iunctis alijs
allegatis a Gozad. conſi. 24. num. 7. ergo non
retrotrahitur talis ratihabitio, ſeu potius con-
ſenſus.

Accedat ꝙ ſcientia rei alienæ in emptore
ad effectum vt venditor non teneatur de eui-
ctione, nec ad reſtitutionem pretij, requiritur
ꝙ interueniat tempore emptionis. d. l. ſi fun-
dum. cũ ſimilibus, ergo ſcientia ſuperueniens
non retrotrahitur; ita expreſsè dicit Frãch. in
d. cap. ratihabitionem. nume. 5. verſicu. tertio
62 requiritur. vbi quando ſcientia † vel conſen-
ſus requiritur certo & determinato tempo-
re, tunc conſenſus vel ratificatio etiã expreſ-
ſa ſuperueniens non retrotrahitur. Et ex his
tollitur argumentum quod fit de ſcientia ſu-
perueniente, ad ſcientiam interuenientem tẽ-
pore contractus emptionis. Proinde non ad-
uerſatur Doctrina Barto. in l. qui enim. ff. rem
63 rat. haben. qui & ſi dicat ſcientiam † ſuperue-
nientem cum aliquo actu indicere approba-
tionem præcedentis actus, Tamen non dicit
hanc ſciẽtiam retrotrahi ad tempus actus ap-
probati, præſertim in caſibus in quibus ratiha
bitio non retrotrahitur. Ideo pariter vanum
videtur diſputare de æquiparatione ſeu diffe-
rentia inter dolum & culpam.

Et ex prædictis apparet non eſſe purgatum
dolum venditorum, qui ſciẽter rem alienam
ſub falſo titulo hypothecæ Domino Stepha-
no ignoranti vendiderunt, & ſublata eſſe du-
bia propoſita, ad inducendam ſcientiam Do-
mini Stephani emptoris, reſpectu rei alienæ
tempore emptionis. & propterea Dominos
fratres vẽditores teneri de euictione. Ad quã
pariter tenentur etiam, data ſcientia prædicti
Domini Stephani emptoris tempore prædi-
ctæ emptionis.

Ad quod demonſtrandum vtor infraſcri-
64 pto ſecundo argumento, vendens † ſcienter
emptori etiam ſciẽti rem alienam, & promit
tẽs expreſsè de euictione tenetur emptori re
actualiter euicta, de euictione iuxta conuen-
ta, At in caſu noſtro poſito, ꝙ fratres de Da-
mianis ſcienter vendidiſſent præfato Domi-
no Stephano Palliano, ſcienti prædium ruſti-
cum prius inſolutum per eos cuidã Gabiano
traditum, promiſerunt tamen de euictione in
ampla iuris forma, dictumque prædium rea-
liter fuit euictum, Ergo prædicti fratres ven-
ditores

ditores de euictione tenentur. Maiorargu-
menti propoſitio probatur in l.apud celſum.
§.item Labeo ſcribit.ff. de contrahen. empt.
in l.emptorem.§. fina. verſicu. niſi ſortem.ff.
de actio.empt.l.apud priorem.verſicu.ſin au-
tem venditor.C.de ædilit.edict.l. ſi fratres.C.
commun.vtriuſque iudic. l. ſi fundum ſciens.
C.de euictio. cum concordan. in gloſſ. addu-
ctis,quibus addo glo.in l. 1. in verbo emptor
ff.de euictio.Bald.conſi.337.nume.10. in fin.
volum.1.Iaſ.in l.fina.§.fina.nume.2. C. com-
mun.de legat.& fideicommiſſ.Alexand.con-
ſil.109.nume.5. vol.4. Vital. in tractat. clauſ.
colum.47. verſicu. quid ſi ipſe emptor fuiſſet
ſtipulatus duplum.Bened.Capr.reg. 87. num.
249. Fabian. de empt. & vendit. quæſt.6. col.
16.in fin.plures cumulat Tiraquel. de retract.
Lignag.§.12.in verbo tranſporte,nume.12.&
13.Afflic.in rit.quib.mod.feud.amittat.§.rur-
ſus nume.8.& 10.verſicu.23.& in titu. de inue
ſtitu.de re alien.fact.nume.1.Natt.conſi. 181.
nume.8.Didac.lib.3. Variar.reſolu.c.17.nu.1.
conueniunt quæ ſcribit Alexan.conſi.67.col.
fina.verſi. vel etiam poteſt reſponderi. vol.2.
Minor autem propoſitio probatur ex lectu-
ra inſtrumenti prædictæ emptionis, Ergo de
euictione tenentur prædicti fratres vẽditores,
etiam dato, quòd emptor ſciẽter emerit rem
alienam.

Nec prædictæ cõcluſioni aduerſantur text.
in l.cum proponas.& in l.fundum,vbi Bart.
ff.de euictio. quem ſequitur Capr. dicta con-
cluſ.87.nume.260.& ea quæ ſcribit Alexan.in
conſi.84.nume.2.& ſequen.vol. 6. Quibus lo-
65 cis habetur quòd quãdo res euincitur † facto
emptoris, tunc venditor non tenetur de eui-
ctione,& prout latius ibi.

Quia prædicta non procedunt vbi ſpecia-
liter promiſſa eſt euictio etiam ſi res vendita
euincatur culpa & facto emptoris, prout pro
miſſa fuit in caſu noſtro. ita loquitur Alexan.
in d.conſi.67.colum. fina. verſi. quantum ve-
ro pertinet.volum.2.& in d.conſi.84. num. 6.
vbi poſt Bart.& Ang.in l. ſed & ſi quis.§. quæ-
ſitum.ff.ſi quis cautio. ponit doctrinã, quòd
quando is qui ex natura actus tenet ſuſcipere
in ſe periculum caſus fortuiti, vt puta ſi em-
66 ptor † poſt contractum vẽditionis ſuſcipiat
expreſſè in ſe periculum, tunc talis ſuſceptio
operabitur vt ſuſcipiens teneatur de caſu for-
tuito contingẽte etiam culpa alterius partis,
ſic in venditoribus iſtis dicendum eſt, vt cor-
67 relatiuorum † eadem ſit diſpoſitio l. 1. C. de
cupreſſ.& lu.daph. libr. 12. Et ſic quòd tunc ſi
68 venditor † qui regulariter ex natura vẽditio-
nis tenetur de euictione.l.emptorem.§.qui ſu
pra iuncta gloſſ.in verbo omnes.ff. de action.
69 empt. cũ alijs vulgar. promittat † de euictio-
ne quocunque modo & caſu res euincat, ope
rabitur hæc promiſſio vt teneatur de euictio-
ne etiam ſi res vendita euincatur culpa & fa-
cto emptoris. & prædictam doctrinam Bart.
ſequitur Socin.conſi.70.nu.3.lib.3.

Et hæc multo fortius procedunt ſi vẽditor
70 † nominatim promiſit de euictione, etiã ſi res
vendita euinceretur culpa & defectu empto-
ris.ita expreſſè tenet Alexan.d.conſi.67.num.
6.verſic. quia tamen in inſtrumento. volu. 2.
prout idem Alexan.ſic ſentit.d.conſil. 84. nu.
6.verſic.neque etiam obſtat.volu.6. Ad quod
71 facit quod dicitur valere conuentionẽ † con
tra naturam actus, vt quis in plus vel minus
teneatur quàm de iure obligatus ſit,vt latè cõ
cludit Dec.in l.contractus. nume. 6. de regul.
iur.notatur in l.epiſtola.§.pactum. ff. de pact.
l. 3. verſicul. ſin autem venditor. ff. de ædilit.
edict. At in dicto inſtrumẽto venditionis vẽ-
ditores expreſſè cũ iuramento promiſerunt
Domino Stephano emptori de euictione,
etiam quòd ipſa euictio ſequeretur culpa &
defectu ipſius D. Stephani, ergo de euictione
tenentur.

Et poſito citra veri præiudicium, ꝙ non te
nerentur venditores de euictione,negari iure
72 non poteſt quin ſaltem † obligentur ad reſti-
tutionem precij recepti.l.emptorem.§.fin.ff.
de actio.empt. Dec. conſil.102. in fin. Fab.in
tracta.de empt.& vendit.quæſt.8.verſi.2.quar-
to Ruin.conſi.94.colum.5.verſic.quarto etiã.
volum.1.Didac.loco ſupra citat. nu. 1. Alio-
73 quin locupletarentur † dicti venditores cum
iactura prædicti Domini Stephani, cõtra tex.
in d.l.emptorem.§.fina.verſi. neque enim bo
næfidei contractus.& l.nam hoc natura.ff. de
condict. indebit. & l. iure naturæ. ff. de regu.
iur.c.locupletari eod. titu. in ſexto.præſertim
ex proprio dolo.

Concludo igitur ex prædictis diluta eſſe ſu-
pradicta argumenta, & ſententiam latam ad
fauorem prædicti Domini Stephani iuridicã
fore,& omnino confirmandam.ſalua melius
ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Verba indiſinita reſponſiua ſecundum petitionem præcedentem intelligi debent.*

2 *Priuilegia,reſcripta,inueſtitura,& conceſſiones Principum in dubio ſecundum tenorem ſupplicationum intelligi debent.*

3 *Conceſſio Principum ſecundum tenorem ſupplicationis intelligi debet, maximè ſi ibi adſit participium annuens.*

4 *Voluntatem enixam & deliberatam concedentis geminatio verborum arguit.*

5 *Qui totum dicit nihil excludit.*

6 *Scriptura referens in ſcriptura relata contineri dicitur.*

7 *Clauſula promittentes obſeruare omnia & ſingula ſupraſcripta,operatur relationem contrahentium cenſeri factam ad omnia in inſtrumento contenta, & tam incidenter & enuntiatiuè quam diſpoſitiuè expreſſa.*

8 *Clauſula in fine poſita quando talis eſt quæ ſe expreſſè refert ad omnia præcedẽtia, tam ad proxima quàm remota etiam in principio poſita referri debet.*

9 *Clauſula quæ petitur ſuper omnibus & ſingulis iuſtitiam miniſtrari, operatur intelligi debere concluſionem ſuper omnibus narratis,& in petitione deductis factam eſſe.*

10 *Conceſ-*

10 *Conceſſio Principis ex cauſa remuneratoria facta latiſſimè contra principem concedentem interpretari poteſt.*

11 *Beneficium alicui conceſſum propter eius benemerita iuri non aduerſatur, & reale non perſonale dicitur.*

12 *Diminutionem operari non debent quæ in augmentum inducta ſunt.*

13 *Feudum hæreditarium qui aſſequi vult hæredem primi inueſtiti aut vltimi vaſſalli eſſe oportet.*

14 *Subſtitutus largo modo hæres dici poteſt.*

15 *Paciſcens quilibet non ſolum ſibi, ſed etiam ſuis hæredibus proſpicere voluiſſe cenſetur.*

16 *Iuris idem de hærede eſſe debet quod de defuncto, etiã ſi de hærede mentio facta non fuerit.*

17 *Nominato aliquo & eius hæres nominatus videtur, & ſi de hærede mentio facta non reperiatur.*

18 *Contractus ad hæredes etiam in materia feudali regulariter tranſeunt.*

19 *Liberis prouidere commune Parentum votum eſt.*

20 *Feudum alicui conceſſum, & eius hæredibus & deſcendentibus in infinitum conceſſum intelligitur, dato etiam quòd de hæredibus mentio facta non ſit.*

21 *Verba in quibus aliquis eſt ſpecifice nominatus, & conuentum quod aliquid facias ad ſui beneplacitum, pactum perſonaliſſimum continere dicuntur.*

22 *Obligans ſe ne aliquid facias, obligatur, & eius hæres ne id faciat.*

23 *Pactum factum quod pignus vendi poſſit licet creditoris perſona duntaxat comprahenſa ſit, nihilominus ad hæredes creditoris extenditur.*

24 *Debitori conceſſa facultas vendendi pignus cenſetur pariter eius hæredi conceſſa, licet de hærede mentio facta non ſit.*

25 *Regulis generalibus non ſemper vtendum eſt.*

26 *Iuris communis regulæ in materia feudali attendendæ non ſunt, vbi in libris feudorum deciſio ſpecifica haberi poteſt.*

27 *Licentiam teſtandi alicui concedi, & diſponendi in quamcunque perſonam de bonis feudalibus paria ſunt.*

28 *Inueſtitus de feudo pro ſe & ſuis hæredibus quibuſcunque de feudo ad libitum diſponere poteſt.*

29 *Inueſtitura feudalis facta pro hæredibus quibuſcunque operatur quòd feudum improprium & ad quoſcunque hæredes etiam extraneos tranſmiſſibile ſit.*

30 *Verba & infraſcriptis, operantur relationem ad omnia inferius ſcripta cenſeri factam.*

31 *Verba ſupraſcriptis & infraſcriptis perinde operantur ac ſi nominatim quæ infra & ſupraſcripta ſunt in eadem oratione exprimerentur.*

32 *Verba vt aliquid operentur intelligi debent.*

33 *Copula ſiue dictio, &, regulariter inter diuerſa ponitur.*

34 *Dictio alij, ſimilitudinem præcedentium denotat.*

35 *Dictio alius, ſimilitudinem præcedentium aut ſubſequentium non denotat, quando clauſula ſubſequens vel antecedens ſic intelligendo ſuperflua redderetur.*

36 *Dictiones relatiuæ in omnibus diſpoſitionibus omnes qualitates præcedentes repetunt.*

37 *Conceſſio feudalis quæ ad aliam conceſſionem præcedentem relationem habet, cum eiſdem qualitatibus & conditionibus in præcedentibus deſcriptis intelligi debet.*

38 *Conceſſio feudalis quæ ab alia originem ſumit, talis cenſeri debet qualis illa prima eſt.*

39 *Relatiuum quis vel qui, licet ſit relatiuum ſubſtantiæ, tamen etiam refert omnes qualitates, conditiones & tempora ad quæ diſponens ſe referre voluit.*

40 *Inueſtiens ſecundo loco iuxta formam primæ inueſtituræ, omnes qualitates primæ inueſtituræ repetiiſſe cenſetur.*

41 *Verba contractus ſunt forma contractus.*

42 *Inſtrumenti tenor & forma inſtrumenti idem ſunt.*

43 *Inueſtitura cenſentur facta ſecundum conditiones & pacta in primis, & antiquis inueſtituris appoſita.*

44 *Pacta ex conuentione legem accipiunt.*

45 *Res vna & eadem diuerſo iure cenſeri non debet.*

46 *Feudi impropria natura ex pacto proueniens, omni natura feudorum ex iuris communis feudorum diſpoſitione reſultanti præualet.*

47 *Tenor inueſtituræ ſemper obſeruandus eſt.*

48 *Pacta trahunt feudum extra terminos feudi ad terminos pactorum, omnique iuri & naturæ feudorũ derogant.*

49 *Pactum immunitatis in inueſtitura poſitum, pars inueſtituræ dicitur.*

50 *Oppoſitum in oppoſito id quod propoſitum in propoſito operari debet.*

51 *Relata in inſtrumento referente cenſentur appoſita in inſtrumento relato.*

52 *Rem recipiens ſub ea conditione quam alius habuit, intelligitur recipere ſub eiſdem pactis & oneribus quibus alius habebat.*

53 *Verba licet aduerſatiua, aliquando tamen iungunt & præcedentium repetitionem inducunt.*

CONSILIVM XIX.

VISIS inſtrumentis inueſtiturarum Caſtri cum pertinentijs Veſimarum ab Illuſtriſſimis Marchionibus Montisferrati, quondam Ioanni Scarampo primo inueſtito, deinde Dominis Ludouico & Alexandro fratribus ac Illuſtr. Ioan. Franciſco vltimo defuncto omnibus de ſcarampis conceſſarum, necnon teſtamẽti præfati D. Ioan. Franciſci, ac reſponſis prudentiſſimorum iuriſconſulrorum, qui pro Illuſtr. hæredibus dicti quondam Domini Io. Franciſci exactè reſponderunt, ſecundum ea quæ proponuntur tota difficultas caſus noſtri in infraſcriptis articulis reſidere videtur.

Primo an inueſtitura facta ab Illuſtriſſimo quondam Io. Iacobo Marchione Montisferrati dicto Domino Ioanni Scarampo pro ipſo & hæredibus ſuis, intelligi debeat iuxta petitionem prædicti Ioannis, qui petijt ſe inueſtiri pro ſe & quibuſcũque hæredibus ſuis maſculis etiã extraneis; an verò ſimpliciter pro ipſo Ioanne & hæredibus ſuis, id eſt maſculis deſcendentibus, iuxta tex. in cap. vnico. §. etſi clientulus, de alienat. feud. cum ſimilibus adductis a Pariſ. conſi. 22. nu. 5. vol. 1.

Et concluſiuè loquẽdo omiſſis diſputationibus,

1 nibus, cenſeo cum prædictis Doctiſſimis Iu-
reconſultis prædicta verba † in definita debe-
re intelligi ſecundum petitionẽ prædicti Ioã-
nis.cap.inter dilectos.§.cæterum.de fid.inſtru
ment.vbi Felyn.colum.4. Dec.conſi.33.nu.1.
Socin.conſi.6.nume.55.Pariſ.conſi. 20.num.
8.volum. 2. poſt Barto. Butr. Abb. Felyn. &
Dec.per eum citatos.deciſ. Pedemon.43.nu-
me.44.bonus text.in §. præterea inſtit. de inu-
til.ſtipulat.& in l.ſi defenſor. §. qui interroga-
tus.ff de interrog.actio.per quæ iura ita reſpõ-
det in ſimilibus terminis Ruin.conſi.43.nu.8.
& 9.& conſi.154.nume.7.vol. 1. Crott.conſil.
27.nume.10.per text.in l.1.C. de diuerſ. reſcr.
vbi etiam Iaſ. quem refert. & ſequitur Socin.
iun.conſi.95.nume.8. & 97.volum.3.Gozad.
conſi.41.nume.16.Alba.conſi.4.num.24. qui
2 omnes concludunt reſcripta, † priuilegia, &
conceſſiones Principũ in dubio intelligi de-
bere iuxta tenorem ſupplicationũ.quod præ-
ſertim locum habere debet quando in con-
3 ceſſione † adeſt participium (annuens) con-
ſenſum & conceſſionem petitorum ſignifi-
cans.l. mulierem. vbi glo. & Bald. C. de ado-
ptio.præſertim in caſu noſtro, in quo bis re-
petitum eſt dictum participium annuẽs, quæ
4 geminatio † magis enixam Marchionis con
cedentis voluntatem demonſtrat. vulga. l. cũ
ſcimus.vbi Bart.C.de agricol. & cenſit.lib.11.
& l. Baliſta.ff.ad Trebel.Dec.conſi.23.num.4.
Illuſtr.D.Rolan,a Vall. conſil.5.nu.21. vol.1.
Et quod ſic conceſſerit Io. Iacobus dignoſci-
tur ex eo quod plus conceſſerit Ioanni quãm
petiuiſſet, vt videre eſt in dicta inueſtitura, dũ
concedit prædictum locum Veſimarum in
feudum antiquum, auitũ, & paternum, quod
non fuerat petitum. Item ex eo ꝙ Regalia, &
ea quæ ipſi Marchioni in ſignũ ſupremæ po-
teſtatis & ſuperioritatis competebant, videli
cet omnes appellationes, ſupplicationes, que
relas, & recurſus hominum dicti loci Veſi-
marum a ſe Marchio abdicauit, & in ipſum
Ioannem eiusque hæredes tranſtulit. Quapro-
pter ſicut ſupplicationi dicti Ioannis quo ad
ea quæ ad ipſum Marchionem in ſignum ſu-
premæ poteſtatis & auctoritatis pertinebant
annuit, multo magis dicendum eſt voluiſſe
concedere prædictum feudum pro ipſo Ioã-
ne & eius quibuſcunque hæredibus maſculis
etiam extraneis, ex vulga. regula. l. non debet.
ff.de regu.iur.& cap.cui licet.eod.titu. in 6. &
huiuſmodi interpretatio confirmatur ex illa
clauſula geminata promittens præfatus Il-
luſtr. Marchio pro ſe hæredibus & ſucceſſori-
bus ſuis, dicto Ioanni ſtipulanti & recipienti
pro ſe & hæredibus ſuis, prædicta omnia &
ſingula habere rata & grata, perpetuoque at-
tendere & obſeruare; nullo vnquam tempo-
re ꝯtrafacere vel venire ſub obligatione om-
nium bonorũ ſuorum: At inter prædicta om-
nia & ſingula extat ſtipulatio Ioannis ſtipu-
lan.pro ſe & quibuſcũque hæredibus ſuis ma-
ſculis & extraneis, Ergo in cõceſſione etiam
intellexerunt de hæredibus quibuſcũque. vul-
5 gata.l.Iulianus.ff.de lega.3.ibi qui † totum di-
cit nihil excludit.cap.vt circa.§. 1. & ibi gl. in
verbo omnia & ſingula.de electio.in 6.Bar.in
l.ſi cui.§.1.ff.de lega.1. Nam cum dicta verba
ſint relatiua ad omnia & ſingula præcedẽtia,
contenta in prædicto inſtrumẽto, perinde eſt
ac ſi omnia & ſingula præcedentia ſpecifica-
ta fuiſſent, quia illud dicitur expreſſe contine
6 ri in ſcriptura † referente quod continetur in
relata. vulga. l. aſſe toto.ff.de hæred. inſtituen.
D. Rolan. a Val. in ſuis terminis loquens de
dicta clauſula conſi.1.nume.71.volum.3.Ne-
uiz.conſi 8.nume. 27. & ſequen. poſt Alexan.
& alios per eum citatos. Pariſ.conſi.32. num.
100.latè conſi.97.nume.91. vol.1. Ruin. con-
ſil. 137.nume.6.volum.1.Socin.iun.conſi.44.
nume.57.volum.3. concludentes prædictam
7 clauſulã † referri ad omnia præcedentia, quæ
continentur in dicto inſtrumento, ſiue enun
ciatiuè & incidenter, ſiue principaliter & di-
ſpoſitiuè ſint expreſſa. & dicit Bero.cõſi. 191.
8 nume.1. ꝙ clauſula † in fine poſita quando ta-
lis eſt quæ ſe expreſſe refert ad omnia præce-
dentia, debet referri ad omnia tam proxima
quàm remota, & in principio poſita: & per il-
la omnia præcedentia reſtringuntur & decla-
rantur. His deſeruiunt quæ ſcribit Alex. con-
9 ſil.38.nume.1.volu. 3. ꝙ clauſula. † ſuper qui-
bus omnibus & ſingulis petit iuſtitiã in mini-
ſtrari, operatur vt intelligatur eſſe facta con-
cluſio ſuper omnibus narratis, & in petitione
deductis. Et prædicta interpretatio in caſu
10 noſtro ſumenda eſt, ex qua cõceſſio † legitur
ex cauſa remuneratoria facta, propterea ipſa
conceſſio latiſſimè contra concedentem in-
terpretari debet, ex communi Doctorũ con
cluſione de qua per Rol.a Val.conſ.50.num.
44.volum.3.poſt Gulliel. Alexan. Pariſ. Grat.
Ruin.Gram.& Socin.Iun. in conſilijs ibi cita
tis. Operaturque feudum eſſe improprium, &
tranſmiſſibile etiam ad fœminas, ex latè ad-
ductis a Dominis conſulentibus. quibus addo
Pariſ.conſi.4.nume.7. & ſequen. & conſil.11.
nume.44.& pluribus ſequen. volum. 1. Card.
Simo.conſi.35.nume.10.& ſequen. inter con
ſilia Marchionalia. Burſat.conſi. 4. nume. 18.
& ſequen.poſt Socin.conſi.89. nu.13. & duo-
bus ſequen.volum.3. vbi concludit ꝙ benefi-
11 cium † conceſſum alicui propter eius bene-
merita non aduerſatur iuri, ideo non eſſe per
ſonale ſed reale, & reſpondet ad l.1. in fin. ff.
de conſtitut.princip.

Et ꝙ conceſſio Ioanni facta pro ſe & hære dibus debeat intelligi ſecundum petitionem, videlicet pro hæredibus quibuſcũque, corroboratur ex pacto in dicta inueſtitura expreſſo, quod interpoſitum fuit vt maiore poteſtate diſponendi de dictis bonis Veſimarum potiretur Dominus Ioannes, quã fruebatur virtute dictorum verborum quibuſcunque hæredibus, propter dictionem, maſculis, additã in petitione, qua ſtãte fœmina dicebatur expreſſe excluſa. vt ergo præfatum Ioãnem de ſe benemeritum Marchio inueſtiens maiore gratia condonaret, pactus eſt ꝙ dictus Ioannes poſſet teſtari & diſponere de dictis bonis

in eius

in eius vltima voluntate in quamcūque per-
ſonam,etiam extraneam , ſub qua vniuerſali
dictione etiam fœmina cēſetur incluſa , quæ
prius propter dictionem maſculis additam
dictioni vniuerſali,quibuſcunque,erat exclu-
12 ſa.Ne igitur inducta in augumentum, †& fa-
uorem prædicti Ioannis virtute dicti pacti re
dundent in eius odium & diminutionem, cō
tra l.nulla iuris ff.de legib.& l.quod fauore.C.
eod.titu.l.legata inutiliter ff. de adimen.lega.
debemus interpretari dictum pactum,vt non
tollat virtutem dictæ Clauſulæ , pro quibuſ-
cunque hæredibus maſculis , quæ locum etiā
haberet nullo facto teſtamento , ſeu diſpo-
ſitione.

Concludo igitur cōceſſionem prædictam
pro dicto Ioanne , & eius hæredibus factam,
intelligi debere ſecundum petitionem dicti
Ioannis ,.ideſt pro quibuſcunque hæredibus
maſculis præfati Ioannis , & per conſequens
vbi nullum condidiſſet teſtamentum Ioan.
Franciſcus pro filio maſculo dictæ D. Clau-
diæ, dicti Ioannis abnepote,cenſeretur virtu-
te prædictæ clauſulæ vocatus.

Nec obſtat quod dici poteſt prædictum fi-
lium maſculum non poſſe admitti ad feudū
veſimarum,cùm non ſit hæres dicti Ioannis,
nec Io.Franciſci , ex quo mater , cúm gradu
conſanguinitatis,& ſubſtitutionis præcedit ,
13 oporteréque eum qui ad feudum † prædictū
admitti vult hæredem eſſe primi, aut vltimi
vaſalli,ex communi concluſione de qua per
Curt.Iun. conſil. 1. nume. 13.Brun.conſil.18.
nume.14.Gozad.d.conſi.8.num.30.cum mul
tis ſimilibus.

Quia multis modis reſponderi poteſt.

Primò ex reſponſione de qua per Dec.cō-
ſilio 208. vbi inquit id quod dicitur eum qui
vult habere feudum hæreditarium oportere
eſſe hæredem primi aut vltimi inueſtiti, debe
re intelligi ſi hæreditas fuerit ei delata , quòd
ſi nō fuerit delata poſſe aſſequi feudum quā-
uis re ipſa non fuerit hæres.& Decium refert
& ſequitur Pariſ. conſilio 23.nume. 185. vo-
lum. 1.

Secundò reſpondetur prædictum filiū ma
ſculum D. Cludiæ largo modo poſſe dici hæ
14 redem,†cùm fuerit ſubſtitutus l.1.ff. de vulg.
& pupil.Ideò in eo verificari illa verba hære-
dibus quibuſcunque. & quælibet teſtatoris di
ſpoſitio eo caſu valet,ex latè cumulatis a So-
cin.Iun.conſi.22.nu.22.& 23.vol.1. D. Rol. a
Val.conſi.79.nu.23.& ſequen.vol.2.poſt plu-
res per eum allegatos.

Secundus articulus erit, poſito citra veri
noxiam quòd illa verba conceſſionis, in feu-
dum pro ipſo Ioanne,& hæredibus ſuis , non
debeant intelligi ſecundum prædictam peti-
tionem , ſed ſimpliciter, ideſt pro hæredibus
maſculis deſcendentibus,iuxta tex.in d. c.1.§.
& ſi clientulus.de alienat.feud.An virtute di-
cti pacti in cōceſſione appoſiti potuerit præ-
fatus quondam Dominus Ioā. Franciſcus te-
ſtari,& diſponere prout diſpoſuit,proinde ſo-
rorem,& ſucceſſiue eius filios ſuo teſtamēto
ad prædicta bona feudalia vocare.

Et concluſiuè loquendo dicimus præfatū
D. Ioan. Franciſcum potuiſſe ſic diſponere
infraſcriptis fundamentis.

Primò quia regulariter vnuſquiſque paci-
15 ſcens†cenſetur non ſolum ſibi,ſed etiam hæ
redibus ſuis proſpicere voluiſſe l. ſi pactum
ff.de probat. cum ſimilibus allegatis ibi per
glo.& Iaſ.in l.2.§.item ſi in facto num.2.ff. de
verb.obliga. vbi ponit regulam,dicens idem
16 iuris†ſemper eſſe debere de hærede quod de
defuncto, etiam ſi de hærede mentio facta
non fuerit:facit dictū Bal.in l.1.col.1.C.quor.
17 bonor.quòd nominato†Titio eius hæres etiā
nominatus videatur, quem refert & ſequitur
Dec.conſi.262.num.5.Hinc dicit Natt.conſi.
216. nume. 12. regulare eſſe quòd contractus
18 †tranſeant ad hæredes. & in materia feudali
eſt tex.in cap.1.de duob.fratrib. a capit. inue-
ſtit.iuncta glo.quæ allegat.d.l.ſi pactum.idem
ſentit Iſern.in tit.an agnat.vel filius col. 1.ver
ſicu.& quando conceditur Titio intelligitur
etiam de hæredibus.Natt.conſi.663. nume.5.
Præſertim ſi hæredes ſint de liberis, ea ratio-
19 ne quoniam illis † prouidere commune pa-
rentum votum ſit l.nam & ſi parentibus ff.de
inoffi.teſtamen.& l.ſcripto.ff.vnde libe. cum
ſimilibus.Et in materia feudali cap. 1.§. cum
verò Couradus. iuncto §. hoc quoque ſcien-
dum. in fin. de his qui feud. dar. poſſ.vbi feu-
20 dum†alicui cōceſſum intelligitur & eius hæ-
redibus deſcendentibus in infinitum conceſ-
ſum,etiam dato quòd de eis non fuerit facta
mentio.& hæc in caſu noſtro indubiè proce-
dunt, in quo nominatim præfatus Ioannes
non ſolum pro ſe ſtipulatus eſt,ſed etiam pro
ſuis hæredibus,quorū ſuperflua fuiſſet in hoc
nominatio ,niſi etiam illis diſponendi facul-
tatem concedere voluiſſet. quo fit vt nomi-
nis proprij in dicto pacto inſertio dicatur fa-
cta non vt pactum prædictum eſſet perſona-
le, ideſt ad perſonam ipſius Ioannis tantum
reſtrictum, ſed vt demonſtraretur perſona
cum qua pactum fuerat factum l. iuriſgen-
tium.§.pactorum. verſic. plerunque enim.ff
de pact.cum ſimilibus in glo.citatis ibi.

Nec in caſu noſtro repugnant illa verba
21 †dictus Ioannes, & ad ipſius beneplacitum,
tamquàm faciant pactum eſſe perſonaliſſi-
mum ex cumulatis per Cagnol.in l.2. verſicu.
lo ſecundo principaliter. C.de pact. inter em-
pto . & vendito. & Natt. conſilio 163. 164.
& 165.

Quoniam in contrarium vrgent multa iu-
ra præſertim tex. in l. ſtipulatio iſta. in princi-
pio verſiculo,ſed ſi ſe obligat.ff.de verborum
22 obligatio. vbi ſi quis ſe obligauit † ne ip-
ſe faciat, obligatur etiam eius hæres ne fa-
ciat.& In l. ſi neceſſarias.§.de vendendo.ff. de
pigno. act. quo loci habetur quòd ſi in pacto
23 †facto de vendendo pignore creditoris per-
ſona duntaxat ſit comprehenſa , attamen hu-
iuſmodi pactum etiam extenditur ad hære-
des. His accedit text. in l.ſicut §.ſi debitori. ff.
quib. mod. pign. vel hipothe. ſoluitur. vbi ſi

24 conceſſa ſit debitori † facultas vendendi pi-
gnus, cenſetur pariter eius hæredi, de quo nō
fuerat facta mentio conceſſa. Et non eundo
25 per regulas † generales videtur tex. in termi-
nis noſtris in cap. vnic. de feud. non haben.
propr. natur. feud. vbi præſupponitur quod
in inueſtitura ſeu conceſſione feudali erant
ſcripta huiuſmodi verba, & ipſe, & ſui, & cui
ipſe dederit habeant, &c. Et tamen illa ver-
ba, & cui ipſe dederit ibi poſita, extenduntur
etiam ad eius hæredes. ita ſentit Afflic. ibi co-
lum. 1. verſicu. Item ſcias. & verſicu. idem di-
cas. & in titu. ſi de feud. fuer. controuerſ. inter
Domin. & agnat. §. feudum ea lege nume. 1.
Dec. conſilio 680. nume. 3. in fine. iuncto nu-
mero 8. vbi feudum fuerat conceſſum cum
poteſtate alienandi ad voluntatem primi in-
ueſtiti, & tamen alienatio fuerat inde facta, a
nepote primi inueſtiti, & nihilominus con-
cludit alienationem tenere. Pariſ. conſil. 85.
nume. 14. in fine. & nume. 20. verſicu. ſed in
caſu noſtro. volum. 4. Adducitur in terminis
a Dominis conſulentibus Illuſtr. Dom. Ro-
lan. à Val. conſil. 55. nume. 54. poſt Iaſ. Dec. &
Natt. locis ibi citatis, & Carol. Malat. in con-
ſilio 65. inter conſilia Siluani. Cùm igitur ha-
26 beamus tex. in libris feudorum † decidentem
caſum noſtrum, fruſtra recurrimus ad regu-
las iuris communis Bal. & Aluar. in cap. 1. de
ſucceſ. feud. quos ſequitur Zazius conſilio
15. nume. 39. volum. 2. Comprobarique po-
teſt hæc ſententia ex adductis a Soc. iun. conſ.
83. num. 4. 5. & 6. volum. 4. vbi æquiparat li-
27 centiam † alicui concedi teſtandi, & diſponē-
di de bonis feudalibus in quamcunque perſo
nam cui ipſe voluerit, vel quòd fuerit inueſti-
28 tus † pro ſe, & ſuis hæredibus quibuſcunque;
At in caſu noſtro fuit præfato Ioanni con-
ceſſa licentia teſtandi, & diſponendi de dictis
bonis in quamcunque perſonam ad eius be-
neplacitum, ergo perinde eſt ac ſi fuiſſet Ioā-
nes inueſtitus pro ſe, & hæredibus quibuſcun
29 que. Verum inueſtitura † facta pro hæredibus
quibuſcūque operatur quòd feudum ſit ſem-
per improprium, & tranſmiſſibile ad quoſ-
cunque hæredes, etiam penitus extraneos, ex
cumulatis a Socin. Iun. conſi. 72. nume. 22. vo
lum. 1. Bero. conſi. 65. nume. 57. 58. & ſequen.
vol. 1. Ruin. conſi. 16. num. 5. volum. 1. D. Ro-
lan. à Val. d. conſi. 79. nu. 23. 29. vol. 2. Igitur &
feudum veſimarum eſt improprium tranſ-
miſſibile, & diſponibile in quoſcunque hæ-
redes, præſertim in ſororem, & eius filios ma
ſculos.

Et quòd dicta facultas teſtandi, & diſponē-
di conceſſa fuerit non ſolum prædicto Ioan-
ni, ſed etiam hæredibus ſuis, clarè probatur
ex illis verbis diſpoſitiuis in inueſtitura poſi-
tis, ita & taliter quòd amodo in antea dictus
Ioannes, & hæredes ſui teneat, habeat, & poſ-
ſideat, ſeu quaſi dictum Caſtrum, terram, &
villam, cum dictis pertinentijs, & alijs infra-
ſcriptis, imo ferè incontinenti poſt dicta ver
ba legitur appoſitum prædictum pactum cō
ceſſionis facultatis teſtandi & diſponendi de
prædictis bonis. Prædictusque Domi. Ioan.
Franciſcus erat deſcendens, & hæres media-
tus prædicti Ioannis primi inueſtiti, ergo ha-
bebat tenebat, & poſſidebat prædicta bona
veſimarum cum prædicta facultate de eis te-
30 ſtandi & diſponendi, quoniam verba † illa &
alijs infraſcriptis, poſita in eadem oratione
conceſſionis feudi etiam factæ hæredibus, ha
bent relationem ad omnia inferius ſcripta
cum eorum qualitatibus Barto. in l. qui libe-
ris. §. hæc verba numero 7. ff. de vulgar. & pu-
pilla. & conſilio 7. nume. 1. quem refert, & ſe-
quitur Iaſ. conſilio 15. numero 2. concluden-
tes quòd quotieſcunque in aliqua diſpoſitio-
31 ne ponuntur iſta verba † infraſcriptos, vel
ſupraſcriptos, important ac ſi nominatim
quæ infra vel ſupraſcripta ſunt, in eadem
oratione exprimerentur Pariſ. conſilio 93.
numero 24. & ſequen. volum. 1. Dec. conſilio
423. nume. 5. Celſ. conſil. 120. num. 18. Burſat.
conſi. 24. num. 21. poſt alios per eum citatos.
& ita, &c.

Et ſi dicatur debere referri ad proxima in-
fraſcripta, videlicet ad illa verba cum om-
nibus ſuis emolumentis; reſpondetur ad ea
non debere referri, cùm dicta verba veniant
nomine redditaum, prouentuum, & perti-
nentiarum, de quibus, ſupra iam dictum erat.
vt igitur prædicta verba alijs infraſcriptis,
non ſint ſuperflua, ſed aliquid operentur
32 † iuxta l. ſi quando, ff de lega. 1. debent refer-
ri ad dictum pactum, & alia infraſcripta.
33 quod demonſtratur, quia copula etiam † re-
gulariter ponitur inter diuerſa. ex notat. in
rubrica de iuſtitia & iure, & de iur. & facti
ignoran.

34 Nec refragatur dictio alijs, † adiecta dictio-
ni infraſcriptis, tamquàm infraſcripta debeāt
eſſe ſimilia præcedentibus, ex gloſ. in l. ſi fugi-
tiui. C. de ſeru. fugiti.

Quia dicta gloſ. habet aliam gloſ. in con-
trarium in l. non ſolum. §. quæritur. in verbo
creditores ff. de poſtulan. quam cum pluri-
bus ſimilibus citat Hipol. de Marſil. in rub. de
probatio. nu. 120.

Prætereà non procedit prædicta glo. quan
35 do clauſula † ſubſequens ſuperflua reddere-
tur, vt in caſu noſtro, teſte Felin. in capitu. ſe-
des. columna 9. verſiculo, ſeptima declara-
tio. de reſcriptis. Poſſent & alia multa ad-
duci pro reſponſione, quæ breuitatis gratia
omittuntur.

Inſuper omnis in caſu noſtro tollitur ſcru-
pulus, & difficultas attento tenore inueſtitu-
rarum poſt prædictam inueſtituram Ioan-
nis primi acquiſitoris, eiuſquè hæredibus, &
ſucceſſoribus conceſſarum, præſertim D. Lu-
douico, & Alexandro patri, & patruo reſpe-
ctiuè præfati D. Io. Frāciſci vltimò defuncti,
necnon & ipſi D. Io. Franciſco, quibus inue-
ſtituris apertè legitur prædictos fuiſſe a Du-
cibus Mantuæ vti Marchionibus Montiſfer-
rati reſpectiue inueſtitos de prædicto feudo
his modis, & formis quibus inueſtiti fuerunt
eorum prædeceſſores.

At

At eorũ prædeceſſores, maximè præfatus
Ioannes, fuerunt inueſtiti cum facultate te-
ſtandi, & diſponendi de dicto feudo in quam-
cunque extraneam perſonam, vt ex lectura
dictæ primæ inueſtituræ apparet, ergo eodẽ
modo & forma cum dicta facultate teſtandi,
& diſponendi dicuntur inueſtiti prædicti ſuc-
ceſſores, præſertim præfatus quondam Ioan-
nes Franciſcus. argumẽto tex. in l. 3. §. eodem
modo. & ibi gloſ. ff. naut. caup. & ſtabul. l. a fi-
lio. §. teſtator. in fin. verſiculo. nam ſi eodem
modo ff. de alimen. & cibar. legat. quæ iura ci-
tat Aretin. conſilio 156. colum. 2. in princip.
verſicu. ſubſtituit enim Franciſco eodem mo-
do. dicens hoc eſſe regulare in omnibus di-
36 ctionibus † relatiuis, quòd repetant omnes
qualitates in præcedentibus inueſtituris, de
quibus conſtat, relatas. Bero. conſil. 66. nume.
3. volum. 1. quo loci dicit quòd quando in
37 conceſſione † fit mentio de conceſſionibus
eiuſdem rei præcedentibus, a quibus conceſ-
ſio de qua agitur deriuationem habet, debet
intelligi cum eiſdem qualitatibus, & condi-
tionibus in præcedentibus deſcriptis l. lega-
tum ſub conditione ff. de adimen. legat. Et
38 quia hæc cõceſſio † à prima originem ſumit,
ergo talis cenſeri debet qualis eſt illa prima
l. ſi ego §. ſi tamen ff. de publica. cum ſimi-
libus.

Confirmantur prædicta ex adductis a Nat-
ta conſi. 676. num. 8. & D. Rol. a Val. conſi. 58.
numero 23. volum. 3. poſt Paul. de Caſtr. con-
ſilio 283. lib. 1. ſecundum nouam impreſſio-
39 nem, quòd licet relatiuum † quis vel qui, ſit
relatiuum ſubſtantiæ, non tamen facit relatio
nem ad ſolam ſubſtantiam ſui antecedentis,
ſed etiam ad omnes qualitates, conditiones,
modos, & tempora, ad quæ diſponens ſe re-
fert d. l. a filio. §. teſtator. ff. de alimen. & cibar.
legat. Quibus accedit Pariſ. conſil. 9. num. 16.
& ſequen. volum. 1. latè more ſuo Tiraq. de
leg. connubia. in verbo exprez. gloſ. 7. nu-
me. 182. & 183. Bello. loquens de illis verbis
ea forma conſi. 23. num. 1. 2. & 3. Bald. conſil.
331. verſicu. in contrarium videtur. & verſic.
ſequentib. volum. 2. concludens quòd inue-
40 ſtiens † ſecundò iuxta formã primæ inueſtitu
ræ, videtur omnes qualitates primæ inueſtitu
ræ repetiiſſe. & dicit Curt. Senior. conſi. 49. co
41 lum. 2. verſi. nimirum. quòd verba † contra-
ctus ſunt forma contractus. & col. ſequen.
42 ſentit tenorem inſtrumenti, † & formam in-
ſtrumenti idem eſſe. Comprobanturque hæc
43 quia in dubio inueſtituræ † cenſentur factæ ſe
cundum conditiones, & pacta in primis, &
antiquis inueſtituris appoſita. ita expreſsè di-
cit Bero. conſi. 77. nume. 28. & 29. vol. 1. arg. c.
1. de fra. de nou. benef. inueſtit. cum ſimilibus,
poſt Pau. de Caſt. & Alexan. per eum citatos.
Bar. in l. ſi mihi, & Titio. ff. de verb. obli. & ibi
Alex. col. 6.

Nec mouere debet quod aliqui motiuan-
do dicere voluerunt, videlicet illa verba mo-
dis, & formis &c. non referri ad prædictum
pactum, ſed ad principalem diſpoſitionem,
ſcilicet dedit & conceſſit dicto Ioanni ſtipu-
lanti pro ſe, & eius hæredibus, in feudum no-
bile antiquum, auitum, & paternum, non au-
tem ad pacta prædicta tanquàm acceſſoria l.
ſi quis nec cauſam. ff. ſi cer. pet.

Quoniam reſpõdeo dictam Inueſtituram
Ioannis, & ſi multa pacta contineat, vnicam
44 tamen eſſe, & ſumere legem † ex conuentio-
ne vulg. l. 1. §. ſi conueniat ff. depoſit. Io. Cald.
de feud. conſilio 11. Nec debere diuerſo iure
45 † cenſeri. vulg. l. eum qui ædes. ff. de vſucapio.
quod eueniret ſi ſolum ad prædictum primũ
caput infeudationis fieret relatio, quia reſpe-
ctu dicti primi capitis diceretur propriam
feudi naturam habere: reſpectu autem præ-
dicti pacti impropriam. quæ quidem impro-
46 pria natura † ex pacto reſultans, potius atten-
di debet, & præualet omni naturæ feudorũ,
ex iuris communis diſpoſitione reſultanti. di
cto cap. 1. de feudo. non haben. propr. natur.
feud. Et id eſt quod vbique legitur, tenorem
47 inueſtituræ † ſemper eſſe obſeruandum, & pa-
48 cta trahere † feudum extra terminos feudi ad
terminos pactorum, derogareque omni iu-
ri, & naturæ feudorum, ex cumulatis in deci-
ſione Pedemontana. 22. num. 2. & 20. Quibus
addo Illuſtr. D. Rolan. a Val. conſil. 79. nume.
19. & ſequen. volum. 2. Natt. conſ. 49. num. 19.
Cæphal. conſi. 29. nu. 6. Quo fit vt pacta in di-
cta inueſtitura facta nõ conſiderentur vti ac-
ceſſoria, ſed vt principalia, cùm feudi pro-
priam naturam ſuperent, & potentiora ſint
ipſa propria natura feudi, quo caſu non pro-
cedit regula d. l. ſi quis nec cauſam. ita decla-
rat Marſil. in pract. crimin. §. ſequitur nu. 20.

Accedat vt ſupra diximus relationem de-
bere fieri cum omnibus ſuis qualitatibus, &
conditionibus. & faciunt quæ ſcribit Alexan.
conſi. 30. num. 4. in fi. vol. 5. quod pactum im-
49 munitatis † poſitum in inueſtitura de qua ibi,
eſt pars inueſtituræ. ſic in caſu noſtro pactum
tribuens facultatem teſtãdi de feudo veſima-
rum eſt pars dictæ inueſtituræ. Bero. cõſi. 157.
num. 6. vol. 2. per text. in l. fundi partem ff. de
contrahen. emptio. & in conſi. 153. nume. 51.
& 52. volum. 1. vbi reſpondet ad id quod di-
citur attendi debere cõtractum principalem,
& num. 70.

Et hæc ſimiliter comprobantur argum. no
tat. in l. 1. §. fina. ff. de lega. 3. quo loci habetur
50 idem operari oppoſitum † in oppoſito quod
propoſitum in propoſito. ſicut igitur ſi in in-
ueſtitura Ioannis primi acquiſitoris fuiſſet pa
ctum adiectum, quòd ipſe Ioannes non poſ-
ſet alienare dictum feudum, nec de eo diſpo-
nere in quamuis perſonam, etiam in agnatũ
proximiorem, & in inueſtitura Ioannis Fran-
ciſci deſcendentis a dicto Ioanne nihil dictũ
fuiſſet de prædicta prohibitione, ſed tantũ ꝙ
inueſtitur Io. Franciſcus iuxta modum, & for
mam prædictæ inueſtituræ, non potuiſſet Io.
Franciſcus alienare dictum feudum, nec de
eo diſponere, etiam in agnatum proximio-
rem, perinde ac ſi dicta prohibitio eſſet ex-
preſſa in inueſtitura Ioannis Franciſci, ex

quo relatum cenſetur eſſe cùm omnibus qualitatibus in referente, ſic pactum in inueſtitura Ioãnis expreſſum quòd ipſe poſſet de dicto feudo Veſimarum teſtari & diſponere in quamuis etiam extraneam perſonam, cenſeri debet virtute dictorum verborum poſitorum in inueſtitura, iuxta modum & formã prædictæ primæ inueſtituræ, expreſſum, in dicta inueſtitura Io. Franciſci, vt idem operetur oppoſitum in oppoſito quod propoſitum in propoſito. Et quia inueſtitura Ioannis relata cenſetur eſſe cum omnibus ſuis qualitatibus & pactis in inueſtitura Io. Franciſci referente, iuribus allegatis, quibus addo Pariſ. conſi. 2. num. 51. & octo ſequen. dicen. quòd relatio nedum refert ſubſtantiam, ſed etiam omnes qualitates. & conſil. 5. num. 6. volum. 1. expreſsè innuit quòd quando in inueſtitura ſequẽti dictum eſt quòd fit iuxta tenorem antiquarum inueſtiturarum, debet huiuſmodi inueſtitura ſequens intelligi ſecundum qualitatem antiquarum, ad quas fit relatio. & conſil. 23. nu. 66. & ſeq. eod. vol. 1.

Nec aduerſatur declaratio a dicta in inueſtitura facta anno 1567. die 9. Octobris, qua declaratur, ꝙ ſi reperiatur vnquam inueſtituras primas in aliquo alteratas fuiſſe ſine ſpeciali gratia in inſtrumento expreſſa, non cenſeatur aliquo modo præiudicium factum. S. Excellentiæ neque ſucceſſoribus, Quia multifariè reſpondetur.

Primo propter dictam relationem factam ad primam inueſtituram, virtute dictorum verborum, his modis & formis quibus ſupra, nõ eſſe in aliquo alteratam inueſtituram primam, verum cenſeri eſſe in poſterioribus referentibus cum omnibus ſuis qualitatibus inſertam; iuribus ſupra proximè allegatis. quibus addo Bero. conſil. 121. num. 2. volu. 1. vbi nominatim dicit ꝙ omnia contenta in inſtr̃o
51 relato † dñr eſſe appoſita & repetita in inſtrumento referente. & citat text. in l. 2. ff. de coniung. cum emancip. liber. vbi Barto. nominatim ex illo text. infert quòd ſi talis recce-
52 pit † rem illa conditione qua habuit talis, intelligitur eiſdem pactis & oneribus recipere. quem refert & ſequitur Iaſ. in l. debitori. nu. 2. C. de pact. quem citat Neuiza. conſil. 55. nu. 1. dicens illa verba hac lege vel pacto, poſita in contractibus importare modum.

Cùm igitur in inueſtitura Io. Franciſci dicatur his modis & formis, quibus fuerunt inueſtiti prædeceſſores, perinde eſt ac ſi dixiſſet his pactis, quo caſũ nemini dubium eſt prædictum pactum facultatis teſtandi de feudo Veſimarum dictum in inueſtitura Ioannis primi acquiſitoris, dici poſitum in inueſtitura Io. Franciſci, proinde illum potuiſſe de dicto feudo teſtari prout teſtatus eſt.

Et ſi dicatur primam inueſtituram alterari in hoc, quòd facultas teſtandi & diſponendi de dictis bonis feudalibus, de qua in dicta prima inueſtitura, erat reſtricta ad perſonã prædicti Ioannis, ex poſterioribus verò inueſtituris extẽderetur ad ſucceſſores in dicto feudo,

Reſpondeo nullam fieri extenſionem, ſed eo modo, & forma, ac ſub his pactis quibus fuit facta Ioanni primo, dicitur etiam facta Ioanni Franciſco, quod fieri potuit, cum hoc non eſſet prohibitum ex prima inueſtitura. Alioquin cogeremur fateri ꝙ ſi Marchio inueſtiuiſſet prædictum Ioannem pro ſe & eius filijs maſculis tantum, cum poteſtate alienãdi in quamcunque perſonam, & contigiſſet feudum ob defectum maſculorum aperiri Domino Marchioni, & alium inueſtiri his modis & formis quibus fuerat inueſtitus prædictus Ioannes, cum prædicta tamen declaratione, ꝙ propterea nouiſſimè inueſtitus nec eius filij non poſſint vti illa facultate alienandi conceſſa in prima inueſtitura, cum illa eſſet reſtricta ad Ioannem & eius filios tãtum, quod dicere ab omni iure & ratione aberat.

Secundò reſpondetur facultatem teſtandi & diſponendi conceſſam in prima inueſtitura, non eſſe reſtrictam ad prædictum Ioannẽ tantum, ſed compræhendere omnes eius deſcendentes, vt ſupra probauimus.

Tertiò reſpondetur prædictam declarationem non referri ad dictam facultatem teſtandi & diſponendi, ſed ſolum ad ea per quæ reſtringeret ſuperioritas honor, & iuriſdictio Principis, vt apparet ex illis verbis, Itẽ ex eo
53 quod regalia &c. quæ † etiamſi aduerſatiua ſint, iungunt tamen & repetitionem inducũt, ex cumulatis a Boer. quæſtio. 146. num. 10. veniuntque ad declarationem præcedentium. vulg. l. qui filiabus ff. de legat. primo At propter dictam facultatem teſtandi & diſponendi non reſtringitur ſuperioritas, honor, & iuriſdictio Principis, cum ex dicta prima inueſtitura ad quemcunque tranſeat feudum prædictum, ſaluo ſemper iure feudi & ſuperioritatis tranſeat d. c. 1. de feud. non haben. propr. natur. feud. Ergo declaratio dictum pactum non reſpicit.

Concludo igitur præfatum quondam D. Io. Franciſcum ex forma & tenore dictarum inueſtiturarum, potuiſſe teſtari & diſponere de dicto feudo & bonis Veſimarum, prout diſpoſuit, proinde Illuſtrem D. Claudiam vti hæredem eſſe mittendam & miſſam manutenendam in poſſeſſione dictorum bonorum, amoto Procuratore fiſcali & alio quocũque illegitimo detentore. Salua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Statutum ſiue conſuetudo quibus cauetur teſtamentũ coram minori numero ſeptem teſtium fieri poße, de iure ſubſiſtit, quia numerus 7. teſtium ſolemnitas eſt a iure ciuili introducta.*

2 *Filius per reſcriptum Principis legitimatus, ſicut legitimus & naturalis ſimpliciter beneficio l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſtam. gaudet.*

3 *Statutum loquens de vna perſona aliam non comprahendit, quando ex illa comprahenſione reſultaret vnam perſonam excludere aliam defuncto magis proximam & dilectam.*

4 *Filia legitimata a patre magis dilecta quàm ſororis*

ris filij cenſetur.

5 Statutum diſponens quòd alia ſtatuta ad literam intelligantur, nullam extenſionem ex identitate vel maioritate rationis recipit.

6 Statuta tantum diſponunt quantum loquuntur.

7 Fratres & eorum filij agnationem patris conſeruant, non autem ſorores, nec illarum filij etiam maſculi.

8 Maſculinum non concipit fœmininum quando inter vtrunque diuerſa ratio viget.

9 Maſculinum in ſtatutis fœmininum non concipit.

10 Statutum loquens de maſculino ſi iuris communis correctorium ſit, ad fœmininum non extenditur.

11 Legis ſeu ſtatuti prouiſio quando iuris communis correctoria eſt, ad perſonam in ſtatuto vel lege nominatam tantum porrigitur, non ad alias.

12 Statutum quo libera teſtandi facultas tollitur, iuris communis correctorium eſt.

13 Statutum liberam teſtandi facultatem reſtringens ſtrictè intelligi debet.

14 Statutum liberam teſtandi facultatem reſtringens, niſi in caſibus in eo expreſſis locum non habet.

15 Caſus in ſtatuto non expreſſus omiſſus dicitur, & in iuris communis diſpoſitione remanet.

16 Filij per reſcriptum Principis legitimati, in caſu inteſtati nihil a filijs legitimis & naturalibus differunt.

17 Teſtamento vnicuique libera facultas eſt, de rebus ſuis diſponendi prout vult.

18 Spurius per reſcriptum Principis legitimari poteſt. & teſtamento inſtitutus ſuccedit ad præiudicium venientium ab inteſtato, licet in reſcripto contineatur quòd eſſet citra præiudicium venientium ab inteſtato.

19 Ius accreſcendi etiam in coniunctis re & verbis locum habet.

20 Ius accreſcendi ſucceſſorio edicto potentius eſt, & illud excludit, quia coniunctus in inſtitutione vel legato alium excludit, qui aliàs ex diſpoſitione legis venire poſſet.

21 Teſtati ſiue teſtamenti cauſa, inteſtati cauſam ceſſare facit.

CONSILIVM XX.

VIſIS Exemplis legitimationis Mariæ filiæ quondam Petri Feij ciuis Sauonæ, ac ſtatuti dictæ Ciuitatis ſub titulo de ſucceſſ. ab inteſtato, allegationibusque Doctiſsimi iureconſulti Domini Alexandri Sorleoni, Omiſſa quæſtione an dicta legitimatio iure ſubſiſtat, quia abundè, diſerteque a prædicto Domino Alexandro diſcuſſam video, cuius opinio comprobatur auctoritate prudentiſſimi iureconſulti D. Rolan. a Vall. conſi. 82. nume. 12. & pluribus ſequen. & conſi. 96. libr. 3. Vaſch. in l. ſi quando. nume. 65. & ſequen. C. de inoffic. teſtamen. Paul. Lancel. inter conſi. vltima. voluntat. cõſil. 176. num. 15. & ſequen. Ant. Gabriel. lib. 6. in titu. de legitima. concluſ. 5. & 7. aſſumo articulum concernentem validitatem teſtamenti prædicti Petri Fey, nec non diſpoſitionem
dicti ſtatuti Sauonenſis. In quo articulo vtroque in capite opinioni prædicti D. Sorleoni vti iure conſonæ inhæreo, videlicet teſtamentum prædictum iure ſubſiſtere, & porrigere effectum ad bona vbique ſita, etiam ſi in eo non legantur rogati ſeptem teſtes, nec obſeruatæ aliæ ſolemnitates a iure ciuili introductæ, attenta lege Regia, ſtatuto ſeu conſuetudine ciuitatis Valentiæ, in qua confectum dicitur prædictum teſtamentum, ex Doctrina Barto. communiter recepta in l. cunctos Populos. nume. 21. verſic. tertiò quæro. & tribus nume. ſequentibus. C. de ſumm. Trinit. & fid. Cathol. cũ alijs a prædicto Domino Sorleo-
1 no citatis, Quibus lege Regia † & conſuetudi
ne caueri aſſeritur, teſtamenta fieri poſſe cum minori numero teſtium, quam a iure requiratur. Et præcitatis Doctoribus addo Alexand. conſi. 128. nume. 3. verſic. licet aliud eſſet. volum. 1. quem refert & ſequitur Cagnol. in l. fi. nume. 28. ff. de iuriſd. omn. iudic. Viu. libr. 17. commun. opinio. verſicu. ſtatutum vel conſuetudo diſponens, q teſtamentum. Pariſ. cõſil. 68. nume. 16. 25. & ſequen. volu. 3. poſt plures per eum citatos, affirmans ita communiter à Doctoribus concludi. quam etiam communem dicit Vaſch. lib. 1. §. 2. de teſt. por. nu. 20. lib. 3. §. 21. limit. 6. & 7. nume. 4. poſt quamplures per eum allegatos. quæ concluſio ſine
2 difficultate procedit in filio † legitimato per
reſcriptum Principis inſtituto in teſtamẽto, in quo etiam habet locum diſpoſitio. § ex imperfecto l. hac conſultiſſima. C. de teſtamen. ſecundum Lancellott. d. conſi. 176. nume. 42. poſt Dec. & Bened. locis citatis.

Quod verò attinet ad ſtatutũ Sauonæ, certi iuris eſſe exiſtimo filios ſororis non comprehendi in dicto ſtatuto ad excluſionem filiæ legitimatæ, & a patre inſtitutæ, iuribus & rationibus a Domino Sorleono citatis, præſertim adductis ab Alex. conſi. 45. per totum volum. 7. quem refert & ſequitur Pariſ. conſi. 59. nume. 44. in fin. & ſequen. volu. 3. vbi poſt Anchar. Alexan. Curt. Senio. locis citatis affir-
3 mat quòd ſtatutum † loquens de vna perſo-
na non comprehendit alium, quando ex illa comprehẽſione reſultaret vnam perſonam excludere aliam magis defuncto proximam & dilectam. At nemini dubium eſt prædictã
4 Mariam † patre inſtante legitimatam eidem
eſſe proximiorem & magis dilectam, quàm ſororis filios, Ergo ad huiuſmodi filios ſororis non extenditur ſtatutum, nec cẽſentur ſub illis verbis, fratrum filios, in ſtatuto expreſſis, comprehenſi. quod præſertim locũ ſibi vendicat ſtante alio ſtatuto, quo cauetur ſtatuta
5 intelligi debere ad literam, quo caſu † nullã
penitus recipiunt extenſionem, etiã ex identitate vel maioritate rationis, iuribus a Domino conſultore allegatis. quibus addo Socin. in terminis noſtris conſil. 1. nume. 102. vol. 1. Pariſ. latè conſi. 49. nume. 90. volum. 3. Et quæ ſcribit Bald. in l. teſtamenta omnia. C. de teſta-
6 men. q ſtatuta † tantum diſponunt, quantum
loquuntur, maximè ob euidentem diuerſita-

7 tis rationem, quoniam per fratres † & eorum
filios conſeruatur agnatio, Secus verò per ſo-
8 rores & earum filios. qua † diuerſitate ſtante
maſculinum non concipit fœmininum, præ-
9 cipuè in ſtatutis, † vt multis auctoritatibus cõ
probat Anto. Gabri. libr. 6. de verb. ſignificat.
nume. 48. & 49. Et id præſertim procedit quan
10 do ſtatutum † de cuius extenſione agitur cor-
rectorium eſt iuris communis Bald. in l. ſi ve-
rò. §. de viro ff. ſolut. matrim. vbi nominatim
11 dicit, quòd quando prouiſio legis † vel ſtatuti eſt
correctoria iuris communis, refertur ſolum
ad perſonam nominatam. Quem refert & ſe
quitur Guid. Bon. conſi. 64. nume. 14. & 15. in-
ter conſil. vltimarum voluntatũ, at cùm præ-
dictum ſtatutum ſit correctorium iuris com-
12 munis, cùm per illud † tollatur libera teſtan-
di facultas, ergo extendi non debet, teſte Pa-
riſ. conſi. 59. nume. 23. & ſequen. & nume. 41.
volum. 2. concludente citatis multis Docto-
13 ribus ſtatutum † reſtringens liberam teſtandi
facultatem ſtrictè debere interpretari, & non
14 habere locum † niſi in caſibus in eo expreſ-
15 ſis, & caſus non expreſſos † a ſtatuto intelligi
omiſſos, & remanere in iuris communis di-
ſpoſitione. At ſtatutum prædictum vt ſupra
diximus liberam teſtãdi facultatem patribus
volentibus hæredes inſtituere filios eorum le
gitimatos a iure conceſſam reſtringit, vt non
poſſint inſtitui hæredes niſi in tertia parte ſtã
tibus aſcendentibus, fratribus, ſeu eorum fra-
trum filijs, meritò non extenditur ad ſororis
filios, qui in iuris communis diſpoſitione re-
manent. qua ſtante ſiue ſimus in caſu inteſta-
16 ti, quo indubitati iuris eſt filios † per reſcri-
ptum Principis legitimatos nihil a filijs legiti
mis & naturalibus differre, §. ſit igitur licentia
in authen. quib. mod. natur. effici. legitim. & §.
ſi quis ergo filios legitimos. verſicu. ſit igitur
licentia. in auth. quib. mod. natur. effician. ſui
Proinde patri legitimãti ſuccedere. §. quibus
connumerari. Inſtitut. de hæredit. quæ ab in-
teſtat. defer. cumulatè Damaudher. in ſuo
Enchiridio parium aut ſimilium iuris, in ver-
17 bo legitimatus. Siue ex teſtamento, quo † li-
bera eſt vnicuique de bonis ſuis facultas ſicut
vult diſponendi. §. diſponat in auth. de nupt.
l. in re mandata. C. mandat. quod procedit
18 etiam in inſtitutione ſpurij † legitimati, etſi
in legitimatione dictum eſſet citra præiudi-
cium venientium ab inteſtato, vt multis au-
ctoritatibus comprobat. dict. Lancel. con-
ſil. 175. & 176. inter conſil. vltim. voluntatum
ſequitur Gribald. lib. 10. commun. opinio. ver
ſicu. legitimatus cum clauſula limitatiua.
Præterea cum in propoſita facti ſpecie le-
gatur prædictum Petrum Feij ſuo teſtamen-
to ſibi hæredes vniuerſales æquis portioni-
bus inſtituiſſe dictam Mariam eius filiam legi
timatam, & Alexandrum Raymõdum dictæ
Mariæ maritum, dato citra veri præiudicium
quòd ex dicti ſtatuti diſpoſitione non potuiſ-
ſet Pater filiam legitimatam in nihilo, vel ni-
ſi in tertia parte hæreditatis inſtituere, atta-
men ex quo prædicti Maria & Alexander in
19 dicta hæreditate ſunt coniuncti † re & verbis,
dicimus ſextantem qui circumſcripto ſtatu-
to ex teſtamento iure accreſcendi pertineret
præfatæ Mariæ, ſtante verò ſtatuto ab eo ex-
cluderet, dicto iure accreſcendi ſpectare Ale
xandro cohæredi in alia dimidia inſtituto. l.
vnica. §. in his itaque. C. de caduc. tollen. l. 2.
C. de bonor. poſſeſ. ſecund. tabu. l. re coniun-
cti. ff. de leg. 3. & vbique glo. & Docto. cum ſi-
milibus citatis a Franciſ. Duar. in tractat. de iu
re accreſcend. lib. 2. cap. 2. latè Cagnol. in rub.
quando. non peten. part. peten. accreſc. nu-
mero 38.
Et ſi dicatur dictum ſextantem vigore ſta-
tuti reſtitui debere agnatis ſeu cognatis proxi
mioribus. argu. notat. in l. 1. C. de ſecund. nup.
& in l. 2. C. de natur. liber.
Reſpõdetur ſtatutum prædictum loqui &
intelligi debere quando nullus alius eſſet co-
hæres inſtitutus, quo caſu non habet locum
ius accreſcẽdi, ſed aſcendẽtes, aut fratres, ſeu
filij fratrum in beſſe venirent ab inteſtato. Se-
cus verò vbi datus eſſet cohæres, vt in caſu
noſtro, quia tunc ad Alexãdrum cohæredem
iure accreſcendi deuolueretur, iuribus ſupra
allegatis: ita in terminis tenet Bald. in l. eam
quam. colum. fina. verſicu. modo iuxta prædi
cta quæro. C. de fideicommiſſ. per text. in l. ſi
Titio & mæuio. §. Iulianus. ff. de leg. 2. quem
refert & ſequitur dicens perpetuò eſſe notan
dum ad limitationem. l. 2. C. de natur. liber.
Alexan. in l. ex aſſe colum. fina ff. ad l. Falcid.
quod etiam tenet Dec. licet Bald. & Alexand.
non referat in l. ius noſtrum. in fin. ff. de regu.
iur. Conueniunt quæ ſcribit idem Bal. in l. vni
ca §. in primo. colum. 1. verſicu. quæro an inu
tilis. C. de caduc. tollen. Et facit quod dicitur
20 ius † accreſcendi eſſe potentius ſucceſſorio
edicto, & ipſum excludere, vt latè tenet Ca-
gnol. in repetitione l. vnicæ num. 34. & 39. C.
quand. non peten. part. peten. accreſc. poſt
21 alios per eum citatos, & cauſam teſtati † fa-
cere ceſſare cauſam inteſtati. vulg. l. quandiu.
ff. de acquirẽnd. hæredit. l. quandiu. ff. de regul.
iur. & l. 1. C. de bono. poſſeſſ. ſecundum tabu.
& vbique glo. & Docto.
Et ita ex præallegatis prout ſupra per nos
concluſum eſt iuris eſſe cenſeo, ſalua melius
ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Statutum excludens creditorem a petitione debiti poſt decennium debita iurata non comprehendit.*

2 *Iuri introducto principaliter in fauorem priuati, & ſecundariò in fauorem publicum, cum iuramento renunciari poteſt.*

3 *Iuri introducto in odium alterius cum iuramento quis renunciare poteſt.*

4 *Præſcriptio 30. annorum in fauorem priuati principaliter introducta eſt, licet ſecundariò in fauorem publicum.*

5 *Præſcriptio in odium negligentis principaliter introducta eſt.*

6 *Præſcriptionis 30. annorum beneficio cum iuramento re-*

to renuntiari poteſt.

7 *Iuramentum vim litis conteſtationis habet, actionemque ſicut ipſa litis conteſtatio perpetuat.*

8 *Litis conteſtatio actionem perpetuat, ita vt præſcriptio etiam 30. annorum non procedat.*

9 *Conteſtatio litis actionem vſque ad 40. annos perpetuat.*

10 *Iuramentum ſecundum naturam contractus cui interponitur intelligi debet.*

11 *Iuramentum ſuſcipit omnes conditiones ſiue tacitas ſiue expreſſas contractus ſuper quo præſtatur.*

12 *Actioni perſonali præſcribitur ſpatio 30. annorum cum bona fide, ſecundum aliquos Doctores, non obſtante iuramento de obſeruando promiſſa a debitore præſtito.*

13 *Debitoris iuramentum de obſeruando promiſſa actionem vſque ad 30. annos perpetuat.*

14 *Pacto ſeu promiſſioni etiam iuratæ de vendendo ſeu retrouendendo in perpetuum & quandocunque, ſpatio. 30. annorum præſcribitur.*

15 *Iuramentum recipit omnes conditiones tacitas & expreſſas actus ſuper quo interponitur.*

16 *Iuramentum a iure interpretationem ſumit.*

17 *Iuramentum in plus non extenditur quàm extendatur virtus promiſſionis.*

18 *Iuranti ſe habere vſumfructum eatenus actio competit & durat, quatenus duraret ſi verè vſufructum haberet, non vltra.*

19 *Iuramentum reſtringi debet vt quanto minus fieri poteſt iurantem obliget.*

20 *Obligationis materia vbi tractatur ibi ſtricta interpretatio facienda eſt.*

21 *Renunciatio beneficij cum iuramento de iure præterito non de futuro intelligitur.*

22 *Doctores debent intelligi ſecundum leges quas allegant.*

23 *Statutum malam fidem & ſic peccatum inducens non valet.*

24 *Iuramentum iudiciale litis deciſiuum, ſeu extraiudiciale delatum a debitore creditori, qui iurauit ſe eſſe verum creditorem, actionem vſque ad triginta annos perpetuat.*

25 *Iuramentum præſtitum a debitore, qui expreſſè, vel tacitè, ſeu præſumptiuè propter iuramentum renuntiauit præſcriptioni, omnem præſcriptionem etiam 30. vel 40. annorum impedit.*

26 *Iuramentum præſtitum ſuper obſeruantia contractus operatur quòd ſi debitor ſit in mala fide, id eſt habeat ſcientiam rei alienæ, nunquam præſcribat, etiã ſi per centum annos ſtaret.*

27 *Debitor qui eſt in mala fide, id eſt habet ſcientiam rei alienæ, ſiue debiti proprij, nunquam præſcribit, etiã ſi per centum anno. ſtaret.*

28 *Debitor qui eſt in mala fide, etiam ſi ſine iuramento promiſerit nunquam præſcribit, quia mala fides omnem præſcriptionem impedit.*

29 *Mala fides debitoris non ſolum 30. vel 40. ſed etiam centum annorum præſcriptionem impedit.*

30 *Mala fides debitoris, etiam ſine iuramento omnẽ præſcriptionem impedit.*

31 *Debitor qui eſt in bona fide poſitiua, quia non in ſolo temporis curſu ſe fundat, ſed in alijs, ex quibus veriſimiliter potuit credere eſſe ſatisfactum creditori, debitum præſcriptione lõgiſſima præſcribere poteſt.*

32 *Præſcriptio bonam fidem habens quæ iure tam diuino quàm humano admittitur, etiam vbi procederetur ſecundum æquitatem. & nu. 33.*

33 *Debitor ſub conditione præſertim incerta, ante conditionis aduentum propriè & verè debitor non dicitur, & nume. 34. & 35.*

34 *Dotis cauſa priuilegiata eſt, vt in ea ex bono & æquo procedendum ſit.*

35 *Dotis cauſa licet priuilegiata ſit præſcriptionem tamẽ admittit.*

36 *Iuramentum operatur quòd vbi dies certa conſtituta eſt, non requiratur interpellatio ad conſtituendum debitorem in mora.*

37 *Debitor ſub conditione purificata conditione non conſtituitur in mora, niſi ſciuerit vel ſcire debuerit conditionem eueniſſe.*

38 *Debitum iuratum vbi dies certa ſolutioni appoſita nõ eſt interpellationem requirit.*

39 *Conductor probare debet ſe impeditum fuiſſe vti & frui re conducta, & id locatori denuntiare, ad hoc vt aduerſum locatorem experiri poſsit.*

40 *Conductor ſi non denuntiat locatori impedimenta ſibi in re conducta data, veriſimile eſt quòd impeditus non fuerit.*

41 *Iactare ſuum velle nemo præſumitur.*

42 *Cauſa quælibet apparens etiam ſi ſit iniuſta, bonam fidem in præſcriptione tribuit.*

43 *Bona fides in dubio præſumitur niſi mala probetur.*

44 *Mala fides coniecturis & ex qualitate facti probatur.*

45 *Bona fides ex coniecturis & qualitate facti probatur.*

46 *Contrariorum eadem eſt diſciplina.*

CONSILIVM XXI.

CVM ſecũdum propoſita teneretur Illuſtr. quondã Philibertus Ferrerius Dominus Cãdelli, nepos Illuſtriſſimi & Reuerẽdiſſimi Cardinalis Bonifacij Ferrerij, ſoluere Magnifico Georgio Gromo aureos tres mille, ex cauſa dotiũ Magnificæ Margaritæ eius ſororis, & vxoris dicti Domini Georgij, & pro earum ſolutione prædictus Cardinalis anno 1526. prædicto Domino Georgio acceptanti dediſſet redditus & fructus loci Crouæ, percipiendos ſingulis annis quoad dictæ dotes integrè ſolutæ fuiſſent, conuentum legitur eodẽ anno 1526. inter prædictos Dominos Philibertum, & Georgium, quòd caſu quo impediretur dictus Dominus Georgius a prædicto Cardinali percipere dictos fructus ante perfectam ſolutionẽ dictarum dotium, obligatus eſſet Dominus Philibertus prout ita cum iuramento promiſit ſoluere prædicto Domino Georgio reſiduum dotis non ſolutæ: mortuo autem Domino Philiberto anno 1560. prædictus Dominus Georgius Illuſtr. Beſſum Ferreriũ modernum Marchionem Meſſerani dicti Domini Philiberti filium anno 1564. in ius vocauit, petens illum ad ſolutionem reſidui dictarum dotium condemnari.

Quæſi-

Quæſitum fuit dato ipſum eſſe hæredem
patris, an dici poſſit prædictæ actioni ſpatio
30. annorum non obſtante iuramento præ-
ſcriptū eſſe: a cuius quæſtionis diſputatione
lubens abſtinuiſſem, cum multos magnæ Do
ctrinæ iurecōſultos, præſertim Doctiſſimum
Rolan. a Vall. conſi. 25. volum. 2. etiam abun-
dè tractaſſe perlegiſſem; niſi Doctorum pu-
gnantes ſententiæ, & veritatis indagandæ ſi-
tis ad id me impelleret. Ad cuius cognitionē
in primis Doctores qui prædictas opiniones
reſpectiue tenuerūt citabo, Deinde rationes
quibus mouentur ſub compendio referam.
Poſtremo calculum meum addam.

Pro opinione igitur negatiua quòd non
præſcribatur ſpatio 30. annorum, quando de-
bitor iurauit obſeruare contenta in ipſo con-
tractu plures citat D. Rol. a Vall. d. conſil. 25.
nume. 19. 29. & ſequen. volum. 2. quos gratia
breuitatis modo non refero, cùm infra illos
nominatim relaturus ſim. Quibus addi poſ-
ſunt Capell. Tholoſ. quæſt. 220. & ibi Aufrer.
Gozad. conſi. 100. nume. 14. Pro qua opinio-
ne videtur vrgere alia concluſio relata, a Por
tio in ſuis communibus opinionibus libr. 1.
cap. 10. vbi poſt Angel. Roman. Iaſ. Felyn. &
alios per eum relatos concludit, ſtatutum
1 † excludens creditorem a petitione debiti
poſt decennium non comprehendere debi-
ta iurata. Mouentur prædicti Doctores tribus
potiſſimum rationibus.

2 Prima quod iuri † introducto principali-
ter in fauorem priuati, & ſecundariò in fauo-
rem publicum, renuntiari cum iuramento po
teſt. argu. notat. in cap. cûm contingat. de iu-
reiuran.

3 Secunda quia iuri † introducto in odium
alterius cum iuramento renūtiari poteſt, cap.
ſignificante. de pignorib. ſed præſcriptio tri-
4 ginta annorum principaliter † eſt introducta
in fauorem priuati, licet ſecundario in fauo-
rem publicum, vt notant Docto. in l. nemo
5 de leg. 1. & in odium † negligētis. Balb. de præ
6 ſcript. in 2. part. princip. quæſt. 1. Ergo ei † re-
nuntiari cum iuramento poteſt.

Tertia & quidem fortior ratio adducitur,
7 quia iuramētum † habet vim conteſtationis
litis, perpetuatque actionem ſicut litis conte
8 ſtatio † l. ſed etſi reſtituatur §. 1. ff. de iudic. &
l. nam & poſtea §. ſi is qui temporali ff. de iu-
reiur. vbi Bartò. Angel. & communiter Do-
9 ctores. At litis conteſtatio † perpetuat actio-
nem vſque ad quadraginta annos l. fina. C. de
præſcript. 30. vel 40. annor. Ergo & iuramen-
tum. Et tenentes hanc opinionem reſpondēt
ad contraria. Et Primò non obſtare quod ex
aduerſo dicitur d. §. ſi is qui temporali l. nam
& poſtea. ff. de iureiur. debere intelligi in iura-
mento iudiciali tantum. Quia Paul. de Caſtr.
in d. §. ſi is qui temporali. illum intelligit indi-
ſtinctè in iuramēto iudiciali & extraiudiciali
ſiue voluntario, qui intellectus fuit Iacob. Bu
trig. vt refert Bart. Angel. & Iaſ. in d. §. ſi is qui
temporali.

Nec etiam aduerſari dicunt quod dicitur
10 iuramentum † intelligi debere ſecūdum na-
turam contractus cui interponitur, ſuſcipe-
11 reque omnes conditiones † expreſſas ſiue ta-
citas contractus ſuper quo præſtatur, & quod
non operatur vt in plus iurās teneatur quam
teneretur ſi non fuiſſet iuratum. l. fina. C. de
non nume. pecun. cum ſimilibus.

Quia ad hæc & alia reſpondent Petr. Ge-
rard. & D. Rol. a Val. locis ſupra citatis.

Contrariam opinionem quòd præſcriba-
tur ſpatio. 30. annorum cum bona fide actio-
12 ni perſonali † non obſtante iuramento a de-
bitore præſtito, de obſeruando promiſſa, te-
nuerunt Guid. Pap. quæſt. 199. nume. 2. in fin.
& ſequen. quem citat & ſequitur Gulliel. Be-
nedict. in repetitione c. Raynutius. in verbo
teſtamentum. nume. 41. Cæpol. 13. cautel. 20.
13 vbi dicit iuramentum † debitoris perpetuare
actionem vſq; ad 30. annos. Felin. in rubr. de
præſcript. nume. 15. verſic. 4. fallit. Cagnol. in
repetitione l. 2. nume. 87. verſi. opinio tamen
Angel. & nume. 90. verſicul. nec obſtat. C. de
pact. inter empt. & venditor. Et huic opinio-
ni videtur accedere concluſio, quòd pacto
14 † ſeu promiſſioni etiam iuratæ de vendēdo,
ſeu retrouendendo in perpetuum & quādo-
cunque, præſcribitur ſpatio 30. annorum. quā
cōcluſionem dicit veriorem & crebriorem,
ab eaque in iudicando & conſulendo non eſ-
ſe recedendum Balb. de præſcript. in 4. part. 5.
part. princip. quæſt. 3. poſt Ang. Anchar. Bal.
Iaſ. & Feli. per eum allegatos. quam ſequitur
Rub. conſi. 3. nume. 7. Addens Saycel. Gozad.
Fulgoſ. Crot. Sicul. & Io. Puteum eam tenuiſ-
ſe, & ab ea non eſſe recedendum Boer. deciſ.
182. nume. 7. atteſtans hanc eſſe communem
Didac. lib. 1. variar. reſolut. cap. 9. num. 7. poſt
Roder. Suarez. in repetitione l. poſt rem. in 2.
nota. verſicu. conſidera vltimo. ff. de reiudic.
qui deſertè hunc articulum explicat. Socin.
Iun. conſi. 145. nume. 62. dicēs propter aucto-
ritatem Doctorum per eum citatorum iſtā
eſſe communem opinionem Cephal. conſil.
44. nume. 12. Addens Dec. Rui. & alios ita te-
nere. Rebuff. de mercat. ad minut. venden. ar-
tic. 1. gloſſ. vlt. nume. 9. Petruc. de viribus iura-
menti. effectu 21. in fi. Parpal. in l. 2. colum. 3.
verſicu. ego do vobis pro illatione. ff. ſolu. ma
trimo. Mouentur prædicti Doctores, quia iu-
15 ramentum † regulatur ſecundum naturam
actus ſuper quo interponitur, & recipit om-
nes expreſſas & tacitas conditiones. l. ſi. C. de
non nume. pecun. & l. ſi vnquam. C. de reuo-
can. donatio. c. peruenit. c. quemadmodum
16 de iureiur. interpretationemque † a iure ſu-
mit. cap. veniens. & cap. venientes. & vbique
glo. & Docto. de iureiur. Bald. in l. fina. verſic.
Item in dubio. C. de non num. pecun. Suarez.
loco ſupra citato nume. 6. & ſic debet intelli-
gi ſi petitum fuerit intra legitima tempora, ſe
cundum prædictos Doctores. Quinimo dicit
Bald. conſi. 464. nume. 6. volu. 1. quem refert
& ſequitur Curt. in addit. ad Alexan. & And.
Poma. in addit. ad Bart. in d. §. ſi is qui tempo-
rali, quod nullo iure ciuili ſeu Canonico cauetur
quod

quod iuramentum perpetuet actionem vltra
ſuam naturam datam a lege, aliàs fruſtra a le-
ge eſſent introductæ interrumptiones præſcri
ptionum. Quibus accedunt quæ ſcribunt Ale
xand.conſi.28.nume.10.volum.1.Dec.conſi.
240.num.3.poſt Oldrad.Ang.Roman.& Ale
xan.locis citatis.Neuiz.conſi.21.nume. 11.&
conſil.32.nume.14.Natt.conſi. 263.nume.7.
17 Concludentes iuramentum † in plus non ex-
tendi quam extendatur virtus promiſſionis,
pro quorum dictis videtur tex.in l.ſed etſi poſ
ſeſſori.§.item ſi iurauero.ff. de iureiur, vbi iu-
18 ranti † ſe habere vſumfructum eatenus com
petit actio & durat quatenus duraret ſi verè
vſumfructum haberet & non vltra.& in l.ſi li-
bertus ita iurauerit. ff. de oper. libert. quibus
deſeruiunt ea quæ ſcribit Ioan. de Silua de iu-
reiur.in 2.part.quæſt.2.num.5. quod iuramen
19 tum † debet reſtringi quantum poteſt vt mi-
nus obliget iurãtem.quia vbi tractatur de ob-
20 ligatione † facienda eſt ſtricta interpretatio.
c.1.de iureiur. in 6. & quando renuntiatur ali-
21 cui beneficio † cum iuramento intelligitur
de iure de præterito non de futuro.c.,cùm in-
ter.vbi Abb.de renunciatio. At virtus promiſ
ſionis de retrouendendo, ſeu alterius obliga-
tionis regulariter non extenderetur vltra 30.
annos.l.ſicut cum ſimilibus.C. de præſcri.30.
vel 40.anno.ergo nec iuramentum. Et tenen
tes hanc opinionem dicũt non nocere ratio-
nes ex aduerſo adductas. Et primo ꝙ iuri in-
troducto principaliter in fauorem priuati, ſe
cundariò in fauorem publicum cũ iuramen-
to poſſit renuntiari, Quia ex hac ratione ne-
ceſſariò non ſequitur ergo actio ſit perpetua
& impræſcriptibilis, cùm hæc omnino ſepa-
rata ſint. Prout etiam parum vrgere videtur
ſecunda ratio, cum in caſu noſtro non quæra
tur an cum iuramẽto poſſit præſcriptioni re-
nuntiari, ſed an iuramentum promiſſorium
ſimpliciter præſtitum de obſeruãdo promiſ-
ſa, perpetuet actionẽ, & impediat præſcriptio
nem. Iccirco de vno ad aliud neceſſario non
infertur.argumen.l.fin. ff. de calumniat. Nec
aduerſari dicunt tertiam rationem, iuramen-
tum ſcilicet perpetuare actionem, tamquàm
habeat vim litis conteſtationis, Quia text. in
d.l.ſed etſi reſtituatur.§.fina.ff.de iudic.& in d.
l.nam.& poſtea.§.ſi is qui temporali. ff. de iu-
reiuran.in quibus Doctores tenẽtes primam
opinionem fundant eorum ſententiam, lo-
quuntur in iuramento iudiciali litis deciſiuo.
non autem in extraiudiciali. Ita rñdet Alber.
in d.§.ſi is qui temporali. poſt Andr. & Gul-
lielm. de Cuneo. Sequitur Bald. ibi in primo
notab. Et licet glo. Bart. & alij magis commu
niter extendant ad iuramentum extraiudicia-
le & voluntarium, intelligunt tamen in iura-
mẽto quod defertur a debitore creditori, qui
iurat ſe eſſe creditorem, vt ex lectura Bartol.
Angel. Alexan. Iaſ. & aliorum in d.§.ſi is qui
temporali. videri fas eſt.& Barto. in l.2. in fin.
ff. de iureiur.& ibi Andr. Poma. in addit. Au-
fre.ad Capell. Tholoſ.d. quæſt.220. latiſſimè
Roder. Suarez.in repetitione d.l. poſt rẽ. præ-
ſertim nume.6. vſque in fin. vbi diſertè diſpu-
tat quæſtionem hanc, conſtituens differentiã
inter iuramẽtum litis deciſiuum vel delatum
a debitore creditori, & iuramentum præſtitũ
a debitore, quod obſeruabit contẽta in inſtru
mento, vt primis duobus caſibus perpetuet
actionem vſque ad 40.annos, lege ſic cauẽte,
ad inſtar litis conteſtationis, Tertio verò caſu
non perpetuet. quod etiã voluit Felin. in rub.
de præſcriptio.nume.5.verſicu.4.fallit.vbi ſe-
quitur Angel.d.conſi.55.concludens ſecus eſ
ſe in iuramento præſtito ſuper obſeruãtia
contractus. quam diſtinctionem etiam vide-
tur ſequi Cagnol.in repetitione l.2. nume. 87.
verſicu. opinio tamen.& nume.91.verſic.nec
diximus.C. de pact. int. empt. & vendit. & alij
proximè citandi. & in dicto iuramento dela-
to a debitore creditori quòd eſt verus credi-
tor loquuntur Bartol. & omnes Docto. in d.
§.ſi is qui temporali. Felyn.in c. fina. nume. 7.
de præſcriptio. Gozad.d.conſi. 100.nume. 14.
& alij cumulati per D.Rolan.a Vall.d.conſil.
25.num. 19. ſi eos intellexerimus vt debemus
22 ſecundum Doctores † & leges quas allegant.
teſte Barto.in l.non ſolum.§.liberationis ver-
bo.ff.de liber. legat. cum ſimilibus cumulatis
a Curt.Senio.conſi.65.col.3.

Nec obſtat Alexand.in l.nemo. col. penul.
verſic. putarem tamen.ff.de leg.1. & ferè om-
nes alij cumulati a D.Rolan. a Vall.d.conſil.
25.nu. 30. quibus addo Caſſan. in conſuetud.
Burgun.Rub.13.§.8.nu.2.in fi.

Quia loquuntur quando expreſsè eſt iura-
tum ſuper pacto derogante præſcriptioni. ita
nominatim reſpondet Feli. in rub. de præſcri
ptio.nume.15.verſi.quartò fallit. quem refert
& ſequitur ibi Alciat.num.24. Ruin. in repet.
d.l.nemo poteſt.colum.30.verſic. præcedens
tamen opinio. quos ſequitur Cagnol.in d.l.2.
nume.87.verſic. opinio tamen Ang. & Parp.
in d.l.2.

Neque aduerſatur concluſio Portij de ſta-
tuto diſponente, quòd ſi creditor non petat
creditum ſuum intra certum tẽpus amittat
creditum, quòd non habet locum in credito
iurato, ſi quidem omiſſa diſputatione an hu-
iuſmodi ſtatutum valeat, de qua latè per Bar.
in l. omnes populi.ff. de iuſtit. & iur. Abb. &
Docto.in cap.fina.de for. competen. Roma.
in l.ſequitur.§.ſi viam.nume.7.ff.de vſucapio.
Iaſ.conſi.7.volum.1.Corn.conſi.328.volum.
1.latè Tiraq.de præſcriptio.§.1.glo.2.conclu-
23 dens ſtatutum † malam fidem & ſic peccatũ
inducens non valere, Reſponderi poteſt ſtatu
tum illud exorbitare a diſpoſitione iuris com
munis, ideo nimirum ſi ſtrictè debet intelli-
gi, nec extendatur ad credita iurata ſequendo
ſcripta Doctorum.

Quapropter putarem ego prædictas opi-
niones fœdere diſtinctionis, vt eſſe debet poſ
ſe hoc pacto conciliari, quòd aut loquimur
24 in iuramento † iudiciali litis deciſiuo, ſiue ex-
traiudiciali delato a debitore creditori, qui iu
rauit ſe eſſe verum creditorem, & his duobus
caſibus iuramẽtum perpetuat actionem vſq;
ad 40.an-

ad 40.annos, cum habeat vim litis conteſta-
tionis, ſecundum Bart. Angel.& communiter
Doctores.in d.l.nam & poſtea.§.ſi is qui tem-
porali.& in l.2. ff. de iureiu. alioſquè cumula-
tos a D.Rol.a Val.nu.30.præalleg.conſi.25.
25 Aut loquimur in iuramento † præſtito a
debitore, q expreſsè renuntiauit præſcriptio-
ni cum iuramento, vel tacitè ſeu præſumpti-
uè propter aliqua verba in promiſſione iura-
ta appoſita, vt puta ſemper, quandocunque,
perpetuò,& ſimilia, & tunc nõ currit præſcri-
ptio, ſecundum Alexand.& alios interpretes
in d.l.nemo.ff.de leg.1.& in l.2. C. de pact.int.
emp.& vendito. ac cæteros Doctores citatos
a D.Rol.d.conſi.25.nu.19.
26 Aut verò loquimur in iuramento † ſimpli-
citer præſtito ſuper obſeruantia contractus,
in quo debitor promiſit cum iuramento ob-
ſeruare contenta in inſtrumento,& tũc diſtin
27 guẽdum eſt, Aut debitor † eſt in mala fide ve-
ra propter ſcientiam rei alienæ, & hoc caſu
nullo tempore etiam centum annorum præ-
ſcribitur. non quidem propter iuramentum,
ſed propter malam fidem etiam ſine iuramẽ-
28 to † cap. fina. vbi communiter Doctores de
præſcriptio. Et propter malam fidem ita lo-
quitur Capel. Tholoſ. Pet.Ger.Pariſ. in c. ſi di-
ligenti nume.11.de for.comp & alij ferè om-
29 nes. Et ex hac cõcluſione, q mala fides † im-
pediat non ſolum.30. & 40. ſed etiam cẽtum
annorum, & totius temporis præſcriptionẽ,
vana & erronea redditur concluſio illa quòd
iuramentum perpetuet actionem vſque ad
40.annos, de qua per Soci.iunio.d.conſil.145.
& Port.cap.10. cum vt ſupra dictum eſt mala
30 fides † debitoris, etiam ſine iuramento, impe-
diat præſcriptionem. & profectò admiratus
ſui quòd in hoc tantum inſudent Doctores.
Nec obſtat.l.fina.C.de præſcrip.30. vel 40.
anno. Quia loquitur ſecundum iura codicis,
quæ non requirunt bonam fidem in præſcri-
ptione longiſſimi temporis. Nos autẽ ſequi-
mur ius Canonicum, vt euitetur peccatum.
31 Aut debitor † eſt in bona fide poſitiua, vt
puta quia veriſimiliter potuit credere eſſe ſa-
tisfactum creditori, & ſe liberatum ex aliqua
ſaltẽ veriſimili cauſa, orta aliter quàm ex ſo-
lo temporis lapſu, vt puta ſi non eſſet obliga-
tus, niſi eueniente aliqua cõditione, ſeu facto
alicuius tertij aut creditoris, cuius notitiam
non habuiſſet, Quia tunc dicetur eſſe præſcri-
ptum ſpatio.30.annorum, Cùm eo caſu nulla
negligentia, aut culpa, ſeu ſcientia rei alienæ
poſſit imputari obligato, ita nominatim de-
cidit Abb.in c.quod clericis.nume.43.de for.
competen.& cap.fin.nume.3. de præſcriptio.
quem refert & ſequitur Socin. conſi. 203. nu-
me.2. poſt Hoſtien. per eum relatum. Cuma.
conſil.67.Corn.conſi.277.litera C, & ſequen.
volum.4. quos ſequitur Bened. vadi in additi
tio ad Felin.in d.cap.fin.nu.3.
Et ſi dicatur dictũ Abb. improbari ab Imol.
Felin.& Pariſ.in d.cap.fin. Reſponderi poteſt
duobus modis. Primo opinionem Abb.
receptiorem eſſe, vt ex dinumeratione prædicto
rum Doctorum dignoſci poteſt.
Secundo reſpondetur Felin. & alios loqui
quando in obligato aderat mala fides, quia
obligatus ſciebat ſe debitorem, ſecus autem
ſi in obligato adeſſet bona fides poſitiuè, qa
tunc præſcribitur ſpatio triginta annorum
non obſtante iuramento. ita tenet Pariſ. in d.
cap.ſi diligenti nume.11.& in c.fina. num.18.
in fi.de præſcriptio. Ex Doctrina Bart.in l.ſed
etſi lege.§.ſcire.num.4.ff.de petit.hæred. Præ-
32 ſcriptio † enim bonam fidem habens omni
iure diuino & humano, admittitur, vt latè cõ
cludit Balb. de præſcript. in prima parte pri-
mæ part.princip.quæſt.5.colum.fina.Docto.
communiter extra de præſcript.Natt. conſil.
230.nume. 3. latiſſimè Tiraq. de præſcrip.gl.
33 2.etiam vbi proceditur † ſecundum æquita-
tem, ſecundum Felyn.in c.ex parte 2.in 2.no-
tab.de offic.deleg.Natt.conſi.315.num.17.&
ſequen.& conſi.531.nume. 2. & pluribus ſeq.
Alciat.in rubr.de præſcriptio.nume. 5. & ſeq.
34 vbi dicit hoc etiam procedere in dote, † in
qua procedit ex bono & æquo. l. iure ſuccur-
ſum.ff. de iure dot. Et tamen in dote † etiam
35 habet locum præſcriptio.l.in rebus.§.omnis.
C.de iur.dot. At in propoſita facti ſpecie pro
batur bona fides poſitiuè, ergo cucurrit præ-
ſcriptio.30. annorum. Quòd autem bona fi-
des probet poſitiuè apparet, Quia Dominus
Philibertus non obligabatur niſi ſub condi-
tione, ſcilicet eo caſu quo impediretur Do-
minus Georgius pcipere fructus Crouæ, quo
caſu & non aliter voluit teneri pro ſumma
annuali, pro qua fructus non percepiſſet, quo
fit vt non cenſeatur verus debitor ante euen-
tum conditionis,& ſic antequã eueniret præ-
dictum impedimentũ. Nam debitor ſub con
ditione præſertim incerta, nõ dicitur propriè
& verè debitor, ſecundum Barto. Dec.Rip.&
Curt.iun.in l.1.ff.ſi cert.petatur. Nec p oſſet di
ci in aliqua mora, culpa, ſeu peccato niſi ha-
bita notitia impedimẽti per veram interpel-
lationem ſecundum Barto.Alber.Ang.Paul.
de Caſtr.& Alexan.in l. quoties in diem. ff. de
verb.obligatio.in l.quod dicimus. in fin.ff. de
ſolutio.& in l.ita ſtipulatus.num.49. & ſeq. ff.
de verbor.obligat.gloſſ.1. communiter rece-
pta in l.quod te ff.ſi cert.pet.
Nec obſtat, q purificata conditione non
requirebatur interpellatio propter iuramen-
36 tum, † ſecundum Iaſ. in d.l. quod te. poſt Io.
Andr. & alios citatos. Quia loquuntur & ita
37 debent intelligi, quando debitor † ſciuit con-
ditionem eueniſſe, vt ex lectura prædictorum
Doctorũ videre eſt. & ita expreſsè notat Iaſ.
in d.l.quoties.nume.4.ff.de verbo. obligatio.
vbi expreſsè dicit, q ad hoc vt euentus condi
tionis conſtituat debitorem in mora requiri-
tur, quòd ſciat vel ſcire debuerit cõditionem
eueniſſe.
Præterea non eſt tuta illa opinio, q in debi
38 to iurato † vbi non eſt dies certa non requira
tur interpellatio, ex his quæ notat Curt. iun.
in d.l.quod te.nume.26.& duobus ſeq. Quini-
mo cum prædictus D. Philibertus nõ teneretur

tur

tur niſi in euen tum conditionis incertæ, non
ſat fuiſſet purificata cōditione eum interpel-
lare, ſed debuit D. Georgius fidem facere de
euentu ſeu implemento conditionis. l. fin. §. 1.
C. de bon. auctoritat. iudic. poſſiden. quem ad
hoc citat Rip. in d. l. quod te. nume. 64. & ſeq.
& ita videtur in terminis noſtris reſpondiſſe
Alexand. conſi. 127. colum. 2. verſic. ſimiliter
non obſtat. vol. 5. Quo loci nominatim ſcri-
39 bit. ad conductorē † ſpectare probare ſe fuiſ
ſe impeditum, & id denuntiare locatori. facit
text. in l. Item quæritur. §. exercitum. ff. locat.
40 Nam veriſimile eſt ipſum cōductorem † nō
fuiſſe impeditum, cùm non denuntiauerit im
pedimentum. quo ſtante poterat conſequi re
ſiduum ſibi debitum, quod præſumendū non
41 eſt voluiſſe iactare † vulg. l. cùm de indebito.
42 ff. de probat. Nam quælibet cauſa † apparens
etiam ſi ſit iniuſta, tribuit bonā fidem in præ-
ſcriptione. Natt. conſi. 522. num. 17. poſt glo.
Bald. & Alexan. per eum citatos. Cùm igitur
proponatur in actis non conſtare legitimè ꝙ
præfatus D. Georgius fuerit impeditus, & da-
to quòd conſtaret fuiſſe impeditum, attamē
non dicitur conſtare præfatum D. Philibertū
durantibus. 34. annis quibus vixit poſt dictam
promiſſionem, habuiſſe notitiam dicti impe
dimenti, inficiare iure nemo poterit, quin ha
buerit iuſtiſſimam cauſam credendi dictū D.
Cardinalem paſſum fuiſſe dictum D. Geor-
gium vti & frui re locata, proinde D. Geor-
gium perſeueraſſe in perceptione fructuum
vſque ad integram ſolutionem dictæ dotis,
nec fuiſſe impeditum à dicto Cardinali.

Iccirco conſequens eſt dicere & cōclude-
re, prout concludo eſſe probatam bonam fi-
dem Domini Philiberti, & ſic eſſe præſcriptū
actioni prædictæ. arguen. a contrario ſenſu
43 in d. cap. fina. quæ † etiam in dubio præſumi-
tur niſi mala probetur. l. penult. C. de euict. cū
ſimilibus Tiraquel. de præſcript. §. 1. glo. 2. in
verſi. bona autem fides Villalob. in ſuis com
mu. opin. in verbo bona fides. præſertim vbi
apparet de cauſa iuſta, & nominatim tenet
Dec. conſi. 272. num. 9. Natt. conſil. 522. num.
17. poſt glo. Bald. & Alex. per eum citatos Al-
ba. conſil. 28. nume. 2. & duobus ſequen. poſt
Barto. Bald. Abbat. Alex. & Dec. per eum cita
44 tos. Nam ſicut mala fides † probatur conie-
cturis & ex qualitate facti. l. 1. in fin. & ibi glo.
ff. de except. l. dolum C. de dolo. ſic & bona fi-
45 des † ex qualitate facti ꝓbatur, vt contrariorū
46 eadem † ſit diſciplina. Ita etiam nominatim
in terminis præſcriptionis ſentit Balb. de præ
ſcrip. in 2. part. 3. part. princip. quæſt. 1. & ita iu
ris eſſe cenſeo ſalua melius ſentientis cēſura.

SVMMARIVM.

1 Numerus ſingularis pluralitatem regulariter non patitur, ſed in vno tantum verificari poteſt.

2 Fideicommiſſa odioſa dicuntur.

3 Subſtitutio nouiſſimè defuncto facta, ad primum defunctum non extenditur.

4 Liberos plures qui habet, quibuſdam ſubſtituere poteſt, quibuſdam verò non.

5 Subſtitutio facta vni ad alios non extēditur, ſed tamquàm caſus omiſſus in iuris communis diſpoſitione remanet.

6 Numerus pluralis duobus non vno tantum regulariter contentus eſt.

7 Fideicommiſſum onus eſt.

8 Fideicommiſſum cùm ſit odioſum, extenſionem de vno caſu ad alium non admittit.

9 Fideicommiſſum de vna perſona ad aliam extenſionē non admittit.

10 Subſtitutio illa quæ in teſtamento non reperitur, facta dici non debet.

11 Subſtitutio ſimpliciter poſt mortem plurium inſtitutorum facta, non tamen in tota hæreditate, nec vltimo morienti fideicommiſſum inter honoratos non inducit.

12 Verbum ſuos, in inſtitutione & ſubſtitutione poſitum, intelligitur primo de liberis & deſcendentibus ipſorum inſtitutorum & ſubſtitutorum, inde de alijs hæredibus.

13 Fideicommiſſum ex præſumpta teſtatoris mente inter inſtitutos deſcendentes inducitur, quando poſt mortem omnium inſtitutorum a teſtatore deſcendentiū, ſubſtitutio vniuerſalis facta eſt.

14 Fideicommiſſum reciprocum requirit ſubſtitutionem eſſe factam in tota hæreditate, & vltimo morienti expreſsè, vel virtualiter, ex iuris diſpoſitione, & ex coniecturata taſtatoris mente.

15 Verba poſita in inſtitutione in ſubſtitutione repetita cenſentur.

16 Subſtitutio ſimpliciter facta ſine aliqua relatione, in tota hæreditate facta intelligitur.

17 Oratio indefinita vniuerſali æquipollet.

18 Subſtitutionem facere poſt mortem omnium inſtitutorum vel vltimo morienti paria ſunt.

19 Teſtatoris ſi de clara diſpoſitione & voluntate appareat, vlterior voluntatis quæſtio, aut interpratatio neceſſaria non eſt.

20 Teſtati cauſa inteſtati cauſam ceſſare facit.

21 Teſtator ſi ad plures ſubſtitutionum gradus progreſſus eſt inter inſtitutos & eorum filios, fideicommiſſum inductum cenſetur.

22 Numerus ſingularis ex identitate rationis concurſum plurium admittit.

23 Legis commodiſſimè ff. de liber. & poſthum. diſpoſitio non procedit, quādo in caſu omiſſo eadem ratio quæ in expreſſo viget.

24 Caſus omiſſus pro omiſſo non habetur, ſed expreſſo ſimilis eſt, quando in caſu omiſſo eadem ratio quæ in expreſſo viget.

25 Ratio vbi eadem viget ibi idem ius ſtatuendum eſt.

26 Dictio ſi quis, ſingularis numeri eſt, & tamen quandoque in pluribus verificari poteſt.

27 Subſtitutio facta vni perſonæ ad aliam nō extenditur, quando certæ perſonæ nominatim facta eſt, ſecus ſi indiſinitè vel generaliter, ſeu per verba collectiua, aut alia quæ cuilibet inſtituto conuenire poſſunt.

28 Argumentum de tempore ad perſonas in iure vrgentiſſimum eſt, etiam in materia ſubſtitutionum.

29 Subſtitutio non habens ſpecificam relationem ad certum tempus, de quocunque tempore generaliter intelligi poteſt.

30 Teſtator habens plures filios & filias, vniuerſales hæredes filios inſtituens, filias verò particulares, fauore

uore agnationis conſeruandæ id feciſſe cenſetur.

31 *Legis, Boues. §. hoc ſermone ff. de verb. ſignificat. diſpoſitio quòd debeat intelligi de prima vice non de pluribus alijs, non habet locum quando de mente diſponentis apparet, quòd in pluribus vicibus locum habere voluerit.*

32 *Sermo & diſpoſitio ſimplex licet per primum actum adimpleatur tamen id non procedit quando per primum actum. diſponentis menti ſatisfactum non eſt.*

33 *Teſtator ſi hæredibus inſtitutis duos antiquiores de agnatione ſubſtituat, licet de proprietate verborum ſubſtitutiò in duobus primis antiquioribus verificari deberet, tamen ex conecturata teſtatoris mente in alijs antiquioribus ſequentibus verificari poteſt.*

34 *Pluralis numerus quandoque in vno tantum verificatur.*

35 *Pluralitas quandoque in ſingularitates reſoluitur.*

36 *Pluralitas in ſingularitates eo maximè reſoluitur quando in ea plures effectus conſiderantur.*

37 *Pluralitas in ſingularitates reſoluitur vbi eſt eadem ratio in ſingularitatibus quæ in pluralitate.*

38 *Pluralitas in ſingularitates reſoluitur etiam in materia ſubſtitutionum.*

39 *Lex, hæredes mei. §. cùm ita ff. ad Trebel. loquitur in nepote teſtatoris in conditione poſito, non autem propriè ſubſtituto.*

CONSILIVM XXII.

IN teſtamento quondam Nobilis Dionisij Dadæ ciuis Mediolanenſis ſic ſcriptum fuiſſe proponitur. In omnibus autẽ alijs eiuſdẽ nobilis teſtatoris bonis mobilibus & immobilibus, actionibus & rationibus quibuſcunque, & in quacunque ſpecie exiſtẽt, de quibus ſuperius nõ ordinauit nec legauit, hæredes ſuos vniuerſales ſibi inſtituit, & ore proprio nominauit & nominat nobiles Stephanum, Io. Iacobum, & Bezanzonum Dadam eius filios cariſſimos, naturales, & legitimos, ac poſthumum ſeu poſthumos ex dicta nobili Ioanna naſcituros & ſuos, quemlibet ipſorum æquali portione: Et ſi vnus ex dictis filijs decederet ab humanis ſine liberis naturalibus & legitimis ex ſuo proprio corpore, & de legitimo matrimonio procreãdis, ſibi ſubſtituit alios ſuperuiuentes, & poſthumum ſeu poſthumos & ſuos, quẽlibet ipſorum æquali portione. Et ſi omnes dicti filij & poſthumi decederent ab humanis ſine liberis naturalibus, & legitimus, ex ſuis proprijs corporibus, & de legitimo matrimonio procreandis; ſibi ſubſtituit ſupradictam Antoniam eius filiam cariſſimam, & poſthumam ſeu poſthumas & ſuos, æquali portione. Et ſi dicta Antonia & poſthuma & poſthumæ & ſui decederent ab humanis ſine liberis naturalibus, & legitimis, ex ſuis proprijs corporibus, & de legitimo matrimonio procreandis, ſibi ſubſtituit dictam nobilem Frãciſcam eius filiam & ſuos.

Mortuo dicto teſtatore proponitur deceſſiſſe Io. Iacobum vnum ex dictis filijs inſtitutis, relicto Iacobo eius filio, & teſtatoris nepote. Deinde deceſſiſſe Stephanum nullis relictis filijs: ſuperſtitibus Bezanzono fratre & dicto Iacobo filio fratris, nec non Antonia & Franciſca ſororibus prædictis, Poſtremo perijſſe Bezanzonum ſine liberis, ſuperuiuentibus prædicto Iacobo nepote ex fratre, ac dictis ſororibus.

Quæſitum fuit, an prædictus Iacobus nepos virtute alicuius ſubſtitutionis admitti debeat ad ſucceſſionem prædictorum Stephani & Bezanzoni ſine liberis defunctorum; An verò locus ſit ſucceſſioni ab inteſtaro, ita vt prædictæ ſorores ad eam admittantur.

In qua quæſtione non ab re fuiſſet videre totum teſtamẽtum propter inſtitutiones particulares, & alias clauſulas forſan in eo appoſitas, ex quibus clarior redderetur teſtatoris voluntas, attamen ſecundum ea quæ trãſmiſſa fuerunt & proponuntur, vt infra reſpõdendum duxi.

Prima igitur fronte videretur dicẽdum locum non eſſe alicui fideicommiſſo in fauorẽ prædicti Iacobi in portionibus ſpectantibus prædictis Stephano & Bezanzono fratribus, ſed ſubſtitutioni ſactæ de Antonia. l. hæredes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebel. Crau. conſil. 161. nume. 1. verſicul. ſed præmiſſis non obſtantibus. aut ſaltem ſucceſſioni ab inteſtaro. l. vel ſingulis. ff. de vulg. & pupil. & per conſequens prædictas Antoniam & Franciſcam ſorores ad ſucceſſionem dictorum fratrum ab inteſtato vna cum dicto Iacobo æqualibus portionibus admittendas eſſe, argumentis infraſcriptis.

Primò quia teſtator non duobus ſeu pluribus inſtitutis, ſed vni tantum ſubſtituit, dum dixit & ſi vnus ex dictis hæredibus inſtitutis
1 decederet ſine liberis &c. Numerus † autem ſingularis pluralitatem non patitur. l. fina. ff. ad Trebel. capit. gaudemus. de diuort. Diuus Paul. ad Gallat. capitu. 3. verſicu. non dicit ſeminibus, quaſi in multis, ſed ſemini ſuo, quaſi in vno, quod præſertim procedere debet in
2 fideicommiſſis † tamquam odioſis. Barto. in l. 1. §. ſed ſi certũ. ff. de vent. in poſſeſſ. mitten. At in caſu ꝓpoſito non de ſucceſſione vnius tantum, ſed duorum agitur, ergo ſubſtitutio ad hunc caſum extendi non debet. d. l. vel ſingulis. in fin. ff. de vulg. & pupil. vbi ſubſtitutio
3 facta nouiſſimè defuncto, non extenditur ad primum defunctum, ergo facta vni nõ extenditur ad alios. concordat l. qui plures liberos. eod. titu. qua lege habetur, quòd qui plures li-
4 beros † habet quibuſdam poteſt ſubſtituere
5 & quibuſdam non. Iccirco ſubſtitutio † facta vni ad alios non extenditur, ſed tamquàm caſus omiſſus remanet in iuris cõis diſpoſitione. vulg. l. commodiſſime. ff. de lib. & poſthu. Et dato ꝙ haberet locum ſubſtitutio, debet reſtringi ad Stephanum, in cuius perſonam venit caſus ſubſtitutionis. vulg. l. Boues. §. hoc

ſermone.

ſermone ff.de verbor.ſignific. Crauet.d. con-
ſil. 161.nume.9.

Secundò pro prædictis ſororibus vrgere
videtur, poſito quòd attentis verbis ſubſtitu-
tionum Bezanzonus & Iacobus nepos cenſe
rētur ſubſtituti Stephano, quod nihilominus
Bezanzono non dicetur ſubſtitutus Iacobus,
cùm non vnus tantum ſed plures legātur ſub-
6 ſtituti. Pluraliſque numerus † duobus, non au
tem vno ſit contentus.l.vbi numerus.ff.de te-
ſtib.l.in illam §.fina.ff. de verbo. ſignific. cap.
pluralis loquutio.de regul.iur.in 6. cum ſimi-
libus Dec.conſil. 532. nume. 6. Ideò Iacobus
qui vnus eſt, ex dicta ſubſtitutione ſuccedere
7 non poteſt. Nam cùm fideicommiſſum † ſit
onus.l.ſi arrogator.ff.de adoptio.l. cohæredi.
§.cū filiæ. ff. de vulg. & pup. ꝓinde odioſum,
8 iō in eo † non fit extēſio de vno caſu ad aliū,
9 multo minus de perſona † ad perſonam. iux-
ta latè tradita per Aretin.in l.Gallus.§.& quid
ſi tantum in 4.colum. verſicu.2. addo ff. de li-
ber. & poſthu. Et in materia ſubſtitutionum
10 communis eſt regula, ꝙ illa ſubſtitutio † quæ
in teſtamento non reperitur non debet dici
facta.Socin.iun.conſi.176.nume.8.poſt Soci.
& Galiaul.locis citatis. volum. 2. Cùm igitur
Bezanzono ſine liberis defuncto non ſint ſu-
peruiuentes fratres, ſed tantū Iacobus nepos,
ſequitur huiuſmodi caſum tamquàm omiſ-
ſum remanere debere in diſpoſitione iuris
communis.

Non obſtat quòd per ſecundum gradum
ſubſtitutionis, in quo ſcriptum legitur, & ſi
omnes dicti filij decederent ſubſtituo Anto-
niam, videatur inter ipſos inſtitutos inductū
fideicommiſſum l. Titia Selo §. Seia libertis.
ff.de leg.1.Socin.in l. hæredes mei. §. cùm ita
col.3.verſicu.aliquando tertiò & vltimo ff.de
condit.& demonſtrat.

Quia cōtraria opinio dicitur receptior vt
latè ſcribit Socin.iun.conſil.176.nume. 8. vſ-
que in fin. volum.2.& in repetitione d.§. cùm
ita num.14.Port.in ſuis commun.opinio.lib.
4.cap.34. vbique concludentes crebriorē opi
11 nionem eſſe, ſubſtitutionem † factam ſimpli
citer poſt mortem plurium inſtitutorum, nō
tamen in tota hæreditate, nec vltimo moriē-
ti, non inducere fideicommiſſum inter ho-
noratos.

Prædictis tamen non obſtantibus contra-
riam ſententiam in caſu propoſito puto de
iure veriorem, & menti teſtatoris amicam, vi-
delicet prædictum Iacobum teſtatoris nepo-
tem, dictis eius patruis ſine liberis defunctis
fuiſſe ſubſtitutum, Proinde bona dicti teſtato-
ris fideicommiſſo ſubiecta, eidē Iacobo vti
fideicommiſſario pertinere. Et ad ita cenſen-
dum moueor infraſcriptis fundamentis.

12 Primò ex illis verbis & ſuos, † poſitis in in-
ſtitutione & ſubſtitutionibus vninerſalibus
reſpectiuè, quæ communi Doctorum inter-
pretatione debēt intelligi primò de liberis &
deſcendentibus ipſorum inſtitutorum & ſub
ſtitutorum, inde de alijs hæredibus. teſte Cra-
uet.conſi.22.nume.1.poſt Caſtren. Alex. Dec,
& Brun.per eum citatos.Rub. Alexand. con-
ſil. 141.nume. 4. Qua interpretatione ſtante ꝙ
conſequens eſt præfatum Iacobum nepotē,
prædicti teſtatoris ex Io. Iacobo eius filio, eſ-
ſe comprehenſum, & vocatum ſub illis ver-
bis & ſuos, in primo gradu ſubſtitutionis vni-
uerſalis etiam deſcriptis.

Secundo corroboratur hæc opinio noſtra
ex illa Doctorum concluſione, qua cauetur,
13 fideicommiſſum † ex præſumpta teſtatoris
mente induci inter inſtitutos deſcendentes,
quādo poſt mortem omnium inſtitutorum
deſcendentium à teſtatore eſt facta ſubſtitu-
tio vniuerſalis. hanc opinionem dicit magis
communem Pariſ.conſil.43.nume.24. & plu
ribus ſequen.præſertim num.33.quam etiam
ſequitur Socin.iun.conſil.151, & 180.num.8,
& 11.& 4.ſequen. volu. 2. poſt plures per eos
citatos.& plenius conſi.110.num.35. volum.
3.idem ſentit in d.§.cum ita.nume. 23. in fin.
& eam ſequitur Caſſ.conſi.67.nu.13.Iaſ.conſ.
33.nu.1.& 21.vol.1.

Nec obſtat, ꝙ imo ſecundum magis rece-
ptam ſententiam duo ad inducendum huiuſ-
14 modi reciprocum fideicommiſſum † neceſ-
ſariò requirantur. videlicet ꝙ fiat vltimo mo
rienti, item in tota hæreditate. Quia reſpōde-
tur ſatis eſſe, ꝙ prædicta interueniant virtua-
liter & interpretatiuè ex iuris diſpoſitione, ex
coniecturata mente teſtatoris, præſertim ſi
ex verbis expreſsè elliciatur. ita reſpondet Pa
riſ.d.conſil.43.nume.53.& ſequen. Socin.iun.
d.conſi.151.nume.6. & 9. volum. 2. & conſil.
110.nume.30.volum. 3. Quòd autem virtua-
liter & interpretatiuè prædicta duo interue-
nerint clarè patet. Nam quòd dicta Antonia
fuerit in tota hæreditate teſtatoris ſubſtituta
apertè probatur ex contextu verborum inſti-
tutionis vniuerſalis, & ſubſtitutionum ſequē-
tium, Dicitur enim in inſtitutione vniuerſa-
li, in omnibus autem alijs bonis mobilibus &
immobilibus, actionibus & rationibus qui-
buſcunque, hæredes ſuos vniuerſales inſtituit
Stephanum, Io. Iacobum, & Bezanzonū eius
filios, & ſuos. Deinde in ſecundo gradu ſubſti
tutionis continuando dicitur. & ſi omnes di-
cti filij deceſſerint ſine filijs ſubſtituit Anto-
niam. quod intelligi debet, virtualiter ſcilicet
in omnibus bonis in inſtitutione vniuerſali
comprehenſis. nec enim illud verbum ſubſti
tuit, aliud ſuppoſitum habere poteſt quàm in
omnibus bonis, in qbus inſtituerat hæredes
15 vniuerſales, quæ verba † cenſentur repetita
in ſubſtitutione. text. ſunt aperti in l. cohære-
di §.qui diſcretas.ff.de vulg. & pupil. & in l.1.
C.de impub. & alijs ſubſtitutio. & vbique Do-
cto. Dec.conſi.412.num.1.verſi. & hoc idem
dicendum eſt in ſubſtitutione. Pariſ.conſi.18.
nume.75.volum.2 & clarius conſi.73. nume.
17. poſt Corn. & Dec. per eum citatos. quos
refert & ſequitur Port.conſil.55. nume.77. &
conſil.10.nume.15.& 16.Ruin.conſi.160. nu-
me.24.volum.2.Iaſ.conſi.33.colum. fin. ver-
ſicu. quia & ſine relatione. volum. 1. vbi ex-
16 preſsè dicit quòd ſubſtitutio † ſimpliciter fa-

M cta

cta ſine aliqua relatione, intelligitur facta in
tota hæreditate.argum.l. ſi quis ita hæredem.
& l.quòd ſi Mæulus.ff.de hæred.inſtituen.His
accedit Cuman.conſil.3.num.5.per regulam
17 quòd indefinita † æquipolet vniuerſali.l.ſi
pluribus.ff.de leg.2.vbi Barto.Port. conſi.46.
nume.30.& ſequen.

Cùm igitur hæc virtualiter & ex legis interpretatione tacitè inſint, perinde eſt ac ſi fuiſſet expreſſa.vulg.l,3.ff.de lega.1.l.cũ quid ff.ſi certum petatur, & huic fundamento non vidi a Doctoribus in dictis locis reſponſum.

Quod verò ſit facta vltimo morienti etiã
probatur, ex quo legitur facta poſt mortem
omnium hæredum inſtitutorum ſi deceſſerint
ſine liberis.Paria enim ſunt iuxta multorum Doctorum opinionem, facere ſubſtitu-
18 tionem † poſt mortem omnium inſtitutorum, vel vltimo morienti.Iaſ.conſil.33.num.2.volum.1.Pariſ.d.conſil.43.nume.53.vol.2.Rub.Alexand.conſi.2.nume.7.& 10.Socin.iun.conſil.151.nume.6.vbi poſt Curt. Iun. dicit iſtam eſſe communem.& conſil.180.nume.13.volum.2.poſt Bartol.Caſtren.& Alex.per eum citatos & plenius conſil.110.nume.35.volum.3.vbi quamplures citat.

Et dato quòd contraria opinio crebrior eſſet ex his quæ ſcribunt Socin.iun.d.conſil.176.volum.2.& in repet.d.§.cùm ita. nume.14.Port.in ſuis commu.opin.libr.4.d.capitu.34.& Ant.Gabriel. etiam in ſuis commun.opinio.in titulo de ſubſtitutio.capitu.1.attamen in caſu propoſito hæc noſtra ſententia ſine difficultate procedit, attenta expreſſa voluntate teſtatoris,de qua in primo gradu ſubſtitutionis, quo teſtator diſpoſuit, ꝙ ſi vnus ex dictis filijs inſtitutis decederet ſine liberis legitimis & naturalibus, ſubſtituit ſuperuiuentes & ſuos, qua ſubſtitutione ſtante, cùm de
19 clara diſpoſitione teſtatoris † appareat vlterior non cadit voluntatis quæſtio ſeu interpretatio.l.ille aut ille.§.cùm in verbis.ff.de legat.3.l.pediculis §.Labeo.ff. de aur. & argen.legat.l.continuus.§.cùm ita ff. de verb. oblig. cum ſimilibus.

Et hæc expreſſa ſubſtitutio comprobatur ex eo quòd in ſecundo gradu ſubſtitutionum vniuerſalium teſtator reſpectiuè ſubſtituit Antoniam eius filiam particulariter inſtitutam, ſi omnes dicti filij ſine liberis decederẽt, ergo extantibus aliquibus ex dictis filijs hæredibus vniuerſalibus, inter quos comprehenditur Iacobus nepos, illam non ſubſtituit. vulg.l.ſi purè.ff.de adimen.legat.ſed filios inſtitutos,inter quos eſt Iacobus,vti magis dilectos excluſis fœminis cenſetur ſubſtituiſſe. arg.diſertè notatorum per Capram in ſuis regul.in titu.de ſubſtitutionibus,in 4.ſpecie nume.23.& 6.ſequent.Pariſ.conſil.70.nume.9.& pluribus ſequen.volum.2.Socin.Iun.conſil.110.nume.16.volum.3.Crauet.conſil.113.nume.3.verſicu.quarta coniectura. Nec poſſunt dictæ filiæ venire ab inteſtato ad præ-
20 ſentem hæreditatem, cùm cauſa teſtati † faciat ceſſare cauſam inteſtati.l.quandiu.ff.de acquiren.hæredit.cum ſimil.

Confirmantur hæc ex eo quod teſtator
21 † progreſſus eſt ad plures ſubſtitutionum gradus, quibus ſtantibus dicitur inductum inter inſtitutos, & eorum filios fideicommiſſum.teſte Anchar.conſil.74.colum.fina.verſicul.vel ſaluando gloſ.quem refert & ſequitur Alexand.conſil.64.nume.4.verſicul.corroborantur prædicta volum.5.quos citant,& ſequuntur Pariſ.conſi.77.nume.21.poſt Curt. Senior.Barbat.& Soci.locis citatis.Crot.conſil.58.nume.22.Socin.iun.conſil.110.nume.28.volum.3.Hugo.diſſ.conſil.20.nume.22.& 47.Idem ſentit Ruin.conſi.22.nume.2.vol.2. Hinc fit vt ſtantibus prædictis coniecturis quamplurimis, certi iuris ſit dictum Iacobũ nepotem debere admitti ex fideicommiſſo excluſis ſororibus. Ita tenent Corn.conſil.273.colum.2.volum.4.Socin.iun.d.conſil.110.nume.28.verſicul.& licet de hoc dicto.& nume.ſequen.volum.3.Crauet.d.conſil.113.in fin.

Non obſtant in cõtrarium adducta. Et primò quòd ſubſtitutio ſit facta vni, & per conſequẽs numerus ſingularis pluralitatem nõ admittat.d.l.fina.ff ad Trebel.cum alijs ſupra citatis.

22 Quia hoc † non procedit vbi eadem eſt ratio.ita in ſimilibus terminis reſpondet Crauet.conſil.161.nume.4.poſt Iaſ.Dec.& Calcan.locis citatis.bonus text.in l.1.verſicu.quamuis ſingulari ſermone.ff.de aſſignat.libert.& in l.1.§.itẽ hoc interdictum licet ſingulariter,ff.quod falſ.tutor.author.cum concordantibus ibi per glo.in verbo ſingulariter, allegatis.

Supraſcriptæ reſponſioni famulatur limitatio quæ datur ad regulam d.l.commodiſſi-
23 me † ff.de liber.& poſthum.vt non procedat
illius legis diſpoſitio quando in caſu omiſſo
24 eſt eadem ratio, quia tunc caſus † omiſſus
non habetur pro omiſſo, cum ſit ſimilis expreſſo. vt multis auctoritatibus comprobat Crauet.conſil.130.& conſil.326.nu.9.& 10.
25 At in caſu noſtro eadem eſt ratio † ſubſtituendi omnibus filijs inſtitutis decedentibus ſine liberis, ſicut vni, ergo idem iudicandum eſt.vulgat.l.illud.ff.ad l.Aquil.

His deſeruiunt quæ ſcribit Alexand.conſi.169.volum.7.vbi inſtitutis hæredibus pluribus filijs fecit ſubſtitutionem in hæc verba.ſi quis eorum deceſſerit ſine liberis ſubſtituo ſuperuiuentes,& concludit ſubſtitutionem cenſeri debere factam ſingulis decedentibus ſine
26 liberis, & tamen illa dictio ſi quis, † eſt ſingularis numeri.
27 Nec obſtat quòd ſubſtitutio † facta vni perſonæ non extendatur ad aliam d.l.vel ſingulis cum alijs ſupra allegatis. Quia loquuntur quando certæ perſonæ nominatim eſt facta. argumen.l cum ab vno.ff.de lega.2.Secus ſi non certæ perſonæ, ſed indiffinitè vel generaliter, ſeu per verba collectiua aut alia quæ cuilibet inſtituto conuenire poſſunt, prout ſunt verba illa, ſi vnus ex filijs, quæ in quoli-

bet

bet filio verificari poſſunt.argum. l.vnum ex
ſamilia.in princip.ff.de lega. 2. Id etiam pro-
batur arguendo de tempore ad perſonas,
28 quod argumentum† vrgentiſſimum eſt in iu
re,etiam in materia ſubſtitutionum l.qui plu
res ff.de vulga.& pupilla.Barto. in l. centurio
numero 27.verſic.pro alia opinione. eodem
titu.Euerar.latè In ſuis locis legalibus capitu.
37.loquendo in materia ſubſtitutionis. Qua-
29 propter ſicut ſi eſſet facta ſubſtitutio † non
habens ſpecificam relationem ad certum
tempus,generaliter de quocunque tempore
deberet intelligi, & ad quodcunque tempus
referri.teſte Crot.conſilio 58.numero 18. cui
deſeruiunt quæ ſentit Capr. in ſuis regul. in
titu.de ſubſtitutio. in 5. ſpecie nume. 109. &
123.ergo idem dicendum venit quando ſub-
ſtitutio eſt vni ex filijs inſtitutis facta,non ha-
bita relatione ad certam perſonam. Et pro
ipſo Iacobo maximè vrgent q̃ ſcribit Ruin.
conſilio 150.nume.1.& 2.volum.2. quem re-
fert & ſequitur Domi.Rolan.a Val.conſi.70.
nume. 29. & ſequen. volum 3. poſt alios per
30 eos relatos, quòd quando teſtator † habens
plures filios & filias, filios inſtituit hæredes
vniuerſales,filias verò particulares præſumi-
tur ſic feciſſe fauore agnationis conſeruan-
dæ,ità quòd ſi dictis filijs ſubſtituit deſcenden
tes,præſumitur quòd ſicut in inſtitutione præ
dilexit filios fauore agnationis,ita prædilexe-
rit in ſubſtitutione,vt præferantur filiabus.
31 Nec in contrarium pugnat.l.†boues.§.hoc
ſermone ff. de verborum ſignificatio. cùm
non procedat quando clarè apparet de men-
te diſponentis Cæp. in dicto §. hoc ſermone.
colum. 4. verſicu. & per hoc tertio limitatur.
concordat Doctr.Bald.in l.fideicommiſſa.§.
ſi quis decem ff.de leg. 3. quo loci dicit quòd
32 licet diſpoſitio†& ſimplex ſermo adimplea-
tur per primum actum, & in illo verificetur,
dicto §.hoc ſermone,attamen fallit quando
per primum actum non eſt ſatisfactum men-
ti diſponentis.& Bal. refert.& ſequitur Ruin.
conſilio 203. nume. 12. verſicu. & ad confir-
mationem.volum.2. At in caſu noſtro appa-
ret teſtatorem voluiſſe omnibus ſuis filijs in-
ſtitutis ſubſtituere, & non vni tantum, vt ſu-
pra latè probauimus, ergo in caſu noſtro nõ
procedit diſpoſitio d.§.hoc ſermone.

Supraſcripta comprobantur ex adductis a
Ruin.dicto conſilio 203.numero 12. volum.
2.vbi poſt Anchar.conſilio 27.dicit quòd ſi a
teſtatore hæredibus inſtitutis ſubſtituti ſunt
33 duo antiquiores†de agnatione teſtatoris, li-
cet ex proprietate verborum deberet intelli-
gi de duobus primis antiquioribus dicto §.
hoc ſermone. Nihilominus ex coniecturata
mente teſtatoris vocantur pariter alij duo
ſequentes duabus rationibus. Prima quia te-
ſtator habuit domum ſiue agnationem in
conſideratione. ſecunda, quia illos duos a
principio nomine proprio non vocauit. &
Anchar.ſequuntur Roman.conſilio 438. co-
lum.penul. Crott. conſi. 58. nume. 28. Alber.
conſi.51.nu.2.& 3.ſeq.D.Rolá Val. d. conſi-
lio 70.nume.31.volum.3.

Nec aduerſatur quod dicitur filios ſuperſti
tes,& ſuos fuiſſe ſubſtitutos, proinde plures,
qui ſermo cùm ſit pluralis numeri in vno ve-
rificari non poteſt d.l.vbi numerus. ff. de te-
ſtibus.

Quandoquidem dicta verba, ſubſtituit a-
lios ſuperuiuentes & ſuos, intelliguntur qua-
tenus erunt ſuperuiuentes, vnde ſi vnus dun-
taxat ſupereſt, in eo tantum habebit locum
ſubſtitutio, attenta præſertim mente teſtato-
ris. Ita in terminis noſtris reſpondet Alexan.
conſilio 109.nume.6.& pluribus ſequen. vo-
lum. 7. vbi multis iuribus, & auctoritatibus
34 probat numerum † pluralem in ſubſtitutio-
nibus verificari in vno,reſponditque ad con
traria, & nominatim ad l. fina. ff. ad Trebel.
quem refert & ſequitur Pariſ.conſilio 37. nu-
mero 52. & ſequen. volum. 2. Nam cum ab
initio aptitudine,& potentia pluralitas potue
35 rit verificari, reſoluitur dicta pluralitas † in
ſingularitates,vt in terminis ſimilibus reſpon
det Ruin.conſilio 104.num. 10. & 11. & con-
ſilio 85.nume. 6. Nam regulare eſt pluralita-
tem reſolui in ſingularitates, vt multis iuri-
bus & auctoritatibus defendit Tiraquel.in re-
petitione l.ſi vnquam: in verbo ſuſceperit li-
beros. nume. 244. & multis ſequen. C. de re-
36 uoc.donatio.quando in ea † conſiderantur,
vt in ſubſtitutionibus fieri ſolet, diuerſi effe-
ctus.Barto.in dicto §. cùm ita nume. 3. & ibi
Socin.Iun.nume.58.Pariſ.conſilio 30.nume.
18.& duobus ſequen.volum. 2. quod præſer-
tim procedit vbi eſt eadem ratio, vt multis
auctoritatibus comprobat Tiraq. in dicta re-
petitione d. l. ſi vnquam. in verbo ſuſceperit
liberos.nume.261.C.de reuocan.donatio. &
38 in materia ſubſtitutionum† Curt. Iun. conſi.
128.num.6.& ſeq.quem refert & ſequitur Pe
trus Fich.Clarem.in lib.4.commun. opin. in
verbo,pluralitas.
39 Non obſtat l.hæredes†mei.§. cùm ita ff.ad
Trebel. Quia ibi non erat ſubſtitutus nepos
teſtatoris, ſed tantum in conditione poſitus,
ideo nimirum ſi Claudia neptis ſubſtituta
admittitur ad portionem nouiſſimè defuncti
ſine liberis,ex coniecturata teſtatoris mente.
At in caſu noſtro Iacobus nepos teſtatoris
ex filio, fuit non ſolum poſitus in conditio-
ne, ſed etiam in diſpoſitione, & ſubſtitutio-
ne, per illa verba & ſuos, vt ſupra probaui-
mus,ergo,&c.

Concludo igitur locum eſſe fideicommiſ-
ſo in fauorem prædicti Iacobi, & propterea
hæreditatem præfati Dionyſij Dadæ eidem
pertinere, eſſeque diuidendam in infraſcri-
ptum modum, videlicet in tres partes æqua-
les, quarum vna ſiue triens totius hæreditatis
erit præcipua præfati Iacobi ex perſona eius
patris cohæredis. Alia pars ſiue triens ſpecta-
bat Stephano. Et alia tertia pars ſiue triens
pertinebat Bezanzono.

Triens autem ſiue tertia pars totius quæ
ſpectabat Stephano mortuo, ab ĩteſtato ſine
liberis, ſuperſtitib. Bezanzono frē, Antonia,

& Franciſca ſororibus, ac Iacobo nepote ex fratre, diuidi debet etiam in duas partes, quarum altera ſpectat prædictis Bezanzono, & Iacobo iure fideicommiſſi, altera verò, ideſt dimidia dicti trientis, veluti ſpectans præfato Stephano ratione ſuæ legitimæ, & trebellianicæ, in quibus grauari non potuit l. quoniam in prioribus. C. de inoff. teſtament. diuidenda erit in quatuor partes, videlicet in Bezanzonum fratrem, Antoniam, & Franciſcã ſorores, ac Iacobum nepotem ex fratre.

Bona verò quæ obuenerunt Bezãzono nouiſſimè ſine liberis defuncto, diuidi debent in infraſcriptum modum, ſcilicet quòd dimidia ſui trientis, item dimidia dimidiæ portionis Stephani, quæ ipſi Stephano iure fideicommiſſi obuenit ſpectent inſolidum prædicto Iacobo, vti fideicommiſſario l. Titius. cum glo. fina. ff. de leg. 3. iuncta l. Marcellus §. quidam liberis. vbi Barto. ff. ad Trebel. Alexand. conſi. 109. in fin. volum. 7. latè Pariſ. conſi. 36. nume. 22. & conſi. 48. nume. 20. volum. 2. poſt plures per eum citatos, affirmans iſtam eſſe communem opinionem.

Reſiduum autem bonorum dicti Bezanzoni diuidatur in tres partes æquales, quarum duæ aſſignentur ipſis ſororibus, tertia verò prædicto Iacobo. Et ita iuris eſſe cenſeo ſub correctione rectius ſentientis.

Laudarem tamen & hortarer partes ipſas ad euitandas lites, & omnia incõmoda, quæ ex litibus oriri ſolent controuerſiam prædictam eſſe amicè componẽdam, ſcilicet duas partes bonorum, & hæreditatis præfati Dioniſij eſſe adiudicandas ſororibus ipſis, vnam vero præfato Iacobo.

SVMMARIVM.

1 *Veritatem præ oculis ſemper habere debet aduocatus in conſulendo, & multo magis iudex in iudicãdo, præcipuè in materia feudali.*

2 *Dictio hæredibus non adiecta aliqua qualitate, in materia ſubinfeudationis feudalis tam ad maſculum, quàm ad fœminam referri poteſt, quando adeſt clauſula ad faciendum, & diſponendum prout inueſtito placuerit.*

3 *Fœmina ex ſimplici, & propria feudorum natura ad feudum non admittuntur, niſi ſpecialiter dictum ſit ad eas feudum pertinere debere.*

4 *Feudalium inueſtiturarum tenor ſemper obſeruandus eſt, propriaque feudorum natura derogat.*

5 *Inueſtituræ tenor feudum extra propriam feudorũ naturam trahere poteſt.*

6 *Feudum conceſſum cum facultate ſubinfeudandi, adiecta clauſula ad facĩẽdum quicquid facere placuerit, poteſt alteri concedi ſub ea lege quam inueſtitus imponere voluerit, modo id iure feudi faciat.*

7 *Dictio, hæredibus, in feudis ſimpliciter poſita, de maſculis tantum intelligitur.*

8 *Fœmina ad bona comprehenſa in ſubinfeudationibus factis pro ſubinfeudatis, & eorum hæredibus vtriuſque ſexus admittitur.*

9 *Relatum cum omnibus ſuis qualitatibus, & conditionibus regulariter in referente eſſe dicitur.*

10 *Relatum etiam in materia feudali cum omnibus ſuis qualitatibus in referente eſſe dicitur.*

11 *Subinfeudationes loquentes de inueſtito, & eius hæredibus ſimpliciter, vel ex eo legitimè deſcendentibus, ad fœminas non extenduntur, ſed ad maſculos tantum.*

12 *Interpretatio in dubio ſecundum ſubiectam materiam fieri debet.*

13. *Subinfeudantes, & ſubinfeudati in dubio iuris diſpoſitioni ſe conformare voluiſſe cenſentur.*

14 *Domini directi in feudo melior conditio fit quando inueſtitura feudalis de maſculis tantum intelligitur.*

15 *Domini directi in feudo deteriorem conditionem vaſallus facere non poteſt.*

16 *Vaſallus nihil vltra conuenta in feudo ad præiudiciũ Domini directi facere poteſt.*

17 *Illicitum vt euitetur ſemper in dubio interpretatio fieri debet.*

18 *Contrahentium mens, ſemper potiuſquam verba attendi debet.*

19 *Paria ſunt non eſſe, vel eſſe, ſed legitimè non apparere.*

CONSILIVM XXIII.

VIſis actis litis vertentis inter
Illuſtr. Dominum Carolũ
Gonzagam, & Illuſt. Filias
quondam Domini Haymi
itidem Gonzagæ, necnon
iuribus hincinde tã in pri-
ma inſtantia quàm in cau-
1 ſa appellationis productis, veritatem † ſem-
per præ oculis habens, vt in materia feudali
nos docet text. in cap. vnic. in fin. de content.
inter Domin. & vaſal. de inueſtit. feudo. prætermiſſiſque de induſtria ſuperfluis diſputationibus, cum iuditium apud prudentiſsimos viros agatur. Video huius controuerſiæ cardinem totum verſari circa bona contenta in inſtrumentis ſubinfeudationum, quibus dicitur pro ſe, & hæredibus, non adiecta aliqua qualitate vtriuſque ſexus, ſeu maſculis,
2 vel fœminis, quæ paria † ſunt. teſte Pariſ. conſ.
12. nu. 4. & conſi. 21. nu. 8. vol. 1.

Ad cuius difficultatis declarationem præmitto infraſcriptas, & quidem notiſſimas cõcluſiones.

Prima concluſio eſt, quòd ex ſimplici, &
3 propria natura feudorum fœminæ † ad feu-
dum non admittũtur, niſi ſpecialiter dictum fuerit ad eas feudum pertinere. capit. 1. §. hoc autem notandum. de his qui feud. dar. poſſ. cap. 1. de feud. fœmin. cap. 1. § filia verò. de ſucceſ. feud. & cap. 1. §. ad filias verò. de ſucceſ. fratr. vel grad. ſucced. in feud. cum innumeris ſimil.
4 Secunda concluſio eſt, tenorem † inueſtitu-
rarum ſemper eſſe obſeruandum, & derogare propriæ feudorum naturæ, trahereque feu
5 da † extra proprios terminos. iuribus etiam a
præfatis prudentiſſimis Iureconſultis adductis. & in deciſ. Pedemont. 23. nume. 2. & 20. quibus addo Illuſt. Præſidem a Vall. conſ. 79. nu. 18. & ſequen. vol. 2. Natt. conſi. 49. numero 19.

ro 19.Celſ.conſilio 26.numero 17.
Tertia eſt concluſio, quòd quando conceſ
6 ſum eſt feudum†cum facultate ſubinfeudan-
di,adiecta in verbis diſpoſitiuis clauſula,& fa
ciendum quicquid facere placuerit ſaluo iu-
re feudi, poteſt ſic inueſtitus alteri ſubinfeu-
dare, & legem quam velit rebus ſubinfeuda-
tis imponere,modo iure feudi id faciat. text.
eſt in c.1.de feud.non haben.propr.nat.feud.
vbi Paris de put. de feudo. reintegrat. capitu.
95.Socin.conſilio 9.nume.34.volum.1. Curt.
de feud.in 4.part.reg.2.quæſtio.5.Brun. conſi
lio 38.num. 1.& ſequen.Crauet. conſilio 256.
numero 4.verſiculo breuiter puto.& verſicu.
tamen quando apponuntur illa verba ad fa-
ciendum,& diſponendum &c. Alcia.reſpon,
138.nume.3.Grat.reſponſ.9. nume. 140. poſt
Alber.Bald.Angel.Alexand. Iaſ.& Deci. per
eum allegatos qui omnes loquuntur de di-
cta clauſula, & quicquid placuerit facien-
dum &c.
Quarta eſt concluſio,quòd in feudis regu-
7 riter dictio,† hæredibus,ſimpliciter poſita in-
telligitur de maſculis.tex.eſt expreſſus in cap.
1.§. & ſi clientulus. de alienatio. feud. & §.
profectò.de leg.Conrad.in illis verbis, quod
intelligi debet de ſolis maſculis.& ibi gloſ. &
Afflic.nu. 15. & vbique interpretes, & alij cu-
mulati a Pariſ. conſilio 23. numero 115. vo-
lum. 1.
Prædictis concluſionibus ſic firmatis,pro-
ponitur in facto,& id ab vtraque parte admit
titur, Illuſtriſſimum Ludouicum Gonzagam
ſeu alium Marchionem Mantuæ, ante annũ
1452.fuiſſe inueſtitum a Reuerendiſſimo Epi
ſcopo Mantuano de curia Podij cum omni-
bus eius prædijs,iuribus,& pertinentijs in feu
dum honorificum, perpetuum,& antiquum,
cum poteſtate ſubinfeudandi,& faciẽdi quic-
quid placuerit. Qua inueſtitura ſic ſtante po-
tuerunt vt prædiximus prædicti ſubinfeudan-
tes legem quam voluerunt in ſubinfeudatio-
nibus dicere, iuribus ſupra in tertia allegatio-
ne ſiue concluſione adductis. Proinde ſubin-
feudare,ſeu ſubinueſtire pro recipientibus,&
eorum hæredibus maſculis tantum,ſeu vtriuſ
que ſexus, vel pro hæredibus ſimpliciter.
Hinc fit quòd cum probatum per inſtrumen
ta ſubinfeudationum hincinde in actis produ-
cta appareat,deſcendentes illius primi inue-
ſtiti cum prædicta facultate ſubinfeudandi,
& faciendi quicquid illis placuerit, varias &
diuerſas ſubinfeudationes, varijs & diuerſis
perſonis feciſſe, conſequens eſt vt prædictæ
ſubinfeudationes non eodem,ſed diuerſo iu-
re cenſeantur l. interpoſitas. C. de pact. & l. ſi
maritus quondam. C.de dona. inter virum &
vxo.cum ſimil.
Quoniam quo ad bona comprehenſa in
8 ſubinfeudationibus† factis pro ipſis ſubinfeu
datis,& eorum hæredibus vtriuſque ſexus,vel
pro hæredibus maſculis & fœminis; certi iu-
ris eſt fœminas, proinde prædictas filias hæ-
redes, præfati quondam Domini Haymi ad
dicta bona eſſe admittendas.capitu.1. §. fina.
in titu.Epiſcop.vel Abba.cap.1.de eo qui ſibi
vel hæred.ſuis maſcu.& fœmin. & cap. 1. de
duobus fratr. a capit. inueſtit. & vbique gloſ.
& Docto. Pariſ.conſil. 9.nume.27. & ſequen.
volum.1.
Quo verò ad bona contenta in ſubinfeuda
tionibus factis ipſis ſubinfeudatis ſtipulanti-
bus pro ſe,& eorum hæredibus maſculis tan-
tum,incerti etiam iuris non eſt fœminas, &
per conſequens prædictas filias non eſſe ad-
mittendas Docto.capitu.1.§.filia verò.de ſuc
ceſ. feud. cum alijs iuribus in prima conclu-
ſione adductis.
Quo autem ad bona deſcripta in ſubinfeu
dationibus factis ipſis ſubinueſtitis ſtipulanti
bus pro ipſis,& eorum hæredibus ab eis legi-
timè deſcendentibus ſimpliciter, nullis addi-
tis qualitatibus,ſcilicet maſculis tantum, vel
vtriuſque ſexus,vel pro maſculis,& fœminis,
diſtinguendum exiſtimo, quod aut loquun-
tur de bonis comprehenſis in ſubinfeudatio-
nibus ſe referentibus ad certas præcedentes
ſubinfeudationes,illa demonſtrando per an-
nos menſes,& dies,& nominatim qui eas re-
ceperunt,& de iſtis ſubinfeudationibus idem
puto quòd de ſubinfeudationibus relatis, eſt
9 relatum: regulariter ſit in referente cum om
nibus ſuis qualitatibus & conditionib. vulga.
l.aſſe toto.ff.de hæredi.inſtituen. Dec. conſil.
10 47.Pariſ.in materia feudali conſi.5.nume.5.
& 6.volum.1.cum ſimil. Exempli gratia, ali-
quæ ſubinfeudationes ſe referunt ad præce-
dentes nominatim demonſtratas, continen-
tes ſubinueſtituras factas pro ſe, & eorum hæ
redibus vtriuſque ſexus; vel maſculis & fœ-
minis,& hoc caſu ſubinfeudationes referen-
tes debent intelligi pro ſe, & eorum hæredi-
bus vtriuſque ſexus, vel maſculis & fœminis,
quod idẽ eſt, vt ſupra diximus, quo caſu præ-
dictæ filiæ cenſentur vocatæ ad bona conten
ta in inueſtituris referentibus.
Aut ſubinfeudationes relatæ loquuntur,de
maſculis tantum, & de maſculis tantum de-
bent intelligi ſubinfeudationes referentes. Et
ab huiuſmodi bonis filiæ ſunt excluſæ, non
ſolum a iure communi feudorum, vt dixi-
mus in prima concluſione,ſed etiam ex præ-
dictarum ſubinfeudationum forma.
11 At ſi aliquæ ſint ſubinfeudationes†loquen-
tes pro ſe, & hæredibus ſimpliciter, multoq́;
magis ſi dicatur ex eo legitimè deſcendenti-
bus,non facta aliqua relatione ad certas præ-
cedentes inueſtituras,ſed in genere, vel facta
relatione ad inueſtituras etiam loquentes de
hæredibus ſimpliciter,tunc attento quòd ap-
paret præcedentes ſubinueſtituras variè fuiſ-
ſe conceſſas, ita quòd certitudinaliter non
poteſt ſciri ad quas ſit facienda relatio, cen-
ſeo verbũ,hæredibus,debere intelligi de ma-
ſculis. dicto §.& ſi clientulus. cum ſimilibus.
ſupra in 4.concluſione citatis. proinde filias
non eſſe admittendas ad bona in dictis inue-
ſtituris referentibus deſcripta.
12 Et prædicta interpretatio†in dubio ſumen-
da eſt,præſertim quãdo addita ſunt verba ex

eo legitimè deſcentibus, quæ attenta ſubie-
cta materia feudali debent intelligi iuris di-
ſpoſitione de maſculis d.§.& ſi clientulus. cũ
ſimi. Cui iuris diſpoſitioni præſumuntur ſub-
13 infeudantes† & ſubinfeudati ſe voluiſſe con-
formare. teſte Marc. Mant. conſi. 333. num. 4.
poſt Paul. de Caſt. Aluar. & Socin. per eum al-
14 legatos. Tum maximè quia intelligendo † de
maſculis tantum ſit melior conditio directi
15 Domini, quam † deteriorem vaſallus facere
non poteſt. ex Bald. in cap. 1. §. illud. nume. 1.
verſicu. caue tibi de prohib. feud. alienat. per
Federic. & conſi. 331. verſicu. præterea ad hoc
facit. volum. 5. & Afflic. in cap. 1. num. 1. quib.
mod. feud. amittatur. concludens vaſallum
16 †nihil vltra conuenta poſſe facere in præiudi
cium Domini. Et ſemper debet fieri interpre
17 tatio† vt euitetur illicitum. vulga. l. merito ff.
pro Soc. Pariſ. conſi. 51. num. 23. vol. 4. Ruin.
conſi. 34. num. 9. vol. 2. cum ſimil. Atſi ſubin-
feudationes loquentes de hæredibus ſimpli-
citer intelligerentur de maſculis & fœminis,
poſito, citra veri præiudicium quòd ſubinfeu
dans fuiſſet inueſtitus a directo Domino pro
ſe, & hæredibus maſculis, & fœminis, fieret in
ſubinfeudatione deterior cõditio directi Do-
mini, quia plures fœminæ vocarentur ad ſuc
ceſſionem feudi, quàm vocabantur ex prima
inueſtitura. vt igitur nõ fiat præiudicium Do-
mino directo, & quanto magis fieri poteſt
non recedatur a diſpoſitione iuris commu-
nis feudorum, dictio hæredibus, in ſubinfeu-
dationibus poſita, intelligi de maſculis tantũ
debet, non autem de maſculis & fœminis. Et
hæc interpretatio comprobatur ex mente
ſubinueſtientis, & ſubinueſtiti, de qua appa-
ret inſtrumento rogato per Io. Franciſcũ de
Ottonis anno 1570. ſeptima Decẽbris a ver-
ſiculo eundem Mag. Dominum Haymum,
vſque ad verſicu. coram eo cum debita reue-
rentia. excluſiuè, quo loci legitur contrahen-
tes apertè conſtituere differentiam inter ſub-
infeudationes quæ fiunt pro ſe, & hæredibus
vocatis in inueſtituris, de quibus fit mẽtio in
inſtrumento 1560. Et ſubinueſtituras loquen-
tes pro ſe, & hæredibus vtriuſque ſexus, tam-
quàm prædictæ ſubinfeudationes ſint inter ſe
omninò diuerſæ.
Ex quibus euidenter demonſtratur ipſos
18 contrahentes† (quorum mens ſemper atten
denda eſt potius quàm verba l. ſi fundus ff. de
contrah. emp. glo. in l. ſi in venditione. in fi. ff.
commu. prædio. cum ſimil. cumulatis a Dec.
conſi. 48. num. 6.) intellexiſſe ſubinfeudatio-
nes loquentes de hæredibus ſimpliciter, eſſe
diuerſas ab inueſtituris loquentibus de hære-
dibus vtriuſque ſexus, vel pro maſculis, & fœ-
minis, ideò diuerſam cenſeri debere naturam
d. l. interpoſitas. C. de pact. l. Papinianus exuli.
ff. de minor. l. filio: in fi. ff. de legation. & ſic
fœminas cenſeri excluſas a præfatis bonis
feudalibus.
Et ex prædictis redduntur vanæ omnes di-
ſputationes, & interpretationes quæ fiunt de
cap. 1. §. profectò. de leg. Conrad. & de cap. 1.
§. item eadem lege. de not. feud. Et quod feu-
dum ſit ſui origine fœmineum, membra ve a
capite regulentur, quia prædicta locum non
habent quando expreſsè conceſſa eſt primo
inueſtito, & eius hæredibus facultas ſubinfeu-
dandi, cum poteſtate faciendi quicquid vo-
luerit iure feudi, & apparet de mente contra-
hentium, quoniam tunc ea lege qua habuit
primus inueſtitus & laxiore, multo magis ſtri
ctiore potuerunt fieri ſubinfeudationes, mo-
do ius feudi ſit ſaluum primo Domino d. c. 1.
de feud. non haben. propr. natur. feud. cum
alijs ſimilibus à Doctiſſimis Iureconſultis,
qui pro Illuſtr. Domino Carolo ſcripſerunt
collectis.
Accedat ex actis non apparere de aliqua
inueſtitura antiqua, qua conſtet primum in-
ueſtitum ab epiſcopo fuiſſe inueſtitum pro
ſe & hæredibus vtriuſque ſexus, & propterea
ſuperfluum eſſe diſputare an attendenda ſit
prima inueſtitura, ſi de ea non liquet, cum pa-
19 ria† ſint non eſſe, vel eſſe & non legitimè ap-
parere l. duo ſunt Titij. ff. de teſtamen. tutel.
cum ſimil. latè cumulatis a Damhoud. in ſuo
Enchiridio parium &c. verſicu. eſſe ſine pro-
batione. & verſic. eſſe inapparenter.
Et ita ex his, vt ſupra cenſeo dictas fœmi-
nas eſſe excluſas, & iudicarem ſi iudicium mi
hi committeretur, ſaluo ſaniore iudicio.

SVMMARIVM.

*1 Quitationes & renuntiationes quæ fiunt ab Equiti-
bus, ſiue fratribus Hyeroſolimitanis, aut aliam reli-
gionem ingreſſuris de iure ſubſiſtunt, præſertim ſi iu-
ramentum interueniat.*
*2 Renuntiatio & quitatio ſpontè facta, in qua enormis
læſio non interuenit, reuocari non poteſt.*
*3 Filiꝫ quo ad bona allodialia viuente patre nullum
ius formatum etiam ratione legitimæ competit.*
4 Legitima filij ſpes viuente patre conſiderabilis nõ eſt.
*5 Legitima filij inſpicitur, & computatur habito reſpe-
ctu ad tempus mortis patris, & ad valorem bonorũ
tunc exiſtentium.*
*6 Miles Hyeroſolimitanus, vel alia eccleſiaſtica perſo-
na religionem ingreſſura, de bonis paternis, & ma-
ternis quitationem ad fauorem fratrum ſuorum fa-
cere poteſt, & huiuſmodi perſona ad feudum non ad-
mittuntur.*
*7 Filius naturalis etiam legitimatus ad bona feudalia
non admittitur ſtantibus præſertim filiꝫ legitimis &
naturalibus.*
*8 Læſione enormi probata renuntiationes, & quitatio-
nes quæ fiunt reuocari poſſunt. Læſione verò non pro-
bata firmæ remanent.*
*9 Ius filij quod in ſpe habet in bonis feudalibus in inue-
ſtituris antiquis radicatum, conſiderabile dicitur.*
*10 Eccleſiaſtica perſona, & Eques Hyeroſolimitanus ad
ſuccedendum in feudo, & bonis feudalibus non ad-
mittuntur.*
*11 Paria ſunt aliquid fieri in tempore inhabili, vel habi-
li, ſed in tempus inhabile conferri.*
*12 Filiorum præteritio non rumpit teſtamentum paternũ
ſi in teſtamento clauſula codicillaris adeſt.*
*13 Tranſactio data enormi læſione ex parte fratris mi-
noris*

noris natu, veluti metu reuerentiali fratris maioris, & dolo re ipſa facta, eſt ipſo iure nulla, & inualida, iuramento appoſito non obſtante.

14 *Iuramentum enormiſſima læſione probata nihil operatur. Abſolutio tamen a iuramento obtineri debet.*

15 *Adminiſtrator alienorum bonorum tenetur rationẽ de adminiſtratis reddere, & reliqua reſtituere, alias cõtra eum in litem iurari poteſt.*

CONSILIVM XXIIII.

VIſis exemplis inueſtiturarũ
Imperialium locorũ No-
uelli, & Montiſclari &c. &
teſtamenti quondam Do-
mini Antonij Carretti Cõ-
domini prædictorum loco-
rum, renuntiationis, ſeu re-
miſſionis factæ a Reueren. Fratre Ioann.
Georgio, milite Hyeroſolimitano bonorum
paternorum & maternorum Illuſt. Bernardo
& Fabricio eius fratribus prædicto quondam
Domino Antonio eorum communi patre,
præſente & conſentiente, proteſtationisque
dicti Dominij Fabritij Carretti, & tranſactio-
nis inter prædictos fratres ſubſecutæ, quitatio
nis ſeu liberationis per præfatum Dominum
Fabricium factæ Domino Cæſari eius fratri
naturali de adminiſtratis per eum, necnon al
legationibus Magnifici D. Lazari Barrati Iu-
reconſulti clariſſimi, tranſeo in eius ſenten-
tiam. Cuius ordinem ſequendo, dico com-
munem eſſe opinionem huiuſmodi remiſſio
1 nes, † & renuntiationes bonorum, quæ a dicto
D. Io. Georgio, & alijs fratribus religionem
Hyeroſolimitanam, vel aliam reſpectiuè in-
greſſuris in fauorem fratrum factæ fuerunt,
præſertim ſi iuramentum, & patris conſenſus
interueniat iure ſubſiſtere, iuribus a præfato
Domino Lazaro allegatis, quibus addo Pa-
riſ. conſi. 69. nu. 20. & ſequen. vſque in finem,
& conſi. 94. nu. 9. & ſeq. volum. 3. vbi ad mul-
ta quæ in contrarium adduci poſſet reſpon-
det. Et hæc communis concluſio vrget in ca-
2 ſu noſtro, cum in eo † conſiderari non poſſit
aliqua enormis læſio, rationibus & auctorita-
tibus a præfato D. Conſulente adductis. Nam
quo ad bona allodialia paterna clarum eſt fi-
3 lijs † nullum in eis viuente patre ius formatũ,
etiam ratione legitimæ, ex propria perſona
competere poſſe d. l. 1. §. ſi impuberi. ff. de col
lat. bonor. vbi Bald. dicit non eſſe conſidera-
4 bilem ſpem legitimæ † viuente patre l. cùm
quæritur. vbi Doct. C. de inoff. teſtamen. Dec.
latè conſil. 19. Et hæc ratio reſpicit omnes fra
tres remittentes & renuntiantes. Nam legiti-
5 ma † inſpicitur habita ſolum conſideratione
ad tempus mortis patris §. item cùm quæri-
tur. inſtitu. ad Falcid.

Quo verò ad bona feudalia, cùm ſint pro-
pria & recta crebrior Doctorum ſententia
6 eſt, militem † Hyeroſolimitanum, vel aliam
eccleſiaſticam perſonam ad ea non admitti,
vt latè probauimus in deciſ. Pedemont. 27.
nu. 4. & 18. quibus addo D. Rol. a Vall. conſil.
23. nu. 39. vol. 1. Hosbechium de feud. par. 12.
7 nu. 137. Item nec filium † naturalem etiam le-
gitimatum, ſtantibus præſertim legitimis, &
naturalibus. §. naturales. & ibi communiter
Doct. ſi de feud. fuerit controuerſ. int. domin.
& agnat. latè Moder. Pariſ. de feud. tit. 1. gloſ.
1. nume. 38.

Reſpectu autem bonorum maternorum,
non video probatam aliquam, nec quidem
enormem læſionem, conſiderato præcipuè
onere impoſito Dominis fratribus, quibus
remiſſiones, & renuntiationes factæ fuerunt.
Nam cùm Domina Sarra mater dictorum
Io. Georgij, Bartholomæi, & Bernardi habe-
ret duntaxat in bonis nonaginta iugera terræ
in finibus Cereſolarum ſatis ſterilia, & pauci
valoris, & florenos quatuor centum in pecu-
nijs, ipſique Domino Ioan. Georgio ex dictis
prædijs non competerent niſi iugera trigin-
ta, quæ non ſunt redditus annui aureorum tri
ginta, eique debeantur aurei annui 33. & vlte-
rius alimenta, conſequens eſt, eum non fuiſſe
læſum, ſed lucrum percepiſſe ex dicta remiſ-
ſione, & renuntiatione. Quo fit vt non proba
8 ta enormi læſione † firmæ remaneant prædi-
ctæ remiſſiones & renuntiationes.

Nec præmiſſis aduerſantur quæ ſcripta le-
guntur in deciſio. Pedemont. 179. nu. 7. vide-
9 licet ius † quod filij in ſpe habent in bonis feu
dalibus radicatum eſſe in dictis inueſtituris
antiquis, & propterea eſſe cõſiderabile & pro
babile. Quia ibi dicta procederent quando tẽ
pore ſucceſſionis prædicti filij eſſent habiles
ad ſuccedendum in feudo, vt puta ſi tempore
mortis patris circumſcripta renũtiatione eſ-
ſent ſucceſſuri in feudis, ſecus ſi eo tempore
non eſſent ſucceſſuri, quandoquidem tũc res
deuenit ad eum caſum a quo incipere nõ po-
10 terat, quia Hyeroſolimitanus † vel aliá eccle-
ſiaſtica perſona, aut aliàs inhabilis nõ poteſt
ad ſuccedendum in feudo admitti, cùm per
ingreſſum religionis omne ius quod in ſpe
habebant amiſerint, vt ſupra probauimus,
11 paria † enim ſunt aliquid fieri tempore inha-
bili, vel habili, & conferri in tempus inhabile.
l. quod ſponſæ. vbi Bar. C. de dona. ante nupt.
cum ſimil. cumulatis a Natt. in repetitione §.
ex imperfecto nu. 15. l. hac conſultiſſima. C.
de teſtament.

Et ex præmiſſis tolluntur quæ de metu re-
uerentiali aduerſus remiſſiones, & renuntia-
tiones prædictas opponuntur.

Comprobantur hæc attento teſtamẽto pa
12 terno, cui nõ obſtat prætenſa præteritio † præ
dictorum Dominorum Io. Georgij, Bartho-
lomæi, & Cæſaris, ſtante præſertim clauſula
codicillari, vt latè probat Dominus Laza-
rus, cuius opinio ſuſtinetur etiam ex doctri
* na Barto *communiter* recepta in l. 1. in 5. quæſt.
ff. de iur. codicil. & ex his quæ ſcribit Natt. in
repe. d. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto
nu. 120. C. de teſtamen.

Quod verò ſpectat ad trãſactionem inter
prædi-

prædictos fratres factã anno 1565. die 3. Augusti, ſi conferantur inſtrumenta remiſſionũ & renuntiationum factarum in fauorem Domini Fabritij, & teſtamenti paterni, cum prædicto inſtrumento tranſactionis, liquidiſſimè apparebit prædictum D. Fabricium ex dicta tranſactione fuiſſe enormiſſimè læſum; Quoniam in inſtrumentis remiſſionis & renuntiationis per D. Io. Georgium factæ, tenebatur Dominus Fabritius ſingulis annis ſoluere eidem D. Io. Georgio aureos decem & ſeptem cum dimidio, & in caſum reditus ab inſula Melitæ præſtare vltra dictam ſummam dimidiam alimentorum. Et in teſtamẽto paterno, legatus eſt vſusfructus cuiuſdam villæ ſcitæ in finibus Nouelli, in tranſactione verò pleno iure remittitur rus quoddam cum prædijs ibi deſignatis. Item eidem remittitur rata iuriſdictionis, cum tamen nullum ius in feudis haberet. Item nonnulla prædia ruſtica in eodem inſtrumento deſcripta. Item promiſit ſoluere eidem Domino Georgio Aureos annuos 85. Quæ quidem omnia ſimul iuncta clarè demonſtrant dictum D. Fabricium fuiſſe & eſſe enormiſſimè ex dicta tranſactione læ-
13 ſum. Qua enormiſſima læſione † ſtante, cùm legatur facta fratri maiori natu a minore annorum 25. conſequens eſt eam veluti metu reuerentiali, & dolo ſaltem re ipſa factam eſſe ipſo iure nullam & inualidã, iuribus & auctoritatibus a D. conſulẽte cumulatis, quibus deſeruiunt notat. in l. ſi quis cum aliter ff. de verbor. obliga. in l. eleganter in princip. ff. de dolo in l. ſi ſuperſtite. §. fina. C. eod. titu. & in l. 2. C. de reſcind. vendit. vbi latè Cagnol. nu. 81.

Nec obſtant renuntiationes cum iuramento factæ, Quia ea facilitate qua inductus fuit ad tranſigendum eadem facilitate renuntiauit. vt not. Docto. & nominatim Iaſ. in d. l. ſi quis cum aliter. ff. de verbor. obligat. Et iura-
14 mentũ † dãta enormiſſima læſione nihil operatur, vt latè concludit Cagnol. in d. l. 2. num. 98. C. de reſcind. vendit. Ruin. conſi. 170. num. 16. & ſequen. vol. 1.

Laudarem tamen obtinendam eſſe abſolutionem a iuramẽto, & periurio ſi aliquod incurſum eſt.

Supereſſet aliquid dicere de liberatione facta Domino Cæſari curatori & adminiſtratori bonorum Domini Fabricij, Verum quia abundè a prædicto D. Lazaro reſponſum video, ideò ad eius ſcripta me remitto, ſolũ addo ad eorum comprobationem quæ ſcripſi in decis. Pedemon. 57. nume. 31. & pluribus ſequen. vbi multis rationibus & auctoritatibus probauimus huiuſmodi quitationes & liberationes de adminiſtratis eſſe inualidas; & ꝓpte-
15 reà adminiſtratorem † alienorum bonorum teneri rationẽ reddere, & reliqua reſtituere, & contra eum in litem iurari poſſe. & ita iuris eſſe cenſeo, ſaluo ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 Demonſtrationem rei ſatis demonſtratæ addere fruſtratorium eſt.

2 Stuprum in vidua vtroque iure Ciuili & Canonico prohibitum eſt.

3 Stuprum in vidua commiſſum delictũ punibile, & puniendum dicitur.

4 Stuprum quamuis de iure canonico prohibitum ſit, ſi tamen inter laicos adimpleatur iudici eccleſiaſtico iuriſdictionem non tribuit.

5 Laici per iudicem ſuum ſecularem puniendi ſunt, & clerici per iudicem eccleſiaſticum.

6 Clerici per iudicem eccleſiaſticum non per ſecularem puniendi ſunt.

7 Eccleſiaſtici inter laicos ſe intromittere non debent.

8 Iudex eccleſiaſticus pro ſtupro etiam inter laicos commiſſo, ſe intromittere poteſt ratione peccati; vel aliàs in iudicis ſecularis negligentiam.

9 Legatus eccleſiaſticus non poteſt niſi in negligentiam iudicis ſecularis in foro contentioſo cognoſcere, & ſtupratores viduarum punire.

10 Iudex eccleſiaſticus non poteſt inhibere iudici ſeculari ne procedat contra ſtupratores laicos, quia facultas inhibitionis a iuriſdictione & ſuperioritate pendet.

11 Inhibitionis facultas a iuriſdictione & ſuperioritate dependet.

12 Excommunicationis pœna ſiue interdictio, ſine cauſæ cognitione ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini laxari non debet.

13 Compatris & commatris coitus iure Canonico prohibitus eſt.

14 Coitus inter compatrem & commatrem etiam de iure ciuili prohibitus eſt, & per iudicem laicum puniri poteſt.

15 Stuprum in commatre grauius punitur propter illam qualitatem adiectam, quæ iure ciuili & Canonico prohibita reperitur.

16 Principalius quod eſt conſiderari debet, non id quod minus principale eſt.

17 Meretricis coitus de iure ciuili punibilis non eſt. ſi tamen commiſſus eſt per compatrem a iudice eccleſiaſtico puniri poteſt.

18 Summus Pontifex in omni iudicio ſe intromittere poteſt, quia per totum orbem habitu iuriſdictionem habet.

19 Papa concurrit in iuriſdictione cum omnibus iudicibus, & vbi ipſe incipit cognoſcere omnes alij iudices ſilent.

20 Summus Pontifex & Imperator conſiderari poſſunt vt excedentia & exceſſa, quia ſummus Pontifex eſt maior dignitate, Imperator autem adminiſtratione.

21 Summus Pontifex Chriſti Vicarius dicitur, omneſque poteſtates, & imperium, ac imperatorem creat.

22 Imperator a ſummo Pontifice approbari & confirmari debet, aliàs ſua electio non tenet.

23 Imperator de his quæ ad iuriſdictionem ſummi Pontificis pertinent ſe intromittere non debet, nec econtra.

24 Statuta in imperatore in cæteris principibus auctoritate imperiali fungentibus qualis eſt Dux Sabaudiæ locum habent.

25 Dux Sabaudiæ imperiali auctoritate fungitur.

26 Papa in iuriſdictione cũ ſuis iudicibus ordinarijs concurrit, ſecus autem cum alijs, vt vaſallorum iudicibus.

27 Papa poteſt ſe intromittere in omni negotio laicali, in

fore

foro tamen pœnitentiali, non contentioſo.

28 *Stupratores per iudicem laicum & eccleſiaſticum puniri poßunt.*

29 *Iudex ordinarius laicus poſt cognitionem iudicis eccleſiaſtici ſtupratores denuo inquirere & punire poteſt.*

30 *Poteſtas quæ ad actum deduci non poteſt fruſtatoria dicitur.*

31 *Comprobatiſſima varijs allegationum cumulationibus comprobari non debent.*

CONSILIVM XXV.

VISO elegantiſſimo reſpon
ſo Excellentiſſimi Domini
Octauiani Ozaſchi Cancel
larij Sabaudiæ meritiſſimi,
& inter iureconſultos con-
ſultiſſimi, tametſi quicquã
1 ſatis demonſtratæ rei † ad-
dere fruſtra ſit, vt inquit Vlpianus in l. 1. in fi.
ff. de dot. præleg. quo themate exorditur Bal.
conſil. 329. lib. 1. & conſi. 323. libr. 2. Soci. con-
ſil. 67. lib. 1. Soci. iun. conſi. 30. lib. 1. Viſus ſum
nihilominus mihi ipſi nõ ſatisfacere niſi nõ-
nulla ſubijcerem, quæ data opera ab eo omiſ
ſa fuere, quaſi poſt optimi meſſoris terga ſpi-
cilegium collecturus, vt inquit Alexan. con-
ſil. 34. in princip.

Dixerim igitur in caſu noſtro præſupponi
ſtuprum cum vidua commiſſum, quod deli-
2 ctum † prohibitum eſt vtroque iure ciuili &
canonico. §. Item lex Iulia. inſtitu. de publ. iu-
dic. in rubr. extra de adult. & ſtupr. ideo puniẽ
3 dum † vt notat. Boſſ. in tractat. de coitu dam-
nat. Cacialup. in authen. ſi qua illuſtris nume.
22. ad ſenatumconſult. Orticia. Iodoc. in ſua
praxi crimin. in titu. de ſtupr. Et quamuis ſtu-
4 prum † ſit prohibitum de iure canonico, ta-
men nõ ſubeſt in eo ſi inter laicos adimplea-
tur aliqua qualitas, quæ tribuat iuriſdictionẽ
iudici Eccleſiaſtico, & per conſequens laici
5 † puniuntur per iudicem ſuum, & Clerici per
6 iudicem † eccleſiaſticum. Et inter laicos non
7 poſſunt ſe intromittere eccleſiaſtici. † gio. in
cap. nos inter. de purgat. canon. Abb. in cap.
cùm ſit. in fin. de for. competen. quem ibi ſe-
quuntur Annan. Socin. & Felin. Niſi vellent
8 ſe intromittere † ratione peccati, vel alias in
negligentiam iudicis ſecularis, vt ibi decla-
rant præmiſsi Doctores. & in capit. nouit de
iudic.

Sequitur ex hac concluſione quòd Reue-
9 rendiſsimus Legatus † citra negligentiam iu-
dicis ſecularis cognoſcere iudicio contentio
ſo, & punire non poteſt hos conſtupratores.
Si igitur non debuit cognoſcere nec punire
10 proculdubio non potuit inhibere † ſub excõ
municationis pœna iudici ordinario ne pro-
cedat contra cõſtupratores, quia facultas in-
11 hibitionis † dependet a iuriſdictione & ſupe
rioritate. cap. tuam de ordin. cognitio. cap. la
tor. c. ſuam. qui filij ſint legitimi. ſed cum Re-
uerẽdiſsimus Legatus nullam in caſu noſtro
iuriſdictionem habeat in illum iudicem ordi-
narium, inhibitio non tenet, vt elegantiſsimè
ſcripſit præfatus D. Cancellarius. Cuius ſentẽ-
tia adiuuatur ex diſpoſitione Concilij Tridẽ-
tini ſeſsio. 9. titu. de reformatione generali
can. 3. Prohibentis ad excommunicationis
12 † interdictionem nõ eſſe citra cognitionem
deueniendum.

Nec obſtat ſi dicatur inter illos interceder-
re ſpiritualem cognationem, cùm illa eſſet
commater ſtupratoris. Et præterea cum coi-
13 tus † inter compatrem & commatrem iure
canonico prohibeatur. cap. 1. de cognat. ſpi-
rit. libr. 6. & a iure ciuili non ſit conſideratus,
per conſequẽs cognitionem huius delicti ad
eccleſiam ſpectare iuxta Doctri. Abbat. &
aliorum Docto. in d. c. cùm ſit. in fin. de for.
competen.

14 Reſpondetur, quòd hic coitus † eſt etiam
prohibitus de iure ciuili. l. ſi quis alumnam. C.
de nupt.

Item dicitur quòd non agitur ex hoc deli-
15 cto, ſed ex ſtupro. Et quamuis ſtuprum † ag-
grauetur ex hac qualitate, tamen conſidera-
16 tur id quod eſt principalius † l. verũ. ff. de fur-
tis. Dec. in l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. petat.
Alexand. conſi. 119. colum. 2 libr. 5. & allega-
ta in contrarium procedere poſſent, ſi illa vi-
17 dua alias fuiſſet meretrix, † cum qua compa-
ter fornicatus eſſet, quia de iure ciuili fornica
tio nõ eſt punibilis, a iudice eccleſiaſtico coi-
tus puniretur ratione dictæ qualitatis.

Non obſtat ſi dicatur quòd licet eccleſia-
ſticus non poſsit cognoſcere in ſimilibus de-
lictis, tamen in caſu noſtro eſt ſummus Pon-
tifex qui cognoſcit, poſtquam de eius man-
dato Reuerendiſsimus Legatus cognouit. c.
ſanè de offic. delegat. cap. qui per alium. de
regul. iur. in 6. Alexand. in rubr. ff. de offic. eius
cui mandat. eſt iuriſdict. Et certum eſt quòd
ſummus Pontifex poteſt ſe intromittere in
18 omni iudicio, attento † ꝙ habet iuriſdictio-
nem per totum orbem habitu. Docto. in d.
capit. nouit de iudic. Afflic. in conſtitutione
offic. nume. 6. de offic. Magiſtri Camerarij.
capitu. cuncta per mundum. 9. quæſtio. 3. &
19 concurrit † cum omnibus iudicibus. & vbi
ipſe incipit cognoſcere ſilent omnes iudi-
ces capitu. Paſtoralis. de offic. ordinar. vbi
Felyn.

Ad hæc reſpondetur præuia proteſtatio-
ne facta per Dec. in conſil. 544. nume. 8. &
conſil. 606. quòd conſiderandi ſunt ſummus
20 Pontifex † & imperator quaſi vt excedentia,
& exceſſa, quia ſummus Pontifex eſt maior
dignitate, imperator autem adminiſtratione
vt declarant Docto. in capitu. 1. quis dicatur
21 Dux. &c. Modò ſic. licet ſummus † Pontifex
habeat iuriſdictionem habitu tamquàm Vi-
carius Chriſti per totum orbem, & ſit lumi-
nare maius, cuius ſplendore radiant omnes
poteſtates, & Imperiũ habeat iure proprio,
22 Imperator autem a Pontifice, a quo † appro
batur & confirmatur. capitu. venerabilem. de
electio. cap. ad Apoſtolicæ. de re iudic. libr. 6.

Clemen.

Clem. Romani. de iureiu. tamquam admiſ-
ſus ad partem curarum Imperij. Alciat. con-
ſil. 370. in fin.

Verum facta admiſſione diſtinguūtur iuriſ
dictiones. cap. quoniam, vbi gl. & Archidiac.
10. diſtinct. cap. cùm ad verum cap. duo ſunt.
capitu. ſi Imperator. 96. diſtinct. Adeò quòd
ſummus Pontifex non poteſt ſe intromitte-
re in adminiſtratione iuriſdictionis Impera-
toris. capitu. canſam. qui filij ſint legitim. &
D. Noſter Ieſus Chriſtus prohibuit Petro
eius Vicario ne in his ſe intromitteret. Inquit
enim Ioannes capitu. 18. Mitte gladium tuū
in vaginam. & Matth. capit. 27. Conuerte gla
dium tuum in locum ſuum. Quibus auctori-
tatibus moti ſunt Doctores ad concluden-
dum ne poſſit ſummus Pontifex cognoſce-
re de his, quæ pertinent ad iuriſdictionem in
iuriſdictione imperatoris, Nec imperator
23 † de his quæ pertinent ad iuriſdictionē Pon-
tificis. Abb. & poſt eum cæteri in d. capit. no-
24 uit de iudic. Modò ſic. Quod ſtatutum † eſt in
imperatore habet locum in cæteris Principi-
bus. d. cap. cauſam. & præſertim in his qui fun
guntur imperiali auctoritate qualis eſt Dux
25 † Sabaudiæ Iaſ. conſil. 227. libr. 2. Præmiſſis
ſtantibus reſpondetur ad ea, quæ ſupra in con
trarium allegata fuerunt, quòd licet habeat
Pontifex iuriſdictionem habitu, tamen actu
habere non poteſt, vt ſupra concluſum eſt.
Aliàs eſſet ordinem & ſtatum vniuerſalis Ec-
cleſiæ perturbare vt dicunt Doctores; Et
26 quod concurrat † eſt verum cum ſuis iudici-
bus ordinarijs, non autem cum alijs, vt vaſſal
lorum. Felin. d. cap. Paſtoralis. de offic. ordi-
na. Curt. iun. conſil. 2. Natt. conſil. 580. Brun.
conſi. 27. nume. 18. & conſil. 47. Berous. conſi.
117. nume. 8. libr. 3. Si igitur ſummus Ponti-
fex in his quæ ſunt fori ſecularis non debet ſe
intromittere in iuriſdictione Principis ſecu-
laris, reſtringenda eſt facultas per eum con-
ceſſa Reuerendiſſimo eius Legato, vt proce-
27 dat † in foro pœnitentiali, ne perturbata
cenſeatur iuriſdictio Sereniſſimi Sabaudiæ
Ducis.

Et per conſequens omnia geſta per eun-
dem Reuerēdiſſimum legatum extra forum
pœnitentiale quo ad hos conſtupratores eſſe
nulla. Et vbi etiam valeat cognitio adhibi-
ta per Reuerendiſſimum legatum, certum
28 eſt quòd iudex † laicus poteſt etiam ipſe
cognoſcere, & illos punire in pœnam iuris
communis, quæ citra dubium maior eſt im-
poſita per dictum Reuerēdiſſimum legatum,
& ita per text. in capitu. fœlicis. de pœn. lib. 6.
conſuluit Bald. conſil. 260. conſil. 292. libr. 3.
conſil. 31. 292. 402. 403. libr. 4. & conſi. 124. lib.
5. in l. placet. C. de ſacroſanc. eccleſ. Pau. Caſt.
conſil. 18. libr. 1. Abb. Aret. Anan. Socin. &
Felin. in capitu. de his de accuſatio. Abb. cap.
tuæ. de procurat. Alciat. cap. 1. nume. 128. de
offic. ordina. Io. Baptiſt. de ſanct. Seueri. in l.
cunctos Populos, nume. 26. & ſequen. C. de
ſum. Trinit. & fid. Cathol. Anchar. in regula
ea quæ de regul. iur. in 6. Clarus. in ſua Praxi
Criminali. §. fin. quæſtio. 57. nume. 13. Didac.
lib. 2. capitu. 10. nume. 8. Variar. reſoln. Tiraq.
in tract. de pœn. cauſ. 25. num. 4. Allegati per
dictum Excellentiſſimum D. Cancellarium
Iſern. in cap. 1. in verbo bona quæ ſunt rega-
lia. Afflic. d. cap. 1. in verbo pœnarum nu. 10.
& in conſtit. mult. leg. nume. 7. de crimine ſa-
crilegij, Et ita tenendum eſt quicquid ſibi vo-
luerit Boer. deciſ. 289.

Ex iſtis rurſus confirmatur quòd ſi iudex
29 † ordinarius poteſt iterum cognoſcere & pu
nire, quòd non poſſit Reuerendiſſimus lega-
tus Inhibere, alias fruſtratoria eſſet poteſtas,
30 † quæ ad actum deduci non poſſet. In reli-
31 quis ne videar comprobatiſſima † compro-
bare varijs allegationum cumulationibus
tranſeo ſola ſubſcriptione cum opinione
Domini mei Colendiſſimi memorati Can-
cellarij ſaluo. &c.

SVMMARIVM.

1 *Princeps ex ſuo contractu etiam cum ſubdito inito obligatur.*

2 *Princeps a contractu cum ſubdito etiam ſuo inito, eo inuito niſi ex cauſa publicam vtilitatem reſpicientē, recedere non poteſt.*

3 *Contractus omnes cum principe facti bonæ fidei naturam habent.*

4 *Princeps in ſuis contractibus cum ſubdito initis tamquàm priuatus conſideratur.*

5 *Rex ſeu princeps inuitis hominibus Caſtrum vel villam ſibi ſubiectam alteri inferiori ſubijcere nō pōt.*

6 *Princeps an de plenitudine poteſtatis ſuæ contractui cum ſubdito inito contrauenire poſſit.*

7 *Princeps ſicut non poteſt contractum tollere, ita nec minuere.*

8 *Princeps an poſſit ſuo contractui contrauenire, ſi adeſt clauſula non obſtante &c. & clauſula de plenitudine poteſtatis.*

9 *Princeps ſi contrahat cum oppidis & oppidanis ſibi ſubiectis quòd non poſſit illa alienare, ſi contraueniat contractus nullus erit, & poterit Princeps ea propria auctoritate reaſſumere.*

10 *Princeps ſucceſſor & hæres ex contractibus prædeceſſorum ſuorum obligatur.*

11 *Principes contrahentes eorumque ſucceſſores proprios & prædeceſſorum contractus cum ſubditis factos regulariter obſeruare tenentur.*

12 *Prohibitio alienationis cum generali bonorum hypotheca ius alienandi tollit.*

13 *Vaſſallus inueſtitus & eius deſcendentes bonorum feudalium vtile dominium habere dicuntur.*

14 *Alienationis appellatione conceſſio in feudum venit, per quam vtile dominium transfertur.*

15 *Princeps vel alius directus Dominus de primis cognitionibus cauſarum intra territorium vaſſalli vertentium ſe intromittere non poteſt.*

16 *Dominium vtile quod eſt penes vaſſallum effectus directi dominij dicitur.*

17 *Subditus ſubditi mei meus ſubditus non dicitur.*

18 *Feudi alienatione prohibita, an conceſſio in feudū prohibita cenſeatur.*

19 *Marchio iuris communis feudorum diſpoſitione inſpecta ſubditos ſuos inuitos alicui inferiori ſubijcere non poteſt.*

20 *Feu-*

20 *Feudum per vaſallum alteri in feudum concedi non poteſt, quando cum probibitione legis. probibitio hominis, ideſt conuentio de non alienando concurrit.*

21 *Vaſallus feudum ſibi conceſſum alteri in feudum concedere, & ſubinfeudare non poteſt, quando cum probibitione legis pactum de non alienando concurrit.*

22 *Conſuetudo ex vnico actu ſiue inueſtitura non inducitur.*

23 *Poſſeſſio vera & actualis per inſtrumentum inueſtituræ probari non dicitur, quia poſſeſſio verbalis & abuſiua nuncupatur.*

24 *Inueſtitura feudalis poſſeſſionem verbalem, & abuſiuam non veram, & actualem inducit, & neceſſaria eſt traditio, & poſſeſſionis apprebenſio ad vtile dominium inueſtito acquirendum.*

25 *Probatur minimè hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe.*

26 *Poſſeſſio eius eſt effectus vt ſine ea præſcriptio induci nequeat.*

27 *Legem rebus ſuis quam quiſque vult ad libitum imponere poteſt.*

28 *Princeps promittere poteſt ſe eiusque ſucceſſores penes eorum Cameram aliquod Caſtrum, Oppidum, vel Ciuitatem perpetuò retenturos, & in alium non tranſlaturos, taliſque promiſſio valet.*

29 *Inueſtitura feudi citra præiudicium iuris tertij conceſſa ſemper intelligi debet.*

30 *Præſcriptio propter malam fidem induci non poteſt.*

31 *Mala fide ſtante nulla præſcriptio currit.*

32 *Præſcriptio vt releuet, ante litem captam perfecta, & completa eſſe debet.*

33 *Præſcriptio locum babere non poteſt, quando cũ probibitione alienationis bominis per pactum, & legis probibitio prout in feudo concurrit.*

34 *Mala fides ex ſcientia rei alienæ, & inſtrumenti deſuper confecti cauſatur, quæ omnem præſcriptionem impedit.*

35 *Fidelitatem erga dominum vtilem vaſallum, ſubditi ſui facere tenentur.*

CONSILIVM XXVI.

VIſis actis controuerſiæ a Magnifico Procuratore Fiſcali Illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi Ducis Mantuæ, nec non a ſindico vniuerſitatis loci Tōgi Montisferrati, aduerſus Magnificos Nattas vaſallos, & vtiles dominos prædicti loci, & Caſtri Tōgi mottæ: iurisq; allegationibus à Doctiſſimis Iureconſultis pro actoribus ſcriptis, video huius cauſæ cardinẽ in eo verſari an ſcilicet ſtante pacto de quo in inſtrumento conuentionis inter quondam Theodorum ſecundum huius nominis Marchionem Montisferrati, & vniuerſitatem prædicti oppidi Tōgi anno 1382. die 11. Octobris initæ, quo præfatus Marchio promiſit vniuerſitati prædictæ perpetuò dictum locũ, & Caſtrum Tōgi ad ſuam propriam Cameram retinere, dictumque locum in alium non trāſferre, iure potuerit quondam Io. Iacob. Marchio prædicti Theodori filius, & hæres anno 1435. die 27. Martij inueſtire Henrietum Nattam ſtipulantem pro ſe, & eius deſcendentibus maſculis, de dictis Caſtro & loco Tōgi, cum mero mixto Imperio, ac omnimoda iuriſdictione, & latius, vt in prædicto inſtrumēto inueſtituræ continetur.

Et prima facie videretur dicendum præfatum Io. Iacobum, multo magis eius hæredes & in Marchionatu ſucceſſores potuiſſe prædictis Henrieto, & eius ſucceſſoribus in feudum dare Caſtrum, & locum cum alijs pertinentijs Tōgi, non obſtante dicto pacto rationibus, & fundamentis in ſimili caſu a Iaſ. conſilio 227. colum. 3. & ſequen. vſque in fin. adductis, qui mouetur plurimis fundamentis, quæ gratia breuitatis non refero, quorũ nonnulla caſui noſtro conuenire videntur. quem refert, & ſequitur in eadem ſpecie facti conſulens Soc. conſi. 4. vol. 3.

In contrarium verò vrgent quæ abundè, & exactè a præfatis peritiſſimis Iureconſultis, pro procuratore Marchionali, & vniuerſitate Tōgi adducuntur. Præſertim quòd præfata in feudum conceſſio, & inueſtitura a Ioannes Iacobo Marchione facta Henrieto Nattæ, eiusque deſcendentibus maſculis, non potuerit in præiudicium dicti pacti, & contractus facti inter prædictum Theodorum Marchionem, ac præfatam vniuerſitatem Tōgi fieri, quod duabus veris, & receptiſſimis concluſionibus ſimul iunctis probatur.

1 Quarum prima eſt. Principem † obligari
ſuo contractu etiam cum ſubdito inito, & ab
2 eo † recedere non poſſe parte inuita, niſi ex
cauſa publicam vtilitatem principaliter reſpiciente.
Ita nominatim tenent Cyn. & communiter
legiſtæ in l. digna vox. C. de legib. latè
Fely. in cap. 1. num. 1. 2. & 3. de probatio. poſt
Innocen. Bald. Barto. Butr. Imo. Abb. Cardi.
Roman. & alios locis citatis, cōcludens Principem
ex contractu inito cum ſubdito obli-
3 gari, omnesq; contractus † cum Principe factos
habere naturam bonæ fidei. Principesq;
4 † in contractibus cōſiderari tamquàm priuatos.
& nume. 4. dicit poſt Doctores locis per
5 eum adductis, regem ſeu Principem † nō poſſe
inuitis hominibus Caſtrum, vel villam ſibi
ſubiectam alteri inferiori ſubijcere. quem ſequitur
Dec. dicto cap. 1. colum. 1. 2. 4. & 5. af-
6 firmans, Principem † etiam de plenitudine
poteſtatis non poſſe contrauenire cōtractui
cum ſubdito facto. D. Roland. a Vall. diſertè
conſi. 66. nume. 33. & ſequen. vol. 2. poſt plures
modernos citatos, vbi nu. 5. dicit id etiam
procedere non obſtante clauſula de plenitudine
poteſtatis. & conſi. 45. num. 8. & ſequen.
volum. 2. teſtatur hanc eſſe communem opinionem
modern. Pariſ. conſil. 41. nume. 10.
Natt. conſi. 591. nume. 9. concludens quòd ſi-
7 cut Princeps † non poteſt contractum tollere,
ita non poteſt minuere Crauet. plenè de
antiquit. tempo. in prima parte num. 8. & ſequen.
vbi num. 17. verſic. quid dicendum. ſcribit
Principem contrauenire non poſſe ſuis
contractibus, etiam de plenitudine poteſtatis.

tis.& latè in conſil. pro vniuerſitate Sauilliani cõtra Dominos Purpuratos inueſtitos de loco Leuandiſij. nu. 54. & 5. ſequen. loquens
8 etiam ſtantibus clauſulis † non obſtante &c. & plenitudinis poteſtatis. Celſ. Hugo. conſil. 23. num. 30. & 33. Cantiuncula conſ. 16. num. 30. verſicu. quæ quidem promiſſio. & 7. num. ſequen. vbi nume. 37. cenſet Principem etiã de plenitudine poteſtatis non poſſe contrauenire ſuo contractui. Ruyn. conſi. 7. num. 30. & ſequen. volum. 1. Socin. Inn. appoſitè, & in terminis noſtris conſi. 78. num. 1. & multis ſequen. volum. 1. vbi num. 8. reſpondet contrarijs. latè conſil. 60. num. 17. & ſequen. volu. 3. Villalob. commun. opin. lib. 14. verſicu. Princeps obligatur per ſuum contractum. vbi ex hac communi concluſione poſt Felyn. & Deci. in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitutio. Pau. de Caſtr. in d. l. digna vox. C. de legib. Rup. in repetitione d. cap. per veſtras. infert ad caſum noſtrũ, videlicet quòd ſi Princeps
9 † contrahat cum oppidis, & oppidanis ſibi ſubiectis quòd non poſſit illa alienare, ſi contraueniat contractus nullus erit, & Princeps, contrahens poterit propria auctoritate reaſſumere, non obſtante quòd in alienatione eſſet appoſita clauſula de plenitudine poteſtatis. Abunde & cumulate Tiraq. de iure primogenituræ quæſtio. 35 num. 19. & quatuor ſequentibus. Burſat. conſi. 78. num. 6. & conſi. 16. nume. 47.

Ex quibus omnibus iunctis alijs quæ a præfatis conſumatiſſimis Iureconſultis ſcripta ſunt, patet hanc eſſe veram, & indubiam iuris concluſionem.

Secunda etiam recepta concluſio eſt, Prin-
10 cipes † contrahentes eorumque ſucceſſores, præſertim iure ſanguinis, maximè ſi ſint anteceſſorum contrahentium hæredes, obligari ex prædeceſſorum contractibus, quibus non ſecus quàm contrahentes ipſi contrauenire non poſſunt. quæ concluſio probatur ex late adductis, & cumulatis in deciſ. Pedemontana. 139. nume. 2. & ſequen. vſque in fin. quibus addo Dec. cap. primo præalleg. colum. 5. verſicu. ſecundo nota. de probatio. D. Roland. à Val. d. conſi. 45. nume. 13. lib. 3. Ruyn. d. conſilio 7. nume. 31. volum. 1. Burſat. d. conſilio 16. nume. 47.

Quibus duabus concluſionibus ſic ſtantibus, propono inſraſcriptum argumentum iu-
11 dicio meo vrgens & fortè. Principes † contrahentes, eorumque ſucceſſores regulariter tenentur proprios, & eorum prædeceſſorum contractus cum ſubditis factos obſeruare, & non poſſunt illis contrauenire, ſeu ab eis recedere. iuribus ſupra in prædictis concluſionibus allegatis. At Theodorus Marchio pro ſe, & eius ſucceſſoribus cum hominibus Tongi conuenit, & promiſit penes eius Cameram retinere, & in alium non transferre dictum locum Tongi. Per inueſtiturã autem, & inueſtituras a Io. Iacobo Marchione, filio & hærede præfati Theodori, alijsque Marchionibus præfato Henricto Nattæ, eiusque hæredibus de dictis Caſtro, loco, & bonis Tongi factas, nõ ſeruatur prædictus cõtractus: verũ eidem contrauentum eſt. ergo prædictæ inueſtituræ in prædictorum hominum præiuditium iure fieri non potuerunt: ſtante præſertim hypotheca bonorum dicti Theodori Marchionis, de qua in dicta conuentione cum Theodoro facta. teſte Socin. Iunio. dicto conſi. 78. nume. 8. & 9. vol. 1 poſt alios citatos. Crauet. conſi. 241. num. 9. Et hanc opinionem veriorem, æquiorem, & receptiorẽ teſtatur Emanu. Suarez. in ſuo Theſaur. recept. ſentent. ſuper verbo ꝓhibitio alienationis, concludens
12 prohibitionem alienationis † cum generali hypotheca tollere ius alienãdi. Quòd autem ex dicta inueſtitura, & alijs ſubſecutis fuerit contrauentum dicto pacto apertè probatur,
13 cùm per illas † fiat alienatio, ſeu translatio vtilis dominij dicti Caſtri, & loci Tongi in dictum Henrictum Nattam, & eius deſcendentes inueſtitos cap. vnic. de controuerſ. int. vaſal. & alium de benefic. & ibi gloſ. penult. & Bal. & in c. 1. §. præterea. nu. 2. de Capit. Conrad. Cur. Iun. de feud. in prima parte verſ. ſexto principaliter. Iaſ. d. conſi. 227. col. 4. verſic. ſecunda ratio. ideò conſequens eſt prædicti Caſtri, & loci Tõgi in alium quàm Marchionem, ſeu eius Cameram, ſaltem vtilis dominij translationem, & alienationem factã fuiſ-
14 ſe, cùm translationis, ſeu alienationis † appellatione veniat etiam propriè alienatio vtilis dominij, proinde conceſſio in ſeudum, per quam vtile dominium transfertur d. glo. pen. bon. tex. in auth. de non alien. aut permutan. reb. eccleſ. §. alienationis. Afflic. in tit. quibus mod. ſeud. amit. verſi. aut ſi libellario. nu. 8. & 15. verſi. ſecundo modo. Neminem enim ſani iuditij arbitror negaturum huiuſmodi infeudationem a Io. Iacobo Marchione Henricto Nattæ eiusũe ſucceſſoribus factam, eſſe in alium dicti loci, Caſtri, meriqúe, & mixti Imperij, ac omnimodæ iuriſdictionis translationem, cùm vera ſit, & recepta ſententia homines prædictos, qui ante erant immediatè ſubiecti Marchioni, effectos fuiſſe propter prædictam inueſtituram ſubditos immediatos dictorum Dominorum de Nattis, qui de primis cognitionibus cauſarum ciuilium, & criminalium dictorum hominum, priuatiuè quo ad Marchionem inueſtientem, inueſtiti
15 dicuntur. quo fit vt directus Dominus † non poſſit de dictis primis cognitionibus ſe intromittere, nec manum apponere ad res intra territorium vaſalli ſcituatas, ea ratione quia cùm vaſallus iura vtilia cum effectu habeat,
16 vtileque dominium † dicatur effectus directi dominij, ideò Domino directo præferri debere. Oldra. conſi. 220. nu. 16. & ſeq. col. 4. ver. ſecunda ratio Bal. in l. 1. q. 43. ff. de rer. diu. latè Brun. conſi. 27. nu. 18. Iaſ. d. conſ. 228. col. 4. verſi. ſecunda ratio. Curt. Iun. conſi. 2. poſt tracta. feud. Pariſ. conſi. 8. nu. 30. vol. 2. D. Rol. à Val. conſi. 75. nu. 15. poſt plures citatos lib. 2. Quod autem ex inueſtitura prædicta præiudiciũ fiat hoĩbus Tõgi manifeſtè patet, cũ ante

infeu-

infeudationē ſoli Marchioni ſubditi eſſent,
poſt verò etiam ipſis vaſſallis, & ſic pluribus
quod quàm durum & perniciosum ipſis ho-
minibus ſit, refert Neuiz.d.conſi.12.num.94.
& 95. poſt alios locis citatis. Afflic. in d. §. ea
lege nu.1.de leg.Conrad.Et hæc maximè pro
cedunt attenta opinione Iaſ. conſil.8.nu. 58.
17 inter conſi.Brun.ꝙ ſubditus † ſubditi mei nō
ſit meus ſubditus, de cuius veritate nunc tra-
ctandum non duxi.
Nec in contrarium pugnat quod iure com
18 muni feudorum, alienatione feudi † prohibi
ta non cenſeatur prohibita conceſſio in feu-
dum.c.1.qual.olim feud.poter.alien.& capit.
1.§.ſimiliter.de lege Conrad.cum ſimil.
Quoniam prædicta iura non procedunt
quando per contractum Princeps promiſiſ-
ſet nō alienare rem demanialem, prout erat
Caſtrum & oppidum Tongi, ſed ſemper cā
retinere in demanio, vt in caſu noſtro. Quia
tunc tam ipſe quàm eius in Principatu ſuc-
ceſſor tenetur ſeruare contractum. Ita nomi-
natim ſcribit Afflic.in d.titu.de leg. Conrad.
§.ex eadem lege.nume.1.in fin.quo loci vide-
tur deciſio caſus noſtri.Natt.conſi.512.num.
23.loquens in terminis noſtris. Et ratio eſt in
promptu, quia hoc caſu cum prouiſione le-
19 gis, qua prohibetur Marchioni † ſubditos in-
uitos ſubijcere alteri inferiori, cap.1.§.præte-
reà.de prohib.feud.alien. per Feder. Felyn. in
cap.1.nu.4.de probatio.appoſitē Crauet.con
ſil.54.& 241.nume.6.& tribus ſequen. Ruin.
conſi.1.nume.9.volum.4. Neuiz.d.conſil.12.
nume.71.Gomez.inſtitu.de actio.§.item ſer-
uiana.nume.91.cum ſimil. cumulatis a Pariſ.
conſi.22.nume.70.& duobus ſequen. volu.1.
Ferd.Loaz.in repet.§.Diui.l. filiusfamilias.ff.
de leg.1.vbi dicit glo.in l.inuitus.ff.de fideicō
miſſ.libertat. eſſe communiter approbatam,
& Docto.ita communiter tenere in c. dilecti
de maior.& obedien. Ex quibus, iunctis alijs
a prædictis iureconſultis citatis conſtat hanc
* eſſe *communem* concluſionem, concurrit dicta
conuentio, & ſic hominis prohibitio. Quo ca
20 ſu quando cum prohibitione legis † concur-
rit prohibitio hominis, tunc etiam prohibe-
tur in feudum conceſſio. Ita in terminis no-
ſtris decidit Bald.in d.capitu.1.§.prætereà vo-
luerunt. verſicul. quæro ſi eſt appoſitum pa-
ctum de prohib.feud.alien. per Feder. quem
refert & ſequitur Ferdin.Loaz. in repetit. l. in
quartam.ff.ad Falcid.nume.105.quo loci idē
tenet Socin.iun.nume.77.D.Rol.a Vall. con-
ſil.70.nume.72.volum.3.poſt alios per eum
relatos.Port.conſ.4.num.31.& ſequen. Imo.
conſi.54.nume.1.& 42.Natt.conſi.481. num.
16.& duobus ſequen.Cæphal. conſ.121.nu.4.
& conſi.133.nume.65.vbi nominatim dicit,
ſi cū prohibitione legis nominatim ſit adie-
ctum pactum de non alienando, vaſſallus
21 † tunc nō poterit alium infeudare licet alias
poſſet remota prohibitione legis. Gelſ. Hug.
conſi.46.nume.16.Menoch.conſi.95.nu.124.
& ſequen.concludentes quòd ſi prohibitioni
alienationis a lege addita eſt prohibitio ho-
minis, tali caſu alienatio fieri non poteſt etiā
in caſibus a iure permiſſis.
Non obſtant in cōtrarium adducta. Et pri-
mo allegata conſuetudo Marchionum Mō-
tisferrati Infeudandi prædictum Caſtrum &
locum Tongi, cum mero mixto imperio &
omnimoda iuriſdictione. Quandoquidem
aut loquūtur de enūtiata conſuetudine ante
dictum pactum, & hoc caſu cum ex actis non
appareat niſi de vna inueſtitura facta Oliue-
rio Turcho anno 1357.die 19.Februarij, iure
dici non poteſt ex vnica inueſtitura induci cō
22 ſuetudinem, † Barto.in l.Mela.§. ſi alimenta.
ff.de alim.& cibar.legat.quem refert & ſequi-
tur Alexan.conſil.5.nume.11.volum.5. Dec.
conſi.222.nume.10. poſt alios per eum rela-
tos.Barto.& Docto.in l.de quibus.ff.de legib.
& in l.vnic.C.quæ ſit long.conſuetud.
Accedat quod per prætēſam inueſtituram
23 † non probatur præfatum Oliuerium Tur-
chum actualiter ſeu realiter poſſediſſe prædi-
ctū Caſtrum, & locum Tongi, cum huiuſmo
24 di inueſtitura † dicatur verbalis & abuſiua
poſſeſſio.capit.1. quid ſit inueſtit.ex qua ſola
non ſecuta reali traditione non acquiritur
vtile dominium inueſtitò.Fulgoſ.conſil.vlti.
nume.1. verſicu. ſuper comparitione. Pariſ.
conſil.15.nume. 5. volum. 1. vbi plures citat.
Afflic.d.capitu.1.quid ſit inueſtitura: Nec va-
let conſequētia ex inueſtitura facta extra rem
in feudum conceſſam, ad actualem poſſeſſio
nem ipſius rei.Gulliel.a Perno.de feud.in pri
mo notab. nu. 50. poſt Iſern. & Cin. per eum
25 citatos. Non enim probat † hoc eſſe quod
ab hoc contingit abeſſe vulg. l. non hoc. C.
vnd. legitim. cum ſimil. ſine qua poſſeſſione
26 † præſcriptio induci non poteſt vulg. cap. ſi-
ne poſſeſſione.de regu.iur.Sigiſm. in materia
feudali conſi.29.nu.7.
Prætereà poſito ꝙ conſueuiſſent Marchio
nes Montisferrati Caſtrum & locum Tōgi in
feudum concedere, attamē cum vel defectu
lineæ, vel alia aliqua iuſta cauſa apertum ac
cōſolidatum fuerit vtile dominium cum di-
recto, vt ex lectura inſtrumenti prædictæ con
uentionis anno 1382.factæ demonſtratur, po
27 tuit tunc Princeps † legem quam voluit di-
ctis Caſtro & loco, ad ipſum pleno iure perti
nentibus, imponere vulg.l. in re mandata.C.
28 mandat. cum ſimil. Proinde promittere † ſe
eiusque ſucceſſores perpetuo retinere penes
eorum Cameram, & nunquam in aliū trans-
laturos prædictum Caſtrum & locum Tōgi.
Præſertim cum promiſſio non alienandi eſ-
ſet conformis diſpoſitioni iuris communis,
vt ſupra probauimus.
Aut loquimur de conſuetudine ſeu præ-
ſcriptione introducta ex ſequentibus inueſti-
turis, & tunc dicimus prædictas inueſtituras
non potuiſſe concedi in præiudicium præce-
dentis pacti, iuribus ſupra in prima & ſecūda
concluſione citatis. Inrel igitur debent præ-
29 dictæ inueſtituræ † citra pīudiciū iuris tertij.
Soc.iun.cōſi.170.nu.16.& 25.& cōſil.112.nu.3.
vol.2.vulg.l.2.§.merito.& §.ſi quis à Principe.

ff. ne quid in loc. publ. Brun. conſ. 13. cum ſimilibus.

30 Præterea nō potuit induci pſcriptio † prædictorum Marchionum propter eorum, (ſit cum reuerentia dictum) malam fidem, Cum ex actis appareat dictum Io. Iacobum, nec non Ioannem eius filium, alioſque Marchiones reſpectiue habuiſſe notitiam inſtrumenti prædictæ conuentionis & pacti, qua mala fi-
31 de † ſtante nulla currit præſcriptio. vulg. c. fin. de præſcript.

Aut loquimur de enunciata præſcriptione ipſorum Dominorum de Nattis, Et hoc caſu cū non videā illam legitimè & concludenter probatam, præſertim quòd fuerit vt oppor-
32 tuit perfecta † ante præſentem litem motā,
* ſecundum Bart. *communiter* approbatum in l. Celſus. nu. 27. & ibi latè Balb. col. 48. de vſucap. conſequens eſt in ea nullum poſſe fieri fundamendum, quia probata etiam non aduerſaretur, rationibus & auctoritatibus a prædictis Dominis iureconſultis appoſitè adductis. præſertim cùm non potuerit præſcribi
33 † ſtante perpetua prohibitione alienationis prædictorum hominum a lege & homine facta iuribus per prædictos Doctores allegatis, quæ præſcriptio aliunde perfici non potuit propter ipſorum de Nattis malam fidem,
34 † cauſatam ex ſciētia dictæ conuentionis & pacti, cum Thedoro facti: quæ ſciētia probatur ex inſtrumento tranſactionis factæ anno. 1435. die. 3. Maij, a Dominis de Nattis in actis producto fol. 135. in quo fit relatio ad dictum inſtrumentum conuentionis factæ cū prædicto Thedoro, quod propterea cenſetur eſſe in referente. vulg. l. aſſe toto. ff. de hæred. inſtituen. Hinc fit quòd ſicut habuerunt penes eos prædictum inſtrumentum tranſactionis anni. 1435. referens, ita etiam præſumantur habuiſſe & habere penes eos inſtrumentum dictæ conuentionis anni. 1382. relatum, aut ſaltem eius notitiam, idcirco, inductam eſſe malam fidem, & propterea nullam cucurriſſe præſcriptionem.

Nec vis facienda eſt in conſiliis Iaſ. & Socin. tum quia inueſtitura loci Summæripæ Boſchi multas clauſulas continebat, videlicet ex certa ſcientia, de plenitudine poteſtatis, & non obſtantibus. &c. Item plures fide-
35 litares † dictorū hominū Summæripæ erga vtilem Dominum, nec non feloniam ab ipſis hominibus erga Ducem Sabaudiæ commiſſam, quæ omnia ceſſāt in caſu noſtro. Ergo ex ibi ſcriptis ad caſum noſtrum inferri non poteſt. vulga. l. Papinianus exuli. ff. de minor.

Inſuper non obſtantibus prædictis cōſiliis fuit in pdicta cauſa Summæripæ ter in fauorē Procuratoris fiſcalis & vniuerſitatis Summæripæ iudicatum per Conſilium tunc Taurini reſidens anno 1478. die 23. Ianuarij & 21. Iulij & tertiò per Conſiliū reſidens cū Duce anno 1499. die. 2. Maij. quas ſententias legi.

Concludo igitur cum prædictis conſumatiſſimis iureconſultis pactum de quo in inſtrumento dictæ conuentionis factæ anno 1382. eſſe obſeruandum, non obſtante inueſtitura facta anno 1475. & aliis inde ſequutis, ſalua ſaniore ſententia.

SVMMARIVM.

1 Feudum regulariter amore & nō pecunia recepta conſtituitur.

2 Feudum beneficium gratuitum eſt.

3 Feudum pecunia emi & comparari poteſt. & hac parte ſemota proprij & recti feudi naturam obſeruare poteſt.

4 Feudum pecunia venditum regulariter per concedentem reuocari non poteſt.

5 Princeps qui aliquem de feudo inueſtiuit, eundem ſine culpa ſua deueſtire non poteſt.

6 Vaſſallus ſine culpa ſua feudo per Principem priuari non poteſt.

7 Venditio iuris gentium contractus eſt, & per Principē reuocari non poteſt.

8 Placita ſemel obſeruari debent.

9 Princeps contractum a ſe factum aliquo modo reuocare non poteſt.

10 Princeps alicui dominium rerum ſuarum auferre non poteſt, ſiue directum ſiue vtile dominium ſit, niſi iuſta cauſa ſubſiſtat.

11 Infeudatio per Principem facta, quando in magnam ſtatus ſui diminutionem non tendit, valida eſt, ſecus ſi in magnum Regni præiudicium ſit.

12 Princeps ſi prohibetur alienare, non tamen prohibetur infeudare, quia per infeudationem directum Dominium retinetur, vtile verò conceditur.

13 Infeudatione directum dominium retinetur, vtile verò conceditur.

14 Præſcriptio longiſſimi temporis omnem defectum ſupplet.

15 Præſcriptione longiſsimi temporis omne ius tollitur.

16 Princeps quando rem feudalem ad ſe reuerſam alicui concedit, de nouo infeudare non dicitur.

17 Infeudare rem ſolitam infeudari licitum eſt.

18 Res quæuis facilè ad naturam ſuam reuertitur.

19 Feudum de menſa Principis factum dicitur, cum poſt reuerſionem 30. anni lapſi ſunt.

20 Bona Principis & de eius menſa ſola deſtinatione non fiunt, ſed incorporatio requiritur.

21 Dux Sabaudiæ de omnibus & ſingulis ciuitatibus, oppidis, & caſtris quæ in Pedemontana regione exiſtunt, ab imperatore inueſtitus eſt.

22 Vaſſallus non poteſt rem quam recognoſcit ab imperatore alteri in feudum concedere, niſi concedat cum bona fide æquali, & ſub eiſdemmet qualitatibus & conditionibus quibus ipſe prius retinebat.

23 Vaſſallus feudum vendens nihil agit. & alienatio deſuper facta in præiudicium ad feudum ſuccedentiū non tenet.

24 Agnati vaſſalli qui deſcenderunt. a communi ſtipite, etiam ſi tempore alienationis feudi nundum nati ſint, tamen ad reuocationem alienationis admittuntur,

25 Feudum non obſtante præſcriptione etiam certum annorum reuocari poteſt, vbi emptor ex titulo emptionis ſe tuetur.

26 Præſcriptionem nullam currere priuilegio concedi poteſt.

27 Duce-

27 *Inueſtitura feudi intra annum & diem a morte vaſſalli vel domini directi numerandum, peti debet.*

28 *Infeudatio pecunia mediante fieri poteſt. & ſubinfeudatio in perſonam eiuſdem conditionis fieri debet.*

29 *Via vna ſi aliquid prohibitum reperiatur alia concedi via non debet.*

30 *Vaſſallus per Dominum directum feudo emptitio pretio reſtituto priuari poteſt.*

31 *Feudalia bona ad rationem quatuor pro centenario reſpectu redditunm in Pedemontana patria extimantur.*

32 *Princeps ſucceſſor infeudationem a prædeceſſore ſuo factam obſeruare non tenetur.*

33 *Iuriſdictio ciuitatis, Imperium, caſtra & oppida inter regalia numerantur.*

34 *Regalia vt ciuitates caſtra, oppida & ſimilia ſi alienentur per ſucceſſorem reuocari poſſunt.*

35 *Princeps de cônſilio trium ſtatuum omnes alienationes per prædeceſſores ſuos de bonis Cameræ ſuæ factas, reuocare poteſt.*

36 *Infeudatio in præiudicium Domini directi vel agnatorum facta non tenet, ſed reuocatio permittitur.*

37 *Princeps qui ſuperiorem non recognoſcit, licet in aſſumptione coronæ non alienare iuret, nihilominus bona Principatus ſubinfeudare poterit.*

38 *Præſcriptio quoad bona feudalia obſtante prohibitione Federici imperatoris non currit.*

39 *Feudum quando ob feloniam ad Dominum reuertitur, ſi iterum alteri per Dominum concedatur, feudum nouum dicitur.*

40 *Errans faciendo actum errore ductus ſibi non præiudicat.*

41. *Princeps cum alijs in re aliqua partem habens etiam minimam, totam rem alienare poteſt, dummodo precium pro parte ſocijs ſpectans reſtituat.*

42 *Dominus directus feudi ſi partem in feudo cum vaſſallo habeat an totum feudũ ad ſe vaſſallo pretio oblato auocare poſſit.*

CONSILIVM XXVII.

SPectes facti ſic eſt. De anno.
Dominus Sigiſmōdus de Rotariis Dominus Loci Podiuarini
ob Feloniã cõmiſſam in Ducẽ
Sabaudiæ eius ſupremũ Dominum, fuit priuatus feudo dicti loci & illud ad
Ducem fuit deuolutum, qui illud diu poſſedit. Demum ſuccedente tempore idem Dux
Amedeus oppidum vendidit Franciſco de
Rotariis præcio ſcutorum. 17. mille, & in eo
emptorem inueſtiuit, vt apparet inſtrumento ad hoc recepto.

2 Nunc autẽ Sereniſſimus Dux intendit reuocare dictam alienationem, & feudum ad
ſe trahere, Quæritur an poſſit.

Hæc quæſtio difficiliis cum ſit, prima fronte viſus ſum inclinare in illam ſententiam
quòd Dux Noſter Sereniſſimus nõ poſſit feudum illud venditum & conceſſum per eius
tritauum reuocare.

Et ad euidentiam præmitto, quòd licet re-
1 gulariter feudum † amore & non pecunia re-
cepta conſtituatur. cap. 1. de feud. dat. in vic.
2 leg. commiſſ. quia feudum † eſt beneficium
gratuitum. cap. 1. in quib. cauſ. feud. amittat.
3 Tamen poteſt etiam emi † & pecunia com-
parari. Sonsbec. in ſuo tractat. part. 2. Et ſe-
mota hac parte in reliquis feudũ ipſum ob-
ſeruat naturam recti & proprij feudi. Zazius
in ſuo tractat. in tit. de feud. degeneran. nu. 19.
Brun. conſ. 14.

Modò accedo ad rem ipſam. Aut nos con
tendimus Oppidum ipſum fuiſſe conceſſum
in feudum mediante pecunia, vel aliàs fuiſſe
4 venditum. Primo caſu † reuocationem impe
dire videtur text. in cap. 1. de nat. feud. vbi di-
citur quòd natura feudi illa eſt, vt ſi Princeps
5 † inueſtiuerit aliquẽ de feudo, non poteſt eũ
deueſtire ſine culpa. c. 1. de feu. ſin. culp. non
ammitten. & per hæc iura concludunt Do-
6 ctores quod non poteſt Princeps † vaſſallum
feudo priuare ſine cauſa. gloſ. cap. 1. §. fina. de
his qui feud. dar. poſſ. vbi Bald. Alex. cõſ. 124.
lib. 1. Brun. conſ. 1. nu. 18. conſ. 76. col. 4. lib. 1.
Iaſ. conſ. 177. lib. 2. Leonar. inter Conſ. Brun.
conſ. 114. Secundo autem caſu non eſt etiam
permiſſa reuocatio, quia illa conceſsio nitti-
7 tur ex contractu venditionis quæ † eſt con-
tractus iuris gentium. l. ex hoc iure. ff. de iuſt.
& iur. in quo cum interuenerit venditoris &
emptoris conſenſus, conuenit vt quæ ſemel
8 placuerunt † obſeruentur l. 1. ff. de conſtit. pe-
cun. l. 1. ff. de pact. Naturali neceſſitate obſer-
uationem ſuadente. l. ſicut. C. de actio. & obli-
gat. l. in commodato. §. ſicut autem. ff. com-
mod. Iaſ. conſil. 45. lib. 1. Crauet. conſ. 264. Et
9 concludunt Doct. quòd Princeps † non po-
teſt contractum a ſe factum aliquo modo re-
uocare, in l. digna vox. C. de legib. & in cap.
quæ in Eccleſiarum. de conſtitutio. Iaſ. conſi.
1. lib. 1. & conſ. 86. lib. 3. Socin. conſi. 78. col. 1.
lib. 1. Brun. conſil. 51. Alba conſil. 67. Crauet.
conſi. 135. & conſi. 241. col. 2. Non poteſt etiã
10 ab alio Dominium † auferre ſiue ſit domi-
nium directum, ſiue ſit vtile, niſi cauſa iuſta
ſubſiſtat. l. 2. vbi Bar. C. de fund. patrimo. lib.
11. Alex. conſi. 3. lib. 5. Caſtren. conſi. 229. viſis
& conſideratis omnibus. lib. 1. & tanto magis
dicendum eſt quòd ſtare debeat hæc infeuda-
11 tio, † poſtquàm non eſt facta in diminutio-
nem ſtatus, quo caſu tenent Docto. validam
eſſe alienationem. Secus autem ſi eſſet in ma-
gnum præiudicium Regni Barto. in l. 3. §. pla-
nè. ff. quod vi aut clam. Crauett. conſil. 54. Iaſ.
conſi. 56. libr. 1. & conſi. 10. libr. 3. Dec. conſil.
191. in princip. Afflic. cap. 1. in princip. nu. 33.
de his qui feud. dar. poſſunt. Zaz. in tractat. de
feud. diuiſ. num. 2. Quinimo concludunt. Do-
12 ctores quòd ſi Princeps † prohibetur aliena-
re, non prohibetur infeudare, quia per infeu-
13 dationem † retinetur directum dominium,
& vtile conceditur. Abba. conſil. 3. col. penul.
lib. 2. Alexan. conſil. 1. col. 5. libr. 5. Afflic. cap.
1. tertio nota nu. 17. de prohibit. feud. alienat.
per Feder.

Vlterius vbi etiam dici aliquid poſſit, con-
firmata tñ eſt dicta infeudatio ab alijs princi-
pibus, & lapſa eſt lõgiſſimi temporis præſcri-

14 ptio, quæ † omnem defectum ſupplet. capit.
ſuper quibuſdam, §. præterea de verbor. ſign.
Angel. in l. hoc iure §. ductus aquæ. ff. de aqu.
quotid. & æſtiu. Dec. conſ. 6. 46. 85. 496. & 498.
Crauet. conſi. 251. Iaſ. conſi. 4. lib. 1. & poſt la-
pſum tantum tempus nihil quæri aut diſputa
15 ri poteſt, quia tollitur † omne ius l. omnes.
vbi Angel. C. de præſcrip. 30. ann. Soci. in con
ſil. 54. colum. 3. lib. 1. conſi. 2. colum. 4. libr. 3.
Iaſ. conſi. 209. lib. 2.

Adde quòd vbi ſubeſſet aliqua difficultas,
16 illa tollitur, quia Princeps † non de nouo in
feudat, ſed rem feudalem ad ſe reuerſam, &
quam minimè retinere poterat, concedit, qđ
iura admittunt. Grammat. conſil. 47. nume. 8.
Nam tunc iterum infeudat, quod licitum eſt.
17 vt res † facilè ad naturam ſuam reuertatur. l.
ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. Curt. de
feud. in 2. parte quæſt. 4. & quæſt. 5. Feder. Se-
nen. in cap. 1. in titu. Epiſcop. vel Abb. in vſib.
18 feud. Et tanto magis cum feudum † nūdum
factum eſſet, vt ita dixerim, cùm nundum præ
teriti eſſent triginta anni. Iſern. in c. 1. in prin.
de his qui feud. dar. poſſunt.

Hæc ſunt in effectu quæ pro hac parte fa-
ciunt, & quidem vrgentia ſunt.

Sed præmiſſis non obſtantibus contraria
opinio defendenda eſt.

Et ad euidentiam præſuppono quòd feudū
loci Podiuarini poſtquā fuit deuolutum ad
Ducem Sabaudiæ, fuit etiam incorporatum
in alijs bonis regalibus, quæ poſſidebat ille
Dux Sabaudiæ. Et iſtud verum eſſe apparet ex
priuilegio conceſſo ipſi Oppido, in quo Dux
promittit oppidum ipſum apud ſe retinere,
20 nec vnquam alienare. Nec ex ſola † deſtina-
tione bona fiunt de dominio Principis. Bart.
in l. ſi vacantia. C. de bon. vacan. libr. 10. Curt.
in tract. feud. in 2. parte quæſt. 5. Afflic. in cap.
1. in princip. verſicul. tertio nota. nume. 24.
de prohibit. alienat. feu. per Feder. Guid. Pap.
quæſtio. 154.

21 Secundo præſuppono quòd Dux † Sabau-
diæ inueſtitus eſt de omnibus & ſingulis ciui-
tatibus, oppidis, & Caſtellis, quæ ſunt in Pede
montana regione ab imperatore, & quòd ip-
ſe recognoſcit ipſa oppida ab imperatore in
feudum, vt conſtat pluribus inueſtituris, quæ
data opera vidi.

22 Tertio præſuppono quòd vaſſallus † non
poteſt rem quam recognoſcit & recognouit
ab imperatore alteri in feudum concedere,
niſi concedat cum bona fide æquali, & ſub
eiſdemmet qualitatibus & cōditionibus qui-
bus ipſe tenebat a ſupremo Domino cap. 1.
§. ſimiliter de leg. Conrad. Iacob. de Sanct.
Georg. in ſuo tract. feud. col. 2. verſicu. ſubin-
feudatario aliàs non tenet.

23 Quarto præſuppono quòd vaſſallus † ven-
dens feudum nihil agit, & alienatio nō tenet
in præiudicium ad feudum ſuccedentiū. cap.
1. de prohibit. feud. alienat. per Lothar. cap. 1.
de prohibit. feud. alienat. per Feder. & cap. 1.
de alienat. feud. patern. & quòd omnes agna-
24 ti, † qui ab eodem ſtipite deſcenderunt, etiā
ꝙ tunc tempore alienationis non eſſent nati,
nec etiam tempore mortis alienantis, tamen
admittantur ad reuocationem alienationis
Bart. in l. item prætor. de ſuis & legitim. Dec.
conſi. 445. Tiraq. in tract. retract. prima parte
glo. 9. nume. 90.

Quinto præſuppono quòd non currat ali-
qua præſcriptio etiam centum annorū, quin
25 poſſit feudum † reuocari, vbi emptor ex titu-
lo emptionis ſe tuetur. Docto. in c. 1. de pro-
hibit. feud. alienat. per Federic. vbi Reynal.
Sonsbec. in tract. feud. in 12. parte nume. 150.
cum ſequen. & in parte 13. nume. 131. Nec in
caſu noſtro obſtat diſpoſitio de qua in §. Ti-
tius. ſi de feud. def. conten. fuer. Quia aliena-
tio eſt facta in extraneum Iaſ. conſil. 159. col.
2. & conſi. 7. libr. 3. in fin. Habet etiam Sereniſ-
26 ſimus Dux noſter priuilegium, cuius † virtute
nulla contra eum præſcriptio currit.

Iſtis itaque præſuppoſitis Dico quòd cum
Princeps noſter non ſit hæres illius Amedei,
licet ſit ſucceſſor, poterit dicere nullam præ-
dictam alienationem & feudum reuocare, ſi-
ue oppidum prædictum fuerit in feudum cō-
ceſſum, ſiue venditum d. §. Titius, & cap. 1. de
alienat. feud. pater. Abb. conſi. 26. Sonsbec. in
ſuo tractat. in parte 13. nume. 122. & 174. Bal.
conſi. 16. lib. 1.

Quia aut volumus dicere, ꝙ illa conceſſio
fuit ſubinfeudatio, & tunc quia fuit facta in
perſonam quæ non eſt eiuſdem conditionis
cuius erat Dux, infeudatio non tenet; niſi fa-
cta ſit cum conſenſu agnatorum, & ſubinue-
27 ſtitus inueſtituram † a ſupremo domino in-
tra annum & diem petierit. c. 1. §. ſi verò. vbi
Aluar. & Præpoſit. qualit. olim feud. alien.
poter.

Aut firmamus ꝙ ſit venditio, & pariformi
ter non valet, & reuocatio permittitur. cap. 1.
de alienat. feud. patern.

Aut dicimus ꝙ eſt contractus mixtus, id eſt
28 infeudatio † mediante pecunia. Et quia in
vtroque prouiſum eſt alienationem non va-
lere & reuocationem concedi, idem affirmā-
dum eſt procedere in caſu mixto. Iaſ. in l. filiæ
textores, nume. 20. de leg. primo, & non de-
bet dici alienationem quæ eſt prohibita, illā
eſſe permiſſam ſi pecunia interueniat. c. cum
quid de regu iur. in 6. Iaſ. conſi. 20. lib. 1. Crau.
29 conſi. 197. nu. 9. ibi prohibitum vna via † alia,
concedi non debet.

30 Item ꝙ Dominus poſſit feudo † priuare
vaſſallum ſaltem reſtituto pretio, eſt text. ad
literam in cap. 1. de natur. feud. verſicul. vel ſi
emerit, ſi illum referas ad omnia ſupradicta
prout referri poteſt.

Præterea vbi dici poſſet quod de iure prin-
ceps reuocare non poſſet, tamen illam infeu-
dationē de plenitudine poteſtatis reuocare
poſſet.

Quia illa infeudatio licet ſit cōtractus ce-
lebratus data pecunia, nihilominus quia eſt
initus cum ſubdito, & mediāte pecunia, quæ
non æquiualet ſeu correſpondet redditibus,
qui in feudo percipiuntur habita ratione ad
quatuor

quatuor pro centenario, vt communiter fit
31 de bonis feudalibus † in noſtris regionibus,
ſemper poteſt reuocari, quia vt priuilegium
& gratia reputatur Caſtr.in l.ſi mihi.§.in lega-
tis.de leg. 1.Socin.conſi.87.nume.12.libr.3.Et
iſtud fundamentum conceſsionis reuocatæ
procedit in eo qui feudum cõceſſit,ergo mul
32 to magis in ſucceſſore † admittitur, cum ſta-
re non debeat illi infeudationi., vt ſupra di-
cebam.
33 Rurſus conſtat quod iuriſdictio, † imperiũ
ciuitatis,caſtra & oppida inter regalia nume-
rantur.cap.1.quæ ſint regalia capit. 1.de pac.
Conſtant.Io.Montan.in tractat.tit. quæ inter
34 regal.habean. Verum regalia † ſi alienentur
poſſunt ſemper a ſucceſſore reuocari. Bal. in
cap.1.in verbo amplius.de pac.Conſtant.Fe-
lin.in cap.1.de probat. Campeg. inter conſil.
Brun.conſi.2.& conſi.12.nu.12.Ergo &c.
Tandem ꝙ concedatur reuocatio huius lo
ci ſic deduco.Nam verũ eſt quòd Dux Ame-
deus de anno 1414. Oppidũ Podiuarini vni-
uit cum ſuis bonis patrimonialibus,& illud
tenuit & poſſedit ꝑ multos annos,quod dein-
de alienauit de anno 1432. Demum Ludoui-
cus filius dicti Amedei de anno 1470. de con
35 ſilio † trium ſtatuum cancellauit & reuoca-
uit omnes alienationes factas per eius patrẽ
& auum,vt conſtat publicis actis, ergo fruſtra
hodie diſputamus de hac reuocatione aliena
tionis,cum iam illi fuerit derogatum. Fateor
tamen quòd Ludouicus in ſua derogatione
promittit pretium reſtituere, quod vbi Sere-
niſſimus Dux reſtituere velit, nõ video quòd
illi vaſſalli habeant aliquam excuſationem.
Concludo igitur quod non poſsit reuoca-
tio impediri.
Non obſtant modo ea quæ pro parte con-
traria allegaui.
Er primo non obſtat quòd vaſſallus non
poſsit priuari feudo niſi conuictus culpa.c. 1.
de natur.feud.
Quia iſtud fundamentum non procedit in
caſu noſtro, ſed in ſuo, in quo infeudatio va-
leat. Sed ſi non valeret à principio, quia facta
36 † in præiudicium Domini vel agnatorum,il-
la non teneret,& reuocatio permittitur. d. §.
Titius.Sonsbec.d.§.ſi verò.
Non obſtat ſecundum argumẽtum quod
hæc infeudatio non reuocatur: quia eſt con-
tractus ſecũdum Iaſ.in prælud.feudor.& Zaz.
de origine feudi.
Quia reſpondetur quòd contractus facti a
Principe ſunt ſeruandi ab eo & eius hæredi-
bus.verum ſi fiat de re feudali, quæ de ſui na-
tura tranſeat in poſteriores non valet, & de-
ſcendentes non ſunt obnoxij obſeruare,vt ſu
pra probaui. Si autẽ fieret contractus vel tran
ſactio ſuper alia re & negotio, admitti poſſet
quod ſucceſſor teneatur ad obſeruantiã. Bal.
Caſtren.& Alex.in l.fi.C.de tranſactio.
Non refragatur tertium argumentum, ꝙ
valeat illa infeudatio,cùm non ſit in detrimẽ-
tum regni. Si quidem procedit in Principe
37 qui † ſuperiorem non recognoſcit, & nõ re-
tinet Principatum cum oppidis in feudum.
Nam tunc poterit in feudum dare. Et licet ex
ſuo iuramento præſtito in aſſumptione Co-
ronæ impediretur alienare, tamen infeudare
poteſt,vt in contrario argumento dicitur. Ve
rum ſi oppida retineat in feudũ, vt facit Dux
Sabaudiæ, tunc militat concluſio præmiſſa.
Alex.& Iaſ.in l.1.C.vnd.lib.
Non obſtat argumentum de præſcriptio-
ne,quia illa ſublata eſt ex priuilegio conceſſo
Ducibus Sabaudiæ ab imperatore Maximi-
liano per quod tollitur omnis præſcriptio.
38 Reſpondetur etiã quòd præſcriptio † non
currit obſtante prohibitione Federici illam
inchoari. Alex.conſi.3.lib.5.Crauet.cõſi.146.
Afflic.d.§.Titius.nu.3.
Non obſtat ꝙ hæc nõ eſt noua infeudatio.
Quia imo eſt noua infeudatio. Nam quãdo
39 feudum † reuertitur ad Dominum ob felo-
niam vaſſalli, ſi iterum Dominus deſcenden-
tibus concedat in feudum,erit nouum feudũ.
Zaz.in tractat.feud.part.2.nu.2.
Non obſtat ſi dicatur ꝙ modernus Sereniſ
ſimus Princeps inueſtiuit modernos Domi-
nos Podiuarini de dicto loco,& ſic conſenſit
alienationi factæ per ſuum tritauum, & pro-
pterea excludatur a poteſtate reuocandi d.§.
Titius.Quia reſpondeo ꝙ Princeps noſter in-
ueſtiuit dictos nobiles errore ductus, ꝙ illa
40 donatio eſſet reuocata, Ergo errans † ſibi nõ
præiudicauit. Nihil enim magis contrarium
eſt cõſenſui quàm error.l.nihil. & l. cuius per
errorem.ff.de regu.iur.& l.ſi procurator.ff. de
acquir.rer.domin.l.ſi per errorem.ff. de iuriſ.
omn. iudic. quinimo in dicta inueſtitura ſibi
reſeruauit omne ius ſi aliquod competebat.
Propterea dico ꝙ per renouationem inueſti-
turæ factæ per Ducem noſtrum, nullum ius
eiſdem Dominis attributum cenſetur.
Et ita ſublatis argumentis in contrariũ po-
ſitis remanet firma cõcluſio, ꝙ Princeps poſ
ſit de iure & de plenitudine poteſtatis feudũ
illud reuocare,& ita tranſeo.
Rurſus addo quod princeps noſter habet
partem duodecimam iuriſdictionis & feudi
dicti loci Podiuarini virtute ſucceſsionis Ga-
ſparis Borgarelli,qui deceſsit nullis relictis li-
41 beris. Modo ſic. quando Princeps † cum ali-
quo partem habet ratione cuiuslibet etiã mi-
nimæ partis, poteſt totam illam rem aliena-
re, dummodo reſtituat pretium pro parte ſo-
ciis ſpectans.l.1.C.de venden.reb. fiſcal. cum
princip.commun.libr.10. Afflic.in capit.1.in
princip.nume.88.quæ ſint regal.& in cap.1.in
princip.nume.9.de fratrib.de nou.benef.inue
ſtit.Sed in caſu noſtro Princeps vult vendere
partem ſuam, & partem aliorum vaſſallorũ
communitati, Ergo poterit reſtituendo illis
pretium pro eorum parte feudi. Non nego
quin in ſimili caſu Doctores controuertant,
42 quando dominus † feudi habet partem cum
vaſſallo, an poſsit totum auocare offerendo
pretium vaſſallo pro ſua parte, ſed ſi Domi-
nus ſit Princeps vt in caſu noſtro, a nullo du-
bitatũ vidi quin princeps poſsit ratione par-

tis totum auocare reſtituendo pretium.& ita
cenſco ſalua rectius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Communi a Doctorum opinione in iudicando recedere periculoſum eſt.*

2 *Teſtator filijs primi gradus hæredibus inſtitutis Trebellianicæ detractionem prohibere non poteſt.*

3 *Arbitri æquitatem rigori iuris præferre debent.*

4 *Trebellianica detractio filijs primi gradus hæredibus inſtitutis prohiberi nõ poteſt, etiam ſi duæ quartæ detrahendæ ſint.*

5 *Filij primi gradus hæredes inſtituti vel ab eis deſcendentes, duas quartas hæreditatis detrahere poſſunt, illiſque teſtator trebellianicæ detractionem prohibere non poteſt.*

6 *Vnius incluſio alterius excluſio eſt.*

7 *Trebellianicæ prohibitio expreſſe fieri debet ne detrahatur, aut ſaltem talibus verbis, quæ niſi in detractione trebellianicæ, aut falcidiæ verificari non poſſint.*

8 *Trebellianica ab hærede filij primi gradus inſtituti & per fideicommiſſum grauati detrahi poteſt, licet inuentarium non confecerit.*

9 *Trebellianicam non amittit hæres per fideicommiſſum grauatus, licet inuentarium non confecerit.*

CONSILIVM XXVIII.

ET ſi quæſtio propoſita an teſtator poſſit filijs primi gradus hæredibus inſtitutis prohibere detractionem trebellianicæ, propter Doctorum varia argumenta & opiniones, quorum nonnulli etiam ſibi ipſis parum conſtant, alias viſa fuerit ardua, vt liquet ex diſerte ſcriptis a Pico in l. in quartam num. 272. vſque ad nume. 283. Berenghar. a nume. 304. vſque ad numerum 323. ff. ad l. Falcid. & plenè a Port. Imol. conſi. 92. a nume. 18. vſque in finem, alijſque qui in hanc quæſtionem hinc, inde ſcripſerunt, attamen omiſſis diſputationibus communem ſequentes abundè ſcripſerunt doctiſſimi iureconſulti qui pro vtraque parte reſponderunt, inhærẽdo communibus
1 ſententijs, a quibus † in iudicando recedere periculoſum eſt. Et concluſiuè reſpondendo
* dicimus hodiè *crebriorem* eam eſſe ſentẽtiam,
2 teſtatorem † non poſſe prohibere filijs primi gradus hæredibus inſtitutis trebellianicæ detractionem. Hanc enim magis receptam eſſe affirmant omnes infraſcripti Doctores, ferè omnes a conſumatiſſimis iureconſultis contra ſubſtitutos ſcribẽtibus citati, & nominatim Dec. conſil. 81. nume. 5. verſic. ſed rectè conſideranti. poſt Bald. & alios per eum relatos, dicẽs pro opinione Baldi extare rationes
3 efficaces, & habere æquitatem, quæ † coram arbitris apud quos cauſa agitur præualere debet. Quam etiam magis communiter approbatam dicit Iaſ. in l. Marcellus. nume. 55. & ſequen. ff. ad Trebell. poſt Roman. ibi, affirmantem ita fuiſſe iudicatum Florentiæ. Curt. iun. conſi. 70. nume. 16. Rip. in l. nemo poteſt. nu. 52. & ſequen. ff. de leg. 1. Pariſ. conſ. 1. num. 19. Alba. conſt. 7. nume. 6. affirmans hanc eſſe veriorem & magis communem: quã ſimiliter communem teſtatur Neguz. de pignor. in prima parte §. part. princip. nume. 31. & ſequen. Neuiz. conſi. 1. nume. 9. verſicu. ſexto facit. in quo conſil. a nume. 3. verſicul. prædictis non obſtantibus. vſque in finem conſilij abũdè tractat hanc quæſtionem. Et hanc opinionẽ defendit Bero. conſi. 93. nume. 65. & conſil. 137. nume. 16. volum. 2. Socin. iun. latiſſimè conſi. 131. nume. 420. & 58. volum. 1. conteſtans hãc opinionem eſſe veriorem, æquiorem, & crebriorem quicquid alij dixerint, & reſpondet contrarijs. & conſi. 28. nume. 2. volum. 2. repetit eam eſſe in puncto iuris veram, æquiſſimã, ac communem, & pro ea fuiſſe iudicatum apud Veronam. Et conſil. 112. nume. 3. vol. 3. Cagnol. in l. Papinianus. §. meminiſſe. nu. 11. dicens ſemper vidiſſe ita ſeruari. ff. de inoffic. teſtament. exactè Port. Imol. d. conſ. 92. num. 44. & ſequen. vſque ad nu. 56. vbi poſt plures Doctores citatos dicit hanc opinionem eſſe veriorem æquiorem, & crebriorem, aſſerens Rotam ita cenſuiſſe. Nec non tempore ſui reſponſi ſecundum hanc opinionem fuiſſe in ciuitatibus Ferrariæ, & Regienſi iudicatũ, reſpondetque contrarijs. Clar. de teſtament. q. 63. D. Roi. a Val. conſi. 12. num. 6. vbi innumeros citat. & conſi. 31. nume. 29. volum. 1. Natt. conſi. 145. nume. 23. & conſi. 528. nu. 35. Ceiſ. Hugo. conſi. 24. nume. 18. Burſat. conſi. 44. nu. 19. poſt plures modernos per eum allegatos, dicens ſemper ita fuiſſe in Senatu Mãtuæ obſeruatum Card. Berg. in addit. ad Bart. in l. Papinianus. §. vnde nume. 33. ff. de inoffic. teſtament. aſſerens opinionem hanc ſibi ſemper placuiſſe, & eſſe magis cõmunem. & ego ſemper vidi eam in hac Pedemõtana Patria ob-
4 ſeruari, quæ procedit etiam vbi duæ † quartæ eſſent detrahendæ, ſecundum ferè omnes, prædictos Doctores.

Ex quibus omnibus patet iſtam magis receptam eſſe, ideo in iudicando ſequẽdam. Et propterea cenſeo Reuerendum Cõſortium hæredem mediatum prædicti Cæſaris Lombardi, filij & hæredis primi gradus prædicti
5 Iſnardi teſtatoris iure poſſe † ex perſona prædicti Cæſaris Lombardi detrahere duas quartas, ſcilicet legitimam & trebellianicam, proinde dimidiam bonorum prædicti quondam Iſnardi teſtatoris eo maximè cũ iure deffendi poſſit, ex prædicto teſtamento non fuiſſe a prædicto teſtatore prohibitam prædicto Cæſari filio hæredi inſtituto detractionem alicuius legitimæ, & trebellianicæ. Quoniam ſi accuratè legatur teſtamentum, prohibitio detractionis non filio inſtituto, ſed Guardiano & Henrico agnatis, eiuſque deſcendentibus ſubſtitutis duntaxat facta legitur, ſi & poſtquã bona & hæreditas dicti teſtatoris ad eos reſpectiuè peruenerit. Quinimo ex expreſſa prohibitione detractionis, & alienationis dictorũ

bonorum

bonorum facta tantum ipſis ſubſtitutis, conij
cere poſſumus teſtatorem noluiſſe eam pro-
hibere filio hæredi inſtituto, cum ipſi teſtato
ri facile fuiſſet ſi voluiſſet ita filio inſtituto de
tractionem trebellianicæ prohibere, ſicut ſub
ſtitutis prohibuit. At cùm ſubſtitutis non au-
tem filio inſtituto prohibuerit detractionẽ,
non alia ratione id factum exiſtimare debe-
mus, niſi quia ſciebat filio primi gradus iure
non poſſe prohibere trebellianicam, ſubſtitu
tis autem ſic. Ita nominatim cenſet Port.d.
conſi.92.num.84. & quatuor ſequen. facit re-
gula.l.cùm prætor.ff.de iudic.cũ ſimil. ex qua
6 elicitur quod vnius † incluſio alterius eſt ex-
cluſio.

Accedat poſito citra veri præiudicium, ꝙ
prohibitio detractionis trebellianicæ potuiſ-
ſet fieri liberis primi gradus, debuit tamen eſ-
7 ſe expreſſa, † aut ſaltem concepta talibus ver
bis quæ nõ poſſint verificari niſi in detractio-
ne Falcidiæ ſeu trebellianicæ, vt puta ſi dictũ
ſit ſine detractione. ex abũde allegatis per Dò
ctiſſimos iureconſultos pro Reuerendiſſimo
Conſortio ſcribentes, præſertim Port.d. con-
ſil.92.nume.84.& pluribus ſequen. quibus ad-
do Angel. in authen. ſed cum teſtator. col. t.
C.ad l. Falcid. Oldrad. conſi.248.nume.4. Bel-
lamer. cõſi.26. Annib. in reper. l. nemo poteſt.
nume.192.& pluribus ſequen.ff.de leg.1. Ne-
uiz.conſi.2.nume.52. verſi. tertio limita. poſt
Iaſ.conſil.84.lib.1.& conſi.146. colum.4. lib.
4.nume.84. & pluribus ſeq. A cuius trebellia-
8 nicæ detractione non debet priuari Reueren.
Conſortius, cum illam habeat ex perſona Cæ
ſaris Lombardi filij & hæredis primi gradus
dicti teſtatoris, ſecundum opinionem multo
rum citatorum a prædictis iureconſultis: quã
ſequutus eſt Senatus Pedemõtanus dicta de-
ciſ.147.& communem etiam dñt Soci.iun.in
lib. commun. opinio. verſicu. trebellianica ex
communi obſeruantia Bero.conſi.93. nume.
77. volum.2. latiſsimè Burſat.conſi.44. nume.
9 19. verſicu. nec per eum amittatur † etiam ꝙ
nullum inuentarium confecerit. Quæ opinio
præſertim locum habere debet ſtante ſtatuto
Bergomenſi, rationibus & fundamẽtis a præ-
dictis iureconſultis allegatis. & ita vtſupra iu-
ris eſſe cenſeo, ſalua melius ſcientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Feudalis prima inueſtitura tenor ſemper attendi debet.*
2 *Feudum rectum hæreditarium mixtum quomodo dicatur, & conſtituatur.*
3 *Hæredes filij & filiæ ex inueſtitura feudali prima vocati, faciunt feudum dici hæreditarium mixtum.*
4 *Feudum hæreditarium rectum mixtum dicitur illud, quod ex pacto & prouidentia primi concedentis & primi acquirentis prouenit.*
5 *Feudum rectum hæreditarium mixtum qui aſſequi volunt, hæredes mediati vel immediati primi vaſſalli acquirentis eſſe debent.*
6 *Feudum rectum & antiquum teſtamentariam vaſſalli diſpoſitionem non admittit.*
7 *Feudo recto & antiquo exiſtente, per vaſſallum deſcendentibus in inueſtitura comprehenſis præiudicari non poteſt.*
8 *Pater ſua vltima diſpoſitione, vel inter viuos filijs in inueſtitura virtualiter comprehenſis in feudo præiudicare non poteſt.*
9 *Filius primogenitus in feudo paterno fratres ſuos ſecũdo genitos non excludit, licet ex decreto Principis primogenitus tantum vocetur.*
10 *Inferior qui ſuperiorem recognoſcit, contra ius commune conſtituere non poteſt, quamuis perpetuam dignitatem habeat.*
11 *Decretum Principis iuri communi contrarium iuſtum & bonum dici non poteſt.*
12 *Decretum aut edictum Principis publicari debet, & in ſenatu recitari, alias non ligat.*
13 *Lex, edictum, & Principis conſtitutio niſi publicentur non valent.*
14 *Lex quæ in loco non obſeruatur ſubditos non ligat.*
15 *Statuta moribus vtentium non approbata attendi non debent.*
16 *Tranſactio ob enormiſſimam læſionem etiam reſpectu dubij litis euentus reſcindi poteſt.*
17 *Læſione enormiſſima ſtante tamquam dolo reipſa, (qui dolo ex propoſito æquiparatur) tranſactio facta reſcindi poteſt, & iuramento appoſito non obſtante.*
18 *Dolus re ipſa in tranſactione interueniens, ſtante enormiſſima læſione dolo ex propoſito æquiparatur, & vtroque in caſu reſciſſioni locus eſt.*

CONSILIVM XXIX.

IN hac controuerſia Illuſtr. Do
minorum Philippi, Io. Ludo-
uici, & Gabrielis fratrum filio
rum quondã Domini Io. Tho
mæ de Conſtantia Condomi-
ni Coſtigliolarũ, video totius
negotij difficultatem reſidere
in perſcrutando naturam feudi, validitatẽ te-
ſtamenti paterni, ac Decreti Marchionalis.

Et concluſiue loquendo, Quo ad naturam
1 feudi attinet, ſi obſeruamus tenorẽ primæ in-
ueſtituræ factæ anno 1215. qui ſemper & præ
cipuè attendi debet. cap. vnic. in fin. de duob.
fratrib. a capit. inueſtit. vbi communiter Do-
cto. alijq; cumulati in deciſ. Pedemon.23. nu-
me.2.& 20. Quibus addo D. Rol. a Vall. conſ.
79. nume.18. & 19. volum.2. Natt. conſil.49.
nume.19. Celſ. conſi.26. num.17. Cæphal. con
2 ſil.29. nume.6. Cogor fateri feudum † Coſti-
gliolarum eſſe feudum rectum hæreditariũ
mixtum, Cum Vulielmus de Conſtantia pri-
mus acquirens fuerit inueſtitus de dictis bo-
nis feudalibus in feudum rectum, & liberum,
per ſe ſuoſque hæredes, filios & filias, & eorũ
hæredes legitimos. quæ dictiones (hæredes)
3 † ſi illis addantur aliæ, ſcilicet filios & filias, ex
crebriore doctorum ſententia operantur feu
dum dici hæreditarium mixtum, ideſt habens
4 naturam feudi † ex pacto & prouidentia, &
hæreditarij, propter illa verba hæredes, quo-
5 rum reſpectu ſucceſſores † debent eſſe hære-
des mediati vel immediati primi acquirentis.
ex la-

ex latè adductis in deciſ. Pedemont. 139. nu.
14. & Deciſ. 161. nu. 1. & 2. quibus addo Campeg. inter conſil. Brun. conſi. 11. col. 4. Brun.
conſi. 24. Alciat. in l. quod dicitur nume. 25. ff.
de verbo. obligatio. & reſponſ. 180. Soci. iun.
conſi. 112. nume. 10. & 14. & conſi. 114. nume.
8. & ſequen. volum. 2. Et ex his ſequitur quòd
cũ prædictũ feudũ tã ex verbis prædictæ inueſtituræ, quàm ex ſui eſſentia, ex quo iam annis plus tricentum acquiſitum ſit, antiquiſſi-
6 mum dici debeat, propterea † diſpoſitionem
teſtamentariam prædicti quondã D. Io. Thomæ patris dictorum filiorum non valere, nec
præiudicare ipſis Io. Ludouico, & Gabrieli
fratribus, ex text. in cap. 1. de ſucceſſ. feud. vbi
communiter interpretes ac alij ſupra citati.
Quibus accedunt ꝙ dicitur in feudo antiquo
7 † prædeceſſores nõ poſſe præiudicare deſcendentibus in Inueſtitura comprehenſis. Alex.
conſi. 104. col. 1. verſi. ſolum, lib. 4. Dec. conſi.
395. colum. 1. Ruin. conſi. 7. nu. 23. & ſequen.
volu. 1. & quæ abundè ſcripta & collecta ſunt
in vltima deciſ. Pedemont. nume. 20: vbi multis rationibus & authoritatibus concluditur;
8 patrem † non poſſe ſua diſpoſitione inter viuos, vel in vltima voluntate præiudicare filijs
in Inueſtitura virtualiter comprehenſis.

Quod verò ſpectat ad edictum ſeu decretũ
Marchionale, vocãs duntaxat primogenitos
excluſis alijs ſecundo genitis, prætermiſſis his
quæ diſputationis gratia in medium adferri
poſſent, poſito, ꝙ conſtaret legitimè de aſſerto decreto Marchionali.

Concludo illud non nocere fratribus ſecũ
9 do genitis, † Quominus æquis portionibus
ſuccedant in feudis paternis cum primogenito, vt nominatim & in indiuiduo in terminis prædicti decreti, & in feudo Ternauaſij
concludit Doctiſſimus conciuis meus Natt.
conſil. 179. per totum, concludens, prædictum decretum nõ valere defectu cauſæ efficientis, & reſpondet ſex fundamẽtis quæ poſſent pro defenſione validitatis decreti allegari. Idem ſentit conſi. 402. num. 7. & multis ſequen. Loquens de Duce Mantuæ, & concludens ꝙ duplici rõne non valeant huiuſmodi
decreta. Prima, rõne ſtatuẽtis, qa inferior qui
10 † ſuperiorẽ recognoſcit, (vt in caſu noſtro)
non poteſt conſtituere cõtra ius commune,
quamuis perpetuam habeat dignitatem. Secunda, ratione ipſius ſtatuti ſiue decreti, quia
11 non iuſtum † & bonum, ex quo eſt iuri communi contrarium. l. quod nõ ratione. ff. de legib. l. Ambitioſa. ff. de Decret. ab ordine facien. Poteſt etiam contra prædictum Decre-
12 tum † opponi non fuiſſe legitimè (vt oportuit) promulgatum. auth. vt fact. nou. conſtitutio. Debuit enim in Senatu recitari & publicari, argumen. l. 1. in princip. ff. de reb. cor.
& l. vnic. in fin. C. de caduc. tollen. & l. leges generales. C. de legib. cap. 1. de poſtulat. prælat.
& vbique Doct. Abb. conſi. 35. volum. 1. Alexan. conſi. 35. per totum volu. 3. & conſil. 181.
nume. 12. & ſequen. volum. 6. Cagnol. in l. 1.
nume. 62. ff. de origin. iur. Pariſ. conſi. 171. nume. 5. & ſequen. volu. 4. concludentes legem,
13 † edictum, & conſtitutionem non valere niſi publicentur, vt nominatim in terminis priuilegij, ſiue ſtatuti nouiter conditi, tenet Alexan. conſi. 6. nume. 4. & ſequen. volum. 1. latè
D. Rol. a Val. conſil. 8. nu. 21. & pluribus ſeq.

Aduerſari etiam videtur prædicto Decreto, quod dicitur illud nõ obſeruari, præſertim
in ipſo loco, Caſtro, & bonis feudalibus Coſtigliolarum, & in alijs quã pluribus locis feu-
14 dalibus, quo † ſtante non nocet. l. de quibus,
in fin. ff. de legib. in authen. de fideiuſſ. in prin.
& in authen. quib. mod. natur. effician. ſui. §. vltima ſiquidem. cap. denique. §. fin. diſtin. 4. Felin. in rubr. de treug. & pac. col. penult. & fi. vbi
* eſt glo. ordinaria quam approbant *communiter*
Doctores Iaſ. in l. rem non nouam. num. 4. &
ſequen. C. de iudic. Canon. communiter in c.
fin. de conſuetud. Socin. conſil. 61. nu. 4. vol. 3.
15 cõcludẽtes ſtatuta † moribus vtentiũ nõ approbata, attẽdi non debere. ita ẽt expreſsè tenet D. Rol. à Vall. cõſil. 8. nu. 30. & ſeq. vol. 3.

Quo verò ad Dominum Io. Ludouicum
16 tranſigentem, cum ex ipſa tranſactione † &
alijs iuribus liqueat ipſum fuiſſe enormiſſimè læſum, etiam reſpectu dubij litis euentus,
cum ex ea priuetur tota portione eidem debita in bonis feudalibus de quibus agitur, cõ-
17 ſequens eſt enormiſſima læſione † ſtante viribus non ſubſiſtere prædictam tranſactionẽ,
ſed tamquàm dolo re ipſa interueniente, qui
18 † æquiparatur dolo ex propoſito factam, reſcindendam eſſe, non obſtante iuramẽto, ex
vera & receptiſsima ſententia de qua per Doctores appoſitè cumulatos, quos breuitatis
gratia non hic tranſcribo, in deciſ. Pedemon.
41. nume. 1. 2. & 3.

Cenſeo igitur prædictos fratres actores eſſe admittendos ad eorum portionem in prædictis bonis feudalibus, non obſtante Decreto Marchionali, teſtamento paterno, & prædicta tranſactione ſaluo meliori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Feuda recta & propria per vaſſallum donari, aut in dotem pro filia dari non poſſunt.*
2 *Alienationis rei feudalis prohibitio fortior & ſtrictior eſt, quam rei minoris aut fideicommiſſo ſubiectæ, vel eccleſiæ.*
3 *Fideicommiſſaria bona reſtitutioni ſubiecta ex cauſa dotis, etiam non ſeruatis ſeruandis alienari poſſunt, ſecus verò de feudalibus contingit.*
4 *Res prohibita alienari, pro dote vendi poteſt, ſicut res minoris.*
5 *Minoris bona pro dote vel dotis cauſa alienari poſſunt, ſicut bona eccleſiæ.*
6 *Eccleſiæ bona pro dote vel dotis cauſa alienari poſſũt.*
7 *Feudalia bona de iure communi etiam dotis vel alia neceſſaria cauſa alienari non poſſunt, ſicut poſſunt res eccleſiæ, minoris, & alia per hominem alienari prohibita.*
8 *Prohibitio alienationis fortior & ſtrictior eſt in feudo quam in re minoris, vel eccleſiæ, aut aliàs per hominem alienari prohibita.*
9 *Legis, cum a matre. C. de rei vendicat. diſpoſitio locum non*

non habet, quando factum defuncti eſt inualidum, & a iurereprobatum.

10 *Legis.cum à matre.C de rei vendicat.diſpoſitio locum non habet quando factũ defuncti, tendit ad priuandum hæredem ab eo, quod ſibi a lege vel facto ante ceſſorum debetur.*

11 *Hæres nonnullis caſibus factum defuncti improbare poteſt, maximè ſi inuentarium confecit, & iſtis modis limitatur.l.cum à matre C. de rei vendicat.*

12 *Filij ex prima inueſtitura vocati feudalia bona pro dote alienata recuperare poſſunt, maximè ſi pretium dotium realiter ſolutarum reſtituere offerant.*

CONSILIVM XXX.

VISIS ſpecie facti, libello,
nec non exemplis aliqua
rum inueſtiturarũ mihi
tranſmiſſis, ſecundum ea
quæ proponuntur, cẽſeo
ius competere Illuſtr. fi-
lijs maſculis quondam
D. Euſtacij de Salutijs, vẽ
dicandi & recuperãdi prædia feudalia de qui-
bus in dicto libello, ab Illuſtr. Lucretia vxo-
re, & Laura filia quõdam, Domini Gabrielis
Patrui ipſorum filiorum poſſeſſa, non obſtã-
te aſſerta trãſactione ſeu inſolutum datione,
cum proponantur prædicta bona fuiſſe con-
ceſſa primis & vlterioribus inueſtitis agnatio
nis de Salutijs, ſtipulantibus pro ipſis & eorũ
hæredibus maſculis, ex legitimis matrimo-
nijs procreatis, in feudum nobile, antiquum,
auitum, & paternum: Quo caſu ſiue dicamus
eſſe feudalia ex pacto & prouidentia: ſiue hæ-
reditaria mixta, ſeu ſecundum quid, hoc eſt ꝙ
filij qui volunt ſuccedere in feudo debeant eſ
ſe hæredes mediati ſeu immediati primi inue
ſtiti, quod verius eſſe exiſtimo, ex adductis la-
tè in deciſ. Pedemon. 161. nume. 1. & 2. quibus
addo Afflic. deciſ. 195. nume. 7. atteſtantem
ita pluries fuiſſe iudicatum, præſuppoſito etiã
pro conſtanti prædictos filios maſculos eſſe
deſcendentes & hæredes mediatos primi in-
ueſtiti de agnatione de Salutijs, & immedia-
tos cùm beneficio tamen legis & inuentarij
prædicti quondam Domini Euſtachij patris,
ex prædictis primis inueſtituris, certi iuris eſt
eos poſſe vendicare & recuperare prædicta
bona feudalia alienata in dictas mulieres. §.
Titius filios. & ibi communiter Docto. ſi de
feud. fuerit controuerſ. inter Dom. & agnat.
Quibus non obſtat aſſerta tranſactio ſeu
datio in ſolutum, pro enuntiatis dotibus, cum
1 feuda † propria & recta prout huiuſmodi nõ
poſſint donari, nec in dotem pro filia dari.
vulg. §. donare. Qualiter olim feudum pote-
rat alien. Curt. de feud. in 4. parte principal. re
gul. prima, quæſtio. 4. præſertim in fine. Quan-
doquidem fortior & ſtrictior ſit prohibitio
2 alienationis rei feudalis, † quam rei minoris,
aut ſubiectæ fideicommiſſo, aut eccleſiæ, vel
alienari prohibitæ: Hæc enim ex cauſa dotis
etiam non ſeruatis ſeruandis alienari poſſũt,
3 vt de re reſtitutioni ſuppoſita habemus in au-
then. res quæ. C. cõmun. de legat. & in re pro-
4 hibita † alienari per Barto. & alios in l. filiusfa
milias. §. diui. ff. de leg. 1. Opizo. latè in repet.
d. §. diui. colum. 74. & pluribus ſequen. & de re
5 † minoris eſt glo. ordinaria in l. lex quæ tuto-
res. in verſic. vel in dotem, C. de adminiſtrat.
tutor. quam ad hoc notat Fab. in ſuo tractat.
de empt. & vendit. in quinta parte colum. 27.
6 & in rebus † Eccleſiæ in authen. hoc ius por-
rectum. C. de ſacroſ. eccleſ. & in capit. nulli de
7 reb. eccleſ. non alienan. feudum † verò de iu-
re communi etiam dotis vel alia neceſſaria
cauſa alienari non poteſt. d. §. donare. & §. ne-
ceſſitate. qualit. olim feud. alienar. poterat
Dec. in cap. quæ in eccleſiarum. in 6. notab. de
conſtitutio. Socin. d. conſi. 19. nume. 13. & 14.
8 Et fortiorem † in feudo eſſe prohibitionem
dicit Bal. in d. §. Donare. Crauet. conſi. 24. nu-
me. 11. poſt Dec. & Socin. per eum allegatos
Neuizan. conſi. 10. nume. 4. poſt Lauden. in d.
§. Titius filios. Dec. conſi. 445. nu. 34. Soci. iun.
conſi. 72. nu. 37. & ſequen. vol. 1.
Nec filijs agentibus nocet aſſerta tranſa-
ctio, ſeu datio inſolutũ ex regula. l. cùm a ma-
tre. C. de rei vendicat. Quia non habet locum
9 diſpoſitio dictæ. l. † cum a matre. quando fa-
ctum defuncti eſt inualidum, & a iure repro-
10 batum, ſeu tendit † ad priuandum hæredẽ ab
eo quod ſibi debetur a lege, vel facto anteceſ
11 ſorum, aut ſi filius † hæres fecit inuentarium,
vt probatur ex latè adductis in Deciſione Pe-
demont. 180. quæ breuitatis gratia non tran-
ſcribo. At in caſu noſtro prædicta datio inſo-
lutum eſt inualida, & contra iuris communis
feudorum diſpoſitionem, iuribus ſupra cita-
tis, tenditque ad priuandum prædictos filios
a bonis feudalibus, eiſdem ex inueſtituris an-
teceſſorum, non autem patris alienantis debi
tis, feceruntque vt proponitur inuentarium,
ergo eis nõ nocet prædicta datio inſolutum,
nec diſpoſitio. d. l. cum a matre. ex appoſitè
adductis in d. deciſ. 180. & 181. num. 13. vſque
in fin. vbi plures citantur, præſertim Soci. iun.
omnino vidẽdus, cùm decidat caſum noſtrũ
conſi. 112. per totum, vol. 2.
Et multo fortius auditi debent prædicti fi-
12 lij † in eorum requiſitis, cum offerãt ſe dotes
realiter ſolutas reſtituere d. §. Titius.
Et ita cenſeo eſſe pronuntiandum in fauo-
rem prædictorum filiorum ſaluo meliori
iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Breuitas apud Doctos & graues viros commendatur.*

2 *Vectigalis noui impoſitio de ſummo Imperio eſt, ac de ſoli principi reſeruatis.*

3 *Vectigalis noui impoſitio ex Principis conceſſione etiam inferioribus a Principe competere poteſt.*

4 *Vectigal inter regalia connumeratur.*

5 *Inueſtitus de mero & mixto imperio cum omnibus regalijs, an vectigalia noua imponere poſſit.*

6 Rega-

6 *Regalium expreſſio in genere, & in ſpecie eſſe poteſt.*

7 *Tranſactio de re feudali ſine conſenſu ſuperioris facta non valet, maximè vbi vaſallus ius feudale remitteret.*

8 *Vaſallus licet regulariter ſuper re feudali tranſigere poſſit, nihilominus id non procedit quando iura vaſalli ſuper feudo liquida ſunt.*

9 *Agnatis ſucceſſoribus vaſalli per vaſallum tranſigendo præiudicari non poteſt. quod procedit etiam ſi agnati ſciuiſſent huiuſmodi tranſactionem, & non contradixiſſent.*

10 *Contractus factus per principem ſuper regalibus ſucceſſorem non ligat.*

11 *Fidem non ſeruanti fides non eſt obſeruanda.*

12 *Promiſſio factum alienum continens regulariter non valet.*

13 *Promiſſio facti alieni propter iuramentum interpoſitum valet.*

14 *Promiſſio facti alieni valet, vbi promiſſioni pæna adijcitur.*

15 *Pedagiorum nouorum impoſitio de iure communi prohibita eſt.*

16 *Vaſallus cum mero & mixto imperio, ac omnimoda iuriſdictione inueſtitus, in loco illo noua pedagia imponere non poteſt.*

17 *Baro ſuperiorem recognoſcens in ſua baronia nouas gabellas indicere non poteſt.*

18 *Subditi a vaſallo plus ſolito grauari non debent, etiam ſi ipſe plus ſolito a rege grauaretur.*

19 *Vectigal nouum per verba quantumcunque generalia, & ampla conceſſum non intelligitur, niſi expreſſè concedatur.*

20 *Vectigalis noui imponendi facultas ex conceſſione ſuperioris, aut ex conſuetudine tanti temporis cuius initij memoria non extat, vaſallo competere poteſt. debet tamen ſemper iuſta, & rationabilis cauſa adeſſe.*

21 *Vectigalia noua imponi niſi ex iuſta, & rationabili cauſa non poſſunt.*

22 *Princeps ſine iuſta cauſa nouum vectigal imponens mortaliter peccat.*

23 *Pedagia, & gabella ſine iuſta cauſa impoſita licitè fraudari poſſunt.*

24 *Vectigalia, & pedagia ex iuſta cauſa imponi dicuntur, ſi talis cauſa publicam neceſſitatem, & vtilitatem, concernat.*

25 *Vectigalibus in imponendis publica vtilitas inſpici debet.*

26 *Princeps ſubditis ſuis collectas, ſeu talleas imponere niſi ob publicam neceſſitatem, & vtilitatem non poteſt.*

27 *Epiſcopus clericis ſuis, ſeu toti clèro caritatiuum ſubſidium ſine conſenſu capituli, & ipſius cleri imponere non poteſt.*

28 *Princeps publica neceſſitate ceſſante a ſubditis ſuis inuitis caritatiuum ſubſidium extorquere non poteſt.*

29 *Princeps pedagia indicere, vel alijs facultatem indicendi niſi propter neceſſitatem, & vtilitatem publicam concedere non debet, alids mortaliter peccat.*

30 *Vaſallus pro maritanda filia vel pro feudo redimendo, collectam imponere, & proprios ſubditos grauare non poteſt, niſi ex pacto, vel conſuetudine aliter cautum ſit.*

31 *Subditi Baronum, & Comitum pro maritandis eorum filiabus collectis grauari non poſſunt, niſi id ex pacto vel conſuetudine habeant.*

32 *Filiarum Baronum, vel Comitum onus maritagij a ſubditis ſupportari non debet, niſi conſuetudo ita ſe habeat.*

33 *Princeps pro maritanda filia ſua, vel aliud ad honorem ſuum faciendo, collectam ſubditis ſuis imponere non debet, cum ſatis ſolutione onerum annualium grauentur.*

34 *Princeps nouum onus ſubditis ſuis ſuperaddere non debet, niſi propter ſummam neceſſitatem.*

35 *Nobiles & Domini terrarum ſubditis pro filiabus ſuis maritandis, vel pro feudo redimendo, collectas imponere non poſſunt, niſi conſuetudo, vel pactum tale ius tribuat.*

36 *Pedagiorum & vectigaliũ impoſitiones odioſæ ſunt, & a iure communi prohibita.*

37 *Vectigalium in exactione ſtrictiſſima fieri debet interpretatio, adeo quòd de vno caſu ad alium, vel de vna perſona ad alteram, extenſio fieri non debet.*

38 *Vectigalium ſtatutum quia ratione caret extẽſionem de ſimilibus ad ſimilia non admittit.*

39 *Concedens expreſſe rem vnam, aliam prohibuiſſe cenſetur.*

40 *Vaſallus pro redimendo feudo, vel pro terra emenda ſubditis ſuis collectas imponere non poteſt.*

41 *Vaſallus ſi habeat pecuniam, & ſciat dominum ſuum indigere, vt ſoluat creditori cui promiſit, illam erogare, & Domino ſubuenire non tenetur.*

42 *Succeſſor in feudo an ex tranſactione prædeceſſoris ligetur.*

43 *Confeſſio non ſolum confitenti ſed ſucceſſori ſuo nocet.*

44 *Verba enuntiatiua ſiue narratiua in antiquis conſuetudinem probant.*

45 *Verba enarratiua principaliter propter ſe, non propter aliud incidenter emiſſa, etiam in factis recentibus plenè probant.*

46 *Verba enuntiatiua in antiquis notorium facti permanentis inducunt.*

47 *Verba enuntiatiua propter ſe principaliter, non incidenter emiſſa dicuntur, quando contrahentes ſuper narratis eorum intentionem fundant.*

48 *Verba narratiua per ſe principaliter non incidenter prolata dicuntur, quando conceſſionis fundamentum ſunt, & in illis concedens vim facit.*

49 *Verba narratiua per ſe principaliter non incidenter prolata dicuntur, & probant, quando ad aliud non terminantur, nec alium finem niſi ſe ſe reſpiciunt.*

50 *Notorium aliam probationem non requirit.*

51 *Vectigalium ſeu pedagij immunitas, & liberatio ex conſuetudine, ſeu præſcriptione acquiri poteſt, etiam vbi licitè, & cum cauſa imponeretur.*

52 *Immunitas non ſoluendi pedagia, & vectigalia præſcriptione 10. annorum acquiri poteſt.*

53 *Pedagium priuato ex principis conceſſione competere poteſt, & ab eo immunitas 10. annis ſimiliter præſcribi poteſt.*

54 *Pedagij receptio, & exactio præſcriptione 10. annorum acquiri poteſt.*

55 *Contrariorum eadem diſciplina eſſe debet.*

56 *Præſcriptio cuius initij memoria in contrarium non extat, etiam contra Imperatorem ad præſcribendam libertatem operatur.*

57 *Interpratatio contra volentem imponere, ſeu exigere vectigalia in dubio fieri debet.*

58 *Vectigalium ſtatuta reſtringi debent, vt quanto minus fieri poteſt iuri communi derogent.*

Prin-

59 Principis mens talis eſſe cenſetur qualis de iure eſſe debet.

60 Princeps ea velle cenſetur quæ iura volunt.

61 Princeps ius alienum ſine tertij tollere, aut lædere non cenſetur.

62 Tranſactio ſuper re feudali ſine licentia ſuperioris quando de iure valeat.

63 Tranſactio ſuper re feudali, ſine licentia ſuperioris valet, quando vaſallus tranſigendo feudum non tranſfert, ſed ius feudale apud poſſeſſorem dimittit, quia tunc alienare non dicitur.

64 Vaſallus feudum alienare non dicitur, quando tranſigendo feudum non transfert, ſed ius feudale apud poſſeſſorem dimittit.

65 Tranſactio ſuper re feudali ſine licentia ſuperioris ſincerè, & bona fide facta de iure ſubſiſtit.

66 Conſenſum ſuperioris interceſſiſſe propter antiquitatẽ temporis præſumitur.

67 Eccleſiaſtica rei in alienatione ſolemnitatem extrinſecam interueniſſe propter antiquitatem temporis præſumitur.

68 Eccleſiaſtica rei in alienatione tractatus, & capituli conſenſus interuenire debent.

69 Tranſactio quando ſucceſſorem in feudo liget, & agnatis præiudicet.

70 Contractus quaſi præſumptus ex longæuo vſu, & continua obſeruantia inducitur, a quo etiam principi ſine cauſa recedere non licet.

71 Promiſſio prohibitiua facti alieni quando propter iuramentum, & pœnam appoſitam teneat.

72 Promiſſio prohibitiua facti alieni comprehendit illas tantum perſonas, quas promittens prohibere poterat non alias.

73 Commune communantias vendens, promittensque ab omni homine defendere, intelligitur de eo quem prohibere poteſt, non de facto ſocietatis, quam prohibere nequit.

74 Euictionem promittens pro omni homine, pro facto ſui principis non tenetur, quia principem prohibere non poteſt.

75 Subditus principi dicere non poteſt cur ita facis?

76 Principis proprij de facto, & perſona pauca dicenda ſunt.

77 Principis facto per ſubditos obuiari non poteſt.

78 Principis a poteſtate quæ pendent apud ſubditos impoſſibilia cenſentur.

79 Principis factum inter caſus fortuitos reputatur.

80 Caſus fortuitus reputatur factum principis, vnde qui euictionem promiſit, pro facto principis non tenetur.

81 Obligans ſe ad caſum ex facto principis prouenientẽ, non obligatus cenſetur.

82 Obligatio facta pro facto principis iuramento non firmatur.

83 Obligatio facta pro facto principis non valet, quia continet impoſſibile, ad quod nemo tenetur.

84 Impoſſibilium nulla eſt obligatio.

85 Promiſſione in quacunque auctoritas principis ſemper reſeruata cenſetur.

86 Iuramento in omni ſuperioris auctoritas ſemper excepta cenſetur.

87 Tranſactio ſtricti iuris eſt, ſtrictèque ob id intelligi debet.

CONSILIVM XXXI.

IN hac controuerſia occa-
ſione vectigalis noui orta
inter commune, & homi
nes loci Garrexij, & Illuſ.
Scipionem Carretũ Do-
minum Zuccarelli, pau-
cis agendum puto, tum
quia copioſè ſcripſit præ-
ſtantiſſimus lector D. Guido Pãcirolus, adeò
vt nihil addi poſſit, & ſola ſubſcriptio ſuffi-
ciat, tum etiam quòd cauſa coram Doctiſſi-
mis, & æquiſſimis Rotæ Romanæ auditori-
1 bus tractetur, apud quos breuitas † commen-
datur, & omnia iura ſunt aperta. Viſis ergo pri
uilegiis, & inueſtituris Imperialibus ipſius
Domini Scipionis, nec non inſtrumento tran
ſactionis, & conuentionum inter prædeceſſo
res ipſius Domini Scipionis, & dictum com-
mune & homines ac nobiles dicti loci Garre
xij initarum de anno 1417.
Videtur primo (vt aiunt) aſpectu dicẽdum,
prædictum Dominum Scipionem potuiſſe
imponere nouum vectigal, ſeu pedagium de
quo agitur, & illud a forenſibus, & ab ipſis de
Garrexio tranſeuntibus exigere, non obſtan-
te tranſactione prædicta. Nam licet impoſi-
2 tio, ſeu inſtitutio noui vectigalis † ſit de ſum-
mo Imperio, & de reſeruatis ſoli principi,
tot. tit. C. nou. vectigal. inſtitui non poſſe. & l.
vectigalia. ff. de public. & vectigal. & vbique
per Doctores. attamen ex conceſſione princi
3 pis † etiam inferioribus competit, vt tradunt
Doctores in locis præallegatis. & in c. ſuper
quibuſdam. §. prætereà. de verb. ſignificat. &
in l. inter publica. §. publica vectigalia. ff. de
verb. ſignificat. Conceſſio autem in caſu no-
ſtro apparet, ex eo quod huic vaſallo conceſ-
4 ſa ſunt etiam regalia, inter quæ † vectigal con-
numeratur. vt in c. 1. in prin. quæ ſint regal. vbi
5 Doctores notant, & inueſtitus † de mero &
mixto Imperio cum omnibus regalijs habet
omnes regalias de quibus in d. c. 1. vt determi
nat Bar. in no. l. 1. C. de bon. vacan. lib. 10. vbi
etiam Ioan. de Placent. & communiter alij. &
hoc verum non ſolum quando princeps in
conceſſione vtitur in genere vocabulo, rega-
lium, ſed etiam vbi expreſſis aliquibus rega-
lijs in ſpecie ſubijciatur, & cum alijs iuribus
quibuſcunque, cæteræ quoque regaliæ cõceſ-
ſe cenſentur, vt per Aegid. Boſſ. in tit. de rega-
lijs. nume. 23. poſt Roman. Afflic. & alios ibi
relatos, at in caſu noſtro in inueſtituris, ſeu pri
uilegijs conceſſis huic vaſallo, & anteceſſori
bus ſuis, maximè in inueſtitura Caroli quarti,
6 non ſolum eſt expreſſio † regalium in genere,
ſed etiam in ſpecie pedagiorum, ſeu vectiga-
lium, ergo &c.

Nec videtur obſtare tranſactio, ſeu conuẽ-
tio qua anteceſſores Domini Scipionis pro-
miſerunt nullam gabellam, nullumque peda
gium imponere, & colligere ab hominibus

dicti

dicti loci Garrexij, Quia huiuſmodi tranſa-
7 ctio † & promiſſio vti facta de re feudali ſine
conſenſu ſuperioris, non videtur ſubſiſtere,
præcipuè vbi vaſallus tranſigendo remittit
ius feudale, quod eſt clarum; & liquidum, ex
tradditis per Docto. in cap. vaſallus. de benef.
inueſtit. & tit. ſi de feu. defun. fuer. controuerſ.
& in cap. 1. de controuerſ. int. vaſal. & alium
de benefic. & per Iacob. de Sanct. Georg. in
ſua inueſtit. in glo. in verbo. & cum pacto de
non alienan. col. 3. ver. ſecundam concluſio-
nem. vbi limitat communem concluſionem
8 quæ habet quòd vaſallus † poſſit regulariter
tranſigere ſuper iure feudali ſine cõſenſu Do-
mini, vt non procedat quando iura vaſalli ſu-
per feudo ſunt liquida; quia tunc non poteſt
ſine licentia Domini remittere. At in caſu
noſtro ius inſtituendi, & exigendi vectigalis
quod habent vaſalli Imperatoris inueſtiti de
feudo Zuccarelli, eſt clarum & liquidum, er-
go tale ius tranſigendo remittere illis de Gar
rexio non potuerunt ſine licentia Imperato-
ris. Et vbi talis tranſactio, ſeu remiſſio teno-
ret, non tamen prædeceſſores tranſigẽtes po-
9 tuerunt præiudicare vaſallis agnatis † ſucceſ-
ſoribus in feudo. ſecundum Iſern. Aluar. &
alios in d. c. ſi vaſallus. ſi de feud. quos refert,
& ſequitur Iacob. a Sanct. Georg. loco proxi-
mè citato. colum. 4. verſicu. quæro nunquid
talis tranſactio. vbi ait hoc procedere etiam
ſi agnati ſciuiſſent illam tranſactionem, quia
non neceſſitantur ad contradicendum. Cum
prædictis tenet etiam Curt. de feud. tit. ex qui-
bus cauſ. feud. amittatur. in prima regul. prin-
cip. quæſt. 7. verſic. nunquid autem in caſibus,
& ad hoc faciunt tradita per Doctores in ca-
pitu. 1. de probatio. vbi inter alios Felyn. ſub
num. 5. verſicu. quarto declara. & Dec. col. 4.
verſic. ſic etiam ſi contractus. vbi aiunt quod
10 contractus † factus per principem ſuper regã
libus de quibus in d. cap. 1. quæ ſint regal. non
ligat ſucceſſorem.

Accedat prædictis quòd ex parte illorum
de Garrexio non obſeruatur tranſactio prædi
cta, quia in loco Garrexij exigitur nouum ve-
ctigal ab hominibus Zuccarelli, contra for-
mam ipſius trãſactionis, in qua promiſerunt
nobiles Garrexij quòd pariter ipſi non impo-
nent aliquod vectigal, nec exigent ab illis de
Zuccarello, nec permittent imponi, vel exigi
per aliquam perſonam cuiuſuis conditionis.
Et ideo cum permittant quòd per Sereniſſi-
mum Ducem Sabaudiæ exigatur ibi vectigal
proculdubio non obſeruant tranſactionem,
& conſequenter non tenetur, & ipſe D. Sci-
11 pio obſeruare, quia non ſeruanti fidem † fides
non eſt obſeruanda. iux. l. cum proponas. &
ibi gloſ. & Doctores. C. de pactis. cum ſimi-
libus.

12 Non obſtat quòd hæc promiſſio † conti-
neat factum alienum; ideo non teneat, vt in
l. ſtipulatio iſta habere. ff. de verborum obli-
gationib.

13 Quia imo valet propter iuramentum † in-
terpoſitum ſecundum Ludouic. Roman. Ale
xand. Iaſ. & alios communiter in d. l. ſtipula-
tio iſta. & Aretin. in §. verſa vice. & in §. ſi quis
alium. inſtitut. de inutil. ſtipular. licet contra-
rium, & malè teneat ibi Ioan. Fabr.

14 Præterea valet etiam promiſſio † facti alie-
ni; vbi promiſſioni adijcitur pœna. d. l. ſtipu-
latio iſta. & dicto §. verſa vice. & vbique gloſ.
& Doctores. At in caſu noſtro appoſita eſt
pœna quingentorum florenorum boni auri,
ergo, &c.

Sed prædictis non obſtantibus cenſeo Do-
minum Scipionem non poſſe iſtud vectigal
imponere, & maximè illis de Garrexio.
15 † Nam de iure regulariter prohibita eſt talis
pedagiorum impoſitio & exactio. vt C. nou.
vectigal. inſtitu. non poſſ. & d. l. vectigalia. ff.
de publican. & vectigal. & dicto capitu. ſuper
quibuſdam. §. præterea. de verborum ſignific.
16 Et vaſallus † inueſtitus cum mero & mixto
imperio ac omnimoda iuriſdictione non po
teſt in loco ſuo inſtituere noua pedagia. vt
per Iacob. de Sanct. Georg. in ſua inueſtitur.
in d. gl. cum mero & mixto imperio. colum.
penult. verſic. ſed vlterius dubitatur. & per Fir
ma. in tract. de gabell. in prima parte. num. 14.
poſt Salic. quem refert. in l. vectigalia. C. nou.
vectigal. inſtitui non poſſe. vbi loquitur in Ba
17 rone † recognoſcente ſuperiorem, quòd non
poſsit in ſua Baronia nouas gabellas indice-
18 cere, eo quia (inquit) non põt ſubditos † ſuos
plus ſolito grauare, etiamſi ipſe plus ſolito a
rege grauaretur. & per verba quantumcunq;
generalia, & ampla non cenſetur conceſſum
19 ius inſtituendi nouum vectigal, † niſi expreſ-
sè concedatur, ſecundum Imol. conſilio 21.
quem refert Boſſ. in titu. vectigalia qui poſsit
imponere. nume. 9. & ita conſuluit Bal. conſi.
243. incipien. ius percipiendi pedagium. lib.
20 5. & Cuma. conſi. 162. in fi. & vbi tale ius † ſeu
facultas competit vaſallo, aut ex conceſsio-
ne ſuperioris, aut ex conſuetudine tanti tem-
poris, cuius initij memoria non exiſtat in con
trarium, iuxta d. cap. ſuper quibuſdam. §. præ-
terea. de verb. ſignificat. attamen id non poſ-
21 ſet niſi ex iuſta † & rationabili cauſa. ſecundũ
Iſern. in tit. quæ ſint regal. col. 2. verſi. quid er-
go. & verſi. hæc pedagia. ſequitur Affiic. in d.
tit. in verbo. regalia ſiue vectigalia. ſub. nu. 2.
22 verſi. & prædicta vera ſunt. Et Princeps † im-
ponens nouum vectigal ſine iuſta cauſa mor
taliter peccat. vt dicit Innoc. in cap. innoua-
mus. de cenſib. quem refert Iſern. & Affiic. in
locis proximè citatis. vnde licitè huiuſmo-
23 di gabellæ, ſeu pedagia † ſine iuſta cauſa im-
poſita fraudari poſſunt. iuxta Anchar. in re-
gul. poſſeſſor. colum. 16. verſic. quartò quæri-
tur. de reg. iur. quem cum multis alijs refert &
ſequitur Felin. in cap. 1. ſub. num. 41. verſicu.
alius eſt caſus quando ceſſat cauſa. de con-
24 ſtitutio. Et iuſta cauſa † eſt quæ publicam ne-
ceſsitatem, & vtilitatem concernit. vt vult
text. in l. 1. C. nou. vectigal. inſtit. non poſſe.
ibi vtilitatem communem intuens. vbi Salic.
notat.

25 notat. dicens quòd in vectigalibus † imponē
dis publica vtilitas inſpicitur. Iacob. a Sanct.
Georg. in tractat. de Homag. colum. 10. verſi.
nunc quæro. vbi poſt Bald. Alber. & Ange. ibi
26 relatos, ait Principem † non poſſe ſubdi-
tis ſuis imponere collectas ſeu talleas, niſi ob
publicam neceſſitatem & vtilitatem. Ceſſan-
te verò publica neceſſitate ſicut epiſcopus
27 † non poteſt clericis ſuis, ſeu toti clero impo
nere caritatiuum ſubſidium ſine conſenſu ca-
pituli, & ipſius cleri, c. cùm Apoſtolus. extra
28 de cenſib. ita Princeps † ceſſante publica ne-
ceſſitate non debet poſſe a ſubditis ſuis inui-
tis extorquere caritatiuum ſubſidium. & dicit
Guid. Pap. in conſi. 65. in prin. ꝙ nec Princeps
29 † poteſt vel debet pedagia indicere, nec ali-
cui concedere facultatem indicendi, niſi pro
pter neceſſitatem vel vtilitatē publicā, quin
peccet mortaliter. quòd ſi non pōt princeps
multo minus poterit inferior. vnde patet ꝙ
licentia ſeu conceſſio ſuperioris indicēdi no
uū vectigal, intelligitur ſcilicet iuſta ſubſiſten
te cauſa, & quæ publicam vtilitatem & neceſ
ſitatem concernat. Cauſæ autem, quæ addu-
cuntur per D. Scipionem videlicet pro mari-
tandis ſororibus, & prò emendo ſeu redimen
do feudo, non ſunt iuſtæ cauſæ, vt quia nō pu-
blicam ſed priuatam ipſius concernunt vtili-
tatem. Nam de iſtis cauſis nō poteſt vaſſallus
30 † collectam imponere, & proprios ſubditos
grauare, niſi ex pacto vel conſuetudine, ſecū-
dū Io. And. in additio. ad Specul. titu. de feud.
§. quoniam ſuper homagijs. verſic. & nota ꝙ
vaſſalli comitum. vbi cōtra ſpeculatorem ait
quòd nō reperitur iure cautum quòd ſubditi
31 Baronum † vel Comitum teneātur pro præ-
dictis caſibus iuuare Dominum. & Bald. in ca
pit. 1. §. ſimiliter. de cap. Conra. dicit ꝙ ſubditi
32 † non tenētur ad onus maritagij filiarum do-
mini, niſi conſuetudo ita ſe habeat. & Pau. de
Caſtr. in l. neminem. C. de ſacro ſ. eccl. inquit,
33 ꝙ ſi princeps † vult maritare filiam ſuam, vel
aliquid facere ad honorem ſuum, dicunt Do
ctores ꝙ nō debet propter hoc imponere gra
uamen ſubditis, quia ſatis grauantur in ſoluen
do fiſco onera ſua annualia, vnde non debet
34 aliud onus † ſuperaddi, niſi propter ſummā
neceſſitatem. ſequitur Iacob. a ſanct. Georg.
in inueſtitura ſua in verbo cum mero & mix-
to imperio. colum. 4. verſicu. ſed an talis no-
bilis, & in titu. de Homagijs colum. 8. & 9. vbi
35 ait ſe cōſuluiſſe quòd nobiles † Domini Ter-
rarum hominibus & ſubditis non poſſint im
ponere collectas pro prædictis cauſis. & hoc
niſi conſuetudo vel pactum tale ius tribuat ip
ſis nobilibus. prædictis addo Guid. Pap. conſi.
1. num. 13. poſt Cin. quem refert in l. 2. C. quæ
ſit long. conſuetud. ꝙ ſi non poteſt vaſſallus
pro prædictis cauſis adiutorium petere a pro-
prijs ſubditis, & eos in tali caſu grauare, quan-
to minus poterit onerare forenſes & non ſub
ditos. Nam vbi alias iſte vaſſallus haberet tale
ius ex conceſſione imperatoris imponēdi &
exigendi collectas & vectigalia, iſtud poſſet a
ſubditis ſuis tantum, non autem a non ſubdi-
tis exigere. vt expreſsè dicit Guid. Pap. dicto
conſi. 1. nume. 13. in fin. prout ita expreſsè cā-
tant eius priuilegia, in quibus imperator con
cedit ꝙ ꝓ maritādis filiabus, & honeſta dote
eis conſtituenda, ſubditis ſuis datium impo-
nere, & certam pecuniarum ſummam ab eis
recipere poſſint. Dum ergo concedit ꝙ ſub-
ditis datium imponere valeat, ergo a nō ſub-
ditis non poterit. argum. l. cum prætor, cum
ibi notat. per gl. & Docto. ff. de iudic. imo cū
huiuſmodi conceſſio loquatur pro maritan-
dis filiabus, non debet extendi ad caſum pro
maritandis ſororibus: quia talis conceſſio cū
concernat facultatem faciendi impoſitiones
36 Pedagiorum † & vectigalium, quæ ſunt odio
ſæ, & a iure communi prohibitæ, vt C. noua.
vectig. inſtitu. non poſſ. & per Guid. Pap. con-
ſil. 65. in princip. & conſi. 150. etiam in princ.
37 ſtrictiſsima † fieri debet interpretatio, &
nullo modo fieri debet extenſio ad alios ca-
ſus, & alias perſonas præter expreſſas. facit
quod dicit Boſſ. in titu. de vectigal. nume. 11.
38 poſt Aretin. ibi relatum, quòd ſtatutum † ve-
ctigalium, quia ratione caret, non trahitur de
ſimilibus ad ſimilia. Et licet Alexand. conſil.
35. volum. 2. ponat caſum, & conſuluerit pro
vaſſallo volēre imponere collectam pro ma
ritanda ſorore, quem ſimpliciter refert Iac. a
ſanct. Georg. de Homag. colum. 9. circa prin-
cip. attamen iſta opinio non eſt ita ſimplici-
ter recipienda, ſed intelligi debet iuxta decla
rationem Chaſſan. in conſuetud. Burgun. rub.
1. §. 4. nume. 8. 9. & ſequen. vbi ait ꝙ tunc fra-
ter poterit cogere vaſſallos pro filia maritan
da ſi pater viuens petierit, ſecus ſi nō petierit
dum viueret. Alia verò cauſa quæ allegatur ꝑ
D. Scipionem, ſcilicet pro emendo ſeu redi-
mendo feudo, illa nō eſt expreſſa in dicto pri
uilegio, ſed tantum pro maritandis filiabus,
39 & ſic cum de illa † tātum dicatur, de hac pro-
hibuiſſe cenſetur. vt in ſimilibus terminis di-
cit Bald. in d. §. ſimiliter. de capitul. Conrad. al
legat. l. vltim. C. de pact. conuent. De iure autē
hæc non eſt iuſta cauſa imponendi vectigal,
40 † & grauandi ſubditos, ſecundum Doctores
ſupra allegatos, maxime Ioan. Andr. in addi-
tio. ad Specul. loco ſupra citato, per text. in c.
licet vaſſallus. ſi de feud. fuer. controuerſ. vbi
41 text. dicit quòd licet vaſſallus † habeat pecu-
niam, & ſciat Dominū indigere vt ſoluat ſuo
creditori, cui promiſit & iurauit ſoluere, non
tenetur ipſe vaſſallus ſubuenire Domino, ſi
ergo vaſſallus non tenetur ſubuenire Domi-
no, nec ſoluere debita Domini. multo minus
debet teneri præſtare ſubſidium, quando vult
emere terram. quo fit vt ex prædictis cauſis,
nec etiam propriis ſubditis imponere datiū
aliquod ſeu vectigal iſte vaſſallus poſſit. Ab
illis vero de Garrexio etiam ſubſiſtente qua-
cunque iuſta cauſa, quæ non ſubeſt, nullo mo
do poteſt exigere nouū vectigal de quo agi-
tur, propter tranſactionem & conuentionē
prædictam, ab anteceſſoribus ipſius Domini
Scipionis initam, quæ ligat etiam ipſum
42 Scipionem ſucceſſorem † iuxta tradita ꝑ Do

cto.in c.1.de probatio.& in l.digna vox.C. de
legib.& in l.Cæſar.ff.de publican. & hanc eſſe
veram & communem opinionem atteſtatur
Iaſ.conſi.1.colum.3.verſicu. circa ſecundum
dubium.vol.1.& conſ.10.nu.1.& ſequen.vol.
3.cum multis alijs per nos relatis deciſ.Pede-
mont.139.nume.11. Et hæc tranſactio & con
uētio eſt cū cauſa ibi expreſſa, videlicet quia
homines Garrexij conſueti ſunt & fuerūt re-
tro actis temporibus eſſe franchi, liberi, & im
munes a quacunque præſtatione, & ſolutio-
ne pedagij & gabellæ &c. prout Dominus Ca
rolus tunc Dominus Zuccarelli cōfitetur, aſ-
ſerit, & affirmat, vt ibi dicitur: & ſic patet ꝙ iā
tunc temporis iſti homines erant immunes
& franchi a ſolutione cuiuslibet pedagij, vt
43 prædictus Carolus fatetur, quæ cōfeſſio † no-
cet ipſi Domino Scipioni ſucceſſori, vt opti
mè deduxit præſtantiſſimus Doctor Domi-
nus Panciroliius, & erant franchi & immunes
ex conſuetudine, vt dicitur in illis verbis, con
44 ſueti ſunt & fuerunt. quæ verba † enuntiatiua
ſeu narratiua optimè probant conſuetudinē,
cum ſimus in antiquis. vt etiam probat idem
Doctor, & eſt notiſſimum, & ſine dubio in
caſu iſto, vbi iſta verba ſunt emiſſa principali-
ter propter ſe, non autem incidenter propter
45 aliud, quo caſu † plenè probant, etiam in fa-
ctis recentibus.l.ex hac ſcriptura.vbi Barto.&
communiter Doctores. ff. de donatio. & in
46 antiquis † notorium inducūt facti permanē-
tis, vt dicit Aimo de antiquit. tempor. part. 1.
cap.incipien.Propoſitum noſtrum.in fi. poſt
Bal.& Dec.per eum relatos. quòd autem ſint
emiſſa principaliter propter ſe patet, qa ſunt
47 prolata & habent ſe † per modum cauſæ ad id
quod in inſtrumento continetur, & ſuper nar
ratis fundatur intentio contrahentium, vt de
clarat idem Aimo conſi.233.ſub num.3. ver-
ſicu.& dicitur fundari intentio principis.& di
cto tractat.de antiq. tempor. in d. §. propoſi-
tum.nume.16.& 17.poſt Angel.Ant.de Butr.
& Alexan.in locis ab eo relatis, declarās etiā
poſt Aretin.in conſi.23.colum. 2. in ſecundo
48 dubio, ꝙ dicuntur principaliter emiſſa † pro-
pter ſe quando ſunt fundamentum cōceſſio-
nis, & ſuper eis concedens ſe fundat ad cōce-
dendum, quod eſt idem quod ſupra, vel poſt
49 Bald. ibi relatum dicuntur emiſſa † propter
ſe quando non terminantur ad aliud, nec re-
ſpiciunt alium finem niſi ſe ſe. Quæ omnes
declarationes conueniunt verbis de quibus
agitur, ideo dicūtur principaliter emiſſa pro-
pter ſe, & ſic plenè probant, etiam in non anti
quis, vt ſupra probauimus. Vnde patet ſatis
probari pro parte iſtorum hominū, imo no-
50 torium † eſſe, & opus non eſt alia probatio-
ne, quod ex conſuetudine ſeu præſcriptione
51 acquiſita eſt ipſis immunitas † & liberatio a
ſolutione cuiuslibet pedagij ſeu vectigalis,
vbi illud licitè & cum cauſa imponeretur.l.li-
citatio. §. earum rerum. & l. ſi publicanus. §.
fina.ff.de publican.& vbique gloſſ. & Docto.
gloſſ.etiam in d.l.ſi publicanus. §. 1.& ad ac-
52 quirendum libertatem † non ſoluendi ſuffi-
cit tempus 10. annorum, quando pedagium
53 † competit priuato ex principis cōceſſione,
prout in caſu noſtro prætendit Dominus Sci
pio. Ita Barto.ſentit in d.l. ſi publicanus.§.fin.
qui licet loquatur in volente præſcribere re-
54 ceptionem ſeu exactionem † pedagij, idem
tamen eſt, & multo fortius in præſcribente li-
bertatem, ſeu immunitatem, vt cōtrariorum
55 † eadem ſit diſciplina, prout ita in caſu con-
trario arguit Salic.in l.vectigalia, colu. 2. ver-
ſicu. quæro an ius exigendi. C. nou. vectigal.
inſtit.non poſſe. & quòd pedagij ſeu vectiga-
lis exactio tollatur ſpatio 10. annorum con-
ſuluit Guid.Pap.in conſi.56.in fin.argumen.l.
1.C.de nundin. cum ſimilibus per eum addu-
ctis.& ita multi tenuerunt, quos allegare non
expedit, Quia hic concurrit tempus cuius ini
tij memoria non extat in contrarium, quo ca
56 ſu † præſcriptum eſset etiam aduerſus ipſum
imperatorem, ſecundum Barto.in d.l.ſi publi
canus.§.fin.& Salic.in d.l.vectigalia.cum mul
tis qui adduci poſsent.

Concluditur itaque non poſſe Dominum
Scipionem iſtis hominibus de Garrexio im-
ponere, & ab eis exigere vectigal ſiue peda-
gium, imo nec etiam ab alijs.

Nec obſtant in contrarium adducta. Quia
omnia remanēt ſublata ex ſupra allegatis, &
quibus etiam ſingulatim reſpondetur.

Et primo ad id quod dicebatur D. Scipio-
nem fuiſse inueſtitum de regalijs, & in ſpecie
de pedagijs leidis &c. Reſpondetur multipli-
citer. Primò conceſſionem ſeu inueſtituram
intelligi debere de gabellis, & pedagijs, ſeu ve
ctigalibus tunc temporis exiſtentibus, & im-
poſitis, non autem quòd noua vectigalia ſeu
pedagia imponere poſsēt. Itē de pedagijs ſeu
vectigalibus exigendis a ſubditis, nō autem à
non ſubditis. Et hæc interpretatio debet fieri,
quia huiuſmodi exactio ſeu impoſitio peda-
giorum cum ſit odioſa, & a iure prohibita re-
ſtringi debet, vt ſupra dicebamus, iuxta tradi-
ta per Doctores in l.ſi verò.§.de viro. ff. ſolut.
57 matrimon. & fieri debet interpretatio † con-
tra volentem imponere ſeu exigere vectiga-
lia. vt dicebat Corn.conſi.199.colum.4.volu.
1.quem refert & ſequitur Boſſ.in tit. de vecti-
galib.nume.10. vbi etiam ait poſt Socin. per
58 eum relatum, ꝙ ſtatuta † de vectigalibus de-
bent reſtringi, vt quāto minus fieri poſſit de-
rogent iuri communi.

Secundo reſpondetur quòd vbi conceſsa
cenſeretur facultas imponendi noua vecti-
galia, id tamē intelligi debet dummodo ſub-
ſit iuſta cauſa, quæ publicam vtilitatem & ne
ceſſitatem concernat, quia de iure aliter fieri
non poteſt, vt ſupra probauimus, & talis cen-
59 ſetur eſſe mens † principis, qualis de iure eſſe
60 debet, & cēſetur velle, quæ † iura volūt.§.om
nis.in authen. de iudicib. Et ideo non cenſe-
tur voluiſse quòd iſti vaſſalli poſsent pro libi
to eorum voluntatis, & ſine iuſta cauſa hæc
vectigalia indicere, prout in caſu noſtro vel-
let iſte vaſſallus.

Tertio etiam reſpondetur, conceſſiones
ſeu

ſeu priuilegia prædicta non afficere iſtos ho-
mines de Garrexio, Quibus nõ modo ex tran
ſactione, ſed ex cõſuetudine ſeu præſcriptio-
ne tanti temporis, cuius initij memoria non
exiſtit, acquiſita eſt immunitas ac libertas nõ
ſoluendi huiuſmodi vectigalia. Vnde eorum
61 ius † nullo modo tollere, aut aliter lædere vo
luiſſe censẽt imperator. l. nec auus. C. de eman
cipat. libero. l. 2. §. meritò. & §. ſi quis a Princi-
pe ff. ne quid in loco pub. cum ſimil.

Non etiã obſtant quæ aduerſus tranſactio-
nem adducebãtur. Et primò quòd dicebatur,
62 tranſactionem † ſuper iure feudali non vale-
re ſine licentia ſuperioris.

Reſpõdetur enim quòd imo valet, vt ſunt
text. expreſsi in d. §. ſi vaſſallus. de beneficio.
ſuo. titu. ſi de feud. defunct. controu. fuer. inter
Domin. & agnat. & expreſsius in d. cap. vnic.
de controuerſ. inter vaſſall. & alium de bene-
fic. inueſtit. & vbique per Doctores. & præſer-
63 tim hoc eſt verum quando vaſſallus † tranſi-
gendo feudum non transfert, ſed ius feudale
64 apud poſſeſsorem dimittit, quia tunc † non
dicitur alienare, vt declarat Bald. in d. c. vnic.
de controuerſ. inter vaſſal. & alium de bene-
fic. quem refert & ſequitur Iacob. de feud. in
verbo. & cum pacto de non alienan. col. 2. in
fin. & ſequen. in princip. At in caſu noſtro per
iſtam tranſactionem nullum ius feudale, re-
ſpectu ſolutionis vectigalis translatum fuit in
alium, ſed ius non ſoluendi vectigalia ſeu pe-
dagia quod penes iſtos de Garrexio fuerat, di-
miſsum eſt, idq; ſincere & bona fide factum
fuit, eo quia conſueti fuerant eſſe immunes,
liberi, & franchi à quacunque præſtatione, &
ſolutione vectigalis ſeu pedagij, vt in ipſa trã
ſactione dicitur. Vnde huiuſmodi tranſactio
65 † ſincerè & bona fide facta tenet, abſque alio
conſenſu ſeu licentia ſuperioris. vt d. c. vnic.
de controuerſ. int. vaſſal. & alium de benefic.
& ibi Docto.

Præterea vbi alias fuiſſet neceſſarius con-
ſenſus ſuperioris (quòd tamen non puto) præ
66 ſumitur † propter antiquitatem temporis in-
teruenisse. l. ſi filius. C. de petit. hæredit. vbi gl.
& Docto. dicentes cum text. ad hoc ſingula-
rem & notandum. Alexand. conſi. 79. num. 4.
libr. 1. vbi multis id comprobat. & per Ay-
mon. de antiq. tẽpot. part. 3. §. vidimus in ge-
nere. nume. 25. vbi poſt eundem Alexan. nec
non Socin. Dec. & alios per eum relatos, di-
67 cit quòd præſumitur † ſolemnitas extrinſeca
propter antiquitatem temporis in alienatio-
68 ne rei eccleſiaſticæ, puta tractatus. † & con-
ſenſus capituli. iuxta c. ea noſcitur. de his quæ
fiunt à prælat. ſine conſenſ. capit. & c. perue-
nit. cum glo. de empt. & vendit.

Nec etiam obſtat quòd dicebant hanc trã
69 ſactionem † non ligare ſucceſsorem in feu-
do & non præiudicare agnatis, Quia imò li-
gat etiam ſucceſſorem, vt diximus ſupra, ex
traditis per Docto. in capit. 1. de probatio. in
l. digna vox. C. de legib. quæ opinio multo
magis vendicat ſibi locum in caſu noſtro, in
quo ſecundum ea quæ proponuntur, prædi-
cta tranſactio hactenus fuit confirmata ex
longæuo vſu & continua obſeruantia. Ex
70 quibus quidam quaſi præſumptus contra-
ctus † inducitur, a quo etiam principi ſine
cauſa recedere non licet, vt dicebamus dicta
deciſ. Pedemon. 139. nume. 12. poſt Afflic.
Paul. de Caſtr. & Iaſon. ibi relatos. Et quod di
citur per Iacob. & Curt. in locis ex aduerſo al-
legatis, tranſactionem non præiudicare agna
tis, verum eſt vbi feudum vel ius aliquod feu-
dale per tranſactionem remittitur, ſeu trans-
fertur. Sed hic nullum ius feudale remittitur
aut transfertur, ſed homines Garrexij in ſua
quaſi poſseſſione & libertate non ſoluendi,
in qua erant, conuerſantur, & nullum ius exi-
gendi & imponendi vectigalia quoad homi-
nes Garrexij erat penes vaſſallos Zuccarelli;
ſed potius ſi quod fuiſſet id totum fuerat ſub-
latum & extinctum præſcriptione. Ideò nullũ
præiudicium ſucceſsoribus factum dici po-
teſt per tranſactionem.

Vltimò non obſtat quòd homines Garre-
xij non obſeruent tranſactionem, quia cum
in tranſactione promiſerint quòd non per-
mitterent per aliquos homines ſeu perſonas
cuiuſcunque conditionis exiſtant, impone-
re colligere, & innouare aliquod datium, ſeu
pedagium in loco Garrexij, contra illos de
Zuccarello, profecto prohibere debent, &
nullo modo permittere quod in ipſo loco Gar-
rexij exigatur vectigal pro parte Ducis Sabau
diæ ab illis de Garrexio, quod tamen non fa-
ciunt ideo &c.

Nam ad hæc reſpõdetur, poſito quòd hæc
71 promiſsio † prohibitiua facti alieni teneat,
propter iuramentum & pœnam appoſitam
prout ex aduerſo dicebamus, nihilominus
72 promittentes in hac promiſsione † cẽſentur
excluſiſſe factum perſonarum quas prohibe-
re non poterant, & comprehendi tantum il-
los quos prohibere poterant. l. fluminum. §.
quamquam. ff. de damn. infect. vbi Bald. dicit
eum text. ſingul. & inducit ad quæſtionem ſi
73 commune † vendidit communãtias, & pro-
mittit defendere ab omni homine, intelligi-
tur (inquit) quòd defendat de iure. Item de
facto ab eo quem poteſt prohibere, nõ de fa-
cto ſocietatis, quam non poteſt prohibere.
glo. in l. inter ſtipulantem. in verbo habere.
ff. de verbor. obligatio. quam ibi ſequuntur
Bartol. & cæteri communiter & in l. ſtipulatio
iſta habere licere. eodem titul. Aimo. Crauet.
in conſi. 233. ſub nume. 3. verſicu. tertio argui-
tur. poſt Iaſon. quem refert in d. l. ſtipulatio
iſta colum. 4. in fin. ſic ergo cenſentur voluiſ-
74 ſe excludere factum principis, † quem prohi
bere non poſſunt. Non enim poteſt ſubdi-
75 tus † loqui ad principem cur ita facis? Bald.
in prælud. feudo. colum. 9. verſicul. ſed pauca
76 de principe † dicamus. quem cum multis
aliis refert Iaſ. in l. 1. colum. ſecunda in prin-
cip. ff. de conſtitut. princip. cum multis re-
latis per Aimon. in d. conſil. 233. in princip.
77 vbi ait quòd facto Principis † prouideri nõ
poteſt, quia ea quæ pendent a poteſtate

78 Principum † cenſentur apud nos impoſsibi-
lia.l.apud Iulianum.§.conſtat.ff.de legat.1.&
79 factum principis reputatur caſus fortuitus.l.
80 Lucius.ff.de euictio. & ibi idem Aimo re-
fert Bald. dicentem notabile verbum, quòd
81 non poſset quis ſe obligare † ad caſum ex fa-
cto principis prouenientem, quia talis obli-
gatio continet peccatum, & daret mate-
riam delinquendi, quòd quis ſe obliget con-
tra factum principis, adeò quod inquit ta-
82 lis obligatio † non firmatur iuramēto, quod
eſt notandum. Vnde ſequitur quod vbi in tali
promiſsione cenſeretur incluſum etiam fa-
83 ctum Principis, talis obligatio † nō teneret,
84 eo quia contineret impoſsibile † l. non ſolū.
ff.de actio.& obligatio.§.ſi impoſsibilis,inſti.
de inutil.ſtipulatio.
85 Accedat prædictis quod in quacunque
promiſsione † intelligitur ſemper reſerua-
ta auctoritas ſuperioris, vt tradunt omnes
in l.fina. ff. qui ſatiſda. cogan. & per Curt.
Iun.in conſil.137.nume.7.& Alexand. con-
ſil.16.nume.32.libr.5.facit text.in cap.ve-
nientes.extra de iureiuran.vbi habetur quod
86 omni in iuramento † ſemper cenſetur exce-
pta auctoritas ſuperioris.& ibi glo.& Doct.
Feder.de Sen.conſi.61.

Præterea reſponderi etiam poteſt ꝙ tran-
87 factio † eſt ſtricti iuris.§.actionem autem.
inſtitut.de actio.l.quicquid adſtringendæ.ff.
de verbor.obligatio.cum ſimil.ideo reſtringi
debet ad homines ſeu perſonas volentes in-
nouare, ſeu imponere, & exigere pedagia,
ſeu gabellas, in ipſo loco Garrexij ad vtilita-
tem, & commodum ac pro parte hominū,
ſeu dominorum dicti loci Garrexij. Sed da-
citum ſeu vectigal quod nunc exigitur in ip-
ſo loco eſt ad vtilitatem, & commodum,
ac ex parte Principis, qui illud pro bono pu-
blico in vniuerſa patria impoſuit, & ab eiſ-
met de Garrexio exigit, ergo &c.

Quare concludo vectigal nouum de quo
contenditur non poſse imponi, nec exigi per
D.Scipionem Carretum Dominum Zucca-
relli, ab illis de Garrexio, vt ſupra probaui-
mus, & ita iuris eſse ſaluo ſaniori iudicio &c.

SVMMARIVM.

1 Fideicommiſſa particularia & vniuerſalia inter ſe valde differunt.

2 Fideicommiſſa vniuerſalia & particularia etiam reſpectu competentiæ iudicis differunt.

3 Fideicommiſſa particularia ibi peti debent vbi res ſitæ ſunt, vel hæres domicilium habet.

4 Fideicommiſſa ſi plura & diuerſarum particularium rerum ſint, vnumquodque fideicommiſſum coram iudice territorij vbi res ſitæ ſunt, vel hæres grauatus domicilium habet, non coram alio iudice peti debent.

5 Fideicommiſſum rerum particularium ibi peti non debet, vbi maior pars bonorum exiſtit, ſed vbi ſingulæ res ſitæ ſunt.

6 Verbum feudalium bonorum vniuerſale dicitur.

7 Feudi iudicium vniuerſale dicitur, quia ſub feudo tam res corporales, quam incorporales variarum qualitatum eſſe poſſunt.

8 Iudicium vniuerſale certi feudi ad alia bona quæ non ſunt de illo feudo non extenditur.

9 Hæreditas licet ſit nomen vniuerſale, tamen quādo hæreditas alicui legatur, legatum particulare dicitur.

10 Legatū vnius hæreditatis, licet hæreditas nomen vniuerſale ſit, ad aliam tamen hæreditatem non extenditur.

11 Iudicium ſuſcipiens coram aliquo iudice facit eum ſuum iudicem, licet aliàs non ſit, niſi de incompetentia proteſtetur.

12 Iudex in fideicommiſſo vniuerſali quis competens ſit.

13 Iudex qui pronuntiauit in fideicommiſſo vniuerſali etiam reſpectu bonorum extra ſuam iuriſdictionem ſitorum, quando exequutionem ſententiæ ſuæ alij iudici remittere poſſit.

14 Domicilij ratione quis ſortitur forum illius iudicis, in cuius territorio domicilium ſitum eſt.

15 Clauſula ſaluo &c. in ſcriptura appoſita, dicta in præcedentibus modificat & reſtringit.

16 Sententiæ & arreſti verba ſtrictè intelligi debent.

17 Sententia plus inferre non debet, quam ex ea neceſſariò inferatur.

18 Verba ſententiæ ſtrictè intelligi debent.

19 Sententiæ verba ad intellectum quem ex lata ſignificatione habere poſſunt, extendi non debent.

20 Sententia omiſſum cenſetur quicquid in condemnatione expreſſum non eſt.

21 Sententia ſtricti iuris eſt.

22 Literæ requiſitoriæ pro exequutione ſententiæ quando ad alium iudicem mittendæ ſint.

23 Actus agentium vltra eorum intentionem operari non debent.

24 Neglectum videtur id quod facilè exprimi poterat, & expreſſum non fuit.

25 Verba promiſſionis de ſtando alicui ſententiæ, de ſententia rectè & ritè lata, non de alia intelligi debent.

26 Appellatio ſeu ſupplicatio cauſam & ſententiam ad terminos litis conteſtatæ reducit.

27 Arreſtum Parlamenti regij reuocari, & nullum declarari poteſt.

28 Sententia ſiue arreſtum parlamenti regij, ſaltem media cautione exequutioni demandari debet.

29 Sententia lata ab incompetenti iudice media cautione exequutioni demandari non poteſt, etiam ſi a parlamento Regio proceſſerit.

30 Sententia ab incompetenti iudice lata ipſo iure nulla eſt, etiam ſi a Rege ſuperiorem non recognoſcente prolata fuiſſet.

31 Caſtri & fortalitij reſtitutio pendente ſupplicatione ad ſuperiorem fieri non debet, quia illius recuperatio difficilis dicitur.

32 Caſtrum ſeu aliud fortalitium in lite & controuerſia poſitum cognitione pendente partibus remitti non debet, ſed ſub ſequeſtro penes ſuperiorem retinendum eſt.

CON-

CONSILIVM XXXII.

EXPEDIRET (quo firmius iu
dicinm ſuper his de quibus
interrogamur proferre poſ
ſimus) videre teſtamenta,
codicillos, & donationem
Honorati, ac Io. Anthonij
de Laſcharis, Nec non Illu-
ſtriſſimi Renati de Sabaudia, cum fieri poſſit
fideicommiſſa in prædictis teſtamentis, codi
cillis, & donatione reſpectiuè contenta præ-
ſertim a Comitibus Tēdæ Laſcharis relicta,
& in enuntiato arreſto a perilluſtr. Parlamen
to Aquenſi prolato relata, eſſe certarum re-
rum, in diuerſis regionibus ſitarum, proinde
particularia. l. cogi. verſicu. ſed & ſi miles. ver
ſicu. & quamuis. ff. ad Trebell. l. cum filius. §.
Lucio. ff. de leg. 2. nō autem vniuerſalia om-
1 nium bonorum ſeu hæreditatum prædictorū
2 teſtatorum, inter quæ † multum intereſt, etiā
reſpectu competentiæ † iudicis. ex notatis in
rubr. C. vbi fideicōmiſſ. peti poteſt. & in rubr.
3 C. vbi de hæred. agi oport. Quoniam ſi parti-
cularia † ſunt, ibi peti debēt vbi res ſitæ ſunt,
vel vbi hæres domicilium habet. l. quod lega
tur. verſicul. ſi autem. & ibi gloſſ. magiſtra in
verbo a legatario. l. ſi fideicommiſſum. §. ſed
& reſcriptum eſt. ff. de iudic. Cin. & Docto. in
d. l. vnic. C. vbi fideicommiſſ. pet. poteſt. facit
text. in l. fina. C. vbi in rem actio exercer. deb.
& in l. fina. C. commun. de legat. cum ſimilib.
4 Ideò ſi plura & diuerſa fideicommiſſa † ſint
certarum rerum particularium; ſitarum ſub
diuerſis iuriſdictionibus, conſequens eſt vnū
quodque fideicommiſſum a iudice territorij
vbi res fideicommiſſariæ ſitæ ſunt, vel vbi hæ
res grauatus domicilium habet, & nō ab alio
iudice iudicari. iuribus ſupra allegatis. Quibus
addo text. in l. ſed & ſi ſuſceperit. §. ſed & ſi ea
res quæ per fideicommiſſum. & ibi glo. Bar-
to. & Docto. ff. de iudic. vbi fideicommiſſum
alicuius rei certæ mobilis vel immobilis ibi
5 peti debet, vbi res eſt, & reiicitur exceptio † qđ
fideicommiſſum petatur vbi maior pars bo
norum eſt; licet ſecus ſit in fideicommiſſo
vniuerſali.

Nec mouere debet prædicta fideicommiſ
ſa dici debere vniuerſalia; cum fuerint facta
6 de bonis feudalibus, quod verbum † eſt vni-
uerſale, ſecundum Docto. in tit. de Capit. qui
cur. vendid.

Quia poſito quod petitio alicuius feudi fa-
7 ciat iudicium † dici vniuerſale, tamquam ſub
tali feudo ſint multæ res corporales, incorpo
rales, & variarum qualitatum, attamen iudi-
8 cium † vniuerſale reſpectu certi feudi nō ex-
tenditur ad alia feuda, ſiue bona, quæ nō ſunt
de illo feudo. Sicut videmus quando teſtator
legat alterius hæreditatem ſibi acquiſitā, qa
9 tunc & ſi hæreditas † ſit nomen vniuerſale at
tamen legatum dicitur particulare. d. l. cum
filius. §. Lutio. vbi Barto. nume. 2. ff. de lega. 2.
Idem Barto. in d. l. cogi. §. ſed ſi miles. ff. ad
10 Trebell. Et legatum vnius hæreditatis † non
extenditur ad aliam hæreditatem. ſic legata
ſeu fideicommiſſa rerum & oppidorum exi-
ſten. in Prouincia, & in aliis regionibus, non
extenduntur ad fideicommiſſa bonorū exi-
ſten. in Liguria, & in Italia, in qua eſt comita-
tus Tendæ: Quo fit vt hoc caſu non fuiſſet cō
petens iudex Parlamentum Aquenſe, reſpe-
ctu dicti Comitatus Tendæ, ſiti extra iuriſdi-
ctionem dicti Parlamenti. iuxta notat. in l. fi.
ff. de iuriſd. omn. iud. vbi communiter Doct.

Et ſi dicatur D. Durfeæ ſuſcepiſſe iudicium
etiam reſpectu Comitatus Tendæ, corā præ-
dicto Parlamento Aquenſi, & in illud con-
11 ſenſiſſe, ideo † eſſe iudicem competentem.
l. ſed & ſi ſuſceperit. in princ. vbi glo. Barto. &
Doct. ff. de iudic.

Reſpōdetur prædictum D. Durfeæ in ſuis
reſponſionibus & replicationibus negare ſe
conſenſiſſe Parlamento Aquenſi reſpectu di
cti Comitatus Tendæ, verum ab eius cogni-
tione ſemper reſpectu dicti Comitatus decli
naſſe, iugiterque proteſtatā de prædicti Par-
lamenti incompetentia reſpectu dicti Comi
tatus. Quod comprobatur ex clauſula in con
cluſione libelli præfati D. Actoris poſita, ſal-
uo ſcilicet iure ipſi actori reſpectu aliorum
bonorum ſitorum extra regionem Prouin-
ciæ, ſibi prouidendi prout & ſicut eidem per-
tinet. quæ verba negare non poſſumus quin
reſtringant petitionem ad bona in Prouincia
ſita. Quo fit vt ſi prædicta fideicommiſſa
ſint particularia ſeu certorum bonorum, cer
ti iuris ſit ſententiam latam a Parlamento
Aquenſi non extendi ad fideicommiſſum co
mitatus Tendæ ſiti extra dictam Prouinciā,
prout ad dictum Comitatum non extendi di
xerunt actor in concluſione libelli, ac Parla-
mentum in dicto arreſto.

At ſi fideicommiſſa ſint vniuerſalia, quē-
admodum vniuerſalia eſſe in facti ſpecie ꝓ-
ponitur, tunc iudex domicilii eius qui conue-
nitur, vel vbi res fideicōmiſſo ſubiectæ ſunt,
aut maior pars earum exiſtunt, competens
dicetur d. l. vnic. C. vbi de hæred. agat. & d. l.
vnic. C. vbi fideicom. peti oport. & vbique gl.
& communiter Docto. & in l. fina. C. de edic.
diu. Adria. tollen. vbi Barto. nume. 13. in ver-
ſicu. circa ſecundum. poſt gloſ. ibi dicit quòd
12 id quod ſupra dixit iudicem † in fideicōmiſ-
ſo vniuerſali, quando aliqua bona compre-
henſa in fideicommiſſo, extra territorium iu-
dicantis exiſtunt, debere pronuntiare, fidei-
commiſſariū eſſe mittendum in poſſeſſionē
dictorum bonorum extra ſuum territorium
exiſtentium, & ſcribere pro exequutione iudi
ci loci vbi res ſitæ ſunt, debet intelligi quando
pſona ꝯdictoris ſubeſt iuriſdictioni illius iudi
cis qui pronuntiauit, tunc enim rōne perſo-
13 næ poteſt pronūtiare † fideicommiſſarium
eſſe mittendum in poſſeſſionem, & exequu-
tionē remittere iudici loci vbi res ſitæ ſunt.
argumen. notat. in l. fi. C. vbi in rem act. exer-
cer. debe. & Barto. ſequuntur ibi Corn. nume.

19.Dec.conſi.31.verſic.in fine glo. Curt.Iun.
nume.60.Iaſ.nume.17.poſt Bald.Salic.& Ca-
ſtren. citan. Fulgoſ. ibi colum. 5. dicentem ꝙ
talis pronuntiatio pertinet ad iudicē loci vbi
res ſcitæ ſunt, At in caſu noſtro comitatus
Tendæ non eſt ſuppoſitus iuriſdictioni Parla
menti Aquenſis, vt partes ipſæ ac Parlamen-
tum prædictum admittunt. Nec præfata D.
Durfeæ habet domiciliū in Prouincia, Ergo
prædicta ſententia rem reſpectu prædicti Co-
mitatus Tendæ non afficit.

Sed demus prædicta fideicōmiſſa eſſe vni-
uerſalia, præfatamque D.Durfeæ ratione do-
14 micilij † ſubiici iuriſdictioni prædicti Parla-
menti, adhuc dici poteſt prædictam ſententiā
non comprehēdere prædictum Comitatum
Tendæ, cum præfatus D. actor in ſua petitio-
ne qua petiit declarari fideicōmiſſa eſſe aper
ta in ſui perſona, & D. Durfeæ cōdemnari ad
reſtitutionem bonorum fideicommiſſis ſub-
iectorum, ſe reſtringat ad bona in Prouincia
exiſtentia, ibi nominatim deſcripta. Imo ex-
preſsè, ſaltem in genere, a ſua petitione exclu-
dit Comitatum Tēdæ, dum dicit ſaluo dicto
Domino actori reſpectu aliorum bonorum
ſcitorum ſeorſum ſeu extra Prouinciam, iure
ſibi prouidendi ita & ſicut eidē pertinet. quæ
15 quidem clauſula † ſaluo &c. modificat & re-
ſtringit quæ dicta ſunt in præcedentibus. l. ſi
debitor. §. 1. in illis verbis niſi ſalua cauſa pi-
gnoris. & ibi gloſſ. & Docto. ff. quib. mod. ius
hipothec. ſoluat. Dec. conſi. 42. num. 6. vbi di-
cit per dictionem, ſaluo, reſtringi præceden-
tia. quod expreſſius firmat Angel. conſil. 290.
colum. 2. verſicu. & hoc importat. & idem di-
16 citur in dicti Parlamenti ſententia, Cuius † li-
belli & ſententiæ verba ſtrictè intelligi debēt.
l. penult. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. l. 1.
C. de ordin. iudic. & l. 2. C. de ordin. cognitio.
per quæ iura notat Barto. in l. Iulianus. nume.
5. ff. de condict. indebit. quem refert & ſequi-
tur Dec. conſi. 43. nume. 4. conſi. 322. nume. 1.
Alexan. conſi. 108. nume. 2. volum. 5 ꝙ ex ſen
17 tentia † plus inſerri non debet quàm ex ea ne
ceſſariò inſeratur. Bonus text. in l. ſi quis à libe
ris. §. ſi vel parens. ff. de liber. agnoſcen. verba
18 † enim ſententiæ debent intelligi prout ſo-
19 nant, & ſtrictè, nec extendi † ad intellectum
quem ex lata ſignificatione habere poſſent. l.
1. C. ſi plures. vna ſentent. fuer. condemnat.
Abb. in cap. dilectus. nume. 2. de offic. ordina.
Cæpol. in rubr. de verbor. ſignifica. num. 151.
Iaſ. in l. centeſimis. §. fina. colum. penult. ff. de
verbor. obligatio. Rip. in l. 2. nume. 26. C. de
eden. Curt. Senio. conſ. 74. colum. fin. & Curt.
Iun. conſil. 153. nume. 19. & facit quod ſcribit
Dec. conſi. 442. nume. 8. & conſi. 607. nume. 7.
20 quod omnino cenſetur omiſſum † quicquid
in cōdemnatione expreſſum non eſt, ſtrictiq;
21 iuris † eſt l. 1. iuncta gl. C. ſi aduerſ. rem iudic.
cū alijs cumulatis a Tiraq. de retract. Lignag.
§. 1. gloſſ. 19. nume. 182. Crauet. conſi. 188. nu
me. 1. & 6. Poterat enim prædictū Parlamen-
tum, imo debebat (ſit ſemper cum reuerentia
dictum) ſi arbitrabatur fideicōmiſſa eſſe vni-
uerſalia, continentia ſub ſe reſtitutionem hæ-
reditatum dictorum teſtatorum, pronuncia-
re præfatum D. actorem eſſe mittendum in
poſſeſſionem prædicti Comitatus Tendæ,
tamquam comprehenſi in dictis fideicom-
miſsis vniuerſalibus, & cōdemnare prædictā
D. Durfeæ hæredē grauatam ad reſtitutionē
22 dicti comitatus, concedendo literas † requi-
ſitorias pro executione dicti arreſti ad ſupe-
riorem dicti Comitatus. ſecundum Barto. in
d. l. fina. C. de edict. diu. Adria. tollen. & Doct.
in l. a Diuo pio. §. ſententiam. ff. de re iudic.
Verum cum non pronunciauerint ſuper di-
cta miſſione & reſtitutione prædicti Comita
tus, nec laxauerint literas requiſitorias pro
executione dicti arreſti, conſequens eſt vt ad
Comitatum præfatum noluerint extendi ar-
reſtum antedictum, prout nec extendi debet,
23 cum actus † agentium vltra eorum intentio-
nem operari non debeat. l. non omnis. ff. ſi
certum petatur.

Præterea ſi ponderetur forma promiſſio-
nis Sereniſſimi Domini Sabaudiæ Ducis, qui
loquitur per verba futuri temporis, illa intel-
ligenda eſt de ſententia poſt dictam promiſ-
ſionem proferenda. At prædictum arreſtum
erat menſe iam elapſo ante prædictam pro-
miſſionem prolatum, vt ex dicti arreſti prola
ti die 13. Septembris 1574. & dictæ promiſſio-
nis factæ die 14. Octobris eiuſdem anni, lectu
ra apparet. Ergo de dicto arreſto iam prolato
nō intellexerūt partes. vulg. l. quicquid aſtrin-
gendæ. ff. de verbor. obligatio. Quinimo veri
ſimile eſt quòd ſi de arreſto iam prolato intel
lexiſſent, de eo vtique mentionem feciſſent,
præſertim ꝑdictus actor, cui facilè erat illud
Sereniſſimo Duci referre. quod cùm non fe-
24 cerit quaſi neglectum † videtur l. item, apud
Labeonem, §. hoc edictum. ff. de iniur. Afflic.
Deciſ. 3. nume. 9. poſt Barto. & Alexand. locis
citatis.

Et poſito citra veri noxiam quòd illa ver-
ba in promiſſione Sereniſſimi Ducis poſita,
videlicet *feront iuges par iuſtice par iuges, com-
petentes* &c. Poſſent referri ad ſententiam iam
prolatam, attamen debet intelligi de ſenten-
25 tia † ritè & rectè prolata, non de alia. l. 4. §. cō
demnatum. ff. de re iudic. & quæ nō ſit aliqua
appellatione ſeu ſupplicatione ſuſpēſa, cum
26 appellatio † ſeu ſupplicatio reducat caſum
ad terminos litis cōteſtatæ. l. vnica. ff. nil no-
uar. appellat. pendent. cum ſimil. At in caſu
noſtro præſupponitur a dicto arreſto ſuppli-
catum, & de nullitate dictum, Ergo dici non
poteſt. fuiſſe iudicatum, cum poſſet dictū ar-
27 reſtum † reuocari, aut nullum declarari. quo
caſu non eſſet in poteſtate prædicti Sereniſſi-
mi Ducis dictum Comitatum reſtituere præ-
dictæ D. Durfeæ, quæ tūc de Sereniſsimo Du-
ce iure conqueri poſſet, ſi Caſtra prædicta at-
tēto dicto iudicato remitterentur D. Admi-
tanti.

28 Et ſi dicatur ſententiam † Parlamenti de-
bere

bere executioni demãdari ſaltem media cautione, iuxta formam auth. quæ ſupplicatio. C. de preci. impe. offe.

29 Reſpondetur ſententiam† prædictam non mereri exequtionem, cùm præſupponatur ab incompetentibus iudicibus prolatã, ideo
30 nullam. †tot. tit. C. ſi a non competen. iudic. Afflic. deciſ. 283. quem refert & ſequitur Pariſ. conſilio 98. nume. 24. volum. 3. concludentes. id procedere etiam ſi a Rege non recognoſcente ſuperiorem fuiſſet prolata.

Accedat quòd cùm agatur de reſtitutione Caſtri, & ſic fortalitij, non debet fieri remiſ-
31 ſio pendẽte ſupplicatione, cùm ea facta †difficilis eſſet recuperatio. ex notat. in l. fin. C. de edict. diui. Adria. tollen.

Concludimus igitur attentis prædictis, præſertim forma promiſſionis præfati Sereniſſimi Ducis, Comitatum Tendæ non eſſe remittendum alicui dictarum partium. verum ſub
32 ſequeſtro† & cuſtodia præfati Sereniſſimi Ducis retinendum, donec per iudices competentes, aut a partibus eligendos fuerit iudicatum cui reſtitutio ſit facienda.

SVMMARIVM.

1 *Senatus in his quæ iuris ſunt nihil dubitat, quia omnia iura ſcit.*
2 *Amici iuſtę preces reſpuendæ non ſunt.*
3 *Prædium eſſe hypothecatum, vel inſolutum datum, tã in iure quàm in facto multum differt.*
4 *Datio inſolutum ab hypotheca ſiue a pignore multum differt.*
5 *Hypotheca translationem dominij in eum cui prædium hypothecatum fuit non operatur, ſed penes debitores hypothecatæ rei dominos, dominium remanet.*
6 *Pignoris quæſtio ab intentione dominij ſeparata eſſe dicitur.*
7 *Datio inſolutum cum conſtituto duos effectus producit.*
8 *Solutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio.*
9 *Hypotheca ſolutione eius quod debetur tollitur.*
10 *Datio inſolutum in accipientem dominium transfert.*
11 *Res ſua ſibi hypothecata eſſe non poteſt.*
12 *Venditio de re aliena facta in præiudicium tertij cuius res eſt non tenet.*
13 *Venditor in venditione ne de euictione teneatur conuenire poteſt.*
14 *Stipulatio & promiſſio certæ rei vel cauſæ prætextu facta, ad aliam rem vel cauſam non extenditur.*
15 *Promiſſio indemnitatis præſtandæ ſtricti iuris eſt, vnde quicquid re, tempore, loco, & perſonis omittitur, pro omiſſo habetur.*
16 *Indemnitatis promiſſio ſtricti iuris eſt, adeò quòd in ea quicquid re, tempore, loco, & perſonis omittitur, pro omiſſo habetur, nec extenſio de perſona ad perſonam, vel de re ad rem admittitur.*
17 *Sententijs Senatus propter reuerentiam ſtandum eſt.*
18 *Sententia a qua non fuit appellatum vel ſupplicatum tranſitum in rem iudicatam facit.*
19 *Sententia quæ tranſitum in rem iudicatam fecit, inter litigantes pro veritate habetur.*
20 *Sententia quæ tranſitum in rem iudicatam fecit, a litigantibus impugnari non poteſt.*
21 *Sententia ſi tranſitum in rem iudicatam fecit, ab ea recedendum non eſt, dato quòd contra ius litigatoris eſſet.*
22 *Verba hominis vniuerſalia nullam reſtrictionem patiuntur.*
23 *Satisfactio integra illa dicitur, quæ ſine aliqua diminutione vel detractione fit.*
24 *Promiſſio euictionis, & promiſſio indemnitatis paria ſunt.*
25 *Paria ſunt promiſſio euictionis, & promiſſio indemnitatis.*
26 *Promiſſio euictionis reſpectu vnius cauſæ expreſſa, ad euictionem ex alia cauſa factam non extenditur.*
27 *Promiſſio indemnitatis occaſione vnius cauſæ expreſſa, ad damnum ex alia cauſa illatum non extenditur.*
28 *Ignorantia rei alienæ præſumitur niſi ſcientia probet.*
29 *Emptor rem emptam venditoris credidiſſe non alienam præſumitur, niſi ſcientia rei alienæ probetur, nec in culpa eſſe dicitur licet prius non inueſtigauerit.*
30 *Dolus venditoris culpæ emptoris præponderat.*
31 *Venditor ſciens rem venditam alterius eſſe, conueniensque ad aliquod onus ſe non teneri, ſi emptorem de qualitate rei certiorem non fecit, nihilominus tenetur.*
32 *Venditor rem alienam vendens, & hanc qualitatem tacens, animo circumueniendi emptorem proceſſiſſe cenſetur.*
33 *Pactum ne venditor de euictione teneatur, cùm ſciret cauſam propter quàm res euinceretur, ſi tacuit non prodeſt.*
34 *Venditor conueniens, vt de euictione non teneatur, nec ad pretij reſtitutionem, ſi ſciens rem alienam vendidit propter dolum de euictione tenetur, & multo magis ad pretij reſtitutionem.*
35 *Proœmij verba ſi vera non ſunt, tunc diſpoſitio ſequens irritatur.*
36 *Factum aliter ſe habens quàm ex proœmio oſtendatur, diſpoſitionem ſequentem nullam reddit.*
37 *Narrata in diſpoſitiuis verbis ſi vera non ſunt diſpoſitionem nullam reddunt.*
38 *Factum ad falſam relationem aduerſarij detecta falſitate reuocari poteſt.*
39 *Commodum ex propria falſitate quis aſſequi non dēt.*
40 *Dolus commiſſus in vendendo non purgatur in redimendo.*
41 *Dolus commiſſus a venditoribus prædij alieni, propter ſcientiam emptori ſuperuentam purgatus dici non poteſt.*
42 *Emptæ rei pretium emptor retinere poteſt, ſi euictionẽ in limine contractus imminere videt.*
43 *Mora vltima illa eſt, quæ magis nocet.*
44 *Tempus initi contractus, non aliud conſiderandum eſt.*
45 *Debitor ex cauſa in appocha contenta in mora non cõſtituitur, niſi prius appocha aut illius exemplum per creditorem exhibitum fuerit.*
46 *Contractuum pluralitas non præſumitur.*
47 *Actus qui geritur ſi præiudicium alicuius reſpicit, tūc ſcientia ſimplex in illo ſuperueniens approbationem non inducit, ſecus ſi cum ſcientia alius actus ſuperueniat.*
48 *Inſtrumentum legẽs quando dicatur de eo notitiam habere, & illud approbare vel non.*
49 *Retrouendere aliud eſt, & aliud promiſſio de retrouendendo.*

Vendi-

31 *Venditores iactura emptorum locupletari iura non admittunt.*

CONSILIVM XXXIII.

ET ſi rem dubiam nouiſſimè
aduerſus Magnificum Do-
minum Stephanum Palianũ
doctiſſimum Iurecõſultum
excitatam, potius diſputatio
nis quàm deciſionis gratia
propoſitam arbiter, cũ pro
1 comperto habeam Illuſtr. Senatũ † in his quæ
iuris ſunt nihil dubitare, quia omnia ſcit, ita
vt vanum exiſtimem rei dubiæ propoſitæ de
iure reſpondere. Eo maximè quòd ex ſcriptis
præfati D. Stephani omnia oppoſita diluta
2 remaneant. Attamen ne amici † iuſtas petitio
nes reſpuere dicar, viſum fuit aliqua ſcribere,
eiusque reſponſiones imitari poſſe.
Dico igitur l. qui libertatis. ff. de euictio. ac
Docto. ex aduerſo adductos nihil exceptioni
D. Paliani aduerſari.
Ad quod demonſtrandum præmitto, (&
in hoc rogo prudentiſſimos iudices animad-
uertere,) multum ſcilicet inter ſe tam in iu-
3 re quàm in facto differre, quod prædium † ru-
ſticum de quo agitur fuerit nomine hypothe
cæ Gabiano, dictorum fratrum de Damianis
prætenſo creditori aureorum centum, ex cau
ſa contenta in quadam appocha, obligatum,
aut quod prædictum prædium a dictis fratri-
bus de Damianis dicto Gabiano pro ſumma
4 aureorum centum inſolutum datum † fuerit;
Quoniam ſi hypothecæ nomine obligatum
extitit, certi iuris eſt per huiuſmodi hypothe-
5 cam † non fuiſſe dicti prædij in dictum Gabia
num dominium tranſlatum, ſed illud penes
dictos fratres debitores remanſiſſe l. ſi debi-
tor l. alienatio. ff. de contrahend. empt. l. 1. §.
cùm prædium. in illis verbis, quoniam quæ-
6 ſtio pignoris † ab intentione dominij ſepara-
tur ff. de pignor. & vbique gloſ. & Doctor. l. ſi
rem alienam. §. 1. verſic. propriè pignus. ff. de
pignorat. actio. Cantiuncula. conſi. 35. nu. 22.
& ſequen. Proindè dictos fratres iure potuiſ-
ſe prædictũ prædium præſato Domino Ste-
phano, ſalua hypotheca dicto Gabiano com
petenti, vendere & tradere. Si verò dicimus
prout rei veritas eſt, prædictum prædiũ fuiſſe
a prædictis fratribus datum inſolutum Gabia
no creditori, pro ſumma dictorum aureorũ
7 centum, clarum eſt in iure ex hac datione † in
ſolutum facta cum conſtituto poſſeſſorio,
duos effectus oriri. Primus erit liberationis
dictorum fratrum a dicto Gabiano, tam re-
ſpectu perſonalis, quam hypothecariæ actio-
8 nis, cùm ſolutione † eius quod debetur omnis
tollatur obligatio. Inſtit. quib. mod. tollit. ob-
9 ligat. in princip. & de hypotheca. † l. fideiuſſor
qui pignora. l. grege. §. etiam. vbi Barto. ff. de
pigno. l. ſi rem alienam. §. omnis. ff. de pigno.
act. cum ſimi.
10 Secundus effectus ex prædicta datione † in-
ſolutum eſt tranſlationis dominij dicti præ-
dij in dictum Gabianum. vulga. l. traditionib.
C. de pact. iuncta l. quod meo. in princip. ff. de
acquir. poſſeſ. & his quæ notat Bald. in l. ea le-
ge. C. de condic. ob cauſ.
Qua dominij acquiſitione ſtante; neceſſa-
riò ſequitur fuiſſe extinctam hypothecã, cùm
11 res ſua † ſibi hypothecata eſſe non poſſit l. ſi
rem alienam bona fide. ff. de pignorat. actio. l.
neque pignus. ff. de regu. iur. Et hoc caſu non
tenet venditio facta Domino Paliano in præ
12 iudicium Gabiani. vulg. l. rem alienam. ff. de
contrahen. empt. vbi gloſ. & Docto. Afflic.
loquens in datione inſolutum deci. 369. nu. 1.
& ſequen.
Item præmitto diuerſa etiam omnino eſ-
ſe in iure & facto, quod Dominus Stephanus
emptor promiſerit dictis venditoribus ſe eos
ſeruaturum indemnes & illæſos, occaſione
prædictæ ſummæ centum aureorum, perſol-
uendæ prædicto Gabiano ex antedicta cauſa,
& ſic contenta in appocha, in inſtrumento
venditionis factæ Domino Paliano relata,
aliud & omnino diuerſum quòd præfati ven
13 ditores † non teneantur de euictione pro di-
ctis aureis centum perſoluendis præfato Ga-
biano, ex cauſa contenta in appocha: quia in
primo caſu emptor ſua promiſſione obliga-
tur præſeruare indemnes venditores occaſio
ne dictæ ſummæ perſoluendæ Gabiano, ex
antedicta cauſa. Secundò verò caſu ad nihil
obligatur emptor erga dictos venditores.
14 Et hæc comprobantur quia ſtipulatio † &
promiſſio facta prætextu certæ rei vel cauſæ
non extenditur ad aliam rem ſeu cauſam. l.
emptor. §. Lucius. ff. de pact. l. ſi de certa. C. de
pact. l. quicquid aſtringendæ. ff. de verbo. obli.
& vbique glo. & Doct. facit regula l. in agris.
ff. de acqui. rer. domin. & in terminis promiſ-
ſionis indemnitatis Socin. conſi. 70. nume. 5.
volum. 3. vbi expreſsè dicit promiſſionem
15 † indemnitatis eſſe ſtricti iuris, & in ea † quic-
16 quid re, tempore, loco, & perſonis omitti-
tur, pro omiſſo haberi. Cum igitur promiſſio
indemnitatis fuerit a præſato Domino Ste-
phano emptore facta occaſione duntaxat p̃-
dictæ ſummæ aureorum centum, perſoluen-
dæ præſato Gabiano, creditori ipſorum fra-
trum ex antedicta cauſa, ſcilicet contenta in
appocha in prædicto inſtrumento emptio-
nis enuntiata, clari iuris eſt, dictam promiſ-
ſionem non extendi ad alios ducentum au-
reos, ſolutos dictis fratribus vẽditoribus pro
parte pretij dicti prædij venditi. Nec ad cau-
ſam, ſeu caſum promiſſionis euictionis a di-
ctis fratribus factæ præſato Domino Stepha-
no. Nec ad ipſam euictionem ſubſecutã vir-
tute inſtrumenti dationis inſolutum, cũ hæc
vt ſupra dictum eſt, ſint omnino diuerſa, &
ſeparata, prout pro diuerſis, & ſeparatis ha-
buit Illuſt. Senatus Marchionalis duabus ſuis
ſententijs, ſeu ordinationibus, altera ſub die
21. 1570. Altera verò die 22. Martij 1572. quæ
eſt conformis primæ quoad ſummam aureo
rum 185. ex quibus apparet quod non obſtan
te di-

tedicta promiſſione indẽnitatis, facta a præ-
ſato Domino Paliano,& in eodem inſtrumẽ
to emptionis in actis producto comprehen-
ſa, condemnarunt præfatos fratres ad reſti-
tuendum eidem Domino Stephano aureos
185. ab eo receptos, non obſtante dicta pro-
miſſione indemnitatis facta a Domino Pa-
liano, & in prædicto inſtrumento contenta.
Quis enim tam ſtolidi iudicij erit qui dicere
aut cogitare vellit, quòd ſi obligatio qua præ
fatus Dominus Stephanus promiſit præſer-
uare indemnes præfatos fratres, occaſione
dictæ ſummæ, perſoluendæ præfato Gabiano
ex antedicta cauſa, contineret caſum exce-
ptum a præfata vniuerſali, ſeu generali pro-
miſſione euictionis, facta a præfatis fratribus
dicto Domino Stephano, quòd Illuſtr. Sena-
tus Marchionalis in quo tot doctiſſimi &
prudentiſsimi Iureconſulti ſedent, id non co
gnouiſſet, & in dictis ſententijs, ſeu ordinatio
nibus declaraſſet, videlicet prædictos vendi-
tores non teneri ad reſtitutionem dictæ ſum-
mæ aureorum centum, tamquam eſſet caſus
exceptus ab vniuerſali, & generali promiſsio
ne euictionis, prout contrarium pronuntia-
runt, condemnando dictos venditores ad in-
tegram reſtitutionem dictorũ aureorũ 185.

Et ſi dicatur a prædictis ſententijs fuiſſe
ſupplicatum.

Reſpondetur non fuiſſe ſupplicatum ex eo
capite, quòd caſus promiſsionis indemnita-
tis contineret caſum exceptum a generali
promiſsione euictionis, ſed quia dictum fue-
rit in prædictis ſententijs euictionem ſecutã
fuiſſe culpa venditorum, quibus quidem ſen-
17 tentijs† propter reuerentiam Senatus ita dicẽ
tis ſtandum eſt, vt in ſimili dicit Afflic. deciſ.
45. nume. 4. verſic. & illa lata fuit per ſacrum
Conſilium. vſque in finem. eo maximè quòd
a poſteriore non appareat fuiſſe ſupplicatũ;
cùm in ſupplicatione porrecta ſub die 22.
Martij 1572. non fiat mentio niſi de ſenten-
tia, ſeu ordinatione prolata anno 1570. die
21. Nouembris, & alia vltima ſententia, cùm
18 ab ea† non fuerit ſupplicatum, propterea trã-
19 ſitum fecerit in rem iudicatam, quæ† pro ve-
ritate inter litigantes habetur, nec impugna-
20 ri† poteſt l. ingenuum. ff. de ſtat. homin. l. res
iudicata. ff. de reg. iur. Afflic. deciſ. 13. nume.
21 28. & ab ea† non eſt recedendum, etiam quòd
contra ius litigatoris eſſet l. 1. C. de re iudicat.
c. cùm inter. §. quamuis. de ſent. & re iudicat.
& vbique glo. & Docto. cum ſimil. citatis ab
Afflic. deciſ. 47. nume. 2. liquido ex prædictis
apparet prædictam promiſsionem indemni-
tatis non poſſe dici continere pactum reſer-
uatiuum, quo nominatim dicti fratres conue
niſſent nõ teneri de euictione erga D. Stepha-
num emptorem, ſi contingeret rem euinci
occaſione non factæ ſolutionis dictorum cẽ-
tum aureorum præfato Gabiano. & per con-
ſequens non habere locum diſpoſitionem d.
l. qui libertatis. ff. de euictio. Aliaque ex aduer
ſo adducta. Quinimo expreſsè, ſaltem verbis
generalibus, & virtualiter, apparet dictos fra-
tres voluiſſe teneri de euictione etiam quod
prædium venditum euinceretur ob non fa-
ctam ſolutionem dictorum ſcutorum centũ
a præfato D. Stephano, vt multis in locis di-
cti inſtrumenti legitur. Primò ex illis multi-
plicatis verbis quouiſmodo, qualitercũque,
& quotieſcunque. Item in illis verbis promi-
ſerunt quod vbi ſequeretur modo aliquo eui
ctio dicti prædij, in totum, ſeu in parte, iuſtè
vel iniuſtè, aut alio quouiſmodo euincere-
22 tur. quæ† verba vti vniuerſalia hominis nullã
reſtitutionem recipiunt. ex latè per nos cita-
tis in deciſ. Pedemont. 169. num. 4. & 5. Qui-
bus addo Illuſtr. D. meum Rol. à Val. conſil.
55. nume. 45. & ſequen. volum. 3. Conciuem
noſtrum Marc. Ant. Nat. conſi. 525. num. 23.
& ſequen. Item & clarius in illis verbis, & pre
tium rei venditæ & euictæ in integrum redde
re & reſtituere ipſi Domino Stephano, cum
omnibus & ſingulis damnis. Item expreſsius
in illis verbis, per pactum expreſſum volue-
runt dicti fratres non poſſe dicere vel oppo-
nere quod ipſa euictio fuerit ſecuta culpa
aut defectu ipſius Domini Stephani, nec ali-
quid allegare quominus teneantur ad præ-
miſſorum omnium integram ſatisfactionẽ,
quia ſic inter partes ipſas conuentum extitit.
Cùm ergo expreſsè conuenerint teneri om-
ni caſu de euictione, & ad integram reſtitu-
tionem pretij accepti, etiam ſi contingeret
euictionem ſequi culpa, & defectu ipſius Do
mini Stephani, quæ culpa, & qui defectus cũ
indiffinitè ſcribantur non debeant referri ad
culpam, & defectus in inſtrumẽto expreſſos,
ex notat. in l. doli clauſula. ff. de verbo. obliga
tio. vix in alia culpa & defectu verificari poſ-
ſunt, quàm in eo in quo D. Stephanus dictos
aureos centum præfato Gabiano, vel alios
80. debitos Ioan. Iacobo Sacco ſuis tempo-
ribus non perſoluit, ſequitur neceſſariò quòd
caſus non ſolutionis dictorum centum au-
reorum nullo modo dici poſsit a dicta pro-
miſsione euictionis exceptus. Alioquin fru-
ſtra fuiſſet conuentum quòd qualitercũque,
quouiſmodo, etiam ſi culpa & defectu Do-
mini Stephani, prædium venditum euincere-
tur, teneantur dicti fratres venditores ad inte
gram reſtitutionem pretij recepti. Nõ enim
eſſet integra ſatisfactio receptorum, ſi non
reſtituerent dictos aureos centum receptos.
23 Cùm integra ſatisfactio† intelligi debeat ſine
aliqua diminutione & detractione l. fin. C. ad
l. Falcid. §. non autem. in authen. de hæred. &
falcid. Alexand. conſi. 201. nume. 7. volum. 6.
latiſsimè Boer. quæſtione 44. numero 31. &
ſequentibus.

Nec eſt bona illatio, vt proximè ſcripſi-
mus (ſit ſemper cum reuerentia motiuantis
dictum) dicere Dominus Stephanus promi
ſit releuare indemnes dictos fratres erga Ga-
bianum, occaſione dictæ ſummæ perſoluen-
dæ ex antedicta cauſa contenta in appocha,
ergo caſus non ſolutionis eſt exceptus a pro-
miſsione euictionis.

Nec l. qui libertatis. ex aduerſo allegata po
teſt

teſt congruè adaptari ad caſum promiſſionis indemnitatis, cum loquatur, & ita ab omnibus Doctoribus interpretatur, quando promiſſio eſt facta affirmatiuè reſpectu alicuius certæ cauſæ, vt puta ſi in caſu noſtro dictum fuiſſet promittimus de euictione, ſi prædium euincatur defectu ſolutionis dictorum centum ſcutorum ex cauſa cõtenta in appocha. Nam hac promiſſione de euictione ſtante, cùm ſit facta affirmatiuè reſpectu certæ cauſæ, ſi fuiſſet euictum prædium ex alia cauſa, quàm defectu ſolutionis dictorum aureorũ centum ex cauſa prædicta, non tenerentur venditores ad pretij reſtitutionem. vel ſi fuiſſet facta promiſſio de euictione negatiuè videlicet nollumus teneri de euictione ſi contingeret prædium euinci ob non factam ſolutionem dictorum centum ſcutorum. His enim caſibus diceretur caſus reſpectu dictorum ſcutorum centum non ſolutorum exceptus a promiſſione euictionis. Ita intelligunt d.l. qui libertatis. Bart.q. ibi. & Bald. in l. 1. colum. fina. verſicu. tertio non operatur effectum. C. de pericul. & commod. rei vendit. Roman. ſingul. 387. cum alijs cumulatis a Tiraquel. de retract. lignag. §. 12. in verbo. tranſportè. glo. 1. nume. 14. Natt. conſi. 181. numo. 7. & 8. Doctiſſimus Didac. Couar. lib. 3. varia. reſolut. capitu. 17. verſicu. at ſi ita conuentum ſit.

Nec obſtat ſi dicatur quòd ſtantibus præmiſſis ſine aliquo effectu poſitum fuiſſet dictum pactum promiſſionis indemnitatis occaſione prædictæ ſummæ perſoluendæ.

Quoniam reſpondemus dictum pactũ magnum potuiſſe operari effectum, ſi veritas facti extitiſſet prout ab ipſis venditoribus narratum fuit, videlicet quòd prædium vẽditum Domino Paliano fuiſſet duntaxat nomine hypothecæ obligatum præfato Gabiano pro dicta ſumma aureorum centum. Et in caſum ſolutionis non factæ Calendis Auguſti egiſſet Gabianus actione perſonali contra præfatos fratres obligatos ad ſolutionem dictorũ aureorum centum, cum damnis, expenſis, & intereſſe, hoc enim caſu tenebatur Dominus Stephanus emptor præſeruare indemnes, & illæſos dictos fratres erga prædictum Gabianum, tam reſpectu ſummæ principalis, quàm damnorum, expenſarum, & intereſſe.

Item poterat dictum pactum alium effectum ſortiri & operari, ſtantibus veris per ipſos fratres narratis; videlicet ſi verè prædicti fratres fuiſſent obligati ſoluere dictos centum aureos Gabiano intra Calendas Auguſti, ſub hypotheca dicti prædij, & in caſum ſolutionis non factæ dicta die Calendarum ex tunc dictum prædium cenſeretur traditum, & datum inſolutum pro dictis aureis centum præfato Gabiano. Nam & hoc caſu obligatus fuiſſet D. Palianus præſeruare indemnes dictos fratres ab omni dãno quod paſſi fuiſſent occaſione prædictæ dationis inſolutum ſubſecutæ, propter non factam ſolutionem dictorum aureorum centum dicta die prima Auguſti. At quia non erant vera narrata p ipſos fratres, videlicet quòd dictus Gabianus eſſet tempore vẽditionis factæ D. Paliano creditor dictorum fratrum ſummæ aureorum centum, ex aliqua cauſa contenta in quadam appocha, nec etiam erat verum quòd prædium venditum D. Paliano eſſet p aliquo debito ipſorum fratrum hypothecæ nomine obnoxium dicto Gabiano, cùm tẽpore venditionis factæ D. Stephano iam eſſet ſatisfactum dicto Gabiano, & hypotheca ſi aliquam antea Gabianus habuiſſet, per dationem inſolutum eidem Gabiano factam ſublata fuiſſet, ideo non obligabatur Palianus emptor ex alia cauſa, quàm in inſtrumẽto expreſſa, præſeruare dictos fratres indemnes, & illæſos. d. l. quicquid aſtringendæ. cum alijs ſupra citatis. & argum. notat. in d. l. qui libertatis. arguendo a promiſſione euictionis
24 † ad promiſſionem indemnitatis, quæ vtique
25 paria † ſunt, ex citatis in deciſ. Pedemont. 48.
nu. 8. quibus addo Pariſ. conſi. 109. nu. 38. vol.
26 1. Nam ſicut ibi promiſſio † euictionis reſpectu vnius cauſæ expreſsæ non extenditur ad
euictionem factam ex alia cauſa, ita promiſ-
27 ſio † indemnitatis occaſione vnius cauſæ, nõ
debet extendi ad damnum illatum, ex alia
cauſa. Concordat regula quòd actus vltra intentionem agentium non operatur. vulga. l.
non omnis. ff. ſi cer. peta. Nec præſumitur di-
28 ctus emptor † ſciuiſſe dictum prædium fuiſſe
prius datum inſolutum Gabiano l. verius. ff.
de probatio. Alexan. in terminis noſtris. conſilio. 14. num. 2. verſi. ad quod oſtendendum.
29 vol. 5. vbi nume. 3. dicit emptorem non dici
eſſe in culpa ſi non inueſtigauit. & dato quòd
in aliqua culpa fuiſſet, tamen hoc ſibi non no-
30 ceret, quia dolus † cõmiſſus per præſatos fratres tacendo dictam dationem inſolutum factam, & exprimendo aliam cauſam non veram, præponderat culpæ ipſius emptoris ſi
aliqua fuiſſet l. ſi mora ff. ſol. matrimo. l. item
ſi obſtetrix. ff. ad l. Aquil. cum ſimil. ibidem
per Alex. citatis, qui expreſsè multis iuribus
31 probat, quòd ſi venditor † ſciens rem eſſe alterius illam vendidit, & conuenit ſe nolle ad
aliquod onus teneri, quinimo habere aureos
centum ſine aliquo onere, attamen ſi non
certiorem reddidit emptorem ſpecialiter de
qualitate rei venditæ, nempè quòd eſſet alterius, huiuſmodi taciturnitas adſcribitur do-
32 lo ipſius venditoris, & præſumitur † animo
circumſcribendi, & circumueniendi emptorem tacuiſſe l. 1. §. penult. & fina. ff. de action.
empti. cum ſimil. per eum citatis. Idem repetit conſi. 95. num. 2. eod. vol. 5. Corn. conſil.
226. litera A, volum. 2.

Vrget text. & iudicio meo ineuitabilis in l. tenetur. §. finali. ff. de action. empti. cuius epitome ſecundum Bartol. eſt huiuſmodi.
33 Pactum † ne quis venditor de euictione teneatur, non prodeſt venditori, qui ſciuit
cauſam propter quam res euinceretur, & tacuit d. l. emptorem. §. denique & §. finali. ff.

actio. empt. vbi Vlpianus ſequens Mutij &
34 Iuliani ſententiam cenſet venditorem † qui
conuenit non teneri de euictione, nec ad re-
ſtitutionem pretij certis caſibus, attamen ſi
ſciens rem alienam vendidit, quia dolo fecit,
ideoque ex empto teneretur, proinde de eui-
ctione, multo magis ad reſtitutionem pretij
recepti. & Alexan. refert. & ſequitur Crauet.
conſil. 192. nume. 13. & ſequen. Bero. conſil.
158. nume. 30. 46. & ſequen. volum. 1. Tiraqu.
de retract. Lignag. §. 12. glo. 1. nume. 14. alle-
gans text. & ibi Barto. in d. l. tenetur. §. fin. ff. de
actio. emp. His accedunt quæ appoſitè ſcribit
D. Præſes a Vall. ſuo conſi. 49. num. 61. vol. 1.
quòd quando narrata in prooemio alicuius
35 diſpoſitionis † non ſunt vera, tunc diſpoſitio
36 irritatur, quia factum † aliter ſe habēs, quàm
ex prooemio oſtendatur, reddit diſpoſitionē
nullam. Ergo multo magis prædicta proce-
37 dunt quando narrata † in diſpoſitiuis nō ſunt
vera. His adſtipulantur quæ citat Abb. conſil.
9. nume. 50. & ſequen. poſt Barto. & alios per
38 eum relatos, quicquid factum † eſt ad falſam
relationem aduerſarij, detecta falſitate reuo-
cari poteſt, ne quis ex ſua falſitate commodū
39 † conſequatur l. ne ex dolo ff. de dol. mal. cō-
ferunt per nos ſcripta in deciſ. Pedemōt. 179.
nu. 16. & quæ Crauet. ſcribit conſi. 142. nu. 20.
& conſi. 172. nu. 5.

Nec dictos venditores defendit ſciētia rei
alienæ ſuperuenta emptori, per aliquot men
ſes poſt dictam venditionem, Quia ex huiuſ-
modi ſcientia non purgatur dolus, qui ab ini
tio in ipſo contractu dationis inſolutum in-
teruenit, vt in prioribus demonſtrauimus al-
legationibus. quibus addo text. in terminis in
l. 1. §. ſi rem depoſitā. ff. depoſit. quem Bart. ſic
40 ſummat. Dolus † commiſſus in vendendo,
non purgatur in redimēdo. ſic in caſu noſtro
41 dolus † commiſſus a vēditoribus prædij alie-
ni per venditionem, non poteſt dici pur-
gatus propter ſcientiam ſuperuentā empto-
ri, quòd venditores rem alienā vendidiſſent.
Quinimo habita dicta ab emptore ſciētia rei
alienæ, dicimus tunc dolum venditorum fuiſ
ſe detectum, & à domino Paliano emptore
cognitū. Cui propterea ſtatim vbi ſciuit præ-
dium ab eo emptum, non quidem hipothe-
cæ nomine, ſed dationis inſolutum titulo, cū
translatione dñij & poſſeſſionis Gabiano tra
42 ditum, iure licuit non ſoluere † prædicto Ga-
biano dictos aureos centum, cum videret eui
ctionē prædij empti imminere in limine cō-
tractus. l. penult. §. fina. ff. de pericul. & com-
mod. rei vendit. l. ſi poſt perfectam. C. de eui-
ctio. & vbique glo. Bar. & Doct. Capr. Regul.
87. nu. 206. Et huic fundamento nō video bo-
nam reſponſionem dari poſſe.

Et ſi dicatur cōtra D. Palianum vrgere quæ
obijciuntur, nempè quòd ſi die prima Augu-
ſti ſoluiſſet, non potuiſſet Gabianus ab ipſo
Paliano dictum prædium euincere, ſtāte pro-
miſſione a Gabiano facta de retrouendendo
prædictum prædium ipſis fratribus vendito-
ribus, ſoluentibus aureos centum intra diem
19. prædicti menſis Auguſti l. 2. C. de pact. int.
43 empt. & vendito. Et propterea moram † præ
dicti D. Paliani tamquàm vltimam ei noce-
re. l. illud ff. de pericul. & commod. rei vēdit.

Ad hæc reſpondetur nullam culpam poſſe
44 adſcribi D. Paliano, ſi tempus † cōtractus da-
tionis inſolutum ipſi Gabiano factæ, nec nō
venditionis eiuſdem prædij. D. Paliano ſubſe-
cutæ vt oportet cōſiderabimus. l. 1. §. ſi ſeruus
depoſuit. ff. depoſit. l. ſi filiusfamilias. in prin.
ff. de verb. obligatio. cap. dudum. cum alijs ibi
illatis de electio. cum ſimil. per nos Cumula-
tis deciſ. Pedemon. 177. num. 26. & a Cantiun-
cul. conſi. 35. num. 19. Nam cùm vt ſupra pro
bauimus non eſſet obligatus D. Palianus em-
ptor niſi & prout in appocha, & ex cauſa in ea
contenta, certè dicere non poſſumus D. Pa-
lianum fuiſſe in mora ſoluendi dictos ſcutos
centum, niſi prius prædicti fratres enūtiatam
apocham prædicto D. Paliano, aut ſaltē eius
45 exemplum exhibuiſſēt. † l. Titius hæres. ff. de
actio. empt. Iaſ. inſtit. de action. §. actionum.
nu. 150. his deſeruiunt ſcripta a Crauet. conſi.
145. nume. 2. per text. in l. 1. C. cred. euict. pi-
gnor. non debet. quòd venditor debet manu-
tenere omnia quæ aſſeruit, ergo in caſu no-
ſtro debuerunt venditores demōſtrare Apo-
cham, vt emptor ſcire poſſet cauſam conten
tam in apocha, & ſi per eā rectè ſolueret Ga-
biano. Alioquin non ſoluendo in illam cau-
ſam, ſed in aliam, nō fuiſſet liberatus emptor
a promiſſione & obligatione ſua. Et ſi dica-
tur non præſumi alium contractum initum
inter prædictos fratres venditores & Gabia-
num, quàm illum de quo in inſtrumento da-
tionis inſolutum, oſtenſo prædicto D. Palia-
no, prout aſſerti teſtes venditorum nomine
46 examinati teſtati fuerunt, † cū pluralitas con
tractuum non præſumatur. Iaſ. conſi. 71. nu. 5.
& conſi. 104. nu. 90. vol. 1.

Reſpondetur huiuſmodi præſumptionem
tolli confeſſione ipſorum fratrum. auth. ſed
iam neceſſe. C. de donat. ant. nup. Capr. d. Re-
gul. 87. nu. 182. & ſequen. latè Alciat. de præ-
ſumpt. in 2. part. cap. 1. nume. 3. & ſequen. con
feſſi enim fuerunt dictum Gabianum tūc eo
rum creditorem eſſe, & ex cauſa contenta in
apocha, quæ eſt omnino diuerſa ab aſſerto in
ſtrumento dationis inſolutum, ideo non te-
nebatur credere prætenſo notario, aſſerenti,
præſertim abſentibus vēditoribus, inſtrumen
tum oſtenſum eſſe apocham de qua in dicto
inſtrumento venditionis factæ eidem D. Pa-
liano, q nec tenebatur credere dictos fratres
non eſſe obligatos ex alia cauſa, quam in di-
cto inſtrumento dationis inſolutum conten-
ta. argumen. not. per Bart. in l. quod te nu. 15.
ff. ſi cert. pet. ſtante præſertim confeſſione di-
ctorum fratrum, aſſerentium ſe obligatos ex
cauſa contenta in dicta apocha.

Accedat quòd D. Palianns non poteſt dici
habuiſſe veram ſcientiam prædicti inſtrumē-
ti dationis inſolutum, ex prætenſa dicti inſtru
menti lectione, curſim ab aſſerto notario fa-
cta, iuribus a Domino Paliano citatis. qui-
bus

bus addo Iaſ.conſil.159.colum.penult.verſi-
cul.tertio principaliter.& ſequen.& alios rela
tos deciſ.Pedemont.176. nume. 3. & ſequen.
& Bart. ex aduerſo allegatum in l. quo enim.
§.rem haberi.nume.1.ff.rem rat.haber.vbi ex
47 preſsè dicit quòd quando geritur actus, † qui
poteſt reſpicere præiudicium alicuius,tunc il
lius ſcientia ſimplex ſuperueniens non habe-
tur pro approbatione actus,ſed pro improba
tione. Si verò ſcientia ſuperuenit cum ali-
quo actu, vt cum præſentatione literarum
vel inſtrumenti, tunc ſi is de cuius præiudicio
tractatur recipit prædictas literas ſeu inſtru-
mentum,cenſetur approbare, ergo ſi non re-
cipit dicetur improbare. At in caſu noſtro
48 prædictum inſtrumentum † dationis inſolu-
tum.non fuit præſentatum prædicto Domi-
no Paliano,nec illud recepit,Ergo nō appro
bauit. præſertim cum non fuerit ſibi lectum
per habentem mandatum, ſiue poteſtatem a
venditoribus ſic legendi prædictum inſtru-
mentum.argumen. not. per Franch. in cap.3.
in 5.notab.de iureiu.in 6.

Præterea demus prædicto D.Paliano fuiſſe
exhibitum prædictum inſtrumentū, & ipſum
legiſſe, imo & confeſſum fuiſſe contenta in
eo eſſe vera, & illa approbare, Non propte-
reà ſequitur, ergo cenſetur obligatus ſoluere
dictos aureos centum pro luitione dicti præ-
dij inſolutum traditi Gabiano, cum illi non
teneretur ſoluere dictos aureos centum ex
alia cauſa, quam contenta in apocha in in-
ſtrumento emptionis relata, vt ſæpius dixi-
mus. Nec aſſertæ prorogationes petitæ a
Domino Paliano eidem aduerſantur, ſi re-
ſponſiones in prioribus allegationibus ſcri-
ptæ legentur, quæ gratia breuitatis non repe-
tuntur. Ex quibus etiam demonſtratur ſcri-
pta a Dec. loquente de ratificatione in con-
ſilio 367. & 486. non procedere in caſu no-
ſtro.

Et prædicta comprobantur, quia poſito
quòd D. Palianus emptor ſoluiſſet dicta die
prima Auguſti prædictos aureos centum Ga
biano, non propterea poterat præcisè cogi
Gabianus ad retrouendendum prædictum
prædium inſolutum acceptum, cum aliud ſit
49 retrouendere † aliud promittere de retrouen
dendo.latè Crot.conſil.12. nume. 8. & latiſſi-
mè multis rationibus, iuribus, & auctoritati-
bus diſerte ſcribit & receptiſſimam eſſe ſen-
tentiam dicit Illuſtr. D. Præſes a Vall. conſil.
69.nume.12.& ſequen.vſque ad nume.30.vo-
lum.3.quam comprobat Viu.libr. commun.
opinio.verſic.vendens rem cum pacto Fran-
chandi. Præſertim a Paliano, cum ei aliquæ
actiones a venditoribus non fuerint aduerſus
Gabianum ceſſæ, Nec ei ex perſona propria
aliquod ius aduerſus prædictum Gabianum
competebat.

Concludo igitur poſt ſcripta Domini Ste-
phani ſententias,ſiue ordinationes Illuſtr.Se-
natus ſupra citatas, præſertim vltimam eſſe
obſeruandas. Proinde pecuniam acceptam
a Domino Paliano integraliter iuxta promiſ
ſa eſſe reſtituendam. Non obſtantibus ex ad-
uerſo adductis, cū nulla lege Diuina vel hu-
50 mana caueatur pdictos venditores † debere
locupletari cū Domini Paliani iactura, quod
fieret ſi pretium ſolutum retinerent. Ipſe au-
tem Palianus pretio & prædio ab eis empto
careret, contra omnem æquitatem & iuſtitiā.
Et ita vt ſupra iuris eſſe cenſeo ſalua Illuſtr.Se
natus cenſura.

SVMMARIVM.

1 Oppida & vici proprios fines habere præſumuntur.
2 Villa præſertim infeudata proprios fines habere præ-ſumuntur.
3 Territoriorū diſtinctio ex eminentiſsimis & vetuſtiſ-ſimis terminis comprobatur, præſertim ſi termini patentes ſint.
4 Termini territoria, iuriſdictiones, & fines diuerſorum locorum ſeparatos, & diſtinctos reſpectiuè eſſe oſtendunt.
5 Finium diſtinctio inſtrumentis probari poteſt.
6 Diſtrictus, & territoria, ac ſimiles dictiones in ſe iuriſ-dictionem continent atque oſtendunt.
7 Cohærentians territorium ſi datur pro conſorte, alteri territorio, territoria illa ſeparata dicuntur.
8 Cauſa limitata limitatum producit effectum.
9 Inſtrumenta antiqua fines & territoria diuerſorum lo-corum ſeparata eſſe plenè & concludenter probare poſſunt.
10 Territoria & diſtrictus diuerſorum locorum quando ſeparatam iuriſdictionem habeant.
11 Vendere rem alienam ſcienter nemo præſumitur.
12 Canonis ſeu cenſus ſolutio in recipiente directum domi-nium & ſuperioritatem arguit.
13 Territoria & bona illius eſſe dicuntur cui canon ſiue cenſus ſoluitur.
14 Solutio canonis aut cenſus in recipiente dominium & ſuperioritatem eſſe probat, præcipuè ſi ratione feu-di ſoluatur.
15 Bannorum campeſtrium & pœnarum impoſitio ac exactio iuriſdictionem ex parte imponentis & exi-gentis probat.
16 Edicta & priuilegia ipſo iure comprobari poſ-ſunt.
17 Iuriſdictionis quaſi poſſeſsio ex conſtitutione officia-lium, & campariorum, & pœnarum exactione pro-batur.
18 Superioritas & iuriſdictio mulctarum & pœnarū in-dictione, & exactione, ex parte imponentis & exi-gentis probatur.
19 Vectigalium impoſitio & exactio ex parte imponen-tis & exigentis dominium & ſuperioritatem probat.
20 Inueſtitura ab imperatoribus conceſſa iuſtam & legi-timam præſcribendi cauſam præſtant, ac verum ti-tulum concedunt.
21 Poſſidendi & præſcribendi iuſtam cauſam inueſtitura ab Imperatore facta præſtat.
22 Iuriſdictio temporalis tota imperatoris regulariter eſ-ſe dicitur.
23 Regiſtra ſiue extimationum libri a notario publico re-cipi debent, alias ſcriptura priuata dicuntur.
24 Liber extimorum ſiue bonorum regiſtratorum niſi

a publico notario receptus ſit, & ſolemnia habeat, priuata ſcriptura dicitur.

25 *Regiſtrum non proficit regiſtranti, nec nocet alijs, niſi his qui regiſtrationi conſenſerunt.*

26 *Cataſtratio ſiue bonorum regiſtratio niſi his qui regiſtrationi conſenſerunt non nocet.*

27 *Ciues generali conſuetudine circumſcripta, ex iuris cõis diſpoſitione collectas in ea Ciuitate in qua inhabitãt ſoluere dẽnt, & pro bonis alibi ſitis, modò bona tributaria non ſint, & ſub eodem Principe ſubſint.*

28 *Genitiui natura dominium eſt ſignificare.*

29 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt.*

30 *Homicida carcerati ex iuris communis diſpoſitione hodie bona nõ confiſcãtur, ſed in corpore tñ puniũtur.*

31 *Homicida abſenti & in contumaciam condemnato, pęna tantum pecuniaria imponenda eſt, non autem bonorum confiſcatio, iuris cõis diſpoſitione inſpecta.*

32 *Confiſcatio bonorum propter contumaciam citati vigore ſtatutorum, ſeu conſuetudinis fieri poteſt.*

33 *Sententia condemnatoria contra homicidam abſentem iuris cõis diſpoſitione inſpecta proferri nõ poteſt.*

34 *Confiſcationis bonorum ſñia in cõtumaciã prolata, ad bona extra territorium iudicantis ſita nõ extenditur.*

35 *Poſſeſſio momentanea, & cum perceptione fructuum non continuata conſiderabilis non eſt.*

36 *Locatione & rei locatæ mercedis perceptione dominium, ſeu quaſi poſſeſſio non probatur.*

37 *Imperium merum & mixtum, ac omnimoda iuriſdictio tanto tempore cuius initij memoria non extat in contrarium præſcribi poteſt.*

38 *Princeps quilibet imo priuata perſona in terris eccleſiæ iuriſdictionem temporalem præſcribere poteſt.*

39 *Regna & Ciuitates ſpatio cẽtũ annorũ præſcribi pñt.*

40 *Præſcriptio centum annorum tam contra Imperatorẽ quàm contra Papam currit.*

41 *Præſcriptio centum annorum etiam in his quæ ratione ſupremi dominij, & ſuperioritatis debentur, contra Imperatorem currit.*

42 *Pręſcriptio centum annorum patientiam & ſcientiam eius contra quem præſcribitur non requirit.*

43 *Fines cuiuſuis loci temporalis ſpatio 30. vel 40. annorum præſcribuntur.*

44 *Impreſcriptibilia de iure præſcribuntur ſpatio tanti temporis cuius initij memoria non extat in cõtrariũ.*

45 *Præſcriptione tanti tpis cuius initij memoria nõ extat in cõtrariũ præſcribũtur etiam ea quibus ius reſiſtit.*

46 *Poteſtas ſuprema ſpatio tanti temporis cuius initij memoria non extat in contrarium præſcribi poteſt.*

47 *Incluſio vnius alterius eſt excluſio.*

48 *Dicto pleno iure, reſpectu dominij, & vſusfructus regulariter intelligitur.*

49 *Separatorum illatio bona non eſt.*

50 *Sententia ad illam non vocatis non nocet.*

51 *Rei conuenti ad fauorem in dubio pronuntiandũ eſt.*

CONSILIVM XXXIIII.

VISA facti ſpecie litis vertentis inter Ciuitatẽ Maſſæ, & Illuſt. D. Plõbini, occaſione iuriſdictionis Caſtrorũ, ſeu Oppidorũ Vallis, & Mõtionis, an ſcilicet ſit iuris ciuitatis Maſſæ, vel p̃fati Illuſt. Dñi Plõbini, p̃dictorũ locorum legitimi poſſeſſoris & vtilis Dñi, viſisq; iuris allegationib⁹ prudẽtiſſimorũ Iuriſcõſultorũ q pro Dño Plõbini diſertè ſcripſerũt, ſm ea q̃ proponunt, cẽſeo iuriſdictionẽ p̃dictorũ locorũ ad p̃fatũ Illuſt. Plõbini Dñm nõ aũt ad Ciuitatẽ Maſſæ ſpectare & pertinere, rationibus & fundamentis a prædictis Iureconſultis adductis præſertim infraſcriptis.

Primo qdẽ qa ex iuris cõis diſpoſitione re
1 gulariter q̃libet oppida † & vici ꝓprios fines
hr̃e p̃ſumunt. vulg. l. penul. vbi Doct. C. de inſti. & ſubſt. ſub cõd. fact. l. cũ pf. §. fi. in illis verbis, vicos q ꝓprios fines hẽbant. ff. de leg. 2. l. ſi qñ. C. de bon. vacan. li. 10. & in l. qcunq;. C. de fund. limit. li. 11. Pau. de Caſt. ꝯſi. 139. vol. 1. in prin. poſt Inn. Io. And. Bar. per eum citatos. &
2 hæc præſumptio † iuuat generali obſeruantia,
præſertim in oppidis, ſeu villis infeudatis.

Scdõ p̃dicta iuris p̃ſumptio & p̃dictorũ ter-
3 ritoriorũ † diſtinctio ꝯprobat ex eminentiſſi-
mis, & vetuſtiſſimis terminis, adhuc vt ꝓponit patẽtibus, inter territoria Ciuitatis Maſſæ, & dictorũ Caſtrorũ Vallis, & Mõtionis poſitis, quibus terminis ſtãtibus clariſſimi iuris eſt
4 territoria, † iuriſdictiones, & fines ꝓbari ſepa-
ratos, & diſtĩctos eſſe. teſte Caſtren. ĩ l. ex hoc iure. nu. 24. ff. de iuſt. & iur. Bal. ꝯſi. 459. in prin. vol. 3. & conſi. 420. nu. 1. vol. 1. faciũt notat. in l. 2. ff. de term. mot. & in c. forus. de verb. ſign.
5 Tertio dictorũ finiũ † diſtinctio coadiuuat
inſtr̃is infraſcriptis primo ex inſtr̃o dationis inſolutũ factæ a Gigno & Bindo fratribus de Todinis ciuibus Maſſæ, cuidã Peppo Chinorio certæ portionis Caſtrorũ dictorũ Vallis & Mõtionis, iuriſdictioniſque & pedagiorũ, ſeu vectigaliũ eorũdẽ, anno 1340. recepto. a quodã notario Maſſæ, p̃ſentibus teſtib. Maſſanis. In quo inſtr̃o deſcribunt ꝯfines dictorũ Caſtrorũ, & locorũ, ĩter quos dat ꝓ ꝯfine territoriũ, & diſtrictus Ciuitatis Maſſæ. Enũtlaturq; p̃dictũ inſtr̃m fuiſſe rogatũ ĩ diſtrictu lo
6 ci vallis. Quæ qdẽ dictiones diſtrictus † & ter-
ritoria ĩ ſe ꝯtinẽt iuriſdictionẽ. l. pupill⁹. §. territoriũ. vbi Cæpo. & Alciat. ff. de ver. ſig. Fely. in c. Rodulphus. n. 15. & 17. de reſcr. latè Boer. q. 227. nu. 7. poſt Bar. Bal. Caſtr. Dec. & alios p eũ relatos. Soc. Iun. conſi. 146. nu. 6. & 7. vol. 3. Quod inſtr̃m refert & ꝯfirmat alio inſtr̃o dationis factæ a Bartholomæo Vechiano hr̃de p̃fati Peponis Dñi Piõbini ſextæ partis indiuiſæ dictorũ locorũ Vallis, & Montionis, anno 1434. Itẽ alio ĩſtr̃o rogato anno. 1473. In quo ẽt enuntiat inſtr̃m vẽditionis factæ a quondã Dñis Cõte Alberto de Todinis, Dño Gerardo Dño Plombini de dicto Caſtro, Vallis, & Mõtionis, cũ iuriſdictione. in quo inſtr̃o dat ẽt ꝓ ꝯfine territoriũ, diſtrictus Ciuitatis Maſ-
7 ſæ. Cũ igit territoriũ, † & diſtrictus Maſſæ det
ꝓ ꝯfine & cohærẽti territorio, & diſtrictui Vallis, & Mõtionis, ꝯñs eſt vt nõ cõprehẽdat ꝯfines & territoriũ dictorũ Caſtrorũ. ex vulg. regula l. in agris. ff. de acqui. rer. dom. vbi limita-
8 ta cãt † limitatũ ꝓducit effectũ. de qua materia
latè ſcribit Fely. ĩ c. cũ ordinẽ n. 4. & ſeq. de reſcr. & p Iaſ. ĩ l. age C. de trãſa. Natt. ĩ ſimilibus terminis in ꝯtrouerſia finiũ plebis Pellagi iuriſdictionis Ferrariæ, & vici Bargæ ditionis Florẽtiæ ꝯſil. 672. n. 26. verſ. quartò ꝓbat. Et cũ ſint plura ĩſtr̃a, † & antiqua ꝯcludẽter dicunt

ꝓbati fines, & territoria dictorũ locorũ, eſſe
diſtincta a finibus & territorio Maſſæ. ex cre-
briore ſnĩa tã Canoniſtarũ de qua latiſſimè ꝑ
Fely. in c. cũ cãm. de ꝓbatio. q̃ Legiſtarũ, ꝑſer-
tim Bal. & Iaſ. in l. cũ aliquis. C. de iure delibe.
Areti. ꝯſi. 42. Soc. ꝯſi. 166. & 187. Dec. ꝯſ. 42. nu.
8. & duobus ſeq. Natt. d. conſi. 672. nu. 37.

10 Si ergo territoria † & diſtrictus Vallis & Mõ
tionis fuerũt & ſunt diſtincta, & ſeparata a di-
ſtrictu, & territorio Maſſæ, neceſſario ſequi-
tur iuriſdictionem hærẽtem dictis territorijs
eſſe ſeparatã & diſtinctã a iuriſdictione Ciuita
tis Maſſæ, ex adductis a Boer. dicta quæſt. 227.

Quartò ꝓbaĩ cõcludẽter iuriſdictionẽ ꝑdi-
ctorũ locorũ Mõtionis, & Vallis nõ ptinuiſ-
ſe, nec ſpectaſſe vniuerſitati Ciuitatis Maſſæ,
ex inſtr̃is vẽditionũ dictorũ Caſtrorũ, cũ iuriſ
dictione & territorijs. Primo a Roberto de
Todinis de Maſſa, cuidã Rozzo de Sachetis
de Florẽtia anno 1336. Secundo a quadã Dña
Emilia de Maliuoltis Senẽſe, relicta a quõdã
Bindo de Todinis, cuidã Cõti Alberto de To
dinis, emẽti ꝓ ſe, & Antonio eius fratre quaſ-
dã partes dictorũ Caſtrorum anno 1379. Ter
tiò anno 1409. In quo ꝑdictus Contes Alber-
tus ſuo, & noĩe dicti Antonij fatetur habuiſſe
aureos 1400. a Dño Gerardo Leonardo, Do
mino Plũbini, quos ꝓmiſit cõpẽſare in ꝑtio
dictorũ Caſtrorũ, Vallis, & Montionis. Itẽ ex
dicto vẽditionis inſtr̃o facto anno 1473. Quæ
qdẽ vẽditiones fuerunt factæ de dictis Caſtris
cũ territorio, & iuriſdictione. Ex quibus vẽdi-
tionibus, & alienationibus factis a ꝑdictis pri
uatis pſonis, iũctis alijs adminiculis, veriſimi-
le eſt ꝑdictas iuriſdictiones, & territoria non
ſpectare vniuerſitati Ciuitatis Maſſæ, ſed ꝑdi-
ctis vẽditoribus, ꝑſertim ſi ĩ inſtr̃is eẽt cl̃a ꝯſti
tuti, vt ĩ terminis ferè nr̃is tenet Soc. d. ꝯſ. 187.
nu. 1. 2. 4. 12. & 13. poſt Bar. & alios ꝑ eũ cita-
11 tos. Nemo n. ſcienter † pſumit vẽdere rẽ alienã
iuxta notat. ĩ l. ſi fundũ ſciẽs. C. de euic. cũ ſim.

Quintò approbat iuriſdictionẽ ꝑdictorũ Ca
ſtrorũ, Vallis, & Mõtionis nõ ptinuiſſe dictæ
vniuerſitati Maſſanæ, ex quatuor inſtr̃is qta-
tionũ ſolutionũ factarũ ab Ep̃is Maſſanis, ꝑdi
ctis fratribus de Todinis, nec non Iacobo, &
alijs Plũbini Dñis cẽſus, ſeu canonis annui de
biti ꝓ dictis vallis cũ earũ iuriſdictione Ep̃o-
patus, ſeu Ep̃o Maſſano. Quorũ inſtr̃orũ pri-
mũ rogatũ legit de anno 1390. ſm vero 1400.
Tertiũ 1406. Quartũ 1442. quorũ cenſuũ, ſeu
canonũ ſolutiones, occaſione iuriſdictionũ
dictorũ locorũ Vallis, & Montionis, manife-
ſtè arguũt ꝑdictã iuriſdictionẽ ſpectaſſe reſpe
ctu ſaltẽ directi dñij, Ep̃is Maſſanis ꝑ tpe exi-
ſtẽtibus, nõ aũt ipſi Ciuitati, Cũ ſolutio cano-
12 nis † in recipiẽte arguat directũ dñiũ, & ſupe-
13 rioritatẽ, & q bona † quorũ occaſione fit ſo-
lutio ſint de territorio illius cui ſoluit. Ita in
terminis nr̃is ſentit Soc. d. conſ. 187. n. 7. & 12.
Abb. ĩ c. fi. ĩ 4. notab. de cauſ. poſſeſ. & ꝓprie-
tat. & ꝯſi. 103. Alex. ĩ l. quoties. §. ſi ꝯductor. ff.
de acq. poſſ. & in ꝯſi. 35. nu. 4. vol. 4. Barb. latè
ꝯſi. 14. col. 6. vol. 2. faciũt notat. in l. 1. 2. & fi. C.
de iure emphyteo. qđ multo magis ꝓcedit ſi
14 ſolutio † fiat rõne feudi, vt apparet ex inſtr̃o
rogato anno 1462. In quo narraĩ quõdã Ge-
rardũ Plũbini Dñm habuiſſe ĩ feudũ a ꝑdicto
Ep̃o, & ei⁹ anteceſſoribus dicta Caſtra Vallis,
& Montionis, & ꝓp defectũ lineæ maſculinæ
ꝑdicti Dñi Plumbini reuerſum fuiſſe directũ
dñium dictorum Caſtrorum ad ipſum Ep̃m.

Sextò ꝯfirmaĩ intẽtio, & ius Dñi Plumbini
ex priuilegijs, ſeu edictis ab eius anteceſſori-
bus Dñis Plũbini, & dictorũ Caſtrorũ, Vallis,
& Mõtionis laxatis anno 1454. imponẽtibus
15 & exigẽtibus pœnas, † ſeu mulctas dãna dãti-
bus in ꝑdijs priuatorũ dictorũ Caſtrorũ, Val-
16 lis, & Montionis. Quæ qdẽ priuilegia † & edi-
cta ipſo vſu fuerũt cõprobata. In quorum edi
ctorũ, ſeu priuilegiorũ exequutione a ꝑfato
tpe citra, & ꝑſertim ab anno 1481. vſq; ad tp̃s
ꝑſentis litis motæ, fuerũt a Dñis Plũbini ꝯſti-
tuti ſaltuarij, & cuſtodes finiũ dictorũ Caſtro-
rũ, cũ pot̃ate accuſandi, & denũtiãdi, ac capiẽ
di armẽta, & pecudes dãna dãtes in ꝑdictis ter
17 ritorijs. vt ex pluribus ꝓceſſibus apparet. Qui-
bus actibus † ꝯſtitutionũ officialiũ, ꝯdẽnatio-
nũ, & exactionũ pœnarũ, ꝓbaĩ poſſeſſio, ſeu
quaſi iuriſdõnis, ꝑſertim in antiquis. Soc. ĩ ter
minis d. ꝯſi. 187. nu. 10. Baſ. ꝯſi. 251. col. fi. verſi.
ſed Papiẽſes ẽt, vol. 5. Natt. in ſimilibus termi
nis ꝯſi. 672. n. 5. & qnq; ſeq. Quorũ priuilegio-
rũ notitiã habuerũt Ciues, & Magiſtratus Maſ
ſani, vt ex deſtinatione legatorũ dictæ Ciuita-
tis, ad Dñm Camillũ Appianũ ꝓprietatis poſ
ſeſſorẽ dictorum Caſtrorum, ex iure habito a
Dño Iacobo Dño Plũbini, ex cõpoſitione,
ſeu ꝯcordio anno 1535. ſubſequutis apparet,
& demõſtraĩ ex q̃rella ꝓpoſita a cõſilio gene
rali hominũ loci Subereti Dño Plũbini occa
ſione dãnorũ datorũ per armẽta, ſeu pecudes
in territorio dictorũ Caſtrorũ, quorũ pœna-
rũ, ſeu mulctarũ indictionẽ, & exactionẽ cer-
18 ti iuris eſt ꝓbare ſuperioritatẽ, † & iuriſdictio
nem eſſe penes exigentem dictas pœnas &
mulctas, iuribus ſuper allegatis.

Septimò ꝯfirmaĩ ꝑfati Dñi Plũbini inten-
tio, ex pluribus inſtr̃is & iuribus, ex qbus appa
ret Dños Plũbini reſpectiuè, a tanto tpe citra
cuius initij memoria non extat in ꝯriũ, tã ꝑ ſe
q̃ ꝑ magiſtratus & officiales ab eis deputatos,
habuiſſe, tenuiſſe, & poſſediſſe, ſeu quaſi, me-
rũ & mixtũ Imperiũ, ac omnimodam iuriſdi
ctionem, in ꝑdictis locis, Vallis, & Mõtionis,
vectigalia ẽt exigẽdo, & alia exercendo, q̃ ad
veros Dños & legitimos poſſeſſores ſpectãt
& ptinẽt, ſciẽtibus, ſeu ſcire valentibus, ac pa-
tiẽtibus, & nõ ꝯdicẽtibus ciuibus, decurioni-
bus, & magiſtratibus Ciuitatis Maſſæ. Ex qui-
19 bus actibus † ꝑſertim exactionis vectigaliũ,
ꝓbaĩ iuriſdictionẽ ꝑdictorũ Caſtrorũ ſpecta-
re Dño Plũbini l. vectigalia. C. de vectigal. q̃
in terminis nr̃is citat Soc. d. ꝯſi. 187. nu. 3. & 15.
poſt Bal. Sali. & Abba. ꝑ eũ allegatos. Natt. in
terminis noſtris d. conſi. 672. n. 2. & ſequentib.

Octauò ꝯprobanĩ oĩa inueſtituris Diuorũ Im
peratorũ ꝓ tpe exiſtẽtiũ, ꝑſertim Maximilia-
ni anno 1509. & aliorũ Imperatorũ ſubſequẽ
tiũ, vſq; in ꝑſens, ſciẽtibus, patiẽtibus, & non
ꝯdicẽtib. ciuibus, & magiſtratibus Maſſanis.
Quibus inueſtituris cõſtat Dños Plũbini ſuc-
ceſſiuè

ceſſiue fuiſſe inueſtitos de pdictis Caſtris, Val
lis, & Mōtionis, cū mero & mixto Imperio,
oīmoda iuriſdictione, ac territorio. Quas qui
20 dē inueſtituras ab Imperatoribus factas † ne-
mo iure infeciari pōt, iuſtā & legitimā eām ac
titulū pſtitiſſe Dñis Plūbini poſſidēdi, & pſcri
21 bēdi † pdicta Caſtra, cū eorū ptinētijs, & terri
torijs, aduerſus Ciuitatem Maſſæ, & recogno
ſcēdi Imperatores occaſione dictorū Caſtro
22 rū. Cū oīs iuriſdictio † regulariter ſit Impera
toris. vulg. l. bene a Zenone. C. de quadr. pſcr.
cū ſimi. cumulatis a Natt. ɔſ. 636. nu. 42. & ſeq.
& expreſſius in ſimil. terminis. nu. 56. & 2. ſeq.
poſt Inn. Bal. Ang. Sali. Abb. Alex. & Areti. lo
cis citatis. Cantiuncula. conſi. 16. nu. 83.

Ex qbus oībus ſupradictis manifeſtiſſimè
apparet, & probat̃ q̃ plurimis fundamentis, ra
tionibus, iuribus, & auctoritatibus eſſe funda-
tam intentionem Illuſtriſſ. D. Plumbini.

Nec dictæ intentioni refragantur quæ in
ɔtriū in dicta ſpecie facti pro Ciuitate Maſſæ
adducuntur. Et primo enuntiatus liber exti-
23 mationum † prædictæ Ciuitatis Maſſæ.

Qui ia reſpondetur tripliciter.

24 Primò loco, poſito φ dictus liber † eſſet re
ceptus a notario publico, vt requirit. arg. not.
p Bar. in l. qdā. §. nūmularios. ff. de eden. Alex.
ɔſi. 135. col. fi. & ɔſi. 206. vol. 2. haberetq; ſolē-
nia a iure requiſita, ad eſſe ſcripturæ publicæ,
& auctēticæ, attamen nihil adhuc nocet, quī
25 ſiue pfeſſio † aut deſcriptio de qua in dicto li
bro fuerit facta ab agētibus noīo vniuerſitatis
Maſſæ, ſiue facta a pfato Cōte quōdā Alberti,
ſeū alijs priuatis pſonis, clarū eſt non nocere
26 † niſi recognoſcētibus, & his q ɔſenſerunt de-
ſcriptioni æſtimi. vulg. l. cēſualis, C. de donat.
Roma. ɔſi. 575. Alex. ɔſi. 10. n. 4. vol. 4. Bal. in l.
qdā in ſuo. in fi. ff. de ɔdi. inſtit. Guid. Pap. q. 24.
latè Rip. in l. ſi aliquā rē. nu. 39. 40. & 41. ff. de
acq. poſſ. Soc. Iun. conſi. 176. nu. 20. & duobus
ſeq. Pariſ. conſi. 104. in fi. vol. 1. vbi atteſtatur
iſtam eſſe communem opinionem.

Prætereà cùm nō appareat fuiſſe a ciuibus
Maſſæ impoſita, & exacta aliqua onera poſ-
ſeſſoribus pdiorū dictorū locorum Vallis, &
Mōtis, ɔñs eſt nō pbari aliquā poſſeſſionē iu-
riſdictionis, ſeu quaſi Ciuitatis Maſſæ, in ho-
minēs dictorū Caſtrorū. arg. notat. in c. inter
dilectos. §. p inſtra. de fid. inſtru. Socin. d. conſi.
187. nume. 12. Bal. & Doc. communiter pōſt
Bar. in l. ſi pater. ff. de act. empt.

Secūdò rñdet̃ ex pdicta pfeſſione ſeu reco-
gnitione neceſſariò non inferri iuriſdictionē
in dictis Villis, Vallis & Mōtionis, earumque
territoria ptinere, & ſpectare Ciuitati Maſſæ,
cū ex lectura pfati libri appareat ibi deſcripta
eē oīa bona mobilia & immobilia, intrinſe-
ca & extrinſeca, oīum & ſingulorū hoīum &
pſonarū terræ, Burgi, ciuitatis Maſſæ. Si ergo
ſunt deſcripta extrinſeca territorij ciuitatis
Maſſæ, ɔñs eſt ex dicta profeſſione & extima-
tione nō argui ad iuriſdōnem & territoriū di
ctæ Ciuitatis. qđ ēt pbat̃ ex doctrina Bart. cōi-
ter recepta ī l. vnic. nu. 33. & 2. ſeq. C. de mu-
27 lier. & in quo loc. vbi cōcludit Ciues † alicu-
ius Ciuitatis ex diſpoſitione iuris cōis, circū-
ſcripta gñali ɔſuetudine, deberē ſoluere colle
ctas in ciuitate in qua habitāt, ēt p bonis alibi
ſitis, mō alibi non ſint tributaria. ſequit̃ Ruin.
ɔſi. 111. nu. 7. vol. 5. Præſertim ſi ſub eodē prin-
cipe Ciuitas Maſſæ & dicta Caſtra fuiſſent. So
ci. ɔſi. 129. poſt Bar. & alios p eū citatos. faciūt
q̃ ſcribit Hipol. in l. fi. nu. 187. ff. de iuriſ. omni
iudi. Et φ territoria vallis & Mōtionis eſſent
ſeparata a territorio Maſſæ clarè probat̃ ex di
cto libro in illis verbis, territorij vallis & Mō
tionis. Ergo loca vallis & Mōtionis habebāt
28 territoria ppria, cū genitiuus † ppriè impor-
tet dñiū. Bar. in rubr. ff. de nou. oper. nūc. nu. 2.
& in l. 1. §. in hac actione. nu. 2. ff. vi bon. rapt.
Floria. in c. quia G. nu. 1. de iudi. & in terminis
nrīs Soc. ɔſi. 74. nu. 9. & 10. poſt Bar. Bal. Imol.
Roma. & Butr. per eum adductos.

Nec pariter repugnat allegata pſcriptio ſi-
ue ɔfiſcatio bonorū, cū apprehēſione poſſeſ-
ſionis bonorū ɔfiſcatorū facta anno 1320. p-
textu allegati homicidij. Quia duobus modis
reſpondetur.

Primo nō ɔſtare legitimè de dicta ſnīa præ
cipue φ fuerit ritè & rectè plata. iuxta. l. 4. §. cō
denatū. ff. de re iudi. & φ nō fuerit ritè & rectè
lata dignoſci pōt arguēdo a ſufficienti partiū
29 enumeratione. qđ argm̄ † in iure valet. vulg.
l. patre furioſo. ff. de his q ſunt ſui vel alien. iur.
Nam aut dicimus fuiſſe proceſſum ɔ aſſertos
homicidas detētos & carceratos, & tūc clari
iuris eſt nō debuiſſe pſcribi ſeu cōfiſcari eorū
bona, cū ex iuris cōis diſpoſitione hodie pro
30 homicidio † nō imponat̃ pœna ɔfiſcationis
bonorū. vulg. auth. bona dānatorū. C. de bon.
dānat. Aut dicimus fuiſſe pceſſū ɔ dictos ho-
31 micidas † abſentes, & in eorū ɔtumaciā: tunc
iure cōi niſi pœna pecuniaria imponi nō poſ
ſet. vulg. l. abſentē. ff. de pen. Aut proceſſum
32 fuit ad ɔfiſcationē † bonorū pp ɔtumaciā, &
virtute ſtatutorū ſeu conſuetudinis Ciuitatis
Maſſæ, & eo caſu ēt certi iuris eſt ī pdictos ho-
33 micidas nō potuiſſe ſnīam † ɔdēnatoriā pfer
ri. vulg. l. abſentē. ff. de pen. Aut dicimus ɔ pdi-
ctos homicidas pceſſū fuiſſe in eorū ɔtuma-
34 ciā, tāquā in abſentes, quo fit vt ſnīa † cōfiſca-
tionis bonorū in cōtumaciā plata nō exten-
dat ad bona ſita extra territoriū iudicātis. l. fi.
ff. de iuriſ. om. iud. Bal. in l. executionē. col. 1.
C. de executio. rei iudi. Alex. ɔſi. 26. nu. 2. & 3.
vol. 1. & de hac qōne latè Hipol. in d. l. fi. a nu.
186. vſq; ad nu. 194. Iul. Clar. de ſtatu. q. 21.
verſi. aut verò talis condemnatus.

Scđo rñderi pōt, p vnicū actū iuriſdōnis, &
in certas pſonas nō acquiri quaſi poſſeſſionē
iuriſdōnis in alijs actibus & pſonis. ex Doctri-
na Bar. in l. 1. §. ſi qs hoc interdicto. nu. 11. ff. de
itin. actuq; priua. quem refert & ſequitur Feli.
in cap. licet cām. in 7. notabil. de probatio.

Accedat φ illa poſſeſſio fuit momētanea,
& in ɔtumaciā, & nō ɔtinuata cū perceptione
35 fructuū, quo fit vt nō ſit ɔſiderabilis † arg. no
tat. p Hipol. in l. fi. n. 155. & ſeq. ff. de iuriſ. om.
iudi. Nec locatione ſine pceptione mercedis
36 pbat̃ dñiū ſeu quaſi, nec poſſeſſio. c. inter di-
lectos. §. p inſtra. de fid. inſtr. Natt. d. ɔſi. 672. n. 20.

Tertio rñdet̃, dato & nō ɔceſſo φ tpe pdi-

ſti homicidij & ꝯfiſcationis factæ anno 1320,
Ciuitas Maſsæ habuiſset merũ & mixtũ Im-
periũ,& oĩmodã iuriſdõnẽ, in p̄dictis caſtris,
attamẽ potuerũt dñi Plũbini iũcto tpe ſuorũ
p̄deceſſorũ p̄ſcribere, p̄ſertim ſpatio rpis im-
37 memorabilis,p̄dictũ merũ & mixtũ imperiũ,
† & oĩmodã iuriſdictionẽ aduerſus p̄dictã ci-
uitatẽ Maſsæ,p̄cipuè recognoſcendo impera
torẽ in directũ & ſupremũ Dñm. Bald. in l.2.
col.4.ver.6.q̃ro.C.de ſeruit,& aqu.expreſsè di
38 cẽs quẽuis Principẽ, † imo priuatã pſonã poſ
ſe p̄ſcribere iuriſdictionẽ tpalẽ in terris eccle
ſiæ.& col.5.ver.& Bal.refert & ſequit̃ Balb.de
p̄ſcriptio.in 3.parte 5. part.prin.q.2.Pariſ.i c.ſi
diligẽti.nu.12.poſt Abbat.de p̄ſcrip.Affirmãs
39 Ciuitates & Regna † p̄ſcribi ſpatio cẽtum an-
norũ.latiſſimè idẽ Balb.de p̄ſcrip.in 2.parte 5.
part.princ.q.6.col.4.& duabus ſeq. Dec.cõſil.
85.col.1.Aluar.de pac.iuram.firman.col.2.in
fi.& col.3.Abb.in c.ſi diligẽti.nu.9. de præſcr.
& in c.ſuper qbuſdã.§.p̄tereà.de ver.ſign. in c.
p venerabilẽ.nu.10.p illũ tex.qui fil.ſint legit.
Alex.latè ꝯſi.24.nu.13.circa fi.vol.5.ꝯcludens
40 p̄ſcriptionẽ † cẽtũ annorũ currere ꝯ Papam
& Imperatorẽ.& ꝯſi.11.nu.10.vol.7.Zabar.in
cle.Paſtoralis.§.ait.n.2.& 3. de re iudi. Bart. in
l.infamẽ.in fi.ff.de pub.iud,& in l. hoſtes ff. de
captiu. & poſtlim. reuerſ. ꝯcordat auth. quas
actiones.& ibi cõiter Doct. C. de ſacroſ.eccl.
Alber.in l.fi.col.2. & ſeq.C. de iuriſd.om.iud.
Iaſ.ꝯſi.7.nu.1.Soc.Iun.ꝯſi.76.nu.40.52.63.vol.
1.& ſeq.ſcribẽs de p̄ſcriptione Marchionatus
Mõtisferrati.& cõſi.61.nu.10. & pluribus ſeq.
vol.3.vbi nu. 18. & ſeq. loquit̃ de p̄ſcriptione
41 † cẽtenaria ꝯ eccleſiã & Imperatorẽ,ẽt reſpe
ctu eorũ q̃ cis debent̃ rõne ſupremi dñij & ſu-
perioritatis, atteſtãs hãc eſſe cõem ꝯcluſionẽ.
& ꝯſ.6.n.16.& 17.co.vol.3. Alb.ꝯſi.64.n.91.&
ſeq.Rui.ꝯſi.803.n.4.vol.5.Natt.cõſi.98.nu.10.
42 ꝯcludẽs nõ requiri ſciẽtiã † & patientiã eius ꝯ
quẽ p̄ſcribit. Ergo multo magis procedit vbi
interuenit ſciẽtia & patiẽtia aduerſarij, & titu
lus ſaltẽ putatiuus, vt in caſu nr̃o, qua ſciẽtia
data ſufficit eõ tp̄s,& ſic 40.annorũ ibi, & di-
cto ꝯſi.672.nu.22.& ſeq.vbi ꝯcludit fines præ-
43 ſcribi † ſpatio 30. & 40.annorũ.Iacob. Man-
del.latiſſimè ꝯſi.64.nu.43.vſq; ad nu.56.91.&
ſeq.poſt Balb.Io.Andr.Abbat. Butr. Paul.de
Caſtr.Ang.Alex.Caldet.Dec.& Afflic.p eum
adductos,multa ad caſum nr̃m adducens,cõ-
ſtãter tenẽs nõ eſſe neceſſariũ,ſtãtibus p̄dictis
inſtr̃is, pbare ſciẽtiã & patientiã. Chaſſan. de
cõſuet.Burgund.in rubr. *des foreſt paſturages*. §.
44 octauo nu. 2. vbi dicit q̃ in p̄ſcriptibilia † de
iure p̄ſcribunt̃ ſpatio tãti tpis cuius initij me-
moria nõ extat in ꝯriũ.Boer.deciſ. 39. nu. 11.
& 12. Grat.ꝯſi.9.n.41. loquẽs ĩ p̄ſcriptione cẽ
tenaria Alc.ꝯſi.199.nu.54. & 55. vbi ad multa
ꝯria rñdet, loquẽs ẽt in p̄ſcriptione Mõtisfer-
rati ꝯ Marchionẽ Salutiarũ.Pariſ.cõſil.23.nu.
193,& ſeq.vol.1.Brun.ꝯſ.45.nu.6.& ſeq. Curt.
Iun.ꝯſi.20.nu.6.dicẽs ſpatio tãti tpis cuius ini
45 tij memoria † non extat in ꝯriũ p̄ſcribi poſſe
ẽt ea , qbus ius reſiſtit.qđ pariter voluit Rubr.
ꝯſ.21.nu.7.latiſſimè Crauc. de antiq.tẽpor. in
4.part.nu. 201. verſi. ꝯriũ qđ imo p̄ſcribat ſu-
46 prema põtas † ſpatio tãti tpis. qđ ẽt ſequũtur
moderni Pariſien.de feud.§.7. nu. 18. Boſſ. in
tit.de regal.nu.21.latiſſimè Reſt. Gaſtal. ĩ ſuo
tractatu de imperatore q. 54. Corſet. de po-
teſt.Regl.q.101.Port.Imol.ꝯſi.87.nu.6.& mul
tis ſeq.Bero. ꝯſi.136.nu.9. & multis ſeq. vol.3.
* Ex qbus patet hãc eſſe *receptiſſimam* ſentẽtiam.

Cæterũ qđ attinet ad fundamẽtũ qđ ſumit̃
ex allegato pceſſu, facto corã p̄tore Piſarum
anno 1322. ꝯ quẽdã Duciũ Comitẽ de Caſta-
gneto,in quo ꝯdẽnatus dr̃ dictus Ducius ad re
laxãdũ paſcua dictorũ Caſtrorũ cõitati Maſ-
ſæ, cui ptinere dicebant̃ pleno iure , Dicimus
illo fundamẽto potius deſtrui q̃ fundari intẽ-
tionẽ Ciuitatis Maſſæ, cũ p̄ſupponat iuriſdi-
ctionẽ dictorũ Paſcuorũ tũc fuiſſe penes p̄to-
rẽ piſarũ. Qđ ꝯprobat̃ ex edicto emanato an-
no 1319. In quo enuntiat̃ Caſtrũ & locũ Mõ-
tionis eſſe de maritima ciuitatis Piſarũ , quo
fit vt eodẽ tpe non potuerit eſſe apud ciuitatẽ
Maſſæ.argu.notat.in l. ſi vt certo. §. ſi duobus
vehiculũ.ff.cõmodat.vbi gl.Bar. & Doct.con
cordat regula l.cũ p̄tor ff.de iud.c.nõ ne. de p̄-
47 ſump. ibi vnius ĩcluſio † eſt alterius excluſio.

Nec aduerſant̃ dictiones pleno iure , Quia
48 regl'r † intelligunt̃ reſpectu dñij & vſusfruct',
vt p Feli.in c.auditis.n.6.de præſcr. poſt Bal.&
alios locis citatis, Nec ex hmõi pleno iure,in-
fert̃ ad iuriſdictionẽ, put in caſu nr̃o patet, in
quo vidimus iuriſdictionẽ eſſe penes p̄torẽ Pi
ſarũ iudicantẽ,& dñiũ adiudicari vniuerſitati
Maſſæ, & propterea ex ſeparatis non inferri
49 † vulg.l.fi. ff. de calumniat. cum ſimilibus.

Scđo rñdet̃ poſt p̄dictos iureccõſultos, Aſſer
tã ſnĩam (poſito q̃ de ea † legitimè ꝯſtaret) nõ
nocuiſſe Domino & vniuerſitatibus dictorũ
Caſtrorum.Multo minus Illuſt. Dominis Plu
bini non vocatis. ex vulg. regula de qua in l.
fin.C.quib.res iudicat.non nocet.

Tertio rñdet̃ oĩa p̄dicta eẽ ſublata per p̄ſcri
ptionẽ titulatã quadraginta annorũ , multo
magis cẽtũ annorũ de qua ſ. latè ſcripſimus.

Cõcludo igit̃ intẽtionẽ ciuitatis Maſſæ nõ
eſſe iuſtificatã , verũ potius q̃ plurimis legiti-
mis exceptionibus eliſam, pinde p̄ſarũ Illuſt.
Dñm Plũbini abſoluẽdũ,& ĩ pace dimittẽdũ.
51 p̄ſertim cũ partib' rei † fungat̃.l.fauorabilio-
res.ff.de reg.iur.cũ ſim. Salua meliore cẽſura.

SVMMARIVM.

1 *Filij maſculi poſiti in conditione ex teſtamento aui pa-
terni, vocati non cenſentur.*
2 *Filios maſculos in condõne poſitos,ex teſtõ vocatos nõ
cenſeri,magis cõis & crebrior Doctorum opinio eſt.*
3 *Res iudicata pro veritate habetur.*
4 *Filij maſculi in condõne poſiti, ex teſtõ vocati cenſen-
tur quando per teſtõrẽ in aliquo grauati repeririũtur.*
5 *Filij maſculi in cõditione poſiti ex teſtõ vocati cenſen
tur, ſi teſtator plures gradus ſubſtitutionum fecit.*
6 *Filij maſculi in conditione poſiti ex teſtamento aui pa
terni vocati cenſentur, ſi ſubſtitutio vltimo ex hære-
dibus inſtitutis ſine filijs morienti facta ſit.*
7 *Filij maſculi in cõdõne poſiti ex teſtõ vocati cenſent̃ , ſi
phibitio alienationis bonorũ cũ adiecta facta ſit, vt
quia bona in agnatione teſtõris remanere voluerit.*
8 *Qualitas poſita in legatis, vt inſtitutione vniuerſali, re-
petita non cenſetur.*

9 Regu-

9 *Regula.l.qui filiabus. & l. ſi ſeruus plurium §.fina. ff.de leg. 1.quibus caſibus non procedat.*
10 *Filij poſiti in conditione cenſentur poſiti in diſpoſitione in legatis,non in ſubſtõnibus vniuerſalibus.*
11 *Legata & inſtitutiones vniuerſales quando differant.*
12 *Illatio bona ex ſeparatis fieri non poteſt.*
13 *Teſtator tunc bona in agnatione ſua conſeruare voluiſſe cenſetur,quando plures gradus ſubſtitutionis vniuerſalis fecit.*
14 *Subſtitutio tacita,imo etiam expreſſa de gradu in gradum,& de perſona ad perſonam non extenditur.*
15 *Subſtitutio facta per illa verba,videlicet eo caſu &c. operatur vt ſubſtitutio ad alium caſum quàm ſpecificatum non extendatur.*
16 *Teſtator filijs ſuis & hæredibus prouidere voluiſſe cenſetur,nõ autem illos pluribus oneribus grauare.*
17 *Teſtator plus diligere nepotẽ quã filiũ nõ præſumitur.*
18 *Ius potentius eſt in cauſa immediata,quã in mediata.*
19 *Ius potentius eſt in cauſa,quàm in cauſato.*
20 *Agnatio per maſculos nõ aũt per fœminas cõſeruatur.*
21 *Præſumptiones plures vnam tollunt.*

CONSILIVM XXXV.

VIsa ſpecie facti ꝓpoſita, nec nõ rñſo acutiſſimi ingenij viri, Cæſaris
Cãbiani iureconſulti, ſenatoriſq;
prudentiſſimi exactè conſcripto,
ſpicas poſt ipſum diſertiſſimum meſſorẽ colligendo non poſſum niſi cum eius opinione,
veluti veriore & crebriore ſentire,ſcilicet Carolum Griglietum, Iuliani Griglieti filium in
conditione poſitum, in vniuerſali ſubſtitutione Iuliano hæredi inſtituto facta a Claudio Philippo Griglieto dicti Caroli auo paterno, non fuiſſe eidem Iuliano ſub illis verbis,& caſu quo idem Iulianus decederet ſine filijs maſculis, expreſſè nec tacitè ſubſtitutũ.
* Quandoquidem vera & *receptior* ſit ſententia
1 filios † maſculos poſitos in conditione non
2 eſſe teſtamento vocatos, prout eam † veram
& magis receptam teſtantur Doctores citati a prædicto D. conſulente. quibus addi poteſt D.Rolan.a Val. Præſes Senatus Montisferrati meritiſſimus conſil.51.volum.3.vbi latè de hac materia tractans adducit Doctores vtriuſque partis. ex quorum dinumeratione apparet ſupraſcriptam opinionem negatiuam eſſe crebriorem, cum pro affirmatiua citet 25. Doctores, pro negatiua autem 36. quibus ſi addiderimus Natt.conſi.551.num.9.& Bero. conſi.11.nume.20.volum.2.verſicu.ſecundo non obſtat, ac Henricum Ferrandet in addit. ad Guid.Pap.quæſt.184. indubium eſt negatiuam opinionem veluti 39.Doctorum auctoritate comprobatam, eſſe veriorem & crebriorem.Ideò ab ea in iudicando & cõſulendo non eſſe recedendum. vt nominatim in quæſtione noſtra dicit Pariſ.conſi. 86. nume. 14.& ſequen.volum. 2. vbi etiam expreſſè dicit opinionem Guid.Pap. quæſt. 184.& Dec. conſi.270. tenentium contrarium nõ eſſe veram, eique aduerſari communem opinionẽ, eo maximè quia ita iudicatum fuit cõtra Guidonis opinionem per Parlamentum Gratio-
3 nopolitanũ. & res iudicata † pro veritate habetur.l.res iudicata.ff.de reg.iur.

Qua communi opinione ſtante, & ſi non eſſet in caſu noſtro diſputandum, nihilominus non ab re eſſe putaui reſpõſiones a ſupra D.conſulente fundamentis exaduerſo adductis datas ſummarim repetere.

Non obſtat igitur primo Dec.d.conſi.270. & alij in contrarium adducti. Quia ſi accuratè perlegentur eorum reſponſa,clarè apparebit ipſos non motos fuiſſe ad reſpondẽdum prout reſponderunt,propter ſolam qualitatẽ maſculinam,poſitam in conditione, ſed etiã propter alias coniecturas ex verbis teſtamentorum, ſuper quibus conſuluerunt reſultan-
4 tes, vt puta quia teſtator maſculos † poſitos
in conditione grauauerat, vel plures gradus
5 ſubſtitutionis vniuerſalis † in teſtamento fe-
6 cerat,aut ſubſtitutionem vltimo moriẽti † ex
pluribus hæredibus inſtitutis fecerat vel prohibitio alienationis bonorum hæreditariorum, cauſa adiecta quia volebat teſtator di-
7 cta bona remanere † in ſua agnatione,ſiue familia ipſius teſtatoris,ſcripta erat. Ideo nimirum ſi concurrentibus prædictis coniecturis, & qualitatibus, aut pluribus ex eis, reſponderunt in eorum facti ſpecie inductum fuiſſe tacitum fideicommiſſum, propter coniecturatam mentem teſtatoris, reſultãtem ex verbis teſtamentorum. Quarum cõiecturarum nulla legitur in noſtra ſubſtitutione vniuerſali interueniſſe, propter ſolam qualitatem maſculinam in conditione poſitam, quæ nõ eſt potens ad tollendam diſpoſitionem gl. communiter approbatæ in l. Lucius ff. de hæred. inſtituen. vt nominatim reſpondet Pariſ. d. conſil.86.nume.16.& 17.& conſi.87.num.26. & 4.ſequen.volum.2.poſt Paul.de Caſtr. Alexan. capr. Cuman. Socin.Corn.Curt. & Dec. per eum citatos, quos ſequitur Henri.Ferrãd. loco ſupra citato. & alij ſupra pro opinione negatiua adducti.

Nec prædictis aduerſatur quòd in legato in eodem teſtamento ipſi Carolo relicto,pluries habita fuerit mentio de maſculis, pluresque gradus ſubſtitutionis facti, in quibus maſculi non ſolum poſiti ſunt in conditione,ſed etiam vocati & grauati fuerint, & proptereà idem dicendum videri in dicta ſubſtitutione vniuerſali ex regula.l.qui filiabus.& l.ſi ſeruus plurium.§.fina.ff.de leg.1.

Quia adhæc reſpõdetur, quòd licet filij maſculi ſint poſiti in cõditione, & vocati in vno capitulo priore vel poſteriore, nõ proptereà dicuntur vocati in alio capitulo,in quo duntaxat ſunt in conditione poſiti. ita nominatim reſpondet Pariſ.d.conſi.86.nu. 40. poſt Alex. Bened.Capr.& Soci.quos citat.& clarius conſil.87. nume. 39. vſque ad nume. 53. incluſiuè volum.2.vbi per multa iura & auctoritates di-
8 cit cõem eſſe ꝯcluſionẽ ꝙ qualitas poſita † in
legatis, nõ cenſet̃ repetita in inſtitutione vni-
9 uerſali.& diſertè rñdet ad regulã † l.q filiabus.
& l. ſi ſeruus plurium. §. fina. ff. de legat. 1.& ad alia in contrarium adducta. ideo videnda ſunt dicta conſilia, quæ comprobantur ex

ſingulari limitatione data ad dictam glo. in l.
Lucius.per Petrum Gerardum ſingul.61.poſt
Angel.in l.in legatis.C.de legat. & alios ibi in
10 additione allegaros,ſcilicet filios † poſitos in
conditione in legatis, cenſeri vocatos, ſecus
in ſubſtitutionibus vniuerſalibus, & aſſignat
11 rationem diuerſita tis inter legata,† & inſtitu
tiones vniuerſales. fac ir regula.l.fina.ff.de ca-
lumniat. l. Papinianus exuli. ff. de minor. vbi
12 ex ſeparatis†non fit illatio. Quinimo cùm te
ſtator in legato facto Carolo progreſſus fue-
rit ad plures gradus ſubſtitutionis, propter
13 quos†cenſetur ſecundum aliquos Doctores
voluiſſe conſeruare bona legata in agnatio-
ne, in ſubſtitutione autem vniuerſali vnum
tantum gradum ſubſtitutionis fecerit, nõ eſt
dicendum quòd pariter in dicta ſubſtitutione
vniuerſali voluerit facere plures gradus ſub-
ſtitutionis ipſi Iuliano, quia ſi hæc voluiſſet
vtique feciſſet.quod cùm non fecerit noluiſ-
ſe præſumitur.vulg.l.vnic.§.ſin autem ad def-
ficientis.C.de caduc.tollen. & ibi Doct.

Nec mouere debet id quod aduerſus præ-
dicta audio replicari, ſcilicet quòd teſtator
non fecerit in ſubſtitutione vniuerſali plures
gradus ſubſtitutionis,quia putabat ſatis fuiſſe
prouiſum per primum gradum ſubſtitutio-
nis,& quod idem feciſſet teſtator ſi fuiſſet in-
terrogatus.

Quoniam, (ſit pace & reuerentia replican-
tium dictum) iuri aduerſatur huiuſmodi re-
plicatio, cum certi iuris ſit, non ſolum taci-
14 tam,ſed etiam expreſſam ſubſtitutionẽ†non
extendi de gradu in gradum, nec de perſona
in perſonam. vt communiter cõcludunt Do
ctores relati a Dec.conſi.287.nu.7.Pariſ.cõſi.
86.num.34.& ſequen.& conſi.87.num. 12.&
17.& conſi.89.nu.11.& 18.D.Rol.a Val. cõſi.
56.num.24.& conſi.59.num.39.volum.3.Præ
ſertim ſtantibus illis verbis eo ca ſu &c. quæ
15 †operantur vt ſubſtitutio non extendatur ad
alium caſum,quàm ſpecificatum. Dec. d. cõſ.
287.num.11.& alij cumulati a D.Rol. a Vall.
conſi.59.num.10.volum.3.Imo ſi teſtator in-
terrogatus fuiſſet an plures gradus ſubſtitutio
nis vniuerſalis Iuliano filio, & hæredi vniuer
ſali inſtituto facere vellet, prout plures gra-
dus ſubſtitutionis in legato facto Carolo ne-
poti fecerat,veriſimile eſt quòd reſpondidiſ-
ſet ſecundum iuris diſpoſitionem. Bald. in l.
precibus.colum.14.C. de impub. & alijs ſub-
ſtitu.per tex.in l.duo ff.de acqui. hæredit. Pa-
riſ.conſi.89.num.26.volum.2. Ius autem præ-
16 ſumit teſtatores†velle prouidere filiis, & hæ-
redibus,non autem illos grauare plurib.one-
ribus l.filijs matrem.& l.ſeq.C.de inoff. teſta-
men.l. Titia. §. qui inuita.& l.vnum ex fami-
lia.§.ſi rem ff. de leg.2. Bald. in d.l. precib.col.
10.in fin.verſic.3.hoc probatur. C. de impub.
& alijs ſubſtit.latè Crauet.conſi.167.num. 14.
At dicere quòd ſi Claudius teſtator interroga
tus fuiſſet, an vellet dictum Carolum etiam
eſſe Iuliano ſubſtitutum poſt eius mortem,
eſt inducere fideicommiſſariam ſubſtitutio-
nem,proinde onus l.cohæredi.§.cùm filiæ.ff.
de vulg.& pupil.& d.l.precibus.vbi Bal. verſi.
ſupra citato.Pariſ.d.conſi.86.nu. 26.& conſi.
ſeq.num.23.Ergo veriſimile eſt quòd non ita
reſpondiſſet.

Quinimo dato,& nõ conceſſo quòd etiam
plures gradus ſubſtitutionis vniuerſalis feciſ-
ſet,proinde filios in conditione poſuiſſet, nõ
propterea ſecũdum magis communem opi-
nionem filij poſiti in conditione cenſentur
vocati.ita crebriorem dicit Rol.a Val. dicto
conſi.51.nume. 9. vol. 3.vbi plures Doctores
adhoc citat.

Præterea non eſt præſumẽdum quòd Clau
17 dius Philippus teſtator † plus dilexerit Caro-
lum nepotem,quàm Iulianum filium. arg. l.
publius.§.fina.ff.de conditio. & demonſtrat.
& l.ſi viua marre.C.de bon.matern.& eorum
quæ ſcribit Paul.de Caſtr.& Fulg. in l. 1. C.de
18 conditio.inſer.potentius enim ius †eſt in cau
ſa immediata, quàm in mediata: & in cauſa
19 †quàm in cauſato. iuxta notat. per Paul. de
Caſtr.& Docto.in l.digna vox.C.de legib. At
ſi dixerimus ex illis verbis ſine liberis maſcu-
lis,Carolum fuiſſe ſubſtiturum Iuliano patri
cogeremur fateri nepotem ſubſtiturum eſſe
magis dilectum,quia ipſi Carolo nepoti nul-
la etiam tacita legitur facta ſubſtitutio vniuer
ſalis,& ſic non grauatus, & per conſequens
omnia bona Claudij excepta legitima, Iulia-
no debita eſſent in diſpoſitione Caroli, Iulia
nus autem filius,& hæres grauatus eſſet reſti-
tuere Carolo omnia præter legitimam, & ſic
minus dilectus. quod dicendum non eſt, iuri-
bus ſupra citatis.

Et ſi dicatur Iulianum fuiſſe magis dilectũ
quia inſtitutus fuit.

Reſpõdetur quòd ex quo cogebatur Clau-
dius pater Iulianum filium inſtituere, Carolũ
autem nepotem non, idcirco conſiderabilis
non eſt talis inſtitutio, cum effectu ipſo re-
ſtringeretur ad legitimam, ita reſpõder Paul.
de Caſt.d.conſt.406.vol.2. verſi. reſpondetur
ſecundum impreſſionem Papienſem. quem
refert & ſequitur Dec.conſ.15.col.2.ver.non
obſtat ſi dicatur.

Nec locum habere poteſt enuntiata alia
coniectura ſumpta ex eo quòd cum teſtator
ſubſtituerit Iuliano hæredi eius filias, multo
magis cenſeri debeat voluiſſe eidem Iuliano
ſubſtituere Carolum filium. Quia ſatis ſubla-
ta eſt ex reſponſione Domini conſultoris.

Accedat quòd ſi vera eſſet hæc coniectura
cogeremur fateri falſam eſſe communẽ con-
cluſionem de qua per gl. communiter appro
batam in d.l.Lucius. videlicet quòd filij poſi-
ti in conditione non cenſeantur ex teſtamen
to vocati. At glo. ipſa eſt communiter a Do-
ctoribus, recepta, ergo prætenſa coniectura
vera non eſt. Ad quod demonſtrandum ſatis
erit inſtantiam allegare. iuxta gloſ. in cap. ſi-
cut vrgeri.1.q.1. fingamus Claudium Philip-
pum inſtituiſſe Iulianum, eius filium hæredẽ
vniuerſalem,& eidem decedẽti ſine filijs ſim-
plicirer ſororem ipſius teſtatoris, aut alium
extraneum ſubſtituiſſe, conditionemque fi-
deicom-

deicōmiſſi defeciſſe, quia filius inſtitutus de-
ceſſerit relictis filio vel filia, vtrum hoc caſu
filius vel filia dicti inſtituti poſiti ſimpliciter
in conditione cēſeri debeant ſubſtituti Iulia-
no patri & hæredi inſtituto, certè ſecundum
hanc coniecturam dicendum eſſet filium vel
filiam ſuperſtitem cenſeri debere patri ſubſti
tutos, quia ſi filio inſtituto ſubſtituit ſororem
ipſius teſtatoris, vel alium extraneum, multo
magis ſecūdum prædictam coniecturam vi-
detur voluiſſe ſubſtituere filium, ſeu filiam di
cti inſtituti, quos duntaxat in conditiòne po-
ſuit. At ſecundum veram & communem cō-
cluſionem de qua in dicta gl. filij poſiti in cō-
ditione non cenſentur ſubſtituti, ergo nō eſt
vera aſſerta coniectura.

Nec aduerſus D. Philippum Griglietū ſub-
ſtitutum a præfato quōdam Iuliano Griglie-
to vrget alia aſſerta coniectura, quòd maſcu-
li poſiti in conditione, proinde Carolus cen-
ſeatur ſubſtitutus, tamquam qualitas illa ma-
ſculinitatis in cōditione poſita, iuris præſum-
ptione adiecta cenſeatur fauore maſculorū,
ea ratione vt bona teſtatoris remaneant in
20 eius agnatione, † quæ per maſculos non au-
tem per fœminas conſeruatur l. 1. verſi. publi
cè enim intereſt. ff. de vent. inſpicien. cū ſimil.
& niſi ita intelligeremus dictio illa, maſculis,
diceretur ſuperfluo appoſita.

Quia hæc coniectura etiam tollitur ex abū
dè reſponſis per D. conſulentem, videlicet
qualitatem maſculinam operari quod ma-
ſculi duntaxat ipſius Iuliani excludant quoſ-
cunque ſubſtitutos ipſi Iuliano, qui pariter a
filiabus excluderētur, ſi filij ſine qualitate ma-
ſculina poſiti eſſent in conditione. ita nomi-
natim reſpondet Pariſ. d. conſi. 86. nu. 15. poſt
Caſtren. in l. 1. C. de condit. inſert. & conſil. 87.
nume. 33. volum. 2. Idq́ue ſatis eſſe, vt quanto
minus fieri poſſit nō grauetur Iulianus filius
& hæres, iuribus ſupra allegatis.

Præterea dato quòd propter illam qualita
tem maſculinam præſumeretur teſtator vo-
luiſſe conſeruare bona in agnatione ſua, atta
men hæc præſumptio in caſu noſtro plurib.
& quidem vrgentioribus præſumptionibus,
imo verius probationibus tollitur. Nam plu-
21 res præſumptiones † vnā tollunt. l. Diuus. vbi
Bar. ff. de in integ. reſtit. & l. ſi qui adulterij. C.
ad l. Iul. de adulter.

Prima itaque præſumptio eſt, quia ſicut ſu
pra diximus, Claudius auus plures gradus ſub-
ſtitutionis expreſſe fecit in legato facto præfa
to Carolo, non ſolum ponendo maſculos in
conditione, ſed etiam eos expreſsè vocando
& grauando, per quos plures gradus ſecundū
multorum opinionem cenſetur teſtator vo-
luiſſe conſeruare huiuſmodi bona in agnatio
ne. vnde veriſimile eſt, quòd ſi omnia alia bo
na in inſtitutione vniuerſali comprehenſa,
voluiſſet conſeruare in agnatione, ſimiliter
plures gradus ſubſtitutionis vniuerſalis feciſ-
ſet, & non ſolum maſculos poſuiſſet in cōdi-
tione, ſed etiam eos expreſsè vocaſſet & gra-
uaſſet, & cum id non fecerit, præſumptio vr-
gens in contrarium ſumi debet, ſcilicet teſta-
torem noluiſſe conſeruare bona hæreditaria
in agnatione ſua, ita expreſsè reſpondet Pa-
riſ. d. conſi. 86. nu. 30. & conſi. 87. nu. 28. & ſeq.
volum. 2.

Secunda præſumptio, ſeu probatio eſt, ꝙ
ipſe teſtator noluerit dicta bona conſeruare
in agnatione de Griglietis, quia cùm ex dictis
teſtamentis Claudij aui, & Iuliani patris reſpe
ctiuè probetur, tempore teſtamēti dicti Clau-
dij fuiſſe in rerum naturam Alexandrum, di-
cti Claudij ex filio prædefuncto nepotē, nec
nō alios de agnatione ſeu familia de Griglie-
tis, & illis præteritis Claudium auum, & teſta-
torem ſubſtituiſſe dicto Iuliano tam ipſius Iu
liani, quàm Claudij teſtatoris filias, & filios
earum, per quas certi iuris eſt, iuxta ſcripta a
Ioan. And. in addit. ad Specul. in rubr. de ſuc-
ceſſ. ab; inteſtat. & Docto. in l. maximum vi-
tium. C. de libe. præterit. non conſeruari agna
tionem teſtatoris, & ſic de Griglietis, neceſſa-
rio ſequitur prædictum Claudium noluiſſe,
etiam quod filios maſculos Iuliani poſuerit
in conditione, conſeruare eius bona hæredi-
taria in agnatione de Griglietis.

Concludo igitur cum præfato Doctiſſimo
conſulente, maſculos in conditione poſitos
ex crebriore Doctorum ſententia non cenſe-
ri ex teſtamento vocatos. Proinde Carolum
Griglietum poſitum in conditione, in vniuer
ſali ſubſtitutione a Claudio Philippo auo pa-
terno Iuliano filio & hæredi inſtituto, non
fuiſſe tacitè eidem Iuliano eius patri ſubſtitu-
tum, attenta præſertim clauſula eo caſu &c.
& alijs vrgentiſſimis præſumptionibus, & cō
iecturis ex dicto teſtamento auito contra ip-
ſum militantibus. & ita iuris eſſe cenſeo ſaluo
ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Tutor & curator quilibet tempore decreta & ſuſce-
pta adminiſtrationis pupillum ſe defenſurum, vtilia
facere, & inutilia prætermittere, cum iuramento &
obligatione bonorum ſuorum promittere debet.*

2 *Tex. in l. fin § ſed quod antiquitus. C. de curat. furioſ.
licet loquatur in curatore furioſi, attamen in omni-
bus tutoribus, & curatoribus etiam locum habet.*

3 *Tutela quibus caſibus & defectibus inualida, & can
zellata cenſeatur.*

4 *Tutor non ſeruans a iure requiſita in adminiſtratio-
ne, pupillo non præiudicat, & actus pupillo præiudi-
ciales non valent.*

5 *Tutores teſtamento aut per inquiſitionem dati, ſatiſda
re non tenentur, alia tamen a iure requiſita præſtare
tenentur.*

6 *Tutores teſtamentarij pupillis vtilia facere, & inuti-
lia prætermittere, ac eos defendere iurare debent,
aliàs geſta ab eis non valent.*

7 *Tutores teſtamentarij ſtatim ſuſcepta tutela inuenta-
rium bonorum pupilli facere debent, ſaltem per nota-
rium cum duobus teſtibus, aliàs res pupillares iure
adminiſtrare non poſſunt, nec actorem conſtituere.*

8 *Inuentarij confectio per teſtatorem remitti poteſt.*

9 *Tutor ante confectum inuentarium nihil rectè admini
ſtrare*

ſtrare valet, niſi quod nec modicam dilationem expectare poteſt.

10 Vniuerſalis negatiua non põt verificari in parte vna, ſed concurſum omnium requirit.

11 Verbum oportet neceſſitatem inducit.

12 Verbum gerere, per ſe vel alium ſignificat.

13 Dictionis, niſi, natura eſt inducere exceptionem, & regulam in caſu non excepto firmare.

14 Proceſſus a tutore ante confectionem inuentarij factus, quibus caſibus ſit nullus, & quibus validus.

15 Tutor non poteſt conueniri, nec experiri in iudicio vel extra inuentario nundum confecto & perfecto.

16 Geſta à tutore ante confectionem inuentarij communi calculo inualida ſunt.

17 Tutor ob ignauiam & negligentiam, vt ſuſpectus remoueri poteſt.

18 Tutor qui non confecit inuentarium, vt ſuſpectus remoueri debet.

19 Tutor teſtamẽtarius adita hæreditate ſtatim tutor eſt.

20 Tutor legitimus ſtatim mortuo patre pupilli, tutor eſt quia lex eum tutorem facit.

21 Tutor datiuus ſtatim poſtquàm datus eſt, tutor eſt, tenetur tamen ante adminiſtrationem inuentarium facere.

22 Sententia lata contra tutorem, qui non fecit inuentariũ pupillo non nocet, ſed ipſo iure nulla eſt.

23 Argumentum a ſpeciali in iure validum eſt.

24 Tutor ante confectum inuentarium pupillo vtilia facere poteſt, & præparatoria ad inuentarium conficiendum, ac tempore peritura, aliàs ſecus.

25 Actoria facta per tutorem quibus caſibus nulla ſit.

26 Pupillus contra quẽ nulliter in iudicio proceſſum fuit, indefenſus dicitur.

27 Acta & ſententia contra pupillum lata, quibus caſibus ipſo iure nulla ſint.

28 Citatio facta die feriata ad diem non feriatam an iure valeat, & de conſuetudine valet.

29 Actuario & notario cauſæ atteſtanti de commiſſione ſibi facta an credi debeat.

30 Teſtes ſine interuentu adiuncti præſentati, a commiſſario examinati, nulliter recepti dicuntur.

31 Teſtium idoneitas vel incapacitas tempore præſtiti iuramenti, non examinis inſpici debet.

32 Actus omnes iudiciales, inſtrumentorum productione excepta, diebus feriatis facti nulli ſunt, & pro non factis habentur.

33 Laudum latum vltra formam compromiſſi non valet.

34 Laudum latum vltra formam compromiſſi nullum eſt, & ratificari non poteſt.

35 Laudum extra tempus compromiſſi vel ſtatuti prolatum, nullius eſt momenti.

36 Compromiſſi prorogatio ab arbitratoribus facta, partibus non intimata, de iure non valet, licet in compromiſſo auctoritas prorogandi data fuerit.

37 Laudum nullum ratificari non poteſt.

38 Laudum vel compromiſſum ſi nullitatem patiantur, pupillo aduerſus ea reſtitutio in integrum non eſt neceſſaria.

39 Perſonarum de legitimatione, vel illegitimatione prius tractandum eſt, quàm de meritis cauſæ.

40 Nota. ij errore quandoque in inſtrumentis minus ſcribitur, quàm dictum ſit.

41 Teſtis varius, & indignus fide, propter varietatem temporis dicitur.

42 Qualitates nullæ ſunt non entis.

43 Inſtrumento teſtamenti ſtandum eſt, niſi de contrario appareat.

44 Inſtrumentum publicum, & ſolemne probatio probata, & veritas apparens dicitur.

45 Teſtes varij non probant.

46 Verba directa, & verba communia quoad inſtitutiones, & ſubſtitutiones valde inter ſe differunt.

47 Teſtis falſus in vno capite etiam ſeparato, cenſetur etiam falſus in alijs capitibus, propter iuramenti indiuiduitatem.

48 Teſtes teſtamentarij niſi deponant de toto tenore teſtamenti, non probant illud quod deponunt.

49 Falſitatis ſuſpicio in cauſis ciuilibus pro falſitate habetur, ad repellenda dicta teſtium de falſo ſuſpectorum.

50 Reſtitutionis in integrum beneficium ad hæredes tranſitorium eſt.

CONSILIVM XXXVI.

VIſa ſpecie facti cõtrouerſiæ vertentis inter admodum Magnificas Ioannam, & Ricardam filias quondam D. Claudij Philippi Griglieti, & Illuſt. hæredes quondam D. Caroli Griglieti præfati Claudij Philippi ex Iuliano filio nepotis, necnon q̃onibus nobis ꝓpoſitis, ordinẽ ipſarum ſequendo, duab. primis, quibus quæritur an præfati Caroli Griglieti tutores teſtamentarij, qui tempore decretæ a iudice adminiſtrationis, aut quouis alio non promiſerunt cum iuramento pupillum defendere, eiuſque vtilia facere, & inutilia prætermittere, nec inuentarium fecerunt, ſaltem iuxta formam a teſtatore præſtitutam, iure potuerint ad cauſam & litẽ retroactis annis a prædictis Ioanna, & Ricarda aduerſus præfatum Carolum pupillum intentatam, validè & legitimè actorem conſtituere, teneatque dicta actoris conſtitutio, poſito quòd & ipſe actor præmiſſa cum iuramento non promiſerit. Reſpondeo prædictos tutores iure non potuiſſe conſtituere dictum actorem, proinde illegitimam & inualidam fuiſſe dicti actoris conſtitutionem, & hoc duplici ex capite. Primo ex defectu poteſtatis dictorum tutorum conſtituentium. Secundo ex defectu ipſius actoris conſtituti. Nam quod ad primum caput attinet, dicimus actoris conſtitutionẽ eſſe nullam & inualidam, propter omiſſas ab ipſis tutoribus tempore ſuſceptæ adminiſtrationis ſolemnitates a iure requiſitas, cùm certi iu
1 ris ſit omnem tutorem † & curatorem teneri, & obligatum eſſe tempore decretæ, ſeu ſuſceptæ adminiſtrationis, cum iurã, & ſub obligatione bonorum ſuorum promittere ſe defenſurum pupillum, eiuſque vtilia facturum, & inutilia prætermiſſurum. tex. eſt expreſſus vbi communiter Doct. in l. de creationibus. C. de
2 epiſco. audi. repetitus. in l. fi. † §. ſed quod antiquitus C. de cur. furi. qui licet loquantur in curatore furioſi a parentibus dato in teſtamento, attamen locum etiam habent in omni-

omnibus tutoribus & curatoribus,vt in auth.
quod locum.C.de cur. fur. & in authen. vnde
ſumitur.§.fin.gl. in d.l.de creationibus,in ver-
bo conſcripto.verſicu,& eſt hodie hoc com-
mune.Barto.in l.legitimos.nume. 7. verſicul,
Tertium quod requiritur. ff. de leg. tuto. vbi
expreſsè dicit, quòd id quod introductũ fuit
in d.l.de creationibus,in curatore furioſi, ex-
tenſum eſt per d.authen. ad omnes tutores &
curatores. quod etiam expreſsè dicit gloſſ. in
princ.in verbo idonei verſic. item debent iu-
rare iſti omnes,inſtitu. de ſatiſda. tuto. & glo.
in l.tutor,qui repertorium. in verbo oportet
ff.de adminiſtr. tut. puto tamen quòd abſque
extenſione id probetur eadem l. de creationi
bus.In illis verbis, ad ſimilitudinem tutorum
pupilli & curatorum adulti.& hæc concluſio
etiam probatur ex text.in l. fin. §. omnem.C,
de adminiſt.tut.vbi imperator cenſet omnes
tutores teneri promittere ſe defenſionẽ pro
pupillis ſuſcepturos. quẽ ad hoc allegat Bart.
in d.l,legitimos.nume.8.verſi.quintum quod
requiritur. dicens propter præmiſſorum de-
3 fectum fuiſſe cancellatas † multas tutellas,
quem refert & ſequitur Iaſ.conſil.4. nume. 4.
volum.3. concludens poſt plures alios per eũ
relatos Barto.in d l.legitimos.eſſe communi
ter approbatum,quod etiam dixit in l.prætor
nume.9.ff.de nou.oper.nuntia. & ibi commu
niter Docto. idem ſentit ſequendo Bart. So-
cin.Iun.conſi.22.volum.2.conſil.148.num.8.
& duobus ſeq. vbi poſt plures cumulatos cen
4 ſet tutorem † non ſeruantẽ prædicta, vti non
habentem adminiſtrationem, non poſſe pu-
pillo præiudicare, & actus pupillo præiudicia
les non valere.idẽ affirmat Sebaſtianus Van-
tius de nullitate ſenten. ex defectu & inhab.
manda.compare.nume.148.Cor.conſil.164.
litera 5.volum.4.Rebuff.de ſent.prouiſ. art.2.
glo.2.nume.7.Natta conſi.214.nume.13.Vil-
lalobos in ſuis communibus opi. in litera T,
in fi.poſt Iaſ.& Brunum per eum citatos. Nec
obſtat quòd aliqui dicere voluerunt prædictã
concluſionem non habere locum in tutori-
bus teſtamentarijs, quia hanc limitationem
non video iure probari, ſolum enim legi tu-
5 tores † teſtamento aut per inquiſitionem da-
tos non teneri ſatiſdare inſtitut.de ſatiſda. in
princ.cum ſimil.ſed a prædictis promiſſioni-
bus, & alijs requiſitis, ad quæ tenentur cæteri
tutores & curatores non ſunt immunes. qui-
nimo de tutore teſtamẽtario expreſsè legunt
text.in d.l.fin. C. de curat. furioſi.glo. in Inſtit.
de ſatiſda. tuto. in princ. nam cum in text. ibi
dictum fuiſſet tutores teſtamẽto ſeu ex inqui-
ſitione datos non teneri ſatiſdare, glo. ibi ex-
preſſe dicit iſtos omnes tutores debere iurare
bene agere,ideſt non prætermittere vtilia pu-
pilli d.§.fin.in authen.vt hi,qui oblig. accedit
text.in d.l.fina.§. omnem defenſionem. in il-
lis verbis, omnes tutores Barto. in d. l. legiti-
mos.nume. 7. vbi etiam dicit de omnibus tu-
toribus &c. quod ſi omnes tenentur promit-
tere vt ſupra, ergo & teſtamentarij. argum. l.
Iulianus.ff.de leg. 3. cum concordantibus al-
legatis per Alexan.In iſtis terminis conſi.163.
nume.1.volum.5. & in tutoribus teſtamenta-
rijs ita reſponderunt Iaſ.d.conſil.4. volum.4.
Socin.Iun.d.conſi.148.volu. 1. quo fit vt ma-
nifeſtè appareat veram & receptam eſſe iuris
6 concluſionem, tutores † teſtamentarios tene
ri promittere ſe vtilia pupillo facturos,& inu
tilia prætermiſſuros, pupillumq; defendere,
quibus non ſeruatis geſta per eos in pupilli
præiudicium non tenere.

7 Secundò tenebãtur prædicti tutores † ſtatim
ſuſcepta tutela inuentarium bonorum pupil-
li, ſaltem ſecundum formam a teſtatore præ-
ſcriptam, videlicet per notarium cũ duobus
teſtibus facere, quod cùm non fecerint, iure
non potuerũt pupillares res attingere, ſeu ad-
miniſtrare. proinde nec actorem conſtitue-
re. vulg. l.fin.§.illo procul dubio.C.arbit.tute.
qui loquitur in tutore teſtamentario in illis
verbis, niſi teſtatores inuentarium conſcribi
8 vetauerint. ergo ſi teſtatores † nõ vetauerint
tenentur facere inuentarium l. actione. C. de
tranſac.clarius in d.l.de creationibus.verſi. &
inuentario cum omni &c. Et ibi gl. in verbo
circunſcripto.& communiter Docto.l. tuto-
res.C.de admini.tutor.iuncta gloſſ.ibi,bonus
text.in l.tutor,qui repertorium.in princ. ver-
ſic.nihil itaque gerere.&c.vbi iurecõſul.no-
9 minatim dicit tutorem † nihil poſſe gerere
ante confectum inuentarium, niſi quod nec
modicam dilationem expectare poſſit. ſi ni-
hil gerere poteſt, ergo nec in iudicio compa-
rere per ſe vel per aliũ, præſertim ſi pupillus
10 damno afficiatur, cum aduerbium nihil, † cõ
tineat vniuerſalem negatiuam. l. ſi is qui du-
centa.§.verum.ff.de reb.dub.& verbum opor
11 tet, † inducat neceſſitatem.l.cùm oportet.C,
12 de bonis quæ libe. Et verbum gerere, † ſigni-
ficet per ſe vel per alium. l. item §. geſſiſſe. ff.
de adminiſtrat.tuto. Ergo nec actorem con-
ſtituere. quod comprobatur ex dictione niſi,
13 ibi poſita, cuius † natura eſt inducere exce-
ptionem, & firmare regulam in caſu non ex-
cepto l.nam quod liquidæ.§.fi. ff. de pen. leg.
Deci.in cap.cùm ſit Romana.colum.2.de ap
pell.faciunt notata in d.l. actione. C. de tran-
ſact. gloſſ. in d.l.tutor. in verbo cùm oportet.
quam Bart. ſic ſummat. contra tutorem qui
non facit inuentarium iuratur in litem,& an-
tequam faciat non poteſt adminiſtrare niſi
quæ dilationem non recipiunt.idem ſentit in
l.legitimos.In princip.nume. 7. ff. de legitim.
tuto. & nume. 22. dicens quòd tutor non de-
bet aliquid gerere ante factum inuentarium,
& Barto.ſequitur Alexand.in d.l.tutor qui re-
pertorium addens Bal. idem tenentem in l. ſi
tutor.C.in quibus cauſis in integ.reſtitut.non
eſt neceſſ. idem tenet Capell. Tholoſ. q. 288.
14 expreſsè affirmans proceſſum † factum a tu-
tore agente ante confectionem inuentarij eſ-
ſe nullum vel annullandum, niſi in tribus ca-
ſibus, videlicet in his quæ dilationem non re-
cipiunt, aut præcedunt confectionem inuen-
tarij, vel in his ex quibus pupillus nullum dã-
num patitur.& ita fuiſſe concluſum & iudica-
tum,

tum. quem refert & ſequitur Boéri. decif. 53.
15 nume.5. concludens tutorem † non poſſe cō
ueniri nec experiri in iudicio vel extra, inuen
tario nundum cōfecto & perfecto.poſt Bart.
Corne.& Sali.locis citatis.Rui.conſil.108.nu.
7.& 15.volum.1.loquens in tutore teſtamen-
tario.Alc.reſpon.164.nume. 9. vbi dicit om-
nes ita tenere in d.l.fin.C.arbi.tute. Bero.con-
ſil.164.nume.15.& 16.volum.2.Vantius loco
ſupra citato.Socin.Iun.d.conſil.148. nume.5.
& 9.volum.1.& d.conſi.22.nume.3. volum.2.
16 vbi dicit geſta † a tutore ante confectionem
inuentarij, communi calculo eſſe inualida.
quod etiam expreſse dicit Bart. in l.1. num.7.
ff.de cura.bonis dando.& in l. fin. C. de alim.
pup. præſtan. quem refert & ſequitur Angel.
Arc.in §.præterea.colum.29.& 32.Inſtitut.de
excep. Nec in contrarium mouere debēt ſcri
pta Barto.quem multi ſequuntur in d.l. tutor
qui repertorium.colum.2. nume.7. vbi dicit,
tutorem poſſe ante confectum inuentarium
admitti ad agendum, cùm multis modis tol-
lantur. Primò quòd debeant intelligi ſecun-
dum quæſtionem propoſitam, videlicet quā-
do tutor neglexit per plura tempora facere
inuentarium, & poſtea fecit, tamquam tunc
poſſit agere, quamuis inuentarium non fue-
rit ſtatim ſumpta tutella factum, prout mox
fieri debebat.d.l.tutores.C.de admini.tutorū.
hanc reſponſionem ſentit Ruin.d.conſi.108.
nume.15.circa fin.volu.1. ſed quoniam Bart.
in verſicu.ſed ſi adminiſtrauit &c. expreſsè di
cit quòd ſi tutor adminiſtrauit antequam fa-
ceret inuentarium, nihil poteſt obijci inuen-
tario,quia tutor eſt; & poteſt facere, ſed pōt
vt ſuſpectus accuſari,ideo ad aliam reſpōſio-
nem tranſeūdum eſt, videlicet prædicta Bar-
toli ſcripta eſſe contra expreſſam iuris diſpoſi
tionem, de qua in d.l.tutor qui repertorium.
in princ.& in d.l.fin.§.illo proculdubio.& cō-
tra communem opinionem gloſarum & do-
ctorum ſupra citatorum, & ipſiuſmet Barto.
ſcripta in d.l. tutor qui repertorium in princ.
nume.22.& 27.& in l.legitimos.num.7.& 10.
ff. de leg. tuto. nec leges per eum citatæ pro-
bant eius dicta, quia l.hæc enim.§.qui nihil.ff.
17 de ſuſpec.tutor.dicit tutores † qui ob ignauiā
& negligentiam nihil geſſerunt, poſſe remo-
ueri vt ſuſpectos, licet accuſari nō poſſint. &
18 in tutore † qui non fecit repertorium quod
remoueri debeat vt ſuſpectus,eſt text. expreſ-
ſus in l.3.§.tutores qui repertorium.ff. eodem
titu. nec Bartolum tuetur ratio per eum alle-
gata, ſcilicet quòd ante confectum inuenta-
rium ſit tutor, quia non eſt bona illatio, nec
rectè arguitur dicere tutor eſt antequam fa-
ciat inuentarium ſeu ſatiſdet, ergo poteſt an-
te confectionem inuentarij,ſeu præſtitam ſa-
tiſdationem adminiſtrare d.l.tutor.vbi expreſ
ſe dicitur tutorem ante confectum inuenta-
rium nihil gerere oportere & in §.illo pro-
culdubio. quo nominatim tutoribus prohi-
betur ne audeant res pupillares attingere, vel
vendicare ante confectum inuentarium.qui-
bus iuribus apertè probatur tutorē teſtamen-
tarium ſeu alium non poſſe adminiſtrare an-
te confectum inuentarium,& tamen ſunt tu-
19 tores,qui teſtamentarius tutor † eſt tutor ſta-
tim adhita hæreditate.l.ſi nemo.ff. de teſt. tu-
20 te.legitimus † ſtatim mortuo patre, quia lex
eum facit tutorem.l.legitimos.ff.de leg.tut.&
21 datiuus † ſtatim poſtquam eſt datus.C. de tu-
to.& curato. datis ab his. per totum & tamen
prædicti ante confectum inuentariū non poſ
ſunt adminiſtrare.iuribus prædictis.ita nomi-
natim declarat Barto.in l. 1. nume.2. ff. de tu-
tel.vbi ad confirmationem prædictorum ci-
tat.l.3.4.& fi.C.de tut. & cura. qui nō ſatis. Et
æquiparat quo ad hoc qđ tutor nō poſſit ad-
miniſtrare, ſiue is ſit tutor q tenebat ſatiſdare
& nō ſatiſdedit, ſiue ſit tutor q inuentariū ꝯfi-
cere tenebat,& non cōfecit,& vtroq; caſu di-
cit non poſſe adminiſtrare, licet tutores ſint.
Idem ſcribit Barto.in l.muto.§.1.in fi.ff. de tu
tel.per quem text. notat quòd antequam tu-
tor ſatiſdet tutor dicitur,ſed adminiſtratio di-
fertur,donec ſatiſdederit, & adeo difertur di-
cta adminiſtratio, quòd ſi ante præſtitam cau
tionem in iudicio fuerit tutellari nomine,ſen
tentia contra eum lata nō nocet pupillo, ſed
eſt ipſo iure inualida & irrita.tex.eſt expreſſus
in l.3.C.de tutore vel cura.qui non ſatisd. ar-
guendo igitur a tutore qui tenebatur ſatiſda-
re & non ſatiſdedit,ad tutorem qui tenebatur
facere inuentarium & non confecit ſequitur
22 quòd ſententia † lata contra prædictos tuto-
res Caroli Griglieti, qui non confecerunt in-
uentarium,non nocuit ipſi pupillo,ſed eſt in-
ualida,& ipſo iure nulla d.l.3.& id in terminis
inuentarij non confecti voluit expreſsè Spec.
in titulo de excep.& replica.§. dicto de dilato
rijs.nume.24.citant text.in l.fi.C. in quib.cau.
reſti. in integ. non eſt neceſſ. & hæc compro-
23 bantur per locum a ſpeciali, a quo † ſumptū
argumentum eſt in iure validum. l.quod verò
contra,& l.ius ſingulare.ff.de leg.cum alijs cu
mulatis per Euerardum.c. 68. ſpeciale autem
eſt in caſibus de quibus per Bart.in d.l. 1. ff. de
tutel.in d.l.legitimos.in fi.& in l. tutor qui re-
pertorium.in princ.& Capell.Tholoſ. quæſt.
288.& in l.fin.vbi glo.C.de tut.& cura. qui nō
24 ſatiſd.videlicet in rebus † tempore perituris,
præparatorijs ad inuentarium conficiēdum,
& in pupillo vtilibus & non præiudicialibus,
quæ omnia tutor poteſt ante confectionem
inuentarij gerere; ergo in alijs regulariter ſe-
cus eſt.Ideo vt euitemus Bartolum a contra-
rietate & repugnantia, debemus ſcripta Bar-
toli intelligere iuxtà eiuſdem interpretatio-
nem,de qua in d.l.1.in princ.nume.2.ff. de tu-
te.vbi dicit quòd tutor poteſt quædam admi-
niſtrare antequam conficiat inuentarium, vi-
delicet tempore peritura, aut pupillo vtilia.
ſequitur Alexand.d.conſil.163.colum.fin.vbi
declarat quomodo intelligatur id quod dici-
tur de rebus exigētibus modicam dilationem
Ruin.conſi.108.nume.3.& hæc eſt ſolida con
cluſio & amplectenda vt euitentur contra-

rietates in dictis Bartoli.
Non obſtat quòd in caſu noſtro fuerit a te-
ſtatore remiſſa confectio inuẽtarii, quia omiſ
ſa diſputatione an requiratur quod teſtator
ſpecialiter prohibear inuentarium fieri d. §. il
lo procuſdubio. in illis verbis, niſi teſtatores
ſpecialiter inuẽtarium conſcribi vetauerint.
quod videntur tenuiſſe Sali. in d. §. illo &c. Ro
land. in tractatu vltim. volunt. Rubri. 30. num.
17. Angel. de Gambelli. in tractat. de teſtam.
verſicu. tutores Io. And. in addi. Specul. in tit.
de tutoribus. §. generaliter, verſic. hoc autem
notandum referens Marti. Silin. ita tenuiſſe.
Areti. & ibi Moder. à Monteferrato ac Imol.
in l. nemo. ff. de leg. 1. Angel. Areti. in §. præte-
rea. colum. 27. Inſtitu. de excep. quæ expreſſa
prohibitio non legitur in teſtamento Iulliani
Griglietti, reſpõdetur Iullianum teſtatorem
non prohibuiſſe ſeu remiſiſſe ſimpliciter cõ-
fectionem inuentarij, ſed duntaxat ſolemni-
tates a iure communi in confectione inuen-
tarij requiſitas; quinimo teſtatorem expreſsè
voluiſſe fieri inuentarium, ſufficere tamen ꝙ
recipiatur per vnum notarium cum duobus
teſtibus, & ſic hanc formam ſubrogauit loco
formæ a iure in confectione inuentarij præ-
ſtitutæ. Et propterea eius naturam in reliquis
ſequi debere vulg. l. ſi eum. §. qui iniuriarum.
ff. ſi quis caution. cùm igitur expreſsè teſtator
voluerit inuentarium fieri, & recipi per nota-
rium cum duobus teſtibus, & illud non fece-
rint tutores, reſultat vera & communis Do-
cto. concluſio dictos tutores non potuiſſe ad-
miniſtrare, agere, vel conueniri; proinde, nec
prædictum actorem conſtituere. & per conſe
quens conſtitutionem dicti actoris, nec non
proceſſum, & omnia cum eo facta eſſe iure
nulla. iuribus & authoritatibus ſupra citatis.
Quod verò pertinet ad ſecũdum caput nul
litatis dictæ conſtitutionis præfati actoris ex
eius defectu, quia etiam non promiſit pupillã
defendere, eiusq; vtilia facere, & inutilia præ-
termittere., ſimiliter dicimus dictam actoriã
25 † eſſe nullam ita expreſsè firmat Spec. in titu.
de acto. ab vniuer. tuto. vel curato. conſtitu.
num. 10. quem refert & ſequitur Sebaſti. Van
tius titu. ſupra citato nu. 145. cui actori etiam
opponi poſſunt quæ latè ſcribit Areti. in d. §.
præterea col. mihi. 30. Inſti. de exceptio.
Concludo igitur ex vtroque capite tam tu
torum quàm actoris conſtituti, nulliter fuiſſe
26 proceſſum contra prædictum pupillum, † &
propterea fuiſſe indefenſum. argum. notat. in
l. 1. in princ. C. de ſenten. aduer. fiſc. lat. retrac.
27 libr. 10. & per conſequens acta † & ſententiã
aduerſum eum latam eſſe ipſo iure nullam l.
ſi furor. C. in quib. cauſ. reſtit. in integ. non eſt
neceſſ. l. in dubium. C. de tut. & cur. qui non ſa
tiſd. l. penul. C. ſi aduerſus rem iudi. & vbique
glo. & Docto.
28 Tertiæ quæſtioni an citatio † facta die feriã
ta ad diem non feriatam valeat, reſpondeo iu
xta ſcripta per Abba. in c. conqueſtus. nu. 20.
de ferijs cũ ſimil. cumulatis a Vantio de nul-
li. ſenten. ex defectu citationis num. 46. qui te-
nent de conſuetudine talem citationem va-
lere.
Quartæ quæſtioni an notario ſeu actuario
29 † cauſæ credatur de commiſſione ſibi facta
a iudice examinandi teſtes, reſpondeo nõ cre
di. ex notatis per Afflict. in deciſ. Neapo. 317.
nume. 2. verſic. contrarium fuit concluſum.
& nume. ſeq. Guid. Pap. quæſt. 126. Iaſ. conſil.
155. nume. 5. volum. 4. Boeri. deciſ. 158. nu. 4.
poſt plures per eos citatos. quos refert & ſe-
quitur Vanti. de nulli. ex deſe. citationis num.
93. latè D. Rol. a Valle conſi. 94. nu. 34. vſque
in fin. volum. 2. affirmans hanc eſſe crebriorẽ
ſententiam, quam ſequitur Berous expreſsè
conſil. 179. nume. 9. & ſeq. volum. 2. vbi dicit
Doctores ita communiter tenere in cap. quo
niam contra de probat. Natta conſil. 143. nu-
me. 4. copioſè Cæpha. conſi. 113. nu. 2. & pluri
bus ſequent.
30 Quintæ reſpondeo teſtes † ſine interuentu
adiuncti nomine Caroli pupilli præſentati
examinatos à prætenſo commiſſario ſeu de-
legato ad examinandum cum adiuncti aſſi-
ſtentia, cenſeri debere eſſe nulliter receptos,
defectu formæ nõ ſeruatæ. l. diligẽter. ff. mãd.
cap. cùm olim de offic. deleg. cap. cùm in plu-
res. de offic. deleg. in 6. cum ſimil. cumulatis a
Vanti. de nulli. ſenten. ex defectu iuriſd. dele.
nume. 36. & 91. & duobus ſeq. Pariſ. conſil. 57.
nu. 47. volum. 4. & in ſimilibus terminis Cra-
ue. conſi. 182. nume. 10. vbi loquitur de clau-
ſula procedat cum interuentu ſeu aſſiſtentia
adiuncti. faciunt quæ ſcribit Alci. reſp. 406. fe-
rè per totum & ideo huiuſmodi teſtibus fidẽ
non eſſe adhibendam.
Sextæ reſpondeo attendẽdum eſſe tempus
31 † præſtiti iuramenti non autem examinis.
Boer. deciſ. 294. nu. 19. & 20. poſt D. de Rotta.
& alios per eum relatos. Hipol. ſing. 113.
Septimæ reſpondetur ex l. omnes dies. ver-
ſicu. his adijcimus, & verſic. noſtris etiam die-
bus. C. de ferijs, & cap. fin. verſicu. cæteriſque
ſolemnitatibus quas ſinguli Epiſcopi. in ſuis
diœceſibus &c. de ferijs & vbique Docto. iun-
32 cta l. fin. C. eod. tit. videlicet omnes actus † iu-
diciales, inter quos cõnumerantur inſtrumẽ-
torum productiones cap. quoniam cõtra de
probati. factos dictis diebus feriatis, eſſe nulli-
ter factos, ideo haberi pro non factis. vulga l.
quoties. ff. qui ſatiſd. cog. glo. in l. non diſtin-
guemus in verbo compromiſſa. ff. de recept.
arbi. & argumento nota. in l. non dubium. C.
de legi.
Concludo igitur attentis his quæ ſupra in
1. 2. 4. 5. & ſeptima quæſtione ſcripſimus, pro-
ceſſum aduerſus dictum Carolum pupillum
factum, & quæcunque in eo geſta, cõcernen-
tia præiudicium pupilli, eſſe ipſo iure nullũ,
& pro infecto haberi debere,
Quo verò ad quæſtiones concernentes cõ
promiſſum a duobus tutoribus in executio-
nem ordinationis aſſerti iudicis factum, lau-
dumque inde ſequutum, reſpondeo præmiſ-
ſa multis defectibus affici. Primo ꝗa dicti duo
tutores veluti non habentes legitimam admi
niſtratio-

niſtrationem, ex cauſis ſupra in reſponſione
ad primam & ſecundam quæſtionem data,
non potuerunt validè compromittere. Secũ-
dò quia dicti tutores exceſſerunt formam or-
dinationis & ſtatuti, ad quod ordinatio ſe re-
fert, quo cauetur quòd eligantur arbitrato-
res, & amicabiles compoſitores, & in dicto
compromiſſo fuerunt electi etiam vt arbitri,
inter quos magna eſt differentia. Item dicto
ſtatuto cauetur tales amicabiles compoſito-
res debere omnem operam præſtare partes
concordandi; quod aliud nõ ſonat niſi quòd
conſenſu partium rem componant, & ſic ꝙ
partes in idem concordent ſeu conueniant l.
1. in princ. ff. de pact. & niſi partes in idem cõ-
ueniant, non poſſunt dici concordare. ſed in
caſu noſtro prædicti arbitri, ſeu arbitratores
pronuntiarunt pro vt eis viſum fuit, abſque
eo quòd partes eſſent concordes, ergo non
obſeruarunt formam ſtatuti. quo fit vt laudũ
ſit nullum. ita in ſimilibus terminis ſentit De-
ci. conſ. 434. nu. 6. Tertiò quia arbitratores ele
cti pronuntiarunt contra formam compro-
miſſi, cùm ſolùm fuerit compromiſſum de li
te vertente ſuper publicatione teſtium exami
natorum ſuper ſubſtitutione, & tamen laudũ
legitur prolatum in meritis prætenſæ ſubſtitu
33 tionis. & ſic vltra † formam compromiſſi, cõ
tra l. quid tamen. §. fi. & l. ſeq. §. plenum com-
promiſſum. & in l. non diſtinguemus § de of-
ficio ff. de recep. arbi. c. cùm dilectus. de arbit.
& vbique Doct. Dec. conſi. 11. col. 3. verſicu.
& ideo. & d. conſi. 434. nume. 8. vbi poſt mul-
34 tos Doc. citatos dicit laudum † eſſe nullum,
nec poſſe ratificari. latè Rebuf. de arbi. & arbi
trato. art. 1. glo. 14. num. 4. & ſeq. poſt Alexan.
Soci. & alios per eum relatos. Soci. Iun. conſi.
87. num. 1. vol. 3. latiſſimè & qui videndus eſt,
ſcribit Pariſ. conſi. 24. num. 95. & ſeq. per duas
35 col. vol. 2. Quartò quia laudum † prolatum,
extra tempus in ſtatuto præfixum, contra l. ſi
cùm dies. §. ſi intra diem. l. Labeo. cum ſimil.
ff. de recep. arbi. Nec iuuatur ex eo quòd in
compromiſſo dictum ſit quòd poſſent arbi-
tratores tempus compromiſſi per tantundẽ
proferre ſeu prorogare, & quod laudũ prola
tum fuit intra tempus prorogationis, & a tu-
36 toribus emologatum, quia prorogatio † ab
arbitratoribus facta, non fuit partibus intima
ta, ideo non valuit, ſecundum communem
opinionem de qua per Bal. Salic. & alios Do-
ctores in l. eos §. apoſtolos ff. de appel. Feli. in
c. cùm olim. col. 8. ver. nota. tertiò de ſenten.
& re iudic. poſt plures per eum allegatos. latè
Dec. conſi. 39. num. 1. & 2. vbi dicit illam eſſe
communem opinionem, & conſi. 430. nu. 9.
ver. ſecundo principaliter. nec comprobatur
ex ratificatione dicti laudi, quia vt ſupra dixi-
37 mus, laudum † nullum ratificari non poteſt.
Nec conualidatur ex prætenſa auctoritate
quæ videtur data in teſtamento Iulliani di-
ctis tutoribus tranſigendi & compromitten-
di; quia debent intelligi ſeruatis ab ipſis tuto-
ribus de iure ſeruandis, præſertim a teſtatore
iniunctis, vt inuentarium per notarium corã
duobus teſtibus receptum conficerent, alias
adminiſtrare, & ſic compromittere, ſeu tran-
ſigere non potuerunt, iuribus ſupra citatis.
Præterea aſſerti laudi adhuc vrget nullitas ex
exceſſu compromiſſi, & quia non fuit intima
ta prorogatio, vt ſupra probauimus.
Quapropter concludo attenta nullitate
38 compromiſſi † & laudi, aut alterius ipſorum
non opus fuiſſe nec eſſe aliqua reſtitutione in
integrum. argumento l. ſi tutor. C. in quibus
cau. reſti. in integrum non eſt neceſ. d. l. penul.
C. ſi aduer. rem iudic. nec prouocare l. cùm ex
eo die. C. quan. prouo. non eſt neceſ. Ideo de
prædictis omnibus nullitatibus, & defectibus
tamquam præiudicialibus tangentibus illegi-
39 timationem perſonarum † dictorum tutorũ,
& nullitatem compromiſſi ac laudi prius co
gnoſcendum eſſe l. quoniam Alexãdrum. C.
ad l. Iuli. de adult. Ang. Areti. in §. præiudicia-
les. col. 3. verſi. item exceptio quæ tangit per-
ſonam. Inſti. de actio.
Quo verò ad merita cauſæ principalis poſi
to citra veri præiudicium quòd ſupraſcriptæ
nullitates non millitarent, quæ tamen vrgen-
tiſſimæ ſunt, & ſufficiunt ad victoriam aduer-
ſus præfatas dominas ſorores obtinendam,
reſpondeo prætenſam ſubſtitutionem a præ-
fatis ſororibus propoſitam (videlicet quòd
Glaudius Philippus earum pater in ſuo teſta-
mento inſtituerit Iulianum eius filium hære-
dem vniuerſalem, & poſt eum eius liberos
maſculos, & caſu quo decederet ſine liberis
maſculis, aut poſt eum eius liberi maſculi de-
cederẽt ſine liberis maſculis, tunc & eo caſu
teſtator ſubſtituit præfatas filias Ioannam, &
Ricardam, & eorum filios maſculos, errore-
40 que notarij † fuiſſe minus ſcriptum, quàm di-
ctum iuxta l. errore. C. de teſtam.) non eſſe le-
gitimè & ſufficienter probatam. ad quod de-
monſtrandum ſequentem propono ſilogiſ-
mum; quotieſcunque agitur de probãda ſub-
ſtantia voluntatis & diſpoſitionis teſtatoris,
& notarius dicitur errore omiſiſſe ſcribere ta
lem voluntatem, id probari debet ſeptem te-
* ſtibus. Doctrina eſt Bar. *communiter* approbata
poſt glo. ibi in l. cùm proponebatur. num. 3. ff.
de leg. 2. quam refert & ſequitur Sali. in l. erro-
re. num. 3. & ibi Alex. colum. fin. verſi. vltimo
quæritur per quot teſtes. C. de teſti. poſt Ray-
ne Bal. Ang. Sali. Fulg. per eum relatos, & ibi
Iaſ. num. 7. & ſeq. dicens diſtinctionem Bar. in
d. l. cum proponebatur. communiter appro-
bari. ſequitur Socin. conſi. 51. nume. 7. in fi. &
ſeq. volum. 3. vbi dicit Doctores ita commu-
niter tenere. Anchar. conſi. 337. col. 4. Dec. in
terminis noſtris conſi. 105. num. 3. & 5. verſic.
ſimiliter teſtis. affirmans poſt Alex. hanc eſſe
communem opinionem. Craue. conſi. 25. nu
me. 14. & 15. Soc. Iun. conſi. 133. nu. 9. loquens
de ſubſtitutione vol. 2. per tex. in l. hac conſul
tiſſima in princ. C. qui teſtam. fac. poſ. vbi eſt
tex. clarus, cui accedit text. in l. hac conſultiſ-
ſima. §. per nuncupationem. C. de teſtam. At
ſubſtitutio ſupra propoſita de qua agitur, nõ
probatur ſeptem teſtibus, vt infra patebit, er-
go

go non eſt legitimè & ſufficienter probata.
Quòd autem in caſu noſtro non extent ſeptẽ
teſtes probantes dictas Ioannam & Ricar-
dam fuiſſe ſubſtitutas filijs dicti Iuliani ſi de-
cederent ſine liberis,& conſequenter ipſi Ca-
rolo,clarè apparet,Quoniam ex exẽplis atte-
ſtationum aſſertorum teſtium examinatorũ
ſuper dicta ſubſtitutione, aliàs tranſmiſſo-
rum reperio tertium teſtem Modon.Chiam-
bolin deponentem de teſtamento facto,
a Glaudio Philippi quatuor aut quinque
diebus ante feſtum Diuæ Magdalenæ , quod
celebratur die 22. Iulij. teſtamentum verò
productum rogatum legitur die. 29. Iulij,
quo fit vt propter diuerſitatem temporis
41 † euidenter appareat ipſum non depo-
nere de aliqua ſubſtitutione facta tempo-
re teſtamenti recepti die 29. Iulij, ideo
eſſe ſingularem, & indignum fide l. teſtium.
C. de teſtib. Crauet. conſilio nono nume-
ro decimoſeptimo poſt Bald. Caſtren. &
Anchar. locis citatis. Item in exemplo
atteſtationis Vrbani Vaſſarat quinti teſtis
non legitur ipſum aliquid deponere de
ſubſtitutione dictarum ſororum facta filijs
d. Iuliani, ſed tantum de ſubſtitutione fa-
cta ipſi Iuliano decedenti ſine filijs, qui ca-
ſus non euenit, cùm deceſſerit ſuperſtite
Carolo, ergo ſublatis prædictis duobus te-
ſtibus verum erit dicere non extare ſep-
tem teſtes deponentes de allegata ſubſti-
tutione. Item ſunt aliqui teſtes dicentes
notarium recitaſſe prædictas ſubſtitutiones,
non autem teſtatorem, & aliqui teſtato-
rem nihil loquutum fuiſſe. quòd ſi teſta-
tor non recitauit dictas ſubſtitutiones, ni-
hilque loquutus eſt, ergo non fecit prædi-
42 ctam ſubſtitutionem, quia non entis † nul-
læ ſunt qualitates, l. eius qui §. penult. ff. ſi
certum petatur. capitu. bonæ. t. vbi gloſſ.
de elec. his ſic ſtantibus liquidiſſimè con-
ſtat non eſſe legitimè & ſufficienter proba-
tam ſubſtitutionem prædictam, ideoque
43 ſtandum eſſe inſtrumento † teſtamenti re-
cepti, & ſubſcripto ab Anthonio de Bi-
44 turitis, cùm ſit publicum, † ſolemne, ve-
rum, probatio probata, & veritas appa-
rens. vulgata. l. cùm precibus. vbi Bald. C.
de probat. cum ſimilibus latè Pariſ. in termi-
nis conſilio vigeſimo octauo, nume. 17 & ſe-
quen. vol. 2.

Nec obſtant quæ ſcribit Socin. Iun. con-
ſilio 189. volum. ſecundo, & conſilio deci-
moſeptimo numero quinto, volum. tertio,
cùm in caſu ſuo eſſent octo teſtes conteſtes
in ſubſtantia & effectu inſtitutionis de qua
ibi agebatur. in caſu autem noſtro non ſunt
ſeptem teſtes, & ſic in legitimo numero de-
ponentes de dicta ſubſtitutione, ſuntque va-
45 rij † circa ipſam ſubſtitutionem de qua li-
tigatur, ergo legitimè non probant. & per
conſequens retorquetur Socin. Iun. in d. con-
ſilio 189. numero vigeſimoquinto, & quin-
que ſeq. Quod autem ſint varij circa d. ſub-
ſtitutionem patet, quia primus deponit de
ſubſtitutione facta per verba directa, vide-
licet fecit hæredes. aliqui verò dicunt per ver-
ba communia, & per verbum ſubſtituo, in-
46 ter quæ verba † magna eſt differentia, ſecun-
dum Bartol. communiter approbatum in l.
centurio. numero 43. ff. de vulgar. & pupilla.
Bald. in l. fina. colum. fina. verſicu. exemplum
de verbis directis & obliquis. Item vt ſupra
diximus aliqui dicunt Claudium Philippum
teſtatorem non recitaſſe dictam ſubſtitutio-
nem, ſed notarium. Aliqui autem dicunt
teſtatorem ordinaſſe dictam ſubſtitutionem,
Et aliqui deponunt teſtatorem nihil loquu-
tum fuiſſe. Item aliqui deponunt dictam
ſubſtitutionem factam ſub duplici gradu &
conditione, videlicet ſi Iulianus decederet
ſine liberis maſculis, ſeu eius liberi ſine li-
beris. Aliqui tantum deponunt de vno
gradu & vna conditione, ſcilicet ſi liberi
Iuliani deceſſerint ſine liberis, tunc ſubſtituit
dictas filias. Item aliqui dicunt quòd ſubſti-
tuit dictas filias, & earum liberos maſculos
indiſtinctè, Alij dicunt maſculos primoge-
nitos, quo fit vt negari iure non poſſit prædi-
ctas varietates concernere ſubſtantiam di-
ctæ ſubſtitutionis. Præterea in caſu Socin.
notarius examinatus in iudicio criminali &
in tormentis dixit inſtitutionem de dicto
comite fuiſſe factam, & ſic comprobauit
depoſitiones teſtium, de ea deponentium,
vt ſcribit Socin. in d. conſilio 189. numero
quingenteſimoquarto. in caſu verò noſtro
notarius conſtanter deponit pro teſtamen-
to producto, nihil dicens de aſſerta ſub-
ſtitutione, & diſſentit a prædictis teſtibus
quo ad præfatam ſubſtitutionem, teſtimo-
niumque notarij comprobatur atteſtatio-
ne Ioannis Bernois, qui ſcripſit teſtamen-
tum, ideo illis credendum eſt, cùm ne-
mo veritatem melius nouerit ipſis notario
& Bernois, quibus etiam ſi ſoli affirma-
rent credendum eſt, vt expreſsè ſcribit So-
cin. Iunio. d. numero quingenteſimoquar-
to poſt Paul. de Caſtr. & Tinda. locis citatis.
quod etiam expreſsè dicit Dec. conſilio
105. columna finali, verſiculo ſexto, & vlti-
mo poſt Bartol. & Alexand. per eum alle-
gatos. Item in caſu Socin. Teſtamentum
erat ſcriptum contra ſtylum notarij, teſteſ-
que de directo deponebant contra teſta-
mentum, & erat maxima ſuſpicio falſita-
tis dicti teſtamenti: in caſu autem noſtro
omnino ſecus eſt, quia teſtamentum pro-
ductum, eſt ſecundum ſtylum notarij, te-
ſteſque non deponunt contra d. teſtamen-
tum, nec contra illud allegatur ſuſpicio
falſitatis, licet aliqui dicant prætenſam ſub-
ſtitutionem fuiſſe omiſſam aſſerto errore
notarij. Item in caſu Socini teſtes dice-
bant dictum teſtamentum non eſſe illud
quod teſtibus fuerat lectum & publicatum,
vt legitur, numero nonageſimotertio, in ca-
ſu autem noſtro omnes ferè teſtes prædi-

cti approbant. d. teſtamentum, probaturque notarius homo bonæ vocis conditionis & famæ; defendi etiam iure poteſt, quòd cùm nonnulli ex dictis teſtibus manifeſtè dicant falſum in aliquibus capitibus principalibus, ſeparatis a prædicta ſubſtitutione, vt in primis allegationibus adnotauimus, etiam præſumatur falſum dixiſſe quo ad præfatam ſubſtitutionem: quia verior * & *crebrior* eſt Doctorum ſententia quòd te-
47 ſtis † falſus in vno capite etiam ſeparato
cenſetur falſus in omnibus, propter vnitatem & indiuiduitatem iuramenti capitul. ſi ad ſcripturas. vbi gloſſ. diſtinctio. nona. capitul: teſtimonium de teſtib. Socin. Iuni. latè conſilio quadrageſimo numero decimo, vſque ad decimūſeptimū latiſſimè conſilio quadrageſimoprimo, a numero quarto, vſque in fin. volumine ſecundo; & conſilio 172. numero ſeptimo, & pluribus ſequent. volumine tertio poſt Alexand. Felin. Iaſ. Deci. Pariſ. Beltran: Ruin. & quàm plurimos alios per eum relatos vbique affirmans hanc opinionem eſſe crebriorem & reſpondens contrarijs. Crauett. conſilio ſexto numero decimoquarto, & decimonono, & conſilio nonageſimonono, numero octauo, Crot. conſilio octuageſimoquinto, numero octauo, Porti: conſilio nonageſimoquarto, numero vigeſimoſexto. Natta conſilio 415. numero quarto, Grat. reſpon. ſeptuageſimoquarto numero octauo, & tribus ſequen. libro primo D. Roll. a Valle conſilio ſeptuageſimotertio, numero decimoſecundo volumine primo. & falſitatis dictorum teſtium ſuſpicio magis arguitur ex eo, quod interrogati de alijs ſubſtitutionibus contentis in d. teſtamento reſpondent ſe non recordari; cum eodem contextu, & tempore aſſerantur factæ, & eſt veriſimile quod ſicut reminiſcebantur dictæ ſubſtitutionis, ita memoria commendaſſent alia contenta in teſtamento Deci. d. conſilio centeſimoquinto, quem refert & ſequitur Crauet. conſilio 115. numero vndecimo, & conſilio 134. numero decimotertio, poſt Bald. Iaſo. & Cor. per eum citatos. Grat. reſponſ. ſeptuageſimoquarto, numero decimotertio, & hoc comprobatur Doctrina Bald. in l. cum antiquitas, verſicul. & ſic nota. C. de teſtamen. vbi per il-
48 lum text. dicit, quòd niſi teſtes † teſtamentarij probent totum tenorem teſtamenti, nihil probant, etiam illud quod deponunt, & eum ibi ſequitur Barb. in addi. citās Butrium idem voluiſſe in capitu. nihil. de verborum ſignificatione, idem Barb. conſilio octuageſimo, volumine quarto, & Bald. ſequitur ibi Caſtr. & Alexand. qui licet ponat quandam limitationem, attamen conſilio 177. numero ſexto, verſiculo, ſecundo principali fundamento. ſequitur ſimpliciter Bald. cuius opinionem dicit etiam ſequutū fuiſſe Anch. loco citato, & Baldi concluſionem refert & ſequitur, non obſtante dicta limitatione Iaſ. in d. l. cùm antiquitas. numero nono, & vigeſimo, citans Rom. idem tenentem conſilio octuageſimo. Grat. Reſpon. nonageſimotertio, numero decimotertio, & reſponſ. 135. numero vigeſimo libro primo, Pariſ. conſil. 146. numero decimoquarto volum. quarto, pro hac opinione facit gloſſ. in l. Lucius ff. de his qui not. infam. Hæcque ſuſpicio augetur ex memoriali, ſeu ſcriptura inſtructionis teſtium, qualiter deberent deponere, producta parte dictarum ſororum, in dicta depoſitione duorum teſtium examinatorum, vt proponitur nomine Caroli, atteſtantium de confeſſione vnius ex teſtibus examinatis nomine dictarum ſororum, quòd non recordabatur de dicta ſubſtitutione, niſi fuiſſet reductus ad memoriam de dicta ſubſtitutione.

Prædictis igitur ſic vt ſupra ſtantibus negari non poteſt (poſito quòd nō probaretur falſitas dictorum teſtium) quin ſaltem inducant
49 ſuſpicionem falſitatis, quæ † pro falſitate in
cauſis ciuilibus habetur. ideo reijcienda corū dicta, vt in terminis concludit Soc. Iun. d. conſil. 132. nu. 12. vol. 3.

Non obſtat §. ex imperfecto l. hac conſultiſſima C. de teſtam. quia reſpondetur vt per Deci. d. conſil. 105. nu. 5. verſi. non obſtat. §. ex imperfecto. & nume. 8. & ſequen. & conſilio 349. nume. 9. poſt Rom. & alios per eum adductos. latè Soci. Iunior conſi. 147. a num. 33. vſque ad nume. 45. incluſiue vol. 2. affirmans hanc opinionem eſſe magis receptam & reſpondet ad contraria & conſilio 88. nume. 3. vol. 3. vbi nume. 4. dicit hoc præſertim procedere quando eſſet ſuſpicio falſitatis allegatæ voluntatis teſtatoris. Rubeus conſi. 6. col. 2. per totam. At in caſu noſtro eſt ſuſpicio falſitatis aſſertorum teſtium, ex multis contrarietatibus & coniecturis contra ipſos teſtes reſultantibus, vt ſupra demonſtrauimus, ergo, &c. poſſet etiam reſponderi quòd Claudius Philippus voluerit facere & fecerit ſuū teſtamentum ſolemne, in quo clarè apparet de ſua ſolemni volūtate, & cùm de illo rogauerit recipi inſtrumentum per d. notarium videtur voluiſſe voluntatem ſuam non poſſe probari teſtibus. Ita expreſſe dicit Pariſ. conſilio vigeſimooctauo, numero vigeſimo volumine ſecundo, poſt Paul. de Caſtr. Alexand. & Feli. per eum citatos. præſertim cùm illud multo tempore, poſt eius rogitum penes ſe retinuerit, nec aliquid in contrarium fecerit. argum. notatorum in l. Trebatius, & in l. Titius. ff. de milit. teſt.

Quapropter præmiſſis omnibus ſic ſtantibus cenſeo ſuper Illuſtres hæredes Caroli Grigliceti eſſe abſoluendos, tam ex capite dictarū
50 nullitatum, quam ex capite reſtitutionis † in
integrum, quod ad ipſos hæredes tranſitoriū eſt l. non ſolum. ff. de reſtitu. in integ. ita concludit Soci. Iunior. d. conſilio quadrageſimo, numero decimooctauo, volum. 2. ſalua ſaniori ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Pulchra quæ ſunt bis terque repeti poſſunt.*
2 *Donatio monaſterio ædificando quando fieri poſſit, & iure ſubſiſtat.*
3 *Donationes alicui monaſterio ſeu Eccleſiæ factæ rectoribus & Monachis eiuſdem facta cenſentur.*
4 *Legatum factum eccleſiæ, rectori & adminiſtratori eiuſdem factum eſſe intelligitur.*
5 *Donatio facta eccleſiæ valet, ſi notarius pro Eccleſia ſtipuletur.*
6 *Diſpoſitione in quacunque, ſiue in vltima voluntate, ſiue inter viuos, potius mentem & effectum, quàm verba attendere debemus.*
7 *Verba ſæpe impropriam ſignificationem ex ſubiecta materia aſſumunt.*
8 *Verba ſecundum ſubiectam materiam intelligi & reſtringi debent.*
9 *Effectus potiusquàm verba ſpectandus eſt.*
10 *Contractus effectus potiusquam verba ſemper ſpectandus eſt.*
11 *Conſtituti poſſeſſorij clauſula dominium, & poſſeſſionem transfert.*
12 *Conſtituti poſſeſſorij virtus ad eum transfertur, ad quē verba conſtituti diriguntur.*
13 *Animus donãtis qualis fuerit ex clauſulis in donatione poſitis cognoſcitur.*
14 *Poſſeſſionem quis retinere præſumitur iure proprio, non alieno.*
15 *Donationis titulus ad dominij translationem habilis eſt.*
16 *Verbum vnum ex alio declarationem reſtrictionemq; recipit.*
17 *Verbum habeant, duas ſignificationes habere poteſt. videlicet iure dominij tantum, & ratione poſſeſſionis tantum.*
18 *Verba quæ habent plures intellectus in potentiori ſignificatu capi debent.*
19 *Verbum habere, cum effectu intelligi debet.*
20 *Verbum gaudere, denotat actum, ſeu effectum concernentem beneficium illius, ad quem tale verbum dirigitur.*
21 *Verba ad vtendum & fruendum, in temporali donatione poſita, ius plenæ proprietatis in donatarium transferunt.*
22 *Verba hæc teneant & poſſideant, ciuilem & naturalem poſſeſſionem ſignificant.*
23 *Poſſeſſionis commoda plura ſunt, & inter cætera acquiſitionem dominij mediante præſcriptione cauſat.*
24 *Verba debent intelligi cum effectu, vt aliquid operentur.*
25 *Clauſula ad habendum tenendum & poſſidendum, plenum dominium denotat; præcipuè ſi ſubſequatur clauſula ſine contradictione.*
26 *Vniuerſalis negatiua omnem ſpeciem impedimenti & contradictionis excludit.*
27 *Verbum dedicare, quando præcedit titulus habilis, dominij translationem ſignificat.*
28 *Verbum aſsignare, dominij translationem ſignificat, quando titulus habilis præcedit.*
29 *Scriptura priuata & informis ſaltem operatur vt declaretur qualis fuerit animus diſponentis, in actu præcedenti valido.*
30 *Notarij ſtipulatione acquiritur ei, pro quo ſtipulatur.*
31 *Verba nomine quo ſupra, repetitiua præcedentium dicuntur.*
32 *Repugnantia & abſurditas in ſcripturis vt euitetur interpretatio fieri debet.*
33 *Singula ſingulis prout congrue fieri poteſt referri debent, vt abſurditas & contrarietas vitetur.*
34 *Dictio de cætero tempus futurum, indeterminatum cõprehendit.*
35 *Rei propriæ obligatio regulariter non datur.*
Prædia, ex quorum fructibus certa quantitas eſt pro alimentis aliquibus aſsignata, ſunt pro illa ſumma hipothecata.
36 *Domini plures eiuſdem rei eodem tempore inſolidum eſſe non poſſunt, ſicut nec poſſeſſores.*
37 *Rei augmentum ſiue commodum proueniens ex natura rei, aut tempore, vel opera domini ad ipſum dominum ſpectat*
38 *Poſſeſſor bonæfidei fructus ſuos facit.*
39 *Opus pium an in alium vſum commutari poſsit.*
40 *Princeps ea quæ a contrahentibus aut teſtantibus diſpoſita ſunt, mutare non poteſt.*
41 *Pontifex Maximus Opus pium in aliud opus pium cõmutare poteſt.*
42 *Hoſpitalitatis opus pium cum elemoſina iungitur.*
43 *Clerici in ſuſceptione peregrinorum & hoſpitum inuigilare debent.*

CONSILIVM XXXVII.

PERLECTIS prudentiſſimorum iuriſconſultorum Polictonij mediæ Barbæ, & Hieronymi Montij Senatorum Illuſtrium, nec non Magnifici Franciſci Ludouici ſaſſati Aduocati eximii, diſertiſsimis reſponſis, facti propoſitis, cum omnia quæ excogitari, ſcribique potuerunt diſcuſſa legerim, melius me facturum exiſtimaueram manum potius retrahere quàm admouere: At deuictus præceptis eius, cuius iuſſa non capeſcere nephas eſſe putaui, tum quoniam quæ pulchra † ſunt
1 (vt in prouerbio fertur) bis, terque repeti debent, viſum fuit ea, quæ a prædictis conſumatiſsimis viris in infraſcriptis articulis, quos magis præiudiciales eſſe arbitratus ſum, plenè digeſta fuere, iterum referre.

Primus igitur articulus erit, An proprietates prædiorum vrbanorum & ruſticorum in inſtrumentis donationum a Io. Galeatio vicecomite Mediolani Duce Annis 1396. & 1400. factarum, cenſeri debeant Monaſterio, Priori, & monachis Cartuſienſibus in vniuerſo, An verò pauperibus laicis donatæ.

In quo articulo omiſsis diſputationibus conſtanter opinionem præfatorum iuriſconſultorum vti veram & iuri cõſonam ſequor, videlicet ꝓprietates prædictas Monaſterio, Priori, & Monachis, nõ aũt pauperibus donatas fuiſſe. Nã ꝙ attinet ad ꝑdia donata ꝑ dote, & ex cã dotis dicti monaſterij, q̃ Dux ꝑdictus voluit eſſe annui redditus florenorum 25000.

de qua donatione conſtat inſtrumento roga
to die 15. Aprilis 1396. Cum omnia eius ver-
ba tam enunciatiua quam diſpoſitiua ſonent
in fauorem ipſorum Monaſtetij, Prioris, &
Monachorum, nulla penitus pauperum facta
mentione, non video quòd in ea, tamquàm
iure liquidiſſima inſiſtendum, vlterius ſit. eo
præſertim quòd ab aduerſantibus non fiat
controuerſia, quin dictorum prædiorum fue-
rit monaſterio donata proprietas, quæ tam
ex ipſis donationis conſtitutione, iuriſque
communis diſpoſitione. vt in authen. vt nul-
lus. Fabric. Orat. Dom. in rubr. & nigr. & cap.
cùm ſicut. de conſecrat. Eccleſ. vel altar. cum
ibi notat. per gloſſ. & Docto. quàm ex reſcri-
pto ſeu Bulla Nicolai Pontificis Dat. Romæ
anno 1451. quinto die Nouembris liberè ſi-
ne onere & contradictione ſalua eſſe debet
Priori, & monachis.

2 Nec obſtat donationem † ipſam tamquàm
factam monaſterio ædificando non valere. c.
Abbate ſanè. §. nec pro eo de re iudi. in 6.

Quia iſta non procedunt attenta ſtipulatio
ne notarij. ita reſpondet Berou. poſt glo. Bar.
& alios per eum citatos conſil. 21. nu. 1. 12. &
pluribus ſeq. vol. 2. vbi latè tractat materiam.
d. cap. Abbate ſanè.

Quod verò pertinet ad proptietates præ-
diorum donatorum de quibus in inſtrumen-
tis rogatis annis, 1396. die 6. Octobris & 1400.
die vltima Octobris, quæ eiuſdem ferè modi
& formæ eſſe leguntur, in quibus aduerſantes
potiſſimum eorum conſtituunt fundamen-
tum, conſtanter teneo ſententiam prædicto-
rum iuris prudentium iuri conſonam eſſe. vi-
delicet dominia dictorum prædiorum dona-
torum in Monaſterium, ſeu Priorem, & mo-
nachos Cartuſiæ, non autẽ in pauperes tranſ-
lata fuiſſe. Ad quod probandum pro conſtan
3 ti propono donationes † alicui monaſterio,
ſeu eccleſiæ factas rectoribus & Monachis cẽ
ſeri factas iuribus per Dominos conſultores
allegatis. quibus accedunt notata in l. 2. ff. de
acquiren. poſſeſſ. in l. municipibus. ff. de con-
dit. & demonſtrat. in l. municipes intelligun-
tur ff. ad municip. & de incol. & in tot. titu. ff.
quod cuiuſque vniuerſit. nomin. cum alijs cu-
mulatis per glo. in l. iuribus. ff. de reb. dub. & in
terminis donationis factæ monaſterio, quòd
intelligatur facta Priori, monachis, ſeu mo-
nialibus, præſertim vbi in inſtrumento eſt fa-
cta mentio Prioris & Monachorum, vt in ca
ſu noſtro reſpondit Berou. conſil. 21. nume.
33. & ſequen. volum. 2. poſt Bartol. Abb. Cu-
man. & Socin. per eum allegatos. & in legato
4 † facto eccleſiæ, quod intelligatur factum re-
ctori, & adminiſtratoribus Pariſ. conſi. 50. nu-
me. 25. volum. 2. Neuiz. conſ. 55. num. 12. poſt
Geminia. in capit. ſi ciuitas. de ſenten. excom-
5 mun. lib. 6. Atque prædictæ donationes † fue-
runt factæ monaſterio ſeu Eccleſiæ Cartuſiæ,
notario ſtipulante, & acceptãte nomine mo-
naſterij & Eccleſiæ, vt ex lectura apparet, Er-
go Priori & Monachis factæ dicuntur.

Quod comprobatur infraſcripto ſilogiſ-
6 mo. In quacunque diſpoſitione † ſiue inter
viuos, ſeu in vltima voluntate, potius men-
tem & effectum quàm verba attendere debe-
mus. vulg. l. fina. C. quæ res pignor. oblig. poſſ.
l. promittendo in princip. ff. de iur. dot. Ideò
7 ſæpiſſimè videmus verba † impropriã ſigni-
ficationem aſſumere, ex ſubiecta materia, &
8 ſecundum eam † intelligi & reſtringi. l. ſi vno,
vbi gloſſ. Barto. & Docto. ff. locat. l. ſi inſulam
ff. de præſcript. verb. cap. conſtitutus. de relig.
domibus cum alijs ſimil. cumulatis per Alex.
conſi. 43. nume. 21. & ſequen. volum. 4. Natt.
conſil. 112. nume. 5. & Tiraquel. in repetit. l. ſi
vnquàm in verbo reuertamur. nu. 37. & ſequ.
C. de reuoc. donat. Hinc dicimus effectum po
9 tiuſquam verba † ſpectandum eſſe. Bal. in l. in-
ſula. ff. de præſcipt. verb. l. 2. §. ſed ſi ſint ſui. ff.
ad ſenatuſconſult. Tertul. Bald. in l. id qđ pau-
peribus. colum. 1. C. de epiſcop. & cleric. Ro-
man. diſertè conſil. 509. colu. 4. vbi ſex funda-
mentis probat ſemper eſſe conſiderandum ef
10 fectum contractus † potiuſquam verba. quẽ
refert & ſequitur Bellon. conſil. 21. nume. 1. &
ſequen. vbi plures ad hoc citat. Accedit tex. in
l. cuius effectus. & ibi gloſſ. Dec. & Cagnol. ff.
de regu. iur. At ſi effectum donationum dicta
rum proprietatum conſideramus, apparet il-
lum Priorem & Monachos, non autem pau-
peres reſpicere. Ergo ipſis Priori & mona-
chis, nõ autem pauperibus dicetur dictorum
prædiorum donata proprietas. Quòd verò ef
fectus donationum prædictarum proprieta-
tum dictos Priorem & fratres concernat, ex
allegatis per D. conſulentes apparet, & ma-
11 ximè ex clauſula conſtituti † poſſeſſorij, & a-
lijs ſubſequentibus, ſignificantibus translatio
nem poſſeſsionis, & Dominij dictorum bo-
norum in priorem & fratres, ad quos conſti-
12 tuti † poſſeſſorij verba diriguntur. Dec. conſi.
22. 239 colum. 4. & 247. colum. 1. Ex quibus
clauſulis ſubſequẽtibus declaratur qualis fue-
13 rit donantis animus † in actu & verbis præce-
dentibus. argum. notat. per. Dec. in ſimilibus
terminis conſil. 653. nume. 6. Nam conſtitu-
tum poſſeſſorium in donationibus adiectum,
nominatim legitur poſitum nomine prædi-
ctorum prioris & Monachorum, quouſque
dicti prior & fratres poſſeſſionem adepti fue-
rint corporalem prædictorum prædiorum,
quam accipiendi & retinendi dictis priori &
monachis licentiam conceſſit. Cuius virtute
poſſeſſionem realem poſtea aſſecuti ſunt, ha-
ctenuſque retinuerunt nomine tantum ipſo-
rum Prioris & monachorum, ex cauſa dicta-
14 rum donationum, prout etiam à iure † præ-
ſumitur. l. 2. de acq. poſſeſſ. & l. quædam mu-
lier. ff. de rei vendicat. Qua poſſeſſione præſer
tim antiquiſſimi temporis ſtante, præcedenti-
15 bus prædictis titulis donationum, † habilibus
ad dominij translationem §. ſi quis non Do-
mino. & §. per traditionem. Inſtitul. de rer. di-
uiſio. cum ſimil. acquiſitum dicitur prædictis
Priori & monachis dominium dictorũ præ-
diorum. vulga. l. traditionibus. C. de pact.
l. ſi in agris. ff. de rei vendicat. quod clarius
demon

demonſtratur ex clauſula quæ ſtatim prædi-
ctum conſtitutum poſſeſſionum ſubſequitur.
videlicet taliter ſecit prædictus Dominus præ
ſentem donationem quòd de cætero dicti
Prior & fratres habeant, gaudeāt & teneāt, ac
poſſideant, ſupradictas proprietates, vt ex ip-
ſis pro ſatisfactione voluntatis prædicti Do-
mini, & pdictis denarijs ſingulis annis diſpo-
nendis, fructus, redditus, prouentus, ac obuen
tiones ipſarum poſſeſſionum habeant, & per
16 cipiant. quæ verba ſimul iuncta, cùm vnū † ex
alio declarationē reſtrictionemq; aſſumat. l.
ſi ſeruus plurium. §. fina. ff. de leg. 1. c. ſedes. de
reſcrip. Roman conſi. 62. volum. 1. verſicu. ex
hoc igitur verbo &c. Dominij trāslationem
important. Quoniam etſi verbum habeant,
17 † duobus modis dici poſsit, ſcilicet iure do-
minij tantum, & ratione poſſeſsione tantum.
l. habere. ff. de verb. ſignificat. Attamen in po-
18 tentiori ſignificatu † capi debet. Argu. notat.
in l. 1. ff. ſi ager vectigal. vel emphyteot. petat.
& in l. filiusfamilias. §. fina. ff. de donatio. §. ſed
quoties. Inſtitu. de iur. natur. gent. & ciuil. cap.
penul. de ſent. excommunicat. & ſic iure do-
minij. & in caſu noſtro etiam iure poſſeſsio-
nis propter clauſulam conſtituti, & alia ver-
ba adiecta. Quod comprobatur, quia verbū
19 habere, † debet intelligi cū effectu. l. nomen.
§. habere ff. de verbor. ſignificat. vbi Alciat. di
cit effectum eum eſſe, vt quis habeat ex perſo
na ſua, vtque momentanea aut eluſoria non
ſit acquiſitio. cap. cùm ciuitas. de ſenten. ex-
communicat. in 6. & notat. per Archidia. in
cap. ſi gratioſè. de reſcri. in 6. At ſi diceremus
proprietatem dictorum prædiorum fuiſſe do
natā prædictis pauperibus, profectò ſine vtili
tate aliqua vel commodo, proinde ſine ali-
quo effectu concernente commodum dicto
rum Prioris & fratrum, dicerētur Prior & fra
tres habere prædictas proprietates, nudi-
què miniſtri cum labore damnoſo, con-
tra mentem & verba ipſius donatoris efficе-
rentur.

Hæcque interpretatio coadiuuatur ex ver-
bo gaudeant, quod ad maiorem corrobora-
tionem donationis factæ ipſis Priori & fratri
bus cenſetur poſitum. Ex doctrina Bald. in l. ſi
habitatio. ff. de vſu. & habitat. quem refert &
ſequitur Alexan. in conſi. 214. nume. 2. vol. 6.
20 dicens verbum gaudere, † denotare actū ſeu
effectum concernentem beneficium ſeu cō-
modum illius, ad quem tale verbū dirigitur.
Iaſ. in l. cùm hi. §. ſi vno. nume. 4. ff. de tranſa-
ctio. quos citat, & ſequitur Rui. conſi. 222 nu-
me. 9. volum. 1. facit text. in c. relatum. de præ-
ben. & dignitat.

Quibus deſeruiunt quæ leguntur apud di-
uum Matthæum capit. 5. gaudete & exultate
quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis.
& apud diuum Ioannem capitu. 16. cor ve-
ſtrum gaudebit, & gaudium veſtrum nemo
tollet a vobis. Quod tamen tolleretur, ſi dicta
bona dicerentur donata pauperibus qui eo
caſu dictis bonis gauderent, non aūt Prior &
fratres.

His famulantur quæ ſcribit Roman. con-
ſilio 229. in fin. quod verba hæc ad vſum & ad
21 vtendum, † poſita in temporali donatione,
ius plenæ proprietatis in donatarium trans-
ferre intelliguntur. Iuribus per eum allega-
tis, Ergo multo magis ſi donationi per-
petuæ.

22 Præmiſſa comprobantur ex alijs verbis, te
neant † & poſſideant, quæ poſſeſsionem ci-
uilem & naturalem ſignificant. Iuribus vul-
gar. cumulatis per Barto. & alios Docto. in l.
naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren.
poſſeſsio. Alexand. in l. ſtipulatio iſta §. hoc
quoque ff. de verbor. obligatio. & Rip. in cap.
ſæpe. de reſtitutio. ſpoliat. Cuius poſſeſsionis
23 † commoda plura ſunt. Nam inter cætera
cauſat acquiſitionem dominij mediantē præ
ſcriptione. capitu. ſine poſſeſsione, de regul.
iur. in 6. Felin. in capitu. 1. de præſcriptio.
gloſſ. in authen. niſi tricennal. C. de bon. ma-
tern. Rip. in d. capitu. ſæpe. nume. 2. verſicu. vn
decima poſſeſsio. fructuum perceptionē &
acquiſitionem, ſecundum Bartol. in d. §. nihil
commune. num. 12. Rip. in d. capitu. ſæpe. nu-
24 me. 2. decimum eſt. Quæ verba, † gaudeant,
teneant, & poſſideant, etiam debent intelligi
cum effectu, vt aliquid operentur, ex vulga.
Doctrina de qua in l. ſi quando. ff. de legat. 1.
capitu. ſi Papa. de priuileg. in 6. cum alijs cu-
mulatis a Pariſ. conſilio 26. nume. 122. vol. 2.
Et hæc interpretatio augetur ex ſequenti clau
ſula, vt ex ipſis ſcilicet proprietatibus pro ſa-
tisfactione voluntatis prædicti Ducis, & pro
prædictis denarijs ſingulis annis diſponen-
dis, prædicti Prior & fratres fructus, redditus,
& prouentus, ac obuentiones ipſarum poſ-
ſeſsionum habeant, & percipiant, ſine con-
tradictione prædicti Domini, eiusque hære-
dum, ſed cum ſua ſuorumque hæredum legi-
tima defenſione, ab omni perſona, eccleſia,
Collegio, & vniuerſitate. Ex qua clauſula,
iuncta præſertim præcedenti, nihil profectò
citra cauillum deſſumi poteſt, niſi prædictum
Ducem voluiſſe donare prædictas proprieta-
tes dictis Priori & fratribus pleno iure, tam
reſpectu proprietatis, quàm poſſeſsionis per-
ceptionisque omnium redituúm, & fructuū,
ſine contradictione quacunque, vt in ſimili-
bus terminis concludit Pariſ. conſil. 33. nu-
me. 21. volum. 3. vbi poſt Bartol. & Socin. per
25 eum citatos, cōcludit clauſulam, † ad haben-
dum, & poſsidēdum, plenum dominium de-
notare, addita præſertim clauſula ſine con-
26 tradictione, quæ cùm ſit vniuerſalis † om-
nem ſpeciem impedimenti & contradictio-
nis excludit. capitu. ſolitæ. de maiorit. & obe-
dien. Pariſ. conſilio 121. numero decimo-
quarto volum. 1.

Et præmiſſa clariora redduntur ex prætēn-
ſa ſcriptura aſſerti teſtī prædicti Ducis, circa
principiū, in illis verbis, & prædictus Dux di-
ſpoſitus eſt dedicare & aſsignare dicto Mo-
naſterio poſſeſsiones & bona, quæ ſunt annui
redditus florenorū. 5500. mō & forma de qbus
in primo inſtrumento. quæ verba quādo præ

cedit cauſa ſeu titulus habilis ad dñij tranſla-
tionem, vt puta donationis d. §. ſi quis a non
domino inſtitu. de rer. diuiſ. & §. 1. inſtitut. de
donat. denotant dominium, & dominij träſ-
27 lationem; vt de verbo dedicare, † habemus
in auth. ingreſſi, vbi Barto. & alij. C. de ſacroſ.
eccleſ. & in l. ſi nundñ. vbi Bal. C. de furt. Alex.
28 ↄſi. 81. vol. 1. & de verbo aſſignare, † eſt tex. in
l. aſſignare. ff. de verb. ſignif. Bar. communiter
receptus in l. ſi conſtante in 2. q. 4. part. nu. 93.
& ſeq. ff. ſolut. matrim. Bal. in l. ordo. col. pen.
verſicu. quæro vtrum per verbum aſſignare.
C. de execut. rei iudicat. Iaſ. latè in l. ſi fundum
per fideicommiſſum. num. 1. ff. de leg. 1. Dec.
conſi. 643. nu. 1. cum ſimil. cumulatis per Cæ-
pol. in d. l. aſſignare. Pariſ. latè d. conſ. 33. num.
26. & ſeq. vol. 3. poſt Bar. Alex. Iaſon. & Corn.
per eum citatos. Neuiz. conſ. 84. num. 7. Natt.
conſi. 596. nu. 5.

Nec nocet dictam ſcripturam eſſe pri-
uatam, carereque debitis ſolemnitatibus
a iure requiſitis, proinde nullam fidem fa-
cere.

Quia etſi nihil operetur quo ad diſpoſitio-
nem, tamquàm informis & imperfecta, iuri-
bus citatis a prædictis Iureconſultis operatur
29 † tamen vt ex actu inualido & informi decla
retur qualis fuerit voluntas in actu præceden-
ti valido. vulg. l. fina. ff. de reb. cor. l. 3. §. fin. vbi
gl. ff. de adim. legat. Bart. in l. in teſtamento. ff.
de fideicommiſſ. & in l. gerit. nume. 18. ff. de
acquiren. hæredit. Iaſ. conſi. 227. col. 10. verſi.
decimoſexto facit. vol. 2. Dec. conſi. 21. nu. 1.
verſi. non obſtat etiam. & nume. 6. Felin. in c.
cùm venerabilis num. 75. de exceptio. & aper
tius hæc probantur in codicillis factis anno
1402. die 25. Auguſti in illis verbis, dedicat &
aſſignat Monaſterio & eccleſiæ Cartuſienſi,
Item in illis, prouidit dicto Monaſterio. & in
illis, cum datis & aſſignatis per prædictũ Do-
minum Ducem prædictis Monaſterio & Ec-
cleſiæ Cartuſienſi.

Ex quibus omnibus manifeſtè apparet, ex
mente & ex verbis dictorum inſtrumentorũ,
Proprietates & dominia dictorum prædiorũ
fuiſſe donatas & tranſlata pleno iure Mona-
ſterio, eccleſiæ, Priori, & Monacis Cartuſiæ,
non autem pauperibus. Fateor tamen cum
prædictis Doctiſſimis viris ſub certa lege, mo
do, & obligatione fuiſſe donatas prædictas
proprietates Monaſterio ſeu Priori & Mona-
cis Cartuſiæ, videlicet quòd ſingulis annis a
Priore & Monacis diſpenſentur & diſtribuan
tur Floreni decem mille, percipiendi ex fru-
ctibus & redditibus dictarum proprietatum
eo ordine, videlicet primo in fabricam Mo-
naſterij & eccleſiæ Cartuſiæ, Secundo perfe-
cta dicta fabrica in ſatisfactione eorum quos
conſtabit eſſe legitimos creditores prædicti
Ducis & eius anteceſſorum, Tertiò pauperi-
bus Chriſti laicis, non autem Clericis ex qua
lege & modo in donationibus adiecto, cẽſeo
ipſis pauperibus eſſe donatos annuos flore-
nos decem mille, non autem proprietates. ar-
gum. notat. per Guid. Pap. quæſt. 264. & pro di
ctis florenis. 10. millibus competere pauperi-
bus condictionem, ideſt perſonalem obliga-
tionem & actionem aduerſus Priorẽ & Mo-
nachos. ex notarii ſtipulatione. l. legem. l. cũ
res. C. de donat. & notatur in l. 1. & l. quoties.
C. de donat. quæ ſub modo. Item expreſſam
& ſpecialem hipothecam in dictis bonis, de
qua infra dicemus.

Nec ſupradictis aduerſatur quod in inſtru-
mentis dictarum donationum legitur, factas
donationes dictarum proprietatum notario
ſtipulanti & acceptanti etiam nomine paupe
30 rum, proinde ex ſtipulatione notarij † acqui-
ſitum fuiſſe ipſis pauperibus dominium. l. id
quod pauperibus. C. de epiſc. & cleric. & quia
in clauſula conſtituti, & in pluribus locis ſe-
quentibus apparet eorum factam mentionẽ
31 fuiſſe, ꝓpter illa verba † nomine quo ſupra,
quæ ſunt repetitiua præcedentium. l. quidam
cum filium. verſi. præterea. ff. de verbo. oblig.
& propterea ipſis pauperibus dicitur acquiſi-
tum dominium in dictis bonis. d. l. quoties. C.
de donat. cum alijs per nos citatis in deciſ. Se-
nat. Pedemont. 33. nu. 12.

Quia ſi accuratè ſcrutabimur mentem &
verba contrahentium, dicemus, vt euitetur
32 repugnantia † & abſurditas in dictis inſtru-
mentis iuxta notat. in l. vbi repugnantia. ff. de
33 reg. iur. ſingula † ſingulis prout congruè fieri
poteſt referri debere, & ſic quòd ſtipulatio fa
cta a notario nomine monaſterij & pauperũ
intelligi debeat reſpectiue, videlicet ꝙ dum
loquitur de donatione & tranſlatione domi-
nij ipſarum proprietatũ, ſtipulatio & diſpen-
ſatio ſe referat ad Monaſterium, Priorem, &
fratres. Dum verò loquitur de pactis, conuen
tionibus, & modis diſtribuendi & diſpenſan-
di ſingulis annis decem millia florenorũ, refe
rantur ad fabricam, ad creditores legitimos,
& ad pauperes reſpectiuè.

Et hæc diſtinctio clara demonſtratur ex il-
la clauſula, taliter facit prædictus Dominus
prædictam donationem quòd de cætero di-
cti Prior & fratres quo ſupra habeãt, gaudeãt,
teneant, & poſſideant dictas proprietates vt
ex ipſis fructus habeant, & percipiãt pro præ-
dictis denarijs ſingulis annis diſponẽdis, quia
illa dictio, taliter, diſpoſitionem in qua pro-
fert, ad expreſſa reſtringit. teſte Philip. Frãch.
in cap. cos. nume. 6. de temp. ordin. & illa di-
34 ctio, † de cætero, tempus futurum indetermi
natum comprehendit. cap. 1. vbi glo. de poſtu
lat. prælator. in 6. clem. 1. vbi Card. quæſt. 17.
de vſur. cap. de cætero. de ſentent. & re iudic.
Roman. conſi. 379. colum. 1. verſic. 2. propter
verbum de cætero. Felin. in capit. fina. nu. 5. de
conſtitut. Alexan. conſil. 91. nu. 17. vol. 1. ſi er-
go Prior & fratres taliter in futurum omni tẽ
pore debẽt habere tenere, & poſſidere dictas
proprietates, eiſq; gaudere, vt ex ipſis fructus,
& redditus habeant, & percipiant, pro prædi-
ctis decem millibus florenis ſingulis annis di-
ſpenſandis, conſequens eſt ipſis priori & fra-
tribus dictas proprietates donatas, earumq;
dominium in eos, non autẽ in pauperes träſ-
latum

latum fuiſſe , pauperibus verò bona prædi-
cta , pro ſumma decem mille florenorum &
in eos in cauſam alimentorum ſingulis annis
per prædictos Priorem & Monachos diſtri-
buendorum , ipſo iure remanere hipotheca-
ta.l.2.in fin.& l. Lucius.ff. de alimen. & cibar.
legar.l.in cuius.ff.de annu.legar.& in l.cùm hi
§.idem eſt etſi ager. ff. de tranſactio. per quæ
iura dicit Roman.conſi.388.colum.1. verſic.
vnde inſurgit conclusio. eſse iuris concluſio-
nem, prædia ex quorum fructibus certa quan
titas pro alimentis aliquibus perſonis præſtā-
dis eſt aſſignata,remanere pro prædicta ſum-
ma tacitè obligata. quæ hipotheca etiam ex-
preſsa dicitur ex eo quod prædictus Dux vo-
luit ſemper dicta bona donata remanere ob-
ligata etiā pauperibus, pro diſtributione an-
nua dictorum decem mille florenorum.quo
fit vt ipſorum pauperū propria dici non poſ
35 ſint,cùm regulariter rei † propriæ non detur
obligatio.l.neque pignus.ff.de regu.iur. Alio-
quin ſi diceremus dictas proprietates fuiſse
donatas, pauperibus,ſimiliter dicēdum eſset
fuiſſe donatas creditoribus prædicti Ducis,&
omnibus alijs quorum intererat , & in futurū
intereſse poterat, cùm eadem oratione con-
tineantur argumen.l.iam hoc iure.ff. de vulg.
& pupil.& l.eum qui ædes.ff. de vſucap. quod
dicere cum prædictis Doctiſſimis viris abſur-
dum exiſtimo. cogeremurq; fateri plures ea-
36 rumdem rerum † eodem iure & tempore eſ
ſe dominos, & poſseſsores inſolidum. cōtra
l.ſi vt certo.§.ſi duobus,&c.cum ſimil. ibi per
glo.& Docto,adductis ff.commodat.
Concludo igitur ex omnibus ſupraſcriptis
prædia vrbana & ruſtica de quibus in dictis
inſtrumentis,fuiſse donata:earumque domi-
nia in Priorem & Monachos , non autem in
pauperes laicos fuiſse translata, ipſiſque tan-
tum pauperibus poſt perfectam fabricam, &
poſtquam ſatisfactum erit creditoribus legi-
timis, & non ante, actionem perſonalem ad-
uerſus priorem & Monachos, ac hipotheca-
riam aduerſus poſseſsores dictorum bonorū
competere.
Ex præmiſſis ſequitur neceſsariò & correla
riè deciſio ſecundi articuli.videlicet, præſup-
poſito pro conſtanti bona prædicta ſub pa-
ctis & modis in inſtrumentis deſcriptis, Prio-
ri & fratribus Cartuſiæ pleno iure donata &
tradita fuiſse, pauperibus autem donatos fuiſ
ſe florenos annuos decem mille, & pro eorū
redditu remanere pignori obligata,omne au
gumentum , & quicquid ex redditibus & fru-
ctibus dictorum bonorum partum fuerit , id
omne dictis Monaſterio , priori , & Mona-
chis,non autem pauperibus acquiſitum eſse,
dicendum eſt,iuribus per prædictos conſulen
tes allegatis. Quibus addo text.qui videtur in
terminis,in l. Lucius.ff.de alimen. & cibar. le-
gar.Guid.Pap.quæſtio.8.& quæ ſcribit Afflic.
deciſ.270.nume.4.& 5.poſt glo. & Bal. per eū
allegatos , concludens omne augumentum
37 † ſiue commodum proueniēs ex natura rei,
aut tempore, vel opera domini , ad dominū
ipſius rei pertinere & ſpectare,bonus text.in l.
cùm ex donatione ff. de donat. vbi eū de do-
natione agitur,neque partus nomine , neque
fructuum , neque penſionum, neque merce-
dis vlla donatio facta eſſe videtur: quia dona
tarij proprij efficiuntur. Nam cùm prior &
Monachi fuerūt titulo donationis effecti Do
mini dictorum prædiorum dato & non con-
ceſſo quòd etiam pauperibus poſt perfectam
fabricam fuiſſet eorū facta donatio, attamen
conſequens eſt, vt intereà fructus ſequantur
prædictos Priorem & Monachos. l. fructus.l.
ex diuerſo.ff.de rei vendicat.cum ſimil.cumu
latis per Tiraq.in terminis noſtris in repetit.l.
ſi vnquam. in verbo reuertatur nume. 279. &
quinque ſequen.& nume.287.poſt Rip.& plu-
res alios ſuo more citatos. Modern. Pariſ. de
feud.§.30.& ſequen. quibus accedit commu-
nis concluſio, de qua latiſsimè per Doctiſſi-
mum Dida. Archiepiſcopum lib.3.cap.3. va-
38 riar.reſolut. bonæfidei † ſcilicet poſſeſſorem
facere fructus ſuos.& propreteà clariſsimi &
indubitati iuris eſſe,quicquid ex fructibus,ſeu
redditibus dictorum bonorum a Prioribus,
& Monachis pro tēpore exiſtentibus acquiſi-
tum fuit,prædictis Monaſterio priori,& Mo-
nachis non autem pauperibus,& laicis pleno
iure ſpectare & pertinere.
Supereſt tertius articulus. An a ſummis Pō
39 tificibus potuerit opus pium † Decem mille
florenorum ſingulis annis in pauperes laicos
diſtribuēdorū,in alium vſum commutari. In
quo articulo ſcrupulum ingerere videtur tex.
in l.teſtamentum.C.de teſtamen. & in l.ſi do-
nationum.C. de reuoc. donat. & quæ ſcribit
Dec.conſi.413.nume.13.& 14.Crauet. conſi.
492.nume.1.& ſequen.pluraque alia Doctiſſi
mè a Dida.lib.3.variar.reſol.cap.6. num.5. &
ſequen. cumulatis , quibus cauetur , Principē
40 † non poſſe mutare aut reſcindere ea , quæ a
contrahentibus vel teſtantibus diſpoſita fue-
runt.
Quibus tamen non obſtantibus cōſtanter
cum ſupradictis dominis iureconſultis teneo
41 ſummos Pōtifices † iure potuiſſe prædictos
decem mille florenos pauperibus laicis ſin-
gulis annis diſtribuendos,in Monaſterij & Ec
cleſiæ fabricam,alioſque pios vſus conuerte-
re.clem.2.verſ.ſalua tamen ſedis Apoſtolicæ
auctoritate.Bened.Capr. in ſuis regul. cōcluſ.
112.nume.71.& ſequen. Lup. in repetit. rubr.
de donat.int.vir.& vxor.§.47.Didac. loco p-
ximè citato. colum.7.verſi.eodem pacto Ro
manus Pontifex.Berou.d.conſil.21. nume. 6.
Præſertim ſi in Bullis Apoſtolicis ſint adie-
ctæ clauſulæ ex certa ſcientia, motu proprio,
plenitudine poteſtatis,& non obſtantibus. Se
cundum Bald. Angel.& Paul.de Caſtr.in d.l.ſi
teſtamentū. Quibus addo in terminis Bened.
Capr. d. concluſ.112. nume. 31. & 37. Crau.
d.conſi.292.in princip.& colum.fin. Maximè
ſi commutatio fiat in vſum Hoſpitalitatis,
42 quæ † affinitate iungitur cum elemoſina , in-
terque genera ſeu ſpecies caritatis,pietatis, &
miſericordiæ connumeratur. teſte Diuo Ma-
theo

theo cap. 25. Hoſpes eram, & ſuſcepiſtis me. Diu. Paul. ad Roman. cap. 12. Hoſpitalitatem ſectantes. ad Thimot. cap. 3. in princip. oportet Epiſcopum hoſpitalem eſſe. Et cap. 5. Hoſpitio recepit. Ad Titum c. 1. ſed hoſpitalem. ad Hebr. cap. 13. Caritas & fraternitas maneat in vobis. Hoſpitalitatem nolite obliuiſci. per hane enim patuerunt quidam Angelis hoſpitio ſuſceptis, vt legitur Geneſi cap. 19. & Diu. Petr. Epiſtola. 1. cap. 4. Hoſpitales eſtote inuicem ſine murmuratione. vt latè habetur. 42. diſtinct. cap. 1. 2. & 3. vbi concluditur in hoſpitalitate non eſſe habendum delectum perſonarum, quoniam non ex vita eorum qui hoſpites recipiunt mercedem retributurus eſt Deus, ſed ex voluntate, & honorificētia multa, & miſericordia, & bonitate. lege enim naturæ hoſpitales eſſe debemus. teſte Diu. Auguſt. Pſalm. 57. facit text. in capit. offerebat. 32. quæſt. 7. & cap. quoniam quicquid 16. quæſt. 1. quo loci legitur clericos † ſuſceptione peregrinorum & hoſpitum inuigilare debere. in cap. 1. & 2. diſtinct. 85. vbi qui non eſt hoſpitalis non poteſt ad Epiſcopatum promoueri. & in cap. quia tua. 12. quæſtio. 1. His accedunt quæ ſcribit Beat. Anton. Archiep. Floren. in ſua ſumm. in 4. part. titu. 5. capit. 18. de Miſericordia. §. 4. vbi de ſeptem generibus elemoſinæ corporalis tractat, & inter cætera connumerat hoſpitalitatem, citans, carmen illud, viſito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo, &c. quod etiam refertur in ſumma Ang, in verbo Elemoſina nume. 9. Quibus authoritatibus fit vt clarè liqueat gratiſſimam ſanè fuiſſe Deo optimo maximo hoſpitalitatem. Proinde ab aduerſantibus malè reprehendi & corrigi Priorem & Monachos Cartuſiæ pro tempore exiſtentes, quòd honorificè & ſine delectu perſonarum hoſpitalitatē exercuerint.

Quapropter cum prædictis Doctiſſimis & celeberrimis iureconſultis cēſco dominia bonorum tam in inſtrumentis donationum & codicillorum comprehenſorū, quàm ex redditibus dictorum bonorum, opera, & miniſterio dictorum Priorum, & fratrum acquiſitorum, translata fuiſſe pleno iure in Priorem & Monachos Cartuſiæ. Pauperibus verò ſecundum ordinem in inſtrumētis donationum & codicillorum præſtitutum, acquiſitam obligationem & actionem aduerſus. dictos priorem & Monachos ad diſpenſandum & diſtribuendum in ipſos pauperes laicos pro ſumma florenorum decem mille annuatim. Nec non & hipothecam in dictis bonis donatis. Romanosque Pontifices iure potuiſſe dictos decem mille florenos annuos in pauperes errogandos, in alios vſus pios, præſertim hoſpitalitatis commutare.

Hortor igitur huic opinioni aduerſantes, vt iuxta præcepta diui Paul. ad Thimoth. cap. 4. & diui Chriſoſt. in Epiſtola ad Hebr. doctrinam relatam in cap. quieſcamus. 42. diſtinct. a curioſis quæſtionibus, ſcrupuloſa, cauteriataque conſcientia, abſtineant & quieſcāt, verum vt Monachos oportet teſte Auguſt. in Pſalm. 99. G. quotidie in hymnis in orationibus, & in laudibus Dei viuant, manibus ſuis laborent, cum lectione. iugiter res illis ſit, quicquid illis a pijs fratribus præcipitur & infertur, cum patientia, humilitate, & Caritate obſeruent, & accipiant, non ſint alijs odioſi moleſtiue, cæteros anxietate ſua non turbent, nō murmuratores, ne eis dicatur quod ſcribitur. Eccleſ. 33. Præcordia fatui ſicut rota carri, qđ dictum ad Monachos murmuratores, inquietos, elatos, alijs non conſentientes refert Auguſt. Pſalm. 132. Ecce quàm bonum. col. fina. Quod ſi fecerint, laudem apud homines & Deum Optimum Maximum cui honor ſit & gloria, inuenerint. Amen.

SVMMARIVM.

1 *Allodialia bona eſſe, non feudalia a iure præſumitur.*
2 *Filiorum prima cauſa in ſucceſſione eſt.*
3 *Feudi proprij & ſimplicis fœmina incapax eſt.*
4 *Feudi proprij & ſimplicis ad eſſentiam, quæ requirantur.*
5 *Feudi proprij ad eſſentiam ſeptem requiruntur, quorum vno deficiente feudum improprium efficitur.*
6 *Acquiſitio prima & eiuſdem tenor, in feudis ſpectandus eſt.*
7 *Venditio aliud eſt, & aliud in feudum conceſſio.*
8 *Vendens, concedens, ſeu dans rem in feudum, ſi non retineat penes ſe directum dominium, omittit vnum quod ad eſſentiam recti feudi neceſſarium eſt.*
9 *Dominij directi retentio in conceſſione feudi neceſſaria eſt.*
10 *Proprietas nihil aliud quàm directum dominium ſignificat.*
11 *Vaſſallo quando proprietas feudi conceditur, a natura feudi receditur.*
12 *Poſſeſſionis appellatione tam ciuilis quam naturalis poſſeſſio venit.*
13 *Coniecturis locus non eſt quādo ex multiplicatis verbis de contrahentium mente conſtat.*
14 *Fidelitatis præſtatio ad plura & diuerſa ſe habere poteſt, videlicet ratione domeſticitatis, ſubiectionis, & bonorum quæ ab alio recognoſcuntur.*
15 *Fidelitatis præſtatio recognitionem feudi neceſſariò non infert.*
16 *Homagij & fidelitatis præſtatio, in dubio feudum deſignare videtur.*
17 *Principaliter quod agitur, non quod ſecundariè ſemper in contractibus attendi debet.*
18 *Feuda ſi impropria ſint, in his fœmina ſuccedunt.*
19 *Feudum franchum dicitur non ſolum quando expreſſa mentio facta ſit quòd franchum ſit, ſed etiam quando directum dominium & omnis proprietas infeudatur.*
20 *Feudum franchum non deſinit eſſe propter reſeruationem vel præſtationem iuramenti fidelitatis.*
21 *Fœminæ in feudo francho ſuccedere poſſunt.*
22 *Feudum improprium dicitur quando de eo integrum pretium a domino receptum eſt.*
23 *Feudum ſi emptitium ſit, in eo fœminæ ſuccedere poſſunt, & illius capaces ſunt.*
24 *Feudum improprium ad fœminas tranſit.*

24 Fœmina in feudo habente mixtam naturam alterius contractus ſuccedere poſſunt.

26 Fœmina ex habilitatione Principis ſuperioris ad feudum admitti poſſunt.

27 Feudum a Domino emptum naturam allodialem ſapit.

28 Feudum emptitium ad inſtar aliorum bonorum hæreditariorum eſt.

29 Feudum ſi eſt emptum, & conceſſum etiam ob beneuiſe vita primi acquirentis, in eo fœmina admittitur.

30 Fœmina vbi in feudo ſuccedere poteſt, vt in feudo improprio, per ſubſtitutum ſeruitia perſonalia Domino directo præſtare poteſt.

31 Fœmina per ſubſtitutum iuramentum fidelitatis præſtare poteſt.

32 Fœmina ex conſuetudine ad feudum contra iuris communis feudorum diſpoſitionem admitti poteſt.

33 Feudum emptitium feudo francho æquiparatur, & ad vtrunque fœmina admittitur, non obſtante iuramento fidelitatis ſiue tacite ſiue expreſſe vocetur.

34 Feudum licet liberum & franchum concedatur, tamen vaſſallus tenetur ad ea qua in cap. 1. qualit. vaſſa. iur. deb. domin. fedelitat. continentur.

35 Feudi proprij & improprij in conceſſione iuramentum fidelitatis, præſtari debet, niſi tale iuramentum expreſſe remiſſum ſit.

36 Hæredum & ſucceſſorum appellatione in feudo improprio fœmina veniunt.

37 Vaſſallus poteſt alium ſubinfeudare ſub eiſdem pactis, quibus primus vaſſallus acquirens accepit.

38 Vaſſalli ex generali Lombardiæ conſuetudine per ſubſtitutum ſeruire poſſunt.

39 Lombardia regio quæ ſit.

40 Vaſſalli in Italia per ſubſtitutum Domino directo ſeruire poſſunt, vel dimidiam fructuum vnius anni dare, & nu. ſeq.

42 Iuramentum fidelitatis eſt ſubſtantia feudi.

43 Fœmina quod etiam vocata non ſuccedat in feudo ſtantibus maſculis qualiter intelligatur, & nu. ſeq.

45 Agnatus ad feudum hæreditarium non admittitur, niſi ſit ſaltem mediate hæres primi acquiſitoris.

46 Feudum antiquum vel iure antiqui conceſſum non poteſt habere agnatus niſi ſit hæres primi acquirentis.

47 Agnatum aſpirantem ad feudum non ſufficit eſſe hæredem ſanguinis niſi ſit etiam hæreditatis, & quæ ſit ratio ibidem nu. 48.

49 Feudum hæreditarium exigit hæreditariã qualitatem.

CONSILIVM XXXVIII.

VISIS actis controuerſiæ vertentis inter Magnificum Dominum Lelium Rottarium agentem ad recuperationem Caſtri & pertinentiarum Monticelli, ac Magnificas Dominas Hellenam & Iuliam ſorores pupillas, filias & hrdes ab inteſtato quondam Dñi Philippi Rottarij Comitis monticelli conuentas, dictumque Caſtrum Monticelli cum pertinentijs poſſidentes. Perſpectis etiam dubijs aduerſus prædictas filias excitatis: Exiſtimo earum iura eſſe in tuto poſita, & proinde pronuntiandum bene a primis iudicibus delegatis apoſtolicis iudicatũ, malè vero appellatum fuiſſe.

Ad quod demonſtrandum in primis ſcien-
dum eſt cuius qualitatis ſint prædicta bona,
Quoniã ſi dicimus illa eſſe allodialia, prout
1 de iure † præſumuntur, ex latè ſcriptis p Brun.
conſ. 1. nume. 1. & 2. Grat. Reſponſ. 3. nume. 8.
& pluribus ſequen. lib. 1. Alciat. de præſumpt.
reg. 1. capit. 3. loquentes in comitatu. & Abb.
conſi. 3. nume. 1. in 2. parte. Socin. iun. cõſi. 76.
nume. 48. volum. 1. ſcribentes de Marchionatu
Mõtisferrati cum innumeris ſimil. Et hoc
caſu certi iuris eſt dictas filias omnibus alijs
excluſis, liberè ſuccedere. Cum prima cauſa
2 † ſucceſſionis ſit liberorum. l. 1. & 2. ff. de ſuis
& legitim. & vulg. auth. ceſſante. & in corpore
vnde ſumitur. C. de legitim. hæredibus. ſi verò
dicimus prædicta bona eſſe feudalia, diſtin-
guendum eſt. Aut enim contendimus ea eſſe
3 feuda propria † & ſimplicia, & hoc caſu indu-
bitati iuris eſt, dictas ſorores vti fœminas non
eſſe dicti feudi capaces. §. hoc autem notandum.
in titu. qui feud. dar. poſſ. cum concordã-
tibus citatis a Dec. conſi. 208. nume. 2. quæ an-
4 tem requirantur ad eſſentiam feudi † proprij,
diſertè ſcribit Curt. Iun. in ſuo tractat. feud. in
prima part. 6. part. princip. colũm. 15. verſi. in
quibus in effectu. poſt alios per eum relatos.
quem refert. & ſequitur Pariſ. conſil. 4. nume.
13. volum. 1. vbi nominatim dicit ſeptem ad
5 eſſẽtiam feudi † proprij requiri, quorum vno
deficiente feudum efficitur improprium.

At ſi defenderimus eſſe allodialia, aut ſaltẽ
feuda impropria, vt ex infraſcriptis patebit,
indubium eſt prædictas filias dictorum bo-
niorum eſſe capaces, & propterea in eis iure
hæreditario excluſo aduerſario ſuccedere de-
bere: Quod autem allodialia cenſenda ſint li-
6 quidò patet, ſi primam acquiſitionem † factã
de dictis bonis ab illis fratribus Rotaris in a-
ctis productam (vt debemus) obſeruauerimus.
l. 1. §. non ſolum. ff. depoſit. l. vnic. §. fina.
C. de imponen. lucrat. deſcrip. lib. 10. & argu.
capit. 1. §. ſi verò circa fin. de ſucceſſ. fratr. &
grad. ſucceden. in feud. cum ſimil. cumulatis
per Angel. conſil. 110. nume. 6. verſic. & ideò
cõcludo. latè per D. Roll. à Vall. conſi. 67. nu-
me. 1. & ſequen. volum. 1. Cephal. conſi. 12. nu-
me. 1. & ſequen. Cuius acquiſitionis tenor eſt
huiuſmodi: videlicet, Anno 1376. quidam Ro-
bertus Cardinalis & legatus Apoſtolicus ven-
didit, & titulo puræ & legitimæ venditionis
tradidit, & donauit nomine Pontificis & Ro-
manæ Eccleſiæ, Dominis Perciuallo, Aymo-
neto, Andreæ, & Antonio fratribus de Rotta-
rijs ſtipulãtibus pro ipſis, & hæredibus, & ſuc-
ceſſoribus eorum, Caſtrum & villam Monti-
celli, ac dimidiam loci Caſtagneti, cum om-
nimoda iuriſdictione alta, media, & baſſa, cũ
mero & mixto Imperio. Quæ verba puræ &
legitimæ venditionis repugnant & aduerſan-
tur conceſſioni in feudum. Cum aliud ſit pu-
7 ra & legitima venditio, † & aliud conceſſio
in feudum, teſte Oldrad. conſi. 159. num. 3. Cu-
ius dicta licet loquantur in donatione, atta-
men militant in venditione. & eum refert, &
ſequitur Rola Vall. conſi. 1. nume. 50. verſic.
ſeptimo

ſeptimo pro hac.& conſi.85.nume.54. verſic.
vltimò accedit.volum.4. vbique aſſerens opi
nionem Oldradi cõmuniter teneri, poſt plu-
res Doctores ibi relatos. Item repugnant illa
verba totali Dominio vtili & directo,cũ ple-
na Signoria & dominatione, cum omnique
Dominij temporalis exercitio, cũ omni pro-
prietate & poſſeſſione,& cum omni & pleno
iure,& actione dictæ Romanæ,& Aſtenſi ec-
cleſiæ competenti. Quibus verbis ſic ſtanti-
8 bus clarè apparet prædicta bona non eſſe feu
dalia, ſeu allodialia,quia ſi vendens,† conce-
dens,ſeu dãs in feudum non retinuit penes ſe
9 directũ dominium,quod† eſt vnum de neceſ-
ſarijs requiſitis ad eſſentiam feudi, teſte Curt.
Iun.loco proximè citato.Soc.Iun.conſil. 76.
nu.45.vol.1.cum ſimil.a Cæph.congeſtis. cõſ.
1.nu.15.& ſequen.poſt plures Doctores ꝑ eũ
citatos,non poſſunt eſſe nec dici feudalia.
Quinimo cùm totale directũ, & vtile Do-
miniũ,omnemq; proprietatẽ & actionẽ, om-
neq; ius Romanæ,& Aſtẽſi eccleſiæ ante præ-
dictam venditionem ſpectans,& pertinens in
dictos Dominos emptores tranſtulerit, non
poſſunt dici feudalia. Dec.conſi.498.nume.1.
Alba.conſi.64.nu.29.& 30.Menoch. latè con
ſil.2.num.254.conſi.87.num. 32. poſt alios ibi
relatos plenè Rol.à Val.d.conſi.1.nu.17.& 50
verſ.ſeptimo.& conſ.85.nu.23.vſque ad num.
55.volu.4.vbi multis fundamentis, & auctori
tatibus probat ſimilẽ contractum potius eſſe
venditionem,quam conceſſionem in feudũ..
Burſ.conſi.4.nu.6.& 3.ſeq.vbi plures citat.
Accedit ꝙ in dicto inſtrumento venditio-
nis facto anno 1376. die 2. Iunij,nulla penitus
fit mentio de feudo. Quo fit,vt non feudum
ſed venditio,iuxta verborum tenorem cẽſen
da ſit.l.ad probationem dominij.C.de proba
tio.l.ſancimus.C.de fideiuſ. cum ſimil. citatis
à Rolan.in terminis noſtris d. conſi. 1.nu.17.
Nec mouere debet quod dicitur verba præ-
dicta totale,directũ,& vtile dominium, debe-
re intelligi de exercitio directi dominij,vel di
rectarum actionum,vel ꝙ habeant directũ do
minium Caſtri,& dictorum bonorũ in parti-
culari,in vniuerſo verò pertineat epiſcopo,&
eccleſiæ Aſtenſi,vt ſcribit Curt.loco ſupradi-
cto verſi.poſſet tamen ſecundum modernos.
Quia reſpondetur non ſolum fuiſſe transla
tum exercitium directarũ,& vtilium actionũ,
omniſq; dominij,ſed etiam totale,directum,
& vtile dominium, & plenam probationem.
Secundò reſpondetur id quod dicitur debe
re intelligi de exercitio directarum actionum
procedere,ſi in caſu noſtro fuiſſet dictum dũ-
taxat de ceſſione ſeu translatione directarũ,&
vtiliũ actionũ,prout dictum tantũ fuiſſe præ-
ſupponitur in illa conceſſione Principi Tarẽ
tino facta, de qua ſcribit Curt. ſed in caſu no-
ſtro non ſolum fuit facta ceſſio, & translatio
directarum,& vtilium actionum,ſed etiã fuit
venditum,ceſſum,& translatum totale domi-
nium directum,& vtile bonorum vẽditorum
quod fieri potuit, ex expreſſa vel interpretati-
ua voluntate concedentis,ſecundum Bald. in
ꝓlud.feud.verſi.pone directum.num.19. Cur.
Iun.de feud.in prima parte,colum.18.verſ. in
contrarium tamen. Item fuit vendita omnis
10 proprietas,quæ † nihil aliud ſignificat quam
dominium directum.l.naturaliter.§.nihil cõ-
mune.ff.de acq.poſſeſſio.Iaſ. in l. huiuſmodi.
§.ædes num.6.ff.de lega.1.Grat.reſponſ.9.nu.
83.& ſequen.& Bald.in prælud. feud. expreſſe
dicit quod quando conceditur proprietas va-
11 ſallo,† receditur a natura feudi.idem Bal. in ti
tu.de his qui feud.dare poſſ.in verſi. Marchio
num.26.& ſeq.Item fuit translata omnis poſ-
12 ſeſſio † ſub qua comprehenditur etiam ciui-
lis ſpectans concedenti.l.1.§.ex contrario.vbi
glo.de acq.poſſ.Afflic.in q.22.& 23.Iaſ.in d.§.
ædes.nu.1.Item omne ius, competens eccle-
ſiæ Romanæ & Aſtenſi;Quibus ſtãtib.omnis
proprietas cenſetur vendita. vulg.l. Iulianus.
ff.de leg.2.quã l.ad terminos noſtros citat Bur
ſat.conſi.4.num.6.& 7.poſt alios locis citatis.
Nat.conſi.683.nu.7.& 8.Cum igitur appareat
ex tot verbis multiplicatis de expreſſa mente
13 contrahentiũ,† locus nõ eſt cõiecturis.vulg.l.
continuus.§.cum ita.ff.de verb.obli.l.genera
li.§.idem quæſijt.ff.de vſufruc.legat.& vbique
glo.& Docto.Curt.iun.loco ſupra citato vbi
dicit quòd ex quo conſtat de volũtate partiũ
res eſt expedita.
Et ex prædictis tollitur etiam illud quod di
citur de clauſula poſita in contractu venditio
nis,incipiente volumus tamen &c. qua con-
uentum legitur quòd non obſtante venditio-
ne,teneantur emptores fidelitatis homagium
ratione dictorum epiſcopo Aſtenſi præſtare,
tamquàm ex hac reſeruatione arguatur con-
ceſſionem eſſe feudalem.
Quia ad hæc reſpondetur quòd cum præ-
14 ſtatio fidelitatis† poſſit ſe habere ad plura di-
uerſa,videlicet ratione domeſticitatis, ſubie-
ctionis,& bonorum quæ ab alio recognoſcũ-
tur,vt in tit.qual.iur.deb.vaſ.fidelitat.neceſſa-
15 riò non infertur † ad recognitionẽ feudi.Ro-
lan.a Val.d.conſi.1. nu. 51.& multis ſequent.
vbi num.57.& 58.poſt plures citatos conclu-
dit,quòd licet præſtatio fidelitatis & homagij
16 † in dubio videatur deſſignare feudum,ab iſta
tamen præſumptione receditur, quando con
ſtat ex verbis de alio contractu, vt in caſu no-
ſtro,in quo ſunt verba expreſſa, importantia
venditionem,& non feudum.Burſat.d. conſi.
4.num.13.poſt alios ibi relatos.Boer.conſilio
65.num.81.poſt Oldra.& Bal.conſiliis allega-
tis.Et hoc probatur ex prædicto inſtrumento
venditionis,verſic.quibus hominibus & ſub-
ditis &c.vbi mandatur hominibus,& ſubditis
dictorum locorum venditorum, vt ratione
vẽditionis dominij,& iuriſdictionis præſtent
prædictis fratribus emptoribus fidelitatis iura
mentum. Et dato quòd prædicta reſeruatio
præſtationis iuramenti fidelitatis, deſſignet
bona eſſe feudalia, attamen reſpondetur, vt
per eundem Rolan.d.conſi.1.num.40. verſic.
quinto & ſexto,num.ſequen.& nume.65.& 3.
ſequen.& d.conſi.85.nu. 55.& ſeq.præſertim.
num.67.verſic. quia reſpondetur quòd ſi na-
tura

tura feudi. vbique concludens poſt plures ibi
allegatos, quòd quando pro maiori parte, &
in pluribus natura feudi alterata reperitur, vt
in caſu noſtro, per ea quæ prædicta fuerunt,
tunc de tali feudo non iudicatur vti de feu-
do, ſed vti de donatione, vel alio contractu.
Aretin. conſi. 14. verſic. nec obſtat prædictæ
concluſioni. ita Bero. conſi. 65. nu. 26. & ſequē.
& num. 49. & ſequen. & appoſitè. num. 78. vol.
17 1. Cùm in contractibus † ſemper ſit attenden-
dum quod principaliter agitur. vulg. l. ſi quis
nec cauſam. in princip. ff. ſi cert. petatur. cum
ſimilib.

Sed poſito quòd dicta bona dicerentur feu
dalia, attamen negari iure nō poteſt, quin ſint
18 feuda omnino impropria, in quibus † fœminæ
ſuccedunt, idque probatur ex multis.

Primò ex eo quòd feudum Monticelli ſit
19 feudum franchum. Quoniam feudum † fran-
chum non ſolùm dicitur quando ſit expreſſa
mentio quod ſit franchum, ſed etiam quando
infeudatum eſt directum dominium, & om-
nis proprietas, dato quòd non ſit ſcripta di-
ctio, franchum. Ita nominatim dicunt Bal. in
l. ſi plures. col. mihi. prima verſi. dicitur autem
franchum. C. de condi. inſer. poſt Ioann. Mo-
nach. in cap. Abbate. de re iudic. in 6. quæ re-
fert, & ſequitur Alex. conſi. 30. num. 24. verſic.
& quando actum eſt. ex toto quod proprietas
transferatur. volum. 1. Iacob. a San. Georg. in
quæſt. feud. num. 7. Felin. in c. in præſentia nu.
45. de probatio. Iaſ. conſi. 57. num. 2. ver. Item
quando ex pacto actum eſt quòd proprietas.
lib. 1. Ruin. conſi. 18. num. 12. verſic. franchum
quoque. & num. 13. volum. 1. Adde Aret. dicto
conſi. 14. Cæph. conſi. 1. num. 20. Berou. conſi.
65. num. 44. in fin. volum. 1. Burſat. d. conſi. 4.
nu. 8. poſt Amb. de Vigna. & Chriſto. de Mal.
locis citatis.

* Ex quibus patet iſtam eſſe veram & *commu-
nem* opinionem, feudum dici franchum quan
do directum dominium, & plena proprietas
20 eſt translata. Nec deſiniere eſſe frāchum † pro-
pter reſeruationem, & præſtationem iuramē-
ti fidelitatis, iuxta contēta in noua, & antiqua
forma fidelitatis. quibus addo Tiraq. in repe-
tit. l. ſi vnquam. in verſicu. donatione largitus.
num. 339. poſt plures ibi citatos. Burſ. dicto cō
21 ſilio 4. nu. 11. & 2. ſeq. At fœminæ † ſuccedunt
in feudo francho, teſtibus Ruyn. conſi. 38. nu.
7. & 8. volum. 1. Cæph. d. conſi. 151. nume. 27. &
multis ſequen. Menoch. conſi. 65. nu. 32. poſt
Bald. Roman. & Alex. Barbat. Alciat. ac Ruin.
locis deſcriptis, dicentes iſtam eſſe magis re-
ceptam opinionem. Burſat. d. conſi. 4. num. 4.
poſt Alcia. Zaz. Thom. de Mathe. Moed. per
eum citatos, feudumque Monticelli eſt feu-
dum franchum, ergo in eo ſuccedere debent
prædictæ filiæ.

22 Secundò quòd ſint feuda impropria † proba
tur propter iuſtum & integrum pretium a Do
mino ſuſceptum, cuius receptio facit feudum
eſſe improprium. vt latè M. d. conſi. 57. nu. 7.
Cur. Iun. in dicta prima parte col. 18. & 19. quē
refert & ſequitur Pariſ. conſi. 4. nu. 30. & conſi.
23. num. 4. vol. 1. Crauet. conſi. 293. in princip.
cum alijs cumulatis per Anton. Gabriel. lib. 3.
commun. opinio. in tit. de feud. cap. 2. num. 1.
Natt. dicto conſi. 683. nume. 4. & duobus ſeq.
Burſat. dicto conſi. 4. nume. 5. poſt plures ibi
relatos.

Poſito igitur pro conſtanti feudum Monti
celli propter emptionem & translationē om
nis directi, & vtilis dominij, proprietatis, & iu-
ris ſpectantis eccleſiæ Romanæ, & Aſtenſi,
eſſe improprium, ſuccedit alia concluſio, ſci-
23 licet, prædictas filias in eo † tamquàm empti-
* tio & improprio ſuccedere debere, cum *cre-
brior* ſit Doctorum ſententia fœminas feudi a
Domino iuſto & integro pretio empti, eſſe
capaces. Hanc opinionē tenet Oddo. in ſum-
ma in rubric. qui poſſ. ſucced. in feud. Bal. in c.
ſignificauit. in 2. col. de reſcript. refert Goffre.
ita tenuiſſe. quos ſequitur Roman. ſing. 184. &
conſi. 367. colum. pen. verſic. 4. quem citat, &
immitatur Corn. conſi. 16. litera H. volum. 1.
Curt. Sen. conſi. 49. col. mihi 7. verſic. vltimo
quia, vbi allegat Innoc. Iacob. de Beluiſ. Iſern.
& Bal. ita tenere. quam opinionem etiam ſe-
quitur Alex. in l. vtrum. verſic. adde quod ve-
rum eſt. ff. de verbo. obliga. Iaſ. conſi. 114. nu. 1.
verſic. Item quando feudum eſſet per pecuniā
emptum. conſi. 152. nume. 3. & ſeq. volum. 2. &
conſilio 217. colum. 4. verſicu. & tale feudum
24 † improprium tranſit ad fœminas. vol. 4. Soc.
25 conſi. 257. col. 3. vbi tenet fœminas † ſuccede-
re in feudo habente mixtam naturam alterius
contractus. Io. Campeg. inter conſi. Brun. con
ſilio 2. num. 6. & 7. Brun. conſi. 14. num. 2. Dec.
conſi. 208. num. 5. conſi. 390. num. 7. 8. & 15. af-
firmans hanc eſſe magis communem opinio
26 nem, & non opus eſſe habilitatione † ſuperio-
ris. conſi. 424. num. 1. & conſi. 269. num. 6. Cur.
Iun. de feud. in tertia parte colum. 4. verſi. ſex-
to limitate. dicens, Doctores ita communiter
tenere in titu. de feud. dat. in vicem legis com-
miſſoriæ. Rub. conſi. 110. num. 3. & 12. Caſſan.
in conſuetud. Burg. in rub. En choſes feudales
§. 5. num. 77. vbi refert & ſequitur Roman. &
Curt. Iun. locis ſupra citatis. Pariſ. conſi. 4. nu-
me. 38. & ſeq. volum. 1. Gozad. conſi. 9. nu. 55.
poſt Iacob. de Beluiſ. Iſern. Bald. & Roman. lo
cis citatis. & conſi. 10. num. 47. conſi. 56. nu. 19.
Rip. lib. 1. reſponſ. cap. 1. nume. 75. & ſeq. Ruin.
conſi. 15. num. 2. & 3. & conſi. 18. num. 18. vol.
1. & conſi. 25. num. 13. volum. 2. Alcia. reſpon.
163. num. 16. & reſponſ. 176. vbi dicit feudum
27 † a domino emptum ſapere naturam allodia-
lem. Natt. conſi. 159. num. 24. & tribus ſequen.
vbi num. 5. citat Bal. conſi. 56. vol. 3. Idem iudi
28 care de feudo empto † quod de alijs bonis hæ-
reditarijs. quem refert & ſequitur Cæph. conſ.
3. num. 115. & conſi. 96. nu. 30. volum. 1. Port.
conſi. 2. num. 5. & 6. licet ipſe in ſuo caſu reſpō
deat contrarium propter multas qualitates
adiectas in inueſtitura fœminarū excluſiuas.
Cantiuncula conſi. 19. nume. 14. & ſeq. Berou.
conſi. 23. num. 16. volum. 1. dicens hanc opi-
nionem eſſe crebriorem. quam etiam magis
communem, & veram dicit Iul. Clar. lib. 4. ſen
tent.

tent.recept.§.feudum.quæſt.73.verſi. ſed quid
in feud.empt.Gribald.lib.3.commun.opinio.
in verbo feudum.verſi.in feudo emptitio.Fer-
ret.conſi.108.num.5..Anton.Gabriel.lib.3.cō
mun.opinio.de feud.concluſ.3.num.1.vbi plu
res citat. Franc.Burſ.dicto couſi.4.num.15.&
ſequen.vbi poſt alios citat quendam Dionyſ.
Pontan.in conſi.Bleſ.quæſt.46.Card.Simonc-
ta conſi.35.num.7.in volumine conſiliorum
Marchionalium, & hæc communis conclu-
ſio indubia eſt,quando primus titulus eſt ven-
ditionis, pretiumque præponderat gratiæ. vt
doctè ſequitur D.Rol.a Val.conſi.23.num.3.
26.& ſequen.Ex quibus patet iſtam eſſe veram
* & *crebriorem* ſententiam,quicquid aliqui in cō-
trarium cenſuerint.Et prædicta opinio multo
magis procedit quando vltra integrum pre-
29 tium,conceſſio ſeu venditio in feudum † eſt
facta ob benemerita primi acquirentis, quia
tunc admittitur fœmina,Dec.dicto conſ.390.
num.10.Pariſ.conſi.4.num.7.& ſequen. vol.1.
ita concludit Cardi.Simon.dicto conſi.35.nu.
10.& ſequen. poſt plures per eum citatos. D.
Rol.a Vall.dicto conſi.1.num.39 Cæphali di-
cto conſi.1.num.19.37.& ſequen.Burſar.dicto
conſi.4.nume.18.& ſequen. At in caſu noſtro
inueſtitura facta prædictis primis acquiſitori-
bus vltra prædictum pretium, fuit facta ob be
nemerita primorum acquirentium,qui a ma-
nibus hoſtium eccleſiæ Aſtenſis dicta bona
recuperauerunt,vt ex ipſa inueſtitura clarè ap
paret, ergo iſtæ filiæ ſunt capaces dictorum
bonorum.

Et ſi dicatur prædictam opinionem nō pro
cedere,quando fuit factum pactum,quòd nō
obſtante dicta venditione præfati acquiſito-
res,& eorum hæredes, ac ſucceſſores tenean-
tur præſtare fidelitatis homagium epiſcopis
Aſtenſibus. Anton.Gabriel.d.cap.3.nu.8.

Reſpondeo vt ſupra nume.13. verſic. Et ex
prædictis tollitur.vbi demonſtrauimus oppo-
ſita non procedere in feudis improprijs, præ-
ſertim in feudo francho, cuius omne domi-
nium directum, & vtile fuit iuſto pretio em-
ptum, & ob benemerita primi acquirentis
æquiualentia conceſſum.vt in caſu noſtro. In
quibus feudis fœmina poteſt ſuccedere,vt ſu-
pra latè probauimus. ita reſpondet Pariſ. di-
cto conſi.4.num.21.& 5.ſequen. conſi.12.nu.
27.& pluribus ſequen.& nu.33. volum.1. poſt
Alex.Socin.Curt.Iun. Afflic. & alios locis ci-
tatis,cōcludens quòd in caſibus in quibus fœ-
30 mina poteſt ſuccedere † in feudo, vt quando
eſt improprium,cenſetur habilitata ad præſtā
dum per ſubſtitutum ſeruitia perſonalia, ad
quæ tenetur ex forma iuramenti fidelitatis.
31 Nam vulgare eſt quòd quando fœmina † ad-
mitti poteſt ad feudum, licet præſtet iuramen
tum fidelitatis,ſeruiet per ſubſtitutum. Specu.
de feud.§.quoniam. nu.41: qui licet loquatur
quando fœmina admittitur ex conſuetudine,
attamen idem dicendum eſt quando fœmina
ex alio iure admitteretur, auctoritatib. ſupra
adductis. Quibus addo Menoch.conſi.65.nu.
35.& pluribus ſequen.poſt Pariſ.Cor.& Ruin.
conſi.18.num.13.& multis ſequen.volu.1. vbi
reſpondet ad id quod dicitur multas eſſe ratio
nes propter quas fœmina non admittitur ad
feudum, concludens vnam tantum eſſe fina-
lem,vt ibi per eum.& num.18. poſt alios plu-
res citatos,vbi loquitur in feudo emptitio, qd
32 † æquiparat feudo francho, & in vtroque di-
cit fœminam admitti, non obſtante quòd te-
neatur ad iuramentum fidelitatis. & num.16.
33 dicit prædicta procedere ſiue † expreſſè ſiue ta
citè fœmina vocetur. quam etiam ſequitur.&
refert Cæphal.d.conſi.1.num.2.& 28. latè con
ſilio 151.num.24.& pluribus ſequen.poſt mul
tos Docto.& reſpondet ad contraria. Et hæc
confirmantur ex adductis a D.Rol.a Vall.di-
cto conſi.23.nume.144.verſic.& quia habens
feudum.& num.ſequen.vbi poſt plures Doct.
34 concludit quòd licet feudum † liberum & frā-
chum concedatur, tamen ne conceſſio feudi
repugnantiam contineat,dicendum eſt vaſal-
lum teneri ad ea quæ continentur in c.1. qual.
vaſal.iur.deb.Do.fidelit.& duobus tit.ſequen.
quorum capitulorum diſpoſitio & forma re-
gulariter obſeruatur in omni feudo proprio
35 & improprio,niſi præſtatio iuramenti † fideli
tatis fuerit remiſſa. Ita concludunt Doctores
præfatis locis ſupra citatis.& in dicto capit.1.
qualit.vaſal.iura.deb.fidelit. & duobus capitu
lis ſequen.

Et hæc multo fortius procedunt quando in
inueſtitura feudi improprij, eſt facta mentio
pro acquirente & eius hæredibus,ac ſucceſſo-
ribus, quorum appellatione tunc fœminæ
36 † veniunt.Quoniam eo caſu non cenſetur ele
cta induſtria perſonæ,vt nominatim dicit Bal.
poſt Cyn.in l.quiſquis.colum.1. C.de epiſc. &
cler.quem refert & ſequitur Cardin. Alexand.
in cap.1.§.& quia.qui feud.dar.poſſ.quos citat
& imitatur Iaſ.conſi.227.colum.3.verſic.quar
to principaliter lib.4 Afflic.in tit. de prohibit.
feud.alien.per Federic.§.firmiter.nu.6.Felyn.
in c.in præſentia.nume.26.de probatio.Brun.
conſi.16.num.3. Addens prædictis Barbat. &
Ancha.Pariſ.dicto conſi.23.num.38. poſt So-
cin.& Dec.locis citatis,vol.1. Hieron. Scurp.
conſi.140.num.16.17.& 20. dicens iſtam eſſe
communem opinionem,& ab ea non eſſe re-
cedendum in iudicando & conſulēdo.Ferret.
dicto conſ.108.num.4.& 5. Cæphal.conſ.151.
num.42.& d.conſi.1.num.32.& ſequē. vbi nu.
37.aſſignat vrgentem rationem quare fœmi-
na admittat in huiuſmodi feudo improprio,
quia per ſubſtitutum ſeruire poteſt.quod pro-
37 batur,quoniam videlicet vaſallus † poteſt aliſi
ſubinfeudare, ſub eiſdē pactis, quibus primus
vaſallus acquirens accepit. cap.1.§.ſimiliter.
de leg. Conrad. Ergo per ſubſtitutum ſeruire
poteſt.Et id adiuuatur ex generali conſuetudi
38 ne Lombardiæ,qua poſſunt vaſalli † ſeruire p
ſubſtitutum.cap.1.§.ſimiliter.& ibi glo. in ver
bo tertiam partem.de cap. Conrad. quem ad
terminos noſtros citat Cæphal.d. conſi.1.nu.
39 68.Regio autem Lombardiæ † continetur Al
pibus,Appenino,Pado,& Thedo Bononien-
ſi fluminibus,intra quos limites eſt locus Mō-
ticelli,

ticelli,ergo & dictæ filiæ poſſunt per ſubſtitu-
tum ſeruire. Et dato quod locus Monticelli
non eſſet cōſtitutus in regione lombardiæ, ne
gari citra veritatis offenſionem non poteſt,
40 quin ſit in Italia, in qua † huiuſmodi facultas
poſſe per ſubſtitutum ſeruire, iure communi
feudorum vaſſallis cōceditur. c. Imperiale. §.
firmiter.& ibi gl.Bal.& communiter Doct.de
prohibit.feud.alienat.per Feder. vbi eſt tex.ex
preſſus quòd in Italia & Allemania eſt in po-
41 teſtate vaſallorum † ſeruire Dominis per ſe,
vel per ſubſtitutum acceptabilem Domino,
vel dimidiam fructuum feudi vnius anni Do-
mino ſubminiſtrare.

Et ex prædictis puto omnia dubia propoſi
ta,ad excludēdum fœminas à ſucceſſione feu
di eſſe ſublata præſertim etiam ſi eius reſpe-
ctu præſtatur iuramentum fidelitatis, in qua
42 conſiſtit.feudi † ſubſtantia, auctoritatibus ſu-
pra citatis.Et prædicta multum vrgent in feu-
dis dictæ eccleſiæ Aſtenſis, ex quo prædictus
epiſcopus concedendo dicta feuda & alia,nū-
quàm fuit nec eſt ſolitus exigere ea, quæ con-
tinentur in tali iuramēto fidelitatis.Ita in feu-
do eccleſiæ veronenſis reſpondet Pariſ.conſi.
12.num.31.vol.1.

Præterea dici poſſet, ex aduerſo allegata p-
cedere,& loqui in feudis propriis, ſecus in feu
dis improprijs, in quibus ſuccedunt fœminæ.
Pariſ.d.conſ.4.nu.35.vol. 1. vt in caſu noſtro,
rationibus,fundamentis, & auctoritatibus ſu-
pra adductis, quæ non repetuntur tedij euitan
di cauſa.

43 Non obſtat quòd ſtantibus maſculis † fœmi
na etiam vocata non ſuccedat. c. 1. de eo qui
ſib. vel hæredib.ſuis maſcul. & fœmin.

Quia reſpondetur id non procedere in feu-
44 do improprio.† Pariſ.d.conſ.4.nu.37.& duo-
bus ſequen. volu. 1. loquens in feudo empto.
Rol.à Val.conſ.67.nu.21.vol.2.poſt alios rela
tos,& de hoc videtur tex.in d.c.1. in fi. verſic.
alij dicunt,vbi expreſſe dicitur, ꝙ quando feu-
dum fuit acquiſitum de Paterno allodio, vt
in caſu noſtro, tūc per filiam dēt recognoſci.

Nec aduerſatur principium dicti capituli,
quia ibi feudum licet eſſet acquiſitum pro hæ
redib. maſculis & fœminis, attamen non præ
ſupponitur acquiſitum de Paterno allodio,
prout proponitur in d.cap.1. Hæc ergo inter-
pretatio,& diſtinctio ſumenda eſt, vt euitetur
repugnātia principij & finis dicti cap.1. adeo.
§.cùm quis.verſ.ea tamen media ſententia. ff.
de acquir. rer.domin.cum ſimilibus cumula-
tis deciſ. Pedemont.21.n.16.& deciſ.162.n.8.

Secundò reſpondetur, ꝙ cum prædictus D.
Lelius interrogatus reſponderit,ſe nō eſſe hæ-
redem dictorum primorum acquirentiū, nec
ſcire ſe deſcendere ab illis primis acquiſitori-
bus, feudumque de quo agitur ſit acquiſitum
pro ipſis acquirētib.& eorum hæredib.& ſuc-
ceſſoribus, & ſic hæreditarium ſecundum cō-
munem opinionem, nō poteſt ad illud admit
ti, cùm communis & indubitata ſit cōcluſio,
45 Agnatum † ad feudum hæreditarium non de
bere admitti,niſi ſit hæres mediatus vel imme
diatus primi acquiſitoris. Ita nominatim te-
nent Curt.Iun.conſi.1.num. 13. poſt Io.And.
Pau.de Caſt.& alios in l.ſi Patroni.ff.ad Treb.
Alciat.& Præpoſit.in c.1. de eo qui ſib. & hæ-
red. ſuis. & reſpondet ad clauſulam tanquàm
de feudo auito,& paterno, concludens poſt
Alc.qui alios citat conſ.10.nu.8. & ſeq. vol.5.
clauſulam prædictam reſtringi & limitari ex
illa clauſula hæredib.& ſucceſſoribus, vt opor
teat eos loqui & intelligi quod hi qui ad di-
ctum feudum admitti volunt, debeāt eſſe hæ-
redes mediati vel immediati primi acquiren
tis.Brun.conſi.18.nu.14. Gozad. conſi. 26.nu.
26.conſi.8.nu.30.Iaſ.conſi. 9. nu. 8. Socin.ſen.
conſi.10.à nume. 11. vſq; ad 17.incluſiuè inter
conſilia Brun.vbi poſt Alc.d.conſ.10.& alios
reſpōdet ad clauſulam in feudum antiquum,
& antiquiſſimum, videlicet operari ꝙ feudū
tamquàm antiquum tranſeat ad agnatos hæ-
redes,non autem ad Agnatos non hæredes,&
ſupradictos Doctores refert & ſequitur Cam-
pegius conſi.2.nu.53.& conſ.11.à nu. 3. vſque
ad nu. 6. vbi eandem dat reſponſionem & in-
terpretationem ad illa verba, in feudum anti-
quum.Hanc cōcluſionem ſequuti ſunt Brun.
conſi.24.nu. 8. expreſſe loquens in feudo anti
46 quo,† & conceſſo iure antiqui feudi,ad quod
non admittitur agnatus niſi ſit hæres primi
acquirentis.& conſ.80.nu.24. Dec. conſi. 390.
nu.5.Afflic.in tit.an agnatus vel fil. nu. 1. & 9.
Pariſ.conſi.1.nu.5.& ſeq.latè conſ.2. nu. 25.&
conſi.3.nu.17.& ſeq.vol. 1. vbi poſt plures per
eum citatos concludit hanc eſſe veram, & cō
munem ac indubitatam concluſionem, refe-
rens omnes pdictos Doctores, & plures alios.
& latius conſi.23.nu.167.& plurib.ſeq. eodem
lib.1.& conſi.1.nu.134.vol. 2. vbi iterum con-
firmat iſtam eſſe veram & cōem concluſio-
nem.conſi.51.nu.31.& ſeq.vol.3.Crauet.conſ.
297.nu.5.verſ.Nam quando conceditur. Affir
mans hanc eſſe communem opinionē.Ruin.
conſ.1.nu.12.conſ.5.nu.3.& 8.vol.1.Soc.Iun.
conſi.95.num.76. & ſeq.vol.3.Neuiz.conſi.9.
nu.9.& conſ.10.nu.15.Gratt.reſponſ.4. nu.42.
lib.1.Natt.conſ.159.nu.2.& 5.& conſi.464.nu.
23.conſ.634.nu.9.& ſequen.conſi.683.num.2.
Siluan.conſi.15. nu. 49. & latè conſi.30.nu.14.
& pluribus ſequen. Iul. Clar. de feud. quæſt. 9.
verſicu. ſed quæro an oporteat. Viuius in ſuis
commun.opinion. in verſi. feudum hæredita
rium. Villalob.in verb.feudum.n.21.D.Rol.à
Valle, conſi. 2. nu. 39. conſi.3.num.77.& 115.
conſi.23.num.44.& conſ.47.nu.40. & ſequen.
vbi nominatim poſt alios citatos tenet non
47 ſufficere eſſe hæredem † ſanguinis, ſed debe-
re etiam eſſe hæredem hæreditatis. conſi. 67.
num.8.vol.1.& conſi.67.num.4.volu. 2.conſi.
20.nume. 19. & ſequen. volum. 3. Affirmans
hanc eſſe communem opinionem.Math.Gri
bald.lib.3.commun. opinion.in verbo feudū.
48 verſic.& feudum hæreditarium. & Ratio eſt
quia voluit inueſtitus primus prouidere ſeu
proſpicere hæredibus ſuis. Brun. latè. d.conſ.

24. Natt.d.conſ.634.nu.8. Alciat. reſpon. 178. num. 3. & pluribus ſequen. vbi contrariis reſpondet,& reſponſ. 186. nu. 2. & ſequen.& ex prædictis apparet non eſſe veram opinionem aliquorum tenentium ſufficere agnatum deſcendere ab aliquo, qui ſit communis pater agnatus, licet non ſit eius hæres mediatus vel immediatus. Quamuis & in caſu noſtro Do. Lelius dixerit ſe neſcire an deſcenderit ex primis acquirentibus prædicta bona.

Non obſtat quod dicitur debere intelligi ſi poſſet eſſe hæres, iuxta conſi. Dec. 208. in fin. Pariſ.conſi.23.nu.185.vol.1.

Quia in contrarium eſt veritas vt per Brun. conſ.18.nu.14.conſi.40.nu.3.Pariſ.conſ.1.nu. 5.conſi.2.num.28.& 29.vol.1. Natt.conſ.464. nu.21.conſi.683.nu.1. vbi pulchram rationem
49 addit, videlicet qa in feudo † hæreditario qualitas hæreditaria eſt neceſſaria ad acquirendũ feudum. D.Rol.à Val.conſ. 23. num. 52. & 53. lib.1. conſi.67. nu. 29. & ſequen.lib.2. conſi. 3. nu.21.vol.4. vbi multos citat.

Præterea poſito quod cõtraria opinio Decii in d.conſ.208. eſſet crebrior, attamen non procedit in caſu noſtro, in quo & ſi D. Lelius non poſſet eſſe hæres præfati Domini Philippi vltimò defuncti, debet tamen probare ſe hæredem mediatũ vel immediatum primorum acquirentium,& ſe ab eis deſcendere: qđ cùm non fecerit, quinimo in cedula in actis producta fol.48. dixerit ſe non eſſe hæredem dictorum primorum acquirẽtium, & ſe ignorare an prædicti primi acquiſitores fuerunt aliquando in rerum natura, & ignorare an ipſe D. Lelius ab eis deſcenderit, debet à ſuis requiſitis depelli,& prædictæ filiæ abſolui vt in ſimilibus terminis reſpondit Natt. conſi. 247. nu. 9.& conſi.634.nu.2.& ſequen.poſt Bal. Aluar. & modern.per eum citatos.

Quo fit vt ex præmiſſis, præſertim hoc vltimo fundamento, putem ſublata omnia dubia, merita cauſæ concernentia. Et ita iuris eſſe cenſeo ſub correctione.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa in qua de diſſolutione matrimonij agitur grauiſſima dicitur.*
2 *Matrimonium carnali copula coniugum confirmari,& perfici debet.*
3 *Matrimonij inter fideles contrahendi cauſæ duæ principales ſunt, prolis legitimæ ſ. procreandæ, & fornicationis vitandæ.*
4 *Vxorem propriam vnuſquiſque habere debet fornicationis vitandæ cauſa.*
5 *Sacramentum matrimonij in remedium euitandæ fornicationis etiam conſtitutum dicitur.*
6 *Mariti impotentia ad copulam carnalem cum vxore matrimonium diſſolui poteſt.*
7 *Effectus ceſſare debet finali cauſa ceſſante.*
8 *Matrimonium ob impotentiam mariti naturalem vel accidentalem carnali copula non confirmatum nec perfectum diſſolui poteſt, et vxor alium virum ducere.*
9 *Mariti vel vxoris ad carnalem copulam impotentia, eorum confeſſionibus iuratis probari poteſt.*
10 *Confeſſio geminata magis vera præſumitur, præcipuè ſi iudicialis ſit.*
11 *Mariti impotentia ex maleficis artibus cauſata diſſolui poteſt matrimonium, ſi vltra triennium duret.*
12 *Iura generaliter,& indiſtinctè loquentia, generaliter & indiſtinctè intelligi debent.*
13 *Copula carnalis conſumata dici non poteſt, niſi per ſeminationem ordinariam.*
14 *Maleficia ſunt facti, & facta præſertim delictum redolentia non præſumuntur.*
15 *Confitenti,& allegant propriam turpitudinem credendum non eſt.*
16 *Allegare aliquid non ſufficit, ſed allegant incumbit onus probandi.*
17 *Frigidus,& maleficiatus in iure æquiparantur.*
18 *Maleficium præſumitur perpetuum, quando vltra triennium durat.*
19 *Matrimonij ad ſeparationẽ, an neceſſario probatio virginitatis requiratur.*
20 *Matrimonium ex impotentia viri poteſt ſeparari, etiã in vidua.*
21 *Neglecta videntur quæ notabiliter fiunt, niſi ſpecialiter notentur.*
22 *Impotentia coeundi cauſata ex maleficio perpetuo, matrimonium diſſolui poteſt.*
23 *Mulieri adulteræ non cogitur vir debitum præſtare. idẽ dicendum eſt in viro fornicante.*
24 *Viro fornicanti non cogitur vxor debitum præſtare.*
25 *Matrimonium propter adulterium alterius coniugis quoad thorum ſeparari poteſt.*
26 *Sententia diuortij matrimonij vt proferri poſſit, quæ requirantur.*

CONSILIVM XXXIX.

IN hac controuerſia, quæ tam ob perſonarum quàm rei de qua agitur qualitatem, grauiſſima dici poteſt, cum de diſſolu-
1 tione matrimonii † inter Illuſ. P.& I. virginẽ iam nouem fermè annis exactis contracti, tractetur, nunc tantum articulum, (in quo negotij noſtri cardo verſatur) tangere viſum eſt.

An ſcilicet ſolutioni prædicti Matrimonij locus ſit, eo quod prædictum matrimonium vtriuſque coniugis confeſſione, iunctis aliis probationibus & coniecturis, de quib. in actis, nunquam ob mariti impotentiam carnali co
2 pula (vt oportebat † c.cum innitatur.c.in omni,& ſequen.27.quæſt.2.& c.1. verſic. his ita reſpondetur.33.quæſt. 1. & vbique glo.) confirmatum & perfectum fuerit.

In qua quæſtione prætermiſſa recitatione terminorum generalium de quibus diſertè & ſummatim præpoſit. in rubr. & in c. quod ſe-
3 dem.de frigid.& malefic.ſcribit. Viſis actis, arbitror diſſolutioni prædicti matrimonij locum eſſe.

Ad

Ad quod demonſtrandum, præmitto duas
conſtitui principales,& finales cauſas matri-
3 monij† inter fideles contrahendi, nempe pro-
lis legitimæ procreandæ, ac fornicationis eui-
tandæ cauſa, vt quoad prolis procreationem
habetur Geneſ. cap. 1. & 2. in fin. pſalm. 127.
vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus do-
mus tuæ, filij tui ſicut nouellæ oliuarum in cir
cuitu menſæ tuæ. Ad idque nos natura docet,
teſte Caliſtrato I.C. in l. liberorum §. fina. ff. de
ver. ſig. in auth. de nupt. in princ.
Et de ſecundo quòd fornicationis euitandæ
cauſa etiam fuerit introductum matrimoniũ,
habemus apud Diuum Paulum ad Corinth. in
cap. 6. & 7. verſ. propter fornicationem autem
4 vnuſquiſque vxorem† ſuam habeat. cap. hac
ratione. & ſequen. 31. quæſt. 1. Reſpectu autem
vtriuſque cap. nuptiarum. 27. quæſtio. 1. capitu.
quoniam 31. quæſt. 1. cap. ſicut. §. his ita reſpon
detur. vſque in finem. & cap. ſequen. & cap. ſo-
let. 32. quæſt. 2. & vbique gloſ. & Docto. in cap.
fina. in verbo inſtituto. de frigid. & malefic. Pa
normit. in cap. fraternitatis. num. 16. Præpoſit.
in cap. conſultationi. in 2. notab. eodem tit. Di
ſertè Beat. Anton. in ſua ſumma lib. 3. de im-
ped. matrimon. cap. 1. §. 6. in princip. & de im-
pedimento erroris circa perſonas in princip.
Doctiſſimus Didac. Couar. in lib. 4. Decretal.
in 2. parte cap. 1. §. vni. num. 6. & 7. improbans
5 eos qui dixerunt ſacramentum† matrimonij
non fuiſſe etiam conſtitutum in remedium
euitandæ fornicationis Pont. Imol. conſi. 85.
num. 13.
6 At in caſu noſtro propter mariti† impoten
tiam ceſſant prædictæ cauſæ finales matrimo-
nij, teſte Panormit. in d. c. fraternitatis. nu. 16.
præpoſit. col. 6. ver. ſoluit Hoſtienſis. Ergo ceſ
ſare & ſolui debet matrimonium. Et hoc argu
mento ad diſſolutionem matrimonij vtitur
Capel. Tholoſan. q. 380. col. pen. ver. nec ob-
ſtat c. licet ex quadam. de teſtib.
Quod comprobatur ex trita regula, quòd
7 ceſſante cauſa† finali debet ceſſare effectus l. in
omni. vbi Barto. ff. de adoptio. cap. poſt tran-
ſlationem. §. cæterum de renuntiat. vbi glo. in
verbo ceſſante. dicit, quòd ſi propter aliquam
cauſam fiat diſpenſatio, vel aliquid ſimile, ceſ
ſante cauſa ceſſat quod factũ eſt ex cauſa. acce
dit text. in cap. cum ceſſante de appellat. cum
ſimil. cumulatis a Tiraq. in ſuo tractatu ceſſan
te cauſa prima parte. num. 12. & 13. quæ regu-
la etiam in foro conſcientiæ procedit, vt ibi
per Tiraquel. num. 18.
Et in terminis noſtris, quòd quando legiti-
8 mè probatur ob impotentiam mariti† natura-
lem vel accidentalem nunquam carnali copu
la fuiſſe confirmatum. & perfectum matrimo
nium, diſſolui poſſit, & vxor alium virum du-
cere, ſunt tex. aperti in c. quod autem. in princ.
& §. ecce impoſſibilitas 27. q. 2. & in cap. 1. in
fi. c. quod autem c. requiſiuiſti. ver. quod ſi mu
lier 33. q. 1. c. laudabilem. c. fi. de frigid. & ma-
lefic. & vbique glo. & Doc. Ex quibus iuribus
patet ſententiam illorum Theologorum, &
Canoniſtarum qui dixerunt matrimonia legi
timè contracta per verba de præſenti nõ poſ-
ſe ex quauis cauſa ab homine diſſolui, eſſe
erroneam.
Videndum igitur eſt, an in caſu noſtro præ-
dicta impotentia mariti copulandi, cum præ-
fata Dom. I. eius vxore, ſufficienter probetur,
ita vt prædictum matrimoniũ diſſolui poſſit.
Et concluſiuè loquendo, arbitror eſſe ſuffi-
cienter probatam impotentiam ad effectum
præfatæ diſſolutionis, attentis infraſcriptis. pri
9 mo vtriuſque coniugis confeſſionibus † iura-
tis & geminatis, ex quibus inducitur præſum
10 ptio† vera eſſe quæ confeſſi ſunt, vt in termi-
nis noſtris dicit Afflic. deciſ. 236. nu. 3. verſic. &
maximè cũ fuit pluries geminata. & inter con
ſilia matrimonialia conſi. 16. nu. 3. præſertim
ſi confeſſiones ſint iudiciales. & conſi. 19. nu. 6.
eod. lib. conſil. matri. iurarunt enim & cõfeſſi
fuerunt prædicti coniuges, quòd iam nouem
annis contraxerunt matrimonium, & cohabi
tantes omnem operám præſtiterunt vt carna
li copula matrimonium confirmaretur, nec
potuerunt commiſceri iunctis tot propinquo
rum ſeu vicinorum iuratis atteſtationibus, at-
teſtantibus & confirmantibus dictorum con-
iugum confeſſiones. Qui propinqui (in quorũ
numero poſſunt eſſe parentes, cùm teneant
primum gradum aſcendentium. §. primo gra-
du. Inſtit. de grad. cognat. Præpoſit. in d. c. lau-
dabilem. col. 1.) debent iurare de credulitate,
videlicet quòd credunt præfatos coniuges ve
rum iurare. teſte gloſ. in d. cap. laudabilem. in
verbo vterque. quam ſequitur Præpoſit. ibi. co
lum. pen. Abb. in c. 2. nu. 5. & c. fi. nu. 10. in fi. de
frigid. & malefic. & ibi Præpoſit. col. 6. ver. quæ
iurabit. Beat. Anto. lib. 3. titu. 1. de impotentia
coeundi. §. 3. ver. ſin autem non ſit euidens &
in additione ad ſummam Angel. in verbo ma
trimonium 3. ver. impedimentum. 16. num. 2.
in verbo. ſeptimam. Ergo diſſolui poſſet præ-
dictum matrimonium. Tertiò quòd a die cele
brati matrimonij, & ceptæ habitationis lap-
ſum ſit triennium d. c. requiſiuiſti. verſicu. hoc
autem. iuncta glo. in ver. quod ſi mulier. in ver
bo ſeptima manu. 33. q. 1. & ibi Arch. nu. 6. ſe-
quitur Panormi. in c. fi. nu. 2. & ibi Franciſcus
de Doctoribus in addit. Præpoſit. in dicto cap.
laudabilem. in princip. colum. 2. verſicu. nota.
ſexto, & in cap. 1. col. 1. verſ. quandoque nulla
apparent ſigna. eo. tit.
Et ſi dicatur prædicta debere intelligi de im
potentia naturali, quæ concludenter probari
non poteſt d. c. laudabilem. Non autem de im
potentia accidentali ex maleficio, c. ſi quis ac-
cipit. verſi. ecce quòd impoſſibilitas 33. q. 1.
11 Quæ impotentia † maleficis artibus cauſata
ſtante, non ſoluitur matrimonium niſi lapſo
triennio ſanari non potuerint. c. ſi. 33. quæſtio.
1. & cap. fina. de frigid. & malefic. Quod qui-
dem triennium ſecundum aliquos incipere
debet a die hortationis faciendæ a prælato. d.
c. fina. verſi. hortandi ſunt. iuncta glo. 1. & fina.
33. quæſt. 1. Butr. in d. cap. fin. nume. 8. de frigid.

& maleſic.poſt Hoſtien.& Henric. Bolch.
12 Reſpondeo iura†ſupra allegata generaliter
& indiſtinctè loqui,ideo generaliter,& ſine di-
ſtinctione debere intelligi.vulg.l.de pretio. ff.
de publicia.in rem actio.& in terminis noſtris
ſic ſentit.Abb.in d.c.fi.num.4.& 7.de frigid.&
maleſic.pulchra glo.in c.2.in verbo generali-
ter.de coniug.leproſor.

Secundò reſpōdetur in caſu noſtro ex actis
non apparere legitimè, an natura vel a male-
ficio ſit cauſata impotentia ipſius mariti. Nā
cùm vterque fateatur nunquàm cōſumatum
fuiſſe matrimonium per carnalem copulam,
13 quæ † conſumata dici non poteſt, niſi per
ſeminationem ordinariam fiat. cap.fina. de
ſponſal.Beat.Anton.d.lib.3.tit.1.de impoten.
coeun.§.2.in fin. Marito dicenti ſe dubitare
impotentiam copulādi cum vxore fuiſſe cau-
ſatam a maleficio,& ſe habere potentiam co
gnoſcendi aliam,non eſt credēdum. teſte In-
noc.in dicto cap.fina.circa fin.de frigid.& ma
leſic.quem ibi ſequitur Præpoſ.colum.2.circa
14 finem. Nam cùm huiuſmodi maleficia † facti
prohibitiui ſint; facta autem præſertim deli-
ctum redolentia non præſumantur. vulg.l.in
bello.§.captæ.ff.de captiu.& poſtlim.reuerſ.l.
meritò.ff.pro ſoc.Ergo dicta impotentia non
præſumitur ex maleficio.

Nec mouere debet quòd maritus dicat ſe
carnaliter cognouiſſe ante matrimonium cō
tractum quaſdam mulieres in patria Sabau-
diæ,& a paucis dieb. citra in hac ciuitate quan
dam meretricem,in actis nominatam,ex qua
rum copula vult inferre impotentiam non eſ-
ſe naturalem, ſed accidentalem ex maleficio
cauſatam.

Quia reſpondetur non eſſe credendum di-
15 cto Domino P. tum quia turpitudinem † ſuā
alleget,propterea non credatur. cap. inter di-
lectos.de donat.vbi Abb.& Felin. in capitu. 3.
loco num.6.& ſequen.de præſumpt.& in ter-
minis noſtris Præpoſ. in dicto c. laudabilem.
colum.3.verſicu.quæro pone &c. Cum etiam
16 non ſufficiat aliquid allegare, †ſed quod dici-
tur debet probari.vulga.l.1.& ibi glo.ff.ſi qua-
drup.paup.feciſſ.dicat.l.actor.C.de probat.l.
ei qui dicit.ff.eod.titu.Præſertim cùm non no
minet præfatas mulieres, verum recuſet eas
nominare.

Quo verò ad aſſertā meretricē in actis no-
minatā, dicimus ēt copulā cum ipſa non eſſe
concludenter probatam, attenta præſertim
dictæ meretricis atteſtatione iurata; negantis
ſe fuiſſe a præfato Dom. P. carnaliter cogni-
tam, quinimo fateatur ſe præmio ſeductam
ad dictam copulam fatendum. Cuius depoſi-
tio iuncta depoſitione Capitanei S. & alijs
coniecturis ex actis reſultantibus, quemlibet
occulatum iudicem in maximam ſuſpicionē
mouere debet, aduerſus præfatum maritum.
Ideo non probata copula cum alia muliere,
non eſt præſumendum impotentiam coeun-
di cum præfata vxore hactenus perueniſſe ex
maleficio.

Præterea poſito quòd probaretur prædi-
ctum Dom. P. coiiſſe cum prædictis mulieri-
bus,& præſertim cum dicta meretrice, atta-
men non valet conſequentia, talis cognouit
carnaliter quandam mulierem iam corruptā,
& ab homine cognitam, ergo potuit carnali-
ter cognoſcere & deflorare virginem. cum
maior potentia requiratur in reſerandis clau-
ſtris pudoris alicuius virginis,quàm in cogno
ſcenda muliere corrupta,multo magis mere-
trice,cuius nulla ſunt pudoris clauſtra,ſed om
nia aperta;& hoc argumento vtitur Beat.An-
tonin.in ſua ſumm.lib.3.tit.primo de impot.
coeund.verſic.ſi autem impotens eſſet &c.&
huius rei teſtes eſſe poſſunt leges. Sed demus
citra veri noxiam,confeſſione vtriuſque con
iugis,vel alio modo conſtare dictam impotē
tiam fuiſſe ex maleficio ante ſeu tempore cō-
tracti matrimonij cauſatam, adhuc dicimus,
quod ex quo durantibus dictis nouem annis
triennio continuo ſimul habitauerint, nec
opus matrimonij; (licet ſæpius tentauerint)
vnquam tamen,vt ipſi coniuges cum iuramē-
to ſæpius teſtati ſunt, perfecerint & conſuma
uerint, ſi prædictæ confeſſiones iuratæ com-
probentur iuramentis ſaltem duorum pro-
pinquorum,aut vicinorum, vbi ſeptem repe-
riri non poterant,& a die matrimonij contra-
cti, & ceptæ cohabitationis lapſum ſit trien-
nium,& a dicto maleficio ſanatus non ſit, de-
bet prædictum matrimonium diuortij ſen-
tentia diſſolui;ita vt liceat præfatæ D. I. alteri
nubere.d. cap. fina. verſicu.quod ſi forte.iun-
cta gloſ.1.verſicu.ſed ſi vterque fateretur. 33.
quæſtio.1.cap.laudabilem.§. nos vero in præ-
ſenti. vbi gloſ. in verbo frigiditas, idem dicit
de maleficio quod dicitur de frigiditate cap.
fina.& ibi glo.pen.de frigid.& maleſic.& vbi-
que Docto.

Nec obſtat quod dicitur triennium debere
incipere a monitione d.c.fi.

* Quia in contrariū eſt veritas, & *crebrior* do-
ctorum ſententia pro qua ſtat text.in dicto ca-
pitu.laudabilem,verſicu.nos verò. in illis ver-
bis,& à tempore celebrati coniugij, ſi frigidi-
tas probari non poterit, cohabitent per trien-
nium.Et licet text.loquatur de frigiditate, at-
tamen gloſ.in verbo frigiditas.idem intelligit
17 de maleficiato.†ſimilis eſt gloſ. penult. in ca.
fina.cod.titu.& clarior text. & quaſi in indiui-
duo caſus noſtri in dicto cap. fina. in illis ver-
bis, & conſtiterit vobis præfatum virum &
mulierem intra præfatos octo annos per con
tinuum triennium inſimul habitaſſe &c.pon-
deranda enim ſunt illa verba intra octo an-
nos,qui iam erant elapſi; antequàm vxor con
quæreretur;& tamen cenſet ſummus Ponti-
fex quòd ſi conſtiterit virum & mulierem ſi-
mul habitaſſe per triennium, intra prædictos
octo annos,ipſis cum ſeptima manu propin-
quorum iurantibus ſe commiſcere carnaliter
non potuiſſe,proferatur ſententia diuortij in-
ter eos.& p̄dictis iuribus accedit tex.in auth.de
nup.§.per occaſionē ex nuptiarum tpe.vbi dr̄
trien-

triennium currere ex tempore nuptiarum.
Et hanc opinionem tenuerunt glo. præalleg.
Inno.in d.c.fin.de frigid.& malefic.in fine.vbi
expreſſe dicit,non eſſe neceſſe hoc caſu trien-
nium ſpecialiter aſſignari propter experien-
tiam copulæ carnalis, ſed ſufficit quomodo-
cunque ſimul triennio cohabitauerint. quem
refert & ſequitur Panormit.in dicto cap. fina.
num. 12. addens idem tenere Vincent. & Ab-
bat.dicentes ſufficere quòd per triennium co-
habitauerint ſiue ante,ſiue poſt.Hanc opinio-
nem etiam tenet Cardinal.Zabar. in dicto ca-
pitu.fina.nume.4.verſicu.quæro, quo tempo-
re incipiat triennium. concludens quòd quo-
modocunque habitauerint triennio ſufficit.
& improbat opinionem illorum,qui dicunt
triennium debere incipere a tempore quo
fuit ſtatutum. Hanc opinionem etiam ſentit
Anton.de Butr.ſibi contrarius. in dicto capit.
laudabilem. nume.10. concludens poſt gloſ.
ibi triennium incipere a die celebrati matri-
monij,& ceptæ cohabitationis. Et opinionē
Panormit. refert & ſequitur Capel. Toloſan.
dicta quæſtio. 380.colum.fin. dicens Vincent.
Goffred.& Abba.eam tenuiſſe.quam etiam te
net Præpoſit.in dicto cap.fina.colum.3. verſi.
quæritur hic quando incipiat currere trien-
nium. & illam etiam ſequitur Barto. in dicto
§.per occaſionem. in authen. de nupt. Beatus
Anton.in dicto lib. 3.titu.primo, de impoten.
coeun.dicto §.tertio, verſicu. ſed ſi poſtquàm
coniuges.

Hac igitur concluſione vti vera & crebrio-
re ſtante, dicimus quòd ex quo probatum eſt
impotentiam duraſſe triennio a die ceptæ co-
18 habitationis,præſumitur maleficium † perpe-
tuum. Ita concludunt glo.in dicto cap. frater-
nitatis.in verbo diuinum miraculum.verſicu.
vel poteſt dici. quam ſequitur Archid. in di-
cto cap.fina.33.quæſtio.1.Præpoſ. in dicto ca-
pitu.fraternitatis.colum.6. de frigid. & male-
fic.Beatus Anton.in lib. 3.in titu. 1. de impo-
tent.coeund.§.3. verſicu. nota. ſecundum Pe-
trum. vbi ponit rationem quare præſumitur
perpetuum. & Præpoſ. loco proximè citato
colum. 17. in princip. dicit, quòd huiuſmodi
maleficium præſumitur præceſſiſſe matrimo
nium.quod etiam affirmat in capitu. fina. co-
lum.2.verſic.not. Panormit. idem tenet Butr.
colum.3.verſicu.& ideò in dubio videtur præ-
ceſſiſſe. & ita dicit fuiſſe concluſum Capel.
Tholoſ.quæſtio.380.colum.penultim. ſequi-
tur ſumma Angel.in verbo matrimonium.3.
§.impedimentum 16.nume.16.vbi dicit hanc
opinionem magis communiter teneri. & re-
ſpondet ad id quod dicitur in dubio eſſe præ-
ſumendum pro matrimonio. & ſum. Angel.
refert & ſequitur Aufret.in d. quæſt. 380. Ca-
pel.Tholoſ.

An autem in caſu noſtro ſit neceſſaria viſi-
tatio.D.I.prædictæ,exiſtimarem non eſſe ne-
ceſſariam,cùm non agatur, imo nec allegetur
aliqua impotentia ipſius vxoris, ſed viri dun-
taxat.ita ſentit Panormit.in dicto capitu.fina.
nume.10.in fin.dum poſt Io.Andr.dicit quòd
19 ad ſeparationem matrimonij † neceſſariò nō
requiritur probatio virginitatis. quod intelli-
gendum puto quando non allegatur impotē-
tia vxoris,ſed viri tantum. Ita videtur ſentire
Beat.Anton.in d.§.3. verſic. ſed videtur quòd
quando allegat impotentiam mulieris &c.

Et hæc comprobantur,quia ſi matrimoniū
eſſet contractum cum vidua,& allegaretur im-
potentia viri naturaliter vel ex maleficio, du-
bium non eſſet quin, & hoc caſu propter viri
20 impotentiam † diſſoluatur matrimonium, &
tamen viſitatio in ea eſſet inutilis. facit quod
ſcribit gloſ.fina.in fin.in dicto cap.fina. de fri-
gid.& malefic.vbi expreſsè dicit, quòd ſi alte-
rum omittatur ex ibi propoſitis, nihilominus
valet ſententia ſeparationis. quam gl. ſequun-
tur ibi communiter Docto. vbi Præpoſit. co-
lum.3.verſicu.ſuper tertia glo.poſt Io.Andreā
dicit,quòd id quod inquit gl. ſi alterum omit-
tatur,intelligas alterum ſcilicet probatio vir-
ginitatis per aſpectum,tunc vera eſt gloſſa, vi-
delicet quòd valet ſeparatio, etiam ſi omiſſa
fuerit viſitatio vxoris.Et hoc videtur compro
bari ex his quæ ſcribit idem Præpoſit.in dicto
cap.fina.colum.penult. Aut ſunt in plena æta-
te 18.annorum.dicens tum ſufficere iuramen
tum coniugum,& propinquorum. idem ſen-
tit Butr.in dicto cap. fina. colum. 2. verſicu. ſi
autem vterque confiteretur, ſufficiunt iuramē
ta propinquorum.vbi dicit iſta eſſe neceſſaria,
reliqua autem de cautela.

Supereſt videre an ſtantibus prædictis con-
feſſionibus iuratis ipſorum coniugum, ac iu-
ramentis propinquorum, & lapſu triennij a
die contracti matrimonij, & ceptæ cohabita-
tionis neceſſarium adhuc ſit quòd Reueren-
diſſimus Archiepiſcopus iudex antequàm
ſententiam diuortij inter præfatos coniuges
proferat, iniungat eis vt agant pœnitentiam
de commiſſis, & ea peracta cohabitent per
tempus arbitrio præfati Reuerendiſsimi Ar-
chiepiſcopi ſtatuendum, ad effectum ſi for-
tè placeat Deo, vt opus matrimonij conſu-
marent.

Et videretur dicendum hanc iniunctionem
debere præcedere.c.fi.33.q.1.c. fina. de frigid.
& malefic.

Quibus tamen non mouentibus arbitror in
caſu noſtro non eſse neceſsariam huiuſmo-
di iniunctionem,cum (vt ſupra diximus) præ-
dicta tria, videlicet confeſſio coniugum iura-
ta, iuramenta propinquorum, ſeu aliorum
confirmantia prædictas confeſſiones, & la-
pſus triennij a die ceptæ cohabitationis ſuffi-
ciant ad proferendam diuortij ſententiam. &
hoc notatur in dicto cap.fina.§.fina. de frigid.
& malefic. vbi ſummus Pontifex, & ſi plura
in literis ad eum tranſmiſſis fuiſſent narrata,
videlicet diutina cohabitatio octo annis ela-
pſis,confeſſio coniugum iurata, confirmatio
cum iuramento propinquorum, Inſpectio
vxoris per matronas expertas, inquiſitio per
parochiam an maritus aliquam cognouiſſet,
iniunctio pœnitentiæ de commiſſis, & noua
confeſſio coniugum, quòd poſt iniunctionē

non potuerant commiſceri, attamen in d. §. fi.
in quo Papa reſpondet literis tranſmiſſis, &
narratis in eis, repetit duntaxat tria ex ſupra-
ſcriptis narratis, videlicet quòd conſtet ipſos
coniuges cohabitaſſe per triennium, & nõ po
tuiſſe commiſceri, quòd & ipſi id iurent, tertiò
quòd confeſſio coniugum confirmetur a ſe-
ptem propinquis, & ſi dicatur ſummum pon-
tificem in d. §. fi. præſupponere omnia alia de-
bere interuenire, vt demonſtratur ex illis ver-
bis, ſi eſt ita, quaſi velit dicere ſecus ſi non
eſt ita.

Reſpondetur ſummum Pontificem per il-
la verba ſi eſt ita, laudare factum iudicis ſcri-
bentis, qui omnia prædicta obſeruauerit, non
autem quòd omnia neceſſariò requirantur,
alioquin ſicut expreſſit prædicta tria, ita expreſ
ſiſſet alia quatuor, videlicet inſpectionẽ mu-
lieris, inquiſitionem per parochiã, iniunctio-
nem pœnitentiæ, cum noua cohabitatione,
quæ cùm non expreſſerit, præſertim prædictã
iniunctionem pœnitẽtiæ, quaſi neglecta vidẽ-
tur l. apud Labeonem. §. hoc edictum. ff. de in-
iur. vbi quæ notabilitet fiunt, niſi ſpecialiter
notentur, videntur quaſi neglecta. Affli. deciſ.
2 t t. num. 9. Idcirco glo. fina. in d. cap. fina. de
frigid. & malefic. non immerito dicit, quòd ſi
alterum omitteretur nihilominus valet ſentẽ
tia. & illam gloſ. ſequitur Panormit. ibi. nu. 19.
Card. in fin. poſt Inno. dicens ibi nullum fuiſ-
ſe ſtatutum tempus. Butr. nu. 3. in fin. præpoſit.
colum. 3. verſic. ſuper tertia glo. poſt Io. Andr.
per eum allegatum. & idem ſentit Capel. Tho
loſ. d. q. 380. in fi. vbi dicit videri concludendũ
quòd ſufficiat coniuges in triennio in experiẽ-
tia copulæ coniugalis fuiſſe, etiam abſque præ
cepto & aſſignatione.

Comprobantur hæc infraſcripto ſillogiſ-
22 mo. per impotentiam † coeundi, cauſatam ex
maleficio perpetuo, poteſt diſſolui matrimo-
nium. d. c. fin. de frigid. & malefi. At in caſu no
ſtro impotentia coeũdi eſt cauſata maleficio
perpetuo, ergo diſſolui poteſt matrimoniũ.
Quod autem maleficium ſit perpetuum pro-
batur ex coniugum geminata, & iurata con-
feſſione, confirmata iuramento antiquorum,
qui haberi potuerunt, iuncto lapſu triennij a
die contracti matrimonij, & ceptæ cohabita-
tionis. Ex quibus omnibus ſaltem ſimul iun-
ctis inducitur ex crebriore Doctorum ſenten-
tia præſumptio, quòd maleficium præceſſerit
matrimonium, & quòd ſit perpetuum, iuribus
& auctoritatibus ſupra in verſi. hac igitur con
cluſione vti vera, allegatis. præſertim ex Beat.
Anton. in lib. 3. c. 12. §. tertio, vbi nominatim
dicit in ſeparando maleficiatos ſimiliter pro-
cedendũ eſſe, ſicut in ſeparando ineptos pro-
pter frigiditatem. & verſicu. poſtquàm coniu-
ges, concludit, quòd poſtquàm coniuges per
triennium ſimul cohabitauerunt, dantes ope-
ram carnali copulæ, & non perfecerunt, ma-
leficium præſumitur perpetuum. & ſic ſepara-
bitur matrimonium. d. cap. laudabilem. & in
verſic. nota ſecundum Petrum & c. dicit, quòd
maleficium poſt triennium præſumitur per-
petuum, non quidem quia illud nõ poſſit tol-
li vel a Deo, vel opera Diaboli, ſed quia non
poteſt tolli opere humano, quæ ratio etiam
militat in impedimento frigiditatis, quod a
Deo non ab homine tolli poteſt. Et tamen in
eo non requiritur poſt lapſum triennij iniun-
ctio noua de tentando ſi poſſent commiſceri.
Et ex præmiſſis tollitur argumẽtum quod fit,
dum dicitur maleficium nõ dici perpetuum,
quoties ſanari poteſt. At maleficium etiam
triennale, a Deo ſanari poteſt. ergo non dici-
tur perpetuum. Quia maior huius argumenti
propoſitio negatur, cum ſecundum commu-
nem Docto. ſententiam de qua ſupra, malefi-
cium durans triennio præſumitur perpetuũ.
Nec valet conſequentia, impedimentum po-
teſt a Deo ſanari, ergo non eſt perpetuum. Ad
quam tollendam ſat erit dare inſtantiam, quæ
eſt quòd impedimentum frigiditatis poteſt a
Deo ſanari, & tamen perpetuum iudicatur. d.
c. laudabilem. cum multis ſimil.

Ex præmiſſis igitur patet non eſſe neceſſa-
riam iniunctionem, ad effectum vt videatur ſi
commiſceri poſſent, attẽto etiam vt ex depo-
ſitione iurata ipſius mariti legitur, ipſum ieiu-
naſſe, pluries Deum oraſſe, Elemoſinas contu
liſſe, & Miſſas celebrari feciſſe, vt tolli poſſet
prædictum impedimentum, & nunquam fuiſ-
ſe ſublatum. Et multo magis hæc noua coha
bitatio ad effectum prædictum non videtur
neceſſaria, præcipue cùm præfata Do. Iſabella
poſſit illam recuſare, attentis fornicationibus
quas maritus cum iuramento confeſſus eſt cõ
miſiſſe poſt contractum matrimonium, ne
coinquinetur fornicatione mariti. capit. dixit
Dominus 32. quæſtio. 1. ſumm. Ang. in verbo
debitum. num. 7. cum ſimil. cumulatis a Dida.
in 4. decretal. 2. part. c. 7. nu. 4. Qui licet loqua-
23 tur in muliere † adultera, cui non cogitur vir
debitum præſtare, idem tamen dicendum eſt
24 in viro † fornicante, cum quo ad hæc ad paria
iudicentur vir & vxor. c. ſi quis vxorem. 32. q.
1. & c. ad hæc. 32. q. 5. & vbique gl. & Doct. Ad
25 quod facit quòd dicitur matrimonium † ſepa-
rari poſſe quo ad thorum propter adulterium
alterius cõiugis. Math. c. 5. & 19. Abb. & Doct.
in cap. maritus. de adulter. & ſtupr. cap. gaude-
mus. de diuort. Port. Imol. conſi. 19. num. 74.
Hinc dicitur potius eſſe ſuſtinendam ſenten-
tiam excommunicationis quàm per carnale
commertium peccatum operari mortale. c.
inquiſitione. §. 1. de ſen. excom.

Concludo igitur poſito quòd ex actis con-
ſtet præfatos coniuges confeſſos cum iuramẽ
to fuiſſe ſe a die contracti matrimonij, & ce-
ptæ cohabitationis triennio cohabitaſſe, &
operam dediſſe vt carnali copula prædictum
matrimonium conſumarent, & perficerent,
& non potuiſſe, & quòd dictorum coniugum
confeſſio atteſtationibus ſeptem propinquo-
rum, (ſi tot reperire potuerunt.) iurantium ſe
credere dictos coniuges vera confeſſos fuiſſe,
roborata eſt: & quod triennium a die ceptæ
cohabitationis lapſum ſit, iure poſſe diuortij
26 ſententiam † proferri, alijs ſolemnitatibus de
quibus

quibus in dicto.capitul.fina. de frigid. & maleſic.omiſſis. Præſertim ſi cum prædictis concurrat fama iuxta gl. communiter receptam in c. requiſiuiſti in verbo ſeptima manu. pro qua vrgent not.in c. illud. & in cap. tertio loco. de præſumpt. Et ita ſentio ſalua cenſura Illuſtr.& Reuerendiſſimorum legati Apoſtolici & Archiepiſcopi Taurinẽſis, ac aliorum melius ſentientium.

SVMMARIVM.

1 *Sermones generales ſunt faciliores, particulares verò veriores.*

2 *Alienatio ad certum tempus prohibita, poſt id tẽpus permiſſa videtur.*

3 *Probibitio expreſſa tacitam ceſſare facit.*

4 *Hominis prouiſio legis prouiſionem tollit.*

5 *Probibitio alienandi aliquando etiam reſpectu legitima facta cenſetur.*

6 *Minoribus ex diſpoſitione legis interdicta eſt alienatio bonorum ſuorum.*

7 *Prohibitio alienationis bonorum a lege inducta, quando cum prohibitione hoĩs concurrit fortior eſt, quia prohibitio legis non ſtatim inualidat alienationem, ſicut prohibitio legis & hominis.*

8 *Probibitio teſtatoris expreſſa alienationem bonorum ſtatim inualidat.*

9 *Argumentum a contrario ſenſu debet ſumi limitatẽ, reſpectu eius duntaxat quod in ſenſu directo continetur.*

10 *Permittere expreſsè, & expreſsè non prohibere paria non ſunt. Imo inter ſe valde differunt.*

11 *Argumentum a contrario ſenſu ad derogationem iuris communis ſumi non debet.*

12 *Argumentum a contrario ſenſu in diſpoſitione negatiua, ſeu probibitiua teſtatoris ſumi non debet.*

13 *Dictiones negantes actum certi temporis, non ponunt.*

14 *Argumentum a contrario ſenſu nunquàm ſumitur, quando ita ſumendo inducta ad vnum finem cõtrarium operarentur.*

15 *Probibitio alienationis expreſſa per hominẽ, vbi additur probibitioni legali illam non tollit, ſed ampliat, & operatur quòd alienatio fieri non poſſit etiam in caſibus a iure permiſſis.*

16 *Argumentum quæ inducere debent, extinctionem non operantur, ne inducta ad vnum finem contrarium operentur.*

17 *Teſtatoris prouiſio expreſſa, prouiſionem legis regulariter ceſſare facit.*

18 *Teſtatoris prouiſio expreſſa, prouiſionem legis ceſſare non facit, quando prouiſio legis de iure communi inducta eſt.*

19 *Regula quòd hominis expreſſa prouiſio legis prouiſionem ceſſare faciat, non procedit, quãdo tacitum & expreſſum concurrunt, adeò quòd tacitum nihil operatur.*

20 *Hominis prouiſio probibitiua, quando legis prouiſionẽ imitatur, tunc mixta prouiſio dicitur, & effectus augetur.*

21 *Viuentis non datur hæreditas neque hæres.*

CONSILIVM XL.

VISIS verbis inſtitutionis particularis; nec non ſubſtitutionis fideicommiſſariæ, prohibitionisq; alienandi bona relicta intra vigeſimum annũ, a quondam Philippo Rochetta teſtatore, Simoneto eius filio legitimato factis, & præſuppoſita alienatione cuiuſdam domus eidem Simoneto relictæ, viſis etiam iuris allegationibus pro vtraque parte ſcriptis, Et ſi negare non poſſim in quæſtione propoſita multa diſputando adduci poſſe; attamen nec etiam iure inficiari poſ-
1 ſum ꝑtermiſſis ſermonibus generalibus † vti facilioribus, & aſſumptis particularibus veluti verioribus, dominos actores fideicommiſſarios ius fouere. Ad quod demonſtrandum ſummatim ea quæ pro emptore allegantur referam. Inde fundamenta Dominorũ agentium citabo, vltimo contrarijs reſpondebo.

Primo igitur pro emptore proponitur argumentum a contrario ſenſu hoc modo, Teſtator prohibuit eius filio Simoneto, quòd infra dictam eius ætatem annorum viginti, nõ poſſit nec valeat de dictis domibus modo aliquo diſponere pro eiuſdem voluntatis arbitrio, ergo a contrario ſenſu poſt dictam eius ætatem permittitur ꝙ poſſit & valeat pro libito ſuæ voluntatis diſponere, Et hoc argumentum in caſu iſto comprobatur ex regula, l. pater. §. fundum. ff. de leg. 3. quam Barto. ibi
2 ſic ſummat: Alienatio † ad certum tempus prohibita; videtur poſt id tẽpus permiſſa. cui regulæ accedunt. l. Imperator. ff. de poſtulan. l. ſtatuliberum. §. ſtichum & Pamphilum. ff. de leg. 2. l. qui cum vno §. ad tempus. ff. de re milit. l. cùm prætor. ff. de iudic. cum ſimil. in gl. citatis. & latè per Tiraq. de retract. conuentio. §. 1. nu. 44. & duob. ſequen.

Secundò adferunt pro emptore aliam re-
3 gulam, ſcilicet expreſſam prohibitionẽ † facere ceſſare tacitam, prouiſionemque homi-
4 nis prouiſionem † legis tollere. l. cùm ex filio. §. 1. ff. de vulg. & pupil. l. fina. C. de pact. conuent. Ruin. in terminis noſtris conſi. 121. vol. 3. Ergo ſecundum eos expreſſa teſtatoris prohibitio diſponendi de dicta domo, facit ceſſare tacitam prohibitionem legis.

Tertiò huic opinioni fauere dicunt clauſulam in fine dictæ inſtitutionis particularis poſitam, Qua teſtator hæredibus inſtitutis prohibuit, ne quid faciãt quominus dictus Simonetus liberè & pacificè habeat, conſequatur, teneat, & poſſideat dictas domos. quæ verba videntur continere licentiam alienandi.

Vltimò hanc opinionem comprobant authoritate Alex. conſi. 39. nume. 5. volu. 1. conſil. 55. lib. 3. Iaſ. conſil. 173. libr. 2. & conſil. 132. volum. 3. Crot. conſi. 61. Pariſ. conſi. 25. vol. 1. Socin. Iun. conſi. 163. & 188. volu. 1. Rui. conſi. 112. & 132. 186. volum. 2. conſi. 121. volum. 3.

Alciat.

Alciat.conſi.483.nume.13.Alb.conſil.41.nume.3.& cuiuſdam Franciſ.Marſil. in conſil.7. in epitome quæſt.21. Rotæ Bononien.

Nec contra hanc opinionem pugnare aſſerunt.l.vbi repugnantia.ff.de reg.iur.& l.non ad ea.ff. de condit. & demonſtrat. cùm fideicommiſſum poſſit locũ habere ceſſante alienatione.Hæc in ſumma ſunt fundamenta,quibus mouentur Doctores,qui hãc partem pro emptore defendunt.

Quibus tamen non obſtantibus cenſeo cõ-
* trariam opinionem eſſe veriorẽ & *crebriorem*
vt ex diſertè allegatis a Magnificis & pruden-
tiſſimis iureconſultis,qui pro fideicommiſſa
rijs ſcripſerunt dignoſcitur.

Ad quod demonſtrandum cum ipſis propono,dictam expreſſam prohibitionem alienationis, cenſeri factam fauore dicti Simoneti,ac dictorum hæredum ſubſtitutorum,ad diuerſos tamen effectus. Simoneti quidem, vt imbecilitati intellectus ipſius conſuleret teſtator.l.1.ff.de minor.& l.nec in ea.ff.ad l. Iul. de adult.l.fina.§.filijs matrem.C. de bon. quæ liber.l.filijs matrem. C. de inoffic. teſtam. cum pluribus ſimil.Bero.conſi.22.nume. 27. volu. 2.& adeò fuit fauore minoris, vt durante hoc tempore prohibitio alienandi cenſeatur facta etiam reſpectu legitimæ.l.2.C. de vſucap. pro empt.Barto. In l. cùm ex filio. ff. de vulg. & pupil.Iaſ.in repetit.§.diui.nume.17.l.filiusfamilias.ff.de leg.1.Dec.conſi.442.nume.18. verſicu.nec conſtitutioni ſupradictæ.vbi poſt plures Doct.per eum citatos, reprobata opinione Aret.conſi.19.dicit iſtam eſſe communem opinionem.Rub.conſi.98.nume. 1. & 2. Bero.in cap. Raynutius. nume. 190. de teſtament.Hæredum autem Subſtitutorum fauore dicitur etiam facta dicta expreſſa prohibitio alienationis, attento fideicommiſſo præcedenti,quo eidem Simoneto hæredi particulari inſtituto,quandocunque ſine liberis decedenti,vulgariter pupillariter, & per fideicommiſſum ſubſtituit fratres ipſius teſtatoris, hæredes vniuerſales inſtitutos. Et quamuis in dicta prohibitione alienationis domus de qua agitur,non expreſſerit cauſam aliquam,vel ꝙ eam faceret fauore hæredum ſubſtitutorum, attamen cùm ſtante fideicommiſſo,ſi nõ fuiſſet facta prædictæ domus alienatio, peruentura erat in caſu fideicõmiſſi ad ipſos hæredes eidem Simoneto ſubſtitutos, cenſetur dicta prohibitio facta fauore etiam ipſorum hæredum fideicommiſſariorum. Ita expreſsè ſentit Bart.communiter receptus in l. filiusfamilias.§.diui.nume.3.ff.de leg.1.poſt glo.& Cin. per eum citatos. & ibi communiter Docto. Idem Bart.in l. peto. in prin.ff.de leg.2. quem refert & ſequitur Alb.conſ.7.nume.13. Gratt. Reſponſ.17.nume.16.& 17.libr.1.& reſponſ. 21.nume.14.& ſequen.lib.2. Quinimo, attentari poſſet ſecundum aliquos dictam prohibi
tionem principaliter eſſe factam fauore fidei
commiſſariorum, cùm quo ad ipſum mino-
6 rem † eſſet a lege prouiſum,& interdicta alie-
natio.l.lex quæ tutores.C.de adminiſtra, tuto.

Ita nominatim ſcribit Ruin.conſi.132.nu.6. volum.2. Et hoc apertè dignoſcitur, Quia ſi intra dictum vigeſimum annum præfatus Simonetus prædictam domũ alienaſſet, ſtatim dicti hæredes potuiſſent petere reſcindi præfatam alienationem.l.cùm pater.§.libertis. vbi gloſſ.Barto.& Docto.ff.de leg.2.cum ſimil.infra citatis, ergo eorum fauore etiam facta dicitur.Ita nominatim dicit Paul.de Caſtr.in d. §.diui.nume.5.verſi.1.quando per illum text. in verſi.quid ſi liberis.

Et ſi dicatur videri ſuperfluum prædictam prohibitionem quo ad ipſos hæredes, attento fideicommiſſo, continente tacitam prohibitionem.

Reſpondeo fortiorem eſſe prohibitionem
7 † alienationis, quando cum prohibitione
legis concurrit prohibitio hominis, quã quã-
do eſt ſola prohibitio legis,quia ſola prohibi
tio legis non ſtatim inualidat alienationem.
l.fina.§.ſin autem ſub conditione. in princ. &
verſicu. ſin autem auaritiæ cupidus. C. com-
mun.de legat.in authen.res quæ eod. tit. & ibi
gloſſ.& Docto.Dec.conſi.123.in princip. te-
8 ſtatoris autẽ expreſſa prohibitio † ſtatim in-
ualidat & annullat alienationem.l.fina. C. de
reb.alien.non alienan.l.cùm pater.§.libertis.
vbi Barto.l.peto.§.prædium.& ibi gloſſ.in ver
bo voluntaria.& §.fratre.ff.de leg.2.& vbique
gloſſ.& Doctores Paul.de Caſtr.d. conſi.268.
Iaſ.in l.filiusfamilias.§.diui.nume.66. & 68.ff.
de leg.1.poſt Imol.& Alexan. ibi, quos refert
& ſequitur Bero.conſi.22.nume.32.volum.2.
Crott.d.conſi.61.nume.18. & 19. Dec. conſi.
38.nume.4.Gratt.d.reſpon.21.nume.10.& ſe-
quen.lib.2.latè D.Rollan.a Val.conſi. 81. nu-
me.17.volum.1.Cæphal.conſi.133.num.161.
Ex quibus liquidè apparet hãc expreſſam pro
hibitionem etiam concernere commodum
& fauorem dictorum hæredum ſubſtitut-
torum.

Hanc opinionem quòd poſt dictam ætatẽ viginti annorum duret prohibitio tacita a lege inducta,expreſsè tenuerunt Paul. de Caſtr. Dec.Socin.iun.Ruin. & deciſ. Pedemont. locis a præfatis.D.conſulentibus citatis: quibus addo Pariſ.conſi.31.nume.39.conſi.55. num. 16.volum.2.conſi.16.num. 46. & duobus ſeq. vol.3.Iaſ.d.conſi.173.col.penul.verſ.non obſtat tertium.

Non obſtant in contrarium adducta.

Et primo argumentum a contrario ſenſu ſumptum.

Quia vt concludunt prædicti Doctores debet ſumi limitatè, & eius reſpectu duntaxat, quod in ſenſu directo continetur, & ſic ad limites verborum ſcriptorum. auctoritatibus per ipſos allegatis. quibus addo Dec. conſil. 110.nume.5 Crauet.conſi.202.nume.11. Sed ſumendo argumentum ad limites verborum poſitorum in ſenſu directo,ſic ſumi debet. Dicitur in verbis expreſſis,volẽs & expreſſe prohibens quòd infra dictam eius ætatem poſſit & valeat diſponere de dictis bonis, Ergo poſt dictam ætatem annorum viginti expreſſe nõ

prohi-

prohibet diſponere, non autem ſumi debet
vt ex aduerſo ſumitur, videlicet ergo poſt di-
ctam ætatem annorum viginti, expreſsè per-
mittit diſponere. Nam hoc modo ſumptum
argumentum non eſt ad limites verborum
ſcriptorum, cum in ſenſu directo nullum ſit
verbum permiſſiuum. Differunt enim inter
ſe teſte Dec. dicto conſi. 386. colum. 3, expreſ-
10 sè permittere, † & expreſſe non prohibere.
poteſt enim aliquid non expreſſe prohiberi,
& tamen non dicetur expreſſe permiſſum, vt
in caſu noſtro. Demus nõ fuiſſe expreſſe prõ
hibitam alienationem bonorum fideicom-
miſſo ſubiectorum, Dicemus ne propterea
fuiſſe expreſſe permiſſam? certe non, ſed reli-
ctum in diſpoſitione iuris communis, Ad cu-
11 ius derogationem non ſumitur † argumentũ
a contrario ſenſu, vt in ſimilibus terminis no-
ſtris nominatim ſcribit Ruin. conſil. 132. col.
2. vol. 2. Cui accedunt quæ ſcribit Dec. d. con-
ſil. 110. nume. 1. verſi. & ideo argumentũ. &c.
12 Præſertim in diſpoſitione negatiua † ſeu pro
hibitiua teſtatoris. Secundum Bal. in l. 2. C. de
condit. inſert. quẽ refert & ſequitur Dec. con-
ſil. 98. colum. 3. verſicu. & iſto caſu Iaſ. in d. l. 1.
nume. 54. verſic. 4. limitatur. ff. de offi. eius cui
mandat. eſt iuriſdict. Io. de Nigr. num. 69. ver-
ſicu. 3. limitatur. vbi per text. & ibi per Abb.
in cap. quod dicitur, de verbo. ſignific. expreſ
13 ſe dicit quod dictiones negantes † actum cer
ti temporis, non ponunt. quibus deſeruiunt
quæ cumulate leguntur ſcripta in deciſ. Pede-
mon. 178. nume. 7. vbi poſt plures Docto. ibi-
dem citatos, præſertim Purpur. in d. l. 1. num.
14 682. concluditur quòd argumentum † a con-
trario ſenſu nunquàm ſumitur, quando ita ſu
mendo inducta ad vnum finem contrarium
operarentur.

Non obſtat. l. pater. §. fundum. ff. de leg. 3. &
l. Imperator. ff. de poſtul. vbi prohibita ad tẽ-
pus poſt tempus permiſſa cenſentur.

Quia omiſſis nonnullis alijs reſponſioni-
bus, quæ accommodari poſſunt, ſatis nobis
ea erit, quæ a Paul. de Caſt. & alijs Doct. a præ
dictis Dominis conſulentibus citatis adfer-
tur. videlicet quòd in iuribus ex aduerſo alle-
gatis expreſſa prohibitio hominis non con-
currit cum aliqua legali tacita, quia in dicto.
§. fundum. nullum ex illis verbis, ita enim fiet,
inductum fuit fideicommiſſum: Secundum
Barto. ibi. In l. verò Imperator. nec etiam ex-
tat aliqua prohibitio legalis, ideò nimirum ſi
expreſſa prohibitio ad tempus, poſt tempus
inducit permiſſionem. cum eo tempore nul-
la ſit prohibitio. Ita nominatim reſpondent
Paul. de Caſtr. Dec. & omnes alij pro hac opi
nione allegati. Et huic reſponſioni congrue
deſeruit communis concluſio qua cauetur
15 quòd quando hominis prohibitio † expreſ-
ſa, additur prohibitioni legali, illam non tol-
lit, ſed ampliat, & operatur quòd alienatio fie
ri nõ poſſit in caſibus a iure permiſſis. Ita ex-
preſſe dicit Imol. in d. §. diui. col. 1. poſt Bar. &
alios per eum citatos. quem ſequitur Iaſ. nu.
23. & 30. late Natt. conſi. 481. nume. 16. & ſeq.
poſt plures ibi cumulatos D. Roll. a Vall. con-
ſil. 81. nume. 18. & pluribus ſequen. vol. 2. Cæ-
phal. conſi. 121. nume. 4. & conſi. 133. num. 71.
& ſeq. Bald. in l. ſi arrogator. col. 3. de adopt.
apposite Afflic. in cap. 1. quæſt. 22. verſi. & pro
iſta opinione. de prohibit. feud. alienat. per
Feder. Si igitur prohibitio hominis expreſſa,
legalem prohibitionem ampliat, & vltra eã
operatur, conſequens eſt vt non faciat illam
ceſſare, cum regulare ſit vt inducta ad augu-
16 mentum † extinctionem non operentur, ne
inducta ad fortiorem prohibitionem operẽ-
tur permiſſionem. l. legata inutiliter. ff. de adi
men. legat. l. nulla iuris ratio. ff. de regul. iur.
cum ſimilibus.

Non obſtat quòd dicitur expreſſam proui-
17 ſionem teſtatoris † facere ceſſare prouiſio-
nem legis. argum. l. cùm ex filio. §. 1. ff. de vul-
ga. & pupil. l. fina. C. de pact. conuent.

Quia vltra quatuor reſpõſiones a Dec. cõ-
ſil. 386. relatas, quas non repeto, poteſt addi
quinta, videlicet prædicta nõ procedere quã-
18 do prouiſio legis † eſt inducta de iure com-
muni, quia tunc per expreſſam prouiſionem
hominis nõ eſt receſſum a prouiſione legis.
Ita tenet Iaſ. in l. 2. nume. 143. C. de iure em-
phyt. poſt glo. Bart. & alios per eum citatos,
vbi plures ponit limitationes ad dictam regu-
lam. Barto. in l. 1. §. vnde quæritur. nume. 7. ff.
de publican. & vectigal. quem refert & ſequi-
tur Aret. in d. l. cùm ex filio. & Iaſ. loco ſupra
citato. Idem ſentit Alexand. conſi. 142. nume.
3. volum. 4. & in terminis noſtris Grat. reſpõſ.
22. libr. 2. num. 17. vbi dat aliam reſponſionẽ,
ſcilicet prædicta procedere quando expreſ-
19 ſum † & tacitum cõcurrunt, adeò ꝙ tacitum
nihil operatur, ſed in caſu fideicommiſſi ex-
preſſum non ita operatur quod excludat vi-
res taciti, ſed vltra comprehendit, vt ibi per
eum. Ergo &c.

* His congrue accedit doctrina Bald. *commu-
niter* recepta in d. l. ſi arrogator. colum. 3. verſ.
aut legem prohibentem. ff. de adoptio. vbi di-
20 cit quòd quando prouiſio hominis † eſt pro-
hibitiua, & imitatur prouiſionem legis prohi-
bitiuam, tunc dicitur mixta prouiſio legis, &
hominis, Nam ex pluribus prohibentibus au
getur effectus prohibitionis. Hæc ſunt verba
Baldi. Sed in caſu noſtro regulariter iure com
muni res ſubiecta fideicommiſſo prohibetur
alienari, iuribus ſupra citatis. Quibus addo
Grat. d. reſponſ. 22. in fin. Ergo prohibitio te-
ſtatoris non tollit, ſed auget prohibitionẽ le-
gis. & propterea non militat diſpoſitio. d. l.
cùm ex filio. §. filio impuberi. Proinde nec
quæ dicit Alexan. conſil. 55. nu. 10. Quia non
loquuntur in materia a lege prohibitiua, ſed
permiſſiua, & in iure longè differunt ſi a lege
aliquid permittatur, & cũ permiſſione legis
concurrat hominis permiſſio, vel lex ali-
quid prohibeat, & cum prohibitione le-
gis concurrat prohibitio hominis, vt di-
ſertè concludit Bald. in d. l. ſi arrogator.
Ex cuius doctrina poteſt ad omnia in con-
trarium adducta reſponderi: facit quod no-

tatur

tatur ex l. ſi ſocius. ff. de teſtament. manumiſſ. quo loci Paul. Iureconſul. dicit non eſſe nouum aut incognitum aliquid competere vario iure, ex diſpoſitione Hominis ſcilicet & legis.

* Nec huic noſtræ imo verius *crebriori* ſententiæ reſiſtit Iaſ. conſ. 173. cum vt prædicti Doctiſſimi conſulentes ſcripſerunt, loquatur in ſpecie facti, in qua teſtator poſt prohibitionē alienandi intra tempus. 33. annorum, expreſsè, & nominatim permiſerat filijs hæredibus inſtitutis poſſe alienare quouis modo bona fideicommiſſo ſubiecta, vt in themate conſilij legere eſt. Quinimo ſi dictum conſilium accuratè legatur, manifeſtè videbimus illud probare opinionem noſtram, vt in col. penult. circa fin. verſ. non obſtat tertium, vbi reſpondendo ad obiectionem quæ fiebat de prohibitione alienationis tacita, reſultante ex fideicommiſſo, dicit quòd iſtud procederet niſi in caſu ſuo in ſequenti capitulo poſt prohibitionem aliénandi intra. 33. annum, adeſſet clauſula ſpecialis, quòd poſt ætatem. 33. annorum dicti filij poſſent alienare, vult ergo expreſſe ibi Iaſ. ꝙ poſt dictos annos. 33. intra quos fuit facta prohibitio alienandi, non potuiſſet fieri dicta alienatio propter fideicommiſſum, niſi fuiſſet facta ſpecialis permiſsio poſt dictam ætatem, & ſic retorquetur Iaſ. d. conſ. 173. qui etiam non meruit ex aduerſo allegari in conſ. 132. vol. 3. ſed puto errore allegatum ſub eo numero, cū forſan voluerit citare ſub. nu. 31. col. 3. verſic. tertio facit. volu. 3. ſed nec etiam obſtat, cum ibi ſubſtitutio tantū pupillaris eſſet, ideo poſt pupillarem ætatem potuit diſponere, & ſic nihil loquitur in terminis noſtris.

Nec curandū eſt de conſilio Crott. 61. in dicta deciſ. Pedemont. citato, cum vnum in iure præſupponat quod pace tanti viri dictum ſit, erroneum eſt, videlicet ſubſtitutionem fideicommiſſariā non durare poſt tempus prohibitioni alienationis præſtitutum, & quod dicta ſubſtitutio ſit Coarctata tempore viginti quinque annorum, & poſt illud expirauerit, vt expreſsè dicit Crott. nu. 2 14. & 21. vbi vult dictæ ſubſtitutioni locum duntaxat eſſe ſi fiat alienatio intra tempus prohibitum, & grauatus, ſine liberis Maſculis deceſſerit, & nu. 29. & 31. quo loci expreſsè ſcribit illa verba; quandocunq; deceſſerint, debere intelligi ipſis tamen decedentibus intra viginti quinque annos. quæ interpretatio quantum ſit abſona, poterit quilibet mediocriter Doctus iudicare: ꝙ autem prædicta ſint erronea patet, quia ab omnibus Doct. etiam a tenentibus alienationem poſt tempus ſubſiſtere, reprobatur, dum nominatim dicunt fideicommiſſum tunc locum habere alienatione non ſecuta poſt tempus prohibitum, aliàs ſecus.

Allegatur pro emptore Alba conſ. 41. nu. 3. quem ego non video in d. conſi. vel alioa liquid ad caſum noſtrum afferentem. Alcia. pariter in d. reſpon. 483. nu. 13. non ſuffragatur, cum loquatur quando expreſſe erat permiſſa alienatio poſt 30. annos, vt ibi Clarè legitur. nu. 1. iuncta. l. actione. C. de tranſactio. & citat Iaſ. d. conſi. 173. qui in terminis expreſſæ permiſſionis loquitur. In quibus etiam loquitur Soc. Iun. conſi. 163. nu. 36. & ſeq. vol. 1.

Non aduerſatur Ruin. conſi. 112. vol. 2. Quia non fuit facta in caſu ſuo prohibitio minori, fauore ipſius minoris, ſed fuit facta maiori, qui non fuit prohibitus alienarē vſq; ad certam ætatē ipſius met prohibiti, ſed minoris. quinimo ſentit ibi. nu. 8. expreſsè, quòd quando eſt facta prohibitio, poſt ipſum tempus non cēſetur permiſſa alienatio, ſed durat tacita legalis prohibitio propter fideicōmiſſum. quem citat, & ſequitur Paul. de Caſtr. d. conſi. 263. quo fit, vt retorqueri poſſit Ruin. cōtra emptorem, prout retorquetur in conſi. 192. num. 4. & 5. vol. 2. licet ipſe in caſu ſuo teneat contrarium propter dictionem niſi, cuius virtute dicitur data licentia poſt tempus prohibitum. Nec curandum eſt de dictis ab ipſo Ruin. conſ. 121. nu. 8. & ſeq. volu. 3. cum illi congruè fuerit reſponſum per clariſſimum Iureconſultum P. Alexādrum Sorleonum, & Angelum Rochetiam.

Prætereà Ruin. fundat dicta ſua in erroneo fundamento, poſito in regula. l. quæ ab initio. ff. de regu. iur. quam neſcio videre quomodo ad terminos noſtros trahat, cum verum ſit ab initio ſubſtitutionem fideicommiſſariam ſubſiſtere, vt omnia iura, & omnes Doct. ab ipſo Ruin. allegati in hoc paradoxo conſentiunt.

Ex quibus ſublata remanent omnia quæ in contrarium adducebantur.

Quo verò ad ſecundum dubium, an filii hæredum ſubſtitutorum cenſeantur vna cum ipſis parentibus vocati ordine ſucceſſiuo, me remitto ad latè per nos ſcripta in deciſ. Pedemont. 81. & ibi dicta, quæ multo magis in caſu noſtro procedere arbitror, attentis verbis eorum hæredes, quæ non poſſunt verificari viuē
21 tibus primis ſubſtitutis, quia viuentis † non eſt hæres neque hæreditas, concludo igitur venditionem dictæ domus nullam eſſe, cum fideicommiſſum fuerit purificatum. Proinde reſtituendam fore Dominis fideicommiſſariis. iuxta not. in d. l fin. §. ſin autem auaritiæ cupidus. C. commun. de legat. Et ita iuris eſſe ſalua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Feudum cuiuſuis dignitatis etiam regalis, ob deffectū*
2 *lineæ eorum, qui ad feudi ſucceſſionem vocabantur deffíciens, ad directum Dominum pleno iure reuertitur, & feudum eſſe deſinit.*

2 *Feudalia bona tranſeuntia ad directum Dominum, feudalia eſſe deſinunt.*

3 *Libertas non recognoſcendi Imperatorem, etiam tempore immemorabili præſcribi non poteſt, ſed ſolum contra alios inferiores.*

4 *Obedientia, & ſuperioritas de vno ſuperiore ad alium tranſlatiuè præſcribi poteſt.*

5 *Inferior poteſt præſcribere exemptionem, & libertatem contra ipſum ſuperiorem immediatum, vt ipſi non ſubſit, ſed immediatè Papæ aut eccleſia Romana.*

Impera-

6 *Imperator loca & oppida ſui ſtatus citra tamen tertij praiudicium vnire poteſt.*

7 *Imperator loca & oppida vnita ſui ſtatus citra tertij praiudicium ſeparare poteſt.*

8 *Actui pro quo res ad primordialem ſuam naturam reuertitur fauendum eſt, ac illi ſtandum.*

9 *Vicus cognoſcitur eſſe de Dominio alicuius ciuitatis ex eo, quod onera in dicta ciuitate ſubijt.*

10 *Oppidum non eſſe ſub Dominio alicuius ſtatus ex eo cognoſcitur ſi ſtatus illius onera publica nõ ſubijt, eique non reſpondiderit.*

11 *Verba conſtitutionis cui non conuenitt, nec etiam eius diſpoſitio conuenit.*

12 *Conſtitutiones & diſpoſitiones a iure communi exorbitantes ſtrictè intelligi debent interpretationemq; paſſiuam a iure communi recipiunt.*

13 *Adiuncti ratione dubitatio interpretationis rei de qua agitur aliquando tollitur.*

14 *Tempus immemorabile vim priuilegij & ſpecialis cõceſſionis, ac contractus habet.*

15 *Probatio debet eſſe de neceſſario contingentibus, quia non probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe.*

16 *Hæres factum defuncti improbare non poteſt.*

17 *Donationes a Principe factæ in ſtatu Mediolani nõ valent, niſi à ſenatu confirmatæ fuerint.*

18 *Gratiæ & remiſſiones a Principe factæ in ſola Principis voluntate conſiſtunt, & a Senatu confirmari debent.*

19 *Contractus propriè ille dicitur, qui eſt vltro citroque obligatorius.*

20 *Contractus feudalis non eſt donatio, ſed contractus vltro citroquè obligatorius.*

21 *Donationis appellatione ſimplex & pura donatio tantum venit.*

22 *Donatio remuneratoria ſimplicis & puræ donationis nomine non venit.*

23 *Conſtitutiones prohibentes alienationem aliquarũ rerũ, ad alienationes quæ ex cauſa remunerationis fiunt non extenduntur.*

24 *Edicta prohibitoria contra benemeritos non eſſe prodita dici ſolet.*

25 *Donationis remuneratoriæ. 44 effectus a Tiraquel. ponuntur.*

26 *Donatio remuneratoria irreuocabilis eſt.*

27 *Argumentum a coniunctione duarum legum forte & validum eſt.*

28 *Donatio excedens ſummam legitimam, ſi non ſit inſinuata in eo quod excedit, pro non ſcripta habetur.*

29 *Donatio remuneratoria etiam excedens ſummam legitimam, videlicet aureorum 500. inſinuationem non requirit.*

30 *Donatio Principis remuneratoria, inſinuatione ſiue confirmatione Senatus non eget.*

31 *Donatio remuneratoria non propriè donatio, ſed merces damni paſſi dicitur.*

32 *Imperator vaſſallos Imperiales inuitos aut ignorantes alteri Principi inferiori ſubmittere non poteſt, contra formam contractus feudalis.*

33 *Contractus quando eſt vltro citroque obligatorius, ab eo per alterum ſolùm ex contrahentibus recedere non licet.*

CONSILIVM XLI.

VIſa ſpecie facti controuerſiæ inter Regium ſeu Ducalem Procuratorẽ ſtatus Mediolani, ac Illuſtr. Io. Andream Auriam Ianuenſem vertentis, occaſione bonorum feudaliũ quõdam Comitis Fliſci, ob crimen læſæ Maieſtatis, ab ipſo Comite commiſſum, Imperiali fiſco proſcriptorũ, Et deinde a Diuo Carolo quinto Imperatore Illuſtr. quondam Andreæ Auriæ Principi Melphæ in ſolatium cædis in Ioãnetum Auriam eius nepotem perpetratæ, & triremium direptarum donatorum, lege dicta vt ea bona in feudum a ſacro Romano Imperio recognoſceret, & de eis tam inter viuos quam in vltima voluntate in beneficium filiorũ dicti quondam Ioanneti diſponere poſſet, viſis pariter inueſtituris dictorum bonorum a Diuis Carolo quinto, & Ferdinando Imperatoribus reſpectiuè factis, nec non perlectis iuris allegationibus diſertè a prudentiſſimo iureconſulto Magnifico Petro Baptiſta Mareſano conſcriptis, Cenſeo iura prædicti Illuſtr. Io. Andreæ eſſe validiora & potiora iuribus Regij ſeu Ducalis Procuratoris.

Ad quod demonſtrandum præmitto, receptiſſimam eſſe Doctorum ſententiam, quòd
1 quando aliquod feudum † cuiuſuis dignitatis etiam Regalis exiſtat, ob defectum lineæ eorum, qui ex inueſtitura ad feudi ſucceſſionem vocabantur, ad ſupremum & directum Dominum inueſtientem aperitur, non iure ſucceſſionis, ſed proprio & pleno iure reuertitur, conſolidaturque vtile dominium cũ directo, Ita quod deſinit eſſe feudũ apud ipſum ſuperiorem. Hæc concluſio probatur in cap. 1. de benef. fratr. & per Afflic. deciſ. 361. num. 35. Socin. Iun. in terminis noſtris loquentem in feudo Guaſtallæ conſi. 91. num. 24. volu. 2. poſt alios ibi relatos. vbi expreſſè ſcribit hoc caſu ſuperioritatem, & ius Imperatoris non poſſe cõſiderari niſi quatenus eſt apud ipſum vti Cæſarem, & non vti Ducem Mediolani. Quam opinionem etiã ſequitur Crauet. conſil. 293. nume. 10. & duobus ſequen. vbi num. 11. defendit in eadem perſona non poſſe conſiderari dominium vtile, ſeparatũ a directo, & dominium directum non poſſe eſſe in feudatarium ſui ipſius, concludens poſt Bartol. Bald. & Iaſ. locis citatis, quòd quando bona
2 feudalia † tranſeunt ad directum dominum, deſinunt eſſe feudalia.

Stante igitur prædicta concluſione vera &
* *recepta*, neceſſariò infertur illud directum Dominium particulare quod pertinebat quondam Illuſtriſſimo Franciſco Sfortiæ vltimo Mediolani Duci, reſpectu vaſſallorum ſuorum, de quo directo Dominio ſcribit Brun. conſil. 8. nume. 52. & ſequen. poſt Bartol. Bal. Angel. Flori. & Imol. per eum allegatos, fuiſ-

ſe ob

ſe ob mortem prædicti Franciſci Sfortiæ Du-
cis Mediolani ſine liberis maſculis vltimò
defuncti, reuerſum & apertum iure proprio
ac pleno, Diuo Carolo quinto Imperatori,
conſolidatumq; vtile Dominium quod præ
fato Duci Franciſco in Ducatu reſpectu vni-
uerſi Ducatus competebat, quod ad prædi-
ctum Imperatorem in vniuerſo Ducatu per
tinebat. vt nominatim ſcribitur in libro con-
ſtitutionum ſtatus Mediolani in rubr. de con
ſtitutio. Propterea quæcunque feuda quæ à
prædicto Duce Mediolani mouebantur, non
dici moueri ab Imperatore tamquàm ſucceſ
ſore in Ducatu Mediolani, ſed ab ipſo Impe-
ratore, vt Imperatore & domino proprio,
plenoque iure dicti Ducatus. Quo fit vt quæ-
cunque feuda quorumcunque vaſſallorum
dicti quondam Ducis, quæ ob eius mortem
ſine liberis quo ad directum Dominium fue
runt aperta & deuoluta Imperatori, & inde
ex aliqua cauſa iure ſuperioritatis, & ſupremi
Dominij, vt puta proſcriptionis fuerunt re-
uerſa & aperta ipſi Cæſari, vti ſupremo & di-
recto Domino, ad eundem dicantur ſpecta-
re, & pertinere pleno & proprio iure: ita ꝙ de
eis diſponere ſicuti de rebus proprijs poteſt.
l. in re mandata. C. mandat. Socin. iun. d. con-
ſil. 91. nume. 25. Proinde ea in feudum prædi-
cto Principi Melphæ dare, & ea lege vt ad
eius legitimos hæredes tranſmitteret. vel in
beneficium filiorum dicti Ioannetini liberè
diſponeret. Ex notat. in c. vn. de feud. March.
vel Ducat. & in capit. vni. de Beneſ. fratr. & in
cap. vni. de feud. nō haben. propr. natur. feud.
Natt. conſil. 64. colum. 2. verſicu. plenum eſt
autem. lib. 3. Brun. conſi. 6. nume. 9. Et prædi-
cta multo magis procedunt reſpectu feudo-
rum, pro quibus Duces Mediolani Viceco-
mites vel ſfortiades nunquam vti directi Do
mini fuerūt recogniti a Fliſcis vel ab alijs, ve
rum ſemper poſſeſſa fuerunt vti feuda Impe
rialia, vt proponit̃ fuiſſe loca Garbanæ, Grō-
danæ, & Varghi. quorum locorum non ſolū
Vaſſalli, ſed etiam homines ſubditi pro tem-
pore exiſtentes, poſito quòd aliquo tempo-
re recognouiſſent Duces Mediolani (quod ta
men negatur) potuerunt dicto longiſſimo tē
pore, multo magis immemorabili præſcri-
3 pſiſſe libertatem † non recognoſcendi ipſos
Duces Mediolani, aliumue directum Domi-
num aut ſuperiorem, prætetquàm Cæſarem.
iux. notat. per Abbat. poſt glo. & Innoc. in ca-
pitu. cùm non liceat. nume. 13. & ſequen. de
præſcript, quem ſequitur ibi late Cardin. in
fin. & Pariſ. num. 42. dicens omnes Doctores
communiter concludere ſuperioritatem &
4 obedientiam † præſcribi poſſe tranſlatiuè, de
vno ſuperiore ad alium. quod etiam diſerte
diſputando tenet Balb. de præſcript. in prima
part. 5. part. princ. quæſt. 12. colum. 1. vbi con-
5 ſtanter affirmat inferiorem †, poſſe præſcribe
re exemptionem & libertatem contra ipſum
ſuperiorem immediatum, vt ipſi non ſubſit,
ſed immediate Papæ, & Eccleſiæ Romanæ.
per text. in c. cum olim. de priuileg. & in cap.
cum perſonæ. eod. tit. lib. 6. & colum. ſequen.
dicit hoc procedere quando tales allegantes
exemptionem fuerunt a Papa habiti & repu-
tati vt immediate ſubiecti eccleſiæ Roma-
næ, dicens huiuſmodi exemptionem & liber
tatem præſcribi ſpatio quadraginta annorū,
multo fortius immemorabili. Idem ergo di-
cēdum eſt in caſu noſtro, præſertim reſpectu
dictorum trium locorum Garbanæ, Gronda
næ, & Varghi, de quibus prædicti Auriæ fue-
runt a Diuis Carolo quinto, Ferdinando, &
Maximiliano Imperatoribus, tamquam de
feudis a ſacro Romano Imperio dependen-
tibus inueſtiti, proinde habiti & pertractati
vti vaſalli immediate Romani Imperij, &
homines dictorum locorū vti mediate ſubdi
6 ti ipſi Imperatori. Cuius † proprium erat op-
pida & loca citra tertij præiudicium vnire, &
7 vnita † ſeparare, teſte Barto. in l. vni. C. de Me-
tropol. Bertit. quem refert, & ſequitur Brun.
conſil. 54. nume. 4. & ſequen. Curt. iun. conſil.
108. nume. 5. Socin. Iun. d. conſi. 91. num. 4. &
ſequen. volum. 2. Et eo magis accipienda eſt
interpretatio pro prædicta ſeparatione, & exē
ptione, ac libertate, cùm per eam dicta loca,
quatenus appareat illa aliquādo fuiſſe ſuppo
ſita Ducibus Mediolani, redeant ad ſuam pri-
mæuam naturam, ſub Imperatore ſcilicet, a
quo in Duces Mediolani parte fiſci Regij di-
cuntur deueniſſe. Nam fauendum eſt actui,
8 † & pro eo ſtādū eſt, pro quo res reuertit̃ ad
primordialem naturam. l. ſi vnus. §. pactus ne
peteret. vbi Barto. & Docto. ff. de pact. cap. ab
exordio. 35. diſtin. & in terminis noſtris Soci.
iun. d. conſi. 91. nume. 11. & conſi. 104. nume.
14. volum. 2. Et dicta ſeparatio, exemptio, li-
bertatiſque præſcriptio, comprobātur ex eo,
ꝙ vt proponitur prædicta oppida nunquam
aliqua munera ſeu onera præſertim ordina-
ria, Dominij Mediolani ſubierunt. Nec ali-
quod prædictorum oppidorum ſubiectum
fuit, nec in præſens ſubijcit̃ iuriſdictioni ma-
ioris magiſtratus alicuius ciuitatis, Ducatus
Mediolani, prout ſubijciebantur, & adhuc
ſubijciuntur alia oppida vaſallorum, vt pro-
batur in libro dictarum conſtitutionum, in ti
tu. de feud. in princip. quæ omnia probant op
pida ſupra citata non fuiſſe nec eſſe de Duca-
tu Mediolani.

Quoniam ſicut ad recognoſcendum vicū
9 † aliquē eſſe de Dominio alicuius ciuitatis,
id dignoſcitur ex eo quod in dicta ciuitate
onera ſubijt vicus ille. l. qui ex viro. ff. ad Mu-
nicip. & de incol. §. ſi quis igitur. in auth. quib.
mod. natur. effician. ſui quē ad hoc citat Ale-
xan. conſi. 35. nume. 3. volum. 4. & conſil. 43.
nume. 3. & ſequen. volum. 1. late Felin. in cap.
cum Bertoldus. nume. 28. de re iudicat. Ita e
10 contrario, probatur aliquod oppidum † non
eſſe ſub Dominio alicuius ſtatus, ſi eius one-
ra non ſubijt, eique non reſpondet. Cùm igi-
tur vici prædicti nūquàm ſubierint onera Du
catus Mediolani, conſequens eſt vt in Duca-
tu non comprehendantur. Hinc fit vt prædi-
cto Illuſtr. Io. Andreæ non aduerſentur De-

creta

ereta ſeu conſtitutiones Ducatus Mediolani,
quia intelligi debent de feudis prædicti Duca-
tus,quæ ſubiiciunt officio, & iuriſdictioni ma
ioris Magiſtratus, & ſubibant onera vectiga-
lium, aliorumque Daciorum dicti Ducatus.
idque probatur ex conſtitutione poſita ſub ti-
tu.de feudis.in princip.in illis verbis, non in-
telligatur derogatum conſtitutioni maioris
Magiſtratus. Item in verſic. parique modo in
eis locis exigantur, prout ante conceſſionem
exigebatur. Item in illis verbis poſitis in §. poſ
ſunt tamen iuſdicentes. & in fine ꝯſtitutionis.

Ex quibus omnibus apertè demonſtratur
conſtitutionem loqui de feudis,quæ ſubiicie-
bantur iuriſdictioni maioris magiſtratus,& in
quibus ante conceſſionem ſeu dationem in
feudum,exigebantur nomine Ducis prædicta
dacia, ſeu vectigalia & onera. Nam aliis feu-
dis quæ non ſubiiciebantur iuriſdictioni offi-
cij maioris magiſtratus alicuius ciuitatis Du-
catus Mediolani, & in quibus feudis nũquam
exacta fuerunt, nec tempore conceſſionis exi
gebantur onera taxus æquorum, ſalis, Botta-
tarum,& aliorum Daciorum Ducalium,non
conueniunt verba cõſtitutionis,ideo nec eius
diſpoſitio conuenire poteſt.vulg.l.4.§.toties.
ff.de damn.infect.Nam cùm prædictæ conſti-
12 tutiones † exorbitent a iuris communis diſpo
ſitione,ſtrictè debent intelligi,& recipiunt in-
terpretationem paſſiuam a iure communi.vt
late ſcribit Bartol. communiter receptus in l.
omnes Populi.nume.60.ff.de iuſtit. & iur.Iaſ.
in authen.prætereà nu.14. C. vnd. vir & vxor.
Curt.Sen.conſi.79.colum. 3. circa fin. Et pro-
pter illa verba addita maioris Magiſtratus, &
alia poſita in dicto verſicu. parique modo in
eis locis exigantur prout ante conceſſionem
exigebantur, tollitur omnis dubitatio de qui-
bus feudis debeat intelligi prædicta conſtitu-
tio,ex notat.per Bald.in l.precibus. colum. 2.
verſicu.cùm ergo.C.de impub. & aliis ſubſti-
tutio.Alexand.in l.recuſari.§.filius.circa fin.ff.
ad Trebel.quos refert & ſequitur Pariſ. conſi.
43.nu.50.vol. 3. Concludentes ratione adiun-
13 cti † tolli omnem dubitationem interpreta-
tionis rei de qua agitur. & per conſequens di-
cta conſtitutio debet intelligi de feudis ſubie-
ctis officio maioris Magiſtratus, & in quibus
ante conceſſionem exigebantur prædicta da
cia,& onera nomine Principis, quorum neu-
trum probatur fuiſſe in caſu noſtro, verũ po-
tius ſecundum ea quæ proponuntur, in con-
trarium extat veritas.quo fit vt non obſtet cõ
ſtitutio Mediolani ſcripta lib.4.ſub tit. de one
ribus.quæ multis rationibus non viget in caſu
noſtro.loquitur enim reſpectu bonorum Do
minij Mediolani, vt in illis verbis, teneantur
contribuere vniuerſa loca huius dominij, &
pro bonis pro quibus conſuetum erat ſolui
onera, vt ex illis verbis teneantur ad ſolutio-
nem onerum his modo,& forma prout tene-
batur ille cuius erant bona, & in eo loco vbi
ſolui conſuetum fuerat pro huiuſmodi bo-
nis.Item ex verſ. vel communitatis & loci cũ
quibus onera ſuſtinebant. At loca de quibus
agitur,præcipuè prædicta tria, nunquam fue-
runt de Dominio Mediolani, & nunquã ſubi-
uerunt aliqua onera Ducalia cum aliquo alio
loco dicti Dominij, nec vti ab aliis diſtincta
& ſeparata,ergo.&c.

Accedat ꝙ in dicta conſtitutione de oneri-
bus, excipiuntur hi quorum priuilegia ex vſu
longiſſimi temporis exemptionem a prædi-
ctis oneribus interpretata fuerunt; At in caſu
noſtro prædicta oppida non ſolũ longiſſimo
14 tpe,ſed etiam immemorabili,qđ habet † vim
conceſſionis,& priuilegij,ac cõtractus,vulg.l.
hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqu. quotid. &
æſtiu.c.ſuper.§.prætereà.de verb. ſign. cum ſi-
mil.non ſubiuerũt dicta onera, Ergo in dictis
locis non procedit prædicta conſtitutio.præ-
ſertim cùm dicta tria loca nullo tempore fue-
rint de Dominio Mediolani, licet forſan ali-
quando a Ducibus Mediolani detenta, inde
tamen reſtituta ſuis Dominis prioribus.

Nec valet argũ ſeu conſequentia, Dux Me
diolani tali tpe poſſidebat talia oppida, ergo
erant de Dominio Mediolani. Cũ nõ probet
15 † hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe. vul-
gat.l.non hoc.C.vnd. legitim. videmus enim
Regem Hiſpaniarum poſſidere Regna Nea-
polis,& Siciliæ,& alia plura, & tamen non eſ-
ſe de Dominio Hiſpaniarũ: ſic in caſu noſtro
ex eo quòd aliquis Dux Mediolani aliquo tẽ-
pore tenuit prædicta loca non ſequitur; ergo
erant de dominio Mediolani.

Et ſi dicatur Diuum Carolum quintũ poſt
donationem factam prædicto quõdam Prin-
cipi Melphæ de prædictis locis, donaſſe ſeu in
feudum cõceſſiſſe Sereniſſimo Philippo eius
filio Ducatum Mediolani, cum omnibus in
eo contentis, aliàs a Venzilao Imperatore do
natis Io.Galeacio Duci Mediolani, & propte
reà in eo Ducatu cenſeri comprehenſa prædi
cta oppida.

Reſpondeo poſito quòd de eis legitimè cõ
ſtaret, illas non comprehendere bona ſeu op-
pida prædicto quõdam Principi Melphæ do-
nata & infeudata. ex notat. in c. vni. de capit.
qui cur.vendid.

Prætereà dico non apparere Duces Medio
lani aliquando poſſediſſe legitimo tempore
præſertim prædicta tria oppida, verũ illa ſem-
per fuiſſe tenta & poſſeſſa a Fliſcis, & ſuis præ-
deceſſoribus tamquàm feuda Imperialia, nõ
autem Ducalia.

Et prædicta ſine difficultate locum ſibi ven
dicare debent in caſu noſtro, in quo negotiũ
eſt cum prædicto Sereniſsimo Catholico Re
ge, hærede vniuerſorũ bonorum, ac virtutũ,
& præſertim liberalitatis, & munificentiæ Di-
ui Caroli quinti eius patris, cuius facta impro
bare iure non põt nec debet.vulg.l. cùm a ma
tre.C.de rei vendic.cum ſimil.præſertim cùm
ex eius perſona Dominium Ducatus Medio-
lanenſis habeat titulo lucratiuo. l. ex qua per-
ſona.ff.de regu.iur.

Quod verò obiicitur prædictum Illuſtr.Io.
Andream Auriam non eſſe admittendum ad
ſucceſsionem prædictorũ bonorũ feudaliũ,

ex diſpoſitione prædictæ conſtitutionis, poſi-
tæ ſub titu. de feudis. §. ne beneficiorum me-
moria &c. vocantis tantum ad ſucceſſionem
feudi deſcendentes primi acquirentis per li-
neam maſculinam, facilè tolli poteſt.

Primò vt ſæpius dictum fuit prædictā con-
ſtitutionem vti à regulis iuris cōmunis exor-
bitantem, non habere locum niſi in feudis Du
calibus Dominij Mediolanenſis, & quoad
ſubditos ex dicto Dominio. vt ex lectura præ-
dictæ conſtitutionis clarè dignoſcitur, præſer
tim in §. pari modo non concludantur ſubdi-
ti huic Dominio. &c. Nos autem eſſe in feu-
dis merè Imperialibus, a Dominio Mediola-
nenſi ſegregatis.

Secundo reſponderi poteſt prædictam con
ſtitutionem loqui vbi tranſuerſales agnati ve
nirent duntaxat iure tranſmiſſionis, ſecus au-
tem vbi expreſsè vocati eſſent ex prima inue-
ſtitura, vt in caſu noſtro, quia tunc non iure
tranſmiſſionis, ſed iure proprio & ex perſona
propria venirēt, iuribus appoſitè allegatis per
prædictum D. Papiſtam Marczanum. quibus
addo Iaſ. conſil. 113. nume. 3. & 4. Dec. conſil.
239. nume. 50.

Tertiò reſpondetur prædictis omnibus quæ
vrgētiſſima ſunt ceſſantibus, caſum noſtrum
omnino exceptum eſſe a prædicta cōſtitutio-
ne, vt expreſsè probatur in verſi. bona publica
ta de quibus libera facultas diſponendi & ac-
quirendi conceditur.

Nec intētionem Domini Regis ſeu Duca-
lis fiſci procuratoris defendit conſtitutio, qua
17 cauetur donationes † à Principe factas nō va
lere, niſi a Senatu fuerint confirmatæ. Quia
multifarie reſpondetur.

Primò conſtitutionem prædictam eſſe im-
poſitam ſtatui Mediolani, vt ex inſcriptione
voluminis legitur. At dicta loca non ſunt de
ſtatu Mediolani, ergo. &c.

Secundo reſpondetur prædictam conſtitu-
tionem loqui duntaxat de actibus, qui potiſſi
mè dependent a ſola Principis voluntate, &
ſic vnius, vt puta in pura donatione, q̄ in do-
nantis voluntate ſita eſt. l. in hac ſacratiſſima.
verſicu. atque vt ipſa donatio. l. nec ambigo.
C. de donatio. l. abſenti. ff. eod. titu. capit. ſi tibi
abſenti. de præben. in 6. & idem de remiſſioni-
18 bus, gratijs, † ac indulgentijs, quas certi iuris
eſt in ſola Principis voluntate & auctoritate
conſiſtere. tot. titu. de conſtitut. Princip. ff. C.
& ext. At nos ſumus in Inueſtituris, & ſic in cō
19 tractibus † vltro citroque obligatoriis. cap. 1.
de forma fidelit. & in tit. qualit. Domin. pro-
priet. priuer. Iaſ. latè d. conſi. 227. colum. 4. ver-
ſicu. 1. quia &c. cum alijs cumulatis a Piſaur.
conſil. 114. nume. 202. & plurib. ſequen. inter
conſil. Brun. Stephan. Bertran. conſil. 15. nu. 8.
in parte primi volum. vbi poſt Bald. in cap.
intellecto de iureiur. expreſſim ait contractū
20 † feudalem non eſſe donationem, ſed contra
ctum vltrò citroque obligatorium Socin. con
ſil. 10. nume. 21. inter conſil. Brun. Curt. Iun. de
feud. in prima parte quæſtio. 9. & 11. Gozad.
conſil. 26. nu. 41. Ergo non nocent dictæ con-
ſtitutiones, tamquam a iure communi exorbi
tantes, & propterea ſtrictè intelligendæ.

Tertiò reſpondetur, dato citra veri præiudi
cium quòd donationem continerent prædi-
ctæ inueſtituræ, attamē adhuc huiuſmodi do-
natio non comprehenderetur in donationi-
bus, de quibus in dictis conſtitutionibus men-
tio fit. Cùm ſimpliciter de donis loquantur, &
21 ſic de donationibus † puris & ſimplicibus. la-
tè Tiraq. in d. l. ſi vnquam. in verbo donatione
largitus. nume. 1. C. de reuocan. donatio. Nos
autem ſumus in donatione ſeu inueſtitura re-
22 muneratoria, quæ † non venit appellatione
ſimplicis & purè donationis, ex abūdè citatis
a Tiraquel. in dicto verb. Donatione largitus.
nu. 2. & ſequen. dicens iſtam eſſe communem
opinionem. Idcirco ad eam non extenduntur
dictæ conſtitutiones. arg. notat. per Iaſ. d. con-
ſil. 227. verſicu. 8. & in authen. res quæ in 5. li-
mitat. C. commun. de legat. late Bart. in repet.
rubr. C. de reb. alien. non alienan. Socin. Iun. d.
conſil. 91. nu. 15. & ſequen. Tiraq. in d. verſi. do
natione largitus. num. 27. 45 & 46. concluden
23 tes conſtitutiones † prohibentes alienationē
aliquam rerum, non extendi ad alienationes
quæ fiunt ex cauſa remunerationis. Hinc ſcri-
bit Socin. Iun. d. conſi. 91. nu. 20. poſt Bald. con
ſil. 53. volum. 2. quòd pro regula dici ſolet edi-
24 cta † prohibitoria non eſſe prodita contra be
nemeritos. Et hæc corroborantur ex his quæ
late ſcribit Tiraquel. in d. verſicul. donatione
largitus. num. 15. & ſequen. vſque ad num. 65.
25 ponens. 44. effectus huius donationis † remu-
neratoriæ, & inter cæteros quòd illud quod re
26 uocabile † eſt, fit irreuocabile, ſi factum fuit
propter benemerita.

Comprobātur hæc infraſcripto fundamē-
to, arguendo a coniunctione infraſcriptarū
27 legum, quod argumētum † eſt fortc. l. Gallus.
§. iſte caſus in difficilis. vbi Barto. & Doct. ff. de
liber. & poſthum. videlicet de text. l. ſancimus.
in princip. verſic. aliquam verò quantitatem.
C. de donatio. iunct. l. Aquilius. & ibi gloſſ. in
verbo non meram. Barto. Alber. & cæteri Do
cto. & l. ſi pater. §. fina. ff. de donatio. Nam in l.
ſancimus. verſicu. Aliquam verò. dicitur do-
28 nationem † excedētem legitimam ſummam
tunc præſtitutam, ſi non fuit inſinuata, in eo
quod excedit pro non ſcripta haberi debere.
in d. verò. l. Aquilius. & l. ſi pater. §. fina. nota-
tur per Barto. & alios Docto. & Alexan. con-
ſil. 216. nume. 2. volum. 2. & conſ. 115. num. 51.
volum. 6. dicitur leges ſeu conſtitutiones lo-
quentes de inſinuatione donationū exceden-
29 tium † legitimam ſummam, ſcilicet aureorū
quingentorum, non comprehendere dona-
tiones remuneratorias, cùm hæ non indigeāt
inſinuatione. quod innumeris auctoritatibus
comprobat Tiraq. in d. verſicu. donatione lar
gitus. nu. 47. D. Roll. a Vall. latè conſil. 13. nu.
27. volum. 1. vbi hoc ponit pro vera & com-
muni concluſione. Reuerendiſſimus Cardi-
nal. Simoneta in vol. conſil. pro Illuſtriſſimis
D. Mantuæ in cauſa Marchionatus Mōtisfer-
rati conſil. 25. nu. 10. & pluribus ſeq. Ita in ca-
ſu no-

ſu noſtro dicendum videtur ꝯſtitutiones præ-
dictas loquentes ꝙ donationes Principum de
beāt offerri Senatui, & ab eo cōfirmari, alio-
quinpro nullis,& non ſcriptis,& conceſſis ha
beantur, non habent locum in hac donatio-
30 ne, † ſeu conceſſione remuneratoria, facta
in ſolarium nepotis interempti,& triremium
direptarum, de qua in prædicta conceſſione,
& inueſtitura, quæ non eſt ſimpliciter dona-
31 tio, † ſed potius merces eximij damni paſſi
appellanda eſt d.l.ſi pater.§.fi.ff.de donatio.

Cæterum quia a Regio ſeu Ducali Procu-
ratore dicitur, Diuum Carolum quintum in
donatione ſeu cōceſſione facta Ducatus Me
diolani Sereniſſimo Philippo Hiſpaniarum
Regi eius filio, facultatem dediſſe cogendi
quoſcunque vaſallos Imperiales locorū ſci-
torum in Diœceſi Tortonenſi, & per conſe-
quens prædictum Illuſtr. D. Andream Auriā
occaſione prædictorum locorū ad recogno-
ſcendum ipſum Regem immediatum Domi
num, idcirco obiectio ſequentibus modis fa-
cilè tollitur.

Primo loco, poſito ꝙ ita conceſſum fuiſ-
ſet in prædicta donatione ſeu conceſſione ha
ctenus non viſa, prædictum Diuum Carolum
32 iure † nō potuiſſe in præiudicium dictorum
vaſallorum Imperialiū, illos inuiros & igno-
rantes alteri Principi inferiori ſubmittere, cō
tra formam contractus feudalis cùm eo initi,
a quo ſolus recedere non potuit, Cùm eſſet
33 † vltro citroque obligatorius. iux. notat. in c.
1.de probatio. cum alijs ſupra allegatis.

Secundo reſpondetur ꝙ cū prædictus Prin-
ceps Auriæ, & alij in cōceſſione & inueſtitu-
ra vocati reſpectiuè poſt mortē prædicti Di-
ui Caroli, adducti virtute prædictæ donatio-
nis & inueſtituræ dictorum locorū, bona fide
& iure obtinuerint inueſtituras pro dictis lo-
cis a Sereniſsimis Imperatoribus Ferdinādo,
& Maximiliano ſucceſſiuè, non debet nunc
prædictus Illuſtr. Ioānes Andreas cogi ad re-
cognoſcendum prædictum Regem, inſcio &
forſan inuito moderno Imperatore, de cuius
directo & ſupremo Dominio ac auctoritate
principaliter tractatur.

Tertiò rñderi pōt, dato citra veri præiudi-
cium prædictū Sereniſſimū Regem poſſe co-
gere dictum. D. Io. Andream ad recognoſcen
dū ipſum regē immediatum Dñm, attamen
nō proptereà ſequit, ergo prædicta loca ſunt
de Dominio ſeu Ducatu Mediolanēſi, ita qđ
ſubijciant oneribus, ac Magiſtratib. dicti Du-
catus adſtringantur, cùm omnino ſint hæc ſe-
parata, & diuerſa, ex qbus de vno ad aliud non
infertur. vulg. l. fi. ff. de calumniat. & l. Papinia
nus exuli. ff. de minor.

Concludo igitur non eſſe cogēdum prædi-
ctum Illuſtr. Io. Andream ad recognoſcendū
prætextu dictorū locorum, aliū in ſupremū,
& immediatū Dñm, quàm Cæſarem. Homi-
neſque dictorum locorum omni caſu nō eſ-
ſe cogendos ad ſubeundum onera, præſertim
ordinaria dicti Ducatus, verū a prædictis om
nibus ipſos vaſallos & homines reſpectiuè eſ
ſe abſoluendos & liberādos, ſalua ſemper cen
ſura Illuſtriſſimi Senatus, cuius correctioni
me ſubmitto.

S V M M A R I V M.

1 *Iureconſultus ſecundum ea, quæ ex fide geſtorum probantur reſpondere debet.*

2 *Ius ex actoris perſona metimur, & ſic a petitione actoris incipiendum eſt.*

3 *Actoris petitio priuſquàm conuenti exceptio diſcuti debet.*

4 *Cauſa poſſeſſorij prius diſcuti debet quàm petitorij, niſi principis reſcripto in vtroque ſimul procedendum eſſe mandatum foret.*

5 *Poſſeſſorij cauſa etiam in materia feudali priuſquam petitorij diſcuti debet.*

6 *Exceptio altiorem & longiorem indaginem requirens, an miſſionem in poſſeſſionem impedire poſſit.*

7 *Hæres ſiue ex teſtamento ſiue ab inteſtato in poſſeſſionem bonorum etiam feudalium, quæ defunctus tempore mortis ſuæ poſſidebat, mitti debet.*

Quæ concluſio procedit ſiue agnatus defuncti poſſidebat ſiue non nume. 8.

9 *Principis ab ordinatione quòd aliquis in poſſeſſionem mittatur ſupplicare non licet.*

10 *Appellatio vel ſupplicatio ab ordinatione de mittendo in poſſeſſionem non datur.*

11 *Agnatus poſſidens feudum, quando miſſionem in poſſeſſionem fiendam de hærede ſcripto impedire poſſit.*

12 *Priuilegium niſi ſubſcriptionem & ſigillum Principis habeat, priuatum & inualidum dicitur.*

13 *Priuilegijs antiquis non creditur ſi ſigilla conſumpta ſint, vel enormem fracturam patiantur.*

14 *Locus loci an deſcribi debeat in priuilegijs & inſtrumētis, & an ſufficiat ſi dicatur Dat. in tali Diœceſ.*

15 *Priuilegium aut aliam ſcripturam ſemel improbans, ex ea poſtea ſe iuuare non poteſt.*

16 *Scripturam producens ſibi præiudicat, etiam ſi ſit res inter alios acta.*

17 *Priuilegia Principum Pedemontium ex conſuetudine a Principibus ſubſcribi & ſigillari ſolent.*

18 *Diſpoſitione in omni voluntas cum poteſtate concurrere debet, aliàs altero deficiente diſpoſitio corruit.*

19 *Primogenituram in ſuo ſtatu erigere non poteſt, qui alium in ſuperiorem recognoſcit.*

20 *Primogenituræ & ſucceſſionis omnium bonorum de iure communi baſtardus incapax eſt.*

21 *Princeps in feudo inhabilē inueſtiendo eundē habilē facere cēſetur; ſed inferior a Principe id facere nequit.*

22 *Princeps inferior & qui alium in ſuperiorem recognoſcit, contra ius commune ſtatuere non poteſt, aut legi derogare.*

23 *Nullum quod eſt confirmari non poteſt.*

24 *Princeps infeudans ſine conſenſu vocatorum ex inueſtitura, formam primæ inueſtituræ tollere aut alterare non poteſt.*

25 *Feudo licet in nouo, ex mero pacto & prouidentia concedentis conceſſo, per vaſallum cum conſenſu Domini, liberis ex prima inueſtitura vocatis, præiudicari non poteſt.*

26 *Feudi in conceſſione pacta etiam inſolita & contra propriam naturam feudorum, apponi poſſunt.*

27 *Feudum quando ex pura gratia concedentis cōceſſum eſt pater filijs præiudicare non poteſt.*

28 *Feudatarius primus acquirens an primogenitu-*

ram in feudo conſtituere poſſit.

29 *Oppoſitum in oppoſito idem operari debet quod propoſitum in propoſito.*

30 *Diſpoſitio per quam fit redditus ad primæuam naturã fauorabilis, & obſeruanda, etiam in tertij præiudicium.*

31 *Totum dicens nihil excludit.*

32 *Diſpoſitio efficacior redditur ex geminatione, reiteratione, & triplicatione actus & contractus, ita vt contra actum ex interuallo triplicatum nihil opponi poſſit.*

33 *Error in actu vel contractu geminato aut triplicato nõ præſumitur.*

34 *Primogenitura an per diuiſionem bonorũ tolli dicatur.*

35 *Feudum ſemel diuiſum perpetuò diuiſibile durat.*

36 *Diuiſio bonorum quid operetur inter diuidẽtes & alios ſucceſſores.*

37 *Lex quando circa plura in eadem oratione diſponit, diſpoſitum in vno & in alio diſpoſitum videtur.*

38 *Eques ſiue frater Hieroſolimitanus feudi incapax eſt.*

39 *Primogenitura an ex prohibitione alienationis bonorũ inducatur, & quid alienatione ſecuta.*

40 *Primogenitura contra iuris communis diſpoſitionem eſſe dicitur.*

41 *Filij omnes æqualiter ad ſucceſſionem patris ex iuris diſpoſitione vocantur.*

42 *Priuilegia ſtricti iuris ſunt, & ſtrictè intelligi debent.*

43 *Prædia ſi ſeparata ſunt, vnum ſub appellatione alterius non venit.*

44 *Legis fina. C. de edict. diu. Adria. tollen. beneficium cedi poteſt.*

45 *Transmiſſibile quod eſt ad hæredes, & id ceſſibile pariter eſt.*

46 *Clauſula ad habendum tenendum, principaliter in inueſtitura diſpoſita non alterat.*

47 *Corrigere incontinenti quis ſe non cenſetur.*

48 *Donatio quando per ſuperuenientiam filiorum reuocata cenſeatur.*

49 *Laudum prolatum inter alios alijs non nocet.*

50 *Laudum propter læſionem enormiſſimam obtenta abſolutione a iuramento reſcindi poteſt.*

CONSILIVM XLII.

PRæceptis Sereniſſimi Domini noſtri iubẽtis vt in hac Illuſtrium Philippi & Claudij fratrum de Sabaudia, controuerſia, votum noſtrum ſcriberemus, parere cupientes, operepretium arbitramur, quo calculi noſtri rationes reddamus, iuriſcõſulti normam in l. Illicitas. §. veritas. ff. de
1 offic. Præſid. ſequi, & ſecundũ ea † quæ ex fide
geſtorum probantur reſpõdere. Verum cùm
2 ex actoris perſona ius † metiri debeamus. l. 1.
& 2. ff. ſi pars hæred. petat. Primò petitiones
3 † ipſius D. agentis, deinde Domini conuenti
exceptiones ſummatim præmittendas duximus.

Petijt igitur Dominus Claudius originalis actor primis ſuis precibus ſe mitti in poſſeſſionem dimidiæ partis omnium bonorum allodialium & feudalium aui, patris, matris, fratris, & patrui, illaque vt communia diuidi, Dominumque Philippum fratrem condemnari ad reddendam rationem fructuum perceptorum indebitè, & ius & iuſtitiam miniſtrari. Cui fuit reſcriptũ conceſſum 29. Iunij 1560. vt parte vocata mitteretur in poſſeſſionem prædictorum bonorum pro dimidia. in cuius reſcripti exequutionẽ delegatus vocato Domino Philippo, iuxta formam reſcripti, ſumptis informationibus ſuper poſſeſſorio patris, patrui; & quondam Io. Franciſci Domini Caburri, miſit procuratorem prædicti Domini Claudij in poſſeſſionem dimidiæ partis bonorum Panchalerij, Ozaſchi, & Caſtri Reyneri, non obſtantibus exceptionibus a Domino Philippo oppoſitis, videlicet Primogenituræ in locis Raconiſij, Meglabrunæ, & Caburri, præſcriptionis, teſtamenti Domini Ludouici fratris, necnon ratificationis laudi per ipſum Dominum Claudiũ factæ. Et cùm delegatus vellet ad miſſionem in poſſeſſionem bonorum Raconiſij Meglabrunæ, & Caburri procedere, fortius cõtradixit Dominus Philippus, producendo ad præmiſſorum probationem quædam iura, petendo ſe remitti S. Altitudini. Quorum omnium occaſione deſtitit cõmiſſarius ab vlteriori exequutione remittendo ipſas partes coram S. Altitudine. Quæ auditis partibus in his quæ ꝓponere & deducere voluerunt, iterum ſuo reſcripto. 14. Septembris accedente conſilio Procerum ordinauit, vt citra præiudicium iurium ipſarum partiũ in petitorio, mitteretur D. Claudius in poſſeſſionem pro dimidia prædictorum bonorum Raconiſij, Meglabrunæ, Caburri, & omnium aliorum petitorum. Deinde laxatũ fuit aliud reſcriptum. 21. prædicti menſis Septembris, quo mandatur vt compareant partes ipſæ coram Illuſtr. Senatu & Præſide Cameræ, propoſituræ & exhibituræ quæcunque eorum iura, vt eorum audita relatione poſſet S. Altitudo quod iuſtum eſſet pronuntiare. Cuius reſcripti virtute comparuerunt partes ipſæ, & iura inferius deſignata reſpectiuè exhibuerunt, cũ proteſtatione per ipſum D. Claudium ſæpius facta, quod non intendebat ingredi petitorium, niſi prius diſcuſſo poſſeſſorio. Contra verò excepit D. Philippus, contendens eſſe ſimul procedendum & cognoſcẽdum in vtroque remedio, poſſeſſorio ſcilicet & petitorio, deducendo in vim capitulorum antiquiſſimam obſeruantiam primogenituræ, & alia plura ad corroborationem ſuarum exceptionum, de quibus infra ſuis locis dicetur.

Primus igitur articulus eſt, an determinanda ſit cauſa poſſeſſoria tamquàm inſtructa, an verò differenda donec fuerit etiam cognitum in petitorio. Et concluſiuè loquendo, cũ reſcripto Ducali mandatum nõ fuerit vt cauſa petitoria & poſſeſſoria ſimul & ſemel terminari deberet, ſed quòd vnuſquiſque de iuribus ſuis edoceret, & D. Claudius ſemper proteſtatus fuerit nolle ingredi petitorium, niſi diſcuſſo poſſeſſorio, & facta executione

ordi-

ordinationis Ducalis. Cùmq; cauſa poſſeſſo-
ria ſit inſtructa, cauſa verò petitorij ꝓpter de-
ducta & replicata ipſius agentis, ac capitula
quæ à reo ad probandum admitti petuntur,
requirat altiorem & longiorem indaginem,
dicimus debere prius cognoſci de cauſa poſ-
4 ſeſſoria. † vulg. iurib. l. ordinarij. C. de rei ven-
dicat. l. incerti. C. de interd. cap. 2. & cap. paſto-
ralis. de cauſ. poſſeſs. & proprietat. & vbique
Docto. & in remedio quorum bonorum bo-
nus text. in l. fina. C. quor. bonor. & in materia
5 feudali. † §. Inter filiã. ſi de feud. ſuer. contro-
* uerſ. inter Dom. & agnat. gl oſſ. *communiter* ap-
probata in c. 1. de controu. inter maſ. & fœm.
de benef. Dec. conſi. 424. & 498. num. 1. & ſeq.
cum pluribus concordantibus. Et huius voti
fuit Senatus, cauſam ſcilicet poſſeſſoriam eſ-
ſe prius determinandam.

Secundus erit articulus, an probata ſit intẽ-
tio Domini Claudij, vel exceptione eliſa. Et
omiſſis ſuperfluis diſputationibus, Dicimus
probata extrema requiſita, videlicet ipſum eſ-
ſe filium legitimum & naturalem quondam
Bernardini communis patris. quod etiã Do-
minus Philippus frater pluribus in locis pro-
feſſus eſt. Item patrẽ poſſediſſe bona ad quæ
agit. verum reſpectu bonorum allodialium
quæ pater tẽpore eius mortis tenebat & poſſi
debat, cum ex actis appareat patrem deceſſiſ-
ſe relictis quinque filijs maſculis, videlicet Lu
douico, Carolo, Philippo, Ioan. Franciſco, &
Claudio, conſtetque Ludouicum deceſſiſſe te
ſtatum & ſibi hæredem vniuerſalem inſtituiſ-
ſe Philippum, nec appareat alios duos fratres,
videlicet Carolum, & Ioan. Franciſcum ſe hæ
reditati paternæ immiſcuiſſe, Certè horũ duo
rũ portio accreuit pro dimidia Domino Phi-
lippo, & altera dimidia Domino Claudio, Ex
diſpoſitione l. vnic. C. quand. non petent. par.
petẽt. accreſc. Et propterea deberet mitti Do-
minus Claudius titulo vniuerſali in poſſeſſio-
nem omnium bonorum, quæ pater poſſide-
bat tempore mortis pro duabus partibus ex
quinque, cum vnam habeat ex perſona pro-
pria, alteram ex perſona prædictorum duo-
rum fratrum. Reliquis tribus partibus eodem
titulo vniuerſali remanentibus penes Domi-
num Philippum, Cùm vnam habeat ex perſo
na propria, aliam ex teſtamẽto Ludouici fra-
tris, & tertiam ex perſona aliorum duorũ fra-
trum inteſtatorum. Et præmiſſa reſpectu bo-
norum allodialium vt prædictum eſt.

Quo verò ad bona feudalia, cùm in eis te-
ſtamentum Domini Ludouici regulariter nõ
valeat, cap. 1. de ſucceſſ. feud. ſitque Dominus
Claudius ex iuris communis diſpoſitione ca-
pax feudorum, dicitur miſſionem in poſſeſ-
ſionem pro dimidia in eis fuiſſe legitimè con
ceſſam, & propterea ordinationem de qua in
reſcripto ſub die 14. Septembris proximè præ
teriti, in bonis allodialibus pro duabus parti-
bus ex quinque, in bonis verò feudalibus pro
dimidia exequendam eſſe, Non obſtantibus
exceptionibus a Domino Philippo oppoſi-
tis, Et deductis, quæ cùm requirant altiorem
6 & longiorem indaginem, † aut extrinſecam
probationem, non poſſunt impedire prædi-
ctam miſſionem. & huius ſententiæ fuit Sena
tus, motus ex vera & communi concluſione,
7 quod hæres † ſiue ex teſtamento ſiue ab inte-
ſtato debet mitti in poſſeſſionem bonorum,
quæ defunctus tenebat tempore eius vitæ &
mortis, etiam feudalium. l. 1. & l. ſequen. ff. &
C. quor. bonor. glo. Barto. & communiter Do
cto. in l. 2. & fina. C. de edict. diu. Adria. tollen.
§. inter filiam. §. defuncto. ſi de feud. fuerit con
trouerſ. inter. Dom. & agnat. glo. 1. in d. cap. 1.
ſi de feud. fuer. controuerſ. int. maſcul. & fœ-
mm. de benefic. quæ loquitur. ſiue agnatus
8 † aduerſarius poſſidebat, ſiue nõ. quam ſequi-
tur ibi Bald. & Laud. Curt. in ſuo tractat. feud.
in 3. part. quæſt. 1. & 21. & conſi. 41. num. 5. vbi
dicit iſtam eſſe communem opinionem, &
non habere contradictorem. Dec. conſi. 424.
& pluribus alijs conſilijs Brun. conſi. 1. nu. 4. &
15. & Camp. conſi. 2. nume. 8. & 9. inter conſil.
Brun. qui omnes loquũtur in filia, vel alio ex-
traneo hærede, contra quos eſt iuris commu-
nis feudorum diſpoſitio, Ergo multo magis
eorum dicta habent locum in Domino Clau-
dio filio vndecunque feudorum capace. Af-
flic. deciſ. 119. Et eo magis mitti debet cum
Principis decreto cauſa cognita, & acceden-
te voto procerum, ordinatum fuerit eum eſ-
9 ſe mittendum, à qua ordinatione † non licet
ſupplicare l. fina. ff. de appella. & l. quiſquis. C.
quor. appell. non recipian. vbi glo. dicit illam
l. procedere in quocunq; poſſeſſorio. & dato
10 quòd liceret ſupplicare, † non debet impedi-
ri miſſio. l. vnic. C. ſi de moment. poſſeſſ. fuer.
appell. & ibi communiter Docto. Bartol. &
Angel. in l. 2. ff. de appellat. recipien. Afflic.
deciſ. 269.

Nec obſtare videtur id quod aliqui Doct.
voluerunt in d. §. inter filiam. & aliquibus in
locis ſupra allegatis, ſcilicet præmiſſa non ha-
bere locum quando agnatus poſſidens offert
incontinenti per modò conſtet modò agatur
edocere de iure ſuo, excluſiuo intẽtionis agen
tis; & quòd in caſu noſtro D. Philippus frater
poſſidens produxit priuilegium prædictum,
factum cum vniuerſitate Raconiſij, cum con
ſenſu Ludouici communis patris agnatio-
nis, primi acquirentis, & confirmatũ ab Ame
deo Duce, in quo continetur primogenitura
in dictis locis Raconiſij & Meglabrunæ exclu
ſiua penitus aliorum filiorum.

1 Quia reſpõdetur prædictam limitationem
recipere ab ipſis Doctoribus aliam ſublimi-
tationem, videlicet eam non procedere quan
do exceptio propoſita, & iura producta requi
runt altiorem indaginem, ob replicationes fa
ctas, & iura ab agente exhibita, conflictumq;
iurium productorum, ita reſpondet nomina-
tim Dec. conſil. 588. nu. 12. Idem ſentit Cam-
peg. conſil. 2. inter conſil. Brun. nu. 12. Gozad.
conſi. 7. nu. 13. faciunt notat. in l. 2. C. de edict.
diui Adria. toll. & dicta per Paul. de Caſt. in l. ſi
de vi. nu. 4. ff. de iudic. Quòd aũt in caſu noſtro
exceptiones a Dño Philippo ꝓpoſitæ requi-

rant altiorem indaginem, videtur apertè de-
monſtrari ex infraſcriptis replicationibus, &
oppoſitionibus ab agente aduerſus iura a reo
producta factis.

Et primò contra prædictum priuilegium,
quòd ſit ſcriptura priuata fidem non faciens,
cùm non habeat ſolemnia requiſita ad eſſe
12 priuilegij, † videlicet epiſtalma ſiue ſubſcri-
ptionem Principis,& ſigillum, quæ dicuntur
requiri vt priuilegium probet. l. ſacri affatus.
C.de diuerſ.reſcript.& in l. benè a Zenone. C.
de quadrien. præſcrip.& in cap. inter dilectos.
de fid.inſtrument. & vbique Doctor. Abb. in
cap.cùm cauſam.colum.2.de probat. vbi per
text.in d.c.inter dilectos.dicit non credi priui
13 legijs † antiquis ſi ſigilla ſint conſumpta, vel
enormem patiantur fracturam vt latè Alex.
conſil.150.vol.6.poſt Bald.& Ang.per eum al
legatos.quos refert & ſequitur Crauet.conſil.
277.col.1.Pariſ.conſi.114.col.2.vol.1.qui om
nes loquuntur in priuilegijs antiquiſſimis.

Opponitur etiam loci certi defectus. Nam
14 & ſi non requiratur locus loci, † attamen lo-
cus debet eſſe certus. vt puta in tali ciuitate ſi-
ue oppido, & nõ ſufficeret dicere in tali dioe-
ceſi. Felin. in capitu.1. nume. 6. de fid. inſtru-
ment. Sed in priuilegio prædicto dicitur Da-
tum in Placenti loco qui locus omnino eſt
incertus, Ergo defectu loci poteſt de fide du-
bitari.

Quod priuilegium videtur etiam claudica-
re, ex eo quòd actum fuit vt apponeretur ſigil
lum paruum,& tamen non apparet fuiſſe ali-
quãdo appoſitum, Nec id fuit deductum, quo
caſu non probat. Alexand.d.conſi.150. nume
ro quinto, volum. ſexto. Conueniunt dicta
Barto. in authen. ſi quis in aliquo. nume. 6. &
7.C.de eden. poſt Innocen. in cap. cùm olim.
de priuileg.

Diminui etiam videtur fides priuilegij ex
eo, quòd in ſubſequentibus inueſtituris nulla
penitus eſt facta mentio de dicto priuilegio
& confirmatione. quo fit vt reddatur ſuſpe-
ctum dictum priuilegium. Abb.in capit. inter
dilectos.colum.2. verſicu. in omnibus autem
Imperialibus.per illum text.de fid.inſtrum.

Augetur prædicta ſuſpicio ex alijs proceſſi-
bus productis per reum, ad comprobandum
fidem priuilegij prædicti, in quorum altero fa
cta productione dicti priuilegij & aliorum iu-
rium a Sindico vniuerſitatis Raconiſij, in qua
dam cauſa contra ipſum D. Philippum, ipſius
procurator oppoſuit aduerſus prædicta iura
de ſcriptura priuata,& fidem non facere. quo
fit vt nunc videatur non poſſe ſe iuuare dicto
15 priuilegio, † quod nixus eſt improbare. capit.
ex eo.de regu.iur.in 6.

Nec refragatur quòd ſit rès intèr alios acta,
16 Quia producẽdo † ſibi præiudicauit, Cum vi-
deatur approbare in eo contenta. iux. not. per
Bald.& Docto. in l. cùm precum. C. de liber.
cauſ.glo.Barto.& Docto. communiter in l.1.
§.editiones.in verbo die & conſule.ff.de eden.
authen.ad hæc.C.de fid.inſtrument. & in cor-
pore vnde ſumitur.Iaſ.cõſi.57.col.4.vol.1. Ex
quibus omnibus inficiari non poteſt dubiam
reddi fidem dicti priuilegij,& confirmationis
ſubſecutæ, accedẽte præſertim notorio ſtylo
& conſuetudine, vt priuilegia Principum no-
17 ſtrorum ſubſcribãtur † à concedentibus, & ſi-
gilentur eorum ſigillo. Hinc fit vt non miran-
dum ſit, ſi ab Illuſtriſs. & Excellentiſs. Carolo
Domino & Duce noſtro non fuerint confir-
mata prætenſa priuilegia, licet ſuper hoc ſæ-
pius requiſitum appareat.

Et dato citra veri præiudicium quòd priui-
legium eſſet ſubſcriptum & ſigillatum, obijci
tur illud inualidũ eſſe defectu poteſtatis, quæ
18 † in omni diſpoſitione vnà cum volũtate re-
quiritur, Quorum altero deficiente corruit di
ſpoſitio. l. multum intereſt. C. ſi quis alter. vel
ſib. cap. cùm ſuper, de offic. deleg. pulchrè Bal.
conſi. 326. nume. 2.& ſequen. volu. 1. Nam &
ſi dictus Ludouicus Princeps Achayæ aliquẽ
capacem infeudare, aut potius ſubinfeudare
de prædictis locis Raconiſij & Meglabrunæ
potuiſſet, iuxt. notat. in cap. 1. in princip. de his
qui feud. dat. poſſunt, attamen non potuit, cũ
reſpectu dictorum locorum recognoſceret
Ducem Sabaudiæ in ſupremum & directum
Dominum, conſtituere in eis Primogenitu-
19 ram, † & vocare baſtardum de iure incapacẽ.
20 §. Naturales † ſi de feud. fuer. controuerſ. int.
Domin.& agnat. Nam quamuis Princeps in-
21 ueſtiendo inhabilem † videatur habilitare,
hoc tamen non poteſt inferior, cùm non poſ-
22 ſit ſtatuere † vel facere contra ius commune,
nec legi derogare l. normam. C. de offic. præ-
fect. prætor. cap. cùm inferior,& ibi gl. & Do-
cto. de maior.& obedien. Curt. ſen. conſil. 20.
volum. 1.

Nec dicta primogenitura videtur compro
bari ex prædicta confirmatione. Amedei.

Quia vltra morſuras iam propoſitas aduer
ſus eius fidem, Cùm careat ſigillo & ſubſcri-
ptione, & vlterius ſe reſtringat ad franchiſias
eidem confirmationi ſubannexas, de quibus
non appareat, adhuc dicitur prædictam con-
firmationem videri nihil præſtare, quia quod
nullum eſt confirmari non poteſt. l. obligatio
§. tutor. ff. de author. tutor. l. nam ſi ſub condi-
tione. verſicu. poſt defectum.& ibi gloſſ. ff. de
iniuſt. rupt.& irrit. fact. teſtamen. Curt. iun. cõ-
ſil. 100. nume. 6. & in terminis noſtris faciunt
dicta per Abbat. in d. capitu. inter dilectos. co-
lum. 2. verſic. cum ergo priuilegium. Sigiſ. cõ-
ſil. 3. nume. 24.& ſequen. Et dato quòd valeret
confirmatio priuilegij prædicti, attàmen non
valet niſi vt noua conceſſio,& attẽditur tem-
23 pus confirmationis, † non autem priuilegij. l.
adoptio non iure facta.& ſequen. ff. de ado-
ptio. Barto. in l. obſeruare. ff. de offic. Procon-
ſul. Dec. conſil. 367. nume. 4. Pariſ. conſil. 19.
vol. 1. Ruin. conſi. 196. nu. 4. vol. 1. Hinc ſequit
ꝙ prædicta primogenitura velut habens vires
a die ꝯfirmationis, nõ noceat nec præiudicet
dño agẽti, vocato ad ꝑdicta feuda ex pacto &
24 prouidẽtia cõcedẽtis, cũ verus Princeps † in
feudans, iure non poſſit ſine cõſenſu vocato-
rum ex inueſtitura, tollere ſeu alterare pri-
mam

mam formam inueſtituræ. Bald. latè conſil.
326. volum. 1. quem refert & ſequitur Socin.
conſi.10.num.23.inter conſi.feud.Brun.conſ.
1.nu.23.conſ.4.nu.3. Dec. conſi. 468. nu.18.&
conſi.498.nu.14. & ſequen.ſed Dominus agẽs
eſt vocatus ex primis inueſtituris conceſſis de
anno 1418.& 1419.in actis productis, ergo in
eius præiudicium non potuit per dictam con-
firmationem alterare formã prædictarum in-
ueſtiturarum præſertim cùm etiam Ludoui-
cus primus inueſtitus non interfuerit prædi-
ctæ confirmationi,nec ei conſenſerit. Nec cõ
ſenſus præſtitus franchiſiæ conceſſæ ab Illuſt.
Principe Achayæ de anno.1414.porrigit effe-
ctum ad hanc confirmationem, de qua non
apparet eum habuiſſe notitiam.arg.l.ſi de cer-
ta.C.de tranſactio.l.cùm aquiliana. ff. de tran-
ſactio.& c.veniens de iureiuran. Et dato quòd
conceſſiſſet, non potuit præiudicare filijs ve-
nientibus ex gratia & prouiſione conceden-
tis,cum communis videatur concluſio, quòd
25 in feudo † etiam nouo,conceſſo ex mero pa-
cto & prouidentia cõcedentis, non poſſit per
vaſallum cum conſenſu Domini præiudicari
liberis vocatis. ita communem dicit Alexan.
conſi.106.& ſequen.vol.4.poſt Dy.Iacob. Bu
trig.Bar.Bal.Ang.Pau.de Caſt. Salic.Feder. de
ſen.& Ludouicum Roma.per eum allegatos.
& Alex. refert & ſequitur Curt. ſen. conſi. 25.
Iacob. de ſanct. Georg. in ſua inueſtit.feud. in
verſi.& cum pacto.nu. 2. poſt Iſer. Aluat. Io.
Ray. & Iacob.de Ardic.
Nec repugnat quod idem Iacob. à ſanct.
Georg. ſcribit loco ſupra allegato nu.16.quia
intelligendo eum ſecũdum iura quæ allegat,
loquitur quando in inueſtitura à principio ita
conuentum fuerat, eum tunc quæcunque pa-
26 cta † poni poſſint, etiam contra propriam na-
turam feudorum.cap.vni.de feud.non habẽt.
prop.natur. feud. cum ſimil. Hanc etiam opi-
nionem ſequutus eſt Præpo.poſt Bal. & alios
per eum relatos in cap.imperialem in prin.de
prohibit. feud. alienat.per Federic.& eam ſe-
quitur Curt.in tractat.de feud.in 4.parte quæſ.
penult. verſi. quid ergo concludemus. & col.
ſequen. vbi poſt longam diſputationem hu-
ius quæſtionis concludit poſt Aret. in l.apud
Iulianum.§.ſi quid alicui. ff. de leg.1. ꝙ quãdo
27 feudum † eſt conceſſum ex pura gratia conce
dentis, vt in caſu noſtro, patet non poteſt præ-
iudicare filiis. Quam diſtinctionem etiam ſe-
quitur Corn.conſ.37.litera.l. cõſ.51. litera. A.
& conſi.282.litera.P.vol.3.Dec.conſ. 339.nu.
5.& ſequen. & reſpondent ad doctrinam Bar,
in l.qui Romæ.§.flauius.ff.de verb. obligatio.
Socin.Iun.conſ.72.num. 35. vol. 1. & pro hac
opinione facit Doctrina Bar.in l.iureiurandi.
§.ſi liberi.col.2.verſic.veritas eſt.ff.de oper.li-
bert. Quòd autem huiuſmodi feuda Raconi-
ſij & Meglabrunæ fuerint cõceſſa ex pacto &
prouidentia legitur in inſtrumentis legitima-
tionis ſeu habilitationis, ac inueſtiturarum in
actis pductis, in quorum primo videlicet ha-
bilitationis,de anno. 1418. continetur quem-
admodum Illuſt. quondam Dux Amedeus
iterum cõfirmauit inueſtituras factas p Illuſt.
Ludouicum Principem Achayæ, Ludouico
baſtardo de feudis Raconiſij, Meglabrunæ,
Pãchalerij,Ozaſci, Caſtri Reyneri. Et vlterius
ne lex poſſet præmiſſis inueſtituris in aliquo
refragari, prout poterat per §. naturales. ſi de
feud.fuer.controuerſ.int. Domin.& agnat.le-
gitimum fecit & habilem prædictum Ludoui
cum,quòd poſſet prædicta infeudata per ſe &
vniuerſos & ſingulos eius filios maſculũ vnũ
vel plures & filiorum filios, tenere & poſſide-
re,ſub pactis & cõditionibus, videlicet quòd
deficientibus filiis vno vel pluribus maſculis
prædicti Ludouici baſtardi, feuda prædicta re
uertantur ad prædictum Ducem & eius ſuc-
ceſſores. Item quòd filiæ dotentur in quanti-
tate,quæ tamen poſſet capi in prædictis bonis
inſeudatis. Quæ quidem pacta & cõditiones
promiſit prædictus Ludouicus legitimatus
obſeruare cum iuramento, non obſtantibus
quibuſcunque iuribus & priuilegiis in contra
tium facientibus, quibus omnibus expreſsè re
nuntiauit.& idem diſponitur in alio inſtrumẽ
to inueſtituræ de anno.1419. in quo præfatus
Ludouicus habilitatus ſub prædictis pactis &
conuentionibus ſuſcepit inueſtituram loco-
rum prædictorum Raconiſij, Meglabrunæ,
Panchalerij,Ozaſci,Caſtri Raynerij,& modio
rũ 60.grani debiti ab vniuerſitate villæ frãchę.
Et admiſſo citra veritatis præiudicium ꝙ
prædictum priuilegium primogenituræ eſſet
auctentichum, & quòd Ludouicus baſtardus
28 tanquam primus acquirens † potuiſſet con-
ſtituere primogenituram, & præiudicare alijs
filiis, recedendo à prima inueſtitura, tamen
etiam ſequitur, quòd ex poſt cum cõſenſu ve-
ri directi Domini, potuit recedere à prædicta
primogenitura, & præiudicare primogenitis,
redeundo ad primæuam & propriam naturã
feudorum; qua omnes filij æqualiter vocan-
29 tur, cùm idem operetur oppoſitum † in oppo-
ſito quòd propoſitum in propoſito. l. fin.§.ſi.
ff. de leg. 3. & in terminis noſtris hoc videtur
tenere Guilielm.à Perno.in 4.notab. à nu. 42.
vſq; ad nu. 48. Et id ratione ſuadetur, quia di-
30 ſpoſitio. † per quam fit redditus ad primæuã
naturam eſt fauorabilis,& obſeruanda, etiam
in præiudicium tertij.cap.ab exordio.& ibi gl.
antepenult.35.diſtinct. quem ad terminos ſuc
ceſſionis in feudis adducunt Brun.conſ.1. nu.
37.Socin.conſ.10.nu.51. inter conſi. Brun. fa-
ciunt notat.per Butri.in c. olim. colu. fina. de
verb.ſignificat. Quòd autem receſſerit prædi-
ctus Ludouicus à primogenitura, & voluerit
redire ad propriã naturam feudorum,& voca-
re omnes liberos, euidenter demonſtratur ex
prædictis inſtrumentis inueſtiturarum de an-
no.1418.& 1419.in quibus ſunt vocati omnes
& ſinguli liberi, ſiue ſit vnus, ſiue ſint plures,
cum clauſula derogatoria, non obſtantib. qui
buſcunq; iuribus & priuilegiis in contrarium
facientibus, quibus omnibus expreſſè renun-
tiauit Ludouicus baſtardus cum iuramento;
ergo renuntiaſſe videtur priuilegio primoge-
31 nituræ, quia qui omne † dicit nihil excludit.
vulg.

vulg.l.Iulianus.ff.de leg.1.cum ſimil.quæ qui-
dem duo inſtrumenta ſupradicta corroboran
tur alio inſtrumēto inueſtituræ de anno.1430.
In quo prædictus Dux Sabaudiæ in augumen-
tum omnium antea infeudatorum inueſtiuit
prædictum Ludouicum legitimatum pro ſe
& ſuis filijs maſculis,& filiorum filiis maſculis
in perpetuum,de omnibus iuribus eidem Du-
ci ſpectantibus vigore duarum ſententiarum
prolatarum in & ſuper locis Panchalerij &
Ozaſci,in feudum ligium,nobile, antiquum ,
auitum , & paternum , ſub forma pactionum
& conuentionum factarum de prædicto an-
no.1418.ſupra expreſſarum.ex quibus inueſti-
turis,& pactionibus,& renuntiationibus tripli
catis ac iuratis,& cum clauſulis derogatorijs ,
manifeſtè apparet de deliberato , exuberanti-
que animo non ſolum ipſius Ducis inueſtien-
tis , ſed etiam Ludouici inueſtiti , vt ad prædi-
cta feuda admitterentur omnes liberi.quæ tri-
33 plicatio † & iteratio reddit diſpoſitionem ef
ficaciorem , operaturque vt contra actum ex
interuallo præſertim triplicatum, nihil oppo
ni poſſit,nec error præſumitur. Bart. in l. cum
ſcimus.C.de agricol.& cenſit. lib. 11. Bal.in l.
Baliſta.ff.ad Trebel.& in proœmio. ff. Dec.cõſ.
10.nu.5.conf.23.nu.4.conf.18.nu.5.Fel.latè in
c.ſi cautio.nu.39. & etiam pluribus ſequen. de
fide inſtrumento.

Item videtur probari receſſus à prædicta pri
34 mogenitura † ex diuiſione facta inter Franciſ-
cum & Ludouicum fratres , & filios prædicti
Ludouici legitimati, cum promiſsione reſpe
ctiuè de euictione & quietatione in forma , vt
conſtat inſtrumento diuiſionis de anno.1461.
35 Quo fit vt feudum † ſemel diuiſum perpetuò
duret diuiſibile.Socin.latè conſ. 165. num.17.
faciunt notat.per Bar.in l.pater.§. quindecim,
ff.de leg.3.& in l.1.nu.8.C.de imponen.lucrati
deſcript.lib.10. Nam ex huiuſmodi diuiſione
36 † oriri dicitur quædam inter diuidentes per-
mutatio , vt id quod à perſona vnius deuenit
ad alterum , dicatur eſſe loco illius portionis
per alterum alteri traditæ. Bar.in l. cum pater.
§.euictis.& §.hæreditatem. ff. de leg. 2.cum ſi-
mil.cumulatis per Tiraq. de retract. §.32.gl.1.
nu.38.Et hæc adiuuari videntur ex inueſtitura
Claudij aui, vocantis quoſcunque hæredes de
more patriæ capaces , ſed Claudius agens eſt
capax de more patriæ,& de iure communi,er
go vocatus dicitur , eo maximè quòd prædi-
ctæ inueſtituræ vniformiter reſpiciunt prædi-
cta omnia loca , ergo pariformiter dicuntur
determinare.l.nam ex hoc iure. ff.de vulga. &
pupil.Bart.in l. prætor ait. §. cetq; differentia.
in princip. ff. vi bon. rapt. vbi expreſsè dicit q̃
37 quando lex † diſponit circa plura in eadem
oratione,diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſi-
tum in alio.& cum reus petat ſe admitti ad p-
bandum obſeruantiam primogenituræ,cogi-
mur fateri hanc exceptionem requirere altio
rem indaginem , Porro agentem filium eſſe in-
tereà pro rata mittendum in poſſeſſionem.
Quamuis,attentari poſſet ex actis conſtare de
inobſeruantia dicti priuilegij,ſi formam inue

ſtiturarum, & diuiſionis , aliorumque iurium
in actis productorum obſeruamus , ex quibus
apparet Ludouicum baſtardum duos filios
ſuſcepiſſe,Franciſcum ſcilicet, & Ludouicũ ,
quis autem eorum fuerit primogenitus,& tan
quàm primogenitus inueſtitutus non cõſtat.
Nulla enim legitur inueſtitura ab aliquo ipſo
rum ſuſcepta , ſed tantum conſtat de diuiſio-
ne inter eos facta,nulla penitus facta mentio-
ne Primogenituræ,& loca Raconiſij, Megla-
brunæ , & modia ſexaginta quatuor grani de-
bita à communitate villæ franchæ obueniſſe
præcipua Domino Franciſco, & eius hæredi-
bus;loca vero Caburri , & Ozaſij, fuiſſe præci-
pua prædicti Ludouici & eius hæredum.Et ta
men ſi prædictas primogenituras inſpicimus
debuiſſet Franciſcus (ſi erat primogenitus)ha
bere præcipua virtute dictæ primogenituræ
prædicta loca Raconiſij, Meglabrunæ , & Ca-
burri,& ea accipere pro ſe & eius primogeni-
tis,iuxta formam primogenituræ,non autem
pro hæredibus ſimpliciter . Ex hoc Franciſco
natus eſt D.Claudius vnigenitus,auus Domi-
norum litigantium,qui ſuſcepit inueſtituram
pro ſe & hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcũ
que de more tamen patriæ capacibus , in feu-
dum nobile,antiquum, auitum,& paternum.
ex Claudio p̃dicto nati ſunt Bernardinus pa-
ter litigantium , & Antonius Ludouicus , pa-
truus,de cuius Bernardini inueſtitura non ap-
paret , licet conſtet eum poſſediſſe bona Ra-
coniſij , & Meglabrunæ inſolidũ , ſed dicitur
hoc fuiſſe quia Antonius Ludouicus frater,vi
uente Claudio patre ingreſſus fuerat religio-
nẽ fratrum Hieroſolimitanorum vt ex actis
38 probatur,& propterea incapacẽ † feudi Rui.
conſ.103.nu.3.propterea viſum fuit inſtrumẽ
tum non tamen productum;in quo prædictus
Antonius Ludouicus viuente patre volens in
gredi prædictam religionem renuntiauit om
nibus bonis in fauorem fratris .

Ex Bernardino autem nati ſunt prædicti D.
Ludouicus.Carolus Philippus , Io. Frãciſcus,
& Claudius, quorum Ludouicus proponitur
primogenitus , de cuius inueſtitura hactenus
in actis non apparet,licet viſa fuerit, & loqua
tur prout inueſtitura Claudij aui , videlicet p
ſe & hæredibus quibuſcunq; de more tamen
patriæ capacibus, in feudũ nobile,antiquum,
auitum,& paternum:quæ quidem inueſtituræ
an contineant primogenituram poterit quis
ſani capitis iudicare.

Ex Ludouico verò filio prædicti Ludoui-
ci baſtardi , natus eſt Io. Franciſcus Dominus
Caburri, qui deceſſit nullis relictis liberis ma-
ſculis, inſtituto Sereniſſimo Duce noſtro hæ-
rede,de cuius Io. Franciſci inueſtitura non ap
paret, Accedat quod dicitur locũ Meglabru-
næ non includi in primogenitura , cum ex ſo-
la prohibitione alienationis extra vnum ge-
nus perſonarum, non iudicatur primogenitu
39 ra , † præſertim non ſequuta alienatione arg.
notat.in l.peto.§.fratre.vbi glo. & Bart.col.2.
Bal.Paul. de Caſtr. & communiter Doct.ff.de
leg.2.Socin. conſ. 227.col. 4. Dec.conſ.177.
nu.9.

nu.9.dicens hanc eſſe communem.Ruyn.cõ-
ſi.92.nu.28.vol.3.Socin.Iun.conſ.163.nu.8.&
ſequen.vol.2. dici etiam poteſt quòd præmiſ-
ſis omnibus ceſſantibus,quæ maximè vrgent,
cũ primogenitura non loquat̃ niſi de Caſtris,
locis, & iuriſdictionibus dictorum locorum
Raconiſii, & Meglabrunæ, non veniunt alia
prædia vrbana & ruſtica, etiam quòd ſint ſcu-
40 dalia,cum primogenitura † tanquàm contra
diſpoſitionem iuris communis, quo omnes
41 filij † æqualiter vocantur ad ſucceſſionem,ſi-
ue ſit prætorium,l.1.C.vnd. liber. & ff. de bo-
nor.poſſeſ.contra tab.ſiue ciuile.l.inter filios.
C.famil. ercifcund. authen. in ſucceſſione.C.
de ſuis & legitim. ſiue ſit ius commune feudo
rum,cap.1.de ſucceſſ.feud.ſtrictè debeat intel
ligi,præcipuè in tertii præiudicium. Bart. in l.
fin.ff. de conſtitut. princip. faciunt quæ in ter-
minis feudi refert & ſequitur Gulielm. à Pern.
conſi.14.nu.25.& 26.inter conſi. feud. & adſti
pulatur. l. quicquid adſtringendæ. ff. de verb.
obligatio.& regula.l.quod verò.ff.de legib.l.ſi
42 verò.§. de viro.ff.ſolut.matri. priuilegia † enim
ſunt ſtricti iuris, ideo ſtrictè intelligenda.l.2.§.
meritò.& §.ſi quis à Principe. ff. ne quid in lo-
co public.l.ſi quando. C. de inoffi. teſtament.
Bald.conſ.355. in primo vol.præſertim ſi præ
43 dia † prædicta ſint ſeparata.arg.l.eo iure.§. ſta
bula.ff.in quib.cauſ.pign.vel hipoth.tacitè cõ
trahat̃ quẽ ad hoc citat Cirier. de primogenit.
lib.2.q.4.col.6.facit reg.l.in agris. ff.de acquir.
rer. Domin. quibus famulantur ſcripta Ruin.
conſ.1.nu.3.

Quo verò ad locum Caburri, videtur etiã
dici poſſe intentionem Domini agentis pro-
batam,ex beneficio. l.fi.C.de edict.Diu.adria.
tollen. Attenta ceſſione eidem facta per Sere-
niſſimum Ducem noſtrũ inſtitutum, ſeu vul-
gariter ſubſtitutum in teſtamento. Io. Franciſ
ci,Domini Caburri, in actis pducto, & quod
44 cedi potuerit beneficium. d. l. fi. † tenet Bald.
conſi.106.& 186.col.3.vol.1.quem refert & ſe
quitur Tiraq.de retrac.lignag.§.26.gl.3.nu.19.
Nam cum beneficium.d.l.fi. ſit tranſmiſſibile
45 † ad hæredes Bar.in d.l.fi.col.3.quem refert &
ſequitur Dec.conſ.588.nu.2.ergo & ceſſibile.
arg.l.1.§.hoc interdictum hæredi. ff.de vi & vi
armat.& c.ſignificauerunt. vbi Abb. in 3. no-
tab.de teſt. & notatur per Socin. in l. rem quæ
nobis.ff.de acquir.poſſeſſ.& per Crauet. conſ.
191.num.2. Tiraq.loco ſupra proximè citato
nu. 29. Et ceſſante ceſſione adhuc mittendus
eſt ab inteſtato, cum exiſtat in eodẽ gradu, &
inueſtitura prima facta de loco Caburri ſit ex
pacto & prouidentia, pro ſe & liberis omnib.
maſculis. Quod dignoſcitur ex eo quòd vult
vnumquemque liberorum teneri ad homa-
gium pro parte eis contingente.

Nec obſtat clauſula ad habendum, & quic-
quid inter ipſos voluerint diſponendum,quia
46 per eã non alterantur † principaliter diſpoſi-
ta.Dec.conſi.193.col.fin conſ.521.num.14.&
rub.conſi.110.nu. 5.& ſequen. Signor.de Ho-
mod.conſ. 10. Et hæc interpretatio ſumenda
eſt, ne inueſtiens qui vocauit liberos deſcen-
dentes de maſculo in maſculum duntaxat, vi
47 deatur incontinenti ſe corrigere, † contra. l.
nam ad ea ff. de condit. & demonſtrat. Socin.
conſi.43.nu.14.& 15.vol.4.

Non obſtat donatio facta à Io. Franciſco
Domino Caburri,Domino Ludouico Anto
48 nio. quia ea eſt reuocata † per ſuperuenientiã
filij.l.ſi vnquam.C.de reuoc.donat.

49 Nec etiam obſtat laudum† prolatum inter
Dominum Philippum, & quondam Anto-
nium Ludouicum Patruũ,quia eſt res in alios
acta,contra formam compromiſſi facti, vt aſ
ſeritur nomine etiam ipſius rei.

Nec iuuatur aſſerta ratificatione iurata, quia
ſtante forma decreti de donationibus mino-
rum,prohibentis donationes omnium bono
rum factas à minoribus, niſi ſeruata certa ſo-
lemnitate,& tollentis fidem inſtrumenti,non
dicitur conſtare de dicta ratificatione. Bal. in
tit.de pace.iur.firmat. col. 3. Alex. conſi. 125.
colum.2.volum.1.

Et dato quòd conſtaret ſtante enormiſſi-
50 ma læſione,†& abſolutione à iuramento ob-
tenta,deberet veluti doloſa ſaltem re ipſa re-
ſcindi.arg.notat.per Dec.conſi.11.& 39.

Et ex his conſtat negotium requirere altio-
rem indaginem, ideo Dominum Claudium
interea mittendum eſſe in poſſeſſionem, ſal-
tem pro dimidia petita. Nec eſſet os in Cœlũ
ponere ſi proponeretur prædictum feudum
Caburri ob defectum maſculorum deſcen-
dentium à prædicto Domino Caburri defun-
cto, eſſe deuolutum & apertum Sereniſſimo
D.D.noſtro Duci,attenta forma primeuæ, in
ueſtituræ factæ prædicto quondam Ludoui-
co & eius liberis maſculis, de maſculo in ma-
ſculum deſcendentibus duntaxat.

Ex quibus omnibus inficiari non poteſt ex-
ceptiones propoſitas requirere altiorem &
longiorem indaginem,& propterea Dominũ
Claudium agentem iuxta formam ordinatio
nis ſuæ Celſitudinis eſſe pro dimidia petita
mittendum in poſſeſſionem bonorum, de quibus agitur,prout cenſuit Senatus ſalua cenſu-
ra ſuæ celſitudinis.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis aditione an confuſa ſit actio tutelæ, & curæ adeunti competens.*
2 *Hæres creditor defuncti an præſumatur inſtitutus animo compenſandi cum debito necne.*
3 *Præſumptiones & coniecturæ in claris locum habere non poſſunt.*
4 *Compenſatio an reſpectu totius debiti vel partis tantũ facta cenſeatur.*
5 *Adminiſtrationis redditionem quilibet qui adminiſtrauit reddere tenetur ex neceſſitate ſui officij.*
6 *Adminiſtrationis redditio tutorem aut curatorem pupilli debitorem eſſe, neceſſariò non includit.*
7 *Actio competens pro adminiſtratione tutelæ vel curæ quicquid in reliquatu eſt comprehendit.*
8 *Antecedenti deſtructo & conſequens tolli neceſſe eſt.*
9 *Tutor decedens ſi pupillo quotam bonorum ſuorum relinquat, conditione adiecta ne tutelæ actionem moueat,*

neat, ſi agnoſcat legatum & inde petat, exceptione repelli poteſt.

10 *Hæreditatem adiens oneribus hæreditatis ſe adſtringit.*

11 *Creditor hæres inſtitutus à debitore grauari poteſt, vt in falcidia totum debitum imputet.*

12 *Maritus dotis debitor ſi vxorem hæredem inſtituat animo compenſandi cum dotis debito, & vxor adeat, dotem poſtea petere non poteſt.*

13 *Creditor cui à debitore res pignori obligata legata eſt animo compenſandi, ſi legatum agnoſcat, inde creditum petere nequit, etiam ſi creditum ad plus aſcẽdat.*

14 *Inſtitutio hæredis facta animo compenſandi totum debitum, debiti petitionem excludit.*

15 *Clauſula pro omni eo, vniuerſalis eſt, & omnia comprehendit.*

16 *Legatum poteſt alicui fieri cum onere non petendi quod ei debetur & valet legatum, licet plus in credito quã in legato contineatur.*

17 *Teſtator legando creditori ſuo, vel eundem hæredem inſtituendo, an legare vel inſtituere cenſeatur animo compenſandi nec ne.*

18 *Ignorantiam præſumptionis à iure introductæ allegans audiri non debet.*

19 *Hæres ignorantiam codicillorum allegare non poteſt.*

20 *Codicillorum ſcientia in hærede præſumitur.*

21 *Clam illud fieri dicitur quod ita fit, vt in notitiam eius cuius intereſt venire non poſſit.*

22 *Hæres non poteſt allegare ignorantiam defuncti, tanquàm ignorantia ſit de conſiſtentibus in animo, quæ per hæredem declarari non poſſunt.*

23 *Ignorantia eſt de conſiſtentibus in animo. quæ per hæredem reſpectu defuncti declarari non poteſt.*

24 *Conditio ſeu grauamen an in codicillis imponi poſſit.*

25 *Codicillorum ea eſt natura vt conditionem vel grauamen, (quibus hæreditas adimatur) non recipiant, alias verò conditiones ſic.*

26 *Teſtamento quæ facta ſunt codicillis declarari poſſunt.*

27 *Teſtatores communiter ignorare ſolent quid ſit conditio, ideo interpretandum eſt verba potius modum quã conditionem continere.*

28 *Verba illa, ea conditione, in teſtamento appoſita pro onere accipi non debent, ſed quòd potius modũ quàm conditionem contineant.*

29 *Hæres adeundo hæreditatem etiam cum beneficio legis, quando ſibi in credito ſuo præiudicet.*

CONSILIVM XLIII.

IN hac controuerſia inter Illuſtr. D. Albertum Bobam, hæredem fideicommiſſarium quondam Illu. D. Hieronimi Bobæ eius aui materni, ac Illuſt. Dominam Ioannam Rottariam, vxorem & hæredẽ olim Illuſt. D. Bernardini Bobæ, hæredis directi & fideicommiſſo grauati præfati D. Hieronimi, ſuborta, cui petitur vt de iure reſpõdeã; libenter abſtinuiſſem, niſi Dominæ Ioãnæ tertius cognationis gradus, Domini autem Alberti & Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Cardinalis Bobæ eius patrui reuerentia me ad id cõpelleret. Viſis igitur inſtrumentis teſtamẽti & codicillorum prædicti D. Hieronimi, nec non iuris allegationibus hincinde diſertè ſcriptis;
1 omiſſa quæſtione an aditione † hæreditatis prædicti Domini Hieronimi à Domino Bernardino facta, ſit confuſa actio tutelæ & curæ eidem Do. Bernardino competens, ſuper qua multa poſſent ſcribi, præſertim ſtante forma fideicommiſſi poſiti ſub conditione, ſi inſtitutus deceſſerit ſine filijs, de qua ſcribunt Anch. conſi. 365. col. 4. verſi. Item multum conſiderandum eſt. & Socin. Iun. conſi. 173. nume. 10. & ſequen. vol. 2.

Prætermiſſaq; etiam in caſu noſtro tanquã
2 ſuperflua diſputatione an animo † compenſandi cum debito ipſius D. Hieronimi teſtatoris inſtitutus præſumatur prædictus D. Bernardinus, cum in dictis codicillis expreſſe legatur Dominum Hieronimum inſtituiſſe eius hæredem Dominum Bernardinum animo compenſandi dictam inſtitutionem cum obligatione tutelæ ſeu curæ, quam idem D. Hieronymus tenebatur reddere, ratione adminiſtrationis bonorum D. Bernardini per eum geſtæ, & nominatim prohibuiſſe ne ipſe vel hæredes ſui poſſint dictam redditionem rationis adminiſtrationis ab hæredib. prædicti Domini petere; & caſu quo peterent, tunc pro omni eo in quo prædictus D. Hieronimus cauſa dictæ adminiſtrationis debitor remaneret, fie-
3 ret cõpẽſatio &c. Et propterea in claris † locũ non eſſe præſumptionib. ſeu cõiecturis. vulg. l. continuus. §. cùm ita. ff. de verb. obl. l. generali. §. idem quæſijt. 2. ff. de vſu. & vſufr. legat.

Illud duntaxat diſcutiẽdum putaui, an præ-
4 dicta compẽſatio † cenſeri debeat facta reſpectu totius debiti, an verò proportionabiliter pro ſumma pro qua reperitur debitor dictus D. Albertus Boba prædicti Domini Hieronimi hæres fideicommiſſarius, fieret redditio rationis dictæ adminiſtrationis. Et concluſiuè loquendo ſecundum ea quæ proponuntur videtur dicendum totius debiti factam fuiſſe cõpenſationem, ad quod probãdum præmitto non conſtare quondam Dominum Hieronimum Bobam tempore codicillorum ſeu eius mortis prætextu dictæ adminiſtrationis, eſſe debitorem dicti Domini Bernardini, alicuius certæ quantitatis vel rei, ſed tantum redditionis rationis dictæ adminiſtrationis. Ad quam
5 redditionẽ † ex neceſſitate ſui officij tenebatur. l. 1. §. officio. ff. de tutel. & ratio. diſtrahen. cum ſimil. adductis à Pariſ. conſ. 21. nu. 55. vol.
6 2. Quæ quidem rationis redditio † neceſſariò non includebat dictum tutorem ſeu curatorẽ eſſe debitorem pupilli ſeu adulti, cũ fieri poſſet quòd reddita ratione eſſet remanſurus creditor, vel quod nihil aut parum eſſet in reliquatu. l. cùm ſeruus. cum concordantib. ff. de condit. & demonſtrat. cùm igitur attentis verbis expreſſis dictorum codicillorum compẽſatio ſit facta cum actione tutellæ ſeu curæ ipſi Domino Bernardino, competenti ad redditionem rationis prædictæ adminiſtrationis,
7 quæ quidem actio † compræhendit quicquid ex redditione rationis in reliquatu eſſe poteſt.

d. l.

d. l. cùm ſeruus. in fin. & ſic totum debitum ſi
quod in reliquatu erat futurum, conſequens
eſt compenſationem prædictam cenſeri fa-
ctam etiam reſpectu totius reliquatus, poſito
quòd in plus aſcenderet quàm hæreditas reli-
cta: quia ſublata actione tutelæ ſeu curæ ad red
dendum rationem de adminiſtratis tanquàm
neceſſarium antecedens, cenſetur etiam ſub-
latus omnis reliquatus, cum deſtructo antece
8 denti † tollatur & conſequens. l. cùm principa
lis. ff. de reg. iur. & cap. cum acceſſorium. eod.
tit. Et pro hac opinione quod totius debiti cẽ
ſeatur facta compenſatio, vrgent tex. qui vidẽ
tur in terminis in l. tutor decedens. ff. de liber.
legat. qua nominatim cauetur, quòd ſi tutor
9 † decedens reliquerit pupillo quotam bono-
rum, ſub conditione ſi hæredibus ipſius tuto-
ris tutelæ cauſa non mouerit controuerſiam,
& ipſe Pupillus quotam bonorum acceptaue
rit, deinde actionẽ tutelæ aduerſus tutoris hæ-
redes intentauerit, repelli poſſit doli mali ex-
ceptione, ſic in caſu noſtro, cum ex dict. s co-
dicillis appareat dictum Do. Bernardinum à
prædicto Hieronimo hæredem inſtitutum, ita
quòd ipſe vel ſui hæredes non poſſint petere
ab hæreditate ipſius Domini Hieronimi ali-
quam redditionem rationis tutellæ, ſeu cure
per dictum D. Hieronimum adminiſtratæ, cõ
ſtetque prædictum D. Bernardinum hæredita-
10 tem prædictam adiuiſſe, † proinde inſtitutio-
nem acceptaſſe, ſequitur ꝙ ſi Domina Ioan-
na hæres prædicti Domini Bernardini volue-
rit intẽtare actionem, vel opponere exceptio-
nem redditionis rationis, poterit doli mali ex
ceptione ſeu replicatione repelli, idem caue-
tur in l. ſi debitor. ff. ad l. falcid. vbi creditor
11 † hæres inſtitutus à debitore poteſt à teſtatore
grauari vt in falcidia totum debitum imputet
& id comprobatur. l. cùm ab vno verſ. nã aut
ſuo iure & verſ. eadem erunt. ff. de leg. 2. vbi ar
gumento, à contrario ſenſu probatur, ſi mari-
12 tus † debitor dotis, eius vxorem hæredem in-
ſtituat animo compenſandi dotem petendã
cum inſtitutione, & vxor hæreditatem acce-
ptauit, non poterit poſtea dotem petere, & ra-
tionem ibi ponit iureconſ. quia vxor aut ſuo
iure, & ſic ſua dote, aut iudicio mariti, proin-
de hæreditate contenta eſſe debebat, ſic in ca-
ſu noſtro, cùm Dominus Bernardinus acce-
ptauerit hæreditatem Domini Hieronimi te
ſtatoris, non poteſt Domina Ioanna eius hæ-
res, agere vel excipere de prædicta redditione
rationis, cùm deberet Dominus Bernardinus
altero eſſe contentus, facit etiam tex. in l. cre-
ditorem. eo. tit. vbi argumento pariter à con-
13 trario ſenſu expreſſe cauetur creditorem † cui
à debitore res pignori obligata legata fuerat,
ita quòd compenſare deberet creditum cum
re legata, & rem legatam acceptauit, non poſ
ſe poſtea creditum petere. & gloſſ. ibi dicit id
procedere etiam ſi creditum ad plus aſcẽdat,
iuribus per eam allegatis.

Confirmantur prædicta ex. l. ſi compenſan
di. C. de hæred. inſtituen. quam Barto. Bald.
14 Angel. & Alex. ſic ſummant inſtitutio † facta
animo compenſandi totum debitum, petitio
nem debiti excludit. At in caſu noſtro inſtitu-
tio fuit facta animo compenſandi cum toto
debito per prædicta, ergo &c Et cum ſupradi-
ctis iuribus concordant tex. in l. ſi adulta. C. de
hæredit. actio. & in l. ſi vxor. C. de bon. autho-
rit. iudic. poſſiden. in authen præterea. in fin. C.
vnd. vir. & vxor. & in c. officij. de teſtam. Hanc
cõcluſionem renuit Alex. poſt alios per eum
relatos in d. l. ſi compenſandi. & conſ. 152. nu.
2. vol. 2. Dec. conſ. 299. nu. 13. latè Ruin. conſi.
79. per totum vol. 2. vbi æquiparat prohibitio
nem ne plus petere poſſit, & illa verba ꝓ om-
ni eo &c. Cagnol. in conſi. 28. inter conſi. Por-
15 tij, vbi dicit nõ dubium eſſe, an legatum † poſ-
ſit alicui fieri cum onere non petendi quod ei
debetur, etiã quod pluris ſit creditum, quàm
legatum. Socin. Iun. appoſitè conſi. 173. vol. 2.
vbi ad multa quæ in contrarium adduci poſ-
ſunt reſpondet. & loquitur de illa clauſula pro
16 omni eo &c. quæ † cùm ſit vniuerſalis omnia
compræhendit. vulg. l. Iulianus. in princip. ff.
de lega. 3.

Nec obſtat allegata ignorantia oneris im-
poſiti in dictis codicillis, quia animaduerten-
dum eſt, dato quòd in teſtamento D. Hieroni
mus, non dixerit expreſsè quòd animo com-
penſandi cum dicta obligatione redditionis
rationis inſtituebat Dom. Bernardinum; atta-
men id à iure præſumitur, cùm ad prædictam
redditionem rationis ex neceſſitate officij à le
ge eſſet obligatus. d. l. 1. §. officio ff. de tutel. &
ratio. diſtrahen. cum ſimil. Pariſ. conſ. 2. num.
55. vol. 2. & per conſequens eſſet debitor ne-
17 ceſſarius, quo caſu inſtitutio † & legata à de-
bitore facta cenſentur animo compenſandi
cum ipſa obligatione iux. notat. in auth. Præ-
tereà. C. vnd. vir. & vxor in l. ſi cùm dotem. §.
cum pater. ff. ſolut. matrim. & per Bar. in l. hu-
iuſmodi. §. cùm pater. ff. de leg. 1. Quo fit vt D.
Bernardinus allegare nõ poſsit ignorantiam
18 † dictæ p̄ſumptionis à iure introductæ. Ruin.
d. conſi. 79. vol. 2. Pariſ. conſi. 2. num. 40. vol. 3.
vbi nu. 42. & ſequen. expreſsè dicit inſtitutum
19 † non poſſe allegare ignorantiam codicillo-
rum, cum codicilli trahantur ad tempus teſta
menti, & eodem tempore videantur facti, & à
teſtamento cenſeantur in omnibus confirma
20 ti. & nu. 44. ſcribit ſcientiam † codicillorum
in hærede præſumi, cùm publicè conditi & ce
lebrati fuerunt, quod fieri dicitur quando de
codicillis legitur confectum publicum inſtru
mentum. Bar. in l. non intelligitur. §. tacitè. ff.
de iur. fiſci. in l. in fraudẽ. ff. de his quib. vt in-
dign. Pariſ. conſ. 34. nu. 9. vol. 3. Ruin. conſi. 14.
nu. 2. vol. 3. & conſ. 149. nu. 41. vol. 5. Et propre
reà dici non poteſt codicillos clam fuiſſe fa-
21 ctos, quia clam † illud fieri dicitur, quod ita fit
vt in notitiam eius cuius intereſt venire non
poſſit. Bar. in l. fina. C. de his qui ex public. ra-
tioci. pecun. mut. accep. lib. 10. quem refert &
ſequitur Soc. Iun. conſ. 76. nu. 53. vol. 2. Quæ
ſcientia præſertim in caſu noſtro præſumen-
da eſt, ex quo notarius qui de teſtamento, ro-
gatus fuit, & de codicillis rogatus legitur.

Poteſt

Poteſt & ſecundo reſponderi, Dominam
Ioannam vti hæredem Domini Bernardini
non poſſe allegare dicti Do. Bernardini igno-
22 rantiam, tanquàm ignorantia † ſit de conſi-
23 ſtentibus in animo, quæ † per hæredem decla
rari non poſſunt. argum. notat. per Bart. in l. in
ter ſtipulantem. §. 1. nume. 3. vbi communiter
Doct. ff. de verb. oblig. latè Natt. conſ. 439. nu.
8. poſt Bart. Alex. Barb. & Rottam ibi citatos.
Nec aduerſari videtur quod dicitur condi-
24 tionem ſeu grauamen † illud non potuiſſe ad-
di in codicillis. §. penult. inſtit. de codicil. quia
illud procedit quando per additionem condi
tionis in eius defectum adimeretur hæreditas,
ſed in caſu noſtro propter defectum cōditio-
nis non adimitur hæreditas, ſed alio modo p-
25 uidet: prouiſio enim teſtatoris † hoc caſu fa-
cit ceſſare prouiſionem legis, inducta ex præ-
ſumpta mente teſtatoris à contrario ſenſu, l.
fin. C. de pact. conuent.
Præterea dici poteſt non fuiſſe adiectam in
codicillis conditionem, ſed potius factam de
clarationem eius, quòd tacitè in teſtamento,
ineſſet, ſcilicet inſtitutionis factæ animo com
penſandi, vt ſupra probauimus. Nam clarum
26 eſt in iure, facta † in teſtamento, in codicillis
poſſe declarari. Pariſ. d. conſ. 2. nu. 41. & conſ.
34. nu. 50. vol. 2. Ergo non habet locum adem
ptio hæreditatis. arg. not. in l. filiusfamilias. §.
Diui. 2. ff. de leg. 1. & in l. fi. ff. de his quæ pœn.
nomine. Berou. conſi. 65. nu. 1. vol. 2.
Vel reſponderi poteſt prædicta verba in co
dicillis poſita, potius, modum quàm cōditio-
nem continere, ſecundum Bart. in l. quib. die-
bus. §. termilius. nu. 5. ff. de conditio. & demon-
ſtratio. quem citat Alex. conſ. 102. nu. 2. & plu
27 ribus ſequen. vol. 1. vbi dicit teſtatores † com
muniter ignorare quid ſit conditio. quem re-
fert, opinionem eorum ſequens, Iaſ. in termi-
nis noſtris in l. debitori nu. 2. C. de pact. vbi di-
28 cit verba illa ea conditione, † nonnunquàm
accipi pro onere, & aliquando non.
Nec præmiſſis obſtat quod D. Bernardinus
non ſimpliciter, ſed cum beneficio legis & in-
uentarij hæreditatem D. Hieronimi adiuerit:
quo caſu videatur ſibi ſua iura conſeruare vo-
luiſſe, quia reſpondetur quòd cùm prædictus
29 Do. Bernardinus ſciret, vel ſcire deberet † ſibi
competere dictam actionem, ad reddendā ra
tionem adminiſtrationis ſuorum bonorum,
& in teſtamento D. Hieronimi fuiſſe ipſi Ber-
nardino decedenti ſine liberis ſubſtitutum fi-
lium primogenitum prædictæ Illuſt. Do. An-
næ, in inuentarioque dixerit ſe illud facere de
omnibus bonis, iuribus, actionibus, nominib.
creditorum hæreditatis prædicti Domini Hie
ronimi, & tamen in numero creditorum præ
dictæ hæreditatis nullam fecit mentionem
pretenſi ſic magni crediti, ideo dicitur illud re
miſiſſe & neglexiſſe arg. l. item apud labeonē.
§. Hoc autem edictum. ff. de iniur. cum ſimil.
cumulatis per Afflic. deciſ. 3. nu. 9. veriſimile
enim eſt quòd ſi voluiſſet ſaluum ſibi eſſe ius
aſſerti ſic magni crediti, illud in dicto inuenta
rio expreſſiſſet.

Videtur igitur concludendum præfatum D. Albertum eſſe liberatum à prædicta redditione rationis, eique reſtituendam eſſe hæreditatem prædicti quondam Dom. Hieronimi, Saluo ſaniore iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Hæres conſcientiam & animum defuncti declarare non poteſt.*
2 *Ignorantiam allegans ſuper ignorantia iuramentum præſtare debet.*
3 *Iuramentum ſuper facto alieno præſtari non poteſt.*
4 *Scientia ex coniecturis probari poteſt.*
5 *Hæreditatem adiens, aut eius hæres, ex capite ignorantiæ, aduerſus aditionem reſtitui in integrum nō poteſt, niſi læſionem, quæ reſtitutionis in integrum cauſa eſt, probet.*
6 *Reſtitutio in integrum aduerſus aditionem hæreditatis non datur, niſi læſio probetur.*
7 *Probatio læſionis debet fieri per eum, qui læſionem allegat.*
8 *Actio tutelæ data & accepta continet.*
9 *Modi diffinitio quæ ſit.*
10 *Codicillis directò hæreditas adimi nequit, ſed indirectè per viam fideicommiſſi poteſt.*
11 *Hæres ſemel factus non poteſt deſinere eſſe hæres.*
12 *Datum ſub conditione, contraria conditione ademptum cenſetur.*
13 *Clara quæ ſunt, coniecturas non recipiunt.*
14 *Voluntas præſumpta ceſſare debet, quando veram habemus.*
15 *Expreſſio eorum quæ tacitè inſunt nihil operari regula, fallit ſi alio modo exprimantur quàm inſint.*
16 *Hæres inſtitutus animo compenſandi cum debito, iuſſus cedere actionem, in plus poteſt grauari, quàm honorari.*

CONSILIVM XLIIII.

ADuocatus Dominæ Ioannæ in ſuis primis allegationibus mentionem fecit codicillorum Domini Hieronimi, & tamen nihil tetigit de ignorantia Domini Bernardini. Nunc videns ſublata fundamenta priora, confugit ad allegandū ignorantiam, quæ tuta conſcientia adduci non poteſt, cùm Dominus Bernardinus ipſorum codicillorum notitiam habuerit. Et confidimus D. Ioannam pro ſua probitate id minimè negaturam. Et ſi opus fuerit, ni fallor, probabitur. Sed dato, & non conceſſo Dominum Bernardinum ignoraſſe codicillos, & ipſi licere ſi viueret propriam ignorantiam allegare, non tamen admittimus, nec videmus quomodo D. Ioanna illius defuncti ignorantiam huiuſmodi allegare poſſit. Cùm enim ſit de his quæ in animo conſiſtunt, ſuccedit certa con-
1 cluſio quòd hæres † ea declarare non poteſt. l. Pomponius ſcribit. §. fina. cum ibi notat. ff. de rei vendicat. Doct. in l. inter ſtipulantem. §. 1.

ff. de

ff.de verbo. obligatio. Iaſ. poſt alios in l. poſt
dotem.nume.50.ff.ſolut.matrimo.Natt.con-
ſil.439. nume. 8. Et hoc etiam ſuadetur ex eo,
quia ſi Dominus Bernardinus adhuc viue-
2 ret,& ignorãtiam † allegaret,poſſet ab eo exi-
gi iuramentum. l. cum de indebito. circa me-
dium.ff.de probatio.gloſſ.in §.aliæ.Inſtitut.de
actio.Iaſ.in l.pro hærede.in princip.nume.15.
ff. de acquir. hæredit. At Domina Ioanna in
facto mariti, & ſic alieno, iſtud iuramentum
3 † præſtare,aut ſubire nequit. Ergo &c.

Rurſus,& ſic ſecundo loco,adducitur in op
poſitum quòd ſubſunt veriſimiles coniecturæ
D.Bernardinum de eis notitiam habuiſſe,fue
runt enim facti in ciuitate Caſalis, vbi ipſe D.
Bernardinus legebat, coram notario & quin-
que teſtibus, non clauſi ſed aperti , eo magis
ꝙ ſuperuixit Domino Hieronimo per quin-
quennium & vltra, & de eis apud exteros, ad
quos non pertinebat, cognitio habebatur, &
ipſe creditum ſuum in inuentario per eum,li-
cet nulliter confecto,non adiecit. Ex quibus
4 quidem coniecturis arguitur ſcientia. † iuxt.
notat.in l.qui Romæ.§.duo fratres.per Bart.&
alios.ff.de verbor.oblig.

Tertiò quia non eſt verũ dicere hæres igno
rauit codicillos , ergo non tenetur ſeruare di-
ſpoſitionem in eis contentam.Quandoquidẽ
in contrarium adſit text.in l.cætera.§.fin.cum
l.ſequen.ff.de legat.1.melior text. in l. quidam
ita.§.ſi quis filium.vſque in fin.legis.ff.ad Tre-
bel.quem text. dicit Iaſ. mirabilẽ in l. ſi ſeruũ.
in fin.ff.de verb.oblig.

Quarto loco(& hic aduertatur) facit, quia
ex quo D. Bernardinus, adiuit hæreditatem,
5 † non poteſt ipſe,minusque eius hæres , ex ca-
pite ignorantiæ reſtitui aduerſus eam aditio-
nem alio non facto, ſed requiritur quòd pro-
6 bet læſionem,quæ † eſt cauſa reſtitutionis.iux.
text.in l.nam & poſtea. §. ſi minor. ff. de iure-
iur.& l.verum.§.ſi locupleti.ff.de minor. Ale-
xand.conſi.21.colum.penult. verſi. alia ratio-
7 ne volum.1.Quæ probatio † incumbit Domi
næ Ioannæ,ſi ea ſe iuuare intendat. l. ei qui. ff.
de probatio.cum ſimil.Eruntque in hac quæ-
ſtione plura neceſſaria , & maximi momenti
conſiderãda, locuples videlicet hæreditas do-
8 mini Hieronymi , prætenſa actio † illa tutelæ
implicita,quæ continet data & accepta. Item
onus adiectum reſtituendi nõ ſimpliciter,ſed
ſub ea conditione ſi Dominus Bernardinus li
beros non habuiſſet , quæ conditio vtique de
facili poterat non ſubeſſe,ſed euaneſcere, Ae-
tas quoque Domini Bernardini, qui ab ea die
aditionis, iuxta computationem iuriſconſul-
ti in l.hæreditatum. ff. ad l. Falcid. poterat ſu-
peruiuere per 25.annos & vltra. Quæ præmiſ-
ſa nedum omnia , ſed ſingula tollunt quæ de
læſione adduci poſſunt per Dominam Ioan-
nam. Quinimo cùm D. Bernardinus ſciret ſe
in teſtamẽto onere fideicommiſſi grauatum,
volueritque bona Domini Hieronymi hære-
ditario nomine poſſidere , vtique declarauit
ſe hæreditatem ipſam ſuo aſſerto credito præ
ferre maluiſſe. Alioquin actionem tutelæ in-
ſtituiſſet,creditum liquidare curaſſet, & bona
ſibi iure dominij adiudicari obtinuiſſet, pro-
prioque nomine ea poſſediſſet, vel ſaltẽ pro-
teſtando pro huiuſmodi actione retinenda ſi-
bi cauiſſet,& proſpexiſſet,ſicque euitaſſet fru-
ctuum compenſationem; ac fideicõmiſſi re-
ſtitutionem,ſi vt ex aduerſo aſſeritur, quanti-
tas crediti excederet,vel abſorberet hæredita
tem Hieronymi,& per conſequens, ſi non ab-
ſorbet,apparet ex ea aditione nullam ſupereſ
ſe læſione, quæ nouiſſimè proponi poſſit. Ex
quibus tollitur primum fundamentũ de præ-
ſumpta ignorantia , in perſona Domini Ber-
nardini,reſpectu codicillorũ de quibus ſupra.

Secundum fundamentum ex aduerſo pari-
ter allegatum , non nocet Domino Alberto.
Nam admittimus hæreditatem codicillis di-
rectò minimè dari vel adimi poſſe , ſed nega-
mus id in caſu noſtro factum eſſe. Non enim
hic reperitur aliqua conditio appoſita,ſed po-
tius modus,vt colligitur ex dicto Bar.in l.qui-
bus diebus.§.termilius.ff.de condit. & demon
9 ſtratio. vbi ponit diffinitionem modi, † & in
ſpecie præſupponit hanc quæſtionem,& eam
ſoluit. quo circa ceſſat obiectum de illis ver-
bis codicillorum ſub hac conditione &c.

Præterea , & ſic ſecundo, adducitur, ꝙ licet
hæreditas codicillis directò adimi nequeat,id
tamen per viam fideicommiſſi poteſt. l. 2. C.
de codicil. ſed hic , quatenus in caſu aliquo,
Dominus Bernardinus diceretur priuatus hæ-
reditate,cenſeretur vigore codicillorum gra-
uatus eam reſtituere , quia fauore fideicom-
miſſarij ea conditio, ſi conditio eſt , adiecta
fuit. Barto. & alij in l. Paterfamilias. ff. de hæ-
red.inſtituen.in l.vxorem.§. hæres. ff. de leg.3.
Alexand.conſi.57.volum.2.Et quòd iſto caſu
hæreditas directò adempta dici non poſſit, lu
ce clarius demonſtratur . Nam aut Dominus
Bernardinus ſciens factos codicillos, & in eis
contẽta, hæreditatem repudiaſſet aut audiuiſ-
ſet,ſi repudiaſſet, non diceretur vtique adem-
pta a teſtatore hæreditas,quam ipſe facto ſuo
omiſiſſet.Si verò audiuiſſet, quia a ſeipſo red-
ditionem rationis exigere nequiuiſſet , certè
hæc prohibitio cenſetur,& dici debet facta in
caſum reſtitutionis fideicommiſſi , quo tem-
pore non poteſt dici adempta hæreditas dire-
11 ctò,quoniam ſemel factus hæres † non poteſt
deſinere eſſe hæres, iuribus notiſſimis.

Non obſtant in contrarium adducta,videli
12 cet quòd datum ſub conditione , † ſub cõtra-
ria conditione cẽſeatur ademptum.Quia hic
negamus aliquam ſubeſſe conditionem .

Præterea reſpondet, & ſi ſubeſſet conditio,
illud procedere quando non eſt declaratum
per diſponentem quid ſub contraria cõditio-
ne agendum ſit.l.ſi legatum. ff. de adimen. le-
gat.ſecus vbi eſt declaratum, quia tunc in cla-
13 ris † non eſt opus coniecturis. l. continnus.§.
cùm ita.ff.de verbo.obligat. Ceſſat enim præ-
14 ſumpta voluntas , † poſtquam habemus ve-
ram.Barto.in l.talis ſcriptura.§. 1. in fin. ff. de
leg.1.vtiq; noluit D. Hieronymus in caſu no-
ſtro vt ſub contraria cõditione hæreditas adi-

matur, ſed voluit quòd fructus compenſen-
tur.
Non obſtat ꝙ iſtud tacitè ineſſat, q̃nqui-
dem negatur, ineſſat enim alio modo quàm
foret expreſſum. Nam tacitè ineſſat vt fructus
compenſarentur pro concurrenti quantitate
l. quod de Bonis. §. quod auus. ff. ad l. falcid. ſed
hic fuit expreſſum quòd compenſentur pro
omni, & toto eo &c. quæ verba important &
operantur iuxta notar. in l. ſi compenſandi.
C. de hæred. inſtituen. vt aliàs dictum fuit. Et
id quod dicitur expreſſionem eorum quæ ta-
citè inſunt nihil operari, fallit, & non proce-
15 dit, † ſi alio modo exprimantur quàm inſint.
l. ſi ita legatum. §. illi ſi volet. ff. de leg. 1. & in l.
3. ff. eo. In ſumma quicquid dictum ſit, in his,
codicillis virtualiter nihil aliud actum eſt, niſi
quòd legata eſt liberatio, quæ proculdubio co
dicillis legari poterat.
Tertium verò fundamentum, quod nititur
auctoritate Salic. in l. fi. C. de his quæ ſub mod.
facilè tollitur.
Nam *communis* opinio eſt in cõtrarium, iux.
notat. in d. l. ſi compenſandi. & in l. ſi cùm do-
tem. §. ſi pater. ff. ſolut. matrimon. & videatur
Ruin. in conſi. 79. col. 2. vol. 2. vbi diſtinguit, &
in tertio membro ſuæ diſtinctionis determi-
16 nat caſum noſtrum, quòd ſcilicet hæres † in-
ſtitutus animo compenſandi pro omni & to-
to eo &c. Et iuſſus cedere actionem, potuit in
plus grauari quàm honorari: faciunt quæ di-
cunt Barto. & alij in l. Imperator. §. cùm qui-
dam. ff. de leg. 2. per tex. in l. cùm pater. §. meus
eod. tit.
Quartum & vltimum quod ſupereſt, funda
tur ſuper inuentario, ſed nihil penitus obſtat,
cum inuentarium ſit nullum, vt demonſtrabi-
tur ſi opus fuerit, ſed quia ex aduerſo in eo nõ
ſit magna vis, ideo abſtinebimus, ne tempus
fruſtra conteramus apud virum grauem, aliũ-
de ſatis occupatum.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſionis retinẽda in interdicto is vincere, dẽt qui poſſeſſionem nec vi, nec clam, aut precario ab aduerſario tempore litis conteſtata detinet.*
2 *Clandeſtinitas poſſeſſionis ex iuſtis & veris titulis tollitur.*
3 *Poſſeſſio ſeu quaſi in remedio retinenda tempore litis conteſtata probari debet.*
4 *Proclamata facta contra iuris diſpoſitionem, clandeſtinè indicta præſumuntur.*
5 *Princeps etiam directum Dominium habens, aliquem actum iuriſdictionale quoad primas cognitiones cauſarum, in territorio vaſſalli facere non poteſt.*
6 *Vaſſallus, quo ad cognitionem primarum cauſarum, inueſtitus cenſetur de iuriſdictione ad Principem directum priuatiuè.*
7 *Cauſa proxima & immediata, & cauſa remota & mediata vbi concurrunt, ſemper proxima attendi debet.*
8 *Poſſeſſio violenta reijcienda eſt.*
9 *Iuribus in incorporalibus nullum ius acquiritur, vbi aliquis vi vel clam poſſidet.*
10 *Iuriſdictionis omnimoda appellatione merum & mixtum imperium, ac ius venandi venit.*
11 *Caſtro cum pertinentijs & omnimoda iuriſdictione conceſſo, merum & mixtum imperium venit.*
12 *Ius venandi & prohibendi venationem, ſub conceſſione omnimoda iuriſdictionis venit.*
13 *Clauſula reſeruatiua ius illæſum præſeruat.*
14 *Clauſula reſeruatiua, ſuperiora modificat atque reſtringit.*
15 *Poſſeſſionem antiquiorem in interdicto retinenda qui probat, obtinere debet, quia poſſeſſio iunior clandeſtina & vitioſa præſumitur.*
16 *Poſſeſſio iunior in interdicto retinenda, an reſpectu antiquioris poſſeſſionis clandeſtina & vitioſa præſumatur.*
17 *Remedia poſſeſſoria cedi poſſunt.*
18 *Argumentum à ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt.*
20 *Remedium reintegranda his qui à poſſeſſione facto ſuo iurato, ceciderunt, non datur.*
21 *Pena & mulcta indicta ex prohibitione aut edicto Principis, in territorio vaſſalli vaſſallo competunt.*
22 *Pena, & mulcta pecuniaria, & confiſcationes bonorũ iuriſdictionis, merique, & mixti imperij fructus ſunt, & ei cuius iuriſdictio eſt, ſpectant etiam in crimine læſa maieſtatis. nu. 23.*
24 *Vaſſallus inueſtitus cum mero & mixto imperio, de quibuſcunque criminibus cognoſcere poteſt.*
25 *Vtile dominium qui habet, omnem effectum directi Dominij conſequitur.*
26 *Imperij meri nomine, bonorum confiſcationes comprabenduntur.*

CONSILIVM XLV.

VIſis actis litis vertentis co-
ram Illuſtr. Senatu Mar-
chionali, inter Mag. Pro-
curatorem Cameræ Mar
chionalis, & Illuſt. D. vio-
lant Bobbam, vti tutricẽ
& curatricem Illuſt. Do.
Emilij & Bonifacij eius,
& Illuſt. quondam Veſpeſiani Bobbæ filiorũ,
Selligo intentatum fuiſſe hinc inde interdictũ
retinendæ poſſeſſionis ſeu quaſi prohibendi,
indicta mulcta, venationes in finibus & terri-
torio Caliani, in quo interdicto conſtanter
deſendo, Dominos fratres de Bobbis obtine-
re debere, infraſcriptis & quidem vrgentiſſi-
1 mis fundamentis. Nam in interdicto † retinẽ-
dæ poſſeſſionis is vincere debet, qui poſſeſſio
nem nec vi, nec clam, nec precario ab aduer-
ſario tempore litis conteſtatæ detinet. At Do
mini fratres de Bobbis non vi, nec clam, aut
precario ab Excel. Duce ſeu Illuſt. Camera
Marchionali tempore litis conteſtatæ deti-
nent, & poſſident, ſeu quaſi, ius prohibendi ve
nationes in finibus & territorio Caliani, ergo
vincere debent. Maior argumenti propoſitio
conſtituitur in tex. aperto in §. hodie. Inſtit. de
interdict. & in l. vni. C. vti poſſidetis quibus iu
ribus cauetur eum in interdicto vti poſſidetis
vincere debere, qui nec vi, nec clam, nec pre
cario

cario ab aduerſario detinet: minor autem pro
batur ex iuribus nomine ipſorum fratrum in
actis productis, ex quib. liquidisſimè patet In
quondam Illuſtrisſimam Annam Marchio-
niſſam, tam virtute donationis, quàm legati,
fuiſſe trāslatum dominium Caſtri & villæ Ca-
liani cum omnimoda iuriſdictione, & quibuſ
cunque iuribus, & pertinentijs ſuis, ipſamque
donatariam & legatariam fuiſſe in poſſeſſio-
ne ſeu quaſi miniſterio ſuorum Caſtellano-
rum faciendi proclamata prohibitoria vena-
tionum, in finibus & territorio Caliani. Dein-
de prædicta omnia titulis onerofis tranſtuliſ-
ſe, vendidiſſe, ceſsiſſe, & remiſiſſe p̄dicto quon
dam Domino, Veſpeſiano, proinde in dictos
eius filios & hæredes, illosque in poſſeſsione,
ſeu quaſi ſic prohibendi pariter perſeueraſſe.
Igitur conſequens eſt ipſos vincere debere. d.
§. hodiè. & d. l. vni. C. vti poſsidet.

Quib. non obſtant allegata à prædicto Do-
mino procuratore, videlicet clandeſtinitas di
ctarum prohibitionum venandi. Cum ex di-
2 ctis titulis omne vitium clandeſtinitatis † tol-
latur. vulg. l. clam poſsidere. ff. de acquir. poſ-
ſeſsio. quam ad hos terminos citat Socin. in l.
rem quæ nobis col. 8. ff. de acquir. poſſeſſ. Rip.
in cap. ſepæ num. 28. de reſtitu. ſpoliato. Rub.
conſ. 4. nu. 3. D. Crauet. latè conſ. 258. num. 21.
& ſequen.

Nec obſtat ſi dicatur non eſſe probatum
3 prædictum poſſeſſorium † ſeu quaſi tempore
litis conteſtatæ, quia ſi videantur iura à dictis
Dominis fratribus producta, præſertim pro-
ceſſus formatus per Caſtellanum Caliani, cū
ſententia prolata contra Millanum de Milla-
nis, conſtabit ipſos fratres tempore litis conte
ſtatæ fuiſſe in poſſeſsione ſeu quaſi dicti iuris
prohibendi: præterea dato citra veri præiudi-
cium, non eſſe probatam præcisè poſſeſsionē
tempore litis conteſtatæ, ſatis eſt quòd probe-
tur ante, & allegetur, continuata vſque ad tem
pus litis conteſtatæ teſte Alex. conſ. 88. nu. 18.
vol. 5. Socin. conſ. 59. num. 8. verſ. ſed ad hanc
obiectionem. volu. 4. poſt Petr. & Cyn. in d. l.
vni. C. vti poſsid. prout factum legitur in ca-
ſu noſtro.

Nec his aduerſantur proclamata facta per
prætenſos Capitaneos Marchionales, ex qui-
bus prædictus Do. Procurator Marchionalis
contendit ſibi acquiſitam fuiſſe poſſeſsionē,
ſeu quaſi, prohibendi dictas venationes, in ter
ritorio Caliani. ſiquidem reſpondetur quòd
4 cum dictæ proclamationes † fuerint factæ cō
tra iuris diſpoſitioem, præſumunrur violētæ,
& clandeſtinæ, ideo ſubcumbere debet Do.
procurator Cameræ d. §. hodie & d. l. vnic. C.
vel poſsidet. vbi glo. & communiter Docto.
Quòd autem dictæ proclamationes fuerint
contra iuris diſpoſitionem factæ, liquidò di-
gnoſcitur ex communi concluſione, qua Ca-
5 uetur Principem † etiam habentem directum
Dominium non poſſe ſe intromittere, nec ali
quem actum iuriſdictionalem facere in terri-
torio vaſſalli, quo ad primas cognitiones qua
rumcunque cauſarum, ciuilium ſeu crimina-
6 lium, cum cenſeatur vaſſallus † inueſtitus de
iuriſdictione reſpectu primarum cognitionū
priuatiuè quo ad ipſum Principē. quam con-
cluſionem vti receptiſſimam ponit Curt. Iun.
conſi. 2. nu. 1. Brun. conſi. 31. nu. 3. Grammat.
Deciſ. 30. nu. 2. & ſequen. Pariſ. conſ. 8. nu. 30.
vol. 1. Socin. Iun. conſi. 126. nu. 4. & ſeq. & nu.
35. vol. 3. Berou. conſ. 74. nu. 8. & 10. vol. 1. Do-
ctiſſimus conciuis meus Natt. conſ. 408. nu. 1.
& 7. Prudentiſſimus D. Rolan. à Val. Præſes
Marchionalis meritiſſimus conſ. 48. nu. 22. &
pluribus ſequen. vol. 2. poſt plures per eum ci-
tatos. facit tex. in cap. Imperialem. in illis ver-
bis, vt ſingulorum ſtatus iugiter ſeruetur illæ
ſus. iuncto. §. illud. de prohibit. feud. alienat.
per Federic. quem ad hoc notat Abb. in cap.
cæterum. col. 3. de iudic. Quæ concluſio mul-
to magis locum habere debet, vbi Princeps
directum Dominium ſibi non retinuiſſet. Et
hæc comprobantur alia communi concluſio
ne relata per Cur. Iun. d. conſ. 2. nu. 4. quem re-
fert, & ſequitur Do. Rol. à Val. d. conſi. 48. nu.
20. quòd quando concurrunt cauſa proxima,
ſeu immediata, & cauſa remota, ſeu mediata,
7 ſemper attendi debet cauſa proxima † & im-
mediata; At in caſu noſtro ex donatione & le
gato prædicti Illuſtriſſimi Gullielmi Marchio
nis fuit translatum Caſtrum & oppidum Ca-
liani cum omnimoda iuriſdictione, iuribus,
pertinentijs, & emolumentis quibuſcunque,
in præfatam quondam Illuſtr. Annam vxorē,
& ab ipſa iuſtis titulis & oneroſis in dictum
quondam Dominum Veſpeſianum, eiuſque
filios, & hæredes, ergo ad eos vti ad cauſam
proximam & immediatam, non autē ad Mar-
chionem ius ſpectat prohibendi dictas vena-
tiones. quo fit vt tanquam violenta reijcien-
8 da ſit prædicta poſſeſſio † Excellentiſsimi Du
cis, prout multis rationibus & auctoritatibus
reijciendam dicit Natt. d. conſi. 408. num. 1. &
ſequen. vſque in fi. vbi nu. 15. in ſimilibus ter-
minis dicit dictam quaſi poſſeſſionē vti vio-
lentam nihil operari, & eſſe nullam, quia in
9 huiuſmodi iuribus † incorporalibus nullum
ius acquiritur, vbi aliquis vi, vel clam poſsi-
det. l. 1. C. de ſeruit. & aqu. cum alijs per eum ci
tatis, concludens propterea non poſſe Princi-
pem dicere quòd fuerit in poſſeſsione iſtius
iuris, cum ius huiuſmodi nunquam fuerit in
eſſe formatum.

Et ſi dicat̄ in donatione ſeu legato facto p̄-
dictæ Illuſtriſsimæ Marchioniſſæ de Caſtro,
& omnimoda iuriſdictione, cum qbuſcunq,
pertinentijs Caliani, non venire ius venandi,
reſpondetur contrarium eſſe verius, cum ap-
10 pellatione omnimodæ iuriſdictionis † ve-
niat merum & mixtum imperium, ſecundum
glo. in clemen. 1. in verbo omnimoda. de for.
competen. Aretin. in l. ſi duo. colum. 3. in prin
cip. ff. de acquir. hæredit. Felyn. in c. graue nu.
4. de offic. ordina. latiſsimè Pariſ. conſil. 9.
num. 3. & ſequen. vſque ad num. 21. incluſi-
uè volum. 1. vbi multis auctoritatibus com-
probat, quòd conceſſo Caſtro cum pertinen-
tijs, & iuriſdictione, præſertim omnimoda,

cenſetur conceſſum merum & mixtum impe
rium.appoſitè D.Rol.à Val.conſ.42. num.16.
& pluribus ſequen. volu. 2. atteſtans hanc eſſe
communem opinionem.quod conſilium ro-
go videri, quia determinat hanc controuer-
ſiam in fauorem ipſorum fratrum,& reſpon-
det ad multa in contrarium adducta. Et ꝙ ſub
12 omnimoda † Iuriſdictioue veniat ius venan-
di,expreſsè tenet Dec.conſ.197.num.3.in fine
verſi. præterea per dictam glo. in verbo om-
nimoda.

Accedat quòd in dictis proclamatibus no-
mine Principis factis,ſemper reſeruatum fuit
ius vaſſallorum,quibus nullo modo voluerũt
13 præiudicare. quæ clauſula † reſeruatiua præ-
ſeruat ipſis vaſſaliis ius illæſum.l. ſi debitor. ff.
quib.mod.ius vel hipoth.ſoluatur.modificat-
14 que ac reſtringit † ſuperiora.Dec.conſ.42.nu.
12.& conſ.656.nu.6.

Nec obſtat quod à prædicto Domino pro-
curatore allegatur, videlicet eſſe probatam
15 ſuam antiquiorem poſſeſſionem,† quod ſuf-
ficere dicitur ad obtinendum in hoc interdi-
cto, cum data antiquiore poſſeſſione iunior
16 † præſumatur vitioſa & Clandeſtina, ſecundũ
Bar.in l.1.in fi.ff. vti poſſidet. quia reſponderi
poteſt, imo probatam eſſe ſuam antiquiorẽ
poſſeſſionem ſeu quaſi, ex depoſitionibus te-
ſtium parte dictorum fratrum examinatorũ,
iuncto tempore prædictæ Illuſt.Dominæ An-
næ Marchioniſſæ, quæ eiſdem fratribus mini-
ſterio Veſpeſiani patris ceſſit & remiſit om-
nia Iura, & actiones eidem Marchioniſſæ in
dicto territorio Caliani competentia, & per
17 conſequens remedia poſſeſſoria, † quæ cedi
potuerunt,teſte Socl.in l. rem quæ nobis. col.
7.in fine.verſ.vltimo dubitari poteſt.ff.de acq.
poſſeſ.qua ceſſione ſtante arguendo à ſufficiẽ
ti partium enumeratione, quod argumentũ
18 † validum eſt, vulg.l.patre furioſo.ff.de his qui
ſunt ſui vel alien.iur.aut Dominus procurator
cameræ prætendit probare aſſertam ſuam an
tiquiorem poſſeſſionem, ex prohibitionibus
factis ante dictam donationem,ſeu legatum,
factum à Gullielmo Marchione prædictæ Il-
luſt.Annæ Marchioniſſæ, & de hac poſſeſſio-
ne ſeu quaſi non agitur, quia dato quòd de ea
probaretur, tamen ſublata cenſeri debet pro-
pter dictam donationem,& legatum, ex vul-
gata regula de qua in l.quæritur.§.venditor.ff.
19 de ædil.edict. & quia remedium † reintegran-
dæ non datur his qui ceciderunt à poſſeſſione
facto eorum iurato.vt latè concludit Socin.in
d.l.rem quæ nobis.col.6. verſ. quinto dubita-
tur. Aut loquimur de poſſeſſione ſeu quaſi ꝓ-
hibendi venationes poſt dictam donationem
ſeu legatum.Et tunc ſi accuratè legantur acta,
apparebit de antiquiore poſſeſſione ſeu quaſi
prædictæ Illuſt. donatariæ pcipuè ex actis fa-
ctis per Ioannem de cleridis Caſtellanum Ca
liani anno.1549.

Item reſpõderi poteſt, dato quòd legitimè
probaretur poſt prædictam donationem &
legatum, mandato Principis fuiſſe factas in
territorio Caliani aliquas prohibitiones vena
tionum, ante dictum annum. 1549. attamen
ex illis tanquàm vi, & contra conceſsionis ip-
ſius Principis,proinde contra iuris diſpoſitio-
nem factas,dici non poſſet aliquam poſſeſsio
nem Principi acquiſitam fuiſſe. iux. tradita
per Natt.d.conſi.408.nu.15.& ſequen.

Præterea demus dictas prohibitiones no-
mine Principis factas,ſubſiſtere, nihilominus
20 certi Iuris eſt pœnas † ſeu mulctas dictarum
prohibitionum ſpectaſſe & pertinuiſſe præ-
dictæ Illuſt.donatariæ,& legatariæ,proinde di
ctis D.Veſpeſiano,eiuſque filijs & hæredibus,
habentibus cauſam & ius ab ea,ex iuſtis titulis
ſupra citatis. Quoniam receptiſsima eſt iuris
21 concluſio omnes mulctas † pœnas pecunia-
rias,& etiam cõfiſcationes bonorum, eſſe fru
ctus & emolumenta iuriſdictionis, meriq; ac
mixti Imperij, ad eumque eum earum cogni
tione ſpectare & pertinere debere, cui iure ꝓ-
prio iuriſdictio,merumq; & mixtum imperiũ
ſpectat.Bar.Paul.Caſtren.& Alex.in l.fin.ff.ſo
lut.matrimo.Alex.in l.diuortio. §. ſi fundum.
col.penult.verſ.& faciunt eod.tit. poſt Barto.
Bal.Angel.& Anchar. per eum allegatos. Iaſ.
in l.Imperium.nu.8.& 10.ff.de iuriſdict.omn.
iudic.vbi Purpur.num.60. Præpoſi. in prælud.
feud.nu.17.Iſern.licet confusè loquatur in tit.
de pac. tenend. verſ.ſi verò aliquis.in fin.& in
verſ.hæreditatem Bald. conſ.306.vol.4. Guid.
22 Pap.quæſt.26.loquens in crimine † læſæ maie
ſtatis.Afflic. in tit. de prohibit. feud. alien. per
Federic.§.illud nu.16.Crauet. conſi. 128.nu.3.
Brun.dicto conſ.31.num.2.& ſequen. Iacob.à
Sanct.Georg.in ſua inueſtitura, in verbo cum
mero & mixto Imperio.nu.8. poſt Iſern.Præ-
poſit.& Afflic.in d. titu. de pace tenen. & eius
violat. locis ſupra citatis. & §. ſi quis aliquem
23 nu.16.vbi dicit inueſtitum † cum mero Impe
rio, poſſe de quibuſcunq; criminibus cogno-
ſcere, quod etiam firmat Fulgoſ. conſ. 1. per
totum addens.nu.3.poſt Bald.per eum allega
24 tum,quòd omnem effectum † directi Domi-
nij is habet,qui habet vtile Dominium. Alex.
conſi.13.num.10.vol.6. Angel.de Malefic.in
verbo & bona publicantur.num.11.& ibi Au-
guſtin.Arimin.in additio.nam cum ſub nomi
25 ne meri imperij † comprehendantur bono-
rum confiſcationes,vt concludunt Doct. in l.
Imperium.ff.de iuriſdict.omn.Iudic.& nomi
natim Riminal.col.20.conſequens eſt vt con
ceſſo mero imperio,cenſeantur conceſſæ cõ-
fiſcationes bonorum. Boſſ.de Princip.nu.42.
D.Rol.à Val.d.conſi.42. num. 25. & latius.d.
conſ.48. nume. 26. & duobus ſequen. ex qui-
* bus patet iſtam eſſe *communem* & indubiam cõ-
cluſionem.

Nec aduerſus prædicta pugnat quòd dici-
tur prædictum Illuſtriſ. Gulielmum Marchio
nem non potuiſſe donare aut legare prædi-
ctum Caſtrum,& territorium Caliani,cum iu-
riſdictione, & pertinentiis prædictæ quon-
dam Illuſtriſsimæ ſuæ vxoris. quandoquidem
in contrarium eſt veritas, cum hæc non ten-
dant in magnum Principis detrimentum, vt
demonſtratum legitur prioribus iuris allega-
tionibus.

tionibus. quibus addo Barto. conſi. 196. incipien. ciuitati Camerini. num. 2. Alber.in l.digna vox.l.C.de legibus.Signor.conſi. 26.Bald. in l. 2. verſ.nota tamen. C. de commun. rer. alien.& conſ. 159. vol. 3. Corſet. de poteſt. & excel.Reg.in 4.& 75.quæſt.Dec.conſi.191.nu. 1.& 2.Brun.conſ.51.nu.1.Pariſ.conſ. 27.nu.3. & ſequen.vol.1.Ruin.conſi.25.num.16.vol.1. Afflict.in tit.quæ ſint regal. col.7.Pet.Belluga. in ſuo princlp.ſpicileg. rub.8. in 3.& 4. pagin. Reſtaur.gaſtald.in tractat. de Imperatore. qu. 104. Ex quibus patet hanc eſſe *receptiſſimam* concluſionem, à qua in iudicando & concludendo, niſi iniuria, recedi non poteſt.

Concludo igitur eſſe manutenendos dictos fratres de Bobbis in poſſeſſionem ſeu quaſi prohibendi dictas venationes, & interdicendam vim & moleſtiam illis fieri.

SVMMARIVM.

1 Emptor cõdemnatus qui arbitratur habere bonam cauſam, tenetur appellare, & appellationem proſequi, vt de euictione agere poſſit.

2 Condemnatus nomine ſuo, ſi hoc tendat ad incommodum alienum appellare tenetur, et appellationem proſequi.

3 Emptor qui non habebat neceſſe appellare, ſi appellauit, & bonam cauſam intra fatalia non eſt proſecutus, ad auctorem, & ſic venditorem reuerti non debet.

4 Emptor in dubio à ſententia contra eum lata appellare non tenetur, ſi tamen appellauerit appellationem proſequi debet.

5 Emptor ſi prius appellauit à ſententia contra eum lata non poteſt poſtea venditor appellare.

6 Emptor regulariter litigare et defendere tenetur, aliàs de euictione agere non poteſt.

7 Emptor poſt denuntiationem litis venditori factam, litem proſequi tenetur.

8 Pacta quæcunque contra naturalia & accidentalia contractus appoſita valent, & obſeruari debent.

9 Pactum quo remittitur emptori neceſſitas litem denuntiandi, & proſequendi, ac appellandi, licet ſit contra naturalia contractus emptionis, tamen obſeruari debet.

10 Pacta conuenta ſeruare humanæ fidei conuenit.

11 Fidem promiſſam fallere pergraue eſt.

12 Iuſtitia nulla maior eſt, quàm illa quæ ex pacto oritur.

13 Contractus ex conuentione legem accipiunt.

14 Emptionis & venditionis natura, venditor de euictione tenetur, licet de euictione expreſſe promiſſum non fuerit.

15 Venditor ſi cum emptore conuenit vt non teneatur de euictione, nec ad pretij reſtitutionem, conuentio valet, & ad neutrum tenetur.

16 Emptor quando in caſum euictionis ad pretij reſtitutionem agere non poſſit.

17 Emptor lite pendente regulariter de euictione contra venditorem agere non poteſt, ſed demum lite à tertio mota finita.

18 Emptor lite à tertio mota pendente de euictione contra venditorem agere poteſt, ſi de hoc expreſſe conuentum fuit, aliàs non regulariter.

19 Emens ſcienter rem alienam de euictione agere non poteſt, niſi euictionem ſibi deberi expreſſe ſtipulatus fuerit.

20 Donator de euictione pro re donata non tenetur, niſi expreſſe hoc promiſerit.

21 Emptor non poteſt de euictione regulariter agere, niſi litem legitimè & debito tempore denuntiauerit.

22 Emptor non tenetur litem venditori denuntiare, ſi pacto denuntiandi neceſſitas remiſſa ſit.

23 Emptor per denuntiationem litis, non eximitur à proſecutione litis, niſi talis proſecutio remiſſa ſit.

24 Emptorem litem venditori non denuntiare, vel denuntiare ſed non debito tempore, paria ſunt.

25 Emptor non tenetur appellare, & appellationem proſequi ſi inter ipſum & venditorem conuentum ſit ne ad id teneatur.

26 Emptor ſi in cauſa ſuccumbat, tenetur appellare, & appellationem proſequi, niſi appellandi neceſſitas remiſſa ſit.

27 Emptor ex quo appellauit non tenetur appellationem proſequi, ſi appellandi neceſſitas remiſſa ſit.

28 Pacta leges frangunt.

CONSILIVM XLVI.

IN quæſtione propoſita, an Magnificus Dom. Franciſcus Barcha Iureconſultus Saonenſis, aliquorum prædiorum vrbanorum & ruſticorum emptor, q à ſententia contra eum in fauorem euincentis prolata appellauit, teneatur (non obſtante pacto in inſtrumento venditionis appoſito) appellationem interpoſitam, & forſan introductã proſequi, ita quòd ſi non proſequatur eidem aduerſus venditores actio de euictione, & ad recuperandum expenſas in quacunque inſtantia factas, non competat, primo aſpectu videbatur dicendum teneri ad proſequẽdum prædictam appellationem interpoſitam, & forſan introductam, cum vera ſit & receptior ſen-
1 tentia; emptorem † condemnatum qui arbitratur habere bonam cauſam, teneri appellare, & appellationem proſequi, ſecũdum Bar. in l. ſi procuratorem §. ſi ignorantes. nu. 3. ff. mandat. & in l. inuitus. nu. 8. C. de procurator. vbi nominatim dicit quòd quando quis dam-
2 natur † nomine ſuo, tamen hoc tendit ad incõmodum alienum, tũc cogitur appellare, & appellationem proſequi, & ſic debere intelligi l. Herennius. §. Caia. ff. de euictio. At emptor condemnatur noĩe ſuo, ad incommodũ venditoris, ergo tenet̃ appellare, & appellationẽ proſequi. & Bart. refert & ſequitur Dec. conſi. 74. num. 3. quæ opinio confirmari videtur ex tex. in d. l. Herennius. §. fina. iuncta glo. in verbo appellauit. & ſequen. Quo loci Herennius

 Modeſti-

Modeſtinus iureconſultus cenſet, quòd ſi em-
3 ptor † qui non habebat neceſſe appellare, ap-
pellauit, & bonam cauſam intra fatalia non
eſt proſecutus, ad authorem, & ſic venditorē,
reuerti non debet. & per illum text. iunct. glo.
ita tenet Alex. conſi. 117. nu. 3. volu. 7. Capr. in
ſuis regul. c. 87. nu. 28. quem ſequitur (eis tamē
non citatis) Ruyn. conſ. 84. num. 3. vol. 5. vbi
poſt Bar. & alios per eum citatos nominatim
4 dicit, quòd licet emptor † in dubio non tenea
tur appellare à ſententia contra eum lata, d. l.
Herennius. §. fina. ſi tamen appellauerit, tene-
tur eam proſequi, ratione ibi allegata, quod
etiam firmat Didac. lib. 3. variar. reſolutio. c.
17. nu. 9. verſ. & tamen ſi appellauerit tenetur
appellationem ipſam proſequi. poſt Salic. &
Imol. per eum allegatos. Natt. conſ. 208. nu. 1.
& ſequen. vbi expreſſe dicit, quod laudat ꝙ
emptor omittat appellationem, quia ſi appel
lauerit teneretur appellationem proſequi. Et
id videtur confirmari alia ratione, quam ad-
ducit Ruin. d. conſ. 84. quòd quando, emptor
5 † prius appellauit, non poteſt venditor appel-
lare. arg. text. à contrario ſenſu in l. ab executo
re. §. alio. ff. de appellat. Ergo ne emptoris cul-
pa & negligentia venditori noceat, dicēdum
videtur emptorem teneri appellationem ip-
ſam proſequi. Et id comprobatur ex generali
6 regula, quod emptor † tenetur litigare, & def-
fendere, alioquin non poteſt de euictione age
re. vulg. l. emptor. C. de euictio. quod procedit
7 † etiam ſi denuntiauerit litem venditori, quia
non ſolum tenetur denūtiare, ſed etiam facta
denuntiatione litem proſequi. Capr. d. regul.
87. nu. 234. poſt gl. & Doct. in l. ſi ideo. ff. de eui
ctio. ſic in caſu noſtro dicendum videtur, ꝙ li-
cet ex forma pacti non teneatur appellare, at-
tamen ex quo appellauit teneatur appellatio-
nem proſequi.

Prædictis tamen non obſtantibus, cenſeo
in caſu noſtro contrarium de iure eſſe verius,
proinde prædictum Dominum Franciſcum
emptorem non teneri appellationem proſe-
qui; verum poſſe de euictione, & ad expenſas
in quauis inſtantia factas, contra venditores
agere. Ad quod demonſtrandum præmitto
8 Quòd quæcunque pacta † appoſita contra na
turalia, & accidentalia contractus valēt, & ob
ſeruari debent, ſecundum gl. magiſtram com-
muniter receptam in l. pacta conuenta. ff. de
actio. empt. latè Curt. de feud. in 1. parte quæſ.
6. colu. 5. verſ. pro contraria parte. Natt. conſ.
9 114. nu. 8. & ſeq. quo fit vt pactum † in præfato
inſtrumento appoſitum, quo remiſſa eſt expſ-
ſe emptori neceſſitas litem denūtiandi, appel-
landi, & appellationem proſequendi, licet ſit
contra naturalia cōtractus emptionis; valeat
cum nihil tam congruum humanæ fidei ſit;
10 quam conuenta † ſeruare. l. 1. in fi. & l. iuriſgē-
tium. §. prætor ait. ff. de pact. & econtra nihil
11 tam graue eſt, quàm fidem † fallere. l. 1. ff. de
conſtit. pecun. quod & ſacris literis compro-
batur Pſal. 77. verſ. & auerterunt ſe, & non ſer-
uauerunt pactum &c. Prouerb. ca. 25. Nubes,
& ventus, & pluuiæ non ſequentes, vir glorio
ſus, & promiſſa non ſeruans. Rol. à Val. conſi.
300. nu. 21. lib. 3. vbi citat Bal. in conſ. 366. vol.
3. dicentem, nullam eſſe maiorem iuſtitiam
12 † illa, quæ ex pacto oritur, contractus † enim
13 ex cōuentione legem accipiunt. vulg. l. 1. §. ſi
conuenerit. ff. depoſit. glo. magna in l. pacta
conuenta. ff. de contrahen. emptio. cum ſimil.
Hinc in terminis emptionis & venditionis vi-
demus, quòd quamuis de natura emptionis
14 † & venditionis ſit, venditorem teneri de eui-
ctione, etiam ſi hoc expreſſum non fuerit. l. 1.
§. ſciendum. ff. de euictio. l. non dubitatur. C.
eod. tit. cum ſimil. attamen ſi conuentum fue
15 rit venditorem † non teneri de euictione, imo
nec ad pretii reſtitutionem, valet conuentio,
16 vt non teneatur de euictione, nec ad pretij † rē
ſtitutionem l. emptorem. §. fin. verſic. ibidem
ait. & verſi. niſi forte vbi gl. in verbo. & ſi quis.
ff. de actio. empt. & vendit. Iaſ. in l. ſtipulatio
iſta. nu. 11. ff. de verb. obligat. Pract. Papien. in
form. libell. in cauſa venditionis. verſ. promit-
tens de euictione. in princip. cum ſimil. cumu
latis a Tiraq. de retract. lignag. §. 12. num. 10. &
11. Item legimus quòd & ſi regulariter lite ad
17 uerſus emptorem † a tertio mota pendente,
non poſſit agi de euictione. l. qui rem. l. ſiue in
libertatem. C. de euictio. & l. euicta. & l. ſi plus.
§. mota. ff. eod. tit. Nihilominus hoc fallit quā
18 do actum fuiſſet, quòd mota lite, † re nundum
euicta, poſſet emptor de euictione agere. d. l. ſi
ue in libertatem. & glo. in d. l. qui rem. apposit.
Benedict. capr. in ſuis regul. cap. 87. num. 204.
Grat. reſponſ. 135. num. 8. lib. 2. Et prædictis de
19 ſeruit, quòd & ſi emens † ſcienter rem alienā,
nō poſſit agere de euictione, nihilominus po
teſt, ſi euictionem ſtipulatus fuerit. l. ſi fundū.
vbi glo. & Doctor. C. de euictio. Capr. d. cap.
87. & præmiſſis proximum eſt quòd dicitur
20 donatorem † non teneri de euictione, niſi ex-
preſsè hoc promiſerit. l. 2. & l. quoniam. C. de
euictio. l. ad res donatas. ff. de ædili. edic. Capr.
d. reg. 87. nu. 265.

His & illud accedit, quod dicitur, quòd licet
21 cautum ſit emptorem, à quo res empta † ven
dicatur, non poſſe aduerſus venditorem age-
re de euictione, niſi emptori legitimè & debi-
to tempore litem denuntiauerit. l. auctorem.
& l. ſequen. C. de euictio. l. 1. C. de pericul. &
commod. rei vendit. cap. fina. vbi glo. & Doc.
extra eod. tit. Doct. in l. 2. §. voluntatem. ff. ſo-
lut. matrimon. Capr. d. reg. 87. num. 215. 218. &
22 duobus ſequen. attamen ſi pacto † remiſſa eſt
denuntiandi neceſſitas, non tenetur denuntia
re. l. Herennius. in princip. ff. de euictio. Socin.
reg. 117. num. 5. Pract. Papien. in forma libelli
in cauſa venditionis verſic. Promittens de eui
ctione. in verſic. Nec tamen per hanc denun-
tiationem. vbi expreſſe dicit, quòd emptor
23 † per renuntiationem non eximitur à proſe-
cutione litis, niſi eſſet talis proſecutio remiſſa.
Capr. d. reg. 87. num. 22. vbi hoc caſu parificat
24 ſi non fuerit denuntiatum, † vel fuerit denun-
tiatum, ſed non debito tempore. ſic in caſu no
ſtro dicendum eſt, ſcilicet poſito quòd em-
ptor appellaſſet, tenereturque appellationem
proſequi

proſequi, iuribus ſupra in contrarium addu-
ctis, ad id tamen non tenetur, ex quo inter par
25 tes † conuentum eſt, ꝙ non teneretur appella
re, nec appellationem proſequi, iuribus ſupra
citatis. quibus in terminis noſtris addo Pract.
Papien. in forma libelli in cauſa venditionis.
col. 2. verſi. & ſi quidem ipſe emptor ſubcum
26 bat. vbi nominatim dicit quòd emptor † ſi
ſubcumbat, tenetur appellare, & appellationē
proſequi, niſi ſit neceſſitas appellādi remiſſa.
Idem & ſi remiſſa ſit proſequēdi. Capr. d. cap.
87. in fin. vbi ſublimitat omnes fallentias præ-
cedentes, dicens eas non habere locum quan
do per venditorem ex conuentione hæc re-
miſſa fuerunt, vel eis renuntiatum fuit d. l. He-
rennius. in princip. & per conſequens etiam
ſublimitatur decima fallentia, vbi expreſsè di
27 cit emptorem † ex quo appellauit teneri pro-
ſequi appellationem, vt nō habeat locum di-
cta fallentia quando remiſſa eſt neceſſitas ap-
pellandi, & appoſitionem proſequēdi. quam
ſublimitationem etiam ponit Pract. Papien.
loco ſupra citato, colum. 3. verſicu. & proce-
dunt prædicta niſi per pactū expreſſum &c.
At in caſu noſtro fuit a venditoribus expreſſe
remiſſa neceſſitas appellandi, & appellatio-
nem proſequendi, ergo illam proſequi non
tenetur emptor.

Non obſtant ſupra in contrarium adducta, Quia loquuntur in terminis iuris communis, nos autem ſumus in pacto, propter quod intelligitur receſſum a iure communi. iurib. ſupra pro hac opinione citatis. Natt. conſil. 382. numero 11.

Nec aduerſatur ratio allegata per Ruin. d. conſi. 84. argum. a contrario ſenſu ex text. in l. ab executore. §. alio ff. de appellatio. videlicet quòd venditor non poſſit appellare quando emptor appellauit. Quia & ſi non poſſit appellare, poteſt tamen appellationi emptoris inhærere, eique aſſiſtere, & in effectu ea omnia agere, quæ poſſet facere ſi ipſe appellaſſet. Ita nominatim ad prædictum conſil. Ruin. 84. reſpondet Ceph. conſi. 106. nu. 18.

Concludo igitur prædictum Dominū emptorem non teneri proſequi prædictam appellationem, verum poſſe de euictione agere contra prædictos venditores, ab eiſque repetere quaſcunque expenſas in hac cauſa factas. Salua meliori cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula inſolita dolum in contractu interceſſiſſe præſumi faciunt.*

2 *Contrahens cum minore ſine iuris ſolemnitate in dolo præſumpto eſſe cenſetur.*

3 *Pacta inſolita apponens, contractum doloſum facere cenſetur.*

4 *Dolus præſumptus, & dolus re ipſa, quoad reſciſionem contractus, æquiparantur.*

5 *Authen. ſacramēta puberum. C. ſi aduerſ. vendit. quando locum non habeat.*

6 *Curatorem habens minor, ſine curatore contrahere non debet.*

7 *Conductor non ſoluens mercedem tempore conuento, ſtatim & ipſo iure propter iuramentum præſtitum, a tota conductione cadit.*

8 *Contractus quòd deficiat ipſo iure, vel ſine aliqua interpellatione, aut quòd moræ purgationi locus non ſit, paria ſunt.*

9 *Agens ſecundum naturam contractus & ex legis permiſſione, contra proprium contractum venire non dicitur.*

10 *Contractum allegans & ſuper eo ſe fundans exceptione implementi non ſecuti ex parte contractum allegantis, repelli poteſt.*

11 *Contractus tam excipiendo quàm agendo reſcindi poteſt, iuramento non obſtante.*

12 *Legis, ædem. C. locat. intellectus.*

13 *Locator a locatione domus recedere poteſt, ſi poſt locationem vxorem ducat, & eo caſu, ac alijs in l. ædem. C. locat. expreſſis conductorem expellere poteſt.*

14 *Reſtitutio in integrum propter minorem ætatem, & læſionem copulatiuè datur, aliàs non.*

15 *Læſio quæ interuenit tempore contractus, non alia conſideranda eſt.*

16 *Contractibus in ſucceſſiuis, in quibus aliquid de futuro explicandum venit, inſpiciēdum eſt quod euenire poteſt, & ſemper intelligitur clauſula rebus ſic ſe habentibus.*

17 *Clauſula rebus ſic ſe habentibus quomodo in contractu intelligatur.*

18 *Læſio quæ poſt contractum euenit aliquando attenditur.*

19 *Lex, eum qui ædes. ff. de vſucapio. & l. cùm eiuſdem. ff. de ædilit. edict. quomodo intelligi debeant.*

20 *Parti quæ apertius ſibi prouidere potuit & non prouidit imputandum eſt.*

21 *Lex, ædem. C. locat. ſecundum gloſſ. ibi etiam in colono procedit.*

22 *Legis verba ei conueniunt & eius diſpoſitio conuenire debet.*

23 *Res vna & eadem ex diuerſis reſpectibus & cauſis, diuerſimodè cenſeri poteſt.*

24 *Beſtia vendita ſi morboſa reperiatur, a contractu venditionis recedi poteſt.*

25 *Contractum qui pro parte reſcindere vult audiendus non eſt, ſed in totum reſcindi, vel in totum confirmari debet.*

26 *Liquidum per illiquidum differri aut ſuſpendi non debet.*

27 *Ignorantia legum in minore præſumitur.*

28 *Specialia multiplicanda regulariter non ſunt.*

29 *Specialia multa licet principaliter conſiderata tolleranda non ſint, tamen in conſequentiam poſſunt.*

30 *Neceſſitatis caſus legi non ſubijcitur.*

31 *Alienatio neceſſaria ſub generali prohibitione legis nō continetur.*

32 *Verba generalia ad terminos iuris communis, & ſecundum naturam contractus, intelligi debent.*

33 *Locator poteſt expellere conductorem quando re locata pro ſe indiget.*

34 *Verba potius ſuperflua indicanda ſunt, quàm quòd iuri communi derogent, & naturæ contractus repugnent.*

35 *Verborum multiplicatio non neceſſaria, rerum ſubſtantiam non immutat.*

36 *Expreſſio eorum quæ tacitè inſunt nihil operatur.*

37 *Locatoris ſucceſſor ſingularis an teneatur ſtare colo-*

no per

no per locatorem poſito.

38 *Iuramentum in contractu appoſitum, tanquàm acceſſorium ad principalem obligationem, ſecũdum eam intelligi debet.*

39 *Iuramentum omnes conditiones, exceptiones, ſubauditiones, & limitationes recipit quas contractus ſuper quo fuit interpoſitum, recipere ſolet.*

40 *Iuramentum, ſicut contractus ſuper quo interponitur, debet intelligi cum clauſula rebus ſic ſtantibus.*

41 *Iuramentum de non contraueniẽdo, debet intelligi cum clauſula ſi alia cauſa de nouo non ſuperueniat.*

42 *Factum lege permittente pœnam non meretur.*

43 *Denominatiò a digniori facienda eſt.*

44 *Prædia vrbana ruſticis prædijs digniora ſunt.*

45 *Dignum quod plus eſt ad ſe minus dignum trahit.*

46 *Colloni & inquilini nomine qui veniant.*

47 *Nomen rei conuenire debet.*

48 *Locator expellens conductorem a domo locata virtute l. ædem. C. locat. non tenetur ei de alia domo prouidere, aut damna & intereſſe reſarcire.*

49 *Legis ædem. C. locat. diſpoſitio habet locum in cauſa neceſſaria, ſuperuenta poſt contractum, non in voluntaria.*

CONSILIVM XLVII.

PLura ꝯcurrunt ad defenſionem ordinationis latè per Excellẽtiſſimum Senatum in fauorẽ Domini Hectoris Perrachij, contra D. a Prato quæ ex actis probata reſultant.

In primis nullitas contractus locationis, ratione doli præſumpti in eodem a prato commiſſi, vt qui ſciens prudenſque dictum Perrachium minorem eſſe, & habere curatorem, ſine iuris ſolẽnitatibus contraxerit, & qui pœnam grauiſſimam centum aureorum, clauſulamq; donationis, & plures alias inſolitas in eodem cõtractu apponi curauerit. Ex quibus
1 † dolus præſumitur vt in contrahente † ſine
2 iuris ſolemnitate probatur ex deciſione Excellentiſſimi Senatus Pedemon: 109. nume. 5.
3 & 9. & in apponente pacta † clauſulas inſolitas, colligitur ex glo. & Bald. in l. ſi ſub conditione. ff. de condit. inſtitut. Dolus autem præ-
4 ſumptus, † & re ipſa, æquiparantur quoad reſciſionem contractus, vt ex eiſdem deciſ. probatur, ſcilicet ex deciſio. 41. nume. 3. vbi fit atteſtatio de opinione communi: ſcientia verò dicti a prato probatur ex propria eius confeſſione, & ex inſtrumentis per eum productis, omiſſo quòd iure idem præſumitur per l. qui cum alio contrahit. vbi latius Docto. ff. de regul. iur. Quo caſu non habet locum authen.
5 † ſacramenta puberum. C. ſi aduerſ. vendit. vt validetur contractus iuramento aliàs nullus,
6 ex diſpoſitione l. ſi curatorem † habens. C. de in integr. reſtitut. minor. vt expreſſe notat ibi Alber.

Secundò defenditur ex defectu ſolutionis penſionis, ſeu mercedis in terminis conuen-
7 tis. Et clarum eſt conductorem † non ſoluentem mercedem, ſtatim & ipſo iure, propter iuramentum præſtitum in contractu, cadere a tota conductione, vt expreſſe cenſet Alexan. conſil. 85. incipien. non puto volum. 1. Accedente etiam ꝙ in contractu eſt appoſita dies, & pœna, & promiſſio eſt facta minori, quæ per ſe eundem effectum pariũt, ſcilicet quòd
8 ipſo iure contractus † deficiat, ſine aliqua interpellatione, aut purgationi moræ locus nõ ſit, vt de primo eſt tex. in l. magnam. C. de cõtrahen. & committen. ſtipulat. notat. in capit. potuit. de locat. & conduct. De ſecundo eſt text. in l. minorum. C. in quib. cauſ. in integr. reſtitut. non eſt neceſſ. & notat Socin. in conſil. 57. nume. 43. part. prima. Nec excuſari poteſt quin expellatur, propter conditionem & pœnam adiectam contractui, in caſum ceſſationis, quoniam appoſita cẽſetur in fauorem locatoris. ideò non immutat, nec alterat ob-
* ligationem præcedentem. per gloſſ. *communiter* approbatam in l. 2. in verbo repellere circa med. C. de iur. emphiteot. & not. Alex. in conſil. 132. In cauſa & lite. in prin. vol. 4.

Nec etiam ea ratione excuſandus eſt, quòd dictus Perrachius agendo ad reſciſionem locationis videatur prius contractui contraue-
9 niſſe, Quoniam qui agit † ſecũdum naturam contractus, & ex legis permiſſione, non dicitur venire contra contractum. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. Quo ceſſãte nihilominus tenebatur idem de prato cõductor adim-
10 plere contractum † ex ſui parte, cum ſemper ei qui vult ſe fundare ſuper cõtractu obſtet exceptio implementi non ſecuti ex parte ſui ipſius, per regulam c. ex eo. de regu. iur. in ſexto. Quo caſu non minus agendo, quàm excipien-
11 do ipſe contractus † indiſtinctè reſcinditur, per ea quæ not. in l. cum proponas. C. de pact. & expreſſè dicit Corn. in conſi. 121. ad fin. verſicu. non obſtat. volum. 1. & conſi. 291. ad fin. lib. 3. etiam non obſtante iuramento. cap. peruenit. el 2. de iureiur. Ruin. cõſi. 136. col. 3. vol. 5. Gozad. in conſi. 31. nu. 4. & 5.

Tertiò principaliter & in ſpecie fundatur dicta ordinatio ſuper diſpoſitione. l. ædem
12 † C. locat. & cap. propter. in fin. eod. titul. ext.
* quam glo. omnes ſcribentes *communiter* & indiſtinctè procedere concludunt, quando quis
13 indiget habitatione † ob cauſam matrimonij, & conducẽdæ vxoris, cum eo caſu, & alijs ibidem expreſſis, videatur tacitè actum inter partes, vt ipſis euenientibus liceat locatori cõductorem expellere, vt volunt Bald. in addit. ad dictam l. ædem. in primo notab. & Salic. in princip. poſt cæteros ſcribentes.

Quartò & vltimo fundamentum habet ex
14 abundãti, ſuper remedio reſtitutionis † in integrum, ratione minoris ætatis, & læſionis ipſius Hectoris, Qua læſione ſtante, & probata ex neceſſitate dicti matrimonij, & proprij vſus, cũ præſertim illa probatio admiſſa per Excellentiſſimum Senatum fuerit, & facta ſit ſeparatim, & diſtinctè ab alijs cõcernentibus reſciſionem totius contractus, reſtitutio in integrum

tegrum, cæteris paribus, denegari non po-
tuiſſet.
15 Nec obeſt eam læſionem † rantum conſi-
derandam eſſe quæ interuenit tempore con-
contractus.per l.habitationum. ff. de pericul.
& commod. rei vendit. & l. 3.§. diui. ff. de iur.
16 fiſc.Quia in contractibus † ſucceſſiuis, in qui
bus aliquid venit explicãdum de futuro inſpi-
citur quod euenire poteſt, & ſemper intelligi-
17 tur clauſula † rebus ſic ſe habentibus, vt in ter
minis dicit Natt.in conſi.548.nu.36.37.vol.3.
18 & ideò non minus attenditur ea læſio, † quæ
poſt contractum, quam quæ in ipſo cõtractu
interuenit. Barto.in l.inter ſtipulãtem.§. ſacrã.
ff.de verbo.obligatio.& in l. Nã poſtea quam.
§.ſi minor.ff.de iureiu.

Quibus ſtantibus non obſtant in contrariũ
per partem allegata. tamen ſigilatim reſpon-
dendo, Quo ad primum in ordine, quod dedu
19 citur ex regula. l. † cum qui ædes. ff. de vſuca-
pio. & l. cùm eiuſdem, cum ſimil.ff.de ædilit.
edict. In primis dicitur, quòd ſi ex præmiſſis
cauſis locus eſt reſciſioni totius locationis,
multo magis pars tolli poterit. ex regula au-
then.multo magis.C.de ſacroſanct.eccleſ.l.in
toto.ff.de reg.iur.facit regula.l. quæ de tota.ff.
de rei vendicat.

Vel & ſecundò reſpõdetur ceſſare dictum
fundamentum ex ratione ſuperius allegata, ꝙ
tacitè inter partes videatur actum de expul-
ſione ipſius conductoris in caſibus.d.l. ædem.
quæ ratio vna ſemper & eadem eſt, ſiue loca-
tio facta ſit de domo ſimpliciter, ſiue de ea &
20 alijs bonis mixtim: quòd cum pars † præuide
re potuerit, imputandum eſt illi quare ſibi in
ipſis caſibus apertius non prouiderit. argu. l.
veteribus.ff.de pact. in ſimili notat. Salicet. in
d.l.ædem poſt med. præſertim cùm ſecũdum
opinionem gloſſ. in ipſa l.in verbo verſata es.
verſicu.ſunt ergo quatuor caſus.quæ compro
bari videtur ex dictis Imol. in d. cap. propter.
nume.25.& Alexand.in conſil.187. nume. 10.
volum.2. cum alijs etiam ſcribentibus qui in-
diſtinctè loquuntur circa eam, videlicet quòd
21 ipſa lex † procedat etiam in colono, maximè
cum conueniant in ipſo etiam aliæ cauſæ, vi-
delicet malæ verſationis in re locata, & pen-
ſionis non ſolutæ, vt per omnes ibid. Et cui
22 conueniunt verba legis, † conuenit & eius di
ſpoſitio.l.quod conſtitutum.ff. de milit. teſta-
ment.l.4.§.toties.vbi notat.ff. de damn. inſec.
Et cùm ſeparata ſit ab alijs bonis, diuerſamq;
ac ſeparatam cauſam habeat, non eſt incõue-
niẽs vt diuerſimodè in ea ſtatuatur, ſuper qua
vt dictum fuit, admiſſæ & factæ ſunt probatio
nes ſummariè, & ſeparatim, vt ſeparatim etiã
cauſa ipſius decideretur. Nam clarum eſt etiã
23 vnam & eandem rem † ex diuerſis reſpecti-
bus, & cauſis, diuerſimodè cenſeri poſſe l.mi-
les.§.pro parte.ff.de leg.2. multa Tiraquel. de
vtroq.retract.§.1.glo.18.nume.23. & in termi
nis contractus eſt tex.vbi Bal.in l. ſi paternam
nume.2.C.ad Velleya.ad idem in l. ab Anaſta
ſio.vbi etiam Batt.ad fi.C.mandat.

Text.autem in l.cùm eiuſdem.& l.plerunq;
cum ſimil. in contrarium retorquentur, vt
quemadmodũ per ipſas leges ratione vnius
24 rei morboſæ † licitum eſt reſilire a toto con-
tractu venditionis, etiam quo ad alias res non
morboſas, ita idem dicendum ſit in caſu præ-
ſenti, vt cùm ob neceſſitatem deductã reſcin-
datur locatio reſpectu domus, ita etiã reſcin-
di quoad alia bona debeat, vt in ſimili caſu
in terminis locationis arguit Alexan. conſil.
105.nume.24.volu.3. Idem colligitur ex con-
ſil. Imol.39.in cõtrarium allegato. Præſertim
cùm etiam in illis militet eadem ratio neceſ-
ſitatis, quòd ſcilicet ſine maximo incommo-
do ſui & familiæ, ſicut ipſa domo, ita & bonis
locator carere nõ poſſit, qui ſi ſciuiſſet ſe ma-
trimonium contracturũ veriſimiliter quem-
admodum domum ipſam, ita pari ratione bo
na prædicta locaturus non fuiſſet. Quibus om
nibus moti iuriſcõſulti in eiſdem legibus de-
terminarunt, contractum in totum reſcinden
dum. Ad idem tendunt Tiraquel. & aliorum
dicta in locis in contrarium allegatis, vt ſi qs
25 velit contractum † venditionis, aut alium in-
diuiduum & vniformem, pro parte, ex cauſa
aliqua reſcindere, audiendus non ſit, niſi velit
vel totum reſcindere, vel pretium totius rei
refundere. a quibus nec diſſentit idem Perra-
chius in prædictis terminis de quibus loquun
tur, ſed ipſe contendit in caſu diuerſo, & con-
trario, vt qui agat ad reſciſionem totius con-
tractus ex diuerſis cauſis, quarum vna liquida
eſt, altera illiquida, illudque tantum conten-
26 datur, liquidam † per illiquidam diferri aut
ſuſpendi non poſſe. vt in ſimili dicitur in l.fin.
C.de compenſatio.& notat. Bar.in l.4.§. con-
demnatum.ff.de re iudi. vltra quod argui non
poteſt ex legibus contrarijs ad caſum præſen-
tem, in quo militat longè diuerſa ratio, quia
ibi lex reſiſtit emptori, volenti contractum
reſcindere quoad rem morboſam, hic autem
lex, & conuentio tacita aſſiſtunt locatori ex-
pellenti ex iuſta cauſa, ergo, &c.

Ad ſecundum, deductum a veriſſimili, ſimi
liter reſpondetur retorquendo vt ſupra, quòd
dictus Hector veriſimiliter non locaſſet do-
mum, nec prædia ſi matrimonium futurum,
& neceſſitatem prædictã cogitaſſet. Leuitas
27 autem & ignorãtia † in minore præſumitur.
l.cùm de indebito.ff.de probatio.l.1.ff.de mi-
nor. Non ſic dici poteſt in dicto a Prato ma-
iore, cui culpæ adſcribendum eſſet, quare præ
dicta facilè futura non præuidiſſet, & propriã
conuentionem, ac leges ignorare ſe fingeret,
contra l.penult.C.de iur.& fact ignorant. & l.
leges ſacratiſſimæ.C. de legib. & ideo ratio d.
l.cùm eiuſdem. nempe quòd idem a prato nõ
fuiſſet conducturus prædia ſine domo Caſtri,
de qua manifeſtè conſtare debere iureconſul-
tus inquit, nec probatur, nec in eo, veriſimili-
ter cadere poteſt, qui in loco plebis, vltra ip-
ſam domum ſeu Caſtrum de quo contendi-
tur, multa alia ædificia cõiuncta areæ, parata
ad vſum & habitationem Colonorum, ex di-
cta locatione detinet, quæ a dicto Caſtro &
domo diſtincta & ſeparata ſunt, Nec commu

ne ali-

ne aliquid inter ſe habent. Et vlterius idem à
Prato proprias ædes, ruſque habet prædijs cō
ductis vicinum: propterea verisimile non eſt
quod abſtinuiſſet ea de cauſa ab ipſorum præ-
diorum conductione, a quibus pendet com-
modum & vtilitas ipſius contractus: non autē
e domo quæ cum nihil ad Agrorum culturā
pertineat, parum commodi adſert conducto
ri & conſequenter eum a dicta conductione
diſtrahere veriſimiliter non potuiſſet.

Non obſtat etiam tertium fundamentum
28 quod ſpecialia † non ſint multiplicanda, Quo
niam negatur multa ſpecialia concurrere in
caſu præſenti, ſed vnum illud eſt, quod ad re-
mittendum domum conductam tenetur con
ductor ex natura contractus, & ex tacita con-
uentione, vt omnes prædicant in ipſa lege
ædem, quam dictum eſt indiſtinctè procede-
re, ſiue per ſe ſimpliciter domus locata ſit, ſi-
ue ſimul cum bonis, cum in vtroque caſu mi-
litet eadem ratio neceſſitatis. Vltra quòd dici
29 ci poteſt multa ſpecialia † etſi non principali-
ter, in conſequentiam tamen tollerari. l. ſub
conditione. ff. de ſolut. l. qui in vtero. ff. de ſtat.
homin. cum ſimil.

Minus obſtat quartum fundamentum ſu-
per Doctr. Angel. in d. l. ædem.

Quoniam in primis in inſtrumēto nullum
tale pactum adeſt de non expellendo, quod
expreſsè & neceſſariò ab ipſo requiritur, ſed
tantum de manutenendo in forma iuris, & de
non faciendo aliquem contractū de ipſis bo-
nis. quæ verba nihil inferunt ad caſum neceſſi
tatis, & alios reſeruatos in eadem lege. Nec
etiam inferre poſſunt, quoniam caſus neceſſi
30 tatis † non ſubijcitur legi c. quanto. extra de
conſuetud. l. vt gradatim ff. de munerib. & ho
31 nor. Hinc alienatio † neceſſaria non contine
tur ſub generali prohibitione. l. cùm fideicom
miſſum. ff. de fideicommiſſ. libertat. l. peto. §.
1. ff. de leg. 2. Quia prohibitio cenſetur appoſi-
ta voluntati, non autem neceſſitati. l. pater in
princip. ff. de leg. 3.

32 Prætereà reſpondetur, quòd verba † gene-
ralia ſemper reſtringuntur ad terminos iuris
communis, & ſecūdum naturam contractus
intelligenda ſunt. l. quæro. §. inter locatorem.
33 ff. locat. quæ eſt, vt locator † poſſit expellere
conductorem, quando indiget re locata. vt in
terminis noſtris per multa ſimilia compro-
bat Natt. conſi. 25. poſt princip. in prima par-
34 te. Ita vt potius ſuperflua † iudicanda ſint,
quàm quòd iuri communi derogent & natu-
ræ contractus repugnent. vt per multa iura &
exempla comprobat Gozad. in conſi. 63. a nu
me. 19. vſque ad nume. 21. in terminis locatio-
nis. ſed amplius & melius in conſi. 74. ferè per
totum. Nec enim immutat ſubſtantiam rerū
35 † non neceſſaria verborum multiplicatio. l.
pediculis. §. Labeo. ff. de ſuppelect. legat. l. quæ
36 dubitationis. ff. de regul. iur. & expreſſio † eo-
rum quæ tacitè inſunt nihil operatur. l. nō re-
ctè. C. de fideiuſſ. l. 3. ff. de leg. 1.

Propter quas rationes ceſſat quintum fun-
damentum, factum ſuper regula. l. ſi quando
ff. de lega. 1. & propterea falſa reputatur dicta
Doctr. Angeli per multos famoſiſſimos Do-
cto. præſertim per Molineum in additio. ad
Dec. in cap. paſtoralis. in princip. extra de ap-
pellatio. & in conſi. 667. alijsque locis quam-
pluribus. in quibus de hac materia ſcripſit, &
in conſuetud. Pariſien. §. 22. nu. 3. & 4. & etiam
per Didac. in libr. 2. variar. reſolut. in capitu.
15. quo loci tractat, An ſingularis ſucceſſor
37 † teneatur ſtare colono. nume. 4. & ſequen. &
etiam per dictum Natt. in conſi. ſuo 416. nu. 2.
& 3. vſque ad num. 9. volum. 2. in quibus locis
per multa iura, rationes, & auctoritates con-
fundunt dictam Angeli ſententiam.

Nec aliquid plus facit iuramētum in inſtru
mento appoſitum, Quia tamquàm acceſſo-
39 rium ad principalē obligationem, † ſecundū
eam intelligitur. cap. quemadmodum. vbi no
tat. de iureiu. l. fina. C. de non numerat. pecun.
Propterea ipſam obligationem augere non
poteſt, ſed ad terminos ipſius reſtringit. Qui-
39 nimo recipit omnes conditiones, † exceptio
nes, ſubauditiones, & limitationes, quas ipſe
contractus, & obligatio, ſuper qua interponi-
tur, recipere ſolet. vt colligitur ex dicta deciſ.
Pedemōt. vltra iura prædicta videlicet. deciſ.
41. nume. 5. & 6. & deciſ 94. nume. 4. & 92. a nu
me. 5. vſque ad 10. & in terminis non obſtare
recenſet idem Natt. d. conſil. 416. nume. 7. ex
auctoritate Alber. in d. l. ædem. & aliorū mul-
torum qui ibi referuntur. Ideo intelligitur cū
40 clauſula † rebus ſic ſe habentib. & ſtantibus,
quemadmodum contractus. c. breui. de iure-
iur. glo. in cap. quemadmodum. in verbo con-
ditio. eod. tit. Corn. conſi. 126. col. 2. vol. 1. vbi
41 inquit quòd iuramentum † de non contraue
niendo, intelligi debet cū clauſula, ſi alia cau-
ſa de nouo non ſuperuenerit. & per multa cō-
probat Silua. in conſi. 40. nu. 7. & 8. cum infini-
tis quæ adduci poſſent, ſi neceſſe foret.

Ad ſextum, dicitur falſum eſſe præſuppoſi-
tum, videlicet quòd adſit aliqua prætēſa pro-
miſſio, & obligatio de non expellendo, & ꝙ
comprehendat caſum iuris, de quo agitur,
quando aliqua eſſet, vt ſuperius latè probatū
eſt. Ideo conſequens eſt falſum. l. Lucius & l.
generaliter. §. ſi quis tutorem. ff. de fideicom-
miſſ. libert. l. neque enim. §. ſi ſeruum. ff. de mi-
lit. teſtam. Quoniam nec pœna, nec aliquod
intereſſe debetur, vbi expulſio procedit ex di-
cta cauſa, & alijs de quibus in dicta l. ita expreſ
sè notat glo. in l. ſi de fundo. in verbo retinere.
C. eod. titu. locat. & expreſſius & clarius deter
minat Natt. in d. conſi. 25. nu. 6. & in alio con-
ſil. 416. nume. 9. cum alijs per eum ibidem cu-
mulatis. quibus non repugnat dictum glo. in
ipſa l. ædem in verſicu. corrigere. ſi bene inſpi-
ciatur, quia nullum verbum quo ad hoc, fa-
ctum de pœna & intereſſe, aliàs iniqua eſſet ta
lis opinio, tamquam repugnans regulæ iuris,
42 quæ eſt ꝙ factum † lege permitten. pœnam
non meretur. iuribus vulg.

Concluditur igitur ordinationem Excel-
lentiſſimi Senatus iuſtitiæ & æquitati maxi-
mè conſonam eſſe, firmamque, & integram

relictam

relictam ab impugnationibus contrarijs.
Sequentes autem noui intellectus, ex qui-
bus pars innititur inuertere dispoſitionem.d.
l.ædem.& defenſionem ſuam conſtruere, cō-
tra ipſam ordinationē, etſi tollantur omnino
ex præcedentibus, nihilominus ſordeſcere in
facto de quo agitur apertè oſtendi poteſt.
Et quo ad primum vnico verbo tollitur, ſi
verum eſt, prout ſupra clarè probatum fuit,
dictam. l. procedere tam in colono quàm in
inquilino, quo ceſſante cum æquè principali-
ter mentio de domo in inſtrumento facta ſit,
43 denominatio † eſſet faciēda a digniori l.quæ-
ritur.ff.de ſtatu homin. Digniora que lōgè ſint
44 vrbana prædia † ruſticis, vt ex ordine titulo-
rū colligitur, & ad ſenſum patet. Et quod ma-
45 gis dignum † eſt ſemper trahat ad ſe quod eſt
minus.l.quæ religioſis.ff.de rei vendic. Inquili
ni potiusquàm colloni, conductori nomen
dandum eſſet, ea etiam ratione accedente, quod
46 nomen inquilini † latius patet, & generalius
eſt, cum eius appellatione contineatur, & qui
in ciuitate, & qui in villa habitat: coloni autē
appellatio eum tantum includat qui in villa
eſt agri collendi gratia, ſecundum Imol. &
Alexand.in l.qui pignoris.ff.de acquir.poſſ. &
clarius per Angel. in l. certi iuris. in fin. C. lo-
cat. pro qua opinione prodeſt, potiusquam
officiat text. & exemplum traditum in dictis
allegationibus contrarijs, inquantum præſup
ponitur aream, quæ ruſtica eſt, contineri ſub
appellatione vrbani prædij. Sed parum eſt cu
ræ dicto Hectori quo nomine, coloni ne, an
inquilini velit nuncupari dictus a prato con-
ductor, dummodo domum prædictam vrba-
nam reſtituat. quæ cùm ſeparata ſit à ruſticis
ædificijs, nec quicquam cum eis cōmune ha-
beat, ſemper vrbana nuncupabitur. Nec ea
qualitas ex perſona habitantis tolli, aut im-
mutari poterit l. ſi quis in fundi vocabulo. ff.
de leg. 1.
Et tāto minus excuſari poterit dictus a pra
to quòd non teneatur ad dictam reſtitutionē
ſi ſe collonum profitebitur. Quoniam cùm in
loco ſint domus collonicæ ſatis aptæ & com
modè ad habitationem collonorum, vt ſu-
pra dictum eſt, ipſi illic habitandū erit, vbi cæ
teri colloni eiuſdem profeſſionis & nominis
47 habitare conſueuerunt, vt rei nomen † cōue-
niens ſit.§.eſt & aliud.inſti.de donatio.
Ad ſecundum reſpondetur breuiter, non
procedere. Quoniam is intellectus omnino
aduerſatur ſententiæ glo.in d. l. ædem. & in c.
propter & omnium ſcribentium in ipſis lo-
cis, & alibi, vbi de hac materia tractant, qui
exemplificāt cauſam neceſſariam eſſe, ſi quis
vxorem duxerit; quam vnuſquiſque ita neceſ
ſariam iudicabit, vt nulla maior, & magis fa-
uorabilis, & apta ad locationem reſcindendā
dari poſſit, in qua concurrūt omnia extrema
per partem conſiderata, & deducta, in dictis
allegationibus, videlicet quòd dicta cauſa eſt
de nono orta, & longè poſt cōtractum, & ſic
non fuit præuiſa, nec præuideri potuit per ip-
ſum Perrachium, cuius mens longè tunc abe-
rat a matrimonio contrahendo, & a commu
niter accidentibus clarū eſt caſum matrimo-
nij ſæpiſſimè inopinatò, & ex tempore con-
tingere.
Nec verum eſt quod ex aduerſo præſuppo
48 nitur, locatorem, † tali neceſſitate vrgente, ſi
velit inquilinum expellere teneri illi tradere
aliam domum ad habitādum, vt expreſsè vo-
lunt Cardina. & Imol.in d.capit.propter.alle-
gātes ad hoc propoſitū dicta p Natt. in d.con
ſil. 25. nume. 6. quemadmodum non tenetur
ad aliquod intereſſe, vt ſupra clarè probatum
eſt, ita nō teneatur ad aliud. Et ſi teneretur ad
talem prouiſionem domus, per indirectū ob-
ligaretur ad ipſum intereſſe, quod eſſe non de
bet. l. 1. C. de natu r. liber. l. ſi per impreſſio-
nem. C. de eo quod metus cauſa. cum ſimi-
libus.
Conſilium autem ſiue reſponſum Alciat.
157. in contrarium allegatum, nihil facit ad
propoſitum, imo nec verbum quidem de fa-
cto deducto, & controuerſo in eo contine-
tur. Tamen mirum non eſſet Alciatum, quē-
admodum cæteri in multis, ita in re hac ali-
quando æquiuocaſſe, propter rationes & au-
ctoritates ſuperius allegatas, quod tñ creden-
dum non eſt ipſum feciſſe, cum forte in caſu
diuerſo aliquid tale reſpōderit, vt puta in col-
lonia, aut domo ruſtica, quæ ſub appellatione
prædiorum continetur, & ſine qua prædia ip-
ſa colli, & cætera neceſſaria ad ipſam culturā,
& fructuum collectionem commodè expli-
cari non poſſunt. l. fundi. ff. quib. mod. vſuſfru.
amittat. l. fundi. ff. de verbor. ſignific. ad idem
facit tex. in l. ſi ita. §. fin. ff. de fund. inſtruct. Nō
autem in domo vrbana, quæ nihil ad ea perti
net. Sed inde fuit viſum aliud cōſil. 137. quod
nec ad rem facit, Quia loquitur in diuerſis ter
minis, nempe in locatore volente exercere ar
tem pannorum & lanæ, in appotheca locata;
qui actus ab Alciato potius iudicatur volun-
tarius quàm neceſſarius, & conſequenter ceſ-
ſat ibi cauſa neceſſitatis, requiſita ex diſpoſi-
49 tione d. l. ædem. † Ratio autem quæ in eodē
conſil. quinto loco per eum adducitur, non
procedit in locatione de qua agitur, per ea
quæ in præcedentibus latè deducta ſint.
Animaduertēdum eſt etiam, pro excluſio-
ne dicti a Prato maximè facere illud quod in
ſecundo fundamento ſuperius allegatum eſt,
videlicet quòd ipſe non poteſt inniti, & ſe
fundare ſuper dicto inſtrumento, & contra-
ctu, cui manifeſtò contrauenit, non adimplen
do quæ erant adimplenda ex ſui parte. Vnde
obſtat ſibi exceptio oppoſita ex dicto cap. ex
eo. de regul. iur. in 6. cum alijs iuribus ibi cu-
mulatis ad hoc propoſitum. quare locus eſſe
poſſet expulſioni eiuſdem a tota cōductione.
Confirmanda eſt igitur dicta ordinatio, &
habenda eſt ratio expenſarum, vt aliàs petitū
fuit, ratione temerariæ oppoſitionis dicti a
Prato. & ita iuris eſſe cenſeo ſalua rectius ſen-
tientis cenſura.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Alluuionis incrementum quod pendente tempore retrouenditionis prouenit, an commodo emptoris, vel potius venditoris cedat.*

2 *Res aucta eiuſdem eſt naturæ & iudicij, cuius eſt incrementum, & acceſſio.*

3 *Dotale illud fit, quod per alluuionem prædio dotali adijcitur, & eadem actione repetitur.*

4 *Rei legatæ quod per alluuionem adijcitur, legatarij cõmodo cedit.*

5 *Rei pignori obligatæ quod per alluuionem accreſcit, pignori obligatur.*

6 *Alluuionis incrementum vſufructuarij cõmodo cedit.*

7 *Alluuionis incrementum emphyteutæ commodo cedit.*

8 *Partis idem eſt iudicium, quòd & totius.*

9 *Alluuionis incrementum, pars prædij cui accreſcit, dicitur.*

10 *Emptione per retrouenditionem reſoluta, omnia in priſtina cauſa eſſe cenſentur, ac ſi venditio nunquàm facta extitiſſet.*

11 *Pactum de retrouendendo qui habet, emptor dicitur.*

12 *Alluuionis incrementum emptoris commodo cedit.*

13 *Noſtrum quod eſt, ſine facto noſtro a nobis auferri non poteſt.*

15 *Emptoris commodo cedit quod per alluuionem fundo empto accreſcit.*

16 *Pactum debet reſtringi ad tempus contractus, & ad rẽ tunc præſentem, & in eo deductam.*

17 *Agentium actus vltra eorum intentionem non operantur.*

18 *Commoda eum ſequi debent, quem incommoda ſequuntur.*

19 *Grauatus in vno, in alio releuari debet.*

20 *Emptoris incommodo cedit interitus rei emptæ.*

21 *Petere iniuſtum eſt id, cuius contrarium quis non eſſet poſtulaturus.*

22 *Retrouenditio præcedentem venditionem præſupponit, vnde quod in venditione non continetur, nec in retrouenditione comprehendi poteſt.*

23 *Alluuionis acquiſitio ex iure gentium deſcendit.*

24 *Flumina vice cenſitorum ſunt, quia vni adijciunt, alij verò auferunt.*

25 *Acquiſitio quæ per alluuionem fit, non ex contractu, ſed ex ſententia iuris gentium deſcendit, quæ confeſtim in iudicatum tranſit.*

26 *Acquiſitio quæ per alluuionem fit, acquiſitioni factæ per vaſſallum titulo emptionis de feudo æquiparatũ.*

27 *Vaſſallus ſi ſua pecunia aut induſtria feudum adaugeat, ad maius ſeruitium erga Dominum vltra ſolitum non tenetur.*

28 *Acquiſitio per alluuionem, fit illorum, qui poſſeſſores ſunt prædiorum quibus alluuio accreſcit.*

29 *Acquiſitio per alluuionem, fit vxoris, ſi fundus dotalis ſit inæſtimatus, ſi vero æſtimatus mariti lucro cedit.*

30 *Partis & totius idem eſt iudicium, vbi eadẽ eſt ratio, ſecus vbi diuerſa, quia ibi diuerſum ius ſtatuitur.*

31 *Pars ſequitur totũ, in toto integrali, ſecus in toto quantitatiuo, quod diuiſionem & ſeparationem recipit.*

32 *Argumentum totius ad partem, vel ecõtra non valet, quando totum & pars diuerſo iure deferuntur.*

33 *Differentia maxima eſt inter pactum legis commiſſoriæ adiectionis in diem, redhibitoriam, & promiſſionem de retrouendendo.*

34 *Fructus emptorem ſequuntur.*

35 *Pacto legis commiſſoriæ, & adiectionis in diem, cõtractus ipſo iure reſoluitur, ſecus in pacto de retrouendendo, quia ibi noua venditio neceſſaria eſt.*

36 *Venditio aliud eſt, & aliud promiſſio de vendendo.*

37 *Promiſſione de vendendo nullum ius reale aut dominiũ acquiritur, ſed ſolum ius perſonale.*

38 *Contractus emptionis & vẽditionis vltro citroque eſt obligatorius, a quo neutri partium poſt eius perfectionem reſilire licet.*

CONSILIVM XLVIII.

1 Quæritur an incrementum alluuionis † quod prouenit pendente tempore retrouẽditionis cedat commodo emptoris, an vẽditoris, ita vt veniat in reuẽditione. Et in gratiam venditoris hæc adferri poſſe videntur.

2 Et primò, incrementum & acceſſio † ad rẽ,
eiuſdem ſunt naturæ & iudicij, cuius eſt res aucta & principalis. igitur quemadmodum fundus ſub pacto retrouenditionis cadit, ita & quod alluuione illi eſt adiectum. quod ſequentibus confirmatur, & primò ex text. in l. inter ſocerum. §. cũ inter. ff. de pact. dotalib. ibi nec ſeparabitur portio dotis additamẽti cauſa data: ſecundo ex l. 4. ff. de iure dot. Fit enim do-
3 tale † quod alluuione prædio dotali adijcitur,
& eadem actione repetitur. l. etiam. C. de iure
4 dot. Tertio ſic, quia quod rei legatæ † per alluuionem adijcitur, legatario cedit. l. quod in rerum. §. ſi quis. ff. de leg. 1. quod & in reliquis acceſſionibus obſeruatur. l. ſi ex toto. in princip. ff. de leg. 1. l. cum aurum. circa fin. ff. de aur. &
5 arg. legat. Quarto ſimiliter in re † pignori obligata, qđ acreſcit per alluuionẽ pignori obligatur l. ſi conuenerit. §. ſi nuda. ff. de pignor. actio. l. ſi fundus. in princip. ff. de pignor. Quin
6 to ſic & in fructuario, ad quem commodũ
alluuionis ſpectat. l. item ſi fundi. §. ſed ſi inſula. ff. de vſufruct. Sexto itidem & in vaſſallo
7 §. ſi quis de mãſo. de cõtrouerſ. inueſt. in vſib.
feud. Septimo nec aliter contingit in emphy-
8 teota. † glo. in l. de quibus. ff. de legib. & in l. 1.
vbi communiter Doct. C. de iur. emphyteot. Iſern. Bald. Aluarot. & Afflic. in d. §. ſi quis de manſo.

9 Secundò idem eſt iudicium partis, † quod
& totius. l. quæ de tota ff. de rei vendicat. incre
10 mentum autem alluuionis † pars prædij dici-
tur, igitur &c. Probatur autem primo ex text. in l. ſi ego. §. idem ait. ibi, & pars quæ per alluuionem accreſcit. ff. de publicia. in rem act. Secundò ex l. ſi Titio. ff. de vſufruct. ibi, quoniam portio fundi, velut alluuio portioni, perſonæ vſusfructus adereſcit. Tertiò ex l. item ſi fundi. §. ſed ſi inſula. ff. de vſufr. ibi, licet proprietati accedat. Et ita argumentatur in alia tamen quæſtione Natt. conſil. 286. colum. 1. & 2. &
ante

ante eum Iaſ. extra quæſtionem propoſitam
conſil.126.col.2.circa fin.libr.4.poſt Barto.in
tractat.de flumin.& Tiberia.increm. in verbo
noſtro.in prin.& in verbo acquiritur,& in ver
bo alluuionem. & Bald. in rubr. de rer. diuiſ.
colum.12.

11 Tertiò reſoluta emptione per retrouendi-
tionem,omnia ſunt in priſtina cauſa,tãquàm
ſi venditio nulla facta extitiſſet. l. cùm autem
§.1.ff.de ædilit.edict.l.voluntate. in fina. verb.
ff.quib.mod.pign.vel hipoth.ſoluat.l.2.iunct.
l. item quod dictum eſt. ff.de in diẽ addictio.
Quo argumento vtitur Tiraquel.ad fin.tit. de
tetract.conuentio.quæſt.14.nume.92.In quæ-
ſtione propoſita.

12 Quartò is qui habet pactum † de retrouen-
13 dendo emptor dicitur, emptoris † autem eſt
incrementum alluuionis.l.2. C. de pericul. &
commod.rei vendit. Quo præcipuo argumẽ
to nixus, pro venditore decernit in quæſtio-
ne propoſita Gozad.in l.2.nu.178. C. de pact.
int.empt.& vendit.

In contrariam autem ſententiam pro em-
ptore ſequentia adducuntur.

Et in primis,regula iuris eſt,id quod noſtrũ
14 † eſt ſine facto noſtro a nobis auferri nõ poſ-
ſe.Itaque ſi probauerimus incrementum allu
uionis emptoris fieri,nec cõtineri in promiſ-
ſione de reuendendo,ab emptore inuito non
auferretur.

15 Emptoris autem fieri acceſſionẽ † alluuio-
nis probatur ex.l.id quod.ff.de pericul. & cõ-
mod.rei vendit. ex §. ſed ſi poſt emptionem.
inſtitu.de empt.& vendit. ex l. Iul. §. ſi Titius.
ff.de action.empt.ex l.ex mille. ff. de euictio.

Verbis autem pacti de reuendendo non cõ
prehendi apertum fit,quia de incremento aut
acceſſione nil dicitur, Nec etiam ex ſenten-
16 tia,quia pactum † reſtringitur ad tempus con
tractus,& ad rem tunc præſentem,& in eo de
ductam.l.ſi vnus.§.ante omnia.ff. de pact.l. in
lege fundi.ff. de contrahend. empt. l. Rutilia
pollo eod.titu.vbi Proculus ait, ego exiſtimo
eatenus lacum, quem emit Rutilia polla ve-
niſſe,quatenus tunc fuit.& proculdubio actus
17 † agentium vltra eorum intentionẽ non ope
rantur.l.non omnis.ff. ſi cert.peta.

Secundò, Nihil tam naturæ congruum eſt,
18 quàm eum † ſequi commoda,quem ſequun-
tur incommoda reg. ſecundum naturam. de
regul.iur.l.1.§.pro ſecundo.C.de cadu.tollen.
19 & qui in vno grauatur † in alio releuari de-
bet.l.cũ exceptione. §. ſi quis homo. C. quod
met.cauſ.l.eum qui.ff. de iureiur. At periculũ
20 interitus † eſſet emptoris vt tot. titu. de peri-
cul. & commod. rei vendit. ff. & C. igitur ad
eum ſpectabit commodum alluuionis. & ita
argumentatur Cagnol.in repetit.l.2.nume.9.
C.de pact.int.empt.& vendit. Abſona autem
& abſurda videtur ea conſideratio, quòd re-
torqueri poſſit argumentum, nimirum quòd
interitus rei ſit damno venditoris, quia non
poterit amplius redimere, aut diminutam
redimet. Quandoquidem venditori nihil
abeſſe videatur, quia pretium quod ſuccedit
loco rei recepit, emptor autẽ maximè, quia
ab eo abeſt rei pretium. vnde irrefragabilis
videtur ratio iſthæc in emptoris gratiam.

Tertiò.Iniuſtum eſt quod quis id petat,cu-
21 ius contrarium † non eſſet poſtulaturus. ele-
gans eſt text.in l.penul.C.de ſolut. Itaque qua
ratione quis re interempta tota, vel pro par-
te,non eſſet pretiũ emptori reſtituturus, Eadẽ
re adaucta non eſſe audiendũ, æquiſſimũ eſt.

Quartò id non cadit ſub pacto reuenditio-
nis,quod venditum non eſt. Retro enim ven-
22 ditio † præſupponit præcedentem venditio-
nem. Verum incrementum quod per allu-
uionem prouenit, venditum non fuit, quia
nundum extabat. Igitur non comprehende-
tur ſub pacto retrouenditionis.

Nec obſtat quod propter rem vẽditam vi-
deatur adiectum.

23 Quoniam reſpõdetur acquiſitionem † per
alluuionem deſcendere ex iure gentiũ.l.adeo.
§.præterea quod per alluuionem.ff. de acqui.
rer. domin. Et hunc modum argumentandi
24 verum eſſe, certum eſt. Flumina † ſi quidem
vice cenſitorum ſunt, quia vni adijciunt, alij
auferunt.l. ergo §. alluuio. ff. de acquiren. rer.
domin.Hinc Bald.in rubr.de rer. diuiſ. nume.
25 21.tradidit acquiſitionem † quæ per alluuio-
nem fit, non ex contractu, ſed ex ſententia iu-
riſgentium deſcendere, quæ confeſtim tranſit
in iudicatum, & Afflic. in d. §. ſi quis de man-
26 ſo. æquiparat nume.15. Acquiſitionem † quæ
per alluuionem fit,acquiſitioni quam per em
ptionem vaſſallus facit, vt quemadmodum ſi
27 ſua pecunia, † aut induſtria feudũ adaugeat,
non tenetur ad maius ſeruitium,ita nec ſi per
alluuionem creſcat.

Et hanc ſententiam,quòd incrementum al
luuionis, pendente tempore retrouenditio-
nis,non veniat in reuẽditione, tãquàm æquio
rem amplexi ſunt Cagnol. in d.l. 2. nume. 94.
C.de pact.int.empt.& vendit.& Siluan.conſi.
70.Hancq; ego ſequor, Quæ verior etiam de
iure apparebit, vbi his quæ adducta ſunt in op
poſitum,reſponſum fuerit.

Ad primum igitur argumentum, quòd ac-
ceſſio eiuſdem ſit naturæ & iudicij, cuius eſt
res principalis. Reſpondetur, & admittitur
antecedens,negatur tamen cõſequens, & re-
torquetur argumentum. Quoniam quem-
admodum fundus emptus ad emptorem per
tinet, ita & quòd illi adijcitur per alluuionẽ,
pertinebit. Si quidem ea quæ per alluuionem
28 † acquiruntur, illorum fiunt, qui poſſeſſores
ſunt. l. fina. C. de alluuio. & eodem iure quo
quis poſſidet,eodem acquiritur. Nec vllo iu-
re probatur, vt ei qui nullum ius habet in re,
qualis eſt is cui promiſſum eſt de retrouen-
dendo, vt inferius probabitur, per alluuionẽ
29 acquiratur. Itaque ſi fundus dotalis † ſit in-
æſtimatus, per alluuionem acquiritur mulie-
ri.l.4. ff. de iur. dot. & eadem actione repeti-
tur. Si verò ſit æſtimatus quod fundo accre-
ſcit, viro accreſcit. l. cum dotem. C. de iure

dot. Et hóc perpetuum eſt, vt ſi ſine iure pro-
prietatis res poſſideatur, domino acquiratur
per alluuionem, vt tot. tit. C. de alluuio. & pa-
lu. ſiue quaſi domino, vt l. ſi ego. §. idem ait ff.
de publicia. in rem actio. ſi vero iure vſusfru-
ctus, quoad vſumfructum fructuario quæra-
tur. l. item ſi fundi. §. hinc vicinus. ff. de vſufruc.
Quoad proprietatem domino. Si iure pigno-
ris creditori, quoad obligationẽ, quoad pro-
prietatem debitori. l. ſi inter. §. ſi debitor. ff. de
pignor. l. ſi fundus. in princip. eod. titu. ſic & in
vaſſallo, quod per alluuionem adijcitur feu-
do, iure feudi ad eum ſpectat. §. ſi quis de mã-
ſo. ſi de inueſtit. feud. controuerſ. fuer. Et li-
cet gloſſ in d. §. communiter ſit recepta, vt at
teſtatur Ruin. 7. & 12. circa fin. lib. 4. quæ vo-
luit incrementum alluuionis pertinere ad va-
ſallum, procedit tamen quo ad vtile domi-
nium, & iure feudi, vt in text. nõ etiam quoad
directum. ſic & in emphiteota, vt quod allu-
uione adijcitur ipſi quæratur quoad vtile do-
minium. Itaque quo iure quis rem poſſidet,
eodem & incrementum alluuionis. Hoc ſtan
te quemadmodum vt fundus retrouendatur
requiritur conſenſus emptoris, qui illius effe-
ctus eſt dominus, ita, vt pars adiecta retrouen
datur, requiritur cõſenſus illius. Res enim no-
ſtra ſine facto noſtro a nobis auferri non de-
bet. vt in primo argumento huius partis de-
duximus: ſed in incremento, vt retrouenda-
tur, nullus eſt conſenſus adhibitus, vt in fun-
do, conſequentia igitur non tenet. Valeret au-
tem vbi ita concepta eſſet, incrementum eſt
eiuſdem naturæ cuius res aucta, igitur quem-
admodum res aucta poteſt retrouendi, ita &
incrementum. Hinc Bald. in d. §. ſi quis de
manſo. nume. 3. verſi. oppono, nam lege Ca-
uetur. ſi de feud. fuer. controuerſ. reſpondit, ꝙ
acceſſorium ſit eiuſdem naturæ, intelligi de-
bere de augumento conuentionali, vt in l. in-
ter ſocerum. §. cum inter. ff. de pact. dotal. Se-
cus de emergenti, in quo conſenſus partium
non reperitur.

Secundò reſpondetur, idem quidem eſſe iu
30 dicium acceſſorij & principalis, partis † & to
tius, vbi eadem eſt ratio, ſecus ſi diuerſa. gloſſ.
notab. in clem. ſi vna. verſiculo defenſor. de
reb. Eccleſ. non alien. & in l. qui hominem.
de ſolutio. Iaſ. in l. qui ſine. ff. de condict. ſine
cauſ. & in l. iuriſgentium. §. adeo. ff. de pact. Di
uerſa autem hic eſt ratio incrementi, & fun-
di, ſi quidem fundus promiſſus eſt retrouen-
di, & habet conſenſum emptoris, incremen-
tum vero alluuionis nequaquàm.

Ad ſecundum argumentum, de toto ad
partem, reſpondetur vt ſupra ad primum, vi-
delicet obtinere vbi eadem eſt ratio. & reſ-
flectitur, vt quemadmodum requiritur cõſen
ſus in toto, ad alienationẽ totius, ita & in alie-
natione partis.

31 Nec refert quòd pars † totum ſequatur.
Quia id intelligi poſſet in toto integrali, non
in toto quantitatiuo, quod recipit ſeparatio-
nem & diuiſionem, quemadmodum fundus:
quum tot ex vno fieri poſſint fundi, quot de-
ſtinatione patrisfamilias conſtituuntur. l. quod
in rerum. §. ſi quis poſt de leg. 1. & tam pro par
te, quàm integrè vendi poteſt. l. fundi partem.
ff. de contrahen. empt.

Secundò reſpondetur, Non valere argu-
32 mentum † totius ad partem, quando totum
& pars diuerſo iure deferuntur. Pariſ. in addit.
ad Bartol. in l. quæ de tota. ff. de rei vendicat.
At hic fundus acquiritur emptori ex contra-
ctu emptionis, incrementum autem per allu-
uionem, vt ſupra dictum fuit igitur, &c.

Ad tertium, quòd reſoluta emptione om-
nia reducantur tamquàm ſi nulla venditio fa-
cta foret, Reſpondetur maximum eſſe diſcri-
33 mẽ † inter pactum leges commiſſoriæ, Addi-
ctionis in diem, redhibitoriam, & promiſſio-
nem de retrouendendo. Quoniam per pa-
ctum de retrouendendo, etiam oblato pretio
non reſoluitur contractus ipſo iure, nec do-
minium transfertur, ſed eſt neceſſaria noua
venditio, & rei traditio, ſecundum commu-
nem opinionem Doct. de qua atteſtãtur Ale-
xand. conſi. 10. lib. 1. Corn. conſi. 96. colum. vl-
tim. lib. 1. & plures recenſet Tiraq. de retract.
conuent. §. 1. glo. 7. nume. 12. Effectus autem
quòd non reſoluatur contractus is eſt, vt fru-
ctus & acceſſiones eodem iure cenſeantur. l.
2. in fi. C. de in diem addictio. Emptoris enim
fiunt, & non reſtituuntur. l. 2. vbi Bald. & Ca-
ſtren. C. de pact. inter empt. & vendit. gloſſ. in
cap. illo vos de pignorib. Tiraq. cumulatè gl.
11. §. 5. de retractu conuentionali, vbi rationẽ
34 adducit, Quia † fructus ſequuntur emptorem
iure dominij, tamquàm verè & plenè Domi-
num, nec fit reſolutio contractus, at in pacto
35 † legis commiſſoriæ, & addictionis in diem,
contractus reſoluitur ipſo iure, & non eſt ne-
ceſſaria noua venditio, vt in promiſſione de
retrouendẽdo, vnde & fructus & acceſſiones
omnes reſtituuntur. l. quod dictum eſt. & l. Im
perator. ff. de in diem addictione & in l. cum
fundus. in princip. de lege cõmiſſoria. Itidem
in redhibitoriæ contractu, quia pro non con-
fecto habetur, vnde meritò quicquid accedit
rei, aut propter rem in priſtina fit cauſa. Nam
& fructus ipſi reſtituuntur vẽditori, & empto-
ri vſuræ pretij præſtantur. l. 1. §. ſi quid autem.
& l. illud. verſicu. an & vſuras pretij. ff. de ædi-
lit. edict. Non itaque valet argumentum de
pacto legis commiſſoriæ, addictionis in
diem, & redhibitoriæ, ad promiſſionem de
retrouendendo.

Ad quartum & vltimum argumentum,
quod fuit Gozad. quòd is qui habet pactũ de
retrouendendo, dicatur emptor, ad quẽ perti
neat incrementum alluuionis, Reſpondetur
ſalua reuerentia erraſſe eum in terminis. Quo
niam negatur quòd ſit emptor, Aliud enim
eſt promiſſio de vẽdendo, & aliud venditio.
36 † l. 1. C. de pact. pignor. gl. ĩ l. in bonæ fidei nu.
3. ff. de eo quod cert. loc.

Hinc Imperator in l. 2. C. de pact. int. empt.
& vendit. actionem præſcriptis verbis, aut ex
vendi-

vendito, ei dari voluit, cui eſt promiſſio facta de retrouendendo, non autem ex empto, ſentiens ſanè pactum non conficere emptionē, quia tunc illi daretur actio ex empto, non ex vendito. §. pretium inſtitut. de emptio. & vendit. l. ex empto. ff. de actio. empt. Quam actionem ex vendito voluit Imperator illi dari ex primo & præambulo contractu venditionis. vt ait Tiraq. de retract. cōuētio. §. 1. gl. 1. nu. 2.

Mirum autem in modum differūt promiſ-
37 ſio de vēdendo, † ab ipſo contractu emptio-
38 nis & venditionis, ſi quidem contractus † ipſe emptionis & vēditionis vltro citroque eſt obligatorius. Inſtit. de empt. & vendit. in princip. & de obligat. ex conſenſu cir. fin. l. Labeo lib. 1. ff. de verb. ſignific. A quo neutri partium licet reſilire poſt eius perfectionem. Poteſtq; emptor cogi ad ſolutionē pretij. vnde æquiſſimum eſt ad emptorem ſpectare commodum alluuionis, ſicut & incommodum detrimenti. At in promiſſione reuendendi, promiſſor tantum obligatur, & alter ſuo relinquitur in arbitrio. Quare abſurdum foret, vt ſi quid extrinſecus prædio adijciatur, illius lucro cederet, Qui ſi res interiret aut deterior fieret ad redimendum cogi non poſſet. Itaque apertū fit erroneum fuiſſe Gozadini argumentum.

Sublatis itaque his quæ contra emptorem adducebantur, Cùm iuris apertiſſimi ſit incrementum alluuionis ad emptorem pertinere, qui Dominus verè & plenè eſt rei emptæ, & promiſſio de reuendendo referēda ſit ad rem emptam, & ad tempus cōtractus, Nec res ſua alicui ſine eius facto ſit auferenda, videtur dicendum incrementum alluuionis, quod non reperitur promiſſum retrouendi, ad emptorē pertinere.

Et hanc ſententiam amplexus eſt tāquàm de iure veriorem Senatus in cauſa Domini Caroli de Liſio: & DD. Stephani & Roberti de Scagnello referente Illuſtr. D. Theſauro.

SVMMARIVM.

1 *Dominus directus vaſſallos inuitos, & ius ipſorum alienare, & in alium transferre regulariter non poteſt.*

2 *Dominus directus ſi vendat vaſſalitium tantum, non tenetur vaſſallus inuitus emptori fidelitatem facere, ſecus ſi vendat totam rem, & iura feudalia.*

3 *Vaſſalli inuiti an cum vniuerſitate territorij, in Principem inferiorem alienari poſſint.*

4 *Vaſſalitij vaſſallis inuitis alienatio tenet, vbi conſuetudo ſic alienandi viget.*

5 *Conſuetudo ſi generalis & notoria ſit, ſufficit quòd allegetur. Nec ſuper ea aliqua probatio neceſſaria eſt.*

6 *Poteſtas & voluntas omnes actus canonicant, quorum altero deficiente actus corruit.*

7 *Vaſſalli inuiti, & ius ipſorum, per Dominum directum in alium transferri non poſſunt. Quod procedit ſiue alienatio fiat in inferiorem, ſiue in parē, ſiue in ſuperiorem nume. 8.*

9 *Dominus non cogitur habere vaſſallum quem nō vult, ita vaſſallus non cogitur habere in Dominum quem non vult, præſertim ſi hoc ei eſſet indecorum.*

10 *Vaſſallus per Dominum male tractari non debet.*

11 *Vaſſalli dignitatem Dominus directus tueri debet, vel ſaltem conſeruare, non deteriorem facere.*

12 *Imperator ſtatum veterum vaſſallorum minuere non poteſt.*

13 *Dominus directus ſi fecit inueſtituram, ſiue cambium, de beneficio ſui militis, vel Baronis, ſine conſenſu illius cuius eſt beneficium, pro infecto habetur.*

14 *Dominus directus feudi formam antiquitus conſtitutā mutare non poteſt.*

15 *Ius nouum efficitur, quando aliquid additur vel detrahitur.*

16 *Nouatio per interuentum noua perſona fieri ſolet.*

17 *Libertatem ſuam cuique deteriorem fieri pergraue eſt.*

18 *Alienatio, vbi alias fieri poſſit, concurrente prohibitione legis & hominis fieri nequit.*

19 *Voluntate ceſſāte, de poteſtate diſputare ſuperfluū eſt.*

20 *Alienatione in generali Curiæ, Caſtri, & territorij, non veniunt vaſſalli, quibus Princeps aliquid in feudū conceſſit.*

21 *Mediolani, conſuetudo viget, quòd Dominus poſſit alienare vaſſallos inuitos, dummodo alienatio fiat in æqualem, vel maiorem.*

22 *Regulæ exceptio, regulam in caſibus non exceptis firmat.*

23 *Vaſſallus quando in inferiorem alienatur, grauiorem ſeruitutem pati dicitur.*

24 *Alienatione vniuerſali de bonis feudalibus, & nō feudalibus, per Dominum directum facta, vaſſalli & eorum iura in venditione etiam veniunt.*

25 *Conſuetudo, quæ eſt irrationabilis non valet, neque ligat.*

26 *Conſuetudo eſt quid facti, & qui eam allegat probare debet.*

27 *Conſuetudo de caſu ad caſum, vel de perſona ad perſonam, aut de loco ad locum non extenditur.*

CONSILIVM XLIX.

VISIS allegationibus præſtantiſſimorum virorum Guidonis Pācirolij, & Iacobi Berretæ, nec non Bernardini Murræ pro Nobilibus de Zuchis emiſſis, ſuperfluum exiſtimaui poſt eos verba facere, Quoniā ipſi abundè & doctè quæ ad rem hāc pertinēt attigerunt. Attamen precibus deuictus, nō potui non morem gerere, & pauca hæc ſcribere in gratiam Nobilium de Zuchis.

Et in primis ſubijciam aliqua quæ contra ipſos nobiles facere videntur, ex quibus videretur dicendum iſtos nobiles de Zuchis cenſeri comprehenſos in alienatione facta Dominis de Adurnis, de loco, & territorio Siluani inferioris, & teneri ad iuramētum fidelitatis.

Primò quia alienatio hæc cenſetur facta (vt mihi præſupponitur) de toto, & vniuerſo loco, & territorio Siluani. quo ſtante ſuccedit cōcluſio, quòd licet Dominus † vaſſallos
1 inuitos, & ius ipſorum regulariter alienare, & in alium transferre non poſſit, capiti §. ex eadem. vbi Docto. de lege Conradi & capitu. 1.

 §. præte-

§.prætereà Ducatus.de prohibit.feud.alienat.
per Federi. Attamen poteſt cum vniuerſitate
territorij eos alienare ita Bald.in d.§.præterea
Ducatus. colum.fina.verſicu.nota quòd Do-
minus.& in l.1.ſub nu.9.verſic. ſed ſi ego ven-
do. C commun.de legat. vbi poſt Iacob. de
2 Aren.ait quòd ſi dominus † vendat vaſſalitiũ
tantum, non tenetur vaſſallus inuitus iurare fi
delitatem emptori, nec eum recognoſcere,
ſed benè ſi dominus vendat totam rẽ, & om-
nia iura feudalia. Alexan.in l.2.nume.29.ff.ſo-
lut.matrimon.& conſi.25.colum.fina. libr. 5.
Panormit.in cap.auditis.ſub nume.21.verſic.
Idem dico in feudo.de præſcrip. Iaſ.in l.ſi nõ
ſortem.§.libertus.colum.9.verſi. limita iſtam
concluſionem.ff.de condict.indebit. vbi poſt
plures ibi relatos ait, quòd cum vniuerſitate
3 † territorij poſſunt vaſſalli inuiti alienari in
inferiorem, etiam ruſticum.

Secundò ad cõfirmationem prædictorum
facit etiam, quòd vbi alienatio eſt facta de lo-
co,& territorio, cum iuribus, & pertinentijs,
tunc includuntur etiam vaſſalli, & ius ipſorũ,
& omnia quæ ſunt de iuribus & pertinentijs
territorij.ita Afflic.poſt Andream de Iſern. li
mitando illum text.in capitu.1.nume.2.verſi.
4.fallit de Cap.qui Cur vendid. At in caſu no
ſtro alienatio forte erit facta cũ omnibus iuri
bus,& pertinentijs,quia vt inquit ibi Afflic.ita
hodie communiter fiunt venditiones feudo-
rum,ergo &c.

Tertio etiam adducitur,ꝙ licet,vt ſupra di-
cebamus,non teneat alienatio feudi,ſeu vaſſa
4 litij † vaſſallis inuitis, attamen valet, vbi eſſet
conſuetudo in oppoſitum, ſecũdum Abb. in
cap.auditis.nu.21. de præſcriptio.& probatur
in d.cap.1.§.ex eadem.de leg.Conrad.Iaſ. cõ-
ſil. 227.col.antepen.verſi. quinto dicitur libr.
2.Natt.conſi.367.nu. 12. At in patria Montis-
ferrati præſupponitur extare hanc conſuetu-
dinem,quòd Marchiones olim ſolebant ſimi
les alienationes facere de terris,Caſtris,& vil
lis,cum hominibus,& vaſſallis, & quæ habue-
runt effectum non obſtante contradictione
hominum,& vaſſallorum, vt videtur atteſta-
ri idem Natt.d.conſi.367.num.6.vbi ait quòd
5 cùm huiuſmodi conſuetudo † ſit generalis,&
notoria, ſufficit eam allegare, neque opus eſt
alia probatione. ſecundum Bald.in l. filiusfa-
milias.§.veterani.ff. de ꝓcurat. in l. iubemus.
C.de iudic.Alex.in l.vnic.circa prin.C.vt quæ
deſunt aduocat. Ergo præſuppoſita tali cõſue
tudine,tenet hæc alienatio.

Prædictis tamen non obſtantibus, tranſeo
cum opinione prædictorum præſtantiſſimo-
rum virorum,videlicet iſtos nobiles nõ com
prehendi in dicta alienatione, neque compel
li ad præſtandum iuramentum fidelitatis, ne-
que ratione feudi, neque etiam iuriſdictionis.
& hoc tam ratione deficiẽtis poteſtatis,quàm
etiam voluntatis Principis alienãtis, quæ duo
6 voluntas † ſcilicet & poteſtas canonicãt om-
nes actus,vt in terminis dicebat Bald. in con-
ſil.326.Rex Romanorum nu.2.lib. 1. Poteſta-
tis enim defectus probatur ex vera & cõmuni
7 concluſione,quæ habet ꝙ Dñus vaſſallos † in
uitos, & ius ipſorũ alienare, ſeu alteri delega-
re,& transferre non poteſt.c.1.§ præterea Du
catus.in fin.de prohib.feud. alienat. per Fede-
ric.vbi gloſſ.& Docto.in c. 1. §. ex eadem. de
leg.Conrad.glo. & ibi etiam Doct. in l. ſi non
ſortem.§.libertus. ff. de condict. indebit. & in
l.inuitus.ff.de fideicommiſſ.libert.& hanc opi
nionem diſputãdo ſuſtinuit Azo, cuius diſpu
tationem refert Neuizan. inter conſi. feud.d.
conſi. 12.col.20.in fin. & ſequen. & ne in alle-
gationibus immorer me remittã ad multos,
quos idem Neuiz. ibi refert hanc opinionem
tenentes. Multos etiam in hãc ſententiã con-
gerit Tiraq.in ſua repetitione.l.ſi vnquàm. in
verbo libertis num.8.C. de reuocan. donatio.
& hanc eſſe communem atteſtatur Curt. de
feud.in 6.parte col.1.quæſt.2.& Portius qui &
plures alios refert in ſuis commun.cõclu.libr.
5.conclu. 21. Et hanc concluſionẽ multi Do-
8 cto. ꝓcedere † intelligũt, ſiue alienatio fiat in
inferiorem,ſiue in parem, & ſuperiorẽ, prout
hanc opinionem indiſtinctè procedere vo-
luit Cyn. in d. l. 1. & ibi etiam Salic. C. de no-
uat.& Io.Fabr.in §. 1. col. 2. inſtit. de aſſignat.
libert. & licet in hoc plures contrariũ teneãt,
attamen quòd in inferiorem fieri non poſſit,
omnes conſentiunt. & hoc multis rationibus
probat in terminis Bald.in conſi.97. Proponi
tur ꝙ Domini libr. 3. quem etiam in terminis
refert Brun.conſi.168.col.4. verſ. & in primis.
Nam indignum eſſet vaſſallo, & indecorũ ha
bere dominum inferiorem, ſeu inæqualẽ prio
9 ri Domino, & ſicut Dominus † nõ cogitur ha
bere vaſſallum quẽ non vult, ita vaſſallus non
cogitur habere in Dñm quem non vult, præ-
ſertim ſi hoc ei eſſet indecorum arg.l.filius. ff.
de condit.inſtitu.& l.nepos proculo.ff. de ver
10 bor.ſign. Item quia non debet vaſſallus † mà-
lè tractari per Dominum, ſatis autem videtur
malè tractari, ſi cogat̃ ſeruire, forte ei, cui non
decet.l.operæ ff.de ope.libert. Nam dignitatẽ
11 vaſſalli † Dominus tueri debet, non macula-
re, ſed augere, vel ſaltem conſeruare, non mi-
nuere, nec eius conditionem deteriorem face
re.argum.l.2.ff.ſolut.matrimo.& l.1.ff. de no-
uatio. Addo eundem Bald.in terminis conſil.
327.Pridie.nume.4.lib.1.vbi ait quòd Impera
12 tor † non poteſt mutare ſtatum, nec minuere
honorem veterum vaſſallorũ. & hoc inquit
eſt expreſſum in authen. de referend. ſacr. pa-
lat.§.præterea.& ibi idem Bald.nume.8.verſi.
videtur igitur. concludit, quòd ſi Dominus
13 † fecit inueſtituram, vel cambium de benefi-
cio ſui militis, vel Baronis, ſine cõſenſu illius
cuius eſt beneficium pro infecto habetur. vt
in capit.2. quo temp.mil.& c.1.§. nam ſi quis.
14 qui ſucceſſ. teneant. Nã ſicut Dominus † non
poteſt auferre, ita nõ poteſt mutare formam
antiquitus conſtitutam. l. quidam decedens.
ff. de adminiſtrat. tutor. Nam cum aliquid
15 additur vel detrahitur, nouum ius † efficit.
l.ius ciuile.ff.de iuſti.& iur.& l.1.§.cũ adijcit ff.
de verb. oblig. & per interuentũ nouæ perſo
16 næ fieret quædã nouatio, † vel adiectio nouatina
inſtit.

Inſtitu.quib. mod. tollit. obligat. §. præterea.
Quod eſſet non ſine magna indignatione vaſ
ſalli, maximè quando eſt nobilis & antiquus,
qui nouam ſeruitutem aſpernatur.ſicut & na-
18 turaliter ineſt hominibus † non fieri libertatē
ſuam deteriorem.l.1.ff.quar.rer.actio.non de
tur in §. quæ onerandæ. Multa alia adducun-
tur ad comprobationem huius concluſionis,
quæ non refero,cum videri poſſint apud ſcri-
bentes.

Prætereà non modo ex lege legis vaſſalli,
vaſſallus non poteſt inuitus alienari, & in aliū
transferri per Dominum, ſed in caſu noſtro
etiam hoc non poteſt Dominus Dux Mātuæ
ex lege conuentionis, per anteceſſores Mar-
chiones factæ cum anteceſſoribus nobilibus
de Zuchis,per quam conuentum extitit,quòd
ipſi nobiles nec eorum iura alienari vllo vn-
quam tempore nō poſſint, ſed quòd ſemper
& omni tempore remaneant immediatè, &
ad manum ipſius Marchionis & ſucceſſorū.
Quam cōuentionem ſeruare tenetur Domi-
nus Dux Mantuæ iuxt.tradita per Doct. in ca.
1.de probat.in l.digna vox. C. de legib.& per
Dominos conſulentes latè id etiam compro
batur.Concurrente autem conuentione pro-
hibitiua alienationis, cum diſpoſitione iuris
communis, & ſic duplici vinculo,ſuccedit cō
cluſio quòd in caſibus ſpecialibus, in quibus
19 aliàs alienatio † de iure fieri potuiſſet, concur
rente dicta prohibitione hominis, nō poſſit,
iuxta.tradita per Bart.in l.filiusfamilias.§.Di-
ui.ff.de leg. 1.& in auth.res quæ. vbi Iaſ.C.cō-
mun.de leg.& in terminis Rip. d.reſponſ. nu-
me.21.poſt Bald.quem refert in terminis in l.
ſi creditor. §.fina. ff. de diſtract. pignor.& per
Iaſ.conſi.227. colum.2. verſicul.tertiò prædi-
cta.lib.2.

Concluditur ergo ex prædictis alienationē
hanc non includere iſtos Nobiles de Zuchis,
vaſſallos Domini Ducis, ex defectu poteſta-
tis.Loquimur autem de ordinaria, non de ab
ſoluta prout in ſimili dicit Neuiz.d.conſil.12.
colum.12.verſicu.ſecunda ratio principalis.

Voluntaris verò defectus manifeſte appa-
ret, ex literis Domini Ducis, vt in facto præ-
ſupponitur, quibus declarat venditionem de
dicto loco & territorio Siluani cenſeri, & in-
telligi debere citra præiudiciū iurium & inue
ſtiturarum nobilium de Zuchis, quos inueſti-
ri debere intendit pro eorum feudis ab ipſo
Duce, & non ab ipſis Adurnis emptoribus.
Vnde ceſſante voluntate, ſuperfluum eſt di-
ſputare de poteſtate,& iuxta dictam volunta-
tem Domini Ducis, in alienatione facta non
expreſſe actum eſt,nec dictum de ipſis nobili-
bus,vt præſupponitur in facto,quia inſtrumē-
tum alienationis non vidi. quo ſtante ſucce-
20 dit regula,quòd in generali alienatione † cu-
riæ, Caſtri, & territorij,non veniunt vaſſalli,
quibus Princeps aliquid in feudum cōceſſit,
quando non fuit expreſſe dictum. capitu.1. in
princip.de Capit.qui Cur.vendid. §.in genera
li.ſi de feud.fuer.controuerſ.int.Dom. & vbi-
que gloſſ.& Docto.& per Bald.in l.1. in fin.ff.
de rer.diuiſ. & in l. in teſtamento. C. ad l. Fal-
cid.& in terminis ita conſuluit Brun. conſilio
168.colum. 2.lib.2.vbi multis rationibus & ar
gumentis hoc comprobat, ad quē me remit-
to vidēdum. & quia hoc etiam per Dominos
conſulentes multis rationibus demonſtratur,
ideo breuitati conſulendo vlterius non in-
ſiſto.

Solum ſupereſt contrarijs reſpondere, ex
quorum ſolutione ſupraſcripta firmiora &
veriora apparebunt.

Non obſtat itaq; dum primo dicebamus,
ꝙ licet vaſſalli inuiti per ſe alienari, & trans-
ferri non poſſint, ſecus tamen ſit cum vniuer
ſitate territorij.

Quia reſpondetur primò, quòd cōtrarium
tenuerunt plures,præcipuè Aluarot. in cap.1.
§.ſi quis.Quo tempor. miles.& Felyn. in cap.
dilecti. colum.2.verſicul. intellige primo. de
maiori.,& obedien. quos refert & ſequitur
Rip.d.reſponſ.25.nume.15.vbi ad hoc ponde
rat text.in d.§.ex eadem.de leg.Conrad.vbi di
citur quod Domino non licet feudum aliena
re ſine voluntate vaſſallorum, niſi Mediola-
21 ni, † vbi Dominus poteſt alienare, dummo-
do totum alienet æquali,vel meliori. Ponde-
rat Rip. exceptionem factā de Mediolanenſi
Domino, modo totū alienetur, ergo in alijs
locis ſtabit regula quod non licebit, etiam ſi
22 totum velint alienare,quia exceptio † firmat
regulam in caſibus non exceptuatis. l. quæſi-
tum.§.denique.ff.de fund.inſtruct. cum ſimil.
& rationes ꝙ adducuntur militant, ſi bene cō-
ſiderentur,etiam vbi alienatio fit cum vniuer
ſitate. Et quoad hoc cum Rip.in effectu tran-
ſit etiam Natt.d.conſi.567.nume.4. verſic. eſt
verum. Addo prædictis Neuzian.d.conſil.12.
col.22. verſic. non obſtat quod imo potuerit.

Secundo reſpondetur quod vbi contraria
opinio verior eſſet, attamen etiam illa proce
deret, dummodo vaſſalli grauiorem ſeruitu-
tem non patiantur. Ita loquitur Bald. in d.§.
Prætereà Ducatus.colum.fin.de prohib.feud.
alienat.per Federic.& probat text.in d.§.ex ea
dem.de lege Conrad. Certū eſt autem, quod
23 vaſſallus † quando alienatur in inferiorem,
dicitur pati grauiorem ſeruitutem, quia vbi
vnum tantum Dominum immediatum ha-
bet,duos haberet.

Tertio etiam reſponderi poteſt,quod dice
24 retur alienatio † cum vniuerſitate,vbi vendi-
ta fuiſſent omnia bona feudalia,& non feuda
lia, tunc enim ſub illa vniuerſali uenditione
benè ueuirent uaſſalli,& iura eorum feudalia.
Ita declarat Rip. d. reſponſ.25. ſub nu.15. uer-
ſicu.& licet quædam.dicens ita intelligi debe-
re Bald. Alex. & Panor. ex aduerſo allegatos,
& niſi ita intelligeremus ſtare uel practicari
minimè poſſet diſpoſitio d. §. ex eadem. qui
loquitur de alienatione feudi inuitis uaſſallis

Reſpondetur & quarto,prædictam conclu
ſionem exaduerſo adductam,procedere & in
telligi de uaſſallis ratione Curiæ ſeu domici-
lij,& non habentibus feudum, Non autem de
uaſſallis ratione feudi. ꝑut in caſu noſtro agi-

tur. Ita Bald. in l. 1. nume. 9. C. de condict. inſert. vbi format quæſtionem, an vendita curia, videantur venditi vaſſalli, & reſpondet, aut ſunt vaſſalli ratione Curiæ, & videntur vēditi, Aut ſunt vaſſalli non ratione Curiæ, ſed alia ratione, & tunc non videntur venditi. Ita inquit intelligitur cap. 1. de cap. qui cur. vendi. vbi etiam Afflic. nu. 9. verſic. ſed nunquid vendita Curia.

Non etiam obſtat quod ſecundo loco dicebamus de alienatione facta de loco, & territorio, cum iuribus, & pertinentijs, ex Afflic. in d. cap. 1. de cap. qui Cur. vendid.

Si quidem contrarium tenet Rip. d. reſpon. 25. nume. 15. verſicu. quia reſpondetur. vbi ait conclusionem ſupra firmatam, quòd vaſſalli inuiti non poſſint alienari, procedere etiam quando Dominus alienat Caſtrum, ſiue ciuitatem, cum omnibus iuribus & pertinentijs ſuis. quod probat ex Aluar. & Felin. ibi relatis.

Secundò reſpondetur, quòd cum per infeudationem in iſtos nobiles factam, de bonis & rebus feudalibus, cenſeātur dicta bona, & res feudales ſeparata ab vniuerſitate bonorum, quæ habet Dominus in ipſo loco, vt in ſimili conſiderat Brun. d. conſilio 168. colu. 2. verſi. facit quia. & colum. penult. verſicu. reſpondetur. Ideo non poſſunt dici de pertinentijs ipſius territorij.

Tertiò etiam reſpōdetur, quòd vendito Caſtro, ſeu territorio, cum iuribus & pertinētijs, cenſentur etiam vēditi vaſſalli, & ius eorum, niſi aliud ex coniecturis appareat. Ita declarat idem Afflic. in d. capitu. 1. nume. 2. verſicu. quartò fallit. de capit. qui curiam vendi. poſt Ioann. de Imol. quem refert in l. 1. §. municipes. ff. de acquirend. poſſeſſ. At in caſu noſtro aliud apparet, non ex cōiecturis, ſed ex expreſſa voluntate, & declaratione Domini Ducis alienantis, vt ſupra dicebam, ergo, &c.

Non etiam obſtat quòd tertio loco dicebamus de conſuetudine alienandi, etiam inuitis vaſſallis, Quia reſpondetur, quòd vbi de huiuſmodi cōſuetudine appareret, talis conſue-
25 tudo † vti irrationabilis non valeret, ſecundū Neuiz. d. conſi. 12. colum. 22. verſicu. non obſtat quòd prædicta. Idem tenet expreſsè Afflic. in d. capitu. 1. colum. 2. circa fin. verſiculo ſed an conſuetudo. vbi ex prædictis per Gemin. & Moder. Peruſ. ibi relatos ait, quòd ſi conſuetudo permittit quod Dominus feudi poſſit alienare feudum, ſine conſenſu vaſſallorum, attento quod per talem alienationem ſunt grauati vaſſalli, quia efficerentur vaſſalli Regis & Baronis, vbi ante alienationem erāt ſolum vaſſalli Regis, certè non videtur iuſta talis conſuetudo. Item quia ille in quem alienatur feudum, non ita iuſtè eos tractabit ſicut facit Rex, vt docet experientia.

Reſpondetur etiam, quòd licet in patria Mōtisferrati præſupponatur, quòd olim Marchiones ex conſuetudine fuerint ſoliti alienare, & in feudum concedere Caſtra, & villas, cū hominum fidelitatibus, ita iſta conſuetudo reſtringitur, & intelligitur de vaſſallis ratione Curiæ, ſeu domicilij, prout ita loquitur Natt. d. conſilio 367. numero ſexto. Secus autem de vaſſallis ratione feudi, prout in caſu noſtro agitur, quia de huiuſmodi conſuetudine non conſtat, neque extare præſupponitur. Et ideò emptor, qui eam allegat debet probare, quia
26 eſt quid facti. † capit. 1. de conſtitut. libro ſexto Bartol. in l. 2. C. quæ ſit long. conſuetud. & in l. ornamentorum. ff. de aur. & argen. legat. Ita reſpondet Rip. d. reſponſ. 25. nume. decimoſeptimo, verſiculo vnde emptor. vbi etiam ait, quod nec ſatis erit probare, quòd Domini ſint ſoliti alienare Caſtra, niſi etiam probet quòd alienauerint inuitis hominibus, & vaſſallis, ex cōſuetudine. Ergo ex alienatione Caſtri cum vaſſallis ratione Curiæ, non rectè arguitur nec infertur ad conſuetudinem alienādi vaſſallos ratione feudi, etiam eis inuitis.
27 Conſuetudo † enim non extenditur de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, aut de loco ad locum. vt per eundem Rip. ibi. numero decimoctauo, poſt Barto. & alios per eum relatos.

Ex quibus remanet firma & illæſa concluſio per nos ſupra firmata.

SVMMARIVM.

1 *Contumaci audientia denegari debet, donec expenſas in quibus condemnatus fuit, perſoluerit.*

2 *Petitioni iuri conſona annuendum eſt.*

3 *Iudices, qui petitioni iuri conſona annuere prætermittunt, & parti in expenſis condemnata, & contumaci, non ſoluenti, audientiam denegare non curarunt, de propria ſubſtantia reſarcire tenentur.*

4 *Forenſis, & in patria nulla bona poſſidens, de expenſis refundendis in caſum ſuccumbentiæ cauere tenetur.*

5 *Cautio de expenſis refundendis in caſum ſuccumbentiæ, per forenſem agentem, & in patria nulla bona poſſidentem, præſtari debet.*

6 *Interrogari poteſt pars an velit vti aliqua ſcriptura, & reſpondere cogitur, præcipuè ſi in actis legitimè producta non legatur.*

7 *Scripturam in iudicio producens non ſeruata forma à ſtatuto indicta, nihil producere dicitur.*

8 *Inſtrumentorum alienorum inſpiciendorum facultas, parti in iudicio petenti fieri & concedi non debet.*

9 *Pars aduerſans ad exhibitionem ſuorum iurium cogi non poteſt.*

10 *Inſtrumentum ſi quis propria pecunia à notario redimat, proprium redimentis efficitur, etiam ſi alterius vtilitatem contineat, & illi edere, aut remittere non tenetur.*

11 *Inſtrumentum proprium occultans, per quod intentio aduerſarij probaretur, inique agere non dicitur, nec dolum committere.*

CON-

CONSILIVM L.

SVper Illuſtr.& æquiſſimi Domini, Viſis nouiſſimè propoſitis & petitis, à Petro Lombrayo actore, & Illuſt. Senatore Drago conuento, nec non aſsignatione, à ſuper Illuſtri. DD. VV. facta, etſi putem ſuperfluum eſſe iuribus demonſtrare, quæ nam debeant eſſe partes veſtræ, cum omnia ſint vobis nuda & aperta, attamen vt iuſto deſiderio Domini collegæ ſatisfaciam, infraſcripta paucula pro defenſione iuriũ ipſiuš adducere viſum fuit.

Incipiam igitur à nouiſſimè per ipſum D. Senatorem requiſitis. Primò quòd denegetur audientia prædicto Petro Lombrayo, veluti
1 contumaci, † eo quia non ſoluit expenſas, in quibus extitit condemnatus, etſi illas ſoluere præuia taxa eidē iniunctũ fuerit, tempuſque iniunctionis lapſum ſit, cui quidem petitioni,
2 † vti iuri conſonæ annuendũ eſt. vulg. l. ſancimus. C. de iudic. vbi Bart. & cõmuniter Doct. præſertim Iaſ. nu. 3. & 5. vbi citat cõcordantes & in l. iuſiurandũ & ad pecunias. §. ait prætor. nu. 2. ff. de iureiur. facit tex. in cap. fina. iuncta glo. fina. de reſcript. Dec. conſ. 34. nu. 6. Marſil. in repetit. l. de vnoquoque num. 197. & pluribus ſequen. ff. de re iudi. quinimo dicitur in d.
3 l. ſancimus. in fine. quòd ſi iudices † prætermiſerint, tenẽtur de propria ſubſtantia reſarcire. Idem dicit gloſſ. fina. in d. cap. fin. de reſcript. Debent igitur ſuper Illuſtriſſ. iudices denegare audientiam Petro Lombrayo, donec integre ſoluerit prædictas expenſas.

Secundo petit Do. Senator conuentus per
4 Lombrayũ actorē † forenſem, & nulla bona in hac patria poſſidentem, caueri de expenſis refundēdis in caſum ſuccumbentiæ, quæ pe-
5 titio † etiã iuri cõſentanea eſt. Authen. generaliter. & in corpore vnde ſumitur. C. de epiſc. & cleric. & ibi communiter Docto.

Tertiò petit Dominus Senator Lombrayũ cogi ad reſpondēdum ſuo interrogatorio, an intendat prætenſa atteſtatione Illuſtriſ. Canzellarij & aliorũ ſuper Illuſt. iudicũ, de qua in interrogatorio, ab ipſo Lombrayo iudicialiter producta vti, & videtur iuſta petere, cũ ha-
6 ctenus prædicta atteſtatio, † in qua aliquod fundamentũ Lombrayus facit, nõ legatur ab ipſo in actis legitimè producta. Nã certa for-
7 ma aliquid in iudicio producēs, † à iure ſtatuta non ſeruata, aliquid producere nõ dicitur iuxta Doctri. Pau. de Caſt. in l. fin. C. de fid. inſtrument. & aliorũ cumulatorũ in Deciſio. Senatus Pedemont. deciſ. prima. nu. 50. & ſequē.

Quartò aſſignatus D. Senator ad exhibendum iura enuntiata in dicta atteſtatione, vel dicendum cauſas quare illa exhibere, non teneatur, dicit, & quidem iure, ſe non teneri ea exhibere, cum neque iuris, neque æquitatis ratio permittat, vt alienorum inſtrumentorum
8 † inſpiciendorum poteſtas fiat. l. qui accuſare. C. de eden. & l. nimis graue. ff. de teſtib. vbi dicitur, nimis graue eſſe quod petitur, partem
9 † aduerſam vrgeri ad exhibitionem iurium, per quæ ſibi negotium fiat. & hæc eſt receptiſſima concluſio, de qua per Bar. & alios Doct. in d. l. qui accuſare. vbi Iaſ. nu. 2. notat, quòd ſi
10 aliquis † propria pecunia redimat aliquód inſtrumentum à notario, dicitur ſuum propriũ, etiam ſi alterius vtilitatē contineat. Ideo non tenetur illi edere. Hinc nu. 3. poſt Bal. Salic. & Modern. Infert, quód occultãs proprium in-
11 ſtrumentum, † per quod probaretur intentio aduerſarij, non iniquè facit neque committit dolum. Quæ concluſio etiam à Canoniſtis recipitur, de qua latè per Dec. cap. 1. col. 7. & ſequen. de probatio.

Concludo igitur Lombrayo eſſe audientiã denegandam donec ſoluerit expenſas, in quibus condemnatus apparet. quo facto teneri cauere de iudicatum ſoluendo in caſum ſuccumbentiæ, debereque reſpondere interrogatorio Domini Senatoris, & ipſum Dominũ Senatorem non eſſe cogendum edere prædicta inſtrumenta. Salua ſemper cenſura Illuſt. DD. VV.

SVMMARIVM.

1 *Cambia & recambia quando illicita ſint, & quando licita.*
2 *Cambia licita ſunt, quando in præmium periculi, & ſecundum generalem conſuetudinem mercatorum capiuntur.*
3 *Mutuans pecuniam quando pro ea licite lucrum ſiue cambium accipere poſſit.*
4 *Lucrũ pecuniæ ratione dubij euentus licitum dicitur.*
5 *Cambia & recambia ex conſuetudine generali in ciuitate Ianuæ fiunt.*
6 *Vſura ab omni iure ſunt probibitæ, & conſuetudo etiã vniuerſalis, ad fauorem vſurarum introducta non valet.*
7 *Conſuetudo mala illicitum de licito non facit.*
8 *Intereſſe certum, ad rationem de quinque pro centenario, pro pecuniis mutuatis, facit contractum eſſe illicitum.*
9 *Vſura committitur in mutuo, cùm ſorti principali aliquid accedit, quocunque nomine acceſſio nuncupetur.*
10 *Intereſſe per teſtes, non per coniecturas probari debet.*
11 *Contractus quo quis pecuniam mutuat, pacto adiecto quòd ſors cum intereſſe cambiorum, & recambiorũ, ac quinque pro centenario, ſoluantur, manifeſte vſurarius dicitur.*
12 *Intereſſe non poteſt probari iuramento damnum & intereſſe paſſi, vel pacto cum eo initio de ſtando eius iuramento, ſed per teſtes vel legitimas ſcripturas probari debet.*
13 *Creditor cui datur pignus cum facultate vendendi poſt tempus ſtatutum ſi vſuræ creſcant tenetur ſtatim lapſo tempore pignus vendere.*
Creditor ſi poſt præfixum tempus vſuræ creſcant tenetur ſtatim pignus vendere ibid.
14 *Fideiuſſor renuntians beneficio de principali prius cõueniendo fit reus principalis.*
15 *Duorum reorum is prior conueniendus ad quem conſtat vere pecuniam perueniſſe.*

CONSILIVM LI.

VIſa ſpecie facti, inſtrumento-
que in eo relato, necnon re-
ſponſionibus, prudentiſſi-
morum Iuriſconſultorum
Illuſt. Petri Belli & Magnifi
ci Baptiſtæ Surdi, Conſtan-
ter cum ipſis cenſeo contra-
ctum de quo in dicto inſtrumento continere
improbum fœnus, ſeu interuſurium, cambia-
1 que † ac recambia in eo conuenta, eſſe omni-
no illicita, idcirco dellendum & annullandũ,
infraſcriptis rationibus & fundamentis.

Primo quidem quia tunc demum cambia
2 † ſunt licita, quando capiũtur in præmium pe
riculi, & ſecundum generalem conſuetudinẽ
mercatorum, quod periculum in plurib. con-
ſiſtere poteſt, in miſſione ſcilicet pecuniarum
de loco ad locum, in valore earum, cum ali-
quãdo plus valeat in loco numerationis quã
in loco in quem deſtinatur earum reſtitutio,
ſiue reſponſio, & ſic nonnunquàm de ſorte
amittitur, quo fit vt propter huiuſmodi du-
3 bium, an mutuans † pecuniam, ſit aliquid vltra
ſortem lucraturus, vel de ſorte amiſſurus, di-
cantur licita cambia. Nam ratione dubij euẽ-
4 tus lucrum † quod ſuperuenit cenſetur licitũ.
textus eſt expreſſus in l. ea lege. & l. ea pactio-
ne, C. de vſur. & cap. in ciuitate. & cap. fina. de
vſur. latè & doctè hanc materiam tractat Bea-
tus ille Antonius florẽtinus in ſua ſũma Bar.
2. tit. 1. §. 48. & 49. Roma. conſi. 238. col. 1. & 2.
At in caſu noſtro nullum poteſt conſiderari
nec ſubeſſe periculũ, nec ratione tranſmiſſio-
nis, nec valoris pecuniæ mutuatæ, & ſic ſor-
tis; tum quia mutuum eſt factũ Ianuæ, vbi ip-
ſe Dominus Franciſcus Cigola Domicilium
continuum tenebat, ibiq; reſtitui pecunia mu
tuata debebat, cum etiam Dominus Franciſ-
cus ſibi cauerit per receptionem pignoris, &
fideiuſſoris, tam reſpectu ſortis, quàm interu-
ſurij, vt ex inſtrumento apparet, ergo illicita
eſt conuentio prædicta, quo ad dicta cambia.
& multo magis, recambia, etiam quod reſpe-
ctu eorum eſſet dubium an mutuans pecuniã
eſſet aliquid lucraturus vel nõ. Ita nominatim
dicit Roman. d. conſi. 238. col. 1. verſicu tertio
hanc ſententiam. poſt Bal. in l. 1. C. pro ſocio.

Nec obſtat quod forſan Dominus Franciſ
5 cus allegabit, ſcilicet conſuetudinem † vniuer
ſalem eſſe in ciuitate Ianuæ ſimiles cõtractus
faciendi, quandoquidem multis modis re-
ſpondetur.

Primo quod hæc conſuetudo non eſt pro-
bata, prout probari debuiſſet. l. 1. C. quæ ſit
long. conſuetud.

Secundo dato quod eſſet probata, reſpon-
detur Doct. ſcribentes de dicta conſuetudine
loqui & intelligi debere de conſuetudine ge-
nerali omnium locorum, in quib. cambia ſo-
lent exerceri, & de conſuetudine quæ non ad-
uerſatur iuri Diuino, naturali, & Canonico, ac
Ciuili, non autem de cõſuetudine vnius loci,
quæ omni iuri eſt contraria, nec poteſt dici
vniuerſalis, ſeu generalis conſuetudo, ſed po-
tius abuſus, corruptela, & vetuſtas erroris.

Tertio reſpondetur huiuſmodi conſuetudi
nem, ſi conſuetudinis nomen meretur, etiam
ſi vniuerſalis vel generalis, eſſet, non valere, tã
6 quam in fraudem vſurarũ, † ab omni iure p-
hibitarum introducta, & per conſequens non
eſſe obſeruandã c. mala conſuetudo. diſtinct.
7 8. vbi glo. dicit malam conſuetudinem † non
facere de illicito licitum, concordant. c. pe-
nul. & vltim. eadem diſtinct. 8. & alia doctè cu
mulata ab illo Magno Theologo & Canoni-
ſta fratre Bernardino Buſto in ſuo Roſario,
ſermone. 26. litera. 10. Ita reſpondet Roman.
d. conſi. 238. col. fina.

Secundo loco principaliter vſuraria cen-
ſenda eſt conuentio de qua agitur, quia vltra
prædicta cãbia & recambia, voluit prædictus
Dominus Franciſcus ſibi à debitore ſolui vnũ
aureum, & quartum alterius aurei, pro quoli-
bet centenario, & quolibet foro, ſub prætextu
quarundam expenſarum & prouiſionum, quod
8 intereſſe † cum ſit certum, & ad rationem de
quinque pro centenario, facit contractum eſ
ſe manifeſtè vſurarium non probato quod tã
ti fuerit expenſum in aſſertis expenſis & pro-
uiſionibus, vt nominatim ſcribit Bar. Anton.
in d. 2. part. ſuæ ſummæ tit. 1. de vſur. §. 50. quo
loci dicit, talem cõtractum non eſſe cambiũ,
prout aliqui cambium nuncupant, ſed ma-
gnam & expreſſam vſuram eſſe, quia lucrum
ſperatur ex mutuo, quod pertinet ad vſuram,
9 quæ committitur cum aliquid ſorti principa
li accedit, quocunque nomine nuncupetur. c.
conſuluit. cum ſimil. de vſur. & 14. quæſtio. 3.
per tot Roman. d. conſ. 238. col. 2 verſi. tertio
præſupponendum eſt. Alex. d. conſi. 61. nu. 11.
latè D. Rol. à Val. in fortioribus terminis cõſ.
55. nu. 10. vſque in fin. poſt plures per eũ cita-
10 tos vol. 2. Intereſſe † enim debet probari per
teſtes, non autem per coniecturas. cap. dilecti,
filij. iuncta gl. de for. competen. Ex quibus ap-
paret quod quando quis dat, ſeu mutuat pecu
niam, pacto adiecto quod ſors cum intereſſe
cambiorum, & recambiorũ, & vlterius quin-
que in qualibet centena ſoluantur, manifeſtè
eſſe vſurarios, & Doct. tenentes contrarium,
videlicet huiuſmodi contractus non eſſe vſu-
rarios, & illicitos, ſed eſſe contractus innomi-
natos, & licitos, maximè erraſſe, & quærere vt
ſcribit Beat. Antonin. loco proximè citato ex
cuſationes in peccatis. Quo fit, vt neminem
Chriſtianum, æquum, & rectum iudicem eſſe
putem, qui iudicaturus ſit huiuſmodi contra-
ctus eſſe licitos; in quibus creditor accepta ſe-
curitate ſortis, & interuſuriorũ, vacuus ab om
ni periculo ſtipulatus fuerit vltra dictam ſor-
tem, & interuſuria cambiorum, & recambio-
rum, aliquam certam ſummã ſingulis annis,
& ſingulis nũdinis ſibi ſolui, prout in caſu no-
ſtro factum legitur. in quo prædictus D. Fran-
ciſcus ſtipulatus fuit ſibi ſatisfieri vltra ſortẽ
cambia, & recambia, vnum aureum & quar-
tum alterius in ſingula cẽtena. quæ ſtipulatio
profecto

profecto execrabilis eſt, & quā crudeliſſimā
& impiam Modern. Pariſien. in tract. de vſur.
quæſt. 506. appellant. dicuntque magiſtratus
qui eas tollerant & pro eis iudicant, grauiſſi-
mè peccare, quod etiam expreſſe dicit Bu-
ſtus in d. Sermone 26. litera 10. tamquàm cō-
tineant improbum fœnus, ab omni iure re-
probatum. vt latè probatum legitur deciſ. Pe-
demont. 137. nu. 6. vſque in fin. Et hæc ſatis eſ-
ſe deberent ad annullandam dictam conuen-
tionem reſpectu cambiorum, recambiorū,
& alterius interuſurij.

Nec prædicto D. Franciſco prodeſt, quod
forſan allegat, videlicet conſtare de aſſerto
damno paſſo, ſeu lucro ceſſante, reſpectu cā-
biorum, recambiorum, & illius intereſſe de
vno & quarto alterius aurei in ſingula centū,
attenta forma dicti inſtrumenti, in quo debi-
tor, quo ad præmiſſa conſenſit ſtare ſimplici
verbo cum iuramento dicti Domini Franci-
12 ſci. Quia non obſtante tali pacto † & iuramē-
to, non eſt credendum dicto Domino Franci
ſco, niſi aliter probet de dicto dāno paſſo, &
lucro ceſſante, vt multis iuribus & auctorita-
tibus probat Dec. conſil. 83. nume. 3. quem re-
fert & ſequitur Marſil. in ſua practica crimin.
§. principium. nume. 9. Aliàs facilè eſſet repe-
rire viam contrahendi in fraudem vſurarum.

Præterea dato & non conceſſo quòd præ-
dictus contractus ſubſiſtere poſſet, ex vi dicti
abuſus, ſeu malæ conſuetudinis, attamen attē-
ta forma inſtrumenti prædicti, præſertim fi-
deiuſſionis præſtitæ in perſonā prædicti Do-
mini Bernardi Spinolæ, non potuit, neque po
teſt Dominus Franciſcus actor iure agere cō-
tra principalem debitorem, multominus ad-
uerſus ipſum fideiuſſorem pro prætenſis in-
teruſurijs paſſis, poſt annum ſolutioni ſortis,
& interuſuriorum præteritorum ſtatutum, cū
13 lapſo anno † teneretur ſtatim creditor ven-
dere dicta pignora, & ſibi ſoluere tā pro ſorte
quàm vſuris, ſeu cambijs, & recambijs præte-
ritis, nec iure potuit differre venditionem pi-
gnorum, vt maiorem conſtitueret ſummam
cambiorum, recambiorum, & vnius aurei cū
quarto alterius pro centenario, iuribus & ra-
tionibus a prædictis Dominis conſulentibus
appoſitè adductis. Ad quorum cōprobatio-
nem addo text. ſingularem & in terminis no-
ſtris iunct. Doctr. Paul. de Caſtr. ibi in l. inter
creditorem. ff. de fideiuſſ. quo cauetur ꝙ quan
do debitor dat pignora creditori, & illi conce
dit licentiam alienandi pignora, adiecto pa-
cto, quòd ſi minoris veniſſet, quàm quod ſor-
tis & vſurarum nomine deberetur, id credito
ri redderetur, hoc caſu creditor tenetur ſta-
tim poſt ſtatutum tempus ad ſoluendum, di-
cta pignora vendere, & ad id cogi poteſt. & ſi
non vendit, non poteſt cōuenire debitorem,
nec fideiuſſorem. Ita expreſsè notat ex illo
text. Paul. de Caſtr. ibi, quem refert & ſequitur
Pariſ. in terminis noſtris conſi. 91. nume. 15. &
ſequen. vſque in fin. volum. 1. dicens Doctri.
Paul. de Caſtr. hactenus, a nemine fuiſſe impu
gnatam, & per eam tolli quæ ſcribit Dec. con
ſil. 12. Cuius opinionem etiam in caſu datio-
nis inſolutum, de quo loquitur Dec. reprobat
Socin. iun. conſi. 41. volum. 3. & D. meus præ-
ſes Balbus conſil. 22. nume. 9. & ſeq. nundum
impreſſo. At in caſu noſtro, & ſi data lega-
tur licentia vendendi gemmas poſt annum,
attamen eſt adiectum prædictum pactum ꝙ
fideiuſſor ſolueret creditori quanto minoris
venderentur gemmæ pignori datæ, quàm ꝙ
ſortis & interuſuriorum ſupradictorum no-
mine deberetur, vt in obligatione fideiuſſoris
apparet. Ergo non obligatur debitor, multo-
minus fideiuſſor, cui etiam aliæ competunt
exceptiones, videlicet quòd etſi præfatus Do-
minus Spinola renūtiauerit beneficio de prin
cipali prius conueniendo, & ſic effectus fuerit
14 cum principali reus † debendi, & propterea
vterque ſit inſolidum obligatus, attamen quā-
15 do ſunt plures rei † debendi, ſi in veritate con
ſtat pecuniam ad vnum tantum perueniſſe, il
le tantum primò conueniendus eſt, vt multis
iuribus & auctoritatibus comprobat Marſil.
ſing. 2. quod præſertim procedit quando renū
tiatū non eſt Epiſtolæ Diui Adriani, & ceden-
darum actionū, prout in caſu noſtro, in quo
nec etiam interuenit iuramentum, ſi copia in-
ſtrumenti eſt ex fide ſumpta. Ita notat Marſil.
in rubr. de fideiuſſor. nume. 27. & duobus ſeq.
poſt alios per eum relatos.

Concludo igitur præmiſſis ſtantibus con-
tractum prædictum veluti continens fœnus
improbum, eſſe nullum declarandum, ſeu re-
ſcindendum, præfatumque Dominum Ber-
nardum Spinolam fideiuſſorem eſſe cum vi-
ctoria expenſatum abſoluendum. Et ita iuris
eſſe cenſeo. ſaluo &c.

SVMMARIVM.

1 *Feudi prima inueſtitura obſeruari & attendi debet.*
2 *Feudum proprium ex pacto & prouidentia primorum contrahentium dicitur, quando pro primo acquirente, eius filijs, & deſcendentibus tantum maſculis, conceſſio facta legitur.*
3 *Feudum ad hoc vt ſit ex pacto & prouidentia primorum contrahentium quæ requirantur.*
4 *Princeps ſucceſſor primi feudum concedentis, & vaſſallus ſucceſſor primi vaſſalli acquirentis, formam primæ inueſtituræ in præiudicium deſcendentium vocatorum mutare non poſſunt.*
5 *Primogenitura in præiudicium deſcendentium, ex prima inueſtitura, pacto & prouidentia cōtrahentium vocatorum, erigi non poteſt.*
6 *Inueſtitura & bonorum confiſcatio ex falſa cauſa facta, inualida redditur.*
7 *Pupilli culpam committere non poſſunt, ob quam feudo priuari valeant, præcipuè confiſcatione.*
8 *Feudo in hæreditario quis non admittitur, niſi vltimi vaſſalli defuncti ſit hæres.*
9 *Clauſula tamquàm de feudo antiquo & paterno, reſtringitur ex alia clauſula hæredibus & ſucceſſoribus, quæ facit feudum eſſe hæreditarium.*
10 *Verba illa in inueſtitura poſita, quòd feudum ſit antiquum, & antiquiſſimum, operantur quòd feudū trāſeat ad agnatos hæredes, non ad agnatos non hæredes, ſi*

des, ſi conceſsio facta pro ſe & heredibus legatur.

11 *Feudo conceſſo iure antiqui feudi, agnati ad illud non admittuntur, niſi ſint hæredes, ſi conceſſio pro primo acquirente, & hæredibus facta ſit.*

12 *Feudo in hæreditario non ſufficit quod agnatus ſit hæres ſanguinis, ſed debet eſſe hæres hæreditatis.*

13 *Agnatus qui vult ad feudum hæreditarium admitti nõ ſufficit quòd deſcenderit ab aliquo qui ſit communis pater agnationis, ſed debet eſſe hæres vltimi vaſſalli defuncti.*

CONSILIVM LII.

VISIS iuris allegationibus Magnifici & Doctiſſimi iureconſulti Io. Iacobi Giualerij, in quibus omnia copioſè & diſertè diſcuſſa video, Non poſſum niſi cum eius opinione, veluti iuri conſentanea ſentire. Quandoquidem certi iuris ſit, feudum Caſtri & pertinentiarum lo-
1 ci Lu, ſi primam inueſtituram † anno 1448. die 3. Iulij factam obſeruamus, prout debemus, iuxta copioſè ſcripta per prædictum D. conſulentem, quibus addo per nos cumulata in deciſ. Pedemon. 23. nume. 2. & 20. eſſe feu-
2 dum † proprium, ex pacto, & prouidentia primorum contrahentium. cum legatur conceſſum ipſis primo inueſtitis, & cuiuslibet eorũ filijs, & deſcendentibus maſculis. quæ forma
3 † facit feudum eſſe ex pacto, & prouidentia primorum contrahentium. ex abundè citatis per prædictũ D. Io. Iacobum. quibus addo alios Docto. relatos in deciſione Pedemont. 16 t. nume. 1.
Quibus ſtantibus receptiſſima eſt Doctorũ
4 ſententia, Principem ſucceſſorem † primi cõcedentis, & vaſſallum ſucceſſorem primi acquirentis, iure non potuiſſe mutare formam primæ inueſtituræ in præiudicium deſcendentium, ſiue agnatorum, habẽtium ius in ſpe radicatum in prima inueſtitura, auctoritatibus abundè a prædicto Domino conſulente adductis. quibus addo Dec. conſi. 498. nume. 12. & 17. Curt. iun. conſi. 1. num. 8. & 2. ſequen. Io. Campeg. conſi. 11. nume. 1. inter conſil. Brun. loquentes de Marchione Montiſferrati. & in fortioribus terminis Pariſ. latè conſil. 106. nu. 2. & 3. vol. 1. Card. conſi. 92. col. 2. Aluar. conſil. 57. nume. 3. & ſequen. inter conſil. Brun. Neuiz. conſi. 11. nume. 6. Port. conſi. 65. nume. 4. & ſequen. & nume. 8. & ſequen. Ex quibus pa-
* tet iſtam eſſe *receptiſſimam* ſententiam, & propterea non obſtante aſſerta primogenitura
5 † facta anno 1513. iſtos omnes Patrueles eſſe æqualiter admittendos ad dictum feudum Lu, de quo in inueſtitura facta de dicto anno 1448.
Nec aduerſat inueſtitura facta anno 1467. Cùm illi abundè reſponſum fuerit per prædictũ Dominum conſulẽtem, præſertim illam fuiſſe factam ex falſa cauſa, videlicet propter confiſcationem dictorum bonorum feuda-
lium, ob prætenſam culpam filiorum Danie-
6 lis primi inueſtiti pupillorum, quo caſu † redditur inualida, teſte Socin. Iun conſil. 110. nume. 22. volum. 2. & Card. in ſimilib. ferè terminis conſi. 92. colum. 5. verſic. tertio obijcitur. & colum. ſequen. vbi dicit nullam poſſe in pu
7 pillis † culpam conſiderari, pp quam potuerit dictum feudũ cõfiſcari. Nam Danielis patris, nulla fuit cauſa confiſcandi, fuit enim dum vixit, deuotiſſimus & Cariſſimus Marchioni, Poſt eius autem mortem Margarita mater dictorum pupillorum, ante prætenſam cõfiſcationem, nomine dictorum filiorum pupillorum inueſtituram obtinuit, vt ex lectura prædictæ inueſtituræ anni. 1467. apertè legit. quo fit vt culpa aliqua non fuerit ab illis pupillis commiſſa. Ergo ſequitur cauſam dictæ confiſcationis falſam fuiſſe, & propterea inualidã eſſe prædictam inueſtituram.
Quod verò pertinet ad dictam ordinariã cõpoſitionem, & alia donata a Io. Georgio, Marchione Danieli Bobbæ anno 1530. ſatis concludenter ex allegationibus Domini Io. Iacobi probatum eſt pertinere ad Illuſtr. Emilium Bobbam, hæredem a Domino Bernardino Iuniore vltimo defuncto inſtitutum. Non
8 enim ad illa † poteſt quis admitti niſi ſit hæres, ſecundum communem concluſionem, de qua per Curt. Iun. conſi. 1. num. 13. poſt Io. Andr. Paul. de Caſtr. & alios, in l. ſi patroni. ff. ad Trebell. Aluar. & Præpoſit. in capit. 1. de eo qui ſibi & hæredib. ſuis. & reſpondet ad clauſu
9 lam † tamquã de feudo antiquo, auito, & paterno, concludens poſt Alex. qui alios citat, conſi. 10. nume. 8. volum. 3. clauſulam prædictam reſtringi & limitari ex illa clauſula hæredibus & ſucceſſoribus, vt oporteat eos, qui ad dictum feudum admitti debent, eſſe hæredes mediatos, vel immediatos dicti primi acquirentis. Et licet ſat eſſet adduxiſſe prædictas auctoritates, præſertim apud prudentiſſimos iudices, attamen vt requirenti ſatisfaciã, viſum fuit Doctores qui hanc concluſionem vti veram & receptam tennerunt, quos vidi, citare. Hanc igitur ſecuti ſunt in eadem ſpecie facti cum Curt. Iun. conſulentes inter conſi. Brun. Iaſ. conſi. 9. nume. 8. Socin. Senior. conſil. 10. a num. 11. vſque ad num. 17. incluſiuè. vbi poſt Alexan. d. conſi. 10. & alios, reſpondet ad clau
10 ſulam in feudum antiquum, & antiquiſſimũ, expreſsè dicens illa verba antiquum, & antiquiſſimum, operari quòd feudum tamquam antiquum tranſeat ad agnatos hæredes, non autem ad agnatos non hæredes. & ſupraſcriptos Docto. refert & ſequitur Campeg. conſi. 11. a nume. 3. vſque ad nume. 6. incluſiuè. vbi eandem dat reſponſionem, & interpretationem ad illa verba, in feudum antiquum. Hãc concluſionem etiam ſecuti ſunt Brun. conſil. 1. nume. 60. conſil. 18. nume. 14. & conſil. 24. nume. 3. expreſsè loquẽs in feudo antiquo, &
11 conceſſo iure antiqui feudi, ad quod † nõ admittitur agnatus niſi ſit hæres, ſaltẽ primi acquiſitoris. & conſi. 80. nu. 24. Campeg. conſi. 2. nu. 53. Dec. conſ. 590. nu. 5. Pariſ. conſi. 1. nu. 5. & ſe-

& ſequen. latè conſ. 2. nu. 17. 25. & 4. ſequen. & conſi. 16. nu. 12. & ſequen. vol. 1. vbi poſt plures per eum citatos concludit hanc eſſe verã; & communem, ac indubitatam concluſionẽ, referens oẽs prædictos Doct. & plures alios, & latius conſ. 23. nu. 167. & ſequen. cod. lib. 1. & conſi. 1. nu. 34. vol. 2. vbi iterum confirmat iſtã eſſe communem opinionem, & veram concluſionem. Ruin. conſ. 1. nu. 12. conſ. 5. nu. 3. & 8. vol. 1. Socin. Iun. conſ. 95. num. 26. & ſequen. vol. 3. Neuiz. conſ. 9. nu. 9. & conſ. 10. num. 15. Grat. reſpon. 4. nu. 42. lib. 1. Natt. conſ. 119. nu. 2. & 5. & conſ. 464. nu. 23. conſ. 634. nu. 9. & ſeq. Silua. conſ. 15. nu. 49. & latè conſ. 30. nu. 14. & pluribus ſequen. Iul. Clar. de feud. quæſ. 9. verſ. Sed quæro an oporteat. Viui. in ſuis communibus concluſio. in verbo feudum hæreditarium. Villalob. in verbo feudum. nu. 25. Illuſt. & mihi ſemper obſeruandiſsimus, Rol. à Val. conſ. 2. nu. 39. conſ. 3. nu. 77. & 115. conſ. 23. nu. 44. & ſequen. & conſ. 97. nu. 40. & ſequen. vbi
12 nominatim poſt alios citatos † tenet, non ſufficere eſſe hæredem ſanguinis, ſed debere etiã eſſe hæredem hæreditatis. & ratio eſt, quia inueſtitus primus prouidere ſeu proſpicere hæredibus ſuis voluit. Brun. latè d. conſ. 24. Natt. d. conſ. 634. nu. 8. Alciat. reſpon. 178. num. 3. & pluribus ſequen. vbi ad contraria reſpondet. Et ex ſupradictis apparet non eſſe veram opinionem aliquorum, tenẽtium ſufficere agna-
13 tum † deſcendere ab aliquo, qui ſit communis pater agnationis.

Non obſtat quod dicitur debere intelligi ſi poſſit hæres eſſe, iux. conſ. Dec. 205. in fine. quia in contrarium eſt veritas, vt per Brun. conſ. 18. nu. 14. Pariſ. conſ. 1. nu. 5. conſ. 2. nu. 28. & 29. vol. 1. Natt. conſ. 464. nu. 21. Do. Rol. à Val. conſ. 23. & 53. lib. 1. conſ. 67. nu. 29. & ſequen. vol. 2.

Ex quibus omnibus puto eſſe pronunciandum in fauorem prædicti Domini Emilij. Salua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium carnali copula non conſumatum, & denuntiationibus ſacri Conſilij Tridentini non præcedentibus celebratum, viribus non ſubſiſtit, ſed diſſolui poteſt.*
2 *Matrimonia ſiue nuptiæ ſine conſenſu legitimo non fiunt.*
3 *Proteſtationes voluntatem proteſtantis declarant.*
4 *Matrimonium libere contractum non dicitur, quando ſponſa à Parrocho interrogata an matrimonium contrahere vellet, nihil reſpondit, imo manum retrahit.*
5 *Facta potius quàm verba ad mentis declarationem attendenda ſunt.*
6 *Facta ſi verbis repugnant, potius facta quàm verba attendi debent.*
7 *Conſenſus momentaneus aliquando in conſideratione habendus non eſt.*
8 *Factum non dicitur quod non durat.*
9 *Metus amiſſionis omnium bonorum, metui mortis æquiparatur.*
10 *Matrimonium metu contractum ipſo iure non valet.*
11 *Metus minor ſufficit in muliere, quàm in viro.*
12 *Matrimonium ex diſpoſitione ſacri Conſilij Tridentini tres denuntiationes præcedere debent, diebus feſtiuis diſcretis, & inter miſſarum ſolemnia, aliàs non tenet.*
13 *Statutum vel lex aliquid certo modo præuio fieri præcipiens, formam præciſam, & ſubſtantialem inducit, qua non ſeruata actus nullus eſt.*
14 *Actus factus forma ſtatuti non ſeruata nullus eſt, licet ſtatutum vlterius procedendo actum non annullet.*
15 *Iudicãdum eſt ex his quæ ex actis conſtant, non ex alijs de quibus in actis non apparet.*
16 *Teſtes in celebratione matrimonij rogari debent.*
17 *Non entis nullæ ſunt qualitates.*
18 *Remedia duo ſi circa vnam rem concurrant, de efficaciori, & potentiori intelligendum eſt.*
19 *Statuti ſeu decreti verba ſuperflua, aut ſine aliquo effectu eſſe non debent.*
20 *Matrimonia inuita malos exitus producere ſolent.*

CONSILIVM LIII.

VIſo proceſſu Ioannæ filiæ quondam Ioannis Ruffi, agẽtis ad diſſolutionem aſſerti matrimonij per eam, vt dicitur, cum Ioanne Stephano Ianutio, celebrati, licet carnali copula non conſumati, dicimus eſſe iudicandum iuxta ipſius agentis petitionem, proinde pronuntiandum
1 prædictum matrimonium † viribus non ſubſiſtere, veluti metu, & non ſeruatis legitimis denuntiationibus à ſacroſancta ſinodo Tridentina præſtitutis. Ad quod demonſtrandum in
2 fraſcripto vtor ſillogiſmo, Matrimonia † ſiue nuptiæ ſine cõſenſu legitimo non fiunt. vulg. l. nuptias. ff. de reg. iur. cap. veniens. 1. & 2. cap. conſultationi. de ſponſal. ca. matrimonium. & ſequen. c. omnes. 27. quæſt. 2. c. fina. de ſponſal. cum ſimil. & vbique Doct. At in caſu noſtro non interuenit legitimus conſenſus, ergo non fuit, nec eſt matrimonium.

Quod autem non interuenerit conſenſus legitimus probatur concludenter ex teſtibus, qui in hoc omnes conueniunt, ꝙ ipſa Ioanna ante matrimonium ſæpius dixit, & proteſtata fuit, quòd non cõſentiret huic matrimonio, tunc futuro, tum quia præfatus Ioannes Stephanus ſibi diſplicebat, tum maximè quia ad illud metu amiſſionis omnium bonorum ſuorum tunc exiſtentium penes grauem virũ, & vt pareret illius precibus, quem verebatur, deueniebat. Idem etiam & conſtanter dixit in continenti, & ſæpius poſt aſſertum matrimonium celebratum. De quibus quidem proteſtationibus & dictis tam ante quàm poſt prædictum matrimonium concludenter deponunt teſtes examinati, & atteſtatur prædictus Ioannes Stephanus. quæ proteſtationes volũtatem ipſius Ioannæ declarant. glo. in l. qui in aliena. §. fin. in verbo fallens. ff. de acqnir. rer. Domin. Innoc. in cap. cùm M. de conſtitutio. c. conſultationi. & ibi Cardina. in 4. Notab. de ſponſal.

ſponſal. quos in materia noſtra refert Mart.
garc.conſ.15.num. 36. inter conſ. matrimon.
Nec etiam liber fuit conſenſus in ipſa cele-
bratione prætenſi matrimonij, dum bis à Par-
rocho interrogata an vellet contrahere dictũ
4 matrimonium, † nihil reſpondit, imo manũ
retraxit quando parrochus annulum digito
imponere voluit, vt ex teſtibus, & ipſius Par-
rochi atteſtatione apparet, quæ omnia mani-
feſtum diſſenſum demonſtrant.

Nec attendendum eſt, quòd inde tertio in-
terrogata reſpõderit ſemel, quod fic, quia ad
declarationem mentis, magis attendẽda ſunt
5 facta † quàm verba. vulg. l. Paulus. ff. rem rat.
haber. l. ſi tamen. §. ei qui. ff. de ædilit. edic. Soc.
Iun. conſ.98.nu.13.& ſequen. vol. 1. poſt An-
char. & alios per eum relatos, dicens quòd ſi
6 facta † verbis repugnant, magis attenduntur
facta, quàm verba. His deſeruiunt quæ legun-
tur in ſacris literis, Populus hic labijs me ho-
norat, cor autem longe eſt à me. Item ore fa-
tentur Chriſtum, factis autem negant. cũ mul-
tis ſimil. quibus aperte demonſtratur facta po
tius quàm verba eſſe attendenda.

7 Accedat quòd ille conſenſus, † qui elicitur
ex illa reſponſione affirmatiua, fuit momen-
taneus, ideo non habendus in cõſideratione,
8 cum non dicatur factum † quod non durat. l.
item eorum. §. quod ſi actor. ff. quod cuiuſq;
vniuerſ. nomin. cum ſimil. citatis ab Hypol.
in l. fin. nu. 162. ff. de iuriſd. omn. iudic. & num.
155. & ſequen. vbi multa de actu momẽtaneo
ſcribit. At in diſſenſu ſemper perſeuerauit, &
perſeuerat; ergo iſte continuatus diſſenſus, nõ
autem momentaneus conſenſus attendẽdus
eſt. & in terminis noſtris videtur tex. in c. con-
ſultationi. §. 1. de ſponſal. quem citat Alexan.
conſ.99. nu.13. vol.3. facit tex. in c. diuortium.
de pœnit. diſtinct. prima.

Quod autem metus præcedens amiſſionis
omnium bonorum ſuorum de quo deponũt
omnes teſtes, dicatur iuſtus probatur, quia me
9 tui † Mortis æquiparatur. cap. 2. de his quæ vi
vel metu. cauſ. fiunt vbi gloſ. & Doct. Bar. in l.
ſi ob turpem. nu. 6. ff. de condict. ob turp. cauſ.
Gramma. Deciſ. 18. nu. 11. Socin. Iun. conſ.77.
nu.34. & ſequen. vol. 1. poſt plures per eum ci-
tatos Hypol. Marſil. in l. furem nu. 6. & 7. ad l.
Cornel. de ſicar. & in materia noſtra matrimo
niali Mart. garc. d. conſ.18. nu. 18. Quo metu
10 ſtante, firma eſt concluſio matrimoniũ † ip-
ſo iure non valere. cap. Gemma. de ſponſal. &
ibi Doct. Barbat. conſ.54. nu.10. vol.1. Qui qui
11 dem metus † minor ſufficit in muliere. Alba.
conſ.77. num.4. Et hoc ſolum fundamentum
ſufficiens dicitur ad diſſoluendum prædictum
matrimonium. Quod alio etiam ex capite de
clarandum eſt nullum, nempe quoniam non
præceſſerunt tres denuntiationes, quæ præce-
dere debebant, iuxta formam Sacri Concilij
Tridentini, ſub titulo de reformatione matri-
monij, quo cauetur quòd ter à proprio con-
trahentium parrocho, tribus continuis dieb.
feſtiuis in Eccleſia, inter miſſarum ſolemnia,
publicè denuntietur, inter quos ſit contrahen

dum matrimonium, & nullo patefacto impe-
dimento ad celebrationem matrimonij, in
faciem Eccleſiæ, procedatur, quæ quidem ſo-
lemnitates non fuerunt, vt oportebat obſer-
uatæ, cum non fuerint factæ dictæ tres denun-
tiationes, tribus continuis diebus, feſtiuis, in
eccleſia, inter miſſarum ſolemnia, ſed tantum
duæ, & duobus duntaxat diebus feſtiuis, inter
miſſarum ſolemnia, tertia vero denuntiatio
fuit facta eadem die ſecundæ denuntiationis,
non inter miſſarum ſolemnia, ſed poſt horã
24. qua hora pauci in Eccleſia conuenire ſo-
lent. Nec matrimonium prædictum in faciẽ
eccleſiæ ſecundum prædicti concilij formam,
ſed in eccleſia prædicta iuxta Altare, & nullo
temporis interuallo intermedio, ſed inconti
nenti à dicta denuntiatione fuit celebratum,
vt ex atteſtatione Parochi liquet, nec interue
niente libero & mutuo ipſorum contrahen-
tium conſenſu, contra cap. vbi non eſt cõſen-
ſus vtriuſque. 30. quæſt. 2. Sed potius diſſenſu,
ſaltem re ipſa, vt ex eadem atteſtatione per-
penditur. Cuius quidem concilij forma non
12 obſeruata, certi iuris eſt † prædictũ matrimo-
nium viribus non ſubſiſtere; verum irritum eſ
ſe & pro infecto haberi debere. Ita in Arela-
tenſi concilio expreſſe cautum eſt cap. Nul-
lum ſine. 30. quæſt. 5. cui appoſitè famulatur
vera & receptiſſima iuris concluſio quod quã
13 do lex † vel ſtatutum præcipit aliquid fieri
certo modo præuio, inducit formam præci-
14 ſam, & ſubſtantialem, & actus factus † forma
non obſeruata eſt nullus, etiam quòd lex, ſiue
ſtatutum non procedat vlterius annullando
actum; hæc cõcluſio probatur multis iuribus
& auctoritatibus cumulatis per nos in Deciſ.
Pedemont. 165. nu. 4. vſque in fin. præſertim
nu. 8. 9. 11. & 13. quæ gratia breuitatis non repe
to. Quibus addo D. Rol. à Val. conſ.72. nu. 54.
& multis ſequen. vol. 3.

Et ſi dicatur ex diſpoſitione dicti concilij
non irritari prædictum matrimonium, etiam
ſi omittantur prædictæ ſolemnitates, ſed ſo-
lum quãdo matrimonium fuit factum aliter,
quàm præſente Parrocho, & duobus aut tri-
bus teſtibus.

15 Reſpondetur, cùm ex actis † iudicandum
ſit, vulg. l. illicitas. §. veritas. ff. de off. Præſid. l.
de qua re. ff. de re iudicat. cum alijs cumulatis
præallega. Deciſ. Pedemonta. nu. 39. Non con
ſtare, ex geſtorum fide, matrimonium prædi-
ctum fuiſſe celebratum coram duobus, aut tri
16 bus teſtibus, qui rogari † debuerunt teſte gl. in
cap. Noſtrates. in verbo innouatis. 30. quæſt. 5.
Roman. ſingul. 717. Dec. conſ.310. nu. 1. poſt
Barb. d. conſ. 54. cum alijs adductis conſi. 82.
nu. 35. inter conſil. matrimonia. Et poſito ꝙ
de teſtibus conſtaret, propterea non tollitur
quin matrimonium contractum non ſeruata
forma à concilio ſtatuta ſit nullum, etiam ꝙ
decretum non procedat vlterius ad annulla-
tionem matrimonij, iuribus ſupra citatis.
Nam cùm prædictum Decretum ſuper refor
matione matrimonij fuerit factum vt effica-
cius aliquod remedium adhiberetur aduerſus
eos,

cos, qui contra interdicta Eccleſiæ matrimonia contrahebãt, certè redderetur ſuperfluũ, & inefficax, niſi dicamus ſacrum Concilium voluiſſe irritare matrimonia contracta contra ipſius Decreti formam, Quoniam ſi diciimus matrimonia celebrata nõ ſeruata forma prædicti Concilij viribus quidem ſubſiſtere, ſed ipſis contrahentibus pœnitentiam eſſe imponendam, iux. diſpoſita in Lateranẽſi ſeu generali Concilio de quo in capit. fina. §. fina. de ſponſal. relato in prædicto Decreto Tridentino, pfecto de nullo efficaciori remedio prouidiſſet Decretum Tridentinum, Cum dicta pœna pœnitẽtiæ à iure communi eſſet impoſita. At cùm Concilium Tridentinum voluerit efficacius remedium adhibere, vt verbis eius expreſſis demonſtratur, Nec aliud remedium efficacius ad interdicenda matrimonia illicita, quã ipſa irrita decernere inueniri poterat, vt metu annullationis matrimonij contrahentes ab illicitis matrimonijs abſtineant, Cùm nihil magis inefficax ſit, quàm non eſſe,
17 quia non entis † nullæ ſunt qualitates. l. eius qui ff. ſi cert. pet. conuenit quòd de Iuda Iſcariotes dicitur bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille. Ergo de hoc remedio veluti ef-
18 ficaciori & potentiori † intelligendum eſt. argum. notat. in l. 1. ff. ſi ager. vectig. vel emphyteot. petat. & cap. ſi Papa de priuileg. in 6. ver-
19 ba enim Decreti, ſeu ſtatuti † non debent eſſe ſuperflua, aut ſine aliquo effectu. vulg. l. ſi quãdo. ff. de leg. 1. Bald. in rubr. C. de cõtrah. emp. Alex. conſi. 83. nu. 9. vol. 4.

Concludo igitur eſſe pronuntiandum iuxta prædictæ Ioannæ petitionem. Proinde dictum matrimonium, tãquàm metu & ſacri Concilij Tridentini ſolemnitatibus non ſeruatis celebratum, nullaque copula confirmatum annullari debere, attento præſertim dictorum Ioannæ & Io. Stephani conſenſu, de quo in actis. & ita faciendum putarem, ne ma-
20 lus exitus † qui de inuitis matrimonijs ſolet prouenire, ſequatur d. l. cum locum de ſponſal. & ita iuris eſſe cenſeo, ſaluo ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Commenda religionis Hieroſolymitanæ ſacro ordini in vniuerſo quoad dominium & poſſeſſionem ſpectant, non particulari perſonæ, iure priuato.*
2 *Commenda quare ſic nuncupentur.*
3 *Commenda Hieroſolymitana quãdo per ceſſionem vel reſignationem de vna perſona ad aliam tranſit, tunc illorum fructus per nouum adminiſtratorem duobus annis receptori dictæ religionis perſolui debent.*
4 *Interdictum reſtituendæ poſſeſſionis quando competat.*
5 *Commendatarius, prior, ſeu Baiulinus nouus ſi de duobus primis annis de fructibus Commendæ Religioni reſpondere recuſat, eiuſdem Commendæ poſſeſſione priuatus dicitur.*
6 *Interdicta omnia, licet in rem videantur concepta, vi tamen ipſa perſonalia eſſe cenſentur.*
7 *Interdicta ideò perſonalia eſſe dicuntur, quia is qui tenetur aliquo interdicto, obligatus eſt ad id, quod in eo interdicto venit.*
8 *Remedium adipiſcendæ poſſeſſionis an cum alijs remedijs concurrere poſſit, & quid ſi appoſita ſit clauſula, ius & iuſtitiã, an omnia remedia ſimul tentata cenſeantur.*
9 *Acquirendi poſſeſſionem animum qui habet, multo magis acquiſitam retinere velle cenſetur.*
10 *Poſſeſſio poſſeſſioni cumulari poteſt.*
11 *Præſtationibus pro annuis, an aliquod interdictum poſſeſſorium competat.*
12 *Hieroſolymitanæ religionis receptor propria auctoritate poſſeſſionem commendarum, quæ ad fructus pro duobus primis annis poſt reſignationem aut ceſſionem tenentur, accipere poteſt.*
13 *Poſſeſſionem qui propria auctoritate accipere poteſt, multo magis & auctoritate iudiciali id facere valet.*

CONSILIVM LIIII.

EX iuris allegationibus argutè ab Illuſtr. & Prudentiſſimo iurecõſulto Domino Petrino Bello, in cauſa poſſeſſionis commendarum, locorum Montiscalerij, & Candiolij vertente, inter Illuſtriſſimum Cardinalem Sfortiam, enuntiatum cõmendatarium & Reuerend. Receptorem ſacræ Religionis Hieroſolymitanæ cõſcriptis, duæ proponuntur concluſiones. Prima, nullũ ſacro illi ordini Hieroſolymitano competere in dictis commendis remedium, ſeu interdictum poſſeſſorium.

Secunda, Sereniſſimum Dominum & Ducem noſtrum Sabaudiæ, dato quòd interdicta poſſeſſoria competerent, nihilominus in interdicto adipiſcendæ poſſeſſionis prædictarũ commendarum, nomine præfatæ Religionis intentato, cognoſcere nõ poſſe, iuribus & fundamẽtis in prædictis allegationibus exactè deſcriptis, quæ gratia breuitatis transſcribenda non duximus. præſertim cùm ex infraſcriptis qualia fuerint eius fundamenta ſatis dignoſci poſſit.

Quibus tamen non vrgentibus, cõtrarium verius eſſe exiſtimo. ad quod probãdum duo præmitto, quæ a partibus admittũtur. Primũ videlicet dictas commendas de quarum poſſeſſione agitur eſſe de commendis ſanctæ Religionis Hieroſolymitanæ, & membris, ſeu pertinentijs prioratus Lombardiæ eiuſdem Religionis.

Secundum, ꝙ ſtatuta, decreta, ſtabilimenta, cõſuetudines, prædictæ ſanctæ Religionis habentur, tenentur, & obſeruantur pro iure ſcripto, & lege, ſtantibus præſertim confirmationibus Apoſtolicis, quibus dicuntur conſtitutiones, & leges Apoſtolicæ. l. 1. §. omnia enim noſtra facimus. C. de veter. iur. enuclean. gl. fi.

X in cap.

in cap. 1. de tr anſactio. Ita quòd omnes Bay-
liuij, priores,& commendatarij dictis ſtatutis,
legibus,& conſtitutionibus ſubijciuntur, & li-
gantur,lux.notat.in §. ius autem ciuile.& in §.
ex non ſcripto. Inſtit. de iur. natural.gent.& ci
uil.& in l.1. C.de conſtitutio.

Quibus ſtantibus vera & indubitata reſul-
tat iuris conclusio, iura ſcilicet poſſeſſoria, &
petitoria, ipſi religioni in dictis commendis
competiiſſe,& competere,iuribus & rationi-
bus infraſcriptis.

Et primò quia dictarum conſtitutionum
1 diſpoſitione expreſsè cauetur,omne Ius † do-
minij,proprietatis, nec non aliud quodcun-
que,& per conſequens poſſeſſorij, in quibus-
uis Bayliuatibus, Prioratibus, & commendis
prædictæ religionis, ſoli ſacro ordini in vni-
uerſo,non autem alicui perſonæ iure priuato
ſpectare,& pertinere,ſed ipſis perſonis quo fa
cilius & commodius prædicti Bayliuatus,
prioratus, & commendæ gubernari poſſint
ſolam administrationem Commendaram
fuiſſe, & propterea vulgariter commendæ
2 † nuncupari. Ita nominatim ſancitum legi-
tur in libro ſtatutorum, ſeu ſtabilimentorum
prædictæ religionis,ſub rub.de communi æra-
rio titulo 5.cap.1. quod conforme eſt iuri cō-
muni.l.iubemus.in fin.C.de ſacroſan. eccleſ.l.
raptores. §. ſi autem diaconiſſa. verſ. Eccleſia
verò omnem proprietatem, & plenam poſ-
ſeſſionem.C.de epiſcop. & cleric. Guid. Pap.
quæſt.355.Abb.& Felin.in cap. conſtitutus.de
reſcript.Pariſ.conſi.24.num.5.& ſequen. vol.
1.facit text.in cap. nemo de elect. in 6. latè in
terminis noſtris Cæphal.conſ. 97. num. 15.&
ſequen.volum.1.vbi de commendis ſacræ re-
ligionis Hieroſolimitanæ diſertè ſcribit, Ita
quòd quilibet prior, Bayliuus, commendata
rius,& adminiſtrator,qui poſſeſſionem actua-
lem dictorum prioratuum, Bayliuatuum, &
commendarum ipſi ſacro ordini reſtituere re
cuſaret,dici poteſt prædictam religionem poſ
ſeditricem,in ſua poſſeſſione turbare, & mo-
leſtare: præſertim ſi iuſtam cauſam non reſti-
tuendi non haberet. l. ſi quis rem vendam.
ff. de acquiren. poſſeſ. & l. ſi quis conditio-
nis. C. locat. l. & ſi coloni. C. de agricol. &
cenſit. lib. 11.

Et ſi dicatur Illuſt. Cardinalem iuſtam ha-
bere cauſam non reſtituendi poſſeſſionem di
ctæ præceptoriæ tanquàm eidem fuerit proui
ſum per reſignationem præcedentis prioris
Lombardiæ prædefuncti,reſpondetur poſito
quòd cōſtaret de dicta reſignatione facta præ-
dicto Illuſtriſſimo Cardinali, de qua tamen
hactenus legitimè non conſtitit, nihilominus
adhuc remanet prædicta poſſeſſio ſaltem ci-
uilis,pœnes prædictum ſacrum ordinem. iux.
latè tradita per Pariſ.d. conſi. 24. volum. 1.
cum ſimil.

Præterea cum expreſsè cautum ſit in dicto
titulo de communi ærario cap. 5. quòd eue-
niente caſu, quo aliquis prioratus, Bayliua-
tus, vel commenda perueniret per ceſſionē,
vel reſignationem de vna perſona in aliam,
3 tunc ærarium dictæ religionis † gaudere de-
beat fructibus dictorum bonorum, duranti-
bus duobus annis, quos fructus nonus admi-
niſtrator teneatur ſoluere receptori religio-
nis, niſi dictus receptor maluerit ipſe dictos
fructus recolligere, vel aliis locare: cumque
præfatus Dominus receptor ſine iuſta cauſa,
de qua appareat, ab agentibus nomine prædi-
cti Illuſt.Cardinalis, impeditus fuerit percipe-
re dictos fructus contra formā dictæ conſtitu
tionis, iure negari non poteſt dictam religio-
nem eſſe turbatam in ſua poſſeſſione, proin-
de quin dicto receptori nomine præfatæ reli-
gionis competierit,& competat interdictum
4 reſtituendæ † poſſeſſionis. vulg. cap. redinte-
granda.3.quæſt.1.Pariſ.d.conſi. 24. Docto. in
cap.ſæpe de reſtitut.ſpoliat. Quinimo expreſ-
ſe ſancitum legitur in dicto tit.cap.15.quòd ſi
5 aliquis Bayliuus, † vel commendatarius re-
ſtiterit dicto receptori, quominus percipiat
prædictos fructus, ſint priuati poſſeſſione di-
ctorum prioratuum,& commendarum.

Et ex his tolluntur ea, quæ de perſonali a-
ctione ex aduerſo allegantur, contra quæ pu-
gnat text. in l. 1. §. Interdicta omnia. ff. de in-
terdict. ſeu extraord.actioni.quæ pro his com
6 pet. vbi Iureconſultus cenſet interdicta † om-
nia, licet videant concepta in rem, vi tamen
ipſa perſonalia eſſe & gloſ. in verbo vi tamen
7 ipſa, dicit interdicta † eſſe perſonalia, quia is
qui tenetur aliquo interdicto, eſt obligatus ad
id quod venit in eo interdicto. Nec enim hic
tractamus de aliqua actione, quæ afficiat fun
dum, ſed quòd ſacra religio reſtituatur ad poſ
ſeſſionem ſuam, qua fuit ſpoliata propter re-
ſiſtentiam ſactam receptori. Iuribus ſupra
allegatis.

Nec etiam aduerſantur, quæ ſcribit Dec. di
cto conſi.400.num.8. verſic. non obſtat dum
dicitur. quia ſumus in diuerſis terminis. Nam
in caſu Decii ex ſtatuto illo, de quo loquitur,
aliquis non lucrabatur fructus alicuius præ-
dii, niſi eſſet miſſus in tenuta bonorum, & ſic
ex illo ſtatuto non dicebatur acquiſita poſſeſ-
ſio, niſi actualiter fuiſſet apræhenſa. iux. l. 3. in
princip. l. quod meo & l. cum hæredes. ff. de
acquiren.poſſeſſio. At in caſu noſtro non ſim
pliciter quærimus, an ex eo quòd virtute ſtatu-
torum ſacræ religionis debeantur fructus duo
rum annorum, iure (vt dicunt) mortuario
cenſeatur acquiſita poſſeſſio dictarum com-
mendarum, quia fateor aliud eſſe ius percipiē-
dorum fructuum, aliud poſſeſſionis, ſed dici-
mus apud illum ſacrum ordinem in vniuerſo
fuiſſe Dominium & poſſeſſionem prioratus
Lombardiæ,& membrorum, ſaltem miniſte-
rio commendatariorum.

Et ſi dicatur fuiſſe intentatum à Domino
8 receptore remedium † adipiſcendæ, quod cō-
currere non videtur cum aliis remediis.

Ad hoc reſpondetur; omnia remedia fuiſ-
ſe intentata, attenta præſertim clauſula ius &
iuſtitiam miniſtrari &c. in fine petitionis poſi
ta,& decretorum Dominicalium forma, qui-
bus cauetur in cauſis procedi debere ſola fa-

cti

cti veritate inſpecta. Nam qui habet animum
9 † acquirendi, multo magis videtur velle acq-
ſita conſeruare, & recuperare, ac poſſeſſio-
10 nem † poſſeſſioni cumulare, quod iure fieri
poteſt. Caſſiod. de reſtitut. ſpol. Decif. 4. col.
final. poſt Bar. & alios per eum citatos.

His ſtantibus fruſtra quæritur, an pro an-
11 nuis præſtationibus † competat aliquod inter
dictum poſſeſſorium, de qua quæſtione ali-
quid tactum eſt in Decif. Pedemonta. 99. nu.
47. & ſequen.

Præterea dato citra veri præiudicium, ꝙ
aliquod interdictum poſſeſſorium non com-
peteret præfatæ religioni, negari tamen niſi
iniuria non poteſt, quin Domino receptori
12 † prædicto ius fuerit ingrediendi, & apprehen
dedi ꝓpria auctoritate, nomine prædictæ re-
ligionis, poſſeſſionem dictarum commenda
rum, quoad effectum recipiendi fructus duo-
rum annorum, non obſtante quauis reſigna-
tione, ſeu renuntia. Ita enim nominatim in
dicto titulo de commun. Erario cap. 36. cau-
tum eſt, & auctoritate apoſtolica, nec non Du
cali, cum expreſſa derogatione cuiuſuis con-
ceſſionis in contrarium faciendæ, confirma-
tum legitur. Ergo multo magis auctoritate iu-
diciali licuit capere. authen. multo magis. C.
de ſacroſ. eccleſ.

Ex his tollitur quod dicitur non compete-
re aliquod interdictum poſſeſſorium, ſed con
dictionem ex lege quia poſito quòd compete
ret condictio ex dicto ſtatuto, attamen talis
condictio datur ad apprehendendum poſ-
ſeſſionem.

Quod verò pertinet ad ſecundum caput principale, de competentia iudicis, latius non inſiſto. Quia *crebrior* opinio Canoniſtarum & legiſtarum eſt, quòd iudex inferior laicus, nedum Princeps, poſſit cognoſcere in remediis poſſeſſoriis beneficiorum, præſertim retinendæ & recuperandæ poſſeſſionis, vt proſecuti ſumus in Decif. Pedemont. 116. nu. 1. Iuribus & auctoritatibus ibi citatis ergo &c.

Ex quibus arbitramur concluſionem noſtram paulo ante firmatam, fore veram, iuridicam, & ſequendam. Saluo ſaniori iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Debitor voluntarius legans creditori, animo compenſandi legare non cenſetur.*

2 *Frater ſororem dotare regulariter non tenetur.*

3 *Frater ſororem dotare tenetur, ſi aliunde non habeat ſoror vnde ſe dotet.*

4 *Hæreditatem ſponte adiens, ad onera defuncti, & ſic hæreditaria ſe obligat.*

5 *Frater dotans ſororem, animo donandi dotare cenſetur.*

6 *Actus agentium vltra eorum intentionem non operantur ſi actus eſſet nullus, vel inualidus. numero 7.*

8 *Pater debitor filiæ, ſimpliciter dotem promittens, de ſuo, non autem animo cum debito compenſandi dotaſſe cenſetur.*

9 *Inſtrumentum non probat, niſi appareat illum qui inſtrumentum recepit tempore rogitus inſtrumenti notarium fuiſſe.*

10 *Donatio ſeu repudiatio legati facta in fauorem abſentis, non ſecuta ratificatione inualida eſt.*

11 *Mater pro filijs regulariter ſtipulari non poteſt.*

12 *Stipulatione notarij non acquiritur abſentibus, niſi ſecuta ratificatione re integra, per eum, cuius nomine ſtipulatio facta legitur, non per hæredes. numero 18.*

14 *Alienatio, forma ſtatuti non ſeruata facta, ipſo iure nulla eſt.*

15 *Argumentum à ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt.*

16 *Teſtes ſubditi examinati in cauſa Domini ſui, ſuſpecti ſunt.*

17 *Donare aut remittere ius ſuum, dicitur iactare, aut perdere.*

18 *Tutores habentes plenam & liberam adminiſtrationem, pupilli bona donare non poſſunt, quia donare eſt perdere.*

19 *Statutum ſi requirat auctoritatem alicuius, illa debet præſtari tempore actus, & idem de conſilio, ſecus de conſenſu, quia etiam poſt factum præſtari poteſt.*

20 *Conſilium factum præcedere debet.*

CONSILIVM LV.

PROPONITVR in facto; quondam Ioannem Adurnum ſeniorem ab inteſtato relictis Ioanne Iuniore, & Beatrice eius filiis, legitimis, & naturalibus deceſſiſſe; dictumq; Ioannem Iuniorem ſuo teſtamento, legatis aureis quatuor milibus Beatrici ſorori, tempore nuptiarum ſoluẽdis, ſibi hæredes vniuerſales inſtituiſſe quondam Antoniotum, & Hieronymum de Adurnis. mortuo verò Ioanne fratre, prædictam Beatricẽ præfatis hæredibus vniuerſalibus abſentibus, dictum legatum repudiaſſe, remiſiſſe, & donaſſe. Indeque Franciſco Marchioni Scaldaſolis nupſiſſe, & eidem Marchioni ab Antonioto prædicto fuiſſe ſolutos aureos ſex mille nomine dotis prædictæ Beatricis, nulla prædicti legati, & repudiationis, ſeu donationis præfatæ facta mentione.

Quæritur de duobus.

Primò, an legatum à dicto Ioanne Iuniore Beatrici ſorori factum cenſeatur animo compenſandi cum dote eidem à fratre vt proponitur debita, relictum.

Secundo, an dicta repudiatio, remiſſio, ſeu donatio à Beatrice facta iure teneat, ſtante præſertim diſpoſitione ſtatuti Ianuenſis, ſub rubrica quòd contractus minorum, & mulierum valeant vt infra.

Et quod ad primum quæſitum attinet, ſe-
cundum ea quæ proponuntur, reſpondeo le-
gatum prædictum non debere iudicari fa-
ctum animo compenſandi cum dote. Ad
quod demonſtrandum infraſcripto vtor ſil-
1 logiſmo. Debitor † voluntarius legans credi-
tori, non cenſetur animo compenſandi lega-
re. l. creditorem. ff. de legat. 2. l. vni. §. ſcien-
dum. C. de rei vxor. actio. Barto. in l. ſi cum do
tem. §. ſi pater. ff. ſolut. matrimon. Neuiz. con-
ſi. 62. num. 22. & ſequen. Corn. conſi. 292. lite-
ra. D. volum. 1. latè Iaſ. in Authen. præterea
num. 18. & pluribus ſequen. C. vnd. vir & vxor.
At quatenus Ioan. Adurnus frater & teſtator
dici poſſet debitor Beatricis ſororis, erat vo-
luntarius, quia regulariter non tenetur frater
2 † dotare ſororem. l. cùm plures. §. cùm tu-
tor. & ibi gloſ. & Docto. ff. de adminiſtrat. tu-
tor. Ergo legatum quatuor mille aureorum
ſorori factum, non cenſetur animo compen
ſandi relictum.

Nec aduerſatur glo. fina. in l. non omnis. C.
de adminiſtrat. tuto. & Bart. in proœm. ff. nu.
14. cum alijs cumulatis à Tiraquel. de iure pri-
3 mogeni. quæſt. 62. nu. 1. tenentes fratrem † te-
neri dotare ſororem. quandoquidem intelli-
gi debent ſi aliunde ſoror non haberet vnde
ſe dotet. Ita interpretantur Bart. & reliqui Do
ctores in d. §. cum tutor. diſertè Campeg. de
dot. part. 1. quæſt. 28. Tiraquel. d. quæſt. 62. nu.
10. Boer. deciſ. 129. num. 7. quibus deſeruit tex.
in l. ſi quis à liberis. §. ſed & ſi filijs. ff. de liber.
agnoſcen. Sed prædicta Beatrix poterat aliun-
de habere dotes, cùm eſſet hæres pro dimidia
Ioannis patris ab inteſtato defuncti. Qui dũ
vixit fuit magnæ auctoritatis, multaque bona
mobilia & immobilia in locis Siluani ſupe-
rioris, & inferioris, ac alibi poſſidens, in eius
hæreditate relicta, ad quam præſumitur dictã
Beatricem vna cum prædicto Ioan. fratre vo
caſſe. vulga. l. maximum vitium. C. de liber.
præterit. iunct. l. conficiuntur. in princip. ff. de
iure codicil. Ergo frater eam dotare non tene
batur. & per conſequens non cenſetur legaſſe
animo compenſandi cum debito, quod non
erat. quia non entis nullæ ſunt qualitates, pro-
inde nec compenſatio. vt in ſimil. terminis re
ſpondet Neuiz. d. conſ. 62. num. 28. in fi. potuiſ
ſet enim Ioannes frater Beatricem ſororem,
ſi ad eam dotandam egiſſet, repellere, oppo-
nendo exceptionem illam eſſe hæredem pa-
tris pro dimidia, ideo non teneri eam dotare.

Poſſet etiam dici, quòd ex quo dictus Ioan.
frater, patris hæreditati ſponte ſe immiſcuit,
propterea ſua aditione ſeu immixtione effe-
ctus fuerit debitor voluntarius. Quoniã adeũ-
4 do † dicitur ſe ſponte obligaſſe ad onera de-
functi, & ſic hæreditaria. l. 3. in fin. ff. ex quibus
cauſ. in poſſeſ. eat. l. ex maleficiis. §. hæres. ff. de
actio. & obligatio. vbi glo. & Doct. quæ iura
ad terminos noſtros citat Corn. conſ. 292. lite
ra E. & ſequen. vol. 1.

Cui deſeruiunt quæ dicit Bar. in d. §. ſi pater.
nu. 4. verſi. ſolutio, teſtator inſtituendo vide-
tur voluntariè incidere in illam obligationẽ.

Et præſumptio ſiue coniectura quòd non ani-
mo compenſandi, ſed donandi legauerit ſo-
rori, apparet ex eo, quòd legatum eſt factum
ſorori vtrinque coniunctæ, & dilectæ. l. procu
la. ff. de probatio. l. ſi ſeruus. ff. de donat. int. vir
& vxor. Corn. d. conſ. 292. litera. N. vol. 1. & eſt
text. expreſſus in d. l. vni. §. accedit. & §. ſequen.
5 C. de rei vxor. actio. vbi frater † Dotans ſoro-
rem cenſetur animo donandi dotare.

Et ſi dicatur dotes ab Antonicto altero co
hærede ſolutas Franciſco Marchioni Scalda-
ſolis, marito dictæ Beatricis, præſumi ſolutas
animo compenſandi cum prædicto legato,
ex notatis per Alex. conſ. 100. num. 24. vol. 2.
reſpondeo illud in dubio procedere, quando
non appareret quòd animo donandi, ſeu cõ-
penſandi dotem ſoluiſſet, tunc enim præſu-
mitur dotaſſe vt ſe liberaret à debito. At in ca
ſu noſtro non eo animo dotes marito Mar-
chioni ſoluit Antonietus, cohæres, vt ſe libe-
raret à prædicto legato, cùm veriſimiliter ſe li
beratũ ſciret, propter prædictam repudiatio-
nem, & remiſſionem prædicti legati, ideo nõ
poteſt dici quòd animo compenſandi dota-
6 uerit, quia actus † agentium non operatur vl-
tra eorum intentionem. l. non omnis. ff. ſi cer.
7 petat. quod procedit etiam ſi actus † eſſet nul
lus, ſeu inualidus. l. fina. ff. de reb. cor. latè Iaſ.
poſt Barto. & alios per eum citatos, conſ. 227.
col. 2. verſ. ſextodecimò facit. & talis animus
non compẽſandi, etiam demonſtratur ex eo,
quòd in dicto inſtrumento dotali nulla peni-
tus eſt facta mentio prædicti legati, nec præ-
tenſæ repudiationis, ſeu donationis. arg. eor.
quæ notan. in l. fina. C. de dot. promiſſ. vbi pa-
8 ter † debitor filiæ ſimpliciter promittens do-
tem, cenſetur de ſuo, non autem animo com
penſandi dotaſſe. & arg. eorum quæ in ſimil.
terminis ſcribit Socin. conſ. 100. nu. 15. vol. 3.
Et hæc multo magis vrgere videntur in caſu
noſtro, in quo prædictus Antonietus non Bea
trici; ſed eius marito promiſit, & ſoluit prædi
ctas dotes. Alex. d. §. ſi pater. col. 4. verſic. & ad
dictam. l. ſi pater pro filia quem ſequitur Iaſ.
ibi nu. 20. verſ. vel ſecundum Imol. poſt Are-
tin. ibid.

Secundo dubio reſpicienti validitatem præ-
dictæ repudiationis, & donationis dicti legati,
omiſſa quæſtione an prædictum inſtrumentũ
probet contenta in eo, cũ non appareat enun
tiatum Albertum Coſtam, qui de dicto inſtru
9 mento † repudiationis, & donationis rogatus
aſſeritur, fuiſſe tẽpore rogitus dicti inſtrumen
ti notarium, ex quo in literis teſtimonialibus
legalitatis non dicitur ipſum Albertum fuiſſe
notarium tempore rogitus inſtrumenti, ſed
tempore cõceſſarum teſtimonialium, proin-
de longe poſteriori à tempore rogitus dicti
inſtrumenti, quo caſu non probat qualitatem
notariatus tempore dicti inſtrumenti, arg. no-
tat. per Angel. conſ. 1. nu. 4. Alex. conſ. 133. nu.
3. vol. 1. & Iaſ. in l. 1. nu. 3. in fi. C. de teſtament.
præſuppoſita tamen fide dicti inſtrumenti, re-
ſpondeo prædictam repudiationem, ſeu do-
nationẽ nõ eſſe validam, multiplici ex capite.

Primo

10 Primo quidem, quia facta † Antonietò &
Hieronimo adurnis abſentib. quo caſu cum
non conſtet de aliqua ratificatione ſubſequu-
ta, nullum ius fuit ipſis abſentibus acquiſitum.
arg. notar. in l. non ambigi. C. de donatio. &
in l. abſenti. ff. de donatio.

Nec hæredibus dictorum fratrum prodeſt
ſtipulatio eorum matris, cùm mater regulari-
11 ter † non poſſit ſtipulari filijs, ſecundum Bar.
in l. quod dicitur. num. 8. ff. de verb. obligatio.
cum quo dicit ſimpliciter tranſire Doct. Iaſ.
ibi. nu. 28. & Aleiat. nu. 30.

12 Nec etiam prodeſt notarij ſtipulatio, † pro
abſentibus facta, quia ex communi opinione,
de qua teſtatur Aleiat. in cap. cum contingat.
nu. 112. & ſequen. de iureiur. ſtipulatione no-
13 tarij † non acquiritur abſenti ius, niſi ſecuta ra
tihabitione, quæ fieri re integra per ipſos do-
natarios, non autem per hæredes debuit, vt
per Alciat. ibi.

Secundò rñtur, prædictã remiſſionẽ, ceſſio-
nem, & donationem non ſubſiſtere, cùm fue-
rit facta non ſeruata forma prædicti ſtatuti Ia-
14 nuenſis, irritantis † ipſo iure huiuſmodi con-
tractus factos non ſeruata forma ibi præſcri-
pta ex latè ſcriptis in Deciſ. Senat. Pedemont.
165. nu. 4. vſque in fin. quibus addo Iaſ. conſi.
85. volum. 3 Dom. Rolan. à Val. conſi. 73. nu.
40. volum. 2.

Quod autem non fuerit ſeruata prædicta
forma liquidò patet, arguẽdo à ſufficienti par
tiũ enumeratione. l. patre furioſo. ff. de his qui
ſunt ſui vel alien. iur. Nam cùm proponatur
præfatam. D. Beatricem tempore prætenſe re
miſſionis, & donationis, fuiſſe minorem. 25.
annis, vt ex ipſo inſtrumento elicitur, aut dice
re volumus ipſam fuiſſe tempore dictæ dona-
tionis minorem quindecim annorum, & tũc
manifeſtum eſt donationem prædictam eſſe
nullam, quia non apparet eidem Beatrici do-
nanti fuiſſe cõſtitutum aliquem tutorem ſeu
curatorẽ, vt requirebatur ex diſpoſitione ſta-
tuti prædicti, verſi. minores autem ſcilicet ma
ſculus minor. 17. annis; & fœmina minor 15.
Aut dicimus illam fuiſſe maiorem annis. 15.
& tunc etiam non apparet ſolemnitates re-
quiſitas in contractibus mulierum minorum
annorum. 25. maiorum tamen annis. 15. fuiſſe
obſeruatas, videlicet quòd cum & de conſilio
duorum ex melioribus propinquis ipſius Do-
minæ Beatricis fecerit prædictam remiſſio-
nem, & donationem. Non enim apparet fuiſ-
ſe perquiſitos, aut citatos aliquos ꝑpinquos,
prout perquiri debebant, vt ex illo verbo inue
niri, demonſtratur, quod ſui proprietate im-
portat præcedentem perquiſitionem. §. con-
ceptum. in illis verbis, furtiua res quæſita in-
uẽta ſit. Inſti. de obligatio. quæ ex del. naſcun.
Cui alludit Ouid. Metamorphos. 2. Tu non in
uenta reperta es.

Quo ſtante, non perquiſitis dictis propin-
quis, contractus eſt nullus. argumento notar.
per Bal. in l. 1. col. penult. verſ. quid ſi ſtatutum
requirit. C. qui admitt. Quod autem haberet
ꝑpinquos agnatos & cognatos, ſatis ex actis
conſtat, habebat etiam matrem proximiorẽ,
cuius conſilio debebat contrahere.

Et ſi dicatur illam tanquam fœminam non
compræhendi in ſtatuto prædicto, ex adductis
ab Angel. in l. ſuggeſtioni. in principio. C. de
verb. ſignifi. & à Bal. in d. l. 1. col. penult. C. qui
admitti. vbi Barbat. in apoſtil. reſpondeo præ
dicta poſſe procedere in alijs fœminis, ſecus in
matre. in qua aliter ſtatuitur. argumento no-
tat. C. quando mul. tutel. off. fung. poſſ. per
tot. Nec erat credendum aſſertioni ipſius fi-
15 liæ, & notarij, aſſerentium † dictã Beatricem
carere propinquis in loco Siluani, & circun-
uicinis, & quoſdã ibi nominatos ab ipſa, fuiſſe
aſſumptos vti duos proximiores vicinos, ex
latè cumulatis Deciſione. Pedemonta. 172.
per tot. cui addo in ſimilibus terminis Socin.
conſ. 23. nu. 13. & ſeq. vol. 4.

Nam debebat fieri inſtrumentum ſepara-
tum, ex quo iudici liqueret quod facta perqui
ſitione in loco Siluani, & alijs circunuicinis,
nulli inuenti fuerunt propinqui. Item quòd
prædicti duo vicini erant tales, quales require
bantur ex forma ſtatuti teſte Bar. in l. 1. num. 2.
C. de fid. inſtrument. & alijs citatis dicta Deciſ.
Pedemonta. 172. nu. 10.

Accedat quòd prædictis duobus vicinis
non erat danda fides, tum quia erant ſubditi
16 † dictorum donatariorum, quorum vtilitati
veriſimile eſt dictos vicinos voluiſſe conſule-
re, cum etiam non vera iurauerint, videlicet
ſe credere remiſſionem, & donationem præ-
dicti legati quatuor millium aureorum, factã
à prædicta Beatrice potius eſſe, & cedere ad
vtilitatem, & beneficium præfatæ Dom. Bea-
tricis, quàm ad eius damnum, quod alio non
apparente veriſimile non eſt. Cùm remittere
17 & donare, † præſertim tam egregiam quanti-
tatem, nihil in compenſatione accepto, ſeu
ſaltim promiſſo, ſit magis ſuum iactare, quàm
propriam vtilitatem tueri. arg. l. cùm de inde-
18 bito. ff. de probatio. Hinc videmus tutores † ha
bentes liberam & plenam adminiſtrationem
pupilli, nõ poſſe donare, quia hoc non eſt vti-
le pupillo. l. Lucius. §. fina. ff. de adminiſtrat. tu
tor. cum alijs notat. per Bald. conſ. 78. vol. 2.

Tertiò & vltimò reſpondetur, prædictam
remiſſionem, ceſſionem, & donationem, ſtan
te dicto ſtatuto non valere. Cùm fuerit facta
ipſis Antonieto & Ieronymo fratrib. Patrue
libus, proinde proximioribus agnatis ipſius
Beatricis, quorum conſilio, Beatrix, ſi alijs do
nare vel remittere voluiſſet, agere debebat, iõ
ipſis facta non tenet. Ita ſentit gloſ. poſt Bart.
in l. 1. num. 5. & 6. ff. de auctorit. tutor. quem
ibi ſequitur Alexan. in apoſtil. magna. colum.
fina. verſi. vnde concludo & in l. 1. §. fuit quæſi
tum. ff. ad Trebel. poſt Bal. Cuman. Innocen.
Roman. & Paul. de Caſt. locis citatis. Socin. d.
conſi. 23. num. 15. & ſequen. Felyn. in c. edoce-
ri. colum. 8. verſic. ſimiliter dicit Barto. de re-
ſcript. Addens Abbat. ita etiam tenere in cap.
ſicut. in fin. de. iureiurand. Deci. in l. penult.
numero 2. ff. de offic. aſſeſſo. Iaſ. in d. l. 1.
§. fuit quæſitum. numero 4. & ſequen. ff.

ad Treb. affirmans hanc eſſe crebriorem ſen-
tentiam. pro qua vrget euidens ratio, qua mo
ti fuerũt ſtatuẽtes ſic ſtatuere, videlicet, ne mi
nores præſertim mulieres, propter earum fra
gilem ætatem, & debile iudicium, cum alijs
cõtrahendo res proprias in earum damnum
perderent, quod facile fieri non poſſet, ſi con-
trahere, niſi accedente conſilio duorum pro-
pinquorum, non valerent, quos ſicut veriſimi
le eſt non fuiſſe præſtaturos eorum conſilium
prædictæ Beatrici volenti alijs donare dictos
quatuor mille, ita veriſimile non eſt, eos fuiſ-
ſe conſenſuros eidem Beatrici, vt ipſis agna-
tis prædictos aureos quatuor mille donaret,
arg. notat. in rubr. ff. quod quiſque iur. & licet
multi Doct. poſt Angel. in d. l. 1. §. fuit quæſi-
tum. teneant huiuſmodi contractus tenere, cõ
19 ſtituentes differentiam an à ſtatuto † requira-
tur propinquorum conſenſus, aut auctoritas,
tanquam conſenſus poſſit poſt factum præſta
ri, attamen eorum dicta non procedunt in ca
ſu noſtro, in quo ſtatutum requirit conſiliũ,
20 quod † ſemper debet factum præcedere. l. Ti-
tium & mæuium. in princip. ff. de adminiſtrat.
tutor. vbi Bar. & in l. ſi autem plures. ff. de aqu.
pluu. arcen. vbi Alex. Bal. in d. l. 1. col. antepe-
nult. verſi. Item ſi ſtatutum requireret conſi-
lium cũ alijs ibi in addit. citatis. Cuman. conſ.
55. vbi de iſtis verbis de, & cum conſilio loqui
tur. Item loquitur Ang. & alij in conſenſu pa-
terno, præſtito filio cum ipſo patre contrahẽ
ti, propter ſummam confidentiam quam ha
bet lex de patre, vt concludit Alex. conſ. 106.
col. fina. circa fin. vol. 1. quæ confidentia non
ita viget in illis agnatis, propinquioribus, er-
go de patre ad alios non valet argumentum.

Et prædicta cõcluſio comprobatur expreſ-
ſe ex dicto ſtatuto, verſiculo niſi ad beneficiũ
ipſius patris. quo loci nominatim diſponitur,
quòd ſi contractus fieret ad beneficium eius,
cuius conſenſus requirebatur in contractu mi
noris, eo caſu requiratur cauſæ cognitio, ſup
vtilitate ipſius minoris, aliàs cum patre factus
non teneat. Ita limitat dictum Ange. Cuman.
in d. §. fuit quæſitum. quem ibi ſequitur Sayſel.
in fin. Hinc infertur quòd ſi ex diſpoſitione ſta
tuti contractus factus cum patre, de quo lex
multum confidit, requirat cauſæ cognitionẽ,
aliàs contractus ſit nullus, id procedit multo
magis ſi fiat cum patruelibus. arg. auth. multo
magis. C. de ſacroſ. eccleſ.

Concludo igitur prædictam remiſſionem,
& donationem factam de prædicto legato, à
prædicta Beatrice minore, dictis eius patrueli
bus non valere. & ita iuris eſſe cenſeo, Salua
Prudentiſſimorum cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Legitima matris in bonis filij, an ſit tertia pars eius portionis, in qua ab inteſtato ſucceſſura fuiſſet, an verò omnium bonorum.*

2 *Matris legitima non eſt tertia tertiæ, ſed tertia omnium bonorum filij defuncti, quando cum fratribus & ſororibus ab inteſtato, ſuccedit.*

3 *Paria ſunt non extare, vel extare ſed non ſuccedere.*

4 *Legitima matris an ſit detrahenda de melioramentis factis per filium in bonis feudalibus.*

5 *Melioramenta in bonis feudalibus ad eum ſpectant, qui ea fieri fecit, vel ad eius hæredem.*

6 *Melioramentorum in bonis feudalibus factorum idem eſt iudicium, quod de alijs bonis hæreditarijs.*

7 *Legitima an de feudo empto & alienabili detrahi poſſit.*

8 *Qualitas ſine ſubiecto non datur.*

9 *Legitima matris in bonis filij an æs alienum minuat, vel in totum tollat, & quid ſi inuentarium confectum non fuerit.*

10 *Hæres præſertim extraneus, adiens hæreditatem, & nõ conficiens, inuentarium, vltra vires hæreditatis tenetur, & integra legata ſatisfacere debet.*

11 *Legitima matris in bonis filij dicitur eſſe in credito.*

12 *Argumentum a fortiori, ſeu maiori ratione, in iure validum eſt.*

13 *Hæres non conficiens inuentarium integra legata, & fideicommiſſa, etiam quòd transcenderent ſubſtantiam defuncti, ſoluere tenetur.*

14 *Legatarij largo modo creditores dicuntur.*

15 *Legitima debita matri in bonis filij, iura potiora ſunt, quàm legatorum, & fideicommiſſorum.*

16 *Legitima in detractione nullum ius conſiderari poteſt, quia legitimæ grauamen imponi nequit.*

17 *Legitima matris in bonis filij, legatis aut fideicommiſſis etiam pijs locis factis, non minuitur.*

18 *Hæres non conficiens inuentarium res hæreditarias ſubtraxiſſe præſumitur.*

19 *Ratio vbi eadem eſt, ibi idem ius militare debet.*

20 *Legitima vt plurimum de corporibus debetur.*

21 *Legitima quota bonorum eſſe dicitur.*

22 *Bona ære alieno deducto dicuntur.*

23 *Hæres creditor hæreditatis, ſi conficiat inuentarium, creditum non amittit, aliàs ſic.*

24 *Legitima matris in bonis filij dicitur quota bonorum, ad hoc vt creditores præferantur, ſed in alijs dicitur quota hæreditatis, ita vt legatarijs, fideicõmiſſarijs, & hæredi non conficienti inuentarium mater præferatur.*

CONSILIVM LVI.

DVbijs aduerſus Illuſt Dom.
Robertum Rottarium agẽ-
tem contra hæredes quon-
dam Domini Ioãnis Adur-
ni Iunioris propoſitis, cùm
lis ipſa apud conſumatiſſi-
mos Iudices agatur, non
multis ſcriptis, ſed concluſiuè duxi eſſe re-
ſpondendum.

Primo igitur dubio, Quo quæritur quanta
eſſe debeat legitima Eleonoræ matris, in bo-
nis Ioannis Adurni Iunioris filij prædefuncti,
cùm præſupponatur filium deceſſiſſe ſuperſti
tibus duabus ſororibus, & matre, An ſcilicet
eſſe debeat tertia tertiæ, in qua iure communi
ſucceſſura fuiſſet ab inteſtato, an verò tertia
omnium bonorum, Reſpondeo ꝙ etſi Bart.
in repetitione l. pater filium. nume. 14. verſic.
ego vero. ff. de inoffic. teſtament. quem refert
& ſe-

& ſequitur Berengar. in repetitione l. in quartam.nume.13.ff.ad l.Falcid.teneat legitimam
1 † matris eſſe tertiam eius portionis, in qua ab inteſtato filio ſucceſſura fuiſſet, quando cum matre in filij ſucceſſione concurrunt fratres, ſeu ſorores,& ſic tertia tertiæ, attamen cõtra
* Barto.extat *crebrior* Docto.ſententia, legitimã
2 † ſcilicet matri deberi habito reſpectu ad omnia bona defuncti. hanc opinionem tenuerũt Bald.in auth.nouiſſima. in 8. quæſt. Salic.in 9. Iaſ.nume.49. poſt Oldrad. & Angel. per eum citatos.C. de inoffic. teſtament. Fabr. de Giochis in repetitione d. auth. nouiſſima. nume. 42.& tribus ſequen. Anth.de Roſſ.in tracta.de ſucceſſ.ab inteſtato.nume.236.& ſequen. poſt alios ab eis adductos. Et hæc opinio ſine dubio procedit in caſu noſtro, attẽto ſtatuto excluſiuo filiarum, quo ſtante ſuccedit Doctr. Barto.in repetit.d.l. pater filiam. in 3. notabil.
3 videlicet, paria † eſſe non extare, vel extare & non ſuccedere. At ſi non extarent ſorores, legitima matris eſſet tertia totius, Ergo &c. & Barto.refert. & ſequitur Fulgoſ. conſil.35.nu. 2.verſ.in oppoſitum.

4 Secundo dubio, An legitima † ſit detrahenda de melioramentis factis in bonis feudalibus, Reſpondeo eſſe detrahenda, cùm dicta
5 melioramenta † pertineãt & ſpectent ad eũ, qui ea fieri fecit, ſeu ad eius hæredes, cùm de
6 dictis melioramentis † iudicet ac de alijs bonis hæreditarijs.cap.1.§. ſi vaſſallus. vbi Iſern. Bald.Aluar.& Afflict. in tit. hic finitur lex &c. Guid.Pap.quæſt.169.nume.1.Brun.conſi.105. nume.7.& conſil. ſequen. nume. 2. poſt Bald. Alexand.Iaſ.& modernos per eum allegatos. quos refert & ſequitur Pariſ.conſil. 23. nume. 90.volum.1.& conſi.28.vol.3. vbi loquitur in legitima.Ruin.conſil.24.nume.10. vol. 1. Alciat.reſponſ.176.in fin.Roll.a Vall. conſil.28. nume.29.& ſequen.vol.1.Port.conſi.21.num. 39.& 45.Berous ferè in ſpecie caſus noſtri conſil.73.nume.39.volum.1. vbi ſcribit de melioramẽtis factis per Dominos de Adurnis in Caſtris Siluani, & Caſtelletti, de quibus agitur.

Tertio dubio, an legitima ſit detrahenda ratione pretij, quo feudum Siluani emptum fuit, Reſpõdeo in detractione dictæ legitimæ
7 habẽdam eſſe rationẽ † dicti pretij, cum prædictum feudum Siluani ſit hæreditarium, & alienabile, ſecundùm eius naturam, de qua latè ſcribit Berous d.conſi.73.volum.1. Ita ſentit Barto.in l.1.§.nec Caſtrenſe.nume.6. ff. de collat.bonor.quem refert & ſequitur Alexan. conſi.19.nu.7.& ſeq.& nu.17. Berons. conſil. 113.nu.36.& duobus ſeq. poſt Bartol. Salic. & Alexand. locis citatis.

Succedit quartum dubium, videlicet, quòd etſi ex re iudicata debeatur quondam Dominæ Eleonoræ matri legitima in bonis Io. Iunioris eius filij prædefuncti, attamen attentis illis verbis, deductis deducendis, in ſententia poſitis, nec non iuris diſpoſitione, dicitur in motiuo tam grande extare æs alienum, quod eo detracto tota hæreditas reabſorpta remanebit, proinde nulla erit detrahẽda legitima,
8 quia ſine ſubiecto † nõ datur qualitas.l.2.vbi Bald.ff.de vſufruct.

Pro cuius dubij reſolutione quæritur, an æs
9 † alienum minuat, vel in totum tollat legitimam. Verum cum proponatur nullum fuiſſe confectum inuentarium de bonis & hæreditate prædicti Ioannis Iunioris, conſtanter reſpõdeo eius hæredes teneri ad dictæ legitimè integram ſatisfactionem, ac ſi nullum extaret æs alienũ. & moueor infraſcriptis argumẽtis.
10 Primo quia hæres † præſertim extraneus, adiens hæreditatem,& non conficiens inuentarium, tenetur vltra vires hæreditarias, etiam de propria ſubſtantia, omnibus creditoribus hæreditarijs integra debita ſatisfacere. l. fina. §.etſi præfatam.§.in computatione. à contrario ſenſu. §. ſin vero poſtquàm adiuerint.§.cũ verò.& §.ſi quis autem temerarij.C. de iur.deliberan.& in authen.de hæred. & Falcid.§.fiat igitur inuentarium. & in auth. ſed cùm teſtator.C.ad l. Falcid. & vbiquè gl. & Docto. Angel.in l.1.§.hæc ſtipulatio. col. 1. & 3. aſſerens iſtam eſſe communem.cõcluſionem ff. ſi cui plus quàm per leg.Falcid.Burſ. conſi.3.nu.44. Porcel.tractat.de inuent.cap.4.num.2. At ma
11 ter eſt creditrix † reſpectu ſuæ legitimæ, cum ei ſit ſecundum naturam in bonis filij prædefuncti debita. §. primum itaque in authen.de hæred.& Falcid.l.nã & ſi parentibus.ff. de inoffic.teſtamen.l.cùm filium.l.liberi.§. ſin autem mater.C. de inoffic. teſtamen. cum alijs ſimil. Ergo eidem, ſeu eius hæredi tamquàm creditori, eſt integrè per hæredem dicti Ioannis Iunioris ſoluẽda, dato quòd æs alienum totam hæreditatem abſorberet, cùm æri alieno hæres non confecto inuentario de propria ſubſtantia debeat inſolidum ſatisfacere. quo argumẽto in terminis noſtris vtitur Porcell. de inuentario capit.quinto nu.1.

Secundò, prædicta cõcluſio corroboratur
12 a fortiori, ſeu maiori ratione, quod in iure validiſſimum eſt, quod ſic proponitur. Hæres nõ
13 conficiens inuentarium † tenetur ſoluere integra legata, & fideicommiſſa particularia, etiam quod legata & fideicommiſſa tranſcenderent ſubſtantiam defuncti, iuribus proximè citatis tex.eſt expreſſus in authen. de hæredib & Falcid. vbi glo. in verbo creditoribus dicit
14 legatarios † dici ſaltem largè creditores, per text. in l.creditores.& in l.ſi cui.ff. de verbo. ſignific. Paul.de Caſtr.cõſi.187. col. 1.& conſil. 189. incipien. quia dubia.col.2.vol. 2. Porcel. de inuentario cap.4.nu.12.

At fortiora & potiora ſunt iura legitimè
15 † debitæ matri, quàm legatorum, fideicommiſſorumque, ergo multo fortius legitimæ ſatisfaciendum eſt. Quod autem potiora ſint iura legitimæ apparet, quia in detrahẽda, & me-
16 tiẽda dicta legitima † omne onus detrahitur. l.quoniam in prioribus.C. de inoffic. teſtam. text.eſt cùm pulchra glo.in authen. de hæred. & Falcid.§.ſi verò expreſſim.in verbo hæredẽ & vbique Bartol. & Docto. Nec fit detractio
17 † aliquorum legatorum ſeu fideicommiſſorum, etiam piorum, Auth.ſimiliter. vbi glo. & Docto.

Docto.C.ad leg.Falcid. glo. Barto. & Docto,
in l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſcop.&
cleric. quos refert & ſequitur Ruin. conſil.57.
nume.3.& 5. volum. 2. Imo in cumulo patri-
monii,ex quo detrahenda eſt legitima , ita ha-
benda eſt omnium legatorum ratio , ac fidei-
commiſſorum, ac ſi facta non fuiſſent. l. fina.
§.in computatione.C. de iur. deliber.l. omni-
modo §.imputari.C.de inoffic.teſtamen.l. Pa
pinianus.§.ſi quis impubes,vbi glo. Bart.& Do
cto.ff.de inoff.teſtamen. Fulgoſ.conſil.95.nu-
me.3.Berengar.in repetit.l.in quartam. num.
118.ff. ad l. Falcid. & ratio eſt præſumptæ ſub-
18 tractionis, † reſultans aduerſus hæredes non
conficientes inuentarium,reſpectu rerum hæ
reditariarũ,de qua in §.ſancimus. & in §. ſi ve-
rò non fecerit inuentarium. de hæred. & Fal-
cid.& per Fulgoſ.conſi.81.colum.2.& 3. verſ.
ad nota.poſt Bal. in l. filium quem habentem.
C. famil. erciſcund. propter quam motus eſt
legiſlator grauare hæredem non conficientẽ
inuentarium, ad ſoluendum ſolida legata , &
fideiçommiſſa,aliaque debita particularia, &
ita militat in legitima , ſicut in legatis & fidei-
19 commiſſis, ergo idem ius † ſtatuendum eſt l.
illud.ff.ad l.Aquil.l.interpoſitas.C.de pact. Et
hæc noſtra, imo verius Docto. concluſio cõ-
probatur ex eo , quod vt plurimum legitima
20 † debetur de corporibus,& ſic in ſubſtantia.l.
ſcimus.§.repletionem.C.de inoffic.teſtamen.
cum alijs citatis in deciſ.Pedemont.148.num.
13. Aes autem alienum conſiſtens in quantita
te genus eſt,Genus verò non deminuit corpo
ra, & ſic ipſam legitimam.ita notabiliter deci
dit Angel.in d.l.1.§.hæc ſtipulatio.col.mihi 7.
verſ.ſubſequenter eſt videndum.ff.ſi cui plus-
quam per leg.Falcid.Paul.de Caſtr.conſi.157.
incipien.dubium quod facit.colum.2.& con-
ſil.189.incipien.quia dubia.col. 2. vol. 2. quos
refert & ſequitur Ruin.d.conſi.57.nu.6.& duo
bus ſequen.vol.2.

21 Nec obſtat quod dicitur, legitimam † eſſe
quotam bonorum.l.cùm quæritur.C.de inof-
22 fic.teſtament. Bona † autem dici deducto ære
alieno. l. ſubſignatum. §. bona. ff. de verbor.
ſignificatio. Ergo æs alienum prius eſſe dedu-
cendum.

Quia prædicta procedũt reſpectu aliorum
creditorum , qui propter culpam , ſeu dolum
hæredis non conficientis inuentarium non
debent amittere ſuum creditum , item reſpe-
23 ctu ipſius hæredis † creditoris conficientis in-
uentarium,vt non amittat ſibi debitum.l.fina.
§. in computatione. C. de iure deliber. Secus
verò ſi non conficiat inuentariũ, quia in eius
pœnam ſatisfacit alijs creditoribus , & ſoluit
integra legata,etiam de proprio, Ergo multo
fortius legitimam matri debitam. Ita ſentit.
Angel.in d.§.hæc ſtipulatio.colum.3. & antè-
penult. faciunt quæ ſcribit Dec.in l.hæres inſti
tut.colum.fina.verſicu.replicare poteſt. C. de
impub.& aliis ſubſtit.vbi poſt Bal. Ang. Paul.
24 de Caſtr.& Aretin.ait legitimam † dici quotã
bonorum quoad hoc, vt creditores præferã-
tur, ſed in alijs dici quotam hæreditatis,ſequi-
tur Vaſq.in prima part.lib.2.§. 20. nume.22. &
ſequen.quos refert & ſequitur Franciſ. Burſat.
conſi.9.nume.13.& aduertendum eſt, ne æqui
uocemus in intelligentia terminorum , quia
cùm Doct. loquantur de non detrahenda le-
gitima reſpectu legatorum vel fideicommiſ-
ſorum particularium , vel reſpectu fideicom-
miſſi vniuerſalis, loquuntur de legitima debi-
ta hæredi, qui non confecit inuentarium , nos
autem de legitima debita alteri, qui non ſit
hæres.

Concludo igitur pro reſolutione huius du-
bij , legitimam eſſe tertiam omnium bonorũ
hæreditariorum quondam Ioannis Adurni,
debitam Eleonoræ matri , eidem eſſe integrè
ſoluendam, non habita ratione aliquorum le
gatorum aut fideicommiſſorum, ſeu alicuius
æris alieni, quibus omnibus hæres etiã de pro-
pria ſubſtantia integrè debet ſatisfacere , ex
quo inuentarium non fecit. Et ita vt ſupra
concluſum fuit,iuris eſſe cenſeo, ſaluo ſanio-
ri iudicio.

SVMMARIVM.

1 *Dotes an de bonis feudalibus reſtitui poſſint.*
2 *Dotes de bonis feudalibus ſimplicibus & proprijs,reſtitui non poſſunt , ſecus verò de feudis hæreditarijs & improprijs.*
3 *Feuda hæreditaria & impropria ad inſtar bonorum allodialium ſunt.*
4 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt.*
5 *Feuda vt dicantur hæreditaria , quæ requirantur , & quæ impropria & alienabilia.*
6 *Feudum vt dicatur proprium ex pacto & prouidentia, quæ requirantur.*
7 *Feudum hæreditarium mixtum ſecundum quid, quando dicatur.*
8 *Feudum quoad modum ſuccedendi , vbi ſucceſſioni locus eſt , poteſt eſſe ex pacto & prouidentia , & ſic proprium, & aliunde poteſt eſſe improprium & alienabile.*
9 *Feudalibus bonis a primis contrahentibus pacta quæcunque apponi poſſunt , etiam quòd propriè feudorũ naturæ derogarent.*
10 *Imperator contractus , & ea quæ ſunt iuris gentium in præiudicium tertij tollere non poteſt.*
11 *Dotis cauſa ſemper & vbique præcipua eſſe debet.*

CONSILIVM LVII.

POſtquàm dubia nouiſſimè aduerſus Illuſtr. Frãciſcam Biragham excitata, virtualiter materiam priorũ dubiorum continere videtur, non ab re erit reſponſiones primis dubiis datas repetere , Quãdoquidem eiſdem morbis,eandem medicinam adferre deceat.

Proponitur ergo tã in primis , quàm in nouiſſimis dubijs, prædictæ Dominæ Franciſcæ
dotes

1 dotes† in bonis feudalibus,quæ quondam Io.
Franciſcus Pellicius dictæ D.Franciſcæ maritus tenuit, & poſſedit in finibus & territorio
Bruzaſchi,eidem reſtitui non debere.cap. 1.§.
donare.qualit.olim feud.alien. pote.vbi com
muniter Doct.

Huic eñ dubio,in quo totius controuerſiæ
noſtræ cardo verſatur reſpondemus, ex aduer
ſo adducta loqui & procedere in feudis ſim-
2 plicibus † & proprijs, ſecus verò in feudis hæ-
3 reditarijs & improprijs,cum de eis† iudicetur
tanquàm de allodialibus,& alijs bonis hæredi
tarijs ſecundum Bald.conſi.56.nu.1.& 2.vol.
3.Dec.conſ.390.col.fina. verſi.ſecus eſt in feu
do hæreditario.& conſ.680.num.8.poſt Iſern.
Bart.Bald.Anchar.& Alex. locis citatis.Pariſ.
conſ.22.nu.20.conſ.23.nu.55. vol.1. Soc.Iun.
conſ.72.nu.4.vol.1.poſt Bal.& Iaſon.per eum
adductos.Natt.conſ.216.nu.1.conſ.464.num.
22.& conſ.683.Rol.à Val.conſ.42.nu.27. vol.
1.Cæphal.conſ.3.nu. 115. At dicta bona Bru-
zaſchi,quatenus feudalia dici poſſint,ſunt feu
da hæreditaria & impropria, ergo de eis idẽ
iudicandum eſt vti de allodialibus, & alijs bo
nis hæreditarijs prædicti quondam D. Io.Frã-
ciſci. Quod autẽ ſint feuda hæreditaria & im-
propria, proinde alienabilia, ſatis ex actis li-
quet,arguendo à ſufficienti partium enumera
4 tione:quod argumentum † in iure validũ eſt.
vulg. l. patre furioſo. ff. de his qui ſunt ſui vel
alien.iur. Nam aut quærimus de bonis feudali
bus de quibus in inſtrumento venditionis, ſeu
inſolutum dationis factæ quõdam Gulielmo
Pellicio primo acquiſitori, rogato anno. 1529.
die penultima octobris, & altero inueſtituræ
die 18.Ianuarij. 1530. Et quo ad hæc bona iu-
re inficiari non poteſt,feuda prædicta eſſe hæ-
reditaria & impropria, quod probatur ex te-
nore dicti inſtrumenti,confecti anno.1529.in
quo legitur dicta bona titulo emptionis,& in-
ſolutum dationis pro iuſto pretio fuiſſe data
& tradita in feudum prædicto Io. Gullielmo,
ſtipulanti pro ſe.hæredibus, & ſucceſſoribus
ſuis deſcendentibus maſculis,& maſculis defi
cientibus pro fœminis, & omnibus prædictis
deficientibus pro proximiori agnato, adiecta
clauſula ad habendum,& quicquid eidem Io.
Gullielmo, & hæredibus, ac ſucceſſorib. ſuis
vt ſupra, placuerit faciendum, cum pacto q̃
poſſent Illuſt. Marchiones dicta bona redime
re,& ſoluendi Illuſt. Marchionibus canonem
annuum aureorum centum: quæ omnia, præ-
ſertim ſimul iuncta, ex receptiſſima Doctorũ
5 ſententia operantur feuda † effici hæreditaria
impropria,& alienabilia. cap. 1. de feud. non
haben.propr.natur.feud.vbi cõmuniter Doc.
Iaſ.conſi.57.nu.7.Pariſ.conſ.4.num. 30.vol.1.
Cur.Iun.de feud.in prima parte quæſt. 8.nu.6.
Bald.d.conſ.56.vol.3.Natt.d.conſ.683.num.
4.& tribus ſequen.Cæphal.d.conſ.3.num.115.
Cum aliis cumulatis in prioribus allegationi-
bus,quæ gratia breuitatis non repetuntur.

Nec in contrarium pugnant clauſulæ, pro
ſe,ſuiſq; filiis maſculis,& eis non exiſtentibus
pro filiabus, & omnibus deficientibus quòd
proximiores agnati ſuccedant. per quæ verba
6 videtur dictum feudum † eſſe ex pacto & pro-
uidentia;quia reſpondeo illis verbis eſſe addẽ-
das illas dictiones hæredibus & ſucceſſoribus,
toties in dicto inſtrumento venditionis, ſeu
dationis inſolutum, & in prima inueſtitura re
petitas. Quæ verba, attentis maximè multis
aliis pactis appoſitis, conſtituunt feudum hæ-
7 reditarium † mixtum, ſecundum quid. teſte
Crauet.conſi.131.col.3.& conſ.197. nu.5. Pa-
riſ.conſi.23.num. 62.67.77.& 189.vol.1.Cum
multis aliis congeſtis in Deciſ.Pedemon. 161.
num.1. & 2. Gullielm. à Perno.in ſuis Notab.
feud.nu.81.Burſ.conſ.3.nu.1.

Secundo reſpondetur,non inconuenire, q̃
8 feudum † quoad modum ſuccedendi,vbi ſuc-
ceſſioni locus erit,cõtineat certam formam,
eoque reſpectu dicatur ex pacto & prouiden-
tia, & aliunde ſit improprium, & alienabile,
iux.notat.in cap.1.in tit. de eo qui ſibi & hære
dib.ſuis maſcul.& fœmin.& in cap.1. de feud.
non haben. propr. natur. feud. Natt. d.conſil.
683.num. 2. Clarum enim eſt in iure à primis
9 contrahentibus † quæcunque pacta, etiam ex
tranea, rebus in feudum dandis poſſe apponi
eaque derrogare propriæ naturæ à iure com-
muni feudorum introductæ. d.c.1.de feud.nõ
haben.propr.natur.feud.vbi Doct.cum ſimil.
cumulatis in Deciſione Pedemont. 23. nu. 2.
& 20.Port.conſ.6.nu.38.Cæphal.d.conſ.3.nu.
51. quo fit vt ille modus ſuccedendi præſtitu-
tus,non operetur quominus illa verba ad ha-
bendũ,& quicquid faciẽdum,prout dicto Gul
lielmo & eius hæredibus & ſucceſſoribus pla-
cuerit,præſertim cum ſint poſita in verbis di-
ſpoſitiuis,ſortiantur effectum ſuum, quin ſci-
licet feudum ſit alienabile. Iacob. à S. Georg.
in ſua inueſtitura verſ.ita etiam quòd ipſi vaſ-
ſalli.Curt.de feud.in 4.part.princip.in 2. regu-
la princip.in 5.quæſt. Burſ. conſ.38. nu. 3. & 4.
Dec.conſ.390.nu.8.appoſitè Crauet. d. conſi.
256.nu.4.verſi.breuiter puto.& nu.5. Ex prædi
ctis igitur clare demonſtratur bona Bruzaſchi
de quibus in dicto inſtrumento venditionis,
ſeu inſolutum dationis factæ anno. 1529. eſſe
feuda impropria,& alienabilia.

Et ſi dicatur mutatam videri naturam præ-
dictorum bonorum, propter inueſtituram fa-
ctam de anno 1532. die 12.aprilis, in qua nul-
lum verbum de hæredibus & ſucceſſoribus,
nec de venditione, aliiſque clauſulis appoſi-
tis in inſtrumento venditionis, & primæ in-
ueſtituræ, reſpondeo quòd cum in dicta inue-
ſtitura de anno 1532. fiat relatio ad prædicta
inſtrumenta venditionis, & primæ inueſtitu-
ræ, ergo relatum cenſetur eſſe in referente cũ
omnibus ſuis qualitatibus. vulg.l. aſſe toto. ff.
de hæred.inſtituen.cum ſimil. Bart.in l.1. ff.de
receptat.Dec.conſ.47.nu.1.in fin. & conſi.63.
num.6.Hugo.Diſſu.conſ.43.num.7. conſ.120.
numero 20.

Cum igitur ex prædictis clarè appareat bo-
na prædicta Bruzaſchi,præſertim dictum cen-
ſum ordinarium, eſſe feuda hæreditaria, im-
propria, & alienabilia, conſequens eſt, vt de
eis

eis idẽ iudicetur quod de rebus allodialibus, & alijs bonis hæreditarijs, proinde compreh ẽdi in hipotheca, maximè vniuerſali dictorum bonorum, & propterea in eis pro dictis dotibus eſſe faciendam ſatisfactionem.

Aut agimus de cenſu ordinario ſcutorum centum, ab vniuerſitate Bruzaſchi Illuſtriſſimis Marchionibus ſingulis annis ſolui ſolito, de quo in reſcripto Marchionali donationis dicti ordinarij cenſus anno 1531. die 15. Martij facto. Et certiſſimum eſt illum non fuiſſe a principio conceſſum in feudum, ſed titulo puræ, meræ, & ſimplicis donationis ipſi Io. Gulielmo, pro ſe, & eius hæredibus & ſucceſſoribus quibuſcunque, & quibus dederit, quo caſu dicitur mere allodialis.

Et ſi dicatur cenſum prædictũ fuiſſe, attenta inueſtitura facta de anno 1532. die 12. Aprilis, effectum feudale. Reſpõdeo quòd etſi per prædictam inueſtituram prædictus cenſus ordinarius dici poſſit effectus feudalis, attamen cùm prædicta inueſtitura, reſpectu dicti cẽſus ordinarij, nominatim & expreſsè ſe referat ad præfatam donationem prædicti cenſus ordinarij, perinde eſt ac ſi omnia & ſingula cõtenta in dictis inſtrumentis donationis eſſent inſerta, & ſcripta in prædicta poſteriore inueſtitura referente. d. l. aſſe toto. cum alijs ſuperius allegatis. quibus addo Pariſ. conſi. 7. nume. 33. conſi. 19. nume. 70. & ſequen. & pluribus alijs vol. 2. Ruin. conſi. 114. nume. 16. & ſeq. vol. 5. Socin. Iun. conſi. 79. nume. 57. & ſequen. conſi. 144. nume. 33. vol. 3. Gozad. conſi. 57. num. 16. & ſequen. Natt. conſi. 204. nu. 12. Cæphal. conſil. 16. nume. 22. & ſequen. Quo fit vt perinde ſit, ac ſi in dicta inueſtitura fuiſſent expreſſa, quæ legũtur in dicta donatione, videlicet pro ſe & hæredibus quibuſcunque & quibus dederit. quæ verba communi omniũ calculo feudum ſimpliciter hæreditarium, improprium & alienabile conſtituunt. vt teſtatur Iul. Clar. in §. feudum. in libr. ſent. recept. quæſt. 9. verſi. hoc præmiſſo.

Nec aduerſus prædicta vrget aſſerta declaratio Cæſarea, qua omnes alienationes & cõtractus facti a quondã Illuſtriſſimo Io. Georgio Marchione Montisferrati declarãtur inualidæ, Quia poſito citra veri præiudicium, ꝙ de dicta declaratione legitimè in actis conſtaret, multis modis reſpondetur.

10 Primò Imperatorem † non potuiſſe tollere & infringere inueſtituras, alienationes, & contractus, etiam in alios legitimè factos, ſaltem parte non vocata, in præiudicium eius, cui ius ex ipſo cõtractu erat acquiſitum, cùm ſint iuris gentium iux. notat. in l. fin. C. ſi contr. ius vel vtilit. public. c. 1. de feud. ſine culp. non amitten. Vaſch. quæſt. Illuſtr. Perſon. libr. 2. in præfat. nume. 40. Natt. conſi. 512. nume. 8. 20. & ſeq. & conſi. 590. num. 20. & 22. Roll. à Vall. conſi. 13. nume. 33. & pluribus ſequen. volu. 3. Qui licet loquantur in cõtractibus factis cum Principe, attamen iura & rõnes allegatæ multo magis militant in ꝯtráctibus aliorũ. Auth. multo magis. C. de ſacroſ. Eccleſ. & hoc argumento in iſtis terminis vtitur Natt. conſi. 268. nume. 8. latiſſimè Campeg. conſil. 2. a num. 15. vſque ad nume. 23.

Secundò reſpõdetur Imperatorem expreſsè, & in indiuiduo confirmaſſe prædictam vẽditionem, ſeu dationem inſolutum, de qua in inſtrumento confecto anno 1529. Necnõ extinctionem, ſeu remiſſionem cẽſus annui, de qua in reſcripto Illuſtriſſimi Gullielmi Marchionis conceſſo de anno 1530. die 26. Iulij, quæ non comprehenduntur in aſſerta generali Cæſarea declaratione. vulg. l. Doli clauſula. vbi Barto. & Docto. ff. de verbor. obliga. Dec. conſi. 289. col. 6. verſi. 4. ſimpliciter &c. bonus text. in l. cum in teſtamento. §. fina. ff. de vulg. & pupil. ſubſtitutio.

Et licet in dicto Cæſareo reſcripto non legantur confirmata niſi inſtrumenta confecta de anno 1529. & 1530. nullaque penitus facta mentione donationis dicti cenſus ordinarij, attamen ex veriſimili mente etiam cõfirmaſſet Cæſar prædictam donationẽ, ſi requiſitus fuiſſet. Nam ſi confirmauit alienationem, & inueſtituram Caſtri, & aliorum bonorũ Bruzaſchi, longè maioris æſtimationis prædicto ordinario cenſu, multo magis ꝯfirmaſſet prædicti cenſus ordinarij donationem. argumẽto auth. multo magis. C. de ſacroſ. Eccleſ.

Tertiò reſpondetur à prædicta Imperiali declaratione cenſeri receſſum propter inueſtituram factam de anno 1546. die 17. Septembris ab Illuſtriſſimis & Excellentiſſimis Ducibus Mantuæ prædicto Io. Gullielmo Pelicio, & eius ſucceſſoribus, modis & formis de quibus in prioribus omnibus contractibus, & inueſtituris, receptis per Ambroſium de Turre Marchionalem ſecretarium, de quibus ſupra abundè ſcriptum fuit.

Concludo igitur poſt tot prudentiſsimos iureconſultos, qui pro præfata Domina Franciſca diſertè ſcripſerunt, eidem eſſe reſtituendas, eius integras dotes, cum donatione propter nuptias, iuxta formam pactorum dotalium, ſeu conſuetudinem patriæ Montisſerrati, & ita æquiſsimum Senatum facturum exiſtimo, & habiturum rationem quòd quõdam Illuſtriſſimi Marchiones Montisferrati Bonifacius, & Georgius, receperunt tã in pecunia, quàm in alijs rebus, conſumptis in cauſam vtilem & neceſſariam, præcipuè alimentorum dictorum Marchionum, a prædicto quõdam Io. Gullielmo Pelicio aureos bis mille & octo centum, Quos non liceret hæredibus dictorum Bonifacij, & Io. Georgij cum bonis prædictis Bruzaſchi retinere in graue damnũ prædictæ Dominæ Franciſcæ, ius habentis in dictis bonis prætextu ſuarum dotium, quarũ cauſa ſemper & vbique præcipua eſſe debet. l. 1. ff. ſolut. matrimo.

SVMMARIVM.

1 *Filia cum patre heredes instituta, An censeantur simul vocata vel ordine succeſſiuo.*

2 *Fily instituti cum patre censentur vocati ordine succeſſiuo,*

ceſſiuo, & ſic poſt mortem patris, non cum patre, quando inſtitutio eſt facta per verba ſingularis numeri.

3 *Subſtitutio inſtitutionem declarare poteſt.*

4 *Filiorum inſtitutorum cum patre quando ſimul concurrunt, quę portio eſſe debeat.*

5 *Hæredum inſtitutorum actio, cum ea parte hæreditatis quam adeunt confunditur, & reciproca actiones mutua compenſatione. tolluntur.*

CONSILIVM LVIII.

ANno 1556. quondam Magnificus Baptiſta de inſula ciuis Ianuenſis ſuo teſtamento inſtituit ſibi hæredem vniuerſalem Mag. Dominum Stephanum ipſius teſtatoris fratrẽ, & ſuos.

1 Quæſitum fuit an filiæ † dicti Stephani cen
ſeantur ſimul vocatæ cum dicto Stephano ea
rum patre. Cui quæſtioni concluſiuè reſpon-
deo, filias eſſe vocatas ordine ſucceſsiuo, &
non ſimul cum patre. Ita in terminis noſtris
reſpondet Crauet.conſil.22.nume.1.& 3.poſt
multos Docto.per eum citatos. Cuius opinio
multo magis procedit in caſu noſtro, in quo
2 dicitur quòd inſtituit † eius fratrem hæredem
vniuerſalem, & non loquitur per verba plura
lis numeri. Et hac etiam ratione motus ita ex-
preſsè tenet Dec.conſi.205.nume.2. verſi. ſed
dato. Nam ſi voluiſſet filias dicti D. Stephani
inſtituere ſimul cum ipſo Stephano, vtique
vſus fuiſſet verbis pluralis numeri, videlicet
hæredes vniuerſales, prout vſus fuit in ſubſti-
tutione facta eidem Stephano Fratri. Poteſt
etiam colligi hanc fuiſſe mentem dicti teſta-
toris inſtituere hæredem inſolidum prædictũ
D. Stephanum eius fratrem, quia eidem, non
3 autem filiabus ſubſtituit † nepotes ex aliis fra
tribus, liberis Domini Stephani duntaxat in
conditione poſitis, Quibus veluti minus dile-
ctis veriſimiliter etiam ſub eadem conditio-
ne ſi ſine liberis deceſsiſſent, ſubſtituiſſet di-
ctos nepotes, ſi ipſas filias cum patre inſti-
tuiſſet.

Præterea ſi conſiderabimus effectum dictæ
quæſtionis, videtur vana huiuſmodi quæſtio.
4 Quia poſito quòd filiæ † ſimul fuiſſent cũ pa-
tre inſtitutæ, Cum hoc caſu eis non compete-
ret niſi dimidia pro virili, alia autem dimidia
ſpectaret Stephano patri, iuxta notata p Ale-
xan.& alios in l.Gallus.§.quidam rectè.ff.de li
ber.& poſthum. cuius ipſe tres filiæ æquis por
tionibus ſunt hæredes, ſequitur quòd pro por-
5 tione hæreditaria † vniuſcuiuſque ſit confuſa
actio. l. ſi adulta. C. de hæredit. actionib. cum
ſimil. & per conſequens mutua compẽſatio-
ne ſint extinctæ reciprocæ actiones, & ita iu-
ris eſſe cenſeo, ſalua melius ſentientis cen-
ſura.

SVMMARIVM.

1 *Feudo ineſt contractus, in quo vltro citroque naſcitur obligatio.*

2 *Inveſtitura feudali, tamquàm actui perfecto, nihil addi neque detrahi, niſi de partium conſenſu, poteſt, quia beneficijs iuuari, non decipi nos oportet.*

3 *Principum diſpoſitiones ab omni malitia & diminutione remota eſſe debent.*

4 *Feudum contractus nominatus dicitur, & in eo pœnitentia, neque reuocatio non datur.*

5 *Feuda conceſſo cum aliquo territorio mero, mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione, etiam primæ appellationes veniunt.*

6 *Regalium ſub conceſſione & ſignificatione, etiam appellationes comprehenduntur, imo & maiora.*

7 *Vſu ſubſecuto qualis fuerit animus præcedens declaratur.*

8 *Principum ſucceſſores an teneantur obſeruare ea, quæ à ſuis anteceſſoribus conceſſa fuerunt.*

9 *Hæres factum defuncti improbare non poteſt.*

CONSILIVM LIX.

PErlectis inueſtituris ab Illuſtriſſimis Marchionibus Mõtisferrati Paleologis, nec non ab Illuſtriſsimis & Excellentiſsimis Ducibus Mantuæ pro tempore exiſtentibus reſpectiuè, olim Aymoneto Rotario primo acquiſitori loci Guarenæ anno 1379. & ſucceſsiuè eius deſcendentibus vſque ad Illuſtr. Theodorum Rottarium anno 1506. de Caſtro, loco, territorio, mero, mixto Imperio, omnimoda iuriſdictione, & alijs pertinẽtijs Guarenæ, conceſsis, video ex inueſtituris annorum 1379.1419.1449.1484. vltra conceſſionem meri, & mixti imperij, & omnimodæ iuriſdictionis, eſſe conceſſas regalias. Ex alijs verò ſex inueſtituris ſequẽtibus annorũ 1506. 1519.1528.1538.1546.& 1560. quarum tres ab Illuſtriſsimis Marchionibus Paleologis, tres verò poſteriores ab Excellẽtiſsimis Ducibus Mantuæ conceſſæ leguntur, animaduerto expreſsè concedi regalias, & primas appellationes. Quibus inueſtituris ſic ſtãtibus, certi iuris eſt inueſtituram conceſſam prædicto Illuſtr. Theodoro, anno 1567. debere fieri cõformẽ præcedentibus inueſtituris, præſertim Illuſtriſſimorum & Excellentiſsimorum Ducũ Mantuæ, non additis illis verbis, & alio quocũque iure noſtro, & hæredum ac ſucceſſorum noſtrorum ſemper ſaluo. Item & illa clauſula, Hac etiam declaratione adiecta, vſque ad verſicu. qua quidem inueſtitura excluſiuè &c. Cũ prædicta verba & clauſulæ non fuerint ſcripta in præcedentibus inueſtituris, nec addi poſsũt ſine vtriuſque partis conſenſu. Quia in feudo
1 † ineſt contractus, in quo vltro citroque naſci
tur obligatio. cap. de forma. 22. q. 5. relatum in
titu.

titu.de forma fidelitat.Felin.in cap. quæ in Ec
cleſiarum nu.6.de conſtitutio.Campeg.conſ.
2.nu.17.& ſeq.inter conſi.Brun.vbi dicit ꝙ in-
2 neſtituræ † feudali, tãquàm actui perfecto ni-
hil addi, neque detrahi, niſi de conſenſu partiũ
poteſt.& ꝙ beneficijs iuuari non decipi nos
oportet.& nu.19.poſt Bal.& Roman. dicit, ꝙ
3 Principum † diſpoſitiones debent eſſe ab om
ni malitia, & diminutione remotæ. quæ om-
nia repetit Leon.Piſan.inter conſil.Brun.con
ſil.114. num. 202. & plurib. ſequen. poſt mul-
tos Doct.per eum allegatos.

His accedunt quæ ſcribit Iaſ. conſi.8.nu.32.
4 quo loci dicit feudum † eſſe contractum no-
minatum, ideò in eo non dari pœnitentiam,
nec reuocationem.

Nec præmiſſis aduerſatur, quòd in priori-
bus quatuor inueſtituris factis à Marchioni-
bus Paleologis Aymoneto, & alijs de Rotta-
rijs; non reperiantur conceſſæ primæ appella
tiones, Ideò prædictas inueſtituras non potuiſ
ſe alterari per poſteriores.

Quoniam reſpondetur; quòd conceſſo in
5 feudum † aliquo territorio cum mero, mixto
Imperio, & omnimoda iuriſdictione, etiam
veniũt primæ appellationes. Ita multis ratio-
nibus & auctoritatibus concludit Cardinal.
Pariſ.conſil.8.nume.32.& plurib. ſequen.vol.
1.vbi reprobat ſcripta Iacobin. a San.Georg.
in ſua inueſtit.feud.verſicu.cum mero, & mi-
xto Imperio.num.10.Quam opinionem mul
tis fundamentis & iuribus etiam defendit Iaſ.
conſi.161.nume.1.per totum.vol.2. Et poſito
quòd hæc opinio redderet dubia, ex his quæ
diſertè ſcribit Illuſtr.D.Roll.a Vall.conſil.75.
nume.19.vſque in fin.lib.3. Attamen ſine diffi
cultate procedit in caſu noſtro, in quo tam ex
prima, quàm ex omnibus ſubſequentibus in-
ueſtituris, expreſsè conceſſæ legũtur Regaliæ,
6 † ſub quarum ſignificatione comprehendun-
tur etiam appellationes, imo & maiora iux.
not.in d.cap. vn. quæ ſint Regaliæ. & dato ci-
tra veritatis præiudiciũ quòd ſubeſſet aliqua
dubietas; attamen ea ſublata eſt ex antiquiſſi-
7 mo vſu † ſubſecuto, quo declaratur qualis fue
rit animus contrahentium præcedẽs. argum.
l. ſemper in ſtipulationibus. vbi Dec. & Ca-
gnol.ff.de regu.iur.§.Pauonum inſtitu. de rer.
diuiſio.Bar.conſi.59.& multo magis ex ſex in-
ueſtituris ab anno 1506.vſq; ad annum 1560.
quibus conſtat fuiſſe factas Inueſtituras cũ Re
galibus, & primis appellationibus, Quo fit vt
ſublata cenſeantur omnia quæ exacte ſcripta
leguntur ab Illuſtr. D. Præſide a Vall. dicto
conſil.75.

Nec petitioni Illuſtr. Theodori repugnat
quòd dicitur, Marchiones Paleologos & Illu
ſtriſſimos Duces Mantuæ non potuiſſe con-
cedere Regalias, & primas appellationes in
præiudicium ſucceſſorum. Quia reſpõdetur,
quòd ex quo modernus Dux poſſidet prædi-
ctum Marchionatum virtute primæ inueſti-
turæ factæ quondam Illuſtriſſimis Federi-
co & Margaritæ iugalibus eius parentibus,
8 & proinde tamquàm ſucceſſor † eorum, qui
inueſtiuerunt prædictum Theodorum cum
Regalibus, & primis appellationibus, nõ poſ-
ſe ipſorum inueſtituras tollere, ſed eas ad vn-
guem obſeruare debere. ca.1.qui ſucceſſ.feud.
dar.tenean.in fi.vbi communiter Doct.iunct.
alijs cumulatis in Deciſ.Pedemont.139.num.
11. & ſequen. vbi multis contrarijs reſponde-
tur. Quibus addo prædictum Illuſt. Præſidem
conſ.13.nu. 36. & ſequen. plures allegãtẽ vol.
3.Et hæc præſertim procedunt ex quo moder
nus Dux eſt hæres prædictorum Ducum inue-
9 ſtientium, quorum factum † improbare non
poteſt.vulg.l.cùm à matre.C.de rei vendicat.
& ipſemet Dux eo modo & forma, ac ſine il-
lis verbis & clauſula anno, 1560. inueſtiuerit.

Concludo igitur prædictam inueſtituram
de anno, 1567. eſſe faciendam iuxta formam
& tenorem ſaltem, inueſtitutæ factæ de anno,
1560.ſublatis, & nõ ſcriptis illis verbis, & aliò
quocunque iure noſtro ſemper ſaluo. Item &
Semota illa clauſula, hac etiam declaratione.
Et ita iuris eſſe cenſeo, ſalua Cenſura prædicti
Illuſt. præſidis, & alterius melius ſentientis.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum duodecim numerus, an ab omnibus muneri-
bus, etiam patrimonialibus parentes eorum excuſet.*
2 *Filiorum duodecim numerus, ſecundum aliquos Docto-
res, priuatum parentem ab omnibus muneribus non
excuſat, ſed ſexdecim liberi requiruntur. Hac tamen
opinio reprobatur.*
3 *Filiorum duodecim numerus, parentem decurionem
ab omnibus muneribus tam patrimonialibus, quàm
perſonalibus excuſat, ſecundum communem Docto-
rum opinionem.*
4 *Opinionum nouarum inuentores eſſe non debemus.*
5 *Iura iuribus concordari debent, ad contrarietatem vi-
tandam.*
6 *Immunitatis conceſſio indiſinitè facta, ad munera rea-
lia non refertur, vbi remiſſio ab homine fit, ſecus ſi à
lege.*
7 *Legis in diſpoſitione latior ſit interpretatio, quàm in di
ſpoſitione hominis.*
8 *Munerum perſonalium onus ſubire non tenetur, qui
quinque filios habet.*

CONSILIVM LX.

IN quæſtione propoſita, an
numerus duodecim libero-
rum excuſet & liberet parẽ-
tes ab omnibus muneribus,
etiam patrimonialibus, &
ab his quæ perſonis ꝑ reb.
indicuntur, licet in priuato
variè Doctores ſenſerint, quorum aliqui vo-
2 luerunt numerum duodecim liberorum † non
ſufficere, ſed ſexdecim requiri, ad prædictam
immunitatem conſequendam, communem
tamen opinionem in contrarium eſſe aliqui
atteſtantur, quòd imo, etiam in priuato, nume
rus duodecim liberorum immunitatẽ præ-
ſtet, tam à patrimonialibus, quàm à perſonali
bus

bus muneribus ita ſentit Ruin. conſ.124.nu.6. vol.4.Rol.a Val.conſ.66.nu.35.vol.1.& latius conſi.52.nu.3.volu. 2. poſt plures ibi per eum allegatos. & hanc eſſe veritatem dicit Salicet. in l.ſi pater.nu.4. C. quand. prouoca. non erit neceſſ.nec diſtinguit ſit decurio vel non.

Hæc igitur controuerſia ceſſat in decurioni
3 bus, qui † à muneribus tam patrimonialibus, quàm perſonalibus, & ab his, quæ perſonis,p rebus indicuntur, propter numerum duodecim liberorum liberantur, ſecũdum *communem* Doct. ſententiam, cui nemo contradicit; Et ſic in caſu noſtro propoſito, parte Domini Franciſci Guicjardini, ciuis & decurionis Albenſis, hæc cõcluſio indubitatè procedit, quæ ex tex. probatur in l.ſi quis decurio, pater. 12. liberorum C.de Decurion.lib.10.quem tex. ſic interpretatur ibi glo.Bar. Bal. Lucas de Pœn. Iacob. Rebuff.& Io.de Platea.glo.in d.l.ſemper §.demonſtratur in verbo ſexdecim. ff. de iur.immunitat.& Alber.in d. §.demonſtratur. Ang.Aretin.Inſtit.de excuſatio.tutor.§.1.nu. 4.vbi ita fuiſſe obtentum Bononiæ & Florentiæ atteſtatur.& ibidem Port.& Iaſ.in additio. Imol.conſ.77. vbi conſuluit in caſu contingẽte in ciuitate Aſtenſi.Guid.Pap.quæſt.401.Io. de Anania conſ. vltimo & ibi Ludouicus Bologn.in addition.Alex.conſi.123.nu.3.vol.5. Iaſ.in l.ſciendum.§.fina.nu. 3.ff.qui ſatiſd.cogant. Ruin.conſi.137.nu.13.verſ. ſed iſtis non obſtãtibus vol.4. vbi inquit omnes Doct.hoc admittere in Decurione.Rol.a Val.conſi.66. num.35.volum.1.& conſ.52.num.3.volum.2. vbi generaliter loquitur in quibuſcunq; tam in decurione ſcilicet,quàm in priuato,quo fit vt ex ſupradictis auctoritatibus conſtet mani-
* feſtè hanc eſſe *receptiſſimam* Doctorum ſententiam, quam ſequendam eſſe omninò ſentio, reiectis ſingularibus aliorum opinionibus, vt expreſſè dicit Iaſ.in allegat. l. ſciendum.§.fin. nu.7.ff.qui ſatiſd.cogan.Ioan. Faber in procemio,inſtitut.admonens nos,ne nouarum opi
4 nionum † inuentores eſſe vellimus.relatus per Natt.conſ.149.nu.7.

Nec obſtant tex.qui in contrarium allegari ſolent,ſcilicet.l.neque.C. de muner.patrimo. lib.11.l.1.C.de his qui num.libero.ſe excuſ.eo. lib.& l.2.§. quæ patrimoniorum. ff. de excuſ. muner. quia licet allegati text. generaliter loquantur quòd numerus liberorum non excuſet à muneribus,quæ patrimoniorum ſunt,tamen reſtringi debent quoad numerum quinque liberorum, non autem extendi ad numerum duodecim liberorum,de quo.l.ſi quis de
5 curio.expreſſim loquitur,ad hoc vt iura † iuribus concordentur. Ita ſentit Io. de Platea. in d.l.1.C.de his qui num.libero.ſe excuſ.& in allegata. l.neque.C. de muner. patrimo.lib.10. vbi tex. illum indefinitè loquentem intelligit, & reſtringit ad numerum quinq; liberorum. Ita etiam ad dictam.l.neque. reſpondit Guid. Pap.quæſt.401.

Neque obſtat etiam ſi dicatur dictam. l. ſi quis Decurio.C.de Decurio.non comprehẽdere patrimonialia munera, cum indiſtinctè
6 † de munerib. loquatur, quorum appellatione non comprehendũtur patrimonialia, per text. in l.qui immunitatem. C. de muner. patrimon.lib.10. vbi conceſsio immunitatis indifinitè facta, non refertur ad munera realia.

Quia illud verum eſt vbicunque ſimpliciter ſit remiſsio munerum ab homine, tunc enim ſtrictè intelligitur de muneribus perſonalibus tantum,nõ de patrimonialibus, ſecus eſt vbi ſumus in legis diſpoſitione, quia in ca-
7 latior † ſit interpretatio,quàm in diſpoſitione hominis. vt not.Bald.in l.quiſquis.nu.4. C. ad l.Iul.Maieſtat.Dec.conſil.258.nu. 9. Eo enim caſu vbi de legis interpretatione agitur,munerum appellatio generaliter intelligitur, maximè vt contrarietas legum,vel ſuperfluitas euitetur. quæ ſanè ſuperfluitas induceretur, ſi eo modo text.in d.l.ſi quis Decurio.interpretaremur,vt loquatur de perſonalibus, non de patrimonialibus muneribus, cum reſpectu per-
8 ſonalium † numerus tantum liberorum quinque ſufficiat.l.1.C. de his qui num. liber. ſe excuſ. qua lege cum prouiſum fuerit ſuper perſonalibus, ad ea tantum l. ſi quis decurio. reſtringi non debebit.

Poſſent & aliæ adduci reſponſiones, quas conſultò prætereo, cum per ſe res clara ſit, & nullam patiatur difficultatem, vt ex ſupra adductis liquet.

SVMMARIVM.

1 *Exemplatio priuilegij legitime fieri non poteſt,niſi partis, cuius intereſt, citatio in exemplatione interueniat.*

2 *Legitimatio per comitem Palatinum facta non ſubſiſtit, ſi de originali priuilegio legitimationis non conſtat.*

3 *Legitimatio non valet, quando de eius obreptione vel ſubreptione apparere poteſt.*

4 *Argumentum a maiori ad minus negatiue in iure frequens & fortiſſimum eſt.*

5 *Legitimatio quæ per ſubſequens matrimonium fit,maior eſt legitimatione facta priuilegio ſeu reſcripto Principis, & alio quocunque modo.*

6 *Fictio plus quàm veritas operari non poteſt, quando defectu materia ſubiecta, ſecundum veritatem aliquid induci non poteſt.*

7 *Legitimandi ſpurios conceſſa facultate, non poſſunt legitimari ſpurij, quibus ius diuinum vel naturale repugnat, ſed tantum ſpurij a lege ciuili ſeu poſitiua improbati.*

8 *Legitimati reſcripto Principis, quibus obſtat impedimentum a iure diuino cauſatum, non ſunt, nec eſſe poſſunt vere legitimati, ſed potius diſpenſati.*

9 *Comiti Palatino conceßa facultas ſpurios legitimandi,non extenditur ad ſpurios, quibus obſtat impedimentum a iure Diuino cauſatum, quod eſt, quando tempore natiuitatis inter eius parentes matrimoniũ eſſe non poterat.*

10 *Imperator non poteſt legitimare natum ex his, inter quos matrimonium eſſe non poterat, ex prohibitione iuris diuini, vt natum ex coniugato & ſoluta.*

11 *Legitimandi conceſſa facultas, ad diſpenſandi facultatem*

cultatem non extenditur.
12 *Legitimatio eſt fauorabilis , diſpenſatio verò odio-
ſa.*
13 *Ius in ſpe conſiſtens quando ſit conſiderabile.*
14 *Legitimatio reſpectu bonorum feudalium requirit con-
ſenſum agnati , ad quem feudum eſſet reuerſurum ,
aliàs ei non præiudicat.*
15 *Legitimationis cauſæ generales ſunt, quia primæuo iu-
re omnes legitimi naſcebantur.*
16 *Legitimatio, quando ſit ab inferiore à Principe , cauſa
concernens fauorem publicum , vel magna literatura
requiritur.*
17 *Legitimandum eſſe bonæ indolis eſt cauſa ſufficiẽs legi-
timationis in Principe, ſecus in inferiore.*
18 *Legitimationis data inualiditate , bona ad eum perti-
nent, qui ab inteſtato ſucceſſurus fuiſſet.*

CONSILIVM LXI.

VISIS inſtrumentis legiti-
mationis & teſtamenti à
quondam Illuſtriſſimo
Domino Ludouico Sca-
rampo factis, nec non al-
legationibus Doctiſſimi
iure conſulti, & Illuſtr.
Senatoris Domini An-
thonij Bellacombæ , abundè exacteque ſcri-
ptis, quibus velle aliquid addere eſſet faſci-
bus ſolem illuſtrare, cogor ſecundum ea quæ
proponuntur eius concluſiones , veluti iuri
conſonas ſequi. Nam certi iuris eſt, teno-
rem allegati Imperialis priuilegij, conceſſio-
nis facultatis legitimandi filios ſpurios, in-
ſertum in dicto inſtrumento legitimatio-
nis , non probare , nec fidem aliquam face-
re aduerſus Illuſtr. Ioan. Franciſcum Sca-
rampum, nepotem ex fratre dicti Ludouici,
non interueniente in dicto inſtrumento legi-
timationis, vt multis probatur auctoritatibus
à Domino Bellacomba, & à Portio in ſuis
communibus opinio. libro 1. concluſ. 43. in
ampliat. 31, cumulatis, vbi concludit in exem
1 platione † priuilegij requiri partis citatio-
nem. quod etiam voluit Dec. conſil. 338. &
393. Quibus deſeruiunt , quæ in terminis no-
ſtris ſcribit Pariſ. conſil. 3. numero 10. & ſe-
quentibus conſil. 4. numero 6. conſil. 12. nu-
mero 133. & ſequentibus conſil. 32. numero
123. & ſequentibus volum. 2. & Berou. conſil.
177. numero 71. & ſequentibus volum. 2. vbi
etiam expreſſe dicit, non ſufficere quòd oſten
dantur plura inſtrumenta legitimationum fa-
ctarum virtute prædictæ conceſſionis, de alijs
perſonis. Cagnol. in authen. ſi quis in aliquo
numero 63. C. de eden. Quibus deſeruiunt
quæ de inſertione tenoris alicuius priuilegij,
ſeu reſcripti , abunde citantur per nos in De-
ciſione Senatus Pedemonta. 169. numero 1.
2 Hinc fit , vt non conſtito de originali † dicti
priuilegij , non ſubſiſtat prædicta legitima-
tio.

Secundò, datò quòd de prætenſo originali
conſtaret , dicimus prædictam legitimatio-
3 nem † corruere , propter ſubreptiones &
obreptiones diſertè deductas per Dom. Bella
combam, præſertim quòd non fuerit expreſ-
ſum præfatum Antonium tempore legitima
tionis eſſe infantem , imo præſuppoſitum
maiorem infante, vt ex illis verbis in legitima
tione poſitis, videlicet , ſperantque quod ipſe
Dominus Antonius tanquàm benè nutritus ,
& bonæ indolis reſpectu incontinentiæ , ne-
ceſſariò elicitur , quæ qualitates non poſſunt
eſſe in infante. Ita nominatim ſentit Anchar.
conſ. 241. volum. 2. verſic. his præmiſſis quem
refert & ſequitur Ioan. Crotus conſ. 60. numè.
18. & ſequen. vbi conſuluit in ſimili legiti-
matione. Natt. conſ. 368. numè. 9. Curt. Iun.
conſil. 75. num. 5. celſus vgo conſ. 73. numè.
20. & 21.

Tertiò, non ſubſiſtit dicta legitimatio defe-
4 ctu poteſtatis , arguendo à maiori † ad minus
negatiuè , quod in iure frequens eſt & fortiſſi-
mum. c. ſicut ergo 8. quæſt. prima. cap. ſi Pau-
lus. 32. quæſt. 5. c. cùm in cunctis. de electio. &
ibi Doct. quo argumento vtitur gloſ. in l. 2. C.
in quib. cauſ. in integ. reſtit. nõ eſt neceſſ. quod
argumentum ſic deducitur . Nam potentior ,
5 & maior eſt legitimatio † quæ fit per ſubſe-
quẽs matrimonium, quàm illa quæ fit priuile
gio , ſeu reſcripto Principis , aut quouis alio
modo. ca. tanta in princip. qui fil. ſint legitim.
cum alijs per nos citatis in Deciſ. Senat. Pede
monta. 119. num. 19. Tiraquel. de iure primo-
genit. quæſt. 34. num. 53. & Pariſ. conſ. 13. num.
39 & ſequen. volum. 2. At per ſubſequens ma
trimoniũ , etiam ſi mortua prima vxore præ-
dicti Domini Ludouici, ab eo cum dicta Mar
garita matre dicti ſpurij , contractum fuiſſet ,
non legitimaretur dictus Antonius ſpurius. d.
cap. tanta. latè in Deciſione Senat. Pedemon.
119. num. 19. Afflict. in tit. ſi de feud. fuer. con-
trouerſ. inter Domin. & Agnat. §. naturales. in
vltimo Notab. num. 10. Berou. conſi. 166. nu.
3. & pluribus ſequen. volum. 2. Iunctis alijs al-
legatis per Dominum Bellacombam. Ergo
per reſcriptum, ſeu priuilegium Imperatoris,
legitimari non potuit prædictus Antonius.

Et huic argumẽto facit quod dicitur, fictio-
6 nem † non poſſe plus operari quàm veritatẽ,
quando propter defectum materiæ ſubiectæ
non poteſt ſecundum veritatem aliquid indu-
ci. tex eſt in l. ſi paterfamilias. in fin. & l. ſeq.
ff. de adoptio. quem citat Bar. in l. eius qui. nu.
4. & 5. ff. ſi cert. petat. Iaſ. ibi poſt Alex. in l. ſi fi-
liusfamilias. num. 2. ff. ſi cert. pet. Socin. conſi.
23. num. 16. volum. 1. & in d. deciſ. Pedemont.
119. num. 19. ſicut ergo dictus Antonius non
potuiſſet legitimari per ſequens matrimo-
nium dictorum Ludouici & Margaritæ , ſi il-
lud contraxiſſent , multo minus potuit legiti-
mari per aſſertum reſcriptum.

Nec obſtant illa verba generalia, ſeu vni-
uerſalia , quoſcunque ſpurios &c. Quando-
quidem conceſſa facultate alicui legitiman-
7 di † quoſcunque ſpurios , non tamen pote-
rit

rit legitimare ſpurios, quibus ius diuinum, ſeu
naturale repugnat, ſed tantum ſpurios à le-
ge ciuili, ſeu poſitiua improbatos. Ita expreſ-
ſe dicit Bal. poſt glo. penult. in l. filius à patre.
§. fin. verſicu. generaliter. in illis verbis, qua-
licunque ſtatu. ff. de liber. & poſthum. &
ibi Iaſ. nume. 2. poſt Angel. Imol. Cuman. &
Alex. per eum citatos, & alios de quibus in di-
cta Deciſ. Pedemonta. nu. 8.
Et hæc concluſio comprobatur alia com-
muni concluſione, de qua per Deci. conſil.
338. num. 3. & ſequen. latè in dicta Deciſ. Pe-
demonta. 116. num. 13. & 14. & Rol. à Val. d.
conſ. 86. num. 47. volum. 1. à dicto Domino
8 Bellacumba citatos, videlicet, legitimatos † re
ſcripto Principis, quibus obſtabat impedimẽ-
tum à iure Diuino cauſatum, non eſſe, nec di-
ci poſſe verè & propriè legitimatos, ſed po-
tius diſpenſatos. Dec. conſ. 393. num. 10. Hinc
9 fit vt conceſſa alicui Comiti † Palatino facul-
tate legitimandi ſpurios, non cenſeatur con-
ceſſa facultas diſpenſandi ſpurios, quibus ob-
ſtat impedimentum à iure Diuino cauſatum,
prout eſt in caſu noſtro, in quo tempore con-
ceptionis & natiuitatis dicti Antonij, nullo
modo potuiſſet eſſe matrimonium inter di-
ctum Dominum Ludouicum, & Margaritã
vxoratam. Ita nominatim decidit Pariſ. d.
conſ. 12. num. 29. & duobus ſequen. poſt plu-
res Doct. per eum citatos Berou. conſ. 176. nu.
39. & ſequen. volum. 2. vbi poſt Hoſtien. Ioan.
Andr. Butr. & Paul. & Caſtr. locis citatis, dicit
10 Imperatorem † ipſum non poſſe legitimare
natum ex his, inter quos non poterat eſſe ma-
trimonium ex prohibitione legis Diuinæ, &
ponit exemplum in nato ex coniugato & ſo-
luta. quòd etiam expreſſe ſentit Ioan. Crot. d.
conſ. 60. num. 21. At in dicto priuilegio Impe
11 riali ſola facultas legitimandi † quoſcunque
ſpurios conceſſa legitur, ergo in ea non cen-
ſetur conceſſa facultas diſpenſandi. & ratio
12 in promptu eſt, quia legitimatio † eſt fauora-
bilis, diſpenſatio vero odioſa. c. 2. de fil. præsbi
tero. Ita concludit Dec. d. conſ. 338. num. 3. &
5. & conſ. 393. num. 10. poſt Caſtren. Anchar.
& Corn. per eum citatos. Pariſ. conſ. 1. nu. 53.
& conſ. 2. num. 21. volum. 2. Ideò de vna ad
aliam non rectè infertur vulg. l. fina. ff. de ca-
lumniato. apoſitè in terminis noſtris Curtius
Iun. conſ. 75. num. 8. & 9. Berou. expreſsè dicto
conſ. 179. nu. 42. vol. 2. Pariſ. conſ. 8. nu. 23. & ſe-
quen. vol. 2.
Quartò, corruit dicta legitimatio, quia legi
tur facta ſine iuſta cauſa, in præiudicium dicti
Domini Io. Franciſci nepotis ex fratre non ci
tati, habentis ius in bonis feudalibus virtute
13 antiquæ inueſtituræ, quod ius † licet eſſet in
ſpe, tamen erat conſiderabile, cum eſſet radi-
catum in cõtractu dictæ antiquæ inueſtituræ,
vt multis auctoritatibus comprobat Domi-
nus, Bellacomba. Quibus accedunt cumulata
per Io. Crot. conſ. 90. num. 19. 20. 25. & ſequen.
aliaque per Math. Brun. inter conſi. vltima.
volunt. 175. num. 14. poſt plures per eum cita
tos, & in Deciſ. Pedemonta. 179. nume. 7. &
Modern. Pariſ. de feud. titu. 1. §. 8. gloſ. 1. num.
39. verſ. Sed adhuc, & num. ſequen. vbi poſt
Lud. de ſar. & Zazium locis citatis, expreſsè
14 dicit in legitimatione † requiri conſenſum
agnati, ad quem feudum eſſet reuerſurum,
alioquin ei non præiudicare legitimationem
Dec. conſ. 425. num. 9. & 10. poſt plures ibi re-
latos. quod etiam voluit Socin. Iun. conſ. 95.
num. 34. & plurib. ſequen. volum. 3. vbi num.
45. & 47. & 52. dicit hæc præſertim procedere
in feudo antiquo, de quo non fuit facta men-
tio in legitimatione, cuius qualitatis taciturni
tas, facit legitimationem eſſe ſubreptitiam, ad
ducens ad hoc Ruin. conſ. 39. num. 13. volum.
1. ita tenere, & num. 54. reſpondit ad id quod
obijci poſſet fuiſſe narratum in legitimatione
extare filium ex fratre, qui non facta legitima
tione erat ſucceſſurus in feudo. Quo ſtante
non debuit ſine iuſta cauſa, & non conſentiẽs
priuari ſuo iure, vt latè comprobat Dec. conſ.
393. num. 11. poſt Bald. Butr. Anchar. Alex. &
Curt. ibi citatos. Pariſ. d. conſ. 12. nume. 153. &
plurib. ſequen. vbi num. 163. dicit rationes, ſeu
cauſas generales, ꝓpter quas fit legitimatio,
15 præſertim illa, ꝙ primæuo iure naturæ om-
nes naſcebantur legitimi, nõ eſſe conſiderabi-
les. Idem expreſsè dicit Curt. Iun. conſ. 75. nu.
3. & 4. Quo loci nominatim inquit Doc. com
16 muniter tenere, quòd quãdo inferior † à Prin
cipe facit legitimationem, requiritur cauſa
concernens fauorem publicum, vel magnam
literaturam, & Curt. refert & ſequitur ſoarez.
in ſuo Theſaur. recept. ſentent. in litera L verſ.
legitimandi poteſtatem adeptus. citãs Didac.
de ſponſal. in 2. parte cap. 8. §. octauo nu. 6. &
vltimo. quod fuit de mente Socin. Iun. d. cõſ.
95. num. 47. volum. 3. Berou. conſ. 175. nu. 24.
25. 31. in fi. & 32. & 33. volum. 2. vbi nomina-
tim dicit, quòd illæ cauſæ quòd legitimandus
17 † ſit bonæ indolis, & præ ſe ferat ſpem virtu-
tis, & quòd nihil peccauit, nec portare de-
beat iniquitatem patris, non ſunt iuſtæ, & pro
pterea non ſufficiunt in legitimatione facta à
Comite Palatino, qui non poteſt legitimare
niſi ex veris, & iuſtis cauſis, alioquin non va-
let legitimatio. ita expreſsè dicit Berou. d. con
ſil. 179. num. 46. poſt Bald. Alexan. & Præpo-
ſit. per eum allegatos. Ioan. Crot. d. conſi. 60.
num. 30. & ſequen. & conſ. 99. num. 3. & conſ.
144. num. 33. & hæc multo magis procedunt
quando legitimatio fieret poſt mortem Im-
peratoris concedentis facultatem legitiman-
di, ſub ea forma, qua legitur conceſſa in caſu
noſtro, videlicet, de plenitudine poteſtatis
Imperialis, quæ non habet effectum; niſi ex
nuda Imperatoris voluntate, quæ ceſſat mor-
tuo concedente. Ita in terminis noſtris de iu-
re reſpondit Alciat. reſponſ. 201. num. 14. 15.
& 59.
Quintò non habet effectum dicta legitima
tio quo ad bona ſcita in comitatu Aſtenſi, &
Marchionatu Montisferrati, cum ſint ſubie-
cta Principibus habentibus iura Imperialia
in prædictis Comitatu & Marchionatu, in
quib. ea poſſunt, quæ Imperator in ſuo Impe-

rio, vt multis auctoritatibus probat Domi-
nus Bellacomba. Quibus addo Alciat. dicto
reſponſ. 201. nu. 22. loquentē in legitimatio-
ne facta per Papam in terris Ducis Ferrariæ.
& nnme. 26. reſpondet ad clauſulas derogato
rias, & ad plura alia. Signor. de Homod. conſi.
219. Dec. conſi. 557. colum. fina. Pariſ. conſil.
2. nume. 13. 17. 18. volum. 2. Neũizan. conſi. 99.
nume. 4. & 5. vbi allegat Decretum Aſtenſe,
quòd nullus poſſit impetrare legitimationē
ſine licentia Principis.

Stante igitur inualiditate dictæ legitimatio
nis, corruunt donatio, & legata ipſi Antonio
a prædicto Domino Ludouico facta. ex latè
deductis per D. Bellacombam. quibus conue-
niunt quæ in ſimilibus terminis ſcribit Berou.
d. conſil. 176. nume. 46. & ſequen. volum. 2.
Math. Bru. inter conſil. vltim. volunt. 175. nu-
me. 39. vbi concludit data validitate legitima
18 tionis † hæreditatem pertinere ad venientes
ab inteſtato. & Io. Dil. Dur. inter dicta conſil.
vltim. volunt. 174. nume. 3. & ita iuris eſſe cen
ſeo, ſalua saniori ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Filio per patrem donata ex cauſa futuri matrimonij, conferri alijs fratribus & cohæredibus non debent, nec in legitimam imputari.*
2 *Donatio ſimplex, & non conditionalis, ſeu ob cauſam, quæ ſit.*
3 *Donatio tunc conditionalis, ſeu ob cauſam dicitur, quãdo reſpicit fauorem & commodum donantis, & non excludit liberalitatem.*
4 *Conditio ſi non reſpiciat donantis commodum, ſed futurum euentum, tunc dicitur vera donatio ex liberalitate donantis, non conditionalis.*
5 *Donatio ſimplex facta deſcendenti ab aſcendente non confertur, niſi in duobus tantum caſibus.*
6 *Donata à patre filio vt efficiatur clericus non conferuntur.*
7 *Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale in iure validum.*
8 *Pater quod titulo donationis dat filio, non imputatur in legitimam, ſecus verò ſi non expreſſo titulo donationis ſimpliciter dat.*
9 *Donata filijs a patre inter viuos non conferuntur, nec imputantur in legitimam.*
10 *Paria ſunt actum à principio eſſe purum, vel conditionalem, ſed poſtea purificatum.*
11 *Verba per ſe & eius hæredes, in donatione poſita, quid operentur.*
12 *Clauſula omni meliori modo, quid operetur.*
12 *Verba promiſſionis facta per donantem, de non inferendo moleſtiam donatori, & eius hæredibus, in rebus donatis, quid operentur.*
13 *Lis & moleſtia in re aliqua quando inferri dicatur.*
14 *Hæres quilibet pro portione hæreditaria contra factum defuncti, non ſolum agere non poteſt, imo ſi agat exceptione repelli poteſt.*
15 *Euictionis quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*
16 *Hæres contra factum defuncti venire non poteſt, etiam ſi ius ei ex perſona ſua propria competat.*
17 *Clauſula geminata in contractibus appoſita, videlicet, promittunt contrahentes cum iuramento attendere, & obſeruare contenta in inſtrumento, quid operetur.*
18 *Paria ſunt aliquid exprimere verbis, aut exprimere rebus, aut factis.*
19 *Paria ſunt aliquid exprimere nomine proprio, vel circumlocutione per indubitatas circumſcriptiones.*
20 *Paria ſunt aliquid exprimere virtualiter, vel tacite.*
21 *Inuentarij confectio hæredi ius ſuum conſeruat, & operatur ac ſi hæreditatem non adiuiſſet.*

CONSILIVM LXII.

PErlectis inſtrumētis do
nationis quorundam
prædiorum vrbanorũ
& ruſticorum à quon-
dam Euaſio Bellono
factæ Paulo Emilio,
eius filio primogeni-
to, ex cauſa matrimo-
ni tunc cum Domina
Bartholomea della Salla contrahendi, Ac te-
ſtamenti præfati quondam Domini Euaſij,
nec non prudentiſſimorum iuriſcõſultorum
Franciſci Bugiellæ, Io. Baptiſtæ Riſichi, & Io.
Iacobi Ciualerij reſpõſis diſertè conſcriptis,
Requiſitus de ſubſcriptione, Non poſſum ni-
ſi in eorum ſententiam, veluti iuri conſonam
deſcendere. videlicet, bona Paulo Emilio a
patre ex cauſa tunc futuri matrimonij cũ præ
dicta Domina Bartholomea contrahendi do
1 nata, † nõ debere alijs fratribus cohæredibus
teſtamentarijs conferri, nec in legitimam im
putari, iuribus & rationibus a prædictis conſu
lentibus abundè adductis. Præſertim quia præ
2 dicta donatio † ſit ſimplex, & non conditio-
nalis, ſeu ob cauſam, prout eam eſſe talē mul-
tis rationibus & auctoritatibus defendit Cra-
uet. d. conſil. 85. ab ipſis conſulentibus allega-
3 to. vbi num. 2. Concludit, donationem † tunc
dici conditionalem, ſeu ob cauſam, quando
cauſa reſpicit fauorem, & cõmodum donan-
tis, & non excludit liberalitatem, quem refert
& ſequitur Viu. lib. 4. commun. opinion. ver-
ſicu. Donatio ſub conditione. vbi dicit ꝙ quã-
4 do conditio † non reſpicit donantis commo
dum, ſed futurum euentum, tunc huiuſmodi
conditio non impedit quominus dicatur ve-
ra donatio, Quia non cenſetur donans moue
ri ad donandum contemplatione illius caſus,
ſed ex ſua liberalitate. Non tamen vult dona-
re niſi caſus eueniat. Sequitur Tiraquel. in re-
petit. l. ſi vnquam. in verbo donatione largi-
tus. nume. 45. & iſto caſu non confertur regu-
lariter. vulga. l. illud. §. fina. C. de collatio. vbi
Bartol. & communiter Doct. Quem tex. Ale-
5 xand. ita ſummat. Donatio † ſimplex facta de-
ſcendenti ab aſcendente non cõfertur, niſi in
duobus caſibus, ſcilicet, ꝙ ita a donãte expreſ-
ſum ſit tpe donationis, vel ꝙ petens collatio-
nem,

nem,habeat dotem,vel donationem propter
nuptias,quam teneatur conſerre. At in caſu
noſtro cauſa matrimonij cõtrahendi adiecta
donationi; non reſpicit commodum ſeu fa-
uorem patris donantis, Nec excludit liberali-
tatem,licet fuerit facta in euentum ſubſequu-
ti matrimonij, ergo non debet conferri, nec
etiam in legitimam ſtante iuramento imputa
ri.Crauet.conſi.126.num.2.qui licet loquatur
6 in donatione † facta filio, vt efficiatur cleri-
cus, idem tamen dicendum eſt ſi fuerit facta
vt filius matrimonium cõtrahat. Cùm valeat
7 argumentum † de matrimonio carnali ad ſpi
rituale.latè Euerard.ſuis locis legalibus capit.
33.Et Crauet.refert & ſequitur Viuius d.lib.4.
Commun.opinio.verſic.Donatio facta a pa-
tre filio.verſic.& donatio iſta.Idem tenet Ale
xand.conſil.142.nume.18.volum.2.poſt Bart.
in l.1.§.ſi parens.ff.ſi quis a Parent.fuer. manu
miſſ.concludentes per text.in d.l.ſi quando.§.
& generaliter.C.de inoffi.teſtam. quòd quan-
8 do pater †.titulò donationis donat filio, non
computatur in legitimam, ſecus ſi pater non
expreſſo titulo donationis ſimpliciter dat.
quos refert.& ſequitur Iaſ.in l.ſi quando.§.&
generaliter nume.3.verſicu.ſecundo nota.C.
de inoffic.teſtam.& Iaſ. refert. & ſequitur Vil-
lalob.lib.4.commun.opinio.verſic. in iſtis do
nationibus factis per patrem filijs. verſicu. &
nota quòd ſtante dicta lege vbi expreſsè dicit
9 quòd donata † filijs inter viuos non conferū-
tur,nec imputantur in legitimam. Quam opi-
nionem ſequitur,affirmans eſſe communem,
Gribal.lib.4.commun. opinio. poſt Alexand.
d.conſil.8.nume.1.& ſequen. vol.2. Eandem
ſententiam pariter quo ad imputationem in
legitimam ſequuntur Domini Roll. à Vall.
conſil.11.nume.32.volum.3.& ſi ſecus ſentiat
quoad collationem, & Berengar. in repetit.l.
in quartam.nume.87.& ſequen.ff.ad l.Falcid.
licet & ipſe num.73. teneat donationem à pa-
tre factam filio contemplatione matrimonij
non eſſe ſimplicem, ſed ob cauſam,cuius con
trarium verius eſt, ex Crauet. & alijs ſupra ci-
tatis.

Prætereà poſito quòd eſſet donatio ſub cō
ditione,vel ob cauſam, non ne cum cauſa ob
quam fuit facta donatio ſit ſequuta, dicetur
purificata donatio,certè ſic.l.1.§.quod ſeruius
l.ſi donatarius.ff.de condict.cauſ.dat. Quo ſit
vt de ea idem iudicandum ſit quod de dona-
10 tione pura,quia paria † ſunt actum eſſe a prin
cipio purum,vel conditionalem,& poſtea pu
rificatum teſte Bald. in l. cùm teſtamento. in
fin.C.de manumiſſ.teſtamen.Ruin.conſi.139.
nume.7.volum. 2.cum ſimil. congeſtis a Da-
moud.in ſuo Enchirid.Parium verſicu.Actus
purus & purificatus.& verſicu. cauſa extincta.
& verſicul. Contractus purus, & contractus
conditionalis. At ſi donatio de qua agitur
fuiſſet a principio pura, non veniret con-
ferenda, iuribus ſupra allegatis. Ergo nec iſta
conditionalis purificata.

Rurſus præmiſſis ceſſantibus, quæ tamen
vrgentiſſima ſunt, meo & quidem puſillo iu-
dicio,ſine difficultate videtur caſus noſter, at-
tenta virtuali prohibitione collationis bono-
rum donatorum,reſultante ex verbis in dicto
inſtrumento multiplicatis.

Et primo dum prædictam donationem fe-
cit per ſe ſuoſque hæredes, quæ verba dicun-
tur etiam afficere & obligare ipſius donantis
hæredes ad obſeruātiam donationis.l. 2. §.itē
in facto.& l.4.in princ.& vbique Docto. ff.de
verbor.oblig.cum ſimil.

Secundò ex illis verbis, donat titulo dona-
tionis Paulo Emilio ſtipulanti pro ſe & ſuis
hæredibus. Quibus ius mortuo donatario in
bonis donatis acquiſitum dicitur d.l.2.§.fina.
& l. ſequen. l.ſtipulatio iſta in princip.& §. ſi-
cut.& vbique Barto. & Docto. eodem titulo.
11 quæ quidem verba † per ſe & hæredes ſuos,
& alia pro ſe & hæredibus ſuis, redderentur
omnino vana, & ſine effectu operandi: con-
tra l.ſi quando.ff.de legat.1. ſi locus eſſet præ-
tenſæ collationi, Quoniam nec hæredes do-
nantis obligarentur pro eorum portione,nec
hæredes donatarij perciperent integrè bona
donata,contra iuris diſpoſitionem,& mētem
contrahentium, qui voluerunt bona donata
ſemper & perpetuò eſſe ipſorum donatarij,&
eius hæredum reſpectiuè.

Tertiò ex illa clauſula omni meliori mo-
do &c. quæ operatur vt actus valeat eo mo-
do quo melius valere poteſt.latè Alex.conſil.
80.nu.3 & ſeq. vol.5. quem refert & ſequit in
terminis donationis Dec. cōſi.14.nu.3.conſil.
74.nume.4.Celſ.Vgh.conſil.120.num. 54. At
melius valeret donatio præſuppoſita prædi-
cta prohibitione collationis, Ergo cum tali
prohibitione facta cenſeri debet.

Quartò ex illa clauſula, Ita quòd de cætero
poſſit & valeat ipſe Paulus Emilius,& eius hæ
redes de dictis rebus,bonis, & iuribus ceſſis,&
donatis,agere,& diſponere, tamquàm de re-
bus proprijs,finito tamen vſufructu. At datā
dicta collatione, nō poſſet prædictus Paulus,
eiusve hæredes de dictis bonis donatis de cæ-
tero agere,& diſponere,quod eſt contra men
tem contrahētium, Ergo collationi prædictæ
locus eſſe non poteſt.

Quintò; colligitur prohibitio dictæ colla-
tionis ex illis verbis,& pro præfatis bonis do-
natis prædictus Dominus Euaſius promiſit
prædicto D. Paulo Emilio nullam vnquàm
litem, moleſtiam, aut controuerſiam infer-
re,directè, nec per indirectum, Quinimo di-
cta bona defendere ab omni perſona, & præ-
dictum Paulum Emilium cæteris, facere po-
12 tiorem, & anteriorem, quæ verba † ope-
rantur vt nec ipſe, nec eius hæredes, hæ-
redúmue ſucceſſores controuerſiam faciant
prædicto Paulo Emilio, eiúsne hæredibus
in rebus donatis. text.eſt expreſſus in d.l.ſti-
pulatio iſta.§.ſed quatenus.ff.de ver.obl.ſicut
igit Euaſius donator pro pdictis bonis aliquā
litem,moleſtiā, ſeu cōtrouerſiā inferre nō po
tuiſſet, verum tenebatur ipſum, & eius hære-
des præ cæteris potiorem facere, & anterio-
rē,ſic iure non poſſunt hæredes prædicti Eua-

ſij aliquam moleſtiam, & controuerſiam
in dictis bonis prædicto Paulo Emilio infer-
re, quin potius tenentur illum præ cæteris po-
tiorem, & Anteriorem facere, ergo collatio-
nem petere nõ poſſunt. Cùm per eam lis, mo
13 leſtia, † & controuerſia infereretur dona-
tario.

Sextò, arguitur prohibitio collationis ex
promiſſione euictionis expreſſe à prædicto
Euaſio donatore pro ſe & ſuis hæredibus præ-
dicto Paulo Emilio præſenti, ſtipulanti pro ſe
& hæredibus ſuis, facta: qua promiſſione eui-
ctionis ſtante, certi iuris eſt quemlibet hæredẽ
14 † pro portione hæreditaria, non ſolum non
poſſe agere, ſed ſi agat repelli exceptione, per
regulam de qua in l. vendicantem. ff. de euict.
15 Ibi quem de euictione † tenet actio, eundem
agentem repellit exceptio. Quæ regula locũ
habet etiam ſi hæres ageret ex iure ſibi com-
16 petenti, ex ſua perſona propria, † modo tale
ius eidem vti hæredi cõpetat. l. 2. §. ex his. vbi
Iaſ. num. 3. verſ. 2. per illum tex. ff. de verb. ob-
ligatio. At ius petendæ collationis bonorum
dictorum, non competit niſi quis ſit cohæres
vniuerſalis. tot. titu. C. de collatio. ergo peti,
nec opponi non poteſt dicta collatio, facit
tex. in l. 4. §. ſi is qui duplam. vbi Bart. & Doct.
ff. de verb. obligatio.

Septimò huiuſmodi prohibitio collationis
rerum donatarum ſimiliter apertè elicitur ex
17 illa clauſula geminata, † promittunt cum iu-
ramento perpetuò obſeruare dictam dona-
tionem, illamque ſemper & perpetuò habere
ratam, gratam validam, & firmam, attẽdere-
que, & in aliquo non contrauenire, dicere, vel
opponere, aliqua ratione, occaſione, vel cau-
ſa, de iure, vel de facto, ẽt ſi de iure poſſet. &c.
quæ verba ſemper & perpetuò, denotant tem
poris infinitatem. ex adductis à Cæphal. conſ.
40. nu. 5. & 13. Quæ quidem clauſulæ etiam ob
ligant prædictos hæredes ad eorum obſeruan
tiã iurib. vulg. ſupra adductis, & cùm ſint vni-
uerſales, omnes caſus, qui in vniuerſo poſſint
comprehẽdi, complectuntur. teſte Natt. cõſ.
525. nu. 23. & ſequen. Burſ. conſ. 86. num. 13. &
pluribus ſequen. Quib. clauſulis ſaltem ſimul
iunctis attentis, manifeſtè apparet prædictum
Euaſium donantẽ voluiſſe bona donata ſem-
per & perpetuò ſpectare, & pertinere ipſi Pau
lo Emilio donatario, eiuſue hæredibus, & pro
hibuiſſe omnem litem, moleſtiam, & contro-
uerſiam fieri prædicto Donatario in dictis bo
nis donatis, Proinde etiam collationem di-
ctorum bonorum donatorum alijs fratri-
bus.

Nec dicatur talem prohibitionem debere
18 expreſſe fieri, quia paria † ſunt exprimere ver
bis, & exprimere rebus aut factis: & exprime-
19 re aliquid nomine proprio, † vel exprime-
re circumlocutiuè per demonſtrationem, vel
indubitatas circunſcriptiones; & exprimere
20 virtualiter † & tacitè, vt diſertè & plenè
ſcribit Damouder. in ſuo Enchirid. Par. aut
ſimilium verſiculus exprimere rebus & ver-
bis, exprimere circumlocutiuè. & expreſſio
tacita poſt quampluſrimos Docto. per eum
citatos.

Qua prohibitione virtualiter ſtante, patet
dictam collationem non eſſe faciendam, ſi-
ue donatio ſit ſimplex, ſiue ob cauſam. auth.
ex teſtamento. C. de collatio. Et propterea nõ
aduerſantur auctoritates in contrarium alle-
gatæ, quia nõ loquuntur in donatione in qua
clauſulæ prædictæ eſſent conſcriptæ, ex quib.
donantis mens clara depræhenditur.

Et hæc multo magis locum habere debent
21 ſtante inuentario, † cuius confectio conſeruat
omne ius eidem Paulo Emilio, competens,
ita vt ex aſſerta additione hæreditatis, nullum
damnum ſentire debeat. d. l. fina. §. etſi præfa-
tam. & §. licentia. vbi communiter Docto. C.
de iur. deliber. cum ſimil. à prædictis Domi-
nis conſulentibus citatis. Et facit hæredem
cenſeri in eo ſtatu in quo eſſet, ſi hæreditatem
non adiuiſſet. Secundum Iaſ. in d. l. fi. §. in com
putatione, nu. 7. verſi. ſed melius. de iure deli-
ber. quem refert & ſequitur D. Rol. à Val. cõſ.
73. nu. 2. vol. 1. At ſi hæreditatem non adiuiſ-
ſet, non eſſet locus collationi, cum non com-
petat niſi per viam exceptionis.

Nec obſtat declaratio facta a patre in eius
teſtamento, quia debuit fieri tempore dona-
tionis. d. l. penult. §. illud. in fine. C. de collatio.
l. perfecta. C. de donatio. quæ ſub mod. Alex.
d. cõſ. 8. nu. 2. Berengar. in d. l. in quarta. nu. 88.
verſ. arbitror. Gratt. reſpon. 7. nume. 42. & ſe-
quen. lib. 2.

Nec nocet aditio hæreditatis facta à Paulo
Emilio, quia inuentarium legitimè confectũ
conſeruat omnia eius iura, vt ſupra diximus.
Accedat quod Generalis approbatio teſta-
menti, ex communi de qua teſtatur Ant. Ga-
briel. lib. 6. commun. opinio. de legitima con-
cluſ. 1, nu. 7. & concluſione. 8. nu. 2. poſt alios
per eum citatos, non præiudicat filio. aſſerens
hanc eſſe communem.

Concludo igitur cum prædictis Doctiſſi-
mis iurecõſultis, bona donata ſpectare prædi-
cto Domino Paulo Emilio donatario, pro-
inde conferenda non eſſe, legitimamque in
bonis hæreditarijs eidem deberi, Salua peritio
re ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Hæredes aui & patris an teneantur reddere rationem administrationis per parentes in bonis vniuerſitatis facta.*
2 *Generalia verba quid operentur, & an adminiſtratores defunctos, comprahendant.*
3 *Adminiſtratorum rerum publicarum, hæredes an ad reddendam rationem adminiſtrationis facta per defunctum cogi poſſint.*
4 *Defunctus & eius hæres iuris fictione vna & eadem perſona reputantur.*
5 *Filij ſunt pars corporis, & viſcerum patris.*
6 *Statutum ſi mandat carcerari debitorem, ad hæredem debitoris extenditur.*
7 *Hæredes quo ad actiones ciuiles, & rei perſecutorias,*
qua

quæ ad defunctos ex contractu, aliaue cauſa peruenerunt, tenentur.

8 *Hæredes adminiſtratorum rerum publicarum, actionibus ciuilibus conueniri poſſunt.*

9 *Hæres ex delicto defuncti conueniri non poteſt.*

10 *Citatio per edictum an afficiat certos citandos.*

11 *Citatio per Principem tolli non poteſt, certũ tamen modum citandi, vt per edictum inducere poteſt.*

12 *Citationis illegitimæ ſi pars notitiam habeat, perinde ligatur ac ſi citatio legitima fuiſſet.*

13 *Citationis defectum, comparitio partis citatæ purgat.*

14 *Vniuerſitas quando procuratorem conſtituere vult, ſingula capita domorum vniuerſaliter & collegialiter congregari neceſſe eſt.*

15 *Clerico, ad reuocationem rei eccleſiæ male alienatæ, actio competit.*

16 *Populari cuilibet ad recuperationem bonorum, & pecuniarum ad rempublicam pertinentium, actio competit.*

17 *Offerens ſe defenſioni litis admitti debet.*

18 *Principis intereſt reſpublicas bene gubernari, bonis ſuis non priuari, male ablata reſtitui, neminem cum alterius iactura locupletari, & ius ſuum vnicuique tribui.*

19 *Reipublicæ qui ſemel rationem geſtæ adminiſtrationis reddidit, an denuo ad illam reddendam compelli poſſit.*

20 *Quitatio & liberatio geſtæ adminiſtrationis ita demum valet, ſi ratio fuit rectè perfecteq; reddita, aliàs non.*

21 *Decurionum duæ partes ex tribus interuenire debent, aliàs actus non valet.*

22 *Librorum publicatio, exhibitio, & oſtenſio inter ſe differunt.*

23 *Ratificatio debet fieri cum illis ſolemnitatibus, quæ in actibus ratificatis requiruntur.*

24 *Decurionum totus ordo repræſentatur per duas partes ex tribus decurionum.*

25 *Contractus in conſtructione maior ſolennitas non requiritur, quàm in diſſolutione.*

26 *Taleæ in impoſitione duæ partes ex tribus decurionum interuenire debent.*

27 *Inconueniens allegare, ſoluere non eſt.*

28 *Inſpici non debet quod factum eſt, ſed quod fieri debebat.*

29 *Multa fieri prohibentur, quæ ſi fiant, & non opponatur tenent.*

30 *Taleæ debent imponi ad ratam regiſtri vniuſcuiuſque perſonæ ſingularis.*

31 *Ratificare aliquid factis, plus eſt quàm ratificare verbis tantum.*

32 *Tutoris ſecundi confeſſio & liberatio an proſit primo tutori, ne denuo ad reddendam rationem teneatur.*

33 *Teſtator tutorem à redditione geſtæ adminiſtrationis liberare poteſt.*

34 *Rerum ſuarum quilibet moderator eſt & arbiter.*

35 *Tutor ſecundus an poſſit liberare primum tutorem à redditione, rationis, & poteſt ſi ratio legitime reddita ſit, aliàs non.*

36 *Confeſſio ſola facta per eum, cui reddenda erat ratio, an ſufficiat ad liberandum obnoxium redditioni rationis.*

37 *Adminiſtrationis redditio actualis eſſe debet, & confeſſata non ſufficit.*

38 *Iuramentum quando actum inualidum non validet.*

39 *Iuramentum illam tacitam conditionem habet, vt ſemper ſuperioris auctoritas reſeruata cenſeatur.*

40 *Princeps contractus iuratos tollere non poteſt.*

41 *Intereſſe proprio quilibet renuntiare poteſt.*

42 *Facto vbi opus eſt, verba non ſufficiunt.*

43 *Facta non præſumuntur niſi probentur.*

44 *Adminiſtrationis redditam rationem qui dicit, probare debet.*

45 *Iuramento purgatiuo quando locus non ſit, & quid ſi præſumptio iuris ſit contra iurare volentem.*

46 *Libri rationum adminiſtrationis rerum alienarum quando exhibendi ſint, & an qui allegat eorum amiſſionem probare debeat per teſtes, vel per iuramentum purgatiuum.*

47 *Probatio per iuramentum non admittitur, quando agitur de magno præiudicio.*

48 *Inſtrumentum in iudicio ſemel exhibitum, ſi iterum petatur exhiberi, an denuo exhibendum ſit.*

CONSILIVM LXIII.

ETſi ex iuris allegationib. nomine Capitum Domorum & fiſci, aduerſus omnes adminiſtratores & eorum hæredes iam exhibitis, ſublata putem omnia argumenta ad defenſionem dictorum adminiſtratorum appellantium excitata, attamen poſtquàm pro dubijs datæ ſunt allegationes Aduocatorum partis conuentæ, non ab re eſſe exiſtimaui pro defenſione noſtræ ſententiæ ſingulatim dubijs excitatis, ſequendo ordinem proceſſus, reſpondere.

Et primo ad id quod opponit, nos delegatos non potuiſſe virtute reſcripti delegatorij compellere Dominos agẽtes tanquàm hære-
1 des † eorum patris & aui reſpectiuè, ad reddẽdum rationem adminiſtrationum prædictorum parentũ, de bonis vniuerſitatis Montisregalis, & villarũ mandamenti, tanquam tale reſcriptum ſit criminale, ſeu ſaltem mixtum, reſpondetur quòd ſi accuratè legantur reſcripta delegatoria tam nobis quàm Illuſt. Generalibus ſindicatoribus facta, præſertim reſcriptũ Dat. Ripolis die. 5. Iulij. 1561. & in Illuſtriſſimo Senatu præſentatum, videbitur ex certa ſcientia, plenitudine poteſtatis, auctoritate abſoluta Principis, nobis attributa plenaria poteſtas indiſtinctè & generaliter perſequendi, examinãdi, & inueſtigandi veritatem adminiſtrationum rerum publicarum & cuiuslibet rei ad prædictas adminiſtrationes pertinẽtis, & generaliter contra illos qui habuerunt adminiſtrationem bonorum vniuerſitatis prædictæ ex quauis cauſa, cum ſuis depẽdentibus, incidentibus, emergentibus, acceſſorijs, annexis, & connexis, nec non procedendi & compellendi quoſcunque olim adminiſtratores ad redditionem rationum, etiam quòd eas reddidiſſent, de eiſque quitationem reportaſſent cum interuentu iudicis, ſeu auctoritate ipſius Sereniſſimi Ducis, ſeu quondam Illuſt.

&

& Excellentiſſimi eius patris, non obſtantib.
quibuſuis legibus, ſtatutis, decretis, & conſtitu
tionibus, quibus expreſsè derogatur. ſub qui-
2 bus verbis generalibus,† indefinitis, ſeu potius
vniuerſalibus, dubium non eſt omnes admini
ſtratores tam viuentes, quàm defunctos veni-
re.vulg.l.ſi pluribus.ff.de leg.2.l.Iulianus.ff.de
leg.3. cum ſimil. Ita in ſimil caſu ſentit Beltr.
conſ.90.col.5.verſ.ad quod etiam facit tenor
eius reſcripti in 2.parte 2.vol. in quo manda-
3 batur olim adminiſtratores † cogi, & compel
li, ad redditionem rationis, & tamen etiam
agebatur contra hæredes eorum, qui admini-
ſtrarunt, vt apparet in d. conſ. col. 2. circa fin.
in illis verbis, tam viui, quàm hi qui ab hoc ſe
culo deceſſerunt.& col.5.nu. 2. In illis verbis,
ac etiam hæredes olim ſindicorum, & hoc iu-
ri conſonum eſt, quia procedendo contra hæ-
redes, dicitur procedi contra ipſos defunctos
adminiſtratores, & exactores, cùm defunctus
4 & hæres † iuris fictione ſint vna, & eadem per-
ſona, vt in auth. de interdit.à morien.præſtit.in
princip.l.fina.C.de impub.& alijs ſubſtitutio.
& vbique glo. & Docto. præſertim ſi ſint filij,
5 qui † ſunt pars corporis & viſcerum patris.l.
cùm ſcimus. in fi. & ibi Lucas.de Penn.C. de
agricol.& cenſit.lib.11.latè Tiraquel. in repet.
l.ſi vnquam in præfatio.num.15.& ſequen.fa-
ciunt quæ ſcribit Bart. in l. poſtulante in prin
6 cip. ff. ad Trebel. quòd ſi ſtatutum † mandat
carcerari debitorem, extenditur etiam ad hæ-
redem. quem refert & ſequitur Dec.conſ.536.
7 nu.2. Nam certi iuris eſt, hæredes † prædicto-
rum defunctorum, quoad actiones ciuiles, &
rei perſecutorias, cogi poſſe, & teneri, ad red-
ditionem rationum, pecuniarum publicarũ,
quæ ad defunctos, quorum ſunt hæredes, ex
aliquo contractu, aliaue cauſa peruenerunt;
vt multis iuribus probatum legitur in ſexta cõ
cluſione dictarum allegationum, quibus addi
poteſt tex.in l.lege Iulia peculatus.§.lege iu-
lia de reſiduis.iunct.l.fina. ff.ad l.Iuliam pecu-
la.& de reſid.& in l.ex iudiciorum.ff.de accuſa
tio.& vbique gloſ.& in l. vnic. C.ex delict. de-
8 funct.quibus locis habemus hæredes† admini
ſtratorum rerum publicarum poſſe conueni-
ri actionibus ciuilibus, cum in his quæſtio prin-
cipalis ablatæ pecuniæ moueatur, nec agatur
ad pœnam; quo caſu dicitur merè ciuilis, vt
latè tradit clarus in ſua pract.crimin.§.fi.quæſ.
1.verſ.quartus caſus: Ideo nõ ſumus in caſu de
quo loquitur idem clarus loco ſupra citato,
verſic.tertius caſus. Quia vt ſuprà dictum fuit,
non agitur ad pœnam contra hæredes, ſed ad
reſtitutionem pecuniarum publicarum, iuri-
bus proximè allegatis, quibus accedit tex.in l.
lucius.in fi.& ibi glo.ff.de iure fiſc.

Nec aduerſat Deciſ.Pedemonta.152. cùm
loquatur in diuerſis terminis, imo retorque-
tur ibi.nu.8.

9 Præterea titulus.C. ex delict. defunct. † hæ-
red.non conuen.non procedit in caſu noſtro.
d.l.fina.ff.ad l.Iul.pecul.cum alijs ſupra allega
tis, ideo in hac ciuili actione idem ſtatuitur in
hærede, quod in defuncto. Et ex ſupraſcriptis
tollitur dubium, an nos delegati potuerimus
procedere aduerſus hæredes defunctorum,
qui bona reipublicæ adminiſtrarunt, recepe-
runt, nec reſtituerunt, ſaltem cùm legitimè ap
pareat alia omnia aduerſus clauſulas ex certa
ſcientia, & alias clauſulas oppoſita, non ſub-
ſiſtere.

Nec in caſu noſtro procedit quod obiici-
10 tur de defectu citationis, tãquàm citatio † per
edictum non afficiat certos. Cum multis mo
dis tollatur hoc.

Primo, quia prædicta citatio per proclama
ta, publicata, fuit nominatim mandata in re-
ſcripto delegatorio. quo ſtãte valet huiuſmo-
di citatio per edictum, vt concludit Felin.in c.
fina. num. 13. verſ.conſidera etiam. vt lit.non
conteſtat.non procedat. Et non putamus Do
minos conuentos, & pro eis ſcribentes velle
Principis poteſtatem inficiari, qui & ſi ſecun-
11 dum alios non poſſit tollere citationem, † po
teſt tamen modum citandi conſtituere, præ-
ſertim per edictum ſecundum Bart. in extra-
uag. ad reprimendum in verbo per edictum,
& per Doct.in c.fina.vt lit.non conteſtat.non
procedat.

Secundò reſpondetur, quòd cùm multi fue
rint adminiſtratores, rectores, & exactores
pecuniarum ad rempublicam pertinentium,
potuerunt per edicta, ſeu proclamata citari.
Bart. in d. extrauag. ad reprimend.in d. verbo
per edictum.& in verbo citatum. quem refert
& ſequitur Iaſ.in l.decem. nu. 43. verſi. limita
tamen ſingulariter.ff.de verb.obligatio.

Tertiò reſpondetur, hæc omnia tolli ſi pars
12 habuerit ſcientiam citationis † illegitimæ, quia
propter huiuſmodi notitiam ligatur, ac ſi legi
tima fuiſſet citatio. Roman. conſ.410.verſic.
ſecundò quod quamuis per tex. in clem. cau-
ſam de electio.& id ſine difficultate procedit,
quando illegitimè citatus comparuit, quia cõ
13 paritio † ſeu præſentia purgat omnem defe-
ctum citationis, vt latè concludit Vantius in
tit. quibus mod. ſenten. null. repar. poſſit. nu.
116. poſt plures Doct. per eum citatos.

Nec actis ſententiæ noſtræ nocet allegata
inualiditas mandati dictorum. 800. capitum
domorum, non vniuerſaliter congregatorũ.
quia cùm in dicta redditione rationum tracte
tur etiam de præiudicio ſingulorum, potue-
runt ſingulariter conſtituere procuratorem.
Ita dicit Bald.in l.1.col.2. verſi. quinto quæri-
tur.ff.de offic.conſul. Nam etſi vbi vniuerſitas
14 † voluiſſet conſtituere procuratorem, opor-
tuiſſet ſingula capita domorum fuiſſe vniuer-
ſaliter, & collegialiter congregata.d.l. ſicut.&
l.nulli.ff.quod cuiuſque vniuerſit.nomin. atta
men etiam iure potuerunt dicta capita domo
rum ſingulariter pro eorum, & reipublicæ in-
tereſſe procuratorem conſtituere, ad peten-
dum dictam redditionem rationum, & recu-
perandum bona reipublicæ ablata. Iuribus in
fine primæ concluſionis allegatis. Quibus ad-
15 di poteſt, quòd ſicut cuilibet clerico † compe
tit actio ad reuocationem rei malè alienatæ,
c.ſi quis præsbyterorum. de rebus eccleſ. non
alienan.

alienan. Felin. in c. cum olim. de teſtamen. Ita
16 cuilibet de populo † actio, competat ad recu
perationem bonorum, & pecuniarũ ad rem-
publicam pertinen.

Accedat quòd in mandato facto ſub die
15. Aprilis. 1569. apparet prædictos procurato
res fuiſſe à Decurionibus, & capitibus Domo
rum collegialiter congregatis, præuia ratifica
tione geſtorum cõſtitutos: quo fit vt cùm fue-
rit admiſſus ſindicus, imo quodammodo ſe
17 liti obtulerit, † ceſſare debeant omnia prædi-
cta. l. is, qui ſe obtulit. ff. de rei vendicat. Neuiz.
conſ. 43. nu. 6. verſ. quintò reſpondetur.

Præterea vt latè demonſtratur in ſecunda
concluſione, potuit Sereniſs. Dux committe-
re huiuſmodi modum procedendi ex officio,
etiam nemine inſtante iurib. ibidem allegatis,
& dicere fiſci interuentum eſſe impertinentẽ,
tanquàm eius non interſit huiuſmodi ratio-
nes reddi, præſertim ab hæredibus. D. Exacto-
rum, putamus id ioco nõ ſeriò dictum, cum
18 omnibus liqueat Principis † intereſſe reſpu-
blicas bene gubernari, bonis ſuis non priuari,
malè ablata reſtitui, neminem cum alterius ia
ctura locupletari, ius ſuum vnicuique tribui.

Nec dictos fratres appellantes defendit id
quod dicitur, reſcriptum delegatorium non
comprehendere adminiſtratores, ſeu exacto-
res pecuniarum publicarum, aut hæredes eo-
rum, qui de adminiſtratis & exactis rationes
reddiderunt, & quitationes, ſeu liberationes
multiplices in actis productas reportarunt,
quibus quidem quitationibus dicunt ſe libera
tos, quitatos, & ſecuros fuiſſe prædictum Do.
Capitaneum, & eius Dominos hæredes, & p̃
pterea non debere iterum compelli ratione
19 † reddere iterum. l. 2. C. de iur. fiſc. l. 2. C. de a-
poch. public. lib. 10. & in l. in omnibus. §. fina.
ff. de diuerſ. & tẽporal. præſcriptio. cum ſimil.
per Fulgoſ. conſ. 130. & Bertr. dicto conſ. 90. in
ſecunda parte. vol. 2. citatis.

Quia dictæ leges, & omnia alia iura ac Do-
20 cto. dicentes prædictas quitationes † liberare,
& ſecuros facere exactores, ſeu eorum hære-
des, loquuntur, & ita intelligi debent, quando
ratio fuit ritè, rectè, & perfectè reddita, & qui-
tationes legitimè factæ fuerunt, vt multis iuri
bus & auctoritatibus probatur in vltima con-
cluſione: quibus additur Barto. in d. l. 2. C. de
apoch. public. in princip. vbi Angel. dicit duo
requiri, ſcilicet quòd reddatur ratio, & inde q̃-
tatio fiat. quos refert & ſequitur Bertr. d. conſ.
99. nu. 6. quod aduerſus Dominos appellãtes
retorquetur. Quoniam Bertrandus præſuppo
nit, vt apparet ex capitulis ibidem propoſitis,
ad quæ probãdũ ſe petiit admitti, quòd ſingu
lares illæ perſonæ, pro quibus poſtulabat, poſt
annos adminiſtrationum finitos, obtulerunt,
exhibuerunt, & realiter tradiderunt rationes,
& computa de receptis & datis coram ſindi-
cis, auditoribus, ad id electis & nominatis, qui
ſindici & auditores receperũt, & audiuerunt,
palparunt, & examinarunt diligenter, & pro-
be computa, & rationes, & latius vt in d. conſ.
verſ. Item & quòd ipſi, & quilibet eorundem,
poſt annos finitos. & colu. 5. verſ. ſed his non
obſtantibus, vbi prædicta iura allegat, conti-
netur, & vtinam quæ Bertran. obſeruata fuiſſe
ſcribit, probarẽtur fuiſſe à Rectoribus, & ad-
miniſtratorib. Mõtiſreg. obſeruata, qm tuti ac
ſecuri extitiſſent, & vos ſup illuſ. Patres, ac nos
primi iudices ab hoc. Tedioſo munere im-
munes fuiſſemus. At ſicut non obſeruata fue-
runt, cõſequens eſt ibi dicta in caſu noſtro nõ
militare vulg. l. 4. §. toties. ff. de damn. infect. la
tè Hypol. marſil. ſing. 339. non enim legitimè
apparet rationes prædictas fuiſſe realiter, ritè,
rectè, & plenè redditas, cum de reali exhibitio
ne aliquorum librorum, ſuper quibus fuerunt
à ratiocinatorib. ad id electis & deputatis po-
ſitæ & expunctæ rationes, non conſtet. Nam ſi
diligenter videbuntur quitationes à Dominis
conuentis, productæ, apparebit illas non fuiſ-
ſe ſolemniter, nec legitimæ factas. Prima enĩ
de anno 1543. diẽ 10. Iulii legitur à viginti qua
tuor Credendariis Montiſreg. incluſis p̃tenſis,
clauari is quarundam artium mecanicharum,
de quorum poteſtate non conſtat, facta. Nec
apparet quòd in ea interuenerunt duæ partes
21 ex tribus Decurionum, prout à iure requiri-
tur. l. nulli. ff. quod cuiuſq; vniuerſitat. Nomin.
l. quod maior. ff. ad municip. l. nominationũ.
C. de Decurio. lib. 10. & vbique glo. & Docto.
Bart. & Doct. in l. omnes populi. nu. 16. ff. de iu
ſtit. & iur. latè Bertran. conſ. 145. nu. 1. & 2. in 2.
parte vol. 2. Hinc notanter dicit Pau. de Caſtr.
in d. l. nulli nu. 7. verſ. Item non ſufficeret. poſt
Bar. in l. fina. nu. 4. C. de præd. Decurio. lib. 10.
quòd non ſufficit ſi in inſtrumento dicatur,
congregato Conſilio generali niſi in eo dica-
tur, in quo duæ partes vel vltra fuerunt. Nec
conſtat quòd aliqui, præſertim ibidem nomi-
nati, fuerint à Decurionibus, electi ad audien
dum, & expungendum rationes, nec quòd ali
qui libri rationum tunc fuerunt oſtenſi & ex-
hibiti. nec enuntiatio & relatio ad aſſertos li-
bros rectoratus dicti Domini Capitanei anni.
1540. probat libros rationum fuiſſe exhibitos,
non conſtito de relatis præſertim cum incer-
ta & generica ſit relatio. Arg. notat. in authen.
ſi quis in aliquo C. de edend. & per Paulum de
Caſtr. in l. fina. nu. 3. C. de fid. inſtrumen. Alex.
conſ. 6. nu. 6. & ſequen. vol. 4. Nec illa verba pu
blicata fuit ratio, poſita in dicto inſtrumento
quitationis, probant neceſſariò tunc fuiſſe fa-
ctam realem exhibitionem, & oſtenſionem
22 dictorum librorum, † cùm differãt inter ſe pu-
blicatio, & exhibitio, ſiue oſtẽſio. c. cum C. &
à verſ. tum quia iuramenta. de ſentent. & re iu
dicat. & ibi nominatim Imol. nu. 10. Eſtque di
cta quitantia quoad alia non concernentia re
ctoratum dicti anni. 1540. generalis, & conti-
nens ſolam aſſertionem, ſeu confeſſionem,
nec apparet Decuriones ibidem nominatos
poteſtatem quitandi, & liberandi prædictum
Dominum Capitaneum habuiſſe. Eiſdem de-
fectibus peccant aliæ duæ quitationes anno-
rum. 1548. & 1553. Maioribus vero mendis
laborãt quitationes factæ annis. 1544. & 1551.
Cum in prima ſeptem tantum credendarij,
in

in altero verò, vndecim duntaxat Decuriones
interuenerint, & quidem omnes ad redden-
dum rationes de adminiſtratis & exactis ob-
noxij, qui inuicem nulla eis nec à iure, nec ab
ordine Decurionum conceſſa poteſtate, ſe ſe
quitarunt & liberarunt, quorum quitationes
non conualidantur propter interuentum aſ-
ſertorum conſulum villarum mandamenti;
cùm non appareat eos fuiſſe tales quales ſe aſ
ſeruerunt, & habuiſſe à credendarijs ſeu capi-
tibus domorum dictarum villarum poteſta-
tem quitandi, & liberandi prædictos admini-
ſtratores, & exactores pecuniarum publica-
rum, multo minus aſſerendi ſeu confitendi pe
cunias fuiſſe ſolutas, prout confeſſi ſunt, & in
multis aſſerunt non veriſimilia, vt ex earum
lectura dignoſci poteſt.

Nec prædictæ quitationes confirmantur ex
aſſertis ratificationibus villarum, quia patiun
tur eoſdem defectus oppoſitos aduerſus ipſas
23 quitationes, cùm in ratificationibus † obſer-
uari debeant ſolemnitates, quæ in actibus rati
ficatis requiruntur vt latè in Deciſ. Pedemōt.
166. nu. 13. demonſtratur. At in quitationibus
& remiſſionibus, poſito quòd ab ordine De-
curionum duntaxat potuiſſent fieri, debuerūt
interuenire duæ partes ex tribus Decurionum
ergo ratificationibus dictarum quitationum
pariter debuerunt interuenire duæ partes ex
tribus Decurionum. Et ſi dicatur quòd in qui-
tatione facta per Ocl. non ſolum Creden-
darii, ſed etiam capita vicinantiæ, ſeu domo-
rum interuenerunt, qui videntur potuiſſe qui-
tare & liberare debitorem vniuerſitatis.

Ad hæc reſpondetur, non conſtare quòd
ibi interuenerint duæ partes ex tribus Capitū
domorum, quia non dicitur quòd qui ibidem
aderant facerent, ſeu eſſent duæ partes, ex tri-
bus Capitum Domorum, prout iure dicen-
dum erat. Secundum Bar. Caſtren. & alios ſu-
pra allegatos. Sed dicitur quòd ibidem nomi-
nati repræſentant duas partes ex tribus Capi-
tum Domorum. Quo fit vt non ſit ſatisfactū
34 legi, cum aliud ſit duas † partes adeſſe præſen-
tes, quæ repræſentant totum ordinem. d. l. no
minationum. C. de Decurio. cum aliis ſupra
citatis, & aliud ſit quòd præſentes repræſen-
tent duas partes ex tribus Decurionum. Nam
ſi repræſentant duas partes de tribus, non ſe-
quitur ergo repræſentant totum Conſilium,
multo minus totam vniuerſitatem.

Nec Dominos conuentos iuuat quod dici
tur collectas ſeu æqualantias, de quarum ex-
actione agitur, fuiſſe ab eodem inſufficienti
numero Decurionum impoſitas, à quo fue-
runt factæ prædictæ quitationes, & propte-
reà aſſertas quitationes eo ex capite non de-
bere improbari; cum non maior requiratur
25 ſolemnitas † in diſſolutione, quàm in conſti-
tutione contractus. Secundum Barto. in l. om
nes populi. colum. 3. num. 35. quæſt. 3. ff. de
iuſtit. & iur. Quia multis modis reſponderi
poteſt.

Primo in hoc argumento eſſe æquiuoca-
tionem, dum præſupponitur prædictas quita-
tiones eſſe diſſolutiones; ſeu diſtractiones
impoſitionum collectarum, ſeu æqualantia-
rum, quinimo potius ſi legitimè factæ fuiſ-
ſent, dicentur executiones, & comprobatio-
nes dictarum impoſitionum. Diſſolutio au-
tem ſeu diſtractio impoſitionum æqualantia
rum tunc diceretur, ſi idem numerus Decu-
rionum diſſoluiſſet, ſeu reuocaſſet prædictas
impoſitiones, ita expreſſe loquitur Bart. in d. l.
omnes populi. nu. 33.

Poſſet etiam retorqueri prædictum argu-
mentum, quia in impoſitionibus æqualan-
26 tiarum † debēt ſaltem interuenire duæ partes
ex tribus Decurionum. d. l. nominationum.
Cum aliis ſupraſcriptis. Ergo eadem ſolem-
nitas, & ſic duæ partes ex tribus, debuiſſent
ſaltem interuenire in dictis liberationibus. Et
dicere quòd non interuenerunt in impoſitio-
27 nibus, eſt allegare † inconueniens, quod non
28 eſt ſoluere. Non enim ſuſpicimus † quod
fit, ſed quod fieri debet: poterant enim im-
probari dictæ impoſitiones, ſi oppoſitum
fuiſſet fuiſſe minus legitimè impoſitas, ſed
quia non oppoſitum, imo ab omnibus rati-
ficatæ fuerunt, ideo ſubſiſtunt, cum multa
29 fieri † prohibeantur, quæ ſi fiant, & non op-
ponatur tenent vt pluribus iuribus compro-
bat Iaſ. in l. patre furioſo. numero 17. & mul-
tis ſequentibus. ff. de his qui ſunt ſui vel alie-
nan. iur.

Secundo reſponderi poteſt, diuerſam eſſe
rationem inter impoſitionem æqualantia-
rum, & liberationem ſeu remiſſionem debi-
torum, ideò variè à iure eſſe ſtatutum. l. in-
terpoſitas. C. de tranſactio. l. illud. ff. ad l. a-
quil. & §. fina. in Authen. de æqualit. dot.
Nam in imponendis collectis ſeu æqualan-
tiis agitur de actu neceſſario, aut ſaltem vtili
reipublicæ, videlicet de exigendis pecuniis à
30 ſingularibus perſonis pro rata regiſtri † vniuſ-
cuiuſque, ad effectum vt creditoribus vniuer-
ſitatis ſatisfiat, & per conſequens liberetur re-
ſpublica ab obligationibus, & propterea va-
lent dictæ impoſitiones, etiam ceſſantibus ſo
lemnitatibus argum. notat. per Felin. in cap.
cauſam numero 8. de iudic. & in capit. cum
olim. num. 3. de teſtibus. Hipol. marſil. in re-
petit. rubr. C. de probat. num. 210. ſecus verò
in caſu dictarum quitanciarum liberationū,
ſeu remiſſionum factarum, prædictis admini
ſtratoribus, & exactoribus pecuniæ publicæ,
cum in eis tractetur de damno vniuerſitatis,
ſeu reipublicæ. d. l. Imperatores. ff. de pact. &
d. l. præſes. C. de tranſactio. Ideò ab impoſi-
tionibus æqualantiarum, arguere ad quitatio
nes ſeu liberationes factas exactoribus earum
non vrget argumentum. l. fina. ff. de calum-
niat. & l. Papinianus exuli. ff. de minoribus.
25. annorum.

Præterea reſponderi poteſt, prædictas im-
poſitiones æqualantiarum fuiſſe comproba-
tas & ratificatas non ſolum à Decurionibus,
& conſiliarijs Montiſreg. & villarum manda-
menti, ſed etiam à ſingulis capitibus Domo-
rum, tam Montiſregalis, quàm villarum
man-

mandamenti, ſaltem ipſo facto, cum vnuſ-
quiſque dictas æqualantias pro rata ſibi ſpe-
ctante, & villæ mandamenti etiam in vniuer-
ſo pro rata cuiuslibet villæ ſoluerint. Pluſ-
31 que ſit facto † ratificare quàm verbis. l. Pau-
lus. ff. rem rat. hab. pulchra gloſ. in cap. dilecti.
in verbo, facto de appellatio. Prædictas au-
tem quitationes & liberationes non apparet
fuiſſe ratificatas, & approbatas, nec verbis à
legitimo numero Decurionum ſeu creden-
dariorum capitum Montiſreg. & villarum di-
ſtrictus, nec facto à ſingulis Decurionibus,
Capitibusque Domorum. Quinimo contra-
dictum apparet, vt in actis legitur. Ergò etiam
ex hoc capite de impoſitionibus æqualantia-
rum, ad liberationes, & remiſsiones exacto-
ribus earum factas, non valet argumentum.
Quo fit, vt præmiſſis attentis, ſatis clarè de-
monſtretur eos, qui dicunt ex huiuſmodi qui-
tationibus, remiſſionibus, & confeſſionibus
probari rationem legitimè fuiſſe redditam, &
proptereà valere, & liberare exactorem à red-
denda iterum ratione, longè in iure & facto
errare. Nec Ruin. d. conſil. 69. volum. 2. pro
reis adductus dicit, minusque ex eius ſcriptis
argui poteſt, quòd confeſſio ſecundi tuto-
32 ris, † qui quitauit tutorem, & fatetur etiam
eum reddidiſſe rationem, liberet eundem
ab vlteriori redditione rationis. Bene fate-
tur Ruin. colum. 2. reſpondendo ad d. l. ſi
quis rationes. ff. de liberatio. legat. quòd te-
33 ſtator † poteſt liberare aliquem à redditione
rationis adminiſtrationis prætenſæ, ſed infer-
re à remiſſione facta per teſtatorem admini-
ſtratori bonorum ipſius teſtatoris, qui erat
34 moderator † & arbiter ſuarum rerum. vulg. l.
in re mandata. C. mandat. ad liberationem
35 & confeſſionem à ſecundo tutore, qui † non
poteſt liberare primum tutorem ſeu curato-
rem à redditione rationis, ſiue adminiſtratio-
nis, niſi ea legitimè reddita. d. l. non omni. C.
de adminiſtr. tutor. l. pactum curatoris. C. de
pact. cum ſimil. & multominus ad remiſſio-
nes & confeſſiones aſſertorum Decurionum.
l. Imperatores. ff. de pact. & l. præſes. C. de tran
ſactio. cum alijs allegatis in vltima concluſio
ne, non eſt bona illatio, imo arguere ex diuer-
ſis, quod iure non admittitur. l. fina. ff. de ca-
lumniator.

Nec Socin. d. conſ. 190. dicit id ad quod
pro Dominis conuentis adducitur, videlicet,
36 ſolam confeſſionem † factam per eum, cui
reddenda erat ratio, ſufficere ad liberandum
obnoxium redditioni rationis. Imo dicit con
tratium, ſi diligenter perlegetur num. 4. & 5.
in conſ. 159. quæ conſilia rogo videri, vna cũ
conſilijs Pariſ. Ruin. Rol. à Val. & Beroy alle-
gatis in dictis allegationibus, ac Deciſione Pe
demonta. 58. num. 31. & ſequentibus. Ex qua
apparet ita fuiſſe iudicatum per Excellentiſs.
Senatum, contra Matrem primam tutricem,
non obſtante quitatione & liberatione in am
pla, cum pacto de amplius non petendo, à ſe-
cundo tutore facta.

Prætereà dato quòd ex aduerſo adducta de
confeſſione redditionis rationis, eſſent vera,
quod tamen non admitto, cùm vt in prædi-
ctis allegationibus probatum eſt, redditio ra
37 tionis † debeat eſſe actualis, & non confeſſa-
ta, attamen id procederet quando confeſſio
eſſet facta ab his, qui habebant poteſtatem
recipiendi, & diſpungendi rationes, nec non
liberandi ſeu quitandi exactores, & admini-
ſtratores pecuniarum publicarum; ſed in ca-
ſu noſtro confeſſiones, quitationes, & libe-
rationes prædictæ non probantur factæ à per-
ſonis habentibus dictam auctoritatem & po-
teſtatem, ergo non procedunt ex aduerſo ad-
ducta.

Nec conualidantur aſſertis iuramentis, quia
cum aſſertæ quitationes, & remiſsiones pro-
hibeantur fauore reipublicæ, & ſic alterius,
38 † iuramentum in eis, interpoſitum non vali-
dat actum inualidum. gloſ. 1. & Doct. in cap.
ſi diligenti. de for. competen. cum alijs Cu-
mulatis in Deciſ. Pedemonta. 172. num. 21. &
pluribus ſequen.

39 Prætereà in iuramento † ſemper intelligi-
tur reſeruata auctoritas ſuperioris. cap. ve-
nientes & ibi gloſ. de iureiur. l. qui iurato. ff.
qui ſatiſd. cogan. & id qđ dicitur Principẽ nõ
40 † poſſe tollere contractus iuratos, intelligit ſi
facti fuerunt ab habentibus poteſtatem, & tra
41 ctantibus de eorum ſolo intereſſe, cui † re-
nunciare poſſunt. l. penult. C. de pact. & niſi
iuſta cauſa ſubſit. d. l. qui iurato. & in termi-
nis noſtris, quòd dictæ quitationes, & libera-
tiones non ſubſiſtant, etiam ſtante iuramen-
to expreſsè dicit Pariſ. d. conſ. 89. nu. 40.

Ad id autem quod dicitur, attentis dictis
confeſsionibus, quitationibus & liberationi-
bus, præſumi rationem ritè, & rectè redditam
fuiſſe, ita quòd qui vult dicere rationem non
fuiſſe legitimè redditam probare debet, re-
ſpondetur, & expreſſe negatur ex dictis con-
feſsionibus & liberationibus præſumi ratio-
nem redditam fuiſſe, quia vbi opus eſt facto;
42 † verba non ſufficiunt: nec iura contentan-
tur aſſertionibus, vt ſcriptum legitur in vlti-
ma concluſione. Nam rationem reddere, ſui
proprietate duo continet, primum in facto,
ſcilicet rationum libros exhibere, & legen-
dos oſtendere. Secundum in dando ſeu in da
tione, ideſt reſtitutione reliquatus, ſi expun-
cta ratione reſtet debitor. d. l. cùm ſeruus. cum
ſimil. ff. de condit. & demonſtrat. facta autem
43 † non præſumuntur. vulg. l. in bello. §. captæ
ff. de captiui. & poſtlim. reuerſ. l. ſi emancipa-
ti. C. de collatio. Imo qui dicit rationem red
44 ditam † fuiſſe, debet in ſcriptis probare tex. eſt
in l. qui ſub conditione. ff. de condit. & demõ-
ſtrat. l. apparitores. vbi Bart. C. de exactor. tri-
but. lib. 10. Ita nominatim reſpondet Dom.
Rol. à Val. d. conſi. 49. numero 50. & tribus
ſequentibus. Debent igitur libros exhibere,
& re exhibere, vt cognoſcatur an ratio red-
dita fuerit plenè, vel non perfectè, quod
dignoſci non poteſt niſi editis libris,

ac

ad quorum exhibitionem compelli poſſunt
adminiſtratores, vel eorũ hæredes, vt expreſ-
ſe dicit Pariſ. d. conſ. 89. num. 17. & plurib. ſe-
quent. vol. 1 & alijs ſupra citati.

Nec excuſantur conuenti quòd offerant ſe
45 ſe purgaturos † iuramento, quòd non habent
dictos libros, quia in concluſione ſexta, cui ad
di poſſunt Doct. citati in deciſ. Pedemont. 79.
num. 3. Satis demonſtratum fuit, non eſſe ad-
mittendos ad huiuſmodi iuramentum, cum
præſumptionem iuris habeant contra ipſos,
quòd penes eos ſint libri rationum admini-
ſtrationum rerum publicarum, à patre facta-
rum. d. l. 1. §. quod penes tutorẽ. ff. de fideiuſſ.
tutor. eum alijs allegatis in d. concluſione ſex-
ta; quibus addo Ruin. conſ. 69. nu. 4. vol. 2.

Nec aduerſus prædicta vrget Doctr. Bar. in
l. ſi quis ex argentarijs. §. an hæredi. ff. de eden.
& in l. fina. num. 8. poſt gloſ. C. de fid. inſtrum.
quem ibi ſequitur Bald. Angel. Salic. & Pau. de
Caſtr. diſtinguentes quòd aut reus, qui pro ſua
defenſione allegat caſum, ſeu amiſſionem di-
46 ctorum librorum, † ad illorum exhibitionem
obligatus erat ex contractu vel quaſi, & tunc
debet probare caſum, ſiue amiſſionẽ rei, vel
ſe non habere, manifeſtis quidem probationi
bus, & non per iuramentum. Si autem non ob
ligabatur, ſed ſolo iudicis officio poterat cõ-
pelli exhibere, tunc poteſt probare amiſſio-
nem rei iuramento præſtando ſecundum for-
mam. d. l. fina. quia ſtante prædicta diſtinctio-
* ne *communiter* recepta, non debent ad iuramen
tum admitti prædicti Domini conuenti, cum
adminiſtratores, ſeu exactores pecuniarum
ad rempublicam pertinentium obligantur ex
ſuo contractu vel quaſi ad confectionem, &
exhibitionem librorum rationum. d. l. 1. §. offi
cio. & ibi Bart. ff. de tutel. & ration. diſtrahen.
gloſ. in Clem. vnica. §. cæterum. in verbo ra-
tionum de vſur. Imol. conſ. 65. num. 2. & alij
cumulati in 4. concluſione. Ergo aliter proba
re debent ſe non habere dictos libros, quàm
per iuramentum, maximè cùm agatur de ma
gno præiudicio, quo caſu non admittitur
47 probatio per iuramentum † ita expreſsè dicit
Paul. de Caſtr. conſ. 357. verſ. Sed vbi ageretur
de magno præiudicio. vol. 2. poſt Bart. & Spe-
culat. per eum allegatos, & Salic. in d. l. fin. nu.
6. poſt glo. in d. clem. vnica. §. Cæterum. in ver-
bo compellendos, de vſur.

Prætereà in d. l. fina. C. de fid. inſtrumen. di-
48 ctum inſtrumentum, cuius † exhibitio peteba
tur, fuerat ſemel productum in iudicio, & ei fi
des impoſita, quo caſu non tenebatur iterum
exhibere, niſi aduerſarius contra quem exhibi
tum fuit prædictum inſtrumentum, petierit il
lud iterum exhiberi, quia intendit illud de fal-
ſo redarguere, nec etiam pertinebat ad peten-
tem, ſed in caſu noſtro non apparet prædictos
libros rationum fuiſſe aliquando legitimè ex
hibitos, eiſque fidem impoſitam extitiſſe, per
tinentque dicti libri ad rempublicam, ergo
non habet locum dicta l. fina.

Accedat quòd cùm ex conſignatione plu-
rium dictorum librorum Io. Michaeli Pato-
no vti commiſſario, & Ioan. Franciſco Sca-
glono, notario publico recipienti, per prædi-
ctum quondam Dominum Capitaneum fa-
cta, appareat prædictos libros rationum ibi-
dem deſſignatos, ſtatim à prædicto Domino
Capitaneo fuiſſe retractos, eo quia allegaret
in dictis libris extare originalia aſſertarum q-
tationum, quos libros promiſit repræſentare
ad omnem Sereniſſ. Ducis noſtri & ſuorum
officialium mandatum, vt in dicta conſigna-
tione legitur, & ex actis conſtet Dominos cõ-
uentos prædicta originalia quitationum, &
alias ſcripturas tam coram nobis, quàm Excel
len. veſtris produxiſſe; nemo recti judicij ne-
gabit, dicta originalia, alio nõ apparente, fuiſ-
ſe ab ipſis Dominis conuentis diſſuta, & extra-
cta ex dictis libris rationum, in quibus erant
conſuta, & inſerta, & per conſequens penes
eos extitiſſe, & ſic eos teneri ad formam præ-
dictæ ſententiæ contra eos latæ.

Ex quib. arbitramur forè plenè diluta om-
nia ex aduerſo adducta, & ſententiam ipſam
fore confirmandam in omnibus ſuis partibus
& ita iuris eſſe, ſalua potiori ſententia.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio vt valeat procedere debet diffamatio inqui ſiti ampla vt nu. 2. & 3.*

4 *Socius ſeu particeps criminis non facit ſufficiens indicium ad inquirendum & nu. 28.*

5 *Indicia à remotis & mediatis non ſunt ſufficientia ad inquirendum & ibi declaratur limitatio Angeli in l. ſi vacantia.*

6 *Iudex indebite formando inquiſitionem & indebite detinendo tenetur ad ſumptus litis & alia damna.*

7 *Inquiſitio non tenet ſi ſit facta à iudice incompetenti.*

8 *Prorogatio iuriſdictionis in criminalibus locum non habet quando per inquiſitionem proceditur.*

9 *Iudices competentes in cauſa felonia contra vaſſallum ſunt pares curia.*

10 *Vaſſallus non ſubditus niſi ratione feudi propter feloniam nulla alia pœna poteſt puniri quam priuationis ipſius feudi.*

11 *Vaſſallus non ſubditus niſi ratione feudi non dicitur cõmittere crimen læſæ maieſtatis.*

12 *Vaſſallus propter feloniam non ſtatim perdit feudum ſed requiritur ſententia.*

13 *Feudum improprium ex eiſdem cauſis non amittitur quibus amittitur feudum rectum & proprium.*

14 *Principium ſeu origo & cauſa cuiuslibet rei ſpectande.*

15 *Vaſſallus aliquid faciens contra dominum pro iure ſuo conſeruando excuſatur neque feudo priuatur.*

16 *Feudi priuatio ob feloniam tunc inducitur quando per dolum felonia committitur.*

17 *Cauſa qualibet etiam temeraria & fatua excuſat à dolo.*

18 *Vaſſallus abnegationem feudi extraiudicialem reuocare poteſt.*

19 *Ratificatio in delictis retrotrahitur & mandato comparatur.*

20 *Teſtium receptio & examinatio in criminalibus delegari non poteſt alteri maxime notario: ſed debet iudex in criminalibus per ſe eos examinare amplia, vt conſuetudo*

ſuetudo in contrarium non valeat num. 21.
21 *Teſtes recepti parte non vocata non valeat nec probant imo nec faciunt indicium.*
23 *Citatione facta ad certum locum & tempus ſi actus fiat alio loco vel tempore, actus non tenet.*
24 *Teſtes iurare debent præſente parte producente alias iuramenti delatio non tenet.*
25 *Iudex, & notarius idẽ eſſe non põt in cauſis grauiorib.*
26 *Iudex nimis animoſe ꝓcedẽs cẽſetur ſuſpectus & n. 49.*
27 *Teſtium examinator ſuſpectus eſſe non debet.*
28 *Teſtes ſocij ſeu participes delicti de quo inquiritur non probant etiam in caſibus exceptis.*
29 *Indicium ſufficiens non faciunt duo aut plures teſtes ſocij criminis & quando intelligatur.*
30 *Teſtium defectum numerus non ſupplet quando teſtes ſunt omnes inhabiles.*
31 *Dies commiſſi delicti neceſſario probari debet quando illa in inquiſitione ſeu accuſatione fuit deducta.*
32 *Menſis in inquiſitione ſicut & in accuſatione neceſſario deduci & probari debet & nu. 34.*
33 *Teſtis deponens de tempore & loquens per verbum circiter vel circa non probat tempus.*
34 *L. libellorum. ff. de accuſ. ſolemnitates ita requiruntur in inquiſitione ſicut in libello accuſatorio.*
35 *Teſtes pauperes repelluntur in criminalibus nec dicuntur omni exceptione maiores.*
36 *Teſtes ad probandum feloniam debent eſſe omni exceptione maiores.*
37 *Teſtis indicans cenſetur ſuſpectus.*
38 *Teſtis animoſe deponens cenſetur ſuſpectus.*
39 *Teſtis oſtendens affectionem non probat.*
40 *Teſtes non probant quando non recitant plene factum nec plene recordantur, & nu. 60.*
41 *Teſtes ſuſpecti cenſentur quando dicunt non recordari de eo de quo veriſimiliter, recordari deberent.*
42 *Inquiſitio ſi formetur de mandato & non probetur mandatum ſed probetur de alio puta de inſtigatione reus abſoluitur.*
43 *Mandatum ad illicita & inhoneſta factum nunquam præſumitur. & nu. 50.*
44 *Præſumitur ſemper pro inſtrumento quando habet ſolemnia, & pro notario qui ſcripſit.*
45 *Teſtes contra inſtrumentum debent optime concludere & rõnem ſufficientem adducere etiã non interrogati.*
46 *Teſtes ad reprobandum inſtrumentum inducti debent eſſe omnino idonei & omni exceptione maiores & ita articulari debet & probari nu. 47.*
48 *Teſtis deponens ſuper facto ex quo reſultat contra eũ opprobrium vel vituperium non probat.*
49 *Iudex nimis rigoroſe procedens redditur ſuſpectus.*
51 *Procuratoris actus per modum voluntariæ iuriſdictionis factus domino præiudicat.*
52 *Homo hominis mei non eſt homo meus.*
53 *Opiniones doctorum ambiguæ excuſant ab expenſis.*
54 *Verba debent interpretari, vt potius excludant delictum nu 57. & falſitatem nu. 58.*
55 *Verba teſtis debent intelligi modo licito.*
56 *Verba in pœnalibus benignius interpretanda.*
59 *Teſtis debet deponere de eo ꝙ percipit non intellectu ſed ſenſu.*
61 *Diſpoſitio generalis reſtringitur ad ſuam cauſam.*
62 *Dictum generale regulatur a ratione & cauſa.*
63 *Immunitas generaliter ab omnibus oneribus conceſſa comprehendit bellica, & alia etiã publica vtilitatis.*
64 *Priuilegia cõceſſa propter merita habẽt vim cõtractuũ.*
65 *Inueſtitura eſt contractus hincinde obligatorius.*
66 *Princeps non præſumitur habere iuſtam cauſam quãdo vult recedere a contractu per ſe inito.*
67 *Princeps niſi ex cauſa vtilitatis publicæ non poteſt recedere a contractu ſuo.*
68 *Immunitas reſcripto conceſſa quando valeat.*
L. omnium. C. de vectigal. qualiter intelligẽda ibidem.

CONSILIVM LXIIII.

VISA extrinſecus magna mole ꝓceſſus inquiſitionalis à Mag. latrunculatore ſeu Capitaneo iuſtitiæ Montisferrati tã ex mero eius officio ꝙ inſtante procuratore fiſcali aduerſus Illuſt. D. Alfonſum Spinulã ciuẽ originarium & incolã ciuitatis Sauonæ Dñij Ianuenſis formati, in eã veni ſuſpicionẽ, ex tã prolixo proceſſu vix fieri poſſe, quin aliquid animaduerſione dignũ ꝙ præfatũ D. Alfonſum probaretur, ſed intrinſecus perlectis diligenter actis, oẽm ſuſpicionẽ antea conceptã abieci, & in eã trãſiui ſniãm, præfatũ D. Alfonſum ex magna illa actorum farragine alicuius Criminis reũ non probari; quo fit, vt nõ admirari nõ potuerim virũ nobilẽ ab Illuſt. parentib. natũ, bonis morib. imbutũ, diuitem & Deũ timentem triennij fere ſpacio in carcerib. duriſſimis detineri, qđ mihi ſemper citra certã ſcientiã Illu. & Excell. Ducis Mantuæ iuſtitiæ, & æquitatis amantiſſimi, & obſeruãtiſſimi factũ fuiſſe perſuaſi. cujus veluti Principis boni munus eſt, vaſallos ſuos præſertim innocentes (inter quos D. Alfonſus cõnumerandus eſt) ab oĩ iniuria tueri atq; defendere. Qua de re & ſi ex ſola geſtorũ lectura ſatis appareat de ꝑdicti D. Alfonſi innocentia, adeo, vt circunſcriptis oĩb. defenſionib. quæ per eũ fieri poſſunt in indubitato caſu abſolutionis ſit, & propterea ſuperfluũ putarẽ multis allegationib. vti: attamen magnorũ virorũ eidẽ D. Alfonſo neceſſitudine & ſanguine coniunctorũ precib. deuictus, recuſare non potui pro iuſtitia pugnare, & veritatẽ eorũ quæ ex fide geſtorum probantur, veluti oĩum fortiſſimam demonſtrare, qua ꝑfatus D. Dux, aut eius Ill. Senatus & qui in hac cã futuri ſunt iudices aperte cognoſcent, & digito tangent, ipſum D. Alphonſum oĩ culpa, & crimine vacuũ, immerito, & iniuria detẽtũ tãdiu fuiſſe & adhuc detineri, ad qđ demõſtrãdũ, antequã criminũ capita, de quib. inquirit, diſcutiamus, de validitate ipſius inquiſitionis aliquid ſcribere putaui, & concluſiue, ac breuiter quãtũ fieri poterit procedẽdo, exiſtimo inquiſitionẽ non legitime ſm iuris diſpõnem
1 factam fuiſſe; Primo ex eo † qđ nulla de ijs, de quib. inquiritur ꝓceſſerit diffamatio, quæ ꝓcedere debet iuxta formã traditã in c. qualiter, & qñ el 2. de accuſa. & in c. licet Hely. de ſimo. cũ multis concordantib. adductis p Marſiliũ in ſua practica. §. ꝯſtãte. nu. 12. vbi dicit, plura eſſe, quæ inquiſitionẽ præcedere debẽt, ꝙ ſi nõ ꝓcedant reddũt ipsã inquiſitionẽ, & ꝓceſſum, nullũ, & inualidũ, & inter cætera ꝓcedere primo dẽt fama, ſeu infamia ipſius rei, alias inqt, inquiſitio non procedit, dicens ibi poſt ſpecu

la.quem refert in tit.de inquiſitione.§.vidēdū
col.3.in prin.qđ intantū hoc eſt verū,qđ licet
teſtes ꝓducti ſuper tali inquiſitione ꝓbent cri
men ꝯtentū in ipſa inquiſitione,de quo inqui
ſitus non erat diffamatus,tñ inquit,tales teſtes
inquiſito non ꝑiudicant, idem ſcribit Grama.
conſi.38.nu.25.poſt eundē ſpecula.& Bal.per
cū relatos.& conſi.35.nu.50.vbi multis iurib.
comprobat, ꝙ ad validitatē inquiſitionis de-
beat præcedere diffamatio,& vltra allegatos,
idē ēt firmat Io.de Annan.conſi.58.viſa inqui
ſitione in princ.Fulgo.conſ.135.in cā, col.pe.
verſi.nouiſſime vero,vbi ait, non poſſe proce
di ad inquiſitionem deficiente fama,& ea legi
timè non probata,& conſi.173.in cā inquiſi-
tionis col.j.verſi.ſed diuerſam ſnīam, & Fulg.
cum plurib.alijs refert & ſequitur Dec. conſi.
189.col.fin.in prin.& conſi.175.col.2.verſi.ſe
cundo principaliter,dicens ibi in verſi. nō ob
2 ſtat,† qđ ēt ſi ex cōmiſſione Principis,& con-
ſcientia ipſius procederetur ad inquirendum;
nihilominus adhuc non valeret inquiſitio nō
præcedēte diffamatione rei inquiſiri, qđ tñ in
telligendum eſt,vt ibi per eum,& p Alex.cōſ.
180.nu.11.lib.1.Rol.à Valle conſil.16.nu.10.
lib.1.latiſſime & appoſitè conſil.94.nu.26.&
ſeq.& conſi.57.nu.9.vol.4. vbi citat ſexdecim
Doctores ita tenentes & aſſerentes illam eſſe
cōem opinionem, & affirmans, huiuſmodi
famam oportere legitime probari iuxta tradi
ta per Bar.& alios in l.de minore in §.tormen
ta.ff.de quæſt. & à perſonis honeſtis & fide di-
gnis, & nullo modo ſuſpectis omni exceptio-
ne maioribus procedere & originem habere
dēt,vt dicunt præfati Doctores maxime Ful.
go.d.conſi.135.Crau.conſ.41.in prin.vnde nō
ſufficit qđ in capitulis inquiſitionalibus dica-
tur prout cōiter fit,videlicet, ſama publica ꝑ-
cedente.non quidem à ſuſpectis, & maleuo-
lis,ſed fide dignis perſonis,quia talia verba nō
probant famam,& ortum habentem a perſo-
nis fide dignis, niſi aliter conſtet teſte Dec.d.
conſi.256.col.fi.poſt Fulgo.Signo.& Alex.in
locis ibi relatis.Marſil.d.§. conſtante num.15.
in fine & nume.16. Marant. de ord. iud. in 6.
par. de inquiſitione nume. 19. 20.& 21. Iul.
Cla.in ſua pra.criminali.§.fi.quæſtio.6.colum.
antepenul.

Et non obſtat qđ in caſu noſtro D. Capita-
neus iuſtitiæ procedit ex puro mero & ſibi in-
cumbenti officio,vt in ipſa inquiſitione dici-
3 tur, † quo caſu ſecundū aliquos nō requiritur
qđ præcedat aliqua diffamatio, prout ita limi
tat cōem concluſionem Ang.in l.ſi vacantia,
col.19.verſ.de quinto articulo.C.de bonis va
can. libr. 10. quia vt dicit Egid. Boſſ. in titul.
de inquiſitione nu.21.poſt Cæpoll. quē refert
Ang.in d.l.ſi vacātia.peſſimè loquitur, & eius
limitatio cōiter reprobatur, vt eam latè im-
probat Marſi.in d.§.Conſtante ſub nu.22.ver.
modo redeundo, & ꝯ Ang.eſſe cōem opinio
nem atteſtatur Rol.conſi.24.in fi.& d.cōſi.57.
nu.28.vol.4.addens D.Quiri.& Franc.Burſ.ita
tenere,dicens poſt Hoſt.Auguſt. Rimin. Gād.
Barba.& Hiero. Cucal.qđ nemo iudex ſit vn-
quē tātæ audaciæ, qđ inquirit ꝯ perſonam de
maleficio, ēt ex puro & mero officio qđ for-
met inquiſitionem niſi præcedente infamia,
quos refert & ſequitur Clarus loco ſupracita-
to verſ.idem etiam.

Nec mouere dicitur ſi dicatur, qđ licet in
caſu noſtro non præcedat diffamatio; præce-
dunt tñ indicia ꝯ D. Alfonsū,vt patet ex mul
tis teſtib.examinatis,quæ quidem indicia dicū
tur ſufficere ad inquirendum & eſſe loco dif-
famationis,ſecundum Ang.Aret.in tract. ma
leficio.in verbo ſama publ.col 2. verſic. & tene
menti qđ ſi tpe. Quia rñdetur in caſu noſtro
non extare indicia ſufficientia ad inquirendū
ꝯ dictum D.Alfonſum.quia,aſſerti teſtes exa-
minati parte fiſci vltra qđ ſunt periurij, viles,
& pauperes,vt infra ſuo loco dicetur faciunt
ſe participes delicti per eos propoſiti vt infra
4 ēt patebit.†Socij autē ſeu participes criminis
nullum faciunt indicium l.qm liberi. C.de te-
ſtib.l.fi.C.de accuſatio.in fine,ibi nemo igitur
de proprio crimine ꝯfitentem ſuper conſcien
tia ſcrutetur aliena,& vbiq; Doct.& in ſpecie,
qđ non ſeciant indicium ſufficiens etiam ad
inquirendum tradit Fulgo. d. conſilio 136.
incip.ſuper eo col.vl.& conſi.173.in cā inqui
ſitionis col.1.Io.de Anna.d.conſi.58.col.2.di
cens,qđ cōſcius ſeu ſocius criminis ſiue ſit ac
cuſator,ſiue denunciator, ſiue teſtis,nihil pro
bat,& cū prædictis tranſit Dec. conſi.189.nu.
7.ver. nec ēt ad dictū.& col.fi.verſ.nec obſtat
qđ in proceſſu,quē refert, & ſequitur Marant.
loco ſupra citato,nu.23.& idem Dec. conſil.
175.col.2.verſi.ſecūdo dato,Marſi.in d.§.Cō-
ſtante ſub nu 92.verſi. vlterius tene menti, &
in §.diligenter nu.67. vbiq; dicens, qđ licet in
aliquibus caſib.ſocius criminis admittatur ꝯ
ſocium, tñ pp dictum ſocij criminis iudex nō
poteſt formare inquiſitionem ꝯ ſocium cri-
minis,Rolan.conſi.73.in prin. lib.1.poſt Mar
ſil. Alex. Cur. & Ruin. in locis relatis,dicens,
quod ſocius criminis ſecūdum communem
opinionem inculpando, ſiue accuſando ſo-
cios nullum facit indicium, niſi in caſibus ex-
ceptis,qui enumerantur per gl.in d.l.fin. C.de
accuſa.in verbo cōſcientia, inter quos nullus
reperitur de his, de quibus in præſenti caſu fit
inquiſitio,& idem Rolan.multis,iuribus & au
thoritatibus comprobat quod ſocius crimi-
nis non faciat etiam ſufficiens indicium ad in
quirendum,in conſ.16.num.4.5.& ſeq.eo.lib.
& latè per Marſil.in §.diligenter nu.59.& plu-
rib.ſequen. & quod nec etiam ad inquirēdum
faciat indicium ſufficiens tenet idem Rol. di-
cto conſ.16.ſub nu.7.verſi.non obſtāt,modo,
vbi ait, hanc eſſe veram & receptiorem Do-
ctorum ſententiam,imo plus dicit,quod ſi be
ne inſpiciatur gl.in d.l.fi.de accuſatio. quæ nō
loquitur niſi in caſibus exceptis, & tamen etiā
vult, quod ad hoc, vt dictum ſocij faciat ali-
quam præſumptionem,requiritur quod con-
tra nominatum, ſeu inquiſitum præcedat ali-
qua alia præſumptio,prout illam glo. ponde-
rat Ruin.conſi.146. col.penul. in fine volum.
5.& multo minus in caſu noſtro faciunt indi-
cium

cium iſti teſtes, cum etiam in multis alijs ſint
defectuoſi, & ſuſpecti, vt latè infra demonſtra
bitur in diſcurſu depoſitionum ſuarum. Præ-
terea iſta indicia quæ reſultant ex iſtis teſtib.
5 ſunt à remotis, & mediatis, † quo caſu non
procedit limita. Angel. in dicto tracta. de ma-
leſi. quod per indicia poſſit procedi ad inqui-
ſitionem, quia illa ſuccedūt loco diffamatio-
nis, ita ipſum Angel. declarat Marſil. in d. §. cō
ſtante nume. 19. vbi ait, quod limitatio prædi-
cta Angeli, & reſtrictio eſt vera, quando præ-
cedunt indicia propinqua de ipſo maleficio,
quia tunc ex talibus indicijs propinquis non
poteſt dici quod non cōſtet de infamia ipſius
rei, ſecus autem inquit vbi præcederent indi-
cia mediata, & remota ab ipſo maleficio, qa
ex talib. indicijs remotis, & mediatis non po-
teſt recte dici quòd oriatur infamia rei de ma-
leficio, ſed potius quædam ſuſpicio, & Marſi-
lij declarationem refert quoque & ſequitur
Rolan. conſil. 24. num. 89. lib. 1. vbi etiam dicit
poſt eundem Marſilium, quem refert in con-
ſil. 79. col. 3. in princ. quòd opinio Angeli pro
cedit vbi adeſſent indicia ſufficientia, alias ſe-
cus. At in caſu noſtro iſta indicia vltra quod
ſunt inſufficientia, ſunt etiam remota, quia
dum dicunt teſtes, quod fuerūt inducti ad pro
teſtandum per Franciſcū Tortum, quod non
cognoſcebant Dominum Ducem Mantuæ
in eorum Dominum, ex hoc non reſultat in-
dicium propinquum de maleficio, de quo in-
quiritur Dominus Alfonſus videlicet quod
ipſe mandauerit, quod ita ipſi homines prote
ſtarentur. & vbi fuiſſent inducti per Tortum,
non tamen ſequitur ergo fuerūt inducti à Do
mino Alſonſo: & idem dicendum eſt de præ-
tenſa reſiſtentia facta commiſſario, & militi-
bus, & exemptione captiuorum ab eorū ma-
nibus. nam ex dictis teſtium deponentium, de
huiuſmodi reſiſtentia nihil poteſt inferri con
tra Dominum Alfonſum, niſi à remotis. Cū
itaque in caſu noſtro nulla præceſſerit diffa-
matio contra D. Alſonſum, minuſque indi-
cia ſaltem ſufficientia, ſequitur nullam eſſe &
non legitimè factam hanc inquiſitionem, &
conſequenter ipſum indebitè & iniuſtè ad ſim
plex dictum iſtorum teſtium ſuſpectorum, nō
fide dignorum, fere triennio detentum, & ad-
6 huc detineri, † & iudex temere & indebitè for
mando inquiſitionem, & indebite detinendo
tenetur ad ſumptus litis, damna, & intereſ-
ſe, ac iniuriā ex allegatis per Marſil. in dicto. §.
Conſtante nume. 94. & Bald. in capit. finem li-
tibus nume. 9. de dolo. & contum. qui dicit,
quod iudex male inquirens punitur in expen-
ſis Marant. de ordine iud. in 6. parte nume. 21.
verſicu. alias autem ſi iudex, vbi poſt Parid. de
Put. de ſindicatu in verbo inquiſitio. col. 2. ait,
quod ſi iudex ſine fama inquirit, vltra quod
inquiſitio impugnatur, tenetur ipſe iudex in-
quiſito ad expenſas. & præſumitur contrà iu-
dicem de calumnia. Cū igitur nulla præceſſe-
rit diffamatio, conſequēs eſt prædictā inquiſi-
tionem eſſe nullam & inualidam teſte Dom.
Rolando a Valle dictis conſilijs ſupra citatis
contendēs id obſeruari in patria Mōtisferati.

Sed alio etiā capite huiuſmodi inquiſitio
non tenet detentioque D. Alfonſi eſt iniuſta,
7 eo quia facta ab incompetenti iudice. † nam
ad validitatem inquiſitionis etiam requiritur
quod iudex poſſit de crimine cognoſcere, &
habeat iuriſdictionem in eum, contra quem
inquiritur, alias inquiſitio non tenet l. 1. C. ſi a
non compet. iud. & ext. de ſor. competen. per
totum Marant. de ord. iud. in 6. parte nu. 102.
Amed. de Caſtell. in tract. de ſindicat. num. 30.
vbi enumerat requiſita ad ſubſtantiam inqui-
ſitionis: & primum requiſitum ponit iſtud, vi-
delicet, quod iudex ſit competens. ſecundum
autem requiſitum dicit eſſe, quod inquiſitus
ſit ſubditus ratione originis, domicilij, vel de-
licti l. 1. & authen. qua in prouincia. C. vbi de
crim. agi oport. & iſtud pro ſecundo requiſito
ponit etiam Gand. in ſuo tracta. malef. rubr.
quomodo de malefi. cognoſca. per inquiſitio
nem §. reſtat colum. 2. verſicul. ſecundo quod
ille talis, accedit Angel. de malefic. in verbo
hæc eſt quædam inquiſitio. nume. 50. verſicul.
primo requiritur, & verſicu. ſecundo requiri-
tur, vbi dicit, quod ex parte rei contra quem
inquiritur, requiritur quod ſit ſuppoſitus iuriſ
dictioni inquirentis, quoad illud crimen, aut
ratione loci, aut ratione delicti, aliàs non poſ
ſet contra eum inquirere, c. ſi diligenti de ſor.
compet. & idem Angel. nume. 70. verſic. ſi au-
tem opponeret, & ibi Augu. in additio. dicens
quod licet reus non oppoſuerit de incompe-
tentia, & crimen confeſſus fuerit dummodo
non ſcienter reſponderit, debet abſolui, & ibi
dē poſt Angel. & Cæpol. quos refert, ait, quod
reus non videtur conſentire in iudicem pro-
cedentem per inquiſitionem, & dicit Bald. in
capitu. fin. nume. 2. verſi. parium ſuorum. C. ne
de ſtat. defunct. quem refert Cantiuncula con
ſil. 27. in fine, quod omnis actus, qui fit a iudi-
ce incompetenti, videtur fieri ſine ordine, &
etiam ſine citatione, Natta conſi. 82. nume. 5.
& ſequen. poſt gloſſ. & Felin. locis citatis, vbi
nume. 5. vnum dicit notatu dignum, & a pau-
8 cis cognitum, videlicet † quod in criminali-
bus, quando proceditur per viam inquiſitio-
nis non habet locum prorogatio iuriſdictio-
nis, citans ita tenere Inno. Iaco. de Anna. Bal.
Alex. Soci. poſt Nellum atteſtantem hanc eſ-
ſe communem opinionem; quam etiam di-
cit tenere Cæpol. conſi. 59. nume. 12. & ſeq. &
d. conſi. 82. iuribus, & authoritatibus citatis, di-
cit, quod error iuris & imperitia impedit pro-
rogationem iuriſdictionis. At D. Alſonſus
proculdubio eſt iuris imperitus, ergo nō pro-
rogauit iuriſdictionem D. Capitanei, in caſu
autem noſtro D. Capitaneus iuſtitiæ non eſt
iudex competens, nec ratione criminum, nec
etiam ratione perſonæ inquiſiti; ergo ex
hoc capite incompetentiæ non tenet inquiſi-
tio, Nam cum ſecundum ea quæ proponun-
tur in capitulis inquiſitionalibus, agatur de 11
enunciata fœlonia D. Alfonſi; de aſſertis de-
lictis reſpicientibus ſeuda proinde, ad amiſ-
9 ſionem & priuationem feudorum † pares

curiæ in tali cauſa ſunt iudices competentes capitu. vn. de controuerſ. feud. apud par. cur. term. cap. vni. an ille qui inter. fra. dom. ſui & c. vni. an apud iud. vel cur. dom. & vbique glo. & doct. c. Imperialem. §. vltimo & ibi Bal. nu. 1. de prohib. feud. alien. per Feder. idem Bald. conſi. 327. nu. 8. lib. 1. & conſi. 188. factum tale eſt, in fine volum. 1. vbi dicit, quod iudex vaſſalli eſt per ſe, quia feudum proprios habet iudices, iuribus prædictis, Curt. in tract. de feud. in vlt. parte fol. vlt. verſi. tertia principalis, Celſus conſil. 26. nume. 31. & multominus eſt iudex competens idem D. Capitaneus, quia D. Alfonſus non eſt ſubditus ratione originis ſeu domicilij Illuſt. & Excellen. D. Ducis, ſed tantum ratione dictorum feudorum: quo caſu nullam habet in eum iuriſdictionem ratione
10 perſonæ, † quo fit vt ratione horum de quibus inquiritur, vbi vera eſſent, quod omnino negatur, nulla alia pœna poſſet ei imponi quã priuationis ipſorum feudorum, quæ ab ipſo D. Duce tenet, per text. in clem. paſtoralis in ver. denique, iuncta glo. in verbo ſubfuit de re iud. vbi abũde Card. & cæteri doct. & latè etiã per Oldra. conſi. 43. col. 3. verſic. circa ſextam quæſtionem, dicentẽ quod ex hoc, quod vaſſallus feudum teneat a domino, non datur domino imperium in ipſum vaſſallum, quia alia ratione quam feudi non ſit ſubditus, quia eſt quidam contractus, in quo quis alteri obligatur. vt in titu. de noua forma fidel. non autem imperium conceditur, quod ſatis dicit colligi ex no. per Inno. In c. poſtulaſti de foro compet. & notabiliter dicit idem Innoc. in cap. cæterum, circa finem verſi. & nota de iudic. quẽ ibi ſequuntur Ioan. And. & cæteri doct. quod dominus feudi nullam habet iuriſdictionem in vaſſallum niſi reſpectu rei feudalis, & ideo nunquam imponetur vaſſallo alia pœna, quã priuationis feudi, & hoc dictum Innocentij cellebre appellat Natta conſi. 445. num. 9. lib. 2. poſt glo. Ioan. And. & Specu. locis citatis & ante eum Socin. conſi. 27. nu. 5. & ſeq. lib. 3. vbi etiam allegat ad hoc glo. in cap. 1. in §. porro. in verbo iuſtitiam. quæ fuit prim. cau. benef. amit. nec non Iacob. de Belu. Bald. Specul. & Imo. in locis ibi relatis, Alcia. reſpon. 460. nu. 2. & reſpon. 451. nume. 3. Afflic. in titu. qualit. vaſſal. iur. debe. fidel. col. 1. Capic. Deciſ. 162. nume. 12. & ſeq. vbi & num. 14. verſi. ſecundo quia, dicit, quod talis vaſſallus non poteſt plus perdere, quam feudum, Sigiſmon. conſi. 5. nume. 41. in fine, & nu. 42. & dicit Cephal. conſil. 18. nume. 43. lib. poſt Bald. quem refert in præludijs feudorum nume. 12. quod vaſſallus propter fœloniam ex lege feudi plus pati non poteſt, quam priuationem ipſius feudi, latiſſime Gigas in ſuo tracta. de crimine læſæ maieſta. titu. qualiter & à quibus crimen læſæ maieſta. committa. quæſtio. 68. poſt Bald. Marſ. Ruin. Boer. Barba. Cæpoll. & alios ibi relatos con-
11 cludens, † vaſſallum non ſubditum niſi ratione feudi, non dici committere crimen læſæ maieſtatis offendendo ipſum principem, & ibi nume. 6. improbat limitationem Ignei ibi relati, qui hanc communem concluſionem limitabat non procedere, quando non ſubditus, ſubditos Imperatoris vel alicuius principis ad defectionem ipſius Principis ſolicitauerit, vt a ſuo Principe deficerent, ſeu rebellarẽt, quia nec etiam hoc caſu dicitur committi crimen læſæ maieſtatis per non ſubditum, vt ibi per eum Boſſ. in titu. de crim. læſæ maieſta. nu. 106. & ſeq. vbi dicit, quod feudatarius ſolum eſt ſubditus ratione feudi, vt poſſit agi ad priuationem feudi duntaxat, & non aliter, prout ita dicit declarare Cardi. & cõmuniter alios in dicta clem. paſtoralis de re iudi. & nouiſſime Roland. a Valle. conſi. 1. nume. 26. & plur. ſequen. lib. 3. poſt Gram. Dec. Pariſ. Corn Alexand. eundem Boſſ. Cæphal. & plures alios in locis ibi relatis, & qui hanc eſſe communem doct. ſententiam dicit, in conſi. 4. in princ. lib. 1. & latè conſi. 15. nu. 7. vol. 4. & poſt eum Iul. clar. in ſua practica §. læſæ maieſtatis ver. quãdoque vidi dubitari, quæ multo magis procedere debent in vaſſallo non ſubdito principis inferioris recognoſcentis ſuperiorem, prout in caſu noſtro, quo caſu contra talem principem non dicitur proprie committi crimen læſæ maieſtatis, etiam per eius ſubditum ratione originis, vel domicilij, ſed largo modo, & impropriè, vt tradit idem Gigas dicto tracta. & dicto titu. quæſtio. 29. poſt Brun. quem refert conſi. 28. colum. 2. in princip. quod ante eos voluit Bar. in tract. qui ſint rebelles. in verbo rebellando, quem refert Deci. conſil. 410. in fin. dicẽtes, quod ſolum videtur reus criminis læſæ maieſtatis verè, & propriè qui Imperatorem offendit, non qui inferiorem, quod ſi non dicitur committi verè & propriè crimen læſæ maieſtatis etiam per ſubditum contra Principem recognoſcentem ſuperiorem, ergo quoad non ſubditum niſi ratione feudi nullo mõ nec proprie poterit dici committi tale crimen aduerſus huiuſmodi Principem inferiorem, qualis eſt D. Dux Mantuæ, qui recognoſcit ſuperiorem prout de eo exemplificat idem Gigas. d. quæſt. 29. qua concluſione ſic ſtante ſequitur in caſu noſtro nõ poſſe cõſiderari crimen læſæ maieſtatis in D. Alfonſo quoad Dominum Ducem Mantuæ: & multominus poteſt dici commiſſum aliquod crimẽ læſæ maieſtatis, cũ agatur de offenſa quæ non reſpicit perſonam Domini ſed tantum feudi videlicet aſſertam ab negationem ſuperioritatis, & poteſtatem imponendi noua vectigalia, ob quã nulla alia pœna poſſet imponi quam priuationis ipſius feudi, & extra eam pœnam nullam habet D. Dux iuriſdictionem in ipſum D. Alfonſum, quo fit, vt indebite, & contra ius detineatur idem D. Alfonſus maxime tam longa nempe, fere triennali detẽtione in prædicta arce ciuitatis Caſalis & in duris carceribus, ſed ciuiliter cum eo agendum eſſet & ſaltem extra vincula de prætenſa fœlonia cognoſcendum.

12 Aliud quoque præmittendum eſt, † quod in caſu fœloniæ, & ingratitudinis non poteſt Dominus directus ſtatim apprehendere feudum,

dum,& ad manus ſuas reducere, ſed requiri-
tur ſententia, eo quia non ipſo iure fit priua-
tio,ſed cauſa cognita,& vaſſallo de culpa cõ-
uicto c.ſi.quo temp.mil.inueſt. pet. deb. & in
tit.de mil.vaſſal.qui Contu. eſt c. 2. & de feud.
ſine culpa non amit. & c.imperialem §. inſu-
per de prohib.feud.alien.per Feder. & vbique
doct.Iacob.à Santo Georgio in ſua inueſtitu-
ra in verſic. & promiſerunt domino ſuo
præſtare ſeruicia colum.penul.verſic. vlterius
quæro,& in verſic.qui quidem uaſſalli promi-
ſerunt non committere feloniam colum.2.
verſic.6.quæro Alex.conſi.103.num.16. verſi.
& videmus.libr.1.vbi. & nu.7.ait, quod etiam
quando pœna imponitur ipſo iure, antequã
poſſit attentari executio pœnæ, debet ferri
declaratoria cap. cum ſecundum vbi docto-
no. de hære. libr.6. & in capitu. licet epiſco-
pus de præbend.eodem libr.6.Idem Alexand.
conſil.92. nume.22. & 23. libr.6. quem refert
Port.libr.1.comm.opin.conclu.2. in fine, la-
te Curt.in tracta.de feud.parte 4.titu.ex quib.
cau.feud.amit.colum.75.verſi.poſt enumera-
tas cauſas priuationis, Moder.Paril.in con-
ſuet.Pariſien.§.30.quæſt.6.num.23. & queſt.7.
num.27.affirmantes hanc eſſe veram, & com-
munem omnium doctorum ſententiam,con-
cludentes etiam, quod vbi confiſcatio,& pri-
uatio fit ipſo iure, tamen non niſi præceden-
te ſententia declaratoria debet res occupari,
& apprehendi d.capitu.cum ſecundum.& d.c.
licet epiſcopus & dicit Gram.deciſ.18.nume.
20.verſic. nec omittendum cenſeo, & deciſ.
105.num.58.& ſequ.poſt Iſern.& Bal.quos re-
fert, quod in hoc caſu feloniæ nullo pacto li-
cet ab executione inchoare, vaſſallo non au-
dito, nec ipſo aliter per prius de culpa conui-
cto, cum Princeps de iure minime poſſit au-
ferre poſſeſſionem & dominium feudi vaſ-
ſallo non audito nec conuicto, Celſus omni-
no videndus.d.conſil.26. nu.31.& ſeq. Capic.
Deciſ.162.nume.15.dicens,quod donec fera-
tur ſententia priuatiua contra vaſſallum reti-
nebit vaſſallus dominium vtile, quod tranſit
in hæredem,Gigas in tracta.de crim.læſæ ma-
ieſta.ſub tit.de pœn. committ. crim.læſæ ma-
ieſta.quæſt.5.nume.9.concludens ex Baldo &
Cardinali in locis relatis, quod nec etiam in
crimine læſæ maieſtatis vaſallus priuat feudo
ipſo iure, ſed expectanda erit ſententia, &
hanc eſſe communem opinionem atteſta-
tur Natta conſil.93.ſub num.3.in fin. libr.1.&
Iul.Clar.in §.feudum quæſt.62. vbi poſt Alex.
Curt.Iaſ.& Mod.Pariſ.ait hanc eſſe veram, &
communem omnium ſententiam, quod pro-
pter quamcunque cauſam ammittendi feu-
dum, ſiue propter negationem, ſiue pro-
pter non petitam inueſtituram infra tempus
debitum, ſiue etiam propter feloniam, nun-
quam amittitur feudum ipſo iure, ſed tantũ
poſt ſententiam, excepto ſolo caſu aliena-
tionis factæ irrequiſito domino, quo caſu
feudum amittitur, & ad dominum reuertitur
ipſo iure, adde prædictis Caſſan. in conſuet.
Burgund. rub. 3.§. 8. ſuper verbo, commiſe
n'a point de lieu.nu.2.& plurib.ſeq.vbi etiam
ait; quod vaſſallus qualemcunque culpam
committat feudo priuari debet per ſenten-
tiam,quod procedere vult, etiam in caſu alie-
nationis factæ irrequiſito domino, decla-
rando vt per eum, imo etiam ſi notoria & eui-
dens eſſet culpa, nihilominus adhuc require-
retur ſententia declaratoria, & priuatiua, &
ante eam vaſallus feudo priuari non debet,
ita no.Bald.in ca.1.per illum text. & poſt eum
Præpoſ. in tit. qualiter Dom. proprie. priuet.
addo etiam prædictis Cantiunculam conſil.
27.nume.83.84.161.103.poſt Socin.conſil.4.
nume.13.volu.3.Afflict. Deciſ.392. nume.18.
& ſeq.Curt.Sen.conſil.49.col.18.70,& 73.Ce-
phal.conſi.301.nu.122.& quinque ſeq.Socin.
Iun.conſil.115.num.9.& duob. ſequ. volu.2.
Ruin.conſi.37.num.4.vol.1.D.Franciſ.Burſa.
Mantua.in conſil.49.num.13. qui poſt plures
quos refert ait, quod vaſallus nunquam feudi
vel iuris ſui poſſeſſione priuatur pendente li-
te,etiam ſuper commiſſo feudi, ſed in poſſeſ-
ſione ſua conſeruatur,& num.17.verſic.quini-
mo,poſt Alex.Rolan.a Valle & alios dicit,ad
hanc priuationem deueniri non poſſe,niſi ſen-
tentia condemnatoria præcedat, dicit quo-
que notabiliter Bald.in ca. cæterum ſub.nu.6.
de iud. quod vbicunque in feudis fit mentio
de amiſſione feudi intelligitur, culpa & con-
uicto iudiciario ordine, vt in cap. quicunque
aduocatur de pace tenenda. nemo enim in-
quit inauditus priuandus eſt, vel ſpoliandus,
faciunt quæ ſcribit Sigiſmond. conſil.47.nu.
9.& 8.ſeque.vbi plura adducit in caſu noſtro
urgentia, quibus ſic ſtantibus ſequitur, quod
contra D. Alfonſum inquiſitum de felonia
non debuit de facto procedi ad apprehenſio-
nem feudi per ipſum D.Ducem, prout appre-
henſum & occupatum extat caſtrum Planæ
nullo præcedente legitimo proceſſu, & ipſo
D. Alfonſo inaudito, nec aliter de culpa con-
uicto,& nulla præcedente ſententia priuatiua,
& præmiſſa multomagis procedere deberent
in iſtis feudis de quibus agitur, quæ non ſunt
vera & propria feuda, ſed impropria, nem-
pe habita ex tit. oneroſo permutationis, &
quæ ſunt conceſſa pro ſe hæredibus quibuſ-
cunque, & quibus dederit, quo caſu feudum
non eſt verum & rectum, vt habetur in titu.
13 de feud. non haben. propr. nat. feud. † vnde
in tali fundo improprio vaſallus non priua-
tur eo ex illis cauſis, ex quibus ſolent priuari
vaſalli feudo vero & recto, vt notabiliter ait Iaſ.
in l.ſi pecuniam colum.5.verſicu. ſecundo am-
plia iſtam regulam ff. de cond. ob cauſ.poſt
Bald.ab eo relatum & poſt eundem Iaſ.ita te-
net Crauet. conſil.6. num. 109. vbi ex eodem
Iaſ.necnon Bald.& Decio.in locis relatis, ait
in ſimilibus terminis,quod dum doctores di-
cunt vaſallum priuari debere feudo ob felo-
niam, intelligi debere in feudo vero & pro-
prio, quod eſt quando gratis conceditur, ſed
ſi interuenit precium, tunc non eſt feudum
verum & proprium, ideo inquit vaſallus non
poterit priuari tali feudo ex cauſis ex quibus

alij vaſſalli feudo vero & proprio priuari poſſunt, quod tamen, pro nunc non firmo, quia tex. videtur in contrarium in d.c. vnico de feu. non haben. propt. nat. feud. vbi habetur, quod feudum conceſſum pro ſe, & quibuſcunque dederit, licet virtute illorum verborum poſſit alienari ſine voluntate domini, attamen tale feudum eſt amiſſibile ex eiſdem delictis & culpis ex quibus verum feudum amittitur, ſed ſatis eſt quod non amittitur niſi vaſſallo de culpa conuicto, & præcedente ſententia priuatiua, vt ſupra diximus.

Ex præmiſſis igitur concludo præfatum D. Alfonſum maxima cum iniuria fuiſſe detentum, & feudis ſuis cauſa non cognita & diffinita ſpoliatum & adhuc iniuſtè detineri inquiri, & ſpoliari, quod ſole clarius eſſe demonſtrabimus diſcutiendo ſingula capita ſeu crimina quibus præfatus D. Alfonſus inquiritur & detinetur.

14 Verum † cum cuiuſque rei origo & cauſa ſemper ſpectanda ſit. l. 1. in prin. ff. de orig. iur. l. ſi procuratorem in princ. ff. mandati & l. 1. §. ſi ſeruus depoſuit ff. depoſit. cum à primordio tituli poſterior formetur euentus l. vnica §. fi. C. de impo. lucra. deſcrip. lib. x. cum ſimilibus, ideo initium originem, & cauſam huius inquiſitionis formatæ contra D. Alfolſum conſiderare oportet.

Sciendum ergo eſt in facto, prout ex proceſſu inquiſitionali fiſci probatur, homines dictorum locorum Planæ Cagnæ Iuſuallæ & Degi virtute inueſtiturarum & priuilegiorũ ipſi Domino Alfonſo & ſuis anteceſſoribus conceſſorum fuiſſe & eſſe immunes. liberos & exemptos ab omnibus & ſingulis ſubſidijs, collectis, præſtitis, & alijs oneribus quibuſcunque per ipſum Marchionem, & eius hæredes & ſucceſſores imponendis reſpectu dictorum locorum vllo vnquam tempore, ac ex quauis cauſa cogitata & incogitata, & nullatenus teneri, nec cogi poſſunt ad illorum ſeu partis eorum ſolutionem: quarum quidem conceſſionum, priuilegiorum conuentionum, & inueſtiturarum vigore, cum turbarentur homines dictorum locorum à miniſtris præfati D. Ducis volentibus imponere dictis hominib. & locis nouum vectigal vulgo nuncupatum dacitum tratte foraneæ ad Illuſt. Senatũ Marchionalem recurſum habuerunt, à quo binas ſententias in eorum fauorẽ vocato fiſco marchionali reportarunt, quibus declaratum fuit dictos homines immunes & exemptos à quibuſcunq; oneribus, exiſtere & eos non teneri ad ſolutionem dicti vectigalis nouiter impoſiti per ipſum Do. Ducem in vniuerſa patria Montisferrati, quæ quidem ſententiæ tranſitũ fecerunt in rem iudicatam & reſcripto Ducali fuerunt confirmatæ. Et tamen pactis & contractib. inueſtiturarum, nec non ſententijs & reſcriptis prædictis non obſtantibus, & contẽptis, multa inde dictis hominib. & vniuerſitatibus prædictorum quatuor locorum nominatim facta fuerunt præcepta, quatenus ſoluerẽt dictum dacitum, ſeu vectigal & illud in locis prædictis exigi permitterent, quibus præceptis dicti homines ſemper ſeſe oppoſuerunt, & tam ipſi, quam idem Dominus Alfonſus pro defenſione & conſeruatione iurium ſuorum, & immunitatis prædictæ proteſtati ſunt, nolle conſentire impoſitioni dicti vectigalis in locis prædictis, quæ proteſtatio valet & conſeruat priuilegia in futuro vt in ſimilibus terminis reſpondit Rip. lib. 2. reſponſ. 25. nu. 24. per text. & ibi Bar. in l. 1. C. de his qui ſpont. mun. ſub. & poſt Bald. Panor. & Iaſ. locis citatis, & tandem de facto fuit impoſitum, & à prædictis hominibus contra inueſtituras, & ſententias prædictas exactum, quibus ſtantibus indubitati iuris eſt licuiſſe, & Domino Alfonſo, & hominibus non parere imo reſiſtere aſſertis officialibus dicti Domini Ducis, ac proteſtari, prout proteſtatum apparet in inſtrumentis

15 productis, † cum pro conſeruando & tuendo iure id factum fuerit, ideo excuſandus eſſet D. Alfonſus & etiam homines ex glo. magna in §. item ſi delator, in verbo, perdit verſ. item adhuc excuſatur, quam ibi not. Alua. col. antepen. quæ fuit prima cau. benefi. amit. quæ ait, quod ſi vaſſallus pro iure ſuo tuendo aliquid faciat, ob quod aliàs eſſet feudo priuandus excuſatur, & illam gl. ac Alua. refert & ſequitur Brun. conſi. 190. col. antepenult. verſ. ad quod facit lib. 2. nouiter impreſſo, & in ſimili tradit Nata multis iuribus poſt Calder. conſ. citato, Dec. conſ. 256. num. 1. loquens de quibuſdam verbis dictis contra tunc Ducem Mantuæ per quendam nobilem: quod maxime verum eſſe debet ſi agatur de tuendo & conſeruando iure feudali ex pactis in contractu inueſtituræ comprehenſis, prout in caſu noſtro, quæ pacta ſeruare tenetur dominus directus, nec põt ea alterare, nec mutare eorum naturam modos, & conditiones Rip. d. lib. 2. reſpon. c. 25. nu. 4. & 13. Et prædicta comprobantur ex ſcriptis à Cantiuncula d. conſ. 27. num. 84. vbi dicit, vaſſallum cum domino litigando poſſe opponere de litis pendentia, & ſe defendere, ergo multo magis potuerunt Dominus Alfonſus & homines prædictorum locorum ſe tueri rebus iudicatis. His deſeruiunt, quæ refert Boeri. quæſti. 304. poſt Fabium & Luc. de pen. ſubditos poſſe reſiſtere de facto dominis iniuriam eis faciẽtibus, & col. penul. verſ. quoniam ſicut dicit, ꝙ ſicut ſubditi debent ſua iura ſeruare ſuis dominis, ita ipſi domini debẽt ſeruare iura ſua eorum ſubditis his. conueniunt quæ ſcribit Menoc. conſi. 28. nume. 19. vbi expreſſe dicit, quod quis non dicitur inobediens, quando iure nõ tenetur obedire, qui, enim iure contendit non dicitur inobediens. l. reſcripta. C. de precibus Imp. offeren. & quæ ſcribit Celſus conſ. 60. num. 9. vbi multis iuribus probat, quod vaſſallus à quo Dominus vult ſeruitia indebita extorquere poteſt ad ſuperiorem recurrere, itaque aduerſus Dominum Ducem pacta & conuentiones non ſeruantem & abſque cauſa à contractu ſuo recedentem Dominus Alfonſus proteſtando & reſiſtendo pro iure ſuo conſeruando excuſatur

tur

tur, & nulla in hoc fœlonia ei aſcribi poteſt, aut abnegatio feudi, vt ob eam feudo priuari debeat, & multominus alia pœna plecti
16 † cum priuatio feudi ob fœloniam vel abnegationem tunc demum inducatur, quando per dolum fœlonia committitur in dominum c.fi.de prohib.feud.alien.per lotha. Rol. conſ.18.num.13.tradunt Bal. Alua.& Præpoſ. in §.vaſſallus el 1.ſi de feud.fuer. contro. inter Dominum. & agna. Iacob. à Santo Georgio in verſic. qui quidem inueſtiti promiſer. non committ.felon.colum.9.verſi.11.cauſa, quos referunt & ſequũtur Moder.Pariſ.in conſuet. Pariſ.d.§.30.nu.5.verſ.hæc enim omnia, allegantes vltra prædictos Angel.Rapha.Cum.& Zaſ.in locis ibi relatis,& ad dominum ſpectat probare,quod doloſè vaſſallus feudum denegauerit,& fæloniam commiſerit vt in d. §.vaſſallus,ſi de feud.fuer. contro. inter D. & agna. & §.fin.in fine de lege Corradi & cap.fin. quo temp.mil.& vbique Docto.dum hæc iura generaliter volunt quod in omni cauſa amiſſionis feudi probandum ſit de dolo, At in caſu noſtro nullus dolus probatur imo iuſtiſſima cauſa adeſt, quæ Do. Alfonſum nec non homines ab omni dolo proinde delicto excuſat,iuxta gl. præallegatam in d. §.item ſi delator,quæ fuit prim.cau. benefi. amit.
17 † nam in criminalib.quælibet cauſa etiã iniuſta, fatua, & temeraria excuſat à delicto & pœna gl. in l. 1.in fin. de abigeis in l.plagi la 2.C.de leg.flau. de plag.& in ſimili Nata conſ. 338.nu.11.lib. 2.& conſ.197.nu.2.& 3.lib. 3.Neuiza.conſ.61. nu.45.cum ſimilib. citatis à Cantiuncula cõſ. 33.nu.17.Cranet.conſ.6.nu.90.& conſ.319.nu. 14.Cæpol.conſ.criminali.21. ſub num.30.vbi ait quod quoties quis mouetur ad aliquid faciendum propter aliquam cauſam, ſiue iuſtã, ſiue etiam iniuſtam, non dicitur eſſe in dolo, vt eſt caſus notabilis ſecundum eum in l. igitur.§. 1.ff.de lib.cau.Alb.conſ.9.num. 52.Menoch.conſ.2.nu.133.& ſeq.& nu.354.38.num. 16.& ſeq.loquens de crim.læſæ Maieſt.Afflic. decis.31.ſub nu.3.& deciſ.360.nu.6. Boer. Deciſ.168.nu.11.& Deciſ.403.nu.9.Gramat. Deciſ.5.nu.25.& Decif.29.nu.16.Port.conſ. 147. nu.29.ex quibus patet hanc eſſe veram & indubitatam concluſionem, & licet regulariter iuris error non excuſet,attamen vbi agitur de dolo quælibet ignorantia etiam iuris excuſat glo.in d.§. fi. de lege conradi.quam cum multis alijs citat Cæpoll. d. conſ.30. multos alios concordantes refert Tiraquel.tracta.de pœn. cauſa.43. num. 2. quod ſi iniuſta cauſa etiam beſtialis, vt dicunt Doctores excuſat à delicto & conſequenter à pœna, quanto magis excuſabit iuſta cauſa, vt in caſu noſtro attentis inueſtituris & rebus iudicatis, quæ pro veritate habentur. l.res iudicata. ff. de regulis iuris.

18 Præterea † vaſſallus qui extraiudicialiter negauit feudum vel eius qualitatem poteſt talem negationem reuocare, & præcedentem culpam ſeu dolum vbi ſubeſſet per reuocationem purgare, vt per Bald. Alua. Præpoſ. & alios in d.§. vaſſallus, ſi de feud. fuer. contro. inter Domin. & Agna. Deci. conſi. 138. nume. 5. & 6. & conſi. 442. num. 20. & 23. cum alijs relatis Deciſ.Pedemonia. 29.num.14.At in caſu noſtro ex proceſſu inquiſitionali reſultat aperta & clara confeſſio eiuſdem Do. Alfonſi palam confitentis ſe eſſe vaſſallum eiuſdem Domini Ducis reſpectu dictorum locorum,& pro illis feudis ipſum Dominum Ducem in ſuperiorem recognoſcere, ergo vbi conſtaret de negatione aliqua etiam doloſe facta, quod tamen negatur, illa cenſeretur reuocata: quo fit vt poſt talem reuocationem liquido conſtet illegitimam & iniuſtam fuiſſe præfati Domini Alfonſi detentionem.

Sed quorſum eundem Domin. Alfonſum ab aſſertis delictis ſeu criminibus fæloniæ excuſare contendimus, ſi eum aliquam fæloniã aut delictum commiſiſſe non conſtat? Videndum eſt ergo, an fiſcus qui loco accuſatoris ſuccedit c.qualiter & quando de accuſa. cum multis cumulatis à Rollan.conſi. 30.num.15. lib. 2. intentionem ſuam aduerſus Dominum Alfonſum probauerit,iuxta reg. l. qui accuſare C.de edendo adeo, vt ex proceſſu inquiſitionali formato, nullis adhuc præſtitis defenſionibus, dicatur conſtare de aſſertis criminibus,quæ ei imputantur.

Aſſumendo igitur primum caput inquiſitionis,cui etiam connexa ſunt ſecundum, tertium, & quartum veluti ad eãdem materiam pertinentia, putat procurator fiſci marchionalis probatam eſſe eius intentionem ex pluribus teſtibus eo inſtante examinatis, qui videntur concludere, quod ipſi teſtes fuerunt præſentes quibuſdam proteſtationibus factis per conſiliarios & iuratores locorum Planæ Iuſuallæ,Cagnæ,& Degi reſpectiuè, quas proteſtationes dicunt fuiſſe huiuſmodi, videlicet quod dicti homines conſiliarij,& iuratores dictorum locorum inducti fuerunt, per Franciſcum tortum procuratorem, & commiſſariũ dicti Domini Alfonſi ad proteſtandum, prout proteſtati ſunt, quod non cognoſcebant Dominum Ducem Mantuæ in eorum Dominum,nec alium niſi præfatum Dominum Alfonſum, & quod ita etiam idem Tortus nomine dicti Domini Alfonſi proteſtatus fuit, quas quidem proteſtationes fuiſſe factas de mandato dicti Domini Alfonſi conatur fiſcus comprobare ex atteſtatione quatuor teſtium deponẽtium, quod idem Dominus Alfonſus poſt factas dictas proteſtationes protulit verba, de quib. in quinto capite inquiſitionis erga Ioannotum Caudam in ciuitate Sauonæ audientibus teſtibus, cum inter eos haberetur ſermo de dictis proteſtationibus & de reſiſtentia facta militibus ſeu baleſtreriis dicti Domin. Ducis dicendo, *queſto e vn galant'huomo che ha detto che non conoſce altro patrone che me nel luogo di Pianna*, Ex quibus verbis contendit fiſcus non ſolum induci negationem feudi & ſuperioritatis dicti Domini Ducis Mantuæ quoad ipſum Do-

minum

minum Alfonſum, ſed etiam approbatio-
nem ſeu ratificationem proteſtationum fa-
ctarum per dictos homines & negationis ſu-
perioritatis, ab ipſis factæ ad ſolicitationem
dicti Franciſci Torti, quam ratificationem,
vbi de mandato non appareret, dicit ſufficere
19 † quia retrotrahitur, etiam in delictis & man-
dato comparatur l. 1. §. deieciſſe, verſi. ſed & ſi
cum quis ff. de vi & vi arma. c. 1. de homicid.
in 6. & c. cum quis de ſenten. excommu. cod.
lib. 6. & vbique gloſſ. & Doctor. Oldra. conſi.
199. colum. 3. verſ. ſed dato quod mandatum,
vbi ait, ratihabitionem induci, ex quo quis ex
poſt facto ſciuit, & non contradixit, debuit
enim inquit ſi ſibi factum diſplicebat, cum ſci
uit, interponere proteſtationem contrariæ
voluntatis, alioquin videtur habere ratum, &
hoc inquit eſt generaliter verum in geſtis per
procuratorem ad id mandatum non haben-
tem: ſic ergo in caſu noſtro licet de mandato
Do. Alfonſi non appareret, attamen cum ex-
inde dicatur ſciuiſſe geſta per Franciſcum tor
tum, & homines prædictos, & proteſtatio-
nem contrariæ voluntatis non introduxit, vi-
detur ratum habuiſſe non ſolum tacitè ſed ex-
preſſe, dum per prædicta verba oſtendit non
diſplicuiſſe, ſed placuiſſe quod ita fuiſſet pro-
teſtatum, iuribus ſuprà citatis. neque eidem
Dom. Alfonſo prodeſſe dicunt inſtrumenta
proteſtationum per eum exhibita inſtante di
cto procuratore fiſci: in quibus non appatet,
quod ita fuerit proteſtatum, prout teſtes atte-
ſtantur, neque vlla ſit mentio abnegationis ſu-
perioritatis dicti Dom. Ducis, quia cum per
omnes teſtes prædictos parte fiſci examina-
tos dicatur, ita fuiſſe dictum & proteſtatum,
prout ipſi deponunt, ideo cum appareat ali-
ter ſcriptum quam dictum, vel plus dictum,
& minus ſcriptum, ſequitur prædicta inſtru-
menta proteſtationum remanere falſa, & re-
probata ex traditis per Doctores in cap. cum
Ioannes hæremita de fide inſtrumen. in l. in
exercendis. C. eodem tit. dum dicunt, quod in
ſtrumentum reprobatur non ſolum ex teſti-
bus deſcriptis in ipſo inſtrumento, ſed etiam
non deſcriptis, qui tamen præſentes fuerunt,
licet non deſcripti, prout in caſu noſtro om-
nes teſtes examinati atteſtantur ſe fuiſſe præ-
ſentes & ita fuiſſe dictum & proteſtatum, & in
terrogati dicunt quod ſi aliter ſcriptum repe-
riretur ſe pro certo tenere talia inſtrumenta
eſſe falſa, vt expreſſe continetur in octauo ca-
pite inquiſitionis, & quod eis inſtrumentis fal
ſis ſcienter vſus eſt Dominus Alfonſus vt de
ducitur in nono capitulo inquiſitionali. Ex
quibus quidem teſtium atteſtationibus arbi-
tratur procurator fiſci probatam eſſe & iuſti-
ficatam intentionem ſuam contra Domi-
num Alfonſum circa hæc quatuor capita in-
quiſitionis prætenſæ felonie ſeu infidelitatis,
nec non falſitatis prædictorum inſtrumento-
rum proteſtationum contra eoſdem nota-
rios & ipſum D. Alfonſum.

Verum præmiſſis non obſtantibus dici-
mus nihil de contentis in primis quatuor ca-
pitulis inquiſitionalibus probatum eſſe aduer
ſus dictum Dominum Alfonſum nec plene
nec ſemiplene, & ideo ſuccedere regulam l.
qui accuſare C. de edendo, etiam quod reus
nihil præſtiterit. Nam ſuper iſtis primis qua-
tuor capitulis inquiſitionalibus leguntur exa-
minati triginta teſtes, quos ſicut & omnes a-
lios ſuper omnib. aliis in inquiſitione conten-
tis examinatos nulliter fuiſſe exiſtimo. Primo
quia, examinati & recepti leguntur per aſſer-
tos notarios ex commiſſione ſeu delegatio-
20 ne eiuſdem Dom. Capitanei iuſtitiæ: † quod
tamen de iure fieri non potuit in criminali-
bus, in quibus debet iudex ad ſe adduci facere
teſtes & ipſemet examinare, non autem illo-
rum examen alteri committere, authen. apud
eloquentiſſimum. C. de fid. inſtru. & in cor-
pore vnde ſumitur §. & quoniam ver. hæc
omnia, vbi dicit text. quod in criminalibus
cauſis, in quibus de magnis eſt periculum,
omnibus modis debent apud iudices præſen-
tari teſtes, ad idem eſt tex. in l. 3. §. idem diuus,
ibi. nam ipſos interrogare ſoleo, ff. de teſti-
bus & in auth. vt defunct. ſeu fun. cor. & vbiq;
gloſſ. & doctores, & per canoniſtas in capit.
cum cauſam el 2. de teſtibus. vbi inter alios
Felin. num. 21. firmat concluſionem cum ali-
quibus limitationibus, quarum nulla hic mi-
litat. & per eoſdem doctores in cap. quoniam
contra de probatio. in clemen. 1. vbi gloſ. in
verbo ciuili de offic. delega. & per Marſil. in
l. de minore in §. plurium num. 9. ff. de quæ-
ſtio. & per Boſſ. in tit. de oppoſitio. contra te
ſtes num. 16. vbi poſt multos ibi relatos di-
cit, in effectu hanc eſſe concluſionem in cri-
minalibus, vt iudex à ſeipſo debeat examinare
non autem hoc alii committere, dicta au-
then. apud eloquentiſſimum, Viuius qui atte-
ſtatur hanc eſſe communem opinionem in
ſuis communibus opinionibus in verbo te-
ſtium examinationem. vbi plures refert di-
cens, quod imo iudex non poteſt alteri iudi-
ci ſeu eiuſdem ſeu alterius territorii examina
tionem teſtium committere. Iuli. Clar. lib. 5.
inter commu. opinio. verſic. criminales. vbi
dicit communem opinionem doctorum in
l. 1. ff. de offic. eius cui mandata eſt iuriſdict.
iudicem ord. cui mandata eſt iuriſdict. cauſa-
rum criminalium meri & mixti imperij non
poſſe dictas cauſas alteri delegare ſeu cōmit-
tere, quia dicitur tunc electa induſtria per-
ſonæ iudicis. & hæc concluſio adeo eſt vera
21 † vt conſuetudo in contrarium non valeret,
ita vult glo. in cap. teſtes in verbo ſed præſen-
tes 3. quæſt. 9. ad quam ſingulariter aduertit
Feli. in d. cap. cum cauſam d. num. 21. in fine
verſic. & videtur ampliare de teſtibus. eandem
glo. refert quoque & ſequitur Auguſti. in ad-
ditio ad Ange. de malefic. in verbo, qui iu-
dex ſtatuit terminum num. 33. verſic. & am-
plia prædicta, & in additio ad Abb. in capit. 1.
ſub num. 7. de teſt. cogen. vbi ſcribens addi-
tionem illam dicit prædictam glo. ſingula-
rem & nunquam vidiſſe illam ad hoc ab ali-
quo allegar., ſed à prædictis fuit etiam ponde-
rata

rata imo dicta concluſio procedit etiam ſi te-
ſtes eſſent extra prouinciam, & iuriſdictio-
nem prout videntur probare dicta authen. a-
pud eloquentiſſimum & alia iura ſupra addu-
cta, quæ indiſtincte loquuntur, & dum in eis
habetur, quod in ciuilibus tantummodo cau-
ſis de prouincia in prouinciam, ſiue de vrbe
ad vrbem, ſiue ab vrbe in prouinciam, poſſit
committi receptio, & examinatio teſtium, in
criminalibus autem omnibus modis teſtes a-
pud iudices præſentare, vt dicit tex. in d. §. &
quoniam verſi. hæc omnia, & ita tenet Salice.
in dicta authen. apud eloquentiſſimum, col.
2. verſic. quæro quid dicimus hodie &c. poſt
Cyn. ibi quem etiam refert & ſequitur Abb.
in d. c. cum cauſam nume. 22. verſi. ego vltra
alios & verſi. ſed ego, vbi pro hoc adducit gl.
quam dicit notab. quam etiam ſupra adduxi-
mus in dicto cap. teſtes. 3. quæſt. 9. quæ dicit
quod in cauſa criminali ſemper teſtes debent
eſſe præſentes, & aperte hoc velle dicit etiam
glo. relatam ad tex. in c. conſtitutus de fideiuſ-
ſo. vbi idem Abb. eandem opinionem tenet,
ſed in hoc quod etiam quando teſtes ſunt ex-
tra prouinciam non poſſit committi eorum
examinatio communis videtur in contrariũ,
vt per Felin. poſt plures quos refert in dicto c.
cum cauſam nu. 25. verſ. ſed mihi placet Aug.
in additio ad Ang. loco præcitato nume. 34.
verſi. ſed contrariam partem, & Boſſ. in d. titu.
de oppoſitio. contra teſtes num. 25. verſi. & li-
mitat, vbi ait, quod quando teſtes ſunt in alie-
no territorio, tunc ſcribuntur litteræ ſubſidia-
les ad hoc iudici illius territorij, & licet iudex
cauſæ non examinet eo caſu, tamen ſatis eſt
vt examen fiat per alium iudicem, qui etiam
debet ponere vacillationes, trepidationes, &
vultus qualitatem, & ibi in verſic. non fit ta-
men &c. declarat huiuſmodi commiſſionem
non debere fieri indiſtincte iudici alterius ter-
ritorij, ſed tantum habenti merum & mix-
tum imperium, poſt Bal. & alios per eum re-
latos dicens idem Boſſ. poſt Lanfran. de oria.
quem ibi refert, quod etiam hoc caſu ſi ipſe
eſſet iudex cauſæ conaretur pro viribus per li-
teras ſubſidiales, vel ex authoritate ſenatus
vbi eſſemus ſub eodem Principe, quod teſtes
ad ſe venirent, & hoc vbi teſtes eſſent extra
iuriſdictionem ipſius iudicis, ſi vero eſſent
in iuriſdictione, tunc ipſe iudex debet exami-
nare, non autem poteſt alteri committere.
At in caſu noſtro teſtes non erant extra iuriſ-
dictionem, imo nec extra prouinciam, ergo
non potuit committi eorum receptio alteri
maxime priuatæ perſonæ nullam iuriſdictio-
nem habenti, & facit ad hoc quod pulchre
ſcribunt gloſ. & Hoſtien. in c. præſentium in
§. teſtes ſuper verbo interrogatoria, de teſtib.
in 6. quæ inuehit in iudices, qui committunt
examinationem teſtium notariis & ſimplici-
bus perſonis, cum in propria perſona ipſos
audire deberent, allegat dictum authen. apud
eloquentiſſimum, & nimirum, quia cum in
probationibus tota vis cauſæ conſiſtat po-
tius deberent alia committere, quam teſtium
examinationem idem dicit Abb. in d. c. cum
cauſam colum. fin. quod in ciuilibus id fieri
non debet, nec poteſt, quantominus in cri-
minalibus, vbi de magnis eſt periculum, vt
dicit tex. in d. §. & quoniam verſi. hæc omnia
in authen. de teſtibus. & vbi aliquo caſu quan
do teſtes ſunt in iuriſdictione, & intra prouin-
ciam fieret delegatio huiuſmodi etiam in cri-
minalibus, illa tamen fieri non poſſet niſi ex
cauſa neceſſaria, vt dicit idem Boſſ. loco præ
citato num. 26. verſic. & ſic non ex cauſa ſim-
plici, & per Ange. de malefi. in verbo qui iu-
dex ſtatuit terminum num. 23. vbi quod in cri
minali iudex non poteſt per alium teſtes audi-
re, vt de hoc dicit eſſe caſum in dicta authen.
apud eloquentiſſimum & ibi gl. & doct. quod
eſſe verum dicit, niſi ex iuſta cauſa, vt puta ſi
ſunt alterius territorij, vel niſi iudex eſſet im-
peditus iuſto impedimento infirmitatis, vel
abſentiæ vel alia iuſtiſſima cauſa, tunc inquit
bene admitteretur, quod teſtium examinatio
poſſet alteri demandare, & valeret, alias non,
quod dicit notandum, quia inquit ignari iu-
dices maleficiorum committũt notario ſuo
teſtium examinationem, quia non valet At
in caſu noſtro nulla penitus concurrit cauſa
nec iuſta nec neceſſaria committendi huiuſ-
modi examinationem teſtium, ergo &c. ne-
que cauſa præſumitur niſi probetur. Io. de A-
mi. conſ. 109. nu. 15. quo conſ. col. 1. & 2. plura
ad caſum noſtrum faciẽtia adducit: quo fit vt
nulliter omnino recepti dicantur omnes te-
ſtes in hac cauſa inquiſitionali examinati per
aſſertos notarios, Cicognonum Nouarcſiũ,
& Gulielmum de portis ex delegatione Do.
Capitanei, & hoc ſolum fundamentum ſuffi-
ceret ad ſubuertendum totam hanc machi-
nam inquiſitionis formatæ contra Dom. Al-
fonſum inquiſitum.

Secundo vltra prædicta ſunt etiam nulla di
cta iſtorum teſtium examinatorum ſuper præ
dictis quatuor capitulis inquiſitionalib. Nam
ex prædictis triginta teſtib. qui examinati ſeu
recepti fuerunt per aſſertum notarium Cico-
gnonum, vndecim ſunt ab eo recepti & repe-
titi in loco Iuſuallæ ſub quindecima martij
anni 1574. & totidem in loco Cagnæ ſub deci
ma ſexta eiuſdem menſis, & illis omnibus de-
latum iuramentum non vocato eodem Do.
Alfonſo, aut eius procuratore ad videndum
22 iurare teſtes, & dandum interrogatoria, † quo
ſtante certiſſimi iuris eſt, quod iſti nihil omni-
no probant vulgata l. ſi quando C. de teſtib.
l. Iudices. C. de fid. inſtrum. ibi, ſub vtriuſque
partis præſentia, & in cap. 2. extra de teſtibus
ibi admonendus eſt ſemper aduerſarius, &
vbique gloſ. & Doct. & huiuſmodi teſtes exa-
minati parte non citata, nedum non probant
ſed ne quidem faciunt qualequale indicium
contra Domin. Alfonſum, vt probat text. in
d. cap. 2. in prin. ibi nullius momenti, quem ad
hoc ponderat ibi Abb. num. 14. & Felin. num.
3. verſi. primo vt procedat, poſt Barto. & In-
nocen. ibi relatos Alex. conſi. 180. num. 8. lib.
2. poſt Salic. & Barto. per eum relatos & hoc
verum

verum etiam ſi ageret de crimine læſæ maie-
ſtatis ex allegatis Deciſ. Pedemonta. 79. ſub
num. 18. verſic. nec etiam facit indicium poſt
Bar. Hyppol. Carrer. Dec. Salice. Alex. & plu-
res alios ibi relatos. & prædicta procedunt &
ſi iudex procedat ex officio vt per Felyn. in d.
cap. 2. num. 5 & etiamſi cauſa fuiſſet commiſ-
ſa expedienda omni iuris ſolemnitate omiſ-
ſa, vt per eundem Felyn. ibi num. 5. cum aliis
relatis dicta Decl. 70. nu. 18. in fine, quibus ad-
do Boſſ. dicto titu. de oppoſitio. contra teſtes
num. 34. verſic. & vbi cauſa committitur, vbi
poſt Abbat. quem refert conſi. 46. volum. 2.
ait, citationem hanc non poſſe omitti etiam
per Principem. Neque in caſu noſtro obſtat
limitatio Ant. de Butr. in dicto cap. 2. volentis
prædicta iura non procedere, quando proce-
ditur per viam inquiſitionis vt tunc non re-
quiratur citatio partis in examinatione te-
ſtium, ſecundum eum per tex. in c. qualiter &
quando §. debet, de accuſatio. quia hæc limita-
tio Ant. de Butr. communiter reprobatur, vt
late per Abb. in d. c. 2. nu. 8. vbi reſidet ad tex. in
dicto c. qualiter & quando §. debet & ibi late
in additio. ad eundem Abb. vbi etiam Felyn.
num. 9. poſt Barto. in l. fi. in fine ff. de quæſtio.
& plures alios relatos dicta Deciſ. 79. nume.
19. vbi poſt eundem Felyn. nec non Socin. &
Brun. relatos probatur, teſtes non poſſe recipi
ſine citatione partis, etiam ſi eſſemus in caſi-
bus in quibus proceditur argumentis, & præ-
ſumptionibus, & hanc eſſe communem opi-
nionem atteſtatur Viuius in ſuis communi-
bus opinionibus in verbo teſtes non poſſunt
examinari, poſt Bal. Ang. Salic. Marſil. Foller.
Dec. & alios plures per eum relatos. dicens
quod communis pratica ita obſeruat.

Non minus etiam ſunt nulliter examinati
alij teſtes aliorum locorum videlicet vigin-
tiduo examinati in loco Degi per eundem
notarium ſubdicta die 15. martij & tres in lo-
co Planæ, die 17. eiuſdem, quia licet facta fue-
rit monitio ſeu citatio eidē Domino Alfon-
ſo ad comparendum in dicto loco Degi in
domo habitationis Vincentij tagliedri lu qua
fit hoſpitium, die lune 15. dicti menſis martij
hora tertiarum ipſius diei, & die mercurij 17.
hora pariter tertiarum in loco Planæ, & in do-
mo communis eiuſdem loci ad videndum
deferre iuramentum quibuſcunque teſtibus
tam repetendis quam de nouo examinandis
parte fiſci, & tunc in dictis locis præſentan-
dum interrogatoria, attamen non apparet
quod idem notarius fuerit ea hora tertiarum
in loco Degi nec in loco Planæ, imo nec etiā
quod in locis locorum in monitione com-
prehenſis, & aſſignatis teſtibus iuramenta de-
tulerit, ſed potius expreſſe apparet, quod in a-
lijs locis diuerſis ab illis aſſignatis in citatio-
ne idem notarius iuramenta detulit teſtibus,
& illos examinauit, videlicet in loco Degi in
domo Angelini Barberotti ſita in via verme-
nali: cum tamen Do. Alfonſus fuerit citatus
ad comparendum in domo Vincentij taglie-
dri, & in loco Planæ idem notarius detulit iu-
ramenta in caſtro eiuſdem loci, vbi tamen
Domin. Alfonſus fuerat aſſignatus ad com-
parendum in domo communis ipſius loci:
23 † quo ſtante actus delationis iuramentorum
fuit nullus & inualidus ex vulgata doctri. Bart.
in l. aut qui aliter ff. quod vi aut clam, cum
multis ibi relatis in additionibus ad eum &
Bar. cum pluribus alijs refert Feli. in c. 1. num.
22. de iud. vbi ait quod ſi citatio fit ad vnum
actum vel ad vnum locum vel ad vnum tem
pus, puta ad audiendum ſententiam tali hora,
ſi actus fiat alio loco vel alio tempore non va
let & citatus non dicetur contumax, idem Fe
li. in c. conſuluit col. 1. nu. 2. & 3. de offi. deleg.
dicens poſt eundem Bar. necnon Ant. de Butr.
Bal. & Ange. quod iudex quando citat in vno
loco vel in vna hora, & facit actum in alio, di-
citur ex hoc actus factus non citata parte. Præ
terea non apparet quod in actu delationis iu-
ramenti prætenſis teſtibus fuerit præſens pars
producens teſtes nempè procurator fiſci, quo
24 inſtante examinabantur, † quo caſu, nec
etiam valet delatio iuramenti, nec dicta iſto-
rum teſtium, ſecundum glo. in dicta l. ſi quan
do, in verbo, introducit. C. de teſtibus. quæ di-
cit, quod quando teſtes iurant, ſi vtraque pars
eſt abſens non contrahitur hermodicium
nec teſtes teſtificantur, & illam glo. ſingul. ap-
pellat Lanfran. de oriano in c. quoniam con-
tra in verbo teſtium, colum. 2. verſi. quæro ſex
to de probatio. poſt Raphael. Fulg. quem re-
fert in l. j. C. quomodo & quando iudex, vbi
ait, quod ex hoc fecit irritare in ciuitate Pa-
duæ mille proceſſus, & mille dicta teſtium, ad
do prædictis Signorol. conſ. 249. col. 2. quem
refert & ſequitur Boſſ. in tit. de oppoſitio. con
tra teſtes nu. 36.

Accedat prædictis & alia nullitas euidens,
ſcilicet quod idem notarius cui facta fuit de-
legatio duplici officio fungebatur, videlicet
25 & iudicis, & ſcriptoris † quod fieri non po-
teſt, maxime in cauſis grauioribus, iuxta tra-
dita per Bart. in l. iubemus §. ſane el 1. nume.
13. C. de ſacroſant. eccleſijs. Innoc. in c. cum
à nobis de teſtibus & in terminis per Fely. in c.
cum cauſam num. 30. in fine. eod. tit. de teſtib.
vbi ait, quod notario non poteſt committi
quod examinet articulos, & interrogatoria,
compellat teſtes, & iuramenta deferat, & ſi-
milia, quia ſi ipſe habet tanquam notarius a-
ctorum ſua manu ſcribere acta, non poſſet eſ-
ſe notarius, & iudex in eodem actu, quod di-
cit diligentiſſime notandum, tradunt doct. in
c. quoniam contra, vbi inter alios idem Feli.
in 1. notabili & colum. pen. num. 54. de pro-
batio. & ibi etiam Abb. num. 30. dicit quod no
tarius non poteſt effici iudex in receptione
teſtium, vt quia habeat examinare capitula,
interrogatoria arctare, & compellere teſtes,
vt ſic ſit notarius & delegatus, at in caſu no-
ſtro non ſimpliciter fuit deputatus nudus mi-
niſter ad examinandum teſtes ſed etiam iu-
dex ſuper receptione ipſorum teſtium, vide-
licet ad compellendum teſtes teſtificari & il-
lis iuramenta deferendum & aſſignata pars

ad

ad præſentandum interrogatoria coram eo,
quod eſſe non potuit, Er ex hoc patet quod
nimis animosè proceſſit iſte notarius, & affe-
ctionem maximam oſtendat ad cauſam ſuſti-
nendo duplicem perſonam delegati ſcilicet
& notarij,& eius affectio ſeu animoſitas aper
tè detegitur ex eo, quod eodem met die in ci-
tatione præfixa proceſſit ad citationem te-
ſtium, delationem iuramentorum,& illorum
examinationem, cum tamen ſaltem ex vrba-
nitate & æquitate expectandũ fuiſſet,& diffe-
rendum in diem ſequentem, vt dicit text.no-
tab.in cap.conſuluit.de offi.deleg.ibi,in diem
alteram æquitate ſuadente poteris expectare,
vbi doctores notant: imo cum etiam procu-
rator fiſci eſſet abſens, quo inſtante fiebat ci-
tatio,& teſtium repetitio, vt in literis citatio-
nis dicitur,circunducta erat citatio, & denuo
altera erat iteranda, ſed iſte examinator vtra-
que parte abſente,& nemine inſtante eadem
die quindecima Martij in loco Iuſuallæ vn-
decim teſtes citari fecit, iuramenta detulit. &
examinauit ſeu repetijt, deinde eodem die ad
locũ Degi perexit quod diſtat à loco Iuſuallæ
per quinq; miliaria. & ibi pariter viginti duos
teſtes citari iuſſit,illis iuramen.detulit,& om-
nes examinauit, quod mihi impoſſibile vide-
26 tur: † quo fit,vt nimis animoſus in proceden-
do & affectionatus appareat, & ideo ſuſpe-
ctus,vt per Crauet.conſi.2.num.6. in fine poſt
Præpoſi.quem refert in cap. poſtremo. col.6.
poſt med. verſicu. quinquageſſimaoctaua de
appella.Dec.conſi.189.ſub num.15. verſic. &
27 iſta videtur cauſa.† & notarius examinator te
ſtium debet eſſe non ſuſpectus, vt dicit gl.no-
ta.in §.& quod ſæpe in verbo, artificij; in au-
then.de trien.& ſemiſſ.quam ſingul. dicit Bal.
in cap.quoniam contra ſub nume.12.verſicu.
& ſcias de proba.& in l.apertiſſimi in 3. nota-
bili de iud.dicens,quod ſicut lites debent pro-
cedere ſine ſuſpicione iudicis, ſic & ſcriptura
inquit debet procedere ſine ſuſpicione tabel-
lionis,allegat not.in dicto §.& quod ſæpe, Lã
fran.in dicto cap. quoniam contra, in verbo,
recuſationes colum.1. verſ.item notarius exa
minator teſtium,addo eundem Bald. in l.1.in
1.notab. ver. & idem eſt quando tabelliones.
C.de relatio.& in l.comparationes.col.vltim.
verſic. & ſcias quod quando C. de fide inſtru-
men.Angel.in l.obſeruandum.ff.de iudic.vbi
ait,quod examinator teſtium aut notarius de
bet eligi non ſuſpectus, vnde quanta fides ſit
adhibenda iſtis atteſtationibus per huiuſmo-
di notarium receptis iudicantium arbitrio re
linquo iuxta l. 3. in §.tu magis ff. de teſtib. Io.
de Ana.d.conſi.109.num.2.& pluribus ſequẽ-
tibus,& ex prædictis nullitatibus ſaltem ſimul
iunctis liquido patet de nullitate aſſerti exa-
minis.

Tertio principaliter contra iſtos teſtes op-
ponitur, quod vbi prædicta ceſſarent, adhuc
tamen omnino repelli debent ex qualitate
perſonarum ipſorum teſtium,cum nihil om-
nino probent,quoniam ſunt omnes ſocij,ſeu
participes criminis, quatenus delictum dici
poſſet id de quo agitur, nam omnes teſtes vti
conſiliarij ſeu iuratores dictorum quatuor lo
corum Iuſuallæ Cagnæ Planæ, & Deghi, di-
cunt, ſe inductos fuiſſe per Tortum procura-
torem & Commiſſariũ D. Alfonſi ad prote-
ſtandum,prout & ita proteſtati ſunt, non co-
gnoſcere Illuſtriſſimum & Excellentiſſimum
D. Ducem Mantuæ, & Marchionem Mon-
tisferrati in eorum Dominum & patronum,
ſed tantum D. Alſonſum Spinulam, & multi
ex ipſis deponunt dixiſſe multa alia ad offen-
28 ſam ſuperioritatis dicti D. Ducis,† & ideo ni-
hil probant vulgata l.quoniam liberi C.de te-
ſtib.l.fina.in fin. C. de accuſatio. l.ſi filium C.
de liber.cau.cap.1.cum glo.2.extra de confeſ.
& vbique per glo. & Docto.nec faciunt indi-
cium contra D. Alſonſum, vt ſupra probaui-
mus in initio conſultationis, & hoc verum
etiam in caſibus exceptis, de quibus in gloſ.in
dicta l.fi.C.de accuſatio.nam etiam in his ſo-
cij criminis non faciunt ſufficiens indicium,
niſi alia concurrant indicia ſeu adminicula,
ſecundum glo.in d.l.fina.vt ſupra etiam dice-
bamus ex Rolan.conſi.16. nume.8. & alijs ibi
relatis,& in practica non eſſe recedendum ab
illa glo.tradit Auguſt. in additio. ad Angel.in
verbo fam i publica.ſub nume.31. quia eſt ita
declarata,& approbata per Gand. & Guid. de
Suza.qui fuerunt magni pratici in maleficijs,
idem vult Alex.conſi.89.nu.10. lib.3. vbi poſt
Salicet.quem refert in d.l.fina.ait, quod aſſer-
tio delinquẽtis ẽt in caſibus in quib. põt inter
rogari de ſocijs non facit indicium ſufficiens
ad torturam,idem Alexand.conſi.128.in fine.
lib.4.& conſi.124. in fine lib.6. & hoc pro no-
tabili commendar & perpetuò menti tenen-
dum dicit Hypolit.ſingu.209.incip. ſocius cri
minis, Grãmat.deciſ.28. nu. 11.& pluribus ſe-
quentibus,vbi & num.17.& ſequen.poſt And.
de Iſer.quem refert, ampliat iſtud procedere,
etiam ſi inculpatus ſeu nominatus eſſet malæ
conditionis & famæ, vnde poſt Alex. Rafael.
Cuma. Deci.Feli.& alios ait, quod talis aſſer-
tio ſocij criminis, ſeu quale quale indicium
ex ea reſultans per probationem bonæ famæ
eliditur etiã in caſibus exceptis, in quibus po-
teſt ſocius criminis interrogari de ſocio: In
caſibus autem non exceptis,ne dum non pro-
deſt dictum ſocij criminis,ſed nec vllum indi
cium facit,idem Grãma. conſi.39. nume.2.&
nume.15. vbi ſimiliter poſt multos ibi relatos
ait,quod confeſsio ſocij criminis contra ho-
minem bonæ famæ non operabitur quic-
quam. Si itaque ex ſimilibus teſtibus non po-
teſt reſultare indicium ſufficiens neque ad in-
quirendum,neque ad torturam, multominus
ergo poterit reſultare ſufficiens probatio nec
plena,nec ſemiplena ad cõdemnandum, aut
puniendum, & hoc eſt ſine dubio vt tradunt
præfati doctores maxime Alexan.conſil.128.
in fin.lib.4.

Et ſi dicatur prædicta procedere, vbi eſt di-
ctum vnius tantum ſocij criminis, ſecus vbi
29 ſunt plures prout in caſu noſtro,† quia tũc ex
pluralitate teſtium ſatis ſufficiens reſultat in-
dicium

dicium, quia numerus ſupplet defectnm, ad
quod facit tex.in l.3.in §.tu magis, ibi alias nu
merus teſtium ff.de teſtib.vbi glo.in verbo nu
merus quæ dicit numerum ſupplere quod de-
ficit in fide;& ita in ſpecie prædictam conclu-
ſionem in teſtibus, qui ſunt participes crimi-
nis,limitat Boer.decif.319. colum.4. vbi alios
citat,dicens, quod licet quando vnus teſtis ſo
cius criminis deponit contra ſocium,eius di-
ctum non ſit ſufficiens ad torturam niſi con-
currentibus aliјs,vt per Salicet. in dicta l. fina.
in fine, C.de accuſatio. tamen hæc opinio li-
mitatur non procedere, vbi eſſent duo teſtes
quamuis participes criminis, quia tunc dictũ
eorum eſt ſufficiens, at hic plures teſtes con-
currunt quam duo ergo &c. Sed ad hoc re-
ſpondetur vna cùm Domi. Rolando in con-
ſilio 16.nume.18.verſic.nec obſtat lib.1.quod
limitatio Boerij poſſet procedere, quando ta
les teſtes depoſuiſſent in tortura, alias ſecus,
vel quando eſſemus in caſibus exceptis & ſpe
cialibus, ſecus in caſibus non exceptis, in qui-
bus teſtis ſocius criminis non poteſt interro-
gari de conſocio, & vlterius ſecundum eum
Boerius male loquitur,quia doctores loquun
tur etiam in caſu in quo plures teſtes concur-
runt participes criminis, & inter alios Fulgo.
conſil.173.in caſu inquiſitionis, colum.2. vbi
ait, quod interrogati rei criminum de ſe con-
feſſi in criminibus non exceptis præſumptio
nem non faciunt contra eum, contra quem
minime interrogari potuerunt, & rationem
adducit,quia tales de ſe confeſſi turpes perſo-
næ ſunt, quibus non eſt credendum ſine tor-
mentis, & quod plus eſt loquitur de pluribus
teſtibus ſociјs criminis, quod non faciant in-
dicium etiam ad inquirendum, quanto ergo
minus ad torquendum,neque ad condemnã-
dum, prout nec etiam quãdo concurrunt duo
teſtes ad dictum ipſorum poſſit inquiſitio for
mari, conſuluit etiam Dec.conſi.189. colum.
fina. verſicu. nec obſtat quod in proceſſu, &
Marſil.conſi.78.colum.4. verſic. quinimo di-
co, quem refert & ſequitur Granmat. dicto
conſi.35.ſub nume.52.& dicta deciſio. 28. ſub
nume.17.verſic.& plus ſubdit,vbi poſt Andr.
de Iſer. quem refert, ait, quod etiam ſi plures
eſſent confitentes de nominato ſatis videtur
probatum quo ad hoc tantum, vt de indiciјs
detur tunc copia ipſorum parti, vt inuerſo,
probando talia per quæ eneruetur efficacia ta
lium confeſſionum, & iura prædicta quæ di-
cunt ſocium criminis repelli loquuntur in nu
mero plurali maxime text. in d.l.quoniam li-
beri C.de teſtib.ibi.ſi ſocii & participes crimi-
nis non dicantur, non plus ergo probant aut
faciunt indicium ſufficiens ſi ſint plures, quã
ſi vnus tantum, nec numerus hoc caſu ſup-
plet, quia omnes ſunt infames, & ſic inhabi-
30 les† quo caſu numerus non tollit inhabilita-
tem,neque ſupplere poteſt probationem, ita
ad hanc regulam reſpondet Natta conſi.354.
nume.6.poſt. Alexan. quem refert in l. ſi quis
ex argentariis in §.1. ff. de edendo. Accedat
quod vltra hunc defectum alios etiam patiun
tur,ex quibus etiam redduntur inhabiles,quia
ſunt omnes viles perſonæ abiectæ, & paupe-
res, vt infra in diſcurſu apparebit, quo caſu
nec poſſunt eſſe idonei teſtes in cauſa crimi-
nali.l.non nulli ff.de accuſatio. Alexan.conſi.
15.nume.2. libr.3. cum multis aliis relatis per
Roland.dicto conſi.16.num. 22. Minus etiam
obſtat ſi dicatur, quod aliunde etiam ſunt indi
cia, imo probationes ex aliis teſtibus, qui non
ſunt participes, ſeu ſocii criminis, nempè ex
quatuor aliis, qui adhibiti fuerunt pro teſtibus
eiſdem proteſtationibus, videlicet Laurentio
Boydo, qui fuit aſſumptus pro viro probo &
coram eo facta proteſtatio in loco Cagnæ,
Auguſtino Porro, qui fuit adhibitus teſtis in
proteſtatione facta in loco Planæ,& Cagnæ,
& Dominico Bogiano, & Franciſco Bacino
teſtibus adhibitis in proteſtatione facta in lo-
co Degi, & Romano minuto teſte adhibito
in proteſtatione facta in loco Iuſuallæ, qui &
ipſi omnes videntur concludere, quod in præ-
dictis locis reſpectiue fuit proteſtatum per iu-
ratores,& conſiliarios, quod ipſi non cogno-
ſcebant D.Ducem Mantuæ in eorum Domi-
num & patronum, ſed tantum D. Alfonſum
Spinulam,& qui cum non ſint de proteſtanti
bus, ſed potius teſtes adhibiti, & ſic approbati
illis videtur fides adhibenda, adeo vt iunctis
ſupradictis teſtibus, ſatis ſufficiens probatio
reſultare videatur ad probationem dictarum
proteſtationum, de quibus agitur, ſed reſpon-
detur, quod nec iſti teſtes quicquam probant
ſaltem concludenter. Nam quantum ad Lau
rentium Boydum, & Auguſtinum Porrum
deponentes de proteſtatione facta in loco
Cagnæ & Planæ, non concludunt in tempo-
re, eo quia proteſtatio loci Cagnæ in 4. capi-
tulo inquiſitionali dicitur rogata ſub 12. No-
uembris 1573. & tamen iſti examinati ſub 4.
Ianuarii 1574. dicunt videlicet Laurentius
Boydus ſimpliciter de menſe Nouembris,
alius vero Auguſtinus Porrus, dicit quod fuit
de menſe Octobris, vel Nouembris, & ſic al-
ternatiue loquendo non probat, quia alterna
tiua parit obſcuritatẽ l. prætor edixit §. quod
autem ff.de iniur.ita in ſimili Aret.conſil.121.
colum.2.in fi.& circa tempus factarum prote
ſtationum in capitulis deductũ, nec per iſtos,
nec per alios teſtes ſupradictos probatur, vt a
31 fiſco proponitur, † imo cum in capitulis in-
quiſitionalibus fuerit etiã apposita dies, qua
factę fuerunt dictæ proteſtationes neceſſario
debuit probari dies. argum. l. habebat ff.de in-
ſtitu.actio. vbi per illum text. in ſpecie ita te-
nent Barto.& Bald.dicentes, quod quando in
accuſatione vel inquiſitione apponitur dies
commiſſi delicti, tunc, quia apponens videtur
ſe aſtringere ad illum probandum, ideo ſi nõ
probat abſoluitur reus accuſatus vel inquiſi-
tus, iidem Barto. Bald. Paul.de Caſtro & com-
muniter alii in l. Pantonius, in §. rei perduel-
lionis ff.de acqui.hæred. vbi etiam expreſſe di-
cunt, quod vbi in accuſatione, vel inquiſitio-
ne deducitur dies, liquido debet probari de
die, idem Bar.in l.is qui reus, nu.9.ff.de accuſa.

Felin.

Felin. in capitulo qualiter & quando colum-
na ſecunda de accuſatio. Bald. in conſi. 68. ad
euidentiam in fin. lib. 3. Angel. in tractatu de
malef. in verbo de anno præſenti. nu. 3. verſ.
ſecundo quæro., vbi ait quod ſi dies appona-
tur per accuſatorem, vel inquirentem, & non
probatur, omnia vero alia probẽtur dicit, qđ
reus debet abſolui, quia licet de neceſſitate
hoc apponi non debuit, tamen ſi apponatur
ſibi imputet ſi non probet, ſequitur ibi Augu-
ſtinus in additio. poſt eoſdem Bartol. Baldum
necnon Angel. & Imol. & Roma. per eum re
latos, quinimo dicit poſt Bald. quem refert in
l. 2. C. de probatio. quod ſi in libello dicitur
delictum fuiſſe factum de tali hora puta x. &
probatur de xj. hora, non poteſt ſequi condẽ-
natio, quia aliud eſt delictum, limitat tamen
idem Angel. hanc concluſionem non proce-
dere, quando in libello ſeu inquiſitione appo
neretur clauſula, non ſe aſtringens &c. quia
tunc inquit propter illam clauſulam nõ eſſet
obligatus ad probandum diem, ſed hic non
adeſt clauſula prædicta, ideo neceſſario de-
buit probari dies in inquiſitione deducta, pro
ut eam quoque probari debere tradit Boſſ. in
tit. de inquiſitione nume. 39. poſt Bald. Iaſon.
Com. Aret. & alios ibi per eum relatos, cum
ergo in inquiſitione deducatur ſpecificè dies,
nullus tamen eſt ex teſtibus qui de die depo-
32 nat, imo nec etiam probatur mẽſis † qui ne-
ceſſario deduci in inquiſitione & probari etiã
debet iuxta l. libellorum vbi Bartol. & alij ff.
de accuſat. quod autem non probetur patet.
nam quantum ad proteſtationem factam in
loco Planæ de qua in ſecundo capitulo inqui
ſitionali in quo dicitur, quod fuit facta de an-
no 1573. vltimo Octobris, ſuper ea exami-
natus Ioannotus Viualdus ſub vigeſimater-
tia martij. 1574. dicit illam fuiſſe factam poſ-
ſunt eſſe tres menſes tunc proxime præteriti
in circa, alij vero teſtes examinati ſub die pri-
mo Aprilis 1574. videlicet Antonellus pera
& Petrus Chiarlonus dicunt quod poſſunt eſ-
ſe à quatuor menſibus in circa, & ſic patet, qđ
quantum ad hanc proteſtationem tãtum ab-
eſt vt teſtes probent de menſe in inquiſitione
deducto, quod immo errẽt & falſo deponant.
ſimiliter quoad proteſtationem factam vt di-
citur in loco Deghi in qua in quarto capitu-
lo inquiſitionali de anno 1573. vltima Octo-
bris, ſuper ea etiã examinati Dominicus Balu
tius, Guillielmus minutus, & Ioannes Pillo-
tus ſub duodecimo Ianuarij 1574. dicſit, quod
poſſunt eſſe duo menſes tunc proximè præte
riti & ſuper eadem examinati Dominicus Bo
gianus, Franciſcus Bacinus Bartolomeus mi-
nutus, Ioannes Romanus, & Ioannes Portus
qui omnes ſub octaua Februarij milleſimo-
quinquageſimo ſeptuageſimoquarto dicunt
poſſe eſſe duos menſes proxime præteritos
vel circa: & quoad proteſtationem loci Ca-
gnæ quæ in eodem quarto capitulo inquiſi-
tionali dicitur facta die 12. Nouembris 1573.
ſuper ea examinati Henricus moraglius, Go-
za Cornarettus, Bartolomeus Terrinus, ſub
decimanona Ianuarij 1574. dicunt illam fa-
ctam fuiſſe poſſunt eſſe duo menſes tunc pro-
xime præteriti, vel circa. Dominicus vero
Ghionus examinatus ſub 9. Februarij eiuſdẽ
anni. 1574. dicit fuiſſe factam à duobus men-
ſibus tunc proxime fluxis, in circa & alij duo
teſtes, videlicet Sanellus Gallus, & Stefanus
de valle nihil deponunt de tempore, nec mi-
nus concludunt teſtes circa tempus proteſta-
tionis loci Iuſuallæ, quæ in 3. capitulo inquiſi-
tionali dicitur facta die 13. Nouembris anni
1573. ſuper qua inter alios Romanus minu-
tus, qui dicitur vocatus pro teſte illi proteſta-
tioni, examinatus ſub octaua Februarij 1574.
dicit illam factam fuiſſe a duobus menſibus
tunc proxime præteritis, vel circa, & ſub no-
na eiuſdem Februarij ſuper eadem examina-
ti Baptiſta textor Melchio Bonifacinus, Hie-
ronimus Aſteſanus, Manfrinus Marencus, &
Conradus ſirius, iſti omnes dicunt pariter illã
factam a duobus menſibus præteritis vel cir-
ca. Et ſic nullus deponit ſpecificè de menſe in
33 dictis capitulis inquiſitionalibus deducto, † &
vlterius deponunt per dictionem circa, quo
caſu non probant, vt eſt text. in cap. fin. de de-
ſponſa. impub. & ibi glo. in verbo circiter, &
Docto. & per Alexan. conſi. 149. num. 17. lib.
5. vbi ait, quod quando teſtis deponens de tẽ-
pore deponit per dictionem, vel circa, num-
quam dicitur concludenter probare, prout
hanc eſſe communem opinionem atteſtatur
Iaſ. in l. etſi poſt tres nu. 7. & 10. ff. ſi quis cau-
tio. nam dictio circa, ſeu circiter refertur ad
modicam quãtitatem puta duorum aut triũ
dierum, vt dicit glo. in dicto cap. fin. quam ibi
approbant Anto. de Butr. Ioan. Andr. & cæte-
ri doctores, vnde in caſu noſtro non poteſt
adaptare, vbi teſtes circa tempus errant de in-
tegro menſe, & aliqui ad minus de dimidio
menſe vt facta ſupputatione apparet. Ex præ-
dictis ergo patet nõ probari tempus in inqui-
34 ſitione deductum, † quod probari non mi-
nus in inquiſitione quã in accuſatione requi-
ritur, ſecundum formam dictæ l. libellorum
& ſi non probetur abſoluitur reus, & per Bar.
in l. 2. §. ſi publico nu. 12. ff. de adulte. vbi con-
cludit annum & menſem & alias ſolennita-
tes l. libellorum. ita requiri in inquiſitione, ſi-
cut in accuſatione, præter inſcriptionem ad
pœnam talionis, & late per Feli. in d. c. quali-
ter & quando in §. debet col. 2. de accuſatio.
Marant. de ord. iud. in 6. parte nu. 35. poſt An-
gel. Bar. Bal. Alex. Io. de Anna. Abba. & eun-
dem Felin. ab eo relatos, & hanc eſſe com-
munem opinionem dicit Boſſ. in tit. de inqui
ſitione nume. 90. dicens, quod ſi non probe-
tur tempus in inquiſitione deductum reus ve
nit abſoluendus. Et multo minus conclu-
dunt circa tempus prædicti teſtes qui non
ſunt de proteſtantibus ſed fuerunt pro teſtib.
in dictis proteſtationibus reſpectiuè aſſum-
pti. & inter cæteros Laurentius Boydus, qui
deponit de proteſtationibus Cagnæ, planæ, &
Iuſuallæ: & dicit quod de menſe Nouembris
ſi bene meminit fuit requiſitus per Franciſcũ

tortum, vt velleť ire ſecum ad locum Cagnæ,
prout iuit & ibi facta fuit proteſtatio, & quod
eadem die reuertendo à loco Cagnæ ad locũ
Planæ fuit ibi rogara alia proteſtatio ſimilis
tenoris, & ſic ſecundum hunc teſtem prote-
ſtationes loci Cagnæ & Planæ eſſent factæ &
rogatæ ſub eadem die, & tamen in capitulis
inquiſitionalibus dicitur, quod proteſtatio
Cagnæ fuit facta ſub duodecima Nouem-
bris; proteſtatio vero Planæ fuit ſub vltima
Octobris, imo iſte teſtis eſt mendax & falſus,
quia volens reddere cauſam ſcientiæ dicit,
la publicatione delle ſuddete proteſte fu fata & ſtipu-
lata dalli notari reſpetiuamente di eſſe rogati nel modo
& forma & con quelle parole di offeſa alla ſuperiori-
ta di ſua Eccellenza come di ſopra ho depoſto et di que-
ſtione ho freſca memoria, per eſſer ſolamente paſſa-
to poco piu di vno meſe dopo tal ſtipulatione, &
tamen à die ſtipulationum prædictarum ma-
ximè loci Planæ, quæ facta dicitur ſub vltima
Octobris vſque ad diem quartam Ianuarii
qua fuit examinatus, intercedunt pluſquam
duo menſes, & vlterius indicat non autem de-
ponit dum dicit proteſtationes fuiſſe factas &
ſtipulatas cum illis verbis offenſiuis ſuperiori
tatis ſuæ Eccellentiæ; quo caſu non probat,
vt infra dicemus. Prædicti vero alii vide-
licet Auguſtinus Portus Franciſcus Bacinus,
Dominicus Bogianus, & Romanus minu-
tus teſtes, vt aſſerunt adhibiti prædictis
proteſtationibus reſpectiuè non ſunt idonei
35 teſtes, † quia omnes iſti ſunt pauperrimi
non habentes vltra quinquaginta aureos
in bonis quo caſu dicuntur pauperes & re-
pelluntur: in criminali. dicta l. nonnulli. ff. de
accuſatio. l. teria in principio. ff. de teſtib. ibi,
an locuplex vel egens, & in §. ſancimus. in au
then. eodem titul. de teſtibus. & vbique gloſſ.
& docto. Alexan. dicto conſi. decimoquinto
nnmero ſecundo libro tertio poſt Cyn. Ioan.
Andr. Specu. Bald. & Salice. per eum relatos.
Angel. dicto tractatu de malefi. in verbo, qui
iudex ſtatuit terminum. numero ſeptimo &
ibi in additi. ad eum, & hoc maxime proce-
dit in caſu noſtro, vbi agitur de probanda in-
36 gratitudine ſeu fœlonia vaſſalli, † quo caſu te
ſtes debent eſſe omni exceptione maiores &
ſummæ fidei, vt dicit text. in cap. primo quot
teſtes ſint neceſſarii ad probandam ingratitu.
& ibi doctores Menoch. de arbitr. iudi. libro
ſecundo quæſtione nonageſimaſexta nume-
ro ſexto. vbi alios citat, & infra ſuo loco dice
mus. Non omitto, quod inter alios Auguſti-
nus Portus ſe ſuſpectiſſimum reddit ex ſua de
poſitione, adeo vt nihil omnino fidei merea-
tur. dicit in deponẽdo hoc modo, *ſopra il fattõ*
delle proteſtationi publicate nel luogo di Piana, & Ca-
gna con offeſa della ſuperiorita del Illuſtriſſimo & Ex-
cellentiſſimo Signor Duca di Mantua Marcheſe di Mon-
ferrato, non poſſo far di meno che in virtu de giuramen-
to che V. S. mi ha dato, non dica la verita, & in dela-
tione iuramenti iurat cum proteſtatione, qđ
nunquam reuocabit hanc ſuam depoſitio-
nem, vti veram. primo enim iudicat, non au-
tem deponit, vt ſupra dicebamus de Lau-
rentio Boydo; prout etiam fere omnes alii
teſtes deponunt fuiſſe recitatas proteſtatio-
nes cum verbis offenſiuis ſuperioritatis &
37 alti Dominij Ducis: † vnde non probant,
quia officium teſtis eſt ſimpliciter narrare
factum non iudicare, vt per Bartol. l. qui
teſtamento. §. fi. ff. de teſtam. Deci. con-
ſilio. 256. ſub numero quarto verſic. non
obſtat & conſilio 189. colum. tertia ver-
ſic. ſed ad iſta verba poſt eundem Bartol.
quem refert in l. quid tamen, in §. ſi arbi-
ter. ff. de arbitr. cum ſimilibus, quod enim
verba illa de quibus deponunt eſſent offen-
ſiua ſuperioritatis & alti dominij Ducis,
iſtud eſt iudicare, & ex hoc teſtes iſti nimis
animoſe ſe ſe oſtendunt, dũ aiũt. *che quando nel*
luogo di Cagna ſi congregorono alquanti conſiglieri di
eſſo luogo dico quel maggior numero che all'hora ſi puo
te hauer, ivi furono indutti eſſi conſiglieri dal detto Frã-
ceſco Torto à proteſtare nel modo che ſi conteneua in
vna minuta di proteſta che egli diede a publicare à Gio.
Batiſta Tocco allhora podeſta de Cagna, & mi ricordo
molto bene anzi ſono certiſſimo che publicãdo eſſo torto
detta proteſta ſi diceua in eſſe, che detti huomini proteſta
uano di nõ conoſcere ſua Eccellenza lloro ſignore & pa
drone, ma ſolamente il Signore Alfonſo. Ecce quam
animoſe & audacter deponat iſte teſtis adeo
48 † vt ſuſpectiſſimus ob id iudicetur, prout ta-
lem ſuſpectiſſimum appellat Iaſon. conſilio
centeſimo ſexageſimoſeptimo columna ter-
tia verſic. item dictus Nicolaus, & columna
penultima verſiculo item vt in ſuperioribus
libro quarto Alexan. conſilio decimoqninto
columna prima verſicu. & tanto magis libro
tertio cum multis relatis per Crauet. conſil.
ducenteſimo quadrageſimonono ſub nume.
quarto verſiculo, ſaltem negari non poteſt,
& ſuſpicio in iſto teſte ex immodica affectio
ne oſtenditur ex illa proteſtatione in delatio-
ne iuramenti facta, dum proteſtatur, quod nũ
quam reuocabit hãc ſuam depoſitionem vti
veram. Item etiam dum in reſponſione ad
interrogatorium dicit, *ſe piu ſapeſſi piu direi ſi*
come ho fatto à dire quanto di ſopra ho detto, ex qui-
bus omnibus immodica affectio detegitur in
39 iſto teſte, † cuius ratione repellitur omnino.
l. fin. ff. de teſtibus Deci. conſilio centeſimo-
quinto columna quarta verſiculo accedit e-
tiam poſt Cin. Flor. Abba. Imol. Bartol. &
Alexand. in locis ab eo relatis. Crauet. di-
cto cõſilio ducenteſimo quadrageſimonono
ſub numero nono verſicul. præterea affectio
nate deponit. Corne. conſilio trecenteſimo
quadrageſimoprimo columna penultima,
poſt med. libro primo cum ſimilibus. Alius
teſtis Franciſcus Bacinus adhibitus, vt dici-
tur pro teſte in proteſtatione Deghi nihil cõ
cludit, dicit enim, *che fu chiamato per teſtimonio*
ad vna proteſta fatta per li giuratori & Conſiglieri
del Deggo ne la quale ſe bene mi raccordo ſi con-
teneua che loro giuratori & conſiglieri non conoſce-
uano ſua Eccellenza, ma ſolamente il Signor Al-
fonſo Spinula in loro patrone & Signore, con non ſo che
proteſta per conto di certo dacito de che hora non mi-
raccordo. præterea iſti omnes teſtes & etiam
ſupra

ſupraſcripti loquentes de iſtis proteſtationi-
bus deponunt per eadem verba & quaſi per
vnum & eundem, ac præmeditatum ſermo-
nem loquuntur. Nam omnes reſpectiue di-
cunt quod fuerunt inducti a proteſtare *ſi come
proteſtorono di non conoſcere il Duca di Mantua per no-
ſtro ſignore & patrone ma ſolamente il Sigor. Alfonſo
Spinula & cõ altre parole de quali non mi racordo*, quo
fit vt ſuſpecti cenſeantur l. 3. §. i. ff. de teſtib. ibi
verum vnum eundemq; præmeditatum ſer
monem attulerint, & omnes non plene reci-
tant factum, quia dicunt fuiſſe proteſtatũ per
iuratores & conſiliarios dictorum locorum
reſpectiue, *che non conoſceuano il S. Duca de Mãtona
per loro Signore & patrone, con altre parole de quali nõ*
40 *mi raccordo*. † vnde cum non plene recorden-
tur, nec recitent plenè factum non probant;
ſecundum gloſ. in l. Lucius. in verbo, debeãt
ff. de infam. quæ dicit, quod fides non adhibe
tur teſti, qui non deponit plenè factum. Alex.
conſi. 33. num. 21. lib. 3. dicens quod teſtibus
non recordantibus plenè, vel non plene reci-
tantibus factum, non creditur eis, & conſi. 88.
in fine. libro quarto conſil. 94. numé. 1. lib. 6.
conſi. 148. num. 7. lib. 5. Natta conſi. 196. num.
5. & conſi. 177. num. 6. lib. primo cum multis
ſimilib. qui allegari poſſent, & nimirum quia
cum omnia vnico contextu geſta ſint, debẽt
veriſimiliter de omnibus recordari, neq; eſt
ratio, cur magis de illis verbis recordentur,
quàm de aliis, cum vnico contextu omnia
41 ſint geſta † vnde ex hoc teſtes reddũtur ſuſpe-
cti ſecundum Bald. in l. presbyteri col. 1. C. de
epiſcop. & cler. quem refert Deci. conſi. 105.
colum. penul. verſ. ſimiliter quartus teſtis, Iaſ.
in l. præſcriptione col. 2. verſicul. adde etiam
Baldum. C. ſi contra ius vel vtilit. public. vbi
ait, quod teſtis, qui dicit ſe non recordari, quã
do veriſimiliter debet recordari punitur de
falſo, & hos refert, & ſequitur Crauet. conſil.
215. numero 12. & conſi. 9. num. 9. vbi ex Cor
neo ibi relato ait, quod teſtis dicens ſe non re
cordari de eo, de quo veriſimiliter recordari
debet, dicitur ſuſpectus, & conſil. 134. nu. 12.
vbi ex eodem Bald. Dec. & Iaſ. dicit, tales te-
ſtes ex hoc reddi ſuſpectiſsimos, Boſſ. de op-
poſitio. contra teſtes num. 95. Accedat prædi
ctis quod in inquiſitione deducitur quod Do-
minus Alſonſus commiſit & mandauit Frã-
ciſco Torto quem ſuum conſtituit procura-
torem & commiſſarium ad eius nomine pro
teſtandum in dictis locis Planæ Cagnæ Iuſual
læ, & Degi, quod homines dictorum loco
rum non cognoſcebant nec noſcere intende-
bant Illuſtriſſimum & Excellentiſsimum D.
Ducem Mantuæ & Marchionem Montisfe-
rati pro ſuo Domino & Principe, & qui Tor
tus in exequutionem dicti mandati ita prote-
ſtatus eſt in dictis quatuor locis, & ſic prote-
ſtationes prædictæ ſactæ dicuntur de manda-
to ipſius Dom. Alſonſi & nomine ipſius per
Franciſcum Tortum, quod tamen non pro-
batur, nullus enim teſtium dicit quod Fran-
ciſcus Tortus de mandato Dom. Alſonſi &
eius nomine proteſtatus fuerit, prout in inqui
ſitione deducitur; ſed ſimpliciter dicũt ipſos
homines inductos fuiſſe per ipſum tortum ad
proteſtandum prout proteſtati ſunt; quod
non cognoſcebãt Illuſtriſſimum & Excellen
tiſsimum Dominum Ducem Mantuæ in eo
rum dominum & patronum, ſed tantum D.
Alfonſum Spinulam, quo fit vt, cum in in-
quiſitione deducatur, quod de mandato D.
Alfonſi factæ ſint proteſtationes, & de man-
dato non probetur ſequi debeat abſolutio, ex
his quæ tradit Bald. in terminis in l. hæc ver-
ba, columna ſecunda verſic. procedamus vl-
42 terius ff. de his qui not. infam. vbi ait; † quod
ſi quis ſit inquiſitus de mandato; & probetur
de inſtigatione inquiſitus debet abſolui, quia
non fuit probatum delictum in inquiſitione
deductum Alex. conſi. vltimo in princ. libro
ſecundo poſt gloſ. Innocent. Bartol. & alios
per eum relatos, allegat ad hoc. l. habebat. ff.
vi bono. rapto. ſed debuit allegari. l. habebat.
ff. de inſtito. Idem Alexan. conſil. 128. in prin.
libro quarto Deci. conſi. 256. numero 9. ver.
tertio principaliter, vbi poſt eundem Alexan.
Bald. nec non Cyn. Iacob. de Aretin. & Bart.
per eum relatos, ait, quod ſi delictum cũ
certa qualitate intentatum ſit, & illa qua-
litas non probetur, ſequi debet abſolutio,
quia non videtur probatum delictum quod
deductum eſt.

Præterea ex inſtrumento mandati, facti in
Franciſcum Tortum commiſſarium, & pro-
curatorem ſuum ad proteſtandum in actis
producto legitur data ſpecialis, & certa for-
ma ad proteſtandum nomine dicti Domin.
Alfonſi. ex qua quidem forma nulla reſultat
abnegatio ſuperioritatis, & feudi dicti Domi
ni Ducis Mantuæ, ſed potius expreſſa demon
ſtratur confeſsio ſuperioritatis & feudi dicti
Domini Ducis, & iuxta eiuſdem mandati for
mam idem Frãciſcus Tortus proteſtatus fuit,
vt ex quatuor inſtrumentis proteſtationum
factarum nomine eiuſdem D. Alſonſi in di-
ctis locis, in proceſſu exhibitis apparet; quæ
tantum continent, quod Dom. Alfonſus nõ
conſentiebat impoſitioni daciti ſeu vectiga-
lis in dictis locis in præiudicium iurium ſuo-
rum, non autem ad faciendum aliquam ab-
negationem feudi ſeu ſuperioritatis, nec ad
inducendum homines ad abnegandum pari-
ter ſuperioritatem Domini Ducis prout, nec
43 ita mandaſſe præſumitur, † quia mandatum
ad illicita, & inhoneſta ſactum nũquam præ-
ſumitur. l. nam & nocere & l. ſeq. ff. de pactis.
l. ſi procurator & ibi Bart. ff. de condi. indeb. l.
ſi pater. ff. de ijs quæ in fraud. cred. Bald. & alij
poſt eum in c. 1. vt lite non conteſt. Alex. cõſ.
32. nume. 12. verſicu. in dubio autem volu. 2.
Nata conſi. 438. num. 15. & conſi. 495. nu. 17.
44 lib. 3. † & cum inſtrumenta prædicta manda
ti & proteſtationum inde ſequutarum habe-
ant ſolemnia, & ſic ſint publica & authentica,
omnis præſumptio ſtat pro illis, & quod con
tenta in eis ſint vera, & dicuntur veritas appa
rens, & manifeſta vt in l. cum precibus C. de
probationib. Dec. conſi. 423. nume. 10. & ſeq.

Alcia.latè de præſumptio.reg.3.c.13.cum in-
finitis alijs qui adduci poſſent, nec præſumi-
tur tabelliones aliter vel minus ſcripſiſſe quã
dictum ſit, iuxta tradita in l.errore C,de teſta.
in l.cum proponebatur de lega. 2. Guid.pap.
quæſtio. 540. incip. teſtes examinati & quæ-
ſtione 129. vbi ait, non præſumi notarios
aliud ſcripſiſſe, quam cis fuerit dictum, & in
iunctum, quia inquit tabellio nõ præſumitur
aliter facere, aut ſcribere, nec ſcripſiſſe, niſi
ſicuti fuit rogatus de ipſo actu ſcribẽdo, quia
non præſumitur exceſſiſſe fines mandati, ſed
fideliter ſcripſiſſe, & ita etiam recitaſſe ſibi in
iuncta vt eſt text. expreſſus in cap. ad audien-
tiam de præſcript. ibi, nec credentes ipſum
ſcriniarium cum iuratus ſit officium ſuum fi-
deliter exequi aliud ſcripſiſſe quam diceretur
& in c.illud in fine de præſumptio.ibi, præſer-
tim ſi præſcriptum inſtrumentum ab eo con
ditum fuerit qui officium ſuum fideliter ad-
impleuit.

Neq; aduerſus inſtrumenta prædicta quic-
quam faciunt dicta aſſertorum teſtium di-
uerſum deponentium a contentis in dictis in
ſtrumentis ex quorum dictis prætendit fiſcus
inſtrumẽta prædicta cenſeri reprobata; Quia
45 † ad hoc, vt teſtes deponentes contra inſtru-
mentum, vel aliter fuiſſe dictum, quam ſcri-
ptũ dicantur reprobare inſtrumentum; de-
bent in primis optime concludere, vt tradũt
communiter doctores in dicto cap. cum Ioã
nes de fid.inſtrumen. in l. exercendis. C. eod.
titu. Dec.conſi.101.colum. 1. verſic. non ob-
ſtat ergo, Menoch. de caſibus arbitra. lib. 2. ca
ſu.105. num.2.poſt Abb.Iaſ.& Alex. quos re-
fert dicens, quod licet in omnibus teſtes ſem
per concludere debeant, præcipue tamen in
caſu iſto quando deponunt contra inſtrumẽ-
tum concludere debent, & vlterius ſufficien
tem rationem dicti ſui reddere debent, etiam
non interrogati, vt per Felin.in dic. c. cum
Ioannes.num.42. in 3. declaratione poſt Bal.
Abba. Imol. & alios ibi relatos. Dec. dicto.
conſi. 101.col.2.verſic.& ad confirmationẽ,
& per Menoch. loco proxime citato num. 3.
At in caſu noſtro iſti teſtes minime conclu-
dunt contra dicta inſtrumenta, maxime circa
tempus, quo facta & rogata fuerunt dicta in-
ſtrumenta proteſtationum, nam dicunt ſim-
pliciter aliqui quod circiter vno menſe ela-
pſo, alij quod circiter vno menſe & dimidio
& alii circiter duobus menſibus elapſis, & ſic
dicta illorum non reſtringuntur ad tempus di
ctorum inſtrumentorum, vt in terminis con-
ſiderat Dec.dicto conſi.101.colum. 1. verſic.
prædicta comprobantur. Nam cum tempus
ſit de ſubſtantia contractus, & inſtrumenti de
bent de eo præcisè deponere, & in eo concor
dare alioquin non intelligentur teſtes de In-
ſtrumento de quo agitur, ſed de alio, quia præ
ſumitur pluralitas actuum & inſtrumento-
rum vt euitetur falſitas, imo debet expreſſe
articulari de vnitate, alioquin præſumetur
pluralitas vt per Dec. dicto conſi. 101. colũ.
fin.in fine. Et nedum circa tempus, ſed nec
etiam circa contenta in dictis inſtrumentis
concludunt, nam aliqui dicunt fuiſſe prote-
ſtatum, quod homines non cognoſcebant
dominum Ducem Mantuæ in eorum domi
num, & patronum, ſed tantum D. Alfonſum,
aliqui vero, quod fuit proteſtatum per ho-
mines ſe non cognoſcere alium patronum
ſeu Dominum in prædictis locis, præter D.
Alfonſum, quæ quidem diuerſa ſunt, quo fit
vt nullo modo dicantur concludere. Præte-
46 rea † teſtes ad reprobandum inſtrumentum
inducti debent eſſe idonei, integri, & omni
exceptione maiores, vt volunt omnes docto
res in dicto cap. cum Ioannes, vbi inter alios
Felin.nume. 44. in quinta declaratione poſt
multos, quos refert ait, quod teſtes reproban-
tes inſtrumentum debent eſſe vndiq; idonei,
& omni exceptione maiores, & non ſuffice-
ret quod alias eſſent ſimpliciter idonei, ſecun
dum Caldet. Abba. Imol. & alios ibi relatos,
& per Salicet.in dicta l. in exercendis.C. de fi-
de inſtrumen. Alex.conſi. 43. nume. 24. & 37.
lib.4.vbi poſt Bald.ibi relatum ait, quod etiã
leuiſſima exceptio repellit eos. Dec.dicto cõ
ſilio 101.col.penul.verſi.præterea conſidera-
ri debet conditio, & qualitas, & hoc ſine du
bio procedit in teſtibus non deſcriptis in in-
ſtrumento prout in caſu noſtro; vt per Me-
noch. de arbitr.Iud. dicto lib. 2. caſu 105. ſub
nu.7. dum reprobat opinionem Iaſ. & Cep.
volentium iſtud etiam procedere in deſcri-
ptis in inſtrumento, ſed in nõ deſcriptis om-
nes concedunt quod debeant eſſe omni exce
ptione maiores, vt per eundem Menoch. ibi
nu. 33. poſt Curt. Socin. iun. Boer. Crauet.
Gramat. Didac. & alios ibi relatos. vnde ſe-
cundum Angel.& alios in l.j. §. ſi quis neget.
ff.quemadmod. teſtam. aper. quem refert &
ſequitur Alexan.conſi. 43.num.24.verſi. qui-
nimo ſecundum Angel.& nu. 31. verſ.tertio
reſpondeo lib.4.& Corn.conſi.261. num. 14.
47 & nu. 24.lib.4.† fuiſſet expreſſe articulãdum
& probandum de bona fama, & legalitate te
ſtium, & ſi teſtes laborant aliqua ſuſpicione,
tanta eſt fides, quæ datur a iure Inſtrumento,
quod non probant, licet alias probarent, pro
ut hanc qualitatem eſſe articulandam, & pro-
bandam tenet quoque Socin.conſil. 274. col.
9. verſicul.poſtremo dico lib. 2. at in caſu no
ſtro neque articulatum, neque probatum eſt
de bona fama, & legalitate teſtium deponen
tium aduerſus prædicta inſtrumenta proteſta
tionum, ſed potius ex eorum depoſitionibus
conſtat eos non eſſe omni exceptione maio-
res, tum quia ſunt varii, & non concluden-
tes, vt ſupradiximus, tum etiam, quia omnes
deponunt ſe proteſtatos fuiſſe non cognoſ-
cere D. Ducem in eorum dominum & patro
48 num, & ita fuiſſe ſcriptum, † & ſic deponunt
de facto proprio, ex quo reſultat contra eos
opprobrium, ſeu vituperium. quo caſu non
probant nec dicuntur integri teſtes, vt tradũt
doctores in capitu. inſuper & in c. cum a no-
bis de teſtibus vbi inter alios Felin. nu. 5. poſt
Ioan. And.& Ant.de Butr. quos refert, tradit
opti

optimam & regularē doctrinam, quod nun-
quam ſit adhibenda fides teſti deponenti ſu-
per facto, ex quo poſſit eidem laus vel vitu-
perium adſcribi, & loquuntur doctores de fa
cto, quod non ſit delictū, multominus ergo ꝓ
babunt deponendo ſuper facto, quod ſit deli-
ctū & ſic firma remanet fides dictorū inſtru-
mentorum, & quod ita fuerit dictū, & prote-
ſtatum, prout in eis continetur & non aliter.

Neque obſtat, quod ex quo notarij, qui di-
cta inſtrumenta receperunt fuerunt citati, &
non comparuerunt ex hoc redduntur dicta
inſtrumēta ſuſpecta. Quia reſpondetur, quod
cum ex actis appareat D. Capitaneum iuſti-
tiæ ſolere iniuſte incarcerare, imo etiam tor-
quere, prout multos in hac cauſa incarceraſſe
multos etiam ad tormenta poſuiſſe conſtat,
iuſta fuit cauſa, & iuſtus metus alijs non
comparendi vt per Barto. & alios poſt eum
in l. de pupillo in §. ſi quis ipſi prætori num. 14.
& ſequen. ff. de nou. oper. nuncia. Alexand. cō
ſil. 144. volum. 2. & in ſimili Neuiz. conſil. 65.
num. 36. vnde ex tormentis illatis teſtibus, &
alijs abſque aliqua cauſæ cognitione, & ex re-
petitione ipſorum reiterata in tormentis pa-
49 tet, † quod D. Capitaneus nimis animoſe pro
ceſſit, vt merito ſuſpectus fuerit Dec. conſil.
289. num. 15. verſi. & quia etiam fuit proceſſū
ad torturam Præpoſi. in cap. poſtremo colu,
6. poſt medium verſic. quinquageſima octaua
de appellatio. quem refert Crauet. conſil. 2.
num. 6. vbi idem dicit de teſte nimis animoſe
deponente, merito ergo fuit iuſta cauſa timo
ris non comparendi, prout ipſi ob ſuſpicionē
iudicis non comparuiſſe proteſtati ſunt vt in
actis legitur. Non ſolum ergo pro D. Alfonſo
ſtat & legis & naturæ præſumptio, illum non
mandaſſe, prout ex parte fiſci prætenditur, ſed
etiam pro eo ſtant inſtrumenta prædicta, &
mandati, & proteſtationum, quæ veritatem
continent. Teſtes autem ex aduerſo examina-
ti, qui deponunt de proteſtationibus factis ni-
hil omnino officiunt eidem D. Alfonſo, tum
quia illis non eſt fides adhibenda ex ſupra al-
legatis, tum etiam, quia non dicunt quod ita
fuerit proteſtatum nomine eiuſdem D. Alfon
ſi per ipſum Tortum procuratorem, niſi Lau
rentius Boydus. 25. teſtis, cui tanquam vnico
& ſingulari nulla eſt fides adhibenda l. iuriſ-
iurandi C. de teſtibus. cap. cum a nobis & cap.
nuper, extra eodem titu. & contra eius dictū
ſtant inſtrumenta prædicta proteſtationum,
pro quibus magis præſumitur iuncta præſum
ptione iuris, & vlterius iſte teſtis falſum depo
nit, quia vt ſupra diximus deponit, quod de
menſe nouembris fuit rogatus per dictum
Tortum procuratorem ad ſe transferendum
ad locum Cagnæ vt intereſſet proteſtationi fa
ciendæ nomine, & de ordine, D. Alfonſi pro-
ut ſe tranſtulit, & quod ibi in dicto loco Ca-
gnæ facta fuit proteſtatio, & ex inde ꝙ eadem
die ſe tranſtulerunt ad locū Planæ, vbi ſimili-
ter fuit facta alia proteſtatio eiuſdem teno-
ris, & ſic ſecundum eius depoſitionem prote-
ſtatiōes factæ in loco Cagnæ, & Planæ eſſent

factæ ſub eadem die & eodem menſe, quod ta
men eſt falſum, vt ex inſtrumentis apparet,
quia proteſtatio facta in loco Cagnæ eſt ſub.
12. Nouembris, proteſtatio vero facta in lo-
co Planæ legitur facta ſub vltima octobris,
quo fit vt nihil omnino probet contra D. Al-
phonſum, maxime inquātum dicit fuiſſe pro-
teſtatum per Tortum nomine eiſdem Domi
ni Alfonſi quod non cognoſcebat Domi-
num Ducem Mantuæ pro tali quod poſſit
imperare eidem D. Alfonſo in dictis locis Ca
gnæ, Planæ, Degi, & Iuſuallæ, quod nemo alio
rum teſtium deponit, ſed tantum ſimpliciter
dicunt ſe fuiſſe inductos per eundem Tortum
ad proteſtandum prout proteſtati fuerunt ſe
non cognoſcere alium dominum vel patro-
num in locis prædictis præter prædictum D.
Alfonſum, vel vt alij aiunt, ſe proteſtatos fuiſ
ſe non cognoſcere Dominum Ducem Man-
tuæ pro eorum domino in dictis locis, ſed tan
tum D. Alfonſum, neque dicunt quod Tor-
tus eos induxerit ad ita proteſtandum nomi-
ne D. Alfonſi, vnde licet Tortus eſſet eius pro
curator, & dato citra veri præiudicium, quod
vere induxerit eos ad proteſtandum prout ip-
ſi teſtes deponunt, non tamen ſequitur neque
præſumitur quod de mandato eiuſdem Do-
mini Alfonſi id fecerit, quia, vt ſupra diximus
50. † mandatum nunquam præſumitur ad illici-
ta, quib. addo Bald. in conſil. 98. incip. Beto-
nus. nume. 7. lib. 1. vbi ait, quod mandatū non
præſumitur niſi probetur, etiam ſi delictum
committatur per famulum vel amicum per
tex. in cap. cum ad ſedem de reſtit. ſpol. &
not. per Bart. in l. 1. §. familiæ. ff. de publica. cū
ſimilibus ſupra adductis, & multominus præ-
ſumitur, cum de mandato aliter facto appa-
reat, vnde factum ipſius procuratoris illicitū
non debet eidem D. Alfonſo nocere, nec præ
51 iudicium afferre, quia quilibet † actus factus
per procuratorem per modum voluntariæ iu
riſdictionis nunquam præiudicat domino. l.
certum, § ſed an ipſos vbi Bar. & doct. ff. de cō
feſſ. Cepol. conſi. 21. ſub nu. 9. verſi. item nō eſt
probatum. dato itaque quod vera eſſet prote-
ſtatio facta per homines & inductio per Tor-
tum ad ita proteſtādum, nulla fœlonia, ſeu in
gratitudo dici poteſt probata per prætēſos te-
ſtes contra D. Alfonſum.

Neq; obſtat quod D. Alfonſus habuit ratā
proteſtationem hominum prædictorum per
verba prolata Sauonæ laudādo Ioannottum
caudam, & dicendo, *queſto e ſtatto vn galant'homo
piu de gl'altri che detto che ha nō conoſce altro patrone
che me nel logo di Pianna*, ex quibus verbis nō mo-
do induci videtur ratificatio abnegationis ſu-
perioritatis factæ ab hominibus, ſed etiam ex
preſſa abnegatio ipſius D. Alfonſi, vt ſupra in
contrarium dicebamus, Quoniam huic obie-
cto reſpondebitur infra, vbi de quinto capi-
te inquiſitionis agetur, in quo in ſpecie fit
inquiſitio de huiuſmodi ratificatione, ideo ibi
reſeruo.

Sed eſto citra veri præiudicium, quod pro-
teſtationes eo modo quo teſtes deponūt cō-

ceptæ, & recitatæ fuiſſent ſuaſione Franciſci Torti Procuratoris, hominesque dictorum locorum, ita fuiſſent proteſtati, adhuc tamen nihil propterea punibile ex eo, aduerſus prædictos homines, & multominus aduerſus ipſum Dominum Alfonſum reſultaret, cum dictæ proteſtationes in aliquod delictum nō ſonent, nam dum ipſi homines dicunt, & proteſtātur ſe non cognoſcere Dominum Ducem Mantuæ pro eorum domino in prædictis locis Planæ Cagnæ Iuſuallæ & Deghi, ſed tantum D. Alfonſum, ſaluantur ex concluſione
52 ſione quæ à multis recipitur, † quod homo hominis mei non eſt homo meus, ſicut vaſallus vaſalli mei, & libertus liberti mei non eſt vaſallus, aut libertus l. Modeſtinus ff. de verborum ſignification. vbi gloſſ. nota. dicit, nota hic argumentum, quod vaſallus vaſalli, non eſt primi vaſallus, ſimilis eſt gloſſ. l. de acceſsionibus in verbo, debet ff. de diuerſ. & tempor. præſcript. quæ dicit, quod ſi ego ſum tuus vaſallus, & tu alterius non ſequitur, ergo ego ſum vaſallus illius, idem tenet gloſ. in cap. 1. §. illud in verbo, priuetur de prohibit. feud. aliena. per Feder. ſpecula. in tit. de feudis §. quoniam, verſicu. quatuordecimo, vbi expreſſe dicit, quod licet vnus Baro ſit homo ligius Regis tamen homines Baronis non ſunt homines Regis, per dictam l. Modeſtinus, & l. ſi quis liberis §. ſi quis a liberti, vbi etiam expreſſe Barto. ff. de liber. agnoſcen. idem Barto. in l. Claudius colum. fin. verſic. ſecundo caſu ff. de pignorat. actio. Bald. in l. 1. numu. 9. verſic. contrarium dico C. com. de lega. & in cap. paſtoralis colu. 1. verſic. hic collige, de officio ordina. vbi ait, quod ſubditus ſubditi mei, non eſt meus ſubditus & in ca. cum dilecti ſub num. 6. de dolo, & contumacia dicit, quod ſicut nuncius nuncij mei, non eſt meus nuncius, ſic famulus famuli mei, & vaſallus vaſalli mei, non eſt vaſallus meus, & melius idem Bald. in cap. cæterum colum. fi. verſicu. quæro ſi feudatarius de iud. vbi format quæſtionem. Si ego ſum feudatarius Regis, deinde de meo feudo acquiſiui plures feudatarios, nunc vertitur quæſtio inter eos, quæritur vtrum cognoſcam ego inter eos, an dominus Rex, & videtur quod dominus Rex, quia nihil penes me remanſit, ſecus ſi remanſiſſet, ſeu reſeruaſſet; in contrarium videtur inquit, quia reſeruatur mihi fidelitas vaſallorum meorum, eo quia vaſallus meus non eſt vaſallus Regis, & ſicut debitor debitoris mei; non eſt meus debitor, quia cum eo nullum pactum habeo, ita vaſallus vaſalli mei, nō eſt meus vaſallus, quia ſecum non pepigi, & Bal. ac Specu. & alios refert, & ſequitur Iaſ. in conſilia feudalia Bruni conſil. 8. colum. pen. verſi. in propoſito ergo, & eandem tenet Barthol. Scaramp. inter conſil. eiuſdem Bruni conſil. 108. colum. 5. verſi. item & ſi ius haberent, dicens poſt Goffred. & Specul. ibi relatos; quod vaſallus vaſalli, non eſt ſuperioris vaſallus; ſed ordine ſucceſſiuo ſibi inuicem præſtare debent fidelitatem, & ſeruicia ex eadem re, & nihil cōmune vltimus cum primo, & hoc multis ſimilibus comprobat, dicens etiam ex Hoſtien. quem refert in ſumma titu. qui filij ſint legitimi. §. qualiter, quod ſuperior, non habet ſe aliqualiter intromittere de ſubditis inferioris, & hanc eſſe communem & receptiorem ſententiam dicit Cagnol. in l. conſilij. §. ſocij mei. ff. de reg. iur. vbi poſt eoſdem Bal. Iaſ. Brun. nec nō Felin. Soci. Iacob. à Santo Georgio, & Curt. ibi relatos, tandem firmat concluſionem, quod vaſallus vaſalli mei etiam ratione eiuſdem rei feudalis, propriè dici non poteſt vaſallus meus, & nouiſſime eandem opinionem tenet Menoch. conſil. 32. nume. 38. & ſequent. addo etiam prædictis Neuiza. conſil. 61. nume. 10. Caſſan. in conſuet. Burgund. rub. 1. §. 4. verſic. en haulte iuſticè nume. 1. & 2. vbi ait, quod licet vaſallus ſit ſubiectus baroni habenti altam iuſtitiam, & ſic homo ſuus ratione vaſallagij, tamen homines dicti vaſalli licet ſint ſub eius iuriſdictione, & poteſtate quoad iuriſdictionem altam, non ſunt eius homines. & per hanc concluſionem pulchrè determinabat Iacob. à Sāto Georgio in tracta. de Roydis colum. penul. verſic. nunc formo, ex Bald. quem refert in ti. de pace conſtan. colum. penul. verſi. hæc ſunt nomina, quod dominus ſuperior non poteſt cogere homines comitis tenentis ab eo feudum, ſibi iurare fidelitatem, quia inquit homo vaſalli mei non eſt homo meus, & in ti. de homagijs idem Iacobi. colum. 10. verſic. ſed hic cadit poſt Ioann. Blanchi in ſua ſumma titu. quib. mod. feuda ammittant. ſtante ergo hac communi concluſione, nullum dici poteſt ineſſe delictum in proteſtationibus prædictis, quatenus ita conceptas fuiſſe probaretur; quia ipſi homines non ſunt homines Domini ducis, ſed D. Alfonſi, ideo non peccaſſent dicere, quod non cognoſcunt ipſum D. Ducem pro eorum domino. Et licet aliqui contrà prædictam communem concluſionem teſtificant, vt per Natam conſ. 487. libr. 3. vbi alios refert, attamen in omnem caſum ſufficeret ad excuſādum homines a delicto, nam ſi quælibet cauſa etiam iniuſta vt ſupra probauimus excuſat ex glo. in l. 1. in fine ff. de abigeis, cum aliis ſimilibus, imo iuris error, & ignorantia excuſat, vt per Cepol. conſil. criminali. 21. nu. 30. quanto magis opinio communis excuſabit, ita Natta conſil. 412. nume. 13. & 14. libr.
53 2. vbi ait, † quod ſi ambiguæ opiniones doctorum excuſant ab expenſis, Specula. in titu. de expenſ. §. nunc videndum colum. 1. Angel. & alij in l. properandum §. ſin autem alterutra C. de iud. multomagis excuſare debent ab odioſa pœna, quæ ſola continet duritiem l. ſeruus ea lege ff. de ſerui. export. Ang. §. 1. inſti. de oblig. quæ ex delicto. vel quaſi na. doctores communiter in rub. C. de pœn. iud. qui male iudicauit.

Præterea benigna interpretatione ſaluari poſſunt dicta teſtium, & proteſtationes, quatenus probarentur, vt non ſonent in delictum, & non ſint aliquo modo offenſiua,

ſeu

ſeu abnegatiua ſuperioritatis D. Ducis, quia
dum teſtes deponunt, quod homines dice-
bant, & proteſtabantur non cognoſcere D.
Ducem Mantuæ.nec alium pro eorum domi
no, ſed tantum D. Alſonſum, intelligi de-
bent, & interpretari, quod non cognoſcunt
D. Ducem pro eorum domino ſcilicet im-
mediato, & illa verba, ſed cognoſcunt tan-
tum D. Alſonſum in eorum dominum.intel-
ligi debent, & interpretari in eorum dominũ
ſcilicet immediatum, vt euitetur delictum l.
54 merito ff. pro ſocio, nam † verba, quæ poſſunt
ſe habere ad delictum, & non delictum de-
bent interpretari pro non delicto, Barto. in l.
non ſolum §. ſed vt probari vbi Alexand. mul
tos concordantes allegat. ff. de nou. oper. nun
tiatio. & idem Alexã. conſi. 188. num. 7. libr. 7.
vbi poſt glo. quam refert & Gul. de Cun. in l.
55 1. C. de his quib. vt indign. ait, † quod quando
verba teſtis poſſunt intelligi modo licito, &
illicito, ſemper debent intelligi modo licito,
ideo inquit, ſi teſtis deponit, quod Titius di-
xit, ego vlciſcar de tali, iſta verba debent in-
telligi de vindicta licita & permiſſa, ideſt, vl-
ciſcar per viam iuris & Bald. cum pluribus
alijs refert Deci. in conſil. 189. num. 5. & in ſi-
mili dicebat idem Bald. conſi. 98. incip. Beto-
nus colum. fina. verſi. item eſt aduertendũ, lib.
1. quod ſi probetur, quem ſe iactaſſe de expel-
lendo aliquem de poſſeſſione, iſta iactatio de
bet intelligi de expellendo modo licito, &
per viam iuris, non autem de facto, & Bald. cũ
multis alijs ſimilibus refert Crauet. conſi. 244.
col. fin. verſic. alibi ſcribit Alexand. & prædi-
ctis bene conueniunt ſcripta per Dec. conſil.
256. in cauſa inquiſitionis, vbi ſcribit, quod cũ
D. Marchio Mantuæ iuſſiſſet abduci quoſ-
dam carceratos de terra Aſſulæ, & quidam
dominus Paris Mantuanus prætor in abdu-
ctione illorum carceratorum dixiſſet alta vo-
ce in publico, ipſum D. Marchionem maleſa
cere, & quod illud facere nõ poterat, & quod
non erat per illos de Aſſula tollerandum, in-
quirebatur ille D. Paris de crimine ſedicionis,
& quod per illa verba concitauerat tumul-
tum, & ſedicionem in terra Aſſulæ, contra ſta
tum, & perſonam Marchionis, & quod etiam
cum ipſi homines terræ Aſſulæ conquereren-
tur, ſibi impoſitum magnum onus pecunia-
rum, idem Paris cœpit acclamare, Ruina, Rui
na, reſpondit Deci. ex illis verbis non induci
concitationem, & tumultum, & non cenſe-
ri dicta ad concitandum homines, quia dicen
do, quod D. Marchio Mantuæ non poterat il-
lud facere, intelligi debet, quod non poterat
ſubaudi, de iure, & illa verba, quod non erat
tollerandum, intelligi debent non tolleran-
dum, ſcilicet, de iure, quia iuriſdictio Aſſulæ
erat ſeparata a iuriſdictione Mantuæ, & ita
illa verba eſſe interpretanda iuxta no. per glo.
Gul. de Cun. Paul. de Caſtro & Alexand. in di-
cta l. 1. C. de his quibus vt indign. & quia in du
bio interpretatio ita fieri debet, ut euitetur de
lictum, & ſimiliter, quòd illa verba, Ruina
Ruina, non cenſẽtur dicta ad concitandum
tumultum, & ſedicionem contra Marchio-
nem, quia quatenus referrentur ad Ruinam
Marchionis, potuit ad ita dicendum moueri
bono zelo, moleſte ferendo exactiones pe-
cuniarum, quas faciebat Marchio in terra Aſ
ſulæ, cogitando, quod ſæpenumero Princi-
pes propter exactionem pecuniarum a ſub-
ditis perdunt ſuos ſtatus, & in dubio illa ver-
ba ita eſſe interpretanda, vt delictum excluda
tur, & cum Deci. in eadem ſpecie facti conſul
uit quoque Iaſ. conſi. 167. libr. 4. vbi defendit,
quod illa verba dicta per D. Paridem potius
cenſeri debent dicta ad ſedandum tumultum
quam ad concitandum, quia dicendo, quod
non erat tollerandum, intelligi debet, ſed re-
currendum ad ipſum Marchionem de iure,
& cum ſint ambigua, & multipliciter intelli-
gibilia, debent taliter intelligi, quod ſint exclu
ſiua delicti, quia in dubio non debet præſumi
delictum: in eodem quoque caſu conſuluit &
ad defenſam illius inquiſiti Ruin. in conſil.
145. libr. 5. bene etiam faciunt ſcripta per Na-
tam in conſi. 592. nu. 10. & ſequ. libr. 3. qui de-
fendendo quondam D. Petrinum Bellum, ab
inquiſitione cõtra eum formata, quod in qui-
buſdam literis per eum ſcriptis, contra D. Du
cem Mantuæ, pro ciuitate Albæ patria ſua in-
ter cætera continebatur, quod Marchiones
Montisferrati ſemper conati ſunt tollere, &
imminuere priuilegia ciuitatis Albæ, reſpon-
dit Natta quod illa verba non debent intel-
ligi dicta ad ſpretum & offenſionem Mar-
chionum videlicet, quod per uim & impreſ-
ſionem conati ſunt tollere, & minuere priui-
legia Albenſium, ſcilicet ex cauſa, vel conſen
tientibus ipſis Albenſibus, quibus fuerant con
ceſſa, vnde inquit, cum conatus poſſit intelli-
gi de bono & malo conatu, debet intelligi de
bono conatu, & non de malo, & ibi multis ſi-
milibus exemplis comprobat, dicens colum.
56 fin. † quod non conuenit ſumere uerba in
deteriorem partem, ſed ſemper in pœnalibus
cauſis benignius eſt interpretandum l. factum
§. in pœnalibus. ff. de reg. iur. & idem Nata ad
defenſam D. Vicentij Belli fratris eiuſdem
Domini Petrini etiam in eadem cauſa inqui-
ſiti in conſil. 595. eod. libr. 3. referens Deci.
Iaſ. & Ruin. locis ſupra adductis, defendit au-
thoritate prædictorum, quod ſcripta, & dicta
per ipſum D. Vicentium, quæ videntur ſona-
re in offenſam D. Ducis Mantuæ, cenſeri de-
bent dicta & ſcripta bono animo, & zelo, &
in conſil. 597. in eadem ſpecie facti multa
adducit facientia ad propoſitum, dicens ibi
57 nume. 9. † quod vbi verba ſunt ambigua ſu-
per quibus fundatur inquiſitio, interpretatio
fit ſemper, quæ excludat delictum. idem Nat-
ta conſil. 412. nume. 19. in fine & num. 17. verſ.
ſed huic obiecto, & nume. 20. lib. 2. vbi quod
in caſu ſuo, verba quædam, quæ dicebantur
prolata per D. Bartolomeum inquiſitum cau-
ſa vlciſcendi, videlicet quod ſatis erat eos ca-
ſtigare cum ſex baſtonatis, non debere intel-
ligi prolata ita abſolute cauſa vlciſcendi, ſed
conditionaliter, ſcilicet quathenus illi reſi-
ſterent,

ſterent, & ita poſſunt accipi, quod cauſa de-
fendendi dicta fuerint, ſicut cauſa vlciſcen-
di: non enim inquit debet præſumi deli-
ctum, quia intellectus hominis debet eſſe be-
nignus, vt inquit Bald. in l. moueor, per illum
text. C. ſi ſeru. expor. veneat. his famulantur
quæ ſcribit Petr. Folerius conſi. 139. nume. 17.
& ſeq. in primo thomo conſil. Criminal. con-
cludens poſt Corn. conſil. 101. numero 25. lib.
ſecundo Gramat. Deciſ. 18. nume. 5. Roman.
conſil. 68. & Barto. in l. non ſolum. §. ſed &
probari. ff. de nou. oper. nuncia. quod ſemper
capienda eſt coniectura, vt excludatur de-
lictum, etiam vbi concurreret coniectura
includens delictum, & numero 20. dicit,
58 † quod ſi eſt aliquod verbum aptum impor-
tare falſitatem, & non importare, fit inter-
pretatio, vt non importet, Cephal. conſil.
75. numero 8. Cur. Sen. conſil. 69. colum. 2. in
fine. Et hæc interpretatio in caſu noſtro pro-
batur ex contentis in 4. capitulo inquiſitio-
nali, cuius verba conſideranda ſunt teſte
Barto. in l. ſi in rixa. num. 11. ff. ad l. Cornel. de
ſicariis. Dicitur enim in dicto 4. capitulo,
quod Tortus nomine D. Alfonſi recitauit in
loco Gagnæ proteſtationem, quod homines
Gagnæ, & Deghi reſpectiue erant homines
immediati ipſius D. Alfonſi, & quod dicti ho
mines non habebant alium in dominum,
præter ipſum Dominum Alfonſum, ſcilicet
immediatum, nec in eorum dominum im-
mediatum noſcebant D. Ducem Mantuæ:
nam hæc verba contra fiſcum producentem
interpretanda ſunt, maxime ad excluſionem
delicti argum. l. veteribus ff. de pactis, & ſic,
quod cum ipſi homines ſint immediati ho-
mines Domini Alfonſi, non cognoſcebant
D. Ducem Mantuæ pro eorum domino im-
mediato. Adiuuatur etiam ex depoſitione
trium teſtium eiuſdem fiſci videlicet Petri
Chiarloni qui ſimpliciter dicit fuiſſe dictum,
*che il S. Alfonſo ſolo era noſtro patrone, & il S.
Duca di Mantoa non donea ne poteua mettere ca-
rigo alcuno*. Item Stephani de valle, & Ioannis
Vinaldi, qui deponunt ſimpliciter fuiſſe pro-
teſtatum, quod homines non cognoſcebant
in dictis locis alium dominum, quam D. Al-
fonſum, nam dicendo ſimpliciter non co-
gnoſcere alium dominum intelliguntur de
alio domino immediato, qualis eſt ipſe
D. Alfonſus, quia dictio, alius eſt expreſſiua
& repetitiua alterius eiuſdem qualitatis, ſe-
cundum glo. in l. ſi fugitiui C. de ſerui. fugiti.
in cap. ſedes de reſcript. & vbique doctores,
& per ſupradicta patet, quod multi teſtes de-
ponentes, quod illa verba proteſtationum
de quibus deponunt ſunt offenſiua authorita-
tis, & ſuperioritatis D. Ducis decipiuntur, &
temerarie deponunt, imo iudicant, cum ex
prædictis patet in aliquo nō lædere, nec offen
dere authoritatem, aut ſuperioritatem Du-
59 cis, vnde nullam fidem faciunt, † nam teſtis
debet deponere de eo quod ſenſu corporis,
non de eo quod intellectu percipit, quia iſtud
non eſt teſtificari, ſed iudicare, ideo eius di-
ctum nihil valet ſecundum Barto. in l. qui te-
ſtamento §. fin. p illum text ff. de teſtamen.
& in l. prima in prin. in 2. notab. ff. de his quæ
in teſtamen. delentur, & in ſimilibus terminis
Dec. d. conſil. 256. ſub nume. 4. verſicu. non
obſtat etiam, & in eodem caſu Iaſ. dicto con-
ſil. 167. colum. 3 verſicu. item ſupradicti teſtes
iudicant, & colum. 6. in princ. verſi. ſed vt di-
xi, & colu. pen. verſic. quia reſpondetur. vnde
iſti teſtes nimis animoſe deponunt, propte-
rea ſunt ſuſpectiſſimi, vt ſupra diximus, & Iaſ.
refert Crauet. conſ. 249. ſub num. 4. ver. ſaltem
negari non poteſt, Alexand. conſ. 154. colu. fi.
verſi. & nimis animoſe deponebat, libr. 5. Ro
lan. conſ. 7. nume. 2. lib. 1. cum multis ſimili-
bus qui adduci poſſent, & vlterius cum dicant
fuiſſe dicta alia verba offenſiua, de quibus nō
recordantur, prout generaliter omnes dicunt
fuiſſe dicta multa alia verba de quibus non re
cordantur, non eſt eis fides adhibenda, quia
non recordantur plene, nec recitant plene fa-
ctum glo. in l. Lucius in verbo debeant. ff. de
infam. vbi doctores notant Alexand. conſil.
60 33. nume. 21. libr. 3. vbi ait, † quod quando te-
ſtes non recordantur plene vel non recitant
plene factum non creditur eis, & conſil. 88. in
fine lib. 5. conſi. 94. nume. 1. lib. 6. conſi. 148. nu.
7. libr. 5. Natta conſi. 177. nu. 6. lib. 1. conſ. 196.
nu. 5. eodem lib. poſt dictam glo. necnon Bal.
& Roma. per eum relatos.

Poſtremo etiam dico quod quatenus illa
verba, che non *il S. Ducca di Mantoa in loro Signo
re & patrone*, intelligerentur etiam reſpectu
ſuperioritatis, & alti dominii ipſius Ducis (qđ
negatur) adhuc tamen delictum aliquod
non continerent, aut offenſam in D. Du-
cem, quoniam debent reſtringi, & referri ad
cauſam, & rationem ob quam fuerunt dicta
illa verba, & factæ proteſtationes ab ho-
61 minibus, † nam diſpoſitio quelibet genera-
lis debet reſtringi ad ſuam cauſam, vt pluri-
bus probat Crauet. conſil. 196. ſub numero
3. verſicu. & facit ratio, quæ habet vnius cuiuſ
que rei initium & cauſam ſpectandam eſſe
vulgata l. vnica circa finem C. de imponen.
lucra. deſcriptio. libr. 10. l. verum ff. de furt. cū
ſimilibus allegatis, in glo. in l. legata inutiliter
in verbo, interuenit ff. de adimen. lega. vbi di-
cit, nota ſpectandum fore, quare aliquid fiat,
bonus text. in cap. intelligentia, & ibi glo. de
verbo. ſignifica. cauſa autem, & ratio in caſu
noſtro eſt, quod cum ipſi homines virtute
priuilegiorum, & conuentionum, ſeu pacto-
rum ſint immunes, & franchi ab omnibus
oneribus, & D. Dux vellet in dictis terris im-
ponere dacitum, ſeu vectigal exigendum,
etiam ab hominib. dictorum locorum, hoc
ideo ipſi homines, vti immunes & franchi
proteſtabantur nolle conſentire, *che in eſſi lo-
ghi ſi meteſſe alchun poſtiere per efigere il dacito
di S. Ecc.* prout omnes teſtes dicunt præci-
puæ Antoninus Gandulfus, & Antonellus Pe
ra dicentes quod Dominicus Siccus publica-
uit proteſtationem dicendo, *che non ſi intende-
uano di admittere in queſta terra poſtiere alchuno che*

riſcoteſſe

riſcoteſſe dacito a nomme di Sua Ecc. & quando l'haueſſimo admeſſo ſarebbe ſtato contra noſtra volunta & forzatamente. & Petrus chiarlonus, q dicit fuiſſe proteſtatum, *che lui non s'intendeuamo d'ammettere niuno che riſcoteſſe dacito a nome di ſua Eccelenza,* vnde dicendo iidem homines in eadem proteſtatione, quod non cognoſcunt D. Ducem pro eorum domino, iſtud dictum refertur, & reſtringitur quod non cognoſcũt ipſum in dominum reſpectu impoſitionis dicti daciti, ſeu vectigalis, quia reſpectu illius D. Dux nullam habet poteſtatem & ſuperioritatem in eos, cum per immunitatem illis ex contractu conceſſam cenſeatur a ſe abdicaſſe omne ius ſuperioritatis ratione onerum, & ita † dictum generale regulatur, & reſtringitur a ratione, & cauſa l. cum pater §. dulciſſimis de leg. 2. & dictum teſtis reſtringitur, & regulatur a ratione, quam adducit ſecundum Bald. in l. conuenticulam colum. antepenul. C. de epiſcop. & cler. in l. data opera colum. 8. C. qui accuſa. non poſſunt, quem refert Alexand. conſi. 20. nume. 9. lib. 2. vbi adducit ad hoc dictã l. cum pater §. dulciſſimis, & no. per Innoc. in cap. cum cauſam quæ inter, de teſtib. idem Alex. conſi. 29. nume. 2. lib. 7. & non modo diſpoſitio generalis reſtringitur ex ratione expreſſa, ſed etiã ex tacita iuxta Deci. in ca. ſugeſtum in 2. notabili per illum tex. de appellatio. & Iaſ. in l. non dubium col. 7. C. de legib. quos refert Aymo. conſi. 33. nu. 9. vbi ait, quod hoc ſine dubio procedit quando alias ſine reſtrictione indebite quis damnum pateretur ex Ang. & Abbate. in locis ibi per eum relatis, multo ergo magis procedit in pœnalibus, & odioſis in quibus fit ſtrictiſſima interpretatio, iuxta tradita in l. ſi vero in §. de viro ff. ſolu. matrimo. & maxime omnium hic, vt euitetur delictum, vt ſæpè diximus, inſpecta ergo cauſa, & ratione dictarum proteſtationum, verba prædicta, quod non cognoſcebant D. Ducem in eorum dominum ad ipſam cauſam & rationem reſtricta, nullum cõtinent delictum, nec abnegationem vniuerſalis ſuperioritatis, & alti dominii continent, ſed tantum ſunt negatiua ſuperioritatis quoad impoſitionem collectarum, & dacitorum de quibus tunc tractabatur, quibus ipſi homines ſunt immunes, & franchi, non modo ex diſpoſitione iuris, vt ſupra dicebamus ex Iacobino a Santo Georgio in tractatu de homaggiis. colum. 10. verſic. ſed hic cadit, & verſicu. ad id quod dixi, poſt Aluarot. & Iſern. ibi relatos, ſed etiam ex diſpoſitione hominis, nempe ex conuentione ipſius Principis cum Domino Alfonſo, & eorum prædeceſſoribus inita, quo ſtante cum duplici iure nitantur, iuris ſcilicet, & hominis, vbi alias aliquo caſu potuiſſent de iure collectari, & grauari onere ſoluendi dacita, puta pro neceſſaria defenſione ſtatus principis, propter immunitatem eiſdem competentem ex diſpoſitione ipſius Principis, nullo caſu poſſunt ab ipſo Principe collectari, & grauari onere ſoluendi dicta dacita, etiam in caſibus alias a iure permiſſis, arg. eorum quæ tradunt doctores in authen. res quæ C. com. de lega. in l filiusfamilias in §. diui ff. de lega. primo quod licet bona reſtitutioni ſubiecta poſſint in certis tantum caſibus a iure permiſſis alienari, tamen ſi vltra prohibitionem iuris, accedat etiam prohibitio teſtatoris, tunc non poterunt alienari, etiam in caſibus alias a iure permiſſis, & hoc maxime verum eſſe in caſu noſtro, placet nõ extra rem demonſtrare ĩntra ſ.

63 fundamento, † immunitas ab omnibus &, quibuſcunque oneribus cogitatis, & incogitatis in contractu conceſſa, quæuis onera bellica ſeu publicam vtilitatem concernentia comprehendit, At immunitas conceſſa hominibus prædictorum locorum fuit conceſſa in contractu ab omnibus, & ſingulis ſubſidijs, collectis, præſtitis, & alijs quibuſcunque oneribus ex quauis cauſa, & occaſione cogitata & incogitata ab Illuſt. Marchionibus imponendis, ergo quæcunque onera belli ſeu publicam vtilitatem concernentia complectitur: Maior argumenti propoſitio probatur ex cumulatis Deciſ. Pedemon. 59. nume. 15. & Deciſ. 91. nume. 10. & 11. quibus addo Alexand. conſi. 193. num. 15. volum. 2. Crot. cõſi. 63. nu. 34. & ſequen. Felin. in cap. accedentes. col. fin. verſic. nona concluſio de præſcript. Alcia. reſpon. 168. nume. 11. vbi dicit, huiuſmodi conuentionem extendi ad caſus inſolitos. Natta conſi. 66. num. 9. & ſeq. conſi. 347. nu. 8. verſic. quarto fortius, & pluribus ſequentibus. vſque in finem & conſi. 486. nu. 20. Rolan. à valle cõſil. 5. nu. 35. & plurib. ſeq. lib. 1. conſi. 76. nume. 13. & ſeq. vol. 2. & conſi. 13 nu. 50. & ſeq. volu. 3. Cephal. conſi. 58. nume. 38. Burſa. conſil. 16. num. 44. & pluribus ſequen. vbi num. 49. affirmat, Principem contrauenire non poſſe etiã de plenitudine poteſtatis, quod etiam dicit Cephal. dicto conſi. 58. num. 85. qui omnes cõcludunt, ſimilem immunitatem in contractu conceſſam extendi ad quæcunque onera bellica, ſeu vtilitatem publicam reſpicientia. Minor argumenti propoſitio ſcilicet, quod dicta immunitas ſit conceſſa in contractu, probatur ex inſtrumentis priuilegiorum propter

64 merita conceſſorum † quæ vim contractus obtinẽt teſte Crauet. poſt alios per eum relatos de antiq. tempo. in prima parte nume. 19. & Tiraquell. in repet. l. ſi vnquam, in verbo donatione largitus nume. 14. Port. Imol. lib. 5. commun. opin. cap. 19. colum. 3. verſi. & dicitur in contractum tranſire, poſt Aret. Ioan. de Silu. Ruin. & Gramat. locis citatis, Burſa. late dicto conſ. 16. n. 56. & ſeq. vbi expreſſe poſt Rolan. a Valle conſi. 76. volum. 2. dicit, huiuſmodi priuilegia non reuocari, præſertim cũ inueſtituris rogatis annis. 1532. 1534. 1547. 1542. & 1567. quarum in ſpecie facti tranſmiſſa fit mentio, fuerint repetita, quo fit vt pars inueſtiturarum dicantur, argumento l. fundi partem ff. de contrahen. emptio. & in terminis noſtris Cephal. dicto conſil. 58. nu. 83. & in ſimilibus terminis immunitatis Alc. conſil. 30. numero 4. verſic. quinimo lib. quinto. quod

to quod multo magis procedit in caſu noſtro
cum in inſtrumento conceſſionis dictæ im-
munitatis expreſſe cautum legatur, Marchio
nem concedentem voluiſſe dictam immuni-
tatem eſſe inſertam in prædicta inueſtitura.
65 nam, † cum inueſtituræ in feudum ſint con-
tractus, vltro citroque obligatorij cap. pri-
mo de forma fidelitatis Felin. in cap. quæ in
eccleſiarum nume. 62. de conſtit. Camp. inter
conſi. Brun. conſil. 2. numero 17. & 19 Iaſ. cō-
ſil. 8. nume. 32. Piſaur. inter dicta conſi. Brun.
conſil. 114. numero 202. Afflic. deciſ. 335.
nume. 16. idem dicendum eſt de contentis in
inueſtituris prædictis. conſequentia vero ne-
ceſſario ſequitur, nempè non poſſe imponi
dictis hominibus aliquod onus, & per con-
ſequens vectigalia Trattæ foraneæ, ita con-
cludunt omnes doctores ſupra nominati.
Quod autem prædictum vectigal ſeu daciū
Trattæ foraneæ ſit onus, neminem ſaniiudi-
cij arbitror id negaturum, quandoquidem
in ſolutione pecuniæ conſiſtit, quo caſu one-
ra realia naturaliter dicuntur, teſte Bald. con-
ſil. 402. volum. 5. nec aduerſatur id quod dici-
66 tur † Principem, poſſe ex iuſta cauſa tollere
ſuos contractus, & in Principe præſumi iuſtā
cauſam, præſertim ſi aſſerat ſe ex cauſa publi
cæ vtilitatis a contractu recedere, dato quod
de cauſa non appareat, ex notatis per Cin. &
doctores in l. fin. C. ſi contra ius vel utilit. pu-
blic. cum ſimilibus cumulatis per Felin. in ca.
quæ in eccleſiarum nume. 60. de conſti. quia
dico ex aduerſo adducta non procedere, quā
do Princeps eſt obligatus ſuo contractu, cum
tunc in dubio non præſumatur iuſta cauſa,
ſed de ea apparere debeat, alias de facili poſ-
ſet Princeps ſemper tollere omnes contra-
ctus, aſſquerando ſe ex iuſta cauſa recedere,
vel alterare contractum, ita expreſsè ſenſit
Felyn. in dicto capit. q̄ in eccleſiarum nume.
62. poſt Bald. Abba. & Roma. per eum cita-
tos, vbi nume. 64. verſicu. & aliud notabile di-
ctum, & nume. 66. verſic. tamen forte attenta
re poſſet, dicit, quod vbi alicui ex aliqua cau-
ſa licitum eſt a regulis iuris recedere, non ſuf-
ficit talis præſumptio cauſæ, niſi illa exprima
tur, quod intelligendum eſt, ſi vera apparcat
arg. l. 1. ff. ſi quadr. paup. feciſſe dicatur iuncta
67 glo. 1. † & quelibet cauſa non eſt ſufficiens vt
princeps poſſit recedere a ſuo contractu, ſed
cauſa debet concernere fauorem publicum
principaliter, ita ſcribit Felin. in terminis no-
ſtris dicto capit. quæ in eccleſiarum numero
27. poſt multos doctores per eum allegatos,
Crauetta de antiqui. tempor. in prima parte
nume. 17. verſic. quid dicendum poſt Bar. Ol-
dra. Caſt. Deci. Felin. & Iaſ. per eum allegatos
D. Roland. a Valle d. conſi. 1. num. 78. vbi di-
cit, cauſam debere eſſe neceſſariam pro de-
fenſione patriæ, vt puta ſi Princeps fuit inua-
ſus, & timor ſit ſubitaneus, & improuiſus,
Burſa d. conſi. 16. num. 73. verſicu. tertio dici-
tur. & nu. 76. & ſequen. vbi expreſſe poſt Soci.
Cur. Iun. Pariſ. & D. Rolan. a Valle dicit, ne-
ceſſitatem, vel vtilitatem publicam debere eſ-
ſe præciſam, cui aliter nec prouideri, nec oc-
curri valeat, niſi per onus nouiter impoſitum
quam quidem cauſam manifeſtum eſt, tem-
pore impoſitionis prædictæ Trattæ foraneæ,
nec in præſēti vrgere, ideo ceſſare quæ ex ad-
uerſo dici poſſunt, vt in ſimili concludit Burſ.
d. conſi. 16. nume. 76. verſi. quæ cum in præſen
ti poſt Ruin. Cepha. & Menoch. per eum cita-
tos. & niſi ita dicamus, facile eſſet, vt ſupra di-
ximus cuilibet Principi pro arbitrio ſibi præ-
texere, & aucupari cauſam, propterquam ſi
in contrarium adducta eſſent vera, poſſet paſ-
ſim a contractibus proprijs recedere, & priua
torum bona auferre.

Nec in contrarium pugnat. l. omnium. C.
de vectigal. & cōmiſſ. vbi exemptio a vecti-
galibus reſcripto Principis conceſſa, non te-
net cum præſumatur ſubreptitia: quia reſpō-
68 detur. Primo † dictam. l. omnium procedere
in immunitate conceſſa in ſimplici reſcripto
ad partis inſtantiam obtēto, abſque eo, quod
appareat de Principis concedentis expreſſa
voluntate, vt ex lectura d. l. dignoſcitur. nos
autem ſumus in conceſſione immunitatis, in
qua apparet de expreſſa Principis volunta-
te: ergo non habet locum prædicta legis diſ-
poſitio. vulg. l. 4. §. Toties. ff. de damn. infect.
quod autem de voluntate Principis appa-
reat, probatur ex illis clauſulis triplicatis in
conceſſione immunitatis & in dictis inue-
ſtituris appoſitis, ſcilicet ex certa ſcientia,
motu proprio, & de plenitudine poteſtatis,
in terminis noſtris Alexand. dicto conſil. 30.
nume. 10. volum. 5. vbi expreſſe dicit clauſu-
lam ex certa ſcientia habere vim clauſulæ, nō
obſtan. & D. Rolan. a Valle conſi. 61. numero
39. volum. 3. vbi dicit ex prædictis clauſulis ꝓ-
bari enixam Principis mentem & nume. 46.
ſcribit clauſulam de plenitudine poteſtatis,
eſſe validiorem clauſula, non obſtante, acce-
dunt, quæ leguntur Deci. pedem. 39. num. 17.
& pluribus ſequ. Et ſi dicatur, prædictas con-
ceſſiones, & inueſtituras non loqui de immu-
nitate conceſſa a vectigalibus, ſed a ſubſidijs,
collectis, præſtitis, & alijs ſimilibus oneribus
inter quæ non videntur contineri vectigalia;
Ad hoc reſpondeo prædictam conceſſionē
comprehendere etiam immunitatem, à ve-
ctigalibus imponendis, quod probatur ex il-
lis multiplicatis dictionibus vniuerſalibus,
omnibus & ſingulis, quibuſcunque, vllo vn-
quam tempore, quauis ex cauſa, & occaſio-
ne, tam cognita, & cogitata quam non, quo-
rum tanta eſt vis, vt etiam comprehendant
ea, quæ alias non comprehenderentur, & quæ
requirerent ſpecialem mentionem, & con-
ceſſionem iuribus, & authoritatibus adductis
abunde per Tiraque. more ſuo in tracta. de re-
trac. lignager. §. primo gloſ. 7. nume. 20. & plu
rib. ſequen. quibus addo text. apud Diuum
Paulum ad Hæbre. capit. 2. in illis verbis, om-
nia ſubiecisti ſub pedibus eius, in eo enim,
quod omnia ei ſubiecit, nihil dimiſit non ſub
iectum, & Felin. in cap. ſedes. nume. 5. in 3. 4.
& 5. decla. de reſcrip. Ruin. in conſi. 111. nu. 2.

volum

volum.1. Dominus Rolan.a Valle dicto cõſil.5.num.35.& pluribus ſeq.lib.1.conſ.55.nu.45.& ſeq.volum.3.Cepha.late in terminis noſtris conſi.58.num.2.& pluri.ſeq. & nume.39.& ſeq.poſt plures per eũ citatos.latiſſ.Burſat.d.conſi.16.num.48.& quinque ſequenti.Nec aduerſatur dictio,aliis,quæ eſt repetitiua ſimilium,vulg.l.ſi fugitiui.C.de ſer.fugi.Felin.in d.cap.ſedes num.6.quia reſpondetur,quòd cũ hæc dictio,aliis,ſit iuncta ſigno vniuerſali quibuſcunque, ideo non reſtringit diſpoſitionẽ ad ſimilia,ſed includit maiora expreſſis, vt in terminis probat pluri.iurib.& authoritatibus Rolan.d.conſi.5.nume.45.vſque ad nume.51.& conſi.61.nume.39.& ſequen.eo.lib. præterea dico,quòd onus vectigalis & onera ſubſidiorum, & collectarum ſeu publicarum functionum æquiparantur,& diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſitum in aliis,dicta l.omnium, quæ loquitur tã de collectis, ſeu publicis functionibus, quã de vectigalibus. ita ſentit Bal. in d.l.omnium in fin.vbi æquiparat collectas, dacita,& gabellas, & eſt de mẽte gloſſæ.1.ibi, dum allegat.l.omnes.C.de ann.& trib.lib.10. quæ loquitur de publicis functionib. in genere.D.Rolan.a.Valle.d.conſi.1.nu.10.volu.2. per tex. in c.1.quæ ſint regal.

Secundo reſpondetur.d.l.omnium loqui in immunitate conceſſa per reſcriptum & ex mero priuilegio, nos autem ſumus in immunitate conceſſa ex contractu iuribus adductis per Alexand.conſi.1.num.38.& duobus ſequ. volum.5.& hanc interpretationem ſcilicet, quod in immunitate prædicta comprehendãtur vectigalia, fecit Illuſt. Senatus Marchionalis duabus ſuis ſententiis,quæ tamen quantum ad reſtrictionem de qua in ipſis ſententiis videlicet, quòd homines prædictorum locorũ cenſeantur tantum immunes quoad fructus in finibus dictorum locorum perceptos, non nocent hominibus prædictorum locorum non vocatis nec interuenientibus in dictis ſententiis.C.quibus res iud.nõ noce.l.1.& 2.& late Curt.ſeni.conſilio 73.colum.prima.& 2.late Felin.in capitulo cauſam quę el 1.de teſtib. Nam ſalua Reuerentia Illuſt. Senatus huiuſmodi reſtrictiua ad fructus collectos in finib. dictorum locorum, iure fieri non poteſt cum prædicta immunitas ſit perſonalis conceſſa hominibus prædictorum locorum;non autem rebus, ſeu fructibus in eorum agris perceptis,& ſi realis, nec Illuſt. Senatus potuit facere quod immunitas perſonalis ſit realis; & econtra.l.2.ff.de vſufr.ear.rer.quæ vſu conſumun. in illis verbis, nec enim naturalis ratio authoritate Senatus immutari poteſt, quia impoſſibile eſt, appellatiua rerũ mutare nomina.l.ſi quis in fundi.in princip. ff.de lega.1. quę iura ad terminos noſtros ciat Natt. con. 447.numero 16.vbi expreſſe dicit, quod Senatus nec ſtatutum non poteſt facere quod munus perſonale ſit mixtum, & econtra.Nec ipſis hominibus aduerſatur quod Illuſt. Dominus Alfonſus tanquam hæres, & repreſentãs perſonã Franciſci Spinolæ cuius miniſterio prædicti homines acquiſiuerunt dictam immunitatem, acquieuerit ſententiis ſenatorijs & propterea præiudicauerit prædictis hominibus, arg. nota. per Barto. in l. qui Romæ.§. Flauius. ff. de verbo.obliga. quoniam ad prædictam doctrinam Barto. reſpondeo ex ſcriptis Decij conſi.58.nume.1.& ſequen. & conſil. 239.nume.5.verſic.ſed breuiter his non obſtantibus. Iaſ. conſi.213.nume.3.& 4.libr.ſecũdo poſt alios per eos citatos. vel etiam reſpõderi poteſt,doctrinam Bart. procedere poſſe ſi cum Io. Franciſco primo aquiſitore actum fuiſſet, ſecus vero ſi cũ eius hærede qui factũ defuncti tacite vel expreſſe infringere non poteſt. l.cum à matre. C. de rei vendica. cum ſimilibus. In propoſito ergo cum per principẽ nullo caſu dicti homines collectari nec grauari poſſint onere ſoluẽdi dacitũ ſeu vectigal de quo tunc agebatur, potuerunt ratione oneris eiuſdem daciti & aliorum onerum citra delictum & offenſionem aliquam dicere, quod non conoſcebant Dominum Ducem Mantuæ,pro eorum domino.& ſic ex omnibus ſupradictis concluditur Dominum Alfonſum & etiam ipſos homines eſſe in caſu abſolutionis a contentis in prædictis quatuor primis capitulis inquiſitionalibus.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus ſubdelegare non poteſt.*

2 *Teſtes ſe referentes ad informationes ſeu depoſitiones inualidas non probant.*

3 *Teſtes examinati non citata parte non probant.*

4 *Teſtes viles non probant, & ibi quòd Birrarij nõ ſunt idonei, & integri teſtes*

5 *Teſtes non probant, ſi non fuerunt examinari ſuper interrogatoriis partis.*

6 *Teſtium examinatio ſuſpecto delegari non debet.*

7 *Teſtium examinatio in criminalibus delegari non poteſt, & idem in ciuilibus arduis.*

8 *Tempus deduci & probari debet in inquiſitione, ſicut in accuſatione.*

9 *Teſtis qui iudicauit non probat quia deponere ſuper facto non iudicare debet & nu. 26.*

10 *Mulieres in criminalibus non admittuntur in teſtes.*

11 *Minores non ſunt idonei teſtes in criminalibus.*

12 *Socij ſeu participes criminis non probant, nec faciunt inditium, & nu. 17.*

13 *Teſtes omni exceptione maiores eſſe debent in criminalibus. & nu. 34.*

14 *Legis vel ſtatuti diſpoſitio contra delinquentem, vt habeat locum debet prius de delicto plene conſtare.*

15 *Interpretatio ea eſt facienda, vt euitetur delictum.*

16 *Cauſa qualibet etiam iniuſta excuſat à delicto.*

17 *Verba offenſiua in principem prolata non puniuntur.*

18 *Exemptio captiuorum à manibus familia delegati de cuius poteſtate non conſtat, non punitur.*

19 *Delegato ſeu cõmiſſario procedere non conceditur, niſi docto de ſua commiſſione.*

20 *Dominus non poteſt de primis cauſis vaſallorum ſuorũ ciuilibus nec criminalibus ſe intromittere, nec cognoſcere.*

21 *Eximens captum de mandato iudicis incompetentis non punitur.*

22 *Felonia contra vaſallum probari debet, quinque teſtibus, & non minus.*

Teſtes

23 *Teſtes vbi requiruntur omni exceptione maiores, tunc debet hoc articulari, & probari, & nu. 24.*
25 *Teſtibus non creditur quorum repelluntur auctores.*
28 *Teſtis qui ſe vltro ingerit, et offert eſt ſuſpectus.*
29 *Teſtis affectionem habens ad cauſam omnino repellitur.*
30 *Teſtis periurus omnino repellitur.*
31 *Teſtis dicto non ſtatur nec primo nec ſecundo cõtrario, quando in vtroque interuenit iuramentum.*
32 *Teſtis dicto non in tortura quando ſit ſtandum.*
33 *Periurium tollitur & purgatur per tormenta in ciuilibus, ſed non in criminalibus.*
35 *Ratificatio in delictis, vt valeat & ratificans obligetur quæ requirantur.*
36 *Factum approbare quis poteſt, & qualitatem facti improbare.*
37 *Actum gerere in dubio quis cenſetur nomine ſuo non alieno.*
38 *Dictio, aliàs, eſt expreſſiua & repetitiua eiuſdẽ qualitatis.*
39 *Verba quæ poſſunt ſe habere ad delictum, & non delictum debet interpretari in non delictum.*
40 *Præſumptiones duæ, vbi concurrũt, vna excluſiua & alia incluſiua delicti, ſemper attẽdi debet excluſiua.*
41 *Verba dubia quæ intentione fuerint prolata ſtatur declarationi proferentis cum iuramento.*
42 *Factum idem quando non eſt punibile quolibet tempore, tunc debet exprimi, & probari illud tempus, quo factum eſt punibile.*
43 *Dolus probari debet, quando agitur contra receptatorẽ quia receptare in ſe non eſt delictum.*
44 *Receptator vt puniatur de receptatione requiritur, quòd deducatur & probetur, quòd ſcienter receptauerit.*
45 *Vaſallus ſi accuſetur de felonia, quòd amiciam copulauerit, cum inimicis, debet per dominũ deduci, & probari, quòd fuerit amicitia copulata in damnũ, & iniuriã dñi.*
46 *Ratificatio et mandatũ ad delinquẽdũ nõ præſumitur.*
47 *Inqſitio cõtra ratũ hñtẽ maleficiũ quomodo formãda.*

CONSILIVM LXV.

DESCENDO nunc ad quintũ inquiſitiõis caput in quo inquiritur idem D. Alfonſus quod cũ de anno 1573. & die 27. Octob. Bartolomeus de maggiori tubicen Ducalis, & Marchionalis, iuiſſet ad locum Planæ pro exequẽdo literas ſuæ Excellẽtiæ in materia daciti, & illas pſentaſſet Iohãnoto code, & ille eas acceptare refutaſſet & vlterius prupiſſet ĩ hæc verba, *che non conoſceua il S. Duca di Matoua, et che nõ ſapeua chi ſi fuſſe*, ob quæ verba fuiſſet trãſmiſſus Gulielmus de Portis cõmiſſarius dñi Capitanei Iuſtitiæ, cum ſatelitibus; ſeu Baleſtreriis vt detineretur dictus Iohãnotus, & ita captiuatus fuiſſet cum Valentino Coda, factaque fuiſſet reſiſtẽtia ipſis baleſtreriis, ita vt captiuos minime conducere potuerint ad ciuitatem Caſalis, & cum de hac reſiſtentia fieret ſermo in ciuitate Sauonæ, & in domo Domini Alfonſi, & narraretur ſucceſſus dictæ reſiſtentiæ, & ſciret D. Alfonſus prædicta omnia de quibus ſupra, nedum ipſum Ioannotũ codam non redarguit idem D. Alfonſus, & curauit, vt plecteretur ratione tantæ temeritatis, & rebellionis incurſæ, verum ipſum Iohãnotum electum à cõmune loci Planæ, vna cũ alijs deputatis reſpectiuè à communitatibus locorum Cagnæ Deghi & Iuſualle, ibi ſimul exiſtent. laudauit, quod bene egerat, dum dixerat, quod non cognoſcebat ſuam excellentiam, nec alium in dominum præter dictum Dominum Alfonſum, & ponendo manum ſuper humeros prædicti Iohannotti dixit idẽ D. Alfonſus in hæc verba, ſeu æquipollentia (*Queſto e ſtato vn'galant'homo piu che ogni altro hauendo detto, che non cognoſce altro patrone che me* ratificando, & approbando ipſam rebellionem & delictum prædictum: quæ ratificatio, & approbatio ſpeciali mandato æquiparatur, & ipſam rebellionen idem D. Alfonſus etiã incurrendo, committẽdo prædicta ſcienter & dolosè; hæc ſunt verba inquiſitionis huius quinti capitis, ſuper quo examinatus legitur afrenatus numerus teſtium vltra triginta, videdũ eſt ergo primo, an probetur illum Iohannotum codam dixiſſe prædicta verba Tubicini, de quibus in inquiſitione videlicet, *che non conoſceua il S. Duca di Mantoa, & che non ſapeua chi fuſſe*. ſecũdo an probet fuiſſe factam reſiſtentiam dictis commiſſario, & baleſtreriis, ſeu biroariis, & exemptio captiuorũ per vim de manibus eorum. Tertio an Dominus Alfonſus protuliſſe probetur verba illa laudatoria, & approbatoria, de quibus in inquiſitione, videlicet, *queſt'e ſtato vn galant'homo, piu che ogni altro hauendo detto che nõ cognoſce altro patrone che me*, quarto an illa verba ſonent in delictum, & ex illis cenſeatur inducta ratificatio, & approbatio delictorũ de quibus ĩ inquiſitione, ſed antequã ſuper iis dicta teſtium examinemus, videndum prius eſt de validitate examinis eorundem, quos nõ minus nulliter examinatos exiſtimo, quam alios, de quibus ſupra in præcedentibus capitibus diximus: nam tres ex iſtis teſtibus examinati leguntur pro informationibus habendis per Baptiſtam de Leuo aſſertum vicegerentem de cuius poteſtate, & commiſſione non apparet, videlicet Petrus ſcaſſus, Laurentius Boydus, & Dominicus Bogianus, quatuordecim verò alij examinati etiam leguntur pro informationibus habendis per quendam Iohannem Voglinum notarium de Ponzone tãquam ſubdelegatum Nicolai Ci-
1 cognoni ſubdelegati D. Capitanei Iuſtitiæ† quòd ſubdelegare nõ poterat l. more maiorum. ff. de iuriſdict. omn. iud. l. fi. ff. de offic. eius. & l. a iudice. C. de iud. & vbique glo. & Docto. vnde huiuſmodi informationes tamquam ab incõpetentibus iudicibus ſumptæ ſunt nullæ; & inualidæ, toto tit. C. ſi a non comp. iud. ita in ſimili Aymo conſil. 115. ſub nume. 6. verſicu. & primo conſidero, vbi nume. 7. ait, quod præſuppoſita nullitate talium informationum, peride eſt, ac ſi nullæ omnino ſumptæ fuiſsẽt quia, nihil & inualidum æquiparantur, vnde
2 infert, † quod ſi teſtes deinde repetantur, & ſe referant ad huiuſmodi informationes, de quibus legitimè non apparet, quoad iuris effectũ nullo

nullo modo probant ſecundum Barto. Bald.
& alios per eum relatos & in ſpecie Soc. con-
ſil. 40. colum. 1. circa finem libr. 3. ſed, quod
magis eſt, in caſu noſtro iſti teſtes examinati
per prædictos, non fuerunt poſtea iudiciali-
ter & ſolemniter repetiti vocata parte, niſi
Laurentius Boydus, & Dominicus Bogia-
nus, qui leguntur repetiti per eundem Cigo-
gnonum ſubdelegatum, ſed in ea repetitio-
ne, non ſe referunt depoſitioni per eos factæ,
coram illo aſſerto vicegerente ſuper conten-
tis in hoc capite inquiſitionis, ſed ſe referunt
alteri depoſitioni per eoſdem factæ coram
eodem Cigognono delegato ſuper conten-
tis, in præcedentibus capitulis inquiſitionum
concernentibus materiam protestationum,
quo fit vt iſti nihil omnino probent, & ſuper
eis non ſit inſiſtendum. Quo vero ad alios
teſtes, quinque leguntur examinati pro infor-
mationibus habendis per ipſum Domin. Ca-
pitaneum Iuſtitiæ, qui ſunt Gulielmus portis
aſſertus eius commiſſarius, & quatuot biroa-
rij ſeu baleſtrerij ſtipendiati, qui cum eodem
commiſſario tranſmiſſi dicuntur ad captiuan-
dum Iohannottum codam; iſti pariter non le-
guntur iudicialiter, & ſolemniter examina-
3 ti ſeu repetiti; † ideo nec etiam probant. l. ſi
quando. C. de teſtibus cum ſimilibus ſupra ad-
ductis: quibus addo Barto. in conſil. 228. inci-
piente Catherina. nume. 5. & vbi fuiſſent for-
4 miter examinati; adhuc tamen † non proba-
rent propter eorum vilitatem. §. ſi vero igno-
ti in authen. de teſtibus. Lanfran. in cap. quo-
niam contra, in verbo teſtium depoſitiones.
colum. 17. in principio verſ. quid de biroario,
de teſtibus: vbi ait, quod huiuſmodi biroarijs
multum diminuitur de fide, nec ſunt integri te-
ſtes propter eorum vilitatem, vnde non ſunt
idonei teſtes pro poteſtate in ſindicatu, & per
Bal. & alios in l. 2. C. de teſtibus. & ſunt ſtipen-
diarii, quo caſu etiam repelluntur, vt per eun-
dem Lanfr. loco proxime citato colum. 22.
verſi. quæro tertio, vbi dicit quod ſtipendiarij
cum ſint infames infamia facti, non poſſunt
eſſe teſtes in cauſa criminali, & vlterius ex eo-
rum depoſitione redduntur ſuſpecti, & affe-
ctionati nimis, quia appellant homines, con-
tra quos deponunt, rebelles & inter alios Dio-
niſius Bonifacius, qui dicit in hæc verba,
(Il rumor fu tale di quelli rebelli che ſi crede-
uamo di reſtarli morti auanti che fuſſe aperta
la porta, & fu piu che non ſo dire a V. S. la fu-
ria di eſſi homini) & Iacobus de Mede dicit
in hæc verba, (& non fu puoco che ſcapaſſi-
mo dalle mani di quelli rebelli che non ne a-
mazaſſero con altro che con parolle) vnde
facile patet, quod non modo propter immo-
dicam affectionem, quam oſtendunt ſed etiã
propter præſumptum odium & inimicitiam
repelluntur. Deponunt etiam ſuper contentis
in hoc capite quatuor, aut quinque teſtes exa-
minati per prædictum Gulielmum de Por-
tis, etiam virtute delegationis eidem factæ
per Capitaneum Iuſtitiæ, qui nulliter quoque
examinati fuerunt, eo quia ſub 29. Martij
1574. facta fuit monitio, ſeu citatio Domin.
Alfonſo ad comparẽdum coram eodem co-
miſſario in Caſtro Planæ die vltima Martij,
& videndum deferre iuramenta teſtibus, &
præſentandum interrogatoria, dicta die aſſi-
gnata præſentata fuerunt interrogatoria pro
parte Domin. Alfonſi in proceſſu inſerta fol.
82. & petitum quod ſuper eis examinator te-
ſtes interrogaret, & tamen eadem die idem
comiſſarius teſtes examinauit, & die ſequenti
eoſdem repetiit prætermiſſis prædictis inter-
5 rogatoriis, † vnde omnes teſtes per eum exa-
minati, qui ſunt ſeptem nihil probant, ſecun-
dum Ioan. And. Ant. de But. & alios in c. cum
cauſam el. 1. de teſtibus: vbi inter alios Felin.
ſub num. 3. verſi. quibus addo, ait, quod ſi pars
dedit interrogatoria & omittatur petitio ſu-
per eis nihil valent atteſtationes eo quod ſint
omiſſa interrogatoria. Curt. in tracta. de teſti-
bus. concluſ. 53. addo tex. in c. præſentium. §.
teſtes, ibi, ſecundum partis aduerſæ interroga-
toria diligenter examines, de teſtibus. in 6. vbi
gl. in verbo, interrogatoria. Vnde iſte exami-
nator ſcienter omittens interrogatoria ſuſpe-
ctus cenſetur, cui nullo modo delegari de-
buit examinatio, & receptio teſtium in hac
cauſa, cum eidem, & ſuis militibus biroariis
prætendatur facta reſiſtentia, & ereptio capti-
uorum de manibus, & idem viii teſtis in hac
6 cauſa examinatus fuit, † teſtium autem re-
ceptio, & examinatio ſuſpecto committi
non debet ſecundum glo. ſingula. in authen.
de trient. & ſemiſſ. in §. & quod ſæpe, in ver-
bo, artificis, & diximus ſupra poſt Lanfranc.
& Bal. in locis ibi relatis, quib. addo eundem
Bal. in l. ſcire in §. ſemper autem. ff. de tuto. &
cura. dat. ab his, quem refert Bocr. Deciſ. 258.
num. 7. quod intellige in caſibus, in quibus po-
teſt delegari examinatio, & receptio teſtium,
7 puta in ciuilibus, † nam in criminalibus non
poteſt, vt ſupra late probauimus multis iuri-
bus, & authoritatibus, quibus accedit Didac.
lib. 2. var. reſolut. c. 13. ſub num. 9. verſi. verum
cum teſtis, vbi hanc concluſionem procede-
re vult etiam in cauſis ciuilibus arduis, dicens,
quod etiam in illis maxime expediret, & eſſet
reipublicæ valde vtile in quibuſcunque con-
trouerſiis lege ſanciri ne per ſolum tabellio-
nem teſtes examinentur, ſed per iudicem, &
quod etiam in ciuilib. arduis non poſſit com-
mitti examen tabellioni, ita iudicauit, Par-
lamentum Neapolita. vt refert Capitius Dec.
90. ſed in caſu noſtro delegatio iſta, vltra
quod contra ius fieri non potuit, facta etiam
fuit perſonis ſuſpectis: octo etiam alios teſtes
examinauit ſuper contentis in hoc capite Ni-
colaus Cicognonus, virtute nouæ delegatio-
nis eidem factæ ſub 6. Martii 1575. qui facta
prius citatione, & monitione eidem Do. Al-
fonſo ad coram eo comparendum in ciuita-
te Aquarum, & videndum eiſdem teſtibus de-
ferri iuramenta pro repetitione eorum ha-
benda & præſentandum interrogatoria ſi vo-
luerit ad diem decimam tertiam Menſis
Maij hora tertiarum, eoſdem tamen teſtes re-

petijt, & illis iuramen. detulit ſub quatuordecima eiuſdem Menſis, hora nonæ, & ſic etiam nulliter ex vulgata doctr. Bar. ſupra adducta in l. aut qui aliter ff. quod vi aut clam, quem cum multis alijs refert Feli. in c. 1. colum. fin. num. 22. de iudi. cum ſimilibus, & cum tamq; antea pro parte Domin. Alfonſi fuerint data interrogatoria & in ſpecie ſuper contentis in iſto quinto capite, vt patet in proceſſu d. fol. 82. nihilominus eoſdem teſtes examinauit prætermiſſis ipſis interrogatorijs, & ſic ex prætermiſſis patet, omnes hos teſtes nulliſſime examinatos fuiſſe.

Sed dato citra veri præiudicium eoſdem fuiſſe legitimè receptos, adhuc tamen contenta in hoc capite inquiſitionali probari per eos non video, & in primis eſt aduertendum, quod cum varia delicta deducantur in hoc capitulo inquiſitionali, varia quoque tempora conſiderari debent, & tamen in inquiſitione tempus tantum deducitur quo Iohannotus cauda verba protuliſſe dicitur contra tubicinem, de quibus in ipſa inquiſitione, videlicet de anno 1573. 27. Octobris. de alijs autem in eadem inquiſitione deductis nullum tempus deſignatur, vnde huiuſmodi
8 inquiſitio non procedit † quia in inquiſitione ſicut & in libello annus & menſis deduci, & probari debet; alias inquiſitus venit abſoluendus vt ſupra diximus ex. l. libellorum. ff. de accuſa. vbi Barto. & in l. 2. §. ſi publico ff. de adulte. & per Felin. Aret. & alios in d. cap. qualiter & quando, de accuſatio. & eſt communis, vt atteſtatur Boſſ. in titu. de inquiſitione num. 90. cum alijs ſupra adductis, quibus accedit Barto. dicto conſi. 228. num. 1. vbi, quod liquere debet de loco & tempore commiſſi delicti, & ſicut libellus continere debet prædicta, ita etiam confeſſio rei ſed nec etiam per iſtos teſtes probatur tempus in inquiſitione deductum, quo Iohannotus cauda verba illa protuliſſe dicitur erga tubicinē, imo nec ipſum delictum, videlicet quod dixerit tubicini, *che non conoſce il Signor Duca di Mantoua, & non ſaper chi ſi ſia*. Nam de iſtis verbis, & tempore deponunt Salomon cauda, & Antonius Gandulfus, examinati ſub octaua Martij 1575. qui tamen nihil omnino probant, nec concludunt, quia dicunt, nempe Salomon cauda, quod poſſunt eſſe quindecim, aut ſexdecim menſes proximè præteriti, vel circa, *che per ordine come inteſi del Sereniſſimo, Signor Duca di Mantoua di Monferrato, fu mandato a de tener Gioannoto coda mio fratello, da certo commiſſario, & birri per cagione che eſſo mio fratello haueſſe detto certi puochi giorni prima per ordine dil Signor Alfonſo Spinula, come ſi diceua, di non conoſcere ſua Altezza ne altro patrone e ſuperiore di queſto luogo che eſſo Signor Alfonſo*, & ſic patet, quod quantum ad tempus non concludat, ex allegatis in præcedentibus, neque etiam concludat circa verba, quia dicit, *come ſi diceua* non autem dicit de certa ſcientia, quod ipſe fuerit præſens, & audiuerit, alter vero teſtis Antonius Gandulfus dicit, *quando venne il Trombetta con il Commiſſario à Pinna à publicar vna certa cridà à nome di ſua Altezza, che pono eſſere da quindeci, à ſedeci meſi paſſati in circa io non mi trouai preſente à detta publicatione, ma ben inteſi dire publicamente, per queſta terra, che Gianoto coda ſe gl'era oppoſito, non dire che in queſto luogo non conoſceua egli il Sereniſſimo Signor Duca di Mantoua & di Monferrato, ne altro per patrone ſaluo eſſo Signor Alfonſo*, nam iſti duo videntur contrarij circa tempus, quia primus dicit de tempore, quo captiuati fuerunt Ioannotus cauda & valentinus & quod poſſunt eſſe à quindecim, aut ſexdecim menſibus, alter autem dicit, poſſunt eſſe a quindecim aut ſexdecim menſibus quod Iohannotus cauda ſe oppoſuit tubicini, & dixit verba prædicta, vnde ſecundum eos iſta duo viderentur facta eodem tempore, cum tamen diuerſis temporibus commiſſa præſupponantur, & habito reſpectu ad tempus in inquiſitione deductum ſunt vltra ſexdecim menſes, quod verba illa prætenduntur dicta per Ioannotum tubicini, vt facta ſupputatione apparet, & vlterius circa verba deponunt diuerſum à contentis in inquiſitione, quia in ea ſimpliciter dicitur, Iohannotum caudam dixiſſe Tubicini che non cognoſce il Signor Duca di Mantoua, & non ſaper chi ſi ſia, quæ verba ſi benè conſiderentur non ſonant in delictum prout infra ſuo loco demonſtrabitur, teſtes autem iſti referunt Iohannotum dixiſſe, *che in queſto loco non conoſceua il Signor Duca di Mantoua & Monferrato, ne altro per patrone ſaluo il Signor Alfonſo*, quæ quidem dicta diuerſa ſunt inter ſe, vnde iſti duo teſtes vltra deducta in inquiſitione deponentes nihil probant & circa eos non puto eſſe vlterius inſiſtendum, ipſe vero Iohannotus cauda deponit dixiſſe prædicta verba Tubicini, cui in hoc non creditur, tum quia quatenus illa verba delictum continerent ipſe eſſet particeps, ſeu ſocius criminis, & declaratus rebellis, vt apparet in actis, tum etiam, quia ex eius depoſitione ſuſpectiſſimus redditur, vt infra diceretur, pro nunc tantum dico, quod ipſe vltra contenta in inquiſitione deponit, quia in ea dicitur, quod ipſe Iohannotus prorupit, in hæc verba, *che non conoſceua il Signor Duca di Mantoua, & non ſapeua chi fuſſe*, prout, & ita refert Tubicen eum dixiſſe, quæ verba non ſonant in delictum, vt ſupra dicebamus, ipſe autem dicit, diſſi *publicamente, ad alta voce per obedir al detto Signor Alfonſo che non conoſceua il Signor Duca di Mantoua, Marcheſe di Monferato per patrone, ne ſapeua che ſi fuſſe*, & hæc dixiſſe, *in eſequutione de la mente dil detto Signor Alfonſo qual era di non conſentire; ad alcun'atto che fuſſe fatto in detto luogo a nome di detta ſua Altezza*, & ſic indicat iſte teſtis, non autem deponit prout in multis alijs partibus ſuæ depoſitionis idem facit
9 † vnde nec etiam probaret, ex allegatis ſupra, quibus accedit in terminis Brun. conſil. 27. circa finem verſic. & quod magis iudi-

cant quam deponunt, & ex multis alijs red-
ditur iſte teſtis ſuſpectiſſimus:ideo ſola lectu-
ra ſuæ depoſitionis ſufficiet ad eum repellen-
dum, cuius depoſitio eſt in proceſſu fol. 88.
de huiuſmodi verbis deponit etiam Marcus
Pogius examinatus per prædictum Iohan-
nem de Voglino notarium de Ponzone aſ-
ſertum ſubdelegatum Nicolaij Cicognoni
delegati;qui gdem Marcus dicit ſe fuiſſe præ-
ſentem, & audiuiſſe Ioannotum caudam di-
centem Tubicini ſicuti non cognoſcebat Do
min. Ducem pro ſuo domino & non cogno-
ſcit alium dominum præter Domin. Alfon-
ſum, ſed iſte eſt minor videlicet 19. ann. quo
caſu non eſt idoneus teſtis l. in teſtimonium.
ff. de teſtibus glo. in l. inuiti, & ibi docto. eod.
titu. & non deponit de tempore:& diuerſum
deponit ab eo, quòd refert Tubicen, ideo nec
etiam probat, ſolus ergo Tubicen remanet,
qui de huiuſmodi verbis ſibi per ipſum Iohan
notum dictis deponit, cui vti vnico & ſingula
ri non creditur, vulgata l. iuriſiurandi C. de te-
ſtib. c. veniens & c. licet in fin. extra eod. titu.
cum ſimilibus, patet ergo ex prædictis non
probari quod primo loco deducitur in hoc
capite inquiſitionis, videlicet Iohannotum
caudam ea verba dixiſſe Tubicini, prout in ip
ſa inquiſitione deducitur.

Circa vero ſecundum, quod in eadem in-
quiſitione deducitur, videlicet, quod tranſ-
miſſo commiſſario, & Baleſtrerijs pro capti
uando illo Iohannotro cauda propter præ-
dicta verba, fuerit eiſdem commiſſario, &
Baleſtrerijs facta reſiſtentia, & per vim ere-
pti de eorum manibus captiui videlicet Io-
hannotus, Valentinus cauda, licet multi te-
ſtes ſuper eo videantur deponere, nihil ta-
men probatum reſultat. nam quantum ad ip-
ſos milites, ſeu Baleſtrerios non exiſtimo eſ-
ſe vlterius circa eos inſiſtendum, tum quia
parte non vocata examinati fuerunt, tum
etiam, quia illis non eſt aliquo modo creden-
dum propter eorum vilitatem, vt ſupradixi-
mus, ſimiliter non opus eſt verba facere de
alijs quatuor decim teſtibus ſuper hoc capite
examinatis per Iohannem Voglinum aſſer-
tum ſubdelegatum, cum illi etiam parte non
vocata depoſuerint, & vlterius, ex ipſis qua-
10 tuordecim, ſeptem ſunt mulieres,† quæ in cri
minalibus non admittuntur vt per Alex. conſ.
11. colum. penul. in fi. lib. 1. cum multis aliis ci
tatis per Alcia. reg. 1. præſumpt. 47. niſi veritas
aliter haberi non poſſit, quia tunc admittun-
tur in ſubſidium, vt per eundem Alci. & in ad-
ditio. ad eum dicta præſumpt. 47. num. 3. quod
quomodo intelligatur declarat pulchre Rol.
a Valle conſ. 24. nu. 67 & ſeq. lib. 1. poſt Alex.
Dec. Marſil. Pariſ. & Corn. per eum relatos,
vltra quod alias multas exceptiones patiun-
11 tur iſtæ mulieres, † quia ex eis aliquæ ſunt mi-
nores 25. annis, quo caſu eorum dictum non
valeret vt ſupradiximus ex l. in teſtimonium.
ff. de teſtibus & per Alex. conſi. 64. num. 2. lib.
1. cum alijs per eundem Rol. adductis dicto
conſi. 24. num. 66. Reliqui autem teſtes, videli-
cet octo prædicti examinati, per prædictum
Cigognonum inter quos eſt dictus Iohanno-
tus, nihil etiam probant, quia ipſi omnes di-
cunt feciſſe reſiſtentiam dicto commiſſario,
& militibus, & vi exemerunt captiuos de eo-
rum manibus, & ex hoc contra eos fuit pro-
ceſſum, & declarati fuerunt rebelles, & banni-
ti, vt patet in proceſſu, vnde eis non creditur
12 † quoniam ſunt Socii criminis, vbi talis reſi-
ſtentia, & exemptio captiuorum eſſet illicita,
& delictum contineret, dicta l. quoniam libe-
ri. C. de teſtib. l. ſi filium. C. de lib. cauſ. cum ſi-
milibus ſupra adductis, & ſine dubio non pro
bant ad condemnandum, vt ſupradiximus. nã
ſi non faciunt ſufficiens indicium contra ſo-
cium, etiam in caſibus exceptis, niſi alia con-
currãt adminicula vt ſupra dicebamus. ex gl.
& Sali. in l. fin. C. de accuſ. ergo probationem
ad condemnandum nullo modo faciunt, &
hoc eſt clarum, & vlterius alios patiuntur de-
fectus, nam tres ex ipſis videlicet Franciſcus
Porellus, Petrus bonis, & Petrus Bertona ſus
ſunt viles perſonæ pauperrimi dicentes habe-
re in bonis 10. & alter quinquaginta aureos
quo caſu non ſunt idonei in criminalib. l. nõ-
nulli. ff. de accuſ. cum ſimilib. alias adductis, &
ex eorum dictis redduntur ſuſpecti, audacter
& animoſe deponentes. ex adductis ſupra qui
bus addo in ſimilib. terminis Brun. dicto conſ.
27. circa finem verſi. & quod nimis animoſe
deponant, nam inter alios, Salomon cauda, &
Franciſcus Porellus proteſtantur in fine ſuæ
depoſitionis in hæc verba, *io ho detto la uerita, & ſempre ſono per mantenerla in ogni luogo doue ſaro dimandato*, & vltro ſe offerunt, ſicut faciunt
etiam omnes alii dicentes, *io ho detto la uerita, & ſe mi raccordaro di altro ſono ſempre apparechiato de dire la uerita ſi come ho detto hora.*
Ex quibus apparet iſtos teſtes omnino nõ pro
bare & non eſſe omni exceptione maiores
13 † prout requiritur in criminalib. vt per Alex.
conſi. 70. lib. 1. quem refert Dec. conſ. 189. ſub
nu. 3. cum ſimilib. & potiſſimum in caſu iſto
contra Do. Alfonſum, vbi agitur de fœlonia,
ſeu infidelitate per tex. in c. vni. & ibi doctores
titu. quot teſtes ſint neceſſarii ad proban. in-
grat. feud. ex prædictis ergo apparet, non pro-
bari aſſerta delicta in hoc quinto capite dedu
cta, de quorum ratificatione ſeu ratihabitio-
ne agitur, vnde fruſtra tractatur Domin. Al-
fonſum aſſerta delicta ratificaſſe, de quibus
non apparet, neque de ratihabitione tene-
ri poteſt, niſi prius delictum quod ratifica-
tum dicitur commiſſum fuiſſe conſtet, ex
tradditis per Iaſ. in l. ſi quando in 4. notab.
poſt Bald. ibi. C. vnde vi. vbi per eum text.
14 dicit, † quod vbi lex, vel ſtatutum aliquid
diſponit, vel inducit contra delinquentem,
adhoc vt diſpoſitio l. vel ſtatuti habeat lo-
cum, debet de illo delicto plene conſta-
re, vnde infert ibi Bald. quod ſi ſtatuto ca-
uetur quod contra homicidas poſſit iudex
certo modo procedere, puta ſine indiciis,
opportet ſtatim conſtare plene homici-
dium eſſe factum, & quod homo ſit occiſus,

& facit ad hoc doctri. Barto. in l. diuus, per il-
lum text. ff. de teſtamen. milit. dicens, quod ſi
ſtatuto caueatur, quod contra inſtrumentum
nihil poſſit opponi, oportet prius conſtare
quod ſit inſtrumentum, & Barto. ad hoc pro-
poſitum cum pluribus alijs citat Dec. conſil.
410. num. 6. & 7. & alibi de hoc dicemus, ſed
etiam admiſſo citra veri præiudicium, quod
contenta in hoc capite probarentur, nihil ta-
men punibile ex eo reſultaret. nam quantum
ad prædicta verba prolata per Iohannotum
erga illum Tubicinem, eo modo prolata quo
per ipſum tubicinem refertur, vt in proceſſu
fol. 1. & in capitulo inquiſitionali deducitur,
videlicet, che non cognoſceua il Sig. Duca di
Mantoua, & che non ſapeua chi ſi fuſſe, vtique
iſta verba poſſunt intelligi, vt non ſonent in
delictum, videlicet de cognitione & ſcientia
corporali, vt quia nunquam viderit ipſum
Domin. Ducem, ideo recte dixit, che non co-
15 gnoſceua il S. Duca, pront & † ita interpreta-
ri hæc verba debent vt euitetur delictum ex. l.
merito. ff. pro ſocio & tradditis per Barto. in
l. non ſolum §. ſed vt probari ff. de nou. oper.
nuncia. cum multis alijs ſupra adductis, qui-
bus accedit Dec. conſi. 189. num. 5. poſt eun-
dem Bart. nec non Bal. Alex. Roma. & Abba.
ibi relatos & in ſimili Brun. dicto conſil. 27.
col. 2. verſi. & licet, & verſi. & pariter debe-
mus interpretari, pro quo facit ſecundum eun-
dem Brun. ibi, quod in dubijs facienda eſt in-
terpretatio contra fiſcum l. nõ puto, vbi Bart.
ff. de iur. fiſc. & vlterius, vbi illa verba videren
tur temerarie, & petulanter prolata, & in con-
temptum Domin. Ducis, attamen nec adhuc
eſſent punibilia, tum quia ille Iohannotus iu
ſta & colorata cauſa motus prorupiſſe vide-
tur in illa verba, cauſa enim eſt, quia literæ
quæ per tubicinem præſentabantur præcipie-
bant, quod ſolueretur per homines loci da-
cium prædictum, ſeu vectigal, contra for-
mam inueſtiturarum, priuilegiorum, & ſen-
tentiarum vt ſupra diximus in in primo reſpõ
16 ſo, vnde ſuccedit vulga. reg. † quod quælibet
cauſa etiam iniuſta excuſat à dolo & à deli-
cto, vt per glo. & Doct. in l. ſi plagij. C. de plag.
cum multis alijs concordantibus ſupra ad-
ductis, & per Brun. dicto conſi. 27. colum. pe-
nul. verſi. tertio attentis, tum etiam quia huiuſ-
modi contemptus ſeu temeritas eſt verba-
lis; non habens aliquam admixtionem facti
17 in offenſionem D. Ducis, † ideo ex illis verbis
rebellis dici non poterat, neque vlla pœna
plecti, l. 1. C. ſi quis Impe. maled. ita in ſimili
Brun. d. conſi. 27. colum. penul. verſi. quinto
iſta prohibitio & col. fi. in princip. & ex his ſe-
quitur, quod non iuridica erat captura eiuſdẽ
Iohannotti propter illa verba ab eo temere
& petulanter, vt dicitur prolata, & ideo reſi-
ſtentia, & ereptio ſeu exemptio facta de ma-
nibus militum biroariorum, quatenus de ea
conſtaret licita fuit, aut ſaltem non eſt puni-
bilis, & eximentes deliquiſſe non dicuntur
l. 1. verſi. oſtilius, ibi, non deliquit, qui eximit
ff. ne quis eum qui, vbi Bald. Fulg. Alex. & Iaſ.
notant, vnde minus iuridice contra homines
reſiſtentes, & eximentes fuit proceſſum, vt
pote, quod vt dicitur rebelles, & læſæ maie-
ſtatis rei fuerint ob talem reſiſtentiam, ſeu ex-
emptionem, cum, vt inquit Brun. prædicto
conſi. 27. colum. 2. verſi. plus eſt, poſt Io. Fabr.
Iaſ. & plures relatos, etiam ſi quis eriperet de
carcere Principis aliquem detentum, non ita
paſſim incideret in crimen læſæ maieſtatis,
iniuſta quoque erat captura, eo quia non ap-
parebat legitimè de commiſſione illius aſſer-
ti comiſſarii Gulielmi de portis volentis ab
ducere captiuos, cum de comiſſione quam di
cebat ſe habere à Domino Capitaneo iuſti-
18 tiæ fidem non fecerit. † ideo licite & impune
potuit eidem reſiſti & capti per eum potue-
runt de eius manibus via facti eximi, ex trad-
ditis per Ange. & Roma. in d. l. 1. in princip. ff.
ne quis eum qui, & ibi Iaſ. in l. 3. §. quod prætor
colum. penul. verſi. vltimo quærit Bart. dicen-
tes, quod quando captura iniuſta fit per dele-
gatum, tunc ſi non oſtendat literas ſuæ comiſ
ſionis licite poteſt ei reſiſti, & eximens capti-
uum non punitur, ita in terminis Brun. dicto
conſi. 27. colum. penul. verſi. & primo, & con-
ſi. 141. in prin. lib. 2. nouiter impreſſo, & nimi-
19 rum quia † comiſſario ſeu delegato non
conceditur procedere, niſi fidem faciat de
ſua comiſſione. l. 1. C. de mand. princ. bonus
tex. argum. de rebus ad perſonas à maioritate
rationis in l. prohibitum. C. de iur. fiſc. lib. 10.
vbi conceditur facultas ſubditis reſiſtere & ar-
cere officiales volentes aliqua bona ſubdito-
rum ſine Principis comiſſione capere, ergo
multo magis ſi perſonas, traddunt Doctores
in cap. cum in iure de offic. delega. & licet in
caſu noſtro aliqui teſtes dicant, quod aſſertus
comiſſarius oſtendit ſuam comiſſionem, at-
tamen non ſufficit ſimplex oſtenſio, ſed de-
buit legi: imo debuit fieri copia eiuſdem ſuæ
commiſſionis prout, ita ampliando decreta-
lem, cum in iure, traddit ibi Felin. num. 6. ex
gloſſ. in cap. porro de priuileg. maxime cum
fuerit idem comiſſarius expreſſe requiſitus co
piam ſuæ aſſertæ comiſſionis tradere, prout ip
ſe met atteſtatur in ſua depoſitione, dicens,
quod venerunt duo homines de loco qui ab
eo petiierunt copiam ſuæ comiſſionis, & idẽ
deponunt Iacobus de Mede, & Blaſius de Lo
de milites, ſeu baleſtrerii eiuſdem comiſſarii,
& Iohannes muſſus teſtis qui dicit (che Mae-
ſtro Manello dimandaua la copia della co-
miſſione) & non probatur, quod fuerit trad-
dita copia, prout & rationabile fuiſſet, quia
non licebat de facto ſubditos extrahere in
præiudicium iuriſdictionis Domin. Alfonſi,
20 niſi appareret ex qua cauſa, † quia de pri-
mis cauſis ſubditorum ipſius Domin. Alfon-
ſi nec ciuilibus, nec criminalibus non pote-
rat Capitaneus iuſtitiæ imo nec Domin. Dux
ſe intromittere, nec de eis cognoſcere Bal. in
l. 1. colum. 5. verſi. quadrageſimo tertio quæri
tur. ff. de rer. diuiſio. cum pluribus relatis De-
ciſ. Pedemont. 29. num. 8. quibus addo in ſimi
li Neuiz. conſ. 61. num. 11. Gram. Deci. 30. nu-
me.

me.8.9.& ſeq.præcipuè nu. 11. vbi poſt plures
relatos concludit Do. directum non poſſe in
terra baronis ſibi ſubiecti aliquem actum iuriſ
dictionalem exercere, niſi in deſectum iuſti-
tiæ inferioris. Nat.conſ.408.per totum. lib. 2.
& nouiſſime Ploti.inter conſilia criminalia vl
timo impreſſa conſ.13.nu.29. quod præcipuè
verum eſt in iſtis terris Dom. Alfonſi, de qui-
bus ipſe eſt inueſtitus cum mero mixto impe
rio,& omnimoda iuriſdictione, & omnib.ap-
pellationibus priuatè ad ipſum dominũ Du-
cem,ita quod idem D. Dux non poſſit cogno
ſcere,nec ſe intromittere,niſi in certis caſibus,
vt in inueſtituris legitur: Vnde non debuit aſ-
ſertus comiſſarius procedere ad aliquam rea-
lem citationem, ſeu capturam ſubditorum
Dom.Alfonſi,ſed debuit copiam ſuæ comiſ-
ſionis, ſi quam habebat tradere officiali Do-
mini Alfonſi, vt videret, an licitè poſſet exe-
qui ſuam comiſſionem,& ex qua cauſa id fie-
ret, & an ex cauſis in inueſtituris permiſſis,
quia Dom. Capitaneus extra illos nullam ha-
bet iuriſdictionem: Vnde ex perſona quoque
iudicis captura erat iniuſta; ideo licita fuerat
reſiſtentia, & eximentes non merebantur pu-
niri,vt per Ang.& alios poſt eum in d.l. 2.ff.ne
21 quis eum qui, vbi ait,† eximentes non puniri
quando captura fuit facta de mandato non
habentis iuriſdictionem ſuper hoc:& ſic exceſ
ſit terminos iuriſdictionis ſuæ allegat text. in
dicta.l.prohibitum.C. de iure fiſci lib. 10. qui-
bus omnibus ſtantibus non eſſet amplius inſi-
ſtendum ſuper prætenſa ratificatione, de qua
principaliter inquiritur Domin. Alfonſus, in
hoc quinto capite, ſed vt omnibus propoſitis
ſatisfiat,dico non etiam probari Domin. Al-
fonſum illa verba protuliſſe, de quibus in in-
quiſitione, videlicet *queſto e ſtato vn galant'huo-
mo hauendo detto che non conoſce altro patrone
che me* & ſic fœloniam aliquam non comiſiſ-
ſe,prout præſupponitur; Et in primis aduer-
tendum eſt, vt ſupra ſæpe polliciti ſumus di-
22 cturos, † quod ingratitudo ſeu fœlonia con-
tra vaſallum probari debet quinque teſtibus,
& non minus, & qui ſint ſummæ, & integræ
opinionis,& fidei, ac vt dicitur, omni ex-
ceptione maiores, vt eſt text. in cap. vnico
in tit. quot teſtes ſint neceſſa. ad proband. ſeu.
ingrat. vbi omnes feudiſtæ præſertim Bald.
Prapoſ. Marti. Lauden. & alij poſt Iacob. de
Beluiſ.& Iacob.de Ardizo.& Nicola.de Nea-
pol. ibi relatos per Præpoſitum, qui & ratio-
nem decidendi ad eum text. adducit, quod
ideo requiruntur quinque teſtes, & ſummæ,
ac integræ opinionis, vt cautius agatur cum
vaſallo, ne de facili forte per viles, & redem-
ptos teſtes poſſint domini vaſallos priuare
ſuis feudis, ideo ſtatutum eſt, vt non pau-
cioribus, quam quinque teſtibus idoneis, &
ſummæ, ac integræ opinionis fieret talis pro-
batio fœloniæ, quæ ratio fuit Aluaroti, licet
eum non alleget,& licet glo.in d.c. vnico du-
bitet,an ille tex.ſit authenticus, & cum ea etiã
Moder.Pariſien. in conſuetud. Pariſien. §. 30.
num.52.attamen, omnes præfati doc. tenent
contrarium, & quod ille text. habeatur pro
lege vſu approbata tenet etiam Iacob. à San.
Georgio in ſua inueſtitura in verbo, qui qui-
dem vaſalli promiſerunt non comittere fæ-
loniam colum.15.circa medium verſic.nunc
quæro quot teſtes, dicens vlterius, quod, ex
quo lex expreſſe requirit iſtos quinque teſtes
in caſu fæloniæ eſſe ſummæ, ac integræ opi-
23 nionis, & omni exceptione maiores, † ideo
debet hoc expreſſe articulari, & probari ex
Ange.& alijs in l. 1.§.ſi quis neget. ff. quemad-
mod. teſtamen. aperian. quod dicit menti te-
nendum, quia ipſe in ardua quæſtione facti
cuiuſdam nobilis ex Marchionibus de Car-
retto fecit eum abſolui, eo quod non fuerat
articulatum & probatum teſtes eſſe omni ex-
ceptione maiores, prædictis addo Iul. Clar.
in §. feudum, quæſt. 60. qui dicit illum text.
in d. cap. vnico, eſſe authenticum, & quod
eſt lex, & pro lege debet ſeruari, & quod ita
communiter tenent doctores poſt Beltrand.
conſi.115.num.32.lib.2. in 2.parte, & ita fuiſ-
ſe determinatum in parlamento Grationo-
politano refert Guid.Pap. quæſt. 180. & ibi in
addit. Anto. Gabriel. lib. 18. commun. opi-
nio.in verbo, teſtes ad probandam ingratitu-
dinem, vbi ait, illum text. communiter tene-
ri pro authentico. prædictis accedit Natta cõ-
ſil.174.num.22.ver.vtrum autem, & num. 23.
vbi dicit,quod quidquid iura feudorum in ta-
libus diſponant, tamen liquidiſsima ſemper
requiritur probatio, vt pœna committatur,
ſiue legalis, ſiue conuentionalis, nec tunc in-
certus teſtis, & ambiguus auditur, nec ſuſpi-
cio aut coniectura admittitur Bald. in c. 1. qua
24 liter dom. propr. feud. priuet.& quod † quan-
do lex requirit teſtes optimæ opinionis, quod
tunc debeat articulari & probari Socin. tenet
conſi.274.colum.9.verſi.poſtremo dico lib. 2.
Dec.conſi.37.ſub nume. 8. verſ.& quando te-
ſtes,& ſub num 10.verſ.præterea, & tertio. At
in caſu noſtro non interuenit legitimus nu-
merus teſtium, prout requiritur in probatio-
ne fæloniæ, & iſti qui depoſuerunt de prædi-
ctis verbis contra Domi. Alfonſum non ſunt
integræ,& ſummæ opinionis, ac omni exce-
ptione maiores, prout nec id articulatum, &
probatum eſt, ideo non probant. Nam ex om
nibus teſtibus tres ſunt, qui deponunt de audi-
tu, & non dicunt à quo; nempè dictus Anto-
nellus Gandulfus, Valentinus Bouis, & Petrus
Chiarlonus, ideo non probant iuxta not. in l.
teſtium C. de teſtibus in l. 2. §. Labeo de a-
qua pluuia arcen. cap.tam literis extra de te-
ſtibus prout deponit etiam Marchus Pogius
teſtis de auditu ab ipſo Iohannoto coda, ſed
Iohannoto codæ nulla eſt fides adhibenda,
ergo nec etiam huic teſti deponenti de audi-
25 tu ab ipſo Iohannoto, quia † teſtibus non cre-
ditur quorum repelluntur authores ca. frater-
nitatis de hæret. cap. nullus. 3. quæſt.4. Aymo
conſ.6.num.67.& conſ.112. nume. 13. & poſt
multos per eundem relatos in conſi.41.num.
2.Ille vero Iohannotus coda nullam penitus
fidem meretur. nam ex eius depoſitione red-

Bb 3 ditur

ditur ſuſpectiſſimus, vt ſupra etiam diceba-
mus, quia non deponit, ſed iudicat, dum di-
cit, quod vti locumtenens, & in exequutio-
nem mentis Dom. Alfonſi, quæ mens erat de
non conſentiendo, & de non recognoſcendo
Dom. Ducem Mantuæ in dictis locis, abſtulit
proclama parte eiuſdem Do. Ducis affixum
muro, & dixit ſe non cognoſcere dictum do-
minum Ducem pro domino in dictis locis, &
de eo quod egerat ſcripſit Domin. Alfonſo,
qui nihil ei reſpondit, veluti is, qui inuenit ſe
bene ſatisfactum iuxta deſiderium ſuum, ideo
eidem non reſpondit, & vt verbis illius vtar,
à guiſa di colui che tacendo conferma, & ibi dum
dicit, *che il detto* Sig. Alfonſo *haueſſe à caro
l'oppoſitione ch'io feci al commiſſario, & trombetta
ſi dimoſtra & ſi giuſtifica chiaramenti per le pa-
role, che egli piu volte m'ha detto in queſto ſoggiet-
to*, & ibi poſt multa argumenta facit tandem
illationem, dum dicit, *di modo che dalli ſudet-
ti atti, & altri ſucceſſiui, non poſſo ſe non credere
che detto Signor Alfonſo moſtraſſe d'hauer hauuto
a caro quello che da me fu fatto, & detto contra
detto commiſſaro in comprobatione di la ſua mente
collandando col meggio delli ſudetti atti effectuati
tutto il ſeguito*, & ibi dum deponit de illis ver-
bis ſibi dictis, *queſto e ſtatto un'galant'huomo piu
delli altri* &c. quod ea verba Dom. Alfonſus
ſibi dixit, *per demonſtrare che eſſo ſignore hauea
hauuto per bene che da me fuſſe ſtato fatta la reſi-
ſtenza alli detti commiſſarii*, ecce quam obnoxiè
conetur oſtendere quod Domi. Alfonſus ap-
26 probauit, & ratificauit eius verba, ideo non
probat, vt per Innocen. & Doct. in cap. cum
cauſam de teſtibus. Barto. conſil. 113. nume. 6.
in l. qui teſtamento. §. fi. ff. de teſtament. Bald.
in l. ſolam col. 1. C. de teſt. Alex. conſi. 114. nu.
17. lib. 4. & conſi. 132. num. 25. lib. 5. Dec. conſ.
256. num. 5. poſt Bart. Alex. & alios. cum plu-
ribus relatis per Crauet. dicto conſi. 41. nume.
4. & conſi. 134. num. 43. quem refert Simon
de Pretis conſi. 38. nume. 18. & multum auda-
cter & animosè deponit, vt ex eius depoſitio-
ne apparet ex qua animoſitate redditur ſuſpe-
ctus, vt ſepe diximus & multis auctoritati-
bus probauimus, quibus accedit Alex. conſil.
154. col. fin. verſi. & nimis animosè depone-
bat. lib. 5. idem Crauet. conſi. 2. nu. 6. poſt An-
char. Corn. Brun. & Præpoſit. per eum rela-
tos, & talem teſtem ita animosè deponentem
dicit ſuſpectiſſimum Iaſ. conſ. 167. colum. pe-
nul. lib. 4. quem refert idem Craue. conſi. 249.
ſub num. 4. verſicu. ſaltem negari non poteſt,
Menoch. conſ. 31. num. 27. & 28. poſt alios ibi
citatos. Præterea laborat & iſte eodem mor-
bo, quo & alii, quia deponit de facto, ex quo
eidem reſultat vituperium, & eſt particeps
criminis & contra eum fuit proceſſum, &
fuit pronunciatus rebellis, & ipſemet fatetur
ſe deliquiſſe, & petit veniam, ac ſe ſubmittit
bonæ gratiæ Dom. Ducis, ſe tamen exonerat,
quia dicit, *che la ha fatto per obedire al Signor
Alfonſo, & ne domanda perdono del ſuo fallo, poi
che ſi vede chiaramente non eſſer proceduto per niu-
na mia colpa, & ibi, me ſottometto humilmenti alla
bona gratia di ſua Altezza, o al caſtigo che li pia-
cerà di darmi conoſcendomi come ho detto la colpa
non eſſer ſtatta mia, ma di eſſo Signor Alfonſo, &
27 ſuoi agenti*, † quo fit vt omnino non probet ca
pitu. veniens el primo. vbi docto. de teſtibus.
Menoch. conſi. 98. nume. 14. & 15. poſt Caſt.
Deci. Crauet. & Tiraquel. locis citatis, ſeip-
ſum quoque ingerit & offert ad deponendũ,
dum dicit in fine *ſe di alchuna altra coſa la qual
poſſi portar preiudicio alla ſuperiorita, & alto domi-
mnio di. S. A. in queſto luogo mi verro a raecor-
dare, in neſsun tempo non mancarò di dir la verita co
28 me ho fatto hora* † ſuſpectus eſt autem qui ſe
ingerit. l. quæ omnia. §. 1. vbi gloſſ. in verbo,
ſuſpectus & ibi docto. ff. de procurato. & l.
vxori. §. 1. ff. ad l. Cornel. de falſ. Alexand.
conſi. 154. ſub num. 11. verſ. ex quibus apparet
lib. 5. vnde maximam affectionem ſe habe-
re demonſtrat ad hanc cauſam, quia nimis
eſt auidus & animoſus ad teſtificandum, vt in
ſimili dicit Alexan. conſi. 15. num. 5. in fine, &
29 num. 4. lib. 3. & † teſtis affectionem habens ad
cauſam omnino repellitur Alexan. conſ. 146.
in cauſa, & lite col. penul. lib. 5. Dec. conſ. 105.
colum. 4. verſ. accedit etiam poſt Cy. Florian.
Abbat. Imo. Barto. & alios. ibi relatos. & conſ.
310. colum. 2. verſic. vlterius etiam concur-
rit, vbi poſt Abba. quem refert, dicit eſſe re-
gulam communem, quod teſtes propter af-
fectionem repelluntur, an ergo iſte teſtis ſit
integræ & optimæ opinionis, ac omni exce-
ptione maior, iudicantium arbitrio relinquo
iuxta. l. 3. §. 1. verſ. tu magis ſcire potes. ff. de
teſtibus.

Nec etiam integræ fidei & ſummæ opinio
nis ſunt alii duo teſtes, videlicet Conradus
Sytius, & Dominicus Balurius, pariter de-
ponentes de prædictis verbis prolatis per ip-
ſum Domin. Alfonſum, nec non de prote-
ſtationibus factis per Tortum, nam & hi ge-
nerales exceptiones patiũtur, quas etiam alij
ſuſtinent, quia dicunt ſe inductos ad proteſtã
dum, prout proteſtati ſunt non cognoſcere,
ſcilicet dominum Ducem pro eorum domi-
no in dictis locis, & ſic participes & ſocij cri-
minis, & ſuper eorum facto deponunt, ex
quo reſultat contra eos vituperium, & ſe exo-
nerant quia dicunt, quod non conſenſerunt
dictis proteſtationibus offenſiuis ſuperiorita-
tis Domi. Ducis, neque credunt quem quam
aliũm conſenſiſſe niſi quia aliter fieri non
poterat.

Præterea iſti duo teſtes eorum dictum reuo
carunt Sauonæ etiam cum iuramento, vnde
neutri dicto neque primo, neque ſecundo
eſt ſtandum, quia ſunt varii. & etiam quia per
30 iuri, † ob quod vterque repellitur a teſtimo-
nio Alex. conſi. 81. ſub num. 40. verſi. deponit
etiam lib. 3. poſt Anto. de Butr. Barto. Abb.
Pet. de Anch. Ang. & alios ibi relatos, dicens
ibi poſt eundem Bart. quod imo tales teſtes in
cidunt in falſum, & licet in hoc aliqui teneant
contra Bart. volentes quod per hoc non di-
cantur conuinci de falſo, tamen inquit, nemo
negat quod eis nõ creditur tanquam integris
teſtibus,

teſtibus, & in conſil. 154. nume. 11. libr. 5. di-
31 cit hoc † multo magis eſſe verum, quando in
vtroque dicto interuenit iuramentum tam in
depoſitione iudiciali, quam extraiudiciali, &
ſic de neceſſitate teſtis fuerit periurus, & pro-
pter periurium repellitur cap. teſtimonium,
& cap. ſicut, de teſtib. idem Alex. conſi. 132. nu
me. 5. lib. 4. dicens, quod vbicunque agitur de
præiudicio alterius quam deponentis ſemper
ſecundum dictum varium a primo facit, vt nõ
poſſit ferri ſententia pro eo q̃ ſe fundat ſuper
eo dicto, quia fides eius dubitatur. Crauet. con
ſil. 6. nume. 14. in fine & num. 15. vbi ex eodem
Alexan. & Corneo quos refert ait, quod quan
do vtrunque dictum teſtis & iudiciale, & ex-
traiudiciale eſt iuratum, & vnum contrarium
alteri, tunc non creditur, nec primo, nec ſecũ
do dicto, ratione periurij, ob quod repellitur
teſtis de neceſſitate à teſtimonio, & idem di-
cit ſub nume. 44. verſic. ſed dicit aliquis, & nu.
46. poſt Bald. in conſilijs ibi per eum relatis,
Menoch. de arbitra. iud. lib. 2. caſu 108. nume.
23. poſt eundem Crauet. nec non Dec. Bald.
Roland. a Valle & Ferra. quem dicit ſcriptum
reliquiſſe, ſe bis in Iudicio Patauij obtinuiſſe.
Felin. in d. cap. teſtimonium num. 19. de teſti.
ponens concluſionem quòd periurus quan-
tumcunque emendatus non admittitur in te-
ſtem neque in ciuili neque in criminali quia
talis teſtis caret eo quod eſt potiſſimum in te-
ſte ideſt veritate q̃ in teſte debet eſſe pura &
ſimplex cap. pura 3. quæſt. 4. quod præſertim
procedit quando teſtis eſt periurus in concer-
nentibus negotium deductum in iudicio Feli.
in cap. licet cauſam colum. 5. in 9. not. de pro
ba. Clar. in ſua pract. criminali in verbo periu-
rium verſic. repellitur etiam periurus, vbi plu-
res citat. præſertim gl. cõiter receptã in c. per
tuas de Simonia Simon. de præt. conſ. 178. nu
me. 24. & 25. poſt Saly. Corn. Tind. Auſtter.
Gram. Fulg. Deci. Alci. Clar. & Viui. locis cita
tis concludens nec facere indicium ad inqui-
rendum. Neque obſtat quod iſti teſtes in tor-
tura confirmarunt primum dictum iudiciale
in ciuitate Caſalis, & reuocarunt aliud eorum
dictum factum in ciuitate Sauonæ, & propte
rea ſtandum eſſe dicto ipſorum in tortura l. ſi
poſtulauerit. §. ſed ſi negauerit, vbi Barto. ff. de
adulter. & idem Bartol. in l. eos ff. de falſ. quia
32 Reſpondetur, hanc cõcluſionem, † quod ſte-
tur dicto teſtis in tortura procedere, quando
teſtis eſt ſimpliciter varius, ſecus autem quan
do eſt etiam periurus, quia tunc teſti etiam in
tortura teſtificanti non creditur contra ter-
tium, quia ratione periurij eſt omnino inhabi-
lis, ita idem Crauet. d. conſil. 6. nume. 36. poſt
Dec. quem refert conſi. 189. colum. 6. verſicu.
nec obſtat, quia etiam ibi. num. 47. dicit, illam
concluſionem procedere in ciuilibus, ſecus
vero in criminalibus, & Crauet. refert cũ plu-
ribus alijs, & ſequitur Rolan. a Valle. conſ. 16.
nume. 11. & 12. libr. 1. dicens, quod licet in cau-
ſa ciuili, periurium, aut infamia teſtis purge-
tur per torturam, & ſtetur dicto teſtis in tortu-
ra, ſecus tamen eſt in cauſa criminali, & con-
ſil. 73. nume. 12. & Burſa. conſi. 79. num. 11. vbi
poſt eundem Rolan. & Viuium atteſtatur de
communi, & regula eſt, quod teſti periuro nũ
quam creditur, & doctores ſimpliciter, & in-
diſtinctè loquuntur, ac generaliter ſiue periu-
rus teſtificetur in tortura, ſiue non, ergo gene-
raliter debent intelligi l. de precio ff. de pub. in
rem actio. & eadem videtur ratio, ſiue depo-
nat in tortura, ſiue ſine tortura, nã vbi eſt per-
iurus iuramenti religio nulla in eo conſidera-
ri poteſt, ideo ſine iuramento videtur depo-
nere, & cui dubium, quod ſi teſtes deponerẽt
etiam in tortura ſine iuramento, non proba-
33 rent, ita dicit idem Crauet. ibi num. 48. † nam
licet periurium tollatur per tormenta in ciui-
libus l. ob Carmen §. penul. ff. de teſtib. §. ſi ve-
ro, in authen. eod. titu. attamen non in crimi-
nalibus, in quibus aliud ſeruatur, vt inquit Me
noch. de arbitra. iud. caſu 108. num. 15. in fine,
poſt Bal. & Cæpha. ibi relatos. alio modo etiã
hanc concluſionem limitat idem Crauet. di
cto conſi. 6. nu. 48. quæ & conuenit caſui no-
ſtro, videlicet quod dum doctores dicunt ſtan
dum eſſe depoſitioni factæ in tortura, quãdo
teſtis eſt contrarius, debent intelligi, quando
ſolum obſtat defectus contrarietatis, q̃a quan-
do diſputatur de aliquo ſemper præſupponi-
tur habilitas ex alio capite, vt ibi exemplificat
idem Crauet. in legatario, an poſſit eſſe teſtis
in teſtamento intelligitur, & præſupponitur,
quod aliunde extra cauſam legati ſit habilis,
ſic in propoſito quando doctores dicunt ſtan
dum eſſe diſpoſitionis teſti in tortura ob con-
trarietatem, intelligi debet, ſi aliud nõ obſtet,
& ſi aliunde ſit habilis, ad eo quod ſolum ob-
ſtet defectus contrarietatis, alioquin ſequeren
tur multa abſurda, vt ibi per eum, & inter alia
vnum videlicet, quod ſocius criminis depo-
nens in tortura indiſtincte fidem faceret con-
tra inculpatos; ſi tortura purgaret omne vi-
tium. vnde cum iſti teſtes in caſu noſtro vltra
quod ſunt contrarij, & periurij, aliunde etiam
non ſint habiles, vt quia ſocij criminis, dicen-
dum nõ eſt, quod tortura purget omnes iſtos
defectus, & in omnem caſum hujuſmodi te-
ſtes non ſufficerent, cum quinque requirantur
ad minus, vt ſupra dicebamus. & vlterius non
poſſunt dici omni exceptione maiores, ob
multos eorum defectus præſertim contrarie-
tatem, ſeu varietatẽ, vt per Alcia. de præſum-
ptio. reg. 2. præſumptione 29. nu. 7. cum mul-
tis alijs relatis per Menoch. de arbitra. iud. lib.
2. caſu 10. nume. 27. & tamen in iure clarum
34 eſt † in criminalibus teſtes eſſe debere omni
exceptione maiores, & hoc debere articulari
& probari Cæph. conſi. 438. nu. 54. & 55. poſt
gl. Bald. Sali. Caſtren. Are. Soc. Iun. Io. de Ana.
& Marſi. locis citatis.

Sed eſto, citra veri præiudicium, quod pro-
baretur D. Alfonſum illa verba protuliſſe nõ
tamen ex hoc ratificaſſe dici poteſt prædicta
delicta, videlicet illa verba Iohannotti Cau-
de, & reſiſtentiam factam militibus, ſeu exem
ptionem factam captiuorum. nam cum non
probetur prædicta eius nomine facta fuiſſe,
non

non potuiſſet idem D. Alfonſus ratum habe-
re quod nomine ſuo geſtum non eſt ex regula
35 ratum habere de regul.iur. in 6. † nam ad hoc
vt ratificatio in maleficijs teneat, duo requirũ
tur, primum, quod illud ſit geſtum nomine
meo, ſecundum quod illud ratum habeam,
tamquam geſtum nomine meo, & ſi vnum
iſtorum deficeret ratificatio non teneret, nec
obligaret, ita Bartol. in l. 1. §. ſed ſi cum quis,
poſt gloſſ. ibi in verbo, ratum. ff. de vi & vi ar-
ma. idem Bartol. in l. 1. nume. 4. C. qui admitt.
Angel. Bald. & Salicet. in l. non ideo minus C.
de accuſatio. idem Bald. in l. obſeruari. §. poſt
hæc colum. 5. verſicu. tridecimo quæritur, ff.
de officio proconſul. & lega. Paul. de Caſtr. in
conſil. 423. nume. 28. & ſeq. volu. 1. ſecundum
primam impreſsionem. Corn. conſi. 224. col.
fin. volum. 4. Natt. conſilio 499. numero 5.
cũ multis ſimilibus adductis Deciſ. Pedemon.
138. nume. 17. & ſequen. vbi poſt Petr. de An-
char. ibi relatum dicebamus, quod ratihabi-
tio mandato comparatur, quando quis habet
ratum delictum ſuo nomine commiſſum,
prout ſuo nomine factum eſt, ſi autem non
vt factum eſt ſuo nomine, ſed tamquam deli-
ctum contra illum commiſſum, forte ſibi ma
liuolum gaudet, & lætatur tunc ex hoc non te
netur tamquam ratum habeat, argumento
36 eius, quod dicitur, quia † poteſt quis approba
re factum & qualitatem facti improbare, vt
per Deci. conſi. 612. nume. 5. verſicul. non ob-
ſtat quod partes videtur approbaſſe, poſt Bar.
Bald. & Paul. de Caſtro. in locis relatis, & ad
ſciendum aliquid fuiſſe geſtum nomine alicu-
ius, neceſſe eſt, quod in ipſo actu geſtionis, ge-
rens aſſerat ſe facere nomine illius, cuius no-
mine actum gerit, vt dicit Sali. in d. l. non ideo
minus nume. 34. C. de accuſatio. & Bal. in l. ob
hæc verba, colum. fina. verſic. iuxta hoc quæ-
ro. ff. de his, qui not. infam. & Aret. conſil. 165.
colum. 4. verſicu. nec dicat aliquis, quos refert
37 Natta conſil. 494. num. 13. & 14. † in dubio au
tem qlibet magis actũ gerere videtur ſuo no-
mine, quã alieno l. & magis ff. de ſolutio. l. Pa-
pinianus. ff. mandati cum ſimilibus adductis
per eundem Nattam ibi nume. 14. verſicul. in
dubio autem, idem Natta conſi. 595. num. 13.
& 14. lib. 3. vbi & num. 15. poſt eundem Aret.
ait, quod quando nullum præceſſit mãdatum
in genere ſola ſcientia ſuperueniens, & non
contradictio non facit, vt delictum videatur
haberi ratum, quod procedit etiãſi de illo deli
cto poſtea gaudeat & lætus ſit, quia tunc non
videtur ratificare, vt nomine ſuo geſtũ, quod
etiam repetit in eadem ſpecie facti in conſil.
597. nume. 4. cod. libr. in caſu ergo noſtro ge-
ſta per Iohannotum Caudam, & alios homi-
nes, non fuerunt geſta nomine ipſius domini
Alfonſi, prout nec ipſi homines ea eius nomi
ne feciſſe, & geſſiſſe dicũt, imo ex teſtibus pro-
batur geſta fuiſſe nomine proprio ipſorum
hominum, & communis, prout atteſtatur ip-
ſe comiſſarius in literis ſuis ſcriptis ad Capi-
taneum iuſtitiæ, in quibus dicit, *che tutti eſſi ho-
mini gli reſpoſero, hauemo ſerrato noi la porta tutti d'ac
cordo à nome della communita, & in ſua depoſitione*
idem dicit, & Dioniſius Bonacius vnus ex mi
litibus ipſius commiſſarij, nec non Petrus
Scaſſus, qui deponunt, quod homines re-
ſpondebant, *ſemo noi tutti à nome noſtro, & del-
la communità, che hauemo ſerrata la porta*, & ita
expreſſe deducitur in capitulis inquiſitiona-
lib. formatis contra homines, vt in pro-
ceſſu ſol. 8. Vnde cum geſta fuerint nomi-
ne alterius, & non D. Alfonſi, nec etiam
appareat, quod ipſe D. Alſonſus ratta ha-
buerit tamquam nomine ſuo geſta, ergo
non concurrunt requiſita adhoc, vt ex ali-
qua ratificatione agi poſſit contra eum, da-
to quod ſcientiam habuiſſe probetur, & de
illis geſtis gaudere viſus fuerit, quod omnino
negatur.

Poſtremo dico, quod imo prædicta verba
de quibus atteſtantur teſtes dicta fuiſſe per D.
Alfonſum erga Iohannotum Caudam, vide-
licet *queſto è ſtato vn galant'homo piu delli altri
hauendo detto, che non conoſce altro patrone che
me, nel luogo di Piana*, non ſonant aliquo
modo in delictum, quia vt in primo reſpon-
ſo diximus poſſunt, & debent intelligi, *che
non conoſce altro patrone* ſubaudi immediato,
che me, & ſic intelligi debent de alio domino
vtili & immediato, qualis eſt ipſe D. Alfon-
ſus, quod in dicto loco non cognoſcãt alium
præter eum, non autem debent intelligi de do-
mino directo, & mediato, quod ſuadetur ex
38 dictione, altero, † quæ eſt expreſsiua ſeu re-
petitiua ſimilitudinis & qualitatis gloſſ. in l. ſi
fugitiui C. de ſeru. fugit. in cap. ſedes de reſcr.
& vbique docto. dum ergo dicit, *che non conoſce
altro patrone* ſubaudi, *ſimile al S. Alfonſo*, & ſic
vtili domino ſeu immediato, non autem de-
bent intelligi de omni domino, etiam dire-
cto, & contra producentem & ſe fundantem
in eis ſunt interpretanda dicta teſtium argu-
mento l. veteribus ff. de pactis, quæ interpre-
tatio eo maximè eſt recipienda, cum per eam
inducatur excluſio a delicto. l. merito. ff. pro
39 ſocio capitu. dudum, de præſumptio. † quia
verba, quæ poſſunt ſe habere ad delictum, &
non delictum ſemper interpretanda ſunt, vt
delictum excludatur, vt latè diximus ſupra
in præcedenti reſponſo, ex Bartol. in l. non
ſolum. §. ſed vt probari ff. de nou. oper. nun
tia. accedat, ibi dictis, Iaſ. in l. 1. colum. 6. C. de
ſer. fug. dicens quod, conſilium, quod poteſt
ſe habere ad bonum, & ad malum, debet
interpretari in meliorem partem, & multa ſi-
milia congerit Marſil. in l. 1. nume. 68. & plu-
rib. ſequen. C. ad legem Cornel. de ſicar. &
Aleiar. de præſumptio. reg. 3. præſumptio. 1.
Aymo conſilio ſexto, numero 126. & conſil.
9. nume. 20. & ſequen. & in ſimilibus termi-
40 nis Gramat. deciſ. 18. nume. 5. dicens, † quod
quando duæ concurrunt præſumptiones,
quarum vna eſt excluſiua delicti, & alia inclu-
ſiua ſemper attendenda erit excluſiua ex Bar-
to. Roma. Abba. & alijs relatis, quia ſemper
inquit attendi debet via, vt excludatur deli-
ctum per naturalem præſumptionẽ, quæ eſt,
vt ne-

vt nemo delinquat, nec delinquere præſumatur l. merito. ff. pro ſocio, qui & eadem dicit in conſi. 31. nume. 12. & voto. 10. nume. 30. & ſequenti. & dicit Cæpoll. conſil. 21. ſub nume. 12. verſic. & ideo cum illa verba, quod verba quæ potuerunt eſſe prolata ita ex bona, ſicut ex mala cauſa, non debemus in dubio interpretari mala, maximè ad finem, vt quis dicatur deliquiſſe, vt l. merito. ff. pro ſocio. addo ẽt prædictis Cæphal. conſi. 324. nu. 28. & ſequentibus. vnde in caſu noſtro cum verba prædicta dato quod probarent prolata, poſſint optime capi in bonum ſenſum, & non in malum, debent interpretari, vt excludant delictum, & non modo hæc interpretatio admittitur ex qualitate verborum, quæ ſunt dubia, ſed etiã ex mente, & intentione ipſius D. Alfonſi proferentis quatenus ab eo prolata probarentur, qui non ea intentione illa protulit tamquam laudaturus, ſeu ratificaturus factum improbũ illius Ioannotti, ſed potius per ironiam reprehenſiuè prolata cenſerentur, tamquam quod malefecerit idem Iohannotus illud dicere, & facere reſiſtentiam officiarijs, & cum ab eius animo dependeat, qua intentione illa verba dixerit, an ad laudandum, ſeu ratificãdum, vel potius ea protulerit ad reprehendendum, &
41 improbandum, † ſtandum eſt declarationi ipſius proferentis cum iuramẽto. ita Dec. dicto conſil. 256. nume. 9. per glo. in §. aliæ inſtitu. de actio. in capit. paſtoralis de excep. cum alijs ſimilibus ibi per eum adductis, & Grama. dicto voto. 10. nume. 28. Natta dicto conſil. 595. nume. 20. in fine, & nume. 21. vbi ex Bald. quem refert, ait, quod conſilium quod poteſt veriſimiliter ſe habere ad bonum & ad malum, ille qui dat cõſilium poteſt illud interpretari, imo inquit abſque interpretatione hominis, lex interpretatur in meliorem partem, ſæpe d. l. merito. ff. pro ſocio, quod etiam repetit in eadẽ ſpecie facti conſi. 597. nume. 22. lib. 3. facit tex. in l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iud. ſed hãc declarationem D. Alfonſus fecit pluries in actis, quod nulla verba protulit ad offenſionem D. Ducis, ſeu eius ſuperioritatis neque quod laudauit, aut approbauit factum nec dictum illius Iohannoti Caude, ideo eius interpretatio ſumenda eſt, quod autem non ad approbandum, ſed potius ad improbãdum eius dictum, vel factum idem D. Alfonſus ea verba protulerit, id non modo præſumitur ex ſupra allegatis, ſed veriſimile eſt, ex qualitate & moribus ipſius: nam, vt inquit Bald. in l. 1. col. 4. verſic. & nota. C. de ſerui fugit. relatus per eũdem Nattam dicto conſil. 595. num. 21. ex perſonis, cauſis, & moribus, & animoſitate loquẽtis dicta penſamus l. metum non iactationibus. ff. quod met. cauſ. l. 1. ibi, ex perſonis dicta penſamus l. metum nõ iactationibus. ff. quod met. cauſ. l. 1. ibi, ex perſonis dicta penſamus, C. ſi quis Imper. maledix. veriſimile autem nõ eſt, ipſum D. Alfonſum virum nobilem, & ditiſſimum, ac ætate iam maturum, voluiſſe aduerſus ipſum D. Ducẽ inſurgere, & eius ſuperioritatem abnegare, cui quidem Duci fuit fidelis vaſſallus, & in omnibus eidem obſequentiſſimus, & anteceſſoribus ſuis, neque vnquam quicquam in ipſum D. Ducem molitus eſt, vt in ſimili cõſiderat idem Natta dicto conſi. 595. nume. 21. & conſi. 597. n. 21. eodem lib. 3. & Aymo dicto conſi. 6. nu. 20. verſi. ſecũdo principaliter dico, concluditur itaque eundem D. Alfonſum eſſe pariter in indubitato caſu abſolutionis a contẽtis in hoc quinto capite inquiſitionali.

Ex ſupradictis ſublatum quoque remanet aliud caput inquiſitionis huic connexũ, quod eſt in proceſſu fol. 70. a tergo in quo inquiritur D. Alfonſus, quod cõtinuando in ratificatione delicti prædictæ rebellionis incurſæ per Iohannotum Caudam, & Manellum Galinũ eos receptauit in eius domo, & palacio in ciuitate Sauonæ, & eis dedit alimenta, auxilium & fauorem præſtando rebellibus ſuæ Excellẽtiæ contra formam fidelitatis per eum præſtitæ, & contra contenta in ea, crimen infidelitatis, & fœloniæ incurrendo, committendo prædicta doloſè tractate, & ſcienter contra ius & iuſtitiã, & in vilipẽdium ſuperioritatis ſuæ Excellentiæ. nam vt in præcedentibus diximus, cum in prædictis nullum crimen rebellionis conſideretur, ſed licita fuit reſiſtẽtia, & exemptio captiuorum de manibus militum, male ergo contra prædictos reſiſtentes fuit proceſſum, & rebelles, ac banniti pronunciari iuſte non potuerunt, & conſequẽter licitè fuiſſent recepti per ipſum D. Alfonſum, quathenus ita probaretur, ſed nec etiam contenta in hoc capite probantur ſaltẽ, modo quo deducuntur, nam ſuper hoc capite deponũt tres teſtes examinati pro informatione habenda per prædictum Cigognotum notarium delegatum, & repetiti per prædictum Nouareſium alium legatum, videlicet Nicolaus Muſſus, Iohannes Muſſus, & Iohannes Caligarius, quorum primus deponit de auditu ab ipſis Iohannoto, & Chiarlono, dicens *che eſſendo in Sauona per mei negotij ho incontrato alcuna volta Giouannotto Coda, & Maeſtro Manello Gallino, & ſalutandoſi tra eſſi, & me come amici li adimandauo como la faceuano, & eſſi mi reſpõdeuano, che la faceuano bene, & che erano trattenuti & ſpeſati in caſa dil Signor Alfonſo con li altri ſeruitori*, vnde non probat, ſicut nec probarent ipſi Iohannotus & Manellus, a quibus dici audiuerunt. Alij verò duo teſtes dicũt ſimpliciter, vidiſſe in domo Domini Alfonſi in ciuitate Sauonæ, prædictos Iohannotum & Manellum & eos ſtare, & habitare continuè in domo ipſius D. Alfonſi ſumptibus ſuis, inquantum ipſi dicebant, & ſic nec probant, quod viderint eos edere & bibere & habere alimenta in domo niſi de auditu ab ipſis, imo Iohannes Caligarius dicit ſimpliciter vidiſſe prædictos Iohãnotum, & Manellum in domo prædicti D. Alfonſi, & quod Manellus prædictus cõtinuam moram facit in domo eiuſdem D. Alfonſi & ſubiungit, *ho anco inteſo dire che detto Giouannotto ſta publicamente in detta caſa, però io non l'ho mai viſto ni mangiar, ni beuere in eſſa caſa*, & ſic etiã iſte deponit de auditu nec dicit, a quibus. Et vlterius

non dicũt de quo tempore eos viderint in ip-
ſa domo, & ſic potuit eſſe quod eos viderint
ante ſententiam,& antequam eſſent publicati
rebelles,& bāniti,& ſic tempore licito, prout
& ita præſumeretur ad euitãdum delictum ex
trita doctrina Barto.in d.l. non ſolum in §.ſed
vt probare. ff de noui oper. nunciat. vbi ait
42 † quod quando vnum & idem factum nõ eſt
punibile quolibet tempore,debet exprimi,&
probari illa pars temporis in qua factũ eſt pu-
nibile,& ibi multa exempla adducit,plures cõ
cordantes refert ibi Alexand. in additio. & in
conſi.52.nume.1.lib.3. Felin. & cæteri docto-
res. in c. audiitis de præſcriptio. Aleiat. de præ-
ſumptio.reg.3.præſumptione prima.nume.2.
& faciunt quæ latè diximus ſupra in præceden
ti reſponſo,cum ergo nõ deducatur, nec etiã
teſtes dicant, quod iſti banniti fuerint recepti
in domo D.Alfonſi poſt ſententiam præſumi
tur quod tempore licito, & ſic ante publica-
tionem,& pronunciationem banni fuerint re
cepti imo in caſu noſtro ceſſat præſumptio,
quia teſtes probãt,quod fuit antequam publi-
carentur rebelles, & banniti, quia quilibet ex
ipſis teſtibus dicit, ſe illo mane audiuiſſe pu-
blicare eoſdem Iohãnotum Caudam, & ma-
giſtrum Manellum ſono tubæ in loco Planæ
pro rebellibus ſuæ Excellẽtiæ,vnde ſi illo ma-
ne tantum fuerunt publicati rebelles, ergo dũ
dicunt eos vidiſſe in ciuitate Sauonæ, & in do
mo D. Alfonſi, iſtud fuit antequam publica-
rentur rebelles & bãniti, & hoc ſufficeret. ſed
ad abundantem cautellam dicitur non etiam
probari, quod doloſè tractatè & ſcienter re-
ceptauerit in vilipendium ſuperioritatis ſuæ
Excellentiæ prout in capitulo inquiſitionali
43 deducitur, nam † dolus probari debet, alias
reus abſoluitur, vt in inquiſitione inquit Dec.
conſil.236.colum.penul.verſic. ſecundo prin
cipaliter poſt Bald.quem refert conſi.163.præ
ſuppoſito ſtatuto. libr.3. maximè verò in ter-
minis receptationis, quia receptare in ſe non
eſt delictum,vt in terminis tradit Bald.in l.qui
cunque, in primo nota. C. de ſeruis fugit. vbi
ait,quod ad hoc, vt quis puniatur de recepta-
tione requiritur dolus & eſt ratio inquit, quia
receptatio eſt de natura boni; quia natura co-
gnitionem conſtituit inter homines,& vnum
ad alterius ſubſidium inducit,vt not.ff. de iuſt.
& iur.l.vt vim, & dolus arguitur, ex ſcientia,
44 † Vnde probari debet ſcientia receptantis ſe-
cundum glo.notab. in l.1.vbi Bart. & Alexan.
in additionib. ff. de receptat. qui ait, tunc de-
mum receptatorem teneri, quando fuit ſciẽs,
& hoc neceſſario probari debet, quia præſu-
mitur ignorantia l.Verius.ff. de probatio. late
idem Barto.in l.omnes.C.de agricol. & cenſ.
lib.10.vbi ait, quod ille, qui præſtat auxilium,
& fauorem exbannito nõ punitur virtute ſta-
tuti diſponentis, quod præſtans opem, exban
nito priuetur manu, niſi in inquiſitione ſit de-
ductum, quod præſtitit ei opem ſciens cũ eſſe
bannitum, & illud neceſſe eſt etiam probare,
& per Aret.conſi.121.in præſenti,cum multis
alijs relatis per Rolan.à Valle. conſil.45.nu.7.
& plurib.ſequent.lib.1.& per Boſſ.in titulo de
rapinis nume.16.& plurib.ſequentibus, Et ad-
miſſo citra veri præiudicium, quod huiuſmo
di receptatio fuiſſet facta ſcienter, & poſt ban
num publicatum, non tamen probatur quod
eos receptauerit in ſpretum ſeu vilipendium
ſuæ Excellentiæ, prout etiam deducitur in in-
quiſitione,quod etiam probari neceſſario de-
bet,ex traditis per And.de Iſern.in capitu.1.§.
porro quæ ſit prima cauſa benef.amit. & poſt
eum Iacob. à S. Georgio in ſua inueſtitura in
verbo, qui quidem inueſtiri promiſſ. non co-
mitt.fœlon.colum.4. verſicu.& ex hoc infert,
45 qui dicunt, † quod quando agitur contra vaſ
ſallum de fœlonia, quod copulauerit amici-
tiam cum inimicis domini, non ſufficit domi
num probare copulationem inimicitiæ cum
inimicis ſuis, niſi etiam probet, quod hoc fe-
cit in iniuriam & damnum ipſius domini, nõ
autem incumbit vâſſallo onus probandi ne-
gatiuam, quod talis amicitiæ copulatio non
fuit in damnum & iniuriam, & eſt ratio, quia
copulare amicitiam non eſt de genere malo-
rum,imo eſt opere pretium,& virtuoſum.l.la
tæ culpæ.§.amicos.ff.de verbor. ſignif.imo eſt
præceptum diuinum,vt patet eccleſiaſt.cap.7.
circa princ. noli pro amico eſſe inimicus pro
ximo tuo.at in caſu noſtro tãtum abeſt, quod
probetur receptationem hanc fuiſſe factam
ad iniuriam & vilipendium ſuæ Excellentiæ,
quod imo ex prædictis teſtibus probat, quod
in domo fuerunt receptati prædicti Iohanno-
tus,& Manellus, vt ſe iuuaret D. Alfonſus ſer-
uitio, & opera ipſorum, maximè verò ipſius
Manelli, quia erat Faber Lignarius, & ita de-
ponunt teſtes dicentes, *& detto maeſtro Manello
lauoraua del ſuo meſtiere in detta caſa, qual era di mae-
ſtro da ligname, & detto Iohannotto ſi andaua trattenẽ-
do facendo qualche ſeruitio per caſa quãdo li era coman
dato*, prout ita præſumitur ad euitãdum deli-
ctum iuribus ſæpe adductis. Et per Brun.d. cõ-
ſil.27.col.2.verſic. & licet in criminalibus vbi
ex Bal. quem refert ait, quod debemus præſu-
mere pro eo quod delictum excuſat.

Succedunt ex ordine ſextum, & ſeptimum
caput, quæ ſunt quoque huic quinto cõnexa,
& ab eo dependent, ſuper quibus non inſiſten
dum puto, cum in eis deducta non reſpiciant
D.Alfonſum, niſi inquantũ dicitur, quod om
nia præſumuntur ratificata per ipſum D. Al-
fonſum,& ſeptimo capite dicitur, quod om-
nia ibi deducta præſumuntur geſta & facta de
mandato eiuſdem D.Alfonſi, quod ab omni
46 iure eſt alienum, † quia ratificatio delicti, &
mandatum ad delinquendum nunquam præ
ſumuntur niſi probentur, vt ſupra in primo re
ſponſo probauimus, nam in criminalibus nõ
eſt iudicandum ex præſumptionibus, ſed pro-
bationibus luce meridiana clarioribus l. fi. C.
de proba. canonizata 2. quæſt. vltima c.ſciant
cuncti & vbique gloſſ.& Docto.& multo mi-
nus hic præſumpta ratificatio conſiderari po-
teſt,cum nec vera vbi probaretur valeret, nec
obligaret, quia non deducitur nec probatur,
quod aſſerta congregatio armatorum de qua

in ſexto

in ſexto capite, facta vt dicitur per Frãciſcum Tortum, quam inquirens vocat conuenticulam, & concitationem ſeditionis, fuerit facta nomine eiuſdem D. Alfonſi, & quod illam D. Alfonſus ratam habuerit, tanquam factam nomine ſuo, quæ neceſſario requiruntur ad hoc, vt quis ex ratihabitione teneatur, vt pluribus ſupra probauimus, & pro cautela tradit Angel. de maleſ. in verbo, & Sempronium Rodulfi. nume. 34. vbi inſtruit iudicẽ, vt ſummat pro cautela, quando vult inquirere contra ali-
47 quem, quod maleficium ratum habuit; † vt deducat in inquiſitione, qualiter fuit commiſſum delictum nomine illius, & quod poſtea ille ſentiens, ratum habuit tanquam ſuo nominẽ geſtum, ſed neque in hoc capite, neque in alijs in quibus inquiritur D. Alfonſus de ratificatione deducitur, nec probatur, quod maleficia fuit commiſſa nomine eiuſdem D. Alfonſi, ideo nec præſumpta, nec vera ratificatio locum habere poteſt. Sed nec etiam contra ipſum Franciſcum Tortum probatur, vt deducitur, quod ipſe ſeditionem cõcitauerit, & conuenticulam fecerit hominum armatorum ob malam cauſam, videlicet, vt Iohãnotum & Valentinum caudam eriperet de manibus commiſſarij & militum, & ipſos occideret quatenus captiuos dimittere nollent, quia teſtes ſuper hoc capite examinati dicunt ſimpliciter ſe fuiſſe requiſitos ab ipſo Torto, vt vellent cum eorum armis ire ſecum ad locũ Planæ, & duo ex ipſis teſtibus videlicet Vincentius Tagliedrus, & Benentus Piontius in proceſſu fol. 37. dicunt, ipſum tortum non dixiſſe cauſam ob quam volebat eos conducere ad locum Planæ; & ſic cum non probetur cõgregationem armatorum fuiſſe ob malam cauſam prout deducitur, præſumitur potius quod ob bonam cauſam, & ad finem licitum facta fuerit, conuenticulæ autem ſiue congregationes cenſentur illicitæ & puniuntur, quando ad finem illicitum, & ob malam cauſam: l. conuenticulam C. de epiſcop. & cleri. & §. conuenticulas in titu. de pace iuramen. firman. cum ſimilibus; ſecus autem ſi fiant ob bonam & licitam cauſam, quia tunc cenſentur permiſſæ, vt per Doct. in dicta l. conuenticula, & d. §. conuenticulas, vbi inter alios præpoſ. colum. 2. verſicu. ſecus autem ſi propter aliquod licitum, & col. 3. verſi. 1. caſu, vbi ait, quod per finem illicitum iudicatur quod congregatio ſit licita, & per finem illicitũ, quod ſit illicita, vnde congregatio armatorum pro defenſione rerum eſt licita, vt per gloſſ. & ibi Doctor. in l. 3. §. cum igitur, in verbo continenti ff. de vi & vi arma. Boſſ. in titu. de crimin. læſæ maieſta. nume. 23. vbi ex Bart. Inno. & Pau. de Caſtr. quos refert, ait quod licet priuato facere congregationem gentium, & pugnare cũ alijs pro defenſione rei ſuæ, multo magis ergo pro defenſione perſonæ, vt inquit præpoſ. in d. §. conuenticulas, colum. 2. argum. l. 1. C. quando liceat vnicuique ſine iud. ſe vendicare, tradunt doctores in l. vt vim. ff. de iuſt. & iure & vbi probaretur in caſu noſtro congregationem armatorum fuiſſe factam ad eum finem, & ob eam cauſam, vt ſcilicet captiuos per vim eriperet de manibus militum, attamen huiuſmodi cauſa non cenſetur illicita, quia vt in præcedentibus probauimus, iſta captura erat iniuſta, tam ratione delegati de cuius commiſſione non apparebat legitime, quam etiam iudicis delegantis, & cauſæ ob quam fiebat captura, & conſequenter licita erat exemptio, ſeu ereptio captiuorum: Vnde ſi licita fuit exemptio, licitum quoque fuerat cõgregare homines ad faciendũ talem exemptionem, ſeu ereptionem captiuorum, ita in ſimili arguit Bald. conſil. 319. incipiẽte decreto domini lib. 2. quem refert & ſequitur Crau. conſi. 4. nume. 14.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio de falſo debet continere locum & tempus cõmiſſi delicti.*
2 *Teſtes contra inſtrumentum deponentes quod ſint omni exceptione maiores articulari & probari debet.*
3 *Probatio maior, & efficacior requiritur, quando agitur de probando eo quod habet præſumptionem pro ſe.*
4 *Teſtes contra inſtrumentum de falſo deponentes debẽt optime concludere circa locum & tempus.*
5 *Falſitas non præſumitur in notario ſi minus ſcriptum reperiatur in inſtrumento quam dictum ſed potius præſumitur error.*
6 *Falſitas ſine dolo non committitur, ideo probari debet dolus.*
7 *Cauſa qualibet etiam iniuſta excuſat a dolo in crimine falſi.*
8 *Falſitas nemini præiudicialis non punitur.*
9 *Falſo inſtrumento vtens punitur ſi ſciens falſum vtatur.*
10 *Inſtantia perempta ſolius principis gratia inſtauratur.*
11 *Teſtis in cauſa propria deponere dicitur quãdo ad eum pertinere poteſt commodum vel incommodum.*
12 *Teſtis propter affectionem vel odium etiam præſumptum repellitur & nu. 20.*
13 *Teſtis officium eſt deponere non iudicare.*
14 *Clauſulæ inſolitæ reddunt inſtrumentum ſuſpectum & præſumptionem fraudis inducunt.*
15 *Teſtis non probat vbi non intelligit quod ſit id ſuper quo deponit.*
16 *Inſtantia incipit a die litis conteſtatæ.*
17 *Teſtis concludentem rationem dicti ſui etiam non interrogatus adducere debet in criminalibus & numero 29.*
18 *Teſtimonium de auditu non probat & nu. 27.*
19 *Inſtantia a decretis vel ſtatutis municipalibus inducta poteſt prorogari licet inſtantia de iure communi non.*
20 *Delictum commiſſum eſſe conſtare prius debet antequam contra delinquentem procedatur ſiue per inquiſitionem ſiue per accuſationem.*
21 *Homicidium commiſiſſe ſi quis fatetur puniri tamen non debere ex illa confeſſione niſi plene conſtet de cadauere occiſi.*
22 *Teſtis pauper cenſetur in cauſa criminali qui non hẽt in bonis vltra quinquaginta & quid in ciuili nu. 60.*

23 Te-

23 Teſtis idoneus non eſt ſollicitator in cauſa.
24 Teſti deponenti ſuper facto proprio ex quo eidem laus vel vituperium adſcribi poteſt non creditur.
25 Teſtis deponens per verbum, ſibi videtur, non probat.
28 Pro ſententia præſumitur lapſo biennio & non conſtito de appellatione & nu. 18.
30 Teſtes non probant famam etiam ſi dicant & quod ita publice dici audiuerint.
32 Inferior a Principe etiam legatus de latere non poteſt reſcribere cum clauſula ſummarie ſimpliciter &c. limita. vt nu. 33 & ſequen.

CONSILIVM LXVI.

ACcedo ad alia capita
inquiſitionis, & capio
octauum in ordine,
cui annexum eſt no-
num, in quibus dicitur
quod Ioan. Domini-
cus ſiccus & Baptiſta
Toccus notarij, qui rẽ
ceperunt inſtrumenta
proteſtationum falſo mutarũt, quod in dictis
proteſtationibus continebatur, & ſicuti ſcri-
ptum erat, quod homines locorum prædicto
rum non noſcebant ſuam excellentiam in
dominum, illa verba leuarunt, & ſine illis ver
bis inſtrumenta proteſtationum ediderunt in
publicam formam, licet cũ dictis verbis fue-
rint dictæ proteſtationes rogatæ, committen-
do prædicta doloſe & fraudulenter, & animo
occultandi veritatem. Et prædictus D. Alfon-
ſus dictis proteſtationibus ſic falſo mutilatis
ſcienter vſus eſt, & de eius mandato mutila-
tas fuiſſe præſumitur, cum tractetur de eius
commodo & incommodo, hæc ſunt verba
inquiſitionis horum capitum, quæ pro maio-
ri parte ſublata remanent ex his, quæ diximus
in primo reſponſo ſuper primis quatuor ca-
pitulis inquiſitionis concernentibus proteſta
tiones prædictas, ideo non eſt multum ſuper
his inſiſtendum, vnum tamen vltra prædicta
1 addo † quod inquiſitio hæc de falſo non pro-
cedit, quia eſt ſine loco & tempore: nam licet
Ang. de Malef. in verbo, falſario nu. 37. dicat
non eſſe neceſſe quod in inquiſitione & accu-
ſatione de falſo, apponatur locus, & tempus
per gl. inſt. de pub. iud. & Bal. in c. 1. quib. mod.
feud. amitt. attamen contrarium tenet Augu
ſti. in additio. ad eundem Ang. loco citato, di-
cens prædictam gl. non dicere id ad quod alle
gatur, & hanc opinionem ſequitur Boſſ. in ti-
tulo, de inquiſitione nu. 91. poſt Bal. ſibi con-
trarium & Arct. per eum relatos, idẽ Boſſ. in ti
tul. de falſ. nu. 77. & reſpondet ad fundamentũ
quo mouentur tenentes contrariũ, videlicet,
quia falſitas eſt delictum, quod ſecreto com-
mittitur, nam etiam adulterium eſt delictum
occultũ, vt traditur in c. præterea de teſtibus.
& in l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua pluuia ar-
cend. & tñ in eo requiritur expreſſio loci, & tẽ
poris l. libellorum ff. de accuſatio. etiam quan
do proceditur per inquiſitionem, vt cõſulen-
do tenuit Bal. conſ. 428. incip. inquiſitio lib. 5.
his accedunt quæ ſcribit Clarus in ſua prati-
ca. §. fin. quæſtio. 12. ver. dixi exprimendum &
verſi. dixi etiam, quæſt. 31. ver. de anno præſen
ti & vbique atteſtatur eſſe cõmunem opinio-
nẽ. ſed circumſcripta forma inquiſitionis, non
etiam probatur falſitas prout deducitur, quo-
niam, vt in primo reſpõſo diximus, teſtes de-
ponentes de huiuſmodi proteſtationibus di-
centes, quod inſtrumẽta proteſtationum fue-
rint recitata & rogata cum illis verbis de qui
bus in inquiſitione, nõ ſunt omni exceptione
maiores, prout requiritur ad reprobãdum in-
2 ſtrumentum & arguendum de falſo, † imo ar-
ticulari, & probari debet eos eſſe tales, vt plu-
ribus ibi probauimus, quibus accedit Dec. cõ-
ſil. 37. ſub nu. 8. verſ. & quãdo teſtes Boſſ. in tit.
de falſis. nu. poſt eundem Dec. nec non Arc.
Cur. Iun. Alex. Barb. Capo. Soc. Cor. & alios
ibi relatos, & hoc in teſtib. non inſtrumenta-
rijs procedit ſine dubio, & ratio adducitur, quia
maxima eſt præſumptio pro notario, & eius
inſtrumento capit. ad audientiam de præſcri-
ptio. l. cum precibus. C. de probatio. & habe-
tur in l. ſi quis decurio C. de falſ. Alcia. de præ-
ſumpt. reg. 3. præſumptio. 13. in principio &
3 nume. 7. † ideo ad elidendam hanc præſum-
ptionem fortiores & validiores probationes
requiruntur l. vlt. ff. quod met. cau. Dec. conſi.
75. col. 4. verſi. quibus tamen & conſil. 105. ſub
nu. 4. verſic. cum ergo iſta probatio & conſil.
177. in princip. ac conſi. 94. nu. 4. verſi. quia re-
ſponderetur, vbique concludens poſt Spec. Bal.
Alex. & Abba. per eũ relatos, quod vbi proba-
tio fit contra illud, quod non eſt veriſimile, &
habet præſumptionem iuris pro ſe, tunc ma-
ior & efficacior probatio requiritur, & ꝙ con-
tra inſtrumẽtum & notarium fortiores & va-
lidiores probationes requirãtur propter præ-
ſumptionem, quæ eſt pro eis tradit Alcia. de
præſumptio. reg. 3. nu. 2. Menoch. de arbitra.
iud. libr. 2. caſu 105. nu. 33. & ſeq. & nouiſſime
Franciſ. Becci. conſi. 78. num. 10. & 11. vbi mul
tos concordantes refert concludens ꝙ in cri-
mine falſi probatio debet eſſe strictior, quam
4 in alijs criminibus, vnde † debent teſtes depo
nentes contra inſtrumentum de neceſſitate
concludere falſitatem, & rationem concludẽ-
tem adducere etiam non interrogati vt ẽt ibi
dicebamus in primo reſpõſo præcipue vero
circa locum & tps celebrati ſeu cõfecti inſtru
menti vt per Dec. d. conſil. 101. col. 1. circa fi-
nem, Iaſ. conſi. 13. col. 4. verſ. ſecundo pro ea-
dẽ parte lib. 3. cũ pluribus relatis per Menoch.
d. caſu 105. nu. 34. vbi ait quod iſti teſtes debẽt
optime concludere dicentes ſe fuiſſe illo tpe,
& hora, illo in loco, in quo inſtrumẽtum fuit
celebratum, & per Boſſ. in dicto tit. de falſi. nu
me. 49. & ſeq. at in caſu noſtro teſtes ſuper hu-
iuſmodi inſtrumentis proteſtationum neceſ-
ſario non concludunt falſitatem, quia licet,
vt ipſi dicũt, fuerint factæ proteſtationes per
homines cum illis verbis, *che non cognoſceuano il Signor Duca di Mantoa per loro patrone*, non pro-
pterea ſequitur, ergo inſtrumenta proteſta-
tionum,

tionum, in quibus non ſunt iſta verba, ſunt fal
ſa, & notarij illa ab ipſis inſtrumentis mutila-
runt, doloſè, & ſciēter, prout dicitur in inqui-
ſitione, imo quatenus ita eſſet, quod tamē ne-
5 gatur † iſta non eſſet falſitas, ſed potius errore
omiſſa illa verba præſumerentur, iuxta tradi-
ta in l. errore C. de teſtam. Bartol. in l. quoties
§. ſed ſi non. ff de hæred. inſtitu. vbi ex illo tex.
colligit optimnm argumētum pro excuſatio-
ne notarii, vt ſi vnum fuerit dictum per con-
trahētes, vel per ipſum notarium dum verba
contractus ponebantur, & aliter reperiatur
ſcriptum, non præſumitur factum falſo, ſed er
rore, & ibi Alex. in additio. multos concordā-
tes refert, & poſt eum alij & per Alcia. de præ
ſumptio. dicta præſumptio. 13. nume. 10. vbi
ex Bartol. Felin. Anchar. Comme. Aret. Alex.
& Dec. ait, qnod ita præſumitur pro notario,
vt ſi reperiatur aliud ſcriptum, quam dictum
non tamen præſumitur falſitas ſed potius er-
ror, Angel. de malef. in verbo falſario, in prin.
Boſſ. in d. titu. de falſis. num. 56. & 68. cum mul-
tis alijs ſimilibus, relatis per Franciſ. Becci. d.
conſi. 78. num. 13. vnde neceſſario probari de
bet prout deducitur in inquiſitione, quod do-
loſè notarij illa verba ab inſtrumentis prote-
6 ſtationum mutilarunt, † quia falſitas ſine do-
lo non committitur l. nec exemplū C. de falſ.
vbi gloſſ. & Doct. Ang. de malef. in dicto ver-
bo, falſario, in principio & ibi Aug. in additio.
Alcia. d. præſum. 13. nu. 11. Iul. Clar. in ſua pra
ctica criminali in §. falſum. col. 14. verſi. excu-
ſatur autem, vbi de communi atteſtatur, poſt
Soc. Iun. quem refert conſi. 39. nume. 83. lib. 2.
Franciſ. Becci. d. conſi. 78. nu. 16. & ſeq. & eſt
regulare in criminalibus, vt nunquam quis pu
niri poſſit niſi dolus interueniat, vt per Barto.
in l. 1. §. 1. nu. 1. ff. ſi quis teſta. lib. & commu-
nem eſſe ſentētiam doctorum dicit Iul. Clar.
in dicta practica criminali. §. fin. circa princi-
pium. At hic nullus omnino dolus probatur
contra Notarios prædictos, quod ea verba le-
uauerint, ſeu mutilauerint animo ſcilicet oc-
cultandi veritatem, prout in inquiſitione de-
ducitur, ergo & c. imo qđ magis eſt, vbi de ta-
li mutilatione conſtaret, quod omnino nega-
tur iuſta fuiſſet cauſa ea leuandi, ſeu mutilan-
di, & idem D. Alfonſus mandare potuiſſet, qđ
leuarentur, & mutilarentur, eo quia erant præ-
ter, & vltra, imo contra formam mandati ip-
ſius D. Alfonſi facti in ipſum Tortum ad fa-
ciendum proteſtationes, in quo non dicitur
quod homines proteſtarentur, quod non co-
gnoſcebant Dominum Ducem pro eorum
domino, & ideo excuſarentur ab omni dolo,
7 † a quo quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat
vt in terminis dicit Angel. de malef. loco ſu-
pra relato. in princip. vbi ait, quod ſine dolo,
& propoſito ſuo tale delictum falſitatis non
cōmittitur, & a dolo quis excuſat quibuſcun-
que excuſationibus vel præſumptionibns etiā
iniuſtis vt l. igitur §. 1. ff. de lib. cau. & l. fi. & ibi
Barto. ff. de abig. hic cauſa cum fuiſſet iuſta,
non modo excuſaret, ſed omnino ceſſare fa-
ceret dolum in notarijs: non omitto ēt, quod
dato, ſed non admiſſo, quod probaretur ali-
qua falſitas reſultans ex tali mutilatione ver
8 borum, attamē, † licet eſſet in omittēdo, nul
lum tamē damnum ex hoc nec præiudicium
infertur alicui, punibilis non eſſet iuxta tradi-
ta per glo. Bart. & alios. in l. damus C. de falſis,
idem Barto. in l. qui in rationibus ff. eodem ti-
tul. cum pluribus concordantibus relatis per
Dec. conſi. 175. col. 7. ver. præterea & ſecundo
Ang. dicto tractat. de malef. in verbo falſario
nu. 3. vbi ait, habendum pro fundamento ve-
ro, quod de falſitate quis puniri non poteſt, ni
ſi talis falſitas ſit alicui nocitura, nam ſi alteri
damnum nō inferat, licet falſum commiſſum
ſit, & doloſè, tamen talis falſitas non punie-
tur. quod dicit perpetuo notādum, & per Iul.
Clar. in d. §. falſum col. 14. verſic. item excuſa-
tur, vbi ait, dictam glo. in l. damus. eſſe ſingula-
rem & communiter approbatam & ibi poſt
Alex. Barba. Soc. Didac. toler. Viuium & plu
res alios ait, hanc eſſe communem opinionē
& nouiſſime Fran. Becci. d. conſi. 78. numero
14. 15. & plurib. ſequen. quod autem nullum
in illis verbis eſſe poſſit præiudicium D. Du-
cis, patet ex his, quæ latè diximus in primo re-
ſponſo, vbi probauimus nullum delictum pu
nibile ineſſe illis verbis quatenus ita in prote-
ſtationibus concepta fuiſſent, ideo in hoc qđ
fuerint leuata nullum præiudicium conſide-
rari poteſt, nec D. Ducis, nec alterius, & mul-
tominus poteſt dici præiudicialis, cum etiam
ſi dicta fuiſſent, & per illa quantum ad D. Al-
fonſum induceretur abnegatio feudi, poſſet
tamen D. Alfonſus talem abnegationem re-
uocare vt ſupra etiam probauimus in primo
reſponſo, ſed non ſuper hoc inſiſtēdum, cum
nullo modo probetur talis mutilatio verbo-
rum doloſè facta per notarios, & multo mi-
nus quod D. Alfonſus mandauerit, & falſum
eſt in iure quod præſumantur de eius manda-
to huiuſmodi verba mutilata, eo quod illis in-
ſtrumentis proteſtationum vſus ſit, & quia de
eius commodo, vel incommodo tractetur,
quia non ſponte vſus eſt, ſed compulſus præ-
ceptis Capitanei iuſtitiæ, vt in proceſſu appa-
ret, & vlterius † ex vſu ſimplici inſtrumenti
9 falſi non inducitur præſumptio falſitatis, niſi
probetur quod ſciens vtatur, & ſic neceſſario
probari debet ſcientia, vt per Iul. Clar. in d. §.
falſum col. 8. verſ. vtens falſo inſtrumēto, poſt
Boſſ. in titu. de falſ. nu. 155. qui alios referūt, &
per Dec. conſi. 175. col. pen. verſic. nono non
obſtat, & omnis præſumptio ceſſat quod D.
Alfonſus madauerit ita fieri, cum non pro-
betur ita factum, prout deducitur in inquiſi-
tione, ideo ſequi debet abſolutio.

Decimo loco eidem Dom. Alfonſo obij-
citur, quod omnibus viis illicitis conatus ſit
velle ſuperioritatem, & authoritatem vſur-
pare, nam tempora inſtantiarū prorogauit,
vltra tempus limitatum a ſtatutis locorum
prædictorum, & a decretis Marchiæ, & inſtan
tias perem ptas reſtaurauit, tam in cauſis ci-
uilibus, quam criminalibus, & illis ſpiritum
vitæ inſuflauit, quæ omnia ſunt de reſeruatis

D.Ducis in ſignum eius ſupremæ poteſtatis,
10 † quia inſtantia cauſarum perempta reſtauratur ex gratia ſolius Principis, qui inſuflat ſpiritum vitæ in eam mortuam, & ſic de nihilo facit aliquid, ſicut Deus cœleſtis, qui in cadauer Lazari inſuflauit ſpiritum vitæ, ita Angel. in l. 2. colum. 1. verſicu. in text. ibi, quod ſi ita C. de tempor. appellatio. per illum tex. ibi, a noſtro numine reparationem peti præcipimus. iuncta gloſſ. in verbo reparationem, Paris de puteo de ſindicatu in verbo, ſententia, capitu. 6. incip. reſtat, nume. 5. vbi ait, quod quando inſtantia eſt ex toto perempta per lapſum temporis, & ſic vita eius eſt finita, tunc inquit ſupplicatur Principi, quod cum lis ſit mortua, ſpiritum vitæ inſuflet, & det liti ſpiritum vitæ. Conceditur ergo iſta ſuſcitatio inſtantiæ, iam mortuæ a Principe, vt ibi dicit idẽ Paris, Gramat. deciſ. 69. in princip. & deciſ. 91. etiam in principio, ac deciſ. 103. nume. 116. & ſequentibus, vbi ex eodem Angelo dicit, quod huiuſmodi inſuflatio fit per reſtitutionẽ ex mera gratia Principis, idem Gramat. conſilio 28. numero 7. dicit, quod ad Principem ſpectat inſtantijs litium peremptis vitam inſuflare, Marãt. de ordine iudicio. in quinta parte principali numero 32. dicens, quod quãdo inſtantia eſt perẽpta ſolet actor adire Regem, vel ſacrum conſilium, vt authoritate Regia inſuflet ſpiritum vitæ illi inſtantiæ peremptæ, & ſic Rex inſuflat ſpiritum, & facit inſtantiam reuiuiſcere. clarum eſt ergo ex ſupra allegatis quod huiuſmodi inſtauratio, ſeu vt ita dicam inſuflatio ſpiritus ad ſolum Principem ſpectat, & ideo alius inferior non poſſet. Videndum eſt ergo an in caſu noſtro probetur D. Alfonſum huiuſmodi inſtaurationem, ſeu inſuflationem feciſſe, & breuiter agendo nihil omnino probatum video de contentis in hoc capite inquiſitionali, nam ſuper hoc duo teſtes examinati leguntur videlicet, Conſtantinus Barberius, & Bartolomeus Portus, quibus non eſt credendum, quia ille Conſtantinus eſt ſingularis, & vnicus. l. iuriſiurandi C. de teſtibus. capitu. in omni, extra eodem titu. & præterea eſt ſuſpctus, & in cauſa propria deponit, quia dicit quod huiuſmodi reſtauratio facta fuit per D. Alfonſum in fauorẽ Ambroſij barbarotti ſui aduerſarij in quadam cauſa inter eos vertente coram prætore Deghi, & quod cum fuiſſet cõqueſtus per ſupplicationes porrectas eidem D. Alfonſo *dicendo, che mi era fatto agrauio apertenendoſi queſto atto di reſtaurar' inſtanza a ſua Eccellenza, e non a detto ſignore ſuo vaſſallo per detto luogo, non ho però mai potuto eſſer vdito, in modo, che mi ha conuenuto hauer patienza, & queſto è la pura e mera verita, e non direi mai altrimenti per tutto l'oro del mondo, & rende cauſa di ſua ſcienza per le ragioni ſudette, come perche ſa molto bene, che coſa vuole dire reſtaurar' inſtanza, & altri ſimili atti*, iure profeſſionis, ex qua depoſitione redditur inhabilis omnino, & ſuſpectus, tum quia deponit in cauſa propria ex qua commodum reportare poteſt, quia ſi ita eſſet poſſet aduerſus D. Alfonſum agere ad intereſſe, eo quod contra ius ad fauorem aduerſarij ſui inſtantiam reſtaurauerit, & ideo repellitur. l. omnibus. C. de teſtibus. capitu. nullus extra eo-
11 dem titulo. † nam teſtis dicitur deponere in cauſa propria ex eo quod commodum vel incommodum ad eum pertinere poteſt, ſecundum Bald. conſilio 227. incipiente quando pro debito libro quinto, quem refert Crauet. conſilio 99. numero ſecundo. maximè verò cum dicat ſe de hoc pluries fuiſſe conqueſtum per ſupplicationes porrectas eidem D. Alfonſo, a quo nunquam tamen potuit exaudiri, adeo quod eidem conuenit patienter ferre, ex quibus verbis oſtendit non modo affectionem ad cauſam, ſed odium ſaltem præ-
12 ſumptum aduerſus D. Alfonſum: † ideo multo magis repellitur l. fin. ff. de teſtib. Alexand. conſil. 146. colum. penult. poſt medium verſicul. & vbicunque apparet, lib. 5. & conſi. 152. col. 3. verſicu. diminuitur etiam lib. 7. quem cum multis alijs refert Crauet. conſi. 281. nume. 3. verſic. ſed præmiſſis non obſtantibus, & nu. 4. & affectio etiã oſtenditur ex eo, quod dicit, quod coqueſtus fuit cum D. Alfonſo dicendo quod fuerat ex hoc grauatus, *apertenendoſi queſto atto di reſtaurar' inſtanza a ſua Eccellenza e non a detto Signore ſuo vaſſallo*, ex quibus verbis apparet quod iudicat nõ autem teſtificatur, quia dicit huiuſmodi actum reſtaurandi inſtantias pertinere D. Duci, non autem D. Alfonſo, ex quo non ſolum redditur
13 affectionatus ad cauſam, ſed iudicat: † officium autem teſtis eſt deponere ſuper facto non autem iudicare, vt ſupra ſæpe diximus ex Bartol. in l. qui teſtamento §. fina. ff. de teſtam. tradunt Innocen. & cæteri doctores in capit. cum cauſam de teſtibus. Craue. conſilio 41. nu. 4. poſt Bald. Oldra. & alios per eum relatos, maxime autem omnium ſuſpectus redditur & affectionatus in eo, quod dicit hanc ſuam depoſitionem eſſe puram & meram veritatem, & quod nunquam aliter diceret pro toto auro mundi, quæ verba non modo affectionem immodicam, ſed ſuſpicionem ſubornationis & falſitatis redolent, quia huiuſmodi aſſeueratio eſt inſolita in teſte, argumẽto eorum, quæ dicuntur de clauſulis inſolitis
14 appoſitis in inſtrumẽto † quæ illud reddunt ſuſpectum, & inducunt præſumptionem fraudis gloſſ. & ibi Bald. & Angel. in l. ſi quis ſub conditione, ff. de cond. inſtitu. latè Iaſ. poſt Bald. Salicer. & Paul. de Caſtr. in l. teſtamentum, colum. 1. verſicu. faciunt etiam clauſulæ inſolitæ, vbi multos refert C. de teſtament. & per Petr. Gerard. in ſingu. 77. incipien. clauſulæ inſolitæ, & ſuſpicio detegitur ex eo, quod redendo cauſam ſcientiæ dicit, *perche ſa molto bene che coſa vuole dire reſtaurar' inſtanza*, & tamen ex ſua depoſitione apparet quod non be-
15 ne ſcit, quid ſit reſtaurare inſtantiam: † teſtis autem non probat, vbi non intelligit, id de quo deponit vt per Nattam conſilio 473. numero 19. poſt Bartol. Bald. Speculato. Anto. de Butr. & alios ibi relatos, quod autem iſte

teſtis

teſtis nõ intelligat id de quo deponit, ſcilicet
reſtaurare inſtantiam ex ſua met depoſitione
apparet, eo quod in cauſa de qua deponit nõ
poterat eſſe perempta inſtantia, nam dicit,
quod cauſa inter ipſum teſtem, & dictum Am
broſium Barbarotum fuit ventilata per bien-
nium, & in initio ſuæ depoſitionis dicit, quod
ſunt duo anni proxime fluxi, vel circa, quibus
mouit litem contra ipſum Ambroſium Bar-
barottum, & fuiſſe datam ſententiam a qua-
tuor menſibus proxime fluxis citra, quo ſtãte
non poterat dici perempta inſtantia, quæ du-
rat triennio in cauſa ciuili, qualis erat cauſa,
de qua deponebat. vulgata. l. properandum,
16 C. de iud. & ibi doctores tradunt, & non † in-
cipit inſtantia niſi a die litis conteſtatæ, d. l.
properandum paulo poſt principium, ibi
non vltra triennij metam poſt litem conte-
ſtatam eſſe protrahendas, & ibi omnes do-
ctores notant, & præcipue Alexand. in prin-
cip. & Iaſo. colum. 2. in 6. notabili inferentes
propterea, quod ſi per mille annos conten-
derent partes ſuper legitimatione perſona-
rum, aut per mille annos ſtarent litigantes ad
conteſtandum litem, nunquam curreret in-
ſtantia, & ita communiter concludunt Do-
cto. vt atteſtatur Marant. de ord. iud. dicta 6.
parte numero 3. & numero 29. poſt eoſdem
Alexand. Iaſo. necnon Bald. Socin. & alios ibi
relatos, & iſtud eſſe memoria dignum tradit
Catthella. cotta. in memoriali incip. inſtan-
tia, ex Bald. quem refert in l. & poſt edictum.
§. 1. ad finem. ff. de iud. & pluribus alijs ibi per
eum relatis. Vnde ſi intelligit de inſtantia de
iure communi prout de illa loqui cenſetur
cum aliud non exprimat, falſum eum dicere
apparet videlicet, quod in illa cauſa fuerit re-
ſtaurata inſtantia ſi illa perempta non erat,
reſtauratio enim præſupponit extinctionem
ſeu peremptionem ſicut reſurrectio præſup-
ponit mortem argumento. l. decem. ff. de ver
bo. obligat. l. qui res. §. aream. ff. de ſolut. appa-
ret etiam quod ratio adducta per teſtem non
eſt concludens, quia non eſt bona ratio, ſcio
fuiſſe reſtauratam inſtantiã per D. Alfonſum
in dicta cauſa, quia bene ſcio quid vult dicere
reſtaurare inſtantiam, & multominus poteſt
dici concludens ratio, quæ reſultat ex eius di-
ctis videlicet, quia fuit litigatum per bienniũ,
& poſt biennium fuit data ſententia, quia imo
hæc ratio eſſet falſa, cum non labatur inſtan-
tia niſi poſt triennium, & vlterius triennium
non incipiat currere niſi a litis conteſtatione,
vt ſupra diximus: ſed ſi intellexit de inſtantia a
decretis ſeu ſtatutis loci vel Marchionalibus,
debuiſſet exprimere, quanto tempore duret,
vnde cum iſte teſtis nullam concludentem
17 rationem adducat nihil probat, † quia vt ſu-
pra diximus teſtis debet adducere rationem
concludentem dicti ſui, etiam non interroga
tus in criminalibus ex Marſil. in ſua practica
in §. diligenter, nume. 13. Alexand. conſil. 15.
numero ſexto libr. 1. poſt Salicet. in l. fin. C. de
probatio. cum alijs relatis, per Crauet. conſil.
2. numero 3. conſilio 115. numero 9. in fine, &
nume. 10. maxime vero quando teſtis depo-
nit ſuper his, quæ ſunt perceptibilia intellectu
tantum, ſecundum Bartol. Bald & communi
ter alios in l. ſolam, C. de teſtib. cum concor-
dantibus alias relatis, quibus addo Cur. in ſuo
tractatu de teſtib. concluſione 39. vbi multos
refert, paria autem ſunt nullam rationem
adducere, aut ineptam, & non conclu-
dentem, argument. tradit. per gloſſ. & do-
cto. in l. fina. in verbo, orbitates. C. ad
legem flauiam, de plagiar. nam attendi-
mus medulitus dicta teſtium penes ratio-
nem, ſeu cauſam, & modum ſciendi, quia
friuola ratio, & non concludens annihilat, bo
na ratio facit bonum omne dictum, & mala
malum, ita inquit Curt. dicto tractatu de te-
ſtib. concluſio. 41. vbi poſt Bald. Bartol. An-
gel. Anto. & Imol. dicit, quod ratio debet eſ-
ſe concludens generalis, & vniuerſalis, & di-
uerſa a dicto, & ſicut bona ratio iuſtificat di-
ctum teſtis, ita mala elidit, quia in cauſa ſcien
tiæ ſtat effectus: ex quibus concluditur hunc
teſtem nihil omnino probare. Multominus
probat alius teſtis Bartolomeus Portus, qui
eiſdem, & etiam alijs morbis laborat, vt nul-
lam omnino fidem mereatur, quia eſt minor
25. annis, ideo in criminalibus non recipitur
in teſtem, l. in teſtimonium. ff. de teſtib. gloſſ.
& Docto. in l. inuiti, eodem titulo Rolan. con
ſilio 24. numero 66. & numero 88. poſt Alex.
& Marſil. in pluribus locis ibi relatis, item de-
ponit de auditu a prædicto Conſtantino Bar-
18 berio teſte, † ideo non probat l. teſtium, C.
de teſtib. capitu. licet ex quadam eodem titu-
lo vbi Abbas in 2. notabili, tradit, quod teſti-
monium de auditu non dicitur proprie teſti-
monium, imo eſt præter, & contra regulam,
& formam iuris, Roland. dicto conſilio 24. nu
mero 86. & 87. poſt eundem Abb. Anton. de
Butr. necnon Alexand. & Paris. per eum rela-
tos. Neuiza. conſi. 78. num. 18. & multo minus
probat in caſu noſtro, cũ deponat de auditu
ab eo, qui etiam repellitur, vt ſupra probaui-
mus, vnde vt ſupra dicebamus teſtibus de au-
ditu, nõ creditur quorũ repelluntur authores
c. licet ex quadã de teſtib. c. fraternitatis de hæ
ret. c. nullus. 3. q. 4. cũ alijs relatis p Crau. d. con
ſil. 41. nu. 2. & alibi ſæpe, dicens ibi, quod abſur
dũ eſſet, quod ſi nõ creditur originali ideſt au-
thori alicuius famæ, qđ credatur eius copiæ, id
eſt ijs qui ab authore dici audiuerunt. Præte-
rea & ipſe quoque ſuſpectus redditur, & affe-
ctionatus, & iudicat, non autem deponit, dicit
enim ſe ſemper audiuiſſe a Conſtãtino de Bar
berijs, & Bertolomeo Balurio, & alijs, qđ ho-
mines loci Deghi pro præterito in eorũ cala-
mitatibus ſemper habuerunt hoc refugium,
*di raccorrere da ſua Eccellenza & dal Senato Eccellen
tiſſimo di Caſale, da quali reſpettiuamente ſono ſtati in
ogni tempo proteggiuti al giuſto, ne con tutto cio, non ha
ceſſato il Signor Alfonſo di leuare la libertà a detti huo
mini, come quello, che per ciò ho inteſo dire co-
me ſopra, che non voleua conſentire, che ſopra
di lui gli fuſſe alcun ſuperiore, & ſi diceua che
egli haueua, per molto mal acharo, quando queſti*

homini dalli agrauij fattili da ſuoi officiali haueuano ricorſo da ſua Eccellenza o dal ſuo Senato Eccellentiſſimo, ex quibus verbis apparet, quod iſte teſtis iudicat, dum dicit D. Alfonſum non ceſſaſſe leuare libertatem hominibus recurrendi, veluti is qui nolebat conſentire, quod ſupra eum eſſet aliquis ſuperior & iudicium ipſius teſtis eſt de intrinſecis ipſius D. Alfonſi, & quod magis eſt iudicium facit ex auditu ab alijs, vnde nihil omnino probat, vt diximus ſupra, quia officium teſtis eſt deponere ſuper facto, non autem iudicare ſecundum Bartol. in dicta l. qui teſtamento. §. fin. ff. de teſtam. cum alijs ſupra adductis & ex hoc iudicio redditur iſte teſtis affectionatus, vt dicebat idem Crauet. dicto conſilio 41. numero 4. vnde ratione affectionis etiam repellitur, ex ſupra allegatis quibus addo. Neuiza. conſilio 80. numero 19. & non ſolum ex eo quod iudicat redditur affectionatus, ſed ex alijs eius dictis maxime dum dicit, *& con tutto ciò non ha ceſſato il Signor Alfonſo di leuare la libertà a detti homini*, nimis enim temere & animosè deponit, qua ratione redditur ſuſpectus, vt ſupra ſæpe diximus. Itaque ex prædictis teſtibus non probatur D. Alfonſum inſtauraſſe inſtantiam prout deducitur, quia conſiderata inſtantia de iure communi, nulla potuiſſet interuenire inſtauratio inſtantiæ in illa cauſa, de qua teſtes deponunt, cum nondum eſſet perempta, vt ſupra diximus, ſi verò loquimur de inſtantia a decretis locorum ſeu marchionalibus ſtatuta, prout præſupponi videtur in inquiſitione, quæ breuiori tempore terminatur, & vt audio quinque menſium ſpacio, tunc potuit huiuſmodi inſtantia per D. Alfonſum prorogari vſque ad tempus a iure communi ſtatutum, ex traditis per Salicet. in l. properandum, C. de iud. vbi notabiliter ait, quod licet inſtantiæ tempus de iure communi non poſſit protogari, poteſt tamen prorogari inſtantia breuiori tēpore inducta a ſtatuto, Salicet. ſequuntur Alexand. & Iaſ. in d. l. properandum, & Felin. in capitu. venerabilis, ſub nume. 9. verſicul. prima declaratio, & numero 10. & licet idem Alexand. contrarium tenuerit conſulendo in conſilio 24. in fine lib. 4. attamen affirmatiua eſt magis communis, vt atteſtatur Marant. de ord. iud. in quinta parte numero 25. Præterea, vt mihi in facto narratur ſuper hoc an D. Alfonſus poſſit inſtantias cauſarum peremptas reſtaurare, & protogare, lis pendet indeciſa, ciuiliter mota inter ipſum D. Alfonſum, & Fiſcum Marchionalem, quia prætendit idem D. Alfonſus de iure poſſe reſtaurare, & prorogare inſtantias, & vidi elegans conſilium D. Politonij mediabarbæ olim Senatoris Mediolanenſis, qui multis rationibus & authoritatibus ſuſtinet hanc facultatem eidem D. Alfonſo cōpetere: vnde non debet, inter ea ſuper hoc moleſtari criminaliter, ſed ciuiliter potius agi, & iudicari, an eidem competat talis facultas.

Vndecimo capite inquiritur idem D. Alfonſus, quod ad effectum vſurpandi ſuperioritatē D. Ducis tranſmiſit ad triremes, quendam Melchionem Schiaffonum de loco Deghi, ex eo, quod in quadam cauſa ciuili, in qua fuerat lata ſententia contra eum, habuerat recurſum ad Illuſtr. Senatum D. Ducis Caſalis reſidentem, & qui Schiaffonus ob hanc cauſam tranſmiſſus ad triremes ibi deceſſit ab hac vita, & hoc egit idem D. Alfonſus in ſpretum ſuperioritatis, & authoritatis dicti Ducis, & vt homines dictorum locorum deficerent ab obedientia debita dicto D. Duci, ac vt metu illius nullus auderet ad ſuam Excellentiam, nec ad eius Illuſtr. Senatum recurſum habere, in quo capite duo continentur, primum, quod illum Melchionem ad triremes tranſmiſerit, & is tranſmiſſus in triremibus deceſſerit, ſecundum quod ob malam cauſam, & contra ius & iuſtitiam tranſmiſerit, nempe, quia recurſum habuiſſet ad Senatum D. Ducis Caſalis reſidentem, & ſic D. Alfonſus de duobus teneretur; videlicet de morte illius indebite, ad triremes tranſmiſſi, item de eo quod impediendo homines habere recurſum ſatageret, ſeu conatus ſit, auferre ius ſuperioritatis, & recurſus quod habet D. Dux in locis prædictis. Videndum eſt ergo, an contenta in hoc capite probentur, & in primis, an ille Schiaffonus fuerit tranſmiſſus ad triremes, & ibi mortuus ſit, quia ſi non conſtat de tranſmiſſione, & morte illius, euaneſcit etiam ſecundum caput, neque iuſte potuit, ex hoc capite formari aliqua inquiſitio contra D. Alfonſum, & multominus ipſe de-
20 tineri, † nam ſemper antequam procedatur contra aliquem, ſiue per accuſationem, ſiue per inquiſitionem, opportet prius conſtare delictum eſſe commiſſum, & non ſufficit conſtare præſumptiuè, ſed debet conſtare plene, l. 1. §. illud autem, ff. ad Syllania. not. Iaſ. per illum text. in l. ſi quando in 4. notabili poſt Bald. ibi C. vnde vi, inferens cum eodem Baldo quod ſi ſtatuto cauetur, quod cōtra homicidas poſſit iudex certo modo procedere puta, ſine indicijs, opportet ſtatim conſtare plene, quod homicidium ſit factum, & quod homo ſit occiſus, pro quo facit quod decidit Bartol. in l. diuus. ff. de teſtam. milit. dicens, quod ſi ſtatuto cauetur, quod contra inſtrumentum nihil opponi poſſit, opportet conſtare, quod ſit inſtrumentum, & ſimiliter ſi ſtatutum loquatur de damno dato, debet conſtare, quod ſit damnum datum, & Bartol. in propoſito noſtro, refert cum pluribus alijs Dec. conſilio 410. nume. 6. & 7. Dec. poſt Abb. in capitu. 1. colum. fin. in fine de officio deleg. vbi dicit, quod ad hoc vt delegatus poſſit exercere diſtrictionem eccleſiaſticam, debet manifeſte conſtare de delicto, & non ſufficit, ſi ex coniecturis appareat Crauet. conſil. 244. in princip. Roland. a Valle, conſil. 51. nume. 9. & ſequent. lib. 1. vbi quod antequam iudex procedat contra aliquem ad inquiſitionem debet ante omnia ſibi conſtare delictum

de quo

de quo inquiritur eſſe commiſſum, & facit
21 quod tradunt Docto. in ſimili, † quod ſi reus
confitetur ſe commiſiſſe homicidium, nō tamen poterit puniri de homicidio, niſi conſtet aliter de homicidio, ſeu de cadauere ſecũdum Abbatem in capitu. auditis, de præſcriptio. colum. vltima, quem refert Marſil. ſing. 185. confeſſio inquiſiti, verſicu. teneas tamen menti, & in l. reperi ſub nume. 20. verſicu. quæ ius eſt caſus. ff. de quæſtio. poſt plures per eum relatos, & in ſua practica, §. principium num. 5. & 6. Boſſ. latè, in titu. de delicto, per totum, Clar. in practica criminali. §. fin. quæſtio. 4. Plot. libr. 1. conſiliorum criminalium conſil. 132. nume. 22. At in caſu noſtro ex actis non conſtat de tranſmiſſione ad triremes & morte illius aſſerti Melchionis Schiaffoni, ergo &c. Nam quatuor teſtes examinatos videō ſuper hoc capite, qui ſunt nulliter examinati per aſſertum delegatum Nicolaum cognomento notarium non citato D. Alfonſo ſaltē legitime, vt in primo & ſecundo reſponſo demonſtrauimus, & vlterius qui nihil omnino probant, quia tres ex ipſis ſunt pauperes, & viles, nempe Habraham Schiaffonus, qui in bonis dicit ſe habere tãtum aureos 25. Laurentius Rognonus, qui habet nihil in bonis, & Dominicus Roggerius, qui dicit habere
22 quinquaginta, & ſic † cum non habeant vltra quinquaginta aureos in bonis, ideo cenſentur pauperes in cauſa criminali iuxta l. omnibus. ff. de accuſatio. & ſic in cauſa criminali non ſunt idonei teſtes, vt ſæpe diximus in præcedentibus, imo nec etiam in ciuili ſecundum gloſſ. in §. ſi vero ab vno, in verbo ſubſtãtiam in authen. de hæred. & falcid. quæ dicit, quod teſtis pauper dicitur etiam in cauſa ciuili, quãdo non habet tantũ in bonis quanti valet cauſa, ſuper qua deponit, & illam gloſſ. approbat ibi Angel. & ſequitur Dec. conſil. 105. colum. penul. verſicu. accedit, quod iſte teſtis eſt pauper, ſed hoc non puto verum, ſed relinquendum eſt imo arbitrio iudicis, quis dicatur pauper, & quam fidem mereatur in ciuilibus, ſed in criminalibus non eſt idoneus teſtis, vt per Doctores communiter in cap. ſi qui teſtium, de teſti. Alexand. conſil. 9. nume. 2. & 3. lib. 3. poſt alios ibi relatos, cum multis etiam relatis per Rolan. à conſi. 7. nume. 21. & conſi. 73. nume. 28. lib. 1. & licet ſecundum aliquos etiã in cauſa criminali, non omnino repellatur teſtis pauper, vt ſi ſit bonæ famæ, ac honeſtæ vitæ & conuerſationis debeat admitti ſecũdum aliquos, & ideo etiam hoc totum iudicis arbitrio relinquendum ſit, vt per Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. caſu 90. attamen iſtud eſt verum, quando ſolus defectus paupertatis concurrit, ſed ſi cum paupertate concurrit etiam vilitas, ſeu alius defectus, tunc omnino repellitur, maxime in cauſa criminali, vt per Grauet. dicto conſilio 249. ſub numero 11. verſicu. ſecundo, quia licet, poſt Bart. Anchar. & Rom. in locis ab eo relatis, & Grauet. refert Menoch. dicto caſu 90. nume. 8. Alexand. Sententiis conſiliorum criminalium, conſilio

157. nume. 27. At in iſtis teſtibus alij etiam defectus concurrunt, nam Laurentius Rognonus vltra quod eſt pauperrimus, fuit ſollicitator illius Schiaffoni, vt ipſe met fatetur, dicẽs quod ſepties iuit Sauonam allocutum ipſum D. Alfonſum pro relaxatione eiuſdẽ Schiaffoni, prout pariter deponit Dominicus Bogianus, qui dicit, quod Laurentius Rognonus
23 erat eius ſollicitator, † vnde non eſt idoneus teſtis, vt per Felin. in capit. cum a nobis, num. 15. de teſtib. poſt DD. de Rota, Ant. de Butr. Io. de Imol. & Petr. de Anch. per eum relatos, cõcludentem, ſollicitatorem eſſe repellendum à teſtimonio, Alexand. conſi. 64. nume. 9. lib. 3. conſi. 154. num. 3. lib. 5. poſt eoſdem DD. de Rota Anton. de Butr. Imol. & alios, quos etiã refert in conſi. 152. nume. 6. lib. 7. Natta conſi.
24 161. nume. 14. lib. 1. & eſt generale, † quod nũquam ſit adhibenda fides teſti deponenti ſuper facto proprio, ex quo poſſit eidem laus, vel vituperium aſcribi, vt poſt alios tradit idẽ Felin. in dicto cap. cum a nobis, nume. 5. vbi loquitur de adminiſtratore in cauſa, & dicit, quod ſi ex factis, vel omiſſis per ipſum nihil poteſt ei adſcribi ad damnum, vel opprobriũ adminiſtratur ſecus ſi immineat laus, vel vituperium, & per Alexand. conſi. 141. nume. 4. lib. 1. cum multis ibi relatis in additio. ad eum. Præterea nõ etiam probat, quia loquitur per verbum, videtur, dicit enim, quod lata quadam ſententia cõtra ipſum Schiaffonum in vna ſua cauſa ciuili, videtur ei dicto teſti, quod ille Schiaffonus ſentiens ſe grauatum ob multos fauores factos ſuo aduerſario in illa cauſa ciuili, ha
25 buit recurſum ad D. Alfonſum, † vnde cum loquatur per verbum videtur non probat ſecundum Barto. in l. quid tamen §. ſi arbiter ff. de arbit. Alexand. conſi. 15. nume. 5. lib. 1. poſt eundem Barto. necnon Io. And. Bal. & Ang. ibi relatos, dicẽns teſtem deponẽtem per verbum, videtur, non probare etiam in ciuilibus, Iãcex ſola inſpectione ſuæ depoſitionis ſeipſum ſuſpectiſſimum reddit iſte teſtis, quia dicit, *che eſſo Melchione eſſendo prigione nel Caſtello del Degho, & non hauendo perſona che negotiaſſe li fatti ſuoi, fu ricercato lo da ſua moglie di andar come fece alcune ſei viaggi à Sauona da detto Signor Alfonſo per rilaſſo di detto povero homo, & vi ſono ſtato tal volta a parlar con tanta humilita, con quanta foſſe poſsibile, ma non fu mai remedio di poterlo addolcire tanto era inuelerato, che egli haueſſe hauuto ricorſo al Senato di Caſale & alle volte mi farei più toſto augurato d'eſſer ſtato inanzi a trenta para de diauoli, a dimandare giuſtitia loro, che dimandarla al detto Signore*, & concludendo ſuam depoſitionem dicit, *che non paſſorono due meſi che egli doppo l'hauer patito ſi longa pregionia fu mandato alla Gallera per due anni, di done più ſe ne morſe, & queſto è ſtato ſenza che mai ſi ſia inteſo da homo viuente che detto Melchione commetteſſe pur vno minimo delitto degno di caſtigo in vita ſua, & per la terra publicamente ſi diceua tutto quello, che ho detto io.* Volui verba referre, vt appareat quam auide & animoſe deponat cõtra D. Alfonſum, & ita vti ſuſpectiſſimus ni-

hil omnino probat ſecundum Iaſ. ſupra rela-
tum, pluribus in locis, conſi. 167. col. 3. verſic.
Item dictus Nicolaus, & verſic. & ſic dictum il
lius, & col. penul. in princip. verſicu. Item vt in
ſuperioribus, & Crauet. conſi. 249. ſub nume.
4. verſicu. ſaltem negari non poteſt, & conſil.
2. nume. 6. & Roland. conſi. 7. nume. 30. libr. 1.
cum ſimilibus, & maximam habere affectio-
nem ad cauſam hāc & ad illum Schiaffonum
oſtēdit, & ſe eſſe eidem D. Alfonſo odioſum,
26 † quo fit, vt propter affectionem & odium,
repellatur omnino, vt in ſimili teſte affectio-
nato ex ſollicitatione & ſe ipſum oſtendente
odioſum dicit Alexan. conſil. 132. ſub num. 7.
verſic. plus dixit libr. 7. poſt Petr. de Anch. quē
refert conſil. 217. ſed eſt alias conſi. 226. incip.
ad corroborationem colum. fin. & vlterius tā
iſte, quam etiam alij maxime Abrahā Schia-
27 fonus deponunt de auditu. †. ideo nec etiam
quicquam probant; iuxta notata in l. teſtium
C. de teſtibus, in cap. tam literis, extra eod. titu.
& vbique Doct. cum alijs ſupra adductis, qui-
bus addo Alexand. conſi. 123. nu. 6. lib. 7. conſ.
45. nume. 10. & nu. 12. lib. 2. Rol. conſ. 24. num.
86. & 87. & conſi. 35. nume. 22. libr. 1. cum plu-
ribus relatis per Nattam conſil. 170. in princ.
lib. 1. & deponunt de auditu ab ipſo Melchio-
ne, & Abrahā Schiafonus vltra quod eſt pau-
per, & agnatione coniunctus, deponit de audi
tu à muliere ipſius Melchionis Schiafoni, &
etiam de auditu ab ipſo Laurentio Rognono
teſte, vnde ſicut non crederetur nec Melchio
ni, nec eius vxori, ita nec iſtis teſtibus de audi-
tu ab ipſis, & ſimiliter ſicut non creditur eidē
Laurentio, Rognono deponenti de auditu
multominus creditur huic alteri teſti Abra-
hā Schiafono deponēti de auditu ab ipſo Ro
gnono; quia vt diximus ſupra, teſtibus non
creditur quorum repelluntur authores capit.
fraternitatis de heret. cap. nullus 3. quæſtio. 4.
Crauet. conſi. 6. nume. 67. conſil. 112. num. 15.
conſil. 41. num. 2. poſt plures per eum relatos
Horatius conſil. 161. nu. 33. primo Thomo
conſiliorum Criminalium poſt Oldra. conſi.
79. colum. 2.

Tertius verò teſtis Dominicus Bogianus
eodem morbo laborat; quia loquitur de au-
ditu ab illo Melchione, & deponit per verbū
videtur, quo caſu non probat vt ſupra dixi-
mus, & deponit iſte teſtis, quod poſtquā fuit
dictus Melchio detentus per longam deten-
tionem; tandem fuit condemnatus ad trire-
mes, & ſic preſupponit ſententiam præceſſiſ-
ſe, dum dicit, quod fuit condemnatus, & ſic
28 quod iuſta ex cauſa fuerit tranſmiſſus, † cum
pro ſententia præſumatur lapſo biennio &
non conſtito de appellatione vulga. l. Herren-
nius §. Caia. ff. de euictio. quartus verò ſcilicet
Laurentius Boydus eſt manifeſte falſus, quia
dicit audiuiſſe a maiori parte hominum loci
Deghi quod Schiafonus non fuit miſſus ad
triremes ob aliud, niſi; quia habuerat recur-
ſum ad Senatum Caſalenſem, & tamen fuit
adhibitus pro teſte in ſententia, vt in ea legi-
tur, ex qua apparet de cauſa iuſta ob quā fuit
ad triremes condemnatus, vnde manifeſte ap
paret hunc teſtem ſcienter veritatem occul-
tare, vltra quod eum ſua met depoſitio ſuſpe-
ctum reddit, quia dicit, quod D. Alfonſus fe-
cit incarcerare ipſum Melchionem Schiafo-
nū in caſtro Deghi ſub cuſtodia ipſius teſtis,
& quòd eum cognoſcebat adeo probum vi-
rum, quòd aliquando permittebat eum carce-
ratum exire cum alijs ſuis laboratorib. ad la-
borandum pro ſeruitio ipſius teſtis, & q̃ hoc
faciebat ipſe teſtis quia nunquā intellexerat,
q̃ ipſe Melchio vnquam commiſiſſet aliquā
ſpeciem delicti deinde ſubiungit, *ma non ſtete
guari che il pouero homo fu reſtretto di tal ſorte, che dop
po l'hauer patito vna pregionia di due meſi fu mandato
alla galera e qui ſe ne morto*, ex qua depoſitione af-
fectionatus admodum detegitur erga illum
Schiaſonū propter operas, quas ab eo ſuſce-
perat, ideo nō probat, vt ſupra ſæpe diximus.
Poſtremo prædicti teſtes nullam omnino ad-
ducunt rationem dicti ſui, quia ſimpliciter di-
cunt q̃ cum ille Melchio Schiaſonus adiuiſ-
ſet D. Alfonſum pro habēdo recurſu ratione
cuiuſdam ſententiæ latæ contra eū in vna cau
ſa ciuili, & nihil potuiſſet reportare, vt ipſe di-
cebat, recurſum habuit ad Illuſt. Senatum Ca-
ſalis, a quo reportauit literas iuſtitiæ directi-
uas ad ipſum D. Alfonſum, qui indignatus q̃d
recurſum habuiſſet ad Senatum, remiſit eum
cum literis ad locum Deghi, vbi fuit detētus
in caſtro per bimeſtre & deinde trāſmiſſus ad
triremes, vbi & deceſſit, nullam omnino re-
dentes cauſam ſcientiæ nec rationem ſui di-
29 cti, ideo nihil omnino probant. nam † in cri-
minalibus teſtes tenentur etiam non interro-
gati reddere cauſam & rationem concluden-
tē dicti ſui, vt mox dicebamus ex Marſi. Alex.
Crau. maxime vbi teſtes deponunt circa ea q̃
ſunt perceptibilia intellectu tantum ſecundū
Bar. Bal. & cōiter alios in l. ſolam C. de teſtib.
cum multis alijs concordantibus, relatis per
Alexan. conſi. 148. nu. 4. lib. 2. Rolan. conſil. 5.
nume. 52. & 53. lib. 1. Clar. in pratic. criminali
quæſt. 53. col. fin. verſic. preterea, vbi de com-
muni teſtatur poſt plures ibi relatos, ſed q̃d il-
le Melchio Schiaffonus fuerit tranſmiſſus ad
triremes ex eo, quod recurſum habuiſſet ad
Senatum, iſtud nō percipitur aliquo ſenſu cor-
poris, ſed intellectu tantum, ideo &c. & licet
oēs teſtes in fine depoſitionis vnius cuiuſque
dicant, quod reddūt cauſam ſcientiæ, eorum,
quæ depoſuerunt, per ea quæ ſupra dixerunt;
attamen hoc non ſufficit, quia ex antedictis in
eorū depoſitionibus nulla colligit cā, ſiue rō
ſaltem concludens prout requiritur. nā ſi vo-
lunt intelligere cām ſeu rationem eſſe ex eo,
q̃ poſtquā, vt ipſi dicunt, dictus Melchio ha-
buit recurſum ad Senatum March. & ab eo re
portauit prouiſionem, ea viſa valde indigna-
tus eſt D. Alfonſus, & illi minatus eſt tranſmiſ-
ſionem ad triremes, dico hanc non eſſe con-
cludentem rationem, quia nō ſequitur D. Al-
fonſus indignatus eſt, & illi minatus, ergo ob
eam cauſam eum tranſmiſit ad triremes, quia
potuit ille minari & indignari, q̃d habuiſſet

recur-

recurſum ad ſenatum, & tamen ob aliam cauſam iuſtam eum ad triremes tranſmittere, vulga l. fin. ff. de calumnia. Præterea de huiuſmodi indignatione & minis omnes prædicti teſtes deponunt de auditu ab ipſo Melchione, ideo non concludunt iuribus ſupradictis, vnde non eſt concludens ratio, audiuimus à Melchione quod Dominus Alfonſus fuit valde indignatus contra eum, & illi minatus eſt, eo quod recurſum habuit ad ſenatum, ergo eum tranſmiſſit ad triremes ob hanc cauſam. minus poteſt dici concludens ratio, quam adducit Dominicus Bogianus, dum dicit reddendo cauſam ſuæ ſcientiæ per rationes ſupradictas, quia, nunquã intellexit, quod dictus Melchio commiſiſſet aliquod delictum, cum potuerit commiſiſſe delictum & ob illud tranſmitti ad triremes, quod ipſe teſtis neſciret, vnde non commiſſerit aliquod delictum, ſed debuiſſet dicere, & non potuiſſet committere aliquod delictum punibile in pœna corporali, & pro eo ad triremes cõdemnari, quin ego teſtis ſciuiſſem, late Clar. d. §. fi. quæſt. 52. Boſſ. in titu. de defenſio. reorum num. 15. 17. & ſeq. poſt multos citatos, eodem modo dicitur de alijs teſtib. deponentibus, quod ille Melchio ſemper vixit vti homo probus & nunquam deliquit. Non etiam poteſt dici bona ratio, & concludens, videlicet quod ita publicè audiuerint in dicto loco Deghi, & vt dicit, Laurentius Boydus, quod publicè ſemper dici intellexit à maiore parte hominum illius loci, quod ille non fuerat tranſmiſſus ad triremes ob aliud, quam quod habuiſſet recurſum ad ſenatum, prout etiam dicit Abraham Schiafonus, quod intellexit publice dici per locũ Deghi, q͂d Melchio Schiaffonus nõ fuerat trãſmiſſus ob aliud ad triremes, niſi quia habuit recurſũ ad ſenatum, & ſimiliter Laurentius Rognonus, qui dicit, quod per eum prædepoſita publice dicebantur, vel erat publica vox & fama quod fuit tranſmiſſus ad triremes ob habitum recurſum ad ſenatum, ergo ob iſtam cauſam fuit tranſmiſſus ad triremes, quia potuit eſſe falſus rumor & publice dici falſum, ac fama mendax prout eſt præcipue, cum non dicant à quibus ita dici audiuerint, maxime dictus Abraham Schiaffonus, qui dicit non recordari præcisè à quo dici audiuerit ſaluo ab vxore ipſius Melchionis, & à Laurentio Rognono teſte, alij autem non dicunt à quib. di-
30 ci audiuerint. † vnde nõ probatur fama iuxta late tradita per Bar. in l. de minore in §. plurium. ff. de quæſtio. & per Abb. & alios in c. veniens el primo de teſtib. & per Dec. conſi. 37. col. 5. verſi. ſecundus teſtis, vbi ex Ang. Innoc. Cuma. Fulgo. & pluribus aliis concludit, famã non probari niſi teſtis dicat de cauſis & perſonis à quibus fama ortum habuit, dicens etiam ibi poſt Bart. & Alex. quod ſi teſtis dicat non recordari à quibus dici audiuit non probat, licet dicat ſe a maiori parte audiuiſſe, multos alios concordantes refert Crauet. conſil. 41. num. 5. & ſequent. & huiuſmodi fama ortum habere debet à perſonis honeſtis, & fide dignis, vt per doctores in locis prææallegatis, ſed ſuperfluum videtur circa hoc amplius cartas denigrare, poſtquam extat ſententia, per quam fuit ille Melchio condemnatus ad triremes ob delicta ipſius, vt ex ipſa ſententia apparet,
31 † & quæ cum tranſitum fecerit in rem iudicatam probat & pro ea præſumitur abſque alia actorum productione, & omnia de quibus in ea fit mentio præſumuntur vera abſque eo, q aliter ex actorum productione appareat de cauſa, ſecundum Innoc. in c. bonæ de electio. ſuper verbo præſumuntur, quem refert, & ſequitur Pau. de Caſt. conſi. 16. incipiente ſi ponderentur colum. 1. verſ. reſtat nunc reſpondere & col. 2. in princip. lib. 1. Crauet. conſi. 108. num. 2. in fine & ſemper pro ſententia præſumitur quod iuſte fuerit lata vulgata l. Herennius §. Gaia ff. de euictio. & l. ab ea parte. ff. de probatio, quod maxime verum eſt, quando ſententia, quæ producitur apparet lata iam lapſo biennio, quia tunc pro ea omnino præſumitur etiam ſine actis c. cum inter & cap. ſicut de re iud. Bal. in ti. de milit. vaſſal. qui contum. eſt nu. 30. & in titu. quo tempo. miles. §. ſancimus num. 2. cum multis aliis per nos relatis Dec. 13. in fine. quo fit vt à contentis in hoc capite ſit pariter abſoluendus D. Alfonſus.

Duodecimum caput inquiſitionis pertranſeo, quia in eo deducta non reſpiciunt ipſum Do. Alfonſum, & quia nihil etiam probatur de contentis in eo, maximè quod Franciſcus Tortus & alii ibi nominati ſeditionem aliquã concitauerint in locis prædictis & inſtigauerint homines ad abnegãdum ſuperioritatem Dom. Ducis, quod vero in eo continetur videlicet quod fuerint electi homines nomine vniuerſitatum qui pecuniam mutuo acciperent & Domin. Alfonſo traderent vt litem aduerſus cameram Marchionalem inſtituerent, pro defenſione iuris immunitatis & exemptionis, in hoc nullum conſiderari poteſt delictum.

Supereſt itaque vltimum caput huius inquiſitionis, in quo duo deducuntur contra Dom. Alfonſum, primum eſt quod præſumpſit reſcribere Baptiſtæ Tocho poteſtati loci Deghi, vt ſuper contentis in precibus eidem Do. Alfonſo præſentatis procederet, ſummariè, ſimpliciter, de Plano, ſola facti veritate inſpecta, vt patet in reſcripto per eum cõceſſo ſub anno 1572. die vigeſimatertia Februarij, de quo in proceſſu fol. 70. quam clauſulam vaſallus, qui non poteſt ſtatuere cõtra ius commune non poteſt apponere in reſcripto. alterum de quo inquiritur eſt quod de anno 1572. die vigeſimatertia Februarii idem Do. Alfonſus gratiam fecit Franciſco ſuardo de homicidio per eum perpetrato in perſonam quondam Angelini Charloni, & à banno perpetuo ei in dicto, reſtituendo eum in priſtinum ſtatum, committendo prædicta doloſe, vſurpando ea quæ ipſi ſoli principi ſpectant in ſignum ſupremæ poteſtatis, & quæ ſunt de reſeruatis Principi, patrando prædicta contra formam iuramenti præſtiti crimen & infidelitatis, &

vſurpationis incurrendo, circa primum, ve-
32 rum eſt regulariter † quod nullus inferior à
Principe nec etiam legatus de latere poteſt re
ſcribere cum clauſulis prædictis glo. reputata
ſingul. & ſolemnis in ca. fin. de hæret. in 6. ſed
ſunt etiam aliæ gl. nempe in clem. ſæpe in ver
bo, mandamus de verb. ſigni. & in clemen. ne
Romani de electio. & vbique per docto. cum
multis concordantibus relatis per Alexan. &
Iaſ. in l. nemo poteſt in ſecunda lectura col. 2.
in prin. ff. de leg. 1. & per Natam in dicta clem.
ſæpe, in prin. col. 68. ſuper gl. prædicta in ver-
bo, mandamus, vbi infinitos refert, & in ſpe-
cie de vaſſallis & feudatarijs, quod non poſ-
ſint reſcribere & delegare cauſas cum dicta clau
ſula ſummarie ſimpliciter & de plano tradit
Boſ. in titulo de regalijs nu. 30. vbi ait, quod ſe
natus Mediolanenſis non patitur, quod feuda
tarij illius dominij in reſcriptis ponant clauſu
las appellatione remota, & quod procedatur
ſummarie, ſimpliciter, & de plano &c. ſed ſo-
lum vult, quod literæ eorum ſint ſecundum
iuſtitiam, & qui ab ea vult recedere, recurrat
ad ſenatum, vel Principem, & idem Boſſ. in
tit. de Principe ſub nu. 377. verſ. & quod dici-
tur, & nu. 267. in fine, vbi ait, quoties ſenatus in
telligit tale fieri à feudatarijs excandeſcit, &
in eos animaduertit. Sed hoc non obſtante in
caſu noſtro nihil animaduerſione dignum cõ
miſiſſe dici poteſt Domin. Alfonſus reſcribẽ-
do prout reſcripſit cum clauſulis prædictis
ſummarie, ſimpliciter, & de plano, ſola facti
veritate inſpecta maxime vero in caſu in quo
33 reſcriptum prædictum cõceſſit, † nam etiam
inferior à Principe poteſt ex cauſa reſcribere
cum clauſulis prædictis, puta ſcandali euitan-
di, pulchre, & notabiliter voluit Imol. poſt
Ant. de But. in c. fi. de tranſactio. arg. illius tex.
& ita limitat prædictam concluſionem Alex.
in d. l. nemo poteſt nu. 4. in fine & nu. 5. & poſt
eum Iaſ. colu. 2. verſic. limitat duobus modis,
& ab ea non recedit, Nata in dicta clem. ſæpe
loco ſupra citato col. 71. ver. tertio fallit, qui
licet dicat ſibi non videri quod hæc limitatio
probetur per eum text. in dicto c. fin. de tran-
ſac. attamen affirmat illam eſſe in ſe veram, &
multis rationibus comprobat, vt ibi per eum,
& Imol. in d. c. fin. ſequitur etiam Felin. in c. 1.
col. 2. verſi. quinto declara, de reſcript. dicens
tex. in dicto c. fi. de tranſactio. benefacere pro
hac opinione, at in caſu noſtro Do. Alfonſus
reſcripſit, & commiſit cauſam cognoſcendã,
& terminandam ſummarie &c. propter quie
tem populi & pacem publicam, prout fieri
poſtulabatur in precibus porrectis ibi, *coſa
pia, quiete al popolo, & pace publica*, ergo &c.
Secundo dicitur, quod cum Do. Alfonſus ha-
beat iuriſdictionem, & adminiſtrationem per
petuam in dictis ſuis locis, & ſit inueſtitus cũ
primis & vlterioribus appel. vt patet ex inue-
ſtituris, & cum pacto expreſſo, quod D. Dux nõ poſ
ſit ſe intromittere, vtique dici poſſet ipſum ha
bere facultatem reſcribendi cum dictis clau-
ſulis, ita etiam prædictam concluſionem li-
mitat Nata in dicta clem. ſæpe col. 71. verſic.
quarto fallit, vbi poſt lõgam diſputationem
tandem col. ſeq. verſic. ſtat ergo concluſio, fir
34 mat concluſionem, † quod inferior à Princi-
pe habens dignitatem perpetuam, & iure pro
prio poteſt reſcribere cum clauſulis prædi-
ctis, & cum hac opinione trãſire videtur Dec.
in c. paſtoralis col. 2. ver. imo quod plus eſt, de
appellatio. vbi quod inferiores à Principe
etiam recognoſcentes ſuperiorem quando
iure proprio & in perpetuum habent admini
ſtrationem, poſſunt committere cauſam ap-
pellatione remota, & Felin. in c. 1. col. 2. verſi.
ſecundo declara, de reſcript. poſt Bal. & Pau.
de Caſtro per eum relatos, & licet hæc opinio
ſit dubitabilis, prout eam non firmat Iaſ. in d.
l. nemo poteſt col. 2. verſi. ſecundo ſingulari-
ter limita, & Boſſ. in ti. de principe, n. 377. verſi.
& quid de inferioribus, maxime vero in feuda
tarijs principum recognoſcentium ſuperio-
rem, attamen, ſatis eſt, quod ex hoc excuſare-
tur Domin. Alfonſus à delicto. Tertio ex alio
etiam defenditur Do. Alfonſus, nam vt mihi
narratur, extat in loco Deghi, ſtatutum anti-
quum quod in cauſis procedatur ſummarie,
& ſic virtute dicti ſtatuti omnes cauſæ effectæ
ſunt ſummariæ, quod etiam diſponit decre-
tum generale totius patriæ Marchiæ Montiſ-
ferati, quo ſtante dico potuiſſe D. Alfonſum
reſcribere quod procederetur ſummarie, ſim-
pliciter, & de plano, quia ſic reſcribendo &
committendo cauſas videtur iuriſdictionem
iam conceſſam per dicta decreta ſeu ſtatuta,
quod procedatur ſummarie, excitare, non au-
tem de nouo committere, arg. tex. in l. fi. §. da-
to ff. à quib. appel. non licet & in c. licet de off.
ordina. nam ſi princeps committit aliquid or
dinario, quod tamen iure ordinario facere po
terat abſque commiſſione tunc videtur prin-
ceps iuriſdictionem ordinariam excitare, &
ne videamur deficere authoritate ita in ter-
minis ſingulariter, & notabiliter tradit Paris
de Puteo in ſuo tracta. de ſindicatu in verbo
ſententia cap. 5. & ideo per hanc ſingularem
limitationem Puthei dicebamus Deciſ. Pede
monta. 1. num. 18. quod in hac patria propter
tale decretum generale, quod in cauſis pro-
cedatur ſummarie etiam inferiores poſſunt
huiuſmodi clauſulam in reſcripto apponere,
quarto Do. Alfonſum defendit conſuetudo,
quæ vt audio eſt notoria in patria Montisfera
ti, quod vaſſalli ſeu feudatarij illius dominij
impune ſolent reſcribere cum clauſulis præ-
dictis ſummarie, ſimpliciter, & de plano, ſola
35 facti veritate inſpecta: † nam ſola conſuetudo
tribuit iuriſdictionem l. 1. C. de emancip. lib. c.
irrefragabili §. exceſſus de offi. ordin. & vbiq;
doct. Fel. poſt Abb. in c. cum contingat nu. 2.
de foro competen. Alex. conſi. 240. in princi-
pio. lib. 6. vnde dicebat Ang. in l. cum prætor.
§. j. ff. de iud. quod licet delegatus non deleget
l. à iudice C. de iud. attamen delegare poſſet ſi
de hoc ſit conſuetudo per dictam l. cum præ-
tor §. 1. quam tenendam menti dicit, quia non
eſt alibi in toto corpore iuris, & Ang. refert, &
ſequitur Felin. in c. ſuper quæſtionum col. fi.
verſ.

36 verſ.6.fallit de offi.delega.& in ſpecie, † quod
ex conſuetudine acquiratur ius inferioribus
apponēdi ſimiles clauſulas in reſcriptis tenet
Natta in dicta clem. ſæpe in princip. colu.72.
verſi.quod ſine dubio eſſet, vbi pro hac addu-
cit,quia etiam id, quod reſeruatur principi in
ſignum ſpecialis priuilegij per conſuetudinē
multiplicis commiſſionis tranſit in generale
mandatum c. quod ad tranſlationem de offi.
lega.addo Cæpol. conſi. criminali. 17. nu.47.
quem ad hoc propoſitum refert & ſequitur
Neuiza.conſi.83.ſub num. 5. ver. tamen ſecus
eſt quando aliter ſe habet conſuetudo &c. &
quatenus diceretur, huiuſmodi conſuetudi-
nem non potuiſſe induci per vaſſallos,ſeu feu
datarios & illam non valere,ex his quæ tradit
Bart. in conſi. 136. incip. Capitaneus circa fi-
nem,quem refert,& ſequitur Craue.conſ.134.
num. 25. dicentes, quod conſuetudo non va-
let,quando eſt inducta ſuper eo, ſuper quo in-
ducentes conſuetudinem expreſſe ſtatuere
non poſſunt, de quo nunc non diſputo, atta-
men talis conſuetudo ſaltem excuſaret a deli
37 cto,& à pœna, † quia conſuetudo etiam iniu-
ſta, & inualida excuſat a pœna glo. in c. deni-
que in verbo conſuetudine 4. diſtinctio. quæ
dicit nota. argum. quod conſuetudo excuſat
in delictis,& in c. cum venerabilis vbi Abba.
& cæteri docto. notant de conſuetud. multos
refert Iaſ.in l.de quibus col. 2. ff. de leg. Alex.
conſi.240.nu.7.lib.6.in conſi.172. num. 6.lib.
2.& conſi.30.nu.2.lib.3.vbi,quod conſuetudo
excuſat notarios,& alios ſcribentes pœna fal-
ſi; quem cum multis alijs refert Caſella. cor-
ta memorali incip.conſuetudo facit licitum,
accedat quod Domin. Alfonſus non abſolu-
te commiſit cauſam cognoſcendam ſumma-
riè, ſimpliciter,& de plano, ſed cum clauſula
reſtrictiua,quatenus iuris fuerit,vt patet, ex il-
lis verbis,procedat prout iuris fuerit, ſumma-
rie &c. quæ immediate appoſita ante dictam
clauſulam declarant eam, nam præcedentia
declarant ſequentia.l.ſi ſeruus plurium. §.fi.ff.
de leg.1.cum ſimilibus, & ſic dum committit
prætori Degi qd' cognoſcat ſummarie &c. in
telligitur ſcilicet ſi de iure communi vel ſtatu
torum loci;ita ſit cognoſcendum,& iudican-
dum,& hæc interpretatio vltra quod eſt vera,
& ex mente reſcribentis, multomagis debet
recipi cum per eam euitetur delictum;vbi ali-
quod conſideraretur ex huiuſmodi reſcriben
di modo, ex quibus omnibus concluditur D.
Alfonſum eſſe pariter ab huiuſmodi imputa-
tione abſoluendum.

Venio ad ſecundam partem huius vltimi
capitis,circa quam paucis agendo, dico non
probari Dom. Alfonſum feciſſe gratiam ſeu
reſtitutionem Franciſco ſuardo a banno ei in
dicto, vt dicitur ob aſſertum homicidium.
37 † nam gratia per ſcripturam probari debet,&
licet ſcriptura non requiratur ad validitatem
gratiæ requiritur tamen ad eius probationem
ſecundum Bal.in l. humanum ſub nu. 6. verſi.
quid erit in gratijs C. de leg. in l. ſi qua per ca-
lumniam nu.5.C.de epiſcop. & cleric.& alibi
ſæpe, cum multis relatis in additio. ad eum in
prædictis locis, & per Abba. & Felin.& Dec.
in rubr.de conſtit. Boſſ. in titu. de remediis ex
ſola element. princip. numero 54.& 55. At
in caſu noſtro non probatur ſaltem legitimè
per ſcripturam de aſſerta gratia, quia aſſertæ
literæ fidem non faciunt contra Dom. Alfon
ſum maximè cum ab eo fuerint recognitæ ne
gatiuè,vt patet in proceſſu fol.92. a tergo, vbi
Dom. Alfonſus viſis ipſis literis ſibi oſtenſis re
ſpondet, eas eſſe falſas, & falſiſſimas, & ſub-
ſcriptionem non eſſe manum ſuam, vnde cū
per eum non agnoſcantur, remanet ſuſpecta
arg.§. & quod ſæpe in auth. de trien. & ſemiſſ.
ibi, ſed ſubſcriptoris cuiuſpiā forte corrupti
aut cuiuſcunque; quem tex. ſingul.dicit Bal. in
l.contractus colum. penult. C. de fid. inſtru. &
per Ioan.de Anna.conſi. 28.col. 1. quo fit, vt
per ſcripturam probata non dicatur, multo-
minus probatur per aſſertos teſtes examina-
tos per Gulielmum de portis aſſertum delega
tum fol. 78.& ſequentibus, nam Antoninus
Gandulfus,& Iohannotus Viualdus dicunt ſe
neſcire, an Do. Alfonſus fecerit gratiam ſuar
do, Antonellus Pera, & Antonellus Gandul-
fus deponunt per hæc verba, & ſe dice *che il
Signor Alfonſo li ha fatto gratia*; ipſe vero Fran-
ciſcus Suardus nullam omnino fidem facit,
tum quia vnicus,& ſingularis,tum etiam quia
infamis ratione homicidij, quod dicit ſe per-
petraſſe, & vlterius parte non vocata exami-
natus,neq; ex eo quod prædicti teſtes dicunt,
quod Franciſcus Suardus ſterit abſens forban-
nitus à loco planæ; & nunc libere habitat &
conuerſatur in loco, poteſt propterea inferri
ergo Do. Alfonſus fecit ei gratiam, quia po-
teſt eſſe quod fuerit bannitus ad tempus, ma-
xime cum ipſi teſtes non deponant, quod fue-
rit bannitus perpetuo, neque conſtet de ali-
quo banno: vnde ſuper iſtis teſtibus non eſt vl
terius inſiſtendum. Sed dato citra veri præiudi
cium, quod de huiuſmodi gratia conſtaret, di
citur Domi. Alfonſo competere facultatem
indulgendi & faciendi gratias virtute inueſti-
turarum conceſſarum anno 1534. & 1562.
de quibus in proceſſu, in. quibus fit expreſſa
mentio de gratijs, nam licet feudatarij non
poſſint regulariter facere gratiam ſubditis vt
per Sali.in l.cum indulgentiam C. de ſentent.
paſſ.per Bal.in l.relegatæ, per illum tex. ff. de
pœnis, Iacob. a Santo Georgio in ſua inueſti-
tura in verbo, princeps in 17. ſpecialitate,& in
verbo cum mero mixto imperio colu. 2.verſ.
ſed an inueſtitus. cum aliis cumulatis Deciſ.
Pedemonta.101.nu.1.& ſequen.attamen poſ
ſent, vbi ex tenore inueſtituræ id permiſſum
appareret, vt inquit Boſſ. in tit. de remediis ex
ſola clem.principis num. 52. & in caſu noſtro
magna eſt vis inueſtiturarum cōceſſarum D.
Alfonſo, & anteceſſoribus ſuis. nam per eas
fuerunt conceſſæ etiam primæ & vlteriores
appellationes in ciuilibus & criminalibus
38 † quæ ſunt etiam de reſeruatis principi, nec
veniunt in generali conceſſione meri & mix-
ti imperij & omnimodæ iuriſdōnis: vt dicit
Iacob.

Iacob. de Santo Georgio in dicto verbo, cum mero & mixto imperio colum. 2. in fine. poſt Ang. & Innoc. per eum relatos: poteſt etiam tale ius indulgendi, ſeu faciendi gratias feudatarijs competere ex conſuetudine ſecundum Neuiza. conſi. præallegato 83. nu. 5. vbi idem de ſaluagardia, quæ ſolum conceditur à ſupremo Principe, quia quodammodo dicitur q̄d regale, vt dicit Ioan. de Platea in l. cum ſæpe colum. 2. verſic. nota ergo. C. de erroga. milit. anno. lib. 12. vbi ait, quod per ſolum principem conceditur ſaluaguardia niſi alij inferiores hoc etiam facerent ex præſcripta conſuetudine l. 2. & fi. C. de emancip. liber. quia quod ex conceſſione principis fit, poteſt ſimiliter ex conſuetudine & præſcriptione fieri, arg. l. hoc iure §. ductus aquæ. ff. de aqua. quotid. & eſtiua, cum ſimilibus, & idem de clauſulis ſummariè ſimpliciter, & de plano, quibus etiam inferiores vti poſſunt ex conſuetudine, vt diximus ſupra. at in caſu noſtro Domi. Alfonſus prætendit ex conſuetudine tale ius faciendi gratias ſubditis ſuis ſibi competere: nam probatur antecesſores ſuos conſueuiſſe ſimiles gratias facere, vt patet ex duabus gratijs productis, quæ ſufficerent ad inducendum conſuetudinem, quia per binum actum dicitur aliquid eſſe conſuetum ſecundum Bar. in l. mola. §. ſed ſi alimenta ff. de alim. & cib. lega. & in l. 1. C. quomodo & quando iudex in l. vnica vbi etiã alij C. quæ ſit longa conſuet. & per Cagno. in rubr. de conſuet. & in c. fin. eo. tit. per feudiſtas in c. 1. qui feuda dar. poſſunt, vbi inter alios Præpoſ. col. 9. verſ. quot autem actus requirantur, & in omnem caſum talis conſuetudo excuſaret, vt modo dicebamus, ex ibi allegatis, quib. adde Hippol. in l. 1. nu. 93. & ſeq. ff. ad l. Corneli. de ſicar. & in ſua practica in § quoniam, n. 97. per Brun. conſi. 27. colum. penult. verſic. quarto, Gramm. Deciſ. 50. num. 8. cum multis aliis qui allegari poſſent.

Concludendo itaque in omnibus ſupraſcriptis dico Do. Capitaneum Iuſtitiæ non fuiſſe nec eſſe iudicem competentem in hac cauſa: D. Alfonſum Spinulam indebite, & illegitime inquiſitum, & detentum tamdiu fuiſſe; eundemque pendente iudicio feudis ſuis priuari, & ſpoliari non debuiſſe: deducta & contenta in omnibus capitulis inquiſitionalibus omnino non probari, & ideo ipſum Do. Alfonſum abſoluendum eſſe ab omnibus contentis in hac longa & laborioſa inquiſitione, & à duris carceribus in quibus iam triennio detinetur relaxandum cenſeo, ſalua ſemper dominorũ, qui in hac cauſa iudicaturi ſunt cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula ſola facti veritate inſpecta operatur, vt agenti poſſeſſorio etiam recuperãda poſſit opponi exceptio proprietatis vel dominij.*

2 *Rei verbum generale eſt aptum comprehendere petitorium & poſſeſſorium.*

3 *Petitorium & poſſeſſorium ſimul terminandum quando ſuper vtroq; fuerunt vtra producta & facta probationes.*

Nec ſufficit fuiſſe factas proteſtationes pẽdente iudicio.

4 *Cauſa ſtatus quando cum alia concurrit principaliter, vel incidenter prius de illa cognoſci debet & iudicari, & num. 16.*

5 *Connexum id dicitur quod ad alterius determinationem venit.*

6 *Proprietatis & poſſeſſionis cauſa dicuntur vnum continens & connexum.*

Incidens quæſtio quæ dicatur nu. 6. & quando ſuper ea prius pronunciandum nu. 9.

Exceptiones dependentes quæ dicantur & quando ſuper eis iudicandum.

7 *Iuris ordine quando ſuper petitorio & poſſeſſorio pronunciari debeat & quomodo.*

8 *Petitorium prius quàm poſſeſſorium quando terminari debeat.*

10 *Verba geminata & conculcata reſcripti enixam & latiſſimam mentem reſcribentis oſtendunt.*

Verbum (quouis modo) extendit diſpoſitionem.

11 *Delegatus quando ſuper petitorio & poſſeſſorio ſimul poſſit cognoſcere.*

12 *Interpretatio ita facienda vt euitetur correctio ſeu contrarietas.*

13 *Clauſula in fine appoſita ad omnia præcedentia referri debet.*

14 *Cauſa cognitio cui commiſſa eſt, eidem commiſſa quoq; cenſetur diffinitio.*

15 *Clauſula damus vobis eandem poteſtatem & vices noſtras quid operetur.*

17 *Inſtrumenta quando rem liquidam & notoriam faciant.*

18 *Agens vt filius legitimatus alicuius debet probare ſe filium illius & rite legitimatum.*

19 *Exceptio proprietatis & dominij admittitur contra agentem remedio l. fi. C. de edic. diui Adr. toll. quando eius probatio offeratur incontinenti.*

Amplia etiam quòd agatur de bonis feudalibus & opponens eſt in poſſeſſione, & ſi agatur de fortalitijs vt num. 27.

20 *Inſtrumenta dicuntur probatio probata & manifeſta, & rem liquidam & notoriam facere.*

Notorium conſtitui ex inſtrumenti productione quando intelligatur. & nu. 41.

21 *Probatio quando incontinenti offerri dicatur & ibi quod iudicis arbitrio relinquatur, & quando ac quomodo id iudex arbitrari debeat.*

22 *Exceptio q̃ñ dicatur requirere altiorem indaginem.*

23 *Statutum prohibens exceptionẽ nullitatis opponi contra inſtrumentum de qua exceptione intelligatur.*

24 *Exceptio quotieſcunq; reijcitur non cenſetur reiecta exceptio ex eodem fonte ex eadem cauſa & ex eodem inſtrumento reſultans.*

25 *Legitimus contradictor ad impediendam miſſionem ex l. fi. C. de edict. diui Adr. quando quis dicatur.*

26 *Poſſidere ſine vitio is. dr̃ q poſſeſſionẽ vacantẽ accepit.*

Vel quando ex licentia teſtatoris tacita vel expreſſa poteſt propria authoritate poſſeſſionẽ apprehendere.

28 *Spoliatus ante omnia reſtitui debet neq; vlla admittitur exceptio quod fallit vt nu. 42. & 45.*

29 *Interdicto recuperãda agẽs quid neceſſario hẽat pbare.*

30 *Poſſeſſio per alium puta procuratorem ſine mandato nobis non acquiritur.*

Nec prodeſt ratificatio ſubſequuta niſi fuerit facta tẽpore habili.

31 *Procurator non eſt idoneus teſtis in cauſa.*

Notarius

32 *Notarius non eſt idoneus teſtis ſuper his de quibus fuit rogatus.*
33 *Teſtis idoneus non eſt quis ſuper eo ex quo laus vel vituperium ei aſcribi poteſt.*
34 *Teſtis omnino idoneus non eſt pauper, & vilis perſona.*
35 *Teſtis idoneus non eſt inimicus etiam ſi is contra quem deponit dederit cauſam inimicitiæ.*
36 *Teſtis ob nimiam affectionem ad alteram partem non dicitur omni exceptione maior.*
37 *Teſtis ſuper apprehẽſione poſſeſſionis dēt reddere cauſã ſcientiæ per actum ex quo inducetur apprehenſio.*
38 *Poſſeſſio non probatur per recognitiones neque ſolutiones penſionum ſaltem quoad tertium.*
39 *Teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua quomõ magis credatur quàm deponentibus ſuper negatiua.*
40 *Reintegrandæ remedio agens non obtinet ſi non probat ſe poſſediſſe.*
41 *Notorium inducunt acta etiam ante concluſum in cã.*
42 *Interdicto recuperandæ agenti obſtat notorius defectus proprietatis.*
43 *Iudex in remedio reintegrandæ quãdo notorie cõſtat de defectu proprietatis dēt ẽt ſuper petitorio pñũciare.*
44 *Exceptiones proprietatis quòd non admittantur in remedio recuperandæ non ſufficit contradictio, ſed ſi admittantur neceſſaria eſt appellatio.*
45 *Exceptio incapacitatis ſeu inhabilitatis obſtat agenti recuperandæ.*
46 *Poſſeſſionẽ amiſſam incontinenti recuperare licet, & qñ dicatur incontinenti. & ꝙ ẽt lite pendente poſſit.*
47 *Poſſeſſionem ciuilem retinens poteſt recuperare naturalem amiſſam propria auctoritate.*
48 *Poſſeſſionem recuperare de facto poteſt qui copiam iudicis non habet.*
49 *Spoliatio ꝓbatur ex appãrẽtia antiquioris poſſeſſionis.*
50 *Poſſeſſio antiquior præfertur.*

CONSILIVM LXVII.

SEnectus, ſui natura morboſa: præſertim ſi ei podagra admixta ſit, officij Publici mihi iniũcti grauitas, ſubiectæ materiæ latiſſimus campus, rerũ dubiarum difficilis ſolutio, me vrgebant, vt prouinciam rebus dubijs propoſitis reſpondendi non aſſumerem, ſed coactus iuſſibus (non dicam precibus) Illuſtr. Marchionis Sancti Martini (cui parere, & volo, & debeo) qui dubijs excitatis reſpondere iuſſit, nõ potui à reſponſione mihi iniuncta abſtinere.

2. Viſa igitur ſpecie facti controuerſiæ vertentis coram Excelſo Senatu Mediolanenſi inter Illuſtrem Dom. Alexandrum filium legitimatum & hæredem ex teſtamento quondam Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Cardinalis Corrigiẽſis agentem, ac ſuper Illuſtres Dominos Gibertum, Camillum, & Fabriciũ fratres Comites Corrigiæ conuentos, agnatos, ꝓximiores præfati Reuerendiſſi. Cardinalis, vna cum reſcripto delegatorio Maieſtatis Cæſareæ, & eiuſdem Maieſtatis Priuilegio legitimationis de ipſo Alexandro factæ, & demum motiuis ſubtiliſſimè excitatis per Illuſt. D. Senatorem Porrum, de pluribus quæritur.

Et primo, An Illuſtriſſimus Senatus Cæſareus in hac cauſa delegatus debeat cauſas tã petitorij, quam poſſeſſorij vnica ſententia diffinire. & concluſiuè loquendo, cum cauſæ prædictæ apud prudentiſſimos iudices, quibus nihil in iure dubitabile, oĩaq; iura ſunt aperta, tractentur. Inuocato Dei Opt. Max. auxilio, reſpondeo, vtranq; cauſam poſſeſſorij, & petitorij debere vnica ſententia diffiniri, fundamentis & argumentis infraſcriptis, quorum primum eſt huiuſmodi.

1 † Quando cognitio & deciſio aliquarum
cauſarum commiſſa legitur cum clauſula ſola
facti veritate inſpecta: talis clauſula operatur,
quod agenti poſſeſſorio etiam recuperandæ
opponi poſſit exceptio dominij vel proprietatis,
aut alia concernens petitorium, cuius
probatio offertur incontinenti; ita nominatim
ſcribit Dec. conſi. 449. nu. 12. poſt Bald.
Rom. Butr. & Alex. locis citatis, quem refert
& ſequitur Rubc. Alex. conſ. 4. nu. 12. Neuiza.
conſ. 80. nu. 39. & ſeq. & conſ. 97. num. 13. poſt
alios citatos. Craue. conſ. 299. num. 8. verſ. reſpondetur,
Gram. deciſ. 15. nu. 4. & ibi in prin.
dicit, ꝙ ſuper vtroq; & poſſeſſorio & petitorio
poteſt pronuntiari virtute clauſulæ ius &
iuſtitiam miniſtrari, ex Bal. quem refert in l. in
certi. C. de interd. necnõ Cald. & Feli. in locis
ibi relatis, Georg. Nat. in reper. cle. ſæpe. §. non
ſit tamen, addens Io. And. & alios ibi citatos:
plures ad hoc cumulat Burſat. conſ. 27. nu. 3. &
13. poſt alios per eum relatos. ex quibus patet
iſtam eſſe communem concluſionem. faciũt
quæ de dicta clauſula congerit Rolã Val. cõſil.
53. nu. 14. & ſequentib. vol. 2. Marãt. de ord.
iud. diſtinc. 9. nu. 32. & ſequ. & in l. ſi is poteſt nu.
198. & trib. ſeq. ff. de acq. hæred. quæ etiam locum
habent ſi dictum ſit, ſola rei veritate in-
2 ſpecta, quoniam † rei verbum generale eſt ꝓinde
habile petitorium & poſſeſſorium continere
l. 1. in fin. ff. de reb. cred. l. rei appellatione
la 2. ff. de verb. ſignifi. c. cum ad ſedem vbi Bal.
Imol. & docto. de reſtit. ſpolia. Menoch. in ꝓludi.
tract. recuperan. poſſeſ. nu. 12. poſt alios ꝑ
eum relatos, & multo magis prædicta procedere
dicuntur quãdo vltra dictam clauſulam
eſſet commiſſa cognitio, & deciſio cauſarum
tam ſuper petitorio quam poſſeſſorio, argumento
auth. multo magis. C. de epiſc. & cleri.
At in caſu noſtro eſt commiſſa cognitio prædictarum
cauſarum petitorij & poſſeſſorij cũ
prædicta clauſula, vt ex lectura reſcripti delegationis
legitur, ergo vtrunque remedium eſt
decidendum.

Secundo prædicta cõcluſio ſ. quod debeat
Illuſt. Senatus iudicare ſuper exceptione inualiditatis
legitimationis & alijs concernẽtib.
petitorium & poſſeſſorium ſimul, comproba-
3 tur ſequenti haud fragili argumento. † Quando
ſuper petitorio & poſſeſſorio in precibus
ſeu libello narratis, aut aliter etiam in modũ
exceptionis propoſitis ambæ partes deduxerunt
& ꝓduxerunt iura petitoriũ & poſſeſſorium
concernentia, feceruntq; ſuper vtroq; ꝓbationes:
tunc ſuper petitorio & poſſeſſorio

eſt iudicandum cap.primo,vbi Bal.& Docto.
extra de reſtitut. ſpolia. quem refert & ſequi-
tur Brun.conſi.21.nu.8.poſt Lanfran.& Alex.
per eum citatos; addens, quod non licet hoc
caſu actori recedere,& omittere petitorium,
& reſponder ad id quod dicitur titulos produ
ci ad colorandum poſſeſſorium: ſequitur Cra
uet.dicto conſ.199.nu.6. verſ.3. reſpondetur
& num.8.verſ.4.reſpondeo, poſt Inno. Oldr.
Ancha. Butr. Abba. Alexan. Socin. Are. Fel.&
Deci.locis citatis, quibus addo ferè in termi-
nis Alcia.reſpon.257.nu.15.verſ.in 2.quæſt. &
num.16.& ſeq.ex quibus patet iſtam eſſe ve-
ram & receptam ſentẽtiam, pro qua ſunt text.
expreſſi in c.cum eccleſia.§.verum,c.cum ſu-
per §.verum,c.paſtoralis.§.ſi vero, & c. cum
dilectus de cau.poſſeſ.& propriet.& vbiq; gl.
Abb.& cæteri Doc.Brun.conſi.19.num.29.&
duob.ſeq. vbi dicit non ſufficere proteſtatio-
nes eſſe factas pendente iudicio; facit reg.l. de
qua re.& l.ſolemus.ff.de iud. Neuizan. conſil.
97.nu.7.& ſequenti & conſ.80.num. 38. & 40.
vbique id comprobans iuribus & rationibus.
At in caſu noſtro partes deduxerũt & produ
xerunt iura petitorium etiam concernentia,
præſertim prædictam legitimationem, vt ex
facti ſpecie tranſmiſſa apparet, ergo ſuper pe-
titorio etiam pronunciandum eſt.

Tertio indubitabilis redditur prædicta con
cluſio in caſu noſtro infraſcripto & quidem
4 vrgenti fundamento; † cum de cauſa ſtatus
vna cum alia petitoria ſeu poſſeſſoria princi-
paliter vel incidenter tractatur debet prius de
cauſa ſtatus cognoſci & iudicari l. 2. & qua-
tuor ſequentibus. C.de ord.cognit.l. quoties.
C.de iud.l.cum proponas.C.de reb.cred.cum
ſimilibus. At in caſu noſtro de validitate & in
validitate legitimationis à prædicto Domino
Alexandro productæ, proinde de cauſa ſtatus
ſeu generis agitur d.l.2.C.de ordi.cogn.& l.cũ
proponas. C. de reb. cred. iunctis, quæ ſcri-
bit Caſſan.in conſuetudi. Burgundiæ rub.8.§.
5.vbi dicit, ad paria iudicari libertos facere in
genuos & illegitimos legitimare: ergo prius
de validitate vel inualiditate dictæ legitima-
tionis iudicandum eſt: & ratio eſt quia cauſa
ſtatus præiudicialis eſt, & ob id ſuper ea ſem-
per prius eſt pronunciandum, ita intelligitur
d.l.2.C.de ord.cognitio.& c.1.extra eo.tit.pro
ut declarat Menoc.de caſib.arbitra.libr.2. qu.
167.nu.16.& ſequen. Et in terminis oppoſitæ
exceptionis illegitimitatis natalium quod or
do iuris ſit, vt de dicta illegitimitate tanquàm
præiudiciali ad cauſam principalem prius de
beat cognoſci & iudicari, quàm de cauſa prin
cipali tex.eſt in cap.tuam & ibi glo. Abba. &
Docto.de ordin. cognit.quod præſertim fieri
debet quando ex actis (quæ rem notoriam fa-
ciunt l.diuus.ff.de off.præſid.l.qui ſententiam.
C.de pœnl.c.cũ olim, vbi Abb.de verb. ſign.)
conſtat ſaltem ſummariè cauſam ſtatus eſſe
claram, text.eſt expreſſus in l.3.§. ſummatim
ff.de Carb.edic. At in caſu noſtro reſpectu va
liditatis vel inualiditatis dictæ legitimationis
nihil vlterius in facto probandum requiritur,
ſed ſolum quid ius ſtatuat inſpecta forma præ
dictæ legitimationis, quod ius ſemper certum
eſt l.ancillæ vbi Bal.in 3.not.C.de fur.præſer-
tim apud excellentiſſimum Senatum, cui om
nia iura ſunt nuda & aperta; ergo ſuper inua-
liditate prædictæ legitimationis veluti ad om
nia alia iudicia intentata præiudiciali iudican
dum eſt attenta maxime forma reſcripti Cæ-
ſarei, quo mandatur cauſam & cauſas tam in
petitorio quam poſſeſſorio cum incidenti-
bus, emergentibus, dependentibus, & conne-
5 xis audiri cognoſci & decidi. Nã† connexum
id dicitur, quod ad alterius determinationem
venit. vnde cauſa proprietatis & cauſa poſſeſ-
ſionis dicuntur vnum continens & cõnexum
l.nulli C.de iud.c.1.de cauſ.poſſeſs.& proprie
ta.& vbique glo.& Docto. Vnde cum ſint con
nexa, & de vtroque ſit cognitum & conſtet,
debet de vtroque virtute dictorum verborum
pronunciari, & exceptio inualiditatis legiti-
mationis oppoſita eſt incidẽs ad cauſam poſ-
6 ſeſſionis in caſu iſto: † nam illa incidens quæ-
ſtio dicitur, quæ ortum habet ante litem mo-
tam, & merita cauſæ reſpicit vt puta an actor
ſeruus ſit vel liber, legitimus vel illegitimus &
conſequenter capax vel incapax ſecundum
glo.in l.de qua re.ff.de iud. et in l. quod iuſſit
ff. de re iudica. & vbiq; Doct.& in c.1.de ordi.
cognit.& per Menoc.latè: de caſib.arbitra. li.
1.quæſ.45.nu.4.& ſeq. poſt alios ibi relatos &
cum exceptiones oppoſitæ negotium princi-
pale tangant, & ab eo originem trahant, ideo
dependentes dicuntur, et ſic ſimul cum prin-
cipali negotio terminandæ ſunt vt ibi idẽ Me
noch.dicit, nu.6.et 7. per clem. diſpendioſã,
de iud.& Alex.conſi. 197. in fin.lib. 2. Vnde di
ctis verbis ſtantibus, & cum de incidentibus
ſit cognitum, oportet cauſas incidentes & de
pendentes decidi & terminari. Neuizan.dicto
conſi.80.nu.4.poſt Afflic.Rip. & alios plures
citatos, alias non ſeruatur forma reſcripti,
quæ diligenter eſt obſeruanda. l.prolatam.C.
de ſenten.& inter om.iud.c.ſuper eo, de off.de
leg.c.2. c.ſi quando, de reſcrip. cum ſimilibus:
& licet ſint opiniones an Iudex prius ſuper in-
cidenti & emergẽti pronuntiare habeat, quã
ſuper principali, vt per gl.& Doct.in d.l.1. C.
de ordi.cogni.& in c.1.extra eo. tit. attamen,
quando exceptiones incidẽtes & emergen-
tes incontinenti cognoſci & terminari poſ-
ſunt, tunc ſuper ipſis incidentibus eſt pronun-
ciandum etiã in iudicijs ſummariis, & nõ ſunt
reſeruandæ in plenario vt per Marſi.ſing.365.
quem refert & ſequitur Menoc.dicto lib.2.de
caſib.arbitra.quæſt.167.nu.22. At in caſu no-
ſtro, de iſtis incidentibus & emergentibus nõ
eſt incontinenti cognoſcendum, ſed iam co-
gnitum dici poteſt, ideo ſuper eiſdem pronũ-
ciari quoque debet. Accedat quod dicta clau
ſula, cum incidentibus, eſſet ſuperfluo appoſi
ta niſi ſuper exceptione inualiditatis legitima
tionis cognoſceretur.

Nec prædictis communib. concluſionibus
obſtãt adducta in motiuis ab acutiſſimi inge-
nij viro Do. Senatore Porro excitatis; & pri-
mo

mo dum dicit, quod cum Cæſarea Maieſtas
Senatui, ſeruatis de iure communi ſeruandis,
cauſam ſeu cauſas tam in poſſeſſorio, quã in
petitorio debito iuris ordine audiendas & de
cidendas delegauerit, debitusq; iuris ordo po
ſtulet, vt prius poſſeſſoriũ quam petitorium
diffiniatur l. ordinarij C. de rei vend. cum ſimi
libus. ergo poſſeſſoriũ prius terminandũ eſſe.
Quia reſpondetur quod cum Imperator cõ
mittat cãm & cauſas tã ſuper poſſeſſorio, quã
petitorio cognoſcendas. & terminãdas illa
verba (ſeruatis de iure cõi ſeruandis) & illa de
bito iuris ordine) nõ tã referẽda ſunt ad cauſã
poſſeſſorii, ſed etiã ad cauſam petitorij quia
cum vtrunque reſpiciant, vtrunque pariter
determinare debent vulga. l. iam hoc iure. ff.
de vulg. & pupill. perinde ac ſi dictum fuiſſet,
cognoſcatis tam ſuper poſſeſſorio quam pe-
titorio & in vtroq; remedio procedatis & iu
dicetis ſeruatis ſeruandis, & debito iuris ordi-
7 ne. Secundo Reſpondetur, † quod cum etiã
debitus iuris ordo poſtulet, vt quãdo cã con-
miſſa eſt cognoſcenda & terminanda cũ clau
ſula ſola facti veritate inſpecta tũc de vtraq;
judicandum eſt, iuribus in primo argumento
adductis, & quando de vtroque ex actis con-
ſtet, vtrũque eadẽ ſentẽtia terminetur, ſubor-
dinatè tamen, vt prius in ordine ſcripturæ ꝓ-
nuntietur ſuper poſſeſſorio, deinde ſuper peti
torio ſed in exequendo præualeat ſententia
ſuper petitorio c. cum dilectus vbi Abba. &
alij tradunt extra de cau poſ. & propric. cum
aliis allegatis ſupra in ſecundo argumẽto, qui
bus additur idem Abb. in c. paſtoralis col. x. in
fine, verſ. ad tertium qualis debeat eſſe exitus,
eodem titulo Socin. conſi. 98. num. 3. lib. 4. vbi
dicit, quod licet iudex pronunciaret prius ſu-
per petitorio, nihilominus ſententia teneret
poſt Specul. Io. Calder. Anto. de Butr. & Bar.
ibi relatos, ergo non aduerſantur dicta verba,
8 † quinimo fortius ſi de petitorio ex actis lique
at: & illud, ſit tale quod abſorbeat poſſeſſoriũ,
tunc etiam debitus iuris ordo poſtulat, vt pri-
us petitorium diffiniatur quã poſſeſſorium, te
ſte Bal. in d. l. ordinarii col. fin. verſ. quæro an
iſta iudicia C. de rei vendica. vbi ait, quod quã
do petitorium eſt tale, quod abſorbet poſſeſ-
ſorium tunc procedendum eſt in petitorio tã
quã maiori & præiudiciali, quia ſemper ĩquit
de præiudiciali eſt prius cognoſcendum, & i-
ſtud procedere vult Bal. etiam in poſſeſſorio
ſummario quale eſt remedium ex l. fin. C. de
edict. Diui. Adria. tollen. ſi offeruntur paratæ
probationes in petitorio, & ĩ poſſeſſorio ple
nario ſeu ordinario, etiam quod non ſint pa-
9 ratæ probationes, † quia inquit ſemper ex or-
dine quæſtio præiudicialis debet præferri. l. ſi
quis libertatem ff. de pet. hæred. idem Bald. in
cap. penul. col. 2. in princip. extra de ord. cog.
vbi ait, quod ſemper de incidenti ſi eſt præiu-
diciale & proponatur obiectiuè eſt prius co-
gnoſcendum & interloquendum, & Bald. re-
fert & ſequitur Neuiz. d. conſi. 80. nu. 36. & ſe-
quen. vbi pluribus authoritatibus id compro-
bat et dicit præſertim procedere quando iu-
dex cognoſcit & decidit ſine figura iudicii &
ſola facti veritate inſpecta: tunc enim ſi plene
eſt cognitum ſuper incidẽti, etiam de eo pro
nunciari poteſt: quinimo inquit circumſcrip
ta dicta clauſula quilibet iudex iudicare debet
de re de qua cognouit l. de qua re ff. de iud. idẽ
Neuiza. conſi. 97. nu. 7. vbi dicitur quod quan
do eſt plene cognitum tunc debet ſuper vtro
que pronunciare ſaltem ſubordinatè: quia of
ficium boni prætoris eſt veritatem nõ dimit-
tere indiſcuſſam, itaque illa verba debito iu-
ris ordine tam de ordine anterioritatis cauſæ
petitorii ad cauſàm poſſeſſorij referri debẽt,
quàm econtra, ſi de petitorio ſit plene cogni
tum & de eo conſtet ex actis prout in caſu no
ſtro. Et ſic retorquentur dicta verba, quæ con
tra ſe fundantem in eis interpretãda ſunt vul-
gata l. veteribus ff. de pactis, & hæc interpreta
tio maxime ſuadetur ex eodem reſcripto, dũ
vt ſupra dictum eſt cõmittitur cauſa cognoſ-
cenda & terminanda ſuper vtroque cum om
nibus ſuis circunſtantijs annexis, connexis, in
cidentibus, emergentibus, & inde quouis mo-
do depẽdentibus tàm in poſſeſſorio quam in
petitorio, quæ verba, adeo ampla & prægnan
tia ſunt, vt negari, non poſſit quin ſuper exce-
ptionibus incidentibus, aut emergẽtibus quo
modocunque & qualitercũque incidant, vel
emergãt poſſit cognoſci & diffiniri, maximè
ſi de eis incidentibus & emergentibus ſit ple-
10 ne cognitum † illa enim verba ita inculcata
oſtendunt latiſsimam & enixam volũtatem
reſcribentis argumento l. Baliſta. ff. ad Trebe.
glo. in c. ex eo, in verbo, vt omnia & ſingula
de electio. in 6. & eo magis oſtenditur ex ver
bo illo vniuerſali, quouis modo, quod multũ
extendit diſpoſitionem gl. in l. cum pœna in
glo. 2. ibi quocunque modo. ff. de arbitr. cum
infinitis cumulatis per Tiraq. de retract. con-
11 ſangui. §. 1. gl. 7. n. 21. & plurib. ſeq. nam † quan
do reſcriptum delegatorium eſt generale &
ex verbis amplis & prægnantibus videtur cõ-
ceſſa facultas procedendi ſuper poſſeſſorio
& ſuper petitorio, tunc delegatus poteſt ad li
bitum procedere ſuper vtroque. ita Menoch.
de recuperan. poſſeſ. remed. 15. nu. 369. poſt
Franciſcum Marc. quem refert quæſt. 67. Et
multo magis id poteſt fieri & debet virtute di
ctæ clauſulæ quæ ſubſequitur, ſola rei verita-
te inſpecta, vt ſupra in primo fundamento di
ximus, quæ potius appoſita cenſentur ad au-
gendam & ampliandam diſpoſitionẽ & mẽ-
tem reſcribentis, non autem ad limitandam
aut corrigendam vt euitentur inconuenien-
12 tia conſiderata, in motiuis † nam interpreta-
tio ita fieri debet vt euitetur correctio ſeu cõ-
trarietas aut derogatio, vt in prima conſt. C.
§. quibus, & no. in l. ſcripturæ. C. de fid. inſtr. in
c. imputari, extra eo. tit. l. vbi repugnantia,
vbi Doct. ff. de reg. iur. imo cum clauſula illa,
debito iuris ordine, legatur appoſita imme-
diatè poſt illa verba, cũ dependentibus emer
gentibus annexis & cõnexis, intelligẽda ſunt
de ordine cognoſcendi circa incidẽtia, emer
gentia, annexa, & cõnexa quæſtioni ſeu facto

gentia, annexa, etiam connexa quæſtioni ſeu
facto principali, videlicet an prius de incidē-
ti vel emergenti et connexo cognoſcendum
ſit: ſed debitus iuris ordo poſtulat vt ſuper in-
cidenti, quādo eſt præiudiciale, cognoſcendū
prius, & pronūciandum ſit, vt diximus ſupra
ex Bal. Neuiza. Menochio & alijs ergo &c.

Nec obſtat, quod dicta clauſula videatur tantū
appoſita cognitioni, non autem diffinitioni,
dum dicitur procedendo &c. ſola rei veritate
inſpecta, & quod prima pars reſcripti cōmit-
tat cauſam diffiniendam ſeruato iuris ordine
quæ tendunt ad diuerſos effectus, & nihil cō-
mune habeat forma procedendi in cauſa, cū
forma determinandæ cauſæ, vt per Bal. in l. q
procuratorem, ver. & faciunt; de procura. &
Soc. conſi. 195. col. 2. lib. 2. addo tradita p Bar.
in l. ſed ſi lege. §. 1. ff. locati, vbi dicit, quod po-
teſtas habens arbitrium in diffiniendo, non
pōt prorogare terminum, quia talis proroga
tio reſpicit proceſſum; vnde cū ſint diuerſa, &
diuerſos effectus reſpiciāt vr quod dicta clau
ſula nō debeat operari circa formā determi-
nandæ cauſæ. Quoniā reſpōdetur, quod imo
13 dicta † clauſula in fine poſita ad omnia præ-
cedentia referri debet, & ideo reſpicit, tā for-
mā in terminādo, quàm in procedēdo, & co-
gnoſcendo, neq; eſt ratio cur magis reſtringa
tur ad vnum, quam ad aliud, iuxta tradita p
Bar. in l. talis ſcriptura. ff. de leg. primo. & in l.
fi. ff. de reb. dub. idem Bart. & cæteri in l. ſi ijdē
cum eōdem. ff. de iuriſdi. omn. iud. per Ab. in
c. ſedes, de reſcript. eo maxime, quia ſi dicere
mus iudicem virtute dictæ clauſulæ poſſe co-
gnoſcere ſuper petitorio; ſed non diffinire,
vtiq; diuideretur continentia cauſæ, ꝯtra l. nul
li C. de iu. & quod iudex de qua re cognouit,
de ea pronunciare nō poſſet, contra l. de qua
re ff. de re iud c. cum ſuper, de cauſ. poſſeſ. &
propriet. ita in ſpecie ſentit Natta. in clem.
ſæpe in §. non ſic tamen, col. 25. ver. eſt etiā ad
uertendum, an dicta clauſula apponaᵗ cogni-
tioni, extra de verb. ſig. nā ſi delegatur cogni
tio cauſæ, cū clauſula ſola facti veritate inſpe
cta; eidē cēſetur quoq; delegata diffinitio cū
eadē qualitate, argumento tradito. per Bar. in
l. a Diuo Pio, n. 11. & ſeq. ff. de re iu. Fel. in c. ſu
per quæſtionū nu. 3. in fi. de offi. dele. & in c. in
præſentia nu. 20. in fi. de proba. vbi concludit,
14 cōiter teneri, † quod ſi alicui ſit commiſſa au
dientia, ſeu cognitio alicuius cauſæ, cenſetur
etiam commiſſa deciſio, per tex. in l. 1. C. ſi ꝯ
ius. &c. & in d. l. de qua re ff. de iu. & hoc maxi-
me procedit in delegato Principis, vt p Me-
noch. de arb. iudi. quæſt. 37. lib. 1. num. 37. poſt
Bald. Ioann. And. Butr. Alexan. & alios ibi re-
latos, ſubdens ibi rationem, quia delegatio a
Principe facta fauorabilis eſt, & ob id latam
interpretationem recipit, concludens pro-
pterea, quod conceſſo arbitrio iudici delega-
to in procedendo, cenſetur quoque conceſſū
arbitrium in diffiniendo, & habens arbitrium
in principali, illud quoque habet in dependē
tibus, & connexis, vt per eundem Menoch. d.
libr. 1. quæſt. 45. n. 13. & 14. Et hæc ſine difficul-
tate ꝓcedit ī caſu noſtro, attēta ēt dicta clau-
15 ſula ſequēti † damus. n. vobis eandē plenā po-
teſtatē &c. ac vices noſtras &c. quæ clauſula
operatur, vt Excellentiſſimus Senatus in co-
gnitione prædicta cauſarum id poſſit, quod
Imperator poſſet ex notatis per Bar. Bal. An-
gel. Salicet. Alc. & Moder. in l. ſi ꝓcurator. C.
de procura. & qui cōmittit vices ſuas ſimpli-
citer, videtur commiſiſſe in totum, gl. in c. ve
nerabili, in verbo, vices ſuas, & in ca. ſup quæ-
ſtionū in §. ſi vero, in verbo, vices ſuas, & vbi-
que Ab. not. de offic. deleg quod maxime ꝓ-
cedit, propter illa verba, plenam poteſtatem
plena enim dicitur, cui nihil addi poteſt, Cal.
in c. licet de vitanda in princ. de electio. cum
alijs adductis per Tiraq. de retract. conuentio.
§. 11. num. 40. & in repet. l. ſi vnquam in gl. vlt.
nume. 10. & ideo abſolutam poteſtatē oſten-
dunt prædicta verba, ex traditis per Barto. in l.
creditor §. Lucius per illum text. ff. manda. cū
alijs relatis per Menoch. de caſib. arbitra. libr.
1 quæſtio. 7. num. 62. vbi & nu. 64. dicit, quod
ſi Princeps alteri vices ſuas mandet, videtur
illi data facultas faciēdi eā, quæ ipſe Princeps
poſſet, & id ſaltem non negat ibi, quin hoc ca
ſu intelligatur facta cōmiſſio æquitate, & ra-
tione naturali ſeruata, ſed ſpreta illa ſtricta iu
ris cōmunis ſolemnitate. at Imperator poſſet
cognoſcere, & iudicare de vtraq. cauſa, ergo
idem poteſt Senatus. Præterea cum tex. ſit in
iure clarus, quod quādo exceptio inualidæ le-
gitimationis opponitur alicui petitioni con-
cernēti petitorium ſeu poſſeſſorium, tunc re-
gulariter debet de tali exceptione illegitima-
tionis prius cognoſci, quam de cauſa princi-
pali iuribus ſupra in tertio fundamento alle-
gatis, ſequiᵗ, quod in caſu noſtro de exceptio
ne inualiditatis dictæ legitimatiōis priuſquā
16 de poſſeſſorio iudicandū ſit. † & prædicta ꝓ-
cedunt regulariter, etiā ſi cauſa ſtatus require
ret altiorem facti indaginem, niſi quæſtio ſta-
tus opponereᵗ ꝯtra pupillum, qa tunc benefi-
cio Carboniani edicti differret ī tēpus puber
tatis, toto titulo de Carb. edicto. ff. & C. Cal. in
d. l. 1. nu. 1. in fine C. de ord. iud. vbi dicit, quæ-
ſtionem ſtatus differri, vbi mouetur contro-
uerſia de ſtatu pupilli, ſecus ſi de ſtatu maio-
ris; quia tunc nō differtur quæſtio ſtatus. & cū
eo tranſeunt ibi Salic. & Paul. de Caſtro. colū.
2. verſic. aut mouetur, nec non Bar. ibi, dicen-
tes, quod, quando mouetur quæſtio ſtatus de
functi ipſi pupillo, tūc illa quæſtio nō differᵗ,
vt in l. liber. C. de petitio. hæred. qa qđ differaᵗ
cā ſtatus fuit ītroductū fauore pupilli, & ſi pu
pillo expediat etiā nō differi, ſed tantū differi
ſi expediat, vt declarant ibi omnes Doctores.
Vnde in caſu noſtro cū agaᵗ de cā ſtatus ma-
ioris, differenda nō eſt quæſtio in aliud tēpus.
Et ex ſupraſcriptis fundamētis, præſertim vl-
timo apparet, nō rectè loquutū fuiſſe Ruin. d.
cōſ. 87. in fi. vol. 3. & Bal. per eum allegatus in
d. l. cū ꝓponas C. de reb. cred. nō ꝓbat allega-
ta p Rui. imo ꝯrium, dum dicit, quod de iure
probando bene poteſt fieri cōpromiſſum, qa
cauſa eſt mixta cum facto, ſed de iure qđ ap-
paret

paret per aperturam librorum non poteſt cõ
promitti, tanquam ſit iuris quod ſemper eſt
certũ Bal.in l.ancillæ in tertio nota. C.de ſur.
quem refert & ſequitur Natta. conſi.502. nu.
10. facit quod ſcribit iure cõſultus in l. ordine
ff.ad Municipa.quod quæſtio ſacti eſt in pote
ſtate iudicãtiũ, iuris aũt authoritas non. At in
caſu nřo per aperturã librorũ certũ eſt an di-
cta legitimatio attẽta eius forma ſit valida,
vel inualida ĩ totum, vel in parte; ergo ſumus
in caſu iuris certi, quod, & cõprobat, quia illa
iuris quæſtio dicitur de indubitabili, quando
de ea extat communis concluſio, Neuiza. in
ſilua nupt.in verbo, quomodo iudicandum,
nu.24.& ſeq. pro quo facit tex.in l.1.ff.de offi.
quæſto. in l.cum quædã.§.qđ dicit 2. ff. de ac-
qui.hære.cũ ſimilib.cumulatis in glo.in verb.
põt. At in caſu noſtro eſt cõmunis opinio ꝑdi
ctã legitimationẽ ex rationibus adducẽdis nõ
valere, vt infra ꝓbabimus, ergo nõ reqrit altio
rẽ iuris indaginem, nec eſt dubium de iure.

Nec in cõtrarium mouere debet, quod in
motiuis dicitur, ſufficere domino Alexãdro
produxiſſe inſtrumenta legitimationis, & te-
ſtamenti præfati Cardinalis, ex notatis p Bal.
in l.intereſt. in vltimo notabili, C.de ſolut. &
Dec.conſi.36. tanquã prædicta inſtrumenta
17 faciant rem liquidã, & notoriã † quia prædi-
cta nõ procedũt, ſi dicta inſtrumenta aliquas
in contrarium patiantur exceptiones, aut op
poſitiones, quoniam tunc non faciunt rem li-
quidam & notoriã, præſertim ſi opponantur
exceptiones concernentes ſubſtantiam & va
liditatem inſtrumẽtorum, vt ꝓbauimus deci.
Pedem.139.nu.7.& 8.poſt Bar.Imol.Butr.So
ci.Dec.& Rui.locis citatis, quibus addo Dec.
conſi.474.nu.3. At in caſu noſtro opponũtur
exceptiones concernentes ſubſtantiam, & va
liditatem legitimationis productæ, vt infra
demonſtrabimus. ergo de validitate dictæ le-
gitimationis iudicandum eſt. Et ſi dicatur do
minum Alexandrum edocturum de validita
te dictæ legitimationis in iudicio petitorio;
Reſpondeo multis modis. Primo non legi in
actis dominum Alexandrum, ſeu eius procu
ratorem id allegaſſe, quo fit, vt non poſſit a iu
dice ſuppleri, cũ ſit facti ex notatis C. vt quæ
deſunt aduo. par. iud. ſupl. debent enim iudi-
ces ex his, quæ fide geſtorum probantur, non
ex extrinſecis iudicare l.illicitas.§. veritas. ff.đ
off. præſid.cum ſimilib.cumulatis deci. Pedẽ.
1.nu.39.& multis ſequ. Secundo reſpondetur
18 † quod cum dominus Alexander in hoc iudi
cio agat tamquam præfati domini Cardina-
nalis filius legitimatus, debet probare ſe fuiſ-
ſe filium, ac rite, & rectè legitimatum; Alexã.
conſi.60.col.5. verſi. venio ad ſecũdum vol.
3.quẽ refert & ſeqtur Rol.a Valle cõſi.100.n.
21.& plurib.ſeq.volu.2.poſt plures alios locis
deſcriptis, argumẽto no. in l.4.§.cõdemna-
tum ff.de re iud.l.quoties.ff. qui ſatiſda. cogã.
& vbique Barto. & Docto.bonus text. in l.2.
§. primo ff quemadmo.teſtamen.aperia.l.nõ
putauit §.non quærus ff.de bon.poſ. ꝫ tab. gl.
in l.nõ diſtinguemus, in verbo, cõpromiſſum
ff.de recept. arbit. Enchiridiõ Bart.in verbis,
eſſe, indebite eſſe, nõ de iure, & eſſe inualidũ,
& in uerbis facere inſufficienter facere, inde-
bite facere, inepte, & facere illegitimè: his de
ſeruiunt, quæ ſcribit Rol.a Valle.cõſ.48. col.
fi.vet.imo plus voluit lib.4.vbi poſt Doct.ibi
citatos cõcludit, qđ ſi filia patris hæres petat
ſe mitti in poſſ. bon. paternorũ agnato oppo
nẽte & offerente ſe paratũ probare inconti-
nẽti bona eſſe feudalia, & replicet ſe eſſe habi
litatã ad feuda, vt demonſtrabit in petitorio,
nõ eſt audienda, ſic dicẽdũ videt in caſu nřo,
qđ audiendus nõ ſit Dominus Alexãder, ſi di
cat ſe paratũ ꝓbare ĩ alio iudicio requiſita ad
validitatem legitimationis, cũ, vt ſupra dixi-
mus, iudicandum ſit ſuper actis, nõ ſuper ex-
trinſecis, præſertim futuris, quorũ nõ eſt de-
terminata cognitio, hẽtq; ſe ad eſſe, & nõ eſſe.

Tertio reſpondeo, quod cum cauſa legiti-
mationis ſit cauſa ſtatus, vt ſupra ꝓbauimus ĩ
tertio argumento: ideo de ea prius cognoſcẽ
dum, & iudicandum, nec expectat aliud iudi-
cium. & id præſertim locũ habet in caſu no-
ſtro, in quo Imperator mandauit incidentia
emergentia, & cõnexa cognoſci, & termina-
ri. Concludo igitur ex ſupra allegatis iuribus
& fundamentis cauſas poſſeſſorij, & petitorij
eſſe vnica ſententia diffiniendas.

Prædicta autem concluſio præcipue locũ
habet in remedijs intentatis, ẽt circunſcripta
clauſula, ſola facti veritate inſpecta, & alijs in
reſcripto Cæſareo deſcriptis, & primo in in-
terdicto adipiſcendæ ex beneficio l.fin. C. de
19 edict. Diui Adri. tollen. † in quo admittit ex-
ceptio proprietatis, & dominij, quãdo oppo
nens ſe incontinẽti probaturũ offert, iuribus
ſupra in ſecundo argumen.allegatis, qbus ad
do tradita per doctores ferè omnes in d.l.fin.
C.de edict. Diui Adria.tollen.& per gl. & Do
cto.in l.2.eod.tit. Ripa in l.1.nu.12.ff.quorum
bonorum, vbi poſt plures, quos refert, atteſta
tur hanc eſſe communem opinionem, Deci.
conſ.84.col.2.verſi. præterea tale ſtatutũ poſt
Bal.quẽ refert in rub.de cauſ.poſ.& propriet.
ſequitur Sappia.in repet.d.l.fin.num.20. cum
pluribus per nos adductis deci. Pedemon. 26.
in princip. & ſi agatur de bonis feudalibus a-
gnati ſunt legitimi contradictores in hoc re-
medio ad impediendam miſſionem, quãdo
incontinenti ſe offerunt probaturos, vt per
Iſer. Præpoſit.& Alua.in c.1.§.inter filiam, ſi
de feudo fuerit contro.int.domi.& agna. vbi
Afflict. expreſsè nu.5.& in terminis Natta.cõ
ſi.502.nu.4.idem dicit Zucar.in repet. d.l. fin.
nu.486.vbi allegat Campeg.idem tenẽtẽ cõſ.
2.col.3.inter conſ.Bruni.Rol. a Valle conſ.1.
nu.23.& 70.lib.1.vbi hanc dicit eſſe veram cõ
cluſionem, & licet in caſu ſuo contrarium te
neat, attamẽ illud ideo eſt, quia agnati ibi nõ
poſsidebant, ſecus quando poſſident, & ſunt
parati probare prout in caſu noſtro, qa tunc
sũt legitimi ꝯdictores, ꝓut infra dicemus, & ĩ
terminis ẽt idẽ Rollan.firmiſſimè hãc cõclu-
ſionẽ tenet, ĩ cõſ.48.n.51.ver.2.fallit & nu.56.
verſic. item & quod ea, poſt Iſer. Alua. Deci.

Brun.Gozad.Ruin.Barto.Rip.Nat.Zuccard.
Duē.& Port.in locis ibi relatis dicens docto-
res ita communiter tenere, & ibi poſt eundē
Zuccard. & Alua. dicit quod imo ſi fœmina
vellet allegare quod forſitan erat habilitata,
vt demonſtrabit in petitorio, quod in ſua al-
legatione nō eſt audienda. faciunt ad præmiſ
ſa quæ dicit Bal.in conſi.244.incip.nō tangē
do ſubſtantiam lib.3.quem refert & ſequitur
Natta.conſi.246.in fi.lib.2.quod agnatus,qui
præuenit in poſsidēdo,debeat in poſſeſsione
deffendi,donec alius de iure ſuo doceat,iudi-
cio ſup hoc legitimè inſtituto,nec debet mo
leſtari in poſſeſsione nedum priuari, niſi aga
tur contra eum petitorio, quod dictum ſatis
conuenit caſui noſtro,faciūt,quæ ſcribit Ol-
dra.cōſ.139.ad habendā col.3.verſi.7.eſt, vbi
dicit,qđ cū talis miſsio ex edicto ſit iudicium
poſſeſſorium adipiſcendæ poſſeſſionis, legiti
mas exceptiones admittit quarū exitus faci-
lis eſt,& altiorem indaginem nō exigit,l.3.§.
cāæ & §.duæ.ff.de Carbō.edict. & l. ſi is a quo
ff.vt in poſ.lega.Cor.conſi.232.litera s.lib. 5.
vbi ait quod ſi conſtat, vel incontinenti con-
ſtare poteſt,poſſidētē reſtituēdū eſſe, opposi-
ta exceptione.dolo facis petere qđ reſtitutu-
rus es,oblata ꝓbatione incōtinēti,repellēdus
eſt hæres:qa iſtud eſt poſſeſſoriū remediū adi
piſcēdæ in quo millitat hmōi exceptio,ſi cō-
ſtat vel in promptu eſt probatio, at ī caſu no
ſtro, in promptu eſt ꝓbatio exceptionū op-
poſitarū contra agentē,adeo, vt nō probādū
incontinenti,ſed probatū iā dicat,ergo ſuper
dictis exceptionib.eſt iudicandū,& ex ipſis aſ
ſerta miſſio in poſſeſſionē impediēda. Quod
aūt ꝓbatū dicatur,apparet ex inſtrumentis in
20 actis hinc inde productis † quæ dicū tur ꝓba-
tio ꝓbata,& manifeſta,veritas apparens,rem
liquidā efficere,& notoriā reddere, vt tradūt
Bar.& alij in l.1.num.8.ff.de nou.ope.nuncia.
Dec.in c.licet cauſam,in 13.notab.de ꝓba.&
conſi.36.nu.2.cōſ.423.nu.12.cōſ.488.n.1.cōſ.
681.col.1.Alcia.de præſumpt. reg.3. præſūp.
13.nu.8.& apud nos Deciſ.Pedem.72.n.4. cū
infinitis cumulatis ꝑ Tiraq. de retract. cōſāg.
§.2.gl.1.n.20.itā & notoriū cōſtituitur ex ſola
ꝓductione inſtrumenti, vt tradūt Docto.in c.
ſignificauerunt, vbi inter alios Feli. ſub nu.4.
de teſtib.Crauet.conſi. 303.ſub nu.6.ver.imo
notoriè dicitur(quod tamen intelligo quo
ad effectum productionis, ſecus quo ad ꝓba-
tionis effectū:quia tunc non probat, niſi pe-
tenti decernatur copia cum termino oppo-
nendi ſecundū Bar.cōiter receptum in extra-
uag.ad reprimendum in verbo,de plano) Vñ
21 Docto. in terminis noſtris † probationē tūc
incontinenti offerri, & exceptionē nō regre-
re altiorem indaginē exemplificāt,quādo in-
ſtrumenta præ manibus habentur, & ſine di-
latione oſtendunt, nullaq; legitima opponit
exceptio teſte Bal.in l.2.C.de edict.Diui Adr.
tollen.vbi ēt alij,Ripa.in l.1.n.13.ff.quor. bo-
nor.& in l.4.§.condemnatū n.32.ff.de re iud.
Tiraquel.loco proxime citato, & apud nos
dicta deciſ.26.nume.16.Crauet. diſertè in ter-
minis noſtris dicto conſil.299.nume.6. verſi.
tertio reſpondeo,licet aliqui velint,quod re-
linquatur arbitrio iudicātis, vt per Menoch.
de caſib.arbitra.lib.2.quæſt.20. nume.3. & in
tracta.de recuperan. poſſeſ.remed.primo nu.
230.& ſeq.poſt multos ibi relatos: qui iudex
exiſtimare debet,tunc dici incontinenti, quā
do probatio offertur infra illud tempus, in-
fra quod proceſſus principalis expediretur, ſi
talis exceptio oppoſita nō fuiſſet, vt per Bar.
in d.l.is á quo ff.vt in poſſeſ.leg.& in d.§.con-
demnatum,vbi etiam Ripa,Alexand.poſt Sa
lic.in d.l.2.C.de edict. Diui Adria. tollen. vbi
ait quod iudex hoc conſiderare debet, an de
exceptione poſſit conſtare infra tempus in-
fra quod habet examinare an hæres ſcriptus
ſit mittendus, vel non in poſſeſſionem, vt ꝑ
Ange.in l.ille a quo. §. ſi de teſtamento ff. ad
Trebel.quem refert & ſequitur Alexā. conſil.
22 166.nu.6.& 7.lib.2.dicens † quod exceptio nō
dicitur altiorem indaginem requirere, vbicū-
que liquidari poteſt infra tempus, infra quod
inſtantia debet ſopiri, ita quod iudex infra il-
lud tempus poterit deliberare qualem ſentē
tiam ferre debeat.ſic igitur in caſu noſtro, cū
tempore quo examinandum, & diſcutiendū
eſt, an dominus Alexander aſſertus hæres ſit
mittendus vel ne in poſſeſſionem prædicto-
rum bonorum feudalium, ſimul etiam con-
ſtet liquidiſſime de exceptionibus ꝑ ipſos fra-
tres oppoſitis, vt infra demonſtrabitur, ideo
ſuper illis ſimul eſt etiam iudicandum, quia
aptiſſimè dicere poſſunt conuenti, modo cō
ſtat,modo agatur,iuxta d.l.is a quo ff. vt ī poſ
ſeſ.lega.imo, vt diximus, iam liquet. nam ex-
ceptiones,quæ aduerſus legitimationem op-
ponuntur,probatione exteriori non indigēt,
ſed ex aſpectu ipſius priuilegij legitimationis
probatæ reſultant; ideo altiorem indaginem
non requirunt, argumento eorum quæ tra-
dit Roma.conſi.42.viſis egregie col.2.vbi ait
23 † quod ſtatutum prohibens exceptionē nul-
litatis opponi aduerſus inſtrumētum vel ſen
tentiam, intelligitur de exceptione velata, &
quæ probatione extrinſeca indiget, non autē
de illa, quæ ex facie ipſius inſtrumenti reſul-
tat,& probatione exteriori nō eget.& his de-
ſeruit quod a doctoribus ſcribitur, ſtatutum
excludens exceptionē nullitatis aduerſus exe
quutionem ſententiæ,nō excludere exceptio
nem nullitatis reſultantem ex lectura actorū,
Afflict.deciſ.283.Neuiza.conſ.41.nu.44.cum
ſimilibus cumulatis deciſ.Pedem.142.nu.44.
& ſeq.quibus addo Nattam conſi.474.nu.35.
& ſequenti,vbi poſt Bar.Bald. & alios per eū
24 citatos concludit † quod quotieſcunque ex-
ceptio reijcitur, nunquam cenſetur re iecta
exceptio quæ deſcēdit ex eodem fonte, ex ea
dem cauſa,vel ex eodem inſtrumento,& log
tur in exceptionibus oppoſitis aduerſus intē-
tantem remedium adipiſcendæ,vel recuperā
dæ poſſeſſionis.at in caſu noſtro aduerſus in-
ſtrumentum legitimationis multæ exceptio-
nes opponuntur, quæ ex lectura prædictæ
legitimationis reſultant: ergo ſuper di-
ctis

ctis exceptionibus eſt iudicandum, de quibus
infra tractabimus. Ex alio etiam capite legiti
mi contradictores cenſentur dicti fratres ad
impediendam hanc miſſionem, ſiue pronun
25 ciationem de immittendo, †quia multiplicẽ
titulum oſtendunt ante mortẽ defuncti quæ-
ſitum, quo caſu dicuntur legitimi cõtradicto
res, ſecundum opinionem Azonis in d. l. fin.
quem refert, & ſequitur Oldra. dicto cõſ. 139.
col. 3. verſi. præterea ſecundũ, Guid. Pap. ſing.
789. incip. beneficium l. edicti, verſ. ille eſt le-
gitimus cõtradictor, vbi poſt Cin. quẽ refert,
dicit, quod ille eſt legitimus cõtradictor, qui
allegat iuſtũ titulum etiam diſſimilem teſta
mento, ante mortem defuncti in re ſibi com
petere, quem titulum paratus eſt probare in-
continenti, multo magis ergo ſi iam eſt ꝓba-
tus. Et prædicta maximè procedunt, quando
opponẽs eſt in poſſeſsione ſine vitio, qa, tũc
proculdubio talis dicitur legitimus contradi
ctor ad impediendam miſsionem, ſecũdum
Bart. in l. filiã fratribus ff. ad Trebel. vbi Alex.
& alij, & tradunt omnes in d. l. fi. C. de edicto
Diui Adria. tollen. concludentes, quod quan-
do fideicommiſſarius poſsidet ſine uitio, &
eſt paratus incontinenti probare de fideicõ-
miſſo, tunc eſt legitimus contradictor, idem
Bart. ĩ l. fi. C. quor. bono. Oldra. cõſ. 107. n. 10.
dicens gloſas ita cõmuniter tenere. Pariſ. cõſ.
53. nu. 106. & quatuor ſeq. vol. 3. Bero. cõſ. 16.
26 nu. 32. vſq; in fin. vol. 2. † Sine vitio aurẽ poſsi
dere dicitur, quando poſſeſsio eſt vacãs, quo
caſu legatarius vel fideicommiſſarius non in
cidit in pœnã l. non dubium. C. de lega. ſecun
dum gl. ibi in d. l. non dubium, vbi etiam Bar.
Angel. Salicet. Paul. de Caſtro. Alex. Iaſ. Cor.
& Iacob. a Sancto Georgio, dicentes iſtã eſſe
communem concluſionem, quam etiam te-
net Alex. in l. Paulus reſpondet ſi certa ff. ad
Trebel. Dec. in d. l. fi. nu. 48. C. de edicto Diui
Adria. tolle. & dicit Bal. in cõſ. 14. li. 2. & Imo.
in d. l. filiã fratribus, quod dicitur poſsidere ſi-
ne vitio dummodo non ceciderit a legato p
apprehenſionẽ poſſeſsionis, prout dicitur in
d. l. non dubium, & tunc cadit quando poſſeſ-
ſionem apprehenſam per hæredẽ occupat ꝓ
pria authoritate, & ſic vitioſa diceretur poſ-
ſeſsio; quia tunc eſſet cum vitio ſpolij, ſi ergo
ante apprehenſam poſſeſsionẽ per hæredem
reperiantur poſsidere, dicuntur poſsidere ſi-
ne vitio, vt per Rui. conſi. 60. nu. 22. lib. 3. & de
bent in ea deffendi nedũ priuari, vt diximus
ſupra ex Baldo d. conſ. 244. & Natta d. conſil.
246. in fi lib. 2. & etiam ſine vitio poſsidere di
citur, quando ex licentia teſtatoris tacitè vel
expreſſe poteſt propria authoritate illam ap
præhendere, vt exemplificat Alex. poſt Ang.
in d. l. filiam fratribus, & per Dec. cõſ. 84. col.
2. vers. nam ſine vitio, ſed iſti fratres virtute
conuentionum factarum inter prædeceſſo-
res de anno 1449. quorum probantur deſcen
dentes, dicuntur habuiſſe licentiã capiẽdi poſ
ſeſsionẽ propria authoritate, ob contrauẽtio
nẽ Cardinalis, prout palã & bona fide eã acce
perunt, ideo ſine vitio poſsidẽt, & conſequẽ-
ter ſunt legitimi contradictores, cum ex actis
de eorum optimo iure cõſtet, et eo maximè
audiendi ſunt, ſuperq; eorũ iure etiã cogno-
27 ſcendum & iudicandũ †eo quod agatur de lo
cis, & caſtris munitiſsimis, & de ſortalicijs, ꝓ-
ut probatũ eſt, quorum difficilis eſſet recupe
ratio, & non ſine magno ſcandalo & pericu-
lo, attenta præſertim abſentia Imperatoris in
longinquis partibus degentis, quẽ veriſimile
non eſt pro recuperatione dictorũ locorum
coacturũ exercitum in Italiam, quo caſu etiã
ſuper proprietate cognoſci debet & miſsio
impediri, ſecundũ Paul. de Caſtro in d. l. 2. ĩ fi.
C. de edicto Diui Adria. tollen. vbi Iaſ. & alij,
& per Ripam in l. naturaliter. §. nihil comu
ne nu. 74. ff. de acq. poſ. cum multis alijs a do-
ctiſsimo Saluatorino allegatis, & per nos di-
cta decif. 26. nu. 6. vbi etiam reprobanius limi
tationẽ Angeli in l. 2. in fi. ff. qui ſatiſd. cogan.
neq; hic adeſt aliqua cautio idonea, aut ali-
quid ſimile, per quod euitari poſſent ſcanda-
la, vt dicebamus eadem deciſione. n. 18. limi-
tando aliter Pau. de Caſtro in d. l. 2. C. de edi-
ctio Diui Adria. tollen. videlicet quod cau-
tio idonea offeratur per quam euitari ſcãda-
la poſsint, quamuis difficile & periculoſum
ſit hæc committere fragilitati cautionis, ſed
quicquid ſit in hac exceptione nõ inſiſto ſed
in alijs ſup. & infraſcrip.

Concludo igitur in hoc interdicto adipi-
ſcẽdæ poſſeſsionis ex beneficio. d. l. fi. Ill. Fra
tres eſſe legitimos ꝯtradictores, & cũ ex actis
liqueat de eorũ iure, & de nõ iure agentis, vti
reos & poſſeſſores eſſe abſoluendos.

Quod vero attinet ad remedium recuperã
dæ poſſeſsionis intẽtatũ per Dominũ Alexã
drum pro loco & bonis Fabrici, quorũ poſ-
ſeſsionem appræhendiſſe prætendens idem
Alexander, & ab ea ſe vi deiectum, reſtitui, &
reintegrari petit, non viderentur militare di
cta in præcedentibus remedijs poſſeſſorijs ꝓ
28 pter regulam, quæ habet †quod ſpoliatus an
te omnia reſtitui debet, etiam ſi ſit prædo l. ſi
quis ad ſe fundum C. ad l. Iuliam de ui publi-
ca l. 1. §. quia me. ff. de ui & ui arma l. momen
taneæ. C. vnde ui, & vbiq; glo. & Doct. & in l.
ſi de ui ff. de iud. c. in literis de reſti. ſpolia. cũ
ſimilibus, & reſtitutio confeſtim fit, nulla ad-
miſſa exceptione proprietatis, etiam quod ꝓ
batio inconinenti offeratur d. l. 1. §. 1. vbi glo.
in verbo, ad recuperandũ. ff. de ui & ui arma.
l. 1. C. ſi per vim vel alio modo, ibi, ſine ulla
cunctatione reſtituant, & tradunt Docto. cõ-
muniter in locis præallegatis.

Sed breuiter agẽdo, cõcludo, ẽt in hoc in-
terdicto Dominũ Alexãdrũ obtinere nõ poſ
29 ſe ex ſequẽtibus. Et primo, † qa agẽs hoc iter
dicto neceſſario hẽt ꝓbare duo extrema, poſ
ſeſsionẽ. ſ. & ſpoliationẽ, ſeu deiectionẽ c. cõ
ſultationibus. de offi. deleg. vbi Abb. & Dec.
vterq; in ſecũdo notab. poſt gl. ĩ l. 1. §. interdi
ctũ aũt ff. de ui, & ui arma. ĩ verbo, poſſidebat
& in c. olim, el primo, in verbo reſtitutionẽ,
vbi idẽ Ab. de reſtit. ſpol. Affli. deciſ. 85. ſub n.
2. Boer. deciſ. 238. nu. 3. poſt Bar. Alber. Curt.

Oldra.Corn.Curt.Iun.Inn.Rip. Iacob.a San-
cto Georgio,& alios ibi relatos,& nouiſſimè
Menoc.de recuperan.poſſeſſ.in prin. nu.1. &
2.Deci.conſi.191.col.pen.verſi.6.hoc clarũ,
& conſi.671.col.1.& 2.poſt Abba.Lapp.Pau.
de Caſtro, & Dom. de Sancto Gem. in locis
ibi relatis,dicens ẽt ibi poſt Bar.& Bald. quos
refert,quod ad hoc,vt quis de ſpolio conuin-
catur debet ẽt dolus ꝓbari l. 2.§.doli mali ff.
ui bonor.rapto.idẽ dicit in cõſ.125.num.7.&
plus voluit ẽt Curt.Sen.conſi.71.col.2.verſic.
ſed præmiſſis omnibus,& cõſ.73.col.pe.verſ.
aduertat ẽt dignitas veſtra,poſt Inno.& Aret.
quos refert,videlicet,qđ adduci, & ꝓbari etiã
debet,qđ illo die,quo poſſidebat, fuit ſpolia-
tus,ꝓ quo dicto videtur tex.in l.1.§.interdictũ
autẽ. ff.de vi,& vi arma.ibi,niſi ei, qui tunc cũ
deijceretur,poſſidebat,ponderando dictionẽ
tunc,quæ extremitatẽ tẽporis ſignificat.l.4. ff.
de condi.& demo.Ripa . in c. cũ eccleſia Su-
trina nu.32.& ſequ. de ca.poſſ.& proprietatis
poſt Cur.Old.Inn.& Ang.Aret. per cum rela
tos, licet hoc vltimum ſit dubitabile ex addu
ctis a Ripa in d.c.cũ eccleſia Sutrina.n.72. At
In caſu noſtro probata non video prædicta
omnia extrema, præcipuè poſſeſſionẽ ipſius
Alexandri in bonis,& loco ꝑdictis : ergo &c.
quod aũt nõ probet poſſeſſionẽ,patet. Nam
teſtes,qui legũtur examinari pro parte ipſius,
deponunt de apprehenſione poſſeſſionis fa-
cta ꝑ quendã Blõdũ aſſertũ ꝓcuratorẽ ipſius
domini Alexandri,de cuius tñ mãdato ad ap
prehẽdendã talẽ poſſeſſionẽ nõ conſtat, ideo
30 † nõ potuit talis ꝓcurator ſine mãdato ei ac-
quirere vllã poſſeſſionẽ gl. magna. in l. 1. §. ꝓ
ꝓcuratorẽ & l. poſſeſſio.§. & ſi poſſeſſiu, & l.
cõmunis ſeruus.§.1.ff.de acq.poſ.& vbiq; Do
cto.& in l.q mihi donatũ.ff.de dona.Io.Clau-
dius inter cõſ.Bruni.cõſ.122.n.7.& 8.vbi poſt
Alex.quẽ refert,dicit, quod quamuis aliquis
cõſtituerit,& dixerit ſe nomine illius, de quo
agitur,apprehendiſſe poſſeſſionem:tamen il-
li non acquiritur poſſeſſio niſi,cõſtet de mã-
dato vel de ratihabitione Alex.conſi.88 col.
3.vol.5.Rui.conſi.164.nu.16.& ſeq.vol.5.So-
cin.Iun.conſi.126.n.14.& 15.li.2.Aymo. cõſ.
5.num.16.poſt Corn.Alexan. & Gozad. ꝑeũ
relatos,dicens ibi n.17. quod nec etiam prod
eſt ratificatio,niſi fiat tempore habili l. bono
rum ff.rem rat.haberi.& per Barto.& alios in
l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſucap. & ante eũ
ita in terminis tenet Alexand. conſil.167. nu.
2.& 9.lib.6.vbi poſt Barto.Antho.de Butr. &
alios quos refert,ait,quod ad hoc,vt per rati-
habitionem poſſit transferri poſſeſſio,& acq
ri poſſeſſorium remedium ex amiſſa poſſeſ-
ſione,oportebat ratihabitionem fuiſſe ſequu
tam ante apprehenſionem poſſeſſionis factã
per ſpoliantem,Rol.a Valle conſi.19. nume.
3.& 4.& nu.13.lib.1.& appoſite conſ.46.n.39.
poſt Alex.Dec.Beltr.Curt.Iun.Gozad.Ruin.
& Corn.& Pari. per eum relatos, quibus ad
do Abb.in c.cum veniſſent colum. 2. in prin.
de reſtit.ſpolia.quem refert & ſequitur Deci.
conſi.243. ſub numero quinto verſicu. quar-
to hoc idem confirmatur,& Corn.conſi.119.
circa M.volum.ſecundo,vbi dicit,quod ſi ali
quis tamquam geſtor negotiorum meorum
poſſidebat nomine meo,& antequam ratum
habeo ſpoliatur,tunc non obſtante rati habi-
tione ſequenti non potero agere interdicto
recuperandæ, quia ratihabitio nil operatur,
cũ non reperiat tũc tẽporis poſſeſſionẽ in il-
lo,Grat.reſpon.36.nu.39.vſq; in finẽ li.1. Sed
in caſu nr̃o, de nulla ratihabitione apparet
ſaltẽ tẽpore habili facta;ergo &c.neq; ꝓbatur
mãdatũ ex dicto illius teſtis Antonij Bolzoni
notarij dicẽtis ſe vidiſſe dictũ mãdatũ;quia in
hoc ei non creditur,niſi de mãdato aliter cõ-
ſtet,vt in auth.ſi qs in aliquo,& ibi omnes Do
cto.C.de eden.cũ igit̃ nõ cõſtet de mandato,
nec de ratificatione tẽpore habili ſubſequuta
ſequit̃ nõ eſſe probatã aliquã poſſeſſionẽ præ
fati D.Alexandri.& hoc ſufficeret ad abſoluẽ
dum præfatos Dominos fratres. Sed dato ci-
tra ueri ꝑiudiciũ,qđ de mãdato, aut de ratiha-
bitione cõſtet;dicimus,illis teſtibus parte Do
mini Alexãdri examinatis, nõ eſſe credendũ.
nã ut ĩ facto ꝑſupponit̃ vnus illorũ videlicet
Marcus Blondus erat ꝓcurator ipſius Alexan
dri,ad apprehẽdẽdũ ꝓ eo poſſeſſionẽ dictorũ
31 bonorũ,† qui nõ eſt teſtis idoneus,vt per In-
no.in c.inſuper,vbi Ab.n.8.de teſtib. & Inno.
refert & ſequitur Lanfran.in repet.c.qm̃ ꝯtra
in verbo,teſtiũ,col.17. verſ. quæro quarto de
procuratore,de probatio.Felin. in c. cũ a no-
bis nu.14.eo.tit. vbi remiſſiuè multos allegat
concordantes,& in terminis Alex.d.cõſ. 167.
in princip.& nu.3.verſic.item tanto magis,ac
nu.9.verſ. ſed iſta ratio, lib.6.vbi,poſt multos
quos refert,ait, qđ exequutor negotiorũ ĩ tali
actu appræhẽſionis poſſeſſionis repellit̃ a te-
ſtimonio;niſi de conſenſu vtriuſq; partis pro
ceſſerit, & hãc dicit eſſe cõem opinionem.
Alius teſtis videlicet Antonius Bolzonus di-
cit̃ notarius, rogatus de actibus apprehẽſiõis
32 poſſeſſionis,† qui nec ẽt eſt idoneus teſtis ſup
actu apprehenſionis predictæ, de quo dicit ſe
fuiſſe rogatũ, vt per Lanfran. loco præcitato
col.18.ver. ꝯſequẽter quæritur quid de Tabel
lione. Tertius teſtis Cæſar aycardus ꝑtẽdit̃ fa-
ctus ꝑtor dicti loci Fabrici a dicto D. Alexan-
dro,q negari nõ põt,quin ex hoc ſperet ſe eõ
modũ alaturũ:& ideo nõ eſt idoneus teſtis.l.
oĩbus C.de teſtib.l.nulla.ff.eo.tit.Rol.a Valle
cõſ.72.n.13.& 14.vol.2.vbi nu.15. poſt Doct.
ibi relatos dicit,numerũ teſtiũ in hoc nõ ſup-
33 plere,qđ deficit in fide. Et ꝑdictis oĩbus teſti-
bus adſcribi põt laus;vel vituperiũ, ꝑſũptioq;
eſt,ꝙ velint factũ eorũ approbare, ideo nulla
eſt eis fides adhibẽda,vt per Doct.in d.c. inſu-
per,& ꝑ Fel.in d.c.cũ a nobis n.5. vbi poſt Io.
And.& Ant.de But.relatos tradit vnã optimã
& regularem doctrinã, videlicet, ꝙ nũquàm
ſit adhibẽda fides teſti deponẽti ſup facto, ex
quo poſſit eidẽ laus vel vituperiũ adſcribi, &
in d.c.inſuper,n.10. vbi loquit̃ de adminiſtra-
tore in cã,& dicit,qđ ſi ex factis, vel omiſſis ꝑ
ipſũ nihil põt ei adſcribi ad damnũ vel oppro
briũ,admittit̃,ſecus ſi immineat laus,vel vitu-
perium.

periũ. Nõ minus sũt ſuſpecti alij duo teſtes, vi
delicet, Cæſar ſcardua poſt illionus, & Augu-
ſtinus albertarius, quorũ primus eſt viliſſima
34 pſona, & paup† ideo ſuſpectus. l. 3. ĩ pri. ff. de te
ſtib. & quãtũ fidei detrahat teſti pp pauperta-
tẽ, eſt ĩ arb. iudicis, ſcdm Ab. ĩ c. ſi qui teſtiũ ð
teſtib. quẽ refert Dec. cõſ. 105. co. pe. ĩ pri. vbi
ex Ang. & Alex. quos refert, dicit qđ ad ꝓpo-
ſitũ paup reputat, q nõ habet ĩ bonis tãtũ, quã-
tũ valet cã, ſup qua deponit, qđ dictũ ſi eſt ve-
rũ, videret maxime notãdũ, ſufficit tñ in caſu
nr̃o, ꝙ huic teſti multũ detrahit de fide pp vi-
litatẽ & paupertatẽ. Alter verò interuenit ĩ il
lo ficto & ſomniato actu iuriſdictionis ſeu iu
ſtitiæ facto p illũ deputatũ p̃torẽ, qđ fuit ad in
ducẽdũ, qđ fuiſſet factũ aliqđ exercitiũ ſeu ad
miniſtratio iuſtitiæ ſeu iuriſdictionis ꝓ Alexã
dro, & ſuſpitio ꝯ hũc teſtẽ ẽt detegit ex eo, qđ
allegat adductus ꝓ teſte, & interueniſſe ĩ quo
libet actu appræhẽſionis poſſeſſiõis, vt ex de-
poſitione illius teſtis Antonii Bolzoni nota-
rij apparet, q in quolibet actu apprehẽſiõis ſi-
bi rogato, allegar ipsũ Albertariũ in teſtẽ ſuæ
receptionis, ſeu rogitus. Et negari nõ põt, qn
iſti oẽs ſupradicti teſtes affectionẽ habere p̃-
ſumãt ad ipsũ D. Alexãdrũ, & odio maximo
ꝓſequant DD. fratres ob carcerationẽ p̃cedẽ
tẽ eorũ atteſtationes, vt in facto p̃ſupponitur
35 † quo caſu reppellunt pp p̃ſũptã inimicitiã ẽt
qđ iſti DD. fratres, ꝯ quos depoſuerunt, dede-
rint cãm inimicitiæ, vt p Alc. cõſ. 99. ſub. n. 3.
ver. & poſito, qđ cã inimicitiæ lib. 1. poſt Bat.
Bal. & Anto. de But. p eũ relatos, qbus addo
Ab. ĩ c. reppellant. col. 1. ver. vlt. ſcias de accu-
ſa. vbi poſt Archi. quẽ refert, ait, qđ ille, q fuit
cã inimicitiæ põt excipere ꝯ inimicũ ſuũ de
inimicitia, idẽ vult Alb. in l. pe. ĩ pri. ff. ſol. ma.
ꝓut ẽt nimiã eorũ affectionẽ ipſimet oſtẽdũt
dũ nimis animoſe deponũt vt ex eorũ depoſi
36 tione apparet, & in facto p̃ſupponit, † quo ca-
ſu fidẽ nullã merent, Alc. cõſ. 146. col. pe. lib. 5.
vbi poſt Pet. de Anch. quẽ refert, dicit qđ te-
ſtis q vr̃ habere affectionẽ ad vnã partẽ, non
põt dici oĩ exceptiõe maior, idẽ Alc. cõſ. 154.
col. fi. ver. & nimis animoſe deponebat, co. li.
5. Dec. d. cõſ. 105. col. 4. ver. accedit ẽt vbi poſt
Cin. Floria. Ab. Imo. Bar. & Alc. ĩ locis ibi re-
latis dicit, qđ teſtis beniuolus alterius partis li
cet nõ repellat a teſtimonio, detrahit tñ de fi
de, vt nõ videat omni exceptione maior, idẽ
Dec. cõſ. 256. nu. 3. ver. & iſte primus teſtis, &
cõſ. 310. co. 2. ver. vlterius ẽt cõcurrit, vbi poſt
Ab. quẽ refert in c. vr̃. ĩ fi. q mat. accus. poſſ. di
cit, eſſe regulã cõem, qđ teſtes pp affectionẽ
reppellant. Craue. cõſ. 2. n. 6. Præterea ſi teſtiũ
p̃dictorũ depoſitio ſtat, ꝓut ĩ exẽplo depoſi-
tionis Ant. Blõdi notarij ad me trãsmiſſo, cũ
quo dicit ĩ facto alios oẽs cõcordare, dicimus
ex dictis ſeu depoſitionib. ipſorũ nõ reſultare
cõcludẽter ꝓbatã apprehenſionẽ poſſeſſiõis
37 p̃tenſæ; † cũ ipſi nõ deponãt de cã ſciẽtiæ p ali-
quẽ actũ in ſpecie, ex quo inducat apprehẽſio
poſſeſſionis, puta p introitũ, & de ambulatio
nẽ ĩ p̃diis, & reb. quorũ poſſeſſio apprehendit
aut ſi ſint domus, qđ viderint illas claudere, &
claues tenere, iux. no. in l. 3. in prin. ff. de acqu.
poſſ. in l. clauib. ff. de cõtrah. emp. & per Soc.
conſ. 13. nu. 14. li. 4. & faciũt tradita p Bar. in l.
de ætate. nu. 11. in fi. ff. de min. Sed deponũt in
genere apprehenſam fuiſſe poſſeſſionẽ, & nõ
dicũt ẽt interrogati, p quos actus fuerit appre
hẽſa, neq; p recognitiones factas p enũciatos
liuellarios, ſeu tenẽtes bona ad liuellũ a quon
dã Cardinali defuncto, dr̃ apprehenſa poſſeſ-
38 ſio illorũ, † cum ex hmõi recognitionib. non
ꝓbat poſſeſſio, ſaltẽ quoad tertiũ c. inter dile-
ctos, vbi Fel. n. 8. de fid. inſtru. immo nec ẽt ſo
lutio pẽſionis, vel canonis ꝓbat poſſeſſionẽ,
vt p Bar. in l. q vniuerſas in §. qđ p colonũ. ff. ð
acq. poſ. & ĩ l. q̃uis. §. 1. eo. ti. Dec. in ca. bonæ,
co. 7. ver. notãdũ eſt qđ ſolutio pẽſionis, de ap
pel. & p Fel. & alios in c. cũ Bertoldus n. 25. &
ſeq. de ſentẽ. & re. iu. qđ verũ ĩtelligo qñ alius
poſſidebat, ſecus aũt ſi alius nõ poſſidet, vt de
clarat Bar. in d. §. qđ p colonũ, & in d. l. q̃uis. §.
1. & p Fel. & Dec. in locis præall. ſed ĩ caſu no
ſtro nõ deponũt teſtes de aliqua ſolutiõe ca-
nonis vel pẽſionis ꝓ bonis libellaris: ergo nõ
põt dici ꝓbata poſſeſſio. Hinc ſequit qđ reco
gnitiones, de qb. loquunt teſtes, factæ erga il-
lũ aſſertũ ꝓcuratorẽ Dñi Alexãdri ꝓ p̃diis li-
bellariis nõ ꝓbãt poſſeſſionẽ, ita in terminis
Soc. cõſ. 166. col. 4. ĩ fi. ver. 4. videdũ eſt, vbi in
terminis huius interdicti recuperãdæ, dicit, qđ
p cõtractũ emphiteoticũ, ſeu cẽſualẽ nõ ꝓba
tur poſſeſſio, ſaltẽ quoad tertiũ, licet vbi ꝓba
ret de pceptione poſſet videri ꝓbatũ de poſ-
ſeſſione, declarãdo vt ibi p eũ; & qđ nõ fuerit
apprehẽſa poſſeſſio p aſſertũ procuratorem
Dñi Alexãdri, ꝓbat ẽt ex teſtib⁹ ꝓ parte DD.
fratrũ examinatis, q dicũt nullã fuiſſe factam
39 apprehenſionem. & nõ obſtat ſi dicat † qđ ma
gis credit teſtib. deponẽtib. ſup affirmatiua, q̃
teſtis deponẽrib. ſup negatiua, ſcdm gl. in l. dic
ꝓferre. §. ſi plures, in verbo, vñ quærit. ff. de ar-
bitr. & in c. 1. in gl. fi. de p̃ſcript. cũ ſimilib. qa
reſpõdet qđ ẽt iſti teſtes deponũt ſup affirma-
tiua videlicet ip ſos dños fratres poſſidere,
ideo credit ipſis ſup negatiua quæ haber cõiũ
ctã affirmatiuam, vt plurib. authoritatib. ꝓbat
Port. li. 2. com. opi. cõc. 14. limitatione. 3. & in
terminis Alex. d. cõſ. 167. ĩ fi. Et ex ſupradictis
omnib. cõcludit, nõ dici ꝓbatã poſſeſſionẽ ip
40 ſius D. Alexãdri, † & ideo cũ nõ ꝓbet ſe poſſe
diſſe ad poſſeſſionẽ, q̃ nõ habuit reſtitui non
põt, vt dicit tex. in l. 1. §. interdictũ aũt, & §. eũ
q, & vbiq; Doc. ff. ð ui & ui arm. l. nõ vr̃ deſijſ-
ſe ff. de reg. iu. Craue. cõſ. 302. in fi. Cur. Se. d. cõ
ſi. 71. col. 2. ver. cũ igit agẽtes, & So. d. cõſ. 166.
col. 5. ver. ex qb. apparet, Rol. a Val. cõſ. 72. nu.
10. & ſeq. vol. 2. poſt Ale. Dec. Rui. & alios lo
cis citatis, & clarius conſ. 46. nu. 23. & 24. cod.
vol. poſt Affli. deciſ. 395.

Secũdo, dato citra veri præiudiciũ, qđ fuiſ-
ſet probata poſſeſſio, ad huc tamen obtinere
nõ poteſt idẽ D. Alexander actor: quia cũ fue
rint in caſu iſto admiſſæ exceptiones cõcernẽ
tes petitoriũ, & ſuper eis receptæ probariões,
ideo dicitur notoriè cõſtare de nõ iure ipſius
agẽtis, & de iure ipſorũ fratrũ conuentorum:

nam

41 †nam acta inducunt notorium, vt diximus ſupra in primo articulo, iuribus ibi allegatis, quibus addo Inno. & cæteros Docto. in c. ex inſinuatione, de appella. Dec. conſi. 191. col. pen. verſi. 4. facit, poſt eundem Inno. nec non Abba. Bald. Angel. & Anto. de Butri. per eum relatos. & non ſolum in propoſito dicitur notoriè conſtare poſt concluſum in cauſa, prout voluit Rota Deciſio. 393. in nouis, & Abb. poſt Anto. de Butri. in cap. ſignificauerunt. numero quarto & ibi in additio. ad cū, de teſtib. vbi ait, quod non dicitur liquere de cauſa, niſi fuerit renunciatum, & concluſum in cauſa, & ita dicit eſſe intelligendum c. cum olim de verbo. ſignifi. vbi dicitur, quod acta inducunt notorium: ſed ſecundum alios, etiā ante concluſionem in cauſa dicitur notoriè conſtare, vulg. glo. in c. ad decimas, in verbo, præſumitur, de reſt. ſpolia. Aret. in d. c. ſignificauerunt, & ibi Felin. late numero quarto de teſtib. immo fortius vult ibi Fel. poſt plures quos refert, quod ſola productio inſtrumenti inducit notorium, & in terminis vult Aym. conſi. 302. ſub nu. 6. verſi. immo notoriè dicitur, quod tñ intelligendum eſt, vt ſupra diximus.
42 † At quando eſt notoriū de defectu proprietatis agentis, & de non iure ipſius, tūc ſpoliatus nō reſtituitur, qn̄ agenti hoc interdicto obſtat notorius defectus ꝓprietatis, Inn. in c. cōſtitutus, de filiis præsb. gl. in c. fi. de reſt. ſpo. lib. 6. tradūt cōiter Doc. præſertim Alex. in l. naturaliter. §. nihil. cōe. ff. de acq. poſſ. Pau. de Caſt. in l. 2. col. fi. C. de edict. Diui Adria. toll. Alex. cōſ. 77. nu. 12. li. 2. Dec. cōſ. 191. col. pen. verſ. 4. facit, poſt Ant. de But. Inn. Ale. & Lāf. ꝑ eū relatos, Menoch. d. tract. de recup. poſſeſ. in j. remedio. nu. 202. Brun. cōſ. 19. nu. 17. & in eadē ſpecie facti in conſi. 21. ſub nu. 7. verſ. 7. ex quo erat notoriū, Aym. d. cōſ. 302. n. 6. poſt Inn. Abb. Alex. nec nō Old. Soc. & Rub. Alex. ꝑ eū citatos, vbi ex eodē Oldrado dicit, qđ dominiū ꝓbatū ex actis obſtat agēti poſſeſſorio recupandæ, licet nō dñiū ꝓbādū, vnde infert, qđ regula, quæ hēt, qđ ſpoliatus ēt p̄do ante oīa reſtitui dēt, nō ꝓcedit qn̄ ex actis ꝯſtaret, ipsū eſſe p̄donē: qa tūc notoriè dr̄ ꝯſtare đ nō iure ipſius, Meno. đ recuperā. poſſe. remedio. 1. nu. 113. poſt But. Abb. Bero. Corſet. Rub. Neuiza. & plures alios quos refert, vbi hanc eſſe cōem ſnīam tā canoniſtarū, quā legiſtarū teſtat. Itaq; cū in caſu noſtro ex deductis, & ꝓbatis, tā ꝑ inſtr̄a. quā per teſtes notoriè cōſtet de nō iure ipſius agētis, iō reſtitui nō dēt; imo qđ
43 plus eſt † nō ſolū ſuꝑ poſſeſſorio ꝓnūciati debet, ſed ſuꝑ exceptionib. petitorij, ſeu proprietatis admiſſis, & ꝓbatis l. de qua re. ff. de iudi. cū alijs ſupra citatis, quib. addo Aym. cōſ. 248. nu. 1. ī fi. & ſub nu. 4. verſ. & iſto caſu. vbi poſt Cor. Brun. & alios ait, qđ licet ꝓnūciet ſuper vtroq; tñ mādatur exequutioni ſnīa in petitorio lata c. cū dilectus & c. cū eccleſia Sutrina de cauſ. poſſeſ. & ꝓpriet. & vbi nō ꝓnūciaret ſuꝑ vtroq;, ſed ſuꝑ petitorio tm̄, valeret ſnīa ex Socin. Corn. & Paul. de Caſtr. in locis relatis, idē Aym. d. cōſ. 302. ſub nu. 5. verſ. tñ dico, poſt Inn. Alex. & Iaſ. & nu. 6. verſ. in ꝓpoſito noſtro. & verſ. amplius dico, ac dicto cōſ. 299. ſub n. 6. verſ. 3. rñdeo, vbiq; poſt Anch. & Old. dicēs, qđ admiſſa exceptione ꝓprietatis, & ſuꝑ ea factis ꝓbationibus, ex qbus cā ipſa ꝓprietatis liqda ſit, nō dēt iudex ꝓnūciare ſuꝑ poſſeſſorio ſed ſup petitorio tm̄, qđ abſorbet cauſam poſſeſſorii: qđ maximè ꝓcedit, vbi agens paſſus ē admitti exceptiōes, & ꝓbationes ſuꝑ petitorio iuribus ſupra adductis, quibus addo Bar. & poſt eū alios in d. l. ſi qs ad ſe fundū nu.
44 2. C. ad leg. Iul. de vi pub. cū ſimilibus, † & vbi in caſu nr̄o agēs cōtradixiſſet admiſſioni exceptionū ꝓprietatis, nō ſufficeret cōtradixiſſe ſimpliciter, ſed debuerat appellare qn̄ vidit exceptiōes admitti, qa nō appellādo cēſet cōſenſiſſe admiſſioni, ita idē Aym d. cōſ. 302. ſub nu. 6. verſ. ſed dicet aliqs poſt Alex. quē refert ī d. l. naturaliter. §. nihil cōe col. 7. ff. đ acq. poſſeſ. Feli. in c. inter monaſteriū col. 14. poſt mediū verſ. forte tñ eſt neceſſaria, de re iudic. Idē Aymo d. cōſ. 248 n. 3. & 4. quē cū multis alijs refert & ſequit Menoc. de recup. poſſeſ. remed. 1. nu. 167. & p̄dicta maximè ꝓcedūt in caſu nr̄o, ꝑꝑ clauſulā ſola facti veritate inſpecta, vt ſupra latè diximus in 1. articulo, quibus addo Aymo. d. conſi. 248. in fine.

Tertio, qa eidē D. Alexā. agēti obſtat exce-
45 ptio incapacitatis, ſeu inhabilitatis: † quo caſu īpedit reſtitutio, niſi agēs edoceat đ titulo, & ꝓbet ſe capacē & habilē, eo qa eidē reſiſtit ius cōe feudorū. Aflic. deciſ. 324. n. 3. & 4. poſt Andr. de Iſer. quē refert in c. Imperialē in §. illud, de ꝓhib. feud. aliena. ꝑ Feder. nā qn̄ p̄ſumptio iuris eſt ꝓ ſpoliante, & cōtra illū q p̄tendit reſtitutionē, tūc īpedit reſtitutio. c. ad decimas, vbi Archidia. & Filip. Frāc. de reſt. ſpolia. in 6. cū multis relatis ꝑ Portiū li. 2. cōmu. opi. cōcl. 44. limi. 13. quēadmodū dicimus de agēte poſſeſſorio ad beneficiū, ꝙ ei obſtat exceptio īcapacitatis, puta ꝙ eſt laycus, qui ſpūalia poſſider̄ nō pōt c. cām de p̄ſcript. Aymo. cōſ. 322. ſub nu. 4. verſ. 6. principaliter, vbi reddit rōnē, qa iſto caſu nō dr̄ opponi cōtra poſſeſſoriū, ſed negat ipſum poſſeſſoriū. & cōcludit ipsū agētē nō poſſidere, nā ſi laycus poſſidere nō pōt; ergo in layco poſſeſſio nō cōſideratr̄, & cōſequēter fruſtra tractatur de reſtitutione poſſeſſionis, q̄ nō eſt: qa non entis nullæ ſunt qualitates l. eius q ī ꝓuincia ff. ſi cer. pet. cū ſimilib. Iac. a S. Geor. i l. ſi de vi nu. 18. fall. 8. ff. de iud. ſic ergo in caſu nr̄o, iſte agēs ēt ſi ſit legitimatus poſſidere tñ nō pōt feudū. §. naturales. ſi de feu. fue. cōt. int. do. & agn. & nō obſtat qđ ſit exp̄ſſe legitimatus ad feuda, & ideo ſit capax, qa verū eſſet, vbi aduerſus legitimationē nihil opponeretur, ſed aduerſus hāc legitimationē multa opponunt q̄ reddūt eā ipſo iure nullā, & exceptio īualiditatis legitimationis p̄dictæ oppoſita ꝑ cōuētos cū nō exigat ꝓbationē facti, ideo obſtat agēti ad ſpoliū, vt in ſimili inqt Bru. cōſ. 19. nu. 18. poſt Alc. & Ant. de But. per eū relatos. Et p̄terea habilitatio ad ſuccedēdū in feudis nō ītelligit de feudis antiqs, qualia ſūt hæc, de qbus agit, ꝓut ī. đmōſtrabim^9 cū đ petitorio & iuribus legitimationis agem^9. ergo quo ad ipſa nō ꝓdeſt legitimatio

Quar-

Quarto,qa,vt præſuppotitur D. fratres cō
uēti tpe mortis Cardinalis,& ante,ac tpe aſſer
tæ apprehenſionis poſſeſſionis ſactæ nomine
D.Alex.erāt in poſſeſſione loci, & iuriſdict.
Fabrici,& p̄tor qui tūc aderat, fuerat ab ipſis
fratribus deputatus,& noīe eorū exercebat in
ſolidū iuriſdictionē & hoc virtute cōuentio-
nū initarū inter ipſos fr̄es cōuentos, & Cardi-
nalē dū viueret:quo ſtante,duo inferūtur cor
rollaria.Primū eſt † qđ eiſdē fr̄ibus ſuā poſſeſ-
46 ſionē recuperare licuit,maxime incōtinēti, vt
eſt tex.in l.3.§.cū igitur,& l.q poſſeſſionē.ff.de
vi & vi ar.vbi gl.Bar.& cæteri declarāt, qn̄ di-
cat incōtinēti,ſeu cōfeſtim,de quo late p Me
noch.de recup.poſſ.remed.1.nu.224.& ſeq.&
qđ ſpoliator primus incōtinēti ſpoliari a poſ
ſidēte īpunè poſſit,idē Menoc.eo.remed. nu.
338.poſt Bart.Barba.Ang.Iaſ.Dec.Rui.Goz.
Marā.Neuiz.& Cra.in locis ibi relatis.Alc. ap
poſite Reſpō.361. imò hæc recuperatio fieri
poſſet ēt lite pēdēte, ſcđm Dec.cōſ.460.n. 18.
& 19.& 20.poſt Th.de faſto Inno.& Rot.p eū
relatos; qa hoc caſu,īquit, nō vr̄ recuperās a-
tētaſſe,ſed potius ſuā poſſeſſionē cōtinuaſſe,
& vt inquit text. in d.l.qui poſſeſſionē, in pri-
ſtinam cauſam reuerti, potius q̄ vi poſſide-
re intelligit,Boe.deciſ.238.ſub nu.5.verſ.1.fal
lit,poſt Abba. Corſe. Soc.Fran.Cur.Iaco.a S.
Georg.Bal. Io. de Imo. & alios per eū rela-
tos,qđ ſi licet pēdente lite,quo caſu ſpoliatio
odioſior reputat,multo magis id licuit iſtis fr̄i
bus nulla adhuc lite cepta.addo p̄dictis Aym.
cōſ.299.ſub nu.6.verſ.2.r̄ndeo,vbi ait, qđ agē-
ti poſſeſſorio recuperādæ admittit excep. rei
cōuēti,qn̄ cōcludit ad defectū ſeu deſtructio-
nē ipſius poſſeſ.puta ſi reus excipiat,qđ ſpolia
uit actorē incontinēti defendēdo poſſeſſio-
nē ſuā,& id licuit facere authoritate ppria, ēt
cū violētia,qa p p̄tēſam poſſeſſionis apprehē
ſionē D. Alexandri ipſis fr̄ibus abſentibus &
ignorātibus factā,vt pbatur,ipſi ſuā nō amiſe
runt,ſed sēper retinuerūt:qa prætor ab eis de-
putatus nō fuit expulſus, & ideo dicit retenta
poſſeſſio, p ea q̄ habētur in l. clā poſſidere. §.
q ad nūdinas.ff.de acq.poſſ.Et ppterea † hoc
47 caſu retinēdo poſſeſſionē ſaltē ciuilē potue-
rūt ppria authoritate recuperare naturalē, ēt
qđ in recuperādo fuiſſet eis facta reſiſtentia, vt
p Aym.cōſ.5.nu.9.circa mediū,& nu. 11. vbi
poſt Abb.Soc.Bar.Gozad.& alios dicit, qđ ſi
aliqs relinquit ī poſſeſſione, retinet poſſeſſio
per eū,quē abſens reliquit,& eo expulſo,amiſ
ſa videtur omnis poſſeſſio ēt ciuilis, ſecus er-
go eo nō expulſo,qa tūc inquit licet propria
auctoritate,& cū armis p recuperāda ſua natu
rali poſſeſſione aliū expellere.Neuiz. cōſ. 82.
nu.26.& 27.addo Abb.in c. cū veniſſent in 3.
notab.de reſt.ſpo.& col.2.ver.vlt.pōt colligi,
& Dec.d.cōſ.103.dicētē qđ dn̄s, q retinet na-
turalē poſſeſſionē p colonū priuat tūc demū
poſſeſſione,qn̄ alius ingreditur,& expellit co
lonū,alias ſi nō fuerit expulſus colonus, licet
dn̄s ſciat aliū ingreſſū eſſe poſſeſſionē,non tn̄
priuat poſſeſſione, niſi expellat colonus, &
ideo cū nō amittat poſſeſſionē ſaltē ciuilē, ex
pellēdo alium ingreſſum non dicitur atten-
taſſe, ſed potius ſuam poſſeſſio.antea acquiſ-
ſitam continuaſſe,diſertè Alcia.reſponſ. 256.
num.15.omnino videndus. Multo autem ma
gis licuit eiſdē fratribus p defenſione & cōti-
nuatione ſuæ poſſeſſionis ppria auctoritate
expellere,cum,quatenus fuiſſet in poſſeſſio-
48 ne,prout nō erat † ex quo nō aderat copia iu-
dicis,ſeu ſuperioris ad quē poſſēt de facili re
currere,cū ipſi ſubſint Imperatori q erat in lō
ginquo,vt ſ.diximus,licuit ppria auctoritate
ſibi ius dicere,vt eſt tex.in l.generali.C. de De
curio.lib.10.gl.in l.nullus C.de iude.& in ter-
minis Aym.cōſ.5.ſub nu. 11.verſ.& eo maxi-
me,poſt Bal.Pau.de Caſt.& Old.p eū relatos,
& Neuiz.d.conſi.82.n.33 poſt Affli.Bal. Pau.
de Caſt.Felin.& Ripam in locis ab eo relatis.
Scđm corrollariū eſt,qđ ex antiquiore poſ-
ſeſ.dictorū fratrū cōuentorū reſultat & appa-
ret de notoria ſpoliatione poſſeſſionis eorun
49 dē,† q̄ ſpoliatio eo ipſo pbat,qđ apparet de
antiquiore poſſeſſione ſcđm Bal. notab. in l.
pen.nu.20.C.ſi a nō cōpet.iud. quē refert & ſe
quit Alex.in addi.ad Bar.in l.ſi duo, ſub nu. 4.
ff.vti poſſid.& ſtāte poſſeſ.eorūdē fratrū non
pōt agēs dici ſpoliatus,qa impoſſibile eſt qđ
poſſideret.cū alius eſſet ī poſſeſſione, vt p eū
dē Bal.in d.l.pen.nā duo eādē rē poſſidere in-
ſolidū nō poſſūt c.licet eām, de pba l. 3. §. ex
cōtrario.ff.de acq poſſeſ.cū ſimilibus; Vnde
dicit notab.Iac.a S.Georg.in d.l.ſi de vi,n. 23.
in 25.fallentia.ff.de iud.qđ regula, quæ hēt qđ
ſpoliatus ante oīa reſtitui dēt,nō pcedit,ſi di-
cat,& pbet qđ eo mēſe,quo agēs dicit ſe ſpo-
liatū, ego eo mēſe poſſidebā, vel alius tertius
poſſidebat,qa ſi ipe p agētē deducto in libel-
lo,ipſe nō poſſidebat, ſed ego poſſidebā, vel
alius poſſidebat,ergo verū eſt dicere qđ non
fuit ſpoliatus, & ita refert deciſum per Do-
minos de Rota deciſ. 430.incip.item ſi agen
ti, ſed eſt deciſio. 439. in nouis, & ita etiam
determinant Abba.& Imol.in ca. 1, ad fin. de
reſt.ſpo.& p ſingulari recitat Cotta ī memo-
riali inci.ſpoliatus,verſ.illa tn̄ regula & Boe.
q multos recēſet deciſ.238.nu. 5, verſ. 1. fallit
Roll.a valle.cōſ.46.n.23.& 24.li. 2. poſt Goz.
& Affl.ibi relatos.Cōſequit ēt aliud videlicet;
50 qđ cū poſſeſſio iſtorū fratrū cōuētorū ſit an-
tiquior,ideo illa eſt p̄ferēda, vt p Bar.ī l. ſi duo
col.2.ff.vti poſſid.quē in terminis refert,& ſe-
quitur Aym.d.cōſ.248.ſub nu.6.verſ. rurſus oſtē
dit, poſt Rube. Alex. & alios ibi relatos, & id
maxime pcedere dicit,qn̄ cū poſſeſſiōe oſtē-
dit ēt titulus,qa tūc poſſeſſionis cā ſit iuſtior
ex Alex.& Decio in locis ab eo relatis, & q̄to
eſt iuſtior poſſeſſio dominorū fratrū, qa anti-
quior,& munita titulo,tāto magis redditur vi
tioſū poſſeſſoriū Allexādri agentis, p inde ci
nō pdeſt l.j.§.fi.ff.vti poſſid.& l.j.§. Ariſto. ff.
de aqua quoti.& æſt.cū alijs ſimilib. p eūdem
Aymo.adductis d.cōſ.248.ſub nu.5.verſ.2.prī
cipaliter,& ibid.nu.6.concludit poſt Paul. de
Caſt.& Anch.p eū relatos,quod qn̄ poſſeſſio
eſt vitioſa,tūc reintegrari ad eā qs nō dēt, idē
Aymo cōſ.299.nu.5.poſt Cald.quē refert cōſ.
3.ſub tit.de cauſ.poſſeſ.& proprie.
Quinto principaliter adduco p hac parte
text.

tex.in l.1.§.cũ q ff.de vi & vi arm.vbi dicit tex. qđ is qui nec aïo,nec corpore poſſidebat, ingredi aũt & incipere poſſidere ꝓhibeat,nõ vi deī vi deiect⁹,ga deijcit,q amittit poſſeſſionē nõ q nõ accipir,& gl.ibi ĩ verbo,poſſidere,exē plincat ĩ hærede volēte ingredi poſſ. bon. defuncti:ſic ergo in caſu nr̃o, cũ iſte hæres q ex pſona defũcti nõ poſſidebat nec aĩo nec corpore l.cũ hæredes.ff.de acq.poſ. vellet ĩgredi, & incipere poſſidere nõ põt dici vi deiectus, ſed tm̃ ĩgredi ꝓhibitus, & multominus deiectus dici põt cũ alius poſſideret, & in ipſo ingreſſu p poſſidētē fuit ꝓhibitus, vt ſupra diximus,quo caſu poſſidens ꝓhibere dr̄, & ĩ priſtinã cãm reuerti,nõ aũt deijcere,nec vi poſſidere,vt ēt ĩgt tex.ĩd.l.q poſſeſſionē.ff.đ acq.poſ. & ex ſupradic.oĩb.cũcludo.D.Alex.agentē in hoc interdicto obtinere non poſſe.

Non obſtãt,q̃ p D.Senatorē in ſuis motiuis adducũtur cũ ex ſupradictis ſublata remaneant;Nã dũ dicit, qđ aduerſus intentantē remediũ vnde vi nec exceptio dominij ſpoliantis nec notorii defectus dñij ſpoliati,ēt quod incõtinēti offerat ꝓbatio admittitur, ex Meno: quē allegat in tract.de recup.poſſ.remed.1.q. 21.nu.210.vbi & alios refert.Reſpõdetur Primo,qđ p̃dicta forte ꝓcederēt,vbi per agētem hoc interdicto ꝓbarentur extrema requiſita, ſed hic,nõ ꝓbat poſſeſſio,q̃ dicitur vnũ de extremis ad obtinēdũ in hoc interdicto, ideo actore non probante reus debet abſolui reg.l. qui accuſare.C.de eden.cum ſimilibus.

Secundo reſpõdetur quod licet nõ admittat exceptio dominij ꝓbanda,etiam quod ꝓbatio incõtinēti offeratur,admittitur tamen, & obſtat agēti exceptio dominij probata, ꝓut in caſu noſtro,quia tũc notoriè dicitur cõſtare de illa. Et in iure verum non eſt,prout dicit dominus motiuans, quod in hoc interdicto non admittitur exceptio notorii defectus dominij ſpoliati:quia ĩmmo illa admittitur, vt ſupra latè probauimus in ſecundo fundamento,& quæ concluſio, non ſolum procedit ĩ beneficialibus tm̃;prout aliqui voluerũt; ſed ēt in profanis,prout ita loquuntur omnes Docto.in dicto ſecundo ſundamento relati. Et prætereà dicta per Dominũ motiuãtē nõ procedunt,vbi ſpoliator erat in poſſeſſione, quia tunc licuit etiam ꝓpria authoritate aliũ deiicere Incõtinenti,prout in caſu noſtro factum eſt,vt ſupra diximus ĩ quarto fundamēto.& eo caſu admittitur exceptio dominij in continenti probanda ad iuſtificandã & corroborandam poſſeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Legitimationis in impetratione requiritur pſentia, & conſenſus tã patris offerētis pces,quã filij legitimãdi.*

2 *Legitimatio facta abſente legitimato, & eo non ratifficante non valet.*

3 *Ratificatio legitimationis fieri poteſt etiã poſt mortē patris.ſed illa nõ retrotrahitur ĩ præiudiciũ alterius.*

4 *Mandatum nunquam præſumitur etiam ex curſu mille annorum.*

5 *Principi referenti aliam ſcripturam an credatur, licet non conſtet de ſcriptura relata, & quando.*

6 *Verbis enũciatiuis Principis an & qñ p bеĩ mãdatũ.*

7 *Obreptio,& ſubreptio, etiam modica vitiant gratiam ſeu priuilegium.*

Obreptio & ſubreptio maxime vitiant diſpenſationē.

8 *Naturalis vt quis dicatur,requiritur q ſit natus ex ſoluto, & ſoluta retenta in domo in ſchemate ſeu habitu concubinæ,alias dicitur ſpurius.*

9 *Spurius dicitur quicunque eſt natus ex his, inter quos tēpore conceptionis matrimonium eſſe non poterat.*

10 *Legitimatio redditur nulla,ſi fuerit narratum legitimatũ eſſe naturalē, cum in veritate eſſet ſpurius*

Legitimatio eſt quoque nulla ſi nõ fuerit narrata qualitas matris,an eſſet vilis,vel nobilis.

11 *Clauſula,non obſtantibus, in legitimatione appoſita non relleuat,vbi plura obſtant.nu.65.*

12 *Legitimatio vt valeat exprimi debet matrimoniũ eſſe non poſſe cum concubina, ſaltem honeſte.*

13 *Legitimatio nulla ex defectu expreſſionis qualitatis ſpurietatis an & quando validetur per clauſulam generalem,non obſtante alio quocunque defectu.*

14 *Clauſula generalis ſequēs ſpecialiter præmiſſa reſtringitur ad ſpecialiter expreſſa, & non extenditur ad maiora.*

15 *Dictio alia refertur ad ſimilia expreſſis.*

16 *Verba appoſita in executione gratiæ non ampliant, neque alterant gratiam.*

17 *Legitimatio ſubreptitia redditur ſi ab impetrante non fiat mentio agnatorũ & nu. 49.& quomodo, ac qualiter fieri debeat dicta mentio.nu.19.*

18 *Et in eadem fieri debet mētio de qualitate feudi, alias etiam cenſetur ſubreptitia.*

20 *Fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum inductum cenſetur ex prohibitione de nõ alienando adiecta cauſa, vt bona permaneant in agnatione.*

21 *Legitimatio cenſetur ſubreptitia,ſi non ſit facta mētio fideicommiſſi,vel ſubſtituti.nu.22.*

22 *Legitimatio dicitur ſpecies alienationis.*

23 *Legitimationis in impetratione fieri debet mentio ſtatuti,q ſpurij ſeu illegitime nati exhæredentur,& ſimiliter q filiæ propter maſculos excluduntur.*

24 *Legitimatio vt ſit valida requiritur citatio eorum de quorũ præiudicio agitur puta agnatorũ vel ſubſtituti.*

25 *Citatio in legitimatione maxime requiritur ēt viuente patre qñ pater nõ hēt liberã diſponēdi facultatē de bonis,vt quia ad aliũ poſt mortē ſuam ſint peruentura.*

26 *Citatio ĩ actu q volũtarie celebraĩ ĩ p̃iudiciũ alicuius tũc ſēp reqrit,alias actus nõ p̃iudicat,& late nu.50.*

27 *Citatio agnatorum vel ſubſtituti maxime requiritur in diſpenſatione.*

28 *Naturales etiam legitimati non ſuccedunt in feudis niſi ſpecialiter ad feuda ſint legitimati.*

29 *Filiorũ legitimorũ appellatione an veniant legitimati n.eo.legitimati per reſcriptum non dicuntur vere legitimi ibi.*

30 *Filius natus ex his inter quos matrimonium conſiſtere non poterat non dicitur legitimari ſed diſpenſari.*

31 *Diſpenſatio quare dicaĩ odioſa & ſic ſtricte ĩtelligēda.*

32 *Legitimatus non dicitur vere legitimus vbi agitur de præiudicio tertij, neq; ex cõmuni vſu loquēdi nu. 33.*

34 *Communis vſus loquendi probatio neceſſaria non eſt, quando notorius eſt.*

35 *Legitimatus non comprehenditur ſub ſtatuto præferente filios maſculos fœminis.*

36 *Ius in ſpe quod habent agnati in feudo, vel ſubſtituti pendente conditione fideicõmiſſi dicitur cõſiderabile.*

37 *Ius in ſpe tolli non poteſt per Principē ſicut nec ius ĩ re.*

38 Prin-

38 *Princeps tollere non poteſt ius agnati ſuper feudo in ſpe quaſitum ex contractu ideo non poteſt habilitare fœminam ad ſuccedendum in feudo agnatis non conſentientibus. nu. 39.*

40 *Princeps in feudo antiquo nullo modo poteſt agnatis ꝑiudicare.*

41 *Rex legitimare non poteſt filium ſuum in præiudicium conſanguinei cui regnum ex conſuetudine defertur rege moriente ſine liberis.*

42 *Princeps legitimando in dubio non cenſetur velle alteri ꝑiudicare niſi de eius expreſſa voluntate appareat.*

43 *Princeps ſi dicat expreſſe etiam ſi de alterius præiudicio agatur, intelligitur ſi de modico agatur, non autẽ ſi de magno præiudicio.*

44 *Princeps, quod tertio præiudicare velit & ius tollere requiritur cauſa & qualis cauſa requiratur, & an præſumatur cauſa in principe.*

45 *Princeps ius alterius tollere velle non cenſetur, ſi de eo non eſt certificatus nu. 48.*

46 *Clauſula ex certa ſcientia & de plenitudine poteſtatis & aliæ nõ operãtur in his quæ ſunt facti n. 61. & 62.*

47 *Legitimatus expreſſe ad feuda admittiẽ ad feuda excluſis agnatis. intellige & limita vt n. 48. & 51. & 60.*

50 *Citatio ſeu mentio agnatorum vel ſubſtitutis in legitimatione licet non requiratur quoad validitatem legitimationis, requiritur tamẽ ad effectum ꝑiudicandi.*

52 *Legitimatus expreſſe ad feuda in dubio de quibus feudis intelligatur.*

53 *Feudum pro ſe & legitimis hæredibus conceſſum de q. bus hæredibus intelligatur.*

54 *Verbum hæredibus in materia feudali q̃uo intelligat.*

55 *Legitimatus ſimpliciter ad ſucceſſionem bonorum fideicommiſſorum, de quibus fideicommiſſis & bonis debeat intelligi.*

56 *Imperator teſtatoris voluntatẽ tollere, violare, aut mutare non poteſt.*

57 *Imperator ſi derroget expreſſe fideicommiſſo, nõ tenet derogatio niſi in ſpecie derroget l. ſi teſtam. C. de teſta.*

58 *Clauſula generalis nõ obſtantibus, nõ operatur quoad leges habentes verba derrogatoria.*

59 *Verba perinde, ac ſi, & habeatur, ac reputetur, denotãt fictionem.*

60 *Verba quòd legitimatus habeatur, ac reputetur pro vero & legitimo & comprehendatur ſub quacunque diſpoſitione loquente de vero & legitimo quomodo intelligantur.*

Verba generalia reſtringunt ne tertio ꝑiudiciũ inferãt.

61 *Clauſula ex certa ſcientia, de plenitudine poteſtatis, & non obſtan. quando & in quibus non operantur num. 62. & ſequen.*

62 *Princeps quãdo aliquid facere dicatur ex certa ſciẽtia.*

64 *Clauſula, de plenitudine poteſtatis quando operatur & quando non.*

65 *Clauſula, non obſtantibus, poteſt operari ad præiudiciũ tertij in his quæ ſunt iuris poſitiui, ſecus in his quæ ſunt iuris gentium.*

CONSILIVM LXVIII.

NVNC ad merita accedẽdo, qm̃ tota huius ꝯtrouerſiæ ſũma ĩ legitimatione ꝑducta cõſiſtit, ideo de illa principaliter agẽdũ eſt: q̃ circa duo verſatur; Primũ an talis legitimatio ſit valida, ſecũdũ, dato qđ ſit valida, an iſtis DD. fratribus agnatis ꝑiudicet. ſup̃ q̃bus cõcluſione procedã, cũ, vt a principio diximus, res eſt corã doctiſſimis uiris, qui ꝑ eorũ perſpicaciã, & prudentiã, ad ſolũ labiorũ motũ intelligũt, vt dicebat Bar. de illo Nello in l. 1. n. 7. ff. de verb. oblig. & in ſimili Neuiza. cõſ. 99. ĩ pri. maxime qđ multis alijs detẽtus negotijs tempus, & otiũ mihi non datur.

Circa primũ igitur, omiſſo articulo, an Imperator poſſit legitimare filiũ clerici præſertĩ beneficiati, & multo magis Cardinalis presbiteri, de quo late ſcripſit doctiſſimus D. Saluatorinus, plures doctores adducens, quibus addo Vaſquiũ li. 1. de ſucceſſionũ creatiõe §. 10. in repetitio. l. qm̃ in prioribus ſub nu. 648. concludo, legitimationẽ hãc nullã eſſe ex ſequẽtibus fundamẽtis. Primo q̃a obtẽta legit̃ ab aſſerto ꝓcuratore de cuius mãdato nõ apparet immo nec eius nomẽ deſcribit̃ quo ſtãte, fie-
1 ri nõ potuit dicta legitimatio; cũ in ea reqrat̃ ꝓſentia, & cõſenſus patris offerentis præces, & ipſius filij legitimãdi, ſecundũ Bal. in c. cũ dilectus, in fine de ord. cogni. Lud. de Sard. in tracta. de legitimatione, charta 11 col. 4. verſi. 2. quærit̃, poſt gl. Iacob. Butr. & Bar. quos refert in l. poſt mortẽ. §. fi. ff. de adoptio. Idẽ Iacob. Butri. in l. neq; abſẽns. §. fi. eo. ti. Steph. Bertrã. ĩ 1. par. vol. 2. cõſ. 122. n. 4. poſt Angel. & Anch. locis citatis. Signorol. de homod. cõſ. 218. incip. quidã dictus Ianolus, & cõſ. 127. incip. dominus Gulielmus, ad finem, dicens quod in legitimatione ad ſuccedendum in feudis requiritur præſentia legitimandi, & ratio eſſe poteſt ne liber inuitus in poteſtatem patris redigatur, & ut inſpiciatur qualitas, & aſpectus ꝑſonæ, an ſit habilis præſertim ad præſtandum ſeruitia perſonalia, iuribus, & rationibus per eũ adductis, quæ nõ refero, quia clarum eſt quã-
2 tum ad filium legitimandum; † legitimationem eo abſente factam non valere §. generaliter, in auth. quib. mod. nat. effic. ſui per quem tex. ita tenet Bart. in l. inuito, ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. Bal. conſ. 306. proponitur qđ quidam num. 2. vol. 5. Berõ. conſil. 171. n. 7. & num. 20. libr. 1. Roma. conſi. 194. col. 3. verſic. aduertendum, Dec. conſi. 661. nu. 10. Brun. cõſil. 15. nu. 5. verſic. 3. videtur iſta limitatio corruere, poſt Angel. Signorol. Curt. & alios relatos, quos citauimus deciſ. Pedemon. 119. n. 22. vbi nume. 25. & pluribus ſequen. diximus, quod licet conualidetur per ratificationem,
3 quæ etiam poſt mortem patris fieri poteſt, attamen talis ratificatio non retrotrahitur in præiudicium agnatorum, quibus eſt ius quæſitum formaliter per mortem patris, ſed tantum ſumit vires a tempore ratificationis iuribus ibi citatis, quibus addo Alexand. d. conſil. 26. num. 15. 17. & ſequen. & conſil. 133. nu. 18. vol. 6. Deci. conſi. 247. num. 3. & quatuor ſeq. & in l. contractus nume. 16. & 18. ff. de reg. iur. Ruin. conſi. 97. ſub nume. 4. verſi. 2. principaliter, & ſub num. 7. verſic. præterea ex dicto capite lib. 3. Bello. conſi. 176. num. 18. & 19. poſt Barto. communiter approbatum in l. ſi indebitum §. 1. ff. rem rat. hab. Grat. reſp. 76. nu. 44. & ſequen. libr. 1. Alcia. reſp. 200. numero 12.

vbi

vbi dicit,quod mortua matre ſtatim eſt quæ-
ſitũ ius ſorori,quod ei auferri non poteſt. ſic
in caſu noſtro, mortuo Cardinali ſtatim ac-
quiſitum eſt ius dominis fratribus, quod ab
eis tolli non poteſt,Rollan. a valle conſi. 40.
num.38.& ſequen.lib.2.& conſi.63.nu. 53. &
54.vol.4.Franciſ.Beci.conſi.66.nu.24.& 25.
ex quibus patet hanc eſſe veram & receptam
ſententiam.At in caſu noſtro de aliqua ratifi-
catione ſaltem congruo tempore facta non
apparet:ergo eſt nulla dicta legitimatio. Quã
tum verò ad patrem an poſſit per procurato
rem ſupplicare,filium illegitimum legitima-
ri,licet Bar.& communiter Doct.in l. Gallus,
in §.forſitan ff.de lib. & poſthu. velint poſſe,
attamen in caſu noſtro de mandato procura
4 toris legitimè non conſtat,† nec illud vnquã
præſumitur,etiam ex curſu mille annorum,
ſecundum Bal.in l.2.verſi.quæro quid ſi do-
minus C.ſi ex falſ.inſtrum.& in l.j.in princip.
C.de reb.alien.non alien. quem cum alijs re-
fert,& ſequitur Alex.in l.qui in aliena in prin.
ff.de acquir.hæred.& in l.ſciẽdum col.5. verſ.
vnum tamen ſciatis ff.de verb.oblig. & conſi.
1.nu.9.lib.4.ac conſi.191.nu.4.lib.6. cum plu-
ribus per nos relatis deciſ. Pedemont.175.nu.
4.Cagno.in l.velle,nu.16.ff.de reg. iur. vbi di-
5 cit communem.Et † quãuis dicatur ſpeciale
in ſcriptura Principis referente aliam ſcriptu
ram, vt ei credatur de ſcriptura relata, licet
non exhibeatur, vt per Alex. Dec. & alios in
authen.ſi quis in aliquo C. de edendo. & per
Deci.conſi.152.columna ſecunda verſ. non
obſtat quod dicta priuilegia &c. attamen il-
lud non procedit in caſu noſtro, in quo non
fit relatio alicuius ſcripturæ, & habet lo-
cũ in his, circa quæ Princeps habet poteſta-
tem, libere diſponendi, prout in priuilegijs,
& ſimilibus ſecus autem in his, in quibus non
habet poteſtatem liberè diſponendi quia tũc
ei non creditur,ſed firma manet regula dictæ
authen.ſi quis in aliquo,etiam in Principe te-
ſte Purpu.ibi.nu.50.poſt Roman. quem refert
conſi. 336.in primo dubio, vbi concludit, qđ
ſi in Bulla Papæ exequutoria fiat mentio de
ſententia,& illa nõ inſeratur de verbo ad ver-
bum,talis bulla non probat ſententiam latã,
& ibidem poſt Inno.& Specul.ait, quod ſi Pa
pa ſimpliciter confirmat, vel in genere,*dicẽdo
confirmo* donationem, vel conceſſionem tibi
factam per talem, non probat Bulla Papæ
donationem factam,ſic ergo in caſu noſtro
cum Imperator in narratiua dicat ſimplici-
ter,& in genere,ſupplicare nobis fecit per le-
6 gitimum procuratorem,† per iſta verba non
probatur illum procuratorem habuiſſe legi-
timum mandatum, prout ita tenet Ioa. And.
& Dom.in c.nonnulis,in §.ſunt & alij, de re-
ſcrip.quorum opinio iuuatur, ex his quæ tra-
dit Craue.de antiq.temp.in prima par.nu.44.
poſt Soci.& alleg. Felin. locis citatis, dicens
clem.j.de proba.non procedere,quãdo narra
tur factum alienum, & agitur de magno præ-
iudicio,quia tunc non ſtatur aſſertioni Papæ,
etiam quoad præſumptionẽ, q̃ trãsferat onus
probandi in alium,aſſerens hanc eſſe cõmu-
nem opinionem.At in caſu noſtro agitur de
facto alieno, nempe de mandato Cardinalis,
& de magno præiudicio.ergo nõ ſtatur aſſer-
tioni Imperatoris, facit quod ſcribit Grat. re
ſpon.140.nu.32.lib.1.poſt Bart. Oldra. Aret.
& Deci.locis citatis,vbi dicit, quod aſſerẽti,
nõ creditur in his,quæ nõ depẽdẽt a libera vo
lũtate aſserẽtis p̃ſertim qñ ſine eo, qđ aſſerit
actus valere nõ poteſt, & hoc ẽt in principe
aſſerente aliquid,quod nõ eſt in eius poteſta-
te,dicit procedere Bello.conſi.76.nu. 13. poſt
Card.Gem.Deci.& Rip. per eum citatos; At
Imperator non poſſet patre abſente ſine mã-
dato legitimare filium naturalem ;ergo eidẽ
Imperatori non creditur de mandato.& licet
Abb.& ibi Fel.poſt Imo.in d.§. ſunt & alij,di
cant contrarium,quod immo verba narrati-
ua Imperatoris probant mandatum, ſaltem
præſumptiuè quoad hoc, vt transferãt onus
probandi contrarium in negantem;attamen
eorum opinio procedere poſſet, & loquun-
tur,quando enunciatio eſſet facta a Principe,
taliter,quod poſſet aduerſarius ſi vellet pro-
bare contrarium,vt puta ſi dictum fuiſſet, per
talem procuratorem, eum nominando ſpe-
cifice,quia tunc bene poteſt probare contra-
rium ita loquitur Imo.in d. §. ſunt, & alij nu.
3.& Felin.nu.43.verſ.amplia quarto,& colũ.
ſeq.ſecus autem in caſu noſtro,vbi fit enũcia-
tio procuratoris in genere, non expreſſo no-
mine ꝓcuratoris,nec deſignato aliquo man-
dato,adeo quod iſti aduerſantes non poſſent,
ſi vellent,probare contrarium,& priuarentur
eorum defenſione.his deſeruiunt, quæ ſcribit
Neuiz.conſi.12.num.91.& 92.ꝙ non creditur
Principis aſſertioni de meritis in genere, quã-
do facit actum contra iuris diſpoſitionem.ſic
in caſu noſtro,cum legitimatio ſpurii fiat cõ
tra iuris diſpoſitionem,§.primum quidem,iũ
cta glo.in verbo, participium, in authẽ. quib.
mo.nat.effic.ſui. ſequitur,quod aſſertioni Im
peratoris non ſit ſtandum. & prædicta etiam
comprobantur ex diſertè traditis per Rode-
ri. Suarez.allega.12.nume.34.& multis ſeqen.
de generalitate inſerta ĩ reſcripto gratiæ, ſeu
priuilegiorum,quæ inducit obſcuritatem, &
Princeps facile poteſt circũuueniri, nec eſt
veriſimile Imperatorem ſciuiſse,an procura-
tor Cardinalis eſset legitimus, vel non prop-
ter multitudinem negociorum,quibus conti
nuo vrgetur,vt in ſimili dicit idem Suarez. d.
allega.12.nu. 39.

Secundo dicta legitimatio eſt nulla ex mul
tiplici vitio obreptionis, & ſubreptionis nam
7 † obreptio,& ſubreptio etiam modica vitiat
gratiã ſeu priuilegium, vt in terminis noſtris
tradit Cur.Sen.conſi.16. col.penul.verſic. ſed
ita eſt,quem refert Neuiza.conſil.99.nu.13.&
quælibet qualitas, vel aliud tacitum, quo ex-
preſso Princeps veriſimiliter legitimationẽ
non conceſſiſset,aut ſaltem difficilius, reddit
legitimationem ipſo iure nullam,vt dicit idẽ
Curt.conſi.17.col.pen.verſ.nam reſcriptum,
& conſi.35.numero 27. conſil.13. num. 31.&

32.in

32.in fine, cum multis allijs relatis in additio.
ad Alex.conſ.195.in princ.lib. 2. & per Pariſ.
qui plures etiam refert in conſ.4.nu.25. & ſeq.
vol.2.Ruin.conſi.98.num. 14. vol.4.late Ro-
der.Suarez.d.allegatio.12.num. 31. vbi nume.
32.per tex.in c.poſtulaſti.& ibi Abb. in 3. col.
de reſcrip. concludit, ſubreptionem non ſo-
lum vitiare conceſſionem, & gratiam, quan-
do ſubreptio fuit cauſa inductiua, & finalis cō
cedendæ gratiæ, ſed etiam ſi fuit cauſa ſolum
impulſiua, vt quia Princeps etiam conceſſiſ-
ſet ceſſante ſubreptione, idem firmat Pariſ. d.
conſi.4.num.25.& 26.vbi poſt Cin.Bart.Bald.
Angel.Ioan.And.Felin.& alios per eum alle-
gatos, dicit, quamlibet minimam obreptio-
nem, ſeu ſubreptionem etiam non doloſam
vitiare priuilegia, & gratias, nec in eis locum
habere diſtinctionem, de qua in c. ſup literis,
de reſcrip. videlicet, an Princeps alias fuiſſet
conceſſurus, vel non, idē etiam tenet Socin.
Iun.conſi.77.nu.83.& ſeq.vol.1.Gozad.conſ.
9.num.4.& ſequen.Rol.à Valle conſi.2.num.
157.& tribus ſequ. lib. 1. ex quibus patet iſtam,
eſſe communem opinionem, quæ maxime
procedit in diſpenſatione, qualis eſt iſta, vt in-
fra dicetur, Ancha.in terminis conſil.241, ſub
num.4.verſic.iſtas autem, vbi ait, quod diſpen-
ſationes, & cōceſſiones odioſas quælibet ſup-
preſſio vitiat, c.ſi motu proprio de reſcript.
lib.6.nec conualeſcunt, licet ceſſet impedimē-
tum quod reddebat eas inualidas, vt in c.ſi eo
tempore, de reſcript. lib. 6. faciunt quæ in ter-
minis legitimationis tradit Anto. de Roſellis,
conſ.144.nu.45.inter conſilia vltima. volunt.
At in caſu noſtro multa fuerunt tacita, quæ ſi
fuiſſent expreſſa veriſimile eſt quod Impera-
tor legitimationem non conceſſiſſet.

Primum eſt, quia dictum fuit ſimpliciter ip-
ſum Alexandrū eſſe naturalem, cum tamē ſit
ſpurius, q̄a natus ex ea, quæ licet eſſet ſoluta, at
tamen non erat retenta in domo in ſchema-
8 te, hoc eſt habitu concubinæ † quod requirit
adhoc, vt q̄s dicatur naturalis, vt in auth.quib.
mod.nat.effic.ſui §.ſi quis autē, ibi libera mu-
liere in ſchemate concubinæ ſociata) alias dr̄
ſpurius, vt per Port.in conſi.106.num.43.& ſe-
quen.vbi poſt Io.And.Oldr.Alex. Dec.Ruin.
& alios relatos concludit, talem eſſe ſpurium,
nō autem naturalem, & ideo, ſi fuit narratum
ſimpliciter iſtum eſſe naturalem, cum ſit ſpu-
rius legitimatio eſt nulla, vti ſubreptitia: & q̄d
talis ſit ſpurius, tradit Alcia. de præſump. reg.
2.præſumpt.5.& ibi Nicola. arelar.in additio.
& per Cæph.conſi.111.num. 28. in fine par.1.
poſt Bart.Bald. Afflict. & Ruin. in locis ab eo
relatis, dicens natum ex vili ancilla eſſe ſpu-
rium, non aūt naturalem, & ideo ſi nō fuit nar
ratum eſſe natū ex vili ancilla lr̄imationē non
valere vti obrepticiam, Bertranſ.conſ.135.in
fine vol.2.priori parte. Item q̄a pater erat cle-
ricus beneficiatus, & licet mater eſſet ſoluta,
9 nihilominus dicitur ſpurius; † quia inter eos tē
pore cōcubitus matrimonium conſiſtere nō
poterat, vnde filij ex his nati, nec per ſubſe-
quens matrimoniū legitimari poſſunt, ſecun-
dum Bar.in l.2.nu.5.in fine.ff. de cōcub.quem
refert, & ſequitur Anto. de Roſell. in tracta.
de legitimatione.lib.1.§.de cauſa materiali le
gitimationis.nu.3.& ſeq. & Lud. de Sard.in ſi-
mili tractatu, in 2.parte princip.§.de legitima-
tione per verum matrimonium quæſt.3.n.17.
Socin.Iun.in com.opin. in verbo ſpurius, vbi
poſt plures per eum citatos concludit, quòd
large ſub nomine ſpurii veniunt omnes, qui
ex illegitima, & improbata coitione naſcun-
tur, cum aliis per nos relatis Deciſ.Pedemon.
145, ſub num. 1. quibus addo Præpoſ. Alex.
in c.naturales col.4. verſic. quæro an natus ex
clerico, vbi cum hac opinione trāſit & loqui-
tur in clerico in minorib. conſtituto ſimplici-
ter, multo fortius ergo in clerico beneficiato.
Cum ergo fuerit narratū Imperatori, quod
iſte erat naturalis, cū in veritate eſſet ſpurius
10 † ex hoc legitimatio reddit nulla, vt per Alex.
conſ.60.nu.23.lib.2.vbi plurib. id cōprobat, &
conſ.195.nu.8.& ſeq.eo.lib.vbi poſt Anto. de
But.dicit, q̄d in legitimatione, oportet expri-
mere qualitates, an ſit ſpurius, vel inceſtuoſus,
quia difficilius diſpenſatur cū inceſtuoſo, vel
ſpurio, quam cū illo qui eſt naturalis ſimplici-
ter, late per Curt. in locis ſupra relatis Caſſan.
in conſuet.Burgund.rub.8.§.5.nu.32. Item nar
randa quoq; fuerat qualitas matris ipſius filij
legitimandi, an eſſet vilis, vel nobilis, & an eſ-
ſet virgo, vt per Menoc. de caſib.arbitra.caſu
203.lib.2.nu.7. poſt Ruin. quem refert conſi.
66.nu.27.in fine lib.3.& idem dicit Cæphal. d.
conſ.111.nu.26, & 27.par.1.vbi poſt plures ibi
relatos cōcludit, legitimationem in caſu ſuo
fuiſſe ſubreptitiam, eo quod non fuerat narra
tum legitimatum eſſe natum ex ancilla vili;
quia talis dicitur ſpurius non naturalis, nam
inquit iſtæ generales & inuolucres expreſſio-
nes nihil aliud ſunt, quàm obreptiones, & quia
ex virgine ſuſceptus eſt iſte D. Alexander, vt
præſupponitur: quod etiam non fuit narratū,
quo caſu cōcurrit aliud vitium, nempe, quod
natus ex ſtupro, & ſic coitu punibili: ideo non
ſufficit fuiſſe narratum, ipſum eſſe genitum ex
clerico & ſoluta, ſed exprimi debuit, quod ex
clerico beneficiato, & virgine vel vili, vel no-
bili: & retenta, vel non, in ſchemate concubi-
næ quia cum triplex vitium cōcurrat, triplici
modo dr̄ ſpurius, imò inceſtuoſus, iō ob hanc
taciturnitatem multomagis dicitur legitima-
tio obreptitia, non enim ſic faciliter diſpenſa-
tur cum triplici, ſicut cum ſimplici; vt inquit
Caſſan. loco ſupra proxime citato num.33.&
11 per Ale.Cur.& alios in locis præallegatis. † &
hoc caſu non releuat clauſula, non obſtante,
in ltīmatione appoſita, vt dicunt præfati Do-
cto.quia requiritur, quod vnicuiq; derogetur
in ſpecie, & in dubio derogatum non cenſet,
vt dicit idem Caſſan.loco præcitato, poſt Iaſ.
quem refert in l.fi.col.8.ff.de conſtit. Princip.
Addo p̄dictis Rui.conſ.102.n.5.in fi.lib.3.Ne-
uiz.conſ.99.nu.14.& n.29.eundē Iaſ. cōſ. 233.
col.7.verſ.vn̄ q̄n multa, & varia ſunt obſtātia,
Crot.conſ.60.nu.22.Rol.à Val. conſ.89.n.42.
& quatuor ſeq.lib.1.Et licet aliqui velint, non

eſſe neceſſariam expreſſionem omnis qualita
tis defectus nataliũ in legitimatione, attamen
eorum opinio non procedit in legitimatione
ſpuriorum, quæ à iure eſt magis reprobata, &
odioſa §.fi. in auth. quib. mod. nat. effi. ſui, ideo
omnis qualitas ſpurietatis exprimenda eſt, ſe-
cus in legitimatione naturalium tantum, in
qua non eſt exprimendum, an nati ſint ex ſer-
ua vel ne, vel alia qualitate, ita notabiliter di-
ſtinguendo declarat Lud. Roma. conſ. 144. in-
cip. in propoſita conſultatione col. 2. quem re
fert, & ſequitur Præpoſ. Alex. in §. naturales ſi
de feud. fue. contro. inter dom. & agna. col. 4.
verſi. ellegantius declarat, Roll. à Valle d. cõſ.
89. nu. 49. poſt Pau. de Caſt. Anch. & Dec. per
eum relatos. Aliam etiam expreſſionẽ neceſ-
ſariã adducit Crot. in conſi. 69. nu. 5. poſt Præ-
poſ. Alex. quem refert, qua omiſſa, legitima-
12 tio redditur nulla: videlicet, † quod ſi petens
legitimari non expreſſit, ſe non poſſe habere
concubinam in matrimonium, ob hanc taci-
turnitatem vitiatur legitimatio, ſequitur Di-
dac. in epit. ſecundæ part. c. 8. §. 9. nume. 5. poſt
Hippol. de Marſil. Cæpol. Ant. de Roſell. Lud.
de Sard. & Iaſ. per eũ allegatos, Menoch. de ca
ſib. arbi. caſu. 203. nu. 4. lib. 2. centur. 3. poſt An-
tho. de Roſello quem refert, & facit etiã quod
inquit Curt. Sen. conſi. 17. col. penul. verſi. vlti
mo accedit, & conſi. 16. col. penult. verſi. vlti-
mo iſta pars, quod ſi pater in ſupplicatione
expreſſiſſet ſe habere filias legitimas, nuptas
condecenter, & condecenter dotatas, quod
tamen verum non ſit, ex hoc legitimatio red-
ditur inualida, & ſubreptitia.

Non obſtat ſi dicatur, prædicta vitia obre-
ptionis ex defectu expreſſionis qualitatis ſpu-
rietatis purgari, & tolli per verba in lĩmatio-
ne appoſita, quæ etiam per Dñm motiuantẽ
ad hoc conſiderantur, videlicet, obiectione
prolis illegitimæ ſiue modo prædicto, ſiue
alio conceptus ſit, & quacunq; alia ẽt maiore
penitus ceſſante, ex quib. quidem verbis vr̃ Im
perator cogitaſſe de omnib. defectibus, & vo-
luiſſe tollere, ẽt ſi ſint maiores expreſſis, quia
ad hoc quod prima facie videt̃ vrgere, rñdet̃.
13 Primo, † quod qñ nullus defectus fuiſſet ex-
preſſus in lĩmatione, ſed ſimpliciter fuiſſet di
ctum in lĩmatione, eſſe illegitimum, tunc be-
ne talis clauſula operaretur, & valida eſſet lĩ-
matio, quia tunc videret̃ Imper. in genere co-
gitaſſe de omnib. defectib. argu. l. ꝗ iure milita
ri ff. de teſtam. milit. ſecus aũt eſt, qñ fuit exp̃ſ-
ſus vnꝰ defectꝰ, & ſuberat alius, vel plures alij,
prout in caſu nr̃o, tũc. n. legitimatio eſt nulla,
non obſtãtib. dictis verbis gñalibus, ſeu vniuer
ſalib. adeo, vt nõ validet̃ per illã clauſulam, vi
delicet, ẽt ſi pateretur quẽcunq; aliũ defectũ,
ita in terminis vult Paul. de Caſt. in conſ. 30. in
cip. ſuper puncto iſto, ad finem lib. 1. quem in
terminis refert, & ſequitur Roll. à Valle conſ.
89. nu. 48. lib. 1. vbi pluribus iuribus concludit,
legitimationẽ eſſe nullã, ſi nõ fuit facta mẽtio
oĩs qualitatis illegitimitatis, nec validari poſi-
to ꝙ in legitimatione dicatur, ẽt ſi quẽcunq;
aliũ defectũ pateretur, allegat eũdem Pau. de
Caſt. in conſ. 221. ſed ſecundũ meã impreſſio-
nem eſt d. conſ. 30. allegat pariter ad hoc Soc.
& Gozad. in locis ibi relatis, eundem Caſt. re-
fert, & ſequit̃ Rui. cõſ. 82. nu. 7. & conſ. 97. ſub
nu. 3. verſ. ſed põt & tertio, lib. 3. dicẽs hoc ma-
xime ꝑcedere, vbi agit̃ de præiudicio tertii, ꝗa
tũc ſtricte fieri dẽt interpretatio, & verba capi
debent cõtra proferentẽ: & ad prædicta opti-
14 me facit regula, quæ hẽt † ꝙ generalis clauſu-
la ſequens ſpecialiter præmiſſa reſtringitur re-
gulariter ad ea, quæ ſunt ſimilia expreſſis, non
autem extenditur ad diuerſa, aut maiora l. fi. §.
cui dulcia ff. de tri. vin. & ol. leg. c. ſedes de re-
ſcript. & vbiq; doct. maxime Feli. ind. c. ſedes
col. 2. & 3. & p̃dicta præſertim ꝑcedunt in ca-
15 ſu nr̃o propter dictiones alio, & alia † quæ re-
ſtringũt dictionẽ vniuerſalẽ, quæcũq; ad ſimi-
lia expreſſis, gl. cõiter recepta in l. ſi fugitiui iũ
cto tex. C de ſeruis fugit. & ĩ c. ſedes de reſcrip.
& ibi Fel. col. 5. in 4. declaratione verſ. ſed ta-
men iſta declaratio. Soc. conſ. 104. nu. 1. vol. 3.
poſt gl. Bar. Oldra. But. Card. & Lapum per eũ
citatos, cum ſimilib. cumulatis Deciſ. Pede-
mon. 167. nu. 7. & duob. ſequentibus, ita quod
illa verba, vel alio modo, & illa, & quacunque
alia, etiam maiore, debent intelligi, & reſtrin-
gi ad maiorem illegitimitatem, habentem ta
men ſimilitudinem cum illegitimitate filij na
turalis expreſſa; & id patet ex eo, quod ſpecia-
liter derogauit Imperator l. 1. & tot. titu. C. de
natu. lib. nec non auth. quibus. mod. nau. effi-
ci. legitimi, quæ de naturalibus tantum loquũ-
tur, non autem derogauit authent. quib. mod.
natu. effi. ſui. in §. penult. & alijs ſimilibus lo-
quentibus de ſpuriis, quorum etiam ſpecialis
requiritur derogatio, ſecundum gloſſ. in d. §.
penult. in verbo participium d. authent. quib.
mod. nat. effi. ſui, quod facile fuiſſet eidem Im
peratori facere ſi voluiſſet, quod cum non fe-
cerit noluiſſe cenſetur argumento l. vnicæ §.
ſinautem ad deficientis. C. de cad. toll. vt puta,
ſi præfatus Alexander, quem aſſertus pater di-
xit filium naturalem qui proprie is dicitur, ꝗ
naſcitur ex concubina retenta in domo indu-
bitato affectu cõcubinæ, vt in auth. licet, & in
corpore vnde ſumitur C. de naturalib. liber. &
per Bertran. conſ. 135. in prin. vol. 2. in 1. parte.
& diximus ſupra, nõ fuiſſet natus ex concubi-
na, ſed ex alia ſoluta non retẽta in domo, non
tamẽ virgine, nec vidua, cuius coitus de iure ci
uili non eſſet punibilis, vel ex virgine, aut vi-
dua, cũ quib. coiẽs ſtuprũ comittit omni iure
punibile, & in illis caſib. poſſent verificari illa
verba, alia ẽt maiore, q̃ aliunde nihil operant̃,
niſi vnũ de maiorib. fuerit expreſſũ teſte Feli.
in d. c. ſedes. Præterea, de vno tãtum alio vitio
intelliguntur verba, dum dr̃, ſiue alio conce-
ptus ſit, nõ aũt de plurib. ꝗa ſingularis nume-
rus vno cõtentus eſt, l. vbi numerus ff. de teſti.
cum ſimilib. ſed hic multiplex vitiũ concur-
rit, & multi defectus, ſeu qualitates fuerũt ſup
preſſæ, quæ exprimi debuerãt, vt ſupra demõ-
ſtrauimus, ideo &c. Et prædicta interpretatio
maxime ꝑcedit in caſu iſto, vbi tractatur de
diſpẽſatione, cum ſpurius iſte natus ſit ex his,

inter

intet quos matrimonium conſiſtere non po-
terat, quo caſu dicitur diſpenſatio. & conſe-
quenter odioſa, & ſtrictè intelligenda, vt in c.
1. & fin. de filijs presbiter. in 6.
Secundo, vltra prædicta reſponderi etiam
16 poteſt † quod dicta verba cũ ſint appoſita in
exequutione gratiæ, ideo non alterant, neque
ampliãt ipſam gratiam, vt in Clem. prima in
fin. de præb. per quem tex. dicit Abb. in c. cum
noſtris, col. penult. verſicu. aut ſimpliciter de
conceſſione præbendæ poſt Lapp. de Caſtell.
& Calder. quos refert, quod literæ ad benefi-
cium impetratæ non facta mentione de poſ-
ſeſſione facti colorara alterius, non ſunt ſub-
reptitiæ ſi in eis ſit appoſita clauſula, amoto
quolibet illicito detentore, ſed iſtud verum eſ-
ſe dicit idem Abbas quando dicta clauſula eſt
appoſita in literis ipſis gratioſis, ſecus autem
ſi ſit appoſita in executione ipſius gratiæ, quia
tunc non validatur gratia eo quia inquit, ea,
quæ apponuntur in exequutione gratiæ non
firmant gratiam aduerſus vitium ſubreptio-
nis, quod eſt notandum ſecundũ eum, & Abb.
refert, & ſequitur Felin. in cap. licet, nu. 7. verſ.
confirmo dictis notabilibus de offic. deleg.
17 Aliud vitium obreptionis reſultat ex eo, ꝙ
Imperatori non fuit narratum patrem legiti-
mantem habere iſtos fratres agnatos proxi-
miores, & bona eſſe feudalia antiqua, aut fidei-
commiſſo ſubiecta, & de quibus inter præde-
ceſſores ipſorum fratrum, & Cardinalis fue-
rat conuentum, & præfatus Cardinalis non
poterat libere diſponere de illis quæ ad ipſos
proximiores agnatos erant peruentura; nam
de exiſtentia agnatorum expreſſa mẽtio fieri
debet, alias legitimatio eſt nulla aut ſaltem a-
gnatis non præiudicat Crot. in repet. §. & quid
ſi tantum, col. 57. in princip. & col. 42. in fine
verſi. tertio limita, & ibi Ruin. num. 191. verſi.
concedo tamen, quod fienda ſit mentio ſub-
ſtituti, idem Crot. in dicto conſilio 49. in prin-
cip. vbi dicit legitimationem eſſe inualidam,
quando procurans legitimationem non ex-
primat ſe habere coniunctos, qui ei ab inteſta
to poterant ſuccedere, & conſilio 113. nu. 15.
Curt. Sen. dict. conſi. 73. nu. 29. vbi multos con
cordantes allegat, & conſ. 35. num. 28. conſi.
29. nu. 7. Aret. conſ. 166. col. fi. verſ. circa filios
legitimatos, vbi notabiliter ait, quod ſicuti le-
gitimatio ſpurij non valet ſtantibus filiis legi-
timis, ſi princeps non fuit certificatus de ſuper-
exiſtentia eorum, ita non videntur naturales
legitimati, quãdo Princeps neſciret eſſe agna-
tos, qui poſſent ſuccedere, Alex. conſil. 25. nu.
7. lib. 1. poſt Paul. Iacob. de bell. Anto. de Bur.
Io. And. & Pau. de Caſt. per eum relatos, quos
etiam citat conſ. 67. nu. 18. eodem lib. 1. eoſdẽ
refert, & ſequitur Deci. conſ. 85. nu. 8. Brun. d.
conſ. 15. nu. 19. poſt Marian. Felin. & Anto. de
Roſel. locis relatis Socin. Iun. conſ. 14. num. 3.
& conſi. 99. nu. 40. & ſeq. vol. 2. addens Vber.
de Bobi. Ancha. Soci. & Cor. ita tenere Steph.
Bertran. omnino vidend. in 1. par. volum. 2.
conſi. 112. nume. 26. & quatuor ſequen. Cor.
conſi. 93. litera N. volum. 2. Berous conſi. 176.
num. 35. volu. 2. vbi ait, legitimationem non
facta mentione agnatorum, qui ſupererant,
& quibus poterat præiudicari, dici ſubrepti-
tiam, & conſequenter nullam, allegat Socin.
Io. And. Alex. Pau. de Caſt. & Præpoſ. & conſ.
177. num. 34. & ſequen. eod. lib. vbi expreſſe
ait, quod quando legitimatio impetratur a
Principe, etiam ſi impetretur ab illo, cui de-
bet legitimatus ſuccedere, neceſſe eſt in tali
impetratione mentionem facere de agnatis,
& de aliis, qui ab inteſtato ſuccedere potuiſ-
ſent, quibus tollitur & minuitur ſucceſſio, &
nu. 37. circa medium dicit, quod ex hoc legiti-
matio redditur ſubrepticia, & inualida, & nu.
81. poſt Doctores p eum relatos idem tenet,
Bened. in repet. c. Raynutius, in verbo, & vxo-
rem nomine Adelaſiã, nu. 196. dicens, quod in
legitimatione fieri debet mentio de filiis legi
timis, & de agnatis, & cæteris ab inteſtato ſuc
cedentibus, ſi quos pater habet, cum eo caſu
ſaltem ſit difficilior diſpenſatio, quàm ſi alios
non haberet ab inteſtato ſucceſſores, Socin.
conſi. 251. col. 12. verſ. confirmatur etiam iſta
opinio, lib. 2. Grat. lib. 2. reſpon. 158. num. 28. &
29. Rimin. conſ. 46. nu. 78. vbi poſt Crot. Ruin.
Paris. & alios per eum aductos dicit, quod li-
cet in legitimatione viuente patre facta non
requiratur ſecundum aliquos citatio filiorũ,
nec agnatorũ per rationem Bartoli, qa pater
de bonis ſuis liberam habeat facultatẽ diſpo-
nendi, attamen requiritur ſaltem, quod de fi-
liis & agnatis fiat mẽtio, alioquin eis velut ſub
reptitia non nocet, neque præiudicat. ex quib.
patet iſtam eſſe crebriorem Doctorum ſentẽ
tiam. Et non tantum opportebat Imperatorẽ
18 certiorare de exiſtentia agnatorum, † ſed etiã
de qualitate feudorum, vtrum ſint noua, vel
antiqua, ita Signorol. de homod. in conſ. 218.
ſub nu. 10. verſi. præterea cum ipſe comes, vbi
etiam ait, quod hac certioratione deficiente
ipſa legitimatio cenſetur ſubreptitia; quia nõ
fuiſſet veriſimile Imperatorem ſi certioratus
fuiſſet de feudo antiquo, & de exiſtentia agna
torum, quod legitimationem conceſſiſſet ad
ſucceſſionem talium feudorum, cum p hoc
ſpes agnatorum minuatur, argumento l. nec
enim. §. penult. ff. de adoptio. Caſſan. in con-
ſuetu. Burgund. rub. 8. §. 5. ſub num. 21. verſic.
item maximè, Rollan. à Valle conſi. 49. in fi.
libr. 4. vbi poſt eundem Signorol. Socin. Iun.
Moder. Paris. Zas. Franc. Sanſaloch. Alua. Af-
flict. & Cæphal. per eum relatos concludit, le-
gitimationem reddi obreptitiam ex taciturni
tate, quod feudum ſit antiquum, & nouiſſimè
Menoch. de caſibus arbitra. lib. 2. caſu. 203. nu.
11. Poſt Ruin. Socin. Iun. & alios quos refert
ait, quod cum naturalis legitimatur, vt in feu-
do ſuccedere poſſit, in ſpecie feudi qualitas
exprimenda eſt, & quoad illud legitimatio fie
ri debet, & ratio diuerſitatis eſt euidens; quia
in feudis antiquis agnati veniunt virtute pri-
mæ inueſtituræ, ideo factũ vaſſalli non nocet
ſucceſſoribus c. 1. de ali. feudi par. ſecus in Feu
do nouo, in quo agnati non ſuccedunt iurib.
vulgaribus. Neque dicatur quod de agna-

tis & ſimiliter de feudis facta ſit mentio; eo
quod Imperator expreſſe ipſum Dominum
Alexandrum habilitat ad ſuccedendum agna
tis, & cognatis, & alijs, & in quibuſcunque bo
nis etiam feudalibus, quia ex hac habilitatio-
ne facta ad ſuccedendum agnatis, & cognatis,
dici non poteſt, quod de iſtis facta fuerit men
tio, quæ fieri debuit in impetratione ab ipſo
patre ſupplicante nec de ſuccedendo agnatis
tractat, ſed an de ipſis agnatis de quorũ exclu
ſione agitur, debuerit fieri mentio cum de ip-
ſorum præiuditio ageretur. Præterea non ſuf-
ficit illa mentio ab Imperatore incidenter fa
cta in exequutione gratiæ prout in ſimili de
mentione exiſtentiæ liberorum in legitima-
tione facienda dicit Alex. conſi. 60. nu. 22. lib.
19 2. † Ruin. conſi. 82. nu. 12. lib. 3. Port. d. conſi.
106. nu. 38. verſ. & vlterius, poſt eundem Alex.
nec non Ruin. & Barba. per eum relatos, &
pulchrè voluit Berous d. conſ. 177. nu. 30. in fi.
& num. 37. vbi ait, neceſſe fuiſſe in impetratio
ne legitimationis expreſſam mentionem fa-
cere per hæc verba, vel ſimilia, non obſtante,
quod ſint alij filij, vel alij fratres, vel ſorores,
vel mater, & ſpecifica, ac nominatim fieri de-
bet & non ſufficere fieri in genere, neque ex
hoc dici poteſt, quod de eis Imperator fuerit
certificatus nominatim, prout requiritur, ad
hoc, vt dicatur voluiſſe ipſis præiudicare,
nec quod fuerit certioratus de qualitate feu-
dorum, quod eſſent antiqua, quod ſi fuiſſet ex
preſſum fortaſſe non habilitaſſet ad ſucceſſio
nem feudorum, prout nec id voluiſſe, nec po-
tuiſſe infra oſtendetur.

Alia quoque & tertia reſultat obreptio ex
eo, quod nec etiam fuit eidẽ Imperatori nar-
ratum, quod virtute cõuentionum factarum
inter Manfredũ, & fratres de Corriggia ante-
ceſſores de anno. 1449. fuerat expreſſe prohi-
bita omnis diuiſio, & alienatio iſtorum feudo
rũ extra familiam adiecta cauſa, quod volue-
runt dicta bona perpetuo pertinere, & perue-
nire ad deſcendentes ex ipſis legitimos, & na-
turales proinde natos ex lĩtimis nuptiis. l. filiũ
eorum [illegible], iũcta gl. [illegible] ff. de his qui ſui vel
20 alieni iuris ſunt, ex qua prohibitione ſimplex, &
abſolutum fideicommiſſum inductum cenſe
tur, etiam in caſum mortis, ſecundum Bart. &
communiter Doct. in l. qui Romæ. §. cohære-
des. ff. de verb. oblig. cum multis per Portium
adductis lib. 1. com. opin. concl. 57. verſi. ſi ve-
ro alienationis prohibitio facta ſit extra fami
liam, & enumeratione &c. vbi poſt Crot. quem
refert dicit; quod ab hac opinione nemo di-
ſcrepat, item quod aliud quoque aderat fidei-
commiſſum factum per Comitem Gibertũ
patrem Hippoliti, & Hieronimi Cardinalis,
quod decedentibus ipſis Hippolito, & Hiero-
nimo ſine filiis lĩmis & naturalibus, & per cõ
ſequens natis ex viro & vxore vt ꝓxime dixi-
mus, quod præſertim locũ hẽt in viris nobilibus,
vt in caſu noſtro, quos nõ eſt præſumendũ co
gitaſſe de ſpuriis qui dedecori ſunt nobili ꝓſa-
piæ, inuenies Gribal. lib. 10 com. opin. in ver-
bo, lĩmatus filius verſ. ſcđo fallit, poſt Alex.

conſ. 171. circa fi. vol. 7. & tradunt cõiter do-
cto. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Trebel.
Alci. reſpon. 201. nu. 53. & infra dicetur: ſubſti-
tuit eiſdem Mãfredum patrem dictorum fra-
trum conuentorum, nec non eius filios, & de
ſcendentes, vt in teſtamento eius manu ſcri-
pto, & ſignato per ſeptem teſtes apparet, &
ſic quod ex duplici fideicommiſſo iſti fratres
erant vocati, quod ſi fuiſſet narratũ, veriſimili
ter lĩmationem non conceſſiſſet, aut ſaltem
21 nõ ita de facili, † ideo iſta legitimatio reddit
ſubreptitia, & conſequenter inualida, vt no. in
c. poſtulaſti in verbo, de leui, de reſcrip. ita in
ſimilib. terminis Iaſ. conſi. 233. col. 7. verſi. 10.
facit lib. 2. & Brun. conſi. 13. ſub num. 11. verſi.
prædicta fortificantur, Crot. in conſ. 60. num.
45. poſt Bal. & Alex. per eum relatos, & conſi.
113. nu. 14. & 15. Menoch. de caſibus arbitra.
lib. 2. caſu 203. nu. 10. vbi poſt Iaſ. & Curt. quos
refert, ait, eſſe faciendam mentionem diſpoſi
tionis, qua teſtator prohibuit ſpuriis relinqui
vltra certam ſummam, & præterea quod nar-
randum eſt etiam fideicommiſſum a teſtato-
re factum, & ſignanter in terminis dicit Soci.
conſi. 251. col. 10. verſi. confirmo omnia præ-
miſſa. lib. 2. quod in impetratiõe reſcripti, ſeu
priuilegii exprimenda ſunt ea, quæ mouere
poſſunt animum concedentis ad non, vel dif-
ficilius concedendum, vt in d. c. poſtulaſti de
reſcript. cum aliis per eum relatis, alias reſcri-
ptum redditur ſubreptitium; & ſubreptio vi-
tiat ipſo iure priuilegia, ſeu reſcripta gratioſa
iuribus ibi adductis, ſed quis nõ videt, inquit,
quod difficilius Princeps conceſſiſſet legiti-
mationem in præiudiciũ ſubſtituti, cui eſt ius
quæſitum, & extimabile, quam, quãdo nõ tra-
ctatur niſi de præiudicio patris legitimari pe-
tentis? argumento l. 2. §. merito & §. ſi quis a
Principe ff. ne quid in loco publico. vñ cõclu
dit, quod ſi nulla ſubſtitutorum facta eſt men
tio non vr̃ aliquo modo legitimatio valere
tanquam ſubreptitia. prædictis addo Cæphal.
conſi. 111. nu. 44. & ſeq. lib. 1. vbi ait, eſſe faciẽ-
dam ſpecificam mentionem fideicommiſſi
cũ ſpecifica illius derogatione, & Ruin. conſ.
60. nu. 5. & nu. 24. lib. 3. concludens, legitima-
tionem cenſeri ſubreptitiam, ſi in ea non fuit
facta mentio de ſubſtitutione, & conſi. 95. nu.
6. verſi. & conceſſa, eodem lib. 3. dicit legitima
tionem reddi ſubreptitiam, ſi non fuit narra-
tum, neque expoſitum, quod extarent bona
emphiteutica, quæ ad alios deuoluerentur ex
tenore inueſtituræ, quia ſi hoc ſciuiſſet Prin-
ceps, veriſimiliter eiſdẽ ꝑiudicare noluiſſet,
vel ſaltẽ difficilius legitimaſſet. Accedat qđ in
caſu noſtro duplex fideicommiſſum, & ſic du
plex ꝓhibitio alienationis iſtorũ bonorũ con
currit, ideoq; nullo caſu tenet alienatio, vt tra
dunt Doct. in l. filiusfam. §. diui. ff. de leg. 1. &
22 in auth. res quæ. C. de fideicommiſſ. † lĩmatio
aũt dicitur ſpecies alienationis, quia ad eũ per
ueniũt bona, de quo teſtator, nec ꝯhentes co-
gitarunt, Alex. conſ. 67. ſub nu. 3. verſi. & dato
& conſi. 25. col. 1. verſ. adducit etiam Petrus
lib. 1. poſt Anch. conſ. 427. col. 2. verſi. item tẽ-
pore

pore

pore legitimationis, vbi dicit, quod nõ potuit
grauatus per talem legitimationẽ ſubuertere
ius fideicommiſſi, quia eſſet quædam ſpecies
alienationis rerum fideicommiſſo ſubiecta-
rum, cum per ipſam legitimationem bona in
alterum deuoluerentur, quam in eum, de quo
teſtator diſpoſuerit, & Anch. refert & ſequitur
Rui. conſi. 106. nu. 5. lib. 3. Riminal. conſ. 46. n.
68. & num. 34. tradunt Docto. in l. ex facto §. ſi
quis rogatus ff. ad Trebel. Grat. lib. 2. reſponſ.
29. n. 48. vbi poſt eoſdem Alex. & Anch. quos
refert dicit, q legitimatus non excludit ſubſti-
tutum, quãdo eſt expreſſe prohibita alienatio.
Narrari itaq; debuit prohibitio de non alienã
do. & quod iſti fratres in prædictis fidicom-
miſſis erant ſubſtituti, vt dicit Alex. d. conſ. 67.
ſub nu. 7. verſ. idem Paulus, & per alios, quos
adduximus ſupra circa mentionem de agna-
tis faciendam, qui & idem dicunt de ſubſtitu-
to, addo eundem Ruin. d. conſi. 106. in fin. vbi
ait, legitimationem eſſe ſubreptitiam, ſi non
fuit facta mentio de ſubſtituto per illum qui
impetrauit legitimationem, & id cõfirmat ra
tione, nam extantibus filijs legitimis & natura
libus non valet legitimatio ſi de illis non ſit fa
cta mentio, minus ergo debet valere ſi de ſub-
ſtituto non ſit facta mentio, qui maius ius ha-
bet pendente conditione, quam filius viuente
patre, vt colligitur ex no. per Bat. in l. is poteſt.
ff. de acquir. hæred. & hæc eſt fortis ratio. No-
uiza. d. conſi. 99. nu. 16. vbi optimum verbũ di-
cit in propoſito, quod hæc mentio agnatorũ
ſubſtitutorum fuit omiſſa per dolum, quia be-
ne ſciebat pater; quod ſi de prædictis omnib.
ſubſtitutionibus & prohibitionibus mentio-
nẽ feciſſet, non legitimaſſet Imperator, & ſciẽ
tia paterni teſtamẽti probatur in caſu noſtro;
ideo hæc mentio, ſeu expreſſio dolo omiſſa
cenſet, ſubreptio autem doloſa vitiat totum,
vt ibi per eum, poſt Socin. quem refert conſi.
246. col. 5. verſi. ad ſecũdum reſpondeo, & ad
prædicta faciunt, quæ tradit Alex. conſi. 195.
ſub nu. 11. verſi. ex alio etiam capite lib. 2. vbi
23 ait, † legitimationem reddi ſubreptitiam, &
nullã ex eo, quod nulla fuerit facta mentio de
ſtatuto diſponente, quod ſpurij, & illegitime
nati exhæredentur, & quod ſpurii, & inceſtuo-
ſi non poſſint in hæreditate parentum ſucce-
dere, prout in ſimili, quod debeat fieri mentio
de ſtatuto, quo fœminæ propter maſculos ex-
cluduntur, tradit Menoch. de arbitr. iud. lib. 2.
caſu 203. nu. 9. poſt Gozad. quem refert in con
ſiliis ibi relatis, vbi poſt eum adducit rationẽ,
quia dum fœminæ excludendæ veniunt de eo
rum præiudicio agitur, quod quidem præiudi
cium, ſi Principi cognitum fuiſſet, legitima-
tionem non conceſſiſſet, & ante eos ita quo-
que voluit Dec. conſi. 393. ſub num. 7. vbi ait,
quod Imperator difficilius conceſſiſſet talem
legitimationem, ſi ſciuiſſet, quod filia natura-
lis & legitima excluderetur per ſtatutum, &
conſequẽter legitimatio videtur ſubreptitia,
idem dicit Soc. in d. §. & quid ſi tantum nu. 20.
circa medium; multo ergo magis ſubreptitia
cenſeri debet in caſu noſtro ob taciturnita-
tem prædictarum conuentionum, & fideicõ-
miſſorum, cum de maximo agatur præiudi-
cio iſtorum vocatorum.

Quarto, dicta legitimatio eſt etiã nulla ex
24 defectu citationis, † nam prædicti fratres, citã
di fuerant tanquã agnati, & multo fortius tan-
quã ſubſtituti, cũ de eorũ præiuditio ageretur,
Anch. d. cõſ. 427. col. 2. verſ. per hoc ſpeciali-
ter, & conſ. 241. nu. 4. Alex. dicto conſ. 67. nu. 4.
& dicto conſ. 25. nu. 7. ac conſ. 94. num. 9. lib. 1.
Crot. in d. §. & quid ſi tantum col. 46. verſi. iſta
concluſio procedit ſi ſubſtitutus ſit citatus, &
conſi. 60. nu. 18. & ſeq. Galiaula in d. §. & quod
ſi tantum, nu. 84. verſ. limita modo, & nu. 86.
Brun. conſi. 15 nu. 9. & 16. Dec. conſi. 85. colu.
penul. verſi. poſtremo prædicta legitimatio,
vbi hanc dicit communem concluſionem, &
poſt eum Didac. in epithom. ſecũdæ partis c.
8. §. 9. nu. 9. Curt. Iun. conſ. 83. nu. 8. & num. 10.
Caſſan. d. rub. 8. §. 5. num. 22. Neuiz. d. conſ. 99.
nu. 20. vbi poſt Curt. in multis conſiliis ibi re-
latis, dicit, quod immo eorum conſenſus requi-
rebatur, Crot. d. conſ. 60. nu. 18. & 19. & conſi.
113. nu. 23. vbiq; concludens legitimatum ita
demum excludere ſubſtitutum, ſi ipſe fuerit
citatus, & cõſenſit legitimationi, & nihilominus;
quia non poteſt pater libere diſponere de bo-
nis fideicommiſſo ſubiectis ad fraudandum
ſubſtitutos, ſicut nec etiam de bonis feudali-
bus, vel emphiteuticis ſine citatione domini,
vel agnatorum, de quorum præiudicio agere-
tur, ſicut nec etiã de bonis ſuis ad fraudandum
filios legitima portione, ita inquit Curt. Sen.
d. conſi. 16. col. 11. verſ. ſexto oſtenditur nulli-
tas, & col. ſeq. Barb. conſ. 27. incip. ſcripſit do-
ctiſſimus, col. 26. verſi. præterea ex alio infrin-
gitur, par. 1. vbi poſt Petr. de Ancha. quem re-
fert ait, quod legitimatio ſpurij non nocet ſub
ſtituto, ex eo, quia non fuit citatus in legitima
tione fienda, Rui. d. conſ. 60. nu. 5. & nu. 24. lib.
3. Vaſquius ſuo tract. de ſucceſſionum creatio
ne lib. 1. §. 1. de teſtat. poten. num. 20. vbi am-
pliat procedere dato quod in reſcripto fuiſſet
expreſſum quod legitimatio valeat, etiam in
præiudicium legitimorum, quibus ius iam
delatum erat, nihilominus legitimatio abſq; cita
tione eſt nulla, & dicit Grat. lib. 2. reſponſ. 158.
nu. 24. & ſeq. & reſponſ. 29. nu. 63. quod deuiat
ab honeſtate, & rõne non citare illos, quib. ius
conditionale debetur, maximè qñ conditio
erat de proximo adimplenda, vt qa ſupplicãs
erat ſenex, & decrepitus, ita qđ eſt veriſimile,
quod amplius non habeat filios legitimos, p-
ut in caſu noſtro dici põt de patre ipſius Ale-
xãdri, q erat Cardinalis, & presbyter, adeo, vt
cõditio haberet pro impleta & purificata, lõ
multo magis erat neceſſaria citatio iſtorum
agnatorũ, non modo iure feudi, ſed ex fideicõ
miſſo vocatorum, qa de bonis, & iure ipſorũ
agebatur, non autem Cardinalis, Alcia. reſpõ.
201. nu. 59. Nã per fideicommiſſum ſuccedit
teſtatori nõ aũt hæredi grauato l. cohæredi. §.
cũ filiæ. ff. de vulg. & pupill. vbi Doct. & conſe
quenter nõ tractatur de bonis ſuis, ſed aliorũ,
& quod dicitur legitimatum excludere ſubſti-

tutum ſm opinionẽ cõem ,intelligiẽ tñ, dum-
modo in legitimatione ſubſtitutus ſit citatus,
vt inqt Cahel. Cotta in memor. incip. ltima-
tus excludit hãnc opinionem & tenet Socin.
Iun. in d. §. & quid ſi tantum nu. 144. & ſeq. &
conſ. 82. nu. 19. vol. 4. Pariſ. cõſ. 9. nu. 28. & ſeq.
vol. 2. atteſtãs eſſe communem, quem refert,
& ſequitur Gri. lib. 10. comm. opi. in verbo le-
gitimatis excludit circa finem, & Villalob. ibi
verſ. limita ſi non ſit citatus dicens pariter eã
eſſe cõem; pro hac opinione videntur text.
in l. 2. pen. & fina. ff. de nat. reſtitu. & ſtant regu-
læ l. de vno quoq; ff. de re iud. & l. 1. C. res int.
ali. act. ali. non præiud. & l. non debet alteri. ff.
de reg. iuris, Steph. de Barba. conſi. 105. nu. 22.
& ſeq. inter conſilia vltima. volum. & licet cir
ca citationem in legitimatione requirendam
videantur variæ opiniones inter Doctores: at
25 tamen illa vera eſt, † & magis recepta; quod
quando pater non habet liberam facultatem
diſponẽdi, puta in bonis fideicommiſſo ſubie
ctis, vel feudalibus, vel emphiteuticis, tunc re-
quiritur citatio in legitimatione; etiam ſi fiat
viuente patre, ita Cephal. conſi. 23. numm. 58.
& ſeq. par. 1. poſt Soci. Brun. & Ruin. per eum
relatos, & firmiſſime tenet, & pluribus rationi
bus, & authoritatibus comprobat Socin. d.
conſ. 251. colum. 9. verſicu. ſed præmiſſis non
obſtantibus, & col. 10. lib. 2. vbi ait, ſe ſemper
fuiſſe in hac opinione, & quod hæc eſt pura
veritas; & ita iudicaret ſi eſſet iudicaturus, p-
ut ita dicebat Alex. ibi per eum relatus; & ibi
colũ. 11. reſpondet omnibus contrariis, Dec.
conſi. 307. col. 2. nu. 5. verſ. & vlterius reſpon-
deri poteſt, & dicto conſ. 85. col. penult. verſi.
poſtremo addo, Barba. dicto conſ. 27. col. 26.
verſi. præterea ex alia, parte. 1. pulchre Socin.
in d. §. & quid ſi tantum col. fin. vbi tradit re-
26 gulam, † quod quando ſumus in actu, qui vo-
luntarie celebratur in præiudicium alicuius,
tunc ille tertius eſt citandus; vt ſibi præiudice-
tur. at legitimatio dicitur actus voluntarius, &
celebratur in præiudicium ſubſtituti, ideo &c.
& eleganter idem Socin. dict. conſil. 251. col.
11. verſi. prima concluſio & verſ. ſecunda con
cluſio, vbi notabiliter declarat per concluſio-
nes doctrinã Bar. in l. in diem ff. de aqua plu. ar
cend. & ibi etiam verſi. ex quibus; declaran-
do reſpondet ad ea, quæ dicit Bald. in l. fin. C.
quibus res iud. non noc. eadem etiam dicit in
d. §. & quid ſi tantum, col. fin. Ruin. conſil. 95.
nu. 4. verſ. hoc igitur ſtante, conſ. 99. num. 2. in
fin. & num. 3. & conſi. 106. nu. 7. & 8. lib. 3. vbiq;
concludens, legitimationem ad feuda non p-
iudicare agnatis, quando non fuerunt citati,
ſicut inquit non præiudicat legitimatio ſub-
ſtitutis non citatis, qui maiorem ſpem non di
cuntur habere pendente conditione fideicõ-
miſſi, quam habeant in feudo agnati compræ
henſi in inueſtitura, & ibi idem Rui. d. conſ. 99.
nu. 4. dicit, poſt plures quos refert, quod prin-
ceps etiam de plenitudine poteſtatis non poſ
ſet hoc caſu vel ſimili tollere citationem, af-
firmans hanc eſſe magis communem opinio-
nem, quãuis alij plures tenuerint ɔ̃rium, & ad
doctrinam Bar. in d. §. & quid ſi tantum, vltra
prædictos Doct. reſpondet Iaſ. ibi nu. 133. &
134. poſt Bar. & Claud. locis citatis Socin. in d.
conſi. 14. nu. 3. vol. 2. Stepha. Beltrand. d. conſ.
112. nu. 29. vol. 2. Pariſ. d. conſi. 9. nu. 30. & ſeq.
poſt Soci. & Deci. locis citatis Villa. loco pro
xime citato, verſic. amplia iſtam limitationẽ,
Ripa. lib. 3. interpreta. in rep. l. ſi vnquã quæſt.
30. nu. 80. qui omnes concludunt opinionem
Bar. & eum ſequentium non procedere quan
do pater non poteſt diſponere libere de reb.
quomodo vult. Item etiam opinio aliorum
tenentium contrarium procedere poſſet in
legitimatione naturalis, quæ dicitur propria
legitimatio, & eſt fauorabilis, ſecus autem eſt
in legitimatione, quæ fit de ſpurio, prout in ca
ſu noſtro, quæ dicitur potius diſpenſatio, &
conſequenter odioſa, c. 1. & fi. de fili. presby-
27 ter. cum ſimilibus, ideo in ea requiritur cita-
tio agnatorum, & multo magis ſubſtitutorũ,
Anch. d. conſ. 241. num. 4. vbi ait, certum eſſe,
quod diſpẽſatio requirit cauſæ cognitionẽ, &
aliter facta dicitur diſſipatio, vt not. in c. mul-
ta de præben. & c. cũ ad monaſterium de ſtat.
Monach. ſed, vt dicaẽ aliqd factũ cauſa cogni
ta requiriẽ citatio eorũ qui læduntur, ſeu lædi
poſſunt l. nam ita diuus ff. de adoptio. l. in cãſe
§. cauſa cognita, ff. de mino. Soc. in d. §. & quid
ſi tantum, in fine poſt eundem Pet. de Ancha.
& Ioan. de Imola, quos refert, vbi dicit, quod
hoc caſu indubitanter requiritur citatio, & di
cit, ſe ita conſuluiſſe, prout conſuluit in conſ.
246. eleganter col. 3. verſ. 1. conſiderando &
d. conſi. 251. col. 10. verſ. non omitto qđ ſi di-
cta legitimatio, lib. 2. idẽ dicit in l. falſa. §. ſed
& ſi cui, in fine ff. de cond. & demonſt. Dec. d.
conſ. 307. num. 6. Crot. in d. §. & quid ſi tantum
col. 43. in prin. & ibi etiã Iaſ. in 2. lectura col.
24. verſ. 2. limita, idem Crot. dicto conſ. 60. nu.
21. & 22. vbi concludit, quod in tali caſu cũ re-
quiratur citatio duplici ex cauſa, prima, qa de
p̃iudicio agnatorũ, & ſubſtitutorum agatur, ſe
cunda, qa fit diſpenſatio, & ſic odioſa, & non
legitimatio, ideo hoc caſu nihil operabiẽ clau-
ſula, non obſtante, prædictis addo Bero. conſ.
176. nu. 33. vol. 2. vbi ait, quod & ſi ad legitimã
dũ nõ ſint citãdi agnati ſcđm aliquos, attamẽ
ad diſpenſandũ cum illegitimo, prout in caſu
noſtro, requiriẽ quod agnati, & ij, quibus ex di
ſpenſatione potuit irrogari præiudicium, fue-
rint citati, alioquin diſpenſatio ſeu legitima-
tio non valet arg. c. 1. & 2. de filiis presbyt. alle
gat inter alios Petr. de Anch. in conſ. 252. ſed
puto voluiſſe allegare in d. cõſ. 241. idẽ Bero.
conſi. 175. nu. 16. & 17. eod. lib. Rui. conſ. 105.
nu. 13. in fi. & nu. 14. lib. 3. & ex ſupradictis om-
nibus cõcluditur legitimationem de qua agi-
tur cenſeri ſubreptitiam, & iſtis Dom. fratrib.
non citatis non præiudicare.

Succedit nunc ſecũdus articulus huius pri-
mæ conſultationis, videlicet an præſuppoſita
ltĩmatione pro valida Imper. cenſeaẽ per illã
iſtis Dominis fratribus præiudicaſſe, & ius eo-
rum lædere voluiſſe, qui ẽt duo cõtinet capi-
ta, alterũ poteſtatis ipſius Imperatoris, alterũ
volun-

voluntatis,ſed antequam illa diſcutiamus. In
primis aduertendum eſt, quod ex inueſtituris
productis apparet bona de quibus agitur eſſe
feuda antiqua,auita, & paterna, & quod ad il-
la iſti DD. fratres vel deſcendentes ab inueſti-
tis vigore ipſarum inueſtiturarum habent ius
fundatum , & radicatum , & non modo ex in-
ueſtituris , ſed etiam ex duplici fideicommiſ-
ſo ſuper ipſis bonis facto;alterum,quod reſul-
tat ex prohibitione diuiſionis,& alienationis,
de qua in Inſtrumento conuentionum anni
1449.alterum ex teſtamento D.Giberti patris
ipſius D.Cardinalis. de quibus ſupradiximus,
in quibus quidem diſpoſitionibus ipſum legi-
timatum nullo modo comprehēdi exiſtimo.
nam per inueſtituras vocantur ad hæc feuda
hæredes legitimi,& in alijs diſpoſitionibus vo
cantur deſcendentes ex ipſis diſponētibus le-
gitimi , & naturales , quæ verba non compre-
hendunt legitimatos,quoniam verba in con-
tractu appoſita intelliguntur ſecundum ſubie
ctam materiam,& naturam cōtractus,de quo
agitur l.ſi vno ff. locati l. inſulam ff. de præſcr.
28 verb.cum ſimilibus.† ſed de natura cōtractus
inueſtituræ,& conſuetudine feudi eſt,quod in
eo naturales etiam legitimati non ſuccedant,
vt in cap.naturales,ſi de feud.fuer. contro. in-
ter dom.& agna.niſi ſpecialiter legitimentur
ad feudum,vt per gloſſ. ibi & Docto.& dice-
mus infra,ergo verba,de legitimis hæredibus,
intelligi debent naturaliter de natis legitimis,
& qui iura legitimationis habent a iure com-
muni, non autem de legitimis ciuiliter , & de
habentibus legitimationem diſpenſatiuè per
reſcriptum l.fin.C.de his qui veni. ætat. impe-
tra.vbi Bald. Salicet.& Alexan. Ita in terminis
Signorol.de Homod.conſil.218. nume. 22. &
verba in potiori ſignificatu ſumuntur. l. vni-
ca.ff.ſi ager vectig. Nec veriſimile eſt contra-
hentes,& diſponentes ſenſiſſe de naturalibus,
multo minus de ſpurijs legitimatis per reſcri-
29 ptum, † qui non dicuntur, nec ſunt vere & pro
prie legitimi,ſed fictè,vt latè tradit Iaſ. in [illegible]
& quid ſi tantum cum aliis pluribus relatis. de
ciſ.Pedemon.121.nume.6.vbi concluditur le
gitimatum per reſcriptum Principis non eſſe
vere legitimum attenta vera, & originaria le-
gitimatione , quæ ſolum ex matrimonio effi-
caci procedit , nec etiā dicitur verè legitimus
attenta legitimatione in genere ſumpta,quan
do vitium illegitimitatis reſultat mediante di
ſpoſitione iuris canonici , vt tradit Curt. Sen.
d.conſi.16.colum.3.in fin.verſicu.& quia legi
timatus per reſcriptum , & in additio. ad finē
conſilij verſic.aut vitium reſultat, Capic.De-
ciſ.193.nume.7.Ceph.conſi.111.nume.7.& 8.
par.1.vbi poſt Bru.in conſil.15.ait, quod legi-
timati nec etiam veniunt appellatione legiti
morum & naturalium . Et hæc opinio maxi-
me procedit in eo, qui non eſt ſimpliciter na-
turalis, ſed ſpurius prout in caſu noſtro, vtpo-
tè natus ex his,inter quos tempore conceptio
nis matrimonium conſiſtere non poterat , vt
30 ſupra diximus, † quo caſu talis non dicitur le
gitimari,ſed diſpenſari, Cæph.conſil.117.nu-
me.17.par.1. poſt Deci. & Bru. ab eo relatos,
Bero.conſi.176.nume.39. & ſeq. libr. 2. vbi ex
Hoſtien.Ioan.And.& Anto.de But. ait, quod
illa dicitur proprie legitimatio , quæ fit ad ra-
dicem matrimonij, hoc eſt de illegitimè na-
to ex his, inter quos poterat eſſe matrimo-
nium,alioquin dicitur eſſe diſpēſatio, & ideo
ſolus Papa ſecundum eum poteſt legitimare
illū,qui natus eſt ex illis, inter quos matrimo-
niū eſſe non poterat,& non Imperator, quod
& dixit Cæph.conſil.88.nu.30.libr.1. poſt Ho-
ſtien.Caſtren.Curt.Bened.de plumb.Alex.So
cin.Capram Dec. Goza. Brun. & Pariſ. ab eo
relatos.& conſequenter talis legitimatio dici
tur odioſa,& ſtrictè intelligenda , vt dicta De-
ciſ.Pedemont.119.nume.6. vbi poſt Soci. Be-
ned.de plomb.Crot.Paul.de Caſt. & Corn.ibi
31 allegatos concluditur † ideo eſſe odioſam ta
lem legitimationem,& ſtricte intelligendam,
eo quia legitimatio talium ſpuriorum eſt cō-
tra ius commune , quo expreſſe prohibentur
tales ſpurij legitimari l.lege.§.ſi. & auth.liceat
C.de nat.lib.& §.fin.in auth.quib.mod.nat.ef-
fic. ſui , & ideo ex quo talis legitimatio eſt de
genere prohibitorum maxime a iure cano-
nico non eſt vera, & propria legitimatio , ſed
potius diſpenſatio, quo caſu multo minus ta-
lis legitimatus dicitur verè , & propriè legiti-
mus,eadem deciſ.119.nume.13.& in terminis
per Curt.Sen.d.conſil.16.in fin. poſt Anto . de
Roſſel.Bened.de Plombino,& alios, quos re-
fert,& conſil.35.nume.18.& ſequen.& d.con-
ſil.73.nume.20.verſicu.4.me mouet,ac d.con
ſil.13.in princ.& per Dec.conſi.393.num. 10.
Crot. in repet.§. & quid ſi tantum colum.56.
verſicu.tertius caſus,& conſil.60.nu.21.Bero.
d.conſil.177.nume.50.volum.2. vbi ait, quod
quādo per reſcriptum Principis fuit legitima-
tus ſpurius,ſeu inceſtuoſus,ſeu adulterinus, ta
lis dicitur legitimus , non de iure communi,
nec de iure ſpeciali,ſed ſpecialiſſimo, & con-
32 tra regulas iuris. Accedat † quod multo mi-
nus poteſt dici verè legitimus in caſu iſto , eo
quod agatur de magno præiudicio tertij , vt
per Cæph.d.conſil.111.ſub num.21.ad finem,
vbi ait,legitimationem dici odioſam, vbi agi
tur de præiudicio tertij,& ideo hoc caſu legiti
matum non dici verè legitimum , vbi tamen
alias in materia fauorabili,& nemini præiudi-
ciali diceretur vere legitimus.
33 Accedat etiam,† quod ex communi vſu lo
quendi , qui in omni diſpoſitione attenditur
l.librorum in princip.& §. quod tamen Caſ-
ſius vbi gloſſ. & Bartol.ff.de lega.3. cum ſimil.
appellatione legitimorum non veniunt legi-
timati per reſcriptum Principis , vt tradunt
communiter Docto. in l. ex facto §. ſi quis
rogatus,ff. ad Trebell.& in terminis Alexand.
d.conſi.25.colum.1.lib.1.Curt. Sen. d. conſil.
16.ſub nume.6.verſic.& ſine dubio procedet,
& conſil.73.colum.18.verſic.& iſtam partem,
vbi ait , quod ſecundum conſuetudinem lo-
quentis, ſiue teſtatoris , ſiue ſtatuentium ſem-
per ſecundum ipſum communem vſum lo-
quendi debemus intelligere appellatione fi-
liorum

liorum de natis ex viro, & vxore, præſertim
qñ conſuetudini loquēdi accedit iuris cōis di-
ſpoſitio d.l.filium ff.de his qui ſui, vel alie.iur.
ſunt: a qua interpretatione non præſumit cō-
trahentes & diſponentes receſſiſſe, nō autem
intellexiſſe, de legitimatis, qa legitimati ſem-
per remanent cum illo nomine ſecundum cō
munem vſum loquendi, idem Curt.conſi. 13.
nu.7.Brun.conſ.15.nu.11.& ſub nu.18. Neuiz.
d.conſi.99.nu. 24. Ideo hoc caſu talem legiti-
matum non excludere ſubſtitutū, etiam quan
do ſimpliciter fuit ſubſtitutus ſub cōditione,
ſi deceſſerit ſine liberis, omnes concludunt in
locis præallegatis, Port.conſil.106.nu. 95. vbi
poſt Bald. Paul. de Caſtr. Fulg. Bologni. Dec.
& Curt.ait, quod, neque ex proprietate voca-
buli, neque ex cōi vſu loquendi appellatione
legitimorū veniunt legitimati Cæphal.d.con-
ſil.111.nu.18.& ſeq.lib.1.vbi poſt Caſtren. Ful-
go. & Alex. ait, quod nec etiam ex communi
vſu loquendi appellatione legitimi venit le-
gitimatus per ſequēs matrimonium, quod &
voluit in conſil.82. num.18. & ſeq.ead.part.1.
34 † & cum vbique locorum videatur & ſit no-
torium de iſto communi vſu loquendi, neceſ
ſaria nō eſt probatio, prout inquit Deci. cōſil.
284.nu.9.verſicu.primo ſi in loco, poſt Imol.
& Paul.de Caſt.per eum relatos, atteſtantes eſ
ſe notorium de iſto communi vſu loquendi
& Dec. refert & ſequitur Grat. reſponſo 29.
nume.49. & 50.lib.2. vbi ait, quod ita ſe habet
communis vſus loquendi in quocūque loco,
adeo quòd quis habet intentionem ſuam fun
datam, nulla facta probatione, ideo niſi legiti
matus probauerit communem vſum loquen
di aliter ſe habere reijciendus eſt, ſequitur Ri-
minal.conſil.46.num.43.& 44. & quæ opinio
maxime eſt vera, quādo teſtator erat perſona
nobilis, & in dignitate, vt per Docto. cōiter in
d.§.ſi quis togatus & in c. in præſentia de pro-
batio. Bal.conſi.203.punctus lib.5. & per Ale-
xan.d.conſi.25.num.3.& 4.& conſil.94.col.1.
verſicu.tertio probatur, & col.fin.circa fi. libr.
1. vbique concludens, quod quando teſtator,
vel hæres grauatus ſunt nobiles, & concurrit
cōmunis vſus loquendi, tunc legitimatus nul
lo modo excludit ſubſtitutum, Port.cōſi.106.
nu.92.poſt Alex. Angel.Salic. & alios ibi rela-
tos, vbi enumerat omnes differentias inter le-
gitimatum, & legitimè natum, Cæphal.d.con
ſil.117.nu.23.lib.primo & d.conſi.111. nu. 20.
& d.conſi.82.nu.22.poſt Ang.Rip. Dec.Brun.
Alex.& Socin.ibi relatos cum alijs quos ſupra
adduximus num.20. Et quod talis legitimatus
per reſcriptum Principis non comprehenda-
tur in diſpoſitione faciente mentionem de le
gitimis tenet Capic.d.deciſ. 193. nume.6. vbi
35 ait † quod ſtante ſtatuto præferēte filium ma
ſculum fœminæ non comprehendet filium
maſculum legitimatum, quia verba ſtatuti, &
ſic etiam teſtatoris loquentis de maſculo de-
bent intelligi in potiori ſignificatu, de illo, q
eſt naturalis, & legitimus origine, non ex acci
denti, argumēto.l.fi.C. de his qui ven.æta. im-
pet. & ibi dicit hanc opinionem ſibi videri ve

riorem, & magis communem, a qua in conſu
lendo, & iudicando non eſt recedendum, cui
addo cumulata à Tiraq. in repe. l. ſi vnquā in
verſi. ſuſceperit liberos, nu.98. C. de reuo.do-
na. Dec.d.conſi.284.ſub nume.10.verſ.2.com
munis opinio, & conſi.425.ſub nu. 12. verſi.3.
in caſu iſto, & verſic. quarto conſiderandum
eſt; Bened.in repe.cap.Raynutius in verbo, &
vxorem nomine Adelaſiam, nu.101. vbi poſt
Bal.Sal.& Paul.de Caſt.ait, quod recipiēs em-
phyteuſim, vel aliam quamcūque rem etiam
non nobilem, nec alias priuilegiatam pro ſe
& filijs ſuis legitimis appellatione legitimorū
non comprehenduntur legitimati per reſcri-
ptum, concludēs quoque, quod in diſpoſitio-
ne teſtamentaria vel ſtatuti licet veniat legiti
matus per ſubſequēs matrimonium, vel alios
modos de iure communi inductos, puta per
oblationem curiæ, tamen nunquam venit le-
gitimatus per reſcriptum Principis, & hoc ha
bet locum etiam in contractibus ſecundū eū
poſt Alex.in l.fin.C.de his qui ven.æta. impe-
tra. prædictis addo Beroum d.conſ.177.num.
44.& pluribus ſeq. vol. 1. poſt plures ibi rela-
tos, & Cæphal.d.conſil.111.nu.9.& 13. ex qui-
bus patet hunc Alexandrum legitimatum nō
comprehendi in prædictis diſpoſitionibus, &
multo minus in inueſtituris.

Nunc ad propoſitum, an ius quæſitum ipſis
fratribus agnatis radicatum in contractibus
inueſtiturarum ac tranſactionis, ſiue conuen-
tionum factarum inter prædeceſſores ipſorū,
nec non in fideicommiſſo prædicto potuerit
per Imperatorem tolli, lædiue, aut minui, cō-
cludo quod non. Nam licet iſtud ius quod ha
bet agnatus in feudo viuente vaſſallo, & ſub-
ſtitutus viuente hærede grauato, dicatur ius in
36 ſpe, † attamen cum huiuſmodi ſpes ſit radica
ta in contractu; vel alia diſpoſitione, & ex cau
ſa de præterito, dicitur probabilis & conſide-
rabilis Bar.in l.is poteſt, nume.11. ff. de acqui-
[illegible] hæred.& in l.poſt emancipationem §.1.ff.
[illegible] de.lega. & Bartol.refert & ſequitur in ter-
minis Alexand.conſilio 67.ſub nume.26. ver-
ſicu.non obſtat, lib.1.& conſilio 218.nume. 2.
lib.2.Purpur.in l.fin.num.259.& ſequen. C. de
pact.vbi dicit, quod ſpes, quam habent agnati
in ſucceſſione rerum feudalium, & ſubſtituti
in rebus fideicommiſſo ſubiectis, eſt probabi
lis, & conſiderabilis, Aret.conſil.3.colum. fin.
verſic.ſi vero agnatus, vel frater, vbi ait, quod
iſta ſpes eſt conſiderabilis, & dicitur eſſe ali-
quod ius, quod ſine dubio cadit in remiſſio-
ne, & ceſſione, & conſi.7.col.fi. vbi reſpondet
ad tradita per eundem Bar.in d.l.fi.in fin.C.de
pactis dum ibi Bar.dicit, quod illa non dicitur
ſpes conſiderabilis, quæ pendet a mera volun
tate alicuius, cui etiam reſpondet Socin. Sen.
conſi.16.colum.7.verſic.tertio quia licet, Ber
trand.conſi.112.num.26.& 27.vol.2.in prima
37 par.eiuſdem. † Tale autem ius etiam in ſpe tol
li non poteſt, ſicut nec ius in re, ita Bald. in l.
ſi conſtante colum.2.verſic.nota quod quan-
do C. de dona. ante nupt. vbi tradit regu-
lam, quod qñ ex contractu contrahentiū, vel

ex occa-

ex occaſione cõtractus per diſpoſitionem le-
galem eſt alicui tertio ius quæſitũ re, vel ſpe,
non poteſt recedi in eius præiudicium, niſi eo
conſentiente, & Bald. refert & ſequitur Aret.
d.conſi.167.colum.penul.verſicul. ſed dicen-
dum eſt vnum, vbi poſt eũdem Bal. & Iacob.
Butr. arguit de iure in re ad ius in ſpe, dicens,
quod ſicut ius quæſitum tertio ex facto con-
trahentium re ipſa non poteſt ipſi tertio aufer
ri, ita nec ius quæſitum tertio ſpe, adducit ad
hoc text. in capit. quamuis de reſcript. libr. 6.
eundem Bald. refert & ſequitur Dec. conſil.
239.colum.3.verſicu.venio ad tertium,& con
ſil.107.colum.fin.verſic.nec obſtat quod ante
euentum, vbi dicit, ius in ſpe non poſſe tolli,
& in ſpecie de iure agnati in feudo apud nos
Decii.179.num.7.poſt Aret. Oldra, Deci.Zaſ.
38 Socin. & Tiraq. ibi relatos defendimus † tale
ius agnati ſuper feudo in ſpe quæſitum ex cõ-
tractu nõ poſſe retractari, quibus addo Brun.
d.conſil.15.nume.18.verſic. quod ſi dicamus,
Signorol.de Homod.conſi.10.ſub nu.4. verſi.
item non obſtat, vbi concludit, quod agnati
non poſſunt priuari ſpe ſua, quam habent ſuc
cedendi in feudo antiquo, & prouenientẽ a ge-
nere,& in terminis d.conſil.218. nu.21.& 23.
dicit, quod cum legitimatio ſit quædam reſti-
tutio, nõ debet poſſe reſoluere ius quæſitum,
ſeu ſpem quæſitam agnatis mediante contra-
ctu, quæ ſpes cũ purificatur retrotrahitur ad
tempus cõtractus, & in terminis etiam Crot.
d.conſil.60.nume.24.& ſequen. dicens, quod
iuris acquiſiti ſpe, & iuris acquiſiti re idem eſt
iudicium cap.quamuis de reſcript.in 6.& ideo
cum ſubſtituto ſit acquiſitũ ius in ſpe, non po
tuit etiam à Principe fieri legitimatio in eius
præiudicium eo non citato, nec conſentien-
te, ſubiungens etiam nume. 27. quod vbicun-
que alicui eſt acquiſitum ius ex diſpoſitione
iuris naturalis, vel gẽtium, actus qui fit a Prin-
cipe in contrarium non valet, niſi fiat ex cau-
ſa publicæ vtilitatis quæ appareat, & iuſtifice-
tur. Adde prædictis Præpoſi.in cap.1. §. Titius
colum. penult. verſicu. tertio Præmitto ſi de
feud.fuer.contro.inter Dom. & agna, vbi ait,
quod nemo poteſt diſponere de iure tertij ſi-
ne eius conſenſu, etiam ſi ſit ius in ſpe, dum-
modo ſit ſpes iuridica allegat. capi.1.de ſuc-
ceſſ.feud. Iaſ.conſi.233.colum.3.verſic. ſecun
do quia,& verſicu.quarto facit, libr.2.vbi poſt
39 Bald.& Aluarot.ait, † quod Princeps in præ-
iudicium agnatorum non poteſt facere gra-
tiam fœminæ in ſucceſſione feudi agnatis nõ
conſentientibus, per text.in capitu.1.de alien.
feud.pater. nec poteſt Princeps conſentire in
præiudicium agnatorum & colum.7.verſicu.
nono facit, dicit, quod cum natura, & diſpoſi-
tio feudorum excludat fœminas, & deſcen-
dentes ab eis, non poteſt Princeps huic diſpo
ſitioni derrogare non conſentientibus agna-
tis: eodem modo ergo dicẽdum eſt de filio na-
turali legitimato, qui cum etiam ex natura, &
conſuetudine feudorum non admittatur ad
feudum, cap naturales ſi de feud.ſuer.contro.
inter Dom. & Agna. non poteſt huic diſpoſi-
tioni a principe derrogari in præiudiciũ agna
torum, eis non vocatis, nec conſentientibus.
Accedit prædictis Lauden.conſi.119.num. 1.
& tribus ſequen.& nu. 14. inter conſilia Brun.
& idem Brun.d.conſi.15.num.7.Caſſan. conſ.
53.nume.54.& ſequen. Egid. Boſſ. de Principe
nume.198.ad hæc faciunt notata in l.ſpem.C.
de donatio. & quæ late ſcribit Ruin. conſil.7.
nume.7.& ſeq.& nume. 30.& ſeq. volum. 1. &
quod pulchrè etiam in propoſito ſcribit Hie-
ro.Scurph.inter conſilia Bruni.140.nume.27.
verſicu.ſecus tamen, vbi poſt Bal. per eum re-
latum ait, filium non dici ſuccedere in feudo
ſeu illud acquirere, ſed retinere, Afflic. in cap.
1.in princ.quæſt.20.de prohib.feud. alien. per
Fede.in verſicu.concludo ergo, poſt Lucam
de pœna ibi relatum,& in deciſ. Pedemõ. 161.
num.11.poſt Tiraq. Iacob. Aſſaa Luſitanum,
vtrunque Socin. & Camerarium ibi relatos.
cum multis alijs abunde relatis deciſ. Pedem.
vltim.nume.26.& ſeq.vſque in fi. Et prædicta
maximè procedunt in feudo antiquo qualia
40 ſunt iſta, de quibus agitur, † nam in illo nullo
modo poteſt agnatis præiudicari, vt per Af-
flic.deciſ.112.nume.2. vbi, quod in huiuſmo-
di feudo non poteſt præiudicari filio primo-
genito, qui ad illud vocatur,& dicit Iaſ.in præ
lud.feu.nume.84.quod feudum antiquum ac-
quiritur ſine inueſtitura, cum ex antiqua inue-
ſtitura iam ſit quæſitum, & inquit Præpoſ. in
capitu.1.colum.2. verſicul. nota ibi poſſeſſio,
titu.quid ſit inueſtitura,& in capitu.1. in prin-
cip.per quos fiat inueſtitura, & in cap.fin.col.
fin.verſic.ſed oppono, de feud. cognitione, quod
inueſtitura antiqua nouum ius non tribuit in
re, nec præſtat poſſeſſionem, nec dominium,
ſed eſt iuris antiqui, & antea tranſlati cõfirma
tio,& ait Rolan.a Valle conſi.41.num.15.21.
& 27.lib.2.poſt plures ibi relatos, quod feudũ
antiquum non poteſt fieri nouum in præiudi
cium eorum, qui poſt mortem vaſſalli ſucceſ
ſuri ſunt, Iul. Clar. in §. feudum quæſt. 21. vbi
poſt plures relatos ait, eſſe communem opi-
nionem, quod feudum antiquum non poteſt
alienari a vaſſallo etiam cum conſenſu Do-
mini in præiudicium agnatorum. pro qua, in
materia feudali ſunt tex.expreſſi in d.cap.1.in
princ.& ibi not. Docto. de alie.feu. patr.& in
§.Titius filios.ſi de ſeu.fuer. contr. inter dom.
& agn.& in materia fideicommiſſi, ſeu rei re-
ſtitutioni ſubiectæ, in l.fin.§.fi. C. commu. de-
lega. faciunt in terminis tradita per Imo. &
Gem.in cap.grandi de ſupplen.negl.præl.libr.
41 6.dicentes, † quod non poteſt Rex legitima-
re filium ſuum in præiudicium conſanguinei,
cui conſuetudo defert regnum Rege morien
te ſine liberis legitimis & naturalibus, late per
Ioan.And.in reg.ſine culpa.colum.10.verſic.
in contrarium.de regu. iur.in 6.& hoc in legi-
timato per reſcriptum Principis nõ habet du
bium, licet in legitimato per ſubſequens ma-
trimonium aliqualiter dubitent Doctores, in
quo tamen Io. And. dicit idem, ſed cõtrarium
tenet Feli.in cap.prudentiam. nume.9. de oſ-
fic.deleg.poſt Floria. de Sanct. Petr. quem re-
fert,

ſert,& Imol.ac Gemi.in d.capit.grandi refert
& ſequitur Alexan.d.conſil.25.nume.6.conſi:
67.nume.3.in fin.& ſub nume.4.verſicu.iuua-
tur iſta concluſio,ac conſi.94.nume.7.lib.1.&
conſi.60.lib.2.Bal.Paul.de Caſt.& alij in l.quo
tiens.C.de rei vend.Fortun.Garz.in repet.d.§.
& quid ſi tantum,nume.277.verſi.& hoc om-
nes, vbi dicit, omnes Doctores hoc firmare
nemine diſcrepante, & nume. 240. poſt Bald.
Alber.Paul.de Caſtro.Ioan.And.& Iacob.Bu
tri.per eum relatos.& ibi etiam Angel. in fin.
& Crot.colum.42.in principio,& Socinus nu
mero 20.27.& ſequen.Galiaula nume.85 De-
ci.conſil.307.nume.5.verſi.& vlterius reſpon
deri poteſt,& conſi.85.nume.8.ac conſil.363.
nume.8.Rui.conſil.106.nume.5.& 6.& latè in
conſil.99.nume.2.& 3.& ſeq. vbi hanc opinio
nem maximè veram dicit,vbi feuda recogno
ſcuntur ab ipſo Principe legitimãte,quia hoc
caſu inquit cum filius,vel agnatus admitti de-
beant ex ↄtractu Inueſtituræ, non potuit prin-
ceps directe,vel per indirectum a ſuo contra-
ctu diſcedere,nec etiam ſucceſſor ipſius Prin-
cipis capit.1.vbi omnes Doctores tradunt de
proba.& in l.digna vox C. de legib. & non re-
fert ſecundum eum, quod agatur de iure quæ
rendo, quia vbi quis acquiſiuit ius in ſpetan-
tum ex contractu Principis, non poteſt illud
ius in ſpe per principem auſerri, vel minui,qa
alias princeps a ſuo contractu conditionali
diſcederet, qui tamen eſt irreuocabilis l. 1. C.
de periculo,& commod.rei vend.cum ibi nó
ta.& l.neceſſario.§.penult.eodem tit.conclu-
dit ergo ibi nu. 7. principem non poſſe ſpem
feudi filijs,vel agnatis quæſitam ex contractu
ſuo legitimãdo ſpurium ad feuda tollere, vel
minuere, ſicut nec vaſallum feudo ab eo con
ceſſo priuare ſine cauſa:nec illo caſu quo prin
ceps venit contra proprium contractum præ
ſumitur in eo cauſa, vt ibi per eum his.acce-
dunt ſcripta a Deci.conſil.410.num. 4. Natta.
conſil.268 nume.4.& nume.8.& ſeq.vbi affir-
mat iſtud ius non poſſe tolli per Principem,
etiam de plenitudine poteſtatis, & in conſil.
503.nume.7. dicit, quod feudum conceſſum,
vt trãſeat in primogenitos, intelligitur etiam
de naſcituris, & ius iſtud cẽſetur quæſitũ non
ſolum in actione perſonali l.quoties C. de do
natio.quæ ſub mod.ſed etiam in dominio re-
rum,Socin.dict.conſil.251.colum.10.verſicu.
confirmantur præmiſſa libr.2. Riminal. con-
ſil.45. nume. 53. vbi poſt Vaſquium ibi etiam
relatum,ait,quod in hoc articulo vix eſt dare
plenitudinem poteſtatis in principe, & in cõ-
ſil.46.nume.64.& 65. Et ex præmiſſis patet er
roneam eſſe nonnullorum opinionem tenẽ-
tium Principem poſſe tollere ius competens
in ſpe radicata ex contractu vel ex fideicom-
miſſo prædeceſſorum, quæ ſi vera eſſet, coge-
remur fateri omnes prædeceſſorum contra-
ctus & vltimas voluntates quibus aliquid in
diem vel ſub conditione ſucceſſoribus debe-
tur eſſe in principum poteſtate quod dicere
omni iuri diuino naturali ciuili, & canonico
aduerſatur.

Sed diutius in hoc articulo immorandum
non exiſtimo, quoniam ſuperfluum videtur
de poteſtate Imperatoris diſputare, cum de
42 ipſius voluntate nõ apparet in caſu iſto,† put
nec in dubio in præiudiciũ alterius legitima-
re voluiſſe cenſetur l.2.§.merito & §.ſi qs Prin
cipe ff.ne quid in loco publ. l. nec auus C. de
emancip.lib.cum ſimilibus,Anch.conſi. 241.
ſub nume.4.verſicu.præterea,vbi ait, genera-
lem intentionem principis eam eſſe, ꝙ non
intendit per ſuum reſcriptum præiudiciũ ali-
cui generare,& d.conſil.427.nume. 2. & 3. di-
cit, quod de natura legitimationis eſt, vt illa
quoad ius ſuccedendi non extẽdatur ad aliũ,
quam ad patrem,qui preces obtulit,nõ ad bo
na aliorum de agnatione, quia non videtur
fuiſſe Intentio Principis, ſiue Papæ ius tertio
quæſitum auferre capit.quamuis & cap.ſi pro
te de reſcrip.lib. 6. Idem Ancha.etiam in ter-
minis in conſil.308. incip. prima facie videri
poſſet nume.5.verſi.ego de iure, ait, quod iſta
priuilegia, & conceſſiones Principiſ in quan-
tum lædunt tertias perſonas ſunt ſtrictè inter-
pretandæ,quinimo ita reſtringendæ, ne exten
dantur ad præiudicium tertij, & vt dicit Rimi
nal.conſi.46.in fine, ne dum iuri quod quis ha
bet in re, ſed nec iuri, quod habet ad rem, cen
ſetur princeps velle præiudicare legitimãdo,
poſt Abb. Dom. Io. An. & Nattã ibi relatos,
& ad hoc vt dicatur derogatum iuri tertij,op
portet quod de clara & aperta intẽtione prin
cipis appareat, quod id voluerit, vnde bene in
terminis dicit Brun. d.conſil. 15. nume. 13. in
43 fine † quod immo etiam ſi expreſſe appareat,
principem voluiſſe præiudicare iuri tertij, vt
quia dicatur, non obſtante quod de tertij præ-
iudicio agatur, attamen hoc inquit intellige-
retur, quando cõtingeret agi de modico præ-
iudicio, non autem ſi de magno, addo Cæph.
in terminis conſil.23. nume. 72. & duob. ſeq.
part. 1. poſt eundem Brun. necnon Pariſ. Ale-
xand.Deci.& Felin.per eum relatos,& conſil.
117.nume.33.ac conſi.111.in fi.ead.part.Rui.
conſi.105.nu.8.lib.3.Alcia.de præſump.reg.3.
præſump.11.nu. 5. & ad propoſitum pulchrè
facit, quod decidunt Ant. de Butr.& Imol. in
capit.cauſam quæ de reſcrip.quod refert pro
ſingulari & ſequitur Alexan.conſi.23. colum.
fin.in princip.lib.5 & Cotta in memoriali in-
cip.clauſula non obſtante,verſ.5. notandum,
Feli.in cap.ſuper eo,ſub nume. 5. de offic. de-
leg. quod ſi Papa per ſuas literas cõſert alicui
beneficium cum clauſula, non obſtante colla
tione alteri facta, quod dicta clauſula intelli-
gitur ſolũ derrogare collationi inualidæ; non
autem validæ. In dubio ergo princeps non cẽ-
ſetur tollere ius tertij, Immo in caſu noſtro
potius de contraria volũtate Imperatoris ap-
paret, quod noluerit iſtis DD. fratribus agna-
tis præiudicare, & id patet ex pluribus vltra
præſumptionem iuris.

Primo ex eo, qđ id non expreſſit, nõ enim
expreſſe dixit, etiam ſi de præiudicio agnato-
rum, & cuiuslibet tertij ageretur, quod facile
fuiſſet eidem Imperatori dicere, ſi id voluiſ-
ſet,

ſet, quod cum non fecerit noluiſſe cẽſetur, ar-
gumento l.vnicæ, §. ſinautem ad deficiẽtis C.
de cad.tollen.capitu.ad audientiam in fine de
decim. capit. inter corporalia de transla. epi-
ſcop. ita in terminis arguit Riminal. conſilio
46.numero 36.poſt Socin.Cæph. & Grat. per
eum relatos.

Secundo patet ex eo, quod hic nulla ſubſit
legitima cauſa, ob quam debeat Princeps ius
44 agnatorum tollere, † quod requiritur vt per
Bart.in l.item verberatum.§. 1. ff. de rei vend.
& in l.antiochenſium. ff. de priuileg. cred. tra-
dunt communiter Docto. in capit. quæ in ec
cleſiarum.de conſtit. & eſt com.opinio vt at-
teſtať Port.poſt plures, quos refert lib. 5.com.
opinio. concluſ. 15. verſic.contrarium tamẽ,
& cauſa talis eſſe debet, quæ reſpiciat publicã
vtilitatem d.l.item ſi verberatum §.1.vbi Bar.
l.Lucius. ff. de euictio. l. quod ſemel. ff. de de-
cret. ab ord. facien. cum multis per eundem
Port.adductis.d. ꝯcluſ.15.limitatione.14.verſ.
ſed iuſta cauſa, quibus addo Iaſ. in terminis
conſi.233.colum. 7. verſicu. vndecimo facit,
libr. 2.& Beroum conſi.177.nume.25. volum.
2.vbi poſt Caſtr.Abb.& Alex. quos refert, di-
cit requiri, quod fuerit cauſa publica. & quæ
concerneret vtilitatem publicam principali-
ter, & cauſa non præſumitur in Principe re-
ſcribente, ſed eſt verificanda, & probanda, vt
per Abb. & alios in d. c. quæ in eccleſiarum,
colum.5.verſicu.hoc dictum videtur de con-
ſti. cum multis relatis per Port. eodem libr. 5.
concluſ.16.in prin.Bero.d.conſi.177.num.24.
vbi ait, quod quando aliquid fit à Principe cõ
tra ius naturale vel gentium, vel contra ius po
ſitiuum fundatum in ratione naturali, nun-
quam in dubio præſumitur iuſta cauſa, niſi il-
la fuerit expreſſa, & in terminis idem Iaſ.d.cõ
ſil.233.colum.fin. ait, quod id quod dicitur in
Principe ſemper præſumi cauſam, eo quia vo
luntas Principis & eius motus habẽtur pro iu
ſta cã, illud inquit. ꝓcedit, qñ Princeps reſcri-
bit circa ea, q̃ ſunt iuris poſitiui, ſecus quando
Princeps reſcribit circa ea, q̃ ſunt iuris gentiũ,
vel circa feuda & contractus, qui non ſunt in
eius libera diſpoſitione, tunc enim in Princi-
pe non præſumitur cauſa, nec eius voluntas,
& motus habenť pro iuſta cauſa, allegat Abb.
in d.c.quæ in eccleſiarum, idem in terminis di
cit Brun.d.conſil.15.nume.7.& dicit etiam ibi
idem Iaſ. quod nec etiã in Principe tunc præ-
ſumitur cauſa, quando facit, vel concedit ali-
quid, qđ ſit præiudiciale parte non citata arg.
clem.paſtoralis de re iud.& not. Abb.in capit.
1. in vltimo notabili de cauſ. poſſeſ. & pro-
prie.& plures refert idem Port.d. concluſ. 16.
verſicu. limita quarto, item præſumptio cau-
ſæ in Principe tunc cadit, quando veriſimili-
ter aliqua cauſa poteſt præſumi, vel imagina-
ri alias ſecus, vt idẽ Iaſ.dicit ibi in fine, & plu-
res refert Port.eadem concluſ.limitatio.1.At
in caſu noſtro nulla cauſa poteſt veriſimili-
ter præſumi, vel imaginari, per quam Impera
tor moueri debuerit ad tollendum ius quæſi-
tum agnatis ex contractibus inueſtiturarum,
& trãſactionum etiam iuratis, & ipſis agnatis
non citatis, ergo illud noluiſſe cenſetur.

Tertio, quia vt ſupra diximus Imperator
non fuit de ipſis agnatis certioratus, nec de
qualitate feudorum, & quod ſuper eis eſſent
factæ conuentiones, ſeu tranſactiones iu-
ratæ, & teſtamenta, in quibus iſti agnati ſunt
45 ſubſtituti, † vnde abſurdũ eſſet dicere, ipſum
voluiſſe agnatis præiudicare, & ius eis quæſi-
tum tollere, quod ipſe Imperator ignorabat
argumento l.cum Aquiliana, & l.qui cum tu-
toribus.ff.de tranſactio. & not.per Barto. in l.
fin.§.Idem quæſijt, & ibi alij Docto.ff.de con-
dit.indeb.l.mater in princip. vbi idem Bartol.
in 4.not.ff.de inoffi.teſtamen.l.in repudiando
ff.de acquir.hæred.nam eorum, quæ ſunt iuris
Princeps bene præſumitur habere ſcientiam.
l. omnium C. de teſtam. ſecus autem eorum
quæ ſunt facti, argumento capit.1.de conſtit.
libr.6.Bald.in l.Impetrata C.ſent.reſcind.non
poſſ.vnde etiã ſi in reſcripto ſit appoſita clau
ſula, ex certa ſcientia, vel aliæ clauſulæ, non ta
men per illas intelligitur princeps velle ter-
tio præiudicare, quia illæ non operanť quoad
46 incognita, & in his quæ ſunt facti, vt per Iaſ.
d.conſi.233.colum.fin.in princip.& per Curt.
Sen.conſil.49.colum. 22.verſic. decimotertio
dicunt, cum multis cumulatis per Port.libr. 1.
com.opin.concluſ. 1.colum.6. verſi. ſecundo
clauſula ex certa ſciẽtia, quibus addo Cottam
in memoriali incip. clauſula ex certa ſcientia
el 1. in princip. & nouiſſime Riminal. conſil.
44.nume. 43. vbi, ait, iſtud eſſe commune di-
ctum, poſt Bald. Alexand.Corn. Dec. Caſtren.
Soci.& Curt.Iun. ibi relatos: facit in terminis,
quod dicit Berous conſil.177.nume.34. & 35.
volum.2. vbi ait, quod adhoc, vt princeps di-
catur voluiſſe præiudicare agnatis requiritur
quod de illis agnatis in impetratione fuerit fa
cta mentio, & quod ipſi ſuccedere potuiſſent
ab inteſtato ſi legitimatio facta non fuiſſet,
ſtante itaque ignorantia principis exiſtentiæ
agnatorum, & qualitatis feudorum, nec non
conuentionum, ſeu tranſactionis iuratæ, & fi-
deicommiſſorum, tantum abeſt, quod præſu-
matur Imperatorẽ voluiſſe præiudicare, qđ
immo, ſi de illis fuiſſet certificatus legitima-
tionem non feciſſet, aut ſaltem feciſſet cum
clauſula, citra præiudicium agnatorum.

Quarto voluntatis coniectura oſtenditur
ex eo, quod ſequuta morte Cardinalis Impe-
rator recuſauit inueſtire eundem Dominum
Alexãdrum legitimatum de dictis bonis feu-
dalibus, ſed remiſit cauſam in terminis iuſti-
tiæ, nam ſi intellexiſſet velle præiudicare agna
tis, vtique eundem inueſtiſſet, ſed quia non ha
bebat hunc animum, ideo recuſauit inueſtitu
ram, ex facto enim ſequẽti declaratur qualis
fuerit voluntas, & animus præcedens vulg. §.
Pauonum & §.ceruos.inſtitu.de rer.diuiſ.& l.
repræhendenda C. de inſtitu. & ſubſtitu. cum
ſimilibus, & etiam ex non facto voluntas de-
claratur, vt pluribus exemplificat Crauet. con
ſil.91.nume.10. Ex prædictis omnibus conclu
do per hanc legitimationem non cẽſeri ſub-
latum

latum ius iſtorum DD. fratrum agnatorum
in feudis,& in bonis de quibus agitur.
Supereſt nunc reſpondere aliquibus in con
trarium facientibus,& per D.Senatorem Por
rum in motiuis adductis , ex quibus videtur
hunc legitimatum eſſe admittendum ad feu-
da de quibus agitur: Et primo ex eo, quod ſpe
cialiter & expreſſe etiam ad feuda fuit legiti-
47 matus per Imperatorem , † quo caſu admitti
tur excluſis agnatis,vt per glo. in d. cap. natu-
rales.ſi de feud.fuer. contr. inter dom. & agn.
& tradunt Doct.in d.l.Gallus.in §.& quid ſi tã
rum,& ita expreſſe tenet Curt.conſi.1.poſt tra
cta.feud.col.15.verſicu. præterea fortius. & in
eodem caſu Curtij conſuluit etiam Soc con-
ſil.10.inter conſi.Bruni.vbi nu.29. in fin. dicit,
quod naturalis etiam legitimatus eſt inhabi-
lis ad feudũ, niſi in legitimatione dicatur ſpe-
cialiter,quod ſuccedat in feudo, quo caſu ad-
mittitur excluſis agnatis,& Clar.lib.4. ſenten.
§.feudum,q.82.vbi poſt Pariſ.Ruin.Curt.Iun.
& Boer. atteſtatur hanc eſſe communem opi
nionẽ & gloſſam in d.§. naturales eſſe per om
nes approbatam , dicens etiam , quod ſecun-
dum cõmuniter Doctores ſufficit, quod Prin
ceps legitimet in genere ad ſuccedendum in
feudis,licet non exprimat in ſpecie ad talia,&
talia feuda , & hoc verum accedentibus clau-
ſulis ex certa ſcientia,& non obſtante, ex qui-
bus cenſetur Imperator velle alteri præiudi-
care,& ius quæſitum tollere, vt not. Bal. Præ-
poſ.& alij in d.§.naturales,& id in caſu noſtro
Imperator voluiſſe cenſetur,apponendo etiã
clauſulam, de plenitudine poteſtatis, per quã
cenſetur voluiſſe ius alteri quomodocunque
quæſitum auferre , ſecundum Alexand.conſi.
116.col.5.verſ. ſexto confirmatur libr. 2. poſt
Bur.& Imol.per eum relatos.& Natta conſil.
340.nume.9.& in terminis Socin.conſi.63.nu
me.11.& ſeq.& nume.16.libr.3. vbi concludit
Principem poſſe legitimare in præiudicium
ſubſtituti,& tollere ius in ſpe ipſi ſubſtituto q̃-
ſitum,maxime accedẽte clauſula, de plenitu-
dine poteſtatis , quare cũ fuerit iſte Dominus
Alexander expreſſe legitimatus ad feuda per
patrem poſſeſſa , & id ex certa ſcientia , & de
plenitudine poteſtatis,& non obſtantibus qui
buſcunque,videbatur dicendum ex clara mẽ-
te & intentione Imperatoris ipſum eſſe ad-
mittendum ad hæc feuda in præiudiciũ agna-
torum.
48 Sed iſtis reſpondetur , † quod prædicta lo-
cũ haberent, & procederent vbi de ipſis agna
tis Imperator fuiſſet certificatus,& de eis mẽ-
tio facta fuiſſet, vel fuiſſent citati, tunc enim
bene cenſeretur Imperator voluiſſe illis præ-
iudicare, ſecus autem vbi Princeps nõ eſt cer
tificatus,neque vlla mentio fit, aut citatio in-
teruenit,prout in caſu noſtro, quia tunc dicẽ-
dum non eſt Principem velle alteri præiudi-
care,quia id non præſumitur d.l.2.§.meritò.&
§.ſi quis a Principe.ff. ne quid in loco publ. &
d.l.nec auus,C. de emãcip. lib. cum ſimilibus,
& multo minus vbi non expreſſit, nam requi-
ritur,quod expreſſe dicat, quod per legitima-
tionem intendit præiudicare , vt per Fel. in d.
cap.cũm olim num.16.de reſcind.vbi ait,quod
princeps de plenitudine poteſtatis poteſt legi
timare in præiudicium eorum , quibus eſt ius
quæſitum ſpe,etiam ipſis nõ citatis, dummo-
do tamen illi quorum intereſt nõ ſolum ſint
nominati,ſed etiam expreſſe ſit dictum,quod
princeps intendit eis præiudicare , & Felin.in
terminis refert & ſequitur Brun. d. conſil. 15.
49 verſi.& tanto magis.† Et quod dicitur in mo-
tiuis neceſſariam non fuiſſe nominationem
agnatorum in legitimatione ex Socl.Iun.con
ſil.142.nu.21.& ſeq.libr.1.id falſum eſt, vt ſu-
pra oſtendimus ex Curt. Sen. Crot. Bened. Si-
gnorol.de Homod. & alijs relatis, put, & hãc
opinionem tenuit etiam idem Soci.d. conſil.
251.col.10.verſic.confirmatur etiam iſta opi-
nio lib.2.poſt Anton.de Butr.Anto.de Roſel-
lo,& Paul.de Caſtr.per eum relatos , inferens
ibi , quod ſi facienda eſt mentio agnatorum,
quibus præiudicari põt, multo fortius facien-
da eſt mentio ſubſtituti,cui p̃iudicari non po-
50 teſt. Et ſaltem negari non poteſt † quod licet
non requiratur nominatio & expreſſio exi-
ſtentiæ agnatorum, quoad validitatem legiti
mationis , requiritur tamen quantum ad effe-
ctum illis præiudicandi , & ſi non interueniat,
non præiudicat ipſis , prout ita concordando
contrarias opiniones Doctorum in hoc arti-
culo diſtinguit Dec.conſi.393. ſub nu.8. verſi.
tertio reſpondetur poſt Iacob. de Bell. quem
refert in d.§.1.in authen.quib. mod. nat. effic.
ſui & Anto.de Butr. in c. per venerabilem qui
filij ſint legitimi,idem Dec.conſil.367.nu.5,&
conſil.307.nu.5.& vult etiam Socin.in d.§. &
quid ſi tantum per D.motiuantem adductus,
dum ait,quod Doctores qui volunt,quod fiat
mentio agnatorum volũt ad iſtum effectum,
vt agnaſcatur legitimatus nõ ſolum patri, ſed
etiam alijs agnatis , & cognatis , ita quod illis
ſuccedere poſſit,non autem ad effectum, vt il
lis præiudicet in ſucceſſione paterna, & ita di-
cit ſe conſuluiſſe,prout conſuluit in conſi.95.
nume.35.verſic. pro cuius cõcluſionis funda-
mento lib.4.vnde idem Socin. in d.§. & quid
ſi tantum nu.27.format concluſionem,& quã
dicit cõmuniter approbatam,videlicet,quod
legitimatio etiam facta viuente patre nõ præ
iudicat illis quibus pater non poterat præiu-
dicare teſtando nõ citatis illis, licet de illis ha
bita mẽtio fuiſſet,propterea ibi in quarto cor
rollario nu.30. firmiſſimè tenet legitimatum
non excludere ſubſtitutum , & cum prædicta
diſtinctione tranſit etiam Port.lib.3.commu.
opin.concluſ.3.in fin.& Riminal. in terminis
d.conſi.46.nu.109.poſt prædictũ Dec. & Por-
tium,nec non Butr.& Cæph. per eum relatos
Galiaula in d.§. & quid ſi tantum nu. 84. verſi.
limita modo Bero.d. conſi.177.num.81.lib.2.
itaque licet legitimatio teneat , quod tñ non
admittitur ſufficit nobis quod ipſis DD. agna
tis non mentionatis,neq; citatis non præiudi-
cet Rui.conſi.85.nu.3.ver. ſed tñ iſtis non ob-
ſtan.lib.3.vbi poſt Ant. de Butr. Card. & præ-
poſ.quos refert ait, quod licet legitimatio di-

catur

catur nulla ex eo, qđ de filijs, vel agnatis nō ſit facta mētio, attamē, inquit, hoc intelligendū eſt quātū ad extēſionē pīudicij, ſed nō quoad ſubſtantiā, quia dicto caſu valuit legitimatio in ſubſtantia, ſed ex ea filio vel agnato præiudiciū, non infertur, & quantū ad hoc dī nulla, idē dicit in conſ. 95. ſub nu. 9. verſi. non valuit ēt, & conſi. 96. ſub nu. 4. verſ. nā & hæc pcedūt eod. lib. 3. Similis quoque diſtinctio fit ad conciliandas opiniones dictorū inter ſe cōtrarias circa citationē in legitimatione patre viuēte facta, vt ex defectu citationis nō reddatur nulla, ſed ſit valida, ſed agnatis, ſeu ſubſtitutis non citatis nō præiudicat, vt inquit Dec. conſi. 55. ſub nu. 7. verſ ptcrea & ſecūdo dato, poſt Ant. de Butr. quē refert in c. per venerabilē, vbi etiā Præpoſit. Alex. extra qui filij ſint legitimi, & ante eū ita voluit Alex. conſi. 94. ſub nu. 9. verſicu. accedit id qđ, lib. 1. vbi, ex Anto. de Butr. quē refert ait, qđ ſi in legitimatione legitimās nō fecit mentionē de inte alteri quæſito, dato qđ legitimatio valeret illo nō citato, tū nō valebit ad præiudiciū illius, Bero. d. cōſi. 177. nu. 81. vbi ait, qđ ſtāt ſimul, qđ legitimatio valeat nō citatis veniētib ab īteſtato, & ſic legitimatio valeat ī ſe, & tñ ipſis veniētibus ab īteſtato nō pīudicet ex quo de eis nō fuit facta mētio, & dicit ita colligi ex Ang. ī d. §. & qđ ſi nō, & ī varietate opinionū inter Doct. in hoc articulo, an requirat mentio, & citatio agnatorū, tenēda eſt opinio prædictorū diſtinguentiū, & per diſtinctionē contrarias opiniones Doctorum concordantium, & ſecundū eā iudicandum, vt per Neuiza. in ſua ſylua nuptiali in rubrica qūo iudicādum nu. 32. vbi plures refert. Ex quibus patet qđ opinio gl. in d. §. naturales, & aliorū ſ. relatorū locū non hēt in caſu nr̄o.

Secundo reſpondetur, prædictam gl. in d. §. naturales. & communem opinionem Doctorum ſupra in cōtrarium relatam procedere, & locū habere in feudo nouo, non aūt in feudo antiquo, qualia ſunt iſta, de qbus agimus, ad quæ agnati iure ſucceſſionis ex contractu inueſtituræ vocantur, ad quorū præiudicium non cenſetur facta legitimatio, & ideo nō obſtante habilitatione expreſſe facta ad ſuccedendum in feudis, non tamen admittuntur legitimati, ita Alex. conſi. 60. in princ. verſic. & hoc non obſtante. lib. 1. vbi poſt Iacob. de Bel. quē refert dicit, quod illud quod dicit gl. in d. §. naturales, quod legitimatus ſuccedit in feudo, ſi hoc fuit expreſſum in legitimatione, pōt inquit procedere quando nulli extabāt agnati, ſecus ergo ſi extant, put in caſu noſtro, & poſt Alex. ita quoq; reſpondet Brun. d. cōſ. 15. dub. nu. 18. verſ. quod ſi dicamus, & idem Alex. refert Salicetū ibi dicentem, quod in quantum d. gl. velit intelligere, quod legitimatus ſuccedat etiam in feudo antiquo excluſis agnatis, non eſt vera, prout & illam cōiter non teneri dicit quoque Anto. de Roſello in tract. de legitimatione in vltima cauſa, de effectu legitimationis col. 7. verſ. ſed vlterius dubitatur, an hic ſuccedat in feudo, & Alex. ac Salic. refert & ſequitur Rui. conſi. 99. nu. 2. & ſub nu. 6. ver. & vbi feuda lib. 3. vbi id maxime verū eſſe dicit, quando agitur de feudis, quæ recognoſcūtur ab ipſo Principe legitimante, prout in caſu noſtro, quia tunc ſaltem per indirectū, princeps legitimando ſpurium ad talia feuda in præiudicium filiorum, vel agnatorū, diſcederet a ſuo contractu, quod facere non poteſt, nec etiam ſucceſſor ipſius Principis c. 1. vbi omnes Doct. notant extra de proba. & in l. digna vox C. de legib. & ibi nu. 7. quod illo caſu, quo princeps venit ɔ̄ propriū contractum nō præſumitur cauſa in Principe: eādem opinio nē tenet etiā Afflict. in d. §. naturales in 2. not. nu. 9. & plurib. ſeq. poſt And. de Iſer. ſi de feu. fue. contro. int dom. & agna. dicens Principē poſſe legitimare ſpurium vt ſuccedat in feudo nouo, ſed in antiquo non, ad idem Lud. de Sardo. in tracta. de legitimatione col. 59. quæſtio. 10. Zaſ. in tract. feudo. par. 8. col. antepen. & Lud. ac Zaſium referūt, & ſequunt Moder. Pariſ. in conſuet. Pariſien. §. 8. glo. 1. nu. 39. &

52 † quod talis legitimatus, expreſſe ad feuda, nō admittatur ad feudum antiquum, conſuluit Petr. de Anch. in conſil. 308. incip. prima facie videri poſſet, vbi dicit, quod legitimatio in qnātū habilitat ad feuda, intelligitur de feudis ex aliqua ſucceſſione ipſi patri deuolutis, & iure hæreditario, ſed feudum antiquū, non iure hæreditario deuoluitur, ſed ex pacto & prouidentia primi inueſtiti, & ideo mortuo Cardinali ſine legitimis deſcendentibus reſoluitur ius feudi, & deuoluit in proximiores agnatos legitimos, quibus non eſt veriſimile Principē voluiſſe inferri præiudicium, & in caſu illo legitimatio fuerat facta expreſſe ad ſuccedēdū in feudis acquiſitis, & acquirēdis, qđ intelligi dēre dicit de feudis acqſitis p eū, de cuius ſucceſſione tractat. Idem ēt ɔ̄ſulēdo tenuit Sign. de Homod. in conſil. 218. nu. 21. vbi ait qđ ius feudi antiqui eſt peruētutum in agnatos a genere, hoc eſt ab eo, qui fuit cōis anteceſſor agnationis vt in cap. vn. de grad. ſucced. in feudo. igitur eis adimi non debet ſine eorum facto vt l. 4. ff. de interdict. & releg. idē etiam tenet Rui. ɔ̄ſ. 95. n. 6. ver. q̄uis li. 3. Deci. ɔ̄ſ. 85. n. 8. facit ad pdicta qđ dicit de legitimatione facta ab Imperatore ad ſuccedendum patri, vt intelligatur, ſcilicet nullis extantibus filijs legitimis, vt in authen. quibus modis natu. efficiun. ſui in §. illud tamen, & in §. ſi quis igitur, vnde dicebat Socin. conſilio 42. columna 2. & 3. libr. ſecundo, & conſilio 95. numero 39. & ſeqnent. libr. quarto, quod data poteſtate Comiti legitimandi etiam extantibus legitimis, ſi ſimpliciter Comes legitimet, alio non expreſſo, non tamen intelligitur legitimare, vt legitimatus ſuccedat vna cum legitimis, ſed tunc demum eis non extantibus, ſic ergo in caſu noſtro, cum Imperator aliud non expreſſerit, reſtringi debet legitimatio, quo ad feuda, ſcilicet ſi nulli exiſtent agnati, vel ſi extent, & nolint forte, vel non poſſint ſuccedere, vt quia eſſent vltra ſeptimum gradum, quo caſu non admittuntur, vt in c. primo, §. hoc quoque ſciendum, qui feud. dar.

poſſunt,& in cap.primo.§. hoc quoque obſer
uatur de ſucceſſo.feudi , & tradit Bal. in auth.
defuncto,colum.1.verſicu.& nota.C. ad Ter-
tullia. & his caſibus admitteretur legitimatus
etiam excluſo fiſco, vt in ſimili dicit Socin.in
cõſilijs proximè allegatis , vnde ad hos caſus
reſtringenda eſt legitimatio, & etiã, vt in feu-
do nouo a patre acquiſito ſuccedat,non autẽ
intelligi debet , vt in præiudicium agnatorũ ,
& eis excluſis ſuccedat in iſtis feudis antiquis.
Et hæc interpretatio admitti debet, tum quia
eſt ex veriſimili mente Imperatoris legitimã
tis,qui per reſcriptum ſuum non cenſetur vo
luiſſe præiudicare iſtis agnatis dicta l.2.§. me-
rito & §. ſi quis a Principe. ff. ne quid in loco
publico,& dicta l.nec auus.C.de emancip.lib.
& ita ſi fuiſſet Interrogatus, veriſimiliter ita re-
ſpondiſſet,argumento not. per gl. & Doct. in
l.tale pactum ff.de pact. tum etiã , quia ſumus
in diſpenſatione , quæ eſt odioſa , & ſic ſtrictè
intelligẽda,vt ſupra pluries diximus,& etiam,
quia cum hæc legitimatio ſatis operetur in
alijs caſibus, in quibus non præiudicatur alijs
agnatis,& legitimis hæredibus, non debet ex-
tendi ad hunc caſum, in quo agit de maximo
præiuditio agnatorum,vt per eundem Socin.
in ſimili.d.conſil.212.col.2. circa medium.

Nec obſtat quod in eiſdẽ motiuis dicitur,
iſta feuda de quibus agitur eſſe impropria , &
hæreditaria,vtpote conceſſa ꝑ ſe, & legitimis
hæredibus , & ideo tranſitoria ad quoſcũque,
& conſequenter ad illa legitimatũ eſſe admit
53 tendum, quia reſpondetur, † quod illa verba
pro ſe, & legitimis hæredibus debent intelligi
de hæredibus ſanguinis,hoc eſt de maſculis le
gitimis & naturalibus ex vero matrimonio ,
& ex eo qui fuit primus inueſtitus deſcenden
tibus,vt in cap. vn. de grad. ſucced. in feud. &
in c. 1. qui fen. dar. poſſunt, cũ multis per nos
relatis deciſ.Pedemon.161.col.2. vbi conclu-
debamus, quod in materia feudali , qñ de fi-
lijs,liberis,deſcendẽtibus, hæredibus, agnatis,
vel ꝓximioribus,ſimpliciter loquimur, ſem-
per de maſculis legitimè deſcendẽtibus intel-
ligere debemus , non aũt debẽt intelligi verba
de factis legitimis ciuiliter, ſed de natis , & ſic
naturaliter, vt in d.l.fi.C.de his q ven.æta. im-
petra.vbi doct.ita idẽ Signorol.d.cõſi.218.nu.
28. cum alijs ſupra adductis ad propoſitũ qđ
iſte legitimatus non dr̃ verè, nec propriè legi-
timus,& id ſuadetur ex materia ſubiecta,ſecũ
dum quam verba contrahentium intelligi de
bent,ſed materia feudalis non admittit ſui na
tura legitimatos ad ſucceſſionẽ feudi d. §. na-
turales.ergo de legitimis veris, non legitima-
54 tis intelligenda ſunt verba,& † verbũ hæredi-
bus exponit id eſt filijs, vt eſt tex.in l. ex facto.
§.fin.vbi Bart.& alij Docto.not.ff. ad Treb. &
not. Abb. in c.in præſentia. de prob.quoscũ
multis alijs refert,& ſequit Dec. conſ.284.nu.
8.verſic. & retenta concluſione & huiuſmodi
feuda conceſſa pro ſe , & hæredibus legitimis
non cẽſentur hæreditaria ſimpliciter, ſed mix
ta, & ſecũdũ quid,vt apud nos d.deciſ. 161. nu.
1.& 2.vbi poſt plures Doct.ibi relatos diceba
mus, verbũ hæredibus hoc caſu intelligi de fi-
lijs,ſed qui hẽant hãc qualitatẽ hæredis,& ſint
hæredes primi ĩueſtiti mediate, vel immedia-
te: immo vt ibi ẽt dicebamus nu.15.illa verba,
ſuisq; hæredibus legitimis interpretari debẽt,
id eſt , liberis maſculis legitime deſcẽdẽtibus,
non aũt de alijs quibuſuis hr̃dibus extraneis,
ſicq; de hr̃dibus ſanguinis,non aũt bonorum,
poſt Bar.Soc.Rip.Dec.Bal.Corn. & alios Do
cto.ibi relatos. quo ſtante non iudicat de iſtis
feudis,ſicut de alijs bonis, & rebus , vt potue-
rit defunctus vaſſallus iſtis agnatis præiudica-
re, ſed iudicat de eo prout de feudo proprio,
& recto, in quo nullo mõ põt agnatis præiudi
cari.Præterea rñdetur ẽt prout rñdet in ſimili
Brun.d.conſi.15.nu. 18. arguendo ab enume-
ratione partiũ,quod,aut feuda de quibus agi-
tur ſunt alienabilia, & impropria: & tunc nec
ẽt poteſt admitti iſte legitimatus , qui cẽſetur
excluſus ꝑꝑ ſubſtitutiones, & fideicommiſſa,
ac conuentiones , de quibus ſupra , in quibus
vocantur legitimi & naturales,quorũ appella
tione non veniunt legitimati, vt ſupra proba-
uimus. Aut dicimus iſta feuda eſſe vera , & ꝓ-
pria,& non alienabilia, & tũc nec admitti po
teſt,etiam ſi ſit expreſſè legitimatus ad feuda,
eo quia intelligitur , ſcilicet ſi nulli extabunt
agnati legitimi & naturales ex Alex.d. conſil.
60. col. 1. Et per hæc tolluntur etiam quæ per
eundem D.motiuantem dicuntur, videlicet,
quod adſint multa bona allodialia,vel ſaltem
dubium eſt , an ſint feudalia , prout nec in du-
bio præſumũtur,quia indiſtinctè ſiue ſint feu-
dalia,ſiue allodialia , ſemꝑ excludit legitima-
tus,quinimo , cum ſint deſcripta in inueſtitu-
ra interim præſumunt feudalia,qa illa deſcri-
ptio, & nominatio facit ceſſare præſumptio-
nem,quod ſint allodialia, ita in ſpecie de iſtis
feudis dicit Alex.conſi.29. ſub nu. 25. verſi.ta-
men interim lib. 5.

Non obſtat ſi dicatur, quod ex legitimatio
ne apparet, Imperatorem feciſſe mẽtionẽ de
fideicõmiſſo,& habilitaſſe dominũ Alexãdrũ
ut ſuccedat in his bonis fideicommiſſo ſubie
ctis per illa verba, volumuſq; vt idẽ Alexãder
admittatur ad ſucceſſionẽ bonorũ fideicom-
miſſorũ,& aliorũ,quorumcunque , ex quibus
videtur Imperator voluiſſe derogare fideicõ
miſſo,& qđ ipſe dominus Alexãder exclude-
ret ſubſtitutos , ſeu faceret deficere conditio-
nem,ſi deceſſerit ſine filijs legitimis & natura-
libus appoſitã ĩ ſupraſcriptis diſpoſitionibus.

Nam ad hæc reſpondetur. Et primo quod
quatenus in legitimatione fit mẽtio de fidei-
cõmiſſo,ſeu bonorũ fideicõmiſſorũ, intelligi
nõ põt,qđ voluerit derogare fideicõmiſſo, de
quo agit , cũ de eo non fuerit per ſupplicantẽ
in impetratione facta vlla mentio, prout fieri
55 debuit,vt ſupra probauimus:ideo † illa verba
loquentia de fideicommiſſo, intelligi debent
de fideicommiſſo relicto ipſi dño Alexãdro,
vel quod ei in futurũ relinqueretur, non autẽ
alijs, prout alijs non ſibi fuit relictum fideicõ-
miſſum de quo agitur, ita in ſpecie reſpondet
Cæphal.in conſi.111.nu.36.verſic.ad alteram
verò

verò lib. 1. poſt Ruin. Bru. & Soc. iun. per eum
relatos. ita etiam in terminis reſpondentes. nã
cum illa verba ſatis operētur in hoc caſu, quo
alijs non præiudicatur, extendi non debent ad
hũc caſum, in quo de maximo præiudicio ip-
ſorum ſubſtitutorum ageretur, quia legitima-
tio in dubio eſt interpretanda, vt minus no-
ceat tertio. l. 2. §. merito. & §. ſi quis a Princi-
pe. ff. ne quid in loco publico, & per Ruin. cõ-
ſil. 60. nu. 6. ac Cæphal. loco proxime citato,
ita etiam inquit Soc. conſi. 212. col. 2. verſ. qui
bus præmiſſis lib. 2. & conſil. 95. nu. 19. libr. 4.
quod maxime verum eſt in diſpenſatione,
prout hic, quæ eſt odioſa & ſtrictiſſime inter-
pretanda, vt ſæpe diximus.

Secundo reſpõdetur etiam, quod quatenus
Imperator cenſeretur hoc voluiſſe, nõ tamē
56 potuiſſet, † quia nõ põt Imperator per ſuum
reſcriptũ, & per legitimationē teſtatoris volũ-
tatē tollere, immutare, & violare vulg. l. ſi te-
ſtamētũ. C. de teſtam. ſicut nec ēt diſpoſitioni
bus priuatorũ, vt in l. ſi donationē. C. de reuo-
can. don. & vbique Doctores, Deci. cõſil. 468.
nu. 18. & conſi. 357. nu. 5. vbi poſt Paul. de Ca-
ſtro Fulg. Salic. & alios ait, qđ Imperator non
põt teſtõ derogare, & voluntatē teſtatoris im
mutare, & ibi nu. 20. verſ. nõ obſtat qđ immo
dicit, qđ qñ ex volũtate teſtatoris apparet, qđ,
noluit legitimatos excludere ſubſtitutos, ſeu
fideicommiſſarios, tunc nõ videtur, quod Im
perator poſſit ſubuertere exploratam volun-
tatē teſtatoris per d. l. ſi teſtamentum, & ratio
ea eſt, quia teſtũ, quoad ſui ſubſtantiam eſt de
iure gentium, ſicut & cõtractus, licet ſolēnitas
teſtĩ ſit de iure ciuili, ſecundũ Bar. & cõiter do
cto. in l. interdũ. ff. de condi. indebi. ea aũt quæ
ſunt iuris gentiũ Princeps ſine cã tollere non
põt. l. reſcripta. C. de precib. imper. offeren. l. fi.
C. ſi contra ius vel vtilit. public. & magis in ter
minis idē Deci. conſi. 557. nu. 4. 5. & ſeq. vbi ēt
concludit, Imperatorē per legitimationē nõ
poſſe derrogare fideicõmiſſo, & cõtra volun-
tatem teſtatoris facere, quod legitimatus ex-
cludat ſubſtitutũ, Brun. d. conſi. 15. nu. 12. Rui.
d. conſil. 60. nu. 7. & ſequent. & conſi. 95. nu. 7.
libr. 3. Socin. iun. conſi. 63. num. 15. & 16. lib. 3.
poſt Alex. Soc. & Curt. per eum relatos. & hos
refert & ſequitur Cæphal. d. conſil. 111. nu. 38.
& ſequen. & conſi. 66. nume. 41. lib. 1. latiſſime
tradit Didac. lib. 3. var. reſolut. cap. 6. vbi hanc
opinionem magis veram affirmat, & reſpon-
det omnibus contrarijs, & ibi etiam ait, quòd
ſi legitimati prohibentur expreſſe ſuccedere
in feudis ex diſpoſitione teſtatoris, tunc non
admittētur ad feuda etiam ſi per Principem
expreſſe fuerint legitimati ad feuda, cum de-
rogatione clauſulæ, ſeu voluntatis teſtatoris,
quod maxime notandum eſſe dicit, & ibi im-
probat opinionem Caſtren. in d. l. ſi teſtamen
tum contrarium volentis, improbat etiam in
ſpecie Curt. ſupra in contrarium adductum.
d. conſi. 1. poſt tractat. feudorum. Vnde prædi-
cti Doct. loquũtur in fortioribus terminis, qa
in eorum caſibus Imperator expreſſe deroga
uerat fideicommiſſo, diſponendo, quod legi-
timatus excluderet ſubſtitutum: quod in caſu
noſtro factum non eſt, quia hic nulla expreſ-
57 ſa derogatio interuenit. † imo adhuc vbi ex-
preſſa derogatio interueniſſet tamen nõ ſuffi
ceret, niſi in indiuiduo Imperator derrogaſ-
ſet d. l. ſi teſtũ, ſecundum Rui. d. conſ. 80. nu. 8.
ver. & quãuis Baldus, & d. conſi. 95. nu. 7. ver. &
quãuis Baldus eo. libr. 3. refert, & ſequitur Cæ-
phal. d. conſi. 111. nu. 45. eod. quia ſecundũ eos
d. l. ſi teſtamētũ habet clauſulã derogatoriam
ad reſcripta, & propterea oportet qđ illi ſpe-
cialiter derogetur per Imperatorē l. ſi quis in
principio teſtĩ. ff. de leg. 3. l. ſi mihi, & tibi. §. In
legatis. ff. de leg. 1. & vbique gl. & doct. cõiter
vnde nõ ſufficit in caſu noſtro clauſula gene-
ralis, non obſtãtibus, vlla lege communi, vel
ſpeciali, aut conſuetudine, priuilegijs Impe-
rialibus, aut alijs ſub quacunque verborũ for-
58 ma conceſſis in legitimatione appoſita, † qa
talis clauſula ſufficeret, quo ad leges quæ non
haberent verba derogatoria ad reſcripta, ſed
quo ad legem habentem clauſulam deroga-
toriam, prout dicta l. ſi teſtamentum non ſuf-
ficit hæc generalis derogatio, ſed requiritur
ſpecialis mentio ſaltem de verbis derogato-
rijs, ſecundum Ruin. in locis præallegatis poſt
Paul. de Caſtro Cy. Feder de Sen. Calder. Car-
di. & Roma. per eũ relatos, & ſicut Imperator
in caſu noſtro derogauit ĩ ſpecie l. 1. C. de na-
tu. lib. & §. naturales, ſi de feud. fue. contro. in-
ter dom. & agna. & alijs ibi expreſſis, ita op-
portuiſſet eum multomagis derrogare ſpe-
cialiter d. l. ſi teſtamentum, quæ habet clauſu-
lã derogatoriam ad reſcripta: vnde cũ illi nõ
derogauerit in ſpecie prout facere potuiſſet,
ſi voluiſſet, ſignũ eſt, quod noluerit, & conſe-
quenter, quod iuxta ipſam legē noluerit volũ
tatem teſtatorũ, nec contrahentium violare
quoad fideicõmiſſa de quibus agitur. Immo,
ꝙ magis eſt, ſecundũ Didac. loco ſupra addu-
cto. nu. 9. verſ. 2. inſertur, non modo parũ pro-
deſſet hoc caſu clauſula prædicta, non obſtan.
ſed nec ēt clauſulæ, ex certa ſcientia, & de ple-
nitudine poteſtatis, immo nec ēt ſi expreſſim
dicat, nõ obſtan. l. ſi teſtũ, quia inquit cum in
Principe deſit poteſtas derogãdi teſtamētis,
& priuatorũ diſpoſitionibus, nihil agit, etiãſi
eidem legi nominatim derroget.

Nec obſtant verba in legitimatione ap-
poſita, dum dicitur, Perinde ac ſi ex vero &
legitimo matrimonio natus, & procreatus eſ-
ſet, & ibi, habilis idoneus, & capax exiſtat,
adeoque pro legitimo agnaſcatur, habea-
turque, & reputetur ab agnatis, & quibuſcun-
que perſonis, & comprehendatur ſub ſtatu-
to, lege, decreto, conſtitutione, vſu, & inue-
ſtitura feudali ordinatione, & qualibet vo-
luntate loquente, vel diſponente de legiti-
mo & naturali, ſeu de verè, ac propriè, & legi-
timè, aut de legitimo matrimonio nato, ac
procreato, &c.

Ex quibus verbis videretur dicendum hũc
cõprehēdi appellatione legitimi, ēt in mate-
ria feudali. Nã ad hæc reſpõdetur, quod nihilomi
nus dici[illegible] legitimus, non verè, & propriè,

59 quod patet ex illis verbis, † perinde, ac ſi, quæ
denotant fictionẽ, & illa verba, habeatur, & re
putetur, quæ etiam fictionem denotant, & nõ
veritatem, vt not. Bar. in l. 1. ad fi. ff. de ſuis & le
git. & in l. 2. §. legis Iuliæ. ff. de adul. & in l. ſi is q
pro emptore, vbi omnes Doctores. ff. de vſu-
cap. & aliud eſt, quem eſſe legitimum. & aliud
haberi pro legitimo, ſicut aliud eſt ciuẽ eſſe, &
pro ciue haberi, iuxta notata in l. mercis ap-
pellatione. ff. de verb. ſign. & in l. quidam cũ fi-
lium. ff. de verb. obl. & per Bart. in d. l. ſi mari-
tus. la 2. ff. de adulte. licet ergo ſit legitimatus,
perinde ac ſi natus eſſet ex legitimo matrimo
nio, tamen per hoc non põt dici verè, & pro-
priè legitimus, licet habeatur pro tali, ita Cæ-
phal. conſi. 114. nu. 10. par. 1. & hoc probatur,
quia, qñ vitium illegitimatis inſurgit à iure di-
uino, vel canonico, prout in caſu noſtro, tunc
Princeps ſecularis non poteſt facere verè legi
timum, quia, cũ non poſſit ſuper antecedenti
diſpenſare, ſcilicet ſuper ſequenti veram legi-
timationẽ inducit, vt diximus ſupra, ex Curt.
in conſi. 16. col. 3. in fi. ver. & quia legitimatus
per reſcriptũ & in additio. ad finẽ eiuſdẽ con-
ſilij. verſ. aut vitium, Capici. deciſ. 193. num. 7.
verſi. ſi verò vitium, & ex Bero. d. conſ. 176. nu.
60 39. & Cæph. d. conſi. 88. nu. 30. † illa ergo ver-
ba, perinde ac ſi de legitimo matrimonio na
tus & procreatus admittat ad ſucceſſionẽ bo-
norũ feudalium, intelligenda ſunt ſcilicet, nul
lis alijs extãtibus agnatis, ita Curt. Sen. cõſi. 13.
nu. 24. & Riminal. cõſi. 46. nu. 36. necnõ Alex.
& Brun. in locis præallegatis, quia extantibus
veris, & legitimis agnatis ipſi præferri debẽt,
non aũt excludi. Præterea rñdetur, quod quã-
uis Imperator velit, & poſſit velle, quod iſte
dicatur, & ſit verè legitimus, & qđ intelligatur
cõprehenſus in quacunq; diſpoſitione tã in vl
tima voluntate, q̃ inter viuos faciente mẽtio-
nẽ de natis ex legitimo mrimonio, tñ iſta ver-
ba quantumcunque generalia debent intelli-
gi, qñ non agitur de præiudicio alterius, & ſic
debent reſtringi ad caſus in quibus alteri non
præiudicaretur in iure quæſito, vt quia nulli
extarent alij nati ex legitimo matrimonio &
comprehẽſi in inueſtitura, vel ſubſtituti; quia
ſatis in hunc caſum operari pñt dicta verba,
ideo ſufficit, ita in ſpecie rñdet Rui. conſ. 95.
nu. 5. & 6. verſi. & quamuis voluerit. & ꝯſi. 106.
nu. 10. lib. 3. vbi ait prædicta verba quãuis gña-
lia, & vniuerſalia debere reſtringi ad effectũ,
vt tertio non inferat præiudiciũ per nota. per
gl. in l. fin. §. fin. C. de iure delib. vbi inter alios,
Paul. de Caſtro colligit, quod verba debent re
ſtringi ad hoc, vt euitetur præiudicium tertij,
etiam ſi mediãte tali reſtrictione verba reddã
tur ſuperflua, & nihil operentur, idẽ Rui. conſ.
105 nu. 8. eo. libr. poſt Oldr. Dom. Soc. & alios
ibi relatos Grat. & in terminis libr. 2. reſponſ.
158. nu. 23. Aymo. conſil. 3. nu. 6. & 7. vbi poſt
Bal. Aret. Crot. & alios ait, quod licet diſpoſi-
tio generalis continens extenſionem iuris iã
cõceſſi reſtringi non debeat iuxta doctri. Bar.
in l. 1. §. nunciatio. ff. de oper. nou. nun. reſtrin-
gitur tamen, quando alias generaliter intelli-
gendo alteri præiudicium fieret.

Non obſtant clauſulæ, ex certa ſcientia, &
de plenitudine poteſtatis, qa rñdetur. Primo
61 † quod illæ non operantur, qñ ſunt plura ob-
ſtãtia, vt diximus ſupra ex Bruno Neuiz. Caſ-
ſan. Iaſ. & alijs ſupra relatis. At cum hic plura
ſint obſtantia, nẽpe, defectus expreſſionis qua
litatis illegitimitatis, necnon nominationis
agnatorum, citationis eorundẽ, qualitatis feu
dorum, & demũ expreſſionis cõuentionum,
ſiue tranſactionis iuratæ, & fideicõmiſſorum,
ideo iſtæ clauſulæ nihil operari debent; Itẽ il-
læ non extendunt ad incognita, & ignorata, &
circa ea nihil poſſunt operari. arg. d. l. cũ Aqui
liana & l. qui cum tutoribus. ff. de tranſact. ita
Rui. ꝯſi. 97. ſub nu. 3. ver. 2. rñdetur lib. 3. & Iaſ.
d. conſ. 233. col. fi. lib. 2. Roder. Suar. allegatio.
12. nu. 25. & ſeq. præcipue nu. 28. plurib. cõfir-
mãs, iſtas clauſulas nõ operari, niſi in his in q-
bus princeps habet plenam notitiã, & ideo il-
læ non firmant gratiã cõtra obſtantia, quæ nõ
erant nota Principi, addo Dec. conſil. 198. nu.
6. vbi etiam dicit poſt Abb. quem refert in c.
1. de cõfir. vtil. vel inutil. quod clauſula, ex cer
ta ſciẽtia nihil operatur, qñ impetratio eſt ob
reptitia: vnde cum de prædictis non fuerit Im
perator certificatus, ideo &c.

Reſpondetur, & tertio, dictas clauſulas nõ
operari, qñ eſt defectus intentionis, & mentis
concedentis, & ſic defectus conſenſus, qui in-
ducitur ex qualibet minima obreptione ſeu
ſubreptione Abb. & Feli. in c. cauſam quæ de
teſtib. Rot. in nouis deciſ. 3. Iaſ. d. cõſi. 233. col.
7. verſi. decimo facit, Pariſ. conſi. 4. nu. 27. cum
plurib. ſeq. lib. 2. poſt alios per eum relatos, &
conſi. 82. nu. 61. & ſeq. vol. 1. Immo dici etiam
poſſet huiuſmodi clauſulas apponi potius ex
ſtilo, & conſuetudine notariorum, ſeu ſecreta
riorum, quam ex mente ipſius Principis, arg.
eorũ q̃ dicit Bar. de clauſula codicillari in l. 1.
nu. 10. in fi. ff. de iure codicill. Dec. ꝯſi. 495. nu.
18. in fi. Soci. Iun. conſil. 116. nu. 11. vol. 2.

Secundo, & magis in ſpecie reſpondetur,
62 primo ad clauſulã ex certa ſcientia † quod il-
la non operatur in his, q̃ ſunt facti, ſed tñ ope
ratur in his, quæ ſunt iuris, vt etiam diximus ſu
pra ex Iaſ. Curt. Sen. Port. Riminal. & alijs ſu-
pra relatis, & per Alex. conſi. 125. num. 3. poſt
Bald. Abb. Socin. Dec. & Brun. ibi relatos, Iaſ.
conſil. 119. col. fi. vol. 4. plures citat Rolland. a
Valle conſi. 7. nume. 105. lib. 3. cum alijs a Por
tio relatis lib. 1. commu. opin. concluſ. 1. verſ.
clauſula ex certa ſcientia, & in terminis per
Rui. conſil. 97. ſub nu. 3. verſi. ſecundo reſpon-
det, & ſub nu. 7. verſic. cui non obſtat lib. 3. vbi
idem eſſe dicit de clauſula, de plenitudine po-
teſtatis, & de clauſula non obſtãtibus, quod il-
læ ſolum operantur circa narrata, & expreſ-
ſa, non autem circa veriſimiliter incognita,
ſecundum Abb. in capit. inter dilectos de fide
inſtru. At cum exiſtentia agnatorum, qualitas
feudorum, ac contractuum, & fideicommiſ-
ſorum cõſiſtant in facto, qđ Princeps pſũmit
ignorare, ideo quoad hæc dicta clauſula nihil
operari poteſt; quia cum de illis nõ fuerit in-
formatus

formatus,non poteſt dici feciſſe ex certa ſciē-
tia, nam tūc demum Princeps dicitur aliquid
facere ex certa ſcientia,quando eſt bene infor
matus de omnibus , quæ Principem mouere
poterant ad non concedendum , alioquin ſi
non ſit informatus dicitur,ſubreptitia Abb.in
cap.paſtoralis §.præterea de offi. deleg. col. 1.
verſic.in gloſa,Pariſ.d.conſil. 4. nu. 30. & ſeq.
poſt Bald.Paul.de Caſtro.Alex.Felin. Curt. &
Dec.per eum relatos & conſil.1. nu. 93. vol.4.
Rederi.Suar.d.allega.12.num.28.vbi ait,quod
non dicitur Princeps facere ex certa ſcientia,
quando in reſcripto dicitur ex certa ſcientia,
ſed quando ex verbis reſcripti poteſt compre
hendi certa ſcientia Principis,ſed certa ſciētia
Principis comprehendi non poteſt, vbi nulla
interuenit expreſſio,aut certificatio,Ideo &c.
& ibidem nume. 39. poſt Card. quod refert in
clem.2.ad fin.de offi.ord.ait,quod maior ſub-
reptio præſumitur in Imperatore ſeu Papa,
quam in alijs inferioribus, quia propter multi
tudinem negociorum, & occupationum nun
quam præſumitur, quod habeāt notitiam eo-
rum cum quibus diſpenſant, vnde inquit mul
titudo reſcriptorum & priuilegiorū,quæ con
cedunt principes potius inducit circūuentio-
nem,quam animum deliberatū,& ideo,vt ſu-
pra dicebamus, huiuſmodi clauſula potius ex
ſtilo ſecretariorum apponitur quā quod prin
ceps habuerit intentionem ita faciēdi vel cer-
tificatus.eodem modo etiā dicimus de clauſu
la,de plenitudine poteſtatis,quia æquiparātur
iſtæ duæ clauſulæ,& idem important , vt dicit
Iaſ.d.conſil.223.col.fin.poſt glo.& Abb.ibi re
latos & Deci.d.conſil.198.nu.6. Cotta in me-
moriali incip. clauſula ex certa ſcientia idem
operatur, poſt Bald. Barb. Alex. Curt.& Dec.
& in locis ab eo relatis,Crauet.ꝯſil.182.nu. 18.
63 Tertio etiam reſpondetur † hāc clauſulam,
ex certa ſcientia,& alias, non operari, nec ex-
tendere diſpoſitionem ad præiudicium tertij,
de quo Princeps non fuit certificatus,vt apud
nos Deciſ.Pedem.139.nu.19.poſt Pariſ. Dec.
Crauet. Gozad. Socin. Iun. Aret. Cur.Iun. &
Gramat.ibi relatos, & ibi dicebamus poſt An
cha. Abb. Dec.& Alex.quod gratia dicitur nul
la,ſi in ea vel in precibus non fuit facta mētio
de iure tertij.addo prædictis Zaſ. conſi. 10.nu.
25.vbi poſt Bald. quem refert dicit,clauſulam,
ex certa ſcientia:, & de plenitudine poteſtatis
nihil omnino operari ſi per eas ius alteri de iu
re naturali,vel gentiū quæſitum læderet, cum
hæc duo ius diuinum & naturale iſtas clauſu-
las potenter exarment : at hic ius eſt agnatis
quæſitum ex contractibus inueſtiturarum , ex
conuentionibus , & teſtamenti diſpoſitione,
quæ ſunt iuris gentium,vt ſæpe diximus ergo.
addo etiam Curt.Sen.conſi.35.num.37.qui in
terminis dicit,quod clauſula,ex certa ſcientia
item & clauſula,de plenitudine poteſtatis, nō
operantur cōtra præſumptam mentem Prin
cipis concedentis,qui nō intelligitur velle al-
teri præiudicare,Grat.lib.2.reſponſ.158.num.
29.& ſeq.Riminal.ꝯſi.45.nu.33. poſt Caſtren.
Alex.Ruin.& Cæph.per eum relatos, & conſ.
44.nu.41.& ſeq.ac conſi.46.nu.116.& 117.vn-
de cum Imperator non fuerit certificatus de
ipſis agnatis , nec de eorum iuribus dici nullo
modo pōt , quod ex hac clauſula habuerit in-
tentionē eis præiudicandi, nec cenſetur eis præ-
iudicatū , maxime cū agatur de magno eorū
præiudicio,vt per Pariſ.d.cōſi. 1.nu.76. & ſeq.
vol.4.poſt Abb.Alex.Soc.Curt.& Fel.in locis
adductis, prout & de clauſula , de plenitudine
poteſtatis dicit Alcia.reſponſ.201.nu.9.& plu
ribus ſeq.Dec.conſi.198.nu.4.verſ.& certe,ad
finem,Curt.Iun.conſil.49.& conſil.142.nu.9.
Gram.deciſ.18.nu.1.Iaſ.conſi.8.num.44.inter
conſ.Brun.per tex.in c. conſtitutus de reſcrip.
poſt gl.Bal. Ang.& Salic.in locis citatis. Pariſ.
conſi.11.nu.20.& ſeq.libr.1.Soc. iun.conſi.77.
nu.104.& duob.ſeq.Roll.à Valle d.conſ.2.nu.
157.& plurib.ſeq.& cōſi.7.nu.105. vſq; ad finē
libr.3. Alcia. de præſump.reg.3. præſump.11.
nu.13.& ibi Nicol.Arelat.in additio.ad eū, &
ibi inquit idē Alcia.qđ, clauſula ex certa ſcien
tia, & aliæ operātur in præiudiciū tertij & per
eas videtur apparere de mēte Principis, quod
velit alteri præiudicare duobus concurrenti-
bus,videlicet,quod ſimus in caſu, in quo prin
ceps ſciat , vel veriſimiliter ſcire potuerit de
præiudicio tertij, & quod tollantur ea ſolum,
quæ ſunt iuris poſitiui.

Ad clauſulam de plenitudine poteſtatis, vl
tra rñſiones ex prædictis reſultantes, Rñdetur
64 vna cū Iaſone d.cōſ.233.col.pen.in fi. † quod
cū Imperator non dēat vti de plenitudine po
teſtatis,niſi ex magna cauſa,& hic nulla ſubſit
veriſimilis,nec iuſta cauſa,ergo dicta clauſula
nō dēt quicquā operari,maxime cū Princeps
non fuerit certificatus de contractibus,& con
uētionibus,vt ſupra diximus. Itē dicta clauſu-
la tunc demū effectū operatur, qñ fuit proceſ
ſum cum cāæ cognitione,ſecus,vbi ſine, vt in
caſu noſtro , vbi ſine citatione agnatorū fuit
proceſſum, & eo ipſo dr̄ proceſſum ſine cau-
ſæ cognitione, qñ Princeps dicit ſe aliquid fa-
cere de plenitudine poteſtatis, vt in terminis
Riminal.dicit d.cōſi.46.nu.120.poſt Rot. Spe
cu.Deci. Curt. Iun. Roll. à Valle pcū relatos.
Rñdetur etiā quod licet Princeps vtatur clau-
ſula de plenitudine poteſtatis , non tamen ſe-
quitur, quod voluerit tertio præiudicare , aut
ius alterius interuertere, vt dicit Crau. de An-
tiqu.tempor.par.1.in princ. nu. 39. poſt Bald.
Innoc.Corn.Gozad.& alios relatos.

Nec etiam obſtat clauſula, non obſtātibus,
65 quia , vt ſupra dicebamus † illa nihil operat,
vbi ſunt plura obſtacula,q̃uis ſit multū gn̄alis,
vt inquit Cotta in memoriali incip. clauſula
nō obſtante,poſt Bal.Iaſ.Alex.Feli.& alios ibi
relatos,& adducit text. in c. accuſatus. §. licet
vero de hæret.libr.6. Item reſpondetur, quod
per hanc clauſulam non cēſetur Princeps vo
luiſſe tollere ius alteri quæſitū, ex eodē Cotta
ibi in fine,vbi id probat ex ſingulari deciſione
Cōpóſt. Butr. & Imo. in c. cauſam quæ de re-
ſcrip.dicentium,quod, ſi Papa per ſuas literas
confert alicui beneficium non obſtante col-
latione alteri facta, quod dicta clauſula , non

obſtante, intelligitur ſolum derrogare colla tioni inualidæ alteri factæ non autem validæ, Felin.in cap.ſuper eo.ſub nu.5.de offic. deleg.

65 Reſpondetur etiam † quod dicta clauſula po teſt operari in præiudicium tertij in his, quæ ſunt iuris mere poſitiui, ſuper quo Princeps habet plenitudinem poteſtatis, eique poteſt derogare, ſecus autem in his, quæ ſunt iuris na turalis, vel gentium, vt ſunt contractus etiam feudales & teſtamenta, prout in caſu noſtro. nam in his dicta clauſula non operatur ad ter tij præiudicium, vt late tradit Ruminal. poſt plures quos refert in conſ.45.nu.36. & multo-minus in caſu noſtro pōt dicta clauſula ope-rari ad præiudicium agnatorum, cum Impe-rator de his non fuerit certificatus, nec de cō-tractibus, feudis, conuentionibus, & teſtamen tis, vt ſæpe diximus.

Non obſtat qđ in hac legitimatione enun-cientur aliæ legitimationes de eodem D. Ale xandro antea factæ, & quæ producentur ſuis loco & tempore, quia pro nunc non apparet; niſi de vna legitimatione, vt in ſimili dicit Ne uizan.d.conſi.99.in fine, de alijs autem plenio-ribus, vt dicitur, non apparet, quo fit vt paria ſint non eſſe & non apparere.l. duo ſunt Titij de teſtam.tute.l.eius qui in prouincia.ff.ſi cer. peta. Ex quibus omnibus neceſſario ſequitur hanc legitimationem non valere, aut ſaltem nullo modo præiudicare iſtis DD. fratribus agnatis. Ideo eſſe pronunciādum prædictam legitimationem eſſe nullam, aut ſaltem non præiudicare prædictis agnatis ius habentibus in dictis bonis, tam virtute prædictæ primæ in ueſtituræ, quam ex conuentionibus & diſpoſi tionibus prædeceſſorū, & eos vti reos & poſ-ſeſſores eſſe a petitis abſoluendos ſaltem ex reg.l.fauorabiliores l.in pari.ff.de regu. iur. §. commodum autem, inſtitu. de interdic.cum ſimilibus; & ita cenſeo ſalua ſemper Excellen tiſs.Senatus cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Reo mortuo pendente appellatione poteſt hæres appel lationem proſequi.*
2 *Appellatio an ſit recipienda, & attentata an ſint re-uocanda, cognitio pertinet ad iudicem ad quem, non autem iudici à quo, & id fieri debet cauſa cognita.*
3 *Attentata ante omnia eſſe reuocanda non procedit in caſibus, in quibus de iure eſt prohibita appellatio.*
4 *Appellatio à ſententia in crimine læſæ maieſtatis non datur contrarium verius nume. 26.*
5 *Appellari ad ſuperiorem omiſſo medio non debet, ſed gradatim, & à delegato ad delegantem limita, vt nume. 14.& 15.*
6 *Attentata non reuocantur, ſi appellatio ſit nulla.*
7 *Dominus non poteſt ſe intromittere de cauſis ſubdito-rum vaſſalli, quia ei tributa eſt iuriſdictio priuati-ue ad dominum.*
8 *Inhibitio iudici à quo, vt canonice facta dicatur, quæ requirantur.*
9 *Attentata non reuocantur propter clauſulam, appella tione remota.*
10 *Cauſa per appellationem ad ſuperiorem introducta, omiſſo medio quando tractanda ſit in curia etiā inui to appellato.*
11 *Appellantis iuramento, quòd non ſperet conſequi iuſti-tiam, in partibus, an adeo ſtandum ſit vt probatio in contrarium non admittatur.*
12 *Iuramentum prædictum appellantis poteſt per procura torem cum ſpeciali mandato præſtari.*
13 *Iudices in cauſa propria eſſe non poſſunt comites, & Ba rones, contra eorum ſubditos, ſed debet tunc cauſa per ſuperiorem cognoſci, & num. 28.*
14 *Iudices in cauſa propria poſſunt eſſe Comites, & Ba-rones, in cauſis breuiſſimis, & modici momenti.*
15 *Princeps non recognoſcens ſuperiorem poteſt eſſe iudex in cauſa propria.*
16 *Iudex ſuſpectus in cognoſcendo ſeu iudicando an poſſit delegare alteri cauſam.*
17 *Attentata, pendente appellatione, ante omnia ſunt re-uocanda etiam ſi appellationi non fuerit delatum per iudicem à quo.*
18 *Appellatione interpoſita à diffinitiua ſtatim remanet ſuſpenſa iuriſdictio iudicis à quo.*
19 *Appellationi cuilibet in dubio eſt defferendum.*
20 *Appellationi ad Imperatorem, vel Papam interpoſitæ ſemper eſt defferendum ob reuerentiam ſuperioris.*
21 *Per attentationem pēdente appellatione offenditur lex, pars, iudicium, & iudex.*
22 *Attentata interim ſunt reuocanda dum diſputatur an appellatio ſit iuſta, vel iniuſta, & an ſit nulla vel fru ſtratoria, maxime vbi de hoc nō edocetur incōtinēti.*
23 *Attentata pendente nullitate ſimul, cum appellatione cumulata, reuocantur ante omnia.*
24 *Sententia executioni mandari non debet contra ſucceſ-ſorem condemnati non citatum.*
25 *Vaſſallo ad feudum vocato ex pacto, & prouidentia ex nullo facto defuncti vaſſalli poteſt præiudicari.*
26 *Appellatio à ſententia in crimine læſæ maieſtatis ad-mittitur de iure.*
27 *Crimen læſæ maieſtatis non dr̄ committere nō ſubditus.*
28 *Delegatio cum clauſula appellatione remota quomodo intelligatur.*

CONSILIVM LXIX.

SCripſimus aliàs circa merita cauſæ proceſſus inquiſitiona lis formati contra D. Alfon-ſum Spinolā, longiſſimè detē tum, nūc autem lata ſnīa con tra eū; per quā condēnatur in pœnā deportationis, ſeu relegationis ꝑpetuè in locū, per D. Ducem Mantuæ deſſignandū, & vlterius in ſumma triginta milliū aureorū ſoluendorum infra timeſtre tunc proxime ſe quuturū. Aduerſum eam idē D. Alfonſus de nullitate dixit, & ſi qua eēt appellauit, ſeu ſup-plicauit maieſtatē Cæſareā; qua appellatione interiecta, & pendente tp̄e ad eā introducen-dam corā Cæſare, arrepto iam itinere, per ge-neroſam matronam Dominam Leonoram Spinolam, eiuſdem D. Alfonſi vxorē; idē D. Alfonſus ī carceribus vita functus eſt, relicto D. Franciſco, & alijs filijs legitimis, & naturali bus hæredibus ei⁹ reſpectiue, quo vita functo, eis non citatis fuit de mandato dicti D. Ducis Mantuæ

Mantuæ facta executio ſententiæ, pro ſumma
in ea contenta, in bonis feudalibus ipſius Do.
Alfonſi, & de facto, ac iure incognito: ablata
caſtra Iuſſuale, Planæ, Cagnæ, & Deghi, cum
1 omnibus iuribus, & pertinentijs eorum. † cum
autem mortuo appellante, pendente appella
tione, poſſit hæres appellationem à defuncto
introductam proſequi, iuxta tit. ff. & C. ſi pen-
den. appella. mors. interue. imò eiſdem hæredi
datur à lege quatuor menſes vltra tempus
defuncto datum, vt in l. fin. C. eod. tit. & glo. in
l. 1. ff. eod. tit. & vbique docto, ideo volentes
dicti filij & hæredes reſpectiue appellationem
à patre defuncto interpoſitam proſequi, por-
rectis precibus Maieſtati Cæſareæ ſupplicarũt
quatenus appellationem à patre introductam
recipere, & admittere dignetur: & omnia at-
tentata interim reuocare, & in priſtinum reſti
tuere; vnde duplex vertitur quæſtio, prima.
An appellatio, ſeu recurſus, vel ſupplicatio
ad Cæſarem introducta, ſit recipienda, & cau-
ſa in Curia apud Cæſarem tractanda, vel ne.
Secunda, conſecutiue quæritur, an pendente
appellatione, ſeu ſupplicatione, vel recurſu li
cuerit Dom. Duci executionem facere, an ve
rò attentata ſint nulla, & ante omnia in priſti-
2 num reſtituenda. † quorum quidem articulo-
rum cognitio, & deciſio ad iudicem ad quẽ,
pertinet, & non iudici à quo, vt de primo eſt
glo. per multa iura quæ allegat in l. 1. in verbo
fiat ff. nil nou. appel. penden. & de ſecundo eſt
tex. in c. non ſolum, de appella. in 6. in illis ver-
bis per appellationis iudicem &c. vbi omnes
doctores tradunt, & Filipp. Franc. in c. de prio
re colum. 2. de appella. Vnde licet ſacratiſſi-
mus Imperator appellationis iudex: ſeu eius
venerabile conſilium potuiſſet, forſan etiam
parte abſente decernere, an recipienda ſit ap-
pellatio, & retinenda cauſa in Curia vel ne, vt
voluit Innocen. in c. paſtoralis colum. de offi-
cio delega. attamen eidem fortaſſe viſa fuit
melior ſententia gloſæ, quæ vult contrarium
in l. 1. in verbo ſummatim C. quor. appella.
non recip. quæ tenet, quod talis cognitio fieri
debeat parte præſente, & cauſa cognita, & idẽ
de reuocatione attentatorum ſentiens requi-
ri cauſæ cognitionem, & citationem partis, vt
voluit Filipp. Franc. in c. bonæ memoriæ col.
4. verſ. primo quia, de appellationibus ideò ſu
per vtroq; articulo mandat Imperator, quod
citetur Dom. Dux Mantuæ ad videndum ad-
mitti, & recipi appellationem, & attentata re-
uocari, vel cauſam legitimam dicturus in cõ-
trarium, quare præmiſſa fieri non debeant, vi-
dendum eſt itaq; an Dom. Dux Mantuæ con-
tradicere poſſit & legitimã cauſam allegare.
Et prima facie pro D. Duce facere videtur
limitatio, quæ datur ad regulam, quæ habet,
quod attentata pendente appellatione ſint an
3 te omnia reuocanda, † vt ea locum nõ habeat
in caſibus in quibus à iure prohibita eſt appel-
latio, vt eſt tex. in c. non ſolum de appella. in
6. ibi exceptis caſibus, in quibus poſt ſenten-
tiam iura appellare prohibent, vbi glo. in ver-
bo, caſibus, & omnes doctores, Vitali. in tra-
cta. clauſularũ, ſuper clauſula nil nou. appella.
penden. colum. 2. verſ. item fallit in his caſib.
& colum. 7. verſ. in caſibus vero, dicens, quod
in caſibus in quibus non eſt licitum appella-
re, non debet iudex primus ſuperſedere, etiam
quãdo appellatur à diffinitiua, niſi poſtquam
fuerit nominatim inhibitum, per iudicem ap
pellationis; at in caſu noſtro appellatio cenſe
tur à iure prohibita ergo &c. quod autem cen
ſeatur prohibita appell. patere videtur, tam ex
natura cauſæ, quam ex qualitate iudicis à quo,
ex natura cauſæ; quia ex proceſſu formato cõ
tra Domin. Alfonſum, & ex tenore ſententiæ,
fuit Domin. Alfonſus notatus, & condemna-
tus de crimine læſæ Maieſtatis, ſeu vt dicitur
4 rebellionis † quo caſu ab huiuſmodi ſenten-
tia non datur appellatio, vt voluerunt multi
præcipue Roma. in l. Pantonius. §. rei perduel-
lionis ff. de acquiren. hæred. Ang. in §. publica
in fine facti. de publi. iud. in l. conſtitutiones. ff.
de appella. & in tracta. maleficior. in verbo,
præſente, & appellante, & in verbo, *che hai tra-
dito la tua patria* in principio ſequitur Marſil. in
l. de minore in principio colum. 2. nu. 7. ff. de
quæſtio. Ratione autem iudicantium non vi-
5 detur quod teneat appellatio quia à ſenten-
tia delegatorum qui iudicarunt appellari de-
buit ad Ducem delegantem, nõ autem ad Im-
peratorem omiſſo medio l. Imperatores ff. de
appella. l. præcipimus. §. 1. & §. & hæc appella-
tio C. eod. tit. c. ſuper quæſtionum. §. porro de
off. delega. c. ſi delegatus c. is cui & c. ſi à dele-
gato eod. titulo, & introducta ad ſuperiorem
omiſſo medio videtur nulla, vt tradunt docto
res in l. 1. §. penult & in d. l. Imperatores ff. de
6 appella. † data autem nullitate appellationis
non reuocantur attentata, vt per doctores in
d. c. non ſolum, & per Innoc. in d. c. paſtoralis
colum. 3. verſ. nam cum ſuperior de offic. iud.
delega. vbi ait, quod cum ſuperior iudex non
habet iuriſdictionem in ſubditos ſuffraganei,
niſi quando eſt appellatum & appellatio eſt
nulla, in hoc caſu nullam habebit iuriſdictio-
nem, vt nota. plenius in c. Romana de appel-
la. in 6. & dicit Ang. in l. 1. colum. penult. verſ.
tertio quod vbi. ff. nil. nou. appel. pend. quod
vbi appellatio non tenet etiam notorie atten
tata per appellatum, vel iudicem non reuocã
tur, ſed attentata per ipſum appellantem ſic.
Vel ſaltem vbi teneret appellatio directa ad
maiorem magiſtratum omiſſo medio vt vo-
luit glo. & ibi multi docto. in d. l. Imperatores
in verbo non rectæ, & per præpoſ. poſt Abba.
in c. dilecti el 2. colum. 3. de appella. tamen ex
diſpoſitione iuris cenſeretur directa ad maio-
rem magiſtratum d. l. 1. §. pen. & d. l. Imperato
res. Accedat, quod cum Dom. Dux ſit inueſti-
tus cum primis, & vltimis appellationibus, cẽ
ſetur inueſtitus priuatiue ad ipſum Imperato-
7 rem † ideo non poteſt Imperator ſe intromit
tere de cauſis vaſſallorum ipſius Ducis iuxta
Bal. in l. 1. quæſtio. 43. ff. de rer. diuiſ. quem re-
fert, & ſequitur Lauden. in tracta. de principe
concluſio. 145. incip. Dux Mediolani, præpo-
ſit. in prælud. feudor. col. 7. circa medium verſ.
& vſque

& vſque adeo,& in c.1.circa finem de controuerſ.inueſti.inr. vaſſal.& epiſcop. & per Abba. in c. cæterum colum. 2. verſ. fateor tamen de iud. vbi ait, qđ vaſſallo tributa eſt iuriſdictio priuatiue ad Dominum, idem dicit Felin.in c. paſtoralis colum. 3. verſ. limita 6. de offi. ord. cum multis alijs relatis per Gramma.deciſio. 30.nu.7.verſ.contrariam ſententiam & num. ſeq.vſq; in finem, quo ſtante, ſequitur,appellationem introductam per Domin. Alfonſum non fuiſſe deuolutiuam iuriſdictionis ad ſuperiorem, ad quem fuit appellatum, neque ſuſpenſiuam iuriſdictionis iudicis a quo,& conſequenter tenent attentata, etiamſi eſſent attentata poſt inhibitionem. eo quia inhibitio hoc caſu non diceretur canonice facta quod requiritur ad hoc, vt attentata poſt inhibitionem retractentur vt in d.c.non ſolum vbi doctores declarant, quando dicatur inhibitio ca-
8 nonice facta.† nam inter cætera requiſita, ad hoc vt dicatur canonica requiritur quod per appellationem negocium ſit deuolutum ad iudicem,ad quem, vt habetur in d.c. Romana §.quod ſi obijciatur de appella.in 6. & tradunt doct.in d.c.non ſolum,& per Vitali.in d.clauſula nil nou.appel.pend.colum. 9.in princip. verſ.ad hoc vt inhibitio ſit canonica,& ibi ꝓpterea tradit, quod quando appellatus comparet coram iudice, ad quem, & negat fuiſſe appellatum infra x. dies aut aliud ſimile, tunc iudex appellationis non poteſt inhibere, niſi primo cognoſcat illam cauſam eſſe deuolutam ad eum per appellationem, ſiue appelletur à diffinitiua,ſiue ab interlocutoria; conſtare. n. primo debet iudici de ſua iuriſdictione d.c. Romana §. ſi vero vocatus. Vlterius fortaſſe delegatio in caſu noſtro erit facta cum clauſula,appellatione remota, ſed non firmo
9 quia eam non vidi † quo caſu ſi ſic eſſet licuiſſet eandem executioni demandare non obſtate appellatione ſecundum Inno.& Hoſtien.in d.c.Paſtoralis de off.delega.quos ſequitur Vitali.d.tracta.in clauſula nil noua.appel.pend. colum. 2.verſ. item ſi eſt cauſa cōmiſſa appellatione remota, potuiſſet autem Domi. Dux Mantuæ committere cauſam, ſeu delegare appellatione remota,iuxta tradita in l.1.§.interdum ff.à quibus.appel.non licet & l. fin. C. de ſent.& interlo.om.iud. hæc ſunt quæ pro Do. Duce Mantuæ facere videntur.

Quibus non obſtantibus cenſeo in vtroq; articulo pronunciandum in fauorem hæredum appellantium, & quod attinet ad articulum, An recipienda ſit appellatio,& tractanda cauſa in curia, quoniam memini aliás fuiſſe ſuper eo ſcriptum, & comprobatum multis fundamentis eſſe admittendam, & recipiendam appellationem, ideo ſuper eo non multum inſiſtendum puto, addo tantum aliàs di-
10 ctis † quòd cum appellantes aut tutores nomine eorum aſſeuerent cum iuramento ſe nō ſperare iuſtitiam conſequi in partibus apud Ducem Mātuæ eius ve officiarios, debet omnimode cauſa hæc in curia tractari, & per Imperatorem ad quē appellatum eſt cognoſci, ita tradunt domini de Rota deciſ.42.incip.itē ſi impetratur in nouis, vbi notabiliter deciſdunt, quod ſufficit hoc probare per ſolum iuramentum, quia ea quæ conſiſtunt in mente, vel in animo alicuius aliter probari non poſſunt,vt in c.ſtatutum,vbi Io. And.& alii de reſcrip.lib.6.& in c.vt circa,eod. titu. nec poteſt certior probatio haberi, quam per iuramentum eius dē cuius animo ac propoſito dubitatur,ſeu quæritur, §. aliæ inſtit.de actio. l.ſi cui. §.iiſdem. ff. de accuſa. & deciſio. Rotæ ſequitur,& menti tenēdam dicit Abbas in c. Nicolao ſub num.6. verſ.ad vnum tamen aduerte, de appella. dicens, ꝙ vbi cauſa de ſui natura non eſſet tractanda in curia, ſi tamen appellans iuret ſe non credere ꝙ habebit iuſtitiæ cōplementum in partibus, tunc tractabitur in curia,etiā inuito appellato, ſequitur ibi Imola,necnon Francus colum.2.in fi. verſ. tertio quærit. vbi pariter iſtud menti tenendum, & vtile ait,idem tenet Præpoſitus col. 3. verſ.eſt tamen vnus caſus, poſt Anto.de But.quem refert ita tenere ibi,& in c. veniens de renunciat. & prædictos ſequitur etiam Decius in c.interpoſita colum. fin. in fi. de appella. vbi tradit, iſtum eſſe vnum caſum in quo ſemper cauſa erit tractanda in curia, ſi appellans iuraret ſe credere non poſſe conſequi iuſtitiam in partibus,quia ſtatur eius iuramento arg. d. c. ſtatu-
11 tum, & † adeo inquit ſtatur eius iuramento, ꝙ contrarium probari non poteſt, vt tradit Rota deciſ. 60. incip. vbi quis impetrat tit. de reſcrip. in antiquis, aliàs eſt deciſio. 79. Paris. de Puteo de ſindicatu, in verbo, iudices c. 14. incip. qualiter autem probabitur iuſtitiam denegatam, ſed in hoc contrarium tenet Ioan. Andr.in d.c.ſtatutum.§.cum vero de reſcript. in 6.cum quo tranſit ibi Filipp. Franc. colum. fi.Geminia.autem ibi colum.3.& 4.fœdere diſtinctionis conciliat opiniones, vt per eum, non refero,quia nō expedit circa hoc ad præſens inſiſtere, eo quia vltra probationem per iuramentum appellantium, probatur manifeſte ex actis de iuſtitia denegata in præteritum; nam cum multoties fuerit ad ipſum Ducem recurſum,& à grauaminibus illatis Domino Alfonſo appellatum recurſum, ſeu ſupplicatum ad ipſum Dom.Ducem,nunquàm fuit ſibi prouiſum, neque iuſtitiæ complementum conſequi potuit, quinimo ſemper abſq; prouiſione aliqua remiſſus fuit ad eundem iudicem grauantem contra l.eos in princip. C. de appella.c.accepta extra eod. titu. & c.per tuas.
12 de ſenten.excomm.† Et prædictum iuramentum præſtari poteſt in curia ex parte appellantis per procuratorem ſpeciale mandatum habentem,ſecundum glo.in d.c.vt circa.§.ſuper huiuſmodi, in verbo, per ꝓprium de electio. in 6.& licet Archidia.in d.c.vt circa,& in cap. nulli.eod tit.ac in d.c.ſtatutum.§.cum vero,teneat, ꝙ imo debeat præſtari per propriam perſonam appellantis,ponderando tex.in d. c. vt circa dum ait, per proprium præſtandum corporaliter faciat iuramentum, attamen verior eſt op.gloſæ in d.c.vt circa, cum qua tranſeſit ibi

ibi Filipp. Franc. col. 5. & Geminia. in d. §. ſu-
per huiuſmodi col. 2. eo quia, iuramentum
procuratoris habentis ſpeciale mandatum di
citur proprium iuramentum domini, vnde ſi
procurator iurat falſum cenſetur dominus
periurus, vt c. 2. & c. fi. de iureiur. in 6. & c. fi. de
iura. cal. cod. lib. & ita ſeruari in curia ꝙ per ꝓ-
curatorem cum ſpeciali mandato præſtetur
iuramentum, atteſtantur idem Archidia. nec-
non Io. And. in locis prædictis, Poterit itaque
in caſu noſtro fieri ſpeciale mandatum pro-
curatori iam conſtituto in curia ad iurandum
nomine appellantium, prout ſic eorum tutor
ſeu tutores iurant ſe non credere, nec ſperare
poſſe conſequi complementũ iuſtitiæ in par-
tibus à Domino Duce Mantuæ, nec eius offi-
cialibus, & propterea petendum, & inſtandũ
appellationis ſeu recurſus vel ſupplicationis
cauſam recipi, & illam in curia retineri, per ip
ſumq; Imperatorem cognoſci, & terminari.

Præterea ratione etiam iuſtiſſime ſuſpitio-
nis debet cauſa in curia tractari eo quia cum
ſit propria cauſa ipſius Ducis tam ratione of-
fenſæ, quam prætendit ſibi illatam per ipſum
D. Alfonſum, quam ratione pœnæ pecunia-
riæ per ſententiã indictæ quæ eſt egregiæ quan
13 ritatis iuſtiſſime recuſari poteſt & debet. † qa
eſſet iudex in cauſa propria contra titu. C. ne
quis in ſua cauſa in rubro, & nigro & l. qui iu-
riſdictioni ꝑeſt ff. de iuriſd. omn. iud. vbi Bart.
per illum tex. dicit, ꝙ Comites, & Barones nõ
poſſunt cognoſcere de cauſa quæ vertitur in-
ter eos, & eorum ſubditos, Maranta de ord. iu-
dicio. parte 6. ſecundo actu principali, nu. 32.
& 33. vbi poſt Andr. de Iſer. quem refert ait, in
tantum hoc verum, ꝙ etiam rex non debet eſ-
ſe iudex in cauſa ꝓpria: addo prædictis, quod
elegãter tradit Præpoſit. in d. c. dilecti. el 2. col.
4. verſ. ſexto fallit de appella. vbi ponit multas
fallentias ad regulam quæ habet ꝙ gradatim
ſit appellandum iuxta l. Imperatores ff. de ap-
pellatio. & inter alias, fallit ſecundum eum,
quando archiepiſcopus litigaret contra ſub-
ditum ſui ſuffraganei, qui ſubditus eſſet reus;
nam ſi appellare voluerit ſubditus à ſententia
epiſcopi non erit tunc appellandum ad me-
dium ſcilicet ad ipſum archiepiſcopum, ne ſit
iudex in facto proprio contra ea quæ haben-
tur in c. cũ veniſſent de iud. in l. vn. C. ne quis
in ſua cauſa, & ideo inquit appellari poterit
ad patriarcham omiſſo medio, vel aliũ quẽ-
cunq; ſuperiorem, quaſi medium ſit impedi-
tum c. is cui de offi. delega. lib. 6. c. ſi a ſubdele-
gato cod. tit. & lib. addo etiam ꝙ ſcribit Oldr.
conſi. 234. incip. factum tale eſt, quidam miles
in fine, vbi loquitur de Barone, qui requiſierat
militem quendam tenentem ab eo feudum,
vt iret, & eſſet ſecum in exercitu regis, ꝙ cum
non feciſſet reuerſus à bello Baro indixit præ-
ſtationem certã pecuniæ militi ratione feudi,
quod ab eo recognoſcebat intendens hoc pa
cto reſarcire ab eo expenſas, quas ſuſtinuerat
in exercitu regio, & quærebatur an hæc indi-
ctio pecuniæ fieri per Baronem dicto militi
potuiſſet, concludit Oldr. ꝙ non, quia nõ po-

tuit eſſe iudex in cauſa ſua propria, vt in rubro
& nigro. C. ne quis in ſua cauſa, & l. pen. ff. de
arbitr. & tanto magis in caſu noſtro militat di
ſpoſitio d. tituli. c. ne quis in ſua cauſa. & l. qui
iuriſdictioni, cum agatur de cauſa grauiſſima,
& magnæ importantiæ vt aliàs diximus, vn-
14 de † licet in cauſis breuiſſimis & modici mo-
menti non haberet locum regula prædicta ſe-
cundum Ang. qui ita limitat in d. l. qui iuriſdi-
ctioni in principio & Iaſ. col. 2. verſ. 6. fallit, ac
Deci nu. 15. ver. hæc regula fallit, & Iacobi. à
S. Georg. in prima lectura nu. 6. attamẽ in cau-
ſa graui, & magni momẽti omnes tenent, nõ
15 poſſe quem eſſe iudicem in cauſa ꝓpria. † &
licet ſit ſpeciale in principe ſecũdum aliquos
ꝙ poſſit eſſe iudex in cauſa propria, attamẽ il-
lud eſt verum in non recognoſcente ſuperio-
rem vel ſaltem habente iura imperij, quod nõ
eſt in D. Duce Mantuæ qui Imperatorem re-
cognoſcit: quo caſu non poteſt eſſe iudex in
cauſa propria vt per Iacob. à S. Georg. in ver-
bo princeps pedemontium col. 6. verſic. qua-
drageſima nona ſpecialitas vbi ait recogno-
ſcentem ſuperiorem non poſſe eſſe iudicem
in cauſa ꝓpria allegat Bal. in c. 1. tit. de inueſt.
in marit. facta. Et ſi dicatur vbi ratione dictæ
ſuſpitionis non poſſet ipſe Dux cognoſcere
16 alteri delegabit; † eo quia ſuſpectus in cogno-
ſcendo, ſeu iudicando, non cenſetur ſuſpectus
in delegando cap. ſi quis contra clericum vbi
Abb. not. de foro comp. ꝓut ita volebat Paul.
de Caſt. in d. l. qui iuriſdictioni ff. de iuriſd. omn.
iud. per tex. in l. prætor. ff. eod. tit. vbi etiam idẽ
Paul. de Caſt. notat, ꝙ iudex ordinarius poteſt
recuſari vt ſuſpectus ad hunc finem vt cauſam
alteri deleget, non autem vt ex toto repella-
tur, nam licet inquit vt ſuſpectus ſit recuſatus,
non tamen prohibetur delegare, & ſic exce-
ptio quæ opponitur deleganti, nõ opponitur
delegato. nam inquit in delegato ſuſpecti ceſ-
ſat omnis ſuſpitio, quæ poterit ſubeſſe in dele
gante, vt probatur in d. l. prætor. idẽ tenet Lã-
celo. Dec. in d. l. qui iuriſdictioni col. 2. ſed ad
hoc reſpondetur, ꝙ contrarium tenet Bart. in
d. l. qui iuriſdictioni nu. 2. eo quia, ſicut domi-
nus eſt ſuſpectus, pariter erit ſuſpectus ille quẽ
dominus dabit pro iudice in ipſa cauſa, ꝓ quo
faciunt tradita per Imolam in capitulo inſi-
nuante de offi. delega. & Filipp. Franc. in cap.
poſtremo. verſ. 12. ſuſpitionis cauſa de appel-
la. quos refert Maranta de ord. iud. parte 6. 2.
actu principali nu. 28. quod ſi Epiſcopus eſt ſu
ſpectus, pariter eius Vicarius eſt ſuſpectus, &
conſuluit Brunus conſ. 146. lib. 2. quod pote-
ſtas domini cenſetur ſuſpectus ſubdito litigan
ti contra Dominum, tanto autem magis ſu-
ſpectiſſimum eſt iſtis hæredibus appellantib.
coram Duce litigare, & eius officialibus, quo-
rum pater inhumaniter per quinquennium
in arctiſſimis vinculis detentus vita exceſſit,
quo fit, vt tutum eis non ſit ad ipſum Ducem
accedere, prout eundem eiuſue officiales ſu-
ſpectiſſimos iurãt arg. clem. paſtoralis, & quæ
ibi doct. tradunt de re iud. & cum fuerit idem
Do. Alfonſus dum viueret multipliciter gra-
uatus

natus ab ipſo Duce,& eius officialibus,ad eun
dem grauantem appellantes remitti ſas non
eſt,vt dicit Imperator in d. l. eos in principio
C.de appella.cum alijs ſupra adductis.verum
ipſemet Imperator prouocatus cognoſcere
debet.Stante ergo quod recipi, & admitti de-
beat appell. & tractari cauſa in curia ex ſupra
dictis, ſuccedit pro appellantibus regula iuris
17 canonici, & ciuilis † quod attentata penden-
te appellatione ſunt nulla, & ante omnia ſunt
reuocanda c.non ſolum de appella.in 6.c.bo-
næ memoriæ de confir. vtil. vel inutil. l. 1.nil
nou.appel.pend.l.ſciendum ff.de appel.recip.
in illis verbis, nec quicquam innouari etiam
ſi contra Fiſcum appellatum ſit,l. ex illo l.mi-
nime C.de appell. & ſatis eſt quod conſtet ap
pellatum fuiſſe intra decendium, vt reuocen-
tur attentata,d.c.non ſolum, vbi glo.in verbo
ante omnia,& ibi docto.declarant ad idem c.
Romana.§.ſi vero eod. tit.& lib. Nec refert,
quod appellationi non fuerit delatum per iu-
dicem à quo,quia vt dicit Præpoſit.in d.c.Ni-
colao col.3.in principio de appella. delatio iu
dicis à quo nihil operatur quoad diffinitiuam
18 per appella. ab ipſa diffinitiua.† nam ſtatim
interpoſita appellatione à diffinitiua inuitis
dentibus iudicis, à quo,appellatio eius iuriſdi-
ctionem ſuſpendit, & vbi à diffinitiua appella
tur ad Imperatorem,vel Papam,ſi Iudex non
deſert,deferunt iura,vt dicunt Domini de Ro
ta deciſio.366.incip. ſi appelletur à diffinitiua
in nouis relati per Vantium de nullita. ſenten-
tia.titulo de nullita. ex defectu iuriſdictio. or-
dinariæ nu.77.& punitur Iudex non deferens
hoc caſu appellationi l.quoniam iudices l. iu-
dicibus C. de appella. c. de priore ex.eod. titu.
Rota & Vantius locis prædictis, maxime vbi
appellatio eſt iuſta, vt tradit Ang. in d. l. quo-
19 niam iudices,& Fran.in d.c.de priore.† & vbi
dubium eſt,an appellatio ſit iuſta, vel iniuſta,
tunc cuilibet appellationi eſt deferendum vt
tradunt Ange. & Francus vbi ſupra, vbi idem
Francus col.2. ait quod appellatio ſemper di-
citur eſſe iuſta quãtum ad hoc, vt iudex tenea-
tur deferre,quoniam continet iuſtam cauſam
grauaminis,& ideo iudex à quo in dubio tene
tur deferre appellationi, & ſuperſedere, quia
an appellatio procedat,vel non procedat, ſit
iuſta, vel iniuſta, non pertinet ad eum cogni-
tio,ſed ad Iudicem appellationis vt ſupradi-
20 ximus.Vnde, vt id obiter dicam † debuiſſent
Iudices in caſu noſtro ob reuerentiam ſupre-
mi, ad quem fuerat appellatum deferre appel-
lationi,& apoſtolos ſeu literas demiſſorias tra
dere,iuxta l.eos §. fi. C. de appella.concordat
tex.elegans & notab.in c. 1.de appella.in 6. ibi
ſi appellationi ex ſuperioris reuerentia ſit de-
latum,aut ſaltem cauſas refutationis,& abne-
gationis Imperatori reuerẽter reſcribere iux-
ta l.pen.ff.de appella.recip. ibi, cumq; qui ap-
pellationem non recipit, opinionem ſuam
confeſtim per relationem manifeſtare, & cau
ſam pro qua non recipit appellationem &c.
& in l.eos §.ſuper C. de appella. & interim ab
omni executione & innouatione abſtinere de

buerant, quo fit vt per attẽtata non ſolũ cen-
ſetur offenſa pars, & in illius iniuriã facta exe-
cutio, ſed ẽt in offenſam ipſius Imper. ad quẽ
fuerat prouocatum Alex.conſ.99.col.3.lib.5.
21 vbi ait † quod per attentationem pendente
appellatione offenditur lex,pars, iudicium,&
iudex,poſt Filipp.Fr. quem refert in ca. bonæ
memo.col. 10.verſ. item ipſe attentans de ap-
pella.quos etiam refert Didac.lib. practica. q.
c.23.col.2.ver.qa & executio,tex.eſt notabilis
in d.c.1.in fi.de appell.in 6.ibi,iuſtum eſt equi-
dem,vt in eum iura inſurgant, qui ius, & iudi-
cem,& partem elludit.Reuocandum eſt itaq;
omne attentatum, licet appellationi interpo-
ſitæ delatum non fuerit,neq; apoſtoli traditi,
nã imo ſecundum Filip.Fra. in c.ſollicitudinẽ
col. 4. verſ. dubium tamen, de appel. Iudex à
quo denegando apoſtolos expreſſe habetur
ac ſi appellationi detuliſſet,& omnis proceſ-
ſus coram eo factus ex poſt eſt nullus vt in c.
ab eo de appel.in 6. & clem.2.eo. tit.& ſcribit
Ang.in d.l.1.col.pen. verſ. quinto principali-
ter ff.nil.no.ap. pend. ꝙ ſi iudex à quo requiſi-
tus tempore,& loco congruis apoſtolos dare,
negauit, tunc abſq; inhibitione omnis proceſ
ſus eius eſt inualidus,niſi per appellantẽ renun
tiatũ ſit appellationi gl.notab. & ibi oẽs doct.
in d.c.1.de appel.in 6.Vnde cũ in caſu nr̃o per
abnegationẽ apoſtolorũ dicatur recepta ap-
pellatio, iudices à quo abdicarunt totaliter a
ſe oẽm iuriſdictionem,ẽt ſi appellatio fuiſſet
notoriè fruſtratoria, vt dicit Ang.in d.l.1.col.
22 1.verſi.quæritur in litera, quo fit † vt compa-
rente D.Duce appellato,ſi neget,& contradi-
cat eſſe reuocanda attentata, eo quod appella
tio ſit nulla,& fruſtatoria, ſeu non tenere, velu
ti interiecta in caſu à iure ꝓhibito, audiendus
non eſt,nec interim diſerenda reuocatio ex di
cta doctrina Angeli,quod maxime verum eſt
vbi de hoc non edocetur incõtinenti iuxta gl.
cõiter receptam in d.c.nõ ſolum in verbo ca-
ſib.arg.l.3.§.ibid.ff.ad exhibend.& c.literas de
reſtit.ſpol.& per Vitali.d.clauſula nil nou.ap-
pella.pend.col.3.verſ.vnum rũ vbi ait hoc te-
nendũ cordi;Accedat ꝙ in caſu noſtro cũ ap-
23 pellatione cumulata eſt cauſa nullitatis† quo
caſu licet attentata pendente nullitate ẽt prin
cipaliter intentata non reuocẽtur, attamẽ qñ
nullitas æquæ principaliter deducitur cũ ap-
pellatione, ꝓut in caſu noſtro tunc attentata
ante oĩa ſunt reuocanda ꝑ appellationis pri
uilegium, ſecundũ Cuma. in l. ſi expreſſim ff.
de appel.& Filip.Fran.in c. dilecto quæſt.9.de
appel.in 6.quos cũ multis aliis refert, & ſequi
tur Vantius de nullit.ſent.tit.quot & qb.mod.
nullitas proponi poſſit nu.34.vbi ꝓpterea cõ-
ſuluit, vtilius eſſe nullitatẽ appellationi cumu
lare,& cumulatã proponere,quam ſimpl̃r eã-
dem ſolam deducere, & ita ſin eum obſeruãt
practici,nulliter itaq; oĩno ad executionẽ ſnĩæ
fuit ꝓceſſum maxime vero pẽdẽte adhuc ter-
mino trimeſtris,in ſnĩa ꝑfixo cõdẽnato ad ſol
uendũ,& mortuo D.Alfonſo nõ citatis eius fi
24 lijs hr̃dib.& ſucceſſorib.†q oĩno citãdi fuiſſẽt
vt ꝑ Alc.in l.à diuo pio §.in vẽd. col.11.verſ.2.
fallit.

fallit.ff.de re iud.vbi poſt Inno. Ang. & Bald.
per eum relatos ait, ſemper requiri citationē
ſucceſſoris condemnati in executione ſenten
tiæ,& Alex.refert Maranta de ord.iudicio. vl-
timo actu titu. de excutione ſententiæ nu. 18.
& cum executio facta fuerit in feudis, præci-
pue in eis fieri non debuit,nec potuit non vo-
cato Dom.Franc.eius filio, & ſucceſſore ipſis
in feudis ex pacto & prouidentia anteceſſorū:
25 †cui propterea ex nullo facto defuncti potuit
præiudicari,cum non ipſius patris ſed ſuperio
rum prouidentia habeat iuxta diſtinctionem
Dyni in regula non debet aliquis circa finem
de reg.iur.in 6. tradunt omnes in c. 1. ſi vaſſal.
feudo priuetur cui deferantur, & vera eſt con-
cluſio ꝙ in caſibus in quibus non poteſt pater
præiudicare filio contrahendo in feudo,in
eiſdem nec etiam poteſt delinquendo, vt per
Curt.de feudis in 5.parte colum.6.concluſio.
6.verſ.ego autem,quo fit vt de facto executio
ſententiæ facta dicatur,& conſequenter reuo-
canda remedio attentatorum.

Et per ſupradicta ſublata remanent, quæ in
contratium adducta fuerunt,quibus tamen ex
abundanti reſpondetur. nam nō obſtat quod
primo dicebatur, appellationem in caſu iſto
eſſe de iure prohibitam eo quia agebatur de
crimine læſæ Maieſtatis, ſeu rebellionis, quo
caſu à ſententia ſuper tali crimine lata non ap
pellatur, & conſequenter ceſſat regula quod
attentata ante omnia ſint reuocanda. Nam re
ſpondetur quod verum eſt,regulam prædictā
ceſſare in caſibus. in quibus expreſſe & paten-
ter à iure prohibita eſt appellatio vt dicit glo.
in d.l.1.in verbo,fiat,nil nou.appel.pend.& ibi
docto.qui caſus ſunt certi, vt in l. fin. ff. de ap-
pel.recip.& in l.conſtitutiones ff.de appel.vn-
de dicebat Ang.in l.qui teſtituere. col.fi. verſ.
nota optimam doctrinam ff. de rei vendica.
quod ab omni ſententia poteſt appellari niſi
reperiatur iure cautum,quod nō poſſit appel-
lari.Sed in caſu de quo agitur,non reperitur in
iure expreſſe prohibita appellatio ergo &c.
quinimo ſecundum veriorem opinionem
26 † etiam à ſententia in crimine læſæ Maieſta-
tis à iure admittitur appellatio vt per glo in l.
Pantonius §.rei perduellionis ff. de acquir.hæ
redita. quam refert. & ſequitur Laudenſis in
tracta.de crimine læſæ Maieſtatis quæſtio.7.ſe
quitur Andr.de Iſernia in c.1.in 9. nota 6.titu.
quæ ſint Regaliæ, vbi dicit, iure cautum non
reperiri, quod in crimine læſæ Maieſtatis ap-
pellatio ſit prohibita,idem voluit Afflict.in d.
c.1.§.& bona committentium colum. 4. nu.
42. verſ. vigeſimum primum ſpeciale.Augu-
ſti.de Arimini.in additio.ad Angelum de ma-
leficiis, in verbo præſenti Caio, & appellanti
Decius in c.cum ſit Romana colum. 4.in no-
no nota. de appel. & hanc æquiorem ſenten-
tiam appellat Gigas tracta. de crimine læſæ
Maieſta.tit.de pluribus & varijs quæſtio. quæ-
ſtione 13.nu.3. quæ opinio ſine difficultate ꝓ-
cedit, vbi delictum non eſt plene probatum,
contraria autem opinio poſſet eſſe vera in ac
cuſato de tali crimine, qui eſſet taliter conui-
ctus, quod delictum negare non poſſet, nam
eo caſu appellatio forte nō reciperetur, pro-
ut ita diſtinguebat Igneus in diſputatione inci
piente;An Rex Franciæ Imperatorem reco-
gnoſcat num.129. relatus per d Hieronimum
Gig.d. tractatu loco ſupracitato nu. 2. Præte-
27 rea † non cadit in Domi. Alfonſo crimen læ-
ſæ Maieſtatis.qui non erat ſubditus Do.Ducis
Mātuæ niſi ratione feudi, vt habetur in clem.
paſtoralis de re iud. & pluribus comprobaui-
mus in prioribus noſtris allegationibus im-
preſſis reſponſo primo num. 11. vbi etiam di-
cebamus,quod imo contra Do.Ducem Mā-
tuæ qui recognoſcit Imperatorem,nec etiam
eius ſubditus ratione originis,vel domicilij di
citur proprie committere crimen læſæ Maie-
ſta.ſed tantum improprie.

Non etiam obſtat, quod ratione iudicis à
quo nulla eſt etiam appellatio vti interpoſita
ad Imperatorem omiſſo medio, vnde cum
non teneat appellatio ceſſet remedium atten
tatorum.nam reſpondetur,ꝙ imo in caſu no-
ſtro potuit omiſſo medio ad imperatorem ap
pellari, & tenet appellatio, quia medium eſt
impeditum, tum ratione abnegatæ iuſtitiæ in
præteritum, & quam nec in futurum conſeq
poſſe ſperant appellantes: tum etiam ratione
ſuſpitionis contra D.Ducem militantis,cum
agatur de cauſa propria, quibus caſibus licuit
appellare omiſſo medio vt late ſupra proba-
uimus,quibus addo quod eleganter conſulen
do determinat Bal. in conſi.474.incip.magni-
ficus dominus Nanus Marchio lib.1.quem re
fert Natta conſ.614.num.7.& ſequen.nam cō
ſuluit Bald. pro ſubditis marchionatus Ceuæ
contra ipſum Marchionem eorum dominū,
ꝙ ipſi ſubditi poſſint pro commiſſis ꝑ ipſum
Marchionem contra eos & eorum bona ha-
bere recurſum ad gubernatorem Aſtenſem,
non obſtante pacto inito inter ipſum Mar-
chionem,& ipſam ciuitatem Aſtenſem,ꝙ ip-
ſe Nanus Mar. & eius ſucceſſores nō poſſint,
ſeu debeant vllo modo compelli,vel cōſtrin-
gi per poteſtatem vel capitaneum dictæ ciui-
tatis,& ꝙ non teneatur ſtare iuri,ſeu reſponde
re de iure in dicta ciuitate Aſtenſi in aliqua cā
ciuili,vel criminali, nam multis rationib.pro
bat tale pactum nō valere in caſu de quo age-
batur contra ipſum Marchionē & inter alias,
28 † eo quia inquit non potuit transferri in ipſū
Marchionem poteſtas iuſdicendi in cauſa ꝓ-
pria l.1.C.ne quis in ſua cauſa, ergo cum non
fuerit tranſlatum iſtud ius in alium remanſit
penes concedentem. Item quia, inquit, om-
nia iura clamant,ꝙ propter defectum iuſtitiæ
ſuperioris aditur maior poteſtas vt notatur
in c. 1. §. vlt. de milite vaſſallo qui contumax
eſt, quapropter ſubditi qui grauantur ab im-
mediato eorum ſuperiore poſſunt recurrere
ad mediatum.

Et per prædicta patet etiam reſponſum ad
id, quod dicebamus, ꝙ cum Dom. Dux ſit in-
ueſtitus. de primis & vlterioib. appellationi-
bus etiam priuatiue ad Imperatorem,non po
teſt Imperator ſe intromittere de cauſis vaſ-
ſallorum

ſallorum ipſius Ducis. Nam ſecundum deciſionem Baldi ſupra relatam, per tales inueſtituras non cenſetur translata in ipſum Ducem poteſtas iuſdicēdi in cauſis proprijs ipſius Ducis, quas habet contra vaſſallos, quia vt dicit tex. in d.l.1.C.ne quis in ſua cauſa, iniquum eſt cuiquam licentiam, ſententiæ in propria cauſa concedere, imo hoc eſt impoſſibile vt dicit Natta d.conſ.614. nu. 10. vt ibi ipſe declarat, ad quem me remitto, quo fit vt appellatio introducta vti valida legitima, & iuſta ſit deuolutiua iuriſdictionis ad ſupremum, ad quem fuit prouocatum, & ſuſpenſiua iuriſdictionis iudicis à quo, etiam abſque aliqua inhibitione, cū ſit à diffinitiua iuxta tradita in d. c. non ſolum & alibi ſæpe per doctores, & ideo cum non licuerit ad executionem procedere, attentata omnia neceſſario ſunt reuocanda ac in priſtinum reducenda omnia.

Vltimo non obſtat quod delegatio fortaſſe erit facta appellatione remota: quo caſu ſi ſic eſſet non haberet locum regula quod attētata ſint ante omnia reuocanda, nam reſpondetur, quatenus eſſet facta delegatio appella-
29 tione remota † intelligeretur de appellatione ab interlocutoria, non autem à diffinitiua, aut quatenus delegans ſenſiſſet etiam de diffinitiua, reſpondetur debere intelligi de appellatione friuola, ſecundum Bar. & alios in l. 1. §. interdum ff. à quib. appel. non licet Bart. in l. 1. §. parui ff. quod vi aut clam. tex. notab. in c. paſtoralis de appell. ibi, dum dicit, fruſtratoria tātum inhibita cenſeatur, & ibi omnes doct. notant. Reſpōdetur & tertio, quod vbi princeps delegaſſet cum dicta clauſula, appellatione remota, talis clauſula intelligeretur in præiuditium ipſius committentis, ſcilicet remota appellatione ad eum, non autem intelligeretur in præiuditium ſuperioris, ad quem deuolueretur cauſa per remedium appellationis ſecūdæ, vel recurſus, ita Angelus in d.l. 1. §. interdū colum. 1. verſi. dicas ꝙ illa clauſula ff. à quibus appell. non licet, quoniam inquit, iuriſdictioni ſuperioris nemo detrahere poteſt directo, vel in conſequentiam l. ille à quo §. tempeſtiuum. ff. ad Trebel. cum concordantibus. Vnde ſubdit ibi Angelus notabilem concluſionem, ꝙ nulla ciuitas, aut dominus ſuperiore recognoſcens poterit ſtatuere, vt à ſententijs officialium in criminalibus, & ciuilibus non appelletur niſi in præiudicium ipſorum ſtatuentium, ſcilicet vt nō appelletur ad eos, ſed non erit ſublata poteſtas appellandi ad ſuperiorem, vnde ſi ciuitas eſt ſubiecta principi appellabitur ad principem ſi eccleſiæ appellabitur ad eccleſiam, & ibi idem Ang. colum. fin. verſ. & ego dico notabiliter ait, ꝙ vbi eſt adiecta clauſula appel. remota, poterit tunc appellari ad ſuperiorem omiſſo medio. Patet etiā per prædicta quod quatenus vigore conſtitutionum patriæ ſententia mandari deberet executioni non obſtante appellatione, ſeu non poſſet appellari, puta ſi ſit ſentētia Senatus, huiuſmodi conſtitutiones locum non haberent, quando ad Imperatorem appellatum eſt quia eius iuriſdictioni nemo detrahere poteſt, directo, vel in conſequentiam, lex enim inferioris ſuperiorem non afficit d.l. ille a quo §. tempeſtiuum. ff. ad Trebel. cum ſimilibus. Concluditur itaque ex præmiſſis eſſe recipiendam, & & admittendam appellationem tractandamque cauſam in Curia, & ſubordinate pronuntiandum omnia attentata pendente appellatione ſote, & eſſe reuocanda, &c. & ita iuris eſſe cenſeo ego.

SVMMARIVM.

1 *Veritas ſæpius agitata, magis ſplendeſcit.*

2 *Clauſula codicillaris, concepta per verba futurum tempus reſpicientia, rupto inde teſtamenta agnatione poſthumi ignoranter præteriti non operatur, nec inducit fideicommiſſum, & nu. 4. ſed contra & verius num. 5. & 29.*

3 *Teſtator, in dubio præſumitur non prætuliſſe matrem proprijs filijs & deſcendentibus. Et quomodo id intelligatur, nu. 13. & 14.*

6 *Diſpoſitio l. 1. C. de codicillis, quo caſu, & quando procedat.*

7 *Clauſula illa, ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, facit diſpoſitionem vno iure tantùm valere.*

8 *Argumentum de pacto ad codicillos, & de donatione inter viuos ad clauſulam codicillarem non valet. & num. 9.*

10 *Clauſula codicillaris poſita in teſtamento militis, an differat ab ea qua ponitur in teſtamento pagani. Et quos contrarios effectus operentur nu. 11.*

12 *Clauſula codicillaris, & illa omni meliori modo, & forma &c. an de conſuetudine notariorum potius, quam de mente teſtatoris apponantur.*

15 *L. 2. ff. de leg. 3. non procedit quando fideicommiſſum relictum eſt à venientibus ab inteſtato.*

16 *Natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, non rumpuntur codicilli ab inteſtato facti. Et cenſetur teſtator per illa verba ſi non valet vel valebit &c. in genere cogitaſſe de ruptura teſtamenti. nu. 17.*

18 *Teſtator præſumitur in eadem voluntate voluiſſe perſeuerare quando potuit clauſulam codicillarem mutare, & non mutauit, & talis voluntas nō præſumitur mutata niſi probetur. nu. 24.*

19 *Teſtamentum militare, quibus caſibus natiuitate poſthumi ignoranter præteriti non rumpatur.*

21 *Teſtator, cenſetur potius eius bona velle peruenire ad eius matrem, quam vxorem, decedente filio poſthumo ſine liberis.*

22 *Teſtator præſumitur maiorem habere affectionem ad ſibi proximos, quam ad proximos filij grauati.*

23 *Clauſula, valere voluit omni meliori modo, & forma quibus valere poterit, vis, & effectus quis ſit.*

24 *Commiſſarij cum iuramento allegati ſuſpecti geſta, nō valent.*

25 *Vitricus pro priuigna non eſt teſtis idoneus.*

26 *Teſtes ſingulares in loco, & tempore probant. & numera 27.*

28 *Teſtamentum non infirmatur ex eo quod teſtator ſimpliciter illis verbis vſus ſit, ſcilicet volo teſtamentum quod feci valere.*

34 *Gloſa, in authen. ex cauſa C. de lib. præter. intellectus.*

Specul.

31 *Spec.in tit.de inſtr.edi.§.compendioſa, ver. pone quidam,declaratur.*
32 *Angeli doctrina in l.qui iure,ff.de teſt. milit. & conſ. 108.declaratur.*
33 *Caſtren.conſ.88.lib.2.& conſ.58.lib.1.declaratur.*
34 *Barbat.& Beltrand.in ſuis conſ.contrarij.*
35 *Signorol.conſ.171.nu.4 interpretatur.*
36 *Curt.Iun.in auth.ex cauſa nu.70.C.de lib.præter.exponitur.*
37 *Vitalinus in tracta. clauſularum colum. 12. quomodo intelligendus.*
38 *Cagnol.in repet. auth.ex cauſa C.de lib.præter. dicta aduerſus communem reiecta.*

CONSILIVM LXX.

ET ſi præcedentibus Iuris allegationibus facile vobis Illuſtr. Clariſſimis. & Doctiſſimis iureconſultis liquere poſſit ſententiã. Illuſtr. Dominorum delegatorum primæ appellationis in fauorem Illuſtr.Dom. Ludouicæ ſolariæ originaliter conuentæ ritè & rectè prolatam fuiſſe,attamen,

1 Quoniam veritas ſæpius agitata magis ſplẽdeſcit c.graue.35.quæſt. 9. notandoque & diſputãdo bene & optima ratione cognoſcitur. l.fi.§.mixta ff.de mun.& honor.Ideo exiſtimaui quæſtionem prædictam (licet ob Doctorum contrarias ſententias difficilem) quotidianam tamen & pulchram,tertio plenius & diligentius tractare,in qua diſcutienda,primo partem negatiuam præmittam.Secundo partem affirmatiuam tuebor. Tertio contrariis reſpondebo calculumq; addam,enixè rogans præſtantias veſtras vt accurate velint cuncta ſcrutari,quoniam in cognitione terminorum veritas huius quæſtionis conſiſtit. Quæſtio igitur noſtra eſt an clauſula codicillaris de qua in teſtamento quondam Do. Petri orlini filiĩ prædictæ D.Ludouicæ concepta per verba ẽt reſpicientia futurum tempus (rupto dicto teſtamẽto agnatione Gabrielis poſthumi ignoranter præteriti poſt cuius natiuitatem teſtator annis circiter tribus ſuperuixit, potuitque mutare ſeu tollere dictam clauſulam & non mutauit) operetur fideicommiſſum ſaltim mortuo ſine liberis prædicto Gabriele filio ſit peritlib.nob. Delphina ipſius pupilli matre, necnon prædicta Illuſt.D. Ludouica auiã paterna hærede in prædicto teſtamẽto inſtituta.

2 Et prima facie videbatur dicendum clauſulam prædictam non operari fideicommiſsũ l.1.C.de codicillis,qua cauetur rupto teſtamẽto natiuitate poſthumi codicillos ad teſtamẽtum pertinentes etiam rumpi, & tunc dicũtur ad teſtamẽtum pertinere, ſiue facti fuerint ante,ſiue poſt, ſiue ex eo expreſſe fuerint confirmati,ſiue tacite,ita declarat gl.ibi quam ſequitur Bar.& cæteri Doct.in d.l.1.& hanc opinionẽ tenuit Bar.veluti in ea(ex his quos legi) Anteſignanus.in l.1.in 6.q.ff.de iure codic.& cõſiliis infra citatis,quam duob.arg.comprobare nititur,quorum primum eſt h̃mõdi, donatio inter viuos potentior eſt fideicommiſſo, quia nititur voluntate duorum l. 1. C. de pac. vbi gl. at donatio inter viuos reuocatur natiuitate filiorum l.ſi vnquam C. de reuoc. don. ergo multo magis fideicommiſſum, ſecũdo hoc argum. vtitur;in teſtamento militis ineſt clauſula,ſi teſtm̃ non valet iure communi valeat iure militari l.3.ff.de milit.teſt.clauſula autem huiuſmodi non operatur in teſtõ militis, in quo poſthumus eſt ignoranter præteritus l. ſi cum in vtero.C.de teſt.milit.& l. qui iure ff. eo.tit. ergo idem vr̃ dicendum in teſtamento pagani, in quo eſt expreſſa dicta clauſula codicillaris ſi nõ valet vel valebit.&c.& hanc opinionẽ dicit Bar. ꝓcedere maxime ſi hæc clauſula ponatur de conſuetudine notariorũ, quã ſequitur & totis virib.conatur defendere Arc. conſ.vltimo col.2.& 3.vbi dicit huius opinionis eam eſſe rationem.

3 Quia teſtator in dubio teſtãdo & codicillãdo præſumitur nõ prætuliſſe matrem filijs & deſcendentib.ipſius teſtatoris arg.l.cũ acutiſſimi in fi.C.de fideic.l.tale pactũ §.fi.ff.de pac. & l.ex facto ff.de vulg.& pupill.adducens pro hac opinione tex. quẽ dicit continere caſum clarum in l.cũ mater.ff.de inoff.teſt.vbi rupto teſtõ materno quo fuerat inſtitutus extraneus ex cã præteritionis ignoranter factæ ad filium h̃ditatem maternam pertinere,Diuus Adria. decreuit,citat ẽt.l.ſicut certi.& l.ſi cũ in vtero. C.de teſt.mil.quib.legib.h̃etur teſtm̃ primũ in quo filius poſthumus eſt ignorãter præteritus aliis inſtitutis hæredib.minime valere,concludens hanc rõnem æque procedere, ſiue teſtm̃ à principio non valet ſiue ex poſt facto. & ſic ſiue clauſula codicillaris ſit concepta per verba præſentis temporis tãtum, ſiue ẽt futuri vt in caſu noſtro,adducit pariter tex.in l.qui graui.ff.de iure codicillorum, qua. l.h̃etur filiam poſt mortem patris natam in codicillis ad filium ſcriptis (quibus libertates dederat) ignoranter præteritam non grauari dictis codicillis, ſed libertates à ſolo filio præſtari debere.

Nec obſtare(dicit Aret. col.2.in prin.) verba reſpicientia futurum tp̃s, quia cum teſtm̃ prædictum poſſit nõ valere aliis ex cauſis,quã ex cã præteritionis poſthumi ignoranter præteriti, vt puta ſi hæres perierit ante teſtatorẽ, vel poſt mortẽ hæreditate non adita, aut repudiauerit h̃ditatẽ, ſeu efficiatur incapax ꝓpter delictum,quib.caſib. poterit habere locũ prædicta clauſula codicillaris.propterea dicit non valere conſequentiam, verba generalia poſſunt compræhendere aliquem caſum ergo compræhendunt. Reſpondet etiam Aret. duob. modis ad l. ſi quis cum teſtamentum & l.ab inteſtato ff.de iure cod. vt ibi per eum.

4 Et prædictam opinionem dicit procedere,quando teſtator poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixit, potuitq; mutare teſtamentum & non mutauit tanquam eo caſu d. clauſula

codicillaris non operetur fideicommiſſum quia ſecundum Aretin. non propterea quod teſtator ſuperuixit videtur matrem filio proprio prætuliſſe, niſi expreſſe, aut aliquibus indicijs declarauerit velle teſtamētum ſeu clauſulam prædictam valere l. Idemque erit l. Tribunus l. filius familias verſ. Sed ſi quidem. ff. de milit. teſta. & in authen. vt factæ nouæ conſtit. §. non enim infringi, cum ſimilibus allegatis per eum, vbi inter alias rationes hanc citat. qa teſtator ſciebat diſpoſitionem legis (ſcilicet ruptum eſſe teſtamentum & codicillos agnatione poſthumi, ideo teſtamentum non mutauit. Et hæc multo magis in caſu noſtro vrgere videntur, attentis dictis aliquorum teſtium examinatorum parte Dom. Delphinæ, qui de aliquibus verbis à teſtatore poſt natiuitatem poſthumi prolatis ſcientiam rupturæ dicti teſtamenti propter natiuitatem præfati filij continentibus teſtificantur. Et pro hac opinione negatiua citantur ab aduocatis Dom. Delphinæ infraſcripti doctores.

Primo gloſſ. in authen. ex cauſa. C. de liber. præter. quæ dicit clauſulam codicillarem nihil operari quando teſtamētum rumpitur ex cauſa præteritionis. Sed tantum quando ex defectu ſolemnitatis, quam glo. vt refert Cor. ibi num. 152. ſequutus eſt Cyn. in l. ex ca. ff. de teſt. Guliel. de cun. in l. fin. C. de codicil. quem Domini aduocati dicunt ſecutum fuiſſe opinionem d. gl.

Albertus Galleotus in Margarita ſua in tit. de teſt. verſ. pone quæſtionem de facto Spec. in tit. de inſtr. edi. §. compendioſæ verſiculo pone quidam fecit teſtamentum. Io. And. ibidem in addi. dum ſimpliciter ſe remittit ad q. Alberti Galleoti.

Barto. in l. 1. in 6. quæſt. ff. de iure cod. & conſil. 230. & conſi. 233. quidam nomine lapus. Bal. in l. ſi totas. C. de inoffi. dona. & in conſi. 387. quædam domina num. 3. lib. 5. & conſil. 424. lib. 4.

Tindarus pronepos Barto. affirmans Gaſparem calcan. approbaſſe conſilia. Barto. Ange. in l. idemque erit de teſta. milit. in l. 1. ff. de iure codicill. in conſi. 108. iſta quæſtio principaliter.

Collegium Peruſinum relatum ab Angel. in d. l. idemque erit.

Aret. in d. conſ. vlt. & in l. Titius. ff. de lib. & poſthum.

Socin. conſi. 93. dicit hanc opinionem magis æquam, fauorabilem, & ſecundum mentem teſtatoris, denique eſſe communem & refert quoſdam ſenatores ſenenſes ita iudicaſſe.

Socin. Iun. conſi. 153. vol. 2.

Alex. conſ. 41. nu. 6. lib. primo.

Andr. ſiculus alias Barba. conſi. 60. illud afferam in medium, volum. 3. in addi. ad Bal. in l. 1. C. de iure codicil. & in ca. Raynaldus. car. 53. de teſt.

Sig. homo. conſ. 172. ſer. Antonius.

Curt. iun. in Authen. ex cauſa nu. 70.

Card. Zabarella. conſ. 20.

Io. Baptiſta à S. ſeuer. relatus ab Aretin. in d. conſ. vltimo.

Iaſ. in authent. ex cauſa. C. de liber. præter. num. 70.

Duo ſenatores Ducis Mediolani vt ibidem refert Iaſ. ita iudicarunt.

Ripp. in l. ſi vnquam. quæſtio. 21. C. de reuocan. dona.

Vital. Neapol. in tractatu clauſularum. columna. 12.

Io. Dilect. de teſta.

Ruin. conſ. 2. & 6. vol. 3.

Cagno. in rep. d. Authen. ex cauſa.

Igneus. in d. authen ex cauſa.

Iulius Clarus. de teſt. quæſt. 46.

5 Opinionem vero affirmatiuam videlicet (dictam clauſulam codicillarem operari fideicommiſſum poſthumo, etiam ignoranter præterito) defendunt, Iura, Rationes, & Authoritates infraſcriptæ.

Et primo argumentum munitiſſimum & iudicio meo inexpugnabile hac forma propoſitum, paria ſunt in iure codicillos ab inteſtato facere & clauſulam huiuſmodi codicillarem (videlicet ſi teſtamentum non valet vel valebit iure teſtamenti valeat iure codicillorum) in teſtamento apponere, at codicilli ab inteſtato facti non rumpuntur agnatione poſthumi ignoranter præteriti ergo nec d. clauſula codicillaris. maior ſilogiſmi propoſitio probatur in l. ſi iure C. de man. teſta. quam ad id citat nominatim Albeti. in d. authen. ex cauſa. nume. 33. verſicu. præterea rogare quem ſequitur Bald. ibi colum. 4. verſic. ſicut enim per text. in l. Lucius §. filiam ff. de lega. 2. & in colum. antep. verſicu. nam ſicut codicillando ab inteſtato, & in l. qui filio §. 1. verſic. 2. nota. ff. de hæred. inſtit. vbi per illum textum iuncta glo. expreſſe dicit quod codicilli qui non poſſunt operari ex teſtamento, tacite videntur facti ab inteſtato. Angel. in d. Authen. in fin. & conſi. 108. num. primo. verſ. Dyn. vero. Cyn. & Barto. in fine. Imo. in l. qui filio. §. qui ſeruus. num. 2. ff. de hæredi. inſtit. & in l. filio præterito. colum. 8. ff. de liber. præte. Petr. de bellaperti. in l. 1. verſicu. & ſic teſtamentum quòd fit hodie. C. de codicil. Com. in d. authen. ex cauſa. num. 253. vbi multis iuribus concludit paria eſſe rogare venientes ab inteſtato & adiicere dictam clauſulam codicillarem, aſſerens Barto. Bald. & doctores ita tenere, & Alexan. ibi colum. 7. verſic. ſed certe nec reſponſio. per text. in d. l. ex teſtamento iuncta glo. fina. communiter approbata. C. de fideicommiſſ. in qua lege dicitur fideicommiſſum peti non poſſe ex teſtamento quod de iure non valet, niſi ſuccedentes ab inteſtato probentur rogati & gloſſ. in verbo, probentur. dicit id probari eo ipſo quod in teſtamento dixit ſi non valet iure teſtamenti valere volebat iure codicillorum, & Cyn. ibi expreſſe dicit paria eſſe rogare ab inteſtato & dicere ſi non valet &c. quod etiam expreſſe tenet Aretin. in l. ex ca. §. 1. in princip. ff. de

teſta-

teſtam.vbi ſummando tex.dicit quòd clauſu-ſula codicillaris facit vt omnia relicta in teſtamento debeantur ab inteſtato.& in primo notabili notat quòd clauſula codicillaris tantum importat quantum expreſſa repetitio relictorum facta ab inteſtato & citat glo. in d. l. ex teſtamento.dicens de hoc eſſe tex. clarum in l.fin.C.de Codicil.& colum.2.verſ. requiritur etiam.vbi expreſſe vtitur hoc argumento ergo tex.eſt in d.l. ex teſtamento expreſſus iuncta gloſſ. quod clauſula codicillaris poſita in teſtamento quod poſtea eſt inualidum operatur fideicommiſſum,perinde ac ſi nominatim fuiſſet rogatum à venientibus ab inteſtato:quod etiam probatur in l.codicillis §.fin.& ibi glo.ff.de legat. 2.& ratio huius paritatis ea eſſe poteſt quia etiam paria ſunt non extare teſtamentum. vel quòd ſit ruptum. l. 1. ff. de iniu.rup.& irrit.facto teſt.& l. 2. §. 1. ff. quemad.teſta.aperi.Portius conſ. 106. nume. 72. ex quibus omnibus clare patet maiorem argumenti propoſitionem eſſe plene probaram, minor autem ſilogiſmi propoſitio. videlicet quod Codicilli ſimpliciter ab inteſtato facti non rumpantur natiuitate poſthumi ignoranter præteriti probatur in l.ſi quis cum nullum in l.qui graui vbi glo. & l. conficiuntur. §. primo.in fi.l.ab inteſtato.& l.penult.ff.de iure codicill.cum ſimilibus & vbique Doctores.Cōſequentia vero (licet de ſe pateat) probatur, quia æquiparatorum eadē eſt diſpoſitio vulgara l.ſi quis ſeruo perſuaſit.vbi gloſſ.C.de fur. & ratio euidens eſt, quia propter prædictam clauſulam cenſentur venientes ab inteſtato (quorum numero venit poſthumus) vocati & grauati reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto ita expreſſe dicit Barto. communiter approbatus in d.authen.ex cauſa.in fi.per text.in l.poſthumus.§.fin.ff.de iniuſt. rup. & irrit. fac. teſt.vbi glo.plures concordantes adducit, Angel.d.conſ.108.num.1.verſ.Din.vero vſque in finem.Socin.in conſ.140.num.5. Vital.in ſuo tra.clau.colum.11.verſ.clauſula iſta in fin.tex. in l.codicillis.§.fin.ff.de legatis.2. Nicol. Bell. conſ.53.num.17.& ſequen.Marcus Ant. Baue in repet.l.cum filio.nu.162.ff.de leg. 1. citans. glo.in d.l.ex teſtamento & alii omnes Docto. infra pro hac opinione citati.pro qua adducuntur tex.in l.generaliter §.ex teſtamento. ff. de fideicommiſſariis liber. & in d.l.ex teſtamento C.de fideicom.quibus legibus, iunctis gloſis notatur communiter à doctorib. clauſulam codicillarem operari effectum fideicō miſſi filio ignoranter præterito, & hanc opinionem conſtanter tenuerunt infraſcripti doctores.

Odofr.quem citat ſpec.in titu. de Inſtr.editio.§.compendioſæ nu.18.verſ.item vide.

Spec.loco proxime citato.

Cin.in auth.ex cauſa.col.fi.verſ.niſi ponerē tur verba futuri temporis.

Iacob.de Beluiſ.relatus à Bar.in d.l.1.in 6.q. & à pluribus aliis , præſertim ſi potuit mutare & non mutauit teſtamentum.

Nicolaus de matha.relatus à Bal. in d.auth. ex cauſa.& à Corn.conſ.118.litera M.vol.2.

Din.& omnes tunc moderni relati à Bar.in d.6.quæſt.& ab Alex. Iaſ. Corn. in d. Authen. ex cauſa. & d. conſ. 118. volum. 3. Beltran. d. conſ.150.num.4.in 2.parte 3. volum. qui omnes concludunt quod communis opinio Doctorum antiquorum eſt quòd d. clauſula codicillaris operetur fideicommiſſum. etiam rupto teſtamento natiuitate poſthumi ignoranter præteriti.

Franciſcus de Ramp.relatus ab Imo.in l. filio præterito.col.4.& 11. ff. de iniuſt. rup. teſt. & à pluribus aliis.

Oldradus de Ponte.conſ.149.nu.2.

Barto.in l.qui filiabus. in principio. num.6. ff.de leg.primo. & in authen. ex cauſa. numero 24.

Bald.in l.1. ff. de iure codicil. in Authen.ex cauſa.colum.penul.C.de lib.præter.& in l.fin. col.penult.C.de codicil.vbi dicit vnum notatu dignum quod in dubio debemus recurrere ad voluntatem legis quæ eſt vt ſequamur verba teſtamenti.

Alberi.de Roſato.in d.authen.ex cauſa. numero 37.& ſequen. & in l. fina. nume. 4. C. de codicill.

Salicet.in d.l.fi.nu.18. verſ. quæro ſeptimo. C.de codicil.

Ang.in authen.ex cauſa.col. fi. conſ. 51.nu. 4.& conſi.99.

Omnes Doctores ciues & forenſes tunc cō morantes peruſii tempore Angel. iuxta quorum conſilium fuit iudicatum peruſii teſte Angel.d.conſ.99.Pau.de Caſt.in l.1.nu.2.C.de poſthumis hæred.inſti.conſ.15.& 271.volu.2. & in l.ſicut certi num,7.in fi. C. de milit.teſta. & conſ.375.num. 5.& ſequen. volum. 1.in fi. quibus in locis conſtanter dicit hoc procedere quando teſtator nato poſthumo ſuperuixit , potuitque mutare teſtamentum & non mutauit.

Imo.in l.filio præterito col.9.verſ.ſed de re vera.ff.de iniuſt.rup.irrit.teſtam.

Cor.in d.authen.ex cauſa nu.46.51.& ſequ. 157.& ſequen.conſ.195. colum. penult.& fin. volum.primo vbi dicit,Docto.ita communiter tenere & reſpondet ad contraria,& conſi. 118.litera.R.vſque in fin. volum. 2. tenet hanc opinionem affirmatiuam præſertim quando teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit.

Iacob.de S.Georg. in Authen. ex cauſa. nume.27. vbi in fi. poſt Alex. dicit hanc opiniō nem eſſe communem & ideo non eſſe tutum ab ea recedere.

Abb.in conſiliis relatis à Cor.d.conſ.118.

Raffael.Cuma.citatus à Cor.d.ꝯſ.118.lit.R.

Io.de monte ſperello in authen.ex cauſa.dicens,Docto.ita communiter tenere quem refert & ſequitur Cor.d.conſ.118.col.fi.

Fulgo.in d.auth.ex cauſa.nu.14.& 15.

Rom.conſ.122.verſ. præmiſſis non obſtantib. vbi dicit præſertim id ꝓcedere ſi teſtator ſupuixit potuitq;mutare teſtm̄ & nō mutauit.

Alex.pater veritatis late in Auth. ex cauſa. colum.

colum.8.verſ.quicquid dicant.conſ.123.nu.8. vol.primo conſ.142.num.5.vol.2. conſ.30.& 31.nu.1.lib.3.& alijs pluribus conſilijs vbique defendens iſtam opinionem eſſe magis communem, maxime ſi potuit & non mutauit teſtamentum.

And.Barba.conſ.6.col.penult.& fi.vol.3.& in additione ad Bal.in l.fi.col.penul. C. de codic.vbi dicit quod apud Bononiam cõſuluit, d.clauſulam operari fideicommiſſum.

Omnes Doct.Paduæ & Ferrariæ,qui ſe ſubſcripſerunt d.conſ.6.prout Barb. teſtatur in d. conſ.& in additionibus ad Bal.in d.l.fi.col.penul.C.de codic.

Io.Petruci.relatus à Barb.d.conſ.6.

Angel.Aret.Inſti. de codic.in principio dicens Bar.fuiſſe ſibi contrarium & ſæpius conſuluiſſe contra eum.

Io. Petr.ferrar.in ſua practica in forma libelli pro legato rei ſingul.in verſicu.nec valet nec valebit & verſ.nec valere.

Guid.Pap.quæſt.323.referens & ſequens ferrar.loco proxime citato.

Capella Tholoſa.quæſt.455.

Anfredus in additione ad d.Capel.Tholoſ. dicit quaſi omnes Doct. tenere iſtam opinionem affirmatiuam.

Benedict.in c.Raynutius.verſ.in eo teſtamẽto.1.num.242.affirmans, Docto. ita communiter tenere & in verſic. ego puto hoc verum niſi &c.

Addi.ad Bart.in d.l. 1. in 6. quæſt. ff. de iure codicil. affirmans ibi Barto. communiter reprobari.

Iaſ.in l.qui filiabus.num.33. vbi etiam dicit Bar.in d.6.quæſt. communiter reprobari. Idẽ Iaſo.in d.authen.ex cauſa.nu.25.loquens quãdo teſtator poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & nõ mutauit & nu.34. in prin.dicit quod magis communis opinio eſt contra Bar.in d.6.quæſt.

Steph. Bertran. conſ.130.num.1.in prima parte primi vol.& conſ.150.nu.4.in 2.parte 3. vol. vbi dicit non eſſe in iudicando & conſulendo ab hac opinione recedendum præſertim quando teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit aſſerens iſtam eſſe magis communem opinionem.

Claudius mared. Petrus Cornelij & Thomas Pelliſſoni relati à Beltran.conſ.10. in 2. parte primi vol.

Ludouicus Bollogni.conſ.73.vbi dicit Bar. fuiſſe ſibi contrarium & communiter damnari in d.l.1.quæſt.6.ff.de codicil.

Decius conſ.242.& 490. reſpondens ad adducta in contrarium.

Poteſt etiam adduci Aret.ſibi contrarius in l.Titius.colum.fin. verſ. & ad l. ſi vnquam. C.de reuoca.don.ff.de lib.& poſthum.vbi expreſſe dicit quod propter verbum valebit apparet quod teſtator cogitauit in genere teſtamentum poſſe rumpi natiuitate poſthumi.

Et clarius.in l.ex ea ſcriptura.colum.2.verſ. requiritur.vbi firmat iſtam eſſe communem opinionem.

Curt.Iun.conſ.150.num.12.& in Authen. ex cauſa.num.72. maxime ſi teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit.

Craueta conſ.34.nu.2.& conſ.67. nu.2.præcipue ſi potuit & non mutauit teſtamentum.

Ruinus conſ.19.num.8. verſ.ſed præmiſſis non obſtantibus. volum.3. dicens hanc eſſe communem opinionem præſertim ſi teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit.

Pariſ.conſ.60.nu.20. cum plur.ſeq.vbi nu. 23.dicit id potiſſime procedere quando teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit.& num.28. dicit communem opinionem eſſe contra Conſilia Socin. 93.& Barb.idem Pari.conſ.61. num.14.15.16.19.& 24.& conſi.64.num.13. vſque ad nume. 27.& ſequen.vol.2.

Socin.Iun conſ.3.num.27.& ſeq. volu.4.& conſ.29.nu.15.vol.3. dicens Docto.communiter tenere hanc opinionem præſertim ſi ſuperuixit potuitque mutare & non mutauit teſtamentum.

Io. Baptiſta caſulanus in ſubſcriptione ad conſ.Socin.Iun.128.num.257. volum.primo affirmans iſtã opinionem eſſe communem.

Gratus reſponſo.112.nu.25.& ſequ. dicens. Bar.in d.6.quæſt.communiter reprobari.

Villalabos in ſuis communibus opinionibus in litera C.num.67.ſequens Decium.conſil.490.

Benedictus de Benedictis conſ.106.& 115. affirmans iſtam eſſe communem opinionẽ.

Ripa reſponſo.128.nu.19.verſ.tamen limitari,vbi ſcribit, ſe limitare dicta per eum in repet.l.ſi vnquam in 21.quæſt.& conſ.ſequenti. nu.14.& ſequenti.dicit hanc eſſe magis communem opinionem præcipue ſi teſtator ſuperuixit & non mutauit.

Alci.reſponſo.350.

Ballionus in repet.d. Authen.ex cauſa.nu. 78.defendens hanc opinionem eſſe magis communem.

Berous conſ.16.nu.30.& conſ.17. nu. 27.& duobus ſequen.volum. 2. vbique conteſtatur iſtam eſſe receptiorem ſententiam & ab ea non debere in iudicando & conſulendo recedere.

Silua.conſil.14.nu.14.atteſtans etiam iſtam eſſe communem.

Cæphal.conſ.38.nu.32.& ſequen. vol.1. dicens iſtam eſſe communem præſertim ſi teſtator ſuperuixit & non mutauit teſtamentum.

Io.Crotus.conſ.66.vbi concludit in terminis noſtris dicens hanc eſſe magis communẽ præcipue ſi teſtator ſuperuixit,& potuerit mutare teſtamentum & non mutauerit reſpondens ad plura contraria.

Emanuel ſuares. in ſuo Theſau. recep. ſententi.in verbo præteritio filiorum. num. 243. & ſequenti.

Tiraquellus in repet. l. ſi vnquam. verſicu. Donatione largitus.num.269.& ſequen.argumento.l.placet & l.ideo.ff.de lib.& poſthum. & l.

& l. qui iure. ff. de milit. teſta.

His accedit Curt. ſenior conſil. 75. in fine. vbi generaliter dicit quòd virtus clauſulæ codicillaris, ſi non valet vel valebit, operatur quotieſcunque non poſſet valere iure teſtamenti.

Et ex ſupraſcriptis Doctoribus numero 59. videtis iſtam affirmatiuam opinionem indubitanter eſſe crebriorem. & excedere negatiuam fere in duplo & etiam triplo ſi de negatiua demerimus Doctores non loquentes quando clauſula eſt concepta per verba futuri temporis, & quando teſtator ſuperuixit potuitque mutare teſtamentum, & non mutauit.

Supereſt reſpondere ad iura, & argumenta in contrarium adducta: quibus ſublatis in tuto erit affirmatiua & crebrior ſententia.

Non obſtat igitur primo tex. in l. 1. C. de co-
6 dicil. quia reſpondetur d. legem cum ſimilib. procedere quando à principio vtrumque ſcilicet teſtamentum & codicilli valebant, codicillique ad teſtamentum pertinebant, eorumque validitas à teſtamenti validitate pendebat, tunc enim rupto teſtamento natiuitate poſthumi codicilli veluti acceſſorij & ad teſtamentum pertinentes pariter rumpuntur, ſecus autem ſi locus non erat codicillis, niſi in caſum inualiditatis teſtamenti vt puta ſi dictum ſit ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum, quia hoc caſu clauſula codicillaris non dependet à teſtamento cum tantum incipiat operari quando non valet teſtamentum. ita expreſſe dicunt Petrus de Bella perti. & Pau. de Caſtro in dicta l. 1. numero ſecundo verſicu. requiruntur etiam. & verſicu. item requiritur tertium. C. de codicil. Alexan. ibi colum. 1. verſ. & ideo vbi teſtamentum habet clauſulam codicillarem. & colum. 2. verſicu. Sed mihi videtur, quem refert & ſequitur Corn. in d. l. 1. num. 5. & in authent. ex cauſa. ad quam ſe remittit. ſequitur Iaſon in dicta l. 1. numero 1. & huius reſponſionis euidens eſt ratio, quia, cum dicta clauſula codicillaris fuerit poſita caſu quo non valeret teſtamentum, potius diceretur contraria aut ſaltem diuerſa à Teſtamento quàm acceſſoria ſeu pertinens ad teſtamentum Alexand. in d. l. 1. colum. 2. verſicu. ſed mihi. argument. l. 1. notato. in lege cum propo-
7 nas. C. de hæred. inſt. faciunt notata per Bartol. in l. fina. numero 4. C. de codicil. vbi dicit quòd clauſula, ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum, facit diſpoſitionem vno iure tantum valere, quia ſi poteſt valere iure teſtamenti non valebit iure codicillorum, quem refert & ſequitur appoſitè Car. ſenior conſil. 75. colum. fina. verſic. vltimo confirmantur præmiſſa. poſt eundem Bartol. in d. l. 1. in 2. quæſtio. ff. de iure codicil. Cum igitur vt ſupra in maiori propoſitione noſtri argumenti concludenter probauimus quòd clauſula hæc codicillaris perinde habenda ſit, ac ſi codicilli ab inteſtato facti fuiſſent, conſequens eſt in caſu noſtro locum non eſſe diſpoſitioni. d. l. 1. C. de codicillis, ſed l. ab inteſtato. ff. de iure codicil. cum ſimilibus & ſic quòd natiuitate Gabrielis poſthumi non fuerit rupta prædicta clauſula.

Nec obſtant quæ à Barto. ſcribuntur in d. l. 1. in 6. quæſtio. ff. de iure codicil. cuius argumentum primum ſumitur ex l. ſi vnquam C. de reuocan. donat. quia multis modis reſpondetur.

In primis (negando rationem maioris propoſitionis argumenti. videlicet quod potentior ſit donatio inter viuos fideicommiſſo, quia nitatur voluntate duorum) cum hæc ratio non ſit generalis quoniam non nunquam potentius eſt fideicommiſſum, quod pendet à voluntate vnius ab eoque obliquè poteſt relinqui hæreditas, quàm pactum, quod à duorum pendet voluntate, quo hæreditas dari non poteſt, lege hæredi-
8 tas. C. de pacti. conuent. & quod non valeat argumentum de pacto ad codicillos eſt ſingul. gloſ. in lege qui graui. circa final. verſicul. item argumento contra. ff. de iure codicillis.

Secundo (& melius) reſpondetur negando conſequentiam, quam facit Bartol. dum dicit donationem inter viuos reuocari ſuperuenientia filij dicta lege, ſi vnquam. ergo & fideicommiſſum, quod reſultat ex clauſula codicillari, quia hæc conſequentia (ſalua reuerentia tanti viri & eorum qui eum ſequuntur) à iure improbatur. cum & ſi donatio inter viuos facta irritetur natiuitate filij dicta lege, ſi vnquam. attamen natiuitate filii non rumpuntur codicilli ab inteſtato facti dicta lege ſi cum nullum. l. ab inteſtato. & l. penult. ff. de iure codicill. cum ſimilibus ſupra citatis, hanc reſponſionem ſentit Imol. in d. l. filio præterito. colum. 10. verſicul. & maxime etiam vbi quemadmodum &c. Clauſula autem codicillaris de qua agitur æquiparatur codicillis ab inteſtato factis vt ſupra, late probauimus. ergo de donatione ad dictam clauſulam codicillarem non valet argumentum.

9 Tertio reſpondetur vt per Imol. in d. l. filio præterito, colum. 10. verſicu. item non obſtat. l. ſi vnquam. vbi tres reſponſiones adducit, quarum potior videtur illa in qua ponit rationem diuerſitatis inter donationem inter viuos, & fideicommiſſum: videlicet quoniam donatio inter viuos tanquam perfecta regulariter non poſſit reuocari, & propterea lex voluerit prouidere. fideicommiſſum autem poſſit expreſſe ſeu tacite reuocari.

Quarto reſponderi poteſt ſecundum Bald. in l. ſi. colum. penult. verſ. item non obſtat. l. ſi vnquam. C. de codicill. vbi dicit ideo in d. l. ſi vnquam reuocari donationem, quia donans non prouidit in caſum in quê donatio rumperetur prout prouidit in d. clauſula ſaltim in genere: quam reſponſionem refert & ſequitur

Aret. in l. Titius. colum. fin. verſ. & ad l. ſi vnquam. ff. de lib. & poſthu.

10 Nec ſupradictæ ſententiæ aduerſatur Bartoli ſecundum argumentum factum de clauſula ſubintellecta in teſtamento, quod miles deſtinauerat facere iure communi & ante deceſſerat quam teſtaretur. quæ clauſula ex verbis Barto. eſt huiuſmodi, ſi teſtamentum non valet iure communi valeat iure militari, & tamen tale teſtamentum iure militari factum rumpitur natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, iuribus per eum allegatis ergo ſecundū Bartol. arguendo de d. clauſula ad clauſulam codicillarem expreſſam in teſtamento pagani videlicet ſi non valet vel valebit iure teſtamenti valeat iure codicillorum pariter dicitur rumpi clauſula codicillaris: Quia ſi terminos iuris vt oportet diligenter obſeruabimus manifeſte cognoſcemus magnam extare diuerſitatem inter prædictas clauſulas illasque diuerſos immo nonnunquam contrarios effectus operari & circo ab altera ad alteram non ſubſiſtere argumentum vulgata l. fin. ff. de calum. diuerſitas autem patens eſt, quia clauſula ſi teſtamentum non valet iure communi valeat iure militari ſubintellecta in teſtamento, quod miles deſtinauerat facere iure communi & morte præuentus non fecit de qua in l. 3. ff. de mil. teſta. non facit teſtamentum militare valere iure fidcicommiſſi, etiam ſi d. clauſula eſſet expreſſa & ſic nō prouidet in futurū. Sed teſtamentum militare ſemper valet iure directo, etiam ſi filii iam nati vel poſthumi fuiſſent ſcienter præteriti, cum huiuſmodi præteritio in teſtamento militari pro exhæredatione habeatur d. l. ſicut certi in principio C. de mil. teſt.

11 Clauſula autem ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum poſita in teſtamēto pagani, facit diſpoſitionem valere iure fideicommiſſi filijs iam natis ſiue poſthumis ſcienter præteritis ſecundum Bar. & communiter doctor. in authen. ex cauſa. C. de lib. & poſth. & in d. l. 1. in 5. & 6. quæſt. ff. de iure codicil. & ſic prouidet in futurum; ergo de vna ad alteram clauſulam non bene infertur.

Et ſi dicatur argumentum Bartoli loqui in teſtamēto militari in quo poſthumus eſt ignoranter præteritus arguendo hoc modo, quod ſicut natiuitate poſthumi ignoranter præteriti teſtamentum militare in quo eſt dicta clauſula, ſi nō valet iure communi valeat iure militari rumpitur d. l. ſicut in verſ. ita ſi ignorans & l. ſeq. idem pariter dicendum videtur in teſtamento pagani, in quo eſt poſita prædicta clauſula codicillaris &c.

Ad hoc replicatur adhuc non valere prædictum argumentum nec conſequentiam, quia termini non ſunt pares. Procederet enim argumentum ſeu conſequentia hoc modo, teſtamētum militare rumpitur agnatione poſthumi ignoranter præteriti ergo etiam teſtamentum pagani, ſed arguere prout arguit Bar. à ruptura teſtamenti militaris, qđ valuit iure directo, ad rupturam clauſulæ codicillaris ſi non valet vel valebit iure teſtamenti valeat iure codicillorum, qui non valent niſi iure fideicommiſſi non puto iure fieri poſſe propter apertam rationis diuerſitatem, quia in teſtamento militari rupto natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, teſtator non proſpexit caſum teſtamenti rumpendi natiuitate poſthumi ignoranter præteriti. de quo caſu proſpectum fuit ſaltem in genere in teſtamento in quo poſita eſt dicta clauſula codicillaris, ita nominatim ad d. l. ſi eū in vtero: reſpondet Bald. in d. l. fin. colum. penult. verſicu. non obſtat. C. de codicill. quinimo, ſi in teſtamento iure militari facto ī quo poſthumus fuit ignoranter præteritus aliqua eſſent verba etiam generalia, ex quibus elici poſſet militem teſtantem voluiſſe diſpoſita in dicto teſtamento militari deberi ab inteſtato ſi quis hæres ſibi naſceretur, tunc huiuſmodi teſtamentum militare non rumperetur natiuitate poſthumi ignoranter præteriti. l. qui iure. ff. de militari teſt. cum ſimilibus, ſic in caſu noſtro ſtante prædicta clauſula in qua ſaltim in genere apparet de animo teſtatoris grauandi venientes ab inteſtato ad reſtitutionem hæreditatis, Aret. in d. l. Titius. col. fi. verſ. ſed per dictam clauſulam codicillarem teſtator, ergo de caſu non proſpecto ad caſum proſpectum non bene infertur. Alias tres reſponſiones ad d. l. ſicut certi. & l. ſed cum in vtero ponit Imo. in l. filio præterito. colum. 9. verſi. item non obſtat l. ſicut, quem refert & ſequitur, Cor. in auth. ex cauſa. nu. 43.

12 Nec præmiſſis aduerſatur quod dicit Bart. videlicet d. clauſulam codicillarem & aliam omni meliori modo &c. ſolere poni de conſuetudine notariorum & non de mente teſtatoris, quia communis opinio eſt in contrariū vt atteſtātur prædicti Doctores tenentes opinionem affirmatiuam, quibus addo Curt. in Authen. ex cauſa. nu. 74. Neuiz. conſ. 28. num. 14. & ſeq. quæ ſine difficultate procedit quando d. clauſulæ fuerunt lectæ teſtatoribus & teſtibus, prout in caſu noſtro. Teſte Portio lib. 4. commu. opinio. cap. 18. in fi. quod autem d. clauſulæ fuerint lectæ & publicatæ Petro teſtatori & teſtib. probatur ex illis verbis, actū, &c. quæ important perfectionem actus Neuiza. late. conſ. 26. nu. 42. & in terminis Bero. conſ. 16. nu. 23. vol. 2. Et clarius ex illa clauſula poſita in fine inſtrumēti ſcilicet de quibus iuſſum fuit per eundem teſtatorem mihi notario ſubſignato fieri publicum inſtrumentum, quæ referuntur ad omnia præcedentia vt late cōcludit Pari. conſ. 28. nu. 51. & ſeq. vol. 2. ex quibus manifeſte apparet teſtatorem etiam rogaſſe notarium de prædictis clauſulis codicillari, & alia omni meliori modo & forma. Præterea hæc confirmantur ex communi concluſione de qua per eundem Portium d. lib. 4. cap. 19. quo loci multis authoritatibus concludit notarium cenſeri rogatum omnes clauſulas cōſuetas apponi, in inſtrumento apponere.

13 Nec huic opinioni nocent adducta per Aretin. d. conſ. vltimo videlicet q. teſtator teſtando

ſtando & codicillando in dubio nõ præſumatur voluiſſe præferre matrem filijs deſcendẽtibus ipſius teſtatoris argumento l. cum acutiſſimi. C. de fideicom. l. generaliter. C. de inſti. & ſubſti. l. cum auus. ff. de cond. & demõſt. cum multis modis poſſint tolli.

Primo negando l. illam procedere in codicillis ab inteſtato factis, qui non rumpuntur, natiuitate poſthumi d. l. ab inteſtato cũ ſimilibus ſupra allegatis, & per conſequens nec militare in teſtamento in quo eſt prædicta clauſula codicillaris, cum in vtroque caſu iuris diſpoſitione ſeu præſumptione cenſeantur venientes ab inteſtato, grauati reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto, & ſic eum velle præferre in bonis fideicommiſſo ſubiectis venientibus ab inteſtato, & propterea magnam eſſe rationis diuerſitatem inter caſum d. legis, & noſtrum, nã ibi nominatim erat inſtitutus filius teſtatoris, & grauatus reſtituere poſt mortem ſuam cuidam nominato, quo caſu lex præſumit huiuſmodi grauamen fuiſſe, ex veriſimili mente teſtatoris factum ſub conditione ſi filius inſtitutus decederet ſine ſobole, quibus ſtantibus videtur teſtatorem voluiſſe ſuã poſteritatem prætuliſſe alienæ d. l. cum acutiſſimi, nec cenſentur filij poſiti in cõditione rogati ſeu grauati ſecundum glo. communiter receptam in l. Lucius. ff. de hæred. inſtitu. quæ præſumptio non militat in caſu quando vel facti ſunt codicilli ab inteſtato, vel in teſtamento inſtitutus eſt alius quam deſcendens & eſt appoſita d. clauſula codicillaris ſi non valet vel valebit iure teſtamenti valeat iure codicillorum, quia per huiuſmodi clauſulam vt ſupra probatum fuit, veniẽtes ab inteſtato quorum numero venit poſthumus d. l. generaliſ. §. ex teſtamento iuncta glo. cenſentur grauati reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto. Ita expreſſe dicit Imo. d. col. 3. verſ. & per prædicta. Corn. in d. Auth. ex cauſa. nu. 51. & alij ſupra citati quos non repeto.

14 Secundo retorquetur tex. in d. l. cum acutiſſimi. & adducitur pro Illuſt. D. Ludouica dicitur enim in ea l. grauamen iniunctum filio hæredi inſtituto de reſtituenda hæreditate debere ĩtelligi ſub cõdõne, i. ſi fili' vocatus ſine liberis deceſſerit, quo caſu ceſſet Imperator locũ eẽ reſtõni, at ĩ caſu nõ Gabriel filius vocatus ab inteſtato & grauatus virtute d. clauſulæ codicillaris deceſſit ſine liberis ergo locus eſt reſtitutioni ex expreſſa diſpoſitione d. legis. Et ſi dicatur in caſu d. l. filius erat expreſſe inſtitutus & grauatus ſimpliciter, reſtituere hæreditatem ſubſtituto teſtamentumq; non rumpebatur; in caſu aũt noſtro poſthumus fuit ignoranter præteritus & teſtamẽtum fuit ruptum.

Reſpondetur, quod per dictam clauſulam codicillarem poſthumus cenſetur ab inteſtato vocatus & grauatus d. l. ex teſtamento iuncta gloſſ. C. de fideicom. l. generaliter §. ex teſtamento ff. de fid. liber. ergo idem dicendum eſt quód in expreſſa inſtitutione & grauamine, cum par virtus ſit taciti & expreſſi vulgata

15 l. cum quid. ff. ſi certum petatur, t. Nec obſtat l. 2. ff. de leg. 3. quia cauetur ex filio præterito fideicommiſſum relinqui non poſſe, quia illa lex non procedit quando generaliter ſeu ſimpliciter fideicommiſſum relictum eſt a veniẽtibus ab inteſtato, vt quando in teſtamento eſt poſita d. clauſula codicillaris vt ſupra probaui, ita ſentit gloſſ. in d. l. 2. circa fin. & in l. 1. §. ſecundum. in verbo non admittitur eodem titu. quam ſequitur vbique Bartol. & Alexan. in l. ſi patroni. §. actiones colum. 5. in principio ff. ad Trebel.

Non obſtat l. cum mater. ff. de inoff. teſt. quia tribus modis reſpondet. Primo prout reſpondet Imol. in d. l. filio præterito. col. 10. verſ. nõ obſtat etiam prædictis. l. cum mater. Secundo reſpondetur vt per Cor. in d. Authen. ex cauſa. num. 46. ver. item facit l. cum mater. Tertio quia in teſtamẽto de quo ibi nullam legimus factam mentionem de aliqua clauſula codicillari prouidente in futurum, prout eſt in caſu noſtro. Ad l. ſicut certi. & l. ſi cum in vtero. C. de teſt. nuli. ſatis reſpõſum fuit ſupra reſpõdendo ad argumẽta Bartoli. Nec Aretin. opinio iuuatur l. qui graui ff. de iure codicil. quia in codicillis de quibus in illa l. non erant venientes ab inteſtato expreſſe ſeu tacite grauati præſtare libertates relictas. prout eſt quãdo ſimpliciter ſunt facti codicilli d. l. ab inteſtato & in d. l. qui graui. arguendo a contrario ſenſu. Sed nominatim erat grauatus filius ad quẽ codicilli fuerant ſcripti. Ideo nimirũ ſi poſthuma non tenetur dictas libertates præſtare, ſed a ſolo filio debentur, ita reſpondet Imol. in d. l. filio præterito, col. 8. verſi. & ſi nominatim non erant relicta.

Nec iuri conſona eſt reſponſio Aret. quam facere nititur colum. 2. in principio verſicu. & quo ad primum, ad id quod contra eius opinionem adducebatur, videlicet, quód quãdo verba clauſulæ codicillaris ſunt cõcepta etiã per verba futuri temporis non videbatur cõprehendi ruptura teſtamenti, quæ fit natiuitate poſthumi, concludens, ꝙ licet verba illa generalia ſui natura poſſent comprehendere caſum rupturæ teſtamenti natiuitate poſthumi, & propterea non valere conſequentiam, verba poſſunt comprehendere hũc caſum, ergo comprehendunt.

16 Quia ſalua pace Aret. & aliorum qui eum ſequuntur dicunt expreſſe contra text. in l. ſi quis cum nullum & l. ab inteſtato. ff. de iure codicill. cum ſimilibus. quibus iuribus habetur codicillis ab inteſtato factis vocari hæredes ab inteſtato & comprehendi etiam poſthumos ita vt natiuitate eorũ etiam ſi fuerint ignoranter præteriti non rumpantur codicilli, & id comprobatur ex glo. iuncto tex. in d. l. generaliter. §. ex teſtamento. ff. de fideicom. miſſ. libertat. ſufficit enim in genere & implicite de poſthumo cogitare. ita expreſſe dicit Bald. in d. Authen. ex cauſa. col. 4. in fin. verſic. tamen teſtamentis. quia per prædictam clauſulam non valet vel valebit. Teſtator cogitauit de ruptura teſtamenti, & proſpexit contra omnes cauſas rumpẽdi: ergo in genere & implicite

plicite cogitauit de natiuitatē poſthumi, quæ eſt vna cauſa rūpendi, quia qui cogitat de fine cogitat de omni modo, quo pōt peruēniri ad finem. Sufficit enim generaliter & implicitè cogitare argumento l. placet. & l. ideoque. ff. de lib. & poſth. Iſta ſunt dicta Baldi, qui col. ſequenti circa prin. verſ. Item qui codicillarē. dicit quod qui ponit clauſulam codicillarem oēs ſucceſſionis ſpecies grauare intēdit argu. l. cū pr̄. §. filijs matrē. ff. de leg. 2. idē ſentit ī l. fi. col. pen. ver. ſed q̄ro nūquid C. de codicil. Alber. ī d. auth. ex cā n. 43. circa finē & n. 54. & in l. fi. n. 4. C. de codicill. Cor. ī d. auth. ex cā n. 47. & 54. in fi. Paul. de Caſt. in l. 1. n. 2. C. de poſth. hæred. inſt. Imol. in l. filio præterito. col. 8. ver. & per prædicta idem Aret. in d. l. Titius. col. fi.
17 verſ. † Nam propter verbum valebit. apparet quod teſtator cogitauit in genere poſſe in futurum rumpi teſtamentum natiuitate poſthumi. Crottus dicto conſi. 66. nu. 6. & ſeq. vbi dicit ꝙ idem operatur generalis cogitatio teſtatoris, quod operatur ſpecifica eius conſideratio. l. qui iure. ff. de milit. teſt. Sequitur Deci. cōſil. 490. nu. 5. & 6. per multa iura per eum citata dicēs hæc verba negatiua, nō valebit, æquipolere vniuerſali, cum potentius negatiua neget quam affirmatiua affirmet iuribus per eū citatis, hæc comprobātur ex regula de qua in l. in fraudem §. fin. in fin. ff. de milit. teſt. iuncta gl. fi. vbi generalis diſpoſitio teſtatoris ita omnes caſus includit vt nulla ſit exceptio, quam refert & ſequitur. Deci. conſi. 5. nu. 2. & conſil. 48. nu. 2. concludens generalem diſpoſitionē regulariter comprehēdere omnes caſus etiā ꝙ ſit maior ratio in vno quam in alijs: quam etiam ſequitur Sigiſ. in conſi. 9. nu. 26. ſcribens generalem diſpoſitionem includere omnem caſum etiam ſpecialem iuribus per eū citatis.
18 Et prædicta clauſula ſine ſcrupulo procedit quando teſtator ſuperuixit, potuitque mutare dictam clauſulam & non mutauit; tunc enim præſumitur in eadem voluntate voluiſſe perſeuerare argumen. text. in l. in fraudem. §. Teſtamentū. ff. de milit. teſt. cū ſim. 3. citaris.

Nec in contrarium vrget reſponſio Aret. d. conſi. vltimo colum. 2. fundata in l. idemq; erit. & in l. ſi filius familias. ff. de milit. teſtam. Quia ſi conferantur leges illæ cum l. qui iure & l. ſequenti ad quas continuatur d. l. idemq; erit. non probant intentionem Aretini, nam in l. qui iure. & duabus ſequentibus (Quoniā cautum alijs legibus erat teſtamentum militare rumpi agnatione poſthumi ignoranter præteriti l. ſicut. & l. ſequenti C. eodem titu. & l. ſi filius fam. in principio & verſic. ſecundum quæ. ff. de mil. teſta. tanquam hoc caſu præſumeretur voluntatem militis fuiſſe velle hæredi in teſtamento militari ſcripto ꝓferre poſthumum per errorem in teſtamento militari
19 præteritum) ponit iure conſultus caſus, in quibus ceſſat prædicta diſpoſitio, & ſic caſus in quibus teſtamentum militare natiuitate poſthumi ignoranter præteriti non rumpitur. Primum ſi teſtator hoc animo fuit vt vellet quiſquis ſibi naſceretur exhæres eſſet. Secūdum ſi poſt teſtamentum militare aliquem arrogauit nepóſue ſucceſſit in locum filij arrogati. Tertium ſi poſt natiuitatē poſthumi maluit eodem teſtamēto durāte decedere. Iſtis enim caſibus cautum eſt legibus prædictis non rūpi teſtamentum militare natiuitate poſthumi ignoranter præteriti. Ideo nimirum ſi in caſu d. l. Idemque erit. & l. ſi filiusfamilias. Teſtamētum militare ruptum natiuitate poſthumi nō reconualeſcit ex præſumpta voluntate militis, ex eo ſolo ꝙ miles, poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixerat, ſed requirat aliquod militis nouum factum; quo appareat illum velle teſtamentum militare ſubſiſtere, quia voluntas dicti militis tempore teſtamēti in quo de poſthumo non cogitauit in genere nec in ſpecie iuris præſumptione vt diximus fuit nolle excludere poſthumū quē errore præterierat.

Et propterea vt tollat hæc præſumpta voluntas quæ durare præſumitur, requiritur quod miles aliquod de nouo faciat, & tunc tale factum valet quaſi de nouo factum d. l. ſi filius familias l. Tribunus. & l. Titius eod. titu.

Nec ſufficit hoc caſu ſola ſuperuiuentia militis ad probandam mutationem voluntatis, quæ iuris præſumptione non cenſetur mutata, quinimo in ea perſeueratum. l. eum qui ff. de proba. vulgata l. cum hic ſtatus. ff. de dona. Affi. Dec. 58 t. num. 4. & hæc probātur in d. l. Tribunus. & l. Titius, quibus cauetur teſtamētum, quod Paganus antequam miles efficeretur voluit facere iure communi, non valere iure militari, niſi aliquo facto miles declarauerit id velle iure militari valere. Ecce quod dictis iuribus clare probatur nō præſumi mutationem voluntatis, niſi aliquo de nouo facto. At in caſu noſtro ꝓpter prædictam clauſulam codicillarem teſtator voluit diſpoſita in d. teſtamento ſi non valerent iure teſtamēti valerent iure codiciliorum, & ſic habere effectum in vim fideicōmiſſi, iuribus & authoritatibus ſupra allegatis.
20 Ideo qui vult dicere hanc teſtatoris voluntatem reſultantē ex d. clauſula codicillari eſſe mutatam probare debet iuribus prædictis quibus addo text. clarū. in l. Lucius. in fin. ff. de leg. 2. qua lege cauetur ad hæredem grauatum recuſantem fideicommiſſum ſpectare probare voluntatem defuncti fuiſſe mutatā: & iſtis ſic ſtantibus non aduerſatur. §. nō enim infringi in authen. vt factæ nouæ conſti. cū d. clauſula codicillaris ab initio fuerit rite facta, & ex ea appareat de mente codicillantis, quare pōt retorqueri præſertim in verſ. quamobrem ab initio factum recte. Crottus d. conſi. 66. nu. 17. & pluribus ſequentibus.

Et ſi dicat prout dicit Aret. quod ideo non mutauit teſtamentum, quia ſciebat natiuitate poſthumi ruptum eſſe teſtamentum, ad id replicatur, quod ſi ſciebat natiuitate poſthumi ruptum eſſe teſtamentum, vtique etiā ſciebat ſeu ſcire debebat (quæ paria ſunt l. ꝙ te ff. ſi certum peta.) d. clauſulam codicillarē non rumpi natiuitate poſthumi ignoranter præteriti d. l. ab inteſtato cū ſimilibus 3. allegatis,

ita expreſſe reſpondet Imol.in d.l.filio. col.8.
verſi.& per hoc facit & verſ. ſed re vera.

Nec in caſu noſtro videt vrgere ratio, qua
mouentur Areti.& alij doctores tenentes cō-
trariam opinionem videlicet veriſimile eſſe
ſi teſtator cogitaſſet ſe ſuſcepturum filios, ꝙ
eos tanquam magis dilectos non autem ma-
trem inſtituiſſet & veriſimile eſſe quemlibet,
ita reſponſurum. Quoniam ſtante prædicta
clauſula reſpiciente tempus futurum, qua ſe-
cundum crebriorem ſententiam teſtator in
genere cogitauit de ruptura teſtamenti etiam
natiuitate poſthumi, fruſtra quærimus de præ
ſumptionibus & veriſimilitudinibus, cum in
claris non ſit opus coniecturis vulgata l. con-
tinuus.§. cum ita ff. de verbo: obliga. & argu-
men.notatorum in l.precibus.C.de impub.&
ali.ſubſti.& in l.in teſtamento.C.de teſta.mili.

Secundo reſponderi poteſt, poſito teſtato-
rem in dubio propter parentum commune
votum præſumi potius ad eius bona & hære-
ditatem proprios liberos quam matrem vel-
le vocare vulgata l.nam & ſi parentibus. ff. de
inoff.teſt.& l.cū ratio.ff.de bon.dānat. cū ſim.

21 Attamen etiam veriſimile eſt, quod ſi Pe-
trus teſtator fuiſſet interrogatus quid ſi ipſi te
ſtatori naſceretur filius, qui poſtea decedat ſi-
ne liberis, an malit eius bona & hæreditatem
ad ipſius teſtatoris matrem, quam ad vxorē
matrem filiorum peruenire, vtique reſpondiſ
ſet potius velle ad eius matrem quam ad vxo
rem peruenire cum matri, quando pereūt fi-
lij ſine liberis pie relinqui debeat d.l.nam & ſi
parentibus.& l.ſi quis a liberis.§.à milite.ff. de
lib.agno.l.1.ff.de leg præſtan & toto titu.ff.ad
ſenat.conſul. Tertul. vxor autem niſi poſt de-
cimum agnatorum & cognatorum gradum
non vocetur l.1. C. vnd. vir & vxor. His acce-
dunt notata in l.teſtamento. iuncta glo. fin.ff.
de fideicom.liber. Iaſ.in l. nō dubium nu. 6. &
ſequent. C. de teſtament. & quæ ſcribit Iaſ. in
conſi.4.in prin.nu.7.vol.5. vbi reſponſio data
ad vnum caſum etiam extendi poſſet ad aliū
caſum in quē ſi interrogatus fuiſſet ſimiliter
prouidiſſet. plura ad hoc citātur in annota.ad
Alci.de præſump.reg.1.c.28. quibus addo. Io.
Coraſium in rep.l.hæreditatem.num.10.C.de
impub.& aliis ſubſti.Soci.cōſil.23.nu.21. non
enim omnino extranea hæres dicitur mater,
quæ & ſi ſtrictè loquendo tamquā in poteſta-
te teſtatoris non exiſtens non dicatur ſua hæ-
res, attamen ratione coniunctionis ſanguinis
dicetur propria hæres ipſi teſtatori.l.1. vbi eſt
text. clarus C. de annonis ciuilibus libr. 10. &
certo modo dici poteſt ſua hæres l.ſi fœmina
& ibi glo.& Ang. C. ad Turpil. late Caſſan. in
conſuetud. Burgum. in titu. de ſucceſſio. Rub.
vng. chaſcum habile §. 3. *a ſes vrays heretiers*
per totum.

Et ibi dicta locum habent præſertim in ma
tre cum primum gradum aſcendentium te-
neat & cuius viſcerum pars ſunt filij cap. affer
22 te de præſump.† His conueniunt quæ ſentit
Antonius de Butrio.conſil.15.nume.1.& ſeq.
vbi multis iuribus ad paria iudicari dicit teſta
menta liberorum erga parentes & teſtamēta
parentum erga liberos: & quo ad effectū ſuc-
ceſſionis præſumitur teſtatorē maiorē habe-
re affectionē ad ſibi proximos ꝗ ad proximos
filij grauati. Ita dicit nominatim Iaſ.conſ.4.in
primo & nu.1.& Soci.Iun.conſ.126.nu.8.vol.
1.ꝙ comprobatur ex cōi concluſione de qua
per Fab. Acorambonum poſt Bar.in rep.l. hæ
redes mei.§.cum ita.nu.4.& ſeq.ff.ad Treb.qđ
proximus conſideratur reſpectu perſonæ te-
ſtatoris, non aūt reſpectu grauati Rui. conſil.
142.nu.8.15.& ſeq.vol.3. Et hæc opinio videli
cet ꝙ in caſu noſtro interrogatus reſpōdiſſet
velle matrem ipſius teſtatoris mortuo filio ſi
23 ne liberis ſibi ſuccedere vltra prædictam clau
ſulam codicillarem, cōprobatur ex alia clau-
ſula ſubſequēti, ſcilicet prædicta valere voluit
omni meliori modo & forma quibus melius
valere poterat. cuius clauſulæ tāta eſt vis ꝙ ſi
actus non poteſt valere modo quo fit operať
quod valeat omni alio modo quo diſponens
actum facere potuiſſet. Ita dicit Roma.d.con
ſil.122.col.1.in fin.Soci.conſi.142.nu. 5. & 10.
conſi.173.nu.4. Aret.conſi.17.col.3.verſi.non
obſtat clauſula. Crauetta conſi.326.nume. 15.
Deci.conſi.11.nu.20.conſi.14.num.2. & duo-
bus ſequen.& conſi.77.num.4.Ruin.conſi.12.
nu.13.& duobus ſeq. dicens d. clauſulam ſup-
plere omnes defectus & conſ.47.nu. 20.vol.2.
& conſi.146.num.16.vol. 3. vbi dicit clauſulā
prædictam operari ꝙ teſtator nō videatur ſe
ad ſpecificata tantum reſtrinxiſſe Goza. con-
ſil.21.nu.8.ſcribens virtute d.clauſulæ poſthu-
mos cenſeri vocatos & conſil.46. nu. 26. poſt
car.Socin.& Alex.dicit prædictam clauſulam
eſſe tantæ efficaciæ vt ſi actus non poteſt va-
lere eo modo, quo agiť, valeat eo modo quo
pōt teſte Fulg.conſi.43.nu.3.verſ.rurſum cōſi
derandū.& conſil.79.nu.2.ver.3. cōprobatur.
quem refert & ſequitur Cur.Iun.conſil.72.nu.
8.vbi expreſſe dicit virtute d. clauſulæ venien
tes ab inteſtato cēſeri vocatos, & proinde ha
bendū eſſe ac ſi id ꝙ erat exprimendū ad vali
ditatem actus fuiſſet expreſſum, & cōſi.73. nu.
22.nominatim dicens ꝙ licet actus ſit expreſ-
ſus vno modo & eo modo non poſſit effectū
ſortiri cēſeatur eo mō factus quo valide fieri
potuiſſet & conſi.179.col.2. quem refert & ſe
quitur Bello.conſi.53.nu.17.Bero.conſi.4. nu.
5.conſi.82.nu.12.vol.2.Port.cōſi.36.nu. 25. &
ſeq.Daniel Lan.Pap.conſi.155.nu.3.vol.1.cō
ſiliorū vltima. vol. At ſi in d.teſtamēto fuiſſēt
expreſſe vocati & grauati veniētes ab inteſta-
to & per conſequens poſthumus.d.l. generali
ter.§.ex teſtamento.ff.de fideicom.liber.in du
bio ſuſtineretur inſtitutio in vim fideicōmiſ-
ſi, ergo virtute.d. clauſulæ omni meliori mo-
do dicitur expreſſe inductum fideicōmiſſum
proinde grauatus poſthumus ſeu D. Delphi-
na eius mater reſtituere hæreditatem Illuſtr.
D.Ludouicæ auiæ paternæ.

Nec vrget replicatio, quam faciunt D.Ad-
uocati D. Delphinæ videlicet iſtam ſecūdam
veriſimilitudinem de matre non eſſe conſide
rabilem tanquam ſatis ſit teſtamētum ex ve-
riſimili

riſimili mente teſtatoris pp natiuitatē filij fuiſ
ſe ruptū, nec, debere cōſiderari quid poſtea ſe
quutum fuerit. Quia hæc procederent vbi ſta-
tum fuiſſet duntaxat intra terminos teſtamen
ti: tunc rupto teſtamento ex poſt non conuali
datur, ſecus vero quando teſtator non ſe con
tinuit ſimpliciter intra terminos teſtamenti
ſed in defectum teſtamenti eſt poſita clauſula
codicillaris de qua ſupra, qn tunc conſidera-
uit in genere teſtator caſum rupturæ teſtamē-
ti natiuitate poſthumi & ꝓuidit vt ſupra pro-
bauimus, quibus addo text. in l. fi. §. ſi quis ve-
ro. C. de codicil. vbi teſtator inſtituit vnum ex
parentibus in teſtamento quod etiam voluit
valere in vim codicillorum, ſi contingat pa-
rentem inſtitutum nō obtinere hæreditatem
ex teſtamēto poterit eā obtinere in vim fidei-
commiſſi virtute codicillorū, & his maxime
accedit text. iuncta glo. in l. poſthumus. §. fi. ff.
de iniuſ. rup. & irri. facto teſta. faciunt quæ ſcri
bit Pariſ. conſi. 75. nu. 68. & ſeq. vol. a. & eo ma
gis ita reſpondiſſet ſi cogitaſſet vxorem ſuſce
pturam prout ſuſcepit ſobolem ex forenſi &
penitus incognito viro.

Nec Dominæ Ludouicæ Solariæ nocet, qđ
dicitur ex aliquot teſtibus parte D. Delphinæ
examinatis probari D. Petrum teſtatorem na
to præfato Gabriele poſthumo dixiſſe ſe tene
re prædictum teſtamentum nō ſubſiſtere pro-
pter ſubſequutum matrimonium & natiuita-
tem dicti Gabrielis. Quia multifarie rñdetur.

Primo quod examen primū a D. Verque-
ria prætenſo delegato ſeu commiſſario factū
eſt nullum. tū quo ad teſtes examinatos poſtq̃
24 fuit allegatus cum iuramento ſuſpectus, quo
caſu ab eo geſta iure ciuili non tenent vulgata
l. apertiſſimi iuncta gl. C. de iudic. & l. vni. in fi.
C. ſi quacunque prædi. poteſtat. Alexā. conſil.
89. col. 2. verſ. qui probatur. & ſeq. vol. 1. cum
etiam 2. 4. & 5. teſtes iurauerint nō ad banchū
iuris iuxta monitionis formā, ſed in Platea
quæ ampliſſima eſt etiam ante portam dicti
banchi quod intra d. portam ſitum eſt, & fieri
poteſt ꝙ procurator dominæ Ludouicæ in-
tra dictam portam & ſecus banchum ſtaret &
non viderit commiſſarium qū in Platea ante
portam dicti banchi iuramenta dictis teſtibus
detulit, quo fit vt militet doctrina Bart. cōiter
recepta in l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clam
& 4. teſtis iurauit die 6. Decembris, quæ erat
dies feſtus diui Nicolai, & ſi videatur prædi-
ctum examen videbitur quantū propere pro-
ceſſit dictus delegatus & nullis penitus factis
interrogatorijs. Ideo nimirum ſi ſub die no-
na Ianuarij. 1570. fuit lata ordinatio, qua ordi
natum legitur teſtes examinatos parte D. Del
phinæ debere repeti ita quod ad lungū depo-
nerent abſque relatione ad primā depoſitio-
nem, quibus tamen liceret petere illam eis le-
gi: & ſi dicatur prædictam nullitatem eſſe ſub-
latam ex repetitione dictorū teſtium. Ad hæc
reſpondeo, quod Chriſtophoro Berſatori nō
eſt credendum quia noluit in repetitione ad
lūgū iuxta ordinata (licet ſæpius a cōmiſſario
eſſet monitus) deponere, ſed tñ ſe referre ad
primam depoſitionē ꝫ formā dictæ ordina-
tionis, ex quo argui pōt quanta fides ſit ei, ad-
hibēda. Et ſi ei crederet reſpectu primæ depo-
ſitionis fruſtratoria fuiſſet ordinatio, qua de-
claratū fuit teſtes eſſe repetendos, ita qđ non
25 deberēt ſe referre. † Item depoſitioni d. Ber-
ſatoris credi nō dēt cū ſit vitricus D. Delphi-
næ & ſic in primo affinitatis gradu, quo caſu
non probat Alex. conſi. 133. nu. 8. col. 1. atque
ſingularis ratione loci & tpis, quia deponit de
dictis in domo propria & ēt in verbis cū alio
modo deponat quā per alios teſtes dicatur,
26 ita ꝙ nulla fides eſt ei adhibenda. † Nec pari-
ter Bernardo Canali deponēti de verbis dictis
per præfatum Petrum teſtatorem in quadam
via eūdo ad pratum Merleti cum in ſuo dicto
ſit ſingularis in loco & tpe, quo caſu vt dictū
eſt non probat Alex. conſi. 94. nu. 4. vol. 6. Iaſ.
in l. admonendi nu. 256. & ſeq. verſic. credo ex
prædictis ibi nominatim dicit ꝙ in probanda
alicuius confeſſione ſeu dicto teſtis ſingularis
in loco ſeu tpe non probat nec ꝯiūgitur quod
etiam voluit Felin. in c. licet ex quadā nu. 2. in
princ. & col. pen. verſ. 2. reſtringenda circa fin.
de teſti. Alex. conſi. 68. nu. 8. vol. 3. cum multis
ſimilibus. Et interrogatus de verbis formali-
bus eſt varius à verbis primæ depoſitionis,
quo caſu non probat Alex. conſi. 111. num. 8.
vol. 3. Felin. in d. c. licet ex quadam col. 4. circa
medium. Item deponit ꝙ Petrus teſtator ita
loquebatur Burlandoſi & ꝙ quādo dictus Pe-
trus dicebat prædicta verba ipſi teſti tunc erat
ipſe teſtis ætatis annorū ſexdecim & dixit ꝙ
non adhibebat mentem verbis præfati Petri.
Bernardus de Ferrarijs nō fuit repetitus culpa
partis, quia nō præſentatus a D. Delphina iux-
ta ordinata.

Barbara vxor Gaſpardi Grane in repetitio-
ne variat a prima depoſitione præſertim in
verbis formalibus de quibus fuit interrogata,
nec reddit rationem ſcientiæ licet interroga-
ta, eſtque ſingularis & filia ſpuria. D. Antonij
Berſatoris proinde infamis & ſic fide non di-
gna c. teſtimonium vbi Feli. de teſt. Antonio
freſie non eſt etiam credendum propter eius
nimis affectionatam depoſitionem de qua ap
paret in repetitione ī principio in illis verbis.
*Che la Sig ora Ludouica capitulata in queſta cauſa ha
gran torto e che la può allongare ma non ſcampare*,
eſtque ſingularis ratione temporis & loci
patruelis & creditor D. Delphinæ vt ipſe at-
teſtatur.

27 Cum igitur prædicti teſtes ſint ſingulares
ratione temporis & loci & verborū non pro
bant etiam ſi eſſent mille, tantum enim valēt
quantum vnus. Alexand. conſil. 13. nume. 20.
vol. primo latè conſil. 21. nume. 2. vol. 4. cum
infinitis ſimilibus. Et quòd non ſufficiant te-
ſtes ſingulares probatur argumen. tex. in l. ſan
cimus verſic. ſin autem teſtator tātum modo
dixerit. C. de teſt. vbi cauetur, ꝙ ad probādam
contrariam voluntatem teſtatoris requirun-
tur tres teſtes idonei conteſtes ergo duo mul-
to minus ſingulares: & non integri non ſuffi-
ciunt.

Quarto

Quarto reſpondetur, dato & non cōceſſo, quod teſtibus D. Delphinæ eſſet credendum quo ad prædicta per eos teſtificata, attamē eorum dicta non concludenter probarent volūtatem teſtatoris fuiſſe, quod dicta clauſula codicillaris nihil operaretur eſſetque cum teſtamento prædicto natiuitate dicti filij poſthumi rupta argum. notato. in §. eo autem ſolo iuncta gloſ. in verbo noluerit Inſt. quib. mod.
28 teſt. infirm. † vbi glo, expreſſe dicit ꝙ ſi teſtator dixit ſimilia verba, nolo teſtamentum, qđ feci valere non propterea infirmatur teſtamētum. cui accedit tex. in l. militis codicillis ff. de mil. teſt. & in l. ſancimus verſ. ſin autem teſtator tantū modo dixerit, C. de teſt. & in l. Diuus, §. cæterum. ff. de milit. teſt. repetito in §. cæterum Inſti. eo. titu. & vbique gl. & ratio cur ita dictis legibus caueatur ea adducitur, quia ſi ſimilibus verbis ſtaretur, facilè poſt mortē alicuius inuenirentur teſtes qui ſimilia dicerent, quórum dictis voluntates hominum ſubuerterentur. & hæc comprobatur argum. l. literæ verſ. vel animi affectus exprimitur. ff. de iure Codicill. vbi literæ quibus animi affectus exprimitur vim codicillorum non obtinent, ergo ſicut non obtinent vim codicillorum ita non poſſunt operari codicillorum deſtructionem cum eadem ſolemnitas requiratur in deſtructione codicillorum, quæ requiritur in cōſtructione vt in ſimilibus terminis reſpondet Natta in repe. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto nu. 220. C. de teſta. poſt Bart. in l. fideicommiſſum. C. de fidei com. facit vulgata regula de qua in Authen, econtra, C. de repudi, cum ſimil. citatis in Deciſ. Senat. Pedem. 53. nu. 10. & ſeq. faciunt ad hæc quæ ſcribit Bar. in l. fi. ff. de teſt. & in l. 1. §. ſi quis ita, nu. 3. ff. de verb. obli. & ibi Iaſ. nu. 2. vbi ſi quis ab aliquibus interrogatus aliqua verba iactantia dixit præſentibus teſtibus ad id non vocatis non inducunt diſpoſitionem argum. l. fi. ff. de teſt. & l. obligationum ſubſtantia in fin. ff. de
29 actio. & oblig. prætereа vt ſupra probauimus communis eſt opinio de qua atteſtātur pluſquam 22. Doctores, ꝙ ſi teſtator ſuperuixit nato poſthumo & potuit mutare & non mutauit teſtamentum, quod tunc clauſulā codicillaris concepta per verba futuri temporis operatur fideicommiſſum, mutatio autem teſtamēti eſt facti, facta vero verbis præſertim ſimplicibus non tolluntur.

Nec fundamentum aliquod validum fieri poteſt in dictis Doctorum ex aduerſo citatorum. & primo in glo. in authen. ex cauſa C. de lib. præter. quia multis modis reſpondetur.

Primo, ꝙ gl. prædicta in finalibus verbis dicit contrarium, teſte Cur. Iun. ibi nu. 68. in fin. poſt Bal. per eum allegatum.

30. Secundo, quod glo. prædicta non loquitur quando clauſula codicillaris erat concepta per verba futuri temporis, ſed per verba præſentis temporis tātum vt in verſ. ſed pone, ita expreſſe eam declarat Spec. in d. §. compendioſè nume. 18. vbi dicit ſecus eſſe ſi dictum ſit valet vel valebit. In caſu autē noſtro clauſula codicillaris eſt concepta per verba præſentis & futuri temporis, ergo non nocet prædicta glo. propter diuerſitatis rationem.

Tertio reſpondetur glo. illam eſſe communiter reprobatā tā per antiquos quam per modernos teſte Bar. in l. 1. quæſt. 9. ff. de iure codicill. Bald. conſi. 170. nu. 7. vol. 5. Iaſ. latè in d. authen. ex cauſa. nu. 33. vbi dicit non habere dubium & ſequuntur communiter Moder. ibi, late Socin. Iun. conſi. 107. nu. 24. vol. 1.

Citantur Gulliel. de Cun. in l. fin. C. de codicill. & Cin. in l. ex cauſa. ff. de teſt. tanquam ſequentes prædictam gl. quos non habeo: ideo non credo eos ita loqui, & quatenus ita loquerentur tolluntur ex reſponſionibus cōtra præfatam glo. adductis, quinimo Cin. tenuit contrarium in d. authen. ex cauſa. circa fin. in illis verbis niſi ponerentur verba reſpicientia futurum tempus, valet vel valebit.

Adducitur etiam, Alber. Galleo, quem nō vidi niſi relatum in additio. Io. And. ad Spec. in allegato. §. compendioſè nu. 22. verſi. pone quidam, quo loco non video, quod aliquid pro opinione negatiua concludat. Poteſtque loqui quādo clauſula codicillaris eſt ſolū per verba præſentis temporis concepta ſeu quando teſtator nō ſuperuixit diu nato poſthumo.

31 Adfertur Spec. in d. verſi. pone quidam, qui ſanè intellectus non probat id ad quod adducitur, quia non loquitur quando clauſula codicillaris fuit concepta per verba, valet vel valebit, ſi ad proxime præcedētia referatur, vt referri debet præſertim ne videatur in continenti voluiſſe ſe corrigere ab illis, quæ affirmat nu. 15. verſi. item vide.

Præterea in d. verſi. pone quidam, loquitur expreſſe qñ poſthumus natus eſt poſt mortē patris quo caſu non militant ea, quæ in caſu noſtro vrgēt, videlicet quod teſtator ſuperuixerit & potuerit mutare teſtamentum & non mutauit. Item quærit Specu. nunquid viuente poſthumo, poſt mortem patris teſtatoris legata peti poſſint. Nos autem ſumus in caſu, quo mortuus eſt poſthumus, inter quos caſus magna eſt differentia vt infra dicetur.

Citatur etiam Io. And. referēs Alber. Galle. cui reſpōdetur vt ſupra ad Alber. Gall. Ad Barto. in l. 1. in 6. quæſt. ff. de iure codicill. & in conſilijs ex aduerſo citatis tribus modis reſpondetur.

Primo Bar. in d. 6. q. non loqui quādo teſtator poſt natiuitatem poſthumi ſuperuixit, potuitque mutare teſtamētum, & non mutauit.

Secundo Bart. fuiſſe ſibi contrarium in d. l. qui filiabus. nu. 6. ff. de leg. primo & in d. auth. ex cauſa. nu. 24. vbi ſequitur Dinum loco ſupra citato.

Citant Bal. in l. ſi totas C. de inoff. don. & cōſil. 387. quædam Dña vol. 5. Cui reſpondetur prout fuit reſponſum ad Bar. præſertim quod eſt ſibi contrarius in d. l. 1. ff. de iure codicill. & alijs locis in prioribus allegationibus citatis ideo nimirum ſi in d. conſi. 387. parum ſibi cōſtans ſuadeat cauſam eſſe concordādam, & licet ibi dicat magnam eſſe authoritatem gloſatoris

ſatoris

ſatoris tamen conſi. 170. nu. 7. vol. 5. dicit glo. in d. auth. ex cauſa communiter reprobari.

Cumulant, quendam Tindarum pronepotem referentem Gaſparem Gald, approbaſſe conſil. Bar. Item, quẽdam Andream Craſſum piſſanum; quos ſimpliciter refert Soci. d. conſil. 93. nec vidi illum Tindarum ſubſcriptum conſilijs Bar. Quo vero ad Gaſparem Calderinum, quem habeo inter conſi. 10. Calder. non reperui dicentem prout ex aduerſo citatur.

Connumerant Ang. in l. qui iure ff. de teſt. milit. & conſi. 108. col. 2. verſic. venio ad 2. cui duobus modis reſpondetur.

32 Primo quod loquatur quando clauſula codicillaris erat tantum cõcepta per verba præſentis temporis vt videre eſt in d. cõſi. in verſi. ergo deficit illa conditio ſi non valet, cũ hoc caſu non dicatur cogitaſſe de omni ſpecie rupturæ teſtamenti & natiuitate poſthumi, quia tunc ſtatim valet teſtamentum: ſecus vero tenet Angel. ſi clauſula prædicta reſpiciat tẽpus futurum; vt in caſu noſtro cum vtique ſaltem in genere cogitauerit de ruptura teſtamenti natiuitate poſthumi. Ita expreſſe tenet idẽ Angel. d. conſil. 90. col. 1. verſi. ſi autem eſſet illa clauſula, ſi non valeret vel ſi non valebit, quo caſu dicit iſtam opinionem eſſe veriorem & ſecũdum eam ita fuiſſe iudicatum de cõſilio quaſi omnium Doctorum ciuium & forenſium Peruſij commorantium. Idem expreſſe dicit Angel. in d. authen. ex cauſa. columna fi. verſ. diligenter tamen attende vſque in fin. vbi nominatim dicit per hanc clauſulam codicillarem, induci repetitionem legatorũ & fideicommiſſorum a venientibus ab inteſtato.

Secundo Reſpondetur, quod idem Angel. etiam vbi clauſula eſſet ſolum concepta per verba præſentis tẽporis, tenuit operari fideicom. in poſthumo ignoranter præterito conſil. 91. nu. 4. verſ. Tandẽ alias conſultius tenuit.

Additur conſilium collegij Peruſini relatũ ab Ang. in d. l. qui iure cui conſil. non poſſum reſpondere, quia non vidi & fieri poteſt illud loqui quando clauſula codicillaris eſſet concepta per verba præſentis temporis tantum prout loquitur Ang. quo caſu non aduerſaretur caſui noſtro.

Præterea non eſt curandum de dicto conſil. Collegij Peruſini poſtquam idem Ang. d. cõſil. 99. dicit quod in caſu quo agebat de clauſula codicillari habente verba reſpicientia futurum tempus fuit de conſ. quaſi omnium Doctorum tam ciuium quam forenſium Peruſij commorantium iudicatum contrarium.

33 Pro hac opinione negatiua, allegant etiam Paul. de Caſtr. conſil. 38. præclarus & egregius & conſil. 58. Bertol. de Peruſ. quæ conſilia credo Dominos aduocatos in fonte non vidiſſe; quia ſi ea legiſſent non citaſſent cum aperte faciant in contrariũ. Nam d. conſ. 38. quod habeo ſub nu. 15. vol. 2. & in caſus poſitione incipit Præclarus & Egregius, alias incipit. Incipiendo a ſecundo quæſito, multis iuribus & rationibus concludit clauſulam codicillarem per verba futuri temporis operari fideicommiſſum etiam poſthumo ignoranter præterito dicens hoc præſertim procedere quando teſtator ſuperuixit poſt natiuitatem poſthumi, & potuit mutare & non mutauit teſtamentum & conſil. illud Paul. de Caſt. pro opinione affirmatiua allegauit Socin. conſil. 93. nu. 6. circa finem vol. 4. aliud vero conſ. Paul. de Caſtr. 56. Bartholomeus de Peruſio, quod ego habeo in primo vol. nu. 206. incipiẽs Clarum eſt Teſtamentum in fin. concludit quod quando teſtator diu ſuperuixit potuitque mutare teſtamentum & non mutauit tunc d. clauſula operatur fideicommiſſum.

Pro hac opinione adducitur Soci. in d. conſil. 93. qui multa allegat quæ in contrarium loquuntur vt legere eſt nu. 9. Dum citat Bald. in authen. ex cauſa. in 7. q. Paul. de Caſt. in conſil. prædicto incipiente Bartholomeus de Peruſio & maior pars doctorum; quos adducit loquuntur in clauſula codiciliari concepta per verba præſentis temporis dumtaxat, nec loquuntur quando teſtator ſuperuixit poſt natũ Poſthumum potuitque mutare teſtamentum & nõ mutauit & in penul. col. dicit quod non auderet eligere aliquam partem niſi eſſet fretus authoritate Aret. ſui præceptoris.

Agregatur Socin. Iun. conſil. 153. vol. 2. ſed contrarium tenuit conſi. 3. nu. 27. vol. 4. vbi dicit communem eſſe pro opinione affirmatiua & conſi. 29. nu. 15. vol. 3. Ideo de eo non eſt curandum.

Addunt etiam Alex. conſil. 41. vol. 1. qui ſi in fine conſilij videatur non firmat dictã opinionem ideo dicit ſe in ea non vim facere. & propterea non meretur allegari pro opinione negatiua nec dici contrarius cum in d. authen. ex cauſa. & conſi. 123. nu. 8. vol. primo ac alijs pluribus conſilijs alias allegatis conſtanter teneat opinionem affirmatiuam eſſe magis communem: Ideo illi adhærendum eſt cũ ab omnibus dicatur pater veritatis.

34 In conſi. Barba. 60. vol. 2. fieri nõ debet fundamentum, quia contrarium tenuit in addi. ad Bar. in d. l. 1. q. 6. ff. de iure codicil. & clarius in additi. ad Bal. in l. fin. col. pen. C. de codicil. vbi dicit quod Bononiæ conſuluit dictã clauſulam operari fideicommiſſum, & quod exiſtẽs Ferrariæ omnes Doctores Ferrariæ & Paduæ ſe ſubſcripſerunt eius conſi. & etiam contrarium expreſſe tenuit ipſe Barb. conſi. 6. col. pen. & fin. vol. 3. vbi reſpondet ad Bart. in d. l. 1. q. 6. ff. de iure codicil.

Citatur pariter pro hac opinione negatiua Bertr. conſi. 176. vol. 1. & 701. vol. 7. ſuper quibus nihil validi ſuperædificari poteſt tũ quia idem Bertr. contrarium expreſſe teneat conſ. 130. nu. 1. vol. 1. vbi dicit magis cõem opinionem eſſe, ꝙ clauſula codicillaris operetur fideicommiſſum, quam opinionem affirmatiuam & receptiorem dicit conſi. 150. nume. 4. in 2. parte 3. vol. concludens opinionem affirmatiuam præſertim procedere ſi teſtator ſuperuixit potuitque mutare teſtamentum & non mutauit: proinde nõ eſſe ab hac opinione in iudicando recedendum & conſil. 10. in princi-

prin.in 2.par.vol.1.expreſſe dicit non eſſe dubiũ quin opinio affirmatiua ſit magis cõis & dũ dicit opinionẽ negatiuã poſſe procedere, qñ teſtator eſt iuris ignarus. Reſpondet id iure nõ probari cũ quilibet præſertim vir nobilis & gnarus. prout erat teſtator noſter præſumatur leges & iura non ignorare l.leges ſacratiſſimas.C.de legib.l.conſtitutiones & l.fi. C. de iur.& fact.ignor.l.regula ff.eodem.titu.

Conſilio ſignoroli 171.ex aduerſo adducto,tribus modis reſpondetur.

35 Primo,ꝙ multa iura allegat quæ nõ loquũtur,quando clauſula eſt cõcepra per verba futuri tẽporis præſertim nu.4.dũ citat gl. ĩ auth. ex cauſa.& nõ nullos pro eius opinione adducit,qui cõtratium ſentiunt vt Spec.in d. §.cõpendioſe verſ.item vide.qui verſ.eſt nu.18.

Secundo reſpondetur Signorol.non loqui vbi teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutanit.

Tertio reſpondetur Signorol. pro nepote ex filia conſuluiſſe,quia ipſe nepos præteritus agebat,eiuſq; aduerſarii erãt hæredes hæredis inſtituti,& per ↄſequẽs quo ad ipsũ teſtatorẽ de cuius hæreditate agebatur pœnitus extranei.Imo expræſſe dicit Sign.col.fin.verſ.item ſciat D.conſultor,ꝙ ſi tẽpore quo conſuluit viueret Albertus nepos ex fratre hæres inſtitutus nunquã ſcripſiſſet nec pro vna nec pro altera parte:& ſi cõſiderẽtur rationes per eũ adductæ in 6.col.fi. faciunt in caſu noſtro pro matre teſtatoris inſtituta quæ eſt ĩ primo gradu aſcẽdẽtiũ & cõtra ipſam D.Delphinã pœnitus extraneã quo ad ipſum teſtatorẽ reſpectu ſucceſſionis C.vnde vir.& vxo.

Præterea fuit ſibi contrarius Signo.in cõſil. allegato per Bal.& Imo.in l.filio præterito.ff. de lib.& poſthum.Cor.in d.auth.ex cauſa.nu. 156.in fi.quo conſi.vna cũ collegio Mediolanenſi reſpondit,clauſulam codicillarem operari in præteritione poſthumi.

36 Nec eſt vis faciẽda in dicto Cur.Iun.in authen.ex cauſa.nu.70.quia reſpõdetur duobus modis. Primo,quod idẽ Curt.ibi nu.72.diſputando de limitatione loquente de ſuperuiuẽtia teſtatoris poſt natiuitatẽ poſthumi & non mutãtis teſtũ dicit ſibi magis placere opinionẽ,quod tunc clauſula codicillaris operetur fideicommiſſum,& Idem Cur.Iun.contrariũ tenuit conſi.150 numero 12.& ſequen.vbi dicit quòd communis eſt concluſio quod quãdo teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamẽtũ & nõ mutauit,quòd tunc clauſula codicillaris operatur fideicõmiſſum in teſtamẽto rupto agnatione poſthumi ignorãter ꝑteriti.

Subiungitur cõſ.Zabarell.vigeſſimũ,cui reſpondetur illud loqui qñ teſtator nato poſthumo morbo præuentus non potuit mutare teſtamẽtũ vt in ſpecie facti ibi propoſita apparet verſ.deinde præuẽtus teſtator morbo &c. ergo ſi nõ fuiſſet morbo ꝑuentus & potuiſſet mutare teſtũ & non mutaſſet contrariũ forſan tenuiſſet. præterea non reſpondet ad ſupra adducta in contrarium,& contra eum eſt communis opinio.

Citatur ſimiliter conſilium Io.Baptiſtæ a S. Seuerino,cui non reſpondeo, quia illud non vidi,poſſunt tamen reſponſiones ad conſiliũ Aretini datæ accomodari.

Iaſ.autẽ in d.auth.ex cauſa.male allegatur ꝓ opinione negatiua, tum quia aperte fateatur magis cõem opinionẽ eſſe contra Bar.in d. l. 1.in 6.quæſt.ff.de iure codicil.vt ibi atteſtatur nu.24.verſ.ſed breuiter dico, quod etiam firmat Idẽ Iaſ.in l.qui filiabus nu.33.ff.de lega.1. cum etiam Iaſ.ibi nu.25.in princ.& in fi.in authẽ. ex cauſa limitet dictã opinionẽ Bar.nõ ꝓcedere qñ teſtator ſuperuixit & potuit mutare teſtamentum & non mutauit &c.

Quo vero ad ꝑtensã ſñĩam dñorũ Senatorum a Iaſ citatorum parum curandum eſt de ea,præſertim cum iudicauerint contra communem ſententiam.

Nec curandum eſt de Igneo. in d. authen. attentis reſponſionibus datis ad conſiliũ Are. & contra Igneum eſt communis opinio vt ipſe atteſtatur nu.255.in fi.

Nec aduerſatur Ripa in repe. d.l. ſi vnquã. quæſt.21.quia limitat opinionẽ Barto. in d.6. quæſtio.non procedere qñ teſtator ſuperuixit nato poſthumo potuitq; mutare teſtamentũ & nõ mutauit,quam limitationem magis affirmat cõſ.128.& ſequẽ.vbi dicit iſtã eſſe cõmunem concluſionem:Ideo retorquetur.

37 Vitalino autem loco ex aduerſo citato,reſpondetur tribus modis.

Primo ꝙ non loquatur quãdo clauſula codicillaris eſt concepta per verba futuri tẽporis.Secundo illum non loqui qñ teſtator ſupuixit potuitq; mutare teſtamentũ & non mutauit.Tertio,quia fundat ſe in conſ.Bar.quod communiter reprobatur.

Non obſtat Rui.quia eſt ibi contrarius.

38 Nec vrgere debet authoritas Cagnoli in d. authẽ.ex cauſa.quia ipſe ibi nu.146.dicit doctores cõiter tenere limitationem quod ſi teſtator ſuperuixit,& non mutauit teſtamentũ tũc clauſula prædicta operatur fideicõ. poſthumo ignorãter præterito,& nu.149.verſ.retẽta tñ.dicit difficile eſſe obtinere in practica contra dictam limitationem cum Doctores illam communiter ſequantur.

Nec mouere debent ſcripta a domino Iul. Claro quia iura rationes & authoritates ſupra allegatæ & ſic communis opinio ſunt in contrarium.

Accedat ꝙ omnes Doctores qui opinionem negatiuam tenuerunt loquuntur quãdo poſthumus ipſe & ſic deſcendens a teſtatore præteritus agit contra inſtitutum in teſtamẽto ſiue eiuſdem ſit gradus ſiue vlterioris reſpectu teſtatoris.

Nos autẽ ſumus in caſu in quo poſthumus extraneus hæres quo ad ipſum teſtatorem agit cõtra matrem teſtatoris ab eo inſtitutam inter quos caſus multũ intereſt vt per Signo. d.conſi.171 & Iaſ.cõſi 42.in prin.& nu.primo. volumine primo.

Nec aduerſus hanc opinionem mouere debet aſſerta ratio, qua aliqui (ſe eſſe clemen-

tiores prudentiores.lege demonſtrare conan tes contra tex.in l.proſpexit ff.qui & a quibus man.& in §.oportet in authen. de iudic. & ſecundũ eorũ conſcientiam non iuxta leges iudicaturos aduerſus tex.in §. omnis authen. de iudi. & in l.illicitas.§.veritas ff. de offi. præſi.) ducuntur videlicet abſurdũ videri, ꝙ propter clauſulam codicillarẽ filius poſthumus præteritus ſtatim cogatur reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto in teſtõ,quia ſi vera & vrgens eſſet dicta ratio vtique pariter locũ haberet in codicillis ab inteſtato factis quoniam etiam poſſet dici videri abſurdũ qđ propter dictos codicillos ab inteſtato factos.poſthumus ſtatim cogeretur reſtituere hæreditatẽ nominato in dictis codicillis,& ſic codicilli rũperentur natiuitate poſthumi ignoranter præteriti, quod tñ eſt falſum d.l.ſi quis cum nullũ & l.ab inteſtato ff.de iure codi.cũ aliis ſupra allegatis.Cum igitur tam per codicillos ab inteſtato factos quam per dictã clauſulã,venie͂tes ab inteſtato, quorũ appellatione venit poſthumus cenſeantur rogati reſtituere hæreditatẽ nominatis in teſtamento ſeu codicillis vt ſupra latiſſime ꝓbauimus, & ſic ſaltẽ in genere & implicitè vocati & grauati dicantur, non poſſunt dici omnino præteriti,nec eis ſit iniuria,cũ habeant ſuam legitimã,multo magis ſi legitimæ iuncta ſit Trebellianica,alioquin ſimiliter dici poſſet clauſulã codicillarẽ nihil operari poſthumo ſcie͂ter præterito,cũ eo caſu teneretur ſtatim reſtituere & ꝑ cõſequẽs ſe cũdũ ꝓdictos ẽt eis fieret iniuria, qđ tñ eſt falſum ſcdm Bar.& cõiter Doct.in d.l.1.ff.de iure codicil.& locis ſupra citatis.

Cõcludo igitur ĩ caſu noſtro prædictã clauſulam codicillarẽ operari fideicõmiſſũ hãcq; fuiſſe & eſſe veriorem & crebriorẽ Doctorũ ſñiam proinde bene fuiſſe per Illuſ.Iudices in cauſa appellationis in fauorẽ Dominæ Ludouicæ originaliter cõuentæ iudicatum,excepto forſan in eo,quod trebellianicã Dalphinæ matri adiudicarunt cum ei tantum legitima ſecundum magis receptam ſententiã deberetur:& male ad vos prudentiſſimos Iudices appellatum ſeu ſupplicatum.

RESPONSA ILL. DD. ROLLANDI a Valle Petrini Belli & Magnifici D. Ioannis Baptiſtæ Surdi.

Viſo elegãti & ſubtili cõſilio clariſſimi & inſignis I.C.& ſecũdi Præſidis Senatus Pedemõtani dñi Octauiani Chacherani vti fris obſeruãdiſſimi, in quo maturè examinatur q̃ſtio illa (& ſi vulgaris) an rupto teſtõ magnifici Domini Petri olim natiuitate Domini Gabriellis poſthumi ignoranter præteriti per clauſulam codicillarem conceptam per verba de futuro ſi non valebit &c. Magnificæ Dominæ Ludouicæ hæredi inſtitutæ a prædicto domino Petro eius filio reſtituenda ſit hæreditas,& ſi prima facie videatur dicendum illam nõ eſſe reſtituendam vt lucerna iuris Bart. videtur concludere in l. 1. quæſtione ſexta. ff. de iure cod.quem plurimi legum vertices videntur ſequi & quos ſpecialiter enumerat prædictus Dominus conſulens, Tamen ingenue fatendo cum contra Bartol. ſit magis communis opinio,vt ſatis candidè apparet ex deciſionibus per prædictum D. conſulentem allegatis concurro in eius ſñiam & illã approbo cũ optimis argumẽtis ſit fũdata & locupletiſſimis authoritatibus munita. & licet omnia maturè & abundè pertractauerit adeo vt nihil fere addi poſſit, tamen recolligendo nonnullas ſpicas poſt terga metentium pro confirmatione ſententiæ ſuæ adduco deciſiones infraſcriptas videlicet Rayn. de Forlinio in l. ex ea ff.de teſta.Paul.de Caſt.conſilio decimoquinto.vol.2.Cur.Iun.in authen.ex cauſa. colum. 38.verſic.autem C.de lib.præteri.Corn.in cõſ. 150.litera e volumine tertio Ruin. in conſil. 50.numero tertio colu. 2. Et ipſam vti magis communem ſequuntur Corn. in conſil. 133. litera c.volum.3.in conſi.194. litera h. conſil. 225.litera q.vol.eo.Bene. Capr. in regula ſua. 3.num.19.Bero.conſi.12.nu.2.& 7. volum. 2. Nicel.in concord.Bartol.206.& Anto.Gabr. in ſuis concluſio.lib.6.de clauſulis.concluſ. 7. & eo magis id admittẽdum fore arbitramur vt etiam concludit prædictus Dominus conſultor,cum vt in facto præſupponitur teſtator qui dictam magnificam Dominam Ludouicam inſtituerat & de domino Gabriele poſthumo nullam mentionem fecerat ſuperuixit poſt natiuitatem poſthumi, quem ſciebat natum fuiſſe per longum tempus neque aliter teſtamentum mutauit pro vt mutare potuiſſet ſi voluiſſet:qđ cũ non fecerit videtur quod non obſtante natiuitate dicti Gabrielis voluerit cum illo teſtamento decedere,& clauſulam codicillarem in eo appoſitam locum habere & effectum,& per conſequens quod dicta Magnifica Domina Ludouica habeat per fideicommiſſum bona hæreditatis deducta legitima debita filio teſtatoris vt ſatis apperte conſtat ex allegatis per præfatum Dominum conſulentem, quibus addo Soc.Iun: in conſi.107.numero vigeſimoſecundo vol. primo vbi ſequitur hanc partem vti communem Alexan.in conſi.50.columna tertia vol. ſexto Corn.in conſil. 193. litera f. volumino tertio 194.litera f.225.colum.penul.& 150. litera e.volum.3.Bero.in conſi.ſupra citato 12. nu.7.vol.2.Cur.Sen.vbi ſupra in dicta authen. ex cauſa.Iaſ.abunde in l.ſi mater colum. prima & ſecunda C.de inoffic. teſtamen. Barba. conſi.54.colum. penul. vol. 3. Doleo equidẽ quod aſtringar ſuccinte procedere in hac ſubſcriptione tum propter vrgentes occupationes quæ me præmunt, tum propter ſollicitudinem nuntii,qui horatim calcaribus me ſtimulat.De ſubſcriptione igitur requiſitus vt ſupra concluſum eſt per prædictum Inſignem Dom. Conſulentem Iuris eſſe arbitror Ego Rolandus a Valle. I. eques. & Senatus Montiſferrati præſes & in fidẽ me ſubſcripſi & cõſului,Sigillum apponi mandaui.

Con-

COncluſio cõfirmata per Ill. & Clariſſimũ Præſulem D. Octauianũ Cacheranũ qđ ruptũ teſtamẽtum per agnationem Poſthumi nondum concepti præteriti ſuſtineatur in vim Codicillorum per clauſulam codicillarẽ cõceptã per verba futuri temporis ſi teſtator diu ſuperuixit poſt natiuitatẽ poſthumi, communior eſt & crebriore calculo doctorũ cõprobata Bar. Iaſ. in l. qui filiabus in fine principij de leg. 1. Bal. fulgo. Alex. Iaſ. in authen. ex cauſa. C. de lib. præteri. Dec. conſi. 490. num. 7. Cur. Iun. conſi. 150. Berous. cõſi. 12. li. 2. Rom. conſi. 122. Ripa in l. ſi vnquã. nu. 42. in fi. C. de reuo. don. tranſit Crau. conſi. 34.

Pro qua ſtat euidens ratio, nam teſtator apponens clauſulam prædictam, viſus eſt cogitaſſe omnes caſus per quos teſtamentum rũpi poſſet, & ſic per natiuitatẽ poſthumi Alex. d. authen. ex cauſa. Roma. d. conſ. 122. Ripa d. num. 42. in princ.

Si igitur Teſtator hunc caſum agnationis poſthumi præmeditatus eſt, citra dubium qđ in eum caſum potuit codicillos facere illum grauans reſtituere hæreditatẽ nominatis in teſtamento, & per conſequens valẽt Codicilli.

Item Codicilli nullo facto teſtamento nõ rũpuntur natiuitate filii l. ab inteſtato ff. de teſta. milit. ſed æquiparantur hi duo caſus, quod nullũ ſit factum teſtamentum vel ſit factum, ſed factum non duret l. fi. ff. de cond. ob. cau. Fortunius gracia in l. gallus §. & quid ſi tantũ nu. 221. ff. de lib. & poſthu.

Et eſt ratio quia codicillaris clauſula concepta eſt ſub conditione, ſi teſtamentum non valebit Bar. in l. 1. ff. de cõdi. & demonſt. Eueniente igitur conditione, diſpoſitio codicillaris fit pura, & paria ſunt ꝙ diſpoſitio ſit pura vel conditionalis conditione eueniente l. fi. §. 1. vbi Ang. ff. de vulg. & ſic codicilli ſoli valẽt & validitas attribuitur tempori quo conditio euenit: ſed ſi eo tempore teſtator feciſſet Codicillos, certum eſt, ꝙ amplius non rumperẽtur, Ergo dici nequit, ꝙ rumpantur cum prius non extiterint.

Non obſtat conſiderata præſumptio per doctores tenentes cõtrariam opinionem, qđ teſtator nunquã præſumitur alienas ſucceſſiones propriæ ſoboli in ſuis bonis præferre l. cũ acutiſſimi C. de fideicommiſ. quia reſpondetur quod concluſio dictæ legis procedit vbi teſtator nil diſpoſuit de ſobole, ſed vbi ſumus in clara diſpoſitione, non eſt opus coniecturis. clara autem eſt diſpoſitio in caſu noſtro quia teſtator ĩ dicta clauſula cogitauit de poſthumis & eis ſucceſſuris abinteſtato iniunxit codicillans, vt hæreditatem reſtituerent nominato in teſtamento.

Nõ obſtat qđ rupto teſtõ rũpuntur Codicilli qa hoc verũ eſt ſi Codicilli capiãt vires a teſtõ, ſed in caſu noſtro, nõ capiũt vires ab eo, ſed tunc incipiũt valere ſi teſtũ corruat.

Non obſtat id, quod allegatur, quod tacens teſtator poſt natiuitatem poſthumi, cenſetur velle teſtamentum rumpi ſecundum legis diſpoſitionem, quæ iam effectum ſuum circa ruptionem operata eſt, quia licet lex ruptionem operata ſit tamen operatur etiam generationem in eodem tempore codicillorum. Et quamuis teſtator ſciuerit teſtamentum factum, eſſe nullũ, tamẽ ſciuit etiam codicillos vim ſuſcepiſſe. Et ideo non refert tametſi teſtator nil dixerit deĩde, & ideo cẽſeo trãſeũdũ cũ præmiſſa concluſione ſaluo ſaniori &c.

PRo tuẽda ſñia, quam vna cũ alijs Clariſſimis viris protuli pauca quædã ſubiiciã. Primo quidẽ magis cõem Doctorũ eſſe opinionẽ, ꝙ etiã fideicõmiſſum vniuerſale ſuſtineatur per clauſulam codicillarẽ apte conceptã in teſtõ appoſitã, etiã filio ignoranter præterito, præſertim in caſu cũ teſtator per annos a nato filio ſuperuixit, prout contigit in caſu iſto, qui caſus longe minorem habet difficultatem, quã cũ natus eſt filius poſt mortem teſtatoris, in quo tamen adhuc ſecũdum crebriorem Doct. opinionẽ ſuſtinentur codicilli, ita vt detracta legitima reſtituat filius hæreditatem ſcripto hæredi, quã opinionẽ dixit cõem Alex. in conſi. 142. lib. 2. in conſ. 30. 31. & 87. li. 3. latiſſ. Deci. in conſi. 242. li. 2. & 490. Idem in caſu cum pater ſuperuixit, late firmat Pau. de Caſ. in conſi. 375. lib. 1. in conſi. 394. num. 4. in conſi. 271. circa fi. & in conſi. 15. lib. 2. atque ẽt in conſi. 200. li. 1. eandem concluſionem firmat Iaſ. in authẽ. ex cauſa nu. 25. C. de lib. præte. & Paris. in cõſ. 6. nu. 15. & 28. lib. 2. & in cõſ. 61. nu. 14. in hanc etiam partẽ inclinat Crau. licet aliud tractans, in conſ. 67. nu. 2. loquens in Patre q ſuperuixit. Cõfirmatur hæc pars clara & manifeſta ratione, ſi enim propter generalitatẽ dictæ clauſulæ codicillaris videtur pater ſaltem in genere hunc caſum rupturæ teſtamenti per ſupernaſcentiam filij cogitaſſe, & ſic non põt vere dici filium talẽ ignorãter præteriiſſe, qđ firmãt omnes Docto. qui hanc partem tuentur, etiam cum pater non ſuperuixit, ꝙ latiſs. tractat Imo. in l. filio præterito. ff. de iniuſ. rup. teſt. nu. 7. vſq; in 27. & præſertim nu. 17. & 18. & ante eũ Bal. in d. auth. ex cauſa. col. 4. verſ. item in teſtamentis, & verſ. itẽ qui codicillarẽ, & in 3. col. verſ. alij dicunt, & ibi etiã Alex. ſub nu. 14. verſ. nã teſtator apponendo clauſulam, ſi inquã ex ſola hac clauſula cenſetur cogitatum de filijs quanto magis dicẽdus eſt de filio cogitaſſe hic pater qui ab eo nato aliquot annis ſupuixit? ſibi ergo imputet ſi non prouidit, vt ibi dixit Imo. quia debuit mutare teſtamentum & codicillum, Iux. gl. in l. athletæ. §. dat remiſſionem ff. de excu. tu. Neq; videtur curãdum de eo ꝙ dixit in cõtrarium Bal. in conſi. 239. col. 2. li. 3. ꝙ ideo nõ mutauit quia ſciebat natiuitate filij ruptũ, & propterea non cenſetur in ea voluntate perſtitiſſe, quã ſciebat inualidam, quia quemadmodum creditur ſciuiſſe rupturam teſtamenti, ita & ſciuiſſe creditur validitatem & virtutem codicillorum, Perinde enim valent, rupto teſtamento ac ſi ſoli & abſq; eo eſſent confecti, quod dixit Paul. de Caſt. in l. 1. verſ. requiruntur etiã alia. C. de iu. codicil. & ibi ẽt Alex. circa prin. & in 2. no. ꝙ etiã firmat Alber. in l.

ſi quis cum teſtamentum §.1.ff.eó. Neq; vide
tur concludens reſpõſio ad hoc vltimum da-
ta per Ripam in l.ſi vnquam in 21.quæſt.C. de
reuo.don.dum excuſat teſtatorem, ſi neſciuit
virtutẽ huius clauſulæ, in qua etiã celeberri-
mi iuriſconſ.allucinantur & ſubſiſtũt:ſaltem
enim ſcire debuit codicillos eſſe factos, & ali
quam eſſe vim ipſorum, ſibi igitur imputet,
vt iam dixi ſi tutiorem viam non elegit, ſu-
mus igitur extra difficultatem ꝙ filius dicatur
ignoranter præteritus, quo caſu res longe eſt
extra difficultatem de qua per Bar.in d. ſua 6.
q.quia in ſcienter præterito res videtur extra
omnem dubitationem.

Et quãuis obiectũ iſtud nixa ſit mater infan
tis,tollere, producendo quoſdam teſtes per
quos probare attentauit teſtatorem decla-
raſſe ſe credere poſtquã natiuitate filii ſui ru-
ptum erat teſtũ,bona ſua,ſi quid aduerſi filio
contingeret,ad aliũ quã ad matrem filij, vxo
rem ſuam, deuolui & pertinere, eorum ta-
men teſtimonia puto in nullo pœnitus pro-
deſſe producenti.Sciendum quippe eſt in fa-
cto,duos tantũ teſtes ſuper verbis teſtatoris at
teſtari idq; perfunctorie.dicunt enim,ꝙ cum
commitarentur teſtatorẽ ad ſuũ ruſticũ pre-
diũ,& interrogarẽt eũ quid cõtingeret de hæ
reditate ſua,ĩ aduerſã filii fortunã, præſertim
propter teſtamentum in quo matrem ſuam
inſtituerat; Ipſe reſpondit teſtamentum eſſe
ruptũ,& velle in dictũ euentum, ꝙ vxor ſua
infanti eius filio hæres eſſet,qbus in facto præ
miſſis,vltra obiecta indictos teſtes dicã cũ Iu
riſconſ.in l.diuus.circa.fi.ff.de mil.teſt.non eſ
ſe facile huiuſmodi teſtes recipiendos ad ꝓ-
bandã etiã militiẽ voluntatem:alioquin enim
non difficulter, poſt mortẽ militis teſtes inue-
nirentur qui affirmarent ſe audiuiſſe ſic & ſiẽ
militẽ dicentẽ,quæ verba non poſſent.aptius
aut commodius facere ad cauſam iſtam.

Sed adhuc ad obiectum iſtud reſpondeo ꝙ
etiã in milite qui poſt huiuſmodi teſtamentũ
filium ſuſcipiat,& qui ſi velit,poteſt teſtamẽ
tum illud ſuſtinere, requiritur tamen, ꝙ ita ve
lit,& ꝙ legitime de tali eius voluntate appa-
reat,vt ſunt iura in l. ſicut,certi, & in l. ſi cum
vel in vtero.C.de teſta.mil.in l. ideq; & in l.ſi
filiusfa. ff. eo. & incipiet valere ex nouo con-
ſenſu,licet ſuſtineatur verus diſpoſitio, ita ꝓ-
batur in d. iuribus,& in l.tribunus. §. 1. & in l.
Titius in ſi.in tex.& gl.in l. miles filiusfa. in gl.
fi.& in d.l.ſi filiusfa.ꝙ eſt tamẽ ſpeciale in mi-
lite, vt ibi per Bal.& Angel.

In Pagano autem requiritur vt hãc poſtre-
mã voluntatẽ ſuam ſolenniter declaret, neq;
ſufficit perfunctoria nudaq; & ſimplex decla-
ratio,ita habetur & notat in l. qui ex liberis,
quæ eſt lex penũ§.teſtamẽto.in gl.aliis litteris.
ff.de bo.poſ.ſec.tab.quæ dicit ꝙ eadẽ ſolẽni-
tas exigitur in reuocatione quæ in actus cõfe
ctione,& eſt conſimilis gl.in l.1.C.de codi. ꝙ
clarẽ tenuit Ang.in d.l.ſi filiusfa.& in d.l. ide-
q:,§ legi eũ l.qui iure militari. Et licet dicat
ibi,ꝙ annulẽt teſtũ pagani qui filiũ ignorãter
præterit,quantocunq; poſtea interuallo ſu-
perſtiterit,nihil tamen ad rumbũ eũ nõ eſſet
ibi clauſula codicillaris. Neq; obſ.ꝙ dicebā-
tur ꝙ ad teſtatoris mentẽ declarandũ duo ſoli
teſtes ſufficiunt iuxta tex. vbi ẽt notãt omnes
ſcrib.in l.hæredes palã.§.1.ff.de teſta.neq; ꝙ di
citur,ꝙ ẽt ex actu nullo & inualido mẽs decla
ratur.vt per Bar. in l.fi.de re.co.in l.in teſtõ de
fideicõ.lib.in l.2.§.teſtamẽtũ ꝗmad.teſta.ape.
quæ iura citat ad hoc Deci. in conſ. 172.col.
2.& 176.Ad hæc.n.reſpondeo, ꝙ ad volunta-
tẽ & diſpoſitionẽ de nouo inducendam, ſiue
ad iam inductã reuocandũ & infringendũ, ea
dem ſolemnitas requiritur, vt per gl. in d.§.te
ſtamento.& in d.l.1.C. de cod vt per Bar.in d.
§.teſtõ.& in d.l.hæredes palã.§.1. poſt Di. Cũ
vero agitur,de priore voluntate & diſpoſitio
nẽ declarãda diſtinguitur,quia aut fuit ab ini-
tio inualida & declaratio ea nõ cõualidat,niſi
adſit noua diſpoſitio,& ſolẽnitas. Aut agitur
de ſimplici declaratione actus validi & ſolẽ-
nis,& tunc verum eſt,ꝙ duo teſtes ſufficiũt.&
ꝙ eadem requiratur ſolemnitas in reuocatio
ne,quæ in confeſſione voluit etiã Bal. in l.cũ
proponebatur de leg.2.& in l.ſancimus C. de
teſta.per Bar.in d.l.hæredes palã.& in l.ſi iure,
de leg.3.& etiã in d.§.teſtamento Cuius diffe-
rentiæ ratio, eſt in prõptu qui enim declarat
non dicitur aliquid noui facere,at qui validũ
reuocat, vel inualidũ firmat, longe egreditur
declarationis terminos, vt per Bar.& Albe.in
l.1.§.1.de leg.3.vbi Pau.de Caſ.aperte dicit, ꝙ
codicilli ab initio inualidi non conualidan-
tur niſi corã quinque teſtibus, de quo latius ꝑ
eum in d.l.hæredes palam §.1.in 3.col.vbi di-
cit,ꝙ in reuocando eadẽ requiritur ſolẽnitas,
quia etiam iſte eſt actus vltimæ voluntatis.ꝙ
etiã dixit Bar.ĩ l.fideicõ.C.de fideicõ.& Deci.
in d.conſi.176.nu.4.Et quãuis gl.in d.l.ſi iure
de leg.3.dicat ꝙ nuda voluntate fideicõmiſſa
infirmantur ſupplendum eſt tñ ad eã, ſi ea vo-
luntas ſolemniter ꝓbetur,vt per gl.in l.fideicõ.
C.de fideico.nuda.n.intelligit ſcilicet a ver-
bis,vt in gl.ĩ d.l.ſi iure,& in l.3.§.fi.de adi. leg.

Rurſum principalẽ articulum realiumẽdo
dico ꝙ paria ſunt ſiue quod fiant codicilli abſ
que teſtõ,vel ſeorſum ab eo,ſiue,ꝙ in eos per
virtutem d.clauſulæ teſtamẽtũ ipſum conuer
tatur ita firmat Paul.de Caſ.in d l.1.C.de codi
cil.verſ.requirũtur ẽt alia,& ibi Ale.circa pri.
ver.& ideo vbi teſtũ.& l.2.n & ante eos Albe.
in l.ſi quis cũ teſtũ §.1.ff.eo.Certũ eſt autem,
ꝙ vbi ſoli codicilli facti ſunt debentur legata
etiam filio ignoranter præterito vt in d.l.ſi qs
cũ teſtũ in prin.nec dicatur ideo in caſu d.l.
præſtare filium legata & fideicommiſſa quia
eſt ibi dictio illa,quiſquis mihi hæres erit,quæ
& filium ſunt apta,cõprehẽdere, & quia hæc
generalitas non latius patet quã clauſula codi
cillaris,vt probatur in l.lucius, alias incipit co
dicilli.§.fin.ff.de leg.2.vbi verba teſtatoris, ſi
quod minus legitime fecero pro iure legiti-
me haberi debet &c.æquipollent clauſulæ co
dicillari ad ſuſtinendum diſpoſitionẽ in vim
fideicommiſ.& longe melius probatur,ꝙ ſu-
ſtinetur fideicommiſ.in l. Lucius in 2.§.filiam

cod.

eo.tit.ibi enim legauit teſtator ſi neque filia neque nepos extabunt, & cum non extarent, extaret tamen pronepos ex eis, de quo teſtator neſciebat, ſaltim quòd appareat ex textu, ſuſtinẽtur relicta, cum tamen veriſimiliter nõ minor eſſet affectio teſtatoris erga eum ꝙ̃ erga filiam & nepotem, cui textui non bene reſpondit Bald.in conſi.239. col. 2. verſic. Item non obſtat l.Lucius.§.filiam dum dicit, ꝙ teſtator qui ſimpliciter excepit filiam & nepotem cenſetur omnes alios voluiſſe grauare, quia fateor ꝙ omnes alios Collaterales ſed nõ deſcedentes propter generalẽ rationẽ legis cum accutiſſ. & l. cum Auus cum vulg. imo cum ſic pronepos obligetur fideicom. eſto ꝙ ignoranter omiſſa de eo fuerit mẽtio, ſequitur vt ille tex. apte inducatur ad caſum noſtrũ, ad idem facit tex.in l. cũ Pater §. filius matrem.de leg.2.dum ibi dicitur, ꝙ enixæ voluntatis præces ad omnem ſucceſſionis ſpeciẽ porriguntur, idẽ igitur dicendum eũ adeſt codicillaris clauſula & d.§. filius matrem adhoc allegat Bald.in d.authen. ex cauſa. col. 4. verſ.Item qui codicillarem clauſulam.

Confirmantur ſupradicta ex eo, quòd potiſſima ratio eorum, qui contrariam partem tuentur in eo conſiſtit ꝙ non eſt veriſimile, ꝙ teſtator de tali filio cogitauerit, neque conſequenter, ꝙ eum grauare voluerit, quæ conſideratio ceſſat in teſtatore, qui ſuperuixit poſt natũ filiũ, qui omnino de eo cogitauit, & certam ſcientiam habuit, vt dixi ſupra allegãdo Pau. de Caſt. Alex. Deci.& Paris. & has rationes conſiderauit Bal.in d.conſ.239.lib.3. in 2. col. circa fi. dñ allegat Nicò.de matarelis, qui ita tenuit in d.aut.ex cauſa.& dicit, ꝙ abſq; dubio quæſtio eſt ambigua, & ꝙ ſæpe de ea dubitauit, & ꝙ multi tenẽt cõtra Bar.licet ipſe ibi, cauſe ſeruiẽs eũ ſequatur, & de hac quæſtione valde dubitauit idẽ Bal.in conſi.459.circa fin. li.5.& in conſi.387.co.li. vbi laudat cõcordiã pp difficultatem & varietatem opinionum.

Et licet qui contrariam partem tuentur innitantur cuidam æquitati naturali, quæ videtur attendenda, propter veriſimilem cuiuslibet voluntatem, qui de hoc interrogati forte pro illa parte cõtra dictam clauſulam & ſcriptum hæredem pronuntiarent, iuxta vulg.gl. in l.tale pactum de pac.hæc eſt tamẽ æquitas non ſcripta, & in præſenti caſu cõtrariam habet equitatẽ aliã, nã hæres in teſtamento ſcripta erat mater teſtatoris, quam nõ minus durum eſt excludi per nurũ ſuam a filij ſui hæreditate, quam ipſam nurum ab hæreditate filij infantis, cum non ſit amplius hæreditas teſtatoris, quam rationem fateor mihi non multũ probari, licet placuerit Signo.de homo. qui ita tenuit in conſi.171.& cum hac tali æquitate concurrit fauor vltimæ voluntatis, quæ omni conatu venit ſuſtinenda. Hæ fuerunt rationes propter quas moti fuimus ad pronunciandum in fauorẽ matris hæredis inſtitutæ temperato tamẽ rigore iuris propter magnũ conflictum opinionum, dum diximus eſſe detrahendas per matrem infantis duas quartas, qđ dixit Bal.ĩ cõſ.14.ad fi.li.3.& Iaſ.in d.auth. ex cã.nu.22.licet nõ ignorauerimus ſolã legitimã ſtricto iure eſſe detrahendã, qđ dixit Bal. in cõſ.36.ꝓponitur ꝙ D.Ant.& cõſ.431.lib.3. & cõſ.395.lib.1. Pau.de Caſ.in cõſ.375.li.1. & conſ.29.nu.2.& cõſ.15.li.2. Ale.in cõſ.50. col. 2.lib.6.ſed libenter aliud cenſuimus vt tanto minus eriperetur a matre hærede infãtis. Nouiſſimorũ Celleberrimorũ Iudicum partes erunt diiudicare quæ ſententia & opinio iuſtior ſit atque æquior.

SENTENTIA NELLA CAVSA Della Ill. Signora Ludouica Solara contra madona Delphina Orlita.

NEl Nome del Signor noſtro Ieſu Chriſto amen. L'Anno Corrente tuolto dalla ſua Natiuita M.D. ſeetanta vno, alla decima quarta Inditione, & alli vinticinque dil meſe di maggio. A tutti ſia manifeſto, che hoggi ĩ Turino per vigor della precedẽte aſſignatione alle infraſcritte parti fatta giorno per giorno ad oldere l'Infraſcritta noſtra ordinatione, ò ſia ſentẽza diffinitiua, Inanti Noi, Perimbello Signor di Griuzane, Cõſegliero di ſtato, Antonino Theſauro, Signor di Salmor, Ceſare Cambiano, Signor di Ruffia, Senatori, Guido Pancerola, & Bernardo Trotto, Lettori di S. A. e Giudici In queſta parte ſpecialmente dellegati Sono giudicialmenti Comparſi M. Fermino Galleani al nome de cui negl atti. Il qual acoſtandoſi a ſuoi retro produti cedullati & rechieſte inſta farſi cõforme a eſſe & pronſeiarſi in ſuo fauore cõ vittoria delle ſpeſe de quali al ſudetto nome fa cõtinua proteſta p vna parte. Et miſſer Perrotto Caualleria nome parimenti di cui ſopra reproducendo ogni coſa ſopra per parte ſua produta in vtilibus & accoſtandoſi a ſue antecedẽti rechieſte inſta farſi conforme a eſſe & che ſia ordinato in ſuo fauore con vittoria de le ſpeſe de quali proteſta & ſopra il tutto li ſia miniſtrara giuſtitia per l'altra parte. Quali vditi, noi Giudici dellegati, ſequendo l'aſſignatione ſopra per noi fatta giorno per giorno a older la infraſcritta noſtra ſentencia ſedendo ſopra cinque catedre a modo di noſtri magiori per noſtro idoneo tribunale ellete non pendendo da parte alcuna ma procedendo come vole la giuſtia inuocato in prima el nome de Iddio hauemo pronunciato ſententiato & condemnato come ſegue; Nella cauſa della Signora Ludouica Solara, & la nobile madona Dalphina Orlita parte diuerſe, VEDVTI gli atti della prima & ſecõda inſtanza con le dedutioni & eſſami in eſſi atti fati & conſiderata la forma dil teſtamento in eſſi atti produtto & ogni altra coſa qual di ragione conſiderar ſi douea, PRONVNTIAMO eſſer ſtato ben giudicato dalli primi Giudici, ecceto in quanto non hanno piu

chiaramente fatto ragione ſopra i meriti della reſtitutione dil fidecommiſſo, in virtu della clauſula codicillare in detto teſtamento apposta, Nel che ſupplendo alla detta ſententia, & volendo metter le parti fuori di piu lōghi proceſſi & litti & giudicare ſopra le ſue dedute allegate & prouate d'eſſe parti. Diceemo doueria confirmar la ſententia gia data & laquale confirmiamo dechiarando nōdimeno che madona Delphina ſij obligata, per virtu della detta clauſula codicillare a reſtituir li beni hereditarij dil fu miſser Pietro orlito, alla Signora Ludouica ſolara herede inſtituita de eſſo Orlito detratta però prima la legitima, cioe la terza parte di eſſa heredita, & di piu ancora la quarta parte dil reſtante per la trebellianica alla quale la admettiamo cōſiderata la equita dil fatto & dubieta del articulo del qual ſe agiſſe: & per altre conſiderabili ragioni compenſando per giuſte cauſe le ſpese. le ſportule noſtre a ſcudi vinticinque taſſando. ſottoſcritta per noi. Prinbelſo Antonio Theſauro. Ceſare Cambiano. & Bernardo Trotto, la qual ſententia come ſopra per noi data li ſudetti miſsor Gallcani & miſſer caualleri a nome di cui ſopra l hāno acetata & acetano ne le parti vtili & fauoreuoli a ſuoi principali, nel reſto nōli hanno conſentito ne conſenteno, ma come agrauati hāno proteſtato & proteſtano della nullita di eſſa grauame fatoli & remedio di ſupplicare ricorrere, & appellare per la reuiſione, come ſin adeſſo con la debita licenza, ogniun de loro come meglio li ſpera ſupplica ricorre, & appella, da S. A. chiedendo teſtimoniali, quali li ſono ſtate conceſſe. Letta, lata, data, & in queſti ſcritti e ſtata publicata la ſoprascrita noſtra diffinitiua ſententia, per noi Giudici ſuddetti nel loco dil tribunale, l'hāno meſe & giorno predetti.

SVMMARIVM.

1 *Teſtatoris mens etiam coniecturata in ſubſtitutionibus eſt attendenda, & ſeruanda, modò ex verbis eliciatur.*

2 *Legatum, vel fideicommiſſum factum cognatis intelligi debet de cognatis qui fuerunt tempore teſtamenti vel mortis.*

3 *Legatum ſi ſit factum agnationi vel familiæ, ad illud non vocantur nati vel concepti poſt mortem teſtatoris.*

4 *Teſtatori ſemper ſuccediter per ſubſtitutionem, ſiue vulgarem, ſiue fideicommiſſariam, & quomodo intelligatur. num. 26.*

5 *Qualitas in contractibus conditionalibus adeſſe requiritur tempore ipſius contractus, non autem tempore conditionis, vel alterius futuri euentus.*

6 *Qualitas adiecta verbo debet ſecundùm tempus verbi intelligi. & num. 10.*

7 *Legatum vel fideicommiſſum proximioribus agnatis relictum, intelligi in dubio debet de proximioribus teſtatoris, non autem heredis grauati contrarium venuit vt num. 16.*

8 *Pronomen (meum) reſtringit diſpoſitionem ad præſens tempus, & per illud præſens non futurum tempus oſtenditur, limita vt nu. 28.*

9 *Teſtamenti pars vna aliam declarat.*

10 *Dictio, vbi, eſt aduerbium loci, & aliquando ſumitur pro quando, ſeu poſtquam.*

11 *Verba (eo caſu) adiecta diſpoſitioni, conditionali reſtringunt diſpoſitionem ad tempus euenientis conditionis.*

12 *Legatum vel fideicommiſſum conditionale ſi fiat alicui reſpectu alicuius qualitatis, debet qualitas adeſſe, nedum tempore mortis teſtatoris, ſed etiam tempore euenientis conditionis.*

13 *Diſpoſitione in conditionali vel in aliquem futurum euentum incertum collata inſpicitur tempus conditionis euenientis.*

14 *Subſtitutio facta per nomina appellatiua collectiua, vt puta, de agnatis, cognatis, vel ſimilibus ſemper debet intelligi de agnatis vel cognatis exiſtentibus in rerum natura tempore quo ſubſtitutio ſumit effectum, & veniſ caſus ſubſtitutionis, non autem de non exiſtentibus in rerum natura tempore cadentis conditionis, licet tempore mortis fuerint in rerum natura. & nu. 20. & 21.*

15 *Verba in præcedenti gradu ſubſtitutionis appoſita, cenſentur in alio gradu ſequenti repetita.*

16 *Dictio (vt ſupra) eſt repetitiua qualitatum in præcedenti ſubſtitutione ſcriptarum.*

17 *Subſtitutio ſequens ſumit intellectum, & interpretationem a præcedenti.*

18 *Subſtitutio facta de duobus antiquioribus de domo vel familia quomodo intelligatur.*

19 *Teſtatoris affectio quando ad agnationem, & quando ad perſonas directa cenſeatur.*

20 *Alienatione bonorum facta extra familiam contra prohibitionem teſtatoris, qui ad reuocandum alienata admittantur.*

21 *Verba cui non conueniunt ei de non conuenit diſpoſitio.*

22 *L. ſi cognatis. ff. de reb. dub. & l. cum ita. §. fin. de leg. 2. intellectus.*

23 *Argumentum a contractibus ad vltimas voluntates quando procedat.*

CONSILIVM LXXI.

ET ſi per lecto exemplo teſtamēti quōdā Comitis Ioannis Triuultij, perſpectaq; ſpecie facti cōtrouerſiæ vertētis inter Super illuſtres Marchionem Frāciſcum, eiuſq; litis conſortes Triuultios, ac comitem Georgium olim comitis Io. Firmi Triuultij filium partes contrarias, multas videam oriri dubitationes, quarum deciſionem propter varias Doctorum opiniones inficiari non poſſum eſſe difficilem, & reſponſo alicuius prudentiſſimi Iureconſulti dignā, tùm ob rei controuerſæ æſtimationem, litigantiumque dignitatem; tùm propter Iudicum apud quos agitur grauitatem, & excellētiā: attamen pro ingenioli mei imbecillitate, auxiliante ſemper Dei Optimi Maximi gratia illas ſoluere conabor. In quarum diſcuſſione, quoniam notando, & diſputādo

do quæſtiones benè & optima ratione decer
nuntur.l.fin.§.mixta.ff.de mune. & hono. in-
fraſcriptum ordinem ſeruabo.
Primo fundamenta, quibus dictus Comes
Georgius moueri poſſe videatur, ſummatim
præponam;
Secundo cauſam Marchionis Franciſci, &
litis conſortum eſſe veram demonſtrabo.
Tertio argumentis pro Comite Georgio
adductis reſpondebo, in omnibus ſemper (ne
propriæ prudentiæ inniti videar) crebriores,
& receptas Doctorum ſententias ſequendo
omnia tandem prudentiſſimo, iuſtoq; iudi-
cio Excellentiſſ. Mediolanenſis Senatus ſubij
ciam.
PRIMA ergo quæſtio proponitur, an proxi
ximitas agnati a dicto teſtatore ſubſtituti, cō
ſiderari & attendi debeat tempore teſtamen
ti ſeu mortis præfati Ioannis teſtatoris, an ve
rò tempore euenientis conditionis, & purifi-
catæ ſubſtitutionis, proinde mortis dicti. Ioā.
Iacobi hæredis ſine liberis defuncti: pro cuius
& aliarum quæſtionum cognitione duo in fa
cto, & tertium in iure præmitto. Primo quod
omnes ſuperius nominati, videlicet Comes
Io. Firmus Georgius eius filius, necnon Mar-
chio Franciſcus, ac Comites Io. Iacob. Geor
gius, & Franciſcus fratres litis conſortes erāt
agnati tranſuerſales, & in rerum natura tem-
pore teſtamenti, & mortis prædicti Iohannis
teſtatoris, codemq; gradu agnationis eidem
teſtatori cōiuncti, excepto Georgio. dicti Io.
Firmi filio. Secundo præmitto præfatum Co
mitem Io. Firmum omnium ſupraſcriptorū
agnatorum, & poſt eum Marchionem Fran-
ciſcum natu maiores fuiſſe, dictumque Ioan.
Firmum ſuperſtite præfato Comite Georgio
eius filio omnium supranominatorum mi-
nore, ante mortem Ioan. Iacobi hæredis ſine
liberis defuncti, perijſſe. Tertio præmitto il-
1 lud in iure verum licet vulgare dictum, † in
ſubſtitutionibus ſemper teſtatoris mentem
etiam coniecturatam modò ex verbis elicia-
tur eſſe ſpectandam & ſeruandam vulgata.l.
in cōditionibus.ff. de cond. & demonſtratio.
l.fideicommiſſa.§.item ſi quis certam.ff.de le
ga.3.l.hæredes mei.§.cum ita.ff. ad Trebell.l.
cum proponebatur.ff.de lega.2.l.ex facto. cir
ca medium.ff.de hæred.inſtituen.l. quem hæ-
redi meo.ff.de reb.dub.cum innumeris ſimili
bus, & alijs allegatis a D. Iulio Claro de teſta
mentis quæſtio.76. verſi.prima regula. Alba
late conſi.31.nu.10. Socin. iun. conſi.176.nu.
9.& ſeque. vol.2.& in repetitio. §. cum ita nu.
32.Crauet.conſi.161.nu.13.& ſeq.Paris conſ.
77.num.11.vol.2.Port.conſi.43.num.7.& 14.
& conſi.11.nu.22.conſi.137.nu. 14.
Quibus præmiſſis videretur prima fronte
dicendum proximitatem agnati ſubſtituti tē
pore teſtamenti, aut ſaltem mortis dicti Ioā
nis teſtatoris attendi debere iuribus infra ci-
tandis.
Primo ex text. in l. ſi cognatis. ff. de rebus
2 dub. vbi † ſi teſtator legauerit cognatis ſuis, in
telligitur de cognatis, qui fuerunt tempore te
ſtamenti, vel tempore mortis teſtatoris, idē
videtur ſentire text.in l.fin.C. de verb. ſignifi.
quo cauetur fideicommiſſum relictum fami
liæ debere intelligi de familia & de propin-
quioribus teſtatoris, non autem hæredis gra-
uati, quibus iuribus accedit tex.in l. peto.§.fra
tre.ff.de lega.ſecūdo vbi ſi fuerit alienata res
prohibita alienari extra familiam, admittun-
tur ad reuocationem omnes de familia teſta
toris exiſtentes tempore teſtamenti, uel mor
tis, ſufficitque ſecundum Bart.& alios ibi, ad
effectum vt aliquis admittatur ad reuocatio-
nem rei alienatæ, fuiſſe de familia tempore
teſtamēti, ſeu mortis teſtatoris: probare etiā
hanc opinionem videtur tex. in l. cum ita.§.
in fideicommiſſo.ff.eod. titu. quo loci habet
quod ſi factum fuerit legatum familiæ, ad il-
lud, poſt nominatos, illi tantum admittuntur
qui tempore mortis teſtatoris erant de eius
3 familia, per quem tex. tradunt Docto. † ad le
gatum vel fideicommiſſum factum agnatio-
ni, vel familiæ non admitti conceptos & na
tos poſt mortem teſtatoris.l.Titius.ff.de ſuis.
& legit.in illis verbis (quia lex duodecim ta-
bularum cum vocat ad hæreditatem, qui mo
riente eo, de cuius hæreditate agitur, in rerum
natura fuit) At in caſu noſtro agitur de hære
4 ditate Ioannis teſtatoris, † cum per huiuſmo
di ſubſtitutionem ſiue ſit vulgaris, ſiue fidei-
commiſſaria teſtatori ſuccedatur; vt de vul-
gari habetur inſtit.de pupill.ſubſtitutio.ī prin
cip.verſic.quo caſu, Bart.in l.1.num. 18.ff. de
vulg.& pupil.ſubſtit.& ibi cōmuniter Docto
res, de fideicommiſſaria autem vulgata.l. co-
hæredi.§.cum filiæ.ff.de vulg.& pupill. Deci.
conſi.1.num.1.in fine: temporeque eius mor
tis erat ī rerum natura Comes Io. Firmus ma-
ior, ergo proximitas agnati tempore mortis
dicti Ioannis teſtatoris conſideranda eſt, pro
inde dictus Ioan. Firmus cenſeri debet ſubſti-
tutus. His deſeruit tex. vbi etiam Bar.in l. hære
des mei.§.cum ita.ff.ad Trebellia.& in l.item
prætor.eodem tit. qua lege cenſet Iuriſcon-
ſultus, quod prætor proximitatis nomine bo
norum poſſeſſionem pollicetur ijs, qui defun
cto mortis tempore cognati fuerunt, quibus
conuenit tex.in l.1.§.ſi quis proximior. ff. vn-
de cognati: & hæc opinio adiuuari videtur ar
guendo à contractibus ad vltimas volunta-
tes, quod argumentum validum eſt.l.ſeruum
filij.§.cum qui chirographum. ff. de lega. pri-
mo.l.fin.& ibi Salicet.C.de leg.1. late Eucrar.
5 in ſuis locis legalibus cap. 17. At † in contra-
ctibus conſideratur qualitas, quæ tempore ip
ſorum contractuum adeſt, non autem tem-
pore conditionis, aut alterius futuri euentus.
l.ſi filiusfamilias.& ibi Bar.& cæteri.ff de ver
bo.obliga.l.qui legata.& ſeq ff.de reg.iur. gl.
fin.Inſtit.de leg.Falcidia.col.Bar.in l.ſi rē meā
ff.de verbo.oblig.Alexand.conſi.232.ponde-
ratis colum.1.libr.6. ergo ſimiliter in vltimis
voluntatibus conſiderari debet qualitas, quæ
tempore teſtamenti, vel mortis teſtatoris ad-
eſt, non autem conditionis, vel alicuius futu-
ri euentus. Et hanc opinionem quod attendi
debeat

debeat tempus teſtamenti, ſeu mortis teſtato
ris tenuerunt glo. in d. §. in fideicommiſſo, Io.
And. in additio. Specul. in rub. de teſtamen. in
verſi. item Lambertus, quem referunt & ſe-
quuntur Anto. de Pratoueteri inter conſilia
Alexand. conſi. 13. viſis & perlectis col. 2. ver-
ſic. ſed præmiſſis non obſtantibus, & in conſ.
ſeq. colum. 2. verſi. in contrariam partem lib.
4. dicens ita videri ſentire Bar. in d. l. ſi cogna
tis, dum dicit ſufficere tempore teſtamenti,
vel tempore mortis eſſe cognatum, conclu-
denſque quod in relictis factis coniunctis per
ſonis intelligitur ſiue tempore teſtamenti, ſi
ue mortis teſtatoris fuerunt coniuncti, & in
cōſ. 184. co. 1. vo. 2. Dec. cōſi. 95. co. 4. verſ. ter
tio principaliter. Famulatur etiam huic opi-
nioni regula. l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de
6 noxal. actio. qua cauetur † qualitatem adiectā
verbo debere intelligi ſecundum tēpus ver-
bi; at in caſu noſtro qualitas proximitatis eſt
adiecta verbo ſubſtituo, quod eſt præſentis
temporis, ergo de agnato proximiore tēpo-
re conditi teſtamenti, aut ſaltem mortis teſta
toris intelligi debet.
7 Et hæc opinio comprobari videtur ex illa
crebriore ſententia, quod legatum, ſeu fidei-
commiſſum relictum proximioribus agnatis
in dubio debet intelligi de proximioribus a-
gnatis ipſius teſtatoris, non autē hæredis gra-
uati: quem tenuerunt Iaſ. conſi. 215. colum. 1.
in princip. & conſi. 159. colu. 1. volum. 4. poſt
Barto. & alios per eum citatos, affirmans hāc
eſſe crebriorem ſententiam. Dec. conſil. 545.
num. 5. verſi. ſexto, Ruin. conſi. 142. num. 15.
volum. 3. Pariſ. conſi. 36. colum. 2. volum. 2. la
te D. Rolland. a Valle conſi. 70. num. 73. & ſe-
quen. volum. 3. Quod ſi proximitas attēditur
reſpectu teſtatoris, conſequens eſſe videtur
eam debere conſiderari tempore teſtamēti,
aut ſaltem mortis ipſius teſtatoris, & hoc ſi-
ne difficultate procedere videtur in caſu no-
ſtro, in quo teſtator expreſſe vocauit ipſius a-
gnatum proximiorem, quod intelligi nō po-
teſt niſi de proximiore tempore teſtamenti
vel mortis ipſius, dum dicit ſubſtituo agnatū
meum proximiorem maſculum, quæ verba
cum reſtringantur ad proximiorem agnatū
8 ipſius teſtatoris, quia † de natura pronominis,
meus, ſit reſtringere diſpoſitionem indefini-
tam, l. Stichum qui meus erit, ff. de leg. primo,
l. nuper ff. de lega. 3. cum ſimilibus, ideo in ca-
ſu noſtro videtur reſtringere ad proximiorē
ſuum, qui tempore teſtamenti, vel eius mor-
tis aderat, quia pronomē meum reſtringitur
ad præſens tempus, non autem ad futurū, qua
ſi velit dicere, ſubſtituo agnatum meum qui
nunc eſt vel tempore mortis meæ erit. l. ſi ita
ff. de auro & argento lega. vbi teſtator dixit, le
go veſtem meam, argentum meum, reſpōdet
Iuriſconſultus id legatum videri, quod tem-
pore teſtamenti extabat, quoniam præſens tē
pus ſemper intelligitur, ſi aliud comprehen-
ſum non ſit, nam hac demonſtratione, meū
præſens tempus non futurum oſtenditur. Idē
ergo dicendum videtur, ſi teſtator dixit proxi
miorem meum, arguendo de rebus ad perſo
nas, quod argumentum validum eſt, l. qui fu-
rere, vbi Alberi. & Bal. ff. de ſtat. homin. vt ſi-
cut hac demonſtratione, meum, præſens tem-
pus denotatur: ſic dum loquitur de agnato p
ximiore ſuo, debet intelligi de proximiore
tempore teſtamenti, aut ſaltem eius mortis,
non autem de futuro, proinde non ad tēpus
euenientis conditionis referatur, ita in ſimili
caſu conſulendo reſpondit Bal. in conſ. 477.
incip. caſus talis eſt quidam Titius deceſſit li.
5. vbi ait, quod dum teſtator dicit proximio-
res meos, intelligitur de proximioribus tem-
pore mortis, nō poſtea: quia dictio illa meos
reſtringit indefinitam appellationem pro-
ximiorum, ſcilicet ad tempus mortis, non ta
men allegat d. l. ſi ita, ſed l. ſi cognatis de reb.
dub. Et hæc videntur ſine difficultate in caſu
noſtro procedere, in quo, non ſolum dicit a-
gnatum meum, ſed addidit, mihi in gradu p-
ximiorem.
Stantibus igitur prædictis, videretur dicen-
dum præfatum Io. Firmum vti ex proximio-
ribus dicti teſtatoris, & maiorem natu cæte-
ris agnatis in eodem gradu exiſtentibus tem-
pore teſtamenti & mortis dicti teſtatoris cen
ſeri vocatum ex dicta ſubſtitutione. Et ſi dica
tur omnes ſupranominatos in eodem gradu
exiſtentes debere admitti ad bona & hæredi-
tatem præfati Ioannis d. §. in fideicommiſſo,
reſpondetur ſolum Io. Firmum videri voca-
tum tāquam nominatum à teſtatore, ſaltem
in genere, cum eſſet vt præſuppoſitum fuit,
natu maior omnibus in eodem gradu exiſtē-
tibus, idque probatur tam ex præſumpta mē-
te teſtatoris, qui ſicut in quolibet gradu ſub-
ſtitutionum præcedentium & ſequentiū vo-
cauit maiores natu ſeu primogenitos, ita etiā
cenſeri debeat vocaſſe maiorem natu dicto-
9 rum proximiorum agnatorum, † cum vna
pars teſtamenti aliam declaret, & ex præcedē
tibus ſeu ſequentibus declarentur media, qua
litaſque in præcedentibus poſita cenſeatur in
ſequentibus repetita vulgata. l. qui filiabus. ff.
de lega. primo cum ſimilibus & id etiam pro
batur ex vi illius dictionis, vt ſupra, quæ eſt re
petitiua omnium qualitatum præcedentiū
Dec. conſi. 394. nu. 1.
Prædictis tamen non mouentibus conſtan
ter teneo attentis verbis teſtamenti proximi-
tatem prædicti agnati ſubſtituti debere conſi
derari & attendi tempore euenientis condi-
tionis ſubſtitutionis, & ſic in caſu noſtro ſal-
tem mortis dicti Io. Iacobi hæredis ſine libe-
ris defuncti, non autem ſimpliciter teſtamen
ti ſeu mortis Ioannis teſtatoris, ad quod pro-
bandum proponuntur infraſcriptæ commu
nes concluſiones.
10 Prima erit concluſio, † quod diſpoſitio,
ſeu qualitas iuncta aliquibus verbis debet ſe-
cūdum tempus verborum, quo diſpoſitio ſu-
mit effectum, intelligi. At in caſu noſtro ſub
ſtitutio facta de agnato proximiore eſt iun-
cta verbis reſpicientibus tempus futurū, non
ſolum poſt mortem teſtatoris, & hæredis in-
ſtituti,

ſtituti,ſed etiam poſt mortem omniũ deſcẽdentium ab ipſo hærede.Ergo illa ſubſtitutio ſeu qualitas proximioritatis agnati ſubſtituti debet attendi tempore, quo euenit conditio ſubſtitutionis,petiq; hæreditas,ſeu bona poſſunt & ſic mortis præfati Io. Iacobi hæredis, non aũt mortis teſtatoris. Maior argumenti ſeu conclusionis prædictæ propoſitio probat vulgata l.in delictis §. ſi extraneus. ff. de noxa. actio.l.Titius.ff.de mili.teſta.l.ex facto.§.ſi qs autem.ff.ad Trebellia.Bal.conſi.391.numero primo volu. primo,Bar.cõmuniter receptus in l.ex facto num.1.verſi.ſecundo caſu requiritur ff.de vulg.& pupill. vbi latè Ripa nume. 29.& ſeq.& in l.Centurio num.41.eodem tit. poſt multa iura p eũ citata, Alexã. conſil.59. col.fi.verſ.contrariam ſententiam,& conſil. 101. nu.14. volu.7. & pluribus aliis conſilijs, Capra in ſuis regulis in materia compendioſæ,cap.incip.reſtat nu.42. Crauet. in terminis noſtris conſi.16.num.2. verſicu.ſecundo confirmatur.Bertran.conſ.298.nu.1.vol.4. doctiſſimus Ferrandus Viſchius lib.1.controuerſ.in præſa.nume.33.& in terminis noſtris adduco text.in l.ſi fundus ff. quando dies lega. vel fideicommiſſi cedit : qua lege Iuriſconſultus quærit ſi fundus inſtructus relictus erit,vtrum fundus inſtructus debeatur attento tempore,quo facti ſunt codicilli,an tempore mortis teſtatoris, an vero quo peti poteſt, & reſpõdet fundum debere eſſe inſtructum tẽpore quo dies legati cedit, & ſic quo peti põt.

Minor autem prædictæ concluſionis ſeu argumenti propoſitio clara redditur ex dicto teſtamento, in quo agnatus proximior teſtatoris legitur ſubſtitutus ſub conditione, quando & eo caſu quo deficeret linea deſcendentium Ioan. Iacobi hæredis inſtituti, quæ verba neceſſariò reſpiciunt non ſolum tempus mortis dicti Ioann. Iacobi hæredis inſtituti, ſed omnium deſcendentium ab ipſo, ſi aliqui naſcentur, & proinde tempus euentus conditionis, & purificatæ ſubſtitutionis, & ſic defectus lineæ deſcendentium Ioan. Iacobi hæredis inſtituti, quod proba-
11 tur ex illa dictione (vbi,† quæ,& ſi regulariter ſit aduerbium loci Bart.in l.1 nume. 19. ff. de condition. & demonſtra. attamen aliquando in dicto teſtamento accipitur pro qñ ſeu poſtquam,& ſic temporaliter gl.in l. ſi qs in legatione.ff.de iud.& in l.poſtliminium in princ.& §.1.ff.de capt.& poſtlim.reuerſ. facit l. vbi ita donatur ff. de donat. cauſa mort. & l.vbi autem non apparet ff. de verborum ob
12 ligation.Item ex illis ablatiuis,eo caſu,† quæ conditionem important, & reſtringunt ſubſtitutionem ad eum caſum tantum, quo deficeret linea deſcendẽtiũ Domini Ioannis Iacobi hæredis inſtituti, non autem mortis teſtatoris,Alexand.conſi.101.nu.14.vol.1.Roma.conſil.131.Ancha.conſi.356.col.pen.verſic.3.hoc probat,& verſ.ſeq. quos refert & ſequitur Dec. conſilio 63. numero primo & ſequent. & conſilio.336.num.2.in fin. quem citat Patiſ.conſi.73.numero 31.& conſi.92. nu. 10.11.& 26.lib.2.idem Dec.conſi.313. col.fi. verſic. non obſtant contraria,& 290.nume.3. ver.accedit etiam.facit glo.in l.gallus in princip.in verbo tũc vbi Ang.co.7.exponit aduerbium tunc ideſt eo caſu ff. de libe.& poſthu.qbus appoſitè deſeruit doct.Bar.per illũ text.in l.tutoribus.ff.de teſtam.tutel.& tex.in l.4. §.fi. ff.de cond.& demõſtra.Dominus Rol.a Valle conſi.56.nu.20. lib.3. vbi multum conſiderat,quando verba ſunt geminata, prout ſunt in dicta ſubſtitutione, in qua ſunt illa verba (vbi & eo caſu) Hugo.diſſi.conſil.20.nu 16. iuncto nu.55.verſi.ſiue quia ſubſtitutio Bero. conſi.67.nume.13.vol.2.bonus tex.in l.in ſubſtitutione verſi. non ſimili modo cum ſimilibus citatis in glo.fin.ff.de vulg.& pupilla. Ergo proximitas dicti agnati ſubſtituti poſt mortem hæredis & defectum lineæ deſcendentium ab eo,proinde tempore euentus cõditionis,non autem mortis teſtatoris conſiderari & attendi debet.

Secundo comprobatur hæc opinio, quia
13 † quando aliquid legatum vel relictum in diem vel ſub conditione eſt alicui, reſpectu alicuius qualitatis, debet qualitas adeſſe non ſolum tempore mortis, ſed etiam tempore diei vel euenientis conditionis. hoc probat textus in l. eum qui poſt ff. de condition. & demonſtration. vbi relicto fideicommiſſo alicui ſub conditione,puta ſi nauis ex Aſia venerit, licet fideicommiſſarius interim fuerit deportatus (dummodo tamen fuerit reſtitutus tempore euenientis conditionis) admittitur ad fideicommiſſum, & ibi gloſſa ſuper verbo conditio dicit, quod in conditionali diſpoſitione inſpicitur, an tempore conditionis exiſtentis capax ſit vel nõ legatarius, ſimilis eſt textus in l. ſed & ſi conditioni §. ſolemus. ff. de hæred.inſtit.facit text. iuncta gloſ. in d. l. ſi cognatis. ff. de reb.dub.

Tertiò adduco tex. in l. interuenit ff. de lega.præſtandis, vbi ad hoc vt legatum conditionale debeatur liberis petita bonorum poſſeſſione contra tabulas, requiritur quod quis ſit de liberis tempore quo dies legati cedit ex quo text. ita determinat Socin. in d. l. ſi cognatis colum. antepe. ex quibus infertur ſic ĩ caſu noſtro ſubſtitutio agnato facta ſub conditione ſi deficeret linea deſcendentium hæredis inſtituti ſecundum illud tempus attẽdi debet.

Quartò ſeſe offert tex.in l. cum pater §.hæreditatem ff.de leg. 2. ibi (viriles autem inter eos fieri, qui pro tempore vixerint) nam filij de quibus ibi in tex. fuerant vocati ad fideicommiſſum ſub conditione, vel alium futurum euentum, vnde eſt ibi caſus, quod in eo cui iure fideicõmiſſi quid relictum eſt, ſi certa qualitas in eo affuerit,requiritur illam qualitatem adeſſe tempore cedentis fideicõmiſſi,ita illum tex.allegat & intelligit Io. And.in additio.Specul.in rub.de teſtamen. in verſic. Item Lambertus,quem refert & ſequitur Iaſ. dicto conſi.159.nume.3.volum.4. Alex. conſil.26.

ſil.26.col.2.vol.3.Ruin.conſi.164.nu.6.libr.3.
14 Quintò hanc partem † quod in diſpoſitio
ne conditionali vel collata in aliquem futu-
rum euentum incertum attendatur proximi
tas inſpecto tempore euenientis conditio-
nis,vt ſupra ſcripſimus, tenet Alexan. conſil.
22.num.3.& 4.& d.conſi.26.colu.fin. verſicu.
reſpondendo ad tex. in d.l.ſi cognatis libr. 3.
quem ſimpliciter refert & ſequitur Dec. con
ſil.217.col.fin.in fin.& conſi.299.colu. penul.
verſic.ſexta concluſio conſi.443.nume.15.&
cum hac opinione tranſit etiam Pariſ.conſil.
36.num.9.& 10.& conſi.40.nu.17.libr.2. con-
cludens, quod quando teſtator vocauit pro-
ximiores,ille tantum debet admitti.qui tem-
pore purificatæ diſpoſitionis reperitur pro-
ximior,& conſil.66.num.56.libr.3.poſt Bart.
Ioan.And.Paul.de Caſtro Alexand.Socin.&
Deci.in locis ibi relatis dicit,quod in fideicō
miſſo facto verbis denotantibus tractum in
futurum,attendi debet tempus euenientis cō
ditionis.Crauet. d. conſil.16. Cuma. in dicta
l.ſi cognatis circa medium & ibi late Socin.
in quarto notab.& num.30.verſi.ex quibus in
fertur limitatio ad ſuperiora ff.de reb.dub.al-
legans dictam legem interuenit.ff.de leg. præ
ſtan.Paul. de Caſtro conſil.78..incip. viſo di-
cto puncto verſicu. ſuper quarto dubio di-
cens, quod in legato conditionali attendi-
tur tempus ,quo dies legati cedit, prout Ca-
ſtren.refert Ruin.conſi.117.nu.20. conſi.119.
nu.17.conſi.159.nu.8.conſi.36.num.10.circa
medium & conſil.96.nu.17.ac conſil.123.nu.
16.lib.2.& conſi.164.nu.6.verſ.alias ſi ſub ver
bis lib.3. Iaſ.conſ.159.nu.3.lib.4. allegans di-
ctam l.cum pater §.hæreditatem de lega.2.&
Ioan.Andre.in additio.Specula.in rubr. de te
ſtamen.dicto verſi.item Lambertus Alcia.in
l.pnūtiatio nu. 24.& 25.ff.de verb. ſign. Rub.
conſi.28.col.3.verſi. item ex quo Ioan. Crot.
in repet.§.Diui.l.filiusfamilias colu.50. verſi.
ſeptimo quæritur in fin. & ibi etiam Ferdi-
nandus Loarez nu.529.concludentes,quod ī
fideicommiſſo conditionali requiritur,quali
tatem cuius contemplatione factum eſt fidei
commiſſum ,adeſſe in fideicommiſſario tē-
pore , quo purificatur conditio d. l. eum qui
poſt.ff.de cond.& demonſtra.Alba.conſi.51.
nu.19.vbi nominatim dicit huiuſmodi ſubſti
tutionem debere intelligi de agnatis proxi-
mioribus, qui reperientur in rerum natura tē
pore quo caſus euenerit,Cephal.conſi.262.n.
12.& plur.ſeq.lib.2.vbi nu.16. affirmat,quod
vbicūque diſpoſitio eſt coditionalis collata
in aliquem futurum euentū, attenditur ſolus
conditionis euentus. l. meuius & l. multū in-
tereſt ff.de conditio,& demonſt.facit.text. in
l.in tempus.ff.de hæred. inſtit. cum ſimilibus
citatis per Afflict.Deciſ.355.num.7, latè Do-
minus Roland.a Valle.conſi.70.nu.11.vol.5.
Berous conſi.67.nu.20.volu.2.his deſeruiunt
quæ ſcribit Alberi.de ſtatutis quæſt.136.colu.
4.ver.præterea expreſſe facit, quo loci addu-
cit tex.in l.1.& l.ſi ex duobus.ff. vñ legit.l.poſt
conſanguineos §.proximū & §.fi. ff.de ſuis &
legitimis ex quibus omnibus clarè patet iſtā
eſſe veram & receptiſſimam concluſionem.
Sexto cō pbat ſupraſcripta opinio ex alia ve,
15 ra & recepta cōcluſione,videlicet † qđ ſubſti
tutio facta per nomina appellatiua collecti-
ua , vt puta de pximioribus agnatis,& ſimili-
bus,ſemper debet intelligi de agnatis, ſeu co-
gnatis proximioribus extantibus tamen tem
pore,quo ſubſtitutio illa ſiue ſit pura, ſiue cō-
ditionalis ſumit effectum,euenitq; caſus ſub-
ſtitutionis,non autē de agnatis,ſeu cognatis ī
rerum natura non exiſtentibus tempore euē-
tus conditionis,ſiue quia licet tempore teſta-
menti nati eſſent , tempore autem euentus
conditionis mortui reperiantur , ſiue quia
tempore ſucceſſionis delatæ nondum nati eſ
ſent,& hoc argumento paritatis dictorum ca
ſuum ſcilicet , vel quia tempore euentus cō-
ditionis prædeceſſerit agnatus, vel nondum
natus eſſet, vtitur Alexand. conſil. 14. nume.
9.& nume.12.verſicu. quod ſi tempore.volu.
4.facit text.in l.fin.in fin.C.de inſtit.& ſubſtit.
quem citat Iaſ.conſi.148.col.3.verſic.3.facit
et ſentit Bald.d.conſi.477.volu.3. ex aduerſo
allegato de quo infra plenius dicemus. Ad id
videtur vrgere ratio textus in l.prima §. pro-
ximus,& §.ſequen.ff.vnde cognati in.l. ſecun
da.§.interdum.& §.fin.& l.Titius. ff. de ſuis &
leg.bonus textus. in §. proximus in fin. inſtit.
de legit.agnat. ſucceſſ.faciunt cumulata per
Tiraquell. de retract. lignag. §. primo gloſſa,
9.numero 8.& pluribus ſequentib. quod non
alia ratione ſancitum fuiſſe cenſet, niſi quia
tempore effectus diſpoſitionis tales non re-
periebantur in rerum natura , quo fit vt am-
plius dici non poſſint agnati, gloſſ. in dicta l.
ſi cognatis verſic. vel pone ſecundo : Cum
igitur Comes Ioan. Firmus tempore purifi-
catæ conditionis reperiatur mortuus , perin-
de eſt ac ſi eo tempore nondum fuiſſet natus
cum æquiparatorum ,eadem ſit diſpoſitio
vulgata.l.quod ſeruo.C. de furt. gloſſ. penul.
in capitu.poſtquam,de elect. in ſexto. Et ſi di-
catur prædicta iura loqui de ſucceſſione ab
inteſtato,Reſpondeo idem eſſe in ſucceſſio-
ne directa , ſiue fideicommiſſaria ex teſta-
mento. l. cum pater ,§. hæreditatem filius.
ff.de lega.ſecundo dicta l.interuenit.ff.de leg.
præſtan.Socin. late conſilio 249.numero 21,
& in dicta l. ſi cognati in quarto notabili
ff.de rebus dubiis.Dec.conſilio 299. numero
2. & 8. quem refert & ſequitur Iac. Mandel.
Alba.conſi.106.nu.1.& plurib.ſequen.& con
ſil.60.col.3.verſ.quinto videtur, vbi in ſimili-
bus terminis reſpondendo poſt Alex.& Dec.
per eum citatos expreſſe dicit qualitatem pri
mogenituræ in fideicommiſſo non eſſe con
ſiderandam quolibet tempore , ſed dunta-
xat tempore fideicommiſſi , & ſic mortis
hæredis grauati, & nume.13. cōſtanter firmat
quod primogenitura, quæ fuit ante effectum
diſpoſitionis,non eſt habenda in cōſideratio
ne,ſed tantum primogenitura,quæ extat tem
pore quo actus deducit ad effectū,idē appoſi
tè Rom.cōſ.438.col.penult.verſi. his autē nō
refragātibus,vbi poſt Anch.cōſ.27. tradit qđ
facta ſubſtitutiōe đ maiori filiorū Corneliæ,q̄

rebatur

rebatur an illa verba, quæ vocabant maiorē
filiorum, intelligenda eſſent vt ſolum voca-
retur is qui eſſet maior tempore conditi te-
ſtamenti, an verò qui maior eſſet tempore
quo cedit dies ſubſtitutionis, & reſpondet ibi
Roma. intelligi de eo qui maior eſt inter fi-
lios tempore euenientis caſus ſubſtitutionis,
eo quod inquit, non proximus maior tem-
pore teſtamenti vel mortis vocatus, ſed quili
bet maior vocatus intelligatur.

Septimo hanc opinionem videlicet debe-
re attendi propinquitatem tempore euentus
conditionis & purificatæ ſubſtitutionis, etiā
16 tuetur illa pariter communis opinio, † quod
proximitas agnati vocati ad fideicommiſ-
ſum conſideratur reſpectu hæredis grauati,
& non reſpectu teſtatoris, hanc teſtatur
eſſe crebriorem Dominus Rolan. à valle cō-
ſilio vltimo numero 18. in princip. poſt Paul.
de Caſtro Socin. Crot. Curt. Iun. Rube. Ber-
tran. Seuer. Socin. Iun. Gozad. & Pariſ. conſi-
lijs per eum adductis, referens ita fuiſſe iu-
dicatum, quibus addo Alexand. conſilio
13. verſicu. ſed præmiſſis non obſtantibus &
per totam colum. 2. volum. quarto dicto cō-
ſilio 26. circa finem volum. tertio. Tiraquell.
loco ſupra citato, & numero 97. Cephal. con
ſilio 46. nume. 21. & pluribus ſequen. volum.
1. Portius conſil. 52. nume. 28. conſil. 121. nu.
11. & 12. verſi. alia eſt concluſio conſ. 22. nu. 6.
& conſi. 137. nu. 9. & ſequen. & conſil. 123. nu.
2. Hugo Diſſu. conſi. 39. nu. 6. And. & Alfe. cō-
ſil. 35. nu. 3. & 4. inter conſilia vltimarum vo-
luntatum. Crot. conſi. 9. nu. 13. vbi concludit
illum agnatum debere admitti ad fideicōmiſ
ſum, qui grauato eſſet ſucceſſurus ab inteſta-
to, proinde qui eſſet in rerum natura tempo-
re euentus conditionis, quod etiam ſequitur
Tiraquel. loco ſupra citato nu. 82. & clericus
num. 85. & ſeq. ac n. 102. poſt innumeros per
eum relatos D. Iulius Clarus de teſtament.
quæſt. 96. reg. 3. verſic. ſed hic occurrit pulcra
quæſtio. ex quibus patet iſtam eſſe veram &
receptiſſimam ſententiam, videlicet tempus
exequutionis & effectus eſſe ſpectandum &
attendendum in diſpoſitionibus præſertim
conditionalibus.

Octauo prædicta ſine difficultate ꝓcedunt
in caſu noſtro, attentis illis verbis (ſi aderit)
ſæpius in præcedentibus ſubſtitutionibus po-
ſitis, quibus verbis expreſſe apparet teſtatorē
cum primogenitos deſcendentes ab hærede
inſtituto ſubſtituit, ſemper intellexiſſe de pri-
mogenitis exiſtentibus in rerum natura tem-
pore quo eueniet caſus ſubſtitutionis. Et ſi di
catur prædicta verba (ſi aderit) non eſſe po-
ſita in ſubſtitutione facta de agnato proxi-
miori; proinde non debere intelligi repetita,
iuxta latè ſcripta à Pariſ. conſi. 38. nu. 21. & ſe-
17 quen. vol. 2. Ad hoc reſpondeo, † imo cenſe-
ri debere poſita & repetita in prædicto gradu
ſubſtitutionis proximioris agnati, quia vna
pars teſtamēti per aliā declaratur, præſertim
quando ratio diuerſitatis reddi non poteſt. l.

qui filiabus in princ. l. ſi ſeruus plurium. ff. de
leg. primo Alexand. conſi. 204. nu. 13 volu. 6.
Socin. d. conſi. 249. nu. 14. Dec. conſi. 431. nu.
17. & in terminis noſtris Roma. d. conſi. 438.
col. fi. verſi. & hoc ex eo quod &c. Soc. Iun. in
conſi. 126. nu. 31. vol. 1. conſi. 180. nu. 21. volu.
2. Portius conſi. 14. nu. 18. & conſ. 51. nume. 3.
Natta etiam in terminis noſtris cons. 485. nu.
12. Alba. conſi. 24. nu. 7. & conſ. 51. num. 15. &
16. Pariſ. conſi. 91. nu. 25. vol. 2. & conſ. 92. nu.
32. eod. lib. 2. Berous conſi. 107. nu. 18. & ſequ.
vol. 2. D. Iul. Clar. de teſtam. quæſtio. 76. reg.
3. Et licet præmiſſa poſſint morderi ex addu
ctis ab eodem Pariſio d. conſi. 38. attamē tu-
ta redduntur propter dictionē (vt ſupra) in di
cto gradu ſubſtitutionis agnati proximioris
18 poſita † quæ eſt repetitiua omnium qualita-
tū ſcriptarum in præcedentibus ſubſtitutioni
bus ad quas congrua poteſt fieri relatio l. itē
quæritur. §. item Iulianus, verſi. ſed & quia cū
ſimilibus notat. in gl. ff. locati. Dec. conſ. 182.
nu. 3. conſi. 287. nu. 10. Pariſ. cōſ. 19. nu. 68. vol.
2. Rui. conſi. 183. nu. 1. vol. 2. & per conſequēs
illius qualitatis (ſi aderit) tempore purificati
19 fideicommiſſi, quod comprobatur, † quia ꝑ-
dicta ſequēs ſubſtitutio ſumit intellectum &
interpretationem a præcedentibus ſubſtitu-
tionibus & diſpoſitionibus, argumento no-
tat. in l. 1. C. de impu. & ali s ſubſtitu. & in l. co
hæredi §. qui diſcretas ff. de vulg. & pupil. Ro-
ma. d. conſ. 438. Pariſ. conſi. 18. nu. 75. & conſ.
57. nu. 62. vol. 2. Soc. conſ. 62. nu. 9. circa finem
& nu. 10. Alex. conſi. 24. nu. 24. in fi. vol. 3. quē
referunt & ſequuntur Moder. Pariſ. conſi. 40.
nu. 16. Dec. Pedemonta. 167. nu. 8. quibus ad-
do Cèphal. conſi. 63. nu. 2. præſertim cum ſit
coniuncta præcedētibus per dictionem (&)
cuius natura eſt cōiunctiua & additatiua præ-
miſſis. l. ea tamen additio ff. de leg. 3. faciunt
notata per Bar. in l. ſcie. §. Gaio. ff. de ſundo
inſtr. ideo pariformiter determinare debet
argumento nota. in l. iam hoc iure ff. de vulg.
& pupill. l. quamuis C. de impu. & aliis ſubſti.
l. in teſtamento C. de milit. teſtamen. Roma.
conſil. 131. Moder. Pariſ. conſi. 51. num. 15. Et
hæc qualitas ex identitate imo maioritate ra
tionis debet intelligi in dicto gradu ſubſtitu-
tionis repetita, quoniam ſi teſtator voluit pri
mogenitos ab hærede inſtituto deſcenden-
tes prius ſubſtitutos, & per conſequens magis
dilectos l. publius §. Titia ff. de condition. &
demonſtration. d. l. cum ita §. in fideicom-
miſſo ff. de lega. 2. Roma. conſil. 134. colum.
fin. Socin. d. conſil. 126. num. 24. & conſil. 52.
nu. 6. circa fi. Pariſ. poſt plures per eū relatos
conſi. 18. num. 73. vol. 2. ita demum admitti, ſi
adeſſent tempore euentus conditionis ſubſti
tutionis, multo magis cenſendū eſt prædictū
teſtatorem voluiſſe proximiorem agnatum
ſubſtitutum poſt ipſos deſcendētes, & ſic mi-
nus dilectum etiam ita demum admitti, ſi in
rerum natura tempore euentus conditionis
ſubſtitutionis adeſſet, argumento nota. in l.
auia. in prin. iuncta gl. in verbo repetita, ff. de
cond.

cond.& demonſtra.vbi gl.dicit per illum tex.
quod quando alia ratio aſſignari non poteſt,
quare duo non iungantur, tunc copulatiua
coniunctio (& vel cum) inducit repetitionē
conditionis, at in caſu noſtro non video ra-
tionem diuerſitatis,cur non ita debeat adeſſe
in rerum natura agnatus ſubſtitutus tempo-
re quo deficiet linea deſcendentium hære-
dis inſtituti, ſicut alij præcedentes ſubſtituti:
ergo conditio exiſtentiæ in prioribus appoſi-
ta cenſeri debet in hoc agnato ſubſtituto, re-
petita,ita in ſimilibus terminis tenet doctiſſi-
mus Natta conſilio 485.numero ſeptimo,&
ſequen.vſque in fin.poſt Barto.Bald. Alexan.
& plura iura per eum allegata,& reſpōdet ad
contraria, & prædicta opinio quod teſtator
intellexerit de agnato qui eſſet in rerum natu
ra tempore euentus conditionis & purifica-
ti fideicommiſſi, etiam probatur ex clauſula
ſubſequenti, videlicet (& vbi nulli reperi-
rentur agnati) quod verbum reperirentur,
arguit agnatos qui vocantur ad ſucceſſionē
debere extare tempore delatæ ſucceſſionis,
faciunt quæ de verbo,reperio,ſcribuntur per
Card.in Cle. prima de offi. de leg. poſt gl. ibi.

Nonò,comprobatur hæc opinio infraſcri-
20 pta & quidem vrgenti ratione, † nam cum
Ioannes teſtator in dicto teſtamento fecerit
plures gradus ſubſtitutionum, vocaueritque
eius agnatum maſculum proximiorem poſt
defectum lineæ deſcendētiū maſculorū Ioā.
Iacobi hæredis inſtituti in infinitum, cogi-
mur fateri, quod ſicut cenſentur vocati or-
dine ſucceſſiuo omnes deſcendentes maſ-
culi dicti hæredis,etiam concepti & nati poſt
mortem prædicti teſtatoris vt late per Pari-
ſium conſilio 92. nu.ſexageſimoprimo & ſe-
quen. volumine ſecundo. Sic etiam cenſeri
debet vocatus agnatus, qui tempore defe-
ctus lineæ deſcendentis dicti hæredis, & ſic
euentus conditionis fideicommiſſi repetire-
tur proximior hæredi grauato, dato quod
tempore mortis teſtatoris non eſſet natus
aut conceptus, alioquin ſequeretur quod
ſi eueniſſet caſus ſubſtitutionis in perſona
(vt puta) abnepotis vel alicuius ex liberis
vlterioris gradus prædicti hæredis inſtituti,
& ſic poſt centum annos a morte teſtatoris,
quo caſu non præſumerentur viuere agnati
maſculi, qui erant in rerum natura tempore
teſtamenti ſeu mortis teſtatoris. l. fin. C. de
ſacroſan. eccleſ. quod eo caſu agnatus maſ-
culus proximior dicto abnepoti, qui non
fuit agnatus teſtatori, cum fuerit conceptus
& natus poſt eius mortem dicta l. ſecunda §.
ſi quis & l. Titius de ſuis & legit. cum ſimili-
bus, non ſuccederet in dictis bonis virtute
prædictæ ſubſtitutionis: quod dicere eſſet
omnino contra mentem teſtatoris, qui ex-
preſſe vocauit agnatum maſculum in defe-
ctum lineæ deſcendentium dicti hæredis,
& ſic cogitauit de illo agnato maſculo pro-
ximiore tempore purificatæ conditionis,
etiam quod non eſſet proximior tempore
mortis teſtatoris, ita nominatim tenet So-
cin. conſilio 113. numero quarto circa fin.
volumine primo, dicto conſilio. 249. nume-
ro vigeſimoprimo verſiculo decimoquarto
confirmatur poſt gloſſā Iacob.de Beluiſ. An-
cha. Paul. de Caſtro & iura per eum citata.
Deci.deciſiue loquendo conſilio 299.nume-
ro octauo quem refert & ſequitur Socin. Iun.
d.conſi.126.nu.13.poſt Io.And.Paul.de Caſt.
Alex.& Socin.per eum citatos, Portius conſ.
112.nu.5. & quod huiuſmodi fuerit mens te-
ſtatoris comprobatur ex eo,quod deſcenden
tes dicti hæredis inſtituti necnon ipſorum a-
gnatorum reſpectiue, ſubſtituit in infinitum
ſeruato ordine primogenituræ, ex qua ſubſti
tutione manifeſte apparet mentem teſtato-
toris fuiſſe non tam perſonam ipſius teſtato-
ris (cum ſciret ſe mortalem) quam etiam
omnem poſteritatem dictorum agnatorum
reſpicere & conſiderare, ita in ſimilibus ter-
minis ſcribit acuti ingenii Ferrādus Vaſchus
de fideicom.ſubſtit.lib.3.§.26.nu.11.verſi.cō-
trariam partem,poſt Socin. dicto conſi.249.
Tiraquell.& alia iura per eum relata, quibus
deſeruiunt quæ ſcribit idem Tiraquell.de re-
tract.lignag.§.primo glo.9. nu.82. & 88. Do-
minus Roland.a Valle dicto conſi.70.nu.20.
19.& duobus ſeq.& num.34.poſt gl.Soc.Cor.
Dec.Pariſ.& Ruin.per eum citatos.

Decimò,coadiuuatur hæc ſententia ex eo
quod cum ſciret Ioannes teſtator tempore
dicti teſtamenti ſe habere omnes ſuprano-
minatos agnatos in eodem gradu excepto p̄
dicto Comite Georgio filio p̄dicti quondam
Com.Io.Firmi,qui erat vlterioris gradus,ip-
ſumque Comitem Io.Firmum eſſe omnium
dictorum natu maiorem, facile ei erat præ-
fatos agnatos, præſertim Comitē Io. Firmū
maiorem natu nominatim ſubſtituere, atta-
men nec ipſum Comitē Io.Firmum,nec ali-
quem prædictorū agnatorū nomine proprio
ſubſtituit, ſed tātū agnatū ꝓximiorē in gene-
re,& ſub nomine appellatiuo vocauit, qđ nō
alia ratione factum exiſtimare debemus, niſi,
quia teſtator maiorem affectionē & dilectio
nē ad agnationē habuit, quàm ad pſonas pro
prias dictorū agnatorū: Ideo cogitauit de a-
gnato ꝓximiore tēpore quo ſubſtitutio ſuū
ſortiretur effectū iuribus ſupra in prima ſecū
da,& nona cōcluſione adductis, quibus addū
tur notata in l.ſi quando.ff.de lega.1. & in ter-
21 minis noſtris Ancha.d.conſi.27. col.3. vbi fa
cta ſubſtitutiōe de duobus antiquioribus de
domo & progenie teſtatoris, dubitabat quō
intelligi illa verba deberent,an ſ.reſtringere-
tur ſubſtitutio ad duos antiquiores præſentes
& qui eſſent tempore teſtamenti,an vero de-
uolueretur ad alios antiquiores ſequentes, &
reſpondet Ancha. intelligi debere gradatim
de alijs antiquioribus ſequētibus in infinitū,
& ſic de eis qui eſſent in rerū natura tempo-
re euenientis conditionis,eo quod inquit An
22 cha. † cū poteſt ꝓbabiliter dubitari vtrū teſta
toris affectio ſit directa ad pſonas, an vero ad
agnationem

agnationem, ſuam recurrendum eſt ad veri-
ſimilia, ſcilicet, an exprimatur nomen
officij perſonæ, vel alterius qualitatis, iux-
ta notat. in capitulo quoniam Abbas de of-
ficio delegat. vt quando ſolum nomen of-
ficij, vel qualitatis exprimitur, tunc ipſius
habetur conſideratio, non perſonæ, & An-
char. refert & ſequitur Roma. d.conſilio 458.
colum. penultima, verſiculo cæterum quod
non proximus maior tempore teſtatoris &c.
Ruin. conſilio vigeſimoquarto, numero ſex-
to volumine ſecundo, Alba. conſilio quin-
quageſimoprimo, numero vndecimo, & tri-
bus ſequentibus poſt Abba. Barba. & Dec.
per eum citatos. D. Rolland. à Valle dicto
conſilio ſeptuageſimo, numero vigeſimoſe-
cundo, vigeſimo octano, & diſertè numero
trigeſimoprimo volumine tertio, appoſitè &
diſertè Barba. conſilio decimoſeptimo, præ-
clare, columna quinta verſiculo tertio præ-
mitto illud, volumine ſecundo. Sed hic no-
men agnationis fuit expreſſum, non autem
expreſſa nomina perſonarum, ergo ad agna-
tionem tantum cenſetur directa affectio te-
ſtatoris, non autem ad perſonas: Et hæc
opinio firmior redditur ex eo, quod cum
præfatus Ioannes teſtator ſciret vel ſcire de-
beret, quæ patria ſunt. l. quod te. ff. ſi cer-
tum petatur, prænominatos ſuos agnatos
eſſe legitimos & naturales, & ex legitimo
matrimonio natos. l. octaui. ff. vnde cogna-
ti, attamen adhuc in dicta ſubſtitutione agna-
ti proximioris addidit illam qualitatem, le-
gitimum & naturalem, quo fit vt in gene-
re de agnatis exiſtentibus tempore purifica-
tæ conditionis modo eſſent legitimi & na-
turales intellexerit, alioquin dicta verba fuiſ-
ſent ſuperfluo appoſita contra. l. ſi quando
ff. de legat. primo, & ideo licet Comes Io.
Firmus tempore teſtamenti vel mortis eſ-
ſet proximior, vel ſaltem in pari gradu, &
natu maior, attamen cum non reperiatur
tempore exiſtentis conditionis, & purifica-
tæ ſubſtitutionis in rerum natura, debet alius,
& ſic Marchio Franciſcus, qui nunc proxi-
mior & natu maior agnatus eſt, admitti;
cum tempore purificatæ conditionis in eo
concurrant qualitates in ſubſtitutione re-
quiſitæ, videlicet; quod ſit ex proximio-
ribus agnatis teſtatoris & maior natu, vt
in ſimilibus terminis ſcribit Pariſ. dicto con-
ſilio nonageſimotertio numero trigeſimo-
ſexto volumine ſecundo.

Vndecimo prædictis deſeruiunt quæ ſcri-
bit Ferdinandus Loarez in repetitione §. di-
ni l. filiusfamilias, ff. de legat. primo, numero
258. poſt Crotum ibidem columna quinqua-
geſima verſicu. ſeptimo, quæritur, vbi quærit
23 † an facta alienatione extra familiam contra
prohibitionem teſtatoris admittantur hi, qui
erant de familia tempore mortis teſtatoris,
an vero tempore alienationis factæ, & ſic
tempore cedentis fideicommiſſi: & con-
cludunt diſtinguendo, quod autem tempo-
re quo venit dies fideicommiſſi, adſunt ali-
qui, qui erant de familia teſtatoris tempo-
re eius mortis, aut adſunt aliqui nati & con-
cepti poſt eius mortem, vt primo caſu ad-
mittantur illi, qui aderant tempore vitæ &
mortis ipſius teſtatoris, quia ij alijs præferun-
tur tãquam magis dilecti a teſtatore. d. l. cum
ita. §. in fideicommiſſo. ff de legat. ſecundo,
ſed ſi tempore quo ceſsit dies fideicommiſsi
non ſupereſt aliquis, qui fuerit de familia
teſtatoris eo viuente, tunc admittetur is, qui
natus & conceptus fuit poſt. Sic in caſu no-
ſtro cum tempore purificati fideicommiſsi
non ſuperſit Comes Ioan. Firmus, qui vi-
uente teſtatore inter proximiores maior na-
tu erat, ideo admitti alius debet, & ſic Mar-
chio Franciſcus, qui & tempore mortis, &
purificati fideicõmiſsi proximior eſt, & nunc
etiam natu maior, & ita ſi teſtator fuiſſet in-
terrogatus veriſimiliter fuiſſet reſponſurus,
iuxta glo. & ibi Doct. in l. tale pactum ff. de pa-
ctis cum ſimilibus.

Duodecimo & vltimo dicitur Comitem
Georgium quondam Ioan. Firmi nullo iure
debere admitti ad prædictam ſucceſsionem,
veluti non habens qualitates requiſitas in di-
cta ſubſtitutione, cum tempore euenientis
conditionis, & ſic ſucceſsionis non ſit ex pro-
ximioribus agnatis præfati quondam Ioan-
nis teſtatoris, nec maior ætate alijs ſupra-
nominatis agnatis: quinimo præfati omnes
ſupranominati agnati gradu & ætate illum
24 præcedant, quo fit, vt † cum ei non con-
ueniant verba ſubſtitutionis pariter non con-
ueniat diſpoſitio vulgata. l. 4. §. toties ff.
de damn. infect. l. quod conſtitutum. ff. de te-
ſtament. milit. cum ſimilibus cumulatis per
Hippol. ſingul. 339. Alexand. in terminis no-
ſtris conſilio quarto, numero decimotertio
volumine quarto, Pariſ. conſilio trigeſimo-
nono numero volumine ſecundo Dec. cõ-
ſilio 443. numero vigeſimotertio. quem re-
fert & ſequitur Mandellus conſilio ſexto, nu-
mero decimoſecundo & decimotertio Ia-
cob. Henric. Mannus conſilio primo, nume-
ro 582. Et hæc comprobantur, quoniam ſi
quando plura requiruntur ad hoc vt alij alijs
præferantur, debent omnia interuenire, nec
vnum ſufficit. l. quæ Balneum. ff. qui pot. in
pignor. habe. l. quoties. C. de rei vendicatio.
multo minus alijs præferri debet, ſi nullum
ex requiſitis in eo, qui præferri vult, inter-
uenit.

Concluditur itaque ad huiuſmodi ſubſtitu-
tionem proinde ſucceſsionem admittẽdum
eſſe Marchionem Franciſcum veluti haben-
tem tempore purificatæ ſubſtitutionis quali-
tates requiſitas in dicto teſtamento excluſo
pœnitus præfato Comite Georgio vti nõ ha-
bente dictas qualitates.

Supereſt in contrarium adductis reſponde-
re. Et primo ad text. in l. ſi cognatis. ff. de reb.
25 dub. Cui reſpondetur, † illum loqui in legato
vel fideicõmiſſo puro, quo caſu verum eſt;

quod inſpicit tp̃s mortis teſtatoris, cũ legata & fideicõmiſſa pura debeant a morte teſtatoris, l. a Titio, in fine. ff. de furt. Inſti. de leg. §. 1. l. ſi poſt diem, verſiculo item ſi pure legatum. l. ſi vſumfructum, in principio l. cum dies in principio ff. quan. dies lega. ſeu fideicom. cedit & C. de caduc. tollend. §. cum igitur in fine, & §. in nouiſſimo. Secus autem eſt in legato ſiue diſpoſitione conditionali, vel collata in aliquem futurum euentum incertum, quia tunc attenditur tempus euenientis conditionis, ita reſpondet Socin. in d. l. ſi cognatis in quatto notab. verſiculo ex quibus infertur, & numero trigeſimo, verſiculo ex quibus infertur limitatio, & dicto conſilio 249. numero vigeſimoſecundo, & ante eum Raphael Cuma. in dicta l. ſi cognatis, columna prima, circa medium, Alexand. dicto conſilio vigeſimoſexto, columna fina. libro tertio, dicens quod lex ſi cognatis loquitur in diſpoſitione pura & ſimplici, quo caſu non veniunt illi qui non ſunt cognati tempore teſtamenti, vel tempore mortis: ſed nos loquimur in diſpoſitione ſubſtitutionis collata ſub conditione, & in tempus incertum, ergo non obſtat dicta l. ſi cognatis, ita reſpondent, & eum text. intelligunt Iaſ. Ruin. Ioan. Crot. Loarez. & alij ſupra relati, idem Ruin. conſilio 123. numero decimoſexto, libro ſecundo Bald. conſilio 491. libr. primo dum ait ſufficere quamlibet qualitatem adeſſe tempore quo dies diſpoſitionis cedit, quod verum eſt, nam in relicto puro vt proxime diximus, dies cedit à morte teſtatoris, in relicto autem conditionali cedit dies eueniente conditione, vulgata, l. cedere diem, ff. de verborum ſignificatione cum ſimilibus, Ioan. Faber in §. In extraneis, numero quarto, inſtitut. de hæred. qual & diffe. vbi inquit quod in relictis puris attenditur tempus mortis, in conditionalibus verò tempus exiſtentis conditionis, hoc etiam ſentit Alba, dicto conſilio centeſimoſexto numero tertio, & duobus ſequentibus, poſt plures per eum citatos, idem pariter reſpondetur ad text. in l. cum ita §. fin. de legat. ſecundo, & in l. fin. C. de verborum ſignificatione, nam illi tex. loquuntur in fideicommiſſo purè & ſimpliciter relicto familiæ, quo caſu admittuntur primo nominati a teſtatore, deinde proximiores de familia, qui erunt tempore mortis teſtatoris, & ſic illos text. intelligunt Socin. Alexand. & alij in locis ſupra citatis, necnon Alciat. in dicta l. pronunciatio, numero vigeſimoquarto Rolland. a Valle dicto conſilio vltimo, numero decimotertio, vigeſimoſecundo & ſequent. Ideo retorquentur prædicta iura, cum ex illis clare probetur attendendum eſſe tempus quo diſpoſitio ſumit effectum, ſeu cedit dies legati, aut fideicommiſſi puri, ergo idem in conditionali diſpoſitione cenſendum eſt, vt intelligantur de tempore quo vt dixi conditio purificatur, venit, ac ceſſit dies, quo peti poteſt relictum, quæ reſponſio ad omnia alia iura in contrarium adducta conuenit. Poteſt etiam reſponderi vt per Socin. Iun. dicto conſil. 126. num. 43. & quatuor ſequentibus vol. primo.

Non etiam in contrarium vrgent. l. Titius, & l. item prætor. ff. de ſuis & legit. l. 1. §. ſi quis proximior. ff. vnde cognati, imo retorquentur cum ex illis iuribus clarè probetur, cum qui ad hæreditatem aliquam, vel bonorum poſſeſſionem admitti vult, debere eſſe in rerum natura tempore delatæ hæreditatis & bonorũ poſſeſſionis, vt ſupra demonſtrauimus. Poſſet etiam reſponderi vt per Alexan. d. conſil. 26. nume. 15. lib. 3. Iaſ. d. conſi. 159. nume. 3. lib. 4. & Dec. d. conſi. 217. in fin.

Nec repugnat quod per fideicommiſſum ſuccedatur teſtatori, ideo tempus eius mortis attendi debeat, quia multis modis reſpondetur. Primo vt per Socin. Iun. ſubtiliter in dicto conſilio 126. numero quadrageſimonono, & duobus ſequen. vbi numero quinquageſimo-
26 primo appoſitè dicit, † illud quod dicitur inſpiciendam eſſe proximitatem eius cui ſuccceditur, verũ eſſe quando ſuccediitur directo & immediatè, ſecus ſi ſuccedatur mediatè. Secũdò reſpondetur quod & ſi verum ſit per fideicommiſſum ſuccedi teſtatori, attamen non tollitur quin in huiuſmodi ſucceſſione conditionali attendatur tempus purificati fideicommiſſi ex mente teſtatoris. Alexand. dicto conſilio vigeſimoſexto, numero quinto, volumine tertio, & conſilio quarto, numero decimo, volumine quarto. Reſponderi etiam poteſt, quod ex quo ad hæredem inſtitutum ſemel peruenit hæreditas, quæ deſiit eſſe hæreditas, & facta patrimonium hæredis inſtituti. l. ſed ſi plures §. filio. ff. de vulga. & pupilla. quamuis adueniente caſu ſubſtitutionis ſuccedatur teſtatori, tamen illud eſt mediatè, quia immediate non capitur à teſtatore, ſed ab hærede grauato, ideo conſideratur etiam illud tempus, quo fideicommiſſum immediatè defertur, ita Rolland. à Valle dicto conſilio vltimo. numero trigeſimonono, & ante eum ſic reſpondit Ruin. conſilio centeſimo nonageſimo primo, numero vndecimo, libro ſecundo. latè Portius dicto conſilio 121. numero vigeſimotertio, verſicu. ad quartum quod in huiuſmodi. Socin. Iun. dicto conſilio 126. numero trigeſimoſecundo, & ſequent. poſt Bartol. & Socin. per eum citatos, quem refert & ſequitur Portius conſilio quinquageſimoſecundo nume. 11.

Nec pariter in contrarium pugnat argumentum, quod ex aduerſo à contractibus ad vltimas voluntates fit, vt ſicut in contractibus conditionalibus inſpicitur tempus cõtractus celebrati, non autem euentus conditionis d. l. c
ſi filiusfamilias. ff. de verborum obligation. ita & in vltimis voluntatibus etiam condi-
27 tionalibus: quia reſpondetur † argumentum procedere, quando vtrobique eſt eadem ratio l. fina. & ibi Salicet. notat. C. de lega. Ioan.

Faber.

Faber. & Angel. Aret. inſtitut. de leg. fuſ. can. tollen. Euerar. dicto capitulo decimoſeptimo. Sed in caſu iſto diuerſa eſt ratio inter contractus & vltimas voluntates, vt videre eſt per Dec. & Cagnol. in l. quæ legata. ff. de regul. iur. gloſſ. in d. l. ſi filiusfamilias vbi Iaſ. poſt alios. ff. de verborum obligation. gloſſ. & ibi Doct. communiter in l. ſi vxorem. C. de condi. inſert. ad quæ me remitto breuitatis gratia, ergo ceſſat argumentum.

Secundò reſponderi poteſt, quod in legibus illis ex aduerſo allegatis inſpicitur initium, vt acquiratur certæ perſonæ, ſcilicet patri filij familias contrahentis, eo quia in eo factum filij familiàs interuenit, hic autem non eſt certa perſona, cum vocatur agnatus proximior, quia ea ex tempore certificabitur, ſciriq́ue poterit tempore euenientis conditionis, neque ab initio in huiuſmodi fideicommiſſo aliquod factum ipſius agnati interuenit, cum adhuc ſit incertus, ita reſpondet Tiraquel. loco ſupra citato numero nonageſimonono. Tertiò reſpondetur vt per Mandellum dicto conſilio ſexageſimo, numero nono, poſt Bartol. & alios per eum citatos. Poſſet quoque reſponderi retorquendo argumentum, vt ſicut in contractibus vt puta in feudis attenditur proximitas vltimo defuncti, ita attendatur in vltimis voluntaribus, hac reſponſione vtitur Socin. Iun. dicto conſilio 126. numero vigeſimoſeptimo, & vigeſimo octauo, faciunt quæ ſcribit Dec. cōſilio 445. numero trigeſimotertio, vbi æquiparat feudum antiquum, quod agnatis defertur, fideicommiſſo relicto familiæ ſeu agnatis.

Minus mouere debet quod dicitur teſtatorem pr[illegible]ſumere voluiſſe ſe conformare cum diſpoſi[illegible]one legis, & ſicut in ſucceſſione legali attenditur proximitas inſpecto tēpore mortis eius, de cuius ſucceſſione tractatur. d. l. Titius & l. item prætor & d. l. 1. §. ſi quis proximior, cum ſimilibus, ita huiuſmodi proximitas in ſubſtitutione attendi debet tēpore mortis teſtatoris, quia & ſi verum ſit, quod teſtator præſumatur in dubio voluiſſe ſe conformare cum legis diſpoſitione, attamen non eſt verum quod ius diſponat proximitatem debere conſiderari tempore mortis teſtatoris, ita in ſucceſſione conditionali ſicut in ſucceſſione legali & diſpoſitione pura, cum hoc caſu tempus mortis teſtatoris, in conditionali autem tempus purificatæ conditionis conſideretur, vt ſupra probauimus, quinimo retorquetur argumentum, quia ſicut quando teſtator purè & ſimpliciter reliquit fideicommiſſum agnato vel cognato proximiori; tūc is proximus intelligitur vocatus, qui adeſt tēpore mortis ipſius teſtatoris, vt in dicta. l. cum ita. §. fina. de legat. ſecundo cum ſimilibus, & hoc caſu præſumitur teſtatorem voluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione legis, quæ defert hæreditatem proximiori tempore mortis eius, de cuius hæreditate agitur, ſic præſumitur teſtator voluiſſe ſe conformare iuris diſpoſitioni, cum fideicommiſſum ſub conditione vel in alium futurum euentum incertum reliquit, quo caſu iuris diſpoſitione attenditur proximitas tempore euentus conditionis, vt ſupra probauimus, quibus in noſtris terminis addo Iaſ. id expreſſè tenētem dicto conſilio 159. numero tertio, volumine quarto Pariſ. conſilio trigeſimoſexto, numero decimo, volumine ſecundo.

Non etiam obſtat quod dicebatur ponderando pronomen meum, & illa verba mihi proximiorem tamquàm præſens tempus nō futurum denotent. l. ſi ita. ff. de auro & argent. legat. Quia reſpondetur verum quidem eſſe
28 † pronomen illud demonſtratiuum, meum, reſtringi ad præſens tempus, niſi aliud teſtatorem voluiſſe appareat, vt expreſſe inquit text. in d. l. ſi ita ibi (ſi aliud comprehenſum non ſit) & in l. non aliter de legat. tertio, cum alijs cumulatis à D. Roll. à Vallè dicto cōſilio ſeptuageſimo, numero decimonono, volumine tertio, Rui. d. conſilio 164. numero ſexto, verſiculo aliàs ſi ſub verbis. ibi per tex. in l. cū pater. §. hæreditatem. ff. de legat. ſecundo. At in caſu noſtro aliud comprahenſum eſt, quoniā pronomen illud, meum, ſtat demōſtratiuè ad tempus euenientis conditionis ſubſtitutionis propter illa verba conditionalia, & vbi deficeret linea deſcendentium hæredis inſtituti, eo caſu ſubſtituo agnatum meum proximiorem, ergo expreſſa teſtatoris voluntate apparet teſtatorem potiſſimè tempus futurū euentus prædictæ ſubſtitutionis reſpexiſſe vt in ſimilibus terminis reſpōdet D. Roll. à Valle in d. conſil. 70. à nume. 19. vſque ad nume. 48. vbi nume. 28. ponuntur illa verba, cōſanguineum meum. quod comprobatur ex eo, ꝙ teſtator non ſolum vocauit illos de agnatione Triuultia, qui erant tempore teſtamenti & mortis teſtatoris, ſed etiā alios natos & conceptos poſt mortem, nō ſolū ipſius teſtatoris, verumetiā hæredis inſtituti, vt ſupra probauimus. & proptèrea ratione adiuncti verba mutant naturā ſuam, & id quod additur corrigit præcedētia l. tutoribus. ff. de teſta. tut. vbi Bar. notat, verbū præſentis tpis trahi ad futurum ratione qualitatis additæ. Signo. conſi. 1. nu. 21. argu. l. vxor. §. fin. ff. de leg. 3. l. ſi vno. ff. locati. Affli. deciſ. 3. nu. 4. & deciſ. 307. nu. 25. aſſumit naturā adiuncti. Soci. Iun. conſi. 167. nu. 26. vol. 2. At illa verba, vbi & eo caſu, quo deficeret linea deſcendentium, quia verba poſſunt reſpicere tēpus, quo nullus agnatus viuēs tempore mortis teſtatoris eſſet amplius in rerū natura, vt ſupra probauimus p̄ſertim in nono & decimo fundamento. Nec in contrarium vrget Bal. d. cōſil. 477. vol. 3. Præterea poſito qđ deberet fieri reſtrictio ad agnatos ipſius teſtatoris exiſtentes tpe teſtamenti ſeu eius mortis, adhuc dicimus debere intelligi de illis agnatis, qui etiam eſſent in rerum natura tēpore purificatæ conditionis, vt ſupra clarè demonſtrauimus.

Non obſtat qualitatem proximitatis agnati eſſe adiectam verbo ſubſtituo, quod eſt præſentis temporis, & propterea ſecundum tem-

pus teſtamenti debere intelligi, quia reſpondetur verbum illud ſubſtituo eſſe adiectũ verbis, vbi & caſu quo deficeret linea deſcendentium hæredis inſtituti, & per conſequens eſſe colatum in tempus futurum, ſcilicet euentus conditionis ſubſtitutionis, perindeq; eſſe, ac ſi dictum fuiſſet tũc & illo tempore iuxta textum in l.4.§.fin.ff.de conditio.& demonſtr. ergo ſecundum illud debet intelligi iuribus ſupra allegatis, quibus addo doctr. Bar. communiter receptam in l.tutoribus.ff. de teſtam.tutel. Alex.in terminis noſtris conſil. 1.nu.7. circa finem, & ſequent. volumine primo, conſilio centeſimoquadrageſimonono, numero quarto & ſequen.volum.7.

Nec aduerſatur allegata cõmunis opinio, de qua per Iaſonem conſi. 215. & alios exaduerſo allegatos, quia habet plures contrariam opinionem tenentes vt ſupra probauimus, loquiturque in fideícommiſſis pure & ſimpliciter relictis, non autem conditionalibus diſpoſitionibus & reſpicientibus tempus futurum vt in caſu noſtro, in quo etiam apparet de mente teſtatoris vocantis proximiorem agnatum & ætate maiorem poſt defectum lineæ deſcendentium. Io. Iacobi hæredis inſtituti, & ſucceſſiuè in infinitum deſcendentes ipſius agnati. Præterea poſito ꝙ debeamus intelligere de ipſius teſtatoris agnato proximiore & ætate maiore, adhuc debemus intelligere de agnato proximiore & maiore natu tempore quo dies ſubſtitutionis ceſſit & venit iuribus ſupra abunde allegatis, & ita loquitur D. Rolland. à Valle dicto conſilio ſeptuageſimo, numero vigeſimoſecundo in fin. & nume. 47. circa fin. lib. 3.

SVMMARIVM.

1 *Subrogatum regulariter ſapit naturam, aſſumitq; qualitatem eius, cuius in locum & gradum ſubrogatur.*

2 *Quod ampliatur, vt non ſolum in legis, verum etiam hominis diſpoſitione procedat.*

Filius ſuccedit in locum patris nu. 3. & quomodo procedat, vide infra nu. 29.

Glo. opinio in l. cum ita §. fin. ſuper verbo proximo de leg. 2. approbaẽ & defenditur authoritate doctorũ. nu. 4. ſed vide infra nume. 23. vſque ad fi. quomodo limitetur & procedat.

Filius locum patris ſubintrat, etiam in fideicommiſſis. nu. 5. ſed limita vt nu. 8. & ſeq.

6 *Teſtamenti pars vna per alteram declaratur.*

7 *Dictio, vt ſupra, facit relationem ad præcedẽtia & ad omnia ea refertur, quæ in præcedenti proximo capitulo continentur.*

8 *Filius locum & gradum patris nunquã ſubintrat, quando de ſucceſſione collateralium (patruo & auunculo exceptis) agitur, ſiue ab inteſtato, ſiue per fideicommiſſum.*

9 *Filius an iure repræſentationis locum aui & patrui in fideicommiſſis aſſumat.*

10 *Proximior vbicunque ex aliqua diſpoſitione vocatur: tunc ſequens in gradu, licet huiuſmodi ſit, quòd prio vere repræſentare ſoleat non admittitur.*

11 *Filiorum ſeu liberorum appellatione tunc demum veniunt nepotes, quando de gradu liberorum non fit mentio aliàs ſecus.*

12 *Teſtatoris verba ſemper ad caſum verum non fictum referri & adaptari debent.*

13 *Fideicommiſſum agnatis, cognatis, familiæ & ſimilibus factum proximiores quoſque ordine ſucceſſiuo ſeruataque gradus prærogatiua vocaſſe intelligitur.*

14 *Repræſentatio locum non habet: vbi prioritas vel proximitas conſideratur.*

15 *Proximior vere non dicitur is, quem alter in gradu præcedit.*

16 *Comparatiuum, proximior, agnatum duntaxat immediatum magisq́ue propinquum vocat, cæteros quomodocunque remotiores excludendo.*

17 *Teſtator ſi comparatiuo in eius diſpoſitione vtatur, ex induſtria & ad maiorem veritatis expreſſionem hoc feciſſe cenſendum eſt.*

18 *Pronomen, meum, demonſtratiue ſtat.*

19 *Antiquior iuris præſumptione cæteris prudentior reputatur.*

20 *Aetatis qualitas non eſt tranſmiſſibilis ad hæredes.*

21 *Fictiones duæ circa idem concurrere nequeunt.*

22 *Verba in dubio proprie accipienda ſunt.*

23 *Filius ius repræſentationis non habet, quando tempore mortis illius, de cuius hæreditate agitur, eius pater erat in humanis.*

24 *Fictio nititur æquitate ab eaq́ue deſcendit.*

25 *Filius quando perſonam gradumque patris repræſentat, illud diſpenſatiue & per priuilegium eſſe cenſetur, quod tamen in ſtatuto locum non haberet.*

26 *Extenſio non fit de vno caſu ad alium, quando in altero eorum aliquid contra ius ex æquitate inductum eſt.*

27 *Extenſio non fit de vno caſu ad alium: vbi minor ratio ſubeſt in vno, quàm in altero & ampliatur vt procedat etiam quando dubitatur an eadem militet ratio.*

28 *Succedendi ius potentius eſt in aſcendentium, quàm collateralium ſucceſſione.*

30 *Dictio ſucceſſiue quid importet.*

31 *Repræſentatio a lege introducitur, ſubſtitutio ab homine, & illa gradum non facit, hæc autem ſic.*

CONSILIVM LXXII.

ATTENTA igitur ſupraſcripta concluſione vti vera & receptiſſima, videlicet in caſu noſtro qualitates proximitatis & maioritatis ætatis agnati ſubſtituti eſſe attendẽdas & obſeruandas, conſiderato tẽpore euentus conditionis, & purificatæ ſubſtõnis, nõ eſſet vlterius ſuper alijs quæſtionibus & articulis diſputãdum, cũ ex prædicta cõcluſione videaẽ caſus nr̃ determinari

minari,vt in ſimili dicit Alexan.conſi.13.col.
2.verſi.quoad vltimum,volum.4.attamen po
ſito citra veri noxiam ſupradictam qualitatẽ
proximitatis gradus, & maioritatis ætatis ſe-
cundum tempus teſtamenti, ſeu ſaltem mor-
tis teſtatoris attendi debere, proinde Comitẽ
Ioan. Firmum ſaltem in genere & implicitè
fuiſſe ex præfata ſubſtitutione vocatum, ad-
huc defendimus nihili faciendam eſſe ſubſti-
tutionem conditionalem, cum attenta mor-
te dicti Comitis Io. Firmi ante hæredem inſti-
tutũ effecta fuerit quaſi caduca, aut in cauſam
caduci.l.vnica §.ea etenim iũcto.§.ſin autem
aliquid ſub conditione.C.de caduc. tollen. &
ibi glo.& cõmuniter Doct. nec Comiti Geor
gio aliquod ius competere ratione repræſen-
tationis, aut tranſmiſſionis, ſeu vulgaris vel fi-
deicommiſſariæ ſubſtitutionis: Ad quod de-
monſtrandum, vt opinio noſtra ab omnibus
telis tutiſsima remaneat ſequentem quæſtio-
nem veluti ad præcedentem pertinentẽ prò-
pono. An ſcilicet comes Georgius locum &
gradum Comitis Io. Firmi patris ſui ante hæ-
redem defuncti ſubintret ipſumq; repræſen-
tet, & conſequẽter an eo iure repræſentatio-
nis admitti ad huiuſmodi ſubſtitutionem de-
beat.

Et videretur prima facie dicendum ipſum
Comitem Georgium iure repræſentationis
admittendum eſſe per text.in §.cum filius. In-
ſtitut. de hæred. quæ ab inteſta. defer.in auth.
ceſſante.C.de leg. hæred. & in §. reliquum in
authen.de hæred.ab inteſta.veni.quibus in lo-
cis habetur filium in locum & gradum patris
ſui prædefuncti ſuccedere, illumque repræſen
tare: & ob id ad ſucceſſionẽ admitti debere,
& ſicut pater admitteret ſi viueret, ſic debeat
admitti filius eum repræſentans, & in eius lo-
1 cum ſubrogatus † cum regulariter ſubrogatũ
ſapiat naturam, & aſſumat qualitatem eius, in
cuius locum & gradum ſubrogatur vulgata. l.
ſi eum.§.qui iniuriarum.ff. ſi quis cautio.§.fue
rat inſtit.de actio. ita in ſimilibus terminis ar-
guit Alex.conſil.88.nume.4.libr.1. Iaſ.conſil.
2 156.nume.4. libr. 4. † & licet prædicta iura lò-
quantur in ſucceſſione ab inteſtato, quæ venit
ex diſpoſitione legis, attamen idem eſt in ſuc-
3 ceſſione, quæ fit ex diſpoſitione hominis, † q͂a
etiam hoc caſu filius ſuccedit in locum patris
prædefuncti, ipſumque repræſentat, ita tenet
glo.notabilis in l.cum ita in §. finali ſuper ver
bo proximo.ff.de leg. 2. quæ relata ad text.ait
4 † quod fideicõmiſſo relicto familiæ vel agna
tis, aut cognatis aliquando admittuntur, qui
ſunt in gradu impari, videlicet filius fratris cũ
patruo, & hoc quia filius in locum patris ſuc-
cedit auth.ceſſante.C.de legit. hæred. & licet
ibi Bald.in fine prædictam gloſam repræhen-
dat, conſtituens diuerſitatem inter ſucceſſio-
nem ex diſpoſitione legis de qua loquitur di-
cta authen.ceſſante, & ſucceſſionem ex diſpo
ſitione hominis: attamen ab impugnatione
Baldi eam defendit ibi Imola, cuius defenſio-
nem laudat & approbat Aret.conſil.164. col.
fin. verſicu. venio igitur ad quartum, necnon
Alex.in pluribus cõſilijs, & in d.conſil.88.col.
1.lib.1.duplicato in cõſi.137.eodem lib.1.vbi
arguit Baldum cõtrarietatis, eo quod dictam
glo.conſulendo ſequutus ſit in quodam con-
ſilio per eum allegato, quod eſt conſi.488.in-
cip.caſus talis eſt quidam Titius deceſſit libr.
3.idem Alex.conſi.26.col.4.ver.præterea glo
ſa lib. 3. dicens Doctores magis communiter
tranſire cum opinione gloſæ prædictæ exce-
pto Baldo, & in ver.(& dictam gloſam) inquit
quod in dubio ab opinione gloſſæ non eſt di-
ſcedendũ, vt traditur in locis vulgaribus, eam-
dem ſequitur & communiter approbatã di-
cit Ruin.conſi.167.nu.15.lib.2. Soci.conſi.51.
viſa facti narratione nu.19.lib.4.ſcribens opi-
nionem gloſæ prædictæ eſſe veriorẽ, & conſi.
252.col.12.verſ.ad ſecundam rationem lib.2.
Crauet.conſi.67.nume.5. affirmans opinionẽ
Baldi cõtra gloſam eſſe valde dubiam, allegat
Curt. in plurib. conſilijs hanc opinionem te-
nentem, quam etiam latè defendit Iaſ. conſil.
215.col.5.verſ.ſed p̃miſſis libr.2.vbi ait, quod
ab opinione illius gloſæ in iudicando & con-
ſulendo non eſt recedendum, eo quia autho-
ritas gloſæ maxima eſt teſte Bar.in l. ex hoc iu
re colum.vltim.ff.de iuſt.& iure & Bal. in l.cũ
hæreditas. C. depoſiti: cum opinione gloſæ
tranſit quoque Dec.conſil.79. col. 1. in fin. &
col.2.in prin.& conſi.271. col.2. & nouiſsimè
opi. gloſæ prædictæ viriliter defendit Iacob.
5 Philip.Port.conſi.55.num.30.& ſeq. † conclu
dens indiſtinctè cõtra Baldum etiam in fidei-
commiſsis filium locum patris ſubintrare &
ipſum repræſentare, ex quibus & alijs cumula
tis ab Antonio de Gabrielis libr. 4. commun.
opi.in titulo de fideicommiſſo concluſ.3.nu.
1.patere videtur opinionem hanc eſſe cõem,
ſcilicet quod etiam in fideicommiſsis locum
habeat repræſentatio, & filius intret locũ &
gradum patris prædefuncti, licet ergo Com.
Io. Firmus, q̃ erat proximior in gradu ipſi te-
ſtatori & natu maior prædeceſſerit, ante euen
tum fideicommiſsi, attamen is gradus in quo
erat nõ corrũpitur per mortem ipſius, ſed re-
præſentatur per Comitem Georgium eius fi-
liũ in locum & gradum ipſius ſuccedentẽ, vt
inquit Alex.d.conſi 26.nu.10.& nu.13. verſic.
pro reſponſione, faciunt tradita per Bald. in l.
1.C.de ſecund.nupt.col.5.verſi.pone dicit ſta
tutum vbi concludit, quod ſi ſtatutum diſpõ-
nat filiã dotatam non ſuccedere extãtibus fi-
lijs maſculis, ſi deceſsit pater relicta filia dota
ta & relicto filio maſculo viuente, ac relictis
nepotibus ex altero filio præmortuo, q̃ritur cui
applicetur iſtud, quod non capit filia, & vide-
batur, quod ſoli filio propter ordinẽ gradus;
tamen decidit quod venient tam filius, quam
nepotes ex alio filio, cũ nepos ſuccedat in lo-
cum filij, ideo ſecundum Bal. gradus non cor
rumpitur, ſed repræſentatur d.§.cum filius in-
ſtitu.de hæred.quæ ab inteſta. Confirmari vi-
detur hæc opinio in caſu noſtro, quia teſtator
vocãdo ad fideicommiſſum agnatum ſuum
maſculum ſibi in gradu proximiorem, cen-
ſet vt ſupra diximus voluiſſe, ſe cõformare cũ

diſpoſitione iuris, vt ſcilicet proximus quiſq;
admittatur eo ordine & gradu quo ab inteſta
to admitteret, ſed ex diſpoſitione legis in ſuc-
ceſſione ab inteſtato filius ſubintraret gradū
patris, & dicitur proximior, cum repræſentet
patrem & in eodem gradu eſſe cenſeatur, quo
pater fuerat. dicto §. cum filius. cum ſimili-
bus, ergo & teſtatorem idem voluiſſe dicen-
dum eſt, ita in effectu inquit Bald. in allegato
conſilio 488. in fine dum dicit quod teſtator
vocando proximiores retulit ſe ad ius, & ſic
teſtamentum ſuum loco diſpoſitionis legalis
ſubrogaſſe videtur, idem ſentit Dec. dicto cō-
ſilio 79. & Soci. dicto conſilio 51. & latiſſime
Portius dicto conſilio 55. num. 30. & ſequent.
& id teſtatorem voluiſſe in caſu noſtro aper-
6 tius oſtēdi poteſt per eam doctrinam, † quod
vna pars teſtamenti per aliam declaratur. l. ſi
ſeruus plurium, & l. qui filiabus. ff. de lega. pri-
mo. l. vtrum. ff. de petit. hæredita. cum ſimili-
bus. nam in prima parte teſtamenti & ſubſti-
tutionibus factis de filijs & deſcendentibus
Ioan. Iacobi hæredis inſtituti teſtator aperte
voluit filium in locum & gradum patris præ-
defuncti ſubintrare, dum eidem Ioā. Iacobo
hæredi ſubſtituit eius filium primo genitum
legitimum, & de legitimo matrimonio pro-
creatū, vel eius primogeniti filium ſi aderit,
ſin minus alium natu maiorem. Ex quibus
verbis elici poteſt teſtatorem filium primo-
geniti vocaſſe in locum primogeniti patris,
idem ergo cum voluiſſe in alia parte teſtamē
ti dicendum eſt, vbi ſubſtituit agnatum ſuum
proximiorem, vt ſcilicet eo non exiſtente, fi-
lius locum ipſius proximioris teneat, quod
cum etiam voluiſſe in hac parte teſtamenti,
quemadmodum & in ſuperiori probari dici-
7 tur ex dictione (vt ſupra) † quæ facit relatio-
nem ad præcedentia, & refertur ad omnia ea,
quæ proximè in præcedenti capitulo conti-
nentur teſte Bartol. in l. 1. §. hoc edicto in fine.
ff. de poſtul. Dec. conſilio 227. numero 3. pro-
bant etiam illa alia verba (ordine quo ſupra)
quæ ſunt etiam relatiua ad ordinem ſuccedē-
di in præcedenti capitulo deſcriptum, vt ſci-
licet filius proximioris agnati vocatus intelli
gatur in locū patris prædefuncti, ſicut in præ-
cedenti capitulo filius primogeniti in locum
patris primogeniti: Præterea ſicut teſtator eū
dem filium primogenitum agnati proximio
ris voluit eſſe expreſſe ſubſtitutum patri pro-
ximiori agnato, ita & multo magis cenſetur
voluiſſe eūdem in locum patris proximioris
ſuccedere, & per repræſentationem admitti,
& ſi teſtator fuiſſet interrogatus veriſimili-
ter, ita reſpondiſſet, argumento notat. per gl.
& ibi Bald. & alios in l. tale pactum. §. fin. ff. de
pactis cum ſimilibus.

Veruntamen prædictis non mouentibus con
trarium in caſu noſtro verius eſſe exiſtimo, vi
delicet præfatum Comitem Georgium filiū
quondam Comitis Ioan. Firmi iure non de-
bere ad dictam ſucceſſionem ex capite repræ
ſentationis admitti: Ad cuius opinionis eui-
dentem demonſtrationem vt ſupra in prælu-
dijs propoſuimus prænotandū eſt, dictos Co-
mites Io. Firmum & Georgium teſtatori, de
cuius hæreditate agitur, fuiſſe agnatos in gra-
du tā multum remoto nempe in decimo, aut
ſaltem nono, vt in geneſi tranſmiſſa apparet,
& ſic non agi hic de ſucceſſione aſcendentis
vel patrui, aut auunculi, ſed tranſuerſalis lon-
ge vlterioris gradus: quo præſuppoſito ſtante,
8 ſuccedit vera & communis concluſio † quod
in ſucceſſione collateralium vltra patruum
ſeu auunculum, filius nunquam ſuccedit in lo
cum & gradum patris prædefuncti, ſiue aga-
tur de ſucceſſione legali ab inteſtato, ſiue de
ſucceſſione ex diſpoſitione hominis: hæc cō-
cluſio probatur in auth. poſt fratres in 2. C. de
legit. hæred. & in §. ſi autem defuncto in auth.
de hæred. quæ ab inteſt. ibi (huiuſmodi autem
priuilegium in hoc ordine cognationis ſolis
præbemus fratrum maſculorum & fœmina-
rum filijs, vt in ſuorum parentum iure ſucce-
dant) & in §. huiuſmodi autem priuilegiū ibi
(nulli alij omnino perſonæ ex hoc ordine ve
nienti hoc ius largimur) vbi Angel. in 3. nota-
bili ait eſſe ex eo textu notandum illud, quod
dr̄ in ſucceſſione trāſuerſalium filium fratris
obtinere locum patris, procedere, cum tracta
tur de ſucceſſione patrui, aut auunculi tātum;
non autem cum de ſuccedendo alijs tranſuer
ſalibus in vlteriori gradu poſitis agitur, cōcor
dat tex. in §. hoc etiam Inſtit. de legit. agnato.
ſucceſſio. in illis verbis (& nō deinceps perſo-
næ) idem notat etiam Bart. in dicta auth. poſt
fratres in principio dicens, quod filij ſuccedūt
in locum patris ſui tantum, quando tractatur
de ſucceſſione patrui vel aui; ſed ſi tractat de
ſucceſſione aliorū, ſecus eſt, quia tunc filij nō
intrāt locū patris & Bart. ac Ang. refert Alex.
conſi. 5. in fi. lib. 3. & conſi. 44. nu. 15. libr. 5. vbi
ait quod excepto caſu quādo nepos q̄rit auo ſuc-
cedere & filius fratris q̄rit ſuccedere patruo,
nunquā filius repræſentat locū patris ad hoc
vt excludat aliū, qui eſt eo prior in gradu, idē
dicunt Io. Fabr. & Ang. Aret. in d. §. cum filius
Inſtit. de hære. quæ ab inteſta. deferuntur, vbi
Ang. expreſſe dicit, quod quādo tractatur de ſuc-
ceſſione collateralium vltra patruos, tūc filij
non aſſumunt perſonas parentum, ſed tunc q
prior eſt in gradu, potior eſt in ſucceſſione fa-
cit tex. ī l. auūculo C. cōmu. de ſucceſ. Nicola.
de Vbal. in tracta. de ſucceſſ. ab inteſta. ī 3. par.
prin. col. 3. ver. aduerte tñ, & verſi. ſecundo in
quantū &c. Concludens illud quod dr̄ de filijs
fratrū ſuccedentibus in locū patris, non habe
re locū in vlterioribus trāſuerſalibus, Bened.
in c. Rainutius ſuper verbo, (& vxorem nomi
ne Adelaidā) nu. 664. & qd̄ in ſucceſſione fidei
commiſſi iſtud etiam procedat tradit Alexā.
conſi. 4. nu. 11. in fin. lib. 4. Cuma. cōſi. 106. mu
lier inſtituit col. fi. in prin. Dec. conſ. 1. col. 2. in
princip. & conſi. 527. nu. 8. & 9. & conſ. 408. nu.
13. vbi dicit ita fuiſſe iudicatum per Rottam,
& conſil. 412. Pariſ. conſi. 30. col. 1. nume. 1. &
2. latè conſi. 37. nu. 1. & ſex ſequentibus conſil.
39. nu. 12. conſi. 21. nu. 20. vol. 3. Tiraq. de iure
primogen. quæſt. 41. nu. 4. Crauet. conſil. 127.
nume. 3.

num.3.poſt Paul.de Caſt.Dec.Curt.Iun.in lo-
cis ab eo relatis: plures concordantes adducit
Cæphal.conſ.263.nu.12.lib. 2. Pariſ.conſ.40.
num.28. & duobus ſequentibus libro tertio &
conſ.37.col.1.lib.2.vbi poſt plures ibi relatos
firmat hanc eſſe communem opinionem; pꝛ
ut verè communis eſt,quod filius ſubintrat lo-
cum patris ſolum in caſibus,videlicet quando
agitur de ſuccedēdo ſiue ab inteſtato ſiue per
fideicommiſſum patruo aut auunculo carna-
li, vel auo, ſeu proauo: quando autem agitur
de fideicommiſſo aliorum tranſuerſalium, fi-
lius non ſubintrat locum patris prædefuncti,
ſed ille vocatur ad fideicommiſſum & præfer
tur,qui eſt propinquior vel proximior, & ni-
mirum:quia teſtator videtur ſe voluiſſe con-
formare cum diſpoſitione iuris, ſecundum
quam nepos ab inteſtato admittitur ſimul cū
patruo, & repræſentat patrem p̄defunctum,
quæ ratio militat etiam, quando agitur de ſuc
cedendo patruo grauato per fideicōmiſſum
relictum ab auo: quia tunc filius ſuccedit in
locum patris, quando agitur de ſucceſſione
prædictorum,dicta authen.ceſſante, ſecus au-
tem;eſt ſi agatur de portione remotioris gra-
uati,quia tunc ſicut in ſucceſſione eius ab inte
ſtato non ſuccederet filius in locum patris p̄-
defuncti dicta authent. poſt fratres & in auth.
de hæredit.quæ ab inteſta.in §.ſi vero neq; fra-
tres,ita etiam in fideicommiſſo locum patris
non aſſumer,ita inquit Ruinus conſ.46.nu.16.
conſ.171.nu.8.& conſ.169.n.7.8. & 9.eod. lib.
poſt Io. And. Alex. Aret. & Socin. in locis ab
eo relatis & Iacob.Portius conſ. 122. nu. 6. &
d.conſ.55.nu.41. diſerte Vaich. de ſubſtitu. fi-
deicom.lib.3.§.26.nu.9.verſ.contraria opinio.
poſt Alex.Iaſ.Dec.Gui.Ben.Curt. & Belo.lo-
cis per eum citatis Alba.d.conſ.69.nu.10.An-
to.de Gabrielis lib. 4. commu. opin. intitulo
de fideicommiſſ.cap.3.num.2.& 18.poſt mul
tos ibi citatos.

Ex prædictis igitur patet hanc eſſe veram
& receptiſſimam concluſionem, quod quan-
do agitur de ſucceſſione collateralium vltra
patruos vel auunculos,ſiue ab inteſtato,ſiue p
fideicommiſſum, filius locum patris non te-
net,& ideo cum in caſu noſtro agatur de ſuc-
ceſſione fideicommiſſi facti à Collaterali in
vlteriori gradu, non poteſt Comes Georgius
in locum & gradū patris ſui prædefuncti ſub-
intrare,& iure repræſentationis ad huiuſmodi
9 ſucceſſionem admitti.† Nec eſſet forſan os in
cœlum ponere,ſi diceremus in fideicommiſ-
ſis filium non intrare in locum aui vel patrui,
nec eſſe locum repræſentationi, etiam quan-
do de ſucceſſione aui ſeu patrui tractatur, ex
late cumulatis ab Anto.Gabriel.loco ſupra ci
tato nu.2.& 13.ex quibus difficile dignoſci po
teſt quæ ſit communis opinio, hanc tamen
magis veram & communem dicit Portius ſi-
bi contrarius conſ.52.num.6.& conſ.53.nu.2.
& ſequen.

Secundo pro hac opinione facit,dato citra
veri præiuditium qꝰ eſſemus in caſu, in quo
filius locum patris teneret, ex alio tamen ca-
pite in caſu iſto nō admitteret dictus Comes
10 Georgius, † quia vbicunque in aliqua diſpo-
ſitione vocatur ad ſucceſſionem proximus
vel proximior,tunc non venit ſequens in gra-
du,licet talis ſit, qui priorem repræſentare ſo-
leat, vt eſt tex. in l. ſi libertus præterito. §. ſi li-
bertus ff.de oper.liberto. vbi iurecōſultus ſcri
bit, quod ſi libertus īteſtatus deceſſerit relictis
patroni filio,& ex altero filio duobus nepoti-
bus,nepotes non admittuntur quandiu eſt fi-
lius, & rationem ſubiungit tex. quia proximū
quemque ad hæreditatem liberti vocari mani
feſtum eſt:ecce ergo quod vbi vocatur proxi-
ximus vel proximior, tūc filius non ſubintrat
locum & gradum patris, nec eius perſonam
repræſentat, eo quia proximus verè non eſt,
probat etiam. l. iubemus in principio iuncto
fine,& ibi doc.C.ad Trebel. quo loci habetur,
quod diſpoſitio illius legis conceſſa filiis pri-
mi gradus non extēditur ad nepotes, qui ſunt
vlterioris gradus, eo quia cum illud ſit conceſ
ſum filiis primi gradus, ideo nepotes non re-
præſentant perſonam patrum, & ſic notat ex
11 illo tex.Bal. † quod licet vbi fit mētio de filiis
ſimpliciter,ſeu liberis,compræhendantur ne-
potes,qui ſuccedunt in locum eorum l.libero
rum ff.de verbo. ſignifica. tamen vbi fit men-
tio de filiis & de eorum gradu, tunc non ve-
niunt nepotes. Sic ergo in caſu noſtro dum
vocatur agnatus proximior habetur mentio
gradus,ideo filius non repræſentat perſonam
patris, ita ferè in terminis notat Alex. conſ.4.
nu. 2. & pluribus ſequentibus volum.4. Dec.
conſ.1.nu.8.verſ. ſecus videtur in caſu noſtro,
& verſ. quarto quia hoc non videtur & conſi.
412. num.14. addit rationem deciſiuam quia
quod filius ſuccedat in locum patris, iſtud eſt
ex interpretatione legis, ſed quando expreſſe
vocatur à teſtatore proximior, tunc verba te-
ſtatoris intelliguntur vt ſonant, & non viden-
tur recipere illam interpretationem, vt filius
ſubintret locum patris, & per repræſentatio-
nem admittatur:& Deci.refert & ſequitur Pa
riſ.dicto conſ.37.nu. 57.66. & nu.69.70. & 75.
conſ.39.nu. 10. lib. 2. idem inquit Rub. Alex.
conſ.149.num.8.& Caſſan.conſ.53.nu.18.32.
& 35.qui allegant dictam l. ſi libertus præteri-
to §.ſi libertus & d.l.iubemus.Port.d. cōſ.121.
12 num.17.verſ.tertia eſt concluſio.† nam verba
teſtatoris ſemper referri debent ad caſum ve-
rum non ad caſum fictum argumento l.fin.C.
de his qui veni. æta. impetr. quam ad hoc ci-
tat Alex.conſ.5.nu.7.& in terminis dicto cōſi.
4.nu.3.& 6.volum.4.expreſſe Dec.dicto conſ.
1.nu.8.verſ.ſecus videtur conſ.412.nu.7.Crot.
conſ.9.nu.11.Alba.conſ.60.num.3. poſt alios
per eos citatos,idem etiam cum prædictis vo
luit Bald.ſi rectè ponderetur dicto conſi.488.
prout eum refert Io.dilect.Gualden.in tracta-
tu de arte teſtandi tit.de ſubſtit.cautel.27.nu.2.
verſ.aut teſtator ſubſtituat proximiores ſuos,
quod etiam voluit Anch.conſ.82.col. fi.verſ.
ex quo concluditur, vbi firmat quod licet ne-
pos repræſentet patrem in ſucceſſione aui, ta-
men ſecus eſt in proximitate liberorum.

Tertiò

Tertiò ad prædictorum confirmationem
13 adducitur, † quod in fideicōmiſſo facto agna
tis, cognatis, familiæ vel ſimilibus ſub nomi-
ne collectiuo, tunc ad tale fideicommiſſum
proximus quiſque vocatus intelligitur ordine
ſucceſſiuo, & ſeruata gradus prærogatiua, vt
proximior quiſq; primo loco admittatur, &
eo deficiente, is qui proximè ſequitur, vt in l.
pero §. fratre ff. de leg. 2. ibi (vt proximus quiſ-
que primo loco videatur inuitatus) & in l. cū
ita §. finali eodem tit. ibi qui ex his primo lo-
co procreati ſunt & in l. fin. C. de verbo. ſigni-
fica. in illis verbis (& hoc videlicet gradatim
fieri) & vbique glo. & doct. & hoc caſu filij in
locum patris non ſuccedunt, vt ſimul cum pa
truis admittantur ad tale fideicommiſſum, eo
14 † quia vbi conſideratur proximitas vel prio-
ritas gradus, tunc non habet locum repræſen-
tatio, ſed frater excludit filium fratris, dicta l.
ſi libertus prætereito §. ſi libertus. ff. de oper. lib.
& l. 3. §. ſi duo. ff. de legit. tutel. ita per hanc ra-
tionem voluit Bal. in d. l. cum ita §. in fideicō-
miſſo in fine, quē ſequitur ibi Raphael Cuma.
& alij communiter, quos longum eſſet refer-
re, multo minus ergo in caſu noſtro debet fi-
lius ſuccedere in gradum patris, vbi teſtator
expreſſe vocauit agnatum ſibi in gradu proxi
miorem, quod intelligitur ſalua gradus præro
gatiua, quo caſu, vt dictum eſt, filius non te-
net locum patris præmortui, ita nominatim
concluſionem illam, quod etiam in fideicom
miſſis filius intret locum patris quādo agitur
de ſuccedendo auo vel patruo limitat Anto-
nius Gabrlelis dicto lib. 4. commun. opinio. in
tit. de fideicommiſſis c. 3. nu. 3. vbi poſt Paul.
de Caſtro Deci. Curt. Iun. Crauet. Gozad. &
Grammat. dicit non habere locum, quando
teſtator volebat ſubſtitutos ſuccedere ſalua
gradus prærogatiua, at in caſu noſtro hoc vo-
luit teſtator vt ex illis verbis (ſucceſſiue & or-
dine quo ſupra) ſæpius in teſtamento poſitis
apparet, ergo Comes Georgius non intrat pa
15 tris locum: † non enim poteſt dici proximior
cum alium habeat proximiorem, qui eum in
gradu præcedit, ita Alex. conſ. 4. num. 10. verſ.
fortificantur etiam prædicta lib. 4. & Ruinus.
conſ. 171. nu. 11. lib. 2. & quamuis in caſu ſuo
contrarium determinet, attamē illud ibi ideo
eſt, qa alias actus ſiue diſpoſitio illa fuiſſet inu-
tilis, & quia natura rei repugnabat, vt ibi per
eum nu. 17. & per Pariſ. dicto conſ. 37. nu. 66.
& ſequen. & conſ. 39. num. 9. & ſeq. lib. 2. poſt
Dec. & alios in locis ibidem relatis, & dicto
conſ. 40. nu. 18. & ſequen. ac num. 26. lib. 3. Io.
Crot. conſ. 9. nu. 7. Prædictis addo quod teſta-
tor in caſu noſtro dixit agnatum meum mihi
in gradu proximiorem, vtēdo comparatiuo,
vt intelligeret de proximo & magis propin-
quo immediatè, adeo quod remotiorem quo
modocunque voluit non admitti vt in ſimili
conſiderat Dec. ponderando comparatiuum
proximiorem, in conſ. 321. num. 5. verſ. vlte-
rius etiam aduertendum, vbi poſt Pet. de An-
cha. Iacob. Butrig. Bal. Angel. & Salicet. quos
16 refert, dicit † per comparatiuum proximio-
rem agnatum, intelligi debere de agnato ma-
gis propinquo, adeo quod remotior non ad-
mittitur. Nam licet regulariter nihil interſit
vtrum dicatur proximum, an proximiorem,
cum proximus is ſit quem nemo antecedit. l.
proximus. ff. de verbo. ſignifi. l. 1. §. proximus.
ff. vnde cognati l. 2. §. hæreditas & §. legitima.
ff. de ſuis & legit. & ideo proximo quis proxi-
mior eſſe non poſſit, vt per Tiraqu. de retrac.
17 part. 1. §. 11. glo. 1. in principio † attamen ad
maiorem veritatis expreſſionem & demon-
ſtrationem teſtatorem eo cōparatiuo vſum
fuiſſe cenſendum eſt, ita ſentit Anchar. conſ.
per Dec. allegato 94. ſed eſt 95. colum. 2. verſ.
ſecundo circa hoc verbum propinquioribus,
& illud conſiliū non eſt Ancha. licet inter eius
conſ. reperiatur inſertum, ſed eſt Baldi, cui ēt
ſubſcripſit Salicet. vt patet in ipſius Baldi cōſ.
384. in quæſtione quæ vertitur lib. 3. & id in ca
ſu noſtro maximè procedit iuncto dicto pro
18 nomine, meū, † quod ſtat demonſtratiue iuxta
notata in l. Stichum qui meus erit ff. de lega.
primo & in l. ſi ita legatum eſſet ff. de auro &
argen. lega. ideo ergo illis verbis teſtator vſus
eſt. vt ſcilicet inter plures proximiores, qui ve
rè & immediatè ipſi teſtatori proximior eſt, p-
feratur ei qui fictè, & mediatè, ac per repræ-
ſentationem eſt proximior, argumento eorū
quæ dicit Bal. prout refert Petr. de Anch. in c.
canonum ſtatuta circa medium de conſtit. qd
ſi teſtator diſponit quod bona ſua deueniant
ad maiores de agnatione, illud verbum maio
res intelligendum erit non de his, qui erunt
maiores dignitate vel ſcientia, ſed de his, qui
ſunt maiores ætate, tradit Felin. late in ca. pri-
mo colum. vltima de maior. & obed. & in ter-
minis noſtris Alex. conſ. 4. num. 6. lib. 4. dicens
teſtatorem præſumi voluiſſe hæreditatem ſuā
19 & bona deuenire ad antiquiorem † quia me-
lius gubernaretur per antiquiorem, vtpote iu
ris præſumptione magis ſapientem, ac cæte-
ris longe magis expertum, ſicut in ſimili habe
tur in l. cum pater. §. pater pluribus. ff. de leg. 2.
Cum ergo teſtator vnum tantum & antiquio
rem ad ſubſtitutionem admitti voluerit: ideo
ſi Comes Ioan. Firmus pater Comitis Geor-
gij viueret, profectò nō ratione proximitatis
tantum admitteretur & Marchionem Fran-
ciſcum excluderet, quia ea ratione Io. Firmus
neque excluderetur, neque excluderet, cum ēt
alij cum eo ſint in æquali gradu, ſed quia ma-
ior natu & antiquior inter proximiores eſſet,
& ideo etiam ſi Comes Georgius locū & gra-
dum patris prædefuncti ſubintraret, attamen
admitti adhuc non poſſet, cum qualitas & ra-
tio ætatis, quæ erat in patre in eo non militet
vt expreſſe, inquit Alex. dicto conſ. 4. num. 5.
6. & 8. vbi expreſſe dicit, quod quādo in patre
requiritur aliqua qualitas puta ætatis, tunc fi-
lius non intrat locum patris, & num. 9. nomi-
20 natim ſcribit † qualitatem ætatis non eſſe trāſ
miſſibilem ad hæredem per ea quæ habentur
in l. petendo. C. de tempo. in integ. reſtit. & in
l. Aemilius Largianus ff. de mino. cum ſimili-
bus, quem refert & ſequitur Dec. conſ. 443.
nu. 23.

num.23.& ſequentibus, & ante Alexan. idem
ſcripſit Anchara. conſ. 82. incipiente dicta fa-
cti narratio. colum. fina. verſ. tertio ſic, affir-
mans quod ætas veluti res perſonaliſſima ex-
tinguitur cum perſona ſicut alia, quæ inhæ-
rent oſſibus inſtit. de vſufru. §. finali &c. priui-
legia de reg. iur. in 6. nemo etenim inquit ſani
capitis dicet ætatem filij eſſe ætatem patris ff.
de adoptio. l. ſi pater. §. fin. Nam licet filius pa
trem repræſentet in certis caſibus quoad lo-
cum & gradum, attamen non quoad reliquas
qualitates, quæ in patre erant, vt pura ætatis te
ſte Alexan. in additio. ad Bartolum in dicta au
then. ceſſante poſt Barto. in l. 1. §. ſi ſit nepos.
ff. de collat. dot. & in l. 1. §. ſi ſit ff. de coniung.
cum emãcip. lib. & ſic licet Comes Georgius
in caſibus à iure expreſſis patrem repræſentet
quoad gradum, non tamen eum repræſentat
quoad reliquas qualitates in patre exiſtentes
maxime reſpectu maioris ætatis, vt maior æta
te cenſeatur & antiquior, ſicut erat eius pater
ad excludendum Marchionem Franciſcum,
qui ex proximioribus verè & immediatè natu
maior & antiquior in rerum natura tempore
purificatæ conditionis reperitur. His etiam
accedit, quia quod dicitur filium locum pa-
tris & gradum repræſentare, id eſt fictè & per
repræſentationem vt per Bal. in d. authen. ceſ-
ſante & in l. 3. §. 1. ff. de legit. tut. ſed ſi Comes
Georgius repræſentaret patrem prædeſun-
ctum etiam quoad qualitatem maioris æta-
tis, certè duæ circa idem concurrent fictiones
& duo ſpecialia, videlicet, quod repræſenta-
21 ret gradum defuncti, item & ætatem † quod
eſſe non poteſt. l. 1. C. de dot. promiſſ. & per
Barto. in l. ſi rem aliquam. ff. de acquiren. poſ-
ſeſſ. & in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſuca-
pio. Cum igitur, vt ſæpius diximus, teſtator
vſus fuerit comparatiuo, proximiorem, iũctis
geminatis pronominibus (meum & mihi)
exiſtimandum eſt non alio fine vſum fuiſſe di-
ctis verbis geminatis, quam vt proximitatem
veram & immediatam, non fictam, vel repræ-
22 ſentatiuam & mediatam demonſtraret † ver-
ba enim in dubio accipi debent propriè. l. nõ
aliter. ff. de lega. 3. l. 1. §. ſi is qui nauem. ff. de
exercito. & intelligi debent prolata in caſu ve
ro, non autem in caſu ficto. l. fin. C. de his qui
ven. æta. impe. l. ſtatius. §. Cornelio felici. ff. de
iure fiſci. ſumique debent in potiori ſignifica-
tu. l. 1. §. qui in perpetuum. ff. ſi ager. vectigal.
vel emph. peta. ita in propoſito inquiunt A-
lex. d. conſ. 4. num. 5. Ioann. Crot. inter conſ.
Rubei conſ. 39. nume. 5. idem Crot. d. conſi. 9.
nume. 11. necnon Rub. d. conſ. 149. nume. 10.
verſ. item quod nepos ſuccedat, Dec. d. conſi.
1. num. 6.

Quarto præſuppoſito, quod locus eſſet in
caſu iſto repræſentationi, adhuc tamen non
23 admitteretur Comes Georgius, eo † quia, fi-
lius ſic demum locum & gradum patris præ-
defuncti ingreditur, quando eius pater in cu-
ius locum & gradum ſuccedit, iam deceſſerat
tempore mortis eius de cuius ſucceſſione tra
ctatur, vt probat tex. in d. authen. poſt fra-
tres la. 1. in illis verbis (ſi qui ex eis iam de-
ceſſerint) C. de legit. hæredit. prout ea ver-
ba ad hoc ponderat ibi Salicet. ſed tempore
mortis Ioannis teſtatoris de quo dicitur tra-
ctari, ſi illud inſpici attendique debet, prout
ex aduerſo prætenditur, quondam Comes
Ioan. Firmus pater Comitis Georgii non de-
ceſſerat, ſed erat viuens, ergo locus eſſe re-
præſentationi nõ poteſt, ita in terminis Dec.
d. conſil. 1. colum. fina. in princip. poſt Sali-
cet. in loco præcitato & Dec. ac eundem Sa-
licet. refert etiam in ſimili Pariſ. conſ. 37. nu-
me. 68. lib. 2. & conſi. 21. nume. 19. lib. 3. ad-
do eundem Dec. conſi. 87. colum. penult.
verſic. tertio efficaciter & colum. fin. verſic.
tertio non obſtat dictum Saliceti, Iaſon. inter
conſ. Rubei conſ. 37. num. 3. Ruin. conſ. 134.
nume. 22. verſic. nec obſtat ſi forte dicatur, &
conſ. 169. num. 7. verſic. nec præmiſſis obſtat
lib. 2. allegant l. ſi quis poſthumus. §. ſi filium.
ff. de libe. & poſthum. & l. ſi quis filio exhære-
dato in principio. ff. iniuſt. rup. & irri. fac. te-
ſta. idem voluit etiam Bald. d. conſ. 488. in fin.
vbi etiam Bald. ponderat dictionem, meum,
quæ & in caſu ſuo appoſita erat, propter quã
tenet, quod tunc filius non intrat locum pa-
tris prout Bald. ita ſentire oſtendit Iaſ. conſil.
159. colum. 4. verſic. & iſtam partem tenet ibi
Bald. lib. 4. & idem quod Baldus propter illa
verba, proximior meus, comperio voluiſſe
Ruin. conſ. 96. num. 16. in fi. lib. 2. licet Bald.
non alleget & quamuis Rui. contrarium in ca
ſu ſuo determinet, attamen illud ibi eſt pro-
pter defectum implementi conditionis ſubſti
tutionis, ob quod reſpondet in caſu illo locũ
ſubſtitutioni non eſſe, faciunt quæ ſupra in
proximo fundamento diximus.

Quinto facit, quia, quod dicitur, filium in
locum & gradum patris prædefuncti ſuccede
re, iſtud eſt per fictionem vt ſupra dictum eſt
24 ex Baldo, & aliis, † quæ fictio prouenit &
cauſatur ex æquitate & æquitatem requirit. l.
poſtliminium. ff. de cap. & poſtlimi. reuer. per
Barto. in l. ſi is qui pro emptore. in 6. quæſt. ff.
de vſucap. & in ſpecie huius fictionis probat
tex. in d. §. cum filius. Inſtitut. de hæred. quæ
ab inteſtato. ibi (æquum enim eſſe videtur
nepotes, neptesque in patris ſui locum ſuc-
cedere) ſed hic nulla ſubeſt æquitas, quod
Comes Georgius, qui non eſt verè proxi-
mior, ſed ſolum fictè & per repræſentatio-
nem excludat Marchionem Franciſcum, qui
verè & propriè proximior eſt teſtatori & anti-
quior, ergo patris locum non repræſentat, ita
in ſimili arguit Rubeus, Alex. d. conſ. 149. nu.
10. verſ. item quod nepos ſuccedat, & Caſſan.
d. conſ. 53. num. 21. in fine, facit quod appoſi-
tè ſcribit Barto. in l. illud. ff. de pet. hæredita.
referens ſe ad dicta per eum. l. ſi is qui pro em-
ptore. ff. de vſucapio. quod ſi fictio funda-
tur ſuper æquitate, diſpoſitio facta ſuper ca-
ſu vero non trahitur ad caſum fictum, quan-
do in eo ceſſat æquitas, propter quam fictio
fuit introducta, at hic ceſſat æquitas, quia non
eſt æquum, quòd vlterior in gradu & mi-
nor

nor ætate pront eſt Comes Georgius, præfera
tur Marchioni Franciſco & alijs prioribus in
gradu & ſenioribus, præſertim cõtra mentem
teſtatoris vocantis ꝓximiorem & natu maio-
rem, ideo ad eum caſum diſpoſitio trahi non
debet.

25 Sexto † quod filius repræſentet perſonam
patris, & cenſeatur eſſe in eodem gradu, iſtud
eſt diſpenſatiuè & per priuilegium quando pa
truus vel auunculus ſolus ſuccedere vellet ex-
cluſo nepote, quia tunc ex diſpenſatione & iu
re ſpeciali admittitur nepos, vt vnà cum pa-
truo ſeu auũculo ſuccedat dicto. §. cum filius.
inſtit. de hæred. quæ ab inteſta. ibi (& quia pla-
cuit nepotes) & melius in dicto. §. ſin autem
deſuncti, in authen. de hæred. ab inteſta. vbi
tex. appellat iſtud ius priuilegium, dum dicit,
huiuſmodi vero priuilegium, quem tex ſingu
larem ad hoc appellat Guliel. Benedict. in re-
pet. ca. Raynutius ſuper verbo & vxorem no-
mine Adelas: num. 616. & 623. extra de teſta,
quem refert multis additis Tiraqu. de retrac.
par. 1. §. 1 t. glo. 9. num. 6. quæ quidem diſpenſa
tio, ſeu priuilegium, cum concedatur ſolum
filiis ſiue nepotibus aut pronepotibus, quan-
do cumulatiuè & per cõcurſum cum patruis
ſeu auunculis ſuccedunt, non debet ad alium
caſum extendi & trahi, quando filij per repræ-
ſentationem ſuccedere vellent in totum ex-
cluſo patruo, prout in caſu noſtro, vt per Ru-
beum & Caſſaneum in locis præallegatis, hũc
num. 18. verſ. ſeptimo facit, illum verò num. 9.
verſ. confirmatur præmiſſa. Hinc etiam dici-
tur, quod huiuſmodi priuilegium locum non
haberet in ſtatuto teſte Bald. conſ. 30. præſup-
poſito ſtatuto colum. 2. verſ. ſecundo quæri-
tur lib. 1. vbi propterea reſpondit, filium fra-
tris non admitti cum patruo per repræſenta-
tionem ad ſuccedẽdum virtute ſtatuti, & Bal.
refert Tiraquel. de retrac. loco proximè cita-
to num. 3. poſt eundem Benedic. in d. c. Raynu
tius, in verbo & vxorem nomine Adelas. nu.
64. & 625. ex quibus patet huiuſmodi priuile-
gium repræſentationis vti ſtricti iuris non de-
bere nec poſſe extendi ad alios caſus, nec pſo
nas, vt aperte probat tex. in d. §. ſin aũt deſun-
cto, in verſ. huiuſmodi autem priuilegium, ibi
nulli alii omnino perſonæ ex hoc ordine ve-
nienti hoc ius largimur, quo fit vt ex prædictis
pateat verum non eſſe, quod inquiunt Abbas
conſ. 85. colum. 4. verſic. nec obſtat ſi dicatur.
lib. 1. & Socin. conſi. 5 t. num. 19. lib. 3. & conſ.
252. colum. 12. verſ. ad ſecundam rationem
lib. 2. videlicet procedere in caſu iſto argumẽ-
tum de parte ad totum, & idem iuris eſſe de
toto quoad totum, quod de parte quo ad par
tem, vt ſicut filius ſuccedit in locum patris,
quando agitur de ſuccedendo pro parte cum
patruo, ita ſuccedat in locum eiuſdem, quan-
do agitur de ſuccedendo in totum excluſo &
remoto patruo, quia cum illud ſit inductum
ex æquitate contra regulas iuris, quod filius
qui & gradu inferior repræſentet perſonam
patris, & locum eius teneat, quando agitur de
ſuccedendo pro parte cum patruo, non debet
huiuſmodi diſpoſitio extendi, quando filius
per repræſentationem vult ſuccedere in to-
26 tum, † quia extenſio non fit de vno caſu ad
alterum, quãdo aliquid inductum eſt ex æqui-
tate contra ius in vno caſu, vt per Crau. conſ.
173. num. 7. poſt Anch. quem refert conſ. 362.
de iuribus. colum. 2. & negatur quod idem iu-
ris ſit in toto quoad totum, quod in parte quo
ad partem, quia non eadem ratio æquitatis
militat in ſuccedendo in totum excluſo pa-
truo, quæ ſubeſt in ſuccedendo in parte per
concurſum cum ipſo patruo: extenſio autem
non fit vbi minor ratio eſt in vno caſu, quàm
in altero. l. lege Iulia. §. hoc capite. ff. de ritu.
nupt. cum aliis ſimilibus adductis per Areti.
conſ. 25. viſo themate colum. fin. verſic. circa
tertium & Dec. conſ. 261. colum. 5. verſic. nec
obſtat cum aliis ibi per eum relatis, necnon
per Crauet. conſ. 173. num. 13. vbi poſt Alex.
27 & Corn. ait. † quod non ſolum non fit exten-
ſio vbi minor ratio eſt in vno caſu, quàm in
altero, ſed imo etiam impeditur extenſio, vbi
dubitatur an militet eadem ratio, vel non, in
his quæ ſunt contra ius.

Septimo pro hac noſtra, immo verius com
muni opinione vrgere videtur, quòd à mul-
tis dicitur, filium quando in locum patris ſui
prædefuncti ſuccedit non ex perſona patris,
ſed propria ſuccedere; ita notat Barto. in l. 1.
in §. ſi ſit nepos. ff. de collat. dot. in l. 1. §. ſi ſit fi-
lius. ff. de coniug. cum emancip. lib. & in l. 2. C.
de lib. præterit. vbique tradens, quod licet ne-
pos vel filius ſuccedat in locum patris ſui, ta-
men ex pſona ſua propria ſuccedat, vt filius,
non autem ex perſona patris, & Barto. refe-
runt Alexan. conſi. 4. num. 13. volum. 4. Caſ-
ſan. conſi. 53. num. 18. Rub. conſ. 149. num. 10.
Dec. conſi. 443. num. 29. idem Alexan in ad-
ditio. ad Barto. in authen. ceſſante. C. de legit.
hæred. Iaſo. in l. ſi auiæ. C. de ſucceſſ. edicto.
Aretin. in l. is poſt colum. 2. verſ. ſed in contra
rium arguitur. ff. de acquiren. hæred. vbi poſt
eundem Barto. ait quod licet nepos in ſuc-
ceſſione aui vel patrui ſuccedat in locum pa-
tris, tamen iſtud ſuccedere in locum patris,
non ſignificat, quod filius ſuccedat ex perſo-
na patris tanquam ex iure ad eum tranſmiſſo,
ſed ſignificat, quod nepos ſuccedit in locum
patris, ex perſona tamen propria, & iure pro-
prio, tanquam nepos, non tanquam repræſen
tans patrem, idem Aretin. in l. ſi quis poſthu-
mos. §. 1. colum. 6. verſic. pro iſta concluſio-
ne facit. ff. de libe. & poſthum. Alexan. conſi.
20. numero 3. libro 1. vbi & num. 8. verſicu.
non obſtat octauum, declarat, iſtud maxime
procedere vbi ſucceſſio non fuit delata patri,
in cuius locum ſuccedit filius, quia tunc non
conſideratur filius ex perſona patris, ſecus ſi
fuiſſet delata patri, quia tunc conſiderari debe
ret ſuccedens non ex perſona propria, ſed ex
perſona eius in cuius locum ſuccedit. l. ſi quis
filium. C. de inoff. teſtam. his addo Ruin. conſ.
206. nu. 3. lib. 2. & licet nonnulli aliter ſentiãt,
prout Abbas conſ. 85. col. 4. verſ. nec nepos
lib. 1. Iaſ. conſ. 159. nu. 4. lib. 4. & Soc. conſ. 252.

colum.

colum. antepenul. verſ. ad quintam rationem
lib. 2. Attamen illud poſſet forte procede-
re, quando agitur de ſucceſſione aſcenden-
tium, quia tunc filius venit per repræſentatio-
nem ex perſona patris præmortui non pro-
pria, ſecus autem videretur, quando agitur de
ſucceſſione tranſuerſalium tanquam tunc nõ
ſuccedat ex iure tranſmiſſo ex perſona patris,
28 ſed potius ex propria, & ratio videt. eſſe † quo
niam non eſt ita potens ius quod habet pater
in ſucceſſione tranſuerſalium, ſicut in ſucceſ-
ſione aſcendentium, quibus eſt magis debita
quàm collateralibus, ita inquiunt Nicola. de
Neapol. in §. 1. Inſti. de legit. agnato. ſucceſſio.
& Io. Fabri. in §. cæterum Inſtit. eod. tit. prout
eos refert Iaſ. in d. l. ſi auiæ n. 5. & licet ipſe ibi
eorum rationem improbet, eo quia velit in-
diſtinctè filium vel nepotem ex propria per-
ſona ſuccedere, non autem ex perſona patris
vt ibi per eum, attamen eorum rationem ap-
probat idem Iaſ. in additio. in dicto §. cum fi-
lius, vbi ait, quod tranſuerſales non habent ita
potens ius vt tranſmittant ad filios, ideo filij
ſuccedunt ex perſona propria, non ex perſo-
na patrum, ſecus autem in deſcendentibus, &
prædicta præcipuè procedunt, quando filius
vult ſuccedere priuatiuè ſeu remotiuè, hoc
eſt, remoto eo qui prior eſt in gradu, prout in
caſu noſtro, quia tunc ille qui ſuccedit, non
ſuccedit ex perſona primi, ſed ex pſona ſua, ſe
cus ſi agatur de ſuccedendo loco alterius per
tranſmiſſionem, vt quia primus tranſmittit
ius ſuum in ſecundum ſucceſſorem ſuum, quã
tunc bene ſuccedit ex perſona primi, ita no
tabiliter diſtinguit Bal. & poſt eum Salicet. in
l. ſi auus. C. de libe. præteritis. quos refert & ſe-
quitur Caſſan. in conſuetu. Burgund. rub. 7. §.
10. in princip. num. 5. verſ. & ideo dicit domi-
nus meus Iaſon. vbi reprobata vna cum Iaſo-
ne prædicta ratione Ioan. Fabri. & Nicola. de
Neapo. approbat rationem hanc Baldi, & Sa-
liceti in d. l. ſi auus. Idem etiam ſequitur in eo
dem. §. num. 36. & 37. & eoſdem Baldum & Sa
licetum ſequitur Ioannes Licirier Pariſien. in
ſuo tractatu de primogenitura lib. 2. quæſt. 4.
articulo 7. col. 5. verſ. pro reſolutione poteſt di
cere, quæ omnia tamen ſanè intelligenda ſunt
in terminis iuris, de quibus ſupra latè tracta-
uimus.

Si igitur Comes Georgius velit venire re-
motiuè & priuatiuè quoad Marchionem Frã
ciſcum, qui eſt prior in gradu & ætate maior
ac ſuccedere ex perſona propria & iure pro-
prio, non autem ex perſona patris prædefun-
cti, conſequens eſt vt admitti non poſſit ex p-
ſona propria, tanquam nõ habens qualitates
à teſtatore requiſitas, nec tempore teſtamen-
ti nec mortis teſtatoris, multo minus euenien
tis conditionis proinde mortis Io. Iacobi hæ-
redis ſine liberis defuncti: ſi autem ex perſona
patris admitti velit dicimus repræſentationi
locum non eſſe, cum non agatur de ſucceſſio
ne aui ſeu patrui.

Non obſtant in contrarium adducta & pri-
mo regula, quod filius ſuccedit in locum pa-
tris prædefuncti §. cum filius Inſtitut. de hæ-
red. quæ ab inteſt. & §. reliquum in authen. de
29 hæred. ab inteſta. veni. cum ſimilibus, † quia
multifariè reſponderi poteſt: Primo dicta iu-
ra procedere, vbi agitur de ſucceſſione ex di-
ſpoſitione legis, ſecus ſi agatur de ſucceſſio-
ne ex diſpoſitione hominis puta per fideicõ-
miſſum, quia tunc filius non intrat in locum
patris, ita Bald. diſtinguit in l. cum ita in §. in
fideicommiſſo, in fine. ff. de lega. 2. reprobata
glo. ibi vt ſupra diximus, & rationem adducit
Bal. quia in fideicommiſſo conſideratur affe-
ctio, quam teſtator videtur habere ad proxi-
miores in gradu, ſed in ſucceſſione ex diſpoſi-
tione legis cõſiderat diſpoſitio iuris, quæ eſt,
quod filius in locum patris ſubintret. quàm di
ſtinctionem Baldi, vt ſupra latè ſcripſimus in
primo fundamento opinionis noſtræ, imò ve
rius communis, ſequuntur ibi Rapha. Cuma.
Angel. Aret. in d. §. cum filius. col. 2. verſ. dein-
de iſta regula. & Dec. conſ. 478. num. 11. & 12.
conſ. 408. in fine: & quam magis communem
dicit in conſilio 1. num. 5. & conſ. 408. col. 4.
& eandem communiter approbatam teſta-
tur quoque in conſ. 412. num. 5. in fine vbique
plures referens dictam opinionem ſequentes,
quam etiam communem dicit Curt. ſen. in l.
ſi auiæ col. 2. vbi idem Deci. & Iaſ. C. de ſuc-
ceſſo. edict. quod & teſtatur Gratus reſponſo
27. col. 2. lib. 1. & Rube. Alexan. conſ. 39. col. 2.
Pariſ. conſ. 18. lib. 2. vbi etiam plures hanc Bal
di diſtinctionem tenentes refert. & conſil. 37.
nu. 77. eodem lib. latè Portius dicto conſ. 52.
num. 3. & tribus ſequentibus, & conſ. 53. num.
2. & ſequentibus. Antonius de Gabriellis lo-
co ſupra citato: plures recenſerem, qui hanc
Baldi opinionem ſequuntur, & magis com-
munẽ atteſtantur, quos breuitatis gratia omit
to, quoniam hic diſputare non expedit vtra
verior ſit opinio gloſæ ſcilicet, an Baldi, cum
ex alio etiam non obſtet gloſæ opinio in caſu
noſtro, quia illa non vult quod indiſtinctè re-
præſentatio locum habeat in fideicommiſſis,
ſed in caſibus tantum, in quibus de iure admit
titur, videlicet quãdo de ſucceſſione vel fidei-
commiſſo fratrib. vel ſororibus iniuncto tra-
ctatur, quaſi tunc filius de iure repræſentet pa-
trem; & admittatur cum patruo, ita enim ex-
preſſe vult gloſa, dum ait, quandoque tamen
qui in gradu ſunt impari æqualiter admittun-
tur, & exemplificat, vt filii fratrum cum fratri
bus, & allegat dictam authen. ceſſante, non au
tem ſenſit, quod locum habeat, quando agi-
tur de fideicommiſſo inter collaterales in vl-
teriori gradu vltra patruum, quia tunc ſicut
ea locum non habet quando agitur de ſucceſ-
ſione legali, ita etiam quando de ſuccedendo
ex diſpoſitione hominis, vt ſupra pluribus au-
thoritatibus in primo fundamento probaui-
mus, quibus addo Socin. in conſ. 133. num. 29.
lib. 1. & ita ſaluat gloſam prædictam vt intelli-
gi debeat ſecundum legem quam allegat ex
doctrina Bar. in l. nõ ſolum §. liberationis ver-
ba. ff. de libe. lega. non autem debeat indiſtin-
ctè referri ad textum in d. §. fina. vt indiſtin-
ctè

ctè in fideicommiſſis admittatur repræſentatio, ponderatque Decius dictionem (quandoque) qua vtitur gloſa, quam ante eum ponderauit etiam Cuma.conſ. 107. mulier inſtituit, qui pariter ſentit quod gloſa prædicta intelligi debet iuxta legem quam allegat, non autē vt limitetur §.fin. quapropter Curt.Iun.conſi. 57.num.8.& conſ.128.num. 11. poſt eundem Dec.ſaluando gloſam prædictam diſtinguit, quod aut loquimur in fideicommiſſo aui vel patrui, & tūc filius repræſentat patrem prædefunctum, & concurrit cum patruo ad fideicōmiſſum, quemadmodum faceret ſi ſuccederetur ab inteſtato, aut loquimur de ſucceſſione vel fideicommiſſo aliorum tranſuerſalium, & tunc ſecus ſit inquit idem Curt.conſ.161.in princip. dicens hanc eſſe magis communem reſolutionem, quod quando tractatur de hæreditate aſcendentis vel patrui tunc nepotes ſuccedant loco patris, licet ſecus ſit quando tractatur de ſucceſſione aliorum, eandem diſtinctionem ſequuntur Moder.Pariſien.in additio.ad Alex.d.conſ. 26.ſub num. 19.lib. 5. dicentes, quod gloſa prædicta ſanè intellecta non eſt vt vulgus putat communiter reprobata, ſed approbata. Doctores autem omnes ex aduerſo adducti qui opinionem gloſæ ſequuntur, loquuntur de fideicommiſſo aui vel patrui, vt in his tantum caſibus filius patrem repræſentet, & ad ſucceſſionem admittatur vnà cum patruo, ſicuti admitterentur in ſucceſſione ab inteſtato, non autem loquuntur quando agitur de fideicōmiſſo, iniuncto alijs tranſuerſalibus vlterioris gradus. Et Iacob. Philip. Port.d.conſ.35.qui tantopere laborat pro ſuſtinenda opinione gloſæ, loquitur de fideicōmiſſo facto ab aſcendente inter deſcendētes, quo caſu indiſtinctè tenet repræſentationem admitti inter omnes deſcendētes, ſed eius opinionem non putatem veram, quia de iure filius patrem repræſentat, quando agitur de ſucceſſione aui vel proaui, vt tunc nepotes & pronepotes tantum patrem repræſentent, prout expreſſe de nepotibus tantum & pronepotib. diſponit tex.in d. §. cum filius ibi: & quia placuit nepotes neptesque item pronepotes, & proneptes in patris ſui locum ſuccedere &c. prout iſtos tantum repræſentare quando agitur de fideicommiſſo aſcendentis, tenent plures Doctores ex Doctoribus ſuprà in prima parte relatis, non autem quando ſunt vlterioris gradus, & ita ſentit Dec.conſ.217.col.2.dicens ibi poſt Bart. quem refert in d. auth. poſt fratres, quod ſolum in his caſib: filius locum patris intrat, quando agitur de ſucceſſione aui vel proaui & patrui ſeu auunculi carnalis, idē Dec.d.conſ. 1.& Pariſ.conſ.37.nu.66.& pluribus ſequentibus lib. 2. Port.d. conſ. 52. & 53. vbique de intellectu dictæ gloſæ tractans & ferè omnes Doctores ſupra relati limitatiuè loquuntur, quod ſcilicet filius locum patris teneat in ſucceſſione aui vel proaui & patrui ſeu auunculi carnalis. Imperator verò Iuſtinianus in nouella conſtitutione allegata per eundem Portium ſimpliciter diſponit, quod nepotes ex filio & nepotes ex filia æqualiter ſuccedant & ad hæreditatem aui admittantur ſine diminutione tertiæ partis, prout alias fiebat iuxta tradita in §.item vetuſtas Inſtit.de hæred. quæ ab inteſta. defer.non autem diſponit, quod in deſcendentibus indiſtinctè filius locum patris teneat, cum ergo etiam in ſucceſſione aſcendentium aui ſcilicet, vel proaui, iura tantum diſponant de nepotibus, & pronepotib. non debent vltra caſus & perſonas expreſſas trahi, cum ſimus in correctorijs iuris antiqui: & regulæ quod in ſucceſſionibus proximior admittatur vt tradit idem Dec.d.conſ.1.colum. 2.& faciunt quæ diximus ſuprà in ſexto fundamento. Sed hæc omnia dicta ſunt præter rem, quia in caſu noſtro non agitur de ſucceſſione aſcendentis, ſed trāſuerſalis, quo caſu omniū Doctorum conſenſu admittitur locum non eſſe repræſentationi, niſi eo caſu tantum, quādo agitur de fideicommiſſo patrui ſeu auunculi; Secundo reſpondetur gloſæ prædictæ opinionem veram eſſe tantum, & procedere vbi agitur de ſuccedendo per concurſum, vt diximus inter nepotem, & patruum, vt tūc nepos vna cum patruo admittatur ad fideicommiſſum prout ita expreſsè loquitur dicta gloſa, dum dicit, quandoque qui ſunt in gradu impari æqualiter admittuntur, vt filii fratrum cum fratribus, ſecus autem eſt vbi filius in totum ſuccedere vult excluſo patruo; cum hoc caſu non ſubſit æquitas repræſentationis, quæ ſubeſſe videtur in alio caſu vt in d. §. cum filius. Nam huiuſmodi repræſentatio tanquam ſtricti iuris reſtringi debet ad terminos ſuos, non autem extendi vt ſupra latè diximus in præcedentibus fundamentis. Tertio reſpondetur ꝙ procedere etiam poſſet prædicta opinio gloſæ, vbi teſtator ſimpliciter proximiorem vocaſſet abſque expreſſione gradus, ſed hic cum vocauerit proximiorem facta expreſſa mentione gradus, quia dixit (agnatum meum mihi in gradu proximiorem) quæ verba, vt ſupra diximus indicant teſtatorem cōſideraſſe prioritatem ſiue p̄rogatiuam gradus; ideo locus non eſt repræſentationi, vt per Dec.d.conſi.1. & conſi. 408. verſ. tertia concluſio Curt. Iun. conſ.154.num.9. poſt Pau. de Caſt.quem refert in authen.defuncto.C.ad Tertullia. Pariſ. d.conſ.40.num.25.& ſequen.lib.2.& conſ.38. num.58.& conſ.37.nu.69. & 79. eodem lib.2. cum multis alijs, qui adduci poſſent, & quod teſtator gradus prærogatiuam ſeruari voluerit vltra verba p̄dicta expreſſiua gradus, aper-
30 tè probat illud verbum (ſucceſſiuè,) † quod idem eſt quod ordine ſucceſſiuo. hoc eſt qđ vnus poſt alium ſucceſſiuè ſuccedat, & gradatim ſubſtitui admittantur, vt per Dec.d.conſ. 1.nu.5.in fi.& nu.6.

Neque etiam vrget quod dicitur, teſtatorem cenſeri voluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis, & ideo ſicuti de iure communi filius ſubintrat locum patris, ita teſtatorem voluiſſe præſumendum ſit, quia reſpondetur retorquendo argumentum, verum eſſe præſumi teſtatorem voluiſſe ſe conformare

mare cum diſpoſitione iuris, vt ſicuti de iure in tranſuerſalibus vlterioris gradus filius patrem nō repreſentat, vt ſupra pluribus auctoritatibus comprobatum eſt, ita in caſu iſto in hoc fideicommiſſo repræſentatio non admittatur, quemadmodum non admitteretur ſi de ſuccedendo eidem teſtatori ab inteſtato ageretur: ita inquiunt Alex. Ruin. & alij ſupra relati maxime idem Ruin. d. conſi. 171. nu. 8. lib. 2. & conſi. 169. nu. 7. 8. & 9. poſt Alex. in d. conſil. 4. nu. 11. in fine lib. 4.

Minus etiam obſtant coniecturæ quæ colligi videntur ex verbis teſtamenti, quia ex illis non arguitur quod voluntas teſtatoris fuerit in hoc fideicommiſſo filium locum patris tenere; & illa verba in prima parte teſtamenti vbi ſubſtituit filium primogenitũ ſi aderit, ſin minus alium natu maiorem, Item illa quibus ſubſtituit ipſi agnato proximiori eius filium primogenitum, non arguunt quod filius primogeniti vel alius natu maior admittantur, vti ſuccedentes in locum patris prædefuncti & ſubintrātes gradum ipſius, ſed quod admittantur adueniente caſu ſubſtitutionis de ipſis reſpectiuè factæ tamquàm ſubſtituti & iure ſubſtitutionis, & ſic ex iure & perſona ac gradu proprio non autem patris prædefuncti. Nam cum diuerſa ſint repræſentatio & ſubſtitutio ex vna ad alteram inferri non poteſt vulgata. l. fin. ff. de calumnia. cum ſimili-
31 bus: † repræſentatio enim a lege introducitur. dicto §. reliquum & d. §. cum filius cum ſimilibus ſupra citatis Dec. d. conſil. 1. nume. 8. nec alium facit gradum Dec. conſi. 427. num. 8. vt late concludit Iaſ. in dictis conſi. 215. col. 5. verſi. alibi dicit Barto. & d. conſil. 159. col. 4. Pariſ. conſi. 36. num. 8. volu. 2. Subſtitutio autē ab homine fit aliumq; gradum facit. l. 1. l. pōt quis cum innumeris ſimilibus. ff. de vulga. & pupill. Bald in l. 3. §. fin. & ibi late Aret. ff. de liber. & poſth. Pariſ. conſi. 99. nu. 11. & 12. volu. 2. Imo per fortiorem coniecturam contrariũ arguitur voluiſſe ſcilicet nullo modo repræſentationi locum fore, dum expreſſe dixit (ſubſtituo agnatum meum mihi in gradu proximiorem) quæ verba intelligi debent prolata in caſu vero, & ſic in proximiori vero non autē ficto & repræſentato, vt ſupra late probauimus, & ideo hæc coniectura vti fortior omnē aliam vniceret, ſiqua ſubeſſet arg. tex. ĩ l. ſi is qui adulterij. C. ad l. Iul. de adult. & nota. per Bart. in l. Diuus. ff. de in integr. reſtit.

Cōcludo igitur in caſu noſtro non eſſe locũ alicui iuri repræſentationis, cum non agatur de ſuccedēdo auo ſeu proauo, aut patruo, vel auunculo, nec de concurſu cum aliquo cohærede, ſed de ſuccedendo Ioanni teſtatori agnato tranſuerſali vltra octauum gradum, & ex expreſſa ſubſtitutione per eum facta proinde Comitti Georgio nullum ius repræſentationis competere.

S V M M A R I V M.

1 *Fideicommiſſarius ſub conditione, eadem pendente ſi deceſſerit, ius nihilominus fideicommiſſi tranſmittit ad ſuos.*

2 *Quod præſertim procedit ſi teſtator maſculos de ſua agnatione ſubſtituit.*

3 *Aut ſi in teſtamento primogenitos ſi aderunt, ſin minus alios natu maiores vocauit.*

Quæ tamen omnia quomodo procedant & intelligātur vide infra à nu. 6. vſque ad nu. 11.

4 *Tranſmiſſionis ius potentius eſt iure ſubſtitutionis: ideo hoc illud non tollit nec impedit.*

Obligatio conditionalis in contractibus ad hæredes eſt tranſmiſſibilis numero quinto, & ratio ponitur infra num. fin.

6 *Subſtitutionem conditionalem vel in diem incertum collatam, ſubſtituto moriēte antequam caſus ſubſtitutionis euenerit, expirare quaſique caducam fieri dicendum eſt, neque propterea huiuſmodi fideicommiſſi ius ad hæredes ſubſtituti defuncti dici tranſmiſſibile, ſiue de vulgari ſubſtitutione loquamur, ſiue de pupillari & fideicommiſſaria tractemus.*

7 *Quæ concluſio ſecundum aliquos procedit, etiamſi agatur de fideicommiſſo conditionali facto ab aſcendente, quod nec etiam ad ſuos deſcendentes tranſmittatũ.*

8 *Iura conditionalia a deſcendentibus in hæreditate deſcendentium delata, ad poſteros non tranſmittuntur, ſi pendente conditione deceſſerint.*

9 *Ceſſibile quod non eſt, nec etiam tranſmiſſibile.*

10 *Tranſmiſſibilis non eſt maior ætas, quando aliqua in diſpoſitione requiritur.*

11 *Teſtator ſi pluribus inſtitutis vel ſubſtitutis, filios maſculos ſubſtitutorum præmortuorum ante euentum cōditionis cum fœminis vocauit, tunc ſi rationem habuerit familiæ, volueritque bona in eius agnatione conſeruari, veriſimiliter ius fideicommiſſi conditionalis ad filios maſculos in conditione poſitos tranſmitti voluiſſe dicitur, alias ſecus.*

12 *Subſtitutum immediate ex propria, vel mediate ex alterius perſona vocari, longe inter ſe differunt.*

13 *Obligatio quæ ex contractu naſcitur, ſemper in dubio etiam hæredes contrahentium comprehendit.*

CONSILIVM LXXIII.

SVCCEDIT nũc tertia quæſtio, quæ cũ ꝓxima præcedēti affinitatē habet. An ſcilicet Comes Georgius ad ꝑdictã ſucceſſionē admitti debeat ſaltē iure trãſmiſſiōis, circa quã breuiter agēdo videtetur dicendũ cum ex iure ſibi à patre tranſmiſſo ad huiuſmodi fideicommiſſum admittendum eſſe, ex glo. in l. is cui. ff. de actio. & obliga. quam Doctores ſolitariam dicunt: ſed alia ſimilis habet ĩ l. ſi in pſonã ĩ verbo vtiliter ĩ fi.
1 C. de fidcicōmiſſ. quæ gl. volũt † ius fideicommiſſi cōditiōalis mortuo fideicōmiſſario pēdēte conditione, tranſmitti ad ſuos, & licet ꝑdictarũ gloſarum opinio ſit dubia, & a Doctoribus reprobata, vt inquit Bart. poſt Din. in d. l. is cui; & poſt Cin. in l. 1. col. pe. verſ. alia glo. ff. de lega. primo, per Bald. & Iaſ. in dicta l. ſi

inperſonam Ale. poſt alios in l. hæredes mei.
§. cum ita, in vltimo notab. vbi etiã Ripa nu.
60. attamen in caſu noſtro hæc opinio proce
dere videtur ex voluntate teſtatoris, qui in ca
ſu iſto videtur voluiſſe, quod huiuſmodi fidei
commiſſum conditionale ſubſtituto morien
te ante euentum conditionis vel diei incerti,
transmitteretur ad hæredes, cum poſſit te-
ſtator facere, quod id, quod aliàs non eſt
tranſmiſibile, tranſmittatur. l. in conditioni-
bus primum locum. §. hæc ſcriptura. ff. de con
ditio. & demonſtratio. & l. prima. C. vt actio.
ab hæred. & cont. hæred. ita Bald. in l. ſi pater
colum. penult. verſic. 4. quæritur. C. de inſtit.
& ſubſtit. & in d. l. vnica. C. vt actio. ab hæred.
& contra hæred. colum. prima verſicu. poteſt
quarto dici, ita intelligens textũ, in l. cui fun-
dus. ff. de conditio. & demonſtrat. ſufficitque
ad hoc tacita voluntas teſtatoris, quæ ex con-
iecturis colligitur ſecundum eundem Bald. in
d. l. vnica col. 2. verſi. quæro de tali quæſtione.
C. de his qui ant. aper. tabul. Decl. conſil. 397.
num. 5. Pariſ. conſi. 91. nu. 44. & ſeq. vol. 2. Be-
ro. conſi. 104. nu. 16. & 110. nu. 35. vol. 2. In ca-
ſu autem noſtro plures reſultare videntur cõ
iecturæ, ex quibus voluntas teſtatoris fuiſſe vi
detur, quod ius iſtius fideicommiſſi conditio
nalis, vel in diem incertum tranſmittatur.
2 Et Prima coniectura videtur † quod teſta-
tor vbique maſculos de agnatione ſubſtituit,
expreſſeq; præcepit bona ſua inter ipſos ma-
ſculos, & ſic in agnatione conſeruari, quo ca-
ſu ſufficiens coniectura voluntatis teſtatoris
colligitur, quòd voluerit ius fideicommiſſi
conditionalis tranſmitti, prout ita à pleriſque
Doctoribus conſultum vidiſſe refert Curt. Iu.
conſi. 96. nu. 3. & ita conſuluit Iaſ. conſil. 154.
col. 3. verſi. nam teſtator & col. 4. lib. 4. vbi re-
fert ita quoq; conſuluiſſe Franciſ. de Curt. cõ-
ſil. 75. colu. 4. in princip. & 2. dubio dicens iſtã
eſſe vehementem coniecturam, quod præſũ-
pta mens teſtatoris fuerit hoc caſu fideicom-
miſſum conditionale tranſmitti ad maſculos,
vt bona eius in agnatione conſeruentur, iſtud
que ſibi videri ait uerum & ſolidũ fundamẽ
tum. idem etiam conſuluit conſi. 233. colu. 1.
verſi. ſed iſtis non obſtantibus lib. 2.
Secunda colligitur coniectura ex eo, quod
teſtator in prima parte teſtamenti & ſubſtitu-
tionibus factis Ioanni Iacobo, eidem Ioã. Ia-
cobo hæredi ſubſtituit eius filium primogeni
tum, vel eius primogeniti filium, ſi aderit, ſin
3 minus alium filium natu maiorem, † ex qui-
bus verbis videtur teſtatorem voluiſſe, quod
non exiſtente filio primogeniti tẽpore eue-
nientis conditionis, quia prædeceſſerit, quod
tunc ius fideicommiſſi tranſeat in alium filiũ
maſculum natu maiorem, ita ſimilem conie-
cturam colligit Socin. conſi. 6. lib. 3. & in d. l.
hæredes mei, in §. cum ita nu. 12. ff. ad Trebel.
vbi format exemplum, ſi teſtator inſtitutis Ti
tio & Sempronio fratribus, ſubſtituit Titio p
fideicõmiſſũ Sempronium, & eo non exiſten
te Gaium eius filium vnicũ & hæredẽ, quẽ ha-
bebat, ſi prædeceſſerit Sempronius relictis et
aliis filiis, quos poſtea ſuſceperat, & prædeceſ
ſerit etiam Gaius ſubſtitutus, tale fideicom-
miſſum tranſmittitur ad alios filios, & hære-
des, quia inquit apparet teſtatorem voluiſſe
prouidere non ſolum Sempronio, ſed eius fi-
liis, & hæredibus & ſecundum hanc coniectu
ram Soc. conſuluit Curt. Iun. conſi. 16. num. 7.
Fulgoſ. conſi. 15. proponitur quod mons Cu-
manus. conſi. 13. Titius inſtituit.
Tertia colligitur etiam coniectura ex eo,
quod teſtator in teſtamento ſuo primogeni-
turã videtur conſtituiſſe inter maſculos quod
patet, qa vbiq; vocauit primogenitos, & poſt
eos alios natu maiores, quo caſu ex hoc teſta-
tor cẽſet voluiſſe ius fideicõmiſſi cõditiona-
lis tranſmitti ad filios, & hæredes primogeni-
tos, vt per Dec. conſi. 397. col. pe. verſi. 2. prin-
cipaliter vbi ſimilem coniecturã conſiderat ĩ
teſtamento, in quo teſtator habuit reſpectum
ad ius primogenituræ, quia primo loco teſta-
tor filium primogenitum hæredem inſtituit,
deinde ſucceſſiuè alios natu maiores, quo ca-
ſu dicit, quòd ius filii primogeniti ad filios trã
fertur, & in iſto iure non procedit regula. l. pri
ma. §. ſinautem aliquid ſub conditione. C. de
cad. tollen. Ex quibus omnibus videretur pri-
mæ fronte concludendum ius iſtud fideicom
miſſi tranſmiſſum fuiſſe à Comite Ioan. Fir-
mo in Comitem Georgium eius filium pri-
mogenitum. Nec videtur obſtare, quod dici-
tur primogenitum agnati vocari ex ſubſtitu-
tione expreſſa, ideo ceſſare ius tranſmiſſionis
4 † quia reſpondetur ius tranſmiſſionis eſſe po-
tentius iure ſubſtitutionis, ideo ab ea non im-
pediri ius tranſmiſſionis teſte Paul. de Caſtro
in l. vnica, C. de his qui ant. apert. tabul. nume.
3. & aliis cumulatis a Vaſchio in rubrica de
tranſmiſſione lib. 1. §. 6. nu. 11. affirmans hanc
eſſe communem opinionem pro qua opinio
ne vrgere videtur argumentum, quod ſupra
dictum eſt in primo articulo. videlicet valerẽ
argumentum à contractibus ad vltimas volũ
5 tates, † in contractibus autem obligationem
conditionalem eſſe tranſmiſſibilem ad hære
des. §. ex conditionali Inſtit. de verbo. obliga.
& l. 1. C. vt actio. ab hæred. & in hæred. incip.
ergo idem dicendum videtur in hac ſubſtitu-
tione.
Prædictis tamen non obſtantibus, exiſti-
mo Comitem Georgium nec etiam aliquo
iure tranſmiſſionis admittendum eſſe, nam
6 tritiſſima eſt iuris regula & concluſio, † ſub-
ſtitutionem conditionalem vel in diem in-
certum collatam ſubſtituto moriente ante-
quam caſus ſubſtitutionis euenerit, expirare,
& fieri quaſi caducam, neque huius fideicom
miſſi ius ad hæredes tranſmitti l. prima §.
ſinautem aliquid ſub conditione C. de cadu.
tollen. vbi Bal. & alii. l. ſi ex pluribus. ff. de ſuis,
& legi. in verſiculo alia cauſa ibi, huic enim
viuo defertur ex ſubſtitutione hæreditas, non
etiam ſi deceſſit hæredem eius ſequitur. Vr-
get etiam pro hac regula text. in dicta l. ſi in
perſonam C. de fideicommiſſi. in l. ſi cum hæ-
res. ff. quando dies lega. cedit, ibi (deinq; viuo
hærede

hærede defunctus legatarius ad hæredes non
tranſit.) l.hæredes mei.§. cum ita vbi gloſſ. &
Docto.tradunt.ff.ad Trebellia.& in l. 2. C. de
his qui ant. aper.tabul. Fulg. conſi. 14.in quæ-
ſtione col.1.verſic.ſed & alia ratione,& conſ.
70.proponitur col. 2. in princip. & iſtud Indu-
bitatiſſimum eſſe quod ius fideicommiſſi cō-
ditionalis non tranſmittatur,ſi fideicommiſ-
ſarius ante euentum conditionis decedat, di-
cit Roman.conſi.162. ſuper puncto in princ.
Alexand.conſi.4.nu.10.volum.4. conſi.49.n.
5.& num.13.verſic.ſecundo reſpondeo lib. 6.
vbi ait, nullum ius ſubſtitutionis ad hæredes
tranſmitti, ſiue loquamur de pupillari ſubſti-
tutione.l.qui liberis.§.hæc verba & l.ſed ſi plu
res in princip.ff.de vulga.& pupilla.ſiue loqua
mur de ſubſtitutione vulgari. l. ſi ex pluribus.
ff.de ſuis & legit.& l.toties. ff. de acquiren. hæ
redita. ſiue loquamur de fideicommiſſaria
ſubſtitutione facta ſub conditione. d. l.vnica.
§.ſin autem aliquid ſub conditione.C. de cad.
tollen. idem Alexand. conſilio 252. præclare
in princip.eodem libr.ſexto,conſi.62.colum.
1.libr.7.Crauet.conſi.152,num.3.Natta conſ.
78.num.6.conſi.55.num.15.16.17.& ar. colu.
penult.& finali & hanc concluſionem eſſe ſi-
ne vlla dubitatione, & ab ea neminem ſcri-
bentium deuiare ſcribit Iaſ.conſil.80.lib. pri-
7 mo, † proceditque prædicta concluſio ſecun
dum infraſcriptos Doctores etiam in fidei-
commiſſo conditionali vel in diem incertū
facto ab aſcendente, quod nec etiam tranſ-
mittatur ad ſuos deſcendentes prout omnes
prædicti Doctores tradunt reprobata gl. præ-
dicta, quæ contrarium vult in d.l.is cui, contra
quam eſt alia communiter approbata in d. l.
1.C.de his qui ante apert.tab. & ibi communi
ter Doctores & alij cumulati a Beroo conſil.
194.num.16.conſi.107.num.1. & probat text.
in l.hæredes mei in §. cum ita. ff. ad Trebellia.
quem ad hoc contra gloſam prædictam pon
derat Barto.in d.l.is cui,& Alexand. in d.§. cū
ita ſuper glo.in verbo ſuſcepiſſe vbi ait, illum
textum eſſe notabilem, per quem probatur
8 † quod etiā iura conditionalia delata in hære
ditate aſcendentium a deſcendentibus non
tranſmittuntur ad poſteros, ſi deceſſerint pē-
dente conditione, & id etiam probari dicit
per textum in l.cum ex filio vbi Bal.ff.de vulg.
& pupilla.& idem Alex.d.conſil.4.dicens cō-
munem opinionem eſſe contra gloſſam præ
dictam & eam reprobari a Doctoribus, quod
etiam dicit Soc.in §.cum ita col. 3.in fin. verſ.
in glo.fin.in verbo ſuſcepiſſet Soc.Inn. in d.§.
cum ita nu.37.Dec.conſi.416.in fine poſt plu-
res ibi relatos, Pariſ.conſi.18.nu.66.& ſeq. cō-
cludens Doc.ita communiter tenere & conſ.
37.numero 77.& ſequen.volu. 2. idem Alexā.
d. conſil. 49. & d.conſil.252. Berous latè con-
ſilio 63 numero 19. circa finem & nume. ſe-
quen.volu.2. Et huic opinioni deſeruit regu-
9 la.l.ex pluribus.ff.de admi.tuto. † quod ceſſibi
le non eſt nec etiam tranſmiſſibile, at ius fidei
commiſſi præſertim in ſpe conſiſtens & con-
ditionale non eſt ceſſibile.l.ſi mulier. §. ex aſ-
ſe.ff.de iure dotium cum ſimilibus cumulati
à Tiraquello de retrac.§.26.gloſſ. 1. nume.49.
Neuiza.conſi.33.num.17.Dec.conſi.443.nu.
28.& ſequen.ergo nec tranſmiſſibile, ſed non
eſt opus ſuper his immorari, cum non ſimus
in fideicommiſſo conditionali aſcendentis
ſed tranſuerſalis, & ob id res ſine difficultate
& dubitatione procedit, prout in ſimili inquit
etiam Corn.conſilio 180.multitudo quæſito-
rum litera C.libro quarto. Et ſi dicatur ſupra-
ſcriptos Doctores loqui, quando directa ſub-
ſtitutio eſt facta ſub conditione, reſpondeo
idem ī fideicommiſſaria dicta l.hæredes mei.
§.cum ita & d.l.ſi in perſonam. C. de fideicō-
miſſi.ita nominatim ſcribit Nat.dict.conſilio
551. nume.34. Præterea in caſu noſtro nullo
10 modo tranſmiſſio locum habere poteſt † cū
maior ætas quæ requirebatur in patre, non ſit
tranſmiſſibilis, vt late concludit Alexand. di-
cto conſil.4 volum.4.Dec.d.conſi.443.num.
23.Solum ergo ſupereſt coniecturas in con-
trarium adductas tollere;& demonſtrare ex
eis non poſſe elici voluntatem teſtatoris fuiſ-
ſe velle fideicommiſſum illud conditionale;
(quod ſui natura non eſt tranſmiſſibile) tranſ
11 mitti: Nam prima quæ colligitur ex eo † qđ
teſtator habuerit rationem agnationis, & vo-
luerit bona ſua in agnatione & familia Tri-
ultiorum conſeruari, procederet & vera eſ-
ſet, vbi teſtator pluribus inſtitutis ſiue ſubſtitu
tis filios maſculos ſubſtitutorum præmortuo
rum ante euentum conditionis cum fœminis
vocaſſet, nam tunc verum erit teſtatorem ex
veriſimili mente voluiſſe ius fideicommiſſi
conditionalis tranſmitti ad filios maſculos
in conditione poſitos, quia non ob aliud in
conditione poſiti cenſentur, niſi ad exclu-
ſionem fœminarum, & vt eos bona conſer-
nentur, & ſic in agnatione ex his quæ tradun-
tur in l. Lucius la ſecunda ff. de hæred. inſtit.
Guid. Pap. deciſio.600.incip.item circa teſta-
mentum & quæſt.184.incip.in illa quæſtione
& Guid.Pap.ſequitur Dec.conſilio 270. & cō
ſilio 318.ac conſilio 516. & pluribus alijs in
locis, necnon Pariſ.conſilio 32.& 41.libro pri
mo & alibi ſæpè cum pluribus alijs per eoſ-
dem relatis, & ob id cenſetur etiam voluiſſe
quod ſubſtituto præmortuo ante purificatū
fideicommiſſum relictis liberis maſculis, ipſi
maſculi admittantur ex iure ad eos tranſmiſ-
ſo, ne aliàs bona ad filias & ſic ad extraneā fa-
miliam perueniāt, & ita loquitur Iaſ.d. conſi.
254.lib.4.& 233.lib.2.& vterque Curt.in locis
ſupra relatis, & hanc differentiam inter filios
poſitos in conditione & filios ſubſtitutos ap-
poſitè tenet Natta.d.conſi.551.num.3.& duo
bus ſequentibus Pariſ.d.conſi.91.nu.41. volu.
2.Sed in caſu noſtro filij maſculi ſubſtitutorū
non ſunt in conditione poſiti ſimpliciter, ſed
expreſſe vocati vt ſupra in articulo repræ-
ſentationis diximus, neque contentio eſt in-
ter maſculos, & fœminas, ſed inter maſculos
tantum & qui ſunt. eiuſdem agnationis, adeo
quod ſemper conſeruatur mens & volun-
tas teſtatoris, cū timor nullus ſubſit ne bona

ad extraneam familiam deueniant, ergo in hoc caſu non habet locum prædicta coniectura, Præterea illa coniectura non eſt omnino vera, & licet Curt. d. conſi. 96. num. 3. dicat ſe vidiſſe ita conſultum à pleriſque Doctoribus, attamen ipſe nullum citat, Iaſ. vero contrarium etiam conſuluit vt patet in cõſ. 29. li. 3. vbi in eo caſu militabat huiuſmodi cõiectura, & nihilominus ea non obſtante concludit ius fideicommiſſi non tranſmitti.

Non etiam obſtat ſecunda coniectura, qua dicebamus teſtatorem in prima parte teſtamenti dum ſubſtituit filium primogeniti, ſi aderit, voluiſſe quod ſi non adeſſet tempore euenientis conditionis, eo quia prædeceſſiſſet, quod ius ſubſtitutionis ad alium natu maiorẽ tranſmitteretur ex traditis per Socin. in dicta l. hæredes mei in § cum ita & Curt. dicto conſil. 16. num. 7. Quoniam reſpondetur verum non eſſe, quod per illa verba poſſit argui voluntas teſtatoris quoad hoc ius tranſmiſſionis, quia imò ſi filius primogeniti non adeſſet tempore mortis Ioan. Iacobi vel filij primogeniti, alter filius natu maior vocatus in defectum filij primogeniti non exiſtentis non fuiſſet admiſſus ad ius ſubſtitutionis tanquam ex iure ſibi tranſmiſſo ab eius patre premortuo, ſed fuiſſet admiſſus tanquam ſubſtitutus in effectu ipſi filio primogenito, cum per illa verba teſtator expreſſe eum vocauerit p ſubſtitutionem, vt patet per illud verbum ſubſtituo, quod ad omnes perſonas refertur, ita in ſimili caſu conſiderat Alex. conſil. 49. viſo themate in fine lib. 6. & d. conſi. 4. nu. 10. volu. 4. Aret. in l. cohæredi in princip. colum. 3. circa medium ff. de vulg. & pupill. vbi ponderando tex. in l. ſi Titius eodem tit. dicit, quod ibi extraneus non vocatur ad partem vtriuſq; ex perſona alterius, quaſi quod ſpes ſubſtitutionis factæ de altero ad eum tranſmittatur, ſed
12 quia ipſe eſt ſubſtitutus† hæc enim inquit valde differũt inter ſe, quod quis vocetur immediatè ex perſona ſua vel mediate ex perſona alterius. Dec. conſi. 427. nu. 13. per tex. in l. 3. §. ſi. ff. de lib. & poſth. vbi Bal. & late Aret. Pariſ. conſ. 75. n. 22. lib. 2. poſt Bal. & Soci. ibi relatos. Socinus autem & Cur. in locis ex aduerſo præallegatis loquuntur, in diuerſis terminis, quia ibi teſtator mentionem duntaxat fecit de vnico tantum filio & hærede Sempronij tunc exiſtente, qui cum prædeceſſerit & alij deinde nati ſint filij ipſi Sempronio, prædeceſſeritque idem Sempronius & eius filius vnicus, qui tunc erat, ideo nimirum ſi ex veriſimili mente teſtator cenſetur voluiſſe ius fideicommiſſi tranſmitti ad alios filios, ipſo filio vel Sempronio non exiſtentibus, eo quia licet de vno tantum fecerit mentionem, attamen ſi fuiſſet interrogatus an etiam exiſtentibus alijs filijs & præmoriente vnico filio qui tunc erat, vellet alios filios admitti, veriſimiliter reſpõdiſſet quod ſic, ex traditis in l. tale pactum in fine vbi glo. & docto. ff. de pactis, quamquam etiam huiuſmodi coniectura Soc. non ſit omnino tuta, quia cum teſtator potuerit cogitare etiam de alijs filijs naſcituris, & tamen de illo vnico tantum fecerit mentionem, nõ etiã de aliis, quod tamen potuiſſet, ideo neceſſario non concluditur ex hoc voluntatem teſtatoris fuiſſe, quod ad alios filios non nominatos tranſmitteretur iſtud ius ſubſtitutionis, prout ex hoc hanc coniecturam non omnino probat Ripa in dicto §. cum ita. nume. 65. in fine. Multominus obſtat vltima coniectura, quæ deſumitur ex iure primogenituræ à teſtatore conſtituto in teſtamento, quia illa locum forte haberet, vbi filius primogenitus prædeceſſiſſet ante euentum conditionis, quia tunc eo præmortuo bene ius ſubſtitutionis fuiſſet ad alium eius filium natu maiorem tranſmiſſum, ſed Comes Ioan. Firmus non erat primogenitus, nec vti primogenitus ſi viueret admitteretur, ſed vti agnatus natu maior & proximior ipſius teſtatoris, ideo hic conſiderari non poteſt ius aliquod tranſmiſſionis primogenituræ, ex quibus omnibus concluditur nec etiam vllo iure tranſmiſſionis ipſum Comitem Georgium admitti ad huiuſmodi fideicommiſſum poſſe.

Non obſtat doctrina Pauli de Caſtro in dicta l. vnica. C. de his qui ante apert. tabul. nu. 3. & aliorum ſupra citatorum, quia Paul. de Caſtro ibi ſecum adfert ſolutionem, videlicet illud procedere in caſibus, in quibus hæreditas non adita tranſmittitur, vt quando tranſmittens eſt de liberis teſtatoris, quod non eſt in caſu noſtro cum ſimus in extraneo ſubſtituto, quo caſu regulariter hæreditas nõ adita nõ tranſmittitur, vt per glo. com. approb. In d. l. vnica in verbo, in liberos C. de his qui ant. ape. tabul. & ita etiam loquũtur & intelligi debent Bar. & alij in contrarium adducti, vel plenius reſponderi poteſt, vt per Vaſchium loco ſupra citato num. 32. vſque in fin.

Non obſtat argumentum quod fit de contractibus ad vltimas voluntates, cum diuerſa
13 ſit ratio,† quia obligatio facta per contrahentes ſemper in dubio cenſetur, facta etiam pro hæredibus l. pactum. ff. de probat. at ſubſtitutio conditionalis non dicitur facta pro hæredibus, ergo non valet prædictum argumentum, ita nominatim reſpondet Berous conſi. 107. nume. 10. & ſequenti. & nu. 13. & ſequen. vbi ponit etiam alias reſponſiones volumine ſecundo. Præterea cum ſupra in primo articulo ſatis plene (vt putamus) demonſtrauimus neminem agnatum nomine proprio fuiſſe ſubſtitutum in defectum lineæ deſcendentium Ioannis Iacobi hæredis inſtituti: ſed ſolum agnatum ipſius teſtatoris, qui tempore euenientis conditionis ſubſtitutionis eſſet proximior, & ætate maior, profecto nullum ius, nulla qualitas poteſt conſiderari in Comite Ioan. Firmo prædefuncto, quæ poſſet dici tranſmiſſibilis, cum non cenſeretur ſubſtitutus, niſi tempore euenientis conditionis eſſet in rerum natura habens prædictas qualitates.

SVMMA.

SVMMARIVM.

1 *Verbum ſubſtituo eſt commune, & ideo nedum vulgarem ſed & fideicommiſſariam ſubſtitutionem comprehendere poteſt.*

2 *Dictio ſucceſſiue tractum temporis in futurum denotat.*

Subſtitutionem fideicommiſſariam inducere voluiſſe teſtatorem dicitur, ſi in eius diſpoſitione legitima & Trebellianica detractionem aut bonorum alienationem prohibuerit numero tertio, quæ tamen quomodo procedat, vide infra numero 44. & in fine.

4 *Subſtitutionẽ vulgarem in primis, ſecundis & vlterioribus ſubſtitutionibus æquẽ ſicut in inſtitutionibus fieri poſſe dicendum eſt.*

Subſtitutus vulgariter ſubſtituto, etiam inſtituto dicitur ſubſtitutus, ſi primus ſubſtitutus inſtituto prædeceſſerit numero quinto, quod limita vt infra nume. 16.

6 *Subſtitutio vulgaris duo continet capita voluntatis, ſcilicet & impotentiæ.*

7 *Subſtitutio pupillaris facta poſthumo vulgarem in ſe continet, quæ etiam poſthumo non nato locum ſibi vendicat.*

Subſtitutiones fideicommiſſariæ vbi plures vna poſt alteram fiunt: ſi prima per mortem fideicommiſſarij ante hæredem grauatum defecerit, tunc ſecundo loco ſubſtitutus ſublato de medio primo gradu ſubſtitutionis admittitur: numero octauo, quid autem requiratur, vide infra numero 46.

Linea a patre, ſicut a fonte & ſtipite & deriuatur nu. 9. ſed vide infra nu. 27.

10 *Linea quandoque effectiuè, quandoque contentiuè ſumitur.*

11 *Conditio illa defeciſſe dicitur, quæ nunquam impleta fuit.*

12 *Verbum deficere perſonis appoſitum, etiam in non natis verificatur.*

Paritas rationis id efficit, vt diſpoſitio in vno caſu facta, ad alium extendatur, etiam ſi diſponentis verba ceſſarent, numero 13. quod limita vt infra numero 49.

14 *Extenſio fieri non dicitur, vbi mens omnimoda hæc ratio cõcurrunt.*

15 *Teſtatoris diſpoſitio in vno caſu facta, ad alium caſum trahitur, de quo ſi fuiſſet interrogatus verſimiliter idem diſpoſuiſſet.*

16 *Subſtitutus ſubſtituto ſub conditione, non dicitur ſubſtitutus inſtituto, quando conditio adiecta primo ſubſtituto defecit.*

17 *Medium per quod ad extremum peruenitur ſi tollatur, diſpoſitio etiam circa extremum ſublata cenſetur.*

18 *L. qui habebat ff. de vulgari, & pupillari, verus traditur intellectus per multos Doctores, confirmatus.*

19 *Verbum deficere, quomodo in iure ſumatur exponitur.*

20 *Finis ſiue defectus principium præſupponit, ſicut more vitam & interitus ortum.*

21 *Oldradi authoritas maxima eſt.*

22 *Subſtitutio conditionalis deficiente conditione inutilis iudicatur.*

23 *Conditio voluntaria debet in forma ſpecifica non etiã per æquipollens impleri.*

24 *Conditio voluntaria non vltra terminos caſus expreſſi extendi debet.*

25 *Teſtatoris ordinatio in conditione voluntaria adeo attendenda eſt, vt caſus præter ordinationem contingens, comprehenſus non cenſeatur, etiam ſi nõ defuiſſet in eo maior ratio diſponendi.*

26 *Verba vbi & eo caſu ex eorum natura reſtringunt diſpoſitionem ad caſum formaliter expreſſum, etiam quod caſus omiſſus ex vi & natura diſpoſitionis poſſet dici comprehenſus.*

27 *Lineæ caput non eſſe de linea optime probatur.*

28 *Linea congrua deſcribitur definitio.*

29 *Heredis fauore regulariter fit interpretatio contra fideicommiſſarium, quando ſumus in caſu dubio.*

30 *Subſtitutio ſub pluribus conditionibus copulatiuè facta, omnium implementum requirit.*

31 *Caſus omiſſus iuris communis diſpoſitioni relinquitur, ſiue a contrahentibus, ſiue a teſtatore, ſiue a principe, vel lege omittatur.*

32 *Subſtitutio per verbum commune cõcepta nullo adiecto verbo tractum temporis denotante, vulgarem tantum continet.*

33 *Subſtitutionem potius vulgarem, quam fideicommiſſariam in dubio dicendum eſt.*

34 *Subſtitutio vulgaris inſtituto adeunte expirat, non ſolum quoad primum ſubſtitutionis gradum, verumetiam quoad omnes alios vlteriores.*

35 *Subſtitutus vulgariter non vltra eum caſum & euentum quo ex ſubſtitutione vocatus & honoratus fuit grauari poteſt.*

Præcedentia ſic a ſequentibus interpretationem accipiunt ſicut econtra numero 36. quod tamen intellige vt infra.

37 *Clauſula & verba in vno gradu ſubſtitutionis appoſita in alio ſeparato gradu nõ cenſentur repetita nec ad illum relata.*

38 *Præcedentia maioris ſunt efficaciæ ad determinationem ſequentium, quam econtra.*

39 *Teſtator quod non fecit, noluiſſe cenſetur: & ideo omiſſum pro omiſſo.*

40 *Extenſio non fit de perſona ad perſonam, etiam concurrente tacita, & verſimili mente teſtatoris.*

41 *Clauſula codicillaris nihil operatur in his, in quibus deficit voluntas teſtatoris.*

42 *Clauſula codicillaris tendit ad confirmandum id quod factum eſt, non ad ampliandum vt comprehendat id de quo teſtator non diſpoſuit.*

43 *Clauſula codicillaris (diſpoſitione teſtatoris iure teſtamenti valente) nihil operatur.*

44 *Prohibitio alienationis a teſtatore facta ſimpliciter non inducit fideicommiſſum inter inſtitutum & ſubſtitutos, niſi alienatione ſequuta & in caſum contrauentionis.*

45 *Clauſula alicui diſpoſitioni acceſſorie poſita, principalem ipſam diſpoſitionem, nec ampliare*

pliare nec alterare poteſt.

46 *Subſtitutiones ſi plures ſiunt earumque prima per mortem fideicommiſſarij ante hæredem grauatum deficiat: non aliter ſecundo loco ſubſtitutus admittetur, niſi omnes ſubſtituti per expreſſum fideicommiſſum vel compendioſe vocati fuerint.*

47 *Conditionis defectus omnem ſubſtitutionem afficit nedum fideicommiſſariam, ſed etiam vulgarem.*

48 *Teſtatorem aliquid voluiſſe non ſufficit niſi diſponat.*

49 *Diſpoſitio in vnū caſum facta, licet ad aliū ſimilē ex identitate rationis traheretur, illud tamen non procedit quando per modum conditionis eſt facta.*

50 *Verba geminata in aliqua diſpoſitione appoſita, licet idem ſignificent, tamen eam requirunt interpretationem vt geminatio aliquid operetur ſi fieri poteſt & ſuperfluitas euitetur.*

51 *Participium deſcendentium reſoluitur in relatiuum & verbum.*

CONSILIVM LXXIIII.

CVM igit ſupra probauerimus
Comitem Georgium neq; iure repræſentations, neque iure
tranſmiſſionis ad dicta bona
admitti poſſe, ſupeſt vt tractemus an iure aliquo ſubſtitutionis vulgaris ſeu fideicommiſſariæ ex perſona
propria admitti debeat, & hæc erit vltima
quæſtio ſanè perdifficilis, in qua doctores varie cenſerunt, prout ex infra dicendis apparebit, pro quorum veritate habenda rogo prudentiſſimos Iudices ſingula pro more ſcrutari. Prima igitur facie dicendum videbat ipſū
Co. Georgium vti ſubſtitutum ab bona Ioãnis teſtatoris ex iure & perſona propria admitti debere: Ad quod demonſtrandum pro
ponebatur ſubſtitutiones ſactas de agnato
proximiore & eius primogenito de quibus
in dicto teſtamento, dici poſſe compendio-
1 ſas vti conceptas per verbum ſubſtituo, † qđ
eſt commune aptum comprehendere directam, & fideicommiſſariam ſubſtitutionem
l. Iam hoc iure verſiculo. ſed ſi alter. ff. de vulga. & pupilla. Barto. communiter receptus
in l. Centurio numero 32. & ſequen. ff. de vulga. & pupilla. eo maximè quod videbantur
etiam factæ poſt mortem Ioannis Iacobi &
deſcendentium ab eo & per verba denotan-
2 tia tractum temporis in futurum † vt ſunt
illa verba ſucceſſiue. Socin. conſilio 89. colu.
penult. volumine 3. Item illa & abſque legiti
3 mæ & trebellianicæ detractione. † quæ verba
dicuntur importare ſubſtitutionem fideicõmiſſariam toto titulo ad ſenat. conſ. trebell.
ff. C. & Inſt. Crau. late d. conſi. 16. facit gloſſa
in l. in teſtamento C de teſtam. mil. verſ. ſi Lucius deceſſerit Sempronius. hæres eſto, quã
notant ibi Paul. de Caſt. Alex. & alij. Barto, &
cæteri doct. in d. l. Centurio & l. præcibus. C.
eod. titu. Idem ſcribunt Doct. in cap. ſi pater
de teſtam. lib. 6. & in c. Raynutius & in c. Rainaldus extra de teſtam. cum ſimilibus notiſſimis.
4 Secundo præmittitur † in primis ſecundis
& vlterioribus ſubſtitutionibus ſicut in inſtitutionibus fieri poſſe vulgarem ſubſtitutionem l. vt hæredibus ff. de lega. ſecundo l. vni.
§. in primo & §. ſequen. C. de cad. tol. Bart. in
l. quandiu nume. 10. verſic. reſpondeo Titius
iſte ſubſtitutus. ff. de acqui. hæred. quem refert
& ſeq. Socin. conſi. 52. nume. 6. 7. 13. & 14. Deci. conſi. 427. nume. 4. verſic. Talis ſubſtitutio
compendioſa. Ruin. conſi. 137. num. 14. lib. 3.
Socin. Iun. conſi. 94. num. 34. & 39. lib. 1. in terminis noſtris conſi. 181. num. 28. & 29. libr. 2.
conſi. 3. nu. 5. & conſi. 100. num. 16. volum. 3.
qui vltra prædicta iura citat l. ſi legata. C. de
lega. & in conſil. 18. nume. 42. eo. lib. 3. Pariſ.
conſi. 18. nu. 62. libr. 2 Corn. conſ. 35. littera E.
& F. lib. 2. Pott. conſi. 51. nu. 5. cõcludens huiuſmodi ſubſtitutionem factam priori ſubſtituto continere vulgarem.
5 Tertio præmitti poteſt † ſubſtitutum vulgariter ſubſtituto cenſeri, etiam ſubſtitutum
inſtituto, ſi primus ſubſtitutus ante inſtitutũ
deceſſerit. l. ſi Titius. ff. de vulga. & pupilla. &
l. cohæredi. in princ. eod. titu. ibi nec intererit
prior ſubſtitutus poſt inſtitutum an ante decedat. l. Celſus pater meus. §. 1. ff. de lega. 2. l.
quandiu inſtitutus. §. is autem qui tertio gradu. ff. de acquiren. hæred. & vbique doct. per
quæ iura ita determinatũ fuiſſe refert Guil.
Pap. quæſt. 550. teſtator habens & ſimilibus
terminis cõſuluit Cor. cõſ. 35. Iaſ. cõſ. 148. co.
3. verſic. 6. pro iſta parte colum. 4. in fin. vol. 1.
Soc. Iu. coſi. 94. nu. 34. & 39. lib. 1. d. conſi. 181.
nu. 28. & 29. libr. 2. conſi. 3. num. 5. & conſi. 18.
nu. 42. lib. 3.
6 Quarto pro hac opinione dicitur † ſubſtitutionem vulgarem duo continere capita,
voluntatis ſcilicet & impotentiæ l. cum proponas. C. de hæred. inſt. vbi Bar, & communiter doct. Bar. in l. 1. nu. 18. ff. de vulga. & pupil.
Caput autem impotentiæ ſecundũ Bar. ibi intelligitur quoquomodo veniat illa impotentia, quem refert Deci. conſ. 529. num. 2. Berg.
conſi. 63. nu. 10. vol. 2. poſt alios per eum relatos: ideo ſiue non poſſit propter incapacitatem, ſiue quia ſubſtitutus moriatur viuo hærede inſtituto, vt in caſu noſtro contigit, ſic
in omni caſu locus eſſe debet vulgari ſubſtitutioni. Iſtis ſic præmiſſis videtur dicendum
quod & ſi Comes Ioan. Firmus qui ſaltem in
genere dicebatur ſubſtitutus Io. Iacobo hæredi inſtituto deceſſerit ante ipſum hæredem
inſtitutum, & ſic eius reſpectu ſubſtitutio ſit
effecta quaſi caduca d. l. vni. §. pro ſecũdo. C.
de cad. toll. Soc. Iu. d. conſi. 94. num. 34. & 39.
libr. 1. conſi. 3. nu. 5. conſi. 18. num. 42. eod. lib.
3. & d. conſi. 181. num. 28. & 29. libr. 2. Attamē
Comes Georgius eius filius primogenitus
vulgariter eidem ſubſtitutus admitti deberet
ex vulgari ſubſtitutione ad bona teſtatoris tãquã ſubrogatus in locũ patris ſui proximioris agnati prædefuncti, quemadmodũ dictus
eius pater admiſſus fuiſſet, ſi viueret. Nec videtur obſtare quod ſubſtitutio facta de agnato ꝓximiore nõ videat̃ facta niſi in caſũ defectus lineæ deſcẽdentiũ Io. Iacob. ꝗa caſus nõ
euenit,

euenit, cum nulli nati fuerint. vulg. l. nõ poteſt
videri. ff. de reg. iur. quia reſpondetur vt per
Aret. in l. ſi mater §. fi. col. penul. verſ. ſi autem
ſubſtitutio. ff. de vulg. & pupil. concludentem
7 † quod ſubſtitutio pupillaris facta poſthumo
continet vulgarem, quæ etiam locum habet
poſthumo non nato. l. fin. C. de inſti. & ſubſti.
ſub cond. fact. appoſitè Deci. conſi. 227. nu. 2.
& ſeq. vbi ad hæc & alia reſpondet: his deſerui
unt quæ ſtatim de ſubſtitutione fideicommiſ
ſaria dicemus.
Si vero ſubſtitutionem fideicommiſſariã
in eadem compendioſa comprehenſam cõ
ſideremus, pariter videretur admittẽdus Co-
8 mes Georgius ad fideicomiſſum † quoniam
vbi plures ſubſtitutiones fideicõmiſſariæ vna
poſt alterã fiunt, ſi contingat primam deſice-
re, quia fideicommiſſarius ante hæredem gra
uatum deceſſerit prout in caſu noſtro, tũc ſub
lato de medio primo gradu ſubſtitutionis fi-
deicommiſſariæ, admittitur ſecũdo loco ſub
ſtitutus, hæc eſt doctrina Bartoli communi-
ter approbata in d. l. quandiu in fi. ff. de acqui.
hæred. quem in terminis noſtris refert Guid.
Pap. d. Deciſ. 550. & Corne. in locis proxime
allegatis. Soci. Iun. qui plures alios refert hãc
Barto. doctrinam ſequentes d. conſi. 181. nu.
46. & 47. lib. 2. & eandem eſſe communiter ap
probatam atteſtatur Deci. d. conſi. 227. nu. 12.
conſ. 238. col. 2. vbi loquitur in terminis quan
do prima ſubſtitutio & ſecunda fuerunt fidei-
commiſſariæ & conſi. 427. nu. 7. ſequitur etiã
Iaſ. in l. 1. nu. 29. ff. de vulg. & pup. dicens ſe ſæ-
pius pro hac opinione Bartoli conſuluiſſe, p-
ut conſuluit in conſi. 132. col. 3. verſ. in primis
moueor. lib. 1. quam & communem dicit, &
late comprobat in conſ. 198. col. 3. lib. 2. Rub.
Alex. conſi. 104. col. 2. & eandem eſſe cõmu-
nem atteſtatur quoque Pariſ. conſi. 73. nu. 36.
lib. 3. Cum ergo in caſu noſtro ſubſtitutiones
factæ vna poſt aliam proponantur fideicom-
miſſariæ, caducaq; ſit effecta ſubſtitutio fidei-
cõmiſſaria proximioris agnati, iõ fideicõmiſ-
ſum quod ſemper penes Io. Iacobum inſtitu
tum remanſit cum onere reſtituẽdi, debet ipſi
Comiti Georgio eidem agnato proximiori
ſubſtituto reſtitui per prædicta iura.
Et ſi dicatur quod ſubſtitutio per quam vo
catus fuit proximior agnatus facta eſt deſcen
dentibus Io. Iacobi, quia dictum eſt (& vbi de
ficeret linea deſcẽdentiũ Io. Iacobi ſubſtituo
agnatum meum mihi proximiorẽ) per quæ
verba agnatus proximior ſubſtitutus reperi-
tur deſcendentibus Io. Iacobi non autem ipſi
Io. Iacobo, & cum ex eo nulli nati ſint deſcẽ-
dentes, & ſic nulla extiterit linea, ideo locum
non eſſe ſubſtitutioni, eo quia nõ videtur de-
ſiiſſe quod nũquam fuit. l. non poteſt videri
deſiiſſe. ff. de reg. iur. cum ſimilibus. Reſponde
tur quod cũ ſubſtitutio prædicta facta ſit ſub
illa conditione, vbi deſſiceret linea deſcendẽ
tium Io. Iacobi ſatis dicitur defeciſſe & ſic cõ
ditionem eueniſſe eo ipſo. quod Io. Iacobus
deceſſit nullis relictis deſcendentibus, & ſic
nulla relicta linea tamquam in linea etiã ipſe
Io. Iacobus cõtineatur ſicuti caput & ſtipes,
cum ab eo linea incipiat. l. ſeminata. & l. Iu-
riſconſultus. ff. de gradibus aff. & Bal. cõſ. 334.
9 in quæſtione quæ vertitur col. fin. lib. 3. † dicit
lineam a patre tanquam a capite & fonte in-
cipere & deriuari ſicut a limite hoſpitij incho
antur diuerſæ viæ per quas itur ad cellulas di-
uerſas, quæ ſunt in domo hoſpitij, quo fit vt
in ipſa linea contineatur Io. Iacobus tamquã
caput in corpore: in caſu enim noſtro ſumi-
tur linea contentiuè non autem effectiuè iu-
xta tradita per Socin. in l. Gallus in §. nunc de
lege nu. 2. & 3. & ibi etiam Alexan. & alij. ff. de
lib. & poſth. vbi poſt Bald. quem refert. d. cõſ.
334. licet non citet numerum ſed principiũ
10 tantum conſilij ſcribit: † quod aliquando li-
nea ſumitur effectiuè, vt ſi dicatur linea pater
na id eſt linea effecta a patre, aliquãdo ſumit
cõtentiuæ vt linea paterna in qua vel ſub qua
pater continetur, Idem Socin. conſi. 33. nu. 9.
verſ. confirmatur. lib. 3. reſpondet quod dum
ſtatutum dicit quod ſorores excludantur ſtan
tibus collateralibus maſculis per lineam ma-
ſculinam paternam, intelligi debet ſtatutum
per lineam maſculinam paternã, ideſt lineã
patris contenti in linea in qua etiam ipſe pa-
ter continetur, & cui ipſe ſubiicitur, idem ſen-
tit Ruin. conſi. 98. nu. 2. & ſeq. lib. 1. & Dec. qui
in eodem caſu Ruin. conſuluit conſi. 379. nu.
1. Cum ergo ipſe Io. Iacobus in eadem linea
contineatur, & ſit principiũ ipſius lineæ, ideo
ſubſtitutio intelligitur facta etiam ipſi Io. Ia-
cobo: cũ idem iudicemus de principio prin-
cipiante quod de his quæ ſequuntur ab ipſo
principio, & idem de cauſa quod de cauſato
ſecũdum Paul. de Caſt. in l. maritus col. 2. cir-
ca med. C. de procu. facit qđ ſupra diximus in
tertio præmiſſo: ſubſtitutũ ſubſtitutu dici ſub-
ſtitututum inſtituti.
Secundo reſpondetur lineam ſatis dici de-
feciſſe, etiam ſi principium non habuerit nul-
laq; vnquam fuerit, & ſi non propriè at ſaltẽ
impropriè ſecundum gl. in d. l. non poteſt vi-
deri deſiiſſe. ff. de reg. iur. & per Deci. in l. non
videtur rem amittere. nu. 4. vbi etiã Cagnol.
11 nu. 3. eod. tit. † nam & conditio quæ non im-
pletur dicitur deficere. l. 1. C. de ĩdi. viduit. toll.
l. vni. §. ſin autem aliquid ſub cõditione. C. de
cad. toll. immo quatenus ſubſtitutio videre-
tur facta tantum in caſum in quem extarent
deſcẽdentes & deinde deficerent: attamen in
ſpecta mente ipſius teſtatoris extenderetur & et
ad caſum in quem nati non eſſent deſcenden
tes, iuxta tradita per Doctores communiter
in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & po-
ſthu. & in l. ſi viro. ff ſol. mat. & aliis locis vul-
garibus. in caſu ergo iſto inſpecta mente teſta
toris quæ principaliter attendi debet & totũ
facit. d. l. in conditionibus primum locum. ff.
de condi. & demõ. teſtator per illa verba, (vbi
deficeret linea deſcendentiũ Io. Iacobi) cẽſet
voluiſſe ſubſtituere nõ ſolũ ipſi Ioan. Iacobo
& deſcendentibus ſuis caſu quo naſcerentur,
& deinde decederent, verum etiam vbi nulli
12 omnino naſcerentur †: cum illud verbũ de-

fice

ficeret verificetur etiam in non natis. Ita in
terminis conſuluit Dec. d. cõſ. 227. in caſu ad
me tranſmiſſo. col. 2. & ſeq. Vbi facta ſubſti-
tutione caſu quo Angelus, & eius deſcenden-
tes omnes vocati inſtituti & ſubſtituti defice-
rent, & decederent & nulli nati eſſent deſcen-
dẽtes ab ipſo Angelo hærede inſtituto; Quæ-
rebatur an locus eſſet ſubſtitutioni eo caſu fa
ctæ de natu maiore deſcendẽtium Alberti de
Bardis & reſpondet Dec. quod licet nulli om
nino nati eſſent deſcendentes ex Angelo inſti
tuto, attamen locum eſſe ſubſtitutioni tum
quia verba conueniant, tum maxime ex men
te & voluntate teſtatoris quæ attẽdi debet li-
cet verba hoc non importarent, vt ibi latiſſi-
me per eum & vnà cum ipſo Decio in illa ea-
dem ſpecie facti cõſuluit Soc. Iun. d. cõſ. 181.
col. 3. & ſeq. lib. 2. qui ambo pluribus rationi-
bus firmant & concludunt ſubſtitutionem fa
ctam eo caſu quo Angelus & deſcendentes ip
ſius deficerent & decederent; locum habere
& trahi etiã ad caſum quo nulli nati ſint de-
ſcendentes: idq; pro indubitato quodammo-
do habent adeo quod Soc. ibi nu. 24. dicat ſe
non poſſe non vehementer mirari quod ali-
quis habeat ſuper hoc dubitationem, & eorũ
rationes oẽs huic caſui noſtro maxime con-
uenire vidẽtur, multũq; pro hac parte vrgere.

Præterea in caſu noſtro teſtator voluit &
expreſſe diſpoſuit quod bona in agnatione &
familia Triuultiorum conſeruentur, quod ẽt
ex plurib. oſtẽditur maxime vero ex eo quod
maſculos de agnatione vbiq; vocauit & ſub-
ſtituit excluſis fœminis. ꝓhibuitq; alienationẽ
bonorum fieri ex quauis cauſa eo quia voluit
& vult ipſa bona in agnatione & familia Tri-
uultiorũ & inter inſtitutos & ſubſtitutos con-
ſeruari, hæc autem rõ vtroq; caſu pariter mi-
litat, & vtroque caſu influit, vt ſubſtitutus ad-
mittatur ſiue deſcendentes naſcantur & dein-
de decedant, ſiue non omnino naſcantur, id-
circo vtroq; caſu locum habere debet ſubſti-
tutio vulg. l. illud. ff. ad leg. Aquil. cum ſimilib.
& late per eoſdem Soci. & Deci. in locis ſupra
citatis per hunc nu. 9. & 10. illum, aũt nu. 36. &
13 ſeq. † & paritas rationis facit vt diſpoſitio fa-
cta in vno caſu extẽdat ad aliũ, ẽt ſi verba ceſ-
14 ſarent: † qa vbi mẽs & oĩmoda rõ ↄcurrit nõ
dr̃ fieri extenſio ſm gl. in c. 1. ſuper verbo Ita-
liæ de temp. ordin. lib. 6. & in c. ſi poſtq̃ ſuper
verbo mente de electionib. ſed vna & eadẽ rõ
dr̃, nec agitur de extẽſione: nã ſicut genus cõ-
prehẽdit oẽs ſpecies, ita ratio gñalis oẽs caſus
complectitur, vt plurib. cõprobat Deci. ibidẽ
nu. 8. & Soc. nu. 37. & plurib. ſequentib., acce-
dat qđ ſi teſtator vocauit proximiorem agna
tum & eum ſubſtituit caſu quo naſcerẽtur de-
ſcendentes ex Io. Iacobo hærede, & exiſteret
linea deſcendẽtium, cur non a fortiori vr̃ vo-
luiſſe qđ ẽt admitteretur eis non natis & nulla
exiſtentẽ linea auth. multo magis vbi docto-
res. C. de ſacroſ. eccle. Poſtremo facit ẽt, qa ſi
teſtator fuiſſet hoc caſu interrogatus, veriſi-
militer ita r̃diſſet ſubſtitutionẽ vtroq; caſu lo
cum habere debere ex traditis per glo: vul. &
dor. in l. tale pactum. ff. de pactis in l. Gallus. §.
& quid ſi tm̃. ff. de lib. & poſth. & in l. 3. C. de
15 inſtitu. & ſubſti. † quælibet enim diſpoſitio fa
cta in vno caſu extẽditur ad alium caſum, de
quo ſi teſtator fuiſſet interrogatus veriſimili-
liter idem reſpondiſſet, vt in prædictis locis
traditur. Ex quibus omnibus videbatur di-
cendum ſubſtitutioni locum fore, & eundem
Comitem Georgium admitti ad fideicom-
miſſum debere, tam virtute vulgaris quam
fideicommiſſariæ ſubſtitutionis. Hæc ſunt
quæ prima fronte vrgere viſa ſunt pro inten-
tione Comitis Georgij.

Prædictis tamen non obſtantibus, prout
vere non obſtant, contrarium in caſu no-
ſtro verius eſſe exiſtimo, conſtanterque te-
neo Comitem Georgium nullo modo vir-
tute alicuius ſubſtitutionis vulgaris, ſiue fidei-
commiſſariæ ad prædictam ſucceſſionem
admitti poſſe, Ad quod probandum vtor in
primis infraſcripto fundamẽto ſeu argumẽto,
16 † videlicet ſubſtitutus ſubſtituti, ſiue vulgari-
ter ſiue per fideicommiſſum, non cenſetur
ſubſtitutus inſtituto, neque admitti poteſt,
quando ↄditio ſubſtitutionis factæ primo in-
ſtituto non eſt impleta ſed defecit. At in caſu
nr̃o cõditio ſubſtitutionis factæ de proximio
re agnato defecit, ergo eius filius primogeni-
tus ei ſubſtitutus non ſuccedit Io. Iacobo hæ
redi inſtituto. Maior huius argumenti ꝓpoſi-
tio ꝓbatur per tex. ſingularẽ in l. qui habebat.
ff. de vulg. & pupil. vbi habetur quod pater ha-
bẽs filiũ & filiam impuberes, inſtituit filium
hæredẽ vniuerſalẽ, & ſi in pupillari ætate de-
cederet ſubſtituit filiam, & ſi filia antequàm
nuberet deceſſiſſet ſubſtituit teſtator eidem
filiæ vxorem & ſororẽ ſuã, filia deceſſit pubes
ante fratrem inſtitutum, deinde deceſſit filius
in pupillari ætate; Quæſitum fuit an vxor &
ſoror teſtatoris ſubſtitutæ filiæ debeant iure
ſubſtitutionis ipſi filio hæredi inſtituto ſucce-
re. Reſpondet Iuriſconſultus non ſuccedere;
& rationem adducit ibi glo. cõmuniter rece-
pta, qa cõditio ſubſtitutionis defecit, ex quo
filia cui erant ſubſtitutæ vxor, & ſoror deceſſe
rat pubes, ideo licet euenerit conditio ſubſti-
tutionis factæ filio inſtituto; Attamen nõ ſuc
cedunt eidem filio inſtituto. Ita Bar. poſt præ
dictam glo. ibi qui opponens de l. quandiu.
ff. de aeq. hæred. ſoluit quod in d. l. qui habe-
bat vxor & ſoror ſecundo loco ſubſtitutæ nõ
ſuccedunt filio inſtituto; quia conditio defe
cit. Et ideo ex ea lege colligunt ibi Angel.
17 & Aretinus in principio, regulam; † Quod
quando tollitur medium propter quod per-
uenitur ad extremum, tollitur & diſpoſitio
teſtatoris, & ibidem Angelus in fine appro-
bat ſolutionem gloſſæ quod ius, quod e-
rat apud primum ſubſtitutum non tranſit
ad ſecundum, quia defecit conditio ſub qua
facta fuerat ſubſtitutio primo ſubſtituto,
idem Angel. in dict. l. quamdiu. colum. penu.
verſic. ſed reſponde quod ibi euanuit condi-
tio, & ibidem etiam Imola. ff. de acquiren.
hæredita. Alexan. in l. cohæredi in princip. ff.
de

18 de vulg.& pupil.† vbi reſpondendo ad d.l. q
habebat , dicit magis communem ſolutio-
nem ad d.l. eſſe, quod ibi deficiebat condi-
tio ſubſtitutionis in perſona filiæ, propterea
non ſucceditur filio primo inſtituto.ſequitur.
eandem opinionem Bald. conſil. 162. quidã
fuit ſubſtitutus, libro primo, vbi etiam reſpõ-
dendo ad eandem.l.qui habebat ait, quod ibi
ideo ſecundo ſubſtitutus non ſuccedit inſtitu
to quia defecerat medium per quod perue-
niebatur ad primum , & quod ideo ſoror &
vxor teſtatoris non ſuccedunt filio inſtituto,
quia defecerat ſubſtitutio facta filiæ, cui ipſe
ſoror & vxor erant ſubſtitutæ , cumque dicit
eſſe verum intellectum illius legis . Gualden-
ſis de arte teſtan.titulo de ſubſtitutionibus
cautela 24.numero ſecundo , dicens id quod
dicitur ſubſtitutum ſubrogari per omnia in
locum primi, quando primus non admittitur
vt quia prædeceſſerit, non procedere vbi ad-
impleta non eſt conditio adiecta per dictã l.
qui habebat. ſicque limitari dicit doctrinam
Bartoli in d.l.quamdiu.ff.de acquir. hæred. al-
legat Bald.conſi.428.incip. quia in ſubſtitutio
ne libr.4.& ita etiam conſulendo determina-
uit Oldr.conſi. 177. teſtator in ſuo vltimo te-
ſtamento per d.l.qui habebat, cuius deciſionẽ
ſequitur & ad literam refert Io.And. licet Ol-
dra.nullam mẽtionem faciat in additio.Spec.
in tit.de teſtam.§.in primis, in additione quæ
incip. occurrit caſus nouiſſimus de quorum
deciſione infra etiam dicetur. Com. conſilio
35.in fine libr.2.dum reſpondet ad d.l. qui ha-
bebat & conſi.180.litera L.& M.in fin.libr.4.
Soc.conſil.52.vt veram teſtatricis intentionẽ
col.vlt.verſi. præterea & ibi dicunt Doctores
lib.1.& conſi.76.viſis teſtamento nu.8. libr. 3.
nec ab hac opinione diſcedit Soc.Iun. conſil.
94.nu.46.verſi.poteſt tamen & ſecũdo reſpõ-
deri & nu.ſeq.lib.1.& conſi.114.nu.25.eodem
lib.vbi reſpondendo ad d.l. qui habebat dicit
quod ideo ſubſtitutus vltimo loco nõ admit-
titur, quia conditio ſubſtitutionis factæ defe-
cit & conſi.100.col.fin.verſi.vel ſecundo dici
poteſt eod.lib.pri.

Minor autem eiuſdem noſtri argumenti
propoſitio probatur ex lectura teſtamenti, in
quo ſubſtitutio proximioris agnati facta eſt
ſub conditione, vbi & eo caſu quo deficeret
linea deſcendentium Ioannis Iacobi, & ſic
quando deſcendentes Io.Iacobi deficerent id
19 eſt morerẽtur.† ita enim exponitur verbum
deficeret.§.hinc nobis iuncta glo.ſuper verbo
deficientis in auth.de hæred.& falcid. Alberi-
cus in ſuo dictionario in verbo deficiẽtis, quẽ
ad materiam ſubſtitutionis factæ ſub ſimili
verbo refert Pariſ.conſi.18.nu.13.& conſi.93.
nu.3.lib.2. vbi exponit verbum, & in defectũ
ideſt poſt mortem & conſi.75.nu.3.eod. libro
2.& cum nulla extiterit linea quia nulli nati
ſunt deſcendentes, ideo defeciſſe non poteſt.
d.l.non poteſt videri deſijſſe.ff.de reg.iur.l.Ti
tio vſusfructus.ff.de condition. & demonſtra.
deficere autem ſeu mori non poſſunt dici de-
ſcẽdentes qui nati non ſunt, ſolus enim viuẽs
moritur.l.qui duos.§. primo iuncta glo. ſuper
verbo tempus.ff.de manumiſſ.teſtam. glo. in
l.ſi cum hæres per illum textum ſuper verbo
non trasfert. ff. quando dies legati cedat , di-
cens quod viuens tantum moritur, nam amiſ
ſio eſt priuatio quæ præſupponit habitum. l.
manumiſſiones.ff.de iuſt.& iure.l.decem.ff.de
verbo.obligation.& vbique Doctores , nam
mors eſt priuatio vitæ quia mors omnia ſol-
uit.§.deinceps in auth. de nupt.& iuxta illud
omnia quæ orta occidunt , & aucta ſeneſcũt.
20† Finis itaque ſiue defectus præſupponit prin-
cipium ſicut & mors vitam ſiue interitus or-
tum : Hinc dicitur quod non eſt, rumpi non
poteſt. l. nam & ſi ſub conditione. §. ſi poſt ff.
de iniuſt.rup.& irrit.fact.teſtamen.tradunt Do-
cto.in d.l.non poteſt videri deſijſſe & in l.non
videtur rem amittere.ff.de regu.iur.Socin.cõ-
ſilio 163.numero 6.volumine ſecundo.His de
ſeruit vulgare dictum nõ entis nullas eſſe qua-
litates.l.eius qui in prouincia. §.pen. ff.ſi cert.
peta.cap.ad diſſoluendum iuncta gloſ.de deſp.
impub.gloſſ.in cap. bonæ de elect.in 6. Et ita
per hanc rationem in ſimili caſu decidunt Ol
dra.& Io.Andr.in locis ſupra proximè allega-
tis, in quibus determinant quod frater teſtato
ris ſubſtitutus ſecũdo eius filio poſthumo na-
ſcituro ſi decederet in pupillari ætate vel alias
quandocunque , non admittitur ex ſubſtitu-
tione ſi filius natus non ſit, & id per prædictã
rationem quia frater eſt ſubſtitutus ſub condi
tione, ſi filius poſthumus deceſſerit, quæ con-
ditio defecit, quia non decedit qui natus non
eſt dicta leg.qui duos.ff.de manumiſſ.teſt. Di-
cuntque eſſe caſum expreſſum in dicta l. qui
habebat.ff.de vulga.& pupilla. & hanc. deciſ.
Oldra.& Ioan. Andr. per prædictam rationẽ
approbat Alexand.conſi.primo num.13.ver-
ſiculo quarto probatur.& verſic.inſuper mo-
netur lib.primo.vbi dicit quod ſibi magis ſatis
faciunt prædictæ rationes Old. & Ioan. And.
quam aliæ per eos allegatæ. eoſdem quoque
refert & ſequitur Corn.qui in eadem ſpecie fa
cti Alexandri conſuluit in conſil.199. colum.
10.verſ.& prædicta coadiuuãtur li.2. quos etiã
ſimpliciter refert & ſequitur idem Cor. in cõ-
ſil.180.litera M.in fi.lib.4.Soc.d.conſi.52. col.
pen.ver.præterea vbi dicunt Doctores iuncta
col.fin.circa finẽ li.1.& d.conſi.77.nu.8. lib.3.
ſequitur eoſdem etiam Rui.conſi.96.nu.19.li.
2.& magis in terminis idem Rui.conſi.175. n.
4.& 5.eo.li.2.referens vbiq; Pau.de Caſt.cõſul
uiſſe ſecũdũ pdictã deciſionẽ Old.& Io.And.
p prædictã rationẽ in cõſ. prout ipſe refert 14.
ſed eſt alias ſecũdũ nouã impreſſionẽ cõ.219.
incip.viſis & conſideratis lib.1.& magis in ter
minis noſtris idem Rui.conſi.4.col.1.2.& 3.li.
3.Vbi facta ſubſtitutione Dionyſio hæredi in
ſtituto ſub conditione quod finita linea ma-
ſculina ipſius Dionyſij bona teſtatoris diſtri-
buerentur & diſpenſari deberent prout ibi, &
deceſſiſſet Dionyſius nullis natis nec relictis
maſculis , cõcludit cõditionẽ defeciſſe eo qđ
Dionyſius nullos reliquerit maſculos, & ex
eo nulli nati ſint maſculi, & ſic eius linea ma-
ſculina

ſculina initium non habuit, & propterea non
potuit finiri. d.l.nō poteſt videri deſiſſe. ff. de
reg. iur. & per alias multas rationes, & in illa
eadem ſpecie facti cum Ruin. conſuluit quo-
que Pariſ. conſ.74. nu.2.& ſeq. lib. 3. Conclu-
dens cōditionem ſub qua facta fuerat diſpo-
ſitio defeciſſe, & propterea illi locum non eſ-
ſe & ambo referunt & ſequuntur Oldr. & Io.
And. in locis præallegatis, quorum etiam de-
ciſ. ſequitur Guli. Bened. in repet. c. Raynutius
ſuper verbo ſi abſq; liberis moreretur el 2. nu-
me. 4. extra de. teſtamentis. Ex quibus patet
qđ temere Iaſ. conſ. ex aduerſo allegato. 148.
& Soc. Iun. d. conſ. 181. dicunt indiſtincte de-
ciſionem Oldradi communiter reprobari, &
21 eius rationes falſas appellant, † cuius quidem
Oldradi authoritas maxima eſt, & quem Illu-
ſtrem Doctorem appellat Soc. eius patruus
cōſ. 129. nu.2. lib. 1. dicens ibidem poſt Paul. de
Caſt. quem refert in l. is qui putat. in fin. ff. de
acquir. hæred, quod Oldradus tempore ſuo
pater legum nuncupabatur, quod & poſt eun
dem Caſtr. dicit etiam Natta conſ.420. nu.16.
lib.2.& cuius deciſionem ſequitur & pulchrā
appellat idem Socin. Iun. ſibi parum con-
ſtans conſ. 169. nu.5. eod. lib. 2. vbi conſuluit
ſubſtitutionem factam filijs naſcituris caſu
quo ſine liberis decederent locum non habe-
re ipſis filijs non natis per eaſdem rationes
Oldradi, eo quia non dicatur decedere qui na
tus non eſt. d. l. qui duos & ſic ſecundum eum
conditio ſubſtitutionis euanuit & defecit, nec
ab eius opinione diſcedere audet quātum ad
hunc caſum. d. conſ. 94. ex aduerſo allegato
vt patet nu. 46. verſ. poteſt tamen & ſecundo
reſponderi eod. lib. 2. & Doctores qui contra-
rium tenent loquuntur in diuerſis terminis,
nempe qñ conditio ſubſtitutionis euenit &
fuit purificata, nos autem loquimur quando
defecit, quo caſu deciſio Oldrad. & Io. Andr.
potius communiter approbatur vt ex ſupra-
dictis patet, nec hoc caſu procedit doctrina
Bartoli in d. l. quamdiu.

Probatis igitur maiore & minore argumē
ti noſtri propoſitionibus neceſſario ipſius ar-
gumēti ſequitur conſequentia, ideo locū eſſe
nō poſſe ſubſtitutioni, præſertim in fauorem
22 præfati Comitis Georgij † cum ſubſtitutio
cōditionalis deficiente conditione locū nō
habeat l. Meuius, & l. qui hæredi plures. §. fin.
vbi Bar. Soci. & alij cōiter. ff. de cōd. & demō.
l. vn. §. fin autem aliquid ſub conditione C. de
cad. tollen. & l. filiusfam. §. cum quis. ff. de leg.
1. cum ſimilibus Alcia. in l. gallus. §. & qđ ſi tm
nu.29. verſ. ſecūda principalis regula vbi poſt
Bar. & doc. ſcribit nominatim ſecundā princi
palē regulā in illa materia eſſe ꝙ prouiſio fa-
cta per modū conditionis in vnū caſum non
trahitur ad caſum omiſſū diſſimilē; expræſſo
23 iuribus ibi per eū allegatis. † Cōditio. n. illa ad
iecta ſubſtitutioni factæ de proximiore agna-
to cum ſit voluntaria & nō neceſſaria, ad hoc
vt locū habeat impleri debuit in forma ſpe-
cifica. neq; ſufficit quod impleatur per æqui-
pollens. d. l. Meuius. & d. l. qui hæredi plures.

Bart. & cæteri cōiter in l. Gallus in §. & quid ſi
tātum. ff. de lib. & poſthu. & ideo facta in vno
caſu non extenditur ad alium, vt per docto. in
d. l. Gallus, §. & quid ſi tantū. Fulgo. conſi. 49.
ex facto proponitur col. pen. & in ſimilibus
terminis Petrus de Anch. conſi. 357. ex ſerie
teſtamēti. col. 2. verſ. 4. cōfirmat, vbi pulchre
dicit, quod ſubſtitutio facta caſu quo maſcu-
li naſcerentur, non extenditur ad caſum quo
24 non naſcantur, † quia hoc caſu quādo diſpo
ſitio eſt facta per modum conditionis volun
tariæ tunc debet impleri in forma ſpecifica
nec ad alium caſum porrigitur, & Pet. de An
cha. refert & ſequitur, & penæ totum eius cō
ſilium trāſcribit Bened. in repet. c. Rainutius
ſuper verbo, ſi abſque liberis moreretur. el 2.
nu. 39. ext. de teſta. & in ſimili caſu conſulen-
do eundē refert & ſequitur Dec. cōſ. 89. nu. 2.
verſ. & hoc præſertim procedit. & verſ. & qa.
conditio appoſita & nu. 3. verſ. ſecundo pōt
reſponderi vbiq; dicēs, quod cōditio volun-
taria appoſita a teſtatore in aliqua diſpoſitio
ne debet formaliter & ſpecifice, prout verba
25 ſonant, impleri, † quia hoc caſu in tali condi-
tione voluntaria ordinatio teſtatoris attēdi-
tur, & caſus cōtingens præter ordinationē te-
ſtatoris non cōprehenditur in tali diſpoſitio-
ne, etiam ſi nō defuiſſet maior ratio diſponē-
di ſecundū Cin. quē refert in l. quod fauore.
C. de legib. relatum etiā a Petr. de Anch. d. ꝯſ.
356. col. fi. verſ. & præſuppoſito quod appare
ret Socin. d. cōſ. 77. col. pen. in fi. lib. 3. poſt cū-
dē Anch. necnon Ang. quos refert etiā Socin.
iun. d. conſi. 169. num. 11. lib. 2. & in terminis
Ruin. d. conſi. 4. nu. 4. & 5. lib. 3. & in eod. caſu
Pariſ. d. conſi. 74. nu. 6. & 7. lib. 3. poſt eoſdem
Anch. & Dec. quos refert & Anch. d. cōſ. 357.
refert & ſequitur ēt Alci. in l. Gallus. §. & quid
ſi tm̄ nu. 19. ff. de lib. & poſthu. His accedit qđ
multo minus extendi debet in caſu noſtro ad
alium caſum, & ad aliud tempus propter illa
verba, (vbi & eo caſu) appoſita in ſubſtitutio
26 ne, † quorum verborum natura eſt reſtringe
re diſpoſitionem ad caſum formaliter expreſ
ſum, & nō patiuntur extenſionē fieri ad aliū
caſum vt per eundem Anch. d. conſi. 356. col.
2. verſ. 3. hæc ꝓbat. vbi valde ponderat ea ver
ba, tunc, & eo caſu quia propter illa verba re-
ſtrictiua vulgaris facta in vno caſu & tempo
re, non comprehendit aliud tempus & alium
caſum, qui alias ſui natura comprehēderetur
in vulgari, vt d. l. cum proponas. C. de hæred.
inſtit. & p Deci. d. conſi. 89 nu. 3. & Socin. Iun.
d. cōſi. 190. nu. 9. vbi poſt Anch. Roma. Deci.
& Gozad. per eum relatos, cenſet quod natu
ra horū verborum eſt reſtringere diſpoſitio-
nem ad caſum expreſſum ita quod non traha
tur ad alium caſum, & tempus, dato quod
alias diſpoſitio per ſe & ſui natura trahe-
retur, prout eadem verba etiam ponderat
in conſi. 169. nu. 7. eo. lib. 2. Concludens quod
propter illa verba ſuſpenditur extenſio ſubſti-
tutionis de vno tēpore & caſu, ad aliū, & ma-
gis in terminis huic caſui noſtro ſimilibus ta-
lia verba conſiderat & ponderat Pariſ. dicto

conſi.

conſi. 14.nume.8.& 9.& d.conſi.74. nume. 8.
lib.3.facit text. in l. ſi quis ita vbi Bartol. ff.
de vulga.& pupill.& ibi Docto.communiter.
Dec.conſi.315.nu.3.& ſeq. Bero.conſi.65. nu.
23.& ſequen.Soci.in l.1.nu.27.ff. de vulga. &
pupil.quem refert, & ſequitur Vaſchius loco
ſupra citato nu.22.D.Rollan.a Valle.d. conſ.
56.nu.20.vbi maxime conſiderat verba gemi
nata,prout in caſu noſtro, in quo non ſolum
ſunt geminata,ſed triplicata,videlicet vbi, &
eo caſu,& vt ſupra, his addi poſſunt quæ ſu-
pra in primo articulo in verſiculo minor ꝑ-
poſitio annotauimus.

Secundò vltra prædicta pro opinione qđ
teſtator ſubſtituerit agnatum proximiorem
lineæ deſcendentium Io.Iacobi,& ſic deſcen
dētibus ipſius non autē ipſi Ioanni Iacobo fa
cit doctrina Pau.de Caſtr.in l.maritus col. 2.
verſ.& ego inducebam C.de procura. vbi no
tabiliter ſcribit,qđ ſi quis recepit emphiteo-
ſim pro ſe & ſuis liberis ex linea maſculina de
ſcendentibus quæritur an comprehendatur
filia recipientis,& dicit ſe cōſuluiſſe quod nō,
27 † quia linea non incipit in ipſo recipiēte, ſed
in ſuis filiis maſculis,& ſic in filio maſculo in
cipit linea maſculina & in filia linea fœmini-
ni ſexus,idem Caſtr. conſi. 91. præſuppoſitò
quod dictum ſtatutum col.fi verſ. filius vero
a quo incipit lib.2.& Caſtrenſem refert & ſe-
quitur Alex.in l.Gallus in §.nunc de lege nu.
3.verſ.ſed iuxta hoc quæro ff.de lib.& poſthu.
& in conſi 53.conſideratis.nu.5.& 6.lib.6. So-
cin.Iun.conſi.69.nu.3.lib.3.poſt Caſtrenſem
Alex.Soci.Iaſ.Ruin.& Car.Iun.in locis ab eo
relatis.Idem Curti.conſi.172.nu.6.& Ruin.d.
conſi.23.nu.4.in fin.& in terminis d. conſi. 4.
num.2.& nu.6.verſ.& ſic hoc legatum lib. 3.
Pariſ.d.conſi.74.nu.2.conſ.32.vbi dicit quod
ex prædictis verbis teſtator facit differentiam
inter ſtipitem & eius lineam, conſiderando il
lam de per ſe vti deſcendentem a ſtipite,& ſic
a Io.Iacobo quem prorſus teſtator conſide-
rauit ſeparatum ab eius linea,& ipſum ſolum
vt ſtipitem. Imò ſi rectè conſiderentur verba
ſubſtitutionis teſtator aperte conſiderat line
am deſcendentium Ioannis Iacobi,non autē
dixit ſimpliciter, vbi deficeret linea Ioannis
Iacobi:quo fit vt nullo modo dici poſſit teſta
torem conſideraſſe ipſum Ioannem Iacobū
neque eidem voluiſſe ſubſtituere proximio-
rem agnatum,ſed tantum deſcendentibus ab
eo,vel linea deſcendentium eiuſdem, vnde li
cet ipſe deceſſerit ſine deſcēdētibus, attamē
cum eidem facta non ſit ſubſtitutio, locum
non habet in eo diſpoſitio teſtatoris, qui deſ-
cendentes ipſius Ioannis Iacobi non autem
ipſum Ioannem Iacobum grauauit,quod ex
alio etiam probatur,nam ſubſtitutio hæc fa-
cta in defectum lineæ deſcendentium Ioan-
nis Iacobi dicitur facta poſt mortem omniū
deſcendentium:quorum appellatione veni-
unt omnes in Infinitum. l.fin. C. de ſuis & le-
giti.Dec.conſi.223.in cauſa numero vndeci-
mo cum pluribus per Pariſ. citatis conſi. 88.
nume.12.13.& 14.libro ſecundo & conſi. 30.
numero quarto eodem lib. & patet etiam ex
28 definitione lineæ, † quæ eſt collectio plurium
perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentiū
plures gradus continens, prout ita definiuit
Bal.d.cōſi.134.in quæſtione quæ vertitur. col.
3.verſ.a.quotupliciter lib.3.& Gozad.cōſ.93.
poſt Io.And.in coment.arbor. conſangui. &
affi.& Hoſtien.in ſumma eiuſdem tituli de cō
ſanguini.& affinita.

Præterea vbi ſubſtitutio hæc eſſet dubia ꝑ-
ut non eſt, An ſcilicet comprehendat Ioan-
nem Iacobum inſtitutum vel ne, Interpræta-
retur contra eum qui ex ea nititur & ſic con-
tra Com.Georgium vt per Soc.conſ.113.col.
29 fi.verſ.vnde ex præmiſſis lib. 1. † vbi ait quod
in dubiis regulariter fit interpretatio pro hæ-
rede contra fideicommiſſarium. allegat text.
in l.apud Iulianum.§.ſcio.ff.de leg.1.& Rom.
in l.a Titio.ff.de verbo. obliga. idem tradidit
Corn.conſi.186.col.fi.verſi.confirmātur præ
miſſa & conſi.304.col.9. verſ.& quando ob-
ſcuritas li.3. quod maxime procedit in ſubſti-
tutione fideicommiſſaria quæ eſt onus & gra
uamen.l.cohæredi.§. cum filiæ vbi commu-
niter Doct.ff.de vulg.& pup. ideo debet ſtri-
ctius interpætari, vt inquit Soc.Iun.conſi.vlt.
num.6.lib.2.poſt Beltran. quem refert conſi.
340.ponitur in facto quod dubium colum. 3.
verſ.& nimirum volum.1. idem Soc. conſil.
100.nu.20.lib.3.

Tertio adducitur quod vbi citra veritatis
noxiam diceretur in ſubſtitutione prædicta
proximioris agnati compræhenſus etiam Io
annes Iacobus prout non eſt, clarū eſt quod
huiuſmodi ſubſtitutio diceretur facta ſub plu
ribus conditionibus copulatiuè, videlicet ſi
ipſe Ioannes Iacobus & linea deſcendentiū
30 eiuſdem deficerent † quo caſu ad hoc vt locū
habeat ſubſtitutio debent omnes cōditiones
copulatiue adimpleri & verificari, nec ſuffi-
cit vnam aut alteram fuiſſe adimpletā, vt in l.
ſi hæredi plures.ff.de condi.Inſti. vbi commu
niter Doctores.& l.ſi quis ita ſtipulatus fuerit.
ff.de verbo.obliga.cum ſimilibus ibi allegatis
& per Dec.conſi.89.num.2.verſ. & cum vtra-
que conditio per alia iura ibi allegata, Pariſ.
conſi.18.nu.83.lib.2.& in ſimil.Paul. de Caſt.
d.conſi.219. in princip. quem in terminis re-
fert & ſequitur Ruin.d.conſi.96. nu. 18. lib. 2.
& conſi.175.nu.6.eod. lib.2. vbi facta ſubſtitu
tione caſu quo Angelus & eius filii & deſcen
dentes omnes deficerent, quoniam Angelus
tantum inſtitutus defecit & nō eius filij & de-
ſcendētes,eo quod nulli nati eſſent,& ſic vnà
tantum conditio ex pluribus & non omnes
verificatæ eſſent,ideo concludit locum non
eſſe ſubſtitutioni,quod ſecus eſſet ſi alternati-
ne dictū fuiſſet,ſi Angelus vel eius filij & de-
ſcendentes ex eis deficerent, quia hoc caſu re
gulariter ſufficeret alteram tantum conditio-
nem adimpleri & verificari ad hoc vt ſubſti-
tutio locum haberet.dict.l. ſi hæredi plures in
fin. ibi ſed ſi diſiunctim cuilibet. Sed vbi
copulatiue ſubſtitutio facta eſt ſub duplici
vel multiplici conditione mortis plurium
copu-

copulatiue, tunc morte vnius tantum ex copulatis verificata conditione ſubſtitutioni locus non eſt. Ita inquit pulchrè Roma. conſi. 131. prima dubitatio col. 1. & in eadem ſpecie facti repetijt in conſi. 138. noua ſuperuenit vbi col. 1. verſ. prima quia. concludit ſubſtitutionem factam ſi contingeret filium non naſci & cõtingeret naſci filias vnam vel plures, locum non habere niſi omnes iſtæ conditiones copulatiue impleantur, videlicet quod non naſcatur filius, & naſcantur filiæ vna vel plures. & Roman. refert & ſequitur Curt. Iun. conſi. 89. nu. 5. vbi etiam dicit has conditiones a teſtatore appoſitas cum ſint merè volũtariæ omnes debere formaliter impleri, adeo quod non ſufficiat per æquipollens; iuxta ſupradictam notabilem doctrinam Bart. communiter approbatam in l. Gallus in §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſth. cum alijs ſupra citatis, quibus addo Dec. conſi. 417. nu. 1. & cõſ. 433. nu. 6. & ſeq. poſt Rom. Anch. & Io. Andr. per eum relatus. Et in iſtis terminis procedit regul. d. l. Meuius & l. qui hæredе. ff. de cond. & demonſt.

Ex his igitur apparet quod cũ teſtator ſubſtituerit proximiorem agnatum, vbi & eo caſu quo linea deſcendentium Io. Iacobi extaret & deficeret, diſpoſitionemq; ſuam reſtrinxerit ad eum caſum tantum, ideo non debet trahi & extendi ad alium caſum quo nulli naſcerentur deſcendentes & nulla extaret linea: Sed hic caſus qui omnino eſt omiſſus a teſtatore relinquitur diſpoſitioni iuris communis vulg. l. ſi cum dotem in prin. ff. ſolu. matrimo. l. commodiſſimè. ff. de lib. & poſth. cũ alijs citatis per Aachar. d. conſi. 356. col. 2. verſ. ſecundo hoc probat natura caſus omiſſi, Vbi dicit,
31 † quod caſus omiſſus relinquitur diſpoſitioni iuris communis ſiue omittatur a contrahẽtibus, ſiue a teſtatore, ſiue a Principe, ſiue a lege vel canone, & propterea locum non eſſe ſubſtitutioni præſertim in fauorem Comitis Georgij.

Quarto pro hac opinione conſiderandum eſt quod teſtator plures gradus ſubſtitutionũ fecit, & inter alios primus eſt per quem eidẽ Io. Iacobo ſubſtituit eius filium primogenitũ vel ipſius primogeniti filiũ ſi extaret. ſin minus alium natu maiorem, & ſucceſſiue alios maſculos; ſecundus gradus eſt per quem ſubſtituit agnatum ſuum proximiorem vbi & eo caſu quo deficeret linea deſcendentium Io. Iacobi. Tertius gradus eſt per quem teſtator eidem agnato proximiori ſubſtituit eius filium primogenitum. Quo ad primum, dicitur quod per illam ſubſtitutionem filius primogenitus, vel eius filius maſculus ſunt vocati duntaxat, & ſubſtituti Ioanni Iacobo vulga
32 riter, & non per fideicommiſſum † quia licet dicta ſubſtitutio ſit facta per verbum commune, attamen cum legatur facta ſimpliciter abſque aliquo verbo denotante tractum temporis in futurum, cenſetur vulgaris directa tantum, & non fideicommiſſaria, etiam ſi ſit facta per verbum ſubſtituo, vel aliud ſimile verbum cõmune. l. iam hoc iure. §. 1. ff. de vulga. & pup. in illis verbis, in vulgarem tantummodo caſum factam videri ſubſtitutionem & ibi inter alios Paul. de Caſt. colum. ſecunda verſ. item nota. & Alexan. num. 4. verſ. in tex. ibi in vulgarem & ibidem etiam Aret. Socin. & alij communiter. Bart. in l. Gallus. §. quidam recte num. 2. ff. de lib. & poſthum. & in l. Lucius nu. 20. ff. de vulg. & pup. & clarius in l. cẽturio nu. 33. eodem tit. Concludens quod ſi teſtator dixerit filio meo talem ſubſtituo nullo adiecto verbo, quod requirat tractum temporis, tunc inquit illa ſubſtitutio non eſt compendioſa ſed vulgaris tantum per d. l. iam hoc iure. & Bar. refert & ſequitur Roma. conſi. 503. diligẽter inſpectis teſtamentis col. 2. verſ. vnde ſupereſt & Alexan. conſi. 13. nu. 7. lib. 4. repetito conſi. 22. lib. 3. Socin. conſi. 52. col. 3. in principio lib. 1. Deci. cõſi. 205. nu. 5. 6. & 7. & cõſ. 236. col. 2. verſic. & eſt verum quod iſta opinio & cõſi. 253. nu. 2. vbi nominatim dicit, quod & ſi ſit facta per verbum commune ſubſtituo, quod nihilominus vulgaris tantum non fideicommiſſaria iudicatur, idem Deci. conſi. 291. num. 2. & conſi. 205. col. 2. verſ. his præmiſſis & col. 3. in principio, dicens poſt Bar. Alexan. Cuma. Aret. & Socin. quos refert, quod quando filij ſunt ſubſtituti patri ſimpliciter non adiecta dictione denotante tractum temporis, quod talis ſubſtitutio cenſetur tantum vulgaris, & non fideicommiſſaria, prout hanc eſſe communem concluſionem dicit Alexan. cõſilio vigeſimoquarto numero quinto verſic. & idem voluit Raphael lib. 3. & eandem magis communem atteſtatur quoq; Crau. conſi. 131. n. 3. verſ. circa hũc ſcd̃m modũ itelligẽdi.

Et facit † quod in dubio ſubſtitutio debet
33 iudicari potius vulgaris directa quam fideicõmiſſaria, etiam ſi verba proprie vulgari non conuenirent vt in c. ſi pater de teſtamẽ. lib. 6. glo. in l. verbis ciuilibus, & ibi Doct. communiter. ff. de vulg. & pupil. quæ allegat tex. in l. fin. C. de hæred. inſtit. vbi etiam Doctores tradunt Ruin. conſi. 96. nu. 13. lib. 2. Rom. Alexã. Dec. & alij in locis præcitatis appoſitè Bero. conſi. 65. nu. 2. & 3. conſi. 66. nu. 6. verſ. contrarium, vbique aſſerentes iſtam eſſe communẽ opinionem reprobata opinione Bald. in lege humanitatis. C. de impub. & alijs ſubſtitutioni. Quo verò ad ſecundum gradum ſubſtitutionis per quam teſtator ſubſtituit agnatum ſuum proximiorem, vbi & eo caſu quo deficeret linea deſcendẽtium Ioannis Iacobi hæredis inſtituti, illa quidem compendioſa dicitur cum ſit concepta per verba denotantia tractum temporis in futurum, & continet fideicommiſſariam vt ſupra dictum eſt ex Bartolo & alijs communiter in d. l. Centurio in dicta lege precibus & alijs locis vulgaribus. Tertius autem gradus ſubſtitutionis, per quam eidem proximiori agnato eſt ſubſtitutus eius filius primogenitus, illa etiam vulgaris tantum iudicatur prout primus gradus, cum ſimiliter ſimpliciter & abſque aliquo verbo tractum tp̃is denotante ſit cõcepta.

Qui-

34 Quibus ſic ſtantibus † dicitur omnem ſubſti-
tutionem vulgarem expiraſſe per aditionem
hæreditatis ipſius Ioannis Iacobi vulg.l. poſt
aditam. C.de impub. & alij.ſubſti. l. ſi legata.
C.de legat.& non ſolum quoad primum gra
dum, ſed etiam quoad omnes alios ſequen-
tes l.ſi mater.§.fin.ff.de vulga.& pupill. quam
Barto.ita ſumat, ſi inſtitutus eſt hæres euane-
ſcit ſubſtitutio vulgaris prima & omnis alia
poſterior, ſequitur ibi Alexand. & communi-
ter alij doctores. Deci. in dicta l. poſt aditam
nume. 2. allegans in ſimili tradita per Oldra.
conſil.21.thema tale eſt teſtator cum alijs ibi
dem per eum relatis & conſi.427.nume.5. Idẽ
tradit Aret.in d.l.qui habebat colum.2.verſi.
ſecunda ſolutio. ff. de vulga.& pupill. vbi ſol-
uendo oppoſitionem Bartoli dicit, quod ibi
in dicta l.qui habebat.hæreditas fuit adita per
filium inſtitutum hæredem. Vnde primo in-
ſtituto adeunte omnes alij gradus ſubſtitutio-
nis ſunt euacuati per dictã l.ſi mater.§. fin.&
ita etiam ſentit Barto. in dicta l. quandiu dum
opponit de dicta l.ſi mater.§.primo. & ſoluit
Socin.conſi.52.colum.6.verſicu. quatuor ca-
ſus poſſunt conſiderari libr.primo & in d. l. ſi
cognatis colum.antep. verſic. ſecundum co-
rollarium.Hug.Diſſut.d.conſi. 55.nu.8.Bero.
conſi.6.nu.13.& conſi.63.nu.20. volu.2. Quo
fit vt fideicommiſſum ſi aliquod dici poteſt
iniunctum deſcendentibus Ioannis Iacobi
hæredis inſtituti ceſſare quoque debeat, quia
deſcendentes prædicti, qui vulgariter tantum
fuerant ſubſtituti,reperiebantur per aditionẽ
hæreditatis a patre factam excluſi. Et ratio eſt
35 † quia fideicommiſſum cenſetur iniunctum
habito reſpectu ad modum quo fuerãt voca
ti honorati deſcẽdentes,ſcilicet caſu quo per
vulgarem ſubſtitutionẽ admitterentur cũ in
eum caſum fuerint honorati vulga.l. ab eo.
C.fideicom.Ita ſubtiliter conſiderat Alexand.
in conſi.24.incipien.attẽtis his.col.3.ver. mo-
do redeundo ad propoſitũ lib. 3 & ante Ale.
Cum.conſi.148.teſtator inſtituit. Idem conſi-
derat Dec.conſi.205.col.pen.verſi.& idem ta
men eſt,nulla neque Alexã.neq; Cuma.men-
tione facta,& in conſi.291.nu.6. verſi.his præ
miſſis dico. Et Alex.refert & ſequitur Rui. cõ-
ſil.99.nu.13.in fine,& conſi.110.nu.6.lib.2.qui
omnes cõcludunt quod deſcendentes vulga-
riter ſubſtituti intelliguntur grauati in eum ca-
ſum quo fuerunt vocati ex ſubſtitutione vul-
gari, & in hunc euentum tãtum dicitur ab eis
relictum fideicommiſſum, quia tunc grauari
potuerunt ex quo fuerũt honorati, ſed vbi de-
ſcendentes admitti nõ potuiſſent, vt quia ſub-
ſtitutio vulgaris ex qua vocati fuerunt, expira
uit per aditionem inſtituti, tunc illis in hunc
caſum non intelligitur facta ſubſtitutio per fi-
deicõmiſſum, qa cũ hoc caſu non reperiãtur
honorati, ideo grauari non potuerunt. d.l. ab
eo. Et ſi dicat qđ licet prima ſubſtitutio facta
Io. Iacobo ſit ſimpliciter facta abſq; aliquo
verbo denotãte tractũ tẽporis, attamẽ illa de-
clarationem & interpretationẽ recipit ex alia
ſubſtitutione ſequenti facta ſub cõditione &
per verba denotantia tractum temporis, vt &
ſimiliter illa verba appoſita quoq; cenſeãtur
primæ ſubſtitutioni,& ſic eodem modo & pa
riformiter illa iudicetur cõpendioſa vel fidei
36 commiſſaria ſicut ſequens, † Cum præceden-
tia etiam dicantur recipere interpretationem
ex ſequentibus, ſicut econtra.l. qui filiabus &
l.ſi ſeruus plurium.§.fin.ff.de leg.3.cum ſimili
bus ſupra in primo articulo verſ. 8.prædicta,
congeſtis. Quia, ad hæc reſpondetur quod cũ
omnes iſti gradus ſubſtitutionum ſint ſepara-
ti & facti in diuerſis clauſulis & capitulis, vt
ex ſe patet, ideo conditio,& verba illa ſignifi-
cantia tractum temporis appoſita & adiecta,
in ſequenti gradu ſubſtitutionis factæ de pro-
ximiori agnato non porriguntur, neque extẽ
duntur ad primam ſubſtitutionem factã ſim-
pliciter Io.Iacobo ſeparatam & in alio capi-
tulo contentam, in qua teſtator voluit per eã
ſpecialiter prouidere ipſi Io.Iacobo: hoc eſt
quod in propoſito voluit dicere Dec.d. conſ.
205.num.7.verſic.& quia in Franciſco ex no-
tatis per Bart.in l.talis ſcriptura.ff.de lega. pri-
mo.Abb. in c.cum dilecti de donatio.& alios
ibidem relatos & ante Dec. ita clarius & ele-
gantius reſpondit Roman.cuius ipſe Dec. nõ
meminit in conſi.503.incipien.Diligenter in
37 ſpectis teſtamento col.1. & 2.vbi dicit † quod
clauſula ſeu verba appoſita in vno gradu &
capitulo ſubſtitutionis non cenſentur repeti
ta in gradu alio ſeparato vel ad alium relata
per text.quem ad hoc notabilem dicit in l. ab
omnibus in §.cum quidam.ff.de lega. primo.
Vbi patet, quod quamuis regulariter condi-
tio appoſita in inſtitutione vnius videatur re-
petita in legato eiuſdem quod fit ab eodẽ gra
du inſtitutionis: tamen nunquàm videtur re-
petita in legato quod fit a gradu diuerſo & ſe-
parato latiſſime Pariſ d.conſi.38.numero 21.
& ſequen.conſi.87.nume.45.& ſex ſeq. vol.2.
poſt Cur.Sen.conſi.64.col.11.& 15.volu.2. Et
quod dicebatur ſequentia ita determinare p̃-
cedentia ſicut econtra, verũ nõ eſt: quoniam
imò vt idẽ Rom.inquit ibidẽ col. 1. in fi. quẽ
refert & ſequitur Cur.d.cõſ.64.col.10.in prin.
38 † facilius præcedẽs clauſula determinat ſequẽ
tia, quã ſequens præcedẽtia vt in l.quiſquis. ff.
de leg.3.& l.filiũ.ff.quãdo dies legati cedat. in
quibus iuribus probatur quod præcedẽs clau-
ſula maioris eſt efficaciæ ad determinationẽ
ſequentium quàm ſequens ad determinatio-
nem præcedentium, quod pro ſingulari tra-
dit Mathe.notab.151. incipien. nota ſingula-
re dictum, & ibi in additionibus plures con-
cordantes referuntur quos citauimus Deciſ.
Pedemon.147.num.16.quibus addo Iaſ. con-
ſil.51.col.pen.verſic. quarto multum fortiter
moueor.vol.1.& conſi.173.in fi.lib.2.& alios
cumulatos per Tiraquel.de retract.titu.1.§.1.
glo.14.num.25. & 26. Nec his obſtare videtur
quod in primo articulo in verſic.octauo præ-
dicta, ſcripſimus, propter rationis diuerſita-
tem, cum qualitas exiſtentiæ in rerum natu-
ra tempore purificatæ conditionis, de qua ibi
ita intelligatur neceſſario in agnato ſubſti-

tuto ſicut in deſcendentibus Ioan. Iacobi hæ-
redis inſtituti vt ibidem latè probauimus:& fa
cit tex.in d.l.qui filiabus in prin.vbi appellatio
ne filiarum veniunt poſthumæ. Ideo nimi-
rum ſi in legato facto filiabus veniunt poſthu
mæ ſi de eis in aliqua parte teſtamenti ſit fa-
cta mentio de poſthuma. At quod repetitio
fideicommiſſariæ ſubſtitutionis comprehen-
ſæ in compendioſa facta de agnato proximio
re cenſeatur repetita in ſubſtitutione vulgari
ſimpliciter facta per verbum,ſubſtituo, Ioan,
Iacobo hæredi inſtituto de eius primogeni-
to, non eſt qualitas, quæ neceſſario compre-
hendatur in dicta ſubſtitutione vulgari, ita
quod cēſeri debeat repetita, præterea ibi ad-
eſt dictio,vt ſupra, quæ ſui natura eſt repetiti-
ua præcedentium iuribus ſupra citatis, quibus
addo Bero,conſ.63.num.24.verſ.ſed verba vt
ſupra lib. 2.hic autem nulla eſt dictio repetiti-
ua:conditio itaque & verba tractum tempo-
ris ſignificantia appoſita in ſequēti gradu ſub-
ſtitutionis factæ deſcendentibus non intelligi
tur relata ad primū gradum ſubſtitutionis fa-
ctæ Ioan.Iacobo, cui teſtator ſpecialiter pro-
uidere voluit, & ſubſtituere ſimpliciter abſq;
aliquo verbo denotante tractum temporis, vt
oſtenderet ſe vulgariter tantum eidem ſubſti-
tuere velle, & non compendioſè vel per fidei
commiſſum,quod facile fuiſſet eidem teſtato
39 ri facere, ſi id voluiſſet: † Et cum non fecerit,
noluiſſe cenſetur.argu.l.vn.§.ſin autem ad de-
ficientis.C.de cad.toll.& c.ad audientiam ex-
tra de decimis cum aliis ſimilib. per eundem.
Rom.ad hoc adductis ibidem colum. 2. verſ.
facile enim fuiſſet. immo vt ſcribit idē Dec.
loco ſupra citato num,7.in fine ex quo Ioan.
Iacobus erat magis dilectus teſtatori, quod
patet eo ipſo quod illum inſtituit.l. Publius.§.
1.ff.de cond. & demonſtra. Ideo forte noluit
ei per fideicommiſſum ſubſtituere, prout &
in dubio ita iudicandum eſt, cum vt ſupra di-
ximus,fideicommiſſum ſit onus & grauamē,
d.l.cohæredi.§.cum filiæ.& ſic ſimus in odio-
ſis, quo caſu debent verba ſubſtitutionis ſtri-
ctius intelligi,vt ſupra probauimus,quibus ad
do Curt.Sen.d.conſ.64.colum.11.in princip.
Dec,conſ.287.nu. 13. verſ. tamen in caſu iſto
& nume. 14. verſ. præſertim quia materia eſt,
odioſa,quia agitur de onere fideicommiſſi,&.
vbi alia fuiſſet mens & intentio teſtatoris,atta
men de ea non apparet,& non ſufficit teſtato-
rem velle niſi diſponat.l. quidam cum filium
40 vbi Doct.ff.de hæred.inſtit. † Et extenſio non
fit de perſona ad perſonam etiam ex tacita,&
veriſimili mente teſtatoris,vt per eundē Dec,
d.conſ.291.num. 6. verſ. & licet alia fuiſſet in-
tentio teſtatoris poſt Aret. in l. Gallus in §. &
quid ſi tantum.ff.de lib. & poſthum. quem ibi
ſequuntur communiter Doctores concludē-
tes, qđ licet diſpoſitio teſtatoris facta in vno
caſu extendatur ad alium caſum ex tacita &.
veriſimili mente teſtatoris, Attamen ſecus eſt
ſi extenſio fiat de perſona ad perſonam, quia
tunc talis extenſio fieri non debet etiam ſi ta-
cita & veriſimilis mens teſtatoris concurrat.

latè Iaſ.qui dictum iſtud Aretini pluribus iu-
ribus & authoritatibus comprobat conſ. 220.
colum.3.verſi.imprimis ergo colum. ſequen.
& colum.fin. verſic. quod etiam dato lib.2.&
conſ.228.colum.2. verſi. ſed & præmiſſis non
obſtantibus eodem lib.2. vbique concludens
poſt Aretin. & alios quos refert extenſionem
fieri non debere de perſona ad perſonam, da-
to quod in alia perſona militaret eadem ratio
& præſumpta mens teſtatoris, item etiam da
to quod teſtator veriſimiliter idem ſtatuiſſet
in illa alia perſona ſi de ea fuiſſet interroga-
tus, quia licet iſta duo concurrerent,adhuc ta
men in vltimis voluntatibus non fieret exten-
ſio de perſona ad perſonam. Idem Iaſ.conſ.
29.colum.3.verſic. ſecundo facit, & verſi.ter-
tio & fortius lib. 3. Crauet.conſ.161.num.11.
poſt eundem Aretin. Abba. & Dec. in locis
ibi relatis. Berous latè.d. conſil. 63. nume. 24.
verſicul. ſecundo & magis, ac numero 25.
volum 2.

Minus etiam concluſioni prædictæ obſtat
ſi dicatur, quod licet primus, & tertius gradus
ſubſtitutionis factæ Ioanni Iacobo,& agnato
proximiori de eorum primogenitis reſpecti-
uè contineat ſubſtitutionem directam vulga-
rem tantum, ex eo quod facta ſit abſque ali-
quo verbo denotante tractum temporis:atta-
men propter clauſulam codicillarem quæ eſt
in principio ipſius teſtamenti trahi debet ad
fideicommiſſum : cum ea ſit virtus clauſulæ
codicillaris, vt ſubſtitutio facta etiam per ver
ba directa trahatur ad fideicommiſſum,argu.
l.Scæuola.ff.ad Trebel.& not.voluit Bald.in l.
verbis ciuilibus.ff. de vulgar. & pupill. & Ma-
theſil.notabili.140.incip.nota mirabilem do-
ctrinam cum multis aliis ibi in additionibus
relatis, quia huic obiecto reſpondet in propo
ſito idem Dec.dicto conſ.205.num.9.& 10.vi
delicet quod cum teſtator fecerit vulgarem
ſubſtitutionem tantum, in qua nullo modo fi
deicommiſſaria comprehenditur, quinimo
ſimul ſtare non poſſint, cum hæc aditionem
hæreditatis requirat, vulgaris autem ſecus, &
ſic de fideicōmiſſaria non diſpoſuerit nec co-
41 girauerit,ideo † clauſula codicillaris nihil ope
ratur in his in quibus deficit voluntas teſtato
ris,& in quibus non diſpoſuit idem Dec. con-
ſil.291.num.3.verſic,nec obſtat prædictæ con
cluſioni & num. 4. & fuſius ac latius in conſil.
248.num.7.per tex.in Clemen.1. in fin.de præ
ben.& poſt Anto.de Butr.Imol.Alex.& alios
42 quos refert † quod clauſula codicillaris vt ver
ba ſonant, tendit ad confirmādum quod fuit
factum,non autem ad ampliandum, vt com-
prehendat illud quod teſtator non diſpoſuit
& de quo non cogitauit,idem in ſimili reſpō-
det Soc.conſ.77.in fine lib.3. & Soc. Iun. eius
nepos conſ.100.nu.35.lib.3.cōcludentes clau
ſulam codicillarē operari ſolum circa diſpo-
ſita per teſtatorem,cū dicatur ſolum appoſita
per eum ad ſuam diſpoſitionem conualidan-
dum:ſed vbi teſtator nihil dr̄ diſpoſuiſſe,tunc
clauſula codicillaris nihil operatur ex defectu
voluntatis teſtatoris.vide Crau.d.cōſ.22.nu.9.

Præte-

Præterea dici poteſt ſtāte forma dictæ clauſulæ codicillaris, nullam reſultare fideicommiſſariam ſubſtitutionem, quia teſtator tunc demum voluit per eum diſpoſita in dicto teſtamento valere in vim codicillorum, ſi non valerent in vim teſtamenti, & ſic codicilli de quibus in dicto teſtamento cenſentur ſub cōditione facti, videlicet ſi ordinata per ipſum teſtatorem non valerent iure teſtamenti,
43 quod tunc valerent iure codicillorum. † At cum ordinata & diſpoſita per dictum teſtatorem valeant iure teſtamenti, conſequens eſt nihil operari dictam clauſulam codicillarem tamquam conditio ſub qua facti fuerunt codicilli, defecerit ita ſcribit Bar. in l. 1. num. 10. ff. de iur. codicillo. quem ſequitur Dec. conſi. 205. num. 6. conſ. 652. in fine & dicto conſil. 291. numero 2. & ſentit Pariſ. conſ. 74. nume. 16. verſ. ex quibus infertur volum. 2. quibus deſeruiunt, quæ ſcribit Crotus conſil. 23. num. 6. quód ſubſtitutio pupillaris quæ ſimul valuit iure directo & expirauit adueniente pubertate non conuertitur in fideicommiſſaria. Neque etiã prædictis repugnat clauſula illa adiecta ſubſtitutioni, ſcilicet omnibus melioribus modo, iure, cauſa &c. quia cum ſubſtitutio prædicta vulgaris duo contineat capita, videlicet ſi noluerit vel non potuerit vt ſupra diximus, & caput impotentiæ multipliciter conſideretur, hoc eſt ſiue non poſſit propter incapacitatem vt in l. 2. C. de hæred. inſti. ſiue non poſſit propter errorem teſtatoris, vt in l. cum proponas vbi Barto. & alij. C. de hæred. inſtit. ſiue quia inſtitutio ex poſt facto annulletur vt potè quod inſtitutus viuo teſtatore moriatur. l. ab omnibus. §. cum quidam. ff. de lega. 1. quo caſu inſtitutio caduca efficitur. l. vnica. §. pro ſecundo. C. de caduc. tollen. l. non putauit. §. à primo. ff. de contratab. debet dicta clauſula intelligi in prædictis omnibus caſibus, vt ſcilicet omnibus melioribus modis & caſibus quibus vulgariter ſuccedi poteſt, teſtator ſubſtituit, & ſic reſtringi debet illa clauſula ad modos & caſus ſubſtitutionis vulgaris ab ipſo teſtatore factæ, non autem appoſita cenſetur, vt addat ſubſtitutionem fideicōmiſſariam, qualificet, aut nouum augumentum vel modum det ipſi ſubſtitutioni vulgari, pro quo maximè conferunt quæ diximus ſupra proximè de clauſula codicillari ex Decio dicto conſ. 248. & alijs locis, quod clauſula codicillaris tendit ad conſeruandum tantummodo diſpoſita per teſtatorem, non autem ad ampliandū & augendum, & ſic de hac clauſula dici poteſt quod ea non tendat ad augendum & ampliãdum ſubſtitutionem vulgarē, vt ex directa fiat etiam fideicommiſſaria, ſed tantum ad confirmandum & conſeruãdum ipſam ſubſtitutionem in qualitatibus & caſibus dictæ vulgaris ſubſtitutionis. Dici etiam poſſet quod cum teſtator ſpecialem prouiſionem fecerit Ioanni Iacobo per hanc ſubſtitutionem vulgarem, illa clauſula adiecta potius cenſetur ex capite vel de ſtilo notarij, quàm ex voluntate teſtatoris vt in ſimili de tali clauſula, inquit Curt. Iun. conſil. 70. nume. 11. verſic. poteſt quoque dici prout idem dicimus de clauſula codicillari, vt Bartol. tradit in l. 1. quæſt. 6. in fin. ff. de iur. codicillorum. Pariſ. conſ. 19. volum. 3. Tiraquel. de conſtit. limit. 21. num. 12. & Socin. Iun. conſil. 116. num. 21. lib. 2. ſicut aliquando idem dr de illa alia clauſula vulgariter pupillariter & per fideicommiſſum, & ſi in dicto teſtamento non ſit poſita quæ nonnunquam potius ex capite aut de ſtilo notarij in teſtamentis extraneorum appoſita cenſetur, quam de voluntate teſtatoris, vt per Dec. poſt plures quos refert in conſ. 384. nume. 8. verſ. ſecundo poteſt reſponderi, vbi ait Bartoli dictum in d. l. 1. de iur. codicill. de clauſula codicillari communiter approbari, prout idem quoque atteſtatur Curt. Iun. conſ. 101. colum. fin. poſt Barba. in conſilijs per eum relatis, quo fit vt multo minus ſubſtitutio prædicta iudicari debeat fideicommiſſaria ſed vulgaris directa tantum, eodem modo dici poteſt de illis verbis in fine capituli primæ ſubſtitutionis adiectis, videlicet abſque detractione alicuius legitimæ vel Trebellianicæ, quæ appoſita eſſe impertinenter & ex capite notarij eo ipſo apparet, quod dicitur abſque detractione legitimæ, cum in hac hæreditate & his perſonis quæ ſunt teſtatori penitus extraneæ, locus eſſe non poſſet detractioni legitimæ, quo fit vt illa verba inconſultè & inaduertenter & præter intentionem teſtatoris fuerint appoſita à notario prout in ſimili conſiderat idem Dec. dicto conſ. 394. colum. penult. verſ. & hoc patet vbi, cum filij inſtituti & ſubſtituti eſſent omnes puberes quo caſu pupillariter illis ſubſtitui non poſſit, & tamen dictū eſſet in illa clauſula vulgariter pupillariter & per fideicōmiſſum ex hoc quod dictum fuerat pupillariter ſubſtituit, cum eſſent omnes puberes, apparet clauſulam illam eſſe ex capite notarij & inconſideratè ac inaduertēter adiectam. Præterea vt in ſimili idem Dec. tradit dicto conſ. 394. colum. penult. verſic. ergo patet dicta verba abſque detractione legitimæ vel Trebellianicæ intelliguntur & reſoluuntur in effectu, quod nulla neque legitimæ neque Trebellianicæ detractio fiat caſu quo vulgaris locum habuiſſet, quo caſu voluit teſtator vulgariter ſubſtituros grauare onere fideicommiſſi, vt ſupra dictum eſt, non autem caſu quo vulgaris non haberet locum, & prohibitio prædicta intelligitur ſacta in quãtum materia ſubiecta pateretur, ſcilicet quatenus & caſu quo fideicommiſſo locus ſit & eſſe appareat ac probetur ſicut in eo qui concedit ius quod habet in tali fundo intelligitur caſu quo probetur & appareat de tali iure vt notat Barto. in l. ſi ſic. §. 1. in fine. ff. de lega. 1. cum alijs per eundem Dec. relatis loco proximè citato.

Minus etiam prædictis obſtat prohibitio de non alienando facta tam ipſi Ioanni Iacobo inſtituto quàm alijs ſubſtitutis, & adiecta cauſa quia voluit bona inter maſculos & in agnatione ac familia Triuultiorum re-
44 manere & conſeruari, † quia reſpondetur ex

dicta prohibitione de non alienando teſtato-
rem non cenſeri voluiſſe grauare ipſum Ioan
nem Iacobum nec alios & fideicommiſſum
inducere ſimpliciter & abſolutè, ſed tunc de-
mum ſequuta alienatione & in caſum cõtra-
uentionis tantum vt per Alexan. & alios com
muniter in l. qui Romæ in §. cohæredes colu.
3. verſicu. puto concludendum. ff. de verbor.
obliga. & Bartol. in l. pater filium in §. filiam.
ff. de lega. 3. quos refert & ſequitur Dec. conſ.
218. num. 14. conſ. 287. colum. antepenult. &
penultima vbiq; adducens ad hoc optimum
tex. in l. filius familiàs in §. cum quis. ff. de lega.
primo & plura alia iura hanc opinionem pro
bantia: Neque quicquam mouet ratio ſiue
cauſa adiecta prohibitioni, quia vt idem Dec.
ait dicto conſ. 218. colum. penult. verſ. ſed iſtis
& ſimilibus & dicto conſ. 287. colum. antepe-
nult. verſicu. non obſtat quod propter illam
cauſam, talis cauſa ſiue ratio bene inſert quod
fideicommiſſum habeat locum in caſum
contrauentionis, quia tunc offenditur volun-
tas teſtatoris, non autem ex tali ratione infer-
tur, quod inter inſtitutum & ſubſtitutos abſo
lutè fideicommiſſum inducatur, quia dum-
modo bona ſint in familia & inter ipſos vlte-
rius non curauit teſtator, vt ratio ſua oſtendit.
Accedit quod ſi prohibitio alienationis ſim-
pliciter facta non inducit fideicommiſſum ni
ſi in caſum contrauentionis. vt omnes docto-
res concludunt: idem eſt etiam ſi addatur cau-
ſa ſiue ratio, quia cauſa hæc adiecta eſt ad con
firmandum & corroborandum prohibitio-
nem alienationis in caſu quo loquitur, non
autem videtur ampliare diſpoſitionem ad
45 alium caſum qui non comprehẽdatur: † quia
clauſula in qua huiuſmodi cauſa eſt adiecta
cum ſit acceſſoria & acceſſoriè ponatur ad di
ſpoſitionem, ideo principalem ipſam diſpoſi
tionem alterare nec ampliare intelligitur vt
eſt tex. notab. in Clemen. 1. de præbend. la-
te per Nattam conſi. 582. colum. 1. & 2. lib. 3.
& in terminis noſtris idem Dec. hanc opinio
nem pluribus fundamentis comprobans con
ſil. 377. colum. 3. & ſequen. vbi ait quod pro-
hibita alienatione bonorum extra familiam,
omnes tenent quod ſolum oriatur fideicom-
miſſum in caſu contrauentionis, licet dictæ
prohibitioni addatur illa ratio, quia voluit bo
na perpetuo remanere in familia, eo quia ta-
lis ratio non debet augere nec extendere fidei
commiſſum cum acceſſoriè ſit poſita & clau-
ſula acceſſoriè poſita nõ debet ampliare, nec
alterare principalem diſpoſitionem, idem
etiam inquit in conſi. 422. vbi colum. penult.
verſic. his tamen dicit hanc eſſe communem
opinionem. quod ex tali prohibitione non
oriatur fideicommiſſum. niſi in caſu contra-
uentionis prout eandem eſſe quoque com-
munem opinionem & veriſſimam atteſtatur
Socin. conſi. 227. præſens conſultatio colum.
6. in fine lib. 2. quos refert & ſequitur Pariſ.
conſil. 75. numero 32. & pluribus ſequen.
libro 2. his accedunt quæ ad hanc prohibi-
toriam clauſulam ſcribit Curt. dicto conſil.
64. colum. 16. verſicu. ad tertium principale
obiectum, vbi concludit huiuſmodi prohi-
bitionem cum cauſa non excludere ſucceſſiõ
nem ab inteſtato in hærede grauato, quo fit
vt propterea vltra circa hoc inſiſtendum nõ
putem. Reliquum eſt vt aliis in contrarium
adductis reſpondeamus, quæ licet per ſupra-
dicta ſublata remaneant & ex illis reſponſio
reſultet, attamen vt clarior res fiat illis in ſpe-
cie reſpondebimus.

Non obſtat itaque quod dicebatur Co-
mitem Georgium ſubſtitutum Co. Ioanni
Firmo vt proximiori agnato admitti ad ſuc-
ceſſionem tam ex vulgari ſubſtitutione quàm
ex fideicommiſſaria, & cenſeri ſubſtitutum
Ioanni Iacobo ex dicta l. quandiu, & ibi tradi-
tis per Barto. in l. cohæredi & alijs iuribus in 3.
præmiſſo adductis: quia reſpondetur vt ſu-
pra diximus quod per aditionem hæredita-
tis factam à Ioann. Iacobo non ſolum expi-
rauit ſubſtitutio vulgaris primi gradus, ſed
etiam omnes ſubſtitutiones vulgares factæ in
alijs gradibus poſterioribus dicta l. poſt adi-
tam ibi Dec. iuncta dicta l. ſi mater §. fina. vbi
Bartol. & communiter docto. ff. de vulga. &
pupilla. cum alijs ſupra allegatis: ideo Comes
Georgius virtute huiuſmodi vulgaris ſubſtitu
tionis admitti non poteſt, cum nec etiam Co-
mes Ioannes Firmus ſi viueret admitteretur.
& regula quæ habet quod ſubſtitutus vulga
riter primo ſubſtituto cenſetur ſubſtitutus in-
ſtituto ſi primus ſubſtitutus ante inſtitutum
deceſſerit, procedit ſi per inſtitutum non fuit
adita hæreditas, ſecus autem eſt ſi per eum
fuerit adita, quia tunc cum per aditionem
vulgaris expirauerit etiã quoad omnes, ideò
ſubſtitutus ſecundo loco non ſuccedit inſtitu
to, & ita intelliguntur d. l. quamdiu & l. cohæ-
redi & alia iura in contrarium allegata, vt tra-
dunt communiter doctores in dictis legibus,
& ita intelligit Socin. conſi. 52. colum. penult.
verſicu. tertius caſus lib. 1. Quantum verò ad
fideicommiſſariam reſpondetur Comitem
Georgium nec etiam admitti nec cenſeri ſub
ſtitutum Ioanni Iacobo, tum quia ipſi fuit
facta ſubſtitutio vulgaris tantum & non fidei
commiſſaria, vt ſupra latè probauimus, tum
quia doctrina Bartoli in d. l. quandiu procedit
46 † quando tam primo loco ſubſtitutus quam
ſecundo vel tertio ſubſtitutus ſunt ſubſtituti
compendioſè vel expreſſe per fideicommiſ-
ſum, tunc bene procedit doctrina Bartoli in
d. l. quandiu: eo quia licet ſubſtitutus primus
prædecedat & ſic deficiat primus gradus, at-
men fideicommiſſum ſemper remanet pe-
nes primum hæredem inſtitutum cum onere
reſtituendi, & ſic debet reſtitui ſecundo loco
ſubſtituto l. vnica §. pro ſecundo C. de caduc.
tollen. & ita loquitur Barto. in dicta l. quan-
diu, ſecus autem vbi primus ſubſtitutus eſt pu
pillariter vel vulgariter & ſic directè, ſecun-
dus verò eſt ſubſtitutus compendioſè vel per
fideicommiſſum, quoniam eo caſu ſi non ha
bet locum vulgaris directa ꝑpter aditionem
hæreditatis factam ab inſtituto tunc deficien-

te vulgari deficit etiam fideicommiſſaria, ita notabiliter diſtinguit Socin. dicto conſ. 52. colum. penult. verſicu. tertius caſus lib. primo vbi rationem adducit, quia tunc ſecundo loco ſubſtitutus non poteſt venire ad hæreditatem adſcriptam primo ſubſtituto, niſi primo ſubſtitutus fuerit hæres, quia aliter non poteſt reſtituere hæreditatem per fideicommiſſum l. apud Iulianum. §. idem Iulianus & l. ita tamen §. qui ſuſpectam. ff. ad Trebellianum, & ita refert determinare Bario. in d. l. quandiu, quem ibi ſequuntur communiter docto. & in d. l. qui habebat, & ſic in caſu noſtro cum deſcendentes maſculi Ioannis Iacobi ſint vulgariter tantum ſubſtituti vt ſupra in quarto fundamento probauimus & eiſdem ſubſtitutus proximior agnatus compendioſè defeceritque vulgaris ſubſtitutio per aditionem hæreditatis: ideo non potuiſſent reſtituere hæreditatem vbi extitiſſent, quoniam grauati tantum intelliguntur in eum caſum in quem fuerunt vocati, ſcilicet vbi per vulgarem ſubſtitutionem fuiſſent admiſſi vt ſupra late probauimus ex Cuma. Alexandro, Decio, & Ruino in locis ibi relatis, & ſic ſimus in tertio caſu diſtinctionis Socini dicto conſ. 52. quem licet Marianus eius nepos improbare videatur in conſ. 94. numero 49. lib. 1. attamen diſtinctio vera eſt, neque quicquam contra eam adducit quod vrgeat: & eandem opinionem tenet Berous conſ. 62. num. 3. volum. 2. vbi expreſſe aſſerit quod filij qui non poſſunt ex vulgari admitti nec etiam ex fideicommiſſaria admitti poſſunt & in caſu ſuo nominatim dicit filios domini Franciſci qui ſunt in locum ipſius ſubſtituti, ſicut non poterant admitti ex vulgari, ita nec ex fideicommiſſaria: ſimiliter in caſu noſtro poſito quod Comes Georgius fuiſſet compendioſè ſubſtitutus Comiti Ioan. Firmo, ſicut non poteſt ſuccedere ex vulgari extincta per aditionem hæreditatis, ita non poſſet ex fideicommiſſaria: reſpondetur etiam doctrinam Bartoli in d. l. quandiu procedere, quando conditio ſubſtitutionis fuit purificata & admitteretur ſecundo loco ſubſtitutus ſi viueret, non autem vbi conditio ſubſtitutionis defecit, vt in caſu noſtro contigit, prout ſupra latè probauimus, quia tunc non procedit doctrina Bartoli per d. l. qui habebat & ibi doctores. & ita limitant omnes ſupra relati in primo fundamento huius partis & in ſpecie Corne. conſi. 199. colum. 2. verſ. nec etiam obſtat d. l. quandiu. lib. 2. vbi ita reſpondet ad dictam doctrinam Bartoli in d. l. quandiu, & Ruin. in terminis d. conſ. 175. num. 4. verſ. quia prædicta procedunt allegat glo. in d. l. qui habebat
47 & Alex. conſ. 1. volum. 1. † & defectus iſte cõditionis afficit omnem ſubſtitutionem non modo fideicommiſſariam, ſed etiam vulgarem, adeo quod vltimo loco ſubſtitutus etiã à vulgari ſubſtitutione excludatur vt ex ea admitti non poſſit, ita ſubtiliter cõſiderat idem Corn. in conſ. 180. col. 4. verſ. pro quo etiam facit & verſ. & pro hoc in ſimili. vbi ad hoc põderat tex. in d. l. quæ hẽbat ff. de vulg. & pupil.

Nec prædictis obſtat quod ex aduerſo dicebatur ſubſtitutionem vulgarem factam in caſum, quo linea extaret, & filii maſculi naſcerẽtur locum etiam habere & comprehendere caſum, quo nulla extaret linea & nulli nati ſint deſcendentes ex d. l. fin. C. de inſti. & ſubſt. ſub cond. fact. & aliis iuribus ex aduerſo allegatis, quia reſpondetur regulam dictæ legis fina. locum non habere, quando teſtator reſtrinxit diſpoſitionem ſuam ad caſum expreſſum, cũ tunc diſpoſitio facta in caſu quo filij naſcantur locum non habeat in altero caſu, ſcilicet quo non naſcantur: in caſu autem noſtro teſtator ſe reſtrinxit ad caſum quo linea extaret, & filii ac deſcendentes naſcerentur vt ſupra dictum eſt, vt patet ex illis verbis (vbi & eo caſu) quorum natura eſt reſtringere diſpoſitionem ad caſum expreſſum; ideo ad aliũ caſum præter expreſſum non porrigitur. ita in ſpecie ad eum tex. reſpondet Soc. Iun. dicto conſ. 190. num. 7. & 8. lib. 2. poſt Petr. de Ancha. Roma. & Gozad. in locis ab eo relatis vt diximus ſupra: quibus addo Dec. conſ. 433. num. 8. & 9. in conſ. 287. num. 10. in fine & num. 11. & conſi. 273. verſ. & prædicta cõcluſio, quem refert in terminis noſtris Pariſ. dicto conſ. 74. num. 8. & 9. lib. 3. vbique concludens quod licet regulariter ſubſtitutio vulgaris facta ĩ vno caſu porrigatur & comprehendat alium; attamen nõ porrigitur neque extenditur ad alium caſum, vbi teſtator reſtrinxit diſpoſitionem ſuam ad caſum expreſſum, quæ reſtrictio fit p illa verba vbi ſeu tunc & eo caſu & ſimilia, quod maximè procedit quando ſumus in conditione voluntaria in qua debet inſpici merum factũ & impleri debet in forma ſpecifica, & prout verba ſonant vt ſupra latè diximus ex Bart. & aliis in l. Gallus in §. & quid ſi tantum ff. de lib. & poſthum. & diſpoſitio facta in vno caſu nõ porrigitur ad alium etiam quod conſideraretur aliqua ratio in contrarium. ita in terminis noſtris latiſſimè Pariſ. tradit dicto conſil. 74. numero 7. & 8. & numero 24. poſt plures per eum relatos & in ſimili tradit etiam Socin. Iun. conſil. 169. numero 11. & 12. libro 2. adducens ad hoc l. commodiſſimè ff. de lib. & poſthum. vbi inſtitutio facta de filio naſcituro viuo teſtatore, non trahitur ad natum poſt mortem nec è conuerſo, quia non creditur ſic teſtatorem voluiſſe ex quo ſolum de vno caſu meminit, licet ratio conſeruandi teſtamentum contrarium argueret, & eadem ratio videretur in vno caſu ſicut in alio: ſic ergo in caſu noſtro ex quo teſtator reſpexit caſum quo linea extaret & deſcendentes naſcerentur & deficeret, ideò ſubſtitutio locum habere non debet in caſu lineæ non exiſtentis & deſcendentium non natorum, qui euenit, etiam quod ratio aliud ſuaderet. Reſponderi etiam poteſt vt per Thomam Calchaneum. in repet. l. 1. num. 17. ff. de vulg. & pupillar. Hinc apparet reſponſum etiam ad id quod ex aduerſo dicebatur de veriſimili mente teſtatoris, qui ſi fuiſſet de hoc caſu interrogatus, veriſimiliter ita

reſpondiſſet argumento eorum quæ tradunt glo.& docto.in l.tale pactum.ff.de pactis,quia cum teſtator ſe reſtrinxerit ad caſum expreſsū ſcilicet,lineæ exiſtentis & filiorum naſciturorum vt ex prædictis patet,& illum tantum caſum cogitauit, ideo dicēdum potius eſt quod imò non ita veriſimiliter reſpondiſſet ſi fuiſſet interrogatus, ita huic argumento in ſimili reſpondet Socin. Iun. d. conſil. 190. numero 10.verſic.nec prædictis obſtat.lib.2.poſt Alex. quem refert conſil.46.ponderatis verbis col. fin.verſic.non obſtat quod ſi de hoc fuiſſet interrogatus lib.2.Dec.conſi.211.num.5. conſi. 218.nu.8.& 9.Bero.late dicto conſil.63. nu. 35. verſi.nec obſtat quartum argumentum & nu. ſequen.vol.2. Imò reſpondetur etiam negando talem veriſimilem mentem teſtatoris, quaſi eam teſtator habuiſſet & voluiſſet ita diſpoſuiſſet in caſu non exiſtentis lineæ & filiorum ac deſcēdentium Ioan. Iacobi non natorum, ſicut prouidit in alio caſu exiſtente & filiorū natorum & deinde morientiū,quod cū non fecerit creditur noluiſſe l. 1.§.ſin autem ad deficientis.C.de caduc. tollend. c. ad audientiam in fin.de decim.cum ſimilibus.& vbi dici poſſet teſtatorem habuiſſe talem veriſimilē mentem, tamen illa velut in mente retenta nihil operaretur. l. ſi repetendi cum concordanti-
48 bus ibi allegatis.C.de cond.ob cau. †nō enim ſufficit teſtatorem velle niſi diſponat vt in l. quidam cum filium vbi docto.notant.ff. de hæred.inſtit.& ita in ſimili reſpondendo huic obiecto inquit idem Socin.Iun.conſi.176.nu. 9.& ſeq.vol.2.vbi dicit voluntatē teſtatoris debere colligi ex verbis ſaltē cōſ. 100.nu.55.verſi.ad tertium reſpondetur & num.58.& 59. & 60.libr.3.vbi ait tradita in dicta l. tale pactum §.fin.ff.de pact.procedere, quando id quod teſtator non dixit nec diſpoſuit licet ſit in ſpecie omiſſum, dicitur tamē virtualiter dictum & ſequitur ex aliquo expreſſo vt declarat Bal. in l.1. C. de his qui ant.apert.tabul. ſecus autem eſt quando eſt omnino & in totum omiſſum, quia tunc is caſus relinquitur diſpoſitioni iuris communis d. l. commodiſſime. ff. de libe. & poſthum. cum ſimilibus ut late tradit in terminis Pariſ.dicto conſilio 47. nume 15. & 16. & ita in eadem facti ſpecie reſpondet Ruin.dicto conſi. 4. ſub nume.4. verſicu. nec etiam obſtat quod notat glo. in l.tale pactum libr. 3. vbi & alio modo reſpondet, dicens quod gloſſ. in dicta l. tale pactum procedit
49 † quando prouiſio fuit facta in vnum caſum per modum diſpoſitionis, quia tunc facilius porrigitur ad alium caſum omiſſum, ſed vbi in vnum caſum fit prouiſio per modum conditionis,tunc gloſſa prædicta locum non habet, ſed indiſtinctè tunc caſus omiſſus habetur pro omiſſo,& debet in forma ſpecifica adimpleri conditio iuxta Barto. & poſt eum alios in d.l.Gallus in §.& quid ſi tantum. ff. de libe. & poſthum. cum concordantibus ſupra adductis.

Minus etiam obſtat quod dicebamus conditionem ſubſtitutionis ſatis dici purificatam & eueniſſe non autem defeciſſe eo ipſo quod Ioannes Iacobus deceſſerit nullis relictis deſcendentibus, & lineam dici deficere etiam quod principium non habuerit,& ſi non proprie at ſaltem improprie ex glo. Dec. Cagnol. & alijs in d. l. non poteſt videri deſiiſſe. ff. de reg. iur. quia vt in terminis noſtris inquit Rui. d.conſ.4.nume.4.& Pariſ.d.conſ. 74. num. 31. cum hæc ſit conditio voluntaria, ideo debet in forma ſpecifica & prout verba ſonant, & ſic proprie impleri non autem improprie vt probatur in l. Lucius cum ibi notat.per glo.& Bart.ff.de condi.& demonſtr.& in l. Mæuius. ff.eod.tit. Neque verum eſt prout ex aduerſo dicitur in linea comprehendi & contineri ipſum Ioannem Iacobum tanquàm ſtipitem caput & principiū ipſius lineæ, & ideo ſubſtitutionem cenſeri quoque factam ipſi Ioanni Iacobo, quia vt ſupra diximus ex Pariſ.in terminis.d.conſ. 74. num. 32. teſtator vt eius verba clarè oſtēdunt, expreſſam & apertam facit differentiam inter ipſum Io. Iacobum & eius lineam, quia per illa verba (& vbi deficeret linea deſcendentium Ioan. Iacobi) conſiderat ipſam lineam prorſus ſeparatam ab ipſo Io. Iacobo,& vt deſcendentem ab ipſo, dum dicit linea deſcendentium, quæ verba exponuntur id eſt linea quæ deſcendet: quia participium illud, deſcendentium reſoluitur in relatiuum & verbum iuxta gloſam in Clem.1. ſuper verbo dignitatibus de præben. vt infra dicemus, non autem dicit ſimpliciter & vbi deficeret linea Ioan.Iacobi,& ſic apertè patet quod teſtator intellexit de linea deſcenſiue non autem contentiuè,& ideo licet quandoque in linea contineatur ſtipes vt ſupra dicebamus; attamen aliud eſt quando in oppoſitum eſt voluntas teſtatoris, vt idem Pariſ.inquit capiendo lineam deſcenſiuè non autem cōtentiuè: quo fit vt propterea non comprehendatur in eius linea,& conſequenter in ſubſtitutione ipſi lineæ deſcendentium facta, quæ hoc caſu cùm deſcenſiuè capiatur non ab ipſo Iacobo ſed ab eius filio primogenito incipit, vt diximus ſupra ex notabili deciſione Paul. de Caſtro in d.l.maritus. & ideo ceſſat quoque regula, quæ habet quod idem iudicandum ſit de principio principiante quod de his quæ ab ipſo principio ſequuntur quia non Ioan. Iacobus ſed eius filius maſculus eſt principium lineæ.

Non denique obſtant Decius & Soci. Iun. in conſiliis ex aduerſo allegatis conſulentes in eadem facti ſpecie, quod ſubſtitutio facta Angelo & deſcendentibus ſuis caſu quo deficerent, locum habere debeat ipſo Angelo mortuo ſine deſcendētib.& nullis natis deſcētibus,eo quia contrarium eius quod ipſi conſuluerunt tenuit in illa eadem facti contingentia in indiuiduo Ruinus in conſil. 175. libro 2. per totum & quidem melioribus & ſubtilioribus rationibus, vt ibi per eum, quas non refero & quæ omnes appoſitè huic caſui noſtro congruunt: Sed dato citra veri præiudiciū quod opinio Decij & Socini præualeret,

ualeret, attamen adhuc non noceret quia ſu-
mus in diuerſis terminis, nam in caſu illo ver
ba ſunt concepta ſub hac forma (& caſu quo
Angelus & eius deſcendentes vt ſupra voca-
ti & inſtituti & ſubſtituti omnes deficerent &
decederent, ita quod nullus ex eis extet exta-
ret vel extare poſſet, tūc & eo caſu inſtituit &
ſubſtituit maiorem natu tunc exiſtētem &c.)
prout refert idem Socin. nume. 21. verſicu. ſed
præmiſſis non obſtantibus, ex quibus verbis
apparet teſtatorem expreſsè ſubſtituiſſe com
pendioſè non ſolum deſcendentibus Ange-
li ſed etiam ipſi Angelo hæredi inſtituto, & idō
cum ipſe Angelus deceſſiſſet nullis relictis de
ſcendentibus, nimirum ſi dicitur ibi comple-
ta & purificata cōditio, & licet nulli ex eo na
ti eſſent deſcendentes & propterea mori dici
non poſſent, attamen verum eſt ipſum Ange-
lum deceſſiſſe & conſequenter etiam deſcen
dentes ipſius defeciſſe, ita quod nullus ex eo
extet, extaret, vel extare poſſet, per quæ verba
apertè patet teſtatorem cōſideraſſe vtrumq;
caſum & in vtroque voluiſſe prouidere, ſcili-
cet & in caſum in quem deſcendentes Ange-
li naſcerentur & decederent, & etiam in ca-
ſum in quem non naſcerentur, quod oſtendit
illa inculcatio verborum, adeo quod nullus
ex eis extet, extaret & extare poſſet, & etiam il
la geminatio verborum, deficerent & decede
50 rent, † quæ verba licet idem ſignificent, atta-
men vt geminatio aliquid operetur & euite-
tur ſuperfluitas, debent adaptari ad vtrunque
caſum & ad vtrunque referri, prout prædicta
verba ad hoc valde ponderant idem Soci. &
Dec. hic nume. 6 & ille nume. 29. & 30. in caſu
autem noſtro teſtator alterum caſum tātum
cogitauit, & in eo prouidit, videlicet vbi na-
ſcerentur deſcendentes & ſic linea extaret, &
deinde deficeret quod patet, quia principium
lineæ cogitauit dum primo loco ſubſtituit fi-
lium primogenitum Ioannis Iacobi & conti
nuationem ipſius lineæ per tractum ſucceſſi-
uum, dum ordine ſucceſſiuo vocauit filium
maſculum filij primogeniti ſi aderit, ſin mi-
nus alium natu maiorem & ſucceſſiue pri-
mogenitos vſque in infinitum, & poſtremo
loco vocauit proximiorem agnatum vbi de-
ficeret linea deſcendentium Io. Iacobi, ideſt
vbi deficeret linea eorum qui ſunt deſcenden
tes Ioan. Iacobi, vel qui deſcendent ex ipſo
Ioanne Iacobo, ita enim exponuntur illa ver
51 ba: † vt participium illud deſcendentium re-
ſoluatur in relatiuum & verbum ſecundum
gloſſ. in clem. 1. in verbo dignitatibus de præ-
ben. Bar. in l. centurio. num. 25. in fine & ibi Ia
ſon ff. de vulga. & pupilla. Alex. conſi. 124. nu.
6. lib. 2. & conſi. 119. nume. 3. lib. 1. Ruin. conſi.
158. nu. 8. lib. 3. & conſi. 114. nume. 4. eod. lib. 3.
vbi loquitur de participio deſcendentium, Ia
ſon conſi. 65. colum. 2. verſicu. iſta ergo verba.
& in terminis ſimilium verborum lineæ de-
ſcendentium idem Iaſ. conſil. 55. col. penult.
verſicul. ſexto pro iſta parte negatiua, vbi ait
quod participium, deſcendentibus, facit con-
ditionem, ideſt, ſi deſcendent ſecundum Bar.
in d. l. 1. quæſt. 7. ff. de conditio. & demonſtra.
ſic ergo in caſu noſtro illud participium de-
ſcendentium exponi debet per relatiuum &
verbum ideſt qui deſcendent: vel conditionā
liter, ideſt ſi deſcendent, ſeu quatenus deſcen-
dent, quod licet ſit præſentis temporis, atta-
men reſpicit futurum & habet dependentiam
de præterito vt per Ruin. dicto conſi. 114. nu-
me. 4. lib. 3. poſt eundem Bart. in dicta l. 1. ff. de
cond. & demonſtra. ex prædictis ergo patet
teſtatorem apertè conſideraſſe exiſtētiam ip-
ſius lineæ per principium, medium, & finem
illius, & in omnibus his partibus lineæ proui-
diſſe deſcendentibus Ioānis Iacobi in caſum
in quem naſcerentur & adeſſent, quod aper-
tius etiam probāt illa verba (ſi aderit) per quæ
videtur teſtator ſe reſtrinxiſſe ad caſum exiſtē
tiæ per natiuitatem ipſorum, & excludere ca-
ſum in quem non exiſterent & non naſceren
tur, quo fit vt maxima ſit diuerſitas in caſu no
ſtro à caſu Decij & Socin. Iun. ideo nimirum
ſi diuerſum quoque ius conſtitui debeat vul-
gata l. illud. ff. ad l. Aquiliam cū ſimilibus: ex
facto enim ius oritur vulgata l. ſi ex plagis. §.
in cliuo ff. eodem titulo ad legem Aquiliam.
Neque mouet ratio quam adducunt præfa
ti doctores, videlicet quod teſtator voluit bo-
na in agnatione & familia Triuultiorum con
ſeruari, tum quia vbique maſculos de agna-
tione ſubſtituit, tum etiam quia expreſsè pro-
hibuit bona ipſa extra familiā alienari quouis
modo, quæ ratio conſeruandi bona in agna-
tione pariter militat vtroque caſu, ſiue deſcē
dentes naſcantur & extet linea, ſiue non om-
nino naſcātur vt per eoſdem, quia cum teſta-
tor reſtrinxerit diſpoſitionem ſuam ad certū
caſum & certas perſonas, ideò extēſio admit-
ti non debet, licet in alio caſu eadem militet
ratio, & alia fuiſſet intentio teſtatoris, quæ nō
attenditur cum de ea non appareat, multo au
tem minus extenſio admitti non debet in ca-
ſu iſto, cum ea ſit nō ſolum de caſu ad caſum,
ſed etiam de perſona ad perſonā vt ſupra di-
cebamus ex Aret. & alijs in d. l. Gallus in §. &
quid ſi tantum ff. de libe. & poſthu. diſpoſitio
enim teſtatoris quæ reſpicit certas perſo-
nas ad illas tantum reſtringitur neque ad alias
extenditur, vt pulchre in ſimili reſpōdet Dec.
conſi. 287. nume. 7. & ſequen. & conſi. 291. col.
penult. vbi in ſimili ait, quod teſtator grauauit
deſcendētes maſculos ac proximiorem agna
tum & ſucceſſiuè alios, prohibuitque aliena-
tionem & alia quæ diximus ſupra, præſuppo-
ſito quod ad eos bona peruenirent, videlicet
ad ipſos maſculos ex vulgari ſubſtitutione eis
facta prout ipſe ordinauit: ſed iſte caſus nō ve
nit, tum quia deſcendentes maſculi nati non
ſunt, tum etiam quia vbi nati eſſent, expirauit
eorum vulgaris ſubſtitutio per aditionem hæ
reditatis, & ideo pariter ceſſare debet ſubſtitu
tio fideicommiſſaria, etiam ſi aliud teſtator in
mente cogitaſſet, & eadem diſponendi ratio
pariter omni caſu militaret; quia caſus contin
gens præter ordinationem teſtatoris non in-
cluditur ſub diſpoſitione facta a teſtatore etiā

ſi maior

ſi maior eſſet ratio diſponendi vt ſupra dicebamus ex Anchar. poſt Cin. d. conſil. 357. col. 3. & Dec. d. conſil. 291. nume. 7.

81. Vltimo ſupraſcriptis ceſſantibus, quæ tamen maximè vrgent, reſpondetur, dato & nõ conceſſo quod omnes ſubſtitutiones contentæ in dicto teſtamento eſſent compendioſè vel expreſſe fideicommiſſariæ, & continerẽt non ſolum caſum quando nati fuiſſent deſcẽdentes Ioan. Iacobi hæredis inſtituti & perirent, ſed etiam ſi nulli naſcerentur: quinimo fortius ſi à teſtatore fuiſſet ſic dictum, & eidẽ Ioan. Iacobo hæredi inſtituto quandocũque decedenti ſine liberis ſubſtituo agnatum meũ mihi in gradu proximiorem maiorẽ natu, nihilominus adhuc non poſſet nec deberet admitti Comes Georgius attenta vera & communi concluſione, de qua latè ſupra in quæſtione prima ſcripſi, videlicet quod proximitas & maioritas ætatis agnati proximioris ſubſtituti conſiderari & attendi deberet tempore euenientis conditionis & purificati fideicommiſſi, non autem ſimpliciter teſtamenti & mortis teſtatoris, & per conſequens in caſu noſtro ille ſolus agnatus teſtatoris, qui tempore mortis Io. Iacobi hæredis inſtituti defuncti ſine liberis eſſet in rerum natura proximior & maior ætate cæteris dumtaxat cẽſeatur ſubſtitutus & vocatus, ita quod firmiter tenendum eſt neminem ex agnatis proximioribus dicti teſtatoris extantibus in rerum natura tempore teſtamenti & mortis dicti teſtatoris fuiſſe ſubſtitutum Ioan. Iacobo hæredi inſtituto præter eum agnatum, qui etiam reperiretur in rerum natura tempore mortis Ioan. Iacobi hæredis inſtituti, & ſic purificati fideicommiſſi. Et hæc eſt mera veritas cui cedere debent omnia fundamenta & argumenta ex aduerſo adducta potius ſubtilia quam vera, & quæ ſtantibus verbis teſtamenti prout ſtant locum non habent.

Conclvdo igitur Illuſtrem Com. Georgium filium quondam Com. Ioannis Firmi nullo iure ad hæreditatem bonaque de quibus controuertitur admitti debere: Non quidem iure repræſentationis ex perſona iam dicti ſui patris, cum hic vocatus à teſtatore ſeu ſubſtitutus nullo modo dici poſsit: ſtante ꝙ tempore purificatæ cõditionis in ſubſtitutione poſitæ in rerum natura non eſſet: tũ quia non agatur in caſu noſtro de ſuccedendo alicui aſcẽdẽti, patruo, vel auũculo extra quos, iuri repræſentationis locus non eſt: Non etiã tranſmiſsionis iure, cum præfatus Com. Ioannes Firmus, poſito quod poſſet dici ſubſtitutus (quod tamen vt ſupra dictum eſt non admittitur) ſpem fideicommiſsi conditionalis tranſmittere non potuerit, nec de trãſmiſsione aliqua tractãdum eſt, vbi agitur de ſubſtitutione: Multominus virtute vulgaris ſubſtitutionis nec etiam compendioſæ vel fideicommiſſariæ, cum illa per aditionem hæreditatis ab inſtituto hærede factam expirauerit, prorſuſque extincta ſit, hæc autem dictum Com. Georgium non vocet propter defectum qualitatũ in ſubſtitutione facta de agnato requiſitarum, proximitatis videlicet & maioritatis ætatis, quæ in eius perſona non reperiuntur, cum alios eo proximiores, natuque maiores habeat. & licet ſit primogenitus ꝓdicti Com. Ioannis Firmi: non eſt tamen primogenitus illius agnati, qui proximior erat Io. teſtatori eo tẽpore & caſu quo fuit locus ſubſtitutioni factæ Ioan. Iacobo hæredi inſtituto, & ſic ei agnato qui dicitur ſubſtitutus. Verum perilluſtri Marchioni Franciſco dicti Ioan. Iacobi patri hæreditatem ac bona prædicta, omnimodo fore deferenda, cum tempore purificatæ conditionis omnes habeat qualitates à teſtatore requiſitas, quia & proximior eſt & maior natu: hæreſque ab inteſtato dicto Io. Iacobo eius filio: & ſi aliquod ſubeſt dubium (quod tamen nõ eſt) pro eodem nihilominus eſt pronuntiandum, quia reus eſt & poſſeſſor: proinde in eius fauorem ſtant omnes notiſsimæ iuris regulæ: & ita iuris eſſe arbitror ſalua cenſura Excellen. Senatus Mediolanenſis, cuius prudentiſsimo & æquiſsimo iudicio omnia à me ſcripta ſubijcio.

SVMMARIVM.

1 *Bonorum amiſſio metui mortis comparatur*

2 *Promiſſio facti alieni cum verbis caſum proprium faciendo, quomodo intelligatur & ibi declarantur dicta verba caſum proprium.*

3 *Promittens factum alienum etiam cum verbis, caſum proprium faciendo & ſub pœna, liberatur ſi omnem conatum & diligentiam ſine fraude præſtiterit quod alius faceret.*

4 *Promiſſio facta à marito quod vxor renuntiabit hæreditati paterna ante quam traducatur non valet.*

5 *Promiſſio facti alieni vt obliget promittentem, apponi debet clauſula, quod non vult poſſe excuſari ſi fecit omnem diligentiam.*

6 *Pactum de non ſuccedendo maximè cum iuramento valet ſecundum aliquos.*

7 *Conſenſus eius cuius hæreditati renuntiatur, poteſt ex interuallo interuenire ideo non eſt de forma.*

8 *Conſenſus tunc dicitur eſſe de forma actus, quando in ipſo actu interuenire debet.*

9 *Probatio nulla melior propria confeſſione præſertim iudiciali.*

10 *Promittens ratificari facere contractum, non cenſetur promittere quod ratificans facta ratificatione non contrauenict.*

11 *Promittens quod alius ratificabit caſum proprium faciendo, non cenſetur promittere quod facta ratificatione alius non contrauenict.*

12. *Promittens ſub pœna, quod minor effectus maior ratificabit contractum ſi minor noluerit ratificare quia ſit enormiter læſus non cadit in pœnam promittens.*

Idem ſi maritus promittat cum iuramento quod vxor nunquam aliquid petet de bonis maternis & ſi petat promittit refundere de proprijs.

13 *Dolus ab omni obligatione excluſus cenſetur, ſiue ex propoſito ſiue re ipſa interueniat.*

14 *Promiſſio omnis ſemper intelligitur dũmodo adſit dolus*

lus eius cui ſit promiſſio.

15 *Dolus nemini patrocinatur & commodum afferre debet.*

16 *Dolus ex propoſito præſumitur ex enormiſſima læſione.*

17 *Pactum de perdendo iure ſuccedendi non valet ſi paciſcens tantum non recepit quantum ſibi occaſione ſucceſſionis debetur.*

18 *Promiſſio qualibet de non contraueniendo debet intelligi niſi quis ex iuſta cauſa contraueniat.*

19 *Diſpoſitio hominis verificatur in primo actu licet talis actus non teneat.*

CONSILIVM LXXIIII.

FActi ſpecies ſic ſe habet. Anno 1553. Illuſtris Laurẽtius Balbus D. Varnoni minor annis viginti quinq; pactus eſt cum Magnifico Domino Perciuale Dodolo Cherienſi ducere in vxorem Illuſtrem Paulam eius filiam nonum tantum tunc annum agentem, quando ad legitimam nubẽdi ætatem perueniſſet, promiſitq; cum iuramento in hæc verba. Itẽ promiſit D. Laurentius caſum proprium faciendo prædicto Domino Perciuali præſenti & acceptãti ſuo & quo ſupra nomine, quod adueniente legitima ætate præfatæ. D. Paulæ, & antequam conſequatur aliquam ſummam dictorum duorum mille aureorum, quos adhuc eidem ſoluere tenetur prædictus Dominus Perciual; quod ipſa Domina Paula quitationem refutationem pacem & finem faciet prædicto D. Perciuali & Claudio Cæſari ipſius. D. Perciualis filio de bonis paternis & maternis in valida iuris forma, & cum clauſulis, & renunciationibus debitis, & opportunis, quæ quidem omnia & ſingula partes ipſæ &c. Et latius prout in dicto inſtrumento continetur. Quo pacto ſic ſtante de tribus quærendum eſt, Primo an aliqua exceptione tollatur prædictum pactum. Secundo an D. Varnoni cenſeatur liberatus ſi fecit quicquid potuit, vt D. Paula renũtiaret iuxta per eum promiſſa. Tertio an D. Varnoni obſeruauerit promiſſa. ita vt omnino ſit abſoluendus a petitione Domini Claudii Cæſaris. Redeo ad primum & dici poteſt prædictum pactum eſſe reſcindendum, quoniam metu facta fuit à præfato D. Varnoni dicta promiſſio, nempe vt recuperaret Dominus Laurentius omnia eius bona tunc à præfa

1 to D. Perciuale iniuria belli occupata: † Quorum amiſſionem nemini dubium eſt metui mortis comparari. c. 2. de his quæ vi vel metu cauſ. fi. vbi gloſſ. & Doct. Barto. in l. ſi ob turpem nume. 6. ff. de cond. ob turp. cauſ. Bald. in l. 1. C. eodem titulo. Grammat. deciſ. 18. num. 11. Socin. Iun. conſi. 77. & ſeq. vol. 2. poſt alios per eum relatos. Natt. conſi. 50. nume. 10. poſt Gyn. Bart. Bald. & But. per eum adductos. Nec obſtat iuramentũ à prædicto D. Varnoni præſtitum, quia non obſtante tali iuramento poteſt tamquam reus ſiſtere in iudicio ac excipere & ſe defendere. cap. dilecti: vbi Doct. communiter de except. Alexand. conſil. 37. nume. 7. volum. 2. Vel reſponderi poteſt obtentam eſſe abſolutionẽ de qua in actis ideo. D. Varnoni non obligari ex dicta promiſſione, veluti metu facta, toto titulo de his quæ vi metusve cauſ. fi. ff. C. & extra. & propterea eſſe reſcindendam dictam promiſſionem vti metu factam.

Sequitur ſecunda quæſtio, pro cuius intelli
2 gentia præmitto, † illa verba, caſum propriũ faciendo, ita debere interpretari ac ſi D. Laurentius promiſiſſet ſe curaturum & facturum quod Domina Paula quittationem & refutationem faciet de bonis paternis, & maternis, cum dicta promiſſio vtroque caſu factum, & caſum proprium contineat. §. ſi quis alium in fin. Inſtitut. de inutilib. ſtipul. & ibi gloſſ. fin. & Doctr. Bart. in l. 2. §. Cato. in 9. oppo. & ibi Docto. præſertim Rui. nu. 43. Maria. Soci. nu. 111. ff. de verbo. oblig. Ruin. conſil. 67. nu. 8. vſque in finem. volum. 4. per text. in l. quoties quis, in princ. eodem titulo per quam. l. Port. conſi. 67. nume. 1. æquiparat quod maritus promittat cum iuramento vxorem ratificaturã, aliàs vult teneri de proprio, vel de ſuo, & quod maritus promittat, ſe facturum quod vxor ratificabit. Et citat Alex. & Alci. in l. ſtipulationes non diuiduntur. in princ. ff. de verbo. oblig. Et huic interpretationi appoſitè deſeruiunt quæ ſcribit Pariſ. conſil. 120. num. 53. volum. 1. vbi dicit, quod licet ille qui promittit ſe curaturum, & facturum quod aliquis aliquid faciet, dicat promittere quid diuerſum à facto principali; attamen quia tendit ad finem explicandi factum principale. iuris interpretatione videtur promiſſio continere idem, quod factũ principale; & allegat Soci. in l. cum filius. §. 1. nume. 5. ff. de verbo. obli. & nu. 54. dicit iſtam interpretationem eſſe attendendam tãquàm vtiliorem, & minus damnoſam promiſſori, ita tenet gl. 1. communiter recepta in cap. ex literis. 1. iuxta de ſponſ. & matrim. quam ſequuntur Ioan. Andr. Butr. Abb. & reliqui Docto. ibi. Felin. in cap. ex reſcripto num. 17. poſt plures per eum relatos præſertim gloſſ. fin. in fin. de iureiu. Corſ. in ſing. incipien. promiſſio facti alieni. Et locum habet prædicta reg. etiã ſi pœna vel quanti (interſit quæ æquiparãtur. d. l. ſtipulatio iſta. §. at ſi quis velit) promiſſum
3 fuerit. † ſi tamen promittens omnem conatũ diligentiamque ſine fraude, vt promiſsioni ſatisfaceret præſtiterit argumento notat. in l. fin. §. idem iuris. ff. ad legem Rhodiam de iactu. vbi nauta promittens certam pœnam, niſi ante conſtitutum diem merces eo loci expoſuiſſet, in quem vehẽdas eas locaſſet à pœna liberatur, ſi per eum non ſtetit, quo minus promiſsioni ſatisfaceret ex quo tex. & aliis iuribus ita ferè in terminis noſtris cõcludit Bartol. conſil. 236. concludens, quod promittens cum iuramento ſub certa pœna, quod Berta matrimonium contrahet cum Titio, non tenetur ad pœnam, ſi non potuit facere, qa

recu-

recuſauit Titius, quem refert & ſequitur Abb.
conſil.90.nume.1. verſic. venio ad ſecundum
volum. 1. poſt Feder. de Seni. conſil. 117. ſeu
122. quem etiam ſequitur Aret.conſ.142.col.
4. verſicu. venio igitur ad primum, latiſſi mè
Felin.d.capit.ex reſcripto nume.18. verſic. &
nota quod promittens de iureiur. Ludo. Ro-
ma.ſing.557.& ibi.Nicol.pigno.Deci. in l.fin.
§.iabeo.ff.ſi cer.pet.cõſi.313.nu.1.ver.ſed prædi
ctis non obſtantib.& nu.ſeq.& cõſi.323. col.2.
verſi. ſecundo quod taliter verba concipian-
tur. Vbi poſt alios per eum relatos concludit,
quod verba ita debent ſpecificari quod pro-
miſſor teneatur ad intereſſe non obſtante qđ
feciſſet qcquid potuit, & in terminis noſtris
Card.Pariſi.conſi.110.nume. 25. & multis ſe-
quentibus volum.1.vbi num.26.& 54. atteſtá-
tur hanc eſſe communem ſententiam quam
etiam receptam affirmat Thom. Fer. Caut.
43.ac Ruin.conſi.67.nume.8.& ſequen. vſque
in fin.volum.4. quo loci conſtanter tenet pro
mittentem cum iuramento ſe facturum & cũ
raturum cũ effectu, & ſub pœna quod Titius
aliquid faciet ſi fecit quicquid potuit non eſt
moleſtandus & excuſatur à pœna. Quoniam
& ſi promittens ſe facturum, & curaturum cũ
effectu, quod tertius ratificabit, ſeu renuntia-
bit aut aliquid faciet, videatur promittere ca-
ſum, & factum proprium; quo caſu valet ſti-
pulatio. §. ſi quis alium inſtitu. de inutilib. ſtipu
lat. attamen, quia tale factum proprium ten-
dit, & eſt ordinatum ad factum alienum, id eſt
quod tertius ratificabit, idẽ iudicatur de hac
promiſſione, ſicut de promiſſione facti alieni
quo ad hoc, vt faciendo quicquid potuit ex-
cuſetur à pœna conuentionali, & dicit hãc eſ-
ſe communem opinionem, quod etiam fir-
mat Card. Berg. in add. ad Bar. in l. qui autem.
§. ſi quis. ff. de conſtitu. pecu. concludens poſt
Fel. Deci. & Iaſ. locis citatis, qđ ſi aliquis pro-
mittit ſe facturum, & curaturum cum effectu
quod talis aliquid tale faciet, liberatur ſi fecit
quicquid potuit, hanc ſententiam etiam cre-
briorem teſtatur Natta multis relatis conſil.
451.nume.41.& 42.& ſeq. Ant. Gabriel. libr. 3.
commun.opin. in tit. de pact. & conuent. con
cluſ.2.nume.1.& ſequent. Menoch. conſil. 15.
num.17.& prædicta multo magis procedunt,
quando maritus promittit vxorem ratificatu
ram, cum eam ratificaturam veriſimiliter cre
dere poterat, teſte Rip. in l. quod te nume.46.
poſt Bal. & Dec. locis citatis; cui opinioni de-
ſeruiunt quæ ſcribit Paul. de Caſtr. conſi. 276.
in fin. verſic. ſed nec ipſi marito volu.2. quem
refert, & ſequitur Boer. quæſt. 3 num.15.& 16.
verſicu. nec nocet ipſi marito, vbi concludũt
4 † promiſſionem factam à marito quod filia
renũtiabit hæreditati paternæ ante quam tra-
ducatur, non valere. Eandem ſententiam con
ſtanter tenet in terminis noſtris Affli. aſſerens
ſic fuiſſe iudicatum deciſ.295. concludens, qđ
ſi maritus promiſit cum iuramẽto curare, &
facere ita quod faciendo ſuum poſſe non ex-
cuſetur, quod vxor ſua propter dotem habitã
renuntiabit eius fratri bonis paternis, & ma-

ternis, ſi fecit quod potuit vt vxor renũtiaret,
& noluit renuntiare excuſandus, & non mole
ſtandus eſt maritus. Et prædictis accedũt quæ
ſcribit Porti. dicto conſil.67. vbi ponit caſum
in marito qui vendidit prædium nomine ſuo,
& vxoris, quam cum iuramento ſpopondit,
ratam habituram dictam venditionem, alias
de ſuo teneri voluit, quam ſponſionem dicit
æquiparari illi promiſſioni ſe facturum, & cu
raturum & ſic facti proprij iuribus per eum al
legatis, & illa verba de ſuo teneri pœnæ no-
mine adiecta debere cenſeri, & tamẽ conclu-
dit quod ſi maritus ante moram ex parte ſua
adimpleuit, quia fecit quamprimum potuit
vt vxor ratum haberet, liberatur ſi vxor ratũ
habere noluit, & ĩ terminis noſtris fere in in-
diuiduo ita tenet aſſerens eſſe communẽ opi-
nionem & ita fuiſſe iudicatum Gram. deciſ.
102.nume.110.& ſeq. latè Viui. libr. 14. recep.
ſentent. in verbo, promittẽs factum alienum
vbi in verſic. ad tollendum omnia dubia. tra-
5 dit remedium, videlicet † quod quis expreſsè
in inſtrumento promittat, quod non vult poſ
ſe excuſari ſi fecit omnem ſuum conatũ. At
ex actis apparet D. Varnoni feciſſe quicquid
potuit quod Domina Paula ratificaret, vt ap-
paret ex duobus inſtrumentis renuntiationis
a parte productis. Nec in promiſſione ſunt ap
poſita dicta verba, quod non vult poſſe excu-
ſari faciendo quicquid poſſet, ſed tantum illa
promittit caſum proprium faciendo quæ
æquiparantur illis, ſe facturum & curatu-
rum vt ſuprà diximus. ergo malè agit. D.
Claudius Cæſar aduerſus præfatum D. Var-
noni. Sed prædictis quæ tamen vrgentiſ-
ſima ſunt ceſſantibus defendi ſecundum De-
cium conſilio infra citando poteſt D. Var-
noni adimpleuiſſe per eum promiſſa, cum re-
nuntiatio facta a D. Paula de anno 1563. Do-
mino Claudio Cæſari eius fratri de bonis pa-
ternis & maternis ſit in valida iuris forma. Ita
in terminis noſtris tenet Deci. conſil. 31. vbi
ſcribit, quod quidam Lucas viuentibus Simo
ne patre & Iuliano fratre renuntiauerat cum
iuramento bonis ipſorum in fauorem cuiuſ-
dam tertij: mortuis autem patre & fratre vo-
lebat dictus renuntians conſequi eius portio-
nem in hæreditatibus dictorum patris & fra-
tris, potiſsimum ex beneficio. l. fi. C. de pactis.
(qua l. iuncta doctorum interpretatione caue-
tur, pactum factum etiam inter filios de hære-
ditate patris viuentis ipſo non conſentiente
eſſe inualidum.) & concludit Deci. nu. 3. & 4.
6 † dictam renuntiationem cum iuramento fa-
ctam eſſe validam, per tex. in cap. quamuis de
pactis in 6. & reſpondet ad d. l. fin. C. de pactis,
dicens illam non procedere in pacto de non
ſuccedendo cum iuramento, quod etiam te-
net conſil.86. colum.4. ita etiam, videtur con-
cludere Barto. in d. l. fin. nume.7. & in l. ſtipula
tio, nume. 4. verſicul. ſed ſi pactum fuerit fra-
tri. ff. de verbo. oblig. Oldra. conſi. 132. num. 2.
Porti. conſil. 22. nume. 13. Celſ. conſil. 100. nu.
6. in fin. poſt Alex. loco citato, Vital. in ſuo tra
cta. Clau. in titu. renũtiatio ſucceſſ. futurarum
nume.

numero 1.& numero 5.verſicu.plenius quàm
Doct. Ar nos ſumus in pacto de non ſuccedē
do cum iuramento quod operatur, vt actus
valeat omni meliori modo quo de iure vale-
re poteſt.l.cum pater.§.filius matrē. ff. de leg.
2.Barto.in l.ſi quis pro eo nu. 17. ff. de fideiuſ.
ergo dicta renuntiatio dicitur ſacta in valida
iuris forma, præſertim propter dictum iura-
mentum, ita nominatim dicit Boer. deciſ. 3.
num. 5.Nec obſtat, quod in dicta renuntiatio-
ne non interuenit conſenſus matris viuentis
7 iuxta.l.fin.C. de pactis.quia † cum dictus con-
ſenſus poſſit ex interuallo interuenire teſte
Bald.in d.l.fin.colum.fin.verſic.credo tamen.
C.de pact.Deci.d.conſi.31.num.4.Alcia.in d.
l.fin.nume.19.C.de pactis. Cagnol.ibi, nu. 65.
& duobus ſequent.& in l.ſemper qui non pro
hibet.nume.22.ff.de regu.iur. vbi dicit, actum
nullum defectu conſenſus ſemper ratificari
per ſuperuenientiam conſenſus, ſequitur præ
dictum conſenſum non eſſe de forma dictæ
renuntiationis, ſeu pacti de non ſuccedendo,
8 quia † tunc conſenſus dicitur eſſe de forma
quando debet interuenire in ipſo actu, alias
non eſt de forma Iaſ. in l.1.§. 1. nume.4. ff. de
verb.oblig.quem refert & ſequitur Celſ. con-
ſil.34.nume.4.& alij cumulati. Deciſ. Pedem.
66.nume. 8. ſi ergo dictus conſenſus nō eſt de
forma ſubſtantiali dictæ renuntiationis, ſequi
tur prædictam renuntiationem eſſe in valida
iuris forma, attento præſertim iuramento. d.
capitu.quamuis.& ſic mero iure tenere, licet
non ſubſequuto conſenſu irritetur. Præterea
cum D.Claudius Cæſar ſæpius confeſſus in a-
ctis fuerit, matrem conſenſiſſe dictæ renuntia
9 tioni,& quitrationi, qua † confeſſione contra
eum nulla melior eſt probatio.l.cum te. C. de
tranſac.l.generaliter.C. de non nume.pecu.c.
per tres, de probat. præſertim cum fuerit fa-
cta in iudicio ſeu apud acta ex cumulatis per
Marſ. in rub. de proba. nu.81. & quatuor ſeq.
conſequens fit vt non poſſit opponere quod
dicta renuntiatio nō fuerit in valida iuris for-
ma propter defectum conſenſus matris viuē-
tis, quem D. Claudius Cæſar fatetur interue-
niſſe. Accedat quod prædicta renuntiatio legi
tur facta ipſi D.Claudio Cæſari præſenti,& ac
ceptanti prædictam renuntiationem,& affir-
manti eſſe validam,& contra eam nolle veni
re de iure ſeu de facto cum iuramento, vt vi-
dere eſt in dicto inſtrumento renuntiationis
in clauſula incipiente, quæ omnia & ſingula
partes ipſæ &c. ex quo ſequitur quod cum ſe-
mel eam approbauerit, & agnouerit vti vali-
dam non poſſit amplius contra præfatum D.
Varnoni citra incurſum periurij nulla obten
ta abſolutione illam reprobare,& dicere non
eſſe in validæ iuris forma. l. Pomponius ſcri-
bit.ff.de nego.geſt.l.fin. in princ. ff. de inoffic.
teſta. Nimis enim indignum eſſe iudicatur, vt
quod quiſq; ſua voce proteſtatus eſt, id in eun
dem caſum infirmare, teſtimonioq; proprio
reſiſtere d.l.generaliter.C.de non nume.pecu.
& d.capitu. per tuas de probat. facit reg.capit.
quod ſemel placuit de regu.iur.in 6.præſertim
cum fuerit acceptata a D. Varnoni. Prædictis
igitur attentis eſt abſoluendus D. Varnoni cū
promiſſa adimpleuerit, ex quo D.Paula non
ſolum ſemel, ſed bis, ex interuallo præſente
ſemper,& acceptāte præfato. D.Claudio Cæ-
ſare renunriauerit bonis paternis, & maternis
cum iuramento.

Nec ipſi. D. Varnoni nocet contrauentio
ſeu petitio prædictæ. D. Paulæ eius vxoris ad-
uerſus prædictum D. Claudium Cæſarē nunc
intentata; quia contrauentio vxoris non de-
bet nocere marito. C. ne maritus pro vxore,
& in rub. res int.alios acta: non enim promi-
ſit D.Varnoni quod D.Paula poſtquā renun-
tiaſſet bonis paternis, & maternis nō veniret
contra renuntiationem, nec ageret ſeu repe-
teret bona quibus renuntiauerat, ſed tantum
promiſit D. Paulam facturam quitationem,
& reſutationem de bonis paternis, & mater-
nis in valida iuris forma cum clauſulis debi-
10 tis,& opportunis: † ſub qua promiſſione non
comprehenditur obligatio, quod Domina
Paula poſtquam quitauerit, & renuntiauerit
non contrauenier, text. eſt in terminis in cap.
ad audientiam in fin.& ibi gloſſ. & Docto. de
his quæ vi metusvè cauſ.fi. vbi ſub promiſſio-
ne de renunriando non continetur, quod re-
nuntians non contraueniet renūciationi nec
repetet bona quibus renuntiauerat quem tex.
ad terminos noſtros citant: Boeri.d. quæſtio-
ne 3.nume. 5.& 6.poſt Barbat.conſilio 51. vo-
lumine primo. Gramma.d.deciſ.102.nu.93.&
ſeq.poſt Barto. Abba. Angel. Paul. de Caſtr.&
multa iura per eū allegata. qui loquitur in ſor
tioribus terminis, videlicet quando maritus
promiſit, quod renūtiare faceret eius vxorem
in ampla forma, & quod caſu, in quem con-
dēnaretur frater vxoris, breui manu maritus
ꝓmiſſor ad intereſſe ex cā cōtrauētionis præ-
fatæ condemnaretur, quæ verba profecto cla
riora ſunt quam in caſu nr̄o, & tamen in fine
dicit, maritum fuiſſe abſolutum. His appoſite
deſeruiunt quæ ſcribit Cardi. Berg. in add. ad
Bart. in l.cum minor. nume.81. ff. rem ratam
haberi, per illum text. quod ſi quis promittat
ratum habere, & ratum habuit quamuis po-
ſtea iure improbet, dicitur tamen conditionē
adimpleuiſſe. Ex prædictis igitur apparet D.
Varnoni non ſolum feciſſe quicquid potuit,
quod D. Paula renuntiaret bonis paternis, &
maternis, ſed etiam id præſtitiſſe,& propterea
redditur ſublata quæſtio illa, an attenta dicta
renuntiatione,& ratificatione renuntiationis
ſubſequuta, dicatur. D. Varnoni ſatisfeciſſe
promiſſioni ſcilicet, quod D. Paula faceret
quitationem, & refutationem de bonis pater
nis,& maternis in valida iuris forma. Et ſi ali-
quis contendere velit, ſub illis verbis, cū clau-
ſulis debitis,& opportunis, cōtineri, quod D.
Paula promittat non contrauenire renuntia-
tioni faciendæ. Reſpondeo id iure non pro-
bari, ſolam enim reperio à iure datam formā
quæ ſeruari debeat ad validitatem pacti, de re
nuntiando, ſeu non ſuccedendo in bonis ali-
cuius viuentis, videlicet iuramentum. capitu.
quamuis

quãuis de pactis in 6. Præterea demus ſub dictis verbis comprehendi quod D. Paula etiã promitteret de non contraueniendo renuntiationi per eam faciendæ, nonne hæc, & maiora ad vnguem adimpleuit D. Varnoni? certe ſic, vt videre eſt in prædictis duobus inſtrumentis annorum 1563. & 65. in quibus Domina Paula non ſolum renũtiauit, ſed promiſit non contrauenire quittationi, & renuntiationi per eam factæ, verum eam velle perpetuo obſeruare, & ſic in hoc bis adimpleuit ꝓmiſſa D. Varnoni.

Nec D. Claudio Cæſari proſunt illa verba caſum proprium faciendo, quia ſi accuratè legantur verba promiſſionis D. Varnoni, fecit tãtum caſum proprium in hoc, quod Domina Paula faceret quittationem, & refutationem in valida iuris forma, cum clauſulis debitis, & opportunis, & id adimpleuit, vt ex lectura inſtrumentorum renuntiationis, & ratificationis apparet. Non autem fecit caſum proprium, nec promiſit, quod D. Paula poſtquam feciſſet quittationem, & liberationem non cõtraueniet; Ergo dicta verba caſum proprium faciendo, non extenduntur ad contrauentionem ſubſequutam, vt in terminis ſentit Pariſ. d. conſil. 110. nume. 61. & 63. volu. 1. Arguendo igitur ab identitate multo magis
11 à maioritate rationis † ſi principalis, qui cum iuramento promiſit ſe renuntiaturum bonis paternis, & maternis, & ſic verè caſum, & factum proprium promiſit, liberatur renuntiando licet poſtea contraueniat tanquã hæc contrauentio non veniat ſub promiſſione renuntiationis. d. capitu. ad audientiam cum alijs ſupra allegatis; multo magis ille qui promiſit, quod alius renuntiabit caſum proprium faciendo, & ſic factum proprium interpretatiuè, dicitur liberatus argumento eorum quæ ſcribit Pariſ. in terminis d. conſi. 110. num. 53. volum. 1. liberatur facta renuntiatione a tertio, licet poſtea tertius contraueniat, cum huiuſmodi expromiſſor poſſit ſe iuuare eiſdem defenſionibus & iuribus quibus poteſt principalis, argumento notat. per glo. communiter approbatam & Docto. in l. cum lex. ff. de fideiuſ. in l. omnes. ff. de except. Hyppol. Marſi. in repet. Rub. de fideiu. nume. 285. & ſeq. cum ſimilibus & hoc argumẽto vtitur Gram. d. deciſ. 102. nume. 105. Iaſ. conſil. 133. nume. 18. & 19. volum. 4. Caſſan. in conſuet. Burg. Rub. 4. §. 5. nume. 52. Cui fundamento non video congruè reſponderi, igitur non militãt in caſu noſtro quæ dicuntur de eo qui fecit caſum proprium, quia loquuntur, in capite in quo caſum proprium fecerunt, vt puta in caſu noſtro, in eo capite in quo D. Varnoni promiſit caſum proprium faciendo, quod D. Paula faceret quitationem, & refutationem, non autem in eo caſu loquuntur, in quo caſum proprium non fecit, vt puta in caſu noſtro in capite cõtrauentionis ipſius. D. Paulæ, in quo D. Varnoni non fecit caſum proprium, ſtricti enim iuris eſt promiſſio, ideo ſtrictè eſt intelligenda vulg. l. quicquid aſtringendæ. ff. de verbor. oblig. cum ſimilibus. Hinc fit, vt allucinentur aduocati D. Claudij Cæſaris quos audio tenaciter hærere, quod D. Varnoni promiſerit D. Paulam eius vxorem obſeruaturam, & non contrauenturam renuntiationi, & refutationi per eam faciendæ aliqua ratione, vel cauſa de iure, vel de facto, quia non legitur. D. Varnoni id promiſiſſe, ſed promiſit quod ipſe met D. Varnoni perpetuo obſeruabit per eũ promiſſa, & ipſe non contraueniet, de iure, vel de facto prout obſeruauit nec in aliquo contrauenit de iure, vel de facto, & propterea incongruè allegatur. l. Thais. §. Stichus. ff. de fideicõmiſ. libert. Et dicere, quod ſub promiſſione facta à D. Varnoni, quod perpetuò obſeruabit omnia, & ſingula per eum promiſſa, & non contraueniet continetur, quod etiam D. Paula obſeruabit, & non contraueniet, tanquam verba illa, caſum proprium, reſpiciãt omnia prædicta ridiculoſum eſt, quoniam prædicta clauſula, caſum proprium faciendo ſolet apponi quãdo quis promittit factum alienum, & pro cautela eius cui fit promiſſio, promittens vult factum alienum haberi tanquam eſſet proprium, & ſic facit caſum proprium interpretatiuè, cum fieri non poſſit, quod factũ alienum ſit proprium verè, ſed ſi quis promitteret factum proprium, & adderet hæc verba, caſum proprium faciendo, ſuperfluò apponerentur, cum clarum ſit, eum qui promittit factum propriũ promittere etiam, & facere caſum proprium, Quinimo plures fictiones ſeu ſpecialia circa idem concurrerent cõtra not. in l. 1. C. de dot. promiſſ. Primò, quia promittendo alium renunriaturum faciendo caſum proprium, facio caſum illius meum. Secundò promittendo factum meum, videlicet obſeruaturum, & non contrauenturum cenſeretur ſecundum interpretationem aduerſariorum etiam, promittere factum alienum videlicet, vxorem meam obſeruaturam, & non cõtrauenturam, quod eſt contra. l. ita ſtipulatus. §. Griſogonus. ff. de verb. oblig. vbi perſona extrinſecus non ſubintelligitur. Item ſic intelligendo, clauſula poſita in executiuis pro vt eſt prædicta, quæ omnia, & ſingula &c. ampliaret, & augeret principalem diſpoſitionem cõtra naturam clauſularum acceſſoriarum, & poſitarũ in executiuis quæ non ampliant principalem diſpoſitionem clemen. 1. de præben. vbi communiter. Doct. cum ſimilibus cumulatis deciſ. Pedem. 64. nume. 2. ergo admittenda non eſt aduerſariorum interpretatio. Sed demus citra veri præiudicium à D. Varnoni etiam factam fuiſſe promiſsionẽ caſum proprium faciendo, quod D. Paula renunriabit bonis paternis, & maternis, & facta renuntiatione non contraueniet: adhuc dico ſub tali promiſsione non comprehendi contrauentionem, quæ fit ob enormiſsimam læſionem cauſatam dolo eius cui fit promiſsio, & ſic D. Claudij Cæſaris. capitu. cum contingat. capit. Quintauallis de iureiur. Ancha. conſ. 330. col. 5. ver. ſed his non obſtantibus, quem refert, & ſequitur Iaſ. in l. ſi pacto quo pœnam in fin. C. de pactis,

de pactis, vbi poſt Bal. & Anchar. conſtanter
12 tenet, † quod ſi pater vel alius promittat ſub
certa pœna, quod ſuus filius, vel alius minor
ratificabit aliquem contractum cum erit ætatis legitimæ, & filius vel minor noluerit ratificare: quia enormiter ſit læſus, non cadit in pœnam ſic promittens, & conſi. 135. colum. pen. volum. 4. ponit caſum in fortioribus terminis quàm noſtris videlicet, quod quando maritus promiſit cũ iuramento fratribus vxoris, quod eius vxor nunquam aliquid peret de bonis maternis, & ſi peteret tantum de proprijs bonis refunderet maritus, & concludit hanc promiſſionem nõ tenere propter enormiſſimam læſionem. idem tenet Soci. conſil. 22. numero decimoquinto, & ſequent. vſque in fin. volum. 4. quem refert, & ſequitur Deci. conſil. 203. nnmero quinto, & ſequent. Socin. Iun. in terminis noſtris conſil. 129. nume. 66. & duobus ſequent. volu. 1. Com. d. conſi. 11. col. 4. & ſeq. Port. conſil. 101. nume. 27. & 33. con-
13 cludens, † ab omni obligatione, & diſpoſitione excludi dolum, ſiue ex propoſito ſiue re ipſa interueniat, quod etiam dicit Bartol. in l. creditor. §. Lucius. ff. mand. & in l. in venditione in princip. ver. de tempore. ff. de bon. autho. iud. poſſ. & in terminis noſtris d. c. quamuis de pact. in 6. Ioan. de Amic. conſil. 114. nu. 28. & multis ſeq. Cæphal. conſil. 115. nume. 2. & ſequen. poſt Soci. Tiraquel. & Ripam locis citatis concludens tertium ſeu maritum promittentem, quod vxor vel alius non reuocabit, nec contraueniet renuntiationi quam fecit de bonis paternis & maternis in fauorem fratris non teneri vel obligari ſi vxor vel tertius, pro quo promittitur contraueniet ratione enormiſſimæ læſionis, & conſi. 308. nume. 32. & duobus ſequent. Et ratio eſt ſecundum
14 prædictos Doctores, † quia promiſſio facta alicui ſemper intelligitur dũmodo dolus eius cui promiſſio fit abſit, ita ſentit Anch. d. conſil. 330. colum. 5. verſicu. moueor principaliter, Cæpha. d. conſi. 115. nume. 4. & ſeq. Port. latè conſil. 19. nu. 4. & pluribus ſequent. Thom. Gram. diſerte d. deciſ. 102. nume. 103. & ſex ſequent. poſt plures citatos affirmans hanc eſſe receptam ſententiam, quem refert & ſequitur Antonius Gab. d. cõcluſ. 2. in fi. vbi ex hoc capite enormiſſimæ læſionis declarat & reſtringit omnes limitationes & opiniones cõtrarias. Et prædictis accedunt quæ late ſcribit Neuiz. d. conſilio 22. nume. 26. & multis ſequ. vbi exactè hanc materiam tractat, latè deciſ. Pedem. 41. nume. 1. & tribus ſequent. quam citat & ſequitur Hippo. Rimi. conſil. 77. nume. 33. & tribus ſequent. Et ratio eſt in promptu
15 quia, † nemo ex dolo ſuo debet commodũ conſequi l. nec ex dolo. ff. de dolo. l. verum. §. tempus. ff. pro ſocio. l. ſi ex duobus de tute. & rat. diſtrahend. l. itaque fullo ff. de furtis. capit. cum olim, de offi. deleg. Capra. regu. 87. num. 125. & ſequent. Grat. reſponſ. 2. nume. 66. libr. primo Alba. conſilio 9. nume. 51. Natta conſil. 166. nume. 26. Roll. à Valle conſi. 60. nume. 42. & 46. volum. 4. Crau. conſil. 110. nume. 11. cum ſimilibus citatis a Franciſco Beclo conſilio 47. nume. 17. & conſilio 106. nume. 15. facit reg. legis iure naturæ. ff. de regu. iur. l. nam hoc natura. ff. de cond. indeb. capitu. locupletari de reg. iur. in 6. Dolus autem Clandij Cæſaris arguitur ex enormiſsima læſione re ipſa reſultante ex quittatione & renuntiatione facta à D. Paula de bonis & hæreditate paternis & maternis de quibus in actis inter D. Paulam & Dominum Claudium Cæſarem fratrẽ
16 factis, & in hoc proceſſu exhibitis, † ex qua enormiſsima læſione præſumitſ dolus ex propoſito Alci. conſil. 81. nume. 40. poſt Bald. Soci. & Come. locis citatis. Cum igitur conſtet præfatam Dominam Paulam nõ ſolum fuiſſe enormiſsimè læſam reſpectu bonorum paternorum, quorum nec legitimam ſibi in bonis paternis debitam habuit, ſed etiã pluſquã enormiſsime quo ad bona materna, de quibus nihil penitus recepit. Sequitur præfatum D. Vamoni non teneri aſſumere onus dictæ litis cauſatæ dolo D. Claudij Cæſaris fratris propter enormiſsimam læſionem quæ interuenit in renuntiatione facta a præfata D. Paula prædicto D. Claudio Cæſari. Et ad hoc facit quod ſcribit Bartol. in l. fin. nume. 7. verſic. ſi verò non eſt admixtum delictum. C. de pac.
17 vbi concludit † valere pactum de perdendo iure ſuccedendi ſi paciſcens tantum percepit quantum ſibi occaſione ſucceſsionis debetur. Curt. Iun. in d. l. fin. nume. 43. verſicu. 20. fallit. C. de pactis. vbi dicit cum Bart. tranſire cõmuniter Docto. quod etiam firmat Cagn. numero 198. verſic. ſi vero tantum non recepit non valet pactum, & Bartolum refert & ſequitur Abb. conſil. 116. num. 2. vol. 2. aſſerens non reperuiſſe Bar. ab aliquo reprobari, & addit rationem ne videatur paciſcens de nõ ſuccedẽdo pro modica re, & multò magis pro nulla renuntiare ſucceſsioni paternæ & maternæ. Vnde voluit lex obuiare deceptionibus. Culpæ igitur Domini Claudij eſt adſcribendum ſi reſcindetur renuntiatio, quia tantum debebat dare quantum ſorori debebatur ex ſucceſsione materna. aut ſaltem id præſtare quo enormiſsima læſio tolleretur. Si is igitur qui promittit renuntiare & renuntiationi non contrauenire adhuc poteſt contrauenire ratione enormiſsimæ læſionis, quæ in renuntiatione interuenit tamquàm contrauentio ob enormiſsimam læſionem non ſit comprehenſa in tali promiſsione, Ergo longè fortius ſi maritus promittat vxorem renuntiaturam & non contrauenturam non obligatur, ſi in renuntiatione vxor enormiſsimè lædatur, proinde contraueniat; hoc argumento vtitur Socin. conſilio centeſimoquinquageſimonono, numerò trigeſimotertio. omnino videndus eſt Gramm. d. deciſ. centeſimaſecunda, numero centeſimoquinto, & pro D. Varnoni facit quod ſcribit Socin. conſilio 215. num. 7. vbi expreſſe dicit, quod licet maritus promittat quod vxor habebit ratam donationem & obſeruabit & non contraueniet, tamen ſi vxor admittatur ad reſcinden-

18 dum donationem nõ tenetur maritus † quia quælibet promiſſio de non contrauemendo debet intelligi, niſi quis ex iuſta cauſa contrauemiet lege permittente. l. quidam cum filiũ, vbi Bartol. ff. de verborum obligatio. cum ſimilibus, & quem refert & ſequitur Chaſſ. in conſu. Burgond. rubr. 4. §. quinto, numero quinquageſimoſecundo, vbi ait non potuiſſe inuenire illud cõſilium Ancharani per Socin. allegatum 327. quod puto eſſe 330. a nobis ſupra citatum, Cantiuncula conſilio decimoſexto, numero vigeſimoſecundo, & adducit text. in l. ſi libertus. ff. de oper. liber. in capitulo Quintauallis de iur. iur. & in l. fin. in fine C. de fideiuſ. mino. His deſeruiunt quæ ſcribit Eman. Suarez in ſuo Theſ. recep. ſententi. in verbo fideiuſſores qui ſe euictionis nomine, & huic fundamento non etiam video poſſe reſponderi, cum Doctores qui in contrarium ſcripſerunt non loquantur quando contrauenitur ratione enormiſſimæ læſionis quæ quidem læſio enormiſſima latiſſimè deducta & probata fuit in actis inter prædictos D. Claudium Cæſarem & Paulam vertentibus.

Supereſt videre, an non obſtantibus prædictis geminatis quitationibus & renuntiationibus, teneatur adhuc D. Varnoni facere quod Domina Paula de nouo quitet & renuntiet bonis paternis & maternis. & concluſiue loquendo teneo non eſſe obligatum, quoniam
19 communis eſt concluſio; † promiſſionem ab homine factam, de aliquid faciendo vel fieri faciendo verificari in primo actu, etiam ſi non duret. l. Boues. §. hoc ſermone vbi Doct. o. præſertim Tiraquel. & Cæpol. numero nono, ff. de verborum ſignificatio. l. ſi quis vbi Bartol. C. de inſtitu. & ſubſtitu. l. qui ſatiſdare. ff. de fideiuſ. cum ſimilibus. l. duobus §. ſi ei. ff. de iur. iur. vbi gloſſ. Paul. de Caſtr. & Alexand. Petr. de Rauerſing. 523. Socin. conſilio nonageſimoprimo, numero quarto, volum. 4. vbi poſt Cyn. & Bald. locis citatis reſpondendo ad gloſſ. in d. §. hoc ſermone, dicit, illam non habere locum in diſpoſitione hominis, quia verificatur in primo actu, licet talis actus non ſortiatur effectum gloſſ. in l. 3. in princip. in verbo conſentiat in fin. ff. rem ratam haberi, quam dicit notabilem Ruin. in add. ad l. 4. §. Cato numero vndecimo, ff. de verborum obligatio. idem tenet Deci. conſilio nonageſimotertio, numero quinto, verſiculo tertio quod licet. & conſilio 287. numero decimoquinto poſt Alexand. conſilio ſeptuageſimo numero quarto, volumine ſecundo. Conueniunt quæ ſcribit Iaſ. in l. 1. columna prima ff. ſi quis in ius voc. non ierit, Angel. in tract. maleſi. verſiculo pro quibus Antonius fideiuſſit, Ioan. de Amic. conſilio 114. numero decimo concludentes, quod promittens aliquem repræſentare ſub pœna liberatur a pœna ſi ſemel præſentauit, licet præſentatus receſſerit: & comprobatur ex eo quod dicitur, ſufficere conditionem ſemel extitiſſe licet non durauerit. l. ſi quis hæredi vbi late Iaſ. & Corn. C. de inſtitu. & ſubſtit. faciunt adducta per Deci. conſilio vigeſimoquarto colum. 24. & conſilio nonageſimoquinto, column. fin. plura ſimilia in terminis noſtris adducit Grammat. d. deciſ. 102. nume. nonageſimoprimo & octo ſequent. & ex prædictis reſpondetur ad l. 1. §. hæc verba ff. quod quiſque iuris, quia loquitur in diſpoſitione legis ſiue ſtatuti, quæ ſemper loquuntur vulg. l. Arriani. C. de hæreticis & Manich.

Concludo igitur attentis præmiſſis præſertim enormiſſima læſione, ac geminatis quitationibus & renuntiationibus Dominæ Paulæ, eſſe a petitis Domini Claudij Cæſaris abſoluendum D. Varnoni cum victoria expenſarum pro vt abſoluti fuerant mariti de quibus in prædictis deciſionibus Afflict. 295. & Grammatici 102.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas matris ab inteſtato defunctæ ita ad filias ſicuti ad filios defertur.*

2 *Diſpoſitio qualibet præſupponit ſubſtantiam & qualitatem actus de quo loquitur.*

3 *Paria ſunt de aliquo non conſtare omnino vel non legitime.*

4 *Statutum, cuius obſeruantia non probatur, non attenditur neque ligat.*

5 *Teſtis de auditu ab alio, & non dicens a quo, non probat etiam quòd dicat audiuiſſe dici publice, & ſub numero 9.*

6 *Procurator in cauſa non eſt teſtis idoneus.*

7 *Teſtis probat & interpretatur contra producentem & numero 10.*

8 *Filia vel mater excluſa ſtatuto a ſucceſſione morientis, non cenſetur excluſa a legitima, ſi de ea non fiat expreſſa mentio.*

9 *Legitima ſeu eius ſupplemento renunciatum non cenſetur niſi expreſsè dicatur, etiam ſi renunciatio fiat cũ iuramento.*

11 *Teſtis deponens de iudicio ſuo non probat.*

12 *Statutum excluſiuum filiarum a ſucceſſione parentum & iuris cõmunis correctorium cenſetur odioſum & & iniquum.*

13 *Statuti verba cui non conueniunt, nec eius diſpoſitio cõuenit.*

14 *Statutum loquens de filia maritata locum non habet in deſponſata.*

15 *Statutum admittens aliquo caſu filias ad ſucceſſionem non dicitur factum fauore agnationis quia agnatio per filias non conſeruatur.*

16 *Statutum quòd filia dotata non ſuccedat an locum habeat in filia cui a patre fuit dos aſſignata in teſtamento vel promiſſa & nu. 17.*

17 *Verba ratione adiuncti ſuam mutant naturam.*

18 *Statutum excludens filiam dotatam & maritatam intelligi debet de filia habili ad matrimonium contrahendum, non de pupilla.*

19 *Statuta excluſiua filiarum a ſucceſſione parentum vti correctoria iuris communis non extenduntur ad bona extra territorium ſtatuentium exiſtentia, ſiue loquantur in rem, ſiue in perſonam.*

20 *Nomina debitorum regulantur quoad locum, ad naturam rerum poſſeſſarum ſeu qui ſi ideo prædicta ſtatuta nec etiam huiuſmodi nomina comprehendunt.*

21 Solutio

21 *Solutio a debitore forenſe in dubio fieri debet in loco originis vel domicilij, vel vbi petitur quando nō eſt dictum vbi fieri debeat.*

22 *Statuti pars vltima eſt obſeruanda quia vltima derogant pracedentibus, idem in ſententia.*

23 *Statuta excludentia filias dotatas a ſucceſſione patris & matris, debent intelligi & interpretari de congrue dotatis vel laſio non ſit in magno exceſſu.*

24 *Filia congrue dotata dicitur vt à ſtatuto excludatur ſi dos correſpondeat legitime.*

CONSILIVM LXXVI.

CVM in omni iudicio ius in cauſa quæ fide geſtorum probatur, poſitum ſit, vulg. l. ſi ex plagis. §. in cliuo. ff. ad l. Aquil. l. obligationum. §. in facto. ff. de actio. & obligat. Bald. in l. non ignorat. colum. 3. in fin. C. qui accuſ. non poſ. adeo, vt etiam modicæ circonſtantiæ variatio ius immutet, teſte Decio conſilio 599 numero ſexto. Ideirco Ieſu Chriſti Domini & Saluatoris noſtri nomine inuocato, litis ab Illuſtri Domina Paula Balba Domina Varnoni aduerſus admodum Magnificū D. Claudium Cæſarem Dodolum eius fratrem vtrinque coniunctum motæ, facti ſpeciem ex actis comprobatam, prætermiſsis ſuperfluis, præmittam; deinde quod in crebriore Doctorū ſentētia ius ſtatuere mihi videatur, abſoluam. Factum igitur ſic ſe habet.

Anno 1553. die 21. menſis Iulij quondam Magnificus D. Percinal Dodolus Cherienſis & Illuſtris Dominus Laurentius Balbus Dominus Varnoni tūc minor annis vigintiquinque, conuenerunt, quòd dicta Domina Paula prædicti Domini Perciualis filia, quæ tunc nonum tantum ſuæ ætatis annum agebat, vbi ad legitimam ætatem nubendi peruenisset prædicto Domino Varnoni nubere deberet, cui a Dodolo patre promiſſæ fuere dotes aureorum 3500. ſoluendæ conſumato matrimonio, & terminis ſtatutis, eodemque inſtrumento Dominus Varnoni promiſit, caſum proprium faciendo cum iuramento, quod prædicta D. Paula contracto matrimonio, & ante factam ſolutionem dotium, faceret pacē, finem, quittationem & refutationem eidem Domino Perciuali patri, & Claudio Cæſari fratri de omnibus bonis paternis, & maternis in valida iuris forma, cum clauſulis & renunciationibus opportunis.

Anno vero 1563. die 25. Iunij, mortuo Perciuale patre, contracto & conſumato matrimonio; ac viuente adhuc Domina Francisca Dictorum Dominorum Paulæ & Claudij Cæſaris matre, cum verterentur controuerſiæ tam verbis quam ſcriptis inter prædictos Dominos Iugales de Balbis, ac dictum Dominum Claudium Cæſarem, Ad pacta & conuentionem deuenerunt. Et inter alia conuentum extitit, quòd prædictus D. Claudius Cæſar vltra dotes à patre conſtitutas, ſolueret eidem Dominæ Paulæ aureos 200. termino duorum annorum: Quibus mediantibus, prædicta Domina Paula informata (vt in inſtrumento aſſeritur) de valore bonorum, & hæreditatis paternæ, cum iuramento quittauit, & abſoluit prædictum Dominum Claudium Cæſarem præſentem & acceptantem, cum pacto de amplius non petendo, a petitione legitimæ, & eius ſupplementi, renuntiando in fauorem prædicti Domini Claudij Cæſaris, omnibus iuribus quæ habebat, & ei competebant, & ſpectabant ſuper bonis, & hæreditate prædicti Domini Perciualis. Et vlterius bene inſtructa de tenore inſtrumenti dotalis, & de promiſſione facta per maritum, vt obſeruaret à marito in prædicto inſtrumento facto anno 1553. promiſſa, illo præſente & conſentiente, quittauit & abſoluit prædictum eius fratrem præſentem & acceptantem a toto eo, quod habere & petere poſſet in bonis & hæreditate paternis, & maternis; Renuntiando in fauorem prædicti fratris omnibus iuribus, & actionibus ſibi ſpectantibus in bonis & hæreditate paternis & maternis. in cuius inſtrumenti executionem, Domini Iugales de Balbis anno 1565. 22. Martij aureos 140. receperunt, & dictum inſtrumentum quittationis, & renuntiationis in omnibus ſuis partibus laudarunt, approbauerunt, & ratificauerunt cum iuramento, & clauſulis ibidem deſcriptis. His peractis: mortua ab inteſtato dicta Domina Franciſca dictorum Dominorum Paulæ & Claudij Cæſaris matre; petijt in ſumma Domina Paula, (obtenta prius abſolutione a iuramentis in dictis inſtrumentis præſtitis) dimidiam dictorum bonorum præſertim maternorum, quam ſibi iure hæreditario ſpectare propoſuit, & ſe in poſſeſſionem dictæ dimidiæ mitti. Cui actioni duas oppoſuit reus exceptiones, nempe cuiuſdam aſſerti ſtatuti, ſeu conſuetudinis loci Cherij excludentis (vt aſſeritur) filias dotatas & maritatas a ſucceſſione bonorum paternorū, & maternorum, ac prædictæ renuntiationis, & quitationis bonis paternis & maternis a prædicta Domina Paula factæ, & inde ex interuallo ratificatæ.

Quæritur quodnam ius ex prædictis actis oriatur, Verum quia intētio partis agentis dicitur probata iuris communis diſpoſitione,
1 † qua patris & matris ab inteſtato defunctorum hæreditares ita filiæ, ſicuti filio deferuntur toto titulo. ff. & C. ad ſenatuſconſult. orphi. l. maximum vitium. C. de liber. præterit. & in authent. de hæred. quæ ab inteſta. defer. §. primo. l. 1. C. de bonis maternis. cum ſimilibus, ideo ſolum de veritate exceptionum & replicationum a partibus reſpectiue propoſitarum diſcutiendum putaui; in quarum diſputatione pro poſſe conabor (cum apud Excellen-

 tiſſimum

tiſſimum Senatum cauſa agatur) omiſſis inutilibus quæſtionibus, crebrioribus & veris vel ſententiis.

Opponitur igitur primo exceptio aſſerti ſtatuti excludentis filiam à patre vel à matre dotatam & maritatam, a ſucceſſione patris & matris, exiſtente fratre, vel alia filia non nupta. Et in hoc aduertendum eſt quòd licet in actis in memoriali. ſub die 12. Iunij. 1573. legatur producta quædam copia duorum ſtatutorum, altera ſub Rubr. de muliere dotata, & maritata à patre, vel alio modo, altera verò ſub rubrica de fœmina maritata & dotata, attamen non eſt facta collatio niſi primi ſtatuti, ideo de alio ſtatuto non eſt diſputandum cum de eo omnino non conſtet, & paria ſint non eſſe vel eſſe & non legitime apparere, l. duo ſunt Titij. ff. de teſtam. tutel. l. fina. C. de ſucceſſ. edict. l. in lege. ff. de contrahend. empt. cum ſimilib. Aduerſus quam exceptionem plura nomine D. actricis replicantur.

Primo non conſtare legitime de dicto primo ſtatuto, quando quidem notiſſima ſit iu-
2 ris concluſio ratione naturali ſuffulta, † omnem diſpoſitionem præſupponere ſubſtantiam, & qualitatem actus de quo loquitur, ita expreſſe docet Bartol. communiter receptus in l. Vlans. ff. de teſtam. milit. nominatim dicens, quòd ſtante ſtatuto quòd contra inſtrumentum vel ſententiam non poſſint opponi niſi duæ exceptiones; poterit tamen opponi exceptio, non eſſe inſtrumentum, vel ſententiam. & huic concluſioni accedunt cumulata in deciſ. Pedemon. 169. numero octauo, quæ gratia breuitatis non repetuntur, quibus addo coacta à Portio in conſilio. 101. numero tertio. At in caſu noſtro fuit oppoſitum non apparere de allegato primo ſtatuto, ergo prius de eo conſtare debet. Et ſi dicatur in actis liquere de dicto ſtatuto, Reſpondemus imò de eo non liquere, cum de illo legitime non
3 appareat, pariaque ſint, vt diximus, non conſtare, vel non legitime. argumen. l. quoties. ff. qui ſatiſd. cogant. Card. conſilio vigeſimoſeptimo, numero ſeptimo, & ſequen. Pariſ. conſilio nonageſimotertio, numero duodecimo, volumine primo. Natt. conſilio 609. numero, vigeſimotertio. Damhod. in ſuo enchir. pat. aut ſimil. in verbo, probatio illegitima, & in verbo probatio inſufficiens, ergo de dicto primo ſtatuto non apparet. Quod autem de dicto ſtatuto legitime non conſtet, liquido dignoſcitur, tam ex deſcriptione ſtatus aſſerti libri in quo legitur in ſcriptum enunciatum ſtatutum, qui liber caret omni iuris ſolemnitate, & fide, præſertim legitima ſubſcriptione, cuius corroſum, & laceratum pluribus in locis præſertim in ſcriptura aſſerti ſtatuti, ita quòd ab omni forma ſcripturæ authenticæ ſit alienum, contra quod vrgens ſe ſe offert coniectura, dictum ſcilicet ſtatutum non extare; quia de eo in dictis inſtrumentis conſtitutionis dotis, & renuntiationis nulla penitus facta fuerit mentio, quod ſi extitiſſet, vtique fruſtra D. Perciual pactus fuiſſet, quod Domina Paula renuntiare deberet bonis paternis, & maternis, aut ſaltem de eo fuiſſet facta mentio ad maiorem quittationis, & renuntiationis faciendæ comprobationem. argumen. l. item apud Labeonem. §. hoc ædictum ſuperuacuum. ff. de iniurijs, Et ſi dicatur prædicti ſtatuti obſeruantiam teſtibus partis conuentæ probari; Reſpondemus non concludenter probari talem obſeruantiam, capitu. prudentiam. de probatio. l. neque nata-
4 les. C. eodem titulo cum ſimilib. † qua ceſſante ceſſat ſtatutum. ex text. in authen. de fideiu. in princip. & in authen. quib. mod. nat. eff. ſui. §. fin. in illis verbis, quoniam & non vtendo perempta eſt, latè Hippol. Riminal. conſilio quinquageſimoſecundo, numero octuageſimoſecundo, & duobus ſequent. concludens poſt plures ibi cumulatos, ſtatutum vſu non receptum non attendi Felin. conſilio decimooctauo, numero decimoſexto, poſt gloſſ. Innocen. Butr. Ioan. And. Bartol. Archid. & Ioan. de Ligna. locis citatis Menoch. cõſilio ſeptuageſimoquinto, numero nonageſimoprimo aſſerens poſt Deci. Pariſ. & Gozad. cõmunem eſſe doctorum opinionem, ſtatuta vſu non recepta non ligare, Cæphal. conſilio 441. numero. 107. citans Rip. lib. 1. reſponſ. capitu. quinto, numero tertio. Quod verò concludenter non probetur huiuſmodi obſeruantia facile dignoſci poterit ſi dicta vniuſcuiuſque teſtis de prædicti ſtatuti obſeruantia loquentia perpenderimus.

Nam tertius teſtis in ordine Bartholomeus Burteus, qui primus legitur ſuper dicti ſtatuti obſeruantia depoſuiſſe, non probat concludenter prædictam obſeruantiam, deponit enim tantum ſe fuiſſe ſententia quorundam arbitrorum à ſuis petitionibus depulſum: nõ enim dicit ſe propter dictum ſtatutum fuiſſe excluſum, ſed indiſtincte, ideo non concludit; quoniam potuit excludi alijs de cauſis, quam virtute dicti ſtatuti, vtputa, quia petebat partem hæreditatis patrui, ſeu auunculi magni, quo caſu filia non ingreditur locum patris, ſeu matris. Deci. latè conſilio primo; ideo hoc capite merito fuit excluſus, vel quia forte Catherina ipſius teſtis, mater, renunciauerat hæreditati, de qua agebatur, aut eam non adiuerat; ſeu bona, ad quæ agebat, erant feudalia, vt in fine ſuæ depoſitionis dicit, nec apparet de dicto laudo: quinimo deponit quod excepta dicta lite, numquam intellexerit de obſeruantia vel inobſeruantia prædicti ſtatuti. Quartus teſtis Petrinus Ghigonus deponit per audire dici, & ſe non recordari a quibus dici au-
5 diuerit, † quo caſu non probat. l. teſtium. C. de teſtib. vbi docto. Alexand. conſilio 150. numero vigeſimotertio, volumine quinto Deci. conſilio centeſimouigeſimotertio, numeroquinto, & licet dicat ſe pluries fuiſſe Prætorem Cherij in abſentia Vicariorum, & ſæpius fuiſſe cauſarum primarum appellationum iudicem; Attamen dicit quod numquam illi occurrit caſus tractandi de dicto ſtatuto, & non vidit nec legit prædictum ſtatutũ niſi ab octo

dicbus

dlebus citra. Quintus teſtis Luchas Chiar-
dus deponit per audire dici publicè de obſer-
uantia dicti ſtatuti tempore, quo fuit Rector,
inde Prætor, poſtremo Sindicus Cherij, licet
tempore dictorum officiorum nunquàm cõ-
tigerit ei caſus dicti ſtatuti & clarum eſt in iu-
re, teſtem deponentem quòd audiuit publicè
dici, non probare famam Barto. in l. de mino-
re. §. plurium. numero vigeſimoprimo, ff. de
quæſt. Sextus teſtis Io. Petrus Roia deponit ſe
vidiſſe obſeruari prædictum ſtatutum, ſed nõ
recordari in quibus cauſis: ideo non probat
teſte Alexand. & Deci. conſilijs ſupra citatis.
Septimus Ludouicus Ruſtichellus dicit ita di
ei audiuiſſe ab aduocatis, & vidiſſe pronuntia
tum in cauſa fratrum de Lanfranco contra
Annam eorum ſororem, ſed huic teſti non
eſt credendum, tum quia, vt ipſe atteſtatur, eſt
procurator D. Claudij Cæſaris contra Domi-
nã Paulam in cauſa quæ vertitur Cherij, quæ
6 eſt ſimilis huic, & tendit ad eum finem, † ideo
non probat. l. fina. ff. de teſtib. vbi gloſſ. & Do-
cto. in capitu. inſuper. & capitu. cum nobis. de
teſtibus Specul. in titu. de teſte. §. primo nume
ro ſeptuageſimoquarto, cum etiam dicat fuiſ
ſe ita pronuntiatum, & tamen non conſtat de
dicta ſententia in ſcriptis, prout deberet con-
ſtare. capit. quoniam contra. de probatio. ma-
xime attenta forma Decretorum Dominica
lium, & eſt ſingularis. Octauus teſtis Ioan. Ia-
cobus Valle dicit, quòd audiuit dici à decem
annis citra de obſeruantia ſtatuti, & ſic non
concludit, tum quia loquitur de auditu, cum
etiam dicat à decem annis citra, & ſic potuit
audiuiſſe die præcedente eius depoſitionem,
& propterea non probat teſte Bartol. commu
niter recepto in l. Celſus numero vigeſimo-
tertio ff. de vſucap. Verum teſtatur quòd du-
rante dicto tempore decem annorum num-
quàm euenit ei caſus ſuper obſeruantia dicti
ſtatuti. Nonus teſtis D. Martinus Calligarius
deponit ſolum de vno caſu, in quo dicit ſe vi-
diſſe obſeruari prædictum ſtatutum, videlicet
in cauſa quorundam de Pecetto, concludens
tamen prædictum ſtatutum non habere locũ
quoad excluſionem filiæ maritatæ à ſupple-
mento legitimæ, & ita habuiſſe in practica in
cõtradictorio iudicio in cauſa Dominæ An-
næ Camotæ contra fratres, & hoc, in caſu quã
7 do dos eſſet minor legitima, † cuius teſtis di-
ctum probat contra ipſum D. Claudium Cæ-
ſarem producentem. vulg. l. cum precum. C.
de lib. cauſ. l. veteribus. ff. de pact. cũ ſimili. cu-
mulatis per Felin. de except. capitu. cum ve-
nerabilis numero vigeſimotertio, Specul. in
titul. de teſti. §. primo numero ſexageſimono-
no, Socin. Iun. conſilio ſexageſimonono, nu-
mero ſecundo, volumine primo, quem re-
fert & ſequitur Cephal. conſilio ſexto, nume-
ro quinquageſimoquinto, & conſilio octua-
geſimoſecundo, numero quadrageſimoſepti
mo. Franciſcus Burſat. conſilio quinquageſi-
moſeptimo numero ſecundo, faciũt quæ ſcri-
bunt Roman. conſil. 104. Iaſ. in Rubr. de iure
iur. numero nono, & in conſilio quinquageſi-
motertio, numero quarto volum. primo. Pa-
riſ. conſilio 50. nume. 59. volum. primo quod
teſtis deponens de credulitate probat contra
producentem, iſtis deſeruiunt, quæ de produ-
cente inſtrumentum ſcribunt Iaſ. conſil. 57. &
Nat. conſil. 365. nume. 3. & 4. attento maxime
quia dictum prædicti teſtis conforme eſt, ſecũ
dum plurium opinionem, iuris communis di
8 ſpoſitioni, qua † filia vel mater excluſa ſtatu-
to à ſucceſſione morientis, non cenſetur ex-
cluſa à legitima ſibi debita niſi ſtatutũ faciat
expreſſam mentionem de legitima, ita nomi
natim dicunt Alexand. conſil. 7. num. 9. & qua
tuor ſequen. volum. 2. aſſerens ita fuiſſe pro-
nuntiatum Bononiæ, Balb. de præſcrip. in 4.
part. 4. part. prin. quæſt. 23. in fin. Catald. Bon-
compagnus & Franciſcus Maria Plotus Ad-
uocati conſiſtoriales poſt collegium Peruſ.
conſil. 113. nume. 20. & 21. inter conſilia vlti-
ma. volunt. per text. in l. ſi quando §. generali-
ter. C. de inoff. teſtam. Socin. Iun. conſil. 113.
nume. 54. volum. primo poſt Soc. Sen. conſil.
76. volum. 3. Cæphal. conſi. 120. nume. 2. poſt
Salicet. Bald. Raphael. Alexan. Socin. Balb. &
Afflict. locis allegatis. Deci. d. conſi. 180. nu. 2.
aſſerens hanc eſſe communem opinionem.
Stante igitur dicto iſtius teſtis, intentio Domi
næ Paulæ quæ non habuit integram legitimã
in bonis paternis, multo minus in bonis ma-
ternis de quibus nihil omnino habuit, dicitur
etiam dato prædicto ſtatuto fundata, vt habe
re debeat ſupplementum legitimæ in bonis
paternis, & integram ſuam legitimam in bo-
nis maternis ſitis in territorio Chærij: cum ab
ipſis legitimis non cenſeatur excluſa vigore
aſſerti ſtatuti. & huic fundamento non video
iure poſſe reſponderi.

Nec aduerſatur quittatio, & renuntiatio ſa
cta à prædicta Domina Paula bonis & hæredi
9 tati matris; † quia per dictam renunciationẽ
non cenſetur renunciatum legitimæ de qua
nulla fuit facta ſpecialis mentio. l. fin. §. gene-
raliter. C. de inoff. teſta. & §. cæterum. in auth.
vt cum de appel. cognoſcit. Nec obſtat iura-
mentum ex adductis à Curt. Sen. conſi. 76. col.
6. Signorol. conſi. 80. num. 4. & 5. Boer. deciſ. 3.
nu. 8. & duob. ſequentib. volu. 2. vbi dicit ſe ita
conſuluiſſe & obtinuiſſe. Secundo reſponde-
tur prout infra in capite renuntiationis reſpõ
debitur. Decimus teſtis Michael Ferrerius de-
ponit per audire dici, non recordãs a quibus,
nec in quo caſu; ideo non probat. l. ſolam. C.
de teſtibus Deci. dicto conſilio 133. Afflict.
deciſ. 248. nu. 5. Vndecimus teſtis Merchuri-
nus de Reuigliaſco deponit de vnico caſu in
quo dicit fuiſſe latam ſententiam de qua non
conſtat, eſt ſingularis in dicto caſu, & dicit ſe
debitorem Domini Claudij Cæſaris. Duode-
cimus Ioanninus Viaritius deponit quòd ali-
qua ſtatuta Cherij obſeruantur, aliqua non,
& nihil dicit de ſtatuto de quo agitur.
Decimus tertius teſtis Dominus Aſcanius
Benzius Doctor deponit fuiſſe iudicatum
ſuper ſtatuto de quo agitur, ſed non ex-
primit qualiter fuerit iudicatum, an pro

filia maritata, an contra: Nec conſtat de di-
cta ſententia, & ipſorum duorum teſtium de-
10 poſitiones † cum ſint dubiæ debent interpre-
tari contra producentem capitu. in præſentia
de probatio. Afflict. deciſ. 120. nume. 3. Deci-
musquartus teſtis Dominus Nicolaus Brolia
iureconſultus deponit per verbum exiſtimat,
& numquàm vidit tractari de obſeruantia di-
cti ſtatuti in contradictorio iudicio, & ſic ei
non creditur Bald. in d. l. ſolam. C. de teſtibus.
Afflic. deciſ. 381. nume. 7. Decimusquintus te-
ſtis Io. Michael Lomellus deponit ſe dici au-
diuiſſe quòd filia dotata & maritata à patre &
à matre, non ſuccedit patri nec matri. & quòd
de hoc caſu multæ contigerunt cauſæ, neſciēs
tamen eas exprimere, & numquàm vidiſſe
nec intellexiſſe qualiter ſucceſſerit, nec quali-
ter fuerit obſeruatum a iudicibus, & ſic non
concludit obſeruantiam prædicti ſtatuti. Ac-
cedat quòd loquitur de ſtatuto quo dicitur de
filia dotata & maritata a patre & à matre co-
pulatiue, non autem alternatiue; & ſic eius di-
cta non habent locum in caſu noſtro, in quo
non fuit a matre dotata, & maritata. Vigeſi-
musſextus teſtis Dominus Antonius Argen-
terius iureconſultus non concludit obſeruan
tiam dicti ſtatuti dicit enim nunquàm ſibi eue
niſſe caſum dicti ſtatuti in contradictorio iu-
dicio, licet oretenus ſemper iudicauerit, ꝙ
prædictum ſtatutum obſeruaretur in ſuis ter-
minis, ſecundum tamen qualitatem partium
& caſuum, & ſic arguit obſeruantiam non eſ-
11 ſe vniformem; & † deponit de ſuo iudicio,
ideo non probat, Bartol. in l. 2. §. penult. poſt
gloſſ. ff. de aqua plu. arcen. Afflic. d. deciſ. 381.
nume. 7. Pariſ. conſi. 67 nume. 66. volu. 1. poſt
Barto. Alexand. & Deci. locis citatis. Vigeſi-
mus ſeptimus teſtis Dominus Ioannes Berra
Doctor deponit quo ad obſeruantiam dicti
ſtatuti, numquàm vidiſſe deciſum in iudicio,
quamuis conſulendo illud obſeruarit. ergo
nō integer, cum deponat pro defenſione ſuæ
opinionis. Vigeſimus nonus teſtis Dominus
Gabriel Viſcha Doctor deponit ſe pluries di-
ci audiuiſſe extare tale ſtatutū, & etiam illud
legiſſe in libro paruo præſentato, nihilomi-
nus nunquàm ei occurriſſe iudicare, ſeu con-
ſulere in tali caſu.

Concludo igitur de prædicto ſtatuto non
conſtare per aliquam ſcripturam publicam
ſeu authenticam, Nec eius obſeruantiā con-
clūdenter probari dictis teſtibus, & quatenus
dici poſſet probata, debere intelligi ſaluo ſem
per filiæ dotatæ & maritatæ iure petendi ſup-
plementum legitimæ tam in bonis paternis,
quàm integram legitimam in maternis ſuis
in finibus Chærij, vt clare deponit nonus teſtis
Dominus Martinus Calligarius.

Poſito tamen citra veritatis præiudicium
quòd de dicto ſtatuto legitime conſtaret eſ-
ſetque in viridi obſeruantia: attamen adhuc
dicimus, huiuſmodi ſtatutum non habere lo-
cum in caſu de quo agitur: ad quod demon-
12 ſtrandum, præmitto, † dictum ſtatutum eſſe
iuris communis correctorium, & ipſis filia-
bus odioſum & iniquum, proinde ſtricti iuris,
& ꝓprie debere intelligi ex latè cumulatis ab
Hippol. Riminal. conſul. 31. nume. 115. & qua-
tuor ſequent. Gozad. conſil. 37. nume. 12. Can-
tiunc. conſil. 9. nume. 4. Rolland. à Valle con-
ſil. 96. nume. 12. 15. & 16. volum. 4. Grat. Reſp.
20. nume. 1. & ſequen. volum. 1. Ceph. conſil.
210. nume. 37. & conſil. 278. nume. 208. & ſeq.
poſt Cor. Cur. Iuni. & Rube. conſilijs relatis,
præcipue in caſu noſtro, ex quo aſſertum ſta-
tutum Cherij dici nō poteſt factum fuiſſe dū-
taxat gratia ſeruandi bona in agnatione, cum
filiæ nuptæ, expreſsè à dicto ſtatuto ad ea vo-
centur, vt infra dicemus. Hoc præmiſſo dico
quod cum ſtatutum loquatur de filia dotata
maritata, & ex actis nō appareat, Dominam
Paulam fuiſſe dotatam, & maritatam tempo
re mortis ꝓdicti D. Perciualis patris, nec hoc
præſumatur, cum ſit facti, vulg. l. in bello. ff. de
capt. & poſtlim. reuerſ. ergo caſum noſtrum
13 non amplectitur dictum ſtatutum, † quia cui
non conueniunt verba ſtatuti, nec etiam con-
uenit eius diſpoſitio. vulg. l. 4. §. totiens. ff. de
damn. infect. l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor ff.
de acquirend. hæred. l. ſi vero. §. de viro. ff. ſolu.
matrim. cum ſimilibus cumulatis ab Hyppo-
lit. ſing. 339. Iaſ. conſi. 155. nume. 1. vol. 4. Soci.
in terminis noſtris conſil. 9. nu. 5. Georg. Nat.
de ſtat. excluſ. fœmin. q. 2. col. 4. verſicu. quin-
to quæro. & ſequen. & num. 19. & pluribus ſe-
quentibus, Cephal. conſi. 5. nume. 6. vbi plures
ad hoc citat; Quòd autem non eſſet maritata
tempore aſſertæ conſtitutionis dotis apparet
ex ipſis actis præſertim inſtrumento cōfecto,
anno 1553. quo legitur à prædicto Perciuale
patre facta promiſſio de nuptui tradēdo Do-
minam Paulam filiam impuberem, & abſen-
tem eidem D. Varnoni, & de ſoluēdis aureis
3500. pro dotibus prædictæ Dominæ Paulæ,
cum qua tunc conſiſtere non poterat matri-
moniū, cum nonum dumtaxat ageret annū:
14 † quo fit vt nō poſſit habere locum ſtatutum
loquens de maritata ex Cor. poſt Bald. in l. nō
ſine, num. 5. C. de bonis quæ liber. & ibi in ad-
dit. cumulatis. ac per Hyppol. ſing. 106. vbi af
firmat hanc eſſe communem opinionem,
quam Berous ſequitur conſilio quarto, nu-
mero ſeptimo, & ſequentibus, volumine pri-
mo. Geor. Nat. loco ſupra citato, conclu-
dentes, quod ſtatutum loquens de maritata
ſiue nupta, non habet locum in deſponſata:
& hoc ſtante magnus reſultat effectus, quia
ſi ex actis nō conſtet Dominam Paulam tem
pore mortis patris dotatam, & maritatam,
profecto ſucceſſiſſet patri, ſi ab inteſtato perijſ-
ſet vna cum fratre, tam ex iuris communis
diſpoſitione, quam dicti ſtatuti vocantis ad
ſucceſſionem parentum filias non nuptas,
15 † qua vocatione nubilium fœminarum ſtan-
te, euidenter apparet prædictum ſtatutum nō
fuiſſe factum fauore agnationis, quæ non
contemnatur à prædictis filiabus ex Alexand.
conſilio centeſimodecimoquinto, numero
decimo, & vndecimo volumine ſecundo quē
refert & ſequitur Brun. de ſta. exclu. fœm. art.
32. quæſt.

12.quæſt.9.col.3.verſicu.nec prædictis obſtat.
Beto.conſi.120.num.15.& ſeq.vol.2.Cephal.
conſi.245.num.19. D.Purpur.conſi.432.col.
2.verſic. vnde bene congruit nuptiæ enim ſu-
peruenientes non repellunt eam ab hæredita
te paterna.l.ſi alienum.ff.de acquir. hæred.§.
in extraneis.Inſtitu.de hær.qual.& differ.Bart.
conſ.31.quem ſequitur Deci.conſi.24.nu.6.&
conſi.71.nu.1.verſi.tertio patrui ſaltem exclu
duntur.Roma.conſi.442.Camp.de dote in 4.
part.quæſt.36.concludentes,cõſiderari debe-
re tempus mortis patris, an tunc nupta fuerit
filia.

Et ex prædictis iure ſuſtineri poteſt, prædi-
ctam Dominam Paulam non etiam fuiſſe à
patre dotatam:quoniam & ſi Bart. in l. Titio
centum.§.Titio genero.num.5.ff.de cond.&
demonſtrat.& in l.qui pupilla.ff.ad l.Iul.de
16 adul. dicat † ſtante ſtatuto quod filia dotata à
patre non ſuccedat, dicatur etiam dotata, ſi
pater pupillæ filiæ in teſtamẽto dotes aſſigna-
uerit, quẽ referũt & ſequuntur cumulati à Ti-
raquel.de retract.conuentionali.§.finis.num.
32.attamen dicta Bartoli procedere poſſent,
niſi ex communi loquẽdi vſu aut ex alijs præ
ſumptionibus aliud appareat ſtatuentes vo-
luiſſe,ſic idem Bar.declarat in d.§.Titio gene-
ro.num.6.in fi.verſicu.prædicta vera. At in ca
ſu noſtro ſtatuentes intellexiſſe præſumuntur
de filia re ipſa dotata, ergo de aſſignata & pro
miſſa dote non intellexerunt, quod autem, de
dote data intellexerint, id clare probatur per
dictionem, maritata, in eadem oratione con-
iunctam quæ non verificatur in promiſſione
de nuptui tradendo,ſed in filia vere nupta, vti
ſupra probatum eſt:quibus addo tex.in termi
nis in l.cum fuerit.ff.de cond & demonſt. vbi
dicitur, nuptiarum conditionem impleri, cũ
vxor ad viri domum ducitur, vt ergo determi
natio vna reſpiciens plura determinabilia pa
riformiter determinet.vulg.l.iam hoc iure.ff.
de vulg.& pupil.& Barto.in d.§.Titio genero,
nu.1.debet dicta dictio,dotata,intelligi de ve-
re atq; re ipſa dotata, non autem de dote ſo-
lum promiſſa & aſſignata in caſum contrahẽ-
di matrimonij. Nam cum ſtatutum duo ad ex
cluſionem filiæ copulatiuè requirat, ſcilicet,
vt & dotata & maritata ſit, vtrunq; debet eo-
dem tempore coniunctim interuenire.l.ſi hæ
redi plures.ff.de cond.& demonſtra.ita in ter-
minis noſtris docet Georg. Nat. de ſtatu. ex-
cluſ.fœm.in 2.quæſt.prin.col.2.verſic. quam
ſine dubio limita procedere, vbi ſtatutum ex-
cluderet dotatam & maritatam. & arg.notat.
per Socin.in terminis dicti ſtatuti conſ.92.nu.
5.& 6.vbi reſpondet ad dicta Barto. In d.§.Ti-
tio genero, dicentem eius opinionem proce-
dere, quando ſtatuta ſimpliciter loquerentur
de dotata: ſecus autem ſi aliquibus ex verbis
additis liquere poteſt ſtatuentes intellexiſſe de
dote realiter data, vt in caſu noſtro propter il
lam dictionem, maritata, & ob diſpoſitionẽ
illam ſtatuti filiam admittentis innuptam ad
patris ſucceſſionem. quam etiam opinionẽ
tenuit Corn.in d.l.non ſine.num.5.C.de bon.

Do.

17 quæ lib,& comprobatur, quoniam † adiun-
cti ratione verba ſuam mutant naturam, & id
quod additur, præcedens verbum reſtringit.
argum.notato,in l.tutoribus.ff.de teſta. tutel.
vbi Bat.Sign.conſ.3.num.3.arg.l.vxor.§.fin.ff.
de legat.3.l.ſi viro.ff.locati.Afflict.deciſ.3.nu.
3.& deciſ.307.num.20. Socin. Iun. conſi.167.
num.26.vol.2.vbi poſt Afflict.loco citato di-
cit, quòd verba ratione adiuncti aliquando p-
dunt naturam ſuam, & capiuntur ſecundum
naturam adiuncti.quo fit, vt ſicut maritata nõ
intelligitur de promiſſa de maritando, ita di-
ctio, dotata, non debet intelligi de dote pro-
miſſa tantum,ſed de dote verè data, proinde
quòd eodem tempore dotata ſit & maritata.
Hanc interpretationem, quod ſcilicet illa di-
ctio dotata debeat intelligi de dote re ipſa &
cum effectu,non autem de dote promiſſa vel
aſſignata tenent Fulgo.& alij Doct.in d.l.non
ſine.C.de bon.quæ lib. quos refert & ſequitur
Socin.conſi.207.nume.3.Deci.conſi.106.nu.
2.poſt Bald.Paul.à Caſt.Anchar.& Rom.per
eum citatos.Campeg.de dote in 4.par.quæſt.
35.poſt Bald.in l.ſi mater.C.de iure dot.dicẽs
verbum,dotata, in ſtatuto debere intelligi cũ
effectu,non per actum nudi miniſterij.Ceph.
conſ.165.num.36.Capi.deciſ.176.nu.2.vbi ex-
preſſe dicit, quod ſtatutum excluſiuum fœmi-
narum,& ſi nihil dicatur de dote, ſubintelligi-
tur de dotatis, & quæ in alienam iam familiã
tranſiuerunt.Card.Berg.in l.qui hæredi.num.
20.ff.de condi.& demonſtrat.

18 Præterea † ſtatutum loquens de filia dota-
ta, intelligi debet de filia habili ad matrimo-
nium contrahendum,& ſic ætatis nubilis,non
autem de filia infante ſeu pupilla, prout erat
Domina Paula ætatis tunc annorum nouem,
cum qua matrimonium nequaquam contra-
hi poterat,ita tenet expreſſe.Bal. in l.ſi plures.
col.7.verſi.iuxta prædicta quæro.C.de condi.
inſert. quem refert & ſequitur Alex. conſi.131.
nu.11.& tribus ſequentibus. vol.3.poſt Imo.
Fulgo.Cuma.Paul.de Caſtr.& Anch.per eum
citatos,cuius ſcripta eo tacito ſequutus eſt So
cin.dicto conſi.92.nu.6. verſic. ad idem quod
notat Bald. reprobata in hac parte opinione
Bar.in dicto§. Titio genero. idem etiam ſen-
tit Alex.conſ.211.num.10.volum.7.facit tex.
in l.fina.C.de donatio.ante nupt. Hinc fit vt
prædictum ſtatutum non habeat locum in ca
ſu noſtro, proinde prædicta Domina Paula
non cenſeatur excluſa à bonorum paterno-
rum,& maternorum ſucceſſione.

Sed demus citra veri noxiam, prædictam
Dominam Paulam à patre vere dotatam fuiſ-
ſe,& prædicto Domino Varnoni tẽpore mor-
tis patris reperiri nuptam,ſtatutumque eſſe in
viridi obſeruantia, etiam reſpectu legitima-
rum, attamen adhuc defendimus præfatam
Dominam Paulam fundatam habere inten-
tionem,& nulla legitima exceptione eliſam,
quoad bona ſita extra territoriũ, & fines Che-
rij, cum vera & receptiſſima ſit Doctorum
19 ſententia † huiuſmodi ſtatuta eſſe contra iu-
ris communis diſpoſitionem, iuribus ſupra

citatis,

citatis, quibus addo Tiraquel. de iur. primog. quæſt. 4. in princ. proinde non extendi nec vires porrigere ad bona exiſtentia extra fines & territorium ſtatuentium, & ſic Cherij vti veram & receptam tenuerunt ferè omnes antitiqui Docto. in l. prima C. de ſumma Trinit. & fid. catho. & ibi Bar. num. 33. & 42. quem eo loco ſequuntur communiter ſcribentes citati ab Andr. Poma. ibi in additio. qui dicit, eandē concluſionem firmaſſe Angelum. Anchara. Anna. Alex. Aret. Roma. Capr. Barb. & Iaſonem locis per eum citatis, quam ſequuntur & communem eſſe dicunt idem Anchar. in repet. c. 1. quæſt. 12. poſt prin. verſi. quæro iuxta prædicta de conſtit. & conſi. 162. Bald. conſi. 246. num. 3. vol. primo. Lapus allegar. 91. col. pen. verſi. ſuper quæſtione. Alex. conſ. 16. nu. primo & quatuor ſequentibus, & conſil. 128. num. primo & pluribus ſequentibus vol. primo, concludens crebriorem eſſe ſententiam id procedere ſiue ſtatutum in rem ſiue in perſonam loquatur, quem refert & ſequitur aſſerens pariter eſſe communē Dec. conſi. 13. nu. 7. conſi. 276. num. 2. verſi. ſed quia (vt narrat) reperiuntur multa bona. adducens ita etiam tenere modernos in c. poſtulaſti. de for. compet. vbi Feli. Com. in conſiliis ibi allegatis. & eam tenet Iacob. à S. Georgio de Roydis nu. 27. & crebriorem etiam teſtatur mihi conciuis Alber. Brun. diſerte ſcribens, & plures citans, de ſtat. excluſ. fœm. art. 8. quæſt. 25. num. 119. & 130. verſic. quicquid autem ſit non eſt recedendum à prima opinione, quæ eſt communis. cuius ſcripta exacte refert & ſequitur Tiraquel. de iure primog. quæſt. 46. num. 2. adducens hanc opinionem etiam tenuiſſe Maſuer. Eueral. & alios locis citatis. & nume. 23. vſque in fi. vbi hanc opinionem à contrarijs ſtrenuę defendit, quam pariter ſequitur Curt. Iun. conſi. 5. num. 42. & conſ. 108. num. 4. 30. & ſeq. affirmans eſſe communem, citans Capr. eandem tenere, quam etiam docte ſequitur conciuis meus Nat. conſil. 514. numero 11. & pluribus ſequentibus moder. Pariſ. conſil. 58. numero 13. & duobus ſequentibus. Rub. Alexan. conſil. 17. numero 10. dicens iſtam opinionem eſſe communem, & quam refert & ſequitur Socin. Iun. conſil. 62. numero 2. volum. 3. Ruin. conſi. 48. colum. 1. volum. 3. aſſerens hanc eſſe crebriorem & reſpondens contrariis. quod etiam firmat & teſtatur Cagnol. in l. fi. num. 21. poſt plures ibi citatos. ff. de Iuriſd. omn. iudi. loquens in terminis ſtatuti noſtri & ibi Marſ. nume. 195. Gozad. conſi. 37. nu. 12. Dominus Rol. à Val. de lucro Dot. quæſt. 20. nu. 14. Iacob. Filip. Port. conſi. 82. nu. 3. & 4. & conſi. 127. num. 3. 13. & 14. vbique dicens hāc opinionem eſſe receptiorem, quod etiam affirmat Mathe. Gribal. lib. 6. commun. opinio. in verbo, filia. verſicu. ſtatutum diſponens, & lib. 17. com. opin. in verbo, ſtatutum ſiue in rem ſiue in perſonam: & in verbo, ſtatutum ꝙ filia dotata, Viui. cod. lib. 17. verſi. ſtatutum excludens fœminas propter maſculos, verſi. fallit primo & verſi. ſtatutum filias perſonæ ab inteſtato defunctæ. Ema. Suarez. copioſe plures allegans in ſuo theſaur. recepta. ſenten. verſi. ſtatutum ſuperſtitibus maſculis. atteſtans hanc eſſe crebriorē, quicquid in contrarium vt ipſe ait deblatrauerint aliqui. Alba. conſi. 23. nume. 8. & conſi. 26. nume. 3. poſt Alex. & alios per eum citatos, plures alios refert Rol. à Val. conſi. 80. nume. 23. lib. 4. quem his ſcriptis, vidi nec non Burſat. conſ. 8. nume. 34. & 35. conteſtans hanc eſſe ſcribentium cōmunem ſententiam ſiue ſtatuta loquantur in rem ſiue in perſonam. Moder. Pariſi. in conſi. 1. num. 57. Cæpha. conſi. 120. nu. 11. & conſi. 278. num. 104. Fran. Bec. conſi. 62. nume. 23. & ſeq. Gerar. Mazol. conſ. 36. num. 14. & nouem ſequentib. atteſtans hanc eſſe crebriorem, ſiue ſtatutum loquatur in rē ſiue in perſonam, Stepha. Lambert. de ſtatuto Mediola. glo. 2. in verbo mulierum nu. 33. poſt innumeros Doctores ibi citatos, ex quib. authoritatibus, iunctis in eis allegatis, liquido patet iſtam eſſe veram & receptiſſimam concluſionem à qua in iudicando & conſulendo non eſt recedendum. pro qua ſtat regula. l. fin. ff. de iuriſd. om. iud. & ibi Dec. & communiter Doctores. quæ locum habet non ſolum reſpectu prædiorum vrbanorum & ruſticorum, ſed etiam nominū debitorum forenſium, præſertim quando creditor erat origine etiam forenſis, prout in caſu noſtro, in quo & Do. Franciſca creditrix & DD. Hippolita & Delia ex patre neptes debitrices, erant forenſes quo ad locum Cherij, cū omnes ex loco Braidæ eſſent oriundæ, & hæredes Dominæ Deliæ à loco Scalengiarum.

20 Quo ſtante † certi iuris eſt debere iudicari de dictis nominibus debitorum vti de rebus poſſeſſis, ſeu quaſi extra territorium Cherij, & ſic ſtatuentium, ita in terminis noſtris tenet Alb. d. conſ. 23. nu. 9. & ſeq. reſpondens ad id quod dicitur, vxorem debere ſequi forum, & ſtatuta mariti, dicens illud procedere quo ad ea, quæ reſpiciunt beneficium mariti, tam reſpectu dotis quam aliorum, ſecus vero quo ad alia, præſertim ſoluto matrimonio quia tunc mulier & eius bona reguntur ſecundum ſtatuta originis propriæ, citans ad hoc Barto. Caſtren. Abb. Alexan. Socin. Deci. & Curtium Iun. locis adductis, ſubdens quòd ſi non conſtat de ſtatuto originis, ſtandum eſt iuri communi. §. ſed quoties non addimus. inſtitu. de iur. nat. gen. & ciuil. & prædicta probantur ex eo quod dicitur, obligationem ſequi debere debitorem, teſte Bald. in l. prima colum. penult. verſicu. firmiter credo. & in fine. C. de ſumma Trinit. & fid. cathol. & propterea dicitur, actorem ſequi debere forum rei. l. ſecunda. C. de iuriſdi. omnium iudi. cap. ſi clericus. cap. cum ſit. de foro compet. At debitores ſeu debitrices quondam Dominæ Franciſcæ ſunt, vt ſupra diximus, forenſes. ergo forum eorum ſequendum eſt. Et hoc corroboratur ex dictis Lapi d. alleg. 91. colum. 3. verſiculo contrarium, &c. quo loci dicit nomina debitorum ad illum pertinere, vbi exactio de iure & de facto fieri poteſt: & reſpōdet

ad

ad id, quod dicitur nomina debitorum non
eſſe localia; quia hoc verum eſſe ſcribit circun
ſcriptiue; ſed conſiderato effectu ſunt in loco
in quo fieri debet exactio, ſeu ſolutio, prout in
fin. d. alleg. 91. dicit quòd cum prædicta con-
ſuetudo ſeu ſtatutum exorbitet à regulis iuris
communis, non eſt extendendum ad dicta no
mina debitorum. & Lapum refert. & ſequitur
Socin. conſi. 101. num. 2. verſicu puto hæc &
nu. 6. maxime in fine, vbi decidit caſum no-
ſtrum. idem repetit conſi. 175. vbi nume. 5. re-
ſpondet ad id, quod dicitur, debere attendi lo
cum contractus, quamuis in caſu noſtro vlti-
mus contractus quondam Dominæ Frācíſcæ
fuerit factus in ciuitate Taurini anno 1564. 9.
21 Iunij. At † cum debitores ſint forenſes, nec
conuentum appareat in quo loco fieri ſolu-
tio debeat, in dubio fieri debet in loco origi-
nis ſeu domicilii rei, vel vbi petitur. l. id quod
legatur. ff. de iudic. cum ſimilibus Barto. in l.
quod ſi Epheſi in fi. prin. ff. de eo quod cert. lo
co & in l. item illa nu. 3. 9. 12. & 13. ff. de conſt.
pecu. plures citat Burſat. conſi. 74. num. 15. &
ſeq. Et pro hac opinione, videlicet quod de-
bitoris forenſis nomen iudicetur vti de re nō
exiſtente in territorio ſtatuentium, proinde
non comprehenſa in ſtatuto, adduco tex. in l.
etiam. §. fin. ff. de petit. hæred. & glo. fin. in l. re-
gulariter, eo. tit. vbi dicitur, debitorem quaſi
poſſidere ipſum debitum. Hinc ſequitur, q ſi
debitor ſit forenſis, per conſequens debet de-
bitum dici forēſe. multo magis ſi debitrix vel
creditrix ſit forenſis. Ex hac igitur communi
concluſione certi iuris eſt quod ad ipſum ſta-
tutum attinet, bona paterna & materna non
conſiſtentia intra fines Cherij & nomina de-
bitorum forenſium præſertim prædictæ ma-
tris forenſis pertinere & ſpectare pro dimidia
prædictæ Dominæ Paulæ vti cohæredi quon-
dam Dominæ Franciſcæ eius matris ab inte-
ſtato defunctæ.

Quo vero ad bona materna ſita in territo-
rio Cherij, dato citra veri præiuditium, quód
eſſemus in caſu ſtatuti, attamen ſi verba circa
finem dicti ſtatuti poſita attendamus, cautum
expreſſe legetur, in tertia tantum parte bono-
rum maternorum debere ſuccedere D. Clau-
dium Cæſarem filium, præfatam vero Domi
nam Paulam filiam in aliis duabus partibus:
quod & optima factū eſſe ratione puto, quo-
niam ſi filia dotata excludatur in totum à pa-
ternorum bonorum ſucceſſione, quæ quidē,
vt plurimum æſtimationis multo maioris eſ-
ſe ſolent, quàm bona materna, voluerunt ſta-
tuentes ex quo in vno grauarunt filias, exclu-
dendo ipſas à ſucceſſione bonorum paterno-
rum, illas in alio releuare, ſcilicet in adiudicā-
do eis duas partes de tribus bonorum mater-
norum, vt qui in vno grauatur ſubleuetur in
altero. l. eum qui, vbi glo. in verbo probandi.
22 ff. de iureiur. † Quæ quidē vltima ſtatuti pars
eſt obſeruanda, ex doctri. Angel. in l. inciuile.
ff. de legib. poſt glo. & Cin. in l. 3. C. de teſtam.
tut. pro qua facit. l. ſi inæqualibus. ff. de hæred.
inſtit. l. Titia cum teſtamento. §. Lucius. ff. de
leg. 2. l. non ad ea. ff. de cond. & demonſtr. qd
etiam in ſententia locum habet, Signorol. cō-
ſi. 80. num. 6. verſicu. prætetea finis dicti capitu
li. Car. conſi. 29. col. 6. in prin. per text. in l. ſi ita
in primo de hæred. inſtituen. & in l. ſi Stichū.
ff. de manumiſſ. teſtam. gl. in c. prædicator. 16.
quæſt. prima, quibus accedunt notata per Iaſ.
in l. pacta nouiſſima. nu. 1. & ſeq. & Deci. nu.
3. & ſeq. poſt alios per eum relatos. C. de pact.
concludentes, vltima derogare prioribus, &
ea procedere in ſententijs & ſtatutis. Grat. re-
ſponſ. 119. nu. 12. lib. primo, quibus conuenit
quod dicitur attendendam opinionem vlti-
mam legiſlatoris, gloſarum & Doctorum te-
ſte Alex. conſi. 121. col. fin. verſiculo & ſic vi-
detur. vol. primo. Iaſ. in d. l. pacta nouiſſima
nume. 4. verſicu. 14. & vlt. in l. j. nume. 61. C. de
iur. emphit. poſt plures per eum relatos. Curt.
Sen. conſi. 45. col. 7. verſicu. & ideo huic deci-
ſioni vltimæ, Soc. conſi. 166. nu. 9. alias ſeque-
retur in eodem ſtatuto repugnantiam ineſſe,
atque ita quidem non valeret, l. vbi repugnan
tia. ff. de reg. iur.
23 Præterea † ſtatuta prædicta excludentia fi-
liam dotatam à ſucceſſione patris & matris,
communi interpretationis ſenſu debent intel
ligi de congrue dotata, teſte Bald. in l. fin. col.
2. verſiculo, ſed pone quód ſtatutum dicat. C.
de dot. promiſſ. Alex. conſi. 83. num. primo &
2. volum. 4. vbi multis iuribus id ipſum probat
poſt Bald. Ang. Salic. & Fulg. per eum citatos
Ben. Capr. conſ. 46. in fin. quem refert & ſequi
tur Corn. conſi. 100. litera C. vol. 3. aſſerens à
pluribus ita conſultum fuiſſe Doctoribus ibi
nominatim adductis, quos refert & ſequitur
Ruin. conſi. 60. nume. 1. & ſequen. vol. 3. Dec.
conſi. 106. nume. 3. Bal. nouell. de dot. in 6 par.
priu. 17. nu. 4. & 5. & adeo debet congrue dota
ri filia, vt magno in exceſſu neutiquam lædā-
tur, nam tunc de dolo pater argueretur, & ſta-
tutum ceſſat. ita expreſſo Bal. Nouel. priuil. 17.
colum. 4. verſ. & hoc mihi ex magno exceſſu.
Alb. d. conſ. 100. nu. 2. Albert. Brun. de ſtat. ex-
cluſ. fœmin. 9. arti. niſi euidenter appareat de
magno exceſſu. Grammat. in terminis decis.
101. num. 15. & multis ſequentib. vbi nume. 17.
dicit quod ratione enormiſſimæ læſionis præ
ſumitur à patre ſeducta. & nume. primo ſcri-
bit, ex magno exceſſu redargui patris dolum,
quem refert & ſequitur Menoch. conſi. 8. nu.
12. Cæphal. conſi 34. nume. 37. & ſeq. firmans
hanc opinionem eſſe communem. & conſi.
137. nume. 67. poſt Caſtrenſ. Alex. Curti. ſen.
& Iun. Deci. Alci. & Ruin. locis citatis, ex qui-
bus probatur hanc eſſe crebriorem ſententiā.
Quanta autem debuerit eſſe dos. vt filia cō-
grue dotata dicatur, clare demōſtratur ex in-
fraſcripta communi concluſione, quam latiſ
24 ſime tractat Socin. conſi. 150. videlicet † do-
tem congruam, ſtante ſtatuto excludente filiā
dotatam, dici, ſi commenſuretur & correſpō
deat legitimæ debitæ filiæ, quæ concluſio ve-
ra & crebrior eſt, pro qua conſuluerunt quin-
quagintatres Docto. ibi à Soci. nominati col.
antepen. & pen. quibus addo infraſcriptos, vi-
delicet

delicet Anchar.conſi.168.colum.fi.verſiculo item cum ſuccedat loco legitimæ. Alex.conſ. 69.num.2.& ſeq.volum.1.& conſ.7. num. 26. & tribus ſequentibus volum. 2. quos citat & ſequitur Socin.conſi.207.num. 2. Iaſ. in auth. nouiſſima.num.59. & ſeq. C. de inoff. teſta.& in auth.res quæ num. 28. C. commu. de legat. Brun.de ſtat.excluſ.fœmin. artic. nono. colu. 10.verſi.alii autem voluerunt dotem indiſtin cte.& colum.ſequen.verſi. & faciamus cõcluſionem, vbi pariter dicit iſtam opinionem eſſe communiorem. Bald.nouell.de dot.in 6. part.d.priui.17.nume.4.Deci.conſi.106.num. 3.conſi.80.num 2.conſi.181.num.5.conſ.276. num.2. vbique aſſerens poſt alios per eum relatos,hanc eſſe communem opinionem. Pariſ.conſi 16.num.7.8.volum.2.conſi.36.num. 19.& ſequen. volum. 3. Socin. Iun. conſ.109. num.8.& 9.volum.primo Ruin. conſi.60. nu. 1.& decem ſequent. volum. 3. Boer. quæſt.3. num.12.& ſequ. Grat.reſp.24.lib.1. & reſpon. 132.num.12.lib.2.poſt Ruinum. Cyn. Barto. Bald.Caſtren.Salicet.& alios per eum relatos. Celſ.conſi.4. nume. 14. vbi dotem ait incongruam dici poſſe habito reſpectu ad amplum patrimonium;licet conſiderata ſumma dotis non diceretur parua dos. Hanc opinionem etiam tenet Albe.conſi.100.nume.primo Neuiz.conſi.95.nume.20. Afflict. deciſ. 160.in fi. dicens ita pluries fuiſſe iudicatum & Afflict. refert Grammat. deciſ. 101. numero 27. & deciſ. 102. in fine. aſſerens pro filia fuiſſe iudicatum. & Afflict. d. deciſ. 160. ac Boer. quæſtio 3. refert & ſequitur Cæphal. conſi.95. nume.23.& ſequent. & conſi. 34. nume.35.& 36.conſtanter affirmans iſtam eſſe communẽ opinionem, quam & communiter receptam ait conſil.245.num.27. & multis ſeq. eandem etiam teſtatur eſſe crebriorem Menoch.dicto conſi.8.nume.8.9. & pluribus ſequentibus, reſpondens contrariis.quo conſilio ſcripſit pro Illuſtri Beatrice filia quondam Domini Caburri, & vxore tunc Domini Caroli ex Comitibus Lucernæ à patre in teſtamento dotata; in cuius fauorem pronuntiauit Senatus augẽdo dotes non obſtante conſtitutione dotis à patre in ipſo teſtamento facta. Cum igitur ex actis conſtet prædictam Dominam Paulam nequaquàm congruè dotatam fuiſſe, ex quo dotes ei ſolutæ dimidiam legitimæ ipſi in bonis paternis & maternis debitæ non complectuntur, quæ legitima reſpectu inquàm bonorum paternorum & maternorum ſitorum in territorio ſtatuentium abit in ſummam aureorum. debent de dictis bonis ſaltem maternis compleri dotes prædictæ vſque ad dictam legitimam.

Concludo igitur non conſtare de aliqua ſcriptura publica ſeu authentica qua legitimè probetur prædictum ſtatutum, & quatenus de eo iuxta tenorem de quo in actis, liqueret; dicitur attẽtis verbis nouiſſimis dicti ſtatuti, duas partes ex tribus bonorum maternorum ſpectare Dom. Paulæ. Nec etiam concludenter probari dicti ſtatuti obſeruantiam: Et dato quod eſſet probata, dicimus etiam ex teſtibus partis eſſe probatum, prædictum ſtatutum nõ compræhendere legitimam debitam ſeu quaſi filiæ in parentum bonis exiſtentibus in territorio ſtatuentium.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio filiæ de bonis parentum cenſetur donatio, ideo vbi ex forma ſtatuti non valet donatio niſi ſeruata certa ſolemnitate, nec etiam valebit renunciatio etiamſi ſit cum iuramento. & nu. 20.*

2 *Iuramentum in inſtrumento inualido appoſitum non ligat.*

3 *Cauſa cenſetur finalis quando in diſpoſitione eſt expreſſa.*

4 *Renunciatio filiæ vel vxoris metu reuerentiali mariti vel patris facta non tenet ſed reſcinditur præſertim concurrente enormiſſima læſione.*

5 *Maritus dicitur de perſonis quibus reuerentia debetur.*

6 *Metus non tollitur propter verba in contractu appoſita videlicet ſponte, & ſimilia, nec purgatus cenſetur vbi eadem cauſa metus durat.*

7 *c.quamuis de pactis in 6. diſpoſitio locum non habet in renunciatione facta à filia fratri de bonis paternis & maternis.*

8 *c.quamuis de pactis lib.6. diſpoſitio non procedit vbi in renunciatione enormiſſima læſio interuenit.*

9 *Dolus ex propoſito præſumitur vbi læſio enormiſſima interuenit nec hoc caſu iuramentum prodeſt propter dolum re ipſa.*

10 *Ratificatio vt valeat requiritur lectura & plena declaratio actus ratificati.*

11 *Renunciatio filiæ de bonis maternis & paternis reſcinditur ex capite enormiſſimæ læſionis etiamſi ſit ratificata ſeu geminata.*

12 *Confeſſio erronea licet geminata reuocari poteſt non obſtante geminatione.*

13 *Læſio enormiſſima tunc demum probata reſultat quando quantitas accepta non aſcendit ad dimidiam quantitatis donatæ ſeu renunciatæ.*

14 *Filia enormiſſimè læſa ex renunciatione facta de bonis paternis & maternis, dicitur quando nihil omnino de bonis maternis habet.*

15 *Læſio enormiſſima vt conſideretur in renunciatione filiæ attenditur tempus mortis eius cuius hæreditati renunciatur non autem ipſius renunciationis.*

16 *Minoris ſeu mulieris renunciatio non tenet niſi fuerint certiorati de remedijs & beneficijs ſibi competentibus.*

17 *Scientia valoris bonorum in filia renunciante non nocet vbi læſio enormiſſima in renunciatione interuenit.*

18 *Iuramentum virtutem extenſiuam non habet.*

19 *Læſio enormiſſima non tollitur per clauſulas generales quæ in inſtrumentis renunciationum apponi ſolent.*

20 *Renunciatio filiæ bonis, & hæreditati paternis & maternis inquantum eſt donatio reuocatur per ſuperuenientiam liberorum.*

CON-

CONSILIVM LXXVII.

ABSOLVTO igitur
articulo reſpiciēte enū-
ciati ſtatuti diſpoſitio-
nem formam & obſer-
uantiam;ſupereſt ſecun
dæ exceptionis caput di
ſcutere,videlicet, an D.
Paula excludatur inſtru
mento pacis, finis, & renūtiationis bonorum
paternorum, & maternorum prædicto eius
fratri cum iuramento; & alijs clauſulis in eo
contentis anno 1563.factæ,& anno 1565.rati-
ficatæ;quibus ſtantibus,vlterior ad bona renū
tiata non videretur dandus regreſſus l. quæri-
tur.§.ſi venditor.ff.de ædili.edic. & c.quamuis
de pact.in 6.cum alijs à Crauet.cumulatis con
ſi.11.num.5.vſque in finem,& conſ. 114.cum
ſimilibus. Quibus non obſtantibus reſpon-
deo exceptionem hanc triplici ex capite tol-
li. Primo quidem,quòd minime conſtet de re
nuntiatione, & ratificatione prædictis & per
1 conſequens nec de iuramento, quoniam † cū
renuntiatio cenſeatur donatio.l. ſi mulier vbi
latè Alex. ff. de condictio. ob cau. l. Modeſti-
nus ff. de donatio. & in terminis noſtris Pau.
de Caſtr.conſi.302.circa princip. & colum.fi.
circa fin.volum.2.Iaſ.d.conſ.133.num.17. vo-
lum.4.Ruin.d.conſ.98.num. 16.& ſequen.vol.
primo.Inſtrumētum autem donationis à mi-
nore.25.annis factæ,ex forma Decreti Domi
nicalis ſub rubri. de donatio. minorum, non
probat niſi donatio fuerit facta ſeruata quadā
ſolemnitate ibi deſcripta, quæ nuſquam in ca
ſu noſtro legitur obſeruata;conſequens eſt, vt
inſtrumentum renuntiationis prædictæ non
2 probet, etiamſi iuramentum adſit, nam † in-
ſtrumenti fide ſublata de iuramento haudqua
quam conſtare dicitur iuxta ſententiam Bal.
in tit.de pace iur.fir.num. 12. Alex. conſi.125.
nume.4.in fi.lib.1.Soc.conſi. 97. nume.4.& 5.
Hyppo.Marſ.poſt alios p eum citatos ſingu.
vlt. quem refert & ſequitur Cagnol. in l. ſi li-
brarius.num.41.& 43.ff. de reg. iur. Et ſi dica-
tur dominicale decretum de bonorum om-
nium donatione loqui; renunciationem autē
Dominæ Paulæ nō omnium eſſe bonorum,
ideo in ea diſpoſitionem decreti nullum ha-
bere locum. vulg.l.4.§.toties.ff.de dam.infec.
Ad hoc reſpondetur,prædictum decretum ēt
obtinere locum,quando ſcilicet minor maio
rē bonorū ſuorum partem donauit, multo au
tē magis quando maximam,ex notat.per Iaſ.
in §.item ſi quis in fraudem. num. 36. inſtitut.
de actio.poſt Bar.Bal. & Angel. per eum alle-
gatos Gozad.conſi.16.num.13.& 14.Tiraqu.
in repet.l.ſi vnquam.in verſic. omnia vel par-
tem aliquam.num.4.6.& ſequen. C. de reuo-
can.dona.poſt alios per eum relatos: At Do.
Paula maiorem partem bonorum donauit,
ergo &c. Secundo reſpondetur poſito quod
de dicta renunciatione legitimè conſtaret, ea
tamen metu reuerentiali mariti facta eſt,ideo
tenere non debere, toto titulo de eo quod vi
metuſue cauſa geſtum. eſt. ff. C. & ext. Quòd
autem metu reuerentiali facta ſit probatur ex
prædictæ renuntiationis lectura, cum illam fe-
cerit inſtante ac requirente Do. Varnoni eius
marito, vt eum ab eius obligatione, & pro-
miſſione anno 1553. quōdam Domino Per-
ciualo ipſius Dominæ Paulæ patri facta,libe-
raret,qua promiſit ipſam Dominam Paulam
attenta dote à patre aſſignata renuntiaturam
bonis omnibus tam paternis quam maternis.
3 † quæ quidem cauſa, videlicet, vt maritum li-
beraret ab obligatione,cum ſit expreſſa, cen-
ſetur finalis.arg.l.fin.ff.de hæred.inſtit.& l.Gal
lus.§.ſi eius.ff.de liber.et poſthu.Crauet. conſi.
192.num.12.Celſ.Hug.conſi.13.num. 16. Bur-
4 ſa.conſi.101.num.17.& ſeq. † quo metu reue-
rentiali ſtante certi quidem iuris eſt renuntia-
tionē huiuſmodi nihil valere,ſed penitus cor-
ruere atque diſſolui, aut ſaltem reſcindi debe-
re ex Socin.conſi.263.num.8.vbi poſt Bart. &
alios locis citatis,concludit,contractum,præ
ſertim à muliere,& minore, ad præces & inſtā
tiam eius cui reuerētiæ cultus debetur,factum
quo ad reſciſionem contractus, æquiparari
vero metui, nec eſſe proteſtationem neceſſa-
riam Iaſ.conſi.133.colum.4.verſic. item hoc
etiam præſumitur ex nimia pſuaſione patrui
volum.4.Neuiz.d.conſ.22.num.22.dicens hu
iuſmodi rogationes æquiparari minis, cum
ab his, quibus reuerentia debetur emanant. c.
petitio de procurat.glo. in l.1.in verbo, quem
admodum.ff.quod iuſſu. Bald. in l. ſi manda-
tor.C.quod cum eo qui in alie.poteſt.quæ cō-
cluſio locum ſibi vendicat præcipue quando
cum huiuſmodi præcibus, & requiſitionibus
enormiſſima læſio concurrit, vt patet ex late
cumulatis in deciſ.Pedemon.179.num.5.& 6.
quibus addo Iaſ. d. conſi. 133.num.7.verſ.ſed
prædictis non obſtantibus.& num. ſeq. vol.4.
Corn.conſi.140.circa finem.volum.3.Craue.
conſi.192.num.12.Crot.conſi.121.nu.28. Al-
cia.reſponſ.266.Ruin.conſ.98.num.24.& ſeq.
Alb.conſi.77.num.21.& ſeq.conſi.106. num.
4 & ſequ. Ema. Suarez.in ſuo Theſaur.recep.
ſenten.in verbo metus reuerentialis. verſ. niſi
inſignis læſio emergat. poſt Viui. loco citato.
ex quibus liquet hanc eſſe receptiſſimam Do-
ctorum ſententiam.

5 Quòd autem † maritus ſit ex perſonis qui-
bus à mulieribus reuerētia debetur,omnes ſu-
pra nominatim adducti concordes in eādem
ſententiam tranſeunt,præſertim Bart. poſt gl.
in l.1.§.onerandæ.ff.quar.rer.act. non datur q-
bus accedit authoritas Diui Pauli ad Cori. c.
11.Epheſ.c.5.verſiculo mulieres iuris ſuis ſub
ditæ ſint. De enormiſſima vero læſione ex a-
ctis ipſis fit manifeſtum, vt infra demonſtrabi
mus.ergo reſcindi prædicta renū clario vti me
tu facta,debet.Non obſtat Crauet.conſi. 114.
num.2.& ſeq.vſque ad 9.quoniam ibi interue
nerant plurima, ſcilicet præſentia iudicis, de-
inde mariti, de promiſſione cuius non ageba
tur,& filia maior erat, pluraque alia concurre
bant,quæ ceſſant in caſu noſtro. Nec aduerſa-
tur

tur etiam dictio, ſponte, aut aliæ ſimiles, Nã
6 † ex huiuſmodi verbis iuſta metus cauſa non
tollitur ex cumulatis per Rol. à Val. conſi. 2.
nu.71.& ſequen. vol.primo, nec metus iſte ite
rata ratificatione purgatus eſſe cenſetur cum
duraret eadem cauſa metus, mariti nempe re-
uerentia, & enormiſſima læſio: quo caſu pur-
gatio metus non inducitur Soc. Iun. conſ.77.
nu.62.vol.primo D.Rol. à Valle conſi. 2. nu.
74.& ſeq.vbi iuramento reſpondet, & aliis cõ
trariis.Grat.reſponſ.71.nu.25.lib.1.Burſa.fusè
conſi.70.

Tertio reſpondetur, ceſſante etiam dicto
metu, prædictam quitationem aut renũtiatio
nem nihilominus adhuc reſcindi debere, tanq̃
iuri communi diſſonam, & contrariam.l. pa-
ctum quod dotali. C.de collatio.cum ſimilib.
quibus à iure expreſſe talis improbatur renun-
tiatio ſeu pactum. Nec officit c.quãuis de pac.
7 in 6. † quia quando alij præterquã patri facta
eſt renũtiatio in caſu noſtro, tunc locum non
habet. d. c. quamuis diſpoſitio, & ita expreſſe
Deci.tenet d.conſi.180. col.fi. verſiculo ſecus
autem Cæpol.d.conſi.17.num.8. poſt Pau.de
Caſt. loco deſignato. Cæphal.d.conſi.142.nu.
21.& ſequen. Verum quia in caſu noſtro renũ
tiatio facta fratri reſpectu bonorum paterno-
rum fuit facta de bonis iam quæſitis propter
mortem patris, propterea prædicta forſan nõ
militarent niſi quatenus renuntiauit bonis &
& hæreditati matris tunc viuentis, & abſentis
cuius reſpectu prædicta renũtiatio de iure nõ
tenet nec habet locum. c.quamuis. de pact. qđ
ſecundum communem interpretationem,
procedit, quando renuntiatio fit ei, cui renun-
tiatur, aut ſaltem eo cõſentiente ex Caſt. Dec.
Cæphal. locis ſupra citatis, quibus addo Bald.
conſi.437.num.1. verſic. ſed aduerte tu. vol.1.
Fulg. diſerte conſi.73.num.2.per totum. Alex.
conſi.155.num.9.vol.7.vbi poſt Ancha. Imo.
& Domi. in d.c.quamuis. Cuma. & Fulg. dicit
illud habere locum quando pactum fit patri,
ſecus ſi fieret cum alio de non ſuccedendo ip
ſi patri vel matri abſenti, quia non valeret pa-
ctũ.d.l.fin. C.de pact. affirmans iſtud per ſe ſo-
lum ſi bene conſideretur eſſe ſufficiens ad ſub
mouẽdum ſubſtantiale fundamentum aduer
ſarii, Soc.conſi.183.nu.2. & conſ.73.nu.1.& 2.
vol.3.referens ſe idem ſentire in d.l.fi. Purpur.
ibi nu.40.& 188. Pariſ.conſi.24.num.59. & 94.
vol.2.Socin.Iun. in l.ſtipulatio hoc modo cõ-
cepta. nu.63.in fin. verſ.ſecundo vt non proce
dat. ff.de verb. obli. Crau.conſi.42. num.5. vbi
poſt Alex.Socin.Deci. & Calcha. locis citatis
concludit, clariſſimam rem eſſe, quod ſi ma-
ter nõ fuit præſens quando filia renũciauit bo
nis maternis, nõ nocet filiæ renũciatio Dida.
poſt plures per ipſum allegatos in ipſo tertiæ
partis exordio relectio. d.c.quamuis. nume.5.
& quatuor ſequent. Socin.in ſuis reg. litera F.
regu.150.num.13. Anchar.d.conſi.39.verſi. vl
terius eſt aduertendum. Deci. in d. l. pactum.
num.4.in ſexta limita.& col. fina. vbi reſpon-
det in contrariam partem adductis, Ruin. d.
conſi.98.num.11.& 12.vol.1.Cagnol.in d.l.fi.

nume.85.& tribus ſequentibus.vbi num.98. di
cit iſtam eſſe communem omnium opinio-
nem, quam etiam poſt Cagnol. & alios rece-
ptiorem dicit Hiero.Grat. conſi. 138. circa fi-
nem, dicens hoc caſu pactum factum à filia
fratri de non ſuccedendo patri ſeu matri, re-
ſpectu fratris continere pactum de ſucceden-
do, appoſitè Petr.Ant.Anguiſola omnino le-
gendus conſ.36.col.1. & 2. quo loci cõcludit,
renũciationem factam à filia patri de hæredi-
tate matris viuentis & abſentis, non valere ẽt
ſi iuramento firmetur, & multo fortius ſi fra-
tri facta ſit vt in caſu noſtro; reſpondetq; ad id
quod de ſcientia & taciturnitate dicit Simon.
de præt.conſi.150.nu.33.& ſequent. poſt Pariſ.
Ruin.Craue.Alex.Gemi.Guid. Pap. Cur. Iun.
Socin.Cagnol. locis citatis, aſſerens hanc eſſe
communem concluſionem. Cuius dictis ad-
di poſſunt quæ de ratificatione alicuius actus
ſcribit Crauet.conſi.197.nu.14.vbi poſt Paul.
de Caſt.& Corn. dicit oportere probari ma
trem ſciuiſſe tenorem ipſius renunciationis
& pacti: quia ignorans non poteſt dici quod
ratificet vel conſentiat, & requiri quòd lega-
tur ratificanti tenor inſtrumenti quod ratifi-
cat, ſequitur Pariſ.conſ.47.nu.97.& ſeq.vol.1.
& d.conſ.24.num.16. & 17. vol. 2. vbi impro-
bat Deci.conſi.31. & concludit non ſufficere
præſentiam & taciturnitatem, ſed neceſſariũ
eſſe expreſſum conſenſum. quod comproba-
tur ex notat. per Hier.Gabr. conſi.36.nu.59.&
trib. ſeq. faciunt quæ appoſitè ſcribit Simon.
de præt.d.conſi.150.nu.37.& ſequen. & num.
45.verſi.tertium etiam, vbi poſt Bar. Ang.Sal.
& alios locis citatis, tenet quòd ex quo non
conſtat de conſenſu matris cuius hæreditati
renunciatum eſt, præſumitur matrem ad eius
hæreditatẽ vocaſſe filiam.l.fi.ff.de iure codic.
8 Quarto reſpondetur † prædictum.c.quam-
uis ſtante enormiſſima læſione, non vrgere,
quando quidem vera & receptiſſima Docto-
rum ſententia ſit, quitationem & renunciatio
nẽ à filia, præſertim minore, patri multo ma-
gis fratri factam, ſi interuenerit enormiſſima
læſio veluti dolo re ipſa, qui dolo ex propoſi-
to æquiparatur, non valere, nec tenere etiam
interueniente iuramento, hanc cõcluſionem
firmarunt Doctores cumulati in deciſio. Ped.
41.nu.1.& 2. qui plures alios Doctores citant
in hanc ſententiam deſcendentes: quorũ non
nullos aſſerentes eam eſſe receptiſſimam vi-
ſum eſt referre: hãc igitur communem dicit.
Deci.conſi.180.nu. 7. dicens ab ea in iudican-
do, & conſulẽdo nõ eſſe recedendũ, & col. fi.
reſpondet contrariis. quem refert & ſequitur
Curt.Iun.conſi.53.num.10.verſi. ego ſemper
fui, & nume.ſequen.& conſi.141.nu. 5. & ſeq.
Neuiz.d.conſi. 22.nu. 53. vbi toto conſi. plus
cæteris diſputat hanc quæſtionem, & per col.
9.refert Doct.eandem tenentes, affirmans il-
lam eſſe veram & receptiorem, quam decem
& ſeptem fundamentis munitam à contrarie
tatibus tuetur affirmans ita iudicatum fuiſſe.
hanc eandem ſequitur & acerrime defendit,
communiorem atteſtans, & ad contraria re-
ſpondens

ſpondens Iaſ.legi dignus d.cõſ.133.nu.7.verſ. ſed præmiſſis non obſtãtib.vſq; in finem vol. 4.quem refert, & ſequitur in terminis noſtris Purp.conſ.588.nec verſ.nec obſtat ꝙ excludatur quitationibus,nundum impreſſo.Crot.ↄſ. 5. nu. 33.abundè diſerteque idem Crot.ideo videndus conſ.120.nu.21.& pluribus ſequen. vſque ad numerum 29.excluſiuè, loquens in fortioribus terminis, in renuntiatione ſcilicet cui decretum iudicis interuenerat,contrariis que reſpondet Barto. ſimiliter legendus conſi.17.numero 3.vſque in finem, contraria tollens. & conſi. 66. numero 26.Rub. conſi. 71. numero 8.Alcia.d.reſpon.267.numero 1.vbi iſtud ait procedere etiam ſi clauſulæ efficaciſſimæ inſtrumento appoſitæ forent. & nume. 2.dicit filiam tunc enormiſſimè læſam appellari,quando minus habuit legitima, & reſponſ. 97.numero 1. & ſeptem ſequen. & numero 24. & ſequen. reſpondet ad plura contraria, & reſponſ.404.numero 7. dicens, eſſe communem opinionem,Alba. conſi. 23.numero 3.conſi. 81. nume. 49.vſque in finem, vbi etiam ad clauſulas generales renuntiationis reſpondet.Afflict.deciſ.322. nume. 7.vſq; in finem, aſſerens ita iudicatum fuiſſe. Pariſ. conſi.145.nume.47.& ſequen. & clarius conſi. 49. nume. 19. & duobus ſequent. volum. 1. conſi.16.nume.76.volum. 2.Socin.Iun.conſi. 48.nume. 23. & multis ſequent.conſi.129.nume.4.& ſequent.volum.1.conſil. 47. numero 40.vſque in finem & conſ. 50. nume. 3. vſque ad finem volum.3.Crauet.d.conſi. 142.num. 21.& conſi.192.nume. 2. & multis ſequentib.
9 vbi nume.3.& 8.dicit † ex enormiſſima læſione præſumi dolum ex propoſito, & non obſtare iuramenti religionem, quod & Roma. confirmat conſ.54.colum.2.verſi.item præſumitur dolus.Caſtr.d.conſi.302.colum.2.lib.2. poſt Butr.conſi.45. colum. 5.Corn. conſi. 11. litera E.volum.3.conſil. 166. litera E.excluſiue lib.1.conſ.27.litera B. vſque ad literam I.incluſiue lib.4.Hippol.Rimiuald. conſi.3.num. 18.& plenius conſi.5.nume.122.poſt innumeros Doctores locis citatis, vbi numero 123. poſt alios relatos, dicit iuramentum tanquã dolo extortum minori non præiudicare,& numero 124. & 125. declarat, quando dicatur enormis læſio, quam etiam Ruin.ſequitur d. conſi.98.num.26.& ſequen. volum.1.reſpondens ad iuramentum & generales clauſulas renunciationis,Cagnol. in repet.l.2.num. 80. 96.& duobus ſequentib. & num. 109.C. de reſcind. vend. paſſim affirmans hanc veram & communem eſſe Doctorũ opinionem, nec eſſe neceſſariam abſolutionem à iuramento, quæ tamen in caſu noſtro obtenta, & in actis producta legitur.Ioan.de amic.conſi.33.nu.2. & ſeq.Grat.reſponſ. 109. nume. 15. & plurib. ſeq.lib.1.Didac.in 3.parte relectio.c.quamuis. §. 4. nu. 3. dicens hanc opinionem eſſe magis communem,& æquitatem amplecti.Nat.exactè conſ.166.nu.1.& multis ſequentib. conſil. 658.nu.12.Rol.à Val.conſ.70.nu.43.& multis ſequentib.vol. 3. vbi nu. 54.& ſeq. ponit quãnam læſio dicatur enormiſſima, & conſi.96. n.57.& ſeq.eo.vol.3.Bero. in terminis noſtris ideo videndus conſilio.57. nu.7. vol.1.vbi citatis multis Doctoribus ait,opinionem hanc veram & communem eſſe, & æquiorem, ac ſæpius ſe conſuluiſſe in caſu, quando filia vel ſoror maxime minor pro modica dote bonis renuntiauit paternis & maternis magni valoris. Port.Imol.conſi. 19. à nu. 39. vſque ad 47. conſi.22.nu. 34. plures congerens Doctorum authoritates.fuſius conſ.101.à nu.22. vſque in finem vbi num. 33. innumeros iuriſconſultorum citat calculos hanc opinionem tam quã receptiſſimam approbantes, contrariiſq; reſpondet, eandem ſequitur conſ.112.num.2.& ſeq.& lib.4.com.opin.concluſ.32.Mathe.Gribal.lib.6.com.opin. in verſic. filia enormiter læſa, adducens exemplum in filia quæ vnius duntaxat dotis cauſa pluribus hæreditatibus renunciauit,vt in caſu noſtro.& communem eſſe teſtatur Stephan. Lambert. ſuper ſtatut. Mediolanenſi prohibente mulierum alienationes ſine certa ſolemnitate.nume. 88.& 89. Ema.Soarez.in ſuo lib.recept.ſent.verſiculo, filiæ ſi paternis & citat Viuium idem tenere, quam & probat Damhonderi. in ſuo enchir. parium.verſi.dolus ex propoſito, Hancq; etiã exactè & in terminis noſtris conſtanter defendit contrariorum opinionibus reſpondens præcipuè oppoſitioni de renuntiatione. Cæphal.conſi.34.nu.20. vſque ad finem & conſi. 57.& 142. nu. 19.vſque in finem, poſt plures ab ipſo citatos in terminis fortiorib.loquens; Videlicet, quando mater de cuius etiam agebatur hæreditate præſens aderat renuntiationi,& conſil.208.nume.52. dicens doctores ita communiter tenere; quæ conſilia prorſus videnda ſunt,eo quod caſum noſtrum decidãt, & Cæphal. refert & ſequitur in terminis noſtris pluribus aliis citatis Simon de pretis d. conſi.150.nume. 24. vſque in fin. reſpondens fundamentis in contrarium adductis,Gerard. Mazol.conſi.110.num.62.& quinque ſequentibus,& num.81.& ſequen.hanc etiam opinionem ſequitur Burſat.conſ.75.nu.5.verſ.ego ꝓ nunc affirmans hanc opinionem non ſolum æquiorem,ſed veriorem,ac receptiorem iuriſperitorum calculo cõmuniter obſeruari. Et ex prædictis patet diſpoſitionem d.c.quamuis probata læſione ſ.enormiſſima,non procedere,ideo nos eſſe in caſu l. pactum & l.fin. C.de pact.Nec obſtat Grau.conſ.11.quoniam ſi legatur accuratè, non aliã apparebit tenere opinionem,loquitur.n.in aliis terminis,& in cõſ. 114.n.10.non ſibi conſtat & in caſu ſuo enormiſsimæ læſionis nõ eſſe locũ aſſerit,& illi renũciatũ expreſſe fuiſſe,ꝙ in caſu nr̃o ſecus eſt.

Non ẽt D. Paulæ aduerſat ratificatio prædictæ renuntiationis ab ipſa adhuc minore exiſten. anno. 1565. facta, tanquàm ex renuntiationis geminatione omne remedium ẽ læſionis enormiſsimæ tollat,ex notat. per Deci.ↄſi 181.& Craue.d.conſ.114.nu.8.& 18.cum ſimi lib. qui duobus modis rñdetur. Primo nõ conſtare de valida ratificatione prædicti primi in-

ſtrumenti, cum illud non fuerit ipſi Dominæ
10 Paulæ lectum & plene declaratum,† quod fie
ri debebat adhoc vt valida eſſet ratificatio,
ex adductis deciſ. Pedemont. 176. num. 3. & 4.
quibus addo Grat. reſpon. 76. nume. 48. lib. 1.
Nat. conſi. 636. nume. 194. Fran. Beci. conſ. 37.
nume. 24. cum ibi additis. Secundo reſpondetur
contrariam opinionem eſſe de iure verio
11 rem, & crebriorem, ſcilicet, † ex renuntiatio-
ne etiam ratificata, non tolli remedium enor
miſſimæ læſionis, præſertim in muliere mino
re. Hanc enim tenuerunt Pau. de Caſtr. in ter-
minis noſtris conſil. 302. colum. 2. volum. 2.
Roman. conſi. 54. colum. 2. verſicu. item præ-
ſumitur dolus contra minorem commiſſus
ex enormiſſima læſione quando pluribus re-
nuntiatur hæreditatibus. Vbi multis authori
tatibus & iuribus conſtanter affirmat ratifica-
tionem actus continentis enormiſſimam læ-
ſionem à maiore annis. 25. multo magis à mi-
nore, factam, non confirmare actum ipſum ra
tificatum, quem ſequitur Barb. conſi. 24. & 42.
volum. 1. eiuſdem ſententiæ eſt Soc. conſi. 85.
nume. 6. poſt Bart. Bald. & alios Doctores ma
gis communiter in l. ſi quis cum aliter. ff. de
verbor. obligatio. & alijs in locis per ipſum ci
tatis, concludens conſenſum duplicem non
tollere remedium l. 2. C. de reſcinc. vend. mul-
to minus enormiſſimæ læſionis, quem ſequi-
tur Boer. conſ. 39. num. 6. allegans bonum tex.
in l. doli. §. diuerſum eſt in muliere & §. ſeq. ff.
de nouat. Eandem ſententiam comprobat
Corn. conſ. 11. litera E. & F. lib. 3. vbi expreſ-
ſe dicit hoc procedere etiam iuramento ſtan
te, & clauſulis de non contraueniendo ratio-
ne enormis læſionis, & renuntiando exceptio
ni doli mali, condictioni indebiti, & ſine cau-
ſa, expreſſe dicens illum, qui promiſit, non ve-
nire contra, enormis læſionis ratione, poſſe
tamen contra venire cauſa enormioris læſio-
nis, & multo fortius enormiſſimæ. & conſil.
140. col. fin. eod. lib. Hanc etiam ſequutus eſt
Deci. conſi. 60. ad finem. & conſi. 205. num. 6.
& 7. loquens in trãſactione geminata, & 632.
nume. 13. loquens in laudo ratificato; quem
refert & ſequitur Purpur. conſi. nondum im-
preſſo 519. colum. 3. & 5. verſiculo, & totum
habet locum dato quòd interuenerit gemina
tus conſenſus ex interuallo. Pariſ. conſi. 99. nu.
20. & 21. volum. 1. & conſi. 12. nu. 69. & tribus
ſequen. poſt alios per ipſum citatos Curt. Iun.
conſi. 5. nume. 8. vbi pro hac opinione ait tex-
tum eſſe clarum in l. prima. C. ſi maior fact.
lib. 2. concludens ratificationem contractus
maioris in quo dolus ineſt re ipſa, minimè fir
mare dictum contractum & num. 9. citat do-
ctrinam Bart. in l. eleganter. ff. de dolo, quam
dicit intra limites doli prouenientis ex enor-
miſſima læſione reſtringi non debere, inferẽs
propterea minoris contractum in quo ineſt
dolus ob læſionem enormiſſimam reſultans,
non roborari ratificatione ipſius minoris
Crauet. conſil. 142. numero 12. & 13. Neuiz.
d. conſi. 22. numero 22. verſicu. & alter inter-
ueniens; vbi dicit, iuramentum ſuper huiuſ-
modi contractu interpoſitum quò plus repli
catur non confirmare ipſum contractum, ſed
multiplicare potius iniquitatem; & colum. pe
nul. & fina. poſt Iaſon. d. conſi. 133. colu. 4. &
alios ibi relatos. idem etiam tenet Ruin. con-
ſil. 170. numero 29. lib. primo vbi poſt Roma.
d. conſi. 54. Bart. & Ancha. locis adductis, dicit
ratihabitionem tacitam vel expreſſam non
confirmare actum, cui dolus re ipſa fuerit ad-
hibitus Cagnol. in l. 2. numero 71. & ſequen.
C. de reſcind. vend. nominatim dicens, pro-
pter æquitatem illius remedij læſo ſuccurri de
bere etiam quòd conſenſus fuerit geminatus.
Cæphal. d. conſi. 142. numero 54. & ſequent.
vbi non obſtare dicit etiamſi renuntiatio ſit
geminata; quia licet conſenſus geminatus ma
gis enixam oſtendat renuntiantis volunta-
tem, tamen obligationem nequaquam au-
get. l. qui bis idem. ff. de verborum obligatio.
& vbi dolus ineſt, ibi geminatus conſenſus
non ſolet conſiderari; quoniam eadem ſim-
plicitate ſeu errore ſecunda renuntiatio dici-
tur facta: qua facta fuit & prima vbicumque
enim idem error cadit in approbatione, qui
in actu primo fuerat, approbatio ipſa non
impedit quominus ſubueniatur decepto.
Idem Cæphal. conſil. 308. numero 45. & tri-
bus ſequentibus. Rolland. à Valle conſil. 60.
numero 41. & ſequentibus. volum. 4. His ac-
12 cedit † quod dicitur de confeſſione erronea
geminata, quæ poſſit reuocari non obſtante
geminatione. Roman. conſi. 391. Socin. con-
ſi. 228. colum. 1. Deci. in l. j. colum. 2. in 4. no-
tab. C. de erro. cal. Card. Berg. in additio. ad
Bart. in l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de inter. actio.
qui quidem error ſemper præſumitur in mi-
nore 25. ann. præſertim muliere, vt in caſu
noſtro l. regula §. primo Bald. in l. j. colum. 12.
circa fin. verſicu. quia error. C. de confeſſ. Cra.
conſi. 142. nume. 2. poſt glo. Aret. & Deci. lo-
cis citatis, vbi numero 12. concludit dolum,
fraudem, & malam fidem in primo contractu
adhibitam, etiam præſumi interueniſſe in ſe-
cundo actu ſubſequuto. huius ſententiæ eſt
Menoch. conſi. 80. nume. 74. vbi poſt Deci. &
omnes Doctores in c. j. de confirm. vti. vel in-
util. ſcribit, confirmationem non confirmare
actum nullum niſi cauſa, examinata & plene
cognita facta ſit; ſed hic confirmatio non fuit
facta cauſa cognita, ſed eiſdem morbis labo-
rat quibus prima renuntiatio. videlicet ob de-
fectum conſenſus minoris & exiſtẽtiam enor-
miſſimæ læſionis. ergo ita reſcinditur ſicut
prima, Pariſ. d. conſil. 12. numero 2. volum.
2. cum ſimilibus ſupra citatis. Et huic opi-
nioni ſuffragatur Socin. Iun. conſilio 50. nu-
mero 9. & tribus ſequentibus. volu. 3. Vbi ex-
preſſe, dicit inſtrumenti præcedentis confir-
mationem à primi validitate tanquàm à radi-
ce ita pendere, vt ea infecta & viciata quæ ſub-
ſequuntur corruant. quod etiam ſentit Can-
tiun. conſi. 16. nume. 199. vbi dicit, confirma-
tionem actus prohibiti, non dare robur actui
prohibito. l. ſi mulier. & authen. ſi qua mu-
lier. C. ad Velleia. & ibi. Bald. & Doct. At hæc
tenun-

renuntiatio eſt à iure prohibita vt ſupra pro-
baui ergo. Accedunt notata per mo.lem. Pa-
riſ.conſi.52. nume. 7. vbi dicunt eiuſdem ma-
trimonij ratificationem non obeſſe cum pa-
ctio prima fuit nulla. Quod etiam firmat
Crau.d.conſi.142.nume,73. Et hæc compro-
bantur ex eo,quod Socin.ſcribit conſi.159.nu
me. 2. dicens, ꝙ ſicut liberatio generalis non
extenditur ad doloſam adminiſtrationem, ita
nec ratificatio & nu. 30. dicit, ratificationem
non comprehendere pluſquàm ratificatum,
ſui natura contineat.& nume. 32. expreſſe ait
comprobationem ad doloſè geſta etiam re
ipſa non extendi d. l. ſi quis cum aliter. ff. de
verb. obligatio. Et hæc opinio comproba-
tur ex eo quod dicitur, de ratificatione, quæ
inducitur ex lapſu temporis, vt non induca-
tur data enormiſſima læſione.l.1.& a C. ſi ad-
uerſ. don. vbi Bald. & Modern. & alii à Boer.
relati d.conſi.39. nume. 9. Et ex præmiſſis ap-
paret Deci. & alios illum ſequentes d. conſil.
181.male ſcripſiſſe niſi ipſum & eum ſequen-
tes intelligamus loqui de renuntiatione mino
ris ratificata à minore, effecta maiore & in a-
ctu non improbato à iure niſi ratione defe-
ctus conſenſus ratificantis.

Nunc autem ſupereſt videre vtrum enor-
miſſima læſio reſpectu dictæ renuntiationis
probata ſit;Et concludo eſſe probatam, quo-
niam.quantum ad bona paterna liquido ex
actis patet immobilia & ea omnia quæ huius
appellationis nomine veniũt tempore mor-
tis patris & renuntiationis prædictæ poſtea fa-
ctæ ad valorem aureorum aſcende-
re.Mobilia vero attentis qualitatibus & facul-
tatibus prædicti Domini Percivalis mortis tẽ
pore egregij valoris fuiſſe, cuius quantitas,
præuia excellentiſſimi Senatus taxa, poſita eſt
in iuramento in litem per ipſam Dominam
Paulam præſtando ob inuentarium à Domi-
no Claudio cæſare non confectum. quorum
omnium,attento patris teſtamento, quo præ
fatus Claudius Cæſar hæres vniuerſalis inſtitu
tus eſt,ad aureos aſcende
bat,quorum dimidia ad ipſam Dominã Pau-
lam vti filiam ex iuris diſpoſitione ſpecta-
bat,quam tamen dimidiam non percepit.ſed
duntaxat habuit ſummam aureorum trium
milium & ſeptem centum, quæ nec legitimã
integram iure naturæ debitam faciunt, quo
fit vt ſole clarius demonſtretur enormiſſima
læſio reſpectu bonorum ſcilicet paternorum
13 ex Soci.conſi.260.nu.2. vbi concludit † quod
quando quantitas accepta non aſcendit ad di-
midiam quantitatis donatæ ſeu renunciatæ,
tunc dicitur probata enormiſſima læſio, Cæ-
phal.d.conſil.17.num.6. vbi ponit exemplum
filiæ quæ pro dote ducentorum & ſeptuagin-
ta aureorum renunciauit paternæ hæreditati
valoris plus minus ducatorum quingento-
rum.

Quod vero attinet ad bona materna pro
quibus principaliter agitur, ipſa rei euidentia
probatur enormiſſima læſio, qua nulla ma-
ior eſſe poteſt; Probantur enim dicta bona
materna fuiſſe tempore mortis matris, æſti-
14 mationis aureorum † quorum
nec minimum denarium habuit Domina
Paula, & in ſimilibus terminis ita tenet An-
chara.d.conſi. 39. videri dignus, vbi expreſſe
loquitur quando filia à patre dotata renuncia
uit bonis paternis & maternis, de quibus ma-
ternis nihil habuit:quem refert & ſequitur De
ci.conſi.180.num.2.verſi. certe ex hoc.& con
ſil.379.nu.14.vbi nominatim dicit, huiuſmo-
di renuntiationem continere euidenter enor
miſſimam læſionem, quod & Iaſo. confir-
mat d. conſi. 133. colum. 10. verſic. non ob-
ſtat etiam dum dicebatur volum. 4. Cæphal.
d. conſil. 142. nume. 19. Purpur. d. conſi. 588.
in fine verſic. nec obſtat quod quitationibus
excludatur.

Nec eidem Dominæ Paulæ nocere debet
quod dicitur, debere attendi tempus dictæ re-
nunciationis,quo tempore Domina Franciſ-
ca mater adhuc viuebat, propterea nullam eſ
ſe læſionem, cum in hæreditate matris viuen
tis nullum certum ius Domina Paula haberet.
ex latè adductis per Rub.conſ.12.& Pariſ.cõſ.
26.num.86.vol.3. quoniam opinio contraria
15 de iure verior eſt, videlicet, in huiuſmodi re
nunciatione tempus attendendum eſſe mor-
tis eius cuius hæreditati renuntiatum fuit, pro
inde tempus quo ſuum ſortitur effectum renũ
ciatio. Ad quod comprobandum infraſcri-
pto vtor argumento, meo ſanè iudicio vali-
do & vrgenti. Filius aut filia renuncians hære
ditati patris vel matris viuentis, ea conditio-
ne renunciare cenſetur, ſi ſibi deferatur hære-
ditas, at patris aut matris hæreditas filij non
defertur niſi poſt ipſorum parẽtum mortem,
ergo tempus mortis parentum, non autem re
nunciationis filiorum ſpectari debet: maior
iſtius argumenti propoſitio probatur in l.1.§.
ſi impuberi.ff.de colla.bonor.& in l.1.ff.de hæ
red.vel actio.vendit.quam ad hoc citat Signo
rol.conſ.29.num.3. cui pariter addo tex.in ter
minis in l.2. in prin. in illis verbis; quam apud
hæredem futurum eſſet, eod.tit. Bal. in conſi.
437.num.1.verſ.præterea iſta renuntiatio, vbi
expreſſe dicit, quod iſta renuntiatio eſt colla-
ta poſt mortem parẽtum, quia in vita eorum
eis ſuccedi non poteſt, quoniam nemo viuẽs
hæredẽ habere poteſt & ſi mille intervenirẽt
iuramenta, quoniam id quod naturaliter eſt
impoſſibile, non debet per iuramentum fieri
poſſibile. l. Iuriſgentium. §. & generaliter. ff.
de pact. Ideo eſt impoſſibile quod quis per re
nunciationem excludatur à ſucceſſione futu-
ra niſi, tunc demum, cum ſucceſſio defertur
& non ante. Imol. in l. qui ſuperſtitis colum.
1. verſicu.ſed verius puto ff. de acquirend. hæ-
redita.;Paul. de Caſtr. in d. l. pactum.numero
7.verſicu. & eſt alia ſubtilis. Alexan. ibi col.
3. verſicu. quia renuntiatio facta & verſicu.&
etiam.C. de collat.quos refert, & ſequitur So-
cin. conſi.183.col.1.verſi.2.præmitto,& nu.2.
vbi nominatim ſcribit, ꝙ non donatur ſpes
ſuccedendi, ſed donantur bona hæreditaria
poſt ſucceſſionem quæſitam, ita Bar.in l.1.ff.

de acqui.hær. Ruin.d.conſ.188.num.15.& 16. & tribus ſeq. vol.1. vbi dicit, id procedere ſi frater ſtipulatur pro ſe & hæredib. vt in caſu noſtro, & conſi.204.nume.2.eod. volu.1. dicens id eſſe ex mente omnium Doctorum. Gozad. conſi.75.num.2. aſſerens hanc opinionem eſſe communem. Craucet.d.conſi.11.num.8.verſic. conſidero etiam, & nu.9. vbi nominatim ait, quitationem huiuſmodi tacitam in ſe & neceſſariam habere conditionem ſi matri filia ſuperuixerit, & ita effectum renunciationis & quitationis neceſſario in tempus mortis matris conferri debere, proinde tempus dictæ mortis & ſic conditionis exiſtentis, non autem tempus renuntiationis & quitationis inſpiciendum eſſe. l.cum qui poſt. ff. de condi. & demonſtrat. cum aliis plurib. ab eo citatis, Rolland. à Val. conſi.11.num.2.5. & duobus ſequentibus vol.1. Purp. conſil.354. circa princip. aſſerens opinionem hanc eſſe communem. Franciſcus Beci. poſt hæc ſcripta viſus conſi.74.num.24. & 25. pro qua opinione facit regula, quod omnis diſpoſitio iudicatur ſecundum tempus in quod confertur eius effectus l.quod ſponſæ C.de dona.ante nup. l.in fugam. C.ad legem flau.de plag. quæ iura ad hoc citat Vitali. in tracta. clauſular. in clauſula renunciatio futurarum ſucceſſionum nume.6. Minor autem argumenti propoſitio, ſcilicet hæreditatem non dici delatam niſi poſt mortem eius, cuius eſt hæreditas ipſa probatur in l. hæreditas nihil. ff. de reg.iur. in d. l.1. ff. de hæred. vel actio. vendit. in d. l. qui ſuperſtitis cum ſimilibus: conſequentia vero ſcilicet tempus mortis matris expectandum eſſe per ſe patet, & ita tenet Pariſ.d.conſ.26.num.41.vol.1. vbi poſt Doct. prædictos expreſſe dicit, renuntiationem hæreditatis patris viuentis à filia factā cenſeri collatam in tempus, quo dicta hæreditas deferetur, ſub conditione, ſi deferatur, & caſu delationis adueniente, per renuntiationem præcedentem eodem cōtextu cenſetur ab ipſa renuntiante abdicata, & nu.26. nominatim ait, perinde eſſe ac ſi renuntiatio facta foret poſt mortem eius de cuius hæreditate agitur. quod prius dixerat etiam Signorol.d.conſi.29. num.3. verſi. inſurgit ergo regula, vbi poſtquā dixit, quod pactum à filia patri factum de non petendo eius hæreditatem videtur poſt mortem patris collatum præcipue cum in pacto, vt in caſu noſtro, facta eſt mentio hæreditatis, infert, ergo inſurgit regula, quod collatum in tempus mortis, perinde habeatur ac ſi eo tempore factum eſſet. l.quod ſponſæ. C.de dona.ant.nup. l.ſi in tempus. ff. de hæred.inſtitu. & ſic poſt mortem, idem dicit Soci.d.conſ.135. nu.2. vbi nominatim ait, quod quando renuntiationes huiuſmodi ſonant in vim donationis, vt eſt hæc de qua agitur, ſecundum Alex. conſi.199.num.5. & 6. volum.7. non donatur ſuccedendi ſpes ſed bona hæreditaria poſt ſucceſſionem quæſitam, & ita quidem inſpecto tempore in quem effectus renuntiationis confertur dicitur pactum hæreditatis iam quæſitæ: & hoc comprobat authoritate Barto. qui hoc idem velle videtur, in l. is poteſt. numero 5. verſic. reſpondeo, ibi ſpes ipſa non communicatur, ſed videri poteſt communicanda ipſa hæreditas obueniens. ff. de acquiren. hæred. Hanc etiam opinionem, quod videlicet dolus re ipſa in caſu dict. c. quamuis, attendi debeat conſiderato tempore hæreditatum eorum qui viuunt, & ſic quærendarum, expreſſe tenet Anchar.d.conſ.39. verſic.2. pendere & clarius verſic. ex quibus omnibus concludo. Quo fit vt eum male citet Rub.d.conſ.12. num. 8. dum ait, Ancharanum loqui in ea quæ renuntiauit quinq; hæreditatibus iam quæſitis, quoniam in hoc allucinatus eſt Rub. ſi accurate legatur Ancharanus in verſi. vlterius eſt aduertendum, & verſic. ex quibus concludo. vbi expreſſe loquitur de pacto facto cum fratre & matre viuentibus, concernēte hæreditates ipſorum, nec nō fratrum & ſororū nō paciſcentium neque conſenſum præſtantium & ſic viuentis, & prædicto argumento motus ita reſpondet doctiſſimus Cephal. conſi.34. nu.18. vbi circa finem. nume.19. dicit quod, niſi dicamus talem renuntiationem conſiderari debere ratione vel reſpectu temporis mortis quo delata eſt hæreditas, renuntiatio foret ipſo iure nulla ex communi opinione de qua Barto. & alij in l. j. C. de pact. quibus addo tex. in d. l. ſi. ff. de hæred. vel actio. vend. & in d. l. qui ſuperſtitis. de acquir. hæred. & reſpondet conſi. Rubei & Pariſij in contrarium adductis, videlicet eorum dicta non procedere, quando in renuntiatione dolus verus aut præſumptus interuenit, & ſic re ipſa propter enormiſſimam læſionem. Nam tunc inter ius quæſitum & quærendum nulla eſt differentia; & allegat tex. in d. ca. quamuis. qui verè loquitur in iure quærendo, ſcilicet de renuntiatione filiæ hæreditati patris viuentis facta, quam propter iuriſiurandi religionem, modo dolus abſit, ſeruandum eſſe cenſet, quem interpretes citati ſupra verſic. ſecundo reſpondetur crebriore calculo etiam de dolo re ipſa ob enormiſſimam læſionem intelligunt, & idem cenſet ac repetit. d. conſi.142. num.19. vſque ad finem. Quæ conſilia prorſus videnda ſunt cum in terminis noſtris loquantur, imo fortioribus, propter decreti iudicis interpoſitionem, tollātq; omnia contraria: & differentiam hanc inter ius quæſitum & quærendū quod ad huiuſmodi renuntiationem attinet expreſſe reprobat Dida. in 3. par. relect. d. c. quāuis. §.4. nu.2. circa finem, vbi impugnat dicta conſilia Rubei & Pariſij dicens quamplures Doctores ex ſupra citatis loqui in terminis d. c. quāmuis, & ſic in iure quærendo, quod etiam firmat Rub. d. cōſi.12. nu.6. ex quo c. quamuis iuncta communi interpretatione Doctorum tenentiū illud locū habere etiam in dolo præſumpto contingente re ipſa, clare apparet renuntiationem à filia dotata factā hæreditati patris ſeu matris viuentis & cōſentientis debere ex capite enormiſſimæ læſionis reſcindi & ſic enormiſſimā læſionē in d. c. conſiderari reſpectu hæreditatis viuentis, cui renuntiatur: licet in ea nullum

ius

ius aquiſitum habeat filia. Stante igitur prædi
cta cõcluſione cõi, videlicet huiuſmodi quit-
tationem & renuntiationem continere taci-
tam conditionem, ſi matris hæreditas filiæ re
nuntianti deferatur, & effectus eius in tp̃s mor
tis matris prædictæ conferatur quo tempore,
& non ante hæreditas dr̃ delata, fateri cogi-
mur grauiſſimam, ſeu enormiſſimam læſio-
nem ex prædicta renuntiatione cauſatam, de-
bere conſiderari & attendi tempore mortis
prædictæ matris, & non quittationis & renun-
tiationis, quæ tunc nondum hæreditatis no-
men obtinebat ſic etiam expreſsè tenet Rui.
d. conſ. 98. nu. 23. ver. nec ẽt prædictis lib. 1. vbi
nominatim ait, ꝙ ex quo dicta quittatio ſeu
donatio collata eſt poſt ius quæſitum quan-
tum ad prædictum præiuditium reſultans ex
renuntiatione, ſeu donatione prædicta debet
attendi tempus mortis l. in tempus. ff. de hæ-
red. inſtit. & Crau. d. conſi. 11. nume. 9. aperte
fatetur & dicit tempus mortis, non aũt quit-
tationis attendi, & conſiderari debere. l. cum
qui poſt apertum. ff. de condi. & demon. cum
ſimilibus per eum allegatis vnde maximam
mihi mouit admirationem opinio illorum,
qui hanc læſionem aiunt debere perpendi &
conſiderari habita ratione valoris atque pre-
tij earum rerum tantum, quas pater & mater
tempore quittationis & renuntiationis factæ
poſſidebant; non autem earum rerum quæ
tempore mortis in hæreditate reperiuntur,
nam horum opinio eſt contra omnia iura a
Crauet. adducta dicto conſil. 11. nume. 9. qui-
bus & illud conuenit, quòd cum hæreditas ſit
vniuerſale nomen, atque ſui natura aptum re
cipere incrementum & diminutionem, vt do
ctores docent in rubr. ff. ſolu. matrimo. & de
acquiren. hæredita. non eſt dicendum dictam
renuntiationem operari, quòd hæreditas con
tra ſui naturam ad æſtimationem bonorum
exiſtentium tantum tempore quittationis, &c.
ſic vitæ patris reſtringatur. Præterea demus.
bona patris, vel matris cuius hæreditati fuit
renuntiatum tempore renũtiationis eſſe æſti-
mationis aureorum duodecim milium, tem-
pore autem mortis & hæreditatis delatæ pro-
pter alienationes a defuncto de dictis bonis
poſt renuntiationem legitimæ factas, reperiri
valoris duntaxat ſex milium aureorum, & fi-
liam renuntiantem propoſuiſſe in iudicio ſe
grauiſſime ex renuntiatione prædictæ hæredi
tatis viuente patre, ſeu matre facta, læſam,
quæro vtrũ in hac læſione probanda, an fiet
æſtimatio bonorum exiſtentium tempore di
ctæ renuntiationis, & ſic duodecim miliũ au-
reorum, an vero temporis mortis & hæredita
tis delatæ, & ita ſex milium aureorum tantũ.
arbitror neminem recti iudicij dicturum eſſe
habendam rationem læſionis inſpecto tem-
pore renuntiationis proinde dictorum aureo
rum duodecim milium, quorum ſex milia
propter legitimas alienationes à defuncto
poſt renuntiationem factas, non erant tem-
pore mortis in hæreditate, cui renuntiatum
fuerat, & in quibus non ſucceſſiſſet filia etiam
ſi non renuntiaſſet, quo caſu dici non poſſet
læſa. ſicut igitur in probanda læſione enor-
miſſima cauſata ex renuntiatione a filia fa-
cta hæreditati patris vel matris viuentis ſi cõ-
tingat hæreditatem tempore mortis eſſe di-
minutam, attendi debet tempus mortis non
autem tempus renuntiationis, ita debet inſpi
ci tempus mortis ſi hæreditas eo tempore re-
periatur aucta, cum a pari procedant augmẽ-
tum & diminutio. l. ſcribit. ff. ad Trebell. l. & ſi
contra. ff. de vulga. & pupil. & l. fina. §. fina. ff.
de legat. 3. & ſic vtroque caſu in probanda
enormiſſima læſione ſpectandum eſt tempus
delatæ hæreditatis, quamuis in caſu noſtro re-
ſpectu hæreditatis matris tunc viuentis, pro-
bata cenſeatur enormiſſima læſio habita rõ-
ne vtriuſque temporis, cum vt dictum eſt, tã
tpe renuntiationis quàm delatæ hæreditatis
matris probetur enormiſſima læſio, ex quo
nihil omnino de matris hæreditate habuit
Do. Paula, & tamen ex actis patet, hæreditatẽ
eius valere aureos duodecim milia vel circi-
ter. Nec dos a patre habita eidem nocet argu
mento not. per Dec. conſi. 23. nu. 3. verſ. 3. non
videtur obſtare, & in l. pactum nu. 8. C. de col-
la. quem refert & ſequitur Por. lib. 4. com. opi.
c. 32. verſi. octano limita, vbi expreſsè limitat
diſpoſitionem prædicti c. quamuis non pro-
cedere quando filia non fuit dotata de bonis
eius cuius hæreditati renuntiauit, citat ita te-
nuiſſe Pau. de Caſt. & Georg. Nat. locis citatis.
Idem ſentit Neuiz. d. conſi. 22. nu. 8. poſt An-
cha. d. conſi. 39. Cæphal. d. conſi. 142. num. 24.
poſt Dec. in d. l. pactum. C. de collat. At in ca-
ſu noſtro D. Paula non fuit dotata de matris
bonis cuius hæreditati renuntiauit. Ergo in ca
ſu noſtro non habet locum diſpoſitio d. cap.
quamuis. qua ceſſante non tenet prædicta re-
nuntiatio. l. pactum dotali. C. de colla. cum ſi.

Nec aduerſum D. Paulam pugnat quod dr̃,
ipſam non poſſe conqueri de aliqua læſione,
cum renuntiationis tpe aſſerat ſe eſſe infor-
matam de valore bonorum quibus renuntia-
bat, & volenti & ſcienti non inferatur dolus
neque fraus. l. nemo fraudari. ff. de reg. iur. cap.
ſcienti. eo. tit. in 6. quia pluribus modis reſpõ-
detur. Primo non ſat eſſe prædictam D. Paulã
16 fuiſſe inſtructã de valore bonorum; † ſed de-
buit ẽt inſtrui de remedijs ſibi competentib.
ita expreſſim dicit Cornel. d. conſi. 11. litera f.
circa fi. vol. 3. Dec. conſ. 60. nu. 4. verſi. vnde in
muliere & conſ. 180. nu. 9. quib. addo cumula
ta ꝑ Tiraq. in l. ſi vnq̃ in præfat. nu. 161. vbi mul
tis cõprobat authoritatib. minoribus & mu-
lieribus renuntiantibus & promittentib. non
ꝯuenire non certioratis de iure & bñficio ſibi
competenti nil obeſſe iurm̃. Secundo reſpon
17 detur † hmõi ſcientiam non nocere ſtante læ-
ſione enormiſſima: ita reſpondet Soci. conſil.
263. nu. 2. Didac. d. c. 4. lib. 2. Variar. reſol. Alb.
conſi. 81. nu. 51. & trib. ſeq. poſt alios per eum
relatos Cæph. d. conſi. 34. nu. 44. & cõſ. 142. nu.
50. & ſequen. vbi nu. 53. ait mariti præſentiam

non nocere ,quando per euidentiam facti cō-
ſtat aſſertionem eſſe erroneam. Tertio reſpō-
detur quoad hæreditatem matris non potuiſ-
ſe inſtructam eſſe de illius valore, cū ad mor-
tem vſque hæreditas incrementum & diminu
tionem accipere poſsit,ideo non recipiat cer
tam æſtimationem.Cephal.d.conſi.34.nu.32.
conſi.142.nu.50. & 56. 57. Accedat quòd va-
loris cognitio de qua in d.renunriatione non
reſpicit bona paterna iam acquiſita, vt ex in-
ſtrumenti lectura videre eſt.

Non obſtant aliæ clauſulæ in fine prædicti
inſtrumenti poſitæ continentes renuntiatio-
nes generales,cum pluribus modis tollantur.
Primo ꝙ non iurauit Do. Paula minor ſuper
dictis clauſulis,cū poſitæ ſint poſt iuramentū
per eam præſtitum vt ex lectione dicti inſtru-
menti apparet. Nec mouere debent illa ver-
18 ba, virtute prædicti † iuramenti quia iuramē
tum non habet veritatem extenſiuam text.eſt
in cap.penul.de iureiuran.Bartol. in l.fin. nu.
3.C.de venditio. re. ciuit.libro vndecimo.So
cin.conſil.214.nume.ſeptimo Iaſ.in l.ait præ-
tor.§.ſi neq; nu.10.ff.de iureiur.
19 Secūdo reſpondetur † prædictas clauſulas
generales non tollere enormiſsimam læſio-
nem.Cor.d.conſi.11.litera f.lib.3.Soci.d.cōſi.
159.num.31.verſ.tertio quia talis,& cōſi.263.
nu.9.Deci.conſi.180.nu.4.verſ.ſed tamen præ
dictis non obſtantibus.& col. fin. ac conſi. 27.
nu.4.vbi dicit,quod renuntiatio generalis ex-
ceptionum nunquam intelligitur illam exce-
ptionem excludere que ortum habet ex facto
aduerſarii.l.qui officii.§. fin. ff. de contrahen.
empt.Didac.d.c.4.nu.5.var.reſol.Neuiz. d.cō
ſilio 22.col.penul.& vlt.Cephal. d. conſi. 34.
num.37.late Cæpol.ſingu.18.poſt innumeros
per eum citatos,Alb.d.conſi.81.num.52. & ſe
quen.Cur.Iun.conſi.141.nu.19.& ſequen.

Præterea attentari iure poſſet, prædictam
renunciationem cenſeri debere reuocatā ex
ſuperuenientia liberorum, quoniam quoad
bona patris defuncti ipſi dominæ Paulæ tem-
pore ,prædictæ renunciationis iam acquiſita
excedentia ſummam dictorum aureorum.
3700.habitorum de bonis patris, & per con-
20 ſequens donata, † cum renuntiatio iuris quæ
ſiti ſit donatio, iuribus ſupra citatis: quibus
addo Alex. conſi.22.nu.8.vol.1. cum aliis cu-
mulatis a Didac.lib.2.var.reſol.c.4.nu.8. Rui.
conſi.6.nu.14.& duobus ſequentib. volum. 2.
Card.Berg.in additio.ad Bar.in l. Modeſtinus
ff.de don.certi iuris eſt natiuitate filiorum eſſe
reuocatam ex vulg.l.ſi vnquam C. de reuocā.
donatio.vbi Tiraquel.in verbo,donatione lar
gitus nu.173.poſt Cor.Socin.Ruin. & alios ci-
tatos,Rip.in d.l.ſi vnquā. q.11.Ruin.conſi.99.
& ſi dicatur Tiraquel.& Doctores ab eo cita-
tos loqui quando renūtiatio fuit gratuita,nos
autē eſſe in renūtiatione nō gratuita,ſed facta
pro & mediātibus aureis.3700. a renūtiāte de
bonis paternis habitis.Reſp. prædicta proce-
dere quo ad prædictam ſummam. 3700. ſed
ſi excedat multo pluris , in eo magno exceſſu
eſt donatio. ita multis iuribus & authoritati-
bus tenet idem Tiraq.in repet.d.l. ſi vnquam.
verſi.donatione largitus.nu.2.5.6. & trib. ſeq.
& nu.189.poſt plures per eum citatos,quibus
addo in terminis Socin.Iun.conſi.129.nu.49.
& 71.vol.1.faciunt etiam ad hæc quæ latè ſeri
bit Nata.conſi.600.nu.35. & quinque ſequen.
concludens, Donationem remuneratoriam
inquantum excedit merita donatarii,dici pro
prie donationem.At cum legitima debita in
bonis patris tempore mortis eius eſſet æſtima
tionis aureorum . quorum dimi
dia ſpectabat Do.Paulæ, quæ non recepit niſi
aureos.3700.ergo ſaltem in maiori ſumma in
qua eſt facta renuntiatio & ſic donatio, cenſe
ri debet reuocata ex filiorum natiuitate.

Quo vero ad renūtiationem factam de hæ-
reditate matris viuentis,cuius reſpectu poſt e-
ius mortem nihil hactenus cōſequuta fuit, et
dici poſſet ex ſuperueniencia liberorum præ-
ſertim natorum poſt mortem matris eſſe re-
uocatā.Nā, cum vt ſupra probauimus , dicta
renuntiatio hæreditatis matris viuentis cen-
ſeatur facta ſub conditione , ſi hæreditas filiæ
renuntianti deferatur,& per conſequens in tē-
pus delatæ hæreditatis, & ſic mortis prædictæ
matris extitit purificata perīde eſt, ac ſi fuiſſet
a principio pura. l.ſi pupillus.ff.de condi. inſti.
l.ſi ſeruum.§.Titius vbi Iaſ.nu.3. ff. de vulg. &
pup.At pura donatio natiuitate filiorum re-
uocatur iuribus ſupra allegatis,ergo,& opinio
nem hanc quod renūtiatio hæreditatis viuen
tis reuocetur ſuperueniētia liberorum tenue-
runt Cor.conſi.11.litera R. verſ. nā ex quo di-
cta Do.Laura lib.3.Boer.deciſ.159.nume. 18.
Ruin.d.conſi.98.nu.20.vol.1.& poſt hæc ſcri-
pta reperi hoc fundamento venientem & dicen
tem illud eſſe tutiſſimum Sim.de præt.d.conſ.
150.num.39.poſt Cor. Soci.ſeni.& Iun.Ruin.
Curt.& Rip per eum adductos.

Concludo igitur non cōſtare legitime, ſtan
te forma decreti dominicalis de dicta renun-
tiatione & ratificatione a Do. Paula facta bo-
nis & hæreditati matris. Et quatenus de ea li-
queret,non valere valuti facta de hæreditate
matris viuentis ipſa non conſentiente,& poſi
to quod a principio teneret eam eſſe , tanquā
continentem enormiſſimam læſionē, reſcin-
dendam,attentis præſertim abſolutionibus a
iuramentis præſtitis,obtentis, ſalua ſemper in
præmiſis omnibus prudentis cuiuſq; cenſura.

Prioribus allegationibus ſcripſimus de pro
batione,interpretatione,& obſeruātia ſtatuti
Chærienſis.

Nūc ſupereſt diſcutere quid dicendū ſit de
ſtatuto Rippæ propè Cheriū in actis ꝑducto
excludēte filias a ſucceſſione parentū ſtanti-
bus maſculis deſcendentibus, & plenius vt in
eo continetur, An cōprehendat fœminas &
maſculos forenſes & per cōſequēs Dominos
Claudiū Cæſarem & Paulā : in qua quæſtione
ſi verbis ſtatuti & crebrioribus, & veris opi-
nionibus īhæreamus, clara erit iuris cōcluſio
quidqd aliqui antiqui & moderni ſcripſerint,

ab

ab opinione negatiua veluti crebriore nõ eſſe recedendum. Quòd autem negatiua opinio ſit magis recepta, liquere poteſt ex Doctoribus infraſcriptis videlicet Specu. in titu. de inſtru.edi.§.compendioſè.nume.16. verſi. Vnde conſuetudo vbi expreſſe dicit conſuetudinem alicuius loci non ligare niſi incolas ex notat.in l. pupillo.ff.de tuto. & cur. dat. ab his. quem ſequitur ibi Ioan. Andr. in verbo quæſitum. Dicens legem alicuius ciuitatis eſſe propriam ſuorum ciuium.l.omnes.ff.de iuſti.& iur.Guid.de Suſar.in ſuis quæſt. ſtatut. in quæſtione incipiente, ſed pone quòd ſtatutũ non tenet.& in quæſtio.incipien.quæſtio talis eſt Bononienſis conuentus, vbi vult quòd ſtatutum non comprehendat forenſem, nec vt ei proſit, nec vt ei noceat. Bar.in l.1.C.de ſumma Trini.& fide catholi.in 3. quæſtio. verſicu. aut ſtatutum loquitur ſimpliciter. vbi dicit ꝙ quando ſtatutum loquitur ſimpliciter & indiſtinctè habet locum in forenſibus ibi reſidẽtibus, ergo ſecus in non reſidentibus. & verſi. ſed circa hoc dubitatur. nume. 26. expreſsè dicit quòd ſtatutum non poteſt habilitare vel inhabilitare perſonam ſibi non ſubditam, nec circa eam aliquid diſponere, argum. not. in l. 1.ff.de tuto.& cur.dat.ab his, & in verſicu. & ideo.dicit quod ſi ſtatutum diſponit impediẽdo perſonam non ligat forenſem rationibus ſupraſcriptis, & in ſeptima quæſtione nume. 42.ait quòd aut verba ſtatuti diſponunt circa perſonam, vt puta ſi ſtatutum dicat quòd primogenitus ſuccedat, & tunc diſpoſitio ſtatuti non porrigitur ad forenſes, At citra cauillum negari non poteſt quin ſtatutum præfatum diſponat circa perſonam filiarum, illas inhabilitando, & excludendo a ſucceſſione parentum, & circa perſonas maſculorum, illos vocando ad prædictas ſucceſſiones: ergo ad forenſes non extenditur.& opinionem Bart. ſequitur Bald.in d.l.1.num.3.verſic.nunc econtra de inhabilitate vbi expreſsè dicit quòd ſicut ſtatutum non poteſt habilitare perſonam ita non poteſt inhabilitare.& nu.15.vbi etiam nominatim dicit ſtatutum non poſſe habilitare perſonam nõ ſubditam, & circa eam aliquid diſponere.& num.19. verſic. circa iſtam inhabilitatem, ait ſtatutum in perſonam non ſubditam non poſſe inducere veram inhabilitatem. Alber.num.26.verſi. Dominus tamen Oldra.& num.27.dicens poſt Oldra.ibi & Specul. loco ſupracitato conſuetudinem localẽ non ligare non ſubditum Salicet.num. 10. 14. Signo.de homo.num.17.& plenius nume. 26. 86.verſicu.mihi videtur. Alexand. in additio. ad Barto.in d.7.quæſtio. in verbo, de Anglia. Iaſ. in repe.num.55. vbi dicit ſe nunquam inueniſſe aliquem diſcrepare a doctrina Barto. idem dicit conſi.59.colum.2.volum.3.& conſilio 163.colum.pen.vbi profitetur a deciſione Barto.non eſſe recedendum, Addens Flor. in d.l.cunctos populos.Cacial.nume.89. 105. Alcia num.18.& duobus ſequentib. & nume. 26. Mart.Lauden.in tracta. de primogenitura in 7. colum. verſiculo verum quæro ſi ſtatutum ſit in Anglia. Crot.in repe.l. omnes populi nume.244.ff.de iuſti. & iur. Dicens ſtatuentes nunquam videri voluiſſe comprehendere forenſes in ſua diſpoſitione municipali, arg. l. Lucius.§.pen.ff.ad municipal.& no per Bar. & Bald. locis relatis, addens bona venire acceſſoriè ad perſonas, & reſpondet ad id quod dicitur de additione hæreditatis. & Barto. refert & ſequitur Marſ.in l.fin.num. 91. ff. de iuriſd.omn.iudic. Innocentius in cap. poſtulaſti.vbi expreſsè dicit ſtatutum non valere niſi ſuper perſonis ſuæ iuriſdictionis. & ibi Abba. colum.pen.verſi.aut verba ſtatuti diſponunt circa perſonam, & in c.quod clericis, num.32. & 33.& ibi Imol.num.4.verſic & per hoc, vbi dicit ita conſuluiſſe in Ciuitate Lucana, de foro compe.vbi approbat doctrinam Barto. in d.l.cunctos populos. Bellam.num.2.& 4.verſ. vtrum licet Hoſti. Felin.num 4.verſi. & addo quòd filia non ſubiecta ſtatuto. Soci.in c. ſanè nume.4.verſicu. Immo dicit, de foro compe. Roc.Cur.in repet.c. fina in quæſtio.12.in limitatione ſecunda. Anch. in repet. c. canonum. in 12.quæſt.colum.6.verſic. Ad non ſubditum enim non extenditur, nec præiudicium, nec commodum, &c. & colum. 2. verſicu. quæro vlterius circa ſtatuta permiſſiua. Hanc opinionem in conſulendo tenuerunt Bal. conſi. 460.num.2.volum.1.Ang.conſi.73.num 1.& 2.Signo.de homod.conſi.166.num.23.verſic. item licet non honorentur. Paul. de Caſt.conſilio 32.in primo quæſito volum.2.Rom.conſil.224.Cald.conſi.17.de conſti.Franc. de Rãpo.conſi.34 de teſta.inter conſilia Calde.vbique ſequentes Barto.in d. l. cunctos populos. Abb.conſi.52.num.2.volum. 2. Alex. diſertè conſi.44.per totum.vol 5.vbi num 4.& 8. reſpondet ad id quod dicitur de additione. & conſi.41.nu.6.vol.7.Corn.conſi.94. litera ſ.1. vol.2.Soci.conſi.98.nu.1.vol.1. citans Lamb. de Sale in l.cunctos populos. Idem Soci.conſilio 241.nu.8. Aret.conſi.54.vol.2. verſi. licet enim ſtatutum Ancha.conſi.179.verſic. vlterius aduertendum, dicens bona ſequi conditionem perſonæ, quos refert, & ſequitur Decius conſi.256.col.fin.verſic. ad dictum ſtatutum Iaſ.conſi.80.num.2.Pariſ.conſi.12.num. 2.& conſil.53.nume. 86. volum.3.poſt plures ibi citatos præſertim Cyn.& Brun. de ſtat.excluden.fœmin.in 6.artic.& conſi.20.nume.5. & duobus ſequentibus. Em. Suares in Theſau. recept.ſenten.in verbo forenſes, vt Doctores fatentur.poſt Ruin.& alios locis citatis. Soci. Iun.conſi.80.a num.4. vſque in fin. volum.4. Dicens eſſe communẽ opinionem, citat hãc opinionem etiam tenere Iaco.de Are. Mart. de Fano. And.de Pitis. Barb. Io.de Cluer. Grat. Cagno. Ruin.in multis conſilijs ibi relatis. Roland.a Val.conſi.24.nume.18.vſque in fin. volum. 3. Addens vltra prædictos Alcia. Tiraq. Roſſol. Franc. Marc. Nat. Henr. Bot. Hierony. Alba. Rip. locis citatis. Cæphal.conſi.161.numero 13. Burſat.conſi. 8. nume. 28. & decem ſequentibus. Hippol. Riminal.conſi. 2. nume. 12. & tribus ſequentibus, & numero 27.& 28.

Proſp.

Proſp.paſſ.conſi.71.nu.4. Ex quibus quinquaginta ſex Doctoribus patet iſtã eſſe crebriorem Doctorum ſententiam a qua in iudicando, & conſulendo non eſt recedendum, quæ comprobatur arguendo de rebus ad perſonas l.ſi quis inquilinos.§. ita legatum.ff. de lega.1. Bar. in l. miles ita.§.1.ff.de mili.teſ. At ſtatuta excludentia fœminas a ſucceſſione parẽtum non extenduntur ad bona ſita extra territoriũ ſtatuentium vt prioribus allegationibus abundè probauimus primo reſponſo.nume. 19.& 20. Ergo idem dicendum eſt de perſonis forẽſium, & præſertim ſine difficultate prædicta concluſio procedit in caſu noſtro, cum dici poſſit enuntiatum ſtatutum Rippæ, non eſſe factum vt bona conſeruantur in agnationibus cum excludat omnes agnatos exceptis deſcendentibus, vt ex ſcriptura præfati ſtatuti videri poteſt, & poſito ꝙ eſſet factum fauore agnationum: debet intelligi de agnationibus exiſtentibus in loco ſtatuentium, non autem de agnationibus alterius loci, cum eo caſu Reipub. ſtatuentium non interſit bona eſſe potius penes maſculos quã fœminas forenſes. Ita nominatim tenet Socin. conſi.128.nu.4.& duobus ſequentibus volu. 4. poſt Lapum, Anchar.& Matheſ. locis relatis. Socin. Iun. dicto conſil. 80.num.7. & pluribus ſequentibus. Adducens Io. Crit. in repet. l. omnes populi. ff. de iuſt.& iur. Prædictis deſeruiunt quæ ſcribit Paul. ad Corinth. 1.c.5. relatum in c. gaudemus de diuor. quid enim ad nos de his quæ foris ſunt. Hoc argumento tollitur id quod ex aduerſo dicitur forenſes debere gaudere beneficijs ſtatuti quando ſubeunt onera in loco ſtatuti; Quia etiam dato quòd ſubirent onera, adhuc ceſſat ratio dicti ſtatuti, quæ comprehendit tantum ciues, & ibi habitantes, & ſic ratione ſtatuti ceſſare debet eius diſpoſitio. Pariſ. conſilio 98. nume. 30. volum. primo. Secundo reſpondetur non conſtare in actis Dominum Claudium Cæſarem ſubire onera in loco Rippæ. Tertio reſpondetur Doctores tenentes forenſes debere gaudere beneficijs ſtatuti, Dummodo ſubeant onera in loco ſtatuti, debere intelligi quod ſubeant onera tam perſonalia quàm realia. Ita expreſſe tenet Ruin. conſilio 200. numero 12. & 14. volum. 2. poſt Bartol. & alios concludentes, ad hoc vt forenſis gaudeat ſtatuto, non ſatis eſſe quòd ſuſtineat onera realia, ſed debet ſubire etiam perſonalia, quem refert & ſequitur Roland. a Valle conſilio 79.35.& duobus ſequentibus, volumine tertio, loquens in fortioribus terminis, videlicet in Ciue originario non habitante in loco originis, ſed alibi, & ſic non ſubeunte onera perſonalia in propria Ciuitate Burſ. conſilio octauo, numero trigeſimo poſt Ruin. Afflict. Socin. Deci. & Cæphal. locis citatis. Et ex prædictis apparet aſſertum ſtatutum Rippæ, non obeſſe Dominæ Paulæ quominus ſuccedat matri in dimidia bonorum maternorum ſitorũ in territorio Rippæ.

Quòd vero attinet ad articulum, An Domina Paula cenſeri debeat excluſa a legitima in bonis poſito, quòd excludatur a ſucceſſione quicquid ex aduerſo dicatur, & allegetur; conſtanter teneo in caſu noſtro Dominam Paulam non cenſeri excluſam a ſua legitima præſertim in bonis maternis ſitis in territorio Cherij, de quibus nihil habuit. Primo ex authoritatibus allegatis in primo reſponſo præcedentium allegationum numero octauo, quibus addo Alexand. conſilio 88. volumine ſexto, poſt Bald. Salicet. & Colle. Florent. locis relatis. Socin. conſilio trigeſimo, numero trigeſimoſecundo, & tribus ſequentibus Andr. Pom. in additio. ad Bartol. in l. 1. numero trigeſimotertio, in verbo porrigitur poſt multos citatos C. de ſumma Trinitate & fide catholica. Bernard. Bombin. conſilio 55. numero quinquageſimoſeptimo, poſt plures ibi citatos. Ex quibus patet pro hac opinione negatiua conſuluiſſe collegium Peru. & Florent. & fuiſſe iudicatum Bononiæ, & Neapoli. Secundo hæc opinio comprobatur ex communi concluſione quam dicto reſpon. primo, numero vigeſimoquarto, authoritate ſexaginta nouem Doctorum probaui, quibus addo Gerar. Mer. conſilio trigeſimonono, numero 2.3.32.& 35.& Bernardi. Bombi. dicto conſi. decimonono, & duobus ſequentibus atteſtantes eam eſſe communem, videlicet ſtante ſtatuto excludente filiam dotatam a ſucceſsione patris & matris debere intelligi de congrue dotata, quod fit quando dos commenſuratur legitimæ aliàs quòd poteſt peti ſupplementum congrue dotis vſque ad ſupplementum præfatæ legitimæ, At ſi iuxta receptiſsimam ſententiam, dos debet commenſurari legitimæ cogimur inuitis dentibus fateri conſiderato effectu, filiam dotatam excluſam a ſucceſſione vigore ſtatuti non eſſe excluſam a ſua legitima ſiue eam habeat ſub nomine dotis ſiue legitimæ, non enim curandum eſt de nominibus, ſed de effectu. Quarto indubitabilis redditur in caſu noſtro concluſio attenta depoſitione Domini Martini Calligarij teſtis a parte producti atteſtantis ita fuiſſe obſeruatum Cherij in contradictorio iudicio in cauſa Dominæ Annæ Camotæ contra eius fratres. Quinto ſine ſcrupulo procedit hæc concluſio attenta clauſula finali dicti ſtatuti vocantis filiam ad ſucceſſionem duarum partium bonorum maternorum, quæ vltima ſtatuti pars attendi debet ex citatis dicto primo reſpon. numero 22. quibus addo Signorol. conſi.165.num. 31. dicentem non eſſe nouum quòd ſequens ſcriptura declaret, & det intellectum præcedẽti Burſ. conſ.200.nu.10.verſi. & propterea dicentem ſequentem partem ſtatuti declarare partem ſtatuti præcedentem. l. vtrum. ff. de petitione hæreditatis. Et ex prædictis dicimus eſſe ſublata in contrarium adducta ad excludendam Dominam Paulam a legitima in bonis matris ſitis in territorio Cherij. Sexto confirmatur hæc concluſio alia concluſione quam dicit eſſe magis communem

Cæphal.

Cæphal.conſil. 278.nume.95. & ſeq. vbi citat quidecim Doctores concludentes filiam debere eſſe dotatam de bonis eius de cuius ſucceſſione agitur, proinde in caſu noſtro de bonis maternis Gerard. Mozol. conſilio 76. numero nono.

SVMMARIVM.

1 *Periculum maius vbi incenditur, ibi cautius agendum eſt.*

2 *Hominis vbi de ſtatu & vita agitur ibi cautius agendum eſt.*

3 *Incorrigibilis aut relapſus quis dicatur.*

4 *Abiurantes & pœnitentes nequaquam inter hæreticos deputandi ſunt.*

5 *Hæreticis ad ſinceritatem fidei Catholicæ reuertentibus, pro primo lapſu quoad vitam & bona temporalia parcitur, ſecus vero ſi relabantur.*

6 *Hæreticis relapſis & abiuratis poſt primam vicē parcendum non eſt.*

7 *Hæreticorum Carnes putridæ reſecandæ ſunt, & brachio ſeculari tradendæ.*

8 *Hæreſi inſcripti ad gremium Sanctæ Matris Eccleſiæ reuerſi, præſertim ante ſententiam, pœna mortis naturalis plecti non debent.*

9 *Clericus de hæreſi inſcriptus curiæ ſeculari puniendus tradi non debet, niſi incorrigibilis vel relapſus ſit.*

10 *Pœnitentia in hæreſi pœnam temporalis euitatur.*

11 *Hæretici per ſeculares puniri non debent, niſi cùm corrigi nolunt.*

12 *Sacerdotij gradum non habēs, miſſas celebrare, & laicos in ſacramentali confeſſione audire non debet, & ſi contra faciat pœnis contentis in cap. 1. de cler. non ordin. miniſtr. punitur.*

13 *Diaconus ad ſacerdotium non ordinatus miſſas celebrans, & confeſſiones ſacramentales audiens, ad ſacerdotium promoueri non poteſt, & irregularis efficitur, ac Diaconatu biennio ſuſpenditur.*

CONSILIVM LXXVIII.

CVM paſſim tam canonicis conſtitutionibus quam legibus ciuilibus doceamur vbi maius periculū
1 † incenditur ibi plenius eſſe conſulendum cap. vbi maius de elect. l. π. §. Iohannis ſcripſit. ff. de Carbon. edict. & in authent. apud eloquentiſsimum. C. de fid. instrument. cum & in caſu de quo tractaturi ſumus de ho-
2 minis † adoleſcentis ſtatu & vita agatur, idcirco cautius agendum duximus. Perfecta igitur ſententia ab Illuſtriſsimo & Reuerendiſsimo Cardinali Vercellēſi, & a Reueren. hæreticæ prauitatis in ea Diœceſi Inquiſitore, aduerſus F. C. die 20. Decēbris 1571. prolata, qua p̄fatus C. ob enunciata eius crimina, abiuratione & abſolutione ab excōmunicatione quā incurrerat præcedente, brachio ſeculari debita animaduerſione puniendus traditus fuit, & prætermiſſa quæſtione an in caſu noſtro fuerint ſeruata quæ ſcripta leguntur in capitu. excommunicamus. §. 1. de hæret. & in cap. nouimus. de verbor. ſignific. Quæſitum extitit qua pœna dictus. C. a magiſtratu ſeculari plecti poſsit. Cui quæſtioni reſponderi poteſt, duplici ex capite legi condemnatum dictum. C. Primo quod varias hæreticorum opiniones ſecutus fuerat. Secundò quod cùm ad ordinem & gradum præsbiteratus ſeu Sacerdotij non eſſet promotus, ſed tantum Subdiaconatus, & Diaconatus ordine inſignitus, miſſas celebrare, nec non laicos in ſacramentali confeſſione audire, quæ omnia ſolis ſacerdotibus pertinebant, temerè præſumpſerit.

In quibus capitibus diuerſæ a iure conſtitutæ leguntur pœnæ.

Nam quo ad primū caput videtur dicendū nullo modo a iudice laico plecti poſſe, cum ex dicta ſententia appareat ipſum pœnituiſſe, abiuraſſe, & ad ſanctam Catholicam & ortodoxam fidem Romanæ Eccleſiæ rediſſe, ac ab excommunicatione qua innodatus fuerat abſolutionem obtinuiſſe. Proindeque in-
3 corrigibilem † aut relapſum non fuiſſe. capit. firmiſsimè. verſi. niſi ante finem c. ad abolendam. §. præſentia. verſicu. niſi continuo. capit. penult. §. fina. de hæretic. cap. ſuper eo. cap. accuſatus. §. ille quoque cap. vt officium. §. ſi verò aliquis. de hæretic. in 6. Clemen. fin. in fin. de hæret. Quibus accedit tex. in cap. cum non ab homine de iudic. & in Epiſtola inter claras §. æquum quippe eſt. C. de ſumm. trinit. & fid. Cathol. & l. manicheos verſi. delicti etiam veniam petentibus damus. C. de hæret. Hinc fit
4 vt huiuſmodi abiurantes † & pœnitentes nequaquam ſint inter hæreticos deputandi. cap. audit Apoſtolus. vbi glo. fina. & cap. quia Eccleſia 24. quæſt. 3. quæ decreta citat Beatus Antonius in 2. parte ſuæ ſummæ tit. 12. cap. 14. de hæreſi in prin. & §. 1. vbi dicit quòd ſi hæretici
5 † reuertuntur ad ſinceritatem fidei abiurantes hæreſim, pro primo lapſu parcetur eis, etiam quoad vitam & bona temporalia, ſecus ſi rela-
6 bantur; † quia tunc vt carnes putridæ reſecandæ, & brachio ſeculari tradendæ ſunt cap. reſecandæ 24. quæſt. 3. Quod etiam repetit idem Beatus Antoninus eodem titu. capit. 5. in princip. & §. 1. colum. 3. verſicu. quintum quod requiritur. Idem dicit ſumma Angel. in dictione hæreticus verſic. ſi tamen; Paratus. vbi multa iura allegat. & hāc opinionem tenet Card. Parit. conſi. 2. nume. 185. & in multis ſequ. quem refert & ſequitur poſt alios citatos. D. Rolli a Vall. conſil. 63. a nume. 25. vſque in fin. diſertè Zaſ. conſi. vlt. lib. 1. vbi multis iuribus & aucto-
8 ritatibus concludit huiuſmodi de hæreſi † inſcriptos ad gremium ſanctæ matris Eccleſiæ reuerſos, præſertim ante ſententiam non debere plecti pœna mortis naturalis, quam opinionem veluti veriorem & crebriorē ſequuntur ferè omnes Doctores tā Theologi quàm Canoniſtæ & legiſtæ.

9 Aduertendum tamen putamus, clericū † de hæreſi inſcriptum, ex diſpoſitione iuris com-

munis

munis, nunquam tradi debere curiæ ſeculari, niſi incorrigibilis ſit, vel relapſus. cap. cùm nõ ab homine. de iudic. cap. ad abolendam. verſ. niſi continuo, vbi glo. in cap. excommunicamus. §. condemnati, & c. excommunicamus, el 2. §. fina. iuncta glo. in verbo depræhenſi de hæret. cap. ſuper eo. de hæret. Beat. Antonin. de hæreſi. capit. 1, & 2. in fin. Sequitur Angel. in dictione hæreticus, Card. Zabar. in clem. ad noſtrum verſicu. cùm autem. in fin. de hæret. quem refert. & ſequitur Felin. in d. cap. ad abolendam. nume. 2. verſicu. Nota quòd propter
10 pœnitentiam † euitatur pœna temporalis. & clarius idem Card. in d. c. excommunicamus. §. damnati. vbi expreſsè dicit quòd non debẽt
11 puniri hæretici † per ſeculares, niſi cum nolunt corrigi. per text. in d. cap. ad abolendam. §. præſenti. vbi etiam idem tenet Socin. in d. c. excommunicamus. Bernard. Diaz. Hiſpan. in ſua practica criminali canonica capit. 196. nu. 9. & ſequen. Egid. Boſſ. de hæret. nu. 15. 17. 19. & 20. Latiſſimè Iul. Clar. in ſua pract. crimin. §. hæreſis. verſicu. ſed quæro, & quatuor ſequ. poſt plures Doct. per eum allegatos, At ex lectura dictæ ſentẽtiæ colligitur prædictum. C. ante dictam ſententiam penituiſſe, redijſſe ad fidem Catholicam & abiuraſſe; ergo iuris cõmunis diſpoſitione Curiæ ſeculari puniendus tradi non debet.

Quo verò ad ſecundum caput pertinet, videlicet quia non promotus ad gradum ſacer-
12 dotij † miſſas celebrare, & laicos in ſacramẽtali confeſſione audire temerè præſumpſerit; Non videtur quòd inſpecta iuris canonici diſpoſitione potuerit tradi curiæ ſeculari. per text. in cap. 1. & fi. de Cleric. non ordinat. mi-
13 niſtran. vbi Diaconus † non ordinatus ad ſacerdotium patitur pœnas ibi deſcriptas, videlicet quòd ad ſacerdotium non promoueatur, & à Diaconatu Biennio ſuſpendatur. d. c. 1. & 2. Quibus accedit tex. in cap. Cum omne crimen. in fin. de conſecrat. diſtinct. 2. Item efficitur irregularis. vt latè ſcribit ſumm. Ang. in verbo irregularitas. num. 58. & tenetur pœna falſi. Ita ſentit Abb. in d. capitu. 1. num. 1. & Zach. ibi in apoſtil. Card. nu. 1. & Io. Bernard. Diaz. Hiſpan. in d. pract. c. 12. poſt plures per eum citatos in apoſt. ad ſumm. Ang. loco ſupra citato.

Concludimus ergo iſtum F. C. nõ poſſe plecti maiori pœna quàm deſcripta in d. c. 1. de cleric. non ordinat. miniſtr. & in alio capite vt ſupra Diximus. Et ita iuris eſſe ſalua melius ſentientis cenſura.

SVMMARIVM.

1 *Verba vniuerſalia videlicet, omnibus, & ſingulis, & alterius cuiuslibet, augent & comprehendunt maiora expreſſis.*

2 *Immunitas conceſſa per contractum oneroſum, extenditur etiam ad caſus inſolitos, Et debet late interpretari, nu. 3. Et eo modo conceſſa non poteſt à principe reuocari nu. 4.*

5 *Obſeruantia temporis immemorabilis, certo modo ſolvendi, vel contribuendi, habet vim contractus, pacti expreſſi, & conſtitutionis.*

6 *Clauſula non obſtãtibus, in reſcripto appoſita, nõ operatur quando princeps non fuit de omnibus informatus.*

7 *Princeps non poteſt tollere ius tertio quæſitum de iure gentium cauſa incognita. Nec etiam de plenitudine ſuæ poteſtatis, nu. 8.*

9 *Per ſolutionem minori ſpacio triginta annorum factã, quis non cenſetur renuntiaſſe immunitati competenti maxime ex contractu oneroſo.*

CONSILIVM LXXIX.

IN hac cõtrouerſia ab Illuſtrib. Vtilibus Dominis Reuigliaſci., & eiuſdem Vici hominibus aduerſus Magnificã Vniuerſitatẽ Cherij mota, Duæ leguntur prolatæ ſententiæ, Prima a ſuper Illuſtri & prudentiſſimo Millicto Præſide Sabaudiæ meritiſſimo, & a me Octauiano Cacherano in Senatu Pedemontano Præſide Ducalibus delegatis, Qua pronuntiauimus Tranſactionem inter ipſas partes Anno 1450. Initam eſſe obſeruandam, condemnantes propterea vniuerſitatem Cherij ad reſtitutionem pecuniæ eius nomine ab hominibus Reuigliaſci occaſione oneris Taxus, a S. A. poſt pacem publicatã ipſi vniuerſitati Cherij, & ab ipſa vniuerſitate prædictis hominibus Reuigliaſci impoſiti exacte, & ad releuandum ſeruandumq; in futurum indemnes dictos homines, à prædicto taxu tamquã eſſet in præfata tranſactione comprehenſus. Altera vero ab Excellẽtiſs. Senatu Pedemontano qua declarat onus prædictum non comprehendi in dicta trãſactione, & propterea homines Reuigliaſci pro dicto taxu teneri contribuere cum præfata vniuerſitate Cherij, Qua Illuſtriſsimi Senatus ſententia attenta, Decreueram ob dicti Senatus dignitatem cui omnem reuerẽtiam debeo nihil ſcribere, præſertim cum Relatum fuiſſet prudentiſsimos iureconſultos prædictarũ ſententiarum futuros eſſe patrones, At cogitãs negotium agi de iuſtitia ſeu iniuſtitia ſentẽtiæ à præfato Præſide, & à me prolatæ, Exiſtimaui muneris etiam mei eſſe defendere præfatã ſententiam noſtram (ſalua ſemper prædicti Illuſtriſsimi Senatus reuerẽtia) rite & rectè prolatam fuiſſe, Verum quia prædictarum ſententiarum repugnantia potiſsime in eo verſatur, An onus prædicti taxus cenſeatur comprehẽſum in immunitate de qua in conuentione & tranſactione in actis producta fit mẽtio, Ideo in hoc articulo tantum inſiſtendum duxi, Et omiſsis his quæ diſputationis gratia in contrarium adſerri poſſent, Conſtanter teneo huiuſmodi onus taxus in dicta conuentione & trãſactione contineri: Ad quod demõſtrandum arbitratus ſum expedire verba dictæ cõuentionis

nis caput noſtrum reſpicientia ad vnguē de-
ſcribere, quæ ſunt huiuſmodi, Item quod præ
dicti domini Reuigliaſci videlicet eorum ho
mines teneantur & debeant anno quolibet in
perpetuum in feſto ſancti Martini cuiuslibet
anni dare & ſoluere maſſario dictæ commu-
nitatis Cherij recipienti nomine dictæ cōita-
tis florenos decemocto paruipon. mon. ſab.
tunc currentis, Et hoc pro omnibus & ſingu-
lis quæ ab eis peti poſſint tā per prælatū Do-
minum noſtrum quam dictam communita-
tem, Occaſione ſubſidiorum, donorum, taxo-
rum, caualcatarum, clientiæ, tallearum, gabel
larum, exercituum, & alterius cuiuslibet one-
ris, aliaq; quauis ratione vel cauſa, erga quem
prælibatum Dominum noſtrum modernum
& futurum dicta communitas teneatur & de-
bear Dños pariter & homines prælibatos re-
leuare & indemnes penitus cōſeruare a dictis
ſubſidijs, & alijs omnibus ſupraſcriptis: Qui-
bus verbis attentis incerti iuris non eſt onus
præfati taxus à principe vniuerſitati Cherij &
inde ab ipſa vniuerſitate ꝑdictis hominibus
Reuigliaſci impoſitū comprehendi, non ſolū
ſub verbis vniuerſalibus toties in dicto capitu
lo repetitis, quæ nullum onus excludunt vul-
gata l. Iulianus. ff. de leg. 1. l. à procuratore, C.
māda. c. ſolite de malo. & obe. cum ſimil. Sed
ēt ſub verbis ſpecialibus ſeu ſingularibus qui-
nimo in indiuiduo in quibus fit ſpecifica mē-
tio taxorū, ſubſidiorum, tallearum, & gabella
rum per ipſum principē ſeu cōitatem Cherij
1 impoſitarū, † Additis clauſulis vniuerſalibus
ſcilicet, & alterius cuiuslibet oneris, aliaque
quauis ratione vel cauſa, Quæ verba augēt &
comprehendunt maiora expreſſis, ita expreſ-
ſe in terminis noſtris tenent Alex. cōſi. 30. nu.
14. & duob. ſeq lib. 5. poſt gl. Bar. Bal. Io. And.
& Imo. per eū citatos Cæpo. caut. 63. Soc. ꝯſil.
272. nu. 9. verſ. 7. iſta concluſio, & nu. 10. vbi lo
quitur de illis verbis omnibus & ſingulis, & il-
lis aliqua ratione vel cauſa. Rub. cōſi. 135. Nat
ta appoſite conſi. 63. nu. 11. & ſeq. latè conſil.
525. nu. 5. vſq; ad nu. 28. vbi ad contraria reſpō
det poſt multos per eum relatos D. Rol. à Val
le diſerte conſi. 5. à nu. 35. vſq; ad nu. 55. vol. 1.
lariſſime Doctiſſimus Cæph. conſi. 38. à num.
11. vſq; ad nu. 27. Addens id præſertim proce-
dere ſtante iuramēto, qđ habet vim expreſſi
c. ex reſcripto, nu. 42. vſq; ad nu. 45. de iureiu-
rando & reſpondet cōſilio Albe. quos refert
& ſequitur Fran. Burſa. conſi. 16. nu. 48. vſq; in
finē ad contraria etiam rñdens & plures alios
2 citans. † Ex quibus clare apparet iſtam eſſe ve-
rami & crebriorem ſententiam, quæ ſine diffi-
cultate procedit in immunitate conceſſa per
contractum onerosum, in qua ſaltem in gene
re fuit facta mentio de oneribus inſolitis, vt in
caſu noſtro in quo fit mentio de ſubſidijs, ta-
leis, caualcatis, exercitibus, & in indiuiduo de
taxis. Quibus ſtantibus cum ſimus in cōtractu
locum non habet cōis concluſio de qua per
Alex. Iaſ. & alios in l. ſi ex toto, ff. de lega. 1. ita
nominatim tenent Paul. de Caſt. conſil. 317.
nu. 8. & 11. vol. 1. Io. Bap. Sc. in repe. l. oēs po-
puli. col. 72. ff. de iuſti. & iur. & Parpa. in repe. l.
placet nu. 68. C. de ſacr. ſanc. eccle. Neuiz. ꝯſil.
12. nu. 29. inter conſi. Bru. & plenius conſil. 66.
nu. 44. Leonar. Piſtau. in conſi. 117. nu. 145. In-
ter conſi. Brun. Alcia. reſponſo. 80. nu. 5. & re-
ſpon. 168. num. 11. expreſſe dicens huiuſmodi
conuentionem extendi ad caſus inſolitos Io.
Crot. ꝯſi. 64. nu. 34. & ſeq. late Natta ꝯſ. 397. nu.
8. verſi. 4. fortius & plurib. ſequ. vſque in finem
D. Roll. à Valle conſi. 5. nu. 53. libt. 1. & conſil.
76. nu. 13. & ſeq. lib. 2. & conſi. 13. nu. 50. vol. 3.
3 Cæph. conſi. 58. † dicens poſt alios per eū rela
tos, huiuſmodi conuentionem late deberi in-
terpretari Boſſi. in titu. de principe nu. 151. cō-
4 cludens poſt Bal. & Alex. locis citatis † princi-
pem non poſſe reuocare etiā in ſpecie immu-
nitatem conceſſam ex cauſa onerosa Franc.
Burſ. d. conſi. 16. nu. 44. & tribus ſeq. & præmiſ
ſa multo fortius procedunt in caſu cōuentio-
nis immunitatis de qua agitur ſtantibus renū-
ciationibus de quibus in præfato inſtrumēto
Burſ. d. conſi. 16. nu. 59. & 60. præcipue cū pro-
ponatur inconcuſſe obſeruata ſpatio tempo-
ris immemorabilis, quo durante occurrerunt
bella & alia onera inſolita vt notoriū eſt, & ta
men nunquam ſubiuerunt prædicti homines
Reuigliaſci cū vniuerſitate Cherij alia onera
præterquam ſolutionem dictorum floreno-
5 rum 18. † quo fit vt obſeruantia dicti tempo-
ris immemorabilis habeat vim cōtractus, pa-
cti expreſſi, & conſtitutionis, ex copioſè addu
ctis, a D. Roll. à Valle conſi. 66. nu. 40. & mul-
tis ſequentibus, & nu. 59. & tribus ſequentibus
vol. 2. Burſa. dicto conſi. 16. nu. 41. & 64. Et ſe-
cundum hanc opinionē bis iudicauit Excel-
lentiſſimus Senatus Pedemontanus & in caſi
bus in quibus verba immunitatis non erāt ita
ſpecificata & prægnantia prout ſunt in caſu
noſtro vt legere eſt deciſ. 39. nu. 20. & ſeq. in cā
vniuerſitatis Vercellarum contra medicos &
Chirurgos, Item deciſ. 91. in cauſa inter prædi
ctam vniuerſitatem Vercellarū & dominos
fratres de adnocatis, Quas deciſiones refert
& ſequitur. Burſa. dicto cōſi. 16. addatur & ſen
tentia prolata a Dominis Referēdarijs in cau
ſa inter vniuerſitatem Cherij & dominos ac
homines Arignani feudi Cheriēſis in qua age
batur de ſimili immunitate prout eſt hæc ho-
minum Reuigliaſci, quæ ſententia in rem trā-
ſiuit iudicatam cum ab ea non appellauerint
Cherienſes, & de illa fuit facta fides in pctis hu
ius cauſæ.

Nec obſtat quod dicitur principem in ca-
pitulis vniuerſitati Cherij conceſsis declaraſ-
ſe omnes villas territorij Cherij teneri ad ſolu
tionem prædicti taxus, non obſtante quacun-
que tranſactione & conuentione, Quia qua-
tuor modis reſponderi poteſt. Primo domi-
nos & homines Reuigliaſci obtinuiſſe literas
declaratorias mentis ſuæ Alt. non fuiſſe per
conceſsionem dictorum capitulorū velle iu-
ribus ipſorum Dominorum & hominū Reui
gliaſci præiudicare, quæ quidem declaratio
operatur, quod ius competēs dictis Dominis
& hominibus virtute prædictæ conuentionis
& tran-

& tranſactionis non obſtante dicta capitula-
tione ſit eis ſaluum ex adductis per Alex.con-
ſil.11.nu.17.vol.7. Secundo reſpondetur præ-
dictam conceſsionem Cherienſibus factā eſ-
ſe ſubreptitiam, quia non fuit expreſſum prin
cipi dictam conuentionē fuiſſe ex cauſa one-
roſa factam & comprehendere etiam onera
taxus & bellica, & ad dictam conuentionem
deuentum fuiſſe præhabita licentia principis,
& inde eius confirmatione, & quod trāſactio
eſſet iurata ex adductis à Crauetta conſil. 103.
nu.14.& 17.faciunt quæ ſcribit Cæphal. conſi.
133.nu.110.& 112.poſt Iaſ. in l. 1. §. ſubſtitue-
6 re,ff.de vulg.& pup.† Quæ quidē clauſula non
obſtantibus non operatur quando princeps
non fuit de omnibus informatus idem ſentit
Celſ.conſil.26.nu. 74. quod tunc dicitur prin-
ceps aliquid ex certa ſcientia facere, quando
fuit bene informatus de his quæ poterāt prin-
7 cipem mouere ad non concedendum. † Ter-
tio reſpondetur principem non potuiſſe tol-
lere ius acquiſitum virtute prædictæ conuen-
tionis & tranſactionis cauſa nō cognita & ip-
ſis hominibus Reuigliaſci non vocatis ex ad-
ductis latè à Felin.in c. quæ in eccleſiarum nu.
66.de conſti. Affli.deciſ.391.nu.1.& 2. cū con
tractus conuentiones obligationesq; ex ipſis
orientes iuris diuini & gētium ſint l.ex hoc iu-
re vbi Bar.& alij ff.de iuſt.& iur.l.1.ff. de pacti.
§. Ius autem gentium verſ. ex hoc iure inſti.de
iure natu.genti.& ciui. Quæ quidem iura diui-
na & naturalia tolli non poſſunt. §. ſed & natu
ralia inſti.de iur.nat.gent.& ciui. Accedit tex.
l.quoties l. reſcripta, C. de preci.imper.offer.
& l.cauſas.C.de tranſa.gl.fin.verſi.ſi vero con
tra ius humanum in l.fin. C. ſi contr.ius & vti-
li.pub. Feli.in c.quæ in eccleſiarum, nu. 55. de
conſti.appoſitè Craue.conſi.103.nu.15. & ſeq.
8 quo loci expreſſe dicit qđ princeps nō † po-
teſt etiam de plenitudine poteſtatis tollere
ius quæſitum de iure gentium mediante con-
ſenſu partis, & in hoc omnes doctores conue
nire nemine diſcrepante, & in ſuo tractatu de
antiq.temp.in prima par.nu.16.verſi. quid di-
cendum, cui deſeruiūt quæ ſcribit Iaſ.in l.ſi di
uerſa.C.de tranſa.quem refert & ſequitur So-
cin.Iun.conſi.66.nu.4.vol.1.vbi dicit conſen-
ſum partium eſſe efficaciorem & potentiorē
reſcripto principis Natta conſi.619.nu.10.cō
ſil.4.num.5.quo loci poſt Oldr.Alex.domi.&
Cæpo. per eum allegatos dicit & hinc ſumi-
tur quarta reſpon. quod ſi Papa cōferat bene-
ficium alicui cum clauſula non obſtante col-
lati one alteri facta dēt intelligi de collatione
inualida ſecus ſi eſſet valida. Sic in caſu noſtro
illa verba non obſtante conuentione debent
intelligi de inualida, & conſi.268.num.8.& 9.
poſt glo. cui & Paul. a Caſtro locis citatis no-
minatim dicit principem etiam de plenitudi-
ne poteſtatis non poſſe auferre ius alicui quæ
ſitum ex contractu cū alio celebrato D. Rol-
lan.à Valle d.conſi.66.nu. 56. & ſex ſeq. vol.2.
Mathæ.Grib.Cherienſis lib.14.commu.opin.
verſi.princeps de plenitudine poteſtatis non
poteſt auferre ius quæſitum iure gētium & ſic
ex contractu facit regula l. id quod noſtrum
eſt ff. de regu.iur. cum alijs concordātibus ad-
ductis ibi per Cagnol. Non obſtat quod dici-
tur conuentiones debere intelligi rebus ſic ſtā
tibus. Quia ad hoc ſatis abūde reſponſum pu-
tamus in deciſione Pedemontana 91.nu. 14.
& ſeq. Præterea poſito quòd princeps plus ſo
lito grauaſſet vniuerſitatem Cherij non pro-
pterea potuit vniuerſitas Cherij grauare plus
ſolito ſuos ſubditos, ita expreſſe dicit Soci.d.
conſ.272.nu.10.poſt Flori.in l.ſi filia nupta.in
princ.ff.fam. erc. Nec obſtat quod dicit prin-
cipem poſſe ex cauſa tollere ius tertij. Quia
id intelligitur ſi cauſa cōcernat principaliter
non ſecundario vtilitatem publicam, ita de-
clarant Craue.in ſuo tract.de antiq.temp.par.
1.nu.17.verſ. quid dicendum poſt Bart. Oldr.
Paul.a Caſtro Deci.Feli.& Iaſ.locis deſcriptis
& nu.28.dicit debere conſtare de tali cauſa &
nu.31.verſ.Itaque infertur, Quos etiam refert
& ſequitur Grib.libr. 14. com. opin. in verbo
princeps de plenitudine verſ.requiritur quod
ſit cauſa, villalo. ibi verbo princeps licet non
poſsit addens Alexan.conſi.361.nu.40. vol.2.
Burſ.d.conſi.16.nu.72.verſ.tertio. Nec moue-
re debet quod dicitur prædictos homines Re-
uigliaſci ab anno 1550. vſque ad annū 1559.
ſubiuiſſe onera bellica non obſtante dicta im
munitate, & tempore pacis poſt impoſitum
onus taxus ſoluiſſe Cherienſibus eorum ratā
9 dicti taxus. † Quoniā per huiuſmodi ſolutio-
nē præſertim ſi fiat minori ſpatio triginta an-
norum non cenſetur renuntiaſſe immunitati
competenti præcipue ex contractu oneroſo
ex adductis in deciſ.Pedem.cap.91.nu.22. qui
bus addo Alex.conſi 1.nu.8.& 9.vol.1.Burſ.d.
conſi.16.nu.82.& ſeq. vbi atteſtatur iſtam eſſe
communem opinionem, Cōcludo igitur ex
prædictis ſententiam a præfato ſuper Illuſtri
Præſide & a me, delegatis fuiſſe rite & recte
prolatam iurique, & actis conſentaneam. *

* Et ita fuit iudicatum iuxta concluſionem iſtius conſilij per Senatum Sabaudienſe, & collegium Patauinum, quibus fuit commiſſa reuiſio ſententiarum per Sereniſs. Ducem.

F I N I S.

INDEX LOCVPLETISSIMVS IN OMNIA CONSILIA D. Octauiani Cacherani, Comitis Rochæ Arazij I. V. D. conſultiſsimi, Magni Sabaudiæ Cancellarij.

A

ABiurantes, & Pęnitentes, non ſunt inter Hęreticos, deputandi, conſi. 78.nu.4.fol. 215

Abſolutio a iuramento, obreptitiá, eo quòd non ſit expreſſum, quod exprimendum erat, nullius eſt momenti. conſi. 11.nu.13. 44

Abſolutio iuramenti, ad effectum agendi, non tollit probationem reſultantem, ex confeſsionibus, in quibus iuris præſumptio, militat. conſi. 12.nu.14. eod.

Abſurda, omnino vitanda ſunt conſi. 12.nu.49. 45

Acquiſitio quæ per alluuionem ſit non ex contractu, ſed ex ſententia iurisgentium, procedit, quæ confeſtim in iudicatum tranſit. conſi 48.nu.25. 115

Acquiſitio, quæ per alluuionem ſit, acquiſitioni factæ per vaſſallum, titulo emptionis, de feudo ęquiparatur. conſil. 48.nume. 26. eo.

Acquiſitio, quæ per alluuionem ſit, illorum eſt, qui poſſeſſores, ſunt prædiorum, quibus alluuio accreuit. cõſi. 48.nu.28. eo.

Acquiſitio quæ per alluuionem ſit, vxoris eſt, ſi fundus dotalis inextimatus ſit, ſi vero extimatus, Mariti Lucro cedit. conſi. 48.nu.29. eo.

Acquiſitio momentanea conſiderabilis non eſt. conſil. 13. nume. 36. 49

Acquirens rem prohibitam alienari, neceſsitatem ſic alienandi fuiſſe probare debet. conſi. 12.nu 39. 45

Acquirendi poſſeſsionem animum, qui habet, multo magis acquiſitam retinere velle cenſetur. conſi. 55.nu.9. 45

Actiona facta per tutorem, quibus caſibus nulla ſit. conſil. 36. nume. 25. 90

Acta & ſententia contra pupillum lata, quibus caſibus, ipſo iure nulla ſint. conſi. 36.nu.27. eo.

Actuario, & Notario cauſæ, atteſtanti de comiſsione ſibi factà, examinandi teſtes, an credi debeat. conſi. 36.nu.29. eo.

Actio competens pro adminiſtratione tutellæ vel curæ quicquid in reliquatu eſt, comprehendit. conſi. 43.nu.7. 107

Actio tutellæ, data, & accepta, continet. conſi. 44.nu.8. 109

Actionum omnium inſtituendarum principium, ab ea parte incipere debet, qua Prætor edicit, de in ius vocando, & ſic a citatione. conſi 5.nu.6. 18

Actioni perſonali ſpatio triginta annorum, iuramento non obſtante, præſcribitur. conſi. 21.nu.12. 64

Actione in rem quis conueniri poteſt, in loco vbi res ſcita eſt conſi. 9 nu.36. 34

Actor dicitur ille, qui alium ad iudicium vocat. conſil. 4. nume. 1. 14

Actor qui ſit, & qui reus, ex principio cauſæ cognoſcitur, quo ſit, vt qui alium ad iudicium vocat, actor dicatur. conſil. 4. nume. 3. eo.

Actores dicuntur, qui conqueruntur, de actibus merè extraiudicialibus vt eſt intimatio reſcripti obtenti. cõſi. 5. nu. 11. 18

Actor dicitur ille, qui ſe in poſſeſsione manuteneri, diffinitiuè petit. conſi. 5.nu.12. eo.

Actoris petitio, prius diſcuti debet, quàm conuenti exceptio. conſil. 42.nu.3. 104

Actus ſubſecutus, ex cauſa præambula, factus, cenſetur conſi. 2. num. 32. 11

Actus, contra intentionem agentium, operari non debent. conſi. 2 nu. 34. 12

Actum eſſe iudicialem, non facit auctoritas iudicis, niſi partis citatio, & cauſę cognitio, interueniat. conſ. 5.nu.17. 18

Actus omnis, qui a iudice ſit, iudicialis non dicitur. conſi. 5. nume. 18. eo.

Actum, verbum in ſcriptura poſitũ, perfectionem actus, ſignificat. conſi. 11.nu.45. 39

Actus ſi non valet, eo modo quo expreſſus eſt, effectum ſortietur, eo modo quo valide fieri potuiſſet, ſi clauſula omni meliori modo, in ſcriptura poſita ſit. conſi. 11.nu.79. 40

Actus petitionis quòd fideicommiſſum, fideicommiſſario vniuerſali reſtituatur principaliter contra tertios bonorum poſſeſſores fideicommiſsi, non dirigitur. conſi 15.nu.4. 52

Actum ad impugnandum proprium contractum, nemo in dubio facere velle præſumitur. conſi. 18 nu.11. 56

Actus qui geritur, ſi præiudicium tertij reſpicit, ſciẽtia ſimplex in illo ſuperueniens, approbationem actus non inducit, ſecus ſi cum ſcientia, alius actus ſuperuenit vt præſentatio vel receptio literæ in qua de actu notitia detur. conſi. 34. nume. 47. 84

Actus omnes iudiciales, inſtrumentorum productione dempta diebus feriatis facti, nulli ſunt, & pro non factis habentur. conſi. 36.nu.32. 90

Actui, quo res ad primordialem ſuam naturam, reuertitur fauendum eſt, ac illi ſtandum. conſi 41.nu.8. 102

Actus factus, forma ſtatuti nõ ſeruata, nullus eſt, licet ſtatutum vlterius non procedat, annullando actum. conſil. 53. numero 14. 120

Actus agentium, vltra eorum intentionem non operantur, etiã ſi actus aliàs eſſet nullus vel inualidus conſi. 55.nu.7. 121

Actum in dubio gerere, quis nomine ſuo, non alieno præſumitur conſil. 65.nu.37. 148

Adam omnium hominum, primus parens eſt. conſil 8. numero 37. 29

Adiuncti ratione, verba naturam ſuam, mutare poſſunt conſil. 8.num.65.

Adiuncti ratione, dubitatio interpretationis rei de qua, agitur aliquando tollitur conſi 41.nu.13. 103

Adminiſtrationis redditionem quilibet dare tenetur, qui alienа adminiſtrauit, Nec tamen redditio, neceſſario, illum debitorem facit. conſi 43 nu.5. 107

Adminiſtratorum rerum publicarum hæredes an ad reddendã rationem pro defuncto cogi poſsint. conſi 63.nu.3. 130

Adminiſtrationis redditio, actualis eſſe debet, quo ſit vt confeſſata non ſufficiat conſi 643.nu.37. 132

Agere prohibitus, ab exceptione prohibitus, non cenſetur. conſi. 4.nu.4. 14

Agere non valentibus, nihil imputari poteſt. conſil. 15. numero 37. 53

Agens tamquàm procurator meus, me ſciente & patiente, videtur à me mandatum habere, adeò quòd ſententia contra-

cum lata, mihi nocet, licet de alio mandato, non appareat. conſ. 1. nu 59. 4

Agens vti filius legitimatus debet probare ſe ritè, legitimatum conſ 67. nu. 18 158

Agens debet preuenire in adimplendo promiſſa aliàs contra partem ad obſeruantiam, male agit. conſ. 4. nu. 8 15

Agentium actus, vltra eorum intentionem non operantur. cōſil. 12. nu. 62 46

Agnatum, qui ad feudum hæreditarium admitti vult non ſufficit probare ſe deſcendiſſe ab aliquo qui eſſet communis pater agnationis. ſed debet probare, ſe hæredem, vltimi vaſſalli defuncti. conſi. 52. nu. 13 120

Agnationis probatio aut præſumptio in præiuditium tertij nō inducitur ex verbis enunciatiuis inſtrumenti, niſi inſtrumētum metam centum annorum excedat. conſ. 8. nu. 11 28

Agnati vaſſalli, qui a communi ſtipite deſcenderunt etiam ſi tempore alienationis feudi nundum nati erant, tamen ad reuocationem alienationis admittuntur. conſ. 27. nu. 24 74

Agnatus ad feudum hæreditarium non admittitur niſi ſit ſaltim mediate hæres primi acquirentis conſ. 38 nu. 45 97

Agnati quando in actu in quo interuenerunt habent intereſſe vtilitatemq; præſentia eorum ad præiuditium minoris, vel alij alienare prohibiti nihil operatur. conſ. 12. nu. 61 64

Agnatis ſucceſſoribus vaſſalli per vaſſallum tranſigendo præiudicari nō poteſt, quod procedit etiam ſi agnati ſciuiſſent huiuſmodi tranſactionem & non contradixiſſent. conſ. 31. numu. 9 78

Agnatum deſcendere, ab aliquo qui ſit cōmunis pater agnationis in feudo ſecundum aliquos Doctores ſufficit, licet nō ſit hæres mediatus vel immediatus primi acquirentis. conſ. 38. nu. 48 97

Agnatus poſsidens feudum, qāndo miſsionem in poſſeſsionem de hærede ſcripto fiendam, impedire poſsit. conſil. 52. nume. 18 105

Agnatio per maſculos, non autem per fœminas, conſeruatur. conſi. 35. nu. 20. 88

Allegare aliquid non ſufficit, ſed alleganti incumbit onus probandi. conſ. 39. nu. 16 98

Alex. ab Imol. in conſulendo pater veritatis dicitur. conſ. 11. nu. 32 37

Aliquis, ab Aliquibus interrogatus, verba iactatoria dicēs præſentibus teſtibus ad id non vocatis, per huiuſmodi verba diſpoſitionem, & obligationem non inducit. conſil. 21. numero 101 41

Alienatio feudi regulariter prohibita eſt, niſi ex cauſis in decretis ducalibus expreſsis, & præcipue Filiberti Sabaudiæ Ducis & Blancę Ducisſę. conſ. 12. nu. 38 45

Alienanti rem prohibitam alienari, ob æs alienum, vel in caſum aliàs permiſsum, credendum non eſt, niſi de neceſsitate, & ære alieno verè appareat conſ. 12. nu. 41 45

Alienationis iuſtæ cauſæ pro re alienari alias prohibita verè probari debent, aliàs non tenet iudicis decretum, ſuper alienatione interpoſitum. conſ. 12. nu. 42. eo.

Alienationis geminata prohibitio, fideicommiſsum, inducit. conſ. 15. nu. 19. 52

Alienatio ad certum tempus prohibita, poſt id tempus, permiſſa videtur. conſ. 40. nu. 2 100

Alienatio neceſſeria ſub generali prohibitione legis, non continetur. conſ. 47. nu. 31. 113

Alienatio vbi aliàs fieri poſsit, concurrente prohibitione legis, & hominis fieri nequit. conſ. 49. nu. 18 117

Alienatione in generali curiæ, caſtri, & territorij, non veniunt vaſſalli, quibus Princeps aliquid in feudum conceſsit. conſ. 49. nu. 20 eo.

Alienatione vniuerſali de bonis feudalibus, & non feudalibus per dominum directum facta vaſſali & eorum iura in venditione etiam veniunt. conſ. 49. nu. 24 eo.

Alienatione bonorum facta extra familiam, contra prohibitionem teſtatoris qui ad recuperandum alienata, admittantur conſ. 71. nu. 23 187

Alienatio bonorum feudalium antiquorum per patrem facta, in præiuditium filij non tenet. conſ. 12. nu. 15 44

Alienationis appellatione, venit vtilis dominij tranſlatio, ideſt in feudum conceſsio. conſ. 26. nu. 14 72

Alienationis rei feudalis prohibitio fortior, & ſtrictior eſt, quam rei minoris aut fideicommiſſo ſubiectę, vel eccleſiæ. conſ. 30. nu. 2 77

Allodium, & feudum in eodem ſubiecto, tamquam contraria eſſe non poſſunt. conſ 9. nu. 31 34

Allodialia bona eſse non feudalia a iure præſumitur. conſ. 39. num. 1 95

Alluuionis incrementum, quod pendente tempore retrouenditionis prouenit, an commodo emptoris, vel potius venditoris cedat. conſ. 48. nu. 1 114

Alluuionis incrementum, vſufructuarij commodo cedit. conſil. 48. nu. 6 eo.

Alluuionis incrementum, vaſalli commodo cedit. conſ. 48. nume 7 eo.

Alluuionis incrementum emphiteutæ commodo cedit. conſ. 47. nu. 8 eo.

Alluuionis incremētū pars ꝑdij cui accreſcit dr̄. cōſ. 48. n. 10 e.

Alluuionis incrementum, emptoris commodo cedit. conſ. 48. nu. 13 115

Alluuionis acquiſitio ex iure gentium, deſcendit. conſ. 48. nume. 23 eo.

Animus præcedens qualis fuerit ex ſequentibus declaratur. cōſil. 13. nu 21. 48

Annus ſecundum morem romanum computatur a die Natiuitatis Domini Noſtri Ieſu Chriſti. conſ. 4. nu. 19 16

Antecedens non ſapit naturam ſequentis, ſed ſequens antecedētis cuius quadruplex eſt virtus. conſ. 7. nu. 49. 26

Antecedens, qui ponit omnia ad id ſequentia ponere videtur. conſ. 17. nu. 20 55

Antecedēti, deſtructo, & conſequens tolli neceſſe eſt. conſ. 43. nu. 8 108

Antiquitatis territorij, & finium probatio, ea melior eſt, quæ per publica ſit inſtrumenta, quàm per teſtes, præſumptiones, & coniecturas dummodo inſtrumenta ſint facta, de conſenſu partium, quæ pro tempore erant. conſ. 1. nu. 3 2

Antiquiſsimum factum illud dicitur, quod metam centum annorum excedit conſ. 1. nu. 16 eo.

Antiquitas, dat fidem inſtrumento enuncianti mandatum, ita vt propter curſum temporis antiqui, & enuntiationem mandatum interceſsiſſe præſumatur. conſ. 1. nu. 53 4

Antiquitas temporis præſumi facit omnem ſolemnitatem circa actum interceſsiſſe. conſ. 1. nu. 78 5

Antiquum, vt quid dicatur, vel de antiquo tempus centum annorum requiritur. conſ. 8. nu 12 28

Antiquior iuris præſumptione cęteris prudentior reputatur conſ. 72. nu. 19 190

Appellatio interponi debet ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, niſi feudum eſſet donatum per Imperatorem Eccleſiæ, quia tunc ad Imperatorem appellandum eſt conſ. 3. nu. 15 13

Appellatio non immutat, quin actor originarius per appellationem remaneat actor. conſ. 4 nu. 6 15

Appellatio eſt deffenſio, ideò ab ea excommunicatus excluſus non dicitur. conſ. 5. nu. 3 18

Appellans a ſententia nulla illam confirmare non dicitur. conſil. 13. nu. 25 48

Appellatio an ſit recipienda, & attentata an ſint reuocanda cognitio pertinet ad iudicem ad quem nō autem iudici a quo idque cauſa cognita fieri debet. conſ. 69. nu. 2 172

Appellatio a ſententia in crimine leſæ Maieſtatis nō datur, ſed contrarium verius. nu. 26. conſ. 69 nu. 4 eo.

Appellari ad ſuperiorem omiſſo medio, non debet ſed gradatim, & a delegato ad delegantem, vt nu. 10. cōſ. 69. nu. 5 eo.

Appellantis iuramento, quod non ſperet conſequi iuſtitiam in partibus, an adeò ſtandum ſit, vt probatio in contrarium nō admittatur. conſ. 69 nu. 11 eo.

Appellatione interpoſita a diffinitiua ſtatim remanet ſuſpenſa iuriſdictio iudicis a quo conſ 69. nu 18 175

Appellatiōi cuilibet in dubio deferēdū eſt. conſ. 69. nu. 19 eo.

Appellationi ad Imperatorem, vel Papam interpoſitę ſemper ob reuerentiam ſuperioris, deferendū eſt. conſ. 69. nu. 20 eo.

Appellatio à ſententia in crimine Lęſæ Maieſtatis iure admittitur. conſ. 68 nu. 26 174

Appellatio & ſuplicatio caſum, & ſententiam, ad terminos litis conteſtatæ reducit. conſ. 32. nu. 26 81

Arbitri ęquitatē rigori iuris præferre debēt conſ.18. nu.3. 75
Archiuio ſcripturarum publicarum debet præponi officialis publicus.conſ.7. nu.32 24
Argumentum a contractibus ad vltimas voluntates, quando procedat. conſ.73.nu.27 187
Argumentum de tempore, ad perſonas, etiam in materia ſubſtitutionum, valet.conſ. 25.nu. 28 68
Argumentum a ſtatuto ad laudum a partibus emologatum valet.conſ.17.nu.24 55
Argumentum a communiter contingentibus in iure validum eſt.conſ. 1.nu.7 2
Argumentum a caſu, a teſtatore proſpecto ad caſum non proſpectum, non valet.conſ.11.nu.42 39
Argumentum a contrarijs in iure ſumi poſſe certum eſt. conſil. 18.nu. 24 57
Argumentandi modus, & genus in iure admittitur. conſil. 18. nu. 25 eo.
Argumentū a ſpeciali in iure validum eſt.conſ. 36.nu.23. 89
Argumentū a ȝrio ſenſu debet ſumi limitatē, reſpectu eius dūtaxat, quod in ſenſu directo continetur. cōſ.40.nu.9 109
Argumentum a contrario ſenſu, ad derogationem iuris communis ſumi non debet.conſ.40 nu.11. 108
Argumētum a contrario ſenſu in diſpoſitione negatiua, ſeu ꝓhibitiua, teſtatoris ſumi non debet.conſ.40.nu. 12 eo.
Argumentum a contrario ſenſu nunquam ſumitur, quando ita ſumendo inducta ad vnum finem contrarium operarentur. conſ.40 nu. 14 eo.
Argumentum a coniunctione duarum legum forte, & validū; eſt.conſ.41.nu.27. 103
Argumentum a ſufficienti partium enumeratione in iure validum eſt conſ.45.nu.18 110
Argumentum a fortiori ſeu maiori ratione in iure validum eſt conſ.56.nu.12 124
Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale in iure validum eſt.conſ.62.nu.7 129
Argumentū de pacto ad codicillos non valet.cōſ.11.nu.37 38
Arreſtum parlamenti regij nullum declarari poteſt. conſil. 32. nu.27 81
Aſſertioni alicuius etiam per inſtrumentum, ſtandum non eſt, quando actum liberè expedire nō poteſt, quia tunc aſſertio in fraudem legis facta præſumitur.conſ.12.nu.31 45
Aſſertioni partium ſi ſtaretur debita fingi poſſent cōtra l. cum hi.§. ſi cum lis.ff. de tranſactio.conſ.12.nu.32 eo.
Aſſerens aliquid intentionem aſſerentis fateri non dicit. conſil. 15.nu.13 52
Aſſerens aliquid cum adiectiuo, quod aſſerens probus ſit intentionem aſſerentis probare dicitur.conſ.15.nu.14 eo.
Attentata ante omnia eſſe reuocanda non procedit in caſib. in quib. de iure prohibita eſt appellatio.conſ.69.nu.3 172
Attentata non reuocanī ſi appellatio ſit nulla.cōſ.69. nu.6 eo.
Attentata non reuocantur propter clauſulam appellatione remotta.conſ.69.nu.9 eo.
Attētata pēdēte appellatiōe, ante oīa reuocāda ſunt ēt ſi ꝓpellationi ꝑ iudicē a quo delatū nō fuerit.cōſ.68.nu.17 173
Attētata interim ſunt reuocanda, dū diſputatur, an appellatio ſit iuſta, vel iniuſta, & an ſit nulla, vel fruſtatoria maximè vbi de hoc incontinenti non edocetur.conſ.69.nu.22 eo.
Attentata pendente nullitate ſimul cum appellatione cumulata ante omnia reuocantur conſil.69.nu 23 eo.
Auus non habet neptem in poteſtate ſua ſi pater neptis viuit, ſed in patris poteſtate eſſe dicitur.conſ.10.nu.7 35
Augumentum quę inducere debent extinctionem non operantur. conſ.40.nu.16 101
Authen.ſacramenta puberum.C.ſi aduerſ. vendit.quando locū non habeat.conſ 47.nu.5 112
Authen.reſque.C.commun.de leg. diſpoſitio in dote confeſſata locum non habet, niſi de vera numeratione, & ſolutione dotis appareat.conſ.12.nu.47 45

B

BArtolus ſibi met ipſi in ſuis ſcriptis contrarius quandoque fuit.conſ.11.nu.106 41
Bannorum campeſtrium & pœnarum impoſitio & exactio iuriſdictionem ex parte imponentis & exigentis probat, conſil. 34.nu.15 85
Baro in ſua baronia ſuperiorem recognoſcens nouas gabellas indicere non poteſt.conſ.31.nu.17 78
Beneficium alicui conceſſum propter eius benemerita iuri nō aduerſatur, & reale non perſonale dicitur. conſilio 19. numero.11 60.
Beſtia vendita ſi morboſa reperiatur a contractu venditionis recedi poteſt.conſ.47 nu.24 113
Bona fides in dubio præſumitur niſi mala probetur, & ex coniecturis probari poteſt.conſ. 21 nu.43.& 45 68
Bonam fidem non habere vel habere, ſed de ea nō apparere paria ſunt.conſ.2.nu.7 10
Bona Eccleſiæ non veniunt in generali obligatione. conſil. 5. num.44 20
Bona feudalia impropriè dicuntur quæ alienabilia ſunt, & de quibus vaſſallus teſtatur.conſ.7.nu.21 24
Bona quæ non apparent regiſtrata, & pro eis onera ſoluta feudalia non allodialia præſumuntur.conſ.12.nu.10. 44
Bona feudalia in dubio eſſe de feudo antiquo auito, & paterno præſumuntur.conſ.12.nu.11 eo.
Bonorum amiſſio metui mortis comparatur. conſil.75. numero primo. 103
Bona feudalia pro reſtitutione dotium ex decreto Blancæ Sabaudiæ Duciſſæ alienari poſſunt dotes tamen verè ſolutas fuiſſe conſtare debet.conſ.12.nu.43 45
Bona Principis, & de eius menſa ſola deſtinatione non fiunt, incorporatio requiritur.conſ.27.nu. 20 74
Bona ære alieno deducto dicuntur.conſ.56.nu.22 124
Breuitas apud doctos, & graues viros commendatur. conſil. 31. num. 1 78

C

CAuſa quando tractatur apud prudentem, & æquum iudicem diſputationes omittendę ſunt, & ſola rei veritas inſpicienda venit.conſ.1.nu.1 2
Cauſa quando reducitur ad non cauſam, perinde eſt ac ſi cauſa ab initio non fuiſſet conſ.4.nu.11 15
Cauſa ceſſante ceſſat effectus.conſ.4.nu.12. eo.
Cauſa eſt res in dicendo poſita cum impoſitione certarum perſonarum actoris ſcilicet rei, & iudicis conſ.5.nu 4. 18
Cauſa limitata limitatum effectum producit. conſil. 5. numero 33 19
Cauſa in propria nemo ſibi regulariter iudicare debet. conſil. 9.nu 46. 34
Cauſa in propria iudicare poteſt qui iura imperialia habet. conſ. 9.nu. 47 eo.
Cauſæ feudales feuda ipſa reſpicientes per pares curiæ cognoſci & terminari regulariter debent.conſil. 9.nu.49 eo.
Cauſæ feudales per pares curiæ cognoſci, & terminari non debent vbi de amiſſione feudi principaliter non agitur, ſed in conſequentiam.conſ.9.nu.50 eo.
Cauſæ feudales per pares curiæ cognoſci, & terminari non debent vbi conſuetudo patriæ extat, quòd per alium vel alios cognoſcantur vt per Senatum vel conſilia. conſilio 9.numero 51 eo.
Cauſa debitorum voluntariè contractorum non debet eſſe fauorabilior cauſa cauſata pro reſtitutione dotium omnino, neceſſaria.conſ.12 nu.50. 45
Cauſa ſi committatur iudici ſummariè decidenda, & ſola facti veritate inſpecta probationi veriſimili, & perſuaſiue iudex credere poteſt.conſ.15.nu.16. 52
Cauſa ceſſante ceſſare debet effectus eundum maximè conſumatus.conſ.18.nu.43 58
Cauſa quælibet apparēs etiam ſi ſit iniuſta bonam fidem in pręſcriptione tribuit.conſ.21.nu.42 66
Cauſa proxima, & immediata, & cauſa remota, & mediata, vbi concurrunt ſemper proxima attendi debet.conſ.45.numero. 7 110
Cauſa quęlibet etiam iniuſta excuſat a delicto. conſil. 65. numero.16 146
Cauſa quęlibet etiam iniuſta excuſat a dolo in crimine falſi. conſ.66.nu.7 152

Cauſa per appellationem ad ſuperiorem introducta omiſſo medio quando tractanda ſit in curia etiam inuito appellato cõſil.69.nu.10 172
Cauſæ cognitio cui commiſſa eſt eidem quoque diffinitio commiſſa cenſetur.conſ.67.nu.14 157
Cauſa ſtatus perſonæ quando cum alia concurrit principaliter vel incidenter prius de illa ſtatus cognoſci, & iudicari debet.conſ.67.nu 4 156
Cauſa cenſetur finalis quando in diſpoſitione expreſſa eſt. conſil.77.nu.3 210
Cauſa in qua de matrimonij diſſolutione agitur grauiſsima dicitur.conſi.39.nu.1 97
Cauſa poſſeſſorij prius diſcuti debet quam petitorij niſi Principis reſcripto in vtraque ſimul procedendum eſſe mandatum ſit.conſi.42.nu.4 105
Cambia & recambia quando illicita ſint,& quando licita. conſil.51.nu.1 118
Cambia,& recambia in ciuitate Ianuæ ex conſuetudine tollerantur.conſi.51.nu.5 eo.
Canonis, ſeu cenſus ſolutio quo ad recipientem directum dominium,& ſuperioritatem arguit.conſi.34.nu.12 85
Cap.quamuis de pact.in 6. in renunciatione facta a ſorore fratri de bonis paternis,& maternis locum non habet.conſ.77. num.7 210
Cap.quamuis de pact.in 6.diſpoſitio in renuntiatione vbi enormiſſima læſio interuenit locum non habet.cõſ.77.nu.8 eo.
Capita omnia domorum ante ſindicatum vniuerſitatis citari debent vbi de cauſa ardua agitur aliàs mandatum non valet conſi.17.no.5 54
Caſus notabilis ſcientia vel notitia præſumitur non ignorantia præcipuè in affines eius cui caſus euenit. conſil.13. numm.66 50
Caſus omiſſus pro omiſſo non habetur, ſed expreſſo ſimilis eſt quando in caſu omiſſo eadem ratio quæ in expreſſo uiget conſi.22.nu.24 67
Caſus fortuitus reputatur factum Principis vnde qui euictionem promiſit pro facto Principis non tenetur. conſil.31. num.80 80
Caſus omiſſus iuris communis diſpoſitioni relinquitur, ſiue a contrahentibus,ſiue a teſtatore,ſiue a lege vel principe omittatur.conſi.74 nu.31 198
Caſus in ſtatuto non expreſſus dicitur omiſſus,& in iuris cõmunis diſpoſitione remanet.conſi.20.nu.15 63
Caſtri & fortalitij reſtitutio pendente ſupplicatione ad ſuperiorem fieri non debet;quia illius recuperatio difficilis dicitur.conſi.32.nu.31 82
Caſtro cum pertinentijs,& omnimoda iuriſdictione conceſſo merum & mixtum imperium venit.conſ.45.nu.11 110
Caſtrum aut fortalitium in controuerſia poſitum cognitionè pendente partibus remitti non debet ſed penes ſuperiorem ſub ſequeſtro retinendum eſt.conſi.32.nu.32 82
Cattaſtratio ſiue bonorum regiſtratio niſi ijs qui regiſtrationi conſenſerunt non nocet.conſil.34.nu.26 86
Cautio de expenſis refundendis in caſum ſubcumbentiæ per forenſem agentem,& in patria nulla bona poſsidentem præſtari debet.conſil 50.nu.5 118
Cedulas preces,aut inſtrumenta producens niſi illa animo impugnandi producat confirmare, & comprobare in eis contenta cenſetur.conſil.12.nu.5 44
Ceſsibile quod non eſt nec etiam tranſmiſsibile eſt. conſil.73. num 9 194
Citatio realis dicitur quando perſona capitur, aut detinetur. conſ.5.nu.19 18
Citatus perſonaliter comparere tenetur,niſi infirmus ſit quo caſu procuratorem conſtituens,& mittens excuſatur. conſil.8. nume.59 30
Citationem licet princeps omnino tollere non poſsit modum tamen citandi tamquam iuris poſitiui tollere, aut inducere poteſt.conſi.9 nu.22 33
Citationis finis eſt,vt citatio ad citati notitiã deueniat, vt comparere,& ſe deffendere poſsit.conſi.9.nu.23 eo.
Citandi illi nominatim ſunt qui contradicere, vel conſentire actui poſſunt aliàs non.conſi.15.nu.5 52
Citatio per edictũ an afficiat certos citãdos.cõſ.64.nu.10 130
Citatio per Principem tolli non poteſt certum tamen modum citandi,vt per edictum inducere poteſt. conſi.63.nu.11 130
Citationis illegitimæ ſi pars notitiam habeat peinde ligatur ac ſi citatio legitima fuiſſet.conſi.63.nu.12 eo.
Citationis deffectum comparitio partis citatæ purgat. conſil. 63. nume.13 eo.
Citatione facta ad certum locum,& tempus ſi actus fiat alio loco vel tempore actus non tenet.conſ.64.nu.23 137
Citatio in legitimatione præcipuè requiritur etiam viuente patre quando pater non habet liberam facultatem de bonis diſponendi: quia ad alium poſt mortem ſuam neceſſario peruentura ſint.conſi.68.nu.25. 165
Citatio in actu, qui voluntariè celebratur in præiudicium alicuius neceſſaria eſt àlias actus non præiudicat.conſil.68.nume.26 eo.
Citatio agnatorum in feudalibus bonis, vel ſubſtitutorum in diſpenſatione præcipuè requiritur.conſil.68.nu.17 eo.
Citatio, ſeu mentio agnatorum vel ſubſtituti licet in legitimatione non requiratur quoad legitimationis validitatem, requiritur tamen ad effectum præiudicandi. conſil. 68. nume.50 168
Citatio facta die feriata ad diem non feriatam an de iure valeat de conſuetudine valet.conſ.36.nu.28 90
Ciues generali conſuetudine circumſcripta ex iuria communis diſpoſitione collectas in ea ciuitate in qua inhabitant ſoluere debent etiam pro bonis alibi ſitis modo tributarii non ſint,& ſub eodem Principe ſubſint.conſi.34.nu.27 86
Clauſula ratum, & gratum &c. in mandatis apponi ſolita ſi fuerit omiſſa mandatum inſufficiens non reddit. conſil.1. nume.68 4
Clauſula iurium reſeruatiua nullum ius de nouo tribuit, ſed ſi quod ius eſt tantum conſeruat.conſi.2.nu.1 9
Clauſulæ antecedentes maioris efficaciæ ſunt,& magis tendunt ad declarationem, & determinationem ſequentium clauſularum quam econtra.conſi.7.nu.48 26
Clauſula,quod fœminæ aſſendentes, ſeu collaterales per inueſtituram ad feudum rectum vocentur inſolita eſt falſitatisq; ſuſpitionem inducit. conſi.8.nu.62 30
Clauſula quod fœminę aſſendentes, ſeu collaterales ad feudũ rectum & proprium admittantur diſpoſitioni iuris communis feudorum repũgnat.conſ 8.nu.63 eo.
Clauſulæ ex certa ſcientia Principis motu proprio, & de plenitudine poteſtatis in præiuditium tertij non operantur. cõſil 9.nu.42 34
Clauſula codicillaris concepta per verba reſpicientia futurum tempus an rupto teſtamento præteritione poſthumi ignoranter præteriti operetur fideicommiſſum.conſi.11.nu.3 36
Clauſula codicillaris non operatur in teſtamẽto militis in quo poſthumus eſt ignoranter præteritus.conſi.11.nu.8 eo.
Clauſula codicillaris in teſtamento militis in quibus caſibus locum habere poſsit.conſ.11.nu.14 eo.
Clauſula codicillaris ſecundum glo. in authen. ex cauſa. C. de lib. præterit. nihil operatur quando teſtamentum rumpitur ex cauſa præteritionis poſthumi.ſed tantum quando ex deffectu ſolemnitatis.conſ.11.nu.16 37
Clauſula codicillaris poſthumo etiam ignoranter præterito fideicommiſſum operatur.conſi.11.nu.17 eo.
Clauſula codicillaris operatur, vt omnia relicta in teſtamento ab inteſtato debeantur.conſi.11.nu.23 eo.
Clauſula codicillaris tantum importat quantum expreſſa rèpetitio relictorum ab inteſtato facta.conſi.11.nu.24 eo.
Clauſula codicillaris poſita in teſtamento, quod poſtea eſt inualidum operatur fideicommiſſum, ac ſi nominatim rogatũ fuiſſet a venientibus ab inteſtato.conſ.11.nu.25 eo.
Clauſula codicillaris operatur quòd cenſeantur venientes ab inteſtato vocati, & grauati reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto.conſ.11.nu.28 eo.
Clauſula codicillaris poſthumo etiam ignorãter præterito operatur fideicommiſſum præſertim ſi teſtator ſuperuixit, & potuit mutare teſtamentum, & non mutauit, & hæc eſt magis communis opinio conſi.11 nu 29 eo.
Clauſulam codicillarem operari fideicommiſſum etiam rupto teſtamento natiuitate poſthumi ignoranter præteriti extat magis communis doctorum opinio.conſi.11.nu.30 eo.

Clauſula codicillaris vera debet concipi per verba præſentia, & futura hoc pacto ſi non valet teſtamentum vel valebit&c. & operatur quotieſcunque teſtamentum non poteſt valere iure teſtamenti.conſ.11.nu.33 38

Clauſula ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum facit diſpoſitionem vno iure tantum valere;quia ſi pôt valere iure teſtamenti non valebit iure codicillorum. conſil. 11. num.34 eo.

Clauſulæ ſi operantur diuerſos vel contrarios effectus ab vna ad alteram bonum argumentum non ſit. conſilio 11. numero 40 eo.

Clauſula codicillaris potius ex teſtatorum mente præſumpta quàm ex notariorum conſuetudine apponi ſolet. conſil. 11. nu.43. 39

Clauſula codicillaris ex teſtatorum mente non ex notariorum conſuetudine appoſita cenſetur quando teſtatoribus,& teſtibus lectam fuiſſe conſtat.conſ.11.nu.44. eo

Clauſula de quibus omnibus iuſſit fieri inſtrumentum &c.in inſtrumẽtis apponi conſueta ed omnia præcedentia io inſtrumento contenta refertur. conſi.11.nu.46 eo.

Clauſula codicillaris ſi non valet, vel valebit teſtamentum,&c. eſt huius virtutis,vt cenſeatur teſtator cogitaſſe de omnibus cauſis rumpendi teſtamentum, & ſic etiã de natiuitate poſthumi.conſ.11.nu.50 eo.

Clauſulam codicillarem qui in teſtamento ponit omnes ſucceſsionis ſpecies grauare intendit.conſil.11.nu.52 eo.

Clauſula omni meliori modo in teſtamento poſita operatur q: ſi actus non poteſt valere eo modo quo ſit, quod ſaltem valeat omni alio modo quo diſponens actum facere potuiſſet. conſ.11.nu.75 40

Clauſula omni meliori modo in inſtrumento appoſita omnes deffectus ſupplet.conſ.11.nu.76 eo.

Clauſula omni meliori modo in teſtamento appoſita operatur, quod teſtator non videatur ſe ad ſpecificata tantum reſtrinxiſſe,ſed ad alia etiam non ſpecificata ſe extendiſſe. conſ.11. num.77 eo.

Clauſula omni meliori modo operatur poſthumos in teſtamento præteritos a teſtatore vocatos cenſeri. conſil. 11.nume.78 eo.

Clauſula omni meliori modo in teſtamento appoſita &c. operatur inductionem fideicommiſſi ſicut clauſula codicillaris conſ.11.nu.80 eo.

Clauſula codicillaris operatur repetitionem legatorum, & fideicommiſſorum a venientibus ab inteſtato. conſil. 11. nume 108 42

Clauſula,quòd ius,& iuſtitia miniſtretur ſuper propoſitis in libello omni meliori modo intentando, &c. operatur videri intentatum omne remedium agenti competens, quod tamẽ ex narratis elici poteſt. conſi.12.nu.1 44

Clauſula quod ius, & iuſtitia miniſtretur ſuper propoſitis omni meliori modo &c. operatur à feudatario cenſeri intentatum remedium.§. Titius ſi de feud.fuer.contro.inter dom.& agnat.ſeu actionem ex conſuetudine feudorum, vel rei vendicationem.conſ 12.nu.3 eo.

Clauſula reſcripti ſi preces veritate nitantur probationem non aſſertionem ſupplicatorum requirit.conſ.12.nu.67 46

Clauſula quod procedatur ſola facti veritate inſpecta & ſummariè cauſa decidatur &c. operatur, quod ſuper deductis, & probatis in proceſſu licet in libello ſeu precibus non expreſsis ſententia ferri poſsit.conſ.13 nu.22 48

Clauſula in executiuis inſtrumentis ad augendum poſita auget, & declarat ſicut ſi eſſet in clauſulis diſpoſitiuis poſita. conſil. 16.nu.5. 53

Clauſula ad habendum, &c. & clauſula ad contrahendum etiã per viam vltimæ voluntatis tamquam in diſpoſitiuis inueſtituræ poſitę operantur,quod feudum alienabile dicatur. cõſil.16.nu.21 54

Clauſula qua petitur ſuper omnib'& ſingulis iuſtitiam miniſtrari operatur intelligi debere eſſe factam concluſionem ſuper omnibus narratis,& in petitione deductis. conſ.19.no.9 60

Clauſula promittentes obſeruare omnia,& ſingula ſupraſcripta operatur relationem contrahentium cenſeri factam ad omnia in inſtrumento ptentã,& tam incidenter,& enunciatiuè quam diſpoſitiuè expreſſa.conſ.19.nu.7 eo.

Clauſula in fine poſita quando talis eſt quæ expreſſe ſe refert ad omnia præcedentia,tam ad proxima,quam ad remota referri intelligitur.conſ.19.nu.8 eo.

Clauſula ſaluo,&c.in libello poſita dicta in præcedẽtib.modificat,& reſtringit.conſ.32.nu.15 81

Clauſula ad habendum , tenendum , & poſsidendum plenum dominium denotat præcipuè ſi clauſula ſine contradictione ſubſequatur.conſ.37.nu.25 93

Clauſula ad habendum, tenendũ,&c.in inueſtitura principaliter diſpoſita non alterat.conſ.42.nu.46 107

Clauſula pro omni eo vniuerſalis eſt, & omnia comprehendit conſ.43.nu.15 108

Clauſula reſeruatiua ius illeſum præſeruat.conſ.45.nu.13 110

Clauſulæ inſolitæ, dolum in contractu interueniſſe præſumi faciunt.conſ.47.nu.1 112

Clauſula reſeruatiua ſuperiora modificat atque reſtringit.conſ. 45.nu.14 110

Clauſula tamquam de feudo antiquo,auito, & paterno reſtringitur ex alia clauſula hæredibus , & ſucceſſoribus quæ facit feudum eſſe hæreditarium.conſ.52.nu.9 119

Clauſula omni meliori modo quid operetur. conſil. 62 nume 18 129

Clauſula geminata in contractibus appoſita videlicet promittunt contrahentes contenta in inſtrumento attendere, &c. quid operetur.conſ 62 nu.17 eo.

Clauſulæ inſolitæ reddunt inſtrumentum in ſuſpectum & præſumptionem fraudis inducunt.conſ.66.nu.14 151

Clauſula ſola facti veritate inſpecta operatur, vt agenti poſſeſſorio recuperandæ poſsit opponi exceptio proprietatis, vel dominij.conſ.67.nu.2 156

Clauſula in fine poſita ad omnia præcedentia referri debet conſ.67.nu.13 157

Clauſula damus vobis eandem poteſtatem , & vices noſtras qd operetur.conſ.67.nu.25 eo.

Clauſula non obſtantibus in legitimatione poſita non relleuat vbi plura obſtant.conſ.67.nu.11 163

Clauſula generalis ſequens ſpecialiter præmiſſa reſtringit ad ſpecialiter expreſſa,& non extenditur ad maiora. conſil 67. num.14 eo.

Clauſula rebus ſic ſe haben. quomodo in contractu intelligatur.conſi.47.nu.17 113

Clauſula ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis , & aliæ in his quæ facti ſunt nõ operatur.conſ.68.nu.46 168

Clauſula generalis non obſtantibus non operatur quoad leges habentes verba derrogatoria conſ.68.nu.58 170

Clauſula ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis , & nõ obſtantibus quando,& in quibus operetur.cõſ.68.nu.61 eo.

Clauſula de plenitudine poteſtatis quando operetur , & quando non conſ.68 nu.64 171

Clauſula non obſtantibus poteſt operari ad præiuditium tertij in his quæ iuris poſitiui ſunt ſecus in his quæ iuris gentium. conſ.68.nu.65 eo.

Clauſula, & verba in vno gradu ſubſtitutionis appoſita in alio ſeparato gradu repetita non cenſentur.conſ.74.nu.37 199

Clauſula codicillaris nihil operatur in his in quibus voluntas teſtatoris deficit.conſ 74 nu.41 eo.

Clauſula codicillaris tendit ad confirmandum id quod factum eſt non ad ampliandum , vt comprehendat id de quo teſtator non diſpoſuit.conſ.74 nu.42 eo.

Clauſula codicillaris diſpoſitione teſtatoris iure teſtamenti valente nihil operatur.conſ.74.nu.43 200

Clauſula alicui diſpoſitioni acceſſoriè poſita principalẽ ipſam diſpoſitionẽ nec ampliare nec alterare pôt.cõſ.74.nu.45 eo.

Clauſula ad habendum & quicquid placuerit diſponendum p ſubſequentem clauſulam reſtringi poteſt.conſ.8.nu.80 31

Clauſula non obſtantibus in reſcripto appoſita non operatur, qñ princeps non fuit de oĩbus informatus.cõſ.79.nu.6 216

Clam illud fieri dicitur, quod ita ſit, vt in notitiam eius cuius intereſt venire non poſsit conſ.43.nu.11 108

Clandeſtinitas poſſeſsionis ex iuſtis, & veris titulis tollitur.cõſil 45.nu.2. 110

Clara quæ ſunt coniecturas non recipiunt.conſ.45.nu.13 109

Clerici per iudicem eccleſiaſticum non per ſecularem puniẽdi ſunt.conſ.25.nu.6 71

Cleric⁹ de hæreſi inſcriptus curiæ ſeculari puniẽdus tradi non debet, niſi incorrigibilis vel relapſus ſit. conſ.78.nu.9 215
Clerici in ſuſceptione Peregrinorum & hoſpitum inuigilare debent. conſ.37.nu.43 94
Clerico ad reuocationem rei eccleſiæ malè alienatę actio cõpetit. conſ.63.nu.15 130
Coherentiis territorium ſi datur pro conſorte alteri territorio illa ſeparata dicuntur. conſ.34.nu.5 85
Coitus inter compatrem, & commatrem etiam de iure ciuili ꝓhibitus eſt, & per iudicẽ laicum puniri põt. cõſ.25.nu.14 71
Collatio debet fieri de bonis quæ reperiuntur tempore mortis i hẽditate teſtoris nõ in aliis vel alienis bonis. cõſ.x.n.11. 35
Colloni & inquilini nomine qui veniant. conſ.47.nu.46 114
Collectę in terris ecc. per Principem ſecularem pro expelẽdis hæreticis imponi poſſunt. conſ.3.nu.17 13
Collectę ex cauſa vtilitatem publicam reſpicien. etiã tempore pacis imponi poſſunt. conſ.9.nu.8 33
Cõitas ſoluẽdo aliquid virtute traſactionis initę per ſuos ſindicos cẽſet ipſã traſactionẽ approbare, & ratificare. cõſ.1.n.75.5
Communitas ſoluens expenſas factas per ſindicum in lite videtur geſta per eum ratificare. conſ.1.nu.76 eo.
Cõi a doctorũ opĩone in iudicãdo recedẽdũ nõ ẽ. cõſ.28.n.1.75
Communis vſus loquẽdi probatio neceſſaria non eſt quando notorius eſt. conſ.68.nu.34 166
Commune vendens communantias, & promittens ab omni homine defendere intelligitur de eo quẽ prohibere poteſt non de facto ſocietatis quam prohibere nequit. cõſ.32.nu.73.80
Cõmodũ ex ꝓpria falſitate qs aſſequi nõ dẽt. cõſ.34.n.39 84
Comparatiuum proximior immediatum agnatum ſignificat alios excludendo. conſ.72.nu.16 190
Comparatio literarum probationem concludentem non inducit ſi facta coram iudice non ſit, & teſtes non deponant cum iuramento parte præſente. conſ.6.nu.27 25
Comparationis literarum de fide minuitur quando de diuerſitate atteſtationum peritorum conſtat. conſ.6 nu.29 eo.
Comprobatiſſima variis allegationũ cumulationibus comprobari non debent. conſ.25.nu.31 71
Comparitione etiam per nuntium facta omne vitium citationis purgatum dicitur. conſ 9.nu.25 33
Cõpatris & commatris coitus iure canonico prohibitus eſt. cõſil.25.nu.13 71
Comites Marchiones, & Duces, qui de ipſis dignitatib. ab imperatore inueſtiti ꝑpetuo ſũt poſſũt regulariter in illis ea, q̃ impator in terris ſibi immediate ſubiectis põt. cõſ.9.nu.2 32
Comes inueſtitus de comitatu perpetuo ab imperatore potius æquiparatur Principi quam præſidi. conſ.9.nu.4 eo.
Comiti palatino conceſſa facultas legitimandi ſpurios, ad ſpurios quibus obſtat impedimentum a iure diuino cauſatum non extenditur, vt ſi tempore natiuitatis ſpurii inter eius parentes matrimonium eſſe non poterat. conſ.61.nu.9 128
Commendæ religionis hyeroſolimitanę ſacro ordini in vniuerſo quoad dominium, & poſſeſſionem ſpectant non particulari perſonæ iure priuato. conſ.54.nu.1 121
Commendę quare ſic nuncupentur. conſ.54.nu.2 eo.
Commendæ hieroſolymitana quando per ceſſionem, vel per reſignationem de vna perſona ad aliam tranſit, tunc illorum fructus p nouum adminiſtratorem duob. annis receptatori dictæ religionis perſolui debent. conſ.54.nu.3 eo.
Cõmẽdatari⁹ prior vel bailiu⁹ nou⁹ ſi duob. primis annis de fructibus cõmendæ receptori religionis rñdere recuſat eiuſdẽ cõmẽdę poſſeſſione priuatus dicitur. conſ.54.nu.5 eo.
Commiſſarius ſi allegetur ſuſpectus cum iuramento ſufficit. conſ.11.nu.36 41
Commiſſarii geſta poſtquam eſt allegatus ſuſpectus non tenent iuris ciuilis diſpoſitione inſpecta etiam ſi de teſtium depoſitionibus agatur. conſ.11.nu.83 eo.
Commiſſarius deputatus ad examinandum teſtes nõ poteſt aliũ ſui loco ſubdelegare, & de ſubdelegatione ei non creditur, niſi appareat. conſ.17.nu.12 55
Cõmoda eũ ſeq dẽnt quẽ ſequunẽ incõmoda. cõſ 49.n.18. 115
Compenſatio an reſpectu totius debiti vel partis tantum facta cenſeatur. conſ.43.nu.4 107
Compromiſſi prorogatio per arbitros facta partibus non intimata non valet. conſ.17.nu.9 55
Compromiſſi prorogatio ab arbitratoribus facta partibus non intimata de iure non valet licet in compromiſſo auctoritas prorogãdi data fuerit. conſ.36 90
Connexum id dicitur quod ad determinationẽ alterius venit. conſ.68.nu.5 156
Cõſanguinitas antiqua ex verbis enũciatiuis vnius teſtis nõ ꝓbat, ſed plura inſtra in ſingulo gradu requirunẽ. cõſ.8.n.10.27
Cognominis eiuſdem plures ſunt qui nullo agnationis, ſeu cognationis gradu iunguntur. conſ.8.nu.38 29
Coniunctus ſanguine notitiam, vel ſcientiam mortis coniuncti in patria habere præſumitur. conſ.13 nu.67 50
Coniecturis locus non eſt quando ex verbis de contrahentium mente conſtat. conſ.39.nu.13 95
Codicilli ad teſtm̃ ꝑtinere dicunẽ ſiue ante teſtm̃ facti ſint, ſiue poſt, & ſiue expſſe ꝯfirmati ſint, ſiue tacitè. conſ.11.nu.5 36
Codicillos ab inteſtato facere, & clauſulam codicillarem in teſtamento apponere paria ſunt. conſ.11.nu.18 37
Codicilli ab inteſtato facti non rumpuntur agnatione poſthumi ignoranter præteriti ſicut nec teſtamentum in quo clauſula codicillaris appoſita eſt. conſ.11.nu.19 eo.
Codicillorũ ſcientia in hærede præſumitur. conſ.43.nu.20.108
Codicillorum ea eſt natura vt conditionem vel grauamen quibus hæreditas adimatur non recipiant, alias vero conditiones recipiunt. conſ.43.nu.25 eo.
Codicillis directo hæreditas dari aut adimi nequit ſed ſolum indirectè, & per viam fideicommiſſi. conſ.44.nu.10 109
Confeſſio aliquorum alii nocere non debet. conſ.6.nu.46 22
Confeſſio negotiorũ geſtoris, q ſolutio ſit de pecunia dñi ſi extraiudicialiter ſine iuramẽto & abſente domino facta ſit nõ probat nec domino præiudicat. conſ.6.nu.21 eo.
Confeſſio qualificata, & limitata non poteſt per partem diuidi, & pro parte acceptari pro parte vero non. conſ.8.nu.28 29
Confeſſio in fauorẽ ꝯfitentis acceptari dr̃. conſ.8.nu.29 eo.
Confeſſio domini facta in cã poſſeſſoria, nocet ei in cã petitorii, ſecus ſi procuratoris confeſſio ſit. conſ.8.nu.31 eo.
Confeſſio licet in iuditio emiſſa ſi a parte acceptata non ſit cõfitenti non nocet, & aduerſario non acceptanti non prodeſt. conſ.8.nu.33 eo.
Confeſſio etiam in iudicio emiſſa ante accceptationem partis reuocari poteſt. conſ.8.nu.34. eo.
Confeſſio geminata in quocunque contractu exceptionem nõ numeratæ pecuniæ excludit. conſ 8 nu 52 30
Confeſſione alicuius in probanda teſtes ſingulares in loco, vel in tempore non recipiuntur nec probant muniſque coniunguntur. conſ.11.nu.89 41
Confeſſionib multiplicatis in iuditio emiſſis per aliquam partium nulla maior probatio datur. conſ.12.nu.8 44
Confeſſio ſola mariti etiam iurata verã dotis numerationem non probat & aliàs vbi actus verus requiritur ſola confeſſio nihil proficit. conſ.12.nu.45 45
Cõfeſſio ꝯfitenti, & ſucceſſori ſuo nocet. cõnſ.31.nu.43 79
Confeſſio geminata magis vera præſumitur præcipuè ſi iudicialis ſit. conſ.39.nu.10 98
Confeſſio ſola facta per eum cui reddenda erat ratio, an ad liberandum obnoxium redditioni rationis adminiſtrationis ſufficiat. conſ.63.nu.36 132
Confeſſio erronea licet geminata reuocari poteſt non obſtante geminatione conſ.77.nu.12 211
Confitenti, & alleganti propriam turpitudinem credendũ non eſt. conſ.39 nu.15. 98
Confinia inter communitates præſcribuntur ſi fines ſint limitati & diſtincti aliàs non. conſ.2.nu.5 10
Cõdõ illa defeciſſe dr̃ q̃ nunq̃ impleta fuit. cõſ.74.nu.11. 196
Condõ non reſpiciẽs donãtis commodũ, ſed futurũ euẽtũ verã donationẽ ſimplicem non codõnalẽ facit conſ.62 nu.4. 128
Coodõnis defectus omnẽ ſubſtitutionẽ afficit. cõſ.74 n 47. 201
Conditio ſeu grauamen an in codicillis imponi poſſit. cõſ 43. num.24 108
Conditio voluntaria in forma ſpecifica nõ per æquipollens impleri debet. conſ.74 nu.23 198
Conditio voluntaria vltra terminos caſus expreſſi extendi non debet. conſ.74.nu.24 eo.
Conductor non ſoluens mercedem locationis tempore contento a conductione expelli poteſt. conſ.4.nu.31 16

Condu-

Cōductor ſecūdus pt expelli a locatiōne ſi nec ipſe, nec primus pductor mercedē locationis locatori ſoluerūt.cōſ.4.n.44.17
Conductor qui non ſoluit mercedē locationis tpe pueuto pt p locatorem propria auctoritate expelli conſ.5 nu.46 20
Conductor qui cū iuramēto promiſit ceſſans ſoluere mercedē a iure ſuo cadit, & p totū tempus locationis expelli poteſt licet in vno tātū termino ſoluere ceſſauerit conſ.5.nu.47 eo.
Conductor probare debet ſe impeditum fuiſſe vti & frui re cōducta vt aduerſus locatorem experiri poſſit & id locatori denunciare conſil.21.nu.39 66
Conductor ſi non denūtiat locatori impedimēta ſibi in re cōducta data veriſimile eſt qđ impeditus nō fuerit cōſ.21.n.40 eo.
Cōductor nō ſoluēs mercedē tpe cōuēto ſtatim & ipſo iure p p terim præſtitū a tota conductione cadit conſi.47.nu.7. 112
Condemnatus noīe ſuo ſi hoc tēdat ad incōmodū alienū appellare tenetur & appellationem proſequi conſi.46.nu.2 111
Conſiſcatio bonorum propter contumaciam citati virtute ſtatutorum ſeu conſuetudinis fieri poteſt.conſi.34.nu.32 86
Confiſcationis bonorum ſententia in contumaciam prolata ad bona extra territorium iudicantis ſcita non extenditur conſilio 34.nume.34 eod.
Corrigere incontinenti quis ſe non cenſetur conſ.42.n.47 107
Contrahens cum minore ſine iuris ſolemnitate in dolo præſumpto eſſe cenſetur.conſi.47.nu.2 112
Contractus ſimulati nulla eſt qualitas nullaque ſubſtantia proindè aliquis effectus ex eo ſequi nequit conſil.6.nu.20 22
Cōtrahēs noīe alieno ei nullū iuſqrit nec eū obligat ɔſ.6.n.8 21
Contractus ad hæredes regulariter tranſeunt etiam in materia feudali conſil.19.nu.18 62
Contractus verba ſunt forma contractus.conſ.19.nu.41. 62
Cōtrahētiū mēs ſemp potiusq̃ verba attēdi dēt ɔſ.23.n.18 69
Contractus omnes cum Principe facti bonæ fidei naturam habent conſi.26.nu.3. 72
Contractus factus per Principem ſuper regalibus ſucceſſorem non ligat conſ.31.nu.10 78
Contractus quaſi præſumptus ex longęuo vſu & continua obſeruātia inducitur a quo etiam Principi ſine cauſa recedere nō licet conſi.31.nu.70 80
Contractuum pluralitas non præſumitur conſ.33.nu.46 84
Contractus effectus potius quàm verba ſemper ſpectandus eſt conſi.37.nume.10 92
Contractus propriè ille dicitur, qui vltro citroq; obligatorius eſt conſi.41.nu.19 103
Contractus feudalis non eſt donatio ſed cōtractus vltro citroq; obligatorius conſi 41.nu.20 eod.
Contractus quando eſt vltro citroque obligatorius ab eo per alterū ſolū ex cōtrahētibus recedere nō licet cōſ 41.n.33 104
Contractus ex conuentione legem accipiunt.conſ.47.n.13 111
Contrahens cum minore ſine iuris ſolemnitate in dolo præſumpto eſſe cenſetur.conſi.47.nu.2 112
Contractus qđ deficiat ipſo iure vel ſine aliqua interpellatione aut qđ moræ purgationi locus nō ſit paria ſunt.ɔſ.47.n.8 eo.
Cōtractū allegās & ſup eū ſe fundās exceptione implemēti nō ſecuti ex parte ɔtū allegātis repelli poteſt.conſ.47.n.10 eo.
Contractus tam excipiendo quàm agendo reſcindi poteſt iuramento appoſito non obſtante conſi.47.nu.11 eod.
Cōtractibus in ſucceſſiuis in qbus aliquid de futuro explicādū venit inſpiciēdum eſt quod euenire pōt & ſemper intelligiť clauſula rebus ſic ſe habentibus conſil 47 nu.16 113
Cōtractū q reſcindere vult pro parte audiēdus nō eſt, ſed in totū reſcindi vel in totum cōfirmari debet conſi.47.n.25 eod.
Contractus emptionis & venditionis vltro citroque obligatorius eſt a quo neutri partium poſt eius perfectionem reſilire licet conſil 48.nu.38 116
Contractus quo quis pecuniam mutuat pacto adiecto q ſors cum intereſſe cābiorū & recābiorū ac quinq; pro cētenario ſoluantur manifeſtè vſurarius dicitur conſ.51 nu.11 119
Contractus, in conſtitutione maior ſolemnitas non requiritur quàm in diſſolutione conſi 63.nu.25 131
Contrariorum regula eſt vt vno retento & alterum dimiſſum cenſeatur conſi.18.nu.20 57
Contrarium ex contrario cognoſcitur conſi.18.nu.22 eod.
Contrariorum ɔtrarij ſunt effectus pcipuè vbi ɔtrietas circa ſubſtātialia non circa accidentalia verſatur conſi.18.nu.28. eo.
Contrarius non dicitur qui recedit a confeſſione impugnata conſi.5.nu.41 19
Contrariorū & correlatiuorū eadē eſt diſpoſitio cōſi.6.n.9 21
Contrariorum eadem eſt diſciplina conſil.21.nu.46 66
Conteſtatio litis actionem vſque ad quadraginta annos perpetuat conſi.21.nu.9 64
Contumaci audientia denegari debet donec expēſas in quibus condemnatus fuit perſoluerit.conſi.50.nu.1. 118
Conſequentia bona non eſt verba generalia ſunt ergo quemlibet caſum comprehendere poſſunt conſ.11.nu.15 36
Conſuetudo generalis pro lege habetur.conſi.10.nu.12 35
Conſuetudo ex vnico actu ſiue inueſtitura non inducitur conſilio 26.nu.22 73
Conſuetudo ſi generalis & notoria ſit ſufficit qđ allegetur nec ſuper ea aliqua probatio neceſſaria eſt conſi.49.nu.5 116
Conſuetudo eſt quid facti ideo qui eam allegat probare debet conſi.49.nu.26 117
Conſuetudo quæ eſt irrationabilis non valet neque ligat conſil.49.nume.25 eod.
Cōſuetudo de caſu ad caſum nec de perſona ad perſonā aut de loco ad locum non extenditur.conſil.49.nu.27 eod.
Conſuetudo mala illicitum delicto non facit conſi.51.n.7 118
Conſilium factum præcedere debet aliàs non releuat.conſ.55.nume.20 123
Cōſenſus & renuntiatio metu facta nō valent.conſ.12.n.20 44
Conſenſus limitatus limitatum effectum producere debet conſil.12.nu.64 46
Conſenſus cauſatus iuſto errore non tenet nec conſentienti nocet conſil.12.nu.68 eod.
Conſenſum ſuperioris propter antiquitatem temporis interceſſiſſe præſumitur conſi.31.nu.66 80
Conſenſus eius cuius hæreditati renuntiatur poteſt ex interuallo interuenire quia de forma non eſt conſ.75.nu.7 204
Conſenſus tunc de forma actus eſſe dicitur quando in ipſo actu interuenire debet conſi.75.nu.8 eod.
Conuentio contra naturam actus nō valet vt quòd quis in plus vel minus teneatur quàm de iure obligatus ſit.
Conceſſio Principis ſecundum tenorem ſupplicationis intelligi dēt præcipuè ſi ibi adſit participiū annuēs conſ.19.n.3 60
Conceſſionis ſtricti iuris diſpoſitio ſolum operatur reſpectu perſonarum pro quibus reperitur ɔſtituta & recepta nō pro aliis conſil.7.nume.22 24
Conceſſio Principis ex cauſa remuneratoria facta latiſſimè pōtra principem cōcedentē interpretari poteſt.cōſ.19.n.10 60
Conceſſio feudalis quæ ad aliam conceſſionem præcedentem relationem habet cum eiſdem qualitatibus & cōditionibus in præcedentibus deſcriptis intelligi debet.cōſ.19.n.37 62
Conceſſio feudalis quæ ab alia originem ſumit talis cenſeri debet qualis eſt illa prima.conſ.19.nu.38 eod.
Conceſſio qualibet in dubio ſecundum formam ſupplicationis intelligi debet conſi.7.nu.7 23
Concedens expreſſe rem vnam aliam prohibuiſſe cenſetur conſil.31.nu.39 79
Conſtituto in inſtrumento appoſito ciuilis & naturalis poſſeſſio acquiritur.conſ.7.nu.4 23
Conſtituto ciuilis & naturalis poſſeſſio acquiritur probato tamen prius quòd conſtituens tempore conſtituti poſſideret conſil.8 nu.74 32
Conſtitutum conſtituentem a reali & actuali traditione non liberat conſi.8.nu.76 eod.
Conſtituti poſſeſſorij clauſula Dominium & poſſeſſionē transfert conſi.37.nu.11 92
Conſtituti poſſeſſorij virtus ad eum transfertur ad quem verba ſtatuti diriguntur conſ.37.nu.12 eod.
Conſtitutiones & diſpoſitiones a iure communi exorbitantes ſtrictè intelligi debent interpretationemque paſſiuam a iure communi recipiunt conſi.41.nu.12 103
Conſtitutiones prohibentes alienationem aliquarum rerum ad alienationes quæ ex cauſa remunerationis fiunt non extenditur conſ.41.nu.13 eod.
Copula carnalis niſi per ſeminationem ordinariam conſumata dici non poteſt, conſi.39.nu.13 98
Copula ſiue dictio & inter diuerſa ponitur conſ.19.nu.33 61
Creditor, ſi poſt præfixum tempus vſuræ creſcāt, tenetur ſtatim pignus vendere, conſi.55.nu.13 119
Creditoris abſentia a loco deſtinatæ ſolutionis abſentia durante debi-

te debitorem a mora excuſat conſi.4 nu. 26 16
Creditor licet vẽdat pignus tamquàm creditor adhuc tenetur edocere ſe eſſe creditorem & ſi non edocuerit perinde habe tur ac ſi non eſſet creditor conſi. 12.nu.36 45
Creditor cui datur pignus cum facultate vendendi poſt tẽpus ſtatutum,ſi vſuræ creſcant, tenetur ſtatim lapſo tempore pignus vendere.conſil.51.nu.13 119
Creditor hæres inſtitutus a debitore grauari poteſt vt in falcidia totum debitum imputet conſi.43.nu.11 108
Creditor cui a debitore res pignori obligata eſt animo cõpẽſandi ſi legatum agnoſcat inde creditum petere nequit etiã ſi creditum ad plus aſcendat conſi 43.nu. 13 eod.
Creditore accipere nolente pecuniam debitam oblatam ſi pignus vendicare vult offerre conſignare & deponere debet. conſil.5.nu.22 19
Crimẽ lęsę Maieſt.nõ dr̃ cõmittere nõ ſubdit᷒.cõſ.69.n.27.174
Cronicorum libris præcipuè in antiquis paſsim creditur, conſil.3.nume.4 12
Curatorem habens minor ſine curatore contrahere non debet, conſil.47.nu.6 112

D

DAmnum quod quis ſua culpa ſentit, ſibi non alijs imputare debet conſi.18.nu.39 58
Dãnũ pati non dr̃ qui volens damnũ patitur cõſ.18.nu.40 eod.
Datio inſolutum ab hypotheca ſiue a pignore multum differt conſil.33.nu.4 82
Datio inſolutũ cũ conſtituto duos effectus pducit cõſ.33.n.7. e.
Datio inſolutũ in accipientẽ dñium transfert.cõſ.33.nu.10 eo.
Datum ſub conditione ſub contraria conditione ademptũ cẽſetur conſil.44.nu.12 109
Debitor ex cauſa contenta in Apocha in mora non cõſtituitur niſi prius apocha aut illius exemplum per creditorem exhibitum fuerint conſi.33.nu.45 84
Debitor voluntarius legans creditori animo compẽſandi legaſſe non cenſetur.conſ.55.nu.1 122
Debitoris iuramentum de obſeruando promiſſa actionẽ vſque ad triginta annos perpetuat conſil.21.nu.13 64
Debitor qui eſt in mala fide quæ eſt ſcientia rei alienæ ſine debiti proprij nunquàm præſcribit etiam ſi per centum annos ſtareſ.conſil.21.nu.27 65
Debitor qui eſt in mala fide etiam ſi ſine iuramento promiſerit nunquam præſcribit, quia mala fides omnẽ præſcriptionem impedit conſil. 21.nu.28 eod.
Debitor qui eſt in bona fide poſitus quia non in ſolo temporis curſu ſe fundat ſed in alijs ex quibus potuit veriſimiliter credere creditori ſatisfactum fuiſſe,debitum præſcriptione longiſsima præſcribere poteſt conſ.21.nu.31 eod.
Debitor ſub conditione præſertim incerta ante cõditionis aduentũ propriè & vere debitor non dicitur conſ.21.n.33 eo.
Debitor ſub conditione purificata conditione in mora non conſtituitur,niſi ſciuerit vel ſcire debuerit conditionem eueniſſe conſi.21.nu.37 eod.
Debitor a mora propter abſentiam creditoris a loco ſolutioni deſtinato poſt cœptum iudiciũ nõ excuſat.conſi.4.n. 28 16
Debitor licet non conſtituatur in mora non ſoluendo in loco ſolutioni deſtinato propter abſentiam creditoris non tamen a debito liberatus dicitur conſi.4.nu.29 eod.
Debitori conceſſa facultas vendendi pignus & eius hæredi cõceſſa vr̃ licet de hærede mentio facta non ſit cõſ.19.n.24 61
Debitor qs dicat̃ neceſſarius & quis volũtarius cõſ.12.n.71 46
Debitum iuratum vbi dies certa ſolutioni appoſita non eſt interpellationem requirit conſ. 21.nu.38 65
Debita ex quibus deuenitur ad alienationem bonorum nõ obſtãte prohibitione legis ſtatuti vel Decreti, aliter quàm per aſſertionem partium probari debent.conſ.12.nu.27 45
Debita non dicuntur neceſſaria quando habẽt principium voluntarium conſi.12.nu 70 46
Debitum ex contractu mutui,voluntarium non neceſſarium dicitur conſi.12.nu.72. eod.
Deceptis non decipientibus iura ſubueniunt conſi.18.n.51 58
Decretis Sabaudiæ antiquis & modernis in cauſa procedendũ eſſe ſummariè ſimpliciter de plano & ſola facti veritate inſpecta mandatur conſ.13.nu.2 44
Decretum officialis præcipitanter & cauſa nõ cognita interpoſitum nihil valet conſi 12.nu.26 45
Decretum iudicis interpoſitum ex aliquibus cauſis iuſtis & aliquibus iniuſtis in totum corruit conſi.12.nu.54 46
Decretum Principis iuri communi contrarium iuſtum & bonum dici non poteſt.conſi.29.nu.11 76
Decretum & edictum Principis publicari debet, & in Senatu recitari aliàs non ligat conſi.29.nu.12 eod.
Delegatione ſimpliciter ad cauſam facta, conceſſa facultas cognoſcendi & decidendi tam in petitorio quàm in poſſeſſorio intelligitur conſi.8.nu.1. 27
Delegato ad delegantem appellandum eſt.conſil.9.nu.34 45
Delegatus ſubdelegare non poteſt.conſi.65.nu.1. 144
Delegato ſiue commiſſario procedere non conceditur niſi edocto de ſua commiſsione conſ.65.nu.19 146
Delegatus quando ſuper petitorio & poſſeſſorio ſimul cognoſcere poſsit conſ.67.nu.11 157
Delictũ cõmiſsũ eſſe cõſtare prius dẽt antequã ꝯ deliquẽtẽ pcedat̃ ſiue p inquiſitionẽ ſiue p accuſationẽ cõſi.66.n.20 152
Demonſtrationem rei ſatis demonſtratę addere fruſtratoriũ eſt conſ.25.nume.1. 71
Depoſitũ factũ tpe incõgruo deponẽtẽ nõ releuat cõſ.4.n 32 16
Depoſitum non dr̃ legitimè factum niſi depoſitarius ſe obliget ad reſtituendum depoſitum creditori conſil.4.nu.33 eod.
Denominatio a digniori facienda eſt.conſ.47.nu.43 114
Diaconus ad ſacerdotiũ non ordinatus miſſas celebrans & confeſsiones ſacramentales audiens ad ſacerdotium promoueri non poteſt & irregularis efficitur,conſ.78.nu.13 215
Dies commiſsi delicti neceſſario probari debet quando in inquiſitione ſeu accuſatione illa deducta fuit cõſ.64.n.31 138
Dies exequutionis reſcripti non autem dies cõceſsionis eiuſdẽ attendi debet conſ.4.nu.16 15
Dicta doctorum ſecundum leges & rationes quas allegant intelligi debent conſ.6.nu.34 22
Dicta teſtium neceſario concludere debent aliàs non releuant conſi.1 nu.92 6
Dicenti & alleganti incumbit onus probandi, nõ autem neganti,conſi.8.nu.42 29
Dictio alius præcedentis qualitatis repetitiua & expreſsiua eſt conſi.65.nu.38 148
Dictio expreſsè in materia correctoria , iuris cõis dẽt intelligi propriè & ſtrictè ac ſi de expreſsis in indiuiduo vel ſaltẽ ſpãliter nõ autem in genere mentio facta ſit conſ.12.nu.63 46
Dictio quõdam præſumptionem mortis eius qui aſſeritur fuiſſe in rerum natura inducit conſi.15.nu.28 52
Dictionis vt ſupra natura eſt referre & repetere omnes qualitates præcedentes conſil.16.nu.17 54
Dictio,& præcedentia æque principaliter copulat atque coniũgit conſil.17.nu.16 55
Dictio.&,qualitates adiectas in præcedẽtibus perſonis repetit. conſi.17.nu.17 eod.
Dictionis, vt ſupra,natura eſt repetitionem omnium qualitatũ præcedentium facere conſ.17 nu. 21 eod.
Dictio, alius,ſimilitudinem præcedentium denotat cõſi.19.nu. 34.61.& conſil.68.nu.15. 163
Dictio alius ſimilitudinem præcedentium aut ſubſequentiũ nõ denotat quando clauſula ſubſequens vel antecedens ſic intelligendo ſuperflua redderetur.conſi.19 nu.35 eod.
Dictiones relatiuæ in omnibus diſpoſitionibus omnes qualitates præcedentes repetunt conſ.19.nu. 36 62
Dictio ſi quis ſingularis numeri eſt & tamen quandoque in pluribus verificari poteſt.conſil.22.nu.26 67
Dictio hæredibus non adiecta aliqua qualitate in materia ſubinfeudationis feudalis tam ad maſculum quàm ad fœminã referre poteſt quando adeſt clauſula ad faciendum & diſponendum prout inueſtito placuerit conſi.23.nu.2. 68
Dictio hæredibus in feudis ſimpliciter poſita de maſculis tantum intelligitur conſi.23.nu.7 69
Dictio pleno iure reſpectu dominij & vſusfructus regulariter intelligitur conſ.34.nu.48 86
Dictionis,niſi, natura eſt inducere exceptionem & regulam,in caſu non excepto confirmare conſil 36 nu.13 89
Dictio de cætero tempus futurum indeterminatum comprehẽdit conſ.37 nu.34 93
Dictiones negãtes actũ certi tpis nõ ponũt.conſi.40.n.13 101
Dictio vbi aduerbiũ loci eſt , & nonnunquam pro qñ & quandoque pro dictione poſtquam ſumitur conſil.71.n.10 185

Dictio vt ſupra eſt repetitiua qualitatum in præcedenti ſubſtitutione ſcriptarum conſi.71.nu.18 188
Dictio ſucceſsiuè quid importet conſi.72.nu.29 192
Dictio ſucceſsiue tractum temporis in futurum denotat.conſil.74.nume.2. 195
Dictum generale regulaē a ratione & cauſa cōſi. 64.n.61 143
Diffinitiua ſententia reſpectu ſummarij poſſeſſorij dici poteſt. conſil.8.nume.7 27
Differentia maxima eſt inter pactū legis commiſſoriæ adiectionis in diem redhibitoriam & permiſsionem de retrouendendo,conſil.48.nu.33 115
Dignum qđ plus eſt,ad ſe minus dignū trahit cōſi.47.n.45 114
Diſpenſatio quare odioſa dicatur & ſtrictè intelligenda ſit conſil.68.nume.31 166
Diſtinctio ſeu diuiſio, faciliorem cognitionem negotij de quo agitur reddit.conſ.8.nu.15 28
Diſpoſitione in quacunque ſiue in vltima voluntate ſiue inter viuos potius mentem & effectum quam verba attendere debemus conſi.37.nu.6 92
Diſpoſitione in omni voluntas cum poteſtate cōcurrere debet aliàs altero deficiente diſpoſitio corruit cōſil.42.nu.18 105
Diſpoſitio per quam tranſitus ad primam naturam fit,fauorabilis eſt & obſeruāda ēt in tertij præiuditiū conſ.42.n.30 106
Diſpoſitio ex geminatione reiteratione & triplicatione actus aut contractus efficatior redditur ita vt contra actum ex interuallo triplicatum nihil opponi poſsit conſ.42.nu 32 eod.
Diſpoſitione in cōditionali vel in aliquē futurū euentū incertū collata,tpis conditionis euenientis inſpicič cōſ.71.n.15 185.
Diſpoſitio in vnum caſum facta licet ad alium caſum ſimilē ex identitatē rationis traheretur,illod tamen non procedit quādo per modum conditionis facta eſt.conſ.74.nu.49. 201
Diſpoſitio hominis in primo actu verificatur licet talis actus non teneat.conſi 75.nu.19 209
Diſpoſitio qualibet ſubſtantiam & qualitates actus de quo loquitur præſupponit conſi.76.nu.2 206
Diſpoſitio generalis oēm caſum ēt ſpālē icludit cōſ.11.n.56 40
Diſpoſitio generalis reſtringitur ad ſuā cām conſ.64.n.61 142
Diuerſa bonam illationem non faciunt conſi.18.nu.9. 56
Diuerſa bonam illationem non faciūt inter ſe & ex tali illatione arguere non licet.conſ.1.nu.38 3
Diuiſio bonorum quid operetur inter diuidentes & alios ſucceſſores conſ.42.nu.36 106
Doctor ſolo verbo Principis quemadmodū & Notarius creari poteſt.conſ.1.nu.30. 3
Doctoris dictū ſine lege loquentis tutum nō eſt cōſ.1.n.44 eo.
Doctoris dictum ſecūdum legem quam allegat intelligi debet conſi.5.nu.15 18
Doctorē ſine lege & rōne loqui erubeſcētia eſt,conſ.5.n.37 20
Dolus ab omni obligatione excluſus cenſetur ſiue ex propoſito ſiue re ipſa interueniat conſ.75.nu.13 205
Dolus nemini Patrocinatur & commodum adferre non debēt conſi.75.nu.15 eod.
Dolus ex propoſito ex enormiſsima læſione præſumitur conſil.75.nume.16 eod.
Dolus ex propoſito præſumitur vbi læſio enormiſsima interuenit nec hoc caſu iuramētum propter dolum re ipſa prodeſt. conſ.75.nu.16 205
Dolus reſultans ex eo quod qui Clarius loqui debuerat ſuppreſſit non ſupprimenda,ſi damnum cauſatur non auditur doloſus conquerens conſi.18.nu.42. 58
Dolus vēdētiū culpæ emptoris præponderat conſ.18.n.42 eod.
Dolus commiſſus in vendendo non purgatur in redimendo cōſil.33.nume.40 84
Dolus commiſſus a venditoribus prædij alieni propter ſcientiā emptori ſuperuenti purgatus dici non pōt.conſ.33.n.41 eo.
Dolo re ipſa in tranſactione interueniēs ſtante enormiſsima læſione Dolo ex propoſito æquiparatur & vtroque caſu reſciſioni locus eſt.conſ.29.nu.18 76
Dolus præſumptus & dolus re ipſa quo ad reſciſionem contractus æquiparantur conſ.47.nu.4 112
Dolus probari debet contra receptatorem quia receptare hominem in ſe non eſt delictum conſ.65.nu.43 149
Domicilij ratione quis ſortitur forū illius iudicis in cuius territorio domicilium ſitum eſt.conſ.32.nu.14 81
Dominium vt probetur non ſufficit titulus venditionis, pretij interuentus,ac poſſeſsio niſi ſit longi temporis,deſcriptio in extimo & inſtrumentum diuiſionis ſed requiritur q venditor tpe contractus rei venditæ Dñs fuerit conſ.6.n.32 22
Dominium ex præſcriptione longi temporis acquiritur conſil. 6.nume.37 eod.
Dominium ex præſcriptione longi temporis & ex titulo locationis probatur conſ.6.nu.38 eod.
Dominium non probatur in odium poſsidentis ſi nō probatur penſionis perceptio continua ſaltem decem Annorum conſil.6.nume.45 eod.
Dominium directum ex inſtrumento diuiſionis non probatur conſ.6.nume.48. 23
Dominium in vniuerſo poteſt eſſe vnius vt imperatoris ſed rerum particularium non imo multorum & quidem poſsidentium conſ.9.nu.3 32
Dominij directi retentio in cōceſsione feudi neceſſaria eſt cōſ. 38 nume.9 95
Dominium vtile quod eſt penes vaſſallum,effectus directi Dominij dicitur conſ.26.nu.16 72
Dominus directus de primis cauſis vaſſallorum ſuorum ciuilibus aut criminalibus quouis modo ſe intromittere non poteſt conſ 65.nu.20 146
Dominus directus non poteſt ſe intromittere de cauſis ſubditorum vaſſalli quia vaſſallo eſt tributa iuriſdictio ad Dominū directum priuatiuè conſ.69.nu 7. 172
Dominus ſicut non cogitur habere in vaſſallum quem non vult ita vaſſallus non cogitur habere in dominum, quem nō vult præſertim ſi hoc ei eſſet indecorum conſ.49.nu.9 116
Dominus feudi propter fidelitatem præſtitam rei feudalis iuriſdictionem in vaſſallum habet conſ.9.nu 12 33
Domino directo in feudo melior conditio fit, qñ inueſtitura feudalis de maſculis tantum intelligitur conſ.23.nu.14 69
Domini directi in feudo,deteriorem conditionem vaſſallus facere non poteſt.conſ.23. nu.15 eod.
Dominus directus feudi ſi partem in feudo cū vaſſallo habeat an totum feudum ad ſe pretio oblato,vaſſallo auocare poſsit conſ.27.nu.42 75
Domini plures eiuſdem rei eodem tempore inſolidum eſſe nō poſſunt ſicut nec poſſeſſores conſ.37.nu.36 94
Dominus directus ſi fecit inueſtituram aut Cambium de beneficio ſui militis vel Baronis ſine conſenſu illius cuius eſt beneficium pro infecto habetur.conſ.49.nu.13. 116
Dominus directus feudi formam antiquitus conſtitutam mutare non poteſt.conſ.49.nu.14 eod.
Donatio ſimplex & non conditionalis ſeu ob cauſam quæ fit cōſilio 61.nu.2 128
Donatio ſūccōditionalis ſeu ob cauſam dř qñ reſpicit fauorē & cōmodū donātis & nō excludit liberalitatē cōſ.62.n.3 eo.
Donatio ſimplex facta deſcendenti ab aſcendente non confertur niſi duobus tantum caſibus conſ.62.n.5 eod.
Donata a patre filio vt efficiatur clericus non conferuntur.conſil.62.nu.6 129
Donata a patre filijs inter viuos non conferuntur nec in legitima imputantur conſ.62.nu.9 eod.
Donator de euictione pro re donata non tenetur niſi expreſsè id promiſerit conſ.46.n. 20 111
Donare nemo poteſt quod non habet conſ.3.nu.2 12
Donatio inter viuos fideicōmiſſo potentior eſt conſ.51.n.7 36
Donatio inter viuos natiuitatē filiorum donātis reuocatur cōſil.11.nume.7 eod.
Donatio inter viuos inter cętera a fideicommiſſo differt quia perfecta non reuocatur niſi natiuitate poſthumi, fideicommiſſum vero ſic tacitè vel expreſsè conſ.11.nu.30 38
Donatio facta per patrem filio p.p eius benemerita valet quatenus benemeritis commenſuratur nō vltra cōſ.17.n. 77 47
Donatio monaſterio ædificando quando fieri poſsit & valeat conſil 37.nu.2. 92
Donationes alicui monaſterio ſeu Eccleſiæ factæ, Rectoribus & Monachis eiuſdem factæ cenſentur.conſ.37.nu.3. eod.
Donatio facta Eccleſiæ valet ſi Notarius pro Eccleſia ſtipuletur conſil.37.nu.5 eod.
Donationis titulus ad dominij translationem habilis eſt conſilio 37.nume.15 eod.

Dona-

Donationes a Principe factæ in ſtatu Mediolani non valent niſi Senatu confirmatę fuerint conſi. 41. nu. 17 — 103
Donationis appellatione ſimplex & pura donatio tantum venit conſil. 41. nume. 21 — eod.
Donatio remuneratoria ſimplicis & purę donationis nomine non venit conſi. 41. nu. 22 — eod.
Donationis remuneratorię 44. effectus a Tiraq. ponuntur conſil. 41. nu. 25 — eod.
Donatio quando per ſupernenientiam filij reuocata cenſeatur. conſil. 42. nu. 48 — 107
Donatio ſeu repudiatio legati facta in fauorem abſentis non ſecuta ratihabitione inualida eſt conſi. 55. nu. 10 — 128
Donare aut remittere ius ſuum iactare aut perdere dicitur conſil. 55. nu. 17 — eod.
Dos materna ad Auum non reuertitur per mortem ipſius matris ſuperſtite marito & filia nepte conſil. 10. nu. 1. — 34
Dos Materna in bonis Patris vel Aui æs alienum reputatur cũ filio 10. nume. 6 — 35
Dotis Dominium non eſt apud Auum, Neptem dotantem, ſed penes Patrem neptis ſi Auus ſtipulatus eſt Dotem reddi filię aut hæredibus ſuis, conſil. 10. nu. 8. — eod.
Dotis confeſſio per maritum facta, fraudis præſumptionem excludit ſi ante Matrimonium facta ſit, & ex interuallo, exceptioni ſpei futuræ numerationis renuntiatum ſit vel lapſa tempora opponendi ſint conſil. 12. nu. 48 — 45
Dotis cauſa priuilegiata eſt & in ea ex bono & æquo procedendum eſt conſi. 21. nu. 34 — 65
Dotale illud fit quod per Alluuionem prædio dotali adijcitur & eadem actione repetitur conſi. 48 nu. 3. — 114
Dotes an de bonis feudalibus reſtitui poſſunt cõſ. 57. nu. 2 — 143
Dotes de bonis feudalibus ſimplicibus & proprijs reſtitui non poſſunt ſecus vero de feudis hæreditarijs & improprijs conſil. 57. nu. 2 — eod.
Duces Marchiones & alij non recognoſcentes Imperatorẽ vel aliàs habentes iura Imperialia vt eſt Dux Florentiæ poſſunt in ſuis ditionibus quæ põt Imperator in ſuo Imperio & de ijs iudicatur prout de Imperatore conſi. 2. nu. 35 — 12
Ducatu aut comitatu conceſſo per ſupremum Principem etiã cum clauſula cum omni Imperio & omni iure nullo penitus reſeruato Regiæ Maieſtati reſeruata in ſignum ſuæ ſupremæ poteſtatis non veniunt conſil. 3. nu. 12 — 13
Dux Sabaudiæ fuit ab Imperatore Creatus Vicarius Imperialis cum plenitudine iuriſdictionis & poteſtatis Imperialis conſil. 9. nu. 5. — 33
Dux Sabaudiæ poteſt noua onera indicta ſeu ſuperindicta ſubditis ſuis mediatis & immediatis imponere præſertim ob iuſtas cauſas vtilitatem et publicã reſpicientes. cõſi. 9. n. 6 — eod.
Dux Sabaudiæ ab Imperatore inueſtitus fuit de Comitatu Aſtenſi & Marchionatu Cęuæ cum dignitatibus & iuribus regalibus & Imperialibus quo fit vt de cauſis ſuorum vaſſallorũ Imperator vel eius delegati cognoſcere non poſſint conſil. 9 nume. 39 — 34
Dux Sabaudiæ de omnibus & ſingulis Ciuitatibus oppidis & Caſtellis quæ in Pedemontana regione exiſtunt ab Imperatore inueſtitus fuit conſi. 27. nu. 31 — 74

E

ECcleſię bona ex ſimplici partiũ aſſertione pro debitis alienari non poſſunt, ſed debita verè probari debent conſil. 12. nume. 33 — 45
Eccleſiaſtica perſona & Eques Hieroſolymitanus ad ſuccedendum in feudo & bonis feudalibus non admittuntur conſil. 24. nu. 10. — 70
Eccleſiaſtici inter laicos ſe intromittere nõ dẽnt cõſ. 25. n. 7 — 71
Eccleſiaſticæ rei in alienatione ſolemnitatem extrinſecam interueniſſe propter antiquitatem temporis præſumitur conſil. 31. nume. 67 — 80
Eccleſiaſticæ rei in alienatione tractatus & capituli conſenſus interuenire debent conſi. 31. nu. 68. — eod.
Edicta & priuilegia ipſo vſu comprobari põt cõſi. 34. n. 16 — 85
Edicta prohibitoria contra benemeritos non eſſe prodita dici ſolet conſi. 41. nu. 24. — 103
Effectus potius quàm verba ſpectandus eſt conſi. 37. nu. 9 — 92
Effectus ceſſare debet finali cauſa ceſſante conſi. 39. nu. 7 — 98
Emptione per retrouenditionẽ reſoluta omnia in priſtina cauſa eſſe cenſentur, conſil. 48. nu. 12 — 115
Emptoris commodo cedit, quod per alluuionem fundo empto accreſcit conſi. 48. nu. 15 — 115
Emptor rem emptam ſciens eſſe alienam, non amittit pretium ſi expreſsè de euictione ſtipulatus ſit conſi. 18. nu. 5 — 56
Emptor ſciens rem emptam eſſe alienam nõ ſolum ad pretium agere poteſt, ſed etiam ad id quod intereſt ſi expreſsè de euictione ſtipulatus ſit conſi. 18. nu. 6 — eod.
Emptor moroſus in ſolutione pretij ad vſuras ſiue intereſſe erga venditorem tenetur, conſi. 18. nu. 58 — 57
Emptoris incõmodo cedit interitus rei emptæ. cõſ. 48. n. 20 — 115
Emens ſcienter rem, alteri iam inſolutum datam vel venditam re & pretio carere debet conſi. 18. nu. 61 — 59
Emptor ſi poſt pactũ venditionis ſuſcipiat expreſsè in ſe periculũ rei vẽditę, tale onus operat̃ qđ ſuſcipiẽs teneat̃ de caſu fortuito culpa etiã alterius partis contingente conſi. 18. nu. 66 — eod.
Emptorẽ cogitare rẽ emptã fuiſſe vẽditoris nõ alienam a iure præſumitur, niſi ſcientia rei alienæ probetur cõſ. 33. n. 29 — 83
Emptæ rei pretium emptor retinere poteſt, ſi euictionis periculum in limine contractus imminere vidit cõſi. 33. nu. 42 — 84
Emptor condemnatus qui arbitratur habere bonam cauſam appellare a ſententia tenetur & appellationem proſequi vt de euictione agere poſſit conſi. 46. nu. 1. — 111
Emptor qui non habebat neceſſitatem appellandi ſi appellauit & bonam cauſam intra fatalia non eſt proſecutus ad auctorem venditorem reuertere non poteſt conſi. 46. nu. 3. — eod.
Emptor in dubio a ſententia contra eum lata appellare non tenetur ſi tamen appellauit appellationem proſequi tenetur. conſi. 46. nu. 4 — eod.
Emptor ſi prius appellauit à ſententia contra eum lata, Nõ poteſt poſtea venditor appellare conſi. 46. nu. 5 — eod.
Emptor regulariter litigare & defendere tenetur, aliàs de euictione agere non poteſt. conſi. 46. nu. 6 — eod.
Emptor poſt denunciationem litis venditori factam litem proſequi tenetur. conſi. 46. nu. 7 — eod.
Emptionis & venditionis natura, vẽditor de euictione tenetur licet de euictione expreſsè promiſſũ nõ fuerit cõ ſ. 46. n. 14 — eo.
Emptor quando in caſum euictionis de euictione agere non poſſit conſi. 46. nu. 16. — eod.
Emptor lite pendente regulariter de euictione agere non põt ſed demum lite a tertio cepta, finita conſi. 46. nu. 17 — eod.
Emptor lite à tertio mota pendente de euictione contra venditorem agere poteſt, ſi de hoc expreſsè conuentum fuit aliàs regulariter contra conſi. 46. nu. 18 — eod.
Emẽs ſciẽter rẽ alienã de euictione agere non põt, niſi euictionem ſibi deberi expreſsè ſtipulatus fuerit conſ. 46. n. 19 — eod.
Emptor non poteſt de euictione regulariter agere niſi litem legitimè & debito tempore denunciauerit conſi. 46. n. 21 — eo.
Emptor non tenetur litem venditori denuntiare, ſi pacto denũtiandi neceſſitas remiſſa ſit conſi. 46. nu. 22 — eod.
Emptor per denunciationem litis, nõ eximitur a proſecutione litis, niſi talis proſecutio remiſſa ſit conſi. 46. nu. 23 — eod.
Emptorem litem venditori non denuntiare, vel denunciare ſed non debito tempore paria ſunt conſi. 46. nu. 24 — eod.
Emptor non tenetur appellare & appellationem proſequi, ſi inter ipſum & venditorem conuentum ſit ne ad id teneatur cõſilio 46. nu. 25 — 112
Emptor ſi ſubcũbat tenetur appellare & appellationẽ proſequi niſi appellandi neceſſitas remiſſa ſit conſi. 46. nu. 27 — eod.
Emphyteota primus ſi fecit ſecundum emphyteotam de voluntate Domini directi & neuter ſoluit Canonem, vterq; a Domino expelli poteſt. conſi. 4 nu. 47 — 19
Emphyteuſis cõceſſione & penſionis perceptione Dominium concedentis non probatur, quando conſtat quod tempore ſolutionis alius poſſidebat conſi. 6. nu. 44 — 22
Epũs Clericis ſuis ſeu toti Clero, Caritatiuũ ſubſidiũ ſine cõſenſu capituli & ipſius Cleri imponere nõ põt. cõſi. 31. n. 27 — 79
Equalitas in iudicijs ſeruari debet conſi. 4. nu. 53 — 17
Eques ſiue frater Hieroſolymitanus feudi incapax eſt conſi. 42. numero 38 — 106
Equitas Canonica quòd mora purgari poſſit de iure ciuili locum non habet conſi. 4. nu. 36 — 16
Equitas Canonica non habet locum in foro contentioſo, ſed in foro pœnitentiali tantum conſi. 4. nu. 37 — eod.

Aequi-

Aequitas inducta in vno caſu contra iuris regulas, ad alium caſum extendi nõ debet licet eadẽ ratio ſubſit cõſ.13.n.45 49
Aequitas Canonica quòd mora purgari poſsit non procedit in iuramento promiſſorio vel vbi mora eſt geminata, aut lis cõteſtata, vel vbì de conſiderabili intereſſe creditoris agitur cõſilio 4.nu.38 16
Errans errore ductus actum faciens ſibi non præiudicat. conſilio 27.nu.40 75
Error in actu geminato vel triplicato non præſumitur conſilio 42.nume.33 106
Eris alieni narratio pro alienatione bonorum obtinenda non ſufficit ſed aliter probari debet conſil.12.nu.34 45
Aetas teſtabilis in pupillo verificari nequit conſil.17.nu.23 55
Aetatis qualitas ad hæredes tranſmiſsibilis non eſt conſilio 72. numero 20 190
Euictio quando emptoris facto cauſatur, venditor de euictione non tenetur, niſi ſpecialiter euictio promiſſa ſit, etiam vbi res facto emptoris euinceretur, conſi.18.nu.65 59
Euictionis quem tenet actio eundem agentem repellit exceptio conſi.62.nu.15 129
Exemplum inſtrumenti, quando eſt contrarium originali non probat, ſed originali ſtatur, conſi.1.nu.79 5
Aetas teſtabilis in pupillo verificari nequit conſi.17.nu.23 55
Examen factum parte non vocata licet non valeat, tamen teſtiũ probatio veriſimilis eſt & apud bonos viros & ſola facti veritate inſpecta iudices procedentes concludere debet conſil.15.nu.18 52
Excipiendo multa conſequi poſſunt quæ non agendo conſil.4. nume.14 15
Exceptio altiorem & longiorem indaginem requirens, An miſſionem in poſſeſsionem impedire poſsit conſi.42.nu 6 105
Exceptiones dependẽtes quando dicantur & quando ſuper eis iudicandum ſit conſi 67.nu.6.& 7 156
Exceptio proprietatis & Dominij admittitur cõtra Agentem remedio l.ſi. C.de edict.diu. Adria.tollen.cõſil.67 n.19 158
Exceptio quando altiorem indaginem requirere dicatur. conſil.67.nu.22 eod.
Exceptio quotieſcunque reijcitur nunquam cenſetur reiecta exceptio ex eodem fonte, ex eadem cauſa & ex eodem inſtrumento reſultans conſil.67.nu.24 eod.
Exceptiones proprietatis quod non admittãtur in remedio recuperandæ non ſufficit contradictio, imo ſi admittantur appellatio neceſſaria eſt conſi.67.nu.44 160
Excommunicatus agendo audiri non debet, ſed hæc concluſio non procedit in appellatione quia appellatio eſt defenſio cõſil.5.nume.2 18
Excommunicationis pęna, ſiue interdictio ſine cauſę cognitione & diſcuſsione ex Concilij Tridentini diſpoſitione laxari non debet.conſil.25.nu.12 71
Exemplatio Priuilegij legitimè fieri non poteſt, niſi partis citatio cuius intereſt interueniat, conſil.61.nu.1. 127
Exempla licet regulam non reſtringant, mentem tamen ſcribentis declarant.conſil.6.nu.40 22
Exemplum ſumptum de ſcriptura exiſtente in Archiuio publico non probat. conſil.7.nu.34 24
Executores teſtamenti non poſſunt alienare bona defuncti, vltra quàm neceſsitas vrgeat conſi.12.nu.78 47
Executio dicitur merè extraiudicialis, quando citatio non præceſsit conſi.5.nu.13 18
Executio quæ ſit præcepto iudicis cauſa non cognita & ſic parte non vocata actus iudicialis dici nõ põt, conſi.5.n.16 eod.
Exempti etiam conueniri poſſunt ratione contractus vel delicti non obſtantibus Priuilegijs exemptionis, cõſi.9.n.38 34
Exemptio captiuorum a manibus familię delegati de cuius poteſtate non conſtat, punibilis non eſt conſi.65.nu.18 146
Eximens captum de mandato iudicis incompetentis non punitur, conſi.65.nu.21 147
Expreſsi & taciti par virtus eſt, & quo conſil.11.nu.49 39
Expreſſum illud dicitur quod verbis generalibus etiam exprimitur conſil.13.nu.17 48
Expreſsionẽ eorũ quæ tacitè inſunt, nihil operari, regula fallit, ſi alio modo exprimantur quàm inſint conſi.44.nu.15 109
Expreſsio eorum quæ tacitè inſunt, regulariter nihil operatur conſil.47.nu.36 113
Ex particularibus generaliter inferre iure non admittitur conſilio 18 nume.30 57
Experientia rerum Magiſtra eſt conſil.18.nu.45 58
Extenſio ex identitate rationis in materia exorbitanti dummodo fauorabilis ſit fieri poteſt, conſi.13.nu.54 50
Extenſio in contractibus cõuentionalibus de perſona ad perſonam, nec de re ad rem fieri non debet, conſi.6.nu.3 21
Extenſio non ſit de vno caſu ad alium quãdo in altero eorũ aliquid cõtra ius ex ęquitate inductum eſt conſ.72.nu.26 191
Extenſio non ſit de vno caſu ad alium vbi minor ratio ſubeſt in vno quàm in altero & ampliatur vt procedat etiam quando dubitatur an eadem ratio militet conſi.72.nu.27 191
Extenſio fieri non dicitur vbi mens omnimodaque ratio concurrunt conſi.74.nu.14 195

F

Facta factis non verbis ſimplicibus tolluntur, cõſi.11.nu.104
Facta regulariter non præſumuntur, conſil.1.nu.32 3
Facto vbi opus eſt, verba non ſufficiunt conſi.5.nu.28 19
Factum iudicis & multo magis Principis, factum partis reputatur conſil.5 nu.35 eod.
Factum non dicitur quod non durat, conſi.5.nu.34 eod.
Factum allegantem non excuſat, niſi probetur, cõſ.12 n 75 46
Factum aliter ſe habens quàm ex procemio ſcripturæ oſtendatur diſpoſitionem ſequentem nullam reddit conſi.33.nu.36 84
Factum ad falſam relationem aduerſarij, detecta falſitate reuocari poteſt, conſil.33.nu.38 eod.
Facta potius quam verba ad mentis declarationem attendenda ſunt conſil.53.nu.5. 120
Facta ſi verbis repugnant, potius facta quam verba attendi debent.conſil.53.nu.6 eod.
Factum quando non eſt punibile quolibet tempore tunc debet exprimi & probari illud tempus, quo factum eſt punibile, cõſil.65.nu.42 149
Facti proprij, & recentis tollerabilis non eſt ignorantia conſil.18.nu.55 58
Factum approbare quis poteſt, & qualitatem facti reprobare, conſil.65.nu.36 148
Falſitatis ſuſpitio contra inſtrumẽtum ex friuolis & leuibus ſuſpitionibus induci non debet. Imo in dubio, vt falſitatis ſuſpitio tollatur, interpretatio facienda eſt.
Falſitatem inſtrumenti ad oſtendendam in ciuilibus probatio per veriſimile vel non veriſimile ſufficit conſi.7.nu.25 24
Falſitatis ſuſpitio in cauſis Ciuilibus pro falſitate habetur ad repellenda dicta teſtium de falſo ſuſpectorũ, conſ.36.n.49 91
Falſitas non præſumitur in Notario ſi minus ſcriptum reperiatur in inſtro quàm dictum, ſed potius error cõſil.66.n.5 151
Falſitas ſine dolo non committitur & dolus probari debet. conſilio 66.nu.6 eod.
Falſitas nemini præiuditialis non punitur.conſi.66.nu.8 eod.
Falſo inſtro vtẽs punit, ſi ſciẽs falſum, eo vtat conſi.66.n.9 eod.
Fama in antiquis, vim probationis habet conſ.1.nu.84 5
Fama confines antiqui plene probantur conſi.1.nu.85 5
Fama probata non releuat niſi teſtis deponat de communi fama, & quod a perſonis fide dignis nõ a ſuſpectis ortũ habuerit conſil.1.nu.95 6
Fama in ijs quæ memoriam hominum excedunt plenè probat. conſil.1.nu.86 5
Fatale quadriennij nõ ſolum petitioni reſtitutionis in integrũ ſed etiam finiendæ liti datum eſt quo ſit vt cauſa intra quadriennium finiri debeat conſi.13.nu.63 50
Fauore alicuius inducta in eius odium retorqueri non debent conſil.18.nu.37 58
Feudatarius primus acquirens, an primogeniturã in feudo conſtituere poſsit conſil.42.nu.28. 106
Feudo conceſſo pro ſe & liberis deſcendẽtibus Maſculis in inueſtitura non cenſentur vocati tranſuerſales præſertim aſcẽdẽtes primi acquiſitoris & multo mi⁹ fęminę.cõſ.7.n.6 23
Feudali in materia hæredum appellatione, maſculi tantum veniunt conſi.7.nu.8 eod.
Feudali in materià conceſsionis verba attendi debent, non recognitionis vaſſalli, tamquàm incidenter & in exequutionẽ præcedentis conceſsionis facta conſil 7.nu.9 24
Feudum antiquum dicitur reſpectu Attaui, qui in quinto gradu eſſe dicitur, conſil.7.nu.13 eod.

Feudum ſi ſit antiquum, & de acquirente ad tranſuerſales tranſitum faciat ad illud vltra ſeptimum gradum tranſue. ſales non admittuntur. conſ. 7. nu. 15. eo.

Feudi incapax eſt mulier regulariter loquendo. cõſ. 7 nu. 16 eo.

Feudalia eſſe bona debet concludenter probari ab eo qui illa vendicare vult, & etiam a communi patre agnationis proceſſiſſe conſi. 7. nu. 17. eo.

Feudalia bona regulariter in alienabilia ſunt, & de his vaſſallus teſtari nequit. conſi. 7. nu. 18. eo.

Feudũ quod eſt verum ſubſtitutionem non admittit, minuſque hæredis inſtitutionem conſi. 7. nu. 22. eo.

Feudum qui ab alio accipit non poteſt illud alteri alia lege dare niſi ea qua ipſe vſus fuit. conſi 7. nu. 39. 25

Feudum conceſſum in feudum nobile & gentile fœminarum excluſiuum eſſe dicitur conſi. 7. nu. 41. eo.

Feudum conceſſum pro recipiente & ſuis hæredibus, pro maſculis tantum conceſſum intelligitur. conſi. 7. nu. 42. eo.

Feudum iudicatur alienabile & diſponibile quando in inueſtitura continetur clauſula ad faciẽdum quicquid vaſſallo placuerit conſi. 7. nu. 44. eo.

Feudo conceſſo iuxta morem patriæ maſculi vocati cenſent fœminę vero excluſæ conſi. 7. nu. 46. 26

Feuda ad naturam pristinam & propriam feudorum de facili reuertuntur, præſertim quando de forma largha ad ſtrictam tranſitus fit. conſi. 7. nu. 51. eo.

Feudum eſſe antiquum auitum, & paternum, ex inueſtituris feudi recognitionibus, ac ex anteceſſorum poſſeſsione probari poteſt. conſi. 12 nu. 4. 44

Feudalia bona eſſe ſi probatum fuit præſumptio iuris eſt quòd antiqua ſint & non à patre moderni feudatarij ſed ab eo qui pater agnationis fuit, proceſsiſſe. conſi. 12. nu. 12. eo.

Feudum hæreditarium, mixtum dicitur, & feudum non ſimplex, ſed ſecundum quid. conſi. 12. nu. 18. eo.

Feudum receptum pro ſe & hæredibus feudum mixtum dicitur. conſi. 12. nu. 19. eo.

Feuda ex decreto Ducali Sabaudiæ alienari poſſunt pro ſolutione debitorum ex cauſa tamen neceſſaria, per vaſſallum cõtractorum ſecus vero ſi debita voluntaria ſint conſi. 12. nume. 53. 46

Feudum hæreditarium exigit hæreditariam qualitatem conſil. 38 nu. 49. 97

Feudum antiquum vel iure antiqui conceſſum non poteſt habere agnatus niſi ſit hæres primi acquirentis conſil. 38. nume. 46. eo.

Feudalia bona pro mutuis & alijs ſimilibus debitis alienari nõ poſſunt; quia ſunt debita a principio voluntaria. conſil. 12. nu. 73. 46

Feudum hæreditarium dicitur, quando de hæredibus in inueſtitura mentio fit. conſi. 16. nu. 1. 53

Feudum conceſſum ad habendum, & tenendum, & quicquid voluerint inueſtiti diſponendum, in omnes alienabile dicitur. conſi. 16. nu. 2. eo.

Feudum conceſſum ad contrahendum & diſponendum etiam in vicem vltimæ voluntatis in omnes alienabile dicitur cõſil. 16. nu. 3. eo.

Feudum poteſt eſſe ex prouidentia concedentis & ſimiliter per contractum vel vltimam voluntatem alienabile. conſil. 16. nu 7. 54

Feudum alienabile poteſt alienari, & cum qualitate feudali trãſire. conſi. 16. nu. 11. eo.

Feudum quando eſt mixtum volens in eo ſuccedere primi acquiſitoris hæres mediatus vel immediatus eſſe debet conſil. 16. nu. 15. eo.

Feudum in parte poteſt eſſe alienabile, & in parte tamquam ex ſola prouidentia concedentis conceſſum inalienabile conſil. 16. nu. 12. eo.

Feudum hęreditarium mixtum dicitur quando in prima inueſtitura de hæredibus & ſucceſſoribus primi acquiſitoris mẽtio fit. conſi. 16 nu. 16. eo.

Feudum conceſſum cum clauſula ad habendum tenẽdũ, &c. & cum clauſula ad contrahendum pro recipiente & eius hæredibus, in quoſcunque etiam extraneos alienabile dicitur cõſil. 16. nume. 20. eo.

Feudum hæreditarium, qui aſſequi vult hæredem primi acquiſitoris aut vltimi vaſſalli defuncti eſſe debet conſi. 19. nume. 13. 61

Feudum alicui conceſſum, intelligitur & pro eius hæredibus, & deſcendentibus conceſſum, dato etiam quod de hæredibus mentio facta non fit. conſil. 19. nu. 20. eo.

Feudi impropria natura ex pacto proueniens, præualet omni naturæ feudorum, ex iuris communis feudorum diſpoſitione reſultanti. conſi. 19 nu. 46. 62

Feudalium inueſtiturarum tenor ſemper obſeruandus eſt propriè quæ feudorum naturæ derrogat. conſi. 23. nu. 4. 68

Feudum conceſſum cum facultate ſubinfeudandi adiecta clauſula ad faciendum quicquid inueſtito placuerit poteſt alteri concedi ſub ea lege quam inueſtitus imponere voluerit, modo id iure feudi faciat. conſi. 23. nu. 6 69

Feudi alienatione prohibita conceſsio in feudum prohibita non cenſetur. conſi. 26 nu. 18 73

Feudum regulariter amore, & non pecunia recepta conſtituitur. conſi 27 nu. 1 74

Feudum beneficium gratuitum eſt. conſi. 27. nu. 2 eo.

Feudũ poteſt emi, & pecunia comparari, & hac parte ſemota, recti & proprij feudi ſeruare naturam. conſi. 27. nu. 3 eo.

Feudum pecunia venditum per concedentem regulariter reuocari non poteſt. conſi. 27. nu. 4 eo.

Feudum reuocari poteſt non obſtante præſcriptione etiam cẽtum annorum vbi emptor ex titulo emptionis ſe tuetur. conſil. 27. nu. 25. eo.

Feudalia bona ad rationem quatuor pro centenario reſpectu reddit0uum in Pedemontana patria extimantur. conſil. 27. nume. 31 75

Feudum quando ob feloniam ad Dominum reuertitur, ſi iterum Dominus alteri in feudum concedat feudum nouum dicitur. conſi. 27. nu. 39 eo.

Feudalis primæ inueſtituræ tenor ſemper attendi debet. conſil 29. nu. 1 76

Feudum rectum hæreditarium mixtum quomodo dicatur & conſtituatur. conſi. 29. nu. 2 eo.

Feudum rectum hæreditarium mixtum eſt illud quod prouenit ex pacto & prouidentia primi concedentis & primi acquirentis. conſi. 29. nu. 4 eo.

Feudum rectum hæreditarium mixtum qui aſſequi volunt hæredes mediati vel immediati primi vaſſalli acquirentis eſſe debent. conſi. 29. nu. 5 eo.

Feudum rectum, & antiquum, teſtamentariam vaſſalli diſpoſitionem non admittit. conſ. 29. nu. 6 eo.

Feudo recto & antiquo exiſtente per vaſſallum, deſcendentibus in inueſtitura comprehenſis pręiudicari non poteſt. cõſil. 29. nu. 7. eo.

Feuda recta & propria, per vaſſallum donari aut in dotem pro filia dari non poſſunt. conſ. 30. nu. 1 77

Feudalia bona propria, de iure communi etiam pro dote vel alia neceſſaria cauſa alienari non poſſunt, ſecus eſt in rebus eccleſię, minoris, & alijs per hominem alienari prohibitis. conſ. 30 nu. 7 eo.

Feudi proprij & ſimplicis fœmina incapax eſt conſil. 38. nume. 3 95

Feudi proprij ad eſſentiam ſeptem requiruntur, quorum vno deficiente, feudum improprium efficitur. conſ. 38. nu. 5. eo.

Feuda ſi impropria ſint in ijs fœminę ſuccedunt. conſil. 38. nume. 18 96

Feudum franchum dicitur, non ſolum quando expreſſa mentio fit quòd franchum ſit ſed etiam quando directum dominiũ & omnis proprietas infeudatur. conſ. 38. nu. 19 eo.

Feudum franchum non deſinit eſſe propter reſeruationem vel pręſtationem iuramenti fidelitatis. conſ. 38. nu. 20. eo.

Feudum improprium ad fœminas tranſit. conſi. 38. nu. 24. eo.

Feudum improprium ex eiſdem cauſis non amittitur quibus proprium. conſ. 64. nu. 13 135

Feudi ob feloniam vaſſalli priuatio, locum habet, quando per dolum felonia committitur aliàs non. conſ. 64 nu. 16 136

Feudum a Domino emptum naturam allodialem ſappit. conſil. 38. nu. 27 96

Feudum empititium ad inſtar aliorum bonorum hæreditariorum eſt conſi. 38. nu. 28 eo.

Feudum ſi eſt emptum & conceſſum etiam ob benemerita pri-

mi

mi acquirentis in eo fœmina admittitur conſi.38.nu.29 eo.
Feudum emptitium feudo francho æquiparatur & ad vtrunq; fœmina admittitur non obſtante iuramento fidelitatis ſiue tacite, ſiue expreſſe vocetur. conſi.38.nu.33 eo.
Feudum licet liberum, & franchum concedatur, tamen vaſſalus tenetur ad ea, quę in cap.1.qual.iur.deb.vaſſ.domin.fidelit.continentur.conſ.38.nu.34 eo.
Feudi proprij & improprij in conceſsione iuramentum fidelitatis prętari debet niſi tale iuramentum expreſsè remiſſum ſit. conſi.38.nu.35 eo.
Feudi ſubſtancia in iuramento fidelitatis conſiſtit. conſ.38.nume.42 97
Feudo in hęreditario qualitas hęreditaria, ad acquirendũ feudum neceſſaria eſt.conſ.38.nu.49 eo.
Feudum cuiuſuis dignitatis etiam regalis ob defectum lineę eorum qui ad feudum vocabantur, ad directum dominum pleno iure reuertitur, & feudum eſſe deſinit conſil.41.nume.1 102
Feudalia bona ad directum dominum tranſeuntia, feudalia eſſe deſinunt.conſ.41.nu.2 eo.
Feudo in nouo ex mero pacto, & prouidentia concedentis cõceſſo per vaſſalum cum conſenſu domini, liberis ex prima inueſtitura vocatis prȩiudicari non poteſt. conſi.32.nume.25 106
Feudi in conceſsione pacta etiam inſolita, & contra propriam naturam feudorum apponi poſſunt.conſil.42.nu.26 eo.
Feudum quando ex pura gratia concedentis conceſſum eſt, pater filijs præiudicare non poteſt.conſ.42.nu.27 eo.
Feudi prima inueſtitura obſeruari, & attendi debet. conſilio 52.nu.1 119
Feudum proprium ex pacto, & prouidentia primorum contrahentium dicitur quando pro primo acquirente, eius filijs, & deſcendentibus tantum maſculis conceſsio facta legitur. cõſil.52.nu.2 eo.
Feudum ad hoc, vt ſit ex pacto, & prouidentia primorum contrahentium quæ requirantur.conſ.52.nu.3 eo.
Feudo in hæreditario quis non admittitur, niſi vltimi vaſſalli defuncti hæres ſit.conſ.52.nu.8 eo.
Feudo conceſſo iure antiqui feudi agnati ad illud non admittũtur, niſi ſint hæredes, ſi conceſsio pro primo acquirente, & hęredibus facta ſit.conſ.52 nu.11 eo.
Feuda hæreditaria, & impropria ad inſtar allodialium ſunt.cõſil.57.nu 3 125
Feuda, vt dicantur hæreditaria quæ requirantur. conſil. 57. numero 5 eo.
Feudum, vt dicatur propriũ ex pacto, & prouidentia quę requirantur.conſi.57 nu.6 eo.
Feudum hæreditarium mixtum ſecundum quid, quando dicatur.conſ 57.nu.7 eo.
Feudum quo ad modum ſuccedendi vbi ſucceſsioni locus eſt ex pacto, & prouidẽtia eſſe poteſt, & ſic proprium, & ex alio capite improprium, & alienabile conſ.57.nu.8 eo.
Feudalibus bonis a primis contrahentibus pacta quæcunque apponi poſſunt etiam, quod propriæ feudorum naturæ derrogarent.conſ.57.nu.9 eo.
Feudo ineſt contractus in quo vltro citroque naſcitur obligatio.conſ.59 nu.1 126
Feudum dicitur contractus nominatus, & in eo pęnitentia, aut reuocatio non datur.conſ.59.nu.4 eo.
Feudo conceſſo cum aliquo territorio mero mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione etiam primæ appellationes ven.ſit conſ.59.nu.5 eo.
Feudi iuditium vniuerſale dicitur, quia ſub feudo res tam corporales, quàm incorporales variarum qualitatum eſſe poſſunt.conſ.32 nu.7 81
Feudum ſemel diuiſum perpetuo diuiſibile durat. conſ.42. numero 35 106
Feudum pro recipiente, & quibus dederit conceſſum, an proprium, vel improprium ſit.conſ.14.nu.1 51
Feudũ ab imperatore, vel ab alio Principe iura imperialia habente conceſſum pro recipiente, & quibus dederit præterquàm in alienatione quæ libera eſſe videtur propriam feudi naturam retinet.conſ.14 nu.6 eo.
Felonia contra vaſſallum ſaltem quinque teſtibus, & non minus probari debet.conſ.65.nu.22. 147
Fęmina, quod ẽt vocata non ſuccedat in feudo ſtantibus maſculis qualiter intelligatur.conſ.38 nu.43.& ſeq. 97
Fœminæ ex ſimplici, & propria feudorum natura ad feudum non admittuntur, niſi ſpecialiter dictum ſit, ad eas feudum pertinere debere.conſ.23.nu.3 68
Fœmina ad bona comprehenſa in ſubinfeudationibus factis pro ſubinfeudatis, & eorum hæredibus vtriuſque ſexus admittitur.conſ.23.nu.8 69
Fœminæ in feudo frãcho ſuccedere poſſunt.conſ.39.nu.21. 96
Fœminæ in feudo emptitio ſuccedere poſſunt, & illius capaces ſunt.conſ.39.nu.23
Fœminæ in feudo habente mixtam naturam alterius contractus ſuccedere poſſunt.conſ.38.nu.25 eo.
Fœminæ ex habilitatione Principis ſuperioris ad feudum admitti poſſunt.conſ.38.nu.26 eo.
Fœmina vbi in feudo ſuccedere poteſt, vt in feudo improprio per ſubſtitutum ſeruitia perſonalia domino directo præſtare poteſt.conſ.38 nu.30 eo.
Fœmina per ſubſtitutum iuramentum fidelitatis præſtare poteſt.conſ.38. nu.31 eo.
Fœmina ex conſuetudine ad feudum ꝯtra iuris communis feudorum diſpoſitionem admitti poteſt.conſ.38.nu.32 eo.
Fictio pluſquàm veritatem operari non poteſt, quando defectu materiæ ſubiectæ ſecundum veritatem aliquid induci non poteſt conſ.61.nu.6 127
Fictiones duæ circa idem concurrere nequeunt. conſil.72.numero 21 191
Fictio æquitate nititur ab ea quæ deſcendit conſ.72.n.24 eo.
Fidem non obſeruanti, fides non eſt obſeruanda. conſilio 31. num.11 78
Fides mala ex ſcientia cauſata præſcriptionem impedit. conſil.2.nu.8. 10
Fides mala hæredes defuncti afficit, vnde propter defuncti vitium præſcribere non poſſunt.conſ.2.nu.9 eo.
Fides mala ab initio quamcunque præſcriptionem longiſsimi temporis, imo immemorabilis impedit. conſilio 2. numero 11. eo.
Fidelitatis præſtatio ad plura, & diuerſa ſe habere poteſt videlicet ratione domeſticitatis ſubiectionis, & bonorum, quæ ab alio recognoſcuntur.conſ.38.nu.14 95
Fidelitatis præſtatio recognitionem feudi neceſſario non infert.conſ.38.nu.15 eo.
Fidelitatem erga dominum vtilem vaſſallum ſubditi ſui facere tenentur.conſ.26.nu.35. 73
Fideiuſſor qui renuntiauit beneficio de principali prius conueniendo efficitur reus debendi, & vterque inſolidum obligatus remanet.conſ.51.nu.14 119
Fideicommiſſum ex teſtamento, quod de iure non valet, peti non poteſt, niſi ſuccedentes ab inteſtato rogati probentur. conſ.11.nu.22 37
Fideicõmiſſarius vniuerſalis, vt actionibus vtilib. experiri poſſit reſtitutione ſaltem verbali non facta ſufficit quod fieri faciat citationem per proclama generale, an quis hæredis grauati, hæres eſſe vellit.conſ.15.nu.1 51
Fideicommiſſarius vniuerſalis facta citatione per proclama generale, an hæredis grauati hæres quis eſſe velit remedium. L. fina. C de edict. Diui Adria. tollen. intentare poteſt, & alia etiam proponere ac ſi reſtitutio verbalis facta foret.conſ.15. num.2 eo.
Fideicommiſſario vniuerſali remedium l. fin. C. de edict. Diui Adria. tollen. competit.conſ.15.nu.7 52
Fideicommiſſum ex prohibitione alienationis geminata expreſſe, ſiue tacitè, quia domum in agnatione teſtatoris remanere voluit inductum dicitur.conſ.15 nu.20 eo.
Fideicommiſſo inducto rei fideicommiſſariæ alienatio fieri nõ poteſt, & ſi fiat non valet, & dominij tranſlatio impeditur. conſ.15.nu.21 eo.
Fideicommiſſo inducto alienata per fideicommiſſarium reuocari poſſunt.conſ.15.nu.22 eo.
Fideicommiſſum quando conditionale eſt, vel in diem incertũ poſitum præſcriptio longiſsimi temporis, niſi poſt purificatã conditionem currere non incipit.conſ.15.nu.38 53
Fideicommiſſa odioſa dicuntur.conſ.22.nu.2 66

Fideicommiſſum cũ ſit odioſum extẽſionẽ de vno caſu ad aliũ non admittit.conſ 22.nu.8 67
Fideicommiſſum onus eſt.conſ.22.nu.7 eo.
Fideicommiſſum de vna perſona ad aliam extenſionem non admittit.conſ.22.nu.9 eo.
Fideicommiſſum ex præſumpta teſtatoris mente inter inſtitutos deſcendentes inducitur, quando poſt mortem omnium inſtitutorum à teſtatore deſcendentium ſubſtitutio vniuerſalis facta eſt.conſ.22.nu.13 eo.
Fideicommiſſum reciprocum requirit ſubſtitutionem eſſe factam in tota hæreditate,& vltimo morienti expreſſe, vel virtualiter ex iuris diſpoſitione,& ex coniectura a teſtatoris mẽte.conſ.22 nu.14 eo.
Fideicommiſſaria bona reſtitutioni ſubiecta ex cauſa dotis etiã non ſeruatis ſeruandis alienari poſſunt ſecus vero ſi bona feudalia ſint.conſ.30 nu 3 77
Fideicommiſſa particularia, & vniuerſalia inter ſe valde differunt.conſ.32 nu.1 81
Fideicommiſſa vniuerſalia,& particularia etiam reſpectu competentię iudicis differunt.conſ.32.nu.2 eo.
Fideicommiſſa particularia ibi peti poſſunt, vbi res ſitæ ſunt vel hæres domicilium habet.conſ.32 nu.3 eo.
Fideicommiſſa ſi plura ſint,& diuerſarum rerũ,vnum quodque fideicõmiſſum corã iudice territorij vbi res ſitæ ſunt,vel vbi hæres grauatus domicilium habet non coram alio iudice peti debent.conſ.32.nu.4 eo.
Fideicommiſſum rerum particularium ibi peti non debet,vbi maior pars bonorum exiſtit, ſed ſingulatim vbi ſingulę res ſitæ ſunt.conſ.32.nu.5 eo.
Fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum inductum cenſetur ex prohibitione de non alienando adiecta cauſa, vt bona in agnatione permaneant.conſ.68.nu.20 164
Fideicõmiſſum agnatis cognatis familiæ,&ſimilib.factũ proximiores quoſque ordine ſucceſſiuo ſeruataque gradus prærogatiua vocaſſe intelligitur.conſ.72.nu.13 190
Fideicommiſſarius ſub conditione ea pendente ſi deceſſerit ius nihilominus fideicommiſſi ad ſuos tranſmittit. conſilio.73. nume.1. 193
Filius,quod capit vigore legis,vel ſtatuti, aut de voluntate patris,conferre non tenetur.conſ.10.nu.13 35
Filij teſtatoris cenſentur a teſtatore magis dilecti quàm mater eius,conſ.11.nu 61 40
Filius dicitur pars viſcerum matris conſ.11.nu.71 eo.
Filius quicquid acquirit regulariter patri acquirit,niſi in mortis articulo exiſtat.conſ.13.nu.35 49
Filiæ renuntiatio non extenditur ad fratris ſucceſſionem,vel aliorum quæ poſt renuntiationem ſibi obuenit. conſ.18.numero 18 57
Filius per reſcriptum principis legitimatus beneficio legis hac conſultiſſima. § ex imperfecto. C.de teſtamen. gaudet ſicut legitimus, & naturalis ſimpliciter. conſilio 20. numero 2 63
Filia legitimata à patre magis dilecta quam ſororis filij cenſetur.conſ.30.nu.4 eo.
Filij per reſcriptum principis legitimati in caſu inteſtati nihil à filijs legitimis,& naturalibus differunt. conſilio 20.numero 16 eo.
Filijs quo ad bona allodialia viuente patre nullum ius formatum etiam ratione legitimæ competit.conſ.24.nu.3 70
Filius naturalis etiam legitimatus ad bona feudalia non admittitur ſtantibus præſertim filijs legitimis,& naturalibus.conſ. 24.numero 7 eo.
Filiorum præteritio non rumpit teſtamentum paternum, ſi in teſtamento clauſula codicillaris adeſt.conſilio 24. numero 12 eo.
Filij primi gradus hæredes inſtituti, vel ab eis deſcendentes, duas quartas hæreditatis detrahere poſſunt, & illis trebellianicę detractionem teſtator prohibere nequit. conſil. 28. numero 5 75
Filius primogenitus in feudo paterno fratres ſuos ſecundo genitos non excludit licet ex decreto principis primogenitus aliis excluſis vocetur.conſ.29.nu.9 76
Filii ex prima inueſtitura vocati feudalia bona pro dote alienata recuperare poſſunt, pręcipuè ſi pretium dotium realiter ſolutarum reſtituere offerant.conſ.30.nu.18 77
Filiarum baronum & comitum pro maritandis ſuis ſubditis, colectam imponere non poſſunt ipſi barones.conſilio 31.nume.33 79
Filii maſculi poſiti in conditione ex teſtamento aui paterni vocati non cenſentur.conſ 35 nu.1 87
Filios maſculos in conditione poſitos ex teſtamento vocatos non cenſeri extat magis,& crebrior Doctorum opinio. conſil.35.nu 2 eo.
Filii maſculi in conditione poſiti ex teſtamento vocati cenſentur quando per teſtatorem in aliquo grauati reperiuntur. conſ.35.nu.4 eo.
Filij maſculi in conditione poſiti ex teſtamento vocati cenſentur ſi teſtator plures gradus ſubſtitutionum fecit, conſil. 35. num.5 eo.
Filii maſculi in conditione poſiti ex teſtamento aui paterni vocati cẽſentur, ſi ſubſtitutio vltimo ex pluribus hæredibus inſtitutis ſinę filiis morienti facta ſit.conſ.35.nu.6 eo
Filij maſculi in conditione poſiti ex teſtamento vocati cenſentur ſi prohibitio alienationis bonorum hæreditariorum cauſa adiecta facta ſit, quia bona in agnatione teſtatoris remanere voluerit.conſ.35.nu.7. eo.
Filij poſiti in conditione cenſentur poſiti in diſpoſitione in legatis,ſecus autem in ſubſtitutionibus vniuerſalibus. conſilio 35.nu.10 eo.
Filiæ cum patre hæredes inſtitutæ, an cenſeantur ſimul vocatæ vel ordine ſucceſſiuo.conſ 58.nu.1 126
Filij inſtituti cum patre cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo, quando inſtitutio eſt facta per verba ſingularis numeri. conſil.58.nu.2 eo.
Filiorum inſtitutorum cum patre concurrentium quæ portio eſſe debeat conſ.58 nu.4 eo.
Filiorum duodecim numerus,an ab omnibus muneribus etiã patrimonialibus parentes eorum excuſet. conſilio 60. numero primo. 126
Filiorum duodecim numerus parentem decurionem ab omnibus muneribus tam perſonalibus,quàm patrimonialibus excuſat ſecũdũ cõem Doctorum opinionẽ. conſ 60.nu.3. 127
Filio per patrem donata ex cauſa futuri matrimonij conferri alijs fratribus,& cohæredibus non debent,nec in legitimam imputari.conſ.62.nu.1 128
Filii ſunt pars corporis, & viſcerum matris.conſ.63.n.5. 130
Filiorũ legitimorum appellatione an veniant legitimati. conſil.68.nu.29 166
Filius natus ex ijs inter quos matrimonium conſiſtere non poterat legitimari non dicitur,ſed potius diſpenſari. conſi.68.numero 30 eo.
Filius locum patris ſubintrat etiam in fideicommiſſis ſed limita,vt nu.8.& ſeq.conſ.72.nu.5 189
Filius locum, & gradum patris nunquam ſubintrat quando de ſucceſſione collateralium, (patruo, & auunculo exceptis) agitur ſiue abinteſtato,ſiue p fideicõmiſſum.conſ 72.n.8. eo.
Filius an iure repreſentationis locum,aui, & patrui in fideicõmiſſis aſſumat conſ 72.nu.9 190
Filiorum,ſeu liberorum appellatione,tunc demum nepotes veniunt quando de liberorum gradu, mentio non ſit alias ſecus.conſ.72.nu.11 eo.
Filius quando perſonam gradumq́ue patris repreſentat illud diſpenſatiuè,& per priuilegium eſſe cenſetur,quodtamen in ſtatuto locum non habet.conſ.72.nu.25 191
Filia enormiſſimè lęſa ex renunciatione facta de bonis paternis, & maternis dicitur quando nihil omnino de bonis maternis habet.conſil 77.nu.14 212
Filii omnes æqualiter ad patris ſucceſſionem ex iuris communis diſpoſitione vocantur.conſ.42.nu.41 107
Filius ius repreſentationis non habet, quando tempore mortis illius de cuius hæreditate agitur eius pater in humanis erat. conſ.72.nu.23 191
Filius iure diuino patrem reuereri tenetur.conſ.12.nu.56. 46
Filius iure naturali patrem reuereri tenetur.conſ.13.nu.57. eo.
Filius iuris ciuilis diſpoſitione inſpecta in patris poteſtate eſſe dicitur.conſ.12.nu.58. eo.
Filia congruè dotata dicitur ſi dos legitimæ correſpondeat. cõſil.78.nu.29 209

Finem

Finem qui ſibi propoſuit, & omnem modum, quo ad finem peruenire poteſt propoſuiſſe cenſetur. conſ. 11. nu. 52 — 39
Finis principium præſupponit ſicut mors vitam, & interitus, ortum. conſ. 74. nu. 10 — 193
Finium, & territorij, vbi controuerſia extat de terminorum poſitione iuſta fieri ſolent, quæ fines probant. conſ. 2. nu. 6 — 2
Finium deciſio, & terminatio quando de eis controuerſia proceſſit ad Principem ſpectat. conſ. 1. nu. 63 — 4
Finium deciſio, & terminatio dicitur eſſe de reſeruatis Principi in ſignum ſupremi dominij. conſ. 1. nu. 64 — eo.
Finium terminatio per præſumptiones, & coniecturas adquiritur præcipuè in probandis confinibus antiquis vbi de inſtrumentis ſuper plantatione terminorū nō apparet. cōſ. 1. n. 81 — 5
Fines, & territoria probantur per teſtes deponentes de auditu à maioribus, & prædeceſſoribus ſuis. conſ. 1. nu. 87 — eo.
Finium nomen ſi reperitur mutatum, tunc potius attenduntur confines, & rei qualitas quàm nomen proprium. conſ. 1. n. 91 — 6
Finium in controuerſijs ea pars vincit, quæ antiquiorem poſſeſſionem probat, quando vero de antiquioritate non conſtat, tam in petitorio, quam in poſſeſſorio illa vincit quę titulum habet. conſ. 2. nu. 18 — 10
Finium, & territorij, cuiuſuis loci eſſe præſumitur, id quod intra eius fines ſitum poſitumque eſt. conſ. 3. nu. 5 — 12
Fiſcus Fauori pro ſe introducto renunciare poteſt. conſ. 12. numero 1. — 48
Fiſcus qui ſucceſſit in locum proſcripti poteſt proſequi iudicium coram illo iudice coram quo cum proſcripto coeptum fuit. conſ. 13. nu. 37 — eo.
Fiſcus dicitur vniuerſalis ſucceſſor condemnati ex quo iura actiue, & paſsiuè in eum tranſeunt. conſ. 13. nu. 5 — eo.
Fiſcus in locum patris ſuccedit, & quomodo procedat. conſilio 72. num. 3 — 189
Fhœmina vice cenſ. orum ſunt, quia vni adijciunt, alij vero auferunt. conſ. 48. nu. 24 — 115
Fratris dictio etiam in vterino fratre verificari poteſt. conſil 8. num. 24 — 28
Frater ſororē dotare regulariter non tenetur. conſ. 55. n. 2 — 123
Frater ſororem dotare tenetur ſi aliunde ſoror non habeat vnde ſe dotet. conſ. 55. nu. 3 — eo.
Frater dotans ſororem animo donandi dotare cenſetur. conſil. 55. nu. 5 — eo.
Fratres, & eorum filij agnationem patris conſeruant non autem ſorores nec earum filij, licet maſculi. conſ. 20. nu. 7 — 63
Frigidus, & maleficiatus in iure æquiparātur. conſ. 39. nu. 17. 98
Fruſtra quis quod ſibi debetur petit, ſi ipſe quod debet non impendit. conſ. 4. nu. 15 — 15
Fructus emptorem ſequuntur. conſ. 48. nu. 34 — 115

G

GEminatio præcedentia auget, & declarat. cōſ. 16. n. 4. — 53
Geminatio, & prægnantia verba operantur, quod diſpoſitio trahatur ad omnem caſum ad quem alioquin ex natura actus trahi non poſſet. conſ. 18 nu. 29 — 57
Genealogia conſanguinitate, & proximitate aliquorum in probanda debent ſinguli gradus ab vtroque latere probari. conſil. 8. nu. 9 — 27
Genitiui natura dominium eſt ſignificare. conſ. 34 nu. 28 — 86
Generalia verba, quid operentur, & an adminiſtratores defunctos comprehendant. conſ. 63. nu. 2 — 130
Generalis diſpoſitio omnes caſus includit. conſ. 11. nu. 55 — 40
Gloſſa in cap. cum Bertoldus in verbo quodam iure dicens ex ſolutione penſionis, non probari dominium neque poſſeſsionem in præiuditium tertij poſsidentis communiter approbata eſt. conſ. 6. nu. 42 — 22
Gloſſæ magna eſt auctoritas. conſ. 11. nu. 107 — 42
Gloſſæ opinio in l. cum ita §. fin. ſuper verbo proximo de leg. 2. approbatur, & defenditur auctoritate doctorum, ſed quomodo limitetur, & procedat vide infra nu. 23. conſ. 72. numero 4 — 189. 191
Geſta poſt ſententiam à ſententia dependentia cum ſententia connexitatem habere dicuntur. conſ 8 nu. 3 — 27
Gerens ſe pro deſcendente alicuius illius deſcendentiam fateri dr̄ quo fit, vt deſcendentiæ inducta, & probata quaſi poſſeſſio videantur. conſ. 15 nu. 15 — 52
Geſta a tutore ante confectionem inuentarij communi doctorum calculo inualida ſunt. conſ. 36. nu. 16. — 89
Grauamen iniunctum filio hæredi inſtituto de reſtituendo hęreditatem intelligi debet ſub conditione ſi filius vocatus ſine liberis deceſſerit. conſ. 11. nu. 48 — 39
Grauatus in vno in alio relleuari debet. conſ. 48. nu 19 — 115

H

HAEredi recuſanti fideicommiſſum reſtituere incumbit onus probandi teſtatorem voluntatem ſuam mutaſſe. conſ. 11. nu. 59 — 40
Hęres ob confectionem inuentarij ſolemnis facto defuncti cōtrauenire poteſt. conſ. 12. nu. 16 — 44
Hęres abſens ex cauſa legationis, & ſic neceſſaria habet reſtitutionem in integrum ad adeundam hæreditatem, & ſimiliter ex alia cauſa probabili. conſ. 13. nu. 42 — 49
Hęredi eius in cuius perſona ſubſtantia aditionis cadere non poterat, quia ſenſus & voluntas deficiebant, reſtitutio ad adeundum non datur conſ. 13 nu. 50 — eo.
Hæredes filij, & filię ex prima inueſtitura feudali vocati, feudū hæreditarium mixtum dici faciunt conſ. 29. nu. 3 — 76
Hęres nonnullis caſibus factum defuncti improbare poteſt cōſil. 30 nu 11 — 77
Hęredum, & ſucceſſorum appellatione in feudo improprio fœminæ veniunt. conſ. 38. nu. 36. — 96
Hæres alius dicitur ſanguinis, & alius hęreditatis. conſ. 38. numero 47 — 97
Hęres ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato in poſſeſſionem bonorum etiam feudalium quę defunctus tempore mortis ſuę poſsidebat mitti debet. conſ. 42. nu. 7 — 105
Hæres creditor defuncti, an pręſumatur inſtitutus animo cōpenſandi cum debito, nec ne. conſ 45. nu. 2 — 107
Hęres defuncti conſcientiam, & animum declarare non poteſt. conſ. 44. nu. 1 — 108
Hęres non conficiens inuentarium res hęreditarias ſubtraxiſſe pręſumitur. conſ. 56 nu. 18 — 126
Hęres creditor hæreditatis ſi conficiat inuentarium creditum ſuum non amittit aliàs ſic. conſ. 56. nu. 23 — eo.
Hęredum inſtitutorum actio, cum ea parte hęreditatis quam adeunt confunditur, & reciprocæ actiones mutua compenſatione tolluntur. conſ. 58. nu. 5 — 126
Hæredes aui, & patris an teneantur reddere rationem adminiſtrationis per parentes in bonis vniuerſitatis factæ. conſil. 63. nume. 1 — 130
Hæredes quo ad actiones ciuiles, & rei perſecutorias, quæ ad defunctos ex contractu aliaue cauſa peruenerunt tenentur. conſ. 63 nu 7 — eo.
Hæredes adminiſtratorum rerum publicarum actionibus ciuilibus conueniri poſſunt. conſ. 63. nu. 8 — eo.
Hæres ex delicto defuncti conueniri non poteſt. conſ. 63. n. 9 — eo.
Hęredis ad fauorem contra fideicommiſſarium in caſu dubio regulariter interpretatio fit. conſ. 74. nu. 29 — 198
Hęres cuiuſcunque impeditus ex iuſta cauſa hęreditatem adire reſtitutionem in integrum ad adeundum ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta cauſa, &c. obtinere poteſt. conſ. 13. numero 34 — 49
Hæres adeundo hæreditatem etiam cum beneficio legis, quando in credito ſuo ſibi pręiudicet. conſ. 43. nu. 29 — 108
Hęres contra confeſsionem defuncti pro dote recepta, minus que cōtra ſuam propriam venire non poteſt. conſ. 8. n 54. 30
Hęreditas nō adita regulariter nō trāſmittitur cōſ. 13 n 33. 49
Hæreditatis non agnitę contra iuris regulas nulla tranſmiſsio fit niſi in caſibus a iure expreſsis. conſ. 13. nu. 43 — eo.
Hr̄ditatem ignorans probabiliter ſibi delatam ante aditionem moriens regulariter ad eius hr̄dem beneficiū reſtitutionis in integrum ad adeundum non tranſmittit conſ. 13. nu. 49 — eo.
Hęreditas aſcendentium etiam non adita in deſcendentes regulariter tranſmittitur. conſ. 13 nu. 53 — 50
Hæreditatis aditione, an confuſa ſit actio tutelæ, & curę adeunti competens conſ. 43. nu. 1 — 107
Hæreditatem adiens, aut eius hæres ex capite ignorantiæ aduerſus aditionem reſtitui in integrum non poteſt, niſi leſio-

nem, quæ cauſa reſtitutionis eſt probet.conſ 44.nu.5 109
Hæreditas matris ab inteſtato defunctæ, ita ad filias, ſicut ad filios deferetur.conſ.76.nu.1 206
Hæreditas propriè data intelligitur quam quis adeundo conſequi poteſt.conſ.13.nu.38 49
Hæreditatem prius tranſmittere quam habere præpoſterũ eſt. conſi 13.nu.39 eo.
Hæreditatem paternam non aditam infans ex potentia ſuitatis ad matrem tranſmittit.conſ.13.nu.40 eo.
Hæreticis ad ſinceritatem fidei catholicæ reuertentibus pro primo lapſu quo ad vitam,& bona temporalia parcetur, ſecus ſi rellabantur.conſ 78.nu 5 215
Hæreticis relapſis, & abiuratis poſt primam vicem non parcetur.conſ.78.nu.6 eo.
Hæreticorum carnes putridę reſecandæ ſunt,& brachio ſeculari tradendæ.conſ.78. nu.7 eo.
Hæreſi inſcripti ad gremium Sanctæ Matris Eccleſiæ reuerſi præſertim ante ſententiam poena mortis naturalis plecti nõ debent.conſ 78.nu.8 eo.
Hæretici per ſęculares puniri non debent, niſi cum corrigi nolunt.conſ.78 nu.11. eo.
Hieroſolimitanæ religionis receptor propria auctoritate poſſeſſionem comendarum, quæ ad fructus pro duobus primis annis poſt reſignationem, aut ceſſionem tenentur accipere poteſt.conſ.54.nu.32 122
Hypotheca non operatur tranſlationem dominij in eum cui prædium hypothecatum fuit, ſed penes debitores rei hypothecatę dominos dominium remanet.conſ.43.nu.5 82
Hypotheca ſolutione eius, quod debetur tollitur. conſilio 43. nume.9 eo.
Hominis vita probatur per præſumptionem iuris, qua habetur hominem præſumi viuere vſque ad centum annos. conſil.8. nume.70 31
Homines ſæpe de facultatibus ſuis amplius ſperant, quam in his ſit.conſ.18.nu.46. 58
Hominis vbi de ſtatu, & vita agitur, ibi cautius eſt agendum. conſ 78.nu.2 215
Hominis prouiſio prohibitiua, quando prouiſionem legis imitatur tunc mixta prouiſio dicitur, & effectus augetur. conſil. 40.nu.20 101
Hominis prouiſio, prouiſionem legis ceſſare facit. conſ.16. numero 14 54
Homo hominis mei non eſt homo meus.conſ.64.nu.52 141
Homagij, & fidelitatis præſtatio in dubio feudum deſignare videntur.conſ.38.nu.16. 95
Homicidæ carcerati ex iuris communis diſpoſitione, hodie bona non confiſcantur, ſed in corpore tantum puniuntur. conſil.34.nu.30 86
Homicidæ abſenti, & in contumatiam condemnato pœna tantum pecuniaria imponenda eſt, non autem bonorum confiſcatio iuris cõis diſpoſitione inſpecta conſ.34.nu.31 eo.
Hoſpitalitatis opus pium, cum elemoſina iungitur conſilio 37. num 42 94

I

Ignorans pati non dicitur, quia patientia ſcientiam præſupponit.conſ.15.nu 43 53
Ignorantia rei alienę pręſumitur niſi ſcientia probetur. conſil. 33 nu.28 83
Ignorantia legum in minore præſumitur.conſ 47.nu.27 113
Ignorantiam allegans ſuper ignorantia iuramentum præſtare debet.conſ.45.nu.2 109
Ignorantia præſumptionis à iure introductæ audiri non debet, conſ.43.nu.18 108
Ignorantia defuncti per hæredem declarari non poteſt. conſil. 43.nu.23 eo.
Illicitum, vt euitetur interpretatio facienda eſt. conſil. 23. numero 17 69
Illuſtris perſona, perſonaliter citari nõ poteſt, intellige in actione iniuriarum, ſecus vero in criminibus publicis. conſilio 9. nume.27 33
Immunitatis conceſſio indefinitè facta ad munera realia non refertur, vbi remiſſio ab homine ſit, ſecus ſi a lege. conſil. 60. nume.6 127
Imperator iuris communis diſpoſitione inſpecta dominium & iuriſdictionem in omnibus bonis mundi habere dicitur. conſ.3.num.1 12
Imperator non poteſt alienare terras imperij, vt nullo modo ſubſint imperio, niſi alienatio fiat in Eccleſiam Romanam. conſ.3.nu.10 eo.
Imperator donans caſtrum ſolum intelligitur donare ius priuatum non autem conuenientia ſibi, vt imperatori, quę cohærent eius perſonæ, vt ſuprema auctoritas, vel iuriſdictio. conſ.5.nu.11 23
Imperator ſi donat oppidum Eccleſiæ inferiori, Eccleſiæ Romanæ ius ſupioritatis ſibi reſeruare cenſetur.conſ.3. n.6 12
Imperator ad præiuditium tertij, vel ad derogationem iuris communis reſcribere non cenſetur.conſ.9.nu.18 33
Imperator ſecundum aliquos Doctores iuriſdictionem in perſonam vaſſalli aliunde non ſubditi ratione domicilij habere non dicitur.conſ.9.nu.58 eo.
Imperatorẽ appellare non licet omiſſo medio.conſ.9.n.44 34
Imperator a Summo Pontifice approbari, & confirmari debet alias ſua electio non tenet.conſ.25.nu.22 71
Imperator de his quæ ad iuriſdictionem Summi Pontificis pertinent ſe intromittere non debet, nec econtra. conſil.25. nume.23 eo.
Imperator loca,& oppida ſui imperij (citra tamen tertij præiuditium) vnire poteſt. conſ.41.nu.6 102
Imperator loca,& oppida ſui ſtatus (citra tamen tertij pręiuditium) ſeparare poteſt.conſ.41.nu.7. eo.
Imperator ſtatum veterum vaſſallorum minuere non poteſt. conſ.49.nu.12 116
Imperator contractus,& ea quæ ſunt iuris gentium in præiuditium tertij tollere non poteſt.conſ.57.nu.10 125
Imperator teſtatoria voluntatem rollere violare aut mutare nõ poteſt, conſ.58.nu.56 130
Imperator ſi derroget expreſſè alicui fideicommiſſo non tenet derrogatio, niſi ſpecialiter derroget. l. ſi teſtamentum. C. de teſtamen.conſ.68.nu.57 eo.
Imperium merum, & mixtum ac omnimoda iuriſdictio tantõ tempore cuius initij memoria non extat in contrarium pręſcribi poteſt.conſ.34 nu.37 86
Imperij meri nomine bonorum confiſcationes comprehenduntur conſ.44.nu.25 110
Impotentia coeundi cauſata ex maleficio perpetuo matrimonium diſſolui poteſt.conſ.39.nu.22 99
Impreſcriptibilia de iure præſcribuntur ſpatio tanti temporis, cuius initij memoria in contrarium non extat, conſ.34. numero 44 86
Incluſio vnius alterius eſt excluſio.conſ.34.nu.47 eo.
Incidens quęſtio quę dicatur num.6. & quando ſuper ea prius pronunciandum ſit conſ.67.nu.6 156
Indiria à remotis,& mediatis ad inquirendum ſufficientia non ſunt, & declaratur limitatio Aog. in l. ſi vacantia. conſ. 64. nume.5 134
Inditium non faciunt duo, aut plures teſtes ſocij criminis.conſil.64.num.29 138
Indiffinita in probationibus vniuerſali non æquipolet regulariter contra.conſ.1.nu.97 6
Immunitas generaliter ab omnibus oneribus conceſſa comprehendit belica,& alia ẽt publicę vtilitatis.conſ.64.n.63. 143
Immunitas reſcripto conceſſa quãdo valeat.conſ.64.nu.68. eo.
Immunitas non ſoluendi pedagia, & vectigalia pręſcriptione decem annorum, acquiri poteſt.conſ.31.nu.52 79
Inconueniens allegare ſoluere non eſt.conſ.63.nu.27 132
Infeudatio per Principem facta, quando in magnam ſui ſtatus diminutionem non tendit valida eſt aliàs ſecus. conſ.27. nume.11 74
Infeudatione directum dominium retinetur, & vtile conceditur.conſ.27.nu.13 eo.
Infeudare rem ſolitam infeudari licitum eſt.conſ.27.nu.17. eo.
Infeudatio pecunia mediante fieri poteſt.conſ.27.nu.28 eo.
Infeudatio in pręiuditium domini directi, vel agnatorum facta non tenet, ſed reuocatio permittitur.conſ.27.nu.36 75
Inquiſitio contra ratum habentem maleficium, quomodo formanda.conſ 65.nu.47 150
Inſtrumentum publicum, ſi extat de aliquo contractu, tunc

de

de eo dubitandum non eſt.conſ. 1.nu.4 2

Inſtrumentum eſt probatio probata veritas apparens, & manifeſta.conſ. 1.nu.5 eo.

Inſtrumentum ſi habeat omnia ſolemnia extrinſeca a iure requiſita de eo dubitandum non eſt.conſ. 1.nu.8 eo.

Inſtrumentum, vt dicatur publicum, & ſolemne debet habere appoſitionem nominis domini anni, mēſis, diei, indictionis, loci, teſtium ſubſcriptionis, & ſigni notarij. conſil. 1. numero 9 eo.

Inſtrumenta antiqua fidem faciunt, adeo quod contenta in eis reuocari non debent.conſ. 1.nu. 10 eo.

Inſtrumenta antiqua habent multas iuris præſumptiones pro ſe præcipuè, quòd vera & ſolemnia ſint.conſ. 1.nu. 11 eo.

Inſtrumentum ſimpliciter producens ſiue copiam aut exemplū inſtrumenti omnia contenta in inſtrumento approbare cenſetur.conſ. 1.nu. 12 eo.

Inſtrumentum in executionem eius de quo appareat factum præſumitur.conſ. 1.nu. 13 eo.

Inſtrumenta plura ſuper eadem re facta diſponentia non præſumuntur conſ. 1.nu. 14 eo.

Inſtrumenta notariorum non poſſunt annullari per ſtatuta cōmunitatum, ſed ſolum per Principem aut eius magiſtratū. conſ. 1.nu. 20 eo.

Inſtrumenta duo ſi facta reperiantur, vnum ſine die aliud cum die certa illud antiquius dicitur, quod diem certam habet. conſ. 1.nu. 21 3

Inſtrumenta duo ſi eadem die confecta reperiantur, & in vno appoſita ſit hora in alio nō, illud anterius præſumitur in quo de hora apparet.conſ. 1.nu. 22 eo.

Inſtrumentum licet non reperiatur regiſtratum in protocollo notarij, qui illud recepit, tamen iſtud partibus contrahentibus nocere non debet.conſ. 1.nu. 39 eo.

Inſtrumenti in publicam formam redacti fides non debilitatur ex eo, quod notarius illud in protocollo ſuo non poſuerit. conſ. 1.nu. 40 eo.

Inſtrumentum in publicam formam redactum vires ſuas non amittit, & effectum probationis ex eo, quòd de illo matrix non appareat.conſ. 1.nu. 41. eo.

Inſtrumentum qui dicit nullum non negat inſtrumentum fuiſſe factum.conſ. 5.nu. 38 20

Inſtrumento impugnato, quandoque quis ſe iuuare poteſt regulariter tamen contra.conſ. 3.nu 39 eo.

Inſtrumentum impugnans non poteſt eo ſe iuuare, niſi ante ſententiam ab impugnatione deſiſtat.conſ. 5.nu. 40 eo.

Inſtrumēti impugnatio debet acceptari per partem aduerſam aliàs impugnatio impugnanti non obeſt.conſ. 5.nu. 41 eo.

Inſtrumentum aut exemplum ab alienis protocollis parte non vocata ſumptum fidem non facit.conſ. 8.nu. 17 28

Inſtrumentum in actis non productum, non relleuat, nec ſuper eo iudex fundamentum facere poteſt.conſ. 8.nu. 18 eo.

Inſtrumentum nullam fidem facit, quando teſtibus rogitu, & ſigno tabellionatus notarij caret.conſ. 8. nu. 19 eo.

Inſtrumentum in vna parte falſum in totum falſum eſſe præſumitur.conſ. 8.nu. 20 eo.

Inſtrumentorū collatio legitimè facta non dicitur, quando nō conſtat originalia eſſe de manu, & literatura notariorum, q illa recepiſſe dicuntur.conſ. 8.nu. 27 eo.

Inſtrumentorum exempla ſumpta parte non vocata fidem non faciunt.conſ. 17.nu. 13 55

Inſtrumenta etiam publica contra illos, qui in illis inſtrumentis non interuenerunt non probant, ſed ſolum inter contrahentes, & eorum hæredes.conſ. 19.nu. 14 eo.

Inſtrumentum legens, quando dicatur de eo notitiam habere, & illud approbare, & quando non.conſ. 33.nu. 48 84

Inſtrumenta antiqua fines, & territoria diuerſorum locorum ſeparata eſſe plenè & concludenter probare poſſunt. conſ. 34. nnu. 9 85

Inſtrumentum ſi quis propria pecunia à notario redimat, proprium redimentis efficitur, etiam ſi alterius vtilitatem contineat, & illi edere aut remittere non tenetur. conſil. 50. numero 11 118

Inſtrumentorum alienorum inſpiciendorum facultas, parti in iudicio petenti fieri, & concedi non debet. conſilio 50. nume. 8 eo.

Inſtrumentum proprium occultans, per quod intentio aduerſarij probaretur inique agere non dicitur nec dolum committere.conſ. 50.nu. 11 eo.

Inſtrumentum in iudicio ſemel exhibitum ſi iterum petatur exhiberi, an denuo exhibendum ſit. conſilio 63. numero 48 132

Inſtrumenta quando rem liquidam, & notoriam faciant. conſil. 67.nu. 17 158

Inſtrumenta dicuntur rem liquidam, & notoriam facere. conſil. 67.nu. 20 eo.

Inſtrumentum vel alium titulū qui impugnat eius vigore præſcribere, aut aliàs eo ſe iuuare non poteſt. conſilio 2. nume. 31 11

Inueſtiens ſecundo loco iuxta formam primæ inueſtituræ, omnes qualitates primæ inueſtituræ repetiſſe cenſetur. conſilio 19 nu. 40 62

Inueſtitura eſt contractus hincinde obligatorius. conſil. 64. nume. 65 143

Inueſtitura feudalis facta pro recipiente, & hæredibus quibuſcūque operatur, quòd feudum improprium, & ad quoſcunque hæredes etiam extraneos tranſmiſſibile ſit.conſil. 19. nume. 29 61

Inueſtituræ cenſentur factæ ſecundum conditiones, & pacta in primis, & antiquis inueſtituris appoſita. conſilio 19. numero 43 62

Inueſtitura, & bonorum confiſcatio ex falſa cauſa factæ, inualide redduntur. conſi 52.nu. 6. 119

Inueſtituræ feudali tanquam actui perfecto nihil addi, aut detrahi poteſt niſi de partium conſenſu.conſ. 59.nu. 2 126

Inueſtitura facta alicui, de bonis quæ alias tenebat, licet de iure ſubſiſtat tamen, niſi certificentur bona prædicta inueſtitura ad nihilum reducitur.conſ 7.nu. 36 24

Inueſtitura feudi ſe reſtringens ad ſucceſſores more patriæ capaces ad maſculos tantum extenditur. conſilio 7. numero 37 25

Inueſtiturarum, & perſonarum inueſtitarum diuerſitas ſtipitis diuerſitatem inducit.conſ. 8 nu. 41 29

Inueſtitura in dubio ſecundum iuris communis feudorum diſpoſitionem, aut ſaltem iuxta patriæ conſuetudinem facta p̄ſumitur.conſ. 8.nu. 67 30

Inueſtituræ primæ forma per ſucceſſorem mutari non poteſt maximè quando inueſtiens iura principis non habet, ſed alium in ſuperiorem recognoſcit. conſilio 8. numero 68 31

Inueſtituræ tenor is eſt, quæ feudi naturam demonſtrat. conſil. 16 nu. 8 54

Inueſtituræ primæ tenor potius attendi debet, quam feudorū conſuetudo.conſ. 16.nu. 9 eo.

Inueſtitura ſi appareat ex iuſta cauſa præambula facta præſumitur.conſ. 6.nu. 16 21

Inueſtituræ tenor feudum extra propriam naturam feudorum trahere poteſt.conſ. 23.nu. 5 68

Inueſtitura feudalis poſſeſſionem verbalem, & abuſiuam inducit ideo inueſtito ad aprehenſionem actualē poſſeſſionis neceſſarius eſt concurſus.conſ. 26 nu. 24 73

Inueſtitura feudi citra præiuditium tertij ſemper conceſſa intelligitur.conſ. 26.nu. 29 eo.

Inueſtitus de feudo pro ſe, & ſuis hæredibus quibuſcunque de feudo ad libitum diſponere poteſt. conſilio 19. numero 28 61

Inueſtitus de mero, & mixto imperio cum omnibus regalibus, an vectigalia noua imponere poſſit.conſ. 32.nu. 5 78

Interpretatio pro validitate actus ſemper fieri debet. conſi. 1. nume. 42. 3

Interpretatio in contractibus ſtrictè fieri debet præſertim ne aliorum, quam contrahentium obligatio inducatur.conſi. 6. nume. 5 21

Interpretatio illa capi debet quæ veriſimilis eſt, & quanto minus fieri poteſt a iuris communis diſpoſitione recedatur. cōſilio 12 nu. 65 46

Interpretatio ſtricta fieri debet, vbi de correctione iuris communis feudorum agitur.conſ. 12.nu. 69 eo.

Interpretationes, ſeu reſtrictiones in claris fieri non debent. conſ. 16.num. 6 53

Interpretatio contra eum qui apertius, & fidelius loqui poterat, & non eſt locutus in dubio facienda eſt. conſil. 18. num. 50 58

Interpretatio in dubio ſecundum ſubiectam materiam fieri debet. conſ. 23. nu 12 69

Interpretatio contra volentem imponere, ſeu exigere vectigalia in dubio fieri debet. conſ. 31. nu. 57 79

Interpretatio in dubio facienda eſt, vt delictum euitetur. conſil. 65. nu. 15 146

Interpretatio ita facienda eſt, vt correctio, ſeu contrarietas euitetur. conſ. 67 nu. 12. 157

Interrogari poteſt pars, an in iuditio vellit vti aliqua ſcriptura, & reſpondere cogi poteſt, maximè ſi in actis legitime producta non legatur. conſ. 50. nu. 6. 118

Intellectus ille ſumendus eſt per quem actus ſuſtinetur. conſil. 16. nu. 18 54

Intellectus ille ſumendus eſt, ne ſuperflue in inſtrumento appoſita verba videantur. conſ. 16. nu. 19 eo.

Interdicto recuperandæ poſſeſsionis agenti notorius defectus proprietatis obſtat. conſ. 67. nu. 42 160

Interdictum reſtituendæ poſſeſsionis quomodo, & quando cõpetat. conſ. 54. nu. 4 121

Interdicta omnia licet in rem videanẽ concepta vi tamen ipſa perſonalia eſſe cenſentur. conſ. 54. nu. 6 eo.

Interdicta ideò perſonalia dicuntur, quia is qui tenetur aliquo interdicto obligatus eſt ad id quod in eo interdicto venit. conſ. 54 nu. 7 eo.

Interdicto recuperandæ poſſeſsionis agens, quid neceſſario ꝓbare habeat. conſ. 67. nu 29 159

Interdicto vti poſsidetis ille obtinet q ꝓbat de antiquiori poſſeſsione ſine titulo, & ſi aduerſarius ꝓbet de iuniori poſſeſſione cum titulo, dũmodo ille titulus fuerit acquiſitus poſt antiquiorem poſſeſsionem, ſecus ſi ante. conſ. 2. num. 24 11

Inſtitutio filij a patre facta in bonis filij non valet. conſ. 10. nume 4 35

Inſtitutio filij facta in re aliena non valet, ſed teſtamentum patris tanquàm inofficioſum impugnari poteſt. conſil. 10. nume. 5 eo.

Inſtitutio de bonis proprijs teſtatoris facienda eſt. cõſil. 10. num. 9 eo.

Inſtitutio hæredi ſ facta animo compenſandi totum debitum debiti petitionem excludit. conſ. 43. nu. 14. 108

Inſpici non debet, quod factum eſt, ſed quod fieri debebat. conſil. 63. nu. 28 131

Inſtantia contra proſcriptum inchoata, in fiſcum tranſit quando fiſcus in bonis proſcripti vniuerſaliter ſuccedit. conſ. 13. num. 3 48

Inſtantia coepta cum delinquente cui fiſcus ſucceſsit ſecundum aliquos Doctores in fiſcum non tranſit. conſilio 13. nume. 4 eo.

Inſtantia coram parlamento regio regulariter non currit. conſ. 13. nu. 63 50

Inſtantia coram parlamento regio in præiuditium actoris currit quando actor ſibi incumbentia non fecit. conſil. 13. numero 64 eo.

Inſtantia a die litis conteſtatę incipit. conſilio 66. numero 16 152

Inſtantia a decretis, vel ſtatutis municipalibus inducta prorogari poteſt, ſecus vero de inſtantia iure communi introducta. conſ. 66. nu. 19 eo.

Inferius ſtantibus terminis diſcretiuis de eo, quod ſuperius eſt non participat. conſ 9. nu 29 33

Inferior qui ſuperiorem recognoſcit contra ius cõmune conſtituere non poteſt, quamuis perpetuam dignitatem habeat. conſ. 29. nu. 10 76

Inferior poteſt præſcribere exemptionem, & libertatem cõntra ſuperiorem, vt ipſi non ſubſit, ſed immediate Papæ aut Eccleſiæ romanæ. conſ 41. nu. 5 102

Inferior non poteſt regulariter ſtatuere, & ligare aduerſus ſui ſuperioris auctoritatem. conſ. 1. nu. 26 3

Iniuſtitia nulla maior eſſe videtur quam actorum nullitas. cõſil. 13. nu. 15 48

Inquiſitio vt valeat, diffamatio inquiſiti præcedere debet. conſil. 64. nu. 1. amplia, vt nu. 2. & 3. 133

Inquiſitio non tenet, ſi a iudice incompetenti facta ſit. conſilio 64. nu. 7 134

Inquiſitio ſi formetur de mandato, & mandatum non probetur ſed inſtigatio aut conſilium inquiſitus abſoluendus eſt. conſil. 64 nu. 42 140

Inquiſitio de falſo locum, & tempus commiſsi delicti continere debet. conſ. 66. nu. 1 150

Interlocutum quod eſt ab eodem iudice diffinitiua ſententia reuocari poteſt. conſ. 4. nu. 49 17

Intereſſe certum ad rationem de quinque pro centenario pro pecunijs mutuatis facit contractum eſſe illicitum. conſ. 51. num. 8 118

Intereſſe per teſtes non per coniecturas probari debet. conſilio 51. num. 10 eo.

Intereſſe non poteſt probari iuramento damnum paſsi, vel pacto inito de ſtando eius iuramento, ſed aliunde per teſtes, vel legitimas ſcripturas. conſ. 51. nu. 12 119

Inuerisimilitudo, quando eſt iuri communi, vel naturæ contraria ſuſpitionem falſitatis contra inſtrumentum antiquum inducere poteſt. conſ. 1. nu. 33 3

Inuentarij ſolemnis confectio hæredi etiam in bonis feudalibus omne ius conſeruat. conſ. 12. nu. 17 44

Inuentarij ꝯfectio per teſtatorem prohiberi põ. cõſ. 36 nu. 8 89

Inuentarij confectio hæredi adeo proficua eſt, & perinde operatur ac ſi hæreditatem non adiuiſſet, vnde ad onera hæreditaria non tenetur. conſ. 62. nu 21 129

Iudex originis, vel domicilij poteſt contra comittentes homicidium in alieno territorio procedere, & proceſſum formare. conſ 1. nu. 102 7

Iudicium mutatio non facit aliã eſſe cauſam, vel iuditium. cõſil. 4. nu. 5 15

Iudices in cauſis pro deprehendenda veritate veriſimilitudinẽ maxime attendere debent. conſ 7. nu. 26 24

Iudices inueriſimilibus fidem præſtare nullo pacto debent. cõſil 7. nu. 27. eo.

Iudicis arbitrium ad caſus a iure d terminatos non extenditur conſ. 8. nu. 50 29

Iudex in ijs quæ facti ſunt ſupplere non dẽt. cõſ. 8 nu. 48 eo.

Iudex tenetur iudicare ex his quæ ex actis apparent, nõ ex alijs. conſ. 8. nu. 73 31

Iudices debent ſecundum leges, non iuxta eorum cõſcientiam iudicare. conſ. 12. nu. 112 43

Iudex probationi veriſimili, & perſuaſiuæ, licet non neceſſariò concludenti credere poteſt, ſi cauſa ſummariè, & ſola facti veritate inſpecta decidenda commiſſa ſuit. conſilio 15. numero 17 52

Iudex ordinarius laicus poſt cognitionem iudicis eccleſiaſtici ſtupratores denouo inquirere, & punire poteſt. conſilio 25. num. 29 71

Iudices competentes in cauſa feloniæ contra vaſſallum pares curiæ ſunt. conſ. 64. nu. 9 234

Iudex & notarius in cauſis grauioribus idem eſſe non poteſt. conſ. 64. nu. 25 137

Iudex nimis rigoroſè procedens redditur ſuſpectus. conſil. 64. nume. 49 142

Iudex nimis animoſè procedẽs ſuſpectus præſumitur. conſ. 64. nu. 26 138

Iudices in cauſa propria non poſſunt eſſe Comites, & Barones contra eorum ſubditos, ſed cauſa per eorum ſuperiorem cognoſci, & terminari debet. conſ. 69 nu. 13 173

Iudices in cauſa propria poſſunt eſſe Comites, & Barones in cauſis breuiſsimis, & modici momenti in alijs nõ. conſil. 69. nume. 14 eo.

Iudex ſuſpectus in cognoſcendo, ſeu iudicando, an alteri cauſam dellegare poſsit. conſ. 69. nu. 16 eo.

Iudex in remedio reintegrandæ, quando conſtat notoriè de defectu proprietatis, tam ſuper petitorio, quam ſuper poſſeſſorio pronunciare debet. conſ. 67, nu. 43 160

Iudex in fideicommiſſo vniuerſali quis competens ſit. conſ. 32. num. 12 81

Iudex qui pronuntiauit in fideicommiſſo vniuerſali etiam reſpectu bonorum extra ſuam iuriſdictionem ſcitorum, quando executionem ſuæ ſententiæ alij iudici remittere poſsit. conſ. 32. nu. 13 eo.

Index

INDEX

Iudex eccleſiaſticus pro ſtupro etiam inter laicos commiſſo ſe intromittere poteſt ratione peccati, vel aliàs in iudicis ſecularis negligentiam conſi. 25. nu. 8. 71

Iudex eccleſiaſticus non poteſt inhibere iudici ſeculari ne procedat contra ſtupratores laicos, quia facultas iuriſdictionis a iuriſdictione & ſuperioritate pendet. conſi. 25. nu. 10 eod.

Iudicium in denuntiatione noui operis, per iactum lapilli cœptum non dicitur, ſed a citatione initium ſumit. conſilio 5. numero 5 18

In iudicium vocare non dicitur, qui Principi aut præſidi libellum aut ſtipulationem dat conſi. 5. nu. 7 eod.

Iudicium vniuerſale certi feudi, ad alia bona ſeu feuda, quæ nõ ſunt de illo feudo non extenditur conſi. 32. nu. 8 81

Iudicium ſuſcipiens coram aliquo iudice, facit eum ſuum iudicem competentem licet aliàs non ſit, niſi de incompetentia proteſtetur conſi. 32. nu. 11 eod.

Iudicium proferri debet ſuper ijs quæ ex actis conſtant, non ſuper alijs conſi. 53. nu. 15 120

Inducta ad vnum finem contrarium effectum operari non debent conſi. 18. nu. 12 56

Iuri paſcendi animalia, in locis publicis, ac incidendi ligna, nõ præſcribitur, niſi ſpatio tanti temporis, cuius initij memoria in contrarium non extat. conſil. 2. nu. 14 10

Ius ſuperueniens pendente iudicio, ex cauſa tamen de præterito, poteſt in iudicio deduci, & ſuper eo condemnatio ſequi. conſil. 4. nu. 20 16

Iure datoris reſoluto, & ius acceptoris reſolutum eſſe cenſetur conſi. 4. nu. 48 17

Ius ſuperueniens pendente iudicio ex cauſa de præterito poteſt in iudicium deduci, & ſuper eo ſententia ferri conſil. 5. numero 36 20

Ius in ſpe conſiſtens, radicatum in inueſtituris antiquis vel in alia cauſa de præterito, conſiderabile & probabile dicitur conſil. 12. nu. 23 45

Iura vbi conceduntur aliquid intelliguntur, non de ſimplici allegatione ſed de probatione ſimul conſilio 12. nu. 37. eod.

Ius adeundi hæreditatem, in bonis noſtris, eſſe non dicitur vnde hæreditas non adita non tranſmittitur conſilio 13. numero 31 49

Ius adeundi hæreditatem eſt ius quærendum, vnde alteri non acquiritur, quia hæreditas non adita non tranſmittitur conſilio 13. nume. 32 eod.

Iuribus ſuis in dubio nemo renuntiare cenſetur conſilio 18. numero 15 56

Iuribus futuris & quæ nundum competunt nemo renunciare cenſetur conſi. 18. nu. 16 57

Iuris idem de hærede eſſe debet, quod de defuncto, etiam ſi de hærede mentio facta non fuerit conſi. 19. nu. 16 61

Iuris communis regulæ, in materia feudali, attendendę nõ ſunt, vbi in libris feudorum deciſio ſpecifica haberi poteſt conſil. 19. nume. 26 61

Ius accreſcendi etiam in coniunctis re & verbis, locum habet. conſi. 20 nu. 19 63

Ius accreſcendi ſucceſſorio edicto potentius eſt, & illud excludit quia coniunctus re & verbis alium excludit, qui aliàs ex diſpoſitione legis venire poſſet. conſi. 20. nu. 20 eod.

Iuri introducto principaliter in fauorem priuati & ſecũdario in fauorem publicum, cum iuramento, renuntiari poteſt cõſilio 21. nume. 2 64

Iuri introducto in odium alterius, quis cum iuramento renuntiare poteſt. conſi. 21. nu. 3. eod.

Ius filij quod in ſpecie, in bonis feudalibus, in inueſtituris antiquis radicatum, conſiderabile dicitur. conſi. 24. nu. 9. 70

Iura generaliter & indiſtinctè loquẽtia, generaliter & indiſtinctè intelligi debent. conſi. 39. nume. 12 98

Ius ex actoris perſona metimur, & ſic a petitione actoris incipiendum eſt. conſi. 42. nu. 2 104

Iuribus in incorporalibus, nullum ius acquiritur, vbi vi vel clã quis poſſidet. conſi 45. nu. 9 110

Ius venandi & prohibendi venationem ſub conceſſione omnimodę iuriſdictionis venit conſil. 45. nu. 12 eod.

Ius nouum efficitur, quando aliquid additur, vel detrahitur. cõſil. 49 nume. 15 216

Ius in ſpe, quòd in feudo agnati habent, vel ſubſtituti pendente conditione fideicommiſſi, conſiderabile dicitur. conſilio 68. numero 36 166

Ius in ſpe per Principem tolli non poteſt ſicut nec ius in re. cõſil. 68. nu. 37 eod.

Iura conditionalia a deſcendentibus in hæreditate deſcendentium delata, ad poſteros, non tranſmittuntur, ſi pendente conditione deceſſerint conſi 73. nu. 8 194

Iureconſultus, ſecundum ea quæ ex fide geſtorum probãtur reſpondere debet. conſil. 42. nu. 1. 104

Iuriſdictio contra inferiorem a Papa & Imperatore poteſt præſcribi ſpatio longi temporis cum titulo tamen & bona fide. conſil. 2. nume. 28 11

Iuriſdictio non poteſt ſeparari, ab origine vnde orta eſt, cuius cauſa vigorem ſuum obtinet. conſi. 3. nu. 8 12

Iuriſdictio ſuprema dicitur ſacrum ſacrorum, vnde non eſt in marſupio Principis ſupremi, vt videatur, illam a ſe abdicare velle conſi. 3. nu. 9. eod.

Iuramentum, moræ purgationem non admittit conſilio 4. numero 34 16

Iuramentum promiſſorium habet vim continuæ interpellationis ita vt mora purgari non poſſit, ſecundum communẽ Doctorum opinionem conſi. 4 nu. 39 eod.

Iuramentum iudex deferre debet inſpectis circumſtantijs perſonarum, & cauſæ, quandoque actori, & nonnunquam Reo. conſi. 5. nu. 1 18

Iuramentum quid indiuiduum dicitur conſi. 9 nu. 14 33

Iuramentum habet vim litis conteſtationis, actionemque perpetuat, ſicut litis vera conteſtatio. conſi. 21. nu. 7 64

Iuramentum ſecundum naturam contractus, cui interponitur intelligi debet. conſi. 21. nu. 10 64

Iuramentum ſuſcipit omnes conditiones ſiue tacitas ſiue expreſſas, contractus, ſuper quo præſtatur. conſilio 21. numero 11. eod.

Iuramentum a iure interpretationem ſumit. conſilio 21. numero 16. eod.

Iuramentum in plus non extenditur, quàm virtus promiſſionis extendatur conſi. 21. nu. 17 65

Iuranti ſe habere vſumfructum, eatenus actio competit & durat quatenus duraret ſi verè vſumfructum haberet non vltra conſi. 21. nu. 18 eod.

Iuramentum reſtringi debet vt quanto minus fieri poteſt iurantem obliget conſi. 21. nu. 19 eod.

Iuramentum iudiciale litis deciſiuum ſeu extraiudiciale delatum a debitore creditori, qui iurauit ſe eſſe verum creditorem, actionem vſque ad 40. annos perpetuat conſilio 21. numero 24 eod.

Iuramentum præſtitum a debitore, qui expreſſe vel tacitè ſeu præſumptiuè propter iuramentum renuntiauit præſcriptioni, omnem præſcriptionem etiam 30. vel 40. annorum impedit. conſi. 21. nu. 25 eod.

Iuramentum præſtitum ſuper obſeruantia contractus operatur quod ſi debitor ſit in mala fide, ſcientiam habens rei alienæ, nunquam præſcribat etiam ſi per centum annos ſtaret. conſil. 21. nume. 26 eod.

Iuramentum fidelitatis eſt ſubſtantia feudi. conſilio 38. numero 42. 97

Iuramentum enormiſſima læſione probata nihil operatur abſolutio, tamen a iuramento obtineri debet. conſilio 24. numero 14 70

Iuramentum ſuper facto alieno præſtari non poteſt conſil. 44. numero 3 109

Iuramentum in contractu appoſitum, tanquam acceſſorium ad principalem obligationem, ſecundum eam intelligi debet conſi. 47 nu. 38 113

Iuramentum omnes conditiones exceptiones, ſubauditiones & limitationes recipit, quas contractus ſuper quo fuit interpoſitum recipere ſolet. conſi. 47. nu. 39 eod.

Iuramentum ſicut contractus debet intelligi cum clauſula rebus ſic ſtantibus prout in contractu præſupponitur conſi. 47. numero 40 eod.

Iuramentum de non contraueniendo debet intelligi cum clauſula ſi alia cauſa de nouo non ſuperueniat. conſilio 47. numero 41 eod.

Iuramentum in inſtrumento inualido appoſitum non ligat cõſilio

filin 77.numero 2. 210

Iuramentum virtutem extenſiuam non habet conſilio 77.numero 18 213

Iuramentum quando actum inualidum non validet. conſil.63.numero 38 132

L

LAudi ſiue ſententiæ arbitramentalis, duo capita eſſe debẽt videlicet rititudinis & rectitudinis, aliás Laudum non tenet conſil.17.nu.1. 54

Laudum eſt nullum quando extra tempus compromiſsi latum eſt.conſi.17.nu.8 55

Laudum & compromiſſum ſi nulla ſunt, vel alterũ eorum pupil lus aduerſus ea in integrum reſtitui non debet, ſed abſque alio ſuis iuribus ſe iuuare poteſt conſi.36.nu.38 90

Laudum prolatum inter alios, alijs non nocet. conſilio 42.numero 49 107

Laudum propter læſionem enormiſsimam obtenta abſolutione a iuramento reſcindi poteſt.conſi.42.nu.50 eod.

Laudum vltra formam compromiſsi latum nullum eſt.conſilio 36.nume.33 & 34 90

Laudum nullum ratificari non poteſt.conſi.36.nu.37 eod.

Laudemium pro bonis allodialibus, ſolui non debet, ſed tãtum pro feudalibus & emphyteóticis.conſi.12.nu.7 44

Laici per iudicem ſecularem, & clerici per iudicem eccleſiaſticum puniendi ſunt.conſi.25.nu.5 71

Leges aliud ſunt, & aliud Canones, & aliud eſt dicere legale iudicium, & aliud canonicum.conſi.3.nu.13 13

Legis ad voluntatem in dubio recurrere debemus, quæ eſt vt teſtamenti verba ſequamur.conſi.11.nu.31 38

Lege clementior aut prudentior nemo eſſe aut demonſtrare ſe debet.conſi.11.nu.111 43

Legis Panthonius ff.de acquir.hæreditat. beneficium, ad caſus in l. non expreſſos, contra iuris regulas extendi non debet, etiam ſi rationis identitas in vtroque caſu concurrat. conſil.13.nume.48 49

Legis Pãthonius.ff.de acquir.hæredit.diſpoſitio, tribus tantum caſibus locum habet conſi.13.nu.41 eod.

Legis vel ſtatuti prouiſio, quando iuris communis correctoria eſt, ad perſonas in ſtatuto vel lege tantum nominatas porrigitur, non ad alias.conſi.20.nu.11 63

Legis commodiſsimè.ff de libe.& poſthum. diſpoſitio, nõ procedit quando in caſu omiſſo, eadem ratio quę in expreſſo nõ viget.cõnſil.22.nu.23 67

Legis Boues.§.hoc ſermone ff.de verbo.ſignificat.diſpoſitio, locum non habet, quando de mente diſponentis apparet, quod in pluribus vicibus locum habere voluerit. conſilio 22.numero 31 68

Lex, hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebel. loquitur in nepote teſtatoris poſito in conditione non autem proprie ſubſtituto. conſil.22.nu.39 eod.

Lex, ædictum & Principis conſtitutio, niſi publicentur non valent.conſi.29.nu.13 76

Lex quæ in loco non obſeruatur, ſubditos non ligat conſil.29.nume.6 eod.

Legis cum a matre.C.de rei vendicat.diſpoſitio locum non habet, quando factum defuncti eſt inualidum & a iure reprobatum.conſil 30.nu.9 77

Legis cum a matre.C.de rei vendicat.diſpoſitio, locum non habet quando factum defuncti tendit ad priuãdum hæredem, ab eo quod ſibi a lege vel facto anteceſſorum debetur conſil.30.nume.10 eod.

Lex quando circa plura in eadem oratione diſponit, diſpoſitũ in vno, & in alio diſpoſitum videtur conſilio 42.numero 37. 106

Legis fina.C.de edict. diu. Adria. tollen beneficium cedi poteſt.conſi.42.nu.44 107

Legis ædem.C.locat.intellectus.conſil.47.nume.12. 112

Lex.cum, qui, ff de vſucap.& l cum eiuſdem. ff. de ædilit.edict. quomodo intelligi debeant.conſil.47.nu.19 113

Legis, ædem. C.locat. diſpoſitio locum habet in cauſa neceſſaria ſuperuenta poſt contractum, non in voluntaria conſi.47.nume.49 114

Legis, libellorum. ff. de accuſatio. ſolemnitates ita requiruntur in inquiſitione ſicut in libello accuſatorio. conſilio 64.numero 34 139

L.ſi cognatis.ff.de reb.dub.& l.cum ita.§.fina.ff.de leg.2. Intellectus.conſil.71.nu 22. 186

Legis ædem.C.locat.diſpoſitio, ſecundum glo.ibi etiam in colono procedit conſi 47.nu.21 113

Legis verba cui conueniunt, & eius diſpoſitio conuenire debet conſi.47 nu.22 eod.

Legis in diſpoſitione latior fit interpretatio quã in diſpoſitione hominis conſilio 60.nu.7 127

Legato per legatarium non acceptato præſcriptio locum habere poteſt.conſi.15.nu.30 52

Legato per legatarium non acceptato & præſcripto ſequenti in gradu ad acceptandum locus fit.conſilio 15.nu.31 eod.

Legata & inſtitutiones vniuerſales quando differant. conſilio 35.nume 87 11

Legatarij largo modo creditores dicuntur. conſil. 56. numero 14. 124

Legatum vel fideicommiſſum factum cognatis intelligi debet de cognatis qui fuerunt tempore teſtamenti vel mortis.conſil.71.nume.2 184

Legatum ſi ſit factum agnationi vel familiæ, ad illud nati vel concepti poſt mortem teſtatoris non vocantur, conſilio 71.numero 3. eod.

Legatum vel fideicommiſſum proximioribus agnatis relictum in dubio debet intelligi de proximioribus teſtatoris, non autem hæredis grauati in contrarium verius vt nume.16. conſilio 71.nume.7 184.

Legatum vel fideicommiſſum conditionale, ſi fiat alicui reſpectu alicuius qualitatis, debet illa qualitas adeſſe ne dum tempore mortis teſtatoris, ſed etiam tempore euenientis conditionis conſi.73.nu.13 185

Legitima, de bonis proprijs teſtatoris, non de alienis relinqui debet conſi.10.nu.10 35

Legitima matris in bonis filijs, an ſit tertia eius portionis, in qua ab inteſtato ſucceſſura fuiſſet, An vero omnium bonorum, conſil.56.nume.1 124

Legitima matris an ſit detrahenda de melioramentis factis per filium in bonis feudalibus conſi.56.nu.4. eod.

Legitima an de feudo empto & alienabili detrahi poſsit conſi.56.nume.7 eod.

Legitimam matris in bonis filij, An æs alienum minuat, vel in totum tollat, & quid ſi non fuerit confectum inuentariũ conſil.56.nume.9 eod.

Legitima in bonis filij in credito eſſe dicitur conſilio 56.numero 11. eod.

Legitimę debitæ matri in bonis filij, iura potiora ſunt quam legatariorum & fideicommiſſariorum.conſi.56.nu.15 124

Legitimę in detractione nullum onus conſiderari poteſt quia in legitima grauamen imponi nequit.conſi 56.nu.16. eod.

Legitima matris in bonis filij legatis aut fideicommiſsis etiam pijs locis factis non minuitur conſi.56 nu.17. eod.

Legitima vt plurimum de corporibus debetur.conſilio 56.numero 20. eod.

Legitima quota bonorum eſſe dicitur.conſi 56.nu.21 eod.

Legitima matris in bonis filij dicitur quota bonorum ad hoc vt matri, creditores præferantur, in alijs vero quota hæreditatis dicitur quia legatarijs fideicommiſſarijs & hæredi non conficienti inuentarium mater præfertur conſilio 56.numero 24. eod.

Legitimæ ſeu eius ſupplemento, renunciatum non cenſetur niſi expreſſe dicatur, etiam ſi renuntiatio cum iuramento fieret conſi.76.nu.9 207

Legitimæ filij ſpes, viuente patre conſiderabilis non eſt conſil.24.nume.4 70

Legitima filij inſpicitur & computatur habito reſpectu ad tẽpus mortis patris & ad valorem bonorum tunc exiſtentium non ante conſi.24 nu.5 eod.

Legitimatio non ſubſiſtit, niſi de originali priuilegio legitimationis appareat.conſil.61.nu.2 127

Legitimatio non valet quando de eius obreptione vel ſubreptione apparere poteſt.conſil.61.nu.3. eod.

Legitimatio quæ per ſubſequẽs matrimonium fit, maior eſt legitimatione

gitimatione facta priuilegio ſeu reſcripto principis & alio quocunque modo.conſil.61.nu.5. eod.

Legitimandi ſpurios conceſſa facultate, non poſſunt legitimari ſpurij quibus ius diuinū vel naturale repugnat, ſed tãtū ſpurij a lege Ciuili ſeu poſitiua improbati conſilio 61. numero 7. eod.

Legitimati reſcripto Principis, quibus obſtat impedimentum a iure diuino captatum, non ſunt nec eſſe poſſunt verè legitimati, ſed potius diſpenſati conſil.61.nu.8 128

Legitimandi conceſſa facultas, ad diſpenſandi facultatem non extenditur conſil.61.nu.11 eod.

Legitimatio eſt fauorabilis, diſpenſatio vero odioſa conſil. 61. numero 12 eod.

Legitimatio reſpectu bonorum feudalium requirit conſenſum agnati, Ad quem feudum eſſet reuerſurum aliás ei non præiudicat conſil.61.nu.14 eod.

Legitimationis cauſæ generales ſunt, quia primęuo iure, omnes legitimi naſcebantur.conſi.61.nu.15 eod.

Legitimatio quando fit ab inferiore a Principe, cauſa concernens fauorem publicum vel magna literatura requiritur cõſil.61.nume.16 eod.

Legitimandum eſſe bonę indolis, in Principe eſt cauſa ſufficiẽs legitimationis, ſecus in inferiore a Principe conſil.61.numero 17 eod.

Legitimationis data inualiditate, bona ad eum pertinent, qui ab inteſtato ſucceſſurus fuiſſet.conſi.61.nu.18 eod.

Legitimationis in impetratione requiritur præſentia & conſenſus tam patris offerentis preces quàm filij legitimãdi conſilio 68.nume.1 162

Legitimatio facta abſente legitimato & non ratificante non valet conſi 68.nu.2 eod.

Legitimatio nulla redditur, ſi fuit narratum legitimatum eſſe naturalem, cum in veritate eſſet ſpurius. conſilio 68. numero 10. 163

Legitimatio nulla eſt, ſi non fuit narrata qualitas matris an eſſet Nobilis vel vilis.conſi.68.nu.11 eod.

Legitimatio vt valeat exprimi debet, matrimoniū eſſe non poſſe, cum Concubina ſaltem honeſte conſi.68.nu. 12 eod.

Legitimatio nulla ex defectu expreſsionis qualitatis ſpuritatis an & quando validetur per clauſulam generalem non obſtãte alio quocunque defectu conſi.68.nu.13 eod.

Legitimatio ſubreptitia redditur, ſi ab impetrante non fiat mẽtio agnatorum & nu.49.& quomodo & qualiter fieri debeat dicta mentio conſil.68.nu.17 164

Legitimatio ſubreptitia cenſetur, ſi non fuit facta mentio fideicommiſsi vel ſtatuti.conſil.68.nu.21.& 22. eod.

Legitimatio ſpecies alienationis dicitur conſi.68.nu.22 164

Legitimationis in impetratione debet fieri mẽtio ſtatuti quòd ſpurij, ſeu illegitimè nati exhæredentur, & ſimiliter quòd filiæ propter maſculos excluduntur.conſi.68.nu.23 165

Legitimatio vt ſit valida requiritur citatio eorum de quorum præiuditio agitur puta agnatorum vel ſubſtituti. conſil. 68. numero 24 eod.

Legitimatus non dicitur verè legitimus, vbi agitur de præiuditio tertij, neque ex communi vſu loquendi, conſil.68.nume.32 166.& 33.

Legitimatus, ſub ſtatuto pręferente filios maſculos, fœminis nõ comprehenditur conſi 68.nu.34 eod.

Legitimatus expreſsè ad feuda, excluſis agnatis, ad feuda admittitur, intellige & limita vt nu.48. 51. & 60. conſilio 68. numero 47 168

Legitimatus expreſſe ad feuda in dubio de quibus feudis, intelligatur conſi.68.nu.52 169

Legitimus contradictor ad impediendam miſsionem in poſſeſsionem ex remedio.l.fi. C.de edict.diu. Adria.tollen. quis & quando dicatur.conſi.61.nu.25 159

Læſione enormi probata, renuntiationes & quitationes quę fiũt reuocari poſſunt, & læſione non probata firmę remanent cõſil 24.nume.8 70

Læſione enormiſsima ſtante tamquàm dolo re ipſa, qui æquiparatur dolo ex propoſito, facta tranſactio reſcindi poteſt, iuramento appoſito non obſtante.conſil. 29.nu.17 76

Læſio quæ interuenit tempore contractus conſideranda eſt nõ alia conſi.47.nu.15 113

Læſio quæ poſt contractum euenit, aliquando attenditur conſilio 47.numero 18. eod.

Læſio enormiſsima tunc demum probata reſultat, quando quãtitas accepta non aſcendit ad dimidiam quantitatis donatæ ſeu renuntiatæ conſil.77.nu.13 212

Læſio enormiſsima vt conſideretur in renuntiatione filiæ attenditur tempus mortis, eius cuius hæreditati renuntiatur non autem ipſius renunciationis conſil.77.nu.15 eod.

Læſio enormiſsima non tollitur per clauſulas generales, quæ in inſtrumentis renuntiationum apponi ſolent. conſil.73. numero 19 213

Liber extimorum ſiue bonorum regiſtratorum, niſi a publico Notario receptus ſit & ſolemnia habeat, priuata ſcriptura dicitur.conſil.34.nu.24 86

Libelli conuentionalis in iudicio præſentatio, non operatur videri dantem in ius aliquem vocaſſe, niſi Nuntius mittatur & referat.conſi.5.nu.8 18

Libellum pro obtinenda reſtitutione in integrum ad adeundũ hæreditatem intra quadriennium præſentare nõ ſufficit, ſed litis etiam conteſtatio neceſſaria eſt.conſi.13.nume.57 50

Liberis prouidere commune Parentum votum eſt.conſi.19.numero 19 61

Liberorum.12. numerus an patrem ab omnibus muneribus excuſet.conſi 60.nu.2 126

Licentiam teſtandi alicui concedi, & de bonis feudalibus in quamcunque diſponendi paria ſunt.conſi.19.nu.27 62

Literas tranſmiſſas non acceptans, verum impugnans ex illis ſe iuuare non poteſt.conſi.5.nu. 30 19

Literas tranſmiſſas qui acceptare vult, illas cum ſuis qualitatibus acceptare debet.conſi.5.nu. 31 eod.

Literæ familiares poſt mortem ſcribentis exhibitæ regulariter plene non probant.conſi.6.nu. 24 22

Literæ familiares non probant, niſi iuſtificentur ſcriptæ & ſubſcriptæ ab eo cuius eſſe dicuntur.conſi.6 nu.25 eod.

Literæ ex quibus comparatio fit debent habere teſtimonium officialis præſidẽtis Archiuio qui atteſtetur quòd de ſcripturis publici Archiuij ſunt.conſil.6.nu.18 eod.

Literæ quibus alicuius animi effectus exprimitur, vim codicillorum regulariter non obtinent.conſi.11.nu.99 41

Literę requiſitoriæ pro executione ſententiæ, quando ad alium iudicem mittendæ ſint.conſi.32.nu.22 81

Lite cum Procuratore conteſtata licet moriatur Dominus nõ tamen finitur inſtantia, nec procuratoris mandatum conſilio 8.numero 8 27

Lis tunc conteſtata dicitur, non ſtatim cum libellus ſeu ſupplicatio porrecta eſt, ſed cum iudex per narrationem negotij cauſam, audire cępit, & partes merita cauſæ ingreſſe ſunt conſil.13.nume.58 50

Lis conteſtari non poteſt, niſi partibus legitimè comparentibus conſil.13 nu.59 eod.

Lis & moleſtia in re aliqua quando inferri dicatur conſil. 62. numero 13. 129

Liquidum per illiquidum differri aut ſuſpendi non debet conſil.47 nu.26 113

Linea a patre ſicut a fonte & ſtipite incipit & deriuatur conſil. 74.nume.9. 196

Linea quandoque effectiuè, quandoque contentiuè ſumitur cõſilio 74 nume.10 eod.

Lineæ caput non eſſe de linea optimè probatur.conſilio 74. numero 27 198

Lineæ congrua deſcribitur diffinitio conſilio 74.nu.28 eod.

Locatæ rei mercedem conductori retinere licet, quando locator primo loco locationis inſtrumento contrauenit. conſil. 4. numero 9. 15

Locator non poteſt expellere eum qui a conductore conduxit ſi ipſe primo conductori ſoluit, quamuis primus conductor locatori non ſoluerit limita tamen cõcluſionem duobus modis vt ibi conſil.4.nu.43 17

Locator ciuiliter & naturaliter poſsidens poteſt expellere quẽlibet detentorem etiam cauſam habentem ab eo qui cauſam a locatore habet.conſi.4.nu.45 eod.

Locatori competit interdictum retinendæ poſſeſsionis aduerſus ſecundum conductorem habentem cauſam a primo conductore non tamen eum propria auctoritate expellere poteſt.conſi.4.nu.46 eod.

Locator ſi agat contra tertium, actione reali ex inſtrumento locationis,

cationis, Dominium aut poſſeſsio non probatur conſilio 6.nume.31. 22
Locatio & venditio eiſdem iuris regulis conſiſtunt proinde diſpoſitum in vno & in alio diſpoſitum eſſe cenſetur conſil. 6. nume.33. eod.
Locatio ſola ad probationem dominij ſufficiens non eſt reſpectu locantis,ſed alijs concurrentibus bene ſufficit conſilio 6, numero 35. eod.
Locatio longi temporis iuſto titulo dominium inducit, quod ex præſcriptione cauſatur.conſil.6.nu.36. eod.
Locationis ſeu emphiteuſis titulo & penſionis aut cenſus ſolutione,Dominium aut poſſeſsio in præiuditium tertij, poſsidentis non probatur.conſi.6.nu.43 eod.
Locator expellens conductorem a domo locata ex diſpoſitione l.ędem.C.locat.Non tenetur ei de alia domo prouidere aut damna & intereſſe reſarcire conſi.47.nu.48 114
Locatoris ſucceſſor ſingularis an teneatur ſtare colono per locatorem poſito conſi.47.nu.37 113
Locupletari aliena iactura nemo debet conſi.18.nu.73. 59
Locus loci an in inſtrumentis & priuilegijs deſcribi debeat.cõſil.42.nume.14 105
Lombardiæ Regio quæ ſit.conſil.38.nu.39 96
Loqui ſine lege in ijs quæ a iuris deciſione dependent erubeſcentia eſt.conſil.11.nu.109 42
Loquendi communis vſus in qualibet diſpoſitione attendi debet.conſil.13.nu.18 48
Lucri & damni,par ſemper ratio non eſt, quia potius fauendũ eſt ijs qui tractant de damno vitando, quàm alijs tractantibus de lucro captando.conſi.18.nu.52 58
Lucrum pecuniæ,dubij euentus ratione licitum dicitur conſil. 51.nume.4 118

M

Mandatum ex diuturnitate temporis an præſumatur conſilio 1.nume 45 3
Mandatum licet ex diuturnitate temporis regulariter non præſumatur, tamen ſecus contingit, quando antiquitas eſt tanta ꝙ aliàs propter antiquitatem eius probatio impoſsibilis redderetur.conſil.1.nu.47 eod.
Mandatum ex antiquitate temporis præſumitur,vbi licentia & conſenſus ad validitatem actus requiritur conſilio primo numero 48 eod.
Mandatum ex diuturnitate temporis præſumitur,quando vltra diuturnitatem, aliæ coniecturæ & alia inditia concurrunt. conſilio 1.nu.50 4
Mandatum intercesſiſſe ex diuturnitate temporis præſumitur ſi de eo in inſtrumento per verba enuntiatiua mentio fiat conſil.1.nu.51 eod.
Mandatum præſumitur ex diuturnitate longi temporis,concurrente tamen ſcientia & patientia eorum quorum intereſt cõſilio 1.nu.54 eod.
Mandatum ex lapſu triginta annorum intercesſiſſe præſumitur conſil 1.nu.55 eod.
Mandatum ex concurſu quaſi poſſeſsionis cum diuturna patientia intercesſiſſe præſumitur.conſil.1 nu.56 eod.
Mandatũ intercesſiſſe præſumitur ex veriſimilitudine data diuturnitate temporis pręcipuè ſi perſonę graues ſint & de actu magni præiuditij agatur.conſil.1.nu.61 eod.
Mandatum vbi præceſsit ratificatio non requiritur conſilio 1. nume.66 eod.
Mandatum vbi interuenit promiſsio de rato ſuperflua redditur conſil.1.nu 67 eod.
Mandati fines diligenter cuſtodiendi ſunt, quo fit vt exceſſus, mandatum vitiet.conſil.17.nu 7 54
Mandatum ad illicita & inhoneſta nunquàm factum præſumitur conſi.64.nu.43 149
Mandatum nunquàm præſumitur etiam ex curſu mille annorũ conſi 68.nu.4 162
Mandato quantumuis generali nunquam cenſetur conceſſa facultas qua mandatarius poſsit facere incidere mãdantem in pœnam ſiue periurium aut in aliam rem illicitam conſil. 4. numero 10 15
Maleficia ſunt facti, & facta præcipuè delictum redolentia nõ præſumuntur niſi probentur.conſil 39.nu.14 98
Maleficium in nomine præſumitur perpetuum reſpectu matrimonij quando durat vltra triennium.conſil.39.nu.18 99
Mala fides debitoris non ſolum triginta vel 40. ſed etiam centum annorum præſcriptionem impedit conſilio 21.numero 29. 65
Mala fides debitoris etiam ſine iuramento, omnem præſcriptionem impedit.conſil.21.nu.30 eod.
Mala fides coniecturis & qualitate facti probatur conſil.21.numero 44 66
Mala fide ſtante nulla præſcriptio currit conſilio 26.numero 31. 73
Mala fides ex ſcientia rei alienæ cauſatur,quæ ideo omnem pręſcriptionem impedit conſi.26 nu.34 54
Maſculinum non concipit fœmininum,quando inter vtrumq́ diuerſa ratio viget.conſi.20 nu.8 63
Maſculinum in ſtatutis fœmininum non concipit conſilio 20. numero 9 eod.
Maſculis ſtantibus fœminæ etiam vocatæ in feudo non ſuccedit conſi.38 nu.43 97
Maſculis ſtantibus fęmina vocata in feudo improprio ſuccedit conſi.38 nu.44. eod.
Matri,quando decedunt filij teſtatoris,ſine filijs piè relinqui debet.conſi.11.nu.64 40
Mater teſtatoris non omnino extranea hæres dicitur conſi. 11. nu.66.Licet ſua hæres non ſit. eod.
Mater teſtatoris ſtrictè loquendo, ſua hæres non dicitur quia in teſtatoris poteſtate non reperitur conſilio 11. numero 67. eod.
Mater teſtatoris ratione coniunctionis ſanguinis ipſi teſtatori propriè hęres dicitur conſil 11.nu.68 eod.
Mater teſtatoris ipſi teſtatori largo & certo modo ſua hęres dici poteſt,non tamen propriè conſi.11 nu 69 eod.
Mater primum gradum aſſendẽtium tenet, cuius viſcerũ pars, ſunt filij.conſi.11.nu.70 eod.
Matri in bonis filij legitima debetur,non Trebellianica, quando hæreditas per fideicommiſſum reſtituitur. conſil. 11. numero 114 43
Mater pro filijs regulariter ſtipulare non poteſt.conſilio 55.numero 11. 125
Matris legitima non eſt tertia tertiæ, ſed tertia omnium bonorum filij defuncti, quando cum fratribus & ſororibus ab inteſtato mater ſuccedit.conſi 56.nu.2. 124
Mater ſi cum filio eadem Ruyna vel naufragio intereant mater filio ſuperuiuere cenſetur.conſi.13.nu.28 49
Mater hæreditatem ſibi delatam, non tamen aditam ad eius liberos non tranſmittit, & multo minus ad fratrem ſuum conſilio 13 nume.30 eod.
Matrimonium carnali copula coniugum confirmari & perfici debet conſil 39 nu.2 97
Matrimonij inter fideles cauſæ principales contrahendi duæ ſunt prolis legitimæ ſcilicet procreandæ & fornicationis vitandæ conſil.39.nume 3 98
Matrimonium ob impotentiam mariti naturalem vel accidentalem, carnali copula non conſumatum nec perfectum diſſolui poteſt, & vxor alium virum ducere conſil. 39. numero 8 eod.
Matrimonij ad ſeparationem, an neceſſario probatio virginitatis requiratur.conſil.39.nume.19 99
Matrimonium ex impotẽtia viri poteſt ſeparari etiam in vidua conſi.39 nume.20 eod.
Matrimonium propter adulterum alterius coniugis quoad torum ſeparari poteſt conſi.39.nu.25 eod.
Matrimonium carnali copula non conſumatum & denuntiationibus ſacri Concilij non præcedentibus celebratum viribus non ſubſiſtit,ſed diſſolui poteſt.conſil.53.num.1. 120
Matrimonia ſiue nuptiæ ſine conſenſu legitimo non ſunt conſilio 53 nume.2. eod.
Matrimonium liberè contractum non dicitur, quando ſponſa a parrocho interrogata, an vellit matrimonium contrahere nihil reſpondit imo manum retrahit conſilio 53. numero 4. eod.
Matrimonium metu contractum ipſo iure non valet conſil. 53. numero 10 eod.
Matrimonium ex diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini tres denuntiationes præcedere debent, diebus feſtiuis diſcretis

& inter

& inter miſſarum ſolemnia aliàs non tenet. conſilio 53. numero 12 120
Matrimonia inuita malos exitus producere ſolent. conſilio 54. numero 20.
Mariti impotentia ad carnalem copulam cum vxore matrimonium diſſolui poteſt conſil. 39.nu.6 98
Mariti vel vxoris impotentia ad carnalem copulam, eorum cõfeſsionibus iuratis probari poteſt conſil. 39.nu.9 eod.
Mariti impotentia ex maleficis artibus cauſata diſſolui poteſt matrimonium ſi vltra trienniũ duret. conſilio 39. numero 11. eod.
Maritus dotis debitor, ſi vxorem hæredem inſtituat animo cõpenſandi cum dotis debitô,& vxor hæreditatem adeat, dotem poſtea petere non poteſt. conſil. 43.nu.12 108
Maritus mortuus præſumitur quando intra ſeptennium ad patriam non reuertitur conſil. 15.nu.27 52
Media ex præcedentibus & ſequentibus declarantur. conſi.17. numero 22 55
Medium per quod ad extremum peruenitur ſi tollatur, diſpoſitio etiam circa extremum ſublata cenſetur. conſilio 74 numero 17. 196
Mendax in pęnam mendacij, omni beneficio ſibi alioquin a iure indulto priuatur. conſi.18.nu.35 57
Menſis in inquiſitione ſicut in accuſatione neceſſario deduci & probari debet. conſil 64 nu.32 139
Melioramentorũ in bonis feudalibus factorum, idem eſt iuditium quod de alijs bonis hæreditarijs conſilio 56. numero 6. 124
Melioramenta in bonis feudalibus ad eum ſpectant, qui ea fieri fecit, vel ad eius hæredes. conſi.56 nu.5. eod.
Meretricis Coitus de iure Ciuili punibilis non eſt, ſi tamen cõmiſſus eſt per compatrem a iudice eccleſiaſtico puniri poteſt. conſi.25.nu.17 71
Metus amiſsionis omnium bonorum, metui mortis æquiparatur conſi 53.nu.9 120
Metus minor ſufficit in muliere quàm in viro conſilio 53. numero 11. 120
Miles Hieroſolymitanus vel alia Eccleſiaſtica perſona religionem ingreſſura poteſt facere renunciationem & quittationẽ de bonis paternis & maternis ad fauorem fratrum ſuorum, & ad feudum & bona feudalia non admittuntur conſil. 24. numero 6. 70
Minori agenti ex capite iuſtę ignorantiæ aduerſus præſcriptionem longiſsimi temporis reſtitutio in integrum danda eſt conſil.15.nu.48 53
Minoris res & bona pro dote vel ex cauſa dotis alienari poſſũt, ſicut bona eccleſiæ conſi.30.nu.5. 77
Minoribus ex diſpoſitione legis, alienatio bonorum ſuorum interdicta eſt. conſi.40.nu.6 100
Minores in criminalibus teſtes idonei non ſunt conſilio 65. numero 11. 146
Momentanea ſiue paruo tempore duratura in conſideratione eſſe non dicuntur. conſil.13.nu.37. 49
Moram purgare non poteſt, qui primo tenetur ex parte ſua aliquid adimplere, niſi prius adimplenda offerat. conſilio 4. numero 40. 16
Mora quod æquitate canonica ſuadente purgari poſsit ſane intelligi debet videlicet ſi celeri ſatisfactione purgetur conſil. 4.nume.41. 17
Moræ purgatio licet iudicis arbitrio relinquatur, tamen arbitrium non debet excedere duos menſes a die moræ aliàs diceretur grauari creditor qui propterea appellare poſſet. conſilio 4.nu.42 eod.
Multa fieri prohibentur, quæ ſi fiant, & non opponatur tenent. conſi.63.nu.29 131
Mulieres in criminalibus teſtes non admittuntur. conſilio 65. numero 10 146
Mulieri adulteræ non cogitur vir debitum præſtare idem dicẽdum eſt in viro fornicante. conſi.39.nu.23 99
Munerum perſonalium onus ſubire non tenetur qui quinque filios habet. conſi.60.nu.9 127
Mutuans pecuniam quando pro ea licite lucrum ſiue Cambiũ accipere poſsit, & quando non. conſil.51.nu.3 118

N

NAturalis vt quis dicatur requiritur quod ſit natus ex ſoluto & ſoluta retenta in domo in ſchemate ſeu habitu cõcubinæ, aliàs ſpurius dicitur conſilio 68.nu.8 163
Naturales etiam legitimati, in feudis non ſuccedunt niſi ſpecialiter ad feuda legitimati ſint. conſi.68.nu.28 166
Neceſsitas ex qua deuenitur ad alienationem bonorum nõ obſtante prohibitione legis ſtatuti, aut decreti debet verè probari non fingi & ſic cauſæ cognitio præcedere debet conſil. 12.nume.28
Neceſsitatis caſus legi non ſubijcitur conſil 47 nu 30 113
Negatiuam allegans, illam probare debet, quando allegãtis fundamentum eſt. conſil 1.nu 24 3
Negatiua continens quem non eſſe Notarium, per exhibitionem & inſpectionem matriculæ Notariorũ probari poteſt. conſil.1.nu.25 eod.
Negatiua regulariter improbabilis eſt, Hinc eſt quod teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua magis creditur quàm deponentibus ſuper negatiua conſi 2.nu.2 10
Negatiua potentius negat quàm affirmatiua affirmet conſi. 11. nume.54 39
Neglectum videtur id quod facilè exprimi poterat & expreſſum non fuit conſil.32.nume.24 81
Neglecta videntur quæ notabiliter fiunt, niſi ſpecialiter notentur conſi.39.nu.21 99
Neptis ab Auo inſtituta in re propria ipſius neptis & ſibi per ſtipulationem Aui quæſita prętérita reputatur & teſtamentum rumpere poteſt. conſi.10 nu.3 35
Noctuæ Athenas adferendæ non ſunt, quia eſſet aquam ad Mare deferre conſi.17.nu.25 55
Nobiles & Domini terrarum hominibus & ſubditis ſuis, non poſſunt imponere collectas pro filiabus ſuis maritandis vel pro feudo redimendo, niſi conſuetudo vel pactum talem facultatem tribuat. conſil 31.nu 35 79
Nomina quando diuerſa ſunt, vnum nomen appellatione alterius non venit. conſil.3.nu.14 13
Nominato aliquo & eius hæres nominatus videtur & ſi de hærede mentio facta non ſit conſil.19.nu.17 61
Nomina rebus conuenire debent. conſi.47.nu.47. 114
Nomina debitorum regulantur quoad locum ad naturam rerũ poſſeſſarum ſeu quaſi conſil 78.nu.19
Non entis nullæ ſunt qualitates. conſil.6 nu.15.21.& conſil.53. nume.17 121
Notarius nemo naſcitur, nec talis quiſquam eſſe præſumitur alinuſq; eius aſſertioni ſtandũ eſt, niſi aliter appareat de Notariatu. conſil.1.nu.25 2
Notariatus qualitas, & rogitus inſtrumenti, ex antiquitate temporis præſumitur, & tunc non requiritur probatio quaſi poſſeſsionis Notariatus aut eius auctoritatis. conſilio 1. numero 17. eod.
Notarios creare regulariter non poſſunt, niſi Princeps ſeu eius magiſtratus. conſi.1.nu.19 eod.
Notarius poteſt apponere teſtes & locum inſtrumenti tam in Principio inſtrumenti quàm in fine & inſtrumentum valet. conſil.1.nu.35 3
Notarij cenſentur rogati a contrahentibus apponere clauſulas ſolitas apponi in inſtrumentis, imo eas apponere tenentur conſi.11.nu.47 39
Notario referendi citationem fuiſſe factam per Nuncium non creditur, niſi de relatione Nuntij conſtet. conſilio 17. numero 3. 54
Notarij errore quandoque in inſtrumentis minus ſcribitur quã a contrahentibus dictum ſit. conſil.36.nu.40 90
Notarij ſtipulatione acquiritur ei pro quo ſtipulatus fuit conſilio 37.nu.30 93
Notarij ſtipulatione abſenti ius non acquiritur, niſi ratificatione re integra exiſtente ſecuta per eum cuius ſtipulatio facta legitur, non per hæredes eius. conſil.55.nu.13 123
Notarius, ſuper his de quibus nõ fuit rogatus, idoneus teſtis nõ eſt. conſil.67.nu.32 159
Notarij & partium aſſertioni non ſtatur, quando de tertij præiuditio agitur. conſi.12.nu.40 45
Notorium aliam probationem non requirit. conſi.31.n.40 79

Notorium

Notorium conſtimi ex inſtrumenti productione quomodo intelligatur conſi.67.nu.20.& 41 158.160
Nouatio per interuentum nouæ perſonæ fieri ſolet. conſil. 49. nume.16 116
Nullum quod eſt, confirmari non poteſt. conſilio 42. numero 23. 105
Nullitas quando ex actis euidens eſt, tam ante ſentẽtiam quàm poſt quandocunque opponi poteſt.conſilio 13.nu. 11. 48
Nullitas quando ex actis euidens eſt etiam poſt triginta annos opponi poteſt.conſil.13 nume.12. eod.
Nullitas actorum deduci poteſt,& vnico contextu reſtitutio in integrum peti conſi.13.nu.24 eod.
Numerus pluralis duobus non vno tantum contentus eſt. conſilio 22 nume 6 67
Numerus ſingularis ex identitate rationis concurſum plurium admittit.conſi.22.nu.23 eod.
Numerus ſingularis regulariter pluralitatem non admittit conſil.22.nume.1. 66

O

OBedientia & ſuperioritas de vno ſuperiore ad alium præſcribi poteſt.conſi.41.nu.4. 102
Oblatio verbalis in iuditio facta ſecundum aliquos Doctores ſufficit,quando expreſsè creditor recuſat recipere pecuniam oblatam conſil.5.nume 23 19
Oblatio verbalis tunc ſufficiens dicitur quando purè fit & ſimpliciter, ſecus ſi ſub aliqua conditione etiam intrinſeca conſilio 5.nume.24 eod.
Oblatio verbalis facta tempore incongruo non valet. conſil, 5. numero 25. eod.
Oblatio verbalis in iuditio facta non releuat offerentem quando iuramentum interuenit, quia iuramẽtum ad factum præciſè obligat conſil.5.nu.26 eod.
Oblatio ſimplex verbalis inualida dicitur. conſilio 4.numero 22. 16
Oblatio verbalis etiam in indicio facta non ſufficit.conſi. 4. numero 23. eod.
Oblatio verbalis facta tempore incongruo & poſt ius quæſitũ parti,offerentem non releuat.conſil.4.nu.21 eod.
Obligatio ad inuitum & ignorantem regulariter non ſe extendit.conſil.6.nu.6 21
Obligans ſe ne aliquid faciat, obligatur & eius hæres ne id faciat.conſi.19.nu.22 61
Obligationis materia vbi tractatur ibi ſtricta interpretatio, facienda eſt.conſi.21.nu.20 65
Obligans ſe ad caſum ex facto Principis prouenientem nõ obligatus cenſetur,quia talis obligatio peccatum continet. conſilio 31.nu.81 80
Obligatio facta pro facto ſui Principis iuramento non firmatur.conſi 31.nu.82. eod.
Obligatio facta pro facto ſui Principis ideo non valet,quia impoſsibile continet,ad quod nemo tenetur. conſil. 31. numero 83. eod.
Obligatio quæ ex cõtractu naſcitur, in dubio ſemper etiam hæredes contrahentium comprehendit. conſilio 73. numero 13, 194
Opiniones doctorum ambiguæ excuſant ab expenſis conſil. 64. numero 53. 141
Oblitio in facto decem Annorum præſumitur conſilio 18.numero 56 59
Obreptio etiam modica gratiam & priuilegium vitiant. conſi. 68.nume.7 162
Obreptio & ſubreptio omnem Principis conceſsionem vitiant præcipuè gratiam priuilegium aut diſpenſationem conſilio 68.nume.7 eod.
Offerens verbum iuncto accuſatiuo pecuniam de naturali & reali oblatione non de verbali intelligi debet,conſilio 4. numero 25. 16
Officium iudicis, ad executionem quæ eſt factum extraiudiciale non extenditur conſi. 5.nu.14. 18
Officiales hincinde procedere poſſunt cõtra homicidas pro homicidijs commiſsis in confinibus territoriorũ conſilio 2.numero 104. 7
Opinione a communi in iudicando & conſulendo recedendum non eſt.conſil.2.nu.10. 10
Opinio Doctorum tenentium tempus dici antiquum, arbitrio iudicis probari communiter damnatur. conſilio 8. numero 14. 28
Opinio legiſtarum in terris imperij, & opioio Canoniſtarum in terris eccleſiæ ſeruanda eſt.conſil.9.nu.21. 33
Oppoſitum idẽ operatur in oppoſito, quod propoſitum in propoſito conſil.6.nume.10 21
Oppida & villę,quęlibet,proprios fines habere pręſumuntur cõſil.34.nu.1. 85
Oppidum non eſſe de Dominio alicuius ſtatus, ex eo cognoſcitur,ſi illius ſtatus onera non ſubiuit eique non reſponderit conſi.41.nu.10. 102
Opus pium,an in alium vſum commutari poſsit conſilio 37.numero 39. 94
Omiſſum eſſe intelligitur quicquid adſtringendæ obligationis cauſa dictum eſt,niſi palam verbis exprimatur conſilio 6. numero 2. 21
Onera publica indicta ſeu ſuperindicta ſubditis per Sabaudiæ Ducem etiam tempore Pacis, ob cauſam tamen vtilitatem publicam reſpicientem imponi poſſunt.conſil.9.nu.7 33
Oratio indiffinita, vniuerſali æquipollet.conſi.22.nu.17 67
Ordinis conſueti præpoſteratio, in inſtrumentis, ſuſpicionem falſitatis non inducit conſil.1.nu.36 3
Ordo intellectus,ordini verborum præferendus eſt conſilio 4. numero 18. 16

P

PAcis Pedemontanæ capitulis inter cætera continetur, omnia iure Belli capta,prioribus Dominis reſtitui debere conſil.3 nume.3. 23
Pacto facto in eius fauorem quilibet renunciare poteſt. conſil. 4.numero 30. 16
Pacta appoſitã in inueſtituris feudorum,obſeruanda ſunt etiam ſi contra feudorum naturam ſint.conſi.16 nu.10. 54
Paciſcens quilibet,nõ ſolum ſibi,ſed etiam hæredibus ſuis proſpicere voluiſſe cenſetur.conſil.19.nu.15 61
Pactum factum quod pignus vendi poſsit licet expreſsè creditoris perſonam tantum comprehendat nihilominus virtualiter ad hæredes creditoris extenditur. conſilio 19.numero 23. eod.
Pacta ex conuentione legem accipiunt. conſilio 19. numero 44. 62
Pacta trahunt feudum extra terminos feudi, ad terminos, pactorum,adeò quód iuri & feudorum naturæ derogant conſil.19.nu.48. eod.
Pactum immunitatis in inueſtitura poſitum,pars inueſtiturę dicitur conſi.19.nu.49. eod.
Pactum ne vẽditor de euictione teneatur,emptori qui ſcit cauſam propter quam res euinceretur,& tacuit, non prodeſt.cõſilio 33.nu.33. 83
Pacta quæcunque contra naturalia & accidentalia contractus, appoſita valent,& obſeruari debent.conſil.46.nu.8. 111
Pactum quo remittitur emptori neceſsitas litem denuntiandi & proſequendi & appellandi licet ſit contra naturalia contractus emptionis,tamen obſeruari debet.conſilio 46.numero 9. eod.
Pacta conuenta ſeruare humanæ fidei conuenit ibidem numero 10.
Pacta leges frangunt conſi.46.nu.28 112
Pacta inſolita apponens contractum doloſum facere cenſetur conſil,47.nu.3, 112
Pactum debet reſtringi ad tempus contractus, & ad rem tunc præſentem,& in eo deductam.conſil.48.nu.16 115
Pactum de retrouendẽdo qui habet emptor dicitur conſ. 48. numero 12. eod.
Pacto legis commiſſoriæ & adiectionis in diem, contractus ipſo iure reſoluitur, ſecus eſt in pacto de retrouendendo quia ibi noua venditio neceſſaria eſt.conſi.48.nu. 35. eod.
Pactum de perdendo iure ſucceſsionis, non valet, ſi paciſcens tantum non recipit, quantum ſibi occaſione ſucceſsionis debetur conſil.75.nu.17 205

Papæ

Papæ conſenſus, ad validitatem alicuius actus requiſitus, propter antiquitatem temporis quòd interceſſerit præſumitur. conſil.1.nu.49. 4
Papa cum omnibus iudicibus in iuriſdictione concurrit,& vbi ipſe incipit cognoſcere omnes alij iudices ſilent.conſilio 25. numero 19 71
Papa cócurrit in iuriſdictione cum omnibus ſuis iudicibus ordinarijs, non autem cum alijs vt cum iudicibus vaſſallorum conſil.25.nu.26. eod.
Papa poteſt ſe intromittere in omni negocio etiam laicali in foro tamen pœnitentiali non contentioſo conſilio 25.numero 27. eod.
Paria ſunt, aliquid fieri in tempore inhabili, vel habili, ſed in tempus inhabile conferri,conſil.24.nu.11. 70
Paria ſunt non extare vel extare ſed non ſuccedere conſilio 56. numero 3. 124
Paria ſunt actum a principio eſſe purum vel códitionalem,ſed poſtea purificatum fieri.conſil.62.nu.10 129
Paria ſunt aliquid exprimere verbis, vel exprimere rebus aut factis.conſil 62.nu.18 eod.
Paria ſunt aliquid exprimere nomine proprio vel circumlocutiuè per indubitatas tñ circumſcriptiones conſi 62.n.19 eo.
Paria ſunt aliquid exprimere virtualiter vel tacitè.conſilio 62. numero 20 eod.
Paritas rationis id efficit,vt diſpoſitio in vno caſu facta,ad aliú extendatur, etiamſi diſponentis verba ceſſarent. conſilio 74 numero 13. 196
Paria ſunt ratificationem fieri verbis vel factis, cum voluntas, ita declaretur verbis ſicut factis.conſi 1.nu.71 4
Paria ſunt non eſſe vel eſſe ſed non apparere conſilio 6. numero 12. 22
Paria ſunt in codicillis rogare venientes ab inteſtato, vel in teſtamento clauſulam codicillarem apponere conſilio 11.numero 21. 37
Paria ſunt non extare teſtamentum, vel extare ſed quòd poſtea ruptum ſit.conſilio 11.nu.26 eod.
Paria ſunt ſcire vel ſcire debere conſil.11.nu.60 4
Parti,quæ apertius ſibi prouidere potuit & non prouidit imputandum eſt.conſil.47.nu.20 113
Partis & totius idem eſt iudicium, vbi eadem eſt ratio, ſecus vbi diuerſa, quia ibi diuerſum ius ſtatuitur. conſilio 48. numero 30. 115
Pars ſequitur totum in toto integrali,ſecus in toto quátitatiuo, quod diuiſionem, & ſeparationem recipit. conſilio 48. numero 32. eod.
Pars aduerſa in iudicio ab aduerſario ad exhibitionem iurium ſuorum cogi non poteſt.conſil.50.nu.9 118
Partium aſſertioni non ſtatur quando aliquid,ſine aliqua cauſa fieri aut expediri non poteſt,ſed aliter probari debent quæ à partibus aſſeruntur.conſil.12.nu.29 45
Partium aſſertiones vbi faciunt contractum eſſe licitum, quod aliàs a iure improbatum eſſet, tales enunciationes & verborum cautiones nihil probant. Immo ex ijs iuris circumuentio arguitur conſi.12.nu.30 eod.
Patientia diuturna,ſcientiam neceſſario includit. conſil. 1.numero 57. 4
Patientia diuturna quæ habet annexam ſciétiam facit præſumi mandatum interceſsiſſe.conſi.1.nu.58. eod.
Patientia ſcientiam neceſſario præſupponit,quia ignorans pati non dicitur.conſil.15.nu.42 53
Pater quod titulo donationis dat filio non imputatur in legitimam, ſecus ſi non expreſſo titulo donationis ſimpliciter dat conſil.62.nu.8 129
Patri vendenti omnia bona,& precium recepiſſe confitenti,nô creditur in præiuditium legitimę filiorum, ſed aliter probari debet precium fuiſſe vere exburſatum & receptum conſil.12.nu.52 46
Pater hæreditatem filij ſibi delatam, quam non adiuit, ad eius, liberos non tranſmittit conſil.13.nu.29 49
Pedagiorum nouorum impoſitio de iure communi prohibita eſt conſil.31.nu.25 78
Pedagia & Gabellæ ſine iuſta cauſa impoſita, licitè fraudari poſſunt.conſil.31.nu.23 eod.
Pedagiorum & vectigalium impoſitiones odioſę ſunt, & iure communi prohibitę conſil.31 numero 36. 79
Pedagium ex principis conceſsione priuato competere poteſt, & ab eo immunitas 10. annis ſimiliter præſcribi poteſt. conſ.31.nu.53. eo.
Pedagij receptio, & exactio præſcriptione decem annorum acquiri poteſt.conſ.31.nu.54 eo.
Pœnę, & mulctæ indictę ex prohibitione, aut edicto principis in territorio vaſſalli, vaſſallo non Principi competunt. conſ.45.nu.20 110
Pœnę mulctæ pecuniariæ, & confiſcationes bonorum iuriſdictionis merique, & mixti imperij fructus eius ſunt, cuius iuriſdictio eſt.conſi.45.nu.21. eo.
Perſonæ captura ſine iudicis commiſsione regulariter fieri nó poteſt.conſ.5 nu.20 18
Perſonarum de legitimatione, vel illegitimatione prius tractádum eſt,quàm de meritis cauſæ conſ.36.nu.39 90
Periurium in ciuilibus per torméta tollitur.& purgatur, ſecus vero in criminalibus.conſ.65 nu.33 148
Periculum maius vbi eſt, ibi cautius agendum eſt.conſilio 78. num.1. 215
Permittere expreſsè,& expreſsè non prohibere paria non ſunt imo inter ſe valde differunt.conſ.40.nu.10 101
Pecuniæ ſimplici numeratione, & ſolutione per negotiorum geſtorem facta abſente domino extraiuditialiter, & ſine iuramento,actio & obligatio domino non oritur. conſil.6.numero 22 22
Petitorium diſcuſſo poſſeſſorio,poteſt quandocunque proponi actore inuito.conſ.8.nu 5 27
Petitorium priuſquam poſſeſſorium,quando terminari debeat conſ 67.nu.8 157
Petitorium regulariter poſseſſoriũ abſorbet.conſil.ſecundo numero 26 11
Petitorium,& poſſeſſorium ſimul terminandum eſt, quàndo ſuper vtroque fuerunt iura producta,& probationes factæ.cóſil.67.nu.3 156
Petere iniuſtum eſt id cuius contrarium quis poſtulaturus non eſſet.conſ.48.nu.21 115
Petitioni iuri conſonæ annuendum eſt.conſ.50.nu.3 118
Pignora lapſo anno vendi debent, nec tamen intereſſe capi poteſt.conſ.51.nu.13 119
Pluralis numerus quandoque in vno tantum verificatur. conſil.22.nu.34
Pluralitas quandoq; in ſingularitates reſoluitur.conſilio 22.numero 35 68
Pluralitas in ſingularitates reſoluitur quandò in ea plures effectus conſiderantur.conſ.22.nu.36 eo.
Pluralitas in ſingularitates reſoluitur, vbi eſt eadem ratio in ſingularitatibus,quæ in pluralitate.conſ.22.nu.37 eo.
Pluralitas in ſingularitates etiam in materia ſubſtitutionum reſoluitur.conſ.22.nu.38 eo.
Poſſeſsio aliqua ſeu quaſi per actus æquiuocos non acquiritur. conſ.1.nu.105 7
Poſſeſsione hominum priuatorum,& ex eorúdem actibus, an ius aliquod vniuerſitati quæratur mediante præſcriptione. conſ.2.nu.16 10
Poſſeſsio titulata tamquam magis iuſtificata non titulatæ poſſeſsioni præfertur.conſ.2.nu.19 eo.
Poſſeſsio tanto ſubtior eſt quanto magis à Proprietate cauſatur.conſ 2 nu.20 eo.
Poſſeſsio iunior titulo antiquo munita, & iuſtificata præfertur poſſeſsioni antiquiori nó titulatæ, cum per titulum antiquũ præſumptio clandeſtinitatis tollatur.conſ.2.nu.22 15
Poſſeſsio iunior præſumitur clandeſtina, & vitioſa etiam ſi ſit titulata,quando titulus eſſet habitus poſt poſſeſsionem,ſecus ſi ante quia tunc antiquiori præfertur.conſ.2 nu.23 eo.
Poſſeſsionem, & titulum ſi vtraque pars probauit illa vincere debet, quæ probauit antiquiorem titulum propter qué etiá poſſeſsio antiquior præſumitur.conſ.2.nu.25 eo.
Poſſeſsionis cómoda multa ſunt inter quæ fructuũ perceptio extat.conſ.4.nu.50 17
Poſseſsionis continuatio ex parte venditoris poſt perfectam vẽditionem ſimulationis conjecturam efficacem inducit. conſil 6.num.25 25
Poſseſsio pſumptioné iuris poſsidentis inducit.cóſ.6.nu.18 eo.

Poſſediſſe probare debet contractus tempore, qui dominium ex poſſeſsione probare vult. conſi. 6. nu. 39 22
Poſſeſsio eſt tanti effectus, vt ſine ea præſcriptio induci nõ poſſit. conſi. 26. nu. 26. 73
Poſsidendi & præſcribendi iuſtam cauſam præſtat, inueſtitura ab Imperatore facta. conſi. 34. nu. 21. 86
Poſſeſsio momentanea, & cum poſſeſsione fructuum non continuata conſiderabilis non eſt. conſi. 34. nu. 35. eod.
Poſſeſsionis commoda plura ſunt & inter cætera, acquiſitioné dominij, media præſcriptione cauſat. conſil. 37. nu. 23 93
Poſſeſsionem quis retinere præſumitur iure proprio nõ alieno, conſil. 37. nu. 14 92
Poſſeſsionem iuſtã qui habet, ſiue poſſeſſor bonæfidei fructus, ſuos facit conſi. 37. nu. 38 94
Poſſeſſorij cauſa etiam in materia feudali prius quam petitorij diſcuti debet. Idem in interdicto quorum bonorum, cõſilio 42. nume. 5 105
Poſſeſsionis retinendæ in interdicto, is vincere debet, qui poſſeſsionem nec vi nec clam, aut precario ab aduerſario tempore litis conteſtatæ detinet. conſi. 45. nu. 1. 109
Poſſeſſorium ſeu quaſi in remedio retinendæ tempore litis conteſtate probari debet. conſil. 45. nu. 3. 110
Poſſeſsio violenta reijcienda eſt. conſil. 45. nu. 8. eod.
Poſſeſsionem antiquiorem in interdicto retinendæ qui probat obtinere debet, quia poſſeſsio iunior clandeſtina & vitioſa præſumitur. conſil. 45. nu. 15. eod.
Poſſeſsionem amiſsã incontinenti recuperare licet & quando dicatur incontinenti. conſil. 67. nu. 46 161
Poſſeſsionem ciuilem retinens, naturalem amiſſam propria auctoritate recuperare poteſt. conſil. 67. nu. 48 eod.
Poſſeſsio iunior in interdicto retinendæ, an reſpectu antiquioris poſſeſsionis, clandeſtina & vitioſa præſumatur. conſil. 45. numero 16. 110
Poſſeſsio poſſeſsioni cumulari poteſt. conſil. 54 nu. 10 122
Poſſeſsioné qui propria auctoritate accipere poteſt, multo magis & auctoritate iudiciali id facere valet. conſilio 54. numero 13. eod.
Poſsidere ſine vitio is dicitur, qui poſſeſsionem vacantem accepit vel quando ex licẽtia teſtatoris, tacita vel expreſſa poteſt propria auctoritate poſſeſsionem apprehẽdere conſil. 67. numero 26 159
Poſſeſsio per alium vt per Procuratorem, nobis ſine mandato noſtro non acquiritur. conſi 67. nume. 30. eod.
Poſſeſsio per recognitiones aut per ſolutiones penſionum ſaltẽ quoad tertium non probatur conſil. 67. nu. 38 160
Poſſeſſor qui reſpondendo interrogatorijs partis aduerſæ mentitur dicendo ſe non poſsidere cum poſsideat, omni poſſeſſione ſtatim priuatur. conſil. 18 nu. 36. 57
Placita ſemel obſeruari debent. conſil. 27. nu. 8 74
Poſthumo ignoranter præterito debetur legitima, quãdo teſtamẽtum ſuſtinetur virtute clauſulæ codicillaris & hæreditas hæredi ſcripto per fideicommiſſum reſtituitur. conſi. 12. numero 113. 43
Pontifex maximus opus pium, in aliud opus pium commutare poteſt. conſil. 37. nu. 41. 94
Poteſtas ſuprema ſpatio tãti temporis cuius initij memoria in contrarium non extat præſcribi poteſt. conſi. 34. nu. 46 86
Poteſtas & voluntas omnes actus canonicant quorum altero deficiente actus corruit. conſil. 49. nu. 6. 116
Poteſtas quæ ad actum deduci non poteſt fruſtratoria dicitur. conſil. 25. nu. 30. 71
Præſumptio in ijs quæ facti ſunt non cadit conſilio 8. numero 43. 29
Præſumptiones plures ſiue ſpecialia plura ſuper vno met facto induci non debent. conſilio 1. nu. 65. 4
Præſumptionem iuris contra ſe habenti credendum non eſt. cõſil 8. nume. 58. 30
Præſumptio iuris onus probandi contrarium in aduerſarium transfert. conſil. 8 nu. 71 31
Præſumptio iure diuino naturali & ciuili munita, cõtraria præſumptione, a iure tantum ciuili introducta non tollitur, ſed probationes apertiſsimè exiguntur. conſi. 12. nu. 59. 46
Præſumptio & ſemiplena probatio ex confeſsione partis aduerſæ corroborari poteſt. conſi. 15. nu. 12. 52
Præſumptiones plures vnam tollunt. conſi. 35. nu. 21. 88
Præſumptiones duæ vbi concurrunt vna excluſiua & alia incluſiua delicti, ſemper excluſiua attendi dẽt. conſi. 65. nu. 40 148
Præſumptiones & coniecturæ in claris locum habere non poſſunt. conſi 43. nu. 3. 107
Præſcriptio tanti temporis cuius initij memoria in cõtrarium non extat, quomodo probetur & quæ ad id requirantur conſilio 1. nu. 93 6
Præſcriptio tanti temporis cuius initij memoria non extat in contrarium, debet probari per teſtes ad minus ætatis annorũ 54. conſil. 1. nu. 98 eod.
Præſcriptio non perfecta, aut ante litem motam non completa præſcribentem non releuat. conſi. 2. nu. 4. 10
Præſcriptio iuriſdictionis longum tempus titulum & bonam fidem requirit. conſi. 2. nu. 6. eod.
Præſcriptio tam longi quàm longiſsimi temporis, quo ad iuriſdictionem non procedit, niſi in ea concurrat ſcientia & patientia Principis contra quem præſcribitur aut ſaltem ſuorũ officialium. conſil. 2. nu. 12. eod.
Præſcriptionis exceptio odioſa & rigoroſa eſt, ac iuri & æquitati naturali contraria inducens iniquum præſidium conſi. 2. numero 17. eod.
Præſcriptio in iuriſdictione nõ procedit, niſi titulus iuſtus, vel putatiuus iuſto tamen errore cauſatus concurrat. conſilio 2. numero 29. 11
Præſcriptio non cadit in iure ſupremi dominij Principis, quia tale ius aliquo tpe præſcribi non poteſt. conſil. 3. nu. 16 13
Præſcriptio quadriennij ad adeundam hæreditatem per præſentationem libelli aut ſupplicationis, ſine litis conteſtatione interrupta dici nequit. conſi. 13. nu. 60. 50
Præſcriptionis interruptio ex ſola citatione ſecundum aliquos doctores cauſatur. conſil. 13. nu. 61 eod.
Præſcriptio completa dicitur licet deficiãt pauci dies, quia parum pro nihilo reputatur. conſi. 13 nu. 62. eod.
Pręſcriptio longi temporis in rebus fideicommiſſo ſubiectis & alienari prohibitis locum non habet, quando alienatio a prohibito facta fuit. conſil. 15. nu. 32. 52
Præſcriptio longiſsimi temporis ſecũdum Paul. de Caſtr. in bonis fideicommiſſarijs locum ſibi vendicat. conſi. 15. n. 33 53
Præſcriptio longiſsimi temporis currere incipit, poſtquàm cõditio ſeu dies certa vel incerta ſub qua fideicommiſſum factum euenit, non ante conſil. 15. nu. 34. eod.
Præſcriptio longiſsimi temporis in omnibus cõtractibus & vltimis voluntatibus in quibus aliquid ſub die vel conditione diſpoſitum eſt, niſi prius dies vel conditio euenerit, currere non incipit conſil. 15. nu. 36 eod.
Præſcriptio probata non dicitur ſi initium pręſcriptionis probatum non reperitur conſi. 15. nu. 39. eod.
Pręſcriptio lõgiſsimi tpis perfecta nõ eſt, niſi poſſeſsio fuiſſe continuam probetur ſaltem primorum decem annorũ reſpectu conſi. 15. nu. 40. eod.
Pręſcriptio longiſsimi temporis perfecta nõ eſt, & pręſcribentem non releuat, niſi de fideicommiſſariorum ſcientia appareat. conſil. 15. nu. 41 eod.
Pręſcriptio longiſsimi temporis tempore pupillaris ętatis non currit ſed dormit. conſ. 15. nu. 44. eod.
Pręſcriptionis longiſsimi temporis in computatione, tempora pupillaris ætatis detrahenda ſunt. conſi. 15. nu. 45. eod.
Pręſcriptio 30. annorum in fauorem priuatorum principaliter introducta eſt, licet ſecundario in fauorem publicum. conſilio 21. nume. 4 64
Præſcriptio in odium negligentis principaliter introducta eſt conſi. 21. nu. 5 eod.
Præſcriptionis 30. annorum beneficio cum iuramento renunciari poteſt. conſi. 21. nu. 6 eod.
Pręſcriptio vt releuet ante litem cęptam, perfecta & completa eſſe debet conſil. 26. nu. 32. 73
Pręſcriptio locum habere non poteſt, quando cum prohibitione alienationis hominis per pactum & legis etiam prohibitio concurrit vt in feudo conſi 26. nu. 33. eod.
Pręſcriptio lõgiſsimi temporis omnem defectum ſupplet. conſilio 27. nume. 14 74
Pręſcriptione longiſsimi temporis omne ius tollitur. conſi. 27. numero 15. eod.

Pręſcri-

Præſcriptionem nullam currere poſſe, priuilegio concedi poteſt conſil. 27. nu. 26 eod.

Præſcriptio quoad bona feudalia, obſtante prohibitione Federici Imperatoris non currit conſ. 27. nu. 38 75

Præſcriptio cuius initij memoria in contrarium non extat etiã contra Imperatorem ad præſcribendam libertatem operatur conſ. 31. nume. 56. 79

Præſcriptio centum annorum, tam contra imperatorem quàm contra Papam currit conſ. 34. nu. 40 86

Præſcriptio centum annorum etiam in ijs quæ ratione ſupremi dominij & ſuperioritatis debentur, contra Imperatorem currit conſ. 34. nu. 44. eod.

Præſcriptio centum annorum patientiam & ſcientiam eius, contra quem præſcribitur non requirit. conſi. 34. nu. 42. eo.

Præſcriptione tanti temporis, cuius initij memoria in contrarium non extat, præſcribuntur ea etiam quibus ius reſiſtit. cõſil. 34 nu 45. eod.

Preces patris ad filium quo ad reſciſionem contractus metui æquiparantur. conſ. 12. nu. 25. 45

Præcedentia ſic a ſequentibus interpretationem accipiunt ſicut ſubſequentia a præcedentibus. conſ. 74 nu. 36 199

Præcedentia maioris ſunt efficaciæ ad determinationẽ ſequentium quam econtra. conſ. 74. nu. 58 eod.

Prædia ſi ſeparata ſint vnum ſub appellatione alterius non venit conſi. 42. nu. 43 107

Prædia vrbana ruſticis prædijs digniora ſunt. conſilio 48. numero 44.

Prædium eſſe hypothecatum vel inſolutum datum, tam in iure quam in facto multo differt. conſ. 33. nu. 3 82

Præſuppoſita in motiuis vel alibi verificari debent aliàs nõ releuant. conſ. 18. nu. 23 57

Præſtationibus pro annuis an aliquod interdictum competat. conſil 54. nu. 11 122

Pretium reſtituere receptũ tenetur, qui aliquo caſu de euictione in ampla forma obligatus non eſt, ne alterius iactura locupletetur. conſ. 18. nu. 72 59

Principalius quod eſt cõſiderari debet non id quod minus principale eſt conſ. 25. nu. 16 71

Princeps ea quæ ſunt iuris poſitiui tollere poteſt. conſ. 1. numero 27 3

Principis præſentia, omnem ſolemnitatem ſupplet, & defectũ inſinuationis ac ſuſpitionem fraudis tollit conſilio primo numero 28. eod.

Princeps comittendo alicui vt recipiat inſtrumentum ex hoc videtur eum Notarium facere conſil. 1. nu. 29 eod.

Principes viros Nobiles & iuriſperitos penes ſe habere præſumuntur conſ. 1. nu. 31. eod.

Princeps ſi inueſtiat aliquem de bonis de quibus alius inueſtitus fuerat, ſi non appareat quæ ſint illa bona conceſsio nihil operatur conſ. 7. nu. 35. 24

Princeps de mero & mixto imperio & de omnimoda iuriſdictione etiam imperiali inueſtitus, de quacunque cauſa criminali cognoſcere poteſt & bona publicare conſil. 9. numero 48. 34

Princeps ex ſuo contractu etiam cum ſubdito inito obligatur conſ. 26. nume. 1. 72

Princeps a contractu cum ſubdito etiam ſuo inito, eo inuito niſi ex cauſa vtilitatem publicam reſpiciente recedere non poteſt. conſil. 26. nu. 2 eod.

Princeps in ſuis contractibus cum ſubdito initis tamquam priuatus conſideratur conſ. 26. nu. 4 eod.

Princeps etiam de plenitudine poteſtatis, an contractui cum ſubdito ſuo inito contrauenire poſsit conſ. 26. nu. 6. eod.

Princeps ſicut non poteſt contractum tollere ita nec minuere conſ. 26. nume. 7 eod.

Princeps an poſsit ſuo contractui contrauenire ſi adeſt clauſula non obſtante & clauſula de plenitudine poteſtatis. conſil. 26. nume. 8. eod.

Princeps ſi contrahat cum oppidis & oppidanis ſibi ſubiectis quod non poſsit illa alienare, ſi contraueniat contractus nullus erit, & poterit Princeps, propria auctoritate ea reaſſumere. conſ. 26. nume. 9. eod.

Princeps ſucceſſor & hæres ex contractibus prædeceſſorum ſuorum obligatur conſilio 26. numero 9. eod.

Principes contrahentes eorumque ſucceſſores proprios & prædeceſſorum contractus cum ſubditis inuitos, obſeruare regulariter tenentur. conſ. 26. nu. 11. eod.

Princeps vel alius directus Dominus, non poteſt ſe de primis cognitionibus cauſarum intra territorium vaſſalli vertentium ſe intromittere conſ. 26. nu. 15. eod.

Princeps promittere poteſt ſe eiuſque ſucceſſores aliquod Caſtrum vel ciuitatem penes eorum Cameram perpetuo retenturos, & in alios non tranſlaturos, & talis promiſsio valet & obſeruanda eſt conſil. 26 nu. 28. 73

Princeps qui aliquem de feudo inueſtiuit, eundem ſine culpa ſua deueſtire non poteſt conſ. 27. nu. 5. 74

Princeps contractum a ſe factum aliquo modo reuocare non poteſt. conſ. 27. nu. 9 eod.

Princeps alicui dominium rerum ſuarum auferre non poteſt ſiue dominium ſit directum ſiue vtile, niſi cauſa iuſta ſubſit. conſilio 27. nume. 10. eod.

Princeps ſi prohibetur alienare nõ prohibetur infeudare quia per infeudationem vtile tantum Dominium conceditur & directum retinetur. conſil. 27. nu. 12 eod.

Princeps ſucceſſor, infeudationem a prædeceſsore ſuo factam obſeruare an teneatur. conſ. 27. nu. 32 75

Princeps de conſilio trium ſtatuũ omnes alienationes per prædeceſſores ſuos de bonis Cameræ factas reuocare poteſt conſil. 27. nume. 35. eod.

Princeps qui ſuperiorem non recognoſcit, licet in aſſumptione Coronæ iuret non alienare nihilominus bona principatus ſubinfeudare poterit. conſ. 27 nu 37. eod.

Princeps cum alijs in re aliqua partẽ habens etiam minimam totam rem alienare poteſt, dummodo pretium pro parte ſocijs ſpectans reſtituat conſ. 27. nu. 41. eod.

Princeps ſine iuſta cauſa, nouum vectigal imponens mortaliter peccat, conſ. 31. nu. 22. 78

Princeps non poteſt ſubditis ſuis collectas aut taleas imponere niſi ob publicam neceſsitatem aut vtilitatem. conſilio 31. numero 26. 79

Princeps publica neceſsitate ceſſante a ſubditis ſuis inuitis caritatiuum ſubſidium exigere non poteſt. conſilio 31. numero 28. eod.

Princeps Pedagia indicere vel alijs facultatem indicendi concedere non debet niſi propter neceſsitatem & publicam vtilitatem aliàs mortaliter peccat. conſil. 31. nu. 29 eod.

Princeps pro maritanda filia ſua vel aliud ad honorem ſuum faciendo, ſubditis ſuis collectam imponere non debet cum ſatis ſolutione onerum annualium grauentur conſilio 31. numero 33. eod.

Princeps nouum onus ſubditis ſuis, niſi propter ſummam neceſsitatem, ſuperaddere non debet. conſilio 31. numero 34. eod.

Principis mens talis eſſe cenſetur, qualis de iure eſſe debet. conſilio 31. nume. 59. eod.

Princeps ea velle cenſetur quæ iura volunt conſilio 31. numero 60. eod.

Princeps ius alienum aut tertij, tollere aut lædere non cenſetur conſ. 31. nume. 61. 80.

Principis de factis & perſona pauca dicenda ſunt. conſilio 31. numero 76. eod.

Principis facto per ſubditos obuiari non poteſt. conſilio 31. numero 77. eod.

Principis a poteſtate quę pendent, apud ſubditos impoſsibilia cenſentur conſ 31. nu. 78. eod.

Principis factum inter caſus fortuitos reputatur conſil. 31. numero 79. eod.

Princeps quilibet imo etiam priuata perſona in terris Eccleſiæ iuriſdictionem temporalem præſcribere poteſt, conſ. 34. numero 38. 86

Princeps ea quæ a contrahentibus aut teſtãtibus diſpoſita ſunt mutare non poteſt. conſil. 37. nu. 40 94

Principis ab ordinatione quòd aliquis in poſſeſsionem mittatur ſupplicare non licet. conſil. 42. nu. 9. 105

Princeps in feudo inhabilem inueſtiendo, eundem habilem facere cenſetur, ſed inferior a Principe id facere

nequit conſilio 42. numero 21. eod.

Princeps inferior & qui alium in ſuperiorem recognoſcit contra ius commune ſtatuere non poteſt aut legi derogare conſil. 42. nume. 22. eod.

Princeps ſucceſſor primi feudum concedentis, & vaſſallus ſucceſſor primi vaſſalli feudum acquirentis, formam primæ inueſtituræ in præiuditium deſcendentium vocatorum mutare non poſſunt conſil. 52 nume. 4. 119

Principum diſpoſitiones ab omni malitia & diminutione remotæ eſſe debent. conſ. 59. nu. 3. 126

Principum ſucceſſores an teneantur obſeruare ea quæ ab ipſis anteceſſoribus conceſſa fuerunt. conſil. 59. nu. 8. 126

Principis intereſt reſpublicas bene gubernari bonis ſuis non priuari, malè ablata reſtitui, Neminem cum alterius iactura locupletari & ius ſuum vnicuique tribui. conſilio 64. numero 18. 131

Princeps contractus iuratos tollere non poteſt. conſilio 63. numero 40. 132

Princeps ſuperiorem nõ recognoſcens iudex in cauſa propria eſſe poteſt. conſi. 69 nu. 15. 173

Princeps tollere non poteſt ius agnati ſuper feudo in ſpe quaſitum ex contractu, & ſic fœminam ad ſuccedẽdum in feudo agnatis non conſentientibus habilitare nequit. conſil. 68. numero 38. 167

Princeps in feudo antiquo agnatis, aliquo modo præiudicare non poteſt. conſ. 68. nu. 40. eod.

Princeps legitimando in dubio, alteri præiudicare velle non cenſetur, niſi de eius expreſſa voluntate appareat. conſil. 68. nume. 42. eod.

Princeps ſi in conceſſione dicat, etiam ſi de alterius præiuditio agatur intelligitur de modico præiuditio non de magno. cõſil. 68. nume. 43. eod.

Princeps quod tertio præiudicare velit, & ius eius tollere non præſumitur & in omnem euentum cauſa requiritur. conſilio 68. nume. 44. 168

Princeps ius alterius tollere velle non cenſetur ſi de eo certificatus non fuit. conſi. 68. nu. 45. eod.

Princeps non præſumitur habere iuſtam cauſam, quando vult recedere à contractu per ſe inito. conſilio 64. numero 66. 143

Princeps niſi ex cauſa vtilitatis publicæ non poteſt recedere à contractu ſuo. conſil. 64. nu. 67. eod.

Primogenitura, an ex prohibitione alienationis bonorum extra vnum genus perſonarum inducatur & quid alienatione ſecuta. conſ. 42. nu. 39. 106

Primogenitura an per diuiſionem bonorum tolli dicatur. conſilio 42. nume. 34. eod.

Primogenitura contra iuris communis diſpoſitionem eſſe dicitur. conſi. 42. nu 40 107

Primogenitura in præiuditium deſcendentium ex prima inueſtitura ex pacto & prouidentia contrahentium vocatorum erigi non poteſt. conſi. 52 nu. 5. 119

Primogenituram in ſuo ſtatu erigere nõ poteſt qui alium in ſuperiorem recognoſcit conſi. 42. nu. 19. 105

Primogenituræ & ſucceſſionis omnium bonorum, de iure cõmuni baſtardus incapax eſt. conſil. 42. nu. 20. eod.

Priuilegium exemptionis a iuriſdictione non intelligitur ratione delicti vel quaſi. conſi 9. nu. 33 34

Priuilegium exemptionis habens vt ſub certo tantum iudice reſpondere teneatur, illud in loco contractus, delicti vel quaſi perdit. conſi. 9. nu. 35. eod.

Priuilegia ſubreptitia dicuntur, quando aliquid exprimendum non exprimitur & nihil valent. conſi. 9 nu. 43 eod.

Priuilegia, reſcripta, inueſtituræ, & conceſſiones Principum in dubio ſecundum tenorem ſupplicationum intelligi debent conſil. 19. nu. 2. 60

Priuilegia ſtricti iuris ſunt & ſtricte intelligi debent conſil. 42. nume. 42. 107

Priuilegium niſi ſubſcriptionem & ſigillum Principis habeat, priuatum & inualidum dicitur. conſil. 42. nu. 12 105

Priuilegijs antiquis non creditur, ſi ſigilla conſumpta ſint vel enormem fracturam patiantur conſ. 42 nu. 13. eod.

Priuilegium & aliam ſcripturam ſemel improbãs, ex ea poſtea ſe iuuare non poteſt. conſi. 42. nu. 15. eod.

Priuilegia Principum Pedemontium ex cõſuetudine a Principibus ſubſcribi & ſigillari ſolent. conſilio 24. numero 17. eod.

Priuilegia conceſſa propter merita habent vim contractus cõſil. 64. nu. 64. 143

Probatio quæ ſit per inſtrumenta euidens dicitur & manifeſta ac veritas apparens conſil. 1. nu. 81 5

Probatio æquiuoca indiffinita & dubia, probantem non releuat conſil. 1. nu. 96 6

Probatio nulla maior eſt quàm partis aduerſæ confeſſio in iuditio facta conſil. 5. nu. 29. 19

Probatio neceſſario concludere debet aliàs non releuat conſi. 8. nume. 22. 28

Probationis in materia, verba non accipiuntur ſecundum ſubiectam materiam, nec in potentiori ſignificatu, ſed debent neceſſario concludere. conſi. 8 nu. 23 eod.

Probatio quando dubia eſt, interpretatio contra producentem & probantem fieri debet. conſi. 8. nu. 25. eod.

Probationes iudici regulariter arbitrariæ ſunt conſil. 8. numero 44. 29

Probationes teſte Coraſio, iudici arbitrariæ non ſunt, ſed concludentes eſſe debent aliàs fruſtra contenderent Doctores probare vel non probare. conſi 8. nu. 49. eod.

Probationes licet arbitrariæ iudici ſint, tamen arbitrium a iure regulari debet. conſi. 8. nu. 51. eod.

Probationes factæ inter alios & in alia cauſa, quoad non vocatos præſumptionem inducunt & ſemiplenam probationem adeò quod iuramentum ſuppletiuum deferri poteſt. conſilio 15 numero 11. 52

Probatio de neceſſario contingentibus eſſe debet quia nõ probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe. conſilio 41. numero 15. 103

Probatio per iuramentum non admittitur, quando de magno præiuditio agitur conſil. 63. nu 47. 132

Probatio maior & efficacior requiritur, quando agitur de probando eo quod pro ſe iuris præſumptionem non habet. conſilio 67. nume. 3. 150

Probatio quando incontinenti offerri dicatur, & quod iudicis arbitrio relinquatur, & quomodo & quando id iudex arbitrari debeat. conſi 67. nu. 21. 158

Probatio nulla, melior eſt propria partis confeſſione præſertim iuditiali conſil 75. nu. 9. 204

Proceſſus a tutore ante confectionem inuentarij factus quibus caſibus ſit nullus & quibus validus. conſ. 36. nu. 14 89

Proclamata generalia pro reſtitutione fideicommiſſi impetrata ſufficiunt, nec citatio tertiorum bonorum poſſeſſorum nominatim neceſſaria eſt. conſ. 15. nu. 6 52

Procurator non eſt idoneus teſtis in cauſa Domini conſil. 91. numero 31. 259

Procurator non habens ſpeciale mandatum ſed tantum generale confeſſionem quæ præiudicet Domino facere non poteſt, niſi ſit facta in modum contentioſæ iuriſdictionis & iuſſus iudicis præcedat. conſil. 8. nume. 32 29

Procurator ſi non habeat ſpeciale mandatum ad ſic confitendũ licet eius confeſſio Domino abſenti præiudicet, tamen cum ad eius notitiam confeſſio peruenerit illam abſque probatione erroris reuocare poterit. conſi. 8. nu. 35 eod.

Prohemij verba ſi vera non ſunt, tunc diſpoſitio ſequens irritatur conſ. 33 nu. 35. 84

Prohibitio alienationis cũ generali hypotheca bonorum, ius alienandi tollit conſ. 26. nu. 12. 72

Prohibitio alienationis expreſſa per hominẽ. vbi additur prohibitioni legali illam non tollit ſed ampliat & operatur qđ alienatio fieri non poſſit etiam in caſibus a iure permiſſis. cõſilio 40 nume. 15 101

Prohibitio alienationis a teſtatore facta ſimpliciter fideicommiſſum non inducit inter inſtitutum & ſubſtitutos, niſi alienatione ſecuta & in caſum cõtrauẽtionis. conſi. 74. n. 44 200

Prohibitio teſtatoris quando cum prohibitione legis concurrit, alienationes ſubiectæ reſtitutioni fideicommiſſi, fieri nõ poteſt, etiam in caſibus a iure communi permiſſis, & ſic pro dote reſtituenda. conſi. 8. nu. 55. 30

Proprie-

Proprietas nihil aliud ſignificat quam directum dominium. conſ. 38. nu. 10 — 95
Proprietatis, & poſſeſſionis cauſæ dicuntur vnum continens, & connexum. conſ. 67. nu. 6 — 156
Propoſitum in propoſito idem operari debet, quod oppoſitum in oppoſito. conſ. 18. nu. 26 — 57
Promiſſio factum alienum continens regulariter non valet. cõſil. 31. nu. 12 — 78
Promiſſio facti alieni propter iuramentum interpoſitum valet. conſil. 31. nu. 13 — eo.
Promiſſio facti alieni valet vbi promiſſioni pœna adijcitur. conſ. 31. nu. 14 — eo.
Promiſſio prohibitiua facti alieni quando propter iuramentũ & pœnam appoſitam teneat. conſ. 31. nu. 71 — 80
Promiſſio prohibitiua facti alieni comprehendit illas tantum perſonas quas promittens prohibere poterat, non alios. conſil. 31. nu. 72 — eo.
Promiſſione in quacunque auctoritas principis ſemper reſeruata cenſetur. conſ. 31. nu. 85 — eo.
Promiſſio indemnitatis præſtandæ ſtricti iuris eſt, vnde quicquid re tempore, loco, & perſonis omittitur pro omiſſo habetur. conſ. 33. nu. 15 — 82
Promiſſio euictionis, & promiſſio indemnitatis paria ſunt. conſ. 33. nu. 24 — 83
Promiſſio euictionis reſpectu vnius cauſæ expreſſe ad euictionem ex alia tamen cauſa factam non extenditur. conſilio 33. nume. 26 — eo.
Promiſſio indemnitatis occaſione vnius cauſæ expreſſe ad dãnum ex alia cauſa illatum non extenditur. conſilio 33. numero 27 — eo.
Promiſſione de vendendo nullum ius reale, aut dominium acquiritur, ſed ſolum ius perſonale. conſ. 48. nu. 37 — 116
Promittens ratificare facere contractum non cenſetur promittere, quòd ratificans facta ratificatione non contraueniet. conſ. 75. nu. 10 — 204
Promiſſio facta à marito, quod vxor renunciabit hæreditati paternæ antequam traddocatur non valet. conſilio 75. numero 4 — 203
Promiſſio facti alieni, vt obliget promittẽtẽ apponi debet clauſula, quod promittens omnẽ diligentiam faciendo non teneatur. conſ. 75. nu. 5 — eo.
Promittens, quod alius ratificabit caſum proprium faciendo non cenſetur promittere, quòd facta ratificatione alius nõ contraueniet. conſ. 75. nu. 11 — 204
Promittens ſub pœna, quod minor maior effectus ratificabit contractum ſi minor noluerit ratificare quia enormiter læſus in pœnam non cadit. conſ. 75. nu. 12 — 205
Promiſſio omnis ſemper intelligitur dummodo abſit dolus eius cui promiſſio fit. conſ. 75. nu. 14 — eo.
Promiſſio quælibet de contraueniendo debet intelligi, niſi qs ex iuſta cauſa contraueniat. conſ. 74. nu. 18 — eo.
Pronomen, meus, mea, meum, diſpoſitionem ad tempus præſens reſtringit, adeò quòd per illud tempus præſens non futurum oſtenditur. conſ. 71. nu. 8 — 184
Prorogatio iuriſdictionis in criminalibus locum non habet quando per inquiſitionem proceditur. conſil. 64. nu. 8 — 134
Proteſtationes voluntatem proteſtantis declarant. conſilio 53. numero 3 — 120
Proximus conſideratur reſpectu perſonæ teſtatoris non autem reſpectu perſonæ grauatæ in fideicommiſſo. conſilio 21. numero 74 — 40
Prothocollum à quo extractum eſt inſtrumentum ſi non habet ſignum tabellionatus, aut manuale notarij, authenticum non dicitur. conſ. 8. nu. 16 — 28
Pupillus ſiue agat, ſiue conueniatur legitimam perſonam ſtandi in iuditio, niſi tutore auctore non habet. conſilio 23. numero 6 — 48
Pupillus in cauſa minus legitimè defenſus dicitur, quando interuentus pro eo præſtitus legitimus non eſt. conſilio 23. numero 23 — eo.
Pupillus contra quem nulliter proceſſum fuit indefenſus dicitur. conſ. 36. nu. 26 — 90
Pupilli culpam committere non poſſunt, ob quam feudo priuari poſſunt ſaltem confiſcatione. conſ. 52. nu. 7 — 119

Q

QValitas ſine ſubiecto non datur. conſ. 8. nu. 45 — 29
Qualitas poſita in legatis in inſtitutione vniuerſali repetita cenſetur. conſ. 35. nu. 8 — 87
Qualitates nullæ ſunt non entis. conſ. 36. nu. 42 — 91
Qualitas in contractibus conditionalibus adeſſe requiritur tẽpore ipſius contractus non autem tempore conditionis, vel alterius futuri euentus. conſ. 71. nu. 5 — 184
Qualitas adiecta verbo ſecundum tempus verbi intelligi debet. conſ. 71. nu. 6 — eo.
Quadriennium ad petendam reſtitutionem in integrum ad adeundam hæreditatem à die ſcientiæ mortis tantum currere incipit. conſ. 13. nu. 65 — 50
Quilibet de prouintia præſumitur ſcire ea quæ publicè, & notoriè in prouincia facta fuerunt. conſ. 15. nu. 68 — 51
Quitationis inſtrumentum præcedentis contractus affirmationem inducit. conſ. 6. nu. 13 — 22
Quitationes & renunciationes quæ fiunt ab æquitibus, ſiue fratrib. Hieroſolimitanis, aut aliam religionem ingreſſuris de iure ſubſiſtunt præſertim ſi iuramentum interueniat conſil. 24 nu. 1 — 70
Quitatio, & liberatio geſtæ adminiſtrationis, ita demum valet, ſi ratio rectè riteque reddita fuit aliàs non. conſilio 63. numero 20 — 131
Qui totum dicit nihil excludit. conſ. 19. nu. 5 — 60

R

RAtio quæ generalis non eſt, & generaliter non concludit bona dici non poteſt. conſ. 11. nu. 35 — 38
Ratio naturalis vbi eſt aliquid pro comprobatione allegare infirmitas eſt intellectus. conſ. 18. nu. 47 — 58
Ratione à naturali nemo ſubduci poteſt. conſ. 18. nu. 48 — eo.
Ratio vbi eadem eſt ibi idem ius ſtatuendum eſt. conſilio 22. nume. 25 — 67
Ratio vbi eadem eſt ibi idem ius millitare debet. conſil. 56. numero 19 — 124
Ratificatio debet fieri cum illis ſolennitatibus quæ in actibus ratificatis requiruntur. conſ. 63. nu. 23 — 131
Ratificatio mandati ex longitudine temporis ficut mandatum præſumitur. conſ. 1. nu. 70 — 4
Ratificatio ex ſcientia, & taciturnitate inducitur. conſilio 2. numero 77 — 5
Ratificatio generalis mandato generali comparatur, & ſicut per mandatum generale non venit illicitum, ita nec per ratificationem generalem. conſ. 5 nu. 32 — 19
Ratificatio in delictis retrotrahitur, & mandato comparatur. conſ. 64. nu. 19 — 136
Ratificatio in delictis, vt valeat, & ratificans obligetur quæ requirantur. conſ. 65. nu. 35 — 148
Ratificatio legitimationis fieri poteſt etiam poſt mortem patris legitimantis, ſed illa in præiuditium alterius non retrotrahitur. conſil. 68. num. 3 — 162
Ratificatio, vt valeat requiritur lectura, & plena declaratio actus ratificati. conſ. 77. nu. 10 — 211
Ratificare factis plus eſt quàm ratificare verbis. conſilio 63. numero 31 — 132
Ratihabitio regulariter retrotrahitur. conſ. 18. nu. 59 — 59
Ratihabitio non retrotrahitur quando ratificans in aliquem dolum, ſeu pœnam incideret. conſ. 18. nu. 60 — eo.
Ratificatio, & mandatum ad delinquendum non præſumuntur conſil. 65. nume. 46 — 149
Receptator, vt puniatur de receptatione requiritur quod deducatur, & probetur quod ſciẽter receptauerit bannitum, quia receptare in ſe delictum non eſt. conſ. 65. nu. 44 — 149
Recognitio facta per tertium non nocet alteri tertio cauſam à recognoſcente non habenti. conſ. 6 nu. 49 — 23
Regalia, vt ciuitates oppida, & caſtra ſi per principẽ alienentur per ſucceſſorem reuocari poſſunt. conſ. 27. nu. 34 — 75
Regalium expreſſio in genere, & in ſpecie eſſe poteſt. conſ. 31. numero 6 — 78
Regalium ſubſignificatione, & appellationes veniunt. conſil. 59. numero 6 — 126

Regiſtra a notario pu. recipi debent alias priuatè ſcripturæ dicuntur.conſ.34.nu.23 86
Regulæ tamquam Carocio inherendum eſt.conſ.13.nu.46.49
Regulis generalibus non ſemper vtendum eſt.conſ.19.n.25.61
Regula.l.ſi ſeruus plurium.§.fina.ff.de leg.1.quibus caſibus non procedat.conſ.34 nu.9 87
Regna,& ciuitates ſpatio centum annorum præſcribi poſſunt. conſ.34.nu.39 86
Reipublicæ qui ſemel ratione reddidit,an denuo ad illam reddendum compelli poſsit.conſ.63.nu.19 131
Relatum in refferente cum omnibus ſuis qualitatibus ineſſe dicitur.conſ.7.nu.43 25
Relatiuum quis vel qui licet ſit relatum ſubſtantiæ tamen refert etiam omnes qualitates conditionis, & tempora ad quę diſponens ſe refferre voluit.conſ.19.nu.39 62
Relatum etiam in materia feudali cum omnibus ſuis qualitatibus in refferente eſſe dicitur.conſ.23.nu.10. 69
Rei veritas ex fide geſtorum probatur.conſ.1.nu.2 2
Rem,& pretium retinere contra legem,& æquitatem eſt. conſil.4 nu.3 15
Res vna, vel duæ adiunctæ diuerſo iure cenſere non debent conſ.8.nu.66 30
Rem recipiens ſub ea conditione quam alius habuit intelligitur recipere ſub eiſdem pactis, & oneribus quibus alius adſtringebatur.conſ.19.nu.52 162
Res quæ ius facilè ad naturam ſuam reuertitur.conſ.27.numero 18 74
Res prohibita alienari pro dote vendi poteſt ſicut res minoris conſ.30 nu.4
Res ſua ſibi hipotecata eſſe non poteſt.conſ.33.nu.11 82
Res iudicata pro veritate habetur.conſ.35.nu.3 87
Rei proprię obligatio regulariter non datur.conſ.37.nu.35.94
Rei augumentum ſiue commodum proueniens ex natura rei, aut tempore, vel opera domini ad ipſum dominum ſpectat. conſ.37.nu.37 eo.
Res vna,& eadem ex diuerſis reſpectibus & cauſis diuerſimode cenſeri poteſt.conſ.47.nu.23 113
Res aucta eiuſdem eſt naturæ,& iuditij cuius eſt incrementum & acceſsio.conſ.49.nu.2
Rei legate,quod per alluuionem adiicitur legatarii commodo cedit.conſ.48.nu.4 114
Rei obligate,quod per alluuionem acreſcit pignori obligatur. conſ.48.nu.5 eo.
Rerum ſuarũ quilibet moderator eſt,& arbiter.conſilio 63.numero 34 132
Res inter alios acta aliis non nocet neque prodeſt. conſil.6. numero 7 21
Repugnantiam in ſe contractus continens, nihil valet.conſ.8. numero 82 32
Repugnantiam in contractibus,vt vitemus interpretatio benigne facienda eſt.conſ.8.nu.83 eo.
Repugnantia,& abſurditas in ſcripturis,vt euitet interpretatio fieri debet.conſ.37.nu.32 93
Repreſentatio locum non habet, vbi prioritas vel proximitas conſideratur.conſ.72.nu.14 190
Repreſentatio perſonæ à lege introducitur ſubſtitutio vero ab homine,& illa gradum non facit,hæc autem ſic.conſ.72.numero 31 eo.
Reſtitutionis in integrum beneficij tranſmiſsio contra iuris regulas nulla fit,niſi in caſibus à iure ſpecificatis. conſ. 13.numero 44 49
Reſtitutionis in integrum remedium ad adeundum hæreditatem intra annum à die notitiæ mortis eius de cuius hæreditate agitur intentari debet.conſ.13.nu.55 50
Reſtitutio in integrum non datur aduerſus ea quæ caſu fortuito eueniunt.conſ.13.nu.51 eo.
Reſtitutionis in integrum beneficium ad hæredes tranſitorium eſt.conſ.36.nu.50 91
Reſtitutio in integrum propter minorem ætatem, & læſionem copulatiuè datur alias non.conſ.47.nu.14 112
Reſcripti ſupputatio fieri debet inſpecto tempore præſentationis non autem conceſsionis eiuſdem, & dies præſentationis non datæ attenditur.conſ.4.nu.17. 15
Reſcripti manutentionis executio actus extraiudicialis dicitur & manutentum actorem non facit,niſi pars ad id citata fuerit,vel iudex interuenerit.conſ 4 nu.2 14
Remedium recuperandæ poſſeſsionis ad hæredem ſpoliati trãſit.conſ 7.nu.2 23
Remedium reintegrandæ poſſeſsionis ijs qui a poſſeſsione facto eorum iurato ceciderunt non datur.conſ.45.nu.19. 110
Remedium adipiſcendæ poſſeſsionis, an cum alijs remedijs cõcurrere poſsit, & quid ſi appoſita ſit clauſula ius, & iuſtitia, & an remedia omnia ſimul tentata cenſeantur. conſ. 54.numero 8 121
Reintegrandæ remedio agens non obtinet,ſi non probat ſe poſſediſſe.conſ.67.nu.40 160
Renuntiatio facta per filium patri data enormi lęſione reuocari debet non obſtante iuramento præſtito etiam minis, vel verberibus non probatis.conſ.12.nu.22. 45
Renuntiatio facta de beneficio ad ius futurum nunquam extenditur conſ.18.nu.17 57
Renuntiatio ad ius futurum non extenditur.conſ.18.nu.19. eo.
Renuntiatio beneficii cum iuramento de iure præterito nõ futuro intelligitur.conſ.21.nu.21 65
Renunciatio,& quitatio ſponte facta in qua enormis lęſio non interuenit reuocari non poteſt conſ.24.nu.2 70
Renunciatio filiæ de bonis parentum cenſetur donatio vbi ex forma ſtatuti,non valet donatio niſi ſeruata certa ſolemnitate,nec etiam valebit renunciatio licet ſit iuramento formata.conſ.77.nu.1 210
Renunciatio filiæ, vel vxoris metu reuerentiali mariti, vel patris facta non tenet, ſed reſcinditur præſertim concurrente enormiſsima lęſione.conſ.77.nu 4 eo.
Renunciatio filiæ de bonis paternis,& maternis reſcinditur ex capite enormiſsimè lęſionis,etiam ſi ſit ratificata,ſeu geminata conſ 77.nu.11 211
Renunciatio filiæ de bonis,& hæreditate paternis, & maternis inquantum eſt donatio per ſuperuenientiam liberorum reuocatur.conſ.77.nu.20 213
Reus neceſſarius dicitur is qui ſpecialiter per nuntium, aut literas vocatur ad iuditium,vel quando citatio generalis certum genus perſonarum reſpicit.conſ.5 nu.9 18
Reus voluntarius dicitur, quando citatio eſt facta generaliter de quocunque qui comparere voluerit, vel ſpecialiter, cum clauſula tamen ſi citatur ſua intereſſe putauerit. conſil.5. numero 10 eo.
Reus exceptionibus contrarijs in iuditio vti poteſt, ſecus crederem de actore in actionibus contrarijs per not. l. 1. C. de furt.conſ.5.nu 43 20
Reus excipiendo non tenetur probare aliquem viuere, qui allegatur mortuus.conſ 8.nu.72 31
Rei conuenti ad fauorem in dubio pronuntiandum eſt, conſil. 34.nu.51 86
Reo mortuo pendente appellatione,hæres appellationem proſequi poteſt.conſ.69.nu.1 172
Rei debendi ſi plures conſtituantur, & in rei veritate pecunia ad vnum tantum peruenerit ille prius conueniendus eſt pręſertim quando epiſtolæ Diui Adriani renunciatum non eſt. conſ.51.nu.15 119
Retrouendere aliud eſt, & aliud promiſsio de retrouendendo. conſ.33.nu.49 84
Retrouenditio præcedentem venditionem præſupponit, vnde quod in venditione non continetur, nec in retrouenditione comprehendi poteſt.conſ.48.nu.22 115
Reuerentia paterna ſine minis,vel ſeuitia patris ſufficit ad pręſumi faciendum iuſtum metum in filio, vt conſenſus renunciantis,& contractus reſcindatur.conſ.12.nu.21 44
Rex ſi concedat alicui caſtrum cum omni iure,quod habet ius regium conceſſum non videtur.conſ.3.nu.7 12
Rex Franciæ alias ab Imperatore de comitatu Aſtenſi inueſtitus fuit.conſ 9.nu.40 34
Rex ſeu Princeps inuitis hõib.ſuis,caſtrũ,vel villam ſibi ſubiectã,alteri inferiori ſubiicere non poteſt.conſ.26.nu.5 72
Rex legitimare non poteſt filium ſuum baſtardum in præiuditium conſanguinei cui regnum ex conſuetudine differtur,rege ſine liberis moriente.conſ.68.nu.41 167
Rogitus notarij eſt de ſubſtancia inſtrumẽti quo ſit,vt eius defectus inſtrumenti fidem tollat.conſ.8.nu.26 28

Sacer-

S

SAcerdotii gradum non habens miſſas celebrare, & laicos in ſacramentali confeſsione audire non debet alias ſi contrafaciat punitur pœnis contentis in cap. 1. de cler. non ordinat. miniſtran. conſ. 78. nu. 12 215
Sacramentum matrimonij in remedium euitandæ fornicationis etiam conſtitutum dicitur. conſ. 39. nu. 5 98
Satisfactio integra illa dicitur quæ ſine aliqua diminutione, vel detractione fit. conſ. 33. nu. 23 83
Scientia valoris bonorum in filia renunciatione non nocet, vbi læſio enormiſſima in renunciatione interuenit. conſ. 77. numero 17 213
Scientia, & patientia eorum quorum intereſt iuncta antiquitate temporis præſumi faciunt actum fuiſſe ſolemniter, & validè explicatum. conſ. 1. nu. 60 4
Scientia, vel conſenſus quando requiritur certo, & determinato tempore tunc ratificatio etiam expreſſa ſequens non retrotrahitur. conſ. 18. nu. 62 59
Scientia ſuperueniens cum aliquo actu, actus præcedentis approbationem inducit. conſ. 18. nu. 63 59
Scientia cum aliquo actu ſubſecuto actus præcedentis ratihabitionem inducit. conſ. 18. nu. 10 56
Scripturæ propter diſtantiam locorum, & breuitatem temporis de falſo redargui poſſunt. conſ. 7. nu. 23 24
Scriptura quæ veriſimilitudinem pro ſe nõ habet falſitatis imaginem continere dicitur. conſ. 7. nu. 24 eo.
Scriptura non habens rogitum, ſignum, & ſubſcriptionem notarij ſuſpitione falſitatis non caret. conſ. 7. nu. 28 eo.
Scriptura non habens ſignum ſubſcriptionem, & rogitum notarij priuata eſſe dicitur, & nullam fidem facit. conſilio 7. numero 29 eo.
Scripturam qui dicit repertam in archiuio publico, & ideo eſſe authenticam bonam conſequentiam non facit. conſilio 7. numero 31 eo.
Scripturam teſtamenti; aut contractus, vel alterius rei producens contenta in ſcriptura fatetur vera, & illa approbare dicitur. conſ. 8 nu. 57 30
Scriptura licet probetur alicui oſtenſa, niſi etiam iuſtificetur, quod fuerit tota perlecta non dicitur inducta de ea vera notitia. conſ. 18. nu. 53 58
Scriptura refferens in ſcriptura relata contineri dicitur. conſil. 19 nu. 6 60
Scriptura priuata, & infirmis ſaltem operatur, vt declaretur qualis fuerit animus diſponentis in actu præcedenti valido. conſ. 37. nu. 29 93
Scripturam producens ſibi præiudicat etiã ſi ſit res inter alios acta. conſ. 43. nu. 16 105
Scripturam in iuditio producens non ſeruata forma a ſtatuto inducta nihil producere dicitur. conſ. 51. nu. 7 118
Senatus Pedemõtanus in his quæ iuris ſunt, nihil dubitat, quia omnia iura ſit. conſ. 33. nu. 1 82
Sententia delegati a Senatu, ita executioni demandari debet ſaltem media cautione non obſtante appellatione interpoſita, ac ſi eſſet ipſiuſmet ſenatus. conſ. 4. nu. 51 17
Sententia lata in poſſeſſorio executioni demandari debet non obſtante quacunque appellatione, aut ſuplicatione. conſil. 4. num. 52 eo.
Sententia interlocutoria dicitur non diffinitiua, quando in illa ſunt appoſita illa verba alio non apparente. conſil. 8. numero 6 27
Sententia iniuſtam qui dicit etiam de nullitate agere videtur. conſ. 13. nu. 14 48
Sententia infirmari, & reſcindi ſi petitum eſt etiam nullitas ſententiæ propoſita videtur. conſ. 13. nu. 19 eo.
Sententia ipſo iure nulla aliquod validum effectum producere non poteſt. conſ. 13 nu. 27 49
Sententia lata pro reſtitutione fideicõmiſsi ad fauorem fideicõmiſſari vniuerſalis facit ius quo ad omnes non prætendentes ſimile ius dummodo per proclama generale citati fuerint. conſ. 15. nu. 8 52
Sententia ſi tranſitum fecit in rem iudicatam ob inſtrumenta de nouo reperta reuocari non poteſt. conſ. 18. nu. 1 56
Sententia quæ tranſitum fecit in rem iudicatam ob teſtes de nouo repertos reuocari non poteſt. conſ. 18. nu. 2 eo.
Sententia lata prætextu iuramenti neceſſarii ob inſtrumenta de nouo reperta reuocari poteſt, ſed id ſpetiale eſt in tali ſententia conſ. 18. nu. 3 eo.
Sentẽtiæ, & arreſti verba ſtrictè intelligi debet. cõſ. 33. nu. 16.
Sententia plus inferri non debet quam ex ea neceſſario inferatur. conſ. 32. nu. 17 81
Sententiæ verba ad intellectum quem ex lata ſignificatione habere poſſent extendi non debent. conſ. 32. nu. 19 81
Sententia omiſſum cenſetur quicquid in condemnatione non eſt expreſſum. conſ. 32. nu. 20 eo.
Sententia ſtricti iuris eſt. conſ. 32. nu. 21 eo.
Sententia ſiue arreſtum parlamenti regii, ſaltem media cautione executioni demandari debet. conſ. 32. nu. 28 eo.
Sententia lata ab incompetenti iudice etiam parlamento regio media cautione executioni mãdari non põt. cõſ. 32. n. 29. 82
Sententia ab incompetenti iudice lata ipſo iure nulla eſt etiam ſi a rege ſuperiorem non recognoſcente prolata fuiſſet. conſil. 32. nu. 30 eo.
Sententiæ ſenatus propter reuerentiam ſtandum eſt. conſil. 33. numero 17 83
Sententia a qua nõ fuit apellatum, vel ſupplicatum trãſitum in rem iudicatam facit. conſ. 33. nu. 18 eo.
Sententia quæ tranſitum in rem iudicatam fecit inter litigantes pro veritate habetur. conſ. 33. nu. 19 eo.
Sententia quæ tranſitum in rem iudicatam fecit à litigantibus impugnari non poteſt. conſ. 33. nu. 20 eo.
Sententia ſi tranſitum in rem iudicatam fecit ab ea recedendũ non eſt dato, quòd contra ius litigatoris eſſet. conſ. 33. numero 21 eo.
Sententia condemnatoria contra homicidam abſentem iuris communis diſpoſitione inſpecta proferre non poteſt. conſil. 34. nu. 33 86
Sententia ad eam non vocatis non nocet. conſ. 34. nu. 50 eo.
Sententia diuortij, vt proferri poſsit quæ requirantur. conſ. 39. num 26 99
Sententia executioni mandari non debet contra ſucceſſorem condemnati non citatum
Separatorum illatio bona non eſt. conſ. 34. nu. 49 86
Sequentia præcedentia declarant. conſ. 13. nu. 20 48
Sequentia ex præcedentibus interpretationem recipiunt. conſil. 18. nu. 33 57
Sermones generalès faciliores ſunt particulares vero veriores. conſ. 40. nu. 1 100
Sermo & diſpoſitio ſimplex licet adimpleatur per primum actum nihilominus id nõ procedit quando per primum actũ menti diſponentis ſatisfactum non eſt. conſ. 22. nu. 32 68
Simulatio cõtractus omnino deduci, & probari debet, nec ſufficit ſi ex poſt probatio ſuperueniat. conſ. 6. nu. 11 21
Simulatio contractus coniecturis, & præſumptionibus probatur. conſ. 6. nu. 14 eo.
Sindicatum ſiue mandatum vniuerſitatis in loco communi, & ſolito ac ſono tubæ, aut cãpanæ vel preconis fieri debet alias non valet conſ. 17. nu. 2 54
Sindicatum vniuerſitatis non valet, niſi omnia capita domorũ fuerint conſ. 17. nu. 4 eo.
Singula ſingulis prout congruè fieri poteſt refferri debent, vt abſurditas, & contrarietas vitetur. conſ. 37. nu. 33 93
Socius ſeu particeps criminis non facit ſufficiens inditium ad inquirendum. conſ. 64. nu. 4 133
Solutio cenſus non facit quin dominium in dubio ſit pleno iure ſoluentis cenſum, cum regulariter per contractum cenſualem concedens omne ius ſuum in recipientem transferat. cõſil. 1. nu. 109 8
Solutio magis nomine proprio quàm alieno in dubio facta pſumitur. conſ. 18. nu. 7 56
Solutio in dubio ex præcedenti titulo facta intelligitur. conſil. 18. nu. 8 eo.
Specialia regulariter multiplicari non debẽt. cõſ. 47 n. 28. 113
Specialiter multa licet principaliter conſiderata tollerari non debeant tamen in conſequentiam admittenda ſunt. conſ. 47. nume. 29 eo.

I N D E X

Spoliatus ante omnia reſtitui debet, nec vlla exceptio admittitur: quod fallit vt nume. 42. & 45. conſilio 67. nu. 28 159

Spurius dicitur quicunque natus eſt ex his inter quos tempore conceptionis matrimonium eſſe non poterat. conſilio 68. numero 9. 163

Spurius per reſcriptum Principis legitimari poteſt & teſtamēto inſtitutus ad præiudicium venientium ab inteſtato ſuccedit, licet in reſcripto dictum eſſet, citra præiudicium venientium ab inteſtato conſil. 20. nu. 18 63

Statutum ſimpliciter diſponens in prohibitione actus, non intelligitur in dubio diſponere in caſu in quo iuramentum interuenerit. conſi. 1 nu. 23. 3

Statutum ſiue conſuetudo quibus cauetur teſtamentum coram minori numero ſeptem teſtium fieri poſſe, de iure ſubſiſtit, quia ſolemnitas ſeptem teſtium eſt ſolemnitas a iure ciuili introducta conſil. 20. nu. 1. 63

Statutum loquens de vna perſona non comprehendit aliā, quādo ex illa comprehenſione reſultaret, vnam perſonam excludere aliam defuncto magis proximam & dilectam. conſilio 20. numero 3. eod.

Statutum diſponens quòd alia ſtatuta ad literam intelligantur nullam extenſionem ex identitate vel maioritate rationis recipit. conſil. 20 nu. 5. eod.

Statuta tantum diſponunt quantum loquuntur. conſilio 20. numero 6.

Statutum loquens de maſculino, ſi iuris communis correctoriū ſit ad fœmininum non extenditur. conſil. 20. nu. 19 eod.

Statutum quo libera teſtandi facultas tollitur, iuris communis correctorium eſt. conſi. 20. nu. 12. eod.

Statutum liberam teſtandi facultatem reſtringens ſtrictè intelligi debet. conſil. 20. nu. 13. eod.

Statutum liberam teſtandi facultatem reſtringēs, niſi in caſibus in eo expreſsis, locum non habet. conſil. 20. nu. 14. eod.

Statutum excludens creditorem a petitione debiti, poſt decennium, debita iurata non comprehendit. conſilio 21. numero 1. 64

Statutum malam fidem & ſic peccatum inducens non valet. cōſilio 21. nu. 23 65

Statuta in imperatore in cæteris Principibus, auctoritate imperiali fungentibus, qualis eſt Dux Sabaudię, locum habent. conſil. 25. nu. 24. 71

Statuta moribus viuentium non approbata attendi non debent conſi 29. nu. 15. 76

Statuti ſeu Decreti verba ſuperflua eſſe non debent, aut ſine aliquo effectu conſi. 53 nu. 19. 121

Statutum ſi requirat auctoritatem alicuius illa debet præſtari tempore actus, & idem de conſilio, ſecus de conſenſu, quia etiam poſt factum præſtari poteſt conſi. 55. nu. 19. 123

Statutum prohibens exceptionem nullitatis opponi contra inſtrumentū de qua exceptione intelligatur. conſilio 67. numero 23 158

Statutum cuius obſeruantia non probatur, non attēditur neque ligat. conſi. 76. nu. 4 206

Statutum excluſiuum filiarum a ſucceſsione parentum iuris cōmunis correctorium cenſetur odioſum & iniquum. conſ. 76. numero 12. 102

Statuti verba cui non conueniunt, nec eius diſpoſitio conuenit conſ. 76. nu. 13. eod.

Statutum loquens de filia maritata locum non habet in deſponſata. conſ 76. nu. 14. eod.

Statutum admittens aliquo caſu filias ad ſucceſsionem, non dicitur factum fauore agnationis quia agnatio per filias non conſeruatur. ſed per maſculos conſil. 76 nu. 15. eod.

Statutum quòd filia dotata non ſuccedat, an habeat locum in filia cui a patre in teſtamento dos aſsignata vel promiſſa fuit. conſil. 76. nu. 16 208

Statutum excludens filiam dotatam & maritatam intelligi debet de filia habili ad matrimonium contrahendū non de pupilla. conſil. 76. no. 18. eod.

Statuta excluſiua filiarum a ſucceſsione parentum vti correctoria iuris communis non extenduntur ad bona extra territorium ſtatuentium ſita, ſiue in rem ſiue in perſonam loquantur. conſi. 76. nu. 19. eod.

Statuti vltima pars obſeruanda eſt, quia vltima præcedentibus derogant idem in ſententia. conſil. 76. nu. 22. 209

Statuta excludentia filias dotatas a ſucceſsione patris & matris debent intelligi & interpretari de congrue dotatis, vt læſio non ſit in magno exceſſu. conſi. 78. nu. 23. eod.

Stipulatione Notarij non acquiritur ius abſentibus, niſi ratificatione re integra exiſtente ſecuta. conſil. 55. nu. 12 123

Stuprum in vidua vtroque iure ciuili & canonico prohibitum eſt conſi. 25. nu. 2. 71

Stuprum in vidua commiſſum, delictum punibile & puniendū dicitur. conſi. 25. nu. 3. eod.

Stuprum quamuis de iure Canonico prohibitum ſit, ſi tamē inter laicos committatur iudici eccleſiaſtico iuriſdictionem tribuit. conſi. 25. nu. 4. eod.

Stuprum in commatre grauius punitur quam in alia propter illam qualitatem adiectam iure ciuili & Canonico prohibitā conſil. 25. nu. 15. eod.

Stupratores per iudicem laicum & etiam eccleſiaſticum puniri poſſunt. conſi. 25. nu. 28. eod.

Subrogatum ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatur cōſil. 8. nume 77. 31

Subrogatum non ſapit naturam ſubrogati, quando eſt diuerſæ qualitatis & naturæ rei, in cuius locum ſubrogatio ſit conſil. 8. nume. 78. eod.

Subrogatum non ſapit naturam ſubrogati, quando plus vel minus reperitur expreſsè diſpoſitum in ſubrogato quàm in eo in cuius locum ſubrogatio ſit. conſ. 8. nu. 79. eod.

Subinfeudantes & ſubinfeudati in dubio, diſpoſitioni iuris ſe conformare voluiſſe cenſentur. conſil. 23. nu. 13. 69

Subditus ratione iuriſdictionis tenetur iurare fidelitatem Domino & nominatim vitam membrum & honorem Principis cuſtodire conſi. 9. nu. 9. 33

Subditorum appellatione de proprietate ſermonis, veniūt feudatarij, qui dominum recognoſcunt conſil. 9. nu. 11. eod.

Subditus ratione domicilij, ſeu originis delinquens in territorio domini poteſt citari per edicta vel voce proclamatis in territorio Domini latata vt perſonaliter compareat. conſilio 9. nume. 20. eod

Subditus ſubditi mei, ſubditus meus non dicitur. cōſilio 26. numero 17. 73

Subditi Baronum & Comitum pro maritandis filiabus Dominorum collectis grauari non poſſunt, niſi id ex pacto vel cōſuetudine habeant. conſi. 31. nu. 31 79

Subditus Principi dicere non poteſt cur ita facis conſilio 32. numero 75. 80

Subditi a vaſſallo, plus ſolito grauari non debent, etiam ſi ipſe plus ſolito a Rege grauaretur. conſil. 31. nu. 18 78

Subſtitutio illa quæ in teſtamento non reperitur, facta dici non debet conſil. 22. nu. 10 67

Subſtitutio ſimpliciter poſt mortem plurium inſtitutorum facta, non tamen in tota hæreditate, nec vltimo morienti, fideicommiſſum inter honoratos, non inducit. conſilio 22. numero 11. eod.

Subſtitutio nouiſsimè defuncto facta, ad primum defunctum non extenditur. conſi. 22. nu. 3. 66

Subſtitutio facta vni ad alios non extenditur, ſed tamquàm caſus omiſſus in iuris communis diſpoſitione remanet conſilio 22. nume. 5. eod.

Subſtitutio ſimpliciter facta ſine aliqua relatione, in tota hæreditate facta intelligitur conſil. 22. nu. 16 67

Subſtitutio facta vni perſonæ ad aliam non extenditur, quando certæ perſonę nominatum facta eſt, ſecus ſi indiffinitè vel generaliter vel per verba collectiua aut alia, quæ cuilibet inſtituto conuenire poſſunt. conſi. 22. nu. 27. eod.

Subſtitutio tacita immo expreſſa, de gradu in gradū & de perſona ad perſonam non extenditur. conſil. 35. nu. 14. 87

Subſtitutio facta per illa verba videlicet eo caſu &c. operatur quòd ſubſtitutio ad alium caſum quàm ſpecificatum non extendatur conſ. 35. nu. 15. eod.

Subſtitutio ſubſtitutionem declarare poteſt. conſilio 59. numero 3.

Subſtitutio facta per nomina appellatiua collectiua vt agnationis vel cognationis intelligit de agnatis exiſtētibus tpe quo ſubſti-

ſubſtitutio ſumit effectum non de alijs. conſ.71.nu.15 185
Subſtitutio ſequens a precedenti intellectum, & interpretationem ſumit.conſ 71.nu.19 186
Subſtitutio facta de duobus antiquioribus de domo, vel familia quomodo intelligatur.conſ.71.nu.21 eo.
Subſtitutionem conditionalem, vel in diem incertum collatã ſubſtituto moriente antequam caſus ſubſtitutionis euenerit expirari quaſique caducam fieri certi iuris eſt, neque propterea ius ad hæredes defuncti tranſmiſsibile dici poteſt, ſiue de vulgari, ſiue de pupillari, aut de fideicommiſſaria ſubſtitutione tractetur.conſ.73.nu.6 193
Subſtitutum immediatè ex propria, vel mediatè ex alterius perſona vocari longè inter ſe differunt. conſilio 73. numero 12 194
Subſtitutionẽ fideicommiſſariam inducere voluiſſe teſtator dicitur ſi in ipſius diſpoſitione legitimæ, & trebellianicæ detractionem, aut bonorum alienationem prohibuerit. conſil.74. nu.3. quæ quomodo procedant vide infra nu.44. & in fine 195.& 200.
Subſtitutionem vulgarem in primis ſecundis, & vlterioribus ſubſtitutionibus æquè ſicut in inſtitutionibus fieri poſſe, dicendum eſt.conſ.74 nu.4 195
Subſtitutus vulgariter ſubſtituto, & inſtituto ſubſtitutus dicitur ſi primus ſubſtitutus inſtituto prædeceſſerit.conſ.74.nume.5 quod tamen limita, vt nu.16 eo.
Subſtitutio vulgaris duo capita continet noluntatis, & impotentiæ.conſ.74.nu.6 eo.
Subſtitutio pupillaris facta poſthumo vulgarem in ſe continet quæ etiam in poſthumo non nato locum ſibi vendicat.conſ. 74.nume.7 196
Subſtitutiones fideicommiſſariæ vbi plures vna poſt alteram fuerint ſi prima per mortem fideicommiſſarij ante hæredẽ grauatum defecerit tunc ſecundo loco ſubſtitutus, ſublato de medio primo gradu ſubſtitutionis admittitur. conſ.75. numero 8 eo.
Subſtitutus ſubſtituto ſub conditione non dicitur ſubſtitutus inſtituto quando conditio adiecta primo ſubſtituto defecit.conſ.74.nu.16 eo.
Subſtitutio conditionalis deſſiciente conditione inutilis iudicatur.conſ.74.nu.22 197
Subſtitutio per verbum commune concepta nullo adiecto verbo tractum temporis denotante vulgarem ſubſtitutionem tantum continet.conſ 74.nu.32 198
Subſtitutionem potius vulgarem quam fideicommiſſariam factam fuiſſe in dubio dicendum eſt.conſ.74.nu.33 eo.
Subſtitutio vulgaris inſtituto adeunte expirat non ſolum quo ad primum ſubſtitutionis gradum verum etiam quo ad omnes alios vlteriores.conſ 74.nu.34 199
Subſtitutus vulgariter non vltra eum caſum, & euentum quo ex ſubſtitutione vocatus, & honoratus fuit grauari poteſt. conſ.74.nu.35 eo.
Succeſſor in feudo, an ex tranſactione prædeceſſoris pro feudo ligetur.conſ.31.nu.42. 79
Summus Pontifex in omni iuditio ſe intromittere poteſt, quia per totum orbem habitu iuriſdictionem habet.conſ.25. numero 18 78
Summus Pontifex, & imperator conſiderari poſſunt, vt excedentia, & exceſſa, quia Summus Pontifex eſt maior dignitate imperator vero adminiſtratione.conſ.25.nu.20 eo.
Summus Pontifex vicarius Chriſti dicitur, & omnes poteſtates imperiumque, & imperatorem creat.conſ.25.nu.21 eo.

T

TAleç ad ratam regiſtri vniuſcuiuſque perſonæ ſingularis imponi debent.conſ.63.nu.30 132
Taleç in impoſitione duæ partes ex tribus decurionum interuenire debent.conſ.63.nu.26 eo.
Tempus deduci, & probari debet in inquiſitione ſicut in accuſatione.conſ 65.nu.8 145
Tempus immemorabile habet vim priuilegij, & ſpetialis conceſſionis ac contractus.conſ.41.nu.14 103
Tenor inueſtituræ ſemper attendendus eſt.conſ.19.nu.47 62
Teſtamentum multis de cauſis poteſt non valere, aut infirmari, ſiue hæres deceſſerit ante teſtatorem, ſiue hæreditatem non adierit, aut repudiauerit, vel ex eo, quod propter delictum incapax efficiatur. & tunc clauſula codicillaris locum habere poterit conſ.11.nu.13 36
Teſtamentum nõ extare vel extare, ſed ruptum eſſe paria ſunt conſ.11.nu.36 & 37. 37
Teſtamentum, quod paganus antequam miles efficiatur voluit facere iure communi, non valet iure militari, niſi aliquo facto miles declarauerit id iure militari velle valere. conſi.11. nume.58 40
Teſtamenta liberorum erga Parentes, & teſtamenta parentum erga liberos in iure ad paria iudicantur. conſilio 11. numero.72 eo
Teſtamentorum, & codicillorum in deſtructione, eadem ſolemnitas requiritur quæ in eorundem conſtructione exigitur.conſ.11.nu.100 41
Teſtamento quæ facta ſunt codicillis declarari poſſunt. conſil. 43. numero 26 108
Teſtamenti vna pars, aliam declarat.conſ.71.nu.9 184
Teſtamento rupto natiuitate poſthumi, codicilli ad teſtamentum pertinentes etiam rumpi dicuntur. conſilio 11. numero 4 36
Teſtamento materno in quo fuit inſtitutus extraneus hæres, rupto ex cauſa preteritionis filij poſthumi ignoranter factæ hęreditas materna ad filium pertinet.conſ.11.nu.11 eo.
Teſtamentum in quo filius eſt ignoranter præteritus, an valeat & quid ſi teſtamentum a principio non ſubſiſtat, vel ex poſt facto.conſ.11.nu.12 eo.
Teſtati cauſa inteſtati cauſam ceſſare facit.conſ.22.nu.20 67
Teſtatoris generalis cogitatio, idem operatur, quod ſpecifica eius conſideratio.conſ.11.nu 53 39
Teſtator in dubio propter parentum commune votum ad eius hæreditatem potius proprios filios quam matrem vocare voluiſſe præſumitur.conſ.11.nu.63 40
Teſtator quoad effectum ſucceſſionis maiorem affectionem habere præſumitur ad ſibi proximos, vt matrem ſuam quàm ad proximos filij ſui per fideicommiſſum grauati. conſ. 11. numero 73 eo.
Teſtator ſi inſtituat vnum ex parentibus ſuis hęredem in teſtamento, quod etiam voluit valere in vim codicillorum ſi contingat inſtitutum non obtinere hæreditatem ex teſtamento poterit eam habere in vim fideicommiſſi propter clauſulã codicillarem.conſ.11.nu.81 eo.
Teſtator ſi dicat nolo teſtamentum, quod feci valere, vel ſimilia verba non propterea teſtamentum infirmatur dummodo ſolemniter factum fuerit.conſ.11.nu.97 41
Teſtatoris ad probandam contrariam voluntatem, tres teſtes ad minus conteſtes idonei requiruntur. conſilio 11. numero 96 eo.
Teſtatorum voluntates hominum dictis, aut verbis facilè ſubuerti non debent.conſ.11.nu.98 eo.
Teſtator ſi condito teſtamento ſuperuixit nato poſthumo ignoranter præterito, & potuit mutare teſtamentum, & non mutauit, tunc clauſula codicillaris concepta per verba futuri tẽporis fideicommiſſum operatur.conſ.11.nu.102 eo.
Teſtator tutorem a redditione rationis geſtæ adminiſtrationis liberare poteſt.conſ.63.nu.33 132
Teſtatoris ſi de clara diſpoſitione, & voluntate appareat vlterior voluntatis quæſtio, aut declaratio neceſſaria non eſt.cõſil.22.nu.19 67
Teſtator ſi ad plures ſubſtitutionum gradus proceſſus eſt inter inſtitutos, & eorum filios fideicommiſſum inductum cenſetur.conſ.22.nu.21 eo.
Teſtator habens plures filios, & filias, filios hęredes vniuerſales inſtituens filias vero particulares fauore agnationis conſeruandę id feciſſe cenſetur.conſ.22.nu.30 68.
Teſtator ſi hęredibus inſtitutis, ſubſtituat duos antiquiores de agnatione licet de proprietate verborum ſubſtitutio de duobus primis intelligi deberet nihilominus ex teſtatoris coniecturata mente in alijs ſequentibus antiquioribus verificari poteſt.conſ.22.nu.33 eo.
Teſtator tunc bona in agnatione ſua conſeruare voluiſſe cenſetur quando plures gradus ſubſtitutionis vniuerſalis fecit conſ.35.nu.13 87

Teſtator

Teſtator filijs ſuis,& hæredibus prouidere voluiſſe cenſetur nõ autem illos pluribus oneribus grauare.conſ.35.nu.16 eo.
Teſtator plus dirigere filium quàm nepotem non præſumitur. conſ.35.nu.17 eo.
Teſtatoris prouiſio expreſſa prouiſionem legis ceſſare non facit quando prouiſio legis de iure communi indoctã eſt. conſil.40.nu.18 101
Teſtatoris prouiſio expreſſa prouiſionem legis regulariter ceſſare facit.conſ.40.nu 17 eo.
Teſtator legando creditori ſuo vel eundem hæredem inſtituendo an legare ,vel inſtituere cenſeatur animo compenſandi necne.conſ.43.nu.17 108
Teſtatores communiter ignorare ſolent,quid ſit conditio ideò interpretandum eſt verba potius modum quam conditioné continere conſ.43.nu.27 108
Teſtatoris mens etiam coniecturata in ſubſtitutionibus attendenda,& obſeruanda eſt modo ex verbis eliciatur. conſi 71. numero 2 184
Teſtatori ſemper ſuccedimr per ſubſtitutionem ſiue vulgarem ſiue fideicommiſſariam, & quomodo intelligatur. conſil.71. numero 4 eo.
Teſtator ſi cõparatiuo in eius diſpoſitione vtatur ex induſtria, & ad maiorem veritatis expreſsionem id feciſſe præſumendum eſt.conſ.72.nu 17 190
Teſtator ſi pluribus inſtitutis,vel ſubſtitutis filios maſculos ſubſtitutorum vocauit cum fœminis ante euentum conditionis tunc ſi ratione familiæ non habuerit voluerit quæ bona in eius agnatione conſeruari veriſimiliter ius fideicommiſſi cõditionalis ad filios maſculos in conditione poſitos tranſmitti voluiſſe dicitur aliàs ſecus.conſ.73.nu.11 194
Teſtatoris diſpoſitio in vno caſu facta ad alium caſum trahitur de quo ſi teſtator interrogatus fuiſſet veriſimiliter idem reſpondiſſet.conſ 76.nu.15
Teſtatoris ordinatio in conditione voluntaria adeò attendenda eſt,vt caſus præter ordinationem contingens comprehéſus non cenſeatur etiam ſi non defuiſſet in eo maior ratio diſponendi conſ.74.nu.25 197
Teſtator quod non fecit noluiſſe cenſetur , vnde omiſſum pro omiſſo haberi debet.conſ.74 nu.39 199
Teſtatorem codicillis,vel teſtamento matrem filijs ſuis præferre voluiſſe iuris præſumptio non eſt conſ.55.nu.16 36
Teſtator filijs primi gradus hæredibus inſtitutis trebellianicæ detractionem prohibere non poteſt.conſ.28 nu.2 75
Termini agrorum, aut ſunt ſi ſint antiqui inſtrumentis quæ conformes mutati non præſumuntur. conſ.1.nu.96 6
Termini iuriſdictiones territoria , & fines diuerſorum locorũ ſeparatos,& diſtinctos eſſe reſpectiuè oſtenduntur . conſil. 34. numero 4 85
Tertij poſſeſſores bonorum fideicommiſſi non ſunt particulariter citandi quando fideicom.agit pro reſtitutione fideicõmiſſi ſibi facienda , ſed proclama generale ſufficit conſil. 15.num.3 52
Tertius ſciens litem inter aliquos verti, vel ſententiam prolatã fuiſſe ſtipulatus propter litem,vel ſententiam non citatus cõpareat pro ſuo intereſſe petendo aliquid fieri partibus actoris fungi dicitur.conſ.5.nu.21 18
Teſtibus deponentibus de confinibus licet paſtoribus,& ſimplicibus credendum eſt conſ.1.nu.88 5
Teſtibus deponentibus de aliquibus geſtis in regione aliqua non exprimendo certos terminos , & fines deſignatos non creditur.conſ.1.nu.94 6
Teſtis deponens aliquem poſſediſſe à 30.annis citra poſſeſsionem triginta annorum non probat.conſ.1.nu.99 6
Teſtis deponens per auditum contra producentem probat.cõſil.1.nu.100 7
Teſtis ſi ſit contrarius non probat , & neutriuſque dicto eius ſtandum eſt.conſi.1 nu 101 eo.
Teſtis deponens per verbum credit non probat conſilio primo numero 103 eo.
Teſtis dicẽs,quòd ex eius diſpoſitione ſperat commodum, vel incommodum non probat.conſ 1.nu.106 eo.
Teſti in eius depoſitione argumentanti inferenti,aut iudicanti non creditur.conſ.1.nu.107 8
Teſtis debet deponere de eo,quod percipit non intellectu, ſed ſenſu conſ.64.nu.59 142
Teſtis deponens de eius credulitate non probat , & ſimiliter ſi teſtificatur per audire dici conſ.5.nu.110. eo.
Teſtis bannitus propter homicidium non probat , & non dicitur idoneus teſtis.conſ.1.nu.111 eo.
Teſtibus deponẽtibus per dictionem,aut vel circa,aut per aliã verba ambigua,vel obſcura,non creditur. conſilio primo numero 112 eo.
Teſtes ſingulares non probant.conſ.5.nu.113 9
Teſtibus duobus affirmantibus magis creditur quàm mille negantibus.conſ.2.nu.3 10
Teſtes ad bãchum iuris , vel iuxta monitionis formam iurare debent aliàs eorum depoſitiones nihil valent. conſ. 11. numero 84 41
Teſtibus ſingularibus ratione loci , & temporis credi non debet.conſ.11.nu.87 eo.
Teſtis in verbis ſingularis dicitur cum alio modo deponit quã per alios teſtes dicatur quo fit, vt nulla fides ei adhibenda ſit conſ.11.nu.88 eo.
Teſtis qui interrogatus de verbis formalibus eſt varius à verbis teſtificatis in prima depoſitione non probat.conſilio 11. numero 90 eo.
Teſtis interrogatus cauſam ſcientiæ non reddens non probat conſ.11.nu.91 eo.
Teſtis ſpurius,vel ſpuria fide digni non ſunt.conſilio 11. numero 92 eo.
Teſti propter eius nimis affectionatam depoſitionem credi nõ debet,vt ſi dicat che la parte ha torto,vel quid ſimile conſil. 11.nume 93 eo.
Teſtis patruelis , vel creditor eius partis ad cuius inſtantiam depoſuit idoneus teſtis non eſt.conſ.11.nu.94 eo.
Teſtes ſingulares etiam ſi eſſet mille tantum valent quantum vnus ſolus,& non probant.conſ.11.nu.95 eo.
Teſtes in dubio conteſtes non præſumuntur, ſed potius ſingulares. conſ.15.nu.46 53
Teſtibus iuramentum delatum alio die quàm aſsignato facit examen , & iuramentum nulla eſſe. conſilio 17. numero decimo. 55
Teſtes examinati ſine delatione iuramentorum nihil valent. conſ.17 nu.11 eo.
Teſtibus deponentibus inueriſimilia credendum non eſt. conſil.18.nu.57 50
Teſtes per eundem præmeditatũ ſermonem deponere non debent,& ſi deponant eis non creditur.conſ.18.nu.58 eo.
Teſtes ſine interuentu adiuncti præſentari à commiſſario examinati nulliter recepti dicuntur.conſ.36.nu.30 90
Teſtium idoneitas, vel indoneitas tempore præſtiti iuramenti non examinis inſpici debet.con.36.nu.31 eo.
Teſtes in celebratione matrimonij rogari debent.conſ.53. numero 16 120
Teſtium receptio, & examinatio in criminalibus delegari non poteſt maxime notario, ſed debet iudex per ſe examinare. conſ.64.nu.20 136
Teſtes recepti parte non vocata non valent , nec probant imo nec faciunt inditium.conſ 64.nu.21 eo.
Teſtium examinator ſuſpectus eſſe non debet.conſil.64. numero 27 238
Teſtes ſocij , ſeu participes delicti de quo inquiritur non probant etiam in caſibus exceptis.conſ 64.nu.28 eo.
Teſtium deffectum numerus non ſupplet, quãdo teſtes ſunt omnes inhabiles.conſ.64 nu.30 eo.
Teſtis deponens de tempore , & loquens per verbum circiter , vel circa non probant tempus conſ.64.nu.33 139
Teſtes pauperes repelluntur in criminalibus nec dicuntur omni exceptione maiores.conſ.64.nu.35 eo.
Teſtes ad probandum feloniam omni exceptione maiores eſſe debent.conſ 64.nu.36 eo.
Teſtis iudicans deponendo ſuſpectus cenſetur . conſil. 64. numero 37. eo.
Teſtis animosè deponens ſuſpectus cenſetur.conſilio 64.numero 38 eo.
Teſtis oſtendens affectionem deponendo non probat.conſi.64. numero 39 eo.
Teſtes non probant quando non recitant plenè factum nec

plenè

plenè recordantur. conſil. 64.nume.40 140

Teſtes ſuſpecti cenſentur quando dicunt non recordari de eo de quo veriſimiliter recordari deberent. conſilio 64. numero 41 eo.

Teſtes contra inſtrumentum debent optimè concludere, & rationem ſufficientem adducere etiam non interrogati. conſil. 64.nu.45 eo.

Teſtes ad reprobandum inſtrumentum inducti debent eſſe omnino idonei, & omni exceptione maiores, & ita articulari, & probari debet. conſ. 64.nu.46 eo.

Teſtis deponens ſuper facto ex quo reſultat contra eum opprobrium, vel vituperium non probat. conſ. 64.nu.48 eo.

Teſtes ſe refferentes ad informationes, ſeu depoſitiones inualidas non probant. conſ 65.nu.2 144

Teſtes examinati non citata parte non probant. conſil. 65. numero 3 145

Teſtes viles non probant, & ibi quod biruarij non ſunt idonei, integri teſtes. conſ. 65.nu.4 eo.

Teſtes non probant ſi non fuerant examinati ſuper interrogatorijs partis. conſ. 65.nu.5 eo.

Teſtium examinatio ſuſpecto delegari non debet. conſi. 65.numero 6 eo.

Teſtium examinatio in criminalibus delegari non poteſt. conſil. 65.num.7 eo.

Teſtis qui iudicat non probat, quia deponere ſuper facto non iudicare debet. conſ. 65.nu.9 eo.

Teſtes omni exceptione maioris in criminalibus eſſe debent conſ. 65.nu.13 146

Teſtes vbi requiruntur omni exceptione maiores id articulari & probari debet. conſ. 65.nu.23 147

Teſtibus non creditur quorum auctores repelluntur. conſ. 65. numero 25 eo.

Teſtis qui ſe vltro ingerit, & offert ſuſpectus eſt. conſil. 65. numero 28 eo.

Teſtis affectionem habens ad cauſam repellitur à teſtificando. conſ 66.nu.29

Teſtis periurus omnino repellitur. conſ. 65.nu.30 eo.

Teſtis dicto non ſtatur nec primo, nec ſecundo contrario, quando in vtroque iuramentum interuenit. conſ. 65.nu.31. 148

Teſtis dicto in tortura, quando ſtandum ſit. conſilio 65. numero 32 eo

Teſtes contra inſtrumentum deponentes, quod ſint omni exceptione maiores articulari, & probari debet. cõſ. 66. n.2. 150

Teſtes contra inſtrumentum de falſo deponentes circa locum, & tempus optimè concludere debent. conſ. 66.nu.4 eo.

Teſtis in cauſa propria deponere dicitur, quando ad eum pertinere poteſt commodum, vel incommodum. conſilio 66. nume.11 151

Teſtis propter affectionem, vel odium etiam præſumptum repellitur. conſ 66 nu.12 eo.

Teſtis officium eſt deponere non iudicare. conſ. 66 nu.13 eo.

Teſtis non probat vbi non intelligit quid ſit id ſuper quo deponit. conſ. 66.nu.15 eo.

Teſtis concludentem rationem dicti ſui etiam non interrogatus in criminalibus adducere debet. conſ. 67.nu.17

Teſtimonium de auditu non probat. conſ. 66 nu.18 152

Teſtis pauper iudicatur in cauſa criminali, qui non habet in bonis vltra quinquaginta aureos, & quid in ciuili. conſil. 66. nume.22. 153

Teſtis idoneus non eſt ſolicitator in cauſa. conſilio 66. numero 23 eo.

Teſti deponenti ſuper facto proprio ex quo eidem laus, vel vituperium adſcribi poteſt non creditur. conſi. 66. numero 24 eo.

Teſtis deponens per verbum videtur ſibi, non probat. conſ. 66. nume.25 eo.

Teſtes non probant famam etiam, quod ita publicè dici audiuerunt. conſ. 66.nu.30 154

Teſtis omnino idoneus non eſt pauper, aut villis perſona. conſil. 67.nu.34 160

Teſtis idoneus non eſt inimicus etiam ſi is contra quem deponit cauſam inimicitiæ dederit. conſi. 67.nu.35 eo

Teſtis ob nimiam affectionem ad alteram partem, non dicitur omni exceptione maior. conſ. 67.nu.36 eo.

Teſtis ſuper apprehẽſione poſſeſsionis debet reddere cauſam ſciẽtiæ per aliquem actum ex quo inducatur apprehẽſio poſſeſsionis. conſ. 67.nu.37 eo.

Teſtibus deponentibus ſuper affirmatiua, quod magis creditur quam ſuper negatiua quomodo intelligatur. conſ. 67.numero 39 eo.

Territoriorum diſtinctio ex eminẽtiſsimis, & vetuſtiſsimis terminis comprobatur præſertim ſi termini patentes ſint. conſi. 34.num.3 85

Territoria, & diſtrictus diuerſorum locorum, quando ſeparatam iuriſdictionem habeant. conſ. 34.nu.10 eo.

Territoria, & bona dicuntur eſſe illius, cui canon, ſiue cenſus ſoluitur. conſ. 34.nu.13 eo.

Titulum qui habet a domino alicuius territorij videtur etiam habere cõceſsionem acquirendi poſſeſsionem bonorum in illo territorio conceſſorum. conſ. 6.nu.17 51

Titulus potius verus quã ſimulatus præſumitur, vt præſumptio delicti, & fraudis euitetur. conſ. 6.nu.19 52

Totum qui dicit nihil excludit. conſ. 42 nu.31 106

Tranſuerſalis agnati ad feudum vltra ſeptimum gradum non admittuntur. conſ. 7.nu.14 24

Tranſuerſales agnati in feudo nouo regulariter non ſuccedũt. conſ. 12.nu.6 44

Tranſactio data enormi læſione ex parte fratris minoris natu veluti metu reuerentiali fratris maioris, & dolo re ipſa facta eſt ipſo iure nulla, & inualida non obſtante iuramento appoſito a quo tamen puto abſolutionem ab epiſcopo obtinendã eſſe propter periurij reatum. conſ. 24.nu.13 70

Tranſactio facta de re feudali ſine conſenſu ſuperioris non valet præcipuè vbi ius feudale vaſſallus remitteret. conſilio 31. numero 7 78

Tranſactio ſuper re feudali ſine licentia ſuperioris quando de iure valeat. conſ. 31.nu.62 80

Tranſactio ſuper re feudali ſine licentia ſuperioris valet quando vaſſallus tranſigendo feudorum non transfert, ſed ius feudale apud poſſeſſorem dimittit, quia tunc alienare non dicitur. conſ. 31.nu.63 eo.

Tranſactio ſuper re feudali ſine licẽtia ſuperioris ſincere, & bona fide facta de iure ſubſiſtit. conſ. 31.nu.64

Tranſactio quando ſucceſſorem in feudo liget, & agnatis præiudicet. conſ. 31.nu.69 eo.

Tranſmiſsibile ad hæredes quod eſt, & id ceſsibile pariter eſt. conſ. 42.nu.45 107

Trebellianicæ detractio filiis primi gradus hæredibus inſtitutis prohiberi non poteſt, etiam ſi duæ quartæ detrahẽdæ ſint. conſ. 28.nu.4 75

Trebellianicæ prohibitio ne detrahatur expreſsè fieri debet, aut ſaltem talibus verbis quæ niſi in detractione trebellianicæ, aut falcidiæ verificari non poſsint conſ. 28.nu.7 76

Trebellianica ab hærede filii primi gradus inſtituti, & per fideicommiſſum grauati detrahi poteſt licet inuentarium nõ confecerit. conſ. 28.nu.8 eo.

Trebellianicam non amittit hæres per fideicommiſſum grauatus, licet inuentarium non confecerit. conſ. 28.nu.9 eo.

Tutor datus per inquiſitionem non poteſt actorem in cauſa pupilli aſſumere, nec aliquo modo adminiſtrare, niſi prius pupillum, & eius bona deffendere promiſerit, & iurauerit conſ. 13.nu.7 48

Tutor pro pupillo vtilia facere, & inutilia prætermittere antequam adminiſtrare incipiat promittere debet. conſ. 13. numero 8 eo.

Tutor ante adminiſtrationem de bonis pupilli inuentarium facere debet. conſ. 13.nu.9 eo.

Tutor non ſeruans a iure requiſita in adminiſtratione pupillo non præiudicat, & actus pupillo præiudiciales non valent. conſ. 36.nu.4 89

Tutores teſtamento, aut per inquiſitionem dati ſatiſdare non tenentur alia tamen a iure requiſita præſtare debent. conſil. 36.nu.5 eo.

Tutores teſtamentarij pupillus vtilia facere, & inutilia prætermittere, ac eos deffendere iurare debent aliàs geſta ab eis nõ valent. conſ. 36.nu.6 eo.

Tutores teſtamentarij ſtatim ſuſpecta tutela inuentarium bonorum pupilli facere debent ſaltem per notarium coram

duobus

duobus teſtibus, aliàs res pupillares iure adminiſtrare non poſſunt, nec actorem conſtituere. conſ. 36. nu 7 eo.
Tutor ante confectum inuentarium nihil rectè adminiſtrare valet, niſi quod nec modicam dilationem expectare poteſt. conſ. 36. nu. 9 eo.
Tutor non poteſt conueniri, nec experiri in iuditio, vel extra inuentario nundum confecto, & perfecto. conſilio 36. numero 15 eo.
Tutor ob ignorantiam, & negligentiam, vt ſuſpectus remoueri poteſt. conſ. 36. nu. 17 eo.
Tutor qui nõ ꝯfecit inuentarium, vt ſuſpectus remoueri debet, conſ. 36. nu. 18 eo.
Tutor teſtamentarius adita hæreditate ſtatim tutor eſt. conſil. 36 nu. 19 eo.
Tutor legitimus ſtatim mortuo patre pupilli tutor eſt quia lex eum tutorem facit. conſ. 36. nu. 20 eo.
Tutor datiuus ſtatim poſtquàm datus eſt tutor eſt tenetur tamen ante adminiſtrationem inuentarium facere. conſil. 36, numero 21 eo.
Tutor ante confectum inuentarium vtilia pupillo præparatoria ad inuentarium, & tempore peritura facere poteſt, ſecus in alijs. conſ. 36. nu. 24 eo.
Tutoris ſecundi confeſsio, & liberatio, an proſit primo tutori, ne denuo ad reddendam rationem teneatur. conſ. 63. numero 32. 132

V

VAſſallus feudum recipiens pro ſe, & hæredibus ſuis non cenſetur acquirere pro agnatis, & ſaltè illis ad quos feudum ſui natura tranſire non poteſt. conſilio ſeptimo, numero 40. 25
Vaſſallus in iuramento fidelitatis vitam membrum, & honorẽ domini cuſtodire promittere debet. conſ. 9. nu. 10 33
Vaſſallus magis dicitur eſſe ſubditus domino directo quã alius ſubditus rõne iuriſdictionis, quia vaſſallus ſubiacet non ſolum ratione nudi exercitij iuriſdictionis, ſed etiam reſpectu feudi. conſ. 9. nu. 15 eo.
Vaſſalli de iuriſdictione inueſtiti ſunt iudices ordinarij territoriorum de quibus inueſtiti ſunt. conſ. 9. nu. 16 eo.
Vaſſallus dicitur ſubditus domino directo ratione feudi, vt ad feudi priuationem agi poſsit. conſ. 9. nu 19 eo.
Vaſſallagium quandam ſeruitutis ſpeciem præ ſe fert. conſ. 9. numero 30 34
Vaſſallus de cauſis ciuilibus, & criminalibus occurrentibus in territorio ſuo dicitur priuatiuè inueſtitus quo ad directum dominium conſ. 9 nu 41 eo.
Vaſſalli confeſsio, quòd ſit onuſtus ære alieno, & debitis, & q receperit precium feudi venditi nihil valet, niſi probetur pretium vere ſolutum, & debita vere contracta conſ. 12. numero 51 45
Vaſſallus an teneatur cum hominibus ſubditis onera publica pro prædijs feudalibus ſubire. conſ. 14. nu. 2 51
Vaſſallus imperatoris, vel alterius principis iura imperialia habentis pro bonis feudalibus pro quibus ſeruitium perſonale præſtatur collectas publicas ſoluere non tenetur. conſ. 14. numero 5 eo.
Vaſſallus pro bonis feudalibus ad collectas non tenetur. conſil. 14. nu. 7 eo.
Vaſſallus inueſtitus, & eius deſcendentes bonorum feudalium vtile dominium habere dicuntur. conſ. 26. nu. 13 72
Vaſſallus non poteſt feudum ſibi conceſſum alteri in feudum concedere, & ſic ſubinfeudare quando cum prohibitione legis adeſt pactum de non alienando feudum cum vinculum duplex ſit, quod potentius ligat. conſ. 26. nu. 21 73
Vaſſallus ſine culpa ſua feudo per principem priuari non poteſt. conſ. 27. nu 6 74
Vaſſallus non poteſt rem quam recognoſcit ab imperatore alteri in feudum concedere, niſi concedat cũ bona fide æquali, & ſub eiſdemmet qualitatibus, & conditionibus quibus ipſe prius retinebat. conſ. 27. nu 52 eo.
Vaſſallus feudum vendens nihil agit, & alienatio deſuper facta in præiudicium ad feudum ſuccedentium non tenet. conſil. 29. nu. 23 eo.
Vaſſallus licet regulariter ſuper rè feudali tranſigere poſsit nihilominus id non procedit quando iura vaſſalli ſuper feudo liquida ſunt. conſ. 31. nu. 8 78
Vaſſallus cum mero, & mixto imperio ac omnimoda iuriſdictione inueſtitus in loco illo noua pedagia imponere non poteſt. conſ. 31. nu. 16 eo.
Vaſſallus pro maritanda filia, vel pro feudo redimendo collectam imponere, & proprios ſubditos grauare non poteſt, niſi ex pacto vel conſuetudine aliter cautum ſit. conſil. 31. numero 30 79
Vaſſallus non poteſt ſubditis ſuis pro terra emenda collectas imponere. conſ. 31. nu. 40 eo.
Vaſſallus ſi habeat pecuniam, & ſciat dominum ſuum indigere vt ſoluat creditori cui promiſit illam erogare, & domino ſubuenire non tenetur. conſil 31 nu 41 eo.
Vaſſallus feudum alienare non dicitur quando tranſigendo feudum non transfert, ſed ius feudale apud poſſeſſorem dimittit conſ. 31 nu 64 80
Vaſſallo quando proprietas feudi conceditur à natura feudi receditur. conſ 38 nu. 11 95
Vaſſallus poteſt alium ſubinfeudare ſub eiſdem pactis, quibus primus vaſſallus acquirens accepit. conſilio 38. numero 37 96
Vaſſalli ex generali Lombardiæ conſuetudine per ſubſtitutum ſeruire poſſunt. conſ. 38. nu. 38 eo.
Vaſſalli in Italia per ſubſtitutum domino directo ſeruire poſſunt. conſ 38 nu 40 97
Vaſſallorum Italiæ, & Alemaniæ in poteſtate eſt ſeruire dominis directis per ſubſtitutum, vel alium domino acceptabilẽ, vel dimidiam fructuum feudi vnius anni domino ſubminiſtrare. conſ. 38. nu. 41 eo.
Vaſſallus agnatus ad feudum hæreditarium admitti non debet niſi primi acquiſitoris hæres mediatus, vel immediatus ſit. conſ. 38. nu. 45 97
Vaſſallus in feudo hæreditario conceſſo iure antiqui feudi non admittitur, niſi primi acquiſitoris hæres ſit. conſil. 38. numero 46 eo
Vaſſallus quo ad cognitionem primarum cauſarum inueſtitus cenſetur de iuriſdictione ad principem directum priuatiuè. conſ. 45 nu. 6 110
Vaſſallus inueſtitus de feudo cum mero, & mixto imperio de quibuſcunque criminibus cognoſcere poteſt. conſil. 45. numero 23 eo.
Vaſſallus ſi ſua pecunia, aut induſtria feudum adaugeat ad maius ſeruitium erga dominum vltra ſolitum non tenetur. cõſil 48. nu. 27 115
Vaſſalli inuiti, an cum vniuerſitate territorij in principem Inferiorem alienari poſsint. conſ. 49. nu. 3 116
Vaſſallis ſi vaſſallis inuitis alienatio tenet, vbi conſuetudo ſic alienandi viget. conſ. 49. nu. 4 eo.
Vaſſalli inuiti, & ius ipſorum per dominum directum in alium transferri non poſſunt. conſ. 49 nu. 7 eo.
Vaſſallus per dominum male tractari non debet. conſil. 49. numero 10 eo.
Vaſſalli dignitatem dominus directus tueri debet, vel ſaltem conſeruare non autem deteriorem facere. conſilio 49. numero 11 eo.
Vaſſallus quando in inferiorem domino ſolito alienatur grauiorem ſeruitutem pati dicitur. conſilio 49. nu. 23 117
Vaſſallus non ſubditus niſi ratione feudi propter feloniam nulla alia pœna quàm priuationis ipſius feudi puniri poteſt. cõſil 64. nu. 10 134
Vaſſallus non ſubditus, niſi ratione feudi crimen læſæ maieſtatis erga dominum directum committere non dicitur. conſil 64. nu. 11 eo.
Vaſſallus propter feloniam, non ſtatim perdit feudum, ſed ſententia requiritur. conſ. 64. nu. 12 eo.
Vaſſallus aliquid faciens contra dominum pro iure ſuo conſeruando excuſatur, nec feudo priuari põt. conſ. 64. nu. 15 135
Vaſſallus abnegationem feudi extraiudicialem reuocare poteſt. conſ. 64 nu. 18 136
Vaſſallus ſi accuſetur de felonia, quod amicitiam copulauerit cum inimicis domini debet per dominum deduci, & probari, quod fuerit amicitia copulata in damnum, & iniu-

riam dñi aliàs non relleuat probatio.conſi.65. nu.45. 149
Vaſſallo ad feudum vocato ex pacto,& prouidentia primi concedentis, & acquirentis ex nullo facto defuncti vaſſalli in feudo præiudicari poteſt.conſ 69.nu. 25 174
Verba enunciatiua licet per ſe non probent tamen in antiquis plenè probant.conſi.1.nu.52 4
Verba inaduertenter emiſſa diſpoſitionem, & ſimplicem probationem non inducunt.conſ.7.nu.10 24
Verba quæ ex conſuetudine notariorum magis appoſita fuiſſe præſumuntur quam ex partium voluntate probationem, & diſpoſitionem non inducunt.conſ.7.nu.11 eo.
Verba pleno iure ſine aliqua diminutione interpretantur. conſil.7.nu.19 eo.
Verba pleno iure directum dominium ſine diminutione important.conſi.7 nu.20 eo.
Verba in præfationibus appoſita cauſam finalem oſtendunt. conſi 7.nu.47 26
Verba illa exemptionis omni priuilegio non obſtante,&c.non debent intelligi de priuilegio clauſo in corpore iuris,ſed de priuilegio per principem viuentè indulto.conſ.9.nu.34. 34
Verba in reſcripto conceſſionis licentiæ alienandi bona feudalia,vt ſatis fiat creditoribus appoſita de neceſſariis nõ de voluntariis debitis intelligi debeat.conſ.12.nu 66 46
Verbum retractari ſententiam,vel arreſtum multas interpretationes habet.conſ.13 nu.16 48
Verba clara quæſtionem voluntatis non admittunt.conſilio 16. num.22 54
Verba contrahentium otioſa eſſe tollerabilius eſt, quàm quòd ex eis quis indebitè grauetur.conſ.18.nu.44 58
Verba in quibus aliquis eſt ſpecificè nominatus conuentione adiecta,quod aliquid faciat pactum perſonaliſſimum cõtinere dicuntur.conſ.19 nu.21 61
Verba,& infraſcriptis,&c. operantur relationem ad omnia inſerius ſcripta cenſeri factam.conſ.19.nu.30 eo.
Verba ſupraſcriptos,& infraſcriptos,&c. perinde operantur ac ſi nominatim quæ infra,& ſupraſcripta ſunt in eadem oratione exprimerentur.conſ.19.nu.31 eo.
Verba vt aliquid operentur intelligi debent.conſ.19. n.32. eo.
Verbum ſuos, &c. in inſtitutione, & ſubſtitutione poſitum intelligitur primo de liberis, & deſcendentibus ipſorum inſtitutorum,& ſubſtitutorum inde de aliis hæredibus. conſi.22. numero 12 67
Verba in inſtitutione poſita in ſubſtitutione repetita cenſentur conſ.22.nu.15 eo.
Verba enunciatiua, aut narratiua in antiquis conſuetudinem inducunt.conſ.31.nu.44 79
Verba narratiua emiſſa principaliter propter ſe non incidenter propter aliud etiam in factis recentibus plenè probant. conſi.31.nu.45 eo.
Verba enunciatiua in antiquis notorium facti permanentis inducunt.conſi.31.nu.46 eo.
Verba enunciatiua dicuntur prolata per ſe principaliter non incidenter quando contrahentes ſuper narratis intentionẽ eorum fundant.conſi.31.nu.47 eo.
Verba narratiua per ſe principaliter prolata dicuntur non incidenter quando conceſſionis fundamentum ſunt,& in illis concedens fundamentum facit. conſilio 31. numero 48 eo.
Verba narratiua dicunt prolata per ſe principaliter nõ incidenter,& probant,quando ad aliud non terminantur nec alium finem niſi ſeſe reſpiciunt.conſ.31.nu.49 eo.
Verbum feudalium bonorum vniuerſale dicitur. conſilio 32. numero 6 81
Verba ſententiæ ſtrictè intelligi debent.conſi.32.nu.18 eo.
Verba hominis vniuerſalia nullam reſtrictionem patiuntur. conſ.33.nu.22 83
Verbum oportet neceſſitatem inducit.conſ.36.nu.21 89
Verbum gerere actum per ſe,& per alium ſignificat. conſil.36. numero 12 eo.
Verba directa, & verba communia,quoad inſtitutiones,& ſubſtitutiones valde inter ſe differunt. conſilio 36. numero 46. 91
Verba ſæpè impropriam ſignificationem ex ſubiecta materia aſſumunt.conſ.37.nu.7 26
Verba ſecundum ſubiectam materiam intelligi, & reſtringi debent.conſ 37.nu.8 eo.
Verba debent interpretari, vt potius excludant debitum. conſil.64. numero 54. & 57. & falſitatem. nume.58 143
Verba teſtis debent intelligi modo licito. conſilio 64. numero 55 eo.
Verba in pœnalibus benignius interpretanda. conſilio 64. numero 56 eo.
Verbum vnum ex alio declarationem reſtrictionemque recipit.conſ. 37.nu.16 93
Verbum habeant duas ſignificationes habere poteſt in feudis videlicet iure dominii tantum,& ratione poſſeſsionis tantum.conſ 37.nu.17 eo.
Verba quæ habent plures intellectus in potentiori ſignificatu capi debent.conſi.37.nu.18 eo.
Verbum habere debere cum effectu intelligi debet. conſil. 37. numero 19
Verbum gaudere denotat actum, ſeu effectum concernentem beneficium illius ad quem tale verbum dirigitur. conſil.37. numero 20 eo.
Verba ad vtendum, & fruendum in temporali donatione poſita ius plenæ proprietatis in donatarium transferunt. conſil. 37.nu.21 eo.
Verba nec teneant,& poſſideant ciuilem, & naturalem poſſeſſionem ſignificant.conſ.37.nu.22 eo.
Verba debent intelligi cum effectu, vt aliquid operentur. conſil.37 nu 24 eo.
Verbum dedicare quando præcedit titulus habilis dominij trãſlationem ſignificat.conſ.37.nu.27 eo.
Verbum aſsignare dominii translationem ſignificat, quando titulus habilis præcedit.conſ.37.nu.28 eo.
Verba nomine quo ſupra præcedentium repetitiua dicuntur. conſi.37.nu.31 eo.
Verba illa ea conditione, &c. in teſtamento appoſita pro onere accipi non debent, ſed quod potius modum quam conditionem contineant.conſ.43.nu.28 108
Verba generalia ad terminos iuris communis, & ſecundum naturam contractus intelligi debent. conſilio 47. numero 32 113
Verba potius ſuperflua iudicanda ſunt quam, quòd iuri communi derrogent,& naturæ contractus repugnent. conſil.47. numero 34 eo.
Verborũ multiplicatio non neceſſaria rerum ſubſtantiam non immutat.conſi.47.nu.35 eo.
Verba per ſe, & eius hæredes in donatione poſita quid operentur.conſ.62.nu.10 129
Verba promiſsionis facta per donantem de non inferendo moleſtiã donatori,& ſuis hæredibus in rebus donatis quid operentur.conſ.62.nu.12 eo.
Verba quæ habere ſe poſſunt ad delictum, & non delictum in non delictum interpretari debent. conſilio 65. numero 39 148
Verba dubia qua intentione fuerint prolata ſtatur declarationi proferentis cum iuramento.conſi.65.nu.41 149
Verba geminata,& conculcata reſcripti enixam, & latiſsimam reſcribentis mentem oſtendunt.conſi.97.nu.9 157
Verba quouis modo diſpoſitionem oſtendunt. conſil. 67. numero 10 eo.
Verba appoſita in executione gratiæ, gratiam non ampliant neque alterant.conſi.68.nu.16 164
Verbis enuntiatiuis principis,an & quando mandatum probetur.conſi.68.nu.6 162
Verbum hæredibus in materia feudali quomodo intelligatur. conſi.68.nu.54 169
Verba perinde,ac ſi habeatur,& reputetur fictionem denotant conſi.68.nu.59 170
Verba,ꝙ legitimatus habeatur,& reputetur pro vero,& legitimo comprehendaturque ſub quacunq; diſpoſitione loquente de vero, & legitimo, quomodo intelligantur. conſil. 68. num.60 eo.
Verba generaliã reſtringuntur ne tertio præiuditium inferatur conſi.68.nu.60.& 61 eo.

Verba eo caſu adiecta condõnali diſpõni, diſpoſitionem ad tps euenientis conditionis reſtringunt.conſi 71.nu.32 185
Verba in præcedenti gradu ſubſtitutionis appoſita in alio gradu ſequenti repetita cenſentur.conſ.71.nu.17 186
Verba cui non conueniunt, eidem non conuenit diſpoſitio. cõſil.71.nu.24 187
Verba in dubio propriè accipienda ſunt.conſ.72.nu.22 191
Verbum ſubſtituo commune eſt, & nedum vulgarem, ſed & fideicommiſſariam ſubſtitutionem comprehendere poteſt. conſi.74.nu.1 195
Verbum deficere perſonis appoſitum etiam in non natis verificatur.conſi.74.nu.12 196
Verbum deficere quomodo in iure ſumatur hic exponitur.cõſil.74.nu.19 197
Verba vbi, & eo caſu ex eorum natura reſtringunt diſpoſitionem ad caſum formaliter expreſſum etiam quod caſus omiſſus ex vi, & natura diſpoſitionis comprehenſus dici poſſet. conſ.74 nu.26 eo.
Verba geminata in aliqua diſpoſitione appoſita, licet idem ſignificent, tamen eam interpretationem requirunt, vt geminatio aliquid operetur ſi fieri poteſt, & ſuperfluitas euitetur.conſ.74.nu.50 202
Verba ratione adiuncti ſuam naturam mutant.conſi.78.numero 12 208
Verba indefinita reſponſiua, ſecundum petitionem præcedentem intelligi debent.conſ.19.nu.1 60
Vectigalium, & gabellarum impoſitioni non præſcribitur, niſi concurrat tantum tempus cuius initij memoria in contrarium non extet.conſi.2.nu.13 10
Vectigalis noui impoſitio de ſummo imperio eſt, ac de ſolu principi reſeruatis.conſ.31.nu.2 78
Vectigalis noui impoſitio ex principis conceſſione etiam inferioribus à principe competere poteſt.conſ.31.nu.3 eo.
Vectigal inter regalia connumeratur.conſ.31.nu.4 eo.
Vectigal nouum per verba quantumcunque generalia, & ampla conceſſum non intelligitur, niſi expreſſè concedatur. cõſil.31.nu.19 eo.
Vectigalis noui imponendi ius, & facultas vaſſallo ex conceſſione principis, aut ex conſuetudine tanti temporis cuius initii memoria in contrarium non extat competere poteſt debet tamen ſemper iuſta, & rationabilis cauſa adeſſe.conſi.31. numero 20 eo.
Vectigalia noua niſi ex iuſta, & rationabili cauſa imponi non poſſunt.conſi.31.nu.21 eo.
Vectigalia, & pedagia ex iuſta cauſa imponi dicuntur ſi talis cauſa publicam neceſsitatem, & vtilitatem concernat. conſil 31.nu.24 eo.
Vectigalibus in imponendis publica vtilitas inſpicitur. conſil. 31.nu.25 79
Vectigalium in exactione ſtrictiſsima interpretatio fieri debet adeò quod de vno caſu ad alium, vel de vna perſona ad aliã extenſio fieri non debet.conſi.31.nu.37 eo.
Vectigalium ſtatutum, quia ratione caret extenſionem de ſimilibus ad ſimilia non admittit. conſilio 31.nume.38 eo.
Vectigalium, ſeu pedagii immunitas, & liberatio ex conſuetudine, ſeu præſcriptione acquiri poteſt, etiam vbi licite, & cum cauſa legitima imponeretur. conſilio 31. numero 51 eo.
Vectigalium ſtatuta reſtringi debent, vt quanto minus fieri poteſt, iuri communi derrogent.conſil.31.nu.58 eo.
Vectigalium impoſitio, & exactio ex parte imponentis, & exigentis dominium, & ſuperioritatem probat.conſilio 34. numero 19 85
Vendens rem duobus, aut rem inſolutum vni datam alteri etiã vendens in pœnam ſtellionatus incidit, quæ criminalis arbitrii iudicis dicitur.conſ.18.nu.14 56
Vendens ſcienter rem alienam ignoranti re euicta tenetur non ſolum pretium receptum reſtituere, ſed etiam quanti emptoris intereſt rem non fuiſſe euictam proinde de euictione licet expreſſe promiſſum non fuerit. conſilio 18. numero 54 58
Vendens ſcienter emptori etiam ſcienti rem alienam, & promittens expreſſe de euictione re actualiter euicta iuxta conuenta de euictione tenetur. conſilio 18. numero 64 59
Venditor ex natura venditionis de euictione regulariter tenetur.conſi.18.nu.68 59
Venditor ſi de euictione promittat quocunque modo, & caſu res euincatur, tunc talis promiſsio operatur, vt de euictione teneatur, etiam ſi res vendita culpa, & facto emptoris euincatur. conſi.18.nu.69 eo.
Venditor tenetur de euictione quando res euincitur culpa emptoris, ſi id nominatim promiſit, vel per æquipollens. conſil. 18.num.70 eo.
Venditor in venditione ne de euictione teneatur cõuenire poteſt.conſ.33.nu.13 82
Venditor ſciens rem venditam eſſe alterius, & conueniens ſe ad aliquod onus nõ teneri attamen ſi certiorem emptorem de qualitate rei non reddidit, de euictione tenetur conſilio 33.nu.31 83
Venditor vendens rem alienam, & tacens hanc qualitatem animo circumueniendi emptorem tacuiſſe cenſetur. conſil. 33. num.32 eo.
Venditor conueniens, vt de euictione, & ad pretij reſtitutionẽ certis caſibus non teneatur, ſi ſciens alienam vendidit, quia dolo verſatus de euictione, & multo magis ad pretii reſtitutionem tenetur.conſi.33.nu.34 84
Venditores locupletari iactura emptorum iura non admittunt conſi.33.nu.50 eo.
Vendere rem alienam ſcienter nemo præſumitur.conſil.34.numero 11 85
Vendens concedens, aut dans rem in feudo, ſi non retineat penes ſe directum dominium omittit vnum quod ad eſſentiam recti feudi neceſſarium eſt, conſilio 38. numero 8 95
Venditor ſi cum emptore conuenit, vt non teneatur de euictione nec ad pretij reſtitutionem conuentio valet, & ad neutrum tenetur.conſ.46.nu.15 112
Venditio iuris gentium contractus eſt, & per principem reuocari non poteſt.conſ 27 nu.7 74
Venditio de re aliena facta in præiuditium tertij cuius res eſt non tenet.conſi.33.nu.12 82
Venditio aliud eſt, & aliud in feudum conceſsio. conſi.38.numero 7 95
Veritas ſæpius agitata magis ſplendeſcit.conſi.11.num.1 36
Veritas notando, & diſputando bene, & optima ratione cognoſcitur.conſ.11 nu.2 eo.
Veritatem præ oculis ſemper habere debet qui conſulit, & multo magis qui in cauſa iudicat præcipuè in materia feudali. conſil.23.nu.1 68
Via vna ſi aliquid prohibitum reperiatur, alia concedi non debet.conſ.27.nu.29 74
Viuere quiſque præſumitur vſque ad centum annos. conſilio 8. num.69 31
Viuere nemo præſumitur vltra centum annos. conſilio 15. numero 25 52
Viuentis non datur hæreditas neque hæres. conſilio 40.numero 21 108
Vir nobilis, & gnarus iura ignorare non præſumitur. conſil.11. nume.110 42
Viro fornicanti non cogitur vxor debitum præſtare. conſil.39. numero 24 99
Voluntas ita declaratur verbis ſicut factis præſertim per actus ſucceſsiuos, & continuatos.conſ.1.nu.72 4
Voluntas prima durare præſumitur, niſi de contrario appareat. conſ.11.nu.57 40
Voluntatem enixam, & deliberatam concedentis geminatio verborum arguit.conſ.19.nu.4 60
Voluntate ceſſante de poteſtate diſputare ſuperfluum eſt. conſ. 49 nu.19 127
Vniuerſalis negatiua omnem ſpeciem impedimenti, & contradictionis excludit.conſ.37.nu.26 93
Vniuerſalis negatiua in parte vna verificari non poteſt, ſed cõcurſum omnium requirit.conſ.36 nu.10 89
Vniuerſitas non quærit ſibi poſſeſsionem ex actibus particularium perſonarum ipſius vniuerſitatis, intellige ſi faciant nomine

nomine particulari ſecus ſi vniuerſitatis. conſ. 1. nu. 108 8

Vniuerſitas quando procuratorem conſtituere vult ſingula capita domorum vniuerſaliter, & collegialiter congregari debent. conſ. 6à nu. 14 130

Vſuræ ab omni iure prohibitæ ſunt, & conſuetudo etiam vniuerſalis ad fauorem vſurarum introducta non valet. conſilio 51. numero 6 118

Vtile dominium qui habet omnem effectum directi dominij conſequitur. conſ. 45. nu. 24 110

Vxor ad hæreditatem mariti ab inteſtato, niſi poſt decimum agnatorum, & cognatorum gradum non vocatur. conſil. 11. nume. 65 40

Vxor agens hypothecaria per tertium creditorem excludi poteſt ſi virtute confeſsionis dotis a marito etiam ante matrimonium factæ agat, & aliter de vera dotis numeratione non appareat. conſ. 12. nu. 46 45

Vxores ducere ante vigeſimum quintum annum adoleſcentibus non congruit. conſ. 15. nu. 23 52.

Vxoribus ad expectandum maritum abſentem ſeptennium datur quo elapſo alium maritum licitè ducere poſſunt. conſil. 15. nume. 26 eo.

Vxorem vnuſquiſque habere debet fornicationis vitandæ cauſa conſ. 39. nu. 4 98

F I N I S.

PESCARA
71

Digitized by Google